D. FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA, ... TRACTATUS DE...

Francisco Salgado de Somoza, Jean Papillon

D. FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA VALLISOLETANA SENATORIS,

TRACTATUS

DE SUPPLICATIONE

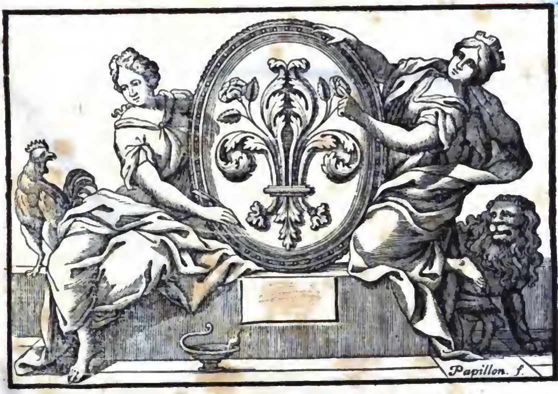
AD SANCTISSIMUM A LITERIS ET BULLIS APOSTOLICIS, IN PERNICIEM Reipublicæ, Regni, aut Regis, aut juris tertii præjudicium impetratis:

ET DE EARUM RETENTIONE INTERIM IN SENATU.

Opus utrique Reipublicæ, Ecclesiasticæ, & temporali utilissimum;

Copiosa literarum perpoliticarum exornatione (tum ad Regimen, tum ad Status rationem conducibilium) illustratum.

EDITIO PRIMA LUGDUNENSIS.

LUGDUNI,

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXIV.

CUM SUPERIORUM PERMISSU.

LICENTIATI

D. BARTHOLOMÆI BUIAN

DE SOMOZA, S.S.R. C. ARAGONUM QUONDAM Relatoris, ac etiam Sanctæ Cruciatæ, nunc verò in Supremo Sanctæ & Generalis Inquisitionis Consilio idem exercentis munus, in laudem.

NOBILIS ET PERITISSIMI LICENTIATI

DON FRANCISCO SALGADO

DE SOMOZA JURIS UTRIUSQUE ACERRIMI & præclarissimi Propugnatoris, dignissimique totius Siciliæ Regni Monarchiæ Judicis.

OBSTUPUERE quidem Phœbi, Salgado, sorores,
Mirantes genii prodigiosa tui.
Ast ego (sed quis enim Musis mirantibus auxit
Hæc nisi non aptus?) linquite, jacto, canam.
Vix ea protuleram, triplex cum causa repugnat.
Quo minus officium persequar ipse meum.
Nempe solum patriæ nobis commune duobus,
Quin & amicitiæ fœdus utrumque ligat.
Adde quod eloquii vires, authórque, libérque
Exuperat longè magnus uterque mei.
Hinc timor occurrit, patriam seu pectus amicum
Exprobret in primis ne invida turba mihi.
Terrificæ verum pulsabo cuspidis ictum.
In me nec robur livor habebit edax.
Namque tuis scriptis munimine sacra petenti
Protectum poterunt lædere tela nihil.
Sanam constituunt siquidem quæ pharmaca Bullam,
Hæc, Salgado, tuus continet usque liber.
Vidimus antiphrasim Bullæ sub nomine quondam,
Dum vafer impostor prorsus iniqua petit.
Sedula sed fraudem removet tua cura dolosam,
Nec sinis injustis nomen adesse boni.
Justitiæ, paritérque tui studiosa voluntas
Impulit ad numeros (quæ tibi fida) manum.
Hinc mihi polliceor veniam, tibi Nestoris ævum
Opto, ut perpetua Jus tuearis ope.

PERILLUSTRI, SAPIENTISSIMOQUE

D.D. FRANCISCO SALGADO

DE SOMOZA, MERITISSIMO JUDICI

MONARCHIÆ SICULÆ,

D. JOANNES GARCIA FERRER,

ADVOCATUS IN REGIS CONSILIIS

hæc laudatoria Carmina, pignus amoris, dicat.

SI inter doctos tu meritò doctissimus adsis?
Atque inter Magnates es clarissimus heros?
Si tu prudentes es prudentissimus inter?
Ingenioque omnes, cultu, virtuteque præstas?
Quisne tibi summos Salgado negabit honores?
Quis te non mirabitur, & venerabitur unà?
Scilicet oppressos gaudet defendere Princeps,
Tu Regis nobis regis ob tua dogmata dextram:
Te oppressorum Patrem aiunt, te dulce levamen
Juris naturæ, tua jam volumina monstrant.
Concilii protector tu validissime Trenti.
Dicant (causæ omnes) ejus quoque cætera jura.
Tuta omnes Reges per te sua jura tenebunt,
Tranquillàque diu potientur Regna quiete,
Atque suum quisquam poterit constanter habere.
Ex hoc te juvenes, & te veneranda senectus
Plaudit, & extremis ad cælum laudibus effert.
Tu splendor, patriæque tuæ tu culmen honoris,
Hispaniæque decus magnum per secla manebis,
Atque tuum nomen, toto celebrabitur Orbe.
Felix térque quatérque Trinacria Judice tali,
Jam nunc invideat totus sua sæcula mundus
Aurea, nam Nemesis per te dominabitur illi.
Scribere ne cesses clarissima lumina Juris,
Tam felici cœpto parcas neve labori,
Præmia pro meritis Petri dabit alma potestas.
Nulla tuis quidquam ambitio superaddere scriptis,
Tollere néve illis quidquam censura valebit.
Heù mea si posset tot laudes dicere penna
Quot sentit mens, felicem me semper haberem.
Sic mea magna affectio, sic tua merita poscunt.

CLARISSI-

CLARISSIMO UTRIUSQUE JURIS PROFESSORI

DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA,

JUDICI REGIÆ MONARCHIÆ IN ULTERIORI SICILIÆ REGNO, ET VIRO UNDEQUAQUE DOCTISSIMO,

C. S. M. R. N. C. A. S. & I N S. I. S. S. Grammatophylacii Præfectus.

S. F. O.

LICET omnes mihi singulari quadam, ac præcipua laude digni videantur (gloriosi nominis Vir inter eruditissimos, quos cœli oculus unquam aspexit) qui in assequenda honestarum artium scientia, operam, & industriam suam locarunt; tum ij præcipuè qui veluti majore quodam numinis afflatu perculsi, propè omnibus posthabitis, ad *divinarum humanarumque rerum notitiam, justi atque injusti scientiam*, omnes cogitationes suas, atque omnia studia contulerunt. Igitur cùm magnis semper extolli præconiis mereantur, qui maximum hoc atque Augustissimum Imperium terra maríque à continuis hostium exercitibus classibúsque, viribus, armis, ac pecuniis tuentur; Qui vigiliis, laboribus, & scriptis suis præclaris causam Reipublicæ, & jus Regis sui protegunt, nihil minùs commendari debent, quàm pro patria pugnantes. Quò respiciens eloquentiæ Princeps *in oratione pro Murena*, urbanam militiam appellat hanc curam respondendi, scribendi atque cavendi. *Non enim solùm illos pro imperio militare* testantur Leo, & Anthemius Imperatores, *qui gladiis, clypeis, & thoracibus* armati in hostes *nituntur, sed eos etiam qui dirimunt ambigua facta causarum*, suique patrocinii *viribus sæpè publicis in rebus ac privatis* oppressa sublevant, *lapsa erigunt*, labantia *reparant*, omniáque demum jure faciunt finibus suis esse contenta, neque *minus humano generi provident, quàm si præliis, atque vulneribus patriam parentesque servarent:* Gratulor ergo lucubrationibus tuis (sacri ac profani Juris Lumen) siquidem ingenii tui secundi partus ac maturi fructus in lucem prodeunt absque indigentia Tutani Tutilinæque numinum (quæ olim invocare laborantes solebant) non enim ope, auxilio vel asylo illorum eges, cum labores tuos sacraveris obsequio & Majestati Philippi Catholici Regis nostri multis titulis & rationibus Magni, innumeris heroicísque virtutibus Maximi, cujus Regia jura ab ineunte

c ætate

ætate magnis conatibus ac studiis viriliter tutaris. Sed lucubrationum tuarum ea est doctrinæ vis ac pondus, ut auctorem non tantum in hac mortali vita verè felicem, verè illustrem, efficiat, sed post supremum diem nominis etiam perpetuitate ac optimæ famæ immortalitate donare queat, eamque ad extremas usque terras, & omnem posteritatem maxima cum gloria possit transmittere. Nec immeritò, namque præter innumeras alias scriptorum tuorum virtutes, admirantur utique omnes facilitatem, claritatémque in explicando ac exornando utroque jure tam genuinis, nativis ac peculiaribus quæstionibus, ut quasi Atlantis humeris cœlum, ita tuis scriptis omnibus numeris undequaque absolutis, harum artium dignitates sustineri credantur. Quid dicam de ordinis virtute ac venere? (ut Romanæ Lyræ fidicinis verba usurpem) quem semper sapientissimus quisque plurimi fecit: & cui tantum tribuerunt quidam ex veteribus Philosophis, ut summum ac supremum hujus universitatis parentem & opificem Deum dicerent in condendo Orbe, nihil aliud præstitisse, quàm ut confusas & permistas inter se rudis materiæ partes discreverit, certóque ordine suis quamque in sedibus collocarit. Impia cæterum opinio, fateor; omnia enim non tantum digessit ac disposuit, sed ex nihilo effecit ac procreavit Deus. Nec profectò ignorat, quantum splendoris ex tuorum editione operum obtineat ipsa Gallæcia patria tua, nobilissimorum Equitum, & sapientissimorum virorum parens feracissima, quæ te genuit, quæque te suo aluit sinu, quandoquidem gloriatur eum genuisse virum summæ eruditionis admiratione adeò pollentem, ut quos ad contemplationem sui maxima provinciæ decora trahere non potuissent, tui solius famam illam produxisse in ultimas universi Orbis terrarum partes credendum est. Fatetur idem Sicilia nostra, fidelitatis, splendoris, fortitudinis & scientiarum Emporium, ea est enim illius inclytæ insulæ in te observantia, ac eo amore ut vehementissimo tui suprà quàm dici possit, universæ illæ civitates, & populi exardescant desiderio; ídque comitate, ac virtute, ita in hac Regia Curia comparasti, ut nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multò majora præstiteris. Nec efficacius Magnes chalybem attrahit, quàm tu omnium mentes in tui amorem rapis, nec tam facilè vicina flamma ad Naphtham (Nedeæ id oleum vocant) transvolat, undecumque illud visum, quam facilè tu in omnium mortalium pectora descendis. Nec injuria profectò: decet enim magnos animos, & sublimem fortunam lenitas; nec cadere potest, nisi in eos qui clari sanguine, ac stirpe existunt: procul ab ea rudes aut viles homines, qui plerumque sævire consueverunt, ubi licentia; aut superbire, ubi fortunæ favor adest. Omnia demum quæ ex ore tuo profluunt aut calamo exarantur, talia sunt, ut in eo genere nec excogitari prudentius, aut disputari acutius, aut certius definiri, statuíque possit. Itaque cum in omnibus habeam quod admirer, in nullo habeo quod desiderem. Præfulciat hanc veritatem quodcúmque scriptorum tuorum vel caput, aut versus particula, illud tam validum, hæc tam subtilis & ingeniosa, ut tam ij qui supremis Magistratibus Tribunalibúsque præsint, quàm etiam qui in foro Curiaque versantur ducti singulari tua doctrina, non minus ex sacro quàm ex profano penu deprompta simul atque suboluere typis mandari, statim sive Jugata seu desultoria folia certatim postulavere, tam enixè tantáque contentione, ut non omnibus meritò pro innata animi tui comitate posses satisfacere, præ nimio cujusque desiderio & festinatione videndi ac legendi ea ad confirmandam sui alteriúsve sententiam apud Togatos Supremi Senatus, Patrésque cæterorum

cœtuum

cœtuum conſcriptos. Quod quidem effecit ut binis Typographus uti cogeretur prælis ad excuſandam operarum tarditatem, ac tædia quæ cum Bibliopolis ac aliis Librariam negotiationem exercentibus interea tolerabas, dum publicè non proſtabant. Clarè inde liquet librum hunc omni ſane juris ornamento plenum, téque illius Auctorem virum doctiſſimum, & vario genere litterarum mirum in modum excultum, ac tractationem de ſupplicatione ad Sanctiſſimum Patrem ac ſummum Chriſtianæ Religionis Antiſtitem quâ decet obſervantiâ pertractantem, nec minus eleganter exornantem. Quid mirum? Si hæreditario quodam jure in te defluxiſſe ſpectamus progenitorum admiranda virtutum ornamenta. Qui non ſolùm nobilitate, & antiqua ſtirpe in Gallæcia celebres fuere, verùm etiam ſtudiis Juriſprudentiæ, atque eloquentiæ ita nituere, ut eos inter primos Reipublicæ Gallæciæ, nedum litterariæ, annumeret ſecunda & conſtans Hiſpaniæ fama. Fidem faciat, ne longiùs abeam, maximæ vir doctrinæ parens tuus: qui variis ingenii monumentis, non modò ſe ab injuria oblivionis aſſeruit, ſed etiam effecit, ut meritò illuſtrium Hiſpaniæ Juriſprudentum albo inſcriberetur. Quid de fratre tuo dicam? Cujus ut cæteras animi dotes ſileantur, adeò Civili maximè ſcientia atque eloquentia floruit, ut ejus Opera cedro & ære digna præ oculis ſemper habenda ſint. Miramur igitur, jure miramur hæc majorum tuorum decora (nate in exemplar Advocatorum, & Juriſprudentum omnium Magiſter) at magis magíſque admiramur te parum fortunæ, & corporis, verum ſummis animi bonis undequaque cumulatum. Quæ ejuſmodi ſunt ut quidquid rarum in progenitoribus fuit, quicquid eximium, & ſuſpiciendum in te cumulatè niteſcere videatur. Meritò ergo doleamus, qui tibi arctiſſimo neceſſitudinis vinculo conjuncti ſumus, tam procul à nobis fuiſſe munus tibi commiſſum, ut jure ſimul quæramus quod ſummum Togæ, alteriúſve Dignitatis decus in Hiſpania feliciſſima communi patria non obtinueris: *Sed quod Principi placuit, & legis vigorem habet.* Euge modò (ſacer utriuſque Juris arbiter & interpres) exequere præjudicata dexteritate bonis omnibus approbantibus præfecturam tibi delatam, manet enim te (ni fallor) pro longiſſimo iſto at glorioſiſſimo itinere alia major dignitas, ad quam munificentia Catholici Regis noſtri nullis finibus circumſcripta opinione, citius evehatis. Plura vellem, imò deberem ſingularibus tuis dotibus, niſi moderationem incomparabilis tua modeſtia ſuaderet. Noviſſimè neutiquam prætermittam Opus hoc tuum Authori ſuo compar, quod cum dico, magnum dixi, nec majus etiam exclamare potero, à quo procul abſit invidia; Nemo enim (Stoico docente) invidet, quod ſe facere poſſe deſperat. Opus hoc inquam feliciter perennaturum ſic aveo, ſic ſpondeo. Tuus ex animo: Mantuæ Carpentanorum Kalendis Martiis anni reparatæ ſalutis. M. DC. XXXIX.

 DIVI-

DIVISIO OPERIS IN DUOS
TOMOS PARTITI.

PARS PRIMA

Continet juſtitiam recurſus Supplicationis ad Sanctiſſimum & retentionis in Senatu, nec non cauſas legitimas retentionis inductivas, formam examinandi illas, ſingularéſque quæſtiones proceſſum tangentes.

PARS SECUNDA

Continet recurſum ad Regem ob contraventionem Sacroſancti Concilii Tridentini, præſertim circa præſervationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

EX TOMO SECUNDO
PARS TERTIA

Complectitur Retentionem litteratum. Apoſt. in derogationem Iuris Originariorum hujus Regni, aut filiorum patrimonialium, ac etiam Magiſtralium Doctoralium & Lecturæ Cathedralium Hiſpaniæ.

PARS QUARTA

Complectitur retentionem litterarum Apoſtol. in derogationem Iuris Regii patronatus, nec non Laicorum.

Authoris Proteſtatio.

Quidquid in tam gravi utilique Tractatu dixerim, Sanctæ Matris Eccleſiæ limæ, & cenſuræ, ac me ipſum pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſet, alitérve ſtatuat, id ipſum Ego cenſeo, & ab ſcriptis libenter deſiſto, teſtórque potius me fragilitate humana tunc labi deceptum, quàm intentione, quæ procul dubio ſana eſt, & pia.

INDEX
PARTIUM ET CAPITUM,
quæ in hoc primo Tomo continentur.

PARS PRIMA

SECUN-

SECUNDÆ PARTIS

INDEX CAPITUM.

Index Capitum.

APPRO-

APPROBACION DEL LICENCIADO Juan de Zurita.

HE visto un Libro escrito de mano, intitulado: *...atus de Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis nequam & ...r tunc impetratis in perniciem Reipublicæ Regis, aut Regni, aut tertii prajudicii, & de earum retentione interim in Senatu:* Autor Don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, &c. Y certifico, que me parece, que es traslado de otro del mismo Autor, y de la misma materia, que vi y approbè por comission del Señor Loren... de Iturrizarra Vicario desta Villa, avrà quatro años, y que concuerda con èl con ...ntajas, por averse añadido doctrinas muy importantes en la misma sustancia que el original, con que le ha exornado el Autor con questiones nuevas, y con intento de ... las vea y censure el Consejo, en Madrid a 30. Junio de 1638.

El Licenciado JUAN DE ZURITA.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOs el Licenciado Lorenço de Iturrizara Vicario general de la Villa de Madrid su Partido, &c. Por la presente, y por lo que a nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir y imprima, un libro intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*, compuesto por el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA. Attento que nos consta, que en el no ay cosa contra nuestra santa Fè y buenas costumbres. Dado en Madrid à 30. de Junio de 1638.

Licenciado LORENÇO DE ITURRIZARRA.

APPROBACION DEL LICENCIADO Don Geronimo de Camargo.

HE visto una copia manuscrita que me mostrò el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO, de un libro que ha compuesto, *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*: Y certifico y asseguro a los Sennores del Consejo, que corresponde con el original, que el Autor presentò en èl, y que se rubrico del Escrivano de Camara, y se dio licencia para imprimirle, y que no ay differencia alguna, sino es aver exornado las questiones con algunos nuevos fundamentos que su Autor considerò de nuevo, que le han dado ultimo complemento, y que no constituyen nueva calidad, lo qual se, porque con el afecto à la curiosidad de la materia leì el original antes que se llevasse, por necessitar de algunas questiones para casos particulares que se me offrecian: y despues acà he buelto aver esta copia con el mismo intento, y no defiere de su original: y assi tengo por conveniente, que el Consejo mande con brevedad se imprima, porque salga a luz libro tan docto, y de tanto fruto y escusar que en Francia no le saquen antes adulterado, y con las resoluciones de la materia al contrario de lo que el Autor las resolvio. El Madrid à 18. de Julio de 1638.

El Licenciado Don GERONIMO DE CAMARGO.

APPRO-

APPROBACI N DEL LICENCIADO Bujan de Somoça.

Certifico yo el ..enciado Bujan de Somoça, Relator de los Consejos de Aragon y de la ..nta Cruzada, que el libro de Don Francisco de Salgado de S..moza, intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apost..., &c. & de earum retentione in Senatu.* Lo he visto en su original desde la ..imera letra que el Autor à empeçado a escrivir lo, por aver assistido en su ..npania quatros años y mas, y conferido con èl muchas cosas de las escritas, y ..ido a la primera copia dèl y leyendo à los escrivientes, y otras vezes escri..ndo tambien; y despues que la dicha copia fue a Francia, he leido y manejado por momentos el original que le quedò, assi para enterarme de sus doctrinas y resociones, como para muchissimos negocios que han ocurrido. Y certifico esta copia que oy se presenta, ser sacada de aquel dicho original primero; porque assistiendo los mas de los dias en el estudio del Author, y a quatro escrivientes que tenia, vi, y reconoci siempre los mismos quadernos de dicho original, que como dicho tengo manegè por momentos, è infinidad de vezes, y despues algunas aquesta copia que oy se presenta. Tambien se, que èl dicho Don Francisco Salgado lo ha limado y perficionado mejor, añadiendo muchas doctrinas a las que tenia escritas. Y tambienque tiene hechos algunos capitulos nuevos para añadirlos, y otros prevenidos para hazer, y con intencion de presentarlos en el Consejo para la censura: y assi lo certifico por verdad. En Madrid à nueve de Julio de 1638.

Licenciado Bujan de Somoça.

PERMISSUS.

Librum hunc inscriptum, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum, à litteris & Bullis Apostolicis*, &c. Auctore Francisco Salgado de Somoza, Typis mandari & in lucem edi, Sumptibus Laurentii Anisson Bibliopolæ Lugdunensis: Ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi Præfectura, non impedio, Lugduni die 8. Augusti 1662.

VIDAUD.

CONSENSUS.

Librum qui inscribitur, Salgado de Somoza, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum, à litteris & Bullis Apostolicis, &c.* Typis mandari permittimus, ac simul, ne quis citra factam ei potestatem denuo excudat, interdicimus, Lugduni eodem anno & die.

DESEVE.

TRACTA-

TRACTATUS DE SUPPLICATIONE AD SANCTISSIMUM A Litteris Apost. &c. Et de earum interim Retentione in Senatu.

PARS PRIMA.

Continet Justitiam recursus supplicationis ad Sanctiss. & retentionis in Senatu; nec non causas legitimas retentionis inductivas, atque formam examinandi illas, singularesque quæstiones, processum, & praxim tangentes.

CAPUT PRIMUM.

Protectio vassallorum, nec non Ecclesiæ ejusque status, cultus divini, dogmatum, & Conciliorum tuitio: an & quo sit jure Regalia Principis temporalis à Coronâ indivisibilis.

Et an super Regalia ipsa, vel alia ab Ecclesia obtenta Rex inter Ecclesiasticos cognoscat.

SUMMARIUM.

1. *Supplicatio ad Papam, qua imbibitur reverentia, & humilitas, est Regalia Sedis Apostolicæ.*

2 *Supplicatio ad Papam est actus humilitatis, & reverentiæ.*

Et signum supremæ Majestatis, & Potestatis Papæ, ibid.

Supplicatio supponit altitudinem supremæ majestatis, & plenissimæ potestatis, ibid.

Qui alios supplicant, fatentur se humiles, & adoratis minores, ibid.

Omnes supplicationis & adorationis modi, quibus veteres utebantur eò tendunt, ut humiles se fateantur, ibid.

Supersedens in litterarum executione ad effectum rescribendi, dicitur servire Principi, ib.

3 *Respublica infelix judicatur violentiis oppressa protectore carens.*

4 *& 14. Omnia, & misera, & felicia indigent protectore.*

5 *Plures Sacræ Scripturæ authoritates congeruntur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore.*

6 *Vim patientem acclamantem malus Judex non exaudit.*

7 *Deus miseretur ejus, qui liberat miseros ab oppressionibus potentum.*

8 *Deus est protector generis humani, ut ex variis Sacræ Scripturæ authoritatibus latè comprobatur.*

9 *Propheta Rex passim Deum protectorem invocat.*

10 *Deus liberat vi oppressos de manu potentium.*

11 *Deus ab origine creationis de hominis tutela curavit.*

12 *Deus ut verus protector prestò adest acclamantibus vi oppressorum, tacitis & expressis.*

Multa Scripturæ loca ad idem recensentur, ib.

13 *Principes Dei exemplo viduas habere debent sub sua protectione.*

14 *Divi Jacobi Hispaniarum unici Patroni authoritas recensetur.*

15 *Deus in humani generis protectione utitur Angelorum*

Justitia

96 *Justitia Principis pax est populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, solatium pauperum, &c.*
97 *Violentum est, quod contra legem est.*
98 *Princeps vigilans esse tenetur, ne violentias subditi patiantur.*
99 *Publicus rerum status ex privato sæpius turbatur & & ex eo publica oritur pernicies.*
100 *Vis in populo abesto, lex est duodecim Tabularum.*
101 *Hispaniarum Principibus pietate praexcellentioribus magis convenit vi oppressorum protectio.*
102 *Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta & Regni objectum.*
Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi oppressorum à Deo fuit creatum, ibid.
103 *Protectio est de Regalibus Principi competens in signum supremæ potestatis.*
104 *Piscationum redditus inter Regalias Principis computatur.*
105 *Piscari non est de jure prohibitorum.*
106 *Piscatio quantum ad protectionem est Regalia Principis.*
107 *Littora maris sunt Regalia Regis respectu protectionis.*
108 *Suprema Principis potestas (quæ Regalia est) versatur in vigilantia in subditos.*
109 *Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona.*
110 *& seqq. Rex non potest à se abdicare Regaliam recursus, nisi renuntiando Regno.*
111 *Recursus ad Regem est de Regalibus majoribus competentibus ei in signum supremæ potestatis.*
112 *Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis.*
113 *Et Principi reservata in signum supremæ majestatis, inalienabilis, & imprascriptibilis, ibid.*
114 *Majestati Regis nihil convenientius quàm Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia jura tueri.*
115 *De Regalibus solus judicat Senatus interdicta aliis Judicibus cognitione.*
116 *Jus competens Regi ex privilegio, aut consuetudine in Ecclesiis est Regalia ipsius.*
117 *Majoria Regis est custodire, & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda noviter electo, refertur consuetudo Hispaniæ.*
118 *Et hæc majoria Regis Regalia ejusdem dicitur.*
119 *Regium jus est Ecclesiasticam disciplinam, & mistica sacra tueri.*
120 *Protectio oppressorum præcipuum Regis officium est, aliis alienum, non precario, sed proprietate suum.*
121 *Regaliæ ex dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conveniunt.*
122 *Ubi absolutè Regalia nominatur præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum.*
123 *Honor Regius, quæ est ipsa Majestas dicitur Regalia Regis inabdicabilis.*
124 *Majoria Regis dicitur Regalia de ipsi reservatis in signum supremæ Majestatis.*
125 *Majestas summa Coronæ reservata dicitur majoria Regis.*
126 *Recursus ad Regem est majoria inseparabilis à Corona.*
127 *Regnum nihil aliud est quàm nobilis servitus.*
128 *In pretium summi laboris plura specialia Regibus reservantur ad publicæ utilitatis commoda.*
129 *Regaliæ verbum comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis.*
130 *Regalia numerata in cap. 1. quæ sunt Regalia non excludunt alias esse Regalias.*

131 *Genus non taxatur in enumeratione specierum, cum loco exempli apposita intelligantur.*
132 *De Regalibus potest Princeps cognoscere etiam inter Ecclesiasticos.*
133 *Rex super protectionis Regalia cognoscit inter Ecclesiasticos.*
134 & 135. *Super controversia jurium Regalium Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cujus jurisdictio nequit declinari, ubi de jure Regio patronatus.*
136 *Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporale.*
137 *Regalia Regis est jus Regium patronatus.*
138 *Jus patronatus pertinens Regi efficacius est alio quolibet.*
139 & 140. *Super beneficiis Regis patronatus, eorum redditibus, & dotibus etiam inter Ecclesiasticos cognoscit Rex, tam de proprietate, quàm possessione.*
141 *Jus percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolic. ipsius Regalia est.*
142 *Et de iis juribus, decimis, & tertiis cognoscit Rex.*
143 *Sive tractetur de jure harum decimarum, sive de facto.*
144 *Super re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex.*
145 *Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis.*
146 *Super redditibus (vulgò Juros) & aliis mercedibus factis per Regem Ecclesiis cognoscit Rex.*
147 *Super feudis habitis à Rege per Ecclesiam cognoscit Rex.*
148 *Super protectione vi oppressorum (quæ Regi competit de jure uti Regalia) potest Rex cognoscere inter Ecclesiasticos, cum aliter suum auxilium præstare non possit.*
149 *Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere.*
150 *Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente.*
Tanquam juri naturali odiosa, ibid.
151 *Violentiæ probatio incidit in protectionem per necessariam consequentiam.*
152 *Rex ad præstandam defensionem quamvis egeat cognitione, non tamen jurisdictione eget.*
153 *Protectio Ecclesiæ, aut personæ, cui commendata est defensio extrajudicialis, non jurisdictio attributa intelligitur.*
154 *Protector, cui protectio commendata est, potest etiam armis commendatum defendere contra oppressores.*
155 *Commendatus protectioni alicujus ad instar forensis habetur, in quem protector non acquirit jurisdictionem.*
156 *Populi jure fœderis, vel pro pacis mediis alicujus potestati commissi, liberi esse non desinunt.*
157 *Limita, nisi submissio ità procedat, ut jurisdictionem etiam indicet.*
158 *Exemptio à jurisdictione ordinaria non inducitur, quando Ecclesia, aut Hospitalis alterius protectioni committitur.*
159 *Jurisdictio non requiritur in supersedente ex justa causa in executione rescriptorum ad effectum rescribendi Pontifici.*
160 *In retentionis Bullarum recursu, cur probatio per testes admittitur, remissivè.*
161 *Ubi adest necessitas publica, damnum irreparabile Reipublicæ, etiam Ecclesiasticæ, scandalumve aliquod, Princeps summa reverentia detinet litteras Apostolicas, donec Pontifex informatus quid censerit, rescribat.*

162 *Regali officio pertinet statum Ecclesiasticum spiritualem, cultum divinum, dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conservare.*
163 *Principes culpantur, qui contra præcepta Dei instituta non prohibent, laudantur autem hoc facientes.*
164 *Violentiam, & injuriam factam Prædicatoribus missis ad terras infidelium ad prædicationem verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur.*
165 & 166. *Ubi etiam quod tenetur defendere vassallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Evangelium, & audire verbum Dei.*
167 *Hæc debellatio, & defensio non tendit ad compellendum, ut recipiatur fides, sed ad protectionem innocentium, tam prædicantium, quàm volentium illam recipere.*
168 *Christiani jus habent denuntiandi Evangelium ubique terrarum, & mittendi concionatores, ad quoscumque infideles.*
169 & 170. *Rex infidelis impediens suos vassallos audire verbum Dei, vim illis, & injuriam facit per Christianos Principes propulsandam.*
171 *Principes infideles omnes compelli possunt, ne fidei Prædicatoribus vim, & impedimentum inferant.*
172 *Bellum infidelibus inferri nequit, eò tantum quod fidem non recipiunt.*
173 *Bene tamen si prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur.*
174 & 175. *Pontifex potest mittere Prædicatores in universum & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt.*
176 *Prædicatores Fidei à se ejicientes, & relegantes vim inferunt contra jus divinum, & naturale.*
177 *Principes Christiani ex debito officii tenentur Ecclesiam, cultum divinum, dogmata, & religionem tueri.*
178 *Indi uti miserabiles personæ, talium privilegiis gaudent.*
179 *Indorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus.*
180 *Noviter ad fidem conversis, uti miserabilibus personis debita est protectio ab injuriis & violentiis.*
181 *Recursus ad Regem cum universaliter apud omnia Christiana Regna fuerit introductus, jus gentium dicendum, à juris naturalis ratione proveniens.*
182 *Jus gentium semper à Ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inventum.*
183 *Mos gentium sequi debet.*
184 *Recursus retentionis Bullarum ab omnibus fere doctis, & piis viris tam Juristis, quàm Theologis fuit approbatus.*
185 *Recursus ad Regem fundatur in jure naturali.*
186 *Quod in legem naturalem, aut divinam committitur, in omnium tendit injuriam.*
187 *Respublica ubi vel Idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defendere. Lege naturali ordinante, ibid.*
188 *Homines, vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyrannorum jugo passis protegere.*
189 *Communis societatis vinculo cogimur vim patientes adjuvare.*
190 *Non defendens ab injuria, si potest, tam in culpa est, ac si patriam, & patrem deserat.*
191 *Fortitudinis virtus est obviare injuriis, & vim patientem defendere.*
192 *Reges ad virtutem fortitudinis tenentur, obviando violentiis.*
193 *Protectio vi oppressorum, & patriæ, fortitudo est plena justitiæ.*
194 *Violentia oppressorum urbanius tolletur per Principem, qui suum, & eorum jus gerit, cuique ex debito Regalis officii protectio competit.*
195 *De juris naturalis incommutabilitate plura remissivè.*
196 *Vim inferunt, & actum involuntarium reddunt nimiæ persuasiones, & importunæ preces.*
197 *Senatus praxis refertur quo expeditur provisio, ut Novitius constituatur in tuto, & libertate, & ejus exploretur voluntas ad profitendum, quoties adest suspicio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes.*
198 *Augustini Barbos. & Anton. Diana fundamenta contra recursum noviter intuentium, destruuntur, remissivè.*
Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus authoris invincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omisit ne in responsione labatur, ib.

INTER præclaras Sedis Apostolicæ sublimes, & majores Regalias, hæc una inabdicabilis (quæ visceribus sacri Diadematis Pontificalibus affixa est & connexa) * reverentia nempè humilis & obedientia, ab omnibus Catholicæ Fidei, & Christianæ Religionis professoribus præstanda, uti jure divino inviolabiliter debita. Quæ certè signum est, & effectus illius supremæ majestatis, & potestatis Papæ, Franciscus Joanettus Bononiensis *in cap. 90. & 93.* Paulus Æmilius *lib. 2. historiarum Francorum*, Vuympel. *in epitome rerum Germanicarum, cap. 9.* Aimoinius *in lib. 4. de gestis Gallorum, cap. 90.* Joseph. Stevanus *in tractat. de adoratione pedum Roman. Pontificis à cap. 1. & seqq. & cap. 6.* Marta *de jurisdiction. 1. part. cap. 46.* 1

Quæ sanè humilis reverentia tunc merito exhibetur, quoties ad eam recurrunt Fideles, & supplicationem interponunt à litteris importunè, & subreptitiè impetratis contra suam sanctissimam intentionem, in damnum, & perniciem Reipublicæ temporalis, Ecclesiasticæ aut spiritualis scandalum patientis, ut de convenienti remedio provideri dignetur, ne pax publica turbetur, & commune votum detrimentum patiatur.

Sic sanè recognovit Imperator, dum in *Authent. ut qui provincialem hominem extra territorium suum jus prodierit, &c.* in principio, inquit: *Multi sanè, cum nos adeunt, docent potentiam nostram*; atque merito supplicatio ad Papam, aliúmve Principem supremum * actus est humilitatis & reverentiæ abundè probat Abb. Panormit. *in cap. ex litteris num. 6. de restit. in integrum*, Marque. *de commissionibus 1. par. cap. 1. num. 44.* ac verè obtemperat, qui humiliter rescribit, licèt interim executionem suspendat litterarum, Pereira *de manu Regia 2. part. cap. 65. num. 3.* quod & Nos copiosè tractamus hac *1. par. cap. 3. & §. unico*, imò per omnia *cap.* ejusdem *1. part.* & post Abba. Palat. Rub. Driedo, & Covarr. idem firmat Manuel Rodriguez loco per Nos citato, hac *1. part. cap. 7. num. 58. & 59.* Supponit etenim supplicatio altitudinem supremæ Majestatis, & plenissimæ potestatis simul, ut per Catald. *de Boni. com. in tractat. de potestat. Papæ, num. 14. & 15. & per l. Princeps, ff. de legibus, & l. digna vox, C. eodem, l. fin. C. si contra jus vel utilit. publ. cap. proposuit de concessione* 2

sion. praben. Bal. *in cap.* 1. *qual. de feud. prop. prin. in cap. cum venissent. de judiciis.* Craveta *cons.* 41. *num.* 3. & 4. asserit Marchesanus *de commission.* 1. *part. dict. cap.* 1. *num.* 1. & 2. quoniam qui alios supplicant, fatentur se humiles, & adoratis minores, juxta illud Horatii *lib.* 1. *Epistolar. Epistol.* 2. *ad Lucium* :

——— Jus Imperiumque Phraates
Cæsaris accepit genibus minor.

Livius *de legatis Locrensium*, *lib.* 29. Virgilius 8. *Æneidos.*

——— Meme ipse meumque
Abjeci caput, & supplex ad limina veni.

Ovidius.

Et genibus pronis supplex, similisque roganti.

Et qui Reges Principésque adeunt, adulatoriè, & parasiticè Deos faciunt, dum illos rogant, & supplicant, uti Martialis peracute sensit *lib.* 8. *Epigrammate* 24. *ad Cæsarem Domitianum.*

Si quid fortè petam timido, gracilique libello,
Improba non fuerit si mea carta, dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari :
Offendunt nunquam thura, precésque Jovem.
Qui fingit sacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Omnes quippe adorationis, & supplicationis modi, quibus antiqui utebantur, eò tendunt, ut se adorantes submissos, & humiles erga adoratos intendant, ut referunt Rhodiginus multis in locis, Pytheus *adversariorum* 1. *cap.* 17. Averetus *lib.* 10. *variarum cap.* 1. Justus Lipsius 2. *lib. elect. cap.* 6. Pierius Valerianus *Hieroglyphicorum lib.* 35. & alii, quos citat Pater Pineda è Societate JESU *in Commentariis in Job.* & tandem facit illud Virgilii 2. Æneidos.

Ad te confugio, supplex tua numina posco.

Atque etiam supplicatio gratiam & liberalitatem arguit ejus, cui supplicatur; Marant. *de ordine judicis* 6. *part. actu.* 2. *tit. de appellat. nu.* 18. *in fin.* Afflict. *decis.* 341. *nu.* 2. Lancelotus *de attent.* 2. *part. cap.* 19. *n.* 25. Hieronym Gonza. *in Reg. de mensi. & alterna. glos.* 49. *n.* 10. Nicol. Garci. *de benef.* 5. *part. cap.* 1. *sub n.* 233. Sic insuper Principi servire dicitur, qui supersedendo in litterarum executione eundem consulit, & rescribit, ac damna inde oritura humiliter repræsentat, *Glossa notabilis in §. si quis autem, verb. Nuntians in Authent. de mandat. Princ.* Cagnollus *in Rubric. ff. si quis jus dicenti non obtemperaverit*, *nu.* 8. Ponte *de potestat. Proregis*, *tit.* 2. *de abundantia civitatis*, *§.* 3. *n.* 13. *& seqq.* ubi Torus *additionator. & in decis.* 23. *& in cons.* 53. *n.* 5. *lib.* 1. Afflict. *in constit. ac legat. n.* 11. *&* 12. infinitos alios congerit Anton. Amat. *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 72. *num.* 26. & ex aliis *Nos infra hac* 1. *p. cap.* 7. *n.* 95.

Ac ideò hanc humilem reverentiam, hunceque recursum Regaliam esse, tenerique Principem supremum ex debito officii, & de necessitate muneris omnino saluti Reipublicæ, ejusque paci & tranquillitati consulere, & violentiis vigilanter occurrere : satis abundè per hujus capituli discursum apparebit, atque etiam plura jura Canonica ostendunt clarè infra hac 1. *part. cap.* 3. *§. unic. à nu.* 45. *& seq.* allegata.

Respublica illa infelix & lamentabunda judicatur,
3 quæ violentiis oppressa, remediis destituta † prote-
ctore caret, sic *Ecclesiast. cap.* 4. in hæc verba : *Verti
me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur,
& lacrymas innocentium, & neminem consolatorem
: nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio
destitutos* ; & D. Augustinus *super Psalmo* 32. in-
4 quit : *Omnia indigent domino, † & misera, & felicia
; quia sine illo miser non sublevatur, & felix non
regitur* : comprobatur authoritate Deuteronomij, *cap.*
28. *lit. C. Opprimaris violentia, nec habeas qui liberet
te.* † Et Psalmo 37. *Qui juxta me erant de longè steterunt, 5
& vim faciebant, qui quærebant animam meam.*
Et Psalmo 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à
me : quoniam tribulatio proxima est : quoniam non est
qui adjuvet.* Et Psalm. 70. ibi : *Dicentes, Deus dereliquit
eum, persequimini, & comprehendite eum; quia
non est qui eripiat.* Et ideò Ecclesiastes, *cap.* 4. sic dicitur
: *Væ soli, quia cùm ceciderit, non habet sublevantem
se* ; & Job. *cap.* 6. *Ecce non est auxilium mihi in
me, & necessarii quoque mei recesserunt à me* : & illud
Isaiæ Prophetæ, *cap.* 5. *n.* 20. *Clamat pauper vim patiens
; malus Judex † eum non exaudit, vociferatur, & 6
non est qui judicet, pauperes despicitis, & divites honoratis.
O miseri, qui judicatis vosmetipsos, & facti estis
Judices excogitationum iniquitatum.* Commemorat
Anton. Rosel. *lib.* 2. *memorabilium cap.* 2. *num.* 3.
Redin. *de potest. Principis*, *verbo largum beneficium*,
n. 37. Pechius *in regula in judiciis*, *n.* 3. *de regul. jur.*
Mansinus *de jure Principum*, *lib.* 8. *cap.* 7. Bobadill.
in Polit. lib. 5. *cap.* 1. ubi refert Plutarchum, Guillelmus
à Robille *de justit. & injust. lib.* 2. *fol.* 23. *col.*
4. *& fol.* 24. *col.* 1. *&* 2. Conducit Psalmus 71. *Qui
liberavit pauperem à potente, & pauperem cui non erat
adjutor* ; in Ecclesiastes *cap.* 51. ita legitur : *Circumdederunt
me undique, & non erat qui adjuvaret; respiciens
eram ad adjutorium hominum ; & non erat :
memoratus sum misericordiæ tuæ † Domine, & ope- 7
rationis quæ à sæculo est, quoniam eruis sustinentes te
Domine, & liberas eos de manu gentium.*

Sed Deus ipse, Rex Cœlestis, Imperator, † crea- 8
tor generis humani variis Sacræ Scripturæ locis, protector
ejusdem acclamatur, prout multorum meminimus
in tractat. de Reg. protect. 1. *par. cap.* 1. *à n.* 40.
cum multis sequentibus : quibus & plurima alia hoc
capite sunt addenda, Genesis 15. *C. Ego Dominus protector
tuus*, Ecclesiastes *in lib.* 2. *litter. C. Protector
est omnibus exquirentibus se, & cap.* 51. *litter. A.
Adjutor & protector factus est*, & per Prophetam Regem
passim hoc attributum Deo † reperimus, & 9
Psalm. 17. *lit. A.* & *E.* Psalm. 26. *lit. A.* Psalm. 27.
C. Psalm. 3. *A.* Psalm. 32. *D.* Psalm. 70. *A.* & 113. *C.*
& 142. *A.* & alibi passim. Genesis 19. ibi : *Noli timere
Abraham, ego protegam te, merces tua multa erit
valde, &c.* Relatum *in cap. dicat aliquis* 23. *quæst.* 5.
quare Deus dicitur fortis & Princeps pacis, Isaiæ *c.*
9. ibi : *Deus fortis, pater futuri † sæculi, Princeps pa- 10
cis*, & *lib.* 4. *Regum cap.* 20. Ita loquitur Deus : *Sed &
de manu Regis Assyriorum liberabo te, & civitatem
hanc, & protegam urbem istam*, &c.

Genesis *cap.* 2. legimus, ab origine creationis De-
um de hominis † tutela curasse, ibi : *Tulit ergo Do- 11
minus Deus hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis,
ut operaretur, & custodiret illum*, &c. Quod
altius interpretatur Augustinus *lib.* 8. *de Genesi ad litteram,
cap.* 10. videndus etiam Pater Guzm. *in tractat.
Bienes del honesto trabajo* ; & per Hieremiam *cap.* 1.
inquit Dominus : *Ne formides à facie eorum, nec
enim timere te faciant vultum eorum ; ego quippe dedi
te hodie in civitatem munitam, &c. Et vallabunt
adversùm te, & non prævalebunt, quia ego tecum
sum, ait Dominus, ut liberem te*, &c. Facit etiam
homilia venerabilis Bedæ *super c.* 6. Marci *lib.* 2.
cap. 28. *tomo* 5. ibi : *Unde est illa vox inter undas
procellasque tentationum deprehensæ, atque auxilium
protectionis illius gemebundo clamore quærentis, ut
quid Domine*, &c.

Protector itaque ipse Deus promptè præstoque vi
oppressorum † clamantibus adest expressis ; juxta il- 12
lud Isaiæ *cap.* 28. *Domine vim patior ; responde pro
me*, &c. Sed adhuc & tacitis acclamantibus, & diligens
protector occurrit, testatur Divus Chrysostomus,

homil. 2. *super Matthaum*, ibi: *Quando pauper violenti-*
am patitur à potente, etiam si non est ausus vociferari; sed
latenter lacrymatur, tacitus ejus clamor in excelso au-
ditur, &c. ratio redditur Ecclesiastes, *cap.* 5. ibi:
Quia vox pauperis penetrat nubes, & non descendit
donec auditur, &c. meminit Gregorius Lopez *in l.*
5. *titul.* 3. *par.* 3. Bobad. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 35.
in margine; & eodem Ecclesiastes, *cap.* 5. sic legi-
mus: *Si videris calumnias egenorum, & violenta ju-*
dicia, & subverti justitiam in provincia; non mireris
super hoc negotio; quia excelsior est alius, & super hos
quoque eminentiores sunt alii, & insuper universæ terræ
Rex imperat. Baruc. 4. *litter. F. Nocentes peribunt,*
qui te vexaverunt, & 2. Machab. 1. ibi: *Afflixisti op-*
primentes nos, & Ecclesiastes 4. *D.* ibi: *Noli esse quasi*
leo usque opprimens subjectos sibi; & Ecclesiastes *cap.*
35. inquit: *Non despiciet Dominus viduam, si fundat*
loquelam gemitus, nonne lacrimæ viduæ à maxilla des-
cendunt? Et exclamatio super deducentem eas, à ma-
xilla enim descendunt usque ad cœlum & Dominus ex-
auditor delectabitur illis. Quare tuendas esse viduas à
13 Principe, & alios oppressos, * dicit Mastrillus *de ma-*
gistrat. lib. 3. *cap.* 4. *nu.* 7. *& seqq.* & Job. *cap.* 29.
inquit: *Auris audiens beatificabat me, & oculus vi-*
dens testimonium reddebat mihi, eò quod liberassem
pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset ad-
jutor, &c. Conducit quod gloriosissimus Apostolus
14 noster Hispaniarum unicus * patronus, Divus Jaco-
bus, *cap.* 2. ibi: *Nonnè divites per potentiam oppri-*
munt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia? &c. Et Ma-
chabæorum, *lib.* 1. *cap* 12. *& dixit Jonathæ: ut quid*
vexasti universum populum, cùm bellum nobis non sit?
Facit illud Homeri, Odiss.

Immortalium divum auxilium desiderat omnis.

Hinc Deus zelotes generis humani ad hujus protec-
15 tionem, * utitur etiam Angelorum ministerio, & ad
mundum gubernandum, & ad tuendos homines ab
omnibus violentiis diaboli, juxta Prophetam Psalm.
37. ibi: *Et vim faciebant, qui quærebant animam me-*
am, &c. Colossenses *cap.* 10. *versicul.* 16. Ephes. 1. *vers.*
21. Et ut ab omni diabolica vi custodiant homines, &
tueantur, Psalm. 9. 11. Math. 18. 10. 2. Regum 6. 16.
& 17. Actuum Apostolor. 5. *cap.* 19. quatenus in afflicti-
onibus, tam ad corporalem quàm ad spiritualem vitam
taugentibus homines consolantur Angeli, corroborant,
& erigunt consiliis, piisque auxiliis. 2. *Samuel* 24. 25.
26. 1. *Regum* 19. 5. 7. 2. *Regum* 1. 3. *Actuum* 27. 23. 24.

Atque denique Angelorum opera utitur Deus in no-
16 bis custodiendis, multaque per * illos nobis beneficia
præstat, *Daniel.* 10. 5. 6. *Matthæi* 28. 3. & Psalm.
90. ibi: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te*
in omnibus vitiis tuis; super quo Psalmo multa viden-
da per Divum Bernard. Deus etiam Angelos suos mit-
17 tit, ut tollant scandala Regni, * Matthæi *cap.* 13. *lit.*
F. ibi: *Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent*
de Regno ejus omnia scandala, & eos qui faciunt ini-
quitatem. Et illud Psalm. 33. *Iste pauper clamavit &*
Dominus exaudivit eum, & de omnibus tribulationibus
eripuit eum, immittit Angelus Domini in circuitu ti-
mentium eum, & eripiet eos.

Et cùm violentias abhorreat Deus, Ezech. *cap.* 46.
18 *vers.* 18. & rigorosè * puniat, Proverbiorum 11. *vers.*
24. cuncta in terris ita ordinavit, & Reges creavit ad
defensionem vi oppressorum, ut testatur ipse Deus per
19 Isaïam *cap.* 45. ibi: *Ego tamen * totum ordinavi ad li-*
berationem populi mei, &c. Quippe à Deo datum est re-
gimen Principibus temporalibus hoc tantùm fine, qua-
litate, & attributo; ut populum, Rempublicam & vas-
20 sallos defendant à violentiis, * eosque in pace & quiete
conservent & tueantur, latissimè probavimus *in tract.*
de Regia protect. 1. *part. cap.* 1. *præludio* 1 *à n.* 4. *cum*
multis seq. & iterum, *præludio* 3. *à n.* 5.

Quibus adde Sacræ Scripturæ authoritatem, 1. *Re-*
gum cap. 15. ubi *Saul constitutus est * à Deo Rex ad pro-* 21
tectionem populi, & illud Esther *cap.* 16. ibi: *Providen-*
dum est paci omnium provinciarum. Judicum, * *cap.* 3. 22
nu. 8. *& seqq.* ibi: *Et clamaverunt ad Dominum, qui*
suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos, Othoniel vi-
delicet filium; &c. *& Quievitque terra quadraginta*
annis, &c. Exodi *cap.* 2. *n.* 17. ibi: *Supervenere pasto-*
res, & ejecerunt eas: surrexitque Moyses & defensis
puellis adaquavit oves earum, &c.

Quare Reges in temporalibus dicuntur Vicarii Dei,
ejusque locum * tenentes, ac substituti, & hoc attri- 23
buto & fine constituti sunt à Deo, ut latissimè proba-
vimus 1. *part. de Reg. protect. cap.* 1. *à n.* 41. quibus ad-
de *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 8. *Recopilation.* ibi: *Ca tan grande es*
el poder del Rey, que todas las cosas y todos los derechos
tiene sobre si, y el su poder no los ha de los hombres, mas
de Dios, cuyo lugar tiene en las cosas temporales, &c.
Pelaez Mieres *in tractat. de major.* 4. *part. quæst.* 22. *n.*
42. Bobad. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 18.

Hinc Ægidius Columna *in tract. de regimin. Princip.*
lib. 1. *part.* 2. dicit: *Decere Reges & Principes esse vera-*
*ces, quia Dii sunt * in terris, & Dei imaginem habent.* 24
Divus Augustinus *quæst.* 35. *in vet. tractat.* Plutarchus
in lib. ad Princip. inerudituum. Schualembergius *de Re-*
gio animo, part. 1. *pa.* 82. idem Plutarch. 3. *tomo mo-*
ral. in comment. libri cui titulus, *in Principe requiri*
doctrinam, in hæc: *Quemadmodum enim Deus in*
Cœlo pulcherrimum sui ipsius simulachrum constituit So-
lem, & Lunam, talis est in Republica, imago, & lu-
men Princeps, qui Dei reverens justitiam tuetur; hoc
est, Dei rationem gestat: ut interpretatur Valençue-
la Velazquez *in discursu status, & belli part.* 2. *con-*
siderat. 13 *à num.* 13. ubi latè comprobat quod Rex
in temporalibus Vicarius sit Dei, Vegetius *lib.* 2. *de*
re milit. capit. 5. Chassancus *in Catalogo glor. n.* 9.
part. considerat. 24. *cap.* 30. *num.* 16. Petrus Grego-
rius *de Republic. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 3. *& seq.* Divus
Thomas *de Regim. Princip. cap.* 12. Randin. *de Maje-*
stat. Princip. verb. Imperatoriam, num. 10. Orozco *de*
Regis institut. tract. 1. *cap.* 25. Anton. Augustin. *de le-*
gibus, c. 2. *in principio* & alii quos citat Valençuel.
ubi proxim. & Navarrete *en los discursos politicos c.*
22. *colum.* 5. dicit, quòd Reges sunt Vicarii Dei in
temporalibus, * non ad ostentationem & fastum, sed 25
ad protectionem vassallorum miserabilium, & sicut à
Deo habent delegatam, & mandatam potestatem,
ita illum debent imitari.

Comprobatur ex eo quod dicit Bellarmin. *de officio*
Princip. lib. 1. *cap.* 9. *fol.* 53. *Principes*, ait, *quibus* * 26
Deus nomen suum communicare dignatur, ea puritate
nitere procurent, quæ tanto nomini convenit, sequitur
Marius Giurb. *cons.* 1. *sub n.* 27. ubi latissimè pluribus
citatis Doctoribus & divinæ Scripturæ locis, inquit,
Principes Deos esse, & Dei vicem & locum obtinere
(scilicet in temporalibus) vide inferius *hoc cap. n.* 95.
vers. Potestatem ergo, &c. ubi probatur, quòd man-
datam habent potestatem à Deo.

Nam cùm ista protectio vi oppressorum sæpè sit
moraliter necessaria * in multis casibus occurrentibus; 27
non est verisimile, eam sibi Deum reservasse; sed ho-
minibus, quos suos ministros instituit, commisisse,
quia aliàs multum defecisset Deus hominibus in ne-
cessariis, quod non est providentiæ ipsius consentane-
um, ut cum Cajetano, Soto, Felino, Navarro, Co-
var. & aliis probat Suarez *de legibus, lib.* 2. *cap.* 16.
n. 2. reddens rationem in hæc: *Quia recursus ad De-*
um ipsum immediatè, non est homini possibilis, nec * 28
est consentaneus ordini naturali, ut homines essent per-
plexi, & miraculo esset opus, vel speciali revelatione
divina ad dirigendas suas operationes, quod repugnat
omni prudenti providentiæ, &c.

Hinc

Hinc præcipuum Principum & Regum piorum of-
29 ficium est; Ecclesiam, ipsius immunitatem, * dogmata, & personas Ecclesiasticas defendere, atque tueri, scripsit Divus Augustinus *epistol.* 48. 50. & 165. quem ad hoc refert Michaël Agia, *de exhibendis auxiliis, fundamento* 27. *in princip. pag.* 109. & testatur Divus Isidorus *in cap. Principes* 23. *quæst.* 5. in hæc: *Principes sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem*
30 * *disciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterum intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut quod non prævalent Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc impleat per disciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum cœleste Regnum proficit: ut qui intra Ecclesiam positi contra Fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipsamque disciplinam, quam Ecclesiæ humilitas exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, & ut venerationem mereatur virtutem potestatis impertiat*, sequitur & facit: *Cognoscant Principes sæculi Deo debere se rationem reddere, propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt, nam sive augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit.* Hactenus de eleganti textu, cujus verba attentè consideranda & ponderanda sunt, & *in cap. dicat aliquis* 25. in ordine 23. *quæst.* 5. in fin. ita dicitur, *Præterea sicut Principibus & potestatibus fidem & reverentiam exhibere cogimur, ita secularium dignitatum administratoribus defendendarum, Ecclesiarum necessitas incumbit, quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi*, &c.

Ad id tendit textus *in cap. administratores plenè* 26. in ordine 23. *quæst.* 5. ibi: *Administratores planè secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem constituti*, &c. quorum redditur ratio uno verbo *in capit. res autem* 21. in ordine 23. *quæst.* 5. in hæc: *Res autem humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad divinam confessionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas.*

31 Et Leo Papa *epistola* 75. ad Leonem Augustum * sic scripsit: *Debes Imperator incunctanter advertere, Regiam potestatem non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam*, &c. *Ut ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas*, &c. quam refert Michaël Agia *de exhiben. auxil. fundamen.* 23. & idem repetit Anastasius 2. *in epistola* ad Anastasium Imperatorem, & Gregorius *lib.* 9. *epistol.* 60. *ad Regem Angliæ*, Agatho. *in epist. ad Constantinum* 4. prout refert Anton. Augustin. *in Epitome veteris juris Pontificii, lib.* 11. *tit.* 13. *cap.* 3. Fab. Montel. *in praxi arbitrali* 4. *part. princip. quæst.* 1. *num.* 15. & 16. Valençuel. Velazquez *in discurs. status, & belli. part.* 2. *consid.* 2. *num.* 96. & 97. & facit textus *in cap. Reatina* 63. *distinction.* ibi: *Reatina Ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoribus destituta curis consistit, dignum est, ut brachio amplitudinis vestræ sublevetur, ac gubernationis tegmine protegatur*, &c. Facit illud Regis Joas *lib.* 4. *Regum cap.* 12. ubi dicitur: *Igitur usque ad vigesi-*
32 *mum tertium annum Regis Joas non instauraverunt Sacerdotes sarta tecta templi, vocavitque Rex Joas Joiadam Pontificem, & Sacerdotes, dicens eis: Quare sarta tecta templi non instauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad restaurationem templi reddite eam*, &c. de quo infrà *num.* 65. & *num.* 39. quod probatur *in cap. quando* 39. in ordine 23. *quæst.* 4. ibi: *Quia commoventur potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Si non ergo moverentur, quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo? Intendat charitas vestra quid dicam: quia hoc per inet*
** ad Reges seculi Christianos, ut temporibus suis pa-* 33
catam velint matrem suam Ecclesiam habere. unde spiritualiter nati sunt, &c. Quod & idem comerobatur anthoritate Divi Augustin. *tract.* 11. *in Joannem*, sic dicentis, *Pertinet hoc ad Reges sæculi Christianos; ut temporibus suis pacatam velint * habere* 34
matrem suam Ecclesiam, sic ergo quando vult Deus concitare potestates adversus dissipatores Ecclesiæ, adversus sufflatores Christi, adversus blasphematores baptismi, non miretur, quia Deus concitat, ut à Sara verberetur Agar: mirantur autem quia commoventur potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ; non ergo mirentur & quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo; Textus etiam *in cap. incestuosi* 23. *quæst.* 5. ibi: *Quos oportet per secularis potentiæ disciplinam à tam pravâ consuetudine coërceri*, &c.

Mirabiliter conducit ad propositum, quod ipse Divus * Augustin. *lib.* 3. *super Chrysostom.* asserit in hæc: 35
In hoc serviunt Reges Deo; si in Regno bona jubeant, mala prohibeant, non solùm quæ pertinent ad societatem humanam; sed quæ ad Religionem divinam, &c. Lactantius *lib.* 5. *institut. cap.* 10. *cum nihil sit* (inquit) *in re-* 36
*bus humanis præstantius, Religionem * summa vi oportere defendi*, sequitur Erasmus à Cochier *in thesauro politic. lib.* 1. *cap.* 5. *vers. Nec mente tantum* 1. *part.*

Ubi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat, * 37
ut Religio naufragetur, inquit Pontifex Clem. II. *in princip. de statu Monach.* facit etiam text. *in cap. de Liguribus* 43. in ordine 23. *q.* 5. loquendo de ministris Ecclesiæ, ibi: *Quos idonea est excellentia vestra, & ratione & potestate reprimere*, &c. Et iterum ibi: *Nolite ergo dubitare hujusmodi homines principali, vel judiciali authoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc specialiter constituerunt, ut si qua Ecclesiastici officii persona*, &c. *Per potestates opprimantur, ecce Domine, quod animus vester fortè timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis authoritate hæc breviter dirigenda curavi, cum millia alia exempla, & constitutiones sint, quibus evidenter agnoscitur, ut scissuras facientes in Ecclesia Dei, non solum exiliis, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates debeant coërceri*, &c. Facit text. *in cap. nimium* 23. *q.* 4.

*Quomodo ergo Reges servient Domino * in timore; ni-* 38
si ea quæ contra ipsum Dominum faciunt Religiosa severitate puniendo, atque plectendo, verba sunt Divi Augustin. in epistola ad Bonifacium, relata *in cap. si Ecclesia in fin.* 42. in ordin. 23. *quæst.* 4. *cap. duo ista, eadem causa*, & *quæst.* refert etiam Albanus *lib.* 1. *politic. c.* 7.

Cùm boni Principis sit omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem * spectat, tueri, & protegere, *cap.* 39
boni Principis est, & religiosi Ecclesias contritas, atque conscissas restaurare, novas ædificare, Sacerdotes honorare, atque tueri, &c. 96. *distinction.* cùm tranquillitas & pax in Ecclesia ipsorum Principum studii & 40
Religionis * intersit, *text. in cap. bene §. Sancta Synodus* 96. *distinction. quanquam* (inquit Pontifex) *studii vestri, & Religionis intersit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur in Ecclesia*, &c.

Propter quod tributum * Principibus persolvendum 41
admonet Urbanus Papa in *cap. tributum* 23. *quæst.* 8. ibi: *Pro pace, & quiete, quâ nos tueri, & defendere debent Imperatoribus persolvendum*, &c. & Divus Thomas *in epistola ad Romanos, homilia* 25. *cap.* 13. *lection.* 1. ibi: *Principes tributa recipiunt, quasi stipendia sui ministerii: laborant enim ad omnium pacem & quietem servandam, peccant autem Principes, si utilitatem populi non procurant*, & Lucas de Penna *in l. quicumque, C. de omni agro deserto.*

41 Hanc insuper obligationem profitentur Principes †
Christiani, ut *in Authent. quomodo oporteat Episcop.
§. nos igitur, collat.* 1. ibi: *Nos igitur magnam ha-
bemus solicitudinem circa* Dei *dogmata, & Sacer-
dotum honestatem*, &c. Et iterum ibi: *Hoc autem
futurum esse credimus, si sacrarum regularum observa-
tio custodiatur*, &c. *l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* ibi: *Y
à los Reyes y Principes encomendo Dios la defension*
43 *de la* † *santa Madre Iglesia*; & iterum in eadem *l.*
2. sequitur & facit, ibi: *E nos recibimos en nuestra*
44 *guarda, e seguro, y defendimiento* † *à los juezes Eccle-
siasticos, que pusieren sentencias de excommunion, y
à los mensajeros que llevaren la cartas*, &c. Facit etiam
text. *in l. universi.* 4. *C. de fundis rei privatæ, & salti-
bus divinæ domus*, in hæc: *Universi fundi Templorum*
45 *ad rationalium* † *rei privatæ solicitudinem earumque
pertineant, atque ab his anniversariis solutionibus po-
stulatis peculiari (ut semper fuit) studio defenduntur*,
&c. & *l.* 28. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ tractat de cultu
divino conservando, augendo & nulla ex causa minu-
46 endo; † & causam diminutionis amovendo, ita insu-
per profitentur Imperatores Theodosius & Valentinia-
nus *in l. unica, C. nemini liceat signum Salvatoris*, &c.
Cujus mirabilia verba ita sonant: *Cum sit nobis cura
diligens per omnia superni numinis Religionem tueri*,
&c. text. *in l. claras, §. victor Justinianus* in princip.
ibi: *Reddentes honorem Apostolicæ Sedi, & vestræ
Sanctitati, quod semper nobis in voto fuit, & est (ut
decet patrem) honorantes vestram beatitudinem, om-
nia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus
ad notitiam deferre vestræ Sanctitati, quoniam sem-
per nobis fuit magnum studium, unitatem vestræ Apo-
stolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum cu-
stodire*, &c. *C. de Summa Trinit. & Fide Cathol.* & ite-
rum propè principium, ibi: *Hoc est enim, quod ve-
strum firmat Imperium: hoc quod vestra Regna servat:
nam pax Ecclesiæ, Religionis unitas auctorem facti in
sublime provectum grata sibi tranquillitate custodit; ne-
que enim parva ei vicissitudo à potentia Divina tribui-
tur, per quem nullis rugis Ecclesia divisa secernitur,
nullis incertis maculis variatur*, &c.

47 Hoc enim ad Regis officium pertinet † ut docet Di-
vus Thomas *in tractat. de regim. Princip. cap.* 14. &
15. in hæc verba: *Quia igitur vita qua in præsenti vi-
vimus, finis est beatitudo cœlestis: ad Regis officium
pertinet, ea ratione vitam multitudinis bonam procu-
rare, secundùm quod congruit ad cœlestem beatitudi-
nem, ut scilicet ea percipiat, quæ ad cœlestem beati-
tudinem ducunt; & eorum contraria, secundùm quod
fuerit possibile interdicat*; hæc D. Thomas.

48 Et quod principes temporales Christiani non † solùm
habeant auctoritatem, sed & præcisam obligationem,
tanquam protectores, & defensores Ecclesiæ atq; Chri-
stianæ Religionis, curam habere de tranquillitate &
pace status Ecclesiastici, & illam ab omnibus insidiis,
& violentiis protegere, impediendo ea quibus cultus
Divini diminutio causatur, nec non omnia media pa-
cis impeditiva & scandali nutritiva evellere, quæque
inquietem præstent suorum vassallorum animabus aver-
tere, probant ultra hactenus tot jura citata, infiniti pe-
nè Doctores *glossa verbo Rationalium indic. l. Universi,
C. de fundis rei privatæ, & saltibus*, & ibi, Lucas de
49 Penna, *nu.* 10. & Joannes de Platea *n.* 1. dicens: *Et* †
*nota, quod pro Ecclesiastica re tuenda & exigenda cog-
noscere potest Princeps & ejus procurator, quia speciali
studio Princeps debet defendere res Ecclesiæ*; idem de-
ducit Cujac. *ex eadem lege*, Amict. *decis.* 2. *n.* 1. op-
timè Baldus *in c. quanto de judic.* dicit: quod Rex
50 etiam si non sit patronus, tenetur res † Ecclesiæ de-
fendere: mirabiliter Olivanus *de jure fisci, cap.* 13. *à
princip. & nu.* 49. ubi de cultu Divino tuendo, seu
agendo & conservando agit, videnda, *l.* 1. *tit.* 15.
part. 1. Propositus *in c. Imperium, n.* 3. *distinct.*

Anneus Robertus *rerum judicatar. lib.* 3. *c.* 1. *pag.*
548. in hæc: *Nihil certè Regiæ Majestati convenien-
tius videtur, quam si Christiani Principes Ecclesiæ in-
stituta, ritus, & leges ac Sacerdotalia jura servent,
& tueantur*; idem Azevedus *consf.* 37. *n.* 15.

Valdesius *in tract. de dignitate Regum cap.* 10. *à n* 4.
latè comprobat; quod Imperator, & Reges Ecclesiæ
defensores & advocati ab eadem vocantur, *in cap. per
venerabilem, de elect. Clement. ne Romani de election.*

Pater Frater Lusitanus *in tract. de Justo imperio
Lusitano*; † *Asiatico cap.* 6. *n.* 46. & *num.* 53. *vers.* 51
Idemque summa cum ratione, ubi quod cum Princi-
pes Catholici defensores sint Ecclesiæ, & ad id con-
stituti, atque omnino necessarii, condecens esse, ut
honoribus & præmiis pro meritis à supremo Ecclesiæ
Principe condecorentur.

Ægidius Bellamera *cons.* 40. *n.* 41. & Duarenus *li.*
1. *de sacris Ecclesiæ ministeriis, cap.* 5. ubi quod Prin-
cipes sæculares † Deo sunt reddituri rationem Eccle- 52
siæ, quam à Christo tuendam susceperunt, quàmque
eorum potestati credidit.

Abbas Panormit. *in cap. tua, n.* 10. *de decimis*, ubi
ait: † Principes accepisse à Deo potestatem principa- 53
liter, ut Ecclesiam Dei juvarent, & in necessitatibus
suis subvenirent.

Petrus Gregorius *lib.* 2. *de Repub. cap.* 2. *n.* 3. Bellar-
min. *de Princip. Christian. cap.* 11. Joannes Ekius *in En-
chiridio locorum commun. contra Lutherum, cap.* 32.
Gundisalvus Pontius *adversus Vvaramundum, cap.* 2.
vers. Verùm, Justus Lipsius *contra Dialogistam in prin-
cip.* Agia *in tract. de exhibendis auxiliis, fundamento*
27. Ant. Augustin. *in epitome veteris juris Pontificii. l.* 11.
ti. 15. *c.* 3. Fabio Montel. *in praxi arbitrali*, 4. *par. princip.*

Concludentes omnes hi, præcipuum piorum Regum
munus & officium esse, Ecclesiam ejusque immunita-
tem & libertatem defendere, ac severis legibus, ac pœ-
nis adversarios coercere.

Valençuela Velazquez (meritissimus Præses Cancella-
riæ † Granatensis) accuratè plurima conjecit circa mu-
nus Principis temporalis, in protectione Ecclesiæ, *in* 54
discursu status & belli, part. 2. *consideratione* 2. *à n.* 48.
ubi ait: quod Princeps sæcularis vim, fraudes, turbas,
& externa mala ab Ecclesia debet arcere, & quantum
in ipso sit, pacatam, sacram, & quietam præstare Ec-
clesiam, & latè prosequitur *numeris seq. ib.*

Anastasius Germon. *de sacrorum immunit. lib.* 3. *cap.*
13. *n.* 73. & *cap.* 17. *nu.* 32. & 33. ubi quod boni †
Principis est, omnia quæ ad Ecclesiasticam functionem 55
spectant tueri & defendere, tanquam Ecclesiæ prote-
ctoris. Et ipse iterum in eodem tractat. *lib.* 2. *in proœ-
mio, n.* 17. 18. & *cap.* 12. *n.* 24. & 25. dicit, hinc mo-
rem increbuisse, veteres Imperatores œcumenicis inter-
esse Conciliis, ut quæ à Patribus proponerentur de-
creta, adhibito pœnarum terrore observari modis om-
nibus efficerentur; * & quæ Pontificiis, & Synodalibus 56
legibus nocumento ac impedimento esse poterant,
consultissimè averterent.

Quò tendit illud Martiani Imperatoris in sexta ac-
tione * Concilii Calcedonensis, relatum in *c. Nos* 96. 57
distinction. dum dixit Imperator: *Nos ad fidem con-
firmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo
Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse vo-
lumus, ut veritate inventa, non ultra multitudo pravis
doctrinis attracta discordet*, &c.

Ascanius Tamburinus *in tract. de jure Abbat. tomo* 1.
disp. 15. *quæst.* 5. *à n.* 15. & 16. Quod Principes sunt pro-
tectores * & defensores Ecclesiæ ex textu (quem allegat) 58
in Clementina 1. *de jurejurando*, ubi *in §. porrò*, apponi-
tur forma juramenti, quod Imperatores præstant Sum-
mo Pontifici in eorum coronatione, & inter alia conti-
net quod Fidem & Sedem Apostolicam defendent.

Pulchrè

Pulchrè etiam Narbona *in l. 59. l. 2. tit. 4. Recopi-* 59 *lation. glos. 2.* per totam, ubi quod Reges, * Imperatores, ac cæteri Principes supremi, & Christiani Ecclesiarum, Conciliorum, & eorum omnium, quæ ad statum Ecclesiæ conservationem & tuitionem spectant, protectores & defensores, ex Regio ipso sibi jure potestatis, & injuncto munere sunt, quod comprobat à principio *dict. l. 2. & ration. n. 12. Nos* plura diximus de hac protectione a Regibus præbenda Ecclesiis Ecclesiasticisque 60* personis, *in tract. de Reg. protect. 1. part. c. 1.* per totum, & præcipuè *à n. 57. & à n. 107.* quibus hæc omnia & dicenda addere potest, iis etiam omnia alia ibidem se ipsa supplere, adde text. *in c. quæcumque 25. quæst. 2.* ibi: *Omnibusque qui Ecclesiæ deserviunt, tuitio deferan-* 61 *tur* &c. * Ac proinde diximus *in dicto c. 1. n. 113.* quod manus Regis murus est Ecclesiæ.

Joannes Quintinus Hæduum *in repetitione, c. no-* 62 *vit. de judiciis, num. 127.* in hæc: *Divisio * inter jurisdictionem Regiam, & Pontificiam non procedit per viam repugnantiæ; sed per viam simplicis distinctionis, atque ideo ubi publica necessitas id exposcat, permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è converso, Regi in ditionem Pontificis suum Imperium exercere, nam obnoxia & precaria utriusque potestas esse debet, non aliquo dominationis fastu, sed humili atque concordi administratione,* &c. qui *num. 140.* hæc addit: *Hoc pertinere ad Reges sæculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint Matrem suam Ecclesiam habe-* 63 *re, unde spiritualiter * nati sunt, & hanc esse rationem, cur Principi quandoque liceat, super iis desinire, quæ concernunt Ecclesiam, ne matris ulla in re violetur honestas, neve turbetur ejus tranquillitas ab iis potissimum, cujus est commendata,* &c. Idem etiam affirmat Turrecremata *in c. filiis vel nepotibus 16. quæst. 7.*

Pater Enriquez etiam *in 3. tomo summæ de Pontificis clave, lib. 2. c. 15.* post principium, ibi: *Quare* 64 ** tenetur Rex adhibere efficax, præsentaneum, & breve remedium pro suo Regis jure, & protectoris Ecclesiarum officio,* qui *in glos. ibi litter. D.* dicit: *Regem vocari protectorem Ecclesiæ*, ex divi Hieron. *in Hieremiam, c. 7. 21. & 22.* & comprobat ex *1. Reg. cap. 15.* ubi Saul constitutus fuit Rex à Deo in protectionem populi.

Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi 5. part. consid.* 65 *17.* dicit: * quod Principes temporales apud Deum majorem gloriam habere non possint, quàm si per eos Ecclesiarum dispersarum potuerit societas restaurari, ex text. *in c. sicut excellentiam 23. quæst. 4.* Atq; esse boni Principis, Ecclesias contritas reparare, & ædificare, ex *c. boni Principis 96. distin.* Imò posse Principem temporalem, Ecclesias reparare in negligentiam Sacerdotum ex propriis ipsius Ecclesiæ redditibus; exemplo Joadis Regis Israelitæ, qui negligentias videns Sacerdotum, captis redditibus templi ipsum fecit reparari, *1. Regum cap. 12. & c. 22. & Paralipom. c. 24.* Cogere enim & facere reparare Ecclesias, & Religionem exequi, mixti fori esse, pertinereque non solùm Pontifici, sed & Principibus temporalibus, dicit ipse Chassaneus *ex l. hæreditas in fin. ff. de petition. hæred. l. si in aliquas ædes sacras, ff. de officio Proconsulis.* Atque etiam ex *cap. 1. ne sede vacante*, quod Rex cum 66 proceribus Regni multum potest, * & operatur circa statum Ecclesiæ reformandum, haberique etiam textum apertum, *in c. filiis vel nepotibus 16. quæst. 8.* ubi Prælatis dissipantibus bona Ecclesiæ adiri potest dignitas Regia; ad quæ etiam allegat Guillelmum Benedictum *in c. Raynutius, in verbo, Si absque liberis moreretur, de fideicommiss. subst. n. 34. & 35. de testamentis.*

Hinc Principes & Reges Christiani, sicut Ecclesiæ 67 pariter, * & protectores sunt Concilii Tridentini, & per Summum Pontificem ad protectionem ejusdem Principes omnes allicit & convocat, expressè apparet ex Bulla pro confirmatione Concilii Trident. promulgata, quæ sedet possessiones ejusdem Concil. & *in c. 20. session. 21.* ibi: *Sæculares quoque Principes officii admonendos esse censuit, confidens eos, ut quos Deus Sanctæ fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit,* &c. tenent Paz. *in praxi. 2. tom. ultimo præludio num. 10.* Azeve. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilatio. vers. 7. & consequenter*; & ipse Azeved. *in consil. 3 · n. 12.* Hieronym. de Zevallos *communium contra commun. 4. tom. q. 897. n. 220. & n. 218. & 219. & 339.* Narbona *in l. 59. glossa 2. à princip. & n. 14. tit. 4. lib. 2. Recopilation. in 3. part.* Cardinalis Bellarmin. *l. 2. c. 18. de laicis, fol. 1347.* Bobadilla *in politica, lib. 2. cap. 18. n. 194. & 208.* D. Franciscus Carrascus *in interpretation. aliquarum legum Regni, cap. 9. §. 4. n. 18.* & iterum ipse Narbona *eadem 3. part. Recopilation. super leg. 81. tit. 5. lib. 2. glossa unica, n. 3.* Aloisius Riccius *in practicarum Aurea. resolution. 199.* Pater Enriquez è Societate JESU *in 3. tom. summæ de Pontificis clave, l. 2. c. 15. post princip. §. 1. in glossa littera. D.* & ipse Enriquez *c. 11. §. 3. littera T. & cap. 12. §. 2. in fin. & c. 20. glossa fi.* & iterum *cap. 23.* Flores Diaz de Mena, *l. 1. variarum quæst. 12. ex n. 8. & quæst. 4. n. 35.* & Bobadilla *dicto lib. 2. c. 5. n. 33.* Zevallos *de cognition. violent. glossa 6. n. 62. Nos in tractat. de Regia protect. 1. part. cap. 1. n. 73. & à num. 70. cum seqq.* agimus latissimè, Principem esse Ecclesiæ (tam in particulari, quàm in universali) atque Catholicæ Religionis protectorem & defensorem acerrimum, & per totum præludium * multa videnda utilissima. Sed quia 68 articulus iste peculiarem tractatum desiderat, quo omnes difficultates absolvantur infra *2. part. hujus tract. de retentione Bull.* erit apponendum, nunc missam facimus.

Prædictis nec alienum est, quod Valerius Maximus, *lib. 4. c. 1.* ait: *Non dubitaverunt Sacris Imperia servire, ita si rerum humanarum futura * regimen existiman-* 69 *tia, si Divinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulatæ.* Justus Lipsius *contra Dialogistam, fol. 27. c. 2.* inquit: *Firmamenta Imperii * in Religione Principis po-* 70 *sita sunt*; nec mirum cum Religionis tutela, ac conservatio, & timor Dei solus sit qui custodit societatem hominum inter se: Lactantius Firmianus *de ira, c. 12.* Lipsius *lib. 4. civil. doctrin. c. 2. & in monitis & exemplis politic. lib. 1. c. 2.* Divus Aug. *epist. 48. 50. & 165. & lib. 3. epistol. 32. ad Pantaleonem, Præfectum Africæ l. 5. epist. 63. ad Maurum Imperatorem, & l. 7. epist. 5. ad Brunechildem Reginam Francorum*, Bellarm. *lib. 1. de Princip. Christian. c. 11.* Petrus Gregorius *de Republ. lib. 2. c. 2. n. 3.*

Recenset idem Petrus Gregorius *l. 2. de Republic. c. 2. n. 13.* quod pax Ecclesiæ, Religionis unitas, auctorem * 71 facti in sublime provectum grata sibi tranquillitate custodit, dicente Petro Ærodia *l. 1. rerum judicatarum, tit. 6. c. 19. Imperii securitatem in Ecclesiarum pace consistere.*

Nam ut Gregorius Plaguiari, *observation. 454. ad l. 1.* Cornel. Tacit. refert ex Seneca *in l. de brevit. vitæ, Principes * esse ea de causa institutos, ut omnium* 72 *quietem illorum vigilia, omnium otium, eorum labor; omnium delitias, illorum industria; omnium vacationes, illorum occupatio defendat.* Et conducit quod ipse Seneca *ad Polybium c. 26.* inquit: *Cæsari cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor; omnium delitias illius occupatio*, quo tendit quod dixit Antigonus Æliano: *An ignoras fili mi, nostrum Regnum esse nobilem servitutem?*

Quo quidem sensu accipiendum est illud Canticorum *5. Ego dormio, * cor meum vigilat*; cum Rex cor dicatur 73 Regni & Reipublicæ, ad quod, videndus Navarret. *en los discursos politicos, c. 22. fol. 147. col. 3. & suprà.*

Et facit exemplum aptum, & grave, quo utitur Divus Hiero-

74 Hieronym. *in c. in apibus 7.q. 1.* Nam * quem ad modum in quolibet apum examine unus est Rex, & agmina gruum dum volant, unum Rectorem ordine litterato sequuntur; ita convenit in qualibet bene constituta Republica, Regno, vel Provincia aliquem Imperatorem, Principem, aut Rectorem constitui, qui æqua lance inter subjectos sibi populos jura reddere possit, & imbecilles à potentiorum injuriis, & violentiis defendere, quam fuisse præcipuam Regum creandorum causam, optimè scripsit Justinus *Histor. lib. 1. in princip.* Aristot. *lib. 3. politicorum c. 11. & l. 5. c. 10.* Cicer. *lib. 2. officior.* Divus August *lib. 4. de civitat. Dei, c. 6.* Div. Thom. *de Regim. Princip. lib. 1. c. 14.* Div. Iren. *lib. 5. adversùs hæreses*, & Alphons. Gerrer. Nicol. Boërius & alii quos refert Menchaca *in præfation. ad controver. illustres n. 102. & seq. & n. 120. & lib. 1. cap. 1. num. 10. & 24.* Episcopus Chiapiens. *in tractatu comprobat. Indiar. fol. 51.* Guillelm. Bened. *in c. Rainutius, verbo Condidit, cl. 1. num. 34. in fin. vers. Propter quos, & n. 35. cum seqq.* & Justus Lipsius *lib. 2. civilium doctrinar. c. 11.* Matthæus, Lopez Bravo *in suo aureo libello, de Rege, & regendi ration. lib. 1. fol. 8.* Melchior de Valencia *Illustrium tract. jur. tract. 2. c. 5. num. 5. & seqq.* & Ægidius Benedictus *in l. ex hoc jure, ff. de justit. & jure, tom. 1. c. 3. n 7. & 8.* Insignis præceptor noster Dom. Joannes à Solorzano *in tract. de jure Indiarum, lib. 2. cap. 21. nu. 59.* Alios quamplures Doctores ultra hìc citatos adduximus inferiùs *à num. 93. vers. Finis enim & objectum*, &c. & superiùs, & alios citavimus *n. 76.*

Nam ut præclarè ait Ammian. Marcel. *lib. 29. Ni-*
75 *hil aliud est Imperium, * nisi cura salutis alienæ*; Annens Robertus *lib. 2. rerum judicat. c. 22.* Regnum namque, aut Principatus non tam ad Regis aut
76 Principis, quàm ad ipsius * Regni, & civium utilitatem introductum fuit, ut post Platonem tradit Marcus Tullius *lib. 1. officior.* Divus Irenæus *lib. 5. contra hæreses*, Divus Thom. *opusculo 21. ad Ducissam Brabantiæ*, Aristotel. *lib. 1. politicor.* Abbas *in clem. unica de Baptismo*, Lucas de Penna *in l. militaribus, C. de decurion.* Alphons. Guerre *in thesaur. Christia. Religion. c. 54. n. 52.* Vazquez *in præfation. lib. 1. controvers. Illustr. nu. 102. & 104. & lib. 2. c. 82. n. 2.* Valenç. Velazquez *in discursu status & belli. part. 2. considerat. 14. nu. 8.* & Regnum non propter Regem, sed propter Regnum, & regimen datum esse à Deo Principibus temporalibus, diximus 1 *part. de Regia protection. c. 1. à nu. 40. & seqq.* quibus & hæc adde.

Et est *l. 2. tit. part. 2.* ibi: *Ca mager los Romanos,*
77 * *que antiguamente ganaron con su poder el sennorio del mundo, fixiessen Emperador, è le otorgassen todo el poder, è el sennorio que avian sobre las gentes, para mantener è defender derecsamente el pro communal de todos, con todo esse non fue su entendimiento, de lo hazer sennor de las cosas de cada uno*, &c.

Plato, *lib. 3. de legibus*, ait: *Nihil porrò tam aptum*
78 * *est ad jus conditionemque naturæ, quàm Imperium, sine quo nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus.* Et confirmat Marcus Tullius *lib. 2. officiorum*; dum inquit: *Sed etiam apud majores nostros servandæ justitiæ causa, videntur olim benè morigerati Reges constituti: nam cum premeretur inops multitudo ab iis qui majores erant, opus fuit capite, & gubernatore, qui eos in æquitate contineret.* Siman. *lib. 3. de Republ. c 4.* Menchaca *in præfatione, l. 1. controv. illust. n. 110. & 124.* Joannes Stobeus *sermone de Republica 41.*

Quæ fuit sententia Divi Isidori *lib. 3. de summo bo-*
79 *no. c. 47.* ubi ait: *Principes Regesque * electi sunt, ut terrore suo populos à malo coercerent; atque ad rectè vivendum legibus subderent.* Et Hieronym. Vida *l. 2. de Reipub. dignitat. Imperium gentium (ait) initio delatum fuit ad unum justum simul & sapientem habitum, ut ille præesset cæteris, existeretque unus in civitate, justi, & æqui custos, ac vindex, quæ sunt firmissima vincula civitatum, gereretque unius civitatis personam, & communi utilitati serviens, cives sibi subjectos æquitate, & fide defenderet*, &c.

Osorius *lib. 7. de Regis institutione*, ait: *A principio Reges creatos, † ut miseros & afflictos à tyrannidis* 80
crudelitate liberarent, & ut judiciorum scelera coercerent, & unicuique quod suum est tribuerent, & vim hostium propulsarent, &c. Simanchas *ubi supra de Republica, c. 4. n. 11.* Valençuel. Velazq. *in discurs. status, & belli, p. 2. consid. 22. à n. 50.*

Aristoteles *lib. 7. politicor. c. 8.* dixit: *Qui Republicæ * præsunt, hos armis tam ad tuendum Imperium, ut* 81
detrectantes coerceantur; quàm ad vim si quis injuriam extrinsecus inferre conetur, propulsandam instructos esse, necesse est: idem tradit Imperator Justinian. *in l. 2. C. de officio Præfecti Pretor. Africæ*, Philo Jud. *lib. 1. de vita Moysis*, Divus Chrysost. *serm. de Ascens.* Simanc. *lib. 9. de Republic. cap. 18.* ferè per totum, Frater Joannes Guardiola *de nobilitat. Hispan. c. 15. fol. 39.* Azev. *in l. 1. tit. 6. lib. 7. Recop.* Bobad. *lib. 4. polit. c. 1. nu. 30.* Redin. *de Majestat. Princip. verb. Non armis, n. 27.* Bernard. Mend. *in lib. Theoricæ & practic. Belli, pag. 9. lib. 5.* Lipsius *lib. 5. politic. cap. 6.* Petrus Gregorius *de Repub. lib. 11. c. 3. n. 16.* Lelius Zechius, *lib. 2. de Princip. c. 4. n. 2.* Sebastianus Foxius *lib. 2. de Regno Regisque institut.*

Cassiodor. *lib. 1. epistolar. epist. 22.* dicit: *Decet apices Regalis * curam generaliter custodire concordi-* 82
am, quoniam ad laudem Regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est, quod Principem melius prædicet, quàm quietus populus, concors Senatus & tota Respublica morum honestate vestita.

Et iterum ipse Cassiod. *lib. 2. epist. 39.* inquit: *Principis * opinionem longè lateque distentat subditorum cu-* 83
stodita tranquillitas; Et in epist. 29. l. 5. ait: *Quies suavissima populi, & dispositio tranquilla Regnorum, præconium probatur esse Regnantium*, &c. Anchises, quoque dixit suo filio Æneæ, ut refert Virgil. *6. Æneidos*:

Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.

Seneca *tragœdia 7.*

——— *Hoc † Reges habent:* 84
Magnificus & ingens nullis, quod rapiat duxi,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere.

Seneca *act. 2.* loquendo de Rege:

Consulere patriæ, afflictis fera
Cæde abstinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, sæculo pacem suo,
Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via.

Ovidius *2. Pont. 9.*

Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis.

Regi enim magis convenit Reipublicæ salutem, pacem, & tranquillitatem tueri subditorum, *l. nam salutem 3. de officio præfect. vigil. nam salutem* (inquit
* Ulpianus) *Reipublicæ tueri, nulli magis credidit con-* 85
venire, nec alium sufficere, quàm Cæsarem, &c. Quod & idem profitetur Imper. Justin. *in l. Imperialis, C. de nupt.* ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium esse judicantes, ut omni tempore subjectorum commoda, tam investigare, quàm eis mederi procuremus*, &c. *Authentic. quo modo oporteat Episcop.* in principio, ibi: *Maxima quidem inter homines dona Dei sunt à superna collata * clementia, Sacerdotium* 86
& Imperium: quorum illud quidem Divinis ministrans; hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam exhibens rebus, ex uno eodemque principio utraque procedentia, humanam exornant vitam; ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut Sacerdotum honestas,

honestas, &c. *Imperium autem rectè & competenter
exornet traditam sibi Rempublicam*, &c. Illius enim
87 est præcipuum interesse, ut subditi * in tranquillitate
vivere possint, *authentic. de hæredibus & falsi. col.* 1.
ibi: *Quid Princeps*, Anneus Robertus *lib.* 2. *rerum
judicat. c.* 11. Valenç. Velazquez *in discursi. stat. &
Bell. part.* 2. *consil.* 22. *num.* 46. quo etiam tendit
Alphonsus Rex *in l.* 9. *tit.* 1. *p.* 2. *E deben otrosi guar-*
88 *dar mas * la pro comunal, que la suya misma; por-
que el bien y la riqueza dellos es como suya* &c. ad
idem *l.* 14. *tit.* 5. *part.* 2. conducit *l.* 25. *tit.* 18. *l.* 6.
Recopilation. qua dicitur: *Que el bien del Reino es el
bien y utilidad del Rey.* Et quod laudatur Princeps in
fortitudine & potentia subditorum, & de aliis doctri-
89 nis huic conducibilibus, plurimos * citat Giurba
cons. 1. *n.* 16. & quod ex Platone monet Cicero *lib.*
1. *de officiis. Qui Reipublicæ præfuturi sunt, utilitatem
civium sic tueantur, ut quidquid agant ad eam referant,
obliti commodorum suorum*, Menoch. *cons.* 1183. *n.* 36.
Giurb. *cons.* 1. *n.* 38.

Hinc Regum gloriam consistere in tranquillitate,
90 pace & quiete Vassallorum, * Cassiodor. *lib.* 2. *epist.*
29. *Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas.*
Navarrete *in discurs. politic. discurs.* 2. *fol.* 33. *col.* 2.
supr. Chassaneus *in Catal. glor. mund.* 5. *par. consid.* 16.
91 ubi etiam dicit, quod honor Regis & Principis * in
pace subditorum consistit; & Salustius *in oratione Le-
pidi*; *nihil gloriosum* (inquit) *nisi tutum.*

Justus Belsius Haganus *in Cebetis Thebani tabu-
lam*, *lib.* 5. *fol.* 322. sic ait: *Ex Græcis Nos fortitu-
dinem discimus, quæ Imperatoria quædam est virtus,
non illo sanè genere, quo prudentia, quæ cognitionis vi,
& judicio subjectis partibus præest, sed alio quopiam à
petitionis nimirum facultate, qua compescere quidem
inferiorem animi partem, & in officio continere; ex-
ternam autem vim propulsare, & ab injuria defende-
re, quorum propugnatio ad ipsam pertinet, valet.* Et
Nicol. Caussinus *in parallelis eloquentiæ Sacræ & hu-
manæ*, *lib.* 11. *fol.* 444. dum ita ait: *Hoc veri Prin-
cipis ac etiam Consulis, reconciliare æmulas civita-*
92 *tes, tumentesque populos non * imperio magis, quàm
ratione compescere; intercedere iniquitatibus magi-
stratuum, infectumque credere, quidquid fieri non
oportuit; postremò velocissimi sideris instar, omnia in-
visere, omnia audire, & undecumque invocatum sta-
tim numen adesse.*

Idcirco ubi necessitas & oppressio violenta instat,
Imperiale remedium implorandum esse, nos docet Im-
perator Justinian. *in l.* 2. *C. de veteri jure enucleando*, ibi:
*Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem
fortunam rebus humanis Deus præposuit, ut possit omnia,
quæ noviter contingunt, & emendare, & componere, &
modis, ac regulis competentibus tradere*, &c.

93 Finis enim & objectum, * quo Rex & regna insti-
tuta fuere, est ut regnent nempe, Regnumque in pace,
justitia & tranquillitate conservent & tueantur. Cicer.
lib. 2. *de officiis*, Aristot. 1. *Ethicor. lib.* 4. Cremen.
in Rapsod. cap. 20. Plato *lib.* 1. *civilium*, Valençuel.
cons. 70. *n.* 3. Azevedius *cons.* 37. *nu.* 16. Molin. *disp.*
25. Bobad. *politic. cap.* 1. *n.* 1. & 2. Tepatus *de Prin-
cip. potestat.* §. 5. *n.* 27. Bardell. *cons.* 111. *n.* 47. Ca-
valcan. *de Brachio Regio* 1. *p. n.* 124. Menoch. *cons.*
1183. *num.* 33. Aldovin. *cons.* 20. *n.* 218. Petr. Greg.
de Repub. lib. 6. *c.* 6. *n.* 4. & 5. Natta *cons.* 179. *n.* 3.
Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. c.* 1. *n.* 5. Afflict. *decis.*
265. *n.* 80. & 81. Marta *voto* 166. *n.* 21. & 22.

Semper enim imbecilles, timidos, & miserabiles à po-
94 tentioribus * vexari, multis Sacræ Scripturæ, & bonorum
Authorum testimoniis comprobat Gaspar Sanct. *in Isai-
am cap.* 51. *n.* 71. & *c.* 73. *n.* 13. consonat illud Michael.
Hospitalis *lib.* 5. *suarum poëticar. epist.* in epistol. ad Ca-
rolum Cardinalem Lotharenum, ubi inter alia, sic ait:

*Imbellum, timidumque valentior exuit armis,
——— Et vita Zonaque*: &c.

Eoque alludens Juvenalis *Satyra* 8. inquit:
*Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus, & miseris tollas licet omne quod usquam
est*, &c.

Et Martialis *in distich.*
*Dente timetur aper, defendunt cornua cervum,
Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?*

Qui quidem cum *Divo Paulo* 2. *Corinth.* 1. possunt
conqueri; *supra modum gravati sumus supra virtutem,
ita ut tæderet nos, etiam vivere*, &c. aut cum Hierem.
plorare, *Lamentation.* 5. *Recordare Domine quid acci-
derit nobis, intuere, & respice opprobrium nostrum, &
lassis non dabatur requies*, &c.

Potestatem ergo sibi demandatam * profiteri debet 95
Princeps, ut se tanquam Principem, tutorem, defen-
sorem, & patrem cum subditis gerat, loco & vice Dei,
Petr. Greg. *de Republ. lib.* 9. *c.* 2. *n.* 1. Salas *de legibus,
disp.* 7. *section.* 15. §. *ad secundum*, Molfesius *in scholio ad
consuetudinem R. N. in proœmio, quæst.* 4. *n.* 25. & 26. Bor-
rellus *de præstantia Reg.* 62. *nu.* 117. Sayr. *lib.* 9. *clav.
Reg. cap.* 16. *n.* 31. Olibanus *de actionib. part.* 1. *lib.* 3.
n. 4. *à n.* 8. latè Molina *de justit. & jure, tractat.* 1. *disp.*
15. *tom.* 1. Surdus *cons.* 289. *n.* 3. Cavagnolius *in proœ-
mio decreta. Montis Ferra.* §. 1. *n.* 10. & 11. Ponte *de
potestat. Proreg. tit. de annonis civit.* §. 5. *n.* 7. *tit. de
Regal. impos.* §. 8. Marius Giurba *cons.* 1. *sub n.* 36. *ad
fin.* tetigimus supra *n.* 26.

Renatus Choppinus *de dominio Franciæ*, *lib.* 2. *tit.*
1. *n.* 25. inquit: *Regem cum Regno eandem rationem
habere quam tutor cum pupillo, curator cum adolescen-
te, maritus cum uxore, gubernator cum navigante,
templi Sacerdos cum Ecclesia sacra*; & Franciscus
Othoman *in c.* 1. *quæstion. Illustr.* sic scribit: *Rex
tanquam populi sui tutor præscriptam tutoribus regulam
servare debet, ut tunc denique pro domino habeatur,
cum pupillis providet, hoc est, cum salutem & inco-
lumitatem tuetur*, *l. tutor.* 27. *ff. de admin. tutor. l.* 7.
si tutor ff. pro emptor. D. Joannes del Castillo (post hæc
scripta) *in tract. de tertiis, c.* 17. *sub n.* 9. ante fin. Vi-
da. *lib.* 2. *de Reipublicæ dignitat.* ibi: *Principes * enim* 96
*verò, & qui aliis præsunt, tales esse oportet, ut cogitent,
civium se potius patrocinium suscipere, quàm Imperi-
um, aut dominationem, talesque Rectores Plato, non
dominos, sed Reipublicæ servatores vocat, sub quibus
tutè ac liberè vivitur, nulliusque rei cura illis major
incumbat, quàm civium libertas, quæ ab æquitate pro-
ficiscitur.*

His congruit quod optimè docuit Cyprianus *de duo-
decim abusibus*, dicens: *Quod justitia Regis pax est
populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, muni-
mentum gentis, cura languorum, gaudium hominum,
temperies aëris, serenitas maris, terræ fœcunditas, so-
latium pauperum, hæreditas filiorum, & sibimetipsis spes
futuræ beatitudinis*, quem refert Mastrill. *de Magistrat.
lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 61.

Et cùm Regis objectum sit, quod justum est, * juxta 97
Aristotelem 5. *politic. c.* 10. nec aliud justum dicere sole-
mus, nisi quod ex lege est, quod verò contra ipsam est,
id violentum est, Xenophont. *lib.* 4. *memor. fol.* 636.
& *lib.* 1. *de institut. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquell. *de legi-
bus connubial. gloss.* 9. *princip.* Ambros. *decis.* 23. *n.* 18.
Valenç. Vasq. *cons.* 70. *n.* 24. Giurba *cons.* 1. *n.* 16.

Ideò debet Princeps totis viribus * vigilans esse, ne 98
injustas & violentas oppressiones subditi patiantur,
Mastrillus *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *à n.* 7. *cum seq.*
Quia publicus rerum status ex privato sæpius turbatur,
privataque injustitia saltem causativè, publicam pro-
ducit perniciem. Zevallos * *comm. contra comm. quæst.* 99
909. *n.* 391. *p.* 4. Giurba *dict. cons.* 1. *n.* 15. *ad fin.*
& *n.* 16.

Hinc

Hinc duodecim tabularum lex inquit: *Vis in populo*
100 *abesto*, * cujus meminit Giurba *dict. n. 16.* atque rectè illam interpretatur, ut nec loquatur solùm de vi armorum, sed etiam ubi titulo ficto seu apparenti dominationis non legitimo, aliquid quæritur, ex *l. creditore, ff. de vi privata, l. in rebus, C. de jure dot. l. extat, ff. quod metus causa.*

Hæc miserabilium & vi oppressorum protectio,
101 præ cæteris Hispaniarum * Principibus pietate præexcellentibus convenit, juxta illud Claudiani:

Quid dignum memorare tuis Hispania terris,
Vox humana valet? Primò lavat æquora Solem
India, tu fessos exacta luce jugales
Proluis: inque tuo respirant sydera fluctu
Dives aquis, frugum facilis, pretiosa metallis,
Principibus fœcunda piis.

Igitur cùm protectio vi oppressorum, ac subditorum
102 defensio cum ipso * sit Regno ab origine orta, ita ut Regni objectum sit, & causa finalis, Regnum siquidem propter protectionem vi oppressorum, non protectio propter Regnum aut Regem creatum est à Deo, sitque protectio attributum naturale inhærens visceribus Regiminis, & qualitas infixa ossibus, ac substantiæ Diadematis; ita ut Regimen & protectio unum sit effectum continens indivisibile, juxta ea quæ accuratè comprobata sunt *in epilogo proœmiali à princip. in tract. de Reg. protect.* quibus & quæ latè hic conjecimus, addere potes.

Legitima consequentia inducitur, ut protectio vi
103 oppressorum sit de Regalibus, * ipsi competens in signum supremæ potestatis, prout obiter diximus in *dict. 1. c. 2. n. 97.* ex Camillo Borrello *de præstant. Regis Catholic. c. 5. n. 7. & 26.* & iterum eadem *1. part. cap. 2. n. 32.* ubi quamplurimos Doctores citavimus, quos hic omittemus. Et quod hic recursus ad Regem pro tollenda violentia illata ab Ecclesiasticis, tam in non deferendis appellationibus, quàm in executione litterarum Apostolicarum in damnum, & detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis sit Regalia Regis, abundè Nos sequutus novissimè comprobat Castillo *in tractat. de tertiis, cap. 41. à nu. 163.* ubi quamplurimos Doctores ad eandem conclusionem congerit, quos etiam citavimus. Et iterum ipse Cast. *ib. à n. 81. & seq.* ubi de hac Regalia Regis in retinendis litteris Apostolicis, qui *n. 185.* in fine, se remittit ad hunc nostrum Tractatum.

Sed quod protectio sit Regalia Principis, altiùs hoc capite erit comprobandum, & in primis ad id expen-
104 do doctrinam Andr. de Isernia, * & Jacobi de Albarotis, circa interpretationem text. *in c. 1. quæ sunt Regalia in usibus feudorum*: firmantium, quod licet in eo text. inter Regalia Principis apponatur piscationum redditus; cùm jus piscandi omnibus sit commune, nec sit edictum prohibitorum, ne cui piscari liceat, nec ad piscandum quilibet indigeat licentia Principis, tamen protectio & jurisdictio pertinet Regi, & hoc respectu Regalia est Principis; latissimè & eleganter pro-
105 sequitur * & explicat Roderic. Suar. *allegatione 17. à n. 11. versic. Nec prædictis obstat, & n. 12.* ibi: *Et sic expone Regaliam, quantum ad protectionem Principis;* idem repetit Andreas de Isernia postillando verbum,
106 *Ripaticum*, * de quo in dic. *c. 1.* ad idem etiam videndus erit Peregrinus *de jure fisci, lib. 1. tit. 1. n. 16. & 17. fol. 4.* Chassan. *in Catalog. glor. mund. 5. p. cons. 24.* ibi: *Vel ut alii volunt publica & Regalia*, ut dicit Isern. *quo ad defensionem & protectionem*, &c.

107 Sicut & de littoribus maris sensit Celsus * Jurisconsult. *in l. 3. ff. ne quid in loco publico*, dum ea populi Romani esse dixit, & ejus Imperio subjecta: juxta propositionem Accursii ibidem, verbo *Arbitror*, qui ait: *Hoc (ne aliis juribus adversetur, in quibus litora maris publica, sive communia omnium esse dicuntur) de prædicta generali, & suprema tuitione, & gubernatione accipiendum esse, qua mediante Romanus Imperator legem admodum imponere potest, quatenus eisdem ripis & litoribus sit utendum, & cavere, ne quilibet pro suo arbitrio, & cum damno Reipublicæ usum eorum sibi vindicet*: quam glossam post antiquiores ibidem sequuntur Balduinus, Vvensembec, & alii *in §. & quidem institut. de rerum division.* Brecheus *in l. bona 15. n. 1. de verb. significat.* Everardus Broncorst. *centuria 1. antinom. c. 13.* D. Joannes de Solorzan. *in tract. de jure Indiarum, lib. 2. c. 21. n. 66. & 69. & lib. 3. c. 3. n. 53. & seqq. & lib. 2. cap. 6. n. 22.* quare manifestè probant, protectionem esse Regaliam Principis.

Probatur etiam, quia suprema Principis potestas est Regalia ipsius, ut notum est, & mox dicendum, * sed 108
suprema potestas Principis versatur in vigilantia in subditos, juxta Aristotelem *1. œconom.* Andreas de Isern. *in c. Imperialem, §. præterea, n. 80. de prohibita feudor. alienation.* per Federic Capiblanc. *de authoritate Baronum, n. 56.* Belluga *in speculo Princip. rubr. 8.* quos sequitur Mastrill. *in tractat. de Magistrat. lib. 3. c. 1. n. 25.* pro quo allegant text. *in §. itaque Deo in authent. ut jud. sine quoquo suffrag.*

Quod magis in specie probant Jacobus Cancerius, & ab eo allegati *variar. resolut. 2. part. c. 2. de jurisd. n. 114.* In hæc quæ * Regaliæ, non fiunt concessibi- 109
les, declarat Covar. *in dict. regula possessor. p. 2. §. 2. n. 8.* ubi dicit, quod Regalias, quæ competunt Regi, in signum supremæ jurisdictionis, ut ad ipsum appelletur, & per oppressos ad eum recurratur, Princeps à se abdicare non potest, & sic sunt impræscriptibiles; idem post Mieres notat Micha. Fer. *1. part. observation. cap. 13.* ubi dicit: Regem non posse * sibi auferre supremam 110
Regaliam recurrendi ad eum, nisi Sedi Regiæ renuntiaret, allegat Innocent. *in c. cum venerabilis de censibus*; & etiam videndus Belluga *in speculo Princip. rubr. 23. versic. Sed pone, n. 12.* &c. hæc Cancerius, qui benè loquitur & ad propositum.

Et quod recursus ad Principem, sit de Regalibus majoribus * ex competentibus ei signum singularis præe- 111
minentiæ & Regalis prærogativæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr. *1. part. observat. c. 13.* idè affirmat Mastrillus *de Magistrat. lib. 1. c. 19. sub n. 1.* dicens: Regem non posse sibi auferre supremam Regaliam recurrendi ad eũ, nisi * Sedi Regiæ renuntiaret, ad quam doctrinam alle- 112
gat Avenda. *de exequend. mandat. lib. 2. c. 4. n. 2.* Gaspar. Vill. *in l. Imperium, n. 79. de jurisdict. omnium judiç.* Jason. *cons. 208. lib. 2.* Decium *cons. 307. n. 9. Restaur. de Imperat. quæst. 54.* Oliban. *de jure fisci, c. 6.* per totum, Natta *cons. 640. n. 18.* Romanum *cons. 371. circa fin.* de magis comuni testatur Socinus Senior. *cons. 275. n. 5. vol. 2.* Purpura. *l. 1. num. 4. ff. de officio ejus, & in cons. 16. n. 12. vol. 2.* Rosental. *de feudis, c. 5. conclus. 16.* Et quod recursus ad Regem sit Regalia ipsius, quæ à Rege abdicari nequit, probat expresse Olibanus *de jure fisci, c. 3. n. 40. & c. 14. n. 6. & 114.* quem referens sequitur Marius Giurb. *cons. 66. n. 12.*

Et quod recursus ad Regem sit de Regalibus supremis
* competens Principi in signum supremæ potestatis, & 113
quod sit alienabilis & impræscriptibilis, latè comprobat pluribus Doctoribus citatis Matienc. *in l. 1. Gloss. 9.* per totam, & *in l. 3. gloss. 7. n. 8. tit. 10. novæ Recop.*

Et magis in specie quod hæc protectio, quâ tenetur uti
Rex * ad conservationẽ status Ecclesiastici, Rituum & 114
Sacerdotalium jurium, probat Anneus Robertus *rerum judicatarum, l. 3. c. 1. pag. 548.* in hæc: *Nihil certè Regiæ Majestati convenientius videbitur, quàm si Christiani Principes Ecclesiæ instituta, Ritus, leges, & Sacerdotalia jura servent, & tueantur*, &c. Et iterum eodem *c. 1. pag. 552.* inquit, de Regaliis solus * ju- 115
dicat Senatus, interdicta aliis judicibus cognitione; hoc autem Regaliæ jus Christianissimi Reges in Ecclesiis Cathedra-

thedralibus, non sine magna & probabili ratione sibi vendicant; Cathedrales hujus Regni Ecclesiæ Regem Christianissimum agnoscere tenentur patronum, fundatorem, custodem, largitorem, ac magnificum donatorem, &c. Quod quanta majori ratione de nostro Invictissimo Rege Hispaniarum sit prædicandum, nemo est qui nesciat, alibi dicam; interim est, *l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. & lib. 6. tit. 6. lib. 1. Recopil.* omnino videndæ, Anneus Robertus *lib. 3. cap. 1. pag. 552.*

116 Ulteriùs probatur, nam † si jus competens Regi in Ecclesia ex concessione & privilegio Apostolico, aut consuetudine, in perpetuum appellatur Regalia ipsius Principis, juxta mirabilem text. *in cap. generali 13.* ibi: *Generali constitutione sancimus, universos & singulos, qui Regalia, custodiam sive guardiam advocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis de novo usurpare conantes*, &c. ubi gloss. pluribus in locis videnda, & in eodem text. id ipsum notat Archidiaconus, *n. 1.* ubi declarat illum text. in verbo *Regalia*, inquit, quòd Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Ecclesia; ea sequuntur Joannes Andreas *ibidem n. 4.* Anton. de Butrio *num. 3.* Geminianus *n. 9.* Joan. Monach. & alii Doctores, Baldus *de feudis in c. 1. numer. 8. Episcopum vel Abbat.* quos refert Belluga *in speculo Prin. rubric. 13. §. tractemus, num. 38. versic. Hoc jus*: Anneus Robertus *rerum judicat. lib. 3. c. 1.* Carol. de Grassis *de Regalium Franciæ jure 3.* Renatus Choppinus *de dominio Franciæ, lib. 2. tit. 9. n. 3.* Bertrandus *cons. 276.* incipit, *visa concessione, par. 3.* Ruzeus *de Regalibus, privilegio 16. n. 19.* Petrus Gregor. *syntag. juris, part. 2. l. 17. q. 17. num. 19. fol. 223.* unde generalem regulam deducit Belluga, ubi proximè allegatus, quòd ea, quæ Princeps habet ex privilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, sequuntur Castillo *in tract. de tertiis, cap. 3. n. 30.* Regnerius Sixtinus *in tr. de Regalibus, lib. 1. cap. 2. num. 54. & 55. fol. mihi 361.* Peregrinus *de jure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 38.* Mastrillus *de Magistratibus, lib. 1. c. 3. ex n. 2. & c. 13. 14. & 15.* Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Ecclesiarum, rerum & personarum Ecclesiasticarum, cùm sibi de jure communi, & ex debito inseparabili attributo officii ei competat.

117 Pro quo est text. mirabilis *in l. 18. tit. 5. par. 1.* cujus † sunt verba: *Antigua costumbre fue de Espanna, è duro toda via, è dura oy dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo haze saber el Dean, è los Canonigos al Rey por sus messageros de la Iglesia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado su Prelado, è que le piden por merced, que le plaga, que ellos puedan hazer su eleccion desembargadamente, è que le encomiendan los bienes de la Iglesia; è el Rey debeselo entregar, è embiarlo à recaudar. E despues que la eleccion huvieren echo, presentele el eligido, è el mandalo entregar aquello que recibio*; sequitur &
118 facit: *E esta mayoria è honra † han los Reyes de Espanna por tres razones. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è hizieron las Mezquitas Iglesias, è echaron de ai el nombre de Mahoma, è metieron el nome de nuestro Sennor* JESU CHRISTO. *La secunda, porque de la fundaron de nuevo en lugares donde nunca las huvo. La tercera, porque les dotaron, è demas les hizieron mucho bien, è por esso han derecho los Reyes, &c.* & ibi Gregor. Lopez & circa hanc custodiam bonorum Ecclesiæ vacantis competentem Regibus Hispaniæ & aliis. Vide quæ latè ipse Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 15. par. 1.* verbo *Mayordomo*: ubi *in dict. l. ad fin.* Quando patroni possunt ponere œconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latiùs Renatus Choppinus *de sacra politica, l. 1. t. 7.* per totum; ubi hoc vocat Regaliam, & meritò, sicuti etiam hoc ipsum Regaliam expressè vocavit Pontifex *in dict. c. generali*, & Doctores alii laudati suprà *num. 116.* & ipse Renatus Choppinus *dict. tit. 7. in n. 2.* dicit: Quòd tanta est vis Regaliorum, ut si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium jus minuatur, id velut abusivè factum rescindat Curia.

Facit etiam ipse Renatus Choppinus, *de sacra* 119
polit. forens. in præfatione, n. 11. in hæc; † Ecclesiasticam certè disciplinam, & mystica sacra tutari, jus Regium est, adeò ac politicum, ut in curanda Divinorum mandatorum executione elucescat imprimis Christiani Principis solertia, atque prudentia, *Deuteron. 17.* teste item Beato Hieronym. *in Hieremiam*, unde tractus sanctior Canon *Regum officium 23. qu. 5.* Hanc verò civilem tantùm interpretamur, externàmque penes Reges politiam Ecclesiasticam, quasi tutelares ejusdem patronatus, *Canon. boni Princ. 96. distinct. c. tributum 23. qu. 8.* sicuti enim Arnulphi Lexionens. verbis (Ecclesiastica dignitas Regiam provehit; ita Regalis dignitas Ecclesiasticam conservare potiùs consuevit, quàm tollere libertatem) *l. 6. epistola 96.* &c. hæc Choppinus.

Sed quid mirum, quòd Regalia sit, cum pro- 120
tectio vi oppressorum † proprium officium sit Regis, ex *dict. c. Regum officium proprium est*, &c. ita ut aliis sit alienum. Et proprium, non permissione, aut precariò ab alio, sed in proprietate suum, prout etiam interpretamur in *tr. de Reg. protectio. 1. part. c. 2. à num. 26.* Quo etiam modo loquendi utitur in proposito Imperator *in l. Imperialis benevolentiæ propriam esse, C. de nuptiis.* Ergo Regis Regaliam protectionem vi oppressorum dici, non est dubitandum.

Quia Regaliæ ideò ita dictæ sunt, quando ali- 121
qua dumtaxat † Regi pertinent, & conveniunt uti particulari, probant Igneus *in necessarios, §. non alias, & §. novissimè, num. 139. ff. ad Silanian.* Bart. *in l. 1. §. de qua re, ff. de postulan. & in l. quominus 2. qu. ff. de flumin.* Bosius *de Regalibus in princ.* Rolandus à Valle *cons. 4. n. 14.* & notant Doctores *in c. per venerabilem. qui filii sint legitim.* & ex authoribus latè comprobat Calepinus verbo, *Regale*, Cabedus *dec. 42. num. 3. part. 2.* Natta *cons. 66. num. 16.* Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. c. 4. sub num. 2. versic. Et ideo Regalia dicuntur, quia ad Regem pertinent* &c. ubi plurimos allegat Quare cùm protectio vi oppressorum tantùm sit majoria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reservata, ut hactenus dictum est. Ideò Regaliam esse necesse est, optimè explicat Mastrill. *lib. 3. c. 1. n. 29.* pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot sint speciales prærogativæ, quæ pertinent Regi, uti Regalia; † ta- 122
tamen ubi absolutè, & generaliter loquatur de Regalia, intelligitur præcipuè de hac protectione vi oppressorum, & status Ecclesiæ, prout eleganter considerat in iis (de quibus loquimur) terminis Anneus Robert. *rerum judic. libr. 3. cap. 1. pag. 551.* hæc. Atque hoc jus tanta dignitate commendare voluerunt majores nostri, ut licet nomen Regaliæ generale sit, multáque sua universali appellatione comprehendat, tamen huic uni rei præter cætera Regii sceptri jura eximia, quadam spe-

speciali prærogativa Regaliæ appellationem tribuere, visum sit &c.

Et idemmet intentum hujus sublimis juris &
113 potestatis habuerunt Reges † nostri Catholici, dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus utuntur signis, & speciali significatione, prout constat ex *l. 14. tit. 3. lib. 1. Recop.* ibi: *Y como quiera que esta preeminencia redunda en nuestra Real dignidad*, &c. Et paulò inferius, ibi: *Pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra, y guarda de la preeminencia de su Rey, y de su patria*. &c. Et quod Imperialis & Regius honor, quæ est ipsa Majestas, sit Regalia Regis inseparabilis & inabdicabilis, probat post alios Peregrinus *de jure fisci, lib. 1. tit. 2. nu. 71. fol. 53.* & probatur *in l. 18. tit. 5. part. 1.* ibi: *E esta mayoria è honra han los Reyes de Espanna por tres razones*, & quod majoria Regis sit Regalia, & de ipsi re-
114 servatis † in signum supremæ Majestatis, plurimos Doctores citavimus *in 1. part. de Reg. protect. c. 2. à n. 37. cum seqq.*

Et quod superioritas Principis sit de Regalibus inabdicabilis ab eo, probat Peregrinus *de jure fisci, l. 1. tit. 1. n. 13. & fol. 4. tit. 2. n. 71.*

115 Et quod ipsa summa Majestas, † ejusque essentia, forma, & substantia Coronæ Regi reservata in signum supremæ potestatis, dicatur majoria, in terminis Scaccia *de appellation. quæst. 8. nu. 111. versic. Oppono secundò*, ubi etiam, quod recursus, seu querela ad Regem † est majoria ina-
116 lienabilis & inseparabilis à Corona, & ipsa suprema Majestate; optimè Covarruv. *pract. lib. 1. cap. 4. n. 1.* ibi: *Hanc etenim jurisdictionem ideò majoriam vocamus, quod ea propriè pertineat ad supremam Principatus recognitionem*, &c. Sicque hæc vox, majoria, relata ad Regem Regalia dicitur Regis, maximè in Hispania, sicuti omnes ferè leges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce majoria utuntur, sicuti etiam dicit Bobadilla *in politica, l. 1. c. 1. à n. 14. usque ad n. 22.* Castillo *de tertiis, c. 41. sub n. 19.* ante finem.

Nam cum ex *Antigoni* sententia: *Nihil aliud est*
117 *Regum*, † *quàm nobilis servitus*; prout Nos latè superiùs, *num. 69.* & insuper idem dicit D. Augustinus *de civitate Dei, lib. 19. cap. 14. Christiani Principes dum rectè imperant, etiam serviunt eis, quibus imperare videntur; Imperant enim, ut consulant saluti & utilitati eorum, quibus imperant*; ut Divus Chrysost. *Hæc enim est illis vita, hoc studium, ut tu quo modo pace fruaris.*

Ob idque multa specialia jura, quæ aliis om-
118 nino † interdicuntur, sibi tanquam supremo Principi, ejusque fisco in signum supremæ præeminentiæ ob immensi laboris præmia, & publicæ utilitatis commoda, ad Regiam dignitatem & Majestatem conservandam tendentia, competere, & reservata esse dignoscuntur; ut eleganter dicit Mastrill. *de Magistratib. lib. 3. c. 1. à n. 29.* & firmant Joannes Andreas, Reven. Bald. Præposit. Laudens. & cæteri *in c. 1. quæ sint Regalia*, Corsetus *de potestat. Regis, quæ 49.* Bosius *tit. de Regal. l. 1.* Avendanno *de exequend. mandat. c. 4. num. 20. part. 2.* Otalora *de nobilitate part. 1. c. 1.* Alvar. Valasc. *de jure emphyt. quæst. 9.* Petrus Gregorius *de concessione feud. par. 7. qu. 5. n. 1.* Rolandus à Valle *cons. 1. n. 153. vol. 2.* Vulte. *de fundis, lib. 1. c. 5. n. 7.* Peregrinus *de jure fisci, lib. 1. tit. 1. n. 4.* Ferret. Mont. *de feud. c. 7.* & alibi passim. Quare cùm hæc protectio vi oppressorum, & recursus Principi uti tali dumtaxat pertineat, hujus generis sit, Regaliam ipsius dici, non erit ambigendum.

Hinc conducit quod dixit Mastrill. ubi proximè, *numero 54. & seqqu.* Prosequendo discursum, † 119
quòd verbum (*Regalibus*) comprehendit omnia patrimonialia, & fiscalia, ex Joann. Andrea & Liparul. *in addition. rubr. quæ sint Regalia in addit magn. littera l.* Camerar. *in cap. Imperialem, col. 3. fol. 37. de prohibita feud. alienatione, per Feder. Bart. in cap. 1. num. 8. Episcop.* vel Abb. Bald. *in l. si vacantia, C. de bonis vacan.* Lucas de Pen. *l. 1. c. 5. C. de privil. scol.* Cravetta *cons. 128. n. 5.*

Non obstare inquit ipse Mastrillus ibi *num. 37.* quod *in dict. cap. unic.* Quæ sint Regalia, † ali- 130
qua tantum enumerentur, ideóque ea duntaxat esse Regalia dicat Alvar. Valascus; ubi proximè *qu. 9.* quoniam verum est, alia relatis similia dici etiam Regalia, quæ non excludi *cap. unic.* firmat Andreas ibi *n. 3.* Quia genus non taxatur enumeratis, nam expressa † loco exempli deducta intelliguntur, 131
ut notant Afflict. & Alban. *in dict. cap. 1. in princ.* Jacobus *de feud. verb. Feudum, num. 4.* Cabedo *dec. 42. num. 2. part. 2.* Mastrill. loco citat. *numer. 37. & 38.*

Ex his, quæ longa serie in hoc dicta sunt capite, & fortiter comprobata; duo præcisè inferuntur, & primum ex eo quòd nunc diximus (protectionem Reipublicæ, Ecclesiæ, ac Catholicæ Religionis, omniúmve vi oppressorum universaliter esse Regaliam principi † reservatam & 132
præeminentiam Regiæ dignitatis) deducitur, posse Principem de hujusmodi causa cognoscere ad illum tantum finem, ut violentia tollatur.

Quoniam omnium est Doctorum concors sententia, quòd de Regalibus potest Princeps cognoscere, etiam inter personas Ecclesiasticas, & tangentibus spiritualitatem, prout de suo patronatu Regio, optimum est *consilium* Cald. Pereira 5. per totum, videndus omnino, & *in num. 3.* citat ad id Aufrerium, Guillelm. Benedict. Covarr. & alios, & de aliis similibus, prout quando Ecclesiastici occupant Regalias, & jurisdictionem Regis, ut ipse inter ipsos cognoscat, probant Bobadill. *in politic. to. 4. lib. 2. c. 18. n. 60.* ibi: *Si los † Prelados ò sus juezes, ò qualesquier otros Ecclesia-* 133
sticos usurpan la jurisdicion Real, ò otras Regalias, son avidos por estrannos destos Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen govierno, y politicamente, y con consideracion tienen mano los juezes seglares; idem dixerat Joannes Garcia *de nobilitat. glos. 9. num. 37.* Borrel. *de prastant. Reg. Cathol. cap. 71. num. 55.* Peguera *in pract. crim. ca. 24. num. 7. cum sequent.* Sesse *de inhibitionibus, c. 8. §. 3. num. 100.* Olivanus *de jure fisci, c. 12. à num. 3.* & alii plures citati, sed non sequuti (ut de more habet) ab Anton. Diana, *lib. 4. resol. moral. tract. 1. de immunit. Eccles. res 77.* Et quod Rex cognoscat de causa civili inter Ecclesiasticos, quoties vertitur quæstio super Regalibus suis, quoquomodo agatur, optimè Olivanus *de jure fisci, cap. 15. num. 14. & c. 11. & c. 14. nu. 26.* Castillo *in l. 13. Tauri*, verbo, *De qualquier calidad.*

Et loquendo de Rege protectore Ecclesiæ, ut hoc sit Regalia, & quod de hac & aliis Regaliis solus cognoscat Rex, & ejus Senatus superior, interdicta aliis judicibus, cognitione expressè, & in terminis, tenet Anneus Robert. *rerum jud. l. 3. c. 1. pag. 552.* & superius à *pag. 248.*

Et quod ubi vertitur contentio, & dubitatio super juribus Regalibus, prout jurisdictione † & si- 134
milibus, etiam inter personas Ecclesiasticas, aut Ecclesias ipsas, Rex cognoscit de hac causa, cujus jurisdi-

risdictio declinari nequit, optimè post plures Doctores Palat. Rubeus *in repet. c. per vestras, post notabil. 3. vers. Sed est pulchra dubitatio, num. 49.* in magnis *fol. 189. col. 1.* videndus omninò, & Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, glos. 1. vers. Quaro si est dubium inter Episcopum.*

Et quod de Regalibus inter personas Ecclesiasticas cognoscat Rex ipse, benè probavimus *in tract. de Regia protect. 3. p. c. 10. à num. 188. & à num.*
135 *190.* in hæc: Nihilominus tamen † illud & specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ sive in possessione, sive in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Regem ejusque consilium cognoscere, esseque usu receptum, & permissum non solùm *in Hispania,* verùm etiam in Regnis *Galliæ, Angliæ, Hungriæ, Apuliæ,* testantur Aufrerius *in addit. ad Capellam Tholos. dec. 165. nu. 25. vers. 25. fallit,* & quæ tradit Zuch. *allegat. 8. nu. 14. vers. Verum,* Stephan. Aufrerius, *de potest. secular. super Eccl. fallen. 25.* Cōstall. *in l. de quibus, C. de legibus* (quos duos citat, sed non sequitur Marta *de jurisdict. 2. part. c. 4. num. 1.* Joan. Garcia *de nobilitat. glos. 9. 24. & seqq. post Speculator. tit. de competent. jud. add. §. generaliter, num. 2. vers. 4.* Guillielm. Bened. *in c. Rainutius verb. Et uxorem in 2. num. 62. fol. 48. de testam. & nu. 74. 78. & 79.* optimè Castell. à Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. n. 213.* &c.

Quibus adde Carabitam *super ritu 52. notab.*
136 *5. sub num. 6.* ubi de † communi testatur Gregor. Tolosanus *in tract. de appellat. lib. 4. c. 5. sub numer. 4. vers. Et communis,* Scaccia *de appellat. quæst. 8. sub numer. 92. vers. Extende primò,* firmantes communiter, quod Ecclesia & Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent, sequuntur forum Regis temporale. Et quod de Regalibus suis solus Rex inter Ecclesiasticos cognoscit, Giurba *cons. 80. n. 31. & seqq.*

Et insuper probatur, quoniam jus patronatus
137 † Regium Regalia Regis dicitur, *Nos de Reg. protection. 3. par. c. 10. num. 148. & numer. 226.* quia, ut inquit Pal. Rubeus, *de beneficiis vacant. in Curia, §. 11.* quod jus patronatus pertinens ad Re-
138 gem in beneficiis † efficacius est aliorum inferiorum jure patronatus; etenim, ut dicit Imperator *in l. cum multa, C. de bonis qua liber. Imperialis fortuna omnes supereminet alias.*

139 Quare super his beneficiis Regalibus (hoc est quibus adest Regaliorum jus patronatus, † & de patrimonio Regio sunt) ut cognoscat ipse Rex tam super possessione, quàm super proprietate, & de redditibus, & dotibus dictorum beneficiorum, etiam inter Clericos & alias Ecclesiasticas personas, seu Ecclesias, probant Olibanus *in dict. usat. alium namque, c. 13. num. 14. & num. 18.* Cancerius *variarum resol. lib. 3. c. 14. de manutent. à num. 31. cum seqq.* ubi sub *n. 32.* advertit, quod aliàs fiscus regaliter ad suos Judices fiscales, non trahit personas
140 Ecclesiasticas, † quasi dixerit, hoc esse speciali ratione Regaliæ, cujus cognitio pertinet Regi, *Nos* latissimè *3. part. c. 1. de Reg. protect. à nu. 188. cum seqq.* & supra, ubi plures Doctores citavimus ultra dictos.

Et quod cognitio juris Regii patronatus ad Coronam Regiam spectantis pertineat ipsi Regi, videndus Cardoso *in praxi judic. verbo Causa, à num. 10.* Cabedo *de patronatu Regia Coron. c. 5. num. 5. & c. 49. à num. 1.* ipse Cabedus *in dec. Lusit. 2. part. dec. 120. num. 3. & Arresto. 91.* Caldas Pereira *qu. for. cons. 5. num. 6. & sequentibus,* Curia Philipp. *part. 1. §. 5. numer. 4.* Azebed. *in l. 2. numer. 4. tit. 1. lib. 4. nov. Recopil.* & remissivè Barbosa *in collect. ad c. de jure 16. numer. 4. de jure patron.* Vivianus *in tract. de jure patron. l. 11. c. 9. n. 1.*

Hinc jus percipiendi decimas, vel alios fructus Ecclesiasticos, † aut proventus Ecclesiæ conces- 141
sum Regibus ex justa causa, & ut plurimum favore fidei, efficitur Regalia ipsorum, Petrus Barbosa *in l. Titia 35. numer. 41. ff. soluto matrim.* Gratianus post alios plures *disceptation. forensi, cap. 138. num. 28.* Ac propterea, quia Regalia efficiuntur, cognoscit † Rex de iis juribus, decimis, seu tertiis 142
sibi concessis, Covarruvias *practicar. c. 33. sub numer. 2. versic. Tertiò quoties,* Didacus Perez *in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordinament. pag. 215.* Gutierrez *practicar. lib. 1. qu. 14. à num. 4.* & suprà, ubi infinitos allegat: ubi, sive tractetur de jure harum decimarum sive de facto, cognitio pertinet † juris- 143
dictioni temporali: sequitur Hieronymus de Zevallos alios citans, *commun. contra communes, qu. 822. à num. 84. & supra à num. 67. cum seqq.* Bobadilla *in politica, lib. 2. c. 18. à num. 46.* Barbosa ubi proximè.

Quibus convenit, quod lis agitata super re donata per Regem Ecclesiæ, † aut Clerico, alteri- 144
ve Ecclesiasticæ personæ, debet coram Rege tractari, etiam inter Ecclesias & Clericos, & adversùs ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hieron. de Zevallos *in dict. quæst. 822. à. n. 92. cum seqq.* ubi valida applicat fundamenta, & est *l. 57. tit. 6. part. 1.* & doctrina Afflict. *dec. 2. num. 4.* loquens in iis terminis, atque rem Ecclesiæ procedentem † à 145
Rege effici de foro ipsius Regis: circa quod & aliis pluribus doctrinis hactenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores noviter referens videndus, D. Joan. del Castillo *in tract. de tertiis, c. 12. per totum.* De quo quando scilicet jus patronatus competens Regi alteri illud concedat, retineat, vel amittat naturam primævam juris Regii patronatus, & ejus privilegia, commodiori loco *infra 2. tomo hujus tractatus,* erit agendum; quare hîc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgò (*Juros*) & aliis 146
mercedibus, † aut donationibus factis à Rege Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, aut Monasteriis, probat Bobadilla *in politic. lib. 2. c. 18. num. 159.* allegat *l. 6. tit. 1. l. 4. Recop.* Ant. Gom. & Didacus Perez ubi etiam, quod Rex potest imponere pœnas Clericis prorogantibus super iis actionibus Regalibus jurisdictionem Ecclesiasticorum, ex Benedict. *in c. Rainutius verbo Et uxore 2. n. 53. & seq. & nu. 139. de testam.*

Qui quidem Bobadilla ibidem à *num. 155. cum seqq.* latè tractat; quod Rex potest legitimè † co- 147
gnoscere de rebus habitis per Ecclesias vel Ecclesiasticas personas ab ipso in feudum, sive super possessione agatur, sive super proprietate, ubi plurimos Doctores cumulat; vide etiam Zevallos ubi proximè. Innumerabiles penè Doctores congerit ad idem Car. de Grassis *de effectu Cleric. effect. 1. à n. 718. cum seq.*

Igitur necessariò fatendum est, quod cum Principi à jure sit sibi hæc attributa potestas, † tollen- 148
di violentias, & oppressiones factas in suo Regno suis vassallis vi oppressis, istaq; protectio ei incumbat ex debito officii uti Regalia; sequitur, ut ad ipsum debeat pertinere examen, & cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat rei veritati, & notitiæ, aliter enim nec poterit protectionem præstare, nec suam authoritatem interponere, nec vim tollere; quia oppressus recurrens ad Regem pro tollenda violentia sibi illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez † *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. nu. 71.* ubi dicit: 149

dicit: quod qui dicit se vim passum, in judicio
probare tenetur, aliàs non præsumitur, sed imò
contrarium, ex doctrina Bart. *in l. de pupillo,*
150 *§. si quis ipsi pratori*, † *num.* 14. *de oper. novi*
nuntiat. Boerius *dec.* 122. *num.* 5. *vers. Unde hoc,*
Decius *in cap. fin. num.* 1. *vers. Et subjecit hic, de*
appell. plurimos ad id congerit Doctores, Mascard.
de probationibus concl. 1416. *à n.* 2. qui
inter alias rationes, hanc reddit *nu.* 3. *&* 4. ut
violentia odiosa sit omni juri, præsertim naturæ,
ex *l. secundùm naturam*, *ff. de cond. indebiti, l.*
si quis in tantam, *C. unde vi.* Quod quidem ad
protectionem venit in necessariam consequentiam.
151 † Sed quia de hoc amplissimè actum est, *tract.*
de Reg. protect. cap. 2. *per totum*, *& vide à n.*
58. *&* 59. *& à num.* 95. *cum multis seqq.* hoc *c.*
omittimus.

Et ex his quæ hoc cap. dicta sunt à principio
152 infertur, quod licèt † assertio legitimè comprobata
illatione prima, juridica, & verissima sit,
ut quamvis cognitione egeat Princeps regulariter
ad tollendam vim, & præstandam tutelam; nihilominus
jurisdictione non egeat, nec requiritur;
prout latissimè comprobatum est *in tract. de Reg.*
protect. 1. *par. c.* 1. per totum; & præcipuè *preludio*
5. *à n.* 194. quò te remitto, ubi inter alia
validissima fundamenta eo usi fuimus, *à n.* 205.
quod cui commendata, data, attributa est pro-
153 tectio Ecclesiæ, † vel personæ, sola defensio
extrajudicialis, non tamen jurisdictio in eo data
est, prout amplissimè ibi comprobavi, juribus &
authoribus.

Quibus insuper adde, quod dicit Regnerius
Sixtinus *in tract. de Regalibus, lib.* 2. *cap.* 14. *à n.*
154 103. quod licet † jus protectionis tantùm sit, &
tam efficax, ut protector armis etiam & vi contra
injuriam aliorum, & vim majorem defendere
possit, & debeat eos, quos in tutelam & protectionem
recepit, *ex l. desertorem*, *§. fin. ff. de re milit.*
Bart. *in proœm. ff. in princ. col.* 1. *in fin. vers. Idem*
dicitur hic, Schurff. *cons.* 23. *num.* 1. *&* 2. *centur.* 3.
Gaill. *obser.* 54. *n.* 2. *l.* 2. Tamen hujusmodi prote-
155 cti & defensi sunt ad instar † forensium, & jus protectionis
jurisdictionem non tribuit, *ex c. recipimus in*
fin. & c. ex parte de privileg. & ex Joanne de Platea
in rubr. de domestic. & potest. lib. 12. Natta
cons. 636. *n.* 69. Gaill. *dict. observ.* 54. *à n.* 1. *cum*
sequent. communem dicit Schurff. *dict. cons.* 23. *à*
n. 1. Adeò ut si Cæsar ipse in clientem suum aliquem
peculiariter recipiat, & de hac re privilegium
largiatur, tamen mediatæ jurisdictioni ordinariæ
inferioris magistratus, cui alioquin hujusmodi persona
& bona subjecta sunt, non derogetur, nec
præjudicium ullum afferat, ut addit Gaill. *dict.*
observ. 54. *n.* 7. alios allegans.

Quibus addere possumus, quod licèt regulariter
156 populi, qui se alicujus superiori potestati † &
protectioni jure fœderis, vel clientelæ, pro pacis
mediis, vel alia ratione committunt, liberi esse
non desinunt, nec sibi aliquam subjectionem imponunt,
ut tradunt communiter Bartol. & Doctores
per tex. ibi in l. non dubito, 7. *§. liber autem*, *ff. de*
captivis, *& postlim. revers.* Felinus *in c. cum non*
liceat, num. 9. *& sequent. de præscription.* Joan. de
Platea *in l.* 1. *C. de excusat.* Joan. Cheal. *cons.* 228.
Modestin. Pistorius *cons.* 43. *nu.* 30. *decision. Camera*
Imperial. 1. *tomo p. voto* 27. *n.* 10. *fol.* 159.
Joan. Bodinus *in tract. de Republ. lib.* 5. *cap.* 6.
Choppin. *de dominio Franciæ, lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 7.
Petrus Gregor. *lib.* 2. *Syntagm. cap.* 5. & plurimi
alii relati ab Henrico Rosental. *in epitome*
feudo. part. 1. *cap.* 4. *concl.* 14. *fol.* 124. D. Joan.
à Solorzano *Senator Regius in tract. de jure Indiar.*
lib. 3. *c.* 1. *n.* 38. ubi rectè *num.* 39. limitat,
† quando ita submissio alterius protectionis fiat, 157
& ultra procedat, ut jurisdictionem significet, ubi
plures Doctores allegat.

Et Sixtinus *dict. c.* 14. *sup. num.* 107. dicit, quod
Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ in protectionem
& tutelam suam, nequeant ab eo collectari,
vide Gaill. *d. obser.* 54. *nu.* 1. *& seqq.*

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis
alicui competens, vel concessa, nec attributa
† jurisdictio, nec exemptio à jurisdictione ordi- 158
naria censeatur, dicit Hieron. Gabr. *cons.* 195.
lib. 2. Joseph. Ludov. *dec.* 4. *n.* 3. Seraphinus
dec. 1021. *num.* 7. latiùs prosequitur, Toro *in compendio,*
dec. 2. *part. verbo Judex delegatus* per totum,
fol. 309. *& seqq.* Mascardus *de probat. cons.*
513. *n.* 2. novissimè Erasmus à Chockier *in tract.*
de juris in exemptos, 1. *p. quæst.* 9. *num.* 3. Augustin.
Barbos. *in collectan. ad c. recipimus, num.* 8.
à princ. & num. 7. *& in c. ex parte de privilegiis,*
Tambur. *de jure Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 15.
à num. 14. *cum seqq.* qui quidem Doctores alios
allegant, & de articulo altiùs tractant.

Maximè juxta receptiorem & veriorem opinionem
contra Decium, quæ habet, quod ad † res- 159
cribendum Principi, & supersedendum in ejusdem
rescriptorum, aut litterarum executione non
sit necessaria jurisdictio in rescribente, atque ita merus
& simplex executor, aut quilibet alius mandatarius
licitè hoc jure, & facultate uti potest, prout latissimè
pro utraque parte disputans, ita ut veriorem,
probabiliorem & receptiorem resolvat Anguianus
in tract. de legibus contr. 5. *à n.* 37. *usque*
ad n. 50. de quo latiùs *hac* 1. *part. in c.* 8. *à n.* 21.
cum seqq. vers. Comprobatur ulterius, &c. & suprà,
nihilominus videnda erunt, quæ adduximus in
hac 1. *par. c. fin. à n.* 17. *cum seqq. & à pr.* ubi apposuimus
rationes fundamentales, quare in hoc re-
tentionis † recursu probatio per testes admittitur, 160
atque judicio ordinario causa retentionis deducta
in Senatu examinatur.

Quare ubi adest necessitas, seu † utilitas publi- 161
ca, damnum, aut præjudicium irreparabile Reipublicæ
Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut Regno,
vel scandalum aliquod; poterit Princeps interponendo
suam authoritatem detinere summa reverentia
litteras, & rescripta Apostolica, ne ex eorum executione
perturbetur tranquillitas publica, neque
violentia inferatur, cum evitetur per suspensionem illarum,
ne pars eis utatur, donec Sum. Pont.
(ad quem supplicatio interponitur) melius de veritate
informatus, quid censerit, rescribat; iis scilicet
casibus quibus de jure ipsemet Pontifex permittit,
& præcipit suarum litterarum executionem
suspendi, absque metu censurarum in illis contentarum,
de quibus omnibus causis, & earum justificatione,
cap. 2. *& seqq.* successivè discreti, neque
erit agendum ex magna Doctorum utriusque juris
& Theologiæ professorum caterva illas comprobantium,
quos recensemus videndos, *cap. sequenti*
à princip. Qui omnes hunc retentionis recursum
exactè approbant, & justificant.

Hoc enim pertinet Regali officio, omnia media 162
adhibere, ut status spiritualis, Ecclesiasticus, cultus
Divinus, Religio & dogmata Catholica in pace
custodiantur, & in tuto sint conservata, neque
diminutionem aliquam patiantur, sed potius incrementum
in dies recipiant, prout latissimè hoc *cap.*
à princip. & infra 2. *part. cap.* 1. latè & abundè
deducimus.

Audi insuper Augustinum *epist.* 50. *Aliter servit*
in-

inquit] *Rex Deo; quia homo est, ei servit, vivendo*
163 *fideliter: quia verò etiam Rex est, servit*, † *leges justa præcipientes & contraria prohibentes, convenienti vigore sanciendo, sicut servivit Ezechias, lucos & templa Idolorum destruendo, sicuti servivit Josias, talia & ipse faciendo; sicut servivit Rex Ninivitarum, universam civitatem ad placandum Dominum compellendo; sicut servivit Darius, Idolum frangendo, in potestatem Danieli dando: sicut servivit Nabuchodonosor, omnes in Regno suo positos à blasphemato Deo, lege terribili prohibendo*: (& ibidem subdit ipse August.) *quis mente sobrius Regibus dicat: nolite curare in regno vestro, à quo teneatur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? Non ad vos pertinet in Regno vestro: quis velit esse sibi Religiosus, sive sacrilegus, quibus non potest dici: non ad vos pertineat in Regno vestro, quis velit esse pudicus*; hactenus Augustinus.

Et ita exemplo Ezechiæ, Josiæ, & Nabuchodonosoris (qui laudantur *lib.* 4. *Reg. c.* 18. *& cap.* 23. *& Daniel cap.* 14.) Div. August. *epist.* 48. *&* 50. *ad Bonifacium comitem*, ita Principes Christianos exhortatur: *Omnes* (inquit) *Reges qui in populo Dei non prohibuerunt, nec everterunt Idola, & alia quæ contra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur; & qui prohibuerunt, & everterunt, super aliorum merita laudantur.*

Hinc provenit receptissima sententia omnium Do-
164 ctorum † tam Theologorum, quàm Jurisperitorum; quod si Prædicatores missos ad terras infidelium ad docendum fidem, & prædicandum Dei Sanctum Evangelium, licet ipsi infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inviti compelli nequeant, attamen si monitionem hanc recipere recusent, impediendo & resistendo prædicatoribus, illis injuriam & vim inferunt; talem violentiam Rex Christianus omnino tenetur repellere, & vi armorum tutelam sic missis Religiosis præstare, illosque
165 & infideles, qui fidem † recipiunt, vel recipere velint, defendere & tutam illis viam aperire; quam sententiam tradunt Innocent. *in cap. quod super, col. ult. vers. Item licet, de voto*, relatus à Bertachino *in repertor, verb. Infideles*, & ad utramque partem disputans resolvit Borg. Cavalcan. *decis.* 21. *num.* 13. *& seqq.* Joan. Azorius 1. *tom. instit. moral. lib.* 8. *cap.* 26. *vers. Tertiò quæritur*, Philippus Paschalis *in tract. de vir. b. patria potest.* 1. *part. cap.* 7. *num.* 17. Anton. Ruciolus *in tract. de jure person. extra grem. Ecclesiæ existent. lib.* 2. *cap.* 37. Gregor. Lop. *in l.* 2. *tit.* 23. *part.* 2. *col.* 11. *&* 12. *& col.* 20. *vers.* 3. 4. *&* 8. *conclusion.* & Zevallos *in pract. commun. contra comm. lib.* 4. *quæst. fin. n.* 172. *& seqq.* & meliùs *n.* 295. *& seq.* & Covar. statim citandus, & doctissimus atque diligentissimus Præceptor noster Solorzan. *in tractat. de jure Indiar. lib.* 2. *cap.* 20. *à n.* 1. *seqq.*

Et Theologi omnes hanc eamdem opinionem communiter sequuntur post Div.Thom. *in* 2.2.*quæst.* 10. *art.* 8. Joan. Major. *in* 2. *distin.* 44. *q.* 2. *&* 3. Albertinus *in rubr. de hæreticis, lib.* 6. *q.* 8. Gines Sepulbeda *in objection.* 10. *contra Episcopum de Chiapa.* Alphonf. à Castro *de justa hæretic. punit. lib.* 2. *cap.* 14. Domin. Soto *in* 4. *distinct. quæst. nu. art.* 1. *pag.* 162. Salmeron *tom.* 12.*tract.* 38. *vers. Deinde, pag.* 323. Cardinal. Bellar. *lib.* 5. *de Roman. Pontific. cap.* 7. Becan. *in sum. tom. c.* 13. *quæst.* 4. *numer.* 12. *& seqq.* Fr. Ant. à Corduba *in quæst. lib.* 1. *quæst.* 57. *dubio* 4. *vers. Tertia pars, & dub.* 6. *versic. Quartum dictum*, Gabr. de Valen. 3. *tomo, disp.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 6. *column.* 4. 10. post Cajetan. 2. 2. *quæst.* 10. *art.* 8. *columm.* 254. Toletus *in summa lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 2. Pater Ledesma 2. *tomo summa, tract.* 1. *cap.* 3. Torres *de fide, art.* 8. *disp.* 51. *dub.* 2. Thomas Sanchez *in summa, tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. & novissimè Pater Suarez *de fide, disp.* 18. *sect.* 2. *n.* 8.

Covar. *in regula peccatum,* 2. *part.* §. 10. *num.* 13. † *vers. Quartò licitum, &* §. 11. *num.* 5. *vers.* 166
Fateor planè, ubi cum Div. Thoma, & aliis Theologis docet, Christianos non posse, nec debere impediri justè in prædicatione Christianæ fidei, & quod si impediantur Christiani ipsi, eis fit injuria, ad quam propulsandam, possunt justum bellum Principes Christiani movere; vel quando infideles moniti, ab Idolorum vano cultu se non abstineant, ubi impedimentum adfert Religioni Christianæ, & Legis Evangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez *in* 2.2. *quæst.* 10. *art.* 10. *column.* 527. *versi. Tertia & quarta conclusio*; ubi conclu-
dit, infideles etiam non subditos jure compelli, † ne 167
ullo modo Christi fidem impediant, atque inde si nuntiu. Evangelii perveniat ad exteras, & barbaras Nationes, & impediatur prædicare populis à Principibus illarum Nationum; tunc posse Principem Christianum, ut ministrum Pontificis debellare illos Principes, ne impediant prædicationem, quia non est hoc compellere ad audiendum, sed defendere innocentes, quosdam quidem ad prædicandum jus habentes, alios verò similiter jus habentes ad audiendum legem Evangelicam, quia utrique vim patiuntur in suo jure.

Pater Ludovicus Molina *de justit. & jure, tr act.* 2. *disp.* 105. *& in materia de Fide, quæst.* 10. *art.*
8. ubi concludit, quod † cum Christiani jus ha- 168
beant denuntiandi Evangelium ubique terrarum, pariter quoque potestatem habent, concionatores ad quoscumque infideles deferendi, & infideles ipsos cogendi, non quidem ut Evangelium suscipiant; sed ne impedimento sint, tam prædicatoribus, quominus illud denuntient, quàm etiam suis gentibus, aut vassallis, quominus illud audiant, suscipiant & juxta illud vivant; nempe quantum sit necesse ad violentiam illam & injuriam illatam propulsandam. Et quod hoc fine etiam invitis ipsis infidelibus potest Rex Christianus cum navibus ad eos accedere, tamdiùque & cum ea potentia in eorum portubus, & terris commorari, quamdiu, & quan-
tum necesse fuerit, ut hæc tutò faciant, atque † 169
levetur violentia: quod si gentes aliquæ, aut Reges, & Dynastæ resistant & impediant, fas esse nobis Christianis, bello illos oppressores coercere, injuriamque Fidei, & Evangelio in ea parte illatam reprimere, & amovere.

Pater Joan. Azorius 1. *tom. institut. moral. lib.*
8. *cap.* 26. † *vers. Septimò quæritur*, quem sequitur 170
& transcribit Frat. Thom. à Jesu, *lib.* 5. *de procurat. omnium gent. Salute* 1. *part. dubio* 3. ubi post alios resolvunt, non solùm infideles Christianis Principibus subditos, verùm & quoslibet Paganos & Barbaros, etiam non subditos, ad audiendum Christi Evangelium compelli posse, quia non ideo dici debet, quod ad credendum etiam compellantur, atque ideo negari non potest, quod si viri probatæ vitæ, & spectatæ virtutis mittantur ad Christi Evangeliun Paganis annuntiandum, jure naturali digni essent, quod audirentur, nec jure ullo Paganorum, Princeps, aut prohiberet, quominus qui velint, Evangelium audirent, aut idoneos Christi nuntios, aut præcones & interpretes impediret, ne illud annuntiarent; alioqui enim his, aut illis vim & injuriam manifestam adferret, ad quam propulsandam Christiani Principes tenentur.

Magister Petrus Lorca *in* 2. 2. *art.* 8. *quæst.* 11. *sect.*

171 *sect.* 3. ubi † pluribus probat, omnes infideles indistinctè compelli posse, ne fidei, & ejus Prædicatoribus injuriam, violentiam, & impedimentum inferant.

Seraphinus Freitas *de justo Imperio Asiatico*, *c.*
172 9. *numer.* 6. *&* 7. inquit, quod † licet infidelium debellatio non omninò justificetur ob id tantum, quod fidem audire recusent; benè tamen admittere Doctores ab eo citatos, quod si Prædicatoribus Christianis prædicationem impediant, aut alios
173 volentes † illam audire, & forsan fidem suscipere, ad nos accedere prohibeant nec sinerent Prædicatores loqui verbum Dei sine vi, aut fraudibus volentibus audire; jure posse Christianum Principem eorum violentiam, etiam armis propulsare, quia omninò semper manet jus integrum Ecclesiæ ad prædicandum in quolibet Regno, & ad defendendum innocentes, id est, particulares personas, quæ voluerint audire verbum Dei Evangelicum.

Et novissimè Ægidius Benedictus *in l. ex hoc jure*, *ff. de just. & jure*, *cap.* 3. *n.* 16. ubi pluribus Do-
174 ctoribus † relatis probat, posse Summum Pontificem mittere Prædicatores in mundum, & subjicere alicui Principi Christiano eos, qui Prædicatores non acceperint, vel injuriosè & malè affecerint, ad quod allegat Bellarmin. *lib.* 1. *de Rom. Pont. cap.* 9. *& seqq.* Patrem Suarez *lib.* 1. *contra sectam Angelicam*, *cap.* 10. affluenter quidem rem hanc tractat diligentissimus præceptor noster D. Joan. à Solorzano *de jure Indiarum*, *lib.* 2. *cap.* 20.

Quò pertinet quod eleganter dixit Joseph à Costa *lib.* 2. *de procuran. Indorum salute*, *cap.* 13. hoc
175 † jus ab ipso omnium conditore Deo conditum videri, ut quæ Christiani à Deo didicerunt, doceant & ipsi omnes mortales, quorum salutem optare, & quærere debent; qui enim dixit: *Ite in mundum universum*, *& prædicate Evangelium omni creaturæ*;
176 certè liberum aditum quocumque terrarum † aperire voluit, quem, qui nobis præcludere velit, & Summi Dei Prædicatores ac legatos inauditos à se relegant, & ejiciunt, contra jus divinum & naturale, & contra salutem suam facere, putandi sunt; sequitur etiam Solorzan. *ubi proximè sub num.* 4. *vers. Idem*
177 *sentit*. Atque ideò cum hoc † tendat contra jus divinum & naturale, omninò tenetur Princeps Christianus eodem jure naturali adstrictus, violentiam repellere, & innocentes ab injuriis illatis defendere, & protegere, ut hactenus à princip. hujus cap. latè comprobavimus, & uberius *in tract. de Reg. protectione*, 1. *p. c.* 1. *per totum*, *& c.* 2. Quia ex debito officii
178 Regii tenentur omni jure Principes Christiani † Ecclesiam, cultum Divinum, ejus dogmata Catholica, & Religionem defendere, & omni studio, & conatu auxilium suum præstare.

Hinc provenit (de quo à doctissimo quodam Se-
179 natore Supremo fuit † semel consultum) quod Indi & alii noviter ad fidem conversi miserabilium personarum numero haberi solent, eorumque privilegiis uti & gaudere debent, ex doctrina Innocentii *in c. Judæi de Judæis*, Barbatia *in c. significantibus de officio deleg. in fin.* & Palacius Rub. *in repetition. cap. per vestras*, *notabil.* 2. *numer.* 11. D. Joan. à Solorzano *de jure Indiar.* 3. *part. c.* 7. *numer.* 50. Et ideò eorum protectio & defensio à violentiis & oppressionibus maximè commendata est à Nos-
180 tris Catholicis Regibus † per varias, & multas cedulas Regias, quarum verba recenset Solorzan. ubi proximè *lib.* 3. *c.* 6. *à. numer.* 26. *cum multis sequentibus*, videndus.

Prout generaliter in jure hujusmodi gentium noviter ad fidem nostram conversarum protectio
181 † & defensio à violentiis commendatur, ut miserabilium personarum, sicuti satis constat ex *Extravaganti* 2. *de Judæis*, *inter communes*; ubi Pontifex statuit, eos molestandos non esse, nec suis bonis privandos, præcipitque Rectoribus, & singulis officialibus, ne ullam illis molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant, sed imò ipsos à molestiis, & injuriis protegant, & defendant, ut sic de servitute ad libertatem transisse cognoscant, & percipiant, ne redire prætextu mendicitatis horribilis, & tædio affecti ad amissam perfidiam compellantur, Rebuf. *in tract. de senten. provisionali art.* 3. *glossa ultima*, *vers. Decimo quartò*, Solorzan. *de jure Indiar. lib.* 3. *cap.* 7. *à numer.* 48. de quo etiam videndi sunt, Mascard. *in tract. de Judæis & infidel.* 1. *p. cap.* 2. & Roland. à Valle *cons.* 25. *volum.* 3. Paschal. *de viribus patriæ potest.* 1. *p. cap.* 7. *num.* 14.

Atque tandem in hujus Regiæ protectionis justificatione illud † ponderandum erit, ut cum ista 182
violentiarum cognitio, atque ad Principes Supremos recursus universalis sit, eòque utantur omnes nationes, in cunctis Christianæ Religionis Ditionibus, Regnis, & Provinciis, ut adnotavimus *dict. tract. de Regia protection.* 1. *p. c.* 1. *à num.* 159. *cum seqq.* à ratione naturali inductus, & ab omnibus gentibus postulatus, & ob publicam utilitatem inventus; pro jure quodam gentium haberi debet, ut & benè Conanus dixit *lib.* 1. *commen. cap.* 5. *n.* 8. ibi: *Hodie si quid novi excogitatum fuerit quo agnito, & sponte sua, & libenter omnes utantur, diceretur esse juris gentium, cum ratio naturalis id apud cunctas Nationes constituerit*, &c.

Ad quod mirificè addidit Antonius Faber *jur. pruden.* Papinian. *tit. de jure natural. princip.* 4. *illation.* 1. ibi: *Nam cùm ex ratione † naturali sem-* 183
per æstimandum sit jus gentium; parum refert, an quod ratione naturali primum comparatum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne, ut juris gentium esse, vel non esse existimetur, fieri quidem potest, licet rarius, & difficilius; ut illa etiam quæ † naturalem 184
rationem habent, & ad communem omnium gentium utilitatem pertinent: non tamen ab omnibus sine recepta, idque propter specialem aliquam & propriam rationem, &c.

Ideòque ista hæc universalis observatio, gentiùmque mos justus & legitimus † haberi debet 185
& sequi, *l. Labeo*, ibi: *Morem gentium sequi debemus*, *ff. de statu liber. l. quidam referunt*, ibi: *A majoribus nostris observatur*, *ff. de jure codicillorum*, *l. si quis donationes*; ibi: *Quoniam ita usitatum est*, *ff. si usus fruct. petatur*, *l. filii ad Macedonianum*, *l. Julius*, *ff. eodem*, *cap. cum venissent*, *de institution.*

Maximè cùm semper fuerit à tot tantisque doctissimis piisque viris, † tam Jurisperitis, quàm 186
Sacræ Theologiæ Professoribus, ut vera recepta & fulcita opinio (quos in unum conjecimus infra *cap.* 2. *à prin.*) quorum assertio apud omnes disputata, securum & justum reddit hunc recursum, juxta *l. athelas*, ibi: *Ità omnes opinantur*, *ff. de iis qui not. infam. l.* 1. ibi: *Crebrius apud veteres opinio*, *ff. de officio quæstoris*, *l.* 1. *de eo qui sibi, vel hæredibus suis*, ibi: *Cùm inter sapientes super hac quæstione fuit disputatum*, &c. Quo quidem tutam Regis nostri reddi conscientiam, altiùs comprobavimus *cap. seq. num.* 53.

Fundatur quippe hoc jus gentium, † & iste 187
Principis recursus in lege naturali, quâ violentia damnatur, ac vim vi repellere permittitur (ut sæpè dixi *de Reg. protect.* 1. *part. cap.* 1. *per totum*) Sed id quod in legem naturalem committitur, vel in Divinam, † in omnium tendit injuriam, *l. Manicheos*,

cheos, *versiculo Ac primum*, *C. de hareticis*, *l. 4. tit. 5. lib. 16. Cod. Theodos.* Bartol. *in l. Gallus*, §. *ille casus. num. 3. de liberis & posthumis*, *c. urgentis*, *ubi glossa de haeretic.* Iustus Lipsius *lib. 4. civilium doctrin. cap. 3.* Salvian. *de gubernation. Dei*, *lib. 4.* Melch. Iunius *quaest. politic. part. 3. quaest. 94.* Anneus Robertus *rerum judicat. lib. 1. cap. 12.* Lelius Zechus *in tractat. de Princip. cap. 5. n. 1.* Solorzan. *de jure Indiar. lib. 2. cap. 13. num. 7. & 8.* doctissimus & insignis vir D. Joan. Baptista Valençuela Valasq. Regii Supremi Senatus dignissimus *in Monito. contra Venetos 7. part. num. 117.* & Petrus de Aragon. *in 2. quaest. 10. art. 3. versiculo Secunda conclusio*, ubi ait: Quòd quotiescumque
188 aliqua Respublica, † vel ad Idololatriam vergit, vel ea innocentes opprimantur, atque injuria efficiantur; licitum est unicuique, illos bello, & armis defendere, lege naturali id ordinante, ut ejus observantia salva & libera maneat, & idem quoque probant supra citati Doctores, Cajetan. 2. 2. *quaest. 40. art. 1.* Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 23. part. 2. glossa magna versiculo Tertiò, in fin.* Covar. *in reg. peccatum, 2. part. §. 10. num. 1. vers. Tertiò, in fin.* Marta *tract. de jurisdict. 1. part. cap. 24. num. 28.* Mascard. *in tract. de infideli. 3. p. cap. 1. num. 39.*

Debent namque homines, vel sola humanitatis, & cognationis naturali ratione cogente,
189 † aliorum hominum mores ad bonum dirigere, & injurias atque oppressiones, quas sub tyrannorum jugo patiuntur, pro viribus impedire, atque vim passos defendere; ut optimis exemplis ostenditur Machabaeor. *cap. 1. 3. & 4.* Zachariae *cap. 14. &* Oseae *cap. 10.* & communiter notant Bartol. & Doctores *per text. ibi in l. ut vim*, *ff. de justitia & jure*, *l. 1. ff. de iis qui sunt sui vel alien. jur.* *l. si servus ea lege*, *ff. de servis exportan. l. metum 9. §. sed licet*, *ff. quod metus causa*, *l. non tantum 6.* ibi: *Humanitatis ratione*, *ff. de appellat. l. culpa caret*, *ff. de reg. juris*, *l. 1. §. sed meo*, *ff. ad Sylanianum*, *c. quanto*, *de sententia excomm. c. delicto*, *eodem tit. lib. 6.* junctis aliis, quae observant Div. Ambros. *lib. 3. officior. cap. 3.* Divus August. *lib. de morib. cap. 27.* Marcus Mantica *lib. 4. observat. 36.* Tiraquel. *de poenis temperand. causa 24.* Menchaca *in praefatione controver. Illustr. n. 2. & seq. & lib. 1. c. 8. ex num. 18. & c. 16. num. 10. & c. 21. num. 29. & seq.* Pinel. *in rubr. C. de rescind.* Cujacius *in recitat. posthum. ad dict. l. ut vim.* Bobadilla *in politica*, *lib. 5. cap. 2. n. 2. lit. D.* in pulchro casu resolvit D. Soto *in 4. dict. 5. quaest. art. 10.* quem sequitur Gabriel. *in 4. dist. 4. quaest. 2. art. 3.* Victor *in 2. relection. de Indis.*
190 Quibus arridet Justus Lipsius *lib. 5. civilium doctrin. cap. 4.* ubi inquit: *Nec † similis ratio in oppressis, quos si gravior aliqua vis, aut extrema tyrannis urgeat, videtur cogere te communis societatis vinculum, ut adjuves*, & Salom. *Proverbior. c. 14. Erue eos, &c. & qui trahuntur ad interitum liberare necesse est*, &c. consonat Cicero *l. 1. officior.* dum ait: *Qui enim non defendit,*
191 *nec obsistit injuria, si potest, tam est † in vitio, quàm si parentes, aut patriam, aut socios deserat*; quod & probat Divus Anastas. & Damascen. relatus *in c. qui potest observare, & perturbare 23. quaestio. 5.* Sicut enim vitium est & peccatum non defendere oppressum vim patientem, quia peccat contra legem & virtutem fortitudinis; ita istius † est virtus
192 obviare injuriis; ita eleganter argumentatur D. Ambrosius *de officiis lib. 1. cap. 36.* transcriptus *in c. non in inferenda 23. quaest. 3.* in haec: *Non in inferenda, sed in depellenda injuria lex virtutis est; qui enim non repellit à socio injuriam, si potest, tam est in vitio, quàm ille qui facit; unde Sanct. Moyses hinc prius orsus est tentamenta bellicae fortitudinis: nam cum vidisset Hebraeum ab Aegyptio injuriam accipientem defendit, ita ut Aegyptium prosterneret*, &c. In cujus text. commentario plurima ad propositum congessit Doctor Navar. ubi late
tract. 1. & 2. Reges ad hanc virtutem † fortitudi- 193
nis teneri, in obviandis oppressionibus & violentiis, ac de vitiis & peccatis, quae in omittendo perpetrantur disputat. Haec namque fortitudinis virtus exercenda, ubi urget necessitas, plena justitiae est, ut probat *text. in c. fortitudo, qua vel in bello tuetur à Barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel si à latronibus & socios plena justitia est 23. quaest. 3.* & est doctrina Div. Thom. *in epist. ad Rom. 23. cap. 13. lecti on. 1.* ibi: *Principes*
tributa recipiunt, quasi † stipendia sui ministerii 194
laborant enim ad omnium pacem, & quietem servandam: peccant autem Principes, si utilitatem populi non procurant. Lucas de Pen. *in l. quicumque C. de omni agro.*

Quantò igitur urbanius meliùsque Principi
haec protectio, † & defensio vi oppressorum 195
debita est, qui tam suum jus, quàm suorum vassallorum in injuriis & oppressionibus sedandis ex debito & necessitate Regalis officii prosequitur, cum ad id in genere & in specie praecisè teneatur, prout à principio hujus capitul. latiùs comprobavimus; non immeritò igitur sibi omni jure naturali & positivo licere, atque ea uti in necessitatibus teneri; ut sic Rex noster obvians inquietis, impetentibus Reipublicae, statusque spiritualis & Ecclesiastici turbatoribus, miseros opprimendi duntaxat causâ commotis, dicere valeat cum Job. *29. c. versic. 17. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam praedam.*

Ex hoc principio juris naturalis, quo Prin-
ceps tenetur † non pati subditorum violentiam 196
deducitur praxis quotidiana hujus Supremi Senatus expedientis literas, ut Novitiis ante professionem in tuto & libertate ponatur, quoties timetur per nimias persuasiones Religiosorum cogi ad professionem, ex eo quòd nimiae persuasiones
& importunae preces † vim inferunt, & reddunt 197
actum omnino involuntarium, *l. 1. §. persuadere*, *ff. de servo corrupt.* ibi: *Persuadere est plus quàm compelli, & cogi sibi parere*, *l. 4. §. si quis volentem*, *ff. de libero homin. exhibendo*, *l. 1. C. ne filius pro patre*, *l. 5. C. de Apostat. l. unica*, *C. de raptu virgin. l. 1. tit. 19. part. 7.* ibi: *Como manera es de fuerça, es sossacar.* Imò assueta persuasio, plus est, quàm compulsio, prout copiosè exornant, ex Oldrado, Castren. Deciano, Craveta, Curtius Iunior, Petrus Surdus *consil. 373. à nu. 14. cum seq.* Mantica *de conjectur. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 7. n. 4.* Mieres *de majorat. 1. part. q. 25.* copiosè & abundè Castillo *l. 3. controver. à n. 118. cum multis seqq.* & iterum ipse Castillo *lib. 4. cap. 22. à n. 81. cum multis seqq.*

Quare ad tollendam hanc violentiam Novitiis factam, Senatus suam authoritatem interponere
† solet, prout de hac praxi testatur etiam Pater 198
Enriquez *de Pontific. clave. cap. 19. §. 3.* in haec: *Si in adolescentis admissione ad Religionem esset suspicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude sub specie pietatis; datur provisio in Senatu Regis, ut Novitius in domo alicujus tuta, aut in ipso Templo constituatur in libertate per triduum, & exploretur ejus voluntas, an liberè & scienter velit in monasterio perseverare*, &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Augustinus Barbosa, dum *in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de constit. ex num.* 7. aliqua † minus urgentia fundamenta exagitavit, contra recursum ad Regem; quibus aliisque multò fortioribus à nemine hactenus consideratis, sed à me ipso noviter inventis, valdè, & efficaciter præbuimus responsum *in tractat. de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *per totum*; quæ singula omnia & Nos novissimè allegans recopilavit Castillo *in tract. de tertiis, cap.*41. *à n.* 163.*cum multis seqq.* Ad hunc nempè finem impugnandi Augustinum Barbosam scribendo signanter singula Nostra Responsa, ad diluenda argumenta ejusdem, qui temere non callens naturam negotii, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & ejus Tribunalibus Supremis quibus hæc materia cuditur, & legitimus procedendi modus agnoscitur, indéque justitia recursus detegitur & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsan gratiâ, vel potiùs [ut ego rectius arbitror] irritatus, eò quòd in proprio negotio suus adversarius contra illum usus fuit hoc recursu in Regno Lusitaniæ) recessit à communi tantorum priorum Doctorum tam Sacræ Theologiæ, quàm Jurisprudentiæ Professorum, recursum hunc provenientem ex fonte perenni juris naturalis, ad bonum regimen, pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & ab immemoriali observantia, stylo & praxi omnium Catholicorum Regnorum munitum comprobantium: & licèt aliqui Theologi adversus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus jurisdictionem Ecclesiasticam à judicicibus laicis, quæ nihil pertinent, nec obsunt recursui violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerunt ausi penitus illum reprobare, & agnoscentes, non esse vi oppressis tollendam defensionem, quam præstare suis vassallis tenetur Rex omni jure. Ideò amplius non curamus respondere Barbosæ, contenti iis, quæ in eum insurgit Castillo loco citato, ex nostrismet doctrinis, & fundamentis.

§. UNICUS.

De justitia Retentionis Litterarum Apostolic. ob longam Hispaniæ distantiam, aditùmque difficilem ad Sedem Apostolicam urgente necessitate, instanteque scandali periculo exequendi interim easdem in perniciem Reipublicæ.

SUMMARIUM.

1 *Pro utilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi,*

2 *Retentionem literarum ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores justificant.*

3 *Retentionis litterarum Apostol. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes utuntur.*

4 *Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostol. ad justitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in ultimis Europæ, & Orbis finibus sita sint.*

5 *Suspensio litterarum Apostol. si à Sede Apostol. spectaretur, de nibilo prodesset, cum non nisi jam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset.*

6 *Si in Italia ditionibus prope Romã existentibus recursus ad Principes licitus est; multò magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus.*

Observatio Camilli Borrelli ad idem adnotatur, ibid.

7 *Eam provinciam longè distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est.*

8 *Text. singularis in cap. cum longe 93. distin. adducitur expressè probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Gallæciæ, esseque difficillimum aditum.*

9 *Ob difficilem aditum ad Sed. Apostolic. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum.*

10 *Executor specialiter datus à Sed. Apost. ad executionem litterarum nullum habet in Regno superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione.*

11 *Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sed. Apost. potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur.*

Jacobi de Graffiis singularis observatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ, ibidem.

12 *Retentionem litterarum, adeò justam reddit longinquitas Regnorum, & difficilis aditus, ut etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expressè fateantur.*

13 *Patronus qui Ecclesiam dotavit, pro removenda dissipatione bonorum Ecclesiæ potest recurrere ad Regem.*

14 *Text. in cap. administratores, &c. Princeps, & alia jura ponderantur per Martam. & seqq.*

15 *Principis officium est liberare vi oppressos.*

16 *Res & persona Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt, nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas.*

17 *Ob difficilem aditum ad Sedem Apost. & loci distantiam recursus habetur ad Principem secularem. Observatio Martæ refertur.*

18 *Periculum ubi est in mora, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.*

19 *Propter periculum moræ quis subiicitur judici non suo.*

Et ob moræ periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

20 *Dianæ observatio dicentis posse Monachum pro tollenda violentia recurrere ad Regem, quando ejus Prælatus longè distat, & instans est gravamen vel cæptum jam.*

21 *Periculum ubi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana.*

22 *Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse eiici à Regno, dixit Diana.*

De cujus tamen opinionis veritate legendi sunt Doctores remissivè hic laudati, ibidem.

23 *Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnoscit Diana.*

24 *Scandalum & periculũ Reipublicæ, quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem, firmat Diana.*

25 *Ad defensionem justam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ.*

26 *Conditiones petitæ à Diana pro justitia recursus ad Regem, concurrunt omnes in violentiis illatis per Judices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus a Sede Apostol.*

Si ad Sedem Apost. recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, nunquam vis illata defensio

defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum, num. 27.

Deterioribusque inconvenientiis, sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, n. 28.

Rationes longæ distantiæ, difficilis aditus, periculi minantis, & urgentis necessitatis efficaciter urgent in Hispaniarum Regnis, ob executionem, litterarum Apostol. in damnum publicæ utilitatis obtentarum, num. 29.

Necessitas urgens, & periculum minans, indiscreta & accelerata executio occasionem præbent vi oppressis impulsu naturæ licitum aliunde remedium quærendi, num. 30.

Dispendia longè majora considerantur in remotis locis, quàm in proximis, num. 31.

Hispaniam in extremis terrarum sedere, esseque principium & finem Europæ, & universi Orbis: apud omnes Geographos constans est, n. 32. *& seqq.*

Prophetiam Isaiæ c. 18. *loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declarant plures DD. num.* 33.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob ejus remotissimum situm, num. 34.

Insula Cadiz vocabatur Gadeira *Græcè, significans extremitatem terræ, num.* 35.

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europæ & Orbis terminus est remotissimus, num. 36.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recensentur; quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, num. 37. 38. *&* 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & Orbis, num. 40.

Item Provincia Hispalensis, num. 41.

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobilissima patria) ubi est Promontorium Finis terræ. *Sic dictum ob terræ universæ finem, num.* 42.

Nomen rei convenire debet, num. 43.

A nomine arguimus, cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, num. 44.

Promontorium Finis terræ *Regni Galleciæ semper, & usque adhuc conservavit hoc nomen, ibidem.*

Roma cùm sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, pernecesse longè distat ab Hispania sita in eius extremitate, num. 45.

Sedes Apostolica semper recognovit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusavit in multis non recipientibus dilationem, num. 46.

Hispania nunquam destitit recognoscere Christi Vicarium uti caput Ecclesiæ universalis, n. 47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua independentia à Sed. Apostol. ob terrarum distantiam, & inconvenientia in tarda negotiorum expeditione & recursu ad eam, n. 48.

Pontifices antiquitus creabant Legatum à latere quem Prælatum Hispaniæ, ad evitanda inconvenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, num. 49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum observationem, nunqnam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, num. 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostol. recurrebatur, num. 51.

Nec ad ipsam appellationes interponebantur, sed causæ penitus finiebantur in Hispania, ibidem.

Assertio Gerberti Episcopi Remiensis, dicentis, interiora Hispaniæ Papæ judicia nescire, declaratur, num. 52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. A. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris & terræ periculis, justitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apost. probabiliter, & secure deducitur, num. 53.

Pro utilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, num. 54.

Publicæ utilitatis causa etiam naturali juri derogatur, num. 55.

Publicæ utilitatis ratio quando urget, Ordo est, ordinem non servare, num. 56.

Ob necessitatem publicam urgentem, & periculum imminens jura transgredi, & licita, licet judicentur aliàs prohibita, num. 57.

Ob necessitatem urgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti & necessarii, num. 58.

Licentia Papæ requiritur in oppositione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & utilitatem communem & publicam, num. 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando urget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, ut Princeps petat à Clericis contributionem. n. 60.

Necessitas habet secum dispensationem annexam cujuscumque prohibitionis, num. 61.

Necessitas quando urget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non suppetunt notoriè, non consulitur Sedes Apostol. pro imponenda contributione, num. 62.

Si ob moræ periculum, & damnum publicum inevitabile consensus Papæ haberi non potest, præstitus hoc casu à Papa intelligitur, num. 63.

Periculum instans, & distantia locorum excusat ab Ordinis postulatione, num. 64.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur urgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, 65.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, num. 66.

Occurrere urgentibus necessitatibus juris naturalis est, à quo nulla potest persona excipi, ib.

Jus naturale caret lege permissiva, prohibitiva, & consultiva, ibidem.

Necessitas & periculum in mora tribuit jurisdictionem non habenti, num. 67.

Exempti si non habent judicem in Regno, apud Regem conveniuntur, ne in eo deficiat justitiæ administratio contra commune bonum, & in detrimentum populi, num. 68.

1 MULTA *autem jure civili contra rationem disputandi pro utilitate* † *communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, docet Consultus *in l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil.* & Pontifex *in cap. Abbat. §. fin. versic. Præsertim cùm nonnulla pro utilitate communi contra juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur de sententia & re judicata, lib.* 6. Omnes ferè Doctores, præsertim Hispani tractantes † de
2 justitia recursûs ad Regem pro tollenda violentia illata à judicibus Ecclesiasticis, inter alias rationes communem utilitatem, & bonum publicum pertingentes, ei amplius nituntur, quàm honestant, & qualificant difficiles aditus ad S. Apostol. ob longissimam abhinc distantiam, & periculum imminens, urgentemque necessitatem, quæ nullatenus patitur dilationem, ut per Nos videre est abundè, *in tract. de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *præludio* 3, *à numer.* 99. *cum seq.* ubi per plurimorum jurium

jurium ponderationem, rationes, & Doctorum allegationem hunc articulum accuratè resolutum reperies.

Quæ ratio fortior est, & præstantior insurgit in
3 hac, qua versamur retentionis regalia: qua licèt † utantur omnes totius Orbis Principes Christiani, sicuti ex aliis plurimis Doctoribus adnotavimus infra *in c. 2. num. 4. & 19. num. 25. & 37. & hac 1. part.* ex fundamentalibus rationibus scriptis partim per Doctores, partim per Nosmet noviter & utiliter consideratis *in c. 1. & seqq. hac 1. part.*

Adhuc tamen Regi nostro Catholico præter ge-
4 neralia fundamenta omnibus Christiani Orbis † Principibus communia hoc aliud impenetrabile superadditur, quod Hispaniarum Regna in ultimis Europæ, Orbisque & terræ finibus sita sunt (ut mox apparebit) & longissimè distantia à Romana Curia, cujus aditus ob id difficillimus redditur: & non nisi post longissimum temporis spatium, maximaque, & novissima terræ ac maris pericula, à qua
5 impossibile foret remedium sperare, † nisi jam demum litterarum suarum executione peracta, violentia illata, & scandalo jam ruente, & jacturam Reipublicæ operante: quippe executores earum, velut fulgur ad executionem, & inde ruinam populi festinanter currunt, quibus si celeriter & opportunè non occurreretur, per hoc salubre (etsi instantaneum, & brevi duraturum) præsidium retentionis (quo illorum furor detinetur, & modestè per Senatum temperatur) ut in executione toti populo Christiano nociva, & scandalosa supersedeant interim dumtaxat, quod de inconvenientiis, periculo, & damnis (juxta Canonum permissionem, de quibus infra *c. 3.* per totum) consulatur Romanus Pontifex, & per humilem supplicationem certius de veritate, & legitima causa instruatur, inde speretur & remedium quieti Reipublicæ magis congruens, & conveniens; certè periclitaretur Respublica hæc, & scandalis ureretur, atque inde pax publica & status Regni tranquillus turbaretur, quoniam non nisi incongruo tempore, & intempestivè potest à Sede Apostolica sperari remedium, quando jam nec prodesse potest nec aliquid proficere.

Hanc considerationem in iis terminis de recursu
6 ad Principes † temporales cæterarum ditionum comparatione ad Regem nostrum Catholicum, & Regna Hispaniarum reperio singulariter fecisse Camillum Borrellum *in tract. de præstantia Regis Catholici, c. 71. à num. 58.* qui *in num. 59.* sic ait: *Ne turbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum Laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Urbi Romanæ, qui statim adiri possit, cujus contrarium militat in Hispania, ut propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam Rex, suique Magistratus modestè clericales contumelias, inter ipsos vertentes compescant;* etiam advertit Villalobos, &c.

Cujus assertio & ex eo justa redditur, quod Nos
7 in iisdem † terminis post alios Doctores adnotavimus *tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. num. 200. & 201.* ut ea provincia longè distare dicatur à Romana Curia, quæ sita sit ultra terminos, & confines Italiæ: pro quo adest textus expressus
8 signanter loquens † de iis Hispaniarum Regnis, atque etiam nominatim de Regno Galleciæ (dulcissima patria Nostra) *in c. cum longè 93. distinction.* quem ex pluribus doctrinis juribusque exornavimus in loco, ubi proximè allegato, & num. sequent. & ex aliis valdè singularibus exornabitur ulterius hoc *in §. à. n. 46. & seq.* Nec non ex assertione Geographorum omnium protinus describenda, hoc ipsum clarius apparebit ad securitatem, & majorem cautionem justitiæ Retentionis litterarum Apostolic. ab ipsamet necessitate inventæ in Hispania, & salubriter introductæ jure gentium & instinctu naturæ.

Idem etiam affirmat Flores de Mena *practicar. qu. †. lib. 1. qu. 12. à num. 8.* ibi: *Ob vitandas* 9
infinitas lites & importunas mollities, & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in remotis partibus, &c. Hoc ipsum in his terminis considerat Pater Henriquez *de Pontificis clave, in 3. tomo summæ, tractat. de Pontific. clave l. 2. c. 16. §. 1. in glossa, lit. D.* cujus observationem ad litteram retulimus hac *1. part. c. 2. à n. 70.* & signanter *nu. 74. & 75.* qui omnes Doctores ultra Cenedum, & alios per Nos laudatos, *in tractat. de Regia protect. dict. c. 1. à n. 99.* in unum & idem firmiter conveniunt: recursum ad Regem licitum reddi ex tam longa distantia horum Hispaniarum Regnorum à Romana Curia, ad quam difficillimum est, imò impossibile recurrere pro vitando periculo minante, atque etiam tollenda † 10
violentia inferenda per executores suarum litterarum, nec eos cogere ad supersedendum in executione, quoties ad id subsit justa causa, & legitima à jure Pontificio approbata, ut publicum Regni detrimentum evitetur, cùm nullus adsit in iis Regnis superior delegatis specialiter datis à Papa, qui ea potestate uti valeat; ad quæ rectè conducunt plurimæ Sacræ Scripturæ authoritates cumulatæ suprà *c. 1. à num. 3. cum seq.* & præsertim illud Psalm. 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est, quia non est qui adjuvet.* Ex quibus verbis clarè constat in tribulationibus proximis, quàm damnosa sit longa distantia, & discessus protectoris remotus.

Clarè etiam, & singulariter hoc probat Jacobus 11
de Graffiis † *in decis. aureis, lib. 4. c. 18. n. 119.* dum ibidem circa explicationem Bullæ Cœnæ Domini, ita ait: *Et cum timeatur magnum gravamen irrefragabile, & non ita facile haberi potest recursus ad Sedem Apostol. tunc enim licitum est appellare, litterasque Apostol. retinere, donec ad Sedem Apostolicam recurratur; hoc intelligitur in partibus longinquis, secus autem in proximis.*

Et hæc ratio difficilis aditus ad Sedem Apostolicam, ob longam ejus † distantiam, adeò ur- 12
gens est ad justitiam recursus ad Principem sæcularem, pro tollenda instantanea violentia per executores litterarum inferenda; ut etiam hi Doctores, qui tepidè acquieverunt Regio hujusmodi recursui, imò & hi, qui incautè, & intrepidè illum impugnarunt, adhuc ausi non fuerunt eandem denegare, & vim, & efficaciam illius agnoscentes, apertissimè fatentur; quod ubicumque ratio hæc versetur, semper licitus erit justus & jure probabilis talis recursus, teste Marta *de jurisdiction. 1. part. c. 48.* qui *à n. 25.* ait: quod tunc dicetur Ecclesiasticam potestatem deficere, si nimium absens fuerit summus ille Prælatus, à quo justitia obtineri debet, motus ex doctrina prudentissimi Nicolai Babb. *in quodam suo consilio n. 33. post dec. 181.* Cacherani impresso, pro quo & ipse Marta rectè ponderat, & allegat text. *in c. filiis vel nepotibus 16. quæst. 7.* quo canone cavetur, ut hæres ejus qui fundavit, vel dotavit Ecclesiam, † si viderit ministrum ex collatis rebus 13
aliquid defraudare, Episcopo corrigenda denuntiet; & si Episcopus talia attentaverit, Metropolitano, & si Metropolitanus, Regis hæc auribus intimare non differat; sed cur (quærit ipse Autor) potius Regi, quàm Papæ, omnium, præsertim spiritua-

tualium Domino: solvit ex glossa ibi in verbo *Regis*, dicente, ut eum corrigat, cum per Ecclesiasticum cogi non potest, pro quo allegat, *c. ad-*
14 *ministratores, & c. Principes* 23. *quest.* 5. ubi † administratores secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum defensionem, rapacium refrænationem constituti esse debent, quoties ab Ecclesiasticis viris conventi fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, & secundùm quod necessitas exposcerit, absque negligentia examinent, ac diligenti studio corrigant. Ratio est, quia Principis officium est li-
15 berare † de manu calumniantium vi oppressos, *c.* 1. *de pace tenend. in princip.* Bart. *in proœm. ff. in vers. omnem col.* 2. *&* 4. præsertim Ecclesiasticas perso-
16 nas; quoniam res, & personæ Ecclesiasticæ † nequaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas *c. res* 33. *q.* 5. *c. fin. dist.* 96. prout observat dicta glossa per Martam ponderata, & explicata.

Qui quidem Doctor Marta ad justificationem
17 prædictorum † ulterius *in num.* 27. *&* 28. prosequitur in hunc modum: certè meliùs dixisset glossa, ideò à Metropolitano recursum haberi ad Regem, quia non ita facillimè Pontificis aditum haberi poterat, tum ex proprietate dignitatis, tum propter multitudinem negotiorum Sedis Apostolicæ: imo propter loci distantiam, ut dicit Samens. *in proœmio regular. Cancellar.* quibus casibus
18 absentia inducitur, & ubi periculum † est in mora, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, argument. *c. cum Ecclesiarum, juncta gloss. de officio. ordinan. c. baptizarem, distin.* 3. & dicit glossa *in cap. sacro, §. caveant, in versicul. Periculo mora de sentent. excommun.* propter periculum moræ aliquando quem subjici judici non suo, &
19 quod ob moræ † periculum non sit consulendus Summus Pontifex, Abbas *in cap. non metus, colum. penult. ver. Putarem, & col. ultim. ver. Puto, de immunitate Ecclesiastica.* Hinc videmus D. Paulum timentem à Judæis occidi, qui in eum conspiraverant, misisse adolescentem, qui indicaret Tribuno Judæorum consilium procedendi, & occidendi illum, ut legitur *Actuum capit.* 23. ergo propter moræ periculum, ne bona Ecclesiæ dilapidarentur, melius est haberi recursum ad Regem, &c.

In id ipsum concidit novissimè Antonius Diana (qui aliàs acriter fert Regaliam recursus ad Reges,
20 † sicuti, & cæteras alias quas ab Ecclesia obtinent) *in resolut. moral.* 1. *part. tractatu de immunitate Ecclesiast. resolutione* 13. & ante finem cognoscit, quod quando Prælatus Ecclesiasticus, ad quem potest recurri pro tollenda violentia, longè distat, ita ut oppressus non possit illum adire pro instante gravamine, vel etiam cæpto, posse tunc Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem sæcularem, qualis est Rex, quia quando periculum est in mora licitum esse, ait, † Principi sæculari ad se
21 advocare causam Ecclesiasticam, & violentiam auferre absque metu, & incursu censurarum Bullæ Cœnæ Domini, ex Sousa *in d. Bulla c.* 15. *disp.* 78. *n.* 2. *& seqq.* & Portel *in addition. ad dub. Regul. in fine operis, verbo appellare, n.* 3. & ex Azor, & Bonacina.

Hoc ipsum agnovit ipsemet Diana, ibidem, *in*
22 *resolutione* 17. qui † postquam amplexus fuit contrariam opinionem, non posse nempe Episcopos, & personas Ecclesiasticas inobedientes mandatis Principis, à Regno expelli (ad cujus tamen veram resolutionem consulendus est Castillo *in tractatu de tertiis, caput.* 31. *à numero* 186. *cum multis seq.* qui omnes Doctores articulum tangentes, in unum congerit) adhuc tamen ipsum Dianam evicit vis, & efficacia rationis difficilis recursus, & longæ distantiæ à Sede Apostolica, atque periculi imminentis, quam agnoscens dicit; quod si tanta adesset necessitas, quod clarè periculum † esset in 23
moraj tunc adversùs Clericos & Episcopos turbantes pacem Reipublicæ, liceret Principi sæculari per modum justæ defensionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, necessarium esse dictaverit, ad quod allegat Molinam *de justitia & jure, tom.* 1. *tractat.* 2. *disputat.* 31. *conclus.* 4. Salas *de legibus, tractat.* 14. *disputat.* 14. *sect.* 9. *n.* 111. Janerium *in* 2. *disput.* 4. *quest.* 4. *dubio* 1. *n.* 30. qui insuper ex Zevallos *in tract. de cognition. per viam violent. part.* 2. *quest.* 77. *num.* 9. & Ugolino *in Bulla Cœnæ c.* 11. *p.* 2. *versic. Aut eos, §.* 1. *n.* 3. *in fin.* & Salzedo *in practic. crimin. Canon. c.* 45. *litt. B.* repetit, id posse Principes † facere de licentia Romani Pontificis, 24
vel quando grave scandalum, vel periculum Reipublicæ timetur, & Romanus Pontifex consuli non potest, cujus rationem eam esse, inquit Diana ipse; quia quando nòn adest periculum in mora, non habet locum modus justæ defensionis, nam conditio necessaria ad justam defensionem est, ut efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ; sed quando † Princeps potest à Summo Pontifice de- 25
fensionem postulare; non inculpatè se defendit: ergo, &c. remittens se ad Suarez contra Regem Angliæ, *lib.* 4. *cap.* 34.

Hanc Dianæ resolutionem latè examinat Castillo *in tractatu de tertiis, cap.* 41. *à num.* 186. *cum seqq.* qui *n.* 190. ipsius Dianæ † recenset assertio- 26
nes, & dicit omninò facere pro recursibus, quibus Senatus Hispaniarum utuntur in tollenda violentia per Ecclesiasticos Judices illatas. Supponit enim inde ipse Castellus, omnes conditiones petitas à Diana ad justificationem recursus Regis de plano concurrere in violentiis illatis per eos, in his Hispaniarum Regnis longè admodum à Romana Curia distantibus, dum dicit; quod si ad Romanum Pontificem, vel Judices alios Ecclesiasticos † recurri deberet, aut Sedis Apostolicæ reme- 27
dium expectandum esset, nunquàm in articulis violentiæ, & vis illatæ defensio naturalis prodesset, & spe tantæ dilationis futuræ, defectusque naturalis protectionis suorum vassallorum (pertinentis privativè ad Regem, non ad superiores Ecclesiasticos, frequentissimè judices & executores violenter se gessissent in magnum subditorum omnium, & Reipublicæ detrimentum, necnon in dedecus, & contemptum Regiæ Majestatis, & authoritatis. Dicit insuper, quod semper adest magnum periculum in mora in casu inobedientiæ Ecclesiasticarum, atque ideò modus justæ defensionis urget omninò: nec deficit conditio necessaria ad justam defensionem, imo adest omninò, & fit cum omni moderamine inculpatæ tutelæ, & quod si à Romano Pontifice (prosequitur ipse Castillo) remedium † expectaretur, magnis inconvenientiis, & 28
sumptibus, molestiisque & vexationibus ansa, & occasio daretur, & lites ipsæ defererentur, executivéque in casibus jure non permissis vassalli juribus, & rebus suis privarentur, nunquam etiam recursus ad Regia Tribunalia pro vi illata auferenda effectum sortiretur, & perinde esset, ac si recursus ipse tolleretur, aut prohiberetur, si ad Romanum Pontificem partes gravatæ tot sumptibus, dilationibus, & censuris succensi præcisè petere, & reccurrere deberent.

Utinam hæ rationes minantis periculi, urgentis necessitatis, publici status † tranquilli turbatio- 29
nis, & difficilis aditus ad Sedem Apostolicam pro

pro remedio vi oppressorum consequendo, hactenus consideratæ, & per discursum amplius justificandæ, ita efficaciter non urgerent in his Hispaniarum Regnis, longè admodum distantibus à Romana Curia, & quod causæ, quæ passim se offerunt periculi, & scandali, præsertim ex aliquot litteris perperam & importunis precibus obtentis à Sede ipsa in detrimentum publicæ utilitatis congruam paterentur dilationem, atque facilem aditum ad Sanctissimum, ut cuncta hæc intolerabilia mala cessarent, & executores litterarum illa præ oculis haberent, ut sua sponte juxta Canonum decreta, de quibus infra *cap.* 3. per totum, in celeri & indiscreta imprudentéque executione supersederent, & Papam consulerent.

At eorum imprudentia, indiscreta celeritas in
30 exequendis litteris festinanter, † & longa distantia (proh dolor!) occasionem præbent tanti damni, vi oppressis, & in angustia positis, & ut plurimum Ecclesiastica censura succensis & innodatis, petulanter, & festinè perquirendi aliud, & licitum remedium, ipsius juris naturalis impulsu, quo omnia animantia imbuuntur, ut alibi latius scripsimus: recurrunt igitur ad eum, Regem nempe, qui solùm creatus fuit & destinatus ad vi oppressorum præsidium, quique violentias, injurias, & externa mala vassallorum in suis Regnis avertere omni studio tenetur, & insomnis super eorum quiete & pace vigilare.

Et si (ut à principio hujus §. diximus) omnibus licet Principibus Christiani Orbis retentionis
31 litterarum Regalia uti, propè † Romanam Curiam degentibus, quibus facilè patet aditus ad eam recurrendi, ut in totius Italiæ Ditionibus, quantò magis potentissimo Regi nostro Catholico in suis Hispaniarum Regnis tam remotis, & longè ab ea distantibus hoc licebit? quorum ob id dispendia longè majora sunt, & considerantur, ut in similibus terminis prudenter argumentatur Pontifex *in c. unico de Clericis ægrotantib.* ibi: *Verum ne hos prætextu Ecclesiæ (existentes præcipuè in remotis) dispendia patiantur, Nos earum in hac parte indemnitatibus præcavere volentes*, &c.

Constans est etenim apud Geographos, Hispaniam in extremis terrarum ad Solis Occasum se-
32 lere, esséque extremum principium † & caput totius Europæ, necnon universalis terræ & Orbis finem, & extremitatem, juxta Plinium *de naturali historia, in proœmio* post medium, & *in c.* 1. *in principio*, Mariana *de rebus Hispaniæ*, *c.*2. à principio, Ambrosius de Morales, *lib.* 8.*c.* 20. *&* *c.*48. Didacus del Castillo, *c.* 10. Strabon. *de situ Orbis*, *lib.* 3. *à principio*, Malvenda *lib.* 3. *de Antichristo*,*c.*17.*&* *c.*12.& l.5. c.12. & post plurimos alios eruditè tractat diligentissimus Frater Joannes de la Puente *in convenientia utriusque Monarchiæ*, *lib.* 3. *c.* 19. §. 1. per totum, *&* §. 2. *pag.* 121. ubi accuratè, & valdè singulariter
33 interpretatur, & declarat † illam prophetiam Esaiæ *c.* 18. *Ite Angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius*; intelligatur de Apostolis missis ad prædicandum in Hispaniam, in qua verba ejus verificantur, eò quod sit sita in extremis Orbis, & totius terræ, post quam alius non est populus, & iterum *in lib.* 1. §. 2. *ad principium*, ita ait: *Es Epanna la ultima tierra del mundo; no es paso para otras Provincias, como lo son Italia, Grecia, y Tracia, y esta distancia è independencia es causa de que se ignoren nuestras cosas.*

Et in hoc sensu voluere aliqui, quod nomen *Spania*, quo antiquissimi has denominavere
† provincias, est Hebraicum, significans abscon- 34
ditum, & occultum; ex eo quod id quod longè abest (prout est Hispania ultima terrarum Occidentalium) quasi quid absconditum, occultum & coopertum videatur, ut videre est per Pinedam *de verbis Salomonis*,*lib.*4.*c.* 14. *pag.* 187. ubi allegat
† Stephanum antiquissimum Geographum loquen- 35
tem de Insula Cadiz, & dicentem vocari *Gadeira*, quod Græcè significat extremitatem terræ, in illis verbis: *Gadaira Urbs & insula in mare Oceano, angusta, & oblonga, quasi fascia, sic dicta veluti Gisdeira, id est extremitas terræ.*

Et Strabon *lib.* 3. *de situ Urbis*, loquens de sacro Promontorio, hoc est Cabo de Sanvicente,
† ita ait: *Hoc enim non Europæ modò, sed Orbis* 36
universi in Occidentem remotissimum signum terminatur.

Hoc etiam nomine antiquissimi declararunt Hispaniam in suorum † sepulchrorum epitaphiis, 37
prout unum cujusdam militis Italia oriundi refert Ambrosius de Morales, *lib.* 8. *c.* 8. affirmans fuisse inventum in Capparra, antiqua civitate penes Placentiam, & Castillo *c.* 10. dicit fuisse inventum Ezije, quod sic se habet.

Quam. varia. hominum. fata. Ortus.in Marsis. Domitius. Toranus. ultimas. adii. terras. arma. sequutus. infelicia. CN. Pomp. hîc. occubui. &c.

Quod Hispanicè transcriptum sic inquit; *Quan diversos son los hados de los hombres; Yo Domicio Torano naci en los pueblos Marsos de Italia, vine à estas posteras partes del mundo, siguiendo las desdichadas armas de Cneyo Pompeyo, caì aqui*
muerto † en la batalla. Lapis alter fuit repertus in 38
civitate Eboræ Regni Lusitani super sepulchro Sertorii, ita subscriptus.

Sertor. Lusit. Dux. in extrem. Orb. plaga D. immort. vovet. anim. busto. corpus. &c.

Cujus Hispanica traductio hoc indicat: *Sertorio Capitan de los Lusitanos, aqui en esta postrera Region del mundo, ofrece su alma à los Dioses immortales, y el cuerpo à la sepultura*; quod epitaphium refert Ambrosius de Morales *lib.* 8. *c.* 20. al-
ter etiam † repertus fuit in civitate Gienensi hoc est 39
de Cadiz in hunc modum.

Heliodorus. insanus. Cartaginensis. ad extremum Orbis. Sarcophago. testamento. me hoc. jussi condier. ut viderem si. me. quisquam. insanior. ad me. visendum. usque. ad. hæç. loca. penetraret.

Qui vulgari lingua hoc importat: *Yo Eliodoro loco, natural de Cartago, en mi testamento me mandè enterrar en este sepulchro, aqui en lo postrero del mundo, para ver si auria otro mas loco que yo, que porverme llegasse hasta este lugar*; cujus meminere Cyriacus Anconitanus *in libro scriptionum antiquarum*, Petrus Appianus *de antiqui-*

tiquitatibus, & Ambrof. de Morales *in eodem tractatu*, laudati per de la Puente *in convenientia utriusque Monarchiæ, lib. 3. c. 19. §. 1.* prope
40 finem, qui §. 2. abunde probat Cantabriam † esse sitam in extremitate terræ, & Orbis, & de pro-
41 vincia Hispalensi, quo significatu Hercules † affixit columnas circumscriptas, *non plus ultra*, Frat. Joan. de la Puente ubi proximè, §. 2. à principio videndus.

Atque tandem de Regno Galleciæ nobilissimo
42 admodum, atque semper fidelissimo; & nostra † carissima ac dulcissima patria testimonium præbet apertum *promontorium finis terræ*, Cabo de Finis terræ, vulgo semper appellatum non procul à civitate Corumnæ (à qua & ego oriundus) ita dictum & nominatum, eò quòd Finis terrarum,
43 & Orbis sit, ut rei nomen rectè conveniunt, † ex §. *est & aliud institut. de donationibus, l. cum multa 20. C. de donat. ante nuptias, §. in reliquam, versic. cujus auditores, & ibi glossa, verbo Justini-*
44 *anum, in proœmio Digestorum, c. Michaël.* † *de filiis presbyteror. cap. per tuas, de probationibus*, & ab ipso nomine arguatur, cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, Menochius *de præsumptionibus, lib. 6. quæst. 30.* plurima de hoc congerit Gratianus *disceptation. forensi. us, tom. 4. c. 798. n. 14. & seq.* Borrellus *de præstantia Regis Catholici, c. 1.* per totum, præsertim *à num.* 8.

Quod & in istis terminis asserit Florian. de Ocampo, *lib. 1. c. 2.* Pater Joannes de la Puente *in convenientia utriusque Monarchiæ, lib. 3. c. 19. §. 1. col. 4.* in principio, ibi: *A cierta punta que haze el Reino de Galicia dentro del mar Oceano llamaron, Finis terræ; y hasta oy retiene el mismo apelli-*
45 *do.* Et hæc extremitas, longáq; distantia horum † Hispaniarum Regnorum insuper, & ex eo patet, quod scriptum reliquit ipsemet Joan. de la Puente, ubi proximè, *l. 1. c. 4. §. 2.* prope principium, sic dicens: *La primera reside en el Obispo de Roma, Padre universal de los Fieles, de quiense deriva toda noticia Catolica, tiene su silla en medio de los cuerpos celestiales, quiero dexir, de los Reinos de la Iglesia; porque la ciudad de Roma, patria commun de las gentes, està en medio de las Naciones Christianas, que desde el principio de la Iglesia hasta oy han conservado la Religion, que una vez recibieron*; qui Author ne ab aliquo reprehendatur, seipsum glossavit, & generalem illam assertionem restrinxit, & coarctavit ad Regna Europæ, *in Glossa marginali, lit. D. Quales son las naciones Catolicas de Europa, cuyo coraçon y medio es Roma*; nam si Hispania extremitas sit Europæ, & Finis terræ, sequitur tum multum distare à Roma, tum etiam comparatione ad cætera Regna intermedia, multò majorem rationem militare in istis Hispaniarum ad justitiam retentionis litterarum ex hactenus abundè comprobatis.

Semper enim Sancta Romana Sedes, Regésq; Hispaniæ, & ejus habitatores recognoverunt † longissi-
46 mam distantiam à Romana Curia, difficillimum & periculosum aditum, ita ut in multis Hispaniam excusavit necessitas urgens ab illius aditu, prout signanter & in terminis probat text. singularis *in cap. cum longè 63. distinctione*; *cum longè* (inquit Pontifex) *latéque diffuso tractu terrarum commeantium, impeditur celeritas Nuntiorum, quo aut non queat Regis auribus decedentis Præsulis transitus innotesci, aut de successore morientis Episcopi libera Principis electio præstolari, nascitur sæpe, & nostro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ potestati, dum consultum nostrum pro subrogandis Pontificibus sustinet innumerosa necessitas. Unde placuit omnibus Pontificibus Hispaniæ, atque Galliciæ, ut salvo privilegio uniuscujusque provinciæ, licitum moveat deinceps Toletano Pontifici, quoscumque Regalis potestas elegerit, & jam dicti Toletani Episcopi judicium dignos esse probaverit in quibuslibet Provinciis, & in præcedentium sedibus proficere Præsules, & decedentibus Episcopis eligere successores*: consonat text. *in c. juxta patrum, & canonum instituta, omnes Episcopi, qui hujus Apostolicæ ordinationi subjacent, qui propinqui sunt, annue circa Idus Maii Sanctorum Principum Apostolorum Petri, & Pauli liminibus præsententur, omni occasione seposita. Qui verò de longinquo, juxta Chirographum suum impleant. 63. distinction.*

Circa quod singularis adest observatio diligentissimi † Fr. Joannis la Puente *in dict. tractat. de con-* 47
venientia utriusque Monarchiæ, lib. 1. c. 11. §. 2. in hæc: *Nunca Espanna dexò de reconocer al Vicario de Christo, como à Obispo universal de los Fieles, y cabeça de la Iglesia* (quod in margine comprobat ex quadam *Epist. Episcoporum Hispaniæ ad Papam*, apud Cæsarem Baronium, *tom. 6. anno 463. num. 22.* Malvendam *lib. 2. de Antichristo, cap. 1.*)
pero † *governavanse los antiquissimos Catolicos de Es-* 48
panna con alguna independencia de la Iglesia Romana, por la distancia de las sierras, y por los inconvenientes que hallaron aquellos santos Prelados Padres de nuestra Fé, en vagar los Ecclesiasticos, y en la dilacion del despacho, y en los recursos y apelaciones al supremo Tribunal: y para evitarlos hazian los Papas Legado à Latere à uno de los Obispos
de Espanna: prout fuisse † Joannem Episcopum Tar- 49
raconensem, Salustium Episcopum Hispalensem, probat ipse in Glossa marginali, *littera C.* ex Epistolis Papæ ad eosdem Episcopos & Legatos, *tom. 6. Annalium, anno 517. n. 63.* item Leandrum, & S. Isidorum Hispaniarum Prælatos fuisse similiter Legatos à Latere S. Sedis Apostolic. ex Loaisa *de primatu Ecclesiæ Toletanæ, §. 5.*

Qui Joann. de la Puente ad alia specialia descen-
dens prosequitur prout in vers. *Ninguna † na-* 50
cion Catolica ha celebrado mas Concilios, ad quorum convocationem & Congregationem, decretorúmque observantiam nunquam recurrit ad Romanam Curiam ob longam distantiam, & difficilem aditum, atque expeditionem admodum
morosam & tardam: item † nec in causis crimi- 51
nalibus, nec in condemnatione, & depositione Episcoporum recurri ad Sedem Apostolicam, nec ad ipsam appellationes interponi; sed in Hispania causas omnes definiri, & ultimo terminari, affirmat ibidem ex variis exemplaribus à se adductis in versiculo, *en las causas criminales*, ita concludens: *Y pues no apelò para la Iglesia Romana acà fenecian las causas, y no estabamas puesto en platica recurrir à la Iglesia Romana*; quod per multi temporis spatium hanc eandem independentiam à Romana Curia perdurasse in Hispania, quousque penitus ab internis inimicis quievit, & bellorum incendium ces-
savit; quo sensu intelligenda est assertio Ger- 52
berti intrusi † Episcopi Remensis, quando tractans de actis Synodi Remensis loquendo de Papa, ita ait: *Interiora Hispaniæ ejus judicia nesciunt*; quem in absoluta, & in discreta propositione mentiri dicunt Malvenda, *lib. 2. de Antichristo, c. 1.* & Io. de la Puente ubi proximè *dict. §. 2. in glossa marginali, litter. A.* ad finem.

Supposita igitur hac notissima difficultate aditus ad Sedem Apostolicam, ob tantam extremita-

53 tem, † longissimámque distantiam ab istis Hispaniarum Regnis, admodum ab illa remotis, iterq; difficillimum & plenum periculis maris & terræ, & ut plurimum bellis, & inimicis gloriosissimæ Majestatis, & tantæ potentiæ & felicitati Nostri Regis Catholici invidis (qualem nullus unquam universi Orbis Monarcha, alius consequutus fuit, nec habet) impeditum; atque simul stante, instanteque & urgente necessitate, & periculo violenter & festinanter exequendi litteras Apostolicas in detrimentum publicæ utilitatis, & in scandalum populi, licitus & omni jure permissus judicandus erit iste ad Regem recursus Retentionis, ne executor, interim quod consulitur, & instruitur Sanctissimus de legitima suspensionis causa, litteras exequatur, sed potius supersedeat, prout ex Pontificalium Canonum decretis tenetur ad latè tradita per Nos, infra *cap. 3. per totum.*

Multa autem (ut ad initium hujus §. redeamus) *jure civili contra rationem disputandi pro utilitate*
54 *communi † recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, dicit Consultus *in l. ita vulneratus ad legem Aquili.* quam exornant latissimè Zevallos *communium contra commun. 4. part. quæstion.* 906. *numer.* 341. *& seq.* Valençuel. Velazquez *in consil. 99. per totum*; dicens cum aliis plurimis
55 Doctoribus quòd publicæ † utilitatis causa etiam naturali juri derogatur, & copiosè per Nicol. Balvi. *in suo consilio posito post decision.* 68. Octaviani Cacherani *num.* 31. ex multorum observatione, quòd ex magna & publica causa licitum est, legem transgredi; & addit, quòd quando publicæ utilitatis ratio urget, ordinem non servare, ordo est.

Quod multo magis procedit, in casu urgentis necessitatis, & instantis periculi dilationem non
56 patientis. Ob necessitatem namque † publicam, quæ urget, ut illi consulatur, & occurratur, leges etiam, & jura transgredi licet. Necnon quàm plurima permittuntur, quæ aliàs eodem jure sunt prohibita. Adeò ut in omni dispositione, quan-
57 tumcumque † generali, semper urgentis necessitatis causa excepta intelligitur, sicuti abundè videre est ex cumulatis per Castillo *controversiarum, tomo* 3. *c.* 11. *num.* 15. 18. *&* 19. & superiùs à *n.* 4. *cum seqq.*

Quia necessitas nulli legi subjicitur, sed supra
58 legem est, † & ipsa facit legem, nec est culpabile quod fit necessitate cogente, adeò ut propter necessitatem urgentem possint fieri actus sine voluntate expressa, & consensu ejus, aliàs deberet concurrere, & requirebatur, atque necessarius erat: Decius *in cons.* 51. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 3. Vivius *decis.* 223. *per totam*, *lib.* 2. Matienzo *in l.* 1. *tit.* 10. *glos.* 21. *ex n.* 7. Thuscus *lit. N. conclus.* 17. *&* 19. *& seqq. usque ad conclus.* 24. Cacheranus *decis. Pedemont.* 68. *n.* 26. *& tribus seqq.* Bobadilla *lib.* 2. *c.* 18. *ex num.* 316. *& seqq.* plurimi recensentur per Castillo *controvers. tom.* 6. *c.* 113. *nu.* 19. *& seqq. & antea ex num.* 15.

Hinc est, quòd licet requiratur & necessaria sit
59 præcedens licentia Romani Pontificis, ut ob † necessitates publicas & communes & mixtas laicorum, & Clericorum, tributum & contributiones Ecclesiasticis personis imponantur, ut post longam disputationem rectè observat Castillo *de tertiis. capitul.* 9. *à n.* 32. *cum multis seqq.*

Tamen quando necessitas publica ita urgeat, ut
60 periculum sit in mora, † ita ut non possit prius consuli nec adiri Sedes Apostolica, absque magno detrimento, & periculo Reipublicæ; tunc licitum esse Principi temporali, hujusmodi exactiones necessarias Clericis etiam imponere, & exigere, ut tanto damno publico celeriter occurratur, cum necessitas faciat licitum, quod aliàs est illicitum, & habeat secum dispensationem annexam cujuscumque prohibitionis, aut requisiti in contrarium. Imò, & permissionem expressam habere videatur ex naturalis, & divini juris ratione, eò quòd necessitas nulli legi subjiciatur, ut permulti communiter probant. Pater Ludovic. Molina *de justitia & jure, tom.* 5. *disp.* 672. *col.* 3. *in fin.* Marta *de jurisdict.* 4. *p. casu* 1. *n.* 48. *&* 49. post Alexandrum, Signorolum Seniorem, Gail. Isernia, Afflict. Covar. Calderinum, Federicum de Senis, summam Angelicam, Speculatorem, Turrecrematam, Zabarellam, Lucam de Penna, Archidiac. Collectarium, Innocentium, Berrachinum, Bartol. Albericum, † Jacob. Butricarium, Cepola, Pla- 61
team Barulum, Nicol. de Neapoli, Parisi. Corneum, Ripam, Bertrandum, Decianum, Menoch. Duennas, Octavian. Avendan. Mexiam, Mencacha, Salzed. Franchis, Guido Papa, & alios, quos pro hac parte ita laudat, & intelligit ipse Marta. Post quos, eleganter articulum hunc resolvit & fundat Lucas de Penna, *in l. cum ad felicissimum, C. de quibus muner. vel præstat, nemini liceat se excusare, versic. Sed jam hodie* à princip. *& à n.* 6. & per eundem Aviles *in cap. Prætorum* 23. *gloss. Ordin. num.* 5. *& seqq.* ubi exclamat hanc Lucæ de Penna observationem, Rebuffus *etiam in constitut. Regalia, tit. de sentent. provisionalib. art.* 3. *glos.* 6. *pag.* 286. Ludovicus Mexia *in pragmat. taxa panis, conclus.* 1. *n.* 60. *&* 61. *fol.* 21. *& conclus.* 5. *num.* 63. *& seqq.* Nicol. Balvi. *in consilio*, quod habetur post *decis.* 68. Octaviani Cacheran. *n.* 29. *& seq.* sequitur etiam, & validissimè comprobat Octavianus ipse *dicta decis.* 68. *ex numero* 4. *usque ad num.* 13. *& numero* 20. *&* 21. ubi concludit cum aliis authoribus, quos citat, quòd quando imminet † necessitas, & peri- 62
culum est in mora: facultatésque laicorum notoriè non suppetunt, non est consulendus Romanus Pontifex, & sic locum non habere decisionem *c. non minus, & cap. adversus de immunitat. Ecclesiast.* & repetit *num.* 23. 24. *&* 30. *&* 31. Zevall. *commun. contra commun. tom.* 2. *q.* 578. in fin. in illis verbis, *Sed si fuerit imminens periculum in mora, si recurratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est à regulis juris*, Gutier. *practicar. q. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 4. *&* 5. Olanus *in antinomia juris litter. C. num.* 38. Azeved. *in leg. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. num.* 6. *&* 7. constanter Men. *in cons.* 800. per totum, *lib.* 8. & meliùs *in cons.* 1000. *num.* 36. *&* 37. *&* 38. *lib.* 10. ubi hanc conclusionem securè affirmat, & per plurimorum allegationem † 63
idem tenet Augustinus Barbosa *in collect. ad c. pervenit, de immunitate Ecclesiarum*, ubi concludit, quòd quando propter moræ periculum, & damnum inevitabile, consensus Papæ haberi minimè potest, tunc tacitè in hoc casu ab eodem Romano Pontifice præstitus censetur, notanter quoque Pater Suarez *in defension. Fidei l.* 4. *immunitat. Ecclesiarum, c.* 26. *n.* 18. *fol.* 290. in fin. in his verbis: *Solum ergo limitari potest illa conclusio in casu urgentis necessitatis, quando est periculum in mora, quia necessitas caret lege*, &c. Bobadilla *in politica, lib.* 2. *capitul.* 18. *num.* 315. *usque ad n.* 326. *&* 332. ibi: *Ni la † instancia del peligro, y distancia del* 64
lugar le diessen à sperar otro orden y decreto, la ìssimè disputat, & per plurimorum Doctorum observationes, hanc eandem opinionem veram resolvit novissimè Castill. *in tractatu de tertiis, c.* 9. *à n.* 32. cum multis seqq.

Sic

65 Sic igitur cum in nostro casu, quo versamur, concurrat utilitas publica, † & ejus damnum, urgens necessitas, instans periculum dilationem non patiens, ac locorum longinquitas, maximáque extremitas, & in Regno non adsit alius qui possit reprimere violentiam executoris Sedis Apostolicæ: ut saluti publici status consulatur, licitus redditur, & jure permissus recursus ad Regem, antequam adeatur Sedes Apostolica, ut interim supersedeat executor in litterarum 66 executione; prout eleganter observat Bobadilla (maximæ authoritatis Doctor) *in politic. lib. 2. c. 18. à num. 284. cum seqq. & num. 297. fallentia 23.* ita ait: *Y porque su excepcion y franqueza concedida à la dignidad, ò à la Religion, ò à las personas no se estiende à la necessidad de la natural defensa, ni à la publica de conservar el bien commun, ni à las oppressiones &c. Porque esta necessidad siempre queda exceptuada;* & memorabiliter comprobat, *n.* 316. sic scribens: *Porque socorrer a las urgentes y extremas necessitades, es de derecho natural, del qual ninguna persona se puede exceptuar, pues en el no cabe dispensacion. Y ansi aunque los Ecclesiasticos sean exemptos por sus personas y haziendas, &c. Pero en llegando*, qui *n.* 317. sic scribit: *Porque la necessidad no tiene lai permisiva, ni prohibitiva, ni consultiva,* & *num.* 318. *Y por la necessidad muchas vezes se alteran, y dispensan los preceptos, no solo del derecho humano, sino del natural y divino*; itaque persuadente ad hoc justa & legitima causa cum antea sit impossibile ipsam Sedem adire, & necessitas urgeat, periculum sit in 67 mora, quod tribuit jurisdictionem † non habenti, etiam contra Clericum, & ex aliis fundamentis ex hoc capite legitimum esse recursum ad Regem, accuratè comprobavimus *in tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. à num. 99. cum seqq.* cui & hoc §. addere potest, cui resolutioni rectè insuper conducunt, quæ scripsimus infrà hac 1. *part. c.* 10. §. *unico, n.* 31. *& à num.* 36. *& seqq.* & melius quæ post plurimorum relationem diximus. 2. *part. c.* 11. *num.* 87. *&* 68 *seqq.* Firmantium de causis † exemptorum non habentium in Regno judicem proprium posse Regem cognoscere, ne justitia careat in detrimentum, & perniciem vassallorum suorum.

CAPUT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ causa, an in Bulla Cœnæ Domini expressè prohibeatur, vel expressè, aut virtualiter, (supplicatione præmissa) permittatur.

SUMMARIUM.

1 *Ex origine juris naturalis gentium, divini, & positivi provenit, Principem posse obviare violentis executionibus litterarum Apost.*

2 *Litteræ Apostolic. in his Regnis Hispaniarum multis in casibus ad suprema Tribunalia vehuntur, ut examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam utilitatem.*

3 *Litteræ Apostolicæ in perniciem Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis in Senatu reverenter retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel revocet, vel confirmet supplicatione præmissa.*

4 *Litterarum Apostolicarum examine omnes Christiani Principes utuntur, & 19.*

5 *Retentionem Bullarum legitimè factam Doctores, tam Juristæ, quàm Theologi approbantes recensentur.*

Aliud est potestatem secularem mandare absolutè, ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur, aliud ne sine suo examine exequantur, & de ratione differentiæ, ibidem.

6 *Carolus Imperator obtinuit à Synodo privilegium, ne sine suo consensu instituerentur Episcopi.*

7 *Rex in retentione Bullarum, non intendit judicium Ecclesiasticum usurpare, sed vult ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promovere.*

8 *Apostolicæ litteræ contra publicam utilitatem detinentur, quia ad Regem pertinet jure naturali populos sibi subjectos ab hujusmodi oppressionibus liberare.*

9 *Abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis Princeps obviat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur.*

10 *Litterarum Apostolicarum in præjudicium Sanctæ Inquisitionis executio suspendenda.*

11 *Litterarum Apostolicarum executio suspendenda erit cum debita reverentia, & secunda jussio expectanda.*

12 *Statutum Florentinum, ne litteræ Apostolicæ exequantur, nisi habita prius licentia à Senatu ob vitanda scandala, validum est, & 13.*

14 *Edita hæc ad evitanda scandala ordinata valent.*

15 *Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & evitando scandalo valet.*

16 *Litteræ Apostolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex justa causa, donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat jussionem, & 17.*

18 *Litteræ Appostolicæ falsis suggestionibus contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ & temporalis utilitatem præter Pontificis voluntatem impetratæ detinentur in Senatu ne exequantur.*

Et non ob id aliquas incurri censuras, ibidem. & num. sequent. & 24. & 30. & 31. & 33.

20 *Bullarum retentio existente justa causa provenit ab origine, & principio juris naturalis dictantis defensionem vi oppressorum, & 21.*

22 *Litteræ Apostolicæ justa deficiente causa retineri non possunt.*

23 *Causæ legitimæ Bullarum retentionis variæ sunt arbitrio docti & pii viri relictæ, num. 23.*

Litteræ Apostolicæ quæ sine causa tollunt jus tertio quæsitum, justè retinentur, ibidem.

24 *Principes & Senatores retinẽtes litteras Apostolicas ex justa causa non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, & 30. & 33.*

25 *Retentionis litterarum Apostolicar. recursu omnes utuntur Principes Christiani.*

26 *In Francia observatur.*

27 *Litteræ Apostolicæ, contra jus Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia generalia ad suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur.*

28 *Retentio in casibus permissis existente justa causa fieri debet [ut assolet] cum maxima reverentia Sedis Apostolicæ ad effectum supplicandi.*

Justa causa retentionis quando à Senatu non reperitur statim litteræ redduntur impetranti.

34 *Litterarum Apostol. retentio, & examen in Regno Neapolitano, ibidem.*

30 *Ubi quod existente justa causa licitè retinentur litteræ Apostolicæ, nec hoc damnare Bullam Cœnæ.*
31 *Bullarum retentio ex principio juris naturalis provenit, & ex necessitate officii Regalis, quo adstringitur Rex ad defensionem impertiendam, numero* 31.
32 *Reipublicæ Christianæ utile fore, Principem obtinere privilegium, ut omnes litteræ justitiæ & gratiæ præsententur in Senatu ante earum executionem, qui dixerint.*
33 *Litterarum examen, & retentio licitè fit à Rege, absque incursu censurarum, ubi ita convenit conservationi, & paci boni regiminis.*
34 *Dummodo id fiat sine fraude, aut dolo, non ex causa executionem litterarum impediendi.*
35 & 36. *Praxis retentionis litterarum Apostolic. in Hispania jam diu inolevit, ut si adversentur sacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quid Ecclesiæ saluti, fidelium utilitati, Reipublicæ commoditati disponat.*
37 *In Regno Neapolitano, & Siculo non exequuntur litteræ Apostolicæ, donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur.)*
38 *Judices Regii caveant, ne injustè impediant litterarum Apostolicarum executionem.*
39 *Princeps jure naturæ, quo tenetur ad sedandum tumultum, & seditionis pericula in Regno cujus est protector, in bonis etiam Ecclesiasticis, potest ex hoc litterar. Apostolic. executionem impedire.*
40 *Consuetudo examinandi liter. Apostol. apud varias Orbis nationes viget, sciente, & patiente Papa. Quam non damnat Pater Henriquez, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut nisi Rex de fide sit suspectus, ibidem.*
Antonius Diana insurgens in retentionem litterarum Apostolicarum reprehenditur.
Retentio in Senatu fit pro tollenda violentia. ibidem.
41 *In Regno Siciliæ non permittitur, litteras Apostolicas executioni dari, donec examinentur à Regio Magistratu, & inde emanet decretum (exequatur.)*
42 *Monarcha Siciliæ dicitur Rex Hispaniæ ex concessione Apostolica, quâ exercet jurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica.*
Hæc Siciliæ Praxis originem habet à privilegio Apostolico dato Rogerio primo Regi, qui constitutus fuit legatus Sedis Apostolicæ in suo Regno, ibidem.
43 *Monarchia Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Ecclesiasticis & exemptorum, non obstante Trident.*
Concilium Tridentin. in cap. causæ omnes: *non fuit usu receptum in Regno Siciliæ, quoad Tribunal Monarchiæ, ibidem.*
44 *Legati de latere licet comprehendantur expressè in exclusione* cap. causæ omnes. *non tamen Rex Siciliæ, uti legatus Sedis Apostolicæ, cum de eo specificè debuit fieri mentio.*
45 *Verba privilegii Monarchiæ Siciliæ, quo Rex creatus fuit perpetuus legatus, qui referant.*
46 *Authores plurimi recensentur, qui tenorem prædicti privilegii, praxim procedendi, & circa quæ addunt, & sequentibus.*
47 *Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & spiritualibus.*
Author est Judex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem.
48 *Cæsar Baronius contra Monarchiam Regni* Siciliæ *in spiritualibus nonnulla scripsit.*
49 *Contra quæ nonnullæ Apologiæ exierunt in publicum, necnon Regia edicta.*
50 *Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum electum ad dignitatem sibi suspectum.*
51 *Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, ut illic examinentur, & quibus uti conveniat in Hispania admoneantur per Senatum.*
Nuntiorum litteræ pro negotii gravitate examinantur in Senatu ante earum usum, ne inconvenientibus horum Regnorum moribus utantur, & ad id Summus Pontifex consulatur, ibidem.
52 *Nuntiorum Sedis Apostolicæ litteræ non vehuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem personæ, sed ut cognoscatur ex litterarum ostensione, an verè sit missus, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat.*
53 *Principes tuta conscientia utuntur Regaliæ retentionis Bullarum, tuti tot* DD. *authoritate.*
Et etiamsi res foret dubia, posset sequi opinionem favorabilem, ibidem.
54 *Retentionis Bullarum usus jure immemoriali, & fundamentis vallatur remissivè.*
55 *Retentioni Bullarum non obstat, imò favet Bulla in Cœna Domini.*
56 *Bulla Cœnæ Domini quantum attinet ad Bullarum retentionem verba referuntur.*
57 *Bullam in Cœna Domini in cap.* 14. *tangente retentionem litterarum Apostolicar. qui Doctores referant ad litteram.*
58 *Bullã in Cœna Domini conformem esse usui Hispaniæ in litteris retinendis ostenditur.*
59 *Litteræ Apostolicæ in Hispania, hoc tantum licito fine detinentur, ut supplicetur Pontifex, certius informandus.*
60 *Prælati, & Capitula Hispaniæ admonentur à legibus Regiis, ut supplicent à litteris, quæ offendant publicæ utilitati, etiam spirituali, illásque ad Senatum mittant.*
61 *Retentionem* Bullarum, *in c.* 14. *Bullæ Cœnæ expressè permissam esse [supplicatione præmissa] plurimi recensentur Doctores, id firmantes, & sequentibus.*
62 *Fiscales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ supplicantes à litteris Apostolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis.*
63 *Impedientes litterarum Apostolicarum executionem text. informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi, non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ.*
64 *Quia hoc indulsit Pontifex expressè in Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum gravamen.*
65 *Recursum ad Regem ob tollendam violentiam, ex litterarum Apostolic. executione oriundam, non comprehendi in Bulla, nec ejus censuris, qui affirmant.*
66 *In censuras aliquas non incidunt, justa existente causa, suspendentes litterarum Apostolicarum executionem ad effectum melius informandi Sanctissimum.*
67 *Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum.*
68 *Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est à censuris, cum fiat iure, & Papa permittentibus, existente legitima suspendendi causa.*
69 *Bullas Apostolicas in derogationem Regii patronatus, Rex retinere potest, nec ob non paritionem*

nem aliquas incurrit censuras juxta Bullam Adriani.
70 *Bulla in Cœna tollit fictum prætextum violentiæ ad Bullarum retentionem, admittit tamen supplicari sub prætext. probabili violentia.*
71 *Si supplicationes prosequantur legitimè hi, quorum interest.*
72 *Bulla Cœnæ non cogit, ut de singulis litteris detentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici.*
73 *Papa contentari solet una generali allatione supplicationum à litteris Aposto.*
74 *Supplicationum singularium informatio foret Papæ, in gravissimis occupato, valdè molesta.*
75 *Partèsque interdum pauperes expensis gravibus, & longo itinere gravarentur, si ad singulorum prosequutionem astringerentur.*
76 *Pontifex aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges, Ecclesiastica sua salva authoritate, ut appareat suavitas legis temporalis Evangelicæ.*
77 *Dictio* prætextus *includit dolum, quando pars malitiosè ad effectum differendi, & litterarum executionem impediendi, contra jura utitur recursu, & seqq.*
78 *Plurimi gravissimi Doctores, Salmantini, & Complutenses, qui sic intellexerunt verbum (sub prætextu) Bullæ Cœnæ, recensentur.*
79 *De dictionis prætextus declaratione, remissivè.*
80 *Evidentia certitudo in rebus humanis quærenda non erit.*
81 *Senatus in retentione litterarum Apostolicarum non examinat negotium principale, nec determinat, sed violentiam principaliter deductam.*

EX hoc principio, & constanti fundamento debitæ & necessariæ protectionis, & defensionis provenientis ab origine & fonte perennitatéque incommutabili † juris naturalis, moribus gentium
1 Christianorum inducto, & approbato omni jure Divino, etiam & positivo, Canonico & civili, necnon inconcussa & observata immemoriali consuetudine vallato [de quo latissimè diximus *in tr. de Regia protect. 1. par. c. 1. per totum, & c.*] inductum est, posse Principem temporalem Supremum violentiæ executioni litterarum debita reverentia humiliter obviare.
2 Ac propterea iis in Regnis † multis in casibus & negotiis litteræ Apostolicæ ante executionem earundem ad Regia mitti solent Suprema Tribunalia, Regio præcedente decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, ac suggestionibus importunis à Summo Ecclesiæ universalis Præside, Pontifice Maximo, adversus Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, indulta, & concessiones Apostolicas; œcumenicaque concilia universalia & provincialia, neque litteræ hæ interdum surreptivæ contra publicam spiritualis Ecclesiasticæ, & temporalis Regnorum horum utilitatem, cum scandalo, aut etiam damno juris tertii [unquam minimè citati] ac denique justa & legitima. existente causa, quæ à jure Pontificio fuerit approbata, præter concedentis voluntatem & consensum executioni mandentur, imò in ea
3 supersedeatur † interim duntaxat quòd [ab eisdem litteris supplicatione interposita ad ipsummet Pontificem] de legitima suspensionis causa melius informatus, & instructus Sanctissimus vel revocet, aut reformet, vel secundam remittat jussionem, per quam sua voluntas libera manifestè detegatur.

Hoc itaque protectionis genus & recursum 4
[quo quidem & alii † Christiani Orbis Principes utuntur, & hactenus usi fuere, prout apparebit, & *de Regnis Hispaniarum, Galliæ, Neapolis, Flandriæ, Catholoniæ, Aragoniæ, Castellæ, Siciliæ*, atque in *statu Milanensi*, aliàs *Dolanensi*, & de tota *Italia*, multi Doctores laudati infrà *n.* 37. testantur, & Ant. Amato *variar. resol. lib.* 2. *resol.* 72. *& seqq.* cum Doctoribus ab eo citatis] & alii infiniti approbant Doctores utriusque Juris, & Sacræ Theologiæ piissimi professores, quorum plurimos signanter & non inutiliter recensemus.

Doctores retentionem Bullarum probantes.

JOannes Driedorus (vir & moribus & Sacra Theologia insignis) *in l. 1. de libertate Christiana, pag.* 183. distinguens, †. ita mirabiliter loquitur in re hac. Hinc secundum est, quod aliud est, 5
potestatem secularem absolutè mandare, aut constituere, ne quisquam pareat litteris Apostolicis justitiam, & gratiam concernentibus, ne executioni mandet easdem; aliud verò esse potestatem sæcularem mandare, aut constituere, ut sine suo beneplacito, & examine nemo pareat hujusmodi litteris, nec executioni mandet easdem; nam primum cum sit directè contra libertatem & potestatem Ecclesiasticam foret eam prorsus tollere, & extinguere, nec potest fieri absque contemptu Ecclesiasticæ potestatis,nec potest absq; ipsius Pontificis privilegio convenire Regi, aut seculari potestati. Secundum autem videtur posse fieri absq; contemptu Ecclesiasticæ potestatis, & absque injuria, & odio, aut gravamine, seu præjudicio Ecclesiasticæ libertatis, vel sanctæ Sedis Apostolicæ, aut etiam litterarum ejusdem. Potest enim contingere, quòd Princeps quispiam, aut ex privilegio, aut ex commissione Papæ hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex privilegio Synodi, ne sine suo consensu consecraretur, † vel institueretur Episcopus, aut 6
ex causa rationabili secundùm congruentiam loci & temporis ad sic statuendum, atque mandandum moveatur propter abusus tollendos, ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui per nimiam importunitatem, falsásque suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volunt, ad oppressiones pauperum, qui alioquin sub prætextu litterarum Apostolicarum longis litibus, gravibúsque sumptibus vexari possint: non quod potestas secularis velit sibi aut Judicium Ecclesiasticarum rerum usurpare, aut viros idoneos † 7
authoritate Apostolica institutos impedire, aut super istorum idoneitate judicium sumere, sed quod velit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promovere, &c. Hactenus Driedorus, qui rei veritatem rectè calluit.

Simancas etiam *in tract. de Catholicis institu.* (in excusis Hispaniæ) *tit.* 45. *de pœnis, à num.* 34 qui *n.* 35. in hæc verba inquit: Unde fit, † quòd si 8
aliquid Papa discernat contra publicam utilitatem, utputa, contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile, manu Regia retineri, & impediri soleat, quia Regum officium est ab hujusmodi injuriis populos sibi subjectos liberare, & jure naturalis defensionis licet Principibus secu-

9 secularibus † cum moderamine inculpatæ tutelæ, id est salva semper in omnibus Summi Pontificis authoritate obviare abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis, ne pax publica perturbetur, & commune bonum detrimentum patiatur? Hieremias *c.* 21. *cum seqq. cap. Regum*, 23. *qu. c.* 5. *filiis vel nepotibus* 16. *q.* 7. Stephanus Aufrerius *de potestate seculari*, *regul.* 2. Guillelm. Benedictus *in c. Rainutius*, *verbo*, *Et uxorem*, *n.* 454. Cajetanus *de potestat. Papæ*, *c.* 27. Navarrus *in dict. c. cum contingat de rescriptis* 1. *remedio fundam.* 10. Hermas *lib.* 7. *de instaurat. Religio. c.* 25. hæc Simanchas mirabiliter loquitur.

Qui ibidem, *num.* 34. *antecedenti*, aliud & qui-
10 dem singulare † dicit, quòd si Summus Pontifex concesserit rescriptum seu privilegium aliquod in præjudicium officii Sanctæ Inquisitionis, illi esse obtemperandum; in executione autem supersedendum, cùm verò simile non sit, ut summus Ecclesiæ Pastor aliquid facere voluerit in detrimentum Catholicæ Fidei, & hæreticorum favorem.

Cajetanus etiam 1. *tomo*, *tract. Sancti Thomæ*, †
11 *tit. de authorit. Papæ*, *cap.* 27. *vers. Ad secundam rationem*, ubi, quod cum debita reverentia sit suspendenda executio, & secunda jussio expectanda.

Victoria *in relatione de potestate Papæ, & Concilii in* 22. *propositione. cum seqq.*

Angelus *in conf.* 23. ubi probat, quòd licèt lai-
12 cis nulla sit attributa † potestas in beneficialibus, valet tamen statutum Florentinum, quo cavetur, ut nulla gratia Apostolica, seu litteræ ad beneficia exequantur; nisi habita prius licentia à Senatu, ne scandala & dissensiones oriantur in perniciem & exitium Reipublicæ, sicque contra publicam utilitatem, ad quod plurimos Doctores conjecimus infrà *hac* 1. *part. c.* 4. *à n.* 38.

Capicius *dec.* 131. *num.* 6. & 7. idem quod An-
13 gelus repetit, allegans † Abbatem contrarium tenentem, quem quidem procedere posse, cùm nulla justa causa & publica ad id subsit, nec præsumatur; hoc sequitur enim Azevedus *in l.* 14. & 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. sub num.* 46. id ipsum Antonius Thesaurus *dec.* 131. *num.* 3. & 7. ubi sentit, talia statuta & edicta fieri posse pro bono publico,
14 ad evitanda scandala & rixas, quando † oriri timentur, affirmat Petrus Antonius de Petra *in tract. de potestate Principis*, *c.* 6. *num.* 9. ibi disputat Codex Fabianus *lib.* 3. *tit.* 1. *de judiciis*, *ad fin.* 39. Quintilian. Mandossius *in tract. de monitoriis*, *q.* 13. *n.* 3. videndus ad id Didacus de Sahagum, *in cap. eam te*, *num.* 24. *ad fin. de rescriptis*, & novissimè Marius Anton. *variarum resolution. l.* 1. *resolut.* 91. *post num.* 2. nec non Hieronymus Portolles & ab eo citati in addition. ad Molibum, §. *alienigena*, *num.* 1. *cum multis seq.* ubi quod validum est statutum, ut alienigena non possit in
15 Regno † beneficia obtinere, pro bono publico, & scandalo inde oriundo vitando, optimè Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *c.* 4. *de manutentione à n.* 61. 62. & 63. ubi inquit post Compostella, quòd licèt aliqui hoc contradicant; tamen in Regno *Castellæ*, *Aragonum*, & *Gallecia*, servari ex multis Doctoribus à Portolles cumulatis, latissimè etiam videndus Cænedus *in quæst. Canon. q.* 18. *per totum.*

Palatius Rubeus vir doctissimus *in tract. seu libello de beneficiis vacantib. in Curia* per totum, maxi-
16 mè §. 4. 5. 6. 7. & 8. Quibus quidem † amplissimè & abundè comprobat multis rationibus, & fundamentis validissimis, licitè posse Regem retinere litteras à Sede Apostolica impetratas justa & legitima causa existente, ex iis quæ à jure approbatæ sunt (quas latius prosequitur) ut in executione earundem supersedeatur, donec mediante supplicatione Summus Pontifex † de veritate precum 17
melius informatus de remedio provideat, & interim secunda jussio expectanda, non tamen prima exequenda in damnum Regni, aut Regis, aut publicæ utilitatis.

Episcopus Covarruvias (doctissimus Præsul toto Orbe terrarum meritò celebratus) *in practicar. quæstion. quæst.* 36. *numer.* 4. *versic. Sic etiam † in* 18
his Regnis multis in casibus & negotiis litteræ Apostolicæ ante executionem earum ad Regias mittuntur audientias & tribunalia; idque fit ex Regio decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus à Summo Pontifice, adversus Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, & Apostolicas concessiones: denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis hujus provinciæ utilitatem præter ipsius concedentis voluntatem, & consensum executioni mandentur. Etenim † & alii Chri- 19
stiani Orbis Principes eodem jure utuntur, & hactenus usi fuere, &c.

Ipse Covarruvias, latiùs rem hanc tractat circa articulum retentionis Bullarum Apostolicarum *pract. quæst. cap.* 36. *num.* 3. per totum, necnon videndus per totum *cap.* videndus etiam *n.* 12. *vers. Hæc verò scripsimus.*

Navarrus *in manuali Latino*, *cap.* 17. *n.* 70. *vers.* 1.

Dominicus Bannez 22. *q.* 67. *art.* 1. *divis.* 2.

Vega *in summa*, 1. *par. verbo* De communion. *c.* 85. *casu* 18. & *casu* 19. mirabiliter loquitur, ubi non ob id aliquas incurri censuras, firmat.

Pater Villalobos *in summa tr.* 17. *diffic.* 21. *à n.* 20
22. ubi citat † alios simul comprobantes, hanc literarum Apostolicarum retentionem ad effectum vim tollendi, ob idque censuras Bullæ Cœnæ non incurri simul affirmantes.

Thoro *in compendio*, *dec. verbo Judex laicus*, *p.* 294.

Tapia *ad jus Regni Neapolit. part.* 1. *sub rubrica*, *quando Rex inter Eccles. personas.*

Praticus Monteroso *in sua pract.* 5. *tratado de las Chancelarias*, *in c. Siguese el quarto processo, que es sobre la retencion de Bullas*, *fol.* 95.

Filliucius *tract.* 16. *c.* 10. *quæst.* 4. *n.* 158.

Bonacina *de morali Theolog. tom.* 3. *tract. de censuris in Bulla Cœnæ Domin. disp.* 1. *qu.* 15. *puncto* 4. §. 2. per totum.

Antonius Sousa latè *in tract. de censuris ad Bullam Cœnæ Domini c.* 14. *disp.* 75. *num.* 8. *cum seq.* & *disp.* 76. *num.* 1. 2. 3. qui omnes prææallegati DD. & alii plurimi ob hanc retentionem litterarum Apostol. nullas incurri censuras securè firmant.

Marius Mutta *decis. Siciliæ* 91. *num.* 4. &

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controv. illustr. lib.* 1. *c.* 1. *à. n.* 19. *cum multis seqq.* ubi doctè † qui- 21
dem, & eruditè comprobat hanc Bullarum retentionem factam per Senatum Regium, ex origine & principio juris naturalis, dictantis protectionem, auxilium & defensionem vi oppressorum.

Manuelis Rodriguez *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 6. *art.* 7. per totum, ubi amplissimè justam probat suspensionem litterarum Apostolicarum legitima & justa causa existente.

Et ipse Rodriguez *ibidem*, *art.* 8. *seq.* in his terminis hæc scribit: *Certissimum esse † apud om-* 22
nes, litteras Apostolicas sine justa causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, ut suprà artic. antecedenti satis patet. *Causa autem istius deten-*

23 *detentionis sunt varia, quæ arbitrio † boni, docti & pii viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à jure non habent expressam determinationem, &c. Sed non possum unam subire principalem causam, propter quam hujusmodi detentio, & suspensio potest optimo jure fieri; & est, quando litteræ Apostolicæ, sine causa tollunt jus tertii, non enim Papa potest sine causa tollere jus tertio quæsitum,* &c.

Avendannus *de exequend. mandatis, lib.* 1. *c.* 1. *num.* 32. *vers. Item ex eadem*, ubi idem quod Covar. probat.

Idem Rodriguez *in addition. ad* §. 9. *Bullæ Cru-*
24 *ciatæ, fol.* 158. ita ait: *Dudase mas, si los † Reyes, Principes, y Oidores de los Consejos Reales, deteniendo las letras Apostolicas, quedan descomulgados por la Bulla de la Cœna, y respondo, que no, porque el juez Ecclesiastico no los tiene por descomulgados, ni su Santidad, Sabiendo lo que hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Christiano los evita,* &c. & quòd ex hac retentione litterarum Apostolicarum legitimo modo, & fine, justâque de causa facta nulla incurratur censura; pariter profitentur Pater Vega, Villalobos, Navarrus, Corduba; & ferè omnes supra citati Doctores, & citandi.

Eandem etiam praxim probarunt Joan. de la Cruz. *de statu Religionis, lib.* 1. *c.* 6. *art.* 2. *dub.* 5. *conclus.* 1.

Pater Henriquez, *lib.* 2. *c.* 12. *numero* 6. *in glossa, lit. Q.* & aliis in locis specificè inferiùs referendis.

Graffiis *in decisionibus Aureis casuum conscient. par.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 119. qui iterum, *n.* 120. ita ait circa explicationem Bullæ Cœnæ, quæ per totum illud, *cap.* 18. enucleatur per singulas ejus partes, & capitula: *Excommunicantur inhibentes litteras Apostolicas, justitiam vel gratiam concernentes executioni demandare, sine eorum beneplacito, examine, aut assensu*: facit text. *in capit. quoniam de immunit. Ecclesiast.* latè per Navarr. *c.* 27. *n.* 60. *cum seqq. Et ratio est, quia cum Sedes Apostolica à nemine dependeat, vult à nemine judicari. Sed in Regno secus est quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra censeo, non esse condemnandos nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolica decisum fuerit; caveant autem ministri Regis, ne excedant finem mandati Regis, cujus mens Sanctissima est; in non inferendo præjudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, ne diu vexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Vult enim Rex noster, ut quàm primùm statimque litteræ Papæ executioni mandentur, concesso eis Regio exequatur.*

Malderius *in* 22. *quæst.* 1. *art.* 1. *dubio* 8. qui in fin. sic scribit. *Non videtur improbabile, quod* Covarruvias *practicarum quæst. cap.* 35. *accuratè, ex Papæ consensu, præscriptione, & usu immemoriali, & evidenti spiritualis regiminis utilitate, Tribunalia Regia in quibusdam Regnis ritè ita practicare, ut sine sua permissione & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare.*

Salzedus *in practicar. criminal. Canon. c.* 54. *numer.* 11. *numer.* 17. 19. *numer.* 20. & 22. Quo loco rem hanc abundè tractat, & defendit † hanc
25 retentionis Hispaniæ praxim, & *in dict. numer.* 22. asserit, ut non solùm Hispaniæ Reges hoc jure utantur, sed alii omnes Christiani Orbis Principes, ex testimonio Joannis Driedorii *lib.* 1. *de libertat. Christ. pag.* 138.

Morla *in emporio juris*, 1. *p. tit.* 2. *q.* 14. *nu.* 11. ubi plures Doctores ad hoc allegat.

Humada *in l.* 3. *tit.* 15. *p.* 1. *in glos.* 9. *n.* 1. *vers. Quæ rescripta.*

Roja *singulari* 148.

Boueus *in tract. de Synodo Episc.* 3. *p. n.* 285. & *num.* 286.

Azevedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recop. à num.* 29. *cum multis seqq.* ubi doctè & eruditè multis fundamentis hanc retentionem probat.

Vivaldus *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Dom. casu* 14. *ex num.* 102. cum multis seqq. & ferè per totum.

Doctor Gerrerus *de concilio, cap.* 12. *vers. mas esto tambien podria cessar.*

Rebuffus *in praxi beneficia.* 3. *part. signatu. vers. Nec non jure, n.* 12. & 36.

Et ipse Rebuffus *in tractat. nominatio. q.* 15. *n.*
12. ubi † idem observari in Francia testatur, prout 26
& Morla ubi proximè, *num. fin.*

Joannes de Hevia *in Curia Philippica, p.* 1. §. 5. *num.* 5.

Castellus de Bobadilla *in politic. lib.* 2. *cap.* 18.
num. 206. ubi ita ait, *numer.* 103. Caso es † en la 27
la retencion que se haze en el Supremo Consejo, y en las Audiencias, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar, si fueron concedidas con falsa ò siniestra relacion (con le qual muchas vezes los Pontifices y Principes son engannados) ò si las tales Bullas son contra *el derecho, ò privilegios del Rey, ò del Reino*, concediendose por ellas beneficios Ecclesiasticos à estrangero, *ò por otras vias, ò si son contra otras Bullas, è indultos Apostolicos, ò contra los Concilios generales de la Iglesia*: y que esto se haga assi por estas razones, lo disponen à cada paso los decretos de los Summos Pontifices, y las decisiones de Emperadores, y lo tienen los Santos de la Iglesia, y el Obispo Covarruvias, y muchos otros
gravissimos Doctores. Loqual quando † convenga 28
hazerse, ha de ser, como se haze, con sumo respeto y veneracion de la Santa Sede Apostolica, por las dichas causas, y con el zelo Christianissimo de nuestros Reyes, y sus Consejeros, *para supplicar dello à su Santidad*, como cabeça y Rector de la Iglesia, para que informado de la verdad y congruencia, provea y mande, lo que à la salud y bien universal de la Republica spiritual y temporal
convenga, † *y cessando las dichas causas*, luego 29
se bueluen y restituyen las dichas Bullas con facilidad à sus duennos, para que libremente usen della, &c.

Gaspar Rodriguez *de annuis reditibus, lib.* 1. *quæst.* 17. *n.* 75. *vers. Quarto*, ubi de praxi testatur.

Joannes Gutierrez *lib.* 2. *Canonic. cap.* 11. *numero* 31.

Flores Diaz de Mena *practic. qu. lib.* 1. *q.* 12. *num.* 8. & 9.

Zerola *in praxi Episcopali*, §. *litteræ Apostolicæ*, ubi affirmat, id ita practicari etiam in Regno Neapolitano.

Hieronymus Llamas optimè 1. *part. instruction.*
Confessor. c. 7. §. 19. in hæc: *Est advertendum*, † 30
quod ab immemoriali consuetudine Reges Hispaniæ examinant litteras Apostolicas sic gratiæ, sicut justitiæ cum omni reverentia, & subjectione, solùm ne dolosæ suspectæ sint, vel furtivæ, & surreptivæ, & hoc cecidit in obsequium Apostolicæ Sedis & finis limites non exceduntur; hoc non damnant Summi Pontifices, nec censuris vetant, secus si malitiosè id fiat, in favorem unius & damnum alterius, consonat suprà *num.* 19. & *numero* 24.

Hieronymus de Zevallos *commun. contra communem*, *lib.* 4. *q.* 897. *à n.* 292. cum multis seq. *& de cognitione per viam violentiæ, glossa* 6. *à n.* 62. *cum seq.* Quibus locis multa in genere, quæ à Doctoribus dicta erant, in hujusmodi retentionis justificatione recenset.

Cenedus *in collectan. ad decretum collectan.* 5. maximè *n.* 4. ubi ex principio defensionis naturalis,
31† & obligatione seu officio Principis ad illam impertiendam oppressis, dicit *dict. n.* 4. Reipublicæ Christianæ optimum utileque fore, Principes sæculares obtinere privilegium à Sede Apostolica, ut litteræ citationis, & aliæ omnes Bullæ
32 obtentæ à Romano Pontifice, † anteaquam executioni mandentur in partibus, examinentur à Regis Tribunalibus, prout eruditissimè advertit Gerrero *de Concilis*, *c.* 12. *vers. Mas esto*, sequitur Bobadilla *in politica*, *dict. lib.* 2. *capit.* 18. *n.* 208. *in margine lit.* D. ubi ad idem refert Vivaldum, & Rojas, qui pariter hoc idem sentiunt, multum conveniens fore utriq; Reipublicæ, Ecclesiasticæ, & temporali, quoniam si illud habent Regna, & ditiones Italiæ prope Romam existentia: quantò magis foret utile his Hispaniarum Regnis ab illa tam remotis, juxta observationes, & doctrinas utiliter consideratas suprà *c.* 1. §. *unico*, per totum.

Cenedus ipse *in quæstion. Canon. q.* 18. *n.* 5. *& sequentib. & in q.* 45. *sub num.* 9. *versic. Supra dicta etiam confirmantur*, ex traditis per eundem
33† Manuelem Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regular. qu.* 6. *artic.* 8. ubi asserit, sine timore excommunicationis *Cœnæ Domini*, posse Reges, & Principes, & suorum Tribunalium Consiliarios detinere literarum Apostolicarum executionem, si intelligant, ita convenire ad conservationem, pacem & tranquillitatem boni regiminis Regni sui: dum
34 tamen id fiat sine fraude, & dolo, † & non causâ tantummodo impediendi executionem ipsarum litterarum, de quo etiam vide *num.* 10. 19. 24. Idque ita practicari in Regno Neapolis, testatur Thomas Zerola *in praxi Episcop.* §. *litteræ Apostolicæ*, asserens non ex eo Judices Regios incidere in Bullam Cœnæ Domini: cum id non fiat ad impediendum, sed ad videndum & examinandum, an contineant aliquam subreptionem, vel oppressionem, vel an quod conceditur sit jurisdictionis Regis, quod dummode id maliitiosè, & cautelosè non fiat, nec in favorem unius & damnum alterius, sed ad informandum melius Romanum Pontificem, sequitur Hieronymus Llamas 1. *part. method. c.* 7. §. 19. hæc ille Cenedus.

Narbona novissimè *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tomo*, *glos.* 2. *n.* 16. *fol.* 158. in hæc. Ex qui-
35 bus fanè † tam diu in Hispania nostra praxis inolevit, ut si Romanorum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter sinistras impetrantis preces, falsas suggestiones, *vel alias causas quascunque Sacris Canonibus, aut generalibus Conciliis adversentur*, Judicum Supremi Regii prætorii auribus intimentur, quibus si ita esse compertum fiat, Regias litteras, quæ vulgò [provisiones] dicuntur, expediendas decernunt; ut antequam Apostolicæ litteræ executioni mandantur, originaliter ad Regia prætoria deferantur, ut illic an ex falsis precibus, & importunis suggestionibus contra Sacra Conciliorum decreta obtentæ sint, examinentur.
36 Quo † comperto Summus Pontifex illius rei certior fit, ac precibus commovetur ut jam veritatis expers, quæ universalis Ecclesiæ saluti, fidelium utilitati, Reipublicæ commoditati, profutura discernat, ac laudabiliter statuat, nec in hoc Regia decreta Pontificiam jurisdictionem quidpiam lædere, aut Sacris constitutionibus adversari videntur, ut satis apparet ex iis, &c. Sesse *de inhibitionibus Regni Aragon. cap.* 8. §. 3. *n.* 83. *&* 88. Castillo novissimè *in tractatu de tertiis*; *cap.* 14. *à n.* 182. *cum seqq.* ubi se remittit ad hunc nostrum tractatum, conscius nostræ diligentiæ, & continuæ vigilantiæ, esseque jam approbatum à Concilio, juxta plurima familiarissima colloquia inter Nos assiduè de eo præhabita.

In Regno *Siciliæ*, *Neapolis* & in cunctis *Italiæ* ditionibus hoc idem observari, quoties litteræ Apostolicæ † tendunt in præjudicium tertii, aut 37
in damnum Reipublicæ temporalis, turbando Regalem jurisdictionem, & pacem subditorum, ut impediatur per Regios Consiliarios earum executio, latè probat Antonius Amato *variarum resol. to.* 2. *resol.* 82. *à n.* 28. *cum seqq.* & videndus *à n.* 26. qui *n.* 28. ad idem allegat Cabedum *dec. Lusita.* 2. *n.* 7. Cancerium *variarum resolut. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 6. Olibanum *de jure fisci*, *cap.* 10. *num.* 4. Portolem ad Molinam, §. *alienigena*, Gramat. *cons.* 109. Ferretum *consil.* 1. *num.* 14. Petrum de Gregorio *de concession. feud. part.* 8. *quæst.* 7. *num.* 8. Follerum *in constit. post mundi machinam*, aliosque quamplures, &c. Doctor Don Marius Cuteli R. C. Siciliæ Senator meritissimus *in Codicem leg. Sicular. ad leg. Feder. nota* 46. *per totam*, & iterum *ad legem Martini*, *nota* 64. *per tot.* quibus locis ponit praxim & stylum Regni Siciliæ in examinandis omnibus litteris à Sede Apostolica emanatis, Jacobus de Graffiis *in decisionibus Aureis casuum conscientiæ*, *l.* 4. *circa explicationem Bullæ in Cœna Domini*, *c. princ.* 18. *n.* 120. ubi *de Regio exequatur* Regni Neapolis, de quo ulteriùs infrà *num.* 11. *& seq.*

Camillus Borrellus *in tractat. de præstantia Regis Catholic. cap.* 52. *n.* 3. *&* 4. loquendo in prærogativa Regis Hispaniæ retinente Bullas ex justa causa, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat, & quàm grave scandalum suboriatur ex illarum executione.

Borrellus *ipse*, *cap.* 50. *sub num.* 19. recenset & praxim Regni Neapolitani, ne admittantur Bullæ rescripta, & collationes Sacerdotiorum, Prælaturarum, aut beneficiorum à Sede Apostolica emanatæ, nisi prius interponatur *Regium brachium*, vulgò dictum [*exequatur*] & unde inoleverit hæc praxis affert ibi, *à n.* 18. antecedentibus.

Et iterum ipse Borrellus *in addition. ad Bellugam in speculo Princip. rubr.* 6. *in verbo Privilegiis.*

Pater Henriquez è Societate JESU *in* 3. *tomo Summæ de Pontificis clave*, *lib.* 2. *cap.* 22. §. 1. latissimè justam asserit hac Bullarum retentionem, quando ex legitima & juridica causa fit, *& in c.* 19. §. 1. & iterum *eodem lib.* 2. *cap.* 15. §. 1. *ad fin.*

Ipse etiam Henriquez *in eodem tract. de Pontificis clave*, *lib.* 2. *c.* 11. §. 3. mirabiliter † scri- 38
bit in hæc: Prudenter perpendant Judices Regii, ne injustè impediant, fieri executionem absque suo ipsorum consensu, ubi tamen appellatio, seu potius *supplicatio ad Papam* melius informandum, non videbitur frivola; (quippe quæ nititur longo malorum experimento, quæ alias sequi solent bono comuni in Hispania ob falsas impetrantium impetrationes (non prohibetur *impedire interim Rex*, & ejus Senatus, imò ex jure naturæ pro suo officio † tenetur ad sedandum tumultum, aut periculum seditionis & schismatis in 39
Re-

Regno tanquam protector sui Regni, in bonis etiam Ecclesiasticis, & potest tollere violentias ob pericula vitanda. Id præstat Rex Hispaniæ etiam ex privilegio Alexandri Papæ VI. aut immemoriali consuetudine, nam Pontifex longè ab Hispania distans à statutis quibusdam, aliqua concedit falsa informatione deceptus, aut importuna quadam vi precum victus non intendit libera voluntate concedere, cum ignorantia, & quædam coactio impediat voluntarium. Rex verò curat, suspendi executionem litterarum fraudulenter impetratarum, interim dum Pontificem per suum Legatum melius informet.

Similis consuetudo extat sciente & permit-
40 tente Pontifice, apud varias Christiani † Orbis regiones, quam non damnarem quidem, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ contra litteras Papæ (ubi Rex de fide aut schismate esset suspectus) at rebus benè perspectis, meritò excusat in Regis verè Catholici Ditione, præsertim dum simul nititur privilegio ejusdem Pontificis saltem tacito Regibus concesso, &c. Hactenus Pater Henriquez, qui doctè quidem & eruditè loquutus fuit.

Henriquez ipse Pater variis aliis in locis ejusdem *tract. de Pontificis clave, lib. 2. c. 16. §. 1.* & iterum *cap. 16. §. 3. & cap. 23. §. 3.* Quibus & alibi passim mirabiles doctrinas apud eundem hanc Bullarum retentionem debito modo factam justificantes legimus, in discursu hujus tractatus commemorandas.

Hinc non est audiendus modernus Diana *resol. moral. in tractatu de immunitat. Ecclesiast. resol. 12. per totam*, qui (immemor tantorum piorum Doctorum utriusque juris, & Theologicæ professionis hanc retentionem, praxim, & universalem consuetudinem omnium ferè Christianæ Religionis Regnorum comprobantium) noviter adversus eandem resolvit, nullo probabili fundamento nixus, qui nec rationes urgentissimas, utilissimasque Reipublicæ perpendens, nec gravitatem negotii considerans facilè labitur, & in suam opinionem temerè involvitur in damnum miserabilium oppressorum, (qui alio remedio humano sunt destituti) nec non Reipublicæ, non tantùm temporalis, verùm & ipsius Ecclesiasticæ & spiritualis: quem ideò meritò carpit post hæc scripta doctissimus Dominus Joannes del Castillo *in tr. de tertiis, c. 41. à num. 182. cum seqq.* sed ipsum Dianam manifestè convincens ex his quæ in hoc *c. & sequentibus, & in c. 1. supra hac 1. part.* juridicè & fundamentaliter comprobata sunt pro hujus retentionis debito modo factæ, & justa existente causa, justificatione. Qui quidem Castill. *sub d. numero* 182. ex Covar. Olibano, & Zevallos asserit, hanc retentionem litterarum Apostolicarum discerni in Senatu pro tollenda violentia, quæ ex earum executione speratur.

Hinc in Regno Siciliæ, ejusque Senatu non solùm examinantur litteræ Apostolicæ, an ali-
50 quid contineant in damnum Regis, † Regni, & præjudicium tertii, ut ex aliis Doctoribus annotavimus superius hoc eodem *cap. numero 37. vers. Et in Regno Neapolit. & Siciliæ*, &c. comprobant insuper hoc *Regium exequatur*. Ant. Costa *cons. 1. per totum*, Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 65.* Manuel Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruciatæ, §. 9.* Pater à Costa *in eadem Bulla, quæst. 96. per totam*, licèt Antonius Diana *variarum resolutionum, 4. par. tr. 1. de immunitate Ecclesiast. resolut. 9.* dicat Regem nostrum in hoc *Regio exequatur* procedere ex privilegio Pontificis, vel ex concordatis vel ex Bañez *in 2. 2. quæst. 67. articul. 2. dub. 2. concl. 6.* Castro Palao *in opere morali, tomo 2. disput. unica, puncto 9. num. 10.* Jacobo de Graffiis *decision. aureis, part. 1. lib. 4. cap. 18. n. 120.* ubi hæc addit verba: caveant ministri Regis, cujus mens sanctissima est, in non inferendo præjudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec divexent negotiatores in non expediendo *Regium exequatur*, &c. cùm dicti Doctores minimè de privilegio loquantur, sed de litteris missivis particularibus ad invicem inter Papam, & Regem, ut est videre suprà *sub num. 4.*

Verùm etiam Rex noster Catholicus est Mo-
narcha exercens utramque † jurisdictionem etiam 42
spiritualem, tanquam Legatus à latere, in suo illo Regno creatus, & constitutus à tempore *Rogerii* ejusdem Regni primi Regis, qui ob eximia beneficia in Ecclesiam obtinuit ab *Urbano Papa II.* non solùm titulum Regis Siciliæ, verum & singulare privilegium, nempe ut deinceps Siciliæ Princeps habeat utrumque gladium. Qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum, tanquam Legatus à Latere Sedis Apostolicæ, cujus in hac parte jurisdictionem exercet ex dicto privilegio; & non tam per viam appellationis ab omnibus Ordinariis, & Judicibus exemptorum ante definitivam emissæ, verùm etiam in prima † instantia per viam simpli-
cis gravaminis, seu recursus absque appellatione, 43
imò gravaminis aditu mediante solet impunè Judex Illustrissimus Monarchiæ retinere totam causam in suo Tribunali, juxta praxim retrò vetustissimam & immemorialem, continuatam etiam post *Concilium Trid. sess. 24. de reformat. c. 20.* præservans aliàs primam Ordinariorum instantiam, ita ut in illo Tribunali Monarchiæ, & Regno Siciliæ, hæc constitutio conciliaris non fuerit recepta, quoad prædictum modum procedendi semper continuatum, juxta ea quæ abundè cumulavimus infrà *hoc in c. à n. 114. cum multis seqq.* ubi etiam de aliquibus capitulis *Conc. Trid.* minimè observatis, quia usu non fuere recepta; de quo etiam specialiter latè egimus *in tract. de Reg. protect. 1. part. c. 1. à n. 131.* & superiùs. Et hoc *c. n. 133. & 134.*

Et quæ in similibus terminis latè comprobat Nicol. Garc. *de benefic. 11. p. c. 5. à n. 149. cum multis seqq.* ubi de decreto quodam *Concilii Trid.* nō recepto ab aliquibus Cathedralibus Ecclesiis, *& à n.* 158. satisfacit difficultati ortæ ex eo, quod in Hispania fuit generaliter receptum totum Concilium Tridentinum, ut tanquam generalis non obstet aliquorum decretorum speciali non receptioni, quem consulere potes pro latiori explanatione.

Et insuper quia licèt *in d. Trid. decreto* prohibitivo Legati quoque de latere expressè comprehendantur, tamen inter illos minimè comprehenditur Rex Catholicus, & ejus hæc Regalia. Etenim cùm omne quod à Sede Apostolica Reges obtinent in perpetuum, Regaliam Regis esse diximus suprà *hac 1. p. c. 1. num.* 116. *& à n.* 141. Idcirco in quibusvis constitutionibus generaliter loquentibus, Regum jura & privilegia minimè includuntur, sed potius excepta, intacta, & præservata remanent, ob eorum prærogativam & excellentiam, *text. in c. fi. in pr. de offic. deleg. in 6.* ibi: *Regibus & Regnis, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogativa gratiæ ipsos convenit ante-*

anteferri dumtaxat ex capitis, &c. *c. ne reliqui*, *de privilegiis*, *lib. 6. c. solita de major. obed.* & per hæc & aliqua alia jura & Doctores copiosè resolvit Hieron. Gonçal. *l. de alter. glos.* 24. *à num.* 116. *cum seqq.* nam quod speciali nota & expressione dignum est, si fuit omissum, censetur quasi neglectum, *l. item apud Labeonem*, §. *ait prætor*, *ff. de injuriis*, *l. C. eos*, *de aqua ductu*, quod latè exornat Castillo *de tertiis*, *c.* 20. *d. n.* 8. *& à pr.* Jus enim Regum efficacius est alio quolibet, ut dicit *Imperator*, *in l. cum multa*, *C. de bonis quæ lib.* ibi: *Imperialis fortuna omnes supereminet alias*; de quo suprà *c.* 1. *à n.* 137. quo supposito in *Concil. Trid. d. c. causæ omnes*, non includitur Monarchiæ Tribunal, quod semper continuavit suum antiquissimum jus cognoscendi in prima instantia, quod equidem validissimis aliis fundamentis (quæ pro nunc omittimus, cum nostri instituti non sint) roborari posset.

Et quod Tribunal Monarchiæ non solùm cognoscat per viam appellationis ab omnibus Regni Judicibus ordinariis, & exemptorum, sed & per viam gravaminis adeatur in prima quoque instantia, & quod hæc Regia Monarchia minimè comprehendatur *in Bulla Cœnæ Domini*, & de aliis pluribus justificationem Monarchiæ, atque styli tangentibus, latissimè Pater Henriquez *in tractatu de Pontificis clave*, *c.* 26. *per totum*, ubi quod Rex Catholicus non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica (cui & ego libenter assentio.)

Quo loci refert ad litteram hoc privilegium *Ur-*
45 *bani*, & ob quam † causam fuit Regi *Rogerio* concessum; ejusdem privilegii etiam verba refert Borrell. *de præstantia Regis Catholici*, *cap.* 71. ubi latissimè comprobat non solùm in temporalibus, verùm in spiritualibus Reges nostros, quoad illud Regnum Siciliæ Monarchas appellari posse, quoniam in eo Legati de latere Sedis Apostolicæ cum plenissima super omnes Prælatos Ecclesiasticos ejusdem Regni potestate & jurisdictione constituti sint ex concessione *Urbani II. Rom. Pont. Rogerio Normantino*, *tunc Comiti Siciliæ & Calabriæ*, ejusque filiis hæredibus & successoribus in perpetuum facta *anno Domini* 1099. *tertio Nonas Julii*; cujus verba ibidem ad litteram refert, & latè comprobat. Adducit etiam casus speciales, qui à Judice Monarchiæ ad Se-
46 dem Apostolicam per † appellationem fuere delati, & ad eandem Monarchiam per Papam iterum remissi; quos etiam recenset Marius Mutta *super c. Regni Siciliæ*, *tomo* 3. *per totum*, *fol. mihi* 161. *& seqq.* ubi de ejus justificatione pariter tractat; ejusdem etiam privilegii verba extant apud Thomam Facellum *rerum Sicular. decad.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. Marianam *de rebus Hispaniæ*, *lib.* 10. *cap.* 5. Gaufredum Monachum *de rebus Normantinis in Italia gestis*, *lib.* 4. *cap.* 29. Joseph Carnebal Siculus *lib.* 1. *de Historia Siciliæ*, Joan. Lucam Barberium *in cap. Brevium Siciliæ*. Hieronym. Zurita. *lib.* 3. *Annalium Aragon. cap.* 68. Francisc. Maurolium *in compendio rerum Sicularum*, *lib.* 3. *fol.* 98.

Cujus Bullæ virtute ut iidem Authores recensent, Reges Siciliæ ex eo tempore † ibidem Tri-
47 bunal tenent, quod Monarchia appellatur, in quo introducuntur appellationes ab ejus Regni Prælatis, & ad suos Regios Magistratus devolvuntur, ab eisque uti Legatis de latere causæ deciduntur, per quos etiam Doctores idem recenset doctissimus Præceptor Noster Joan. de Solorzan. meritissimus Senator Consilii Indiarum *in singulari tractat. de jure Indiarum*, *lib.* 3. *c. numero* 71. *cum sequentibus*; & licet quondam Rex ipse, & ejus Proreges de causis spiritualibus cognoscebant concordantia postea facta est inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, ut judex quidem sacris initiatus præesset huic Monarchiæ Tribunali nominandus à Rege independenter à Sede Apostolica, quo munere me insignivit, immeritum decoravit & munificentissimè contulit *Sacra Catholica Majestas Philippus IV.* cognomine *Magnus*, *anno* 1636.

Et licet Illustrissimus Cardin. Cæsar Baronius *in suis Annalibus Ecclesiasticis*, *tom.* 11. *anni Christi* 1097. *numero* 18. *cum multis seqq.* supradictis † authoribus, aut non visis, aut insuper ha- 48
bitis, Monarchiam hanc Ecclesiasticam exagitet, serióque improbet, & rigidis atque asperis verbis piissimos Reges Nostros ea utentes succenseat: *Bullamque Urbani II.* commentitiam, vel nimis adulteram esse ostendere nitatur.

Tamen contra eum plures docti viri peculiares † Apologias scripsere, & præcipuè illustrissi- 49
mus Domin. Joan. Beltranus de Guebara Archiepiscopus Compostellanus; qua propter Regiis edictis, & schedulis, *Datu en el Pardo* 15. *Junii* 1611. liber ille Baronii intercipi jussus est ut tradunt Jacobus Gordanus *in sua Chronographia*, *anno* 1610. *pag.* 195. de cujus executione testatur Solorzan. *lib.* 3. *numero* 76. *&* 77. *cap.* 1.

Ad hujusmodi etiam Bullarum legitimam retentionem [à qua supra modum digressi sumus, dulci impulsu Monarchiæ ducti] redeuntes, rectè conducunt † illi omnes Doctores sine contradi- 50
ctione probantes, posse Principem secularem non admittere à Sede Apostolica, aliterve provisum seu electum, si sit persona sibi suspecta, de qua non possit confidere, ne fortè revelet adversariis arcana, & secreta sui Regni, Innocent. *in c. super his*, *numero* 8. *de accusation.* Abb. *in c.* 1. *numero* 9. *& in c. cum terra sub numero* 2. *in cap. quod sicut numero* 7. *de election.* Hostiensis *tit. de election.* §. *quis possit eligere*, *numero* 5. *vers. Sed electione jam facta*, Ioan. Andræa. *in cap. nobis* 25. *sub. num.* 12. *de jure patron.* Ioan. Selba *de benefic.* 2. *part. quæst. fin. num.* 65. Palatius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & uxorem*, *in præfatione*, §. *decretalis*, *numero* 29. *&* 30. ubi in proposito alia plura conducit Hieronym. Gonza. *in regula de alter. glossa* 4. *num.* 166. & suprà, Joannes Igneus *in l. necessarias* §. *non aliàs num.* 331. *ff. ad Sylanianum*, Chassaneus *in Catologo gloriæ mundi*, *part.* 5. *consider.* 24. *vers.* 194. Covarruvias *in cap. quamvis pactum in* 2. *part. relectionis*, *num.* 5. *in fin.* Borrellus *de præstan. Regis Catholici*, *cap.* 50. *num.* 19. facit text. *in l. si quis aliquid*, §. *transfuga*, *ff. pœnis. l. omnes*, §. *exploratores*, *ff. de re militari*, text. singularis *in l. mercatores*, ibi: *Ne alieni Regni (non convenit) scrutentur arcana*, &c. *C. de commerciis & mercatorib.* plurimos Doctores, citat Azevedius *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. num.* 19. *&* 20. ergo ubi concurrat similis illi causa justa contra Reipublicæ utilitatem, aut cum scandalo, &c. litteræ provisionis licitè (reverenter tamen) retineri possunt.

Conducunt etiam Doctores illi qui ex praxi usitata affirmant, etiam in aliis multis casibus extra legem Regiam expressis Apostolicas litteras ad Summum Senatum deferri, prout apud Hispanos † potestas, seu facultas Legatorum seu Nun- 51
tiorum Apostolicæ Sedis examinatur, ut admoneri possint à Summo Regis Prætorio, quibus uti conveniat dispensationibus, & commissionibus, ne quid

quid fiat in Reipublicæ dispendium, cum plerumque Nuntii Apostolici exteri sint, nec satis noverint, quæ sint præcavenda, ne falsis precibus & suggestionibus decipiantur, quod & apud Gallos, & Belgicos Flandriæ observari ex aliis testatur Covar. *practic. qu. cap.* 35. *num.* 4. *ad princip.* Salzedus *in praxi criminal. c.* 54. *num.* 19. ubi quod ante facultatem hujusmodi usum pro negotii magnitudine examinantur, ut Pontifex Summus consulatur, quibus facultatibus in his Regnis uti conveniat, quæ autem sint relegandæ; & licet hos Doctores non alleget, bene probat fundamentis Zevallos *commun. contra comm. q.* 897. *à n.* 338. *tom.* 4.

Probat etiam Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave, c.* 22. §. 3. dicens, quod quando Nuntius, aut Legatus à latere mittitur à Pontifice, in
52 more habet Senatus Regis † petere, ut ostendat facultates commissas à Pontifice, non animo examinandi idoneitatem personæ missæ: sed ut hunc juvet, quem litteris patentibus constat esse Nuntium aut Legatum Papæ, & ut adhibeatur ei fides, in iis quæ pertinent ad munus suum.

Quibus ita suppositis atque ulterius hoc in cap. & præcedentibus aliisque sequentibus consecutivè supponendis, tot juris naturalis, Divini & positi-
53 vi † fundamentis munitis, totque Doctorum utriusque professionis authoritate roboratis, meritò affirmare debemus, nullum scrupulum considerari posse ex parte Regum; qui jam diu ab immemoriali consuetudine Regalia retinendi litteras Apostol. (ad finem dumtaxat obviandi damnis Reipublicæ & violentiam sincerè tollendi, & reverenter humiliterque supplicandi Sanctissimum de medela & remedio provisurum) usi fuerunt. Cum putare non debuerint, tot Catholicos antecessores suos errasse, nec falsum esse, quod omnes ferè tam docti, tamque Catholici Doctores securè licere affirmant; censent, & consulunt. Tritum enim est in jure nostro, & apud Theologos Scholasticos & Morales, certum velut axioma; sapientium, Doctorumque omnium sententias, & opiniones sequendas esse tuta conscientia, & ab omni culpa excusare tam in foro interiori, quàm exteriori, ut notant Bartol. per text. ibi, *in l. in bonorum, ff. de bonorum possess.* Bald. & alii *in l. juris ignorantia, C. qui admitti*, Ancharan. & alii *in Clementin. ne Romana delectioni*, Paz ad Scala *in tractatu de Consilio sapientium ferè per totum*, Silvester *in summa, verbo* Dubium, *num.* 4. *& verbo Ignorantia.* Navarr. *in Manuali Latino, cap.* 27. *nu.* 289. Cardin. Toletus *in summa, lib.* 5. *cap.* 26. *in fi.* Sà *verbo Dubium, n.* 3. Suarez *de censuris, disp.* 4. *sect.* 8. *num.* 18. latissimè Tiraquell. *de pœnis temporal. casu* 51. *num.* 26. Menochius *de arbitrar. l.* 1. *q.* 23. *& centur.* 2. *casu* 117. *n.* 5. *& in tractatu de præsumpt.* Infinitos etiam penè Doctores congerit in similibus terminis Solorzano *de Jure Indiarum, l.* 3. *c.* 2. *n.* 29. *cum multis seq.*

Imò etiam & si res hæc foret dubia, tutissimi Reges sunt, sequentes opinionem favorabilem, & probabilem, ut ex Victoria, Cajetano, Silvestro, Navarro, Valencia, Bannez, Ayala, Lorca, Suarez, Molina, aliisque plurimis probat Solorzan. ubi proximè *num.* 38. etiam omissis opinionibus magis probabilibus, prout multis relatis firmat Solorzan. *sub dict. n.* 38. & latissimè Nicol. Garcia *de beneficiis,* 7. *part. c.* 2. *n.* 24. *& part.* 11. *c.* 5. *à n.* 351. plura cumulat exempla, variósque casus sub hac doctrina comprehensos novissimè Antonius Diana *resol. moral.* 4. *p. tract.* 3. *de conscientia dubia*, per totum.

Bulla in Cœna Domini, *casu* 14.

Tantorum Doctissimorum virorum (quorum hactenus mentionem fecimus approbantium, hunc retentionis Bullarum antiquissimum † usum, 54
& immemorialem consuetudinem legitimis fundamentis vallatam, & jure omni comprobatam & fulcitam, ut in *c.* 1. hujus tractat. & *in cap.* 1. *&* 2. *part. de Regia protection.* adduximus longa serie, ubi adest legitima ad suspensionem earundem litterarum Apostolicarum causa, de quibus ulterius sigillatim in capitibus erit tractandum) opinioni receptissimæ & communi, *cap.* 14. *Bullæ in Cœna Domini*, nec obstat, imò potiùs in eo (si debito 55
† modo, & ad evitandam violentiam fiat litterarum Apostolicarum retentio) expresse, vel potius causativè approbatur, & ut hæc veritas clarior fiat ejusdem verba insero.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & singulos, † qui per se, vel alios authori- 56
tate propria, aut de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, ac spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque Judicibus Ecclesiasticis avocant, illorúmve cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione, tanquam Judices interponunt; quive partes actrices, quæ illas commoti fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones emanarunt, à censuris & pœnis, in illis contentis absolvi, per statutum, vel alias compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, sed etiam donec ipsi ad Nos informandos, ut dicunt, supplicaverint, aut supplicare fecerint, nisi supplicationes hujusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.

Hunc *casum* 14. *Bullæ Cœnæ* Domini, ad litteram referunt Cardinalis Toletus *in summa, l.* 1. *c.* 27. † Augustin. Barbosa *de potestate Episc. alle-* 57
gat. 50. *n.* 71. *tom.* 2. *fol.* 13. Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. c.* 1. *sub n.* 3. aliquam partem scilicet ultimam, *dict. c.* 14. etiam refert Cenedus *in qu. canon.* 45. *n.* 11. Vivaldus *in candelabro Ecclesiæ, in explicatione ejusdem Bullæ, c.* 14. *fol.* 391. in ultima impressione eundem refert ad litteram Pater Villalobos *in summa, tr.* 17. *de la descommunion, difficult.* 21.

Vides igitur, quàm conformis sit *Bulla Cœnæ Domini*, Hispaniæ usui, & immemorabili † consue- 58
tudini suspendendi interim executionem litterarum Apostolicarum, ubi justa & legitima violentiæ causa timetur ad effectum supplicandi ab illis ad eundem Summum Pontificem melius informandum; hoc enim licito & jure permisso fine dumtaxat detinentur, & interim suspenduntur, ut expresse † disponunt, & profitentur Hispania- 59
rum Reges, *in lib.* 24. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ibi: *Lo qual es en mucho danno y perjuizio de nuestros Reinos: mandamos, que † quando algunas Bullas so-* 60
bre lo susodicho vinieren, supliquen dellas los Cabildos y las Iglesias donde se trageren, y embien luego la relacion al nuestro Consejo, para que

que alli se provea, &c. Et *in l. 26. eodem tit.* ibi: *Y encargamos a los Prelados y Cabildos, y personas Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vinieren, y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del nuestro Consejo, para que alli las vean, y provean cerca dello lo que convenga*, &c. *l. ejusdem tit.* ibi: *Tencargamos à los Prelados y Cabildos y personas Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vimeren y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embeen ante los del Nuestro Consejo, para que por ellos vistas provean cerca lo que convenga* &c. Quibus quidem legibus convenit concors opinio Doctorum omnium, quos à principio hujus c. laudavimus, & in unū cōgessimus.

Quare Doctores, qui *dict. c.* 14. *Bullæ* ponde-
61 rarunt, & attentè legerunt, † unanimiter profitentur, in eo expressè approbari suspensionem executionis litterarum Apostolicarum supplicatione proposita demum prosequuta, ut in terminis Manuelis Rodriguez post alios *in summa*, 1. *par. c.* 156. *n.* 8. *& in addit. ad* §. 9. *n.* 87. Cenedus *in quæst. Canonic. q.* 45. *n.* 11. ubi ad id allegat Vivaldum *in explicat. Bullæ Cœnæ Dom. n.* 109. videndus etiam in ultima impressione, *anni* 1620. super eodem casu 14. *n.* 3. ibi: *Omnes detinentes Apostolicas litteras, nisi in casu à Bulla concesso*, &c. Ponderat etiam Suarez *in tract. de censuris, tom.* 5. *disp.* 21. *n.* 75. *&* 76. Simancas *de Catholica instit. tit.* 45. *de pœnis, n.* 54. optimè notat Vega *in summa*, 1. *part. Descommunion, c.* 85. *casu* 18. & *casu* 19. pulchrè Pater Villalobos *in summa*, *tr.* 17. *difficult.* 21. *à n.* 2. ubi alios scilicet, Navarr. *in Manual. Latino*, *c.* 27. *n.* 69. *&* 70. & Cordub. *in summa, qu.* 35. ita tenentes citat, & explicantes dictum *c.* 14. Bullæ Cœnæ.

Pater Henriquez etiam *in tr. de Pontific. clave.* 12. §. 2. *in glossa litt. R.* in nostris terminis † affir-
62 mat, in Bullam Cœnæ Domini non comprehendi fiscalem Senatus, dum supplicat nomine Regis, & boni communis ac publici, ad Regnum pertinentis, ne derogetur lex, aut consuetudo immemorialis, & privilegia: & iterum ipse ibidem, *c.* 16. §. 2. & in aliis locis inferius citandis.

Et cum Alterio, & Filiucio, Bonac. *de Morali Theol. to.* 3. *de censuris, disp.* 1. *q.* 15. *punct.* 4. §. 2. ubi in hæc:
63 *Impedientes † litterarum Apostolicarum executionem, excusari possunt ab excommunicatione hujus Canonis, si impediant prætextu informandi, aut supplicationem tamen coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expressè in hoc Canone habetur: cum enim sæpè contingat, ut quis litteras Apostolicas subreptitias esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere*
64 *arbitretur; Summus Pontifex indulsit, † ut impedientes litterarum Apostolicarum executionem interposita apud ipsum supplicatione, immunes sint ab excommunicatione, modo hujusmodi supplicationem coram ipso Summo Pontifice, & Sede Apost. prosequantur*, &c. f. 113.

Eodem etiam modo hunc Bullæ casum explicant, & intelligunt Graffis superius citatus *sub n.* 24. & Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatam*, §. 9. *n.* 89. Vivald. *in Candelabro aureo* 2. *p. de Bulla Cœnæ Dom.* per quo. & Navarrum loco citato, singulariter observat, & interpretatur *Bullam Cœnæ*, Pater Villalobos loco proximè citato, *tract.* 17. *difficult.* 21. qui *num.* 3. ita subdit: Acerca de lo qual se ha ad advertir, que esta censura de la Bulla liga tambien à las personas Ecclesiasticas, quo hazen lo que en ella se prohibe, que nos es licito avocar à si las causas, aunque sea por via de fuerça, como expressamente lo dize la clausula, y lo advierten Cayetano, y Suarez. Y quanto à las fuerças se ha de advertir, que los Reyes, y Governadores del Reino pueden, quando en realidad † de verdad se haze agravio y fuerça, 65
remover los impedimentos que estorvan la paz, tranquilidad y buen govierno del Reino, y suplicar a su Santidad conforme à un capitulo de derecho. Y aun se colige de las palabras de la censura, que dize: *Nisi supplicationes hujusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur*, para que desta manera su Santidad mejor informado de los inconvenientes que ay, suspenda la execution de sus letras Apostolicas, y ponga el remedio al danno, que de su execucion se podia seguir, commo dize el Padre Fray Manuel Rodrigez, siguiendo a Vivaldo, Navarro, y Cordoua, la palabra *Sub prætextu*, queda declaranda arriba, dize que quiere de zirlo mismo, *que socolor.*

In id ipsum etiam tendunt omnes alii Doctores, qui meritò affirmant, in nullas censuras † incidere eos, qui ex justa & legitima causa à 66
jure Pontificio approbata suspendunt executionem litterarum Apostolicarum ad melius informandum Summum Pontificem, & ut ejusdem spectetur secunda jussio, *glossa in Authentico de mandatis Princip.* §. *si quis autem*, tenent Abbas *n.* 2. Zabarella *q.* 1. Ripa *n.* 17. & cæteri communiter Doctores *in c. si quando de rescriptis*, Maranta *disputatione* 1. *num.* 19. Barbosa *in collect. ad c. si quando in additis*, super verbo *Quare adimplere non possis*, probat Rodoanus *in tractat. de rebus Eccles. q.* 49. *n.* 23. ubi inquit, quòd excommunicatio † 67
tota per Papam contra sibi legitimè resistentem non ligat quod ad Deum. Plures Doctores adducit Anguianus *in tract. de legibus*, *lib.* 1. *controver.* 5. *n.* 7.

Adsunt etiam in his terminis verba Palatii Rubei *in libello seu tract. de Benefic. vacan. in Curia*, §. 7. *per totum*, *&* §. 12. *ad fin.* ibi: Et per hoc † defendi satis probabiliter potest id, quod nos 68
Regii Consiliarii quotidie in Regio Senatu facimus; præcipimus enim, quòd quando aliquæ litteræ Apostolicæ emanarunt, &c. supersedeatur in executione, donec literæ ad Regium deducantur, Senatum; ut videatur, an aliquid in eis contineatur, quod Reges, vel patronos laicos tangat, quo cognito supplicetur humiliter Papæ, ut sua Sanctitas dignetur informari de veritate, & Regis, vel patronorum, vel filiorum, patrimonium gravamen revocetur, nec per hoc (ut arbitror) excommunicationem, vel alias pœnas incurrimus, cum jure, & Papa permittentibus hoc facimus, ut ex jam dictis satis patet, & plenè dico *in c. ex eo de pœniten. & remission. in recollectis*; hæc Palatius. Tenent etiam in his terminis Azevedus *in l.* 14. *tit.* 3. *l.* 1. *Recopil.* Graffis *in decis. Aureis casuum conscientiæ, part.* 1. *l.* 4. *c.* 18. *n.* 119. *n.* 120. & alii plurimi citandi inferius, *c. seq. n.* 25.

Hoc etiam ita in his terminis declaravit Summus Pontifex, *Adrianus* VI. † dum in Bulla loquendo de jure patronatus Regii (quam ad litteram 69
adduximus *in tractat. de Reg. protectione*, 3. *part. cap.* 10.) ita ait ibi: *Et quascunque litteras Apostolicas, desuper quolibet pro tempore confectas, etiam quascumque derogationes quorumvis jurium præsentandi, etiam cum quibusvis efficacissimis & prægnantissimis clausulis in se contentis, nullius roboris vel momenti existere, vosque ac dictos successores vestros, seu vestrûm aliquem illis nullatenus parere debere: & ob non paritionem hujusmodi, aliquas etiam*

etiam in ejusdem litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus incidere posse, &c. Hactenus Adrianus Pontifex.

Alias autem doctrinas, quæ omninò conveniunt materiæ & declarationi hujus capitis, videbimus in *c. sequenti*, *à n.* 10. *& sequentib.* Non tamen omittam eas, quas scriptas reliquit Pater Henriquez, quæ miro modo conducunt rei, de qua agimus, ac propterea ejus verba ad litteram referenda erunt.

Ipse igitur *in* 3. *tomo Summa tractat. de Pontificis clave*, *lib.* 2. *c.* 16. §. 1. ita loquitur: Pontifex in Bulla Cœnæ Domini prima facie videtur tollere excusationem, qua Judices † Regii
70 *sub prætextu violentiæ*, se ingerentes *supplicant, vel supplicari faciunt à parte litigante, aut Fiscali ad Papam melius informandum.* Pontifex vetat fictum prætextum, admittit tamen ita supplicari sub prætextu probabili violentiæ, quæ illata creditur, aut si vis impedit, timetur inferenda, ut explicabitur,
71 *c.* 17. §. *Si modo † dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur illi, quorum interest*: quæ verba non cogunt, ut de singulis impeditis, litteris Apostolicis statim mittatur pecu-
72 liaris informatio Pontifici; cùm † enim multæ quædam ferè derogationes passim è Roma in Hispaniam afferantur, contentus esse solet una gene-
73 rali allatione † litterarum, seu ea informatione, quæ Pontifici per annos aut per statuta tempora à legato Regio offertur. Hæc enim censetur multorum negotiorum specialis informatio, cum in virtute contineat varias supplicationes, & informationes, quas sigillatim Judices Regii adhibere possent pro temporum, & causarum opportunitate, nam repetitio, & delatio singularum supplica-
74 tionum, & informationum † esset Papæ in gravissimis, & penè infinitis Orbis negotiis adstricto minus grata, imò valdè molesta, & inutilis, nec commodè posset, aut vellet, singula etiam minutissima expedire, & ob prolixitatem causæ nimiis passim expensis gravarentur partes litigan-
75 tes, quarum interest. Et succumberet † pauper, qui pecunias pro tam longo itinere non habet, periculúmque esset, in tanto negotiorum numero apud Judices tam longè positos taceri verum, & in actibus processus, aut litteris expediiis admisceri falsam informationem, quare ut constet, suavem esse statum, jugúmque tempora-
76 lis legis Evangelicæ, decenter † Pontifices sinunt, quædam negotia Ecclesiastica expediri per Judices Catholicos, salva semper Pontificis authoritate, & reverentia &c. Hactenus Doctissimus, & Religiosissimus ille vir.

Cui doctrinæ rectè consonat observatio quædam singularis, & non absimilis Lucæ de Penna *in l. cum ad fœlicissimam*, *C. de quibus muneribus, vel præstationibus*, *nemini liceat se excusare*, *à numer.* 2. ubi tractans de aditu ad Sedem Apostolicam pro imponendis, & exigendis muneribus seu exactionibus ab statu Ecclesiastico in utilitatibus, & necessitatibus mixtis, & communibus publicis, ita ait. In iis quæ bonum commune directò respiciunt, & ipsi Clerici non minus quàm laici commodum exinde consequuntur, non est opus, quòd proinde Romanus Pontifex adeatur: argumento suprà *de thesaur. l.* 1. *post principio*, *ff. de condition. institution. quæ sub conditione*, §. *ultimo* 24. *qu.* 1. *capitul.* 1. Satisque absonum videretur, ut pro modica pecunia, quæ fortè aliqui villæ imminet in iis casibus exolvenda, ut Romanus Pontifex in longinquo consistens necessariò proinde consula-

tur. Jam pluris tunc esset oneris, expensarúmque subjectio, quàm commodi ex contributione Clericorum illatio, quod lex abhorret, suprà *de annonis*, *& tributis*, *l. mediterran. ff. de judiciis*, *l. sed & si susceperit*, §. 2. *& l. si longius*, §. 1. Hoc enim potius esset, pauperes universitates, portione contingente Clericos, & Ecclesias pro majori parte defraudare, quàm grati Consilii super hoc munus impendere ad hoc *in Authentica de judiciis*, §. *ne autem.* Item quia ubi per præscriptas leges facta provisio invenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reservaverit argument. *ff. de aliment. legatis*, *l. alimenta*, §. *Basilica*, *& l. si Stichus de verborum obligat. l. doli clausula*, *ff. de pœn. sanctio. & l.* 6. *de prabendis*, *c. dudum*, *&c. quamvis tibi*, &c. Et inferius ibi: Verisimile est igitur, quòd ipse nolit ulterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l.* 1. *supra de thesauris*, &c. Quem ad idem referunt, & sequuntur Avilesius, Rebuffus, Mexia, & Nicolaus Balui laudati à Castillo *in tractatu de tertiis*, *c.* 9. *num.* 35. *&* 36. & conducunt, quæ latiùs diximus *hac* 1. *cap.* 1. §. *unico*, per totum.

Adhuc & ipse Henriquez in glos. ejusdem, §. 1. multa notabilia ponit in comprobationem eorum omnium, quæ dicit in ejus contextu, quorum aliqua speciali annotatione digna repetam; dicit igitur ibidem littera A. in hæc, *c.* 12. §. 1. *P. & tunc Judex incurrit excommunicationem infra*, *c.* 21. §. 2. *nam vox* (prætextus) *includit dolum, puta*, *dum † pars aut Judex*, *ut malitiosè contra ju* 77
ra differat litem & causam effugii; *curavit iterum atque iterum habere recursum ad Regia Tribunalia, & opponit titulum simulatum de prohibenda vi*, *accipitque in quendam fictum prætextum & colorem*, *quando constat*, *nullam subesse vim*, Michaël. Thomasius & Salmantini, & Complutens. † Theologi, 78
ac Jurisperiti Moya, Frater Gallo, Frater Bartholomæus de Medina, Noster Deza, Auditor ille Atienza (qui fecit recopilationem legum) *& praxis hac ita à peritis & timoratis Auditoribus defenditur*, *& citat. c.* 12. §. *littera M. N.* &c. Ad id autem quod hîc dicitur de dictione (*Prætextus*) vide quæ in comprobationem adduximus *Nos in tract. de Regia † protection.* 1. *p. cap.* 2. *n.* 16. 17. 79
& n. 18. in propositum ejusdem significationem ponderantes, & hoc *c. à n.* 111. *& seqq.*

Qui Henriquez *sub littera B.* ubi dixerat admitti in Bulla supplicationem prætextu probabili violentiæ, ita glossat: † *Quia in rebus humanis non* 80
est quærenda certitudo evidentia, *cap.* 19. §. 3. *littera F. Et Judices auditis advocatis visum processum diligenter examinant*, *non ut decidant principalem causam Ecclesiasticam*, *tanquam Judices*, *sed examinant de aliis*, *ut explorent an insit violentia*, *de qua principaliter † cognoscunt*: *& qui habet jus ad* 81
cognitionem circa finem pro bono communi; *habet & ad media proportionata*, *ut auferatur vis*; *ut autem tutius procedant habet Rex privilegium Papæ aut tacitum ejus consensum ex consuetudine immemoriali*, &c.

D SEC-

SECTIO I.

Oppresso supplicanti ad Sanctissim. incumbit supplicationem prosequi, cujus desidia, aut culpa Regis Regaliæ nec imputari, nec obesse potest.

SUMMARIUM.

82 *Supplicationem à litteris Apostolicis, quas partes interponunt, vel per Senatum interponere jubentur, Regius Fiscalis prosequi suis aut Regis expensis non adstringitur.*

83 *Senatus ubi reperit causam retentionis litterarum legitimam in eodem decreto, simul solet in aliquibus casibus jubere, ut pars, cujus interest, supplicet Sanctiss.*

84 *Bulla Cœnaeo solo contentatur, ut Rex supplicet à litteris, vel supplicare faciat.*

85 *Dictio (aut) est alternativa, & sufficit alterum adimpleri.*

Sive dispositio, quæ apponitur, sit affirmativè, sive negativè concepta.

86 *Bullæ Cœnæ verba declarantur, ut unusquisque tam Rex, quàm pars suas supplicationes prosequantur.*

Singula singulis congruè referenda sunt, ubi ad plura singularia infertur.

Manutentionis, & immissionis simul petitio si adsunt bona possessa, & non possessa, sustinetur, referendo singula singulis.

Si præcessit dispositio distributiva inter aliquos, & sequatur clausula generalis copulativa, intelligitur distributiva inter illos.

87 *Regi de jure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apostolicis in damnum Reipublicæ impetratis per executionis suspensionem.*

88 *Supplicationem prosequi coram Sanctissim. in privatis negotiis non Regi, sed parti, cujus interest, incumbit.*

89 *Impetrans, cujus Bullæ detinentur post examen tanti Senatus, merito diffidens de secunda jussione, causam deserit, cognoscens Sanctiss. noviter, & verius informandum.*

90 *Litteris desertis per impetrantem ob legitimam retentionis causam supplicationis prosequendæ obligatio videtur cessare.*

91 *Appellans consentiendo gravamini renuntiat appellationi, & inhibitioni appellationis virtute expedita.*

92 *Supplicans à litteris Apostolicis nullo termino est adstrictus ad eam supplicationem prosequendam.*

93 *Ponderantur verba Bullæ Cœnæ, ibi*, legitimè prosequantur, *ut intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione.*

94 *Parte supplicante à litteris citata, & non comparente, secunda jussio obtenta obtemperatur in Senatu.*

95 *Recursus præcedens legitimè interpositus in litterarum retentione, non redditur illicitus ob non prosequutam supplicationem per oppressum interpositam, & seq.*

96 *Actus licitus respectu principii, & prohibitus respectu finis, illud attenditur, ut licitus judicetur.*

97 *Præscriptio inchoata tempore permisso, completa tamen tempore prohibito licita judicatur, & seqq.*

Finis quando habet necessariam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur.

98 *Quòd secundùm legem factum est, ex eventu non retractatur.*

99 *Præscriptio bona fide inchoata, & perfecta, per supervenientem malam fidem non redditur illicita.*

100 *Rex per suum legatum per annos refert Pontifici supplicationes.*

Et plures recensentur legati Regii missi ad Pontificem, ut conferrent hanc retentionis materiam.

QUod autem ipse Pater Henriquez dixerat in contextu: *Si modo dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. justam litteram ejusdem Bullæ (de quo superius, *num.* 70. ubi ad litteram hunc Authorem retulimus) ita glossa ibidem, *in litt. C. Non* † *tenentur Judices, aut Fiscalis, suis aut Regis expensis deferre singulas litteras impetratas, sed pars litigans, cujus interest, debet privatam suam causam deferre; Fiscalis verò in generali refert Pontifici per Legatum Regium. Ita post maximum studium, & consultationem resolvit Doctor Julianus de Castreson, cum esset Fiscalis Senatus Regii, & eam praxim Senatus probant viri sapientes, &c.* 82

Quæ verissima doctrina, & assertio ex plurimis aliis exornatur, & roboratur. Etenim Senatus Regius, quando indagatâ causâ propositâ † & deductâ, legitimam & justam retentionem litterarum reperit, easque retineri decernit: in eodem simul injungit decreto, & præcipit, ut ad suam Sanctitatem supplicet pars oppressa. Quo solo, quantum attinet ad Regem his in causis & negotiis, suum auxilium præstantem oppressis, Summus ipse Pontifex in eadem Bulla contentatur, ut & clarè † indicant ejusdem verba, ibi: *Etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad Nos informandos [ut ipsi aiunt] supplicaverint, aut supplicari fecerint*, &c. Ponderata illa dictione distributiva, & adversativa (*aut*) apposita inter illas bipartitas orationes *supplicaverint*, relata ad partem cujus interest executionis suspensio: & aliam *supplicari fecerint*, relatam ad Regem & Senatum, qui hoc onus oppresso expressè imponere assolent, ex qua sufficit † alterum adimpleri, *l. si heredi plures, ff. de conditionibus institut. l. plerumque, §. finali. ff. de jure dotium, l. quis stipulatus fuerit, in fin. ff. de verbor. obligation.* cum pluribus similibus. Quod procedit sive dispositio fit affirmativa, sive negativa, quia si utatur hac dictione alternativa (*aut*) similiter operatur, ut sufficiat alterum adimpleri, latè Cenedus *singulari. 6. n. 3.* Barbos. *in diction. 46. à princ. & n. 3.* 83 84 85

Cùm enim hæc Bulla primitus loquatur alternativè, & distributivè de Regibus, seu parte † vim patiente quoad supplicationem interponendam, ibi (*supplicaverint, vel supplicari fecerint*) nempè quando Reges supplicant, quod tunc accidit, quando causa immediatè, & directè tangit jus Regis, vel generaliter jus publicum Regni, quia tunc Fiscalis Regis supplicat, juxta doctrinam inferiùs, *n.* 159. *& seq.* latiùs etiam *in c. 13. à num. 53. versicul. Ex quibus omnibus mirabiliter*, & per totum, cap. præsertim, *à num. 6. versic. Quibus tamen, & aliis, & à num. 57. vers. Quam nostram resolutionem.* 86

Quando autem negotium tangit jus partis particu-

ticularis, & privatæ, tunc ipsa pars supplicat, quam supplicare faciunt, & expressè decernunt Senatores. Idcirco verba illa alia generaliter, indiscretè, & indistinctè & copulativè prolata per dictam Bullam postmodum subsequuta, ibi: *Nisi supplicationes hujusmodi*, &c. *Legitimè prosequantur*; distributivè & discretivè accipienda, & intelligenda sunt singula singulis congruè referenda juxta præcedentem distributionem, & alternativam, ut ei incumbat supplicationem prosequi, qui eam amisit, attenta significatione vocabuli, *Prosequantur*, quod non verificatur nisi in incipiente, & eandem supplicationem emittente, jura sunt expressa, *in c. cum sit Romana, de appellation. & relation. ibi*: *Quòd si is qui appellaverit, causam appellationis non fuerit prosequutus*, &c. *c. personas, c. ex ratione eodem titulo*, cum infinitis. Sicque de necessitate referenda sunt ad proponentem, etenim quoties præcedit dispositio, & clausula distributiva inter aliquos, & subsequitur generalis copulativa omnes complectens, intelligitur eodem themate retento, distributivè inter illos, singula singulis referendo, Rotæ *decis.* 611. *num.* 3. *&* 4. penes Farinacium *in posthumis*, *tom.* 1. *& decis.* 568. *num.* 3. *& decis.* 206. *num.* 4. optimè Mantica *de contractibus*, *lib.* 2. *tit.* 3. *num.* 18. *& suprà*, & in singulari casu Burgos de Paz, *quæst.* *n.* 3. bona doctrina Viviani *de jure patronatus*, *part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 8. *num.* 249. idem Farinacius *tomo* 1. *noviter novissima decis.* 160. *num.* 4. ubi de eo qui petit immissionem simul, & manutentionem, quòd si adsunt bona possessa, & non possessa; remedia postea petita promiscuè, generaliter referuntur singula singulis, manutentio ad bona possessa, immissio ad non possessa: sequitur Ludovisius post *de manutention. observation.* 59. *n.* 75. Cassanate *consf.* 36. *n.* 8. *seq.* Surdus *consf.* 362. *à num.* 17. *lib.* 3. *consf.* 150. *à num.* 65. *& in consil.* 336. *num.* 26. D. Joan. Baptista Valençuel Velasquez, *consf.* 121. *n.* 30. *tom.* 2. *& consf.* 171. *num.* 6. Alexand. Ludovis. *decis.* 297. *num.* 9. *& decis.* 433. *num.* 9. Rota *decis.* 605. *num.* 4. *&* 5. Seraphin. in qua aliæ recensentur, Flamin. Parisius *de resignat. tom.* 2. *quæst.* 7. *à num.* 100. ubi quod si in supplicatione duo supplicantes petant res diversas, & postea in conclusione ambo copulativè loquantur, petendo indistinctè easdem res simul loquendo, intelligatur distributivè, non cumulativè, sed referendo singula singulis ad præcedentia, Castillo *tom.* 5. *c.* 86. *à n.* 22. (licèt nullum ex præcitatis Doctoribus alleget) qui omnes consulendi sunt pro singularibus casibus.

Quocirca Regi non incumbit, omnes etiam privatorum supplicationes prosequi, sed unusquisque quam prorumpit; ita ut ob negligentiam & desidiam partis in eam prosequendo, juri, & Regaliæ Regis (qui semel retentionem legitimè decrevit, & supplicare simul mandavit) detrahi & obesse non possit, ut statim *à n.* 95. *cum sequentibus*, & facit *l. quid ergo*, *§. contrarium*, *versic. Sufficit de contr. & utili action. tutel.* ibi: *Sufficit tutori bene, & diligenter negotia gessisse, etsi eventum adversum habuerit, quod gestum est*, *l. sed an ultro*, *§. is autem*, *ff. de negot. gestis*, *l. tutor qui*, *§. si posthum. ff. de administration. tutel.* ubi si tutor cœpit utiliter gerere rem pupilli, licèt postea malus exitus sequatur non culpa tutoris, nihil ei imputatur, sed est excusatus; quæ jura & alia plura latè exornat Præsul Valençuela, *consil.* 154. *à n.* 14. *cum multis sequentibus*, *tomo* 2.

Rex igitur & Senatus quantum in se est, faciunt; tibi enim permittitur, & à jure tanquam † protectori, & in Bulla Cœnæ Domini, interim reverenter suspendere executionem litterarum, quoties ex ea notabile damnum in perniciem Reipublicæ temporalis, aut Ecclesiasticæ indéque vis aliqua timetur, ad effectum supplicandi ad Summum Pontificem melius informandum, & ut coram sua Sanctitate supplicationem eandem legitimè prosequantur partes, quibus hoc onus in privatis suis negotiis, non aliis incumbit, ut † tenet expressè P. Henriq. loco suprà citato, *à n.* 70. *&* 82. & consonat Pacius Scala *in tract. de consilio sapient. lib.* 4. *c.* 25. *post medium*, *versic. si verò littera*; ubi dixit, quòd potiùs judici est honestum, quàm necessarium Principi, rescribere, cum potiùs ad ipsas partes, quarum interest, quàm ad judicem reclamatio spectet. 87 88

Quæ si (postquam sibi à Rege mandatur, suam emittere † supplicationem) negligunt eam prosequi, nihil Regi est imputandum, sed partibus ipsis, quæ ut plurimum ita cunctantur in prosecutione supplicationis, ex eo forsan, quod vel intolerabiles expensas metuunt, longissimùmque, & periculosum valdè iter aufugiunt; vel quod altera pars impetrans (cujus litteræ suspenduntur in Senatu) ampliùs de earum confirmatione, aut secunda jussione non curat, forsan meritò diffidens à sua Sanctitate iterum concedi, dum coram Sede Apostolica noviter affertur causa probabilis, ac in Senatu detegitur legitima, post longum examen, diligenter adhibitum à tot Catholicis viris litteris & experientia ornatis, Christiano zelo summàque reverentia Sedis Apostolicæ succensis perscrutantibus; quæ si fuissent cognita à Summo Ecclesiæ Præsule tempore impetrationis, vel non concederet, vel saltem difficilior ad concedendum redderetur. 89

Qua etiam legitima causa, & ratione moti impetrantes ipsi, † ut plurimum consultè viam illam, & litteras deserunt, negotium asperum, aut nimis difficile, maximisque ambagibus, & infructifero labore involutum prudenter judicantes, cum Pastor Orbis (qui suam Rempublicam Ecclesiasticam & spiritualem, ac etiam temporalem pacatam habere, toto desiderio conatur) secundam jussionem melius noviter informatus denegabit, ne pax publica turbetur & bonum commune detrimentum patiatur: quod quotidie ferè in omnibus iis negotiis accidere videmus, & experimur. Quo supplicans aliquo modo ad prosequendum excusatus videtur. 90

Quare principali fundamento sublato, neglecto, & derelicto, à quo † supplicatio, & cætera omnia procedunt & dependent meritò & ipsa supplicatio, ac per consequens, & ejus prosecutionis obligatio cessare videtur ad text. in cap. cum cessante causa, de appellation. cum sua materia, conducunt bene quæ *Nos in tractatu de Regia protect.* 1. *c.* 5. *à num.* 17. *usque ad num.* 21. *& num.* 78. ubi post multos Doctores, quòd appellatio interposita à gravamine, & ejus virtute impetratum rescriptum, & inde emanata inhibitio cessant, ubi gravamen principale tacitè, vel expressè consentiat pars, vel revocet judex à quo, quia cum principale non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ex juris regula vulgari. 91

Videtur enim hoc casu moraliter excusatus supplicans à prosecutione, † qui ad eam termino nullo adstrictus est à Bulla. Quia ubi tempus non est determinatum à lege aliquid fieri præcipiente, sufficit quocumq; tempore fieri, *l. qui fundum, ff. de contr. emptione* Aymon Cravetta *consil.* 4. *n.* 13. Petrus Surdus *dec.* 326. *n.* 76. facit etiam *text. in l.* 1. *ff. de ventre inspicien.* 92

& cum Riminaldo idem Surdus *decis.* 226. *n.* 4. Caldas Pereira *de nomination. emphyt. l.* 1. *quæst.* 17. *n.* 24. & per B. Roman. Iasson. & Rebuffum, Castillo *controversiarum*, *l.* 4. *c.* 36. *n.* 11. idem in casu practico observant Gregorius Lopez *in l.* 25. *tit.* 9. *part.* 6. *verbo*, *Del anno adelante* Covarruvias *in l. c.* 3. *n.* 7. *de testamentis*, Padilla *in l. cum quidam*, *n.* 27. *delegatis* 2. Mieres *de majoratu*, 1. *qu.* 48. *n.* 2. Matienzo *in l.* 7. *tit.* 4. *glossa* 2. *n.* 2. *lib.* 5. *Recopil & in l.* 14. *gloss.* 1. *n.* 45. *eodem titulo*, *& lib.* Joan. Gutierrez *practicarum lib.* 2. *quæst.* 46. *n.* 2. Castillo ubi proximè, *numero* 11. *cum seqq.* ubi *à numero* 16. nisi subsequatur requisitio, & interpellatio, post utrumque Molinam, Padillam, Sarmientum, Tuschum, Petrum Surdum, & alios; maximè agnoscens adversarium suum jus ex litteris habere pro derelicto.

Quò videmur tendere illa verba *dict. c.* 14.
Bullæ Cœnæ Domini, ibi: *Nisi supplicationes hujus-*
93 *modi coram nobis, & Sede Apostolica* † *legitimè*
prosequantur, &c. Ponderando illud verbum, *Le-*
gitimè, hoc est cum parte legitima si adsit, & cum
causæ cognitione prosecutio facienda. Ut secus sit,
quando impetrans instat pro suarum litterarum
confirmatione, & secunda jussione coram Sede
Apostolica, citato adversario, cujus interest,
& non comparente, suàmque supplicationem de-
94 ferente; legitimè dicetur † eam prosequi, me-
ritòque secunda jussio obtenta omnimodo obtem-
perabitur, & executio utrarumque littera-
rum relaxabitur, & libenter permittetur, prout
in cap. sequenti altius explicabimus, atque e-
tiam quomodo quandòve hæc litterarum relaxa-
tio fit.

Nec ex eo quòd ex accidentibus supra dictis
subsecutis, absque tamen culpa Regis ob omis-
95 sam † supplicationis prosecutionem, cùm ab eo
fieri præcipiatur; erit illicita judicanda protectio
nec recursus præcedens, justâ & legitimâ causâ
jam semel præstitus, quoniam quando actus lici-
tus est respectu principii, & prohibitus aliquo
pacto respectu finis, inspicitur principium, ut li-
96 citus dicatur: plura † congerit Alphonsus Villagut.
de extension. legis pænal. à jure inflig. procurant. abor-
tum, *à n.* 33. *fol.* 277. optimè conducunt, quæ la-
tè adducit Ludovisius Molin. *de majoratu*, *lib.* 2. *cap.*
10. *n.* 3. infinitos penè Doctores congerit Castillo
controversiarum, *tomo* 5. *c.* 93. §. 8. *à numero* 23. ubi
97 quod præscriptio inchoata † tempore permisso, si
prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, li-
cita admodum & permissa judicatur, quia attendi-
tur initium permissum. De quo ulterius erit agen-
dum, Deo dante, in tractatu de concursu contra-
riorum circa idem subjectum edendum. Sicque at-
tendendum est principium protectionis præstitæ li-
citum, non quod postmodum accidentaliter suc-
cessit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequen-
tiam ad principiũ non finis sed principiũ attenditur, *l. in*
ratione, in princ. §. *Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pōpo-*
nius 2. *de negotiis gestis* multa per Rodrig. *de annuis red-*
ditibus, *lib.* 2. *quæst.* 17. *numero* 25. Lancelotus *de at-*
tentat. 2. *part. capit.* 4. *numero* 4. *cum sequentibus*,
& facit *text. in l. Sancimus*, *Cod. de administrat.*
tutor. ibi: *Non enim debet*, *quod secundum leges fa-*
ctum est ex alio eventu retractari; quo fit, ut quando
98 bona † fide & titulo, & justis initiis inchoat,
& perfecta præscriptio fuit, si postmodum ma-
la fides superveniat, præscriptio ipsa legitima
reputatur, ita ut nec præscribens restituere teneatur,
† sive juris civilis, sive Canonici juris regulas attenda- 99
mus, ut cum magis vera, & communi opinione
residet *glossa in c. vigilanti*, *verbo temporis*, *de præ-*
script. ubi Innocentius, Hostiens. Abbas, Bald. Felin.
Butrius, Collectarius, & alii, Joannes Andræas,
Ancharran. Philippus Franchus, & Petrus Pechius
in regula possessor. de reg. juris, *l.* 6. Didacus Co-
varruvias *ibid.* 3. *p.* §. 2. *n.* 1. Bartol. *in extravagant.*
ad reprimendum, *verbo*, *De renuntiation.* Angelus
in l. 1. *num.* 59. *Cod. de judiciis*, Iasson. *in l. post*
divisionem, *Cod. de juris & facti ignorantia*, & in-
numeri alii, quos referunt, & sequuntur Tiraquell.
in tractatu cessante causa, *limitation.* 12. *n.* 16. Men-
chaca *lib.* 2. *controversiarum Illustris. c.* 74. *num.* 1.
Balbus *de præscription.* 2. *part.* 3. *principal. quæst.* 9. *n.*
1. Everardus Broncorst. *antinomia. centuria* 4. *as-*
sertion. 7. Zevallos *commun. contra communem*,
quæst. 657. *per totam*, *& quæst.* 729. *num.* 20. Joan-
nes Garcia *de nobilitate*, *glossa* 6. *num.* 5. & no-
vissimè Pater Gilkenius, qui utriusque opinionis Au-
thores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript.* 2.
part. membr. 2. *c.* 8. *per totum*, & ex Theologis
idem probant & defendunt Divus Thomas *quod-*
libeto 12. *artic.* 24. Paludan. & Major. *in* 4. *senten-*
tia. distin. 15. *quæst.* 11. Dominic. Sotus *lib.* 4. *de ju-*
stitia & jure, *quæst.* 5. *art.* 4. Angelus *in summa*,
verbo, *Præscriptio*, §. 26. Silvester *eodem verbo*
numero 13. quod & superius citati Doctores te-
nent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quod ipse † 100
Pater Henriquez ubi suprà ad litteram, *à numero*
60. *& seqq.* relatus prosequitur *in Glossa lit.* D.
ad comprobationem illius propositionis à se firma-
tæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet* Papa *una*
generali allatione litterarum, *seu ea informatione, quæ*
Pontifici per annos, *aut per statuta tempora à Lega-*
to Regis offertur, qui quidem, *in Glossa dicta lit. D.* in
hæc inquit; Sic à Rege Catholico Ferdinando
missus est Palatius Rubeus ad Pontificem, ubi edi-
dit libellum de beneficiis vacantibus in Curia; per
Philippum Secundum ad Pium V. missus est Fran-
ciscus Vera (quem postea creavit Consiliarium Re-
gium) cum Marchione de Alcannixas & per alios
Legatos suos id sæpè facit Rex. Item cum Cardi-
nali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. an-
no 1572. hæc praxis, & cum Nuntiis latè dispu-
tata, & tractata est: Carolus V. Imperator, & Rex
Hispaniæ misit Joannem à Vega Legatum ad Pon-
tificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Se-
natus Regii, item Franciscus de Vergas (qui
fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit
consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Henri-
quez.

Ac iterum ipse Henriquez *in c.* 11. §. 3. *in glossa lit. V.* affirmat, Regem per suum Legatum, certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Hujus Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob ejus gravitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam, tùm etiam quia iste liber *de Pontificis clave*, ita facilè præ manibus non habetur.

SECTIO

SECTIO II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectum exclusivum recursus, uti provenientis ex incommutabili jure naturali.

SUMMARIUM.

101 *Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœna per Principes legitime præstanda, & omni jure debita.*
102 *Pontifex est fons, & origo justitiæ, & pater pacis.*
103 *Defensio, ut tollatur, à nulla constitutione sumenda erit interpretatio.*
104 *Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem.*
105 *Defensio differri, modificari, & variari potest.*
106 *Defensio provenit à jure naturali, Divino, Canonico, & Civili.*
107 *Defensio à nemine potest tolli proveniens à jure naturali.*
108 *Defensio, nec à Principe tolli potest.*
109 *Defensio nec per Papam tolli potest.*
110 *Defensio, nec directè, nec indirectè potest tolli.*
111 *Verba Bullæ Cœna ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur, quando ficto colore maliciosè impeditur litterarum Apostolicar. executio.*
112 *Lex tollens defensionem interpretatur de defensione frivola non de legitima.*
113 *Et intelligitur tollere defensiones civiles, non naturales.*

101 NEc enim in dicta *Bulla Cœna Dom.* necessaria defensio † prohibetur vi oppressis, legitimè per Principes præstanda, ab eisdémque omni jure naturali debita, cum affixa sit visceribus Coronæ, & dignitatis, Regalisque officii, ut sæpè diximus *c.* 1. *hac* 1. *part.* & latiùs in specie dictæ Bullæ comprobavimus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *prælud.* 5. *à nu.* 232. *cum multis seq.* In quo universi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem consonant, & uniformes conveniunt, prout est videre superius *hoc c. à nu.* 54. *& seq.* ultra quos plurimos allegat alios Diana *resolut. moral. tom.* 1. *tract. de immunitat. Ecclesiastica, resolution.* 6. *per totam* (qui tandem contra nonnullos resolvit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent.)

102 Nec tam absonus intellectus capiendus erit à Sancta & Christiana intentione Pontificum conditorum præfatæ constitutionis (cum sint fons & origo † justitiæ, & patres pacis) velle tollere miseris vi oppressis hoc refugium tam salubre, támque necessarium universali Reipublicæ.

103 Sicuti à nulla alia lege, statuto aut constitutione talis intellectus sumi † debet, ut tollatur defensio, uti notavit Dominic. *in c. dilect. de litis contestatione in glossa* 3. *in fin. lib.* 6. Decius *in c. ex parte el* 2. *n.* 77. *de officio delegati*, ubi etiam Felinus *com.* 99. idem Felin. *in rubrica de exception. in principio,* Cæsar Contardus *in repetition. l. diffamari, n.* 4. *C. de ingenuis & manumiss.* ubi ponit differentiam, quando statutum tollit defensionem, & quando exceptionem, & hoc non sine ratione; quia defensio numquam censetur per legem, statutum, vel aliam quamlibet dispositionem sublata, *Clement. pastoralis de re judicata, l.* 1. §. *cum arietes, ff. si quadrupes pauper. fecisse dicat.* Natta *cons.* 119. *n.* 13. *lib.* 1. Curtius Junior, *consil.* 235. *n.* 12. *&* 13.

Imò nec in specie potest tolli defensio per † 104
aliquam dispositionem, Kirchou. *in commun. opinionib. cent.* 4. *conclus.* 62. *n.* 34. ubi alios allegat; Bonacosa *in quæstion. crimin. lib.* 1. *in verbo Defensio, in fine, & in* 2. *lib.* 1. *in verbo Defendere, per totum,* Beccius *consil.* 51. *numero* 9. Carolus de Grassis *in tract. de exceptionibus exception.* 21. *n.* 1. *&* 3.

Et licèt possit defensio differri, modificari, & variari † juxta Abb. *c. cum olim, num.* 22. *de* 105
appellation. Alexand. *cons.* 225. *num.* 11. *lib.* 6. Roland. à Valle *cons.* 19. *num.* 39. *&* 40. *lib.* 1. Vantius *in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. citata; num.* 19. *in fine,* Intrigol. *cons.* 23. *num...vol.* 1.

Nihilominus defensio, cum proveniat à jure naturali, † Divino, Canonico, & Civili, *cap. non* 106
inferenda 23. *q.* 3. *l. sciendum,* §. *qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. l.* 1. *Cod. unde vi,* notat Marsil. *in l. unicus,* §. *cognitorum, n.* 56. *ff. de quæstione & in l. ut vim. ff. de justitia & jure, & cons.* 4. *n.* 4. *& in* §. *quoniam n.* 76. *glos. in* §. *quod verò instituta de jure natural. gent. & civil.* Curtius Junior *cons.* 235. *numero* 11. Beccius *cons.* 51. *n.* 80. Nevizan. *cons.* 16. *n.* 43. Gofredus *cons.* 48. *n.* 20. Malvasia, *cons.* 14. *n.* 9.

Et cùm jus naturale sit immutabile, §. *jus natural. institut. de jure natural. gent. & civil.* à nemine potest tolli † defensio, quæ eo jure proveniat, 107
Marsill. *in practicar. crimin. in* §. *ultima quæst. num.* 23. *&* 31. *& consil.* 8. *num.* 30. *& consil.* 16. *num.* 24. *& consil.* 25. *num.* 52. Beccius *cons.* 51. *num.* 9. Brunus *in suo repertorio, verbo, Defendere,* Bonacosa *in dicto verbo, Defendere,* Caravita *super Ritu Regni Neapolitan. ritu* 220. *num.* 13.

Imò nec per Principem † potest tolli defensio, 108
Beccius *dict. cons.* 51. *n.* 9. Marsillus *dicto cons.* 8. *numero* 28. *& cons.* 81. *numero* 48. *& consil.* 73. *numero* 52. Borell. *super pragmat. odia litium,* §. 2. *glossa* 4. *numero* 38. Joan. de Amicis, *numero* 117. *numero* 6. Marius Anguisol. *cons.* 42. *numero* 13. Gramat. *consil.* 150. *numero* 2. *in civili.* Carolus de Grassis *de exception. excep.* 21. *numero* 5.

Et quod plus est, nec etiam † per Papam 109
potest tolli defensio, Marsillus *in practica.* §. *quoniam, numero* 79. *& dicto cons.* 16. *num.* 22. *& cons.* 251. *n.* 52. *&* 81. *n.* 43. *& cons.* 73. *n.* 52. Borrellus ubi proximè, & Grassis *numero* 5. *&* 6. ubi dicit: quòd nec directè, nec indirectè tolli † possit defensio, Marius Anguisol. *consil.* 76. 110
numero 19. Beccius *dict. consil.* 71. *numero* 9. Ideòque nullatenus intelligendum erit, voluisse per dictam Bullam, Papam tollere justam, & legitimam defensionem miseris vi oppressis, ut clarè indicant verba ejusdem, prout latiùs explicavimus *de Regia protect.* 1. *p. c.* 1. *prælud.* 5. *à num.* 232. *& seqq.*

Et præsertim illa, *sub prætextu violentiæ tollendæ,* † ut intelligantur, quando hoc quæsito colo- 111
re frivolè, & calumniosè impeditur jurisdictio Ecclesiastica, & Bullarum Apostolicarum executio, ut in specie ponderavimus, *dict. tract. de Regia protect.* 1. *par. c.* 2. *num.* 16. *&* 17. & supra *hoc c. num.* 77. *& seqq.*

Et quia lex quæ tollit defensionem, sic intelligi, & † interpretari debet, ut solummodo tol- 112
lat frivolas, inanes, & non legitimas, & juridicas,

cas, ut probant Bartol. *in l. omnes populi in penult. calumn. versic. Ultimo quaro, ff. de justitia & jure, & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam.* Alberic. de Rassar. *in 1. part. statuto. quast.* 65. Paul. de Castro *cons.* 183. *col.* 3. Hippolitus de Marsill. *cons.* 16. *num.* 1. *& cons.* 64. *n.* 5. *& in prac.* §. *ultima quast. num.* 1. *&* 32. Iasson. *in l. col.* 2. *C. de Sacrosanct. Eccl.* Carolus de Grassis *in tract. de exception.* 21. *n.* 7.

Atque etiam censetur tollere defensiones civiles,
113 non autem defensiones naturales, † Bald. *in cap. à nobis in fin. de exception.* Felinus *in c. cum dilecti, col.* 5. *eodem tit.* Marsillis *cons.* 75. *nu.* 51. *& consil.* 31. *n.* 42. *& consil.* 72. *n.* 51. *& in prac. dict.* §. *quoniam, n.* 78. Camillus *in verbo defensio, in principio,* ubi alios allegat. Grassis *dict. exception.* 21. *n.* 8. ubi *n.* 10. post Bart. *in l. facultas, C. de jure fisci*, Felinum *in c. dilecti, nu.* 7. *de exceptionib.* Cumian. *super ritu Magna Curia, cap.* 40. *num.* 42. Quòd censetur lex tollere defensiones facti, non juris; quapropter hæc defensio cum proveniat à fonte perenni, & origine juris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, ut hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & aliis pluribus dicendis inferius 2. *p. cap.* 20. *à n.* 76. *& seqq.*

SECTIO III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi oppressorum in his Ecclesiasticis causis, non fuit recepta in Hispania.

SUMMARIUM.

114 *Bulla in Cœna in his, qua attinent Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum justa causa factam in Hispania non fuit recepta.*

115 *Lex non recepta, nec moribus utentium comprobata, non ligat.*

116 *Legis non recepta transgressor non dicitur, illam non servans.*

117 *Lex sub conditione lata intelligitur, si moribus utentium approbetur, cui tacitè conditioni subjicitur, & sequentibus.*

118 *Etiam si habeat clausulam irritantem, &* 119.

120 *Dum disceptatur super constitutione Pontificali, an fuerit recepta non ligat.*

121 *Lex Canonica non ligat, ubi est verisimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore.*

122 *Contraventio, & observantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta.*

Dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit recepta, tutus est contraveniens.

123 *Lex Pontificia non recepta à majori parte populi pratextu rationabilis causa non obligat.*

Leges humana tam Civiles, quàm Canonica non recepta non ligant, nec obligant.

124 *Lex Canonica ex tempore, loco, & causa intelligitur lata, atque ex eorum diversitate temperari.*

125 *Divus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur.* *Uno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici est.*

126 *Pontifex universo praest Orbi, & singulorum Regnorum mores facile ignorat.*

127 *Unaquaque Provincia abundat in suo sensu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur.*

128 *Patria moribus multa leges non conveniunt.*

129 *Pontificis ignorantia, de moribus Regni in dubio prasumenda.*

130 *Mores singulares gentium sequi debemus.*

131 *Leges Pontificia multa non recepta in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conveniunt, cum seqq.*

132 *Ecclesia Orientalis jus Canonicum non recipit ob morum diversitatem.*

133 *Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum.*

134 *Tridentin. capitul.* 17. *sect.* 24. *in Hispania non est receptum, quia antea, & post uni plura simplicia conferuntur.*

135 *Constitutio* 9. *Julii* 3. *non est in usu in Regnis Hispania.*

136 *Constitutio Pii V. de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum.*

137 *Constitutio Gregorii de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram ordinario non est in Hispania recepta.*

138 *Bulla Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita, non fuit recepta.*

139 *Leges Pontificia non obligant, non recepta.*

140 *Motus proprius Pii IV. de professione Fidei in aliquibus religionibus, non ligat, quia non recepta.*

141 *Bulla Gregorii XIV. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta.*

142 *Regula Cancellaria circa conservatores alicubi non fuit recepta.*

143 *Bulla Cœna quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta.*

144 *Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad catera sic.*

145 *Censura pro parte Canonis recepti ligant dumtaxat, non pro parte non recepta.*

146 *Consuetudo Provincia attenditur, & observantia ad justitiam actus, sit ne licitus, aut illicitus.*

147 *Ad valorem Constitutionis census attenditur consuetudo, & observantia Provincia.*

SED quando dicta Bulla in aliquo offenderet Regaliæ, & præeminentiæ Regis, omni jure 114
† protectoris legitimi Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, ut suprà probatum est, *c.* 1. *hujus tractatus, &c.* 2. *in tractatu de Reg. protect.* immemorabili consuetudine munito, de quo amplissimè egimus *eodem tract. c.* 1. *à n.* 102. *cum multis seq.* (quò te remitto) tantorúmque doctissimorum Doctorum justificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos accuratè congessimus, hoc eodem *c. à princip.* & signanter *à num.* 54. quando in eadem Bulla ita expressè (prout hactenus vidisti) non foret permissus (justa & legitima causa existente) iste retentionis Bullarum usus: tutus judicatur Rex ob non receptam dictam Bullam in Regnis Hispania-

paniarum quantum ad illam ejus partem duntaxat, quæ posset Regiæ Regaliæ in propulsanda violentia inter suos subditos indistinctè obesse, cùm & ante ipsius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale semper hæc prærogativa, & præeminentia (visceribus regiminis & Coronæ adhærente) usus est, & post eam usque nunc absque intermissione, & interruptione aliqua utitur, & à cunctis subditis & vassallis, quomodolibet vi oppressis indistinctè postulatur, eisdémque frequenter impertitur, cum moribus, privilegiis, & indultis horum Regnorum, inconveniens in hac parte tantum fuerit judicata: quam considerationem licèt alibi fecerimus, *in tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. præludio 5. à num.* 315. noviter aliis mediis hîc erit prosequenda & altius, alitèrque consideranda.

Certi namque juris est, legem, & dispositionem Principis non receptam, nec acceptatam, nec moribus utentium comprobatam non li-
115 gare † subditos, saltem quando non fuit observata sciente & tolerante Principe, *c. in istis 4. dist.* Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt; ita moribus utentium ipsæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia causa nos tenent, quàm quod judicio populi receptæ sunt*, &c. Aristot. *lib. 2. polit. cap. 6.* dicit, quod *lex nullam vim habet, ut illi pareatur, nisi ex more.*

Legis itaque non dicuntur transgressores, non servantes leges non receptas, ex Quintiliano
116 † Mandos. ad Lapum *allegat. 36. in lit. Q.* & ex Ancharano, Jasson. Gutierr. & aliis tenet Cenedus *in collect. ad decretales, col. 84. n. 2.* & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quàm Juristæ, quos retulimus *in tract. de Regia protect. 1. p. cap. 1. prælud. 5. à n.* 321. ultra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Unde Domin. Geminian. *in §. leges, d. cap. de*
117 *istis*, subdit, *quod Princeps † videtur statuere à principio sub tali conditione; scilicet, si moribus utentium approbetur, & sic habet desuetudo saltem tacitum consensum Principis, qui legem condendo, ipsam fecit subjectam tali conditioni; ergo non servantes non dicuntur venire contra præceptum superioris.* Hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitam hanc con-
118 ditionem, † si à populo approbetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in conf. 330. à n. 16.* ubi copiosè Horatius Mand. *in additione lit. M.* Flamin. Paris. *de resignat. lib. 8. quæst. 8. num.* 154. Gonzalez *glos. 26. num. 1. & seq.* Gratianus *disceptation. forens. cap. 202. numer. 17. lib. 2.* ubi,
119 quod procedit, † etiam si lex habeat *clausulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander Ludov. *dec. 159. num. 7.* Hieronym. Gonçal. *in dict. regul. 8. de alterna glos. 66. numer. 25. cum sequentibus*, qui omnes receptissimam sententiam censent, quam sequuntur Felin. *in c. 1. num. 6. & 7. de tregua & pace, numer. 12. vers. Sed si à principio noluerunt observare novam*, &c. Covar. *lib. 2. variar. c. 16. numer. 6.* ubi dicit communem: Beneintendi *dec. 13. numer. 9.* Duennas *regula 79. amplia. 3.* Joseph Ludovic. *dec. Perusin. 98. numer. 1.* Navarrus *conf. 1. constit. à numer. 25. cum sequentibus*, Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 2.* Cochier. *de jurisdict. ordinar. in exemptos, part. 1. quæst. 5. à numer. 8.* Sayrus *in clavi Regia, lib. 3. cap. 5. numer. 13.* Manuel Rodriguez *quæst. regulari, tom. 1. quæst. 6. art. 6. & 11.* alios plurimos recenset Augustinus Barbosa *in collect. ad capitul. 1. numer. 9. de tregua & pace*, Púteus *decis. 1. lib. 1.* Paul. Æmilius Verall. *dec. 203. num. 1. & 2. part. 3.* Farinacius *dec. 415. num. 3. part. 2. novissimo*, Cardinal. Mantica *de contractibus, lib. 5. tit. 13. numer. 35.* Marta *de jurisd. casu 19. numer. 16. & 17.* ubi dicit communem, & *casu 94. numer. 71. cum seq.* Petrus Surdus *conf. 58. num. 8. lib. 1.* Mascardus *de statutis, concl. 8. num. 27. & seq.* Azeved. *in l. 3. tit. 1. l. 2. Recop. numer.* 23. ubi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vasquez *1. 2. tom. 2. disp. 156. cap. 5. num. 34. cum sequentibus*, Suarez *de legibus, lib. 3. c. 19.* ubi fatetur communem, Bonacin. *tom. 2. tit. de legibus, dis. 1. quæst. 1. punct. 3. num. 45.* Salas *de legibus, quæst. 69. tract. 14. disp. 13. sect. 1.* dicit communem; Laiman *tom. 1. tr. 6. de legibus, c. 3. num. 3. vers. Tertium si lex in provinciis, pag. 47.* Castro Palao *in suis operib. moral. tom. 1. tract. 3. dis. 1. punct. 3. n. 9. 10. & seqq.*

Sequitur Gratian. *in discept. forens. cap. 588. à numer. 13. cum seqq.* ubi ait: Quod dum disceptatur † de acceptatione Pontificalis constitu- 120
tionis, antequam per usum comprobetur, non ligat.

Et ipse Suarez *in dict. tract. de legib. l. 4. c. 16. numer. 4.* dicit legem † Canonicam inducere obli- 121
gationem præcisam, licèt sit dura & difficilis, nisi verisimile sit, legislatorem ignorasse rei præceptæ difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alia occasione; nam si probabiliter creditur hæc ignorasse, credi etiam potest, noluisse cum tanto rigore obligare.

Quia contraventio, & observantia contraria paulatim vires legum, earumque pœnas, & censuras abrogat, & enervat, etiamsi ab initio † irra- 122
tionabiliter, & cum peccato fuerit introducta, juxta doctrinam Panormitan. *in c. 1. de tregua & pace*, Sylvester *verbo. Consuetudo, quæst. 6.* Caietan. *1. 2. quæst. 97. art. 3.* Soto *lib. 1. de justitia & jure, quæst. 7. art. 2. ad 2.* Avila *de censuris 1. part. dubio 8.* & colligitur *in c. cum venerabil. de consuet. ubi glossa*, Joan. Andræas, & Panormitan. *num. 5.* Jasson. *in l. de quibus, num. 8. lit. F. de leg.* Ancharran. Hostiens. Alexand. & alii plures, quos refert & sequitur Covar. *in cap. quamvis pactum, 1. part. §. 7. numer. 12. de pact. lib. 6.* Tiraq. *de pœnis temperand. causa 42. numer. 1. & seqq.* Anton. Gabriel. *lib. 2. commun. conclus. tit. de maleficiis, concl. 8. num. 16.* Gutierrez *conf. 38. numer. 1.* Cardin. Tusch. *verbo Consuetudo, concl. 448.* doctissimus Præceptor Noster Solorzano *de jure Indiar. lib. 2. cap. 24. num. 81. &c. 14. n. 72.* conferunt quæ inferiùs dicimus hoc *cap. à num. 146. vers. Ad cognoscendum*, &c. & *à num. 143. & seq.* & cum Ugolino, Azorio, Navarro, & aliis probat latè Moneta *de conservatoribus, cap. 7. à n. 611. cum seq.*

Adeò ut dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit usu recepta, tutè possit existimare, & sequi opinionem, negantem receptam fuisse, ita ut nullatenus ligatus maneat constitutionis censurâ pro tuta opinione in utroque foro; tenent Azorius *institut. moralium, lib. 2. cap. 19. quæst. 12.* Salas *in part. 2. 21. tract. 8. disp. uni. sect. 18. numer. 169.* Castro Palao *tom. 1. disp. 3. punct. 6. numer. 4.* Emanuel de Moura *opusculo 1. de ensalmis, & incantatione, sect. 1. c. 5. n. 13.* Ant. Diana *resolut. moral. 4. part. tract. 3. resol. 14.* Rebellius *part. 2. lib. 1. de contract. in genere, q. 2. sect. 1. n. 4. §. 2.*

Et quod lex Pontificia promulgata, ubi non sit recepta † majori parte populi prætextu ratio- 123
nabilis causæ, non obliget; tenent Navar. *conf. 1.* de

de const. quaest. 5. Azor. instit. moralium, lib. 5. cap. 4. q. 4. Suarez de legibus, lib. 4. cap. 16. nu. 11. Joan. Maio. in 4. distin. 15. q. 5. Salas ubi proximè, Layman in summa Theol. mor. tom. 1. tract. 4. de legibus, cap. 2. n. 4. ubi optimè alios allegat. Hieron. Gonz. gloss. 26. à n. 21.

Et quod leges humanae tam civiles quàm Pontificiae, si non sint usu receptae, non ligent, nec obligent, probant Mastrill. de Magistrat. lib. 3. c. 3. n. 108. & tribus seq. post Fel. Socin. Paris. Cephalus, Roland. & Joseph. Ludov. Augustinus Barbos. in collect. ad c. 1. de tregua & pace, n. 9. remissivè ad Felin. Covarr. Benintendi, Didac. Perez, Duenas, Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsil. Joseph. Ludov. Navar. Flami. Vasquez Menoch. Cochier. Sayr. Gonça. Carrascum, Narbon. & Azor. idem Ant. Dian. mor. resol. tract. 18. de leg. post Conchier. Valentiam, Tannerum, Filiucium, & Mirand. Becanum, Sanctarellum, Reginald. Homobonum, & Navar. idem tenet Azeved. in l. 1. tit. 1. de las leyes, num. 8. singulariter etiam Villalobos in summa, tit. de legib. difficult. 16. plures Doctores Theologos referens.

Certum est enim, ex tempore, loco, personâ
124 & causa, regulas Canonum † subintelligi, atque ex diversitate eorum temperari, ut docuit Isidorus, relatus in cap. 1. dist. 29. in haec: *Sciendum est, quod pleraque capitula ex causa, ex persona, ex tempore consideranda sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur*, tex. in c. *regulae Sanctorum Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante necessitate, tradita sunt*, eadem dist. text. in c. 3. (qui continuatur etiam in sensu cum dict. c. regulae Sanctorum, proximè antecedenti) & sic prosequitur, in haec: *Necesse est, ut juxta diversitates locorum, & temporum & hominum, quibus scripta sunt, diversas causas, & argumenta, & origines habeant, & quomodo? Beatus Joannes in Apocalypsi sua, septem scribens Ecclesiis, in unaquaque earum specialia reprehendit, vel virtutes probat; ita & Sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias*
125 *vulneribus † medetur illatis: nec ad instar imperiti Medici uno collyrio omnium oculos vult curare*. 29. dist. qui quidem singularis est text. consonat text. in l. ideo 4. ff. quod certo loco, ibi: *Pecuniarum quoque licet videatur una, & eadem potestas ubique esse, tamen aliis locis facilius, & levioribus usuris juventur, aliis difficilius & gravioribus usuris*, nec retardat hanc regionum varietatem quod traditur in l. supervacuam, C. de temporib. in integr. restit. in illis verbis, ibi: *Ex differentiis enim locorum aliquod induci discrimen, satis nobis absurdum visum*, quae tendunt ad rem longè diversam, ut & rectè considerat Rea in decis. Granaten. disputation. 11. num. 25. & in cap. 2. dist. 4. qualitates Canonis recensentur, ubi: *Erit autem lex honesta, justa, possibilis, secundum naturam, secundum patria consuetudinem, loco, temporique conveniens.*

Quoniam cùm Summus Pontifex universali
126 † praesit Orbi, juxta jura laudata, infra hac 1. part. cap. 3. §. unico, num. 45. facillimè potest singulorum Regnorum & Provinciarum mores nescire, ac inde damna eorum ignorare, cujus intentio quidem est, illa inferre nolle juxta text. in c. 1. de constitutionibus, lib. 6.

Quippe unaquaeque provincia abundat in sensu
127 † suo, cap. jus Quiritum. 1. dist. cap. utinam distinct. 75. l. observare, ff. de officio Proconsul. & variis corporis & animi affectionibus, & inclinationibus ducitur, l. quod si nolit, §. qui mancipia, ff. de aedilit. edicto junctis aliis quae eleganter notat Aristot. politic. cap. 10. Cicero in oratione de provincia. consul. Euforus in Iconibus omnium nationum, Joannes Boemius de moribus omnium gentium, Tiraquell. in l. 7. connubialium 12. & de nobilitat. cap. 12. Mantica in glossario classi 17. cap. 32. numer. 1. Claud. Pratus Gonzal. gener. juris, lib. 3. titul. quart. cap. 3. qui inde rectè inferunt ad diversitatem & varietatem morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gonza. in regul. 8. gloss. 25. num. 4. Quod multae † 128
leges moribus patriae non conveniunt, & ideò permittitur cuilibet provinciae abundare suo sensu.

Mores namque singulares gentium sequi debemus, l. Labeo. ibi: *Morem † gentium sequi de-* 129
bemus, ff. de stat. lib. quidam, ibi: *A majoribus nostris observatur*, ff. de jure codicill. cap. cum venissent de institut. quorum quidem ignorantia in Pontifice in dubio praesumenda, prout ipse profitetur in cap. bona el 2. §. intelleximus, ibi: *Quia verò non † plenam de personis illius Regni notitiam* 130
habebamus, ideòque non poteramus salva conscientia eidem Ecclesiae in alia persona, quam de Regno Ungariae originem duxerit, congruè providere, nec vellemus ei praeficere alienum, &c. de postulatione Praelatorum.

Hinc fit, ut multae constitutiones, & leges 131
Pontificales, † ac motus proprii non obligent, quia non sint receptae in aliquibus Regnis, & Provinciis, quia earum moribus non convenire compertum est, prout patebit inferiùs ex Doctoribus citatis, num. 59. vers. Ad quod quidem varia.

Hinc † Ecclesia Orientalis jus Canonicum, 132
& ejus Canones non recepit, ut ex aliis probat Carolus de Grassis de effectibus Clericatus, in praefation. n. 427.

Hinc etiam Concilium Trident. in aliquibus
† Regnis & Provinciis non obligat, quia rece- 133
ptum non fuit, Navar. in consil. 1. de constit. quaest. 7. & 8. docet Salas de legibus, disp. 13. section. 3. in fine, Layman. in summa Theol. moral. tract. 4. de legibus cap. 3. num. 4. ad fin. plures refert Cenedus Canonicar. qu. cap. 21. per totum, ubi multa.

Hinc Concil. Trident. sect. 24. cap. 17. in Hispania non † fuisse receptum, eò quod post il- 134
lius promulgationem, sicut antea uni plura beneficia simplicia conferuntur, & pacificè retinentur, probat Nicol. Garcia de beneficiis, part. 11. cap. 5. §. 3. num. 23. Imò & alia decreta ejusdem Concilii Trident. in Hispania recepta non fuere, nec usu admissa absque reatu, nec obstare quod in Regnis Hispaniae fuit generaliter admissum. & receptum, de quo supra hoc cap. à num. 43. & sursum ex eodem Garcia.

Et quod constitutio 9. Julii 3. non sit in usu in Hispaniae Regnis, † & in provincia Mediolanensi, testa- 135
tur post alios Nicol. Garcia de beneficiis, 2. part. c. 1. à n. 11. cum seq. Sicuti etiam Paulina constitutio, prohibens alienationem rerum Ecclesiae, & novam imponens formam alienationi, ultra jus commune non observatur in Regno Scotiae, quia non fuit recepta, juxta Rotam ut per Crescentium, dec. 3. n. 4. de jurejurand. aliàs dec. 150. fol. 63.

Et similiter constitutionem Pii praeter eos casus, in quibus † Ordinarii possunt admittere resignationes, in 136
Hispania non fuisse receptam, sed ab ea ad Sedē Apostolicam supplicatū, probat Garcia 11. part. c. 3. §. 3. à n. 270. & seq. Saltem quoad illam partem constitutionis ejusdem,

ejusdem, de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis, affinibus, aut familiaribus Episcoporum.

Constitutionem etiam *Gregorii* XIII. disponen-
137 tem resignationis, † & permutationis, factæ coram Ordinario faciendam publicationem præcisè, non esse per usum receptam in Hispania, firmat ipse Garcia *part.* 11. §. 4. *n.* 332.

Item constitutionem *Sixti V.* de habitu & censura disponentem cum pœna privationis ipso jure beneficii, hoc respectu, & parte non esse usu receptam in Hispania, probat Garcia *ipse*, *p.* 7. *cap.* 1. *n.* 24.

138 Hinc *Bullam Clementis VIII.* de largitione † munerum prohibita religiosis sub pœnis, non fuisse receptam, sed idcirco non ligare, probant Stephanus Gratian. *disceptat. cap.* 102. *num.* 17. *tom.* 2. Patr. Megala *part.* 2. *l.* 2. *cap.* 17. *q.* 7. *num.* 65. Joannes Valerus *verb. Munera*, *n.* 106. Homobonus *de casib. reservat. part.* 4. & Victorellus *in notis*, *ad Manualem Navarri*, *cap.* 18. *n.* 105. Homobonus *de bonis*, *in suo exam. Ecclesiast. part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 30. *quæst.* 123. Megala *consil.* 33. *num.* 17. Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 6. *quæst.* 3. *dubio num.* 107. Scortia *in const. Pontific. epist.* 159. *theorema* 399. *in fin.* Peirinus *de Religion. sub tit.*
139 1. *cap.* 2. *qu.* 2. §. 6. ex communi sententia, † leges Pontificias non obligare, nisi recipiantur à subditis, de qua testatur Becanus *in summa Theolog.* 1. *tomo. part.* 2. *tract.* 3. *c.* 6. *q.* 8. *n.* 3. Azor. 1. *part. l.* 5. *c.* 4. *q.* 1. Diana *resol. moral. tom.* 1. *tract.* 6. *resol.* 1. *per totam.*

Hinc *motus proprius Pii IV.* quoad fidei pro-
140 fessionem † obligans Prælatos Regulares, cùm in usu non fuerit receptus in aliquibus Religionibus, istas non ligare probat Tamburin. *in tractat. de jure Abbatum*, *tom.* 2. *disp.* 8. *q.* 3. *num.* 3. Hieronym. Sorbo. *annotat. ad compendium privileg. tract. professio fidei*, *nu.* 3. Sigismundus Bonac. *in tractat. de elect. part.* 1. *cap.* 8. *dubio* 50. *c.* 7. Villalobos *in summa*, *tom.* 2. *tract.* 1. *difficul.* 6. *n.* 3. Thomas Sanchez *in summa tomo* 1. *l.* 2. *c.* 5. *n.* 3. Pater Diana *resol. moral. tract.* 2. *de dubiis regul. resol.* 78.

Pariformiter *Bulla Gregorii XIV.* super immu-
141 nitate Ecclesiarum † disponens, in Hispania non servatur, quia usu recepta non fuit, ut testantur Fagundez *de præcepto Eccles. tract.* 2. *l.* 4. *cap.* 4. *num.* 46. & ex Portel. Villadiego, Gambacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *resol. moral.* 1. *part. tract. de immun. Ecclesiast. resol.* 5. *per totam* & iterum *in resol.* 39. *in fin.*

Item quoque *Regula Cancel. Clement. VIII.* cir-
142 ca conservatores † aliqua disponens, in aliquibus partibus non fuit recepta, nec observatur, ut testatur Moneta *de conservat. c.* 5. *num.* 151. *&* 152. ubi comprobat, & vide *à num.* 144. ubi ad litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cùm his Regnis Hispaniæ dicta Bulla Cœ-
143 næ, quatenus tangeret † præeminentiam, & Regaliam Regis Nostri consistentem in protectione vi oppressorum, non fuerit unquam recepta, sciente & tolerante Sede Apostolica, non debet obligare quoad ipsa ejusdem capitula, licèt quoad cætera omnia sic; quoniam quando lex habet plura capitula distincta super diversis rebus, & quod
144 ad unum, † vel alterum capitulum non fuit recepta, quoad ista non ligat, quoad cætera autem omnino. Ita post Valentiam, & Navarrum, tradit Salas *de legibus*, *disp.* 17. *sect.* 1. *nu.* 7. *vers. Tertiò adverto*, *pag.* 292. Quia limitata causa limitatum producit effectum, jura vulgaria, ad quam doctrinam alias similes & singulares applicare poterit, de quibus infrà 2. *p. cap.* 31. *à n.* 101. *cum seqq.*

Et in specie probant Ugolinus *de censuris tabula* 1. *c.* 12. §. 10. post Felin. *c. inter alios*, §. 1. *num.* 5. *de constitut.* † & latè tradit Azorius *instit. moral.* 145
1. *part. lib.* 5. *cap.* 18. quod latè etiam Joan. Petrus de moneta *in tract. de conservat. c.* 7. *à n.* 611. *cum seq.* ubi quod pro ea tantum parte censuræ Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro parte autem non recepta non ligant, post Ugolinum, Azor. Navarr. & alios.

Ad cognoscendum etenim, & judicandum, an aliquis actus † sit licitus, vel illicitus; consuetudo, 146
& observantia, quæ viget in aliqua provincia attenditur, ut licitus habeatur apud omnes, probant Bart. *in l. quis sit fugitivus*, §. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edicto*, *& ibi glossa*, Oldradus *consil.* 197. *numero* 7. Joannes de Amicis *cons.* 154. *numero* 18. ubi per consuetudinem contractus, qui ex se esset illicitus, fit licitus & validus, Tiraquel. *de retrac. convent. ad fi. tit. n.* 131. Decianus, & plurimi alii Doctores, quos pro hac opinione allegat Cencius *de censibus*, *part.* 1. *c.* 1. *q.* 4. *n.* 4. *cum pluribus seq.* Rota *decis.* 124. *num.* 12. apud ipsum Cencium, Robertus *ad pragmaticam* 5. *de censibus*, *n.* 118. *& seq.* Bonacina *tom.* 2. *tit. de legibus*, *disp.* 1. *q.* 1. *punct. ult.* §. 3. *vers. Præterea si dubium sit*, *pag.* 71. Farinac. *in praxi*, *tomo* 3. *q.* 91. *num.* 5. Portoles ad Molinam *tomo* 4. *verb. Usura*, *num.* 12. Thesaurus *l.* 1. *q. forens. q.* 32. *num.* 5. ubi quod ad valorem † constitutionis census attendatur Regio- 147
nis consuetudo, Laiman *tit. de contractibus*, *sect.* 5. *tract.* 5. *c.* 18. *de censibus*, *num.* 10. *& seq. & ad finem*, ibi: *Denique plures audivi, qui adeò contractum illum Germanicum in his Regionibus invaluisse, testantur, ut sine maxima negotiatione, & commerciorum jactura tolli non posse videatur; ergo non est causa cur contractum iniquitatis damnemus, &c.*

Quæ doctrinæ conducibiles rectè sunt, etiam ad articulum supplicationis immediatè tractandum, quo plurimæ aliæ similes congregantur. Ex quibus omnibus securè affirmandum erit, quod Bulla Cœnæ Domini (casu quo intenderet in aliquo detrahere Regaliæ recursus ad Regem Catholicum) non ligat in his Hispaniarum Regnis, cùm recepta non fuerit in iis, quæ detrahere potest legitimo recursui, ex eo quod gentium & provinciarum harum moribus nec congruit, nec conveniens est.

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & præjudicium Regis, cautè stat humiliter supplicatum.

SUMMARIUM.

148 *A lege lata non appellatur.*
149 *Nisi allata in prajudicium certarum personarum.*
150 *A lege etiam Pontificia supplicari licet ex justa causa; quando moribus alicujus Provinciæ non convenit.*
151 *Legem universaliter latam, facilè accidit non convenire moribus gentium omnium.*
Ecclesia complectitur varia Regna habentia varios ritus, & modos vivendi.
152 *Supplicari potest à lege Pontificia per Regnum illud, cujus moribus non convenit, & seqq.*

Sci-

153 *Scientia universalis Pontificis non potest extendi ad particularia Regnorum.*

154 *Leges Canonicæ non receptæ non ligant.*

155 *Supplicatio à lege Pontificia suspendit interim ejus effectum, & sequentibus.*

157 *Fas est populi communi consensu suspendere legis effectum, animo supplicandi Principem.*

158 *Dum disceptatur de receptione legis, nemo sua possessione privatur.*

159 *A Motu proprio Pii V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis.*

160 *Motus proprius Pii V. de censibus in Neapoli non fuit receptus, nec in Sicilia.*

161 *A Brevi Pii V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessiones audiendas, ob scandalum inde ortum in Ecclesia supplicavit Philippus II.*

Quod ob id Gregorius XIII. postea reformavit, ibid.

162 *A Bulla Cœnæ in Capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppressorum magis ex reverentia Rex supplicavit.*

163 *Supplicatio à Bulla Cœnæ suspendit ejus effectum, ita ut licitè Rex recursu utatur.*

164 *Decretalis non conveniens juri communiter observato in Provincia non admittitur in litibus, sed ad Pontificem rescribendum.*

Cap. Pastoralis de fide instrum. ponderatur, & interpretatur, ibi.

165 *A Bulla Cœnæ pro majori cautela, & Regis Regaliæ securitate humiliter fuit supplicatum.*

166 *Titulos plures cumulare, sive certus, sive incertus de jure suo ad majorem ejus corroborationem, & cantelam nemo prohibetur.*

167 *Renuntiare juri suo non videtur impetrans illud iterum ex privilegio.*

168 *Jus commune, & privilegium concurrentia ad idem non confunduntur, sed utroque potest quis uti.*

169 *Per privilegium incompatibile cum jure aliàs alicui competente, isti renuntiatum censetur.*

170 *Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad majorem corroborationem sui juris non prohibetur.*

171 *Ex titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest, non agere.*

Et quando debet eligere unum ex titulis incompatibilibus.

148 QUamvis à lege lata per Summum Pontificem, aut Principem † Supremum non detur appellatio, ex Bart. *in l. fi. sub numero 3. de appellat. recipiend.* latiùs Scacia *in tractatu de appellation. quæst. 17. limitat.* 20. Id tamen limitatur, si fuerit condita in præjudicium certarum personarum, ut puta contra unum quaternum civitatis, vel †
149 † contra homines alicujus civitatis, Rota *decis. 50. num. 6. cum seqq. part. 2. diversorum*, plura per Cancerium *variar. resolut. tomo 2. c. 3. tit. de privileg. à n. 92. cum seqq.* & alibi passim.

Ab ea tamen supplicare licitum est ex justa
150 causa, quando † moribus alicujus Provinciæ inconveniens fit, tradunt Castro *de lege pœnali, lib. 1. c. 1. fol. 8. sub lit. B.* ubi loquitur de lege per Principem temporalem lata, & idem de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez *quæst. regul. tomo 1. q. 6. art. 7.* Suarez *de leg. lib. 4. c. 16. num. 6* Salon. *de censuris, tom. 2. art. 3. disp. 4. concl. fi.* Salas qui latè prosequitur, *de legibus, tract. 14. disp. 13. sect. 4.* Anguiano *de legibus, controverf. 5. num. 2. & per totam*, & plures alii citandi.

Nam ut inquit Suarez *dict. c. 16. nu. 17.* eo ipso, quod lex universaliter fertur, facilè † accide- 151
re potest, ne congruat moribus, aut dispositionibus gentium omnium, pro quibus fertur, quod maximè contingere posse ait, in legibus Canonicis, & Pontificiis, quæ pro universali Ecclesia feruntur: Ecclesia quippe complectitur varia Regna, & Provincias habentes varios ritus, & modos vivendi; unde licèt talis lex, regulariter loquendo, non sit disconveniens, vel nimis dura pro universali Ecclesia. Idcirco licet respectu † totius non 152
habeat locum supplicatio: nihilominus uni, vel alteri Regno aut Provinciæ potest esse nimis dissentiens à moribus ejusdem, contra consuetudines illius, quas non solent Pontifices velle mutare, nisi id exprimant, sed potius conservare, juxta *c. certificari de sepulturis.* In tali ergo casu ratio postulat (inquit ipse Suarez) videlicet, supplicare Pontificem, quia scientia ejus universalis non potest semper † extendi ad hæc particularia; jux- 153
ta text. *in c. bonæ el 2. §. intelligimus, de postulation. prælat.* & hoc ipsum est à Pontificibus cautum *in c. 1. de const. lib. 6.* ex quo videtur colligi absque alia supplicatione à lege Pontificia, ipsam ex vi illius constitutionis & juris ipso facto non obligare in simili casu, nihilominus tamen quia potest contingere, ut casus non sit ita clarus & certus, quin sit conveniens nova declaratio Pontificis, ergo tali casu [infert Suarez] licita erit supplicatio, atque juri consentanea.

Et cum Granado *in part. 2. contract. tract. part. 1. disp. 7. num. 6.* Malder. *in part. 2. quæst. 90. articul 3. dubio 2. folio 341. colum. 2.* Salas, Suarez, & aliis pro veriore resolvit Antonius Diana *in resolut. moral. tomo 1. tract. 10. de legibus, resol. 6.* & Villalobos *in summa, tomo 1. tractat. 2. dubio 16. num. 6.* ubi sic ait: *Las leyes Canonicas, sino † se* 154
reciben, no obligan, de la qual conclusion se sigue: que si se supplicasse de las leyes del Pontifice, tambien se suspenderia su efeto, como dize Felino, y otros, y consta de la costumbre que ay en muchas Provincias de la Iglesia, que suplican al Pontifice, y el passa por ello, &c. Cujus ratio est, quia talis præsumitur rationabilis voluntas legislatoris; nam posita aliqua justa causa, consonum videtur, ut subditi habeant aditum ad legislatorem pro revocanda lege, & interim non obligentur illam † servare, donec 155
legislator mentem suam explicaverit, quam reddunt Diana, & ceteri Doctores relati.

Omnes insuper supra dicti citati Doctores (uno dempto Manuale Rodriguez) † tenent, quod si 156
ex causa justa & rationabili supplicatum fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel à constitutione Pontificia; potest licitè suspendi ejus executio, Suarez *ubi sup. l b. 4. c. 16. num. 8.* Bannez, & Salon, quos sequitur Salas *dict. sect. 4. nu. 21. & sect. 1. sub num. 2.* dicens: *Fas esse communi consensu † populi, vel Principis inferioribus suspendere* 157
aliquantulum executionem legis, animo supplicandi ad superiorem legislatorem, & dum expectatur responsum legislatoris, non peccabunt, qui legem non observaverint, &c. hæc Salas. Idem etiam tenet Anguianus *de legibus, contr. 5. numero 8. & numero 9.* Rota *dec. 50. part. 2. diversor.* Ubi 158
quod dum † controvertitur, an lex sit exequenda, non debet quis sua possessione privari prætextu legis vel statuti.

Cui doctrinæ consonat quod determinavit Rota, ut per Ludovisium *dec. 289. per totam*, ubi

ubi benè per Oliverum Beltrami. *in adnotat.* per Nicol. Garciam, Surdum & alios. Quod virtute privilegii, vel tituli habentis statum implicitum; an sit validum, vel nullum, puta quia factum dicatur à Pontifice schismatico, interim ante declarationem prodest possidenti.

Ad quod quidem varia exempla præ manibus
159 habemus. † Etenim *Motus proprius Pii V.* circa sensus constitutionem disponens, in Hispania receptus non fuit, & ab ea constitutione Regio nomine humiliter fuisse supplicatum, cavetur *in l. 10. tit. 15. lib. 5. Recop.* interimque ejus effectus est suspensus; nec ad determinationem causarum admittitur, ut in terminis probant Bernardus Diaz, *in pract. Canonic. c.* 88. Gutierrez *lib. 2. pract. quæst. civil. quæ* 117. *in fin.* sentit Lasarte *in tract. de decima vendit. c.* 10 *numero* 2. *& numero* 20. *in fin.* Manuel Rodriguez *in explicat. ejusdem motus prop. Pii V. in princ.* latè Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 1. *quæst.* 4. *à num.* 28. *&* 29. Salas *de legibus. disp.* 13. *sect.* 4. *numero* 21. *vers. Consentit* Bannez *pag. mihi* 297. Salon, *de justitia, tom.* 2. *tract. de casibus, art.* 3. *controv.* 4. *vers. Secundò affirmant, col.* 1277. Ledesma *in summa*, 2. *part. tract.* 8. *c.* 34. *vers. A esta duda se responde, pag.* 460. & uterque Rodriguez locis citatis trahunt ad litteram petitionem Regni, cui respondit Rex *A esto vos respondemos, que el proprio motu que dezis, no esta recibido, antes se ha suplicando del por el Fiscal de nuestro Consejo, adonde se ha hecho justicia en los casos que se han ofrecico*, &c.

Pariter nec in Neapoli iste motus proprius fuit
160 † receptus, ut testantur Molfes. *in summa, tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 6. *num.* 82. Gaito *de credit. cap.* 2. *part.* 7. *num.* 2210. nec in Sicilia receptus fuit, ut per Mastrill. *dec.* 262. *n.* 2. *p.* 3.

Pariformiter *Constitutionem Pii* V. præscribentem casus, in quibus Ordinarii possunt admittere resignationes, ob supplicationem interpositam ad Sedem Apostolicam in Hispania non fuisse receptam, testatur Nicol. Garcia *de beneficiis* 11. *p. c.* 3. §. 3. *à n.* 270. *& seqq.*

Hinc cùm publicaretur brevis *Pii V.* ut Epis-
161 copus † successor potuisset iterum denuò examinare Religiosos semel examinatos & approbatos ad confessiones audiendas à suo prædecessore, *Philippus II. Hispaniarum Rex* ab eo supplicavit ad eandem sedem Apostolicam, ob tumultus & scandala inde orta, & timenda, & ob gravia inconvenientia: *Greg. XIII. Pontifex maximus*, illud postea reformavit melius informatus, *anno* 1572. quæ reformatio reperitur in *Bullario, tom.* 1. *pag.* 1208. *& seq.* Alia quam plurima exempla conjecimus superiùs hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in Cœna, *sect.* 3. *à numero* 114. *cum multis seq.* per totam sectionem.

Similiter igitur quamvis à capitibus ejusdem *Bullæ Cœnæ*, quatenus sub generalitate & involucro ver-
162 borum tangerent † recursum ad Regem, & retentionem Bullarum debito modo factam, non erat necessaria supplicatio, quia ut vidisti superiùs *à n.* 54. *cum multis seq. & sectione* 1. *à n.* 82. *per totam*, nihil detrahunt Regaliæ, & præeminentiæ Regis nostri: nihilominus ad omnimodam securitatem, & majorem cautelam, neque ex eorum capitulorum generalitate ignari forsan diversimodè sentiant; vel dubitandi aliquod vestigium subsit, aut scrupulus, ideo pro parte suæ Majestatis supplicatum fuisse ab eisdem, testantur Morla *in emporio juris*, 1. *part. tit.* 4. *q.* 14. *nu.* 8. *in fin.* Cenedus *in q. canon. q.* 45. *n.* 36. subdentes hujusmodi supplicationem de jure Canonico operari effectum suspensivum, eaque interposita rectè posse recursu & protectione † uti, præsertim, cum 163
timeatur scandalum, vel aliud grave inconveniens in tota Hispania, si hæc antiqua immemorialis consuetudo hactenus usitata, hocque tam salubre refugium à miseris oppressis moréque gentium mirè inventum, & introductum suspenderetur, quod ex hactenus juridicis assertionibus fortius comprobatum remanet per totam hanc *sectionem* 4. ulterius ex juribus in cap. sequent. citandis in versic. *Hanc istamque ob causam*, &c. *à n.* 13. Ad quod est text. expressus *in cap. pastoralis* 8. *de fide instrumentorum*, in hæc: *Pastoralis*, &c. *Et infra*, † 164
authoritate præsentium duximus statuendum; ut cum decretalis aliqua, de qua judex meritò dubitet, allegatur, si eadem juri communi sit consona, secundum eam non metuat judicare, cum non tam ipsius, quàm juris communis authoritate procedere videatur; verum si juri communi sit dissona, secundum ipsam non judicet, sed superiorem consulat super ea; hactenus Pontifex, qui supersedendi in executione decretalis, ubi justa causa aderit, tribuit facultatem.

Itaque ut dictum est, pro majori reverentia Sedis Apostolicæ, nec non majori cautela, & se- 165
curitate Regis Regaliæ, ut in totum secura semper remaneat, & tuta; ab eadem Bulla (quatenus forsan generaliter, & confusè, licèt non in particulari obesse posset Regio recursui huic) supplicatum stat pro parte suæ Majestatis, ad majorem sui juris securitatem, & corroborationem, argum. *l. inutiliter, ff. de leg.* abundans quippe cautela non solet esse nociva, *l. non solent.* 94. *ff. de reg. juris*, *l. testamentum* 17. cum vulgaribus, *C. de testam.* prout vulgare esse proverbium inter Iurisperitos, dicit D. Augustinus *lib.* 4. *de civitate Dei, c.* 27.

Cùm nemo prohibeatur plura jura & titulos cumulare, tam ad sui juris confirmationem, † cùm de 166
eo certus est, quàm ad majorem cautelam, quando de eo dubitat, *l.* 4. *ff. ad legem Falcidiam*, *c. Sacrorum* 12. *q.* 2. *c. post electionem*, *de concess. prabenda*, cum aliis quæ plenè congerit Felinus *in c. innostra, n.* 2. *de rescriptis*, Ludov. Roman. *cons.* 350. *n.* 13. Paul. Castrens. *in l. quidam*, §. *sed cum veteres, n.* 2. *C. de necessar. servo. hæred. instit.* Zazius *in l.* 3. §. *ex pluribus, n.* 34. *ff. de adquirend. possessione.* Ofredus *cons.* 1. *n.* 56. Cavalinus *milleloquio* 773. Cervantes *in l. Tauri, n.* 66. 72. Menochius *lib.* 4. *per totum*, Molina *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 11. *in fin. & n.* 14. *& c.* 7. *n.* 70.

Hinc provenit verior illa resolutio, quod quando quis impetrat per privilegium illud † idem, quod 167
sibi de jure communi competebat, non dicitur juri suo renuntiare, quando non adest incompatibilitas, repugnantia, seu contrarietas cum jure suo, quod quidem nec diminutionem aliquam, aut confusionem patitur, nec renuntiationem inducit, sed potius unum jus alterum confirmat, ac juvat, & electivum manet, aut etiam simultaneum, si (ut diximus) se invicem non impediant, *c. post electionem, de concessione prabend.* ubi Abb. *num.* 4. *& in cap. veniens, num.* 18. *& in cap. auditis de prascript. cap. cum persona*, §. *cum si tales*, *de privileg. lib.* 6. *c. cum dilectus*, *de consuet.* & est optimus text. *in l. forma*, §. *fin. ff. de censibus*, ibi: *Si quis veniam petierit, ut sibi censum emendare permittatur, deinde post hoc impetratum cognoverit, se non debuisse hoc petere, quia res emendationem non desiderabat, nullum præjudicium: ex*

eo,

eo, quod petit, ut censum emendaret, fore, sæpissimè rescriptum est; ubi *glossa verbo*, *Rescriptum*, alios concordantes allegat. *l. fin. C. de repudian. hæreditat.* per quam solam, sic post Bald. Alexandrum, & alios quos refert, docet Molina *de primogen. lib. 2. capit. 10. num. 95.* ibi: *Nam quoties concurrunt quoad aliquid jus commune,* † *& privilegium, non confunduntur, sed potest quis quoad id uti jure communi, & etiam privilegio*, optimè prosequitur diligentissimus Præceptor noster laude omni dignissimus Solorzano *de jure Indiar. lib. 3. cap 1. à numero 56. & seq.* ultra quos idem probat Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, numero 97. & 98.* & Joannes Andræas Monach. & Dominic. *in dict. cap. cum persona*, Cravetta *cons. 16. num. 6.* Decianus *cons. 13. num. 1. col. 2.* pulchrè etiam Decius *cons. 271. n. 19.* Rodericus Suarez *cons. 10. n. 65.* Roman. *cons. 350. n. 14.* Mandos. *in addit. ad ipsum Roman. cons. 433. lit. E* latissimè pro utraque parte disputans, & resolvit Cancer. *variarum resolut. tom 2. part. 3. c. 3. à num. 81. cum multis seq.*

168

At secus erit, quando inter jus jam competens, 169 & † impetratum per privilegium adest incompatibilitas, & contrarietas, quia tunc sic impetrans videtur juri suo renuntiare, argum. *cap. veniens, de præscript. l. si mulier. 8. fin. ff. de eo quod metus causa, l. sicut, ubi gloss. verbo. Mutanda, ff. de servitut. l. de pupillo, §. meminisse, ff. de novi oper. nun.* quæ jura sic loqui & intelligenda esse sub præfata distinctione, probant supra citati Doctores, & plura fundamenta, doctrinas, & jura, pro hoc distinctionis membro videre poteris apud Cancer. ubi proximè per *plures numeros.*

Ex qua doctrina infertur, quod titulorum mul- 170 tiplicatio etiam † in beneficialibus ad majorem cautelam, & majorem juris sui corroborationem non prohibetur, ut per *dict. cap. post cessionem de concess. præbend.* sæpe tenuit Rota ut per Cassiod. *dec. 291. numero 5. super regul. & dec. 3. de caussa possessione & propriet.* Verall. *dec. 280. lib. 1. in manuscriptis*, Rota ut per Nicol. Garcia *de Benefic. 5. part. cap. 1. sub num. 591. ad fin. dec. adductæ, & 6. part. cap. 4. sub numero 39. in decision.* ibi. post medium, & in una *Virduen. Canonicatus 6. Martii 1595.* de qua per eundem Garciam *5. part. c. 3. numero 43.* tenet Gonzal. *de altern. glos. 52. numero 54.* Rota ut per Coccinum *dec. 317. numero 4. & in dec. 47. numero 20.* quæ decisiones videntur insinuare, esse speciale in beneficialibus, admitti titulorum etiam incompatibilium multiplicationem, ut *in dict. dec. 47. numero 20.* ibi: *Postremò, quod dicebatur jus Francisci Alphonsi esse incompatibile cum jure quod Joannes habebat ex resignatione Retri, non fuit habitum in consideratione cùm in beneficialibus admittatur multiplicatio titulorum*, &c.

Sed tu declara verum esse multiplicationem 171 hanc in beneficialibus admitti, ita tamen, ut † ubi datur incompatibilitas titulorum defendi possit ex utiliori, non verè agere, vide Solorzan. *de jure Indiarum, lib. 3. c. 1. à n. 65. & 66.* & sursum. Quia tunc cogitur actor unum ex titulis incompatibilibus eligere; & ita intelligi debent dictæ Rotæ decisiones, & conducit Rota *dec. 570. à num. 2.* ut per Farin. *in posthum. tom. 1. fol. 520.* Qua dicitur, quod quando in electo concurrunt plures tituli habentes contrarietatem, unum eligere tenetur, ut intelligatur quando electus, & beneficiatus vult agere duplici titulo incompatibili & contrario, nam tunc opinor indubiè, audiendum non esse, sed unum quem maluerit eligere cogatur, adversario desiderante, per communem Doctorum resolutionem, & distinctionem, quam etiam in terminis sequitur Augustinus Barbosa *in tr. de jure Eccles. lib. 3. c. 13. à n. 212.* videndus.

SECTIO V.

Tolerantia S. Apostolicæ, quàm sit efficax ad justitiam recursus pro retentione litterarum, semoto etiam proprio jure, & Regalia Regis. Ubi motiva aliquot neotericorũ contraria examinantur, & apertè diluuntur.

SUMMARIA.

172 *Recursus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi jure proprio, & est Regalia ipsius, quæ in Bulla Cœna non prohibetur, & ideò nec tolerantia Papæ eget.*

173 *Tolerantia Pontificum legitimum præstaret titulum ad justitiam recursus retentionis, quando in Bulla Cœna comprehenderetur.*

174 *Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, per tolerantiam longissimam Pontificum sustinentur & justificantur.*

175 *Per Bulla Cœna publicationem tolli consensum omnem Pontificis in aliquibus casibus, verum non esse probat Diana.*

176 *Qui cum aliis loquitur in consuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam non fuit inventus recursus pro tollenda violentia, sed in ejus favorem.*

177 *Retentionem litterarum in Hispania justificat tolerantia Pontificum, eò quod in evidentem spiritualis regiminis utilitatem vergit.*

178 *Doctores aliqui Theologi volentes enervare robur tolerantiæ in recursu ad Regem recensentur, & examinantur, & seqq.*

179 *Per Bulla Cœna quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tolerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint.*

180 *Tolerantiam Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad justitiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint.*

181 *Tolerantiam Papæ non esse approbativam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, sed ut scandalum vitetur, qui dixerint.*

182 *Tolerantiam Pontificum inducere consensum approbativum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, plurimi Doctores tenent.*

183 *Tolerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, uti falsò supponunt aliquos Theologi, & 184.*

185 *Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœna, per quamlibet ejus publicationem non inficiatur.*

186 *Recursus pro tollenda violentia, etsi comprehenderetur in Bulla Cœna, stante tolerantia per tot sæcula ejus publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præservatus.*

Ge-

187 *Generalis provisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem providentiam.*
188 *Tolerantia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus.*
189 *Tolerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia provenit ex animo approbandi, ex natura negotii conformis juri naturali, & divino, & pro utilitate publica.*
190 *Tolerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, utilem esse & necessarium recto utriusque Reipublicæ regimini.*
191 *Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempe Martini V.*
192 *Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad invicem missis.*
193 *Quas concordata vocavit Diana.*
194 *Epistola Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari.*
195 *Animus Pontificum approbans recursus ex eo colligitur, quod aliqua verba rigidiora illum respicientia, noviter fuere sublata a Bulla Cœnæ Domini.*
196 *Regalia recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt privilegium.*
197 *Privilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt revocata per Bullam juxta magis receptam sententiam.*
198 *Privilegia Regum obtenta à Sede Apost. ob remunerationem circa jura spiritualia Summus Pontifex debet revocare.*
199 *Pontifices multum deferunt Regaliis, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto à Sede Apostol.*
200 *Animus approbans recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, quæ expresse permittitur.*
201 *Supplicatio ad Papam humilitatis & reverentiæ indicativa ostentat potentiam supremæ Majestatis S. A. quam hac Regalia privare velle non est verisimile.*
202 *Recursum pro retentionem litterarum nunquam impugnavit Rota. n.* 203.
204 *Tolerantia Pontificum approbativa recursus multis justissimis utilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, ut putarunt Theologi aliqui.*
205 *Animus alicujus directè probari nequit, sed ex verbis ejus, aut actibus externis.*
206 *Tolerantia recursus tametsi provenerit ex vitando scandalo, non ideò tolerantiæ effectus enervantur, & sequentibus.*
207 *Multa per patientiam tolerantur, quæ si in judicium deducerentur, non toleraretur, quomodo intelligatur, & sequentibus.*
Tolerantia Papæ post impletam præscriptionem integrum jus, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integre consequitur, ibidem.
208 *Tolerantia Papæ, pro evitando scandalo in juribus pertinentibus ad Sedem Apost. post completam præscriptionem præstat integrum jus tolerato, non antea.*
Cap. nihil de præscriptionibus &c. nisi esset de prebendis, ad id interpretatur, & verus intellectus adducitur, ibidem.
209 *Tolerantia Papæ ob scandalum vitandum majorem præstat causam ad dispensandũ, & magis Papam arctat*
210 *Propter pacem firmandam, & habendam, ut cesset scandalum, facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis.*
211 *Tolerantia Papæ, non præstat apparitionem, nec dispensationem statuti contra jus divinum.*
212 *Tolerantia Papæ in iis, quæ non sunt contraria juri divino, approbationis & dispensationis vim habet.*
213 *Tolerantia Principis in iis quæ non dependent à sua potestate nihil operatur.*
214 *Theologi negantes effectus tolerantiæ Pontificum in recursibus falsò autumant, recursus esse contra jus divinum.*
215 *Recursus pro tollenda violentia sunt conformes juri naturali, & divino, & in favorem libertatis Ecclesiasticæ.*
216 *Recursus pro tollenda violentia uti rem tam gravem non tolerarent tandiu Pontifices, si utiles non judicarent utrique Reipublicæ.*
217 *Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices judicarent juri naturali aut divino, necnon libertati Ecclesiasticæ obviare, viriliter resisterent, & non tolerarent.*
218 *Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis.*
219 *Pontifices tolerant recursus ad Regem pro tollenda violentia agnoscentes ita utile & necessarium esse utriusque Reipublicæ bono regimini.*
220 *Tolerantia Pontificum multum operaretur ad recursus justitiam, quando ea egeret Rex, cui hæc regalia competit jure proprio, & ex debito Regalis officii.*

QUANDO recursus ad Regem pro tollenda violentia orta ex executione litterarum Apostolicar. in perniciem Reipublicæ obtentarum, non foret proprium jus, & Regalia ipsius. Et † consequenter quando ex Bulla Cœnæ Domini damnatus fuisset Recursus hic ad Principes temporales, pro tollenda violentia (prout per eam minimè damnatum fuisse, nec illius generalitate comprehensum, imò specialiter permissum esse pro suspensione executionis litterarum Apostolicarũ, justa & legitima existente causa publicum detrimentum tangente, interim quod supplicatione præmissa recurritur ad Sanctissimum longè absentem, satis abundè ostensum est capitibus antecedentibus, & signanter in hoc 2. à principio. Atque magis in specie circa Bullam Cœnæ Domini, *à numero* 54. *ad numero* 172. 172

Adhuc tamen tolerantiam tot Pontificum per † longissimum & immemorabile tempus consensum, dispensationem atque per consequens, justum & legitimum titulum præbuisse Regi nostro, ut eo licitè uti possit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac semper servata reverentia Sanctæ Sedi Apostolicæ, post multorum piorum Doctorum utriusque professionis ostendimus, & accuratè probavimus *in commentariis de protect. Regia* 1. *p. c.* 1. *à numero* 139. usque *ad numero* 252. quo in loco copiosè hunc articulum examinavimus, & impenetrabilibus, atque indissolubilibus fundamentis roboravimus. 173

Et ultra Doctores ibidem laudatos hanc eandem verissimam sequuntur Lessius *de justitia & jure, lib.* 2. *c.* 33. *dubio* 5. *numero* 19. Turrianus *in* 2. 2. *tom.* 2. *disp.* 14. *dubio* 4. *n* 12. Salas *de legibus, quæst.* 96. *tract.* 14. *sect.* 11. *numero* 121. Vasquez *in opusculo de restitut. capitulo* 6. §. 1. *numero* 33. Molina *de justitia & jure, tomo* 3. *tract.* 2. *disp.*

2. *disp.* 270. *numero* 5. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *capit.* 6. *dubio* 8. post Henriquez quem sequitur & remissivè ad nostram doctrinam loco citato. Idem novissimè dixit Castillo *in tract. de tertiis*, *capitul.* 41. *sub numero* 279. ante finem, & Diana etiam novissimè *in resolutionibus moralib. tomo* 1. *de immu-*
174 *nitate Ecclesiastica tract.* 1. *resol.* 5. Qui postquam † retulit aliquos Doctores contrarium sentientes, ita tandem resolvit. Sed his non obstantibus non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines adversùs libertatem Ecclesiasticam ex tolerantia, & tacito consensu Pontificis, quia scit, & tolerat, ut Salgado *de protect. Regia*, *tom.* 1. *part. præ-*
175 *lud.* 3. *numero* 148. &c. Ergo † non est verum dicere absolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis, sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adest talis consensus Pontificis tacitus, & approbativus, colligendus erit prudenter, ut notat Malderus, ubi suprà, cum Henriquez. Sed, quia res est multum dubia & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis jurisdictionis, quid faciant. Hæc Diana, qui plurimos alios Docto-
176 res † ad idem allegat; in quo & illud vellem attendas, quod Diana, & cæteri alii loquuntur in terminis longè magis rigorosis, quando scilicet hæc Pontificis tolerantia cadit super consuetudinibus introductis contra libertatem Ecclesiasticam, extra quos terminos Nos versamur, & nostra residet disceptatio, cum recursus pro tollenda violentia ex executione litterarum aliquot Apostolicarum sit potius inductus in favorem & robur libertatis Ecclesiasticæ, prout inferiùs annotabimus *à num.* 183. *& à numero* 211. *cum seqq.*

Tenent etiam signanter in hoc articulo retentio-
177 nis † cum Covar. idem Malderus alio in loco 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. in hæc non videtur improbabile quod Covar. *pract. c.* 35. tradidit ex Papæ consensu, præscriptione, & usu immemoriali, & evidenti spiritualis regiminis utilitate; tribunalia Regia in quibusdam Regnis rite ita practicare, ut sine sua permissione, & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare, &c. Idem observant Palatius Rubeus relatus supra *hoc c.* ad principium, *n.* 68. Pater Henriquez ad litteram relatus ibid. *n.* 40. & pariter Manuel Rodericus ibidem transcriptus, *n.* 24. & infiniti alii maximè Hispani Doctores hanc retentionem litterarum justificant, etiam ex hac tolerantia Pontificum, & excusant à Bullæ Cœnæ censurarum incursu, quos recensere foret tædiosum valdè.

178 Sed quia nonnulli Neoterici † quadam ficta & apparenti ratione, carente juris nomine voluere hanc fundamentalem firmiter per omnes receptam debilitare, & robur ab ea eradicare, non incongruum putavimus, eosdem hîc referre, & earum fundamenta appendere, & attentè examinare, ut nemo de cætero decipiatur, sed attentè, & cautè eos perlegat, Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 12. *vers. Quæri solet*, Filliucius *tom.* 2. *tract.* 16. *c.* 10. *num.* 236. Pensantius *de immunitate Eccles. disput.* 3. *numero* 2. Alterius *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 16. *c.* 2. *fol.* 686. Acosta *in Bullam Cruciatæ, q.* 79. Quorum aliqui loquuntur genericè in tolerantia Papæ super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam;
179 alii verò † specialiter contra recursum ad Principes temporales ex eadem ratione dicentes, quòd talis consensus non posset præsupponi, cùm Summus Pontifex quot annis excommunicet contrarium facientes, & tollit omnes consuetudines cum amplissimis clausulis; & Joan. Malderus *in* 2. 2. *qu.* 96. *art.* 4. *col.* 1. sic asserit: *Sanè ne tolerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis, impedit vel ipsa Bulla Cœnæ, quot annis repetita, quæ disertè resistit ejusmodi consuetudini*, &c. Idem dicit Laiman, *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 10. *n.* 1. Vigianius *tractatu de immunitate Ecclesiastica, capitul.* 2. *tom.* 4. ubi ita ait: *Cùm quotannis die Cœnæ publicè excommunicat magistratus, & persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem, hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter nec expressè, nec tacitè assentire* &c. Et hoc etiam dicit Ugolinus in responso ad Jurisconsult. Gymnasii Patavini, *c.* 7. Barbosa *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *c. Ecclesia S. Mariæ, de constit. n.* 25. Philiarchus *de officio Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *in fi.* Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 5. *quæst.* 5. *dub.* 4. *n.* 132.

Aliam etiam ad id rationem † novam considerat Suarez *de legibus, lib.* 7. *c.* 13. *num.* 12. dicens, 180
tolerantiam sola supposita scientia, non indicare sufficienter consensum; quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, juxta *c. cum jam dudum, de præb.* Qui tamen text. id non probat, nec ad id potest allegari, cum ejus verba hæc sint: *Cùm multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente justitia non deberent tolerari*; quæ ad aliud tendunt, & aliud diversum significant, ut est videre inferius *à numero* 204. unde ait Filliucius *ubi supra, tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *numero* 256. Loquens in terminis nostri casus, simplex tolerantia, quando scilicet Princeps non potest commodè providere, non satis est ad dispensandum ex *cap. denique, dist.* 4. & Jurisconsultus Surdus *tom.* 3. *cons.* 301. *num.* 57. asseruit, in his casibus tolerantiam Papæ † non esse approbativam a- 181
nimo inducendi, vel confirmandi consuetudinem; sed potiùs ut scandalum vitetur, & hoc ipsum postea etiam docuit Collegium Bononiense *contra Venetos in resp. pro liber. Eccles. n.* 57.

Sed contra hos omnes Doctores, quos refert, resolvit Diana ubi suprà allegatus *à n.* 174. sequutus † quam plurimorum aliorum veriorem resolu- 182
tionem, cui consonat Pater Suar. *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 32. *numero* 23. ubi sic asserit: Ex dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiam si immemoralis sit, ullo modo contra immunitatem Ecclesiasticam prævalere posse, solùm objici solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licèt sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à magistratibus laicis observantur; ad illas verò possumus uno verbo respondere, illas cōsuetudines non ad jus, sed ad facta hominū pertinere, propter quæ veritatem negare non possumus, nec illorum rationem dare tenemur, sed ad illos hoc spectat, qui cōsuetudines illas observāt. Ita Suar. & pro eodem Suare facit Jurisconsultus *in l. ita vulneratur, ff. ad leg. Aquil.* in illis verbis: *Multa autem jure civili contra rationem disputandi pro utilitate communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest.*

Adhuc tamen pro examine horum motivorum quibus moventur † Doctores allegati pro 183
contraria parte, *à numero* 178. Primitùs animadvertendum, quod inter Doctores ipsos controversia cadit generaliter super tolerantia Papæ consuetudinum manifestè infringentium libertatem Ecclesiasticam. Nos autem versamur in tolerantia approbativa immemorabilis cujusdam consuetudinis inductæ in favorem ejusdem, & reverentiam Sedis Apostolicæ prout copiosè videre est *in Commen. de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à numero* 146. *& à numero* 139. *cum multis seqq.* & videndus Hieron.

ron. de Llamas superius citatus, *hoc c.* 2. ad princip. *n.* 30. & ferè omnes hoc fatentur cum sit hîc recursus conveniens juri naturali, divino, & humano. Nos *dict. c.* 1. *à n.* 79. *cum multis seq. & in c. & seqq. hujus tractatus de supplicatione.* Atque ideò licèt nonnulli Doctores ex supra citatis tenentes tolerantiam Papæ non inducere consensum, loquantur in recursu ad Regem, eo tamen moventur falso supposito, & minus cautè supponunt, recursum esse contra libertatem Ecclesiasticam. Et sic Malderus pro contraria parte citatus, *n.* 179. licèt generaliter illam partem assequutus fuerit: ni-
184 hilominus † alio in loco *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. per Nos citatus ad principium hujus *c. sub n.* 24. dum sibi obtulit occasio specialiter tractãdi de hoc recursu ad Regem pro retẽtione litterarũ Apostol. aliud agnovit ex eo motus, quòd vergat in evidentem utilitatem Regiminis Reipublicæ spiritualis & temporalis, recursus iste.

Nec obstat, quod præfati doctores dicunt de pu-
185 blicatione Bullæ quotannis, † repetita, ex qua impediri consensum Papæ sectantur, cui multipliciter respondetur. Primò, quoniam si legitimus recursus ad Principes pro tollenda violentia non continetur in eadem Bulla, nec per eam intelligitur reprobatus, ut à principio hujus *c. diximus præsertim à n.* 54. ubi etiam specialiter de hac retentione litterarum ad effectum supplicandi Pontificem, quæ expressè ad hunc finem in eodem *c.* 14. approbatur, & permittitur: quomodo quæso, publicatio quantumvis repetita potest recursum comprehendere; quia illa publicatio est quædem ratificatio, & confirmatio generalis, quæ ultra ea quæ in Bulla continentur, & comprehenduntur, nihil potest operari. Ad latissimè tradita per Nos infrà 2. *p. c.* 12. §. *unico*, *n.* 53. *& seqq. & in c.* 30. § 1. per totum.

Deinde quia & si recursus comprehenderetur in
186 dicta Bulla (quod † ex communissima vere & recepta omnium Doctorum sententia demptis relatis suprà, negamus) adhuc stante Pontificum tolerantia, ex qua inducitur consensus, approbatio, & dispensatio, sicuti probat magna illa Doctorum caterva per Nos laudata *in comment. de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à n.* 139. & signanter *à n.* 148. (de quo ulterius statim erit tractandum) sequitur, quòd publicatio quantumvis repetita non impedit præstitum jam consensum Papæ, cùm ei inhæreat qualitas specialis tolerantiæ, prout ex Lessio, Turriano, Sal. Vasq. Molina, Malderio, & Nobis contra alios rectè advertit Ant. Diana *in ref. mor. tr.* 1. *de immunit. Eccles. res.* 5. *ad fin.* vers. *Sed his non obstantibus.*

187 Quoniam cùm dicta Bulla † contineat varia capitula, & complectatur varia Regna, in quibus variæ & diversæ consuetudines adsunt, quarum aliquæ forsan sint contra libertatem Ecclesiasticam, vel retrò introductæ, vel de novo introducendæ (quæ cum ignorentur à Papa, minimè etiam toleratæ dicentur.) Ideò ob eas publicatur Bulla cum sua qualitate, & exceptione earum quæ scienter toleratæ fuerunt; quia in dispositione generali non comprehenduntur illa quæ specialem providentiam habent, atque ideò præservatæ sunt ab hac generalitate, *l. Stichus* 20. *ff. de adiment. legatis*, *l. aliment.* §. *Basilica*, *ff. eodem tit. l. Seia* 20. *in pr. ff. de fundo instructo*, *l. cohæredi*, §. *qui patrem*, *ff. de vulgari & pupill. substit.* Bart. *in l. quæsitum*, §. *fin. ff. de fundo instructo*, *& in l. talis scriptura*, §. *fin. ff. de legatis* 1. Beroius *in cons.* 37. *n.* 11. *vol.* 3. Ant. Gabriel. *commun. concl. lib.* 6. *tit. de clausulis*, *conclus.* 9. *num.* 8. per quos & alios hanc regulam construit Petrus Surdus *in cons.* 426. *n.* 4. *&* 5. per text. capitalem *in dict.* §. *qui patrem*, *vol.* 3. Riminald. *in cons.* 720. *& n.* 50, *& seqq lib.* 6. *& in cons.* 265. *num.* 6. *lib.* 3. Fachineus *in cons.* 26. *num.* 36. *lib.* 1. Alexand. Raudens. *dec. Pisan.* 22. *num.* 44. Tiber. Decian. *cons.* 103. Ludovi. Casanate *cons.* 57. *n.* 15. *& cons.* 19. *n.* 1. *&* 17. *& cons.* 26. *n.* 3. *cons.* 37. *n.* 30. *& cons.* 44. *n.* 5. abundè per Castillo *controv. tom.* 5. *c.* 29. *à n.* 23. *cum seq.* ubi latè examinat omnes, ex d. §. qui particularem eam eliciunt regulam, quod generalis provisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem providentiam, maximè si specialis præcedit generalem.

Nec obstat alia ratio reddita † de qua per 188
Suarez, Fill. & Colleg. Bononiense citatos sup. *n.* 80. videlicet tolerantiam cum scientia Papæ in consuetudinibus infringentibus libertatem Ecclesiasticam, non esse approbativam, nec animo inducendi consensum ex eo, quod multa tolerantur, quæ non permitterentur, si in judicio fuissent deducta, quæ quidem assertio tam generalis, & absoluta magis in divinatione animi Pontificum, quàm in doctrinali fundamento consistit, & uti indistincta & indiscreta complectens omnes casus universaliter incerta redditur; contra quam reclamant innumerabiles penè Doctores constanter affirmantes, tolerantiam Principis inducere actus confirmationem, consensum, & dispensationem, quorum nomenclaturam congessimus *in comm. de protect. Regia*, 1. *p. d. c.* 1. *à n.* 148. ultra alios qui signanter de recursu, & retentione, ibi, & *à n.* 130. & hac in sectione à principio.

Ut igitur prædictorum Doctorum fundamentum diluamus, obiter notandum erit. Primò, quòd in hoc, de quo agimus recursu, & retentione † 189
litterarum pro tollenda violentia, & ejus consuetudine im̃emorabili, nõ potest dubitari de animo, & intentione Pontificum. Tum ex hactenus scriptis in hac sectione, & ex magis communi, & recepta Doctorum in numero excedentium. Tùm ex natura, qualitate & justitia negotii tam conformis juri naturali, divino, & positivo, quæ clamant pro defensione vi oppressorum, pro sedandis scandalis, pro quiete & pace Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, & imponentia strictam obligationem Principibus ad hanc defensionem impartiendam vi oppressis.

Si igitur animum Pontificum ad præsumptionem
† reducere volunt illi Doctores citati suprà, *num.* 190
188. (quamvis illi nullam in contrarium pro se consideraverint) hæc potentissima est, & quibuslibet urgentior, ex qua clarè detegitur animus tolerantiæ Pontificum, non provenisse ob vitandum scandalum ex contradictione, & impugnatione oriundum; sed ex eo quòd agnoscentes manifestam & evidenter necessariam utilitatem recursus legitimo modo præstiti utrique Reipublicæ, indecens judicant & inhumanum, illum miseris vi oppressis adimere, ut sæpè sæpius diximus in hoc *c.* 2. & aliis pluribus.

Hæc insuper Pontificum intentio, & animus ex aliis variis actibus externis, & decretis Canonicis † congnovimus, & in primis ex *Bulla* 191
Martini V. quam ad literam retulimus, in nostris *commentariis de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à num.* 290. per quam declaravit Pontifex, in Bulla qua sub gravibus censurarum pœnis inhibuerat Clericis patientibus se conveniri coram sæcularibus Judicibus, non comprehendi, nec suæ intentionis fuisse, casus illos Ecclesiasticos pertinentes Regi tam de jure, quàm de consuetudine immemoriali; consonat text. *in c. Agatho*, 2. ibid. *Non debeat ordinari*, *qui electus*

electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in Regiam Urbem secundum antiquissimam consuetudinem, ut cum ejus scientia & jussione debeat Ordinario provenire 63. distinctio, junctis *c. lectis*, *& c. Reatina*, *& c. cum longe eadem dist.* 63. & est etiam text. singularissimus *in c. causam quæ* 7. *qui filii sint legitimi*, ibid. *Si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus. Nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum judicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis judicium relinquentes, de principali, &c. plenius cognoscatis.*

Apparet etiam hic Pontificum animus, & in-
192 tentio ex epistolis missis à Papa ad Catholicum † Regem Nostrum, & è contra, quarum meminit Jacobus de Graffiis *in decisionibus Aureis*, 1. *part. l.* 4. *c.* 10. *num.* 130. ibid. *Sed in Regno secus est, quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra, censeo non esse condemnandos, nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium* exequatur, &c. (quas epistolas privatas, & missas concordata cum eodem Summo Pontifice vocat, & minus
193 rectè opinatur † Diana *in resolut. moral.* 4. *part. tract.* 1. *de immunit. Eccles. resolut.* 9. post medium)
194 quæ quidem Epistolæ uti procedentes † à Papa & Rege vim legis habent, & possunt hæ epistolæ allegari pro lege: ita notabiliter dicit Angel. *in l. item veniunt*, §. *cæterum*, *ff. de petit. hæreditatis*, Roman. *in cons.* 160. *num.* 1. ubi de epistola Pontificis loquitur, sequitur addition. ad Bart. *in l.* 1. *ff. de feriis*, & in epistola cujuslibet Principis idem probavit Alexand. *in dict. l.* 1. *nu.* 24. Corsetus *in tract. de Regibus*, *qu.* 22. Fulgos. *in l. civitas*, *ff. si certum pet.* ubi etiam Jass. *n.* 7. & ibi Decius *nu.* 5. & 6. idem Decius *in rubrica de rescriptis*, *col.* 2. in princ. sequitur Petr. Surdus *in cons.* 371. *n.* 27. qui cum pluribus aliis probat procedere tam in epistola Papæ, & Principum contra Angelum hoc limitantem in sola epistola Papæ, & Imperatoris.

Atque insuper constat iste animus Pontificum
195 ex eo, quod verba † quædam circa hæc generalia, & rigidiora contenta in Bulla Cœnæ tempore Gregorii XIII. fuerunt per posteriores Pontifices moderata, & temperata, ut adnotavit Malderus *in p.* 2. *quæst.* 96. *art.* 4. *fol. mihi* 407. *col.* 1. & Fagundez *de præcept. Eccl. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. relati à Diana 1. *p. tract.* 1. *de immunit. Eccles. resolut.* 6. *vers. Sed post hæc scripta.*

Ex quo plurimi Doctores inferunt, quod hoc jus, & Regalia competens Regibus His-
196 paniæ cognoscendi & tollendi violentias inter quoslibet † etiam Ecclesiasticos, (quam privilegium vocant plures Theologi, Bannez *in* 2. 2. *quæst.* 67. *art.* 1. *dubio* 1. *concl.* 2. Joan. de la Crux *in directorio conscient. part.* 1. *præcept.* 8. *quæst.* 3. *art.* 1. *dubio* 1. *conclus.* 3. Pesantius *de immunitate Ecclesiastica*, *disputation.* 3. Castr. Palao *in opere mora. tom.* 2. *disputatione unica*, *puncto* 9. *num.* 10. Diana *dict.* 4. *part. tract.* 1. *de immunitate Ecclesiast. dict. resol.* 9. *vers. Igitur contrariam sententiam*, & *in tom.* 1. *eodem titulo. & tract. resol.* 6. *in principio*,) non sit per Bullam Cœnæ Domini revocata, sicut nec cætera privilegia hujus generis, quæ habent in rebus Ecclesiasticis Reges, & per immemorabilem consuetudinem per eos observata fuere, ex quorum Doctorum numero sunt jam citati, & Zanardus *in directo. Confessor. tom.* 1. *cap.* 50. Decianus *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *numero* 66. Zippæus *Analo. jur. Canon. lib.* 2. *de foro competent. numero* 41. *in fin.* Pater Henriq. *lib.* 16. *cap.* 15. *num.* 5. *in glossa littera G.* quem citato nomine sequitur Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *c.* 6. *dubio* 7. *in fine.* Asserentes etiam, Pontificem jura quædam spiri-
tualia, quæ Rex quispiam ex contractu † re- 197
muneratorio, aut immemoriali habet, revocare non debere, Filiucius *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *numero* 258. Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.* 4. *c.* 34. *numero* 20. ex Cardin. Bellarmino, Navarrus *in manual. c.* 27. *n.* 71. Vasquez *in p.* 2. *tom.* 2. *disput.* 167. *c.* 4. *num.* 32. Becanus *in summa Theolog.* 2. *tract.* 3. *c.* 6. *quæst.* 11. *num.* 2. Salas *de legibus*, *disp.* 14. *sect.* 9. *n.* 108. Malderus *in part.* 2. *quæst.* 96. *art.* 4. Fagundez *de præcept. Eccles. tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *numero* 17. & nos allegans tenet contra alios Diana 1. *part. tract.* 1. *de immunitate Ecclesiastica*, *resolut.* 6. ex quo colligi-
tur animus † Pontificum, multum deferentium ju- 198
ribus, Regaliis, & immemorabilibus consuetudinibus Principum Christianorum, verè agnoscentium, utiles esse utriusque Reipublicæ recto regimini, præsertim in his Hispaniarum Regnis tam remotis, atque longissimè distantibus à Sede Apostolica, à qua opportunè obtineri non potest necessarium remedium, instante periculo violentiæ, cujus rationis robur ostendimus clarè suprà, *c.* 1. *unico per totum.*

Ostenditur denique & iste animus Pontificum ex
Bulla Cænæ Domini, *c.* 14. quod † retulimus, & co- 200
piosè exornavimus hoc *in c.* 2. *à princip.* & signanter *à n.* 54. *cum infinitis seq.* libenter assentientiũ hujusmodi litterarum retentioni, & suspensioni legitimo modo factæ per Principes Christianos, interim quod ad Sedem Apostolicam pro remedio recurritur mediante supplicatione ad eam interposita & legitimè prosequuta, nec status Regni tranquillus turbetur, & violentiis opprimatur. Quæ supplicatio sic humi-
liter interjecta præclarè † ostentat, & agnoscit il- 201
lam altitudinem supremæ Majestatis esse sedis Apostolicæ, uti manifestè probavimus suprà *c.* 1. *à n.* 1. *cum seq.* & nõ est verosimile velle Põtifices hac Regalia se privare, & amittere, seu à Sede ipsa eradicare.

Quod recursûs genus nunquam sublatum, aut impugnatum vidimus à Rota Romana (quæ licet à paucis hinc annis restiterit recursui violentiæ ob non ela-
tam appellationem † legitimam, improbabili funda- 202
mento nitens, nempe Principes sæculares, incapaces esse jurisdictionis Ecclesiasticæ, & spiritualis, quod nos fatemur; negamus tamen illum recursum interponi per viam jurisdictionalem, ut alibi adnotavimus latissimè *in commentariis de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. & *c.* 2.] Tamen super hoc recursu retentionis litterarum
nullibi legi aliquam decisionem, † tametsi omnia 203
volumina hucusque impressa attentè & cunctanter perlegerim, & revolverim, & nullam reperire potui, quæ de retentione hac aut ejus impugnatione tractasset, licet plures decisiones enumeraverim infrà 2. *part. cap.* 2. *à numer.* 4. & *seq.* loquentes de Senatu hoc Regio detinente monitoriales, compulsoriales, & similes, quæ ad aliud tendunt, nempe ad recursum pro tollenda violentia facta Ordinariorum primæ instantiæ.

Si igitur tot adsunt certæ legitimæ & justissi-
mæ causæ, quibus attribui potest tolerantia † Pon- 204
tificum per longum & immemorabile tempus continuata in istis recursibus Regnorum Hispaniæ salubriter introductis tollenda violentia, cur quæso, præfati Doctores tolerantiam hanc divinatoriè adaptare & attribuere conantur incertæ cuidam præsumptioni improbabili, nempe ob excusandum

dum scandalum, cujus nullum etiam indicium reddunt, ex quo verè intentio talis deducatur, &
205 præsumatur. Nam cum ea † quæ in animo alicujus consistunt indirectè improbabilia non aliter inducantur, quàm vel ex verbis prolatis, vel ex actis externis ipsius, ut latè per Mascard *de probation.conclusion.* 94. *& seq.* Quorum neutrum Theologi ostendunt, nec testantur; & de auditu proprio, & verbis summorum omnium, & singulorum Pontificum retro per immemorabile hoc tempus sedentium in Cathedra S. Petri, attestatio illis impossibilis est. Sicque animi attestatio ista magis in divinatione præfatorum Doctorum consistit, quàm in vera probabilitate, cui resistunt juridicæ præsumptiones scriptæ superius, & scribendæ.

Et dato casu, quod vera sit animi inductio
206 Theologorum, ut ista Pontificum tolerantia † causetur ex scandalo vitando; adhuc tamen ob id tolerantiæ effectus non impediuntur, quoniam licet verissimum sit, quod multa per patientiam tolerantur, quæ si in judicio deducerentur non tolerarentur, juxta *dict.c.cum jam dudum de prabendis*, citatum suprà *num.* 108. non exinde sequitur, quod hæc talis tolerantia præcedente scientia, post tempus necessarium ad præscriptionem non operetur consensum, approbationem, dispensationem & omnes suos juris effectus, nempe jus, & titulum legitimum, atque efficacem in tolerato, quovis respectu ipsa tolerantia producatur, prout decepti, & temerè dixerunt præfati Theologi [quorum ut plurimum in suis legalibus propositionibus adulteratam passim agnoscimus jurisprudentiam, & ejus subversa principia aliàs constantia] sicque text. *in dict. c.dudum*, loquitur (& benè) interim quod in judicium deduci potest tolerantia controverti, non verò post completam præscriptionem, & ex ea causa tam extinctionem juris, & actionis tolerantis.

Quoniam nulla adest tolerantia in Principe,
207 † quæ ab aliquo speciali & particulari respectu nō causetur: & tamen patientia, & tolerantia ipsa semper præstat legitimam causam præscribendi, & ex integris titulis *de præscriptionibus & usucapionibus*, juris Civilis, & Canonici, & post perfectam præscriptionem jus integrum, titulum legitimum, & incommutabilem, nulla adhibita, nec scripta distinctione, quo respectu patientia & tolerantia præstita fuerit (nisi sit precaria, vel jure familiaritatis) ut in specie de hac tolerantia Papæ, & alterius cujuslibet Principis ultra citatos Doctores suprà à *numero* 173. *& seq.* probat illa Doctorum catervа per Nos cumulata *in tract. de protect. Regia.* 1. *part. c.* 1. *à numero* 108. quibus adde Oldrad. Abbat. Fenlium, Stephanum, Aufrerium, & Guillelm. Benedict. relatos & sequutos à Menocho *in consil.* 800. *numero* 46. *tom.* 8. & post alios Petrus Surdus *in cons.* 361. *numero* 58. *tom.* 3. Beroius *cons.* 183. *numero* 16. *lib.* 3. Craveta *cons.* 168. *numero* 4. idem Beroius *cons.* 258. *numero* 2. *lib.* 3. latè Bursatus *consil.* 331. *numero* 26. *&* 27. *& numero* 54. *lib.* 3. Bartol. 3. *cons.* 223. & infinitos alios.

Et signanter de tolerantia Papæ ob evitandum
208 scandalum, & jurgia litium in juribus † pertinentibus ad Sedem Apostolicam, ut scilicet post completam præscriptionem adquiratur jus perfectum tolerato, licèt interim, quod non completur, Papæ toleranti, & successoribus suis non officiat, est text. expressus *in c.nihil de præscriptionibus*, juxta unum & verissimum & indubitabilem intellectum (sic dictum per scribentes laudandos) cujus verba sunt: *Nihil potest*; & infrà, *nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus Sed illud scire vos credimus, taciturnitatem atque potentiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum prajudicium non facturam*; quem textum ita intelligit Joan. Andræas, & summat. sequuntur Abbas Panormitan. ibidem, *nume.* 6. Paulus Parisius *in repetitione ejusdem text. à n.* 9. *& seq.* ubi latè discutit & resolvit hunc intellectum esse verissimum, & ab omnibus ferè receptum, & quantum ad sui veritatem à nemine impugnatum, nempe ut hæc tolerantia Papæ non inferat prajudicium interim, quod non completur præscriptio ex possessione, & tolerantia causata; secus post eam. Idem dicit Mascardus *de probat. conclus.* 304. *n.* 5. post Felin. *in c.* 1. *de lit. s contestat.* Gemminian. *cons.* 91. *præmitto.* Idem Felin. *in c. super his, column. penult. de accusat.* post Innocentium ibi, Decius *in consil.* 118. *viso instrumento, vel.* 2. latè Jass. *in l. sciendum, col.* 8 *in* 4. *limitation. principal. C. qui admitti*, plura etiam per Felin. *in c. Albericus, col.* 2. *de testibus.* Adest & ad idem text. *in c. nisi essent, de prabend s & dignitat.* ubi tolerantia Papæ pro bono pacis præstita super quodam pacto illicito, & omni jure reprobato inter collitigātes electos efficaciter operatur, justūq; & legitimū titulum confert, ibi: *Se pro bono pacis, utilitatis hoc ordinasse fatentur.* Et ibidem protinus: *Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus*, junctis iis quæ in duobus numeris proximè sequentibus scripsimus.

Ergo falsò opinantur † Theologi, quod consensus, & dispensatio non ita perfectè inducatur ex 209 tolerantia causata, & præstita ob evitandum scandalum, cum potius hæc ratio evitandi scandali efficacius influat in eam, & arctet Papam, & Principem ad facilius consentiendum, & dispensandum in prohibitis, & aliis illicitis, & ex ea ratione majus robur, & efficaciam nec non justitiam recipit tolerantia ipsa (si super iis cadat, quæ pendeant à potestate Principis de quo protinus) quia valdè interest boni communis scandala vitari, hanc doctrinam singulariter firmant Hostiensis, *in c. quia circa in fi. de consanguinitate, & affinit. &* ib. Jo:n. Andræas, *n.* 4. Abbas *n.* 2. Alexand. de Nevo, *n.* 2. Præposit us, *n.* 1. Henricus. *in fi.* Mandosius *de signatura gratia, tit. di pensationes matrimoniales*, verbo *Adevitanda gravia scandala*, Antonius Cuchus, *lib.* 5. *institution. majorum, tit.* 13. *n.* 14. Covarruvias *in* 4. *decretal.* 2. *part. c.* 6. §. 10. *num.* 3. Henriquez, *lib.* 12. *de matrimoni. cap.* 3. *num.* 9. Gutierrez *quæst. Canon. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 107. Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.* 56. *art. ultim. dubio* 4. *col.* 2. Felinus *cons.* 26. *num.* 19. Menochius *cons.* 385. *num.* 7. *vol.* 4. Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *disp.* 19. *n.* 9. *& seqq.*

Sicuti etiam ex identitate † rationis propter pacem firmandam, vel habendam, & ut cessent, & ex- 210 tinguantur lites, & controversiæ, ex quibus oriri solent scandala, justa est causa concedendi dispensationem in prohibitis, & vetitis, Navarrus *in summa Latina*, *c.* 22. *addit. ad numero* 85. *in fi. cap.* 22. Divus Thom. 2. 2. *quæst.* 63. *art.* 2. *ad* 2. Paludan. 4. *distin.* 40. *quæst. unic. artic.* 3. & ibi supplementum Gabrielis, *quæst. un. art.* 3. *dub.* 3. Divus Antonius 3. *par. tit.* 1. *c.* 14. §. *ultimo ad fi.* Victoria *Summa*, *ubi de matrimonio, numero* 295. Henriquez *lib.* 12. *de matrimonio*, *cap.* 2. *num.* 9. Petrus de Ledesma *de matrimonio*, *quæst.* 58. *art. ultimo ad fi. & in summa Sacrament. ubi de matrimonio*, *cap.* 27. *conclus.* 5. Ludovic.

Lopez *instructor. conscient. de matrimonio*, *cap. ultimo*, *col. penult.* Manuel Rodriguez 1. *tomo*, *summa 2. editione*, *cap.* 237. *concl.* 1. *num.* 2. Graffiis *in decis. aureis* 1. *part. lib.* 2. *c.* 81. *in fi.* Vega 2. *tomo*, *summa cap.* 34. *casu* 167. Abbas *in cap. quia circa*, *num.* 2. *de consanguinitate*, *& affinit.* & ibi Alexand. de Nevo *num.* 2. Præpositus, *num.* 1. Mandosius *de signatura gratiæ*, *titulo dispensationis matrimon. versic. Justa causa dispensandi*, Cuchus *lib.* 5. *institut. majorum*, *tit.* 13. *numer.* 14. Gallego *de cognation. spiritual. cap.* 22. *num.* 7. *&* 16. Sicque tantum abest quod causa vitandi scandali, adimat vires, & enervet effectus tolerantiæ, ut potius eidem robur addat, & facilitet consensum, & dispensationem.

Petrus Surdus *in dict. consil.* 301. *numer.* 57. *&* 58. in contrarium allegatus suprà *num.* 181. no-
211 stram probat doctrinam communem, † dum disputans & probans, quoddam statutum temporale, de quo ibi, contra Clericos promulgatum esse contra jus divinum, in quo non cadit dispensatio expressa, & per consequens nec tolerantia. Sic *à n.* 57. *&* 58. loquitur in hæc: tollitur ex prædictis, quod allegat Domin. Menochius, præsumi scientiam, & licentiam Pontificis, ejusque tolerantiam haberi pro dispensatione, & privilegio: nam si expressa Pontificis concessio non potest Clericos potestati sæculari subiicere: multò minus id efficiet simplex scientia, & tolerantia; ita arguit Additionat. ad Marian. *in dict. c. si quis Clericus*, *numer.* 46. validior enim est expressus consensus, quàm tacitus, *c. scienti de reg. juris in* 6. &c. Et in specie, quod scientia & tolerantia Papæ non validet consuetudinem, per quam Clerici subjiciuntur laicis: probarunt Joannes de Lignaro, & Gaspar Calderin. *in c. decernimus de judiciis*; quia patientia non juvat in eo, quod irrationabiliter fit, & multa tolerantur, quæ tamen non permittuntur, aut conceduntur, ut in proposito benè dicit Abbas *in c. Clerici*, *num.* 6. *de judiciis*, ubi sustinet, quod hæc consuetudo est nulla, tamque contra Ecclesiasticam libertatem, Marianus *in dict. c. si quis Clericus*, *n.* 43. ubi etiam vult, quod talis consuetudo non jubetur per scientiam, & tolerantiam Pontificis [sequitur & facit ipse Petrus Surdus] quæ ergo à Menochio allegantur
212 † de Papæ scientia, tolerantia & dispensatione, optimè procedunt in iis, quæ juri divino non contrariantur: at ubi repugnat divinum jus, tunc non est credendum, quod Papa velit circa id patiendo, & tacendo dispensare, quod expressè statuendo, & disponendo facere non posset. Hactenus observatio Petri Surdi.

213 Quæ quidem juridica est, † & verissima, nam postquam probabiliter supposuit illud statutum Principis temporalis fuisse editum contra jus divinum; rectè sequitur, quod tolerantia Papæ nihil operatur, sicuti etiam viribus careret, si præstetur super iis, quæ non consistunt in potestate Principis, tenent Beroius *cons.* 183. *num.* 25. *l.* 3. *addit.* ad Bertazol. *in cons.* 176. *vers.* 4. *maximè*. Alexand. *cons.* 84. *num.* 3. *l.* 1. Natta *cons.* 636. *n.* 191. quod etiam resolvimus *in nostris Commentariis de protect. Regia*, 1. *part. c.* 1. *nu.* 150. ubi post Abbat. Loazes, Mascardum, & Cenedum, diximus: Quod Summi Pontificis tolerantia in eo, quod à jure naturali non prohibetur, pro dispensatione ha-
214 betur expressa. In quibus etiam terminis † loquuntur Doctores contrarii citati superius *à num.* 178. dum ad tollendum vires, & effectus tolerantiæ Pontificum eo fundamento moventur, quod recursus ad Regem pro tollenda violentia sunt contra jus divinum, & per consequens contra libertatem Ecclesiasticam, quæ suppositio si fuisset vera (sicuti est falsa) rectè procederet consequentia, & illatio ex hactenus comprobatis, quod contra jus divinum, & naturale non operatur tolerantia Principis.

At cùm isti nostri saluberrimi recursus ad Regem 215
pro tollenda violentia, non solùm † non sint contra jus divinum, aut naturale, sed imò juri naturali, & divino, admodum conformes, & ab eisdem fluxerint, deriventur, & justitiam trahant, nec adhuc in aliquo obsistant libertati Ecclesiasticæ, sed ei nervosè assistant, & in ejus favorem præcipuè dirigantur, ut sæpius probavimus ex omnium ferè Doctorum hac de re tractantium assertione, & suprà hac *sect.* 5. *n.* 183. tetigimus. Sequitur, quod patientia, & tolerantia Pontificum suas integraliter vires observet, & consensum justum, & legitimum titulum præstet hujusmodi recursibus legitimè introductis, & præstitis.

Nec enim credendum est rem tam gravem, &
notabilem per tot sæcula, & immemorabile † tem- 216
pus, tot Pontifices tacere, & tolerare voluisse, nisi agnita justitia Regis ex maxima Reipublicæ utilitate procedente, & omni jure roborata, ad text. celebrem, *in l. si fortè*, §. 1. *ff. de pœnis*, ibi: *Nec enim debebat tam magnam rem tandiu reticere*, *& c.* 1. *de frigidis*, *& maleficiatis* ibi: *Quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit*, *l.* 6. *tit.* 8. *part.* 4. *Præsertim cum nonnulla pro utilitate communi contra juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur*; quæ sunt verba expressa Pontificis *in cap. Abbate*, §. *fi. vers. Præsertim*, *de sententia & re judicata*, *lib.* 6. quæ jura clarè monstrant, ex quo fonte, & causa publicæ utilitatis nempe Pontificum Romanorum tolerantiam hujusmodi fluxisse, & originem trahere.

Si enim putarent Pontifices Maximi, hos recur-
sus pro tollenda violentia † obsistere juri divino, na- 217
turali, aut libertati Ecclesiasticæ, aut in aliquo detrahere juribus, & authoritati Sedis Apostolicæ, & Principes ob id innodatos esse censuris Ecclesiæ, nullatenus paterentur; sed pro salute animarum, & populi Christiani obsisterent viriliter, ut cum judicio perpendunt omnes ferè Doctores, præsertim Hispani de hac re tractantes superius ad principium hujus, *c.* 2. per multos numeros laudati: sicuti ratione muneris, & pastoralis officii ad id tenentur, & uti pastores evigiles intrepidè & nervosè prædictis se opponerent, & animosè subverterent, & eradicarent, prout nullo humano respectu attento contra plures Reges, & regna fecisse (ubi salu-
ti † animarum consulere sibi ipsis visum fuit) plu- 218
ribus in decretis Canonicis legimus, ut *in c. Clericis* 3. ibi: *Sueque submittere ditioni*, *& (quod dolenter referimus) nonnulli Ecclesiarum Prælati Ecclesiasticæque personæ trepidanter, ubi trepidandũ non est, transitoriã pacem quærentes, plus timentes majestatem temporalem offendere, quàm æternam; talium abusibus non tam temerariè, quàm improvidè acquiescũt. Nos igitur talibus iniquis actibus obviare volentes, de fratrum nostrorum Consilio Apostolica Authoritate statuimus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica*, *lib.* 6. consonat bene illud Divi Gregorii 2. *Pastoralis*, *c.* 4. relatus *in c. sit Rector.* 43. *distinction.* *Sæpè Rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta, pertimescunt*, text. etiam, *in cap. fin.* ibi: *Nos justitiam nostram*, *& Ecclesiæ Sponsæ nostræ nolentes negligere*, *qui alios in sua justitia confovemus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica*, *lib.* 6. qui textus totus legen-

legendus erit, quia multùm confert rei de qua specialiter agimus, & text. *in capitul.* 1. ibi: *Expedit, quod per diligentiam, & authoritatem Sedis Apostolicæ (quæ curam habet Ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus, & conamina opportunum remedium apponatur, ut Ecclesia ipsa in plenitudine juris sui, & libertatis integritate lætetur, ac detestabilis malignorum audacia & insolentium nefaria temeritas propulsetur. Sanè intelleximus, quod in Regno Franciæ*, &c. *eodem titulo, & lib. cap.* 1. ibi: *Hac generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes*, &c. *de jurejurando, lib.* 6. & tandem singularis ad propositum est text. *in c. loci* 29. *quæst.* 9. in illis verbis: *Si negligenter ea, quæ malè usurpantur, omittimus, excessus viam aliis procul dubio aperimus.* Idem legitur *in cap. pervenit*, 93. *distinct.* & infinitis aliis.

Concludendum erit igitur, quod † cùm Summi
219 Pontifices tot evigiles Pastores salutis animarum, juriùmque & authoritatis Sedis Apostolicæ non obsistunt, & obviant his recursibus pro tollenda violentia; sed tolerant per tot sæcula, & immemorabile tempus, eo moveri, quod valdè utiles, & necessarios utrique Reipublicæ semper agnoverunt. Et quod hæc tolerantia (licet aliàs ea non egeat Rex noster Catholicus, cujus est proprium jus, munus, & Regalia inseparabilis à sua Corona, ut per *c.* 1. *& seq. hac* 1. *part. & in commentariis de protect. Regia, capitul.* 1. *&* 2. latiùs comprobavimus) Tamen quando ea egeret, † in-
220 dubiè valdè prodesset ad justitiam horum recursuum, justamque causam præscribendi, & inde legitimum titulum, & dispensationem adquirendi præstaret scientia hæc, & longissima Pontificum tolerantia juxta communem, & magis receptam Doctorum sententiam, tenentium etiam in aliis consuetudinibus immemorialibus, non contra jus divinum, aut naturale, sed aliter contra libertatem Ecclesiasticam introductis; tolerantiam Pontificum inducere consensum, approbationem, confirmationem, & dispensationem, de quibus suprà *à numer.* 1. *& seq.* & per totam hanc sectionem. Et hanc consequentiam legitimam etiam probant omnes alii Theologi negantes tolerantiæ Pontificum effectus in ipsis recursibus pro tollenda violentia, dum ad id moveantur falso supposito, quod recursus hîc sint contra jus divinum, & libertatem Ecclesiasticam, quod si deficit, jam agnoscunt tolerantiam Pontificum suos omnes juris effectus operaturam, ut *numer.* 214. annotavimus.

CAPUT III.

Bullarum executio quibus ex causis violenta dicatur, ut earum retentio (juxta Bullam Cœnæ) licita judicetur.

1 *In Bullarum retentione nihil fit, quod detrahat Pontificis authoritati, ejusve purissimas aures offendat.*
2 *Rex Catholicus omni reverentia, & conatu pro ipsius summa Religione decreta Pontificia colit, & exequi conatur.*
3 *Papa non concederet Reipublicæ spirituali, & temporali damnosa rescripta, si illud sciret à principio.*
4 *Damnum illatum per litteras Pontificales Reipublicæ, non aliter participaretur à Sede Apostolica, quàm per delationem omnibus numeris absolutam factam Papæ per Senatum.*
5 *Reges suum præstant auxilium, ut exequantur litteræ Apostolicæ mediocriter tolerandæ, & sub gravissimis pœnis idem exhortantur.*
6 *Litteræ aliquot interim suspenduntur, dum Summus Pontifex instructus de damno publicæ utilitatis aliud censeat.*
7 *Multa jura Canonica, & Civilia grato animo ferunt suspensionem litterarum suggestionibus obtentarum in damnum Reipublicæ.*
8 *Pontifex per importunitatem nimiam multoties concedit non concedenda.*
9 *Importuna petitio non solum Papam, & Principes temporales, sed & ipsum Christum vicit.*
10 *Importunitas in Principem quandam infert violentiam, quâ multoties involuntariè multa concedit non concedenda.*
11 *Violentia, & immodica persuasio æquiparantur à jure.*
12 *Per importunitatem obtenta, cum fiant invito concedente, non valent.*
13 *Multa jura permittunt litterarum Apostolicarum suspendi executionem legitima existente causa, ad effectum rescribendi ad Principem.*
Cap. si quando de rescriptis, verba ponderantur. ibid.
14 *Cap. cum teneamur de prabend. verba declarantur.*
15 *Authent. de mandatis Princip. §. deinde competens ponderatur.*
16 *Authent. ut nulli Judic. §. & hoc verò mirabilis adducitur.*
17 *L. fin. C. si contra jus vel utilit. public. ponderatur.*
18 *Plures leges Partitæ, & Recopil. conferuntur mandantes Regis litteras non exequendas, sed rescribendum Regi de damnis publicæ utilitatis.*
19 *Mandatum Superioris in dubio justum præsumitur, eique obebiendum.*
20 *Principis mandati executio suspendenda, si timetur ex ea majus damnum, quàm ex dilatione.*
21 *Principis mandatum injustum, aut ipso jure nullum non est exequendum.*
22 *Commissarius non suspendens executionem præscripti notoriam continentis injustitiam ad effectum rescribendi, an puniatur pœna ordinaria, remissivè.*
23 *Rescriptorum executio suspendenda, donec de inconvenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel revocet, vel secundam mittat jussionem.*
24 *Si ex litteris Pontificis, vel Principis oritur scandalum, vel magnum damnum, peccat obediens.*
25 *Justa causa suspendendi rescriptum ubi adest, illius censura non incurritur.*
26 *Qui jure contendit non dicitur inobediens.*
27 *Censura contra inobedientes fulminata eos ligant, qui cum obstinatione non adimplent.*
28 *Retentio Bullarum ex legitima causa, zeloque Christiano ob bonum publicum spirituale, aut temporale, non odio, nec immodestia facta licita judicatur à Doctoribus.*
29 *In litteris, ex quibus resultat damnum publicum, deficit intentio Papæ.*
In Bullarum retentione Senatus nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum, sed de ejus intentione dubitatur, quod licitum est, ibidem.

30 *Voluntas & potestas ubi ad invicem repugnant, nihil agitur.*

31 *Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas.*

32 *Defectus intentionis Papæ, & surreptio æquiparantur.*

33 *Clausulæ quantumcumque prægnantes non tollunt defectum intentionis Papæ.*

34 *Clausula (motu proprio) non tollit defectum intentionis.*

35 *Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis.*

36 *De defectu intentionis Papæ, qui latè tractent DD. rem.* ssivè.

37 *Exceptio defectus intentionis, vel facti, non censetur exclusa ab statuto rejiciente omnes exceptiones.*

38 *Ista exceptio non censetur rejecta per pactum de non opponendo, & admittitur contra exceptionem.*

39 *Defectus intentionis, & facti non tam est exceptio, quàm defensio non comprehensa in statuto excludente exceptiones.*

40 *Nec comprehenditur in statuto negante defensiones.*

41 *Exceptio defectus intentionis, & facti etiam post terminum datum à Judice ad opponendum admittitur.*

42 *Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est quas Judex supplere tenetur parte non opponente.*

43 *De hac exceptione defectus intentionis qui tractent, & explicent, remissivè.*

44 *Senatus in recursu retentionis tantum indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente justa causa ad suspendendam executionem litterarum.*

45 *Si Curiæ Roman. ministri recognovissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non ægre ferrent eandem.*

1 NON existimet aliquis, quidquam apud † Regia Hispaniarum Prætoria in hisce rebus, & negotiis Ecclesiasticis fieri, quod, vel minimum deroget Summi Pontificis potestati, vel purissimas ejus aures offendat: absit enim hoc à Catholicis Hispaniarum Principibus, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ejùsque Summi, & totius Christiani
2 Orbis Pontificis Sacrosancta † Decreta, & mandata maximo conatu, pro ipsorum pietate, & in Deum religionem colunt, exequuntur, & venerantur: is obsecro candido animo expendat, litterarum Apostolicarum executionem quandoque differri, ac suspendi regii Prætorii Decreto, & authoritate: ut maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis † afficiatur incom-
3 modis, & gravaminibus, calamitatibus, & ærumnis Respublica ista, propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quæ minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per sinceram, justamque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali hujus Regni, & principatus recto regimini sit magis conveniens, & conducibilius, quanta insuper incommoda illa adversarentur. Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus
4 numeris absolutam, quæ à viris prudentissimis, † atque in hujus Reipublicæ administratione diù continua experientia & tantorum, atque gravissimorum negotiorum cursu exercitatissimus ipsimet Pontifici fiat. Ut & benè advertit Præsul Episcopus Covar. *pract. quæst. cap.* 35. *n.* 6. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil. col.* 3. *fol.* 106. Cened. *Canon. quæst.* 45. *n.* 11. qui alios allegant, Salzed. *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *num* 21.

Reges etenim nostri hoc tantùm fine, & animo litteras sic Reipublicæ præjudiciales Apo- 5
stolicas detinent, † cum aliàs omni conatu, & obedientia certant Summi Ecclesiæ præsulis cunctas omnes tolerabiles litteras exequi, & ad id suum auxilium libentissimè præstant, ut ipsemet Reges profitentur, atque testantur *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. in fine.* ibi: *Y es de creer, que nuestro muy Sancto Padre condescendera à la suplicatiòn que sobre esto le hizieremos, aviendo acatamiento à la justicia y buena razon sobre que se funda, y à la obediencia que su Santidad y sus predecessores siempre fallaron en nos, y en nuestros progenitores.* Et similiter *in l.* 25. *eodem, tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ibi: *Se nos ha dado muchas querellas de los agravios, que cada dia reciben en esto nuestros Reinos, de provisiones que se despachan en corte de Roma, en derogacion de las preeminencias dellos, y de la costumbre immemorial suplicandonos por el remedio. Y porque nuestra intencion y voluntad es, como siempre ha sido, y sera, que los mandamientos de su santidad, y Santa Seda Apostolica, y sus ministros, sean obedecidos y cumplidos con toda la reverencia y accamiento debido, y assi lo tenemos encargado; y por esta encargamos, mandamos à los Arçobispos, y Obispos, y à todos los Cabildos; Abades, y Priores, y Archipestes destos nuestros Reinos, y a sus juezes y officiales, que assi lo hagan y que todas las letras Apostolicas que venieren de Roma, en lo que fuere justas, y razonables, y se pudieren buenamento tolerar, las obedezcan, y hagan obedecer y cumplir en todo y por todo, sin poner en ello impedimento, ni dilacion alguna, porque nos teniamos por deservidos de lo contrario, y mandaremos proceder con todo rigor contra los inobedientes, &c.*

Inter omnes totius Orbis Christianas nationes nulla excellentior Hispanica in obsequio præstando Sedi Apostolicæ, in ejus authoritate tuenda, in reverentia, & obedientia Pontificum decretis propter fidei puritatem, & ardentem Catholicæ Religionis zelum, & cultum, quo semper Hispaniarum Reges, eorum ministros efflagrasse noscuntur, Historiographi exteri, & naturales, ultra plures alios ita ostendit Lucius Marinæus Siculus *in Reb. Hisp. lib.* 5. *cap. de Hisp. sobrietate*, ibi: *Quare quidem meo judicio in Orbe toto terrarum, nulla gens est hodie Hispana, ut ita dicam, Christianior.* Joannes Basæus Belga, *lib.* 1. *Chronicon. Hispan. c.* 9. ibi: *Fuit profectò Hispania Christianæ Religionis semper observantissima, & Fidem Catholicam, quæ semel imbuta sincerissimè usque coluit, Hæreticis infestissima*, quod & latè prosequitur Simancas *de Catholicis institut.* 3. *numero* 3. & 14. Borellus *de præstantia Regis Catholici, c.* 81. Baldesius *de dignitat. Reg. Hispan. cap.* 20. *à numero* 19. Domin. Gregor. Lopez, Madera *Supremi Consilii dignissimus Senator in Monarchia Hispan. cap.* 6. *fol.* 46. & *cap.* 112. *à numero* 3. & novissimè Frat. Joan. à Salazar. *in Politica Hispan. proposition.* 3. Navarrete *in discursf. politic.* 7. Doctissimus Præceptor Noster Solorzan. *in tractat. de jure Indiarum, lib.* 2. *cap.* 25. *à numero* 12. & *per totum, cap. videndus*; qui plura congerit in proposito. Et de hac natione Hispanica nimis obediente prælatis Ecclesiæ, Frat. Ioan. de la Puente *in convenient. utriusque Monarchiæ, lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *ad medium.*

Interim

Interim igitur dum Summus Pontifex instructior
6 hisce de rebus publicæ † utilitati consulere decernit per secundam jussionem, aliquot litterarum Apostolicarum executio differtur, eò quod nec ipse Summus Ecclesiæ Pastor vult, quemquam opprimi, & violenter gravari, imò potius hoc ipsum denotat in dicta *Bulla in Cœna Domini, dict. cap.* 14. dum supplicationes ad ipsum, Sedémque Apostolicam permittit interponi, ut ipse melius informatus de inconvenientiis suspendat suarum litterarum per importunitatem nimiam extortarum effectum, dignetúrque ea damna évitare, & tollere, ut in illis verbis *Dict. Bullæ in Cœna Domini*, ibi: *Vel aliàs executionem litterarum Apostolicarum, vel executorialium, etiamsi sub prætextu violentiæ prohibendæ; vel quod ad nos informando, (ut ipsi aiunt) supplicaverint; aut supplicari fecerint, nisi ipsæ supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. De quo amplissimè cap. antecedenti actum est, Cened. *quæst. Canon.* 45. *numero* 11. & alii, *cap.* 2. citati à principio.

Hoc enim grato animo ferunt Pontifices, &
7 Principes † omnes per varia Canonica Decreta & Cæsarea responsa meritò prævidentes damna oriúda ex multis litteris Apostolicis, per suggestiones, & importunitatem extortis contra ipsorum voluntatem, in damnum publicæ utilitatis. Quòd si cognovissent eo tempore, minimè concessissent, prout in dies lamentantur Pontifices, ut *in c. in juventute*, §. *cæterum.* ibi: *Cæterum quia procurator instabat, compulsi fuimus, non tam juris necessitate sed importunitate petentis*, &c. *de purgat. Canonica*, text. *in c. tuæ*, ibi: *Quæ per ambitionem nimiam, per quam non concedenda multoties concedimus*, &c. *De præbendis* tex-
8 tus *in c. fi.* ibi: *Sed quia non solum † importuna petentium inhiatio postmodum multiplicationem extorsit, de præscriptionibus in 6. textus in extravaganti execrabilis, de præbendis*, in principio, ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædecessoribus nostris non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur*, &c. & ibi glossa verb. *Quam extorsisse*, ait. *Ab invito per talem importunitatem*, & Imperatores hoc ipsum affirmant, *ut in l. 2. C. de petit. bonor. sublatis*, ibi: *Inverecunda petentium inhiatione constringimur*, &c. & *in l. fi. C. de manibus non excus.* ibi: *Sed quoniam plerumque in nonnullis causis inverecunda petentium inhiatione constringimur, ut etiam non concedenda tribuamus*, &c. textus etiam *in l. 2. C. de Canone frum. l. 2. C. de fundis limitrophis, auth. ut non fiant pignorationes, colat.*

Et non solùm Principes Ecclesiasticos, &
9 temporales vincit † prolixa, & importuna petitio; sed & ipsum *Christum*, ut & Divus Hieronymus loquendo de *Cananea*, dixit, obtinuisse à Christo importunitate, quod precibus non potuerat, ibi: *Quod precibus non potuit, tadio impetravit.*

Quoniam importunitates in nobilibus ani-
10 mis Principum quamdam vim, † & violentiam inducunt, ut multoties non concedenda concedant, ex d. juribus, & facit *l. 5. C. de Apostatis*, ubi violentia, & importuna, im-
11 modicàve persuasio † æquiparantur, ut constat ibi: *Qui servum, sive ingenuum invitum, vel suasione*, &c. text. *in l. 2. inviti persuadere, ff. de servo corrupto*, ibi: *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, & est singularis *l.* 1. *tit.* 19. *p.* 7. *in fi.* ibi: *Como manera es de fuerça sosfacar.* Facit *l. unica, C. de raptu virginum, in fi.* Conducunt etiam quamplures authoritates Doctorum, † qui variis in causis, & negotiis, re- 12
spondent per importunitatem obtenta non debere valere, & dici fieri, invito concedente, horum numerum habent Glossa, Dominicus, Rebuffus, Palatius Rubeus, Matienzus, Azeved. Peralta, Ludovic. Burgen. Antonius de Petrus, Segura, Avila, Cœpola, Lucas de Pena, Gomez, Arias, Boërius, Calcane. Spino, Roman. Curtius Junior, Decianus, Padilla, Menoch. Gutierr. Angelus de Ubald. Martinus de Garatiis; & alii, quorum dicta, & observationes congessit Pater Thom. Sanch. copiosissimus & doctissimus vir, *in tractat. de matrimonio, lib.* 4. *de consensu coact. disp.* 3. *n.* 4. *per tot. fol.* 720. *& seq.*

Multa etiam congerit Castillo *controver. l. 3. c. 1. à n.* 105. *cum multis seqq.* & iterum ipse Castillo *lib. 4. c. 22. à n. 18. cum seqq.* quibus locis copiosè, & doctè (ut assolet) hunc articulum examinat.

Hanc itaque ob rationem meritò permittunt Pontifices, & jura, † ut justa causa existente possit in executio- 13
ne litterarum Apostolicarum supersederi, interim dum informatus Summus Pontifex de legitima causa, vel revocet concessionem & mandatum, vel secundam mittat jussionem, text. est capitalis, & expressus *in c. si quando 5. de rescriptis, Si quando* (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes* (& infra) *Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*, &c. Dignissima quidem Decretalis tali Pastore.

Textus est etiam *in c. cùm teneatur 6. de præbendis*, in hæc. *Cum † teneamur (& infrà) si manda-* 14
tum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commodo sustentari, nisi fortè in litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei sine scandalo provideri, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum, &c.

Similis text. *in auth. de mandatis Principum*, §. *deinde competens*, ibi: *Si quis autem, cui tale †* 15
aliquid jussum est, veniat: omnino non respicias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostendat formam pro hoc scriptam: tunc suscipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians, secundam præceptionem nostram suscipiat, &c. Ubi glossa verbo, *Nuntians*, ita ait: *Et hoc est contra miseros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ, ut non audeant reclamare, quod facere non debent, ut hic dicitur, &c. Neque per hoc deserviunt legi, imò serviunt propter hoc Papæ, vel Principi, ut C. de appellationibus l. fin. in fin.*

Text. mirabilis *in Auth. ut nulli Judicum.* §. *& hoc verbo*, in hæc verba: *Si verò † hujusmodi in* 16
scriptis jussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt adimpleat, si vero ad læsionem est Fisci, nihil super ea omnino agi: nuntiare verò nobis primum, ut secunda nostra fiat de hoc jussio. Si verò præcepta & cujuslibet Judicis sint, & priusquam insinuentur hæc, aut præcipientem, aut ad quem præcepta facta sunt, contigerit removeri, de singulo sic. Qui factus fuerit Judex hæc suscipiat, & exigat, si legitimè facta sunt, si verò contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse jubemus, &c.

Textus etiam *in l. fi. C. contra jus, vel utilit.* 17
public. cujus sunt verba: *Omnes cujuscumq; † majoris vel minoris administrationis universæ nostræ Reipublicæ Judices monemus, ut nullum rescriptum nul-*

nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram adnotationem, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adversa esse videantur, in disceptationem cujuslibet litigii patiantur proferri, sed generales sacras Constitutiones modis omnibus non dubitent observandas &c. Concordat *c. Pastoralis, de fide instrum. l. universa rescripta, C. de precibus Imperatori offerend.* Idem probatur *in l. nec damnosa, C. eodem tit. l. jubemus, C. de sacrosan. Eccles. l. 1. C. de petit. bono. sublatis*, cum pluribus aliis utriusque juris.

18 Et plurimis nostri Regni legibus hoc idem statutum † est, similia rescripta Regis obediri, non tamen adimpleri, & exequi, sed suspensis rescribatur Regi de inconvenientiis, & damnis publicæ utilitati contrariis. Indeq; secunda jussio, & responsio expectetur, ut optimè *in l. 19. tit. 18. p.* ibi *E si fuerem contra los Derechos del Rey, no deben luego ser las primeras cumplidas, ca non han fuerça ninguna, porque pueden ser dadas con priesa de afincamiento, o con gran cuita, non pudiendo al fazer, por desviar su gran danno, ò aviendo dever otras cosas, porque non pudiesse y pararmientes, mas aquellos à quien las emblare deben lo fazer saber al Rey, como recibieron tales cartas, que eran contra sus derechos, ò amenguamiento dellos, que les embieha dezir como hagan, E si les embiare las secundas cartas en aquella misma razon de bien las cumplir*, &c. Et *in l. 30. eodem tit. Fueren dadas algunas cartas non deben ser cumplidas las primeras, ca non han fuerça, porque son en daño de muchos, mas debenlo mostrar al Rey, rogandole, è pidiendo merced sobre aquello que les embia à mandar en aquella carta*, &c. Et inferiùs: *Nin se deben cumplir hasta que lo hagan saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon, porque la manda hazir. Ca todo hõbre debe sospechar, que despues que el Rey entendiere el fecho, que les non mandarà cumplir las cartas*, &c. Idem *in legibus 31. & 32. eodẽ tit.* Ad id vide omninò *l. 1. tit. 14. lib. 4. Recopil. & l. 3. & l. 4. ejusdem tit.* & alias plures infrà citatas, *hac 1. p. c. 7. à n. 17. cum multis seqq.*

19 Quamvis enim præceptum Superioris indubiè † præsumatur justum, *ex gloss. verbo, Iniquitas, in c. quid culpatur 23. q. 1. glossa, verbo, Obedientiam, in c. ad aures, de temporibus ordinand. glos. verbo, Mandato, in c. ex tenore*, & ibi scribentes *de sentent. excomm. text. & glos. in c. 2. de majoritate, & obedien.* Et notat Paludan. *in 4. dist. 19. q. 4. col. 3.*

Multa ad hoc congerit circa obedientiam mandatorum Principis, ut illis omnino sit parendum, Farinac. *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à princip. & casu 2. à num. 22. lib. 3.* ubi infinitos Doctores ad id allegat.

20 Attamen hujusmodi præcepti † executio potest licitè suspendi, & differri, quoties majus damnum timetur ex ea, quàm ex dilatione, quæ fit, donec appareat de vera talis præcepti justitia, secundũ Adrianum *quotlibeto 2. vers. pro solutione.* Dominicus Soto *in relect. de secreto memb. 3. q. 2. conclus. 1. & 2.* Navarr. *in c. inter verba 11. q. 3. col. 53.* latè Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacan. in curia, §. 3. §. 4. & sequent.* Cenedus *in collect. ad Decretales, colum. 3. num. 1. & 2.*

21 Mandatum enim Principis injustum, ipso jure nullum, aut notoriam injustitiam continens, † obtemperandum non est, nec exequendum, text. *in c. si dominus, in c. qui resistit. 11. qu. 3. glos. in c. 2. verbo Principi, & in verb. Morte de majoritat. & obedient.* Marsill. *in l. 1. numero 122. ff ad leg. Cornel. de Sicar. per l. meminirim*, cum ibi notatis per DD. *C. unde vi, & ex B.* Bal. Angel. Roma. & Felin. in locis ibi per eum notatis, Maranta *in sua disp. 1. post practicam, n. 20. & 37.* Carrerius *in pract. in 3. tract. de homic. & assi. §. sequitur ex quibus causis excusetur mandatarius numero 19.* ubi alii recensentur concordantes, Jacob. Novell. *reg. 47. fallentia 2.* Ant. Gomez *de delictis, tit. de homicid. numero 42. post princ.* Petrus à Plaça *in epitome delictorum, lib. 1. c. 15. numero 25.* Roland. *conf. 12. num. 80. & seqq.* Novel. *in tractat. ad defensionem in princ. numero 85.* Tiraquel. qui plures congerit *in tractat. de pœnis temper. causa 36. à princ.* Carrerius *in praxi crimin. in tractatu de homicid. numero 95.* Clarus *in pract. criminal. §. fin. q. 60.* Jacobus de Graffis *in suis decisionib. lib. 2. c. 64. num. 11. p. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 354. à numero 1. & seqq.* amplissimè Farinac. *in pract. crimin. lib. 3. quæst. 97. de pœnis temper. casu 1. per totum, & casu 2.* ubi latissimè hinc inde disputat, an casu quo Commissarius posset supersedere † in executione rescripti nullius, vel continentis notoriam injustitiam & rescribere ad Principem, puniatur, si ita non faciat, vel potiùs excusetur à pœna etiam arbitraria. 22

Quare justissimè per præfata jura Canonica, & Civilia deducitur, & mandatur, ut rescripta Pontificalia, Regiàque suspendantur, & in eorum † executione supersedeatur, quoties aliqua causa subsit justa, ob quam executio debeat differri, donec de inconvenientiis, & damnis, aut periculis instantibus consultus Pontifex, aut Princeps de remedio provideat, revocando, aut secundam jussionem mittendo, æquanimiter & patienter sustinens justam hanc causam suspensionis. Hanc conclusionem ex d. Juribus deduxerunt, & communiter DD. probarunt omnes, scribentes præcipuè *in d. c. si quando de rescriptis*, prout sunt Abb. *antiqui Collectar.* Zabarella, Barba. Bellamera, Joan. Andr. Anan. Imola, Hostiens. Ancarran. Abb. Pamormit. Bald. Felinus, Decius, Ripa, Butrius, Henricus Boich. Mart. Vranus. Et in repetitione, ad dictum text. Didacus de Sahagun, & Doctor Navarr. qui omnes probant, quòd præceptum Superioris, ubi injustum, durum, asperum apparet, nullo modo est exequendum, & tenetur illud impediens secundam jussionem expectare, probant insuper Alpharus *in collect. n. 507.* Cardinalis *conf. 142.* Doctissimus Dominus Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in Curia.* per totum, pulchrè Azeved. *in l. 14. ex n. 33. tit. 3. lib. 1. Recopil.* Robertus Maranta *in di p. 1. n. 19.* Felin. *in c. nonnulli de rescriptis, n. 9. & 14.* Didacus Perez *lib. 2. tit. 4. l. 29. glos. 1. versic. Unde contra prædictum rescriptum, ex pag. 252.* Lancelot. Conradus *in templo omnium judicum, lib. 1. c. 1. §. tit. de præstantia & potent. Imperator. vers. Obedire ei omnes debẽt, n. 16. fol. 91.* Jacobus Menoch. *de arbitrariis, casu 334. n. 6.* Alphonsus Oieda *de benefic. incompat. 1. p. cap. 21. n. 5.* Ægidius Bossius *in praxi crimin. tit. de homicidio, ex n. 96.* latissimè Nevizan. *in Sylva nuptial. lib. 6. n. 49.* Franciscus Persona, *de judiciis, q. 17. n. 8.* optimè Covar. *practic. qu. c. 35. n. 6. & in Regula peccatum 1. p. in princ. n. 5.* optimè Joan. de Segura Davalos *in decreto Judic. Ecclesiastico, 2. p. c. 5. ex numero 3.* eruditus Hieronym. Portoles *in Scholiis ad Molinum in §. consultatio, ex n. 17.* latissimè Flaminius Cartarius *de executione sentent. capto.* Bannito *in c. fin. ex numero. 327.* Padilla *in l. eausas, num. 4. C. de transaction.* [illegible]eric. Suarez *allegation. 12. num. 49. & 50.* [illegible]. *post rem judicat. casu 12.* per totum, plures referens Baldesius

23 (margin number beside "causa subsit justa ... differri")

ſius in ejus addition. ad leg. Regni, §. eſt alius caſus notab. 12. verſic. Alius eſt evidenter, pag. mihi 100. Jacobus de Graſſis in deciſion. aut. p. 1. lib. 2. c. 10. à numero 21. noviſſimè Joan. Baptiſta Fini. de reg. juris, concl. 33. verſ. Benigniſſima, Doctor Anguianus de legibus, diſp. 5. per totam & nullis ex his allegatis, alios tamen quam plures citans Farinac. l. 3. de pœnis temperand. q. 97. caſu 2. à n. 33. cum ſeq. & poſt Innocent. dixit Pinell. in 1. part. rubricæ, C. de reſcind. vendit. c. 2. numero 20. in final. verbis.

Quod peccat obediens mandato injuſto Pontificis,
24 † vel Principis, quando ex tali mandato oriuntur ſcandala, vel magnum damnum, ſequitur Cened. in collect. ad Decretales 3. in fi. & à princip. Barboſa in collectan. ad c. ſi quando, de reſcriptis, numero 2.

Quare ubi adeſt juſta cauſa ſuperſedendi in exe-
25 cutione † reſcripti, non incurri illius cenſuras, probant Abb. in dict. c. ſi quando, n. 2. Zabarella quæſt. 1. n. 3. Ripa n. 17. latiſſimè probat Palatius Rubeus in libello de benefic. vacant. in Curia per totum, & præcipuè §. 7. & §. 12. ad fi. ita reſolvit etiam Aug. Barboſa in collect. ad c. ſi quando in addition. verſic. Ibidem poſt, num. 3. Maranta in diſp. 1. num. 19. Felin. in dict. c. ſi quando, n. 2. verſ. Per iſtum text. ubi ampliat etiam, ſi Papa mandet ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ex Ancharrano, quem allegat in conſ. 285. incipit per prædicta ſubtiliter, &c. ſequitur Farinac. in praxi crimin. lib. 3. de pœnis temperand. q. 79. caſu 2. numero 40. Quia
26 tunc non dicitur non parere, † cum faciat lege permittente, ex d. juribus, & quia qui jure contendit non dicitur inobediens, Menochius conſ. 29. n. 19. probat etiam Barboſa in dict. c. ſi quando, à nu. 3. & amplius in noſtris terminis probant omnes DD. citati ſuprà c. 2. circa Bullam Cœnæ Domini à numero 19. & ſeqq. numero 24. 30. 33. & numero 34.

Quoniam revera illæ pœnæ, & cenſuræ contra præcisè † non obtemperantes fulminatæ in-
27 telliguntur, & eos dumtaxat comprehendunt, qui cum obſtinatione, & inobedientia, non adimplent, & in propoſito quando ſubeſt legitima cauſa ſuperſedendi, quod mandatarii ſubditi non ſunt inobedientes, qui quamvis realiter mandata non compleant attento tenore verborum; animo tamen ſuperioris, & ejus juris menti ſatisfaciunt, prout ex plurimis Doctoribus & fundamentis, comprobat Anguianus de legib. lib. 1. controverſ. 5. n. 7.

Hanc eandem concluſionem exornat magna illa
28 Doctorum † caterva, quorum nomenclaturam in unum congeſſimus ſuprà c. 2. à prin. & per totum (quos ulterius non recenſeo) qui quidem inter alia fundamenta, hoc hactenus adducto juſtificant retentionem litterarum Apoſtolicarum omni reverentia, Chriſtiano zelo, legitimo fine, nullo odio nec immodeſtia, ſed ob bonum publicæ utilitatis, & quietem Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ & temporalis factam per Regia ſuprema Prætoria, & Tribunalia horum Hiſpanorum Regnorum juſtificant, & licitam aſſerunt exiſtente juſta, & legitima cauſa ex iis quæ à jure Pontificio approbatæ ſunt prout hactenus vidiſti, & de ſingulis inſuper in cap. ſequentibus erit accuratè tractandum.

In quibus omnibus cùm deficiat intentio Pontificis, vel facti, † quia ipſe non fuit informatus de
29 inconvenientiis tangentibus damnum publicæ utilitatis, ut per capita ſequentia latius videndum erit, ſequitur, ut legitimè inter Bullarum retentionem, in qua nihil agitur de poteſtate Pontificis, nec de viribus litterarum ad effectum decernendi ſuper illis (abſit) ſed dumtaxat de ejus voluntate & intentione dubitatur, quod licitum eſſe latiùs probat Hieronymus Gonçalez in reg. 8. gloſ. 9. §. 2. à num. 69. cum ſeq. Ubi poſt alios, quòd non ſufficit poſſe facere, niſi intendat, & velit facere, & quod quando † voluntas, & poteſtas ad invicem repugnant, 30
nihil agitur ex c. cum ſuper de officio delegati, & aliis Doctoribus. Quæ ſi tales ſint litteræ, quæ offendant Rempublicam Eccleſiaſticam, aut temporalem, ex quo non fuit ſua Sanctitas informata, nec ſibi de inconvenientiis, & damnis fuit facta relatio; deficit intentio ejus ex defectu facti, & per conſequens litteræ corruunt, & nullæ ſunt, eáſque exequi nullo modo vult nec permittit † San- 31
ctiſſimus. Rota ut per Seraphinum deciſion. 261. per totam, & numero 1. ſic ait: Quia prætenditur gratiam Equitis Guccii fuiſſe invalidam ex eo, quòd tempore datæ dictæ gratiæ jus fuerit quæſitum fratri Rodulpho vigore dictæ expectativæ maximè ſtante confirmatione Apoſtolica, & ideo cum Papa non habuerit ſcientiam juris alteri quæſiti gratiam ex defectu intentionis corruere, &c. Et iterum numero 9. Ideò hujus juris ignoratio reddit gratiam nullam ex defectu intentionis, & neceſſarium erat derogare Regulæ de jure quæſito non tollendo, &c. Et ipſe Seraphinus in deciſion. 341. num. 8. & 9. ibi: Ex quo etiam ſequitur quod revocatio iſtius conſenſus redderet gratiam nullam uſque ab initio propter defectum intentionis Papæ, qui defectus annullat gratiam ab initio, Caſſiodorus deciſion. 3. de penſionibus, numer. 5. gratiæ enim à tempore datæ initium ſumit, & propterea tempus illud attenditur, c. ſi ſuper gratia de officio delegat. Gigas quæſt. 22. numero 16. de penſionibus. Clarus eſt autem defectus intentionis, quia Papa noluiſſet inferre hoc præjudicium Domin. Julio, &c. & in deciſ. 1498. num. 1. & num. 3. ibi. Et ideò gratia corruit ex defectu intentionis, ut per Geminia. conſ. 36. in princip. Collectam. in c. conſtitutus quæſt. 5. de conceſſione Præbendæ, Roman. conſ. 335. &c.

Aliam recenſet ipſe 338. in hæc, gratiam fuiſſe nullam à principio ex defectu intentionis reſervatæ generaliter, ſive eventualitate, & demum 20. Martii, eadem deciſio per Dominos confirmata, præcipua fundamenta deciſionis fuerunt; primo authoritas Doctorum in c. cauſámque el 2. de teſtibus, ubi Gloſſa, Hoſtienſ. Joann. Andr. Ægidius, Abbas, Felin. Aretin. & alii per informantes allegati, Jaſon in l. 2. n. 2. C. ut lite pendent. Antonius de Butrio in c. cum noſtris, colum. 2. circa med. verſ. Quia licet Papa, & ibi Abb. ſub nu. 9. verſic. Nam motus proprius, de conceſſione præbend. idem Abbas in c. ad aures, ſub n. 5. de reſcriptis, & in cap. cum olim, num. 15. de re judic. & in c. quia circa, ſub num. 7. de conſanguinitate & affinitate, Felin. in tractat. quando litteræ Apoſtolicæ, num. 2. verſicul. Ampliatur, Probus ad Menoch. in c. ſi motu proprio, num. 6. de præbend. in 6. Ripa lib. 2. reſponſ. 1. c. 28. num. 22. Ricurius conſ. 116. ſub num. 5. volum. 1. Et hoc idem, quod gratia etiam motu proprio ſit nulla ex defectu intentionis, ſemper tenuit Rota Antiqua, Moderna, & Moderniſſima, ut per Ægidium deciſ. 392. Rota in antiq. deciſ. 445. Caſſiodor. dec. 3. de penſionib. & Chaſin. 97. Qui omnes uno ore dicunt, gratiam etiam motu proprio factam eſſe nullam, quando adeſt defectus intentionis, & licet non dicant eſſe ipſo jure nullam; tamen ſunt etiam aliqui, qui hoc dicunt, veluti Pariſius conſ. 74. n. 32. lib. 4. Et hoc idem videtur firmare Caſſiodor. deciſ. 3. de penſion. numero 3. in fi. &c. & tandem, numero 5. tradit eſſe

nullam

nullam ipso jure, licet fundet se etiam in subreptione, quia in casu suo gratia erat ad partis postulationem, sed non tollit æquiparationem, quam
32 facit subreptionis, † & defectus intentionis, quia passim æquiparant subreptionem, & defectum intentionis, &c. ubi latè prosequitur, & iterum Seraphinus ipse *in decis.* 351. *numer.* 26. 29. & 39. ubi hæc æquiparatio subreptionis, & defectus intentionis, ut utroque casu gratia reddatur ipso jure nulla.

Et ita pluries tenuit Rota, ut constat ex Alexandro Ludovisio *decis.* 164. *à numer.* 7. ibi. Præsertim quia Papæ non fuit narratus hujusmodi defectus, nec intellexit præjudicium quod inferebatur Domino Paulo Emilio, si ejus obligatio deberet sortiri effectum, propterea non est dicendum confirmationem operari, quod non loquitur, & fuit omnino alienum à mente, & intentione confirmantis, ex latè adductis *in Romana Secretaria* 30. *Aprilis* 1592. *coram Reverendissimo Patriar-*
33 *cha*, in qua etiam fuit dictum, † clausulas quantumvis prægnantes, & cujuscumque generis non tollere defectum intentionis, nec contra eam operari, quod fuit etiam resolutum, *in Mediolanens. fructuum* 24. *ejusdem mensis*, *coram Illustrissimo Cardinali Blancheto*, &c. plures ad id Rotæ decisiones, quòd defectus intentionis vitiet gratiam, refert Marescot. *variar. resolut. libro* 2. *c.*
34 18. *à num.* 47. Et quod clausula motu proprio † non tollat defectum intentionis, probant Felin. *in c. si propter*, *vers. Et finaliter*, *de rescriptis in* 6. Jo Andræas *in c. si motu proprio*, *in principio*, *de præbendis in* 6. Abbas *in c. quia circa*, *versic. Sed quæro*, *de consanguinitate*, & *affinitate*, Imola *in c. mandatum*, *vers. Et ex prædictis*, *de rescriptis*, & *in l. quidem consulebant*, *vers. Et similiter*, Aretinus *in c. causamque el* 2. & ibi Felinus *de testibus*, Ægidius *decis.* 392. & *decis.* 475. Milles *in Repertor. gratia si est impetrata*, Felin. *in c. cæterum*, *versic. Septima restrictio*, *de rescriptis*, & *in c. constitut. vers. limita quarto*, *eodem tit.* Alexander *in cons.* 215. *vol.* 7. Socinus *cons.* 115. *n.* 2. & *sequentib. volum.* 3. & *cons.* 220. *vers. Non obstat. volum.* 2. Curtius Senior *consil.* 35. *n.* 36. & *seq.* & *consil.* 50. *n.* 154. Martin. de Lauden. *in tractatu de privileg.* & *rescriptis*, *conclus.* 62. Vitallin. *in tractat. clausula*, *versic. Clausula motu proprio*, Ruinus *cons.* 123. *n.* 19. *volum.* 3. Rebuffus *super concordant. in ultimo effectu*, *versicul.* 8. *non tollit*, Parisius *consil.* 82. *n.* 66. *vol.* 1. & *cons.* 74. *n.* 23. *vol.* 4. & *consil.* 79. *n.* 22. *eodem volum.* & *cons.* 74. *n.* 76. *volum.* 1. Ant. Gabriel. *commun. conclus. tit. de clausulis*, *conclus.* 2. *à n.* 18.

Ubi *n.* 19. quod nec operatur hæc clausula
35 (*motu proprio*) contra † præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, Cardinalis *in Clemen. si Romanus*, *in* 2. *quæst. de præbendis*, Antonius de Butrio *in c. cum in nostris*, & *ibi*, Abb. *num.* 19. *de concessione prebend.* Abb. *in c. causamque el* 2. *in quæst.* 2. *de testibus*, Barba. *in c. ad res*, *numero* 36. *de rescriptis*, Cardin. *consil.* 96. Ægidius *consil.* 392. Felin. *in c. ad aures*, *versicul. Quantus casus*, *de rescriptis*, Selva *de beneficiis*, 3. *part. quæst.* 12. *versicul. Quintus casus*, Gigas *de pensionibus*, *q.* 29. *n.* 5. & *q.* 9. *n.* 6. Cassiodor. *decis.* 3. *de pension. num.* 4. Ruinus *cons.* 98. *volum.* 4. Marian. Junior. *in cons.* 77. *num.* 104. *vol.* 1. & aliter ampliat Ant. Gabriel. ubi proximè, *n.* 21. & *seq.* & *n.* 23. Quòd Papa debet esse plenè informatus, ut non adsit defectus intentionis.

Et post Cardos. Vincent. de Franch. Flamin. Paris. Joan. Cochier, Monetam, Farinac. & alios, necnon Rotæ decisiones † de hoc defectu intẽtionis, 36
latiùs tractat Augustinus Barbos. *in tractat. de clausulis*, *claus.* 79. *à num.* 47. *cum seq.*

Et hinc est quòd exceptio defectus intentionis, & facti † non censeatur rejecta à statuto rejiciente 37
omnes exceptiones; secundùm Decium *in c. ex parte el.* 2. *num.* 85. *de officio delegati*, Bald. *in l. peremptorias*, *num.* 27. & 38. *C. de donationibus*, & *in l. in rebus in fi. de jure dotium*, Alexander *in l. qui se debere*, *n.* 2. *ff. de condit. caussa data.* ubi Jass. *num.* 6. Asinius *in practic.* §. 31. *c.* 47. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 48. *num.* 37. Felinus *in rubric. de exception. numero* 7. Covar. *in c. possessor. in in* 1. *part. relect. num.* 4. *in fi. de reg. jur. in* 6. Alexand. *in additionibus ad Bart. in l.* 1. *parv. num.* 7. *littera A*, *versicul. Adde quod ff. quod ff. quod vi aut clam.* Surdus *consil.* 186. *num.* 26. *lib.* 2. Cumian. *super ritibus magn. Curi. c.* 26. *num.* 39. Berojus *in c. item cum quis*, *num.* 19. & 20. *de restitut. spoliat.* Guido-Pap. *in tractat. de compulsoria. litter. quæst.* 9. Reminald. Junior. 41. *n.* 4. *lib.* 1. Purpuratus *in l.* 2. §. *creditum*, *num.* 19. & 20. *ff. si certum pet.* Millanens. *decis.* 3. *numero* 27. & *decis.* 2. *num.* 169. & 170. & *decis.* 8. *num.* 45. *lib.* 2. ubi dicit, quòd ista exceptio non censetur rejecta, etiam † per pactum de non apponendo, & quod admittitur contra executionem, sequitur Carolus de Grassis alios referens *in tractatu de exceptionibus*, *except.* 26. *n.* 1. & 2. Cumian. *super dict. Ritu*, *c.* 40. *n.* 231. 38

Et ratio hujus doctrinæ benè quadrat huic retentioni, quia hæc exceptio † defectus intentionis, & facti non est propriè exceptio, sed potius defensio, ideò non comprehenditur in statuto loquente, & excludente exceptionem, Paulus de Castro *in l.* 2. *ff. de exceptionibus*, Bald. *in dict. l. peremptorias*, *col. penult. C. senten. rescindi non posse*, Petrus Calefac. *in repetit. l. juris gentium*, *numero* 66. *ff. de pact.* Cumia. *in dict. Ritu dict. cap.* 16. *num.* 4. Carolus de Grassis *dict. except.* 26. *numero* 3. qui *num.* 4. ampliat, ut nec † etiam comprehendatur in statuto denegante defensiones, ex Alexandro *in l. qui se debere*, *numero* 1. & *ibi*, Jasson. *num.* 6. *ff. de condition. causa data.* Beneintend. *decis.* 69. *in fine*, Menochio *dict. præsump.* 58. *n.* 37. Benachin. *in repertor. in verbo defensio*, *numero* 14. Cumia. *super dict. capitul.* 40. *Ritus numero* 231. ubi allegat *Provincialem*, & videndi sunt Aret. & Doctores *in l. cum servum*, *C. de servis fugitivis*, Maur. Burgen. *in tractatu de laudemi. part.* 4. *inspection.* 40. *numero* 116. Millanens. *decis.* 2. *num.* 156. Fulvius Pacianus *in tractat. cui incumb. onus prob. negat.* 1. *part. c.* 66. *numero* 60. & *seqq.* 39 40

Et est defensio, & exceptio intentionis, & facti tam privilegiata, quod etiam post terminum 41
† datum à Judice ad opponendum omnes exceptiones, hæc potest opponi, Pacianus ubi proximè, *numero* 73. post Bald. *in l. in rebus*, *n.* 26. *C. de jure dotium* Jass. *in l. qui se debere*, *ff. de condit. causa data*, Felin. *in Rubr. de except. n.* 7. Grassis *dict. except.* 26. *n.* 6.

Nec non hæc exceptio defectus intentionis, & facti, est una † ex illis quas Judex etiam parte non 42
opponente tenetur supplere, Glossa *in c.* 1. *in verbo Defensionis*, *de litis contestat. in* 6. Speculator. *in tit. de exceptionibus*, §. 1. *n.* 4. Jasson. *in dict. l. qui se debere*, *num.* 6. *ff. de condit. caus. data*, Bald. *in l. si constat*, *n.* 3. *C. de compensationibus*. Fulvius Pacian. *in pract. probatio negat.* 1. *part. c.* 68. *numero* 80. Petrus Surdus *cons.* 186. *numer.* 26. *lib.*

lib. 2. Alexand. *conf.* 83. *num.* 10. *lib.* 5. Cumia *super Ritib. magna Curia*, c. 42. n. 39. Graffis *dict. except.* 26. n. 7. ubi post alios, quòd habens hanc exceptionem non tenetur ex parte sua aliquid probare.

Et quæ sit hæc exceptio intentionis, & facti, & ad
43 ejus † intelligentiam, vide ultra decisiones Rotæ superius adductas, Affiict. *super Const. Regni, lib. 2. Rubric. de non retard. litis contestat. n. 3.* Petrum Surdum, *dict. conf.* 186. n. 26. Millanensf. *decis.* 2. n. 115. & *decis.* 9. n. 83. & *decis.* 15. n. 19. *lib.* 2. qui alios allegant.

44 Senatus igitur in hac retentione litterarum † Apostolicarum tantùm inquirit; & sequitur intentionem Pontificis, quæ omnino deficit in litteris ab eo impetratis ex suggestione, in quibus concurrit aliqua ex legitimis causis, de quibus in hoc capite, & in quatuor, seu quinque sequentibus, cùm in eis adsit damnum publicæ utilitatis, de quo Summus ipse Pontifex informatus non fuit, nec sibi facta relatio, vel saltem integra, & cum deficiat omnino ejus voluntas, & intentio, justum est, ut cum tanto damno, & pernicie publicæ utilitatis non exequantur; cum uti nullæ, ipso jure executionem non remorantur ex superius deductis, ac propterea dum instruitur, & de veritate, ac inconvenientiis informatur Sanctissimus; detinentur in Senatu dictæ litteræ; ne insuper temerè cum scandalo, & de facto eas exequatur Judex.

Quòd si tam justus prætextus attentè fuisset † à
45 ministris Curiæ Romanæ recognitus, non est credendum, tam ægrè laturos hunc salubrem recursum; putant enim in Senatu hoc Regio tractari de viribus litterarum ad effectum determinandi in negotio principali, (absit) cum solùm deducatur; & tractetur in Senatu de causa scandalosa Reipublicæ; & de violentia, ut interim detentis litteris per supplicationem instruatur, & informetur Sanctissimus, quod & ipse permittit in similibus causis juxta jura in hoc capite citata; & in sequentibus citanda; quod ejus ministri litteras hujusmodi expedientes ægrè ferunt [*juxta l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* in illis verbis: *Porque qualquiera cosa que se proveyere por su Santidad, y sus ministros, en derogacion de las cosas susodichas.*]

Sed hic est defectus humanæ naturæ nostræ, nolentis † audire id quod contra semel apprehensum,
46 & resolutum est; tendit, ut dicit Sanctus Sixtus III. *in epistola de malis Doctoribus. Habet enim hoc conditio humana natura, ut aliud nolit audire, quàm animo decreverit exercere.* Difficilis † res est, fateor, &
47 acerbum suadere Principi, id quod utilius est, & magis conducens Reipublicæ; ut rectè consideravit Cornelius Tacitus *lib.* 17. dicens: *Suaderi Principi, quod oporteat, multi laboris assentio erga Principem quemcumque, sine affectu peragitur.* Sallustius *ad C. Cæsarem, de Republica ordinanda. Scio ego difficile atque asperum factu sit, consilium dare Regi, & Imperatori;* rationem deducimus, ex Solon apud Diogenem Laërtium, *Principi non dulciora, sed optima sunt consulenda.*

Sed hanc humanam conditionem naturæ nostræ facilè domant † Christiani Principes; & præcipuè
48 Sanctitas & Christiana charitas S. Apostolicæ permittentis consuli damna, & scandala, quæ ex suis jussibus importunè, & subreptitiè extortis oritura timentur in Republica, & patienter spectantis, atque ferentis eorum suspensionem ad effectum consulendi, prout ex adductis *in toto hoc cap. & in §. sequenti,* clarè demonstratur, atque apertissimè Pontificum intentio detegitur.

§. UNICUS.

Secunda Jussio post priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apostolica emanata; quando; & qualiter operetur.

SUMMARIUM.

1 *Disputatio sacrilega de potestate Vicarii à Christiana imaginatione abest.*

2 *Papæ potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur.*

3 *Papa facit unum Consistorium cum Deo.*

4 *In retentione Bullarum non disceptatur potestas, sed voluntas Papæ, quæ certe est nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, aut temporalis.*

5 *Jussione secunda adveniente à Papa per juridicos tramites obtenta, informato de inconvenientiis obtemperanda erit.*

6 *In adimplemento secundæ jussionis post litterarum retentionem factam à Senatu variant Doctores.*

7 *Covarruvias insinuat nunquam admittendas litteras in derogationem juris patronatus.*

8 *Bulla Adriani refertur, qua immunes sunt Reges Hispaniæ à censuris quibuslibet non parentes litteris in derogationem juris Regii patronatus.*

9 *Retentionis Bullarum recursus originatur à jure naturali.*

10 *Pontifex semel etiam informatus de inconvenientiis litterarum retentarum similes duplicans adhuc retinendas, cum non à mente ejus, sed ab officialium negotiatione procedere præsumi firmat Menchaca.*

11 *Litterarum damnum publici regiminis super materia, qua Princeps nequit disponere, etiam secundo, & tertio missas non exequendas firmat Anguianus.*

12 *Retentionis recursum postulare non debet Fiscalis animo impediendi executionem litterarum, sed supplicandi Sanctissimum, ut instructus provideat quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ conveniat.*

13 *Pontifici iterum, atque iterum mandanti, quod repugnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad contentionem obdurescere, sed veritatem studiosius indagare affirmat Zaballos.*

14 *Abraham; Iob, & Moyses Deo replicare, & argumentari in pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus.*

15 *Si Papa informatus secundam mittat jussionem; posse secundò supplicari, & interim suspendi executionem, donec tertia accedat jussio, firmat Pater Henriquez.*

16 *Si in secunda jussione novum aliquod gravamen addatur ex falsa informatione, admitti posse in re gravi tertiam supplicationem, asserit Pater Henriquez.*

17 *Author non admittit absolutè observationes Doctorum circa secundam, aut tertiam jussionem, sed cum fœdere distinctionis.*

18 *Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione prosequuta secunda jussio à Papa obtenta, regulariter obtemperabitur in Senatu.*

19 *Jura permittentia supersederi in litterarum executione ad effectum rescribendi, & expectandi secundam jussionem, nullam faciunt mentionem de tertia.*

20 *Bullarum executio suspenditur quando ex justa præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de libera voluntate appareat.*
21 *Quando clarè constat de Principis jam instructi, & informati intentione, velle etiam injustum mandatum exequi, obtemperandum erit.*
22 *Primæ litteræ habentes clausulas, ex quibus apparet libera voluntas Principis exequendæ sunt, quia habent vim secundæ jussionis, declaratur, n. 34. & sequentibus.*
23 *Impetrans (cujus litteræ fuere in Senatu retentæ) si secundam jussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu detinendam.*
24 *Verba Bullæ Cœnæ (legitimè prosequantur) ponderantur.*
Legitimum dicitur, quod à lege approbatur, & secundùm eam fit, ibid.
25 *Informatio Senatus, qui bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione.*
26 *Papa non legitimè instructo de inconvenientiis, ex quibus suæ litteræ sunt retentæ, secunda jussio in idem incidit inconveniens, & defectum.*
27 *Nihil volitum, quin præcognitum.*
28 *Professionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causæ nullitatis suæ professionis.*
29 *Ordines metu assumptos ratificat non ordinatus, per eorum exercitium dum adhuc latebat.*
30 *Quia primus consensus qui nullus fuit videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit.*
31 *Papa dum non est instructus, & certus de inconvenientiis primarum litterarum [quas Senatus retinuit] secundam concedens jussionem denuo non consentit, sed virtute prioris consensus agit, idem continentis inconveniens.*
32 *Ad secundam jussionem obtinendam debet consueta juris forma servari.*
33 *Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum quando litteræ continent damnum Reipublicæ spiritualis, & temporalis, & scandalum timeatur.*
34 *Litteræ Principis si contineant damnum intolerabile, & irreparabile, tutius est secundo replicare, & expectare tertiam jussionem.*
35 *Clausula (non obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ jussionis.*
36 *& seq. In rescripto Principis habente clausulam (non obstante scandalo) nihilominus supersedendum ad effectum rescribendi Principi.*
37 *Rescriptum continens scandalum contra Rempublicam, non exequendum, adeo ut nec secundæ jussioni obtemperetur.*
38 *Secundam jussionem in derogationem juris patronatus Regis, aut laicorum retinet Senatus.*
39 *Pontifex non vult ita durius agere contra Regem per tres jussiones, cum ejus non sit intentione Regis, aut Regni juribus, & consuetudinibus derogare.*
40 *Papa non impedit Regem hac Regalia uti, sed in genere hortatur & terret, ne ministri per abusum excedant.*
41 *Ex derogatione juris Regii patronatus maximum potest timeri scandalum vitandum omnino.*
42 *Consuetudo vetusta, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum.*
43 *Censura non publicandæ in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarellæ.*
44 *Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, & ulteriori jussione in derogationem juris strangerii ob universale scandalum.*
45 *Pontifex semel informatus à Senatu de inconvenientiis Reipublicæ suarum litterarum non soles ita durius agere, ut aliam mittat jussionem.*
46 *Pontifex, ut pastor vigilans semper suos subditos invitat ad pacem, non vultque aliquem vim pati.*
47 *Pontifex semel informatus de damno Reipublicæ, non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de suo paternali amore, ad quem nos invitat pro reparatione damni ex suis litteris, & decretis orti.*
48 *Mirabilis text. in c. nos si incompetenter 2. q. 7. & alia singularia jura ponderantur in proposito.*
49 *Litteras Principis ex justa causa suspensas certissimè de ea, & de damno, exequendas insuper non mandat Princeps.*
50 *Princeps facilè corrigit, quæ injustè mandavit damno cognito.*
Sapiens timet, & declinat, ibid.
Sapiens audiens sapientior erit, ib.
Plura jura recensentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipse malè informatus decrevit, adhibitis perfectioribus consiliis, ibidem, & num. seq.
51 *Diversa jubere non procedit ex levitate Principis, sed ex utilitate Reipublicæ.*
52 *Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam sæpè in sacris litteris legitur.*
53 *Senatus Regius semper est vigilantissimus in Reipublicæ salute, & humili reverentia non de facili causam retentionis examinat.*
Supplicatio est actus humilitatis, ib.
Verè obtemperat, qui litterarum Apostolicarum executionem justè suspendit. ib.
54 *Pontifex ob gravitatem tanti Senatus sibi notam, illius supplicationi, & informationi acquiescit.*
55 *Cap. veniam 45. q. 9. mirabiliter ponderatum in proposito.*
56 *Sedes Apostolica nonnulla rationabiliter ordinat, quæ suadente subditorum utilitate consultius revocat.*
57 *Ob evidentem utilitatem, vel urgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana.*
58 *Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moveri, quàm publica poscit subditorum salus.*
59 *& seq. De Senatus Regii authoritate, scientia, & experientia, de ejus fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda, plurima jura ponderantur.*
60 *Senatores partes Principis sunt, à quo ut patres venerantur.*
61 *Senatus pars corporis Principis est, & inter ejus membra numeratur.*
62 *Senatorum scientia est officium civilis intelligentiæ.*
63 *Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico.*
64 *Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes.*
65 *Principi [quem Senatus repræsentat] asserenti de timore scandali, inconvenientiis statur, & creditur de jure.*
66 *Jussio secunda, ulteriorve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expensas in prosequutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissimæ Senatus relationi.*
67 *Impetrans secundam, vel tertiam jussionem, protervè,*

vè, & temerè agit expositus privationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in his Regnis.

68 *Impetrans protervè secundam, aut tertiam jussionem, praestat causam seditioni, ac turbationi pacis publicae, qui, ut seditiosus, expelli potest à Regno.*

69 *Publicus rerum status saepius ex privato turbatur, privataque injustitia causativè publicam producit perniciem.*

70 *& seqq. Papae placet, ut iterum, atque iterum sibi replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicae, ut veritas clariùs luceat.*

71 *Pro aequitate servanda justi Principes sibi patiuntur contradicere.*

72 *Principes debent permittere Consiliariis liberè judicium suum proferre, ne deterriti verum taceant.*

73 *Abusibus resistere maximè laude dignum est.*

74 *Supplicare saepè Pontificem à litteris in perniciem Reipublicae licet.*

75 *Per replicationem, & argumenta veritas clarior patet.*

76 *Mores gentium agnoscere impetrantibus conducibile est.*

77 *Papa non potest ab alio, quàm à Senatu Regio certus reddi de damno Regni.*

78 *Aequius est, ut unus Princeps multorum sequatur consilium, quàm ut multi unius voluntatem.*

Absit ab imaginatione Christiana sacrilega disputatio de Summi Pontificis † (totius Orbis
1 Pastoris, Vicarii Christi, vices ejus gerentis, qui omnia potest, caput universale) Potestate, juxta text. *in l. disputare de crimine sacrilegii*, Craveta *cons.* 241. *num.* 2. Costa *consil.* 19. *num.* 24. ejus enim potestas controverti non potest, Berretus *cons.* 134. *num.* 36. Bardellus *cons.* 136. *num.* 2. Menoch. *cons.* 156. *num.* 2. Costa *dict. consil.* 19. *num.* 4. Petra *de potestate Princ. c.* 1. Natta *cons.* 625. *num.* 2. Butrius *de Princ. num.* 70. Ginrba *cons.*
2 49. *num.* 1. *&c.* quia Papae † potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, Grammaticus *cons.* 2.
3 *num.* 23. ad finem decisionum suarum, & facit † unum consistorium cum Deo, Gonçalez *in Regula de mensib. & alternat. §.* 1. *proemiali*, ubi multa congerit de potestate omnimoda, & absoluta Pontificis, cujus Brevia, rescripta, & mandata summa reverentia, obedientia, & humilitate recipienda, & obedienda sunt, secundùm Hieronymum Alvanum *in tractatu de potestate Princ.* 1. *part. num.* 123. *&* 2. *part. num.* 137. *&* 249. Laelius Jordanus *in tractatu de Romanae Sedis Origine, c.* 12. *num.* 23. Michaël de Aninio *in tractatu de unitate Ovili, & pastoris, c.* 29. *ex num.* 9. Turrecremata *in summa de Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 37. Petrus Amonte, *in tractatu de potestate Principis, rubrica de potestate, praestantia, & excellentia ejus, ex n.* 7. *cum seq.* Victoria *in relectione* 4. *de potestate Papae, & Concilii, propositione* 16. ubi congerit quam plurima, & Fulvius Pacianus *in cons.* 80. *ex num.* 16. *cum multis seq. & in consil.* 123. *ex num.* 86. *volum.* 1. Petra *de potestat. Princ. c.* 8. *& c.* 29. ubi latius, Mastrillus *de Magistratibus lib.* 1. *c.* 2. per totum.

In hac igitur litterarum Apostolicarum retentio-
4 nis cognitione † nunquam disceptatur, nec dubitatur de Summi Pontificis potestate [absit] sed de ejus voluntate dumtaxat, cùm certa sit, nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicae spiritualis, Ecclesiasticae, aut temporalis, aequo animo permittentem suarum litterarum executionem suspendi, donec de legitima suspensionis causa, & inconvenientiis consultus, vel revocet, vel secundam mittat jussionem, ad hunc dumtaxat finem sua Sanctitas hoc permittit; ut amplissimè hactenus dictum fuit à principio hujus capitis tantorum Jurium caterva, quam meritò exornant tanti Doctores in comprobationem citati insequentes intentionem juris, & finem suspensionis approbantes. Quare adveniente † secunda Pontificis Maximi jussione le- 5
gitimè, ac per juridicos tramites obtenta mandantis, ut prior jussio exequatur, humiliter quidem obtemperanda erit juxta praefata jura superius adducta, & in unum congregata à principio hujus c. 3.

Sed quia in re hac quantum attinet ad complementum secundae † jussionis, adhuc varios viderim Docto- 6
res; ideò cunctanter insistendum & accuratè ulterius examinandum, ne quid illicitè, indecensve contra jus fieri contingat.

Nam Dominus Praesul Covarruvias *practicarum quaest. capitul.* 36. *num.* 3. ad principium, † dum 7
loquitur de retentione Bullarum, in derogationem juris patronatus laicorum, insinuat absolutè unquam admitti hujusmodi derogationes in haec: *Apud Hispanos minimè derogationes istae admittuntur, nec admitti consuevere: imò ipsa Suprema Regis Tribunalia, & qui regio nomine illic justitiae ministerio praesunt. statim Apostolicas litteras examinantes propter publicam utilitatem earum executionem suspendunt, earumdem usum gravissimis poenis, & comminationibus interdicentes; idem apud Gallos fieri testantur* Petrus Rebuffus *in prax. beneficiorum*, 3. *p. Signatura in verbo, Necnon jure patronatus, num.* 12. *&* 37. idem Rebuffus *in tractat. de nominatio. q.* 15. *n.* 2. &c.

Cui & quidem consonat *Bulla Adriani VI.* dum loquendo † de juris patronatus Regii derogatione, 8
per litteras Apostolicas facta, ita ait: *Vosque, aut dictos Successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem hujusmodi aliquas etiam in eisdem litteris contentas censuras, & poenas nullatenus incidere posse*, &c. Quam Bullam ad literam adduximus *in tractat. de Regia protect.* 3. *part. capitul.* 10. *à n.* 10. ponderando illa verba [*nullatenus parere debere*] quae secundam, & ulteriorem jussionem excludunt, & absolutam renitentiam clarè ostendunt.

Ferdinandus Vazquez, Menchaca vir doctissimus magis resolutivè, & apertius fuit loquutus *in lib.* 1. *controversiar. illustrium, c.* 41. qui † post- 9
quam *à num.* 19. latè comprobavit hanc litterarum Apostolicarum retentionem ex principio debitae defensionis à jure naturali originato, *à num.* 24. infert ad justam hanc Bullarum retentionem ob legitimam causam violentiae factam à Senatu, ut Summus Pontifex de inconvenientiis informetur, *in n.* 26. ad nostrum propositum sic quaerit in haec: *Quid autem si Summus Pontifex, † etiam postquam ad* 10
eum rescriptum esset, rem illam non correxisset, & Bullas duplicasset? Certè etsi similes duplicasset, idem adhuc dicerem, quia semper id ab ejus mente alienum intelligerem, & officialium inclinatione perpetratum, vel eo, quòd ipse nullum habeat superiorem, sed sit omnibus eminentior, inque vim jurisdictionis nullus possit factum ejus corrigere: tamen in vim, naturalis defensionis nullus est, qui non possit, quinimò debeat, & teneatur resistere vim inferenti, aut inju-

injuriam, & auxilium patienti vim, aut injuriam, gradatim tamen; nam primum hæc cura pertinet ad Magistratus, quibus impeditis, vel non volentibus, reliquis quoque privatis hominibus hanc ad rem patet aditus, & ita sunt intelligenda, & defendenda leges Hispanæ hac de re loquentes, &c. Hactenus Menchacæ resolutio.

11 Eodem pariter ferè modo † loquutum fuisse Doctorem Anguianum *in tractatu de legibus controvers. 5. num. 65.* in hæc: *Ex quibus manifestè deducitur quantum intersit mandata Principum esse justa, & rationi, rectaque Reipublicæ administrationi consentanea, aliàs enim, si fuerint injusta, & super materia super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, & auferre inconvenientia, quæ probabiliter timentur, nullatenus erunt exequenda, etiamsi per primam, secundam, & tertiam jussionem dimanaverint.*

Etenim cum omnia mandata Principum ob defectum voluntatis, & potestatis corruere possint, atque deficere, sicuti quando præcipit aliquid prima simplici jussione, quia probabiliter credimus, si præceptum sit tale, quòd sine scandalo non possit adimpleri, defecisse ejusdem Principis voluntatem, eo quæsito colere possumus, & debemus in executione supersedere; ut latius tradidimus in præcedentibus: ad eundem modum, si deficiat in Principe potestas, quia præcipit aliquid, in quo non possit disponere, nec ex vi suæ dispositionis injustitiam, & peccatum tollere, utique non erit illi ullo modo obtemperandum; ut justè considerarunt, & philosopharunt, Felinus & plures alii *in dicto c. si quando, de rescriptis,* Decius *in dict. c. cum teneamur, num. 5.* ubi Abbas *& communis Schola,* & post eos Covar. *in d. c. 5. cum pluribus aliis ab ipso relatis.* Hæc Anguianus.

12 Hieronymus de Zevallos autem † in re hac apertè etiam, & intrepidè loquutus fuit, *in practicar. commun. contra communem, q. 899. à num. 292. lib. 3.* qui *à num. 294.* in hæc: *Quòd fieri debet à Regio Fiscali, non animo, nec intentione impediendi executionem litterarum Apostolicarum, sed ut informetur Pontifex Maximus, ut melius instructus de precibus supplicationis provideat illud, quod magis Sedi conveniat, & sacrosanctis Decretis Concilii, & sic Regii Consiliarii, cum Pontifex interloquitur, non debent illius Decreta impugnare, sed quâ debent, decentia, modestia, ac reverentia suam accommodatius proferre sententiam, quia text. in c. si quando, de rescriptis, ut quando rescriptum Papæ videatur repugnare legibus, expectetur secunda jussio, ut ipsi Principi, si ita res postulet, Magistratus potest replicare, quando negotium publicæ utilitati manifestè adversatur, ut in Authentic. de mandatis Princip. §. deinde, ubi glossa verbo, Nuntians, l. si vindicari, C. de Pœnis, in tantum quod etiamsi Princeps, & Pontifex iterum urgeant, dum non animo illud impugnandi, sed veritatem facili-* 13 *us inveniendi, † poterunt Consiliarii iterum, atque iterum respondere, & rationes quæ obstant moderatè refutare, cum hoc non sit ad contentionem obdurescere, sed ad veritatem studiosius indagare, cum veritas aliquando lateat, & in profundo abstrusa sine argumentis, & sine disputationibus difficulter comprehendi potest. Cujus rei exempla in sacris litteris extant.* Genesis 18. Exodi 32. Num. 14. Iob. 14 10. *& 13. Ubi † Abraham, Job, & Moyses, & alios Sanctos viros, ita plerumque cum Deo causas egisse, ut aliquando argumentarentur, obsisterent, & rationibus quodammodo convincere tentarent,* &c. Hactenus Zevallos. Quod latius exornatur *ad fi. hujus c. à num. 70. vers. Tandem igitur,* &c. *& nu. seqq.*

Pater Henriquez doctissimus, & religiosissimus vir *in lib. 2. de Pontificis clave, capitul. 16. §. 2.* latè prosequitur † hunc discursum, & concludit. Quòd 15 si Papa vellet (non obstante supplicatione, aut informatione generali) ut nihilominus mandatum, & litteræ exequantur; posset servata consueta juris forma addere secundam jussionem, sententiam in particulari, & tamen interim suspenderetur executio repetita supplicatione ad Pontificem, donec accederet tertia jussio, quæ habet vim sententiæ, &c.

Et iterum ipse Henriquez ibidem, *dicto c. 16. in §. 3.* ita ait: *Interdum † à Judicibus Regiis prima Bulla* 16 *Apostolica detinetur propter vitium subreptionis, ut quia mentionem non fecit de præjudicio pleno juris, alieni aut de consensu patroni, & tamen pars ad Pontificem recurrens si afferat secundas litteras, habito, vel suppleto consensu Patroni, admittitur planè in Senatu, sinente, ut litteræ mandentur executioni; si tamen in secunda, aut etiam tertia jussione, & sententia constet ex falsa informatione, adjectum esse gravamen, non contentum in prioribus sententiis admitti posse in re gravi tertia supplicatio ab adjectione gravaminis,* &c.

Hæc sunt, quæ in hoc articulo secundæ jussionis circa hanc † retentionem literarum Apostolicarum 17 dixere viri tot docti, quorum assertiones in re tam gravi, ita absolutè non auderem confirmare absque fœdere distinctionis casuum, & conclusionum sequentium.

Prima sit, quoties ob legitimam & probabilem causam à jure approbatam † in Senatu facta fuit Bul- 18 larum retentio, impetransque pro consequenda secunda jussione à Sede Apostolica, aut supplicans prosequendo suam supplicationem, aut horum quilibet proposuerit coram eadem Sede præfatam causam, ut certior de ea fiat Pontifex, atque ita supplicationem ad ipsum interpositam legitimè fuerit prosequuta [juxta *Bullæ in Cœna Domini* tenorem] hoc est cum causæ cognitione, & citata parte, cujus interest, obtineatur secunda jussio, ei (regulariter loquendo) omnino humiliter parendum est à Senatu Regio, sinente executioni litteras liberè mandari.

Hanc conclusionem probant omnia jura, & Doctores à principio hujus capituli citati, cum nullibi illorum jurium tertiæ jussionis † mentio fiat, sed 19 dumtaxat permissa litterarum Apostolicarum suspensio, & retentio, donec Romanus Pontifex consulatur, & quid sit faciendum provideat, præcipuè ex textu expresso *in capit. 2. de officio delegat.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, & suam exinde cognoscant plenius voluntatem, executioni supersedeant utrarumque, &c.* Hoc ipsum constat ex mente omnium illorum Doctorum, quos in unum congessimus suprà *capit. 2. à principio,* qui dùm probant in Rege hanc retentionem ex justa causa, interim dum Summus Ecclesiæ Pastor de ea fiat certior, vel revocet, vel secundò rescribat. Supponunt igitur omnes [prout in eorum lectura manifestè continetur] retentionem litterarum, & earum † suspensionem durare dumtaxat, do- 20 nec sua Sanctitas melius informata jubeat, & per secundam jussionem tacitè declaret suam intentionem & voluntatem liberam fuisse, non invitam, extortam precibus importunis, nec partis suggestionibus; ex iis omnibus juribus, & authoritatibus copiosè adductis supra *hoc cap. à principio,* quasi tunc constito de Summi Pontificis libera voluntate, cessaverit causa finalis principalis retentionis, in cujus cognitione non disce-

disceptatur ejus potestas (absit) sed ejus dumtaxat voluntas in dubium (ubi adest justa dubitandi ratio) vertitur.

21 Et insuper hæc conclusio † probatur, quia quando Princeps certioratus à Judice nolente à principio suum præceptum exequi, adhuc secundò jussērit omnino exequi, tunc enim etiam obediendum est, quia certum est, quod Princeps ita vult, & ejus mandato, quamvis duro, & injusto parendum est, quando clarè constat, Principem velle, ut illud exequatur sive justum sive injustum. Et ex hac ratione probant Felin. *in c. consanguinei, num.* 8. *vers. Et si Princeps consultus, de re judicata*, post B. Butrium, & Immolam in locis per eum relatis, Decius *in c. si quando, num.* 8. *in fine, & n.* 9. *de rescriptis*, Hypolitus de Marsil. *in l.* 1. *§. si quis ultro, num.* 51. *versicul. Et si Princeps, ff. de quæstionib.* Bosius *in practic. crimin. tit. de homicidio, num.* 96. *&* 97. *in fin. & num.* 99. post Angelum, & Alexand. quos allegat *in l. à Divo Pio, de re judicata*, Vivius *opinio.* 638. *numer.* 13. ubi testatur de communi, Farinacius *in praxi criminal. lib.* 3. *de pœnis temperand. q.* 97. *casu* 2. *à num.* 48. Conducunt etiam plurimi Doctores ab eo ibidem citati, *à num.* 46. *& seq.* dicentes, quòd

22 si litteræ habeant † clausulas, ex quibus deducatur voluntas libera Principis, absque suggestionibus, & subreptionis præsumptione (cum tales clausulæ habeant vim secundæ jussionis) primis litteris obtemperandum esse. Supponunt igitur secundæ jussioni acquiescendum. Vide nihilominus Farinacium ibidem, cujus facienda mentio inferiùs ad hujus doctrinæ intelligentiam, & temperamentum, cum sic generaliter scripta, rigorosa nimis sit, & dissonans, *num.* 34. *& seq.* ulterius erit agendum.

Secunda sit conclusio. Si pars [cujus litteras

23 Apostolicas Senatus retinuit] præveniendo, † ac supplantando prosequutionem supplicationis ab adversario suo interpositæ, secundam jussionem obtineat, absque tamen citatione partis supplicantis, quæ secundùm *Bullam in Cœna Domini in c.* 14. ac juxta *c. si quando de rescriptis*, cum concordantibus] legitima est, & ut talis legitimus fuit effectus, contradictor, & absque causæ cognitione nihil agit; quoniam ad revocationem litterarum Apostolicarum, vel ad discernendam secundam jussionem à Summo Pontifice supplicationis prosequutio legitimè debet fieri, ut ex *Bulla Cœnæ Domini, c.* 14. patet ibi, *Nisi supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.* Nec enim potest dici legitimè prosequuta, ubi deficiunt omnino substantialia, prout est citatio, quæ omnino requiritur à jure, ubi de interpretatione rescripti, vel Principis privilegii tractatur, Hostiens. Innocent. & Joannes Andræas & Abbas *in c. olim, n.* 21. Socin. Junior. *consil.* 77. *n.* 112. *volumin.* 1. Bortellus *in summa decision. tit.* 44. *de citatione, num.* 119. *& n.* 320. Giurba *in consil.* 39. *num.* 45. ubi quoque post plures alios idem esse, ubi agitur de modificando, aut moderando privilegio, & rescripto; quare aliàs si contra juris dispositionem fiat prosequutio, non dicetur legitimè prosequuta supplicatio.

24 Legitimum quippe illud dicitur, † quod à lege approbatur, & secundùm legem fit, *l. legitima, ff. de pactis, l.* 3. *§. final. ff. pro socio*, Decius *consil.* 258. *num.* 4. *vol.* 2. Joan. Garcia *de expens. c.* 6. *n.* 16. *ad finem*, Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, c. fin.* 5. *part. §.* 11. *n.* 4. *Nos in tractat. de Regia protect.* 4. *part. c.* 7. *n.* 2. *&* 3. idem dicit plura jura allegans & rubricas Moneta *de commutation. ultim. volunt. c.* 10. *in princip. n.* 17.

Supplicationis enim prosequutio æquiparatur appellationi, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, Capicius *decis.* 28. *sub n.* 11. Roland. *consil.* 94. *n.* 9. *lib.* 1. Scaccia *de appellation. c.* 2. *quæst.* 19. *remed.* 3. *n.* 24. *in fi. & n. sequenti*, Afflict. *in proœmio constitution. quæst.* 10. Peregrinus *cons.* 79. *cum* 3. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. quæst.* 7. *n.* 55. Mastrill. *decision.* 39. *num.* 9. Seraphin. *decision.* 495. *n.* 1. *&* 8. Marius Giurba *decision.* 30. *à num.* 7. Antonin. Amato *variarum resolut.* 1. *part. resolut.* 7. *n.* 22. ubi laudat Doctores apponentes decem differentias.

Quoniam aliter sua Sanctitas non benè potest de inconvenientiis informatus dici, nisi negotium per legitimos suos juris tramites tractetur, ex juribus, & doctrinis vulgaribus, cùm etiam Summus Pontifex de se ipso dicat non posse contra inauditam partem aliquid definire *in c.* 1. *de causa possessionis, & propriet.*

Maximè quia ad idem præcisè debet intervenire, & permitti Senatus Regii relatio, & informatio circa inconveniens, damnumque † Reipublicæ, quòd longo 25
examine, auditis utriusque partis defensionibus ut legitimam causam censuit, & judicavit ad Bullarum prædictarum retentionem interim faciendam, ut dicit Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave, c.* 19. *§.* 3. Alioquin quomodo simplici unius partis relationi (ut plurimum incertæ) fides adhibenda erit à Sede Apostolica?

Ac propterea dùm legitimè, & ex integro, vereque non constiterit † suæ Sanctitati de inconvenien- 26
tiis priorum litterarum: Secunda jussio priorem ratificans in idem incidit inconveniens, quæ uti informis non probat voluntatem liberam, & absque suggestionibus extortam suæ Sanctitatis. Ut enim actus præcedentis inutilis ratificatio valeat, debet ratificans de causa nullitatis esse certus; nihil enim volitum, † quin præcognitum, ut probant 27
Doctores statim citandi, affirmantes, quòd si professio, aut matrimonium ex aliquo defectu, aut causa fuit nullum; † licèt expressè ratificetur à 28
conjuge, vel à novitio; ignaro tamen nullitatis prioris professionis, & ex qua causa nullitas ipsa provenerit, non validatur, nec convalescit, etiam per plures actus, professo vero pertinentes, ut quamplures Doctores probant, & variè exornant. In variis prædictis & aliis materiis, Caïetan. 2. 2. *quæst.* 589. *artic.* 5. *paulò post princip.* Navarrus *in summ. c.* 12. *num.* 71. *& comm.* 4. *de regularib. num.* 74. *§. advertendum quartò, & lib.* 2. *consiliorum in* 1. *edition. tit. de his quæ vi, cons.* 5. *num.* 8. *& lib.* 3. *tit. de Regularibus, consil.* 5. *num.* 15. *&* 18. *& consil.* 39. *n.* 4. *& consil.* 44. *num.* 4. *& consil.* 96. *num.* Azorius *lib.* 12. *de institut. moral. c.* 4. *quæst.* 7. Sorbus *in compend. privileg. Mendicantium, verbo Novitius, nota* 4. Graffis 1. *part. decisionum, lib.* 3. *c.* 5. Manuel Rodriguez 2. *tom. Summæ, capitul. num.* 2. *& c.* 8. *con. las.* 4. *num...* Ancatan. *in c. litteras de dispensatione impuberum, num.* 8. Francus *in capitul. unico eodem tit. in* 6. *num.* 5. Brunellus *de sponsalib. conclus.* 5. *num.* 1. Rosella *in summa, verbo votum* 1. *n.* 13. *& verbo votum, Matrimonium, num.* 4. *§.* 10. Navarr. *in summa Latina, capitul.* 12. *n.* 71. Corduba *in summa, quæst.* 146. *&* 147. idem Rodriguez 2. *tom. summæ, c.* 99. *num.* 7. Vega *lib.* 5. *summæ, casu* 97. *&* 105. Ricard. *in* 4. *dist. articulo* 2. *quæst.* 1. Paludan. *ibi, quæst.* 1. *art.* 1. *concl.* 3.

num. 9. Rosella *verbo*, *Impedimentum*, *impedimento* 3. *n.* 6. & 7. Angelus *in Summ. verbo*, *Matrimonium tertiò*, *impedimento* 4. *n.* 8. Sylvestr. *in Summ. verbo*, *Matrimonium octavo*, *quæst.* 3. *dict.* 2. Tabiena *verbo*, *Impedimentum*, *impedimento* 1. *quæst.* 11. *n.* 12. Sotus *in* 4. *dist.* 35. *quæst. unica*, *artic.* 2. *versic. Sed est præterea.*

Thomas Sanchez *de matrimonio*, *tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 37. *quæst.* 7. *à n.* 59. & *lib.* 1. *disp.* 16. *num.* 7. ubi plura similia fundamenta congerit, & iterum, *lib.* 2. *disp.* 36. *num.* 3. & *lib.* 7. *disp.* 6. *num.* 9. Ubi
29 etiam † non censeri ratum haberi ordinem metu assumptum per ipsius exercitium, dum exercens latebat, se ad ordinis observantiam adstrictum non esse, quia incertitudo tollit consensum, & voluntatem, ut iis in locis exactissimè probat.

Et hanc eandem considerationem reperio fecisse nostris terminis Doctorem Anguianum *in tractatus de legibus*, *controvers.* 5. *sub n.* 25. *post medium*, licèt sic nec exornet, nec comprobet.

Et est elegans doctrina Glossæ *capitul.* 1. *de eo qui*
30 *duxit in matrimonium*, *verbo*, *Inscia*, ibi: *In primo † consensu, qui nullus fuit, videtur perdurare, & non alium approbare*, ubi Innocentius *in fin.* ita ait: *Nam ex consequentia prioris consensus videtur ignorans cognoscere*, & idem repetit Hostiensis ibidem *in principio*, Joan. Andræas *ad fin.* Anton. *n.* 8. Ancharran. *n.* 4. Cardinal. paulò post princip. vers. *Oppono.* Henricus, & Alexand. de Nevo, *num.* 11. Præpositus *n.* 1. *in fin.*

31 Igitur Papa dùm non est † instructus, & certus de inconvenientiis priorum litterarum (quas Senatus justè motos retinuit) secundam concedens jussionem, denuò non dicitur consentire, sed virtute prioris consensus agere idem continentis inconveniens, ex jam relatis doctrinis, quam alii comprobant.

Scotus *in* 4. *distin.* 35. *quæst. unica*, §. *respondeo primus consensus*, his verbis: *Non consentit novo consensu, sed tantum agit in virtute prioris consensus.* Idem dicit Abulens. 1. *Regum* 8. *quæst.* 38. Cuchus *lib.* 5. *instit. major. tit.* 12. *num.* 50. Sylvest. *verbo*, *Matrimonium* 8. *quæst.* 2. *dicto* 2. Henriquez *lib.* 11. *de matrimonio*, *c.* 3. *num.* 6. Adrianus *in* 4. *materia de sponsalibus*, *dubio* 23. *versicul. Præterea*, ibi: *Quia semper intelligitur ex priori consensu facere*, Viguerius 3. *lib. institution. cap.* 16. §. 7. *vers.* 9. *impedim.* 1. Veracruz 3. *part. special. art.* 12. *conclus.* 1. & 1. *par. artic.* 9. Anglés. *in florib. Theolog.* 1. *part. de matrimon. quæst.* 10. *de impediment. error. artic.* 1. *dub.* 1. *conclus.* 3. Petrus de Ledesma *de matrimonio*, *quæst.* 52. *art.* 1. *dub.* 2. Philiarcus *de officio Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 5. *impedim.* 2. Ludovic. Lopez *instructor.* 2. *part. de matrimonio*, *c.* 47. *fol.* 118. Villalobos *in communibus*, *lit. M. n.* 68. Covarruvias *in* 4. *c.* 2. *part. num.* 5. Gregorius Lopez *in l.* 4. *tit.* 5. *part.* 4. *verbo*, *Nos es ansi*, Didacus Perez *in lib. ordinan. tit.* 1. *lib. fol.* 41. Sicque non plenè instructo Papa de priorum litterarum inconvenientiis, per secundam jussionem confirmatoriam prioris non potest argui, & percipi ejus libera voluntas sine suggestionibus, nimiisque persuasionibus emanata, sed imò eodem modo extorta secunda, quo prior præsumenda, deficiente supplicationis legitima prosequutione, quam *Bul. Cœnæ* appetit. Atque ideò similiter hujusmodi secunda jussione retenta, iterum ab ea supplicari licebit.

Et quod ad obtinendam à parte (cujus litteras Apo-
32 stolicas † Senatus retinuit) secundam jussionem, à Sede Apostolica, debeat fieri servatione consueta juris forma [hoc est, causæ cognitione adhibita cum partis citatione] expressè in his terminis tenet Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *capitul.* 16. §. 2. 2. *superius relatus*, *n.* 15.

Tertia sit conclusio, quando litteræ Apostolicæ
manifestè † vergant in damnum publicæ utilitatis, 33
& Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, aut scandalum ex earum executione probabiliter timeatur, vel damnum aliquod notabile inducatur, semel & iterum posse humiliter supplicari Sanctam Sedem Apostolicam, arbitror ut pro sua piissima misericordia velit tanto damno obviare, atque sic ulterius expectari tertiam jussionem, & ad terminos hujus conclusionis bene admittam reducendam doctrinam Covar. *pract. quæst. c.* 36. *num.* 3. *ad princip.* Zevallos *in contra commun. lib.* 3. *quæst.* 897. *à n.* 292. [qui quidem rectè, & eruditè loquutus fuit in hoc articulo] Menchacam etiam, & Doctorem Anguianum suprà citatos *à num.* 7. *cum seq.* Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *cap.* 16. §. 2. & iterum *in* §. 3. Quorum quidem Doctorum specificam fecimus mentionem supra, & amplius latiùs comprobatur eorum assertio sic, ut præmisimus, declarata, & intellecta ad finem hujus §. versic. *Tandem igitur*, *à num.* 70. *cum seq.* ubi alii etiam Doctores in hoc articulo specialiter, & signanter loquentes laudantur.

Et comprobantur, quoniam † quando litteræ 34
Principis continent duritiem, aut injustitiam, ex qua inferri potest damnum irreparabile; tutius esse ulterius, & secundò replicare, atque ita tertiam jussionem expectare probant Grammaticus *voto* 32. *num.* 18. Nevizanzius *in Sylva nuptiali*, *lib.* 6. *n.* 50. *ad finem*, ubi quod non obstante secunda jussione adhuc Principi injusta mandanti obediendum non sit, sequitur Farinac. *in prax. criminal. lib.* 3. *de pœnis temperandis*, *quæst.* 97. *casu* 2. *num.* 51. ubi ita declarat, & temperat generalem, & absolutam [duram tamen] opinionem aliquorum [quos retulerat ipse, ibi, *num.* 50 *antecedenti*, &
Nos suprà *in prima conclusione*, † *vers. Et insuper* 35
hac conclus. & *n.* 21.] dicentium secundæ Principis jussioni, etiam injustæ, duræ, & asperæ obediendum esse.

Probatur etiam, † quoniam clausula, *Non obstan-* 36
tibus, &c. in rescripto apposita habet vim secundæ jussionis, prout ex allegatis à Farinacio ubi proximè, *n.* 46. 47. & 48. sed quando rescriptum Papæ ex cujus executione timeretur futurum scandalum habeat clausulam, *Non obstante scandalo*. Nihilominus supersedendum erit & rescribendum Pontifici, sicuti expressè probat Felin. *in cap. si quando*, *in verbo*, *supersederit*, *n.* 2. & 3. Jacobus de Graffiis *in suis decisionibus casuum conscientiæ*, *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. *n.* 8. quos sequitur Farinac. ubi proximè, *dict. q.* 97. *casu* 2. *n.* 36. *ad finem.* Ergo ex hac causa ulterius secundæ jussioni, licitè & tutius erit replicandum, & in executione supersedendum. Et conducunt quæ *in cap. sequentib.* latiùs erunt tractanda.

Et quod quando rescripta † Principis sint inju- 37
sta, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea non sint; esse in executione earum supersedendum, adeò ut neque secundæ, vel tertiæ, vel quartæ sit obtemperandum, quantumvis sit ipse jam Princeps instructus de inconvenientiis, etiam si nihilominus rescribat cum clausula [*Non obstante scandalo*] latissimè & constanter post alios probat Anguianus [Præceptor primariæ Cathedræ in Universitate Complutensi, & postmodum Senator

in

in Cancellaria Vallisoletana] *in tractatu de legibus, lib. 1. controvers. 5. à n.65.66. & num.67. & seq.*

38 Ad hanc conclusionem reducendam, † applicanda erunt rescripta Apostolica continentia derogationem Jurispatronatus Regii, cæterarumque Regaliarum Regis, ac litteræ derogationem patronatus laïcorum, prout probant Henriquez, Covarruvias, & Zevallos locis allegatis ad principium hujus *§. à num. 7. cùm seq.* & ulteriùs in ea derogatione Juris Regii patronatus, ut nullatenus admittantur litteræ Apostolicæ in contrarium, neque illis Rex nullatenus parere teneatur; facit in terminis *Bulla Adriani Papæ VI. sup. adducta, vers. Cui, & quidem consonat, num. 8.* Pro quo adest insuper doctrina Henriquez *l. 2. de Pontificis clave, c. 16. dicto §. 2.* ubi latè de tertia jussione expectanda, dicit etiam, quòd Pontifex non vult ita

39 duriùs † agere contra Regem per tres jussiones & tres sententias, cùm non sit Pontificis intentionis derogare Juribus Regalibus Regis ex privilegiis Papæ utentis, nec Regnorum, atque Tribunalium consuetudini. Advertit insuper, quod quamvis vult Papa Regem uti suo consueto jure, nihilominus non desinit in communi, & generi-

40 cè monere, † & terrere (prout gerere assolet Prædicator in genere) ne forte ministri per abusum excedant. Est enim in hoc casu cœlestis, & prudentialis monitio, & Christiana providentia, & medicina *Multoties namque vetandum est aliquid etiam ex licito; ne excessus perveniat seu attingat prohibitum.*

Igitur cùm ex hac Regum juris derogatione, ut

41 plurimum † semper timeantur scandala & seditiones; omnino vitandæ sunt, meritoque sub conclusione ista comprehenditur. Facit doctrina Felini *in capitul. nihil sub, n. 4. versic. Vigesimo sexto, de præscriptionibus*; dicentis quod non debet Episco-

42 pus mutare vetustam † consuetudinem, quamvis invalidam, ex qua Princeps diu contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem ei licet, vel confirmet, allegat Cardinal. *cons.58. proposita quæstione in fin.* sequitur Joan. à Kochier *in tractat. de juris exempt. tom. 2. in Scholiis ad Constit. Concilii Lateranens. 1. part. §. 3. num. 24. folio 32.*

Conducit ulterius doctrina elegans Cardin. Zabarellæ *in cap. si quando, num. 30. in fin. vers. Quero circa hæc*; † ubi testatur, se aliàs consuluisse, diffe-

43 rendam esse *Urbani VI.* jussionem directam Episcopo Florentino, ut certos publicaret processus contra Carolum Regem Hierusalem, & Siciliæ, eidemque Urbano rescribendum ob timorem publici scandali inde proventum, quem referens sequitur Farin. *d. q. 97. casu 2. sub n. 56.*

44 Sub hac etiam conclusione includuntur litteræ † impetratæ ab alienigenis horum Hispaniarum Regnorum, ex quarum executione probabiliter timeri potest maximum scandalum universale, quo turbaretur pax publica si indultis suæ Sanctitatis, & consuetudini immemoriali, fuisset fortè in aliquo detractum, de quo, & aliis similibus videndum erit *in cap. seq.* Atque etiam ex identitate rationis, de qua *in l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat. & in l. 21. eodem tit. & lib. 1.* Idem dicendum erit in litteris impetratis in derogationem juris filiorum patrimonialium; atque etiam Canonicatuum Doctoralis, Magistralis, lecturæ, & pœnitentiariæ, juxta quæ latiùs diximus hac *1. par. c. 10. à n.69. & in §. unico à n. 90. cum multis seq. & c. 9. num. 53.*

Nec in præjudicium juris tertii, quod per dictas litteras tollatur, & auferatur, nam cum hoc fiat contra jus naturale, & per consequens divinum; etiam tertio replicari debet, & supplicari, ut latiùs videre est infrà, *c.7. per totum*, & signanter *à n.19.*

Sed licèt hæc ita se habeant de rigore Juris, † 45
ejusque honestate; tamen in hac de qua versamur retentione, rarò, aut nunquam nostris temporibus, vidimus, nec audivimus; summum Ecclesiæ Præsulem informatum semel de inconvenientiis, & damnis Reipublicæ, secundam, vel tertiam jussionem concedere, qui pro sua piissima misericordia, paternali affectu, & Apostolica charitate erga Respublicas suorum Christianorum subditorum, nequit ita duriùs agere, quas potiùs ad quietem, tranquillitatem indies invitat, & solicitus est, & uti pastor evigilans toto desiderio conatur scandala removere, & subditos medelis consolari; nequit enim quemquam in debito gravari, & violentiam pati, nec scandalum aliquod, prout testatur ipse Pontifex *in c. 1. de officio legat., lib. 6.* in hæc verba: *Officii nostri debitum remediis invigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dum scandala removemus. Nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace: & in cap. ad Apostolicæ 2. de re judicata, lib. 6.* ibi: *Nec non cum omnibus hominibus optabamus parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo*, textum etiam in Clement. Pastoralis, *de sententia, & re judicata: Pastoralis Cura* (inquit Clemens V.) *sollicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi nationes injuncta, Nos invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare, & scandala removere compellit*, & Bonifac. VIII. *in proœmio 6. decretalium in principio*, in hæc: *Sacrosanctæ & Romanæ Ecclesiæ [quam imperscrutabilis divinæ providentiæ altitudo, universis incommutabili dispositione prætulit Ecclesiis, & totius Orbis præcipuum obtinere voluit Magistratum] regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, & assidua meditatione urgemur; ut juxta credita nobis dispensationis officium, subditorum commodis [in quorum prosperitate utique prosperamur] jugi, quantum nobis ex alto concessum fuerit, sollicitudinis studio intendamus. Amplectimur quippe voluntarios pro ipsorum quiete labores, & noctes quandoque transimus insomnes, ut scandala removeamus ab ipsis.* Quod & ipsum profitetur Gregor. IX. *proœmio decretalium, cap. studeat in 90. distinction. cap. ipsa pietas 23. q. 4. cap. 1. de tregua, & pace*, & alibi passim. Singulariter etiam comprobatur *in c. cum ad verum 96. distinction.* in illis verbis: *Pastoralis cura solicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi Nationes injuncta, nos invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare, & scandala removere compellit. Extravag. Joan. XXII. de electione, c. 2. de majoritate, & obedient. c. unico*, ibi: *Ecclesiæ Romanæ eorumque fidelium dispendia dissimulare, non possumus; quin postquam nobis cognita fuerint, adversus ea opportunis remediis occurramus, de majoritate, & obedientia, inter extravagant. Joannis XXII.* prout in his quibus versamur terminis advertit Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 16. §. 2.*

Semel enim informatus † Summus Pontifex de 46
damno Reipublicæ, de scandalo futuro [ubi meritò timeri potest ex suarum litterarum executione detrahentium indultis, & privilegiis Apostolicis, & laudabilibus horum Regnorum immemorabilibus con-

consuetudinibus ab Ecclesia semper toleratis, & approbatis à jure) non dubitabit, remedium adhiberi salubre, ut constat ex ratione textus *in cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum*, in illis verbis: *Romanus Pontifex prius consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere.* Aliud enim, nec debemus vereri, nec suspicari de immensa illa pie-
47 tate, & paterno amore, ad quem nos † omnes invitat, ac pollicetur ipsa Sedes Apostolica, *in extravaganti unica, de sentent. excommunicat.* in hæc: *Cùm ad sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sinum velut ad matris ubera referta dulcedine, ac ad Romani Pontificis Christi Vicarii, successorisque Petri clementiam, tanquam ad Patris plenam providentia pietatem, orbis terrarum, qui habitant in eo gratiarum spe assiduè confluant universi, indignum credimus nostris fore temporibus, ut quibus Nos, & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis, ne murmurandi inde præstetur occasio, unde gratitudine necessitas aderat collaudandi: neve Scriptura reddat onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum*, &c. Textus etiam *in c. Nos si* 41. *in ordine*
48 2. *qu.* 7. in hæc: *Nos si † incompetenter aliquid egimus, & subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare judicio*, &c. Prout sic rescripsit Pontifex Imperatori, ut patet in textu, ibi: *Quemadmodum, si vestra præsens fuisset Imperialis gloria*, &c. *c. ad Apostolicæ.* 2. *de re judicata, lib.* 6. ibi: *Præterea, quod si Ecclesia eum in aliquo contra debitum læserat (quod non credebat) parata erat corrigere, ac in statum debitum reformare*, textus *in c. statutum, quod circa Judices à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus: cum quadam contenta in eo, quæ pro communi utilitate credebamus inducta [sicut experientia docuit] tendere dignoscantur ad noxam: sanctione præsenti (quam irrefragabiliter observari mandamus) suadente utilitate in melius duximus reformandum* 11. *in ordine, de rescriptis, lib.* 6. faciunt *c. sententiam, capitul. Apostolicæ Sedis, c. grave, c. Gregorius, cap. sicut ergo* 35. *quæst.* 9. *cap. Joannes Chrysostomus* 50. *distinct.*

49 Quod etiam in his terminis † assecurat Sapiens ille Alphonsus Rex *in l.* 30. *tit.* 18. *part.* 3. ibi: *Tales cartas no han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, fasta que lo fagan saber al Rey, aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda hazer, catodo home debe sospecar, que despues que el Rey entendere el fecho, que no les mandarà cumplir la carta*, &c.

Dignum quidem pignus, & assecuratio tanti, ac Catholici Principis. Facit etiam quod Imperator dixit *in Authentica de nuptiis, collat.* 4. ibi: *Non enim*
50 † *erubescimus, si quid in melius etiam in eorum, quæ prius diximus adinveniamus hoc sentire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectare corrigi*, &c. & Proverb. *c.* 14. *Sapiens timet, & declinat*, & Prov. *c.* 1. *Audiens sapiens sapientior erit.*

Et facit *Authent. de nuptiis, col.* 8. ibi: *Existimavimus autem oportere nunc Consiliis perfectioribus causam considerantes, etiam quædam corrigere non aliorum solummodo; sed etiam, quæ à nobis ipsis sancita sunt; non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, adinveniamus, sancire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectari corrigi*, &c.

51 Et facit illud Esther. 18. *c.* 9. ibi: † *Nec putare debetis, si diversa jubeamus ex animi nostri lenitate procedere, sed ex necessitate temporum, ut Reipublicæ poscit utilitas ferre sententiam*, &c. Magnæ sapientiæ est revocare hominem, quæ malè loquutus est, text. *in c. magnæ sapientiæ* 22. *quæst.* 4. prout etiam † mira- 52
biliter argumentatur Pontifex *in c. incommutabilis*, ibi: *Incommutabilis, eademque semper existens Dei natura parcens sua sæpè in Sacris litteris legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam.* 22. *q.* 4. & idem docemur *in c. non semper*, ibi: *Denique ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut Scriptura indicat, eadem causa & quæstion.*

Hoc ipsum nimis confidenter, & intrepidè sibi promittunt Reges nostri Catholici de Sede Apostolic. Summoque Pontifice, ut omnia, quæ in damnum Reipublicæ, & vassallorum fuerint ab ea emanata, aut per nimiam importunitatem perperam extorta, libenter revocabit in melius ad supplicationem Regum, ut *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* manifestè legimus, ibi: *Y supplicacion, que entedemos hazer à su Santidad, que por respeto de las cartas nuestras de naturaleza, ni de alguna dellas, &c. No dè ni provea de gracia expectativa, dignidad, ni Canongia, &c. Y si algunas cosas so este color ha dado, las revoque su Sansidad*, &c. sequitur & facit: *Y es de creer, que nuestro muy Santo Padre condescendere à la supplicacion que sobre esto l. fizieremos, viendo acatamiento à la justicia, y buena razon sobre que se funda; y à la obediencia que su Sansidad sus predecessores siempre hallaron en nos, y en nuestros progenitores.*

Quod & securius redditur ex † gravitate, & au- 53
thoritate tanti Regii Senatus vigilantissimi in Reipublicæ salute, qui Christianissimo zelo, humilique reverentia, & timorata conscientia rem hanc tractat, atque adimplere, & obedire instar Summi Ecclesiæ Præsulis Decreta, & œcumenica Concilia, cujus quidem Apostolicas litteras non aliter detineri, & suspendi desiderat; nisi demum, ubi justa, & legitima causa subsit, quæ vergat in detrimentum publicæ utilitatis, quam quidem attentè considerat Senatus ipse, & non ita facilè, sed post longam examinationem partium defensionibus hinc inde propositis, præhabitis, & auditis, perscrutando decernit, qua posthabita Senatus informationi, humilique supplicationi, & deprecationi (quæ sanè actus est reverentiæ, & veræ humilitatis, quo indubiè imbibitur suprema Majestas, potestasque, & Regalia Sanctæ Sedis Apostolicæ, ut fusiùs scripsimus hac 1. *p. c.* 1. *in prin.*) meritò Summum Pontificem
† multùm deferre, nemo dubitet, cum tanti Se- 54
natus Regii, ex eminentioribus Orbis viris ornati electis Pontifex maximus integram notitiam habeat.

Propterea, illius justæ deprecationi, & informationi acquiescere nemo ambigit juxta text. optimum *in c. veniam* 5. *in ordine* 35. *quæst.* 9. ubi ita id ipsum profitetur Summus Pontifex in hæc:
Quia res ad salutem † redit, veniam Nos hanc in 55
tantum vobis admittentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis non dare consensum omnibus rebus duris durius arbitramur, pro vestra ergo approbatione (fratres charissimi) & sententia, ac postulatione Episcoporum Photinum habetote (licitum est enim ita constituere, ut deprecamini) & nostram in melius conversam sententiam habere, vel testimonio vestro compotem vobis suscipere, &c.

Qui quidem textus litteris aureis erit ad propositum describendus. Facit etiam ad idem textus celebris *in c. Alma mater* 24. *de sententia excommunicationis*,

56 *tionis, libro 6.* in hæc: *Alma mater Ecclesia,* † *plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & consultè: quæ suadente subjectorum utilitate, postmodum consultius, ac rationabilius revocat, in meliusve commutat,* & Textus etiam *in canon debet* 8. ibi: *Non debet reprehensibile judicari, si secundùm va-*
57 *rietatem temporum* † *statuta quandoque varientur humana, præsertim, cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit: de consanguinitate, & affinitate* bona jura, *in c.* 1. 2. & 3. 29. *distinct.* text. etiam *in c.* 2. *ad Apostolicæ, de sententia & re judicata, lib. 6.* cujus verba adduximus sup. *n.* 48. *Sæpenumero ea quæ factu optima videntur, nisi opportunè fiant, ingentes afferunt jacturas,* inquit Polybius *lib. 3. pag. 199.* & illud Ovidii *lib. 3. de Ponto:*

Curando fieri quædam majora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Quare ad relationem fidelissimam tanti Senatus
58 gravissimi † in dies evigilantis super utilitate Reipublicæ, Summus Pontifex damna delet, certus illum aliter non moveri, quàm publica salus subditorum poscat. Facit textus *in l. Divi fratres 17. de jure patronatus,* ibi: *Sed cum & ipso Metiano, & aliis amicis nostris Jurisperitis adhibitis plenius tractavimus magis visum est,* &c. *l. nonnumquam 8. de collat. bonorum,* textus *in l. si aviam* 3. ibi: *Si cum peritioribus tractatum habuisses facilè cognoscere, C. de ingenuis & manumissis, l. 2. §. fin.* ibi: *Scilicet, consulendo prudentiores, ut diligentem patremfamilias consulere dignum sit, ff. quis ordo in bonor. possess. servetur.*

Mirabilis textus *in l. unica, §. 1. ff. de officio Præ-*
59 *fecti Prætor.* ibi: *Credidit* † *enim Princeps eos, qui ob singularem industriam, explorata eorum fide & gravitate ad hujus officii magnitudinem adhibetur, non aliter esse judicaturos pro sapientia, ac luce dignitatis suæ, quam ipse foret judicaturus,* &c. Quibus quadrat quod Imperator dixit *in l. humanum, C. de legib.* ibi: *Benè enim cognoscimus, quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri Imperii, & ad nostram gloriam redundare.*

De quo Senatu dixit Alphonsus Sapiens Rex, *in*
60 *l. 7. tit. 1. p. 4. E à tal Consejeros* † *como este llaman en Latin Patricio, que es assi como padre del Principe.* Consonat *l. quisquis,* ibi: *Qui à nobis loco Patrum veneratur, C. ad Jul. Majest.* & firmat D. Tho. *de regimine Principis*: *Sed Patritii ideò dicuntur, quia sicut pater filiis, sic illi Cives Romanæ Republic. curam gerunt*; & Cassiod. *lib. 6. epist. 2. Patritiatus culmen ascende, quod quidam juridicorum à Patribus esse dictum voluerunt*; imò Senatus hic
61 pars corporis † Regis est, *dict. l. quisquis,* ibi: *Nam & ipsi pars corporis nostri sunt, in quo nos ipsos numeramus,* &c.

Et quia cùm, ut dixit Rex Alphonsus *in l. 2.*
62 *tit. 21. part. 3. Son sabidores* † *de los aconsejar por arte, è por uso.* Atque idem Senatorum scientia est officium civilis intelligentiæ, secundùm Platonem, *Dialogo Euthydemo,* & Aristot. 4. *Politicor. c. 4.* ibi: *Est munus Civilis intelligentiæ,* nihil Senatus proprius, †
63 quàm omni cura, & vigilantia curare de bono publico, ut dicit Cassiodorus *lib. 2. epistola 32.* ibi: *Quid enim tam Senatorium, quàm si utilitatibus publicis intendat affectum;* & ideò dicit Consultus *in l. 2. ff. de just. & jure. Justitiam namque colimus, & boni, & æqui notitiam profitemur, licitum ab illicito discernentes,* &c.

Et ut dixit Justinianus Imperator, *in l. 2. C. de*
64 *vetere jure enucleando,* ibi: *Gloriosissimis* † *electis viris, tam doctrina legum, quàm experientia rerum pollentibus,* quibus profectò venerabilibus Senatoribus quadrat omnino illud Danielis *c. 1. In quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in Palatio Regis,* &c. Multa alia tangentia authoritatem Senatus, ad quem legitimè recurritur pro inconvenientiis ortis ex litterarum Apostolicarum executione, cum ipse certius cognoscat mores Regni, privilegia, & consuetudines laudabiles, longa manu scripsimus infrà *c. 5. vers. Quare ad harum causarum, à num. 63. cum seqq.*

Quapropter hac ratione attenta Summus ipse Pontifex rarò, aut numquam [quod ipse audierim, nec viderim, ut suprà dictum fuit] secundam, aut tertiam jussionem concedit in his casibus, certus fortè de Christiana tanti Senatus intentione & zelo, ac de justa & legitima causa retentionis litterarum, postquam ab ipso Senatu diligenter indagata est negotii veritas, & certitudo ad effectum informandi Summum Pontificem, cui, ut diximus, informationi multum ipse defert, juxta illud Machabæorum 1. *c. 1.* ibi: *audivit autem Judas, & populus sermones istos, convenit Ecclesia magna cogitare, quid faceret fratribus suis, qui in tribulatione erant.*

Et jure probatur, quia Principi † quem Sena- 65
tus repræsentat ex supra dictis, & in specie probat Avendanus *in Dictionario, verbo, Chanciller,* post Casaneum, Afflictum, & alios, & est textus *in l. quominus, ff. de fluminibus,* ubi Jasson, & Ripa, Gloss. *in l. cum ambigitur,* ubi Bart. *ff.* Afflict. *decis. 120. in fine,* Decius, Aymon. & alii relati à Rolando à Valle *consil. 68. n. 17. volum. 3.* Doctor Perez de Lara (quondam Pincianæ Cancellariæ Senator gravissimus, nunc Toletanæ Ecclesiæ Canonicus Doctoralis doctissimus) *in tractatu de Anniversar. & Capellaniis, lib. 1. capitul. 10. nu. 39. & 40.* Zevallos *communium contra communem, lib. 3. quæst. 282. à num. 107.* Castillo [eum laudans *in tractatu de tertiis, c. 12. n. 33.* & per textus *in l. §. de aqua autem, ff. de postul.* Bart. *in l. Æmilius ad fin. ff. de minoribus.* Craveta *consil. 144. num. 20. & consil. 198. nu. 7.* Roland. à Valle *cons. 169. num. 26. vol. 3.*] asserenti de timore scandali, aut de inconvenientiis aliis standum est, & credendum post multos Doctores quos laudat, probat Mascardus *de probationibus, tomo 2. conclus. 1233. à n. 20. & seq.* & latiùs *Nos* infrà, *c. seq. à n. 57.* & vide superius ibidem de hoc puncto.

Ulteriùs etiam, causa ob quam † ad hæc Regna 66
non perveniat secunda Pontificis jussio, fortè potest etiam esse ea, quam superius latiùs examinavimus, *capitul. 2. vers. Cui adde, quod Senatus Regius,* &c. *à n. 83. cum seq.* Nempè partes [quibus Senatus præcipit supplicari à dictis litteris Apostolicis ad Pontificem melius informandum de causa retentionis earum) vel timentes magnas expensas in prosecutione supplicationis, nec non longa itinera tot plena maris, & terræ periculis, vel impetrantes agnoscentes summum ipsum Pontificem legitimam habiturum causam retentionis à Senatu, jam accuratè examinatam, ejusque informationi meritò fore delaturum, viam illam deserunt, & litteras impetratas negligunt, & de bono exitu merito diffidentes à tam aspera, & rigida prætentione consultò desistunt; & ideò secundam jussionem ulterius non procurant.

Huc pertinet, quod Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 16. §. 3.* in his terminis affirmat, qui † postquam dixerat quando tertia jussio 67
sit

sit expectanda, à Sede Apostolica mittenda, inquit, in hæc: *At si quis contentiosa quadam contumacia afferret à Papa tertiam beneficii Bullam cum derogatione expressa patronatus laicorum, aut Regii, censetur hic aperire ostium in damnum commune Regni, & interdum privatur per Senatum Regium naturalitate Regni, factusque extraneus manet incapax beneficiorum Hispaniæ, atque ita oportet, ut hic rursus inchoata lite fieret capax ex dispensatione, & obtineret à Papa jus sua causa per alias tres sententias conformes, quod vix ullus audebit tentare contra Regium Senatum propter summam negotii difficultatem, & nimias expensas, &c.* Hactenus Henriquez.

Quod ex eo potest comprobari, quia iste talis ex
68 suâ protervia † præbet causam seditionis, & pacem publicam turbat, ac inde majoribus verendis malis occasionem non remotam suggerit, quem ut seditiosum, & pacis publicæ turbatorem, posse etiam Clericum à suo Regno Regem expellere, quia ratione originis seu habitationis subditus est Regi tamquam capiti politico, ac ideò turbantem pacem publicam coercitione œconomica à Regno expelli cum honore posse, juxta receptissimam quamplurimorum Doctorum sententiam, ut post Graff. Gregorium Lopez, Azeved. Bobad. Covarruvias, Gutierrez, Sesse, Mexiam, Avendannum, Cened. & innumerabiles alios Doctores probavimus *in tractatu De Regia protectione, 1. part. capitul. 2. à n. 273. cum multis seq.* quibus adde Giurbam *in consil. 49. à num. 16.* & à principio, vide infrà *capitul. 5. num. 56.* ubi redduntur exemplaria Regnorum Hispaniæ, & Franciæ, è quibus Nuntius, & Cardinalis expulsi fuere, turbantes statum Reipublicæ tranquillum.

Quàm plurimos etiam Doctores novissimè post hæc scripta refert ad idem Castillo *in tractatu de tertiis, c. 41. n. 186. cum multis seq. & à n. 190.* invehit in Antonin. Dianæ resolutionem, dum ipse *tractatu de immunitate Ecclesiastica, resolut. 17.* contrarium scribit, qui quidem Author modernus, iterum noviter hoc idem firmavit *in 4. p. resolut. moral. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resol. 81.* qui tantum sequutus Megalii opinionem, ausus est à communi tot patribus, & fundamentis comprobata recedere, motus quidem puerilibus, ne dicam, ridiculis fundamentis. Primum quia de jure divino Clerici possunt liberè in quacumque mundi parte habitare, & exercere officia Ecclesiastica, juxta Marcum *cap. 16. Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ, &c.* Sed quid ad rem? Prædicare Evangelium jussi sunt, non tamen scandalizare populum, quod est contra ipsum Evangelium, & jus divinum, prout latissimè probabimus infrà *capit. 7. à princ.* Fundatur etiam Diana & ipse in Concil. Trid. *sess. 23. cap. 16. de reformatione*, quo disponitur, Clericos per litteras commendatitias suorum Ordinariorum liberè undique posse incedere, & sacra ministeria exercere, quod fatemur, non autem pacem publicam turbare, & scandalizare, cum nullus, sive Rex, sive Papa à Deo licentiam acceperé peccandi, ut alibi latiùs diximus, *cap. 7. à num. 8. & seq.* Igitur ne pax publica turbetur, & seditioni aliquis occasionem præbere audeat, providè Senatus remedio prædicto utitur, de quo *n. 68. & seq.*

69 Sæpiùs enim publicus rerum status † ex privato turbatur, privataque injustitia saltem causativè publicam producit perniciem, Zevallos *cōmun. opinionem, quæst. 906. n. 391. part. 4.* Giurba *in consil. 1. n. 15.* cui damno obviam ire à principio necesse est, ablata causa & occasione immediata.

Tandem igitur pro Coronide hujus discursus illud adnotandum erit; † quod quoties agnoscatur in 70
Senatu, litteras Apostolicas grave damnum, aut scandalum Reipublicæ illaturas, aut aliter, Summum Ecclesiæ caput minus plene esse informatum de inconvenientiis, periculo, & damno populi, semel, ac iterum sibi potest replicari, ut integrè instruantur, juxta illud Prophetæ Psalmo 121. *Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem.* In quo Senatus multum deservit ei, qui libenter desiderat damna tollere, & negotium in melius commutare, ut superius abundè fuit ostensum, *à num. 46. cum seq.* justam enim & legitimam replicationem supplicationemque Papæ placere, quis dubitat? juxta sententiam Regis Theodorici: *Nam pro æquitate servanda, & nobis patimur contradici*, ut refert Cassiodorus *lib. 3. Formul.* & justus Lipsius *in prœmio Politicorum*, inquit: *Ut illud in principatu beatissimum est, non cogi; ita non miserrimum, non sinere suaderi*, comprobat Seneca *de beneficiis, lib. 6. c. 30.* quod & Martialis peracutè consideravit *lib. 8. Epigrammate 24.* ad Cæsarem Domitianum:

Si quid fortè petam timido gracilique libello
Improba non fuerit si mea carta, dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
Offendunt numquam thura, precesque locum.
Qui fingit auro sacros, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Et consonat quod Isocrates † dixit Regi: *Hos* 71
fidos existima, non qui quidquid dixeris, feceris ve laudant, sed qui errantem increpant, permitte prudentibus liberam loquendi facultatem, ut si quid exciterit, de quo ambigas; habeas cum quibus rem expendere possis, & ne timeant † ob id suam gratiam, 72
favorem, & benevolentiam amittere, ut refert Carmenat. in Rapsod. *c. 18. pag. 188.* & Divus Gregorius *2. part. Pastoral. c. 4.* relatus *in c. sit Rector. 43. distinct. Sæpè Rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt*; maxima ideò habenda est fidelitas illorum subditorum, & vassallorum, qui prævidentes jussu sui Principis paritura esse executioni mandata contrarios effectus suæ intentionis, curant illos divertere, & damna vitare, ut scribit *Attalaricus Tullo Patritio*, apud Cassiodorum *l. 8. variar. c. 9. Rarum confidentiæ genus est, interdum resistere contra vota Principis.*

Quod & in nostris terminis comprobat Simancas *de Catholicis institut. c. de Papa, n. 32. aliàs 35.* ibi: *Est quippe laude dignum resistere hujusmodi abusibus, congruis remediis, non obediendo in malis,* 73
non adulando, † non tacendo, sed arguendo etiam exemplo Pauli, c. ultimo ad Colossens. & quod semel, & iterum in his causis retentionis litterarum Apostolicarum, de quarum executione damnum Reipublicæ timetur, sit licitum semel, & iterum, † 74
sæpeque Papæ rescribere, & supplicare, fundat Pereira *de manu Regia, c. 65. num. 3.* ubi tacito Authore transcribit Zevallos loco superiùs laudato, *à num. 12. & seq.* Idem etiam ex aliis probat Mastrillus *de Magistratibus, lib. 5. c. 6. à num. 220. & seq.*

Conducit rectè illud Divi Pauli *ad Ephes. c.*
5. Omnia autem † quæ arguuntur à lumine mani- 75
festantur, omne enim quod manifestatur lumen est, &c. Magis autem redarguite, veritas quippe sæpius examinata magis illucescit, *cap. grave 36. quæst. 9. c. inter dilectos, de fide instrumentorum*, Roland. *consil. 6. num. 2. vol. 1. & consil. 66. num. volum. 2. & consil. 12. n. 1. vol. 4.* Cravata *consil. 135. num. 18.*

18. Flamin. Parisius, *de resignat. lib. 11. quæst. 21. n. 5.* Hieronym. Grac. *consil. Syndicatus, num. 265. cum seq.* Bobadilla *in Politicar. lib. 1. cap. 10. nu. 1.* Quia per disputationem magis certitudo invenitur, *l. numerum, §. fin. ff. de muneribus & honoribus;* textus *in cap. grave 35. quæst. 9.* ibi: *Quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce, & pernicies revocata in judicium gravius, & sine pœnitentia condemnatur.*

Apostolica quippe Sedes, quæ ferventi zelo, &
76 charitate paterna † cupit omnia corrigere, & in melius commutare semel à se disposita, quæ noxia esse deteguntur, à nemine alio potest ita pleniùs, & syncerè instrui de damno publico, quàm à Senatu in dies vigilante pro Reipublicæ salute, & utilitate, quippe dexteritate, & experimento cognoscit mores Regni, ignotos Papæ, ut sæpius diximus suprà. Conducit illud Senec. *Tragica 7. Si judicas cognosce, si regnas jube, conducibile enim est hominum mores nosci,* quod, & alia plura similia scripsimus superius, maximè *cap. 2. à n. 124. cum multis seqq.*

77 Non aliter enim quàm à Senatu † informatione potest his in causis Pontifex desiderium suum implere, *l. hac consultissima, C. qui testam. facere poss.* ibi: *Sed nec locum quidem relinquat insidiis tot oculis expectata, tot insinuata sensibus tot insuper in tuto locata manibus,* &c. *l. si aviam C. de ingenuis & manumiss.* ibi: *Si cum prudentioribus tractatum habuisses, facile dignosceres, l. in honor.* ibi: *Aut consulendo prudentiores, l. 2. ff. quis ordo in bonorum possess. serv. l. utique, §. culpa, de rei vindic. l. 11. tit. 22. part.* 3. singularis textus ad propositum *in c. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores provinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namque invenitur, quod à senioribus*
78 *quæritur,* † *c. porro 4. distinct. Job. 12. in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia, Proverb. 11. 14. ibi salus, ubi multa consilia.* Et *Esther. 1. 13.* Assuerus nimis laudatur, quia *interrogavit sapientes, qui ex more Regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, proverb. 20. 18. & 24. 6. Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus ubi multa consilia, c. prudent. in fin. de officio delegat.* ibi: *Integrum est judicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, c. Ecclesia, de electione.*

Hæc virtute appetendi consilium, & sequendi uti solebat Marcus Antonius magnus Imperator, & Philosophus, ut de eo scribit Julius Capitol. *Sem-*
79 *per* † *sanè cum Optimatibus non solùm bellicas res, sed etiam civiles priusquam faceret, aliquid contulit, denique sententia illius præcipua semper hæc fuit; æquius est, ut ego tot, & talium amicorum consilium sequar; quàm ut tales amici meam unius voluptatem sequantur.*

CAPUT IV.

Scandali causa imminentis, seu etiam minati an legitima sit, ut litterarum Apostolicarum retentio licita, & permissa dicatur?

SUMMARIUM.

1 *Scandala abscindi Christus in Evangelio jubet.*
2 *Casus, ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, quas justas esse, jura prudentis arbitrio reliquerunt.*
3 *Scandali causa, ut eminentioris specialiter meminit jus ad litterarum suspensionem.*
4 *Cum scandalo nihil agendum.*
5 *Angelos suos mittet Deus, ut omnia tollant scandala à Regno.*
6 *Pro scandali suspicione auferenda satagendum est.*
7 *Pro scandalo vitando Dei protectionem invocat Propheta.*
8 *Scandalum ubi imminet in executione litterarum Apostolicarum supersedendum est.*
9 *Retentio Bullarum ob scandalum justificatur.*
10 *Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, ubi rectitudo rationis dicta potius expedire, non obtemperari, quàm quod scandalum nascatur.*
11 *Scandalum novum quando oritur ex mandato Principis, observantia omittenda erit.*
12 *Scandalum, vel absurditas, aliudve inconveniens si oritur ex mandato Principis, officialis excusatur non obtemperans.*
13 *Scandalum si imminet, vel malum aliquod contra bonum publicum littera Apostolicæ non exequendæ ob majus vitandum damnum.*
14 *Executio rescripti non facienda, ubi timetur de universali futuro scandalo.*
Adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso, ib.
15 *Censuræ in litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitandi.*
16 *Propter scandalum suspendi potest mandati executio quantumvis pœnalis.*
17 *Scandali periculum ubi vertitur, Principi non obtemperatur. Nec Papæ, ib.*
Novitas à lege introducta scandalis, & seditionibus occasionem præbet, ib.
18 *Censuræ litterarum suspenduntur, suspensa earum executione ob scandalum. Ubi adducitur exemplare quoddam, ib.*
19 *Papæ etiam rescribendi cum clausula [non obstante scandalo] non obtemperatur si immineat.*
20 *Scandalum est contra finem præcepti divini.*
21 *Scandalum subditorum præcavere debent Prælati.*
22 *Superior caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia concurrit cum præcepto divino.*
23 *Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem.*
24 *Potestas Principis justitia coarctatur, & ultra non potest, quàm honestè, non quando lædit pietatem, aut bonos mores.*
25 *Triginta & tres casus, quibus ob scandalum receditur à juris dispositione refert Felinus.*
26 *Scandalum maximum orietur in Regno, si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regii patronatus.*
27 *Scandala, & seditiones magnæ fuere in Hispania ortæ, anno 64. ob admissionem alienigenarum ad beneficia.*
28 *Ob scandala, & turbationes ortas in Hispania, concessit Paulus III. quod nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficiis in ea.*
29 *Ex Reipublicæ turbatione scandalum nascitur.*
30 *Ob scandalum imminens compellitur quis cedere beneficio obtento.*
31 *Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ.*
32 *Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui.*

33 *Ob scandalum quis privatur.*
34 *Ob scandalum transfertur quis de una Ecclesia ad alteram.*
35 *Scandali tanta est vis, ut ejus ratione multa fieri permittantur, qua alias non permitterentur.*
36 *Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem Regii patronatus, laicorum, & juris strangerii.*
37 *Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concilii Tridentini retinentur in Senatu.*
38 *Ob scandalum vitandum licita est lex Regni disponens, ne alienigenæ in Regno obtineant beneficia.*
39 *Propter scandalum vitandum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut Civitate expelli per œconomicam Regis potestatem.*
40 *Breve Pii V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformavit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi II.*
41 *& seqq. Ex novitate magna oriri assolent scandala inter Religiones, & Clerum omnino vitanda.*
42 *Declaratio S. Congregationis refertur, qua ad evitanda scandala inter Ordinarios, & religiones oriuntur propter novum Confessorum examen noviter decrevit.*
43 *Doctores qui videndi circa novum examen Religiosorum Confessorum.*
44 *Ob suspensionem generalem licentiarum Religiosis ad confitendum datarum factam in Archiepiscop. Toletano per D. Villegas, maxima orta fuere scandala, quæ Rex, ut protector status Ecclesiastici sedanda curavit.*
45 *Cum Episcopus Cordubensis idem obtinuisset per Breve, ob scandali causam decrevit Senatus, ne fiat novitas.*
46 *Si ex præcepto injusto Papæ præsumitur statum Ecclesiæ turbari, & oriri scandalum, non obtemperatur sine peccato.*
47 *Scandalum ubi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosos procedere, & componere non jurisdictione, sed œconomica potestate.*
48 *Ubi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extrajudicialiter cognoscit.*
49 *Ob longam Romæ distantiam Hispani difficillimè possunt adire Pontificem, ac ideo contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modestè compescit.*
50 *Per Legatos ad Romam missos, scandala, quæ patitur Ecclesia, Rex vetat.*
51 *Princeps ante oculos habere debet ne scandala mittantur.*
52 *De pace omnino procuranda in Republica, remissivè.*
53 *Ob scandala vitanda, & pacem habendam multi sunt casus speciales, in quibus receditur à jure, remissivè.*
54 *Scandalum nascitur ex inobservantia legum, & privilegiorum, è contrario verò pax.*
55 *Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, ubi adest inconveniens.*
56 *Retentiò Bullarum locum habet, etiam mero jure validarum, si ex earum executione scandalum damnumve notabilè timeatur.*
57 *Senatus examen, quò legitimam retentionis causam reperiit, ubilibet talis debet judicari.*
58 *Principi asserenti timorem scandali, aut alicujus damni omnino standum erit.*
59 *Pontifex multum defert examini Senatus ad Bullarum retentionem, ejusque informationi super damnis oriundis ex litterarum executione.*

CHRISTUS Omnipotens Dominus per Matthæum *cap.* 28. † exclamando, inquit, *Væ mundo à scandalis*, &c. *Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum*, & iterum ibi: *Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.* 1

Quam justa igitur & legitima sit scandali imminentis, † seu minantis causa, ad retinendas literas Apostolicas in Senatu ad effectum supplicandi, & rescribendi ad Summum Pontificem melius instruendum, & informandum; in hoc potissimum cognoscetur, quod licet in omnibus Pontificalibus Decretis citatis in *cap. antecedenti*, à principio, supersedendum patienter permittentibus in executione rescriptorum justa existente causa, nullibi specificatur, quæ justa dicatur, sed judicio discretionis, & arbitrio executoris justo omnino relinquitur, ut eorum lectura manifestè monstrat. 2

At cùm causa scandali eminentior sit, ejusdem † specialiter meminit Pontifex *in c. cum teneamur. 6. de præbendis*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo providere, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. Quia nihil † cum scandalo fieri animadvertit Pontifex, *in c. nihil 2. de præscriptionibus*, ibi: *Nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus*, &c. 3 4

Et in Matthæo *c.* 13. *littera F.* legimus: *Et mittet filius † hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Quem locum S. Gregorius super Matth. *c.* 25. *homil.* 12. sic declarat: *Sed sciendum nobis est quod sæpè in sacro eloquio Regnum cœlorum præsentis temporis Ecclesia dicitur, de quo alio in loco Dominus dicit, Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala. Nec enim in illo Regno beatitudinis, in quo pax summa est, inveniri scandala poterunt, quæ colligantur*, &c. 5

Satagendum quippe est † pro auferendo suspicionis scandalo, ut inquit text. *in c. satagendam* 10. *in ordin.* 25. *quæst.* 1. Sicque Propheta Rex Dei protectionem invocat pro evitando † scandalo, Psal. 140. *Custodi me* [inquit] *à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.* 6 7

Quare ubi imminet scandalum in executione gratiæ, & † litterarum Apostolicarum, exequendam non esse, sed supersedendum in ea, & rescribendum ex *dict. c. cum teneamur*; plurimi Doctores probant, & fundamentis exornant: Innocent. *in c. nisi cum pridem, de renuntiat.* Abb. *in c. quæsitum, de rerum permutat. & in dict. c. cum teneamur*, Felinus *in c. si quando, colu.* 2. *de rescriptis*, ubi Decius *numer.* 3. 5. & 14. idem Felin. *in c. consanguinei, num.* 7. *de re judicat.* optimè Cardinal. Zabarel. *in dict. c. si quando, num.* 10. *in fin. vers. Circa hæc*, Felin. *in c. quæ in Ecclesiarum, num.* 64. *de constitut.* post Innoc. & Abbat. in locis ab eo citatis, Silvester Aldobran. in additionibus ad Decium *in dict. c. si quando, num.* 14. *lit.* G. Felin. *in c. nihil de præscriptionibus*, latè Rebuffus *in* 1. *tom. tit. de litteris obligatoriis, art.* 6. *gloss.* 2. *num.* 9. & 10. plura congerit Loazes *de matrimonio Regum Angliæ, dub.* 3. *num.* 21. *cum pluribus seq.* Mexia *in apparatu ad legem Toleti. de taxa panis, fundament.* 12. *part.* 12. *à num.* 33. *cum seq.* qui *numer.* 47. hanc doctrinam applicat † retentioni Bullarum factæ per Senatum, 8 9

Ob

Oldrald. *cons.* 292. *n.* 2. *vers. sed si qualibet unio*; ubi dicit: Rescripta Pontificis aliquibus scandalis subsequutis non exequenda, latissimè Alphonsus Azeved. *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. à num.* 29. *cum seqq.*

Latissimè & mirabiliter per Covar. *in repet. c. peccatum* 1. *part. à n.* 7. *& in versic. Hinc sanè fit,*
10 *ut cum † scandalo minimè sit obediendum superiori, & etiam Papæ, quoties rectitudo rationis dictat, potius expedire, quòd non obtemperetur, quàm quod scandalum oriatur.* Et in principio dicit, quod propter vitandum scandalum omitti justè potest obedientia, aliàs debita superiori, Selva *de beneficiis*, 3. *part. quæst.* 8. *n.* 1.

Pelaez à Mieres *in tractatu de majorat.* 4. *part.*
11 *quæst.* 1. *limit.* 1. *n.* 106. † ubi ex Cardinali, Imola, & aliis *in c. si quando, de rescriptis*, & Romano *in l. si verò, §. de jure Valentia* 7. *de soluto matrimon.* Socin. Junior. *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian. n.* 36. *fol.* 225. dicit, quòd quando ex observantia mandati Principis sequitur novum scandalum, non tenetur quis obedire.

12 Palatius Rubeus *in c. per vestras, fol.* 66. *in † magnis, col.* 3. *conclus. §.* 18. *n.* 16. & latissimè *in tractat. de beneficiis vacantibus in Curia, §. per totum*, ubi eleganter multa congerit, & per totum tractatum, *& in §.* 11. *col.* 3. *ad finem, & col.* 4. *ad princip.* Cenedus *in collectanea ad Decretales, collect.* 3. qui *n.* 2. ex plurimis Doctoribus ab eo citatis dicit, quòd excusatur officialis non obtemperans primo superioris mandato, quando ex eo sequitur absurditas, vel scandalum, aut aliud inconveniens, optimè Jacobus de Graffis. *in suis decisionibus casuum conscientiæ, part.* 2. *lib.* 3. *c.* 25. *n.* 8.

Obiter cum Azevedo, tantum dicit Barbos. *in collectan. ad c. cum teneamur, n.* 2. *de præbendis.*

13 Ipse Barbos. meliùs † *in addition. collect. ad c. si quando, de rescriptis*, ubi *in colu.* 1. *post princip. & col.* 2. *in princip.* dicit, quòd quando imminet scandalum, vel malum aliquando contra bonum publicum, ita ut majus damnum timeatur ex litterarum Apostolicarum executione, quàm sit bonum ex eis prætensum, supersedendum esse.

Latissimè etiam Anguianus *in tract. de legib. & constitut. lib.* 1. *controvers.* 5. *n.* 3. 5. 18. 21. 50. & aliis plurimis ejusdem controversiæ.

Antonius Faber *in suo Codice, lib.* 7. *tit. de appellat. tanquam ab abusu, de fin.* 8. *pag.* 471. *definit.* 23. *p.* 475.

Fatinacius *in prax. criminal. pat.* 3. *tom.* 1. *tit. de pœnis temperand. quæst.* 97. *casu* 2. *n.* 36. dicit, quòd
14 † quando in executione rescripti timetur de universali futuro scandalo, non erit facienda.

Ubi & *sub num.* 33. adducit doctrinam Cardinal. Zabarell. *in c. si quando, num.* 30. *in fin. vers. Quæro circa hæc*, testantis se alias consuluisse, differendam esse Urbani VI. jussionem factam Episcopo Florentino, ut certos publicaret processus contra Carolum Regem Hierusalem, & Siciliæ, eidemque Urbano rescribendum, & expectandam secundam jussionem, non obstantibus gravissimis pœnis contentis in prima jussione, & hoc propter scandalum magnum, de quo in prædictis Regnis, & Provinciis dubitabatur, aut timebatur, si talis fieret publicatio.

Farinacium, & Zevallos laudans, idem refert Antoninus Amato *variarum resolut. l.* 2. *c.* 72. *n.* 29. ubi prosequitur hunc articulum, supersedendum esse in executione litterarum Apostolicarum, quando in ea periculum imminet scandali, & in Senatu eidem denegandum esse (exequatur) quo Rex in Sicilia utitur, uti adnotavimus multis citatis Doctoribus superiùs *in c.* 2. *n.* 37. *&* 41. *cum seqq.*

Ejusdem Zabarellæ casum ad litteram adducit Palatius Rubens, *§.* 11. *& §.* 7. *ante finem.* Ubi proximè citatus, † advertens, esse notandum, cùm ex 15
hoc evitentur plurima inconvenientia, quæ acciderent litteris indistinctè, & indiscretè parendo, ex qua doctrina deducit ipse Palatius Rubeus unam conclusionem, quam dicit notabilem ad propositum; in quo versamur retentionis. Quòd si Papa aliquid præcipit fieri sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ipso facto incurrendæ contra non obedientes, vel obtemperantes, si ex mandati exequutione timetur scandalum, vel alia mala futura, vel aliter dubitatur de mente Principis, licitè sine metu excommunicationis mandatarius differre potest, dum Papæ rescribit, & secundam jussionem expectat.

Et post Felinum *in c. nihil*, † *versic.* 30. *de præ-* 16
scriptionibus, Joannes à Cochier. *de juris in exempt. tomo* 2. *in Scholiis ad Constit. Concil. Lateranens. part.* 1. *§.* 3. *folio* 32. *n.* 20. dicit, quod propter scandalum potest suspendi executio mandati Apostol. quantumvis pœnalis, *& n.* 21. Quòd Principi non est obe-
diendum, † quoties vertitur periculum scandali, ex 17
Divo Thoma 2. 2. *quæst.* 8. *articul.* 1. Vincent. Carosius *de remediis, except.* 6. *num.* 28. videndus Tiraquellus *de pœnis temper. causa* 46. nec Papæ obediendum esse, quoties vertitur periculum scandali, Fimian. Barbatia *de præstantia Cardinal. p.* 1. *num.* 37. Hieronymus Gratus *cons.* 1. *num.* 39. *column.* 2. Cochier. ubi proximè, *num.* 26. & comprobatur authoritate Divi Augustini *de Civitate Dei, lib.* 3. *c.* 24. ubi loquens de novitate inducta per legem Agrariam, inquit: *Quòd fuit initium civilium seditionum, & bellorum in Republica. Volebant enim* (inquit) *Grachi legibus Agrariis agros populo dividere, quos nobilitas perperam possidebat; sed eis tam vetustam iniquitatem audere convellere perniciosissimum: imò vero, ut ipsa res docuit, perniciosissimum fuit, nec enim legibus, & ordine potestatum, sed turbis, armorumque conflictibus nobiles, ignobilésque necabantur.*

Comprobat hanc conclusionem † Palatius Ru- 18
beus ex alio exemplari adducto per Petrum de Ancarranis *in consil.* 241. incipiente, *Per prædicta*; consulentem non esse obtemperandum cuidam mandato Papæ, per quod mandabat cuidam moniali, ut ad primum rediret monasterium (à quo legitimè, & cum ejus authoritate fuerat egressa) sub gravissimis pœnis, & censuris, & consuluit, quòd non obtemperando, excommunicationem nullatenus incurrit, quia clausula, *Si preces veritate nitantur*, etiam tacitè subintellecta juxta *capitul. de rescriptis*; suspendit effectum excommunicationis.

Quod ampliatur, etiamsi Papa vel Princeps rescri-
beret † cum clausula (*non obstante scandalo*) quo- 19
niam adhuc executio suspendenda erit, Felin. *in c. si quando, de rescriptis, in vers. Supersedere, n.* 2. *&* 3. Graffis *in decisionibus aureis casuum conscientiæ, part.* 2. *lib.* 3. *c.* 25. *n.* 8. Anguianus *de leg. lib.* 1. *controvers.* 5. *n.* 68. Abbas *in c. quæsitum de rerum permut. & in cap. cum teneamur, de præbendis*, Azevedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. sub n.* 29. optimè Covarru. *in prælection. c. peccatum* 1. *part. num.* 7. *post medium*, Farin. *prax. crim.* 3. *part. tit. de pœnis temperan. q.* 97. *casu* 2. *num.* 36. & per Navarr. *in c. Sacerdos, num.* 130. *& num.* 131. & Abb. *in dict. c. cum teneamur, de præbend.* tenet Cochier. *de jurisdiction. ordin. in exemptos, tomo* 2. *in Scholiis ad Constitution. Concilii Lateranen. part,* 1. *paragrapho* 3. *num.* 44. *fol.* 33. Ubi dicunt, etiam Papam non posse super scandalo

ſcandalo diſpenſare, nec tunc illi obediendum.
20 Et ratio eſt, quia ſuperior † non poteſt ita hoc
præcipere, cùm ſit contra charitatem, quæ finis
eſt præcepti divini, 1. *ad Timotheum c.* 1. & præ-
21 cipuè cavere debent Prælati † ſubditorum ſcanda-
lum, *c. cavendum* 10. *quæſt.* 3. Unde ſuperior po-
teſtatem non habet præcipiendi aliquid exequi ex-
iſtente ſcandalo, cum concurrat cum præcepto di-
22 vino, † cui nihil detrahi poteſt, ſicut ſentit Bald.
in l. reſcripta, C. de precibus Imperator. offeren.
col. 2. & Decius *in c. ſi quando, de reſcriptis, col.*
2. Archidiacon. *in c. ſi peccaverit, col.* 3. 2. *quæſt.*
1. quem ſequitur Palatius Rubeus *in repetit. c. per*
veſtras, fol. 66. in magnis, col. 3. *concluſ.* 1. §.
18. *n.* 16. optimè Covar. & Azeved. ubi proximè
citati, Anguian. *dict. controverſ.* 5. *num.* 5. dicens,
quòd Princeps poteſtatem non habeat præcipiendi
aliquid, ex quo ſcandalum, aut aliud grave ma-
23 lum ſit ſequendum, quia poteſtas, quam dedit †
illis Deus non fuit in deſtructionem, ſed ædifica-
tionem, teſte D. Paulo 2. *ad Corint.* 10. *& ultim.*
& facit *c.* 14. *diſt.* ibi: *Peccandi licentiam ſuſci-*
pere, ex qua impotentia in ſuperiore infert conſe-
quentiam ad inferiorem ſubditum, ut eodem modo
nequeat obedire, ſed reſiſtere, quia poteſtas Prin-
24 cipis juſtitia coarctatur, & ultra non poteſt, †
quàm honeſtè poſſit, & quando facta Principis læ-
dunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam, &
generaliter contra bonos mores, facere non poſſe,
credendum eſt; magnam Doctorum catervam, mul-
táſque ſpeciales doctrinas videndas per Ginrbam
conſ. 1. *à num.* 17. *cum ſeq.* quibus quidem mira-
biliter exornabis verba textus *in d. c. ſi quando,*
de reſcriptis, ibi: *cùm non poſſis juſtè*, &c.

Felinus *in c. nihil, de præſcriptionibus*, refert tri-
25 ginta & tres caſus, † quibus ob ſcandalum rece-
ditur à juris communis diſpoſitione.

Ex quibus infertur ad noſtrum propoſitum, quòd
26 cùm maximum † timeatur ſcandalum in his Reg-
nis Hiſpaniarum inter Regnicolas, & originarios,
ſi ipſis expulſis alienigenæ admitterentur ad benefi-
cia Eccleſiaſtica in derogationem juris, & privile-
giorum hujus Regni, ut expreſsè conſiderat Rex
noſter, *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ad medium,
ibi: *Porque qualquiera coſa que ſe proveyeſſe por ſu*
Santidad, y ſus Miniſtros, en derogacion de las
coſas ſuſodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy
grandes y notables inconvenientes, y dello podian
nacer eſcandalos, y coſas fueſſen en de cervicio de
Dios nueſtro Señor, y nueſtros daño, y deſto Rei-
nos, y naturales dellos, &c. Et *in l.* 14. *eodem*
tit. & lib. idem dicitur ibi: *Eſt à muy cierto y co-*
nocido, que quando las dignidades, y beneficios de
nueſtros Reinos ſe dan à los eſtrangeros, reſultan del-
lo muchos inconvenientes que ſe ſiguen, &c. Et ibi-
dem inferiùs poſt medium, ibi: *Y como quiera que*
ante de agora veiamos, y ſentiamos eſta injuria, y
27 *daños, † que nos, y nueſtros naturales recibian,*
ſpecialemente del año de ſeſenta y quatro a eſta par-
te, que ſe commençaron los movimientos, y turba-
tiones en nueſtros Reinos, &c. Et refert copioſè Do-
ctor Illeſcas *in ſua hiſtoria Pontificali, capitulo de*
28 *la guerra final del Rey de Francia, † para cobrar*
el Ducado de Milan, §. 10. *fol.* 225. ubi refert
has commotiones hac de cauſa eveniſſe, quòd con-
tra jus Regni providerentur exteris officia, & be-
neficia, *& lib.* 6. *ejuſdem hiſtoriæ, c.* 27. §. 17.
de Paulo III. Pontifice 228. *fol.* 338. refert, tunc
fuiſſe per ipſum *Paulum III.* conceſſum, quod be-
neficia, penſiones, & Eccleſiaſtica exteris non den-
tur, hoc idem refert Azeved. *in d. l.* 14. *n.* 31.
Salzedus *in practica crimin. Canon. c.* 54. *n.* 18.

Quibus quidem turbatur Reſpublica, & inter
omnes oritur ſcandalum, † juxta illud *Sanct. Hi-* 29
larii in Commentar. in Mattheum, c. 25. dum
ait: *Atque his quidem vexationibus multi turba-*
buntur, & in tantis inſurgentibus malis ſcandali-
zabuntur, & uſque in mutuum odium excitabun-
tur, &c.

Nihil enim eſt, quod pacem & tranquillitatem
Reipublicæ, & ſubditorum magis turbet, quàm
ſcandala, quæ ideò evigilans Principis munus om-
nibus modis, & remediis adhibitis abſcindere, &
delere conatur, ut & ipſe etiam pace & tranquil-
litate fruatur; hanc ſtatus rationem Nos docet Pon-
tifex *in c.* 1. *de offic. legati, lib.* 6. in hæc ver-
ba: *Officii noſtri debitum remediis invigilat ſubdi-*
torum, quia dùm eorum excutimus onera, dum ſcan-
dala removemus, Nos in eorum quiete quieſcimus,
& fovemur in pace; ex quo text. etiam, & illud
colligitur, quòd pax, & tranquillitas Principis,
in pace & tranquillitate ſubditorum conſiſtit, &
quod una ab alia reciprocè dependet. Videnda
alia jura allegata ſuprà *c.* 3. *à num.* 45. *& ſeqq.*
quò tendit illud Davidis Prophetæ Pſalm. 44. *Con-*
turbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.

Hinc provenit celebris doctrina Innocent. *in c.*
niſi cum pridem, de renuntiat. ubi dicit, quòd
propter ſcandalum † imminens, non ſolùm gratia 30
non eſt exequenda, verùm etiam poteſt quis com-
pelli cedere beneficio ſuo jam obtento, in quo
jus habet radicatum, pro quo facit *c. cum deco-*
rem, de Clerico conjug. in fin. quod commendat
Barbatia *in tractatu de præſtant. Cardinal. num.* 37.
& declarat Rochus de Curte *de jure patronat. verb.*
Honorificum, num. 3. *columnn.* 3. Plures alios alle-
gat Mexia *de taxat. panis in apparatu.* 11. *funda-*
ment. part. 22. *num.* 23. *cum ſequentibus, & num.*
47. videndus etiam noviſſimè Vivianus *de jure pa-*
tronat. l. 7. *c.* 8. *num.* 14. *& à num.* 9. Azeved.
in l. 14. *tit.* 3. *lib. Recopilat. num.* 29. *in princi-*
pio, & poſt Abbatem, Felin. & Decium, idem
probat Covar. *in regula peccatum*, 1. *part. num.*
7. *ad medium*, ubi, quòd propter ſcandalum de-
bet quis renuntiare electioni † de ſe factæ (apud 31
quem, *num.* 4. latè videbis, quando ſcandalum
eſt paſſivum, aut dativum, ſeu activum prout
eſt in ſupra dictis caſibus) Azeved. *in dict. l.* 14.
num. 51.

Et etiam Epiſcopatum propter ſcandalum poteſt
quis † compelli ad dimittendum, & renuntiandum. 32
Federic. de Senis *in tractat. de permutat. benefic.*
num. 4. Hoſtienſ. *in c. niſi cum pridem. num.* 63.
de renuntiat. Cardinal. Jacoba, *de Conſil. lib.* 9.
art. 3. *num.* 24. *& num.* 37. Mant. *in Dialogo de*
Conſil. num. 55. & eſt communis opinio in praxi
quoque recepta, ut affirmat Pariſius, *de reſignat. be-*
neficiorum, l. 3. *q.* 18. *n.* 22. namque † ratione ſcan-
dali quis privatur, Gambar. *in extravagant. Julii* 33
II. de ſimoniaca Papæ electione, n. 156. Stephanus
Aufrerius *in Clem. ut Clericorum, num.* 12. *de offic.*
Ordinar.

Et ratione ſcandali quis transfertur de una Eccle-
ſia † ad aliam, Archidiacon. *in c. ſuggeſtum* 7.
quæſt. 1. Abbas *in c. de electíon.* Rodoanus *de rebus* 34
Eccleſiæ non alienand. rub. 18. *n.* 54. Pariſ. ubi pro-
ximè *n.* 24. communem dicens.

Tanta enim eſt vis ſcandali, † ut multa fiant ra-
tione ſcandali, quæ aliàs non permitterentur, Phi- 35
lippus Probus *de jure Regalium, q.* 23. *n.* 3. Cepolla
de ſimulat. contract. n. 247. Cardinal. Pariſius *conſil.*
68. *n.* 132. *vol.* 4. Flamin. Pariſ. *dict. lib.* 3. *q.* 18. *n.*
25. qui

25. qui post alios *n. 26. & seq.* idem affirmat in Papatu. Borrellus *in tractatu de praestantia Regis Cathol.*
36 *c. 52. num. 3. 4. & 5.* Loquendo de † praerogativa Regis Hispaniarum in retinendo Bullas Apostolicas in derogationem sui Juris Regii patronatus vel laicorum, vel Juris strangerii, licitè fieri ob evitandum scandalum hinc suboriundum, ex hac etiam ratione scandali obviandi esse legitimam, & jure permissam hanc, de qua agimus, Bullarum Apostolicarum retentionem, latissimè probat Palatius Rubeus *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 7. & §. 11. per totum*; imò etiam per totum tractatum, & Mexia abunde *in lege Toleti de taxa panis, fundamento 11. part. 12. à num. 33. usque ad 47.* Salzed. *in pract. criminal. Canonic. c. 54. num. 20.* Covar. *practic. c. 36. in principio.* Ex qua ratione & fundamento fere Doctores omnes, qui de hac Bullarum retentionis usu, & praxi tractant, quos in unum congessimus suprà *c. 2.* à principio, illam justam, & licitam profitentur.

37 Et loquendo in retentione † litterarum Apostolicarum contra dispositionem *Concilii Tridentini* obtentarum ob evitandum scandalum inde sperandum licitè facienda probat Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 23. §. 2.* videndus, cùm sit in detrimentum, & praejudicium boni communis, & publicae utilitatis, ut videre licet.

Hinc est, quod ad evitandum scandala, quae fu-
38 tura esse timentur, † ex quibus damnum oritur, licita est lex Regni, vel statutum disponens, ne alienigeni obtineant beneficia Ecclesiastica in Regno, vel Provincia, Angelus *consil. 23.* Capitius *decis. 132. num. 6. & 7.* Azevedus *in l. 14. tit. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation. sub num. 46.* optimè Ant. Thesau. *decis. 131. num. 3. & 7.* Petrus Ant. Petra. *in tract. de potestate Princip. cap. 6. num. 9.* Codex Fabian. *lib. 3. tit. 1. de judiciis, definition. 39.* Quintilian. Mandos. *in tractatu de monitor. quaest. 13. num. 5.* Hieronym. Portoles, & ab eo citati *in addition. ad Molin. §. alienigena, num. 1. cum seq.* Cancer. *variarum resolut. lib. 3. cap. 14. de manutent. à num. 61. cum seq.* Ubi mirabiliter de hac ratione scandali, & alii per Nos citati suprà *cap. 2. hac 1. part. versic.* Angelus *in consil. à num. 12.* quibus adde Parisium *de resignation. lib. 4. quaest. 7. num. 3.* Ojeda *de beneficio incompatibil. 1. par. cap. fin. num. 116.* Azorius *in institut. moralib. part. 2. lib. 6. cap. 4. quaest. 25. versic. Deinde cum alienigena*, ex quo ita infert, ibi: *Hinc est quod statutis & legibus Principum, & regum exteri, & alienigenae penitus excludantur à beneficiis in Regno, Provincia, vel Urbe institutis, quae leges jure Canonico permittuntur, nec improbantur, &c.*

Confert etiam, quoniam propter scandalum vi-
39 tandum, † & quietem Reipublicae potest etiam Clericus expelli à Regno, aut civitate per Regem oeconomica potestate, ut in exemplis adductis ex aliis Doctoribus per Jacobum de Graffis *in tractat. de effectibus Cleric. effectu 1. num. 10. & 11.* & ex iis quos latiùs citavimus suprà *cap. 3. hac 1. in §. unico à num. 67. usque ad fin. atque infra 1. part. cap. 1. à num. 32. & seqq.* ubi plurimi citantur.

40 Hinc est etiam quod cùm † publicaretur *Pii V. Breve*, ut Episcopus successor in dignitate potuisset ad suae conscientiae securitatem iterum examinare Religiosos, ex licentia praedecessoris sui administrantes poenitentiae Sacramentum; orta est maxima dissensio inter omnes, quare ob bonum publicum, & evitanda scandala in damnum Reipublicae Ecclesiasticae, & temporalis, *Philippus II. Hispaniarum Rex* supplicavit ab eodem Brevi, & instanter petiit humiliter à Sede Apostolica ejus revocationem ob hoc scandalum futurum, quod quidem propterea illud reformavit *Gregorius XIII. Anno 1572.* quae reformatio stat in *Bullario tom. 1. pag. 1208. & seq.* Et ex hac novitate, quàm † magna scandala timeri debeant, & oriri soleant inter Religiosos, & 41
Clerum, in terminis videnda sunt & legenda, *in Clementin. dudum de sepulturis*, per totam, maximè *in vers. Ab olim.*

Et referendo has easdem Bullas scilicet *Pii V. & Gregorii XIII.* latè & optimè hunc articulum examinat novissimè Joan. Maria Novarius *in pract. conclusion. novi juris Pontific. tit. de confession. Sacramen. absque loci ordinar. approbat. non audiend. conclusio. 2.* alias respectu operis, *conclusion. 69. per totam, & num. 2.* adducit sequentem declarationem Cardinal. quae cùm † conducat rectè rei, de qua 42
agimus illam non omittam in haec.

Cum Sacrae Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium praepositorum innotuerit, Confessarios Regulares graviter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis locorúmque Ordinariis ab audiendis Confessionibus quavis de causa discriminat, suspendantur: & propterea saepè contingere, ut ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul unius Conventus Confessariis Confessiones audiendi facultas adimatur, illustrissimi ejusdem Sacrae Congregationis Patres rati vix fieri posse, ut hac sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpensa ad omnem scandali materiam submovendam, & quò magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur; Statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi jus spectat, Confessarios Regulares, aliàs ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus posthac suspendere minimè licere, nisi ex nova causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum, statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, & locorum ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessariis eadem sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse, quod quidem Decretum, ut illi Illustrissim. Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inviolabiliter jubent observari. Romae 20. Novembris 1615. A. Mar. Episcop. Hostiens. Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.

Quae declaratio omnimodam in hoc casu tollit difficultatem, ne scandala † oriantur. Et circa hanc 43
controversiam, videndi insuper sunt Ricius *in prax. tom. 4. resolution. 70. numer. 5.* Zanard. *in direct. Theolog. 1. part. de poenitent. Sacrament. 24. §. 4.* Fagund. *precept. 2. lib. 7. c. 2. numer. 30.* Miranda *in Manuel. Praelat. tom. 1. q. 45. art. 7.* Joann. Hieronym. Campanil. *diversor. Juris Canon. rubr. 12. c. 13. num. 70.* Villalobos *in summ. tom. 2. tract. 9. diffin. 53. num. 5.* Dian. *in resolution. moral. tractat. 2. de dubiis regular. resolut. 27. & 28.*

Et cùm Doctor Villegas (vir non satis laudandus) hujus † Archiepiscopatus Toletani Gubernator Ge- 44
neralis pro Serenissimo Infante Cardinali) voluisset suspendere licentias Religiosorum ad confitendum obtentas, & praedicandum sine sua, Rex Catholicus noster Philippus Quartus, tanquam Protector status Ecclesiastici (prout latissimè probavimus *cap. 1. hac 1. part. per totum*) authoritatem Regiam interposuit, ad evitanda scandala maxima, & com-

commotiones inde ortas in Ecclesia Dei, ac ita decrevit *Novitas ne fieret.*

His etiam temporibus nostris Episcopus Cordubensis ad id ipsum obtinuit Breve à Sede Apostolica,
45 & ex eadem ratione scandali vitandi, † & ob quietem Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis ac spiritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Regio supremo Senatu ad quod conducunt omnes doctrinæ hactenus relatæ à principio hujus Capituli; & facit insuper, quam adducit Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia*, *§. 11. col. 3. ad fin. & col. 4.* ex doctrina Innocentii *in c. Inquisitioni, de sentent. excommunication. in fine*,
46 dicentis: Quod si ex præcepto † injusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari; vel scandala ventura esse, non esse parendum, imò foret peccatum, obtemperare; & videndus est Cened. *in collectan. 1. part. collect. 5. num. 3.* ubi plurimas allegat hujus Decreti comprobationes. Ad quæ videnda sunt, quæ longa serie diximus hac 1. *part. c. 1. per totum*, quæ omnino probant; quæ hîc dicuntur.

47 Supra dicta omnia roborantur † ex eo, quod ubi timetur scandalum exoriri, & seditiones, procedere potest Rex pro illis sedandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, & componere non jurisdictione, sed œconomica potestate, & authoritate, ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, probant Archidiacon. *in c. 1. de restitutione spoliatorum*, Augustin. Beroi. *consil. 56. n. 13. volumin. 3.* Guido Papæ *decision. 1. & ibi*, Ranch. *in addition. & decis. 552. & consil. 78.* Anton. Thesaur. *decis. 82. decisione 131. num. 10. & utrobique addition.* Gutierrez *practicarum quæst. c. 34. numer. 18. & 22. lib. 2.* Rodriguez *de annuis redditibus*, *lib. 2. quæst. 22. num. 60.* & Codex Fabianus *lib. 3. tit. 1. de judiciis*, *definition. 38.* Et quod Princeps licitè possit authoritatem suam Regiam interponere, ubi timetur scandalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas non per viam judicii; sed extraordinariæ cognitionis, notant insuper Zephales *consf. 19.* Albanus *consil. 75. num. 5.* Bosius *in tractatu causar. crimin. titulo de Principe*, *num. 211.* Olivanus *usitat. alium namque*, *c. 14. num. 144.* Petra *de potestate Princip. c. 6. num. 85.* Cavedus *de patronatu Regio*, *c. 36. num. 3* Thesaur. *dict. decis. 131. num. 8.* & ex aliis Cancer. *variarum resol. lib. 3. c. 14. de manutent. à n. 7. cum seqq.*

Borellus *de præstantia Regis Catholici*, *capitul. 71. à num. 58.* dum loquutus fuerat de Rege Catholico, & ejus Tribunalibus cognoscentibus de violentiis factis inter personas Ecclesiasticas, *n. 59.* ita ait:
48 *Et hoc ambiguum esset*, † *si faceret per viam cognitionis ordinariæ, & propriæ jurisdictionis; sed potiùs per modum defensionis cujusdam extrajudicialis; ne inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, & rixæ oriantur, & perturbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum laicorum; maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Urbi Romanæ, qui statim adiri possit, cujus contrarium militat in Hispania, ut propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam, Rex,*
49 *suique magistratus modestè Clericales † contumelias inter ipsos vertentes compescant; etiam advertit Villalobos; &c.*

Quibus consonat bonus textus *in c. qui à Sancta Romana Ecclesia*, † *cui auctore Deo præsidemus à*
50 *pluribus patitur violentias, &c. Ab Imperatore directi intersunt Nuntii, qui scandala fieri vetent; &c. Ne vel Ecclesia scandalizetur; & Imperialis honorificentia minuatur*, *& c. 28. in ordine, 63. distinctione.*

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps Regiam manum interponere ex *l. æquissimam 17. de usufructu*, ubi notant omnes communiter scribentes, *& in l. 1. C. de prohibita sequestrat. pecun.* Petrus Gregorius *3. part. syntagmat. lib. 23. c. 3. num. 23.* Franciscus de Ponte *cons. 21. num. 1. vol. 1.* Mandelus de Alba *consil. 78. lib. 1. num. 2.* ibi: *Cùm & passim jura dicant, debere Principem, & Judicem † habere ante oculos viam tutiorem, præsertim ne scandala committantur, &c.*

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumul- 51
tus, rixas & concitationes ex quibus quies turbatur Reipublicæ, non sine magno omnium scandalo: multa in jure specialia introducta sunt, quæ aliter non permitterentur, ex textu *in l. cum pater. 77. §. dulcissimis 20. de legatis 1. l. qui decem 16. in fi. ad l. Cornel. de Sicariis*, *l. æquissimum 14. ff. de usufruc. l. cum oporteat*, *§. non autem hypotheca, versic. Sin autem res*, *C. de bonis quæ l. cum teneamur*, *de præbendis*, *c. 2. ubi bona glossa, desponsa. impuber.* Hostiens. *tit. de foro com-* 52
petent. versic. Ex præmissis, *col. 4.* Aufrerius *de potestat. Ecclesi. super laicos*, *num. 16.* tradit plura Mieres *de majoratu 4. part. quæst. 21. à num. 8. & 20. cum sequentibus*, Cenedus *in collectan. 70. ad decretales*, *num. 1.* Lancelotus Conradus *de templo Judicum*, *part. 6. de pace*, *conclus. 102. num. 2. fol. 53. & libro 1. de Imperatore*, *§. 4. assertion. 16. fol. 81. num. 1.* latè Petrus Gregorius *in tractatu de Republica*, *lib. 11. c. 13. & c. 14.* Gregor. Lopez *in l. 58. glossa. & Estos*, *tit. 6. part. 1.* Quesada *in suis diversis quæst. c. 29. num. 1. in fin.* apud quos multa videre poteris, & facit *c. final. de transactionibus*. Necnon alia plura jura † 53
& Doctrinas videre poteris per Guillel. Benedictum *in c. Rainuntius*, *verbo*, *Et uxorem nomine*, *decis. 2. à num. 114. & in verbo*, *Mortuo itaque testatore. 1. à num. 227. cum multis seq.* ubi abundè congerit multos casus, quibus à jure receditur ad pacem habendam; seditiones; & scandala vitanda; cum in pace vertatur utilitas publica; latissimè etiam per Martam *de jurisdiction. 1. part. c. 41. per totum*, & post plurimos Doctores; Tiberius Decianus *in practicarum crimin. tomo 1. c. 10. num. 5.* & copiosè per Franciscum de Borullinis *in tractatu de duobus fratribus*, *num. 20. tomo 6. 1. part. diversorum*, plura congerit Pater Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib. 8. disp. 19. à num. 8. cum sequentibus*, Mastrillus *de Magistratibus*, *lib. 3. c. 4. à num. 98. & à n. 275. cum seqq.*

Ex observantia quippe legum, & privilegiorum
Regni † pax conservatur, aliter atque cunctis est 54
scandalum, juxta illud Prophetæ: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum, &c.*

Insuper notandum erit pro complemento, quod
non omnia, quæ † possunt fieri facienda sunt, sed 55
evitanda, quando habent inconveniens, *l. Julius 15. ff. de condition. institut. l. in causa 16. §. idem Pomponius*, *ff. de minoribus*, *l. 1. in princip. ff. de aqua quotidiana & æstiva*, *l. non omne ff. de reg. juris*, Pinellus *in l. 2. C. de rescind. venditione*, *part. 1. c. 1. num. 35.* latissimè plura congerens Petrus Gregorius *de Republica*, *l. 9. capitul. 1.* per totum, & dixit Mecænas Augusto Cæsari apud Dionem, *lib. 5.* *Id tibi Consilium do, ne quando abutaris potentia tua deque eam putes esse diminutionem potentiæ tuæ, si non omnia simul facias, quæ possis, sed quantò magis omnia, quæ statuere poteris*

poteris perficere, tantò magis cura, ut optima tibi quaque proponas, Gregorius Acaius *lib. 3. de privilegiis, c. 5. n. 46.* Ut & rectè Claudianus ad Theodosium *in Panegyr. in 4. Consula. Honor.* ait:

Nec tibi quod liceat, sed quod fecisse licebit
Occurrat, mentémque domet respectus honesti.

Et inde Seneca *Troas, actu 2.*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quò tendit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Cassiodorum *l. 4. Epistolarum, c. 9. Nostræ providentiæ est, ut non solum justa fiant, sed fieri videant omnes, sciantque, & ab omnibus probata æmulatrix posteritas suscipiat, &c.*

56 Quod quidem latiùs examinandum † hac 1. *part. c. 8. à num. 12. & seq. versic. Et ad hanc nostram verissimam, &c.* ubi tractatur, quod Bullarum retentio hæc locum habet, etiam quando ipsæ de jure validæ sunt, & non subreptitiæ, attamen ob scandalum, aliquódve aliud notabile damnum, & inconveniens, inde ortum, vel futurum, probabiliter timetur (ut in hoc *c. & seq.*) suspendi debet earumdem executio.

Pro quo & pro Coronide hujus capituli unum

57 utile erit notandum † quod & cæteris etiam causis, quas legitimas dicimus in hoc tractatu ad hujusmodi retentionem conveniat; nam postquam Senatus Regius (juxta quæ latiùs dicimus in *c. sequent. vers. Quare ab harum causarum, &c. à n. 63.*) exactam (ut assolet) examinationem alicujus causæ ad retentionem faciendam proposita, justam esse arbitratur, talem congruit decétque, ubilibet apparere & judicari, quoniam Principi asserenti de

58 timore scandali, † vel alicujus damni omnino standum est; optimè Jacobus Mandellus, *consil. 75. num. 6.* latè Alexander *consil. 216. nec arguendi sumus, col. 9. volum. 2. & in consil. 21. consideratis, in principio, vol. 2. & in l. 1. col. 18. vers. Sed juxta hoc quæritur, de officio ejus*, Decius *consf. 125. in causa spoliationis, numer. 4.* Rolandus à Valle *consf. num. 68. vol. 2.* Curtius Senior. *consil. 20. n. 10. &* Cephalus *consil. 173. num. 26.* Jasson. *consil. 227. in novo fundamento, vol. 2.* Tiraquellus *de utroque retractu, part. 1. §. 1. glossa 14. num. 49.* optimè Jacobus Mascardus *in tractat. de probation. conclus. 1233. à num. 20. ubi num. 21. & 22.* reddit rationem. Et quod de timore scandali sit superiori credendum, probat cum Srat. *consf. 10. c. 10. p. 1.* Cochier. *in tract. de Jurisdiction. in exemptos, tomo 2. in Scholiis ad Const. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. n. 35. fol. 32.*

59 Cui doctrinæ optimè conducunt ea quæ latiùs † diximus hac 1. *part. c. 3. §. unico, versic. Sed licet hac ita se habeant, &c. à numer. 45. & seq.* Quod Pontifex Maximus in his causis retentionis multum defert informationi sibi factæ per Senatum Regium supremum super inconvenientiis, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apostolicarum, cum ipse Senatus eas accuratè examinaverit. Ex eisdémque movetur ad earum litterarum retentionem, interim quod per supplicationem emissam, vel emittendam ad Sanctissimum, ipse instructus, & certiùs informatus de veritate precum, periculóque & scandalo minantibus de salubri Reipublicæ provideat remedio.

CAPUT. V.

Præjudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ utilitatis an sit litterarum Apostolicarum retentionis legitima causa.

SUMMARIUM.

1 *Regni, & Regis damnum ad invicem compatiuntur, cum unum faciant indivisibile corpus.*
2 *Rex est cor, & anima Reipublicæ.*
3 *& seq. Rex est caput, & anima Reipublicæ, & ipsa ejus corpus.*
Custodiri Regem à malis nihil prodest, si & Regnum non custodiatur, ibid.
4 *Mundus homo grandis dicitur, & homo symbolum est Reipublicæ.*
Inter hominem, & Rempublicam magna, & propria similitudo reperitur, quoad singula utriusque membra, ibid.
5 *Membra non debent à capite discedere.*
6 *Regnum uti corpus infirmitatibus, & accidentibus est subjectum.*
7 *Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur.*
8 & 9. *Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublicæ.*
10 *Salus corporis in bene composito more, ac ejus administratione decora consistit.*
11 *Utilitatem publicam non convenit diutina ludificatione differri.*
12 *Reipublicæ salus nulli magis convenit, & interest, quàm Principi.*
13 *Ex bono regimine Reipublicæ simultaneum oritur utile Regi, & Regno.*
14 *Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas.*
15 *Princeps magis commodum commune, quàm suum custodire debet, quia divitiæ vassallorum quasi suæ sunt.*
16 *Princeps ita suos vassallos tueri debet, ne debiles inveniat quando illis eget.*
17 *Utilitas Regni est commodum Regis.*
18 *Quanto quis melioribus præest, tanto major ipse & honorabilior est.*
19 *Regem divitiis, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacessitus, & oppressionibus infirmus.*
Exemplo statuæ Nabuchodonosoris contrita comprobatur, ibid.
20 *& seq. Utilitas publica ita tuenda, ut commodi proprii obliviscatur Rex.*
21 *Salus populi suprema lex esto.*
22 *Pro conservanda utilitate publica cum potentioribus est dimicandum.*
23 *Vigilantia Principis omnium domos defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio.*
24 *Salutem Reipublicæ turbant violentiæ, & scandala.*
25 *Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suam œconomicam interponere.*
Majestas Imperii publicæ salutis tutela est. ibid.
26 *& seqq. Ad Reipublicæ conservationem debet Princeps obviare iis, quæ suis Regaliis, & suorum privilegiis, & consuetudinibus obsunt.*

27 *Si negligenter, quæ usurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus.*

28 *Regi nihil magis noxium, quàm semel amittere suam majoriam.*

29 *Majus est dedecus parata omittere, quàm omnino non paravisse.*

30 *Debilis in obviando cognitus ferociori animo invaditur.*

31 *Publica necessitas ubi possit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è converso suum imperium exercere.*

32 *Propter publicam utilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ aliàs de jure non permittuntur.*

33 *Publicæ utilitatis causa potest Princeps auferre dominium.*

34 *& seq. Damnum publicæ utilitatis, nempe Regni, aut Regis justa causa est ad Bullarum retentionem.*

35 *& seq. Plura jura ad idem ponderantur, civilia, & Regia permittentia suspendi executionem litterarum in damnum publicæ utilitatis Regis, & Regni.*

40 *& 41. Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendam ex ll. Regiis Recopil.*

42 *Damnum, seu utilitas Regni, aut Regis ad invicem convertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis.*

Ponderatur, & interpretatur in proposito Authent. ut nulli judic. *§. hoc verò, ibid.*

43 *Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem, cum fiat loco exempli.*

44 *Quoties plura habent eandem rationem, licet de uno tantum fiat mentio, censetur fieri exemplariter.*

45 *& sequentibus, usque ad n. 55. Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, quorum observationes ad litteram recensentur.*

56 *Papæ præceptum, ex quo præsumitur publicum Ecclesiæ statum turbari, non est exequendum.*

Exemplum redditur de Cardinali expulso è Regno Franciæ turbante publicum Regni statum, ibid.

Simile exemplum habetur in Hispania è qua Philippus Secundus expulsit Nuntium Apostolicum resistentem decreto violentiæ Senatus. ibid.

57 *Rescriptum concessum privato non derogat concesso ad publicam utilitatem.*

58 *Privilegium, quod transit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest revocari ex causa publicæ utilitatis.*

59 *Privilegium ob remunerationem servitiorum ex pretio, vel alia onerosa causa modificari, aut revocari potest, si sit noxium Regi, aut Regno.*

60 *Ob publicam utilitatem potest Rex concedere legem, ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno.*

61 *Ob damnum publicum litterarum Apostolicarum in executione est supersedendum.*

62 *Supplicari potest à lege, quæ non convenit utilitati publicæ.*

63 *Senatui suo Rex commisit causarum ob quas petitur retentio, examen, qui in dies evigilat in salute Reipublicæ.*

64 *Senatores scientia, & experientia experti meliùs agnoscunt, quod utilitati publicæ sit conveniens, aut noxium.*

65 *Senatores cognoscunt mores Regni, consuetudines, & privilegia.*

66 *Senatores sciunt præterita, & de futuris æstimant eruditè.*

67 *Senatores Regii ut prudentes ex præsentibus accidentibus, quæ mala ventura erunt agnoscunt, & quæ damna præcavenda.*

68 *Prudentia est cavere, quæ non putantur emergere.*

69 *Providentia est notio futurorum, & advenientium calamitatum munimen.*

70 *Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ salute, remissivè.*

71 *Regnorum finis, quo creata sunt, is est, ut Vassalli in pace conserventur.*

72 *Recursus retentionis quatenus tendit in utilitatem Reipublicæ omnino favorabilis est censendus.*

REgni, & Regis damnum ad invicem † com- 1
patiuntur, cùm, ut Seneca ait, *in libro de Clementia*, Rex & Regnum unum & idem faciant indivisibile corpus in hæc: *Ille est enim vinculum, per quod Respublica cohæret; ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, si mens illa subtrahatur.* Optima *l. 5. tit. 1. part. 2.* (E por ende lo llamaron coraçó
è alma del pueblo † ca assi como y aze el alma en 2
el coraçon del hombre; è por ella vive el cuerpo, è se mantiene: assi en el Rey yaze la justicia, que es vida è mantenimiento del pueblo de su señorio. E bien otro si, como el coraçon es uno, è por èl reciben todos los otros miembros unidad para ser un cuerpo, bien assi todos los del Reino, maguer sean muchos (porque el Rey es, è debe ser uno) por esso debé otro si ser todos unos con èl, &c. (Et
in fine illius legis, ibi:) Onde èl es alma, † è ca- 3
beça, è ellos miembros, &c. Et ad idem vinculum, & unitatem Regis, & Regni est, *l. 3. tit. 19. par. 2.* ibi: E por ende dixeron los Sabios antiguos, que son como alma è cuerpo, que maguer en si sean departidos, el Ayuntamiento les haze ser una cosa. Onde maguer el pueblo guardasse al Rey, è todos cosas sobredichas, si al Reino no guardassen de los males, que y podrian venir, non seria la guarda complida, &c.)

Et iterum hæc unitas apparet ex eadem *l. 5.* ubi Rex dicitur caput Reipublicæ; quæ ideò corpus mysticum dicitur: ibi: (E naturalmente dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del Reino, ca assi como de la cabeça nacé los sentidos, porque se mandan todos los miembros del cuerpo, bien assi por el mandamiento, que nace del Rey, que es señor, è cabeça de todos los del Reino, se deben mandar, è guiar, è aver un acuerdo con èl, para obedecerle, è amparar, è guardar, è acrecentar el Reino onde èl es alma, è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dicit Divus Thomas *l. 1. de regimine Principis, capitul. 12. Hoc igitur officium Rex se suscepisse cognoscat, ut sit in Regno sicut in corpore anima; & sicut Deus in mundo, quæ diligenter recogitet, &c.*

Moyses *in primo verbo Hebraico Genesis*, mundum vocat † hominem grandem, homo etiam symbolum
est Reipublicæ; D. Paulus *ad Rom. 12. Ezechiel. c.* 4
24. & Interpretes Ecclesiastici in eisdem locis. Sanderius *l. 5. de visibili Monarchia, c. 3.* atque ideo Picus Mirandula *in Eptaplo*, mysteriosam quandam refert expositionem, & veram similitudinem inter corpus mysticum, & individuum, atque itidem Sixtus Senensis *lib. 2. Bibliothecæ sanctæ*, & Andreas Laurentius Protomedicus Henrici IV. Regis Franciæ *in libro de Anatomia*, subtiliter quidem explicat proportionem hanc inter hominem, & Rempublicam. Dicunt enim, quòd inter has duas creaturas possunt absque ulla improprietate nomina permutari, eò quod in Regno Rex est caput, apud quem residet regimen, corpus

corpus autem populus est, & vassalli, oculi sunt Senatores Consilii juxta illud *Proverb. capit. 4. Oculi tui recta videant*, communiter insuper Interpretes explicarunt teste Hieronymo Laureto *in sua Sylva, verbo, Oculus*, cum assistant Principi, & illum adjuvent in regimine Reipublicæ, brachia sunt hujus corporis duces, & milites, *Daniel. 11. c. 11.* & ibi Lyra, in quibus consistunt opera fortitudinis, & executionis qua Respublica defenditur, atque inimici offenduntur. Universitates, & studia generalia diversarum Artium (unde juventus docetur, & Respublica abundat Doctoribus Theologis, Jurisperitis, Medicis, & aliis similibus) sunt stomachus, & officinæ, quas condidit natura ad coquendum cibum, eique dat perfectam formam: ut distribuatur per omnes corporis partes, dando cuilibet necessarium alimentum. Carceres autem loca sunt, ad quæ natura protumpit inutile, & nocivum cibi. Triremes denique, & cætera loca assignata facinorosis pro pœna sunt latrinæ, seu propriùs Cloacæ, & Foricæ in quas projiciuntur excrementa, hoc est expurgatur, seu exoneratur Respublica gentibus perniciosis. Igitur in omnibus reperiemus proportionabilem æquiparationem, & similitudinem inter hominem, & Rempublicam. Videndus ad idem Frater Joan. de la Puente, *en la conveniencia de emtrambas Monarchias*, &c. *lib. 1. §. in princip. c. 1.*

Inde infertur hæc unitas inter Regem, & Rempublicam, ille caput, hæc membra inseparabilia †
5 à suo capite, quia membra non debent à capite discedere, *c. cum non liceat 12. de præscriptionibus*, Molina *de Hispanor. primogen. l. 1. c. 1. n. 17.* Romanus *singular.* 50. Nicolaus Losæus *de jure universitatis, part. 3. c. 13. n. 7.* Felinus *in c. Pastoralis, n. 10. de officio delegati*, Menochius *cons. 51. per totum, & consil. 257.* Alexander Ludovisius *decis. 284. n. 2. & 3.* Augustin. Barbos. novissimè *in tractat. de Canonicis, & Dignitatibus, c. 18. n. 55.* textus *in c. novit. de his quæ fiunt à Prælat.* cum aliis.

6 Quare Rex & Regnum ad invicem † debent sua damna, & infirmitates communicare, & de remediis opportunis ad suam conservationem, & Reipublicæ salutem mutuo tractare. Quoniam Regnum uti corpus benè consideratum subjicitur accidentibus, & infirmitatibus, ut inquit Poëta Claudianus *de bello Getico.*

Quid mirum si Regna labor mortalia vexat?

Cui consonat quod dixit Vellejus Paterculus, *lib.*
7 *2. ut appareat † quemadmodum Urbium, Imperiorúmque; ita gentium, nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire*, &c. Cicero ad Atticum *lib. 2. Epistolar. 20.* Dolens de Republica infirmitate oppressa, cùm nec esset qui de medicamento ad ejus salutem, & convalescentiam tractasset, ita ait: *Nunc quoque novo quodam morbo civitas nostra moritur, ut cum omnes, quæ sunt apta improbent, querantur, & doleant; & varietas in re nulla sit, apertéque loquantur, & jam clarè gementi medicina nulla afferatur*, &c.

Cui convenit, quod idem Cicero tractat *l. 3. de*
8 *Republica*, dicens: *Nullum bellum à civitate † optima suscipitur; nisi aut pro fide, aut pro salute*; cujus meminit Præclarus Jurisprudentiæ, atque humanarum litterarum Princeps doctissimus Senator Valençuela Velasquez, meritissimus pronunc Præses Regiæ Granatensis Cancellariæ, *in monitorio contra Venetos, p. 7. n. 60. pag.* 448.

In qua Ciceronis authoritate animadvertes, fidem
9 ibi non accipi, † quatenus cum Religione Catholica convenit (quia hæc Ciceroni fuit incognita) sed pro fœdere in ita tuenda Republica, juxta regulam juris; *frangenti fidem fides frangatur eidem, de reg. juris, l. 6. l. conventio. n. 5. de pactis*, ut notat Ferdinandus Mendoça *lib. 2. c. 9.* Conanus *lib. 5. Commentar. c. 1.* Guibertus Constanus *quæstion. Juris, c. 3.* Revardus *lib. 4. variarum capitul. 1.* Vincent. Cabotius, *lib. 2. disputation. c. 10. & seq.* & in specie advertit Divus Augustinus ita Ciceronem intelligens, *lib. 22. de Civitate Dei, capitul. 6.* & Joseph Acosta *lib. 2. de procurand. Indor. salute, c. 4. pag. 223.* & *de salute*, non intelligitur de salute corporis individui, sed de corporis mystici Reipublicæ, ut declarant Doctores citati, de qua Nos hactenus loquimur in hoc capite.

Consonat rectè Joachimus Opeius Frisius † de vera Jurisprudentia, *lib. 1. tit. 5. de definition. Nomothetic. cujusque salus* (inquit) *in optimè composito more, atque ejus administratione decora consistit*, refert Maximus Tirus *sermon. 6. fol. 77.* 10

Etenim sicut homo parvus gubernatur, pariter sic mundus totus universalis similitudinariè, ut docet Aristoteles, at cùm in regimine unius individui corporis naturalis constat, quòd ubi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nulláque distributio conservationum: ubi autem est humorum excessus propter inordinatum forte regimen, tunc pugna est naturæ tendentis in conservationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, ut aliquando sufficiat naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens, egétque adjutorio extrinseco, ut medicamine sapientis, qui exhortator est naturæ ministrando congrua ad expulsionem morbi, ipsius naturæ auxiliator existat; ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quotidie, uti corpore mistico, nam aliquando in climatibus ejus nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugna, sed tendit solum natura ad mundi conservationem salutis, quæ est in pace, & tranquillitate vivere, aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducente rem ad proprios terminos, sedando rebelles, ut videmus interdum, quod orta seditione ipsi invicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, ut expulsis rebellibus revertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Unde merito Deus, qui est omnium creator, & Medicus universi, adhibuit ministros, & Medicos ad domanda multa, & gravia mala gentium, ut hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conservarent, ut statim dicemus, & vide Martam *de jurisdict. 1. p. c. 40. à princ.*

Quò tendit illud Poëtæ.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt.

Et data non apto tempore vina nocent.

Et Ecclesiastes *c. 43. vers. 24.* ibi: *Medicina omnium in festinatione*, &c.

Et illud Cassiodori. *Utilitatem † publicam non convenit, diuturna ludificatione differri. Nec enim* (secundùm Aristotelem *5. Politicor. c. 8.*) *cujusvis hominis est, sed civilis intelligentiæ prædití, malum quod efficitur in principio cognoscere*, &c. Et Plato *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philippi II.* ibi: *Civilis facultas, & Civitatis, & Gentium commune bonum conjectans.* 11

Quare Princeps continuò debet esse evigilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim utilius aptiúsque Reipublicæ saluti pace, ut inquit Pontifex † in *c. 3. 13. quæst. 1.* 12
ibi: *Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium*, &c. & ibi superiùs: *Non enim pax*

pax quæritur, ut Bellum excitetur; sed bellum quæritur, ut pax adquiratur. Concordia quippe & pax sunt præcipuè nexus, & vincula, quibus quasi indissolubiliter annectuntur omnia corpora mystica, quæ ad similitudinem corporis naturalis (de qua suprà) requirunt concordiam pro sui conservatione, & salute. Sicut enim naturale corpus per suarum partium concordiam, & annexionem conservatur in valetudine, & virium robore, & per earumdem discrepantiam resolvitur, & perit: ita & misticum corpus ex singulorum membrorum & partium discordia inordinatur, infirmatur, & perit, sic ex D. Paulo 1. *ad Corint.* 12. probat D. Joan. Ramirez *in tractatu de confirmat. Ordin. S. Jacobi, c.* 25. *n.* 1. Et hanc corporis mistici consonantiam uti penitus ad ejus conservationem necessariam præ oculis in somnis habere tenetur Rex, nam Reipublicæ valetudo nulli magis prodest, quàm Regi ipsi, teste Ulpiano *in l.* 3. ibi: *Nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit convenire, nec alium sufficere, quàm Cæsarem, &c. de officio Præfecti vigilum,* atque etiam Imperatore Justiniano *in l. Imperialis, C. de nuptiis,* ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium esse judicantes, ut omni tempore subjectorum commoda, tam investigare, quàm eis mederi procuremus,* &c. *& in l. humanum, C. de legibus,* ibi, *Bene enim cognoscimus, quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri Imperii, & ad nostram gloriam re-*
13 *dundare, &c.* Ex quo textu colligitur † ex bono regimine simultaneum, & unitum oriri beneficium Regno, & Regi; adest etiam text. singularis *in c. de officio legati, l.* 6. ibi: *Officii nostri debitum remediis invigilat subditorum, quia dùm eorum excutimus onera, dum scandala removemus, Nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace;* ex quo textu duplici doctrina imbuimur, altera quod pax & tranquillitas vassallorum pax est, & quies Principis, & promiscuè omnes ea fruuntur, quapropter Principis interesse, & debitum muneris esse pacem subditorum mediis omnibus curare. Altera ex scandalis Reipublicæ subditorum pacem, & quietem turbari, ab scandalisque inquietem gigni, & oriri: alia plura similia jura videbis suprà *c.* 3. *§. unico, à n.* 45. in idem tendentia.

Facit textus in *Authent. de mandat. Princip. §. deinde conveniens, collat.* 3. ibi: *Deinde conveniens est, ut nulli populi civitatum alterutris seditiones faciant, sed omnem pacem esse Dei civitatibus æquitas,* &c.

Et conducit illud Cassiodori *l.* 2. *epistol.* 29. ibi:
14 *Quia regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas;* pulchrè Divus Augustinus *de Civitat. Dei, l.* 19. *c.* 14. *Christiani Principes dum rectè imperant etiam serviunt eis, quibus imperare videntur; Imperant enim, ut consulant saluti, & utilitati eorum quibus imperant.* Et Divus Chrysostomus: *Hæc enim est illis vita, hoc studium, ut tu quoquomodo pace fruaris.*

15 Clarè etiam & mirabiliter † hoc idem dixit Rex Alphonsus *in l.* 9. *t.* 1. *p.* 2. ibi: *E debē otro, si guardar mas la pro comunal, que la suya misma, porque el bien, è la rigueza dellos es como suya,* &c.

16 Mirabilis est etiam † ad conservationem salutis Reipublicæ, quod ipse Alphonsus Rex dixit *in l.* 14. *tit.* 1. *par.* 2. ibi: *E como quiera que el Rey es señor de sus pueblos para mantenerlos en justicia, è servir se dellos, con todo esso guardarlos debe, en manera que no le fallezcan, quando menester los oviere,* &c.

17 Ita etiam Rex Henricus III. † dixit bonum, & utile sui Regni propriam suam esse utilitatem Regis, *in l.* 25. *tit.* 19. *lib.* 6. *Recopilat.* ibi: *Mandamos por el provecho comun, que es pio mio,* &c.

Quanto enim quilibet præest † melioribus, tanto major ipse, & honestior est, verbis utor Justini Imperatoris *in Authent. de defensó Civit. c.* 7. *§. nos igitur, collat.* 3. quod exornat Probus ad Monach. *in c. novit. num.* 11. *ad fin. de Judic.* Anton. Sola *ad Decreta Sabaud. tit. de nominat. domino. gloss.* 2. *n.* 2. *& tit. de edicto annon. gloss.* 1. *num.* 4. Lancelotus Gallian. *cons.* 46. *n.* 40. Valençuela Velasquez *consil.* 59. *n.* 15. Marzar. *cons.* 26. *num.* 19. *&* 21. Guerrero *in Thesaur. Christianæ Relig. cap.* 16. Laudatúrque Princeps, ex potenti opulentia, & fortitudine subditorum; Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.* 82. *n.* 14. & alii videndi per Giurbam *cons.* 1. *n.* 16. 18

Quid enim divitiæ Regis, & thesauri prosunt, 19
auróque † abundare, si populus ejus miserè infirmetur, & tributis, oppressionibusque sit lacessitus, & languidus? nihil certè ex hactenus dictis, ac etiam exemplo statuæ potentissimi Regis Nabuchodonosoris, cujus caput erat aureum (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, cæteráve membra diversi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapsus eos tetigit tantùm, quo solo caput aureum cæteráque membra fortia illico ceciderunt collapsa, quæ vera est figura inter Regem & populum. Quod & insinuavit Bald. *in cons.* 410. *n.* 5. *versic. Nam thesaurus Principis non est Fiscus, sed subditi bene se habentes, lib.* 5. *folio* 108. & est bonus textus *in Authent. ut Judices, sine quoquo suffragio, §. cogitatio, versic. Consideravimus enim, quia licet quæstus immodicus imminuitur imperio; attamen nostri subjecti incrementum maximum percipient, si indemnes à Judicibus conserventur, & Imperium, & Fiscus abundabit, utens subjectis locupletibus: & uno hoc introducto ordine plurima rerum, & innumera erit ubertas.* Consonat *l.* 2. *C. de omni agro deserto.*

Quibus legibus benè † convenit, quod inquit Ci- 20
cero, *lib.* 1. *de officiis. Qui Republicæ profuturi sunt, utilitatem civium sic tueantur, ut quidquid agant, ad eam referant obliti commodorum suorum.* Menoch. *consil.* 1283. *num.* 35. Giurba *consil.* 1. *n.* 38. Et de Rege idem dicit Erasmus à Cochier. *in thesaur. Politico* 2. *part. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 6. *commodum omnium præferatur utilitati singulorum, unius & commodo Principis ipsius, per l. unic. §. penult. C. de caducis tollend.* ubi etiam adducit illud Ciceronis 1. *de legibus, & rursus † de finibus, lib.* 5. *Salus po-* 21
puli suprema lex esto.

Et docet Cicero in oratione pro Caio Rabir. *Est (inquit) boni Magistratus, † cum auxilia Republicæ labefactari, convellique videt, ferre opem patriæ,* 22
succurrere saluti, fortunisque communibus suam salutem posteriorem salute communis ducere. Et idem Cicero rursus *in oratione pro Sextio,* ait: *Sudandum est iis, qui Magistratum gerunt, pro communibus commodis, adeunda inimicitia, subeunda sæpè Reipublicæ tempestates cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.*

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in salute, & vigilantia Regni, cum ipse populi dicatur cor, ex *legib. Partita,* ad principium citatis.

Quia cùm cor sit origo venarum, & fons sanguinis, † quod celeritate maxima, & impetu succurrit 23
omnibus aliis membris, absque prolixa dilatione. Ut ex Plato. *Dialogo. Timæo. Cor venarum origo, fonsque sanguinis, impetu quodam manans,* &c. Et sicut hoc munus exercet cor, etiam quiescente, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, ut & benè inquit Seneca *ad Polybium. Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos*

mos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio, &c. Quo sensu intelligo, quod dicitur *Canticorum capitul.* 5. ibi: *Ego dormio, cor meum vigilat.*

Et ideo ne salus Reipublicæ languescat, & detri-
24 mentum patiatur (cujus præcipua † causa solet esse turbatio pacis, orta ex violentiis, & scandalo obveniente, cujus est causa immediata, juxta illud S. Hilarii *Commentar. in Matthæum, cap.* 25. dum inquit: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & usque in mutuum odium excitabuntur*, &c. Ex hac quippè vassallorum inquiete, & turbatione Regni interitus succedit, juxta illud Davidis Prophetæ, Psalmo 45. *Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt Regna.* Prout latiùs in Capitulis seq. & cap. præcedenti monstravimus.)

Princeps omnino curare debet infirmitatem hanc
25 per vigilantem † protectionem suorum vassallorum, juxta *l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. ibi: *E para defenderlos, que non reciban mal nin fuerça*, *l.* 18. *tit.* 9. *part.* 1. Et ea, quæ abundè diximus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *à n.* 66. *& seq.* & à princip. per totum Cap. Ut Natalis Com. *lib.* 3. *historia primum* (inquit) *omnium bonorum humanorum pax est, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare*; cùm ex pace, & concordia tot utilitatibus Respublica sibi commendata, & ipsi pariter simul fruantur; quod consideravit Augustinus *in libro de Sermone Domini in monte*, in hæc inquiens: *Concordia est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis; hæc simultates tollit; Bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat, cunctis est placida; nescit extolli, nescit inflari, hanc qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amisit, adquirat; sine tamen justitiæ administratione pax assistere nequit*, &c.

Ne igitur pax publica turbetur, & bonum publi-
26 cum detrimentum patiatur, † licitè posse Regem etiam inter Ecclesiasticos authoritatem suam œconomicam interponere, firmant omnes Covar. *in pract. c.* 35. *n.* 3. latissimè Navarrus *in c. cum contingat, de rescriptis*, *in* 1. *remedio* per totum, Carol. Grassal. *lib.* 2. *Regal. Franc. jure* 7. Osascus *decisione* 30. Menochius *de retinenda possess. remed.* 3. *ex n.* 558. Segura Davalos *in Director. Judic. Ecclesiast. fori* 2. *part. c.* 13. *n.* 51. Azeved. *in l.* 2. *per totum*, *titul.* 6. *lib.* 1. *Recopilat.* Joan. Martines de Olano *in antinom. lit. l. n.* 73. Avenda. *de exequendis mandatis Princ.* 1. *part. c.* 1. *n.* 32. Didacus Perez *lib.* 3. *tit.* 13. *l.* 6. *pag.* 718. *versic. Ratio est; quia.* Et optimè *in l.* 5. *in gloss. pueden conocer*, *titul.* 1. *lib.* 2. *ordin. pag.* 169. Navarrus *in l. Manuali Latino*, *c.* 27. *n.* 69. Guttierrez *de Jurament. confirmator.* 1. *par. c.* 2. *n.* 26. Bartol. Humada *in l.* 13. *tit.* 13. *par.* 2. *in glossa* 4. *verbo*, *Nin fuerça*, *ex n.* 1. Hieronym. Portoles *in scholiis ad Molinum*, *§. firma*, *n.* 101. Gregor. Lopez *in dict. l.* 13. *in glossa*, *Nin fuerça*, Vival. *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domini*, *casu* 14. *ex n.* 102. & optimè *casu* 16. *n.* 115. optimè Salzedus *in addition. ad praxim crimin. Canon.* Bernard. Diaz. *c.* 102. *lit. A.* Lancelotus Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 4. *n.* 36. Cened. *in collect. ad Decretum* 1. *p. collect.* 5. *n.* 3. & alii plurimi, quos omitto, & videre poteris *in tract. de Regia protect.* 1. *p. c.* 1. *à n.* 119.

Quapropter dixit Quintus Curtius *lib.* 8. relatus à Valençuela Velasquez *in tractat. de statu, & bello.* 2. *part. consideration.* 6. *n.* 11. *Majestatem Imperii publicæ salutis esse tutelam.*

Ad cujus conservationem omni conatu debet Prin-
ceps † obviare iis, quæ utilitati publicæ adversantur, conservando suam præeminentiam & honorem Regium, suas Regalias, sua, & suarum Provinciarum privilegia, atque consuetudines laudabiles, & jure approbatas ne aliter inde contraventione oriantur scandala, prout abundè diximus *in c. antecedente.* Et ait Vannozius *in animadversion. politic. vol.* 2. *n.* 1978. dixit, & satis prudenter Divus Gregorius Joanni Episcopo Syracusano *lib.* 7. *epistol.* 28. Et Stephanus Papa in *c. loci* 29. *q.* 9. ibi: *Si negligenter ea, quæ malè usurpantur † omittimus, excessus viam aliis aperimus*, habetur *in c. pervenit.* 93. *dist.* Florianus de Sancto Petro *in l. sed & si quid*, *§. mancipiorum*, *n.* 14. *ff. de usufruct.* Valençuela Velasquez ubi proximè *n.* 13. qui *n.* 12. advertit; non aliam rem esse, † quæ Regnis plus noceat, quàm Principem semel amittere authoritatem, & majoriam suam, & Salvianus *lib.* 7. dicens: *Potestas magna, & potentissima, quæ inhibere scelus potest, quasi probans cum sciens patiatur, perpetrari*, Gregorius Pagliar. *observation.* 207. *ad lib.* 1. Cornelii Taciti. Et Salustius *de Bello Jugurtino*, ait: *Majus dedecus † esse parata omittere, quàm omnino non paravisse*, imò Tacitus *lib.* 15. *Annalium* dixit, quòd *sua retinere privatæ domus*; *de aliena certare Regiam laudem esse.* Unde Demosthenes *in Oratione de Rhodiorum libertate*, ait: *Nemo enim est, qui pari contentione, & rapinas, & opes suas proprias defendat, sed de his, quæ de propriis auferuntur, omnes vi summa pugnant, de finibus autem propugnandis, opibúsque augendis non ita.* 27 28 29 30

31 Hoc, & idem signavit † Marcus Portius Cato, *contra conjurationem Catilinæ*, dicens Senatui: *Quanta majori vigilantia occurreritis negotio; tantò magis ipsi animo cadent, sed si in vobis cognoverit aliquam debilitatis similitudinem, aut formam; illicò vos invadent animo feroci*; ad quod plura adducit Frachetta *lib.* 1. *de Principe*, *c.* 4. *& lib.* 2. *c.* 2. Titus Livius *lib.* 8.

Hinc ad nostrum propositum conducit, quod Joannes Quintinus Hæduum *in repetition. c. novitat. de judiciis*, *n.* 126. dicit in hæc: *Divisio inter jurisdictionem Regiam, & Pontificem non procedit per viam repugnantiæ, sed per viam simplicis distinctionis: atque ideo quoties publica necessitas id exposcat, permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è converso Regi in ditionem Pontificis suum imperium exercere, nam obnoxia, & precaria utriusque potestas esse debet, non aliquod damnationis fastu, sed humili, atque concordi administratione*, &c.

32 Et *n.* 140. addit: † *Hoc pertinere ad Reges seculi Christiani, ut temporibus suis pacatam velint Matrem suam Ecclesiam habere, unde spirstualiter nati sunt, ne matris ulla in re violetur honestas, néve turbetur ejus tranquillitas ab iis potissimum, quibus est commendata*, &c.

Et Turrecremata *in c. filiis, vel nepotibus* 17. *qu.* 7. facit *l.* 40. *titul.* 5. *lib.* 2. *Recopil.* in fine.

33 Multa enim ob utilitatem † publicam contra rationem disputandi admittuntur & permittuntur, quæ aliàs non permitterentur de jure, text. est *in l. ita vulneratus* 51. *ad finem*, *ff. ad legem Aquiliam.* Concordat *l. licitatio*, *§. quod illicitè*, *de publicanis*, exactè Larata *cons.* 45. *n.* 3. *cum seq.*

Textus etiam *in l. Lucius*, *ff. de evictionibus*, *l. item si verberatum*, *§.* 1. *ff. de rei vendica.* † *l. quod semel*; *ff. de decretis ab ordine faciend.* Quibus juribus probatur, posse Principem ex causa publicæ utilitatis auferre dominium alicui quæsitum, de quo vide Monetam *de commutation. ultimarum voluntat. c.* 8. *quæstion.* 6. *à num.* 50. & latè etiam per Martam *de jurisdictione* 1. *part. c.* 41. *à n.* 23. *& seq.* 34

Rescripta

Rescripta igitur Papæ, vel alterius cujuslibet Prin-
35 cipis † hac de causa, quando scilicet vergunt in damnum publicæ utilitatis, hoc est, Regni, vel Regis, detineri justè possunt, & in eorum executione supersedendum ad effectum rescribendi, & expectandi secundam jussionem emanandam ab eodem Principe, meliùs de inconvenientiis, & damno publico instructo, & informato; quia damnum publicæ utilitatis Regis, scilicet, & Regni legitimam, ad hoc causam esse, jura probant textus *in authent. ut nulli Judicum, §. & hoc verò, colla-*
36 *tion. 9.* ibi: *Si verò hujusmodi † in scriptis jussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt adimpleat. Si verò ad læsionem est Fisci, nihil super eo omninò agi, nuntiare verò nobis primùm, ut secunda nostra fiat de hoc jussio*, &c. Textus etiam *in authent. † de mandat. Principum, §. inde compe-*
37 *tens, collation. 3.* ibi: *Et nec permittere alicui proferenti præcepta cujuscumque fori; hac videlicet, quæ solemniter diriguntur formam aquæ causa, & portuum, & itinerum sternendorum, & imaginum, & murorum, & domuum destructionis, tanquam in publico factæ, & aliorum talium damnificare nostros subjectos. Non enim volumus, nec per talem causam ullum eis inferri damnum*, &c. sequitur & facit, ibi: *tunc suscipiens quidem talem formam: non autem aliquid agens ex ea, anteaquam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias*, &c.

38 Textus est etiam ad idem † expressus *in l. final. C. si contra jus, vel utilitatem publicam*, ibi: *Omnes cujuscumque majoris, vel minoris administrationis universæ nostræ Reipublicæ Judices monemus, ut nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram admonitionem, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adversa esse videatur, in disceptationem cujuslibet litigii patiantur proferri*, &c.
39 *L. nec damnosa Fisco, † nec juri contraria postulari oportet, C. de precibus Imperatori offerendis*, textus
40 *in l. 1. C. de petition. bonor. sublat.* ibi: *† Fiscus invaserit: nullus sub spe munificentiæ principalis audeat proprio jure poscere, qui contra legem id ausus fuerit sperare quod non licet*, &c.

Concordant nonnulla jura † Regni, *l. 29. tit.* 18.
41 *part.* 3. [Cartas, ò privilegios, y à de otra manera, que son contra fuero, è contra derecho, esta pueden ser ganadas en muchas guissas, Ca ò son ganadas contra derecho de nuestra Fè, de que hablamos en el primero libro; ò contra los derechos del Rey, ò son contra derecho del pueblo communalmente, ò contra derecho de algun hombre sennalado, &c. E dezimos, que si son contra la nuestra Fè, non han fuerça ninguna, nin deben ser recibidas en ninguna manera, nin deben valer, è si fueren contra los derechos del Rey, non deben ser luego las primeras cumplidas, &c.

Et *in l.* 30. seq. continuatur dispositio † præce-
42 dentis in hæc: [Si contra derecho comunal de algun pueblo, ò a danno del fueren dadas algunas cartas, non deben ser cumplidas las primeras, ca no han fuerça, porque son a danno de muchos, mas debenlo mostrar al Rey, &c.

Ad idem est etiam textus expressus ad hunc articulum retentionis *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* [Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad, principalmente del uso y guarda della, se sigue grande honra, y provecho à nuestros subditos y naturales, &c.] Et iterum: [Porque vemos y sentimos quantos inconvenientes esto trae à nuestros Reinos, y quanto es en derogacion y muenga de nuestra Real dignidad, y de la Corona de Castilla, &c. [Et iterum circa finem, ibi:] Y otrosi mandamos, y damos facultad a todos, y qualesquier nuestros subditos, y naturales, que sobre esto se puedan oponer, y hazer resistencia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria, &c. Et ad idem, & super eadem dispositione facit *l. 15. sequens eodem tit. 3. lib.* 1. ibi: Y porque nuestra volunad es de proveer à la honra de nuestros subditos, y naturales, &c.

Et *in l. 24. eodem tit. & lib.* ibi: Lo qual es en mucho danno y perjuizio de nuestros Reinos, &c. Et *in l.* 25. ibi: Y dello podian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Sennor, y nuestro danno, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò post loquendo de litteris Apostolicis in damnum Regni, & Regis: [Que sobrescan en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea y provea la ordéque convenga, que en ello se ha de tener.]

Et idem etiam disponunt leges ejusdem tituli citatæ, quæ omnes loquuntur in conservatione præeminentiæ, utilitatis publicæ Regis, & Regni, & eorum laudabilis consuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant à Sede Apostolica beneficia Ecclesiastica horum Regnorum, cum hoc redundet in commodum, salutem & utilitatem Reipublicæ.

Ex quibus omnibus juribus † unum notabile de- 43
duces, quantam connexionem, & vinculum habeant inter se utilitas, aut damnum Regni, & Regis; convertuntur enim ad invicem; non enim possumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & è converso, prout à principio hujus capituli latiùs comprobavimus.

Utroque enim casu vertitur utilitas publica, prout mirabiliter deducitur ex *dict. authent. ut nulli Judic. §. & hoc verò*, ibi: *Publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus*, &c. Quo quidem textu præcedit genus in illis verbis (*publicum respi-*
cit) & sequitur † enumeratio speciei ibi (*Et siqui-* 44
dem non lædatur Fiscus) loco exempli, quod non restringit genus præcedens, textus optimus *in l. quæsitum, 12. §. final. ff. de instructo fundo legat.* Jacobus Gallus *consil.* 69. per totum latè Castillo *controversiar. tomo 4. c. 41. è n.* 18. Quia quoties multa
habent eandem rationem, † licet de uno tantùm 45
fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non restringendi gratiâ. Castillo *tom. 6. c. 177. n.* 2. de quo altiùs tractatur infrà *c. 9. hac 1. part. à num. 15. cum multis seq.*

Hinc est quod ferè omnes Doctores tractantes de
hac praxi Hispaniæ † in retinendis litteris Apostoli- 46
cis inter alias causas præcipuè hanc publicæ utilitatis temporalis, Ecclesiasticæ, & spiritualis legitimam, probant; Simancas *de Catholicis institut. tit. 45. de pœnis, n.* 35. in hæc: *Unde fit, quod si aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, ut puta, contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile, manu Regia detineri, & impediri soleat, quia Regum officium est ab hujusmodi injuriis populos sibi subjectos liberare, & jure naturali defensionis liceat Principibus secularibus, cum moderamine inculpatæ tutelæ, id est, salva semper in omnibus Summi Pontificis authoritate, obviare, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur.* Jeremias *cap. 21. cum seq. capit. Regum. 23. quæst.* 5. Stephan. Aufrer. *de potestat. secular. regul.* 2. Guillelm. Bened. *in c. Raynuntius, verb. Et uxorem. n.* 114. Cajetan. *de potestate Papæ, cap.* 27. Navarr. *in dict. cap. cum contingat, de rescript. 1. remed. fundament.* 10. Hermosi.
lib.

lib. 7. instauration. Religionis, *cap. 25.* Hæc Simancas.

Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacan-*
47 *tibus † in Curia*, *§. 11. per totum*, & præcipuè *col. 4. ad fin. & col. seq.* ubi probat hanc retentionem litterarum Apostolicarum in damnum Regis, & Regni, cùm ex eis nasci præsumatur scandalum omnino vitandum, & per totum *§.* illum.

Doctissimus Præsul Covarruvias *practicarum quæ-*
48 *stion.* † *cap. 35. n. 4. in principio*, ibi: *Ne quid fiat in Republicæ dispendium, & in dict. n. 4. vers. Sic etiam in his Regnis*, ibi: *Ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus adversùs Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, & Apostolicas concessiones. Denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis hujus Provinciæ utilitatem*, &c.

49 In his etiam † terminis Driedorus *in lib. 1. de libertate Christiana*, *pagin.* 183. loquendo de hac Bullarum retentione, ibi: *Sed quod velit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promovere, &c.* Quem Driedorum etiam allegat Covarruvias ibidem, *dicto n. 4.* qui *& in dict. capitul. 35. n. 6.* in principio, iterum repetit, ibi: *Litterarum Apostolicarum quandoque differri executionem, ac suspendi Regio Prætorio Decreto, & authoritate, ut Maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis afficiatur incommodis, & gravaminibus Respublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quod minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per synceram, justamque narrationem certo sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali hujus Regni, & Principatus recto regimini sit conducibilius.*

50 Et ipsemet Covarruvias † iterum *in cap. 37. sub num. 12. versic. Hæc verò scripsimus*, ad finem ita loquitur: *in aliquot tamen casibus, quibus hæc Respublica existimat, & experimento cognoverit maximè lædi, & multorum hominum suggestionibus, falsisque precibus gravari, per supplicationem multis nominibus obsequentissimam ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium sperantes*, &c. Et ulteriùs in eodem *c. 36.* in principio: ibi: *Donec per supplicationis auxilium Summus ipse Pontifex certior fiat, quantum detrimentum hinc Reipublicæ immineat, quàm grande scandalum ex hisce frequentissimis derogationibus, ut tandem huic læsioni publicæ occurrat*, &c. Ampliùs *capitul. 35. sub n. 3. vers. 5.*

Salzed. *in addition. ad praxim* Bernard. Diaz. *ca-*
51 *pit. 54. n. 20. n. 21.* ibi: *Sed ideò litterarum † executio suspenditur, ut Pontifex certior factus intelligat, quot, quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando falsis precibus, & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas Sanctissimus Antistes minimè concederet, si ea damna, & incommoda, quæ maximè adversantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet*, &c.

Alphonsus Azeved. *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopi-*
52 *lationis*, *n. 42.* ibi: *Si ergo Principi, † vel Regno damnosa peti non debent, & si petantur, & concedantur, censentur per importunitatem concessa, & per circumventionem, & subreptionem tamquam præjudicialia, cùm in derogationem tanti privilegii sint, & in damnum Regis, & Regni obtenta*, &c. *& n. 43.* in principio, ibi: *Dicendum est, rescriptum, privilegium, vel gratiam, in contrarium concessa damnosa esse, & præjudicialia Regno*, &c. Ubi latè prosequitur, & iterum *à n. 6.* & meliùs omnino videndus, *à num. 46.* ad fin. *& num. 50.* ubi de damno Regis, & Regni latiùs discutit, & legitimam causam ad retentionem probat.

Borrellus *in tractatu de præstantia Regis Catholici*, *cap. 52. n. 4.* ubi loquendo de hac praxi Hispaniæ in retentione Bullarum in hac, inquit: *Et ideo Regios Magistratus suspendere executionem litterarum Apostolicarum, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat*, &c.

Cenedus *in quæstion. Canon. quæst. 18. sub n. 19.*
ibi: *Sed ideò litterarum † executio Regia authorita-* 53
te à Summis Senatoribus suspenditur, ut Pontifex Summus certior factus intelligat, quot quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando adversùs has leges pro bono Reipublicæ, omnium populorum consensu editas, & adversùs immemorabilem consuetudinem, tot seculis præscriptam falsis precibus, & suggestionibus Gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas sanctissimum Antistitem minimè concessurum meritò arbitramur; si ea damna, & incommoda, quæ maximè adversantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini, præ oculis sua Beatitudo haberet, &c.

Castellus à Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 18.*
n. 208. ibi: *Para que informado † de la verdad y* 54
congruencia provea y mande lo que à la salud y bien universal de la Republica espiritual y temporal mas convenga.

Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave*, *c. 23. §. 3.* ubi dicit retinendas litteras Apostolicas in derogationem Concilii Tridentini expeditas, ob bonum publicum, ne inde oriatur scandalum. Et quod publica utilitas, seu damnum Regni, aut Regis sit justa causa ad retinendas litteras Apostolicas, plures referens probat Pereira *de manu Regia 2. p. c. 65. n. 2. & à n. 4. & seqq.* qui benè loquitur ad propositum videndus.

Cerola † *in praxi beneficior. §. litteræ Apostoli-* 55
cæ, loquitur de hac retentione Bullarum quando vergunt in damnum & præjudicium Juris Regii.

Emanuel Rodriguez *quæstion. regular. 1. tomo*, *qu.*
6. art. 8. dicit, posse fieri † hanc retentionem litte- 56
rarum Apostolicarum, si notum sit Senatoribus illud convenire conservationi, & paci Reipublicæ temporalis (& eo dumtaxat citato) idem dicit Hieronymus de Zevallos *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, glossa 6. sub n. 64.* & ipsemet Zevallos *in communi contra communem*, *qu. 897. sub n. 367.* refert Victoriam *in relection. de potestate Papæ, & Concilii, c. 27. propos. 22.* Quod non solum licebit non parere talibus mandatis; sed etiam facto, vi resistere illis potest, maximè intercedente publica utilitate Principis servato moderamine inculpatæ tutelæ.

Nam ubi præcepto Papæ præsumitur publicum
statum Ecclesiæ perturbari, † vel aliqua mala futu- 57
ra, non est obediendum statim, ut per Aymon. Craveta, Menochium, & alios probat Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. n. 32.*

Pulchrè Borrellus *de præstantia Regis Catholici*, *capitul. 71. à n. 58. & seq.* Antonius Scapius *de jure non scripto*, *lib. 1. c. 16. n. 1. & 2.* plurimi citantur suprà *c. 3. §. unico*, *à n. 67. cum seq.* Et videndus est Menochius, *cons.* 1000. per totum, *lib.* 100. maximè *n. 27. & seq. & n. 60. & seq. & 97.* ubi adduxit exemplum de quodam Cardinali expulso à Regno Franciæ ex hac ratione turbati publici status. Et simile exemplum, & ob eandem causam audio in Hispania permanere, à qua Nuntium Apostolicum expulsit sapiens Rex ille Philippus Secundus, eò quod inobediens resistere præsumpsit decreto Senatus, quo declaraverat vim illum fecisse.

Ac insuper per Felinum *in c. si quando, de rescrip-*
tis, verbo, Supersederi, † columm. dicit Gregor. Lo- 58
pez

pez *in l. 29. sub glossa 2. verbo*, *Contra los derechos del Rey*. Quod rescriptum concessum ad privatam utilitatem non derogat concesso ad utilitatem publicam, etiamsi ex certa scientia, & motu proprio sit expeditum. Optimè etiam Rodericus Suarez *in allegation. 12. à n. 48. & seqq.*

Et facit ad hæc validissimum fundamentum; nam
59 si privilegium (non loquor de simplici, † & gratioso, quod ad libitum Principis revocari potest) quod transit in contractum, aut ob aliquam causam onerosam obtentum potest ex causa publicæ utilitatis revocari, multi Doctores tenent, quos refert & sequitur Antonius Gabriel. *practic. conclus. tit. de jure quæsito non tollendo, conclus. 6. n. 19. juncto n. 6. cum tribus sequentibus*, Pater Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 33. n. 5.* Suarez *de legibus, lib. 8. c. 37. n. 9.* Moneta *de commut. ultim. volunt. c. 8. q. 6. à n. 500. cum seq.* qui alios plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori gratia simplex beneficii poterit suspendi, ubi adest causa publicæ utilitatis.

Et quod privilegium, quod transiit in vim con-
60 tractus, vel aliàs onerosum † ob remunerationem servitiorum, vel ex pretio, ex quo fuit tertiò jus jam quæsitum potest revocari, aut modificari, quando est nocivum Regi, aut Regno, & publicæ utilitati; probant Doctores plurimi, in unum relati à Castillo *controvers. tom. 5. c. 89. n. 93. & à n. 86. cum seqq.*

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni, &
61 ob causam † publicæ utilitatis potest Rex temporalis concedere legem, ne alienigenæ obtinere queant beneficia Ecclesiastica in suo Regno, ut ex Angelo, Capicio, & Azevedo, Antonio Thesauro, Petro Antonio Petra, Portoles, Jacobo Caserio, Flaminio Parisio, Azor & aliis diximus *c. præcedenti 4. vers. Hinc est quod ad evitanda scandala, n. 58.*

62 Quò pertinet quod dicit Barbosa *in collect.* † *ad c. si quando, de rescriptis in addition. tomo 2.* post principium, *& in versic. ibi, post. n. 3. in textu ibi, &c.* Quòd ob aliquod scandalum, vel notabile malum præsertim publicum non sint exequendæ litteræ Apostolicæ, sed supersedendum in earum executione.

Et post alios Doctores multa ad hoc idem congerit omnino videndus, Rodericus Suarez *in allegatione 12. n. 48. cum seq.*

Dicit etiam post alios Anguianus *in tractatu de legibus, controvers. 5. n. 5. n. 16. & n. 18.* Quod quando ex executione litterarum Apostolicarum timetur aliquod damnum notabile, aut notabile præjudicium, probabiliter debeat in ea supersederi, nullum damnum istius qualitatis potest dari, quàm hoc tangens publicam utilitatem Regni, vel Regis ex supra dictis.

63 Quibus adde, † quæ suprà *c. 2. hac 1. part.* diximus, *versicul. Quamvis a lege lata, &c. n. 148. cum multis seq.* ubi de causa legitima tractavimus, ob quam à lege superioris Principis queat supplicari, quoniam rectè conducunt ibidem scripta materiæ hujus capituli.

Quare ad harum causarum rectam examinationem
64 † Senatus sui Patribus Rex Catholicus commisit, & meritò confidit, quibus horum negotiorum comprehensio competit, qui in dies pro salute Reipublicæ horum Regnorum tuenda, & conservanda continuò evigilant, hique scientia, & experientia, zelóque Christianissimo melius cognoscunt, quod utilitati Reipublicæ, & Regi magis sit aptius, & convenientius, vel adhuc nocivum, & lethale, juxta quæ Cassiodorus *lib. 8. epistol. 9.* in hæc: *Senes*
65 *ipsi Consiliis sapientiam † discunt, & à maturis in communi quæritur, quod pro omnium salute, & utilitate tractatur, solatium curarum frequenter sibi adhibent maturi Reges, & hinc æstimantur meliores, si soli omnia non præsumunt.* Hinc Tacitus *lib. 1. Annalium*, experiendo dixisse: *Quam arduum, quàm subjectum fortunæ regendi cuncta onus: Proinde in Civitate tot illustribus viris subnixa satius esse, non ad unum omnia deferri, plures facilius omnia Reipublicæ societatis laboribus executuros, &c.* Qui quidem præ oculis habent illud Claudiani.

Tu Civem, Patrémque geras, tu Consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, sed publica damna.

Tanti enim Senatores præclari cognoscunt, & sciunt † mores Regni, & consuetudines, & privilegia, 66
necnon Regis, ad quos meritò pro causa justæ, & legitimæ retentionis confugiendum est, juxta illud Esther. *c. 1.* ibi: *Interrogavit sapientes, qui ex more Regio aderant ei, & illorum faciebat cuncta consilio scientes leges, ac jura majorum*, &c.

Quibus Senatoribus benè quadrat illud *Sapientiæ 8. c. 8. Sciunt præterita, † & de futuris æstimant* 67
eruditè. Seneca *Trag. 7. Si judicas cognosce, si regnas jube: conducibile est enim hominum mores nosci;* facit textus *in c. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores Provinciæ congrega, & eos interroga, facilius namque invenitur quod à pluribus senioribus quæritur, c. porrò 84. dist.* Job. *c. 22. In antiquis est sapientia, & multo tempore prudentia.*

Ipsi etiam tot prudentes Christiana providentia agnoscunt † ex præsentibus accidentibus, quæ dam- 68
na futura erunt præcavenda, ut dicit Laurent. Justinian. *de casto connubio, c. 6. ante omnem eventum, quæ futura sunt adversa cogitanda proponantur, & futura tanquam præterita examinanda sunt, ut nihil novi contingere, videatur*, & Cassiodor. *l. 3. epistola 48. tamen prudentia nihilominus est † cavere etiam* 69
quæ non putantur emergere, &c. Et juxta Terent. *illud est sapere, non quod ante pedes modo est videre; sed etiam illa quæ futura sunt, prospicere, &c.* Aug. *de spirit.* ibi: *Providentia † est notio futurarum per-* 70
tractans eventum, cujus officium est ex præsentibus futura perpendere adversùs advenientium calamitatem, se consilio præmunire.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus convenit rectè, quod de Consiliariis dixit Alphonsus Rex *in l. 5. tit. 9. part. 2. Et tales deben de ser Consejeros al Rey, que muy de lueñe sepan catar las cosas, è conocerlas antes, &c.* Et iterum ipse Rex *in l. 1. tit. 5. part. 5. E porende debe catar muy de lueñe las cosas, que son a su pro, è a su honra, è a su guarda.* Et probatur Genes. *c. 49. & 41.* Et Daniel. *27. c.* Scientiâ etenim, prudentiâ, & arte debent conjectare, quæ utilitati publicæ conveniunt, ut inquit Plato *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philipp. 12.* Pro quibus meritò velut fortissimis humeris (in quibus tota Hispanica Respublica validè requiescit) potest rectè Regi nostro Catholico dici, quod Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapsuróque tuos humeros objeceris Orbi?

Alia multa circa Senatus hujus supremi gravitatem, † fidem, & authoritatem, vigilantiam assi- 71
duam in Reipublicæ salute, atque etiam quanta ubique debeatur fides ejus relationi fidelissimæ, post examen causæ urgentis ad retentionem litterarum Apostolicarum, longa serie scripsimus *in c. 3. §. unic. à num. 45. vers. Sed licet hæc ita se habeant.* & pluribus *num. seq.* & signanter *à num. 53. usque ad finem §.*

Hæc etenim una est obligatio Regis, ut pro salute Reipublicæ † semper evigilet, cùm finis, quo 72
Reges,

Reges, & Regna instituta fuere, & creata, is sit dumtaxat, ut regnent, Regnumque in pace conservent, ac justitia, Cicero *lib.* 2. *de officiis*, Aristoteles 1. *Ethicor. lib.* 4. Cremen. in Rapsid. *cap.* 2. Plato, *lib.* 1. *Civili*, Divus Thomas *in opusculo ad Ducissam Barbam*, Valençuela *consil.* 70. *n.* 3. Azeved. *consil.* 37. *num.* 16. Molina *disput.* 25. Bobadilla *in Politica*, *lib.* 2. *capit.* 1 *nu.* 1. 2. Top. *de Princip. potestat.* §. 5. *num.* 27. Bardellus *consil.* 111. *n.* 47. Cavalcanus *de brachio Regio*, *part.* 1. *n.* 124. Menochius *consil.* 1283. *nu.* 34. Aldovin. *consil.* 20. *n.* 218. Petrus Gregor. *de Republica*, *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 4. & 5. Natta *consil.* 179. *n.* 3. Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. c.* 1. *num.* 5. Afflictis *decis.* 265. *num.* 80. 81. Marta *voto* 116. *n.* 21. Galliac. *cons.* 1. *à num.* 57. & *cons.* 46. *à num.* 21. & 22.

73 Retentionis igitur * remedium, hoc, quatenus tendit ad humani generis utilitatem & salutem Reipublicæ, ut favorabile omnino amplectendum erit, ut jura docent, *l. ita vulneratus*, *ff. ad leg. Aquil. l. congruit*, *ff. de officio Præsid. l. cum hi de transactionib. l. si cui de servitutib. l. in fundo de rei vindic. l.* 3. §. *hi qui*; ibi: *Quod in commune utile est*, *ff. ad Silanian.* facit *l. si operis*, §. *penult. l. si longius.* 10. §. 1. *de judiciis*, *c. licet Heli de simonia*, *c. ut famæ*, *de sentent. excommunicat. c. fin. de postulat. Prælat. B. in l. quemadmodum*, *C. de agricol.* & *censit.* & ibi latè Lucas de Penna, Bald. *in l.* 1. *num.* 5. *Cod. de novo Cod. facien.* & *in l. omnes populi*, *num.* 23. *de justitia & jure*, & *in Authent. ingressi*, *num.* 24. *in fine*, *Cod. de sacros. Eccles.* & *in l. cum quidam*, *columm.* 5. *versicul. Primò ergò*, *ff. de liberis & posthum.* Felin. *in c. de quarta*, *col.* 5. *de præscription.* Decius *in c. Eccles. Sanctæ Mariæ in fin. versicul. Et materia favorabilis*, *de constitutionibus*, & *in consil.* 327. *nu.* 5. & *consil.* 65. *column.* Alexander *consil.* 171. *col.* 2. *versic. Fortificat. lib.* 3. Romanus *consil.* 105. *columm. ultima*, Farinacius *consil.* 25. *nu.* 13. *lib.* 1. Ubi Fabianus Censolinus, *littera H.*

CAPUT VI.

Novitatis & abusus notorii causa, an legitima sit dicenda ad Bullarum retentionem.

SUMMARIUM.

1 *Terminos antiquos à Patribus nostris constitutos transgredi non libet.*

2 *Mutatio ipsa consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat.*

3 *Novitatis & abusus effectus est turbare Rempublicam; & statum inquietare.*

Omne novum, & incognitum, quid suspectum est, ibid.

Mutatio in melius sæpe numero consuevit majorum malorum esse principium, ib.

Nemo est tam fortis, qui rei novitate non turbetur, ib.

Periculosa est omnis in Republica legum mutatio, ib.

4 *Ecclesiastica instituta, & Concilia laudabiliter in Regno observata, & moribus Provinciarum recepta semper conservanda sunt.*

5 *Ex novitate, & abusu turbatio populorum oritur.*

6 *Ad perpetuam, & communem utilitatem, quæ fuere introducta, nulla mutatione varianda sunt.*

7 *Statuta saluberrima à majoribus constituta; nec excedenda, nec immutanda sunt.*

8 *Ex mutatione, & novitate circa ea, quæ à patribus nostris admissa sunt, juri publico detrahitur.*

9 *Ex novitate, abusu, & mutatione eorum, quæ ab antiquo sunt observata oritur scandalum tamquam causa à causato.*

10 *Ecclesiæ universalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta fuere, ætas subsequens reverenter observet.*

11 *Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex novitate, & mutatione oriatur scandalum.*

A restitutione Regni excusatur Rex etsi injustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, ib.

12 *Juripatronatus laicorum, licèt de juris rigore possit Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo.*

13 *Si ex præcepto injusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari non est parendum.*

14 *Propter scandalum vitandum receditur à forma data.*

15 *Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur Decimas non solvi in Provinciis, in quibus solvi non consueverunt.*

16 *Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem.*

17 *Multa per patientiam tolerantur, quæ exigente justitia si in judicium deducerentur non tolerarentur.*

18 *Canonem novum Papæ potest Episcopus contradicere, eò quod Religioni suæ non convenit.*

19 *A constitutionibus maximè Pontificalibus supplicari licet, eò quod non conveniunt moribus vetustis Regni.*

20 *Novitates, & abusus cùm sint genitrices scandali in damnum publicæ utilitatis, justa causa est ad Bullarum retentionem.*

21 *Novitates, & abusus valde duri vulgo apparent.*

22 *Universalis vulgi opinio est quodam modo jus naturale, non artificiosè, sed originaliter gentium mentibus infixum.*

23 *Rescriptis Principum insolitis non est parendum.*

24 *Insolitum dicitur, quod non solet fieri, solitum verò quod aliquando factum fuit.*

25 *Contra insolita rescripta præsumitur, ideò in eorum executione supersedendum.*

26 *Rescriptum continens inconsueta, suspectum est de falso.*

27 *Abusus dicitur perperam: & contra jus, ac rationem uti.*

Abusus in jure vocatur perniciosus, detestabilis, & illicitus, ibid.

28 *Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu usus nullus stat.*

29 *In Regno Franciæ appellatur ad Senatum ab abusu notorio facto per Ecclesiasticos contra sancta Decreta, & concordata.*

30 *De abusu notorio potest Curia cognoscere, quando venia quis contra authoritatem Regiam.*

31 *Et contra sancta decreta, & concordata.*

32 *Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam.*

33 *Regaliorum tanta est vis, ut si quis aliqui impetret*

petret in diminutionem juris Regii Curia rescindit.

34 *Retentionum Bullarum ex abusu, & novitate scandali genitrice, statu perturbetur, licitè fieri, justamque & legitimam esse causam multi probant.*

35 *Litteræ Apostolicæ prætextu violentiæ retinentur quando continent novitatem circa decimas, aut redecimas.*

36 *Novitas, & abusus notorius violentia quædam est.*

37 *Princeps inter personas Ecclesiasticas potest obviare novitati & abusui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur.*

38 *Pro novitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium.*

39 *Privilegia Regis, aut Regni, expressè, & tacitè concessa per Sedis Apostolicæ tolerantiam irrevocabilia, & intacta esse debent, cum fuerint in remunerationem servitiorum concessa, & tolerata diù.*

40 *Si negligenter ea, quæ malè usurpantur amittimus, excessus via aliis aperitur.*

41 *Privilegia, & toleratæ consuetudines Regni, & Regis tanquam factæ, & inductæ à protectoribus, & defensoribus Ecclesiæ, nec convellendæ, nec mutandæ à Pontifice sunt.*

1 PROVERBIORUM *capit.* 22. Sapiens ait: * *Nec transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui.* Et Deuteronom. *c.* 8. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi.* Repetitum *in c.* 8. *Job. Interroga enim generationem pristinam, & diligenter investiga patrum memoriam.* Et per Hieremiam docemur *c.* 6. *State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea.*

2 Laudabiles igitur consuetudines in aliquibus * Regnis, & Provinciis à Sancta Sede Apostolica diu toleratæ, privilegiaque ob remunerationem concessa Regi, aut Regno, intacta semper manere debent, nec novitate turbari, etsi ex mutatione, & abusu videatur utile nasci, ut & mirificè docet D. Augustinus *epist.* 118. *c.* 5. ibi: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, &c.

3 Novitatis quidem, & abusus * is est inevitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac inquies publici status. Tanquam summoperè nocivæ, nec sunt introducendæ, ubi evidens, atque manifestissima utilitas non detegitur; exornarunt nonnullis, & contra novitates acriter scripserunt, Arias Pinellus *in l.* 2. *part.* 2. *capitul.* 4. *nu.* 2. *C. de rescindenda vendit.* Alciatus *reg.* 2. *præsumption.* 80. Joan. Nevizan. *consil.* 26. *num.* 9. Menchaca *de successión. creat.* §. 30. *num.* 312. Mantica *in Enchirid. rerum singul. c.* 5. Pater Villalobos in loco statim referendo, Menochius *præsumpt.* 34. *lib.* 5. & *in consil.* 302. *num.* 16. *vol.* 4. & *in conf.* 1042. *n.* 11. Franciscus Vivius *decision.* 255. *num.* 26. & *seqq.* Rebuffus *in Rubrica de rescriptis, num.* 25. & *in tractatu nomination. quæst.* 30. *num.* 34. Castillus Ramirez *de lege Regia*, §. 11. *num.* 31. Gregor. Lopez *in l.* 33. *tit.* 12. *part.* 5. Valençuela Velasquez *in consil.* 25. *à num.* 1. *cum seq. tomo* 1. ubi refert Ludovicum Morocium *responso* 99. *num.* 1. & *seqq.* ubi & illud refert Tertulliani: *Novum omne, & incognitum quod est, suspectum est*; & addit, quod maximè reprehensione dignus est, qui novitates introducit, ex *c. hac autem scripsimus* 35. *distinction.* etiam si bono animo id facere dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam, ut ait Lucianus *lib.* 1. *verarum historiarum. Sæpe numero etiam mutatio in melius majorum malorum consuevit esse principium*, addit idem Valençuelametipse quod inquit Cæsar *lib.* 6. *de bello Gallico, nemo est tam fortis, qui non rei novitate turbetur*, & ultra eum Franciscus Balduinus *in* §. 7. *sed naturalia, n.* 24. & 25. notabiliter observat; quod periculosa est omnis in Republica mutatio legum, nam eam sequitur repentina quædam, & morum, & vitæ mutatio; videndus Pater Villalobos *in Summa, tit.* 2. *de las leyes, difficult.* 37. *nu.* 2. Quare dicit Consultus *in l. penult. ff. de constitut. Principum*, ibi: *In rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet.* Sanct. Thomas 2. 2. *q.* 79. Soto *de justitia & jure, l.* 1. *q.* 7. *artic.* 1. Sarmiento *lib.* 2. *selectar. capitul.* 4. *n.* 9. *in fine*, Simancas *de Catholicis instit. tit.* 31. *n.* 28. Menochius *consil.* 52. *num.* 154. & plures relati à Bobadilla *in Politica, l.* 1. *cap.* 5. *n.* 9.

Semper enim novitas nociva est Reipublicæ, * 4
& scandali nutritiva ex supra dictis, & specialiter proban tis inferius. Docet Leo Papa *lib.* 12. *epistola* 82. *ad Anastasium, cap.* 2. *Si ea destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed eversor esse juste comprobarer, testante veritatis voce*, relatus *in c. si ea destruerem* 4. in ordine 25. *quæst.* 2. & *in capitul.* 2. ibi: *Nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari*, &c. &. *in c.* 3. ibi: *Nec prætermitti posset hoc, quod antiqua Patrum institutio.*

Conducunt alia plura jura Civilia adducta suprà *c.* 1. *à n.* 181. *vers. Atque tandem*, &c.

Conducit quod S. Joann. Chrysostom. *super Psalmo* 43. ibi: *Non enim pro uxoribus & liberis & ancillis patriaque eversione, & captivitate, sed pro lege, & patria Republica pugnabant*, &c.

Canonica etenim instituta, & œcumenica Concilia Patrum antiquitùs disposita, & laudabiliter observata in Regnis, moribusque Provinciarum recepta & custodita semper conservanda sunt, & in tuto esse debent. Facit illa celebris sententia Cassiodori *lib.* 2. *epistola* 4. *Delectamur vetustatis invento, & sequi regulas constitutas libenter amplectimur; quia locus surreptionibus non relinquitur quoties rationabiliter constituta servantur.* Idem Cassiodorus *lib.* 16. *epistola* 25. Et Magister Alvarez Archiepiscopus Tranensis *in Isaiam, c.* 12. *num.* 13.

Erasmus à Cochier, *in Thesau. Politicor.* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *versic. Nec mente tantum, cum P. in Gallo*, inquit: *Majorum enim instituta tueri, sacris ceremonisque retinendis sapientis est.* Et conducit valde notabile illud Mæcenatis prudentissimi viri consilium, quod refert Diocasius *lib.* 52. *historiar.* Simancas *de Catholicis institut. tit.* 46. *n.* 21. & Petrus Gregorius *lib.* 33. *Syntagmat. c.* 7. *num.* 8. & *lib.* 8. *de Republica, c.* 2. *n.* 14. Solorzano *de jure Indiarum, lib.* 2. *c.* 16. *num.* 73. *Deum semper & ubique cole, ut moribus patriis est receptum, ad eundemque cultum alios compelle*, &c.

Cùm ex novitate, abusu, & mutatione conturbatio populorum oriatur, & seditiones atque dis- 5
cordias sæpe numero generari per novitates, dixit text. *in. c. cum consuetudinis de consuet.* Alciatus *in tractat. de præsumption. regul.* 2. *præsumpt.* 30. Menochius *lib.* 5. *præsumption.* 34. *num.* 2. Ancharanus *consil.* 157. *num.* 4. Jass. *in l. in rebus, n.* 2. *ff. de constitution. Princip.* Rebuffus *in repetition. Rubricæ de rescriptis, num.* 24. *versic. Item in rebus, & in titulo nomination.* 5. *quæst. principali*, *n.* 34.

n. 34. juxta illum Aphorismum Hippocratis: *Omnes mutationes periculosæ.* Omnis enim novitas præsumitur mala, secundùm Jaſſ. ubi proximè, *n.* 4. *Ecclesiasticæ moderationi* (inquit Gregorius Papa) *est omnino conveniens, ut quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari, in c. Ecclesiastica* 12. in ordine 25. *quæst.* 2. repetitum *in c.* 1. 35. *quæst.* 9. ibi: *Omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conveniens est, ut quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari.* Et *in c. non puto.* 25. *q.* 2. ibi: *Ea, quæ sunt ab Apostolis eorumque successoribus instituta, nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur; nulla concertatione turbentur, &c.* & *in c. privilegia* 3. in ordine eadem causa, & quæstione; ibi: *Nulla possunt iniquitate convelli, nulla novitate mutari*, &c.

Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter insti-
6 tuta sunt, * nulla commutatione varientur, nec ad privata trahantur comoda, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis, quos constituerunt Patres, nemo injustè usurpet alienum, sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis voluerit in latitudine se exerceat charitatis, inquit, ad litteram Pontifex *in c. quæ ad perpetuam* 25. *q.* 1. Conducunt verba *l. testamenta* 18. ibi: *Mos namque retinendus est fidelissimæ vetustatis;* conducunt benè *l.* 2. *ff. de constitutionibus Princip. l. minimè ff. de legibus.*

Quod Patres nostri, sive in sanctis Canonibus,
7 sive * in mundanis affixère legibus excedere minimè debemus: contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si quod ipsi divino statuerunt consulto, intactum non conservamus, &c. Ut verbis utar Leonis Papæ IV. relatis *in c. ideò* 25. *q.* 2. *& in c. quòd verò* 25. *quæst.* 1. ita ait Pontifex: *Quod vero dicitis nostris temporibus servari debere, quæ à meis quoque prædecessoribus tradita, atque custodita sunt, absit à me, ut statuta majorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam, quia mihi injuriam facio, si fratribus meis jura perturbo*, &c.

Quoniam ex novitate, & abusu intentato contrà ea quæ antiqua traditione, & consuetudine sunt à
8 nostris Patribus, * & Prædecessoribus admissa; & constanter observata detrahitur juri publico. & inde tumultui & dissensioni occasio datur, pacemque publicam turbari probabiliter timere debemus.

Si quidem novitas, & abusus maximum vincu-
9 lum, * & affinitatem habent cum scandalo, & tamquam causa à causato inter se habentur, quod omni conatu evitandum. Docet Pontifex *in c. quod dilecto, de consanguinitate & affinitate*, in hæc mirabilia verba, ibi: *Unde in hac parte consultius duximus multitudini, & observatæ consuetudini deferendum; quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum quadam adhibita novitate, &c.* quo alio testimonio hujus veritatis egemus, aut quærimus? Probat insuper textus *in c. consuetudinis, de consuetudine*, ibi: *Et plerumque discordiam pariunt novitates: novitas* (dixit Joannes Chrysostomus homilia 9. ad Corinth. 2.) *omnium animos offendit, ea verò acerbitatem majorem affert, quæ priscorum rituum fundamenta effringit, ac leges radicitus evellit, &c.* Semper enim novitates Rempublicam lædunt, ut ex Aristotele refert Patricus *de Republica, lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 44. ibi: *Civitatis statum diligant, contentique eo nihil moliantur, nihil cogitent, quod alienum, novumque sit, sed eam viam ire pergant, quam majores instituerunt, quæque aliorum vestigiis attrita sint, novarum enim rerum studium semper Rempublicam labefactare solet, quàm eam aliqua ex parte meliorem reddere, &c.* Nimis enim periculosæ sunt novitates, solentque in Republica dissidium parere, prout latè probat Menochius *lib.* 5. *præsumption.* 34. & diximus suprà *à num.* 1. *cum seqq.*

Et cùm hanc recognovisset veritatem Pontifex * 10
Symmachus in quadam Epistola ab eo scripta, & missa Episcopis Franciæ, hæc dixit: *Sedis Apostolicæ instituta sollicitant, ut de concordia universalis Ecclesiæ pervigili cura tractemus, quæ in eo præcipuè efficaciùs adolescit, si ea quæ à Patribus statuta sunt, ætas subsequens reverenter observet.* Quam Epistolam ad litteram refert Pater Azorius *institut. moral. lib.* [illegible] *c.* 36. *littera E.*

Ex hoc fonte provenit doctrina Cardinalis *in consil.* 8. *proposita question.* in fine, prudenter * do- 11
centis, quòd Episcopus non debet mutare consuetudinem, ex qua Princeps diù contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo inde orituro, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem vel eradicet, vel confirmet.

Quod plurimorum doctrina comprobatur communiter recepta affirmantium, Regem etiam injustè possidentem Regnum aliquod à restitutionis necessitate excusari, si ex ea damnum, aut periculum aliquod timeatur in suo statu, atque si damna magna inde consequeretur Respublica, quos in unum congessit Solorzano *in tractatu de jure Indiarum, lib.* 2. *c.* 5. *à n.* 25. *cum seqq.* cujus doctrinæ argumento Navarrus *in Commentar. ad text. in cap. cum minister.* 23. *quæst.* 1. *& in Epistola ad Ducem de Alburquerque, versicul. Ad primum igitur, pagin.* 368. Defendit retentionem Regni Navarræ (quod etiam nunc possident nostri Reges Catholici) eò quod *per restitutionem præfati Regni certum est* (inquit) *apertum ire ostium Gallis inferendi maxima damna in alia Regna Hispaniæ per montes Pireneos*; & in similibus casibus præfatam doctrinam probant Episcopus Chiapi, Victoria, Acosta, Joan. Matienzo, Joan. Boterus, Rebellus, Freitas, & alii quos studiosè congessit Solorzan. modò citatus *à n.* 29. & à princip. illius *c.* 5. videndus.

Et supra scriptam Cardinalis doctrinam referens sequitur * Felin. *in cap. nihil, sub nu.* 4. *vers.* 26. 12
de præscriptionibus, quem, & alios sequitur Palatius Rubeus *de beneficiis vacantibus in Curia*, §. 11. *col.* 3. *ad fin. & col. sequenti*, in hæc: Undè licet de juris rigore Papa præjudicare possit juri patronatus laicorum, ut traditur in allegatis Juribus, tamen non est fiendum, cum tanto Regis, & Regni scandalo, ut dicit Joannes Immola, *dict. c.* 2. *vers. Pontifex in fine, de præbendis, lib.* 6. quem alii sequuntur, & Franciscus Cardinalis *c. præterea el* 1. *de Jure patronat. & in cons.* 57. refert & sequitur Felin. *in c. nihil, de præscriptionibus, col.* 2. *vers.* 26. dicentes: Quòd si ex consuetudine immemoriali Reges habent jus conferendi præbendas, & ex hujus consuetudinis violatione oritur scandalum, permittendum est sibi, ut beneficia conferant, quia cum scandalo nihil fiendum est, *capit. nihil, de præscriptionibus*, cum concordantiis, multo fortiùs.

Item videtur circa præsentationem, quæ cadit in laicum, & notatur *in cap. quanto de judiciis*, ad hoc benè facit, quod notanter voluit Immola *in cap. inquisitione, de sent. excommunication.* in fine. Ubi dicit, quòd si ex præcepto injusto Papæ vehementer præsumitur * statum Ecclesiæ turbari, vel alia mala ven- 13
tura esse, non esse parendum mandato, imò peccaret quis obediendo; cum debeat futura mala præcavere, non juvare secundùm eum, quem omnes sequuntur, &c. Imò propter scandalum vitandum recedi potest à for-

14* à forma data à Superiore, Felinus *in dict. c. nihil sub n. 4. versiculo, Trigesimo secundo*, & latiùs *in capit. cum dilecta. col. 33. vers. Limita septimo, de prescriptis*. Hæc Palatius Rubeus.

Cui consonat, quòd propter vitandum scanda-
15lum * probabiliter oriundum Ecclesia non petit decimas in terris, & Provinciis, in quibus non consueverunt dari, imò præeligit læsionem talis damni ad evitandum periculum alterius majoris mali, prout est scandalum, & status publici turbatio, ut firmat Cardinalis Turrecremata *in c. si tributum* 11. *q.* 1. *num.* 1. per totum, & per eum fatetur Marta *de jurisdiction.* 1. *part. cap.* 25. *num.* 43. sequitur Felinus *in dict. cap. nihil, sub n. vers. Trigesimo*
16*tertio*, ubi ad finem dicit, hanc doctrinam loco * exempli esse secundùm Glossam, esseque applicabilem ad multa, quæ Ecclesia tolerat ob scandali timorem, quæ ipsemet Felinus recenset *in c.* 1. *de tregua & pace*. Quia multa per patientiam tolerantur
17* quæ si fuissent in judicium deducta, exigente justitia tolerari non deberent, ita dicit Pontifex *in c. dudum de prebendis*, Alexand. Ludovis. *dec.* 162. *n.* 11. ubi alii citantur.

Cui adaptatur Glossa *in c. in instit.* 4. *distin. verb. Judicent.* quæ per textum ibi dicit: *Cùm ergo Pa-*
18*pa vult condere Canones, Episcopi * possunt contradicere, & dicere, Canon iste non convenit consuetudini Regionis nostræ, &c.*

Ex hac etiam ratione multi probant Doctores,
19à mandatis, * & legibus principum superiorum, & Pontificis licere supplicare ex justa causa, quæ tunc talis judicatur, quando moribus laudabilibus, & vetustissimis alicujus Regni, aut Provinciæ minimè conveniunt, maximè à Constitutionibus Summi Pontificis Pastoris, & Principis universalis Ecclesiæ, quæ sub se tot complectitur Provincias, & Regna, quorum mores, & consuetudines probabiliter (quia in facto, & non jure scripto consistunt, ignorare præsumitur, ac propterea supplicare licitè judicant Doctores omnes, cum ex hac novitate, & morum mutatione turbatio Reipublicæ, & status Ecclesiastici probabiliter timeatur, & exinde facillimè scandala oriri assolent (ut dictum est) probant Castro *de lege pœnal. libro* 1. *cap.* 1. *folio* 8. *sub lit. B.* Manuel. Rodriguez *question. Regul. tom.* 1. *quæst.* 6. *articul.* 7. Suarez *de legibus, lib.* 4. *cap.* 16. *nu.* 6. & Salas *de censur. tomo* 2. *articul.* 3. *disputat.* 4. *conclusion. fin.* Salas *de legibus, tract.* 14. *disputat.* 13. *sanct.* 4. Anguianus *de legibus, controvers.* 5. *num.* 2. *& per totum*, Banez, & Salon. quos referens sequitur Salas *dicta sanct.* 4. Suarez ubi proximè *num.* 4. Sed quia de hoc articulo plurima congessimus hac 1. *part. cap.* 2. *versicul. Nam ut inquit Suarez à n.* 148. *cum multis seqq.* ad quæ te remitto, ulterius non tracto.

Et cùm hæ novitates, & abusus sint genitrices
20scandali, * & turbationis pacis, & tranquillitatis publicæ, ex quibus notabilia damna, & inconvenientia dilabuntur, omni modo præcavenda sunt, justaque tunc causa & legitima dicitur ad suspendendam executionem litterarum Apostolicarum, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur; propterea huic articulo abusûs, & novitatis eas omnes doctrinas poteris applicare, quas longa manu conjecimus *cap.* 4. *&* 5. *supra hac* 1. *parte.* Quæ omnino conveniunt ex identitate rationis, & ex præcisa, & necessaria consequentia, ut hactenus in hoc capite vidisti. Cùm ex novitate & abusu oriatur scandalum in damnum Reipublicæ, atque utilitatis publicæ.

21 Novitates, & insolita, seu * abusus (quæ idem sunt in effectu) acerbissima, & valde dura, & aspera vulgo semper apparent, quæ omnino præcavenda sunt, ut dicit Patianus *in consil.* 113. *nu.* 7. *usque ad n.* 12. *folio* 69. ibi: *Quod vulgo insolitum, ac durissimum videtur, id quippe à Judicibus fieri non potest, debemus etenim cavere, * ne aliquid ju-* 22
dicando, vel consulendo dicamus, quod vulgo videatur iniquum, quia universalis vulgi opinio, est quodammodo jus naturale, non artificiosè, sed originaliter mentibus hominum infixum.

Quare insolitis rescriptis Principum parendum * 23
non esse, sed imò sperni dicit Menochius *consil.* 1. *n.* 343. Giurba *decision.* 47. *n.* 1. *&* 2. ubi dicit. Idcirco libenter Imperatorem concedere, *in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offerend.* rescripta, mandataque sua non observari, si juri repugnent, Aldovinus *consil.* 20. *n.* 58. Scaccia *de judiciis, c.* 53. *sub n.* 33. Cartharius *de execution. sentent. capto Bannito c. fin. n.* 341. plura apud Grammatic. *cons.* 45. *n.* 48. *&* 49. Farinac. *quæst.* 37. *n.* 74. Bolognet. *consil.* 1. Peregrinus *cons.* 2. *sub n.* 143. *vol.* 2.

Insolitum nempè dicitur, * quod numquam so- 24
let fieri, nam cum solitum dicatur, quando aliquid fuit aliquando factum una vice, *l. nulla, §. sed si aliment. ff. de alimentis, & cibariis legat.* ubi Bart. Curtius Junior, *cons.* 19. *n.* 4. Angelus, & Paulus Castrens. *in l. consentaneum, C. quomodo, & quando Jud.* Zephalus *cons.* 28. *n.* 31. *vol.* 1. Solorzano *de jure Indiarum, l.* 2. *c.* 24. *num.* 89. Decianus *in cons.* 114. *num.* 8. *lib.* 2. Craveta *cons.* 899. *n.* 6. Tuschus *lib.* 6. *litt. S. concl.* 334. *num.* 11. Castillo *de tertiis, c.* 9. *num.* 53. *in fin.* ultra quos Doctores ex aliis nempè, ex Alexand. Raud. Petro Surdo, Gozadino Brunore à Sole, Antonio Gabriel. & aliis diximus *in tractatu de Regia protectione*, 2. *par. c.* 9. *à n.* 21. *cum seqq.* ita è converso, insolitum dici, quando numquam factum fuit, probavimus ex aliis, ibid. *n.* 23.

Hinc contra insolita rescripta, * & inconsueta 25
præsumendum est, adeò ut in ejus executione sit supersedendum, probant Felin. *in c.* 2. *n.* 16. *de rescriptis*; ubi etiam textus, pro quo facit textus *in c. in memoriam*, 19. *distinct.* Abbas *in dict. c.* 2. *& in c. ex parte el.* 1. *in fin. de officio delegat. & in c. cum instantia prope fin. de censibus*, textus *in c. ex parte, de Capillis Monachorum, & in l. sacri affatus*, & ita ibi sumat Bald. *de diversis rescriptis, c. porrecta*, ubi Glossa magna in verbo, *Confirmat; de confirmat. utili, vel inutil.* Roman. *consil.* 378. *quæstio est, n.* 12. *versicul. Secunda ratio*, Decius *in c. ex parte, versic. Nota tertiò*, Rolandus à Vallè *consil.* 39. *n.* 29. *vol.* Mandos. *super Regula Cancellar. de infirmis, quæst.* 16. *n.* 8. & ex aliis probat Mascardus *de probationibus, conclusione* 1275. *à nu.* 3. qui *n.* 11. dicit, quod rescriptum continens * in- 26
consueta, censetur suspectum de falso, per Ripam *in dicto cap.* 2. *n.* 32. *col.* 8. *&* 9. Curtium Junior. *in consil.* 174. Abbas *in dict. c. ex parte*, per text. *in capit. quamvis, de rescriptis in* 6. & ex aliis probat Mascardus ibidem.

Pariter etiam abusus dicitur, * perperam; & ma- 27
le uti contra jus, & rationem, *l. plenum, §.* 1. ibi: *Non usque ad abusum. ff. de usu, & habition.* Qui propterea in jure aliquando vocatur abusus perniciosus, ut *in c. perniciosus, de celebratione Missarum*, aliquando detestabilis, ut *in c. si Canonici in fin. de officio Ordinar. in* 6. aliquando nequiter abuti, ut *in c. Sedes, de rescriptis*; aliquando abusus dicitur illicitus usus, *c. ut privilegia, de privilegiis, & c. privilegium* 11. *quæst.* 3. Lucas de Penna *in l. usum aquæ, col. Cod. de aquaductu*, Guido Papa *singulari* 577. *utrum quis*, Rebuffus *in tractat. de congrua portion. question. final.* Rebuffus *ipse*

fus ipse in *l. bona civitatis*, *super verbo*, *Abusive*, *vers. Abuti etiam dicimus*, *ff. de verborum signific.* & per Archidiacon. *in c. quamvis*, *de officio delegat. in 6.* & Lucam de Pen. dicit ipse Rebuf. *in tractat. de appellatione tanquam ab abusu*, *n. 1.*

28 Et tandem in nostra specie * abusus notorius ille dicitur, quoties in actu, qui geritur usus nullus stat, *l. ob quæ vitia*, *§. idem Pomponius*, *ff. de aedilitio edicto*, & latiùs explicavimus *de Regia protectione*, *2. part. c. 1. à n. 116. & seqq.*

29 Qui quidem Rebuffus ibidem * dicit, inde in Regno Franciæ introductam esse appellationem, quæ vocatur *à notorio abusu*, quando scilicet palam, & notoriè quis sanctis decretis, ac concordatis, privilegiisque Galliæ perperam utitur, juxta illud Ciceronis pro Roscio Amerino: *Quid est aliud judicio, ac legibus, ac majestate abuti?* Et ibidem idem Rebuffus in *n. 8.* dicit, posse de notorio abusu Curiam *

30 cognoscere, quando quis venit contra authoritatem Regiam, ut si in illo Regno Comes Palatinus legitimet in temporalibus, vel creet Notarios, ut tunc ab ista legitimatione appelletur ad Curiam Regiam tanquam ab abusu secundùm Benedictum *in c. Raimuntius*, *in verbo*, *& uxorem*, *num. 197. & seqq.* Aufrerium *in stylo Parlamenti*, *arresto 251.* & ipse

31 Rebuffus *in n. 10.* Quando quid fit contra sancta * Decreta, & concordata, ut puta, quando quis omisso medio velit appellare ad Papam, vel quando Judex delegatus ab eo voluerit cognoscere in prima instantia, ut ob abusum notorium appelletur ad Curiam Regiam.

Et in *n. 11.* recenset ipse Rebuffus casum, quan-

32 do * contra privilegia Regni aliquid fiat, ut si aliquis externus trahat aliquem Regnicolam extra Regnum, secundùm Aufrerium in stylo Parlamenti, *arresto 359. & arresto 269.*

Hinc dixit Renat. Choppinus *de sacra politia*,

33 *lib. 1. tit. 7. n. 2.* ibi: *Tanta * vis est Regaliorum ut si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium jus minuatur, id velut abusivè factum rescindat Curia, &c.*

34 Cùm igitur ex abusu, & * novitate perturbatio status, atque simul inde scandalum oriatur, meritò dicunt Doctores, justam & legitimam esse causam, ut a Senatu supremo fiat litterarum Apostolicarum reverenter retentio, probant Driedorius *in lib. de libertate Christiana*, *pagin. 183.* cujus verba ad litteram retulimus suprà *cap. 2. à num. 5.* Salzedus *in praxi crimin. Canon. c. 54. n. 22.* Martinus Navarrus *in c. cum contingat*, *remedio 1. versic. Decimo facit*, *de rescriptis*, Aufrerius *de potestate seculari super Ecclesias*, *folio 30.* Simancas *de Catholicis institution. tit. 45. num. 35.* Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. à num. 45.* ubi dicit, quòd etiam in sententia Principis supersedendum est, quoties aliquid irregulare, & novum præcipit, post Felinum, Decium, Cepolam, Palatium Rubeum, Suarez, Guillelmum Benedict. Chassaneum, & alios plures, ex quo infert ad nostram, de qua agimus Bullarum retentionem, ut sit justa causa quando in eis præcipiatur quid novum, & irregulare, & fere omnes, qui de justificatione hujus retentionis litterarum Apostolicarum tractant; quos recensui suprà *in l. 2.* à principio, id ipsum constanter, & communiter affirmant.

Et ipse Azevedus *in l. 2. tit. 5. lib. 1. Recopil. ante finem*, ubi dicit, litteras retineri Apostolicas * prætextu violentiæ, quando continent novitatem

35 decimarum, aut redecimæ. Quia novitas in decimis petendis & exigendis, nec inducenda, nec permittenda est, sed antiqua in illis percipiendis consuetudo servanda, ob vitandum scandalum, & commotiones inde oriundas, *Glossa verbo*, *Decimarum*, *versic. Alii dicunt*, *in c. 1. de decimis in 6.* & ex notatis per Bald. *in l. 3. n. 9. C. de servitut. & aqua* tradit Barba. *in addition. fi. ad eum*, & ibi Anton. de Butrio *in c. 2. num. 1. de decimis*; dicens contra tales novas exactiones de jure præsumi. Anton. Faber. *lib. 1. sui Codicis*, *tit. 2. de sacrosanctis Eccles. diffinit. 63.* Papon. *lib. 1. tit. de decimis*, *Arresto 3.* Vincent. de Franchis *decision. 124. num. 3.* Azeved. *in l. 6. tit. 5. lib. 1. novæ Recopil. num. 1.* Inde ut Covarruvias ait, *lib. 1. variar. c. 17. n. 8.* perpendi potest ratio vera, & sanè justissima, quæ Catholicos Hispaniarum Reges, & præsertim Carolum Cæsarem Invictissimum induxerit, ut publicis edictis vetuerint in his Regnis, decimas etiam à laicis exigi, quæ per consuetudinem contrariam ne solverentur, inductum erat, ut cautum fuit ab eodem Cæsare *in Comitiis Toleti*, *anno 1515. l. 14. & 76. & l. 19. & 56.* quæ hodie habentur *in dict. l. 6. cum seqq. tit. 5. lib. 1. Recopil.* Gregor. Lopez *in l. 1. tit. 20. p. 1. glos. 3. ad fin.* Valençuel. Velasquez *in cons. 146. à num. 46. cum seqq.* ubi singulariter perpendit damna Reipublicæ, & seditiones ortas ex hujusmodi novitate, & abusu. Idemque apud Gallos statutum fuisse à Philippo IV. *anno 1353.* & ex consuetudinibus *Albernia* constat, *tit. 17. art. 18. & ex Bituricensibus*, *tit. de consuetud. prædialib. §. 12.* ubi Boërius, pluries ita fuisse judicatum refert, traditque Carol. de Grassalib. *l. 23. Regal. Franc. jure. 7.* ex Ordinatione Philippi pulchri, Francorum Regis *edita anno 1324.*

Ratio est hujus conclusionis, quia re vera novitas, & abusus notorius violentia quædam est, * ut 36 probat Martinus Navarrus ubi proximè *in c. cum contingat*, *remedio 1. vers. Decimo facit*, *de rescriptis*, & *Nos dict. c. 1. sub n. 117. de Regia protect.* Ex ea novitate etenim, & abusu notorio violantur laudabiles consuetudines, & vetusti usus jura, & privilegia Regni, aut Regis; ac inde vim notoriam fieri, quis dubitat? si subvertantur.

Unde fit, ut Principes inter personas Ecclesiasticas possint novitati insolitæ, & abusui notorio obviare, ne pax publica * turbetur, & commune bo- 37 num detrimentum patiatur, ut post magnam Doctorum catervam, probat Cened. *in collect. 1. p. col. 5. n. 3.* & post Simancas, & alios idem probat ipse Cenedus *in quæst. Canonic. 45. n. 6. & 7. Nos in tract. de Regia protect. 1. p. c. 1. à n. 116.* ubi alios allegamus ad hoc propositum.

Hinc docet Imperator * Justinianus *in l. 2. C. de* 38 *veteri jure enucleando*; quòd in novitatibus remedium Imperiale imploretur, ibi: *Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præposuit, ut possit omnia, quæ noviter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c. Hinc Poëta de Didone testatur:

Res dura & Regni novitas me talia cogunt
Moliri, & late fines custode tueri.

Ad curam enim Regis pertinet novitates, quæ in Republica moliuntur, festinanter evellere, juxta notabilem Epistolam Regis Antiochi, quam ad litteram refert Josephus *lib. 12. antiquitatum*, *c. 3.* in hæc: *Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem: Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia, & Lydia res novas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere; quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi ex Judæis, qui Babyloniam, ac Mesopotamiam incolunt, duo millia familiarum cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere*, &c. Eandem refert Joan. de la Puente *en la con-*

veniencia de entrambas monarchias, *lib.* 2. *c.* 17. *§.* 6. *ad finem.*

Igitur privilegia Regis, aut Regni à Sancta Sede
39 Apostolica concessa ob remunerationem * servitiorum Ecclesiæ gestorum ab eisdem Rege, & Regno (tanquam protectoribus, & defensoribus acerrimis Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Religionis) sive expressa, sive tacita ex permissione, & tolerantia ob hanc causam, cæteræque laudabiles, & vetustissimæ consuetudines diu vigentes, ut latè probatur *in l.* 14. *tit.* 3. *l.* 1. *Recopil.* inviolabiliter debent permanere, & incommutabiliter conservari, nulli subjecta alterationi, nec novitatis turbationi, juxta *c. cum longe* 63. *distinctione*, ibi: *Salvo privilegio uniuscujusque provinciæ.* Ne Respublica ista commotiones, & scandala patiatur, sine cujus maximo detrimento quævis in iis novitas securè non transibit; talia quippe privilegia, tamquam facta in remunerationem servitiorum, quæ transeunt in vim contractus non possunt revocari. Infinitos penè Doctores congessit Giurba *consil.* 89. *n.* 14. & infrà latiùs *in consil.* 114. principio & *à num.* 4. *cum multis seq.* & *consil.* 94. *n.* 12. & in nostris terminis, quòd hujusmodi privilegia concessa Regi, vel Regno, cùm sint in remunerationem servitiorum, & obsequia in Ecclesiam præstita, transeant in vim contractus, & facta dicantur ob causam onerosam, & ideo non posse revocari, in terminis Pater Henriquez *de Pontificis clave*, *cap.* 24. latè per totum, Azevedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation à nu.* 42. & suprà. Infinitos alios Doctores Theologos in iis terminis loquentes laudavimus suprà *cap.* 2. *à num.* 196. *usque ad n.* 199. Ideò nihil mirum, ut per Bullarum retentionem earum executionis suspensionem, necnon humilem supplicationem ad Sanctissimum tanto damno publico obvietur, & celeriter occurratur, ut nulla novitate turbentur in notabile damnum & perniciem, scandalumve horum Regnorum, omni modo præcavendum.

Facit optimus textus *in c. loci* 29. *quæst.* 9. ibi:
40 *Ecclesiastici * quippe vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur; proinde si negligenter ea, quæ malè usurpantur, omittimus, excessus viam procul dubio aliis aperimus, &c.* Quæ quidem verba repetuntur *in c. pervenit* 93. *distinctione*, in fin. Quare ne occasio aliis nequiter impetrantibus detur, sed via omnino omnibus claudatur, talium importunitatibus, & suggestionibus diligenter occurrendum est, atque hujusmodi damnis Reipublicæ per eosdem causatis.

Et insuper quoniam hujusmodi privilegia tam ex-
41 pressa, * quàm tacita ex tolerantia justa Sedis Apostolicæ, ut inquit, *dict. l.* 14. cùm facta sint, & tolerata Regi, & Regno tamquam protectoribus Ecclesiæ, & acerrimis defensoribus, intacta semper debent permanere, ut profitetur Gregorius Pontifex Bonifacio I. defensori Ecclesiæ, relatus *in c. institution.* 7. in hæc: *Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt privilegiis, & ordinatione disposita; perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione servari, sive quæ rescripto decrevimus, sive quæ in nostra præsentia videntur esse disposita, nec à quoquam Pontificum in totum, vel in partes ea qualibet occasione convelli, decernimus, vel mutari*, & c. 25. q. 2. qui textus multa dignus est ponderatione.

CAPUT VII.

Præjudicium tertii an, & quando legitima causa dici possit, ut Bullarum retentio licitè permittatur.

SUMMARIUM.

1 *Principis objectum est, quod justum est, juxta Aristotelem.*

2 *Violentum est, quod injustum est, & contra legem.*

3 *Potestatis supremæ prætextu à licito recedere non licet.*

4 *Destructio paratur civitati in qua legi magistratus præsunt, non istis lex.*

5 *Principes, quibus Deus nomen suum communicavit, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini convenit.*

6 *Ubi non est cura juris, pietas, & fides, instabile Regnum est.*

7 *Sublata justitia, fluctuat orbis terrarum universus.*

8 *In plenitudine potestatis Principibus data à Deo non veniunt illicita.*

Vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, ibid.

9 *Potestas Principis absoluta æquo, & bono temperanda est.*

10 *Deus non dedit Principi jurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum.*

11 *Potestas Principis non cognoscitur, ubi subditis fit injuria.*

12 *Princeps quod ultra justitiam operatur, ex impotentia gerit.*

13 *Id est posse, quod licitè, & justè fieri potest.*

14 *Princeps non dicitur posse quod honeste non potest.*

15 *Absoluta principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod divino, naturali, aut Gentium juri repugnet.*

16 *Potestatis absolutæ mentio aliqua non habetur in toto jure.*

17 & 18. *Pontifices & alii Principes justè statuere, rescripta omnia in præjudicium tertii emanata non exequendo, quia contra jus sunt, & Principis voluntatem.*

19 *Contra jus naturale privilegium concessum à Rege non valet.*

20 *Privilegium contra jus naturale dicitur, quo res alterius alicui conceditur.*

21 & 22. *Ob publicam utilitatem res aliena aufertur data recompensa, vel pretio soluto, juxta l. Partitæ.*

22 *Litteræ contra jus naturale in præjudicium juris tertii non adimplentur.*

23 *Imperator Dominus est subditorum quoad protectionem ne vim patiantur, non tamen rerum particularium, quas auferre nequit, nisi ob causam publicam data recompensa.*

24 *Imperatoris potestas dominium, in gubernatione, & protectione subditorum consistit dumtaxat, non in rebus singulorum.*

25 *Rescripta, quæ à Rege impetrantur in præjudicium juris tertii obedienda esse, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant.*

26 *Princeps nisi ex justa causa à lege approbata jus tertii tollere nequit.*

Nec

27 *Nec ex plenitudine potestatis, quia à bono, & æquo temperatur, aliter non cadit in Principe Christiano.*

28 *Princeps quantumcumque supremus de bonis subditorum non potest disponere, nisi ex justa causa, & data recompensa, juxta veriorem opinionem.*

29 *Summus Pontifex sine causa alicui auferre beneficium, & alteri dare non potest.*

30 & 31. *Pontifex ex justa auferre potest beneficium alicui, data tamen recompensa.*

32 *Causa publicæ utilitatis legitima dicitur, ut Princeps tollat dominium provenient à jure naturali, aut gentium.*

33 *Danda tamen tunc erit recompensa.*

34 *Propter pacem, & concordiam potest Rex jus unius alteri dare.*

35 *Ex causa publicæ utilitatis superveniente potest Rex revocare, aut modificare donationem, privilegium, aut contractum à se gestum, quando graviter lædunt Coronam.*

36 *Id tamen faciendum per legem generalem.*

37 *Rex, vel ejus successor, an possit revocare donationem, aut privilegium ob remunerationem servitiorum, remissivè.*

38 *Rex ex causa publicæ utilitatis potest dominium tollere tam de jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum, intellige ut ibi.*

39 *Nec Papæ, nec Regi obtemperandum in illicitis.*

40 *Litteræ impetratæ contra jus tertii, tamquam contra jus naturale obtentæ non sunt exequendæ, sed suspendendæ.*

41 *Executor non suspendens executionem litterarum contra jus naturale, an debeat puniri.*

Et quid contra jus positivum, vel consuetudinarium, ib.

42 *Contra rescriptum tollens jus tertii præsumitur, cum sit contra voluntatem Principis.*

43 *Papa tolerat suspendere executionem rescripti in grave tertii præjudicium obtentum.*

44 *Litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu ob grave damnum juris tertii ad effectum supplicandi Sanctissimum.*

45 *Papa sicuti quilibet alius peccat tollendo jus tertii.*

46 *Rescripta contra jus tertii censentur impetrata ob nimiam importunitatem maximè Curialium.*

47 & *seqq. Præjudicium tertii justa causa est retinendi litteras Apostolicas in Senatu.*

50 *Litteræ, quibus tollitur jus tertii radicatum justo titulo ad beneficium cum deficiat potestas, sunt in Senatu retinendæ.*

51 *Litteræ Principis emanatæ super materia, in qua deficit potestas in principe non exequentur, etiam accedente secunda, & tertia Jussione.*

52 *Litteras in præjudicium juris tertii retineri in Senatu, nulli magis, quàm ipsi Papæ interest.*

53 *Supplicare licet Clerico à litteris, quibus jus suum ad beneficium tollitur, ut melius informatus Papa illas reformet.*

54 *Et peccaret Papa non admittendo hanc supplicationem.*

55 & 56. *Ad Papam paciscentem cum Clero de præstanda certa summa nomine decimæ, si aliquem postea eximat à solutione, potest Clericus supplicare.*

Immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam summam, ib.

57 *A litteris in præjudicium tertii potest ad Papam supplicari, qui si non admitteret supplicationem, peccaret.*

58 *Supplicatione reverenter, & cum causarum expressione interposita suspenduntur litteræ Apostolicæ in præjudicium juris tertii.*

59 *Contra mandatum Papæ, aut Principis non dicitur venisse, qui pro majori utilitate, & honore Papæ illud suspendit.*

60 *Executio litterarum suspenditur, quoties timetur majus damnum ex ea, quàm ex dilatione.*

61 *Jus tertii potest tolli per legem generalem quæ cunctos comprehendat, non particulares.*

62 *Retentio litterarum in Senatu ob præjudicium juris tertii, tunc habet locum dumtaxat quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum.*

Litteræ in derogationem juris patronat. laici non jam retinentur ob præjudicium patroni, quàm ob damnum publicum inde illatum, ib.

63 *Litteræ Apostolicæ in præjudicium juris tertii tunc continent violentiam, si expediantur absque ejus citatione, & causæ cognitione.*

64. *Justa causa tollendi jus tertii, tunc præsumitur in Principe quando facit cum citatione partis, non aliter.*

65 *Princeps absque citatione, & juris ordine aliquem condemnans iracundia motus suspendenda erit executio.*

66 *Mandatum Principis contra jus divinum, aut naturale inductum suspendendum erit, non exequendum.*

67 *In executione rescripti supersedenda inferentis notabile præjudicium.*

68 *Rescriptum contra jus tertii eo tamen non citato retinetur in Senatu, ne violentia fiat per executionem ejusdem.*

69 & *seqq. Pater Henriquez declaratur in confusione duorum remediorum, appellationis, nempe ab executore, & Bullarum retentionis remedio.*

70 *Tertius de cujus præjudicio conqueritur in Senatu, si fuerit ad id citatus, non utitur remedio retentionis litterarum, sed appellationis ab executore, quando excedat, & ob non delationem per viam violentiæ aditur Senatus.*

71 *Si in expeditione litterarum Apostolicarum contra jus tertii, iste non citetur, nec causæ cognitio adhibeatur ob violentiam sibi factam potest recursu retentionis uti.*

72 *Privata justitia saltem causativè publicam quandoque producit perniciem.*

73 *Injustitia, qua jus tertii tollitur, vis publica est.*

ILLUD Principis Supremi objectum * (inquit Aristotel. 5. *Politicor. c.* 10.) quod justum est; 1
nec enim aliud * justum dicere solemus, nisi quod 2
legis est, quod verò contra legem est, id violentum est, dixit Xenophon *lib.* 4. *moral. folio mihi* 356. & *lib.* 1. *de institution. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquellus *ad leges connubiales, glossa* 9. *princ.* Ambrosinus *decis.* 23. *n.* 18. Valençuela Velasquez *cons.* 70. *num.* 24. Marius Giurba *cons.* 2. *num.* 16. Tum quia dirigitur ad bonum publicum, & commune, Camillus Borellus *de præstantia Regis, c.* 31. *num.* 34. Tùm quia potestatis supremæ * prætextu à justi- 3
tia, & licito recedere non licet, *c. quisquis.* 11. *q.* 3. exornat Paleotus *in tractat. consultat. sacrarum constit. p.* 1. *q.* 9. Callistus Ramirez *de lege Regia, §.* 1. *n.* 116. 117. & *seqq.*

Hinc Plato, *lib.* 4. *de legibus*, inquit, *Paratum exitium*

4 exitium * illi Civitati video, in qua non lex Magistratibus, sed legi Magistratus præsunt, comprobat Decianus libro crimin. c. 30. num. 7. Borrellus de Magistratib. edit. lib. 3. c. 4. num. 2. Petrus Gregorius de Republica, lib. 7. c. 20. nu. 2. & alii, ut per Mexiam de taxa panis, concl. 7. n. 29. notat Boterus lib. 2. de ratione status, c. penult. fol. 60.

Ideò Bellarminus de officio Principis, lib. 1. c.
5 9. fol. 53. Principes (ait) quibus Deus * nomen suum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini convenit. Et Seneca in Trag. Thyest. inquit, ubi non est pudor, nec cura
6 * juris, sanctitas, pietas, fides, instabile Regnum est, & Sophocles ad Stobæum sermone 48. justo resistente non est facile Philemonis; justitiæ tum apud mortales; tum apud Deos immortales perpetuo gloria solius perdurat; his connectit Bellarminus ubi
7 proximè lib. 1. c. 19. fol. 121. Sublata * justitia fluctuat Orbis terrarum universus, Bardellus consil. 136. n. 28.

Tùm quia licèt Deus dederit Principi ampli-
8 tudinem * potestatis (de qua disserunt copiosè Suarez, lib. 1. de legibus, c. 8. Bobadilla in Politic. lib. 3. capitul. 9. Vasquez lib. 1. controvers. illustrium, c. 4. num. 11. & c. 5. Tepatus lib. 1. variarum, tit. de Principis potestate, per totum) Ea tamen concessione non veniunt illicita, l. 1. ff. de iis, qui sunt sui, vel alieni jur. l. si procurator ff. de condit. indebiti, c. 1. de jurejurand. Petra de potestat. Principis, cap. 24. n. 28. Menochius de arbitrar. lib. 1. c. 7. num. 77. Sola, tit. 23. de insult. glos. 2. num. 2. Top. de Princip. potestate, §. 8. num. 22. Montier decis. 8. num. 19. Quia vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, c. 1. dist. 40. sunt quidem 25. q. 1. Bursatus cons. 162. n. 12. Canagnolus Montisfer. decret. 20. §. 1. q. 10 n. 8.

9 Absoluta etenim illa potestas * Principi attribuitur non recognoscenti superiorem, ut ea utatur ad justitiam æquo, & bono temperandam, Morla in emporio jur. tit. 1. de legibus, q. 1. num. 17. Peregrinus cons. 7. num. 22. lib. 4. Renneri. decis. 22. num. 19. part. 4. Surgen. de Neapol. illustrat. lib. 1. c. 18. n. 18. Marius Giurba cons. 1. num. 36.

Hinc Bart. in fi. num. 2. C. si contra jus vel uti-
10 litatem publicam, * ita inquit: Non enim Principi dedit Deus jurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum, Soto lib. 4. de justit. & jure, q. 4. articul. 1. Morla ubi proximè, dict. num. 7. Fabius Anna cons. 61. num. 26. Villar. cons. 8. sub num. 21. in fin. Rota Avenionens. decis. 133. n. 20.

Quoniam ut subditis fiat injuria, illic se Prin-
11 cipis * potestatem non cognoscere (inquit Sazius cons. 10. num. 7. vol. 2) sed tyranni; Covarruvias lib. 3. variarum resolut. c. 6. num. 8. Pascalis de viribus patriæ potestatis, 1. part. c. 1. num. 92. Marta voto 166. n. 22. Mascard. de generali statutor. interpretat. conclus. 5. num. 181. Gaill. lib. 2. observat. 58. num. 14. Parlador. lib. 2. rerum quotidian. 1. part. c. fin. §. 7. num. 10. Morla in emporio juris, tit. de legibus, quæst. 1. nn. 7. Marta de fideicommiss. lib. 3. c. 22. num. 15. Et quod
12 ultra gerit, * non ex potentia, sed ex impotentia procedere, dicit Petrus Gregorius de Republica, li. 9. c. 2. n. 1.

13 Non enim potestas est, * quæ ad injustitiam exercendam potens est, quia id est, posse, quod justè & licitè fieri potest. Plures citat Thomas Sanchez de matrimonio, lib. 2. disp. 15. sub num. 3. Acac. lib. 3. de privileg. c. 5. num. 44. Molina lib. 2. de primogeniis, c. 7. à num. 31. cum seqq. Menochius lib. 4. præsumpt. 283. num. 5. Fontanella de pactis nuptialibus, claus. 4. glos. 4. num. 41. Gratian. decis. 13. num. 34. Peregrinus cons. 4. num. 12. vol. 4. Surdus de aliment. tit. 7. quæst. 14. num. 1. Thesaur. decis. 15. num. 3. Molfes. ad R. N. consuet. part. 5. de aliment. quæst. 11. n. 9. Petrus Cened. collectan. 167. sub num. 2. part. 2. Matienço in Dialogo relato. part. 4. c. 12. num. 9. Bardellus consil. 136. num. 25. Gregor. de Republica, lib. 9. c. 2. nu. 1. apud quos plures alios
videbis, * nec dicitur Princeps posse, quod honestè 14
non potest, Riminald. consil. 215. nu. 14. Fabius Anna. consil. 61. n. 25. Caval. cons. 111. num. 35. vol. qui alios allegant.

Ex his facilè probabis, potestatem illam, quam aliqui absolutam vocant, nullo juris principio niti,
* ipsam certè in Principe Christiano non agnos- 15
co, cum bono Principi, Christiano saltem, nihil liceat, quod vel divino, vel naturali, vel gentium juri repugnet. Parlador. lib. 2. rerum quotid. c. finali, 1. §. 7. num. 9. Cavalcan. de brachio Regio, 1. part. num. 168. Nizol. allegation. 1. num. 25. Gratianus disceptation. 218. n. 27. Menochius lib. 2. præsumption. 9. num. 28. & de arbitr. casu 389. n. 21. Villar. consil. 8. sub num. 21. in 1. Bardellus cons. 136. n. 19. & 44.

Credendum itaque est, chimericam hanc potestatem absolutam in Principe damnari, & merito à Pinello part. 1. Rubric. de rescind. vendit. capit. 2. num. 24. & 25. Soto de justitia & jure, lib. 4. quæst. 4. artic. 1. Vasquez lib. 1. controvers. illustr. controvers. 26. num. 15. Mendoça lib. de pactis, c. 5. num. 37. Alvarus Vaz de jure emphyteut. 1. 1. part. quæst. 3. num. 10. Bajard. ad Jul. Clar. §. final. quæst. 59. num. 71. Covarruvias lib. 3. variarum, c. 6. num. 8. Matienço in l. 3. glos. 12. num. 2. tit. 10. lib. 5. Recopil. Parlador. lib. 2. rerum quotid. c. fina. part. 1. §. 7. num. 10. Bursat. cons. 162. num. 13. Capiblanc. de Baronibus, pragmat. 1. num. 9. Sesse de inhibitionibus, c. 4. §. 3. num. 13. Morla in emporio juris, tit. 1. de legibus, quæst. 1. num. 7. & tit. 3. de pactis in prælud. num. 69. Mendoça lib. 1. de pactis, c. 5. num. 35. Pater Sanchez de matrimonio, lib. 2. disputat. 15. num. 1. Fachineus lib. 8. controversia. jur. 63. versic. Ad secundum, Rodolphinus de suprema Principis potestate, capitul. 1. numer. 3. Fontanella de pactis nuptial. claus. 4. glos. 14. n. 40. Matheatius de fideicommiss. lib. 3. cap. 22. nu. 45. Petrus Gregorius de Republica, lib. 9. cap. 20. n. 57. Jacobus Laurent. de judice suspecto, capitul. 2. sub num. 17. Sarmientus selectar. interpretat. lib. 1. cap. 8. num. 20. Topi. de Princip. potestat. §. 6. num. 2. Surdus cons. 419. num. 49. Pascalis de virib. patriæ potestat. 1. part. 1. num. 94. Caved. decision. 9. num. 9. pagin. 1. Amatis decision. 8. num. 6. & 8. Spino de testamentis, glossa 1. Rubric. n. 25. Thesaurus decis. 91. Canagnol. Montisferr. decreto. 20. §. 1. quæst. 10. à num. 6. & seq. Ramirez de lege Regia, §. 23. num. 3. & idem Calistus Ramirez §. 30. num. 53. & 54. & superiùs Cavedo. decis. 12. num. 9. part. 2. latissimè Ludovici Molina de primogeniis, lib. 1. c. 8. ex num. 28. usque ad 36. & lib. 4. c. 3. à n. 1. & seq. Camillus Gallinius de verborum signific. lib. 10. c. 33. à num. 44. & 45. Tapia de constitution. Princip. cap. 1. n. 77. & 78. 1. part. gloss. Rubrica, num. 25. Peregrinus de jure fisci, lib. 1. tit. 3. num. 67. fol. 22. Azeved. in l. 1. tit. 1. lib. 4. Recopilation. ex numer. 23. usque ad num. 31. Morla in emporio juris, 1. part. tit. de legibus,

qua-

quæstion. 1. *num.* 7. Petrus de Cened. *collect.* 167. *num.* 2. *part.* 2. Gaill. *lib.* 2. *observat.* 56. *num.* 9. Cavalcan. *decision.* 35. *num.* 98. *part.* 2. Canceri. *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis*, *n.* 114. Eugenius *consil.* 1. *num.* 88. Valençuela Velasquez *consil.* 69. *num.* 132. & Petrus Gregorius ubi proximè subdit, nec Papinianum * nec Ulpianum, nec ullum alium veterem Jurisconsultum in toto jure hujus absolutæ potestatis, nec verbo quidem meminisse, Peregrinus *de fideicommiss. art.* 52. *n.* 122. Giurba *consil.* 1. *n.* 37.

17 Quare sanctissimè sancitum est à Pontificibus, * aliisque Principibus temporalibus Christianis, rescripta emanata in præjudicium juris tertii vim nullam habere, nec à Judicibus adimplenda, cum contra jus expedita fuerint, & suggestionibus, aut nimia petentium importunitate contra concedentis Principis voluntatem extorta præsumantur, textus est *in cap. rescripta contra jus elicita ab omnibus judicibus præcipimus refutari, nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium, & prosit petenti, & c.* 25. *q.* 2. *& in cap. nec damnosa Fisco, nec juri contraria postulari oportet, eadem causa & quæst. & in c. Imperiali constitutione apertè constitutum est, ut ea quæ contra leges fiunt, non solum mutila, sed etiam pro infectis habenda sint, dict.* 25. *quæst.* 2. & iterum *in cap. dicenti*, 16. in ordine ibi: *Illa sacra uniuscujusque supplicantis desiderio concessa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum juris, & legum ratione concordant, ea vero, quæ subreptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus fert remedium, &c.* Eadem causa & quæstione, quæ jura leges Partitæ mox citandæ clarius declarant.

18 Ad idem * est etiam *lex final. C. si contra jus, vel util. publicam, l. rescripta, l. nec damnosa, C. de precibus Imperator. offerend. l. omnium. C. de vectigal. l.* 2. *§. si quis, ff. ne quid in loco publ.*

L. 30. *tit.* 18. *part.* 3. ibi: (E si son contra derecho de alguno sennaladamente, assicomo que le tomen lo suyo sin razon, è sin derecho, ò que hagan otro tuerto conocidamente en el cuerpo, ò en el aver, tales cartas non han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, hasta que lo hagan saber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda hazer, ca todo hombre debe suspechar, que despues que el Rey entendiesse el hecho que los non mandarà cumplir la carta, &c.

Et mirabiliter hoc explicat *l.* 31. *seq.* Contra de-
19 recho natural * non debe dar privilegio, nin carta Emperador, nin Rey, nin otro sennor, è si la diere non debe valer, è contra derecho natural seria, si
20 diessen por privilegio * las cosas de un hombre a otro, non aviendo hecho cosa porque las debiesse perder aquel, cuyas eran, fuera ende si el Rey las ouiesse menester, por hazer dellas, ò en ellas alguna labor, ò alguna * cosa que fuesse a pro comu-
21 nal del Reino, assi como si fuesse alguna heredad, en quo viessen à hazer castillo, ò torre, ò puente, ò alguna otra cosa semejante destas, que tornasse à pro, ò à amparamiento de todos, ò de algun lugar sennaladamente; pero esto deben hazer en una destas dos maneras, dandole cambio por ello primeramente, ò comprandoselo segun que valiere, &c. Et *in l.* 32. *seq.* ibi: E los que estas cartas ganan muevense maliciosamente à demandar su pro à danno de otro, &c. Et iterum: E porque tal carta como esta es contra el derecho natural, * tenemos
22 por bien, è mandamos, que el juzgador, ante quien pareciere, non consienta que se creida, ni vala, &c.

In tantum ut hæ litteræ quæ auferunt jus tertii, cùm sint expeditæ contra ipsum jus naturale, & per consequens, etiam divinum, suspendendæ sint, & supersedendum in earum executione, etiam si ab eodem Principe emanaverit secunda, tertia vel ulterior jussio cum quibuslibet, etiam prægnantissimis clausulis (uti expressè Christiano impulsu moti, & Catholica charitate succensi determinarunt Reges Catholici, *in l.* 2. *tit.* 14. *l.* 4. *Recopilat.* in hæc: Muchas vezes por importunidad de los que nos piden algunas cartas, mandamos dar algunas cartas contra derecho: y porque nuestra voluntad es, que la nuestra justicia florezca, y aquella no sea contrariada, establecemos, que si en nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida no embargante, &c. Que las tales cartas no ayan efeto, aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas, que pudieren ser puestas, &c. melior *l.* 3. *seq. eodem tit. & lib.* in hæc: Mandamos, que le ley de Viruiesca antes destas, porque es justa, se guarde en todo segun en ella se contiene; y demas de aquella mandamos, que si entre partes y privadas personas ouiere contienda, ò debate, y en perjuizio de qualquiera dellas se diere alguna nuestra carta ò provision; y sobre ella se de secunda jussion y otras qualesquier nuestras cartas, y sobrecartas, con qualesquier penas y clausulas derogatorias, y firmezas, y abrogaciones, y derogaciones, &c. Aunque se diga proceder de nuestro proprio motu, y cierta ciencia, y poderio Real absoluto, &c.

Singulariter est alia *lex* 2. *tit.* 1. *De los Emperadores, y Reyes, part.* 2. ibi: Otrosi dezimos que quando * el Emperador quisiesse tomar heredamiento, ò 23
alguna otra cosa para si para darlo a otro, como quier que el sea sennor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça, è paramentenerlos en justicia: Con todo esso non puede el tomar à ninguno lo suyo sin su placer, si non hiziesse tal que lo debiesse perder segun ley. E si por aventura jo lo ouiesse à tomar, por razon que el Emperador ouiesse menester de hazer alguna cosa en ello, que se tornasse à procomunal de la tierra, tenido es por derecho de le dar ante buen cambio, que vala tanto, ò mas, de guisa que el finque pagado à bien vista de hombres buenos, &c. Sequitur & facit rationem reddens: Ca maguer los Romanos que antiguamente ganaron con su poder el sennorio del mundo, hiziessen Emperador, è le otorgassen todo el poder, è el sennorio del mundo que avia sobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos, con todo esso non fue su entendimiento de lo hazer sennor de las cosas de cada uno, de manera que las pudiesse tomar à su voluntad, &c. Et ad exactam interpretationem dictarum legum Partitæ, videndus erit Gregorius Lopez, ibid.

Estque omnium communis observatio, ut non ita plenum, & absolutum dominium Imperatori * fue- 24
rit attributum, ut de subditis sibi hominibus, eorumque bonis, & rebus ad libitum disponere possit; sed tantùm ut supremam in illis jurisdictionem exerceat, seu dominium quoddam universale, quod magis in gubernatione, & protectione subditorum, quàm in eorum spoliatione, aut expilatione consistit, juxta dominiorum distinctionem, quam tradit Bart. *in l.* 1. *§. per hanc, ff. de rei vendicatione, & in extravaganti ad reprimendum, verbo, Totius Orbis,* Paulus Castrensis *cons.* 56. *num.* 2. *vol.* 2. Alexand. *cons.* 46. *vol.* 5. Abbas *in cap. significasti* 2. *notabil. de præscriptionibus*, Socinus *in l.* 1. *in princip. col.* 3. *&* 4. *ff. de acquir. possess.* Jacob. de Sanct. Greg.

Greg. *in investitura feudor. verbo*, *Investitura*, Guido Papæ *dec.* 551. Mandellus *consil.* 62. *n.* 21. *lib.* 1. Covarruvias *in regul. possessor.* 2. *part.* §. 2. *n.* 1. Cuiacius *lib.* 15. *observat. cap.* 30. & plures alii relati à Petro Gilkeni. *in l. properandum*, *n.* 4. *Cod. de judiciis*, Cardinalis Tuschus, *verb. Imperator conclus.* 33. *n.* 3. *&* 5. Mastrillus *de Magistratibus lib.* 1, *cap.* 3. *n.* 5. *&* 9. Solorzano *de Jure Indiarum*, *lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 64.

Ad idem faciunt *l.* 1. 2. *&* 3. *tit.* 14. *lib.* 4. *Reco-*
25 *pilat.* Quibus * disponitur in variis casibus, quod si aliqua rescripta procedant, & impetrentur, quæ jus in tertii præjudicium tangant & lædant, obediantur; sed non exequantur, nec compleantur, *in l.* 2. ibi: (Que si nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida, non embargante, que en la dicha carta se haga mencion general, ò especial de la ley, ò fuero, ò ordeniamento contra quien se diesse, &c. Y aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas que pudieren ser puestas, &c.) Et latius fortiùsque disponitur *in dict. l.* 3. *seq. & in fine*, ibi: (Que la tales cartas non sean cumplidas, fasta que no las embien à mostrar, y proveamos como à la nuestra merced fuere; &c. Videndæ dictæ leges omnino.

26 Quare Doctores communiter * tenent, quòd Princeps non possit absque justa & legitima causa à jure approbata tollere jus tertii, & ejus rem Cynus *in l. rescripta*, *C. de precibus Imperato. offer.* Glossa *in l. quoties eodem titul. Bart. in proœmio Digestorum*, *& in l. fin. versicul. Aut vult mihi auferre*, *Cod. si contra jus vel utilitatem publicam.* Bald. *in l. fin. versicul. Sed immediatè oppono*, *Cod. sentent. rescind. non posse*, Angelus *in consil.* 139. *versic. Non enim potest civitas*, sentit Bart. *in l. item verberatum in* §. 1. *ff. de rei vendic. & in l. Antiochensium*, *ff. de privileg. credito*, ubi dicit, quòd per viam legis generalis potest hoc facere Princeps, secus autem rescribendo ad privatam utilitatem, Antonius de Butrio *in cap. quæ in Ecclesiarum*, *versic. Si quæritur an possit statuere*, *de constit.* & ibi Imola, & Joan. Andræas, Bald. *in l. rescripta*, *versicul. Tertiò quærunt*, Doctores *C. de precib. Imperator. offer.* Cardinal. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum*, *quæst.* 6. Roman. *in consil.* 310. Jasso. *in l. Barbatius*, *versic. Decimo tertiò fallit*, *ff. de offic. Prætor.* Felin. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum. versic. Secundùm verò membrum*, Fulgosi. *in l. final. C. si contra jus vel utilit. publicam*, dicens, quòd ista pars est communior, & rationabilior, quam etiam communem dicit Brun. *consil.* 11. *versic. Cæterum*; ubi nulla superest causa, Barbat. *in consil.* 1. *vers. Quòd notat Glossa*, *vol.* 2. Bertrandus, qui dicit communem opinionem, *consil.* 15. *vol.* 1. Socinus *consil.* 164. *lib.* 2. ubi communem dicit Abbas *in cap. fin. de confirmation. utili vel inutili*, Cardin. *in consil.* 142. Domini. *in cap. per principalem* 9. *quæst.* 3. Ancharan. *in dict. c. quæ in Ecclesiarum*, *num.* 8. & ibi Imola, Fulgosius, *consil.* 61. ubi dicit communem Jasson. *in l. quominus de flumin.* dicens communiter teneri Aymon. *consil.* 5. Parisius *consil.* 11. *num.* 15. *vol.* 1. *& in consil.* 101. *eodem vol.* Parisius dicens communem *in consil.* 87. *num.* 52. *vol.* 1. Brunus *in consil.* 1. Bertrand. *consil.* 1. *vol.* 1. *in antiquis*, magis communem dicit post plures alios Ant. Gabriel. *communi. opinion. tit. de jure quæsito non tollendo*, *concl.* 1. *à principio*, qui *n.* 2. ampliat, etiam in dominio directo, *& n.* 16. Quòd nec de plenitudine potestatis, * quia ut su- 27
periùs probavimus, non est danda plenitudo potestatis, quæ justitia non contineatur, & bono, & æquo temperetur.

Longè namque verior opinio est, * non posse 28
Imperatorem, nec alium Principem, quantumvis superiorem non recognoscat, bona subditorum auferre nec disponere, nisi ubi contrarium urgens aliqua, & necessaria causa suadeat, & tunc id quod aufertur competenti satisfactione pensandum esse, ut ad expositionem textus difficilis *in l Lucius*, *ff. de evictionibus*, *& in item si verberatum*, §. *item si forte*, *ff. de rei vendicat.* & aliorum, quæ latè recenset post magnam Doctorum antiquorum catervam. Ant. Gabriel. locis citatis, Portius *lib.* 5. *communi. conclusio.* 15. Covarruvias *lib.* 2. *variarum*, *cap.* 6. *num.* 6. Menchaca *lib.* 1. *controversiar. illustr. c.* 4. 5. *&* 6. Andræas Guillelmus *lib.* 1. *observat. cap.* 56. Hieronymus Franchus *in Regul. id quod nostrum*, *n.* 12. *ff. de reg. juris*, Tiraquel. *in l. si unquam*, *verbo*, *Donatione largitus*, *n.* 4. *C. de revocand. donat.* Zevallos *communium contra communem*, *lib.* 4. *qu. fin. per totam*, Bobadilla *in Politic. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 11. Castillo *lib.* 2. *controversiarum*, *cap.* 28. & ultra eos Alciatus *lib.* 2. Parergon. *cap.* 38. Duarenus *libro* 2. *disputat. animadvers. cap.* 35. Forcat. *in Necromantia*, *dialog.* 18. *nu.* 5. Adrianus Puledus *in tractatu de rei alienæ distraction. cap.* 2. Antonius Faber *lib.* 2. *conjecturarum*, *cap.* 4. Vincentius Cabotius *lib.* 1. *disputat. jur. cap.* 23. *cap.* 29. *pag.* 359. latissimè Antonius Petra *in tractatu de potestat. Principis*, *cap.* 21. *& seqq.* Solorzano *de jure Indiarum*, *lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 62. plures alios citat & sequitur Cancer. *variarum resolut. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis*; *& n.* 84. *cum seq. & sursum.*

Imò nec Summus Pontifex * (licèt sit Dominus 29
Beneficiorum) potest sine causa auferre beneficium alicui, & alteri dare, nec à Prælato prælaturam tollere, Abbas *in c. fin. de confirmat. utili*, *vel inutil. & in cap. constitutus*, *vers. Aut quæritur*, *de Religio. domib. & in cap. final. de postulation. Prælato. in* 2. *disputat.* incip. *Episcopus*, Romanus *in consil.* 345. Cardinal. *in consil.* 142. Dominicus *in cap. quod per principalem.* 9. *quæst.* 3. Selva *in tractat. de beneficio*, *in* 3. *part. quæst.* 40. Felinus *in cap. tum olim*, *vers. Secundum exemplum est*, *de sent. & re judic.* Barbacia *in cap. quod translationem* (ubi prosequitur hanc quæstionem) *de officio legati*, *& in consil.* 3. *vol.* 3. Jasson. *in consil.* 145. hanc sequitur, & dicit communiorem, Felinus *in c. quæ in Ecclesiarum*, *de constit.* duas opiniones contrarias refert Antonius Gabriel *communi opin. tit. de jure quæsito non tollendo*, *concl.* 1. *à num.* 9. *& seqq.* quas reconciliari intendit Aymon. *de antiquitate tempor. num.* 37. *& seqq. in* 1. *part.* ut hæc procedat de æquitate, & honestate, contraria autem procedat de juris rigore, & absoluta potestate, sed ut suprà diximus, absoluta potestas non cadit in Principe Christiano.

Et licèt Hieronymus Gonçales alios Doctores pro contraria opinione referat *in regula de mensi. & alternat.* §. 1. *proœmia*, *à numer.* 33. tamen indecisus manet, dicens se pro tunc non examinare dictam quæstionem & ultra citatos, hanc negativam veriorem sequuntur post Baldum, Caved. *dec.* 18. *nu.* 13. *part.* 2. post quos & Calicium *extravagan. gra.* Curia. *c.* 7. *num.* 4. *vers. Septimò quia Princeps* & in Margarit. Fisto. 8. *dubio*, *num.* 34. *sing.* 210. Cancer. *variarum resolut. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis*, *nu.* 84. *in fin.*

Quoniam

Quoniam quemadmodum æqua est potestas Principis secularis circa leges civiles, & Pontificis quoad Canonicas constitutiones; sequitur, ut sicut ille non potest alterius juri detrahere in rebus prophanis suæ ditionis; ita nec Pontifex in suo jure Canonico, ac sic in utroque par debet esse defectus potestatis in jure quæsito tollendo, hoc argumentum non habere congruam responsionem, tradit Molina *l.4. de primogen. cap. 3. n. 13. in fin.* cui adde quod *ex cap. super eo, ubi glossa, verbo intentionis, de officio delegati*, citatis Hostiens. Panormitano, Felino, & aliis notavit Rota, ut per Farinacium *1.part. novissimarum, dec. 234. nu. 8.in* Principe Ecclesiastico eam præsumptionem esse urgentiorem, ne velit tertio præjudicium inferre, sequitur novissimè D. Joan. Baptista de la Rea *in decision. Granaten. disp. 8. n. 87.* & signanter *n.* 88.

Ipse autem Antonius Gabriel, ibidem *n. 13.* post
30 multos Doctores * ab eo allegatos limitat contrariam opinionem, ut tunc debeat Pontifex dare recompensam, ubi alias plures limitationes annectit huic opinioni negativæ hactenus relatæ.

31 Et quod hoc casu Princeps debet * dare recompensam, ultra supra citatos probant post alios Mastrill. *de Magistrat. lib. 3. c. 3. à n. 355.* Roland. *cons. 69. n. 44.* Ponte *consil. 41. n. 6. lib. 2.* Rodulfin. *de suprema Princip. potestat. capitul. 6. num. 165.* & suprà, Marius Muta *decis. 83. Siciliæ, à n. 8. & seqq.* Bimius *consil. 214. à num. 2. & à principio, lib. 3.* Mandellius *cons. 25. num. 19.* Gratianus *tom. 5. cap. 991. n. 85.* Gonzáles *de alternati. glossa 36. num. 37. & 38.* Capiblancus *de Baronib. pragmat. 8. p. 1. n. 214.* apud quos latè videbis Principem supremum non posse tollere jus tertii, nisi ob publicam utilitatem, vide etiam Petram *de potestate Principis, c. 32. & §. capio nunc, à n. 143. & seq.* Cancerium *lib. 3. cap. 3. à n. 90. cum*
32 *seqq.* Et suprà qui latè * post alios tractant, quando Princeps tollere possit dominium rei alienæ, cum proveniat à jure naturali, & gentium, etiam per legem generalem.

Et quamvis apud exteros controvertatur, an Princeps possit abdicare jus quæsitum alicui ex jure civili; tamen apud nos receptius est, non posse etiam in hoc præjudicium tertio inferre, ideoque magis commune esse constat ex relatis ab Antonio Gabriele *dict. concl. 1. n. 17.* & resolvit tanquam inconcussum Covarruv. *lib. 3. variarum, cap. 6. num. 9.* Matienzo *in dialogo relator. 4. part. cap. 12.* Molina *lib. 4. de Hispanor. primogen. c. 3. nu. 12.* de la Rea meritissimus supremi Consilii Fiscalis, *in decis. Granat. disp. 8. num. 47. & n. 48.* Quæ opinio & resolutio legibus Regiis expressè, & clarè roboratur, quas adduximus superiùs *à n. 18. cum seqq.*

Et ipse Antonius Gabriel ibidem *in concl. 2.* latè prosequitur causam, ex qua Princeps possit jus tertii tollere, & dominium tam de jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum: & principalis est publica utilitas, prout ibi latè *à num. 14. & 15.* pluribus citatis, quod etiam contra contractum potest venire Princeps ex causa publicæ utilitatis; *& per num. seqq. & à num. 25.* Hanc ta-
33 men limitationem sublimitat, ut tunc possit * Princeps tollere jus tertii, & dominium prædictum ex causa publicæ utilitatis, data nempe recompensa, ubi in comprobationem magnam Doctorum catervam adducit, & consonant leges Partitæ supra citatæ, *à num. 4.* & suprà; quod propter pacem
34 & concordiam * potest Princeps jus unius alteri dare, quem per te vide, quia latè prosequitur, & videndi infrà laudati Doctores, *n.* 38.

Et quod Princeps possit ex causa superveniente, non solùm modificare donationes à se factas, sed etiam revocare, & etiam factas per viam privilegii, 35
aut contractus ex causa superveniente, puta publicæ utilitatis, quia graviter Coronam lædunt, aut cœperunt esse damnosa Regi, aut Regno, & Reipublicæ, idque procedere, & habere locum per legem generalem * faciendo. Infinitos penè Doctores 36
congerit Castellus *lib. 5. contr. cap. 80. à n. 83. cum multis seqq.* videndus omnino.

Et an possit revocare donationem à se factam, * aut privilegium, ob remunerationem servitiorum, 37
vel an successor Principis concedentis; Vide ibidem *à n. 86. cum multis seqq.* ubi magnam ad id adducit Doctorum catervam.

Et quod Princeps ex causa publicæ utilitatis urgente * queat tollere jus tertii, & dominium, tam 38
jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum, latè prosequitur Sanchez *de matrimonio lib. 8. disp. 33. à num. 1. cum seqq.* quæ & alia plura videbis per Monetam *de commutat. ultimarum volunt. cap. 8. quæst. 6. à num. 50. cum multis seqq. fol. mihi* 807.

Ex hactenus dictis deduces, * quod nec Princi- 39
pi, nec Papæ etiam obediendum sit in illicitis, *cap. si Dominus 11. quæst. 3.* Abbas *in cap. cum ad monasterium de statu Monachor.* Marius Giurba *consil. 1. n. 36.* ad medium.

Deinde, quia ut suprà diximus *ex l. 32. tit. 13. part. 3.* quod litteræ * Principis contra jus tertii 40
impetratæ non sint adimplendæ, quia sunt expeditæ contra jus naturale. Pariter hoc ipsum probant per textum *in cap. non licèt, distinction. 10.* Archidiaconus *in c. rescripta, num. 2. vers. Aut alicui obest 25. quæst. 2. & ibidem*, Bellamer. *n. 2. vers. Nulli, & vers. si parum*, Bald. *in cap. cum adeo sub num. 11. post principium, de rescriptis*, Archidiaconus *ubi suprà, vers. Si juri naturali*, Martinus Laudens. *in tractat. de Principe, quæst. 28.* Gramaticus *voto 32. num. 8.* quos referens sequitur Farinacius *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à num. 6.* qui *num. 7. & 8.* tractat, an executor non suspendens * executionem litterarum expedi- 41
tarum contrà jus naturale debeat puniri, & affirmat post alios, quod sic, contra jus autem positivum, vel consuetudinarium distinguit inter notabile, graveque præjudicium tertii, & leve, ut tunc non sit puniendus in parendo, quando est parvum, & leve præjudicium. Et quando sit supersedendum in executione rescripti impetrati contra jus latissimè probat post plura jura, & Doctores Rodericus Suarez, *allegat. 12. num. 44.* & per totam allegat.

Quoniam præsumitur contra * rescriptum, quo 42
jus alterius tollitur, cum princeps non præsumatur rescribendo auferre jus alicujus, ita Alciatus *de præsumptionibus, reg. 3. præsumpt. 11. in princ.* & post plures alios Doctores, Mascard. *de probat. concl. 1275. à n. 10.*

Et quod quando agitur de gravi præjudicio tertii, * permittat, & toleret Papa suspendere executio- 43
nem litterarum Apostolicarum, & supersedere in eadem, latissimè probat post plures Doctores Felin. *in cap. si quando, n. 2. super verbo, Supersedere, de rescriptis*, & iterum ipse Felinus ibidem sub *n. 7. vers. dicta per istum textum.*

Et in nostris terminis, quod litteræ Apostolicæ, impetratæ * contra jus radicatum tertii, & in ejus 44
damnum, & præjudicium quod non sint executioni mandandæ, sed potius in ea supersedendum, ad effectum humiliter supplicandi Summum Pontificem, ut de damno, & tertii præjudicio informatus, & instructus provideat de remedio, probat latè Alphonsus

phonsus Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat. à nu.* 58. ubi dicit post Andræam Iserniam *in cap. 2. verbo, Flumina; num. 4. Quæ sint Regalia in usibus feudor.* & per Palatium Rubeum *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 4. cum seqq.* & Rebuffum *in praxi benef. in reg. de non tollend. jure quæsito, quæst. 21. num. 62. & seqq.* & per doctrinam Soti *de justitia & jur. lib. 3. quæst. 6. art. 3. columm. penultim. pag.* 244. Quod est injustitia tollere jus
45 tertio quæsitum, eoque casu * peccare Papam, sicut quemlibet alium, & quod ista hæc injustitia est data, & non intentata, quia Papa in dubio nemini vult præjudicium facere, ex Bald. *in l. acceptam. in fin. C. de usuris*, per textum expressum, *in c. si clientulus, §. si diversum de alienatione feudi*, latè Palatius Rubeus *in rubrica, dict. tract. §. 7. col.* 8. Barba. *consil. 47. col. 17. in fin. cum seqq. lib.* 1. Decius *consil. 695. num. 25. & 26.* & per dicta per Avendanum *in cap. Præto. cap. 4. num. 6. in princip.* Et est optima *l. 11. tit. 18. part.* 3. ubi latè Gregorius Lopez, plurimos alios Doctores refert Azeved. ubi suprà *à num. 48. cum seqq.* & supra, & *à n.* 45. Quod ista rescripta impetrata contra jus,
46 & in præjudicium & damnum * juris tertii radicati censeantur impetrata propter nimiam importunitatem, maximè à Curialibus, ad quod plurimos Doctores allegat videndus.

Hieronymus de Zevallos *in contra commun. quæst. 897. à n. 338. cum seqq. & à n. 351. usque ad nu. 356.* latè probat litterarum Apostolicarum executionem in præjudicium tertii obtentarum suspenden-
47 dam esse, & supersedendum, donec Pontifex * Maximus informetur melius per humilem supplicationem, quia hoc casu ipsum præsumi circumventum, cum Princeps, qui omnibus vult, & debet prodesse, nemini debet nocere, per *l. neque causas, C. de appellat. l. fin. C. si per vim, vel alio modo*, & per alias rationes justificat istam causam retentionis litterarum Apostolicarum, ad quem te remitto eruditè loquentem. Quem referens in his terminis etiam sequitur novissimè Castillo *in tr. de tertiis, c. 41. sub n.* 158.

Et quod litterarum Apostolicarum retentio in Se-
48 natu Regio sit legitima ob hanc causam * præjudicii, & damni tertii, probat etiam in terminis Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, cap. 16. §. 3.* ubi latè, & latius & apertiùs ipse *in cap. 18. §. 2.* ubi prosequitur, cujus inferiùs meminimus.

49 Mirabiliter tamen, & melius * cæteris loquutus est Man. Rodriguez *in quæst. regular. tomo 1. quæst. 6. art.* 8. in hæc. Certissimum esse apud omnes, litteras Apostolicas sine justa causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, ut ex supra dicto articul. antecedenti satis patet; causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio docti, boni, & pii viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à jure non habent expressam determinationem, &c. *Sequitur, & facit*, ibi; sed non possunt unam subire principalem causam, propter quam hujusmodi detentio & suspensio potest optimo jure fieri; & est quando litteræ Apostolicæ sine causa tollunt jus tertii, nam Papa sine causa non potest tollere jus tertio quæsitum, prout concludit Isernia *in c. vers. Flumina, n. 4. quæ sunt Regalia in usibus feudorum.*

Palat. Rub. *in tr. de benefic. vacant. in Curia, §. 4. cum seqq.* Rebuff. *in pract. benefic. in Regula de non toll. jure quæsit. glos. 6. n. 13. & 14. & de nominat. q. 21. n. 62.* Soto *lib. 3. de justitia & jure, q. 6. art. 3. col. penult. pag. 244. &c.* ubi latè prosequitur quod hoc casu, quando adest præjudicio juris tertii, censetur Papa per importunitatem concedere tale rescriptum, ubi varia exempla reddit hujus mirabilis doctrinæ: & quidem mirificè, & juridicè loquutus fuit in hoc articulo, & juxta ea omnia quæ hactenus diximus à principio hujus cap.

Et in nostris etiam terminis, quod Bullæ Apostolicæ * sint in Senatu Regio retinendæ, quando Sum- 50
mus Pontifex ex eis tollit beneficium; in quo ex collatione Canonica, & legitimo titulo quis habet jus quæsitum & radicatum, quasi proveniant ex injustitia, & defectu potestatis, probat latè Ferdinand. Vasqu. Menchaca *controvers. illustr. lib. 1. cap. 41. à nu. 24. & seq.* ubi quod nec secunda jussio sit admittenda, prout suo loco eum retulimus.

Idem etiam * probat Anguianus *in tractatu de* 51
legibus, controvers. 5. num. 65. dicens quòd quando litteræ Principis emanarunt super materia, super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, nec auferre inconvenientia quæ probabiliter timentur, tunc nec prima, nec secunda, nec aliqua jussio executioni mandandæ sunt, sed in ea supersedendum, quæ robur recipiunt ex supra dictis à principio hujus capitis.

Et reddit rationem Menchaca ubi proximè *n.* 25. dicens: Tunc ad Pontificem * rescribendum, ut res melius cognita ipsemet eam debitè reformaret, & nullius hoc tantum interest, quàm ipsiusmet Papæ, cùm hujusmodi ausus, & tyrannides nunquam procedant à sanctissima ejus mente, sed ab avaritia, & machinatione officialium.

Horum Doctorum assertio comprobatur, quoniam tertio ipsi Clerico, quem litteræ ita indebitè lædunt, permissa est supplicatio * ad Summum Pon- 53
tificem, ut melius informatus de damno tertii (cui sua Sanctitas non intendit præjudicare) illud revocet, ut probat Selva *de beneficiis, 3. part. quæst. 8. num. 10. versicul. Decimonono*, & in nostris terminis Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat. à n.* 49. ubi latè probat, permissam esse hanc supplicationem à litteris Papæ *ex c. cum ex litteris, de in integrum restitut. &c. pastoralis, de appellationibus & authen. quæ supplicatio. C. de precibus Imperat. offeren.* Et quod peccaret Papa hanc supplicationem
* non admittere, & quod hæc supplicatio habet 54
effectum, ut Papa melius informatus mutet sententiam in melius, juxta celebrem text. *in c. veniam 35. quæst.* 9. Et quod quoties rescriptum videtur præjudiciale, posse probari, Papam non fuisse bene informatum, secundùm Decium *in consil. 407. col. fin. & consil. 606. col. fi.* quem reprobato Corneo, sequitur Gomezius *in Regula Cancellariæ de jure quæsito non tollendo, quæst. 1. pag. 3. in princip.* in parvis & ipse Azeved. latè prosequitur comprobans. Et ipsum transcribens idem dicit Zevallos *in contra communibus, q. 8. 97. num.* 405. Authore tamen citato.

Quod tenet etiam mirabiliter Moneta post Abbat. Felinum, & alios, * quos allegat circa illam 55
quæstionem, quod Papa, vel Camera Apostolica convenit cum Clero certæ Diœcesis, ut sibi solvat Clericus nomine decimæ impositæ certam summam; si deinde Papa eximit à solutione aliquem, vel aliquos beneficiatos, an adhuc teneatur reliquus solvere integram summam conventam. Ad quod plurimos Doctores ad id allegat Moneta *in tract. de decimis, c. 9. q. 3. à n. 130. cum seqq. usque ad finem*; de qua etiam videndus est Cancer. *variarum resolut. lib. 3. c. 3. de privilegiis, à num. 306. cum seqq.*

Quia tunc maximum dicitur præjudicium Cleri & tolerabile, quod non in ipsius præjudicium, sed Papæ eximentis debet refundi ex eisdem DD. & per plures alios idem affirmat Mastrillus *de Magistratibus, lib. 5. c. 15. à nu. 10. & seqq.* ubi quòd immunitas à solutione facta per Regem alicui parti-
culari

culari personæ cedit in damnum & præjudicium Regis eximentis, non tamen Regni promittentis in genere certam summam distribuendam & exigendam à subditis Regni.

56 Tamen Moneta ipse *à n.* 131. *cum seqq.* latè discutit † doctrinam Abbat. *in c. accedentes*, *n.* 8. *de præscriptionib.* & concludit, quod ob hoc damnum, & præjudicium seu læsionem tertii potest Clerus supplicare ad Summum Pontificem, cum Felino etiam *in dict. c. accedentes*, *n.* 8.

57 Optimè etiam hanc nostram † doctrinam probat in his terminis Rodriguez *in q. Regul. t.* 1. *q.* 6. *artic.* 7. per totum dicens, non esse dubium suam Sanctitatem posse supplicari, ut suas Constitutiones aut revocet, aut moderetur, imò & à mala informatione facta posse Clericum supplicare, secundùm Selvam, ubi proximè citatum, imò amplius firmat, peccare Papam non admittentem justam hanc supplicationem pro moderatione, aut revocatione alicujus rescripti particularis, & quod hæc supplicatio habeat effectum, ut Papa bene informatus mutet sententiam in melius.

Quo loci ulterius prosequitur dicens, quòd executio rescriptorum, † & litterarum particularium
58 interposita supplicatione potest suspendi, obediendo tamen reverenter ipsis litteris Apostolicis, allegando cum debita humilitate causas, & circumstantias, propter quas non possunt commodè executioni mandari, allegat ad id Hostiens. Abbat. Palatium Rub. Driedorum, & Covarruviam, & quod tunc sit expectanda secunda jussio, non enim (inquit Pater ipse) dicitur contra mandatum Regis, nec Papæ venisse, qui pro majori utilitate,
59 † & honore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo rescripto, aut litteris particularibus ipsi imponitur faciendum, ex doctrina Bald. *in l. fi. C. de negotiis gestis*, Alexand. *consil.* 106. quod iterum confirmat ex eo, quòd executio præcepti
60 Superioris differri potest, † quotiescumque majus damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione, quod fit, usque dùm appareat de vera præcepti justitia, ubi comprobat.

Convenit rectè, quæ latè prosequitur post plurimos alios Cancerius *variarum resolut. tom.* 2. 3. *part. cap.* 3. *à n.* 99. *cum multis seq.* Quòd nempè Princeps potest ex causa per legem universa-
61 lem, † & generalem jus tertii auferre, quæ universaliter comprehendat omnes, & quæ in se non respiciat magis præjudicium unius, quàm alterius, quia leges non sunt statuendæ contra singulares personas, sed generaliter, & ob bonum publicum, aliàs si in præjudicium particularis tendat lex dumtaxat, poterit ab ea supplicari per ipsum interesse habentem, & interim suspensa manet ejus executio.

62 Hanc tamen Doctorum † assertionem hactenus relatam, qua diximus præjudicium juris tertii causam esse legitimam, ut Senatus Regius queat licitè litteras Apostolicas retinere, ut intelligas velim procedere dumtaxat eo in casu, quando ex earum executione violentia inducatur, non aliàs, quoniam ubi cessat violentia, Princeps, & Senatus authoritatem suam nequit interponere, nec vult, attamen ea interveniente licitè posse, probatur abunde in capitibus antecedentibus, *& in tractat. de Regia protect. cap.* 1. *per totum.*

Ita tamen ut non procedat hæc litterarum retentio ex quolibet levi remoto, aut incidente tertii præjudicio, prout superiùs *num.* 41. sed tantum quando ex earum executione contra privatum intentata inferatur, atque consequutivè inducatur damnum aliquod publicum, cederéve in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ aut temporalis, quod tunc procedet, & verificabitur in præjudicio juris tertii lædente jus naturale, prout superiùs, quoniam illud omne quod in legem naturalem, aut divinam committitur violentia est, juxta quæ abundè comprobavimus 1. *part. c.* 1. *à num.* 185. *cum seq.* prout quando in principe ad detrahendum juri tertii deficit potestas, ex hactenus plenè probatis, quia tunc scandalum nasci in perniciem Reipublicæ & violentiam, non est dubium, juxta quæ sursum, *c.* 4. *per totum*, atque etiam sic de singulis causis retentionis, de quibus *in c.* 3. *usque ad* 7. inclusivè suprà hac 1. *part.* cum ex singulis violentam induci executionem in perniciem Reipublicæ latiùs comprobaverimus in eisdem cap. & insuper in *c.* 2. *& c.* 3.

Exemplum hujus doctrinæ etiam versatur in litteris expeditis in præjudicium jurispatronatus laicorum, quæ ideò retinentur, non quatenus tangunt simpliciter jus tertii, hoc est patronorum, sed quatenus consequutivè vergunt in detrimentum, & perniciem Reipublicæ spiritualis, ut cum Simanca *de Catholic. instit. in præs. Hispaniæ, tit.* 45. *de pœnis*, *à n.* 34. *&* 35. ibi: *Si aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, utputa, contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile*, &c. idem dicit Bobadilla *in politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 208. Salzed. *in pract. crimin. Canon. c.* 54. *à num.* 20. & ex Covarru. & Borrell. diximus infrà, *cap.* 8. *à n.* 30. *versicul. Imò, & omnes Doctores, &c.* ea ratione. Nempe ne fideles laici abstrahantur à fundatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum, & sic ab hujusmodi piis operibus, & sanctis, quod redundaret in perniciem Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ, *Glossa verbo, Collation. in c.* 2. *de præbend. in* 6. Simoneta *de reservat. q.* 9. cum ibidem citatis, Covar. *practic. quæst. cap.* 36. *n.* 4. Gonçales *in regul. de alternat. glos.* 9. *§.* 1. *à n.* 67. & latiùs *in glos.* 18. *n.* 2. *&* 3. ubi quamplurimos Doctores recenset, quod ex identitate rationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia impetratis, ex eodem Simanca, necnon in aliis similibus de quibus infra hac 1. *p. c.* 10. *à n.* 69. *& in §. unico à n.* 90. *cum multis seqq.*

Tunc etiam scies violentam † executionem lit- 63
terarum & rescriptorum esse, quando expediantur in damnum, & præjudicium juris tertii, absque ejus citatione & causæ cognitione, quia tunc pati violentiam, & spolium, atque itidem executorem vim committere, affirmant Chirchovi. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 329. *pag.* 220. & ibidem Vivius *n.* 304. *vers. Idem ampliatur, pagin.* 217. Gozadin. *consil.* 93. *n.* 16. Mantica *decis.* 29. *n.* 3. *& decis.* 44. *n.* 1. Rota per Farinac. *decis.* 135. *n.* 3. *& decis.* 295. *n.* 11. *part.* 2. *in recent.* Menoc. *de recuper. possess. remedio* 8. *n.* 20. *& in consil.* 104. *in fin. volumin.* 2. Didacus Perez *in l.* 1. *glos.* 1. *tit.* 14. *lib.* 3. *ordinamen. fol.* 723. Francisc. Maldonad. *in consil.* 104. *in fi. vol.* 2. Lancelotus *de attentatis* 1. *part. c.* 2. *n.* 89. Azeved. *in l.* 2. *n.* 25. *cum seq. tit.* 13. *lib.* 4. *Recopil.* Mascard. *de probation. conclus.* 489. *n.* 7. Hondedeus *cons.* 82. *n.* 23. *vol.* 1. Gratian. *decis.* 110. *n.* 9. Bernard. Greva. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *conclus.* 76. Augustinus Barbos. *in collect. ad c. conquerente* 7. *de restitut. spoliat. per textum ibi*, Marius Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 56. *n.* 8. *& resolut. ult. casu* 52. & alibi passim Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licèt quan-
64 do Papa vel Princeps † tollit jus tertii ex justa causa, puta propter publicam utilitatem, ut superiùs latè probatum est, præsumatur tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad dispositionem tertio præjudicialem, Socinus *in conf.* 266. *& in conf.* 164. *& in conf.* 61. *vol.* 4. Jass. *conf.* 233. *vol.* 2. Aymon. Cravet. *conf.* 50. *n.* 5. Socin. *in conf.* 27. *n.* 20. *vol.* 3. Curtius Jun. *in conf.* 170. *n.* 23. Curtius Senior, *in conf.* 20. *verf. Tertiò potest respondéri*, Abb. *c.* 1. *de cauf. possess. & propriet.* Ant. Gabriel. *commun. opin. tit. de jure quæsito non tollend. concl.* 3. *à n.* 7. *& n.* 9. & idem est quando ad præjudicium tertii procedit absque causæ cognitione, Ruinus *conf.* 8. *vol.* 3. sequitur Gabr. *ibid. n.* 10.

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Mascard. *de probation. conclus.* 275. *à num.* 18. *cum seqq.* & iterum *à n.* 27. quibus locis latè de rescriptis Principis non admittendis in præjudicium juris tertii quæsiti jure gentium, *& à n.* 8. videndus.

Pro qua doctrina facit, quod de se ipso dixit Summus Pontifex, minimè posse procedere contra inauditam partem, *in c.* 1. *de causa possess. & propriet.*

Hinc dicit Barbosa *in collect. ad c.* 2. *de majo-*
65 *rit. & obed. n.* 13. † post Covar. Avila. Menoch. Bobadilla, Azeved. Gama. & alios, quòd quando Princeps absque causæ cognitione, & non servato juris ordine aliquem condemnavit iracundia, aut vindicta motus, ut tunc sit supersedendum in executione sententiæ, mandati Principis, latè probat Cened. *in Canon. quæst.* 9. *num.* 117. & ipse Barbosa ubi proximè *n.* 11. quod quando mandatum Principis constat esse contra præceptum di-
66 vinum, vel aliud † præeminentius, putà jus naturale, vel sacræ Scripturæ, cum sit injustum tale præceptum, erit supersedendum in ejus executione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant super-
67 sedendum in executione † rescripti inducentis aliquod notabile præjudicium, ut latè est videre per Anguianum *de leg. controverf.* 5. *à num.* 18. *cum seqq.*

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *c.* 18. *§.* 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia
68 etiam † trina à Judice Apostolico, & fulminato processu mittitur executor in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, ut si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra jus tertii legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, ut mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur; apud Judices Regios, aut per literam Senatus ante datas Prætor (facta summaria informatione de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum) arripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Porro Judices Regii quia extra eorum territorium degentes Judices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, ut sublata violentia suspendant executionem, comprehendi jubent executorem injustum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, seu attentatum est, compelluntque si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, ut ipse absolvat reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certè ut ipse, qui merus est executor respectu prioris sententiæ, suis expensis procuret plenam absolutionem hominis læsi, aut fieri suspensionem causæ per Papam, vel Nuntium, qui eum misit, atque ita spoliatus restituitur in pristinum statum, vel potius conservatur in antiqua possessione sublata vi attentata, quia hoc non est ex mente Pontificis absque causæ cognitione procedere velle. Hactenus Henriquez.

Qui quidem licèt veram praxim Senatus referat in hoc articulo, & casu; tamen illam confundit ex inordinata appositione duorum remediorum, † quibus tertius læsus potest uti ad diver- 69
sos effectus per hunc authorem licet confusè, & intricatè relatos, de quibus inferiùs dicendum erit distinctè, & apertiùs hac 1. *p. c.* 11. *ad finem*, *à num.* 39. & juxta dicta in hoc capite. Et sic eum declara, & reduce ad terminos claros, & juridicos de quibus in *dict. c.* 11. *& in c.* 10. *à n.* 80. *cum multis seqq.* ubi latè quando hæc duo remedia simul jungenda, & ad quem finem.

Ex quibus omnibus doctrinis facilè colliges si hîc tertius, de cujus præjudicio conqueritur in Senatu, † fuerit legitimè citatus, & causæ cognitio- 70
ne adhibita, amplius hac via retentionis audiendus nullo modo erit, licet executorialibus possit suas legitimas exceptiones opponere, & abnegata admissione appellationem prorumpere ab executore, cui si non deferat, aditus Senatus Regius per viam violentiæ, deferendum, & reponendum decernet, juxta quæ latissimè diximus *in tract. de regia protect.* 4. *p. per tot.*

At verò quando absque tertii citatione, & causæ cognitione † per litteras Apostolicas jus tertio 71
tollitur contra voluntatem suæ Sanctitatis, cum tertio fiat ex earum executione notoria violentia; litteræ retineri possunt in Senatu, ut hactenus probatum est, ne Respublica turbetur, cum publicus rerum status ex privato sæpius turbatur, privatáque injustitia saltem causativè publicam perducit in perniciem, Cevallos *commun. contra commun. q.* 906. *n.* 391. *p.* 4. † Giurba *in conf.* 1. *n.* 15. 72
& seqq. Erasmus à Cochier. *in thesauro politic.* 2. *p. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 5. ibi: *Tam suo populo tranquillitas in membris quibusque privatim constet, quam publicè universis*, & Giurba ubi proximè, latiùs probat † hanc injustitiam vim esse publicam, qui 73
ad id adducit illud duodecim tabularum legis, *Vis in populo abesto.*

CAPUT VIII.

An ob quamlibet litterarum simplicem surreptionem queat in Senatu ipsarum retentio decerni.

SUMMARIUM.

1 *Surreptio simplex an sit sufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna semper fuit inter Senatores, & Advocatos dissensio.*

2 *&* 3. *Surreptionem simplicem sufficere ad Bullarum retentionem in Senatu jura nonnulla insinuant.*

4 *usque ad n.* 9. *Ob surreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores insinuant, inclusivè recensentur, declarantur, n.* 28. *& seqq.*

10 *& seq*

10 & seq. *Simplicem surreptionem non sufficere, nec esse fundamentum habile ad retentionem Bullarum veriùs ostenditur.*
11 *Principis facultas in retentione Bullarum unico nititur fundamento turbationis Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis.*
12 & 13. *Facultas à jure data ad supersedendum in executione litterarum non surreptione, sed in damno publicæ utilitatis, & si litteræ validæ sint mero jure.*
14 *Electio mero jure valida si inde oriatur, vel timeatur scandalum executioni non traditur.*
15 *Ob scandalum vitandum potest Pontifex privare aliquem suo beneficio obtento data recompensa.*
16 *Præsumptio justæ causæ in Principe concedente alteri jus tertii, cessat ubi adest scandalum.*
17 *Ad supplicandum, & supersedendum in executione litterarum Apostolicarum jura solum consideraruni bonum, & utilitatem publicam.*
18 & seqq. *Cap. si quando, &c. cum teneamur cum aliis juribus interpretantur.*
19 & 20. *Litteræ licèt surreptitiæ non sint, retinentur, ne exequantur, ubi justa causa adest.*
21 *Executor merus carens jurisdictione licitè supersedit in executione litterarum ad effectum subscribendi ob scandalum, aliudve notabile damnum.*
22 *Ad cognoscendum de causa justa retentionis, & suspendendarum litterarum non est necessaria jurisdictio, sed extrajudicialis cognitio.*
23 *Senatus non eget jurisdictione ad examinandam causam legitimæ retentionis.*
24 *Absurdum est fundare retentionem Senatus in simplici subreptione, deficiente qualitate publici damni, cum ad ejus cognitionem egeret jurisdictione Senatus.*
25 *De subreptione simplici ubi agitur, cum tractatur de viribus tituli, de ejus validitate, aut nullitate, causa jam esset merè spiritualis, cujus Senatus, etiam incidenter, esset incapax.*
26 *Judex secularis de facto rei spiritualis incidenter cognoscere potest, non tamen an validum, vel invalidum quid sit, quia est res spiritualis.*
27 *Judex laicus non cognoscit de facto rei spiritualis inter duos Clericos, si præcedat inhibitio Ecclesiastici.*
28 & à n. 34. *Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de surreptione, non loquuntur simpliciter, sed adhibita qualitate damnant Reipublicæ.*
29 *In litteris quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ, includitur surreptio.*
30 *Ex litteris in derogationem juris patronatus laici oritur damnum publicum.*
31 *Cerola loquens de surreptione in Bullarum retentione declaratur.*
32 *Bonacina etiam.*
33 *Surreptio simplex absque qualitate publicæ utilitatis non est subjectum habile ad retentionem Bullarum à Senatu decernendam, nec petendam.*
34 *Surreptio simplex non impedit in Sicilia litterarum Apostolic. executionem, sed conceditur Regium exequatur affirmativum, ut executor de surreptione cognoscat.*
35 *Retentio Bullarum fundatur in damno publico ob violentiam executionis.*
36 *Surreptio est imbibita in præjudicio Reipublicæ, de quo non est facta mentio ab impetrante.*
37 *Jus tertii, & privatæ personæ, de quo non fuit facta relatio, si est causa surreptionis, multo fortius publicum, & ejus damnum.*
38 *Potentius jus est publicum quolibet privato.*
39 *Doctores tractantes de retentione Bullarum ob detrimentum Reipublicæ rectè illas surreptionem ad retentionem pati supponunt.*
40 & seqq. *Anton. Dianæ indiscreta resolutio negativa in retentione Bullarum declaratur.*
41 *Antonin. Dian. absolutè improbans retentionem Bullarum loquitur contra Bullam Cœnæ, & Doctores per se laudatos.*
42 *Surreptionis simplicis litterarum cognitio ad Judicem Ecclesiasticum, non secularem spectat.*
43 *Surreptio orta ex damno publico Regis, aut Regni, causa legitima est ad retentionem Bullarum.*
44 *Non ad effectum declarandi super ea, aut valore litterarum, sed humiliter supplicandi Sanctissimum, & supersedendi in executione.*

Magna fuit quandoque inter omnes Jurisperitos tam Advocatos, quàm Senatores hujus supremi † Regii Tribunalis, cæterorúmque etiam inferiorum orta controversia (semper tamen dissensio atque incerta resolutio) an Bullarum retentionis cognitio fundari possit super qualibet ipsarum subreptione simplici absque interventione alicujus qualitatis, quas licitas ad retentionem esse in capitibus præcedentibus firmavimus; qua propter ut deinceps omnis dubitandi occasio cesset, quid verum sit, & certum, per disputationem lucebit. 1

Et pro parte affirmativa, sufficere nempe solam quamlibet surreptionem † multa jura Pontificia clamant, & imprimis expendo textum capitalem ad hunc retentionis articulum in *c. si quando de rescriptis*, ibi: *Quia patienter sustinemus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum, &c.* Quo quidem apertè probari videtur surreptionem esse causam legitimam ad supersedendum in executione litterarum, & rescribendum. 2

Ad id ipsum urget textus difficilis *in c. cùm teneamur, de præbend. & dignit. 6.* in ordine, ubi suspendi † executionem æquanimiter sustinetur, si adest surreptio, ut clarè demonstrant ejusdem textus verba, quæ hæc sunt: *Si mandatum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valet commodè sustentari, nisi fortè in litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei sine scandalo provideri; æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum, &c.* Quibus quidem verbis manifestè monstratur, subreptione motum fuisse Pontificem ad illius text. decisionem, cum certi juris sit juxta communem Canonistarum Scholam in *c. cæterum eodem titulo, de rescriptis*, surreptitiam esse gratiam obtentam ad aliquod aliud beneficium, ab eo qui aliud sufficiens habet, cujus mentionem non fecerit. 3

Et difficilior redditur ille text. ex disjunctiva, *aut*, posita inter surreptionem, & scandalum, ut alterum dumtaxat sufficiat ad suspendendam executionem, & supersedendum interim, dum super ea consulitur Apostolica Sedes.

Hinc multi Doctores, qui de hac praxi Hispaniæ circa Bullarum † retentionem scripsere, hoc ipsum indicant, subreptionem earum esse causam legitimam ad retentionis justitiam & fundamentum, Covarruvias *in practicarum quæst. c. 36. n. final.* ad fin. ibi: *Et multorum hominum suggestionibus,* 4

nibus, falsisque precibus gravari per supplicationem multis nominibus exequentissimam ab ipso sanctissimo Pontifice remedium sperantes, &c. Et iterum, *nu.* 4. *versic. Sic etiam in his Regnis, &c.* ibi: *Idque fit ex Regio decreto, ut illic examinentur ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & suggestionibus à Summo Pontifice, &c.*

Joannes Driedorius *lib.* 1. *de libertate Christia-*
5 *na, pag.* 183. ibi: *Qui per † nimiam importunitatem, & falsas suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, &c.*

Castellus à Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.*
6 18. *n.* 108. ibi: En la † retencion que se haze en el Supremo Consejo, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar si fueron concedidas con falsa ò siniestra relacion, &c.]

Cerola *in praxi Episcopali, verbo litteræ Apo-*
7 *stolicæ*, in princip. ibi: *Quòd † non sit ad impediendum, sed ad videndum, & examinandum; primò an contineant aliquam surreptionem, aut obreptionem*; secundò an quod &c. & eundem referens id ipsum dixit Cenedus *Canonicarum q.* 45. *sub n.* 9.

Pariformiter novissimè loquitur Castillo *in tractatu de tertiis, c.* 41. *sub n.* 182. ibi, ut constet an litteræ ipsæ sint expeditæ contra decreta Conciliorum adversùs leges Regias, & Romanorum Pontificum concessiones, & falsis precibus, vel importunis suggestionibus, aut in præjudicium alicujus tertii, aut surreptione, aliisve remediis similibus, &c. Ex relatione, & assertione de Zevallos *communem contra comm.* 4. *part. quæst.* 897. *ex n.* 292. atque etiam *ex n.* 307. usque ad *n.* 337. qui quidem, & cæteri omnes per eundem, & præmeditatum sermonem, quo Covarruvias loquuntur, & ab eo mutuarunt loquendi modum, illúmque litteraliter transcribentes & sequentes.

8 Bonacina *in lib.* 3. *de censur. † in Bulla Cœna Domin. content. disputation.* 1. *quæst.* 15. *puncto* 4. *§.* 2. *fol. mihi* 113. dum declarans, *c.* 14. *Bullæ*, in hæc inquit: Impedientes litterarum Apostolicarum executionem excusari possunt ab excommunicatione hujus Canonis; si impediant prætextu informandi, aut supplicationem exhibendi Summo Pontifici, modò tamen supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expressè in hoc Canone habetur, cum enim sæpè contingat, ut quis litteras Apostolicas, *surreptitias esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere arbitretur*, Summus Pontifex indulsit, ut impedientes litterarum Apostolicarum executionem, interposita apud ipsum supplicatione immunes sint ab excommunicatione, modò hujusmodi supplicationem coram ipso S. Pontifice, & Sede Apostolica prosequantur, &c.

Hoc ipso loquendi modo utitur Henriquez *l.* 2. *de Pontificis clave, c.* 18. *§.* 2. ibi: *Aut si lit-*
9 *teræ sint surreptitiæ, aut † non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, &c.* Quibus quidem juribus, & authoritatibus satis difficilis reddi videtur istius quæstionis resolutio, necnon aliquo modo excusari Jurisperiti, qui hanc partem sectari voluere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus, firmiter tenendum est, & nervosè defendendum,
10 † simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum, nullatenus esse fundamentum habile ad earundem retentionem in Senatu discernendam, nec etiam disponendam, nisi concurrat aut inde inferatur damnum publicæ utilitatis, & aliqua ex causis relatis superiùs, *cap.* 3. & sequentibus, † 11
ex quibus inferri possit turbatio Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, quo solo unico fundamento hæc retentionis cognitio, & facultas defertur Principi supremo Ecclesiæ & Regni protectori, eò quòd inde violenta executio inducitur, prout abundè in genere, & in specie probavimus in septem capitulis præcedentibus, & antea in *cap.* 1. & 2. *in tractatu de regia protect.* uti clarè patet ex legibus Regiis, & signanter *ex l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ, postquam retulit plures causas, & casus retentionis, ita dicit: (Porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiere dellas, traeria muy grandes y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Sennor, y nuestro danno, y destos Reinos, y naturales dellos, &c.) Itaque in damno publicæ utilitatis dumtaxat fundatur suspensio hæc litterarum Apostolicarum, & ad Senatum recursus, non in damno privato quolibet ita non qualificato. Quod ulterius specificè apparebit ex vera dictorum jurium interpretatione, necnon veraci Doctorum, quorum hactenus mentionem fecimus intelligentia & assertione, atque loquendi modo, quo ferè omnes in hoc articulo loquuti fuere.

Ad hanc nostram verissimam † opinionem se- 12
quendam moveor, primò ex communi, veráque interpretatione tradita per Doctores ad text. *in dict. c. si quando, de rescriptis, & in dict. c. cum teneamur, de præbendis*; suprà pro contraria parte adductos, ut scilicet eorum dispositio indubiè procedat, etiam si rescripta merò jure valeant, & omni surreptionis, aut obreptionis vitio careant, nam ad effectum supersedendi in earum executione, & rescribendi, sufficit, quòd aliqua legitima subsit causa, ob quam rectitudo rationis dictet, potiùs expedire, quod illis non obtemperetur, nec executioni mittantur, quàm quod interim suspendantur, ut ex eisdem juribus rectè ponderatis probant Cardinalis *in dict. c. cum teneamur*, & ibidem etiam Decius, Felinus *in c. nihil, colum.* 2. *n.* 3. *& n.* 4. *de præscriptionibus*; & à principio videndus; ita hæc jura rectè interpretatur & intelligit August. Barbosa *in collectanea, ad dict. c. si quando, in additionibus*; quas habet *in* 2. *tom. collect.* à principio, super verbo, *Rationabilem causam*, qui tamen nullum Doctorem adducit.

Hanc eandem interpretationem tradit Covarru-
vias † *in relectione cap. peccatum, de regulis juris in* 6. *part.* 1. *num.* 7. ubi dicit, jura prædicta procedere etiam si Summus Pontifex aliquid justum præcipiat, subsit tamen aliqua rationabilis causa non obtemperandi, puta scandalum & fundatur ex glossa *in cap.* 2. *distinct.* 3. dum probat, electionem alioqui justè factam, & validam mero ju- 13
re, † irritam fiendam, & revocandam, aut exe- 14
cutioni minimè tradendam ob vitandum scandalum inde oriundum aut minantem, notant hoc idem Abbas *in cap.* 1. *colum.* 2. *de electione*, Felinus *in dict. cap. nihil, à n.* 2. & Decius *in dict. cap. cum teneamur*, quibus adstipulatur text. singularis *in cap. nisi cum pridem, §. pro gravi quoque scandalo, de renuntiatione, & in c. quæsitum*, ubi Panormitanus *de rerum permutatione.*

Hinc sanè fit, ut ratione vitandi scandali possit † Romanus Pontifex aliquem privare suo bene-
ficio Ecclesiastico, quantumvis legitimo titulo, & 15
Canonico illud obtinuerit, & possideat, si commodè

modè fieri potest dato alio itidem beneficio, vel damni læsione compensata, tradunt Romanus *in singulari* 683. & 684. Innocentius *in dicto cap. nisi cum pridem*, *glossa in cap. Episcopus de loco* 7. *quæst.* 1. & ibi, Archid. Federicus *de permutation. benefic. quæst.* 25. Cardinalis *in Clementin.* 1. *quæst.* 4. *de rerum permutat.* Covarruvias ubi proximè sub *num.* 7. conducunt omnino quæ diximus post plurimos Doctores in cap. antecedenti, versic. *Imò nec Summus Pontifex*, *à num.* 29. *cum seq.* & superius.

16 Fulcitur hæc interpretatio † Covarruv. quoniam etiam in iis casibus, in quibus justa causa interveniente, potest Pontifex, vel alter supremus Princeps aliquid concedere in judicium juris tertii prout in capite antecedente loco proximè citato diximus: tamen in eadem concessione cessat præsumptio justæ causæ, quando ex ea orietur scandalum, & sic non exequenda, nec adimplenda, Hippolytus *singular.* 8. Abbas *in cap. quæ in Ecclesiarum*, *de constitution.* Innocentius *in cap. Inquisitionib. de sententia excommunicationis*, Abbas *in disputatione*, incip. *Episcopus*, *versicul. Venio ad tertium membrum*, Innocentius *in cap. quanto*, *de consuetudine* & ibi Abbas *num.* 11. Romanus *in consil.* 383. *vers. Tertiò quia examinata*, Felinus *in dict. cap. quæ in Ecclesiarum*, *versicul. Limita quartò*, *& in c. si quando*, *de constitutionibus*, Antonius Gabriel. *commun. opinion. tit. de jure quæsito non tollendo*, *conclusion.* 3. *n.* 15. latius prosequitur post alios Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 275. *à n.* 22.

De eorundem jurium interpretatione, & decla-
17 ratione, † nempè *dict. cap. si quando*, *& dict. c. cum teneatur*, amplissimè & abundè tractat, & latè prosequitur Anguianus *in tractatu de legibus*, *& const. l.* 1. *controvers.* 5. *à n.* 25. *cum multis seq.* resolvens post longam disputationem, quod ad justificandam supplicationem, & rescribendum Pontifici, solum jura considerant rationem illam boni publici, quæ consistit in vitando scandalo, sive alio quovis malo notabili, quod vel timetur, vel timeri potest, quod quidem verificatur, ubi litteræ mero jure valent, & omni surreptionis vitio carent.

18 Qui quidem ipse Anguianus † in *n.* 29. pulchrè ad hoc ponderat, text. *in dicto c. si quando*, in ejus specie non fuisse propositum casum aliquem emergentem, qui de facto contigerit, ad quem interrogatus, & consultus Pontifex respondere posset: rescriptum fuisse ab impetrante surreptitiè obtentum, sed generaliter regulam constituisse pro futuris temporibus, præveniendo judices, atque eis regulam constituendo, quid in similibus rescriptis sit faciendum, ne ex exasperatione, nimiàque obedientia turbati pejus eligant exequendo, ad text. celebrem *in c. cum contingat.* 14. *de rescriptis*. *& in c. adversus de immunitate Ecclesiar.* in illis verbis: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius consulatur*, *cujus interest communibus utilitatibus providere*; quod quidem apertè colligitur ex *dict. c. si quando à principio*, ibi: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus*, *quæ animum tuum exasperare videntur*, *turbari non debes*, *&c.* Quo colligitur absolutè, & regulariter loqui Summum Pontificem, non arctatum ad aliquem specialem casum contingentem, *Si quando*, enim inquit, ad idem est etiam textus *in authentic. ut nulli judicium*, *§. & hoc verò*, *collation.* 9. ibi: *Ut si contigerit in scriptis nostram jussionem*, *&c.* text. etiam *in authentic. de mandat. principum*, *§. deinde competens*, *& in l.* 29. *titul.* 18. *part.* 3. *l.* 20. *eodem titul. & partita.* Quibus quidem juribus omnibus generalis regula constituitur in posterum absque particularis casus contingentia; sed disponentibus, quando casus contingat nullo habito respectu ad aliquem particularem, sed quomodocumque rescripta emanent, nulla habita consideratione ad casum aliquem tunc contingentem, ex quo argui possit surreptio ob suggestionem, & defectum narrativæ.

Ex qua vera interpretatione, & declaratione merito † inferunt Doctores communiter, ipsa ju- 19
ra procedere etiam in casu, ubi nulla surreptio dari potest, quia scilicet rescriptum emanavit non ad petitionem partis, nec ad ejus relationem; sed motu proprio ipsius Pontificis, in quo jam cessat suggestio, aut falsa relatio, ut cum judicio considerarunt Franciscus Ripa, *num.* 14. *&* 17. Felin. *n.* 3. *in dict. c. si quando*, Cardinalis *in consil.* 142. *col. ult.* Rebuffus *tit. de rescriptis*, *artic.* 1. *glos.* 5. *versic. Et ipse*, tradunt etiam Gregorius Lopez *in l.* 27. *titul.* 18. *part.* 3. *glossa fin.* Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in curia §.* 13. Anguianus *dict. controversia* 5. *à num.* 25. *cum seq.* sequitur etiam nullo ex eis Doctoribus citatis relato, Augustinus Barbosa *in dict. collectanea ad dict. cap. si quando in addition.* 2. *tom. col.* 1. prope finem.

Fulcitur etiam hæc vera declaratio, & interpre- 20
tatio ad dicta jura, † quoniam si Pontifex non loqueretur de rescriptis mero jure validis; sed surreptitiis, & nullis non responderet, *patienter sustinebimus*, *&c. Et æquanimiter sustinebimus*, *&c.* de quibus verbis *in dict. c. si quando*, *& dict. cap. cum teneamur*, cum executor suo proprio jure, & potestate poterat, & debeat rescriptum nullum, & irritum declarare, & in totum executionem denegare, quando vitio surreptionis erat obnoxium juxta jura vulgaria *in c. super litteris in fin. de rescriptis*, cum similibus, & tunc responderet Pontifex simpliciter ut assolet, ne mandatum exequeretur, ut *cap. ad aures*, *de rescriptis*, *& in c. cum adeo*, *eodem titulo*; ac propterea cum Pontifex in dictis juribus dicat, *Patienter sustinebimus*, *& æquanimiter sustinebimus*, *&c.* Ad effectum rescribendi, & supersedendi, supponit manifestè loqui, quando rescriptum mero jure valet, subest tamen justa causa ab extra, judicio ejus examinanda, Papæ scilicet, qui incommodis, & indemnitatibus subditorum publicis subvenit, ut plurima jura Pontificia asserunt relata supra *cap.* 3. *§. unico*, *à n.* 45. *cum seq.* reservata, ex qua non debeat exequi interim, quòd consultatio hæc durat, prout rectè & latiùs ponderantes verba, *dicti cap. si quando*, *& dict. c. cum teneamur*, deducunt Augustinus Barbosa ubi suprà per totum collecta. addit & melius Anguianus *dict. controvers.* 5. *à n.* 26. *cum seq.* ad quem te remitto pro latiori explicatione, & melius infrà hoc *tract.* 2. *p. c.* 5. *§.* 4. *n.* 2.

Pro quorum verborum legitima & propria expositione adderem ego, quòd cùm de jure executori permittatur, & detur facultas liberè cognoscendi, & declarandi super surreptione litterarum & illis executionem denegandi ex juribus & Doctoribus citatis; absonum videretur, voluisse Papam sibi specialiter reservare cognitionem surreptionum litterarum suarum in tam grave damnum, & detrimentum litigantium cogentem eos adire Sedem Apostolicam, cum sciat

sciat per jus Pontificium & civile, pertinere hujus rei cognitionem eidem executori, & delegato, ut in similibus omninò terminis mirabiliter consideravit Lucas de Penna *in l. cum ad felicissimam, C. de quibus munerib. vel præstationib. nem. liceat se excus. à nu. 2. cum seq.* ubi ita notanter post multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia ubi per scriptas leges facta provisio invenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reservaverit, argum. *ff. de aliment. legat. l. alimenta, §. Basilica, & l. si stichus, de verborum obligationibus, l. doli clausula, ff. de pœnis sanction. & lib. 6. de prabendis, cap. dudum; & cap. quamvis tibi.* Sicut etiam ubi est permissio Principis, non est opportuna de cætero authoritas judicantis, quæ aliàs est necessaria supra *de administration. tutor. l. qua, §. final. quando decreto opus non est, l. final. ff. de minoribus, l. & sine, §. quæsitum.* Ita & ubi est dispositio juris scripti, non est opus, quòd Romanus Pontifex adeatur, item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto Prætoris, cum pater ejus hoc disponit in testamento, *eodem titulo quando decreto, l. penult.* ita & in casu nostro postquam invenitur dispositio legis, non est opus, ut propterea Romanus Pontifex consulatur. Quid plura, scriptæ leges per se juvare debent, non extrinseca dispositione Pontificum egere, *in authentic. de heredib. & falcid. post princip.* Nam & vero simile est, Papam velle, quod leges volunt, *in authent. de judiciis, §. omnes autem.* Quod enim in legum positum est potestate, atque per eas jam summa deliberatione decretum, satis incongruum est, ut extrinseca dispositione indigeat, *in auth. ut in medio lit. non fieri sacras for. §. 1. collat. 8. &c.* sequitur & facit; verisimile est igitur, quod ipse nolit ulterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauris.* Hactenus de tam singulari observatione Lucæ de Penna mirabiliter conducibili interpretationi verborum d. jurium hucusque traditæ.

21 Comprobatur ulterius ex ea veriori † tenenda resolutione (contra Philippum Decium *in dict. c. si quando, de rescriptis, n. 2.* ubi adversùs plures ab eo citatos contrariam opinionem sectari voluit) quæ habet textum *in dict. cap. si quando, & dicto c. cum teneamur*; procedere in quovis executore litterarum Apostolicarum, ita ut simplex & merus executor causæ cognitione, & jurisdictione carens, posset suspendere executionem, & supersedere in ea ob justam causam, puta quoties timetur scandalum, aut aliud quodlibet notabile malum, quoniam iste talis executor ad cognitionem, & informationem faciendam de hujusmodi causa, quæ intus non tangit justitiam litterarum, & medullam, aut earum substantiam, & valorem, ut suprà diximus, non eget jurisdictione aliqua, quia
22 sufficit se extrajudicialiter informare, † & extrajudicialem cognitionem legitimæ causæ adhibere, ut benè probat Petrus Rebuffus *in tractatu de rescriptis, artic. 1. glos. 5.* Atque latissimè per plura fundamenta disputat, & cum judicio ponderat Anguianus *de legibus, controversia. 5. à n. 37. cum multis seq.* Videndus omnino ubi ita constanter, & benè resolvit contra opinionem contrariam Philippi Decii, & licet obiter idem tenet Antonius Marius *variarum resolut. lib. 2. resolut. 72. sub n. 29.* post principium, ubi in istis terminis nostris loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum resolutione rectè colligitur, text. *in dict. c. si quando, & c. cum teneamur*, non loqui de simplici surreptione, sed de rescripto mero jure valido, cum ad surreptionis cognitionem jurisdictio omnino necessaria esset, & causæ cognitio in contradictorio judicio, qua merus executor caret penitus, juxta text. *in c. Pastoralis, §. quia verò, de officio delegat.* cum similibus per Nos adductis, ubi abundè de hoc egimus *in tractatu de Regia protect. 4. part. c. 3. à num. 1. cum multis seq.*

Ex qua doctrina rectè infertur, quod Senatus Regius in examinatione causæ tangentis publicam utilitatem, & damnum Reipublicæ † Ecclesiasticæ, 23
spiritualis, aut temporalis ad effectum supplicandi ad Sedem Apostolicam, jurisdictione non eget, nec de juris rigore, & necessitate negotii illam appetit, sed extrajudicialem cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter certiorem reddendum summum Ecclesiæ pastorem super damnis, & inconvenientiis, quibus affligi potest Respublica hæc, ut diximus suprà *c. 1.* ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit intus Bullarum valorem, sed de quodam accidenti externo, & ab extra proveniente, de quo tamen vide quid infra diximus, *cap. 16. à n. 16. vers. Allatis igitur, & n. sequentibus.*

Secundò ex eadem doctrina infertur ad propositum, de quo agimus, † ut cum ad cognitionem 24
surreptionis requiratur jurisdictio, & causæ cognitio, cum agatur de litteris annullandis, & irritandis, & absolutè privandi impetrantem jure suo quæsito ex litteris & provisione Apostolica, absurdum foret dicere, nec tentare posse Senatum ipsum supremum Regium fundare retentionem Bullarum super simplici surreptione, quando aliàs omninò ex executione cessat qualitas damni publici, aut publicæ utilitatis Regni, aut Regis, ac inde turbatio status publici, quod quidem in simplici, & non ita qualificata surreptione litterarum penitus cessat, sed imò tunc jam agitur de jure & justitia earumdem, quod est penitus spirituale, † cum 25
agatur de tituli validitate, aut nullitate, an ritè, & rectè fuerit expeditus, & impetratus, quo casu nec principaliter, nec etiam incidenter potest tractari in Senatu Regio, & temporali omnino incapace, prout explicant distinguentes quæstionem facti rei spiritualis à quæstione juris: magna illa Doctorum caterva, præsertim Regnicolarum de qua *in tractatu de Regia protect. 1. part. c. 1. à n. 217.* ultra quos videndi erunt, Cynus *in l. Arethusa, n. 6. ff. de statu homin.* Bartol. *in l. Titia, n. 8. ff. soluto matrim.* ubi etiam abundè Petrus Barbosa *à n. 21. & 24.* Bald. *in consil. 175. in fin. lib. 3.* & per plura exempla declarat, Alvarus Velascus *in consultation. 159. n. 12. tomo 2.* latissimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à n. 27. cum multis seq.* benè etiam Cardosus *in praxi judicum, verbo, Causa, n. 8.* ubi plures allegat ibidem Doctores.

Qui omnes juris quæstionem eam esse asserunt, si partes sunt in facto concordes, sed dubium est, an illud ritè & rectè intercesserit. Facti verò eam dici quæstionem, quando partes jus illius facti supponentes dubitant, & exquirunt dumtaxat; an factum illud adfuisset, & intercesserit, ut ultra citatos Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba *consil. 8. n. 32.* Antonin. Amato *variarum resolut. lib. 2. resolut. 83. n. 2.* & latiùs *n. 11. & resolut. 86. à num. 61.* & Nos infra hac *1. p. cap. 16. à num. 23. cum multis seq.* ubi plura singula-

singularissima consideravimus.

Hoc ipsum confirmant omnes Doctores tractan-
26 tes; † posse judicem laicum cognoscere incidenter de quæstione facti rei spiritualis; non tamen de jure, an validum aut invalidum aliquid sit, cum hoc casu causa merè sit spiritualis, pertinens dumtaxat judicio Ecclesiæ, ut post Bartholum (cujus fuit doctrina) *in l. 2. col. 2. n. 4. ff. jurisdict. omnium judicum*, Curtium, Alexand. Oroscum, Romanum, Castrensem, Alciatum, Jasson. Bald. Abbatem, Archidiacon. Decium, Ripam, Felinum, Bernardum Diaz, Covarruvias, & ex aliis pluribus Doctoribus, benè tractat, & explicat Padilla *in l. 1. quamvis, à n. 56.* usque *ad 59. C. de juris & facti ignorantia*. Trois. *super ritu magna Curia 236. n. 1.* amplissimè videndus Petrus Barbosa *in l. Titia à n. 22. cum multis seq. ff. solut. matrim.* Zevallos *in commun. contra commun. quæstion. 403. n. 3.* Ant. Gamma. *decisio.* 194. abunde Farinacius *in praxi criminal. l. 1. de Inquisitione, quæst. 8. à n. 25.* latè etiam Didacus de Sahagum *in repetit. cap. decernimus, à n. 60. de judiciis*; benè etiam per Valascum *consultation. 159. n. 9. tomo 2.* ubi ad id plurimos allegat, Marta *de jurisd. 2. part. capitul. 9. à n. 22.* bene etiam Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decisio.* 339. per totam, Cardoso ubi suprà, plurimos etiam ad id citat Castillo *controversia. tomo 5. cap. 105. à n. 5.* Vantius *de nulli. ex defectu jurisdiction. n. 54.* Grassis *de effectib. Clerica. effectu. 1. n. 407.* & ex Capitio, Aponte, Gaill. Franchis, Rosentall. Trois. & pluribus aliis observat Giurba *in cons. 80. num. 32.* abundè etiam & pulchrè per Fontanellam *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à n. 25. cum seq.* Et de materia à principio totius glos-
27 sæ, qui *n. 26.* sequitur singularem † limitationem Farinacii ubi proximè, ut hæc conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Judex Ecclesiasticus inhibuisset sæculari, etiam super cognitione facti: quare omninò affirmandum est, simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad petendam ipsarum retentionem in Senatu, tangat jus ipsum spirituale, & ejus determinationem finalem respiciat, quod longè abest ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ.

Ad Doctores verò superiùs citatos pro contra-
28 ria parte, † respondetur, ut omnes ipsi sicut cæteri, qui de retentione Bullarum tractavere, quos recensui suprà *cap. 2.* à principio, & signanter *cap. 5.* ex quorum verborum relatione clarè patet quod expressè loquuntur, quando litteræ lædunt jus publicum Regni vel Regis, & in damnum vergunt publicæ utilitatis, ex quarum executione turbari timetur Respublica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autem de surreptione simpliciter loquutus fuit: sed omnes insequentes modum loquendi Præsulis Covarruvias mentionem faciunt, prout ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimenti qualitate, & fundamento necessario, & inexcusabili; ut ex eorum lectura patet, & videbis expressè, & indubitanter, prout etiam multorum verba adduximus *in dicto cap. 2. & in dict. cap. 5. versic. Hinc est quod ferè omnes Doctores, &c. à n. 45. cum multis seq.* & videbis etiam ex tot doctrinis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc recursum, & hanc Bullarum retentionem, nisi in damno Reipublicæ orto, & causato ex executione illarum, ut ad oculum patet ex expressis verbis Covarruvias quæ retulimus suprà *cap. 2. à n. 18.* à quo velut à fonte cæteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumpsere.

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentionem de surreptionibus † & falsis litterarum suggestio- 29
nibus bene loquuntur, quoniam ut plurimum, cum impetrentur contra jus Regis, aut Regni, & eorum privilegia & indulta Apostolica, necnon in præjudicium juris tertii repugnante, & reluctante penitùs jure naturali tacent impetrantes hæc, quibus simul surreptitiæ redduntur ipsæ litteræ, non quod in dictis surreptionibus dicti Doctores fundent justitiam retentionis, sed ut evidentiùs appareat de involuntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & tranquillitas publica, quæ turbata meritò consideratur ex talium litterarum executione, ex qua simul violentiam oriri pluries per discursum hujus *1. part.* diximus, & comprobavimus, quæ altiùs explicantur inferiùs *à n. 34. & seqq.*

Imò & omnes Doctores qui tractant de retinendis litteris † Apostolicis obtentis in præjudi- 30
cium jurispatronatus laicorum, eo etiam moventur, ne in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, retrahantur sæculares à fundatione Ecclesiarum, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum ultimarum, ut per Simancas *de Catholicis institut.* in impressione Hispaniæ *tit. 45. de pœnis, à n. 34. & 35.* cujus verba retulimus suprà *cap. 2.* versic. *Simancas etiam, à n.* 8. Covarruvias *practicar. quæst. c. 36. in principio, n. 3. & num. fin. ad fin.* optimè Salzed. *in praxi crimin. Canon. cap. 54. n. 20.* Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 52. à n. 4. & seq.* pro quo apertissima extat *l. Regia 23. tit. 3. lib. 1. Recopil.* supra ponderata *n. 11.* & alibi passim per Doctores suo loco infrà *4. part. hujus tractatus* adducendos, & *cap. antecedente, n. 62.* tetigimus.

Cerola autem pro contraria parte citatus *n. 7.* vel intelligendus secundùm Covarruvias, quem † 31
ad id allegat (juxta quem intelligendi sunt & cæteri omnes qui brevitate, & curtatione usi, minus integrè ejus doctrinam retulere) vel perperam loquutum fuisse. Cenedus verò, qui licet ejusdem Cerolæ doctrinam retulit, nihil tamen de simplici subreptione ad retentionem asseruit, sed imò multis in locis de damno publicæ utilitatis, & pernicie Reipublicæ loquitur, & se fundat in eo, & ibidem etiam prosequitur. Henriquez eodem modo, quo Covarruvias & cæteri loquuntur, cujus verba adduximus *c. antecedenti in fi.* expressè omnes præmittentes, & apertè loquentes de litteris in damnum & perniciem Reipublicæ sive spiritualis, sive temporalis impetratis, & propterea retinendis.

Bonacina autem pro contraria parte adductus, *n. 8.* loquitur generaliter † de impedientibus exe- 32
cutionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Cœnæ Domini *in dict. c. 14.* loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quàm de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, ut ipse de subreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellexerit, vel minùs cautè loquutum fuisse, dicendum erit, velut grandi Theologo juris principiis praxis, & stylo Tribunalium ignaro, & destituto, indulgendum.

Concludendum est igitur, † quod simplex surrep- 33
tio rescriptorum non sit subjectum habile nec capax per se solum nulla admixta qualitate de iis, quas in

in septem capitibus præcedentibus adscripsimus abundè, quia Senatus est incapax hujusmodi cognitionis cum omnino tangat jus spirituale, attamen quando aliqua ex parte rescriptum tangit damnum publicum, atque publicam tranquillitatem Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis, ita ut id ex litterarum executione notabile inferatur, quantumvis inter privatos facta, & super ipsorum jure particulari, licitè dumtaxat potest fundari recursus iste, quo solo & unico fundamento nititur, prout *in c.* 1. & sequentibus, altiùs comprobavimus, atque ideò jam nostris temporibus hoc in Senatu Supremo de hac difficultate amplius non dubitatur, sed imò firmiter, & communiter servatur, & meritò hæc nostra prævaluit opinio, ut nullatenus fundetur, nec admittatur propositio contraria, quod ex supra dictis in hoc cap. & superioribus rectè comprobabis.

Et hæc etiam opinio practicatur in Regno Si-
34 ciliæ, † prout latè per exempla firmat Amato *variarum resol. lib.* 2. *resol.* 72. qui postquam *à n.* 26. *cum multis seq.* comprobavit retentionem litterarum tam Apostolicarum, quàm Principum temporalium ad effectum rescribendi causas urgentes, tendentes in præjudicium juris Regii, aut Reipublicæ, aut in turbationem pacis subditorum, aut in præjudicium tertii, postmodum *à n.* 29. refert doctrinam usitatam in illo Regno, quod si aliquis conqueratur in Senatu, opponens se petenti executorias litterarum Apostolicarum, non esse denegandas, quando continent surreptionem, aut obreptionem dumtaxat, imò tunc conceduntur executoriæ salvis juribus partis coram Judice delegato proponendis, & prosequendis, ad quod adducit varia exemplaria, in facti contingentia.

Nam ut hactenus diximus *à n.* 28. *&* 29. nec
35 Doctores aliquid simpliciter † loquuntur de surreptione circa justificationem retentionis, sed præcipuum eorum fundamentum est publica utilitas, seu damnum publicum, non privatum simplex, à quo illud non derivetur, nec insurgat.

Pro quo ulterius pondero text. *in d. c. cum teneamur, de prabendis*; ex cujus verissimo intellectu expressè apparebit nostræ opinionis singulare aliud fundamentum, nam Pontifex in casu illius text. non dedit executori litterarum facultatem supersedendi in executione propter surreptionem ortam ob non factam expressionem, & relationem beneficii jam antea obtenti, ut sup. *à n.* 20. sed solùm propter præjudicium, & detrimentum recti regiminis Reipublicæ Ecclesiasticæ inde causatum, ex eo nempe, quod unus plura beneficia ambiat, cum singula singulis destinata sint, tunc quippe ordo Reipublicæ confunditur, quando unus plurium officia, aut beneficia occupat, *l. nemo, C. de assessoribus*, ibi: *Nec sit concessum cuiquam duobus assidere Magistratibus, & utriusque judicii coram peragere, nec enim facile credendum est, duobus necessariis rebus unum sufficere: nam cum uno judicio adfuerit, alteri abstrahi necesse est. Sicque nulli eorum idoneum in totum inveniri, ne dum ad utrumque festinat, neutrum bene peragat*, *text. etiam in l.* 1. *C. de agentibus in reb. l.* 5. *C. qui militare non poss. authent. ut judices sine quoquo suffra.* *§. l. illud, ille à quo* 13. *§. tempestivum*, & ibi glossa, verbo, *Triplici, ff. ad Trebellianum, l. si plures* 9. *ff. de pactis, l. licet* 42. *§. si plures, ff. de procurat.* Plato. *dialogo* 8. *de legibus. Duas verò* (inquit) *artes, aut duo studia diligenter exercere, humana natura non patitur, nec plures Magistratus in unum hominem cumulandi videntur*, idem prædixit Aristoteles *lib.* 2. *politicorum, c.* 9. *& lib.* 1. *c.* 1. Cassiodorus *lib.* 6. *formula* 7.

Et ob hanc ordinis, & recti regiminis turbationem, & inæqualitatem inter subditos plura damna, & inconvenientia Reipublicæ Ecclesiasticæ causari, in his terminis considerat Pontifex in *extravaganti execrabilis, de prabendis & dignitatibus*, Joan. XXII. à principio; & protinus, ibi: *Unde inter catera inconvenientia infra scripta nascuntur, quod videlicet interdum, unus, qui unum quamvis modicum, vix officium implere sufficeret, plurimorum sibi vindicat stipendia, qua multis fama pollentibus, qui mendicant, possent abundè sufficere, de qua distributione collata, habentibus ipsa paratur vagandi materia, divini cultus minuuntur, hospitalitas in ipsis beneficiis debita non servatur: & dum non sunt sui in unaquaque regione rectores Ecclesiarum, detrahitur commodis, & honori, qua carentes defensorum auxilio in juribus suis, & libertatibus multipliciter collabuntur, ruinis patent adificia, &c.*

Quæ singula, & alia damna considerata à Pontifice in dicta *Extravaganti*: lædunt penitùs Rempublicam Ecclesiasticam, desolantur equidem cæteri subditi ex hac plurium beneficiorum, & officiorum cumulatione in unum: *Gemat ipse, gemant subditi necesse est*, inquit in proposito Mariana *lib.* 3. *de Rege*, & Imperator, *in l. hac parte, C. de proximis sacrorum scriniorum*, ibi: *Supra dicti autem Memoriales nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis hactis irrepserint, ut non occupentur plura in unum se commoda collocaturi, nihilque reliquis relicturi*; & ne sine maximo omnium scandalo permitti possunt, quippe non transeunt transgressiones ordinis politici, & recti regiminis absque notissimo in populo scandali periculo, prout probant infinita penè jura, & doctrinæ abundè cumulatæ suprà *cap.* 5. *&* 6. & signanter atque in individuo probat text. in *dict. cap. cum teneamur*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo providere.* text. est etiam expressus *in cap. cùm non ignores* 15. *eodem titulo de prabendis, & dignitatibus*, ibi: *Cùm ipsorum scandalo non debet locum in ipsa Ecclesia quarere, vel habere.* Ideòque Summum Pontificem in *dict. cap. cum teneamur*; movit damnum, & pernicies Reipublicæ Ecclesiasticæ (ne pateretur scandalum) ad dicendum, *aquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum.* Non tamen simplex surreptio illum movit, nec moveret ad sic dicendum, & respondendum; prout latiùs annotavimus suprà *à num.* 20. Atque ideò necesse fuit, ut cum dicta surreptione concurreret causa hæc publica abusus, & turbati regiminis sui natura productiva scandali, quod justè ex executione illarum litterarum timebatur in perniciem Reipublicæ Ecclesiasticæ. Ex quo text. manifestè colligitur, simplicem surreptionem non esse causam legitimam, & sufficientem ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, & rescribendum, nisi ex ea aliquod inferatur damnum publicum prout in casu illius text.

Sicque ex iis omnibus illa fluit certa & juridica regula; & ex ea facilis cognitio, quando surreptio legitimam præstet causam ad supersedendum in executione litterarum, & decernendam retentionem earum in Senatu: etenim aut surreptio ita simplex, &, ut nec vergat in notabile præjudicium tertii, nec damnum inferat Reipublicæ, sed tantùm aliunde litteræ sint surreptitiæ ob non factam relationem alicujus requisiti de jure; &

tunc

tunc in Senatu neganda erit retentio litterarum, ut coram executore earum surreptio ipsa opponatur, & controvertatur, ex hactenus dictis à principio hujus capit.

Aut surreptio talis sit qualitatis, quæ aut vergat in præjudicium notabile juris tertii, in iis nempe casibus, in quibus deficere potestatem in Principe tollendi jus tertii resistente jure naturali, diximus *c. 7. per totum.* Quia tunc adest notissima violentia, idcirco ob surreptionem hujus qualitatis in dubio retentio litterarum discernenda, ut ibidem resolvimus, & probavimus abundè. Vel etiam quando ex surreptione infertur præjudicium & damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali, & ejus recto regimini adversatur, & sic vergit in detrimentum publicæ utilitatis, & tunc similiter suspensio litterarum, & retentio in Senatu, concedenda, juxta *dict. c. cum teneamur de præbendis*, ejusque veram & genuinam interpretationem per Nos assignata, & tantorum Doctorum observationem, de quibus à principio hujus cap. qui in hoc casu omnes loquutos fuisse hactenus ostendimus.

Quia cùm ex regimine populi capiat fundamentum hæc retentio, omnisque violentiæ cognitio, cùm defensio Principis ad hoc tendat dumtaxat, & dirigatur, atque ex eo tantùm inter Ecclesiasticos justificetur, ut clarè latiùsque ostendimus suprà *1. part. c.* 1. per. totum, *& c.* 3. cum quatuor sequentibus; inde fit, ut cum Doctores præmittant hoc necessarium, & præcisum fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, & inferant ad surreptionem litterarum † præjudicium publicum inducentium,
36 quo præcisè surreptio inhibita est, & intrinsecè inclusa; prout latissimè probavimus suprà *cap. 3. à n. 29. cum seq.* Clarè quippe patet, quod quoties impetrantur literæ in damnum publicæ utilitatis, puta contra privilegia Regni, aut Regis laudabilesque & usitatas consuetudines ejus (quo unico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum resolutio) per necessariam consequentiam infertur ex eisdem præjudicium juri publico, & per consequens surreptio, cum de eo non sit facta Papæ (cujus intentio defuit) relatio vel non ex integro, juxta celebrem Cassiodori sententiam *lib. 2. epistol.* 4. *delectamur* (inquit) *vetustatis invento, & sequi regulas constitutas, libenter amplectimur, quia locus surreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter constituta servantur.* Idem Cassiodorus *l. 10. epistola* 25. & Magister Alvarez Archiepiscopus Travensis *in Isaiam, cap. 11. n. 13.*

Etenim si de damno, & præjudicio particularis juris debet fieri mentio ad excusandam surreptionem; † quanto magis de jure publico quod
37 semper censetur intactum, & præservatum, cuique nihil detrahitur, ut abundè diximus plurima congerentes suprà *c.* 5. per totum. Atque alio quolibet privato potentius sit, *l. munerum, §. item, de muner. & honorib. l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. l. unica, §. final. C. de caducis tollend. Authent. res quæ, C. communia de lega. cap. mutationes 7. quæst. 1. cap. bona, de postul. prælat.* cæterisque privatis præfertur, juxta illud Ecclesiastic. *c.* 17. ibi: *Mandavit Deus unicuique de proximo suo, ergo multo magis de Republica*, Nicephor. *lib. 12. Ecclesiastica histor. c.* 23. ubi latissimè Ambrosius *de obitu Theodosii*, ibi:
38 *Rempublicam boni Imperatores & † parentibus, & filiis prætulerunt*, Cicer. *lib. 3. de finibus, chariorem esse patriam nobis quàm nosmetipsos*, & dicit ad Herennium *l. 4. Vituperandus, qui in Republicæ discrimine, sua plùs quam communi saluti consulit, & lib. 1. officiorum, Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, & familiares, sed omnes omnium charitates patria una complexa est.* D. Augustinus *serm. 6. de verbo Domini*, Nazianzenus *in oratione in laudem Basilii.* Polinetus apud Stobeum *sermon. de Republica*, ibi: *Negotia publica civitatis omnium existimare oportet maxima, ut fæliciter augeatur*, & paulò post ibi: *Civitas enim prosperè agens fælicitas est magna, in hac insunt omnia, hac servatâ cuncta servantur, ac pereunte nihil non præsumit*, Thucidides *lib. 2. in oratione Periclis. Ego existimo, melius agi cum civibus privatim, si tam civitas fortunata sit quam si per singulos cives fælix sit, publicè verò labefactetur, nam cum evertitur patria, is, cui privatim bene est, nihil tamen minus, & ipse evertitur, cui autem male, is in illa prosperè agente multo magis incolumis est. &c.* Inde Plinius Nepos, *epist. lib. 7. epist. ad Caninum*, ait: *Oportet privatis utilitatibus publicas, mortalibus æterna anteferre.*

Quare meritò, consultóque † Doctores tractantes de retentione Bullarum ob damnum Reipublicæ mentionem faciunt de surreptione earum, ac suggestionibus, quibus impetrari solent; non facta præjudicii & juris publici relatione Sanctissimo (imò huic est incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendum erit ad litteras quaslibet surreptitias, quæ simpliciter tangunt jus privati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ utilitati ad effectum, ut in se retentio per Senatum concedatur. 39

Hinc venit declarandus Antonin. Diana *moral. resolut. 1. par. de immunitat. Ecclesiar. resol.* 12. dum generaliter movet † quæstionem: an Regii ministri possint in Cancellariis retinere Bullas Apostolicas, primitùs cumulat aliquos Doctores affirmantes, postmodum autem negantes, quibus tandem ipse (ut assolet) adhæret sine ratione, & fundamento hoc unico usus dumtaxat, quod de surreptione litterarum potest cognoscere Judex Ecclesiasticus, non sæcularis. 40

Quo supposito clarè monstrat non calluisse qualitatem, naturam, & essentiam negotii, dum ita indiscretè terminos confundit.

Etenim absolutè negare † retentionem Apostolicarum litterarum ex justa & legitima causa factam, ad effectum supplicandi Sanctissimum, ut quid senserit, ulterius manifestet (postquam sit instructus de damnis, & scandalo inferendis ex executione suarum litterarum in damnum Reipublicæ, & publicæ utilitatis) expressè loquitur contra *Bullam Cœnæ Domini in cap.* 14. hoc indulgentem, & expressis verbis permittentem illarum retentionem, quando legitimè coram Sede Apostolic. prosequitur supplicatio ab eisdem suis litteris justè emissa, imò & contra Doctores eosdem ab ipso Diana laudatos loquitur (quos attentè non legisse plusquam manifestum est) ipsi namque apertè sequuntur (prout tenentur) litteralem sensum, & dispositionem ejusdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbaque eorumdem nec non Bullæ ipsius latissimè retulimus, & accuratè exposuimus suprà *c.* 2. à principio. Et signanter in declaratione ejusdem Bullæ Cœnæ, *à n.* 54. cum multis sequentibus, & per totum illud caput, ad quod, imò & ad cætera hujus 1. *p.* pro satisfactione indiscretæ resolutionis Dianæ, te remitto. 41

Itaque

Itaque in quantum ipse simpliciter † de surreptione litterarum Apostolicarum loquitur, ut ad judicem Ecclesiasticum pertineat cognitio, sic generaliter loquentem admittimus, ita ut simplex surreptio & falsitas litterarum non sit causa per se sola sufficiens ad fundandam retentionem in Senatu, prout & nos quoque probavimus ex multorum relatione sup. *à n.* 24. cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio involvitur & imbi-
43 bita est † in præjudicio Regis aut Regni, atque damno publico (cui obviare officium proprium est Regis ex planè scriptis suprà *capit.* 1. *&* 2. & per septem capita præcedentia) sequitur, quod de ea incidenter ad violentiam, de qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi & deduci, non ad effectum declarandi aliquid super ea, nec super es-
44 sentia, valore, † aut jure litterarum, sed ad effectum apertiùs detegendi involuntatem Pontificis concedentis, atque inde ob damni publici principalem causam interim detinendi litteras, & supplicandi Sanctissimum, ut noviter de inconvenientiis damno publico, & scandalo ex earum executione oriundis instructus, quid senserit, iterum rescribat, sicque Dianam ad terminos hos resolutos in hoc cap. potes reducere, & declarare.

CAPUT IX.

Retentio Bullarum an ultra sex casus à lege Regia specialiter expressos, locum habeat.

SUMMARIUM.

1 *Senatus an ultra sex casus à lege Regia designatos uti queat retentionis Regalia; ad partes disceptatur.*

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur. ib.

2 *& seqq. Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, ut in pace Respublica Ecclesiastica, & spiritualis vivat.*

3 *Impedire recursus usum vergit in damnum authoritatis, & praeminentia Regis.*

4 *Recursus ad Regem hic omnibus aliis convenientior paci, & gubernationi Regnorum.*

5 *Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, vide tamen à n.* 54.

6 *Facultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudine immemoriali.*

7 *Consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicuti nec de loco ad locum.*

8 *Tantum præscriptum, quantum possessum.*

9 *Per observantiam declaratur jus dubium, quæ non requirit diuturnitatem temporis.*

10 *Consuetudo interpretativa legis non requirit scientiam Principis.*

11 *Ex observantia optima insurgit legis interpretatio, & declaratio.*

12 *Consuetudo interpretativa dirimit omne dubium dispositionis hominis, & legis.*

Consuetudo interpretativa non requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto servatum, ib.

13 *& seqq. Principem posse Regalia retentionis uti in omnibus casibus indistinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile status Ecclesiastici mediis validissimis, ut verius probatur.*

14 *Jura cuncta attribuentia Principi Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè loquuntur, non distinguentia inter casum, & casum.*

15 *& 16. Casus plures quoties habent eandem rationem, licet de uno fiat mentio, intelligatur fieri exemplariter, non restrictivè.*

17 *& seqq. Lex ubi alicujus specialiter meminit, quia frequentius accidit, similes minus frequentes non excludit.*

18 *Lex Regia referens sex casus nititur rationi genericæ, & fundamentali ad faciendam licitam retentionem in illis.*

19 *Ratio legis generalis attenditur tanquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium, in quibus militat.*

20 *Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes casus illis convenientes non per viam extensivam, sed potius inclusivam.*

21 *Casus omissus sub ratione dispositionis comprehensus, expressus dicitur.*

22 *Quod venit sub ratione legis expressa, non dicitur extensio, sed comprehensio.*

23 *Per legem prævenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem concedere.*

24 *Expressione casuum magis frequentium nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium.*

25 *Jura plura ponderantur, quæ dum disponunt circa suspensionem executionis litterarum in causa universali damni publici nituntur.*

26 *& seqq. Causæ examen, quænam legitima sit ad suspendendam litterarum executionem; arbitrio prudentis viri relinquunt jura.*

Causæ similes quæ dicantur, judicis arbitrio relinquitur, ibid.

27 *Arbitrarios omnes casus facit lex, quando certus modus dari nequit, cum magis pendeat à circumstantiis subjecti.*

28 *Arbitrium datum à jure ad discernendam causam retentionis, & suspensionis litterarum, legibus, & ratione circumscribitur.*

29 *Causæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ sunt variæ, arbitrio boni, docti, & pii viri relictæ, sicut cætera, quæ à jure non habent certam determinationem.*

30 *& seqq. In Bullarum retentione similes causæ expressæ admittuntur.*

31 *& seqq. Recensentur plures Doctores admittentes identitatem rationis ad retentionem litterarum Apostolicarum in casibus non expressis.*

32 *Rescripti obtenti in præjudicium Sanctæ Inquisitionis fit in Senatu retentio.*

34 *Retentionis remedio utitur, qui extra Regnum adstringitur litem tractare in prima instantia.*

35 *& 36. Litteræ aliæ non comprehensæ expressè in lege Regia à Senatu retinentur, quibus militat legis ratio.*

37 *Facultates Nuntiorum Sedis Apostol. exhibentur in Senatu, ut ibi examinentur.*

38 *& 39. Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur.*

40 *Litteræ Apostolicæ propter quascumque causas adversantes Sacris Canonibus, aut Generalibus Conciliis ad Senatum trahuntur.*

41 42. *& 43. In similibus casibus, in quibus datur identitas rationis ad retinendum, litteræ examinantur in Senatu.*

44 *Homo qui non habet rerum evidentiam ut Angelus, regitur opinionibus, & probabilius in praxi censetur moraliter evidens.*

45 *Retentio litterarum ex justa causa toleratur dummodo*

dummodo causa sit evidens.

46 *Cognitio violentiæ potest ad alios similes expressis extendi sub identitate rationis comprehensos.*

47 *Retentionem litterarum ad omnes casus similes, & sub ratione generica comprehensos, etiam non expressos in l. extendi, omnes ferè Doctores tenent.*

48 *Quod etiam semper observatum fuit inconcussè in Senatu Supremo Regis.*

49 *Eadem potestas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quæ aliquos casus retentionis expressit, durat in condenda super aliis sub fundamentali ratione generica comprehensis.*

Singuli casus in l. 25. relati singulas antea leges habebant, & per promulgationem priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas, ibid.

50 *Una, alterave lex non potuit præcavere tot novas machinationes ambitiosorum impetrantium, quæ occasionem præbuêre novas alias leges condendi.*

51 *& seq. Ponderantur plures leges Regni, quibus novè disposuere in aliis casibus, in dict. l. 25. non expressis.*

Litteræ coadjutoriæ in Cathedralibus, ac Collegiatis inter patrem, & filium retinentur in Senatu supplicatione præmissa, ibid.

52 *Litteræ suppressionis, aut unionis cum extinctione beneficiorum ob diminutionem cultus divini, aliaque damna, in Senatu retinentur.*

53 *Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœcesf. Burgensf. &c. Extensa postea fuit ad alia loca, in quibus eadem viget consuetudo.*

Leg. Regiam 25. disponentem dumtaxat in retinendis litteris impetratis in derogationem Magistralis, & Doctoralis, praxis Senatus extendit postea ad Canonicatus lecturæ, & pœnitentiariæ ex omnimoda similitudine, & paritate rationis, ibid.

54 *Lege nova Regia commendatur protectio Concil. Tridentin. Senatui Supremo.*

55 *Rex ut protector Reipublicæ generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, quæ non circumscribitur casibus expressis, si in cæteris militat rationis identitas.*

56 *Per enumerationem specierum non restringitur genus præcedens in eadem dispositione.*

57 *Genus non restringitur per enumerationem specierum in dubio, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis.*

58 *Enumeratio specierum post genus facta intelligitur causa majoris declarationis, & expressionis, non restrictionis.*

59 *Per enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendunt ad easdem personas.*

60 *Secus quando genus, & species apponuntur in diversis dispositionibus, & inter diversas personas.*

61 *Genus & species ubi non sunt contraria, non restringitur genus.*

62 *Genus restringitur quando species apponuntur per dictiones declarativas, scilicet, videlicet, &c.*

63 *Regalia in protectione vi oppressorum Regi competit principaliter de jure corroborato, etiam immemoriali.*

64 *Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam.*

65 *Præscriptio de uno casu unius speciei extenditur ad alium casum ejusdem speciei, quo non fuit usus præscribens.*

66 *Regalia tollendi violentias jus est universale complectens omnes species, & casus violentiæ.*

67 *Jus universale ubi prætenditur per usum partis conservatur jus in toto.*

68 *Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia in dispositione contenta ejusdem speciei.*

69 *Causa universalis possidendi attenditur.*

70 *Per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis sub jure patronatus adjudicato per sententiam conservatur jus præsentandi quoad omnia in patronatu contenta.*

71 *Princeps Regalia protectionis utens in aliquibus casibus non impeditur ea etiam uti in aliis sub suo jure universali comprehensis.*

72 *Rex semper usus fuit sua Regalia universaliter in cunctis casibus, in quibus vi oppressus ejus auxilium impetravit.*

73 *Observantia interpretativa non admittitur in dispositione clara, sed in dubia.*

74 *Senatus semper usus fuit Regalia protectionis in omnibus casibus necessariis, & urgentibus, nec dabitur in contrarium observantia.*

A Plerisque multoties vidi dubitari, an supremus Senatus possit prætextu violentiæ tollendæ uti hac retentione Bullarum Apostolicarum ultra sex † casus à lege Regia specialiter expressos, de quibus *in l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* quos sic exprimit ad medium: (Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronazgo Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero destos Reinos pueda aver beneficios, ni pensiones en ellos, ni los naturales dellos por derecho avido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Calongias Doctorales, ni Magistrales de las Iglesias Catedrales destos Reinos, y à los beneficios patrimoniales en los Obispados donde los ay, porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Señor, y nuestro danno, y destos Reinos y naturales del &c.) Quæ latiùs inde prosequitur ad retentionem interim hujusmodi Bullarum, & ad supplicationem interponendam ad Sedem Apostolicam. 1

Et pro parte negativa, ultra dictos sex casus non habere † locum retentionem hanc, probatur primò, quoniam licèt verum sit, generaliter competere Principi supremo tollere vim illatam inter Ecclesiasticas personas pro pace, & tranquillitate Reipublicæ, & status Ecclesiastici, tamquam ejus protectori, ex *c. Regum officium est proprium, facere judicium, atque justitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos 23. quæst. 5.* & aliis, quam plurimis juribus ad idem per Nos adductis *cap. 1. hac 1. parte à principio; & in tract. de Regia protectione, cap. 1. à num. 99. & à n. 78. cum seq.* ut hæc generalitas probetur in individuo, *in l. 36. tit. 5. l. 2. Recopil.* ibi: Por quanto assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Ecclesiasticos, y otras personas hazen en las causas de que conocen, &c. 2

Et

Et melius *in l. 80. tit. 5. lib. 2. Recopil.* quæ extat *in 3. tom.* noviter addito, ibi: Que perteneciendo à nos como a Rey y señnor natural † por
3 derecho y costumbre immemorial, quitar, y alçar las fuerças, que hazen los juezes Ecclesiasticos destos Reinos en las causas de que conocen; y aviendose siempre usado dèste remedio por los que han padecido las dichas fuerças, &c. Sequitur, & facit: Y de temor desto, aunque se ven oprimidos de los juezes Ecclesiasticos, no se attreven † à usar del dicho remedio, y que lo susodi-
4 cho es en mucho per juizio de la authoridad y preheminencia de la Corona destos Reinos, y que el remedio de la fuerça es el mas importante y necessario, que puede aver para † el bien y quie-
5 tud y buen goviemo dellos, sin el qual toda la Republica se turbaria, y se seguirian grandes escandalos è inconvenientes, mandamos, &c. Et in Bulla Cœnæ Domini, *c.* 14. suprà *cap.* 2. relato, ibi: *Etiam prætextu violentiæ probibendæ*, & ibi: *Nisi supplicationes hujusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.*

Licet igitur ita generica sit juris dispositio attribuens Principi potestatem † tollendi violentias;
6 tamen restringi debet ad casus dumtaxat in eadem lege relatos, quoniam genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum; text. est mirabilis *in l. hæres meus* 100. *§. duæ statuæ*, in hæc: *Duæ statuæ marmoreæ cuidam nominatim, item omne marmor erat legatum, nullam statuam marmoream præter duas Celsius putat deberi, Ofilius Trebatius contra. Labeo Celsi sententiam probat, quod verum puto, quia duas statuas legando, potest videri, non putasse in marmore se statuas legare, ff. de legat.* 3. Facit etiam ad idem text. *in l. cum prætor. ff. de judiciis, & in l. legato ff. de suppellectili legata, l. quæsitum, §. fin. ff. de fundo instructo*, cum aliis, ergò ultra casus specialiter expressos à lege uti facultate Senatus nequit.

Secundò & pro hac parte urget † quoniam ut
7 prædictæ leges Regni exprèsse dicunt, hæc facultas tollendi violentiam Principi competit ex consuetudine immemoriali, & Nos latè *in tractatu de Regia protect. cap.* 1. *à num.* 120. cum sequentibus. Sed consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicut nec de loco ad locum, Rolandus à Valle *consil.* 57. *n.* 26. *tom.* 2. Turret. *consil.* 9. *n.* 41. *part.* 1. Piag. *de consuetudin. quæst.* 12. *à n.* 1. *cum seq.* Ant. Gabriel. *titulo de præscriptionibus, conclus.* 2. ubi per totam de ampliationibus & limitationibus Menochius *de retinend. possession. remedio* 5. *n.* 62. Cavalcanus *decis.* 22. *n.* 8. *part.* 2. Beccius *cons.* 93. *n.* 6. Zephalus *consil.* 70. *n. & cons.* 338. *n.* 25. Marceratens. *variarum resolutionum, lib.* 1. *resolut.* 46. *n.* 5. *& resolut.* 88. *n.* 3. Nec etiam ex identitate rationis, Sesse *decis.* 218. *n.* 22. Molina *de primogeniis, lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 20. *&* 21. Giurba *consil.* 67. *n.* 23. Quapropter valet
8 ista propositio † Doctorum; tantum præscriptum quantum possessum, ac propterea non extenditur, latissimè exornat ex magna Doctorum caterva Gabriel. *dict. conclus.* 2. à principio, quam *n.* 11. extendit, ut procedat etiam in præscriptione immemoriali. Ergo ad casus ultra dictam legem Regiam expressos (quibus hactenus non est u... supremus Senatus) nequit suam progredi potestatem.

Tertiò, quia licèt jure etiam hæc fuerit attributa potestas, & Regalia Regi uti Ecclesiæ legi-
9 timo protectori; jus ipsum genericum † per usum subsequutum declaratum fuit, quibus scilicet in casibus eam exercere posset, nam per observantiam declaratur etiam jus dubium, quia dicitur consuetudo interpretativa, quæ quidem nec temporis diuturnitatem requirat, Natta *consil.* 406. *n.* 26. Curtius *de consuetudin. n.* 150. Craveta *consil.* 839. *n.* 10. Simon de Pretis *consil.* 78. *n.* 16. Surdus *decis.* 129. *n.* 19. Cephal. *consil.* 129. *n.* 7. Ludovic. *tit. de consuetud. conclus.* 38. *ampliat.* 3. Modit. *de jure natural. §. lex est, dubio* 52. Marta *decis.* 136. *n.* 4. Mantica *de tacitis & ambiguis, lib.* 3. *tit.* 9. *nu.* 29. Piagg. *de consuetud. quæst.* 4. *num.* 95. *&* 98. Rota *decis.* 35. *num.* 20. *part.* 1. *& decis.* 356. *num.* 6. *&* 7. *part.* 2. Gratian. *decis.* 234. *n.* 35. Raudensis *de analog. lib.* 4. *cap.* 34. *n.* 290. *& in consil.* 18. *num.* 38. Menochius *de arbitrariis, casu* 83. *num.* 10. *& casu* 199. *num.* 11. *& in consil.* 33. *num.* 96. *& consil.* 21. *num.* 15. *& consil.* 390. *num.* 18. Decianus *consil.* 44. *n.* 16. *& consil.* 51. *num.* 56. *vol.* 2. Puteus *decis.* 283. *lib.* 1. *& decis.* 15. *lib.* 3. Marescotus *variarum resolutionum, resolut.* 100. *num.* 33. *l.* 2. Tuschus *lit. C. conclus.* 796. *num.* 39. *&* 45. *& conclus.* 878. *à n.* 11. Barz. *decis.* 58. *n.* 6. *& decis.* 98. Turamin. *deleg.* 3. *part. capitul.* 6. *n.* 16. Ponte *consil.* 1. *n.* 5. *& consil.* 54. *n.* 15. *& consil.* 51. *à n.* 28. Sola. *ad decretum Sabaudiæ, tit. de jure emphytheu. glossa* 7. *n.* 22. Mascard. *de statuto. interpreta. conclus.* 2. *n.* 159. Morot. *consil.* 90. *n.* 16. Botta *consil.* 18. *n.* 37. Ant. Gabriel. *tit. de consuetud. conclus.* 1. *n.* 69. Hieronymus Gabriel. *consil.* 164. *num.* 7. *&* 8. Fontanella *de pactis nuptialib. clausul.* 1. *n.* 33. Gallinus *de verbor. signific. lib.* 10. *cap.* 35. *n.* 6. Beccius *consil.* 101. *n.* 57. Borellus *consil.* 3. *n.* 16. Cancerius *lib.* 3. *variarum resolut. c.* 19. *n.* 74. Bimius *consil.* 23. *n.* 29. Marius Giurba *consil.* 19. *n.* 44. ubi quod † ad hanc consuetudinem interpretativam le- 10
gis inducendam non requiritur scientia Principis, *n.* 43.

Et ex observantia, & usu optima & juridica inducitur legis interpretatio, † ut post Burgos de 11
Paz, Peregrinum, Hondedeum, Menoch. Casanat. Surd. Bartium, & alios probat Castell. *controvers. n.* 6. *cap.* 125. *à n.* 29. & suprà. Et est *lex* 6. *tit.* 2. *part.* 1. ibi: *Que assi como acostumbraron otros de la entender assi debe ser entendida.*

Et quod observantia, & consuetudo interpretativa † dirimat omnia dubia, & declaret omnem dis- 12
positionem hominis, & legis, & quod non requiratur præscriptio, sed aliquando ita fuisse de facto observatum. Et per quos actus; vide usque ad refectionem per Castellum *controvers. lib.* 5. *cap.* 93. *§.* 7. per totum, ubi magna Doctorum caterva citatur.

Igitur ista Regis potestas, & Regalia à jure inducta aliter nequit extendi, sed ad observantiam restringi, & per consuetudinem interpretativam declarari, restringi, & limitari.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, † contrarium de jure probabilius videtur: Senatum Supremum posse (prout quotidie fit) hac uti regalia in omnibus casibus comprehensis sub jure, & ratione generica, in quibus militat ratio publicæ utilitatis, & turbationis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ, nam cum hæc sit principalis nervus, unicum fulcrum, & solidum fundamentum inductivum, & provocativum hujusmodi recursus retentionis, ut latiùs infrà, *c.* 16. *à n.* 23. ne pax publica, statúsque Regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tamquam suæ sibi commendatæ Reipublicæ protector,

protector, ac status Ecclesiastici, necnon Reipublicæ spiritualis, ad ejusque officium propriè pertineat Regium salus populi, quies, & tranquillitas publica, prout amplissimè comprobavimus *cap. 1. hac 1. par. & de Regia protect. cap. 1. à principio*, per necessariam inde consequentiam sequitur, quod iis omnibus in casibus, in quibus sua turbetur Respublica, vel notabile aliquod damnum patiatur, & violentiam, suam poterit interponere authoritatem œconomicè, atque omni modestia, & reverentia humili Sedis Apostolicæ ista Regalia uti. Et ad sic sentiendum validis, meo videri, moveor fundamentis.

Nam omnia jura, attribuentia Principis officio
14 † hanc regaliam & protectionem vi oppressorum, generaliter loquuntur, non distinguentia inter casum & casum, sed in omnibus disponunt indistinctè, quibus protectionis necessitas insurgat, ne ex aliquibus particularibus accidentibus publica quies turbetur, sed in pace Respublica vivat, ut suprà capitulo 1. & sequentibus, probavimus, sed hæc ratio non solum in casibus expressis à lege Regia, sed in aliis pluribus militat, ergo de eis pariter est præjudicandum, juxta regulam textus *in l. regulam, ff. de jur. & facti ignor.* ibi: *Nam initium constitutionis generale est*, cum vulgaribus.

15 Et quia quoties plures casus † habent eandem rationem, licèt de uno dumtaxat loquatur lex, & de eo tantum in ea fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non restrictivè, & exclusivè ad alios similes, & ejusdem qualitatis, Hippolytus Riminaldus *in cons. l. 21. n. 15. lib. 1.* in illis verbis, ibi: *Unde*
16 *quoties plura habent eandem † rationem, licet de uno tantum fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non restrictivè*, Bald. *in repetit. l. de quibus, n. 106. ff. de legibus*; quod & latiùs exornat Tiraquel. *in l. si unquam, verbo, libertis, n. 45.* Tiberius Decianus *in consil. 41. n. 128. lib. 1.* Castillo *controversiarum, tomo 6. cap. 17. sub n. 2.* ad quod est egregius text. *in l. scire oportet, §. qui non jure, ff. de excusat. tutor.* ibi: *Ut ostenditur in subjectis constitutionibus, quas exempli causa subjeci, adaptuntur autem utique omnibus*, qui mirabilis est ad nostrum propositum.

17 Et quod quando ratio legis est generalis, † licèt de aliquo casu particulari specialiter loquatur, intelligatur exemplificativè, mirabiliter ad interpretationem textus *in c. nuper 34. de decimis*, Augustinus Barbosa *in collectanea ad istum textum, n. 2.* ubi ita intellexisse illum text. Rotam, *in una Ulisiponens. decimarum coram Robusterio, & in decision. 122. & 124. part. 1. diverso.* testatur, & alias etiam decis. & Doctores allegat in comprobationem ibidem.

Deinde quia ex *dict. l. Regia 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* suprà in principio, *num. 1.* allegata, constat † querimoniam proposuisse Regnum Regi in
18 Comitiis, vexari Regnum ob aliquas provisiones Romanæ Curiæ, & insuper Rex in decisione ejusdem legis adaudit, & apposuit alios casus ejusdem generis, tangentes nempè provisionem, atque collationem nequiter à Sede Apostolica per aliquos impetratam, uti frequentiores, & ex quibus frequentius Respublica pati solet dispendium & scandalum, exemplariter scilicet, non restrictivè, & exclusivè ad alios similes, quia ubi lex aliquorum casuum specialiter meminit, eo quòd frequentius accidunt, similes etiam minus frequentes nullatenus excludit, *glossa 1. verbo Judas in c. de iis qui ad Ecclesiam confugiunt, l. unica, verbo, Sponsam, C. de raptu virgin. & in Clementin. prima verb. Præsidentes, de rescriptis*, ubi Imola *num. 21.* Rebuffus *in tractatu nominationis quæst. 5. n. 25.* Peralta *in l. Lucius, la 1. num. 22. ff. de legat. 2.* Costa *in c. si pater, verb. Si absque liberis, num. 26. de testamentis in 6.* Valascus *consultat. 8. num. 2. tomo 1.* Pelaez à Mieres *de majorata 1. part. quæst. 31. num. 4.* Ugolinus *de excommunicatione, tabula 2. cap. 23. §. 6.* optimè Pater Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib. 9. disputat. 14. sub n. 16. versic. 4. quia*, ubi plurimos congerit *tom. 3.*

Deinde quia legislator in *dict. l. Regia 25.* ad disponendum super retentione Bullarum & supplicatione ad Sedem Apostolicam in casibus ibi specialiter expressis, motus est ratione generali & fundamentali, super qua fundatur retentio hujusmodi hactenus à nobis dicta, *à n. 13. & seq.* ibi: [Traeria muy grandes † y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Sennor, y nuestro danno, y destos Reinos y naturales dellos, &c.] De quibus rationibus legitimis, & fundamentalibus sigillatim, & peculiariter egimus in *c. 3. cum quatuor seq. hac 1. part. & in cap. 1.* 19

Quare ratio legis, seu dispositionis cujuslibet generalis debet attendi tamquam virtus intrinseca, & tamquam genus prædicans de suis speciebus, ut æqualiter includat diversas species personarum, & casuum emergentium, † prout genus includit 20
suas species, idque per comprehensionem magis, quàm per extensionem, ita docet Bald. *in authent. post fratres, C. de legitimis hæredibus*, Ripa *in l. fin. quæst. 41. num. 143. C. de revocandis donat.* Decianus *in consil. 63. n. 22. lib. 4.* Albaradus *de interpretat. ultim. volunt. lib. 1. c. 16. num. 15. & capitul. 7. num. 7.* Surd. *in consil. 270. num. 23. lib. 2. & decis. 276. num. 9.* Achilles Pedroch. *in consil. 32. num. 75. & in consil. 40. num. 159.* Gutierrez *practicarum lib. 3. quæst. 17. n. 78. 114. & 117.* Lara *de anniversar. lib. 1. cap. 5. n. 7.* Osuald. *ad Donel. comment. cap. 14.* Castillo *controvers. tom. 6. cap. 169. n. 17.*

Hinc Gutierrez *dict. q. 17. à n. 75.* post multos Doctores, quos allegat, dicit, quòd quando ratio est expressa in dispositione, in ea intelliguntur comprehensi omnes casus, qui ipsi rationi conveniunt, non quidem per viam extensionis, sed magis inclusionis, & *n. 42.* quod expressum dicitur illud, † quod 21
sub ratione comprehenditur, etiam si ille casus sit omissus, & *n. 83. 84. & 85.* quòd in his quæ per rationem legis, aut dispositionis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extensiva, sed comprehensiva, & *n. 103. & 104.* quòd si ratio legis expressa aliquem casum ambit, ac complectitur, perinde est ac si ea fuisset expressè decisus, & alia similia videnda sunt per ipsum Gutierrez ubi proximè, quem referens & alios sequitur Castillo *controversiarum, dict. cap. 169. à num. 9. & seq.*

Et Camillus Gallinus (qui magis in specie supradicta declarat) *de verb. significat. l. 25. cap. 11. à n. 7. & seq. & lib. 2. c. 10. à n. 1. cum seq.* dicit: quod quæ sub ratione comprehenduntur generaliter, expressa dicuntur, sive ea quæ veniunt ex generali expressione, & repetit *n. 12. & 16.*

Et casus veniens ex ratione † legis expressa dicitur comprehensio, non extensio, cum aliis multis firmat Menochius *in consil. 235. n. 22. & 24. & in consil. 272. n. 7. lib. 3.* Marescotus *variarum resolut. lib. 2. cap. 106. num. 8. & 15.* & cum Craveta, 22

Tiraquello, Molina, Menochio, Cavallo, & Thesauro, Marius Giurba *ad consuetud. Senatus Mesanens. cap. 6. glos. 1. part. 1. n. 13. fol.* 431. & cæteri ferè omnes superiùs citati.

Quomodo enim poterit ambitiosa impetrantium cupiditas † legibus præveniri, qui variis artificiosè
23 suggestionibus, & modis quietem Reipublicæ turbare machinantur? Impossibile est omnibus & singulis eorum casibus unam individualem legem dari, *l. jura constitui oportet* (ut dixit Theophrastus) *in iis quæ ut plurimum accidunt, non quæ sunt inopinato, & l. ex iis, quæ fortè uno aliquo casu accidere possunt, jura non constituantur, ff. de legibus, & in l. nam ad ea potius debet aptari jus, quæ & frequenter, & facilè, quàm quæ perraro eveniunt*, omnes leges tres consecutivè, *ff. de legibus*, ac ideò per rationem convincuntur cæteri casus similes sub ratione comprehensi, *l. & ideò, cum duabus seq. C. de legibus*.

Quod & regulare in jure est, quòd quando in
24 lege exprimitur † casus magis frequens, vel persona, non potest fieri illatio ad exclusionem casus minus frequentis, ut per Molinam *de primogen. lib. 3. cap. 5. n. 35.* Menoch. *de præsumptionib. lib. 4. præsump. 89. nu. 90. &* alios firmat Christophorus de Paz *in tractatu de tenuta, 2. part. cap. 57. num. 79.* Tiraquel. *de retractu linag. §. 20. glos. 2. n. 4.* plenè Menoch. *consil. 106. num. 24. & 25.* optimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, clausula 4. glos. 29. num. 3. tom. 1.* ubi plura jura ad id ponderat Gamma post plures Doctores *decis.* 377. novissimè & bene Joannes Maria Navarrius *novi jur. Pontificii, conclus. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. alias 7. sub n. 2. fol.* 34. qui omnes probant, quòd quando dispositio apponit aliquos casus ratione frequentioris usus, non videntur appositi restrictivè, sed imò omnes alii minus frequentes complectuntur, quos rationis identitas comprehendit, & gubernat, plurimos etiam ad idem allegat Marescotus *variar. resolut. lib. 2. cap. 137. num. 5.*

Quò tendunt omnia jura † permittentia rescri-
25 ptorum suspensionem & defensionem, donec Princeps consulatur, quæ quidem si antè perlegas, acutè & firmiter ponderabis pro hac parte, nempè text. *in cap. si quando de rescriptis, & cap. cum teneamur de præbendis, Authent. de mandat. Principum, §. deinde competens, & in authent. ut nulli Judicum, §. & hoc verò, l. fin. C. si contra jus vel utilit. public. l. 29. l. 31. & l. 32. tit. 18. part. 3.* & alia nobis adducta suprà *cap. 3. versic. Hanc itaque, à n. 13.* Quorum nullum disponit †
26 in casu particulari, sed regulam generalem ad alios similes omnes constituunt ob legitimam causam (quando scilicet publica utilitas offendatur, præcipuè ob scandalum) posse in executione supersederi, relinquendo judicio, & justo executoris discretionis arbitrio in casibus particularibus, quando sub regula generica comprehensi intelligantur, ut præstent justam causam supersedendi, & consulendi, cum causæ, quæ similes esse dicantur, & sub rationis identitate comprehendantur, judicis arbitrio relinqui, dicunt Barzius *consil. criminal.* 550. ubi latè Claud. in additionibus, Intrigol. *decis. 47. num. 38. 39. & 40.* Giurba, *decis. 54. n. 6.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 2. casu* 152. ubi de aliis causis recusationis, quænam similes dicantur expressis à jure, quod judicis arbitrio relinquitur, Paz *in praxi 1. part. tomo 2. cap. 6. num.* 5. quas omnes causas in genere ex ponderatione eorumdem jurium & Doctorum authoritate scripsimus *d. cap. 3. cum quatuor seq.*

Prout insuper probatur expressè in *dict. c. si quando*, ibi: *Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans*, & ibi: *Quæ animum tuum exasperare videntur*, & iterum in fine: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas, & in dict. c. cum teneamur*, ibi: *aut si non poteris sine scandalo ei providere, & in authentica ut nulli judicium, dict. §. hoc verò*, ibi; *Inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, &c.* Ad quæ conducit horum jurium interpretatio per Nos scripta, *c. antecedenti, versic. Qui quidem ipse, à n.* 18. apertè hoc ipsum ex *cap. cum contingat. 24. de rescriptis.* ibi: *Cæterùm in iis omnibus puram, & providam te convenit intentionem habere; ne vel ad declinandum mandatum dubitare, te dicas, ubi dubitandum non est, vel etiam ad exequendum te asseras esse certum, ubi certus esse non debes.*

Ac ideo ex prædictis juribus manifestè colligitur arbitrio mandatarii relinqui examen, & liquidationem causæ legitimæ suspensionis regulata per regulas genericas per eadem jura traditas, ubi occasio & casus particularis sese offerant, prout etiam demonstrat Covarruvias *in regula peccatum de reg. juris in 6. part. 1. sub n. 6.* ibi: *Quoties rectitudo rationis dictat potius expedire, quod non obtemperetur, &c.* Ac etiam ponderando prædicta jura, tenet Anguianus *in tract. de legibus, controvers. 5. num. 14. num. 19. & sub num. 38. 39. & 49.* Quibus quidem locis & aliis ejusdem controversiæ subjicit causæ examen ad supersedendum in executione rescriptorum, & consulendum, atque rescribendum Sedi Apostolicæ, relinqui judicio, & arbitrio, necnon discretæ consider ationi mandatarii, qui *num.* 39. rectè inquit, illorum jurium dispositionem locum habere, & extendi ad causas, & personas comprehensas sub eorum ratione, & in quibus eadem militat, ex vulgari axiomate, quòd ubi militat eadem ratio, idem jus statuendum est.

Lex etenim illos omnes casus facit arbitrarios † in quibus lex ipsa certum modum statuere non 27
potest, cùm is præcipuè pendeat à circumstantiis subjecti de quo agitur, *l. 1. & 2. ff. ubi pupillus educari debet, l. 3. ff. de testibus, versic. Tum magis scire potest, l. unica, C. de sentent. quæ pro eo, quod interest*, & ibi Alciatus, Donellus, & Cujacius *9. observat. c.* 31. Forcatulus *Necromant. juris, cap.* 37. Hotmanus *l. 2. observat. 11. & 12.* Fume *eodem tractat.* in principio; quæ quidem circumstantiæ plus facti, quàm juris habent, prout de causis similibus, quænam dicantur sub ratione expressorum comprehensæ arbitrio judicis relinqui ex aliis diximus sup. *num. 25. & seq.*

Hoc tamen arbitrium est legibus & rationibus † circumscriptum, *l. Respiciendum, & l.*
Hodie, ff. de pœnis. Et non liberi, sed boni, & 28
innocentis viri officio fungi oportet, *l. cætera. 4. §. mala, ff. familiæ erciscundæ*, ita ut juris ergastulis arbitrium claudatur, *l. vir bonus, ff. judicat. solvi. l. si libertus 30. ff. de operis libert. l. si bene collocata, ff. de usuris, l. Thais, §. sorore*, ibi: *Non expectandum, quod hæredibus displiceret, sed quod bono viro posset placere, ff. de fideicommiss. libert. l. observandum, ff. de officio Præsidis, l. rem non novam, C. de judiciis, Authent. de mandat. Princip. §. deinceps, Authent. ut judices sine quoquo suffragio in medio, c. nunc autem, distinct. 21. c. judices, c. quatuor 78. quæst. 3. c. 1.*

de

de re judicata, lib. 6. Antonius Roscio. *lib. 1. memorabil. cap. 10. num. 2.* Pacianus *de probationibus, part. 2. membro 1. cap. 6. n. 46.* Redin. *de Majestate Princip.* verbo, *Sed etiam legibus oportet, n. 27.* & verbo, *Omnibus aequum,* Decianus *in praxi criminal. tomo 1. cap. 15. & 16.* videndus *num. 4.* Gratianus *tomo 1. disceptat. forensib. cap. 34.* Menochius latè *de arbitrariis Jud. lib. 1. quaest. 8. & 9.*

29 Hinc mirabiliter in his quibus † versamur terminis, loquutus fuit Rodriguez *quaestion. Regular. tomo 1. quaest. 6. artic. 8.* in haec: Certissimum esse apud omnes, litteras Apostolicas sine justa causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, ex dictis *in articulo praecedenti,* satis patet: Causae autem istius detentionis sunt variae, quae arbitrio boni, docti & pii viri relinquuntur, sicut omnia quae in jure non habent expressam determinationem, &c. Joan. Driedorius *l. 1. de libertat. Christian. pag. 183.* Dum justam firmat hanc
30 Senatus † detentionem litterarum Apostolicarum, & aliquas particulares causas referat, post modum similes admisit, dum ita generaliter subjicit in haec: *Aut ex causa rationabili secundùm congruentiam loci & temporis ad sic statuendum, atque mandandum, moveatur propter abusus tollendos, &c.*

Simancas *de Cathol. institut. tit. 44. de poenis, n. 35.* ibi: Unde fit, quòd † si aliquid Papa decer-
31 nat contra publicam utilitatem, utputa contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, *vel quidpiam simile* manu Regia retineri, & impediri soleat, &c. Quam doctrinam tradit Simancas ad comprobationem novi casus retentionis non expressi in legibus Regiis: quem scripserat ibidem *n. 34.* Sci-
32 licet ad retentionem rescripti † obtenti in praejudicium Sanctae Inquisitionis, prout eum retulimus *c. 2. vers. Simancas etiam, à num. 8.* Quibus locis quidem Simancas expresse admittit generaliter omnes similes causas, & casus in quibus principalis, & generica ratio retentionis militat.

Castellus à Bobadilla etiam *in politica, l. 2.*
33 *cap. 18. n. 108.* Dum † generalem rationem, & regulam ad retentionem Bullarum, ejusque exempla & particulares casus adducit, subdit, *Por otras vias, &c.* admittens identitatem rationis.

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controvers. illu-*
34 *str. lib. 1. c. 41. n. 27.* dum latè tractat † de hac Bullarum retentione in praejudicium tertii, & in avocationibus causarum in prima instantia ob rationem generalem defensionis naturalis, subdit, ibi: *Si forte quae lites intra fines Hispaniae Regionis, vel alterius cujuslibet agitandae essent;* & iterum, *similis enim defensio, & simili modo & competeret, & agenda esset,* & *n. 27.* in principio dicit casus particulares, quos numer. antecedentibus adduxerat, loco exempli esse, nempe ad regulam, & rationem generalem ibi fundatam, quasi manifestè sentiens hanc Bullarum retentionem, & recursus genus non coarctari ad casus expressos, sed alios comprehendere quos rationis identitas ambit.

Salzedus etiam *in praxi criminali Canonica,*
35 *cap. 54. num. 19.* ibi: Secundò, † quòd non solùm in casu dicta lege Regia expresso, sed in aliis multis Apostolicae litterae ad Summum Senatum deferuntur, &c. cujus subjicit exemplum de litteris Nuntiorum à Sede Apostolica in Hispani-
36 am † missorum, qui casus expressus non est in *Salgado de Supplic. & Retent.* *dict. l. Regia* sup. ad principium hujus cap. relata *num. 1.*

Eodem etiam loquendi modo usus fuerat Covarruvias *practicarum quaestionum, cap. 35. sub nu. 3. versic. Sed † ex multis aliis causis in Hispaniarum* 37
Regnis itur ad Suprema Tribunalia, ubi reddit rationem generalem, & consequutivè *in num. 4.* reddit idem exemplum facultatum, & litterarum Nuntiorum, & melius ipse Covarruvias *cap. 36. num. 4.* ubi extendit ad causam ex identitate rationis generalis, & iterum sub *num. 10.* versic. *Quinto.*

Azevedus *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilat.* paulò ante finem inquit, Et notandum † quod duo- 38
bus modis processus feruntur in modum violentiae ad Cancellarias, &c. vel deducitur processus ad Curiam & Regium Consilium super litteris & Bullis Apostolicis, quae sunt in derogationem Concilii Tridentini, vel patronatus Regii, aut laïcorum, † vel super Canonicatibus Magistralibus, vel Doctoralibus Cathedralium Ecclesiarum, vel super be- 39
neficiis patrimonialibus locorum aliquorum Regni, vel super novitate decimarum & super redecimis, sequitur & facit: *Et haec omnia & similia in ipso Consilio Regio tractantur, & revidentur, &c.* Et insuper nota, quòd ibidem, ipse Azevedus adducit casum novitatis decimarum in dicta lege Regia 25. suprà adducta, non expressum inter alios adductos.

Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopilat. tom. 3. fol. 198. num. 26.* in haec: Ex his sane jam diu in Hispania praxis inolevit, ut † si Roma- 40
norum Pontificum expediantur diplomata, quae propter sinistras adversantium preces, falsas suggestiones, *Vel alias causas quascumque sacris Canonibus, aut generalibus Conciliis adversantur, &c.*

Hoc idem, nempè Bullarum retentionem posse fieri à Senatu licitè in † similibus omnibus casi- 41
bus, in quibus militet eadem ratio, affirmat Hieronymus Llamas *in methodo curat. animae. 1. part. cap. 7. num. 19.* latè Antonius Sousa *in tract. de censuris ad Bullam in Coena Dom. cap. 14. disput. 73. n. 9. & seq. & disputat. 76. n. 2. & 3.* Marius Muta *decis. 91. n. 5.* Vivaldus *in candelabro aureo, parte 2. ad explicationem Bullae Coena Dom. casu 14.* fere per totum, sed praecipuè *n. 109.* ibi: *Si autem sub-*
sit † alia rationabilis causa, ob quam Bullas deti- 42
tineant, &c.

Bonacina *tom. 1. de censuris in Bulla Coena contentis, disput. 1. quaest. 15. punct. 4. §. 2. ad principium, pag. mihi 113.* ibi: *Cùm enim saepè contingat, † ut* 43
qui litteras Apostolicas subreptitias esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere arbitretur, S. Pontifex indulsit, &c. Quo loco simul datur arbitrium, & similitudo casuum & causarum ad litterarum retentionem.

Id ipsum in his terminis clariùs docuit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontific. clave, cap. 17.* post principium in haec: & judices Regii † pro 44
data sibi potestate extendunt prudenti arbitramento *ad alios similes casus, &c.* cui conducunt quae ipse *in cap. 19. §. 3.* loquendo de hac retentione Bullarum ex dispositione *Bullae in Coena Dom. §. 14. in gloss. litt. R.* ibi: Quia Bulla Coenae meminit supplicationis in casu, quòd sit probabilis praetextus violentiae, at ubi est evidens, non videtur requiri, &c. & ibidem *in gloss. litt. N.* in haec: Homo qui non habet rerum evidentiam, ut Angelus, regitur opinionibus, & quod existimatur probabilius in praxi, censetur

K 2 mora-

moraliter evidens Aristot. 3. *Ethicor.* non exigenda æqualis certitudo in omnibus, &c. cui quidem consonat Menchaca ubi proximè *dict. c.* 41. dùm loquendo in hac Bullarum retentione, ita admo-
45 net in *n.* 27. Quæ omnia † ita temperanda sunt, ut tam in exemplo beneficiorum quàm litium contrarium toleretur ex justa causa, dummodo justam esse causam, vel occasionem appareat dilucidè, &c.

Nos etiam *in tractatu de Regia protect.* 1. *part.*
46 *c.* 1. *à n.* 124. licèt obiter, fundamentali † tamen ratione (de qua inferiùs ad responsionem secundi argumenti latiùs erit tractandum) probavimus in aliud propositum, posse cognitionem violentiæ ad alios similes casus sub identitate rationis comprehensos licitè extendi.

Hoc ipsummet facilè colligitur ex omnibus il-
47 lis Doctoribus justificantibus hanc Bullarum † retentionem, quo in unum conjecimus, *c.* 2. *à princip. hac* 1. *part.* dum pro generali regula adducunt ipsi omnes unam eamdem rationem finalem, nempè damnum Regni, aut Regis, ac Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, qui quidem licet aliqui ad particulares aliquot casus descendant, exemplariter faciunt; non restrictivè & exclusivè ad alios similes, qui sub ratione, & regula generica à seipsis, & legibus Regiis, atque juris communis constituti, & relati reperiantur, & ex quibus per damnum, & æquale inconveniens eidem Reipublicæ exoritur, ut supra probatum est (quos omnes singulos & specialiter annectere foret penè impossibile) ut juribus & authoritatibus hactenus probatum reliquimus.

Et hæc opinio ut vera, communiter approba-
48 ta est, & practicata in hoc † Consilio supremo Regis nostri, ac in dubio quoties sese offert occasio, & casus, quibus ob executionem litterarum omnium Apostolicarum infertur turbatio publici status Ecclesiastici, aut scandalum & sic per consequens violentia, de ipsa cognoscit Senatus prædictus ad earum retentionem, & ad humilem proponendam supplicationem Sanctissimo, juxta regulas à nobis comprobatas amplissimè hac 1. *p. à c.* 1. *& seq* Quibus omnino regulandum erit Senatorum arbitrium.

Quod ulteriùs alio, & non contemnendo fun-
49 damento probabo, † nam si in solis dictis sex casibus à *lege Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* sup. adducta expressis [de quorum singulis antea singulæ leges specialiter fuerant editæ, ut videre est in eodem tit. à *l.* 14. *usque ad l.* 28. inclusivè] cognitio violentiæ ad Bullarum retentionem haberet locum dumtaxat, eò quòd in ea alii non recensentur casus, maximum sequeretur absurdum, quippè cùm [ut dictum est] singuli prædicti sex casus singulas suas leges habeant particulares diversis temporibus editas, & à diversis Regibus conditas, & promulgatas; ut earum Datæ inspectione clare patet, affirmare foret necesse, quod de casibus, qui in posterioribus legibus referuntur, cognitio Senatui deneganda erit, cùm omnes uno eodem tempore, & sub eademmet lege non fuerint expressi, quasi ex primæ legis editione sublata fuisset & extincta facultas Regi alia condendi, juxta casuum contingentium varietatem, & frequentiam.

Hoc equidem falsum est, quoniam eadem fa-
50 cultate, † potestate, fundamento, & ratione, quibus aliqui casus in prioribus legibus fuerunt deducti, eisdem similiter in cæteris per posteriores leges decisis, sub ratione generica comprehensi potestas Regi perduravit, eaque utitur in urgentibus necessitatibus, & casuum novorum occurrentia, de quibus statim agendum, & commemorandum. Et quia quemadmodum fatemur facultatem Principis in priori, & prioribus legibus, eandem per necessariam consequentiam debemus fateri, & in posterioribus sequentibus, si sub limitibus regulæ generalis sibi ut protectori à jure permissæ, sit contenta, & à rationis identitate, & paritate regulata & gubernata.

Non enim potuere priores leges † omnes ar- 51
ticulos, & astutissimorum Curialium impetrantium malitias singulas quotidie noviter inventas amplecti, nec præcavere, & idcirco casus similes & hujus generis imposterum pro tempore contingentes [quibus recognitum fuit per Regem damnum inferri publicæ utilitati] occasionem dederunt leges particulares condendi, ut testatur Imperator Justinianus *in authent. ut omnes constitutiones, in principio*, in hæc: *Semper legum nobis ferendarum occasiones prabent, quæ quotidie in judiciis causarum moventur controversiæ*, *authent. ut res immobiles donationis ante nuptias*, *&c.* in princip. ibi: *Ex controversia, quæ coram nobis ipsis mota, atque agitata est*, *&c. Generali nunc lege prosequimur*, *&c.* & *in Authent. de Tabellionibus* in principio, ibi: *Præsenti lege lis quædam paulò antè audivimus, occasionem præbuit*, *&c. l.* 3. *C. de legibus*, ibi: *Vel lis mota legis occasionem postulaverit.* Sicque facultas, & recursus retentionis litterarum non coarctatur ad solos casus in legibus Regiis expressos, quemadmodum potestas alias in similibus condendi nullatenus potuit extingui, sed potius perduravit, & eadem Rex noster utitur in necessitatibus contingentibus.

Qua quidem igitur ratione generica attenta, postea *in l.* 26. *tit.* 2. *lib. Recopil.* dispositum est, à Bullis, litteris, quibus conceditur coadjutoria in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis, & aliis inter patrem & filium, supplicetur, & remittantur ad Consilium Regium, qui casus antea *in dict. l.* 25. expressus non erat, nec alibi decisus specialiter.

Item à litteris Apostolicis, quibus impetratur suppressio, & unio † cum extinctione beneficio- 52
rum, tanquam in diminutionem cultus divini, & ob alia inconvenientia inde sequuta; supplicari ad Sedem Apostolicam jubetur, & litteræ remittendæ ad Senatum Regium, prout *in l.* 28. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* qui casus pariter *in dict. l.* 35. expressus non erat.

Ex identitate etiam rationis, quòd circa retentionem Bullarum † in derogationem beneficiorum
patrimonialium Episcopatus Burgensis, Palentinis, 53
& Calagurritani dispositum erat *anno* 1525. *per leg.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* atque etiam *in dict. l.* 23. idem extensum fuit postmodum ad alia omnia loca in quibus pariter beneficia patrimonialia existant, & eadem viget laudabilis, & semper observata consuetudo, *anno* 1539. *ut in l.* 23. *eodem tit. & libro.*

Et eodem modo *dict. l. Regia* 25. *& l.* 24. *dict. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ disposuerunt circa litteras impetratas in præjudicium Canonicatuum Magistralis, & Doctoralis Ecclesiarum Cathedralium dumtaxat, cum postmodum ex nova dispositione Concil. Tridentin. fuit dispositum & ordinatum, ut in qualibet Cathedrali creetur, & erigatur unus Canonicatus pro pœnitentiario, &

alius

alius pro lectura Sacræ Scripturæ, prout in cunctis ferè Hispaniæ Ecclesiis fuit exequutum, & completum. Idcirco litteræ impetratæ super istis Canonicatibus pœnitentiariæ, & lecturæ, aut pro pensionibus super illis constitutis Romana Curia quotidie retinentur in Senatu ex paritate, & identitate rationis, & omnimoda similitudine inter has præbendas noviter erectas, & illas antea creatas, nempè Magistrales, & Doctorales, de quibus specialiter disposuerat, *dict. l.* 25. quam similiter & juridicè praxis inconcussa Senatus & ad hos novos Canonicatus extendit.

54 Pariter etiam & eodem modo † protectionis prætextu, & rationis identitate, multo post *anno* 1593. ad petitionem Regni in Comitiis edita fuit lex, quæ est 59. addita *ad tit.* 4. *lib.*2. *Recopil.* 3. *tom.* per quam Consilio Regio commendatur protectio, & executio Concilii Tridentin. ne in aliquo violari patiatur ex impetratis litteris in contrarium, de quo latiùs hoc *tractatu, part.* 2.

Quæ quidem omnes leges tunc pro tempore, quo damna & inconvenientia fuerunt præcognita per experientiam, confestim fuerunt conditæ & promulgatæ, non tantùm per rationem extensæ; sed potiùs in ratione ipsa generica comprehensæ, & sub potestatis ambitu, & confine contentæ, ut latiùs probatum est superiùs.

His itaque sic suppositis facillimè responderi va-
55 let ad argumenta † pro contraria parte considerati, quæ re vera non obstant, non primum, ex *l. Heres meus* 100. *§. duæ statuæ ff. de legat.*3. cum aliis; de quibus superiùs, *n.* 5. Quia respondetur, nec procedere, nec posse in nostro casu, cùm sit admodùm diversus, quia Regi de jure tanquam protectori Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, competit facultas tuendi illa à violentiis, & per expressionem aliquorum casuum particularium magis frequentium in aliqua lege, non potest fieri illatio ad exclusionem aliorum minus frequentium, sed imò sub legis ejusdem ratione generica comprehenduntur, quia tunc videntur appositi illi casus exemplariter, non restrictivè, ut latiùs suprà *num.* 14. probatum est, & iterum ex vulgari axiomate, quod exemplum non arctat regulam.

56 Sed quando fuissemus in eo casu, † adhuc argumentum retorqueretur, quoniam verius est de jure, per enumerationem specierum non restringi genus præcedens in eadem dispositione, Bartol. *in l. quæsitum §. si quis fundum, ff. de fundo instructo*, Cephal. *in consil.* 371. *num.* 14. *&* 22. *vol.* 3. Craveta *consil.* 227. *num.* 7. *versic. Quartò licet:* Afflictis *decis.* 106. *n.* 2. Ruinus *consil.* 32. *num.* 6. *vol.* 2. Socinus *consil.* 30. *col.* 2. Hieronym. Gabriel. *cons.* 88. *sub num.* 38. *vol.*1. Mascard. *de probationib. vol.* 3. *conclus*1264. *num.*12. Decian. *consil.* 39. *num.* 59. Intrigol. *decis.* 13. *n.* 26. *lib.* 1. Jacobus Gallus *consil.* 69. *à num.*11. *&* 12. nonnullos allegat, & latè prosequitur Ludovicus Casanate *in consil.* 44. *à num.* 20. *& seq.* & ferè per totum, nonnullos ex supra dictis allegat Castillo *controversiarum, tom.* 4. *à num.* 18. *cum seq.* ubi declarat aliqua jura, quæ in diverso casu loquuntur. Et ibi latissimè post plurimos Do-
57 ctores, quòd in dubio si aliter non constat † de clara disponentis contraria voluntate, genus non restringi per enumerationem specierum, textus est optimus *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo, & l. regula, §. licet, ff. de jur. & fact. ignor.*

Et per *dict. l. quæsitum*, † *& l. legata supelle-* 58
ctili, ff. de supellectili legata, l. Pediculis, §. habet, ff. de auro & argento legat. Idem probat Decius *in cap. sedes, num.* 9. *de rescriptis, & in loco jure, num.* 15. *&* 16. *de reg. juris*, Socinus *in consil.* 98. *n.* 30. *lib.* 1. Craveta *consil.*227. *num.* 7. Afflictis *decis.* 106. *n.* 2. *&* 3. Marta *in tractat. de clausulis* 2. *part. clausul.* 1. *generalis, à num.* 13. dicentes, quod in dubio clausula generalis non restringit, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum. Quia tunc species dicuntur expressæ causæ demonstrationis, & majoris declarationis, non autem restrictionis, & pulchrè tenuit Rota *decision.* 109. *lib.* 3. *in novissimis*, in qua Domini de Rota recesserunt à resolutione facta in eadem causa 30. *Januarii* 1581. coram Blancheto, & est *decis.* 338. *part.* 2. *in novissimis*, cujus meminit Marta ubi proximè, & est Rotæ *decis.* 257. *n.* P. apud Alexandrum Ludovisium, ibi: *Tertiò respondetur, prout fuit responsum in illa Romana legatorum, quod illa imo regula est facienda in contrarium, quod species non restringat genus, & quod censeatur potius expressa species majoris declarationis gratia, &c.* quod comprobat Oliverius Beltraminius *in annotationibus*, ibi: *n.* 13. dicens, quod legans testator mobilia, & si exprimat aliquas species nobiles, ut talis expressio censeatur facta demonstrativè, non restrictivè, per Cephal. *consil.* 372. *numer.* 15. Rotam *decis.* 261. *numer.* 2. *part.* 2. *diversor.* & fuisse dictum in Romana legatis de Vitellis 13. *Januarii* 1583. coram Giptio, quod & pro Regula firmat ipse Beltraminius, ut expressio specierum non restringat genus, Petrus Surdus, qui plures pro ea cumulat *consil.* 352. *n.*14. Gratianus *discept. forens.cap.*404. *num.*7.

Deinde quia nullo casu † genus præcedens in 59
dispositione restringitur per enumerationem specierum in eadem factam, quando genus & species tendunt ad easdem personas, quia inter illasmet intelligitur facta enumeratio specierum ex superabundanti, & ad majorem declarationem, ita probatur in *l. verba*, & ibi Bart. in summario, & *in* 2. *lectura, ff. de aliment. & cibariis legatis, & in dicto §. si quis fundum,* 2. *quæst. ad finem*, Cephal. *in consil.* 158. *ex num.* 33. usque ad *num.* 37. Socin. *consil.* 30. *num.* 2. *lib.* 1. Afflictis *decis.* 106. *num.* 2. Craveta, Parisius, Mazolus, & Marcabru. citati à Casanate, *dict. cons.* 44. *num.* 46. & post alios plures, quos citat optimè, & explicat Jacobus Gallus *dict. cons.* 69. *num.* 16. & *à num.* 26. Et quod quando genus & species eandem personam respiciunt, ut tunc species apponantur declarativò, & exemplariter, non restrictivè per *l. quæsitum, si iidem veniunt, ff. de fundo instructo, l. si mancipia in principio, ff. eodem tit.* probat cum Dino, Craveta, & Cephal. Marta *de clausulis* 2. *part. clausul.* 1. *generalis numer.* 15. & Rota *in dict. decis.* 189. Contrarium autem quando genus,
& species † numeratæ apponuntur in diversis 60
dispositionibus, & inter diversas personas, & videndus etiam Castillo *dict. cap.* 41. *numer.* 20. qui *num.* 24. *& sequentibus & à num.* 22. Quan-
do genus & species † non sunt contrariæ, ut 61
tunc genus præcedens per enumerationem specierum sequentium non restringatur, post Decium, Cagnolum, Ruinum, Menochium, & Marcabrunum tradit ipse Casanate *dict. cons.* 44. *nu.* 43. *&* 44.

62 Unum tamen nota, quod † generalis verborum significatio, tunc restringitur per enumerationem specierum, quando enumeratio apponitur per dictiones declarativas, ut *scilicet, videlicet*, & similes. Dinus in *cap. generi; versicul. Secundo casu, de reg. juris in 6.* Albericus *in dict. §. si quis fundum*, Craveta *cons.* 227. *n.* 7. Jacobus Gail. *dict. cons.* 59. *n.* 14. & per Bartol. *in l. quæsitum, §. si quis fundum, n.* 15. *versic. Aut fuit facta numeratio, ff. de fundo instructo*, Bald. *consil.* 200. *num.* 3. *lib.* 4. & Craveta ubi proximè, & Cephal. *consil.* 372. *num.* 18. affirmat Oliverius Beltraminius *in annotationibus ad Alexandr. Ludovisium, decis.* 257. *num.* 13.

Et sic quando argumentum procederet in nostro casu, retorqueretur, tùm ex vera resolutione hactenus declarata, tùm etiam ex eo, quod in præsenti genus & species tendunt ad eundem finem, & nec sunt contrariæ, nec inter diversas personas, sed inter easdemmet, puta inter Principem, & suam Rempublicam, nec non subditos suorum Regnorum.

Ad secundum argumentum *sup.* positum *à nu.*
63 6. *& seq.* quod consuetudo non extenditur † de casu ad casum, nec de loco ad locum: multipliciter respondetur, primò, quod hæc Regalia, tollendi violentias suorum subditorum, ad Regem pertinet jure ipso, quæ adhæret ejus diademati, & coronæ inseparabiliter, quippe proprium jus & officium est Regis, ut abundè probavimus in *capitul.* 1. *à num.* 103 *cum seq.* hac 1. *part.* hujus tractatus, *& de Regia protect.* latiùs & fortiùs 1. *part. cap.* 1. à principio, ubi *à num.* 120. *& seq.* comprobavimus, Regem usum fuisse hoc ju-
64 re, & Regalia per tempus immemoriale † & ista consuetudo venit accessoriè ad corroborationem, majorem justificationem juris principalis, & non ut principalis, quæ non attenditur, nec est in consideratione tanquam accessoria, attenditur enim quod principaliter agitur, non quod in consequentiam ex vulgaribus.

Secundò respondetur, quod dato casu, quod consuetudine immemoriali sola hæc Regalia tol-
65 lendi violentias † competeret Regi ut protectori; tamen adhuc extenderetur de uno casu unius speciei possessi ad alium casum illius speciei, quo usus non fuerat præscribens, ita post alios limitat conclusionem (de qua in argumento contrario) Antonius Gabriel. *comm. conclus. tit. de præscription. conclus.* 2. *num.* 19. ubi plurimos Doctores citat.

Tertiò respondetur, quoniam ista Regis regalia tollendi violentia suorum Regnorum est
66 jus universale † comprehendens omnes casus, & species violentiæ, quia in hoc casu universalis generalis, & indefinita juris determinatio, & dispositio est, non restricta ad singulares species, & casus particulares certæ violentiæ, sed universaliter omnes complectitur, ut satis probant jura, & Doctores citati *in nostris Commentariis de Regia protect.* 1. *p. cap.* 1. *& hoc tract. sup. c.* 1. & si
67 quando prætenditur jus † universale, & generale, per usum partis conservatur jus in toto, plurimos citat Ant. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 18. Sed quia hunc articulum copiosè, & accuratè infinitos Doctores, & varias doctrinas adducentes tractavimus *in tractatu de Regia protect.* 3. *part. c.* 10. *à nu.* 100. *cum multis seqq.* hîc missam facimus; contenti etiam allegatione del Castillo *in tract. de tertiis, cap.* 33. *à n.* 2. *cum multis seqq.* qui referens nostras doctrinas ad longum articulum tangit.

Sed Doctoribus ibidem adductis † adde Alexan- 68
drum Ludovisium *decis.* 557. & ibi Oliver. Beltramin. *num.* 8. ubi quod possessio præsentandi ad unum beneficium trahitur ad alia beneficia contenta sub eadem fundatione, & ipse Beltramin. *num.* 6. quòd possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad cætera beneficia ejusdem speciei, ubi adducit varia exempla hujus doctrinæ, & de indulto ad conferendum certum genus beneficiorum, Seraphin. *decis.* 1043. *à num.* 1. *cum seq.* Ubi quod attenditur causa † universalis pos- 69
sidendi, & *in decis.* 551. *num.* 1. *& seq.* ubi agitur de privilegio concesso monasteriis unius religionis, quo si aliqua Monasteria usa fuere, privilegio eodem conservat jus monasterio non utenti.

Et per sententiam adjudicato † jure patrona- 70
tus acquiritur possessio, quæ conservatur per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis in sententia, & sub dicto jure patronatus, ut post dictam decisionem Ludovisii, & Molinam *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 17. Surd. *consil.* 223. Rotam *decis.* 17. *n.* 1. *&* 2. *part.* 2. *diversorum*, tenet Rota, ut per Vivianum *in tractatu de jure patronat. decis.* 85. *à num.* 3. & Rota per eundem Vivianum *in decision.* 10. *num.* 3. dicit, quod præsentatio ad beneficia aliqua contenta in donatione, arguit quoad alia similiter eadem donatione contenta; videnda etiam erit quoad hanc conclusionem *decisio Rotæ*, adducta per Nicolaum Garciam *in tractatu de beneficiis* 12. *part. c.* 2. *de unione, num.* 240. circa principium, & alia ibidem, *num.* 241. ante medium; Jacobum Cancer. *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 91. & in optimo casu, ubi de limitatione; vide Tamburinum *in tractatu de jure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. *à num.* 34. Mieres *de majoratu* 1. *part. quæst.* 34. *num.* 2. *& à num.* 10. ubi habens jus plura respiciens, si eo utitur in uno, conservat jus in toto, Gratianus *decision.* 148. *in addition. numer.* 2. ubi de optima doctrina, quos videbis ad varios casus, & tandem Castillo *de tertiis cap.* 33. per totum; ubi per nostras doctrinas, quas omnes signanter recenset, articulum hunc copiosè examinat.

Ex qua doctrina rectè & juridicè infertur quod cùm hæc regalia † Principis sit jus universale ad 71
omnes violentias sublevandas inter suos subditos quoscumque, licet ea usus non fuisset in aliquibus casibus continentibus violentiam, nihilominus in eis non amisit dictum jus; sed potius conservavit in omnibus per usum partis, in quibus poterit sua regalia uti liberè quandocumque, præstando suum auxilium vi oppressis cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc est servata semper reverentia Sedis Apostolicæ, ut sæpè diximus. Et hoc fundamento moti fuimus *de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *n.* 124. (licet obiter) ad probandum, posse Principem úti sua regalia in cæteris causis violentiæ, quibus fortè non fuisset usus hactenus.

Respondetur quartò, quod negamus, Senatum Regium † non fuisse usum hac regalia in 72
aliis casibus retentionis respectu probabilis violentiæ, ultra sex relatos *in dict. l.* 25. *Recopilationis*; cùm verissimum sit, & constans, semper ea usum fuisse, & utitur, quoties sese offert necessitas & occasio, ut notorium est, & quotidie vide-

videmus & practicamus in hoc supremo Consilio Regio; sic etiam expressè patet ex novarum legum dispositione, quarum meminimus sup. *à n.* 51. *cum seqq.*

Ad tertium argumentum pro contraria parte sup. adductum *à n.* 9. *& seq.* Responderi potest eo-
73 dem modo, sed † in specie ex iis diluitur; primò quod Regalia Principis tollendi omnes violentias suorum subditorum nullam patitur dubitationem, sed est jure notissima ex hactenus dictis, & sic consuetudo interpretativa nihil operatur, quia in claris observantia interpretativa non admittitur, ut post plurimos Doctores & Rotæ decisiones mirabiliter probat Beltraminius in annotationibus ad Ludovisium *decis.* 184. *numer.* 8. cujus verba refert ad litteram, & sequitur Castillo *controvers. tom.* 5. *cap.* 93. *§.* 7. *sub num.* 2. *vers. Alexander Ludovisius.* Et Nos latè infrà 2. *part. cap.* 30. *§.* 5. *à num.* 18. *cum multis seqq.*

Secundò respondetur, quod quando jus Regis fuisset dubium, nullibi damus, nec possu-
74 mus, observantiam † contrariam, sed imò firmam praxim, & usum notorium in omnibus casibus contingentibus, quibus adest violentia, & sic causa legitima ex adscriptis suprà *c.* 3. *& quatuor seq.* & ita communiter practicatur in hoc supremo Consilio, & quotidie videmus observatum inconcussè, & nemine reluctante indistinctè in quibuslibet casibus, in quibus illud dumtaxat controvertitur, & accuratè examinatur inter partes, Advocatos, & Senatores, an illa causa, ob quam petitur litterarum Apostolicarum retentio, sit legitima necne, & qualificata, & ex illis ex quibus hoc salubre retentionis remedium destinatum est, & introductum omissa, imò non admissa controversia, an casus sit novus, & per Regias leges specialiter non determinatus nec decisus: circa quem articulum jam nullam dubitandi rationem nec occasionem quantumvis remotam de cætero reliquimus post hanc nostram longam disputationem, & fundamentalem resolutionem pleno jure roboratam.

CAPUT X.

Esto, quòd retentionis Bullarum remedio quis uti possit post earum executionem jam peractam, & possessionis apprehensionem: an Senatus sui decreti virtute eam valeat reponere?

Vel an, & quomodo tunc decretum retentionis istud queat exequi?

Vel quo sit tunc remedio vim patienti consulendum?

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem?

SUMMARIUM.

1 *Retentionis remedio an uti possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas.*

2 *Retentionis litterarum remedium, & decretum tendit in futurum, ad impediendam executionem earum in perniciem Reipublicæ.*

3 *Dispositio in futurum ordinata multoties operatur in jam facto, & in præterito.*

4 *Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis extenditur ad testamentum antea factum.*

5 *Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum jam conditum.*

6 *Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum.*

7 *Quod procedit sive Princeps conscius sit factum fuisse, sive ignorans.*

8 *Consensus Principis, ut alienigena posset in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio jam obtento.*

9 *Dispensatio ad obtinendum duo beneficia incompatibilia prodest ad jam obtenta retinenda.*

10 *Mandatum de providendo de prima vacatura prodest in vacante tempore indulti.*

11 *Legatum pro virginibus dotandis obtinet jam nupta.*

12 *Secus quando dispositio dicit pro virginibus maritandis.*

13 *Licentia obtenta à domino feudi, aut emphyteusis pro emphyteusi alienanda porrigitur ad alienationem jam factam.*

14 *Procuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare jam factum.*

15 *Retentionis Bullarum remedium inventum fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam spiritualis.*

16 *Decretum retentionis, quod tendit in futurum in executione jam facta verificari aut adimpleri nequit, quia deficit subjectum habile.*

17 *Sententia ad conservandum aliquem indemnem ab obligatione, hac jam extincta per solutionem exequitur eo modo, quo conservetur indemnis, ut solutum sibi restituat.*

18 *Sententiam si fuerit impossibile exequi directè in quo disponit, fit executio in eo, quo potest.*

19 *Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem.*

20 *Princeps ad manus suas potest reducere fructus beneficii vacantis, ne dissipentur, & vide n.* 64. *& seq.*

21 *Ubi de praxi, & Regalia Regis Hispaniæ, & Franciæ, & fructus beneficii impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consensit pensionem quando sequestrantur ex lege Regni.*

22 & 23. *Litteras impetratas super beneficiis patrimonialibus, qui impetrare fecerit, aut usus fuerit absque examine Senatus, amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, & vide num.* 69. *& sequent.*

24 *Fraudibus occurrere, publicæ & privatæ authoritati convenit.*

25 *Recursus ad Regem si non haberetur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ, magnæ fraudes orirentur.*

26 *Fraudibus via non est aperienda.*

27 *Fraudibus ut occurratur, latam jus admittit interpretationem.*

28 *Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum & cautelam redditur illusoria.*

29 *Fraudibus nervosè occurrendum est.*

De-

76 *Dependentia à voluntate alicujus recipiunt interpretationem extensivam, etiam ad ea quæ alias illegitima judicarentur.*

77 *Retentionis remedium est limitandum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inventum dumtaxat, ultra quos cessat potestas.*

78 *In omni actu humano duo copulativè requiruntur, potestas, & voluntas, altero deficiente actus corruit.*

79 *Permittens aliquid fieri denuo, videtur confirmare jam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat.*

80 *Naturæ recursus retentionis repugnat infringere executionem jam factam.*

81 *Sequestrum licèt per Senatum fiat in fructibus beneficii pro executione sui decreti retentionis litterarum jam executioni datarum, non adhuc ex eo integrè satisfit vi oppresso, nec fini recursus.*

Falsa sunt abjicienda remedia, quæ veris sunt periculo graviora, ibidem.

82 *Si non potest juvari alteri, nisi lædatur alius, commodius est neutrum juvari.*

83 *Fraudibus obviandum quando potest, si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consequutivam.*

84 *Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur litteras, rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione.*

Executor postquam rescripsit ad Papam de inconvenientiis litterarum, debet supersedere in executione, & expectare responsum suæ consultationis, ibid.

85 *De facto rei spiritualis incidenter cognoscit Judex laicus.*

86 *De causa possessoria beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania juxta receptiorem opinionem, & consuetudinem.*

87 *Audaciam, & irreverentiam Judicis Ecclesiastici Senatui reservata est authoritas vindicandi.*

Facultas ad supersedendum in executione habet locum in executione jam facta, nulliter tamen, & attentate, ib.

88 *Litteræ Apostolicæ originales de necessitate præsentandæ sunt Judici Delegato, alias non adquirit exercitium jurisdictionis delegatæ.*

89 *Efficax, salubre, & legitimum remedium consideravit Author, quo per indirectum possit consequi executio decreti retentionis, etiam facta executione litterarum ante recursum ad Senatum, & seq.*

90 *Decreto obtento retentionis à Senatu post factam litterarum executionem compareat pars coram executore, & deducat causam eandem qua retinere mandatur, & petat repositionem, & à non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repositione utatur in Senatu.*

91 *Facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur, ac si litteræ executa non fuissent.*

92 *Repositione facta per executorem virtute decreti violentiæ, intrat executio decreti retentionis post executionem litterarum obtenti.*

93 *Causæ omnes illæ quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostol. arctant executorem supersedere in earum executione.*

94 *Verba textus in cap. si quando, de rescriptis, & cap. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderata.*

95 *Nullitas nulla major in jure defectu potestatis.*

96 *Executor licet nequeat labefactare sententiam superioris, ubi tamen adest nullitas notoria tenetur supersedere.*

97 *A Judice procedente quando supersedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus.*

98 *Gesta per Judicem tempore, quo debet conquiescere sunt nulla ipso jure.*

99 *A sententia nulla appellatio etiam in judiciis, sui natura in appellabilibus licita, & deferendum.*

100 *Ab executore carente potestate licita est appellatio suspensiva.*

101 *Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimi comparentis, omnia reponuntur in pristinum statum ante omnia.*

102 *Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ, possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quò erant ante earum executionem.*

103 *Facta litterarum executionis repositione virtute decreti violentiæ rectè intrat executio decreti retentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum.*

104 *Res, quæ semel prohibitionem evasit, semper remanet libera.*

105 *De variis effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam, remissivè.*

106 *In condemnatum ad rei restitutionem, qua fuerat per tertium spoliatus, contra quem in spolio obtinuit primam restitutionis sententiam, statim victor prior in eum suam exequitur.*

107 *In condemnatum ad rei restitutionem quam minimè possidebat tempore litis motæ, eo ipso quod cœperit possidere, fit executio absque novo processu.*

108 *Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re non integra plura noviter considerantur alibi non reperienda, & sequent.*

109 *Contradictor possidens quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem ipso non citato.*

110 *Immissio virtute gratiæ Apostolicæ fit ad instar, l. fin. C. de edicto Divi Adrian. & juxta hujus Regulas tractanda. n. 142.*

111 *Litteræ ad beneficium horum Regnorum impetratæ per alienigenam inhabilem, incapacem, & earum executio sunt nullæ ipso jure.*

112 *Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque comparet Fiscalis Regius, alterve naturalis.*

Cujus possessio est improba, & vitiosa, non manutenibilis, ut contra jus, & formam statuti, ib.

113 *Per executionem præcedentem nulliter factam res non desinit esse integra.*

Et quoad omnes juris effectus non desinit esse integra, ib.

114 *Per actum nullum non perpetuatur jurisdictio, non fit litis pendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia remissivè.*

115 *Impedimentum non præstat, quod de jure non sortitur effectum.*

116 *Exceptio dilatoria si est talis naturæ, ut reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur.*

Sen-

MIrabilem hanc quaestionem [cùm grandis sit, & frequens difficultas ejus] omnes penitus Scriptores omiserunt, † cujus resolutionem sublimiora doctissimorum Senatorum, & Advocatorum foecundissima ingenia in dies torquere videmus, apud neminem tamen [cùm eorum plurimos consuluissem] veram potui reperire, varii varia trepidè sectantes, cuncti merito perplexi difficultatibus nodati; quapropter cum summi ponderis sit, habeatque utraque ejus negativa, & affirmativa pars validissima fundamenta, accuratè, & attentè nobis tractanda, disputanda, & resolvenda commendatur. 1

Et pro affirmativa, posse nempè hoc retentionis remedium intentari post factam Bullarum executionem, atque † decretum (quo eas retineri mandat Senatus) exequi eo modo quo commodius possit, ut effectum sortiatur: probatur primò, quoniam licet hoc remedium retentionis sit tantùm inventum ad impediendam executionem litterarum faciendam in detrimentum publicae utilitatis, & sic in futurum disponat, & operetur, eademque uniformitate expediatur à Senatu decretum *Retinense estas Bullas en el Consejo, para que no se use dellas, y se suplique à su Santidad; &c.* Cujus tenor revera futurum tempus, actumque imperfectum, & nondum consummatum respiciat, & suum effectum in futurum dirigat ad finem dumtaxat obviandi, & resistendi executioni faciendae: nihilominus tamen sortiri effectum debet in executione antea facta; multi etenim in jure casus, & doctrinae reperiuntur, quibus dispositio ad aliquid † faciendum, & sic in futurum ordinata, idem operetur, & extendatur ad jam factum; ad hoc est textus capitalis *in l. si quis filio, §. irritum, ff. de injusto rupto*, ibi: *Numquid & si quod antea habuit factum testamentum, si ei permissum sit testari, valeat, an verò poena irritum factum, reficiendum* 2 3

dum est? Et si militari jure ei testandum fit, du-
bitari non oportet, quin si voluit id valere, fecisse
ad credatur, &c. Ex quo textu deducunt plures
Doctores, quòd si à Summo Pontifice Cardinalis,
Episcopus, aut alius Prælatus, seu Clericus [in
partibus † ubi non viget consuetudo, ut Clericus
4 testetur de fructibus & adquisitis intuitu Ecclesiæ,
& beneficii prout ista adest in Hispania] obtineat
licentiam ad testamentum faciendum de hujusmo-
di fructibus, trahitur etiam hæc licentia ad te-
stamentum jam factum, Bald. *in l. certum, col.*
10. C. unde cognati, ubi Paulus de Castro, *& in*
l. & militibus, ubi Alexander, *C. de testamento*
militis, Azeved. *in l. 3. tit. 8. num. 7. lib. 5. Re-*
copil. Mieres *de majoratu, 4. part. quæst. 2. num.*
78. & num. 84. & Narbona *in l. 10. glossa 3. n.*
19. lib. 1. tit. 6. Recopilat. tom. 3. in addition.
fol. 59. ubi meritò contra Hieronymum. Gonza-
lez *in regul. 8. Cancellariæ, glossa 47. numer. 48.*
cum Caputaquens. Iasson. Marsil. & aliis contra-
rium minus rectè tenentem, & hanc probant
Paulus Castrensis *in l. jam factum, ff. de condition.*
& demonstrat. Iasson. *in authent. ingressi, numer.*
11. C. de sacrosanctis Ecclesiis, Gozadin. *consil.*
41. num. 3. alii, quos citat Hieronymus Gabriel.
in consil. 158. num. 7. (ubi egregiè limitat) la-
tiùs tractat Simon de Pretis, *lib. 2. ultimarum*
volunt. solution. 4. num. 41. cum seq. fol. 85.
Petrus Gamba. *in tractatu de officio legati lib. 1.*
n. 257. cum multis seq. & num. 283. pagin. 312.
Mandosi. *in tractatu de sign. gratiæ, cap. de li-*
centia testandi, versic. Occurrit dubium, col. 1. fol.
116.
Idem de licentia concessa Monacho ad testandum,
5 † ut porrigatur ad testamentum jam factum, volue-
runt Bald. *in l. fi. C. unde legitimi, & in authentic.*
nisi rogati, C. ad Trebellianum, & in l. si quando,
C. de inofficioso testam. Ludovic. Gozadin. *in consf.*
41. n. 3. & de licentia ad testandum, ut prosit, &
producatur ad jam conditum testamentum, Francisc.
Marc. *decis. 114.* Riccius *in practic. aurea, resolut.*
294. n. 2.
6 Unde fit, quod si Princeps alicui licentiam †
indulserit ad ædificandum molendinum, porrigitur
dicta licentia ad molendinum illicitè antea jam fa-
ctum, docent Paulus Castrensis *in dict. l. si quis filio,*
§. irritum, num. 5. per text. ibi: *ff. de injusto rup-*
to, & in dict. l. jam facta, ff. de condition. & de-
monstrat. & in l. & militibus, C. de testamento mi-
litis, Jass. *in l. quominus, n. 127. & seq.* ubi alia
adducit, *ff. de fluminibus*, Hippolytus de Marsill.
in repetition. rubric. de fidejussorib. num. 82. Joannes
Falcon. *in reg. 380. numer. 7.* Curtius Junior.
consil. 103. numer. 7. lib. 1. Boer. *decis. 264.*
num. 27. Chassaneus *in consuetud. Burgund. rub.*
13. §. 9. pag. 1491. Flaminius Paris. *de resignat.*
benefic. lib. 11. tom. 2. quæst. 7. n. 90. Narbona *in l.*
10. glos. 3. n. 19. tit. 6. lib. 1. Recop. l. part. 3. Mieres
de majoratu 4. part. quæst. 2. n. 77. Petr. Surd. *con-*
sil. 351. nu. 48. vol. 3. & consil. 462. à num. 21.
cum seq. quod procedere † dicit sive Princeps
7 sciat, sive ignoret jam esse factum dictum testa-
mentum.
8 Ex qua etiam doctrina infert, † & probat
Bartholom. Socin. *in consil. 260. in causa, col. 2.*
versic. Secundo principaliter; quod consensus Re-
gis, ut quis possit habere in Regno beneficium,
habet locum in beneficio jam habito & obten-
to ante consensus impetrationem, ac si à prin-
cipio dimanasset, & fuisset præstitus, citat Rebuf-
fus *in tractat. de pacific. possessor. num. 266. pag.*
312. & Mieres *de majorat. dict. 4. part. q. 2. sub*
n. 78.
Cui doctrinæ benè consonat alia tradita † ab 9
Alphonso Azeved. *in l. 3. tit. 7. à num. 7. lib. 5.*
Recopil. post Paulum de Castro *in dict. l. & mili-*
tibus. Narbona ubi proximè, *num. 21.* & cum
Joanne de Imola *in cap. non potest. 21. §. illud*
de prebendis, lib. 6. Riccius *in practica aurea, re-*
solut. 294. per totam, quod licentia Pontificis,
& dispensatio ad obtinendum duo, vel tria be-
neficia incompatibilia, potest dispensatus ejus vir-
tute & obtenta jam retinere; quia sicut potest
assequi in posterum de novo, ita jam assequutum
retinere, quia cui permittitur aliquid de novo
facere, multò fortius jam factum consummare,
licet multum huic doctrinæ obviare videatur text.
in dict. cap. non oportet 21. de prabendis, lib. 6,
quam altius *infra 3. part. hujus tractatus* examina-
bimus.
Conducit etiam doctrina Hippolyti de Marsill.
de fidejussoribus, n. 84. per Cinum, Angelum, &
alios, † & notatur *in Clementina 1. de concess.* 10
prabend. Quod si Papa mandat alicui provideri in
certo loco, seu Ecclesia de prima vacatura, quod
poterit illi provideri de illa, quæ vacabat ante con-
cessionem Pontificalem, saltim si Papa ignorabat il-
lam vacare, ubi *à n. 82.* de aliis plurimis exemplari-
bus videndus.
His non absimilis est, quod legatum seu anni-
versarium pro dotandis † virginibus consanguineis 11
testatoris, vel aliis intelligitur etiam in jam nup-
ta, quæ similiter capit legatum dotis, ita post
Bart. Palacium Rubeum, Peraltam, Petrum Sur-
dum, Covarruv. Mantic. Grassum, Spinum, Flores
de Mena, Gammam, Azevedum, & alios plures re-
solvit Castillo *controv. tom. 5. c. 9. à n. 32.* ubi per
eosdem Doctores, *n. 33. & seq.* Secus dicit procede-
re; † quando dispositio dicat pro virginibus, aut 12
consanguineis maritandis, vulgo, *para que se ca-*
sen parientas del linage, quia tunc non intelligitur
de jam nuptis; latè ibi probant rationem diffe-
rentiæ.
Ex quo fonte etiam fluit illa magis † recepta, 13
& verior opinio, quæ habet, quod licentia ob-
tenta à domino feudi, seu emphyteusis per feu-
datarium & emphyteutam ad rem alienandam,
comprehendat, non solùm alienationem facien-
dam; sed etiam jam factam ante datam licentiam.
Paulus Castrensis *consil. 32.* incipit *circa primum,*
n. 1. p. 2. & ex Natta, Zazio, Capicio, Craveta, Me-
nochio, & ferè aliis innumerabilibus Doctoribus, te-
net Petrus Surdus *consf. 158. à n. 46. cum seq.* quid-
quid in contrarium voluerint Alexander, Ruinus,
& alii à Surdo citati ibidem *n. 5.* Cardin. Tusch.
practicar. conclus. lit. C. conclus. 755. n. 28. Nar-
bona *in l. 10. glos. 3. sub num. 27. ad fin. lib. 1.*
tit. 6. Recopil. in 3. tom. qui etiam *num. 25.* post
Surdum *consil. 462. n. 23. vol. 4.* dicit, quod con-
stituens procuratorem ad contrahendum † matri- 14
monium, videtur consentire, & ratificare jam fa-
ctum.
Igitur ex tot & mirabilibus doctrinis manife-
stè apparere videtur, † quod licèt finis hujus 15
Regaliæ retentionis litterarum tendat, & sit
dumtaxat inventus ad impediendam executio-
nem litterarum Apostolicarum, ne fiat in detri-
mentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis,
aut temporalis, illasque interim in Senatu re-
tinendi, ne illis impetrans utatur, ad effectum
supplicandi Sanctissimum; tamen eo posse uti re-
medio in jam executis, & decretum ita pariter
exe-

exequendum in illis, ita ut per Senatum directè, & immediatè fiat executionis & possessionis repositio.

16 Secundò & pro hac parte facit, † quia licèt dictum decretum respiciat executionem litterarum faciendam, quod licèt directè in jam facta & consummata exequi non posset juxta litteralem, & visibilem tenorem, de quo suprà, quia deficit subjectum habile, super quo disponit; tamen exequi †
17 debet eo modo, quo possit, ut indemnitas vi oppressi consequatur, ista est pulchra doctrina Angeli Aretin. *in cons. 136. iu themate, n. 3. & per totum consil.* dùm docet, quod si sententia, qua condemnatur Titius ad conservandum indemnem Cajum ab ipsius obligatione, si obligatio Caji fuit jam extincta, quia fuit tanquam fidejussor compulsus solvere; debet ex ipsa sententia relaxari indemnis eo modo, quo potest, ut solutum sibi restituat, licèt sententia dicat relaxandum ab obligatione, quæ virtualiter comprehendit etiam à solutione facta vigore dictæ obligationis, post quem & Baldum, Roman. Felinum, Abbat. Angelum, Cardin. Tuschum, & alios latiùs probavimus *in commentariis de Regia protect. 4. par. cap. 12. à n. 90.*

18 Quo loco *à n. 88.* probavimus, † quod si sit impossibile, quod sententia exequatur directè in eo, quo signantur & nominatim disponit, putat, quia res abiit, vel aliter defecit; fit ejus executio in eo quo possit, scilicet in æstimatione, per text. *in l. qui restituere, ff. de rei vendicat. l. Julianus, ff. de confessis, & in l. si longis, C. de executione rei judicat. Et n. 92.* quod quando secundùm † verba sen-
19 tentiæ non possit fieri executio, fit eo modo, quo meliùs possit, ut de condemnato ad tradendum instrumentum obligationi, quod non apparet, vel ruptum fuit, colligitur per eandem sententiam liberare victorem, ubi latiùs prosequimur; ergo licèt decretum Senatus [*que se retinen estas Bullas para que no se use dellas*] non possit immediatè, & directè & juxta suam strictam, & rigorosam significationem exequi in litteris jam executis; debet tamen exequi eo modo, quo meliùs possit indemnitas vi oppressi consequi, ut suum possit sortiri effectum, & salubrem finem decretum præfatum.

Modus autem ille forsan erit, † quem tradunt plures Doctores, dum asserunt, posse Principem temporalem pro bono pacis reducere ad manus suas beneficia vacantia, & in eisdem apponere œconomum pro custodia fructuum, ne dissipentur, & subripiantur, ut noviter proviso restituantur, & conserventur, neque in apprehensione possessionis beneficiorum rixæ exoriantur, & inde tumultus, & scandala, ad *l. æquissimum, ff. de usufructu*, juncta *Authentic. ut determinatus 4. numerus Clericorum in §. fin. in fin.* ubi imperator pro bono, & utilitate Ecclesiæ dat formam œconomo, qualiter procedere debet in administratione rerum Ecclesiæ; Franciscus Mercus *quæst. 352. & tribus sequent. lib. 2. & decis. 44. eod. libro* Benedictus *in cap. Rainuntius, verbo, Et uxorem, decis. 2.* Bossius *in tit. de Principe, num. 212.* citans Felinum *in c. 3. de præscriptionibus*, & servari in Gallia testatur Rebuffus *in concordatis Franciæ, tit. de regularibus ad prælatur. non facien. super. gloss. verbo, In manibus nostris*, in principio, & *versic. Et hodie nimis, & versic. seq.* & post alios hanc praxim & consuetudinem Franciæ exactè pluribus applicatis fundamentis adducit Antonius Thesaurus *decis. 131.* per totam, & ejus Additionator & filius Thesaurus, latè Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 50.* & per ipsum Thesaurum Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num. 397.* per quem etiam Cancerius *variar. resol. lib. 3. cap. 14. num. 8. ad fin.* ultra quos & per Cancer. loco citat. *num. 8. & 10.* & per Fontanel. *de pact. nuptialib. claus. 7. glos. 3. p. 10. num. 48.* tomo poster. idem tenet Ludovis. Post. *in tract. de manut. observ. 6. n. 28.* & videnda est in proposito lex partitæ expressè de hac bonorum Ecclesiæ vacantis custodia apud Regem disponens, aliique Doctores, & jura suprà hac *1. part. cap. 1. à numer. 117.* qui omnes hanc veram probant conclusionem, ut Princeps ad quem fit recursus pro tollenda violentia, possit pro scandalo vitando, & ne rixæ oriantur, reducere ad manus suas fructus beneficiorum, & cætera bona Ecclesiastica in casu timoris scandali, aut seditionis, & tumultus. Ergo ad tollenda scandala orta ex hac executione litterarum jam facta, ubi justa causa retentionis, & suspensionis à Senatu reperta est, post ejusdem examen & cognitionem, fieri executionem decreti Senatus hoc modo posse videtur, cùm aliter exequi jam nequeat.

Et quod fortius est, ad hoc ipsum in terminis reperio † duas leges Regni nempè *l. 18. tit. 3.* 21
lib. 1. Recopilat. ubi loquendo de incapacitate alienigenæ, horum Regnorum in obtinendis beneficiis eorum, & pensione, neque naturales consentiant illius constitutioni, nec redemptioni ejusdem, ita prosequitur. Y los frutos de los tales beneficios Ecclesiasticos en que assi consintieren pension à estrangeros, sean sequestrados, y no les acudan con ellos, ni con las dichas pensiones, ò pension, y se apliquen para los gastos de la guerra, que contra los Moros enemigos de nuestra santa Fè Catolica de continuo tenemos.

Et magis ad propositum † conducit *l. 21. tit.* 22
3. lib. 1 Recopilat. ubi loquendo de præservanda consuetudine, & indultis Apostolicis in provisione beneficiorum patrimonialium diœcesis Burgensis, Palentiæ, &c. prohibendo impetrationes, & quod examinentur, & præsententur in Consilio supremo, & ab illorum litteris Apostolicis supplicetur, & quod eisdem non utantur impetrantes, ita postmodum loquitur: Ni por virtud de las provisiones sean osados ellos, ni otros por ellos, de las intimar, ni usar dellas, ni tomen ni aprehendan possession de los dichos Beneficios patrimoniales, ni de alguno dellos, ni de citar, ni molestar sobre ello en nuestros Reinos, ni fuera dellos à los hijos patrimoniales de las dichas Iglesias, &c. Hasta que como dicho es, las dichas Bullas y letras Apostolicas sean vistas por los del nuestro Consejo, y se les de licentia para que usen dellas, so pena de que qualquier persona, ò personas que contra lo contenido en las dichas Bullas y privilegios Apostolicos, y contra lo aqui dispuesto fueren ò passaren en qualquiera manera, &c. Y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan la naturaleza, y temporalidades, que tuvieren en estos nuestros Reinos, y sean avidos por agenos y estrannos dellos, y como à tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquiera beneficios que tengan en estos nuestros Reinos, &c.

Ecce

Ecce text. expressum disponentem, quod si
23 aliquis ante recursum † ad Senatum apprehendat possessionem, ubi locus sit Bullarum retentioni, beneficiorum fructus sequestrantur; prout & Nos etiam agnovimus in locis statim citandis, admisimus in cunctis casibus, in quibus decretum retentionis latum fuit post executionem litterarum, & quibus congruè adaptari potest sequestrum, quæ quidem leges benè applicantur huic quæstioni, & illius difficultatem absolvere videntur circa decreti executionem prolati, litteris Apostolicis jam executis.

Quarum legum dispositionem pariter subintelligendam esse in impetrantibus beneficia patronatus Regii ac laicorum, abundè probavimus infrà hoc *c.* §. *unico*, *à numero 90. cum multis seq.* & obiter hoc eodem *cap. à num. 66. ex l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* verùm etiam in pluribus aliis casibus ex eadem *l. 25.* prout ibidem, & infrà hoc *cap. à numero 64. cum multis seqq.* clarè ostenditur.

Tertiò pro hoc parte facit, quòd omnia jura
24 clamant, actus & sententias † non debere esse frustratorias, prout fierent cognitio ista retentionis, & decretum Senatus, si ob fraudem, malitiam, & nimiam impetrantis contra jus Regni, vel Regis, aut aliter in damnum publicæ utilitatis festinationem cautelosè, & occultè exequi facit suas litteras, cui fraudi occurrere, publicæ convenit, & privatæ utilitati, Riminald. Iunior *cons. 355. numero 30. & 32. & cons. 183. numero 26. & cons. 766. numero 6. & Institut. quibus alienar. in princip. n. 473.* Giurba *decis. 36. n. 6.* ubi alia.

Posset enim contingere, si hæc securitas impetrandi malitioso daretur, † & hæc via aperi-
25 retur illi, ut post executionem recursus ad Regem maneret frustratorius, & sine effectu aliquid in contrarium operandi, & quod etiam pendente ipso recursu, & examine super legitima causa retentionis litterarum (licet originales sint apud Senatum) quòd copiæ virtute apprehendatur possessio, aut aliter exequantur ipsæ litteræ in Reipublicæ detrimentum, & scandalum juxta diversorum casuum occurrentiam, si tutus esset impetrans, quod ipsis semel executis extingueretur potestas Regis in maximam illius irreverentiam, & Senatus, ac in dedecus & præjudicium publicæ utilitatis, & in illusionem decreti, quod equidem opponeretur ex diametro fini principali recursus, & justæ Regis intentioni, & fraude sua patrocinaretur impetrans contra *c. dictum 30. q. 1. c. tua 12. de Clericis non residen. cap. Sedes. cap. ex parte de rescriptis, cap. 2. de cognat. spiritual. c. 1. de collusione detegend. cap. tuus de usuris, l. itaque fullo, ff. de furtis*, cum aliis.

Fraudibus enim via aperienda † non est, *l. in*
26 *fundo, ff. de rei vendicatione, l. cum ii, §. si cum lis, ff. de transaction. l. qui sub prætextu, C. de Sacro sanct. Eccles. cap. porro de divortiis, clementin. 1. de usuris, §. fin. de concession. prabenda,* Lapus *allegat. 53. num. 2. in principio*, Calderinus *consil. 294. versic. Item si contrarium aliàs 2. de rerum permutat.* Butrius *consil. 5. num. 2. & consil. 42. num. 2.* Alexander *consil. 2. num. 17. versic. Non obstat, lib. 1.* Craveta *consil. 764. num. 3. & 4.* ubi quod ut occurratur fraudibus, jus ad-
27 mittit † latam interpretationem, & facit dispositionem favorabilem, Petrus Ancarranus *consil. 99. egregiè ac venerabilis*; ubi quod fraudibus
28 occurrendum est, & quod dicitur fieri fraus, † quoties constitutio, & lex per indirectum, & cautelam redditur elusoria, sequitur Augustinus Barbos. *axiomat. 402. num. 4. & 5.* ubi quod nedum 29
via non est † aperienda fraudibus, sed illis nervosè occurrendum, ut probat Decianus *consil. 4. n. 33. lib. 1.* Cardin. Tuschus *practicar. conclus. tom. 4. litt. F. conclus. 475. per totam*, & Marius Antonius *variarum resolut. lib. 1. resolut. 50. n. 31. & resolut. 62. n. 5.* Igitur ne illusorium remaneat hoc salubre remedium, neque occasio detur impetrantibus fraudulentis; exequi debet decretum Senatus, licet non possit directè, saltim eo modo, quo meliùs possit scilicet per sequestrationem fructuum, ut dictum est 2. *fundamento à num. 16. & sequentibus*; ne in posterum amplius † insistat possessioni contra verba decreti: *Re-* 30
tienense estas Bullas en el Consejo, para que no se use dellas. Satis enim utitur quotidie illis, quarum virtute insistit possessioni, quæ cum habeat tractum successivum, eò quòd in animo consistit † & reti- 31
netur, *l. 3. §. in amittenda, ff. de acquirenda possessio. l. donatarum 3. C. de adquir. & retinenda possessio.* cum similibus. Ea enim quæ in animo consistunt, tractum successivum habere dicuntur, & continuum, ad notata *in l. 3. §. & harum ff. si servitus vindicetur.* Peregrinus *tractatus varii*, §. 1. *numero 69.* animus enim habet tractum successivum, & causam continuam, Bartol. *in l. via, §. 1. de publicanis, & in l. non est justo, non mutat, ff. de usucapionib.* Bald. *consil. 439. numero. 2. vo. 3.* Marius Giurba *cons. 59. numero 42.* Idcirco denuo quotidie operatur, & noviter quotidie gravat, juxta quæ Nos amplissimè diximus *in tractatu de Regia protect. 2. part. cap. 4. numero 228. 229. & 237.* quæ rectè conducunt, hæc sunt fundamenta quæ istam partem affirmativam viriliter tenent, alia plura, reducibilia tamen ad relata, ex proposito omisimus.

Quibus tamen minimè † obstantibus cõtraria opinio, 32
& verior de jure mihi videtur, & nervosè defendenda (non dubitamus de remedio retentionis proposito, & prosequendo, quantumvis litteræ sint exequutæ ex dicendis, *à numero 89.* sed dumtaxat de decreti executione per Senatus repositionem immediatam) ut scilicet regulariter decretum Senatus in recursu retentionis Bullarum latum exequi directè nequeat, quando eo quis usus est oppressus post perfactam executionem earumdem, ita ut decreti † Se- 33
natus executio directè tendat ad repositionem præcedentis executionis litterarum, cum ejus verba tendant in futurum, & statutum loquens de futuro similiter confert effectum ad tempus futurum Marta *de jurisdict. casu 15. numero 9.* Et quia qualitas † adjecta verbo vel participio restringitur, & 34
limitatur ad tempus verbi vel participii, nec ante habere locum potest, quàm dispositio verbi locum habeat; ut latè prosequitur Castill. *in controvers. tom. 5. cap. 90. à numero 23. à princip.* Barbos. etiam. *axiom. 196.* Nec etiam hoc consequi potest per sequestrationem fructuum, aut possessionis [generaliter loquendo] ad quod moveor ex inevitabilibus fundamentis inferendis.

Primò, quoniam hoc genus Regaliæ, & cognitionis certis † finibus concluditur, & est om- 35
nino limitatum, ad illùmque finem dumtaxat tendit, atque fuit inventum, ut impediat executionem litterarum faciendam (justa causa accedente) non enim ultra progreditur hoc remedium retentionis.

Omnia enim jura Canonica, † & Civilia
[à quibus sumimus fundamentum ad hujusmodi 36

executionis litterarum suspensionem faciendam ad effectum supplicandi, & rescribendi Pontifici) disponunt tantummodo, hócque remedio uti patiuntur ante litterarum factam executionem; nullibi etenim legimus, hoc remedium, & facultatem permissam fuisse executione jam peracta, ut clarè ostenditur *in cap. si quando de rescriptis, cap. cum teneamur de prabendis, auth. de mandat. Principum*, §. *unde competens*, *auth. ut nulli judicum*, §. *& hoc verò*, *l.29 cum seq. cum seq. tit.* 18. *part.* 3. & & alia jura, & Doctores citati hac 1. *part. cap.* 3. quibus quidem manifestè supponitur, hoc excludi remedium re non integra, & executione peracta.

37 Repugnat enim naturæ ipsius, † cum detur ad supersedendum, nec ultra, quàm executione non facta verificari potest, facta quippè executione, cùm non subsistat subjectum habile, facultatem & extraordinarium remedium hoc expirare non est dubiū, ut deinceps ad ordinarium confugere valeat gravatus. Ad quod plura urgent fundamenta, & singulares Rotæ decisiones.

Et cum in una *Elnens. distribut.* 21. *Februarii* 1614. dubitaretur, an facultas supersedendi in executione data in commissione operetur executione jam facta, ita fuit negativè responsum in hæc: *Et Domini responderunt negativè, dicebant enim de tempore præsentata commissionis in actis: cum dicta clausula (cum facultate supersedendi in executione arbitrio Rota) jam executionem fuisse perfectam, & consummatam, nam fuerat data missio vigore sententia de mense Octobris* 1605. *commissio verò præsentata fuit in actis die* 13. *Novembris. Unde dicta clausula, nullum potest hodi sortirie effectum, quia non potest supersederi in executione jam perfecta, & consummata, ut dictum fuit in* Aquillana beneficii 28. Maii 1599. coram B. M. Pennia.

Asserta autem nullitates, & excessus, & non justificatio litterarum non visa fuerunt obstare, quia tendunt ad revocationem dicta executionis, quatenus sit nulla & excessiva; sed non propterea potest intrare, & operari clausula [arbitrio Rota] qua posita est ad supersedendum, ut in Elnens. benefic. 30. Octobr. 1612. coram R. Bono, & in Tridentin. Parrochiali de Robreda 3. Decemb. 1601. coram R. D. M. Archiepiscopo Damasceno, &c. quam refert Jacobus Caballerius, *decis.* 287.

Eadem Rota & in illa Parochiali *de Robreda*, coram Sacrato, quam refert Marchesan. *de commissionib. appellation. ab executione Brevis* 1. *part. post.* §. 2. quæ est 19. in ordine *fol.* 437. in hæc: *Quòd A. C. jam devenerat ad executionem, unde non debebat illa modò sub prætextu dicta clausula retractari, cùm illa operetur suspensionem, non revocationem executionis jam facta, ut fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* Lancelloto in causa Auriensis Parrochiæ S. M. de Pao. 17. Aprilis &c. Eadem Rota in una Aquillana beneficii 19. Decembris 1608. coram Manzanedo in hæc: *Causa mihi commissa cum clausula* (parito brevi arbitrio Rotæ) *dubitavi, an intraret arbitrium pro tarditate executionis brevis, & Domini negativè responderunt, moti eo potissimo fundamento, quòd breve fuisset jam executioni mandatum, quo casu non est locus arbitrio, cum illud concedatur pro retardanda, non verò pro retractanda executione brevis, ut censuit Rota* in una Furiens. Paroch. 13. April. 1600. coram Lancelloto, & in alia Elnens. benefic. S. Salvatoris 30. Octobr. 1602. coram R. P. D. Ludovisio, *& alias sapius, &c.* quam decis. adducit Marchesan. *de commiss. appellat. ab executione brevis* 1. *p. post.* §. 2. *qua est in ordinat.* 11. *fol.* 433. & ibidem in seq. decis. in ordinat. 12. *in una Celsonens. praceptoria coram Coccino*, ita à principo ait: *Quamvis post executionem factam non sit amplius locus arbitrio ad retardandam executionem brevis, ut in causa* Aquillana beneficii 28. Maii 1599. coram Pennia, & in Auriens. Paroch. de Pao 17. Aprilis 1600. coram Lancelloto, & in alia Tudens. Paroch. 3. Decembr. 1601. coram Sacrato; *tamen si judex nulliter vel injustè processit; est locus arbitrio ad retractandam ulteriorem executionem brevis, & novissimè fuit resolutum* in causa Tarraconensi 4. Februar. hoc anno 1604. coram D. meo Litta, &c. Et in alia Tudensi Paroch. de Robreda coram Sacrato, *n.* 2. sic dicitur: *Fundamenta decisionis fuerunt quod A. C. jam devenerat ad executionem, unde non debebat ullo modo sub prætextu dicta clausula retractari, cum illa operetur suspensionem, non revocationem executionis jam facta, ut fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* Lancelloto in causa Aur. Paroch. S. M. de Pao. 17. April. &c. quam adducit Marchesan. ubi proximè, quæ in ordine est apud eundem 47. *fol.* 469. & est *decis.* 88. *c.* 5. *&* 6. *post tract.* Ludovisii Post. *de manutentione*, in qua aliæ plures decisiones etiam recen'entur.

Quarum decis. doctrina apud DD. de Rota communiter tentata (quæ realiter verissima est) sine dubio nostram evincit difficultatem, ut recursus retentionis nostræ inventus ad supersedendum ante factam executionem non operetur post eam peractam ad finem & defectum illam revocandi, aut reponendi.

Quoniam permissum ad tempus † post tempus censetur prohibitum, *l. si unus*, §. 1. ubi Bald. *ff. de pact.* 1. *epistola*, §. *fi.* ubi Castrens. *ff. eod. tit. l. Imperator. ff. de postul. l. cum pater*, §. *à filia*, ubi Bart. *ff. de leg.* 2. *l. statu liberum*, §. *stichum, l. Titia cum testamento*, §. *fin. ff. eodem tit. l. pater filium*, §. *fundum*; *ff. de legatis* 3. *l.* 2. *C. de jure emphiteut. cap. ultimo*, §. *in aliis*, *versic. Si juro, ut lite non contestata*, Tiraquel. *de retract. convention.* §. 1. *glossa* 1. *num.* 44. Pedemont. *decis.* 83. *n.* 13. Menoch. *consil.* 68. *n.* 10. Surdus *de alimentis, lib.* 5. *quæst.* 3. *n.* 9. *&* 10. *& decis.* 75. *nu.* 9. *& consil.* 57. *numero* 9. Bertazol. *de clausul.* 15. *glos.* 2. *num.* 21. Gonçalez *ad reg.* 8. *Cancellar.* §. 5. *præmia num.* 3. Caldas Pereir. *extinct. emphit. qu.* 1. *n.* 8. *& de renovatione, q.* 10. *num.* 1. Petrus Barbos. *in l. cum prætor. in princip. n.* 45. *ff. de judiciis*, qui quidem, & alii de variis casibus loquuntur. 38

Nam verba decreti Senatus limitativè apposita habent inducere † terminum, quem non licet transgredi, *l. qui fundum*, §. *vendebat*, *ff. de contrahen. emption.* Anton. de Canar. *in tractatu de insinuatione, q.* 28. *num. num.* 48. *vol.* 9. *tract. divers. antiquo.* Et facta dispositio determinato modo, suos terminos excedere non licet, Bald. *consil.* 51. *lib.* 5. *per l.* 1. §. *si plures. ff. de exercitor. qui aliena*, §. *libertos ff. de reg.* latè prosequitur Iulius Cæsar Ruginel. *practicarum quæstionum*, *capitul.* 42. *à num.* 9. 39

Hæc igitur Regalia, & cognitio † extraordinaria limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem dumtaxat, quasi cesset ea cessante, ut limitatos producat effectus ex vulgari axiomate, sed magis in specie vide quæ *num.* 42. 40

Et eodem modo intra hos limites, & confines † decretum Senatus expeditur nullo modo trans- 41

transgrediendos, sub quibus includitur potestas hujus remedii juxta *l. ex stipulatione*, ibi: *Cum potestatem sententia certis finibus concludi, sapè constitutum sit,* text. *in l. post sententiam qua finibus certis concluditur, C. de senten. & interlocut. omn. judic. l. fin.* ibi: *Cum terminos verbis exierit potestatem non habet, ff. de officio Præfecti urbis.* juncta *l. extra territorium, ff. de jurisd. omnium jud.* facit illud Divi Ambrosii *in lib. de Paradiso*, ibi: *Si quid addas vel detrahas, prævaricatio videtur esse quædam mandati, simpliciter enim & pura mandati forma tenenda est, &c.* Sed quia de hoc plurima scitu dignissima abundè congessimus *in tractatu de Regia protect. 4. part. cap. 3. à n. 45. cum multis seqq.* & sup. à princip. hic omittimus.

42 Quod ulteriùs ex eo fulcitur, quia † sententia quæ fundatur in causa, cessante causa cessat, ut post Tiraquell. & alios asserit Hieronym. Gonçalez *glossa 3. n. 41. in regula de alternat.* Gratian. *disceptat. forens. tom. 4. cap. 673. à n. 18. cum multis seq.*, & à principio, ubi de alimentatis semel taxatis per sententiam, quod crescunt vel decrescunt, crescentibus vel decrescentibus bonis alimentis, Ripol. *variar. resol. à n. 141.* ubi, quòd res judicata nihil operatur in iis, quæ suapte natura mutationem recipiunt ubi de dote restituenda ob inopiam viri reddenda ulteriùs ejus inopia cessante, & de curatore furiosi per judicem dato, ut cesset sanitate post modum restituta, benè conducunt quæ Nicolaus Garcia *de beneficio, part. 12. cap. 2. num. 306.* Mieres *de majoratu 3. part. quæst. 17. num. 6.* latè & eleganter Surd. *in consil. 268. à num. 24. tom. 2.* ubi varia exempla, & doctrinas congerit, & adsunt jura singularia *in l. in commodato, §. fin. ff. commodati, l. 2. §. pen. ff. ad leg. Rhodiam de jactu. l. si fullo, ff. de condict. sine causa*; quæ copiosè exornat Petrus Surdus ubi proximè. Igitur cùm hæc sententia, hæc Regalia, genus cognitionis suos terminos habeant limitatos, ad executionem impediendam; nequeunt illos excedere, nec extendere ad repositionem executionis jam factæ, quia ultra confines ipsos cessat potestas: atque cessat causa propter quam fertur decretum, quod variari, & alterari debet variota causa.

Secundò probatur, multa enim in jure nostro remedia
43 † extraordinaria inventa sunt, & concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, quæ post illum consummatum omnino cessant, sed confugere necesse est ad ordinaria remedia, tex. *in l. 1. ff. de novi operis nunciatione*, ibi: *Hoc autem edictum, remediùmque operis novi nunciationis adversus futura opera inductum est, non adversus præterita, &c.* textus etiam optimus *in l. 1. §. 1. ff. eodem*, ibi: *Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat edictum de operis nunc nunciatione, & erit transeundum ad interdictum quod vi aut clam,* textus *in l. de pupillo, §. nuntiationem autem in præsenti faciendam, meminisse oportebat, l. loci ubi opus novum fiat, sive quis ædificet sive inchoet ædificare, ff. eodem*, quæ sunt mirabilia jura ad rem hanc, eàque exornant plurimi Doctores citati ab Antonio Gom. *in l. 46. à num. 20. Tauri*, ad quem remitto libenter, & sic cum hoc retentionis extraordinarium decretum, & remedium fuerit dumtaxat inventum ad impediendam executionem litterarum faciendam non debet operari in executione jam facta.

Ex quo fonte fluit, quòd cum inhibitio sit remedium futura dumtaxat respiciens, non præterita, & futura acta impediat non præterita, quantumcumque Canonicè expedita sit: sequitur, ut si intimetur post executionem, & immissionem factam; & possessionem apprehensam, illam non tangit, nec revocat, nec tatentatam reddit, nisi per sententiam diffinitivam hoc fiat, ita eleganter Federic. de Senis *in consil. 300. factum tale est debitor, in principio*, Alexand. *consil. 1. col. fin. versic. Nec obstat*, sequitur Cardinalis Tuschus *lit. I. conc. 140. num. 3.* Seraphin. *decis. 1211. n. 4.* Lancelotus *de attentatis lite penden. 2. part. cap. 4. limitat. 1. numero 10. & eadem 2. part. cap. 20. declaratio. 1. numero 2. de attentat. post. inhibitio.* Guido Papæ *decis. 96. numero 4. versic. Non obstat si ex adverso, & decis. 69. num. 10.* Gravatius *ad prax. Vestrii, lib. 7. cap. 21. numero 2.* Platus *de in litem jurand. §. 3. numero 34.* Farinacius *in 2. part. fragmentor. verbo, Inhibitio, numero 315.* Tuschus *lit. P. conclusion. 400. numero 45.* Ludovis. Post. *in tractatu de manutention. observation. 1. numero 51.* & post ejus tract. *decis. 163. numero 11. & dec. 2. 79. numero 9.* etiam si inhibitio Rotalis sit, Alexander Ludovis. *decis. 203. numero 3. & 4.* Rota recent. *decis. 637. numero 3. & 4. part. 1.* Post *dict. observat. 1. numero 51.* qui omnes loquuntur in possessione jam tradita ante executam & intimatam inhibitionem, & aliis quibuscumque actis præcedentibus ipsam inhibitionis intimationem, ut illa non annullet, nec reddat attentata, nec in minimo tangat, eò quòd inhibitio sit remedium respiciens & impediens futura dumtaxat, non autem præterita, nec ad ea extendat vires suas. Quod & in effectu probant & illi omnes Doctores, quorum nomenclaturam laudavimus infra *2. part. c. 12. §. unico, numero 4.* probantes, quòd si inhibitionis intimatio, & possessionis traditio appareant facta eodem die, & de prioritate non constet, præsumatur possessionem præcessisse, & postmodum subsequutam inhibitionis intimationem pro illius validitate, cùm inhibitio non afficiat possessionem antea apprehensam & executionem antea peractam. Ergo idem dicendum erit in hoc remedio, & decreto Regio retentionis, ut non comprehendat possessionem jam apprehensam, nec executionem jam peractam.

Hinc est, quòd legitimus contradictor potest impedire executionem † & immissionem faci- 44
endam, qui si compareat re non integra post sententiam adjectionis, & possessionem datam, non admittitur ad illam impediendam, cùm jam res non sit integra, sed ad remedium ordinarium confugiendum erit, post alios probat Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. part. §. 10. num. 24.* & loquendo in missione in possessionem virtute literarum Apostolicarum, idem dicit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. numero 124. cum seq.* Quia debuit comparere re integra, ad impediendam earum executionem, non post apprehensionem possessionis, cùm tunc res desinat esse integra, de quo inferiùs agendum erit.

Quæ doctrina roboratur ex aliis pluribus, qui- 45
bus facultas † impugnandi aliquem actum, revocandi, aut variandi, aut alias immutandi à jure conceditur; omnino extinguitur, & expirat post illum actum factum, & consummatum, & sic re jam non integra, ut est videre per Mieres *de majoratu 1. part. quæst. 68. per totam, & quæst. 36. à n. 11. cum seq. & quæst. 12. n. 8.* Marescotum *variarum resolut. lib. 1. cap. 14. per totum, & lib. 2. capus 44. per totum*, Gratianum *disceptat.* cap.

cap. 356. *per totum*, Nicolaum Garciam *de beneficiis* 11. *part. cap.* 3. *à numero* 59. Riccium *collect.* 1479. *part.* 5. Tamburin. *de jure Abbat.* 1. *part. disputat.* 15. *quaest.* 13. *n.* 6. Gratian. *disceptat.* 219. *num.* 13. *tom.* 2. Spino *de testament. glos.* 29. *num.* 9. *& seqq.* Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *à num.* 419. idem Marescot. *lib.* 1. *cap.* 5. *per totum*, Ripoll. *variar. resolut. cap.* 7. *de jure emphyteut. à num.* 239. quos pro variis de hac re exemplis consulere poteris, quae quidem rectè conducunt, ut haec Regaliae potestas, cognitio & decretum restrictum & limitatum dumtaxat ad impediendam executionem faciendam litterarum Apostolicarum, cesset jam ea peracta, & re non integra.

46 Tertiò fulcitur haec pars, quoniam † licèt hoc salubre remedium retentionis sit inductum, & cognitio Senatus directa, nec non leges Regni editae ad suspendendam litterarum Apostolicarum executionem, prohibendo hoc fine multis poenis illarum usum, anteaquam in Senatu conspiciantur & examinentur, an contineant damnum publicae utilitatis; tamen post executionem factam nihil disponunt circa ejus repositionem, nec de earum nullitate, & revocatione tractant, quasi agnoscentes, & meritò, ad id omnino potestate carere, ac ideo nec nos de tali repositione directè per Senatum facienda animum commovere debemus, quia prohibitio ad id non extenditur.

47 Quia statutum quod prohibet acquisitionem, non prohibet acquisitorum † retentionem, ut rectè docuisse Abb. *in cap. Judaei*, *num.* 2. *de Judaeis*, refert & sequitur doctissimus & nostrae Jurisprudentiae facilè Princeps, Valençuela Velasquez, Supremi Castellae Senatus Senator dignissimus *in consil.* 4. *numer.* 36. Solorzano *de jure Indiarum lib.* 3. *c.* 1. *num.* 10. & est Alexand. doctrina *in cons.* 83. *incipit*, *visa facti narratione*, *num.* 4. *lib.* 2. ubi ait: quòd statutum loquens con-
48 tra ingredientem † possessionem, non habet locum in retinente. Idcirco faciliùs conceditur retinere, quàm de novo adquirere, *l. Patre furioso*, *ff. de iis qui sunt sui, vel alien. jur.* Surdus *dec.* 40. *n.* 5. Menochius *cons.* 32. *n.* 37.

Ex quo principio descendit, ut faciliùs tol-
49 leretur jus quaesitum † quàm ad acquirendum, *l.* 2. §. *ex his*, *l. pluribus*, §. *ultimo*, *ff. de verborum oblig. l. ut pomum*, §. *ult. ff. de servitutib.* quem-
50 admodum ex adverso, faciliùs † impeditur jus competiturum, quàm extinguatur adquisitum, *l. Papinianus*, §. *conditioni*, *& ibi glossa*, 4. *de inofficios. testam.* Difficiliúsque impeditur introductio,
51 † quàm productum in esse, *dict. l. Patre furioso*, *ff. de his qui sunt sui*, Gratian. *discept. tom.* 5. *cap.* 965. *n.* 5. & alii supra citati.

52 Multa namque facienda † prohibentur, dum sunt in suo principio, quae tamen facta tenent, *dict. l. Patre furioso*, ubi latè Jason. *l. circa*, *ff. de inofficioso testam. l.* 1. §. *viduum*, *ff. quando appellandum sit*, *cap. ad Apostolicam* 46. *de regularib. cap.* 1. *de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiae*, *cap. fin. de divortiis*, *cap. rursus*, *qui Clerici vel voventes*; plures Doctores citat Augustinus Barbos. *axiomat.* 94. *à num.* 30. ubi *nu.* 32. cum Oldrado *cons.* 306. *in fin. versic. Secunda ratio*; quòd is qui non potest dare de jure tertii,
53 † & non audiretur volens probare; si tamen jam probavit auditur, & cum Abbate *cons. ult. num.*
54 5. *lib.* 2. quòd qui non tenetur † respondere libello generali, si tamen illi respondeat, sibi praejudicat, & alia exempla adducit *n.* 32. *&* 33.

Quibus utiliter ad multa frequentia adde, quòd probatio † quae non debuit admitti, admissa ta- 55
men valet, & probat, Nos *de Regia protect.* 3 *part. cap.* 18. *num.* 29. Et suum operatur effectum,
† quando antea non fuerit impugnata per par- 56
tem, Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. *de confirmat. utili, vel inutili*, Rota per Farinacium *dec.* 191. *num.* 2. *part.* 3. Et post publicationem testes alii non
sunt † admittendi, nec producendi; si tamen post 57
eam recipiantur, parte tunc non impugnante, legitimè probant admissi, ut cum Hostiens. Aretin. Mariano, Socin. Felin. Paris. Imol. Crot. Ant. Gabriel. Alexand. dicit magis communem Farinacius *in tractatu de testibus*, *quaest.* 76. *à numero* 182. Et exceptio quae non † debebat admitti, ad- 58
missa tamen nocet, & operatur, ut post alios Nos *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 12. *num.* 93. quibus ad idem adde Alexand. latè *consil.* 77. *numero* 13. Issa *in l. Patre furioso*, *numer.* 18. *ff. de his qui sunt sui*, Rotae decisio per Farinacium 191. *num.* 2. *part.* 3. Ant. Gabriel. *lib.* 5. *commun. conclus. tit. de restitution. spoliator. conclus.* 1. *num.* 52. qui plures allegat Flamin. Cartarius *dec.* 115. *num.* 2. *&* 4 ubi intelligi firmat, quando pars expressè consensisset, vel tacitè non contradicendo, juxta text. *in cap.* 1. *de restitution. spoliat.* & Bart. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *versic. Secundò quaero*, *ff. de acquir. possession. & in l. si quis à se fundum*, *C. ad leg. Jul. de vi.* Secus verò, quando pars contradicit ex Decio *in consil.* 84. *col. penult. versic. Tertiò & ultimo.* Et ad multos ex his effectibus & alios quam plurimos videndus omnino Marius Giurba *dec.* 14. *à num.* 1. *cum seq.* ubi plurimos Doctores & doctrinas ad praedicta congerit. Ergo dicta executio † Bulla- 59
rum facta, anteaquam postuletur recursus iste, decreti Senatus virtute tangi nequit, cùm prohibitio, quae tendit ad executionem faciendam, non se potest extendere ad jam factam, maximè contra naturam negotii & rei de qua geritur.

Quia licèt impetrans sit prohibitus, & exclusus ab executione, † non tamen à retentione, illa 60
jam facta, sicuti per statutum exclusus ab agendo, seu excipiendo non prohibetur, nec excluditur à retinendo, Bald. *in l. si tradition.* 39. *C. de actionib. empti*, Barzius *dec.* 108. *numer.* 43. Aloverius *consil.* 39. *num.* 11. Peregrin. *cons.* 4 *sub num.* 16. *vol.* 2. communem contra Bartolum testatur Boërius *dec.* 43. *num.* 15. *&* 16. plurimos citat, & latè prosequitur Giurba, *dec.* 60. *à nu.* 7. quarum omnium doctrinarum similitudo mirè punctum nostrum percutiunt.

Quartò, & pro hac eadem parte viriliter pugnat vera illa doctrina à nobis benè comprobata
† *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap* 1. *nu-* 61
mero 300. *& seq.* Quae habet, quod licèt in Senatu detur decretum vim fieri, & reponi, si ipse Judex Ecclesiasticus, etiam tertiae jussioni sit inobediens ad reponendum; nullatenus Senatus se intromittit excedendo justae defensionis notos, usitatos & practicos terminos, sua propria authoritate reponendo, & deferendo; imò potiùs judicem Ecclesiasticum à Regno, ut extraneum ob inobedientiam expellit; non tamen reponit ipse Senatus, quantumvis violentia maneat, prout ibidem videbis latiùs, *& à numero* 273. *& sup.* per multa fundamenta. Igitur Senatus decretum suum retentionis exequi non poterit, reponendo executionem factam litterarum sua propria authoritate.

Quod iterum fulcitur ex alia doctrina, quam ve-

& procedant, ut licentia ad faciendum porrigatur ad jam facta, ea ratione fundantur, quia actus illi dependent à voluntate & potestate disponentis, quæ voluntas tacitè præsumitur, ut qui licentiam dedit ad faciendum, eodem modo censeatur dare ad jam factum, prout probant jura & Doctores allegati in dict. fundamentis, & in individuo eandem rationem reddunt Doctores citati, & sequuti à Mieres de *majoratu dict.* 4. *par. à n.* 96. *cum multis seq.* videndus etiam Narbona statim citandus.

Probatur etiam, quia verba futuri temporis
75 in actu dependente † à mera voluntate, & potestate, seu consensu illius, qui illa protulit, resolvuntur in tempus præsens, & ad præsens trahuntur, *glos. in l. stipulation.* 5. §. *stipulat. in verbo, Daturum, ff. de verborum obligat.* Bald. *in l. in vendentis n.* 14. *col.* 3. *in fin. versic.* *Quinto quaro, C. de contrah. emption.* Bursat. *cons.* 100. *n.* 9. *l.* 1. latè Rota per Cartarium *dec.* 29. *n.* 9. Gratian. *disceptat. forensi. tom.* 1. *c.* 115. *à n.* 20. Secus quando à disponentis voluntate, & consensu non pendet actus, ut latè per eundem *à num.* 15. *cum seq.*

76 Nam in iis, quæ pendent à mera † voluntate alicujus gesta per eum magnam extensionem recipiunt, etiam ad ea quæ aliàs illegitima, & inutilia judicarentur, plures singulares refert doctrinas Mascard. *de probat. conclus.* 924. *n.* 6. *&* 10. *& n.* 16. *usque ad n.* 20. *inclusivè.*

At secus est, quando in concedente defuit po-
77 testas, ut in nostro casu, † cùm sit limitata, & redacta dumtaxat ad meros confines, & terminos impediendi executionem, & ad hunc tantum finem inventum est hoc salutiferum remedium retentionis, quos quidem terminos transgredi nullo modo potest, cùm ultra eosdem cesset omnino potestas ex supra dictis fundamentis hujus secundæ partis, quia in omni actu humano duo præcisè requiruntur, potestas scilicet & voluntas, si-
78 ne quibus † actus ullus geri nequit, sed vitio nullitatis subjicitur, vulgare Bald. *cons.* 326. *Rex Romanorum, n.* 2. *lib.* 1. *per l.* 2. *C. communia de leg. l. nolle de acquir. hareditate.* Hondedeus *cons.* 27. *numero* 6. *lib.* 1. Menochius *cons.* 108. *n.* 4. Scipio Theodor. *allegat.* 30. *numer.* 2. Anton. Guizarellus *decis. Neapol.* 36. *num.* 34. Surd. *cons.* 301. *num.* 29. *lib.* 3. *resolut.* 38. *num.* 18. Alexand. Ambros. *decis. Episcop. Perus.* 23. *num.* 28. Monter. à Cueva *decis. Arago.* 50. *n.* 1. Burgos de Paz. *in l.* 3. *Tauri* 5. *part. n.* 442.

Hoc probatur etiam ex doctrina Baldi *in l. certum, col.* 10. *C. de testam. milit.* docentis quòd
79 permittens † aliquid de novo facere, videtur confirmare jam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, & notat Castrensis ibidem, & *in l. conditio, §. si sic ff. de condit. & demonstrat.* & alii plures Doctores citati per Narbonam *in l.* 10. *glos.* 3. *n.* 23. *& seq. lib.* 1. *tit.* 6. *Recopilat. tom.* 3. & cum nulla major ratio dari possit, quàm defectus potestatis in disponente; ideò de alia curandum non est.

Et quia repugnat omnino natura negotii, in
80 quo hoc remedium † extraordinarium datum est ad impediendum ne fiat; quare trahi nequit ad jam factum, quia post factum confugere necesse est ad remedia ordinaria, juxta *dict. l.* 1. §. 1. *& l. de pupillorum.* §. *nunciationem, & l. loci, ff. de novi operis nunciat.* cum aliis adductis sup. ad secundum fundamentum hujus 2. *part. per tot. à n.* 43. *& seqq.*

Pariformiter, & ad secundum & tertium argumentum † contrariæ partis, de quibus *à nume-* 81
ro 15. *& seqq.* respondetur, fatendo doctrinas tangentes sequestri appositionem, in casibus scilicet, quibus congruit, quando jam litteræ Apostolicæ executioni datæ sunt, juxta quæ latiùs diximus ibidem, *& à num.* 64. *cum multis seqq.* Non tamen ex eo rectè sumitur argumentum ad actualem repositionem directè, & immediatè faciendam per Senatum (in qua consistit tota hæc nostra disceptatio) quam facere Senatum directè in executionem sui decreti validè, & probabiliter negamus, & justè, ut arbitror, impugnamus ex defectu potestatis, quia non sunt adhibenda remedia, quibus exceditur modus defensionis, & moderamen inculpatæ tutelæ, quæ consistit in conservatione reverentiæ debitæ Sedi Apostolicæ, ut *in cap.* 2. diximus per Doctores ibidem à principio citatos, & faciunt ad propositum mirabilia verba text. *in cap. de homine*, 7. *de Baptismo*, ibi, *Cùm ergo falsa sunt abjicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora, &c.* Potiùs enim relinquenda est violentia impunita, quàm terminum legitimæ defensionis transgredi, ut satis probatum est in 4. fundamento hujus secundæ partis *à nu.* 61. *cum seqq.*

Mirabilis est etiam ad hoc † propositum do- 82
ctrina Divi Ambrosii relata *in cap. denique* 14. *q.* 5. ubi sic dicit Pontifex: *Denique si non potest subveniri alteri, nisi alter lædatur, commodius est, neutrum juvari, quàm gravari alterum, &c.* Quam doctrinam exornat Joannes Maria Novarius *in voto* 42. *numero* 4. *&* 5. & iterum *in praxi electionis, & variationis fori, q.* 7. *numero* 19. præcipuè ad finem *section.* 3.

Nec etiam est curandum, † quod aperitur 83
via fraudibus, prout in d. 3. argum. Tum quia eas evitare directè potest vix Senatus ex limitata potestate; tùm etiam quia non procedit illa regula, quando principaliter non fiat, sed secundariò, & in potentiam consecutivam, ut limitat Augustin. Barbos. *axiomat.* 102. *n.* 4. maximè quia satis fraus impetrantis purgatur ex sequestro fructuum beneficii, quo remedio adhibito, jam dici non potest, quod ex sua malitia & dolo fructum consequitur, ex abundè superius assertis.

Hanc tamen nostram opinionem † limitabis 84
ut non procedat, quando pendente hoc recursu ad Regem, & dum in Senatu disceptatur super cognitione, & examine causæ legitimæ retentionis; pars vel originalium litterarum virtute, vel earum copiæ irruat, & tanta furoris audacia attrectaverit, possessionem apprehendere, & illas exequi, quia tunc proculdubio poterit Senatus attentatum illud violentum reponere, ne fortè perveniatur ad scandalum. Tùm quia sicut ipse Judex executor tenetur supersedere postquam rescripsit ad Papam, & tenetur spectare consultationis resolutionem, juxta text. singularem *in cap. multum stupeo*, 2. *q.* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, junctis iis quæ sup. *cap.* 1. §. *unico*, & infrà hoc *cap. à num.* 93. *cum seq.* Ita pariter postquam in Senatu afferuntur litteræ ad eumdem effectum supplicandi, informandi, & rescribendi Pontificem Maximum, & interdùm quòd in eo examinatur causa interitus Reipublicæ, & damni publici, executor ipse supersedere tenetur, cum examen illud sit quid præparatorium destinatum ad prædictum finem rescribendi, idem etenim jus est in præparatoriis, quod in præparatis. *l. ordinarii* 13. ubi Bald.

numero 2. *C. de rei vendicat.* Petrus Barbos. *in l. hæres absens in principio, numero.* 196. *ff. de judiciis*, Cacheranus *deci*. 78. *numero* 5. 6. *&* 16. Covarruvias *lib.* 1. *variarum cap.* 4. *numero* 7. *&* 8. Farinac. *in praxi criminal. numer.* 144. ex text. *in cap. de prudentia, de donation. inter Doctores in rubrica*, *C. de edendo.* Decius *in rubrica*, *lectura* 1. *numero* 8. *de judiciis*, & ibi Ripa *numero* 27. Alexand. *consil.* 58. *n.* 7. *lib.* 1. Mandellus *consil.* 208. *n.* 3. Caldas Pereir. *in l. si curatorem habens*, *verbo, Implorandum, num.* 31. *C. de in integrum restitut.* Gutierrez *de juramen. confirmatorio*, 3. *part. cap.* 12. *numero* 6. Bald. & alii Surdus *consil.* 42. *numer.* 17. Bossius *tit. de foro compet. numero* 117. Gamba Curta *de immunit. Ecclesiar. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 3. Carleval *de judiciis, disputat.* 2. *q.* 4. *sub n.* 204. *pag.* 102. *ad fin.*

Tùm quia est articulus facti incidens in nego-
85 tio principali coram † Senatu pendente, qui de facto etiam rei spiritualis incidenter ad causam principalem licitè cognoscit, sicut & judex quilibet sæcularis, prout plurimos Doctores ad id citavimus hac 1. *p. cap.* 8. *à n.* 26. *vers.* Hoc ipsum firmant omnes Doctores.

Tùm etiam quia secundùm magis communem,
86 & usu, & consuetudine † receptam in Hispaniarum Tribunalibus supremis doctrinam de causa possessoria beneficiali posse cognosci ab illis nempe laicis, prout multis Doctoribus citatis probat Cancerius *variarum resolut. li.* 3. *cap.* 14. *cum sequentibus* & superabundè prosequitur cuncta cumulans Castillo *de tertiis*, *cap.* 12. *à num.* 41. Fontanella *de pactis nuptialibus clausul.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *à num.* 48. *p.* 2. Ludovis. Post. *de manutentione observation.* 6. *à numero* 27. qui omnes infinitos pene alios Doctores cumulant; ac insuper Senatui reservata est authoritas vindicandi audaciam, &
87 irreverentiam † contra partem, & judicem sic fraudulenter exequentem contra leges *Regias ita ponentes, ad ea quæ latius deduximus *de Regia protect.* 1. *p. cap.* 7. *n.* 34.

Tum etiam, quia licet facultas data ad supersedendum in executione, non verificetur in executione jam facta: tamen quando ipsa executio fuit attenta, & nulla, tunc intrare facultatem supersedendi, semel ac iterum Rota declaravit, prout in illa Celsonen. *Præceptoria coram Coccino*, *& in alia Tarraconensi*, ibidem per Rotam relata, quas adduximus superius *numero* 37 ideòque cum hæc possessionis apprehensio furtivè, attentatè de facto, & nulliter fuerit facta, poterit Senatus illam liberè reponere tanquam incidens in causam, & ex vi & natura facti incidentis in principali articulo violentiæ, & retentionis.

88 Unum tamen utile ad hoc † notabis (ad destruendam malitiam fraudulentam impetrantis sic volentis suas litteras exequi recursu pendente in Senatu) quod ad exercitium jurisdictionis requiritur præsentatio coram judice delegato litterarum originalium, vel aliàs authenticarum, quare si copia non solemniter deducta cum citatione partis, & decreto judicis fuerit præsentata ab impetrante Judici delegato; processus & executio ejus virtute erit inanis, & nulla, nullùmque juris producet effectum: ita latissimè post plures Doctores, & Rotæ decisiones probant Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à num.* 16. 17. *&* 18. & supra. Quare sibi sic apprehensa possessio, & facta executio nihil prodesse potest, nec impediet attentati repositionem per Senatum faciendam ex supradictis.

Efficax remedium, quo generaliter consulitur vim patienti ex litterarum executione jam peracta.

Mihi in dies meditanti super hac nostra juris
† rigore vallata opinione à qua desiste- 89
re nullo modo potuit, & eidem (ut arbitror) per omnes insistendum, efficax occurrit remedium in suo genere licitum & permissum, quo per indirectum, & causativè saltim effectum queat sortiri salubre illud retentionis decretum per supremum Senatum, legitima existente causa, expeditum, per conjunctionem videlicet, & cumulationem duorum remediorum, se ad invicem juvantium, ita ut ex utroque simul juncto retentionis decretum liberè, & absque impedimento suum plenarium consequatur effectum, ut clarè ex dicendis patebit. Quod meo videri hallucinari videtur Pater Henriquez laudatus infrà *cap.* 11. *à numero* 39. licet sub magna terminorum confusione, obscurè, & intricatè, prout ibidem adnotavimus ejusdemmet verbis ad litteram relatis.

Dato igitur in Senatu decreto retentionis li- 90
terarum ipsis † tamen jam executis, compareat pars, vel Regius Fiscalis coram eodem executore, & alleget eandemmet causam, scandali scilicet, & damni publicæ utilitatis, qua motus fuit Senatus ad ita decernendum (cùm omnes retentionis causæ ad hoc principium, & fundamentum sint redactæ, *prout sup. cap.* 3. *cum quatuor seq. cap.* 1. *hac* 1. *part.* diximus) & petat repositionem executionis (cùm nulla fuerit, & attenta, ut mox ostendam clarè) & à non repositione, & ab executione, & litterarum Apostolicarum tanquam nulliter, & attentate facta appellationem interponat, vel ad illustrissimum Nuntium horum Regnorum, vel ad Sanctam Sedem Apostolicam & ad negatam delationem & executionis repositionem recurret ad eundem Senatum per viam violentiæ quo indubiè, & justo fundamento ex mox dicendis, ibi dabitur decretum violentiæ, nempè: *Que el juez Ecclesiastico que desta causa conoce, haze fuerça en no otorgar la apelation interpuesta, que la otorgue; y reponga lo hecho despues della, ó en el tiempo que pudo interponerse*, juxta quæ Nos *in tractat. de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à n.* 199. *cum seqq.*

Et tunc intimato judici † executori hoc de- 91
creto violentiæ, cui ipse omnino parere debet, & ad unguem obtemperare deferendo, & reponendo omnia gesta post appellationem, & in tempore, quo potuit interponi, prout abundè probavimus *dict. tract.* 1. *part. cap.* 2. §. 1. *per totum*, & facta hac repositione, res redditur integra, & reducitur ad illum priorem statum, quo litteræ executæ non erant, † & hinc intrare re- 92
ctè potest decreti Senatus retentionis prius expediti executio, in cujus complementum non solùm litteræ Apostolicæ detinentur; sed & omnia acta ad executionem earum pertinentia, ne ulteriùs illis utatur aliquis, donec summus Ecclesiæ universalis pastor, ad quem supplicatum stat, meliùs de causa legitima suspensionis instructus, & informatus, dignetur per suam piissimam, & paternalem misericordiam de remedio utiliori providere.

Singulas insuper hujus miraculosi, efficacisque remedii partes specialiter justas ostendam.

Certi namque juris est, quòd in omnibus iis causis, † quæ legitimæ sunt ad supersedendum 93
in litterarum Apostolicarum executione, de quibus

cap.

62 veram † firmavimus in eodem *tractatu 1. part. cap. 3. numero 24. cum seqq.* quo probavimus, quod si postquam quis de Judicis Ecclesiastici violentia sibi illata in Senatu conqueratur, ipse Judex post gravamen, & violentiam illatam abiit, ita ut nullo modo compareat, ut reponere possit virtute decreti Regii, Senatus ipse sua propria authoritate, & immediatè non reponit violentiam, & executionem attentatam, quantumvis subsistat notoria; prout abundè ibidem fundatur. Et hoc ipsum reperio tenuisse Henriquez *lib. 2. de Pontific. clave, cap. 15. §. 2.* in hæc. Quod si me-
63 rus executor non † compareat postquã intimavit processum à Judicibus Apostolicis fulminatum, nec apparet Bulla originalis, sed transumptum authenticum; non superest parti læsæ aut Judicibus Regiis aliud remedium, quàm prosequi litem coram Auditoribus Papæ, & curare, ut damnatus in absentia ob contumaciam denuò audiatur. Hæc Henriquez, qui quidem rectè loquitur in proposito, & conducunt hactenus dictis.

Quare nec per sequestrum regulariter po-
64 test fieri executio decreti, tum † quoniam non est universalis providentia, nec per illud satisfit fini, & intentioni hujus salubris, & liciti recursus, cum insuper titulus beneficii, & possessio maneat penes impetrantem virtute litterarum executioni datarum, ut infrà *numero* 67. tum etiam quia sequestrum non congruit omnibus litteris Apostolicis, quia multæ sunt expeditæ super causis & negotiis in quibus non cadit actualis possessio, nec fructus; sed aliter tendunt in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis contra œcumenica Concilia, ritus, & usus valdè laudabiles legitimè observatos in aliquibus Provinciis, aut contra Regni, aut Regis privilegia, authoritatem, honorem, & præeminentiam juxta leges Regias, in quibus quidem non potest cadere hæc forma & modus executionis. Atque tandem per illud non ex integro satisfit, nec consulitur indemnitati vi oppressi, nec principali intentioni Senatus, ejus decreto, & remedio retentionis.

Tum etiam, quia regulariter † non est tutus
65 modus ipse, nam sæpè Rota, licèt approbaverit cognitionem violentiæ in Judicibus sæcularibus ob defensionem naturalem, tamen expressè damnavit sequestrum, & ad manus Curiæ rei reductionem, prout plures decisiones ad idem congessimus *in tractatu de Regia protect. 1. part. cap. 1. n. 221.* quia tunc exceduntur limites potestatis, & defensionis naturalis, prout ibi videre poteris, nisi in casibus aliàs à jure permissis, de quibus mox dicemus in declarationem Bullæ Cœnæ Domini à *n. 68. & seq.*

Adversus idem etiam sequestrum reclamant plu-
66 res Doctores, † regulariter factum in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam Regiam, ut latè Vivianus *in tractatu de jure patronatus, l. 11. c. 12. per totum, & c. 11. præcedenti*; & in his etiam terminis Marius Antonius *variarum resol. lib. 3. cap. 9.* & multa scribit contra hujusmodi sequestrum, Sarabia *in tractatu de jurisdiction. adjunctorum, quæst. 30. num. 38. & num. 4.* Ludovicus Gomezius, olim Rotæ Auditor, *in regula de annali, quæst. 46.* multis Rotæ decisionibus comprobat, sequestrum appositum per Judices laicos non impedire pacificam possessionem, eo quod sit actus nullus ex defectu
67 potestatis & jurisdictionis. † Quæ tamen decisiones intelligendæ sunt, & reducendæ ad terminos, in quibus loquitur Bulla Cœnæ, in cujus dispositione fundatur, de quibus, & ejusdem intellectu statim agendum erit, ne Rotæ rigor indistinctè pertranseat.

Sed adhuc respondetur, quod hæc doctrina nihil invehit in sequestrum apponendum per Senatum pro tollenda violentia, & vitando scandalo, cum non sit legitima consequentia: sequestrum appositum in beneficiis per Judices laicos non privat possessorem possessione; ergo per eum apponi non potest, si quidem generalis regula sit, quod sequestrum judiciale à quovis Judice, quantumvis competente, appositum neminem possessione privet, *l. licet, §. rei deposita, ff. depositi*, quam exornavimus cum multis Doctoribus *in nostris commentariis de Regia protect. tom. 1. p. 2. cap. 26. à num. 34.*

Et licèt *c. 17. Bullæ Cœna Domini*, videatur † 68
reclamare contra omnia sequestra fructuum, & proventuum rerum ad Ecclesiasticas personas uti tales pertinentium in hæc: *Quive jurisdictiones, seu fructus, reditus, & proventus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, & Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrantur, &c.* Tamen non includit ejus prohibitio modos, & casus aliàs à jure permissos, & approbatos.

Etenim hoc Bullæ Cœnæ *cap. 17.* nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus aliàs specialiter à jure exceptos, & permissos, maximè Regibus, quibus alicujus specialis juris, ex Regaliæ virtute competit, ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissipentur, de quo est textus expressus *in cap. generali 3. de electione. lib. 6.* cujus sunt verba: *Generali constitutione sancimus, universos, & singulos, qui Regalia, custodiam, sive guardiam, advocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, seu Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt) quantacumque dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas cæteras locorum eorumdem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententia decernimus subjacere. Illos verò, qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinẽt ad fructus, sive reditus provenientes vacationis tempore non usurpent: nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam dilabi permittant, sed in bono statu conservent.*

Ex quo text. duo deducuntur; alterum, quod Regalia custodia bonorum Ecclesiarum antiquitùs observata non comprehendatur in text. prohibitione. Alterum, quod prohibetur nova usurpatio, & Regaliæ hujusmodi adquisitio, in cujus text. comprobationem plurimos Doctores; & doctrinas adduximus *cap. 1. à numero 117. cum seq.*

Quare hoc *cap. 17.* Bullæ, generaliter & indistinctè disponens, reducendum est ad termi-

n. 3. cum seq. suprà, quæ omnes tendunt ad evitandum scandalum, & damnum Reipublicæ, ut ibidem vidisti: In omnibus ipsis judex executor, cui litteræ sunt directæ, non solum potest, sed imò præcisè, & omni modo tenetur supersedere, quia exequi non potest; ita probat, & jura Canonica intelligit post alios Mastrill. *de magistratibus, lib. 6. capitul. 9. numero* 222. Ripa *in c. si quando de rescriptis*, Maranta *disput.* 1. Afflictis *constit. pacis cultum, numero* 57. *rubrica* 8. *lib.* 1. Foller. *constit. Magistri justitiarii, num.* 5. *&* 8. Capiblanc. *de Baronib. pragmatic.* 14. *num.* 47. Rodericus Suarez *allegat.* 12. *à numero* 48. Giurba *consil.* 59. *numero* 76. *in fin.* Atque etiam illa Doctorum caterva à nobis congregata in unum, *cap. 3. à numero 23. versic. Quare justissimè* ad quæ loca te remitto, quia amplius non repeto, & alibi pluries atque pluries id quoque diximus *in dict. cap.* 3. cum quatuor sequentibus.

Et est textus expressus *in c. rescripta contra jus elicita ad omnibus judicibus præcipimus refutari, nisi fortè aliquid est, quod non lædat alium, & c. 25. quæst.* 2. Id ipsum etiam probant *c. Imperiale, cap. nec damnosa fisco, & cap. dicenti, eadem causa & quæst.*

94 Ad hoc ipsum subtiliter † pondero verba, quibus attentè usi fuere Pontifices *in c. si quando de rescriptis*, ibi: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non possit, &c. in cap. cum teneamur de præbendis*, ibi: *Aut si non potest ei sine scandalo provideri, &c.* Quibus quidem verbis manifestè docet Pontifex, quòd ubi datur legitima causa, & à jure approbata ad supersedendum, deficit tunc in executore potestas exequendi.

95 Nulla enim in jure major † nullitas, quàm defectus potestatis, & quod ultra potestatem fit à judice, maximè executore, nulliter fit, Boërius *decis.* 299. Olivan *de jure fisci, cap. 15. numero* 39. Riminaldus junior, *consil. 281. numero* 70. Rota diversorum, *decis. 666. numero 4. part.* 1. Bertazola *consil. 465. n.* 24. Paris. *de gabell. part. 3. num.* 73. Nizol. *allegat. 2. num.* 21. Vantius *de nullitate ex defectu jurisdictionis num.* 1. Marius Giurba *decis. 96. sub numero* 10. de quo nos abundè *de Regia protect. 4. part. cap. 6. à numero.* 3. & suprà optimè *in cap. 3. à numero 36. & à n.* 64. & est textus qui hoc idem probat *in l. quicumque, & in l. qui contrà nostra, C. de executoribus, & exactorib.* Quibus quidem juribus, & locis amplius latè probatur, idem esse defectum potestatis, & jurisdictionis, in executore, ad effectum causandi nullitatem.

Prædictis adde etiam communem Doctorum reso-
96 lutionem, † quæ habet, quòd licet executor Sententiæ non possit cognoscere de exceptione labefactante sententiam superioris; tamen quando ejus datur nullitas notoria, ipse executor illam præcisè, & necessariò tenetur admittere, non ad effectum cognoscendi, & determinandi super illa, sed ad effectum supersedēdi in executione, & rescribēdi superiori qui sententiam tulit; ita latè probant Petrus Barbosa *in l. si prætor. 75. in principio, & in §. 1. ff. de judiciis, à fol.* 760. in magnis & inclus, ibid. *à n. 41. & sequentibus, & in §. Marcellus, à principio, & à num. 62. & sequentibus*, Zevall. *de cognition. per viam violent. lib. 2. quæst.* 146. per totam, optimè Ioan. Hieronym. Campanil. *diversorum juris, rubrica 11. c. 13. à n. 254. & sequentibus*, Cardin. Tuschus *practicarum conclus. litt. S. conclus. 142. & lit. R. conclus.* 267. Scaccia *de appellat. quæst. 11. à n.* 193. *cum sequentibus.* quo limitabis, quod generaliter diximus *de Regia protect. 4. part. c. 7. à numero 15. & seq.* prout etiam declaravi *3. part. cap. 9. num.* 33.

Igitur appellatio hæc duobus ex capitibus justa & legitima efficitur, † cui ut licitæ ab executore de- 97
ferendum est; primò quia processit tempore, quo debebat conquiescere, & supersedere, & sic ab eo procedente, & ejus processu appellatio licita & legitima est, & violentiæ decretum in Senatu datur, *in tractatu de Regia protect. 3. part. cap. 10. à numero 174. & 4. part. cap. 11. à numero* 4. & meliùs post Joannem Monach. Paris. Bonifac. Bald. Cinum, Abbat. & Caputaquensem diximus *de Regia protect. 2. part. cap. 18. numero* 44. Et rursum, ubi simul probavimus, omne gestum † à judice 98
tempore, quo debebat conquiescere & supersedere esse nullum ipso jure, & perinde legitima appellatio, ut ejus virtute obtineatur in Senatu decretum violentiæ, *Que otorgue y repunga.*

Ultra quos, & quod processus gestus à Judice tempore, quo debet conquiescere, & supersedere probant *Glossa in cap. Iudex, verbo, Proponatur*, & ibi Francus, & Geminian. *de offic. Delegat. in 6.* Bart. & alii *in l. quia poterat. numero 4. ad Trebellian.* Salicet. *in authent. offeratur, C. de litis contest. c. cum speciali*, & ibi Perus. *numero 64. de appellatio.* Granut. *theorem. 17. sub numero* 1. Lapus *allegat.* 1. Roman. *consil. 220. numero* 3. ubi Mandos. Alexand. *consil. 104. numero 4. vol. 5. & consil. 89. numero 3. vol.* 1. Gaill. *observat. 33. numero 12. lib.* 1. Zevallos *contra communem, q.* 680. Villadiego *foro jud. lib. 2. tit. 1. l. 22. numero* 11. Casane, *consil. 30. numero* 21. Tuschus *lit. S. conclus. 913. numero* 25. Minsinger. *centur. 4. observat.* 56. Paris. *consil. 89. n. 7. vol.* 3. Guaz. *rerum defens. 1. cap. 19. numero 37. &* 55. Cephal. *consil. 241. numer.* 19. Ruinus *consil. 6. nu. 5. vol.* 4. Menoch. *consil. 865. numero* 15. Chricho. *communium opinionum, centur. conclus.* 95. Intrigol. *lib. 3. singul. 79. numero* 182. Covarruvias *practicar. cap.* 26. Azeved. *in l. 1. numero 8. tit. 16. lib. 4. Recopil.* Giurba *consil. 9. n. 1. & numero* 3. Mills *in repert. verbo Jurisdiction.* Verall. *decis. 7. nu. 1. part.* 3. Osascus *decis. 84. numero* 3. Maranta *de jud. part. 4. distinct. 16. num. 4. & p. 6. tit. de appellat. num.* 4. Scaccia *de appellat. q. 5. sub num. 116. & quæst. 14. numero* 62. Morla *in emporio, tit. 2. de jurisdict. in præmiss. numero* 211. Cavalcan. *decis. 28. num. 112. part.* 2. Bursatus *consil. 21. nu.* 20. Rebuffus *tit. de recusat. artic. 6. glos. 1. n.* 2. Ant. Gabriel. *tit. de judiciis, conclus. 5. n.* 1. Costa *de scientia inspect. 85. n.* 26. Laccellotus *de attentatis, part. 2. c. 6. nu.* 4. Gregor. Lopez *in l. 22. glossa magna, tit. 4. p.* 3. Valençuela Velasquez *consil. 43. n. 170. & seq. tom.* 1.

Secundò etiam dicitur ista hæc appellatio legitima, quia ab actu nullo, etiam in materia executiva, † & sui natura privilegiata licita est 99
appellatio, quæ simul habet utrumque effectum ex *reg. l. 4. cōdemnatum, ff. de re judicata*, latissimè probavimus *in tractatu de Regia protect. 3. part. 9. à principio, & à n. 21. cum sequentibus* & per totum. Et quando in executore † deficit potestas, ut appellatio suspensiva 100
licita sit, multa scitu dignissima per Nos *in eodem tract. 4. part. cap. 6.* à principio per totum, quibus quidem locis & alibi passim abundè videbis de justificatione hujusmodi appellationis, & ejus effectu suspensivo, ut vim fieri declaretur in Senatu.

Hinc succedit, quod quando executor nulliter processit ad executionem † litterarum Apo- 101
stolicarum, per comparitionem partis legitimæ,

statim

statum & ante omnia tenetur reponere possessionem, & alia omnia gesta tanquam nulla, & attentata in pristinum statum, & appellatio ab ipso executore, & toto ejus processu interjecta per noviter comparentem includit gesta omnia à principio, ita latissimè per Rotæ decisionem & alios Doctores comprobavimus *in dict. tract.* 1. p. c. 5. *à n.* 66. *& seqq.* & obiter. c. 6. n. 62.

102 Quare per hanc repositionem † titulus reducitur ad non titulum, causa ad non causam, possessio ad non possessionem, & res redditur ad suum priorem statum, quo erat ante executionem facta, de quibus quia multa diximus in his terminis de executione, actibus & sententiis repositis *in dict. tract.* 4. *part. c.* 14. *per totam*, & præcipuè *à num.* 140. *cum multis seq.* post magnam Doctorum exornationem; amplius non tracto.

103 Inde fit, quòd cum mediante hac repositione (legitimo modo † permisso facta) in sublatum impedimentum; & inconveniens consideratum in fundamentis secundæ partis quæstionis *à n.* 32. *& seq.* prout erat executio præcedens litterarum Apostolicarum, quam Senatus per se ipsum directè reponere non potest in sui decreti retentionis executionem, ut superiùs abundè probavimus, & resolvimus: sequitur ut hac indirecta via, semel facta repositione, subintret decreti Senatus retentionis executio, quia res semel prohibitionem evasit,

104 ac ideo semper durat † libera, de quo plurimas doctrinas congessimus *in dict. tract.* 3. *part. c.* 4. *à numero* 55. *cum multis seq.* & de variis effectibus, & exemplis benè comprobatis rei re-

105 ductæ ad priorem statum, † & naturam videre per te insuper poteris apud Mieres *de majoratu* 1. *part. q.* 38. *à num.* 184. *& numero* 290. quæ rectè conducunt.

106 Et facit alia doctrina, quæ † huic multum similis est de qua Nos *eodem tract.* 4. *part. c.* 8. *num.* 91. *&* 92. *& num.* 96. quod diximus, quòd si quis per executoriales fuit condemnatus ad restitutionem rei, qua fuit à tertio spoliatus, contra quem intentans remedium possessorium obtinuit primam sententiam, quæ ejusdem spoliati favorem exequitur; statim poterit ille prior victor suas executoriales exequi ab eo instanti, quo res cœpit semel intrare in potestatem condemnati.

107 Non minus conducit alia † illa doctrina, de qua Nos exactè *in tractatu de protect. Regia* 4 *part. cap.* 9. *à numero* 158. & sursum *à numero* 156. ubi, licet in condemnatum ad rem restituendam, nequeat fieri executio, quia illam tempore litis motæ, & condemnationis non possidebat, si tamen res ad suas manus perveniat postea, statim, quod cœperit possidere, fiet in eum executio absque novo processu, quod post plurimos Doctores probavimus latiùs, quibus ad idem adde Jacobum Gallum *consil.* 5. *per totum*, maximè *n.* 9. *&* 10. *& n.* 5. Vincentium Carotium *de exceptionibus*, *exceptione* 11. *n.* 32. & est text. *in l.* 3. §. 1. *ff. de executione rei judicatæ*, ubi Bart. dicit esse text. litteris aureis scribendum, & nunquam oblivissendum.

Hoc remedium nota, quoniam est valdè utile, & omnino in dies necessarium securum, legitimum, constans & licitum attentè consideratum, quòd alibi nec videbis, nec audies in re tam gravi, & articulo tam difficili, & quotidie controverso.

Quæ quidem comprobatio licèt universaliter omnibus casibus retentionis contingentibus sit omninò adaptabilis [ut ad oculum vidimus,

108 & probavimus) non desinam insuper † aliquos alios particulares recensere, & comprobare, & nova aliqua, utilissimáque discurrere circa contradictores comparentes post executionem peractam, & sic re jam non integra, quæ alibi non reperies sic explicitè digesta. Ex quibus apparebit, quod ille oppressus, qui habuit jus ad proponendum, & intentandum remedium retentionis, & obtinendum in Senatu decretum affirmativum super ea, habet etiam jus comparendi coram executore, & executione litterarum jam peracta, & ab eo petenti repositionem, illamque obtinendi indistinctè in cunctis casibus in quibus obtentum fuit earumdem litterarum retentionis decretum.

Et in primis, si contradictor sit possessor, & 109 compareat post † executionem factam, & missionem in possessionem, ipso tamen possessore non citato, nec cum eo adhibita causæ cognitione; potest quandocumque comparere, & possessionis repositionem petere, quæ in primis, & ante omnia facienda est ab eodem judice executore, quia cum immissio fuerit nulla; res non definit esse integra [ut statim probabo) & optimè comprobavimus per expressam Rotæ decisionem, & alios plures Doctores 1. *part. cap.* 5. *numero* 66. *cum seq de Regia protect.* Quibus adde Menochium latè tractantem hunc articulum *de adipiscend. remed.* 4. *à n.* 627. post Bart. doctrinam, quam omnes sequi firmat Zuchardus, & alii multi Doctores, quos sequitur referens Castillo *controversiarum tom.* 1. *cap.* 24. *num.* 170.

Et unum attende circa has doctrinas, & alias plures applicandas, quod immissio in possessionem † virtute gratiæ Apostolicæ regulatur secun- 110
dùm regulas interdicti adipiscendæ possessionis ex *l. fin. C. de edicto divi Adriani toll.* & ejusdem regulis subjicitur, ut statim probavimus ex plurimis Rotæ decisionibus sic expressè decidentibus *à num.* 142.

Ex vero fundamento & ratione præcedentis doctrinæ † inferre primò poteris ad litteras Apostolicas 111
impetratas ab alienigena, & non originario horum Regnorum, qui cum sit incapax ad beneficia & omnino inhabilis mediante immemoriali & laudabili consuetudine horum Regnorum indultis Apostolicis confirmata, ut plures leges, *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* firmant, prout & superiùs hoc *cap. à numero* 70. *versic. Ab hac tamen regula excipitur, &c.* Imò talis alienigenæ possessio, quæ est contra prohibitionem statuti, † dicitur improba, & non manutenibilis, Bocatius *de interdict.* 112
uti possidet, *cap.* 4. *in fin.* Rota *diversorum*, *decis.* 4. *n.* 1. *part.* 2. Ludovisius Post. *in tractatu de manutentione, observat.* 44. *n.* 21. *ubi à n.* 29. plurimos citat, ut idem sit, quando possidenti resistit jus, & cum sit apprehensa virtute tituli nullius & invalidi, dicitur vitiosa, & ad nihilum prodest: ut abundè probat Valençuela Velasquez *in consil.* 177. *à n.* 84. *usque ad* 91. inclusivè. Et nos latiùs infrà 3. *part. hujus Tractatus.*

Consonat, quod quando prior immissio, & possessionis apprehensio fuit nulla, seu aliter vitiosa habetur pro vacua, & quæ ad nullos juris effectus considerabilis est, adeò ut minimè contradicere, & impedire possit alium postmodum ex legitimo titulo venientem, & petentem talis possessionis immissionem, & in concursu harum duarum possessionum hæc ultima uti legitimè manutenetur, ut ex quàm pluribus Rotæ decisionibus, comprobat Ludovic. Post. *de manutent. observat.* 71. *à numero* 70. *& seq.*

Inde

113 Inde est, ut cum executio prout etiam ipsæ litteræ sint nullæ ipso jure; † quandocumque quilibet comparuerit etiam post factam immissionem earum virtute obtinebit omninò ante omnia repositionem petitam, & appellatio ejus dicitur legitima, idem est in beneficiis patrimonialibus (ut statim) quia iste (cum nulla fuerit executio litterarum ob incapacitatem, & virtute litterarum similiter nullarum) quandocumque comparuerit, dicitur re integra comparere, quoniam per executionem præcedentem, aut alium actum nullum res non desinit esse integra; ista est mirabilis Rotæ decisio in terminis 57. *numero* 8. ut per Vivianum *in tractatu de jure patronat.* ubi plurimæ decisiones aliæ citantur ad idem variæque doctrinæ conducibiles, quod actus præcedens, si est nullus, res non desinit esse integra, probant insuper Parisius *consil.* 68. *num.* 27. *lib.* 3. Lancellot. Robert. *de attentatis* 2. *part. cap.* 3. *in præfat. num.* 97. & 98. Ægidius *deci.* 699. Puteus *dec.* 2. Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *num.* 311. *fol. mihi* 106. Et quoad omnes suos effectus judicatur ac si gestus non fuisset, alios plures Doctores infrà 2. *part. c.* 12. *illatione* 3. *à numero* 65. & in illationibus superioribus, *à numero* 58. *cum multis seq.*

114 Ad quam doctrinam † nempe quod per actum nullum præcedentem res non desinat esse integra, plurima conducibilia adducit, hanc comprobans Farinacius *in tractatu de testibus, quæst.* 57. *à numero* 98. *cum seq.* quem vide, conducunt etiam plures effectus resultantes ex actu nullo præcedentis; ut scilicet, quod per ipsum non perpetuetur jurisdictio, non inducatur litis pendentia, non expiret potestas, non interrumpatur præscriptio, & alios plures quos congessimus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9 *à numero* 13. *cum seq.* & *à principio. cap.* quibus adunque, quæ etiam latè & doctè cumulat Grassis *de effectibus Clericatus, effect.* 1. *à num.* 298. *usque ad num.* 318. pluri-

115 mos ad singulas † congerens Doctores; & ratio est, quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, ex regula juris.

Quò pertinet, quod licèt lite jam contestata præcludatur via exceptionibus dilatoriis, ex vul-

116 garibus; tamen quando exceptio † dilatoria illa talis sit naturæ, quæ reddiderit processum retrò nullum; rectè admitti & opponi potest post litem jam contestatam, *l. licèt*, ubi Bart. & Doctores, *C. de procuratoribus*, latè Felinus *in cap. exceptionem, col.* 9. *versicul.* Fallit *octavo, de exceptionibus*, Alexander, & Doctores, *in l. ita demum, C. de procuratorib.* Joseph. Cumiæ *in ritibus magnæ Curiæ, cap.* 2. *numero* 19. *fol. mihi* 19. consonat, quod licèt executio instrumenti impediatur per sententiam illud vulnerantem; si hæc est nulla, instrumentum liberè exequitur, ut ex Coccino & Rotæ decisione rectè observat Antonius Amato *variar. resol. tom.* 2. *resol.* 81. *n.* 27.

117 Idem prorsus ex paritate † rationis dicendum erit in litteris impetratis ad beneficia patrimonialia ab eo, qui non sit filius patrimonialis quibus tantum beneficia hæc conferri possunt, & alter facta provisio est nulla ipso jure, ut in terminis post plurimos Doctores diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à num.* 38. & *seq.* & ex similitudine, & maxima fraternitate horum beneficiorum, & jurispatronatus laici, de qua latè infrà hoc *cap.* §. *unico, nu.* 100. & *seq.* idem dicendum erit in istis jurispatronatus beneficiis, de quibus plurima attulimus in proposito infrà *numero.* 164. *cum multis seqq.*

Et nota quia in his casibus, † quilibet vassallus horum Regnorum habet jus ad oppositionem hanc faciendam, & quilibet dicitur legitimus contradictor, ut de beneficiis impetratis ab alienigenis, ut possit quilibet vassallus ratione authoritatis, & præeminentiæ Regis, proprii juris & interesse quod habet, supplicare, & contradicere, ac se opponere, & petere retentionem litterarum; *est lex expressa* 14. *ad finem, tit.* 4. *lib.* 1. *Recopilat.* ibi: (Y otrosi mandamos y damos facultad à todos y qualesquiera nuestros subditos y naturales, que sobre esto puedan oponer, y hazer resistentia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria, &c.] Et quod quilibet pro sola † præeminentiæ Regis defensione sit legitima persona, 119 & contradictor; est textus expressus *in l. C. ut nemo privatus*; facit *l.* 1. *tit.* 13. *part.* 2. dum tractans de honore Regis, & utilitate ejus per vassalum curanda, inquit: [Por ende debe catar muy de luene las cosas que son a su honra y a su guarda, y ser mucho ansioso para alegarlas y acrecentarlas, y las que fueren à su danno desviarlas, y tollerlas.)

Et ex hac ratione provenit, quod sicut Princeps non potest admittere in suo Regno Prælatum sibi suspectum, & non affectum, atque se electioni, de eo factæ opponere, ut quàm plurimis citati Doctoribus scripsimus in nostris commentariis *de Regia protect.* 3. *part. c.* 10. *n.* 241. Azor. *institut. moral. tom.* 2. *lib* 6. *cap.* 14 *vers.* Quæres. Grassi *de effectib. Clericatus effectu* 1. *n.* 1039. Valleta *de disquisitione Clericali, part.* 1. *tit. de favore Clericor. personali* (de quo suo loco in 3. *part.* plenissimè erit agendum) ita pariter quilibet ejus vassallus de populo potest se hujusmodi electioni opponere, & impugnare electionem factam ad dignitatem Ecclesiasticam eò quod electus non sit gratus, & affectus suo Principi: prout in individuo probant Joan. de Anania *in cap. quod sicut, num.* 3. *de electione* ubi Ancharan. *num* 5. Cotta *in memor. alib. verbo, Episcopi*, Mandagotus *de electione novorum Prælator. in Miscellaneis, tit. electus an reprobari possit vers. Elect. Episcop.* Marius Muta *in Capitibus Regni Siciliæ, tom.* 3. *cap.* 21. *numero.* 37. *ad fin.* & *cap.* 12. *numero* 27.

Et quod tam in iis, quàm † in beneficiis patrimonia- 120 libus quilibet filius patrimonialis sit legitimus contradictor ratione proprii juris, & particularis interesse, probatur ulterius. Quia cùm habeant hæc regna privilegia Apostolica, consuetudine immemoriali adquisita & confirmata, ne exteris dentur beneficia, & multa loca, & Episcopatus eodem potiantur jure, ut nonnisi filiis patrimonialibus dari possint, & conferri beneficia, ut expressè dixit *lex Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ibi: (Que se guarde y cumpla lo concedido por los Pontifices passados à nos y à los Reyes nuestros antecessores de gloriosa memoria y a los dichos nuestros Reinos, &c.) Sequitur, quod cuilibet & singulis eadem privilegia data censeantur, quia privilegium datum loco, personis ipsius loci concessum intelligitur *cap. per exemptionem, privilegiis, lib.* 6. Bartol. *in l. quod constitutum, ff. de militari testam.* Decius *in l. omnibus n.* 16. *ff. de regulis juris*, & *consil.* 152. *n.* 3. Roman. *cons.* 180. *num.* 1. Valençuela Velasquez *cons.* 78. *num.* 63. Gratian. *decis.* 233. *n.* 13. Gigurba *cons.* 89. *num.* 4. & concessum privilegium † patriæ, cuilibet de patria ex eo jus competit Aviles in 121 ca-

tapitib. prætorum 19. *glossa*, *Privilegios*, *num.* 3.
Valençuela *d. cons.* 79. *num.* 75. & Giurba *sub
dict. num.* 4. Ipsique cives, & naturales patriæ
privilegium retinent, Ponte *in cons.* 51. *n.* 36. *in*
2. Giurba *in cons.* 59. *num.* 51. *in fin.* Et quod
privilegium concessum patriæ, civibus & natu-
ralibus, tam laicis, quàm Clericis concessum in-
telligatur, post Martam, Grassis, & alios, di-
ximus *in tractatu de Regia protect.* 1. *p. cap.* 1. *n.* 63.
Et conducit, quia ratione damni Reipublicæ
112 & præjudicii † publicæ utilitatis omnibus & sin-
gulis popularis actio adscripta, & attributa est
ex toto titulo, *ff. de popularibus actionib.* & passim
alibi, ex quibus in iis quæ tangunt publicum
113 præjudicium Regis, aut Regni, † quod sit pro-
pria actio, & jus contradicendum Regis Fiscalis,
nemo dubitat, quod & latiùs scripsimus 1. *p.
cap.* 13. per totum, & signanter, *num.* 57. *&
num.* 7.
Ex paritate & identitate rationis scriptæ supe-
riùs, *vers. In Et primis à num.* 109. *cum seqq.* idem
114 præcisè † affirmandum erit in Bullis impetratis ad
beneficium jurispatronatus laicorum (quorum de-
ficiente consensu patroni laici, non admittitur in
his Regnis derogatio, ut latiùs agendum infrà 4.
part. per totam) ut tunc cum generaliter ratione
proprii juris, in cujus est quasi possessione, &
interesse semper est legitimus contradictor ad latè
tradita per Nos *de regia protect.* 2. *p. cap.* 13. *à num.*
58. unde si non fuerit citatus, licèt in litteris men-
tio talis jurispatronatus facta non sit (quia tunc
non est dubium quod sit citandus, & cum eo
patrono legitima causæ cognitio adhibenda) et
si executione litterarum per acta comparuerit, po-
test petere repositionem, & ante omnia faciendam
per executorem, ut suprà diximus. Tum quia iste
115 ex executione litterarum, † absq; suo consensu
facta inducitur turbatio suæ possessionis jurispatro-
natus, cujus ratione, quandocumque compareat,
dicitur legitimus contradictor ad reponendum ex
superius dictis *d. vers. Et in primis*, *à n.* 190. *cum
multis seqq.*
Tum etiam, quia accedente sua contradictio-
116 ne, litteræ Apostolicæ † collatio, & possessio
ipso jure resolvuntur, & annullantur factæ sine
suo consensu, prout abundè post plurimos Do-
ctores resolvimus uti indubitabile 3. *p. c.* 9. *à num.*
131. *cum seqq. & cap.* 10. *à num.* 2. *cum seqq. in
tractat. de Regia protect.* quare succedit regula fir-
missima, & latè comprobata hactenus quod per
nullitatem executionis res non desinat esse integra,
& quandocunque patronatus compareat, & con-
tradicat, re integra comparuisse dicetur, de quo
abundè sup. *à n.* 113. *& à n.* 103. *cum multis seqq.* in-
super huic applica mirabiles plures doctrinas, quas
de resolutione actus, & de pluribus ejus effectibus
scripsimus *in dict. tractat.* 4. *part. cap.* 14. *à num.*
18. *cum multis seq. & per totum cap.* ubi abundè,
117 † quòd sequuta actus resolutione, res dicitur re-
trotrahi ad suum priorem statum, ac si à principio
gestus non fuisset.
Sed non omittam notabile dictum Baldi *in l.
qui ea lege*, *C. de pactis inter emptor. & vendit.*
Quòd quando dominium transfertur suspensivè,
resoluto contractu, res redit ad suam primæ-
vam naturam, & ad sua principia attractiva,
l. 3. *eod. tit.* Franchis *decis.* 64. *num.* 11. Sesse
decis. 8. *num.* 55. *&* 97. Casanate *cons.* 7. *num.* 9.
Tiraquel. *de retractu linagier.* §. 19. *glos.* 2. *n.* 4.
Maria *voto* 200. *num.* 11. Ponte *de potestate Pro-
regis*, *tit. de assensu Regis*, §. 4. *n.* 25. *& consil.* 81.
num. 39. *&* 40. *lib.* 1. Aldovinus *consil.* 101. *n.* 3.
& 4. Fabius Anna *cons.* 112. *num.* 14. Scrader.
cons. 64. *n.* 99. Mantica *de tacitis & ambig. convent.
lib.* 4. *tit.* 33. *num.* 4. & quod resoluto contractu
ex causa de præterito, res redeat ad suum priorem
statum, & originem cum omnibus suis qualitatibus,
quas habebat antea, ac si contractus celebratus
non fuisset; multi probant Doctores, & variæ do-
ctrinæ cumulatæ per Amato *variar. resolut. lib.*
1. *resol.* 4. *à n.* 4. *cum pluribus seq. per totam. re-
solut.*
Conducit benè alia similis doctrina, quòd pos-
sessio data alicui tanquam successori ab intestato,
si postmodum comparet testamentum, illa posses-
sio concessa dicitur injusta, improba, & non ma-
nutenibilis, ita ut nihil obstet agenti, & postmo-
dum contradicenti, comparenti ex testamento,
Marta *consil.* 94. *à num.* 1. *& n.* 5. Itaque me-
diante oppositione Patroni litteræ Apostol. & om-
nia indè derivativa resolvuntur, & annullantur
& res efficitur integra.
Et iterum quod possessio, quæ ex aliquo ac-
cidenti resolvitur, & finitur, adeò reddatur in-
fecta, & inefficax, ut nullatenus prosit, nec etiam
ad manutentionem, aliumvè juris effectum, latè
probant Gratianus *disceptat. foren. cap.* 113. *à num.*
60. *cum seqq. & c. c.* 110. *n.* 75. Coccinus
decis. 418. Ludovis. Post. *de manuten. observant.* 94.
n. 13. *&* 14. & post tractat. *decis.* 181. ubi de
arrendatario reddituum annualium, ut possessio ejus
prosit durante conductione, ejus tamen finita &
resoluta, amplius non prosit ad manutentionem,
& de aliis exemplis apud illos Doctores, & de-
cis. optimè etiam Nicolaus Garcia *de benefic.* 1.
p. cap. 2. *num.* 87. & sup. ubi de beneficio
amobili ad nutum patroni, ut accedente patroni
revocatione, cesset possessio, & manutentio. At-
que etiam quod possessio ad certum tempus, ces-
sat possessio post illud, & manutentio denegatur,
consonant Mastrill. *de Magistrat. lib.* 2. *cap.* 17. *à
num.* 33. & Valençuela Velasquez *in cons.* 192. *à
n.* 31. *& seqq. tom.* 2. Ubi de Vicario foraneo amo-
bili ad nutum Prælati, ut accedente remotione,
& revocatione nullatenus manuteneatur ob resolu-
tam causam possidendi; quæ doctrinæ singularis-
simæ sunt nostræ resolutioni, ut quandocumque
accedat contradictio patroni post peractam execu-
tionem; cum collatio, possessio, & executio re-
solvantur, & annullentur, res sit adhuc integra;
debeat admitti uti legitimus contradictor absque
aliquo impedimento possessionis apprehensæ, cum
reddatur ad non possessionem, inutilem, & infe-
ctam, & ad nullum juris effectum considerabilem,
quia non præstat impedimentum, quod de jure
non sortitur effectum ex latè deductis in hoc le-
gitimo discursu.
Hinc infertur ad decisionem † Rotæ Roma- 118
næ, quam ad litteram refert Nicol. Garcia *de
benefic.* 6. *p. cap.* 2. *à num.* 132. ubi revocata fuit
executio litterarum uti nulla, & attentata, eo
quòd cum præsentatio ad idem beneficium per
Patronum laicum causæ cognitio non adhibue-
rit executor, stante beneficii possessione vacan-
te, & non occupata, ibi: *Maximè cum Petrus
comparuerit*, supponens idem si eo tempore ante
peractam executionem non compareat, & ibi-
dem: *Nec etiam obstare*, *quod possessio esset vacua*,
nec ostenderetur titulus Apostolicus, *quia cum in
gratia adest clausula*, *dummodo non sit alteri ius
quæsitum*, *sufficit*, *quod Petrus ostenderet se præ-
sentatum ut diceretur legitimus contradictor*, *cum*
Papa

Papa non præsumatur voluisse præjudicare, & *derogare præsentationi*, &c.

Facit etiam doctrina Menochii *de adipisc. reme-*
129 *dio* 4. qui *à n.* 6. aliquos casus † distinguens, quando dicatur quis legitimus contradictor post missionem factam & exequutam *in num.* 928. ita ait: Tertius casus, cum hic contradictor, qui hoc tempore venit scilicet non possidet, nec citatus fuit; tunc si allegat aliquid quod exclusivum sit intentionis hæredis, & beneficii hujus constitutionis; hæc missio in possessionem revocabitur, ita per Bart. hîc *columm. penultim. versic. Si verò non alleget*, exempla affert Bart. ut si alleget testamentum fuisse abolitum, & cancellatum, qua de re dicemus infra, *quæst.* 84. vel testatorem non possedisse tempore suæ mortis, quod jam diximus multis in locis supra, &c. Et *numero* 629. ita ait: Quartus est casus, cùm hîc contradictor, qui hoc tempore venit, non possedit, vel si possedit, vel non citatus fuit, sed non probavit jus aliquod, quo merea-
130 tur illa missio revocari: tunc non † revocabitur, sed jus suum proponere is debet in judicio ordinario: quod sensit & Corneus hîc *n.* 29. post Bart. ubi sup. &c. Quem etiam Menochium ad litteram referens sequitur Castillo *controversiarum, tom.* 3. *c.* 24. *num.* 170. ubi superiùs latè tractat de legitimo contradictore, qui comparet ante vel post missionem.

Et adverte, quòd prædicta Menochii, & aliorum doctrina rectiùs procedit in contradictione patroni, qui ratione suæ possessionis, quam habet ad jus patronatus, in qua turbari non est dubium ob factam executionem litterarum ipso nec citato, nec consentiente. Maximè quia per contradictionem & oppositionem suam retro resolvuntur & annullantur provisio, & executio, ut jam diximus, & hoc ultimo casu loquuntur Menochius, & sequaces, dùm loquuntur de testamento abolito.

Quidquid aliter sit dicendum de alio oppositore,
131 † qui nec possidet, nec allegat causam resolutivam præcedentis executionis, ut cum Parladorio diximus suprà *in* 2. *fundamento secundæ partis*, *versicul. Hinc est quod legitimus*, *numero* 44. & quæ Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *à numero* 65. *& seq.* Quia si iste talis compareat post perfectam executionem, & sic re non integra, non auditur, ut ibidem latissimè diximus, eo quòd per suam simplicem comparitionem, non annullatur executio præcedens, secus si per eam annulletur, quia allegat causam aliquam resolutivam ex hactenus deductis.

Et ut hæc doctrina Menochii, & sequacium
132 loquentium † in contradictore admissionem *ex l. fin. C. de edicto d. Adrian. tollen.* comparente post factam jam missionem, magis quadret, scire debes; quòd de ea missione ad missionem in possessionem beneficii faciendam, vel factam virtute litterarum Apostolicarum, vel alterius collationis (cùm ad utrumq; sit competens remedium adipiscendæ) validum est argumentum, & sub regulis legis fin. comprehenditur, & omnino regitur, & utrumque æquiparatur, in procedendo, & contradicendo, aut opponendo, ac omnibus aliis Marchuesan. *de commissionibus* 1. *part. cap.* 13. *numero* 20. Joannes Hieronym. Campanill. *diversor. jur. rubric.* 11. *cap.* 13. *à numero* 222. *&* 223. Rotæ decisio per Nicolaum Garciam *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *numero* 124. & alia per eundem sub *numero* 128. *versic. Tandem ad medium*, & vide *numero* 143. & optimè ipse Garcia *numero* 259. & ulteriùs ipse Garcia benè 1. *part. cap.* 5. *numero* 443. & meliùs 6. *part. cap.* 4. *à numero* 7. *cum seq.* & in decisionibus ibi adductis, *& numero* 30. *&* 65. *& dict.* 6. *part. cap.* 2. *à numero* 161. *cum seq. & numero* 164. *&* 165. per totum, benè Gonçalez *in regula* 8. *Cancel. glos.* 15. §. 1. *à numero* 81. *cum seq.* usque ad finem glossæ, & ipse Gonçalez *in* §. 7. *proœmiali*, *à n.* 242. Marescotus *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 1. *à numero* 42. Seraphinus *decis.* 357. *part.* 1. Caballerius *decis.* 230. *& decis.* 274. Mirabiliter Rota per Coccinum *decis.* 431. *num.* 2. qua ad idem alia recensetur decisio, mirabilis decisio Alexandri Ludovisii 335. *numero* 6. *&* 15. & ibi Oliverius Beltraminius, & faciunt quæ Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *numero* 209. ubi plurimos ad hanc æqualitatem Doctores citavimus, quibus & hæc adde, & *decis.* 80. *numero* 7. adductam per Vivianum *in tractatu de jure patronatus.*

Ex quibus satis evidenter † deducitur, patro- 133
num laicum non citatum quandocumque comparentem, & contradicentem immissionem factam virtute litterarum Apostolicarum, esse legitimum contradictorem tam ex sua possessione jurispatronatus (ad cujus turbationem, & præjudicium necessario infertur) quàm ex vi resolutionis factæ ipso iure per suam contradictionem, & denegatum consensum ex hactenus dilucidè deductis, & non inutiliter comprobatis.

Ac ideò non obstare, firmiter asseverandum est,
† decisionem Rotæ adductam per Marchesanum *in* 134
tractatu de commissionibus tom. 1. *fol.* 437. *col.* 2. qua dicitur, executionem litterarum Apostolicarum non revocari, quando de jure patronatus ad idem beneficium non fuit oppositum ante factam executionem, sed post eam peractam: cui respondetur, quòd vel dicta decisio sit intelligenda, quando de jure patronatus non fuit oppositum per ipsummet patronum, nec per ab eo præsentatum, sed per alium tertium putà consanguineum, vel alium nomine patroni absentis absque ejus mandato speciali, & hoc ita videtur insinuare dicta decisio, cùm generaliter loquatur de hac oppositione, & à quo facta fuerit, nihil appetit vel non attendenda, cum loquatur contra tot & legitima fundamenta, & verissimas doctrinas, quas subterfugere, & evitare nemo poterit, cùm revera per contradictionem, & comparitionem patroni laici provisio Apostolica resolvatur, & ad nullitatem reducantur executio & cuncta ad ea derivativa, resque reddatur integra & ad tempus seu statum, quo legitimus quilibet contradictor comparere potest.

Quibus ita omnibus suppositis, † hoc nostrum 135
utile, verum, & efficax remedium ita erit practicādum: si post executionem litterarum recursus retentionis petitus aut obtentus fuerit, compareat pars coram executore (semper tamen Regius Fiscalis, ut diximus, legitimus erit contradictor) & opponat de legitima causa, qua motus fuit Senatus ad decretum decernendum, & simul repositionem factæ executionis petat, & à non repositione & ab omnibus actibus executionis interponat appellationem, & pro delatione ejusdem iterum recurrat ad Senatum, illic indubiè obtinebit decretum violentiæ, ut deferat executor, & reponat, intimatoque decreto judici, omnino reponet, prout tenetur præcisè, ac postmodum in executionem decreti retentionis retinentur in Senatu Bullæ & processus, omniaque acta ad illam attingentia executionem præcedentem, sicuti & quælibet alia. quæ postmodum earumdem litterarum virtute conficiantur, vinculo decreti retentionis similiter alligata retinebuntur.

136 Notare etiam debes, quòd † ad hujusmodi oppositionem faciendam & comprobandam sufficiet, meo judicio, decretum retentionis Senatus, quia in eo supponitur justa causa, & legitima ad executionem suspendendam, & supersedendum in ea, quousque per humilem supplicationem interpositam Summus Ecclesiæ Pastor remedium adhibeat, cùm aliter Senatus non existente justa & legitima causa ita non decerneret (nec de tam gravi Senatu ullatenus præsumendum, sed imò pro se stet præsumptio) quoniam cùm ad Senatum pertineat hæc cognitio super examine legitimitatis causæ ad retinendum, & ad effectum suspendendi atque supersedendi in litterarum executione: ipse Judex Ecclesiasticus illi stare debet, quia acta gesta coram sæculari, ubi de causa seu articulo cognoscere
137 † potest, faciunt fidem coram Judice Ecclesiastico, quando tendunt ad eundem finem; text. est *in cap. 2. de exceptionibus, lib. 6.* in hæc: *Cum quidam sæculares Judices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Judicem judicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de jure) recusent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, & contemptum; decernimus, ut per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coërceantur hujusmodi, & ad admittendam exceptionem eandem (ubi aliàs de jure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur, &c.* Et statim consecutivè in §. seq. idem disponit similiter observandum in casu converso in hæc: *Similiter Ecclesiastici Judices (si coram ipsis excipiatur de re per sæcularem Judicem judicata) exceptionem ipsam admittunt, in iis quæ animarum periculum non inducunt, per superiores suos (nisi fecerint) animadversione debita castigandi.* Hactenus de mirabili textu ad propositum, hunc textum latè exornant, & ejus conclusiones probant Decius *in c. at si Clerici, de Judiciis*, & ibi Ripa, *numero 3.* & alii citati per Valascum *in consultatione 65. numero 3.* & videndus *per totam consul.* Nicolaus Millis *in repertor. verbo, Judex Ecclesiasticus cui fit remissio*, Annius de Butrio *in d. c. at si Clerici in princip. versic. Oppono, quod conjunctus*, sequitur Marta *de jurisdict. 4. p. centur. 2. casu 69. à numer. 9.* & videndus *à num. 7.* & novissimè Rea *in decis. Granatens. discept. 8. à num. 30.*

Et in optimo casu, quando scilicet super facto matrimonii † incidit quæstio incidenter co-
138 ram sæculari, qui declaravit, non fuisse contractum matrimonium inter duos, ut postea si coram Judice Ecclesiastico moveatur quæstio legitimitatis, ut obstet exceptio rei judicatæ obtentæ coram sæculari, exactissimè post alios probat Menochius *in conf. 366. numer. 46. 47. & 48. lib. 4.* cujus verba referens sequitur & benè examinat Castillo *controverf. tom. 5. c. 105. à num. 6.* videndus.

Et hoc procedere (dicit Marta *de jurisdict. 3. part. cap. 6. numer. 2. & 3. fol. 308.* ut hujusmodi acta facta à sæculari † fidem faciant omnino in ju-
139 dicio Ecclesiastico) propter bonum publicum, ne delusoria sint decreta prætorum per *l. si prætor. ff. de judiciis, l. res judicata, ff. de re judicat.* Bald. *in authent. ad hæc, num. 15. C. de usuris.*

Et cùm hæc cognitio (ut diximus) & exa-
140 men causæ legitimæ † ad retentionem Bullarum faciendam, & supersedendum in ea ad effectum supplicandi Sanctissimum, tam de jure, quàm de consuetudine immemoriali constanter ut notoria observata (ut diximus 1. *p. cap. 1. & cap. 2. atque seq.*) fides hujusmodi examini, & decreto Senatus adhibenda est omnino in judicio Ecclesiastico; maximè cum Principi asserenti adesse timorem scandali omnino fides datur, & ejus assertioni statur, uti ex pluribus Doctoribus probavimus hac 1. *part. cap. 3. §. unico, num. 65. & c. p. 4. num. 57.* alioquin directè detraheretur tali Regaliæ, juri Regis, & consuetudini, contra text. mirabilem, & benè ponderandum in proposito *in cap. causam quæ 7. qui filii sint legitimi*, in quo utrumque expressè atque manifestè probatur, & deciditur in hæc: *Causam quæ † inter R. & F.* 141
super eo quod mater dict. R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commisimus terminandam, verum quia in litteris nostris inseri fecimus, ut sæpe facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit, quando avus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus; nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum judicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis judicium relinquentes, de principali, &c. Plenius cognoscatis, &c.

Utilius tamen erit in hac † quæstione, quod 142
anteaquam pars gravata per litterarum Apostolicarum executionem ad Senatum Regium accedat pro remedio retentionis; compareat coram executore earum, & opponat de suis exceptionibus legitimis, & petat repositionem simul, & appellationem interponat ab executore, & toto processu, (ut suprà diximus) & postmodum recurrat ad Senatum petens retentionem litterarum, & conditionaliter, quod declaretur vim facere in non deferendo, & reponendo, tunc dato decreto retentionis, vel reponendi, liberè subintrat executio decreti retentionis, ut hactenus dictum est, quæ remedia conditionaliter simul cumulari posse, firmamus *in cap. 11. seq.* hac eadem 1. *part.* ubi latissimè tractamus de concursu horum remediorum per plurimorum casuum distinctionem.

Adverte etiam, quod quando † in Senatu 143
declaratum fuit vim facere, & reponere judicem executorem, decretum sufficit quod intimetur judici dumtaxat, processu remanente in Senatu, quis illum petat ad reponendum, non audiatur, sed secunda jussio concedenda, quoniam ad repositionem faciendam, sicut non aget jurisdictione, ita nec actis, sed per decretum suum decernat repositionem, & committat alicui suo ministro executionem, si opus sit, aut intimet possessori repositionem, ne ad possessionem accedat, quia de facto sufficit reponere, prout latè Nos *de Regia protect. 1. p. cap. 3. à numer. 10. cum seqq. & per totum.* ne forte processus occultetur, atque executio decreti retentionis defraudetur, sto pervigilans.

Quod fallit, quando executor litterarum decessit, vel longè abest, † ita ut deficiat ad effe- 144
ctum reponendi possessionem, & executionem ab eo jam peractam virtute decreti violentiæ, & sit necessarium recurrere ad superstitem aliquem coexecutorem, seu delegatum simul nominatum in litteris Apostolicis, ut compleat dictum violentiæ decretum reponendo: nam tunc litteræ Apostolicæ, & processus ad eum remittentur, ut possit acceptare jurisdictionem, & de commissione sibi facta certiorari. Idem dicendum erit de Ordi-

Ordinario ad quem fit per Senatum remissio causæ ad hunc dumtaxat effectum reponendi dictam executionem mortuo, vel longè absente executore ipso, de quibus omnibus lautissimè videre est *in §. seq. per totum*, & signanter *à num. 52. cum multis seqq.*

§. *UNICUS.*

Executionis litterarum jam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regii violentiæ ipso executore mortuo, vel longè absente, ut retentionis Decretum postea obtentum plenarium consequatur effectum.

Ubi an per Judices, & executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint, præventivè electio competat utrique parti, vel impetranti dumtaxat.

Et an, & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tunc per sequestrum fructuum beneficii vim patienti, & litterarum retentionem obtinenti consulatur.

SUMMARIUM.

1 *Litterarum executionem jam peractam Senatus virtute Decreti retentionis per seipsum reponere nequit.*

2 *Per Decretum violentiæ, executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, Decretum retentionis plenum consequitur effectum.*

3 *Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ.*

4 *Iudex successor in jurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium Decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum.*

5 *Ad litterarum Apostol. executionem numquam unus solus nominatur executor, sed plures, ut sic provideatur impedimentis contingentibus.*

6 *Executoribus pluribus in solidum nominatis per præventionem unius, cæteri non excluduntur perpetuo, sed isto mortuo aut absente unus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu.*

Cap. cum plures 8. *de offic. Delegat. lib.* 6. *expenditur, & latè exornatur, ibid. & num. seqq.*

7 *Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui capit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, unus ex superstitibus assumit causam in eodem statu.*

8 *Superstes, ut successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus*, de otorgar, y reponer, *etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti.*

9 *Qui si reponere recuset, secunda jussio per Senatum expeditur in ipsum.*

10 *Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur Decretum Regium violentiæ; & sequentibus.*

11 *Electionem unius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti privativè, mortuo primo præoccupante jurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz.*

12 *In impetrantis potestate sicut fuit à principio uti vel non uti rescripto: ita ad eum privativè spectat eligere unum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cœpit, argumentatur ipse Paz.*

13 *Appellans nequit præveniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione.*

14 *Mortuo executore, electionem præventivam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique parti, constanter tuetur Autor contra Paz, & sequentibus.*

15 *Impetrans ante præsentationem commissionis potest liberè ea non uti, & renuntiare; secus post eam, & citato adversario, cui jam jus fuit quæsitum, & commissio facta communis utrique parti.*

16 *Commissione facta communi, & jure æqualiter quæsito utrique parti, electio ex superstitibus æqualiter utrique competit præventive.*

17 *Inter habentes æquale jus, melior est conditio prævenientis.*

17 *Jus eligendi, aut nominandi si competit pluribus in solidum, inter eos admittitur præventio, & prævalet præoccupans.*

19 *Ut in procuratoribus in solidum datis.*

20 *In venatione, & piscatione prævenientis, & præoccupantis fiunt animalia, & pisces.*

21 *Iudicum plurium competentium electio competit prius provocanti, etiam invito adversario.*

22 *Impetrantis facultas eligendi à principio unum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem validè à se factam.*

23 *Eligendi facultas, sive competens ex testamento sive ex contractu extinguitur, si fiat per contractum inter vivos.*

24 *Electio unius Judicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cum in judicio quasi contrahatur.*

25 *Eligendi facultas semper consumitur, quoties ex electione semel facta jus fuit alicui quæsitum.*

26 *Præventio judicialis duplex est, altera quæ fit à Judice, altera quæ fit a parte.*

27 *Appellanti dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quæ tunc ab adversario præveniri, & supplantari non potest.*

28 *Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis utrique parti, & æqualiter jus quæsitum, ac pariter jus eligendi unum ex superstitibus.*

29 *Termino præfixo appellanti ad impetrandum transacto, res desinit esse integra, & jus adversario quæsitum æquale ad præveniendam, & præoccupandam impetrationem super appellatione.*

30 *Eligendi unum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti privativè, grave foret inconveniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret.*

31 *Ob impedimentum Judicis transfunditur jurisdictio in alium, ne detineatur justitia administratio, dum expectatur impedimenti remotio.*

32 *Impetrans mortuo Iudice Delegato, non habet Iudicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis.*

33 *Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, sive à vim patiente, sive ab impetrante, & is tenetur reponere.*

34 *Ut inde* Regium Decretum *retentionis suum consequa-*

sequatur effectum impeditum per executionem litterarum jam peractum.

35 *Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda jussio per Senatum erit expedienda.*

36 *Executore, qui capit causam, longe absente, potest unus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi.*

37 *Absentiam Judicis notabile non solum esse justum impedimentum ad eum excusandum à munere judicandi, verum ad jurisdictionem in alium transferendam.*

38 *Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente salubre remedium est quarere unum ex superstitibus conjudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur.*

39 *Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum.*

41 *Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum.*

42 *In necessitatibus urgentibus extra ordinem Princeps subvenit.*

43 *Incertitudo in necessitatibus admittitur non vitiat.*

44 *Decretum violentiæ directum ad unum ex superstitibus, cui intimetur; non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur.*

45 *Incertitudo, quæ ex futuro eventu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur.*

46 *Emptio pro persona nominanda per emptorem sustinetur, ita ut facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret.*

47 *Clausula (omnésque alias) sustinetur per nominationem impetrantis circa conveniendos postea factam.*

48 *Incertitudo, & generaliter sententiæ certificandæ in executione admittitur.*

49 *Conditio extrinseca sententiæ suspendens condemnationem, nec definitionem negotii admittitur.*

50 *Senatus, si in Decreto violentiæ non fecerit mentionem Judicis superstitis, poterit seorsum in alio Decreto in continente tollenda dubitationis gratia.*

51 *Decretum violentiæ etiam directum Judici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiam non facto nomine superstitis, semper huic intimatum adstringit.*

52 *Litteræ Apostolic. si virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, ut superstes acceptet commissionem.*

53 *Delegatus certus esse debet de sua commissione, non aliter quàm per litterarum originalium ostensionem, & sibi factam præsentationem.*

54 *Ita ut transumptum earum non sufficiat ad exercitium jurisdictionis.*

55 *Litteræ Apostolicæ mittendæ sunt ad superstitem, ad acceptandam commissionem, etiam stante decreto Regio retentionis earumdem.*

56 *Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela & securitate, ut facta intimatione superstiti, & repositione, redeant ad Senatum.*

57 *Et redeunda sunt in Senatum, vel virtute prioris provisionis Regiæ, vel etiam novi Decreti.*

58 *Virtute litterarum jam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin subjiciat retentionis Decreto.*

59 *In duobus malis minus est eligendum.*

60 *Mortuo, vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentæ executionis, & sequentibus.*

61 *Litterarum Apostolicarum executio directa Judicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario; cui prima instantia competit deficiente subscriptione propria manus Sanctissimi.*

62 *Processus gestus per executorem ex commissione non subscripta vitio attentatorum, & nullitatis subiicitur ex defectu notorio jurisdictionis.*

63 *Mortuo executore (qui vim intulit) ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cùm id impediat Decretum retentionis, sed respondi tantum.*

64 *Ad repositionem attentatorum Judex non eget jurisdictione.*

65 *Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, & seqq.*

66 *Remissio litterarum Ordinario, ad finem reponendi dumtaxat, brevi duratura non impedit, nec tollit effectum Decreti retentionis, sed paulisper suspendit.*

67 *Brevi reversus recessisse non videtur.*
Nec abesse dicitur statim reversus, ibidem.

68 *In consequentiam trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.*

69 *Quando jus posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale, non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem.*

70 *Conductor rei eam emens, sequuto retractu, redit ad suam conductionem.*

71 *Usufructuarius proprietatis emptor retractu sequuto, redit ad suum usumfructum.*

72 *Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi stante retentionis decreto semper huic sunt affectæ, quocunque vadant.*

73 *Jus pignoris in re non perditur, creditore facto domino revocabiliter.*

74 *Primus contractus non novatur, nec liberantur pignora, aut fidejussores per secundum in majorem firmitatem prioris factum.*

75 *Secus si secundus fiat animo novandi, & à primo recedendi.*

76 *Inter Decreta retinendi litteras, & remissionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum, cum in fine & effectu conveniant.*

77 *Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, ac remisso earum ad Ordinarium, ad jam factam destruendam, & reponendam.*

78 *Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari possunt, & compatiuntur.*

79 *Contrarietas in abstracto, & non in concreto, nec in substantia non attenditur.*

80 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore, ad finem reponendi, an ad petitionem solum partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere potest, & sequentibus.*

81 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio per Senatum non ex jurisdictione litterarum, sed sua propria in prima instantia procedit.*

Successor

82 *Successor in re alio jure, quàm jure prædecessoris non tenetur ad id, ad quod iste tenebatur.*

83 & 84. *Successor in re per juris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per privationem, & extinctionem juris.*

85 *Ordinarius, cui littera retenta in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore, reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad solius decreti violentiæ intimationem, & sequentibus.*

86 *Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio, licèt non sit successor in jurisdictione executoris mortui, vel absentis, est tamen successor in eadem re, & cognitione.*

87 *Successor per privationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conductio, licèt successor sit.*

88 *Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio in prima instantia, tenetur jure, & obligatione propria ratione officii justitiam ministrare, & reponere ab alio male gesta.*

89 *Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi gesta per executorem mortuum, libere ei potest in decreto injungere repositionem.*

90 *Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apostol. quas retineri decernitur, jam sunt executa ob timorem scandali.*

91 *Per sequestrum fructuum beneficii impetrati licet ex integro non satisfiat vi oppressis, litteris jam executis; in aliquo tamen coadjuvat, & detrahit fraudi impetrantis.*

92 *Fructus beneficii impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis, litteris jam executis.*

93 *Impetrantes beneficia patronatus Regii, aut laicorum, ac patrimonia, Magistralem, aut Doctoralem, & executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestratum per Senatum.*

94 *Sequestrantur fructus beneficii patrimonialis impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem.*

95 *Quod ex identitate, & majoritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis jurispatronatus laicorum.*

96 *Inter beneficia patrimonialia, & jurispatronatus laicorum magna datur similitudo & fraternitas.*

97 *Beneficia patrimonialia an præservata sint à reservatione, sicut beneficia jurispatronatus laicorum.*

98 *Indulti Diœcesis Calagurritanæ clausulæ excludunt omnem reservationem.*

99 *Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari, dicit Gonçalez, quæ reservationem excludat.*

100 *Similitudo omnimoda inter duos casus non requiritur ad comprehensionem legis, sed sufficit quod conveniant in casu de quo agitur.*

101 *Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reservatio, sicut in beneficiis patronatus laici.*

102 *Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones.*

103 *Impetrantes beneficia jurispatronatus Regii, & laicorum sunt effecti alienigenæ, & extranei sicuti impetrantes beneficia patrimonialia.*

104 *Litteræ in derogationem juris filiorum patrimonialium retinentur in Hispania sicuti in derogationem patronatus laici.*

105 *Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum est intelligendum.*

A majoritate rationis valet argumentum, ibi.

106 *Pœna amissionis naturalitatis & temporalitatum imposita alienigenis impetrantibus, eadem sunt imposita impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum ex eisdemmet legibus Regni.*

107 *Fructus beneficii sunt bona temporalia, & sequestrantur ob excutionem factam litterarum, quæ retineri mandantur.*

108 *Instante necessitate, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retinere mandantur; omnino verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficii per Principem ob vitanda scandala.*

109 *Necessitas urgens legi non subiicitur.*

110 *Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum.*

111 *Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ aliàs non permittuntur.*

EX controversia, longaque disceptatione, & ejus resolutione, de qua sursum in hoc caput semel peracta jam executionem litterarum Apostolicarum Senatus (qui retinendas † ex justa, & legitima causa decrevit) minimè possit revocare, aut reponere per se ipsum, & directè, juxta validissima, & inevitabilia juris fundamenta descripta, & acutè considerata hoc *c.* 10. *à* 33. *cum multis seqq.* Atque pariter ex remedio efficacissimo, salubrique, & ex omnibus suis partibus constante, † ut nempè per Senatum declaretur, Iudicem executorem vim facere non differentem appellationi ab executione interjecta litterarum, mandeturque deferre, & reponere omnia à se nulliter attentata, ut semel facta hac repositione, res reddatur integra, & ad suum illum priorem statum, quo erant litteræ Apostolicæ ante earum executionem, ut si liberè, & absque impedimento Regium retentionis decretum plenarium suum consequi valeat effectum, & vi oppressis ex integro consulatur per hanc litterarum, & totius processus desuper fabricati retentionem, ne ulterius impetrans litteris uti possit in damnum & perniciem publicæ utilitatis supplicatione ad Sanctissimum pendente, de quo hoc eodem *c. à num.* 89. *usque ad finem*, copiosè videre est. 1 2

Nunc nova alia, & ingens suboritur difficultas, quonam modo † remedium prædictum practicari queat, & vi oppresso retentionis litterarum decretum obtinenti consuli, quando executor delegatus post peractam executionem, & possessionis beneficii traditionem decessit, vel etiam in longinquis, & extra Regnum abesse contingat, cum jam deficiat, qui decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, exequi possit, ad latè tradita, & per Nos accuratè disputata *in tr. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 3. *per totum*; & signanter *à numer.* 24. & *à numer.* 36. *usque ad finem.* ubi resolvimus Judice vim, & attentata inferente mortuo, successorem in ejus jurisdictionem † omnino exequi, & adimplere teneri Regium decretum violentiæ, *de otorgar, y reponer*, etiam suo antecessori directum, quæ resolutio licet generaliter verissima sit, atque indubitabilem monstraverimus ex tot juribus, & fundamentis ibidem consideratis & adductis: tamen adhuc remedium hoc inefficax, & inane videtur hoc in 3 4

 casu,

casu, cùm adaptari minimè videatur judicibus executoribus ad litterarum Apostolicarum executionem datis, & jam ipsam peragentibus, quibus successor, ut plurimum deficit, qui mortuo, vel longè absente executore gravante, & vim inferente, reponere possit, ut retentionis decretum efficaciter operetur, de quo in hoc §. specialiter erit agendum. & ea juri consona, & utilia remedia applicanda, ex quibus licitè, & utiliter adaptaretur salubre remedium illud, de quo in hoc *cap. & num.* 89. *cum seqq.* Ne inane remaneat Regium decretum retentionis, atque plena inde securitas vim patienti tribuatur.

Primum sit igitur in hoc puncto remedium, ad litterarum † Apostolicarum executionem & cogni-
5 tionem nunquam à Sede Apostolica dari solet unus Judex solus, sed plurimos in litteris nominari, ut quilibet in solidum procedat, & cognosre valeat, ob vitanda pericula, & parcendum sumptibus, & expensis impetrantis, cùm fortè unus qui nominatur potuit interim vel decedere, vel longè abesse, vel aliquo juris impedimento ad judicandum detineri, providè idcirco plures nominantur, quibus in solidum commissio dirigitur, & ab uno cœpto negotio alii excluduntur, non perpetuò, sed quoad exercitium dumtaxat, ita ut si is, qui cœpit cognoscere decedat, vel aliquo impedimento detineatur, alter ex connominatis possit liberè causam in eodem statu accipere, & liberè prosequi, cum is, qui primitùs præoccupavit jurisdictionem, & cognitionem, quoad cæteros simul perpetuavit eandem. Sic determinavit celebris textus *in cap. cum plures* 8. *de officio delega-*
6 *ti, lib.* 6 cujus elegantissima hæc sunt. † *Cum plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequatur, aut alia consimili Judices, vel executores à Sede Apostolica deputari contingit: ipsorum quilibet injunctum potest libere adimplere mandatum. Porrò uno eorum negotium inchoante commissum alii nequibunt se ulterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia justa causa illum contingeret impediri: aut si solet, vel malitiosè in eo procedere recusaret, Jurisdictione verò perpetuata mandatore vivente, per unum (eo casu, quo potest) ex Judicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes.* Hactenus de Pontificia, & egregia determinatione, quam exornant Ordinarii ibidem Lapus, Abbas, Archidiacon. Geminian. Joan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Philipp. Franc. Vivian. *in rationali, lib.* 1. *pag.* 403. Aragon. *in Compendio, pagin.* 147. *& ibid.* August. Barbos. *in remission. ad eundem text. numero* 2. Castillo *in l.* 38. *Taur. glos.* 1. *per totam*, Azeved. *in l.* 10. *tit.* 13. *lib.* 4. *Recopil. numero* 22. Paz *in tract. de tenuta. tom.* 2. *cap.* 49. *sub numero* 5. Illam omnes probantes conclusionem, quòd si rescriptum pluribus † Judicibus execu-
7 toribus commissum sit, & eorum cuilibet, lite jam cœpta, ille, qui prius ab impetrante fuerat requisitus moriatur, vel fuerit legitimo impedimento detentus, jurisdictionem in alium continuari, litem prosequatur, eam assumendo in statu, quo erat tempore mortis Judicis.

Ex cujus textus determinatione rectè inferri potest ad præsentem † difficultatem, quòd cùm mortuo
8 primo Judice superstes nominatus verè Judex sit in causa, & eam teneatur prosequi, & accipere in eo statu, in locumque mortui succedat, ipse omnino debet adimplere Regium Decretum, *de otorgar, y reponer*; juxta ea quæ abundè consideravimus in iis terminis respectu Iudicis successoris in locum demortui, & de identitate utriusque præsertim ad hunc effectum adimplendi litteras tangentes negotium, etiam directas suo antecessori mortuo, *in tract. de protectio. Regia* 1. *part. cap.* 3. *à num.* 40. *usque ad fin.* Quo loco innumerabiles penè doctrinas reperies quibus præsens † ista resolutio mirè roboratur, & exornatur. 9
Quòd si superstes adimplere, & exequi (forte malitiosè) recuset, danda erit secunda jussio ex ibidem consideratis à *numero* 23. *& seqq.* & latiùs *eadem* 1. *part. cap.* 2. *numero* 263. *cum multis seqq.*

Quæ resolutio uti verissima licèt de plano procedat in uno tantum Judice † nominatis in 10
commissione Apostolica superstite; verum quid sit sentiendum, quando duo, pluresve supersunt ex nominatis, mortuo, vel impedito altero quis prius præoccupavit causam & cœptam reliquit, an sufficiat quod cuilibet eorum Senatus dirigat decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, ita ut quælibet pars sivè is contra quem commissio impetrata, sivè ipse impetrans possit, cui eorum voluerit intimare Regium decretum, vel spectandum sit omnino, quòd ipse impetrans solus quem maluerit eligat.

In qua difficultate hoc † ultimum spectan- 11
dum videtur, si credimus Christophoro de Paz *in tractatu de tenuta* 2. *part. c.* 49. *sub n.* 5. dùm [licet persunctoriè] dicit: quòd si rescriptum tribus, vel quatuor, vel pluribus aliis Judicibus sit directum, & primus, qui cognoscere cœpit, moriatur, tunc non esse in potestate illius, contra quem rescriptum fuit impetratum; Judicem alium ex iis qui supersunt, prævenire, sed cogendum fore impetrantem unum ex eis eligere, quem maluerit, dato eidem termino competente ad eligendum. Illam reddens † rationem, nam sicut in 12
potestate impetrantis fuit rescripto uti, vel non uti, sic etiam privativè pertinet ad eum jus eligendi alium Judicem ex pluribus primo mortuo. At quod allegat *gloss. in c. quoniam.* Abbas, *de officio Delegati*, & Rotam *in decis.* 16. *de appellat. in novis.* ex ratione *c. oblatæ de appellatio.* Ubi ille qui appellavit nequit præveniri in Judice † 13
impetrando, nisi prius requisito appellante, & constituto in mora per anni lapsum (quòd respectu termini ipse Paz Judicis arbitrio relinquit) ergo quousq; impetrans noviter alium eligat, quem maluerit, alteri non poterit intimari, Senatus decretum violentiæ, nec adversario competere cuilibet illud intimandi.

Sed salva pace hujus Doctoris, ejus opinio improbabilis est; † & minus tuta, quæ etiam 14
ex suismet motivis convincitur, propterea constanter tenendum, & affirmandum, in cujuslibet partis esse facultate ad quemlibet eorum recurrere, sicuti etiam cuilibet Judici ex superstitibus licitè prævenire, & præoccupare licet, cum omnes in solidum sint effecti competentes, & quoad omnes, & singulos à primo fuerit perpetua jurisdictio. Ad quod moveor primò ex eodem fundamento, quo in contrarium motus fuit Pazmet ipse, nempè de potestate, facultate impetrantis volentis à principio uti vel non uti rescripto, ut eadem sibi duret postmodum lite cœpta, & mortuo primo Judice ad alium eligendum privativè, decipitur enim ipse in argumentandi modo, cùm consequentia ex prædicto antecedenti uti à re diversa, & separata inferri non potest. Militat enim diversa ratio, quæ variata reperitur in terminis, in quibus versamur: nam licet † impetrans rescriptum possit eo non uti, aut renuntiare reintegra, hoc est, 15
antea-

anteaquam illud præsentet, & ejus virtute adversarius citetur: tamen postquam eo uti cæpit, & citatus fuerit adversarius: ei amplius renunuare non potest, nec durat facultas illo ad sui libitum utendi, vel non utendi, quoniam per citationem jam rescriptum pariter effectum est commune utrique parti, & ex eo adversario suo citato jus quæsitum, qui eo uti potest eo modo, quo & impetrans, prout latè videre est in 2. *part. c. 29. à numero 29. cum seq. & à numero 51. cum seq. & cap. 12. §. unico à numero 20. & sequenti us, & hac 1.*
16 *part. cap. 13. à num. 78.* Ergo de necessitate infertur, quòd postquam commissio † effecta fuit communis utrique parti, cuilibet ex ea quæritu jus æqualiter, & quemadmodum licet uni eligere, & nominare judicem superstitem, ita pariter & alteri, ita ut inter eos præventioni, & præoccupationi locus sit.

17 Est etenim regula generalis, † & constans, quòd inter habentes æquale jus melior sit conditio præveniennis, quam *ex l. quoties utriusque, 99. ff. de regulis juris, regula qui prior. de reg. juris in decret.* firmant Roman. *consil.* 47. *numero* 1. plura per Ruiam *in l. privilegia, ff. de privilegiis creditor.* Negusantius *de pignoribus* 5. *part.* 2. *membro. per totam*, Felician. de Solis *in tractatu de censibus, lib.* 3. *c p.* 5. Mascard. *de probationibus conc.* 1234. Matienzo *in l. 7. glos. 5. tit. 16. lib. 5. Recopilation.* Hieronym. Gonçalez *ad reg. de mensibus*, §. 3. *proœmiali, n. 22. & à n. 1. cum seq.*

Et quando aliquibus compet jus eligendi,
18 † nominandi, aut conferendi in solidum, ita ut unus possit cum alio concurrere in nominatione, aut electione: inter eos locus est præventioni, & potior ille est, qui prior præoccupavit, *cap. dudum* 14. §. *nos igitur*, ibi: *Propter quod nostra q i eandem præoccupavimus potestatem, potior debet esse conditio, de prebend. lib. 6. cap. si à Sede 31. eodem tit. cap. si plures* ; §. *porro de officio Delegat. in* 6. & utrobique Doctores, Rota *decis.* 1. *sub numero 2. post medium, de prebendis in novis, & decis.* 17. *sub numero 2. eodem titulo in novis*, Staphileus *de litter. gratiæ, in prælud. numero* 8. Gomez *de expectati. numero* 16. Boerius *quæst* 24. *numero 4. & quæst. 278. sub numero 1.* Abbas *in cap. quia diversitatem, numero 5. de concession. prebendæ*, Bonifac. Vitalin. *in clement. 1. numero 38. ut lite pendente*, Rebuffus *in concordatis in rubrica de mandatis Apostol.* §. *de laratibus in glossa, verbo, Iure præventionis in princip. & per totam. & in praxi benefic. tit. de devolutionibus, numero* 46. 47. & 48. Rota *decis.* 272. *numero* 4. *lib.* 2. *part.* 3. *diversorum*, Abbas & Lapus *in dict. cap. si à Sede, numero 3. de prebend. lib.* 6. latissimè ad plura similia referens videndus Gonçalez *de alternativis*, §. 3. *proœmiali, à numero 1. per totum*, & est
19 textus † (in procuratoribus in solidum datis) *in l. pluribus* 32. *ff. de procuratoribus, c. non injuncto de procuratoribus, cap. duo, versic. Secus, eodem tit. lib.* 6. Idem in venatione animalium, &
20 † piscatione piscium, quia prius provenientis, & occupantis fiunt, *l.* 1. §. *piscium, ff. de acquir. rerum domin.* §. *feræ igitur bestiæ. institut. de rerum divisione, l. 17. tit. 28. part. 3.* Igitur cum ex commissione facta communi utrique parti sit quæsitum jus æquale, is præferendus in electione, qui prius prævenerit, & præoccupaverit.

21 Deinde quoniam quando quis † habet plures Judices, & foros, quos sortitur adversarius, qui prius provocat, potest quem maluerit eligere, & coram ipso is omnino tractandus erit, etiam invito, & renitente altera parte. Ita docent Glossa *ult. in fin. in l. actor. fin. C. ubi in rem actio*, & ibi Curtius *numero* 2. Bald. *numero* 5. Salicetus *numero* 2. Paulus *numero* 4. Panormitan. *in cap. sanè, numero 4. & in cap. fin. numero 34. de foro competent.* Marian. Socin. *in dict. cap. sanè, numero 11. versic. Decima declaratio, & in c. cum sit generale, numero 6. in cap. licet ratione nu. 90. vers. Ulterius quia supra, eodem tit.* ubi latissimè Felinus *& in cap. dilectus el. 2. nu. 10. de rescriptis*, Aretinus *in dict. cap. cum sit generale, numero 7.* ibidem Bald. *in l. fin. numero 2. C. si à non competent. Judice* Roman. *cons.* 197. *numero* 1. Tiraquell. *de retractu linag.* §. 3. *glos. 5. numero* 9. Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 3. numer. 152. fol. 74.* Covar. *lib. 1. variar. resolut. cap. 18. n. 6.* Franchis *decis.* 177. *per totam*, & est *l. 32. tit. 2. part. 3.* & ibidem *glos.* 17. Ergo si is, contra quem fuit rescriptum impetratum, prius intimaverit violentiæ decretum Senatus alicui ex Judicibus superstitibus, vel alium actum sibi necessarium gerat coram eo, ille Judex erit causæ, invito impetrante.

Ex qua regula illa fluit impetrantis facultas eligendi † à principio, & dum res est integra, u- 22
num ex pluribus judicibus in rescripto nominatis, coram quo possit adversarium convenire (& non ex eo quòd ab initio fuit in potestate impetrantis utendi, vel non utendi rescripto, ut putavit Christophorus de Paz citatus sup. *à n* 11. quia effectus iste ex alio fonte, & diverso fluit) quæ quidem facultas, & potestas eligendi competens impetranti per primam illam electionem semel validè factam consumpta fuit, & extincta, sive à lege, sive ex testamento competat, *cap. si electio. de electione lib. 6. l. hac condit. l. filia mea, ff. de condit. & demonstra.* & est videre infra 2. *p. cap.* 12. §. *unico à numero 21. & numero 45.* Et sive ex testamento, sivè ex contractu competens † eligendi 23
facultas, electione semel facta per contractum inter vivos consumitur, & ex ingenitur, ut per plura jura à se ponderata, & ab aliis Doctores benè observat Molina *de primogenitis lib. 2. c. 4. nu. 36. & 37.* Paz *de tenuta c. 34 num. 56. & 57. cum seqq.* quàm plurimos alios laudavimus D. D. hoc *cap. 10. numero 45.*

Quæ electio semel facta ab impetrante facta intelligitur per contractum, † cum fiat in judicio in 24
quo quasi contrahi non ambigitur, *l. 3. §. idem scribit. ff. de peculio, cap. 1. de mutuis petitionibus, l. inter stipulantem, § Si chum, ff. de verbo obligat. l. 2. de prætor. stipulat.* Joan. Maria Bellet. *disquisit. Clerical. p. 2. tit. de favore Cleric. real.* §. 1. *n. 8. pag. 275.* Zevallos *commun. contra comm. tom. 4. quæst. 897. numero* 887. Gonçalez *in Regul. cancell. glos. 6. numero* 131. Joan. Maria Novar. *in praxi electio, & variatio fori, quæst. 20. numero 8. section. 2. pag. 183.* Giurba *decis. 99. numero 4. & 5.* Imò, semper omni casu facultas eligendi † consumitur, quando ex electione se- 25
mel facta, fuit jus tertio quæsitum, ut ex Molina, Caldas Pereira, & aliis probat Paz ubi proximè *à num 60. cum multis seqq* Quod in nostro casu contingit, eò quòd postquam commissio facta fuit communis utrique parti, adversario fuit jus quæsitum ex supra dictis *à num* 14. Igitur mortuo Judice, soli impetranti privativè non competit eligendi facultas.

Comprobatur, quia is, qui habet plures Judices, & foros diversos, & simul privilegium speciale eligendi quem maluerit, ut scholaris, & præ-

& persona miserabilis, semel facta Iudicis electione, sivè actor sit, sivè reus, facultas eligendi consumitur, ut abundè videre est per Carleval. *in tractat. de Iudiciis, lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 6. sect. 7. à numero 694. usque ad num. 608.* Ergo perperam argumentatur Paz de facultate competente impetranti eligendi Judicem re integra ante usum commissionis, ad rem non integram post captum judicium, & commissionem factam communem, cùm propter æquale jus noviter ortum, ex quo utraque pars concurrere potest in facultate eligendi, sit inter easdem præventioni, & præoccupationi locus, ex hactenus abundè comprobatis.

Quippè præventio judicialis duplex est, altera quæ fit à Judice, † altera quæ fit à parte, ad
26 juris sibi & adversario suo in solidum competentis præoccupationem, & ad adversarii exclusionem, juxta *l. si pluribus 33. ff. de legat. 1. l. si maritus 4. ff. ad leg. Juliam de adulter. in l. tribus, & l. seq. ff. de judiciis, l. pluribus, ff. de procuratoribus, cap. non injusto de procuratoribus, cap. si duo vers. Secus, eod. tit. lib. 6.* annotavit Carleval. *de judiciis lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. seq. 3. numero 870.*

Et ad hoc ut unus consequatur lucrum simul in solidum aliis competens, & ratione præoccupationis aliis præferatur, sufficit, quod is hoc negotium vel incœperit, vel ad id prævenerit in aliquo, quòd sit causa proxima illius negotii; ita docet Bart. *in dict. l. si pluribus num.* 1. communiter receptus Jas. & Alexand. ibid. & per *l. si quis à multis, ff. de noxalibus action. l. 2. §. adversis, & ibi glos. ff. ne quid in loco publico*, idem Bald. *in l. naturalem, §. 1. ff. de adquiren. rerum domin. & in l. quominus numero* 10. & ibi Jass. *num.* 57. *ff. de fluminib.* Afflict. *in cap. 1. in princip. numer. 57. quib. mod. feud. amit.* Jacobus de S. Georgio *in investit. feud. verb. Promiserunt, num.* 11. Andr. *in cap. 1. §. omnes filii, num. 5. si de feudo fuerit controvers. &c.* Glossa *in l. cives, in verb. Incolat. C. de incolis* Roman. *in cons. 47. visis necessariis*, Marta *de jurisdiction. 4. p. casu 18. à num. 5. cum seqq.*

Hinc superest responsio doctrinæ glossæ, Rotæ decisionis, & Bald. quam pro simili in suæ assertionis comprobatione adducit Christophorus de Paz, ubi superiùs *à num.* 11. quæ omnino diversa est, & inapplicabilis casui nostro penitus dissimili, si illam consideramus juxta illos terminos, in quibus eandem consideravit, & applicare voluit ipse Paz.

Versatur quippe circa materiam, *cap. oblata de appellationibus*: quando quis appellavit, & ap-
27 pellatus supplantans adversarii appellationem † nimis præcurrit, & impetrat commissionem super alterius appellatione non sua, cùm appellanti dumtaxat impetrandi hæc facultas concessa sit à jure ex *cap. si duobus, & dict. cap. oblata, de appellationibus.* Quæ doctrina sic considerata in istis terminis, quibus res adhuc est integra, & in suo principio, perperam adaptatur nostro casui considerato jam, quando res desinit esse integra, ea tamen rectè curreret, & tunc adaptaretur casui nostro dùm in eo res adhuc foret integra, & essemus in principio, quo adhuc durat facultas impetranti privativè eligendi judicem quemlibet ex nominatis in suo rescripto, eo quòd tunc liberum est ei eligere ex suprà dictis *à num. 21. & seqq.*

At nos versamur in re longè diversa, & in
28 terminis omnino dissimilibus; † quando res jam non est integra, cùm jam ipse impetrans elegit, & Judex electus cœpit cognoscere, & sua facultas eligendi fuit extincta, & quando commissio ipsa facta fuit communis adversario, & ex ea jus æquale ei quæsitum, atque omnia jam novata sunt, & alterata: tunc quippe adversario pariformiter competit jus eligendi, & præveniendi Iudicem superstitem ex hactenus comprobatis; quo casu benè quadrat doctrina, *dict. cap. oblata* in terminis sumpta, quibus res desinit esse integra, prout contingit, quando postmodum appellanti præfixus fuit terminus ad impetrandam † commissio- 29
nem, intra quem tamen illam distulit impetrare, quia tunc statim fuit quæsitum jus æquale adversario suo præveniendi, & præoccupandi impetrationem ex Doctoribus allegatis, & *dict. cap. oblata*; de cujus intellectu, & declaratione latè tractat videndus Marchesanus *de commission. 1. part. cap. 26. de commissione appellat. per totum, cap. 26.* quo supposito data inter utrumque casum horum terminorum paritate, ista doctrina non solùm non convenit assertioni ejusdem Paz, verùm in totum refragatur, & per omnia comprobat resolutionem nostram, atque hactenus dictis mirè consonat.

Maximum etiam inconveniens, & damnum oriretur, si inæqualitas hæc admitteretur † inter 30
hoc collitigantes lite jam cœpta & pendente; etenim si primativè ad solum impetrantem pertineret electio; in sua foret potestate detinere, & in longum protrahere cursum litis. Qui nunquam eligeret, si jam (ut supponimus in toto hoc discursu) possessionem consequutus fuit, literæ quantumvis nulliter attentatæ, & violenter semel executæ, cum sua intersit, amplius super illis non disceptare in grave detrimentum Reipublicæ, & notabile præjudicium adversarii (& fortè) spoliari qui consequi jus suum non poterit, facto & impedimento sui collitigantis, quam rationem in casu omnino simili consideravit Pontifex ad effectum, etiam transferendi jurisdictionem ab uno Judice in alium ob impedimentum superveniens præstans suspensionem litis motæ; in eleganti *c. si is cui. 10. de officio Delegati, lib. 6.* in hæc: *Si is, cui causa (licet proprio nomine † non expresso) à Sede fuerat Apo-* 31
stolica delegata, subdelegaverit non in totum vices suas alicui, & subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante; ad Sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius præjudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari. Ergo multò fortior hæc ratio debet operari negationem, imò & ademptionem electionis ab impetrante, ex qua idem, & majus sequitur inconveniens.

Quod nec quidem cessat ex remedio † applica- 32
to per eundem Paz *d. c. 49. à n. 5. ad principium*, dicentem cogendum esse impetrantem dato termino competente, ut unum ex superstitibus Judicibus aut executoribus eligat; sed hoc remedium inane est, & in eundem incidit morbum; nam si ante electionem nullus adest Judex, qui exerceat jurisdictionem in causa principali, quis quæso, impetrantem cogere poterit ad eligendum; Nullus, nec simile de appellante (ut cogi possit ad prosequendam appellationem, & impetrandam commissionem) quo utitur ipse Paz, huic casui nostro congruit, nam appellantem cogit Judex à quo ex *dict. cap. oblata, & dicto cap. si duobus, cap. cum causa de re iudicata, ca. cum sit Roman. 5. de appellationibus, lib. 6. cap. licet 14. de sententia excommunicat.* cum similibus, in nostro autem casu ante electionem penitus deficit, qui cogere possit.

Qua-

Quare in hoc primo remedio illa erit assi-
genda conclusio, ut mortuo Delegato, seu li-
33 terarum † executore (sivè etiam longius à Re-
gno absente de qua statim) Decretum violen-
tiæ, *que otorgue y reponga*, cuilibet ex pluribus
superstitibus Iudicibus in commissione Aposto-
lica nominatis intimari licitè potest, sivè intima-
tio hæc fiat per impetrantem, sivè per alterum
collitigantem, sive unus tantum Judex supersit,
sivè plures, ita ut ille cui fuerit Regium Decre-
34 tum † intimatum, omnino parere debeat, & com-
plere deferendo, & reponendo possessionem, cæ-
teràque alia attentata omnia, ut inde Regium De-
cretum retentionis litterarum Apostolicarum liberè
suum consequatur effectum.

Quòd si ipse Iudex obtemperare recuset, eo
35 quòd jam malitiosè, aut † ex alterius colliganan-
tis nimia diligentia id facere præsumatur: se-
cunda jussio expedienda erit in Senatu, & aliis
uti remediis, quousque decretum Regium vio-
lentiæ compleatur; ex iis, quæ abunde compro-
bata reliquimus *à n. 8. cum seqq.* Sed qua forma
hoc Decretum violentiæ erit decernendum in Se-
natu, mox dicemus.

Quæ resolutio, atque remedium non solum
36 procedit, quando executor, † qui præoccupavit
jurisdictionem, & cognitionem, mortuus est: sed
etiam quando absens notabili est distantia, seu
longinqua, puta extra Regnum, quia tunc quili-
bet ex aliis executoribus in commissione nomina-
tis potest assumere negotium in eodem statu, &
illud libere prosequi. Sic probat text. *in dict. c.*
cum plures. 8. de officio Delegati, lib. 6. ibi: *Nisi*
infirmitate vel alia justa causa illum contingeret
impediri, & est text. *in dict. c. is, cui. 20. eodem. tit.*
& lib. per quæ jura, & per regul. *c. 2.* ibi: *In lon-*
gum peregrinari. in fin. de procuratoribus lib. 6. &
l. licet 15. in fin. ff. de arbitris unanimiter conve-
niunt Doctores omnes, absentiam Iudicis suffi-
37 ciens esse † impedimentum, non solùm ad eum
excusandum à munere judicandi, ex regula *l. pe-*
nultim. ff. de vacatio. munerum; sed etiam ad juris-
dictionem in alium transferendam, Philip. Franch.
& Ancharranus *in dict. c. si is cui. nu. 2.* & Domi-
nic. *n. 4.* & ibid. August. Barbos. *in collect. n. 7.* &
ex aliis citatis à Petr. Barbos. *in l. si longius, num. 1.*
& 4. de judiciis, eleganter tradit Federicus de Se-
nis *cons. 230. n. 2.* sequitur Tuschus *litter. A. con-*
clus. 33. n. 10.

38 Et hoc remedio occurres difficultati † per nos
aliàs latè consideratæ circa Iudicem, qui post gra-
vamen illatum abiit, ita ut Decretum Regium
violentiæ postea obtentum eidem intimari non pos-
sit, de qua *in tract. de Regia protect. 1. p. c. 3. à n.*
24. cum multis seqq. ut scilicet quæratur unus ex
superstitibus, cui decretum intimetur.

Sed quomodo iis in casibus supra dictis Sena-
39 tus Decretum † concipiendum sit, libenter adne-
ctam in quo arbitror, vel simpliciter dicendo: *El*
juez que desta causa conoce haze fuerça en no otorgar
la apelacion, &c. La qual alcando, dixeron la otor-
gue y reponga lo hecho, &c. Quod quidem etsi lo-
quatur cum Iudice defuncto, & antecessore; ta-
men intimatum successori omnino adimplere tene-
tur eodem modo, quo antecessor, sic per plurima
jura, & validissima fundamenta disputando pro
utraque parte resolvimus *in tr. de Reg. protect. 1. p.*
d. c. 3. à n. 53. cum multis seqq.

Vel aliter etiam concipi potest magis speci-
fice. *El juez executor que desta causa conoce (ò co-*
40 *nocio) haze fuerça, † la qual alcando dixeron, que*
uno de los de mas executores nombrados en las le-
tras Apostolicas, à quien este decreto (ò à la pro-
vision del) *fuere intimado y requerido, la otorgue*
y reponga lo hecho, &c. Quoniam ex hoc decreto
nihil innovatur, sed explicitè declaratur id,
quod tacitè subintelligitur, & inest à jure, nem-
pe ut successor in jurisdictione, & cognitione li-
tis cœptæ teneatur adimplere, & exequi jussio-
nes directas suo prædecessori, juxta proximè di-
cta. Verum est etiam de jure, unum ex supersti-
tibus delegatis, aut † executoribus posse liberè 41
continuare, & prosequi litem cœptam ab altero
jam defuncto, aut legitimè impedito, quia om-
nibus in solidum jurisdictio, & cognitio compe-
tit. Et cum articulis violentiæ ad terminos tam
strictos perveniat; urget necessitas, ut in aliquo
varietur modus decreti, quia in necessitatibus
ex modo, & ordine mansuetus occurrit † Prin- 42
ceps, juxta singularem text. *in l. §. 1. ex hoc rescri-*
pto, vers. Extra ordinem, ibi: *Extra ordinem Prin-*
ceps in causis necessitatis subvenit, ff. de ventre in-
spiciendo, quem ponderavimus *in tract. de Regia*
protect. 1. p. c. 2. n. 78.

Et speciale est, quod in necessitatibus † incer- 43
titudo admittatur, & non vitiet, prout latè compro-
bat Hippolitus de Marsilis *in rubrica, C. de proba-*
tionibus num. 429. versic. Fateor tamen, Tuschus
litt. I. concl. 65. n. 58.

Nec illa Decreti generalitas respiciens Iudi-
ces executores nominatos, & superstites consi-
derabilis est, nec aliquam incertitudinem arguit,
cùm facillimè † per electionem, & voluntatem 44
partis cujuslibet [cui de jure hanc Iudicis ele-
ctionem competit ex supra dictis] intimantis Re-
gium Decretum, statim ad totalem, & specifi-
cam certitudinem reducatur, ad *l. quidam rele-*
gatus, &c. ita subjicit: Si quis ex hæredibus,
cæterisque amicis, quorum hoc testamento mentio-
nem habuit, sive quis alius restitutionem mihi impe-
traverit ab Imperatore, & antedecessore, quàm ei
gratias agerem, volo dari ei, qui id egerit à cæte-
ris hæredibus aureos tot, & unus ex eis, quos hære-
des scripserat impetravit ei restitutionem, & antea-
quam id sciret decessit, cum de fideicommisso quær-
retur, an deberetur. Consultus Julianus respondit,
deberi, &c. ff. de rebus dubiis, l. si qui, §. fin. l.
si quis ita scripserit illis qui testamentum meum signa-
verint, hæres meus decem dato. Trebatius utile lega-
tum esse putat, quòd Pomponius verius esse existimat,
quia ipsum testamentum firmatur testibus adhibitis,
ff. de rebus dubiis, l. quædam sunt in quibus res
dubia est, sed ex post facto retroducitur, & apparet
quid actum est, &c. Et ibi: *Utique erit ex eventu*
dicendum, ff. eodem, l. uter ex fratribus, ff. de con-
ditionibus instit. l. 2. §. si quis ita, ff. de bonorum
possess. secun. tabul. l. si servus legatus, §. hujusmo-
di, ff. de legat. 1. l. sed Julianus, §. quamquam,
ibi: *Sed ab initio, ff. ad Macedonianum, l. 4. de*
manumiss. vindic. l. cum pater. ff. de negotiis gestis,
l. qui res, ff. de solutionibus.

Ex quibus, & aliis juribus deducitur; quòd
incertitudo, quæ alieno modo † vel futuro even- 45
tu, vel per alicujus declarationem, vel factum cer-
tà redditur, sustinetur, & in qualibet dispositione
admittitur, Mantica *de conjectur. ultimar. volunt.*
lib. 8. tit. 4. numer. 17. & 18. per *l. cum qui-*
dam, l. unum ex familia. de legat. 2. l. quem hæ-
redi, ff. rebus dubiis, & alia jura, & plures Docto-
res latè per Tuschum *litter. I. concluss. 65. n. 2. 31.*
& 32. & num. 51. & concluss. 66. n. 1. 2. 6. num.
20. cum seqq. Ant. Gomez *in lib. 2. variarum, cap.*
11. sub n. 6. vers. Septima concluss.

Hinc

46 Hinc emptio pro persona † nominanda per emptorem sustinetur, & sequuta nominatio personæ retrotrahitur ad principium contractus, ac si tunc emisset; latè Surdus *decis.* 325. *à numero* 1. *& decis.* 226. *numero* 22. *& decis.* 325. *numero* 13. *& decis.* 226. *numero* 1. *&* 5. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 686. *à numero* 1. *cum seq. tom.* 4. *& disceptation.* 132. *numero* 32. Farinac. *in posthumis tom.* 2. *decis.* 51. *per totam*, Alexander Ludovis. *decis.* 157. ibi Oliverius Beltramin. *in annotationibus*, *numero* 24. *& decis.* 227. *per totam.*

Hinc commissio contra unum nominatum cum
47 † clausula generali, & incerta (*& omnes alios sua interesse putantes*,) sustinetur, & verificatur per specialem nominationem ante citationem faciendam per impetrantem de qua Nos inferiùs 2. *part. c.* 12. *numero* 5. *cum seq.* Et generalitas, atque incertitudo sententiæ, seu Decre-
48 ti, quòd in † executione certificari potest, rectè admittuntur, Scaccia *de sententia & re judicata*, *glos.* 14. *quæst.* 15. *à numero* 23. *& sequentibus*, fusiùs Nos *de Regia protect.* 4. *part.* 4. *cap.* 10. *per totum.*

Adhuc etiam & conditio extrinseca sententiæ
49 non tangens, nec respiciens † substantiam rei principalis, nec definitionem ejus suspendens admittitur, abundè differit, & resolvit Scaccia, ubi proximè, *quæst.* 14. *per totam* prout in formalitate hujusmodi Decreti, de quo *numero* 40. contingit, etenim in eo sine conditione, nec suspensione aliqua articulus violentiæ diffinitur; cætera autem ejusdem decreti respiciunt executionem ejus de proximo verificanda & ad certitudinem facilè redigenda, facta per unum ex collitigantibus intimatione cuilibet ex Judicibus executoribus nominatis in litteris Apostolicis, cùm omnes jurisdictionem habere in solidum, mortuo, vel impedi o primo, qui negotium cœpit, probavimus superiùs *à num.* 5. *& seqq.*

Quod si Senatus in eodem Decreto violentiæ
50 noluit exprimere † intimationem faciendam successori, & superstiti eligendo: poterit seorsum aliud decernere id continens, ad tollendam omnem dubitandi occasionem, & ad majorem claritatem, prout decernere Senatus ipse casu, quo tempore Decreti violentiæ decernendi notitiam non haberet mortis, aut longævæ absentiæ Judicis executoris eam inferentis.

Et tandem illud animadvertendum, quòd si-
51 vè Senatus specificet † in Decreto violentiæ intimationem uni ex superstitibus executoribus faciendam, sive non exprimat: semper tacitè subintelligitur, ut successori possit intimari, & ipsum teneri deferre, & adimplere, cùm iste superstes, cui intimatur, & eligitur, seu prævenitur à quolibet ex collitigantibus; verè sit Iudex, & successor in causa cæpta, juxta ea quæ diximus à principio hujus §. præsertim *à n.* 4.

Sed major erit difficultas circa modum practi-
52 candi nostram hanc † resolutionem, & remedium, cùm inter se pugnare hæc duo videantur; etenim si jam retentionis litterarum Apostolicarum latum est in Senatu decretum (cujus cognitionem, uti articulum præjudicialem semper præcedere debere suspenso articulo violentiæ simul concurrente, firmamus infrà hac 1. *p. c.* 11. per totum) & ejusdem Decreti virtute litteræ Apostolicæ, & omnia acta inde per executorem gesta retenta manent in Senatu, quomodo igitur superstes eligi poterit, ut repositionem exequatur, cùm ad exercitium jurisdi-
53 ctionis certus esse debeat † de sua commissione, non aliter, quàm per literarum originalium exhibitionem, ostensionem, & præsentationem sibi factam; prout hoc eodem *cap.* 10. *numero* 88. & infrà, 2. *p. cap.* 19. *à numero* 23. *cum seq.* Ita ut transumptum † litterarum ad hoc non sufficiat, 54
prout *in* 2. *p. cap.* 26. *à numero* 67. *cum seqq.* scripsimus. Pungit etiam quod consuluimus sup. hoc *c.* 10 *numero* 143. Iudicem ad repositionem faciendam virtute decreti violentiæ *de otorgar, y reponer*; regulariter actis & processu non indigere, sed manere in Senatu ob Decretum retentionis litterarum jam latum.

Sed hanc repugnantiam ita componendam arbitror, ut omnino processus, † & litteræ Apostolicæ mittantur executori superstiti eligendo; om- 55
ni tamen cautela, & securitate præventa, ut facta intimatione, & ostensione litterarum securè redeant ad Senatum cum processu, ubi retentæ co- 56
asservandæ sunt, donec supremus Ecclesiæ pastor consulitur supplicatione mediante, & quid senserit discernat; cùm hæc litterarum remissio sit penitus inexcusabilis ad acceptationem commissionis, ut diximus, ex qua tot utilitates proveniunt, & tot pericula evitantur, prout est repositio possessionis, & attentatorum; absque qua inanis est litterarum retentio prout latiùs consideravimus sub hoc *c.* 10. per totum, & signanter *à numero* 90. *cum seqq.*

Et respectu retentionis ipsarum literarum decretum per Senatum † parvum ex hac brevi remissione 57
inconveniens insurgit, nec officit, cum cautè, & sub omni securitate Tabellioni tradi possunt ad intimationem Iudici superstiti peragendam, qui earumdem rationem semper reddere tenetur, maxime videns in processu Decretum Regium, quo easdem præfatas litteras retineri mandatur per Senatum. Quare post factam intimationem executori superstiti, & per istam repositionem brevi tempore redeundæ sunt litteræ ipsæ cum toto processu in Senatum, quod fieri † posse arbitror, vel vir- 58
tute ejusdemmet Regiæ provisionis ordinariæ primitùs expedire, & eisdem diligentiis & compulsionibus adhibitis, vel simul (ut tutius arbitror) ad petitionem patris (obtinentis in Senatu Decretum violentiæ, & pariter retentionis) aliud detur decretum continens remissionem processus, & litterarum, ut executori intimetur, ita ut facta repositione ad Senatum protinus redeant, & per ipsum Tabellionem causæ, vel per Judicem statim, & sine dilatione iterum mittantur in Senatum.

Ac denique nihil noviter harum litterarum virtute per impetrantem † fieri potest, quod non subjicia- 59
tur, & affectum sit Regio retentionis Decreto, ut inferiùs *à numer.* 72. Quapropter si appendèrentur in statera inconveniens ortum ex permissione remissionis litterarum, & inconveniens oriundum ex negata remissione hac: indubiè longè hoc gravius, & intolerabilius invenietur, & ab illo tantum distare, quantum damnum temporale à perpetuo: itaque inter hæc duo inconvenientia, de quibus *à numero* 52. minus semper eligendum, prout est litterarum † & processus remissio ad su- 60
perstitem executorem, juxta *cap. duo* 13. *cap. juravit, cap. non solum* 22. *quæst.* 3. *l. quoties de reg. jur.* & illud Ciceronis ad Quintum Fratrem: *In duobus malis fugiendum majus, levius est eligendum*, & Octavio: *In duobus autem malis, cum majus fugiendum sit, levius est eligendum*; quod altiùs justificatur, & comprobatur inferiùs *in remedio à n.* 65. *& seqq.* & hactenus de primo.

Secundum sit remedium (quo evitari potest dam-

damnum & periculum ortum ex morte, vel lon-
60 ginqua absentia † executoris litterarum Apostolicarum post possessionem traditam impetranti, & vim illatam, cum deficiat decretum Regium violentiæ, *de otorgar*, *y reponer*; possit exequi, & complere, cùm ex ejusdem complemento, & repositione facienda dependeat omnis efficacia, & effectus decreti retentionis) ut nempè recurratur ad Ordinarium virtute novi decreti Senatus, quo causam, & litterarum cognitionem ei pertinere declarabit. Durus videtur hic sermo, acre, & acerbum remedium, sed leniter operabitur, attentè consideratis suppositionibus, quibus justum & legitimum redditur; quòd quantum ad effectum, & modum practicandi, in multis convenire remedio antecedenti reperies.

61 Literæ igitur gratiosæ, quæ particularibus Iudicibus executoribus veniunt † commissæ, ut plurimum expediuntur absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, ita ut rarò, aut numquam in eisdem legatur, nec appareat subscriptio prædicta, juxta quæ adundè diximus infrà 2. *p. cap.* 30. *cum suis* §§. præcipue videre est *in* §. 5. quo casu litteræ hæ gratiosæ per Senatum remittuntur Ordinario, cui de jure in prima instantia cognitio pertinet, juxta tenorem *cap.* 20. *causa omnes*, *sess.* 24. *de reformatione*, prout abundè diximus infrà 2. *p. c. fin. per tot.* exceptis beneficiis reservatis, prout ibid. *à n.* 53. *cum seqq. in c.* 10. dicitur.

Supponitur insuper quòd ea omnia, quæ ta-
62 lis executor virtute litterarum † non subscriptarum gessit, sint ipso jure nulla & attentata ex notorio delectu jurisdictionis, prout comprobatur infrà 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *cum seq. &* §. *unico*, *& cap. fin. à n.* 6. *cum seqq. & n.* 19. & ferè per totum, & *c.* 26. per totum.

63 Quibus suppositis stante † hac urgente necessitate, quòd nempe deficiat Judex qui repossessionem attentatæ, & nullius possessionis facere possit; Senatus licitè decernit remissionem causæ Ordinario, non ut de ea cognoscat in totum (cum hoc impediat decretum retentionis litterarum earumdem expeditum) sed dumtaxat ut defectum suppleat executoris demortui, vel extra Regnum absentis, & virtute hujus decreti Regii, & remissionis Ordinarius ipse (qui verè Judex est, & jurisdictionem privativam in illa causa habet) possit ante omnia etiam de facto reponere possessionem nulliter, & de facto factam ab executore litterarum, ex abundè consideratis ac resolutis *in tract. de Re-*
64 *gia protect.* 1. *p. c.* 3. *à princip.* Quo etiam † loco probavimus, ad repositionem attentatorum jurisdictione non egere ipsum Judicem attentantem, nec ejus successorem.

Quo quidem casu cessare dicendum est illam
65 implicationem, & † perplexitatem, quæ prima facie oriri videbatur ex his duobus remediis (scilicet retentionis litterarum in Senatu, & remissionis earumdem Ordinario) simul concurrentibus, de qua infrà *cap.* 11. *hac* 1. *part.* cum ibidem dicta, & considerata procedat in remissione litterarum perpetua ad effectum perpetuo cognoscendi, & liberè procedendi in causa. Hæc ta-
66 men nostra remissio nec est perpetua, † sed temporalis brevi duratura, nec ad finem procedendi, sed potiùs destruendi processum perperam jam gestum, quæ non impedit, nec tollit effectum retentionis, sed paulisper suspendit, cùm fiat dumtaxat ad finem reponendi possessionem attentatam, & violentam, alias impeditivam ipsius decreto retentionis litterarum, ne inane remaneat juxta latè tradita soluta superiùs hoc *cap.* 10. per totum, cum statim quod repositio fiat per Ordinarium, litteræ ipsæ & totus processus redeant ad Senatum eo modo, quo in remedio antecedenti diximus *à n.* 55. ut illic retentæ coasserventur † 67
interim, quòd Summus Ecclesiæ Pastor illud decernat quod non est inconveniens considerabile, quia brevi reversus recessisse non videtur, *l. quidquid calore* 48. *ff. de reg. juris*, *l. plerique* 33. *ff. de ritu nuptiar.* §. *pavonum*, *instit. de rerum divis.* Farinac. *in tract. crimin. tom.* 1. *tit.* 4. *q.* 30. *à n.* 70. nec abesse dicitur statim reversus, *l. post limi.* 5. §. *c. & l. nihil interest.* 26. *ff. de captivis & post lim. revers.* Hieron. Gonçalez *de alternat. glos.* 43. *n.* 5.

Et cùm hæc remissio fiat, & permittatur aliquando † ob instans periculum, & urgentem is- 68
tam necessitatem raro contingentem, & in consequentiam trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa juxta Juris Canonici regulam.

Et quia quando unum jus † posterioribus 69
tanquam contrarium confundit aliud secum simul concurrens, si illud est temporale, & brevi duraturum, confusionem perpetuam non operatur, sed temporalem suspensionem tantùm, Tiraquel. *lib.* 1. *de retract.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 72. Surd. *decis.* 53. *numero* 25. *& per totam*, Carpanus *ad statut. Mediolan.* 417. *numero* 462. *tom.* 1. ubi de conductore † rei eam emente qui retractu rei se- 70
quuto, redit ad suam conductionem quam ante emptionem in re habebat, idem Tiraq. *glos.* 7. *n.* 65. Ant. Gomez *in l.* 70. *Tauri*, *num.* 34. Petrus Surd. *dict. dec.* 51. *n.* 24. Carp. ubi proximè, *n.* 461. *& statuto* 434. *n.* 113. *&* 114. *n.* 1. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *tit.* 3. *de privileg. n.* 309. Casanate *cons.* 10. *num.* 171. Castillo *de usufruct. cap.* 74. *num.* 12. Covar. *lib.* 3. *resolut. cap.* 11. *n.* 7. *Crem. singul.* 58. latissimè Matienço *ad l.* 7. *tit.* 11. *glos.* 1. *ex n.* 25. *usque ad* 47. *lib.* 5. *Recopil.* ubi quòd penes usufructuarium proprietatis emptorem remanet † usus-fructus, sicut antea, retracta proprietate 71
à consanguineo, de quo & aliis variis exemplaribus videatur Giurba *decis.* 53. *per totam.*

Non enim ex hac remissione temporali impeditur effectus retentionis decretæ, sed pro illo brevi tempore † suspenditur ob urgentem necessita- 72
tem, nec litteræ ad hunc finem relaxatæ liberè incedunt, sed quocumque vadant semper retentionis decreto sunt affectæ, & ejus vinculo, & compedibus ligatæ, ad *l. si sextante*, §. *Latinus*, *ff. de exceptio. rei jud. & l. debitor*, *ff. ad Trebell.* Ubi pignus in re & hypotheca † non perditur ex eo, 73
quòd creditor dominus fiat revocabiliter, non perpetuò, Fab. Anna *cons.* 35. *n.* 1. 3. *&* 4. *& in cons.* 90. *num.* 2. Castillo *controvers. l.* 4. *c.* 59. *numer.* 55.

Et quia quando duæ obligationes fiunt pro eodem debito ad executionem, † complemen- 74
tum, & majorem firmitatem primæ, pignora, hypothecæ, & fidejussores à nexibus obligationis non liberantur, quoniam primus contractus nec novatur, nec eo animo fit ad latè tradita per Ant. Amat. *variar. resol.* 56. *à n.* 16. *& seqq.* Secùs si secundus contractus fieret † animo novan- 75
di, & à priori recedendi, abundè Amatus ibid. & Castillo ubi proximè *nu.* 48. quæ novatio nec animus recedendi à decreto retentionis induci potest ex remissione earum litterarum ad Ordinarium facta ad repositionem, effectum, complementum, & corroborationem decreti retentionis earumdem, & ut faciliorem exitum assequatur.

Et insuper quoniam inter hæc duo remedia

re.en-

76 retentionis litterarum † & earumdem remissionem Ordinario ad hunc finem reponendi possessionem attentatam dumtaxat permissam, nulla confusio, nec repugnantia reperitur, nisi solùm in cortice & sonitu verborum, & in abstracto, non in substantia, & concreto. Etenim attento fine & effectu utrumque convenit, & compatitur, remissionis quippè litterarum remedium ad eundem finem ordinatur & destinatur, quo & ipsum retentionis decretum, & ad hujus utilitatem, effectum, executionem, & complementum efficaciter consequendum dirigitur, quod certè aliter non consequeretur, sed inane, & inutile foret, obstante impedimento traditæ jam possessionis, & peractæ litterarum executionis, quam ex præcedenti repositione per Judicem Ecclesiasticum (non per Senatum) omnino faciendam, sicuti latiùs explicatur, & resolvitur sup. in hoc c. 10. per totum.

Et, quia retentio fit, ne procedatur ad litterarum executionem hæc remissio ad jam perperàm factam
77 † reponendam, & destruendum processum in causa violenter gestum similiter destinatur, quippè licet media sint diversa, finis tamen unus est, & ad idem utrumque tendit.

Quo casu etiam contraria remedia, ad idem
78 cooperandum, † cumulari possunt, & compatientur, ut in similibus terminis diximus infrà *cap.* 11. *num.* 24. *& à num.* 19. quoniam contrarietas in abstracto, & in imaginatione, & non in concreto non
79 consideratur, nec attenditur. † Scaccia *de commerciis*, §. 6. *glos.* 1. *n.* 77. Igitur hæc media aliàs licita & juridica permittere debet Senatus, ne sua decreta retentionis litterarum inania, & inutilia remaneant.

Sed circa hoc retentionis litterarum remedium
80 nova insurgit difficultas, † nam esto quod Ordinarius, cui fit earumdem remissio, teneatur omnino reponere executionem & possessionem traditam ab executore mortuo, vel extra Regnum absente; tamen an hæc repositio fit per eum facienda ad solius partis oppressæ petitionem & instantiam; an etiam ad intimationem solam decreti violentiæ, quo Senatus declaravit, executorem (scilicet mortuum vel absentem) vim fecisse, quod licet successorem in jurisdictionem adimplere, omnino teneri diximus sup. *à num.* 3. *& seq.* in hoc nihilominus consistit difficultas, & cessare præfatam doctrinam videtur, quoniam ordinarius iste dici non videtur successor illius executoris, cùm
81 † non ex jurisdictione litterarum, sed ex sua propria procedat in causis sibi à Senatu remissis in prima instantia, & sic jure proprio, non jure alterius, quod non adquisivit ex jurisdictione nulliter delegata, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, & ex aliis fundamentis abundè dicemus infra 2. *part. cap. fin. à numer.* 5. *& à num.*
82 19. *cum seq.* Ergo videtur † non teneri adimplere decretum violentiæ executori mortuo, vel absenti directum, quo iste adstringebatur.

Nam quando successor in re alio jure succedit, quàm eo quo antecessor, non tenetur ad id, ad quod antecessor tenebatur. Fusiùs diximus sup. *cap.* 12. *& seq.*

83. Similis urget † doctrina Socini *cons.* 32. *volum.* Osasc. *decis.* 82. *n.* 2. *& decis.* 156. *sub n.* 14. Franchis *dec.* 216. *n.* 4. Cagnol. *in l.* 2. *nu.* 220. *C. de pactis inter emptor. & vendit.* Petr. Barbos. *in l. si filio famil.* §. *fin. nu.* 10. *ff. solut. matrimon.* Gratian. *disceptat. forensib. cap.* 37. *n* 6. Thepat. *l.* 2. *variarum*, *tit. locat. successor. stare teneat.* Tuschus *litter I. conclus.* 418. *numero* 31. *&* 60. Mantica *de tacit. & ambiguis convent. lib.* 5. *tit.* 12. *numer.* 9. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin. part.* 4. §. 5. *numero* 11. *&* 12. Surd. *decis.* 40. *numero* 10. dicentium successorem per translationem juris unius in alium teneri stare conductori, & conductioni factæ per antecessorem, sicut antecessor tenebatur, secus si succederet per privationem, & extinctionem juris, quod locatori competebat, Abbas *consil.* 108. *lib.* 1. Ubi de eo loquitur, † qui fuit declaratus injustus de- 84
tentor post Imol. *in dict. l. filio famil.* §. *fin. ff. solut. matrim.* Surd. *dict. decis.* 40. *numero* 10. *& à numero* 7. Giurba *decis.* 58. *num.* 4. Gratian. *dict. cap.* 37. *numer.* 6. Ergo cùm hæc remissio fiat à Senatu Ordinario, ob id quod ad eundem cognitio, & jurisdictio causæ pertinet privativè, & exclusivè ad delegatum, & executorem, qui nullam habuit ex defectu subscriptionis suæ commissionis, ex abundè deductis *in dict. cap. fin. à num.* 5. *cum seqq. & à num.* 19. *& in cap.* 26. *per totam*, sequitur, ut ejus successor non dicatur, nec ad id teneatur, ad quod executor tenebatur.

Contrarium tamen, imò Ordinarium, cui fit à Senatu litterarum retentarum remissio ad effectum & finem reponendi vigente hac necessitate,
† teneri reponere non solùm ad petitionem, & 85
instantiam partis oppressæ, verùm & solùm in complementum Regii Decreti violentiæ, quantumvis cum executore mortuo, vel absente loquatur dumtaxat: verius existimo, quoniam iste Ordinarius, quamvis non sit successor ibidem jus, & jurisdictionem executoris præmortui ex proximè in contrarium dictis, † est tamen successor in 86
eadem causa, & cognitione, prout adhuc etiam est successor in re ille, qui non per translationem, sed per extinctionem juris antecessoris successit, qui quidem non ideò tenetur stare conductioni factæ per antecessorem privatum, quia non sit successor, cum successorem novum in re omnes Doctores citati eum vocent; sed ideo, quod per privationem detentoris locatoris extinctum fuit jus conductoris, & finita conductio.

Quia † resoluto jure locatoris, solvitur jus con- 87
ducentis, *l. lex vectigalis*, *ff. de pignoribus*, quam rationem reddunt in specie Abb. *in dicto consil.* 108. in principio, post Imolam *in l. filio familias*, §. *si vir in quinquennium*, *col.* 2. *ff. soluto matrimonio*, Petrus Surdus *dict. decis.* 40. *n.* 10. Giurba *dict. dec.* 58. *n.* 4. Gratian. *dict. c.* 37. *num.* 9. & sic ex defectu & extinctione juris conductoris hoc provenit, non ex eo quòd non sit successor.

At in nostro casu semper oppressio durat actio, & jus dicendi de nullitate, & de attentatorum repositione † coram Ordinario Judice causæ com- 88
petente & legitimo, qui quidem non tantùm uti successor in ipsa re, & causæ ejusdem cognitione: verùm etiam ex debito officii, & obligatione propria tenetur justitiam ministrare, & ex propria persona ratione muneris noviter obligatus est injustè & contra justitiam gesta reponere, uti abundè videre est, in 2. *part. cap.* 5. §. *per totum.* Quare Decretum Regium violentiæ, etiam directum executori mortuo, vel absenti, tenetur Ordinarius adimplere ex supra dictis in hoc cap. *& in tractatu de Regia protect.* 1. *part. capitul.* 3. *per totum.* Eo addito, † quòd liberè poterit Senatus 89
in eodem decreto violentiæ, quod remittit Ordinario causam ad reponendum ei simul specificè injungere, & exprimere repositionem, & in eum dirigere

rigere decretum ad hunc effectum, ficuti in proori remedio diximus *numero* 52. *cum seq.* ad majorem claritatem, & dubitationis tollendæ gratia.

90 Tertium remedium provenit † tam ex receptissima Doctorum sententia, de qua supra hoc *capitul.* 10. *à numero* 64. *cum multis seq.* tenente, posse Principem ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficiorum, & alia bona, ubi datur timor scandali, prout semper causatur ex executione litterarum, quæ in Senatu retinentur, & ex ea causa fit retentio, ut suprà *cap.* 3. 4. & *sequentibus hujus* 1. *part.* quàm etiam ex speciali dispositione legum Regni, quæ in multis casibus determinant, sequestrandos esse fructus beneficiorum impetrantis litteras à Sede Apostolica contra privilegia, & consuetudines laudabiles horum Regnorum, quod remedium licet in se perfectum
91 non sit, nec † ex integro per illud satis fiat fini hujus salubris recursus, nec consulatur in totum vim patientibus, cùm non intendat, nec operetur repositionem executionis litterarum jam peractæ; tam in aliquo coadjuvat, necnon detrahit fraudulentæ & callidæ festinationi impetrantis, qui occultè, & furtivè, atque violenter executionem earum procuravit, prout annotavimus *dicto num.* 64. 81. & 83.

92 Atque ideò hoc sequestri † remedium apparet *ex l.* 18. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* quæ loquitur de alienigena, & extraneo horum Regnorum impetrante beneficia naturalibus & indigenis dumtaxat destinata ex Bullis Pontificiis. De quo superiùs hoc *cap.* 10. *à numero* 22. & *à numero* 69. & *à num.* 111. *cum seq.* & cum eædemmet pœnæ sint etiam destinatæ impetrantibus litteras in derogationem Jurispatronatus laicorum, Magistralium, & Doctoralium & similium, idem remedium sequestri litteris executis præbetur, ut infra *num. seq.* & *nu.* 105. *usque ad fin.*

Et probatur ex *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ex qua ipso facto impetrantes † litteras Apostolic. in
93 derogationem Jurispatronatus Regii & laicorum, atque filiorum patrimonialium, necnon Magistralium & Doctoralium, sunt ipso facto privati naturalitate horum Regnorum, & effecti absque alia declaratione & sententia alienigenæ, & extranei ab illis, & ut tales sunt privati etiam omnibus temporalibus si prædictas litteras executioni tradiderint, prout latiùs inferiùs *n.* 302. Sicque dispositum circa verè alienigenas, dispositum censetur in impetrantibus in iis casibus à lege Regia expressis & prohibitis, qui pariter sunt ipso facto effecti alienigenæ, & pœnis (talibus deputatis) sunt subjecti ex eadem *l. Regia.*

Idem etiam disponit *l.* 21. *tit.* 3. *lib.* 1. *recopila-*
94 *tion.* quæ loquitur † de impetrante beneficia patrimonialia à Sede Apostolic. qui si litteras exequi fecerit absque examine & permissa hujus supremi Regii Senatus, ipso facto amittit naturalitatem horum Regnorum, indéque cum factus sit incapax beneficiorum, sequestrandos esse fructus omnium à se obtentorum disponit, de quo latiùs suprà hoc eodem *c.* 10. *à num.* 22. & *à n.* 69. *cum seqq.* & *à num.* 117.

Quod ex identitate, imò & majoritate ratio-
95 nis, idem dispositum † censetur ex hac *lege* 21. in impetrante beneficia Jurispatronatus laicorum, prout adnotavimus in *dict. numero* 69. Quoniam
96 inter beneficia patrimonialia, † & Jurispatronatus laicorum maxima reperitur similitudo, & fraternitas ex Covar. *practicarum quæst. cap.* 36. *numer.* 4. *versic. Similiter si beneficia patrimonialia*, junctis antecedentibus, & magis specificè Ojeda *de benefic. incompatibil.* 1. *part. cap.* 24. *numero* 91. *in fin.* Gonçalez *in regul.* 8. *de altern. glos.* 9. §. 1. *n.* 31. qui inde infert ad plurium casuum paritatem, & similitudinem inter beneficia patrimonialia, & beneficia jurispatronatus laicorum. Legendus insuper *à n.* 23. *cum seqq.* & ex Simanca hanc similitudinem probavimus sup. *cap.* 7. *sub num.* 62.

Qui quidem Gonçalez [dùm ad longum, & eruditè disputans quæstionem illam, † an à Re- 97
gula 8. reservatoria intelligantur præservata beneficia patrimonialia sicuti præservata & intacta intelliguntur beneficia jurispatronatus laicorum ab omni nexu reservationis, & partem affirmativam validissimis fundamentis comprobaverit à *dict. numero* 23. nempè præservata esse, quibus quidem ex integro non satisfacit, postmodum contrariam opinionem sectans, quam insuper à *num.* 71. limitat in beneficiis patrimonialibus Diœcesis Calagurritanæ † ex indulti Apostolici ver- 98
bis, & clausularum amplitudine, quam quidem altiùs suo loco examinavimus *in* 2. *tom. hujus tractatus* propediem edendi Deo dante] licet dùm ipse Gonçalez *num.* 67. conetur respondere ad similitudinem, & fraternitatem inter beneficia patrimonialia, & beneficia † jurispatronatus 99
laicorum in contrarium oppositam, adhuc tamen illam non est ausus negare; sed tantam similitudinem non dari dixit, ut possint excludi à reservatione illius Regulæ beneficia patrimonialia, sicut laicalia ob exuberantes, & amplissimas illius Regulæ clausulas.

Sed adhuc (cæteris omissis quantum ad alios effectus) tamen quantum † ad Nos attinet, & 100
ad præsentem comprehensionem, *dict. l. Regia* 21. omnimoda similitudine inter hos casus non indigemus, cum sufficiat, quòd in eo de quo agimus & versamur, conveniant, & similes reperiantur. Brunor. à Sole *in locis communibus, verbo, argumentum quartum,* cui subscribit Thomas de Thom. *in florib. legal. regul.* 43. & Gabriel. Alvar. *axiom. litt. A. n.* 133. *ante fin.*

In casu igitur, in quo versamur, omnimoda datur similitudo, inter hæc beneficia patrimonialia, & jurispatronatus † laicorum, nam in Reg- 101
nis Hispaniæ nulla admittitur derogatio, nec reservatio beneficiorum patrimonialium, sicut & patronatus laicorum, Gambarus *in tractatu de officio, & potest. legati. lib.* 3. *num.* 160. Covar. *practicar. c.* 36. *nu.* 4. *versicul. Similiter.* Nec admittuntur permutationes, † resignationes, nec 102
pensiones, sicuti nec in beneficiis patronatus laici, *l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Avend. *in cap.* 1. *prætor. num.* 32. *vers. Similiter beneficia patrimonialia*, Salzed. *ad praxim Bernardi Diaz cap.* 54. *n.* 11. Covar. *dict. c.* 36. *n.* 9. *versic. Ex eadem ratione*, & *n.* 10. Gonçalez *dict. glossa* 9. §. 1. *à nu.* 28. *cum seq.*

Deinde quia sicut impetrantes litteras Apostolicas † in præjudicium filiorum patrimonia- 103
lium, & executores earum sunt privati ipso facto naturalitate horum Regnorum, ita ut extranei ab eis habeantur, privatique sint similiter ipso facto, & absque alia declaratione temporalitatibus; pariformiter hoc idem dispositum est similiter in impetrantibus litteras Apostolicas in præjudicium jurispatronatus Regii, & laicorum, ut de utroque casu expressè determinatur *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* prout superiùs diximus, & mox dicemus *n.* 106. & *seq.*

104 Ac pariter † ob id in utroque casu retinentur in Senatu litteræ, ut probant dictæ leges Regiæ, & Doctores citati ex identitate rationis, ut expressè ex aliis adnotavimus suprà *cap.* 7. *numero* 62.

Igitur sicut quoad substantialia idem æquali-
105 ter dispositum reperitur † in beneficiis patronatus laici, quod in beneficiis patrimonialibus, & è contra quoad effectum hujus recursus, & retentionem, in qua versamur; similiter quoad executionem eandem paritatem debent habere, ita ut dispositum *dict. l. Regia* 21. circa sequestrationem fructuum beneficiorum patrimonialium, quæ impetrantur; pariter operari debet in beneficiis jurispatronatus laicorum, non solùm ex paritate rationis, verùm ex majoritate concurrentis in iis, quàm in patrimonialibus quoad exclusionem reservationis, ut fatetur Gonçalez ubi proximè, *numero* 67. *&* 68. & à majoritate rationis, valet argumentum, Petrus Surdus *consil.* 383. *nu.* 14. etiam in correctoriis Ant. Monachus *dec.* 64. *n.* 35. Cæsar Argelius *de legitimo contradict. qu.* 2. *n.* 204.

106 Et in terminis † quod pœna privationis naturalitate, & aliæ impositæ alienigenæ impetranti, & favorem ad litterarum executionem præstantibus, utputà privatio temporalitatum, ut fructuum beneficiorum qui sequestrari jubentur, quando litteræ, quæ retineri mandantur ob has causas, executioni sint jam traditæ, de quibus *in l.* 26. *tit.* 3. *lib.* 1. *novi ordin.* Pariter sint impositæ impetrantibus litteras Apostol. in derogationem juris Regii Patronatus, ac cæterorum laïcorum, & similium, eadem lege, probatur, & in *l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *novi Regii ordinamenti*, & ex eisdem legibus specialiter hanc illationem adnotavit in terminis Salzedus *in pract. crimin. Canon. c.* 54. *à n.* 17. & signanter *n.* 25.

Quæ est *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ pariformiter determinat circa executas litteras impetratas in præjudicium patronatus Regii, & laicorum, & filiorum patrimonialium, nec non Magistralium & Doctoralium, aut juris extrangerii, & æqualiter in omnibus eamdem pœnam privationis naturalitate, & temporalibus bonis omnibus, ipso facto, absque alia sententia declaratoria, ibi: *Assi en quo no se derogue la preheminencia de nuestro patronato Real, ni el derecho de patronazgos de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero pueda tener beneficios y pensiones en ellos, ni los naturales dellos, por derecho avido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Canongias Magistrales, y Doctorales, &c. Que quando alguna provision, ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos ò de qualquiera dellos, o entredicho, è cessacion à Divinis, en execucion de las tales letras, que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean complidas, ni executadas, &c. Si pena de la nuestra merced, y de caer è incurrir los que fueren Perlados y personas Ecclesiasticas por el mismo becho (sin que sea necessaria otra declaracion alguna (en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reinos huvieren: y los hazemos agenos y estrannos dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos: ni de otra cosa de que los que son naturales pueden y deben gozar, segun las leyes y pracmaticas, de nuestros Reinos y los manderemos echar dellos, &c.* Quæ postmodum executionem harum pœnarum committit Concilio Regio, & Cancellariis. Igitur fructus † 107
beneficii non tantum impetrati, sed aliorum obtentorum in hoc Regno sunt sequestrandi; cùm bona temporalia sint, ut in terminis ex aliis plurimis Doctoribus diximus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. c.* 2. *numer.* 305.

Et maximè, instante & urgente necessitate causata à morte † aut absentia executoris, ex qua deficit ju- 108
dex, qui possit reponere executionem, & possessionem nulliter, & violenter à se traditam impetranti contra privilegia, & leges Regias, & omni oppressus destitutus remaneat remedio, & Respublica ob harum litterarum executionem damnum & scandalum patiatur, atque sola repositio per eundem executorem facienda tanti sit damni & periculi medela, & unicum remedium à nobis scriptum superiùs *à n.* 89. *& seq.* quo consistit Decreti Regii retentionis litterarum executio, effectus, & complementum, ac propterea dùm ipsum deficiat, justè procedit, & verificatur illa plurimorum Doctorum opinio asserentium, posse Principem ob publicam utilitatem, & vitandum scandalum, ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficii, quorum meminimus hoc *cap. à n.* 64. *& seq. & à n.* 20. *& seq.*

Nec etenim aptiùs alio in casu possunt verificari, & aptari verba instructionis Regiæ Cancellariæ, & arbitrium ei concessum ad imponendum sequestrum in iis causis, & expediendas quaslibet alias provisiones Regias necessarias qualitati negotii; quàm in casu præsenti, ut ex eadem instructione apparet *in* §. *penultimo*: ibi: *Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traido (scilicet litteræ Apostolicæ de quibus semper loquitur ad retentionem) es contra las leyes, y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los patronazgos è indultos; dense atanta la calidad de los negocios, è inobedientia, las cartas necessarias, assi para que no usen de las Bullas, como para sequestrar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes. Y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reino; y acudan con los fructos, à aquellos à cuyo faver se sentenciare: y se den todas las demas provisiones, que les pareciere que se deben dar, secun la calidad de la causa, para que se conserve, y guarde de lo que en estos casos por Bullas y leyes del Reino està proveido;* quam latiùs adduximus *hoc in tractatu* infrà 2. *p. c.* 24. *num.* 58. quæ verba, & arbitrium nullibi unquam accommodari possunt, nec aptiùs congruere quàm huic casui & sequestro quod qualitas & natura negotii omnino appetit, & necessitas urgens prò illo instat, juxta tenorem, & dispositionem *dict. instructionis Regiæ.*

Etenim necessitas urgens legi † non subjici- 109
tur, *l. tutor qui repertorium, ff. de admin. tutor. l. ut gradatim.* §. 1. *de numero & honor. l. non solum*, §. *fin. de excusat. tutor. aliquando, ff. de officio Procon. l. si quis filio, ff. de injusto testam. l.* 1. *C. de ope. lib. l. pro tyronibus, C. de privileg. domus August. cap. quanto in fin. de consuet. cap. exiit, col.* 4. *in fin. de verbo signific. lib.* 6. elegantissimè Escobar (multis authoritatibus Sacræ Scripturæ comprobans) *de ratiociniis, cap.* 14. *à numero* 10. & necessitas facit licitum, quòd † aliàs de jure non est licitum, *cap.* 110
quod non est licitum in lege necessitas facit licitum, de regulis jur. l. 6. Tiraquell. *de pœnis temp. causa* 33. *numero* 3. Zevallos *commun. contra commun. quæst. fin. numero* 6. *tom.* 4. Cardosa *in praxi judicum, & advocator. verbo, Necessitas, num.* 2. Anton.

judicum, *& advocator. verbo*, *Necessitas, n.* 2. Anton. Olivan. *de jure fisci, cap.* 4. *n.* 36. Escobar. *de ratiociniis*, *cap.* 14. *n.* 13. Moneta *de distribut. quotid. part.* 2. *quaest.* 11. *n.* 38. Bellet. *disquisit. Cleric.* §. 10. *n.* 13. Gratianus *disceptat. forens. tom.* 4. *cap.* 626. *num.* 13. *& c.* 626. *n.* 10. Joan. Maria Novar. *quaest. forens. l.* 1. *quaest.* 28. *num.* 10. *& quaest.* 35. *n.* 3. cum infinitis aliis, prout in hac materia pro justitia hujus recursus abundè consideravimus suprà *cap.* 1. §. *unico* per totum.

111 Et ob vitandum scandalum † recedià juris Regulis, & multa permitti, quae aliàs non permitterentur, diximus abundè suprà c. 4. & ferè per totum *cap.* 1. *& seq.*

CAP. XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiae querela ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente, sive ab una dumtaxat parte, sive ab utraque intentatis; an violentiae cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an utrumque remedium simul concurrere & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

SUMMARIUM.

1 *Retentionis litterarum Apostolicarum remedium & querela violentiae ob non delatam appellationem ab executore earum emissum variis modis simul concurrere solent in Senatu.*

2 *De exemplis. ibidem.*

3 *Retentionis, & violentiae ob negatam delationem appellanti remedia an in finibus, & effectibus, sint contraria.*

4 *Remedia ad invicem se comminantia cumulari nequeunt.*

5 *Contraria simul stare nequeunt.*

6 *Ad propositionem unius ex contrariis sequitur remotio alterius, & ejus impedit ingressum.*

7 *Contraria duo in eodem subjecto concurrere nequeunt.*

8 *Contraria allegans non auditur.*

9 *Retentionis remedio & querela violentiae ob non delatam appellationem potest una pars conditionaliter simul uti ante peractam executionem litterarum.*

10 *Appellatio, & nullitatis oppositio, etsi contraria, conditionaliter tamen simul valent proponi.*

11 *Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti ejusdem rescissio.*

12 *Ex remediis conditionaliter, & distinctivè intentatis nulla insurgit perplexitas.*

13 *Retentionis remedium, & violentiae querela conditionaliter deductae simul queunt examinari in Senatu.*

14 *Retentionis remedium altius requirit examen querela violentiae, cum haec ex actorum inspectione terminetur.*

15 *Si ex utriusque remedii simul intentati actis appareat justam esse causam retinendi litteras, & vim fecisse executorem non deferentem appellationi, super retentione dumtaxat proferetur decretum, & de ratione.*

16 *Si ex actis utriusque remedii injusta detegitur retentionis petitio, justa autem appellatio, super ejus delatione dumtaxat decernit Senatus vim facere executorem non deferentem.*

17 *Si ex utriusque remedii actis apparet abesse causam legitimam retentionis, & querelam violentiae perperam propositam super utroque decernit Senatus negativam.*

18 *Utrumque remedium, & retentionis & querela violentiae simul cumulari potest, etiam non conditionaliter, si jam facta fuerit litterarum executio, & de ratione.*

19 *Remedia contraria simul cumulantur ad diversos respectus, & sequentibus.*

20 *& 21. Majoratus successor, in quem juris ministerio est translata possessio civilis & naturalis, omnia remedia possessoria adipiscendae recuperandae, & retinendi intentare potest ad diversos effectus.*

22 *Res eadem potest diverso jure censeri diversis respectibus aut temporibus consideratis.*

23 *Remedium retentionis, & querela violentiae peracta jam executione intentatum tendit ad eundem finem.*

24 *Remedia contraria ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur.*

25 *Ad defensionem cuilibet permittitur contraria allegare.*

26 *Si ex actis utriusque remedii, facta jam executione litterarum, appareat utrumque legitimè intentatum, super utroque decernet Senatus affirmativè litteras retinendas, & executorem deferre, & reponere attentata.*

27 *Si ex actis reperiat Senatus justam causam retentionis, & vim non fieri in deneganda appellatione consultius erit decernere tantum super retentione, omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione.*

28 *Intentatis remedio retentionis & remedio querelae violentiae ab utraque parte, quale suspendendum, & sequentibus.*

29 *Violentiae articulo supersedendum erit in Senatu donec causa retentionis examinetur, & de ratione.*

30 *& 31. Quomodocumque concipiatur decretum violentiae, sive affirmativè, sive negativè, semper est inconveniens executioni decreti retentionis, quando ab utraque parte utrumque intentatur remedium.*

32 *Per decretum retentionis affirmativum totaliter tollitur decretum negativum, scilicet vim non facere executorem.*

Et ratione fundamentali, ibid.

33 *De articulo praejudiciali prius cognoscendum erit alio suspenso.*

34 *Praejudicialia ea sunt, quando unum tollit aliud.*

35 *Remedia retentionis, & querelae violentiae, quomodolibet intententur, sive ab una parte, sive simul, sive successivè, semper in articulo violentiae supersedendum, quousque retentionis causa examinetur.*

36 *Si per inspectionem actorum utriusque remedii ab utraque parte intentati reperiatur retentioni locum fore, super ea decernit Senatus, nihil tamen super articulo violentiae, & de ratione.*

37 *Si ab utraque parte intentatis remediis retentionis & violentiae retentio justa non reperitur, de-*

negatur, & si justa reperiatur violentiæ querela vim facere executorem in non deferendo declarat Senatus.

38 *Super simultaneis remediis violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula pro singulis remediis separatim decernat Senatus.*

39 *Declaratur Pater Henriquez in hoc simultaneo remedio terminos praxis, & juris confundens,* & 40.

UT clariora quæ in hoc capite dicenda sunt
1 reddantur, judicabo † varia ejusdem exempla præmittere. Accidit multoties in Senatu duo hæc remedia diversimodè concurrere, nam eademmet pars simul & eodem libello eisdem utitur: quando nempe executor litterarum Apostolicarum procedit in earum executione, vel etiam hac jam peracta, & perfecta, & tunc legitimus contra-
2 dictor † (juxta casuum varietatem, de quibus *cap. præcedenti*, in remedio *à num.* 89.) comparet, vel opponendo legitimam exceptionem ad impediendam executionem faciendam; vel ad reponendam jam factam & à non admissione vel alio quolibet legitimo gravamine appellat, & recurrit ad Senatum per viam violentiæ, ut suæ appellationi deferat, & attentata reponat executor, & tunc simul, vel etiam ex post facto proponit & cumulat articulum & querelam retentionis earumdem Bullarum ex aliqua justa & legitima causa ex scriptis suprà *cap.* 3. *cum quatuor seq.*

Succedit etiam, quod dum executor ipse in executione procedit, una pars gravetur, & ab eo appellationem emittat, & pro delatione recurrat ad Senatum, in quo altera pars comparet, & introducit articulum hunc, & remedium retentionis circa quorum casuum diversitatem pluries dubitari vidimus, an simul hæc duo remedia & articuli cumulentur, & uter eorum in cognitione præferatur.

Et imprimis quod simul nequeant ab eadem par-
3 te intentari, † & cumulari urget, quia hæc duo remedia in suis finibus contraria sunt: nam remedium violentiæ ob denegatam appellationem supponit per necesse causæ prosecutionem, & quod executor aut superior exequatur litteras, aut juxta ordinarias juris regulas determinet. At retentionis remedium in totum est oppositum; nam ideò inventum fuit per modum extraordinarium, ne litteræ exequantur, sed potius quod in executione supersedeatur, quousque causa legitima & à jure approbata existente Romanus Pontifex consulatur, & de inconvenientiis Reipublicæ obnoxiis informatus de remedio paternali provideat, juxta quæ latiùs diximus *cap.* 2. *& seq.*

Ergo sequitur manifestè, quod cùm duorum remediorum horum fines ad invicem comminentur;
4 † cumulari nequeant, juxta vulgarissimam Bart. doctrinam *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *ff. de acquir possess.* ubi latè prosequitur istas comminationes simul non intentatas, Menochius *de adipiscend. remedio* 4. *numero* 179. Molina *de Hispanorum primog. lib.* 3. *cap.* 13. *numero* 2. & alibi passim.

5 Quia contraria † simul esse non possunt, *l. Mutius*, *ff. pro socio*, *l.* 1. *C. de furtis*, Menochius *de retinenda*, *remedio* 3. *numero* 518. Antonius Monachus Lucensis, *decis.* 25. *num.* 6. Quoniam ad propositionem unius, sequitur † remo-
6 tio alterius, & se ad invicem excludunt, *l. si inter*, *ff. de except. rei judicata*, Surdus *decisione* 24. *num.* 10. & *decis.* 92. *numero* 11. *cons.* 211. *numero* 16.

Quia unius existentia impedit ingressum alterius, *l. Pomponius*, §. *sed si is*, *ff. de procuratoribus, dict. l. si inter me*, *l. hæc verba* ibi: *Aut dies, aut nox est*, *ff. de verborum signification. l. nihil interest.* §. *patronatus*, *ff. de operis liberto. l. si filius emancipatus ff. de minoribus*, *l. Clodius*, *ff. de acquir. hæreditate*, 1. ubi Bald. & Salicet. *C. de furtis*, Bart. *in l.* 3. §. *ex pluribus*, *num.* 2. *&* 3. *ff. de acquirenda possessione*, Everardus *in loco à contrariis*, *num.* 10. Molina *de majorat. lib.* 2. *cap.* 14. *à num.* 27. Surdus *dict. decis.* 24. *n.* 20. *& decis.* 92. *n.* 11. *& decis.* 111. *numero* 16.

Maximè in eodem † subjecto duo contraria 7
concurrere non possunt, *glos. in l. fin. ff. de divortiis*, Bernardus Diaz *in regula* 25. Alciatus *de præsumptionibus, regula* 2. *præsumption.* 3. Cæsar Angelus *de contradictore legitimo*, *quæstion.* 2. *num.* 59. Franciscus Molinus *de ritu Nuptiarum*, *lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 22. Thomas de Thomaset *in floribus legum*, *regula* 101.

Qua propter contraria † allegans non auditur, 8
l. Titia, ff. de condition. & demonstrat. l. 1. *c. de furtis*, *l. de transactione*, *C. de transactionibus*, *cap. imputari*, *de fide instrumentor. cap. solicitudinem de appellationibus*, Covarruvias *lib.* 2. *variarum capit.* 2. *num.* 2. *in fin.* Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumptione* 41. *numero* 2. Cabedus *decis.* 34. *numero* 9. *part.* 1. Gratianus *decis.* 54. *numero* 18. Cardoso *in praxi jud. verb. Allegatio*, *numero* 4. Marius Antoninus *variarum resolut. lib.* 1. *resolutione* 56. *numero* 11. Antonius Monachus Bononiensis *decision.* 34. *numero* 1. Igitur cùm hæc duo remedia ad invicem sint contraria, ut diximus *numero* 3. pars illa cumulans illisve uti volens eodem tempore in Senatu excludendus est & non audiendus.

Hoc ne incidas † in inconveniens, di- 9
stinctè juxta casuum varietatem per varias conclusiones veritas indicetur, sit prima conclusio. Eadem pars poterit his simul uti remediis executione nondum peracta litterarum, conditionaliter nempe petendo principaliter retentionem earumdem litterarum, & casu quo non sit locus retentioni, decernatur, vim facere executorem non deferentem suæ legitimæ appellationi, nec nō attentata reponere, quia tunc hæc remedia contraria rectè admittuntur, prout
diximus de appellatione † à sententia, & de ejusdem 10
nullitate, quia appellatio supponit validitatem sententiæ, & per appellationem petitur revocatio, per nullitatem verò contra, quia ipsam nullam supponit, & ideo non indiget appellatione ac propterea simul permittitur appellare ab ea, & dicere nullam conditionaliter, dico de nullitate, & si qua est appello, Calderinus *consil.* 219. *in principio*, *alias* 13. *de appellationibus*, Ægidius Bellamera *consil.* 10. 54. Cardinalis Tuschus *tom.* 2. *littera C. conclus.* 1005. *numero* 25. Cardinalis Alexander *in cap. dilecto* 63. *sup. numero* 42 *&* 43. *versicul. Dicite ergo*, *& numero* 92. *versicul. Tertio modo*, *de appellationibus*, Covar. *practicarum quæst. cap.* 24. *numero* 6. *in fin. & versicul. Est igitur*, *& numero* 7. Vantius *de nullitat. tis. quos & quibus mod. nullitas*, *&c. numero* 11. *&* 12. juncto *numero* 9. Archilis Personal. *in tractatu de adipiscend. possess. sub numero* 338. *versic. Sed ibi*, *fol.* 268. Contard. *in l. unica*, *limitatione* 7. *numero* 2. *versic. Verum*

rum his, *C. si de moment. possessione*, plures relati ab Sccacia *appellationibus, quæst. 19. remedio 1. conclus. 3. à n. 4. & 5.*

Quod procedit† in nullitate cujuscumque actus,
11 quia potest dici nullus, & conditionaliter, quatenus validus sit proponere aliud remedium simul, Vantius *de nullitate*, ubi proximè *num. 5. versic. Principaliter*; ubi reddit exemplum de dicente nullum testamentum, & si est validum, dicit inofficiosum, *& nu. 6. & 7.* de dicente nullum instrumentum ex defectu solemnitatis, & quatenus validum appareat, petat simul illius recisionem ob læsionem ultra dimidium justi pretii. Quoniam sic deducta remedia contraria conditionaliter, & disjunctivè,
12 † seu alternativè nulla insurgit perplexitas, aut contrarietas, Vantius ibid. *numero 8. versicul. Sustinetur*, Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ, lib. 8. cap. 1. sup. numero 5.* Bartolus *in l. si expressim. 19. numero 9. ff. de appellationibus*. ubi loquitur de nullitate, & restitutione in integrum ita simul petitis, Bald. *in l. edita. 3. numero 88. quæst. 7. C. de edendo in 2. repetitione*, latiùs prosequitur Scacia *de appellationibus, quæst. 19. remedio 1. conclusion. 1. à n. 5. cum seq.*

Et tunc in decernendo hîc erit effectus, nam
13 cum simul de utroque † cognoscere potest, simulque instrui Senatus Vantius *dict. rubric. quot & quibus modis, numero 14. versic. Et nedum*, Vestrius ubi proximè *sup. num. 5.* Scacia *in dict. conclus. 3. numero 6.* Nam etsi retentionis remedium altius requirat examen; violentiæ autem ex so-
14 la inspectione † actorum ab executore gestorum decretum detur; tamen tandem quoàd determinationem simul inspiciuntur utriusque remedii acta, & si ex eisdem constet retentionis legitima causa, ac pariter violentiam adesse ob non delatam appellationem; tunc dumtaxat dabitur decretum retentionis litterarum, & omnium etiam actorum ejus virtute gestorum per executorem, absque determinatione articuli violentiæ, quia erit ina-
15 nis, & sine effectu, cum acta omnia † retineantur, imò tunc insurgeret ejusdem contrarietas & repugnantia ex eodem decreto; nam si litteræ & acta retinentur, ne amplius illis utatur impetrans, nec executor procedat sed potius supersedeat interim, quod supplicatio emissa ad Sanctissimum pendet, & quid senserit, declarat noviter de inconvenientiis, & damnis instructus; quomodo danda est per delationem facultas procedendi, & causam prosequendi, nec coram executore, nec coram superiore, juxta ea quæ latiùs scripsimus *in cap. antecedente, à numero 89. & seqq. & in § unico* per totum.

16 Si autem reperitur ex actis, & † utriusque remedii in justa causa retentionis, justa autem & legitima appellatio ab executore, ita declarabitur: *No ha lugar la retencion destas Bullas pedida por N. y se le entreguen à la parte con los autos de la execucion, para que pueda usar dellas, y el Juez executor Apostolico, que desta causa conoce, en no otorgua la apelacion interpuesta por dicho N. haze fuerça, otorgue y repunga, &c.* In his namque duobus decretis omnis omnino adest uniformitas & fraternitas, & rectè ut vides compatiuntur.

At verò si ex inspectione omnium actorum
17 tam Tribunalis † ad justitiam retentionis, quàm executoris, pro litterarum executione gestorum reperitur, retentioni locum non fore, nec etiam violentiæ in denegata delatione appellationi emissæ ab ejusdem executoris processu, eo quod non sit interposita à legitimo gravamine; tunc datur decretum super utroque remedio negativè conceptum *Que no ha lugar la retencion destas Bullas Apostolicas, y se le entreguen à la quarte, para que pueda usar dellas dellante su Juez executor, el qual en no otorgar la apelacion à la parte le dicho N. nu hazo fuerça, y se le remite la causa para que proceda en ella, &c.* Et hæc simulianea declaratio convenientior erit, ad evitandam perplexitatem, seu potius importunitatem litigantis ulterius insistentis pro decreto violentiæ, atque etiam ne ipse executor percipiat ex decreto retentionis negativo, quo litteræ impetranti relaxantur, ut coram eo illis uti valeat, ut hoc sit intelligendum absque impedimento appellationis emissæ, & recursus ad Regem intentati. Cùm facile foret, hoc idem concipere, & decipi videns omissionem decreti super articulo violentiæ deductæ, licet verè, & realiter hoc inferri non possit, nec sibi licebit, cum debeat conquiescere in expeditione processus, & causæ principali, interim quod pendet recursus ad Regem, & articulus violentiæ in Senatu, nec super eo aliquid est determinatum ad latè tradita per Nos *in comment. de protectione Reg. 1. p. capitul. 7. per totum*, & articulus retentionis, ab articulo violentiæ sit omnino separatus, & penitùs diversus, ita ut determinatio retentionis negativa nullum pariat præjudicium articulo violentiæ, nec arguat rem judicatam, juxta doctrinas, de quibus infrà hac *1. part. cap. 12. per totum, & 2. part. cap. 13. à n. 8. & sequentibus, & cap. 8. à numero 13. & per totum.* Itaque ut omnis cesset confusio, & æquivocatio, seu qualibet dubitandi occasio, commodius erit, & valdè utile simul decernere super articulo retentionis negativo, & super articulo violentiæ affirmativo, quoties acta utriusque remedii intentati sic dictaverint.

Secunda sit conclusio, quando † eadem pars 18
utitur simul his duobus remediis post jam factam executionem litterarum Apostolicarum; tunc audienda erit & admittenda, etiam si utrumque proponat non conditionaliter, sed principaliter, quia tendunt ad diversos respectus, & diversos fines, quibus melius consequitur effectus decreti retentionis, & ejus executio, evitatur namque inconveniens, & impedimentum latiùs à nobis disputatum *c. præcedenti, & in §. unico per totum*, cùm peracta jam litterarum executione omnino indigeat repositione ejusdem, ad effectivam executionem, & consequendum effectum decreti retentionis dandi à Senatu, ut pro unico & efficaci remedio adscripsimus, *dict. cap. præcedenti, à num. 89. cum seq. & in dict. §. unico.*

Quare ad diversos respectus posse quem uti, & simul † cumulare remedia contraria, probant Lud. Molin. *de primogeniis, lib. 3. cap. 13.* 19
num. 2. 3. & 7. post Palatium Rubeum *in l. 45. Tauri, numero 26.* & Ant. Gomez ibidem *n. 192.* Tellum Ferdinand. *num. 45.* Castill. *in controvers. tom. 3. cap. 24. à num. 25. & seq. & numero 29.* explicat Christophorus de Paz *de tenuta, tom. 1. cap. 24. numero 7.* qui loquuntur de successore majoratus (in quem ex legis ministerio translata † est possessio civilis, & naturalis) ut nihilo- 20
minus possit simul intentare remedium adipiscendæ, retinendæ, & recuperandæ diversis respectibus.

Et generaliter quod duo contraria remedia, † simul cumulantur diversis respectibus, probat 21
Tiraquell. *in tractatu de nobilitat. cap. 28. num. 13.* Fari-

Farinacius *in praxi crimin. part. 4. consil. 30. numero 62.* Barbosa *axioma. 58. numero 3. in fin. & numero 6. in fin.* per Tuschum *tom. 2. lit. C. conclus.* 1005. *numero 2.* Et quod una & eadem
22 res potest † diverso jure censeri diversis respectibus, vel rationibus, aut etiam temporibus consideratis, vide multa per Castill. *controvers. tom. 5. cap. 97. à numero 29. cum tribus seq.*

23 Imò etiam hæc duo remedia † tendunt ad eundem finem, & utrumque convenit in effectu, quoniam decretum retentionis tendit ad impediendam executionem faciendam, ne facti inducat scandalum, & damnum Reipublicæ. At decretum violentiæ ob non admissam appellationem, ad repositionem executionis, & ut ad invicem se adjuvent eadem decreta, & remedia, atque ita in effectu convenire ambo non est ambigendum hoc respectu attento. Et ad idem coo-
24 perandum duo † contraria remedia conciliantur, ita post alios Barbosa *axiomat.* 58. *numero* 10.
25 qui *numero* 9. benè inquit, ad defensionem † permitti cuilibet contraria allegare, *cap. nullus pluribus de reg. jur. lib. 6.* Calderinus *consil. 219. versicul. Item proponitur, alias de appellation.* Tuschus *dict. conclus.* 1005. *n.* 26.

26 Quo supposito praxis erit † in decreti conceptione, si per inspectionem omnium actorum reperiatur justa & legitima causa retentionis, ac etiam legitimè fuisse appellatum; Decretum simultaneum super utroque dandum erit; retineri litteras & vim fecisse executorem in non delata appellatione, & quod reponat, & tunc acta executoris in Senatu retinentur simul, quia ad reponendum sufficit sua interlocutio facta de facto, & sine jurisdictione, ut diximus capit. præcedenti ad finem, & tunc commodius, & sine impedimento aliquo facta repositione, consequitur effectus decreti retentionis, ut latiùs consideravimus *in d. cap. præcedenti, & in §. unico.*

Si autem reperiatur per actuum inspectionem
27 (dato decreto retentionis) executorem vim † non fecisse in denegando delationem appellationi; consultius arbitror, super eo non declaraturum Senatum, cum forte tunc à principio pars oppressa negligens non proposuerit legitimam causam, & exceptionem coram executore, ex qua oriretur legitimum gravamen, à quo licitè potuisset appellare, quæ tamen postmodum decreto retentionis dato in Senatu, poterit saltem opponere coram executore, & deducere eandem causam, qua legitimè motus fuit Senatus ad dandum decretum retentionis, quæ non admissa per executorem justissima erit ad appellandum ab eo, & inde obtinendum indubiè Decretum delationis à Senatu, ut latiùs probavimus *cap. antecedenti à numero 93. versicul. Certi namque juris est*, & à principio remedii ibi appositi, *à num.* 89. & quæ in toto eo diximus huic articulo omnino & directè conveniunt, & pro justificatione hujus gravaminis ad obtinendum repositionem, & justificandam appellationem poterit pars, seu Regius Fiscalis uti eodem Senatus decreto retentionis coram executore, cui omnino stare debere probavimus ibidem à *numero 136. cum seqq. vers. Notare etiam debes.* De cæteris decretis autem quæ in hoc articulo possunt juxta casuum varietatem dari, & concipi; petes à conclusione præcedenti servata identitatis ratione, atque æquali applicatione, quæ procedit, quando ab eadem parte utrumque remedium intentatur ante litterarum Apostolicarum executionem factam.

Tertia erit conclusio, si non ab eademmet parte hæc diversa remedia † sint intentata simul, sed ab 28
utraque, putà quod altera ab executoris gravamine appellaverit, & pro delatione negata in Senatu conqueratur: altera verò petat retentionem litterarum Apostolicarum, vel etiam è converso, intentato jam & pendente retentionis remedio ab una parte, postea superveniat articulus violentiæ ob negatam delegationem appellationi ab adversario introductus in Senatu, tunc duo examinanda nobis sese offerunt, quod prius remedium cognoscendum & examinandum, altero suspenso, secundum, quomodo decreta concipienda in utroque.

Ad primum (& hoc commune est utrique casui scilicet, sive hæc duo remedia intententur † ab ambabus partibus, sive ab una dumtaxat, 29
ut ex dicendis apparebit) tunc resolutivè dicendum venit, quod in articulo violentiæ omninò supersedendum erit quousque causa retentionis examinetur, quoniam est eidem penitus præjudiciale Bullarum retentionis Decretum affirmativè concipiendum. Tum quia si declaratur forte in Senatu vim non facere Judicem in denegata delatione appellationi, & sibi causa remittitur; supponitur directè contrarium fini, qui speratur & prætenditur per retentionis cognitionem, quæ directè tendit ad impediendam litterarum Apostolicarum executionem, cognitionem, & processum.

Quod etiam procedit, & habet locum, quando in Senatu datur decretum † violentiæ primi 30
generis, affirmativum nempe, vim facit, deferat, & reponat, quoniam ex eo decreto relaxantur impedimenta, & permittitur parti, ut coram superiore ad quem appellaverat, possit causam prosequi, vel eam negligere, id licitum est adversario suo: ex quolibet itaque perveniri potest ad executionem litterarum effectivam, quo supposito quomodocumq; concipiatur decretum violentiæ in Senatu, sive affirmative, sive negativè, semper infertur præjudicium & repugnantia intentioni & fini retentionis litterarum, ac decreto postmodum affirmativè laturo super ea. Qua propter semper in articulo violentiæ quomodolibet, & à quovis introducto supersedendum erit, quousque retentionis articulus finiatur.

Tum etiam quoniam per decreta † violentiæ 31
hujusmodi, sive negativè, sive affirmative, concepta cum causa executionis, coram alterutro judice sit perficienda, oritur magnum & inevitabile inconveniens ex eo ortum (ut diximus) quod peracta executione litterarum, directè non possit sortiri effectum decretum retentionis postea obtentum. Quia Senatus non potest pro executione istius decreti rescindere, reponere & revocare semel factam litterarum executionem, ut abundè resolvimus pro veriori, & securiori doctrina suprà in cap. præcedenti per totum, & in §. unico per totum.

Et sic per necesse fatendum erit, quod priùs de retentione litterarum † tractandum, & de- 32
finiendum, quoniam per decretum retentionis affirmativum totaliter tollitur decretum violentiæ negativum, nempe vim non facere executorem, & sibi causam remittendam quia cum illius retentionis virtute omnia acta observentur in Senatu, & omninò executor impediatur procedere & executionem perficere; frustranea redderetur cognitio violentiæ, & de nihilo serviret vim non facere declaratio. Ideòque semper in horum remediorum concursu cognitio retentionis uti præjudicialis præferenda erit.

Notissimum

Notissimum est si quidem in jure, prius de ar-
33 ticulo † præjudiciali cognoscendum, & in alio articulo supersedendum, Magonius *decis. Lucens.* 37. *num.* 5. *&* 6. Lancellot. *de attentatis*, 2. *part. capitul.* 12. *ampliation.* 19. & latiùs Marius Giurba *decis.* 36. *à numero* 13. *& seq.* Muscatellus *prax. civil. part.* 5. *gloss. reservatis*, *numero* 42. Giurba *decis.* 33. *numero* 7. §. *præjudiciales instit. de action. cap. tuam. de ordin. cognition.* Cardinalis Tuschus *littera P. conclus.* 392. *numero* 1. Craveta *consil.* 180. & Nos latissimè *de Regia protectione* 2. *part. cap. fin.* 18. *per totum*, ubi multa cumulavimus, novissimè etiam videndus Joan. Baptista de la Rea meritissimus Consilii Regii Fiscalis *in decis. Granatensi*, *disput.* 8. *à numero* 27. *cum sequentibus.*

34 Præjudicialia ea sunt, † quæ ad actum deducta, unum tollit aliud, Bald. *cons.* 275. *volum.* 5. *& in l. per minorem*, *ff. de judiciis*, sequitur Decianus *consil.* 16. *n.* 17. *vol.* 1. Craveta *cons.* 79. *n.* 7. Castrens. *consil.* 282. *col.* 3. *vol.* 1. Riminaldus Iunior *consil.* 747. *n.* 132. Tuschus *dicta conclus.* 392. *n.* 6. Giurba *decis.* 33. *num.* 8. & probata exceptione præjudiciali infert præjudicium in principale, Rea *ubi suprà dict. disput.* 8. *n.* 29. Igitur articulus violentiæ suspendendus erit, quousque causa retentionis examinetur.

35 Ex quibus necessariò infertur, † quod sive ista duo remedia proponantur ab utraque parte sive ab una tantùm, sive eodem contextu, sive successivè unum post aliud diversis temporibus altero jam pendente, semper ex identitate, & paritate rationis idem dicendum erit, quod hactenus firmavimus, ut scilicet, in remedio violentiæ ob non delatam appellationem sit supersedendum, quousque examinetur articulus super causa justa retentionis litterarum.

Ad secundum de quo suprà in hac tertia conclusione, *n.* 28. Quomodo scilicet sint concipienda † decreta in concursu remedii utriusque dicendum
36 erit, quod post inspectionem omnium actorum, dandum erit decretum super utroque remedio deducto, ita tamen ut si inveniatur justa causa retentionis, nihil omninò decernatur super articulo violentiæ ab altera parte intentato, putà impetrante, quia cum omnia acta retineantur in Senatu, & denegetur, vel impediatur executio suarum litterarum; nihil remanet agendum, nec prosequendum circa earum executionem, & cognitionem, ut superiùs diximus *à n.* 13. *& seq.* Si autem ab altera parte simul fuerit utrumque remedium intentatum, decreta danda sunt, prout latiùs deduximus in prima & secunda conclusione.

Si autem retento priori casu, [nempe utroque remedio ab utraque parte intentato] ita ut
37 retentio litterarum † denegetur, tunc poterit liberè Senatus declarare super articulo violentiæ ab impetrante deducto, quia ex eo quod litteræ non retinentur, liberè debet currere causa executionis juxta suos juris tramites. Et sic decretum violentiæ sive affirmativum, sive negativum pronuntiandum erit, prout ex processu per delegatum judicem fabricato apparuerit.

38 Quod autem in prædictis † conclusionibus diximus de simultanea determinatione utriusque remedii; non intelligas præcisè procedere; sed facultativè tantùm ex iis quæ suprà *numer.* 17. quoniam pro singulis remediis singula divisim dari possunt decreta in Senatu, servata semper tamen gradus, & titulorum prærogativa, juxta adducta in hac conclusione, & cum attentione semper ad ea quæ annotavimus in omnibus, ne fortè perveniamus ad inconveniens difficilis remedii, ita ut retentionis decreti impediatur executio, ut pluries diximus.

Ex his quæ hactenus ad hoc cap. diximus, fa- 39
ciliùs intelliges, quod † sub verborum involucro, ac juris terminorum confusione maxima scriptum reliquit Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontific. clave*, *cap.* 18. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Judice Apostolico fulminato processu, committitur executio in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam ut si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra jus tertii legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, ut mittat in possessionem eum qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione literarum, & defert in Senatum Regis, &c.

Quem Doctorem omninò † reduces ad termi- 40
nos hujus capituli appositos, & non aliter, necnon ad terminos capituli præcedentis, quibus diximus accuratè, quando & quomodo sit utendum utroque remedio, tam recursus per viam violentiæ ob non delatam justam appellationem ab executore litterarum Apostolicarum in earum executione procedente, quàm remedio retentionis earumdem litterarum, simul & semel divisim vel separatim ad finem nempe, & effectum consequendi repositionem peractæ literarum executionis, & possessionis earum vigore traditæ mediante decreto violentiæ Senatus, quo decernet, executorem vim fecisse, atque reponere debere, ut liberè, & absque impedimento possit decretum retentionis litterarum consequi plenarium effectum; ut cap. antecedenti diximus *à numero* 89. *usque ad finem*, *& in* §. *unico per totum*; ut ibidem annotavimus remissivè, quem etiam Henriquez aliter explicuimus suprà *cap.* 7. *ante finem*, *à numero* 68. *versic. Et hoc est quod voluit dicere.* Sed præsens expositio, declaratio, & intelligentia ad ipsum Autorem magis consonans est, & aptior naturæ negotii, quo ipse & Nos versamur, quia revera si simpliciter prout loquitur, & prout jacent ejus verba scripta, & prolata, eum intelligamus, certè omnibus hujus materiæ principiis dissonant, & ejus termini confunduntur contra veram praxim, & tribunalium stylum.

Sed ne in tam profundum labyrinthum hunc Authorem mittamus, qui revera hanc juris subtilitatem non calluit, dicendum erit, ejusdem intentionem non fuisse, loqui de utroque remedio simul cumulato, & intentato per oppressum, sed de utroque loquutus fuit, quando altero tantùm separatim utitur oppressus, solùm ad finem demonstrandi quodlibet eorum posse per eum intentari: prout clarè indicant ejus verba, ibi: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentia periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regiis, &c.* Itaque illa dictio, *Aut*, inter utrumque remedium posita clarè monstrat diversitatem utriusque, nempe quando uno, vel altero usus fuit oppressus, quid à Senatu consequi poterit: non tamen quando utroque simul utitur, & sic Pater Henriquez solum insequu-

tus fuit, & scripsit praxim usitatam horum recursuum, qui licet apertè sentiat, duo hæc remedia (nempe pro tollenda violentia ob non delatam appellationem ab executore Apostolico interjectam, & pro retinendis litteris) oppresso competere; nihil tamen insinuavit, an possint simul intentari, & eodem tempore concurrere, quod Nos hoc cap. accuratè examinavimus, in quo & in cap. 10. cum §. unico, abundè scripsimus de effectibus hujus concursus tam respectu cognitionis, quàm respectu executionis decretum utriusque remedii.

Aliud etiam annotandum erit in ipso Authore, & corrigendum in illis verbis: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios.*

Ex quibus dicere, & insinuare videtur appellationem ab executore præfato interponendam ad Senatum, dum loquitur de amissione per Judices Regios: voluit enim dicere, quod si appellationi emissæ ab executore litterarum Apostolicarum ad ejus superiorem non fuerit per executorem delatum, oppressus recurrens ad Senatum obtinebit decretum violentiæ, *Que la otorgue, y reponga lo hecho, &c.* quod admissionem appellationis vocavit Henriquez cum legitima sit, & admissione seu delatione digna eo in casu. Nec enim mirum erit, ut quilibet etiam quantumvis grandis Theologus peccet in terminis Jurisprudentiæ, prout cæteri ferè omnes, qui in ea se intromittere volunt, similem defectum patiuntur, juris terminos confundentes.

CAPUT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex una causa res judicata obtenta, an ei obstet denuò iterum agenti ex alia, tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosecuta.

Ubi accuratè, an condemnatus uti Prælatus, administrator, vel majoratus possessor possit insuper jure proprio executorialium executionem impedire.

SUMMARIUM.

1 *Ad retentionem Bullarum fundandam causa legitima requiruntur, & quales legitimæ sint remissivè.*

2 *In retentione succumbenti ex una causa deducta in Senatu, an ei obstet res judicata postea iterum agenti ex alia nova tunc non deducta, & seqq.*

3 *Agens ex una causa falsa, & injusta, non obtinet ex alia vera, etiam tunc existente.*

4 *Agentem ad nullitatem generaliter nulla expressa causa sibi præjudicare in cæteris una prosequuta tantum, qui dixerint.*

5 *In retentionis recursu succumbentem ex una causa deducta, & prosequuta posse iterum ex alia etiam tunc existente noviter retentionis remedium intentare, ut veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author.*

6 *Prosequutio ex uno capite non tollit aliud, licet omnia à principio deduxerit actor juxta Rotam.*

7 *Qui una via omissa aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum passim servat Rota, & num. 9.*

8 *Prosequutio ex una actione non impedit quominus ad aliam possit convolari.*

10 *Agenti ex una causa, & prosequuta non obstat res judicata, quominus ex alia diversa ulterius agere queat.*

11 *Res judicata legitimè obtenta contra possessorem majoratus successor in eo, aut in dignitate nocet.*

12 *Successori in majoratu non nocet res judicata contra prædecessorem quando venit ex jure proprio, & ex causa diversa à jure majoratus.*

13 *Sententia lata contra defectum non nocet hæredi qui ex alio jure, quàm defuncti venit.*

14 *Successor singulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio jure quàm hæreditario, nisi fuerit citatus.*

15 *Probationes contra Authorem non nocent majoratus successori, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præjudicavit.*

16 *Administrator Ecclesiæ, aut possessor majoratus seu tutor tanquam tales citati, & condemnati nomine, & jure administrationis impediunt executionem ex jure suo proprio personali.*

17 *Restitutio in integrum denegata ex una causa, iterum potest peti ex alia diversa tunc existente.*

18 *Res judicata ut obstet, tres requiruntur identitates copulativè, causæ, personarum, & rerum.*

19 *Res judicata non extendit vires suas ultra personas, res, & causas, seu jura in ea comprehensa.*

20 *Res judicata ut obstet sufficit, quod identitas sit verè, vel interpretativè.*

21 *Eadem res interpretativè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio revocatur, etsi de alia reperitur diversa, ubi de exemplis.*

22 *Actio etsi sit diversa, si idem sit remedium concludendi rei judicatæ obstat executio.*

23 *Res judicata obstat, licet ad rem diversam, si tamen ex eodem fonte & origine iterum petatur.*

24 *Retentionem litterarum petenti ex una causa, & succumbenti non obstat res judicata, quominus iterum ex alia separata, & diversa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in hoc Consilio Supremo.*

25 *Agens ex causa falsa non obtinet in eodem judicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen judicio noviter intentata obtinebit.*

Restringens se ad potestatem invalidam non sustinet actum ex valida tunc sibi competente, ibid.

26 *Marius Giurba, dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem unam causam tantùm sibi in cæteris præjudicare reprobatur; & Tuschus, quem pro se allegat, contrarium tenet, & sequentibus.*

27 *Intentans unam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare.*

28 *Res judicata non præjudicat quoad omnia deducta in judicio, si solùm alia sint prosequuta.*

29 *Et de exemplo.*

30 *Plura deducens in judicio, aliqua tantum malitiosè prosequatur ratione doli sibi præjudicat in omnibus.*

AD fundandam retentionem Bullarum causam legitimam † esse necessariam, in genere re- 1

resolvimus suprà *hac 1. part. cap. 3.* quas autem legitimas fore *in cap. 4* & duobus sequentibus abundè examinavimus & alios similes casus sub regularum ratione comprehensos firmavimus *cap. 9.* nunc tractandum, si ex aliqua fuerit in Sena-
2 tu causa † Bullarum petita retentio, & tanquam minus ligitima succumbat petitur; si poterit post modum ex alia diversa causa nondum deducta, vel si deducta, non tamen fuerit prosequuta, an sit excludendus, & illi hoc salubre denegandum remedium pluries dubitatum vidi, & de eo consultus.

Et videtur quod illi alia ex causa agenti tunc exi-
3 stente, obstet rei judicatæ † exceptio: generalis etenim est & constans propositio, quod agens ex una causa falsa, quæ caret jure & justitia, non potest obtinere ex alia, etiam vera & juridica tunc temporis existente, ita post Romanum, Marant. Tiraquell. & quam plurimos alios Doctores firmavimus *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à n. 170. & seq.* & sup. quibus adde Rotæ Romanæ *decis.* 100. *in novissimis p. 2. ex n. 1. usque ad n. 7.* quam ad litteram adducit Castillo *controver. tom. 5. cap. 93. sub n.* 16. Mascard. *de probationibus, conclus.* 580. *n.* 2. Straca. *de asseveration. glos.* 29. *n.* 4. Roman. *consil.* 446. *col.* 1. Intrigol. *decis.* 10. *n.* 2. Ergo idem dicendum erit in nostro casu, ut nullatenus possit de novo admitti ad Bullarum retentionis postulationem & cognitionem, & ad hoc remedium noviter intentandum ex alia causa quantumcumque diversâ & legitima, si eadem extiterit à principio, si tamen illam deducere omisit, nec ex ea debet obtinere.

4 Secundò fortiùs & individualiter † probatur ex Bartoli doctrina *in l. si expressim, in fin. ff. de appellationibus, & in l. 1. n. 19. C. quando provocare non est necesse,* quæ nos docet; quod si simpliciter & in genere de nullitate fuit dictum nulla expressa causa, tunc si unam dumtaxat prosequutus est actor, præjudicat sibi in omnibus, ut ad aliam nullitatem, ex alio capite redire non possit, quem sequutus est Marius Giurba *decis.* 20. *n.* 8. ubi ad idem allegat Castrens. *consil.* 232. *versicul. Unum advertendum, volum.* 1. Abbat. *consil.* 97. *n.* 2. *lib.* 1. Tuschum *tom.* 5. *littera N. conclus.* 149. *n.* 9. *& tom.* 6. *littera R. conclus.* 268. *n.* 19. Ergo semel exclusus à remedio hoc retentionis ex una causa, quæ illegitima judicata fuit in Senatu; ex alia diversa denuò uti ulterius non poterit, etiam si illam expressè non deduxerit, sed genericè, quantumvis illam non fuisset prosecutus.

Contrariam tamen sententiam & opinionem semper de jure † verissimam dixi, & non semel con-
5 sului, imò hoc utens remedio retentionis ex una causa, & succumbens in ea, possit liberè ex alia tunc existente [& etiam si simul deducta fuisset non tamen prosecuta, nec de ea specialiter cognitum, nec agitatum] iterum ad Senatum recurrere pro litterarum earumdem retentione, ita ut nec ei obstet rei judicatæ obtentæ exceptio super causa sola specialiter prosecuta, prout pluries determinasse Rotam reperio ut per Seraphinum *in decis.* 630. *n.* 5. ibi: Nec obstat quod à principio † intentatum fuerit
6 remedium quorum bonorum, & in eo succubuerit, quia (dictum est) omne jus censetur deductum à principio, nec prosecutio ex uno capite tollit aliud, &c. Rota per Alexand. Ludovis. *decis.* 488. *n.* 1. *& seq.* ubi expressè fuit dicta decisio Seraphini approbata, in hæc: Non obstat, quod Ruffus ab initio petierit tanquam socius; quia postea declaravit se velle consequi tanquam creditorem, & stante commissione, in qua ab initio omne jus suum censetur deduxisse; prosecutio ex uno capite non tollit aliud, ut censuit Rota *in una Cerviensi bonorum 17. Junii 1584. coram bonæ memor. Cardinal. Seraphin.* Ubi etiam fuit dictum, Rotam passim
servare † ut ille qui omissa una via, aliam aggre- 7
ditur, non teneatur ad refectionem expensarum; & quod Ruffus potuerit hoc facere, fuit particulari decisione resolutum, &c. Quæ doctrina probatur ex pluribus Doctoribus infra ad responsionem secundi argumenti *à n. 26. & seq.*

Et ulteriùs determinavit his terminis eadem Rota teste eodem Alexandro Ludovisio *decis.* 270.
n. 3. ibi, Rursus non applicatur † regula, *l. quod* 8
in hæredem, §. eligere, ff. de tributaria actione. quia monitorium non est restrictum ad causam societatis propter clausulam (*jus & justitiam ministrari, omni meliori modo*) & alias prout in processu, quo casu censetur omne jus à principio deductum, & prosecutio ex una actione non impedit, quominus ad aliam possit convolari, ut fuit latè deductum in illa Romana donationis 50. *mil. 29. Martii & 30. Junii 1574. coram felicis recordat. Clemen. VIII.* ultra quod fuit postea obtenta commissio, cum clausula (*quam & quas*) ex qua apparet quod non se arctaverit, ut fuit dictum in dictis decisionibus, & propterea stante hujusmodi commissione, & quando fuit omne jus deductum, Rota passim observat, quod ille, qui omissa una
via aliam aggreditur, non tenetur † ad refectio- 9
nem expensarum, ut in una *Cerviensi bonorum* 27. *Julii* 1582. coram illustrissimo Cardinali Seraphino, &c. Quæ decisiones ad propositum mirabiles sunt, & in hæc ultima Beltraminius *in annotatione* 1. *n.* 11. adjicit alias decisiones Rotæ in in quibus idem fuisset dictum, ut in Hispalens. & Cordovens. *præstimoniorum 27. Februarii, & 7. Aprilis* 1606. coram bonæ mem. Litta, & ipse Oliverius *in dict. decis.* 488. *littera A* adducit aliam decisionem concordantem.

Et quod agens ex una causa in judicium pro-
posita, & prosecuta, minimè † impediatur post- 10
modum ex alia diversa ulterius agere, ita ut ei non possit rei judicatæ exceptio obstare, Ant. Gabriel, *communium opinion. lib. 2. tit. de actionibus, conclus. 2. limitat. 3. n. 17.* Petrus Surdus *consil.* 139. *à n. 6. tom.* 1. & post alios latiùs tractavimus *de Regia protectione 4. part. cap. 3. à n. 200. cum multis seq.* & est text. *in l. 2. & in l. si mater, §. eadem ff. de except. rei judicatæ*; & quod exceptio rei judicatæ non noceat agenti ex alia causa, est textus *in cap. fin.* ubi Doctores *de causa possess. & proprietat. l. legitimam, l. Lucius, l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis, l. neque, C. ad exhibendum, l. si quis cum totum, si is qui, & l. fin. ff. de except. rei judicatæ, cap. adversario, de except.* Cardoso *in summa praxi. jud. verbo, Except. n.* 20. Quare quando iste recurrat iterum ad Senatum pro obtinenda retentione litterararum ex nova alia & diversa causa, admitti omnino debet.

Et comprobatur, quoniam quando hæres con-
demnati, aut successor † in dignitate, aut majo- 11
ratu (quibus indubiè nocet res judicata legitimè obtenta contra possessorem, ut & Nos alibi latè diximus) vult denuò agere alio diverso jure &
causa, omnino admittendus erit, nec eam † excludit 12
rei judicatæ exceptio, sicut post alios observavit Mieres *de majoratu 4. p. q. 14. n. 11.* quem sequitur Castillo *controver. tom. 6. capitul. 157. n. 29.* & Sarmiento *in unum ex familia, § de falcidia, n. 4.* in hæc: *Et in om-*
nibus

nibus his speciebus sententia lata cum uno aliis nocebit, scilicet iis qui media illa persona, qua est
13 *condemnata, succedere velint: si verò non † ex jure illo communi sententia non nocebit, ut in l. cum quaritur, & in l. & an eadem, ff. de exception. rei judicat. Ideò potest constitui regula, si circa causam majoratus sententia non noceret illi, qui alio jure venit, multò minus in causa majoratus nocebit, nec enim sententia lata cum defuncto nocet haeredi, qui ex alio jure quàm defuncti venit, &c.*

Idem quoque probat Rota teste Hercule Marescoto *variarum resolut. lib. 2. cap. 121. num. 4. 5. & 6.* & alii Doctores ab eo citati in haec: Similiter successor, licèt executionem sententiae latae contra ejus Authorem regulariter non impediat, *l. hares absens, & l. si iis, ff. de judiciis*; impedit tamen si succedat alio jure, quàm haereditario, pu-
14 ta majoratus, nisi in discussione causae fuerit † citatus, saltem per proclamationem, cùm hoc casu ipsum non afficiant sententia, & res judicata, Bartol. *in l. 1. ff. de pignoribus*, tenuit Rota *in ista Hispalens. decimarum de Vllalva* 18. *Junii* 1582. *coram Cantrucio, & in Calagurritana panis* 10. *Novembris* 1597. *coram Cardinal. Seraphin.* In qua haec
15 materia fuit ventilata, & fuit † dictum, probationes contra Authorem factas non nocere successori in majoratu, nisi in prosecutione litis fuerit citatus, vel aliquos actus fecerit, per quos sibi praejudicaverit, &c.

16 Quibus consonat mirabilis illa doctrina aureis † litteris perpetuò firmanda, à nobis accuratè fundata, *in tractatu de Regia protect.* 14. *part. capitul.* 8. *à numero* 274. qua diximus administratorem Ecclesiae, dignitatis, hospitalis, aut majoratus, seu etiam tutorem conventum, & condemnatum nomine, & ex jure Ecclesiae, dignitatis seu administrationis, &c. posse postmodum idem movere judicium ex jure, & interesse proprio suae personae, & ex causa diversa, absque eo quod ei possit obstare exceptio rei judicatae, ut latiùs ibi probavimus post alios Doctores, & Rotae decisionem, quibus adde Coccinum *decis.* 357. *numero* 2. Martam *de clausulis* 11. *numero* 4. ubi plures Doctores citat pro hac singulari doctrina, & est mirabilis illa Tiraquelli, quam refert & sequitur in proposito Seraphinus *decis.* 1058. *ad finem & per totam*, & ipse *decis.* 304. *per totam*, plurimos Doctores pro hac allegat Cancerius *variar. Resolutionum*, *lib. 3. cap. 17. de sentent. & earum executio. à n.* 546. *cum seq* (licèt ipse ab ea temerè discedat) & nostram hanc doctrinam pluribus aliis corroborabis, qua mirabiles, & per varia exempla congessimus infrà 2. *p. cap.* 15. *à numero* 28. *cum multis seq. vers. Eandem rationem, qua utitur Rota*, & rursùs *à numero* 14. *& seqq. vers. Quod quidem decretum*; ubi mirabilis adducuntur Rotae decisio, & vide per totum caput.

Et cum Baldo *in cap. 1. §. ad hoc de pace juramenti. firman. numero* 14. *& consil.* 159. *numero* 5. *lib.* 3. Ludovic. Sava *respons.* 1. *numero* 12. Anna. *consi.* 122. *numero* 16. *lib.* 2. Vincent. de Franch. *decis.* 138. nostram resolutionem sequitur Rea *in decis. Granatens. disputat.* 35. *numero* 40. qui rectè in proposito ponderat *l. si ex patronis* 10. *§. 1. ff. de bonis libert.* Sed meliorem text. allego, singularissimum valdè *in l. si filius* 42. *§. 1. ff. de bonis liberto.* ibi: *Ei qui alio jure venit, quam eo quod amisit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id quod habet. Sic edictum est patrono, eidemque patroni filio non obesse, quod quasi patronus deliquit, sicut patroni filius venire possit*, juncta *l. & an eadem, ff. de except. rei judicat. & si mater, §. eandem. eodem tit.* ibi: *Alia enim causa fuit prioris dominii, hac nova nunc accessit. Itaque acquisitum postea dominium aliam causam facit*, &c.

Supra dictis etiam convenit, quod licet restitutio in integrum † semel negata fuerit à judice ite- 17
rum potest peti ex nova & diversa causa tunc quantumvis existente, sed eâ non deductâ, neque de ea cognitum fuerit, latè probat Sforcia Oddi. *in tractatu de restit. 1. part. q. 16. art. 5. & 6. & art.* 9. quem vide omnino.

Et horum omnium una est ratio, quod ad hoc ut obstet exceptio rei judicatae, trium copulativè requiritur † concursus, nempe identitas causae, 18
identitas personarum, & identitas rerum, ut scilicet eadem sit causa petendi, & eademmet causa petatur, & eaedem sint personae, aliàs exceptio ipsa non poterit obstare denuò agenti, *l. cum quaritur cum duabus seq. ff. de exceptione rei judicat. text. in cap. fin. de exception. lib. 6.* quae jura exornantur ex communi plurimorum Doctorum sententia, prout latissimè Petr. Surd. *in cons.* 114. *n.* 21. *& cons.* 165. *num.* 11. *& in consil.* 173. *num.* 83. *lib. 1. & in consil.* 312. *num.* 1. *lib. 3. & ipse in tractatu de alimentis, tit. 1. quaest.* 126. *num.* 2. Fabius Anna *in cons.* 17. *num.* 1. *& cons.* 99. *num.* 1. Intrigol. *dec.* 3. *n.* 3. *n.* 157. *lib.* 3. Andreas Gallius *lib. 1. observat.* 70. *n.* 17. Lanarius *in consil.* 69. *n.* 19. Caball. *in cons.* 74. *n.* 1. videndus *decis.* 95. Tuschus *tom. 3. litt. E. conclus.* 384. *per totam, & tom.* 7. *littera S. conclus.* 175. Castillo *controversiarum tom. 5. cap.* 104. *à nu.* 25. quem omnino vide Vincentius de Franchis *decis.* 289. Petrus Barbosa *in l. divortio, §. final. nu. 62. ff. soluto matrim.* Marius Giurba *decis.* 20. *num.* 1. Gratianus *disceptat. forensib. tom. 3. cap.* 445. *num.* 11. ubi etiam, quod exceptio rei judicatae obstat, quando concurrunt illae tres identitates, videlicet idem corpus, & quantitas petita, idem jus & causa petendi, & eadem conditio personarum, benè & eleganter Franciscus Duarenus *ad tit. ff. de except. rei jud. capitul. 1. & quatuor sequentibus.* Singulas identitates exornat Hugo Donellus *commentar. lib.* 22. *cap. 5. de exceptione rei judic. quibus, adversus quos, qua de re competat, fol.* 1241. Scacacia *de sententia & re judicata, glossa* 14. *quaest.* 2. *numero* 9. ubi explicat, quod res judicata, quae † imponit 19
ultimum finem liti, non extendit vires suas ultra personas, res & causas, seu jura comprehensa in sententia & re judicata, & ideò ad hoc ut res judicata obstet liti quae postea movetur, requiruntur tria; primum, quod petatur idem corpus, seu eadem quantitas, secundum, quod sit idem jus, sive eadem causa petendi; tertium quod eadem sit conditio personarum. Quare semper quod succumbens in remedio retentionis litterarum Apostoli. ex una causa deducta & prosequuta, voluerit denuò iterum eo uti ex nova causa, illarum retentionem obtinebit in Senatu.

Unum tamen utile valdè notare debes, quod ad hunc effectum † ut obstet exceptio rei judica- 20
tae, sufficit ad identitatem horum trium, quod vel sit verè, vel interpretativè idem, *glos. in l. & an eandem, verbo Concurrunt*, ubi Bartol. *§. 1. ff. de except. rei judicata*, Angelus *in dict. l. cum quaritur*, Lanarius *consil.* 34. *numero* 15. *& consil.* 65. *numero* 5. Ponte *consil.* 49. *numero* 4. *consil.* 62. *num.* 36. Tuschus *liter. E. conclus.* 384. *num.* 33. Petrus Surdus *consil.* 312. *num.* 26. Anna. *cons.* 53. *num.* 27. *& consil.* 99. *num.* 1. Socinus *consil.* 18. *num.* 44. *volum.* 1. Cornacius *decis.* 70. *num.* 8. Castillo *controvers. tom. 5. cap.* 104. *num.* 26. Giurba *decis.* 20. *sub num.* 1.

Inter-

Interpretativè autem eadem res dicitur, quan-
21 do inter easdem † personas eadem quæstio quæ decisa est, renovatur; etsi de alia re penitùs diversa tractetur, text. *in d. l. Julianus*, *ff. de except. rei judicat.* ubi si quis egit petitione hæreditatis ad unam rem; & succubuit, si postea cum eodem velit eadem actione de tota hæreditate agere, rei judicatæ exceptione repellitur, confert *l. si quis cum totum*, *versic. Et generaliter*, *ff. eodem.* Ubi petens debitum ab hæreditario debitore, si succubuerit, eo quod non sit hæres, & inde ab eodem hæreditatem petat, rei judicatæ repellitur exceptione, Ponte *consil.* 62. *num.* 40. 41. Franchis *decis.* 58. *numer.* 8. Lanarius *consil.* 34. *num.* 16. *consil.* 65. *nu.* 6. & est doctrina Castrensis *in dict. l. si quis cum totum.* Giurba *dict. decis.* 20. *num.* 2.

Fuit etiam Bartoli doctrina *in l.* 2. §. 1. *num.* 5. *ff. vi bonorum raptor.* Alexand. *in l. sæpè*, *num.* 84. *ff. de re judicata*, Socin. per Castrens. *in dict. l. si quis cum totum*, §. *& generaliter. num.* 1. *& cons.* 111. *in fin. lib.* 1. Ruinus *cons.* 124. *ad finem*, *volum.* 5. Felinus *in cap. pen. num.* 6. *de re jud.* Crotus *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *num.* 62. & ibi Alciatus *numer.* 10. *ff. de verborum obligat.* Ponte *consil.* 49. *num.* 3. *& dict. consil.* 62. *num.* 44. 45. *&* 51. *& cons.* 90. *num.* 10. Anna. *allegat.* 10. *num.* 9. *&* 14. Surd. *cons.* 312. *num.* 9. Riminal. Junior *consil.* 413. *num.* 8. Barbos. *in l. divortio*, §. *fin. num.* 59. *ff. solut. matrim.* Ant. Gabriel. *tit. de exception. conclus.* 2. qui omnes asserunt, quod si in secundo judicio disceptandum est id, quod per primam sententiam in judicatum transactam fuerat terminatum, licet de re agatur penitùs diversa; dicitur eadem res, ut rei judicatæ obstet exceptio.

22 Et pariformiter quando actio † est diversa, sed idem est medium concludendi, rei judicatæ obstat exceptio, *dict. l. si mater*, §. *eadem*, *ff. de except. rei judicat.* & ibi Bart. Petr. Surd. *cons.* 312. *numero* 22. & post plures alios: Giurba *decis.* 20. *num.* 4. quem sequitur Castill. *controvers. tom.* 5. *cap.* 104. *num.* 28.

23 Et quod rei judicatæ obstat † exceptio, licèt ad rem diversam agatur, si jus pendeat ex eodem fonte, atque eadem sit origo, hoc enim potissimum in exceptione rei judicatæ erit, ut totum à causa, id est, origine petitionis dependeat, adeò ut & si eadem res ex alia causa petatur, quàm ex illa, ex qua primitùs petita fuit, id est, si alia est origo petitionis rei judicatæ, non obstat exceptio, & dicitur diversa res & per contrarium, si penitùs agatur de re diversa, sed eadem est origo petitionis, dicitur per interpretationem eadem res, & rei judicatæ obstat exceptio, Marius Giurba *dict. decis.* 20. *n.* 3. 4. *& sequentib.* & per eum Castillo *d. cap.* 104. *n.* 28.

Quare ex supra dictis clarè patet nostra opinio,
24 quæ revera certissima est, & indubitabilis; † eamque de facto habui, & obtinui in hoc supremo Consilio Regio in causa retentionis Bullarum Episcopi Ovetensis (postea meritissimi Gubernatoris hujus Archiepiscopatus, & Primatiæ Toletanæ) qui postquam reportavit contra se in supremo hoc Consilio rem judicatam retentioni locum non fore ex causa ab eo deducta; postmodum eodem remedio usi fuimus ex diversa causa tunc non deducta, aut specialiter non cognita, quæ (me informante nervosè) admissa fuit, & de ea in Senatu longum factum fuit examen, & cognitio, & in prima instantia ex voto octo Senatorum, ex nova causa deducta decretum retentionis fuit obtentum, licet postmodum in supplicationis secunda instantia ob varias negotii circumstantias illegitima fuit inventa, quibus cessantibus procul dubio confirmaretur prius decretum, sed unum adverto, quod tunc Senatus non dubitavit admitti dictam novam caussam, si legitima foret, sed super facto tantùm super quo dumtaxat cecidit disceptatio, non super jure, quod apertissimè monstravimus, & Senatus certum semper agnovit, & ita tenendum est.

Quibus non obstant duo illa argumenta ad prin- 25
cipium † hujus capitis considerata; non primum, agentem nempe ex una causa falsa, & inutili in judicium deducta, non posse obtinere ex alia etiam vera eodem tempore existente, quoniam respondetur, veram esse propositionem in suo genere, & casu, de quo loquuntur Doctores, nempe ut in eodem judicio primitùs intentato non possit obtinere; secus in alio de novo causa deducta juxta quæ hactenus latè dictum est, & ita loquuntur Doctores ibidem in argumento citati, prout etiam per me ipsum videbis loco ibi allegato.

Qui enim actum gerit habens duo jura, & potestates, si se restringit ad invalidam & inutilem ad actum: non sustinetur actus ex alia potestate & jure, quod habebat etiam tunc, Cardinal. *cons.* 1. *de accusatoribus*, Ancharranus *consil.* 357. Cassiodorus *decis.* 7. *n.* 7. *de appellationibus*, ubi bene explicat Capicius *dec.* 96. *in causa numero* 9. Marianus Socinus *in caput* 2. *art.* 13. *de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus sentent. ex defectu jurisdictionis ordinar. sub numero* 174. *vers. Quamvis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumptione* 17. *à numero* 2. Singulariter etiam Caldas Pereira *in tractatu de emptione*, *& venditione*, *cap.* 3. *à nu.* 12. & pluries determinavit Rota, ut in una Tridentina del Rosal 12. Decembris 1594. ad litteram alio proposito adducta per Nicol. Garciam *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *numero* 17. Seraphinus *decis.* 415. *à numero* 1. *& sequentibus*, Alexander Ludovisius *decis.* 2. *& decis.* 204. *à numero* 56. ubi Oliverius Beltraminus *in annotation. numero* 31. alias decisiones concordantes refert. De quo singulariter agimus infrà 2. *part. capitul.* 12. §. *unico*, *à num.* 5. *cum multis seq. & ferè per totum* §.

Neque obstat secundum † ex Giurba, quoniam dum 26
loquitur contra tot decisiones Rotæ expressas in contrarium, & Doctorum tot fundamenta, & authoritatem, admittendus non erit, & Tuschus (quem ipse ibi allegat) contrarium firmat *littera R. conclusion.* 268. *à n.* 9. ubi idem dicit quod Rotæ decisiones, & faciunt etiam quæ Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 9. *à n.* 33. *& seq.* Et in principio ipsius capitis, & iterum 2. *part. cap.* 7. *num.* 192. Egimus de causa quæ sit deducta in judicium, † persecuta, ut aliter non pa- 27
riat rei judicatæ exceptionem, ubi plurimos Doctorei judicatæ exceptionem, ubi plurimos Doctores citavimus, prout per te latiùs videbis, quibus & omnia superiùs dicta in hoc capite addere poteris.

Imò ipse Tuschus, quem allegat Giurba *dict. decis.* 20. *num.* 8. in littera R. *conclus.* 268. *num.* 19. totum dicit contrarium ibi: Extende, quia † in- 28
tentans unam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare. Abb *consil.* 97. *attingam*, *col.* 2. *numero.* 2. *versic. Ex quibus*, *lib.* 1. & ipse Tuschus expressius nostram opinionem sequitur ibidem, *numero* 9. in hæc: Amplia, quia res judicata non præjudicat quoad omnia † deducta in judicio, si solùm aliqua 29
sunt prosequuta, Socin. *cons.* 18. *prosequendo ordinem*, *num.*

numer. 42. *& seq. lib.* 1. quem sequitur Apostilla ad Felin. *in cap. adversario. numer.* 4. *ver. Rei judicatæ de exceptionibus* ; ubi allegat plurimos, &c. Apertè etiam exemplum reddit cum eadem doctrina ibidem , *num.* 10. *& seq.* ibi : Extende , quia si actor deduxit simpliciter & generaliter actionem, putà hypothecariam , & reus absolutus est , si
30 unam rem † solùm, & hypothecam specialem est prosecutus , & succubuit, non prohibetur eandem hypothecam quoad alia intentare , quam non est prosecutus, Socin. *dict. conf.* 18. *n.* 45. *lib.* 1. *&c.* qui *num.* 11. ita hoc limitat , ibi : Restringe, nisi
31 † is , qui deduxit plura prosecutus fuisset aliqua tantum cum malitia , quia tunc ratione doli sententia indefinitè lata præjudicat etiam quoad non prosequuta, Felinus plura cumulans *dict. c. adversario, num.* 12. *de exceptionibus, &c.* Quam limitationem nota, quia Tuschum etiam in hac limitatione sequuti fuimus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 9. *num.* 10. *&* 11. *& vide à num.* 8.

Atque ita , ut vides , Tuschum perperam allegavit Giurba pro sua opinione , cùm potiùs in prædicto loco , & aliis per Nos annotatis nostram opinionem communem & receptam , & ab alio nemine impugnatam amplectatur , & constanter asseveret.

CAPUT XIII.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interventu , an faciat ipsum cessare recursum ?

Ubi exactè de effectibus juris complicati , atque connexi cum jure alterius.

Et an ipsorum unus condemnatus queat ex jure alterius complicati executionem in totum evitare.

SUMMARIUM.

1 *Recursu pendente ad Regem ob Bullarum retentionem an concordia inter collitigantes absque Fiscalis interventu faciat cessare recursum quoad omnes.*

2 *Defensio vassallorum , ad quam Rex tenetur , illorum an principaliter interest.*

3 *Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare Sanctissimum , & supplicationem prosequi.*

4 *Resoluto jure principali resolvitur jus in consequentiam ab illo dependens.*

5 *Omnis res per quascumque causas nascitur per easdem resolvitur.*

6 *Ex concordia inita inter collitigantes super retentione regulariter non cessat recursus , quem prosequi valet Regius non Fiscalis transigens.*

7 *Protectio vi oppressorum , ne scandalum patiatur Respublica, propria est Principis Regalia.*

8 *Regaliæ protectionis in præjudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare , quominus ea insuper Rex utatur.*

9 *Rempublicam tueri , & de ejus salute (quæ in tranquillitate consistit) curare, præcipuum Regis est interesse.*

10 *Princeps caput est Reipublicæ, & ab eo dependet omnis potestas.*

11 *Rex Reipublicæ gerit imaginem , cujus loco fuit subrogatus.*

12 *Is quem principaliter tangit negotium attenditur; non habens jus in consequentiam.*

13 *Retentionis omnis casus unicà tantùm rationi, & fundamento nituntur præjudicio scilicet publicæ utilitatis.*

14 *Litteræ in præjudicium tertii extortæ regulariter in Senatu non retinentur , nisi simul concurrat publica utilitas.*

15 *Retentionis jus principaliter est publicum.*

16 *Juri publico , cum ad utilitatem communem spectet, detrahi nequit , nec privatorum conventione tollitur.*

17 *Ad publicam utilitatem cum pertineat delictorum punitio , minimè impeditur privatorum conventione.*

18 *Jus in utilitatem principaliter publicam , & secundario in favorem aliquorum , nequit privatorum conventione tolli , aut renuntiari.*

19 *Legi tendenti principaliter in favorem singulorum & incidenter in favorem publicum rectè valet renunciari.*

20 *Retentionis litterarum remedio (cum fuerit principaliter in favorem publicum inductum , & secundario in utilitatem vassallorum) renuntiari nequit.*

21 *Privilegio continenti favorem privatorum , & Principis simul nequit ab illis renuntiari.*

22 *Consensus Superioris requiritur, ut renuntiari valeat juri continenti favorem complicatum cum subditis.*

23 *Vassallus nequit consentire, nec expressè , nec tacitè in alterius jurisdictione absque Domini consensu.*

24 *Exemptus nequit prorogare jurisdictionem alterius in præjudicium superioris.*

25 *Recursui æqualiter continenti utilitatem vassallorum , & Regis in hujus præjudicium non valet renuntiatio ratione connexitatis inseparabilis.*

26 *Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt, nisi connexè tolli.*

27 *In connexis , & inviduis nihil potest fieri contra unum, quin alteri inferat præjudicium.*

28 *Connexa sunt individua.*

29 *Juri complicato cum jure superioris nequit renuntiari in illius præjudicium.*

30 *Transactio super jure complicato cum jure alterius non valet in istius præjudicium.*

31 *Abbas non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui Conventus consensu.*

32 *Exemptus licet possit prorogare jurisdictionem Ordinarii id fit , quando non redundat in alterius præjudicium , sed prorogantis tantum.*

33 *Superior potest petere remissionem vassalli prorogantis alterius jurisdictionem.*

34 *Juri, & privilegio suo quis renunciat quando respicit sui commodum , non alterius, aut publicum.*

35 *Dispositio Tridentina in cap. causæ omnes, respicit favorem Ordinarii , & subditorum simul , ideò unius consensu non valet renuntiatio.*

36 *Renuntiatio redundans in præjudicium alterius , aut juris publici non tenet.*

37 38. *Jurium complicatio , & connexitas ubi adest , non fit executio in renuntiantem , quia infert inseparabile præjudicium non renunsianti.*

39 *In juribus complicatis ut sententia teneat etiam pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, & sequentibus.*

Quam-

Quamplures Rotæ decisiones recensentur ad hoc, quod in jure complicato, & connexo sententia lata contra citatum, nec etiam contra ipsum exequatur, ibidem.

40 *Individuitas juris ubi adest, citatio omnium habentium jus complicatum requiritur, ut judicium & sententia valeat etiam contra citatos.*

41 *Processus est nullus etiam respectu citati, si omnes consortes non citentur stante connexitate juris ex eadem causa provenientis, pluries determinavit Rota, & seqq.*

42 *Sententia potest exequi in portione citati non illato præjudicio portioni non citati valet quoad citatum dumtaxat.*

43 *Citationis defectus quoad unum non prodest alteri citato habenti jus separabile, & non connexum interesse.*

44 *Sententia lata in favorem Arrendatarii, & Ecclesiæ non citatæ, nec stantis in lite, est nulla utriusque respectu ratione connexitatis juris, & à jure Ecclesiæ dependentis.*

45 *Sententia in connexis, & inseparabilibus lata pro uno alteri suffragatur in consequentiam, quando validè fuit prolata: secus quando fuit nulla ex defectu citationis.*

46 *Sententia nulla respectu unius ex litigantibus consortibus super jure separabili valida respectu alterius, cui non prodest nullitas consortis.*

47 *Sententia in connexis non potest esse valida respectu unius, & nulla respectu alterius.*

48 *Sententia unica structura verborum concepta, & non per capita distincta injustitia in parte influit in totum, nec dari in executionem potest.*

49 *Executio sententiæ latæ contra unum suspenditur in totum ejusdem respectu, & omnium habentium jus complicatum, & inseparabile continens præjudicium.*

50 *Secus pro portione condemnati admittente divisionem, & separabilitatem.*

51 *Circa jus complicatum & connexum plura remissivè.*

52 *In jure complicato, & individuo privilegium unius prodest alteri non privilegiato.*

53 *Recursus retentionis non cessat (regulariter) ex concordia inita inter collitigantes non concurrente consensu Fiscalis Regis, cui protectio principaliter interest.*

54 *In dependentibus à Principe consensus partium nihil operatur.*

55 *Citatos, ut extra Regnum compareant in Romana curia potest Rex defendere, etiam renuentibus ita citatis.*

56 *Retentio Bullarum provenit à jure naturali, cuilibet permittente licitam defensionem.*

57 *Retentioni Bullarum, ubi absolutè, & immediate vergit utilitas publica absque particularis participatione, renunciari nequit sine fiscalis interventu, qui tunc recursum prosequi valet.*

58 *Retentio in casibus, quibus locum habet causativè sub aliquo supposito, nempè ex defectu consensus ejus, quem principale negotium tangit, cessat, quandocumque accedat consensus.*

59 *Retentio Bullarum in derogationem jurispatronatus, cum fundetur in defectu consensus patroni, cessat quandocumque intervenerit.*

60 *Gratia, quæ in præjudicium tertii non tenet antea vel post, ejus accedente consensu, validatur.*

61 *Violentum non dicitur vim passo opitulante, & cooperante seu consentiente, juxta Aristotelem.*

62 *Retentio litterarum in contraventionem Trid. in cap. Causæ omnes, cessat accedente consensu partium, & ordinarii.*

63 *Retentio Bullarum ob notabile præjudicium tertii cessat accedente tertii voluntate, & consensu.*

64 *Immunitas Ecclesiæ conceditur causativè, secundum quid, si aliquis velit ea uti, quæ cessat cessante voluntate, & renitente confugiente.*

65 *Regia pupillorum, & miserabilium protectio cessat accedente consensu illorum.*

Retentio literarum cessat cessante causa super qua fundatur, ibi. Menchaca declaratur & num. sequent.

66 *Consensus ubi non requiritur pro forma actus, sed ad partis utilitatem, quandocumque subsequatur, convalescit actus.*

67 *In retentione litterarum principaliter vergit utilitas, & interesse Regis, cujus est Regalia.*

68 *In retentionis cognitione duo tempora considerantur ante decretum Senatus, & post illud executum: In primo principale est Regis interesse tollere violentiam, in secundo partis adstricta ad supplicationem coram Papa, & seq.*

70 *Regi principaliter pertinet vim tollere faciendo, ut Judex reponat, & deferat appellationi, oppressâ tamen illam prosequi coram superiore.*

71 *Ubi adest violentia in damnum Reipublicæ immediatè, potest Fiscalis Regius solus, vel à principio deducere in Senatum, vel ex post facto desistente recursum intentante.*

72 *Voluntarium à principio fit necessarium ob jus tertio quæsitum.*

73 *Voluntarium quando fuit deducere aliquid in judicium, non licet discedere, cum ex suo facto jus semel fuerit adversario quæsitum.*

74 *Citationi ad instantiam alicujus exequutæ renuntiari nequit, cum semel ex ea fuerit tertio jus quæsitum.*

75 *Renuntiare appellationi non potest appellans in præjudicium partis appellatæ.*

76 *Dilationi semel obtentæ nequit quisquis in alterius præjudicium renuntiare.*

77 *Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare postquam ex eo fuerit alteri jus quæsitum.*

78 *Commissioni impetrans renuntiare nequit, postquam citatus fuerit adversarius, ex qua jus sibi fuit semel quæsitum.*

79 *Secus ante citationem, etiamsi commissio contineat aliquid ad commodum tertii.*

80 *Rescripto, anteaquam per citationem efficiatur commune, renuntiari potest impetrans invito adversario.*

81 *Clericus reconventus coram laico non potest renuntiare suæ conventioni, cùm ex eâ semel fuerit jus tertio quæsitum.*

82 *Renuntiare potest quis suæ actioni, & judicio intentato re integra, hoc est, ante citationem, antequam ullum fuit jus adversario quæsitum.*

83 *Exceptionibus, & actionibus semel in judicium deductis re integra potest pars renuntiare, antea quam jus sit tertio quæsitum.*

84 *Renuntiatio non valet in præjudicium juris alterius, & quoties ex renuntiatione inferri valet alteri præjudicium.*

MULTOTIES contingit, ut postquam aliqua pars ad Senatum confugerit petendo retentionem Bullarum, sive ob derogationem jurispatronatus laici, jurisve strangerii, quando † exter- 1
nus

nus ab his Regnis illas impetravit, vel contra consuetudinem aliquarum dioecesum, ex quâ solùm originariis earum beneficia dumtaxat reservata sunt, & conferri possunt: vel ob derogationem primæ instantiæ ordinarii, vel ob alias similes causas: & pendente hoc recursu in Senatu partes collitigantes transactione compositæ ab illo desistunt vel tacitè, vel expressè. Pluries vidi dubitari, & à peritissimis hujus supremi Consilii Advocatis consultus, an mediante hac transactione cesset penitùs quoad omnes prædictus recursus, vel an Regius Fiscalis illum insuper possit prosequi. In qua difficultate quid verius semper censui, per disputationem apparebit.

2 Et pro parte negativa plura † urgent, primò defensio vassallorum, ad quam tenetur Rex, ipsorum est præcipuum interesse, quoniam hac conditione à populo in Regem omnis fuit translata potestas, ut illos tueatur, ut sæpè diximus in hoc tractatu, ergo poterit vassallus liberè huic conditioni renuntiare, absque alterius dependentia, juri enim pro se introducto quilibet potest renuntiare, ex vulgaribus.

3 Secundò, quoniam hæc Bullarum † retentio principaliter interest parti, adeò ut ei & non Regi incumbat supplicationem interponere ad Sedem Apostolicam, illámque juxta Bullam in Cœna Domini, *c.* 14. prosequitur, ut non obscurè firmavimus suprà *cap.* 2. *à n.* 81. *cum seq. versic. Quod autem ipse pater*, *&c.* Et superiùs *à numero* 70. *& seq. versicul. Ipse igitur in* 3. *tom. &c.* ubi latè probavimus, parti incumbere supplicationem hanc legitimè interponere & prosequi, quia ejus principaliter interest; ergo manifestè sequitur, quòd sublato jure principalis, resolvitur omne jus cæterorum, quos in consequentiam negotium † tangit, prout abundè, & in mirabili-
4 bus casibus examinavimus, & resolvimus *in tractatu de Regia protect.* 4. *part.* 14. *à princip. & per totum*; ubi multa congessimus, quæ rectè hic conducunt.

Tertiò, quia sicut à principio liberè potuit op-
5 pressus, nec uti hoc remedio † extraordinario, nec illum in Senatum introducere; pariter & postmodum poterit liberè ab eo discedere, quia omnis res per quascumque causas nascitur, & per easdem dissolvitur, & valet argumentum, de contractu ad distractum ex vulgatissimis axiomatibus; & nihil tam naturale est, quàm eo modo, quo quid colligatum est, contrario jure idem dissolvi, juxta juris regulam. Ergo dicendum, posse recurrentem ad Senatum pro remedio retentionis liberè ad eo discedere absque interventu, & dependentia Regii Fiscalis, ita ut per ejus transactionem cesset.

Quibus tamen, & aliis ad hæc reducibilibus quæ omitto, non obstantibus, contrariam senten-
6 tiam veriorem esse regulariter affirmandum † erit, ut scilicet concordia inita inter collitigantes pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, recursum minimè cessare, sed posse nihilominus Regium Fiscalem illum prosequi. Cùm tollere vim, & Rempublicam in pace, & quiete conservare, atque ab oppressionibus defendere, ne oriantur scandala, & orta sedanda, proprium sit officium Regis ejúsque Regalia, ad quod moveor ex sequentibus fundamentis.

Primò, quoniam certum est, quòd protectio vi oppressorum & defensio † Reipublicæ ne aliquod scan-
7 dalum, & detrimentum patiatur, est propria Principis Regalia, illi reservata in signum supremæ potestatis, à Corona inseparabilis, & indivisibilis, atque ideò impræscriptibilis etiam, prout evidenter probavimus *cap.* 1. *à nu.* 103. *cum multis seq. versic. Igitur cum protectio*; sitque hæc cognitio Principi reservata, cùm sit præeminentia & prærogativa Regiæ dignitatis ab origine Regni, & cum ipso Regno intrinsecè orta, ut ibidem fusiùs probavimus, ad quem copiosum locum te remitto, quia ampliùs non repeto.

Inde sequitur, quòd in præjudicium Regiæ dignitatis nullus † huic Regaliæ potest renuncia- 8
re, quominùs possit eam adhuc exercere Princeps, probant Belluga *in speculo Principum*, *rubrica* 23. §. *sed pone*, *num.* 9. Natta *cons.* 590. *num.* 13. Vincentius de Franchis *decis.* 192. *numero* 7. Thesaur. *decis.* 177. *num.* 5. Cancerius *variarum resolution. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 29. pulchrè Fontanella *de pactis nuptialibus*, *clausula* 4. *glossa* 11. *n.* 76. *&* 77. *fol. mihi* 290. *tom.* 1.

Secundò probatur, quoniam Rempublicam tueri, & de ejusdem utilitate, & salute tractare † 9
quæ in tranquillitate potissimùm consistit (ut sæpè diximus) præcipuum, & principale interesse Regis, est textus expressus *in l. nam salutem Reipublicæ tueri*, *nulli magis credidit convenire*, *quàm Cæs. ff. de officio præfecti vigil.* conducit text. *in c. benè*, §. *Sancta Synodus* 96. *distinct.* ibi: *Quanquam* (inquit Pontifex scribendo Imperatori) *studii vestri, & Religionis interfit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur in Ecclesia &c.* Et ex aliis pluribus juribus, & doctrinis abundè probavimus *in dict. cap.* 1. *à num.* 85. *cum seq. vers. Regi enim magis convenit* & eadem 1. *part. capitul.* 5. *à principio*, & præcipuè *à n.* 12. *vers. Quare Princeps continuo*, *&c.* Et quia Rex caput est † 10
Reipublicæ, à quo dependet omnis potestas, Afflictis *in cap.* 1. §. *ad hac*, *numer.* 3. *de pace juramment. firma.* Jacobus de Sancto Georgio *de feudis*, *in verbo*, *Vicarius*, *numero* 6. Maranta *in Speculo part.* 4. *distinct.* 5. *n.* 3. Didacus Perez *in l. tit.* 15. *lib.* 2. *ordinamenti*, & Gregorius Lopez *in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 3. per textum ibi, Menochius *de præsumptionibus*, *l.* 3. *præsumpt.* 97. *n.* 30. Castrill. *de Magistratibus*, *lib.* 1. *tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 6. qui *num.* 5. dicit, quod Rex est velut Respublica † ipsa, cu- 11
jus loco subrogatur, ejúsque imaginem gerit, & dixit Avend. *de exequend. mandat. cap.* 1. *num.* 2.

Ex quo infertur, quòd is cui principaliter interest negotiùmque † principaliter tangit, in omnibus at- 12
tenditur, ejúsque jus, non illius cui in consequentiam, & secundariò prævalet, ut latissimè mirabilibus doctrinis, & casuum varietate exornavimus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 14. *per totum.* Igitur nec partium privatarum conventionibus, nec etiam renuntiationibus poterit hæc cessare recursus cognitio.

Tertiò probatur, quoniam omnes casus, in quibus dari potest Bullarum retentio † in Sena- 13
tu, uni tantùm rationi nituntur, & unico fundamento justificantur, nempe præjudicio Reipublicæ, ac damno publicæ utilitatis, ad hunc dumtaxat finem tendere, ob illumque fuisse salubre hoc remedium introductum; probavimus suprà *cap.* 3. Et in singulis retentionis causis specialiter examinavimus, ut *in cap.* 4. *cum seq.* clarè patet. Imò quando litteræ sunt extortæ in præjudicium tertii, retentionem nullatenus † habere locum, nisi ubi hæc ratio uni- 14
ca, & fundamentum Reipublicæ concurrat, limitavimus suprà *cap.* 7. *per totum.*

Quare hoc jus retentionis principaliter est jus publicum, cùm † principaliter spectet ad statum, 15
& utilitatem Reipublicæ, §. *juris præcepta instit. de justitia & jur. glos.* 1. *in l. jus publicum*, *ff. de*

ff. de pactis, *& in l.* 1. §. *hujus studii*, *ff. de justitia & jure*, §. *final. instit. de jure naturali gentium*, *& civili*, *l. non videtur*, *C. de in integrum restitut.*

Inde fit ut juri publico (cùm ad utilitatem com-
16 munem spectet) nemo † detrahere, nec derogare possit, atque remittere, nec privatorum conventione tolli, *in l. jus publicum*, ubi Doctores *& in l. inter debitorem*, ubi Bartol. *ff. de pactis*, *cap. cum tempore*, *de arbitris*, *cap. contigit de sententia excommunicationis*, *l.* 1. *&* 2. *C. sine censu vel reliquis*, & Glos. *in cap. si diligenti de foro competent. l.* 2. §. *jus Reipublicæ*, *ff. de administratione rerum ad civit. pertinent.* Cardos. *in praxi judicum*, *verb. Jus*, *n.* 2. *& 3. & verb. Delictum*, *n.*
17 6. ubi etiam dicit, quod cum † delictorum punitio pertineat ad publicam utilitatem, non impeditur privatorum conventione, cùm juri publico derogari non possit, ubi plurimos citat.

18 Et huic fundamento directè † convenit communis illa, & verissima Doctorum distinctio, quod juri publico, quando principaliter in utilitatem Reipublicæ fuit introductum à lege, & secundariò in favorem aliquorum privatorum conventione detrahi nequeat, aut renuntiari privato liceat, & ita procedunt supra dicta, & per dicta jura, *& l.* 2. §. *sed quia veremur. C. de jur. prop. calum. dando*, probant Fortunius Garcia *in l.* 1. §. *hujus studii*, *à n.* 9. *de justitia & jur.* Covarruvias *in cap. quamvis pactum*, *part.* 2. §. 1. *n.* 5. *&* 6. Gutierrez *de juram. confirmatorio*, *part.* 1. *cap.* 1. *à n.* 2. *& cap.* 16. *n.* 50. Alexander Turamin. *de legibus*, *part.* 2. *cap.* 6. *à n.* 2. Petrus Barbos. *in l.* 1. *part.* 1. *n.* 36. *ff. soluto matrim. & in l. alia*, §. *eleganter*, *à n.* 14. *cum seq.* eodem Suarez *de legibus. lib.* 8. *cap.* 6. *à principio* Navarrus *de fin. human. actuum n.* 25. Armendar. *in proœmio addition. ad Recopil. legum Navarræ*, *n.* 23. Quia tunc si publicam offendas utilitatem renuntiatio non operatur, ex ejusdem Juribus & Doctoribus.

At quando lex & dispositio principaliter tendat in favorem singulorum, & secundariò atque
19 in consequentiam † in favorem Reipublicæ, rectè admittitur renuntiatio *ex l. si quis in conscribendo*, *C. de Episcopis & Clericis*, *l. penultim. C. de pactis*, *cum vulgaribus*.

Et hanc distinctionem communiter à Doctoribus sequi firmant Abbas, Felin. & alii *in cap. si diligenti de foro competent.* de qua testatur Petrus Barbos. *dicta part.* 1. *n.* 64. Cujacius *ad titulum C. de sponsalibus*, Tuschus *tom.* 4. *littera I. conclus.* 511. *n.* 28. Suarez *de legibus*, *l.* 8. *cap.* 6. *in principio*, Barbosa *axiom.* 135. *n.* 14. Igitur
20 cùm hoc salubre remedium retentionis Bullarum † principaliter sit inductum, & inventum ad utilitatem & favorem Reipublicæ, & secundariò in utilitatem vassallorum; sequitur, ut per eorumdem conventionem & concordiam, seu etiam renuntiationem regulariter tolli nequeat, nec cesset.

Quartò probatur, quòd licet quis possit renuntiare remedio privilegiato, & extra ordinem †
21 à lege vel Principe sibi concesso: procedit, quando privati renuntiantis dumtaxat respicit utilitatem & favorem, secus quando simul continet utilitatem Principis, ut *ex l.* 1. *&* 2. *ff. de judiciis*, *l.* 1. §. *& post operis*, ubi Jasson. *n.* 11. *ff. de novi operis nuntiat.* Julius Clarus §. *fin. quæst.* 42. Cancerius *variar. resolut. l.* 2. *c.* 2. *de jurisdiction. n.* 194. Giurba *consil.* 95. *n.* 13. Novarius *in praxi election. & variatio. fori*, *sect.* 3. *quæst.* 7. *n.* 14. *fol.* 296. Quo loci illam regulam generalem, quod quilibet possit renuntiare favori suo, ut eatenus vera sit, limitat, si privilegium concernat favorem renuntiantis tantùm; secus si favorem superioris respiciat etiam, quo casu renuntiatio non subsistit, tanquam facta in ejus præjudicium.

Quapropter superioris consensus necessariò requiritur, † ut renuntiatio posset valere, sine quo non potest subsistere, Romanus *consil.* 369. *n.* 18. 22
& ibi Scholiastes Cardinal. *consi.* 38. *ad fin.* Afflictis *decis.* 133. Gratianus *decis.* 78. *n.* 50. Joannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia*, *centur.* 2. *dist.* 66. *n.* 15. Rovitus *pragmat.* 2. *nu.* 25. *tit. de jurisdiction. invit. non turband.* Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinamenti*, Castrens. *consil.* 431. *n.* 3. *in principio*, Andreas Gaillius *observat.* 40. *n.* 3. *lib.* 1. Cardinal. Tuschus *littera C. conclus.* 1027. *n.* 3. Marius Giurba *consil.* 95. *n.* 23. Cenedus *Canonicarum quæst.* 12. *n. n.* 8. 9. *&* 10. Rota *decis.* 22. *n.* 8. *part.* 2.

Ex qua doctrina fluit, quod vassallus non potest absque domini † consensu in alterius jurisdi- 23
ctionem consentire, nec expressè, nec tacite, quod si fecerit, nullum inferret præjudicium domino prorogatio, sed dominus poterit eandem avocare per textum *in cap. Imperialem*, §. *præterea si inter*, & ibi singularis glossa in duas *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, ubi pulchrè Afflictis, *n.* 23. sequitur Bald. *in l. si quis in conscribendo*, *C. de pactis*; per quos benè Nova ius *in praxi electionis & variat. fori*, *q.* 7. *n.* 15 *sect.* 3. probant etiam Abbas *in cap. ex transmissa. nota* 1. *de foro competenti*, Capicius *decis.* 9. *n.* 15. Franchis *decis.* 417. *n.* 2. Boerius *decision.* 114. Schrader. *consil.* 13. *num.* 251. *&* 252. Sola *ad constitutionem Sabaudiæ*, *tit. de foro competent. glos. subditos prima*, *n.* 9. *&* 12. Ruginell. *practicar. quæst.* 45. *n.* 26. & loquendo in criminalibus, ut non admittatur hæc prorogatio in præjudicium dominii, Marsil. *in praxi*, §. *expedita*, *n.* 67. Aldovinus *consil.* 20. *n.* 21. Farinacius *quæst.* 81. *n.* 190. Cancerius *variarum resolut. lib.* 2. *c.* 2. *de jurisdictione*, *n.* 164.

Hinc exemptus non potest prorogare jurisdictionem alterius † in præjudicium superioris, nec par- 24
tis solius consensus sufficit, Panormitan. *in cap. cum tempore*, per textum ibi *de arbitris*, *n.* 2. & Doctores communiter *in l. si quis in conscribendo C. de pactis.* Socinus *in cap. Significasti*, *de for. competenti*, Novarius *in prax. election. for. cap.* 7. *n.* 14. *ad fin. section.* 13. prout latiùs diximus *hoc eodem tractatu* 2. *p. cap.* 11. *à n.* 15. *usque ad finem*, ubi plurima alia videnda de hoc articulo, & sequenti, multaque scitu dignissima alia recensentur.

Quintò & pro hac parte fortiter urget, quoniam etsi fateremur, † quod hoc remedium extraordina- 25
rium & salubre non esset principaliter introductum in favorem Regis, nec ejus principaliter interesset; sed imò æquale commodum & utilitas seu favor resultaret subditorum, & æquè principaliter omnibus eis prodesset; nihilominus ob connexitatem juris, & individuitatem non potest valere transactio in præjudicium juris Regii absque ejus consensu, & interventu non subsistit, cum transactio sortiri nequeat effectum respectu juris renuntiantis, quin simul inferat præjudicium juri Regio, procedit enim utrorumque jus ab uno fonte, & eademmet origine individua, & inseparabili, quia quæ non possunt † nisi connexè produci non 26
possunt nisi connexè tolli, Nos latè *de Regia protectione*

part. cap. 10. *numero* 96. & ferè per totum cap. ubi multa ad propositum. Connexa etenim & individua adeò reputantur idem, ut nihil fieri possit contra unum, quin fiat contra alium, & in eum inferat
27† præjudicium. Scaccia *de appellation. quæst.* 17. *limitat.* 21. *sub numerero* 26. Ancarranus *consil.* 160. *numero* 2. Craveta *consil.* 275. *numero* 4. & 5. & *consil.* 461. *num.* 50. & *consil* 936. *num.* 27. & *seq.* Barbos. *axiom.* 51. *numero* 2. Surdus *decis.* 199. *nu-*
28*mero* 13. qui etiam dicunt, quod † connexa sunt individua.

Ubi etiam jus superioris complicatur, etiam tacitè cum jure subditorum; horum renuntiatio
29 non valet in illius præjudicium, cujus jus † tacitè complicatum est in dispositione, Felinus *in cap. cum dilecta* 7. *de rescriptis*, Abbas *in cap. significasti*, *num.* 11. *de foro competent.* Tusch. *littera P. conclusion.* 759. *num.* 3. videndus ad id Gaspar Guillelmus *in apologia feudali*, *cap.* 8. *numero* 31. *fol.* 42.

30 Pro quo est optimus text. *in cap. cum tempore* 5. *de arbitriis*, dum loquitur † in compromisso inter colitigantes, ibi: *Nos arbitrium ab ipso probatum decernimus, illis dumtaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterii, & duarum capellarum ejusdem in arbitrio sunt expressa, cùm, etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monasterium illud indicant ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinenere, &c.* text. etiam *in cap. cum olim* 14. §. *nos igitur de privilegiis*, ibi: *Nos igitur attendentes, quod eadem privilegia non solummodo pro libertate monasteri faciebant; sed etiam exprimebant jus nostrum, & Ecclesiæ Romanæ justitiam tuebantur: ne in nos monasterii læsio redundaret, ad privilegia exhibenda partem ejus de gratia duximus admittendam, &c.* prosequitur in fine: *In cæteris autem latam à prædictis judicibus sententiam pro Colubriens. Ecclesia confirmamus, &c.*

31 Hinc est quod Abbas non potest renuntiare † exemptioni ab ordinario sine sui conventus licentia & consensu, *decis.* 22. *num.* 8. *part.* 2. *diversor.* Cenedus *q.* 12. *num.* 10. Sarabia *de jurisdictione adjunctorum*, *q.* 7. *num.* 7. *in fin.*

32 Et licèt exempti possint prorogare jurisdictionem ordinarii, † ut post alios Sarabia ubi proximè *nu.* 4. tamen id erit intelligendum, dummodo hujusmodi prorogatio & renuntiatio exemptionis non redundet in præjudicium alterius, quàm prorogantis & renuntiantis dumtaxat, Geminianus *in consil.* 83. *num.* 9. Corneus *consil.* 214. *num.* 8. *lib.* 2. Ferretus *consil.* 202. *num.* 18. quos sequitur Seraphinus *decis.* 595. *num.* 7. Sarabia ubi proximè *num.* 5. idem dicit Gregorius Lopez, *in l.* 2. *glossa pro privilegio. titu.* 1. *part.* 2. Fabius Anna *consil.* 207. *n.*
33 10. Anna Senior. *singular.* 120. Giurba *consil.* 65. *num.* 14. dicentes, quos licèt subditus facta † prorogatione non possit petere remissionem, cum jam prorogaverit, potest tamen illam petere suus superior.

Et quod renuntiatio sui juris, quando redundat in præjudicium alterius, non valeat, faciunt latè tradita per Mandelum *cons.* 74. *n.* 3. Seraphinus *decis.* 324. *num.* 5. plures congerit pro hac sententia Dom. Præses Granatensis, Valençuela Velasquez *n.* 86. Novarius in *praxi electio. fori. quæst.* 7. *à num.* 15. *cum sequentibus*, *sectione* 3. ubi plura exempla reddit, ut possit quis cedere juri & privilegio suo, quando illud jus & privilegium respicit
34† tantùm ejus commodum, non autem quando respicit etiam commodum alterius, vel publicum, probat post alia jura Tamburinus *in tractatu de jure Abbat. & Prælator. tom.* 1. *disput.* 16. *quæst.* 15. *n.* 3. Peirinus *in ritual. Minimor. part.* 2. *nota* 10. Silvester. *verbo*, *privilegium*, *quæst.* 10. Armilla *eodem verbo*, *num.* 9. Novarius *in quæstionib. forensib. part.* 1. *quæst.* 66. *num.* 2. Thomas Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 93. *n.* 29. Sigismundus à Bononia *in tractatu de electione*, *part.* 1. *cap.* 2. *dubio.* 25. *num.* 7. Laborius *in variis lucubrationibus*, *tit.* 4. *cap.* 13. *num.* 87. Suarez *de legibus*, *lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Pater Diana *resolut. moral.* 3. *part. tract.* 2. *de dubiis regular. resolutione* 86. *versic. His suppositis.*

Hinc est quod cum dispositio Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *Causæ omnes* † præ- 35
servans primam instantiam ordinariis, sit introducta non solùm in favorem subditorum, sed etiam jurisdictionis ordinarii, solus consensus alterius cùm habeant jus complicatum, non admittitur, nec valet renuntiatio, quia redundat in præjudicium non consentientis, quem etiam negotium tangit juxta declarationem à sacra Congregatione latam, *Pax in praxi tom.* 2. *præludio ultim. num.* 18. & alii secuti à Saravia *dict. quæst.* 7. *num.* 7. & à Novario *in praxi novi juris Pontificii, conclusione* 1. *aliàs* 54. *num.* 6. *fol.* 141.

Renuntiatio etenim facta, quæ redundat in 36
præjudicium † alterius, vel juris publici, non valet, Valascus *de jure emphyteut. q.* 27. *n.* 19. & post alios Cardoso *in praxi judicum*, *vers. Jus*, *numero* 5.

Et quando adest connexitas, & complicatio ju-
rium alterius † cum jure renuntiantis, ita ut non 37
possit renuntiatio exequi, quin inferat præjudicium alteri habenti jus simul complicatum, uti etiam renuntiantem exequi renuntiatio nequeat, nec effectum habeat, quia tunc non est separabile ejus præjudicium: pluribus exemplis confirmat Azor. *institut. moralium lib.* 5. *c.* 22. *de privilegiis*, *quæst.* 10. optimè Fuschus *de visitatione*, *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 21. Saravia *de adjunctor. jurisdict. quæst.* 7. *nu.* 8. quoniam factum renuntiantis ad dolorem nostrum injuriamque nostram non porrigitur, *l.* 1. & 3. *ff. de liberal. causa.*

Elegans est Rotæ decisio † ut per Seraphin. 38
341. *n.* 7. in hæc: Nec obstat, si replicetur, nunc non agi respectu primogenitorum, quia quotiescumque quis renuntiando favori suo, præjudicat necessario alteri, & sic præjudicium tertii est inseparabile, renuntiatio etiam non tenet respectu renuntiantis, Bartol. *in d. l. pen. n.* 3. *vers. Secundo casu*, *C. de pactis*, & Jacobatius *in n.* 6. Ista autem præjudicia sunt inseparabilia, nam si dominus Julius non præstitisset consensum, &c. Quæ quidem decisio singularissima est.

Facit etiam altera Rotæ decisio † ut per Fa- 39
rinacium *decis.* 272. *in posthumis*, *tom.* 2. quæ in *n.* 3. ita ait. Nec visum fuit, posse sustineri sententiam saltim quoad citatos, cum omnes prætendant venire ex eodem fideicommisso, eadem est omnibus causa defensionis, *in l. hoc judicio*, ubi Glossa, & Doctores, *ff. familiæ erciscundæ*; & fuit in his terminis in eadem causa resolutum *die* 10. *Decembris* 1604. & *die* 1. *Julii* 1605. *coram bona mem. Justo*; ubi fuit annullata sententia re integrativa lata per bonæ memor. Peniam ad favorem Ascanii ex eo, quia non fuerant citati Ferreti, qui erant in causa, licet esset citati alii litis consortes, &c. ut quod quando interesse condemnati est inseparabile à jure tertii non citati vel non condemnati, ut nec etiam contra condemnatum mandari possit executioni prolata sententia,

sententia, elegans est Rotæ *decisio alia* 906. *n.* 5. apud Seraphinum.

Alia est ad hoc mirabilis Rotæ doctrina pluries confirmata, & approbata in una *Burgensi* 5. *sepult.* ut per Alexand. Ludovis. *decis.* 319. *quæ in n.* 1. ita ait: Et contra omnes processum ad subhastationem, & deliberationem deventum fuit, citato tatùm procuratore Grifonis, & Galleoto, & propterea subhastatio fuit nulla, non solùm quoad alios non citatos, *l. creditor. C. de distractione pignorum*, ubi Albericus, Afflictis *decis.* 358. *n.* 3. sed etiam quoad ipsos Grifonum, & Galleotum ratione individuitatis, Baldus *in l.* 1. *n.* 63. *vers. Aut continet quid individuum*, *C. de errore calculi*, Fulgos. *in l. hoc n.* 2. *vers. Sed & si judicium*, *ff. familia ercifcundæ*, Ruinus *conf.* 129. *n.* 12. & 13. *lib.* 5. Hieronym. Gabriel. *conf.* 56. *n.* 17. *lib.* 1. *&c.* Hactenus de celebri decisione.

Pro qua plures aliæ ad idem è Rota emanarunt, ut in una *Spolii domus* 192. *n.* 3. & 4. ibi: Nullitates autem dictæ sententiæ deducebant domini ex defectu citationis Fabii Barnabæ alterius ex fratribus de Florennis possessoribus dictæ domus pro indiviso una cum aliis, cujus omissio causavit nullitatem sententiæ, etiam quoad alios citatos pro indiviso possidentes juxta Gabrielem *consil.* 56. *n.* 18. *lib.* 1. & alios allegatos *in decisione facta in hac causa sub die* 10. *Maii præteriti*, *&c.* quam adducit post tractat. de manuten. Ludovisii Postii.

Aliam decisionem Auximan. fideicommissi coram Verospio, quæ est inter recollectas per eundem Ludovis. *post d. tract. de manutent.* 334. qua *n.* 26. & 27. ita dicitur: & hinc etiam sequebatur alia nullitas ejusdem mandati, cum nec citati fuerint filii D. Cornelii illius expeditione, & eadem nullitas operabatur etiam ad favorem ipsius Phæbi, cùm communis esset causa defensionis, dùm omnes veniebant ex eodem fideicommisso, *l. in hoc judicio*, ibi DD. *ff. famil. ercifcum.* Cardinal. Cavallerius *decis.* 396. *n.* 2. & *in Ariminens. donationis Martii* 1630. *coram me*; & ageretur de sustinenda executione quæ tanquam individua non poterat ex parte aut favore alterius solùm valere, Abb. *in cap. cum inter. n.* 24. *de sententia & re judica.* Cæsar. de Grassis *decis.* 5. *c.* 3. *eod. tit.* & *decis.* 2. *n.* 8. *de sentent. excommunication.* Rota *decis.* 118. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* *&c.*

Quam doctrinam observant Post. *in dicto tractatu de manutentione*, *observat.* 12. *sub n.* 57. Ubi

40 quod citationis † omissio quoad unum pro individuo possidentem inducat nullitatem etiam quoad alios citatos: & iterum quod omissio citationis contra unum operatur nullitatem etiam ad favorem alterius ubi communis est causa defensionis.

Oliverius Beltraminius *in annotatione ad supradictam decisionem* 319. Alexandri Ludovisii *litera A. n.* 7. ita in hæc prosequitur: & quod stan-

41 te connexitate juris ex eadem causa † provenientis, defectus citationis unius ex litis consortibus annullet actum etiam respectu citati; Rota *decision.* 471. *n.* 7. *part.* 2. *in recent.* Et de pluribus venientibus ex eodem jure fuit dictum in *Maceratens. hæreditatis* 13. *Maii* 1616. *coram Reverendo P. D. Cavallerio*, & ideò si plures sint possessores, & unus citetur dumtaxat, alter verò non; processus est nullus in totum, etiam respectu citati; ita fuit dictum *in Romana Spolii domus* 15. *Decembr. coram R. P. D. Pirobano.* Si tamen sententia, & mandatum potest exequi super portione

42 citati † absque eo, quòd præjudicetur in proportione non citati: valet processus respectu citati: ita fuit dictum *in Romana pecuniar. de columna* 28. *Aprilis* 1617. *coram R. P. D. Dunozeto*, ubi respondetur ad *decisionem in causa Maceratens.* Et quando interesse non est connexum, † tunc de- 43
fectus citationis quoad unum non prodest nec nocet quoad alium legitimè citatum, Rota alios cumulans *decis.* 561. *n.* 13. *part.* 1. *in recentibus*, *&c.* Hactenus Beltraminius.

Pro cujus mirabilis doctrinæ confirmatione nonminus celebris adest Rotæ *decis. in una Almoriens. decimarum* 14. *Maii.* 1614. *coram Pirobano* noviter recollecta in posthumis Prosperi Farinacii *decis.* 576. quæ à *n.* 5. sic determinat. Etiam aliqui ex dominis existimabant, † nullita- 44
tem contra eandem sententiam in hac secunda positione excitatam, dùm sententia legitur lata ad favorem Martini Arrendatarii, & Ecclesiæ Almeriens. & tamen Ecclesia non erat in causa nec in monitorio nominata, nec pro Ecclesia cōparens mandatum habebat & ideò sententia nedum remansit nulla respectu Ecclesiæ ad cujus instantiā non fuit citatio transmissa pro audienda sententia; sed etiam Arrendatarii propter individuitatem ipsius sententiæ ut dicit Cæsar de Grassis *decis.* 5. *n.* 2. & 3. *de re judicata*, & multò magis propter connexitatem, quia jus Arrendatarii non potuit superædificare propter carentiam sui juris, Abbas *cap. cum inter*, *n.* 24. *vers. Per hanc rationem*, *de re judicata*, qui post alios in his terminis loquitur, &c. Cum qua decisione plurimæ aliæ concordant adductæ hucusque *à num.* 30. *cum seq.*

Et eadem decisione Farinacii 576. modò relata ita ulteriùs & singulariter prosequitur. Nec responsiones datæ † satisfaciebant, quòd scilicet in 45
connexis, & inseparabilibus sententia lata pro uno suffragatur alteri; nam id procedit in consequentiam, & quoad justitiam, si sententia validè est prolata; secus verò ubi Ecclesia prætendit directè juvari ex eadem sententia quæ corruit ex defectu citationis. Et è converso dum dicebatur, quòd si sententia lata contra Ecclesiam corruat defectu nullitatis, non trahit secum invaliditatem sententiæ Arrendatarii, † id pariter procedit, quando 46
causæ sunt separabiles, ut dicunt Felinus *in cap. cum inter*, *n.* 10. *vers. Nec est verum de re judicata*; & Gabriel *consil.* 56. *n.* 16. *vol.* 1. Secus verò quando interesse est connexum, & omnes sunt nominati in sententia, quia tunc sententia quoad unum valida, & quoad alterum invalida, esse non potest ex rationibus Afflictis *decis.* 218. allegatam per Cæsarem de Grassis, &c.

Eadem Rota † in una Cordubens. statutorum 47
24. *Januarii* 1590. coram Cardinal. Seraphino adducta per Marchesan. *de commissionibus* 2. *part. capitul.* 6. *de commissione quando tertius ad caus. admittatur*, §. *unico.* quæ est post *dict. cap. in ordine* 6. quæ ad finem dictæ decision. ita dicitur: Clerici verò non possunt evitare executionem respectu expensarum, quia eorum contumacia eis nocet, Gabrielis *de sententia*, *conclusione* 3. *n.* 5. An autem talis sententia debeat mandari executioni respectu negotii principalis contra dictos Clericos, Domini dubitarunt, eo quòd interesse eorum videtur inseparabile ob interesse civitatis per ea quæ tradit Angelus *in l. si suspecta. n.* 3. *in fin. ff. de inofficios. testament.* *&c.* Vide etiam latissimè quæ de hoc jure connexo, complicato in inseparabilibus, ut alteri nequeat præjudicare, nec ipsi renuntianti, infrà 2. *p. c.* 11. *à n.* 35. *cum multis seq.*

48 Conducit etiam Rotæ decisio † apud eundem Farinacium *eodem tom.* 769. *n.* 3. in hæc: Ultra quod dictæ sententiæ tanquam unica structura verborum conceptæ, & non per capita distincta data injustitia in parte, remanent injustæ in totum, & exequi non possunt, ad notata per Cinum, & Salicetum *in l.* 2. *C. de rejudicata*, Puteum *decis.* 315. *n.* 5. *part.* 2. *diversorum.lib.* 1. *in novissimis*, Rota *decis.* 221. *n.* 1. *& decis.* 315. *n.* 5. *part.* 2. *diversorum*; etiam si aliàs constaret de bono jure, Chisanens. *decis.* 172. Seraphinus *decis.* 1168. *n.* 11. *&c.*

Ex quibus omnibus, quæ verissima sunt libenter nunc recedimus ab opinione aliquorum Doctorum, quos retulimus in tractatu *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 350. *usque ad* 352. dicentium quòd in individuis sententia contra unum lata aliis non citatis nocet, & prodest. Quam sanam, sed scrupulosam esse fatemur, ex iis quæ accuratè congessimus hactenus hoc cap. Quæ omnino est intelligenda, quando inter consortes adest jus separabile, & quod commodè potest dividi, prout alibi dixi loco mox citando.

49 Quæ quidem singulares decisiones declarant, quæ superiùs latè dicta sunt, † ut renuntiatio juris separabilis noceat tantum renuntianti, juris autem & interesse connexi, & inseparabilis, cùm effectum, & executionem non possit respectu unius producere, quin redundet in damnum, & præjudicium alterius simul habentis jus suum connexè, & complicatè quoad totum suspenditur, imò nulla erit sententia in totum, & respectu omnium ex dictis decisionibus, doctrinis hactenus in hoc fundamento adductis, seu declarandis; & eodem modo loquuti fuimus, *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à n.*
50 23. *& à n.* 52. Quando nempè † commodè potest exequi condemnatio contra condemnatum pro sua proportione, quæ commodè admittit divisionem.

Et circa hoc jus complicatum, & connexum duorum vel plurimorum † elegantia exempla, & do-
51 ctrinas, quæ omnino conducunt huic articulo conjecit Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 2. *à n.* 56. *cum seq.* quas benè & latè prosequitur, præcipuè inter habentes jus complicatum, & individuum privilegium † ut unius prosit etiam alteri non pri-
52 vilegiato, cujus jus non læditur, sed æqualiter præservatur, prout ibi videbis latiùs.

Ex quibus omnibus mirabiliter deducitur; tùm
53 quod in hac † retentione Bullarum, cum ob utilitatem, quietèmque Reipublicæ protectio introducta fuerit, & inventum hoc salubre remedium; principale jus & interesse est ipsius Regis, & officium, & Regalia fit à Corona inseparabilis, cum quo jure dependenter & in consequentiam, nempè jus vassallorum oppressorum est complicatum, & adjunctum: ita per necessariam consequentiam dicendum erit, quod transactio, & concordia inter collitigantes non potest (regulariter loquendo) facere cessare hunc recursum non interveniente ejus, vel sui Fiscalis Regii cōsēsu, nam in pactis, & cōtractibus tangentibus jus Regis debet præcisè assistere, & intervenire præsentia procuratoris Regii; aliàs nulli sunt, *l.* 3. §. *multa, vers. Divus* ubi Glossa *verb. Refelluntur*, *l. filius*, *ff. de jure fisci*, *l. fin. C. de advocatis fisci*: Petr. Gregor. *Syntagm. l.* 49. *cap.* 7. *per tot.* maximè *à n.* 3. *& à n.* 14. conducit *l.* 7. *tit.* 1. *l.* 9. *Recop.* Peregri. *de jure fisci*, *lib.* 6. *tit.* 4. *n.* 3. *vers. Primo tertiò requiritur, & lib.* 7. *tit.* 2. *n.* 2. *glos. in l.* 1. *C. de fide instrument.* Bossius *de fisco*, *n.* 23. Joan. Garc. *de nobilitate*, *glos.* 3. *n.* 13. *&* 14. qui etiam loquuntur in judicialibus actis tangentibus Regiam Coronam. Quia principaliter Regis consensus, aut ejus qui vices suas occupat, est necessarius ad hunc effectum suspendendi, seu tollendi aut renuntiandi recursum; non enim solus sufficit consensus partium ex hactenus latè tradi-
tis. Et quia in dependentibus à Principe † con- 54
sensus partium nihil operatur, Abb. *in c. olim*, *n.* 9. *de rei jud.* Peregrin. *decis.* 152. *lib.* Marques. *de commissionibus à petitionis oris*; *&c.* §. *unico*, *n.* 61. *tom.* 2. *fol.* 417.

Et hanc partem (licèt ex aliis diversis fundamentis, nullo tamen ex hactenus à nobis consideratis adducto) reperio, tenuisse doctissimum Menchacam *cōtroversiarum usufrequent. lib.* 1. *cap.* 41. qui licèt
à *n.* 24. justificavit hanc † retentionis cognitionem 55
litterarum in derogatione jurispatronatus laicorum, & *n.* 26. extendit ad primam instantiam ordinarii, in hæc: Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, siforte quæ lites de jure intra fines Hispaniæ, Regionis, vel alterius cujuslibet agitandæ essent, ad Romam avocarentur, similis enim defensio & simili modo, & competeret, & agenda esset, quod intelligo non solùm petentibus iis, qui non jure extra Provinciam suam litis causa traherentur; sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, quod ultimum intellige secundùm superiores distinctiones. Hactenus Menchaca, quo lo-
co † in numeris sequentibus latè defendit hanc re- 56
tentionem Bullarum provenire à jure naturali cuilibet permittente defensionem licitam.

Quam nostram resolutionem veram esse intellige
regulariter, cum fœdere † tamen distinctionis, ut 57
tunc procedat in illorum casuum retentione, in quibus simpliciter & absolutè absque aliqua qualitate & requisito cognitio hæc habet locum, & in quibus immediatè viget utilitas publica, absque partis alicujus particularis interventu, & privato & speciali interesse, prout generaliter & regulariter hujusmodi qualitatis & naturæ sunt omnes ferè casus retentionis, quibus procedunt rectè & juridicè quæ hactenus dicta sunt.

Aut enim hic recursus, & Bullarum retentio petitur in iis casibus, † in quibus non absolutè, & sim-
pliciter intervenit jus & utilitas publica, sed se- 58
cundùm quid, & causativè, & sub aliquo supposito, nempè deficiente & cessante consensu partis, cujus principale negotium tangit, & tunc quandocumque etiam pendente recursu intervenerit, cessabit recursus declarabo.

Hujus generis est Bullarum † retentio ob dero-
gationem jurispatronatus laicorum factam absque pa- 59
troni consensu, qui cum super hoc defectu consensus, & super hac qualitate fundetur recursus ad Bullarum retentionem, eo quòd quando involuntariè alteri à se non præsentato fit collatio beneficii, insurgit ratio publicæ utilitatis, & scandali, eo quòd retraherentur fideles alii à fundatione Ecclesiarum, Cappellaniarum, & jurispatronatus, aliorùmque operum piorum, quam rationem reddunt omnes Doctores qui de re hac tractant, & Nos citavimus suprà hac 1. *part. cap.* 8. *n.* 30. adeò ut semper quòd accedat consensus patroni laïci, vel à principio impetrationis intervenit; cessat omnino hoc retentionis remedium, ut suo loco fusiùs tractandum, quam resolutionem etiam & rectè amplectitur in iis terminis Pater Henriquez loco citato suprà *cap.* 3. §. *unico*, *n.* 16.

Quia licèt gratia in præjudicium tertii non te-
neat

60 ceat, tamen † accedente ipsius tertii consensu, vel ante, vel post gratiam validatur, ita cum Decio *in cap. super eo. n. 16. de officio Delegati*, ubi Ant. de Butrio *n.* 15. Abb. *n.* 5. Imola *n.* 10. Barbat. *n.* 27. *cum sequentibus*, determinavit Rota, ut per Seraphinum *decis.* 268. *n.* 7. & supra *cap.* 10. diximus *à n.* 124. *cumseqq. & à n.* 26. *& seqq.*

61 Ac ideò interveniente, vel † accedente partis consensu cessat violentia, qua fundatur recursus iste, juxta definitionem Aristotelis 3. *Ethicor.* qui sic violentiam definivit, *quod violentum est à principio extrinseco passo vim non conferente, hoc est, non opitulante seu juvante*; ut post eundem Aristotelem tradit D. Thomas communiter receptus 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 4. *&* 5. quem etiam sequitur Navarrus *cons.* 2. *n.* 2. *de jure jurando*, ac priùs *in manuali confess. prældio.* 6. *n.* 2. *&* 4. Joan. Petri Moneta *in tractat. de conservatoribus*, *cap.* 7. *n.* 88. Quare Patroni consensus cum faciat cessare violentiam, pariter & recursum quo iste fundatur, ut sæpè diximus.

62 Hujusmodi est etiam qualitatis derogatio primæ instantiæ † ordinarii ex Trident. ut suprà diximus, quoniam interveniente consensu tam partis, quàm Ordinarii, rectè potest tractari causa coram alio Judice Ecclesiastico delegato, vel aliàs superiore, ut diximus superius fundamento 5. *hujus partis à n.* 35. *vers. Hinc est.* Ac per consequens omnino cessat recursus, prout cessat in aliis, in quibus de jure potest omitti prima instantia Ordinarii juxta casuum varietatem fusiùs tractandorum in secunda parte hujus tractatus.

63 Exemplum etiam hujus † distinctionis membri reddi potest ex litteris Apostolicis obtentis in notabile & scandalosum præjudicium juris tertii, quibus tunc retineri diximus, & probavimus, quando in Principe deficit potestas tollendi rem alterius absque causæ cognitione, & contra voluntatem & consensum veri dominii, cum sit contra jus naturale, & abundè probavimus *in dict. cap.* 7. Quare cum etiam in hoc casu recursus iste retentionis fundetur super illa qualitate defectus consensus partis, ex qua oritur scandalum, ob hanc violentiam (ut ibi dictum fuit) sequitur, quòd ea cessante, & sic quandocumque interveniat voluntas, & consensus tertii; & cessabit hæc retentio, atque recursus, & sic de similibus aliis casibus si qui sunt.

64 Hoc distinctionis † membrum rectè probant Decianus *in praxi criminal. lib.* 6. *part.* 2. *cap.* 25. Ambrosius *de immunitat. cap.* 1. *n.* 2. dicentes per *cap. sicut antiquis, & cap. fraternit. & cap. minor. & cap. quisquis* 17. *quæst.* 4. *cap. inter alia, de immunitat. Ecclesiarum, cap. fin. eodem*, quòd immunitas confugientium ad Ecclesiam data est ipsi Ecclesiæ, ob reverentiam Religionis & tamen confugientis solo consensu potest renuntiari hæc immunitas absque consensu Ecclesiæ, quia ex ipsis Doctoribus procedit, eo quòd immunitas concessa est Ecclesiæ non simpliciter & absolutè; sed secundùm quid & causativè nempe, volente aliquo ad illam confugere, & si ille voluerit ea uti, unde ipso renitente, cum deficiat illa fundamentalis qualitas, ob quam cessat etiam immunitas, & ita etiam rectè respondit Sarabia *de adjunctorum jurisdict. quæst.* 7. *n.* 9. *videndus n.* 2.

65 Comprobatur insuper, quòd † Regia tuitio, & protectio pupillorum, viduarum & aliarum miserabilium personarum omni jure eis debita à Principe supremo, juxta *caput* 1. *&* 2. 87. *distinctione, cap. de Imperatoribus* 23. *quæst.* 3. *cap. Regum officium, cap. administratores* 23. *quæst.* 5. quod & abundè comprobat Carleval. *in tractatu de judiciis, disputat.* 2. *quæst.* 6. *sect.* 7. *à n.* 528. *cum sequentibus.* Eorum tamen privilegium variandi, & eligendi forum Regium, cessat ob consensum miserabilium in forum ordinarii, quasi protectio Regis sit subordinata consensui miserabilium, Covarruvias *practicar. cap.* 6. *n.* 5. *versicul. Nono*, Azeved. *in l.* 8. *& 9. num.* 5. *tit.* 3. *lib.* 4. *Recopilation.* Novarius *in praxi de variation. & elect. fori sect.* 2. *quæst.* 21. *n.* 19. *& q.* 13. *n.* 8. *&* 9. novissime Carleval. *in tractatu de judiciis, disp.* 2. *à n.* 604. *cum sequentibus*, quantumvis in hac miserabilium protectione vertatur magis favor publicus, quàm privatus, uti ex multis Doctoribus probat ipse Carleval. ibidem *n.* 598. cum tamen subordinatus sit consensui miserabilium. Quod pariter, & eodem modo procedit in hac retentionis protectione, quæ certa causa fundatur nempe in defectu consensus partis oppressæ, ac ideò quandocumque interveniat, debet protectio, & recursus cessare ex Regula vulgari, cessante causa, quòd cesset effectus; uti hactenus diximus, & mox probabimus.

Nec huic distinctionis secundo membro aliquo modo refragatur Menchaca *dict. l.* 1. *controvers. cap.* 41. *dict. n.* 26. quia ipse generaliter loquitur, quando contradicit Patronus, non tamen aliquid insinuat, quando adest ejus consensus. Nam tunc juxta communem † omnium Doctorum opi- 66
nionem non datur retentio, & quatenus dicit in utroque casu præstari defensionem, etiam invita parte, verum dicit suppositis terminis habilibus, scilicet; ubi causa retentionis adest, locum habet, non tamen quando vel à principio defecit, vel post modum per assensum patroni, seu litigantis & ordinarii resoluta fuit, & pervenit ad casum, à quo non potuit inchoari, quia consensus quandocumque interveniat, ubi non requiritur pro forma intrinseca, & solemnitate actus, quandocumque potest intervenire ad ipsius convalescentiam, cum ad partis utilitatem petatur à jure, ut vulgare est, & latè probat Narbona *in l.* 10. *gl.* 3. *n.* 29. *&* 27. *tit.* 1. *lib.* 1. *Recopilat. in* 3. *tomo*, Surdus *conf.* 28. *n.* 123. *vol.* 1. Valençuela Velasquez *in cons.* 177. *à n.* 53. *& supra num.* 44. *tom.* 2. Imò nec Menchaca ipse in hoc articulo recursus præstandi invito oppresso locutus fuit absolutè, sed cum distinctione relativè ad superiora per se dicta, qui quidem indubiè juxta terminos hujus nostræ distinctionis intelligendus est, cùm verissima & juridica sit.

Quibus suppositis non obstant in contrarium adducta argumenta ad principium hujus † quæstio- 67
nis considerata; non primum, & secundum, quæ ambo ad idem tendunt, principale esse interesse partis, & vassallorum, in hac cognitione violentiæ, quibus respondetur, contra ium verius esse, imò principale interesse Regis esse, & ejus proprium officium, & Regaliam, ut clarè apparet ex his, quæ diximus in primo & secundo fundamento hujus secundæ partis.

Quatenus autem in dicto secundo argumento diximus, supplicationem ad Sanctissimum, & ejus prosecutionem legitimam pertinere parti, cujus interest, non Regi; verissimum est † absque læ- 68
sione nostræ resolutionis certissimæ, ad quod duo tempora considera; primum, dùm adest violentia, & super ea cognitio, quia ad illam sublevandam principaliter interest Regi, & Reipublicæ, ad cujus

cujus tuitionem tenetur Rex obligatione officii Regalis, quæ violentia consistit in executione litterarum, eamque tollit Rex suspendendo eandem, & retinendo litteras, ne illis utatur interdum, quòd sua Sanctitas instructus, & informatus de inconvenientiis utiliùs provideat de remedio, & dùm prosequitur supplicatio per suos legitimos tramites, ut suo loco latè diximus *cap.* 2. *à n.* 82. *cum multis seqq.*

Secundum tempus erit, postquam Senatus
69 decretum retentionis decernit † quia tunc parti cujus interest principale negotium incumbit, & tenetur supplicationem proponere, & illam prosequi, quia hoc pertinet ipsi parti, & non Regi, uti fusius probavimus ex verbis Bullæ in Cœna Domini, superius *dict. cap.* 1. *à n.* 82. Item similiter sicut dicimus de primo genere violentiæ, quando à Judice interponitur appellatio, qua non
70 obstante suam vult violenter † sententiam exequi, ob quod recurrit oppressus ad Senatum pro ejus delatione, & executionis sententiæ suspensione, interim dùm ipse oppressus recurrit ad superiorem Ecclesiasticum in prosecutione sua appellationis, quam ipse & interponere, & prosequi tenetur, non Rex & ejus Senatus ad quem solummodo pertinet suspendere violentam sententiæ executionem ad effectum prosequendæ appellationis, quia hoc modo illa vis sublata dicitur, non aliter, quòd principaliter interest Regi ipsi: tamen prosequi ipsam appellationem (cui Senatus decernit deferendum] ad partem recurrentem, & quæ illam emisit, spectat, non ad Regem.

Nec obstat tertium, quo dicitur, sicut à prin-
71 cipio fuit † liberæ voluntatis partis non uti hoc extraordinario, & salubri remedio; ita, postquam illo usus fuit, ab eo liberè discedere: cui dupliciter respondetur; quod quando neutra pars illo uteretur, liberum esset Fiscali Regio illud proponere pro publica utilitate, & quiete Reipublicæ, ne ex violenta executione scandalum patiatur, & sic pro interesse Regis immediato, & Regni (observata distinctione de qua supra) & quemadmodum à principio illo potuit Regius Fiscalis uti absque partis interventu; eodem modo illud prosequi absque ea, ut supra latè probatum est.

Secundò respondetur, quòd licèt à principio fuerit voluntarium remedium proponere partem;
72 † tamen post illius pendentiam effectus est necessarius, ex quo semel ex sua voluntate acquisitum fuit jus tertio; ita probat celebris text. *in l.* 1. §. *prodest quorum legatorum*, ubi Ulpianus in hæc: *Undè si quis cæpit quidem ex voluntate ejus possidere, postea verò voluntas non perseverat, nihil noceat, quia semel possidere cæpit ex voluntate*; ubi Glossa verbo, *Quia semel, pro eadem parte adducit legem si tamen, in fin. ff. ad Macedonianum, sicut, C. de action. & obligat.* §. *religiosum verò alienum locum instit. de rerum divisione*, ex quibus deducitur axioma, quod à principio fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.

73 Multa enim à principio † cuipiam voluntaria sunt in judicium deducere, à quibus post deducta, non potest discedere absque consensu alterius partis, cui ex suo facto jus fuit semel adquisitum, ut probant Decius *in l. id quod nostrum*, per textum ibi: *ff. de reg. juris*, & ibi Cagnolus *n.* 15. Baldus *in l. cum à socero* (qui est bonus textus) *C. de jure dotium*, Gullielmus Benedictus *in cap. Rainuntius, in verbo. Fideicommissaria substit.* 23. *fol.* 63. *de testamentis* Marcus Antonin. Marsi. Columm. *in tractatu de Ecclesiasticis redditibus, cap.* 26. *n.* 17. Menochius *in conf.* 489. *n.* 22. *lib.* 5. Villalobos *in commun. opinion. littera F. n.* 65. Suarez *allegat.* 19. *n.* 5. Thomas Nonius *conf.* 49. *n.* 19. Fabius de Anna *consil.* 32. *n.* 1. Schrader. *in Miscellan. cap.* 4. *n.* 6. Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *à n.* 511. et sursum, qui duo ultimi dicunt, quod si is, ad cujus † petitionem citatio 74
admissa est, renuntiaverit citationi ipsi, postquam per intimationem ad notitiam citati pervenit, non poterit, cum semel jus tertio acquisitum fuerit ex citatione executa, per *l. fin. ff. de pactis, l. post perfectam, C. de revocandis donationibus, l. post mortem.* §. *final.* & ibi Bartol. *ff. de bonorum possessionibus contra tabul.* Sicut nec appellans poterit renuntiare appellationi à se jam interpositæ in præjudicium partis † appellatæ renitentis, Bald. *in* 75
l. postquam lite C. de pactis. Bartoli *in l. si quis libellos, C. de appellationibus, & in l. per hanc, col. fin. C. quando provocare*, Abbas *in cap. ex part.* 2. *de rescriptis, & in cap. interposita*, §. *ille denique, de appellationibus*. Nec dilationi jam obtentæ potest † una pars in alterius præjudicium renuntiare, 76
Bartholus & Jasson. *in l. si arrogatur, ff. de adoptionibus*, idem Bartol. *in l. petenda, C. de tempor. in integrum restitut.* idem Baldus *in dict. l. post quam litis*. Grassis *de effectibus Clericatus. effectu* 2. *n.* 60. ubi plurimos citat Doctores, & ipse *in effectu* 1. *n.* 423. *& seq.* qui *n.* 425. Idem dicit in rescripto ab alio † impetrato, ut post jus ex eo 77
alteri quæsitum, non potest impetrans renuntiare, ubi alios Doctores allegat, ad quod etiam vide Rotam. *in una Salmant. pension.* 13. *Januarii* 1584. adductam per Marchesanum *de commissionibus in particular. part.* 1. *c.* 3. *fol.* 172. *num.* 4. qua dicitur; quod commissio impetrata ab aliquo pro jure particulari, † non tamen publico, non 78
efficitur communis collitiganti ante citationem illi factam, imò re integra potest ea non uti, & poenitere, & parte invita renuntiare, plurimos citat, & latè prosequitur, iterum Rota ipsa dicit, procedere, etiamsi commissio contineat aliquid ad commodum alterius tertii, quod variabile quidem † 79
est re integra, & dependet à voluntate, & usu impetrantis, expressè tenent Ancaran. *in cap. ex conquestione. numero* 9. & ibi Immola *numero* 9. Hostiensis *col.* 2. *in fin.* Joannes Andreas *col.* 2. *in fin.* Butri. *n.* 13. Abbas *numero* 1. *de restitut. spoliator.* Et quando rescriptum † efficiatur 80
commune, ut iterum renuntiari non possit altero invito, puchrè Felinus *in rubr. de rescriptis, n.* 9. Scaccia *de re judicata, glos.* 4. *quæst.* 4. *n.* 51. *fol.* 120. *& glos.* 14. *q.* 25. *à n. n.* 6. *cum seq. & n.* 59. *&* 60. *fol.* 619.

Item Clericus conveniendo laicum coram sæculari tenetur † pati reconventionem à laico oppo- 81
sitam, nec poterit illam evitare, renuntiando suæ petitioni, quia semel fuit alteri ex ea jus quæsitum, in cujus præjudicium nihil prodest renuntiatio, Afflictis *dec.* 173. *n.* 4. *&* 5. Maranta *in practicar.* 4. *part. distinct.* 6. *de mutuis petition. n.* 55. Menochius *de arbitrariis, q.* 44. *n.* 6. Marcellus Cala. *in tractatu de modo artic. & prob. gloss.* 1. §. 1. *n.* 46. Vincentius de Franchis *decis.* 193. *n.* 2. Lanfranc. Balb. *decision.* 64. Horatius Carpan. *super statut. Mediolanen. part.* 1. *capitul.* 44. *n.* 95. Caravita *super ritibus mag. cur. ritu* 67. *n.* 8. Nicolaus Carbon. *in practicarum lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 105. Tepatus *lib.* 1. *tit. de reconventione, versicul. Actor. si vult.*

Quæ doctrinæ limitantur, † ut non proce- 82
dant quando re integra à petitione desistat pars, quia tunc cum jus non sit quæsitum adhuc parti adver-

adversariæ; valet renuntiatio, plurimos Doctores laudat, & latè prosequitur Grassis *de effectibus Clericat. effectu* 1. *à n.* 749. & amplissimè etiam *à n.* 462. *& seq.* ubi etiam plurimos Doctores congerit.

Et de exceptionibus seu actionibus semel pro-
83 positis, † quibus re integra pars renuntiare potest, anteaquam jus sit quæsitum adversario, vide Cancerium *variarum resolut.* 2. *part. cap.* 13. *de reconventione*, *à n.* 27. *&* 28. & iterum *cap.* 15. *de renuntiatione*, *à n.* 177. *cum seq. lib.* 3. latè etiam Matienço *in l.* 12. *glos.* 2. *à n.* 7. *tit.* 11. *lib.* 5. *recopil. fol.* 388. Alexander Ludovisius *decis.* 582. *n.* 5. Joan. Baptista Costa *in tractatu de re integra, distinct.* 97. *n.* 3. *& de & remed. subsidiar. remed.* 16. *n.* 8. Paulus Caillera. *de renuntiatione*, *centur.* 1. *renuntiation.* 18. *n.* 13.

Generalis enim vera est conclusio, quod renun-
84 tiatio † non valeat in præjudicium juris alterius; & quando ex tali renuntiatione inferri potest alteri præjudicium, ut hujus conclusionis varia exempla reddunt Thomas Sanchez *in precept. Decalogi. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *n.* 31. *&* 29. Barbosa *axiom.* 135. *num.* 13. Sarabia *de jurisdictione adjunctorum*, *quæst.* 7. *n.* 5. *&* 6. Novarius *in praxi election. fori, quæst.* 7. *à n.* 14. & insuper videndi sunt Zevallos *in contra commun. quæst.* 249. *per totam* 1. *pars.* Gratianus *disceptat. forens. tom.* 1. *cap.* 332. Castillo *controversiar. lib.* 4. *c.* 5. *per totum*, *&* 5. *tom. cap.* 68. *per totum.* Marta *de jurisdictione* 4. *part. centuria* 2. *casu* 118. *à num.* 8. Palladorius *in sesquicentur. differentia* 121. Gutierrez *practicarum quæst.* 65. Flores de Mena *in additionibus ad Gamam. decis.* 8. *sub nu.* 2. & à principio Matienço *in l.* 2. *glos.* 5. *n.* 12. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilation.* & ad materiam *l. cum à socero*, 7. *C. de jure dotium*, vide Castillum *controversiar. tom.* 6. *cap.* 119. *n.* 12. *in fin. & n.* 13. qui omnes Doctores plurimos & infinitos alios allegant in variis materiis.

CAP. XIV.

De Regalia Principis in divisione aut dismembratione Provinciarum, nec non generum causarum Bullarum retentionem attingentium; inter supremum Consilium, cæterasque Cancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conservationem, & executionem sacri Concilii Tridentin. aliàs supremo Senatui specialiter reservatis.

SUMMARIUM.

1 *Ad Supremum Regis Consilium cæterasque Cancellarias, & Regales Audientias pertinet cognitio omnium generaliter violentiarum, quas Judices Ecclesiastici inferunt.*

2 *Regalia est Principi reservata, creare Senatus, & Magistratus.*

3 *Princeps potest Senatus, & Magistratus creatos augere, vel minuere.*

4 *Etiam ad libitum sua voluntatis, & sine causæ cognitione.*

5 *Nec requiritur in moderatione hac citatio, cum pendeat à mera gratia Principis.*

6 *Regalia Principis est dividere Provincias, dismembrare assignatas, & aliis Tribunalibus unire.*

7 *Provinciarum divisionem cum sit à jure Civili introducta, alterare & mutare potest Princeps, faciendo de duabus unam.*

8 9. *Terminorum publicorum affixio, & divisio est de Principi reservatis.*

10 *Exemptio Vicorum, seu locorum ab aliqua Civitate ad Regem pertinet, & loco exempto assignare.*

11 *Sicut ad Papam pertinet Ecclesias, & Parochias quoad spiritualitatem dividere, ita & ad Principem dividere Provincias, territoria, & jurisdictiones quoad temporalitatem.*

12 *Princeps Ecclesiæ Papa potest Diœcesim separare, & illam alteri inferiori Prælato supponere.*

13 *Papæ ampla est potestas in constitutione novi Episcopatus per dismembrationem aliarum Diœcesum.*

14 *Ad Papam solum pertinet dividere Diœceses inter Prælatos Ecclesiasticos.*

15 *Dismembratio Diœcesum, divisio, aut unio Papæ soli pertinet in signum supremæ potestatis.*

16 *Regalia Principis est in signum supremæ potestatis & jurisdictionis, dividere Provincias, quoad temporalitatem.*

17 *Philippus Quartus Hispaniarum Rex dedit Regno Galleciæ votum in comitiis illud dismembrans à Civitate Camora, qua precario detinebat à dicto Regno.*

18 *Rex jure sua Regalia divisit Provincias inter suas Cancellarias, ut qualibet agnoscat de quibus violentiis Judicum Ecclesiasticorum cognoscere valeat.*

19 *Retentionis Bullarum causas omnes ob derogationem juris patronatus laicorum, aut Regis, &c. consilium supremum remittit ad Cancellarias, aliasve Audientias Regias ex lege Regni.*

20 *Quod ita dispositum fuit ad exonerationem supremi Consilii totius Regni regimine occupati.*

21 & 22. *Tribunalia separantur ad faciliorem litium expeditionem.*

Iis exceptis violentiæ negotiis, quæ Rex peculiaribus respectibus motus retinenda in Consilio ordinaverit, ibid.

23 *Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentionem Bullarum tangentium in Consilio Regio quotidie practicantur.*

24 *Leges Regiæ disponentes super remissione causarum retentionis Bullarum non procedunt per inhibitionem Consilii Regii, sed consulendo ejus exonerationi.*

25 *Remissio causarum pertinentium ad Bullarum retentionem nequit peti post latam primam sententiam in Consilio supremo.*

26 *Cancellariæ, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitus sunt inhibitæ, nec de violentiis tangentibus observationem, & executionem Concil. Trident. cognoscant quæ sunt reservata privativè Consilio Supremo.*

27 & 28. *Violentiæ causæ tangentes observationem Concilii Tridentin. & alia Judicum Ecclesiasticorum quorumlibet in Curia existentium examinantur in aula regiminis, cæteræ omnes ad Cancellerias, & Audientias pertinent.*

29 *Rex plenissimam habet potestatem, quæ nemo uti potest absque Principis authoritate.*

Rex

30 *Rex sua Regaliæ virtute potest ad libitum genus aliquot causarum & personarum ab uno eximere Tribunali, & alteri dare.*

31 *Princeps potest potestatem uni concessam moderari, & ne de aliquo genere causarum in aliquo Tribunali cognoscatur.*

32 *Dismembratio cognitionis causarum ab uno Tribunali provenit ex Regalia Principis.*

33 *Princeps ex sua Regalia potest Senatum de novo creare, moderare, aut tollere erectum.*

34 *Tribunalia ex gratia Regis, & precario habent potestatem, quam ipse minuere, dividere, & alteri applicare potest.*

35 *Precario possideri præsumuntur, quæ ad Regem spectant.*

36 *Precarium, & gratiam suam potest Rex modificare maximè ex justa causa.*

37 *In judicio gratiarum lis aliqua non requiritur.*

38 *Regalias Principi reservatas nemo exercet, nisi sibi à Principe sit concessa.*

39 *In Regaliarum generali concessione non veniunt Principi reservata.*

40 *Cancellariæ (ultra Regale Consilium) nequeunt se directè intromittere in causis tangentibus executionem Concil. Tridentin. etiam de partium consensu.*

41 *Lex Regia 82. Inhibens Cancellariis circa violentias tangentes executionem Tridentin. habet clausulam avocativam, & abdicativam, in qua solus consensus Principis operatur.*

42 *Princeps committens causam ad aliorum jurisdictionem pertinentem, illis interdicere videtur.*

43 *Magistratui speciali quantum datum est, tantum de generali jurisdictione aliorum detractum censetur, in quo locus est præventioni.*

44 *Regula quod jurisdictio censetur data accumulativè, non privativè, quas patiatur exceptiones, remissivè.*

45 *Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem accumulativam cum Consilio Supremo in causis executionis Trident. Concil. clarè patet ex l. 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo illis.*

46 *Agitur latè de singulari intellectu & declaratione l. 82. tit. 5. lib. 2. Recopilation. loquentis de inhibitione Cancellariarum circa violentias tangentes executionem Tridentin. & sequentibus.*

Dicta lex 82. non procedit absolutè in omnibus violentiis causatis ex dispositione Trident. sed tantum quando directè recurritur pro observatione & executione ejusdem, declaratur, ibid.

47 *Si coram Judice Delegato opponat pars aliquam exceptionem provenientem ex dispositione Tridentin. & à non admissione, vel rejectione appellet, cui Judex nolit deferre, potest licitè ad qualibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum vim fieri deferat, & reponat.*

48 *Et de ratione, & sequentibus.*

49 *Cum Prætor unum ex pluribus judicare vetat, cætera concessisse videntur.*

50 *Flores de Mena cautè legendus, & Augustinus Barbosa dicentes, quòd si à Judicibus Apostolicis appelletur, quia procedunt in prima instantia, dari in Cancellaria decretum, vim fieri, & causam remittet Ordinario. & 51.*

52 *Dicta l. 81. Recopilation. quæ universaliter omnes violentias tangentes conservationem Concil. Trident. prohibet Cancellariis, interpretatur, & declaratur, & seq.*

53 *Verba dispositionis quantumvis universalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adjectæ.*

54 *Retentionis Bullarum casus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur; aut petendo directè retentionem earum, aut decretum violentiæ, ut executor deferat appellationi à gravamine illato emissæ.*

55 *Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundum quid.*

56 *Cancellariæ (ultra Consilium Regium) an uti queant decreto violentiæ,* de conocer, y proceder, *termissivè.*

Et quando cumulantur remedia retentionis, & querela ob negatam delationem appellationis, an ad Cancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Concilii, & nunquid quoad omnia teneatur remittere Consilio Regio, & quo genere decretorum tunc uti queat, ibid. remissivè.

57 *Tribunalibus inferioribus utile est scire quando lædatur prima instantia ordinarii, ut faciliùs cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegatis interposita.*

AD hoc Consilium Supremum, necnon † cæ-
teras Cancellarias, & Audientias Re- 1
gias universaliter pertinere omnium violentiarum
à quibuslibet Judicibus Ecclesiasticis commissa-
rum cognitionem, nemo ambiget (nonnullis ta-
men exceptis negotiis, de quibus *in tractatu
de Regia protect. 1. part. cap. 2. §. fin. per totum*)
& per consequens retentionis Bullarum cogni-
tionem, cum ejusdem qualitatis sit, & ab eâdem
origine derivetur, ut sæpè diximus, pariformiter perti-
nere, leges Regiæ in singulis audientiarum regalium
titulis contentæ, usúsque notissimus testantur, pecu-
liaribus tamen rationibus justissimè moti Reges ad
Cancellarias, & Audientias Regias quasdam Bul-
larum retentionis causas remisere, quasdam verò ab
illis avocatas supremo huic Senatui reservarunt, &
de singulis statim erit tractandum.

Sicut enim Principis supremi Regalia est, Sena-
tus, & Magistratus † creare, sitque de his quæ 2
Principi reservata sunt, in signum supremæ Maje-
statis, *cap. 1. quæ sint Regalia*, & cum Restaurio, Cassa-
neo, Grammatico Morla, Avendano, Covarruvias
Aviles, Didaco Perez, Azeved. Bobadilla, & aliis plu-
rimis latè probat, & prosequitur Mastrillus *de Magi-
stratibus, tom. 1. lib. 1. cap. 1. à n. 1. cum seqq.*

Et sicuti etiam potest Senatus & Magistratus crea-
tos augere, vel minuere, ut docet Thesaurus † *in
proœmio decis. n.* 22. & ibidem Gaspar Thesaurus 3
Filius, Menoch. *consil.* 17. *per totum*, Mastrill. *de
magistratibus*, *lib. 1. capitul.* 1. *sub n.* 6. *tom.* 1.
Joannes Iacobus Maurus *allegat.* 18. ubi etiam
quid stante privilegio, suæ namque Principis
potestatis est Magistratus, & Tribunalium juris-
dictionem moderari, aut auferre, *l. 2. ff. de ori-
gine juris*, Suarez *allegat.* 12. *n.* 56. Rota *decis.* 297.
num. 3. *part.* 2. Valençuela Velasquez *consil.* 85. *n.* 8.
Etiam ad libitum, † & sine causa, Faber *in l. jus- 4
sio, C. de Judæis*, Felinus *in cap. novit, num.* 11.
de judiciis, Ruinus *consil.* 230. *num.* 9. *volumin.* 1. Mo-
lina *de primogeniis lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 8. 16. & 17.
Conradus *templo judic. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5.
Gironda *de gabellis*, 1. *part. num.* 15. Sixtinus *de
regalibus*, *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 9. Gutierrez *de ga-
bellis quæst.* 92. *numero* 5. Rosental. *de feudis capi-
tul.* 3. *conclus.* 21. *num.* 3. Petrus Anton. à Petra
de Princip. potestat. capitul. 24. *num.* 227. Gabriel.
com-

commun. conclusion. tit. de jure quæsito non tollend. conclus. 7. *numero* 9. Giurba *cons.* 59. *à numero* 17. Ubi in fine post plures alios, quos allegat, in-
5 quit, quòd in hac † moderatione, aut ablatione non requiritur citatio, cum hæc pendeat à mera voluntate Principis. Atque etiam quia judicium est gratiarum, in quo non tractantur lites.

Ita etiam dividere Provincias, unire, & dis-
6 membrare aliquando assignatas † cuilibet Tribunali, & Magistratui, quia hoc ad Principem tantùm pertinet tanquam ipsius Regalia, text. est *in l. unica, C. Metropoli Beryto.* Auth. *ut judices sine quoquo suffragio,* §. *illud, l.* 1. *tit.* 1. *part.* 2. Et ibidem Gregorius Lopez, verbo, *Partir,* & est text. formalis, & expressus [cujus nullus ex laudatis Doctoribus meminit) *in cap. quod translatione* 4. *de officio legati.* cujus sunt verba: *Quòd translatione* (*& infr.*) *licet in Regno Siciliæ generalis sit tibi commissa legatio, ad eam tamen sine speciali mãdato nostro non debuisti manus extendere, quæ in signum privilegii singularis sunt tantum Summo Pontifici reservata: & si quædam ex his quæ de speciali concessione sæpè fuere Legatis indulta, ut illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manuum injectiones in Clericos, incidunt in Canonem promulgatæ sententiæ, videantur ex ipso legationis officio jam licere legatis: an existimas, quia vices nostras tanquam legato, sibi commisimus exequendas, quod Panormitan. Ecclesiam posses subjicere Mesanensi, ut illam præficeres isti, concesso sibi privilegio Primatiæ. an putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopatus unire, vel unum dividere sine licentia speciali?* Paulus de Castro *in l. ex hoc jure, numero* 4. *de just. & jur.* Jass. *in l. si eadem, de officio Assessoris,* Josephus Altogadus *inter Consil. Italiæ, part.* 3. *cons.* 44. *num.* 18. *versic. Princeps enim,* Ponte *cons.* 57. *num.* 8. Camill. de la Rota *cons.* 3. *numero* 10. Læseus *de jure universitatis* 1. *part. cap.* 2. *n.* 9. ibi:
7 Hinc sequitur, ut Princeps, seu Imperator † hujusmodi provincias, à jure civili introductas possit tollere, dividere, & unire ad sui libitum, faciendo de duabus provinciis unam; & de una duas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris,* §. *sed naturalia instit. de jure natural. gent. & civil.* Bartol. *in l. unica, numero* 6. *&* 10. *C. de Metropoli Beryto.* (aliud est in Regnis distinctis & divisis jure gentium, ut Læseus ibid. *num.* 6. post alios) idem etiam probat Brixianus *in tract. de finibus Regundis, cap.* 2. *n.* 11. in hæc: Erit advertendum secundùm Laur. Cal-
8 can. *in cons.* 90. *quia ista quæst. n.* 7. *&* 15. Quod spectat ad Principem, vel Senatum, qui vicem Principis gerit, affigere terminos regnorum, territoriorum, diocesum, parrochiarum, & plebonatuum, argument. *l. quod Principis, ff. de aqua pluvia arcend. & c.* 1. 80. *distinctione, cap.* 13. *q.* 1. *& l. diem functo, ff. de officio Assessoris,* & cum pluribus concordantibus ibi per eum traditis, & sic terminorum publicorum affixio est de reservatis Papæ, & Principi in signum universalis Imperii quia ad eos solùm spectat dividere totum Orbem &c.

9 Probant etiam hanc conclusionem Craveta † *cons.* 411. *numero* 20. Socin. Junior. *cons.* 91. *n.* 4. *in lib.* 2. Menoch. *cons.* 264. *à numero* 63. Alvanus *cons.* 64. *num.* 13. Peregrin. *tractat. var. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 105. Giurba *cons.* 89. *num.* 3. Gregor. Lopez *in l.* 2. *tit.* 1. *p.* 2. *verbo, De partir los terminos,* Matienço *in l.* 4. *glos.* 1. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. fol.* 290. à tergo, ibi: Quemadmodum assignatio, & divisio terminorum, & provinciarum Regni Castellæ ad Regem spectat, *ut in l.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. ibi: E solo es otrosi poderoso de partir los terminos de las Provincias, y villas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris, l. unic.* & ibi Bartol. *C. de Metropoli Beryto.* Bald. *consil.* 31. *lib.* 1. *col.* 4. Gregor. Lopez *l.* 2. *in verb. De partir,* Avend. *de mandatis exequendis, cap.* 1. *numero* 2. *versicul. Si verò dabantur, & versicul. Et quia assignare,* Socin. *conf.* 86. *in principio, lib.* 1. Ita &
exemptio † vicorum, seu locorum ab alia civi- 10
tate, cui priùs subjiciebantur, ad eundem Regem pertinet, poterit itaque terminos civitati concessos Rex ipse dividere, & loco exempto assignare, & privato cuidam donare ex causa *in dict. l.* 2. *in fin. &c.*

Idem etiam affirmat Boërius *in cons.* 74. *numero* 28. qui *numero* 1. ita argumentatur; sicut † 11
Papæ Principi Ecclesiastico permissum est, Ecclesias, & Parrochias quoad spiritualitatem dividere, *cap. vacante, cap. significatum, de præbendis cap. ad audientiam de Ecclesiis ædificand.* ita & Principi sæculari dicetur licitum esse dividere Provincias, territoria, & jurisdictiones, quoad temporalitatem, argumento tex. *in cap. duo sunt, & in cap. Imperator.* 96. *distinctione,* &c. Cùm
enim solus ipse universalis † Ecclesiæ Pastor 12
& Princeps potest diœcesim separare, & illam alicui Abbati, seu inferiori Prælato supponere, Hostiens. *in cap. cum contingat.* 1. *numero* 1. *de foro competent.* ubi Butrius *numero* 11. *versicul. De consuetudine,* Panormitan. *num.* 18. & Billim. *num.* 15. *versicul. tamen certum est,* Rota *decis.* 324. *num.* 2. apud Farinacium *part.* 1. *in recent.* Barbosa *de officio & potestat. Episcop. tom.* 2. *allegat.*
50. *num.* 5. Atque etiam † quàm ampla sit, & 13
absoluta potestas Summi Pontificis in constitutione novæ Sedis Episcopalis per dismembrationem aliarum diœcesum, probat *cap. præcipimus* 53. *in ordine* 16. *quæst.* 1. Et ibi præ cæteris Turrecremata *vers. Non etiam Consilium, glos. verb. Pertinere, in cap. sicut unire de excessibus Prælatorum,* ubi Hostiensis *num.* 1. Zabarel. *num.* 3. & Ancharran. *numero* 1. Selva *de benef. p.* 2. *qu.* 3. *numero* 10. & eleganter Lotterius *in tractatu de re beneficia. lib.* 1. *quæst.* 11. *à princip. & numero* 33. *cum sequentibus, & numero* 44. *cum seq.* Cardinalis Paleotus *de sacrar. consistor. consultat. part.* 1. *quæst.* 3. *in responso ad tertium argumentum,* ubi declarat, an sit de necessitate coactiva Consilium Cardinalium, & Barbosa *de officio Episcop. tom.* 2. *allegat.* 5. *sub n.* 5.

Et quod ad solum Papam Ecclesiæ Principem
pertineat dividere diœceses, & provincias, † in- 14
ter Prælatos post Hostiens. Abbat. & Bellam. probat novissimè ipse Barbos. *in tractat. de jure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 2. ubi testatur, ita fuisse dictum *in Constantiens. jurisdictione coram R. Altrevatens. impressa decis.* 324. *n.* 1. *p.* 1. *recent. & in Calagurritan. jurisdictionis* 16. *Junii* 1606. *coram eodem, & in Bulgi sancti sepulchri jurisdictionis* 13. *Martii* 1626. *coram Burato* in ejus impressa *decis.* 260. *n.* 1. & est text. *in cap. quod translatione* 4. *de officio legati.* superiùs citatus, *numero* 6.

Et quod hæc dismembratio, & divisio, seu unio diœcesum pertineat ad solum Papam in si-
gnum † supremæ potestatis, tenet Hostiens. *in cap.* 15
cum contingat, n. 1. *de foro competent.* sequuntur ibi Joannes Andreas *sub n.* 4. *vers. Alii dicunt.* Butrius *sub n.* 11. *vers. Si quæratur an habeant territorium* & Abb. *sub nu.* 18. Barbosa ubi proximè citatus. Qui tamen non allegant *d. cap. quod translatione,* cùm sit expressus.

Pariformiter hæc regalia pertinet † ad Prin- 16
cipem temporalem solum, in signum supremæ pote-

potestatis, & jurisdictionis, ut argumentatur Boërius supra citato loco, *num.* 11. & expressè etiam probat Hieronymus de Monte Brixia *in tractatu de finibus Regundiæ, cap.* 2. *num.* 11. post Calcaneum, Peregrin. *tractat. variar. lib.* 1. *tit.* 1. *numer.* 105. Marius Giurba *cons.* 89. *numer.* 3. & cæteri etiam probant citati Doctores à principio hujus capitis, dùm affirmant, hoc ad solum Regem pertinere, & est expressa *d. l.* 2. *tit.* 1. *p.* 2.

17 Et nostris vidimus temporibus, † invictissimum Philippum Regem IV. (cognomento Grandem) cùm primum regnare cœpit, hac fuisse Regaliâ usum, dando Regno Gallecíæ (nobilissimæ patriæ nostræ) votum in comitiis Regiis, dismembrando illud à civitate Zamorensi, quod diù precario à dicto Regno incuria, & negligentia majorum nostrorum possidebat, seu potiùs detinebat, & insuper illud per executoriales à dicta civitate evicit, & nunc possidet, & proficiat.

Ac ideò in executionem hujus Regaliæ divi-
18 sit provincias † inter Cancellarias Regias juxta *l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilat.* quo ad causas violentiæ illatæ à Iudicibus Ecclesiasticis dispośuit *in l.* 39. *eod. tit. & libro*; ibi: Otrosi, porque suele suceder diferencia à qual de las Audiencias han de ir los processos que se mandan llevar por via de fuerça, quando los Iuezes Ecclesiasticos que proceden estan ò residen allende, ò quen de tajo, avemos por bien de declarar, y declaramos, que los tales processos vayan à cada una de las dichas Audiencias, de baxo de cuyos limites estuviere el Iuez Ecclesiastico, &c. de qua latiùs Nos *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. §. 4. *per totum.*

Et juxta hanc legem unaquæque Cancellaria se debet continere intra limites sibi per eam assignatos, etiam consonat *l.* 1. *ff. de officio præfecti urbis*, ibi: *Quidquid igitur intra Vrbem admittitur, ad Præfectum Vrbi pertinere videtur; sed & si quid intra centesimum milliarium admissum ad Præfectum Vrbi pertinet. Sed si ultra ipsum lapidem egressum est, præfecti Vrbi notio non est.*

Pariformiter etiam in his in quibus versamur
19 terminis, retentionis videlicet Bullarum, † peculiari ratione inductum fuit, ut omnes causæ pertinentes ad retentionem prædictarum Bullarum ob derogationem jurispatronatus laicorum, aut Regis, necnon beneficiorum patrimonialium, seu aliorum quæ extraneus horum Regnorum impetraverit, & similium, remittuntur statim ad Cancellarias, & alias Audientias Regias juxta quarumlibet districtum suum, probat *l.* 21. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat.* ibi: Mandamos à los del
20 nuestro Consejo, porque esten † libites, para entender en la justicia, y governacion destos nuestros Reinos; que todos los pleitos que ante ellos estan pendientes, ò vinieren de nuevo sobre, &c. Y sobre beneficio patrimoniales y Ecclesiasticos, que ante ellos estan pendientes, y vinieren de aqui adelante; los remitan luego à las nuestras Audiencias, adonde perteneciere el conocimiento dellos, exceptos los pleitos, que por ellos estuvieren sentenciados en vista: y los otros que por algunos respetos nos pareciere que se deban retener en el nuestro Consejo, &c.

Apertiùs prædictam legem postmodum decla-
21 ravit † *l.* 34. *tit.* 5. *de los Presidentes, y Oidores, lib.* 2. *Recopil.* in hæc: por la *l.* 21. *tit.* 4. *del Consejo Real deste libro*: Mandamos, que todos los pleitos patrimoniales, y otros Ecclesiasticos sobre beneficios se tratasse y conociesse dellos en las Audiencias; y agora mas breve expedicion dellos, mandamos, que los processos de pleitos Ecclesiasticos, y beneficios patrimoniales, y de patronazgo Real, y de legos, y los que tuviereren estrangeros, ò naturales por derecho de estrangero, y los de Calongias, Magistrales, ò Doctorales, que vinieren à las Audiencias, sevean antes y primero, &c. Conducunt *l. in nomine Domini*, ibi: *Civilium administrationem Iudicis, & officia singulis Affricanis Provinciis constituimus, C. de officio Præfecti Africæ*, *l. ult. C. ad leg. Iul. repet. l. fin. C. de officio Magistr. milit.* text. elegans *in l. cum filius* 76. *ff. de leg.* 2. ibi: *Divisis Tribunalibus*, & quæ ad eundem considerant Gotofredus *in l.* 10. *de inofficioso testam.* Cujac. *lib.* 10. *observ. cap.* 10. Rebardus *lib. pro Tribunali*, cujus rationem reddit textus *in l.* 2. §. *novissimè, ff. de origine jur.* ibi: *Nam Senatus non perinde omnes provincias regere poterat.* Et ponderatur text. in §. populo deinde aucto, ibi: *Et consules non sufficerent huic officio, & §. post aliquot deinde annos*, ibi: *non sufficiente co prætore, quod multa turba etiam peregrinorum in civitate veniret, creatus est & alius prætor, peregrinus appellatus est, ab eo, quòd plerumque inter peregrinos jus dicebat.*

Et propterea ad exonerationem Senatorum hu- 22
jus Consilii Regii † hoc genus causarum aliis Tribunalibus remittitur, ne tantarum multitudine cæteris regiminis minimè deficiant, utque has faciliùs expediant, ut expresśè pro motivo legitur *in dict. l.* 34. & similiter considerat Baldus in divisione loquens Magistratuum, & Tribunalium ad hunc finem *in l. unica*, §. *ubi autem num.* 6. *in fin. C. de caducis tollen.* Angel. *in l. testamenta omnia col. ad fin. C. de testamentis*, Aretin. *cons.* 102. *num.* 1. idem Baldus *in cons.* 253. *num.* 2. *lib.* 5. & quod tribunalia separantur ob facilioren litium expeditionem, probant jura superiùs citata, & Bald. *in d.* §. *novissimè*, Gotofred. Cujacius & Rebardus *ubi sup.*

Quæ quidem Regiæ leges quotidie practicantur in hoc supremo Consilio, ut statim quod
remissio † petitur in hoc genere causarum, Sena- 23
tus illas remittit ad Cancellarias, seu Audientias Regias, ad quas juxta terminorum divisionem cognitio spectat, & in quo violentia commissa constat.

Et unum nota ex his legibus Regiis, præ-
cipuè *ex d. l.* 21. quòd licet disponant † super re- 24
missione facienda harum causarum, consulendo exonerationi Senatorum; non tamen Consilio huic inhibent super cognitione earumdem, lex mandat remittere (ut fit multoties) sed non adimit potestatem cognoscendi.

Nota insuper, quòd ista remissio peti non po-
test, postquam † Senatus hîc primam senten- 25
tiam definitivam protulit, expresśè excipit *dict. lex* 21. ibi: *Exceptos los pleitos, que por ellos estuvieren sentenciados en vista*, indecens enim foret inferiora Tribunalia superioris sententiam labefactare contra omnem juris rationem vulgarem.

Ex hac etiam Regalia provenit, quod † è 26
converso dispositum extat *in l.* 81. *tit.* 5. *de los Presidentes, lib.* 2. *Recop. in* 3. *tom. addito*, qua penitus inhibentur omnes Cancellariæ, & aliæ Audientiæ Regiæ, ne de causis tangentibus conservationem, & executionem sacri Concilii Trident. [cujus Rex noster protector est) reservatis dumtaxat huic supremo Consilio lateri ipsius Regis assistenti, quæ lex sic ait: *Mandamos, que por agora, y en el entretanto que otra cosa*

se pro-

se provee, que en las nuestras Chancillerias y Audiencias no se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y complimiento de los decretos del Santo Concilio de Trento, y que quando las dichas causas vinieren a las dichas Audiencias, se remitan à los del nuestro Consejo, que tienen la Orden que en ello se ha de guardar. Hanc legem, licet obiter, exornat Narbona ibidem, & Baldesius *in tr. de dignitate Regis Hispan. c.* 1. *per tot.* ubi quod harum causarum cognitio est privativa Concilii supremi ob earum gravitatem, Pater Henriquez *in* 3. *tom. summa, de Pontificis clave, lib.* 2. *c.* 15. §. 1. cujus verba retulimus infrà 2. *p. c.* 2. *à n.* 22.

Et de utroque casu nempe *d. l.* 1. *& d. l.* 81. noviori *lege Regia* 62. *tit.* 4. *del Consejo del Rey, lib.* 2. *Recop.* prope finem, in versic. Los nego-
27 cios † ita providetur. Los negocios que se ofrecieren en materia del remedio de la fuerça, assi los que tocaren à cosas dependientes del Concilio, como de los juezes Ecclesiasticos ordinarios, que residen en esta Corte, iran à la Sala de govierno, y quando fueren las materias tan graves, que parezca al Presidente, que conviene juntar para ver las la otra Sala de los cinco Iuezes, lo podra hazer las demas cosas que se ofrecieren desta genero en estos Reinos, iran à la Chancillerias
28 † que tocaren &c. Ex qua l. clarè colligitur, quod de omni genere violentiarum inter Judices Ecclesiasticos existentes in hac Curia Regia cognoscit supremus hic Senatus, & quod in eisdem non habeant locum, *dict. l.* 21. *&* 34. nec remissio earum sit facienda ad Cancellarias, & alias Audientias Regias, quo casu speciali cessat earum dispositio.

Cùm enim Rex ipse plenissimam habeat pote-
29 statem, † Natta *cons.* 6. 36. *n.* 34. Morotus *cons.* 15. *n.* 11. nemo ea uti poterit, nec exercere absque sua Principis authoritate, text. *in cap. quod translatione* 4. *de officio legati*, Bald. *in l. qui se patris, C. unde liberi*, Petr. Gregor. *de concessione feudi* 1. *p. q.* 7. *n.* 4. Cabedus *decis.* 9. *n.* 1. *&* 2. *p.* 2. Peregri. *cons.* 2. *n.* 1. *& cons.* 3. *n.* 16. *l.* 1. Camillus de Curte *d. vers. feud. p.* 1. §. 10. *n.* 7. Jacobus Gallus *cons.* 125. *n.* 7.

Quare ex sua Regalia potest ad libitum ali-
30 quod genus causarum, † vel personarum ab uno Tribunali eximere & tollere, & alteri dare, *l.* 1. §. *cum urbem, ff. de officio præfecti urbis, l. judicium solvitur, ff. de Judiciis*; Cassaneus *in consuetud. Burgund. tit. des justiciers, rubr.* 1. *numer.* 107. Vel potestatem uti concessam modera-
31 re, † ne de aliquo genere causarum in aliquo loco tractetur, *l.* 2. *ff. de origine juris*, Bald. Salicet. & alii *in l. omnes, C. si contra jus vel utilitatem publicam*. Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 4. *n.* 111. *ff. de judiciis*, Ruinus *cons.* 21. *n.* 9. *lib.* 5. Parisius *cons.* 1. *n.* 38. *lib.* 4. Cancerius *variar. resolut. l.* 3. *cap.* 9. *num.* 37. Menochius *cons.* 1156. *nu.* 31. Bossius *tit. de foro competent. n.* 49. Peregrin. *de fideicomm. art.* 52. *n.* 115. *& de jure fisc. l.* 5. *tit.* 2. *n.* 54. *&* 56. Marius Giurba *cons.* 86. *n.* 2.
32 *&* 3. ubi hanc † dismembrationem, & divisionem provenire dicit, ex Regalia Principis, ut superius latiùs probavimus.

Ex hac Regalia meritò provenit, ut solus ipse Princeps possit aut Senatum & Tribunal erigere
33 † & creare; aut tollere vel in parte, vel in totum. Bartol. *in l. hoc Tiberius, & in l.* 2. *ff. de hared. instituend.* Corolus de Grassis *Regalium Franc. fol.* 111. Cassaneus *in Catalogo gloria mundi, part.* 7. *considerat.* 9. Joannes Montaigne *de Parlament. & Salgado de Supplic. & Reten. collation. Parlament. fol.* 242. *num.* 16. *Doctorum*, Thesaurus *in proœmio dec. n.* 10. Caved. *dec.* 85. *n.* 1. *part.* 2. Calefacto *in l. diem functo de officio Assessor. à n.* 20. *cum seqq.*

Atque etiam cum Tribunalia ipsa nomine Regis ex gratia, † necnon precario habeant potestatem; 34
ad libitum sui potest illam minuere & dividere, alterique applicare, Menoch. *de arbitrar. in scholiis ad qu.* 55. *num.* 5. optimè Petra *de potestate Princip. c.* 29. *num.* 1. *& seqq.* Et precario possideri præsumitur † quæ ad Principem spectant, 35
Socin. *cons.* 2. *nu.* 55. Quare precarium, & gratiam suam in hac sic concessa potestate, potest Princeps † moderare, maximè ex justa causa mo- 36
tus, ita Baldus *in l. qui se patris, n.* 10. *vers. in concessis, C. unde liberi*, Castrens. *cons.* 288. *nu.* 2. *vol.* 1. Brunus *cons.* 97. *n.* 2. Menochius *cons.* 1. *n.* 181. *& in scholiis ad dictam qu.* 55. *nu.* 5. Manent. *cons.* 109. *à n.* 22. Belluga *de Principe, rubrica* 26. §. 1. *n.* 3. Giurba *cons.* 89. *à nu.* 12. Quoniam in judicio † gratiarum lis aliqua non re- 37
quiritur, nec patitur natura negotii, ex Giurba locis citat.

Regaliam namque Principi reservatam nemo exercet, nisi specialiter sibi à principe sit conces- 38
sa, juxta text. expressum *in dict. cap. quod translationem de officio legati.* (quem allegant citandi) ostendit Afflictis, *qua sunt Regalia, verbo, Et committentium, n.* 18. *&* 46. Farinac. *q.* 118. §. 4. *n.* 4. Giurba *cons.* 49. *n.* 6. Ubi etiam, quòd nec generali regalium † concessione contineantur Prin- 39
cipi reservata, post Boss. Gramatic. Rosental, Sylvan. Roland. Osascum, Franch. Menoch. Mastrill. Sixtinum, & alios plurimos Doctores.

Quare Cancellariæ, & Tribunalia Regia inferiora † præter hoc regale Consilium nullate- 40
nus possunt se intromittere directè in hoc genere causarum, nec aliquam habent potestatem compellendi, seu adstringendi ad observationem Concilii Trident. nec etiam de consensu partium, aut illarum prorogatione, quia cum hæc *lex* 81. habeat clausulam abdicativam, solus Regis † 41
consensus ad id est efficax, Abbas *in cap. ex transmissa. notab.* 1. *de foro competent.* Capitius *decis.* 9. *num.* 15. Franchis *decis.* 417. *n.* 2. Boërius *decis.* 114. Scrader. *cons.* 13. *n.* 251. *& nu.* 252. Sola *ad constitution. Sabaud. tit. de foro competent. gloss. subditos* 1. *n.* 9. *&* 12. Ruginellus *practicar. qu.* 47. *n.* 26. Giurba *cons.* 95. *n.* 14. ubi allegat ad id Marsil. Aldovin. Cancerium, & Farinac. qui omnes loquuntur in causis criminalibus abdicatis.

Quando igitur Princeps commisit causam ad aliorum jurisdictionem pertinentem, videtur † 42
eam eisdem interdicere voluisse, prout frequentissimè apud nos inter Regios Consiliarios, & Præfectos observari testatur Doctor. Sahagun *in c.* 1. *de rescriptis num.* 39. videndus & agnovit *glossa* & Albericus, Paulus *n.* 5. Iass. *in l.* 1. *n.* 32. *C. de sacrosanctis Ecclesiis*, Decius *cons.* 99. Socin. *cons.* 46. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. q.* 37. *nu.* 22. *& de præsumptionib. præsump.* 18. *lib.* 2. Quia tunc quantum † speciali magistratui datum est, tantum de 43
generali jurisdictione magistratuum aliorum detractum censetur, nec communis est jurisdictio, aut accumulativa, nec præventioni locus, sed alter solus est judex, ut eleganter post Osvaldum dixit Donell. *in l. legata inutiliter* 14. Menochius ubi proximè *num.* 5. Coler. *de processu p.* 2. *cap.* 1. *num.* 132. Boërius *de jurisdict. cap.* 8. *num.* 34. Modicius §. *plebiscitum, dubio* 2. Zangerius *de exception.* 2. *p. cap.* 1. *num.* 65. Mathæus Stephan.

de jurisdict. lib. 1. *cap.* 26. *n.* 18. videndi latiùs post alios Menochius *de præsumpt. lib.* 2. *præsumption.* 18. Ponte *de potestat. Proregis*, *tit.* 27. *de abundan. civit.* §. 1. *à n.* 16. Cancerius *variar. lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 199. Scaccia *de judic. criminal. c.* 66. *n.* 5. Caved. *decis.* 13. *n.* 2. *part.* 2. Manento. *cons.* 108. *n.* 9. Barbos. *in l.* 1. *articul.* 4. *à n.* 74. *& seq.* doctè Gratianus *decis.* 78. *à n.* 9. latè Decianus *cons.* 124. *n.* 13. *&* 14. *vol.* 3. Surdus *consil.* 335. *n.* 27. *&* 28. Menoch. *cons.* 279. *n.* 10. *volumin.* 3. Hondedeus *consil.* 62. *n.* 31. *vol.* 1. Prosperius Caravita *in ritu* 57. cum aliis, Joan. Baptist. Coccinus *decis.* 316.

44 Apud quos latè videbis, quas † patiatur limitationes text. *in lib.* 1. *C. de officio Præfecti*, qua constituitur regula, quod jurisdictio præsumatur data accumulativè non privativè, nisi ex præsumptionibus dispositionis, & deputationis aliter deducatur, ita ut, & inter alias illa sit potentior, & efficax: quando pater de voluntate Principis, voluisset jurisdictionem dare privativè, vide etiam Giurbam *cons.* 59. *n.* 22. *&* 23. *cum*
45 *seqq.* Voluntas enim Regis nostri nolentis quod † tribunalia habeant congnitionem accumulativam in causis directè tangentibus observationem, & executionem Concilii Trident. cum Consilio hoc supremo, clarè patet ex ex *dict. l.* 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo juxta doctrinam de qua *n.* 40. *&* 41.

Sed ulteriùs in declaratione hujus *legis* 81. erit
46 insistendum, ut procedat † ejus dispositio, quando directè ad prædicta inferiora Tribunalia Regia recurritur pro Concilii Trident. complemento, & executione, vel alicujus ejusdem decreti, ut puta impetrantur litteræ à Sede Apostolica in derogationem primæ instantiæ ordinarii, eò quòd alteri Judici delegato veniunt commissæ: tunc hæ litteræ non possunt directè asportari ad prædicta Tribunalia, ut causa remittatur Ordinario, aut ut decretum in eisdem obtineatur, quòd pars impetrans coram Ordinario ipso litteris gratiosis utatur, & sic de similibus, quæ in derogationem, & contraventionem ipsius sacri Concilii decretorum fuerint expeditæ & impetratæ, quoniam istius causæ cognitio prius est hujus Consilii Supremi ob negotii gravitatem ex l. 81. prout quotidie practicatur, quod & benè perpendit Narbona in eadem *l.* 81.

At verò quando jam Judex delegatus uti cæ-
47 pit † jurisdictione virtute commissionis non subscriptæ propria manu Sanctissimi, & adversarius contra quem impetratur, opponit coram ipso delegato exceptionem defectus jurisdictionis (cùm illa manifestè careat delegatus aut executor in prima instantia pertinente ad Judicem ordinarium, ita ut processus delegati, vel alterius cujuslibet judicis sit nullus ipso jure ex hoc defectu jurisdictionis ex *cap. causæ omnes* 20. *session.* 24. *de reformat.* prout latiùs *hoc tractat.* 2. *part. c.* 3. *& seqq.* dictum est) vel aliam putà legitimam exceptionem provenientem ex aliquo decreto ejusdem Concilii Trident. quam non admittat Judex delegatus, vel insuper ad ulteriora procedat: tunc pars ab hoc legitimo gravamine appellans poterit licitè, & indistinctè recurrere ad quælibet suprema Regia Tribunalia (sub cujus districtu Judex ipse sit Ecclesiasticus, vel executor, ut superiùs diximus) pro delatione suæ appellationis ob violentiam sibi illatam, ad finem obtinendi decretum *vim fieri*, *& reponi*, ut ipse appellans coram superiore Judicis cognoscentis de causa possit illam libere prosequi, quod quidem licitè vi oppresso permissum est in hoc casu, prout in terminis ex Gundisalvo de Paz diximus, & legitimè probavimus *in tractatu de Regia protectione* 2. *part. cap.* 17. *à n. & seqq.* quod vide, cùm non sit exclusus hic casus à lege dicta, nec in ea inclusus, ideò præcisè iste tanquam omissus remanet sub dispositione juris communis, & aliarum legum Tribunalibus attribuentium generaliter omnium violentiæ causarum cognitionem, quia hoc in eis Tribu-
nalia † ipsa non se intromittunt in executione 48
Concilii, & ejus observatione, nec decernunt causam remittendam Ordinario, sed dumtaxat in tollenda violentia consistente de per se, & extrinsecè in denegata delatione justæ apellationis, imò ex hoc decreto manifestè apparet, se non intromittere in observantia Concilii Triden. nec remittunt causam Ordinario, sed potiùs superiori Ecclesiastico ad quem fuit appellatum, ut declaret super ipsa exceptione declinatoria ex dispositione Concilii Trid. sicut in cæteris causis hujus generis quibus opponatur aliqua juris communis legitima exceptio. Et ita communiter practicatur in dictis Tribunalibus † Regiis, sicque casus violentiæ per
hanc viam intentatus & introductus in Tribunali- 49
bus præsentatus censetur in hac *l. cum solum* de violentiis tangentibus directè, & immediatè observationem, & executionem Concilii disponat, quoniam per alteram viam nec reccurrens conqueritur in Senatu de inobservantia Concilii, sed tantum de denegata delatione suæ legitimæ appellationi, nec Senatus aliquid super observantia Concilii decernit; nec se intromittit super exceptione declinatoria, sed cognitione dumtaxat, an appellatio emissa sit legitima nec ne. Atque ideò hoc violentiæ genus non pertinet ad intentionem & finem prohibitionis, & ad casum exceptum specialiter. *in dict. l. Regia*, sed tacitè permissum,
quia cum prætor unum † ex pluribus judicare ve- 50
tat, cætera videntur concessa, *l. cum prætor*, ubi latissimè Barbosa, *ff. de judiciis.*

Quare omnino cavendum erit, vel cautè le-
gendus † Flores de Mena dum *in practic. quæst.* 51
lib. 1. *c.* 12. *num.* 9. (vel harum noviter editarum legum Regiarum immemor, vel fortè suo tempore nondùm promulgatarum) firmavit, quòd si à Sede Apostolica judices impetrari procedant in prima instantia, à quorum processu appellat pars, & ad Cancellarias, & alia Tribunalia Regia recurrit per viam violentiæ; in eisdem declarari, *vim fieri*, & ordinario remitti causam, vel juvetur, judices reponere attentata, & appellationi legitimæ deferre. Quia primum decre-
tum in his inferioribus Regiis Tribunalibus † non 52
datur stante expressa avocatione, & prohibitione dictarum legum, in secundo autem benè procedit ex hactenus per Nos deductis & comprobatis, & hæc nota ne decipiaris deinceps. Et ad hos eosdem terminos reducendus & declarandus erit Pater Henriquez de hoc tractans articulo, prout illum etiam declaravimus citatum infrà 2. *p. c.* 2. *à n.* 22.

Et eodem modo lapsus fuit August. Barbosa *de potestate Episcopi*, *allegat.* 81. *sub n.* 17. dùm ejusdemmet Flores de Mena verba recenset (tacito tamen authore) quem libenter excusamus tamquam Lusitanum, nostrarum Castellæ legum expertem, & insuper in Romana Curia diù versantem, qui ob id facilè potuit illas ignorare, & incautè transcribere eo modo, quo perlegit, & invenit assertionem D. Flores de Mena, & eadem facilitate sequi illum.

Nec

Nec huic veræ resolutioni obstant verba *d. l.* 81.
53 dùm universaliter † videntur prohibitæ omnes violentiæ tangentes Tridentin. decreta, ibi: *No se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y complimiento de los decretos del Sancto Concilio Tridento,* &c. Quibus verè respondetur, quod verba [*que ne se conozca por via de fuerça*] universalia non sunt simpliciter & absolutè apposita *in dict. l.* 81. sed cum qualitate restrictiva, *tocantes à la execucion y complimiento de los decretos,* quod in hoc cognitionis violentiæ genere, nec directè nec etiam indirectè tractatur in Tribunali, sed tantum de appellatione deferenda, ut hactenus diximus, quod est nullum diversum; quo casu nihil disponit *l.* 81. sed limitativè ad qualitatem adjectam, *tocantes à la execucion y complimiento de los decretos,* &c. Juxta plurimas, & singulares doctrinas huic conducibiles, quas in unum cogessimus infra 2. *p. cap.* 5. §. 4. *à n.* 6. *cum seqq.*

Ad quam qualitatem omnino restringenda sunt *d. l.* 81. verba, quia verba dispositionis quantumque universalia debent declarari, & restringi † ad
54 qualitatem adjectam & ad ejusdem adjuncti terminos imitari dumtaxat, ut post alios Doctores Petrus Surd. *in cons.* 179. *n.* 40. & 41. *lib.* 2. Hieron. Gabriel. *cons.* 30. *n.* 2. *lib.* 2. Castanate *in cons.* 44 *n.* 29. Gutierrez *cons.* 1. *n.* 11. 13. 15. & 17. & *seqq.* & *cons.* 2. *n.* 4. 5. 18. & *seq.* plurimos Doctores, & doctrinas congerit Castillo *controvers. tom.* 5. *c.* 9. *à n.* 1. *cum seqq.* ubi amplissimè de hac vera doctrina.

Nam cùm omnes retentionis casus possint dupliciter per viam violentiæ deduci in Tribunalia, principaliter petendo retentionem literarum, † ob
55 contraventionem alicujus decreti Concilii Trident. ut nempè observetur, & exequatur, & non violetur, cui casui directè conveniunt, & adaptantur dict. verba *l.* 81. *tocantes al cumplimiento y execucion de los,* secundo modo petendo decretum violentiæ, ut judex executor deferat & reponat, & simul etiam cumulari hæ duæ querelæ, ut latiùs sup. *c.* 11. *per totum,* sequitur, ut lex 81. debeat intelligi in casu cui magis & congruè ejus verba adaptantur, atque simpliciter & directo, non in eo qui venit causativè, & secundùm quid, quia verba legis debent intelligi simpliciter non secundùm quid *l. hoc legatum in fin. ff. de leg.* 3. *l.* 1. §. *si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* latiùs per Barbosam *axiomate* 222. *n.* 29.

Et an hæc Tribunalia Regia inferiora ultra Con-
56 silium supremum † possint uti decreto violentiæ [*de conocer y proceder*] & an hæc eadem Tribunalia, possint cognoscere de violentiis tangentibus Concilii decreta, quando simul, & principaliter cumulantur cum violentia ob denegatam appellationem, & quando de hac sola possint cognoscere & decernere, remissa alia ad hunc supremum Consilium, vide latè infrà *c.* 16. *vers. in secundo autem casu, à n.* 59. *cum seqq.* & *vers. Major tamen se offert, à n.* 68. *cum seqq.*

Ex his quæ hactenus scripta fuere, & anno-
57 tata, colliges, quàm utile † erit cunctis in Cancellariis, aliisque Regiis Tribunalibus & Audientiis degentibus, & Senatoribus, & Advocatis scire, & internè cognoscere, quibus casibus dicatur læsa, seu percussa prima Ordinariorum instantia in contraventionem S. Concil. Tridentin. *in c.* 20. *causæ omnes, sess.* 24. *de reformation.* non ut directè violentiæ causæ in ea Tribunalia introducantur (cùm ut diximus, sit nervosè vetitum & prohibitum à lege Regia) sed dumtaxat ut faciliùs detegatur defectus jurisdictionis in Judicibus delegatis, quibus non servatâ formâ præcisâ ejusdem *cap. causæ omnes,* fuerunt commissiones directæ & causæ in prima instantia (quæ dumtaxat Ordinariorum judicia spectant) minus legitimè avocatæ ad effectum illum supra dictum declarandi, vim facere delegatos non deferentes appellationibus interjectis à rejectione declinatoriæ oppositæ, vel ab illis ea non obstante, procedentibus ad ulteriora, juxta quæ variis in locis fusè scripsimus *in tractat. de Regia protect.* Ad hunc igitur effectum videnda erunt quæ plena manu noviter & attentè consideravimus per casuum distinctionem *in tota 2. part. hujus tract. de supplicat. ad Sanctiss.* Quâ abundè deteguntur nullitates commissionum, monitorialium, inhibitorialium atque processus totius, & denique sententiarum, & omnium quæ super fundamento vitioso & infecto commissionis informis fuere fabricata.

CAPUT XV.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum resignationis retentionem, duranteque causæ examine in Senatu, an suspendatur terminus ad illas publicandum.

SUMMARIUM.

1 *Publicatio Bullarum resignationis intra quod tempus fieri debet juxta Regulas Cancellariæ.*
2 *Publicatio Bullarum resignationis, à quo tempore incipiat, remissivè.*
3 *Terminus ad publicandum litteras resignationis non currit dùm in Senatu durat examen retentionis petitæ earum & seqq.*
4 *Impedito agere non currit tempus.*
5 *Impedimentum proveniens ex facto Regis excusat.*
6 *Impedito ex facto Judicis non currit terminus.*
7 *Terminum non currere propter recursum ad Regem per viam violentiæ tollendæ declaravit Rota.*
8 *Terminus aliquis à jure, vel judice assignatus partibus non currit, sed suspenditur toto tempore quo durat recursus ad Regem.*
9 *Recursu pendente ad Regem suspendi terminum pluries determinavit Rota, & seqq.*
Terminus suspenditur, dùm cessant lites, & molestiæ.
11 *Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controversia sibi motâ interim.*
12 13. *Molestia sivè sit judicialis, sivè extrajudicialis, sivè de jure, sivè de facto suspendit terminum.*
14 *Molestiæ provenientes ex facto Principis impediunt termini cursum.*
15 *Per cognitionis introductionem in Consistorio Principis terminus, sicut fatalia, non currit.*
16 *Impedimentum quacumque parte termini incidens illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum.*
17 *Tempus tantum restituendum impedito quantum per*

per impedimentum fuit ablatum.

18 *Recursus omnis ad Principem generaliter suspendit terminum.*

19 *Fatalia non currunt pendente causa in Consistorio Principis.*

20 *Tempus totum quo duravit impedimentum suppletur impedito, quod non computatur in termino.*

21 *Impedimentum legitimum dicitur sivè sit judiciale, sive extrajudiciale, sive de jure, sivè de facto.*

22 *Impedito sivè de jure, sivè de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis.*

23 *Super nullitate sententiæ dum disceptatur non currit terminus causæ principalis quousque finiatur nullitatis quæstio, nu. 23.*

24 *Quando probabile saltem sit impedimentum nullitatis.*

25 *Nullitatis judicio pendente terminus ad appellandum non currit, dum non calumniosa, sed probabilis sit nullitas.*

26 *Nullitatis judicio pendente non currunt fatalia. Super desertione appellationis dum disputatur, terminus non currit. ibid.*

27 *Dum disceptatur an articulus, aut positiones admitti debeant, vel eis sit respondendum, terminus ad probandum non currit.*

28 *Et dum disceptatur de eo super quo terminus à jure, vel ab homine est appositus.*

29 *Terminus ad publicandas Bullas resignationis non currit durante in Senatu examine earum, an sint retinendæ, necne.*

MULTOTIES contingit, ut facta beneficii resignatione in favorem alicujus, qui
1 postquam à Sede Apostolica Bullas obtentas affert, & ante earum publicationem (quæ fieri debeat hodie ultra montes infra novem menses, & juxta varietatem provinciarum diversi termini sunt adscripti, ut latè videre est per Flaminium Parisium *de resignatione benefic. tom. 2. lib. 11. quæst. 1.* per totam; & ibi à quo tempore incipiant curre-
2 re, † videbis) patronus laicus putà ob derogationem sui patronatus, vel alter ex variis aliis causarum figuris, recurrat ad Senatum pro illarum retentione, & virtute Regiæ ordinariæ provisionis apprehendantur litteræ prædictæ, & in Senatum introductæ diù examen ita duret, ut terminus prædictus ad publicationem faciendam sit transactus, & demùm sibi Bullis relegatis, ut liberè vel certo modo, putà coram ordinario, illis utatur impetrans, sibi opponitur de nullitate Bullarum, & amissione juris ob non factam intra terminum publicationem, & an ei impetranti obsit hæc exceptio, pluries vidi dubitari.

Necnon etiam consultus respondi nullatenus ei
3 obstare nec currere terminum toto tempore, † quo retentionis examen durat in Senatu, anteaquam litteræ sibi relaxentur, & totum illud tempus de medio sublatum censetur ex regula vulgari † quòd impedito agere non currit tempus, *l. 1. §.*
4 *fin. de annali exceptione, l. ut perfecti, C. de annali.*

Maximè, quando ex facto Principis provenit † impedimentum, quod omnino excusat, ut te-
5 statur Decius *c. ex ratione, n. 22. vers. Secundus casus*, Scaccia *de appellationibus q. 15. sub n. 124. vers. Adverte unum, ad finem.* Nos *de Regia protectione 1. part. c. 7. num. 7.* ubi *num. 96.* quòd
6 impedito † ex facto judicis non currit terminus, ubi plurimos ad id citavimus Doctores; quia quando alicui assignetur terminus ad aliquid faciendum, & labatur facto & impedimento alterius suspensus intelligitur de quo infra *2. p. c. 6. à principio.*

Et quod terminus non currat propter recursum ad Regem † per hanc viam violentiæ; in simili 7
casu determinavit expressè Rota *in uno Legionensi præstimonia 27. Novembris 1592. coram Pamphilio* quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. c. sub n. 42.* In qua dùm disceptaretur, an lapsus fuerit terminus ad executionem executorialium, ita dicitur in hæc: maximè cum taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præstitis per Alvarum, mediante recursu ad Consilium Regum per quod curaverit auferre executoriales, &c. Ex qua decisione, & aliis quam plurimis fundamentis manifestè probavimus in nostris commentariis *de protectione Regia, 1. p. c. 7. à n. 73.* & sursum *à n. 58. cum seqq.* nullum † terminum assigna- 8
tum à jure vel judice parti currere, sed omnino suspendi toto tempore, quo duravit recursus ad Regem.

Ultra quam decisionem pluries ita determinasse Rotam, nempè † recursum ad Regem legitimum 9
esse impedimentum, ut terminus suspendatur pro tempore, quo duravit recursus ipse, ut in una Imolens. Castri 16. *Januarii* 1573. coram Seraphino, in alia Toletana Archidiaconatus de Talavera *Junii* 1592. coram eodem Seraphino ubi etiam alia Imolens. recenset) quæ quia tota conducit pro fundamentis hujus quæstionis, illam referam; sic ait: Fuit dubitatum, an Archidiaconatus vacaret de tempore factæ provisionis D. Didaco, ita ut provisio censeatur valida, & Domini censuerunt non fuisse tunc temporis vacantem, ideòque gratiam fuisse nullam. Moti fuerunt, quia cùm bonæ memoriæ Cardinalis de Mendoça teneretur dimittere Archidiaconatum infra spatium anni, isque obtinuisset plures prorogationes, quæ durabant usq; ad diem 23. *Julii* 1588. & interim fuisset ei mota controversia super Decanatu, quem Papa prætendebat vacare per promotionem ad Cardinalatum; non currebat † ei tempus, sed inte- 10
rim cessabat, donec molestiæ cessassent; nam impedito non currit tempus, *l. quibus diebus, ff. de condit. & demonstrat. l. non possunt, C. de dolo malo, cap. imputari, de reg. juris in 6.* & in propriis terminis materiæ, de qua agitur, probatur *in capit. commissa* & ibi Glossa *de electione in 6. cap. licet Episcopus*, & ibi Doctores *in prabend. lib. 6. Clementin. 1. §. caterum de statu Monachorum*, Vitalinus *in Clementin. gratia, n. 34. in fin. de rescriptis. & in Clementina si plures, n. 27. de prabendis*, Ægidius *decis. 43. 153. 195.* Tiraquell. *de retractu lignagier, glossa 10. n. 32.* Rebuffus *in praxi beneficiali, tit. de non promotis intra annum, n. 47.* Quod etiam † observatur in eo, qui vigore de- 11
creti tenetur expedire litteras intra sex menses, Mohedanus *decis. ibi.* Nec obstat, quòd hæc controversia non fuerit judicialis; quia † hoc proce-
dit indifferenter in omni molestia sive judiciali, sive 12
extrajudiciali, ut post glossam tradit Cardinalis *in dict. Clement. gratia*, & ibi *n. 8.* Andreas Barbat. *n. 22.* Probus *addition. ad Monach. in cap. commissa. n. 2. de electione in 6.* Felin. *in cap. cum Joannes, n. 33. de fide instrumentor.* Cassiadorus *decis. 9. de causa possession. & propriet.* Rebuffus *in tract. de pacific. possessor. n. 165.* Sivè molestiæ † sint de
jure, sivè de facto, ut post glossam tradunt An- 13
charran. & Geminianus *in dict. cap. commissa*, & Cassiadorus *d. decis. 9.* Molestiæ factæ Cardinali

visæ

14 visæ fuerunt maximè considerabiles, † *cum pro-
venirent facto Principis*, quo poterat ad libitum vo-
luntatis suæ disponere de beneficio, etiam pri-
vando sine causa, ut tradit Mohedanus *deci-
sion.* 86. Et cum introducta esset cognitio in
15 principis Consistorio; non currebat † dilatio-
nis tempus, quemadmodum etiam dicitur non
currere fatalia: & resolutum fuit coram me in
Imolens. Castri, 16. *Januarii* 1573. Nec relevat,
quod à principio possessio fuerit pacifica, tam res-
pectu tituli, quàm perceptionis fructuum; quia
sufficit, quod quandocumque præstetur impedimen-
16 tum † circa culpam impediti, per Archidiacon.
in cap. cum ex eo, numero 2. *de electión. lib.* 6.
quem sequitur Joannes Andreas *in dict. cap. im-
putari, col.* 1. *de reg. juris lib.* 6. Ideòque tan-
17 tum temporis † ei restituendum est quantum per
impedimentum ablatum fuit Ægidius *decis.* 83.
Et fuit resolutum in Salmantina Parrochial. co-
ram R. P. D. Orano 1589. quod intelligendum est
respectu temporis, quod dilationi concessæ pro-
pter molestias subtractum est, &c.
Quam decisionem ad litteram refert Nicolaus
Garcia *de beneficiis* 2. *tom. part.* 11. *cap.* 5. *sub nu-
mero* 105. Illam tamen totam reperies ad litteram
apud eundem Seraphinum *in decis.* 997. quem
Garcia non citavit.
Et generaliter quod omnis recursus ad Prin-
18 cipem suspendat terminum causæ principalis †
vel articuli incidentis; probat eleganter Rota ut
per Farinacium *in posthum. tom.* 2. *decis.* 416.
quæ *numero* 3. *&* 4. ita loquitur; vel saltim
negari non potest, quin saltem dubium esset,
quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita ut
esset opus pro declaratione iterum adire signa-
turam, *cap. cum contingat, de rescriptis, cap.
cum venissent, de judiciis*; & cùm ante lapsum
tridui, & die sequenti post præsentatam in actis
commissionem appellationis fuerit per Vincentium
citata parte, habitus recursus ad signaturam, ut
in ejus summario *numero* 10. Dominis visum
fuit, dicto recursu pendente, nullum cucurris-
19 se tempus ad † inducendam desertionem, Lucas
de Penna *in l.* 2. *numero* 21. post medium, *ver-
sic. Ex quo enim negotium, C. de naufrag.* Affli-
ctis *super constitut. Regni. rubric.* 39. *numero* 6.
lib. 1. Maranta *in speculo.* 5. *p. numero* 38. ut in
simili dicitur, fatalia non currere pendente cau-
sa in consistorio Principis, *l. cum anterioribus*,
§. *si tamen, C. de temporib. appell.* Lancellot.
de attentatis, cap. 12. *in præfatione, numero*
40. *&c.*
Et quod totum tempus, quo duravit impedi-
20 mentum, debet † suppleri impedito, quia il-
lud non computatur in termino; sed tantùm ei
denuò indulgetur; est optima decisio Seraphini
1066. quam & alias adde, quas adduximus *in tra-
ctat. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 7. *à n.* 74. Et quod
impedimentum, ut justum judicetur, sufficiat quod
21 sit † sive judiciale, sive extrajudiciale, sive de jure,
sive de facto; probant ultra allegatos in decis. To-
letana, Staphileus *tit. de qualitat. & statut. benefic.*
§. *hujusmodi, num.* 12. Villadiego *de legato quæst.*
14. 1. *part. num.* 96. Rebuffus *de pacific. possess.
numero* 197. aliàs 164. Cosmas *in pragmat. san-
ction. tit. de collation. in* §. *item quod universita-
tes, verbo, Possederint*, Bellamera *decis.* 596.
Cassiador. *decis.* 9. *num.* 1. *de causa possession.* Sar-
ner. *in reg. de triennali, quæst.* 53. Mandosius
regul. 34. *quæst.* 26. Hogeda *de benefic. incompa-
tibil. cap.* 13. *numero* 80. Mascardus *de probatio-
nibus conclus.* 183. *numero* 40. Quintana Duenas

lib. 4. *numero* 27. Flaminius Parisius *l.* 3. *q.* 1.
n. 130. Azor *institut. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16.
quæst. 9. & latè plures Rotæ decisiones adducens
videndus Nicolaus Garcia *de benefic. tom.* 2. *part.
cap.* 5. *à n.* 205. *& seq.*
Et quod impedito sivè de jure, sivè de facto,
judicialiter † seu extrajudicialiter non currat ter- 22
minus ad publicandas litteras resignationis, sed
totum id tempus de medio tollatur, ita ut nec
computetur, probat latissimè Parisius *de resigna-
tione, tom.* 2. *lib.* 11. *quæst.* 11. *per totam*; ubi la-
tissimè prosequitur videndus.
Et ampliùs comprobatur, quoniam dum in
Senatu disceptatur causa, an sit legitima ad re-
tinendas litteras Apostolicas, ad effectum, ut in
earum executione supersedeatur, donec Roma-
nus Pontifex per humilem supplicationem instru-
ctus sit de damno publicæ utilitatis & misericorditer
dignetur de remedio † providere: non potest su- 23
per principali causa terminum currere, uti ex va-
riis juris exemplis, & similibus nostra resolutio
roboratur. Quippè dùm disceptatur super nullitate
sententiæ, non currit terminus causæ principalis,
quousque finiatur nullitatis quæstio. Philippus
Franchis *in cap. dilecti, quæst.* 6. *de appellationi-
bus*, Decius *in cap. ex ratione, num.* 10. Felinus
num. 4. *eodem tit.* Sfortia Oddi *de restitutione in in-
tegr. quæst.* 20. *num.* 69. *&* 74. Rota, *diversorum de-
cis.* 490. *num.* 3. *lib.* 3. *p.* 3. Gratian. *disceptation.* 61.
num. 10. Sccacia *de appellation. quæst.* 15. *n.* 88. 24
91. Quando probabile † saltim est impedimentum
hujusmodi nullitatis, Felinus *dict. num.* 4. Gra-
tian. *dict. num.* 10. Vantius *de nullitatibus, tit.* 8.
n. 13. Tiraquellus *lib.* 1. *de retract. lignag.* §. 1.
glos. 10. Caldas Pereira *in l. si curatorem, glossa in-
tra legitimum tempus. numer.* 13. Giurba *decis.* 110.
num. 6.
Nec etiam pendente nullitatis judicio, de-
cendium currit ad † appellandum, licet actor 25
succumbat, dummodo non calumniosam, sed pro-
babilem proposuerit nullitatem, Cinnus *in l. con-
tra majores, num.* 7. *C. de inofficioso testamento*,
Franchis *in c. dilecto, num.* 11. *de appellationibus*,
Thesaurus *decis.* 10. *num.* 10. Marsillis *singulari.*
152. Scaccia *dict. quæst.* 15. *n.* 9. *&* 97. & licèt
dissentiant Guido Papæ *de appellationibus, quæst.*
65. *num.* 47. Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.*
12. *limit.* 50. *num.* 127. à priori tamen opinione
Cinni recedendum non esse, inquit Scaccia *de
appellation. qu.* 12. *cap.* 169. Marius Giurba *de-
cis.* 110. *n.* 7. Imò nec † currunt fatalia, Feli- 26
nus *in dict. cap. ex ratione, num.* 5. Bald. *in au-
thent. ei qui, C. de temporib. appellat.* Sola, *ad
decretum Sabaudiæ, tit.* 32. *glos.* 10. *num.* 8 Sfor-
cia Oddi. *de restitutione, qu.* 71. *num.* 10. Giurba
ubi proximè, *num.* 8. nec dum super appellatio-
nis desertione disputatur, Decius *dict. cap. ex ra-
tione, num.* 10. Alexand. *cons.* 42. *n.* 22. *volum.*
3. Carpenus *ad statuta Mediolanens.* 21. *nu.* 78.
Scaccia *dict. qu.* 15. *n.* 83. Cumia, *n.* 88. *n.* 56.
Gratianus *disceptation.* 61. *num.* 3. Giurba *dict.
decis.* 100. *num. fin.* & latè de his omnibus Brede-
dorius *de appellation. part.* 2. *à col.* 157. Sola
quæst. 24. *à num.* 49. Et Nos accuratiùs plurima
alia adducens fundamenta, *de Regia protectione* 1.
part. cap. 7. *à num.* 58. *usque ad finem*, ubi de iis
singulis videbis comprobatum, quibus & hæc ad-
dere potes.
Et dum disceptatur, an articuli, aut possessiones 27
† admitti debeant, vel non, vel an debeat res-
ponderi possessionibus terminus ad probandum as-
signatus non currit, sed intererim suspenditur,

Glossa *in Clement. sæpè verbo*, *Post dilationem*, *de verborum significat.* Speculation. *in tit. de dilation.* §. 1. *versicul. Sed nunquid currant*, Bald. *in l. fin. ff. de feriis*, Bart. *in l. intra utile*, *ff. de minorib.* Balbus *decis.* 185. incipit, *tempus datum*, Vivius *decis. n.* 1. Camill. Borrellus *summa decis. tt.* 47. *de dilationibus*, *n.* 97. *& n.* 98.

28 Et dùm disceptatur de eo, super † quo terminus à jure vel ab homine est appositus; non currit terminus, sed interim suspenditur, ut ex pluribus Doctoribus probabimus in 2. *part.c.* 20. *à n.*22.

Quare concludendum erit ex fundamentis, do-29ctrinis † & Rotæ decisionibus, nullatenus currere impetranti terminum ad publicandas litteras resignationis dùm in Senatu de eorum retentione tractatur, disceptatur, & duraverit causæ examen, cùm revera impeditus sit legitimè, & suæ litteræ sint detentæ. Nec in sua impetrantis facultate, & libera potestate stat illarum facere publicationem, quia ab eo sunt ablatæ virtute ordinariæ provisionis Regiæ, cui ipse resistere de facto non potuit, sed dumtaxat causam prosequi in Senatu, docendo de injustitia causæ deductæ per adversarium; & insistendo pro earumdem relaxatione, & quod sibi à Senatu detur facultas illis liberè utendi, quâ anteà penitus carebat, atque ideò legitimo impedimento interim excusatus est ad faciendam præfatam litterarum publicationem.

CAP. XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principii, quàm respectu finis in Senatu deducatur: & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (ut legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (*de conocer y proceder*, ultra decretum laicorum) in supremo Consilio expediatur: & nunquid cætera Tribunalia Regia eo uti valeant.

SUMMARIUM.

1 *Retentionis Bullarum querimoniam proponenti in Senatu ut datur provisio ordinaria, ut Regii Ministri illa perquirant, & ad Senatum cum cæteris actis per executorem factis remittant, ut ibi examinentur, an publicum lædant.*

2 *Ordinaria provisione potest quis se munire ante damnum, quod timetur inferendum.*

3 *Retentionis remedium sui natura est præservativum futuri damni, & periculi imminentis.*

4 *De timore mali, & periculo minante idem judicamus, quod de ipso malo.*

5 *Defensione licitè quis utitur probabiliter dubitans de offensione inferenda.*

6 *Etiam si effectus offensionis non sequatur.*

7 *Offensionis initium non requitur expectare, ut quis defensione uti valeat.*

8 *Et sufficit visus armorum, licet illis non utatur minās.*

9 *Retentionis Bullarum remedium fuit inventum ad defensionem, quæ magis consistit in injuriis inferendis quàm in illatis.*

10 *Conservatoris potestas non solum ad violentias illatas, sed propriùs ad inferendas videtur concessa.*

11 *Defensionis justa causa est violentiæ inferendæ timor.*

12 *Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore., & periculo.*

13 *Timor justus an probetur per juramentum ejus, qui ad suam defensionem fecisse asserit, remissivè.*

14 *Defensionem potest quis licitè prævenire contra paratum ad offensionem.*

15 *Offensam actualem non tenetur quis expectare, ut se defendat ad periculum obviandum.*

16 *Litteris ad Senatum allatis causa retentionis proposita accuratè examinatur per ordinarios Judicii tramites, & iterum per supplicationem.*

17 *Examen causæ retentionis non requirit judicialem indagationem, sed extrajudicialem instructionem, sicuti nec jurisdictione indiget.*

18 *Princeps dicitur conservator suorum vassallorum.*

19 *Conservator non utitur judiciali indagatione, potest tamen ad sui instructionem aliquam adhibere super manifestis violentiis.*

20 *Senatus ex plurimis juris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis.*

Senatus ad solam sui instructionem sufficeret extrajudicialis informatio sine partis citatione, etiam per testes sumenda, ibid.

21 *Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctissimum instruendum fideliter.*

22 *In re tam gravi, prout retentio, non est fidendum de uno vel altero teste testantibus de legitimitate causæ retentionis, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam.*

23 *In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditivum, nec respectu Principii, nec respectu finis.*

24 *Retentionis litterarum finis est violentiæ obviare quâ publica turbatur quies.*

25 *Scandalum, & violentia quâ fundatur retentionis cognitio, est contraria juri naturali, & spirituali, & opposita naturæ.*

26 *Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem.*

Omne delictum à Clerico commissum temporale est, solùmque ratione personæ distinguuntur judicia, ibidem.

27 *&* 29. *Retentionis cognitio non adhibetur alio fine quàm tollendi violentiam, non ad decernendum super jure ex litteris orto.*

28 *In litterarum examine agitur tantum de quodam damno externo Reipublicæ non contento intrinsecè in illis, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis.*

29 *Senatus diligenter examinat auditis partibus causam retentionis, non ut decidat causam principalem, sed ad explorandum violentiam de qua principaliter cognoscit.*

30 *Habens jus cognoscendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, ut auferatur vis.*

31 *Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt merè tempora-*

poralia, & in mero facto nitentia.

32 *Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit ordinarius, vel extraneus, quòd incapax est spiritualitatis.*

33 *Examen litterarum in derogationem jurispatronatus laicorum aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione jurispatronatus necne.*

34 *Quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est meri facti non juris.*

35 *Super possessione etiam rei inspiritualis, quæ temporalis est, cognoscit laicus de violentia.*

36 *Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarii vertitur super mero facto, an sit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, vel ne.*

37 *Subscripta an sit supplicatio commissionis, est quæstio facti, cum subscriptio in manufactura consistat.*

38 *Articulus principalis omnis retentionis est violentiæ indagatio, in quo nec etiam de mero facto rei spiritualis agitur ad declarandum super ipso, sed super ipsa violentia.*

39 *De facto rei spiritualis incidente in principali causa quilibet sæcularis cognoscit.*

40 *Controversia incidens quando dicatur meri facti, aut juris, remissivè.*

41 *Ad Principem, ut protectorem suorum vassallorum pertinet congnitio omnium violentiarum, à quibuslibet etiam Ecclesiasticis illatarum.*

42 *Defensionem præstare impossibile foret Principi non inquirenti, an adsit violentia; cum de juribus & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam.*

43 *Cui competit tractare de fine convenit etiam tractare de mediis ad finem.*

44 *Potentia omnis tanquam virtus ad finem disponit de iis, quæ sunt ad finem.*

45 *Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur.*

46 *Consequens, cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens.*

47 *Etiamsi consequens majus foret concesso.*

48 *Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras, est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit.*

49 *Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinseca probatione, cum sit deducenda ex actibus Judicis Ecclesiastici facientibus rem notoriam.*

50 *In examine retentionis, cum nihil spiritualitatis habeat, sed merè facti temporalis incidentis in causa principali violentiæ pertinentis ad defensionem, & cognitionem Principalis exactè potest in Senatu tractari.*

51 *Probatio super causa retentionis à Senatu deneganda quando consistit in jure, cum per illud jam sit decisa.*

52 *Item quando causa, super qua fundat retentionem oppressus, confitetur ab adversario, denegatur probatio.*

53 *Frustra expectatur id, cujus eventus nullius est effectus, nec potest prodesse.*

54 *Factum quod non relevat, fieri non debet.*

55 *In examine retentionis proceditur viâ ordinariâ, & per sententiam diffinitivam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione consistit.*

Si in facto non consistit, nec admittitur, probatio nec dilatio ad probandum conceditur. ibid.

56 *Si in examine adhibito per Senatum reperitur legitimam deficere causam ad retinendas litteras, statim relaxantur, ut illis pars utatur.*

Decretorum retentionis formulæ, ibidem, & n. seqq.

57 *Causa retentionis si reperitur legitima, diversimodè dantur à Senatu decreta juxta casuum varietatem.*

58 *Retentionis casu alieni pertinent ad retentionem litterarum, alii ad remissionem Ordinario, & de utrorumque decretorum conceptione, ibidem.*

59 *Competentia orta inter Ordinarium certantem causam in prima instantia ad se pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumve, Senatus quomodo concipiat decretum.*

60 *Decreto* de conocer, y proceder, *dumtaxat utitur Senatus, cujus est privativa cognitio super conservatione Concil. Trident.*

61 *Et de ratione hujus conceptionis decreti.*

62 *In violentia Judicis Ecclesiastici cognoscentis de Laico super re merè profana omnia Tribunalia Regia indistinctè utantur decreto de conocer y proceder.*

63 *Cancellariæ inhibitæ sunt, ne cognoscant de violentiis tangentibus observationem, & executionem Concilii Tridentini.*

64 *Cancellariæ nequeunt uti decreto,* de conocer y proceder *in competentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ob primam instantiam Ordinario reservatam per Trident.*

65 *Super orta competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & ejus superiorem, si à quolibet eorum fuerit appellatio emissa; pro ejus delatione potest quodlibet Tribunal Regium adiri.*

Et quemadmodum tunc sint concipienda decreta, vide ib d. remissivè.

66 *Error aliquorum putantium in Audientiis Regiis uti posse decreto* (conocer, y proceder) *super quocumque genere competentia annotetur.*

67 *Quando duo remedia retentionis violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarum simul cumulantur; variis modis decreta concipiuntur, remissivè.*

68 *Cancellariæ an possint cognoscere de violentia executoris ob non delatam appellationem, & remissione petita commissionis ob contraventionem Concilii præservantis primam instantiam Ordinario simul cumulatis, & sequentibus.*

69 *Cumulato utroque remedio ad Ordinarium remissione, & violentia ob negatam delationem appellationi ab executore emissæ; diversimode decernunt Cancellariæ, & sequentibus.*

70 & 71. *Nam si reperiunt vim fecisse executorem; ita decernunt ut deferat, & reponat articulum remissionis ad ordinarium remittunt ad supremum Consilium determinandum, & de ratione.*

72 *Si autem reperiunt Cancellariæ vim executorem non facere, super utroque remedio cumulato subsistant, remittendo utrumque articulum supremo Consilio, & de ratione.*

73 *Causæ retentionis, quæ legitima sit, & pio Senatorum arbitrio relicta est.*

74 *Obtestatur Author Senatores, ne abutantur suo pio & sincero arbitrio in discernenda legitimitate causæ retentionis Bullarum.*

75 *Defensio vi oppressorum præstanda est servata semper reverentia Sedis Apostolicæ.*

76 *Defensio omnis tunc dicitur permissa jure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter est culpabilis.*

77 *Moderamen in defensione procedit ab eòdem principio juris naturalis, sicut & ipsa defensio.*

78 *Moderamine inculpatæ tutelæ non adhibito in defensione, hac juri repugnat naturali, & gentium.*

79 *Moderamen inculpatæ tutelæ tunc in defensione adhibetur, si id fiat sine quo violentia tolli nequit.*

80 *Moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus; circa modum, tempus, & causam.*

81 *Senatores valdè evigiles sint, ne quis calumniosè uti velit hoc salubri retentionis remedio, ad effectum differendi aut vexandi adversarium.*

82 *Retentionis remedio frivolè, aut calumniosè utentem debet Senatus in expensis condemnare.*

83 *Tanta justificatione procedit Senatus hic Supremus in causis retentionis, ut nullo modo oppresso tradatur provisio ordinaria, nisi prius relinquat fidejussorem de solvendis omnibus expensis impetranti, & simul relinquat procuratorem, cum quo prosequi valeat causa ad evitandum suspensionem dilationis.*

84 *Decretum quoddam Senatus anni* 1545. *refertur quo supra dicta, & alia sunt ordinata in ratione Bullarum.*

85 *Alterum Decretum Senatus anni* 1580. *refertur quo prius extenditur etiam ad retentionem litterarum in contraventionem Concil. Triden. ut pariter præstetur fidejussor expensarum, & procurator relinquatur.*

86 *Præfata decreta in viridi sunt observantia, & quotidie practicantur in hoc Senatu, cujus Secretarii non tradunt parti Ordinariam, nisi prius relictis procuratore, & fidejussore.*

87 *De instructione, quam habent Cancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum, remissivè.*

88 *De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras, quarum petitur retentio, & aufugit cum illis quemadmodum consulat oppresso per sequestrationem, & compulsionem impetrantis, ut afferat intra terminum absolutionem.*

89 *Supplicatio secunda* de las mil y quinientas, *non admittitur in causis retentionis litterarum Apostol. decisis in Consilio Supremo, aut in Cancellariis Regiis.*

90 *Ad supplicationem secundam duo requiruntur, quod res ipsa sit ardua, & valoris trium millium duplarum.*

91 *Quæ non possunt concurrere in retentione Bullarum, & de ratione.*

92 *Retentio Bullarum ad effectum supersedendi in executione, & supplicandi Sanctissim. non infert præjudicium perpetuum nec irreperabile.*

93 *Quod levissimi præjudicii est.*

94 *Retentionis sententia non recipit aliquam æstimationem, nec continet rem æstimabilem.*

95 *Supplicatio secunda denegatur in mero possessorio.*

96 *In retentionis Bullarum cognitione adhuc non agitur de judicio possessorio, sed de mero & nudo facto, an patroni sint in quasi possessione, ad effectum non declarandi super eo, sed ad alium finem supersedendi in executione.*

97 *Secunda supplicatio à sententia retentionis Bullarum nunquam admissa fuit in Consilio Supremo, nec talis praxis visa, nec audita est.*

98 *A sententia retentionis Bullarum lata in Senatu Galleciæ, nequit appellari ad* Cancellariam *Vallisoletanam, quia causa non est capax summæ requisitæ.*

COMPARENTI parti, seu Regio Fiscali in
1 Senatu querimoniam † violentiæ proponenti,
ad obtinendam retentionem litterarum Apostolicarum, aliquam inserendi simul causam (ex his, quas legitimas probavimus hac 1. *part. cap.* 2. *cum quatuor sequentibus*) ut ex executione justus evitetur inconvenientiæ timor in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, atque insuper scandali periculo obvietur, datur ordinaria provisio, ut Regii ministri conquerant has litteras cum omnibus actis (si quæ facta fuere earum virtute) & in Senatum remittant ut ibidem accuratè examinetur, an quid contineant, quod Rempublicam lædat juxta *legem* 21. *l.* 23. 24. 25. *& l.* 26. 28. & alias *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.*

Hac etiam provisione ordinaria potest se quis mu-
nire statim, quod timetur de venturo damno, nec
tenetur † expectare quod actualiter sit illatum, ne
ex sua negligentia impetrans occultè exequatur suas 2
literas, & inde incidat in illud inconveniens latè à
nobis consideratum *hac* 1. *part. cap.* 10. Tum etiam,
quia hoc salubre remedium retentionis sui natura est
præservativum damni futuri, & periculi minantis,
ad quod vitandum fuit salubriter introductum, & à
necessitate inventum.

Idem namque judicamus de timore mali, & 3
periculo minante, † quod de ipso malo, *l. Pa-
dius in principio, ff. de ruina, & naufragio*: mul-
tas doctrinas ad id congerit Collantes *de pane, lib.
3. c. 9. sub n. 8. vers. Cui poterit addi*, latè per Corse-
tum *singulari verbo, Metus, fol.* 168. multa pul-
chra per Valençuelam Velasquez Granatensis Can-
cellariæ Præsidem integerrimum, *de statu Belli. p.
2. considera. 7. à n. 10. & seqq.* Carolum de Tapia *de-
cis.* 23. *à n.* 62. *& à n.* 60. Cancer. *variar. resolut. tom.
1. p. 2. c.* 10. *à n.* 47. *& 3. p. c.* 15. *à n.* 141. *&* 144.
qui varia exempla reddunt.

Timor enim violentiæ inferendæ infert ju- 4
stum † metum, Grammat. *voto* 10. *numer.* 2. Bar-
tazol. *consil. crimin.* 159. *num.* 5. *& cons.* 427. *nu-
mero* 11. Calvacanus *de Brachio Regio, part.* 3. *n.*
210. *&* 211. *& p.* 6. *num.* 309. Mascardus *de pro-
bationibus conclus.* 1051. *n.* 49. Menochius *lib.* 3.
præsumption. 4. *num.* 9. Ludovis. Lucens. *decis. de-
cis.* 18. *n.* 1. Farinac. *fragment. p.* 2. *litt. M. n.* 87.
Giurba *cons.* 28. *num.* 20. Sanchez *de matrimonio
lib.* 4. *disp.* 5. *cap.* 5.

Sufficit enim probabiliter dubitare de offen-
sione, ut defensione † quis licitè uti valeat, *l. si* 5
*quis fumo, §. quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliam; l.
habitatores, §. iterum, ff. locati, & ibi glossa ver-
bo verè*, & communiter scribentes super illa, text.
*in l. hac stipulatione, ff. de damno infecto, l. in-
terpositas, C. de transactionibus*, Innocentius *in
cap. si vero de sententia excommun. num.* 2. Bald.
in cons. 364. *num.* 5. *vol.* 3. Angelus *in §. jus gen-
tium, num.* 9. *instit. de jure naturali*, Aretinus *in
cons.* 14. *num.* 18. Thomas Grammatic. *decis.* 5. *&
in decis.* 18. *n.* 16. Silva *nuptial. lib.* 2. *num.* 119.
Alexander de Nevo *in cons.* 12. *numero* 5. *cum
sequentibus*, Brunus *cons.* 82. *num.* 5. *volum.* 1. Bur-
gos de Paz *in cons.* 25. *num. fin.* & in proposito
multis exemplis confirmat Hippolytus de Marsill.
in singular. 325. *per totum, & in pract. §. diligen-
ter, numero* 42. Carrerius *in praxi titulo de ho-
micidio, §. circa tertium, per totum*, Mongallon
in tractatu de his quæ metus, cap. 2. *§.* 6. *nume-
ro* 1. ubi *numero* 3. ampliat, etiam si effectus non
sit sequutus, ut probant † jura superiùs citata, &
Glos. *in cap. bona el* 1. *de electione, verb. Metue-* 6
bat, Andreas Gaillius *in tractatu de pace publica,
lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. & Glos. *in cap. ad Audien-
tiam, verb. Causa de his quæ metus*, Thomas
Grammatic. *decis.* 5. *num.* 6. Nec est necessarium,
quod

7 quod spectetur † initium ipsius effectus offensionis, ut patet ex dictis juribus, & Doctoribus hactenus allegatis, & Philippus Franchis *in cap. fin. de appellatione, n.* 9. Gaillius ubi proximè *num.* 3. & 6. Bartol. *in l. ex plagis*, §. *Tabernarius*, *ff. ad leg. Aquil. n.* 1. Alexander *in conf.* 98. *n.* 3. *cum seq.* Pirrus *in l. nihil consensui*, *ff. de regul. juris*, Aulus *de malefic. verb. Et dictus Titius se defendendendo*, *n.* 16. Carrerius ubi sup. Grammatic. *decis.* 5. *n.* 17. Suarez *allegat.* 23. *n.* 3. & 4. Mongallon ubi proximè *n.* 4. qui *n.* 7. latè probat suf-
8 ficere visum armorum, † licèt illis non utantur habentes, & est text. optimus *in l.* 3. §. *qui armati*, *ff. de vi & vi armata*, ibi: *Sufficit enim terror armorum ut videantur armis dejecisse*.

9 Et cùm hoc retentionis † litterarum remedium fuerit inventum ad defensionem, & obviandum periculo (ut diximus) magis propriè præstatur defensio, & consistit in injuriis & damnis inferendis, quàm jam illatis, tradunt Glossa *in cap. dilecti in verbo*, *defendere*, *de officio Delegat. lib.* 6. ubi Monach. *n.* 5. Franchis *num.* 7. Dominic. *n.* 13. Azorius *institution. moral. part.* 2. *lib.* 5. *capitul.* 34. *quæst.* 7. *versicul. Si iterum quæras*, Molina *de justitia & jure tom.* 6. *disputat.* 29. *num.* 2. *versicul. Potest tamen in fin.* Ludovic. Miranda *in Manuali Prælatorum*, *tom.* 2. *quæst.* 47. *articul.* 7. *conclus.* 4. Cochier *de jurisdict. ordin. in exemptos part.* 1. *quæst.* 39. *n.* 13. Barbosa *in pastorali de po-*
10 *testate Episcop. tom.* 2. *allegation. n.* 34. Ubi affirmat quòd non solùm adversùs † violentias manifestas illatas, sed etiam inferendas conservatoribus potestas intelligitur concessa, quia propriè in utrisque, licet magis propriè in inferendis violentiis, consistat defensio.

Qui quidem ibidem, *n.* 35. ulteriùs affirmat,
11 justam causam † esse & manifestam, ubi violentia inferenda timetur, ut & benè agnoscunt Monachius *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Gutierrez *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 10. Sayrus *de censuris*, *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 24. Suarez *tom.* 5. *de censuris*, *disputat.* 3. *sectione* 4. *à n.* 4. & *disputat.* 20. *section.* 1. *n.* 3. *cum seq.*

Et ad defensionem suam dicitur factum, eo
12 ipso quod probatur † verissimus timor, & periculum probabile, Beroius *conf.* 138. *sub n.* 24. *l.* 3. Vulpella *conf.* 7. *nu.* 8. & *conf.* 78. *n.* 3. Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 1126. *n.* 13. Jacobus Ayter. *in tractatu de homicidio necess. part.* 2. *n.* 54. & 55. qui benè explicat, & declarat, an iste justus timor de-
13 beat † probari juramento partis asseverantis ad suam defensionem fecisse, Gaspar. Cabal. *in additionibus ad constitut. Marchiæ lib.* 4. *cap.* 54. *in verb. Ad defensionem*, Farinacius *de homicidio*, *q.* 125. *part.* 1. *n.* 51. & aliis plurimis Didac. de Mario *in addition. ad Thomam Grammatic. decis.*
14 5. *n.* 2. Et contra paratum ad offensam potest † quis licitè prævenire defensionem, plurimos Doctores allegat Marius Giurba *conf.* 84. *n.* 18. & & sub *n.* 16. quod sufficit ad periculum offensionis.

Nemo enim tenetur expectare actualem offen-
15 sam, ac inde se defendere † sed potest licitè ubi probabile periculum offensionis adest, se omni defensione prævenire atque damno & periculo obviare, Pancirolus *conf.* 67. *n.* 9. Barcius *decis.* 141. *n.* 2. Scaccia *de judiciis. c.* 46. *n.* 42. Aldovinus *conf.* 20. *n.* 193. Bertazol. *conf. crim.* 11. *n.* 2. & ex aliis multis Doctoribus firmat Giurba *conf.* 84. *n.* 19. Quare legitimè procedit praxis, & stylus Tribunalium Regalium in admittenda querela retentionis, & expedienda ordinaria provisione ante vim effectivè, & actualiter illatam, quando de ea inferenda probabiliter timetur, maximè cùm semper istæ litteræ publicæ utilitati damnosæ soleant maximo cum secreto perduci, maximáque cum cautela occultari, & eademmet, & furtivè exequi, præcavendo & fugiendo remedium hoc salubre retentionis, quo interesse habentes ex manifestatione litterarum possent se muniri, & uti ad evitandam executionem earum, & illam impediendam. Ex qua etiam praxi utile aliud consequitur ex apprehensione hujusmodi litterarum antequam executioni mittantur, ne in illud incidamus inconveniens obstans executioni, & perfectioni decreti Regii executionis, de quo abundè tractavimus supra *capitul.* 10. *per totum*.

Allatis igitur litteris in Senatum (à quo provisio ordinaria † dimanavit) diligenter quæsi- 16
tis & undique ablatis per Ordinarios Judicii, suósque juris tramites hinc inde auditis allegationibus, & defensionibus utriusque partis, accuratè examinatur causa in Senatu à principio proposita an sit vel non legitima ad hujusmodi retentionem litterarum petitam impertiendam, & concedendam; vel fortè justè denegandam, iterúmque atque iterum, scilicet, per supplicationem ad eundem Senatum visis, & revisis à se gestis super eodem examine, antequam perveniatur ad decretum affirmativum vel negativum super eadem litterarum retentione postulata, prout quotidie observat stilus & practicatur in omnibus supremis Regiis Tribunalibus, ad quæ causæ vehuntur, & examinantur pro tollenda violentia ex harum litterarum executione oriunda.

Et quamvis examen hoc fieri potuisset extrajudicialiter, † adeò quod sufficiat extra judicia- 17
lem informationem adhiberi, cùm etiam in finem, ad quem fit & adhibetur, non sit necessaria jurisdictio, prout utrumque probavimus hac 1. *p. c.* 1. *à n.* 150. *cum seq. versic. Maximè juxta*, & latiùs *in c.* 8. *à n.* 19. *cum seqq. vers. Comprobatur ulteriùs*, & suprà ubi de hoc videre poteris planè & pleniùs.

Atque insuper etiam ex ea simili doctrina com-
probatur; nam conservatur (veluti † etiam Prin- 18
ceps dicitur conservator vassallorum) suprà *cap.* 1. *hac* 1. *part. à n.* 85. licèt non possit cognoscere judicialiter, † nec uti judiciali indagatione, 19
juxta text. *in cap.* 1. in hæc: *Statuimus, ut conservatores, quos plerumq; concedimus, à manifestis injuriis & violentiis defendere possint quos ei committimus defendendos, nec ad alia, quæ judicialem indagationem exigunt suam possint extendere potestatem, &c. cap. fin. de officio Delegati, l.* 6. Possunt tamen ad sui instructionem aliquam causæ cognitionem adhibere super manifestis violentiis, ut latè probat Moneta *in tractat. de conservatoribus. cap.* 7. *à n.* 76. *cum sequentibus*.

Tamen ex pluribus motus juris rationibus † Se- 20
natus omnimodam adhibet causæ cognitionem per longum examen, tùm quia licet ad solam sui ipsius Senatus instructionem sufficeret informatio extrajudicialis, & absque partium citatione, etiam quando informatio ipsa extrajudicialis sit sumenda per testes, ut post magnam Doctorum catervam diximus *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *à n.* 215. & *seq.* & *cap.* 2. *à n.* 137. & *superius*.

Nihi-

Nihilominus tamen cùm ista informatio ad co-
21 gnoscendam legitimitatem † causæ retentionis, non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fiat, sed & principaliter ad instructionem summi Ecclesiæ Principis & Præsulis, non contentatur Senatus ipse illam levem adhibere, ne fortè temerè faciat, sed omnimodo certam remittere, & veracem possit Sanctissimo, juxta illud Plinii Secundi, *lib.* 1. *epistola* 20. *Prævaricatio est, transire dicenda, prævaricatio etiam cursim, & breviter attingere, quæ sint inculcanda, & repetenda.* Et quia in re tam gravi, non est fidendum
22 † de uno vel altero teste super legitimitate causæ testantibus, ut eleganter considerat Covarruvias *in practicar. cap.* 35. *numero* 6. ibi: Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris absolutam, &c. videndus in toto *numero* 6. cujus meminimus suprà *cap.* 3. *numero* 1. *& seq.* Ac ideò ne ullo modo veritas occultetur, fraúsque aliqua interveniat, auditis partium allegationibus fit examen. Indecens quippè foret tanti Senatus causam uti legitimam proponere Sanctissimo, quæ postmodum incerta, & inutilis detegeretur, atque ideò etiam authoritatis suæ conservandæ causâ Senatus ipse omnem adhibet diligentiam, ut quid certius sit innotescat, & ad Sanctam Sedem legitimè referre valeat instruendam, & informandam de reali & verâ causâ suspensionis literarum, & de ejus legitimitate indicante scandalum aliter oriundum, vel aliud simile damnum notabile præcavendum, ne de Senatus intentione & animo sincero, & purissimo dubitetur, neque præsumatur, velle sub ficto prætextu violentiæ tollendæ literas detinere, & earum executionem impedire, sub qua intentione retentionē vetat Bulla Cœnæ Domini, *c.* 13. prout latiùs diximus suprà *cap.* 2. per totum, ubi ex aliis diximus per eam solùm tolli fictum prætextum, propterea de hac causa plenè cognoscere vult ad prædictum effectum, & ut supplicationis justitia coram Sede Apostolica prosequendæ clarè pateat, ne ficta videatur, aut præsumatur.

Tum etiam, quoniam in hac cognitione nihil
23 † concurrit spirituale, nec respectu mediorum, nec respectu finis, ad illum quippè dumtaxat finem adhibetur hoc remedium, ut omnis cesset
24 violentia ex qua frequenter oritur † scandalum, & quies publica turbatur, ut sæpè in hoc tractatu diximus *capitul.* 1. *& sequentibus*, & signanter sic asserunt Simanchas *de Catholicis institution. tit.* 45. *de pœnis*, *numero* 34. *&* 35. Menchaca *controversia. usu frequent. l.* 1. *cap.* 41. *à numero* 19. *cum seq.* Cenedus *lib.* 1. *collectan.* 5. *numero* 4. Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *cap.* 11. §. 3. *& cap.* 16. §. 1. Azevedius *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil.* propè finem, qui rectè loquitur de hac violentia.

Et post Covarruvias, Zevallos, & Olibanum novissimè idem affirmat Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.* 41. *sub numero* 182. Et eleganter etiam post alios plures dixit expressè Villalobos *in summa*, *tractat.* 17. *de la descommunion*, *difficultate* 21. *n.* 3. & ferè omnes Doctores de retentione Bullarum tractantes (quos in unum congessimus hac 1. *part. c.* 2. *à principio*) eam fundant in violentia quæ oritur ex executione quarundam litterarum Apostolicarum, ubi aliqua adest causa legitima ad retinendum, & constat in Bulla Cœnæ Domini, *c.* 4. ibi: *Prætextu violentiæ prohibendæ*, *&c.* & est *l.* 81. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopil. in addition.* 3. *tom.*

Quæ quidem violentia, atque scandalum (su-
per quibus dumtaxat cadit Senatus cognitio) nul- 25
lam † continet spiritualitatem, sed totum est merè temporale absque umbra spiritualitatis, imò juri spirituali omnino adversarium est, cùm contra præceptum fiat divinum, à quo omnino & violentia, & scandala reprobantur, ut patet *cap.* 1. *& cap.* 4. *hac* 1. *part.* nam delictum violentiæ contrarium est, & odiosum omni juri, præsertim naturali, *l. secundùm naturam*, *ff. de condict. indebiti*, *si quis in tantam*, *C. unde vi*, Mascardus *de probationib. conclus.* 1416. *n.* 4. Nam si defensio contra violentiam provenit à jure naturali, ergo ipsa violentia erit contra jus divinum & spirituale, cùm idem operetur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, & contrariorum eadem est juris dispositio & ratio, ex vulgaribus axiomatibus.

Et quoniam omne illud quod in jus naturale,
aut divinum † committitur, in omnium tendit in- 26
juriam, & violentia illata dicitur, prout abundè ostendimus *in cap.* 1. *n.* 176. *& n.* 164. *& seq. & n.* 186. Quæ violentia & scandalum etiam perpetratum à Clerico, aliquam non includit spiritualitatem, ut dicit Osascus *decision.* 180. *n.* 17. quem referens sequitur Marius Giurba (loquendo in scandalo facto à Clericis in Republica) *in consil.* 49. *n.* 16. *ad medium.* Quia omne delictum de per se temporale est, solumque ratione personæ ad hoc, vel illud judicium & judicem spectat, Pereira *de manu Regia*, *part.* 2. *capitul.* 42. *n.* 8. Ant. Diana *resol. moral.* 4. *p. tract. de immunitat. Ecclesiarum* 1. *resolut.* 6. *ad princip.* Et hæc violentiæ cognitio nihil tendit ad punitionem personæ illam perpetrantis.

Non enim hæc adhibetur cognitio alio fine quàm
tollendi † violentias, non autem ad revocandum, 27
vel annullandum litteras apostolicas, vel cognoscendum aut terminandum super jure ex litteris orto [absit à tam Catholico Principe nimis obediente sanctissimo Patri] sed dumtaxat, ut interim dùm recurritur ad Sanctam Sedem Apostolicam mediante humili supplicatione pro remedio Republicæ detineantur litteræ in Senatu, ne interdum cum scandalo exequantur audacter, ut probant omnes Doctores suprà *cap.* 2. *à principio* citati. Agitur enim tantùm de quodam damno † ex- 28
terno, & præjudicio publico, non contento intrinsecè in ipsis litteris, nec voluntatem & intentionem concedentis cadente, sed ortum extrinsecè ex prava suggestione petentis, & ejus importunitate, & ab ea causatum.

Quod & mirabiliter † consideravit Henriquez *l.* 29
3. *de Pontificis clave*, *cap.* 29. §. 3. *in glossa*, *lit. F.* In hæc: & Judices auditis Advocatis visum processum diligenter examinant, non ut decidant principalem causam Ecclesiasticam tanquam Judices; sed examinant de aliis, ut explorent, an sit vio-
lentia, de qua principaliter † cognoscunt, & qui 30
habet jus ad cognitionem circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, ut auferatur vis.

Atque idem firmat in terminis Episcopus Antverpiensis Joannes Malderus *in part.* 2. *quæstion.* 96. *artic.* 4. *fol.* 407. dicens, quod Rex, qui potest defendere & tollere violentiam, potest etiam illa media adhibere, sine quibus defensio præstari non potest, referens sequitur Diana *resolut. moralibus*, *tractatu de immunitate Ecclesiast. resol.* 14. *vers. Sed ego in controversia tam gravi.* Addens, quòd inspectio actorum ipsa non est actus jurisdictionis.

Me-

Media etenim proportionata ad hunc finem
31 consequendum pariformiter, † sunt merè tempora-
lia, consistentia dumtaxat in facto, ex quibus qui-
dem detegitur vis, & scandalum, nam si agi-
mus de retinendis litteris impetratis ab externo
32 non originario, † nec naturali horum Regnorum,
cognitio & examen Senatus cadit dumtaxat su-
per mero facto temporali: an impetrans sit ex-
terus vel naturalis & originarius horum Regno-
rum, quod quidem examen incapax est umbræ spi-
ritualitatis.

Si quærimus, an litteræ impetrantur in dero-
33 gationem † jurispatronatus Regii, aut laicorum,
examen dumtaxat cadit super mero facto, nam
34 quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est
meri facti, non juris, ut ex aliis in similibus terminis
diximus *de Regia protect. 4. part. cap. 14. n. 77.* Et
quod possessio etiam rei spiritualis sit facti, & in
facto consistat, quàm plurimos congessit Au-
gust. Barbosa *in tractatu de jure Ecclesiastic. lib.
1. cap. 49. §. 2. numero 172. & 176.*
Qua propter etiam super possessione turbata,
35 etiam rei spiritualis cognoscere posse † sæcu-
larem, tanquam merè temporali ad finem tol-
lendi violentiam, latè post magnam Docto-
rum catervam firmavit Cancerius *variarum re-
solutionum lib. 3. cap. 14. de manutentione à
principio*, & præcipuè *à numero 6.* & Nos ali-
bi, & multi alii quos in unum cumulavit
Barbosa *d. num. 172. & 173.* licèt ipse à com-
muni Doctorum, & ab universali praxi decli-
naverit.

Et eodem modo in tollenda vi, quæ fit or-
36 dinario, dum turbatur † & aufertur sua jurisdi-
ctio contra decretum Concilii Tridentin. *in
cap. causæ omnes*, nudum tantummodò factum
cadit, dùm examinantur litteræ per solam ocu-
lorum inspectionem, an subscriptæ sint vel non,
eò quòd in prima instantia veniunt commissæ
non ordinario, sed alteri executori, sine sub-
scriptione propriæ manus Sanctissimi. Quod est
37 merum factum, consistit enim † hæc subscrip-
tio in ipsa manufactura subscribentis, prout in
specie probamus infrà *cap. 30. §. 2. versicul.
Nec hæc solemnitas à num. 16. cum seq. & ferè per
totum §. & cap. 6. à numero 26. cum seq. part. 2.*
quod quidem omnino est longè extraneum & alie-
num ab spiritualitate, quoniam non disceptatur de
viribus jurisdictionis, nec de ejus jure; sed tan-
tùm de dicto facto, an commissio facta sit alteri
cum dicta subscriptione, ita ut dumtaxat inquiratur
in Senatu, an illud factum consistens in manu-
factura Papæ absit à commissione avocatoria pri-
mæ instantiæ, vel in ea legatur oculariter, sup-
ponentes Senatores jus constans, & indubitabile resul-
tans ex ipso facto & manufactura, de qua sola du-
bitant & perquirunt an intercesserit in rescri-
pto directo alteri Judici delegato, juxta quæ
abundè infrà *cap. 30. cum suis §§.* maximè *in §. 5.
& eadem part. 2. cap. 6. à numero. 14. cum multis
seq.*

Et sic de aliis cæteris incidentibus in articulo
38 principali † retentionis, in quibus non discepta-
tur etiam de mero facto ad declarandum super
ipso, sed solùm declaratur super violentia princip-
li tollenda, mediante retentione, & humili ad San-
ctissimum supplicatione, prout praxis quotidiana o-
tendit.

Certi namque juris est, & verissima opi-
39 nio Doctorum à nemine † ferè impugnata; quòd
de facto rei etiam spiritualis incidente in cau-
sam principalem possit licitè judex laicus quili-
bet cognoscere, & tractare, ut apparet ex ma-
gna illa Doctorum copia, quos in his, de qui-
bus nunc versamur terminis, congessimus *cap. 8.
à num. 25. cum seq. versic. Ex qua doctrina rectè &c.*
Et alii plurimi ab eisdem relati, qui benè distin-
guunt, quando controversia † incidens sit juris, vel 40
meri facti, & Nos tetigimus etiam ibidem, prout etiam
post plurimos Doctores pulchrè explicat Giurba *in
consil. 80. n. 32.* Ant. Amato *variarum resol. l. 2. res. 63. n.
2.* & copiosiùs *num. 11.* ubi plurimos Doctores cu-
mulat, *& in resolut. 86. à num. 61.* & per tresco-
lumnas magnam Doctorum catervam congerit
ad hoc, quod de facto rei spiritualis cognoscit
judex laicus, quibus in locis benè etiam explicat, qua-
lis dicatur quæstio facti, qualisve juris, & in
quo utraque consistat, & differat, ad quæ loca
te remitto, & hunc eundem discursum in his no-
stris terminis rectè consideravit Cenedus *q. 47. à
num. 16.* & Nos exactè *in tract. de Regia protect. 1.
p. cap. 1. prælud. 5. per totum, & signanter à n. 217.
cum seqq.*

Et cùm, (ut sæpè probavi † evidenter *in c. 1.* 41
de Regia prot. & hac 1. p. cap. 1.) ad Regem ut
protectorem Reipublicæ temporalis, & Ecclesia-
sticæ pertineat omni jure defensio suorum vassal-
lorum, & licitè cognoscat de violentiis per quos-
libet illatis, sicuti etiam in his terminis retentio-
nis probant omnes Doctores citati *cap. 2. à prin-
cip.* Sequitur per necessariam consequentiam, quòd
ad eundem † pertineat inquirere, an adsit violentia, 42
cum aliter sit impossibile, posse defensionem (ad
quam de jure naturali, divino, & positivo tene-
tur) præstare ut benè argumentatur Henriquez
*lib. 2. de Pontificis clave c. 19. §. 3. in gloss. lit.
F.* ibi: *Nec enim sine causa cognitione, quid potest
in hoc remedio certum decerni, cum impossibile sit,
quod de particularibus juribus, & factis partium
possit Senatus habere notitiam, &c.* ut & Nos per
plura jura probavimus *de Regia protect. c. 2. à n.
95. cum seq. 1. part. & n. 58. & à numero 285.
cum seq.*

Cui enim competit tractare de fine, compe-
tit etiam † tractare de mediis necessariis ad finem, 43
secundùm Philosophum, *lib. 1. Ethicorum, cap. 1.*
& D. Thom. *2. 2. quæst. 40. artic. 2. ad 3.* ubi di-
cit, quòd omnis potentia tanquam virtus, † ad
quam pertinet finis potest disponere de iis quæ 44
sunt ad finem. Quia media sequuntur naturam sui
finis, & ab eo † regulantur, *l. oratio, ff. de spon-
salibus*, & latiùs *dict. cap. 2. d. n. 285.* quibus 45
& dicenda adde. Nec non singulares doctrinæ
urgent adductæ sup. *à n. 29. cum seqq.* & supe-
riùs.

Et cui conceditur consequens, concessum etiam
videtur † suum necessarium antecedens, *l. ad rem* 46
*nobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui pro-
prio, §. qui alio, l. illud, ff. de acquirendo rerum do-
minio, l. 2. §. inspectio. ff. quemadm. testamenta
aperiantur, l. 1. §. ff. si usufructus petatur, l. de-
nique, §. interdum, ff. de peculio, l. 2. ff. de juris-
dictione omnium judicum*, Menoch. *de præsumption.
lib. 4. præsumpt. 68. n. 6.* Fusarius *de substitutionib.
241. n. 67. q. 480. n. 21.* Surdus *decision. 7. n. 5.*
Gonçalez *ad regulam 8. Cancellaria, gloss. 3. n.
53.* Escobar. *de ratiociniis, capitul. 25. n. 11.* Scac-
cia *de appellationibus, quæst. 2. n. 26. in fin.*

Quod ampliatur, etiam si consequens majus
esset † concesso, ut probant Zephalus *consil. 406.* 47
num. 2. volumin. 3. Alexander & alii citati per
Orozcum *in l. 2. de jurisdict. omnium judicum,
n. 14.*

num. 14. ponderantem *l.* 1. §. *fin. & l. fin. de jurisdict. omnium judicum*, *& cap.* 1. *de officio Delegati*, Gloss. celebr. *in l. cum proponas, C. de rebus creditis.*

Et cum antecedens necessarium ad indagan-
48 dam violentiam † hujus generis sit, prout est cognitio, & examen causæ legitimæ ad discernendum super retentione, atque etiam media sint legitima, & præcisa ad finem consequendum, cùm aliter non constet, nec possit de ejus veritate & legitimitate, ideò ad probationem testium reducenda erit ex hactenus dictis ad differentiam al-
49 terius generis violentiæ, quæ † versatur circa delationem appellationis, & executionis sententiæ, quæ violentia omnino notoriè ex actis ipsis gestis à Judice Ecclesiastico constat, ita ut alia externa penitus excusetur probatio, ut latiùs deduximus *de Regia protectione* 1. *p. cap. c.* 2. *à numero* 95. *& pluribus seq.*

Quoniam licèt utrumque violentiæ genus quoad justitiam recursûs ab unâmet radice producatur, & ab eodem principio detinetur, prout abundè videre est ex *cap. & seq.* hac 1. *p. & per c. &* 2. *in commentariis de Regia protect.* tamen quoad examen, & modum cognoscendi differunt, & diversa uniuscujusq; qualitas attenditur juxta quam cuilibet applicatur examinis & cognitionis ille modus, qui aptior & conducibilior visus fuit, & necessarius ad finem consequendum, juxta ea quæ in hoc *cap. à n.* 16. *in dict. c.* 2. *à n.* 95. *de protect. Regia.*

Hinc ex hactenus validissimis fundamentis conteres assertionem incautam doctissimi Domin. Joann. del Castillo *in tractatu de tertiis*, novissimè edito *in cap.* 41. *sub n.* 34. dùm fortè difficultate pressus minùs attente confundit utriusque violentiæ terminos, & asserit, quod in hac retentionis litterarum Apostolic. cognitione nihil agitur per viam jurisdictionis, sed extrajudicialiter per modum defensionis naturalis ad tollendam violentiam; allegat ad id Zevallos, Covarruvias, Olivanum, & alios loquentes in violentia ob non delatam appellationem, qui longè diversus est casus ab hoc retentionis litterarum, ut modo dicebamus remissivè pro fundamentis & ratione quæ nec militant, nec procedere possunt in hac litterarum retentione in qua examinatur causa ad eam decernendam, & fideliter certiorandum Sanctissimum super ejus veritate, & reali existentia, quæ consistit in facto merè temporali & incidente in causam violentiæ principalem, juxta latiùs hucusque comprobata, quæ si in mentem caderent tanti Doctoris, certò scio mutaturum sententiam suam, quam obiter proruput, & quod ex professo dubium hoc examinaret, attenderet praxim hujus Supremi Consilii, & Cancellariarum, in quibus per suos & legitimos juris, & Judicii Ordinarii tramites causa retentionis deducta examinatur & per unam & alteram deffinitivam sententiam terminatur, prout annotavimus *à n.* 16. *& seqq.*

50 Claudo igitur legitimum hunc † discursum, nam cùm Regis sit proprium officium, & regalia de violentia cognoscere indistinctè in omnibus causis, & inter quaslibet personas Ecclesiasticas, causa retentionis quæ incidit, consistit in mero facto, nihil habens spiritualitatis, atque etiam licet factum ipsum super spiritualitate aliqua cadat; ejusdem facti cognitio pertinere debet ad eundem Senatum (qui de violentia, & causa principali cognoscit) etiam cum jurisdictione, & exactâ facti incidentis cognitione, quæ dumtaxat versatur super re merè profana, & temporali, prout in hoc discursu legitimè & de jure probatum reliquimus.

Hæc tamen probatio per testes multoties dene- 51
gari solet in Senatu, quoties causa quæ proponitur ad fundandam retentionem consistit in jure tantùm, quia cum per juris dispositionem sit articulus jam decisus: nihil potest prodesse probatio, ut latiùs probavimus *in commentar. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 6. *à numero* 63. *cum seq.* quibus ad idem adde Mieres *de majoratu* 3. *part. quæst.* 15. *numero* 69. Ferretus *consil.* 45. Corsetus *quæst.* 1. *numero* 1. *&* 2. *lib.* 2. Castillo *decision. Siciliæ* 48. *numero* 4. 5. 6. *& num.* 8. *& seq.* Milanens. *decis.* 3. *numero* 158. *& decis.* 5. *numero* 9. *lib.* 1. Æmilian. *cons.* 44. Vincent. de Franch. *decis.* 211. *numero* 221. *& decis.* 262. *in fin.* Rovit. *in pragmat. post prædictas. numero* 16. *& sequentibus*, Anna *singula.* 470. Amendula ad Franch. *dict. decision.* 122. *numero* 15. Ponte *cons.* 59. *numero* 1. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 54. *numero* 6. Burg. *de laudem. part.* 3. *inspect.* 24. *numero* 17. *& de modo procedendi ex abrupto*, *centur.* 1. *qu.* 5. *& numero* 5. *& seq.* Mastrillus *decis.* 125. *numero* 2. Petrus de Gregorio *de judiciis. causa. feudali*, *quæst.* 21. Decianus *cons.* 17. *num.* 6. *lib.* 5. Paschalis *de viribus patr. potest. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 7. Intrigol. *singula.* 173. *numero* 8. *lib.* 2. *& feudor. centur.* 2. *artic.* 97. *n.* 23. *cum seq.* Amato *variarum resolut. tom.* 2. *resolut.* 63. *num.* 6.

Nec quando causa ipsa ab altera parte confitetur, admittenda † erit probatio alia per testes, 52
ut diximus *de Regia protect.* 3. *part. dict. cap.* 6. *numero* 64. *& seq.* Quia cùm inter partes adsit concordia super facto, de nihilo serviret testium assertio & comprobatio.

Quia frustra spectatur res cujus eventus † ni- 53
hil potest operari, *l. quando*, §. *fin. ff. ad Velleianum l. si quis ita scripserit*, *ff. de hæred. instituend. l. cum heredes*, §. 1. *ff. de acquir. hereditate*, *l. non videtur*, *ff. de judiciis*, *l. fin. C. qui admitt. l. ad probationem*, *C. de probationibus*, *cap. cum contingat. de officio Delegat.* Surdus *decis.* 184. *n.* 8. Franciscus Molinus *de nuptiarum lib.* 1. *comparatio* 10. *n.* 57. Marsill. *consil.* 57. *licet nudum, n.* 17. Tuschus *tom.* 4. *litter F. conclus.* 520. *n.* 1.

Et factum, quod non † relevat, fieri non debet, *l.* 54
ad probationem, *C. de probation.* Surdus *decis.* 260. *num.* 5. *cum sequentibus*, *l. jubemus*, & ibi Bartol. *C. de sacrosanctis Ecclesiis*, Menoch. *cons.* 351. *num.* 36. Octavia Glorit. *respons.* 1. *p.* 2. *numero* 280. *in fin.* qui aiunt, quod nec etiam factum dicitur.

Quòd in his † terminis reperio tenuisse Gun- 55
disalvum de Paz *in praxi tom.* 2. *prælud. ult.* qui postquam *à numero* 1. *cum seq.* firmavit praxim hujus retentionis præcipuè ad executionem Concilii Tridentini *in cap.* 20. *causæ omnes session.* 24. *de reformatione*, *sub numero* 11. dicendo: *Post hinc inde partium & Regii Fiscalis allegationes causam concludendam*, postmodum prosequitur in hæc: *Et si negotium in probatione consistat, reperitur ad probationem per Consiliarios Regios, & in eo proceditur viâ ordinariâ, donec sententiam diffinitivam proferant, sed si in probatione non consistat, statim post allegationem partium proferunt suam sententiam, quâ vel pronunciat litteras Apostolicas retinendas esse donec Summus Pontifex consulatur & melius de veritate informetur*, & *interim earum executionem suspendunt*,

dant, & interdicunt sub gravissimis pœnis & comminationibus, earum usum impetrantibus, &c.

Quapropter in articulis juris iis nempè, qui in jure dumtaxat, non etiam in facto consistunt, non datur dilatio ad probandum, quia cum partes sunt concordes in facto, ita ut dumtaxat discordia consistat in solo jure juxta innumerabiles Doctores ad id citatos per Amato, *variarum resolut. lib. 2. resolut. 63. à n. 11.* Ideò nec ad probandum admittuntur partes, nec eisdem terminus conceditur, Millanens. *decision. 3. n. 156. & decision. 5. n. 6. lib. 1.* Instrigol. *singular. 173. n. 80. & 81. lib. 2.* Mastrill. *decis. 125. n. 2. lib. 2.* Giurba *decis. 49. sub n. 4.* ex Bellamera *decis. 317.* Romanus *singulari 519.* Amato ubi proximè *n. 3. & seqq.*

56 Facto igitur legitimo examine, & conclusa causa inspicitur † processus in Senatu, & si cognoscitur ex eo non adesse violentiam, nec damnum Reipublicæ inferri ex litterarum executione, nec ex ea induci aliquod periculum publicæ utilitati, nec præjudicium notabile inferatur juri tertio quæsito, atque sic cesset violentia: statim relaxantur litteræ, & decernit Senatus: *Que no ho lugar de retenerse estas letras Apostolicas en el Consejo, y que sea entreguen à la parte, pera que use dellas*; quia trepidaverunt timore, ubi non erat timor, juxta Prophetam, *Psalmo 23.*

Sin autem justa & legitima causa subsit ad re-
57 tentionem faciendam, † & suspendendam litterarum executionem ob utilitatem publicam; datur in Senatu decretum juxta casuum varietatem. Nam-
58 que aliqui † pertinent ad retentionem, aliqui ad remissionem Ordinariorum, de quibus infrà latiùs *2. part. per totam*, & signanter *in cap. 26.* in priori casu datur decretum, *Retienense estas Bullas en el Consejo, para que no se use dellas, y la parte de N.* (petentis retentionem *supli que dellas ante su Santidad*, ut possit Senatus dicere idem quod Imperator *in l. 1. C. de his qui propter metum judicis non appell.* ibi: *Sacro enim comitatu nostro timere nihil potuisti.*

In secundo autem casu, ubi datur remissio litterarum, ita solet concipi decretum: *Entreguense estas letras* (*ò Bullas* (*à la parte, para que use dellas delante el Ordinario.* Attenta tamen juridica distinctione, de qua copiosè *in dict. cap. 26. infrà 2. part per totum.*

Si autem hæc remissio petatur in Senatu directè,
59 ortâ compe.entiâ inter Conservatorem † alicujus personæ, aut Collegii & similium, vel inter Nuncium, Archiepiscopum, vel alium (volentem cognoscere & tractare causam in prima instantia) & Ordinarium certantem ad se pertinere cognitionem ex dispositione Concilii Tridentini *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* Tunc quando directè pro conservatione, & executione dicti Concilii recurritur principaliter ad Senatum supremum (cujus hæc violentiæ cognitio privativa est, ut latiùs deduximus *cap. 14. hac 1. part.*) Tunc solet Senatus
60 † ita decernere, & decretum concipere: *El juez conservador, ò el Nuncio, &c. En conocer y proceder en esta causa hazo fuerça, y se remite la causa al Ordinario*, quo quidem decreti genere dumtaxat utitur Senatus supremus tanquam Concilii protector in hoc casu speciali.

61 Nam cùm non adsint † litteræ Apostolicæ, ut possit simplex consuetum decretum (*entreguense estas letras à la parte para que use dellas delante el Ordinario*) dari, nec etiam si adsint litteræ Nuncii, vel alterius Archiepiscopi, quia cùm careat potestate (stante clausula irritante, & annullativa omnium actorum de qua in dict. Tridentin. decreto (commissio est nulla ipso jure, *ex l. unica, C. qui pro sua jurisdiction. dare, darivè possunt* ac ideò nihil est quod possit remitti Ordinario, ut ea commissione uti possit impetrans, juxta quæ copiosè in compobationem *dict. l. unic.* congessimus *de Regia protectione 4. part. cap. 6. à principio, & à n. 30.* ac propterea necesse fuit in Senatu variari decreti modum, & prædicto termino illud concipere, *Que en conocer y proceder haze fuerça y se remitte la causa al Ordinario.* Non tractamus modò de alio simili decreto, quo omnia † cæte- 62
ra Tribunalia Regia suprema uti possunt, & utuntur quotidie, nempè quando Judex ecclesiasticus cognoscere intendit de reo merè laico, & super re merè profana, quia tunc etiam datur in omnibus hoc decretum, *Que el Juez Ecclesiastico en conocer, y proceder haze fuerça &c.* Quo dumtaxat casu possunt cætera Tribunalia decretum hoc ita concipere.

Quare cùm cætera Tribunalia ipsa non possint cognoscere † de hoc genere violentiæ pro obser- 63
vatione, & executione Tridentini, & ab eisdem totaliter sit avocata potestas, nec oppressis permissa facultas ad dicta Tribunalia [præter hoc supremum consiliũ] recurrendi, ut latissimè probavimus *dict. cap. 14. à n. 26. cum seq. hac 1. part.* ad effectum directè remittendi † causam Ordinario: se- 64
quitur, ut nullo modo possint uti hoc genere decreti (ut *conocer y proceder*) Sed quando ad eadem Tribunalia recurritur ortâ competentiâ † in- 65
ter aliquos Judices, à quibus emissa appellatio extitit decernunt dumtaxat simpliciter, quis facit vim in non deferendo appellationi, quisve illam non facit delationem denegans, juxta quæ abundè deduximus *de Regia protectione 2. p. cap. 10. per totum*, ubi latè quemadmodum concipienda sint hæc decreta Tribunalis, orta competentia inter aliquos Judices Ecclesiasticos, à quibus vel ab una parte, vel ab utraque à singulis Judicibus, vel ab uno tantùm appellatio interposita fuit: videbis.

Et hæc omnino attende, quia ex hoc genere decreti supra dicto (quo solus hîc Senatus supremus utitur in hoc peculiari casu duntaxat, ex specialissima ratione dicta) multos † vidi deceptos, & illo velle uti indistinctè in aliis casibus compe- 66
tentiæ, minimè attendentes, quòd solùm Senatus supremus illo utitur, quando dictâ competentiâ ortâ, ad illum recurritur pro executione Concilii, qua facultate cætera Tribunalia privata sunt ex clausula legis avocativa, ut latè *in dict. cap. 14. suprà 1. hac 1. part.* diximus.

Quando autem generaliter in omnibus Tribunalibus oppressus simul utitur utroque remedio violentiæ, puta intentando Bullarum retentionem, † 67
& cumulando querelam violentiæ, ut deferri mandetur appellationi interjectæ ab executore jam procedente earumdem virtute, variis modis concipi solent decreta, prout abunde diximus, & formulas proposuimus *hac 1. part. cap. 11. conclus. 1. & seq.* usque ad finem, quæ hîc supplere poteris.

Major tamen se offert solvenda difficultas, quando ad Tribunalia inferiora Regia, Cancellarias, † & Au- 68
dientias recurritur hac simultanea querela; nempè petendo directè causam ex decreto Tridentin. & ejus observantia remitti Ordinario, & simul decretum violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab

tore procedente derogando primæ instantiæ ejusdem, cùm ad hunc effectum dumtaxat diximus superiùs *d. cap.* 14. *à num.* 26. *cum seq.* posse hæc Tribunalia de hac violentia cognoscere simpliciter; quæ autem directè tendunt ad conservationem, protectionem & executionem Concilii Trident. remittendas esse præcisè huic supremo Concilio ibidem deduximus, & expressè deciditur, *in l.* 8. *tit.* 5. *De los Presidentes, lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.* ibi: *Y que las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan a los del nuestro Consejo, &c.* quam ibidem citavimus.

Cui facile occurres, si conjungas resolutio-
69 nes, quas apposuimus † superius in duobus capitibus 11. & 14. Etenim si visis in Audientia Regia omnibus actis reperiatur, judicem violentiam fecisse in non deferendo appellationi; rectè poterit Tribunal illud ita dare decretum, *deferat, & reponat*, circa remissionem petitam Ordinario remittere statim causam ad supremum hoc Consilium cognoscendam, & terminandam cui nihil obstat prædictum Tribunalis decretum vio-
70 lentiæ, tùm † quia procedit in casu sibi permisso, & separabili, tùm etiam quia ex eodem decreto facilior redditur exitus, & expeditio causæ & articuli remissi, quia repositione mediante, faciliùs exequitur decretum Concilii Regii, quo remitti decernit causam Ordinario, ad latè tradita *in c. cum teneamur de appellationibus*; quia res
71 redditur integra juxta † quæ abundè diximus sup. *c.* 11. *à num.* 16. *cum seq. in secunda conclusione*, *& conclus.* 3. *à num.* 28. *& in cap.* 10. *à num.* 89. *vers. Mihi in dies*; ubi per multos numer. sequentes: quæ ulteriùs repetere non licebit.

Si autem inspectis in eodem Tribunali omni-
72 bus actis, † reperiatur judicem vim non fecisse in deneganda delatione appellationi emissæ, subsistere debet Tribunal, nihil super eadem vi, & articulo decernere; sed totam causam remittere ad hoc supremum Consilium, quoniam ex decreto, *Vim non fieri*, maximum oritur inconveniens impeditivum, executionis decreti hujus supremi Senatus super remissione facienda ordinario, de quo latè diximus sup. *cap.* 10. *à principio*, & per totum, & quia potest Judex delegatus virtute hujus decreti prosequi causam & partem obtinere executoriales, ex quibus postmodum decretum Senatus patitur magnam difficultatem juxta quæ diximus, *cap.* 11. *sup. conclus.* 2. *&* 3.

Unum tamen generale omnino necessarium,
73 & præcisum in † hac materia retentionis Bullarum Apostolicarum non omittamus, ut cùm in cognoscenda & discernenda causa legitima ut illæ retineantur, si positum à jure justo arbitrio discreti Senatoris, ut copiosè deduximus hac 1. *part. cap.* 9. præcipuè *à num.* 13. *cum sequentibus*, *usque ad finem*, *vers. Quibus tamen, & aliis.* ut semper Tribunalia Regia in hoc arbitrario remedio præ oculis habeant (ut assolent) & exhibeant debi-
74 tam reverentiam Sanctæ Sedi Apostolicæ † & Bullæ in Cœna Domini, ne facilè ex excessu immoderatæ & indebitæ defensionis, in ejusdem censuras incidant, neque hoc saluberrimo remedio ad præsidium innocentium invento immoderatè abutantur, cum defensio hæc debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc
75 est servata semper in omnibus † reverentia Sedis Apostolicæ, ut post multos Doctores in terminis diximus *de Regia protect.* 1. *p. c.* 2. *à num.* 6. *cum seqq.*

Omnis enim defensio tunc dicitur permissa jure naturali, & gentium; † quando præstatur cum
76

moderamine inculpatæ tutelæ, eo tamen non habito, defensio ipsa punibilis est, & culpabilis; prout latè probant post magnam Doctorum catervam Farinacius *in praxi crimin. de homicidio, quæst.* 125. *à num.* 330. *cum multis seq.* quam plurimos alios Didacus Mari *in additionib. ad Thom. Grammatic. decis.* 5. *numer.* 4. *&* 5. Mongollon. *de his quæ metus*, *cap.* 8. §. 1. *num.* 7. Cancerius 2. *part. tom.* 1. *c.* 10. *à num.* 40.

Quia cùm moderamen hoc inculpatæ tutelæ procedat ab eodem principio, & jure naturali & gentium, † sicut ipsa defensio, juxta verio- 77
rem opinionem, quam contra alios firmavit Fortunius Garcia *in l. ut vim, numer.* 1. *vers. Ex hac ipsa natura*, *ff. de justitia & jure*, & latiùs *num.* 3. *&* 4. ubi cum pluribus Doctoribus hanc sententiam defendit *num.* 12. *&* 13. Declarat Bolognet. *in eadem l. ut vim*, *numer.* 34. ut plene prosequitur; *& num.* 63. Turrecremata *in cap. jus naturale*, *num.* 23. *distinction.* 1. Jacobus Boulen. *in repetitione l. Capitalium*, §. *famosos*, *num.* 134. *in fin. & num.* 135. *&* 136. *&* 148. *de pœnis*, Farinacius *de homicidio*, *quæst.* 125. *num.* 334. sequitur, quòd † non adhibito hoc moderamine in- 78
culpatæ tutelæ, fiet contra jus naturale & gentium, & cessabit in Senatu penitùs fundamentum defensionis permissæ.

Moderamen tamen hoc tunc in defensione dicitur servatum, quando † id fit, sine quo violen- 79
tia aliter tolli non poterat, *l. sciendum*, §. *qui cum aliter*, *ff. ad legem Aquiliam*, *l.* 1. *C. unde vi*, Grammatic. *cons.* 63. *num.* 3. Instrigol *cons.* 15. *num.* 34. Barcius *decis. Bonon.* 182. *num.* 3. Mascardus *de probation. conclus.* 1126. *num.* 29. Farinac. *d. q.* 125. *num.* 330. *cum seq.* ubi quod moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus † circa modum, 80
tempus & causam, ubi singulas particulas latè prosequitur, & ex aliis Didacus de Mario. *in addition. ad Thomam Grammat. decis.* 5. *num.* 4. *& seq.* quæ adde ad ea quæ diximus in his terminis *de Regia protect.* 1. *p. cap.* 2. *à num.* 285.

Quare maximè Senatores evigilare debent, ne
† calumniosè, & frustratoriè quem uti permit- 81
tant hoc salubri remedio, ad finem dumtaxat vexandi adversarium, & detinendi, ac differendi causam principalem, quod quidem in specie abhorrent Doctores omnes de hac retentione Bullarum tractantes, quos in unum congessimus *cap.* 2. *à princip. hac* 1. *part.*

Idcircò si ex causa frivola † deducta in Sena- 82
tu ad hanc retentionem consequendam hæc intentio partis deducatur; omnimodo debet Senatus condemnare calumniantem in omnibus expensis, prout ex pluribus Doctoribus in his terminis loquentibus probavi & animadverti *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. *à numer.* 238. *cum multis seq.* quò te remitto, & insuper ubi etiam in his terminis Flores de Mena *practicarum quæst. lib.* 1. *c.* 12. *numer.* 8. *ad fin.* & Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil. in fin.* Quæ quidem expensarum condemnatio multum prodesse poterit, ne cum tanto periculo quis abutatur hoc remedio, consulitur quieti litigantium, & eorum sumptibus, & laboribus, nec non Senatorum exoneratio suboritur, & ut tandem omnes cognoscant ausum temerarium habere vindictam.

Et ut cognoscatur quanta justificatione procedit Rex noster in harum † Bullarum reten- 83
tione, decrevit Senatus hic supremus, ut nullatenus tradatur parti intentanti Bullarum quarumlibet retentionem provisio ordinaria, quosque præstet fidejussorum solvendi omnes expen-
sas

ſas alteri parti, ſi reperiatur ſua relatio ſiniſtra, atque etiam ut relinquat procuratorem, cum quo proſequi poſſit retentionis cognitio ad evitandam fraudem, depravatàmque intentionem partis differre curantis & ambientis cognitionem hanc, ne impetrans queat ſuis litteris uti, & in longum protrahatur & cunctetur ipſarum debita executio.

Circa quæ duo ſunt decreta Senatus cum con-
84 ſultatione † Regis anni 1545. quod eſt *in lib. 2. decretorum, fol. 3. & in quaterno decretorum eſt 5. decretum* in ordine in hæc ſtatuens. En la Villa de Valladolid à de Abril de 1545. annos, los Sennores Preſidentes, y Oidores del Conſejo de ſu Mageſtad, mandaron, que les cartas que de aqui adlante ſe deſpacharen en Conſejo, para traer Bullas ſobre el patronazgo real, o patronazgo de legos, ò por derecho de eſtrangero, ò beneficio patrimonial; que el Eſcrivano del Conſejo que las diere, antes que las entregue à la parte, tome del fianças, que ſino pareciere ſer cierta le relacion que haze, pagara à la otra parte todas las coſtas y dannos que ſe recrecieren; è quede citado para los autos del pleito, y que ſino tomare la dicha fiança, è dexare poder y procurador citado, que el Eſcrivano del Conſejo que lo deſpachare lo pague de ſu caſa. Caſtillo.

Alterum decretum hanc diſpoſitionem confir-
85 mans, † & extendens ad retentionem Bullarum in contraventionem Concilii Tridentin. & ad alium quemlibet caſum pertinentem ad hunc recurſum retentionis intentatum, eſt *in eodem quaterno decretorum Conſilii* 85. quod ita diſponit: En la Villa de Madrid à tres dias del mes de Junio de 1580. annos, los Sennores Preſidente y Oidores del Conſejo de ſu Mageſtad, mandaron, que de aqui adelante ſe guarde y cumpla el auto proveido en Conſejo en 24. de Abril del anno de 1545. en que ſe mandò, que quando ſe deſpachare alguna proviſion para traer Bullas ſobre patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de eſtrangero, ò beneficio patrimonial, el Secretario que la dieſſe, tomaſſe fianças de la parte que la lleuaſſe, que ſi la relacion que hazia no era cierta y verdadera; pagara à la otra parte las coſtas, y le citaſſen para todos los autos, y dexaſſe procurador con quien ſe hizieſſen, ſo pena que no lo cumpliendo aſſi el Secretario, que dexaſſe de tomar la dicha fiança, y hazer las demas diligencias dichas, pagaſſe las coſtas como en el dicho auto ſe contiene: con que aſſimiſmo ſe entienda en qualeſquiera proviſiones que ſe dieren, para tomar Bullas contra el Concilio, ò en otro qualquier caſo. Juan Caſtillo de Andrada.

Et ita in hoc Senatu inviolabiliter obſervatur hodie; ſunt etenim decreta hæc ſanctiſſima, pul-
86 lulantia obſequium, & obedientiam, † necnon ſolitam venerationem, & debitam Sedi Apoſtolicæ, ſuntque decreta hæc Chriſtianæ ſinceritatis manifeſta demonſtratio, atque Religionis evidens argumentum, quia Rex Catholicus non vult ſe intromittere in iis, quæ verè ſuam Rempublicam non lædunt, imò conatur fictam, ſeu calumnioſam relationem mulctare & penitùs rejicere, & aditum denegare fictè recurrentibus, & calumnioſè conquerentibus.

De inſtructione, quam habent Cancellariæ, &
87 Audientiæ regales † circa modum procedendi in hac Bullarum retentione, & de praxi, petitionibus, proviſionibus, & decretis affirmativo, & negativo, de modo formandi proceſſum: vide Monterroſum practicum *in praxi tractado 5. de las Chancillerias, cap. Siguese el quarto proceſſo, que es ſobre la retention de las Bullas, cap. 1. del eſtilo.*

Ubi in verſiculo, *Pero acaece algunas vezes* ponit ſtylum, & praxim, quâ utuntur † Tribu- 88
nalia Regia, quando accidit, quòd impetrans, antequam à ſe auferantur litteræ, illas exequutus fuit jam, & litteras & proceſſum miſit Romam, ut tunc Regius Fiſcalis por petitionem à Senatu poſtulare ſoleat, ut procedatur contra litteris utentem, ut ſi fuerit laicus detrudatur in carcerem, ſi autem Clericus fuerit, quod compareat in Senatu perſonaliter, & ejus temporalitates ſequeſtrentur, & à curia ne exeat, quouſque afferat dictas litteras, & ſimul abſolutionem parti.

Quòd ſic fieri mandatur in Senatu, firmat ipſe practicus Monterroſo, & contra laicos proceditur ad pœnas legibus hujus Regni ſtabilitas, vide eundem ibidem per totum cap. ubi plura in praxi confert. De quibus plurima Nos diximus infrà *2. p. cap. 24. verſ. Quoad ſecundam, à num. 41. uſque ad finem ejuſdem cap.* ubi abundè de pœnis, quas incurrunt jure Regio partes, Tabelliones, ſive Clerici ſive laici exequendo, ſive intimando litteras Apoſtolicas contra jus Regis, Regni, aut publicæ utilitatis impetratas, & vide etiam ſup. *cap. 10. §. unico, à nu. 90. uſque ad fin.* ubi abundè de ſequeſtratione temporalitatum & fructuum impetrantis, & litteras exequentis.

Illud tandem animadvertendum cenſeo quòd à ſententiis latis in Cancellariis † Regiis ſuper re- 89
tentione Bullarum nullatenus admittitur ſecunda ſupplicatio *con las mil y quinientas* (de qua integer eſt *titulus lib. 4. Recopi.* Avenda. *in tractatu de ſecunda ſupplicatione*, Didacus Perez *in l. 25. tit. 3. lib. 2. ordinament. gloſ. 2.* Paz *in praxi p. 6. tom. 1. cap. unico per totum*) eò quòd ad illam interponendam duo requiruntur præciſè reſpectu rei, de qua contenditur, quod res ipſa ſit ardua, & continens æſtimationem, & valorem trium millium duplarum aurei de cabeça, ex *l. 7. tit. 10. lib. 4. Recopil.* ibi: *Siendo tan ardua la cauſa, y ſobre tan grande cantidad, que ſea de tanto valor y eſtimacion, &c. & ex l. 9. ejuſdem tituli*, quare cum hæc ſimul non poſſunt concurrere in cauſis retentionis Bullarum: tùm quia in eiſdem, nec agitur de re principali, nec in proprietate, nec in poſſeſſione; † nec agitur de applicanda alicui 90
ex contendentibus, nec etiam contenditur de valore Bullarum ad effectum declarandi ſuper eo, ſed dumtaxat examinantur, an ex earum executione aliquod inferatur damnum publicæ utilitati, ad effectum dumtaxat ſuperſedendi in executione, & reſcribendi atque ſupplicandi Sanctiſſimum; quod nec infert præjudicium perpetuum, nec irreparabile, ſed temporale, dùm Papa conſulitur, ex text. *in cap. 2.* ibi *Donec Romanum Pontificem conſulant, executioni ſuperſedeant, de officio Delegati. text. in cap. multum ſtupeo. 2. quæſt. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta reſcriberem. Authentic. de mandatis Princip. §. deinde competens, collat. 3.* ibi: *Tunc ſuſcipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea anteaquam ad nos nuntians ſecundam præceptionem noſtram ſuſcipias*, de quibus ſuprà *cap. 5. à num. 25. & 4. p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Quod ideò leviſſimum præjudicium vocat in his terminis † Marius Giurba *in conſ. 39. ſub num. 38.* 91
dùm loquens de examine reſcripti Regis, an contineat damnum Reipublicæ, & contra ejus privilegia

vilegia ad effectum supersedendi, & rescribendi Principi, ita ait: *Maximè si nec perpetuum, nec irreparabile præjudicium sit*, Sforcia *cons.* 20. *n.* 43. *Sed levissimi præjudicii est contra privilegium declaratio, cujus effectus est brevis quædam, & temporalis suspensio, seu supersessoria executionis rescripti aut similis rei allegat privilegia usque ad secundum Regis mandatum, &c. differt enim solum suspensio hæc, non perimit, &c.* Et quòd supersessoria, quatenus sit temporalis, quòd inferat leve & momentaneum præjudicium reparabile, per plura fundamenta scripsimus *de protect. Regia* 2. *p. c.* 10. *à n.* 29. *cum seqq.* facit *l. si debitori*, ibi: *Nec enim damnum magnum est in mora modici temporis, ff. de judiciis.*

Tùm etiam, quia hæc causa recipere non po-
92 test † æstimationem, nec cadit super re æstimabili, quo casu non est locus secundæ supplicationi huic, prout ex hac ratione pariter cessare secundam supplicationem in causis nobilitatis (etsi aliàs arduæ judicentur) affirmat Paz ubi proximè *n.* 68. *& à n.* 66. Tùm etiam quia sup-
93 plicatio hæc adhuc negatur † à sententia meri possessorii ex legibus Regiis allegatis per Paz *d. cap. unic. à n.* 114. de quo in hac retentione adhuc non contenditur, nec controvertitur ad effectum & finem declarandi super eo, sed de me-
94 ro † facto, & insistentia possessionis, & status ultimi Patronorum, ad effectum dumtaxat supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & Sanctissimo rescribendi, ut quid senserit explicet, nec ex hac cognitione alicui applicatur jus patronatus, nec ad quem pertineat declaratur, quod omne intactum remanet coram Ecclesiastico discutiendum.

Itaque cùm præjudicium retentionis litterarum
† sit levissimum, temporale, & penitùs repara- 95
bile, nullum jus partium tangens intrinsecum, prout & superiùs hoc capite diximus; ideò nullo modo admittitur in iis causis retentionis Bullarum secunda hæc supplicatio, nec in hoc Regio Consilio visum, nec auditum fuit, nec unquam admissum, nec adhuc ab aliquo tentatur tale remedium, & ita inviolabiliter observat Senatus.

Ex quibus rationibus & fundamentis, inferri
potest etiam † ad causas retentionis Bullarum Apo- 96
stolicarum decisas in prima instantia in Audientia Regni Galleciæ [charissimæ, & dulcissimæ patriæ nostræ] ut minimè admittatur appellatio ad Cancellariam Vallisoletanam, cùm res super qua contenditur debeat habere æstimationem, si in proprietate mille ducatorum, si in possessione duorum millium, quæ æstimatio penitus cessat in hac causa retentionis, in qua nec de proprietate rei principalis, nec etiam de possessione agitur, nec definitur; Ex hactenus deductis, quæ omnino convincunt, & planè congruunt hujus ultimi articuli determinationi, & resolutioni. Maximè quia revera multum indecorum, & indecens foret, causas hujus qualitatis velle regulare per alias merè temporales, inter quas tanta reperitur dissonantia & non sine scandalo novitas hæc introducta foret, ad latè tradita *suprà cap.* 6. *per totum.*

TRACTA-

TRACTATUS
DE
SUPPLICATIONE AD SANCTISSIMUM
A Litteris Apoſt. &c. Et de earum interim Retentione in Senatu.

PARS SECUNDA.

Continet Recurſum ad Regem ob contraventionem Sacroſancti Concilii Tridentini, præſertim circa præſervationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

CAPUT I.

Quo jure Rex Catholicus, quibuſve rationibus litteras Apoſtolicas in contravẽtionem œcumenici Concilii Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de utriuſque differentia, de qua latius, cap. 26.

SUMMARIUM.

1 *Principum Chriſtianorum Regale munus eſt, evigiles eſſe in tuitione Reipublicæ, præcipuè ſpiritualis, dogmatum, & Conciliorum.*

2 *Principes ſuorum Regnorũ ſunt adſtricti ad protectionẽ, ne violentiam, aut ſcandalum patiantur in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, & temporalis.*

3 *Ad Conciliorum, & Eccleſiæ tuitionem ſæpè invitaſſe Pontificem Principes Chriſtianos ad ſedandos violentos incurſus, multis Canonicis decretis legimus.*

4 *Bonifacii Papæ epiſtola refertur miſſa Imperatori Honorio, ut auxilium Eccleſiæ, & Religioni oppreſſæ præſtaret.*

5 *Epiſtola refertur Imperatoris Honorii miſſa Papæ, qua profitetur interventu ſui pacem cuſtodiri, & ſeditiones Eccleſiæ obvenientes ſedari.*

6 *Divi Auguſtini Authoritas refertur, quâ licitè petitur per Prælatos auxilium à Principe Chriſtiano contra hoſtes Eccleſiæ ad ejus tuitionem magis, quàm vindictam.*

7 *Res religioſæ aliter tutæ eſſe nequeunt, niſi & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.*

8 *Epiſtola D. Auguſtini, quâ adverſus violentias ſit ultio, à poteſtatibus per Prælatos poſtulanda.*

9 *Concilium Agatenſe refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus eſſe auxilium poſtulandum pro pauperum moleſtiis, quibus Eccleſia fatigatur.*

10 *Si Principum præeminentia in Eccleſia ex conſuetudine acquiſita non ſervetur, ſcandalum Eccleſia patitur vitandum.*

11 *Principum Chriſtianorum præceptum Regale officium eſt Eccleſiam, ejuſque libertatem, & immunitatem defendere.*

12 *Principes ſæculi nonnunquam in Eccleſiæ culmina tenent, ut diſciplinam Eccleſiaſticam muniant & ſeditiones rigore Principum conterantur.*

13 *Principes ad tuitionem Eccleſiæ tenentur ex debito Regalis officii, etiam non poſtulatam, cùm ipſorum ſtudii, & religionis interſit.*

14 *Imperatores profitẽtur maximam adhibere ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem.*

15 *Principis boni eſt omnia tueri, quæ ſpectant ad functionem Eccleſiaſticam.*

16 *Principes ſi protectionem Eccleſiæ præbere negligunt, à communione ejuſdem repelluntur.*

17 *Nihil præſtantius conſervationi Regnorum, quàm vigilantia in cultus Divini, & ſtatus Eccleſiaſtici tuitione, quâ nititur ſtabilimentum omnium rerum publicarum.*

18 *Quod Imperator Theodoſius in agone morte filiis ſuis hoc præceptum reliquit.*

19 *Imperatores Chriſtiani agnoverunt Imperii fœlicitatem*

Litteræ

67 *Litteræ percutientes primam Ordinarii instantiam in executionem gratiæ traduntur imperranti, ut illis coram Ordinario utatur.*

68 *Litteræ dumtaxat justitiæ prout rescripta, monitoriales, executoriales, &c. retinentur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinario.*

69 *Trident. in cap.20. causæ omnes percutio frequentior est, singulares continens difficultates, quæ speciali egent tractatu discutiendæ per totam 2. part.*

1 CHRISTIANORUM Principum cunctorum Regale munus † & præcipuum officium esse, evigiles se præbere in tuitione & protectione Reipublicæ, maximè spiritualis, & Ecclesiasticæ, dogmatum Catholicorum, & Conciliorum, Ecclesiæ observatione & executione, abundè ex multis juris fundamentis, & authoritatibus, etiam Divinæ Scripturæ comprobavimus suprà 1. *p. cap.* 1. *per totum*, *& in cap.* 5. ad quæ te remitto pro præciso fundamento, & justificatione hujus capituli.

Ad ipsos atque Principes omnino pertinere ex
2 obligatione Regali † officii protectionem suorum Regnorum, & vassallorum, ne violentiam patiantur & scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis, neque indebitè hæc turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, fusius est probatum *in dict. c.* 1. *& 5. sup.* 1. *part. in cap.* 1. *& 2. in tractat. de Regia protect.*

Ideò ad levandos violentos incursus, & sedandas molestias, injurias, seditiones, ac turba-
3 tiones † Ecclesiæ, multoties Summum Ecclesiæ universalis Pastorem invitasse Principes Christianos ad protectionem, & ad auxilium præstandum commovisse, & allicuisse, ad tuitionem & conservationem Christianæ Religionis, dogmatum & Consiliorum, Sacrarúmque rerum ipsos Christianos Reges in tuitionem & defensionem quotidie interpellare, & paterna charitate provocare consuevisse; multis in Canonicis decretis legimus, ut ex epistola Bonifacii Papæ missa Imperatori Honorio pro reparandis perturba-
4 tionibus † quibus indebitè premebatur Ecclesia, apparet, relata *in cap. Ecclesia, 97. dist.* ubi inter alia hæc scripsit: *Cum enim humanis rebus Divinæ cultor Religionis, Domino favente provideas: Nostra culpa erit, si non id sub vestra gloria [quam certum est, divinis rebus semper animo promptiori favisse] firmo & stabili jure custodiantur, &c.* Et ulteriùs infrà: *Ipsa enim Ecclesia devotionem tuam, Christianissime Imperator, non meo quidem sermone; sed suo venerabili affectu appellat, quam Christus Deus noster vera Fidei Rector, & vestri Gubernator Imperii sibi uni desponsatam, & intactam Virginem servat, nè in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis in solo timore turbari, gloriosissime & tanquillissime Imperator Auguste, &c.*

5 Et idem Bonifacio Papæ ipsemet Imperator † ita rescripsit: *Undè id servandum est, ut omnes tranquillam mentem, pacificos animos, ex Serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditionis conspirantibus tentare conentur, &c.* relata *in cap. victor. 97. dist.*

Undè Divus Augustinus *in cap. Maximinianus* 23. *quæst.* 2. ad eundem † Pontificem Bonifacium ita
6 scripsit: *Maximinianus Episcopus Vagensis auxilium petiit ab Imperatore Christiano contra hostes Ecclesiæ, non tam sui ulciscendi causa, quàm tuendæ Ecclesiæ sibi credite, quod si prætermisisset, non ejus fuisset laudanda patientia, sed negligentia meritò culpanda, &c.* Quæ quidem prudentialis doctrina fundamētum sumit à *cap. res* 23. *quæst.* 5. ibi: *Quia res omnes aliter tuta esse non possunt, † nisi quæ ad Divinam* 7
confessionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.

Quapropter D. August. in epistola ad Demetrium ita scripsit: *Nosti* (inquit) *adversus † illi-* 8
citas, & privatas vestrorum violentias (quas, & vos ibi, qui talia facitis doletis, & gemitis) à potestatibus Ordinatis ultionem petunt. Et in Concilio Carthag. 5. ita docemur: *Ab Imperatoribus universis justum est auxilium † postulandum propter* 9
afflictorum pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia: ut defensores ejus adversus potentias divitum cum Episcoporum provisione delegentur, prout refertur *in cap. Ab Imperatoribus* 23. *quæst.* 3.

Proquo etiam † bonus est text. *in cap. Quia san-* 10
cta 28. in ordine 63. *dist. ibid. Quia sancta Romana Ecclesia, cui auctore Deo præsidemus, à pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio, nec Canonico ritu, & consuetudine ab Imperatore directi intersunt Nuntii, qui scandala fieri vetent, volumus, &c. Nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne vel Ecclesia scandala fieri vetent, volumus, &c. Et Imperiális honorificentia minuatur, &c.* Ex quo textu maximè ex ejus ultimis verbis clarè patet, quàm unita & dependentia sint honor & authoritas Regis ab ipsa Ecclesia (cujus est protector) quæ si scandalum patitur, honorificentia Regis diminui meritò dicitur, cùm possit de negligentia sua conqueri, & redargui.

Planè cum ipsorum Principum Christianorum 11
præcipuum munus sit & officium Regale, † Ecclesiam, ejusque immunitatem, & libertatem defendere, atque tueri, ut ipse D. August. iterum scripsit *in epist.* 50. *& epistol.* 164. relatus ad hoc idem per Michaelem Agiam. *in tract. de exhibendis auxiliis, fund.* 27. in cujus doctrinæ comprobationem plura diximus 1. *part. cap.* 1. *per tot.* inde provenit, ut semper quando Ecclesia aliquod patitur detrimentum aut turbationem, Principum alliciatur protectio, & excitetur obligatio.

Non omittam illud † Isidor. hujus capit. conve- 12
venientius *in cap. administratores* 23. *quæst.* 5. *Quòd Principes sæculi non numquam intra Ecclesiam potestatis adepta culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterum intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent; nisi ut quod non prævaleat Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum, cæleste Regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra Fidem, & disciplinam agunt rigore Principum conterantur, &c.*

Et quamvis ab ipsis Principibus hæc non fit expressè petita à Pontificibus, † & cæteris Ec- 13
clesiasticis personis tuitio & protectio; ad ipsam tamen præbendam omnimodo tenētur ex debito Regalis officii, & obligatione sibi injuncta Coronæ, cùm hoc ipsorum studii, & Religionis intersit: *cap. bonæ*, §. *Sancta Synodus* 96. *dist. quanquam* (inquit) *studii vestri, & Religionis intersit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur Ecclesiæ, &c.* Et id ipsum probatur *in Auth. quomodo oporteat Episcop.* §. *nos igitur, collation.* 1. ibi: *Nos igitur maximam † habemus sollicitudinem circa Dei dogmata, & circa Sacerdotum honestatem, &c.* 14

15 Cùm boni Principis sit omnia † quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, *cap. boni Principis 96. dist. in c. tributum 23. q. 8.* ita dicit Urbanus Pontifex ibi: *Pro pace & quiete, qua nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persolvendum, &c.*

16 Adeò ut si Principes ipsi † protectionem hanc
Ecclesiæ probare negligunt, à communione ejusdem meritò repelluntur, *cap. dicat. in fin.* ibi: *Ita sæcularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit; quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi 25. quæst. 5. & in cap. administratores eadem causa & quæst.* Agia. *de exhibendis auxiliis, fundam. 27. pag.* 110. quod & latissimè probavit Palatius Rubeus *in tract. de justit. reten. Regni Navarræ 2. p. §. 7. per tot.* ubi erunt multa ad propositum videnda.

Nihil enim tam necessarium est ad conservationem Reipublicæ, Imperii, & Regnorum, quàm
17 † vigilantia Religionis & cultus Divini, statúsque
Ecclesiestici conservatio & tuitio, in quo præcipuum omnium Rerumpublicarum, & Imperiorum fulcrum, atque stabilimentum consistit, ut latissimè prosequuntur Aristotel. *lib. 7. politic. cap.* 8. Cicero, *lib. 1. de natura Deorum*, Plinius *lib. 14. naturalis historiæ.* Valerius Maximus *lib. 1. & lib. 4. cap.* 1. Lactant. Firmianus *lib. 3. Divinarum institut. cap. 10. & de ira, cap. 12. & de vera sapientia, cap* 28. D. August. *de civitate Dei. c. 24. & epist. 48. 50. & 165. l. 3. epist. 32. l. 5. epist.* 5. Justinianus Imperator *in epist. inter Claras, C. de Summa Trinit. & in proœmio digestorum.* Clemens Papa *lib. 1. constitut. Apostolica.* Constantin. Magnus Imperator apud Sozomen. *lib. 1. historiæ Ecclesiasticæ, cap.* 8. Theodoricus Imperator filiis † suis hoc præceptum in agone mortis relinquens
18 apud Nicephorum, *lib. 3. histor. Ecclesiast. cap.* 1. & Evagrium *lib. 1. cap.* 1. & plurimi alii, quos referunt Hieronym. Osorius *lib. 1. & 4. de Regia institut.* Simanchas *lib. 3. de Republica, cap.* 8. Petrus Gregorius *lib. 2. de Republica cap. 2. & l. 8. cap. 2. sect.* 1. Cardinal. Bellarm. *lib. 1. de Princip. Christian. cap.* 11. Justus Lipsius *lib. 1. de civili doctrin. cap. 2. & 3. & adversus Dialog. cap. 2. & in monitis & exempl. politic. lib. 1. cap.* Hieronym. Fracheta *de Principe, cap. 3. pag.* 24. Balduinus *in prolegom. de jure civili pag. 75. & sequentibus*, Pater Ribadeneira *de Principe Christian. lib. 1. cap. 16. lib. 2. cap.* 5. Tiber. Gamba *in dicursu politic. cap. de Religione, pag.* 39. Chericus *in Coronid. quæst. politic.* §. 1. Joan Boterus *de ratione status, lib. 2. cap. penult. de Religione*, Pater Ludovisius Torres *lib. 4. Philosophia moralis Princip. lib. 7. capitul.* 2. Thomas Bosius *in integris tractatibus Imperia pendere à virtutib. & de antiquo & novo Italiæ statu* (quos adversùs Machiavellum scripsit) Pater Andreas Canonherius *in Aphorism. politicis Hippocratis vol. 1. l. 5. Aphorism. 25. pag. 799. & seq.* Pater Franciscus Marquez *in gubernator. Christian. lib. 2. cap.* 34. Doctissimus atque carissimus mihi non satis laudandus Valençuela Velasquez, Supremi Regii Consilii Senator dignissimus, & in Granatensi Cancellaria Præses meritissimus *in monitu contra Venetos, ex n. 178. & in discursu status & belli. 2. part. considerat. 2. ex n. 87. & considerat. 9. ex n. 34. & consil. 22. per totam.* Francisc. Torreblanc. *lib. 3. de Magia; cap.* 2. Rutilius Benzon. *lib. 3. de anno Jubile. c. 7. pag. 340. & seq.*

Quod & Imperatores Theodosius, & Valen-
19 tinianus profitentur † in epistola ad Dioscorum, & epistol. 15. inter epistolas Cyrilli, & melius *in Novellis. tit.* 2. ita loquentes: *Inter cæteras sollicitudines, quas amor publicus pervigili cogitationi nobis indixit; præcipuam Imperatoris Majestatis curam esse perspicimus, veræ Religionis indaginem, cujus si cultum tenere potuerimus in cœptis, &c.* Plurima alia his similia videnda erunt, *cap. 1. part.* 2.

Et ita intelligendum erit illud † Valerii Maxi- 20
mi *l. 4. cap. 1. §. de Lucio Furio.* dùm de cura extendendæ Religionis antiquorum Romanorum pertractans, scribit: *Non dubitaverunt sacris Imperia servire, ita se rerum humanarum futura regimen existimantia, si divinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulata*, quo loquendi modo utitur August. *lib. 5. de Civitat. Dei, cap.* 24. Eos
Reges laudans, † qui suam potestatem ad Dei 21
cultum conservandum & dilatandum exercent.

Ex hoc principio & fundamento constanti defensionis, † & protectionis præbendæ à Regibus, 22
& Principibus Christianis, quâ eget Ecclesia, inolevit mos antiquus, ut Imperatores interfuissent œcumenicis Conciliis, ut quæ à Patribus Ecclesiasticis proponerentur necessaria regimini spiritualis Reipublicæ, adhibito Principum terrore & authoritate modis omnibus observarentur, & exequerentur; & quæ Pontificiis, & Synodalibus legibus impedimento & nocumento esse poterant, consultissimè atque nervosè averterentur; ut & benè observat Doctissimus Anastasius Germonius *de Sacrarum immunitat. lib. 2. in proœmio, num. 17. & 18. & in capitul. 12. n. 24. & 25.* Quò tendit Imperator Martianus *in 6. actione Concilii Calcedonensis* dùm ita dixit: *Nos ad Fidem † confirmandam, non* 23
ad potentiam ostendendam exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse volumus, ut veritate inventa non ultra multitudo pravis doctrinis attracta discordet. Quæ mirabilia referuntur verba *in cap. Nos 96. distinct.* & Nos latius *de Regia protect. 1. part. c. 10. præludio 2. à n. 73. cum seq.*

Ex qua etiam origine † & fundamento fluit, 24
supremæ Sedis Antistitem Pium IV. universos Christianos Orbis Principes in Sacrosancti & œcumenici Concilii Tridentini protectionem & executionem, omnimodamque observantiam allicere & provocare, ut & manifestè apparet ex Bulla ipsius quam pro confirmatione ejusdem Concilii promulgavit Romæ *anno* 1563. *Kalen. Februarii sui Pontificatus anno* 5. quæ post sessiones ejusdem Concilii Tridentin. sedet cujus verba ad propositum nostrum sic se habent.

Ipsum verò Christianissimum † filium Nostrum Im- 25
peratorem electum, cæterósque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut, quâ pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio Divini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ Sacræ, & Synodi reverentia, ad ejusdem Concilia exequenda, & observanda decreta, prælatis, cum opus fuerit auxilio & favore suo adsint, nec adversantes sanè, ac salutari Concilii doctrina opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant.

Et eodem Concilio Tridentin. *session. 25. cap.*
20. ita dicitur: *Sæculares † quoque Principes officii* 26
admonendos esse censuit, confidens, eos, ut Catholicos, quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit, jus suum Ecclesiæ restitui, non tantum esse concessuros, sed etiam subditos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & superiores Ordines reverentiam revocaturos, &c.

Ex

Ex quibus Pontificiali, & Conciliari decretis
27 manifestè constat † quòd Supremi Principes Christiani non solùm sunt generaliter protectores & defensores Ecclesiarum, Conciliorum, & eorum omnium, quæ ad status Ecclesiæ conservationem, & tuitionem spectant ex Regio ipso sibi jure potestatis injuncto munere, ut hactenus diximus, & uberiùs probavimus *in 1. part. hujus tractat. cap. 1. per totum*: Sed & specialiter protectores esse constitutos sacri œcumenici Concilii Tridentini, plures Doctores ex eisdem Apostolicis constitutionibus meritò, & intrepidè affirmant Paz *in praxi, tom. 2. prælud. num.* 10. Azeved. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopil. versic. Septimò, & consequenter, & in consil.* 37. *num.* 12. Zevallos *commun. contra commun. tom. q.* 897. *numero* 220. & per eosdem ita firmat, & penè comprobat Narbona *in l. 59. glos. 2. num. 14. & num. 1. tit. 4. lib. 2. lib. Recopil. in 3. tom.* & iterum ipse Narbona *in l. 81. glossa unica, num. 3. tit. 5. lib. 2. in eodem 3. tomo* idem etiam dicit ipse Zevallos *de cognitione violentiæ, gloss. 6. numero 62. & in dict. quæst.* 897. *numero* 218. 219. *à numero* 335. Cardin. Bellarmin. *lib. 2. c. 18. de laicis, fol.* 1347. Bobadilla *in politic. lib. 2. cap.* 18. *numero* 194. & 208. Dom. Francisc. Carrasc. *in interpretatione aliquarum legum Regni, cap. 9.* §. 4. *numero* 18. Riccius *in practic. aurea resolut.* 199. *num.* 2. Ipsemet Bobadilla *lib. 2. cap. 5. numero* 34. Diaz de Mena *lib. 1. variar. quæst. 12. ex num. 8. & quæst. 4. num.* 35. Henriquez *in 3. tom. summa lib. 2. de Pontificis clave, cap. 15. post princip.* §. 1. *in gloss. litt. D. cap.* 11. §. 3. *gloss. fin.* & iterum *cap.* 23. & Nos obiter *de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 2. n.37. & seq.* Et Riccius ubi proximè testatur hanc protectionem ad Regem nostrum Hispaniarum Concilii Trid. pertinere *ex Bullis Pii V. & Bulla Gregorii III.*

Quare ex hac Regi nostro Catholico sic com-
28 mendata efficaciter † protectione Concilii Tridentini per Sedem Apostolicam omni pariter ipse conatu certat de ejusdem observantia, & executione, & ut cunctis nota sit violentia ejus; in cunctis suæ ditionis Regnis suas Leges ad id ipsum promulgavit, ut 59. *tit. 4. lib. 2. Recopil. in tertio tomo*, ita sancivit: Los Procuradores de Cortes se nos han quexado, que de algunos annos à esta parte los Nuncios de su Santidad en estos Reinos, contra lo dispuesto en el Sancto Concilio de Trento, conocen in primera instancia de todas las causas que les parece, en perjuizio de la jurisdiccion de los Ordinarios, y avocan, è retienen las que estan pendientes ante ellos: mandamos à los del nuestro Consejo, tengan gran cuidado, de que se execute, en lo que à esto toca, el Santo Concilio de Trento; y que para ello den las provisiones necessarias: in cujus legis explicationem videndus Narbona super eadem lege.

Et *in l. 81. tit. 5. lib. 2. Recop.* Qua cognitio
29 violentiarum, † quæ tendit ad observantiam & executionem S. Conc. Trid. privata sit solius Concilii Supremi ob gravitatem negotii taliter ut cætera Tribunalia, & Audientiæ Regiæ sint inhibitæ cum clausula avocativa, circa cujus legis intellectionem plura notabilia, & non contemnenda diximus *p. 1. cap. 16. à num. 59. cum seqq.* Quibus locis plura utilia Tribunalibus videbis hactenus à nemine considerata.

Et *in l. 62.* prope principium, versic. *En esta sala, tit. 4. lib. 2. Recop. tom. 3.* in confirma-
30 tionem proximè † præcedentis relatæ 81. disponitur. Quòd hujusmodi causæ tangentes observationem Sacri concil. Trident. tractari debeant, *en la Sala del govierno*; quæ ad bonum Regni regimen, & gubernationem in hoc Consilio Supremo specialiter destinata est, ibi: En esta Sala començando por la mayor obligacion de acudir al servicio de Dios, se tenga cuidado de la guarda de las cosas esta ceblidas por el Sancto Concilio Tridentino, de la extirpacion de los vicios, y remedio de pecados publicos, del amparo de los Ministros, y de dar favor à los Prælados, para que hagan guardar sus instiutos tambien de la reducion y conservacion de los Hospitales, y erecion de los Seminarios, y lugares donde no està executado lo que en esto està dispuesto.

Ex ista hac Regalia orta ex protectione Regi 31
nostro † commendata à Sede Apostolica, tam universaliter injuncta Regum officio protectione Catholicæ Religionis, & status Ecclesiastici, dogmatum, & Conciliorum, ut supra dictum est, & *in cap. 1. part.* 1. quam specialiter Concilii Trid. ex Apostolicis constitutionibus relati potestatem attribui Regi nostro Catholico condendi leges in Concilii confirmationem, & executioni provocativas, necnon Prælatis, cæterisque personis omnibus mandandi, ut prædicti Tridentini decreta inviolabiliter observent; affirmat Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 194. & n.* 208. & latiùs & benè probat Narbona *in l. 59. tit.4. lib. 3. Recopil. tom. 3. gloss.* 2.

Sicuti ratione protectionis generalis, qua tenentur Reges † Christiani tueri Religionem Catholi- 32
cam, & statum Ecclesiasticum, ut in hoc *cap.* deduximus: Reges prædicti, & Imperatores non sunt veriti de rebus sacris & Sacerdotibus leges condere prout in similibus terminis Stephanus Auferius rectè adnotavit *in tractatu de potestate secular. super Ecclesiast. regul. 2. n.31.* in hæc: Fallit etiam in præsenti Regno, ubicumque per Præ- 33
latos, Clericos, vel alios quoscumque aliquid fit, vel attentatur contra decreta Basiliensis Concilii, & pragmaticam sanctionem, & fundant se Judices temporales, dicentes hujus habere cognitionem, eò quòd dict. Concilium, (hujus nominis septimum) ut decreta, statutáque, & ordinationes † ab ipsa Sancta Synodo facta, & condita re- 34
cipere vellet, & acceptare; eáque quantum suæ Regiæ dignitatis interesset per universum Regnum suum, & Delphinatum inviolabiliter perpetuò observari quoque facere dignaretur. Quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum nostrum.

Et hoc eodem argumento utitur Anton. Thesaur. *decis.* 131. *num.* 10. quòd quando Rex cognoscit de possessione rei spiritualis; potest condere leges talem cognitionem & decisionem tangentes, cùm certissima juris regula sit, idem esse statuto legari & forum sortiri; quo argumento utuntur omnes Doctores de libertate Ecclesiastica, & Nos Deo dante, de omnibus infra *3. part. cap. 1. per totum*; *numero* 2. Gloss. *in l. 2. de eo quòd certo loco, & in cap. quod Clericis de foro competen.* Alexand. *cons.* 157. *numero* 15. *volumin.* 2. Thesaur. *decis. Pedemontan.* 23. *numero* 11. Menochius *cons.* 315. *numero* 14. Surdus *decis.* 393. *numero* 3. Bronorus à Sole *in locis commun. verb. Forum primò*, Tuschus *lit. F. con. clus.* 444. Joannes Bellet. *disquisit. Clerical. p. 1. tit. de exempt. Cleric. ad statu. secula.* §. 1. *numero* 7. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 709. *numero* 21. & *tom. 1. cap. 9. n.2.* idem Surdus *cons.* 575. *num.* 34. *lib.* 4. Nec non quando lex Regia fertur pro publi-

publica comuniq; omnium tam Clericorum, quàm sæcularium utilitate, prout est in ista materia recursus, quo versatur publica utilitas non solùm laicorum, quo casu non infringi libertatem Ecclesiasticam, ex hujusmodi legum editione, constanter affirmant Carol. de Grassis *l.* 2. *Regalium Franciæ*, *c.* 15. *nu.* 88. amplissimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericatus*, *effectu* 3. *ex numero* 197. *& numero* 200. *cum multis seq.* Azeved. *in l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 6. *Recopilat. numero* 53. *& seq.* Menochius *consil.* 800. per totum præsertim *à numero* 37. Castillo *de tertiis*, *cap.* 9. *numero* 22. *&* 28. & per nostram doctrinam iterum *in c.* 8. *à n.* 27.

35 Nam prædictis legibus, & aliis † quæ in jure reperiuntur de rebus sacris, ut *in tit. C. de Sacros. Eccles. & de Episcop. & Cleric. & in tit.* 4. *&* 5. *partitarum regiarum.* Christiani Principes nihil per se ipsos in his rebus definiunt; sed quæ à Summis Pontificibus, & Sanctis Conciliorum decretis diffinita, & statuta sunt, obsequente, & maxima reverentia amplectentes legibus suis, & jussionibus muniunt, atque tuentur, pœnarumque comminationibus, & terrore ad observantiam faciliora reddunt, ut notat Narbona *in l.* 59. *glos.* 2. *à n.* 8. *& seq. tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.*

36 Nam postquam à Synodo † diffinitum, & firmatum est aliquod decretum, potest Regia constitutione sanciri, *cap. quadam*, & ibi glossa verbo *Sanciri*, 96. *distinction.* Ita etiam Martianus
37 Imperator † observari, & inviolabiliter custodiri præcepit Concilium Calcedonense *in l. Nemo* 4. *C. de Summa Trinitate*, *& Fide Catholica.* Ju-
38 stinianus etiam Imperator † in princip. Novell. 131. *de Ecclesiastic. tit. sanxit*: illas Sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à Sacris quatuor Conciliis, Niceno, Constantinopolitano, Ephesino 1. & Calcedonense, diffinita fuerunt, ut leges custodiri, & observari: *Prædictarum enim* (inquit) *quatuor Synodorum dogmata, sicut Sãctas scripturas accepimus, & regulas, sicut leges observamus*, cujus constitutionis meminit Germonius *lib.* 2. *de sacrorum immunitat. cap.* 11. *numero* 10.

Et ipse Justinianus *in l. omnem* 42. *C. de Episcop. & Cleric.* ibi: *Post mortem Deo amantissimorum Episcoporum jubemus ut pro tempore illarum Ecclesiarum œconomi rationes reddant earum, quæ ad illis relictæ sunt rerum, idque Sanctissimis Ecclesiis præficere, quod ex nostra lege eis dabatur*, *l. omnes qui*, *§. nihilominus*, *C. eodem tit. l. jubemus in principio*, *C. de sacrosanct. Eccles. Authentic. ut determinatus sit numerus Clericorum per totum*, *& in §. fin. in fin.*

39 Leges namque temporales, † quando conformes sunt Juri Pontificio, non autem contrariæ, nec continentes novam dispositionem in rebus Ecclesiasticis, licitè condi posse à Principibus temporalibus, multi probant citati, & sequuti à Marescoto *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 62. *numero* 1. *& numero* 18. Cancerio *variarum resolut. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. *de jurisdictione*, *à numero* 96. *cum seq.* latè Car. de Grassis *de effectib. Clerica. effectu* 2. *numero* 97. *& à numero* 444. Zevallos *in contra commun. quæst.* 142. *& q.* 423. Pereira *de manu Regia* 2. *part. cap.* 64. Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap.* 8. *à numero* 33. *cum multis seq.* idem Caldas *de nominatione emphyteutic. q.* 7. *num* 14. & alii quamplures suo loco aptiori referendi.

Et lex civilis etiam in rebus Ecclesiasticis
40 † lata ad evitandas, & excludendas fraudes, ac dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valet. Gutierrez *de gabellis*, *q.* 87. *numero* 5. ubi plures allegat. Mieres *de majoratu* 2. *part. quæst.* 3. *à princip. & n.* 12. *& à n.* 22. *cum seqq.* prout hæc leges respiciunt.

Et ad evitanda scandala, † quæ oriri timen- 41
tur in perniciem publicæ utilitatis licitè ferri posse legem Regni in causis Ecclesiasticis, post plurimos Doctores diximus 1. *part. cap.* 4. *à numero* 38. *versic. Hinc est quod ad evitanda*, de quo articulo ad justificationem legum Regni, in hujus & cæteris violentiæ generibus editarum latiùs agendum *in* 2. *tom.* 3. *part. cap.* 1.

Et licet omnes Principes Christiani ex prædicta † constitutione Pii IV. Pontificia exhor- 42
tentur ad curam, & observantiam, nec non executionem prædicti Concilii Tridentin. tamen illius protectio nulli eorum magis convenit, quàm Regi nostro Catholico, cùm quia ad instantiam Caroli V. Imperatoris, Sedem Apostolicam † 43
tenente Paulo III. & Philippi II. Hispaniarum Regis, Paulo IV. universalem Ecclesiam regente, fuit facta convocatio ad idem Concilium Triden. definiendum, ut refert Bobadilla *in Politica*, *lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 194. quo summo cum labore, vigilantia, & meditatione, assistentiaque tantorum Patrum totius Orbis Christiani, & Principum Supremorum per Nuntios suos & Ambasiatores ad idem specialiter destinatos, multa sunt edita & definita decreta ad reformationem † universalem morum, & pro universalis 44
Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ aptiori regimine, quibus omnino avelluntur infinita damna, quæ in perniciem utilitatis publicæ reperta fuere, lamentabile foret, ut tantus labor, tantum & insomne studium, totque sanctissima decreta divinitus, † & fœliciter definita, & salubriter, 45
maximè in his Hispaniarum ditionibus apprimè summaque cum reverentia recepta, fructum ex incuria, & negligentia amitterent, & inania redderentur in damnum Reipublicæ, & status Ecclesiastici ac Christianæ Religionis.

Quod & clarè ostendit Bulla Pii IV. in confirmationem d. Concilii Trident. † edita, quæ 46
post sessiones reperietur, & à principio, in hæc: *Benedictus Deus*, *&c. qui respicere dignatus est Ecclesiam suam Sanctam, tot procellis & tempestatibus agitatam atque vexatam, & gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatòque remedio, ad plurimas perniciosissimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendum Ecclesiasticam disciplinam, ad pacem & concordiam Christiani populi procurandam, in dictum jam pridem in civitate Tridentin. œcumenicum, & generale Concilium, &c. variis impedimentis, & difficultatibus, objectis, &c. cùm quotidie magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret, &c.* Et iterùm paulò post, *& aliis rebus, quæ quidem necessaria visa sint tractanda, definienda, & statuenda, restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendandos mores à Sancta Synodo summa libertate, diligentiâque tractata, & accuratè, ac maturè admodum diffinita, statuta sunt, &c. Idque in nostris, atque omnium oculis valdè mirabile fuerit, pro quo tam singulari Dei munere, &c.* Et alia plurima ibidem recensentur, quæ omnia provocant † ad Concilii omnimodam 47
observationem, & executionem inviolabilem, neq; à Principibus Christianis ejusdẽ protectoribus ullatenus permittatur illius transgressio, aut in aliquo violatio, cùm semel pro utilitate Reipublicæ Ecclesiasticæ tam

tam salubre remedium fuerit mirabiliter inventum, & à populo Christiano semel debitè receptum. Ac ideò quidquid noviter contra illud fuerit inventum, meritò irrationabile cunctis videbitur.

Pro quo facit elegans locus Job. *cap.* 18. *lib.* 4.
48 ibi; *Ecce, qui † serviunt ei, non sunt stabiles, &c. Faciunt enim jacturam omnium, oleúmque & operam perdunt, non perseverantes in bene cœptis, &c.* Rectéque Nos docet S.Gregor. *in Pastorali, part.* 3. *admonitio.* 35. Sacræ paginæ testimoniis, dum ait in hæc: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat; hoc est enim, quod per Salomonem dicitur, qui mollis, & dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet, qui cœpta bona districtè non exequitur, † dissolutione negligentiæ manum*
49
destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesiæ ab Angelo dicitur, esto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant, &c.

50 Et magis in specie expendo † text. celebrem *in l. nemo, C. de Sum. Trinit. & Fide Catholic.* ibi: *Nam & injuriam facit judicio reverendissimæ Synodo, si quis semel judicata, ac rectè disposita, revolvere contenderit.* Quibus adde plurima jura, & authoritates in unum compilatas 1. *part. cap.* 6. *à principio.* Conducit *l. si quando, Cod. de inofficios. testam.* optimus text. *in cap. Ecclesia* 57. *de electione,* ibi: *Nec enim credendum est, Romanum Pontificem (qui jura tuetur) hujusmodi verbo totam observantiam multis vigiliis excogitatam, ac inventam, velle evertere, &c.* qui text. loquitur de Concilio generali, circa formam electionis disponente; consonat §. *quorum, in proœmio instit. & authent. ut Iudicis sine quoquo suffragio.*

Et hac etiam de causa (in quo obedientiores Fi-
51 lii Ecclesiæ † se ostentârunt Reges nostri Catholici) apertiùs patet, & clarescit sancta eorum sincera, & Christiana intentio, necnon religiosum obsequium, humilis obedientia, reverentiáque majorum suorum exemplo, quod licet in multis Orbis Christiani Provinciis non fuerit receptum prædictum Concilium Tridentin. ut ex Navarro *conf.* 1. *de constitution. quæst.* 7. & 8. Salas *de legibus, disputatione* 13. *sect.* 7. *in fin.* Layman *in summa, tract.* 4. *de legibus, cap.* 3. *num.* 4. *ad fin.* In omnibus tamen Hispaniarum Regnis obsequentissimè libentissiméque recep-
52 tum fuisse, & † veneratione maxima amplexum, cunctis patet, & ex dictis legibus Regni, quibus Concilii observantia munitur, imò & ex ipsa violentiæ cognitione, & ad Senatum recursu evidenter ostenditur: ex quibus manifestè insuper colligitur, quantò amore & affectu, quantáque reverentia, & obsequio veneratur à Catholicis Regibus, quantoque conatu, quanto desiderio & piissimo studio, exhortationi Sanctæ Sedis ad protectionem ejusdem obsequentissimi illi ostentantur, adeò ut nullam patiantur illius decretis violentiam inferri.

Quid namque prodesset, Regem Catholicum
53 ita diligentem, † insomnem se, & vigilantem præbere in Oecumenici Concilii provocatione, incitatione, & conscriptione, si in ejusdem executionis protectione defecisset, & non perseverasset; perseverantia quippè (ut inquit Cicero *lib.* 1. *Rethoric.*) *est in ratione † benè considerata permansio.* Et
54 probat D. Thom. *in* 2. 2. *quæst.* 138. *artic.* 1. hæc (cùm ut diximus) si ad bonum sit à D. Bernardo *in epistola* appellatur singularis filia summi Regis, virtutum finis, & consummatio, totiúsque boni repositorium, & virtus; & ipse *in sermone* 2. *in vigilia Petri & Pauli Apostolor.* ita egregiè, & sanctè scriptum reliquit: *Absque perseverantia, † nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor* 55
consequitur, vigor jurium, virtutis consummatio est, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, unanimitatis vinculum, sanctitatis propugnaculum, tolle perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Hæc D. Bernard. & D. Augustinus ad Eudoxiam.

Qui enim usque ad finem non perseverat, nihil egisse dicitur, † sicuti testatur D. Gregorius, *in* 56
moralibus relatus *in cap. in casum de pœnitentia, dist.* 3. in hæc: *In casum quippè agitur, si ante vitæ terminum bonum deseratur, quia & frustra velociter currit, qui priusquam ad metas venerit, deficit, &c.* Porrò perseverantiæ in bono ea est virtus, & effectus inenarrabilis, *ut gloriæ æternæ* (sicuti legitur *Apocalypsi, cap.* 2. & 3.) *coronam ii recipiunt, qui in finem usque bonos se præstiterunt.*

Quare Rex Catholicus in dies evigilat pro observatione † & executione decretorum Concilii Tri- 57
dentin. ne in aliquo percutiantur, nec lædantur, & ad hoc sanctum intentum, & zelum aptè consequendum: ad petitionem Regii Fiscalis, vel etiam alterius conquerentis in Senatu hoc Supremo de contraventione œcumenici Concilii datur provisio Regia, dicta Ordinaria, ut litteræ importunè falsisvè precibus, & suggestionibus indebitè à Sancta Sede impetratæ, seu veriùs extrotæ contra voluntatem suæ Sanctitatis in eodem Senatu ostendantur, & illic accuratè examinentur, an aliquid contineant, ex quo lædatur vel subvertatur aliquod Tridentini decretum, ut & tunc vel retineantur ad effectum consulendi Sanctissimum, præmissa humili ad ipsum supplicatione; vel Ordinario cognitio remittatur; ex iis quæ latè deduximus *part.* 1. *cap.* 1. maximè *cap.* 2. & *seq.* Et de hac ordinaria provisione testatur etiam Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 194. & Narbona *in l.* 59. *gloss.* 2. *sub num.* 16. *ad fin. tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. Diaz de Mena *practicar. quæstionum, lib.* 1. *p.* 12. *n.* 8.

Maximè, quia ut in aliquo † prævalere pos- 58
sint litteræ ab Apostolica Sede impetratæ, requiritur expressa & specifica Concilii Tridentini derogatiò; ut probant Thomas Sanchez *in tractatu de matrim. lib.* 3. *disp.* 26. *num.* 7. *tom.* 1. Nicol. Garcias *de beneficiis,* 4. *part. cap.* 5. *ex n.* 25. Valençuela Velasquez *cons.* 22. *n.* 53. Rota Romana *decis.* 48. *n.* 10. & 11. *p.* 1. *diversorum.*

Quia constitutio Conciliaris † quælibet requirit 59
expressam derogationem, ut colligitur *ex cap. ex parte & cap. fin. de Capellis Monacho. cap. eam te, de ætate & qualitate, cap. nonnulli, de rescriptis,* tenent Archidiac. *in cap.* 1. *de constitution. lib.* 6. Felinus *in dict. cap. non nulli, n.* 3. Selva *de beneficiis* 3. *part. quæst.* 11. *n.* 31. Parisius *consil.* 2. *n.* 30. *lib.* 2. Navarrus *in summa Latina. cap.* 27. *n.* 262. Jacobatius *de Conciliis, lib.* 5. *artic.* 18. Alaba. *de Conciliis, part.... Cap.* 2. Covar. *lib.* 3. *variarum, cap.* 16. *n.* 6. & *cap.* 8. §. 9. *n.* 6. dicens totum mundum hoc amplecti. Mandosius *in regula Cancellar.* 18. *quæstione* 17. *n.* 12. Gemonius *de indultis Cardinal.* 8. *per quæ sublatis, n.* 58. Corduba *lib.* 4. *quæstionar i. quæstione* 9. §. *Tertia pars,* Sarmiento *lib.* 3. *select. cap.* 12. *num.* 3. Menochius *consil.* 294. *num.* 11. & 12. *vol.* 3. Padilla *in l. fin. Cod.*

Cod. de diversis rescriptis; num. 17. Gutierrez *in l. nemo potest, ff. de legatis* 1. *n.* 173. Gratianus *regul.* 201. *num.* 4. Cavalcan. 1. *part. decision.* 29. *num.* 16. Henriquez *lib.* 3. *de Indulgent. cap.* 26. *numero* 3. Molina 1. *tom. de justitia & jure, tractatu* 2. *disputat.* 173. *fol.* 988. Vivaldus *Candelabro* 3. *part. cap.* 12. *numero* 22. & alii plures ab istis, & à Thoma Sanchez, Nicolao Garcia, & Valençuela citati.

Et ratio hujus doctrinæ ea est (quæ benè conducit intentioni nostræ) quia cùm decreta Concilii
60 † ita matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis specificam faciant mentionem, imò si Concilium generale modernum sit quale est Concilium Tridentinum, opor-
61 tet etiam illius specificam facere mentionem, † nec sufficit generalis derogatio decretorum cujuscumque Concilii, prout benè docent Henriquez, & Vivaldus ubi proximè; quos sequitur Sanchez *de matrimonio, tom.* 1. *lib.* 3. *Disputat.* 26. *sub n.* 7. Vide etiam Valençuelam, & Nic. Garciam superiùs citatos.

62 Et quidquid de stylo generali † Curiæ Romanæ contendat Nicolaus Garcia *dict.* 4. *part. cap.* 5. *à numero* 35. *& n.* 33. adducat *Motum proprium Pii V. anno* 1570. quo declaratur, nec speciali, nec generali derogatione Concilii Tridentin. opus esse in quibusvis concessionibus Apostolicis propria manu Papæ signatis, cujus Motus proprii tenorem ad litteram refert.

Attamen in Hispania ex superiùs dictis deroga-
63 tionem etiam specificam & expressam † Concilii Tridentin. non admitti, firmant Azevedius *in l.* 2. *circa fin tit.* 6. *libro* 1. *Recopil.* Babodilla *in politic. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 208. Zevallos *de cognitione violentiæ in prologo, num.* 151. *& gloss.* 6. *num.* 62. Paz *praxi tom.* 2. *prælud.* 5. *num.* 10. & probatur *in l.* 62. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil.*

Quare in Senatu hoc supremo erga litteras, quæ
64 fuerunt † impetratæ in derogationem prædicti Oecumenici Concilii Trident. duplici modo decernitur juxta casuum varietatem. Nam regulariter in his litteris quæ contraveniunt directè alicui decreto ejusdem Concilii, illùdque percutiunt, litte-
65 ras retineri in Senatu mandatur, ne † illis pars impetrans utatur præmissa supplicatione ad Sanctissimum, ut meliùs informatus, de remedio convenienti Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali provideat, neque patiatur tam saluberrima decreta subverti, sed ut semper & inviolabiliter intacta remaneant, ut decet.

66 Si verò litteræ hæ Apostolicæ † dumtaxat percutiant decretum ejusdem Trid. *sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. præservans primam instantiam Ordinariis, examinatæ accuratè in Senatu, si gratiam simul contineant, non retentionis, decretum concipitur; sed remissionis ad Ordinanarium dumtaxat. *Entreguen se estas Bullas à la parte, paraque use dellas delante del Ordinario.* Si autem justitiam solùm respiciant, prout † monitoriales, compulsoriales, inhibitoriales,
67 aut executoriales; tunc retentis in Senatu, ne illis pars utatur, causa cognoscenda Ordinario (ad quem de jure pertinet) remittitur; quæ differentia cùm altiorem petat indaginem, particulari loco erit latiùs examinanda hac 2. *p. c.* 26. *per tot.* De quo genere percussionis prædicti decreti 20. cùm † frequentiora sint negotia, latè &
68 specialiter erit tractandum in hac 2. *part.* ubi mirabiles & ingentes difficultates absolventur specialiter distincto discursu agitandæ in ea per omnia ferè capitula: cùm cæterorum decretorum ejusdem Concilii contraventio nullam specialem requirat indagationem; sed ex eisdem decretis omnis facilè vincatur difficultas raro, & minùs frequenter contingens, ac propterea ab specifico singulorum decretorum examine excusamur, cùm illis sufficiat regula generalis supra scripta.

CAPUT II.

Regalia in protectione Sacri Concilii Tridentini, an Rex Catholicus uti possit, quando per litteras Apostolicas percutitur non solùm ejus sensus litteralis, sed & sensus intellectualis declaratus per Sacram Congregationem Cardinalium.

SUMMARIUM.

1 *Decretorum Concilii Tridentin. dubium recipientium ad Sedem Apostolicam recurrendum pro declaratione, & interpretatione.*

2 *Declarandi dubiam dispositionem ejus est, cujus est condere.*

3 *Declaratio legum, & statutorum, aut privilegiorum Principis ad Principem spectat.*

4 *Concilium convocare ad cujuslibet dubii sui declarationem, foret penè impossibile, & semper durissimum ob quod declarationem reservavit Papa.*

5 *Declarationem suæ dispositionis potest quis alteri committere.*

6 *Declarationi alteri commissæ super eo quod sibi secreto dixerat committens, an sit standum remissivè.*

7 *Ad declaranda dubia Concilii Pontifex creavit particularem Cardinalium Congregationem.*

8 *Declarationes Sanct. Congregation. sunt decisiva vim legis habentes, utpote latè ex commissione Papæ à personis habentibus à Principe facultatem respondendi.*

9 *Princeps potest tribuere Senatui facultatem leges condendi.*

10 *Declarationes S. Congregat. eamdem vim habent ac si ab ipso Papa immediatè dimanassent.*
Uti pluries eadem Congregatio dixit, ut refertur, ibid.

11 *Declarationes S. Congregationis non egent publicatione, cùm fiant in declarationem legis jam publicatæ.*

12 *Declaratio Concilii istius redditur dispositio, & ut talis veneranda, & observanda.*

13 *Rota non licet infirmare, sed observare declarationes Concilii.*

14 *Rex suâ Regaliâ in protectione decretorum Concicilii ita uti debet, sicuti illa declaraverit S. Congregatio.*

15 *Declaratio nihil de novo conducit, nec novum actum aut diversum facit, sed qualis fuerit præcedens demonstrat.*

16 *Declaratio alicui commissa perinde habetur ac si à committente fuerit simul à principio facta, cum dispositione.* Dispo-

17 *Dispositio declarata retinet suam primaevam naturam.*

18 *Declaratio inest dispositioni declaratae.*

19 *Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declaratae.*

20 *Declaratio censetur dimanasse eodem tempore à principio cum dispositione principali.*

21 *Concilii declaratio nihil aliud est, quàm ipsummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis.*

22 *Rex evigilare debet, ne Praelati ex sua absona Concilij interpretatione subditos laedant.*

23 *Pater Henriquez declaratur circa violentias tollendas in contraventionem Triden.*

24 *Bulla Pii IV. refertur, qua obtestantur Principes Christiani, ut ea charitate, & affectu, quo adfuerunt Concilio, eadem populorum suorum salutis causa ad ejus Concilij executionem praestent auxilium.*

25 *Et ut interdicant, & recipi non permittant opiniones adversantes salutarem Concilij dispositionem.*

26 *Declarationes Cardinalium quâ authoritate & solemnitate munire debeant, ut illis Fides detur, remissivè.*

1 PRO hujus difficultatis (quae utilis valdè in practica est, & necessaria) omnimoda * resolutione in medium conferre volui mirabilia verba Bullae Sanctissimi Papae Divina providentia Pii IV. super confirmatione oecumenici Concilii Tridentini editae, & post sessiones ejusdem appositae, quae ante finem ita decrevit: *Si cui verò in eis aliquid obscuriùs dictum & statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione aut decisione aliqua egere visum fuerit, ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apostolicam; omnium fidelium Magistram, cujus Authoritatem, etiam ipsa Sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, & controversias; si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipsa quoque Sancta Synodus decrevit reservamus, parati, sicut ea de nobis meritò confisa est omnium Provinciarum necessitatibus, ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere, &c.*

Quae Bullae verba consonant omnino dispositioni juris, quo idem dispositum reperitur *in cap. non licuit 17. distinctione*, ibi: *Quoties aliquà de universali Synodo, aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt rationem, ad Apostolicam Sedem conveniant*, text. etiam *in cap. nec licuit alicui, nec licebit particularem Synodum congregare: sed quoties aliqua de universali Synodo aliquibus dubitatio nascitur ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut sponte ij, qui salutem animae suae non desiderant, ad Apostolicam Sedem pro recipienda ratione conveniant 4. in ordine 17.*

2 Licèt enim ejus sit declarandi jus actum dubium, sive dispositionem ambiguam; cujus est condere, ejusvè, qui actum * fecit, ut post plurimos alios observat Menochius *in cons. 296. num. 39. & seq.* (qui in variis materiis exempla reddit) & in omni actu & materia intelligit Pelaez à Mieres *de majoratu 1. part. quaest. 44. num. 3. & seqq.* Simon de Praetis *lib. 1. solution. 3. nu. 1. & 2. fol. 26.* Tuschus *tom. 2. litter. D. conclusione 92. & tomo 4. liter. I. conclus. 329.* Surdus *in consil. 288. num. 9. lib. 2.* Ant. Gabriel. *commun. lib. 6. tit. de regulis juris, conclus. 3. n. 71. & 72.* Morla *in emporio juris 1. part. tit. 1.* *quaest. 11. n. 21.* & cum aliis notavit Marius Giurba *ad consuet. Senat. Messanen. cap. 2. gloss. 1. part. 1. n. 20. & 21. fol. 190.* Castil. *controvers. to. 6. cap. 182. n. 57. & 58.* Qui duo ultimi * declarationem statutorum & privilegiorum ad Principem, non ad alium spectare, per *l. leges Sacratissimae, C. de legibus*, similiter annotant. 3

Tamen haec est specialis praerogativa, & Regalia Sedis Apostolicae, cui * in signum supremae Majestatis & authoritatis reservata est, ut de dubiis omnibus ex Concilii decretis ortis consulatur, & ad eam pro declaratione recurratur, ut probant jura expressa de quibus in *num. 1.* ad fin. & dict. Bulla Pij IV. ac insuper, cùm durissimum foret Concilium, & Synodum ipsam ex universi Christiani Orbis Praelatis congregatam, penèque impossibile foret ad singula dubia indè exorta declaranda convocare; prudenti providentia Conciliummet ipsum Sanctissimo Ecclesiae Pastori reservavit, cujus authoritati hoc munus declarandi prae omnibus convenit, ut in praedicta Bulla Pontifex Maximus & jura Canonica attestantur in verbis relatis, *n. 1.* Quae ideo authoritas meritò in dict. Concilio Tridentino expressè, sicuti in omni dispositione qualibet praeservata, & praelibata tacitè intelligitur ex *cap. peregrina judicia (salva in omnibus Apostolica authoritate) generali sanctione prohibemus 2. quaest. 6.* text. *in cap. non liceat*, ibi: *Sine praejudicio tamen Romanae Ecclesiae, cui in omnibus causis reverentia, & authoritas debetur*, eadem causa & quaest. 4

De jure enim est; sui actus declarationem posse illum conficientem alteri committere, *l. Theopompus, ff. de dote praeleg.* Natta *in cons. 115. n. 8. & 9.* Surdus *decis. 194. num. 18.* Plotus *de in litem juram. §. 48. à num. 1.* Tuschus *litter. A. conclus. 536. à num. 3.* praeclarè Ruinus *in cons. 19. num. 5. & seqq. lib. 2.* Afflictis *decis. 374. num. 3. ad fin.* Mantica *de conject. ultim. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 15. & lib. 2. titul. 16. nu. 3.* Simon de Praetis *lib. 1. interpretat. 1. dubitat. 3. solut. 5. num. 3.* Peregrin. *de fideicommiss. artic. 53. num. 58.* Mascardus *de probation. tom. 1. conclus. 458. à num. 4. cum seqq* Surdus *in cons. 380. à num. 9. cum seqq. lib. 3.* Michael. Grassus, *§. institution. quaest. 28. num. 16.* Camillus Gallinus *de verb. signific. lib. 10. cap. ultimo, num. 17.* & cum Rolando, Surdo, Marescoto, Mastrillo Cavalcano, Joanne Botta. Idipsum annotavit Fontanella *de pactis nuptialibus, tom. 2. claus. 5. glos. 8. num. 2. fol. 307.* & post plurimos alios Castellus *controversiar. tom. 6. capitul. 182. à num. 1.* Qui omnes etiam testantur, * de declaratione alteri commissa supra eo, quòd eidem dictum fuerat secretò, ut declarantis dicto omnino sit standum. 5 6

Et ideò ut dubia attingentia Concilii Trident. decreta perfectam, maturam, * veram; omninoque certam accipiant declarationem; Summus Pontifex particularem Patrum Cardinalium instituit & creavit Congregationem cui haec dubia resolvenda, & declaranda in dies commisit. Certum est enim declarationes hujus Sanctae Congregationis non esse * declarationes doctrinales, sicuti latas à Doctoribus, & Jurisperitis (prout & perperam aliqui Theologi dicunt) sed esse declarationes diffinitivas seu decisivas vim legis habentes, & ut leges recipiendas, utpote latas ex commissione Papae, & à personis habentibus respondendi & declarandi facultatem à Principe, ut apparet ex Bulla Sixti V. quae est *in 2. par. sui Bullarii 7. in ordine*, ubi habetur 7 8

habetur ſ cultus dictæ Sanctæ Congregationis, quæ etiam refertur à Manuele Rodriguez *quæst. regular.* 1. *tomo quæst.* 11. *art.* 1. & *art.* 2. Nicolaus Garcia *de beneficiis in præfatione post principium*, Salas *de legibus disp.* 21. & *section.* 12. pro quibus est text. *in §. responsa prudentum instit. de jure natural.* Quia Princeps potest attribuere hanc potesta-
9 tem * Senatui legem condendi, *l. humanum*, *C. de legibus*, & probatur in Rubrica *de legibus Senatusconsultis*, & *longa consuetudine*, & *in lib.* 1. *tit.* 16. *de Senatusconsult. Cod.*

A qua Cardinalium Congregatione facta decla-
10 ratio eandem vim habet, * ac ſi ab ipſo ſummo Eccleſiæ univerſalis Præſule immediatè dimanaſſet, prout ipſa Congregatio teſtatur in hæc: *Eadem ratio habenda eſt de his, quæ ſcribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Sacri Concilii Trident. ac ſi à Papa ſcripta eſſent &c.* quam ad litteram refert Cerola *in praxi Episcopali* 1. *part. verb. Authoritas ad fin.* & iterum 2. *part. verb. Abſolution. in princip.* Rodriguez *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 2. Del rio *diſquiſit. Magica. li.* 6. *cap.* 1. *ſection.* 3. *in fin.* & remiſſivè Barboſa *in remiſſionibus, ad trident. in præfatio. prope fin.* Et eadem S. Congregatio cuidam Abbatiſſæ Meſanenſi ſic reſpondit: *Eadem ratio habenda eſt, de his quæ ſcribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Concilij Trident. nomine ipſius Congregationis, ac ſi à Papa ſcripta eſſent.* Et alias eademmet Congregatio ſic cenſuit, *decreta & litteræ Congregationis Concilij ſemotis litibus ſunt executioni demandandæ, nec ſuper iis ſententia, nec decretum aliquod eſt faciendum*, quas ad litteram refert Nicolaus Garcia, *in præfation. ad tractat. de benefic. ante medium.* Ubi rectè compro-
11 bat, * quòd non egeant publicatione, cùm ſint confectæ in declarationem legis jam promulgatæ, cui conferunt mox dicenda. Quare Congregationis Cardinalium declarationibus ſtandum erit, ac ſi à principio ab ipſo Concilio Trident. fuiſſent diſpoſitæ.

Et quòd declaratio Sanctæ Cardinalium Con-
12 gregationis ſit diſpoſitio * ejuſdem Concilii, atque ut talis debeat obſervari, & venerari expreſſè determinavit Rota, in una Abulenſ. Canonica pœnit. 17. *Aprilis* 1589. coram Main. in illis verbis: *Concilium Trident. quod ſecundum declarationem Sanctæ Congregationis, ſoli Epiſcopo eligendi tribuit facultatem, debet obſervari, &c.* Quam deciſionem ad litteram aliud agens tradit Nic. Garcia *de beneficiis* 5. *part. cap.* 4. *ſub nu.* 140. *propè fin.* Ea ratione, quia declaratio ineſt actui declarato, ut ſtatim dicemus.

Et in dicta deciſ. Abulenſi circa principium ita dicitur: *Ab eadem Rota deciſum fuit ex declaratione Sanctæ Congregationis, &c.* Et iterum ibi:
13 *Quia cùm illa declaratio * apertè dicat, electionem &c. nobis non licet eam infirmare, c. cum inferior de majorat. & obedientia, l. nam Magiſtratus, ff. de receptis arbitris, l. ille à quo, §. intempeſtivum, ff. ad Trebell. &c.* Ex quibus colligitur, quanta ſit authoritas ejuſdem Sacræ Congregationis.

Imò ipſa Rota reverenter ſemper ſuſpicit declarationes S. Congregationis Cardinalium: nec hæſitat ſuper earum veritate, nec de illa ſolet cognoſcere, ut fuit dictum in Averſana beneficii 3. *Julij* 1606. coram R. Sacrato Archiepiſcopo Damaſceno, teſte Cæſare Argelo, *de legitimo contradict. quæſt.* 15. *art.* 5. *n.* 157.

Quare non erit ambigendum, poſſe & debere
14 Regem noſtrum Catholicum ſua Regalia * ex protectione Concilii Trident. orta in executione curanda decreti declarati per Congregationem Cardinalium ejuſdem, ac ſi à principio cum ipſo Tridentino fuiſſet ſimul dimanata, & eodem modo poteſt detinere, vel remittere litteras Apoſtolicas, ac ſi litteralem, & manifeſtum ſenſum dicti Concilii læderent, & offenderent.

Quoniam declaratio nihil novi dat, nec de novo aliquid inducit, * nec novum actum ac diſpo- 15
ſitionem diverſam facit, ſed dumtaxat oſtendit, quid diſpoſitum, & actum fuerit à principio, ſeu qualis fuerit diſpoſitio per declarationem tolummodo aperit, & monſtrat, ut probat text. optimus *in l. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rerum dom. l. hæredes palam, §. ſed ſi notam, ff. de teſtament.* quam concluſionem multis in caſibus practicis exornarunt Burgos de Paz. *in proœmio legum tau. num.* 297. & *à nu.* 412. *cum ſeq.* Mandellus de Alva *in conſil.* 219. *num.* 10. Ant. Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 6. *tit. de regul. juris, concluſ.* 3. *per totam.* ubi latiſſimè Menochius *in conſil.* 191. *n.* 44. *lib.* 2. Simon de Pretis *lib.* 1. *interpret.* 1. *dub.* 5. *ſolut.* 5. *fol.* 64. & *ſeq.* Hondedei *conſil.* 8. *num.* 71. Decianus *in conſil.* 84. *n.* 5. & *conſil.* 7. *n.* 10. *lib.* 1. Tiraquell. *in l. ſi unquam, verb. Revertatur, n.* 26. & *de retractu lignag. §.* 1. *gloſſ.* 18. *n.* 77. Riminal. *in conſil* 112. *n.* 26. & *à num.* 230. Intrigliolus *deciſ.* 36. *à n.* 33. Coſta *de retrotractione, caſu* 13. *cap.* 18. *à num.* 12. & *ſeq.* Mieres (qui latè exornat) *de major.* 1. *part. quæſt.* 43. *ex num.* 14. *cum ſeqq.* Stephanus Gratian. *tom.* 1. *cap.* 84. *n.* 26. & *tom.* 3. *cap.* 464. *à num.* 19. & *ſeq.* Gonçalez *in reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 12. *§.* 1. *nu.* 9. & *gloſſa* 6. *ſub. nu.* 33. Giurba *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 2. *gloſſ.* 1. *part.* 1. *à num.* 4. & *n.* 18. Mantica *de tacitis convention. lib.* 4. *tit.* 22. *num.* 14. Valençuela Velaſquez *conſil.* 23. *num.* 137. Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 2. *clauſul.* 7. *part.* 8. *à num.* 3. *fol.* 606. Caſtillo *controverſiar. tom.* 6. *cap.* 182. *à princip.* & *nu.* 10. cum Prætis *dict. reſol.* 5. *num.* 22. Quòd declaratio facta per deputa-
tum * ad illam faciendam, perindè habetur, ac ſi tò 16
ab ipſo deputante facta fuerit à principio ſimul cum diſpoſitione.

Qui omnes pariter * unanimiter conveniunt, 17
quòd diſpoſitio declarata retinet ſuam primævam naturam, prout ex pluribus firmat Caſtillo *controverſ. to.* 6. *cap.* 182. *à n.* 41. unde infert ad alia plura.

Et quia declaratio ineſt actui, * & diſpoſitioni 18
declaratæ, Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 12. *à num.* 25. & 30. ubi plura adduximus poſt Ant. Gabriel. Mantic. & alios. Ubi quod declaratio * 19
retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis, quæ declaratur, & *à n.* 32. cum Petro Surdo *deciſion.* 21. per totam, & Gratiano *diſceptat. forenſ. tom.* 1. *cap.* 141. *num.* 2. Quòd declaratio * adeò 20
inhæret diſpoſitioni principali, ut cenſeatur emanaſſe cum illa eodemmet tempore à principio, quod proſequitur *num.* 33. ad quem locum videndum te remitto, quo plurimas doctrinas invenies huic, de qua agimus, valdè conducibiles. Petrus Surdus *deciſ.* 29. *per totam*, & *in conſ.* 288. *num.* 10. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 147. *in princip.* & Nos allegans idem noviſſimè obſervat de la Rea meritiſſimus Fiſcalis Conſilii Regii patrimonii, *in deciſ. Granaten. diſputat.* 39. *n.* 5. & 6. Qui tamen dùm hæc typis dabantur laudabiliter omniumque univerſali applauſu ad Conſilium Supremum Caſtellæ aſcendit, quo Fiſcalis munere fungitur, cujus merita majora petunt.

Ex quibus ſequitur manifeſtè, quod declaratio Concilii Tridentin. nihil * aliud eſt, quod ip- 21
ſummet Concilium declaratum, & ac ſi à ſe ipſo à

principio

principio declaratio emanaret, ac propterea idem de utroque judicandum erit æqualiter ad effectum protectionis Regis impertiendæ, quoties Concilii decretis declaratis per S. Cardinalium Congregationem litteræ Apostolicæ seu alia quævis dispositio repugnat, sicut ad cætera omnia æqualem authoritatem habere dignoscitur, cùm ab ipsomet Concilio facta videatur declaratio.

22 Et eodem modo evigilare * debet Rex, ne Prælati ex absonâ alicujus decreti Concilii Trident. interpretatione & declaratione à se inducta opprimant subditos suos, ut benè advertit Henriquez *in* 3. *to. Summa lib.* 2. *de Pontificis clave, cap.* 15. *§.* 1. in hæc: *At si casus gravior incidat circa declara-*
23 *tionem * Concilij Trident. (puta si ex falso intellectu Concilij Episcopus contendat, vim & gravamen inferre subditis denegata appellatione) ea violentiæ cognitio reservatur Supremo Senatui Regis Hispaniæ, qui cum maturiori Consilio procedit, &c.* & in Glossâ *littera X.* ita inquit: *In Regalibus ordinatio Cancellariæ Vallisoletana per schedulam Regiam, fol.* 194. Et licet iste Pater doctissimus, quoad principalem partem hujus doctrinæ, nempè quod tunc violentia adest & pertinens Regiæ protectioni, rectè loquatur, quoad cætera tamen, quæ attingunt praxim, confundit terminos juris nostri Regii, quem intellige & declara, prout Nos latiùs hoc *tractat. part.* 1. *c.* 14. *à nu.* 26. *cum seqq. & à n.* 46. *cum multis seqq.* ubi abundè tractavimus novam dispositionem legis Regni vetantis violentias tangentes observationem & executionem S. Conc. Trident. ad Cancellarias deferri, & si insuper deferantur illas statim remittant Supremo huic Concilio Regio, cui specialiter reservata est illarum cognitio. Tamen quando causa vertitur coram Judice Ecclesiastico, coramque opponitur de aliquo jure orto ex dispositione alicujus Concilii Trid. decreti, & à non admissione talis juris, & exceptionis (sivè quoniam perperam intelligatur decretum ipsum, sivè ex injustitia facta appellatio interponatur, & eâ non obstante ad ulteriora procedat Judex, tunc ob hanc vim tollendam recurri potest ad Cancellarias, & Audientias Regias, ut latiùs fundavimus, & explicavimus in locis relatis, in quibus videbis abundè.

Hoc ipsum apertè constat ex Bulla Pij V. pro
24 confirmatione * Concilii Trident. edita, quæ est post sessiones ejusdem Concilii, ubi post medium hæc leguntur: *Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut qua pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, ea pietate, ac pari studio, Divini honoris, atque populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ, Sacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilij exequenda, & observanda decreta, Prælatis, cùm opus fuerit,*
25 *auxilio * & favore adsint, nec adversantes sanæ ac salutaris Concilij doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant, &c.* Quæ Bulla clarè disponit in casu de quo loquimur, & consonant quæ superiùs à principio hujus capituli diximus; ad neminem alium pertinere declarare dubia Concilii, quàm ad Sedem Apostolicam, prout etiam hoc ipsum declaravit Sancta Congregatio in declarationem, *c.* 20. *de reform. sess.* 24. & ita communiter in hoc supremoSenatu practicatur quotidie.

Sed quibus solemnitatibus, & quorum autho-
26 ritate munitæ esse * debeant hæ declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, ut ab ipsa verè & realiter dimanasse cognoscatur, ne de earum fide dubitari valeat, sed integram & omnimodam fidem illis dari possit: aptiori loco & amplissimè dicemus *hac* 2. *part. cap.* 30. *§.* 5. *per totum*, ubi de hac re plurima utilissima cumulavimus videnda.

CAPUT III.

De praxi & stylo Senatus in observationem decreti Concilii Tridentini; præservantis primam instantiam Ordinario, & de fundamentali ejus ratione.

Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit; & qualiter sublata.

SUMMARIUM.

1 *Tridentinum circa cap. causæ omnes reservans primam Ordinariorum instantiam frequentiùs indiget Regis Regalia, & protectione.*

2 *Littera lædentes Triden. cætera decreta præter cap. causæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducitur ex singulis Concil. decretis.*

3 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes præservans primam Ordinariorum instantiam ad litteram refertur.*

4 *Verba Concil. in cap. causæ omnes specialiter adnotantur annullantis processum, & omnia gesta ab alio, quàm ab Ordinario in prima instantia.*

5 *Origo jurisdictionis Ecclesiasticæ & fons est Sedes Apostol. quæ liberè de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere.*

6 *Stylus Romanæ Curiæ observat omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum tractari debere.*

7 *Utilitati publicæ ut provideret Leo X. constitutionem promulgavit favendo jurisdictioni Ordinariorum locorum, quæ refertur.*

8 *Ordo confunditur Ecclesiasticus, si suâ unicuique Ordinario jurisdictio non reservetur.*

9 *Causæ tam spirituales, quàm Civiles beneficiales, & mixtæ (aliàs non reservato beneficio) extra Romanam Curiam coram Ordinariis tractandæ in prima instantia decrevit Leo.*

10 *Ante diffinitivam nequit ab ordinaria appellari, nec à Superiori admitti, nisi à gravamine qualificato, ut in constitutione Leonis.*

11 *Causa timoris, aut suspicionis probanda, vel alia honesta potest in Curia causa committi in prima instantia ex Constitutione Leonis.*

12 *Commissiones, processus & inde sequuta, vitio nullitatis subjiciuntur, si in prima instantia committantur absque legitima causa.*

13 *Causæ, quæ legitimæ sint, ut Summum Pontificem moveant ad subscribendum propriâ manu commissiones in prima instantia; recensentur in Constitutione Leonina.*

14 *Sumptibus, & vexationibus partium, consulere (cùm Reipublicæ intersit) semper enixè præ oculis habuere jura Pontificia, & Civilia, prout plura recensentur.*

15 *Utilitatem publicam concernit, lites abbreviari.*

16 *Litium extinctio ad conservationem Congregationis humanæ pertinet.*

17 *Sumptibus litium subditos sublevare ad præcipuum Reipublicæ regimen spectat.*

18 *Nuntii, aut Legati de Latere nequeunt avocare causas ab Ordinariis in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem devolutas.*

19 *Processus, inhibitiones, & alia inde sequuta sunt nulla ipso jure ex avocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia.*

20 *Auditor Cameræ, & quivis Judex Romanæ Curiæ jam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præjudicium Ordinariorum.*

21 *Observatio Flores de Mena circa sublatam jurisdictionem Auditoris Cameræ in prima instantia refertur.*

Damna & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob avocationes causarum in prima instantia ad Romanam Curiam; recensentur, ib.

21 *Recurrens ad Curiam pro impetranda commissione alteri in prima instantia super causa ad eam legitimè non devolutam ad Ordinarium remittendus erit.*

23 *Ordinaria provisio datur à Senatu, ut impetrans, aut eligens Judicem extra Regna Coronæ Castellæ missione non utatur.*

24 *Litteras percutientes primam Ordinarii instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario.*

25 *Flores de Mena, & Barbosa cautè legendi circa conceptionem decreti in contraventionem Tridentin. remissivè.*

26 *Litigantes conventos, ultra Regnum, & in Romana Curia defendere, ne sic molestentur, provenit ex jure naturali.*

27 *In Gallia Judices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores, gratiarum conficiunt processum, sed de nudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarii.*

28 *Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ in Cœna Domini relatis.*

29 *Ex verbis bullæ in Cœna, cap. 16. oritur justificatio styli Senatus in remissione causarum Ordinariis in prima instantia.*

INTER cæteros casus in quibus Rex Catholicus sua utitur Regalia in protectione Concilii
1 Trident.* frequentiores esse solent ii, qui primam instantiam Ordinariorum percutiunt contra decretum Concilii mox citandum, ac propterea ob eorum frequentiam vincere curabimus inextricabiles penè difficultates in tota hac 2. *part.* in dies contingentes in hoc supremo Senatu, cujus (ut alibi diximus 1. *part. cap.* 14. ex privativa cognitione) cæteri verò casus lædentes Concilium Tridentin.
2 * per singula ejus decreta facillimè convinci posse non ambigitur, qui propterea pro nunc omittendi erunt.

3 Sancta igitur, & œcumenica * Trident. Synodus, *sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. quod incipit *causæ omnes*; ita salubriter decrevit in hæc: *causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis, terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illorum Judices superiores, aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quàm primum terminari curent, nec antea illis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitiva vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, ab his excipiuntur causæ, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus R. Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committere aut avocare, &c.* & post medium, ibi: * *Aliàs eorum processus ordinationesve* 4
nullius momenti sint, &c. Alia plura referuntur in ipso decreto, quæ omnia clauduntur, & comprehensa censentur sub universali clausula illa in fine ejusdem decreti apposita in hæc: *Non obstantibus quoad omnia supra scripta, privilegiis, indultis, concordiis, quæ suos tantum teneant Authores, & aliis quibuscumque consuetudinibus.*

Licèt enim Sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque * causas Ecclesiasticas judicare possit, 5
cùm sit fons, & origo jurisdictionis spiritualis & Ecclesiasticæ, *cap. cuncta per mundum*, *cap. nunc verò*, 9. *quæst.* 3. Tamen ipsius Curiæ stylus observat, ut omnes causæ ad forum Ecclesiasticum * 6
spectantes, coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infrà biennium terminentur ex prædicto decreto Trident. 20. quod exornant ita affirmantes Zerola *in praxi Episcopali*, *part.* 1. *verb. Instantia*, §. *Fuscus de visitat. lib.* 1. *cap.* 33. *post n.* 3. Aloysius Riccius *in collectan. decision. part.* 4. *collect.* 1353. *in fin.* Barbos. *de officio & potestat. Episcop. allegation.* 8. *n.* 2. *tom.* 2. *in ultima edit.* Franchus Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 7. Paul. Piasequius *in nova praxi Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *n.* 2. Wicanus *in nova praxi jurispatronatus* 2. *part. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 5. Narbona (nullis ex iis citatis) *in l.* 59. *gloss.* 1. *princip.* & præcipuè *à num.* 23. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopil.* Diaz de Mena *practicar. lib.* 1. *quæst.* 12. *à n.* 8. & novissimè Navarrius *in novo. juris Pontific. pract. conclus. tit. de causis primæ instantiæ*, *conclus.* 1. *aliàs* 54. *n.* 1. *& seqq.* Gratianus *in disceptat. forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à n.* 15. *&* 16.

Quare ut provideret utilitati publicæ, & jurisdictioni Ordinariorum faveret Leo Pontifex X. 7
per constitutionem suam in Lateranensi Concilio *sub datum Romæ anno* 1515. ita decrevit in hæc: *Et cum Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua unicuique jurisdictio * non servetur; Ordinariorum* 8
*jurisdictioni (quantum cum Deo possumus) favere, ac litibus celerius finem imponi, & litigantium immoderatis sumptibus & expensis parci satagentes, statuimus, & ordinamus: quòd singulæ causæ tam spiritales, quàm civiles, & mixtæ, forum Ecclesiasticum, * quomodolibet concernentes,* 9
*& beneficiales (dummodo beneficia ipsa generaliter reservata non fuerint, & ipsorum beneficiorum fructus, reditus & proventus, 24. ducatorum auri de Camera secundùm communem æstimationem valorem annuum non excedant (in prima instantia extra romanam Curiam, & in partibus coram Ordinariis locorum dumtaxat cognosci, & terminari, ita quod nulli ante diffinitivam sententiam * liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa)* 10
ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habet diffinitivæ, vel è gravamine minimè concernente negotium principale, quòd per appellationem à diffinitiva sententia reparari non possit, nisi

nisi aliter collitigantium adversarii sui potentiam
11 *meritò * perhorrescens, seu aliàs, & probabili*
& honesta causa aliter, quàm per proprium jura-
mentum, saltem semiplena probata, coram ordina-
rio non audiret litigare. Eo enim casu causæ ipsæ
etiam in prima instantia committi & cognosci, &
12 *terminari possint, alioquin appellationes * & illa-*
rum etiam aliarum causarum hujusmodi commissi-
ones in posterum, & quidquid inde sequutum fue-
rit, nullius sint roboris & momenti, &c.

Quam constitutionem Leoninam ad litteram re-
13 fert, & per scholia exornat, & * comprobat Co-
chier. *in tract. de jurisdict. Ordinario. in exceptos,*
tom. 2. in principio.

Ex qua constitutione colliges, quæ erit causa
rationabilis, probabilisve; aut quomodo sit pro-
banda, ut Summus Pontifex subscribere moveatur
commissiones manu propria in prima instantia avo-
catorias, juxta præfatum Decretum Concilii Tri-
dentini.

Ne ex facili avocatione vexationibus, & sump-
tibus litium subditi damnum patiantur, quod ma-
ximi ponderis esse profitentur per plura jura Docto-
res Bart. Bald. Alberic. & alii *in l. minoribus, ff. de*
minoribus, per text. ibi, Hostiens. *in cap. 1. col. 5.*
de appellation. Curtius *consil.* 118. *n.* 11. Oddus *de*
restit. quæst. 4. n. 79. Molina *de primogenitis lib. 1.*
cap. 16. num. 15. Petrus Barbosa *in l. si constante in*
princip. n. 14. versic. Nec obstat, ff. soluto matrim.
Cæsar Anglius *de acquir. possess. q. 8. art. 18. num.*
449. & sursum.

14 Semper enim enixè præ oculis * habuere jura Pon-
tificia sumptibus, & vexationibus partium consule-
re, cùm saluti Reipublicæ hoc intersit, text. *in cap.*
1. *de appellation. lib. 6.* ibi: *Cordi nobis est, lites*
minuere, & à laboribus relevare subjectos, Clement.
dispendiosam de judiciis, cap. ut finem litibus de dolo
& contuma. cap. dispendia litium æquitatis compen-
dio volentes, quâ possumus industriâ coarctare, de
rescriptis, lib. 6. text. optimus *in l. minoribus, ff. de*
minoribus, ibi: *Cùm intersit ipsorum litibus non ve-*
xari, & sumptibus, l. 1. ff. de inofficioso testam.
ibi: *Melius facerent, si se sumptibus inanibus non*
vexarent, l. fin. ff. familiæ erciscundæ, l. quia po-
terat, ff. ad Trebell. & probat Cicer. *de legibus,*
lib. 1. ibi: *Et ea salus litium multitudine maximo-*
pere læditur, ideò ad conservationem illius, multa
quidam excogitaverunt, &c. Flaminius Parisius *de*
resignatione, lib. 11. quæst. 1. à nu. 27. in hæc: *Et*
15 *ideo concernit * publicam utilitatem ex eo, ut lites*
finiantur, Bald. *in l. 1. in 5. notab. C. de novo Cod.*
componen. & in lib. 1. de furtis, Alexand. *cons.* 190.
col. 2. lib. 2. & consil. 171. col. 3. lib. 7. nam clari
16 *juris est, * extinctionem litium ad conservationem*
Congregationis humanæ pertinere &c. Authent. de
judic. & nullatenus cum jurejurando eligatur aliquis,
&c. cap. 4. ibi: *Sic enim velocius lites judicabun-*
tur, & circulis cognitionalibus, ac temporis contri-
tione litigantes liberabuntur, &c.

Nihil enim magis providè quique legislatores,
17 & rerum * publicarum Gubernatores curare de-
bent, & solent, quàm expensis litium, sumpti-
bus subditos sublevare propter damna, incommo-
da, & dispendia inde orta, Rempublicam oneran-
tia ex text. in *l. 4. vers. Non attamen, ff. de alie-*
nat. judicii, l. 3. tamet si. ff. de receptis arbitris, l.
servus, 19. vers. Sed & si, ff. de obligat. & ac-
tion. l. 1. C. de novo Cod. faciendo, cum aliis la-
tè congestis à Luca de Penna, *in l. litibus, C. de*
agricolis & censitis, Cateliano Cotta *in memora-*
bil. verb. Lites citò, Sylva Nuptia. *lib. 6. n. 8.*
cum seqq. Tiraquellus *de retract. lignag. §. 2. gloss.*
Salgado de Suppl. c. & Retent.

7. *ex nu.* 20. Tiberius Decian. *respons.* 70. *num.*
39. *resol.* 3. *histor. fori Roman. lib. 5. cap.* 17. Bal-
duinus *in prolegom. ad tit. instit. de actionibus*;
Brissonius *verb. Litibus teri*, Rodulfus Fornerius
lib. 3. rerum quotidianarum, cap. 1. Gilken. *in tra-*
ctatu de præscriptionibus, cap. 1. n. 38. Tuschus *lit.*
L. conclus. 383. & 384.

Et quantum Regis, Regni, & Reipublicæ inter-
sit divitiis & opulentiæ vassallorum consulere, at-
que vigilantia omnimoda providere, ne depauperen-
tur, expensisque & sumptibus non destruantur, no-
vissimè videndus plurima congerens Escobar, *in tra-*
ctatu de puritate & nobilit. prabend. 2. part. gloss. 4.
à n. 11. cum seqq. & per totam glossam.

Quare nulli superiores etiam * Nuntii, vel Le- 18
gati de latere, de causis quibuslibet ad forum Ec-
clesiarum pertinentibus, possunt in prima instantia
ex hoc decreto præservata Ordinariis cognoscere,
nec pendentes ad se avocare, nisi per viam legiti-
mæ appellationis ad sua Tribunalia fuerint delatæ;
prout refert decisum Aloysius Riccius *decis. Curiæ*
Archiepiscopal. decis. 296. num. 5. part. 4. Barbosa
de officio, & potestat. Episcop. allegation. 81. sub n.
2. *tom. 2.* Narbona (nullo citato ex iis) *in dict.*
lib. 59. glossa 1. num. 23. & est expressum ipsum
Conciliare decretum Trident. *in dict. cap. 20. sess.*
24. *de reformatione*; quo ad medium ita legitur:
Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Guber-
natores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facul-
tatum vigore, non solùm Episcopos in prædictis cau-
sis impedire, aut aliquorum eorum jurisdictionem iis
præcipere, aut turbare non præsumant, sed nec eti-
am contra Clericos, aliasve personas Ecclesiasticas,
nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente, pro-
cedant, aliàs eorum processus ordinationesvè nul-
*lius * momenti sint, atque ad damni satisfactionem* 19
partibus illati teneantur, &c.

Quod ampliatur, nam hodie stante dicto decre-
to Concilii Tridentin. * præsertim in illis verbis. 20
aut alii quarumcumque facultatum vigore. Auditor
Cameræ Apostolicæ, nec alius quivis Judex Ro-
manæ Curiæ potest cognoscere de causis Ecclesia-
sticum forum attingentibus in prima instantia, nec
monitoria decernere ad extrahendas partes à suis
domiciliis; ut & benè annotant Riccius *in pra-*
ctic. Aurea, resol. 126. & iterum ipse Riccius *in*
pract. Curiæ Archiepiscop. 4. part. decis. 273. n. 3.
& decis. 271. num. 6. Barbosa *ubi sup. dict. alle-*
gation. 81. n. 3. Novarius *in pract. nov. juris Pon-*
tific. tit. seu cap. de causis primæ instant. conclus.
1. *aliàs 54. num. 5.* Et ante eos meliùs omnibus
Flores de Mena *practicarum l. 1. q. 12. nu. 8.* di-
cens ex dicto decreto Tridentin. esse moderatam
* jurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum 21
Judicum Romanæ Curiæ, qui jam hodie non
possunt cognoscere de quibuslibet causis in pri-
ma instantia, nec monitoria decernere ad extra-
hendas partes à suis domiciliis, nec compellendum
eos, in Romana Curia litigare, sed omnes causas
in prima instantia coram locorum Ordinariis de-
bere agitari, & ventilari, quod justissimè ita deci-
sum esse affirmat, ob vitandas infinitas lites, & im-
portunas molestias & vexationes, quæ à Curiali-
bus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in re-
motis partibus, qui ob vitandas maximas expensas,
& litium, & iterum anfractus, & dispendia juri
suo, quantumvis bono cedebant, & nullo vel par-
vo dato, in calumniosos litigatores transferebant,
aut pensiones indebitè constituebant, aut lites op-
pressi deserebant, ac facillimè per contradictas con-
demnabantur, quod in magnum damnum, & detri-
mentum Reipublicæ Christianæ vertebatur; ut &

R 5 benè

benè etiam advertit Alvar. ab Esquivel. *in tractat. de conciliis*, *cap.* 29. Ac sic se habere hodiernum usum, & stylum Curiæ Romanæ circa impetrationem rescriptorum, ut ex Concilii Tridentini dicto decreto semper datur in præjudicium, & derogationem Auditoris Cameræ, & aliorum ibi existentium judicum, testatur ipse Flores de Mena.

22 Itaque quando ad Sanctam Sedem * Apostolicam recurrit pars pro impetratione rescripti in prima instantia, nondum devoluta causa ad Romanam Curiam, ad Ordinarium remitti debet ut coram eo primitùs lis agatur, juxta hoc Concilii decretum, & ut eleganter docuit Imperator Justinianus *in authent. ut omnis obed. Judici cap.* 1 *collat.* 5. *in fin.* in hæc: *Scito namque quia si quis veniat & aditum nobis faciat, & à nobis interrogatus si prius te adit, & deinde te dicat adisse, & quod justum est non impetrasse, & hoc verum inveniamus, ante indignationem convertamus, si verò cum te non aderit venire ad hanc Regiam præsumpserit Civitatem, ut remittemus eum cum omni correctione, & responsum non dabimus.* Ecce singularis text. pro præservantia primæ instantiæ Judicis Ordinarii.

Et in proposito videnda erunt singularia decreta

23 hujus Supremi Senatus, * quæ adducimus ad litteram infrà *cap.* 11. *ante fin. versic. Lis convenit quodam à nu.* 97. prohibentia impetrari, aut eligere Judices Ecclesiasticos extra Regna Coronæ Castellæ, ad idque dare provisionem Regiam, ut impetranti, aut eligenti intimetur, ne talibus rescriptis extra Regnum utatur, videnda etiam erunt quæ ibidem congessimus *à num.* 79. *ad finem capit.* & consonant plurima, & singularia jura per Nos adducta infrà *in §. unico*, *n.* 4. quæ expressè prohibent, causas & reos extra propriam trahere provinciam, & convenire, nisi mediante legitima appellatione à Judice provinciæ, qui de causa cognoscit interpositâ.

Quare Senatus hic Supremus mediante Regalia

24 orta * ex protectione Concil. Trident. quando ad illum recurrit pars, vel Regius Fiscalis pro retentione litterarum Apostolicarum, quibus læditur, & percutitur prima Ordinariorum instantia, in his casibus non exceptis ab eodem decreto Trid. accuratè litteris examinatis: decernit quotidie (attenta distincta resolutione de qua latè infrà *cap.* 26. *per totum*) *Entreguense estas Bullas à la parte para que use dellas delante del Ordinario.* Diaz de Mena *d. lib.* 1. *quæst.* 12. *à n.* 8. *&* 9. quem sequitur (tacito tamen Authore) Augustin. Barbosa *de potestat. Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81. *sub num.* 17.) quos in

25 conceptione * decretorum declara. prout Nos hoc *tract.* 1. *part. cap.* 14. *à n.* 51. Et reduce illos ad distinctionem ibidem latiùs traditam, inter hoc Supremum Concilium, & cæteras Cancellarias & Regias Audientias, (& anteà per aliquot numeros) Flores Diaz referens etiam sequitur Zevallos *de cognitione violentiæ*, *gloss.* 6. *à n.* 61. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 2. præcipuè *num.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. & in l.* 81. *glossa unica*, *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. Riccius *in practic. Aurea*, *resol.* 299. *num.* 2. *vers. in Hispania ex Bullis*; ubi commemorat hanc praxim Supremi Tribunalis provenientem ex protectione Concilii Tridentin. attributa Regi nostro Catholico ex Bullis Apostolicis.

26 De hac etiam praxi testatur * doctissimus Menchaca *controvers. usu frequenti*, *lib.* 1. *cap.* 41. in hæc: *Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, si fortè quæ lites de jure intra fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cujuslibet agitandæ essent, ad Romam avocarentur, similis enim defensio, & simili modo, & competeret, & agenda esset, quod intelligo, non solum petentibus iis, qui non jure extra provinciam suam litis causa trahebantur, sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, &c.* (& de hoc ultimo latiùs tractavimus 1. *part. cap.* 13. *per totum.*) Et de hac etiam praxi testantur ferè omnes illi Doctores, quos congessimus hac 2. *part. cap.* 1. *à num.* 27. *versic. Ex quibus Pontificali.* Et tractantes de hac Regalia proveniente ex protectione Concilii Trident. Regi Hispaniarum attributa Apostolicis constitutionibus.

Quod & in Gallia practicari affirmant ex concordatis per Rebuffum & Cosman. *in tit. de causis*, & ipsum Rebuffum *in tractatu de pacificis possessor. num.* 146. Flores de Mena *practicarum lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 10. & per ipsum Rebuffum *in praxi beneficiali*, *in forma nova provisionis*, *verb. amoto quolibet illicito detentore*, & Marchiæ *decis.* 100. *part.* 1. Riccius *in practic. Aurea*, *in resolut.* 299. *num.* 2. ut nullus Judex Romanæ Curiæ, aut ab eis delegati cognoscere permittantur in prima instantia, sed solùm Ordinarii locorum. Imò nec executores gratiarum conficiunt processum, nec fulminant, nec possint fulminare censuras, nec audiunt partes, sed solùm nudam exercent executionem, quæ sit nudi facti dumtaxat, & controversias omnes remittunt Ordinario. 27

Quæ quidem praxis, & stylus antiquitùs usitatus * in hoc Senatu Supremo Regio nihil repugnat 28 Bullæ in Cœna Domini *cap.* 16. ibi: *Et omnes alii quoscumque Judices Ecclesiasticos Ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundùm quod Canones & Sacræ Constitutiones & decreta Conciliorum, & præsertim Tridentini statuunt, &c.* Imò potiùs ei valdè conformis & conveniens est, quia tantum abest, quod Senatus Ordinariis impediat sua uti jurisdictione secundùm Concilium Trident. sed imò vigore protectionis Regi commendatæ ab eodem Tridentino & Bullis Apostolicis conatur, ne alius eam impediat, neque veniant contra dispositionem ejusdem Concilii Trident. ut latiùs comprobavimus, expendentes hæc verba Bullæ, & alia plura omnia conducibilius exponentes *in tractatu de Regia protect.* 2. *part. cap.* 1. *præludio* 5. *à num.* 232. *cum multis seqq.* ubi monstravimus, quàm conformis sit hic stylus prædictæ Bullæ dispositioni.

Et cùm Senatus restringatur ad terminos juris, præsertim Trident. ad quos illa clausula Bullæ illum restringit, & juxta tenorem litteralem dictæ clausulæ protegat jurisdictionem Ecclesiasticam, ne illam in contraventionem Concilii Trident. alius exerceat, quàm is ad quem de jure Canonico pertinet Seraphin. *decis.* 896. *n.* 6. Rota in Romana census 20. *Julii* 1599. *coram Litta* impressa Marchesan. *de commissionibus part.* 1. *pag.* 739. & in Romana Sancti Thomæ 4. *Februarii* 1608. *coram Scoto*, impressa per Marchesan. eadem *part.* 1. *fol.* 275. *num.* 4. *&* 5. Ferretus *consil.* 219. *n.* 7. Pedemontana *decis.* 5. *num.* 9. Tuschus *tom.* 1. *littera C. concl.* 367. *n.* 15. Marta *in votis novissim. in decis. voto* 154. *n.* 4. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 99. *à principio*, Farinac. *decis.* 28. *nu.* 3. *part.* 2. *recent.* Rota *decis.* 258. *nu.* 1. *part.* 1. *diversor.* Marta *de clausulis part.* 1. *conclus.* 12. Augustinus Barbosa *de clausulis*, *clausul.* 115. ubi latè de effectibus clausul. *prout de jure*, *secundùm jus*, *&c.* Sequitur manifestè ut non tantùm hic Senatus stylus non contraveniat, idem *cap.* 16. Bullæ in Cœna

Domi-

29 Domini, sed imò potiùs ex ea inducatur justificatio hujus praxis & styli Senatus Regii; cùm penitùs sit uniformis ejusdem verbis, dispositioni, intentioni & fini, prout ex ea clarè patet.

§. UNICUS.

Concil. Trident. an in Ordinarii, an ejus subditorum favorem sit inductum. Et an alterutrius consensus in jurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

SUMMARIUM.

1 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes an fuerit inductum in favorem solius Ordinarii, cujus jurisdictio favorabilis, & naturalis dicitur.*

2 *Jurisdictio Delegati, & conservatoris est odiosa.*

3 *Dispositio quælibet derogans jurisdictioni ordinariæ odiosa est.*

4 *Decretum Trid. in c. causæ omnes an potius sit introductum in favorem litigantium, ne cum tanto dispendio extra suas provincias extrahantur.*

5 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes fuit inductum tam in favorem Ordinarii, quàm subditorum, cùm damna sint communia.*

6 & 7. *Consensus tam Ordinarii, quàm litigantis requiritur, ut cesset Trident. decretum in cap. causæ omnes, ita ut altero deficiente Senatus causam insuper remittat Ordinario.*

8 *Declaratio singularis Sanct. Congregationis refertur, quâ fuit decisum; primum de consensu solius Episcopi non posse causam in Curia introduci in prima instantia, nisi partes etiam consentiant.*

9 *Secundùm, decretum Concilii in cap. causæ omnes emanasse in favorem Ordinarii, & partium simul, ne extrahantur extra suas Civitates.*

10 *Tertium, favore plurium introductum unius renuntiationem non tolli.*

11 *Quartum, Nuntium Apostol. cognoscere in prima instantia accedente partium, & Ordinarii consensu.*

12 *Quintum, ad solius Episcopi collitigantis instantiam non posse in Curia causam committi, sed Episcopo viciniori.*

13 & 14. *Quod & iterum declarasse Sanct. Congregationem refertur.*

15 *Prima instantia præservata est in favorem Ordinarii, cùm confundatur ordo quando unicuique jurisdictio non servatur.*

16 *Prima instantia præservatur Ordinario etiam in favorem partium, quasi sit inhumanum pro parva causa immodicos litis anfractus pati.*

17 *Ordinarius si est collitigans, ex solo consensu ipsius non committitur causa in Curia, sed viciniori.*

18 *Inhibere Ordinario nequit legatus in prima instantia etiam de consensu partis, cujus renuntiatio non valet in illius præjudicium.*

19 *In favorem tam Ordinarii, quàm partium fuit inducta præservatio primæ instantiæ, quæ unius renuntiatione non tollitur.*

20 *Favor, aut privilegium commune unius renuntiatione non cessat.*

21 *Renuntiatione partis cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non aufertur ab Ordinario.*

22 *Privilegium habens jus complicatum unius renuntiatione non tollitur, cùm redundet in alterius præjudicium.*

23 *Renuntiatio subditorum non valet in præjudicium Superioris, cui est favor communicatus.*

24 *In juribus complicatis executio, tam respectu condemnati, quàm non condemnati non habet locum, sed in totum cessat.*

25 *Privilegium subditorum quando est commune cum superiore ad validam renuntiationem concurrit omnium consensus.*

26 *Renuntiatio unius nequit fieri in præjudicium juris per alterum quæsiti.*

27 *Trident. in cap. causæ omnes, cùm unius renuntiatione non cesset, nec Regalia protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recursu utentis.*

28 *Renuntianti, aut consentienti in jurisdictione aliena absque Ordinarii consensu, etiam condemnatio nihil obest, quominus recursu Regio utatur, ut in Senatu etiam executoriales retineantur, & causa Ordinario remittatur denuò tractanda.*

QUIBUS (quæ à principio hujus cap. descripsimus) sic præcognitis, utiliter venit in-
quirendum, an decretum Concilii Trident. *in d.*
cap. 20. sess. 24. de reformat. sit inductum in favo-
rem solius * jurisdictionis Ordinariæ (quæ de jure 1
favorabilis censetur, & naturalis, Glossa magna
in cap. 1. de rescriptis, lib. 6. gloss. penult. in Cle-
ment. 2. de officio Ordinarii, Bisignet. *decis. 5.*
de concessione prabendæ, Puteus *decis. ... sub n.*
3. lib. 3. Caputaq. *decis. 43. part. 3.* Moneta *in*
tract. de conservator. cap. 7. num. 34. Ubi per
contrarium * affirmat, jurisdictionem Delegati, 2
& conservatoris esse odiosam, *ex cap. cum in jure*
peritus, ubi Glossa & Doctores *de officio delega-*
ti, Baldus *in l. unica, C. de mandatis Principum.*
Atque ideò exemptionem à jurisdictione ordinaria
odiosam esse, affirmat ipse Moneta *ibidem dict.*
num. 343. cap. 1. cum ibi notatis, *de privilegiis,*
lib. 6. Et generaliter quælibet dispositio derogans
* potestati Ordinarii odiosa est, Abb. *in cap. si* 3
quis contra notab. 1. de foro competen. Crescentius
decis. 1. num. 1. & decis. 3. nu. 6. de privilegiis,
Moneta *dict. cap. 7. nu. 343. fol. 371.* in parvis
vel an in favorem partium, * & subditorum, 4
dicendum sit dimanasse dictum Tridentini decre-
tum, ne extra suas provincias tot sumptibus &
incommoditatibus litigare, & degere cogantur,
ut superiùs ex Flores de Mena diximus hoc *cap.*
3. à num. 20. & seqq. & latiùs prosequitur, &
comprobat aliquibus juris fundamentis hoc incon-
veniens, & notabile damnum inde proveniens,
quod pars ultra suam civitatem, vel provinciam
litigare cogatur. Narbona *in l. 59. gloss. 1. à num.*
173. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.

Quod & insuper singularia probant jura *cap. leges Ecclesiæ, cap. Peregrina judicia (salva in omnibus Apostolica authoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, ut ab extraneis judicentur, qui comprovinciales, & à se electos debent habere judices, nisi fuerit appellatum, 2. quæst. 6.* text. *in cap. non licet cuiquam (sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus*

causis reverentia, & authoritas debetur (relictis Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Dei Ecclesias, nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias, vel aliarum Provinciarum Episcoporum judicia expetere, vel pati. Quòd si quis præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. 3. *quæst.* 6. *cap. unaquaque Provincia eadem causa, & quæst.* text. etiam. *in cap. neminem exhiberi de Provincia ad Provinciam, vel ad Comitatum oportet, nisi ad relationem Judicis ad quem fuerit appellatum* (& *infrà*) *Illa quæ sunt per unamquamque Provinciam, ipsius Provinciæ Synodus dispenset, sicuti in Niceno constat Decretum esse Concilio, ultra Provincia terminos accusandi licentia non progrediatur: omnis accusatio intra Provinciam audiatur, & à comprovincialibus terminetur, nisi Prælatus sit, qui accusatur. Eadem causa* 3. *quæst.* 6. *cap. fin.* ibi: *In provincia in qua consistit ille qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimat accusator suus, eum alibi, aut longius ad Judicium pertrahendum, eadem causa, & quæst.*

5 In quo breviter affirmandum erit, * dictam Conciliarem dispositionem fuisse introductam in favorem utrorumque, nempè in favorem Ordinariorum, & simul in favorem partium ex dictis rationibus, ut ex declaratione Sanctæ Congregationis fuisse determinatum, probat Gratian. *in disceptat. forensib. lib.* 5. *cap.* 837. *num.* 15. sequitur Novarius *in praxi novi juris Pontificii, cap. de causis prima instantia, conclus.* 1. aliàs 54. *fol.* 141. *n.* 4. cum aliis declarationibus ejusdem Sanctæ Congregationis mox citandis expressè id ipsum declarantibus, & decidentibus.

6 Ex quo sic complicato favore * sequitur manifestè, quòd si litteræ in Senatu adducantur, ex quibus appareat, partem aliquam, vel partes consensisse in alterius Judicis ordinarii, aut delegati jurisdictionem, absque tamen consensu Ordinarii sui, vel è contra reperiatur consensus Ordinarii; non tamen partium litigantium consensus interveniat: indubiè Senatus remittet causam in prima instantia Ordinario, cùm tam Episcopi, quàm partium simul sit necessarius consensus, ut decreto Trident. *in dict. cap.* 10. locus non sit, utque remissio hæc impediatur ad Ordinarium fieri, prout in terminis declaravit Sancta congregatio super eo-

7 dem *cap.* 20. in hæc verba: *An de consensu * Episcopi possit causa in prima instantia in Curiam introduci, non obstante, cap.* 20. *session.* 24. *in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causæ sint inter Episcopum & alium; nunquid instante Episcopo possit cognosci in Curia coram alio? Con-*

8 *gregatio censuit, * habere locum, adeò ut de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia decretum Concilii emanavit non solùm favore jurisdictionis Ordinariæ; sed etiam favore ipsarum*

9 *partium, ne trahantur * extra suas civitates, & loca. Ideò quod favore plurium introductum est, non*

10 *tollitur * unius renuntiatione, & ita Congregatio censuit, licere Nuntio Sedis Apostolicæ cognoscere*

11 *de causis * in prima instantia de consensu partium, ipsiusque Ordinarii consensu accedente. Quòd si cau-*

12 *sæ sint inter Episcopum * & alium, ad solius Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante, in Curia coram alio, sed causa committenda est viciniori, ut signatura observat*, de quo infrà *n.* 17.

Et iterum ibi, sequitur & facit: *An si causa*

13 *sit inter Episcopum & alium, instante Episcopo * & possit in Curia cognosci? Congregatio censuit, ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte * reluctante, in Curia, sed committendam esse* 14 *viciniori, quòd signatura observat, &c.* Quam mirabilem declarationem refert ad litteram Narbona *in lib.* 59. *gloss.* 1. *n.* 173. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopilat. tom.* 3. *fol.* 181.

Et idem resolvisse Sanctam Congregationem Cardinalium Concilii Tridentin. 27. *Julii anno* 1575. testatur Gratianus *in disceptat. forensibus, lib.* 5. *cap.* 837. *num.* 17. per quam *à num.* 15. dicit, quòd quamvis * per Concilium Trident. 15 *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. omnes causæ, maximè criminales in prima instantia examini, & jurisdictioni Episcopi tantùm relinquantur, quod quidem ob favorem Ordinariorum statutum est, ne eorum jurisdictio minueretur, quia ordo confunditur, quando unicuique jurisdictio non servatur, *cap. perv.* 36. *in fin.* 11. *quæst.* 1. Et etiam in favorem * partium, tanquam inhumanum sit 16 permittere in longinqua patria pro parva causa immodicos litis anfractus pati, & sustineri: ideò si partes ipsæ non consentiant, non posse causam in prima instantia ex solo consensu Episcopi committi. Et iterùm ipse Gratianus *nu.* 22. ex eadem sententia Congregationis Concilii, dicit, quòd si collitigans sit Episcopus * licet semper causam in- 17 ter eum & collitigantem debeat committi, & cognosci in partibus; tamen stante suspicione committitur viciniori.

Quod conducibilius est rationibus & motivis tam Concilii, quàm declarationum Sanct. Congregationis hactenus relatarum, nempè ut ob suspicionem Ordinarii collitigantis non committatur causa in Curia cognoscenda; sed in partibus committatur viciniori juxta hanc declarationem, cujus meminit Gratianus, ne cum tanto dispendio, & fortè pro re parvi valoris collitigans, extra provinciam suam extrahi cogatur. Sicque hodie stante hac declaratione Sanctæ Congregation. aliisve relatis (adæquatis menti & intentioni Conc. Trident.) non potest locum habere Rotæ *decis.* 30. *de appellationibus, in novis*, per quam motus Marchesan. *de commissionib. avocat. causa.* 2. *part.* §. 1. *n.* 38. dixit; quòd quando Ordinarius est suspectus, vel aliter ex justa causa cognoscere non potest; quòd tunc in Curia committitur causa. Cùm contrarium expressè declaravit Sanct. Congregatio in hac declaratione, & rectiùs in alia relata suprà *à n.* 13. ex observantia, & praxi signaturæ. Videnda etiam erunt quæ *cap.* 5. §. 1. *à nu.* 11. dicta sunt, quarum declarationum intentio fuit & est, consulere litiganti, ejusque sumptibus majoribus, & incommoditatibus parcere, ideò non solùm introduxit, & voluit, ut in provincia collitigantis hujusmodi causa committatur, sed inter cæteros viciniori, ut commodius collitigans litigare possit.

Hoc idem, quòd ex dicto Trident. decreto simultaneus exoriatur * favor Ordinariis, & subdi- 18 tis, rectè ponderat & affirmat Saravia *de jurisdiction. adjunctorum, quæst.* 7. *num.* 7. dicens, quòd jus Ordinariorum, ut in prima instantia procedant, non obstante etiam legatorum de latere inhibitione, nullo modo potest renuntiari à partibus in Ordinariorum præjudicium, iuxta declarationem à Sancta Cardinalium Congregatione latam ad *cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, ubi eam refert Farinac. sub vers. *sunt tractanda*, ad quod etiam allegat Paz *in praxi tom.* 1. *præludio ultimo, n.* 18. allegat etiam Marsillam. *lib.* 4. *tit.* 5. *cap.* 6. *littera S.* & *in dict. cap.* 20. *n.* 4.

Idem etiam * Navarius *in novi juris Pontific.* 19 *practi-*

practicarum concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, &c. concluſ. 1. aliàs 54. *num.* 6. *fol.* 141. ubi per eandem declarationem Congregationis relatam à Gratiano ubi proximè *dict. cap.* 837. (licèt ille mendosè eum alleget *cap.* 836.) dicit, & quidem ſingulariter, aliam rationem aſſignari non poſſe huic concluſioni, niſi quia hic labor fuit inductus tam reſpectu Ordinarii loci, quàm partium litigantium, & quod regula ut quilibet renuntia-
20 re poſſit favori ſuo, intelligatur, ſi privilegium concernat favorem renuntiantis dumtaxat, at ſecus quando ſimul in favorem aliorum, & ſic favor ſit communis, ſublata ſit facultas renuntiandi, ex ab eo latiùs traditis *in praxi electiòn. fori. q.* 7. *à nu.* 14. *ſect.* 3. in prima impreſſione Neapol.

21 Qui quidem Novarius rectè inde * argumentatur à contrario ſenſu; quòd ſi accedat ſolus partis conſenſus, & deficiat Ordinarii voluntas, ſimiliter cauſa in prima inſtantia extra locum à Concil. Tridentin. deſtinatum minimè poterit committi.

22 Quæ argumentatio legitima * & jure conſtans eſt, tum ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium hactenus adductis; tum etiam, quoniam quando privilegium eſt complicatum inter duos, aut plures, unius renuntiatio nihil operatur, cùm redundet in præjudicium cæterorum, Julius Clarus *§. final. quæſt.* 42. Cancerius *variarum reſolut. lib.* 2. *cap.* 2. *de juriſdiction. n.* 194. Marius Giurba *conſil.* 95. *n.* 11.

Undè abſque Superioris (qui ex favore ſubdito-
23 rum participat) conſenſu, * non valet illorum ſola renuntiatio, Romanus *conſil.* 369. *n.* 18. Cardinal. *conſil.* 38. *ad fin.* Amictis *deciſ* 173. Gratianus *deciſ.* 78. *n.* 50. Coſta *de ſcientia & ignorant. centur.* 2. *diſtinct.* 66. *n.* 5. Rovitus *pract.* 2. *de juriſdict. invito non turband. n.* 25. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinament.* Caſtrenſ. *conſil.* 451. *n.* 3. *in princip.* Andreas Gaillus *obſervat.* 40. *n.* 3. *lib.* 1. Tuſchus *littera C. conclus.* 1027. *num.* 3. Marius Giurb. *conſil.* 95. *num.* 11. *& ſeqq.* Cænedus *Canonic. quæſt.* 12. *n.* 8. 9. *&* 10. Rota *deciſ.* 22. *n.* 8. *part.* 2.

Et quia quando jura duorum ſunt complicata,
24 * ita ut in unum facta executio oriatur damnum & præjudicium juri alterius ſic complicato & conjuncto; ut reſpectu omnium tàm renuntiantis, aut condemnati, quàm alterius, qui nec renunciavit, nec conſenſit, nec condemnatus fuit, executio ſuſpendatur in totum, latiſſimè poſt plurimos Doctores, & Rotæ deciſiones, nec non mirabilia jura tractavimus 1. *part. cap.* 13. *num.* 25. *& ſeqq.*

Nec non quando ex privilegio ſubditorum exo-
25 ritur favor communis cum ſuperiore, * vel alio, ut omnino ad validam renuntiationem requiratur concurſus, conſenſus omnium participantium favorem. Ac etiam generaliter, quod renuntiatio
26 unius * nequeat fieri in præjudicium juris quæſiti alterius, & de pluribus aliis mirabilibus doctrinis, quæ omninò huic, de qua in hoc cap. mirè conveniunt, abundè tractavimus in dicto *cap.* 13. *à nu.* 16. *cum multis ſeqq. uſque ad fin. & ferè per totum;* 1. *part. verſ. Quibus tamen & aliis, &c.* Quò te libenter remitto.

27 Ex quibus manifeſtè ſequitur, * quòd cum diſpoſitio Concilii Tridentini, *in dict. cap.* 20. *ſeſ.* 24. *de reformat.* nec ceſſet ex ſolo conſenſu partium, nec ex ſolo conſenſu Epiſcopi Ordinarii, poterit licitè Senatus Regalia uti in protectione impertienda ejuſdem Trid. decreti, remittendo hujuſmodi cauſas eidem Ordinario, ut coram ipſo tractentur, partium ſumptibus immoderatis & incommoditatibus conſulendo, & inviolabili Tridentini obſervationi & complemento auxilium ſu- 28
um præſtando.

CAPUT IV.

Regaliâ protectionis an Rex uti poſſit, non ſolùm ubi percutitur prima inſtantia Epiſcoporum; ſed etiam Abbatum, aliorumque Prælatorum inferiorum ordinariam juriſdictionem legitimè habentium.

SUMMARIUM.

1 *& ſeqq. Sub decreto Trident. cap.* 20. *præſervante primam Ordinariis inſtantiam, an comprehendantur Prælati inferiores Epiſcopo, ordinariam etiam juriſdictionem habentes.*

2 *Præſervatam non eſſe in Trident. primam inſtantiam Ordinarii inferiori Epiſcopo, qui tenuerint.*

3 *Protectionis Regaliâ uti nequit Rex ſuper non contentis & comprehenſis in decretis Concilii Tridentini.*

4 *Cauſæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori juriſdictionem habentibus.*

5 *Prælatos inferiores Epiſcopo habentes juriſdictionem ordinariam comprehendi ſub Decretò Trident. in cap. cauſæ omnes, veriorem opinionem ſundat, & amplectitur Author.*

6 *Ratio finalis Concilii in cap. cauſæ omnes, militat in litigantibus cuilibet juriſdictioni ordinariæ ſubjectis.*

7 *Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem, & cauſam ejuſdem.*

8 *Trident. in cap. cauſæ omnes, loquitur generaliter de Ordinariis, ſub cujus verbis omnes indiſtinctè juriſdictionem ordinariam habentes comprehenduntur.*

9 *Verba legis intelliguntur ſimpliciter, non ſecundùm quid, nec ſub aliquo ſuppoſito.*

10 *Trident. in cap. cauſæ omnes non petit qualitatem exemptionis in Prælato, ideò nec ſupplendam.*

11 *Ordinarii appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Epiſcopo Ordinariam habens juriſdictionem.*

12 *Ordinarii facta mentio in Decreto aliquo (niſi ſubjecta materia aliud poſcat) includuntur inferiores ordinariam juriſdictionem habentes.*

13 *Ordinario commiſſio directa, etiam Ordinariò inferiori directa intelligitur.*

14 *Abbates etiam non exempti habentes juriſdictionem ordinariam non obſtante Trid. Decreto, hodie ſuâ uti valent juriſdictione.*

15 *& ſeqq. Obſervatio Flaminii Pariſij refertur, ut Ordinarij appellatione, etiam inferiores Ordinarij comprehendantur. Quem Barboſa citavit pro contraria opinione.*

17 *Ordinarij appellatione non ſoli Epiſcopi comprehenſi intelliguntur.*

18 *Concilium Tridentin. ubi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes juriſdictionem ordinariam habentes poſſunt exe-*

exequi Decreta Concil. ubi plurima de hoc congeruntur.

18 *Canones posteriores recipiunt passivam interpretationem à jure communi.*

20 *Sub Trident. injungente Ordinariis visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum, comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia jura.*

21 & 22. *Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium, procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem jurisdictionem.*

23 *Ordinarij appellatione in materia collationis inferior Prælatus habens conferendi jus venit.*

24 *Ordinarij appellatione venit Prior S. Joannis Hierosolymitani.*

25 *Capitulum Sede vacante succedens in jurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in Decretis de Ordinario loquentibus.*

26 *Capituli Sede vacante prima instantia præservata intelligitur à Concil. Trid.*

27 *Vicarius Episcopi appellatione Ordinarij comprehenditur.*

28 *Ad Ordinarij inferioris comprehensionem in dispositione de Ordinariis simpliciter loquente, elegans Rota decisio refertur ad litteram.*

29 *Archidiaconus habens ex re judicata jurisdictionem Ecclesiasticam in suo districtu venit appellatione Ordinarij in materia adaptabili.*

30 *Trident. in cap. 20. §. ad hæc, reservans Episcopis causas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem judicatam, aut verificante immemorialem.*

31 *Immemorialis (ex qua Archidiaconus prætendit jurisdictionem in matrimonialibus, aut criminalibus) dum per tres conformes probatur; Episcopus utitur jurisdictione in illis.*

32 *Prælatus inferior probata per executoriales sua jurisdictione ordinaria venit appellatione Ordinarij.*

33 *Dispensationes committuntur Ordinariis ex Decreto Trid.*

34 *Archidiaconus habens jurisdictionem ordinariam venit in materia adaptabili appellatione Ordinarij, & Diœcesani.*

35 *Dispensationes matrimoniales committuntur inferioribus ordinariis habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem.*

36 *Prælati locus exemptus à jurisdictione Episcopi, non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi.*

37 *Commissio de dispensando, ubi nullus adest contradictor, non recipit judicium contentiosum, sed extrajudicialem cognitionem.*

38 *Sententia nitens præscriptione non juvat ultra præscriptum.*

39 *Prælatus inferior probans præscriptionem exequendi dispensationes matrimoniales, in illis etiam venit Ordinarij appellatione.*

40 *Resolvitur ex cap. 20. Trident. præservatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam jurisdictionem habentis.*

41 & *seqq. Agitur exactè de exornatione Concil. Trid. in c. 20. §. ad hæc, reservantis soli judicio Episcopi causas criminales, & matrimoniales.*

42 *Jurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non est sublata ab Archidiaconis, &c. per Trid. absolutè, sed permissa ex immemorial. probata per tres conformes.*

43 & *seqq. Quasi possessio immemorialis super jurisdictione in matrimonialibus probanda erit coram Episcopo, qui interim illam exercet ex declarationibus S. Congregationis.*

44 *Inferiores Episcopo non prohibentur exercere jurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus, post probatam immemorialem per tres conformes.*

45 46. & 47. *Ante probatam immemorialem hujusmodi Episcopus intra cujus Diœcesim Prælatus existit, exercet jurisdictionem in criminalibus, & matrimonialibus prætensam ex S. Congreg.*

48 *Probari tamen debet immemorialis per tres conformes.*

49 *Declarationes S. Congregationis referuntur, quibus expressè dicitur, instantiam Ordinarij præservatam in cap. causa omnes, intelligi etiam Decani, Archidiaconi, & alterius inferioris ordinariam habentis jurisdictionem ex immemoriali.*

50 *Doctores plures referuntur, qui de prædictis declarationibus S. Congregationis testantur.*

51 *Declarationes præfatas sæpius canonizavit Rota.*

52 *Jurisdictio ab inferiori quæsita per immemorialem, aut privilegium, est verè ordinaria comprehensa in Trid. c. 20. in principio conservante primam Ordinariorum instantiam; qui tenent.*

53 *Manuteneri quando debeat, vel non Episcopus in jurisdictione prætensa per Archidiaconos, aut Decanum, aliumvè sibi inferiorem, remissivè.*

54 *Primam instantiam Ordinarij inferioris verè contentam in prima parte cap. causa omnes Trid. debet Rex protegere.*

55 *Prælatus inferior habens jurisdictionem super ipsius Ecclesia Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. causa omnes, præservante primam instantiam Ordinariis, quia iste talis non est.*

Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis Cardinalium, ib.

CUM saluberrimo illo sancto Concilii Trident. * Decreto 20. *sess.* 24. *de reformat.* 1
cujus (sicuti cæterorum protectio commendata est Regibus & Principibus Christianis) præservatam reperiamus primam Ordinariam instantiam, in omnibus causis ad forum Ecclesiasticum universaliter quomodolibet pertinentibus, ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscatur*: utile judicavi, difficultatem illam absolvere, ortam ex aliquorum Doctorum non contemnendæ authoritatis opinione: An sub hoc Decreto intelligantur dumtaxat Episcopi, & alij exempti Prælati quasi Episcopalem jurisdictionem habentes: non tamen alij inferiores quantumvis jurisdictionem ordinariam habere dignoscantur.

Et partem negativam in his individualibus terminis * tenet Augustinus Barbosa *in Pastorali*, 2
seu tractatu de potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 81. num. 4. dùm intrepidè affirmat, quod Tridentini Decretum 20. attribuens Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis & de Prælatis exemptis Episcopalem jurisdictionem habentibus, dumtaxat statuit, & decrevit, non autem de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episco-

Episcopis, allegat pro sua opinione Manuelem Rodriguez *quæstionum regularium, tom. 1. quæst. 36. art. 4.* Farinac. *in praxi crimin. 4. part. decis.* 100. Flaminium Parisium *de resignation. lib. 3. quæst. 11. n. 19. & n. 22.* & pro ista contraria parte Novarius *in novis juris Pontific. practic. conclus. tit.* seu *cap de causis primæ instantiæ, conclusione 1.*
3 aliis 54. *num. 2. fol.* 140. allegat Rodriguez, * & Parisium: Ergo cùm Prælati inferiores etiam habentes jurisdictionem ordinariam non comprehenduntur in dicto Trident. Decreto; Rex illius acerrimus protector non poterit Regalia uti, etiamsi prima instantia horum quomodolibet percutiatur.

Et licèt ipse Barbosa pro sua opinione nullum
4 adducat fundamentum, * illa tamen niti videtur verbis ejusdem Trident. *dict. cap.* 20. quæ sunt: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantùm examini, & jurisdictioni relinquantur, etiamsi in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat, &c.* Quæ quidem Concilij clausula videtur nostram absolvere difficultatem, & pro Barbosæ opinione clarè disponere

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contra-
5 riam opinionem * & verissimam, & intrepidè tenendam evidentibus juris mediis, expressis Rotæ Romanæ decisionibus, & apertis Sacræ Cardinalium declarationibus comprobabo, ut omnes Prælati etiam subditi Episcopo, jurisdictionem ordinariam tamen habentes sub dicto Trident. Decreto intelligantur comprehensi, ita ut indistinctè prima eorum instantia præservata censeatur in illis casibus, in quibus legitimè jurisdictionem habere, & exercere assolent: ad quod moveor.

Primò, quoniam dictum Decretum non solùm
6 indictum fuit * in favorem ordinariæ jurisdictionis; sed etiam in favorem litigantium, ne cum tanto dispendio, & incommodis cogantur litigare, & trahi extra suas Provincias, Civitates, aut Regna, prout latissimè consideravimus, & valdè probavimus expressis clarisque determinationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium Concilii Trident. suprà *in cap. & §. præcedenti per totum.* Sed hæc ratio militat in litigantibus cuilibet jurisdictionis subjectis; ergo illos debet comprehendere Concilij dispositio: quia verba generalia dispositionis debent referri, & restringi ad rationem,
7 * & causam propter quam fuerunt prolata, *l. non est novum, ff. de legib. l. hæres meus, §. 1. de leg. 1. l. si ex pluribus, ff. de solut.* Abb. *in conf.* 114. *attingendo n. 4. lib. 2.* Menoch. *conf. 496. n. 54.* Tusch. *lit. V. concl. 122. n. 44.*
8 Secundò, quoniam dicta Conciliaris institutio generaliter, & universaliter disponit de omnibus locorum Ordinariis non distinguendo inter Ordinarium, & Ordinarium, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur,* ponderatis etiam illis verbis: *Ordinariis locorum,* quæ nullam restrictionem demittunt; sed excludunt potiùs: nam verba legis generalia, generaliter debent intelligi, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, juxta vulgatissima axiomata.

Et quia legis verba in dubio debent intelligi
9 simpliciter, * non secundùm quid, nec sub aliquo supposito, *l. hoc legatum, in fin. ff. de legat. 3. l. 1. § si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* Ruin. *conf. 56. in fin. lib. 2.* Tuschus *tom. 8. lit. V. concl.* *92. per tot.* Barbosa *axiom.* 222. *n.* 29. Ergo verba Concilij dum generaliter disponunt de locorum Ordinariis simpliciter, & absolutè de omnibus Prælatis * habentibus ordinariam jurisdictionem 10
absolutè, in dubio sunt intelligenda, absq; suppositione facienda, quod Ordinarii debeant esse exempti; imò exclusa qualibet qualitate: quia cui conveniunt verba legis, ejus etiam dispositio adaptatur ex vulgaribus.

Tertiò, quia Ordinarij appellatione non solùm venit Episcopus, * & quicumque superior, sed 11
etiam quilibet alius Prælatus inferior Episcopo, habens ordinariam jurisdictionem in materia sibi adaptabili, & proportionabili: ita docent Glossa, verbo, *Ordinariorum,* per text. ibi: *In cap. ut animarum, de constitutionib. lib. 6.* & glos. in verbo, *locorum, in cap. Ordinarij.* ubi Geminianus *nu.* 5. Franchus *nu.* 3. *de officio Ordinarij, lib. 6.* Abb. *in cap. post cessionem nu.* 1. & ibi Felinus *nu.* 1. Decius *nu.* 1. & Mislingerius *nu.* 2. *de probat.* Zavarella *in Clement. quia regulare, n.* 11. *versic. Octavo quæres, de supplicanda negligentia Prælatorum,* plurimos citat Narbona *in l. 59. glos. 1. à nu. 63. lib. 2. tom. 3. Recopil.* ubi etiam de Abbate, ubi meliùs cæteris hoc prosequitur cum aliquibus declarationibus Sanctæ Congregationis, Covarr. *in cap. penult. nu. 1. de testamentis,* Mandosius *conf. 37. n. 19. & 21.* Parisius *de confidentia, quæst. 28. nu. 26.* Flores de Mena *variarum resol. lib. 3. quæst. 24. n. 6.* Stephanus Gratianus *disceptat. Forens. cap. 212. n. 31. & 38.* Seraphin. *decis. 1402. nu. 2.* Marius Antoninus *var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 42.* Tamburinus *de jure Abbat. to. 1. disp. 1. quæst. 4. n. 1.* Rota *decis. 798. n. 3.* apud Farinac. *in 1. collectione novis.* aliàs *part. 4. diversorum.*

Hinc provenit, quòd quoties in aliquo Decreto mentio fit Ordinarij * nisi subjecta materia ali- 12
ud poscat; non tantùm de Episcopo debet intelligi, sed etiam de omnibus aliis Prælatis inferioribus ordinariam jurisdictionem habentibus, quia omnes illi Ordinarij sunt verè & propriè, ut post plurimos alios quos citat, tenet Gutierrez *de matrim. capp. 66. nu. 14. gloss. dict. verbo, locorum.* ubi Franchus *n.* 3. Gutierrez *quæstionum Canonic. lib. 2. cap. 19. nu. 25. vers. Nihilominus,* Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 11. nu. 19. & 20. & de confidentia, q. 28. n. 16.* Aug. Barbosa *de appellation. verbor. utriusque juris, appellat. 176. n. 1. & 2.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. disputat. 29. nu. 5.* Cochier. *de jurisdict. ordinaria, in exemptos, 1. part. quæst. 1. num. 9.* Tamburinus *de jure Abb. tom. 1. disp. 1. tom. 8. num. 3.* qui omnes ex hac ratione pariter affirmant, quòd commissio directa Ordinario, * non tantùm Epi- 13
scopo; sed etiam cuilibet inferiori Prælato ordinariam jurisdictionem habenti ipsa commissio directa intelligitur.

Hinc est, quod in his terminis Concilii Trident. * præservantis primam instantiam Ordina- 14
riis, affirmat Novarius *in novo jure Pontifi. practicarum conclus. tit. seu cap. de causis primæ instantiæ, conclusione 1. aliàs 54. n. 2.* post Navarr. *in consil. 9. de privilegiis,* secutum à Sairo *decis. 2. de foro competent.* Abbates licèt non exemptos, & alios inferiores Prælatos, quibus olim, vel aliquo privilegio Clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulativè cum Ordinario, vel privativè cognitio competebat; etiam hodiè non obstante isto Concilii Decreto eadem jurisdictione uti posse, dicit ex eo quia Concilium generaliter de jurisdictione ordinaria sermonem facit, & Abbatum jurisdictiones

ones isto jure, & titulo acquisitæ etiam Ordinariæ reputantur.

Quare etiam mirabiliter ad nostrum propositum 15 * loquitur Parisius *de resignatione beneficii*, *lib.* 3. *quæst.* 11. *à num.* 19. (pro sua opinione relatus à Barbosa ad princip. hujus *cap. nu.* 2. citatus) qui quidem totum in contrarium dicit, in hæc verba: *Et sub verbo Ordinarii intelligo omnes habentes ju-* 16 *risdictionem ordinariam*, * ut tradit Geminianus *in cap.* 2. *in princip. de constitutionibus*, *in* 6. Silvester *verb. excommunicat.* 8. *num.* 92. Abbas *in cap. cùm ad Ecclesiarum*, *num.* 1. *de officio Ordinarij.* Bellamera *consil.* 30. Beroius *consil.* 24. *lib.* 1. Decius *consil.* 121. *col.* 1. Abb. *in cap. ut fame*, *nu.* 6. *de sententia excommunicat. & sic* 17 *non solùm Episcopi*, * *sed & alij habentes ordinariam jurisdictionem ad notata in cap. cùm Episcopus de Ordinar. lib.* 6. Abbas *in cap. conquerente & in cap. dilectus*, *eodem tit.* sequitur & facit. 18 *Ideo ubi Concilium remittit explicandum* * *aliud*, *& exequendum ab Ordinario*, *vel ejus arbitrio*; *qui habent jurisdictionem ordinariam*, *possunt exequi hujusmodi Decreta indistinctè*, *ut habetur in cap.* 1. *& cap.* 2. *sess.* 5. *& in cap.* 2. *&* 3. *sess.* 6. *& in c.* 5. 6. *&* 7. *&* 8. 14. *&* 15. *sess.* 7. *& in cap.* 1. 4. *&* 5. *sess.* 14. *in cap.* 9. *session.* 21. *in cap.* 1. 2. 5. *&* 11. *session.* 22. *& in cap.* 16. *&* 17. *session.* 23. *& in cap.* 1. 2. 7. 8. *session.* 24. *de reformat. matrimon. in cap.* 4. *&* 5. *session.* 25. *de reformatione*, *&c.*

19 Qui quidem Parisius * *ibidem num.* 24. consecutivè reddit pro ratione, *quia Canones posteriores recipiunt passivam interpretationem à jure communi*, *lib.* 1. *§. lex Falcidia*, *ff. ad leg. Falcidiam*, *l. si servi vestri*, *Cod. de noxalibus*, *l. ult. §. in computatione*, *C. de jure deliberandi*, *c. cùm dilectus de consuetudine*, Bart. *in leg. omnes populi*, *in* 3. *quæst.* 6. *principalis*, *ubi communiter Doctores*, *ff. de just. & jure*, idem Bart. *in dict. §. lex Falcidia*, Cardinal. Paris. *in rubr. ff. de operis novi nuntiatione*, *n.* 76. qui, ut vides, perperam allegatur à Barbosa pro sua opinione, omni jure & fundamento carente, qui nihilominus alibi aliud censuit, ut statim.

Quibus convenit, quod dispositio Concilii Trid. 20 * *sess.* 7. *de reformat. cap.* 8. dum injungit locorum Ordinariis, ut Ecclesias quascumque quomodolibet exceptas authoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur: procedere in Prælatis inferioribus habentibus jura Episcopalia, ut censet Rota *decision.* 798. apud Farin. *collect.* 1. *novit. noviss. aliàs part.* 4. *divers.* & in Salmant. *jurisdictionis Octobris* 1579. coram Cardinal. Seraphino, quam refert Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiast. decision.* 814. *in* 1. *edition.* aliàs *resolut.* 538. *n.* 3. *in* 2. *editione*, infertur etiam decretum Con- 21 cilii Tridentin. * *sessione* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. ubi: *Nisi ordinarius ipse*, *&c.* statuentis posse Ordinarium ex causa sibi benè visâ, dispensare, ut omittantur denuntiationes, vel aliquam illarum ante & post matrimonii consummationem procedere in habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem, ut affirmant Navarrus *consil.* 5. *de sponsalibus in* 1. *editione aliàs consil.* 2. *tit. de clandestina desponsat.* 2. *edition.* Henriquez *in summa lib.* 11. *cap.* 5. *§* ... Frater Emanuel *in summa* 1. *part. cap.* 217. *nu.* 4. Barbos. *de potestat. Episcop. part.* 2. *allegat.* 32. *n.* 30.

Et id ipsum in Abbatibus habentibus jurisdicti- 22 onem * quasi Episcopalem, agnoscunt Sanchez *de matrimon. l.* 3. *disp.* 7. *n.* 4. Flores de Mena *variar. resolution. l.* 3. *quæst.* 24. *n.* 26. Sairus *in floribus decision. sub tit. de sponsalibus decision.* 9. Molinus *de ritu nuptiarum lib.* 1. *different.* 11. *n.* 30. Stephanus Gratian. *in disceptation. cap.* 83. *n.* 15. Molfesius *in summa moralis Theolog. tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 11. & ad Commendatarios Abbates ampliant Ledesma *in summa*, *part.* 1. *de Sacram. matrim. cap.* 6. *concl. dub.* 1. *versic. Siguense el segundo.* Gonçalez *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 5. *§.* 8. *n.* 28. Barbosa *allegat.* 32. *n.* 32. contra alios à se relatos. Ex prædictis Gutierrez *in tract. de matrim. cap.* 66. *n.* 6. *&* 7.

Infertur insuper, Ordinarij appellatione * in ma- 23
teria collationis non solùm venire Episcopum, sed etiam alium inferiorem Prælatum qui conferendi potestatem habet, ut per Rebuffum *in concord. tit. de collation. §. præfatio Ordinarij*, *verbo*, *Ordinarij collectores.* Parisius *de resignat. l.* 8. *quæst.* 9. *nu.* 27. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4. *nu.* 2. Barbosa *de appellat. verbor. utriusque juris*, *&c. appellation.* 177. *nu.* 4. qui *nu.* 3. dicit Ordinarii appellatione venire * Priorem Sancti Joannis Hi- 24
erosolymitani, ut censuit Rota *decis.* 493. *nu.* 5. *part.* 1. *recent.*

Hinc etiam fit, ut Capitulum, Sede vacante, * cùm succedat in jurisdictione ordinaria, & eti- 25
am voluntaria in omnibus Decretis, & dispositionibus loquentibus de ordinariis; ipsum etiam comprehendi probet post alios Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 29. *num.* 3. *&* 4. communem affirmans, quem sequitur Gutierrez *de matrimon. cap.* 66. *num.* 13. & in terminis, ut ejusdem Capituli * Sede vacante præservata intelligatur pri- 26
ma instantia, ex *dict. cap.* 20. *Tridentin.* probant Riccius *in practic. aurea resolution.* 130. *& in decision. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. decision.* 273. *nu.* 7. *part.* 4. quem sequitur Barbosa *allegation.* 81. *nu.* 6. *part.* Novarius *in novi juris Pontificij practicarum conclusion. cap. de causis primæ instant. conclus.* 1. aliàs 54. *num.* 4. Et de Vicario Episcopi, * ut etiam appellatione Ordinarij com- 27
prehendatur, ipsi probant Doctores, & latè prosequitur Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *à n.* 51. *& seq. lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.*

Et pro clariori intelligentia hujus capitis, & absoluta resolutione * contra traditam à Barbosa si- 28
cebit inserere celebrem distinctionem Rotæ, ut per Joan. Baptistam Coccinum *in decis. ab eodem recollect.* 346. quæ sic ait: Dubitavi an Archidiaconus de Virviesca veniat appellatione Ordinarij in causis civilibus, & criminalibus, & matrimonialibus in casu ad effectum, de quo agitur. Qui est, ut videatur, an sit satisfactum clausulæ (parito judicato) cum qua causa restitutionis in integrum fuit commissa, & Rota censuit Archidiaconum venire appellatione Ordinarij quoad cognitionem dictarum causarum, secùs autem, quoad dispensationes matrimoniales, quæ Ordinarijs exequendæ committuntur. Et ratio primæ partis decisionis fuit, quia cum per sententias, * & rem ju- 29
dicatam Rotalem constet, omnimodam jurisdictionem Ecclesiasticam in omnibus causis, etiam criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus spectare ad Archidiaconum privativè quoad Episcopum in territorio hujus Archidiaconatus; sequitur quòd veniat in appellatione Ordinarij in materia adaptabili. Glossa, verbo, *Episcopus*, *in extravagant. execrabilis*, *§. qui verò de præbendis.* Geminianus *in cap. Ordinarij*, *n.* 5. & ibi Franchus *n.* 3. *de officio Ordinarij*, *in* 6. Felin. & Abbas *in cap. post cessionem*, *nu.* 1. *de probationib.* Cardinal. *in Clem.* 1. *§. ad hæc*, *num.* 4. *in statu Monachor.* Mandosius *consil.* 37. *n.* 19. *& nu.* 21. & fuit resolutum

anno

anno 1580. 9. *Maii in casu Salmant. jurisdict.* nec
obstat, quod *Concil. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat. in*
§. ad hac, reservat cognitionem causarum matri-
30 monialium † & criminalium Episcopo; quia jam
censuit Rota coram Illustris. Mantic. hanc decisio-
nem non obstare Archidiacono, qui habet rem
judicatam, usque de *anno* 1502. & pluries etiam
in Rota fuit resolutum, hujusmodi decretum non
31 tollere immemorabilem, † & signanter in causa
Tullim. jurisdictionis 22. *Martii* 1596. *coram Il-
lustrissimo Pamphilio.* Licet dum cognoscitur su-
per immemoriali, quæ debet terminari per tres
sententias conformes, Episcopus debeat cognosce-
re istas causas, ut censuit congregatio Concilii,
& dixit Rota 18. *hujus mensis & anni in Marci-
cens. jurisdictionis coram R. P. D. meo Mancane-*
32 *do.* Et propterea cùm ex alio capite nempè † ex
dicta re judicata *de anno* 1502. decretum prædic-
tum non obstet Archidiacono, utique absque diffi-
cultate debet venire appellatione Ordinarii; cum
habeat tres conformes sententias, & rem judica-
tam Rotales super canonizatione dictæ rei judica-
tæ *de anno* 1502. Quoad secundam partem dubii,
33 an veniat appellatione Ordinarii † quoad dispen-
sationes matrimoniales, difficultas consistebat in
eo, quia Concilium præcepit, ut dispensationes
committantur Ordinariis, ut *in cap.* 5. *session.* 22.
de reformat. matrimon. Et ut dictum est, Archi-
34 diaconus veniat appellatione Ordinarii † in ma-
teria adaptabili; imò etiam venit appellatione
Diœcesani, cùm agitur de materia non concer-
nente officium, vel dignitatem Episcopi, sed po-
tiùs jurisdictionem, Felinus *in cap. cum olim, n.*
1. *vers.* 1. *nisi præferatur, de præscriptionibus*,
qualis est materia dispensationis, Abb. *in cap. ac
si Clerici, §. de adulteriis, num.* 13. Felinus *num.*
11. *in* 2. *limit. de judiciis.* Cæterùm contrarium
visum fuit Dominis, quia aliàs Congregatio Illu-
35 strissimorum Interpretum Concilii censuit, † tunc
dispensationes hujusmodi posse committi inferio-
ribus Ordinariis, quando sunt nullius Diœcesis,
& habent quasi Episcopalem jurisdictionem, ut
dicitur, *in causa nullius, della Serena* 19. *No-
vembris* 1593. *coram Illustrissimo Seraphino.* Quæ
qualitas, quòd sit nullius Diœcesis non potest ve-
36 rificari in isto Archidiacono, † quia licèt habeat
territorium exemptum non subjectum jurisdictioni
Episcopi, tamen non potest dici quod non sit de
Diœcesi, & in Diœcesi Burgens. Franchus *in cap.
statutum, n.* 10. *vers. Nam licèt locus exemptus,
de constitutionibus.*

Addebant aliqui ex Dominis, quod omnimoda
37 † jurisdictio competens Archidiacono per senten-
tiam antiquissimam respicit Ordinariam causarum
cognitionem, commissio autem, & mandatum de
dispensando, ubi nullus est contradictor, non res-
picit Ordinariam cognitionem, & judicium con-
tentiosum, cum judicialiter tunc non procedatur,
ad tradita per Felinum *in cap. fin. n.* 36. *de præ-
sumpt.* Puteus *decis.* 144. *lib.* 2. & in his terminis
fuit dictum *in causa Mediolanens. matrim.* 27. *Ju-
nii* 1602. coram Illustris. Card. Merlino, & in
eadem 29. Novembris ejusdem anni coram Rever.
D. meo Decano. Et propterea cùm sententiâ an-
38 tiquissimâ nitatur præscriptione, † ea non potest
jubere Archidiaconis, quia regula est, tantum
præscriptum, quantum possessum, unde necesse
esset, quòd Archidiaconus probaret præscriptionem
39 exequendi hujusmodi dispensationes, † quarum exe-
cutio licet spectet ad Ordinariam jurisdictionem
Abb. & alii superiùs allegati: tamen executio non

est jurisdictionis Ordinariæ, quia uti Prælatus exe-
quitur, non uti Ordinarius, sed uti legatus Apo-
stolicus. Hactenùs de hac decisione.

Ex quibus omnibus manifestè monstratur, ve-
rissimam esse hanc opinionem † & indubitabilem 40
nempè in hoc Decreto præservante primam instan-
tiam Ordinariis locorum, comprehendi omnes
Prælatos inferiores Decanos, Archidiaconos, &
Abbates, necnon alios, qui Ordinariam jurisdic-
tionem, vel ex privilegio, vel immemoriali con-
suetudine, aut ex re judicata illam habent, sive
cumulativè quoad Episcopum, sive privativè; &
Barbosa, qui contrarium affirmavit ex Parisio,
audiendus non erit, quia convincitur ex caterva
Doctorum hactenus adductorum, & denique ex
d. decisione Coccini (quæ revera in hac materia
singularissima est, & præ oculis semper habenda,
cùm per casus, & articulos distinctos absolvat
cuncta dubia, quæ in ea accidere possunt) atque
etiam ex expressis declarationibus S. Congregatio-
nis statim per numeros seqq. relatis, & præser-
tim ex adductis infrà, *n.* 49. & Flaminius Pari-
sius, quem ipse Barbosa pro se citat; totum di-
cit contrarium, cujus verba superiùs vidisti; imò
& ipse Barbosa immemor suæ opinionis scriptæ in
dicta *allegat.* 81. *n.* 4. noviter tamen contrarium
multis resolvit doctrinis ipsemet *in tract. de appell.
verbor. jur. appel.* 176. *à n.* 1. *& seqq.*

Ad Concil. Trident. *in §. ad hac*, in confirma-
tionem opinionis Barbosæ à nobis † adductum in 41
princ. *n.* 4. *hujus cap.* respondetur, quod Decretum
illud disponit causas matrimoniales, criminales, &
beneficiales tractandas fore coram Episcopo, non
coram Decano, Archidiaconis & aliis. Non ta-
men negat inde, quod alia genera causarum trac-
tari debeant & possint in prima instantia coram
Decano, & Archidiaconis habentibus jurisdictio-
nem Ordinariam in illis, imò ex harum ademptio-
ne cæteras confirmare videtur ex regula, *l. cum præ-
tor, ff. de judiciis*, cum similibus.

Sed adhuc in hac dispositione Conciliari subsi-
stendum erit, † nam ex ea non censetur sublata 42
in prædictis causis jurisdictio Ordinaria legitimè
per immemorialem adquisita per eosdem Decanum
& Archidiaconos probata per tres sententias con-
formes, ut superiùs relata *decision. Coccini* 346.
ubi ad idem declarationes Sanctæ Congregationis
Cardinalium, & plures Rotæ decisiones commemo-
rantur.

Et super eodem Trid. Decreto *n.* 8. verb. *cau-
sæ matrimoniales*, † hæc adest declaratio. *Congre-* 43
*gatio censuit, non sustulisse Concilium immemoria-
lem consuetudinem, & ideò si Archipresbyter legi-
timè probaverit, se admittendum, hanc jurisdictio-
nem exerceat, sed quasi possessio immemorialis erit
probanda coram Episcopo, & interim Episcopus ip-
se, & quidem solus jurisdictionem exerceat.*

Et iterum eadem Congregatio 22. Januarii 1598.
† declaravit in hæc. *Congregatio Concilii censuit*, 44
Decreto ejusdem Concilii cap. 20. *versic. Ad hac,
sess.* 24. *non esse sublatam immemorialem consuetu-
dinem, secundùm quam inferiores Episcopo cogno-
verint causas matrimoniales, & criminales, ideo-
que si hujusmodi immemorialem consuetudinem tri-
bus sententiis conformibus probaverint, non esse im-
pediendos eam exercere, &c.*

Et iterum eademmet Sanctæ Congregationis de-
claratio, † in hæc prosequitur: *Cæterùm antea-* 45
*quam hujusmodi probationem per tres sententias con-
formes ad præscriptum jus legitimè præstiterint, Epis-
copum intra cujus Diœceseos fines inferior existat,*

debere hujusmodi jurisdictionem exercere, &c.

Alia ad idem est declaratio Sanctæ Congrega-
46 tionis † super eodem Decreto Trid. super illis verbis (*non Decanis*) 18. *Martii* 1598. in hæc: *Congregatio Concilii censuit, jurisdictionem criminalem, quam N. Archipresbyter prætendit, sibi ademptam esse, nisi probaret per tres sententias conformes, se ab immemoriali tempore eam jurisdictionem exercuisse, interim verò quod hujusmodi probationem per tres sententias conformes præstiterit; Archiepiscopum intra*
47 *cujus Diœceseos fines † Archipresbyteratus existit, debere eam jurisdictionem exercere, &c.*

Et ulteriùs super eodem Decreto verbo *& cri-*
48 *minales n.* 9. † Sancta Congregatio ita censuit in hæc: *Nisi essent in quasi possessione immemoriali, cui in hoc Concilium non derogavit, si hujusmodi quasi possessio probata fuerit tribus sententiis conformibus, & continuis.*

Et ad nostrum propositum, de quo egimus in
49 hoc capitulo à principio, † optima est declaratio ejusdem Sanctæ Congregationis Cardinalium in hæc: *Dubitaverunt Archidiaconi de Thesalneos, an Concilium sess.* 24. *cap.* 20. *& sess.* 25. *cap.* 14. *sustulerit immemorialem consuetudinem, secundùm quam ipsi jurisdictionem exercere consueverunt: Congregatio Concilii censuit non sustulisse, & ideò si Archidiaconi eam legitimè probaverint, Episcopus sinat illos exercere jurisdictionem, quam ante Concilium solebant, interim tamen dum illam probaverint, ipse Episcopus solus exerceat.* Et iterum ibidem *an Concilium cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat. volens causas in prima instantia coram Ordinariis locorum cognoscendas, censeatur sustulisse immemorialem consuetudinem, secundùm quam Decanus & capitulum de causis civilibus uti Ordinarii cognoscere soliti sunt, quia Congregatio in causis tantum matrimonialibus, criminalibúsque, de quibus loquitur cap.*20. *vers. Ad hæc, censuerat immemorialem non esse sublatam. Nunc autem quærebatur, an idem dicendum esset, in omnibus aliis causis fori Ecclesiastici, de quibus in principio, dict. c.*20. *fuit res diligenter discussa, eodem modo censuit Congregatio immemorialem non esse sublatam eadem ratione, & rursus cum de causis Beneficialibus dubitatum esset, an consuetudo immemorabilis, secundùm quam Archidiaconi in inferiori Germaniâ habent facultatem cognoscendi de omnibus causis beneficialibus, sit sublata per Decretum Concilii cap.* 20. *sess.* 24. *adeò ut ipsi comprehendantur appellatione Ordinarii locorum? Congregatio censuit, non esse sublatam, si verè adsit consuetudo immemorialis, & ea legitimè probetur.* Hactenus de celebribus declarationibus. Et in hujus ultimis verbis manifestè apparet, & declaratur, inferiores Prælatos habentes jurisdictionem ordinariam legitimè quæsitam comprehendi in dicti Decreti Trid. priori parte, loquente de prima Ordinariorum instantia, atque illam illis præservante, cum utique verè sint Ordinarii, atque indubiè appellatione veniant Ordinariorum.

50 Has declarationes Cardinalium † (quæ penitùs absolvunt nostram principalem quæstionem, & veram resolutionem contra Augustini Barbosæ assertionem) ad litteram recenset Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *n.* 240. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. & dicit apparere *ex* 4. *tom.* 4. *decis. novissim. in dict. cap.* 20. *verb. causæ matrimoniales*, & dicit eas posteà se vidisse omnes penes Garciam *de benefic.* 1. *tom. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 194. *&* 195. qui quidem omnes illas ad litteram ibidem ordinatè recenset; & quod has declarationes sæpiùs fuisse per Rotam canonizatas, & observatas, refert ipse Garcia, ex Hieronymo Gonçal. ita testante *in regula de alternativis, gloss.*33.*n.*5. atque insuper ipsemet Garcia ubi proximè *dict. n.* 194. *&* 195. refert Rotæ decisionem in earum declarationum confirmationem, & Narbon. frater *in tractat. de appellation. à Vicario ad Episcop.* 2. *part. fundam.* 3. *n.* 10. *ad fin.*

Et ultra has declarationes, † alia adest expres- 51
sa, & non minùs singularis, quam ad litteram retulimus infrà *cap.* 5. *§.* 2. *à num.* 4. ibi: *Item nec alii superiores etiam Nuntii, vel Legati de latere specificam facultatem majorem, non habentes causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum judicum pendentes ad se advocent, &c.* Ex qua expressè præservatur prima instantia Episcoporum, verùm etiam aliorum judicum eis inferiorum qui Ordinariam jurisdictionem habent, & coërcent.

Et insuper, quod hanc jurisdictionem legitimè
præscriptam † per immemorialem ab inferioribus 52
Prælatis sive accumulativè, sive privativè ad Episcopum, vel ex aliquo privilegio posse etiam hodie exerceri ab eisdem, cùm non censeatur exclusa à dicto Decreto Trident. ex eo quòd eorum pariter sit jurisdictio ordinaria, de qua loquitur ipsum Concilium, ut post Navarrum *consil.* 2. *& de foro competent. in antiquis, & consil.* 9. *sub tit. de privilegiis, in noviss.* Sayrus *in floribus decision. sub tit. de foro competent. decis.* 2. Barbosa *de potestate Episcop. tom.* 2. *allegat.* 16. *n.* 7. Novarius *in novi juris Pontificii practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. *aliàs* 54. *n.* 3. *fol.* 140.

Et per declarationem Sanctæ Congregationis † 53
idem affirmat in hac jurisdictione inferiorum acquisita per immemorialem, Parisius *de resignatione benefic. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 15. & per declarationem Sanctæ Congregationis, & aliquas Rotæ decisiones videndus Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. *& num.* 21. ubi quando Episcopus debeat manuteneri, & vide post Seraphin. & alios, Narbonam *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 49. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.* & de hoc ultimo quando, & quo casu debeat vel non manuteneri Episcopus, videbis infrà *hac* 2. *part.* 17. *à num.* 14. *cum seqq. vers. Circa illud autem quod superius.*

Ex quibus concludendum venit, quod cum hi
Prælati inferiores † Episcopo habentes legitimè 54
præscriptam, & acquisitam privilegio, aut immemoriali consuetudine jurisdictionem ordinariam, ad cognoscendum de quibuslibet causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantibus, juxta privilegii sui, aut consuetudinis tenorem & formam, sint verè Ordinarii, & comprehensi sub Decreto Tridentini præservantis generaliter primam instantiam Ordinariis, attendentis & respicientis tam Ordinariorum ipsorum favorem, quàm etiam subditorum litigantium, consulentis sumptibus, & incommodis eorum; sequitur ut Rex suâ Regaliâ utens debeat protegere istorum Prælatorum primam instantiam, contentam indubiè in Tridentini Decreto, cujus est acerrimus protector.

Supra dicta tamen limita in eo Prælato inferiore subdito Episcopo † habente jurisdictionem super
ipsius plebe, hoc est Collegio, & Ecclesia Colle- 55
giata dumtaxat, quia isti cum non habeant territorium non possunt dici Ordinarii locorum, nec appellatione Ordinarii veniunt, nec sub dispositione dict. Concilii Tridentin. comprehenduntur, prout

in

in terminis declaravit Sancta Congregatio Concilii in hæc: *an cap. 20. tribuens privativè Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis tantùm intelligitur, an de exemptis Episcopalem jurisdictionem habentibus, an verò etiam de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopo veluti de Archipresbytero, vel Plebano Ecclesiæ collegiatæ, ita ut istis inferioribus, qui etiam in eorum Plebe Ordinarii dici possunt, hujusmodi cognitio ad Episcopum, etiam in prima instantia pertineat? Congregatio censuit, non intelligi de istis, qui etsi habeat jurisdictionem ordinariam in personas de Collegio, cap. cùm ad Ecclesiarum, ubi gloss. & Abb. n. 5. de officio Ordin. non possunt tamen dici Ordinarii locorum, cùm nullus extra Episcopum habeat jurisdictionem in Diœcesi.* Abb. *ubi suprà num.* 10. *&c.* quam refert Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.*70. *lib.*2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.* quem tamen cautè lege, quia videtur eam declarationem adducere indistinctè extra casum specialem, de quo loquitur dict. declaratio Sanctæ Congregationis, cum quid generaliter in jurisdictione horum inferiorum sit dispositum, multa dicta reliquimus superiùs, & variis in casibus declaravit S. Congregatio ut vidisti, quas omnes relatas declarationes foret subvertere, si hanc ultimo loco relatam extra suum specialem casum intelligere voluissemus, quod nec juris ratio, nec Tridentin. dispositio & intentio, nec authoritas S. Congregationis patiuntur.

CAPUT V.

Protectio hæc, an à Rege deneganda erit his casibus, in quibus de jure Canonico, & ante Tridentini Decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere fuit permissum.

SUMMARIUM.

1 *Prorogatio aliena jurisdictionis hodie ex Tridentin. præservante primam Ordinarii instantiam non ita facilè est permissa.*

2 *Prorogatio aliena jurisdictionis, ut licitè fiat, concurrere debet consensus partium, & Ordinarii sui habentis simul jus complicatum ex Tridentin. Decreto.*

3 *Concursus consensuum omnium simul habentium jus complicatum adesse debet, ut prorogatio.*

4 *Vassallus nequit prorogare jurisdictionem alienam tacitè, nec expresè absque domini consensu.*

5 *Prorogare jurisdictionem alienam nequit Clericus absque sui Episcopi consensu.*

6 *Consensus solius Episcopi non sufficit, ut Clericus retinens proroget jurisdictionem alienam.*

7 *Consensu alterius ex habentibus jus complicatum ex Tridentin. deficiente non valet prorogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec per consequens Regis Regalis protectionis.*

8 *Plures casus sunt quibus de jure Canonico sortitur quis forum alienum.*

9 *Concil. Tridentin. in cap. causæ omnes præservans primam Ordinariis instantiam, non sustulit legitimos modos, quibus de jure quis sortiri poterat alienum forum.*

10 *Adducitur ad idem S. Congregationis declaratio.*

Prorogatio per consensum tacitum, † aut expressum litigantium licèt regulariter jurisdictionem variare soleat, sive de persona ad personam, sive de re ad rem, aut de tempore ad tempus, ut suis locis latè tractant Doctores: tamen hodie stante recentiori dispositione Sacri Concilii Tridentini, *sess.* 24. *de reformatione cap.* 20. (quo præservatur prima instantia Ordinarii locorum, ut capitibus præcedentibus latiùs deduximus) prorogationem hanc non ita facilè permissam esse certissimum est. 1

Constat etenim, hoc salubre Decretum inductum fuisse, non solùm intuitu, † & favore Ordinarii; sed & simul etiam respectu, & favore litigantium, ac ideo utrorumque consensus tam Episcopi puta, quàm partium debet concurrere, ut in alterius non sui Ordinarii jurisdictione consentire dicatur, & valeat quasi unius solus in præjudicium alterius habentis jus simul complicatum, nullatenus sufficiat, prout abundè probatum fuit hac 2. *part. cap.* 3. *per totum.* 2

Quapropter omnium est Doctorum communis observatio, † ut nullo modo admittenda sit prorogatio, ubi non currit omnium jus habentium ex dispositione continente communem favorem, & utilitatem consensus. Ita expresè probant ex *l.* 1. *&* 2. *ff. de judic. & leg.* 1. *§. post operis*, ubi Jas. *n.* 11. *de novi operis nuntiatione*, Julius Clarus *receptarum sententiar. §. fin. q.* 42. Cancerius *Variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 2. *de jurisdictione*, *n.* 194. Marius Giurba *consil.* 95. *n.* 13. *&* 14. Novarius *in praxi election. fori*, *sect.* 3. *quæst.* 17. *à nu.* 14. *fol.* 296. Romanus *consil.* 369. *nu.* 18. Cardinalis *consil.* 38. *ad finem*, Afflictis *decis.* 133. Gratianus *decision.* 78. *n.* 50. Costa *de scientia & ignorantia*, *centur.* 3. *distinct.* 66. *n.* 15. Rovitus *pragmatic.* 2. *n.* 15. *tit. de jurisdictione in invitum non turbanda* Didacus Perez *in l.* 2. *lib.* 3. *tit.* 1. *Ordinament.* Castrensis *consil.*431. *in princip. n.*3. Andræas Gaill. *observatione* 40. *num.* 3. *num.* 1. Tusch. *litter. C. conclusion.* 1027. *n.* 3. Cænedus *Canonicarum quæst.* 12. *n.* 8. 9. *&* 10. Rota Romana *decis.* 22. *n.* 8. *part.* 2. 3

Inde fit, quòd vassallus non potest prorogare alterius jurisdictionem tacitè † nec expresè absque domini consensu, qui quidem illum non obstante hujusmodi vassalli prorogatione, potest avocare, & repetere, ut per *cap. Imperialem*, *§. prætereà*, *si inter*, & ibi singularis glossa, verbo, *in duas*, *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, ubi pulchrè Matthæus de Afflictis *num.* 23. Baldus *in l. si quis*, *in conscribendo*, *C. de pactis*, per quos benè Novarius *in praxi electionis & variation. fori*, *quæst.* 7. *num.* 15. *sectione* 3. ultra quos etiam probat Abb. *in cap. ex transmissa notabili* 1. *de foro compet.* Capicius *decision.* 21. *num.* 15. Franchis *decis.* 417. *n.* 2. Boërius *decis.* 114. Scraderus *consil.* 13. *n.* 251. *& num.* 252. Sola *ad constitutiones Sabaudiæ*, *tit. de foro compet. tit. subditos*, 1. *num.* 9. *&* 12. Ruginellus *in practica*, *quæst.* 47. *num.* 26. & loquendo in criminalibus, ut isthæc prorogatio non valeat in præjudicium Domini, Marsillus *in praxi*, *§. expedita*, *n.* 67. Aldovinus *consil.* 20. *n.* 21. Farinac. *quæst.* 81. *n.*190. Cancerius *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 2. *de jurisdict.* *n.* 194. 4

Et loquendo in Clerico, ut de jure Canonico non valeat ejus prorogatio † alterius alienæ jurisdictionis absque sui Episcopi consensu: latè probat Narbona *in l.* 59. *glossa prima à princ. & præcipuè à n.* 6. *& seq.* de quo sunt jura expressa loquen- 5

loquentia in Clerici prorogatione alterius jurisdictionis, absque Episcopi sui consensu non facienda, text. *in cap.* 1. *cap. si quis contra Clericum*, 4. *cap. significasti*, 18. *de foro competent. cap. Episcopo.* 9. *quæst.* 3. latè etiam Piasecquius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *à princ.* qui etiam affirmant, consensum Episcopi † non posse Clericum renitentem alteri judici subjicere, cui doctrinæ directè favet hæc Conciliaris Trident. constitutio noviter & universaliter disponens, & consulens damnis & expensis litigantium, ut probatum est; insuper doctrinæ hujus ratio fundamentalis ea potest esse, quam latiùs deduximus infrà hoc *cap.* §. 4. *per totum*, nempe quod judex Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem in præjudicium litigantium, nec causam voluntariè remittere ad Superiorem, contradicente parte, vel partibus.

6

Ac propterea deficiente alterius consensu, habentis jus † & utilitatem ex Trident. Decreto complicatum, cùm intacta maneat ejusdem dispositio, atque verè lædatur prima instantia Ordinarii, sequitur manifestè, quod Rex Catholicus ex Regalia protectionis potest ad ipsius Decreti observantiam adstringere, cùm prorogatio legitimè facta non sit, ut latiùs deduximus comprobantes hac 2. *part. cap.* 3. *per totum*, quod amplius non repeto.

7

Plures tamen alii casus reperiuntur, in quibus de jure Canonico, † quis sortitur alterius forum, & in quibus non est dubium posse in prima instantia conveniri in foro alieno legitimè sortito, quoniam Concilium Trid. in præallegato † *cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, non sustulit modos legitimos, quibus quis ex juris dispositione sortitur forum alienum. Ita decisum fuisse testatur Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 75. quem referens sequitur Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclusion.* 1. *aliàs* 54. *num.* 11. tenet August. Barbosa *de potestat. Episcopi, allegation.* 81. *num.* 14. *tom.* 2. & Nos etiam *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. *num.* 7. ubi aliquas Sanctæ Congregationis ad hoc conducibiles declarationes adduximus. Facit quod Gratianus, in his terminis Concilii, *disceptat. forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. & licèt nullo Doctore citato, hoc tamen firmat Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *num.* 238. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat.* ubi adjecit declarationem Sanctæ Congregationis, quæ sic se habet, † *an Decretum, cap.* 20. *sess.* 24. *sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex juris communis dispositione, præsertim ratione contractus forum sortitur; Congregatio censuit non sustulisse.* Et ex hac conclusione verissimâ ad nonnulla inferendum erit *in* §§. sequentibus, quibus dilucidè apparebit, qualiter, & quibus in casibus verificatur hæc Doctorum, & S. Congregationis Cardinalium doctrina & determinatio, nec non cesset Concilii Trid. generica & universalis prohibitio, ac per consequens pariter protectio Regis, cùm in illis læsum nullatenus reperiatur prædictum Tridentini Decretum *in cap. causæ omnes*, sed potiùs in illis liberè permissum à jure junctis declarationibus S. Congregationis, partibus à suo Ordinario recedere in prima instantia.

8

9

10

§. PRIMUS.

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia: & an recusatio commissionem præcedere debeat.

SUMMARIUM.

1 *Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia.*

2 *Recusationis causa probata coram Ordinario recusato; in causa principali omninò supersedere debet.*

3 & 4. *Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusatoris alteri committit, vel Superiori remittit.*

5 *Recusationis causa coram recusato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de ea.*

6 *Ordinarius recusatus procedens in causa processus, & sententia vitio nullitatis subjiciuntur.*

7 *Si recusans opponat de nullitate.*

8 *Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid. in cap. causæ omnes præservantis primam Ordinariis instantiam.*

9 *Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario.*

10 *Ordinarii recusatione existente, cessat protectio Concilii Regi commendata, cùm & ipsius cesset dispositio.*

11 *Lite orta inter Ordinarium, & subditum, causa remittitur viciniori juxta stylum Rom. Curiæ, & declarationes S. Congregat.*

12 *Quæ videntur procedere ubi lis vertitur super re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem, non ad suam Ecclesiam, quo casu potest esse Judex.*

13 *Episcopus potest esse Judex in causa sua Ecclesiæ.*

14 *Clerici non repelluntur afferendo testimonio in causa sua Ecclesiæ.*

15 & 16. *Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus Judex: at si causa tangat jus personale nullo modo.*

17 *Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire.*

18 *Episcopi possunt esse Judices in causis suæ Ecclesiæ.*

19 *Episcopus in iis in quibus potest esse Judex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam convocare Capitulum, ubi plures declarationes S. Congregationis recensentur.*

20 *In jurisdictione per inferiores Episcopo prætensa, proponi debet, & probari causa in prima instantia, coram Episcopo, cùm sit causa tangens dignitatem, non suum commodum personale.*

21 *Episcopus licèt de jure non sit prohibitus esse Judex in causis suæ Ecclesiæ, & dignitatis, nec ob id nullitati subjiciantur acta, & sententia.*

22 *Tamen ex eadem causa potest recusari, ut suspectus.*

23 *Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat ut suspectus recusari; ante recusationem tamen est Judex competens, & sententia tenet.*

24 *Suspicione accedente, ubi collitigans est Episcopus, causa per Sedem Apostolicam remittitur viciniori.*

25 *Colli-*

25 *Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, ut à principio eum dicat suspectum, nam semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & ampliùs ex ea causa in illum suspectum nequit allegare.*

26 *De recusatione Ordinarii debet legitimè in Senatu constare, ut cesset Regia protectio Trident.*

27 *& seqq. Post rescriptum alteri impetratum, an ex causa recusationis, & suspicionis Ordinarii proposita causa recusationis coram eo sufficiat, ut impetrans suo rescripto validè uti possit.*

28 *Rescriptum sine subscriptione manus Sanctissimi impetratum ob recusationem Ordinarii nondum coram eo propositam, nec ab arbitris approbatam, fuit à principio nullum.*

De supposito à lege prius debet constare, & præcedere, ibid.

Ubi datur prius & posterius ibi est ordo substantialis, & forma, ibid.

Recessus ab Ordinario post biennium ob ejus negligentiam de ista debet constare, & precedere recessum, ibid.

29 *Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus licèt posteà sequatur.*

30 *Solemnitas, aut qualitas requisita pro fundamento actus, eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit, quòd posteà subsequatur.*

31 *Commissio impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarii, quæ tunc non aderat, est nulla.*

32 *Commissio impetrata ob appellationem à sententia quæ nondum lata est, nulla redditur.*

33 *Recusatione proposita Ordinarii post impetratam commissionem, & legitima per arbitros inventa, potest Ordinarius causam vel alteri committere, vel ad Superiorem remittere.*

34 *Ab Ordinario ob recusationem recessus non est licitus ante propositam recusationem, & legitimam declaratam, ac ideò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Tridentin. nec protectio Regis, etsi fuerit subscripta.*

35 *Impetrans rescriptum sine subscriptione Sanctissimi, & ob id remissa per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare.*

36 *De recusatione Ordinarii ante rescripti avocatorii constare dicetur in Senatu; si illam in eodem afferat Papa legitimè præcessisse.*

37 *Ob recusationem Ordinarii impetratâ commissione non subscriptâ, si antequam eâ impetrans utatur, recusatus cedat, vel decedat, an successori ejus sit per Senatum facienda causæ remissio, remissive.*

1 EX proxima conclusione jure firmatâ, † *hoc capite* 5. deducitur primum, quòd cùm per recusationem licitè recedatur à judicio Ordinarii in prima instantia, eo quod opposita legitima causa, & coram eo probata, † omninò à causæ cogni-
2 tione removetur, juxta text. *in cap. secundò requiris*, 41. *in fin. de appellation.* ibi: *Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit causæ cognitioni supersedere, tenebitur recusatus, ipsa namque ratio dictat, quòd suspecti & inimici judices esse non debent. Quare si causa recusationis opposita le-*
3 *gitimè fuerit probata, Ordinarius † ipse recusatus de recusationis assensu personæ idoneæ cognitionem negotii remittere debet, vel illam ad Superiorem transmittere, ut in eo, prout justitia postulet, procedat*, text. est *in cap. cùm speciali, in fin. principii, de appellationib.* latissimè Barbosa *in collectanea*, ad ipsum text. ubi *num.* 2. & 3. quod causa coram eodem judice sit proponenda, & ab arbitris electis ab utraque parte vel judice, † ubi 4
de officio proceditur, sin autem concordent, utraque pars eligat arbitros, ut de causa recusationis cognoscant, & *num.* 8. quod legitimè probata recusationis causa, Episcopus recusatus ad Superiorem causam transmittat, † ubi plurima in hac 5
materia videnda post magnam Doctorum catervam, & *in cap. si quis contra Clericum*, 4. *de foro compet.* & est communis opinio teste Andræa Gaill. *observ.* 33. *num.* 16. & aliis quos recenset Marchesanus *in tract. de commission. in commission. de suspect. judic. adjunct. dando*, 2. *part. cap.* 5. *num.* 15. Vuamesius ad dictum *cap. cum speciali*, *num.* 5. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *à num.* 232. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopil. in* 3. *tom.* Gratianus *discept. forens. lib.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. ubi circa hoc ponit differentiam inter jus Canonicum, & civile, eam etiam benè prosequitur Narbona ubi proximè *à num.* 234. post alios quos allegat, & est text. *in dict. cap. si quis contra Clericum*, ibi: *Episcopum ipsius, qui si aut suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, &c.* infinitos Doctores allegat Barbosa *in collectanea*, ad dictum *cap. secundò requiris*, *n.* 4.

Adeò ut si recusatus insuper procedat Ordinarius † processus & sententia vitio nullitatis subjiciuntur ipso jure, Narbona ubi proximè *nu.* 233. 6
per decisionem *Tolosanam*, 47. Alexand. *cons.* 89. *vol.* 1. Bertrandum *cons.* 131. *vol.* 8. & *cons.* 115. *vol.* 2. *part.* 2. Joan. Vuamelium *in dict. cap. secundò requiris*, §. 3. *postulas. num.* 2. *de appellat.* Barbosa *in collect. in dict. cap. secundò requiris*, cum Vantio. Kircov. Carabit. Tusch. Azeved. Seraphin. Escobar. Borel. Carrasco, Mendez de Castro, & aliis pluribus Doctoribus, ubi in fin. intelligit, si recusans opponit de nullitate, † ut per 7
Gratianum *in discept. forens. cap.* 100. *à num.* 6. *cum seq.*

Quare ubi Ordinarii judicis legitima adest probata recusationis causa; † dictum Trid. Decre- 8
tum 20. præservans primam instantiam Ordinariis locorum, omninò cessat, nec hoc casu procedit, ut expressè firmat Marchesanus *de commiss. tit. de signatura gratiæ, divers.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 91. quem refert & sequitur Narbona *in dict. l.* 59. *num.* 257. & *num.* 232. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 3. & 4. Gratianus *in discept. forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. Seraphin. *decis.* 7. *num.* 6. ibi: *Quartò defectus jurisdictionis Nuntii non obstat, quia ideò non fuit tractata causa † in prima instantia coram Ordinario; quia* 9
fuerat allegatus suspectus, & satis visa est impertinens hæc allegatio, &c. Ac propterea hoc in casu recusationis Ordinarii cessat omninò protectio Regis, † cùm in eo minimè lædatur prima instantia 10
Ordinarii, quia res semel prohibitionem evasit, ac ideo liberè ad alios judices causa potest transire ex vulgaribus.

Huic doctrinæ bene conveniunt nonnullæ declarationes Cardinal. Sanctæ Congregationis Concilii Trid. † quarum latiùs mentionem fecimus, & 11
ad litteram adduximus hac 2. *part. cap.* 3. §. *unico, à num.* 13. *cum seqq. vers. Et quo sic complicato*, & latiùs *num.* 7. quæ declarant, quod quando lis vertitur inter Episcopum, vel etiam aliàs suspectum, & alium; non sit causa committenda in

Curia ex solo consensu Episcopi; sed stylus Romanæ Curiæ sit observatus, ut tunc viciniori Ordinario committatur, ne pars litigans ultra suam patriam cum tanto dispendio litigare cogatur, quæ quidem declarationes Cardinalium videntur procedere,
12 † quando lis est inter aliquem, & Episcopum seu Ordinarium alium super causa & negotio, in quo habet principale interesse, commodum aut damnum; quo casu cùm non possit ipse Ordinarius esse judex in ea causa propria, procedunt declarationes præfatæ, secus autem in re pertinente ad suam Ecclesiam, vel dignitatem
13 principaliter, † quia in ipsa potest esse Judex, & de jure permittitur.

Ad quod allego decisionem Curiæ Archidiaconi Neapolit. de qua testatur Riccius *in 1. part. decis.* 144. in hæc, si Illustrissimus quidam Ordinarius potuisset assistere Congregationi judicantium, & dare votum in causa, ubi agebatur de interesse mensæ Archiepiscopalis; Unus ex Dominis negabat, ex regula vulgari, neminem posse fieri judicem in causa propria, *l. 1. C. ne qu in ... ad fuit sua causa*, sequitur & facit in *n. 1.* ibi: *videlicet, stantibus prædictis resolutum contrarium ... Ecclesia, de posse Episcopum esse judicem pro ...* fulcitur enim au*qua decisione non est mirand...* authoritate probatur ex thoritate, & ratione ... *1. vol. 1.* Capitius *in decis.* Baldo *in cons. ... sequentib.* sequitur Cærola *in praxi* 137. *num. verbo, Episcopus, part. 2.* Alciat. *in cons.* 67. Ratione probatur, quia Clerici non sunt
14 repellendi † absque rationabili causa à ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, *cap. cùm Nuntius, de testib.* imò sunt admittendi *cap. super prudentia, 14. quæstione 2.* quantò magis Episcopus ob ejus dignitatem, propter quam non præsumitur aliquod mali: est tamen animadvertendum in hac quæstione, quod aut causa est suæ Ecclesiæ, & tunc re-
15 putatur legitimus judex, † aut est personalis, & tunc nullo modo potest judex fieri, ita Rodoanus *in tractat. de rebus Ecclesiæ non alien. quæst. 78. cap. 8. n. 5.* Navarrus *cons. 20. de rescriptis, & in cons. 28. de sententia excommunic.* Capitius *decis.* 124. *num. 11. seqq.* Cærola loco suprà citato *n.* 43. Diaz de Mena *quæst. 13. num. 3. & seqq.* facit text. cum Gloss. *in cap. si quis ergo, in gloss. ultim. & cap. qui prædia, quæst. 2.* & ita procedunt allegata pro prima opinione. Non obstat text. *in cap. 1. de pœnis, in 6.* quia procedit in causis
16 criminalibus, † in quibus Episcopus pro offensa sibi facta potest malefactores punire, Vivianus *decis. 99. part. 1.* Hactenus Riccius.

Hoc idem, & sub eadem distinctione affirmant
17 Felinus † *in cap. cum venissent, 12. num. 7. de judiciis*, Capitius *decis.* 137. Cærola *in praxi Episcopali, part. 1. verb.* Episcopus, *cap. 155. vers.* 34. Rota *decis. 361. n. 1. diversorum*, Bellet, *disquisit. Clerical. pag. 378. n. 36.* Surdus *consil.* 50. Rebuffus *in tract. de re probat. testim. n. 26. vers. Intelligi*, Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. tit. de persona judicis, num. 4.* post Tiraquellum *in tract. res inter alios acta, in 1. limit. vers. Et idem quoque, fol.* 104. Tenet Scaccia *in tract. de sententia & re judicata, cap. 1. gloss. 4. quæst. 8. n. 2. fol.* 144. tenet etiam Decius *in cap. cum venissent, num. 54. vers. Secunda regula*, & ibi Felin. *n. 7. vers. Prælatus in causa.* Augustin. Barbosa *in collectanea*, ad d. *cap. cum venissent, 12. n. 6. de judiciis, n. 6.*

Et quod Episcopi possint esse judices in causis sua-
18 rum Ecclesiarum, † probant Capitius *dict. decis.* 137. *n. 1.* Riccius *in pract. Aur. resol. 20. num. 3. vers. 7.* Surdus *dict. cons.* 50. Trentacinq. *variarum resolut. lib. 2. tit. de judiciis, resol. 5. n. 7.* Marta *voto 57. n. 23.* Cened. *decis. 76. n. 1. part. 1.* & novissimè Augustinus Barbosa *in tract. juris Ecclesiast. lib. 1. cap. 12. n. 32.*

Quod & idem probat (nullo citato Authore) Zevallos *3. tom. commun. contra commun. quæst.* 822. *à n.* 103. dicens, quod Prælati Ecclesiastici possint cognoscere de omnibus bonis, & causis quoquo modo pertinentibus ad mensas suarum dignitatum, per text. *in cap. si quis Episcopo, cap. si quis erga, 2. quæst. 7.*

Quam distinctionem attendisse † videtur Sancta 19
Congregatio Cardinalium, dum super *cap. 6. de reformat.* super illis verbis: *Quod si aliquid Canonicis, &c.* sub *num. 6.* decrevit in hæc: *dummodo non sit actum de re ad suum, vel suorum commodum spectante, &c.* & iterum, ibi: *Eadem tamen Congregatio censuit, Episcopum convocare non posse Capitulum in illis casibus, in quibus judex esse non potest, & qui de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse judex, convocare potest Capitulum, &c.* Et iterum ibidem *n. 21.* super illis verbis: *Ejusdem cap. 6. Capitulum convocent*, eadem Congregatio ita censuit: *Dubitatum fuit, an Decretum Concilii hoc cap. quo conceditur facultas Episcopis convocare Capitulum, nisi de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur, sit intelligendum, quando res ad se, vel suos privato nomine pertinet: an verò si pertineat ratione dignitatis Episcopalis? Congregatio censuit, quòd Episcopus convocare non potest Capitulum in illis casibus, in quibus judex esse non potest. Et si de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse judex; convocare potest Capitulum, Abb. in cap. venerabili, de censibus, in fin.* Hactenus Sanctæ Congregationis declaratio, quæ quidem ex doctrina antea mox adducta uberius declaratur, à qua, & juris communis dispositione dissolutio nodi in eadem contenti pendet.

Quod & clariùs etiam probatur in multis aliis declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium, † quas ad litteram adduximus suprà *cap. 4.* 20
hac 2. part. à n. 41. & seqq. vers. ad Concilium Trident. in §. ad hæc, &c. quibus manifestè probatur, quod mota lite inter Episcopum, & Archidiaconos, seu alios Prælatos super prætensa jurisdictione in suis districtibus privativè, vel cumulativè ad Episcopum in causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, in prima instantia debeant ipsi coram Episcopo eodem probare immemorialem præscriptionem, quibus quidem manifestè supponitur, in his casibus tangentibus suam dignitatem, posse Episcopum esse legitimum judicem in prima instantia, quasi illi non sint proprii & particularis sui commodi, & interesse.

Quod tamen licèt verissimum sit de jure, illud
limitabis, † ut in prædictis causis tangentibus suam 21
dignitatem principaliter, licet in consequentiam, suum Episcopi commodum, poterit esse verè judex ad hoc, ut ex defectu potestatis dici nequeat sua sententia, & judicium nullum, prout foret, si ageretur de commodo principaliter suo, & suæ propriæ personæ tangente, *ad titulum, C. ne quis in sua causa judex esse possit*, quia tunc deficit potestas, & ex Riccio diximus superius.

At nihilominùs si ex iis causis suam Ecclesiam principaliter † tangentibus Episcopus parti colliti- ganti suspectus videatur, potest ex eo illum recusare,
ut ex Abbate *in cap. cùm venissent, 12. num. 13.* 22
& ibi

& ibi additio ad eum, de judiciis, Decium *in cap. causamque 17. num. 11. & seqq. notab. 3. sub num. 17.* ibi: *Circa primum, de officio delegat.* & post Surdum tenet, & declarat Scaccia *in tractat. de sententia & re judicata, gloss. 4. quest. 8. sub num. 1. & num. 2. in fin. fol.* 144. sic etiam & doctè distinguit Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. num. 4.* ibi: *Nam licèt posset esse judex in causa Ecclesia sua, cap. si quis erga, 2. quest. 7. recusari tamen potest, ut suspectus.* Siculus *in cap. insinuante, de officio delegati.* Capicius *decis.* 137. *num.* 1.

Pro quo est optima Rotæ *decis.* 79. in recol-
23 lectis per Coccinum. † & *n. 1. & 2.* ita loquitur; *prima non placuit; quia Episcopus in causa sua Ecclesia est judex competens, Doctores in cap. cùm venissent, de judiciis.* Felinus *in cap. insinuante, n. 3. versic. causa Ecclesia, de offic. delegat.* Oldradus, qui de communi *cons.* 156. nec Abb. *indicto cap. cùm venissent; dicit contrarium, firmat enim quod potest recusari; sed antequam recusetur, est judex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria,* Abb. *præcitato loco, n. 3.* Felin. *in dict. cap. insinuante, n. 3. circa medium d. versicul. Causa Ecclesia, non dicetur causa propria, de officio delegati, &c.*

Quò respicit quod Gratianus *in disceptationibus*
24 *forens. tom. 5. cap. 837. ad fin.* † dixit ex Congregat. Concilii, 27. *Junii* 1585. quod si litigans sit Episcopus, licèt causa inter eum & collitigantem debeat cognosci in partibus; tamen stante suspectione committitur viciniori, de quo superius tractavimus, *n. 11. & seqq.*

25 Et attendere debes, † quia collitigans Episcopi ante omnia debet proponere recusationem in cujus causa insistat à principio; nam postquam cœperit coram eo agere, & tractare patiatur dictam causam; ulterius non poterit recusare Episcopum in cujus jurisdictionem jam consensit, ut est ex mente Scacciæ ubi proximè, *cap. cùm inter Monasterium, de re judicata, cap. horrendus, 32. quest. 5.* Natta *cons.* 152. Cavagnol. *ad Decretum Montis, 6. §. 11. num. 38.* Maranta *tit. de appellat. n. 24. & 75.* Cravetta *cons. 679. n. 2.* Rebuffus *ad regul. constitut. tit. de recusat. art. 11. n. 4.* Covarr. *practic. quest. 26.* Lancell. *de attentat. part. 2. cap. 6. num. 60.* Puteus *decis.* 380. 1. *part.* Bursatus *cons. 21. n. 27. & seqq.* Bertazol. *cons. crimin. 550. num.* Beneintendi *de judic. suspect. cap. 2. n. 8. cap. 8. num. 28. cap. 14. n. 3.* Costa *de re integr. distinct. 2. n. 2.* Marsul. ad Capicium *decis.* 138. *sub n.* 1. Ponte *cons. 59. n. 16.* Grassis *except.* 24. Modit. *de jure nat. §. lex est, dub. 11. num. 26.* Giurba *decis. 99. n. 3. & 4.* quod hic etiam tacitus consensus in judicem suspectum nequeat postea revocari, ex *l. de accessionibus, §. fin. ff. de divers. temp. rescript. cap. quod semel, de reg. juris, in 6. l. fin.* & ibi Jas. *n. 1. C. de judiciis.* Cravetta *cons. 74. n. 8.* Giurba *n. 5.* ubi plures.

Quare ut locum habeant, quæ diximus hactenus
26 † de recusatione Ordinarii tollente illi primam instantiam, ut nec habeat locum dispositio Sancti Concilii Trident. *in d. cap.* 20. utque cessare faciat protectionem Regis; necessariò debet in Senatu legitimè constare de recusatione facta & proposita coram ipso Ordinario. Sed quomodo debeat practicari hæc doctrina, res est admodùm difficilis, in qua videbatur dicendum, quòd impetrans rescrip-
27 tum alteri judici, † ut cognoscat, compareat coram Ordinario, & illud sibi notum faciat, & dicat judicem in eo nominatum cogniturum debere, quia Ordinarius ipse sibi est suspectus, & causam proponat recusationis, & eam probet, ut superiùs diximus ad princ. hujus *cap.* 5. postmodum si istæ litteræ deferantur ad Senatum, illic constabit de legitimè facta & probata jam recusationis causa, sibique relaxabuntur litteræ, ut illis utatur impetrans coram judice in eis nominato.

Sed revera ista praxis falsis nititur principiis, & juris fundamentis, quoniam antequam ab Ordinario recedatur in prima instantia ex hoc capite recusationis: priùs de ea legitimè proposita coram eodem Ordinario atque legitimè probata, debet constare.

Primò, quia commissio hæc ob causam recusationis † & defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi nulla fuit à principio, de quo abundè diximus pluries hac 1. *part. cap. 6. per totum,* maximè *à num. 14. & in cap. 17. per totum, & in cap. 20. à n. 72. vers. Quibus suppositis non obstant;* & ferè per totum cap. Ut etenim aperiretur via recedendi ab Ordinario ex capite recusationis; præcisè debuit ea præcedere proposita coram ipso, & per arbitros cognoscenda, ac super eadem legitimè declarari, ut suprà hoc *cap.* à principio diximus; nam cum permissio recessus ab Ordinario ex Trident. fiat sub recusationis suppositione, & propter illam, ob id quod semel sublato de medio Ordinario, omne cessat præjudicium; sequitur, quod recusatio ipsa debet præcedere commissionem, cum interim quantumvis suspectus judex, est competens, & jurisdictionem suam integrè retinet, de quo abundè suprà *à num. 12. cum seqq.* Atque ideo ubi unum disponitur, & aliud supponitur, dispositio non verificatur, nisi priùs verificetur suppositio, quia de supposito à lege debet priùs constare, & præcedere, ut dispositio locum habeat. Roland. à Vall. *de lucro dotis, q. 11. n. 17.* Beccius *cons. 53. n. 7.* Surdus *cons. 150. n. 78. & cons. 43. n. 17.* Sesse *decis. 160. n. 24.* | 28

Et quia cùm priùs debeat cessare jurisdictio Ordinarii, & de medio tolli, ut recessus ab eo legitimè fieri dicatur; sequitur quod si non præcedit, inutilis erit & nullus, quippe ubi datur prius & posterius, ibi est ordo substantialis, & forma. Felinus *in cap. cum dilecta, n. 6. sign. 6. de rescriptis.* Sanchez *de matr. lib. 8. disput. 34. n. 72.* atque ideo, si non præcessit recusatio legitimè facta tanquam præcisum fundamentum commissionis, hæc nulla erit ab initio.

Quod & à simili ejusdem Concilii Trid. in dicto *c. causa omnes,* fulcitur, quo similiter datur facultas partibus recedendi ab Ordinario post biennium data negligentia ejusdem Ordinarii, quæ præcisè debet præcedere, & constare antequam aditus pateat parti ad Superiorem, prout manifestè probavimus multis Doctoribus citatis *in cap. seq. à princ.* & signanter *à n. 6. vers. Pro qua limitatione, & à n. 9. vers. Pro quibus omnibus.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus (prout est commissio avocatoria in prima instantia) & in aliquo casu ob specialem causam permissus, debet ipsa causa exprimi, & probari, de quo hac 2. *p. cap. 39. §. 2. à n. 25.* & superiùs.

Atque etiam cùm recessus ab Ordinario aliter fieri nequeat, † nisi ipso recusato, hæc fundamentalis qualitas, & solemnitas adesse debet tempore 29
recessus, & impetratæ commissionis, quia qualitas requisita ad actum vel ante actum, si eo tempore, vel ante actum non adsit, actus est nullus. Gutierrez *cons. 44. n. 7.* Zevallos *commun. contra commun. q. 693. ex n. 7.* Perez de Lara *n. 85. & 86.* quamplurimos

S 4

rimos alios. congerit Giurba *cons. 99. à n. 9. cum seqq.* & qualitas adesse debet tempore quo dispositio applicatur ad actum, plura per doctissimum Valençuela Velasquez *cons. 103. à n. 33. cum seqq. & in cons. 112. n. 78. tom.* 2. ubi quod qualitate, cujus respectu fit actus, deficiente corruit actus, & in *cons. 191. à num.* 8. cum multis seqq. eodem *tom.* 2. ubi quod qualitas delativa jurisdictionis, sine qua judex procedere non potest, debet ante omnia constare.

Nec sufficit, quod recusatio interveniat post ac-
30 tum, † aut post illum superveniat, quia eo tempore nihil prodest, Cephalus *cons. 171. n. 14. tom.* 2. argumento *c. si eo tempore, de rescriptis, in 6. l. 1. ff. de excusat. tutor. l. si quis mihi, §. jussum, ff. de acquir. haredit.* Gutierrez *cons. n. 14. & 15.* Rebuffus *cons. 38. n. 17.* D. Valençuela *cons. 123. n. 59. tom.* 2. idem Gutierrez *cons. 44. n.* 4. Anna *singul.* 232. Parisius *de resignat. lib. 4. q. 1. n. 14. & q. 2. à n. 15. & cons. 52. n. 36. tom.* 4. Marius Giurba *d. cons. 99. sub n.* 11.

Deinde quoniam hæc commissio fuit impetrata
31 sub falso supposito, † & super recusatione Ordinarii, quæ non stabat, atque ideo nulliter, quia commissio impetrata super non ente corruit, & omnia inde sequuta pariter vitiantur, uti super commissione, & principio infecto, quæ nullam tribuit jurisdictionem; sicuti post Marchesanum, Ruginellum, Gratian. Scacciam. Farin. Lancellot. & alios abundè dicimus infra *c. 31. à n. 56. cum multis seqq.* ubi de commissione super appellatione, quæ
32 non stabat, † vel quæ interim fuit resoluta per tacitam renunciationem, & *à n.* 59. quod commissio impetrata super appellatione à sententia nondum lata corruat penitùs, & sit nulla ipso jure, de quibus etiam diximus *in c. 19. à n. 12. & seqq. & c. 26. à n.* 38. ubi plurima reperies, quæ rectè omnia conducunt præsenti difficultati.

Nec ista commissio (cùm nulla sit tam ex de-
33 fectu subscriptionis Sanctissimi; † quàm ex defectu essentialis fundamenti, prout est recusatio præcedens, ex hactenus comprobatis) potest esse impedimentum, quominus Ordinarius, postmodum recusatus ab impetrante, & legitimâ repertâ causâ recusationis, possit uti jure suo, vel nominando alium judicem de consensu partium; vel causam remittendo ad Superiorem, ut de ea cognoscat, juxta superiùs dicta à principio hujus *c.* 5. quoniam mediante nullitate impetrationis, res est integra, & redit ad suum priorem & primordialem statum, cum omnibus suis qualitatibus, juxta quæ copiosè dicta sunt hâc *2. p. cap. 19. per totum.*

Quibus itaque suppositis constanter affirman-
34 dum erit, † commissionem impetratam à Sede Apostolica ob recusationem Ordinarii (quæ nec opposita fuit, nec legitimè probata, nec præcessit ipsam commissionem) esse nullam ipso jure in prima instantia, sive subscripta sit propriâ manu Sanctissimi, sive non: quia cum tota fundetur super non ente, tota nulla est ipso jure, quod abundè fundatur hâc *2. part. cap. 12. à n. 45. cum multis seqq.* cùm nempè ex alio capite nulla fuerit etiam de jure communi tanquam impetrata super non ente ex hactenùs comprobatis: quia subscriptio non sanat cæteras nullitates, aliunde ex juris dispositione provenientes & causatas, quia Concil. Trid. aliis requisitis de jure communi ad expeditionem commissionis hoc subscriptionis ampliùs addit, & ad augmentum inducta non debent diminutionem operare, *l. si à milite, §. 1. de milit. test. l. si Rufinus, C. eodem, l. legata inutiliter, de legat. 1. l. cum tale, de condit. & demonstrat. l. si mancipia, in princ. ff. de fund. instruct.* de quo plura exemplaria possumus reddere, ut de scriptura solemniter cum Tabellione, & testibus requisita, si tamen fiat à minore, vel pupillo sine curatore, & tutore, quid prodest solemnitas? Vel è converso quid proderit præsentia & solemnitas Curatoris, si deficiat aliquis testis Scripturæ: & sic de similibus, de quibus abundè *in commentariis de Regia protect. 3. part. cap. 9. à num. 196. cum multis seqq.* Ac per consequens prima Ordinarii instantia erit intacta, & illæsa, ex Concil. Trident. illam præservante, vetantéque recessum ab Ordinario ante recusationem. Ex quo sequitur, quod si judex delegatus nihilominùs insistat in commissionis usu & exercitio, aditus Senatus per viam violentiæ, commissione retenta, Ordinario remittet causam, ut coram illo tractetur, & discutiatur.

Illud tandem in hoc erit articulo adnotandum,
† quod post factam à Senatu remissionem cau- 35
sæ in prima instantia ad Ordinarium (eo quod minùs legitimè fuisset avocata) licitè poterit ipse impetrans comparens coram eo ante omnia illum recusare: & legitimè probata recusatione, per arbitros declaratum suspectum, novam aliam denuò commissionem impetrare etiam non subscriptam, ut alius judex delegatus liberè, & absque obstaculo Concilii Trid. queat de causa cognoscere in prima instantia, quod indubitabile est: nec erit inutile simul adhiberi cautelam ab eo, qui virtute remissionis Senatus comparet coram Ordinario; nempè protestando ex eo non consentire in ejus jurisdictionem; & salvo jure suo dicendi, & excipiendi contra eam, aut personam Judicis Ordinarii.

Et denique quæ diximus de præcisa ostensione
recusationis in Senatu † ad evitandam causæ re-
missionem ad Ordinarium tunc meritò cessabunt; 36
quando in ipsis litteris avocatoriis expressè narratur, & affirmatur recusatum fuisse Ordinarium, & de ejus recusatione facta ostendisse Oratorem impetrantem per authenticum testimonium, vel aliter affirmetur per narrationem, & assertionem Papæ in eisdem litteris suis Apostolicis de recusatione facta legitimè constitisse, quia tunc indubiè huic assertioni Papæ, quæ non refertur ad narrationem impetrantis, putà quando dicit, *ut asseritur, ut asserit, &c.* Standum erit in Senatu. Nisi manifestè doceatur de falsitate narrantis impetrantis commissionem hanc in prima instantia, & ad faciliùs obtinendam illam, uteretur calliditate ad decipiendum Papam, aliter atque propriæ Papæ assertioni standum erit, ad latè tradita infra hac *2. p. c. 30. §. 2. à n. 52.* cum multis seqq. ubi etiam diximus hanc fidem non dandam assertioni judicis, vel Notarii, prout ibidem latiùs de re hac, & aliis similibus per te discernere poteris.

Sed quid erit dicendum, quando facta jam de-
claratione per arbitros, † causam recusationis Or-
dinarii esse legitimam, & actor ob id impetravit à 37
Sede Apostolica commissionem non subscriptam (quæ subscriptione tunc non indiget) & antequam usus fuerit dicta commissione; Ordinarius recusatus cedat, vel decedat, an ejus successor recuperabit jurisdictionem, cum in eo cesset causa recusationis, & res adhuc sit integra, ita ut ad eundem successorem sit facienda causæ per Senatum remissio: latissimè disceptatur, & resolvitur infra hâc *2. part. cap. 19. per totum.*

§. SECUN-

§. SECUNDUS.

An per appellationem ante diffinitivam ab aliquo gravamine, etiam extrajudiciali appellabili possit ab Ordinario recedere in prima instantia?

SUMMARIUM.

1 *Archiepiscopi in causis suorum suffraganeorum nequeunt se intromittere, nisi sint legitimè per appellationem ad eos devolutæ.*

2 *Idem in Legatis de latere, & Nuntiis Apostolicis.*

3 *Appellatio non debet recipi per superiorem in prima instantia, nisi à diffinitiva, vel diffinitivæ vim habentibus, &c. Nec expediri inhibitionem.*

4 *Declaratio amplissima, & singularis S. Congregat. refertur circa competentias Ordinarii, & Superioris in admittendis appellationibus in prima instantia.*

5 *Lex nova idem disponens quod jus commune, recipit omnes easdem declarationes, ampliationes, & limitationes quas jus commune.*

Nuntii, nec Archiepiscopi possunt cognoscere de causis pendentibus coram Ordinariis quibuslibet inferioribus, nec avocare nisi per viam legitimæ appellationis, ibid.

6 *Eximere appellantem nequis Superior ab inferioris jurisdictione quoad alias causas.*

7 *Gravamen quando dicatur habere vim diffinitivæ, damnum irreparabile, vel præjudiciale causæ principali latæ remissivè.*

8 *Superior ad quem quando teneatur remittere iterum causam Ordinario.*

9 *Judex appellationis, an possit committere causam cum clausula (una cum tota causa principali) stante nova dispositione Trid. remissivè.*

10 *Ab actu extrajudiciali gesto per Ordinarium, an per viam appellationis licitè recedatur ab eo in prima instantia.*

Ubi celebres referuntur declarationes S. Congregationis affirmativè resolventes.

11 *A collatione per appellationem, aliòve gravamine extrajudiciali evanescit prima Ordinarii instantia.*

12 *De natura, effectibus, & processu, seu appellatione ab actibus extrajudicialibus, & qualiter fiant judiciales, amissa prima natura latè remissivè.*

ARchiepiscopi, & alii superiores Prælati nequeunt se intromittere † in causis subditorum suorum suffraganeorum, quia non sunt Ordinarii ipsorum, nec jurisdictionem in illos exercent, nisi in causis ad ipsos devolutis per appellationem legitimam, & à legitimo gravamine, tunc enim possunt licitè in eis procedere non alias, & an aliquibus casibus specialibus, juxta *cap. personalis, in princip.* & ibi communiter Doctores, *de Officio Ordinarii*, & probant Spino *de testament. gloss.* 15. *n.* 34. & 40. Segura *in suo directo. judicum Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 15. *n.* 5. Ledesma *de matrim. quæstione* 45. *art.* 5. *punct.* 3. paulo ante *dub.* 4. Rodriguez *in summa* 1. *tom. in* 2. *edit. cap.* 219. *num.* 16. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 28. *num.* 3. & in terminis hujus decreti 20. *sess.* 24. *Reformation. Concil. Trident.* decisum refert Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopali Neapol. decis.* 296. *num.* 5. *part.* 4. Barbosa *in Pastorali, tom.* 2. *allegat.* 81. *sub num.* 2. Piasecquius *in praxi Episcopali*, 2. *part. cap.* 4. *num.* 1. & *seqq.* † ubi loquitur etiam de Legatis à latere, & Nuntiis Apostolicis. 2

Et individualiter probat Decretum Trid. *in dict. cap.* 20. ibi: *Nec appellationes † ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, &c.* 3

Et est optima declaratio Sanctæ Congregationis ad declarationem ejusdem Decreti, † quam Nos post alios ad litteram retulimus, *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 1. *à num.* 247. quæ à principio sic ait. 4

Ad tollendas ambiguitates, quæ inter appellationis, & prioris instantiæ judices non sine partium dispendio, justitiaque impedimento, & sæpè cum scandalo oriuntur. Sancta Congregatio cum Episcoporum proposito facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato, vivæ vocis Oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum; ab omnibus, ad quos spectat in postmodum fieri, ac servari debere, mandavit, & mandat: Metropolitani, Archiepiscopi, † Primates, Patriarchæ suffraganeos, eorúmque subditos non judicent, nisi in casibus à jure expressis, item nec alii superiores etiam Nuntii, vel Legati de Latere specificam facultatem majorem non habentes, causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum judicum pendentes ad se advocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tunc appellantes ab inferiorum jurisdictionibus, † quoad alias causas eximere non possunt, &c. 5 6

Et in dicta declaratione latè prosequitur, quando dicatur legitima appellatio, † nempè emissa à gravamine habente vim diffinitivæ, vel continente damnum irreparabile per diffinitivam, vel gravamine præjudiciali causæ principali: ubi aliqua redduntur exempla, & dantur aliæ formæ admittendæ hujusmodi appellationis per superiores prædictos; sed quia de singulis latissimè tractavimus multa scitu dignissima ad latiorem explicationem, seu potiùs exemplificationem prædicti *Decreti* 20. *Concil. Trident. in tract. de Reg. protect.* 2. *part. cap.* 1. *per totum*, hic omitto, contentus te ad illud remittere. 7

Et in eadem 2. *p. c.* 17. *per totum*, & signanter *n.* 7. & 8. tractavimus, quando † superior ad quem est appellatum ab Ordinario ante diffinitivam, teneatur iterum ad hunc causam remittere stante dicto Decreto Trid. ubi duas declarationes S. Congregationis adduximus, nihil in hoc innovantes jus commune, distinguentes inter justitiam, & injustitiam appellationis, ut in primo casu possit superior causam penes se retinere principalem in prima instantia; in secundo autem quando injustam appellationem, & non adesse gravamen declaravit, minimè posse causam principalem retinere in prima instantia pertinente ad Ordinarium ex Decreto Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, prout latiùs ibidem videre poteris, ubi articulus iste accuratè examinatur; & Nos referens novissimè sequitur Baptist. de la Rea *in decis. Granat. Senatus disp.* 6. *n.* 20. & Narbona *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recop. gloss.* 1. *n.* 180. *tom.* 3. Et an possit committere prædictam appellationem † cum clausula *una cum toto negotio principali*, videbis *in d. cap.* 17. *à num.* 11. & *seqq.* ad 8 9

ad quæ te remitto, quibus usque ad refectionem reperies omnia quæ hîc deficiunt.

Unum tamen non omittam indagare, an quan-
10 do Ordinarius in aliquo negotio † processit extrajudicialiter, à cujus gravamine sic extrajudicialiter illato poterit ad Superiorem appellari, ita ut ampliùs in forma judicii, & in prima instantia judiciali Superior, & non ipse cognoscat, ita ut ex actu extrajudiciali satisfactum dicatur dispositioni Trid. aliàs præservantis primam instantiam omnium causarum Ordinariis: quam difficultatem, quia absolutam reperio per sanctam Congregationem Concilii, ulteriùs non disputabo, quæ in hæc ait: *An Decretum Concilii sess. 24. cap. 20. in principio, locum habeat, quando Ordinarius, extrajudicialiter procedendo, gravat partes, ideo ut liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios superiores judices appellare, seu reclamare, quatenus jus id permittat; sed omnino causam gravaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilii*; & ibidem iterum: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam Beneficiatum Ecclesiæ sancti Jacobi in illius Parochum, Beneficiati, ob irreparabile damnum, & præjudicium appellaverunt, & cùm de causa committenda ageretur, oppositum fuit: quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, Decretum, c. 20. non habere locum, ubi Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partem, res delata est ad Congregationem Concilii: & Congregatio censuit: hanc causam esse legitimè devolutam; nam illud Decretum habet vim diffinitivæ, & id quod debebat agere judicialiter, egit extrajudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertationi, de appellat. lib. 6.* hanc mirabilem declarationem ad litteram refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. n. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopil.* quam omnino nota, & attentè perlege, quia fortè quilibet quantumvis Doctus vir responderet contrarium, nisi authoritas S. Congregationis adesset ita clara, & in terminis etiam, quod quan-
11 do appellatur à collatione † facta per Ordinarium, vel alio gravamine extrajudiciali; tunc evanescat prima instantia Ordinarii, probat Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 4. n. 37. circa finem*, & vide quæ dicimus infra hac 2. *part. cap. 23. per totum*, de quo loco latiùs examinatur articulus iste.

Et an & quibus casibus procedatur extrajudicialiter, † & de natura, forma, & requisitis hujus-
12 modi processus extrajudicialis, & quando ab eo detur appellatio, & quos effectus producat, & ex quibus actibus intelligatur amittere primævam naturam processus extrajudicialis, ita ut judicialiter processisse dicatur, & quando in his actibus sui natura attenta, extrajudicialibus teneatur judex assumere partes judicis, & judicialiter procedere: fœcundissimè præ omnibus multa scitu dignissima congessimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 13. per totum.*

§. TERTIUS.

An ratione contractûs, vel ratione delicti alibi gestorum, aut rei sitæ, & qualiter à prima Ordinarii instantia recedatur?

Et obiter circa bona majoratus existentia in diversis Regnis, & Provinciis, seu districtibus, quis forus attendendus?

SUMMARIUM.

1 *Concil. Trid. in cap. causæ omnes non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure Canonico ab Ordinario receditur in prima instantia.*

2 *Ratione contractus sortitur quis forum, quia judex loci contractus dicitur competens.*

3 *Forum, quando sortiatur quis ratione contractus, & quomodo ad locum contractus fienda sit remissio, vel requiratur, & ibidem obligatus reperiatur, & de aliis remissivè.*

4 *Obligatus in Romana Curia ibidem regulariter convenitur undique oriundus.*

5 *Declaratio S. Congregat. adducitur, quæ deciditur ratione contractus sortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia, non obstante Trid.*

6 *Auditorem Cameræ posse avocare causas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima instantia ex Flores de Mena dixerunt aliqui.*

7 *Declara.*

8 *In Hispania tamen, ubi Concilium Trid. in viridi est observantia, ejus opinio non servatur, sed quotidie in hoc Supremo Senatu reprobatur.*

9 *Auditori Cameræ, & aliorum judicum Romanæ Curiæ jurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Trid.*

10 *In executivis percuti etiam dicitur prima instantia Ordinarii.*

11 *Ratione contractus quando, & in quibus casibus sortiatur quis forum, & de tota absoluta materia remissivè.*

12 *Forum alienum quis sortitur ratione delicti, & judex loci, ubi perpetratur, est competens in prima instantia.*

Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario cùm non percutiatur Trid. dispositio, nec ejus prima instantia, ibid.

13 *Ratione rei sitæ sortitur quis forum.*

14 *Clericus conventus ratione beneficii residentiam non requirentis apud Judicem loci beneficii sortitur forum.*

15 *Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficii residentiam requirentis.*

16 *Ratione rei sitæ quis sortitur forum, si ibi reperiatur.*

17 *In omni foro præter forum domicilii requiritur præsentia rei.*

Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus, ibid.

18 *Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias si non comparet patitur primum Decretum, ex quo actor mittitur in possessionem rei sitæ.*

19 *Curator potest dari absenti per judicem rei sitæ ad effectum discernendi primum Decretum.*

20 *Non ad diffinitivè pronuntiandum super jure principali absentis.*

21 *Ad judicem ratione rei sitæ spectat curatorem dare liti coram se mota minori, furioso, &c.*

22 *Curatorem liti dat judex laicus Clerico minori litiganti coram se.*

Et è converso Judex Ecclesiasticus dat curatorem liti minori laico coram se litiganti. ibid.

23 *Judex, cui conditionaliter datur jurisdictio, nulliter procedit ante conditionis implementum.*

24 *Curatorem absenti dare potest judex, qui ad causam habet jurisdictionem.*

25 *Absenti non subdito non potest dari curator à judice rei sitæ ibi non reperto.*

26 Do.

26 *Domini temporales ibi conveniuntur etiam absentes ubi suum habent statum, & caput majoratus, quia ejus districtus domiciliaris sunt.*

27 *& seqq. Bona majoratus etsi in diversis Regnis sint, si majoratus petatur judex est competens, ubi caput sit majoratus.*

28 *Hereditatis bona si sint in diversis territoriis, cognitio pertinet ad judicem districtiùs, quò major est bonorum pars.*

29 *Bona existentia in diversis Regnis, unita tamen ad unum corpus quoad jurisdictionem, attenditur Regnum ubi caput est, etsi major pars bonorum in alio sit.*

30 *Si majoratus non habet caput, cui bona adhæreant, attenditur districtiùs ejus Cancellariæ, seu Regni, quo major bonorum pars sita sit.*

31 *Unitis duobus beneficiis existentibus in diversis Regnis, collatio utriusque pertinet ad Episcopum in cujus Diœcesi sit caput eorum, cui nempè aliud est unitum.*

32 L. cum in diversis, 44. ff. de Religios. & sumpt. funer. *ponderatur.*

33 *cum sequentibus. Locus, ubi caput occisi reperitur, attenditur ad cognitionem delicti.*

Ex conclusione superiùs firmatâ hoc *cap.* 5. *à num.* 8. *vers. Plures tamen alii*, quâ diximus, Decretum Concilii in dicto *cap.* 20. non
1 sustulisse casus, † quibus de jure quis sortitur alienum forum etiam in prima instantia deducitur, ut
2 ratione contractus celebrati † judex loci contractus dicatur competens, *l. heres absens*, *§.* 1. & ibi latè Petrus Barbosa, *ff. de judic. cap. Romana*, *§. contrahentes de foro compet. in* 6. *cap. licèt de foro compet.* Gutierrez *de juram. confirmat. part.* 3. *cap.* 16. Cevallos *quæstionum commun.* 354. Riccius *part.* 3. *decis.* 296. Novarius *in prax. elect. & variation. for. quæst.* 28. *sess.* 2. in prima impressione Neapol. Riccius in terminis Concilii, *part.*4. *decis.* 473. *circa fin.* apud quos poteris videre,
3 quando ratione contractûs sortitur quis forum: † & quòd non debeat fieri remissio ad forum contractus, nisi vel expressè proprio foro renuntietur; vel ab eo reperiatur obligatus; vide exactè, & acutè per Paradorium *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 2. *part. §.* 1. *à n.* 2. *cum seqq.* & abundè Nos infrà *cap.* 27. *per tot.*

Prout etiam vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, undique veniat
4 & sit oriundus, sortitur † forum Curiæ Romanæ, in quâ contractus celebratus fuit, Gallesius *de obligatione in forma Cameræ ad* 3. *p. obligat. q.* 2. *n.* 2. Barbosa *in Pastorali*, *alleg.* 81. *n.* 15. Novarius *in novi juris Pontificii practicar. concl. c. de causis prima instantia*, *concl.* 1. aliàs 54. *n.* 8. & 9. & decisum fuisse à Sancta Congregatione, firmat Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. cap.* 1. *n.* 75. & Nos *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. *n.* 6. & licèt nullo Doctore citato, idem dicit Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *n.* 238. qui
5 tamen ad litteram † adducit dictam declarationem, quæ ita ait: *An Decretum*, *cap.* 20. *sess.* 24. *sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex juris communis dispositione, præsertim ratione celebrati contractus forum sortitur? Congregatio censuit, non sustulisse*, quod tamen intelligendum erit tunc procedere præfatam doctrinam, quando reus contrahens reperitur in loco contractus, quo casu de jure communi non aliàs dicitur esse legitimum modum sortiendi forum alienum ratione contractus, diximus & validè probavimus in dicto *cap.* 27. *per totum.*

Nam cùm Concilium Trident. nihil in foro sortiendo innovet jus commune; sed imò ad illud se referat, & id ipsum quod jus commune disponat, approbet, & confirmet; sequitur ut id quod de jure communi reperitur dispositum & declaratum, idem repetendum & intelligendum in hoc Decreto Conciliari, quia lex nova idem disponens quod jus commune, vel ad id se referens recipit omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas jus commune recipiebat in eodem puncto, & materia. Plura jura refert Schraderus *in cons.* 12. *n.* 68. plures Doctores per Alderanum Mascard. *de statutorum interpretat. concl.* 2. *n.* 72. latiùs Gallinus *de tract. de verbor. significat. lib.*10.*cap.*32.*n.*39. & 40. quos Doctores adde aliis quamplurimis ad idem laudatis per Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *preludio* 5. *à n.* 227.

Sed an Auditor Cameræ causas obligatione Camerali firmatas † (hoc est quando in partibus, 6
& extra Curiam quis se obligat, Romæ conveniri posse) valet avocare, licèt pendeant coram locorum Ordinariis? Affirmant Diaz de Mena *variar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 12. *n.* 48. Lancellotus *de attentatis lite pendent. limit.* 15. *num.* 5. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 118. *in fin.* & Riccius *in prax. fol.* 341. *part.* 2. Barbosa, & Novarius ubi suprà citati, Narbona etiam (licèt neminem ad id alleget.)

Sed isti Doctores loquuntur de facultate Auditoris Cameræ, † quæ ante Concilium Trident. 7
sic licitè & liberè procedebat; hodie verò, eo stante, omnis facultas Auditoris Cameræ, & aliorum quorumcumque primæ detrahens Ordinariorum instantiæ sublata est penitùs, & expressè abrogata per dictum *c. causæ omnes*, uti latiùs annotavimus *in d. cap.*3. *à n.* 18. & *seqq. vers. Quare nulli superiores*, *hac* 2. *part.* & probant insuper ii omnes DD. & alii plures ibidem citati; qui in individuo affirmant hodie sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ quoad omnes avocationes in prima instantia.

Quapropter in Hispania (ubi Concilium Trid.
† inviolabiliter observatur) Senatus reprobat quotidiè opinionem Flores de Mena (à quo cæteri 8
principium, & fundamentum sumpsere) nec permittit vassallos horum Regnorum cum tanta jactura cogi extra Regna & Provincias litigare in prima instantia, ut ex Menchaca diximus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 26. *vers. Ex hac etiam praxi*, & per totum, cap. deduximus; sed reverà innocenter patitur, atque irrationabiliter ipse Flores de Mena quotidie carpitur, † cum ibidem generaliter loquutus fuisset de facultate Auditoris Came- 9
ræ, prout vigebat tempore permisso; non tamen eandem admisit etiam post Concilii Trid. novam dispositionem; imò potiùs ex eodem Trid. expressè contrariam firmavit *pract. lib.* 1. *c.* 12. *num.* 8. nempe hodie sublatam esse omninò facultatem Auditoris Cameræ quoad cognitionem, & executionem in prima instantia, prout ex ipso de Mena, & aliis plurimis Doctoribus tradidimus *in d. cap.* 3. *à num.* 20. & 21. *vers. Quod ampliatur*, ubi hodie ex Concilio Trid. sublatam esse facultatem, & jurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum omnium judicum Romanæ Curiæ in prima instantia plurimis comprobavimus, quod inviolabiliter practicatur communiter in hoc Supremo Senatu.

Quæ doctrina procedit absolutè sive in via Ordinaria, † sive in executiva, tùm quia cum Docto- 10
res hactenus laudati (etiam remissivè) loquentes de

extinctione

extinctione facultatis Auditoris Cameræ ex Tridentino; de necessitate supponunt loqui in via executiva, cum dicta facultas non extendatur ad aliud cognoscendi genus ultra executionem gratiarum, Brevium, & obligationum Cameralium. Tùm etiam, quia indubitabile est, Concil. Trident. procedere in omnibus viis executivis, prout nervosè probavimus infrà hâc 2. *part. cap.* 10. *à n.* 12. *cum multis seqq.* & signanter circa hanc considerationem benè roboratam, ibidem *à n.* 52.

De quibus omnibus, & de tota absoluta ma-
11 teria † hujus §. abundè videbis hâc 2. *part. cap.* 27. *per totum*, variæ doctrinæ adducuntur, & mirabiles difficultates absolvuntur, videndæ omninò.

Et eodem modo, ratione delicti quis sortitur
12 forum alienum † in loco ubi delictum commissum fuit, & coram eodem judice, licèt non sit suus Ordinarius in prima instantia, *cap. postulasti, de foro competenti, l.* 1. *C. ubi de hæreditate agi oportet.* Cavedus *decis. Lusitana,* 26. *part.* 1. latè Farinacius *in praxi crimin. quæst.* 7. Riccius *decis.* 123. Novarius *de electione fori, sect.* 2. *quæst.* 2. & in his terminis Concilii Trident. ipse Novarius *in dicta conclus.* 1. *à n.* 10. *&* 11. quod verissimum est, & practicatur. Infinitos alios Doctores congessimus hâc 2. *part. cap.* 27. *per totum*, & in specie *vers. Tamen hæc vera resolut. à n.* 5.

Quapropter Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario, cùm forus ab alieno judice jure permittente fuerit quæsitus, & cognitio in prima instantia, ex quo percussa non dicitur Ordinarii, sicuti de foro sortito in loco contractûs dictum est.

Item etiam ratione rei sitæ sortitur quis forum
13 alienum † actione reali conventus, *ex l. fin. C. ubi in rem action. cap. fin. de for. compet.* quæ jura plures exornant Doctores laudati ab Amato *variarum resolut. lib.* 1. *resolut.* 33. *à n.* 17.

Quæ regula non solùm procedit in prophanis,
14 † sed etiam in spiritualibus; nam si Clericus conveniatur ratione Beneficii residentiam non requirentis, poterit apud judicem loci, ubi sit beneficium conveniri. Marian. Socin. *in cap. sanè, n.* 3. *vers. Prima declaratio, de for. compet.* Felinus *in cap. consequutus, el* 2. *n.* 9. *de rescriptis.* Carlevall. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 3. *de foro rei sitæ, n.* 145.
15 ubi post alios Doctores dicit, † quod quando beneficium requirit residentiam, dicitur ibidem Clericum habere domicilium, ex quo semper ibidem convenitur, & forum sortitur.

Hæc tamen doctrina non simpliciter procedit;
16 † sed demum si in loco rei sitæ reperiatur reus, juxta Pauli de Castro doctrinam in dicta *l. fin. num.* 2. Cephalus *cons.* 263. *num.* 9. latè probat Doctor Joannes de Balboa (primariæ Cathedræ in Universitate Salmantina Præceptor) *in cap. sanè, à num.* 15. *cum seqq. de foro competenti, ubi plures* allegat latè etiam Petrus Surdus *in cons.* 168. *à num.* 11. *&* 8. *&* 54. & ex Paulo de Castro, & Socin. *in dict. cap. sanè, n.* 12. Franchis *decis.* 37. *n.* 2. *&* 3. Petrus Barbosa *in l. hæres ab. sens, §. proinde in art. de foro rei sita, n.* 15. *&* 16. tenet & latè prosequitur Carleval. *ubi suprà*
17 *à n.* 149. dicentes, regulare esse, † ut in omni foro præter forum domicilii requiratur præsentia rei, ad hoc, ut ibi possit conveniri, & quod hic forus non est fortior foro contractus.

Posse tamen citari absentem per litteras requi-
18 sitorias, † & constito de citatione, si non compareat defensurus; actor mittetur in possessionem rei sitæ ex primo decreto, quam doctrinam altiùs comprobant Doctores suprà citati, & praxim scribit Carlevall. *d. q.* 3. *à n.* 150. post Marianum, Petrum Barbosam, Molinum, Paulum de Castro, & Panormitan. alios etiam ultra hos laudat Amato *var. resol. lib.* 1. *cap.* 33. *à n.* 27. licèt ipse de contraria praxi Regni Siciliæ testetur, ut citatio hæc ad litteras requisitorias non sit in praxi Regni.

Sed an absenti dari possit curator à judice rei sitæ; † latissimè disserit Amato, ubi proximè *à* 19
n. 26. *cum multis seqq.* ubi affirmativè respondit, qui licèt confusè & indistinctè loquatur, quo fine sit dandus; illum, & Doctores citatos ab eo omninò intellige; ut procedant ad finem prædictum, mittendi nempè actorem in possessionem rei sitæ ex primo decreto, non ampliùs.

Quod si ipse intelligit quoad decisionem causæ, † & diffinitivè pronuntiandum super jure prin- 20
cipali absentis, non admittam, nec Doctores ab eo citati, nempè Mandel. *cons.* 208. *n.* 7. Decianus *cons.* 118. *n.* 4. *&* 20. *lib.* 3. Bursatus *cons.* 397. *n.* 7. Sesse *decis.* 129. *n.* 20. *vol.* 2. Millanensis *decis.* 11. *n.* 15. *lib.* 1. ipsi namque Doctores generaliter loquuntur, † ad judicem rei sitæ spectare Cura- 21
torem liti dare, quod verificatur in præsente, & litigante, nempè, minore, furioso, aut mente capto, & similibus, prout dicimus de judice laico, qui dat Curatorem Clerico minori coram se litiganti, † & è converso de jure Ecclesiastico dante cura- 22
torem laico minori sæculari coram eo litiganti, juxta infinitos Doctores ab Amato citatos, *dicta resolut.* 22. *n.* 21. *&* 22. quibus quidem in casibus verificari potest doctrina præfatorum Doctorum, & non dumtaxat in curatore absenti dando in loco rei sitæ ad prosequendam litem, prout intellexit Amato.

Deinde quoniam si absenti à loco rei sitæ ante citationem † per litteras requisitorias dari cura- 23
tor liti non cœptæ permitteretur; sequeretur inde absurdum maximum, quod judex procedere possit absque jurisdictione, quam aliter non adquirit in non subditum, nisi ibi reperiatur possessor rei sitæ, cùm super hac qualitate, & conditione simultanea fundetur, quam exercere non potest ante hujusmodi conditionis existentiam, ita ut aliter nulliter procedat ex jurisdictionis defectu, prout abundè probamus hac 2. *part. cap.* 27. *à n.* 24. *cùm multis seqq.*

Et confirmatur, quia is solus potest dare absenti curatorem, † qui judex sit competens habens jurisdictionem in causa, ut agnoscit idem Amato, 24
d. resol. 33. *n.* 4. *& n.* 25. ad quod plures allegat Doctores: ergo absenti judex rei sitæ curatorem dare nequit ultra casum permissum, nempè ad effectum procedendi admissionem ex primo decreto dumtaxat, ut superius diximus, cæterum ad determinandum diffinitivè cum careat jurisdictione, carere debet potestate dandi curatorem absenti, absente ibi non reperto in loco rei sitæ, ex communi Doctorum superiùs adducta, *n.* 16. *& seqq.*

Et quòd absenti non subdito nequeat dari curator à judice rei sitæ in actione reali, † & hy- 25
pothecaria, ex eo quod licèt ratione rei sitæ sortiatur forum quis alienum, tamen cum ex hoc solo non efficiatur subditus; sed ibidem reperiri requiratur, latè firmat Petr. Surd. *d. cons.* 168. *n.* 11. 18. *&* 53. *& per totum consilium*; ideoque ad effectum discernendi primum decretum citatione executa, poterit judex rei sitæ curatorem dare, non aliàs ad procedendum in causa principali, quia ultra sua potestas in absentem non extenditur, ex sursum dictis.

Quam

Quam resolutionem limitandam arbitror in Do-
minis temporalibus, puta, * Marchionibus, Du-
26 cibus, & Comitibus, qui etiam absentes actione
reali conveniuntur in districtu, quo habent caput
Comitatus, aut majoratus, suumque statum, do-
mum principalem, & fortalitiam, quorum ratione
domiciliarij sunt indubiè, uti communiter practica-
tur: prout de Clerico convento ratione benefi-
cij non requirentis residentiam, superius diximus;
imò potius assimilantur isti Domini Clericis ha-
bentibus beneficia residentiam requirentia, qui in
illis habere domicilium censentur, de quo suprà *à
n.* 14.

Sed quid dicendum in majoratus, aut status bo-
27 nis vinculatis, * quando sunt in diversis Regnis,
aut districtibus, & majoratus, seu status ipse pe-
tatur & controvertatur, quinam judex competens
dicetur. Et obiter affirmandum est, attendendum
esse districtum, & jurisdictionem ejus Regni, aut
Provinciæ quæ caput est majoratus, & status con-
troversi; ita firmat Anton. de Ripol. *variar. reso-
solut. cap.* 1. *de jurisdictione omnium judicum, à n.*
465. in hæc: Quæsitum fuit, an si disputandum
sit de successione alicujus hæreditatis, quæ consistit
in diversis bonis, sitis in diversis territoriis, & ju-
risdictionibus; ubi judicium sit tractandum? Res-
28 pondi: * quod in loco ubi major pars bonorum
existit, ex *l. si fideicommissum, in princ.* & ibi com-
muniter scribentes, *ff. de judiciis, l. qui ita, §. fin.
ff. ad Trebellian. l.* 1. *in princip. C. ubi de hæredit.
agi oportet*, Tiraq. *de retract. Linagier, §.* 36. *gloss.*
3. *n.* 6. Anna *consil.* 4. *n.* 3. Hoc autem intelligen-
29 dum est in hæreditate ordinaria * quæ alicui ordi-
nario homini competit; nam si hæreditas, quæ con-
sistit in corporibus hæreditarijs sita est, & separa-
ta in diversis locis, & unita est quoad aliquod cor-
pus, veluti si diversa loca, seu villæ militent sub
aliquo titulo, veluti Comitatu, Marchionatu, seu
Ducatu, licèt major numerus bonorum sit in uno
loco, seu Regno; causa erit tractanda in illo Reg-
no, ubi caput Ducatus, seu Marchionatus existit,
l. 3. *in principio, ff. de acquir. possessione*, refert
Tiraquellus *dict. §.* 36. *gloss.* 3. *n.* 4. *&* 5. & hisce
retro elapsis annis experientia comprobatum fuit;
nam licèt *Baronia de Martorell. Molin de Rey:*
& locorum adjacentium sint sitæ intra præsentem
Cataloniæ Principatum, tamen quia caput majo-
ratus erat in Regno Castellæ, ibi fuit lis contestata,
& decisa, &c. Item etiam in hoc Supremo Consi-
lio Regio Castellæ his temporibus fuit controver-
sum, & sic decisum, & determinatum semel, &
iterum in duabus causis, inter Marchionem de
Orani, & Ducem de Pastrana super certo statu,
cujus caput erat in Regno Sardiniæ, & alia inter
Ducem de Cesa, & Marchionem de Poça, ad quod
multa in proposito in terminis omninò similibus
cumulat Mieres *de majorat.* 1. *part. q.* 58. *n.* 236.
cum seq. Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 73.
& 74. Quibus locis his terminis exactè disputantes,
resolvunt, quod caput majoratus attenditur ad fun-
dandam jurisdictionem inter diversos districtus,
singularis etiam adest in proposito Rotæ *decis.* 239.
num. 22. apud Farinacium *tom.* 1. *in posthumis*, &
facit vulgare axioma, quod unitorum idem est ju-
dicium, & respectu utriusque Cancellariæ: idem
post alios firmat Parladorius *in sesquicentur. diffe-
rent.* 11. *à n.* 6. qui *n.* 7. inquit (& rectè) quòd si
30 majoratus non habet caput, * attenditur districtus,
quo fit major pars bonorum ipsius majoratus, quod
& firmavit antea Molina *de primogen. lib.* 3. *c.* 13.
à n. 73. *cum seqq.*

Et conducit doctrina Hieronymi Gonçalez *de
Salgado de Supplic. & Retent.*
alternativis, glossa 5. *§.* 7. *à num.* 24. * & Nicolai 31
Garcia *de benefic.* 11. *part. c.* 2. *à n.* 47. *cum multis
seq.* Ubi de unione facta de duobus beneficiis, quo-
rum alterum sit in alio Regno, & Diœcesi, ut is
Episcopus utrumque conferat, in cujus Diœcesi sit
caput eorum, cui aliud beneficium unitum est ac-
cessoriè, ubi plures allegat, & alias similes doctrinas
applicat; Conferunt etiam, quæ à principio *ejusdem
cap.* ipse dixit, quos omnes Doctores consule pro la-
tiori enucleatione, & intelligentia hujus articuli.
Illud scimus, hanc resolutionem pluries observasse
Senatum hunc Regium, & ita similes declinatorias,
& jurisdictionis competentiam terminasse.

Non tamen omittam textum singularem in pro-
posito nostræ resolutionis * allegare ad hoc, quòd 32
locus ubi sit caput majoratus sit attendendus, licèt
cætera bona ei unita, & incorporata in alia sint Pro-
vincia, & jurisdictione diversa, est text. *in l. cum
in diversis*, 44. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* in
hæc: *Cum in diversis locis sepultum est, uterque qui-
dem locus Religiosus non fit, quia una sepultura plu-
ra sepulchra efficere non potest: mihi autem videtur
illum Religiosum esse, ubi, quod est principale, con-
ditum est, id est caput;* ex quo text. plures inferunt
Doctores ad occisum in confinibus duarum juris-
dictionum, & territoriorum pertinentium ad duos
Dominos, illum cognoscere debere, * in cujus ju- 33
risdictione, & territorio casu occisi est inventum,
Borcholten. *in cap. unicò, n.* 26. *quæ sint Regalia*,
Boërius *in disput. de finibus Regundis, in corollario*,
Zasius *in* 5. *p. feudal.* Mathesilanus *singul.* 75. *n.* 4.
Asinius *in d. l. cum in diversis*, Medicis *de sepulturis*,
q. 19. *n.* 2. *&* 3. *part.* 1. Forcatulus *Dialogo* 1. *n.* 35.
Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, p.* 12. *conside-
rat.* 46. Sebastianus Nevius *in systemat. selectorum
juris, ff. lib.* 11. *tit.* 7. *de Religios. & sumpt. funer. ad
remiss. ejusdem, l. cum in diversis*, 44. *tom.* 1. quæ
omnia mirabiliter conveniunt præfatæ resolutioni,
cum bona majoratus sint vincula unita, & incor-
porata inter se, * & habentur ad caput cui uniun- 34
tur, prout caput & membra, quæ ab illa discedere
nequeunt, sed uti accessoria sequi *cap. cùm non li-
cèt*, 12. *de præscript.* Molina *de Hispanor. primogen.
lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 17. Nicol. Losæus *de jure Univer-
sitatis, part.* 3. *cap.* 13. *n.* 7. Roman. *singul.* 500. &
de capite naturali? corporeve humano * ad mysti- 35
stum procedit argumentum; *cap. ita Dominus*, 19.
distinct. Joannes de Lignano *in tract. de censur. Ec-
clesiast. §.* 4. Hieronym. de Allan. *de potestate Papæ,
part.* 2. *n.* 179. Cardinal. Jacobatius *de Concilio, li.*
9. *art.* 2. *n.* 62. *cap. ecce autem*, 24. *quæst.* 3.

Hinc fit quod in rebus integralibus & unitis pos- 36
sessio apprehensa in capite, * puta fortalitiò, Pala-
tio, domo, Villa & similibus, quod plures alias res
diversas sub se contineat annexas: ad eas trahitur
prædicta possessio tanquam ad membra, & pertinen-
tias principalis capitis. Peregrinus *de fideicommiss.
artic.* 48. *à n.* 73. Menochius *consil.* 1279. *n.* 66.
& 67. Rota Lucens. *decis.* 126. Alexand. Ludovis.
decis. 257. *n.* 3. Jacobus Cavalerius *decis.* 619. *n.*
10. *& decis.* 641. *n.* 9. *&* 10. Pontan. *de spolio lib.*
2. *cap.* 14. *n.* 121. Tuschus *littera P. conclus.* 422.
n. 5. *& seqq.* Gratianus *disceptationib. forens. cap.*
126. *n.* 22. *& cap.* 425. *n.* 15. *& seqq. & cap.* 910.
n. 3. Guiovagn. *cons.* 8. *n.* 118. 129. *&* 181. *lib.* 1.
Barz. *decis.* 47. *n.* 18. *& seqq.* latè prosequitur Po-
stius *in tract. de manutention. observat.* 73. *à n.* 67.
& à n. 77. *& seqq.* Rota in unà Calaguritana pensi-
onis post ejus tractatum 188. *n.* 6. & in alia Roma-
na bonorum, post ejus tract. *decis.* 26. *n.* 6.

§. QUARTUS.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad Superiorem in prima instantia, cesset Trident. & inde Regalis protectio?

SUMMARIUM.

1 *Per remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram se pendente, an cesset Trid. dispositio, & Senatus protectio, & seqq.*

2 *Per remissionem causæ factam à Superiore ita efficaciter ad hunc devolvitur jurisdictio, ut omnia gesta per inferiorem corruant ipso jure.*

* *Consilium Regis postquam super negotio consuluit, expectare tenetur responsum Regis, ib.*

3 *Concilium Tridentinum non sustulit modos legitimos, quibus de jure communi ab Ordinario licitè recedere quis poterat.*

4 *Concilium* in cap. causæ omnes, *præservans primam cognitionem Ordinariis supponit potentiam, habilitatem & jurisdictionem eorum.*

5 *Concessio facta nomini, & contemplatione nominis, putà Imperatori, hæredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit & extinguitur.*

6 *Dispositio omnis recipit restitutionem ad significationem, & comprehensionem adjuncti.*

7 *Statutum permittens obligationem filio familias artifici, intelligitur si obligetur intuitu artis.*

8 Depositario *factum legatum liberationis intelligitur debito orto ex deposito.*

9 *Liberatio legata tutori restringitur ad causam tutelæ.*

10 *Statutum disponens adhibendam esse fidem libris mercatoris, restringitur ad negotia tangentia mercaturam.*

11 *Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem in prima instantia parte reclamante.*

12 *In recessu ab Ordinario in prima instantia illius & partis debet concurrere consensus.*

13 & 14. *Ordinarius non potest solo verbo, & sua sponte à se abdicare jurisdictionem, uti Judex necessarius, quam præcisè tenetur subditis ministrare.*

15 *Ordinarius, quando uti Delegatus (commissione carente) processit, non sustinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua uti talis poterat cognoscere.*

16 *Ordinarius nequit à se abdicare jurisdictionem ordinariam.*

17 *Ordinarius non potest subjicere Clericum subditum invitum & renitentem alteri Judici.*

18 & 19. *Ordinarius voluntariè remittens causam ad Superiorem in prima instantia, nec amittit jurisdictionem, nec ad Superiorem fuit devoluta.*

20 *Quando jus transfertur in alium, si huic non adquiratur juris prohibitione, remanet penes transferentem.*

21 *Quod procedit generaliter in qualibet materia.*

22 *Pars gravata per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia; licitè utitur recursu ad Regem, ut iterum remittatur Ordinario.*

23 *Judex quilibet, qui à se abdicavit jurisdictionem accedente contradictione partis læsæ, illam potest reassumere.*

24 *Remissio causæ ad Superiorem tunc illicita erit in prima instantia, quando Ordinarius sua sponte & sine justa causa nemine ritè instante, illam fecerit.*

25 *Ordinarius allegatus suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem ad Superiorem.*

26 *Cessante tamen fraude, & collusione.*

27 *Remissio ad Superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium, non est legitimus modus recedendi ab eo, imò contra juris resistentiam facta dicitur.*

28 *Per recusationem, & appellationem in casibus à jure permissis legitimè ab Ordinario receditur in prima instantia, non sic in probibitis.*

29 *Habilitas & potestas supposita in Ordinario per Tridentinum, præservans illi primam cognitionem, verificatur in Ordinario voluntariè se exonerante ab ea.*

30 *Recusatio & appellatio, si non legitimè proponantur, non operantur effectum jurisdictionis abdicativum, nec suspensivum.*

31 *Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad Superiorem operatur effectum jurisdictionis abdicativum.*

PLERUMQUE de hoc dubio per peritos fui consultus, quid * censuerim libenter hic per disputationem, proferam, in quo negativa pars (ut eo ipso quod Judex Ordinarius remisit causam coram se pendentem ad Superiorem, cesset dispositio *Concilij Tridentin. in sæpè repetito cap. causæ omnes 20. sess. 24. de reformat.* Et per consequens etiam cessare debere Regis protectionem, ita ut etsi pars conqueratur in Senatu de violentia, audienda non sit, nec remissio ad Ordinarium concedenda) ex eo potissimùm probatur. 1

Nam sicuti legitima appellatio, & recusatio abdicant ab Ordinario * jurisdictionem, eundem effectum operatur remissio causæ ad Superiorem, ad quem adeò efficaciter devolvitur jurisdictio, ut nullatenus inferior ampliùs in causa procedere, & se intromittere valeat; quod si fecerit, acta & processus vitio nullitatis, & attentati subjiciuntur, text. est *in cap. licet de officio Legati, l. ad Principem, & l. ad Imperatorem, ff. de appellat.* ubi Glossæ & Doctores, Felinus *in cap. cum Bartoldus, num. 16.* & ibi: Abb. *de re judicat. singularis* Rotæ *decis.* 13. *de officio Delegati, in novis per Bisignetam, & ib. additio Papazon. nu.* 3. nonnullos congerit Augustinus Barbosa *in dict. cap. licet, n.* 2. ubi per illum text. notat quod legatus à latere, ex quo causam ad superiorem remisit, desinit esse Judex illius, ut per Dani. Venator. *in Analysi methodica juris Pontificii, lib. 1. tit. 30. Axiomat.* 2. Petr. Barbos. *in l. eum qui temerè; §. fin. n. fin. ff. de Judiciis*, Sanch. *de matrimonio, lib. 8. disp. 14. n. 8.* & iterum Augustin. Barbos. *in tractatu de jure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 5. num.* 83. quibus adde Menochium *de arbitrar. lib. 2. casu* 201. *num.* 78. Lancellotum *de attentatis 2. part. cap. 20. de inhibitione, ampliat. 21. per totam*, Cochier. *de jurisdictione in exemptos, to. 2. part. 2. quæst. 49. per totam*, Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 14. n. 8.* Surdum *consil. 424. n. 53. vol. 3.* post Mandos. *de inhibition. quæst. 27. n. 3.* Lancellotum & alios. 2

Et hujus doctrinæ (quæ in se verissima est, & indubitabilis) rectè convenit quod gravissimo cuidam Senatori respondi consultus: in negotio nempè, quod senatus Regis per se ipsum & absque Principis

Principis dependentia, & consultatione liberè poterat expedire, si insuper pro ejus resolutione Regem consuluerit: ampliùs in eo se intromittere non poterit, sed tenetur supersedere, & expectare responsum Regis: motus tùm ex præfata doctrinâ, quasi videatur Senatus per hanc consultationem, & remissionem ad Regem potestatem, & facultatem suam in illo negotio à se abdicare, tùm etiam ex ponderatione celeberrimi text. *in cap. multum stupeo. 2. quæst. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, dixit Romanus Pontifex: ad hoc idem ponderanda sunt alia jura citata sup. 1. *part. cap. 5. à n. 53.*

Ergo cùm Ordinarius per remissionem ad Superiorem à se abdicavit * jurisdictionem in illa
3 causa coram eo mota in prima instantia, & in ea non Judex, sed uti privatus remanserit; liberum erit partibus ab eo recedere ex dispositione Concilij Trid. quòd non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure communi licitè aliàs recedi permittitur ab eo in prima instantia, prout ex declaratione Sanctæ Congregationis fusius probavimus supr. hoc *cap. 5. §. 2. num. 8.* Quæ etiam est ratio, quare ob recusationem Ordinarij, & appellationem legitimam in prima instantia permittitur alium Judicem adire, de quibus *in §. 1. & §. 2. antecedentibus.*

Deinde quia Concilium Tridentinum dum disponit, * quòd omnes causæ coram Ordinario in
4 prima instantia cognoscantur, supponit pernecesse potentiam, habilitatem, & jurisdictionem in Ordinario, & idem uti Judici prima causarum cognitio præservat, cùm aliter sine jurisdictione impossibile est de jure, posse illum cognoscere, nec aliter intelligi potest, ex *l. 1.* ubi Glossa *Cod. de Sacrosanctis Eccles.* Carolus de Grassis *de exception. ad materiam statuti excluden. omnes exception. in præludio, nu. 96.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopilat. legum Navarræ, n. 38.* Marius Anton. *variar. resolut. lib. 2. resol. 40. n. 5.* Surdus *cons. 10. n. 27.* Quoniam Judici tanquam Judici si aliquid committitur, Judice desinente extinguitur commissio ex Bartoli doctrina *in l. si ita stipulatus, ff. de verborum obligat.* Surdus *decis. 39. n. 4.*

5 Et quia concessio facta nomini, * & contemplatione nominis, putà Imperatori, tutori, hæredi, restringitur & extinguitur extincto homine, eoque deficiente, deficit concessio, plurima congerit exempla Petrus Surd. *consil. 74. n. 7. cum seqq. & decis. 322. à n. 7. & decis. 39. per totam.* Ergo Ordinario præservata prima instantia, uti Judici & jurisdictionem habenti, & valenti cognoscere, cessabit in causa, in qua extincta fuit hæc qualitas, & suppositio necessaria, eo quòd per remissionem à se abdicavit jurisdictionem, & desinit esse Judex.

Fulcitur, quia omnis dispositio recipit restricti-
6 onem ad significationem, * & comprehensionem adjuncti, *l. si quis ex argentariis, §. rationem, de edendo*, ubi licèt Argentarij libro credatur intelligitur in ijs quæ tangunt ejus officium, & negotiationem, non alijs; quàm plurimos citat Surdus *in consil. 151. à n. 78. & seqq. to. 2. & in consil. 453. à n. 54. lib. 3.* ubi post alios quod statutum permit-
7 tens * obligationem filio familias artifici intelligitur, quando se obligat ratione officij, & intuitu artis, idem Surdus *in consil. 135. à num. 101. cum seqq.* Baldus *in l. 2. §. ultimo deliberatione legata.* Ubi
8 si testator legavit deliberationem * depositario, intelligitur de debito orto ex deposito; non aliunde, & est singularis text. *in l. Aurelio in fine, deliberatione legata.* Ubi liberatio legata tutori restringi-
9 tur * ad causam tutelæ, quem text. latè exornat Menoch. *lib. 4. præsumptione 164. à n. 10.* Petrus Surdus *in cons. 112. à n. 96. cum seqq. & consil. 274. à nu. 7. & decis. 322. à num. 7. & in consil. 218. à n. 2. & seqq. tom. 2. & decis. 217. à principio.* Et idem Surdus post plures alios *in consil. 453. à nu. 54. lib. 3.* ubi de statuto disponente, fidem adhibendam libris * mercatoris, quòd restringitur ad 10
negotia tangentia mercaturam, & non aliter, nec extra actum mercaturæ, Felin. *in cap. cæterùm, n. 8. in fine, de judiciis, & in cap. post miserabilem, col. 2. in fin. de probationibus*, Aretinus *in cons. 33. incipit, consultatio præmissa, column. 1.* Roman. *in cons. 215. in puncto proposito, column. 1.* & ibi addentes quam communem esse opinionem probat Roland. à Valle *in consil. 92. num. 7. & seqq. vol. in 3.* Alvanus *in consil. 95. n. 12. & in consil. 719. n. 7.* Cravetta *de antiquitat. tempor. part. 1. n. 267. versic. Rursus talis, & nu. 256. versic Quinto intellige*, Decius *in cap. 2. n. 18. de fide instrumentor. & in cap. 1. n. 30. de probation.* Vivius *in suis communib. opinionib. in versic. Statum jubens libris, versicul. Dictumque statutum.* Decius qui multos aggregat *in consil. 5. n. 14. usque ad fin.* Mascardus *de probationibus conclus. 975.* ubi addit Menochium, Gail. & alios Felin. *in cap. cum ordinem, col. 3. versic. Limitata causa, de rescriptis*; ubi accumulat infinitas similes doctrinas, & post Alvan. *in d. consil. 577. num. 12.* & eundem Alvan. *in cons. 576.* Jasson. Hippolit. de Marsill. Roland. & alios, Marta *de jurisdictione 4. part. casu 84. per totum.* Quòd licèt priores alicujus artis habeant jurisdictionem inter artifices, intelligitur tamen, circa res pertinentes ad illam artem, videndus Castellus *controversiarum tom. 5. cap. 90.* Igitur Concilij Trident. dispositio præservet primam instantiam Ordinario uti Judici, & jurisdictionem habenti ad cognoscendum; astringi præcisè debet quando ipse eam habeat, & quando de causa potest cognoscere, non tamen quando jurisdictione caret, & in causam se intromittere non potest, eò quòd à se totaliter eandem per remissionem abdicavit, & per consequens nec in isto casu eidem facienda erit per Senatum remissio, cessante Tridentini dispositione.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contrarium * in casu proposito affirmandum est, & effi- 11
caciter tenendum, imò reclamante parte Ordinarium non posse sua sponte, & voluntariè à se abdicare jurisdictionem tam de jure communi, quàm etiam ex Conc. Trid. cujus dispositionem nullatenus cessare in nostro casu, nec remissionem Senatum illius protectorem negare, clarè demonstrabimus.

Tùm quoniam ad hoc ut possit ab Ordinario recedi, & superior * adiri in prima instantia; debet 12
concurrere consensus tam partium, quàm Ordinarij ipsius, ita ut cujuslibet consensus solus non sufficiat, nec aliquid operetur, quominùs illæsa, & intacta remaneat dispositio Concil. Trident. quod pluries declarasse Sanctam Congregationem Cardinalium, abundè deduximus *in cap. 3. §. unic. hac part. 2.* & alibi passim: ergo sola voluntas, & consensus Ordinarij non potest facere, quod cesset Trident. dispositio, nec per consequens Senatus remissio ad eundem.

Tum etiam de jure communi probatur: etenim Judex * Ordinarius non potest, nec facultatem ha- 13
bet solo verbo à se abdicare jurisdictionem Ordinariam, quam de necessitate tanquam minister necessarius tenetur exercere, & ministrare subditis in suo districtu, text. est *in l. legatus, ff. de officio Præsidis*: ibi: *Legatus Cæsaris, id est Præses vel Corrector provinciæ abdicando se non amittit imperium*, plures ad idem (licèt obiter) citavimus *in tractatu de Regia protect. 3. part. cap. 18. num. 42.* Nam

14 ex quo dicitur Ordinarius, censetur * Judex necessarius, voluntariè abstinere se à causæ cognitione non potest, ita scribentes omnes *in cap. quoniam contra, de probationibus*, Bursatus *in cons.* 199. *n.* 8. *lib.* 2. Bartolus *in l. numerum*, §. *judicandi*, *ff. de muneribus & honoribus*, Innocent. *in cap. suscitata, de rescriptis*, Decius *cons.* 113. *n.* 23. & 24. idem Decius *in cap. intimasti*, *n.* 5. *de appellationibus*, Felinus *in cap. pastoralis*, *n.* 5. *post gloss. in verb. Exornare de Officio Delegati*, Abb. Panormitanus *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, idem Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionib.* Anton. de Ripol. *variar. resolution. cap.* 2. *de recusatione*, *à nu.* 7. *cum seqq.* ubi erudite articulum tractat.

15 Idem etiam tenet * Caldas *de emptione, & venditione*, *cap.* 3. *à n.* 12. ibi: Hinc etiam resolvitur, verum esse quod scribit glossa singularis *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitavit, cùm delegatus non esset, etsi uti Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitan. ibidem censuit, causari ex defectu voluntatis judicantis, qui se adstrinxit ad delegatam jurisdictionem, Ordinariam repudians, ut dicto *cap. ex parte Astiensis*, & *dict. cap. cùm super*. Nec urget quod Ordinarius
16 non potest à se abdicare * jurisdictionem Ordinariam, *ut in l. Legatus, ff. de officio Proconsulis*; quoniam etiam hoc casu non abdicavit, sed potius noluit procedere ut Judex Ordinarius, quod potuit facere, *ut in l. sed & si servum*, §. *fin. cum lege seq. ff. de arbitris*; ita respondit Joannes de Lignano de censura Ecclesiastica, quem sequitur Felinus *in c. cum ex officio, de præscriptionibus*, &c.

Cui doctrinæ consonans est & alia quam re-
17 tulimus * sup. hoc *cap.* 5. *nu.* 5. quòd Ordinarius non potest subjicere Clericum renitentem, & sic invitum alteri Judici ex Narbona, Piasequio, & aliis per istos relatis.

Igitur cùm Ordinarius de jure communi non
18 possit sua sponte & voluntariè * à se abdicare jurisdictionem, & ejus exercitium, nec cognitione causæ se exonerare, nec remittere alteri. Imò noviori jure Trident. juxta declarationes Cardinalium non possit ipse solus à se abdicare jurisdictionem causæ in prima instantia, sed requiratur præcisè, quòd concurrat etiam voluntas, & consensus partium (in quorum simul favorem dispositio Tridentin. in dict. *cap. causæ omnes*, emanavit, prout abundè probavimus hac 2. *part. cap.* 3. §. *unico*) sequitur quod nec in superiorem fuit per remissionem hujusmodi voluntariam translata jurisdictio, quæ dumtaxat in prima instantia pertinet radicitus ad Ordinarium, juxta ea quæ copiosè dicta fuere *in dict. cap.* 3. *per totum*, & *in dict.* §. *unico*, ita ut aliis omnibus sit vetita, ut pluries in discursu hujus 2. *part.* nec ab isto fuit evulsa, ut expressè probat *dict. l. Legatus ff. de officio Præsidis*, ibi: *Abdicando se non amittit imperium.*

Igitur si jurisdictionem remissam non amittit in-
19 ferior Ordinarius * per hujusmodi abdicationem informem & prohibitam, sequitur manifestè, quòd nec in superiorem potuit transferri, juxta text. *in cap. fin. de prohibita feudi alienat.* per Lotharium, ibi: *Feudum non ob hoc amittat*, juncto text. *in cap. Imperialem*, §. *præterea*, *de prohibita feudi alienat.* per Federicum, ibi: *Transacto hoc spatio feudum amittat, & feudum ad dominum redeat.*

20 Hæc namque convertuntur, * quoniam quando jus translatum in alium, isti ex aliqua legis prohibitione non quæritur; remanet penes transferentem, *l. cum quis*, §. 1. *ff. de solutionibus*, *l. si quis vi*, §. *differentia*, *ff. de acquirenda possess.* text. capitalis *in l. nec utilem*, *ff. ex quibus causis majores*, quem latiùs exornant Gomez *in l.* 45. *Tauri*, *n.* 54. Augustinus Barbosa *de jure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à n.* 40. & *seqq.* & ita argumentantur Paulus Paris. *in cons.* 114. *à nu.* 7. *vol.* 4. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 2. *quæst.* 9. *n.* 20. Garcia *de beneficiis*, 11. *part. cap.* 4. *nu.* 33. Quæ quidem doctrina genericè in * quacumque materia 21
procedere dicunt Doctores ipsi, & Paulus Castrens. *in l. si ego*, *num.* 7. *ff. de negotiis gestis*, ubi Bartolus *num.* 24. *in fin.* Aretin. *num.* 29. & 28. Jasson. *num.* 79. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *ff. de verbor. obligationib.* Crema, *singulari.* 113. ubi copiosa additio. Corbulus *de jure emphyteutico*, *tit. de causis privat. ob renuntiationem*, *n.* 6. Cavalcanus *de usufructu mulieri relict. n.* 67. Mandez *ad l. cùm oporteat*, *num.* 119. *in fin. Cod. de bonis quæ liberis*, Castillo *de usufructu*, *cap.* 69. *n.* 4. Montier. *decis.* 46. *n.* 7. Marius Giurba, *decis.* 63. *n.* 4.

Qua propter pars, quæ damnum * sentit ex hac 22
inefficaci & invalida contrariaque dispositione Concilij Trident. remissione; poterit uti recursu ad Regem, ut causa iterum remittatur suo Ordinario, quemadmodum regulariter potest pars (in cujus damnum, & præjudicium Judex quilibet abdicavit à se jurisdictionem minùs rectè) licitè contradicere, & impugnare, cujus contradictione mediante iterùm & ipse Judex potest recuperare, &
reassumere * jurisdictionem semel à se minùs legi- 23
timè abdicatam: prout copiosè) probavimus *in commentariis de Regia protect.* 3. *part. cap.* 18. *à nu.* 21. *cum multis seqq.* quò te remitto libenter, quæ hic non repeto.

Hæc tamen nostra resolutio tunc procedit, & locum habebit, * quando (prout semper suppo- 24
suimus) ipse Judex Ordinarius voluntariè & sua sponte hanc remissionem fecerit, & se exoneraverit à causæ cognitione coram eo propositæ in prima instantia proprio motu & nemine ritè instante. At si suspicio à parte allegatur, & ea deducta Judex
illam * confiteatur esse veram, valebit talis con- 25
fessio Judici respondere licet, quando pars ipsa recusans petit Judicem declarare super veritate causæ recusationis propositæ, ex glossa *fin. in cap. novit. de appellation.* nisi inter judicem & partem opponentem causam suspensionis detegatur aliqua collu-
sio, * quæ conjecturis, seu probationibus pateat, 26
ex iis quæ congerit Menochius *de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 26. *per totam*, maximè *n.* 4. hanc limitationem, & declarationem ad nostram principalem resolutionem annotavit expressè Ripoll. *variar. resolut. cap.* 2. *de recusatione*, *à num.* 11. ex qua deducitur, quòd mediante recusatione proposita, & probata per confessionem Judicis Ordinarij, poterit legitimè, & ex juris dispositione causam remittere ad Superiorem in prima instantia per hunc cognoscendam ex Juribus & Doctoribus adductis hoc *cap.* 5. §. 1. *à princip.*

Quibus sic suppositis non obstant in contrarium adducta, non primum de effectibus abdicatæ jurisdictionis, quos omnes in argumento deductos pleno ore fatemur; negamus tamen, quòd illam possit facere Ordinarius sua sponte, & justa causa (quæ aliàs de jure ab aliquo ex litigatoribus potest proponi) deficiente, & non accedente.

Nec obstat secundum, quod pariter fatemur, Concil. Trident. non sustulisse legitimos modos * 27
à jure aliàs inductos recedendi ab Ordinario in prima instantia: negamus tamen consequentiam, quod ista remissio voluntaria facta per Ordinarium

sit

sit modus legitimus, & approbatus à jure, cùm imò tali remissioni & abdicationi in prima instantia jus ipsum resistat, ut probat *dict. l. Legatus, ff. de officio Præsid.* & Doctorum communis observantia in ejus exornationem superiùs laudata, & amplexa.

Nec obstant exemplaria de appellatione, & re-
28 cusatione, quia isti modi * regulariter sunt legitimi, & approbati à jure, per quos tollitur jurisdictio ab Ordinario, ut probavimus *in §. 1. & §. 2. hujus cap. 5.* At remissioni voluntariæ ex motu proprio Ordinarij factæ resistit jus in radice, & sua origine, ita ut nullo modo habere posset statum aliquem operandi effectum suspensivum, quantò magis abdicativum jurisdictionis ab Ordinario, se sponte exonerante à cognitione causæ, imò potiùs cum non fiat legitimo modo, hoc est de consensu
29 partium, nec adquisita fuit * jurisdictio Judici superiori, nec per consequens abdicata fuit ab Ordinario, illam transferre volente; sed apud eundem semper remansit, quo quidem verificatur in totum dispositio Concilij Tridentini supponentis habilitatem, & capacitatem in Ordinario ad cognoscendam de causa in prima instantia, sibi præservata.

Veluti & de ipsa appellatione, & recusatione
30 (à quibus * in argumento comparatio sumitur de effectu abdicativo jurisdictionis ad remissionem hujusmodi) pariter dicendum erit, nam si ipsæ proponantur in casu à jure prohibito, & non admisso, clarè patet, quòd nec operabunt effectum abdicativum ab Ordinario, nec cessabit Concilij dispositio, sicuti contingit in hac specie remissionis voluntariæ in prima instantia (de qua loquimur) quæ cùm fiat in casu prohibito, similiter eidem denegatur effectus abdicativus. Et hinc retorquetur argumentum, ut imò ab eo, & ab æquiparatione horum casuum iis terminis petentis confirmationem sumamus nostræ resolutioni. Ut secus sit quando in utriusque
31 casibus legitimè * permissivè fiat tam recusatio, quàm remissio juxta superiùs dicta, nam tunc utraque operabit abdicationem ab inferiore Ordinario, devolvens & transfundens jurisdictionem in superiorem, & cessabit Tridentini dispositio, cùm in Ordinario carente jurisdictione, vel aliter sublata verificari non potest. Ex quibus quidem solutionibus facilè deduces, satisfactionem juridicam aliis doctrinis ultimo loco consideratis pro contraria parte, quæ omnes ad idem tendunt ad quod priores, qua pariter evincuntur, & eodem modo absolvuntur.

CAPUT VI.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs deneganda his in casibus ab eodem Concilio specialiter exceptis, ubi etiam quales isti sint.

Præsertim circa formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, & de ejus speciali natura, & efficacia. Et an ejus omissio commissionem, & inde sequuta, cunctaque derivativa vitiet.

SUMMARIUM.

1 *Regula universalis cap. causæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem reperitur, ex quibus licitè percutitur prima instantia Ordinarij, & cessat Regis protectio.*

2 *Lis si coram Ordinario non finiatur infra biennium, liberè potest pars Superiorem adire, qui avocat, & inhibet Ordinario.*

3 *Superior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis causam infra biennium, causam assumit eodem statu, non aliam incipit de novo.*

4 *Instantiam jure Canonico perire non deducitur ex cap. causæ omnes.*

5 *Professionis causam nullitatis intra biennium terminandam declaravit S. Congregationis.*

6 *Commissio potest impetrari alteri ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium, dummodo antea de ejus negligentia doceatur.*

Si ob gravitatem causæ, aut ob cavillationes, & subterfugia partium, non ex culpa Ordinarij lis dilata fuit ultra biennium, ab eo nequit causa avocari, ib.

Declaratio Sanct. Congregat. quòd si per Judicem non stetit, partes Superiorem adire nequeant in prima instantia, refertur, ib.

7 *Termini assignati ad causam terminandam cursus non officit Judici ulterius prosequenti, si ob subterfugia partium labatur.*

A Judice tamen erit probandum, non sua culpa lapsum termini contigisse, ib.

8 *Negligentia Judicis in lapsu biennij ut appareat, tenetur pars pluries protestari coram eo, ut causam terminet.*

9 *Avocatio causæ ab Ordinario ob negligentiam suam fieri nequit, nisi prius de ea doceatur, & prius debet requiri.*

Nuntij, & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus, nisi constet de negligentiâ ejusdem, ex Trident. ib.

10 *Requisitio, & protestatio coram antecessore Judicis pro expeditione causæ, an constituat successorem in negligentia remissivè.*

11 *Transacto biennio etiam ob negligentiam Judicis potest ferre sententiam, re tamen integrâ, ante recursum ad Superiorem.*

12 *Avocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellationis receptio in prima instantia, nisi à diffinitiva, vel deffinitivæ vim habentibus, &c.*

13 *Causæ quæ de jure per Sedem Apostolicam sunt tractandæ non percutiunt primam instantiam Ordinarij, nec habet locum recursus protectionis Regiæ.*

Et quales hæ sint causæ, ib. remissivè.

14 *& seqq. Quarta exceptio Concilij (& frequentior, maximaque reverentia per Senatum amplexa) vergit circa subscriptionem propria manus Sanctissimi requisitam in commissionibus avocatoriis in prima instantia.*

15 *Sedes Apostolica est fons & origo totius jurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, & concurrit cum Ordinariis, & avocat ad libitum causas ab illis in prima instantia.*

Avocatio ab Ordinario sine urgenti causa magnum affert detrimentum litigantibus, & vergit in dedecus inferioris, ib.

16 *Novam formam induxit Tridentin. duo specialia continentem contra stylum Romanæ Curiæ, ne facilè cum tanto partium, & Ordinarij dispendio, ex partium, aut Curialium suggestionibus causæ avocarentur in prima instantia.*

17 *Primam, ut nisi ex urgenti, rationabilique causa reservata judicio & arbitrio solius Papæ,* com-

commissiones avocatoriæ in prima instantia non expediantur, ibid.

Forma, cum hoc sit Principis personalissima, ab ejus persona non receditur, ibid.

18 *Secundùm contentum in forma Concilij est subscriptio propria manu Sanctissimi, ita ut non sufficiat per signaturam gratiæ, aut justitiæ his commissiones in prima instantia expediri.*

In signatura gratiæ, & signatura justitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur, ib.

19 *Forma nova, & irregularis contra stylum fuit inducta Tridentino in commissionibus avocatoriis in prima instantia expediendis, nempè subscriptio propria manu Sanctissimi.*

20 *Commissiones avocatoriæ, non nisi ex urgenti rationabilique causa arbitrio Papæ reservata validè expediuntur.*

21 *Subscriptionem propria manus Sanctissimi in commissionibus à Tridentin. requisitam esse formam, expressè dixit Motus proprius Gregorij XIII.*

Forma dicitur ad actum quando eam sic lex vocat, ib.

22 *Subscriptionem propria manus cum noviter appetat Tridentin. in commissionibus primæ instantiæ ultra jus commune, formam substantialem inducere intelligitur.*

23 *Lex quando aliquid de novo disponit cum certis modificationibus, censetur formam inducere.*

24 *Statutum providens aliter, quàm jus commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma.*

Quando lex introducit novum aliquem probandi modum cum certis qualitatibus, & modificationibus formam inducere censetur, ib.

25 *Subscriptio petita à jure est forma, ita ut aliter actus sine ea fidem nullam faciat.*

26 *Manu propria, voce, aut persona qui aliquid facere tenetur nequit illud per alium explicare.*

27 *Subscriptio manu propria à jure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum fictum, sed verum fieri.*

28 *Subscriptio manu propria Sanctissimi requiritur pro forma ex Trident. in commissionibus primæ instantiæ.*

29 *Subscriptio manu propria ubi requiritur an sufficiat scriptio manu propria.*

30 *Subscriptio ubi requiritur ad evitandum præjudicium tertij, & ad ejus favorem, non sufficit scriptio propria manu.*

31 *Constitutio Justiniani 151. adducitur in concordantia, cap. causæ omnes 20. sess. 24. de reformatione.*

32 *Defectus formæ subscriptionis propriæ manus vitiat commissionem in prima instantia.*

33 *Nec hæc forma potest per æquipollens adimpleri.*

34 *Subscriptionis formam dum postulavit Tridentin. non consideravit effectum, sed damnum & inconveniens in principio existens avocationis in prima instantia.*

Forma continet solemnitatem, ib.

Solemnitas requisita à lege forma dicitur, ib.

Formæ nihil addi vel detrahi potest, ib.

Subscriptionis defectus vitiat ipso jure non tantùm commissionem, sed & cuncta inde derivativa, ibid.

Commissio subscripta postmodum ex aliquo accidenti resoluta vitiat inde processum, ib.

35 *In avocationis urgenti causa reservata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec se intromittere.*

36 *Actus personalissimus requisitus pro forma à jure nequit per alium fieri, quantumvis habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, ut in Legato de latere.*

37 *Personalitatem si denotet natura verbi in dispositione positi non egreditur personam.*

38 *Nomen proprium non est alteri communicabile.*

39 *Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non repræsentativus.*

40 *Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes.*

41 *Manu propriâ quando subscribit Papa supplicationem, ideò nomen suum proprium apponit, quia actum privati hominis, & industriam personalem denotantem facit.*

42 *Rex Catholicus acerrimus Tridentini protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in prima instantia exequi, sed vel retinet, vel tradit parti, ut illis coram Ordinario utatur juxta distinctionem ibid.*

43 *Commissiones contra formam Tridentin. non ita facilè in Romana Curia expediuntur propter hunc protectionis recursum, & Monarchiam utriusque Siciliæ.*

44 *Subscriptio propria manu Sanctissimi an sit necessaria præcisè in commissionibus ad partes missis, an sufficiat apponenda in supplicatione, qua petitur commissio.*

45 *Declarationes Sanct. Congregationis recensentur, ut subscriptio Papæ sufficiat in supplicatione, & satisfieri formæ Trident. etsi in commissionibus missis non apponatur.*

46 *Subscriptio non apposita in commissionibus delatis ad Senatum, quomodo sit in eo probanda, ut satisfactum dicatur formæ Tridentin. remissivè.*

47 *Senatus an admittat subscriptionis probationem per supplicationis subscriptæ ostensionem juxta assertas aliquot declarationes.*

IN Sacro Concilio Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. post regulam universalem, * nempè, *causas ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia; coram Ordinario locorum dumtaxat cognoscantur.* Nonnullæ providè exceptiones scriptæ reperiuntur (quas omnes & singulas in cap. præsenti accuratè prosequemur) quibus regula universalis præcedens omnino limitatur, in quibus per consequens indubiè cessare Regis protectionem certissimum est, veluti hujus Supremi Senatus notissima praxis observat. 1

Primam igitur limitationem * ad principium ejusdem decreti ita legimus: *Atque omnino saltem infra biennium à die motæ litis terminentur. Alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, Judices Superiores aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimum terminari curent, nec antea aliis committantur, nec avocentur.* 2

Cujus decreti fundamentalem rationem, si quærimus, apertè reperiemus apud Innocentium III. Pontificem *de miseria conditionis humanæ, lib.* 2. *cap.* 5.

cap. 5. in illis verbis : *Sapè justitiam tantum differtis , quod litigantibus plus , quàm totum aufertis : quia major est sumptus expensæ , quàm fructus sententiæ.*

Si itaque causæ quæ coram Ordinariis ventilantur , infra biennium à die motæ litis numerandum
3 terminare * non procurent , tunc in pœnam negligentiæ commissæ, eis omissis , superior adiri rectè poterit , atque favorem inductum à decreto Tridentin. amittunt , non ut Superior incipiat denuò alium processum ; sed in eodem statu assumptum prosequatur : ex hoc tamen decreto nullatenus deduci potest (prout contrarium aliqui putarunt)
4 instantiam * jure Canonico perire ; prout abundè diximus , & nervosè probavimus *in tractatu de Regia protect.* 4. *cap.* 2. *à nu.* 65. *cum seqq. & à num.* 15. quibus adde noviter Narbonam *in l.* 59. *gloss.* 1. *à n.* 73. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.*

Hanc Tridentini principalem limitationem , de qua *n.* 2. exornant Narbona ubi proximè *à n.* 71. *& seqq. & à n.* 86. *& à n.* 100. Augustinus Barbosa *de potestate Episcop. tom.* 2. *allegation.* 81. *n.* 8. *&* 9. Almendarez *in addit. ad Recopilat. leg. Navarræ* , *tit.* 18. *lib.* 7. *de Religion. in declarat. n.* 40. *lib.* 2. Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ* , *conclus.* 2. *aliàs* 55. *n.* 21. Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopalis* , 4. *decis.* 273. *n.* 5. *&* 6.

5 Qui omnes (dempto Narbona) id * extendunt etiam ad causam nullitatis professionis , quam adhuc infra biennij terminum ab Ordinario esse expediendam. Sicque decisum fuisse per sacram Illustrissimorum Cardinalium Congregationem , affirmat Almendarez loco modò citato.

Pro qua limitatione illud erit notandum , quòd
6 si infrà * illum terminum causa non expediatur ; potest impetrari avocatoria , ad cujus tamen concessionem opus est , ut antea constet de negligentia Judicis Ordinarij , ita ut per hunc , non alium stet , nolle , vel non curare causam infra biennium assignatum expeditam fore , ita quod ex sua causa , & opera defectus & culpa appareat. Etenim si ex ipsius Ordinarij parte minimè steterit , quominus intra assignatum tempus à Concilio causa desierit terminari , sed ob causæ gravitatem , aut qualitatem , aut partium cavillationes & subterfugia fuerit dilata ; minimè amittit primam instantiam , & favorem Concilij Trident. ex universali regula inductum , ut probat Marquesanus *de commissionibus* , *part.* 2. *§.* 4. *n.* 54. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap.* 1. *n.* 72. *part.* 2. Riccius *in practica Aurea resolut.* 334. *à princip. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. decis.* 153. *part.* 4. qui duo testantur , ita fuisse decisum à Sancta Congregatione Cardinalium , quos sequuntur Barbosa *in pastorali* , *tom.* 2. *allegat.* 81. *sub num.* 9. Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus.* 1. *de causis primæ instantiæ* , *conclus.* 2. *aliàs* 55. *n.* 3. *&* 4. & nemine horum citato , idem benè probat Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 95. *tit.* 4. *tom.* 3. *lib.* 2. *Recopilat.* qui tamen ex Marsilla , & Joan. Galemat. refert ad litteram declarationem Cardinalium in hæc : *Congregatio censuit , si per Judicem non steterit , partes alios Superiores adire non posse.*

Et comprobatur , nam ubicumque in jure cavetur , causam , * intra certum tempus terminan-
7 dam esse , si litigantes illam per subterfugium distulerint , non obstante temporis cursu , licitum erit eidem Judici causam prosequi , & sententiam proferre , ut quamplurimis Doctoribus citatis , probat Jasson , *in l. properandum* , *num.* 2. *&* 27. *C. de judiciis.* Maranta *de ordine judic.* 5. *part. à n.* 1. Rolandus à Valle , qui de communi testatur *consil.* 82. *lib.* 4. Tiraquellus *de retractu* , *tit.* 1. *§.* 12. *gloss.* 2. *à n.* 10. & per totam Antonius Sola. *in constitutionib. Sabaud. tit. de judic. decret. causar. gloss.* 3. *num.* 5. Scaccia *de appellationibus* , *quæst.* 15. *num.* 61. *n.* 316. Anguianus *de legibus* , *lib.* 3. *controvers.* 17. *n.* 32. Narbona ubi proximè *à n.* 95. qui omnes fundantur in argumento text. *in cap. venerabilis* 20. *de Judiciis* , juncta Glossa ibi verbo , *non obstante* , Abb. *nu.* 9. Berojus *num.* 12. *&* 19. text. *in cap. cum venerabilis* , *de exceptionibus* , notabilis Glossa *in l. intra utile* , *verb. Egressi ætatem* , *ff. de minoribus* , *quinquennium* , *ff. de adulteriis* , *l. si cum ipse* , *ff. de excusat. tutorum* , *l. fin. ad finem* , *C. de adulteriis* , & Narbona ibidem *nu.* 97. *& seqq.* latiùs comprobat ; ab ipso Judice esse probandum lapsum termini non sua culpa , & negligentia fuisse transactum.

Erit tamen animadvertendum , quòd ad hoc ut negligentia Ordinarij detegatur ; tenetur pars non semel , * sed pluries protestari apud eundem 8
Ordinarium , ut causam terminet , neque labi patiatur biennium Concilij secundùm Alexand. *consil.* 64. *lib.* 1. *& consil.* 64. *lib.* 6. Felinum *in cap. licet. causam de probationibus* , Capicium *decis.* 11. *ad fin.* Afflictis *decis.* 5. Craveta *consil.* 270. *nu.* 5. Antonius Gravatius *in annotationibus ad cap.* 5. *lib.* 3. *praxis Octaviani Vestrij* , *verb. Dummodo* , *num.* 7. *ubi nu.* 88. refert Gomezium *in regula de annal. possess.* 76. Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *num.* 100. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopilation.* Pedemontan. *decis.* 12. *num.* 6. ubi de communi testatur Grammaticus *voto* 31. *nu.* 3. Riccius *in practica Aurea* , *resolut.* 334. *num.* 1. *& in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolit. decis.* 120. *part.* 4. Barbosa *in tractatu de potestate Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81. *nu.* 9. *ad finem* Novarius *in novi juris Pontific. practic. resolut. cap. de causis primæ instantiæ. conclus.* 2. *aliàs* 55. *n.* 4. *in fin. fol.* 144.

Pro quibus omnibus notanda erunt quæ Scaccia *de appellation. quæst.* 15. *à nu.* 278. *& nu.* 281. in hæc : *Sub * declara tertiò , ut ista avocatio fie-* 9
ri non debeat , nisi præcedente negligentia Ordinarij , & ideò debet Ordinarius fuisse priùs requisitus pro expeditione causæ , ut post Marchesanum retuli , & sequutus sum infrà quæst. 17. *in ampliatione* , *nu.* 55. *ampliat.* 16. *& quod requiritur negligentia Episcopi ; aliàs Nuntij , & Legati non possint se intromittere , disponit idem Concilium Trident. quod ad hoc citavi etiam suprà lib.* 1. *cap.* 66. *sub nu.* 12. *ubi videas , quia multa scripsi de advocatione causarum propter negligentiam Judicum , & an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causæ constituat successorem * in negligentia , vide Mar-* 10
chesan. eodem cap. 6. *nu.* 79. *vers. finem* ; *fol.* 78. *& quomodo debeat fieri requisitio , & quoties , vide infrà dict. quæst.* 17. *ampliat.* 16. *nu.* 50. *& seq. & an debeat fieri in actu , vide suprà hac eadem quæst. sub num.* 181. *vers. Imò , quod sistat , art.* 9. *&c.*

Comprobatur ; nam ubi permittitur aditus ad secundum Judicem ob negligentiam primi , ille adiri non potest , nisi priùs constet de negligentia istius , ut per Rotam apud Cardinal. Blancheti in Urbitanens. Parrochialis 1588. *& in alia decisione coram Gipsio in Areminens. Canonicatus* 29. *Octobris* 1593. Observat Gratianus *in discept. forens. cap.* 91. *n.* 31.

Translacto tamen biennio , etiam ob negligentiam Ordinarij , * poterit nihilominus Judex ipse 11
sententiam

sententiam proferre, re adhuc integra hoc est, antea quàm pars gravata utatur hoc permisso remedio, ut ad superiorem liberè confugere queat, ut post plures Doctores benè comprobat, & ponderat ex eisdem Trid. verbis Narbona ubi proximè *n.* 101.

Secunda exceptio prædictæ universalis regulæ
12 Concilij apparet ex ejus * verbis, ibi. *Nec antea aliis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat*, in cujus comprobationem vide quæ latiùs deduximus hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 2. *à n.* 1. *& seqq.* quia ampliùs non repeto.

Quantùm autem ad articulum avocationis in prima instantia, quæ in hac Concilij parte annuntiatur, altiùs tractatur infrà *à n.* 3. *cum seqq. & in §. unico, Et in cæteris capitibus seq. hujus* 2. *part.*

Tertia exceptio legitur in eodem Tridentin. de-
13 creto * consequtivè, ibi: *Ab his excipiantur causæ, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ*, exornat, licèt obiter Barbosa *in pastorali. tom.* 2. *allegat.* 81. *n.* 10. Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *à n.* 6. Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *p. cap.* 4. *de persona Judicis*, *n.* 3. Novar. *in novi juris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. *aliàs* 54. *n.* 7. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap.* 1. *n.* 73. Narbona *in l.* 59. *glos.* 1. *n.* 43. *&* 44. *& à num.* 188. apud quem videbis aliquas ex his causis, quæ apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ de jure, sed latiùs Barbosa *allegat.* 50. *n.* 31. *& seq.* ad quos te remitto.

14 Quarta exceptio (quæ frequenter accidit * in hoc Supremo Senatu, & quæ maximà reverentià practicatur, & attentè inspicitur) habetur in eodem decreto Concilij, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propriâ subscribendum, committere, aut avocare.*

Licèt enim Sedes Apostolica sit fons & origo
15 totius jurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, * Summusque Pontifex Dominus sit universalis, ita ut cum omnibus totius Orbis Ordinariis concurrat, possitque omnes causas sivè in prima, sivè in alia quavis instantia pendentes ad libitum suæ voluntatis ab illis avocare, ut notissimum est, & copiosè de hac Papæ Regalià tractavimus, & deduximus infra hac 2. *part. cap.* 31. *à num.* 86. *cum seq.* tamen, dignatus est Summus ipse Ecclesiæ Pastor, urgentissimis de causis motus ex dicto decreto providere de remedio, ne cum tanto dispendio partes extra suas provincias, & Regna litigare cogantur, nec extrahantur, atque ne frustretur Ordinariorum jurisdictio, ut latiùs consideravimus hac 2. *p. cap.* 3. *per totum*, sicuti & de jure præ oculis semper habuere Principes, cum ad hujusmodi avocationem ab Ordinario nec soleant, nec debeant ipsi Principes facilè moveri, nisi ex magna, & urgenti causa, atque necessitate interveniente: affert quippè Reipublicæ ingens detrimentum, & subditis litigantibus intolerabile præjudicium ac dispendium, vergitque in contumeliam Judicis inferioris, ut post plurimos Doctores dilucidè observavimus *in dicto cap.* 31. *à n.* 87. *cum seq.*

Ideò novam formam ultra jus commune, &
16 Curialem stylum * præfatum decretum Tridentin. induxit, ne facilè ex negotiatione & suggestione litigantium, atque Curialium causæ avocentur ab Ordinariis in maximum eorum jurisdictionis, & partium dispendium, & notabile præjudicium; ideoque ultra stylum Romanæ Curiæ, usque tunc usitatum, duo specialissima sunt hoc decreto Tridentini noviter pro forma, & commissionis validitate introducta: alterum quod nisi ex
urgenti rationabilique * causa, quam suo dumtaxat judicio, & arbitrio, & non alterius specialiter reservavit Ecclesiæ Princeps, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique causa, judicaverit Summus Romanus Pontifex, &c.* Quare cum judicium causæ, an sit legitima ad effectum avocationis expediendæ in arbitrium Papæ sit positum: illius non egreditur personam, estque forma personalissima, quæ à Principis persona nullatenus recedere potest, text. cum materia & ibi communiter Doctores *in l. si quis arbitratu; ff. de verb. obligationibus*, *l. fin. C. de contrahenda emption. l. si merces in princip. ff. de locato & conducto*, exornant Cardinal. Mantica *de contractibus*, *lib.* 2. *tit.* 2. *à n.* 24. *& seqq.* Et inferiùs ulterius comprobabitur personalitas hæc in subscriptione, per alium ultra ipsummet Pontificem non facienda, nec admittenda, ex defectu formæ solemnis requisitæ ad probationem avocationis. 17

Secunda specialitas continetur ibidem: *Per speciale rescriptum * signaturæ Sanctitatis suæ, manu* 18
propria subscribendum, committat; ita ut non sufficiat signatura gratiæ, aut justitiæ, ut solitum est expediri, signatura enim gratiæ, & signatura justitiæ duo sunt potissima Tribunalia Papæ: unum, id est signatura gratiæ, ubi ipsemet Pontifex Maximus præsidet, in quo proponuntur ut plurimum res, & negotia gratiam concernentia: & alterum, hoc est signatura justitiæ, ubi non ipse Papa, sed unus Cardinalis tanquam Præfectus præsidet, & in illo expediuntur commissiones, & rescripta justitiam concernentia, ut per Staphileum *in tractatu de signatura justitiæ*, & Gomezium *in compendio utriusque signaturæ*, quod collocavit *sub regula de non judicando juxta formam supplicationis, post quæstione* 15. Et ideò appellatur signatura gratiæ, & signatura justitiæ, quia ibidem signantur, id est, subscribuntur rescripta gratiæ, & justitiæ, ut palam est, & scripsit Rebuffus *in praxi tit. de signatura gratiæ*, *n.* 11. 12. *&* 17. Gonçalez *in reg.* 8. *Cancell. glossa* 60. *n.* 54.

Quare in his commissionibus avocatoriis in prima instantia quædam * irregularis & nova forma 19
inducta fuit, & ultra communem stylum introducta ex noviori dispositione Tridentin. ut non sufficiat per ipsa Tribunalia expediri, sed insuper ut commissio ipsa manu propria Sanctissimi subscribatur, ut ex eodem decreto Trident. notant Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 5. *à n.* 6. Piasequius *in praxi Episcopali* 2. *part. cap.* 4. *n.* 3. *in princip.* Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 73. Riccius *in praxi Archiepiscopali Neapolitan.* 4. *part. decis.* 273. *nu.* 7. Barbosa *in tractatu de potestate Episcopali*, *tom.* 2. *allegation.* 81. *num.* 10. Flores de Mena *practicarum quæst. lib.* 1. *quæstione* 12. *num.* 11. Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclusio. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 7. *fol.* 141. Narbona (nullum ex his allegans) *in l.* 59. *à num.* 195. *&* 204. *tit.* 4. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat.* dicentes * has commissiones, nisi ex urgenti 20
rationabilique causa Papæ arbitrio & judicio reservata, fuerint subscriptæ, non valere, nec esse admittendas.

Et quod subscriptio propriæ manus Sanctissimi requisita

21 requisita * à Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*,
si forma, expressè dixit Gregorius XIII. in sua
Bulla superiùs adducta *in cap. 3. à num. 11. hac 2.
part.* propè principium, ibi : *Decretis hujusmodi
Concilij non contraveniri, nihilque præjudicij illis
inferri, vel eorum formam in aliquo violari, &c.*
Et forma dicitur, quando lex sic eam vocat, Petrus Surdus *cons. 282. à num. 8.* & post Ruinum,
& Brunum firmat Beccius *in consil. 11. n. 27.*

Nam cùm hoc decretum requisita hæc appetat
22 ultra * jus commune pro solemnitate, substantialem formam induxisse censetur, post alios Rolandus
à Valle *cons. 72. num. 61. lib. 3.* Virginius Vocacius *in constitutionibus Marchiæ, gloss. 6. num.
163. & 165.* Augustin. Barbosa *axiom. 100. sub
num. 2.*

Et quia, quando lex aliquid inducit de novo
23 cum certis * modificationibus, quidquid in ea exprimitur, censetur datum pro forma, Ancharranus
consil. 241. num. 6. in fine, Decius *cons. 612. nu.
2.* & dixit singulariter Alexander *cons. 82. nu. 3.
lib. 1.* Mieres *de majoratu 4. part. quæstion. 20. n.
197.* alios citat Castillo *controversiar. tom. 6. capitul. 99. num. 10.* Glossa recepta *in Clementina
1. verbo, Inhibentes, de jure patronatus*, cujus
authoritate ita iterum tenuit Ancharranus *in consil. 31. visa quadam petitione*, Paulus Castrens. *in
consil. 184. num. 2. vol. 1.* optimè Felinus *in cap.
cùm delicta, num. 6. versic. Nonum signum, de
rescriptis*, Decius *consil. 262. num. 4. & consil.
612. num. 2.* Ignatius del Villar. *in Sylva responsorum, lib. 1. respons. 15. num. 3.* dicentes, quòd
quando lex, vel statutum providet aliter, quàm
jus commune cum certis modificationibus, quidquid ibidem exprimitur, habendum esse pro forma.

Quod & in specie procedit, quia quando lex
24 inducit * novum aliquem probandi modum, eò
quod in probatione actus aliquam certam qualitatem, aut modificationem adjecit, formam inexcusabilem inducere censetur; ut post Butrium,
Tellum Fernandez, Molinam, Puteum, Chaqueranum, & Azevedium observat Castillo *de tertiis,
cap. 20. nu. 25.* Mieres *de majoratu 4. part. quæst.
20. n. 175.*

Hinc est, quod quando subscriptio, vel scriptio
25 manu propria * requiritur à jure, est forma à qua
nullatenus recedendum est, ita ut aliter confectum
rescriptum nullam fidem faciet, nec valebit, §.
1. *institut. de emption. & vendit.* ibi : *Conscripta,
vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, a contrahentibus autem subscripta*, text.
in l. fin. ff. de operis publicis, ibi : *Nominis proprij
titulo scribendo, &c.* text. est *in l. jubemus 16.*
ibi : *Manu sua, C. de erogation. militar. annona*,
text. optimus *in l. jubemus, §. ne autem, versicul. Sin verò*, ibi : *Quid enim si testator jusserit
eum in certum locum abire, vel liberalibus studiis imbui, vel domum suis manibus extruere, vel
pingere, vel uxorem ducere; quæ omnia testatoris
voluntas in ipsius solius persona intelligitur inclusisse, C. de caducis tollendis, l. 2. Cod. de his qui
veniam ætatis.*

26 Ex quibus juribus communiter * deducunt Doctores, quòd is qui manu propria, voce, aut persona sua aliquid facere tenetur, non potest id per
alium explicare, Matienço *in l. tit. 4. glossa 16. n.
5. lib. 5. Recopil.* & per dictam *l. 2.* ita ponderant Angelus *in l. 3. ff. rem ratam haberi.* Imola,
Hostiens. Joannes Andreas, Antonius & Panormitan. *in cap. cum desideres de sententia excommunicationis*, Tiraquellus *in l. 16. connubialibus*,
verb. Consent. n. 25. & 26. fol. mihi 398. ubi quod
ab hac forma non receditur, nec per æquipollens,
nec per actum fictum, sed omnino verum fieri
debet, ad quod alios allegat.

Et dispositio omnis respiciens personalitatem
non verificatur in eo, qui per alium facit actum,
si pro forma ab statuto sit ita dispositum, Bursatus *consil. 73. num. 22. & nu. 23.* Bald. *in l. fin.
de. excusat tuto.* Bolognet. *in Authent. habita,
num. 265. C. ne fil. pro patre*, Ronchegal. post
Imola, & alios *in l. 5. num. 26. ff. de duobus
reis*, Carrocius *de locato, 1. part. tit. de sublocatio. quæst. 18. num. 21.* Giurba *decis. 118. num.
30.* Qui etiam addunt, quòd ubi ad actum * 27
expediendum personæ industria est electa, admittitur substitutus, si ita sit loci, aut regionis consuetudo, non aliter.

Atque ideò subscriptio pro forma apponitur, * 28
juxta *l. emptor. §. Lucius, ff. de pactis*, Aretinus
mirabiliter *in l. si ita stipulatus, Chrysogonus, nu. 11.
versic. Ad illum, ff. de verbor.* Brunus *in tractatu
de forma, versic. Prædicta procederent*, & alii relati per Ant. Gabrielem, *tit. de præsumptionibus,
conclus. 3. num. 32.* Jasson. *in l cum antiquitas,
§. fin.* per text. ibi, *C. de testamentis, num. 12.*
Decius *in l. hac consultissima, num. 9. C. eodem
tit.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 3. præsumpt. 66. num. 14.* Gonçalez *in Regula 8. de
alternativis, gloss. 60. num. 1. & à nu. 31. &
à num. 37.* Rota per Puteum *decision. 225. n. 2.
& 3. lib. 1.* & facit dicta Regula 8. ibi : *Manu
propria subsignata.* Qui Doctores etiam tractant,
an ubi requiritur * subscriptio propria manu, 29
sufficiat scriptio sola propria manu, & concludunt sufficere, ex rationibus & fundamentis consideratis ab eodem Gonçalez *in dicta glossa 60. à
nu. 31. & seq.* Prout in casu de quo agimus sufficere, dicendum erat, rescriptum avocationis ab
Ordinariis propria manu Sanctissimi scriptum esse, quod impossibilis videtur casus existentia.

Licèt etiam hoc casu dato pro * contrario ur- 30
geat, quòd quando subscriptio manu propria requiritur ad evitandum damnum tertij, & ad ejus
interesse & præjudicium (ut hoc in casu de quo
agimus) non sufficit scriptum propria manu absque ipsa subscriptione; ut ex aliis præfatam limitationem sublimitant citati & sequuti à Gonçal. *d.
gloss. 60. à n. 39.*

Similem text. huic *cap. causæ omnes*, * repe- 31
rio *in Authent. ne decurio, aut cohortalis perducatur in jus, &c.* aliàs constitution. Justinian. 151.
in hæc verba : *Suggestionibus per Epistolam gloria tua facta est, quæ dicit, non ex usu esse ut
Decuriones, aut cohortales, cum publico privatove, cùm ipsis jure agendum est, ad diversa judicia, vel ad hanc Almam perducantur urbem, vel
in alias mittantur provincias. Sæpe numero autem
sacras nostras præberi jussiones, quæ id velint,
&c. Si tamen necessitas incedat, ut hujusmodi aliquid agatur, nulli nostrorum Magistratuum, excepto Thonorio, concedimus, ut Cohortalem, aut
Decurionem ad hanc Almam urbem judicij causa
perduci faciat : nisi sacra aliqua interveniat jussio,
quæ expressis verbis id præcipiat : quam ipsam convenit ut excellentia tua perdiscat, nec citra decretum tuum ipse huc in jus perducatur, cum ita fieri,
id expediat publico; ne si ex his locis ubi publicas
tractant pecunias, abstrahantur, hanc ansam arripiant nocumentum inferendi contra Rempublicam;
quæ igitur vobis placuerunt, & per hanc nostram
pragmaticam declarantur formam, ea studeto Excellentia tua effectui & fini tradere, &c.*

Hinc

Hinc est, quod cùm hæc forma sit substantia-
32 lis rescripti avocatorii * in prima instantia noviter requisita à præfato Decreto 20. Tridentini, ita ut aliter non valeat rescriptum, nec admittatur in præjudicium ordinariæ jurisdictionis, & partium litigantium; nisi sit nempè subscriptum de propria manu Sanctissimi; ab eadem forma recedendum non est, etiam si aliàs legitimè expeditum
33 dicatur rescriptum, * quia forma non potest per æquipollens adimpleri, Gloss. *verb. transponentes in cap. cùm dilecta, de rescriptis*. Tiraquellus *de retract. Linagier. §. 1. gloss. 21. n. 11. versic. Hac, & §. 36. gloss. 2. nu. 58. & in tractat. de legibus connubialibus, gloss. 6. nu. 26. & gloss. 7. n.* 188. Osascus *decis. Pedemontana* 163. *nu.* 3. *cum seqq.* Alderanus Mascardus *de generali statutorum interpret. conclus. 9. nu.* 62. Barbosa *axiom.* 100. *n.* 5. maximè quando dispositio non consideravit effe-
34 ctum, * ut hoc Decretum Tridentini, quod respexit dumtaxat inconveniens in principio, & origine avocationis existens. Decius *in cap. de appellationibus, à nu. 5. & seqq. de appellationibus*, Zephalus *consil.* 35. *n.* 46. *lib.* 1. Menochius *consil.* 131. *nu.* 15. Osascus *decis. Pedemont.* 93. *n.* 15. Tuschus *littera L. conclus.* 414. *nu.* 38. Barbosa ubi proximè, & ampliat numeris seqq.

Etenim forma continet solemnitatem actus, ut probant Doctores Felinus *in cap. cùm dilecta, nu. 26. vers. Quoniam, de rescriptis*. Zephalus *consil.* 172. *nu.* 11. *to.* 2. Valençuela Velasquez *consil.* 177. *n.* 60. *to.* 2. Jo. Franciscus de Ponte *consil.* 75. *lib.* 1.

Sicuti è converso, quando actus debet fieri cum aliqua legis solemnitate, talis solemnitas formam importat, *l. obligari, §. tutor. ff. de authorit. & consensu tutor. cap. cum dilecta*, 22. *de rescriptis*, ubi Felinus *nu. 6. vers. Tertium signum*. Mexia *ad legem Tolet. 2. part. fundamento 12. n. 1. & seqq.* Beccius *consil.* 12. *n.* 26. Zephalus *consil.* 171. *nu.* 11. Valençuela ubi proximè *n.* 38. ubi *à n.* 37. latè prosequitur, quod aliter actus gestus forma, aut solemnitate omissa, sit nullus ipso jure. Castillo *controvers. lib. 3. cap. 149. n. 26. & seqq.* Gonçalez *gloss.* 18. *nu.* 76. *cum seqq.* Escobar *de ratiociniis, cap. 11. n.* 19. Gratianus *disceptation.* 853. *n.* 28. *to.* 5. & forum adeò ad unguem servari debet, ut nihil addi, vel detrahi potest absque actus corruptione, *l. 1. §. opus novum, ff. de novis operis nunt.* Sebastianus de Medicis *regul. 7. ampliat.* 4. *pag.* 289. Novarius *quest. forensium, lib. 1. q.* 71. *n. 2. & quæst. 65. n.* 15. ubi quod nec in melius aliquid de forma mutari potest.

Aliis etiam mediis subscriptionem commissionis in prima instantia esse formam substantialem, & annullativam ea omissa, probatur hac 2. *part. cap.* 17. *à nu. 26. & seqq.* atque omnia inde sequuta, & derivativa pariter esse nulla, abundè constat hac 2. *part. cap. 26. à n.* 35. prout monitoriales, compulsoriales, remissoriales, inhibitiones sicuti procedentes à radice infecta, copiosè hac 2. *part. cap. 26. à nu. 25. cum multis seqq.* inde etiam deficiente subscriptione in commissione sententia nulla est, infra *cap. 17. à num.* 31. item etiam executoriales emanatæ, infra *cap. 20. à nu. 73. & seqq. & per totum caput*, & tandem totus processus gestus à judice ex commissione non subscripta nullitatis vitio subjicitur, infra *cap. 31. n.* 4. id ipsum nullitatis vitium etiam operatur; quando commissio subscripta fuit, sed postmodum resoluta ex aliquo accidenti superveniente, ut ejus virtute procedere nequeat. Delegatus, absque nova alia pariter subscripta commissione, cùm subscriptio sit qualitas commissionem informans, huic accessoria, quæ simul resolvitur commissione resoluta, abundè *cap.* 12. *à num. 45. cum seqq. & per totum cap.* & de aliis plurimis effectibus ortis ex defectu hujus formæ subscriptionis passim videbis per discursum totius hujus 2. *part.*

Et cùm hæc avocatio causarum ab Ordinariis non sit facienda * nisi ex urgenti rationabilique 35
causa; cujus cognitionem sibi ipsi reservaverit specialiter Summus ipse Pontifex ex dicto Concilii Decreto; nemo alius in ea se potest intromittere, Amictis *quæ sunt Regalia, verbo, & committentium, num.* 18. & 46. Farinacius *quæst.* 118. *§. num.* 4. Marius Giurba *consil.* 49. *num.* 6. & multa conducunt, quæ in proposito diximus hoc *tract.* 1. *part. cap.* 14. *per totum*, & maximè *à n.* 33. *cum seqq.*

Etenim, ut superius diximus *à n.* 16. quando dispositio est personalissima, * quia respicit propri- 36
am personam Papæ, non potest actus validè fieri per alium, quantumvis etiam habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, & sub ejus appellatione veniat; prout Legatus à latere, ut per Glossam *in Clement. Auditor, verbo, deputatus, de rescriptis*, sequutam communiter ibidem per Canonistas, & signanter Imola *num.* 19. & per *cap. si Abbatem, de electione, lib.* 6. determinavit Rota *in causa Cauriensi beneficiorum*, 2. *Junii* 1610. *coram D. Pena*, quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis*, 5. *part. cap.* 3. *sub n.* 16. *versic. Sed ab hac decisione*, qua etiam dictum fuit * 37
quod quando natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatem, non egreditur personam, per *cap. 6. gratiosè*, cum ibi notatis, *de rescriptis, lib.* 6. & determinavit Rota *in causa Leodiensi. beneficii* 3. *Junij* 1608. *coram Domino Ottembergo*, quæ recensentur in eadem decisione Cauriensi.

Et quia nomen proprium non est alteri communicabile, * ex *l. Celsus, §. quod alicujus, ff. de le-* 38
gat. 2. Alexand. post Bart. *in l. licet Imperator, ff. de legat.* 1. Doctores *in l. in ratione, §. quod vulgo, ff. ad leg. Falcidiam*, & in *leg. si plures, in fin. ff. de Legatis* 3. cum aliis per Tiraquell. *de privileg. piæ causæ*, 26. Peregrinus *de fideicommiss. artic.* 16. *n.* 59. Gratianus *disceptationibus forens. to. 1. cap.* 104. *n.* 46. Giurba *decis.* 32. *n.* 12.

Atque insuper in specie hanc personalitatem * in subscriptione Papæ probat eleganter Gome- 39
zius *super regula de non judicando juxta formam supplicationis, in quæst. 16. in compendio utriusque signaturæ, versic. Solutio dici potest*, in hæc: *Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur; quia ut talis verus, & non repræsentativus homo scribit, ideò nomine vero utitur, in Bullis verò quia Papa non scribit, nec manum suam ut ipse apponit; sed per officiales expediuntur, in illis officij sui nomen, id est, Papatus ponitur. Pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitallinis Rotæ Auditoris in Clementina* 14. *col. nu. 48. de probationibus, ubi dicit, quod quando Papa organo suæ vocis loquitur, * tanquam pri-* 40
ma persona loqui videtur; quia ipse per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, &c. Sequitur & facit paulò post: *Sic igitur dicendum est, * quod quando ipse manu sua supplicationem* 41
signat, ideo nomen suum proprium apponit, & privatum, quia manu sua scribendo, actum privati hominis, personalem industriam denotans, facit, proptereà benè nomen impositum personæ suæ convenit. Sed in Bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentativè; secundùm præsumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur, &c.

quæ

quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum, ut vides.

Quare cùm Rex Catholicus acerrimus sit Con-
42 cilii Tridentin. protector, * ut latiùs hac 2. *part. cap.* 1. *& seqq.* sæpè diximus; non patitur exequi litteras impetratas in prima instantia contra formam substantialem, & individuam Concilij prædicti; sed Senatus quotidie causam remittit Ordinario, ut pars jus suum moveat coram Ordinario sive retentis litteris, vel simul relaxatis juxta distinctionem juridicam abundè comprobatam, de qua hac 2. *part. cap.* 26. *per totum*, prout praxis communis, & incommutabilis hujus Supremi Consilij Regij, observat, & hoc ipsum etiam in Romana Curia præ oculis habetur, ut contra Concilij Tridentin. Decretum, & formam minimè ex-
43 pediantur hæ litteræ propter hunc recursum vitandum, sicut testatur Marquesanus *in tractat. de commissionibus nullitatis senator.* 2. *part.* §. 2. *nu.* 19. *tom.* 3. in hæc: *Et in prima instantia maximè in signatura S. D. N. passim conceditur in Rota, præcipuè in Regno utriusque Siciliæ propter Monarchiam (ut asseritur) tunc autem, quando sumus in prima instantia, & petitur causa in Rota committi, requiritur appositio manus Papæ respectu dispositionis Concilij Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *causæ omnes, de reformat. ubi, &c.*

Advertendum tamen est, quod est subscriptio
44 propria manu Sanctissimi * non videtur necessaria apponi in ipsis litteris, & rescriptis avocatorijs in prima instantia, sed sufficit quod in supplicatione per partem facta suæ Sanctitati apponatur, ut insinuant Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 1. *part. cap.* 1. *n.* 47. Barbosa *in tract. de potest. Episcop. tom.* 2. *alleg.* 81. *num.* 10. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *nu.* 3. *in princip.* Riccius *in praxi Archiepiscop. Neapol.* 4. *p. decis.* 237. *nu.* 7. Novarius *in novi juris Pontificij pract. concl. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. alias 54. *n.* 7. *fol.* 141. dum omnes uno hoc modo loquendi utuntur: *Quas Papa arbitrio suo supplicatione manu propria signata expressè ad se avocaverit*, qui nullo modo loquuntur de subscriptione hac facienda in commissionibus ipsis, sed in supplicatione. Moti tamen ex declarationibus S. Congregat. statim citandis; quibus an sit danda fides dum authenticæ non monstrantur, latiùs examinatur infrà *cap.* 30. §. 5. *per totum.*

Et in terminis (licèt nullum ex his Doctoribus alleget) tenet Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *nu.* 204. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopil.* ubi has sacræ Congregat. Cardinal. declarationes ad litteram refert in hæc: *An causarum avocationes validæ sint, si Brevia*
45 *Apostolica,* * *quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida, cum sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus Brevia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum ibi in hæc: *An causam avocationes commissionesque minus validæ, aut contra Decretum Concilij cap.* 20. *session.* 24. *judicari debeant, ex eo, quod Brevia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint, an verò sufficiat, ipsas supplicationes, commissiones, super quibus Brevia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breve fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Nota quæ super hoc abundè, & subtiliter consideravimus hac 2. *part. cap.* 30. §. 2. *à num.* 8. *usque ad finem.*

Sed supposito quod in Senatui ex ipsa commis-
sione, * & rescripto avocatorio non constat de 46
subscriptione propriæ manus Sanctissimi; quomodo aliter de ea docere debet impetrans, ut evitet remissionem causæ per Senatum Ordinario faciendam, ne Concilij Tridentini dispositio violetur; abundè de hoc alijsque similibus difficultatibus valde illustrantibus, & enucleantibus materiam subscriptionis (de qua in hoc cap.) tractavimus inferius hac 2. *part. cap.* 30. *cum quinque* §§. * quæ 47
omnia hîc, & ibi dicta circa supplicationem subscriptam comprobandam & exhibendam in Senatu, procedunt data authentica fide, & vera ac reali existentia harum duarum declarationum, de quibus *à num.* 44. at verò dum Senatus Regius de earum fide dubius est, & non sufficere supplicationis subscriptionem, sed debere eandem omnino intervenire in ipso rescripto contendit; inhærens verbis disertis, & claris Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, ut latiùs scripsimus, & annotavimus infra *cap.* 30. §. 5. *per totum*, idcirco, quæ hoc *cap. & dict. cap.* 30. *cum suis*, §§. diximus de supplicatione subscribenda, comprobanda, & exhibenda in Senatu, intelligenda sunt de ipsomet rescripto, per cujus scriptionem tantùm satisfit dispositioni Trident. & ad illius subscriptionem erunt cuncta applicanda, & reducenda juxta tenorem, & formam Tridentini.

§. UNICUS.

An litteræ annulo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscriptæ?

SUMMARIUM.

1 *Litteras annulo Piscatoris munitas habere vim subscriptionis propriæ manus Sanctissimi declaravit Gregor. XIII.*

2 & 3. *Verba motus proprij Gregorii XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trid. petitæ recensentur.*

4 *Commissio de jure communi legitimè probatur per solum sigillum delegatis.*
Licèt ab alio sit commissio scripta; & tantum cum sigillo delegantis probatur, ib.

5 *Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset scripta propria manu delegantis.*

6 *Gregoriana constitutio tanquam restrictiva Decreti Conciliaris ultra casum Brevium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit.*

7 *Motus proprius Gregorij XIII. in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex plurimis rationibus consideratis.*

8 *Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alii Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt.*

9 *Commissiones plurimæ simul jam expeditæ & confectæ ab officialibus asportantur ad Sanctissimum, coram quo cum annulo custoditæ litteræ ipsæ sigillantur.*

10 *Pax vix potest habere notitiam eorum, quæ continentur in commissionibus annulo muniendis, tam ob multitudinem earum, quàm continuas, & graves occupationes.*

11 *Sigilli appositio nihil operatur quando apponens non est certus, & conscius de tenore, & contentis in scriptura sigillata.*

Papa

12 *Papa cùm nec expedierit, nec notitiam habet de tenore litterarum annulo muniendarum facillimè obviari potest intentioni Trid.*
13 *Subscriptio manu propria Papæ non tollit obstaculum, & suspicionem fraudis.*
14 *Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præsumitur, nec potest expeditorum habere memoriam.*
15 *Oblivionem in Papa propter multiplicitatem negotiorum, etiam in expediri solitis præsumi, pluries decidit Rota.*
16 *Senatus non admittit litteras annulo Piscatoris munitas avocatorias in prima instantia, cum ex eo non sit satisfactum formæ, & intentioni Trident.*
17 *De pluribus dubiis, ampliationibus, & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctissimi, remissivè.*
18 *Subscriptio ubi requiritur, & sigillum eandem vim, & probationem parem inducunt, & pari passu ambulant de jure.*
19 *& seqq. Subscriptio, quando requiritur in actu pro forma non suppletur per sigilli appositionem.*
20 *Sigillum, & annulus Piscatoris idem.*
21 *Probatio per instrumentum, & per testes æqualem fidem regulariter facit.*
22 *Scripturam ad probationem actus ubi lex requirit, pro forma, nihil prodest probatio per testes solos.*
23 *Casus requirentes scripturam ad probationem quales, remissivè.*
24 *Litteræ patentes ubi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiunt Brevia sub annulo Piscatoris clausa, licèt aliàs æqualem vim habeant.*
25 *Subscriptio propria manus Sanctissimi specialiter destinata est à Trident. ad commissionis avocatoriæ in prima instantia probationem, quo casu solum sigillum non sufficit.*
26 *Subscriptio propria manu ubi requiritur ad solemnitatem, aut removendam suspicionem non suppletur per sigillum.*
27 *Sigillum non supplet subscriptionem, quæ requiritur pro forma.*
28 *Sigillum benè supplet subscriptionem, quando agitur de probando consensu, non tamen quando ad solemnitatem actus subscriptio requiritur.*
29 *Sigillum supplet defectum subscriptionis, ubi agitur de solo præjudicio sigillantis; non tamen tertij, quia tunc admittitur probatio privilegiata.*
30 *Subscriptio si non requiritur pro forma, suppletur per scriptionem.*
31 *Actus quando requirit causæ cognitionem, simplex sigilli appositio commissionem non probat.*
32 *Concil. Trident. requirit in commissione primæ instantiæ justæ, & urgentis causæ examen ultra subscriptionem, quo casu cessat æqualitas inter sigillum & subscriptionem.*
33 *Ponderatur participium (propria) quo utitur Trident. exclusivum manus alienæ.*
34 *Princeps non videns, nec perlegens id quod sigillat, sigillum fidem nullam facit.*
35 *Princeps non censetur confirmare, quod posteà scribitur in papyro albo à se antea sigillato.*
36 *In quo Innocentius sibi contrarius, & communiter reprobatus notatur.*
37 *Annulus Piscatoris non supplet defectum subscriptionis, cùm etiam non probet quando scripturæ tenor ignoratur à Domino sigilli.*
38 *& 39. Subscribens in schedula vacua sibi non præjudicat, eò quòd non videt, nec legit postea scripta.*
40 *Quod procedit, sive in scriptione schedulæ vacuæ, sive in ea sigillanda ex identitate rationis.*
41 *Summus Pontifex tot occupationibus detentus non præsumitur tenorem singularum commissionum, quæ coram se annulo Piscatoris muniuntur, scire.*
42 *De pluribus difficultatibus tangentibus subscriptionem commissionis in prima instantia, à quibus subscriptio fiat, quomodo subscriptio in Senatu probetur, an per exemplum supplicationis subscriptæ, an per relationem Judicis Delegati, aut Notarij, & de aliis similibus singularibus remissivè.*
43 *Senatus non admittit litteras avocatorias in prima instantia, nisi propria manu Sanctissimi sint subscriptæ, non autem per æquipollens, cum firmiter sit servanda forma Trident.*

EX latè deductis in hoc *cap. in 4. exceptione*, *per totum à num.* 14. controverti solet in hoc Supremo Consilio Regio, an Brevia Apostolica annulo Piscatoris munita habeant eandem vim, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscripta, ad effectum avocandi causas ab Ordinariis in prima instantia, ita ut ex eo satisfactum dicatur formæ Decreti Concilij Tridentin. * *in dict. cap. causæ omnes*, in quo affirmativè, & expresse declaravit Gregorius XIII. super executione litterarum in forma Brevis, prout ad litteram adducit Paulus à Piasequio *in praxi Episcopal.* 2. *part. cap.* 4. *sub num.* 3. & habetur *inter diversas constitutiones, pag.* 701. *& in Bullario recent. part.* 2. *fol.* 1220. cujus etiam meminit Gonçalez *in regul.* 8. *Concil. glossa* 52. *ex num.* 36. Garcia *de beneficiis, tom.* 1. *p.* 6. *cap.* 3. *à num.* 7. Marchesan. *de commissionib. part.* 2. *cap.* 1. *de commission. appellation. extra Romanam Curiam, & cap.* 6. *n.* 41. *fol.* 73. 1

Qui motus proprius incipit, *ad Romani Pontificis providentiam*; * & ante medium sic facit; *& exequi per diversas suas in forma Brevis, & sub annulo Piscatoris confectas litteras mandet; &c.* Et paulò post ibi: *Nulla, & invalida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere, contendunt sub prætextu, quod in* Decreto *Concilij Tridentin. sess.* 24. *cap.* 20. *dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, exceptis iis, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractandæ vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propria subscribendum committere, aut avocare.* Et inferiùs, ibi: *Litteræ quoque in forma Brevis annulo Piscatoris munitæ,* * *non minoris sint efficaciæ, quàm rescripta signaturâ Romani Pontificis ejus manu propria subscripta, &c.* Quæ quidem constitutio benè declarat & expressè etiam hanc æqualitatem inter subscriptionem propria manu Sanctissimi, & munitâ annulo Piscatoris; ex hoc motu proprio Gregorii XIII. annotat licèt obiter Garcia *de benefic. sub dict. num.* 6. 2 3

Quæ & conformis videtur juri communi, ex quo Delegatio seu commissio * rectè probatur per sigillum delegantis, id est, quando delegatio facta 4
est

est per aliquam scripturam, quæ sit scripta manu alterius, & in ea scriptura reperiatur, & est affixum sigillum illius, qui delegare potest, nam tunc licèt non appareat, scriptam esse manu illius, qui habet potestatem delegandi; tamen per illum solum suum sigillum probatur delegatio. Ita tradit Angelus *in l. consentaneum*, prope finem, *C. quomodo & quando Judex*, & docuerunt Doctores & Innoc. *in c. quoniam contra de probat.* quos refert & sequitur Marsil. *in rubr. C. de probat. n.323. vers. Et ideo Angelus.*

Et ideo appositio sigilli eandem vim habet & æqualiter probat, ac si commissio fuisset subscripta propria manu committentis, ut ad id ipsum observavit, & multa congessit Marsil. *in dicta rubrica, de probation. n.320. vers. His expeditis*, quem refert Mascardus *de probat. conclus.492. n.2.*

Et ita etiam in terminis, in quibus versamur, movet dubium Marchesanus *in tract. de commiss. avocator. causarum, part. 2. cap.4. à n. 78. cum seqq.* an scilicet hodie stante Concil. Trident. dispositione *in sess. 24. de reformatione, cap. 20.* appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctiss. in eodem rescripto, satisfiat per annulum Piscatoris, in quo dubio se inclinat sufficere; arguens ab authoritate sigilli approbantis, & confirmantis ea, super quibus apponitur, ut dictum est. Et nos quoque argumentamur hucusque sicut ipse in terminis juris communis; qui quidem non meminit, nec allegat hunc motum proprium Gregorii XIII. cui ex dicendis altius satisfacere conatur Senatus hic Supremus, qui insuper adhæret litterali dispositioni *dict. cap. causæ omnes*, regulariter ultra casum Brevis Cameralis ad beneficia reservata, quo expressè disponit d. Motus proprius, non esse admittendum contendit, ex seqq. fundamentis.

Hæc namque dispositio Gregoriana cum sit restrictiva Conciliaris Decreti *in dict. cap. 20.* non erit ex-
5 trahenda ultra limites, & casum de quo loquitur, & disponit, nempè in Brevibus Cameralibus expeditis super beneficiis reservatis Sanctæ Sedi Apostolicæ, ex specialitate rationum ibi adductarum, quæ nullo modo aliis Bullis, & litteris conveniunt, & in hoc tantùm casu illum motum proprium intelligunt Doctores hactenus citati in ejus exornationem, & Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. cap. de causis prima instantia, conclus.* 1. aliàs 54. *num.* 14. latiùs Barbosa *de potestate Episcopi, allegat.* 81. *num.* 17. *per totum, tom.* 2. † & sic cætera omnia
6 rescripta ultra hunc specialem casum remanent sub dispositione *dict. cap. 20. causæ omnes Concil. Trid.* ut præcisè in eis sit servanda forma substantialis subscriptionis, prout in hoc *cap. 9. à principio* diximus.

Sed ulterius in hoc subsistendum, nam in His-
7 pania dictum † motum proprium Gregorii XIII. non esse receptum juxta ea quæ latiùs deduximus 1. *part. cap. 2. à num. 114. cum seqq. vers. sed quando dicta Bulla*, usque ad fin. cap. imò ab eo humiliter supplicatum fuisse pro parte sacræ Catholicæ Majestatis ad Sedem Apostolicam, quotidie audimus in hoc Senatu Supremo, ac insuper indies experimur observari litteralem formam adscriptam à sancto Concilio Trid. ita ut non admittatur per Senatum quod adimpleri possit per æquipollens.

Et causam supplicationis fundatam asseritur ex his omnibus, quæ superius dicta remanent à principio hujus *cap. in 4. exceptione* Concilii Trident. *versic. Quarta exceptio, num.* 14. *cum seqq.* usque ad finem c. considerando, † & inferendo ex con- 8
traventione illius multa in his Regnis damna, & inconvenientia provenire, inter quæ, & illud: quia sua Sanctitas eo casu non committit causam, sed potius id fit vel per Cancellarium Præfectum, vel alium Prælatum habentem ad id specialem potestatem datam à Papa; ut possit has & similes supplicationes expedire, prout facit, & litteræ commissionis desuper conficiuntur per officiales Curiæ juxta praxim latissimè per Nos adductam infra hac 2. *p. cap.* 30. & post has sic confectas litteras, † plurimæ simul asportantur ad Ponti- 9
ficem, quando sint muniendæ annulo Piscatoris, & tunc Sanctissimus tradit Officiali annulum (penes se observatum) qui officialis in præsentia Pontificis imprimit in Cera pendente ex litteris illum annulum, absque eo quod sua Sanctitas queat habere relationem, † & specialem notitiam com- 10
missionum sigillandarum, tum ob ejusdem maximas, & continuas occupationes tantorum gravium negotiorum, & audientiarum; tùm etiam quia multæ sibi simul asportantur sigillandæ, de quo diximus latiùs *in dict. cap. 30. à num. 49. & seqq.* & à princip. c. latissimè tractamus de omni genere signaturarum, & à quibus Præfectis, seu Prælatis fiant, præcipuè de signatura *per concessum*, † ita quod ad Sanctissimum 11
non exportantur hæ litteræ expediendæ; sed expeditæ jam, & ab aliis subscriptæ, necnon penitùs jam confectæ, quo casu sigillum, seu annulus appositus nihil probat, quando certus non est Sanctissimus de contentis in commissionibus, nec eorum tenoris conscius est, ut latiùs probavimus infrà *à num. 34. cum seqq. vers. Iis adjunge.*

Quare cùm sua Sanctitas non videat has expeditiones litterarum † per annulum Piscatoris signan- 12
tes, nec illarum notitiam habeat: facillimè poterit contraveniri intentioni suæ & sacrosancti Concilii Tridént. juxta *cap. dilecta*, 22. ibi: *Cum in eis, illius articuli videlicet, de subtractorum resignatione fuerit præter conscientiam nostram cognitio demandata, &c.* & alia plura jura *cap.* 2. ibi: *Quoniam non credimus, ita præcisè scripsisse, cap. cùm ordinam. 6. de rescriptis, cap. 1. de constitut. lib. 6. cap. ad hæc*, 10. in corpore unde sumitur, *de rescriptis*, in hæc verba: *Tales itaque litteras à Cancellaria nostra non credimus emanasse, vel prodiisse, vel si fortè prodierint, conscientiam nostram, quæ diversis occupationibus impedita singulis causis examinandis non sufficit, &c.* Quæ decretalis singularissima est ad propositum, & in pluribus expeditionibus Romanæ Curiæ advertit Soto *ad regulam 58. Cancellar. Innocentii VIII. vers. Cum quoad* Gutierrez *Canonic. quæstionum lib. 2. cap. 15. per totum.*

Et in fortioribus † terminis Parisius *de resi- 13
gnatione beneficiorum lib. 3. quæst. 6. num. 57. & 58.* sic loquitur: Decimò dubitatur; an hujusmodi fraudis suspicio & præsumptio excludatur, ex eo, quod supplicatio sit manu Papæ subscripta, signando manu propria censetur tollere obstaculum, & suspicionem fraudis. Contrarium tamen fuit decisum in Rota in dicta Cremonensis pensionis 28. Maii 1584. coram Canthutio, quia Papa multitudine negotiorum impeditus, † hæc
retinere memoriâ non præsumitur, & non potest, *cap. ex parte*, & ibi Doctores præsertim 14
Cardinal. *num.* 8. Anania *num.* 2. Ancharranus *num. etiam* 2. *de offic. deleg.* Gomezius *in cap. 1. n.35. de constitut. lib. 6. &c.* optima ad idem est Rotæ

decis. 265. *num.* 4. apud Seraphin. ubi aliæ pluri-
15 mæ decisiones recensentur, † diciturque ita pluries dixisse Rotam, ibi: *Etiam quod alias vicibus, su- per eo rescripsisset, cum propter multiplicitatem negotiorum præsumatur oblivio, ut plures fuit in Rota decisum veluti in una Tarvisana pensionis, coram B. M. Oradino, & in alia Romana officii Camerariatus coram R. P. D. Cotta, sub die 27. Junii 1569.*

Quare cùm in hoc possint intervenire multæ
16 subreptiones, & suggestiones, atque per modum prædictum expeditæ litteræ sub annulo Piscatoris non satisfaciant speciali, & personalissimæ formæ Concilii Trident. quam hoc tantùm fine, & intentione adhiberi, & intervenire conatur, ut quantum sit possibile avellantur negotiationes occultæ, & cessent suggestiones sagaces, quibus facilè litigantes possent avocationes juri & Trident. odiosas, in prima instantia consequi. Ideo cautè, & attentè insistit Senatus hic Supremus in litteralis sensus Concil. Trident. observatione, cujus præcisè, & inviolabili formæ minimè satisfieri per signaturam ex annulo Piscatoris agnoscens; motus fuit ad supplicationem interponendam coram Sanctiss. à præfato Motu proprio Gregorii XIII. ac propterea stante non solùm hac supplicatione, sed & ab usu eo quòd non fuisset in Hispania receptus; rectè procedunt ea omnia, quæ latissimè [ubi de variis similibus multis exemplaribus] diximus suprà 1. *part. cap.* 2. *à num.* 114. *cum seq. versic. Sed quando dicta Bulla, &c. &* *à num.* 148. *cum seq.* de quo ulterius infra hac 2. *part. cap.* 10. erit latiùs agendum.

Et de aliis plurimis dubiis, ampliationibus, † limi-
17 tationibus attingentibus has commissiones propria manu Sanctissimi, latissimè hac 2. *part. cap.* 12. *per totum*, & abundè etiam *in cap.* 30. *cum quinque §§.* ex quibus colligere poteris, quàm incongruus sit, & inconveniens hic modus muniendi litteras avocatorias fini, & intentioni Conc. Trid.

Considerat insuper Senatus circa supra dictam constitutionem Gregorii XIII. † quod licèt per eam
18 dicatur, ibi: *Annulo Piscatoris munita non minoris sint efficaciæ, quàm rescripta signaturæ sua ejus manu propria subscripta*, prout regulariter, & de jure communi vera est, & communis Doctorum assertio; quod sigillum de voluntate Domini impressum, & rescriptum subscriptum pari passu ambulent, æqualemque probationem faciant, & inducant in commissionis probatione, ut probant Romanus *consil.* 303. *in fin.* Craveta *de antiquit. tempor. in* 5. *partic.* 1. *part. num.* 49. Menochius *in præsumption. lib.* 2. *præsumpt.* 57. *num.* 33. Ant. Gabriel. *in commun. opinion. tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *n.* 7. Gonçalez *in reg.* 8. *Cancell. glossa* 61. *num.* 38. & alii plures citati in hoc *§. ad princ.pium, num.* 4.

Tamen dicit Senatus, quod licèt regulariter habeat æqualem probationem; † non tamen posse
19 dispositioni Concilii Trident. adaptari, cùm non sequatur exinde, quod quando unum ex eis specialiter requiritur in actu à jure pro forma & solemnitate, suppleatur per alterum solum, sicuti in nostro casu, in quo Concilium requirit subscriptionem propria manu Sanctissimi pro forma ad evitandas surreptiones, & plura alia damna, ut superius latè probatum reliquimus in hoc *cap. in* 4. *exceptione, per totam à num.* 14. tum etiam sigillum seu
20 annulum Piscatoris (quod idem est, † ut post alios plures probat Gonçalez, *in reg.* 8. *Cancell. glossa* 61. *à num.* 17. *& seq.*), non potest supplere defectum subscriptionis, specialiter destinatæ ad avocationis probationem, ut in terminis probant Jasson *in l. qua dotis, num.* 94. *vers. Similiter, ff. soluto matrimon.* Craveta *de antiquitate tempor. in* 1. *part. num.* 172. Antonius Gabriel ubi proximè, *tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *num.* 5. & post Cravetam *de antiquitate tempor.* 11. *part.* 1. *p. princip. n.* 44. *&* 45. & Decium *in cap.* 2. *in fin. de fide instrumentorum*; idem affirmat Menochius *de arbitrariis judic. lib.* 2. *cap.* 113. *num.* 11.

Prout vulgari exemplo declaratur: nam licèt regulariter omnis actus, † vel contractus pariter 21
probetur per testes, ac per instrumentum, eandemque vim habere probationem per instrumenta, ac per testes, vulgaris, *l. in exercendis, C. de probat. l. pactum quod bona fide, C. de pact.* Mascard. *de probat. concl.* 671. *n.* 1. latiùs Mascard. ipse *de probationibus, in princip. quæst.* 6. *à num.* 1. *& seqq.* maximè *à num.* 12. *in exercendis* [inquit dict. l.] *litibus eandem vim obtinent, tam fides instrumentorum, quàm depositiones testium*; quod & idem probat text. *in cap. cum Joannes, de fide instrumentorum*: si tamen in alicujus contractus probatione lex requirit pro forma scripturam: nullo modo sufficit probatio per testes, † ut vulgare est & firmat 22
Mascardus *concl.* 1399. *n.* 1. *& seq. conclus.* 848. *à principio.*

Et idem Mascardus ad princip. *dict. tract. de probat. quæst.* 6. *n.* 9. per text. *in cap.* 1. *de censibus*: † ibi gloss. *verb. scriptis*, recenset casus ali- 23
quos, quibus scriptura requiritur & testes non sufficiunt.

Conducit elegans doctrina Gonçal. *in reg.* 8. *glossa* 59. *à n.* 25. *cum seqq.* † dicentis; quod Brevia gra- 24
tiæ & justitiæ, quæ clausulæ mittuntur cum annulo Piscatoris, licèt eandem probationem & vim habeant, sicut Bullæ patentes plumbatæ; tamen cùm in dicta *regula* 8. requirantur litteræ patentes pro forma; non sufficiunt prædicta Brevia clausa, tametsi aliàs regulariter æqualiter in probatione operentur.

Subscriptio etenim manu propria Pontificis specialiter ex Trident. † destinata fuit ad avocatio- 25
nis hujusmodi probationem, & solemnitatem, sicque sigillum non sufficit solum, ut in simili probant Bald. *in cap. significavit, num.* 3. *de appellat.* quem ibidem sequitur Butrius, Abb. & Franchus Bertachin. *in tract. de Episcop. lib.* 3. *part.* 1. *num.* 35. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumpt.* 57. *num.* 18. Gonçal. *dict. glossa* 61. *n.* 41. dum etiam asserunt, quod custos arcis, seu Castellanus non debet arcem restituere ei, qui venit cum sigillo Domini, cum sigillum non sit ordinatum ad actum illum; & per Romanum, Felinum, Vestrium, & alios idem probat Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *casu* 113. *n.* 7. & plurimos citat Mascardus *de probationib. concl.* 1308. *sub num.* 53. ergo cum sigillum destinatum non sit ad commissiones avocatorias, sed subscriptio propria manu ipsius Pontificis dumtaxat; sequitur, ut illud nihil probet, nec fidem faciat de per se absque dicta subscriptione. Quoniam cùm subscriptio sit forma, & solemnitas substantialis requisita à Concil. Trident. ad unguem & specificè seu in individuo servanda erit, ita ut nec per aliam æquipollentem suppleri potest, ut copiosè probavimus hoc eodem *cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis seqq.* quippè per sigillum, seu annulum Piscatoris non satisfit principali intentioni Concilii Tridentini, nec occurritur inconvenien-

nientiis & damnis, ob quæ vitanda principaliter moti fuerunt Patres ad illam specialissimam subscriptionis formam petendam, uti aptabilis, & congruens rei, de qua agitur, ut statim.

Deinde hæc pars fulcitur: nam etsi regulariter 26 (ut dictum est) sigillum, † & subscriptio in probatione pari passu ambulent, id non procedit, quando subscriptio requiritur pro solemnitate actus, & ad removendam suspicionem, prout contingit in nostro casu, cùm ad vitandas suggestiones, & surreptiones, necnon negotiationes litigantium, atque Curialium officialium, hæc specialis solemnitas, uti necessaria noviter fuit inventa, & desiderata, ut nempè scientia certa, examen legitimæ, & urgentis causæ per Sanctissimum faciendum requiratur in ejus subscriptione, ad avocandum causam ab Ordinariis in prima instantia, ut sursum, & pluries diximus; ideoque sigillum, seu annulus Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propria manu Sanctissimi, quia æqualem vim, & efficaciam non habet occurrendi damnis, & inconvenientiis, quibus per formam subscriptionis hujusmodi occurri à Concilio fuit repertum & experimento quotidie palpamus, prout rectè perpendit Riccius *in praxi, probation. jurispatronatus, in resolut.* 52. qui postquam à principio loquutus fuerat de æquivalentia sigilli, & subscriptionis in *num.* 4. sic ipse fatur. *Præterea sigillum non supplet subscriptio-*
27 *nem, † quæ requiritur pro forma, l. ad testium, §. si quis, ff. de testamentis. ubi non sufficit, testes signasse, nisi etiam subscripserint.* Alexand. *dict. l. quæ dotis, num.* 38. ubi Jas. *n.* 54. *ff. soluto matrimon.* Decius *in cap.* 2. *fin. de fide instrumentor.* Cravetta *de antiquit. tempor.* 1. *part. §. quæritur etiam, num.* 43. Menochius *de arbitrariis dict. cas.* 113. *num.* 11.

Et prædicti omnes in contrarium citati loquuntur,
28 † *quando solùm quæritur de illius consensu, & eo casu admisso consensum planè colligi: secus ubi subscriptio non ad consentiendum requiritur, sed ad solemnizandum actum, & removendum suspicionem, & comprobandum scripturæ fidem.*

Præterea in dictis locis agitur de præjudicio sigil-
29 *lantis, † at hic de præjudicio tertii, ideò probatio privilegiata, & exorbitans non recipitur, nisi omnia habeat requisita. Addo, quod Romanus in dict. consil.* 303. *loquitur de sigillo debitoris, cujus est scriptu-*
30 *ra privata, & in ea potest suum dictum procedere, † quia non requiritur pro forma, quod sit ab eo subscripta; imò sufficit, quod sit scripta, l. cum antiquitus, §. cap. de testamentis.* Romanus *dicto consil.* 303. Aretinus *in consil.* 64. *col.* 6. *vers. Nec potest dicere, num.* 5. Craveta *dict. §. quæritur etiam, nu.* 42. *& seq. Secus autem est in teste cujus subscriptio est omnino necessaria pro forma, &c.* Hactenus Riccius, & in id expressè tendunt omnes Doctores superius citati *à num.* 18. *vers. Consideras insuper Senatus &c.*

Et insuper quoniam cùm in hac subscriptione
31 simul † requirat Concilium Tridentinum causam rationabilem, & urgentem per Sanctissimum examinandam, ut superius diximus, hoc casu etiam de jure communi juxta Doctores allegatos suprà *num.* 4. *vers. Quæ & conformis & versic. Consideras insuper Senatus num.* 18. sigillum delegantis non habet eandem probationis vim, ac subscriptio propria manu, quod & probatur à ratione cessante, quam reddunt Doctores ibidem citati, Boërius *in singulari, verb. delegatio, n.* 14. Caccialup. *in l. more, n.* 43. *ff. de jurisdict. omnium judic.* & ipse Mascardus *de probationibus, eadem conclus.* 492. *n.* 3. *&* 4. dicentes, quod ideo delegatio probatur per sigillum delegantis, atque propterea sigillum habet vim subscriptionis propria manu: quia delegationes fiunt absque causæ cognitione, ex quo non sunt acta judicialia, nec requiritur præsentia partium.

Quæ quidem ratio omnimodò cessat in hac nova dispositione Concilii Triden. † novam formam 32 inducentis in expediendo has commissiones avocatorias ab Ordinariis in prima instantia, requirentis subscriptionem propria manu Sanctissimi, & simul appetentis causæ urgentis, & rationabilis examen faciendum per eundem Sanctissimum, ex cujus arbitrio hoc pendet, ut latiùs probavimus in hoc *cap. à n.* 14. *cum seqq. versic. Quarta exceptio, &c. & cap.* 3. *à princip. hac* 2. *part.* Ac propterea æquiparatio Doctorum inter sigillum & subscriptionem nequit per rationem cessantem adaptari dispositioni Concilii, cùm in hac nostra subscriptione Doctorum fundamentalis ratio omninò cesset; ac per consequens eorum doctrina, & adæquatio generalis ex hactenus comprobatis.

Suadet etiam participii vera & genuina significatio, † quo utitur Concilium Trid. ibi: *Manu propria subscriptionem*, quod est exclusivum manus alienæ; *proprium* enim ubi absolutè & generaliter in lege ponitur, excludit alterius interventionem, & participationem; *l.* 4. *ff. sive ususfructus petatur, l. si tibi, ff. de usufructu accrescendo, l. si tibi, ff. quibus modis ususfructus amittat*, ex quibus, & aliis post Fabrum *in §. omnium, num.* 21. *instit. de actionibus*, concludunt Pinel. *in l.* 1. *part.* 2. *n.* 6. *vers. Ad hanc, C. de bonis maternis.* Duarenus *lib.* 1. *disp. cap.* 17. *in fin.* Donellus *commentar. juris civilis, lib.* 9. *cap.* 8. *vers. Hoc idem jus.* Alexander Raudensis *de Analogis, lib.* 1. *cap.* 7. *n.* 1. latè Castillo *lib.* 1. *de usufructu, cap.* 75. *n.* 4. 7. *&* 8. & cùm Brissonio *verb. proprium, l. ultima, ff. de superficiebus*, latè Rebuffus *in l. interdum, verb. proprietati, ff. de verb. signific.* Igitur non subscribit manu propria, qui per alienam subscribit, & multominus qui per sigillum, ut in specie probavimus hoc *cap. à num.* 14. *in* 4. *& exceptio, & in hoc §. à principio.* 33

His adjunge non minus elegans fundamentum deductum † ex stylo affixionis, & impressionis 34 sigilli seu annuli Piscatoris, de quo sursum *à num.* 8. *& seq. vers. Et causam*; nempè, Summum Pontificem non legere, nec videre commissiones muniendas annulo Piscatoris ob multitudinem earum, magnasque & continuas occupationes. Ex quo sequitur, quod tunc etiam de jure communi sigillum probat, eique fides datur, quando Princeps, aut sigilli Dominus legit, & videt id, quod sigillavit suo sigillo; ut verò si ipse non legerit contenta in scriptura, cui sigillum apponit, sed potius ignoraverit; sigillum appositum nec fidem facit, nec probat. Ita tradunt Bartolus & Baldus *in. l.* 2. *C. de rebus alienis non alienandis*, ubi etiam Castrensis, quem sequutus est Purpuratus *in l. admonendi, num.* 177. *de jure jurando*, qui subjicit *in l. si stipulatus, §. Chrysogonus; ff. de verbor. obligat.* Principem non censeri confirmasse scripturam in papyro à se † priùs 35 quam scriberetur, sigillato: cui assentit Menochius *de arbitrariis judic. casu* 113. *n.* 5. & dicit Innocent. *in cap.* 2. *de fide instrument.* quibus adhæsit Bertachinus *in tract. de Episcop. lib.* 3. *part.* 1. *tit. qualiter obligatur*

Episcopus, *n.* 2. *verf. Nunc tractemus*, quo loco plures alios idem fentientes congesfit, & tenet Mafcardus *de probationibus*, *conclus.* 1308. *num.* 49. *& seqq.*

36 Et licèt in hoc fibi fit apertè † contrarius idem Innocentius *in cap. quanto, in verf. Munimenta, de his quæ fiunt à Prælatis*; tamen ejus dictum rejiciunt Baldus in Margarita, *in verb. figillum*, & Bertachin. loco proximè citato *n.* 21. *verf. Nunc tractemus.* Mafcard. *dict. conf.* 1308. *n.* 50. *&* 51. Igitur figillum, feu annulus Pifcatoris non poteft fupplere defectum fubfcriptionis propriæ manus Sanctiffimi, quæ eft forma, cum etiam in hoc cafu non
37 probet; † quando non fit lecta commiffio per Summum Pontificem, nec cognoverit, quid in ea contineatur, quibus adde quæ in propofito confideravimus fuprà hoc §. à n. 8. *cum feqq. verf. Et caufam &c.*

Pro qua doctrina contra Innocentium facit fi-
38 milis alia, quæ habet, † quod fubfcribens in fchedula vacua, fibi non præjudicat, eò quòd non vidit, nec legit, nec fuit prævifus de his quæ in ea fcribuntur; & fic fidem non facit, probant Baldus, & Paulus Caftrenf. *in l. fi ita ftipulatus* §. *Chryfogonus*, *num.* 2. Jaf. *num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. quoniam contra*, *num.* 48. *de probationibus.* Rodericus Suarez *in l. poft rem judicatam*, *ampliat.* 2. *in fin.* Azeved. *in l.* 15. *num.* 9. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Rebuffus *in tit. de chirograph. & fchedu. recognit. in præfat. num.* 101. *cum duobus feqq.* Gonçalez *in regul.* 8. *de alternat. gloff.* 60. *num.* 17. *& feqq.* & poft Bald. Felin. Angel. & alios idem affirmat Mafcardus *de probat. conclus.* 1349. *à num.* 16. dicens
39 † quod quando fubfcribens non legit fcripturam, ejufque tenoris notitiam non habuit, nihil operatur fubfcriptio fua, *ex l. fin. C. plus valere quod agitur.*

Atque etiam omnes præfati Doctores parifor-
40 miter intelligunt hanc veram doctrinam, † five tractemus de fubfcriptione, five de figillo, five de fubfcribenda fchedula vacua ex identitate rationis, ut videre eft ex Gonçalez & Mafcard. aliifve per eos relatis.

Et cùm fimul Pontifex tot fit occupationibus de-
41 tentus (ut fuperiùs latè probavimus) † non eft credendum, nec præfumendum fe legiffe, & cognoviffe tenorem tantarum commiffionum fimul ad fe latarum pro apponendo annulo; imò in eo præfumitur ignorantia, & alleganti fcientiam & notitiam, incumbit onus probandi juxta refolutionem Mafcardi ubi proximè *à n.* 19. *cum feqq.*

Aliæ plurimæ difficultates, necnon fingulariffi-
42 mæ refolutiones, † quæ has commiffiones avocatorias fubfcriptas manu Sanctiffimi tangunt; mirificè tractantur, & fubtiliter digeruntur, nec non poft longum fingulorum examen, & difceptationem refolvuntur, videndæ inferiùs hac 2. *part. cap.* 30. *omnibus fuis* §§.

Ubi abundè de modo, & formalitate fignaturarum in litteris gratiæ & juftitiæ, & à quibus fignentur, vel fubfcribantur, & an commiffio comprehendatur fub fignatura Pontificis appofita in fupplicatióne gratiæ, & quomodo probanda fit in Senatu ipfa fubfcriptio, & an originalis fupplicatio præcisè requiratur; & nunquid fufficiat tranfumptum feu exemplum legitimè folemniter expeditum. Et an per relationem Judicis, vel Notarii in monitorialibus per Delegatum expeditis ipfa fubfcriptio in Senatu probetur. Et de aliis pluribus valde utilibus, & neceffariis huic tractatui fubfcriptionis, ibidem abundè videre poteris, ultra alia multa quæ in difcurfu hujus 2. *part.* in fingulis ejufdem capitulis recenfentur juxta cafuum contingentiam, videnda.

Ideò ex his motus Senatus rationibus, & aliis plurimis, † de quibus in hoc *cap. à n.* 14. *in exceptione, per totum*, ad fupplicationis refugium confugit: interimque in Hifpania non eft recepta dicta conftitutio Gregoriana; fed imò potius firmiter obfervatur forma individualis Sancti Concilii Trident. *in cap.* 20. ita ut Senatus nullo modo admittat commiffiones cum forma æquipollenti fubfcriptas: fed eas dumtaxat, quæ actualiter fint fubfcriptæ propria manu, & littera Sanctiffimi juxta formam ejufdem Concilii, prout quotidie practicamus & videre eft infra *cap.* 5. §. 30. *per totum*, quo longa ferie difceptatur, & refolvitur, fubfcriptionem in ipfomet refcripto, & commiffione judicibus Delegatis remiffa, effe apponendam ex Trident. 43

CAPUT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia uti poterit in obviando ftylo etiam immemoriali confuetudine munito ab aliquo Tribunali diù invento, ut inhibitio temporalis perpetuò afficiat, ita ut etiam termino tranfacto caufet attentata, five in prima Ordinarii inftantia, five ulteriori alia?

SUMMARIUM.

1 *Inhibitione temporali utuntur fuperiores Ecclefiaftici, ne interea, quod acta tranfportantur, & videantur forfan an inhibitio perpetua concedatur, vel data temporalis reformetur, fuam inferior exequatur fententiam.*

2 *& feq. Inhibitionem temporalem non poffe habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita ut termino ejus tranfacto caufet attentata, nec ftylum contra hoc aliquid operari acerrimè defendit Author.*

3 *Stylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuò, eft contra jus, naturam, & fubftantiam actus, contra charitatem introductus, dolo, & malitia plenus.*

4 *Prohibitum ad tempus poft tempus cenfetur permiffum.*

5 *Permiffum ad tempus poft tempus permiffum intelligitur.*

6 *Inhibitionibus fuis licèt Rota attribuerit, ex præexcellentia tanti Tribunalis aliquas prærogativas, non tamen iftam, ut temporalis operetur, uti perpetua.*

7 *Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel caufam, ultra eam, vel tempus non caufat attentata.*

8 *Confuetudine nequit fieri, quod nec pacto.*

9 *Pactum contra naturam, & fubftantiam actus non valet, nec tenet.*

10 *Temporali fui natura operari perpetuo, eft contra fubftantiam actus.*

11 *Stylus introductus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuo, eft contra fubftantiam actus.*

12 *Caufa finita non poteft producere effectum infinitum, quia ficut limitatur potentia caufæ, fic ejus effectus.*

13 *Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum, & fraudem, & laqueum juftitiæ par-*

partis, & judici inferiori.

14 *Inhibitio temporalis si est, operatur à perpetuo dolosè, & fraudulenter apponitur tempus in ea, ubi plura jura ponderantur.*

15 *Remedium, ad præsidium innocentium inventum, non debet esse vinculum iniquitatis.*

16 *Inhibitio captionem, aut dolum continens, non causat attentata, nec nullitatem.*

17 *Stylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuo, etiam immemorioli vallatus, reprobatur à Tridentino.*

18 *Inhibitionis temporalis expeditione operatura ut perpetua debet servari forma, quæ à jure in perpetua requiritur.*

19 *Forma tradita à cap. Romana, de appellationibus in 6. in expeditione inhibitionis reperitur revocata à Trid. cum clausula irritanti, semota immemoriali contraria.*

20 *Stylus, qui simpliciter peccat in forma expedienda inhibitionis, si est à Trident. reprobatus, quantò fortius ille, qui simul continet fraudem, & dolum.*

21 *Stylus, ut inhibitio fit in expeditione temporalis, & in effectu perpetuus fuit inventus ad illudendum Trident. Decretum.*

22 *Inhibitio expedita ad illudendum Concilium Trident. non operatur attentata, nec nullitatem.*

23 *Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (juxta pravum stylum) non desinit esse perpetua, & seqq.*

24 *Dispositio judicatur secundùm effectum suum, non secundùm nomen fictum.*

25 *Ad cognoscendum contractum non attenditur nominis impositio, sed forma, & effectus.*

26 *Si effectus contractus nomini per partes imposito non repugnat, nomen attenditur.*

27 *Ad quæ singularis theorica Burgos de Paz recensetur.*

28 *Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua [juxta improbum stylum] æquivocè inhibitio nominata, indubiè perpetua dicenda erit.*

29 *D. Francisc. de Aluisiis Auditor Nuntii laudatur, acquiescens fundamentis authoris in facti contingentia, acerrimè impugnantis stylum assertum Tribunalis sui, ut inhibitio temporalis ad quadraginta, post illa causaret attentata.*

30 *Rex Catholicus, ut acerrimus Tridentini protector potest obviare stylo pestifero ingentia damna in se includenti, ne inhibitiones temporales captiosæ operentur perpetuo, cum contra Tridentinum expressè sit introductus.*

31 *Rex Catholicus vigore protectionis Concilii Tridentini sup. commendata potest mandare Prælatis, ut observent Decreta Concilii.*

32 *Rege obviante stylo inhibitionis captiosæ laqueus vi oppressorum contritus dicitur, & ipsi liberati per protectorem.*

33 *Remedium contra sententiam superioris, declarantis processum inferioris attentatum, gestum transacto termino inhibitionis temporalis [juxta improbatum stylum] operantis perpetuo.*

34 *Stylus contra jus clarum introductus nullus est, nec admittitur.*

1 VIgore appellationis interjectæ ab aliquo gravamine, † vel etiam sententia diffinitiva per Ordinarium, aliumve quemlibet judicem illata, latave; solet superior expedire inhibitionem temporalem, ad quadraginta dies, puta, ne interim inferior judex in causa ulterius procedat, donec superior ipse actis visis, vel reformet inhibitionem illam temporalem, vel in totum & perpetuò in causa inhibeat: & licèt hujusmodi inhibitio temporalis juris attento rigore admittenda non sit; stylus tamen universalis obtinuit, ita expediri, prout latè disputavimus & resolvimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 10. à num. 29. cum seqq.*

Nihilominus superior aliquis hoc stylo ita limitato, † atque ad prædictum finem duntaxat 2 invento non contentus contendit; suam sic temporalem inhibitionem ad quadraginta operari debere inhibitionis perpetuæ, & absolutæ effectum, adeò ut etiam termino dictæ temporalis inhibitionis transacto nequeat inferior in causa procedere; vultque & certat, omnia gesta post tempus tanquam nulla, & attentata reponere, hoc tuendo ex eo quod sic dicit observare stylum sui Tribunalis. Nos autem acerrimè defendimus in facti contingentia, hunc stylum penitus abolendum, cùm fuerit inductus contra expressam prohitionem Concilii Trident. cujus evigilans protector semper fuit Rex noster Invictissimus, ut sæpè diximus, moti ex seqq.

Primò quoniam hic stylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuò, † est contra omnem 3 juris rationem, & principia, ac contra naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, captiosus, dolosus, damno doloque plenus, ac propterea omni jure reprobatus, dùm prohibet, & impedit inferiorem termino inhibitionis temporalis transacto posse in causa procedere.

Vulgare est enim juris axioma, ut prohibitum ad tempus, † post tempus censeatur permis- 4 sum *l. Imperator*, 8. ubi Baldus, *ff. de postulando, l. si unus, §. 1. ff. de pactis, l. epistol. §. fin. ff. eodem, l. pater filium, §. fundum ff. de legatis,* 3. Tiraquellus *de retract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 46.* Surdus *decis. 75. num. 1. & cons. 294. n. 6. & consil. 147. n. 18.* Menochius *consil. 274. n. 14. & consil. 80. num. 16.* Brunor à Sole *in locis communib. verb. prohibition. 16.* Gonçalez *ad reg. Cancellar. 8. gloss. 65. num. 8.* Barbosa *in l. cùm prætor. in princip. num. 45. ff. de judiciis* Augustinus Barbosa *axiom. 193. num. 6.* sicut è converso, permissum ad tempus, † post illud censetur 5 prohibitum, ipse Barbosa *axiom. 178. num. 4,* sed hæc inhibitio temporalis ad quadraginta duntaxat dies prohibet, & suspendit jurisdictionem inferioris; ergo eis transactis, licitè, & impunè procedere posse judicem, indubium est.

Secundò, quoniam stylus iste nullo juris colore vestitur, † omnique fundamento, etiam ap- 6 parente caret. Quamvis enim Rota Romana (ex præeminentia, & altitudine præexcellenti tanti Tribunalis) sibi arrogaverit, ac suis inhibitionibus attribuerit aliquas specialissimas prærogativas, prout est, quod justa, aut injusta Rotalis inhibitio causet attentata, etiam non Canonicè expedita, & alias, quas variis in locis legimus quotidie: nunquam tamen aliqua decisione, aut Ecclesiastica constitutione legimus, † nec audivi- 7 mus, voluisse suas inhibitiones limitatas ad tempus, vel causam operari perpetuo, & absolutè ultra tempus vel causam; imò contrarium docemus, inhibitionem Rotalem limitatam, & restri-

 ctam

ctam ad tempus, vel causam, nihil ultra limitationem operari, nec causare attentata, ut de inhibitione Papali in terminis probat Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 20. limitat.* 17. ubi ad fin. expressam adducit Rotæ decisionem, conducunt quæ latè Scaccia *de appellationibus, q. 17. limitat. 47. membro 2. n. 16. & seqq.* Ergo multò minus hoc debet intentare quodlibet aliud Tribunal Ecclesiasticum; cùm omnia Rotæ sint inferiora, sitque contra naturam, & substantiam inhibitionis temporalis expeditæ.

8 Tertiò probatur, hunc stylum, aut consuetudinem prævalere non posse, quoniam quod non potest fieri pacto, nequit & consuetudine fieri, & è converso, *l. fin.* ubi Bart. & Bald. *C. de fidejussoribus*, Glossa *in cap. 2. verb. officiali, in fin. de consuetudin. lib. 6. l. alienationis verbum, ff. de verb. significat.* & ibi Alciatus, & Rebuffus, Petrus Surdus *decis.* 3. *num.* 23. & 236. *num.* 9. Valascus *consultat.* 132. *num.* 32. Gamma, *decis.* 379. incip. *inter fratrem n.* 5. & vulgare est, & de pacto ad consuetudinem, & è contra validè argumentatur, *l. non impossibile, ff. de pactis.* Everardus *loco* 89. Socinus Junior *consil.* 27. *num.* 4. *vol.* 2. Rosental. *de feudis, cap.* 9. *conclus.* 58. *n.* 14. Caldas *in l. si curatorem, verb. sua facilitate, n.* 6. *versic. Et quod minor.* Stephanus Gratian. *disceptat.* 88. *num.* 20.

Sed pactum contra naturam, & substantiam
9 actus non valet, nec tenet, † ut docet eleganter Zasius *lib. 2. singular. respons. capitul.* 12. *n.* 3. Alciatus *paradoxi. capitul.* 16. *litter. B.* Carrasius *Miscellan. cap.* 20. *num.* 3. Conanus *commentar. juris civil. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 6. acutè Cujacius *observat. l.* 2. *cap.* 15. *littera B.* Forcatulus *in necromant. juris dial.* 4. *num.* 5. Nicolaus Valle *de rebus dubiis, tractat.* 1. *pag.* 7. *col.* 3. *in med.* Sebastian. Medicis *in tract. de legibus & statut.* 5. *part. quæst.* 4. *num.* 2. & 3. Bolognet. *in l.* 2. *in princip. num.* 44. *ff. si certum petatur*, Bald. *in l.* 1. *num.* 13. *C. de usufructu*, Nevisan. *in consil.* 91. *num.* 12. Curtius Senior *in cons.* 49. *num.* 40. Lofredus *in cons.* 1. *num.* 175. & optimè declarans, & alios referens Petrus Surdus *consil.* 243. *num.* 29. & 30. & 31. *lib.* 2. Petrus Pechius *in cap. contractus, num.* 9. *de regalis jur. lib.* 6. Castillo *controversiarum lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 64. Qui omnes firmant, quod licet pacto contrahentium accidentalia, & qualitates, seu adminicula contractus tolli possint, non tamen substantialia, vel naturalia intrinseca contractus.

10 Prout est, ut temporale operetur † perpetuò, ut probat text. expressus *in l. cum precario*, ubi cùm de natura, & substantia precarii sit, quod sit temporale ad nutum dantis duntaxat, *ff. de precario*, non valet pactum, quod precarium semper duret, glossa *in l. pacta, ff. de contrahenda emptione*, & Bartol. *in l. 2. de usufructu, earum rerum quæ usu consum. & in l. si fortè, ff. de Castrensi peculio, & in l. ubi ita donatur, ff. de mortis causa donat.* & Bald. *in cap.* 1. *§. & quia, num.* 20. *qui. feud. dare possunt*, Jass. *in l. si fundum, num.* 4. *ff. soluto matrim.* Thom. Papa *in l. si fundum, num.* 4. *ff. si certum petatur*, Alciatus *in l. penult. num.* 22. *C. de pactis, & in l. cum quid. num.* 1. *ff. si certum petatur*, Alciatus *in l. penult. num.* 22. *C. pactis, & in l. cum quid. num.* 1. *ff. si certum petatur, & in l.* 1. *num.* 19. *in fin. de sententiis, quæ pro eo profer.* Gonçalez *de alternativis gloss.* 5. *§.* 6. *num.* 5. & hanc esse communem profitentur etiam Curtius Junior *in cons.* 56. *num.* 2. Mantica *de contractibus, lib.* 1. *tit.* 12. *à princip.* & præcipuè *à num.* 22. Ergo cùm hic stylus † sit contra substantiam, & naturam intrinsecam inhibitionis temporalis, nec potuit introduci, nec aliter prævalere, quatenus illam perpetuam, & absolutam facit. 11

Quartò probatur, quia causa finita non potest producere effectum † infinitum: undè sicut limitatur potentia causæ, sic etiam limitatur effectus, Ruinus *consil.* 48. *ut ejus, sub num.* 1. *lib.* 3. & Gaillus *in pract. observat. lib.* 2. *observat.* 124. *num.* 6. Scaccia *de sententia & re judicata, glossa* 7. *quæst.* 4. *inspection.* 2. *num.* 48. *fol.* 261. sed inhibitio hæc quæ est causa suspendendi jurisdictionem ad tempus, est finita, & temporalis; ergo non potest operari effectum perpetuum & infinitum. 12

Quintò quoniam si stylus iste † prævaleret ipsa efficeretur inhibitio dolosa, captiosa, claudens & continens in se dolum, & notissimum fraudem palliatum. Quoniam pars ipsa litigans & Judex securi, claro & litterali tenore, quo concepta legitur ipsa inhibitio; termino transacto procedent in causa, cum sibi videatur securè tunc posse jurisdictionem, quæ semel prohibitionem, suspensionem, & impedimentum evasit, continuare, & exercere, prout etiam quilibet doctissimus vir & consuleret, & faceret; at si nihilominus in tribunalis Superioris contrarium operatur, foret inhibitio potius laqueus, & reticulum ad captandam justitiam partis, cùm sit in manu & potestate adversarii expectare sententiam Judicis sic inhibiti, quæ si pro se feratur, stylum tacebit; sin verò contra se, dicet de attentatis, stylum allegans, de quo cum Propheta potest conqueri oppressus, *Psalm.* 141. *In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi*, & *Psal.* 65. *Laqueos paraverunt pedibus meis*; & etiam *Psal.* 10. *Intenderunt arcum, & paraverunt sagittas suas in pharetra; ut sagittent in obscuro rectos corde.* 13

Quapropter si inhibitio in omni eventu futura erit † perpetua & absoluta; iniquissima erit oppositio termini, cùm ex eo efficiatur inhibitio ipsa captiosa, fraudulenta & dolosa, contra text. optimum *in l. Paulus* 8. ibi: *Prætor enim beneficium suum nemini vult esse captiosum, &c. ff. de prætoriis stipulationibus*, textus *in l.* 1. ibi: *Ne hi, qui cum eis contrahunt, principali authoritate circumscripti esse videantur, &c. C. de iis qui veniam ætatis impetraver. l. Imperatorem, ff. de heredibus instituendis*, ibi: *Nec enim calumnia facultatem ex principali Majestate capi, oportet, &c.* Nec remedium ad præsidium † innocentium inventum debet esse vinculum iniquitatis, text. *in cap. suspectum*, & ibi Philippus Franchis *not.* 2. & communiter cæteri Doctores, *de appellationibus.* 14 15

Hinc fit, quod quando inhibitio captionem, † aut dolum aliquem continet, aut dolosè expedita, aut obtenta est, nihil operatur, imò sententia, & omnia gesta post eam nulli vitio attentatorum subjiciuntur, nec uti attentata revocantur, notabilis est *decisio* Nicolai Boërii 191. *Margarita num.* 4. postquam, Puteum, & Mandosium, & alios, necnon quàm plurimas Rotæ decisiones hanc conclusionem firmat, & comprobat Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 20. de attentatis post inhibition. limitat. 7. per totam.* Igitur de primo ad ultimum sequitur, quod si hæc inhibitio sit perpetua in suo effectu juxta stylum, erit nulla terminum 16

minum continens, cum simul dolum, & vincu-
la simulata, & palliata comprehendat, ad frau-
dem inventa.

Quintò hic stylus etiam consuetudine immemo-
17 riali † vallatus, expressè prohibitus est per Con-
cilium Tridentinum *session.* 22. *capitul.* 7. ad quod
notandum erit, inevitabile, & indissolubile argu-
mentum; hæc inhibitio [cùm juxta stylum in suo
effectu sit, & operetur perpetuò] expeditur ut tem-
poralis ad solam petitionem, & comparitionem ap-
pellantis, actis non visis, nec adhibita causæ cog-
nitione, & absque partis citatione, cum omnia sint
18 de essentia formali, † præciso requisito inhibitio-
nis perpetuæ ad ejus validationem, & robur, &
ut attentata causare possit, ita ut aliter expedita
[non Canonicæ scilicet] sit nulla ipso jure, *cap.*
Romana, §. si verò, & §. si autem, de appellationi-
bus in 6. & ita latissimè probavimus *in tractatu de*
Regia protect. 2. part. cap. 10. *à n.* 19. *cum seq.* post
Felin. Maranta, Gratian. Paz, Lancelotum, Co-
varruv. Rolandum à Valle, Osascum, Marchue-
san. & alios multos, necnon plures Rotæ decisio-
nes.

19 Quod quidem, † *cap. Romanam cum suis §§.*
renovatum extat expressè per dictum decretum
Sancti Concilii Tridentin. *session.* 22. *cap.* 7. cum
clausula irritante quemlibet stylum in contrarium
inventum etiam immemoriali consuetudine valla-
tum, cujus verba (cùm ad propositum sint mira-
bilia & expressa) referam, quæ hæc sunt: *Lega-*
ti, & Nuntii Apostolici, Patriarchæ, Primates,
& Metropolitani in appellationibus ad eos interpo-
sitis, in quibusvis, tam in admittendis appellatio-
nibus, quàm in concedendis inhibitionibus post ap-
pellationem servare teneantur formam, & tenorem
sacrarum Institutionum, & præsertim Innocentii
Quarti, quæ incipit Romana, quacumque consuetu-
dine etiam immemoriali, aut stylo, aut privilegio
in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones,
& processus, & inde sequuta quæcumque, sint ipso
jure nulla &c. Hactenus de mirabili decreto, quòd
cavillationem humanam non admittit.

Et erit insuper animadvertendum, quod si ex
20 hoc decreto † reprobatus reperitur, & prohibi-
tus stylus, qui simpliciter caret forma juris in ex-
peditione inhibitionis; qui non solùm peccat in
forma, sed simul continet captionem, fraudem, &
dolum, quantò magis illi resisteret, prohiberet &
reprobaret?

Imò potiùs stylus hic, & inhibendi modus de-
21 tegit esse inventum † ad illudendum Tridentin. de-
cretum prædictum, quoniam attribuendo illi no-
men & apparentiam inhibitionis temporalis, cum
sit in suo effectu, [juxta stylum] perpetua, ut
sub hoc colore & prætextu omitti queat forma
juris & sacri Concilii Tridentin. in ejusdem ex-
peditione (prout est actorum exportatio, & ins-
pectio, causæ cognitio, & partis citatio, prout
hactenus diximus) clarè apparet illusio illius de-
creti Tridentin. & in ejus fraudem inventum es-
se hunc modum & stylum inhibendi: ac prop-
tereà nullus erit, nec talis inhibitio attentata
causare potest, prout in his ferè terminis deter-
minavit sacra Rota in una Elvenensi Archidiaco-
natus coram Lancellot. 27. *Junii* 1572. Quòd
22 gesta in partibus post inhibitionem † Rotalem
non censentur attentata, si constat inhibitionem
fuisse ab Auditore expeditam, ad illudendum Sa-
crum Concilium Trident. de qua decisione te-
statur Lancelotus *de attentatis* 2. *p. cap.* 20.
post inhibition. limitat. 7. *numer.* 5. ubi per to-
tam limitationem plurima adducit in comproba-
tionem.

Nec ista inhibitio desinit esse [juxta stylum]
perpetua, respectu † sui effectus, quantumvis ap- 23
parenter vocetur temporalis ob termini appositio-
nem; quoniam omnis actus, & dispositio judi-
catur secundùm effectum suum, † non secundùm 24
nomen fictum appositum, textus est capitalis *in l.*
insulam 6. ff. de præscriptis verbis, l. si uno, ibi: *Quasi*
non sit donatio, transaction. ff. eodem, ubi Glossa,
verb. Transactio, scripsit: *Et sic nota hic, ex qua-*
litate contractus verba accipi contra propriam signi-
ficationem, l. in lege 32. ff. eodem l. si olei 21. C.
eodem l. cum dotem. 10. & ibi Bald. *num.* 2. *C.*
de jure dotium, cap. constit. 10. *de religiosis do-*
mib. juncta Glossa verbo, *Juxta ratam,* Hierony-
mus Gabriel. *consil.* 22. *num.* 21. *& seq. vol.* 1.
videndus omnino, & eleganter & utiliter in pro-
posito *in consil.* 168. *num.* 4. *vol.* 1. *fol.* 110.
Corneus *in consil.* 24. *num.* 6. *volum.* 2. Mandel.
de Alva *consil.* 81. *num.* 48. *column.* 3. *& in consil.*
137. *num.* 5. *lib.* 1. Seraphinus *decis.* 794. *& num.*
1. & maximè *num.* 6. *& decision.* 1379. *num.* 4.
tom. 2. Cavalcanus *decision.* 8. *num.* 37. *part.* 5.
Hippolytus Riminald. *consil.* 831. *num.* 2. *lib.* 1.
& in consil. 506. *num.* 45. *lib.* 5. Menoch. *in con-*
sil. 27. *ex num.* 43. *cum pluribus seq. lib.* 1. *& in*
consil. 444. *num.* 10. *lib.* 5. Petrus Surdus *in con-*
sil. 243. *num.* 2. *lib.* 2. *& in consil.* 433. *num.* 28.
lib. 3. *Decisio Senatus Dolani* 91. *num.* 1. Farinac.
novissim. decis. 552. *num.* 3. *tom.* 2. *part.* 1. Pater
Ludovis. Molin. *tom.* 2. *disp.* 381. *num.* 4. *versic.*
Eo quod, pagin. 339. Rodriguez *de annuis reddi-*
tibus, lib. 2. *quæst.* 22. *num.* 12. 13. *&* 14. ubi
vide omnino, & per Avendannum *de censibus,*
cap. 22. *n.* 12. 13. *&* 14. Stephanus Gratianus *dis-*
ceptat. tom. 1. *cap.* 96. *num.* 14. *&* 15. *& tom.* 2.
cap. 273. *n.* 38. *& tom.* 4. *cap.* 657. Tuschus *tom.*
2. *littera Cod. conclus.* 909. *fol.* 333. Mantica
de tacitis & ambiguis convention. lib. 2. *tit.* 2.
per totum, ubi *num.* 5. inquit, quòd ad judi-
candum contractum, † non solùm debemus in 25
spicere nomen à contrahentibus expressum; sed
etiam formam, & effectum: Ideò magis inspi-
citur forma & effectus, quàm nominis imposi-
tio, prout dicto *num.* 5. *&* 6. notat, & pluri-
bus exemplis comprobat usque ad *num.* 20. at-
que etiam observat, quod contractus secundùm 26
effectum, non secundùm nomen † debet intelli-
gi, & si effectus non repugnat, secundùm no-
men censeri debet, sequitur Castillo *controver-*
siarum lib. 6. *cap.* 156. *numer.* 11. videndus à
num. 10.

Et cùm sit singularis præceptoris Theorica † 27
Burgos de Paz, Senioris *in consil.* 19. *num.* 5. il-
lum referam in hæc: *Et cùm non sit transactio,*
nec esse possit, parum refert, quod in dicta con-
ventionis scriptura transactio nominetur, ut constat
in l. non codicillum, Cod. de testamentis, & ibi
Jasson. *col. fin.* Bart. *in l. cotem ferro, §. qui*
maximos, quæst. ff. de publicanis. Ad judican-
dum enim qualitatem contractus, vel dispositionis,
& cujus naturæ sit, non attenduntur verba, sed
rei effectus consideratur; text. est notabilis, in
l. insulam, ff. de præscriptis verbis, & per illum
text. dicit singulariter Baldus *in l.* 2. *Cod. com-*
modati, quod contractus non judicatur ex nomi-
natione, sed ex ejus effectu, unde dicit ibi, quòd
licet nominetur contractus certo nomine, non est
attendenda hæc nominatio, sed considerato effe-
ctu, attendi debet. Idem tenet ipse Baldus *in ru-*
bric.

bric. Cod. de jure emphyteut. in fin. cum aliis, de quibus meminit Decius *in consil. 682. in causa Domini, colum.* 2. ubi in proposito dicit: *Quòd non ideò erit donatio, quia in scriptura donatio nominatur, si non est considerato effectu donatio, sed contractus alterius natura, & pro his facit notabilis decisio ejusdem.* Bald. [quem communiter Doctores sequuntur] *in l. qui se patris, columm.* 8. *versic. Hoc scias, Cod. unde liberis*, ubi ait: *Quòd si Rex in suo privilegio dicit: dono alicui talem rem, quod non erit donatio, si pro illo privilegio Rex à donatario aliquod pretium recipiat, cujus Baldi doctrina confirmatur ultra eum, quia donatio propriè non dicitur, in qua pretium intervenit, vel modus*, Bartolus, *in l. si tibi pecuniam, ff. si certum petat. cum aliis*, de quibus Alexander *in l. juris gentium in principio, ff. de pactis, sunt alia concordantiæ*, quas congerit idem Alexander *consil.* 40. *dubio* 3. *columm. penult. lib.* 4. & Decius *consil* 164. *non fuisset, col.* 3. idem Decius *in regula imaginaria vendition. ff. de regulis juris, & facit, quia consideratur quod principaliter agitur, ut in rubro & nigro, Cod. plus valere, quod agitur, & in cap. ad quæstiones de rerum permutatione, &c.* Hactenus Burgos de Paz.

Ex quibus omnibus infertur, quòd si quan- 28 do expressa adest † partium nominatio actus, vel alterius dispositionis; non ideò attentitur nomen, sed effectus: hæc inhibitio, qua apponitur terminus, quæ considerato, & attento effectu, quem sibi attribuit improbus stylus, ut operetur & inficiat perpetuò cum nomine particulariter non appelletur, sed nomine æquivoco inhibitionis: multò magis denominari ab effectu, & sic dici perpetuam. Et quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, ex vulgaribus, ac ideò cùm talis inhibitio peccet in forma à jure, & Concilio Tridentino requisita, ad inhibitionis perpetuæ robur & valorem omnino invalida censenda erit, ex hactenus nervosè comprobatis.

Et cùm in facti contingentia non diu hanc 29 quæstionem † habuissem, in causa cujusdam insignis patronatus pendente in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntii Hispaniarum, pro parte Don Antonii de Ribera Salgado Alguacili majoris Regni Galeciæ, Don Franciscus de Alvisis Auditor, Doctissimus quidem vir, & sanæ intentionis Judex, mihi inter alia acutissima dubia, hoc remisit; dicens, ex stylo sui Tribunalis inhibitionem temporalem ad quadraginta operari, & inficere perpetuò, & inferioris manus ligare, etiam transacto tempore inhibitionis, ac propterea omnia per inferiorem Judicem gesta, etiam post tempus, ut attentata revocanda fore, & cui per supra dicta respondi; quibus attentè visis, & consideratis uti doctissimus acquievit, meritò stylo vires denegando, nihil super articulo attentati (cui fortiter nitebantur adversarii, imò, & ipsemet Auditor,) decrevit, sed diffinitivè confirmavit sententiam inferioris latam post terminum inhibitionis prædictæ, agnoscens meritò stylum omnino repugnare directè decreto Concil Trident. superius citato, esseque contra omnem rationem & charitatem introductum.

Ac propterea Rex potentissimus tanquam pro- 30 tector † ejusdem Concilii ex indultis Apostolicis, ut latiùs deduximus hac 2. *part. cap.* 1. & *seq.* licitè poterit obviare huic pestifero stylo, captioso, & fraudulento, ex quo maximè ruinæ possunt in dies contingere in Republica hac Christiana, ut superiùs consideravimus, & alias plurimas, quos modò omittimus, cùm facilè deduci poterunt à quolibet; estque (ut dictum est) evidenter probatum contra expressum decretum Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 7. & in illius fraudem, & illusionem inductus & inventus hic stylus, omnino delendus.

Maximè cùm Rex Catholicus vigore indulti suæ Sanctitatis, † quo fuit constitutus protector 31 Concilii, possit mandare Prælatis quibusvis, ut observent decreta præfati Concil. Trid. ut ex Bobadilla, Narbona aliisque fundamentis probavimus hac 2. *part. cap.* 1. *à num.* 31. *versic. Et istam hanc Regaliam; & per totum cap. à principio*; ut sic oppressi queant cum Propheta recantare; *laqueus contritus est, & nos liberati sumus, Psalm.* 123. & iterum *Anima † nostra sicut passer erepta* 32 *est de laqueo venantium*, & Psalm. 30. *Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.*

Et ultra hoc generale remedium directum pro- 33 tectionis Regiæ, aliud etiam remanet † in causis particularibus per viam, scilicet violentiæ, quo indirectè potest reparari tam notabile præjudicium. Nam à sententia, qua Judex superior sequendo suum reprobum stylum declarat, esse attentata omnia gesta ab inferiore post transactum terminum inhibitionis; potest ab hac sententia Superioris legitimè appellari, & in Senatu, ad quem recurritur per viam violentiæ, dabitur omnino decretum *vim fieri, in reponi*, & curet pars gravata appellare ab omni gesto processu per Superiorem, qui tangat hunc articulum ut repositio sententiam attentatorum comprehendat.

Ex alio etiam capite stylus iste † nullus, & 34 non admittendus detegitur: nam cùm hæc inhibitio [in effectu juxta stylum] perpetua expeditur, ut diximus, contra claram, & apertam juris formam, & dispositionem traditam *à dict. cap. Romana cum suis*, §§. & à Tridentin. prout superiùs *à num.* 17. *& seqq.* Ergo prævalere non debet; nam stylus contra jus introductus ab eo, qui legis condendæ potestate caret, nullus est, nec admittitur, ex Alexandro *consil.* 36. *ad fin. volum.* 2. Decio *in Rubrica de consuetudine, n.* 2. *& in consil.* 677. *ad finem*, Bartazola *de instrument. clausul.* 4. *glossa* 36. *num.* 5. Giurba *consil.* 39. *num.* 45. 70. *&* 71. Cavalcan. *decis.* 35 11. *n.* 52. Cancerius *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis, nu.* 355. Quia introductus stylus per Curiam dumtaxat jus commune tollere non potest, ut probant Doctores citati, & Craveta *de antiquitate tempor. part.* 4. *num.* 18. Itaque quando hic stylus non fuisset expressè reprobatus per Conciliarem dispositionem Trident. satis detegeretur ejus invaliditas ex jure ipso, quòd non admittit stylum aliquem contra dispositionem juris clari.

CAPUT

CAPUT VIII.

Si in Rota, aliove Tribunali cognoscente de appellatione noviter aliquod deducatur jus, an novum dicatur judicium, ita ut nova egeat instantia, ut hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

SUMMARIUM.

1 & seqq. *Jus novum non contentum in priori instantia deductum in Rota, an super eo monitoriales, aliave littera expedita à Senatu retineantur.*

2 *Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores.*

3 *Jus novum deductum in instantia appellationis, diversum à deducto in primo libello, nova indiget instantia, & novo judicio.*

4 *Novum omnino non dicitur pronuntiatum, nec appellatum, ergo nec devoluta jurisdictio.*

5 *Judex appellationis jurisdictionem restrictam acquisivit super causa deducta in prima instantia, super aliis verò caret jurisdictione.*

6 *Novum aliquid peti nequit coram Judice appellationis, nec ipse illud admittere, cùm ad id careat jurisdictione.*

7 *Judex appellationis nequit supplere, quæ veniunt ad novam petitionem, & diversam.*

8 *Super novo capitulo non dependente à primo Judex appellationis cognoscere non potest.*

9 *Judex appellationis potest cognoscere super eo quod potest includi super generalitate primi libelli.*

10 *Judex appellationis potest supplere, quod venit ad coadjuvandam petitionem.*

11 *Agens in prima instantia de bove, non potest in secunda agere de equo, cùm tunc libellus nequeat mutari.*

12 *Jus novum, & diversum ab jam deducto in prima instantia cognoscetur, quando super hoc sententia lata, non facit rem judicatam super noviter deducto.*

13 *Rei judicatæ exceptio ubi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit.*

14 *Articulus noviter cumulatus non inclusus in libello sicut includit rem judicatam, ita & extensivam jurisdictionem in judice appellationis.*

15 *Ad noviter articulum deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus; identitate rei, causæ, seu juris petendi, & conditionis personarum.*

16 *Rem judicatam quando in prosequutis faciant, vel non illa tres identitates, remissivè.*

17 *Littera expeditæ per superiorem super articulo separato à causa principali ad ipsum dumtaxat devoluta retinentur in Senatu facta causæ remissione Ordinario.*

18 *Jus novum non comprehensum in libello, cum novo egeat judicio & nova instantia, nequit post litem contestatam introduci.*

19 *Libellus in judicio particulari mutari nequit post litem contestatam; ita ut remaneat eadem instantia, ib.*

20 *Ex novo jure, diverso ab jam deducto, potest quis obtinere in eadem instantia, cum nova egeat novo judicio, & novis defensionibus.*

21 *Libelli emendatio novum quid, & diversum continens nec in Judiciis Ordinariis admittitur.*

22 *Super diverso articulo ex instrumento noviter præsentato Judex nequit pronuntiare, cùm novæ defensiones dandæ sint.*

23 *Nova additio in libellum jam præsentatum novo indiget termino, nova litis contestatione, & instantia.*

24 *Instrumentum, sed articulus noviter deductus, dependens tamen à jure deducto, admittitur ad jam deductum coadjuvandum.*

25 *Emendatio libelli, etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habet à priori, ne continentia causæ dividatur.*

26 *Nova acta ad corroborationem executionis petita nova non egent instantia, cum sit prima continuata.*

27 *Quando per additionem mutata dicatur forma, aut super antiqua maneat, remissivè.*

Ubi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni, an & quando nova dicatur dispositio.

28 *Judex appellationis in articulis separatis, & sic non devolutis caret jurisdictione.*

29 *Novus articulus separatus à primo, deductus coram Judice appellationis, pertinet inferiori Ordinario, super quo litteras expeditas retinet Senatus, causam remittens Ordinario cognoscendam.*

30 *Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto, novum jus separatum, & non contentum in causa sibi commissa Ordinario remittit, cùm nova egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concilii Tridentini.*

31 *Lancelotus dicens in causa appellationis posse mutari actionem reprobatur, cùm loquatur contra communem Doctorum opinionem.*

32 & seqq. *Afflictis loquens de novo articulo admisso, & super eo pronunciando declaratur.*

33 *Prorogatio alienæ jurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarii ex nova dispositione Concilii Trident.*

Multoties contingit, quòd ab aliqua sententia appellatur † ab Ordinario, lata super aliquo jure in libello à principio deducto; postmodum autem in Rota vel coram alio Judice superiori de hujusmodi appellatione cognoscente deducatur aliud novum jus non contentum, etiam virtualiter sub deducto; pars recurrit ad Senatum, ut litteræ super illo jure noviter deducto retineantur in Senatu, causæ verò cognitio remittatur ad Ordinarium, pluries habuimus de facto; hic tamen altiùs examinabimus. 1

Et quod per superiorem possit † licitè cognosci de eo novo articulo etiam separabili, ita ut nec nova egeat instantia: facit doctrina Lanceloti *in tract. de attentatis. 2. part. & 12. limitat. 28. princip. num. 38. & 39.* ubi dicit: Quòd in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflictis *decis. 53. num. 2.* qui ait: Fuisse conclusum, quod si aliquis egerit uti legatarius ex testamento, ad consequendum legatum, ex eo quòd testamentum minus fuerit solemne, reus fuit absolutus; tamen, inquit ipse, poterit legatarius in causa appellationis per viam principalis petitionis agere ab intestato ad totam hæreditatem, reo convento 2

vento nihil opponente ; cum Afflictis videtur con-
cordare Caputaquensf. *decision.* 126. *part.* 3. Igitur se-
quitur de primo ad ultimum, quòd in hoc casu re-
cursus protectionis Concilii Tridentini cesset, alia
multa media pro hac parte possem adducere, quæ
omitto.

Contrarium tamen semper de jure verius esse
3 & probavi, & sæpè defendi, † imò super articu-
lo, & jure noviter deducto in instantia appel-
lationis omnimodo diverso, & separato à prin-
cipali petitione, & libello, & ab illo minimè
dependente, opus esse novo judicio, & nova
instantia, ac per consequens semper ad Ordi-
narium remittenda, moveor; Primò ex doctri-
na Baldi *in l. per hanc*: *num.* 10. *vers. Quæro
ergo, in fine, C. de temporibus appellation.* Qui
4 † mirabiliter argumentatur sic: *Quod est omni-
no novum, non dicitur pronuntiatum; ergo nec
appellatum; ergo nec devoluta jurisdictio.* Con-
firmatur, quia Judex causæ appellationis habet
5 jurisdictionem † per devolutionem, restrictam
dumtaxat ad illam causam, quæ vertebatur, &
deducta fuit in prima instantia, & non super
aliis, super quibus omnino caret jurisdictione,
Afflictis *decis.* 155. *fuit lata sub numer.* 3. Pu-
teus *decis.* 184. *num.* 4. & 5. *lib.* 2. Abb. *in
cap. significaverit.* 11. *n.* 10. & 11. *de exceptionibus,*
Guido Papa *de appellationib. n.* 2. *fol.* 57. Scac-
cia *de appellationib. quæst.* 17. *limit.* 11. *n.* 51. &
quæst. 11. *num.* 17. & post plurimos Doctores di-
ximus *de Regia protect.* 1. *p. cap.* 17. *à num.* 11. &
in 4. *p. cap.* 3. *à num.* 209. & 3. *part. cap.* 11. *à
n.* 57.

Ex quo jurisdictionis defectu, & restrictione
6 meritò infertur, † quòd coram Judice appella-
tionis non potest aliquid de novo peti, nec is de-
bet illud admittere, cùm sit impertinens ad causam
deductam, nec aliud etiam diversum, & novum
capitulum, ad ejus cognitionem spectat, Abb.
& Guido Papæ ubi proximè & Scaccia loco cita-
to, *quæst.* 11. *num.* 3. Franchus *in cap. cum Ec-
cles. num.* 8. *de appellationibus.* Et quod Judex ap-
7 pellationis non possit supplere ea, † quæ veni-
unt ad omnino novam petitionem, scribit Re-
buffus *de appellat. articulo ult. gloss. unica,
sub num.* 33. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11.
n. 23.

Etenim super novo capitulo non dependen-
8 te à primo, † nec illud concernente Judex ap-
pellationis cognoscere non possit, scribit Puteus
decis. 184. *num.* 4. *lib.* 2. pulchrè Baldus *in l.
per hanc* 4. *num.* 10. *versic. Quæro ergo, in fi-
ne, Cod. de temporib. appellationum,* Maranta
de ordine judiciorum, part. 6. *artic.* 2. *principal.
in verbo, Et quandoque appellatur, sub num.* 263.
fol. 482. ubi benè declarat, dicens: Quòd Judex
9 appellationis † potest cognoscere, & judicare dum-
taxat super eo, quod potest includi sub generalitate
primi libelli, & ideò non posset judicare super cau-
sa dominii diversa ab ea, quam partes prosequu-
tæ sunt in prima instantia, quam sequitur Scac-
cia *dict. quæst.* 11. *sub num.* 23. & *num.* 30. ubi
reddit & aliud exemplum, quòd si quis agit con-
tra colonum actione arborum furtim cæsarum, &
in causa appellationis voluerit prosequi actionem
ex locato: nullatenus poterit, quia est novum
capitulum, & omnino diversum à primo dedu-
cto, & appellato, Bald. *in dict. l. per hanc sub nu.*
10. *versicul. Quæro ergo,* & *num.* 12. Et quod Ju-
10 dex appellationis possit † supplere in causa id, quod
venit ad coadjuvandam petitionem; scribit Re-
buffus *de appellationibus, artic. ult. glossa unica,
num.* 33.

Probant etiam hanc † doctrinam Franchus *in* 11
dict. cap. cùm in Ecclesia, sub num. 11. *de appellatio-
nib.* Gregorius Tholosanus *in tractatu de appellatio-
nibus, lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 1. *in fin. versic. Si modo,*
& Bald. *ubi suprà,* quos sequitur Scaccia *dicta
quæst.* 11. *num.* 29. qui dicunt, quòd agens in
prima instantia de bove, non potest deinde in
causa appellationis agere de equo, seu cumula-
re, vel probare, cùm libellus nequeat mutari
in causa appellationis, ut latiùs plurimis Docto-
ribus citatis Scaccia *dict. q.* 11. *num.* 35. *versic.
Confirmatur,* & *vers. Ergo nec potest mutari, aut
emendari.*

Et tunc cognoscere aliquod jus, seu articulum
esse novum, † noviter deductum coram Judice 12
appellationis, nec non diversum, & separatum ab
jam deducto, prosequuto; quando scilicet sen-
tentia lata super hoc, non inducit rem judica-
tam super noviter deducto, ista est mirabilis Bal-
di doctrina *in l. per hanc, n.* 11. *versic. Brevi-
ter,* dicens: Quòd ubicumque † non oritur ex- 13
ceptio rei judicatæ, ibi appellatio vim suam non
extendit, nec est prosequibilis. Sequitur Scac-
cia *de appellationibus, quæst.* 11. *num.* 29. Fran-
chus *in cap. cum in Ecclesia* 36. *sub num.* 16.
de appellation. dicens: Quod ampliatio jurisdictio-
nis ad novum additamentum habet locum quan-
do illud sit tale, quod possit includi sub eodem
libello.

Attamen quando articulus noviter additus, cu-
mulatus, † & deductus, nec includitur in libello 14
principali, cùm exceptio rei judicatæ illum non
comprehendat; pariter & eodem modo etiam dici-
tur omnino diversus & separatus à causa & arti-
culo principali, & ejus libello. Atque ideò ut se-
paratus non admittitur in causa appellationis, quia
deficit in Judice jurisdictio, qui ad illum adhibe-
re non potest causæ cognitionem, ut ultra Bald.
& Franch. ubi proximè tenet Marianus Socinus
in cap. fraternitatis 17. *articul.* 5. *princip. num.*
63. *de testibus inter tractatus diversorum, tom.* 4.
fol. 194. dùm concludit, quod articuli omnino
novi, & ideò non admittendi, dicuntur, quan-
do exceptio rei judicatæ super primo articulo non
habet obstare in casu novorum articulorum;
Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11. *num.* 19.
qui *vers. Declara secundo,* probat: Quòd tunc
appellatio † extendet vires suas ad noviter dedu- 15
ctum, tribus concurrentibus, identitate rei, iden-
titate causæ, seu jure petendi, & eadem conditio-
ne personarum, prout in his terminis probant
Franchus *ubi suprà num.* 8. Rebuffus *de appellatio-
nibus, articulo ultimo, glossa unica sub num.* 33.
tom. 3. Puteus *decis.* 584. Joannes à Solano, *n.*
4. *lib.* 2. Et circa has tres † identitates, & quan- 16
do faciant, vel non, rem judicatam in non pro-
sequutis; videbis latissimè suprà 1. *part. cap.* 12.
per totum.

Quare omnino dicendum erit, † quòd commissio 17
impetrata super articulo causæ principalis; & simul
super hoc noviter deducto coram Judice superiore
(ad quem causa principalis fuit devoluta per appel-
lationem) sit omnino retinenda, & cognitio causæ
remittenda ad Ordinarium, quia cum sit articulus
novus, novo eget judicio, & nova instantia, quæ in-
dubiè ex dispositione inviolabili Concilii Tridentin.
in cap. causæ omnes 10. *sess.* 24. *de reformatione,* perti-
net dumtaxat Ordinariis, non Nuntiis nec aliis supe-
rioribus Judicibus.

Et

Et quod novus articulus, novumque jus non
18 comprehensum † in libello, nequeat introductum post litem contestatam, quia cum sit quid novum, & diversum ab jam deducto, novum requirat judicium, novam causæ cognitionem, atque nova instantia indigeat; probant latiùs & expressè Decius *in l. edita*, per text. ibi, *n.* 28. *Cod. de edendo.* Craveta *consil.* 840. *num.* 9. *vol.* 5. Angelus *in lib.* 1. *§. stipulanti, ff. de verborum obligat.* Alciatus *in l.* 1. *si quis simpliciter*, *num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 259. Ursilius ad Afflictum *decis.* 148. *num.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *num.* 9. *&* 10. Peregrinus *cons.* 92. *vol.* 2. Bald. *in consil.* 150. *vol.* 1. Tuschus *tom.* 3. *lit. E. conclus.* 484. *num.* 12. Jasson. *in dicta l. edita*, *num.* 27. Corsetus *singul.* 158. *versicul. Judex, et secundo*, Intrigol. *lib. singul.* 156. *num.* 1. Milanensis *decis.* 3. *num.* 10. *&* *decis.* 8. *num.* 4. *lib.* 2. Ponte *consil.* 42. *num.* 22. & pleniùs Zasius *lib.* 2. *singular. repert. cap.* 2. Anton. Concius *lib.* 1. *disputat. juris, capitul.* 5. Cujacius *lib.* 4. *observat.* 23. *& cons.* 142. hanc doctrinam exactè probat Marius Giurba *decis.* 10. *per totam*, maximè *nu.* 18. *& seq.*

Qui quidem *num.* 4. firmat in particulari judi-
19 cio, libellum † mutari non posse post litem contestatam, uti sit eadem instantia, probant omnes Doctores communiter *in l.* 1. *C. de edendo*, comprobant Menochius *de Arbitrariis casu* 176. *num.* 38. Maceratens. *lib.* 1. *resolut.* 83. *num.* 2. Fachineus *controversiar. juris, lib.* 11. *capitul.* 93. *& capitul.* 95. Milanens. *decis.* 8. *n.* 41. *lib.* 2. plenè Bolognetus *in consil.* 28. *& in dicta l. edita*, *num.* 61. Cornanzius *decis.* 174. *num.* 3. Tuschus *tom.* 5. *lit. L. conclus.* 322. Bimius *consil.* 216. *à nu.* 58. *cum seq.* Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestat. n.* 29. *&* 31. Peregrin. *cons.* 92. *vol.* 5.

Nam ubi res nova deducitur & diversa à pri-
20 ma, non potest in eadem † instantia obtinere illam noviter deducens, quia novum erit, & novo indiget judicio, & ob id novæ exceptiones opponendæ, & defensiones deducendæ, ut per *l. cum quærebatur*, & ibi Doctores, *ff. judicatum solvi. l.* 3. *ff. ad exhibendum*, cum aliis per Speculatorem *de libelli conceptione*, *§. nunc ostendamus*, *num.* 4. *&* 8. Giurba *dicta decis.* 10. *nu.* 8. *&* 9.

Imò libelli emendatio novum quid, & diversum
21 continens, † nec in Ordinariis post litem contestatam permittitur, *l. non potest, ff. de judiciis*, Decius *in dict. l. edita*, *num.* 28. prout etiam loquuntur superiùs citati Doctores *n.* 19. *in vers. qui quidem.*

Nec enim debet Judex super diverso articulo de-
22 ducto ex instrumento † diverso noviter præsentato pronuntiare, nisi datis novis defensionibus, & instructo processu super novis; Craveta *consil.* 440. *n.* 9. Quia diversa additio rei ad libellum jam præ-
23 sentatum novo indiget termino, † novaque litis contestatione, & instantia, Angelus *in l.* 1. *§. si stipulanti, ff. de verborum obligationibus*, Alciatus *in dict. §.* 1. *si quis simpliciter*, *num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 159. *C. de edendo*, Ursillus *decis.* 148. *num.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *n.* 9. *&* 10. Peregrinus *consil.* 92. *vol.* 5. Giurba *decision.* 10. *num.* 10.

Qui *num.* 11. dicit: quòd quando jus, articu-
24 lus, seu † instrumentum de novo deductum novum non est; sed dependens ab jam deducto, ut tunc licitè quandocumque admittatur, quia jus jam deductum coadjuvat, & confirmat Socinus Junior *in l. naturaliter*, *§. nihil commune*, *num.* 64. *ff. de acquir. possession.* Alexand. *consil.* 120. *num.* 12. *vol.* 1. Aretinus *consil.* 17. *num.* 5. Milanens. *decision.* 9. *num.* 41. Intrigol. *dict. singular.* 156. *num.* 3. Marius Muta *ritu.* 112. *num.* 14. Idque post Bald. *in l. Bebius*, *ff. de pactis dotalibus*, annotavit Cumiæ *in praxi post ritum*, *editum. fol.* 6. *col.* 1. *in fin.*

Hoc namque in casu licita etiam est post litem
contestatam † in Ordinariis Judiciis emendatio, si 25
ea de re fit; quæ causam habet à prima, pro qua datus est libellus, imò hoc casu supplere potest Judex, ne continentia causæ dividatur, *l. nulli*, *C. de judiciis*, & hujusmodi distinctionem post Bald. Alexand. Decium, Curtium Juniorem, Bolognetum, Cagnolum, & alios *in dict. l. edita*, latè probant, & communem profitentur Menochius *de arbitrariis*, *casu* 176. Muscatelus *praxi civil.* 1. *part. glossa*, *petitur*, *num.* 50. *cum seq.* Angelus & Alexand. *num.* 7. *in l. scire debemus*, *ff. de verborum oblig.* Cancerius *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 16. *de litis contestatione*, *n.* 37. *&* 40. Costa *de reintegr. distinct.* 85. *n.* 3. Et quamvis increpet Fachineus *controvers. juris*, *cap.* 95. à communi hac recedendum non est, ut firmat Giurba *decis.* 10. *n.* 11.

Cùm verissimum sit, quod si acta non ad novam
incipiendam † executionem tangentia, sed ad cor- 26
roborationem & perfectionem inchoatæ jam executionis petitæ à creditore sunt facta, nova non erit necessaria instantia, sed etiam prima, & continuata dispositio, Bald. *consil.* 156. *n.* 2. *vol.* 3. Craveta *consil.* 229. *n.* 13. Magonius *decision. Florentin.* 31. *n.* 6. Decianus *consil.* 11. *n.* 20. *vol.* 1. Giurba *d. decis.* 10. *n.* 12.

Quando autem per additionem mutata sit forma 27
vel antiqua maneat, ultra supra dictos vide Riminald. Junior. *consil.* 302. Veralli. *decis.* 60. *part.* 2. Lancellot. Galliat. *consil.* 42. *n.* 31. Sfortia Oddi. *cons.* 88. *per totum*, pleniùs Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancell gloss.* 9. *à n.* 7. *cum seqq.*

Et quod ubi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni in substantia, qualitate vel tempore, quod sit, & dicatur nova dispositio, plurà per Gratianum *disceptat. forens. cap.* 335. *num.* 16. *& cap.* 42. *n.* 10. *& seqq.* Giurba *cons.* 65. *num.* 32. *ad fin. & num. seq.* Surdus *consil.* 217. *à n.* 43. *& seqq. & decis.* 344. *à n.* 36. Amato *variar. resolut.* 56. *num.* 22. & suprà plures laudat Marta *in consil.* 87. *n.* 11. *& à n.* 13. & Gonçalez ubi proximè, apud quos videre potest abundè circa hunc articulum novæ dispositionis ex novo aliquo accidente.

Ex hactenus latè & nervosè comprobatis duo essentialissima, verissimaque in hac mate-
ria, de qua † agimus, adnotanda, & inferen- 28
da sunt præcicè, primum [quod attinet ad Judicem appellationis) qui quidem cùm nullatenus habeat jurisdictionem in prima instantia, nisi sibi ab Ordinario devoluta sit per appellationem à legitimo gravamine, prout abundè deduximus etiam remissivè hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 2. *à num.* 1. *cum seqq. & per totum*, *§.* ex dispositione Concil. Trident. in sæpè allegato *cap. causæ omnes* 20. *de reformat. sess.* 24. Et ipsam jurisdictionem accipiat superior limitatam ad illam causam, & articulum dumtaxat, à quo fuit appellatum, ita ut in cæteris ab eo non dependentibus, nec

eorū

connexis, sed noviter deductis jurisdictione omnino careat: si novus articulus deductus sit, cùm nova egeat instantia; non ipse, sed Ordinarius cog-
29 noscere debeat, † ad quem facta articuli remissione ex protectione ipsius Concilii, litteræ super hoc novo articulo impetratæ retinendæ sunt à Senatu hoc Supremo, ut hactenus abundè probatum reliquimus.

Secundum, quod ex dictis in hoc cap. de-
30 ducitur, erit; quod & si quis † cognoscat in aliqua causa vigore rescripti, & commissionis specialis subscriptæ manu propria Sanctissimi, si in ejus prosequutione deducatur aliud quodvis jus diversum, & separatum, non contentum virtualiter, nec connexè in primo libello, & commissione, hujusmodi jus omnino remittendum erit ad Ordinarium. Nam cùm egeat nova instantia, novis & diversis terminis, exceptionibus, & defensionibus: omnino & directè repugnaret dispositioni inviolabili ejusdem Concilii Trid. præservantis primam instantiam Ordinario in omnibus causis quomodolibet spectantibus ad forum Ecclesiasticum, ut capitibus præcedentibus sæpiùs diximus, quæ quidem illatio per necessariam consequentiam deducitur ex hactenus dictis in hoc cap. ad quam etiam videnda sunt, quæ in cap. seq. diximus circa reconventionem in secunda instantia oppositam, atque pleniùs justificatur & indubitabilis redditur ex iis quæ scripsimus infrà *cap.* 13. circa tertium oppositorem noviter venientem ad causam inter alios agitatam ex commissione subscripta, ut iste tertius comparens pro suo jure independente à jure litigantium non sit in commissione comprehensus, nec ad eum extendatur, cùm lis cum eo sit initianda coram Ordinario, & hoc jure utitur Senatus hic Regius, & Supremus, ac communiter in eo practicatur, necnon pluries in praxi obtinuimus.

Ex his non obstat quod à principio hujus ca-
31 pitis, *num.* 2. pro † contraria parte diximus ex Lancellot. quoniam, ut vidisti, loquitur contra omnia juris principia, atque ejus opinio est falsa.
32 Et Afflictis, † quem ipse allegat, in re multùm diversa loquitur, quando scilicet adest partis prorogatio, ac ideò insuper perperam à Lancelloto allegatur; & utrique respondet, prout rectè etiam satisfacit Scaccia *in tract. de apellat. quæst.* 11. *sub num.* 30. *vers. Ad Lancellotum respondeo &c.*

Sed ultra responsiones Scacciæ concludenter il-
33 li occurres eo, quòd † prædicta Afflictis doctrina nullo modo est adaptabilis, nec applicari potest terminis novi nostri juris Pontificii, exigentis ad propagationem alienæ jurisdictionis consensum tam litigantium, quàm Ordinarii simul in prima instantia. Sicque cùm iste novus articulus separatus ab articulo per appellationem devoluto ad superiorem nova egeat instantia, hæc tolli non potest Ordinario, etiam parte, sola tamen prorogante, & consentiente in jurisdictionem superioris ad quem, juxta quæ plenè diximus hac 2. *p. cap.* 5. *per totum.*

CAPUT IX.

Litteras monitoriales, aliave rescripta, ad cognoscendum in Rota de causa Reconventionis ibidem oppositæ, ad quam causa conventionis fuit per appellationem devoluta dumtaxat; an Senatus retineat, & causam Ordinario remittat.

Et quid si appellatum fuerit ante diffinitivam, vel etiam à gravamine extrajudiciali.

SUMMARIUM.

1 *Litteræ monitoriales expeditæ super reconventione opposita in Rota, ad quam causa conventionis legitimè fuit per appellationem devoluta, an sint in Senatu retinendæ remissa reconventione Ordinario.*

2 *Reconventio non admittitur in causa appellationis à diffinitiva devoluta ad Nuntium, vel Rotam.*

3 *Reconventio est nova petitio, quæ expeditur eisdem juris terminis servatis, quibus & conventio.*

4 *Jurisdictio limitata devolvitur ad Judicem appellationis super eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia.*

5 *Reconventio coram Judice appellationis proposita non admittitur ex defectu jurisdictionis.*

6 *Compensatio admittitur in instantia appellationis, etiam à diffinitiva, licet reconventio non.*

7 *Compensatio quandocumque, & coram quolibet Judice admitti debet.*

8 *Litteræ, seu commissiones expeditæ super reconventione opposita in Rota, aut Nuntio ad quem fuit jurisdictio devoluta per appellationem à diffinitiva, retinentur in Senatu remissione facta Ordinario.*

9 *& seq. Reconventio an fieri valeat coram Judice appellationis devolutæ ante diffinitivam, discordant Doctores.*

10 *& 11. Jacobi Cancerii distinctio refertur quoad admittendam reconventionem coram Judice appellationis ante diffinitivam, an ipse malè, vel bene appellatum fuisse declaret.*

12 *Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, ut Judex appellationis à gravamine ante litem contestatam possit admittere reconventionem.*

13 *Ipse Scaccia clarè contrarius adnotatur.*

14 *& seq. Reconventionem in qualibet parte Judicii ante diffinitivam posse opponi; veriorem resolvit Author.*

15 *Reconventio etiam post conclusionem in causa, & in calculo ferendæ sententiæ, nondum latæ, rectè opponitur.*

16 *Reconventio, quoad effectum prorogandi jurisdictionem ante diffinitivam, quandocumque admittitur.*

17 *Secus autem quoad effectum simultaneæ cognitionis, & determinationis, quia tunc requiritur, ut ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconventio, ut conventionis, & reconventionis cognitio pari passu ambulent, & eadem sententia simul utraque terminetur.*

Re-

18 *Reconventio jure Regio intra viginti dies opponenda.*

19 *Reconventio in causa appellationis à diffinitiva non habet locum.*

20 *Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam, si malè appellatum declaret, nequit res conventionem admittere, sed inferior, ad quem causa conventionis redit.*

21 *Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam, declarans benè appellatum, licitè admittit reconventionem, cum causa principalis penes se remaneat.*

22 *Litteræ super reconventione coram Judice appellationis antè diffinitivam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retinentur, cum jam non pertineat Ordinario cognitio.*

23 *Judex appellationis à gravamine extrajudiciali indistinctè admittit reconventionem, super qua litteræ à se expeditæ non retinentur in Senatu; sed parti traduntur, ut illis coram Delegato utatur.*

1 IN dies experimur, quòd devoluta causa conventionis ad Rotam, aut Nuntium aliumve * superiorem per viam appellationis legitimæ, coram quo reus opponit de reconventione (in casu aliàs permisso) Judex ipse superior expedit contra reum litteras monitoriales ad illum citandum, & monendum, ut compareat ad se defendendum, & respondendum super opposita reconventione. Vel aliter hæ litteræ expediri solent, quando in Romana Curia petitur commissio subscripta ad partes super conventione in prima instantia, & reconventio noviter in ejusdem instantia secundæ appellationis deducatur: dubitatur an istæ litteræ retineri debeant remittique à Senatu hoc Supremo (Concilij Tridentin. Regis vice protectore) ad Ordinarium articulus reconventionis, quando ad eum recurrit conquerens de subversione primæ ejusdem Ordinarij instantiæ contra Decretum Trident. in sæpè allegato *cap. 20. causæ omnes, sessione 24. de reformatione*, in quo cunctanter, & distinctè per conclusiones sequentes procedendum erit.

2 Prima sit conclusio, quando à sententia diffinitiva appellatum * fuit ad Rotam, vel Nuntium Illustrissimum Hispaniarum; reconventio non habet locum ex his quæ latiùs deduximus *in cap. præced.* quia reconventio quædam est nova petitio, & conventio, in qua proceditur servatis iisdem terminis, & juris tramitibus, qui servantur in conventione: quia reconventio habet naturam acti-
3 onis, & venit appellatione reconventionis, * & reconventio dicitur petitio, & libellus, prout de singulis latè comprobat, & prosequitur Scaccia *de sententia & re judicat. gloss. 7. quæst. 4. à n. 24. cum seqq. inspection. 3. folio 289. & seqq.*

4 Tunc coram Judice appellationis * admitti nequit reconventio, quia post diffinitivam etiam coram inferiore non admittitur, (ut statim dicemus) quoniam cùm ad Superiorem fuerit tantùm devoluta jurisdictio super conventione limitatè, nec de
5 alia re, quàm sit * cognitum in prima instantia, cognoscere possit, *ut cap. præced.* latiùs probavimus, & est *l. per hanc, C. de temporibus appellat.* & Doctores citandi; ideò reconventionem coram eo non admitti; probant Zabarela *in Clement. sæpè, verb. non sic, n. 10. de verb. signific.* Speculator. *tit. de reconvention. §. 2. n. 6.* Mieres *§. 2. tit. de forma procedend. in offic. Judic. tabul. n. 52.* & per istos Cancer. *variarum resolut. lib. 3. cap. 13. de reconvent. à n. 50. fol. 256.*

Et licèt in causa appellationis à diffinitiva non possit proponi * reconventio, tamen compensatio sic, per *l. 2. §. Legatis, ff. de Judic.* probant Innocent. *in cap. 1. de mutuis petitionibus*, Hostiens. *n. 10.* Bald. *nu. 12.* Mathesilan. *nu. 14.* & cæteri scribentes *in Authentic. & consequenter, C. de sentent. & interlocut. omn. judic.* Speculator. *in tit. de convent. §. nunc videamus, nu. 6.* Guido Papæ *decis. 85. n. 55.* Rota Romana *decis. 1. in tit. de mutuis petit. in antiqui.* Jafred. Lanfranchus, Balb. *in decis. 65.* Romanus *singul. 181.* Joann. Ferrariens. *de appellat. n. 246.* Maranta *in practic. 1. p. 4. distinct. 6. n. 24.* dicens communem Marianus Socinus *in dicto cap. 1. n. 95. de mutua petition.* Barthol. Socinus *reg. 412. in 5. fallentia*, Afflictis *super constitut. Regn. rubr. 45. de appellat. in fin.* & ibi addentes *in fin. lit. A. lib. 2.* Tepatus *in conclus. lib. 1. tit. de reconventione, vers. in causa appellationis*, Cæsar Bartius *decis. 106. nu. 14.* ubi multos alios allegat, & testatur de communi, Carpanus *super statut. Mediolanen. 1. part. cap. 44. nu. 112.* Hondedeus *consil. 21. n. 15. lib. 1.* Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect. 1. n. 778.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 11. n. 31. & de sentent. & re judic. glossa 7. quæst. 4. inspection. 3. num. 137. fol. 309.* qui allegat Tindarum *in tractatu de compensationibus, artic. 7. sub nu. 34. & 35.* Sebastian. Medicis *de compensat. part. 1. quæst. 25. num. 10.* Quòd licèt reconventio * non possit fieri post sententiam, & sic nec 7
in gradu appellationis; compensatio autem quandocumque, & coram quolibet Judice validè procedit, & opponi potest.

His suppositis dicendum erit, quòd si coram Nuntio, * Rota, aliove superiore adito per ap- 8
pellationem à diffinitiva opponatur de reconventione; nequeat cognoscere de ejus causa, nec super ea expedire rescripta, & commissionem, quia agitur de re verè diversa à conventione, non inclusa in principali libello, quare cùm egeat novo judicio, & integro, novaque instantia, omnino Senatus hic Supremus illam remittit Ordinario in prima hac instantia, ne lædatur dispositio Conciliaris Trident. ut superiùs & *cap. præced.* latiùs probavimus.

Sed major stat difficultas, quando appellatum est ante sententiam diffinitivam * ab aliquo gravami- 9
ne, an coram Judice appellationis poterit deduci articulus iste reconventionis, ita ut liberè illum possit vel delegare, vel per se cognoscere, absque læsione primæ instantiæ Ordinarij: sunt & inter se ipsos contrarij Doctores.

Nam Cancerius *variarum resolut. lib. 2. cap. 13. de reconventione, à nu. 51.* dicit * distinguendo: 10
quòd si appellatur ab aliqua interlocutoria ante litem contestatam, si Judex appellationis confirmat dictam interlocutoriam, declaratque malè appellatum; non habet locum coram eo reconventio, quia causa conventionis restituitur primo Judici.

Si autem Judex appellationis * retractavit dictam 11
sententiam interlocutoriam, quia tunc causa principalis devolvitur ad eundem Judicem appellationis, *cap. ut debitus*, & ibi Doctores de appellation. & sic Judex appellationis in tali casu habetur pro Judice primæ instantiæ, *cap. cujus in agendo 3. quæst. 8.* Et cùm adhuc stemus tunc ante litem contestatam; habet coram eodem Judice appellationis locum reconventio, ita per Abb. Joannem Andræ. & alios *in cap. 1. de mutuis petitionibus*, Speculator. *de reconvent. §. 2. n. 6.* & Nattam *cons. 155. n. 4.* observat & distinguit Cancerius ubi proximè.

Scaccia etiam *in tract. de appellat. q. 11. nu. 31.* restri-

12 *restrictione* 2. dicit ferè * idem, ut scilicet regula, quòd coram Judice appellationis non possit proponi reconventio, procedat, quando fuit appellatum à diffinitiva, seu alia sententia interlocutoria, & gravamine post litem contestatam, secus autem in causa appellationis interpositæ ante litem contestatam, quia tunc (dicit ipse Scaccia) potest habere locum reconventio, ut ex Joann. Andr. Abb. & Maranta *distinct. 6.q.* 4. *sub n.* 25. quasi omnes sumentes fundamentum ab ea opinione, quod reconventio nequit etiam in prima instantia proponi post litem contestatam sed ante eam.

13 Contrarium tamen affirmat ipse * Scaccia *in tract. de sententia, & re judic. gloss.* 7. *q.* 4. *inspect.* 3. *à n.* 136. *fol.* 309. dùm dicit pro veriori opinione multis adductis Doctoribus; quòd reconventio habet locum in qualibet parte Judicij, dummodò sit proposita ante sententiam diffinitivam, ex qua *num. seqq.* infert coram Judice appellationis à diffinitiva non habere locum renonventionem, & sic directè contrarium ejus, quod dixerat *in tract. de appellat. dict. quæst.* 11. *n.* 31. Quo loco supponit ante litis contestationem esse proponendam reconventionem, non verò post eam.

14 Quid dicendum in hac * contrarietate? Ego quidem arbitror opinionem Scacciæ *in tractatu de sententia, & re judicata, n.* 136 *& seqq.* longè veriorem esse inspecto jure Canonico, cum eo, & jure civili (quidquid aliud sit de jure Regio, ut infrà *n.* 18.) in quacumque parte Judicij ante diffinitivam posse opponi reconventionem, *ex cap. dispendia, §. reus quoque de rescriptis, lib.* 6. Abb. *n.* 13. Socinus *n.* 17. Mantica *n.* 19. *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Bart. *in Authent. & consequenter n.* 12. *C. de sentent. & interlocut. omnium judicum*, Ornan. *in cap. quoniam contra, cap.* 12. *n.* 41. *de probationibus*, Guido Papæ *singul.* 818. Maranta *de judiciis, part.* 4. *distin.* 6. *nu.* 8. Costa *de subsid. remed.* 120. *n.* 21. Caravita *ritu* 67. *n.*6. Medicis *de compensat. part.* 2. *q.* 1. Tuschus *littera R. conclus.* 61. *nu.* 2. Franchis *decis.* 376. *n.* 1. & 2. Muscatelus *prax. civil. part.* 3. *gloss. actorem, n.* 14. & 15. Cancerius *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconvent. nu.* 6. Hondedeus *consil.* 21. *nu.* 5. *lib.* 1. Vivius *decis.* 128. *n.* 2. Giurba *decis.* 74. *à n.* 3. Cardoso *in summa practic. Judic. verbo, Reconventio, n.* 4. ubi quod usque ad conclusionem potest opponi.

Et quod possit fieri reconventio, etiam post con-
15 clusionem * in causa conventionis, imò in calculo ferendæ sententiæ, dummodo non sit lata, plurimos Doctores, ut verius contra Caravitam resolvit Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *n.* 762.

Et illi duo penultimi scilicet Giurba, & Car-
16 doso, * post multos alios Doctores dicunt, hanc veram opinionem, quoad effectum prorogandi Judicis jurisdictionem; secus autem quo ad illud
17 privilegium, quod habet reconventio, * si opponatur ante litem contestatam, vel in continenti, vel statim post eam; ut tunc simultaneo processu cognoscatur, eademque sententia terminetur, secus si post dictam litem contestatam multo post: quia tunc amittit hoc privilegium, & diversimodè, ac seorsum tractatur & terminatur. Vide eosdem Doctores latiùs de hoc tractantes, ac etiam Grassis *de effectibus Cleric. effect.* 1. *sub nu.* 762. Qui omnes plurimos alios allegant, quia nostri
18 non est, * de jure autem Regio intra viginti dies opponenda, ut videre est ex Paz *in prax.* 1. *part. to.* 1. *n.* 12. & 13.

Quare præfata opinione ultima retenta, benè dicit in hoc nostro * principali articulo Cardoso, 19 dùm loquitur absque distinctione, an sit appellatum ab interlocutoria ante, vel post litis contestationem; sed simpliciter, qui & *n.* 20. affirmat, quòd reconventio non habet locum apud Judicem appellationis, quando fuit appellatum à diffinitiva, ad quod plurimos Doctores allegat.

Si tamen appellatur ab interlocutoria, & Judex appellationis * judicaverit malè appellatum, 20 & remittat causam (prout tenetur juxta ea quæ Nos latiùs probavimus ex dicto decreto Trident. *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. *à n.* 7. *& in hoc tractatu de supplic. ad Sanctissim. hac* 2. *part. cap.* 5. *§.* 2. præsertim *à nu.* 7.) Judici à quo appellatum fuit; idem erit, nempè ut nullo modo coram eo habeat locum reconventio, si autem judicaverit benè appellatum, & malè judicatum * (propter quod causa fuit ad se devoluta) 21 tunc habet locum reconventio coram ipso Judice appellationis, cùm fiat & remaneat Judex in causa principali (juxta quæ Nos *de Regia protect.* 2. *part. dict. cap.* 17. *à n.* 7. *& seqq.*) ut per Innocent. Joan. Andr. Abb. & alios *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, observat ipse Cardoso *dict. verb. Reconventio, n.* 20. absque distinctione, ut dictum est, an appelletur antè, vel post litem contestatam, quòd veriùs tenendum erit.

Ac ideò cùm reconventio habet locum in causa legitimæ * appellationis ante diffinitivam indistin- 22 ctè, & Judex apud se retineat causam (cum juxta Concilium Trident. appellatum est à legitimo gravamine ex iis quæ latiùs deduximus hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 2. *à n.* 1. *cum seqq.*) licitè hac via recedatur in prima instantia ab Ordinario, litteræ monitoriales super tali reconventione nec retineri possunt, nec remitti debet reconventio ad Ordinarium per Senatum Supremum, cùm in nullo lædatur dispositio d. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20.

Pariter etiam & idem judicandum erit absolutè in reconventione * opposita coram judice, ad 23 quem devoluta fuit causa per appellationem ab aliquo gravamine extrajudiciali, quoniam tunc major militat ratio, quàm in judiciali, ut probant Speculator *in tit. de reconventione, §. nunc dicamus, vers. Sed nunquid, sub n.* 6. Abb. *in d. cap.* 1. *nu.* 31. *in fin. de mutuis petitionibus*, Maranta *dict. quæst.* 4. *n.* 27. *fol.* 117. sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.* 21. *sub n.* 31. *vers. Restringe* 3. & per Abb. & Marantam ubi plures allegat *de ordine judiciar. p.* 4. *distinct.* 6. *n.* 27. benè tenet Cancerius *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconventione, n.* 57. Quibus adde declarationes illas mirabiles Congregationis Cardin. quas ad litteram in appellatione ab Ordinario à gravamine extrajudiciali adduximus hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 2. *à n.* 10. *& seqq. vers. Unum tamen.* Ac adeò cùm hoc casu non percutiatur, nec lædatur in aliquo Concilij Tridentin. decretum, & dispositio: penitùs in eo cessare debent recursus ad Regem, & ejusdem protectio, nec non ad Ordinarium remissio.

CAPUT

CAPUT X.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super Beneficio reservato in prima instantia alteri, quàm Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinarium remittendæ.

Et generaliter an in viis executivis liceat percuti Ordinarii primâ instantiâ, ubi accuratè de Motu proprio Gregorii XIII.

SUMMARIUM.

1 *Commissiones super reservato beneficio liberè expediuntur in prima instantia cuilibet Delegato, cum non percutiatur Trid. dispositio.*

2 *& seqq. S. Congregatio pluries id ipsum declaravit.*

3 *& 4. Auditor Cameræ, cui directa sunt Brevia, aut Bullæ super gratia de beneficio reservato, potest intrusos, & possessores coram se citare.*

5 *Brevia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad favorem provisi de beneficio reservato, ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ capitur.*

6 *Breve Camerale ad favorem litterarum desuper expediendarum super beneficio reservato datur, non ad favorem jam expeditarum.*

7 *Brevia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ non dantur nisi super beneficiis reservatis.*

8 *Possessio virtute Brevis nomine Cameræ apprehensa, litteris expeditis per eam ceditur proviso Apostolico.*

9 *Manutentio datur proviso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram apprehensæ.*

10 *Per Breve Camerale in executione gratiæ super beneficio reservato alteri, quàm ordinario directum, in prima instantia non lædi formam Concilii Tridentini in cap. causæ omnes declaravit Gregorius XIII. per Motum proprium.*

11 *Motus proprius Gregor. XIII. ad litteram refertur.*

12 *Ex Gregoriana Constitutione, loquenti in casu specialissimo Brevis Cameralis, nonnulli occasionem sumpsere dicendi in viis executivis generaliter non lædi Trident. etsi executio alibi, quàm coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur.*

13 *Constitutio Gregorij XIII. dumtaxat emanavit, ut Brevia super reservatis non offendant formam Trident.*

14 *In Brevis Cameralis executione proceditur extrajudicialiter, in qua nec datur judicium, nec instantia.*

15 *Constitutio Gregoriana noluit constituere regulam generalem, quod in omnibus viis executivis cesset Trid. dispositio, cum ultra executionem Brevis in aliis procedatur judicialiter, & cesset reservationis ratio.*

16 *Executio extrajudicialis Brevis Cameralis, quando in judicialem mutatur ob oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita ut ad Ordinarium pertineat in prima instantia cognitio.*

17 *Tridentin. non utitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita ut causæ debeant habere instantiam, ut ejus dispositioni locus sit, sed ad demonstrandum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinario.*

18 *In executivis forus debitoris executi attenditur sicut in cæteris causis Ordinariis.*

19 *Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano absque consensu Ordinarij debitoris.*

20 *Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra usitatum stylum universalem, Senatus causam ipsi remittit.*

21 *Ratio qua movetur Trid. ad præservandam primam instantiam, pariter militat in viis executivis, sicuti & in aliis Ordinariis.*

22 *Genus sicut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus.*

23 *Ratio legis magis quàm verba attendenda est.*

24 *Ratio & mens legislatoris præponderat verbis.*

25 *Dictum per rationem ampliatur, & limitatur, quæ magis quàm dictum attenditur.*

26 *Verba non secundùm quod sonant, sed secundùm intentionem proferentis sunt accipienda.*

27 *Imò ad hoc sunt verba impropriãnda.*

28 *Verba (causæ omnes) quibus utitur Trid. ponderantur, ut nihil excludant.*

29 *Dictio (omnes) comprehendit omnes casus, etiam non comprehensos in proprietate vocabuli.*

30 *Dictio [quomodolibet] qua utitur Trid. comprehendit omnem modum agendi.*

31 *Dictio (quomodolibet) extendit dispositionem, usque ad improprietatem vocabuli.*

32 *Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

33 *Verbum [prima instantia] quo utitur Concilium Tridentinum, acceptum in rigorosa significatione, repugnat & ejus rationi.*

34 *Extrajudiciales actus non habent instantiam.*

35 *Extrajudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Trid. ut declaravit S. Congregatio.*

Ea quæ sunt voluntariæ jurisdictionis licèt extrajudicialiter gerantur, tamen coram Judice competente tractantur, ibid.

Manutentio non causat litem, & tamen includitur in dispositione Trid. ita ut non possit de ea, coram Nuntio in prima instantia agi, ib.

36 *Ratio finalis Trid. in favorem subditorum, ne extrahantur in prima instantia ultra provincias, pariter militat in viis executivis.*

37 *Constitutionis Gregor. principalis intentio fuit, declarare casum specialissimum, in executione Brevis Cameralis, non lædi formam Tridentin. ratione reservationis beneficij, quæ ultra illum ad alia executiva omissa, & relicta sub regula universali Trid. attendi non debet.*

38 *Executionem coram alio Judice petitam Senatus in dies remittit Ordinario in prima instantia.*

39 *A constitutione Gregorii XIII. ex pluribus rationibus, & damnis supplicatum extat in Hispania.*

40 *Brevibus Cameralibus uti, & apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostolicæ minimè patitur Senatus in Hispania.*

Ratio redditur, ib.

41 *Constitutio Gregor. XIII. eo ipso, quo providit tantum in Brevi Camerali, cæteros executi-*

vos censetur relinquere generali dispositioni Trident. cujus est correctio vitanda.

42 *Lex, quæ certo casui providet speciali, cessat in casu omisso, & contrariam dispositionem videtur in eo vindicari.*

43 *Lex nova, ubi disponit super aliquo casu specifico, non extenditur ad alios.*

44 *Lex nova limitativa, interpretativa, seu declarativa non corrigit jus commune, nisi in casu de quo loquitur.*

45 *Lex, seu statutum alteratum, seu cancellatum, in parte, in cæteris confirmatum censetur.*

46 *Lex de similibus ad similia non trahitur, ubi diversa ratio militat.*

47 *Nec ubi sequeretur jurium correctio.*

48 *Et debet dari omnimoda similitudo casuum.*

49 *& 50. Inter Breve Camerale, & cæteras vias executivas multæ redduntur dissimilitudines, & rationis diversitates.*

51 *Verba enuntiativè prolata propter aliud non inducunt dispositionem in denuntiatis.*

52 *Auditoris Cameræ facultas in prima instantia cessat hodie noviori jure Pontificio.*

53 *Auditoris Cameræ facultas solùm destinata est ad executionem litterarum, & obligationum in forma Cameræ, in aliis caret jurisdictione.*

54 *Auditor Cameræ in beneficialibus caret jurisdictione ultra executionem, nec dat manutentionem ex illis defectu.*

55 *In beneficialibus, & aliis tangentibus forum Ecclesiasticum, prima instantia est Ordinarij, non auditoris Cameræ.*

56 *Ex novo jure Pontificio cessat potestas Auditoris Cameræ in via executiva.*

57 *In executione Brevis Cameralis expediti in beneficiis reservatis durat hodie facultas Auditoris Cameræ.*

Licet ex sæpè allegato decreto Concilij Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. præservata sit Ordinario prima instantia omnium causarum, etiam beneficialium quomodolibet ad forum Ecclesiasticum attingentium: indubitabile tamen est hujus decreti dispositionem minimè of-
1 fendi in beneficiis * affectis, aut reservatis Sanctæ Sedi Apostolicæ; possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apostolico cognosci causæ hæ, quæ ad executionem gratiæ super talibus beneficiis reservatis factæ in prima instantia cuilibet delegari & committi, prout praxis quotidianæ signaturæ observat, & sæpè declaratum fuisse à Congregatione Cardinalium, testatur Leo *in thesauro fori Ecclesiastici* 2. *part. cap.* 1. *n.* 76. *&* 77. Gonçalez *in regula* 8. *Cancellariæ glossa* 52. *n.* 36. *&* 37. Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi, tom.* 2. *allegat.* 81. *n.* 17. Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *n.* 6. qui *num.* 8. testatur, ita decisum fuisse per Rotam *in causa Segoviens. Canonicatus* 24. *Novembris* 1628. *coram D. Plato* Marchesi. *de commissionibus, part.* 2. *cap.* 1. *de commission. appellation. n.* 36. Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *nu.* 3. Novarius *in novi juris Pontificij pract. cap. de causis primæ instantiæ conclus.* 1. aliàs 54. *n.* 4. *&* 15. Hieron. Gabriel. *concl.* 182. *n.* 3. *cum seqq.*

Ad quod expressa est declaratio Sanctæ Congregationis super D. *cap.* 20. in hæc: *De effectus,*
** & reservatis beneficiis si agitur; tunc causa in*
2 *Curia committetur*; & iterum dicit. *Item provisi per Sedem Apostolicam de beneficiis reservatis, aut affectis, possunt virtute brevium in favorem litterarum, seu nomine Cameræ Apostolicæ ad capiendam possessionem Auditori ejusdem Cameræ * di- 3
rectorum citare, & ad judicium coram eodem Auditore Cameræ possessiones talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram Ordinario super possessorio tantùm causa ventilarentur, & cum sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars adversa causam in Curia committere. Quas declarationes ad litteram refert Gonçalez ubi proximè sub *nu.* 37. aliam adducit Nicolaus Garcia *ubi sup. dict. cap.* 3. *sub n.* 7. quæ sic ait: *Quod*
** si de affectis, aut reservatis beneficiis ageretur,* 4
tunc in Curia committuntur causæ in prima instantia.

Hinc est, quòd de stylo Romanæ Curiæ quotidie expediuntur brevia Cameraria; ut nomine
Cameræ * Apostolicæ capiatur possessio beneficii 5
reservati, & fuit inventus iste modus, ut provisus Apostolicus, qui nondùm litteras expedivit, posset diligentias facere super capienda possessione beneficij, ne illi tarda seu morosa expeditio aliquo modo noceret; nam quando quis à principio vult litteras expedire, non datur breve hoc nomine
Cameræ * de capienda possessione, sed dumtaxat 6
ad favorem litterarum, ut ipsemet provisus immittatur in possessionem, ut continetur in constitutione Gregorii XIII. statim referenda, de quo latè videndus Gonçalez *in regula in mensibus & alternat. §.* 7. *proœmia, nu.* 208. & in Glossa 9. *in annotationibus, n.* 246. *& in glossa* 34. *à n.* 113. *cum seqq.* Garcia *de beneficiis,* 6. *part. cap.* 3. *per totum.*

Qui *à n.* 9. latè probat, quòd hæc brevia de ca-
pienda possessione * nomine Cameræ de stylo nul- 7
latenus regulariter dantur nisi in beneficiis reservatis Sedi Apostolicæ, quod & probant Doctores omnes superiùs laudati ad principium hujus cap.

Quapropter Rota sæpissimè resolvit quod ea sit
virtus * Brevis de capienda possessione nomine Ca- 8
meræ, ut litteris postmodum expeditis fiat per Cameram ipsam cessio possessionis, proviso Apostolico, qua cessione facta, provisus constituitur justus possessor, cùm in ejus favorem fuerit per Cameram apprehensa possessio, taliter ut hujus possessionis sic à Camera apprehensæ virtute provi-
si detur * mandatum de manutenendo, circa quæ 9
videndus Gonçalez *dict. glossa* 34. *à n.* 117. qui *à n.* 118. plurimas Rotæ decisiones refert, & latiùs Garcia *d.* 6. *part. cap.* 13. *per totum.*

Quare * Gregorius XIII. per Constitutionem 10
suam, quæ incipit *ad Romani Pontificis providentiam* (quam commemorant omnes Doctores in principio hujus cap. citati, & Nos hac 2. *part. cap.* 6. *§. unico, à nu.* 1. *cum seqq.* & ad litteram refert Piasequius *in praxi Episcopal.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 3.) declaravit per hujusmodi Brevia Apostolica ad capiendam possessionem beneficii reservati nomine Cameræ Apostolicæ, ad favorem litterarum gratiæ postmodum expediendarum non lædi dispositionem Concilij Trident. ex aliquibus rationibus, ibi: *Accepimus sanè nu-*
*per, quod licet multoties * Romanus Pontifex ut* 11
provisiones & gratiæ per eum de beneficiis pro tempore vacantibus, ac suæ & Sedis Apostolicæ dispositioni, & ordinationi reservatis in favorem diversarum personarum sibi gratiarum, & electa una facta, executioni debitæ demandentur, & ne (dum litteræ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut aliqua

aliqua in spiritualibus, & temporalibus detrimenta sustineant; nonnunquam corporalem possessionem ipsorum beneficiorum, & illas annexorum, injuriumque & pertinentiarum quomodocumque Sedis, & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendi, ac omnes, & quoscumque fructus, redditus, & proventus beneficiorum, & annexorum eorumdem percipi, & exigi, eosque integros personis prædictis, postquam ipsæ litteras sub plumbo expeditas haberent, una cum dicta possessione consignari, &c. Nihilominus nonnulli beneficiis prædictis inhiantes, ac gratias prædictas eludere, eorumque instructiones, & detentiones improbè tueri satagentes, executiones litterarum in forma brevis hujusmodi, & facultatem per eas ipsis executoribus attributam diversis dubiis, & cavillationibus remorentur, & processus per eosdem executores desuper habitos, & formatos, ac indè sequuta quæcumque, nulla, & invalida, nulliusque roboris, vel momenti esse: nec attendi debere contendunt sub prætextu, quòd in decreto Concilij Trident. session. 24. cap. 20. dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, exceptis his, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractanda, vel quas ex urgenti rationabilique causa, judicaverit Summus Pontifex Romanus per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propria subscribendum committere, aut avocare.

Verùm cùm decretum hujusmodi Concilij concessionem prædictarum litterarum in forma brevis, & illarum executionem nihil afficiat, nec per illos causa, seu instantia introducatur; sed merè executivè procedi mandentur, litteræ quoque in forma brevis annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficaciæ, & authoritatis, quàm rescripta signaturæ Romani Pontificis, ejus manu propria subscripta. Nos in his nostræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, &c. Ac mera nostra deliberatione decernimus, & declaramus, per concessionem litterarum in forma brevis, & sub annulo Piscatoris super capienda possessione quorumcumque beneficiorum dispositionis Apostolicæ reservatorum, seu affectorum Sedis & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendenda, & ejusdem possessionis in favorem provisorum, &c. quæ mandata executiva sunt, & summarum dumtaxat causarum, propter quas illæ emanarunt, cognitionem requirunt, decretis hujusmodi Concilij non contraveniri, nihilque præjudicii illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, &c.

12 Ex ratione hujus * Pontificalis Constitutionis, ibi: *Nec per illos causa seu instantia introducatur, sed merè executivè procedi mandetur, &c.* & ex Doctoribus, qui in ejus exornatione fuerunt locuti, in casu merè specialissimo contenta in dicta Constitutione Gregoriana; nonnulli Advocati minus cautè opinati fuere, occasionemque sumpsere generaliter affirmandi, decretum Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, non habere locum in executivis causis, ac propterea Regis protectionem denegandam, quoties alibi quàm coram Ordinario executio postulatur, putà virtute alicujus instrumenti guarentigiati, alteriusve habentis de jure executionem paratam: sed manifestè falluntur.

13 Primò quoniam dicta Constitutio Gregoriana venit dumtaxat in declarationem, quod in beneficiis reservatis * (in quibus tantumdem conceditur breve illud Camerale, ut superiùs diximus) non habet locum dispositio Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, quod & pluries declaravit Sancta Congregatio Cardinalium, & pro executione gratiæ factæ à Sede Apostolica dictorum beneficiorum affectorum dantur particulares executores, qui quidem in brevis prædicti executione procedunt * extrajudicialiter, in quibus non datur nec 14 judicium, nec instantia, ut in his terminis cum Purpurato, probant Menochius *de arbitriis, lib. 1. quæst. 22.* & præcipuè *nu. 6.* ubi etiam allegat Socinum, Jass. & alios. Diaz de Mena *practicarum lib. 1. quæst. 12. à num. 12. & seqq.* & in terminis hujus constitutionis Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. allegat.* 81. *sub num.* 17. Novarius *in novi juris Pontific. practicarum conclus. tit. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. aliàs 54. *nu.* 15. & 16.

Et pro exornatione principalis suæ intentionis, nempè, ut in beneficiis reservatis non habeat lo- 15 cum dispositio Trident. adduxit illam rationem, magis ad demonstrandum, quòd in Brevibus Cameralibus datur, & infertur leve præjudicium Ordinario, non tamen ad constituendam generalem regulam ultra dicta brevia Cameralia, ut in executivis non lædatur dicta Conciliaris constitutio, imò omnes Doctores nullatenus loquuntur (nec rectè possent) ultra litteras Apostolicas in executionem gratiæ obtentæ in beneficiis reservatis, in quibus, ut diximus, locum non habet *cap. causæ omnes*, quia tunc ad executionem proceditur extrajudicialiter, & sine lite.

Adeò ut si tunc compareat aliquis legitimus oppositor, & contradictor * allegans aliquam legiti- 16 mam exceptionem, ex qua introducitur lis: tunc executor litterarum Apostolicarum omnino teneatur causam ipsam remittere ad Ordinarium, ut expressè in his terminis probant Novarius, Flores de Mena, & Barbosa citati; & alii plurimi suo particulari loco adducendi latiùs, & isti duo ultimi probant; quod si aliter hoc casu fecerit executor, Senatum declarare vim facere, & causam remittere ad Ordinarium. Quare principalis intentio, & finis dictæ Constitutionis Gregorianæ fuit duntaxat in illo casu particulari disponere, prout notant omnes Doctores hìc, & cæteri in principio hujus cap. citati, ac ideò ad alium casum illam trahere, foret absurdum.

Non enim ex eo quod in via executiva non datur instantia, sequitur quod non sit comprehensa * sub regula universali Concilij Trident. *in dict.* 17 *cap. causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur. &c.* Quia Concilium Trid. non fuit usum illo verbo (*Instantia*) in sua rigorosa significatione, ita ut causæ debeant habere instantiam, sed ad demonstrandum causas omnes primitus tractandas, & proponendas coram Ordinario, & sic loquitur de prima cognitione, ad differentiam earum, quæ postmodum in eodem decreto subsequuntur, ut superior non cognoscat; nisi in secunda instantia devoluta per legitimam appellationem; quare respectu hujus secundæ instantiæ superioris utitur Concilium illo verbo, *Prima instantia.* Sequeretur enim aliter absurdum, quòd liceret cuilibet proponere viam * executivam con- 18 tra alium coram alio Judice non Ordinario, & quod in via executiva amitteret quis forum suum, nec attenderetur contra juris regulas notissimas, ut per Parladorium *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 2. part. §. 1. nu. 2.* Et quod etiam in obligatione Camerali nequeat quis absque consensu Episcopi Ordinarij conveniri, * seu exequi coram Metro- 19 politano, probant Massa Galeti, *ad formul. Camer. obligat. 2. part. quæst. 1. nu. 6.* sequitur Co-

chiet *in tractatu de jurisdictione in exempt. 2. part. quaest. 45. num. 4. & suprà, tom. 1.* Et vulgarissima praxis observat in omnibus Tribunalibus tam secu-
20 laribus, quàm Ecclesiasticis; * in quibus omnino actor in executivis sequitur forum rei, ita ut si coram alio, quàm Ordinario executio instrumenti postuletur, Senatus praecipiat ad eum causam remitti indubiè, juxta tenorem Concilii Tridentini.

Deinde, quoniam ratio finalis Concilii praefati
21 nulla alia est, * quàm consulere damnis, & sumptibus, quietique partium, ne extra sua domicilia extrahantur, coganturque litigare, & ut jurisdictio Ordinarij illusoria non reddatur, nec laedatur, ut saepè declaravit Sancta Congregatio, prout latissimè deduximus *hac 2. part. cap. 3. per totum*; sed haec ratio, quae est solida, eodem modo militat in viis executivis, ac in Ordinarijs; quia pariformiter extrahuntur partes suis domicilijs, eademque patiuntur incommoda, imò pro latiori, & longiori via, remotiorique loco majores sumptus & salaria solvunt executi, de qua ratione ulterius videbimus, *num. 26.* Ergo sub eadem Tridentini ratione comprehendi debet via executiva,
22 sicut & Ordinaria, quia sicut * genus continet omnes casus, Alexander *consil. 75. videretur, n. 3. & 4. part. lib. 5. & consil. 36. Viso themate n. 11. in fin. cum seq lib. 6.* Craveta *consil. 183. nu. 3.* Fulgos. *consil. 15. n. 2. consil. 77. n. 2. & 3.* Barbosa *axiom. 197. n. 4.* ubi per totum multa adducit.

23 Ratio enim legis magis, quàm verba attendenda est, *l. scire, §. aliud, ff. de excusat. tutorum*, Tiraquellus *in l. si unquam, verbo Libertis, nu. 47. Cod. de revoc. donationibus*, Menochius *consil. 998. n. 13.* Fusarius *de substitutionibus, quaest. 480. nu. 40.* Et quod ratio & mens statuentium
24 praeponderet * verbis, Marian. Socinus *consil. 35. circa praedictam, col. 2. vers. & quamvis, lib. 1.* Tuschus *lit. B. conclus. 31. nu. 16.* Parisius *cons. 22. n. 52. lib. 3. & consil. 83. nu. 13. & 14. lib. 3.* Bald. *consil. 44. in fin. lib. 4.* Alexander *consil. 54. n. 9. & seqq. n. 2.* Barbosa *dict. axiom. 197. n. 8. ubi n. 11.* quòd dictum per rationem amplia-
25 tur, * & limitatur, & magis attenditur ratio, quàm dictum; ergo verbum (*Instantia*) quo ad superius dictum finem usus est Concilium Trident. debet omnino trahi, & intelligi per rationem, & intentionem, cùm verba non secundùm
26 quod sonant, * sed secundùm mentem & intentionem proferentis sint accipienda, latè Barbosa
27 *axiomat. 222. n. 1. & n. 9.* quod * ad hoc debent verba impropriari.

28 Quod & adjuvant verba illa * universalia Concilii Tridentini, *cap. 20.* ibi: *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum, quomodolibet pertinentes*, ponderatis verbis, *Omnes*, ut nihil excludant, *l. Julianus in principio, ff. de legatis 3. l. hoc articulo, ff. de haeredibus instit. l. pediculis, §. labeo, ff. de peculio legat.* & plurimos Doctores ad idem recenset Barbosa *axiom. 168.* & latissimè indictione 241. ubi *nu. 6.* quod haec dictio (*Omnes*) adeò
29 est universalis, * nihil restringens, ut comprehendat omnes casus, etiam dissimiles, & etiam qui non comprehenderentur ex proprietate vocabuli, post Antonium Monachum *decis. 69. n. 8. & 9.*

Et de praedicta dictione (*Quomodolibet*) qua
30 simul utitur Concil. Trident. * ut comprehendat omnem modum agendi, latissimè scribit Barbosa *in dict. 336. per totam*, ubi multa ad propositum congerit, qui post Cenedum *singular. 95. nu. 1.*
31 *& 3.* Quòd ista dictio (*Quomodolibet*) * extendit, & ampliat dispositionem usque ad improprietatem vocabuli; quare verbum illud, *in prima instantia*, tam ex generalitate Concilij, quàm ex ratione motiva & finali ejusdem debet amittere suam propriam, & rigorosam significationem, intelligique, declarari, & restringi ad naturam actus juxta jura vulgaria, * quia lex ubi non distinguit, 32
nec nos distinguere debemus, *l. non distinguimus, ff. de receptis arbitris, l. praeses, ff. de officio Praesid.*

Si enim illud verbum (*Prima instantia*) acciperemus * in sua rigorosa significatione, ita ut 33
causae debeant habere instantiam, cùm ipsius ratione decreti omnino pugnaret, & foret potiùs lex posita verbis, quàm rebus, contra *leg. 2. in fin. Cod. communia de leg. l. fin. Cod. de usuris, cap. 2. requiris de appellation.* cum vulgaribus.

Deinde quia si in causis requireretur instantia effectivè, * sequeretur, quòd in omnibus actibus 34
extrajudicialibus pertinentibus ad Ordinarium, cùm non habeant instantiam, nec judicium, nec litem, ut ex Flores de Mena, Menochio, & Novario, diximus superiùs, *n. 13.* Sed in his actibus extrajudicialibus * nullatenus receditur ab Ordi- 35
nario in prima illorum cognitione absque legitima appellatione, ita ut absque ea laedi dicatur, & offendi dispositio Tridentin. praeservantis primam instantiam Ordinariis, ut expressè declaravit Congregatio Cardin. super eodem decreto 20. quas declarationes ad litteram adduximus *hac 2. part. cap. 5. §. 2. num. 10. & seqq.* Quarum declarationum doctrina, & ex eo potissimum fulcitur, quoniam ea quae pertinent ad jurisdictionem voluntariam, sunt actus extrajudiciales, & extrajudicialiter exercentur, Nos *in commentariis de protect. Regia, 2. part. cap. 13. à n. 31. & à nu. 29.* & vide Gonçalez ibidem citatum, quibus adde latissimè Sanchez *de matrimonio, lib. 3. disput. 8. nu. 6.* & latiùs *disput. 19. nu. 7. 8. & 9. tom. 1.* ubi quando per litem efficiantur contentiosae jurisdictionis, loquitur Moneta *de commutat. ultimarum volunt. cap. 5. à n. 223. & seq. fol. 238.* & nihilominus ea, quae sunt voluntariae jurisdictionis debent fieri, & agi coram Judice competenti, ut copiosè per Decium *in consil. 150. per totum*, Anchoranum *consil. 320.* Alexander *consil. 67. nu. 8. versic. Non etiam potest, lib. 1.* Mascardus *de generali statutor. interpret. conclus. 1. nu. 221.* Ergo falsò extrahitur à suo casu specialissimo dict. constitutio Gregorii XIII. ad omnes vias executivas, ac per consequens perniciosè excluduntur à dispositione universali & generica Concilij Trid. & contra ejus intentionem, & rationem declaratam per Congregationem Cardinalium.

Quod ex eo comprobatur, nam in manutentione non datur lis, imò manutentio consideratur diversum quid à lite mota, seu movenda super re, & est quid extraordinarium, Barzius *decis. 71. sub nu. 39. & 40.* Lancelotus *de attentatis 1. part. cap. 3. num. 143.* Rota *recent. decis. 618. nu. 4. part. 1.* Post. *de manutentione, observat. 6. à num. 35. cum seq.* ubi quòd ideò non causat vitium litigii. Et tamen manutentio data à Nuntio Hispaniae in prima instantia est, nulla ipso jure ob defectum jurisdictionis, obstante Concilio Tridentino *in dict. cap. causa omnes*, ut determinavit Rota teste Marchesano loco citato, & sequuto à Post. *de manutentione, observat. 107. num. 2.* Ergo instantia in causis pertinentibus ad Ordinarium non requiritur, ut Trident. dispositio locum habeat.

Et insuper, quoniam ratio finalis, quae movit Concil. Tridentin. * ea est, sumptus, damna, & 36
expensas vitare litigantium extra suas provincias, ut superiùs diximus *à n. 21.* Sed haec ratio limitat in

in via executiva, sicut in Ordinaria. Ergo idem jus attuendum in utraque, prout in similibus terminis hanc paritatem rationis consideravit Scaccia *de appellationibus, quaest. 11. sub nu. 33. versicul. Ad adducta pro contraria parte.*

Itaque cùm finis, intentio, & principalis dispositio Gregorii XIII. alia non fuerit, quàm de-
37 clarare, * in reservatorum beneficiorum executione non attendi, nec lædi dispositionem Concilij Trid. *in dicto cap.* 20. prout Congregatio Cardinal. sæpè declaravit, nec rationes in dict. dispositione Gregoriana fuerint ad finem generaliter disponendi in omnibus viis executivis; sed tantùm ad exornationem, & qualificationem illius casus particularis, de quo loquuta fuit, nempè in brevibus Cameralibus, & ad demonstrandum, quàm sit in illo casu leve præjudicium Ordinarij; ideò non debet extra suum casum limitatum, & specialissimum protrahi, extendi, nec attendi. Imò cætera executiva relicta esse sub speciali ratione, & regula universali & generica *dict. cap. causæ omnes*, præservantis primam instantiam Ordinarijs locorum in omnibus negotiis, & causis judicialibus & extrajudicialibus, prout communis praxis, & universalis stylus omnium Tribunalium Ecclesiasticorum observat, ac insuper Supremus hic Sena-
38 tus * observare facit ex dicto decreto Tridentin. absque eo quod in aliquo permittat lædi primam Ordinariorum instantiam in executionibus petitis vigore instrumentorum coram Nuntio, vel aliis quibusvis judicibus superioribus, quod latiùs comprobatur statim *n. 41. cum seqq.*

Sed ulteriùs advertendum est, quòd tam ex hoc inconvenienti, resultante ex ratione adducta per Constitutionem præfatam Gregorii XIII. quàm ex aliis pluribus à nobis adductis hac 2. *part. cap. 6. §. unico per tot.* supplicatum esse humiliter ad Sanctam Sedem Apostolicam à dicta Gregoriana Constitutione, ut *in dict. cap. 6. à nu. 7. cum seq. versic. Sed ulterius in hac*; ubi latiùs videre potes ibi adducta, & ulterius remissa circa comprobationem hujusmodi supplicationis.

Illud tamen non omittam, quòd licèt verissi-
39 mum sit, decretum Tridentini * minimè offendi ex delegationibus factis à Sede Apostolica pro executione gratiæ in beneficiis reservatis, ut ad principium hujus capit. latiùs probavimus ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinal. & ex ipsa Constitutione Gregorij XIII. tamen ex alio adhuc capite Senatus hic non admittit brevia Cameralia ad apprehendendam possessionem nomine
40 Cameræ Apostolicæ, * de quo hactenùs loquuti fuimus. Imò illa quotidie retinet, nec patitur illo uti: ea ratione motus, quoniam cùm Bullis, & privilegiis Apostolicis hæc Hispaniarum Regna sint à tempore immemoriali munita, ne quis exterus, & horum Regnorum non Originarius, nec naturalis obtineat beneficium Ecclesiasticum, nec pensionem in eisdem, prout abundè diximus hoc *tract. 3. part. cap. 1. & seqq.* Camera Apostolica, quæ extera & non originaria horum Regnorum est, non est capax possessionis illorum, nec patitur Senatus indulta Apostolica, & laudabilem immemorialem consuetudinem tot fulcitam rationibus violari. Ac propterèa licet permittat omnino in beneficijs reservatis litteras committi alteri, quàm Ordinarijs locorum ex supra dictis in hoc capit. non tamen brevia Cameralia, ut eorum virtute ipsa Camera Apostolica apprehendat possessionem beneficiorum horum Regnorum, quæ dumtaxat naturalibus eorum sunt privativè, & exclusivè ad exteros, tanquam incapaces reservata. Et ita praxis quotidiana in hoc supremo Consilio Regis observat, de cujus justificatione altius, & peculiariter erit agendum *in 3. part. hujus tractatus.*

Concludendum est igitur & ulterius insistendum, ut eo ipso * quod Gregorius XIII. li- 41
mitatè providit dumtaxat in casu brevis Cameralis; videtur cæteros executivos omissos generali Tridentini dispositioni relinquere, cujus correctio evitanda est, *l. unica, §. fin autem, Cod. de caduc. tollendis, cap. ad audientiam de decimis, l. cum prætor. ff. de judiciis*, bonus text. *in l. si verò, §. de viro, ff. soluto matrimonio*, Hondedeus *consil. 58. num. 39. lib. 1.* Beccius *consil. 12. nu. 44.* Surdus *consil. 177. num. 61. lib. 1.* Quia exceptio firmat regulam in contrarium ex vulgari axiomate, & singulariter dixit Alexander *in consil. 158. nu. 9.* quod qui certo casu providet, nedum videtur velle, ut provisio cesset in casu omisso; * sed videtur etiam con- 42
trariam in eum vindicare dispositionem, Surdus *consil. 204. nu. 8 & 9. vol. 1.* Riminald. *consil. 808. nu. 13. usque ad nu. 22. vol. 7.* plura jura allegat Paz *de tenuta, cap. 57. n. 185.* Et quod ubi lex nova disponit super aliquem casum specificè, * non liceat illam ad alios casus exten- 43
dere: sed illi non expressi, sed omissi censentur remanere sub juris communis dispositione, ut post Bald. & alios Thomas Grammaticus *consil. civil. 76. nu. 1.* Castill. *de usufructu, lib. 1. cap. 1. n. 52. & seq. & per l. si verò, §. de viro*, tenet Gironda *de privilegiis & exemptionib. nu. 556. & 886.* ubi latiùs.

Et quia lex nova limitativa, interpretativa, vè declarativa juris communis non limitat, * 44
nec corrigit nisi in casu de quo loquitur, aut emanavit, in reliquis autem remanet jus commune intactum, & incorrectum, *l. præcipimus, C. de appellation. si quando, C. de inofficios. testamento, dict. l. si verò, §. de viro*, ubi Imola. Lex enim seu statutum alteratum, * seu cancel- 45
latum in parte, in cæteris confirmatum censetur, eorumque inducitur approbatio, *l. Tribunus, §. fin. ff. de militar. testam.* quam latiùs exornamus hac 2. *part. cap. 31. à n. 101. & seq.*

Nec obstat quod de similibus ad similia extenditur * legis dispositio, *ex leg. 3. C. de legibus*; quia procedit ubi eadem, non diversa (prout hìc 46
statutum) ratio militat in utroque, Caldas Pereira *de resolutionib. emphyteut. cap. 2. nu. 26.* Socinus *regular. 47.* Surdus *de alimentis, tit. 9. quæst. 1. n. 7.* Seraphinus *de privileg. jurament. privileg. 74. n. 108. & seq.* Nec procedit, quando jurium * correctio sequeretur, Menochius *de* 47
arbitrariis, casu 84. n. 6. & consil. 150. n. 51. Pinel. *in l. 1. C. de bonis matern. 3. part n. 68.* Surdus *consil. 200. n. 15. & consil. 259. nu. 27.* Caldas *de potestate eligendi, cap. 16. nu. 6. & dict. cap. 2. n. 26.* Brunor. à Sole, *in locis communibus, augmentum 4.*

Deinde quia in utroque casu debet dari omnimoda similitudo, * ut in omnibus casibus similes 48
conveniant, vel saltim in eo de quo agitur omnimoda similitudo procedat, Brunor. à Sole *loco citat.* Thomas de Thomaset. *in florib. regular. 43.* Bertatola *in repetitione leg. si quis major. Cod. de transactionibus, n. 761.* qui *n. 762.* dicit non currere argumentum etiam data parva dissimilitudine, Antoninus *variarum resolution. l. 3. resolut. 39. n. 34.* Mascardus *de probation. concl. 1253. n. 4.*

Quæ quidem similitudo omnimoda inter bre-
49 ve Camerale * (de quo disponit dicta constitutio Gregoriana) & cæteras causas executivas nullatenus dari potest, sed verè dissimilitudo, & rationis diversitas, ac differentia, nam in brevi Camerali procedit executor extrajudicialiter : in executivis aliis verò casibus omnino judicialiter, ut supra diximus ; secundò, quia brevis Cameralis exemptio à Concilij dispositione causatur à beneficio reservato Sedi Apostolicæ, ad quam executio tanquam accessoria, & effectus reservationis nimirùm pertinet. In cæteris verò executivis
50 nihil concurrit, ut exceptionem * à Concilio possit causari : Tertiò quoniam dicta constitutio Gregoriana non se fundat in executione brevis Cameralis, sed ei principali nititur fundamento, quod Breve hoc munitur annulo Piscatoris, qui de jure communi non minorem authoritatem habet subscriptione propriæ manus, ut ex eadem constitutione relata sup. *nu.* 11. *versicul. Verùm cum decretum &c.* clarè patet (licèt Concilij Tridentini formæ hæc adæquatio minimè congruat ex hactenus probatis *à num.* 12. *& seqq.*) hac tamen authoritate non muniuntur cætera instrumenta guarentigiata, nec sententiæ executionem merentes, igitur de uno ad aliud sumi nequit argumentum. Ideoque cùm omnimoda juris disparitas, & diversitas inter utrumque casum appareat, dicendum venit, quòd in executivis generica Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, dispositio inviolabiliter sit servanda intacta.

Et tandem quoniam constitutio prædicta Gre-
51 gorij nihil * disposuit super cæteris vijs executivis ; sed de eis ad alium finem enuntiativè mentionem fecit, & verba in lege prolata enuntiativè propter aliud nihil in enuntiato disponere intelliguntur, ut abundè per Castillo *controversiarum lib.* 2. *cap.* 26. *à nu.* 67. *cum seqq.* Camil. Gallinum *de verb. significat. lib.* 5. *cap.* 14. *nu.* 8. Gratianum *disceptatione* 111. *to.* 2. *nu.* 90. Nicolaum Garciam *de verborum enuntiation. lib.* 1. *quest.* 3. *per totam*, *l. si quis instituatur hæres*, *si legitimus*, *ff. de hæredibus instituend.* maximè ubi juris prohibitio repugnat dispositioni & tali inductioni ex supra dictis, quapropter dispositio Concilij Trident. quæ generalis est, universalis, & absoluta tam in prohibendo, quàm in præservando primam instantiam Ordinariorum, intacta & præservata remanet in omnibus aliis vijs executivis, prout communiter practicatur. Imò eadem constitutio nunquam fuit admissa, nec usu recepta quoad alias vias executivas, & sic nec admittenda, quia nec super illis disposuit.

Hæc denique resolutio nostra est de mente om-
52 nium illorum Doctorum, * quos in unum congessimus hac 2. *part. cap.* 3. *à nu.* 20. *& seqq.* juridicè affirmantium, cessare hodiè ex nova dispositione Concil. *in dict. cap. causæ omnes*, facultatem Auditoris Cameræ, ne de cætero possit ea uti in prima instantia in præjudicium Ordinariorum, & litigantium. Supponunt enim per ne-
53 cessarium * antecedens ; causas executivas inclusas esse in dict. decreto Tridentin. cum facultas Auditoris Cameræ solùm habeat locum in processu executivo pro executione eorum, quæ ad Cameram Apostolic. spectant, indeque emanarunt, & sic pro executione brevium Cameralium, & similium, ut observat Vestrius *in praxi Roman. Curiæ, lib.* 2. *cap.* 4. & in executione obligation. Cameralium, atque abundè per Marchesan. *de commissionibus*, 1. *part. cap.* 16. ubi latè etiam, quod eo ipso quod in talibus obligationibus cesset via executiva, cesset etiam facultas Auditoris Cameræ, & quod Auditor Cameræ careat in beneficialibus jurisdictione, * quam non 54
potest exercere nisi in attinentibus executionem litterarum Apostolicarum, ita ut nec concedat manutentionem, pluries declaravit Rota ut in *Hortana. Parochialis coram Peregrino.* apud Marchesan. *de commissionibus*, *part.* 1. *fol.* 964. *n.* 6. Alexand. Ludovis. *decis.* 118. *num.* 4. & ibi Oliverius Beltramin. *in annotat. nu.* 7. *& decis.* 160. *n.* 2. Jacobus Cavaller. *decis.* 32. *& decis.* 224. *nu.* 1. idem Marchesan. *de commission. part.* 1. *de comission. appellat in possessor. fol.* 931. *nu.* 82. 86. *& seqq.* Post. *in tractatu de manutentione*, *observation.* 6. *à n.* 19. *cum seqq.* qui *num.* 23. reddit rationem, quod in beneficialibus, & cæteris rebus Ecclesiasticis * inter Ecclesiasticos 55
seu inter laicum & Ecclesiasticum, Judex est in prima instantia Episcopus loci, ex toto titulo *de foro competent. & Concil. Tridentin. sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. *causæ omnes*, & ex Boccat. *de interdicto uti possidetis*, *nu.* 3. *&* 4. Testantes propterea passim Rotam subvertere sententias Auditoris Cameræ, & ejus locum tenentis, se intromittentis ultra executionem ex hoc defectu * notorio jurisdictionis. Ex quibus quidem 56
clarè patet, hodie ex novo jure Pontificio sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ, quæ tendebat tantùm ad executionem litterarum Apostolicarum, nec non obligationum in forma Cameræ fabricatorum, ne inferatur præjudicium primæ Ordinariorum instantiæ, ac per consequens Doctores hoc affirmantes sine dubio supponere, causas executivas comprehendi in dispositione generali, universali, & absoluta Concil. Tridentin. nec contrarium voluisse Gregorium XIII. in sua dispositione, quæ dumtaxat loquitur in Brevi Camerali expedito (ut diximus) dumtaxat in beneficiis reservatis, in quibus ex consequentia * remanet integra facultas Audito- 57
ris Cameræ ad procedendum executivè, & extrajudicialiter, prout hactenus diximus ac insuper consideravimus hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 3. *à nu.* 6. & signanter, *num.* 10. & hoc jure utimur.

CAPUT XI.

Protectionis Regalia an utatur Senatus contra conservatores procedentes in prima instantia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in jurisdictionem consenserint Ordinarii, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione utatur.

Et quid si ab exempto reus citetur, ut coram conservatore litiget extra Regnum.

SUMMARIUM.

1 *Conservatores Religionum, & Universitatum non posse cognoscere in prima instantia ex Trident. qui tenuerint.*

Reli-

2 *Religionum causas in prima instantia coram Conservatoribus suis cognoscendas verius ostenditur.*

3 *& seqq. Conservatorias Regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imò causas, plenariam cognitionem, etiam requirentes, esse per Conservatores cognoscendas in prima instantia pluries declaravit S. Congregat.*

6 *Cognitio in prima instantia pertinet Conservatoribus Religionum.*

7 *Conservatoriæ quales hodie per Trid. sint sublatæ, ac prima instantia Ordinarii præservata.*

8 *Conservatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas & facultates, in quo discrepent à limitatis juris communis, remissivè.*

9 *Conservatoria Religionum, & Universitatum sunt intacta ex Trid.*

10 *Conservatoriæ Regularium sunt prælibatæ in Tridentin. ac ideo eorum Conservatores cognoscunt in prima instantia, ut ulterius declaravit Sacra Congregatio.*

11 *Et itidem responsum fuit Conservatoribus Universitatis Leodicensis.*

12 *Cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi Conservatores, declaravit Congregati .*

13 *Conservatoria particularium manent sub dispositione juris communis, & ultra procedentes in violentiis non notoriis, Rex, ut protector Concilij remittit causam Ordinariis.*

14 *Conservatores Universitatum, & Religionum procedere in prima instantia juxta tenorem privilegiorum, patitur Senatus, cum Concilium Trid. non percutiatur.*

15 *& seqq. Exempti Religiosi etsi renuntient suæ exemptioni, & in Ordinarium consentiant, Senatus eorum causas Ordinario non remittet.*

16 *Exempti ab Ordinario, & immediatè subjecti Papæ, absque ejus consensu nequeunt exemptioni renuntiare.*

17 *Renuntiatio exemptionis in præjudicium Papæ, non valet.*

18 *& seqq. Ubi mirabilia jura adducuntur, & magna Doctorum exornatio.*

19 *Exemptus ab Ordinario absque licentia Pontificis (cujus exemptio interest) renuntiare nequit exemptioni.*

20 *Processus, & sententia per Ordinarium vigore renuntiationis exempti lata non tenet.*

21 *Privilegio exemptionis nequeunt renuntiare Prælati, & Religiosi, cùm exempti ab Ordinario soli Sedi Apostolicæ subjiciantur, quorum Papa efficitur Diœcesanus.*

22 *Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu.*

23 *Sarania convincitur, supponens Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui Conventus.*

Cœnedus etiam id affirmans convincitur; ib.

24 *& seqq. Decisio Rotæ singularis refertur, plurima continens mirabilia circa renuntiationem exemptionis factam à Religiosis.*

25 *Generalis, aut Provincialis interventu monialis exempta ab Ordinario, & immediatè subjecta Sedi Apostolicæ, nequeunt exemptioni renuntiare.*

26 *Commissarius Generalis, cujus Gubernio submisit moniales Papa, sibi mediatè subjectas absque Papæ licentia, eas dimittere nequit.*

27 *Religiosorum subjectio Prælatis à Papa pendet, sine cujus ministerio Prælati Regulares jurisdictione carent.*

28 *Pontifex est Summus Religionum omnium Prælatus.*

29 *Prælati Religiosi, quibus gubernium Monialium sibi subjectarum demandavit Papa, non possunt eo inconsulto illas dimittere.*

30 *Administratores Sedis Apostolicæ nequeunt præjudicare Pontifici.*

31 *Renuntiatio privilegij, cujus favore tantùm fuit inductam valet.*

32 *Sedis Apostolicæ interest multos habere immediatè subjectos.*

33 *Exemptus subjectus Sedi Apostolicæ immediatè exemptionis privilegio nequit renuntiare.*

34 *Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subjectæ Sedi Apostolicæ, absque hujus licentia nequeunt exemptioni renuntiare.*

35 *Subditos ab alio non judicari, interest Romani Pontificis, & alterius Superioris.*

36 *Per exemptionis privilegium Regulares efficiuntur immediatè subjecti Sedi Apostolicæ, absque cujus licentia in alium nequeunt consentire in illius jurisdictionis præjudicium.*

37 *Privilegium exemptionis quâ ratione concedi soleat Religiosis.*

38 *Jus exemptionis ita est conjunctum cum jure superioris, ut commodè separari nequeant.*

39 *In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam, in aliis verò sic in præjudicium renuntiantis, non tamen superioris.*

40 *Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem.*

41 *Per unum, vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare favori Ecclesiæ, cum etiam nec expresè.*

42 *Privilegio communi etsi omnes contraveniant, solus unus valet contradicere.*

43 *Privilegij renuntiatio revertens ad jus commune admittitur, nisi adsit præjudicium alterius inseparabile.*

44 *Scandali negotium celeri eget expeditione.*

45 *Renuntiatio juris conjuncti, & complicati nec in præjudicium, etiam renuntiantis, valet.*

46 *Renuntiare licèt caducitati valeat dominus, fallit tamen, quando caducitas fit etiam in favorem alterius.*

47 *Exemptus non potest renuntiare exemptioni in præjudicium superioris.*

48 *Renuntiatio juris connexi, commodam separationem minimè admittentis, non valet etiam in præjudicium renuntiantis.*

49 *Jus habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi, nec alteri præjudicat.*

50 *Separabile jus habens conjunctum cum jure alterius in sui præjudicium, valet renuntiatio, non in præjudicium tertij.*

51 *Præjudicium quando est separabile pluribus possidentibus potest contra unum quæri possessio, licèt contra alios non.*

52 *Jus patronatus est individuum quoad substantiam, at quoad possessionem, & exercitium separabile est.*

53 *Utilitati connexæ, & inseparabili, sivè publicæ, sivè privatæ nequit renuntiari.*

54 *Juri, continenti utilitatem privatam, & publicam simul inseparabiliter, renuntiari nequit.*

55 *Juri naturali, sivè in præjudicium alterius Reipubli-*

publicæ, aut privati, aut contra bonos mores renuntiari non potest, remissivè.

56 & 57. *Præscriptio juris complicati, & inseparabilis contra unum, nec etiam in istius præjudicium completa dicitur.*

58 *Præscriptio juris complicati inseparabilis privati, & Ecclesiæ non dicitur completa contra privatum per tempus Ordinarium, sed quoad omnes, tempus contra Ecclesiam requiritur.*

59 *Interpretatio præscriptionis facta per unum prodest aliis sociis.*

60 *Laicus ratione juris individui habiti cum Clerico, non ligatur statutis laicorum.*

61 *Consors juris individui potitur privilegiis sui consortis.*

62 *Privilegium quis consequitur ex persona socij, quod ex sua non poterat.*

63 *Restitutio in integrum competens minori, competit etiam majori sui consorti in individuis.*

64 *Jus unius per se insufficiens potest à jure alterius fomentum recipere.*

65 *Privilegio Capituli, ut adversus Capitulares non procedat Episcopus sine adjunctis, singuli Capitulares non renuntiant ratione juris complicati.*

66 *Executio sententiæ latæ contra unum ex habentibus jus complicatum, & inseparabile, impeditur etiam respectu condemnati, remissivè.*

67 *Exemptioni ab Ordinario in favorem privatum, & singulorum liberè quis renuntiat.*

68 *Per renuntiationem exemptionis validam Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem in exemptos.*

69 *Prorogatio exempti non redundans in præjudicium alterius, sed sui tantum valet, juxta Rotam.*

70 *Exemptus non submissus immediatè Sedi Apostolicæ potest prorogare jurisdictionem Ordinarij, & eidem se submittere.*

71 *Prorogatio redundans tantùm in præjudicium prorogantis, non alterius, valet.*

72 *Privilegio alicui concesso, ut Ecclesiæ, Religioni, &c. in gratiam alterius simul renuntiari non valet.*

73 *Jurisdictione in aliquorum gratiam privativè data, non prohibetur alterius prorogatio.*

74 *Vassalli unius Regni sine sui Principis licentia, an alterius Regni jurisdictionem possint prorogare.*

75 *Renuntiatio exempti invalidè facta Senatus non utitur Regalia protectionis in favorem Ordinarij, cum Trid. in cap. causæ omnes in exemptis non procedat.*

76 *Paulus Piasequius reprobatur dicens, Religiosos maximè cum toto Conventu posse renuntiare exemptioni, & se submittere Ordinario, & seqq.*

77 *Pacta inter Religiosos, & Prælatos, seu Curatos inita valent; nisi per proprium Capitulum Generale, aut Provinciale sint refutata.*

78 *Prælatus etiam cum suo Conventu nequit renuntiare privilegio exemptionis, & Ordinario se submittere.*

79 *Exemptus citatus extra suum Regnum, vel Provinciam, in qua suum conservatorem habet, ut respondeat, an uti poterit Regalia protectionis, ut per senatum causa suo Conservatori remittatur.*

80 *Exempti in prima instantia nequeunt evocari ad Curiam Romanam juxta pacta inter Papam, & Reges Hispaniæ, Franciæ, Belgiique Principes.*

81 *Exempti avocati extra Regnum habent jus revocandi domum ad Judices suos Conservatores ex privilegio.*

82 *Exemptis evocatis extra Regna licet querela supplicare Pontificem, imò etiam officium Conservatoris in hac re, quibus favet Trid. in cap. causæ omnes.*

83 *Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam evocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps.*

84 *Ecclesiastici sunt pars populi, & cives Reipublicæ temporalis, ad quorum protectionem pariter adstringitur Princeps.*

85 *Lege Regia præcipitur, ut nullus Ecclesiasticus Judex laicos compellat ire ad Civitatem, ubi Sedes Episcopalis est, exceptis causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus.*

86 *Protectio exemptorum evocatorum ad Romanam Curiam prima instantia provenit tam ex protectione universali Regis quàm ex ratione Trident.*

87 *Exempto conceditur facultas eligendi Conservatorem, ne cum tot dispendio cogatur litigare in Romana Curia.*

88 *Conservatorum datio est etiam inducta in favorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conveniendis.*

Estque inductum in favorem publicæ utilitatis, ibid.

89 *Conservator subintrat locum Ordinarij, & Ordinarius exemptorum dicitur.*

90 *Conservator, cum detur ad Universitatem causarum, Ordinario æquiparatur juxta magis receptam opinionem.*

91 *Delegatus ad Universitatem causarum loco Ordinarij habetur.*

92 *Conservatores in prima instantia cognoscunt de causis suorum exemptorum, eosque agnoscit S. Congregatio uti Ordinarios exclusivè ad Episcopos Ordinarios.*

Concilium Trid. præservans primam instantiam Ordinario, non exclusit Conservatores, qui uti Ordinarij de causis exemptorum cognoscunt in prima instantia, ib.

93 *Qui perpetuum judicandi habent officium, Ordinarij dicuntur.*

94 *Conservatoris datio in favorem majorem exemptorum si per rescriptum non subscriptum mutari permitteretur, in majus eorum potius damnum foret, quod jus non patitur.*

95 *In conservatoribus vice Ordinarij exempto datis, cùm alium Ordinarium in suo loco non habeat, qui in prima instantia cognoscere permittatur, verificantur verba Trid. in cap. causæ omnes.*

96 *Exempti, quibus ad majorem favorem datur Conservator in sua Provincia, amitterent privilegium juris communis, si per rescriptum non subscriptum ab eo causæ avocentur, vel illi ad Curiam Romanam vocentur.*

97 *Exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conservatorem, ne naturales ita molestentur ex Decreto Senatus impresso.*

98 *Naturales hujus Regni prohibentur impetrare commissiones extra illud, & in Senatu datur provisio ordinaria, ut illi afferant Judicem in Regno ex eodem Decreto.*

99 *Refertur ad litteram Decretum prædictum Senatus anni 1572. quod multa continet utilia circa impetrationem commissionum Judicibus degentibus extra Regna Coronæ Hispaniæ.*

Cui

100 *Cui Decreto Senatus consonat ordinatio Lusitana adducta.*

101 *Episcopis Regni Aragonum, habentibus loca sibi subjecta hoc Regno, ordinatum fuit per Senatum, ut in illis Judices apponant ob magna inconvenientia vitanda.*

Decretum Senatus 25. anni 1562. ad litteram refertur, ib.

102 *Religiosi, & alij exempti licitè uti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetretur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, ut retineantur in Senatu, remissa causa Conservatoribus suis.*

103 *De differentiis inter conservatores datos juxta jus commune, & modernos datos cum amplissimis facultatibus cognoscendi judicialiter; & cum jurisdictione de causis exemptorum vide remissivè.*

104 *Religiosorum causæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulari tractentur.*

105 *Et tunc solum Concilium Supremum habet potestatem providendi, & tollendi scandalum.*

106 *Religiosorum causæ, quæ tractantur coram Judice Delegato, Ordinario, aut Conservatore rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ.*

EX universali regula Sancti Concilij Trident. *in cap. 20. causæ omnes sess. 24. de reformatione*, disponentis, * primam instantiam omnium
1 causarum quomodolibet ad forum Ecclesiasticum spectantium, debere esse Ordinarijs præservatam; occasionem (& non quidem improbabilem) sumpsere nonnulli affirmandi; Conservatores Universitatum, & Religionum Regularium minimè posse cognoscere virtute Conservatoriæ in prima instantia de ullis causis tangentibus easdem Religiones, & Universitates; sed omninò debere has causas proponi, & decidi ab Ordinario in prima instantia, cujus opinionis fuisse videntur Navar. *consil. 1. sub tit. de officio Delegati, in antiquis, & in consil. 3. n. 1. & 2. eodem tit. in novi.* Sayrus *sub tit. de officio Delegati, decis. 1.* Anton. *variar. resol. lib. 1. resol. 15.* quos pro hac parte negativa intellexit August. Barbosa *in remiss. ad d. cap. causæ omnes, n. 10.* videbis tamen statim infrà *n. 2. & 6.*

Sed contraria sententia, & opinio longè verior
2 est, * & amplectenda, imò dispositionem prohibitivam Concilij Trid. *in dict. cap. 20.* non habere locum in Conservatoribus Universitatum, & aliarum Religionum, quia causæ illæ, quæ Conservatoribus committuntur, non sunt necessariò in prima instantia coram Ordinariis locorum pertractandæ, sed coram Conservatoribus ipsis, quibus specialiter à Romano Pontifice harum causarum tangentium Universitates, & Religiones Regulares cognitio reservata est, cùm idem Decretum Trid. ad Regulares non pertinere, nec Conservatorias Regularium immutare, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid novi inducere, rectiùs affirment Alderete *in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, p. 1. cap. 7. nu. 4.* Riccius *in praxi Neapolitan. decis. 273. n. 7.* prope fin. *part. 4.* Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop. to. 2. allegatione* 81. *nu.* 13. & cum Riccio *decis. 473. part. 4.* tenet Novarius *in novi juris Pontificij pract. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs 54. *n.* 12. *fol.* 142. & cum Zevallos *in tractat. de cognition. per viam violentiæ, 2. part. quæst.* 157. benè probat Narbon. *in l. 59. gloss. 1. à n. 206. lib. 2. tit. 4. to. 3. Recopil. fol.* 187. Hanc etiam resolutionem probant expressè Navar. Sairus, & Marius Antonius citati pro contraria parte, *n. 1.* quia revera in aliquo devient ab hac doctrina; sed quia eos minus advertenter intellexit Aug. Barbosa *in remiss. ad dict. cap. 20. sess. 24. de reformat. num. 10.* loqui contra eam, quorum assertionem singularissimam latiùs commemorabimus statim, *n. 6.*

Quod quidem & pluries ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium reperio, * & testatur Alderete, ubi proximè *dict. n. 4.* & cum eo 3
Riccius, Barbosa, & Novarius, & signanter quod Conservatoriæ Regularium non sint sublatæ per dict. Decretum Trid. etiam quod causæ graves sint, * plenariam cognitionem requirant, censuisse 4
se sacram Congregationem *in una Mediolanens.* infert & sequitur Rota *in una Osens. jurisdictionis 12. Decembris* 1614. coram Ubaldo, testatur Barbosa *dict. allegat.* 81. *n.* 13.

Quæ Congregatio Cardinalium etiam in hæc declaravit, * *An littera Conservatoria concessa* 5
Universitatibus, vel Regibus, vel aliis, quas Decretum Concilij, cap. 5. session. 14. in fin. voluit, esse salvas, sint sublata altero Concilij Decreto. cap. 20. session. 24. Congregatio censuit non esse sublatas. Et isthæc declaratio invenitur etiam *in 4. tomo, decisio novissima diversor. in dicto cap. 20. verbo, in prima instantia,* & apud Marsillam *lib. 4. de judiciis, tit. 5. cap. 6. verbo, in prima instantia,* eandem etiam refert ad litteram Narbona *in lib. 59. glossa 1. nu. 206. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* Quod & ita declaratum fuisse ad instantiam procuratoris Societatis Jesu, esseque observari præceptum ab Illustrissimo Decio Carrapha sub pœna excommunicationis majoris, & quinquaginta ducatorum; refert Pater Joannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in Epitome de statu Religionis lib. 3. cap. 10. dub. 5. versicul. Secunda conclusio, ad finem.* Narbona ubi proximè *sub n.* 206.

Ex quo, cùm Conservatores, & Conservatoriæ Religionum, & Universitatum non sint comprehensæ in parte exclusiva, & negativa *dict. cap. causæ omnes* (sicuti omnes alij judices, qui Ordinarij non sunt, excluduntur à primæ instantiæ cognitione) infertur per necessariam consequentiam; Conservatorias, & Conservatores hujusmodi esse comprehensos in parte affirmativa, & inclusiva ejusdem Decreti, & sic ad eosdem Conservatores, tanquam Ordinarios omnium causarum ad Religiones spectantium, cognitionem in prima instantia pertinere probant Doctores citati infra * *n. 89. & seqq.* ultra quos ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium, testatur quo- 6
que Navarrus *consil. 3. nu. 3. de officio Delegati;* quem etiam refert Joan. à Cochier *in tractatu de jurisdict. Ordinar. in exemptos, 1. part. quæst. 39. nu. 30. tom. 1.* & per Navarrum *consil. 5. alias 3. Delegatis*, in novissima impressione idem firmat Augustinus Barbosa *in Pastoral. tom. 2. allegation. 106. in fin.* quod & idem probant Sairus *in floribus decis. tit. de officio Delegati, decis. 1.* Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 15.* quos citavimus suprà *num. 1.* ex mente Augustin. Barbosæ pro contraria parte, à quo tamen Barbosa omninò cavendum erit, quia cùm horum Doctorum sensum, & discursum non calluerit, loqui

eos

eos dixit contra doctrinam hactenus scriptam *à n.* 1. in quo manifestè decipitur. Etenim cum præfati Doctores affirment, Conservatorum Religionis intactam esse primam instantiam, & uti Ordinarios comprehendi in dispositione Trident. præservantis primam Ordinariorum instantiam, pernecesse fatentur & ipsi, nec non clarè supponunt; hujusmodi Conservatorias, & Conservatores non includi in parte negativa, & exclusiva, ejusdem Decreti Trident. quoniam si (prout eos intellexit Barbosa *in remiss. ad cap. causæ omnes, nu.* 10.) censuerint, Conservatores comprehensos esse in parte negativa, & exclusiva ejusdem Decreti; falsò firmarent ex eodem Decreto, esse illis uti Ordinatiis præservatam primam instantiam causarum omnium tangentium Religiones, sicuti constanter firmaverunt; ideoque horum Doctorum assertio sine umbra aliqua repugnantiæ currit securissimè, cùm utrumque, nempè non comprehendi in parte exclusiva, & comprehendi in parte affirmativa Decreti Trident. legitimè compatiatur; imò ex necessariâ consequentia unum ab altero inferri diximus infrà *n.* 92. ex eisdem Doctoribus, & ex eodem Aug. Barbosa, qui *dicta allegat.* 106. *nu.* 6. ad idem allegat Navarrum, & sequitur immemor, quod illum & alios refutavit *in dict. remiss. n.* 10. diversimodè illos intelligens.

In quorum omnium confirmationem urget quod *in Concil. Trident. sess.* 14. *cap.* 5. ita expressè
7 disponitur circa Conservatorias, quo in aliquibus casibus reservata esse intelligitur Ordinaria jurisdictio, & prima instantia in suo tamen robore, & firmitate relictis Conservatoriis, & Conservatoribus Religionum, & Universitatum in hæc: *Insuper cùm nonnulli, qui sub prætextu quod super bonis & rebus, ac juribus suis diversæ eis injuriæ, ac molestiæ inferantur, certos judices per litteras Conservatorias deputari obtinent, qui illos à molestiis, & injuriis hujusmodi tueantur, ac defendant, & in possessione, seu quasi bonorum, rerum ac jurium suorum manuteneant & conservent, nec super illis eos molestari permittant; ejusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem, & reprobum sensum detorqueant; idcirco nemini omninò, cujuscumque dignitatis & conditionis sit, etiamsi Capitulum fuerit, Conservatoriæ litteræ cum quibuscumque clausulis, aut Decretis, quorumcumque judicum deputationes quocumque etiam alio prætextu, aut colore concessæ suffragentur ad hoc, ut coram suo Episcopo, sive alio superiori Ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari, & conveniri, ac contra eum inquiri, & procedi non possit: aut quominus, si qua jura ei exceptione competierint, super illis liberè valeat apud judicem Ordinarium conveniri, in civilibus etiam causis, si ipse actor extiterit, aliquem ei apud suos Conservatores judices in judicium trahere minimè liceat; quod si in his causis in quibus ipse reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conservator ab actore suspectus esse dicatur. At si qua inter ipsos judices, Conservatorem, & Ordinarium controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit: nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, super suspicione, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum: familiaribus verò ejus, qui hujusmodi litteris Conservatoriis tueri solent, nihil illa prosint, præterquam duobus dumtaxat; nemo etiam similium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit, non licebit quoque Conservatoribus ullum habere Tribunal erectum; in causis verò mercedum, aut miserabilium personarum hujus sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Universitates autem generales, ac Collegia Doctorum, seu scholarum, & Regularia loca, nec non Hospitalia, actu Hospitalitatem servantia, ac Universitatem, Collegium, locorum, & Hospitalium hujusmodi personæ in præsenti Canone minimè comprehensæ, sed exempta sint, & esse intelligantur.* Hactenus Decretum Concilij.

Et super hoc text. vide multa per Barbosam * 8
in cap. 1. de officio Delegati, lib. 6. ubi *à num.* 4. per text. ibi, quid hodie importet, dict. text. ex tenore privilegiorum, & Conservatoriæ amplissimam accipiant Conservatores potestatem, & vide etiam *in cap. fin. eodem tit.* ubi plurimi Doctores citantur, ac semper confugiendum erit in materia Conservatorum, ad Monetam *in novo tract. de Conservatoribus.*

Quo, ut vides, in quibusdam causis reservata
est instantia, & cognitio Ordinario, Conservato- 9
riæ limitatæ ad tempus & certas causas censentur, quando conceduntur alicui particulari personæ, & etiam Capitulo. Attamen Conservatoriæ Universitatum, & Regularium, & similium semper sunt, & remanent intactæ, & omnimoda ab Ordinatiis earum virtute exemptio.

Atque ita iterum Sancta * Congregatio Cardi- 10
nalium super hoc *Decreto* 5. declaravit in hæc. *Dubitatum fuit, an propterea liceret Conservatoribus Regularium cognoscere causas etiam in prima instantia, cum cap.* 10. *sess.* 24. *videatur repugnare, jubens coram locorum Ordinariis esse cognoscendum: Congregatio sæpius respondit, Conservatorias Regularium, quas salvas esse voluit, dict. cap.* 5. *session.* 14. *non fuisse sublatas dict. cap.* 20. *session.* 24. quam declarationem refert ad litteram ex aliis Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *n.* 106. *ad fin. lib.* 2. *tit.* 14. *cap.* 3. *versic. Conservatoriæ litteræ, & cap.* 4. *in fin.* idem responsum * fuisse Conservato- 11
ribus Universitatis Leodicensis.

Etiam ulteriùs, cùm fuisset dubitatum, * nun- 12
quid dispositio Concilii *in dict. cap.* 10. *sess.* 14. *de reformat.* quatenus præcipit, ut intra biennium causæ in prima instantia terminentur: Conservatores comprehendat; resolutumque fuit ex sententia Sanctissimi, non comprehendi, cùm Decretum sit editum in favorem jurisdictionis ordinariæ, ut refert Narbona ubi proximè *n.* 103. *& n.* 107.

Quapropter duo notanda sunt, * quod cùm 13
Conservatoriæ particularium remaneant in meris terminis juris communis juxta *cap.* 1. *& c. fin. de officio Delegati, lib.* 6. si Conservator ultra permissa procedat, indubiè Rex, & Senatus hic supremus utetur sua Regalia protectionis, virtute horum duorum Concilii Decretorum, *dict. cap.* 19. *& cap.* 5. ut præservetur prima instantia Ordinario.

At verò cum Conservatoriæ Universitatum, * 14
Regularium, & similium eorumque omnimodæ exemptiones ab Ordinariis intactæ permaneant, nullo modo contra eorum Conservatores procedentes in prima instantia de causis, & negotiis in suo privilegio, & Conservatoria contentis, ac expressè comprehensis, Senatus faciet remissionem, cùm non lædatur prima instantia Ordinarii eò quòd expressè casus hîc exceptus sit, & non comprehensus sub regula generali prohibitiva, *dict. cap. causæ omnes,* 20. *Concil. Trid.* sequitur, ut omninò cesset protectio, & Regalia Regis, ex hactenus apertè probatis.

Quoad

Quoad secundam partem hujus capituli: an Re-
15 galia protectionis * Concilij Trid. habeat locum, quando exempti, putà Abbates, & alij Regulares, & Prælati, & immediatè subjecti Apostolicæ Sedi, consentiunt in jurisdictionem Ordinarij, & suæ exemptioni renuntiant; breviter resolvendum erit quod nec stante hujusmodi renuntiatione poterit habere locum dictum Decretum Trid. *in d. cap.* 20. quoniam hi exempti à jurisdictione ordinarij, & Sedi Apostolicæ subjecti nequeunt exemptionis privilegio renuntiare.

Etenim Summus Pontifex aliquos à Prælatorum
16 sibi inferiorum * jurisdictione solvendo, ac sibi subjiciendo, constituit se immediatum eorum superiorem, judicemque Ordinarium; quasi esset Episcopus Diœcesanus: ideo nequeunt exempti absque Papæ licentia, hujusmodi privilegio renuntiare, sicut Clericus absque Diœcesani licentia, nequit se alieno Episcopo subjicere, & ejus jurisdictionem prorogare, ex *cap. significasti, foro compet.* quia consequenter id noceret jurisdictioni, & favori proprij Episcopi.

Undè cùm exemptiones etiam in favorem Sedis
17 Apostolicæ concedi dicantur, * ut statim; nihil est, cur exemptus in præjudicium Summi Pontificis (cujus interest) huic possit privilegio renuntiare, prout expressè probatur *in cap. cùm tempore de arbitrio*, ubi *in §. fin.* Summus Pontifex approbat quoddam compromissum inter Ecclesiam exemptam, & Ordinarium Episcopum, & excepit, quæ contra libertatem, & exemptionem illius Ecclesiæ in compromisso continentur, & nullam declarat, reddens Pontifex hanc rationem in hæc: *Cum etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris, sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monasterium illud judicant, ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere*, hoc ipsum probatur *in cap. 2. ad fin. de in integr. restitut.* ibi: *Non tam jus suum, quàm nostrum, &c. Et in cap. cum olim, el 2. de privilegiis*, ibi: *Jus nostrum, & Ecclesia Romana turbatur.*

18 Et hanc sententiam verissimam profitentur * Gloss. *fin. in Clement. penult. de sentent. excommun.* Antonius de Butrio *in cap. significasti, nu. 2.* & ibi etiam latè Panormitanus, *nu. 10. & nu. 11.* & Marianus Socinus, *num. 42. de foro compet.* ipse Abb. Panormit. *in dict. cap. cum tempore, nu. 2. & 7. de arbitris.* Felinus *in cap. cùm accessissent, in princip. de constitutionib.* Joannes Andr. *in regula scienti, de reg. jur. in 6. in Mercuriali.* Jass. *in l. si quis, in conscribendo, Cod. de Episcopis & Clericis.* Mandolius *de signatura gratiæ, verbo, exemptiones Episcopis, versic. Exemptus à jurisdictione.* Tuschus *litter. R. conclus. 171. n. 9.* Emanuel Rodriguez *quæst. regular. tom. 2. quæst. 63. art. 19.* Thomas Sanchez *in Decalog. lib. 4. cap. 59. num. 29. cum aliis seqq.* Galerat. *in tract. de renuntiat. tom. 2. cent. 2. renuntiat.* 140. Aug. Barbosa *in collect. ad dict. cap. cum tempore, de arbitris, & in addition. ad eundem text.* Cochier. *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos, 3. part. quæst. fin.* Tamburinus *in tract. de jure Abbat. & Prælator. tom. 1. disp. 15. quæst. 12.* Sarabia *de jurisdict. adjunctor. quæst. 7. per totam*, & elegans est *decis. 325. à n. 23. & seqq.* Alexand. Ludovis. ubi aliæ Rotæ decisiones recensentur, & decis. Manticæ 237. *n. 4.* Seraphinus *decis. 595. n. 7.* Crescentius *decis. de foro compet.* Oliverius Beltramin. *in annotation. ad decis. Alexandr. Ludovisij, n. 29.*

Et quod exemptus à jurisdictione ordinaria nequeat suo privilegio * renuntiare absque Pontificis 19
(cujus exemptio interest) licentia, etiam probant Abb. *in cap. grave, num. 3. de officio Ordinarij, & in cap. 1. num. 19. de re judicata*, Albericus *in l. nemo videtur fraudare, ff. de reg. jur.* Castrens. *consil. 431. part. 1.* Baptista *de arbitris, lib. 2. cap. 4.* Silvester *verb. exemptio, nu. 11.* Tiraquell. *de retract. Linagier. §. 1. gloss. 9. num. 121.* Covar. *variar. lib. 2. cap. 4. nu. 1.* Vivius *to. 1. commun. opinion.* 277. Petrus Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 113. n. 2.* Gaill. *lib. 1. observat.* 40. Cochier. *ubi suprà 2. part. quæst. 7. n. 2. & 3. part. quæst.* 35. Didacus Perez *ad l. 2. vers. Verùm autem, fori. tit. 1. lib. 3. Ordin.* 467. ubi etiam asserit, tenere Doctores *in dict. cap. tempore*, quod si exemptus renuntiet, * processus & sententia non tenent, cùm 20
superioris favorem respiciat tale privilegium exemptionis, ne suus subditus judicetur ab alio, sequitur Augustinus Barbosa *in collect. ad dictum caput, cum tempore, n. 4. in fin.*

Qui *num.* 5. ex eodem textu probat, non posse Prælatos, * & Religiosos renuntiare privilegio li- 21
bertatis, & exemptionis sibi à Romano Pontifice concesso absque ipsius Pontificis licentia, rationem reddens, quam superiùs tetigimus: quia cùm exempti à potestate Ordinariorum solo Romano Pontifici subjiciantur, qui subinde eorum efficitur Diœcesanus, juxta text. *in authoritate*, juncta gloss. *verb. Diœcesani, de privilegiis lib. 6.* accedit proinde regula text. *in cap. significasti, de foro compet.* quod nullus Clericus sine proprii Diœcesani * vo- 22
luntate potest in judicium non suum consentire, prout hanc rationem expressè reddiderunt Joannes Andr. *in dict. cap. cùm tempore*, & ibi Butrius *num. 12.* Abb. *num. 11.* Socinus *nu. 42. vers. Ex quibus infertur.* Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 36. art. 10.* Tamburinus *de jure Abb. tom. 1. disp. 15. q. 12. n. 3.* & hanc rationem (licèt aliam insuper addat) veram & receptam non negat Petrus Barbosa *in l. 1. art. 3. n. 47. ff. de judiciis.*

Ex his convincitur Sarabia * *de jurisdict. adjunctor. quæst. 7. nu. 7. ad fin.* ex Rota *decis. 21.* 23
nu. 8. part. 7. diversorum, & Cœnedus *quæst. Canon. num.* 10. dicentes, quod Prælatus Abbas non potest renuntiare exemptum ab Ordinario absque sui Conventus licentia, dùm supponit, posse cum ea sola: cùm ex hactenus propositis requiratur etiam licentia Summi Pontificis, cujus exemptio interest.

Et pro his omnibus celebris extat Rotæ *decis. in una Ulixbonen. 19. Novembr. 1625. coram * Il-* 24
lustrissimo D. Coccino Decano, quam ad litteram refert Tamburinus *de jure Abb. & Prælator. to. 1. disp. 15. quæst. 12. sub num. 3.* ibi: quod dubium pendet ex duobus: primò, scilicet, ut videatur, an Commissarius Generalis potuerit dimittere has moniales? Secundò an dictæ moniales potuerint se subjicere obedientiæ Ordinarij.

Ad primam partem fuit dictum, quod quidquid sit de jurisdictione Commissarii Generalis, * etiam 25
quod in Religione ipse haberet amplissimam facultatem, nihilominus nec ipsemet Generalis poterat dimittere, cùm agatur de monialibus Sanctæ Claræ, quæ sunt exemptæ à jurisdictione Ordinariorum, & sanctæ Sedi Apostolicæ immediatè subjectæ, ut patet ex *Bulla Eugenii IV. sub datum Florentiæ anni 1439.* idem *August. anno Pontific. 9.* quæ est apud Rodrig. 29. & fuerunt positæ sub gubernio, * & obedientia Generalis, & Provincialium 26

Minorum sublatis protectoribus, quorum authoritate regebantur, &c. Quare cùm Summus Pontifex has Moniales subjecerit curæ Regaliarum, & postmodum à jurisdictione ordinariorum exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ subjecerit; non potuit Commissarius eas dimittere sine licentia Pontificis, cujus authoritas immensa est, *cap. ad honorem de author.* & ut Bald. Gommi. *cons.* 14. *in princip. num.* 2. Roma. *cons.* 369. *colum.* 2. *in princip.* & in specie subjectio Religiosorum erga suos
27 * Prælatos à Summo Pontifice dependet, sine cujus ministerio, & intentione Prælati Regulares nullam habent jurisdictionem. Medina *de indulgentiis, cap.* 24. Soto *de just. & jur. lib.* 10. *quæst.* 1. *art.* 4. *& lib.* 8. *quæst.* 3. *art.* 1. Victoria *in relect. de potest. Eccles. quæst.* 2. *n.* 28. Alphonsus de Castro *lib.* 2. *de just. hæret. punit. cap.* 24. *& contra hæres. verb. Episcopus ipse*, nimirum Summus Pon-
28 tifex est * summus Prælatus cujuscumque Religionis, ut benè advertit Suarez *de Religione, tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 14. *lib.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 21. *ante fin.*

Quapropter cùm Papa gubernium dictarum fra-
29 tribus demandasset, * & illas ab Ordinariorum jurisdictione exemerit, & immediatè Sedi Apostolicæ supposuerit, cujus nomine fratres gubernant; non potuerunt illas, inconsulta Sede Apostolica dimittere. Angelus *cons.* 367. *nu.* 7. ubi
30 quod administratores Apostolici non possint * præjudicare Summo Pontifici, nec poterant dimittendo dictas Moniales ponere os in cœlum, & Summi Pontificis coarctare potestatem, cùm ipsi sint subditi, quibus imminet necessitas sola parendi, ut pulchrè dicit Baldus *consil.* 131. *vers. Nec possunt, lib.* 4.

Non adversatur, quod Commissarius potuerit
31 renuntiare huic privilegio, * ut quisque potest juri suo renuntiare, *ad l. si quis, in scribendo, C. de pactis*, quia motivum posset considerari, si privilegium simpliciter fuisset concessum favore fratrum; sed cùm Pontifex sub protectione Sedis Apostolicæ eas receperit, & ea occasione gubernium confirmaverit; hoc fuit actum non solùm favore
32 fratrum, sed ipsius etiam Sedis, cujus interest, * multos habere immediatè subjectos, *Clem. Pastoralis, de re judica.* Rebuff. *cons.* 142. ideò non po-
33 tuerunt dicto privilegio * renuntiare. Felinus *in cap. cum accessissent, num.* 29. *de constitutionib.* & ibi Decius *col. penult. vers. Secundò, de prædicta conclusione, & n.* 18. *col. ult. conclus.* 6. & generaliter de renuntiatione. Galeratius *de renuntiatione, to.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 4. *vers. Et ideo, & nu.* 63. *ex l. non videtur, ff. de reg. jur. & l. si quæramus, ff. de testamentis.* Bald. *tit. qualiter de feudis aliena possess. §. porrò, n.* 1. Castrens. *in l. penult. col. fin.* & ibi Jass. *n.* 14. *C. de pactis, &c.*

Hanc primam partem latiùs prosequitur ipsa de-
34 cisio ibidem, * quam tu videre poteris, & ulteriùs prosequitur secundam, quæ magis ad nostrum propositum facit, quæ continuatur in hæc.

Quantum attinet ad secundum cap. An Monia-
35 les potuerint * se submittere obedientiæ Ordinarij? negativè fuit resolutum, quia exemptus sine licentia Summi Pontificis non potest renuntiare exemptioni, ut est textus rotundus *in cap. cum tempore*, 5. *de arbitris*, ubi Abb. *nu.* 2. *vers. Et per istum, text. gloss. fin. in Clem. penultima, de sententia excommunicat.* quam Abb. ibidem; & *in dict. cap.*
36 *cum tempore*, dicit singularem, ratio est, * quia interest Romani Pontificis, qui est superior, subditos suos ab alio non judicari, idem Abb. *in cap.* 2. *num.* 19. *de re judicata, & in cap. si de terra nu.* 5. *de privilegiis, & in cap. significasti, nu.* 8. *in fin. & num. seq. de foro compet.* Joan. Andr. *in cap. scienti*, 27. *in fin. vers. Si verò reperitur*, & ibi Franchus *nu.* 4. *de reg. jur. in* 6. Felin. *in cap. cùm olim, nu.* 3. *de præscription.* Armilla *in summa, in verb. exemptionum, nu.* 8. Gaill. *observ.* 40. *num.* 2. *lib.* 2. Galerat. *de renuntiat. tom.* 2. *centur.* 2. *renuntiat.* 140. *num.* 18. Cochier. *de jurisdict. Ordinar. in exemptos, lib.* 2. *quæst.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 34. *per totum*, & per dictum *cap. cùm tempore*, & per alias rationes in terminis exemptionis Regularium est Conc. Castrens. 433. incipit *videtur dicendum, num.* 3. *lib.* 1. ubi *versic. Quod autem*, ponderat, quod per privilegium exemptionis effecti sunt immediatè subjecti Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem sine illius licentia in alium consentire non possunt, hoc enim tenderet in derogationem jurisdictionis Pontificiæ. Considerat ulteriùs, quod privilegium videtur fuisse concessum in odium Ordinariorum, * qui dictis 37
Religiosis erant nimis infesti, eosque nimium gravabant; quod ideo non possunt se subjicere jurisdictioni Ordinariorum: & quamvis in casu Castrensis legeretur in privilegio, quod ipsi Ordinarij erant nimis infesti: hæc tamen est una ex rationibus, ex quibus Papa censetur concedere privilegium exemptionis, ut dicit Balb. de privilegiis *in tract. exempt. cap.* 1. *num.* 4. Rebuffus *cons.* 142. *col.* 2. *in princip.* Cochier *de jurisdiction. Ordinar. in ex. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. *& lib.* 2. *quæst.* 7. *n.* 3. *in fin. & lib.* 3. *quæst.* 34. & in terminis Regularium. Romanus *cons.* 369. *num.* 28. quem ultra Castrens. loco citato sequitur Felinus *cap. cùm olim, n.* 3. *de præscriptionib.*

Non obstat, quod privilegio possit renuntiari in præjudicium exempti; * secus verò eximentis, 38
gloss. fin. in dict. cap. cùm tempore, de arbitris, quia ut dicit Abb. ibidem *n.* 7. non potest considerari aliquis effectus quantum ad exemptum, nam jus libertatis est ita conjunctum inter exemptum, & superiorem, ut commodè separatio fieri non possit; nec est verum quod ait Albericus *in l. si quis, in conscribendo*, 39. *num.* 6. *Cod. de Episcopis & Clericis*, quod scilicet, possit renuntiari privilegio specialis exemptionis, quando motu proprio non fuit concessum, quia Sylvester *in summa, in verb. exemption. §.* 10. dicit contrarium esse verius, scilicet, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum sequitur Armilla *in eodem verbo, num.* 8. Rebuffus *dict. cons.* 142. *colum.* 2. *versic. Exempta.* Cochier loco prædicto, *n.* 17. *lib.* 1.

Et licèt in aliis non Ecclesiasticis possit dari jurisdictio in præjudicium eorum, * qui se submit- 39
tunt: non tamen in præjudicium superiorum, Archidiacon. *in cap. conquestus, n.* 4. *quæst.* 3. Baldus *in l. si quis, in conscribendo n.* 8. *C. de Episcopis audic.* Afflictis *de probibit. feud. alien. per Federicum §. præterea, num.* 23. cum allegatis per Surdum *cons.* 47. *n.* 25. *lib.* 1.

Nihilominus ut advertit Abb. *in dict. cap. cùm tempore, in fin.* hoc indistinctè * non procedit in 40
Ecclesia, seque remittit ad notata per Innocent. *in cap. accedentibus, de privilegiis*, & per scriptum *in cap. veniens, de præscriptionibus* ubi *num.* 21. dicit, quod Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, ut *in cap. fraternitatem, de donationibus*; & subdit quod per unum, * vel plures actus non 41
censetur renuntiatum favori Ecclesiæ, cùm etiam

non

non possit renuntiari. Et rursus addit, quod si omnes vellent facere contra privilegium, * unus solus potest contradicere, prout evenit in casu isto, ubi magna pars Monialium, licèt non major contradicit, Suarez *de legibus*, *lib.* 8. *cap.* 33. *n.* 2.

42

43 Et quamvis idem Abb. *num.* 22. dicat, * prædicta non procedere, quando per renuntiationem revertitur ad jus commune: hoc tamen dictum, quatenus verum, in hac facti specie non officit propter præjudicium Sedis Apostolicæ, cujus interest habere exemptos, ut suprà dictum est, & benè Gaillus *observat.* 40. *num.* 2. *lib.* 1. quapropter Ordinarius merito noluit, simpliciter recipere dictas Moniales, sed reservato beneplacito.

Et ita per Dominos causa per binas vices maturè discussa, * fuit unanimiter conclusum: præpensis etiam omnibus in alia decisione allegatis, & his quæ ulterius objici possent, cum causa egeat celeri expeditione ob magna scandala, quæ in his partibus hac de causa quotidiè nascuntur hactenus de tam mirabili decisione; quæ ad propositum hujus articuli singularis est.

44

Et ad id notatione dignissimum, quod in hac decisione continetur; * jus exemptorum, & superioris ita esse conjunctum, ut commodè dividi nequeat, ac propterea non solùm renuntiationem non posse valere in præjudicium superioris; sed nec etiam renuntiantium; videndæ sunt nonnullæ Rotæ decisiones, aliæque singulares doctrinæ in hisimet terminis, quas congessimus 1. *part. cap.* 13. *à n.* 25. *cum multis seqq. vers. Quinto, & pro hac part.* ubi notabiles doctrinæ in proposito congeruntur; & à principio illius *cap.* 13. aliæ quamplurimæ recensentur, quæ generaliter, & specialiter comprobant resolutionem hujus Capituli, ut exemptionis renunciatio non valeat absque superioris licentia & consensu.

45

Quibus adde quod licèt caducitati Dominus possit renuntiare; * tamen fallit, quando caducitas respicit non solùm favorem Domini, sed etiam alterius, quia tunc utriusque requiritur consensus & renuntiatio, ita ut unius sola non sufficiat, ut probat Marescotus *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 15. *& seqq.* quod comprobat ex nostra doctrina, * ut exemptus non possit renuntiare suæ exemptioni in præjudicium superioris, ad quæ allegat Rotæ resolutionem *in una Reginens. bonorum* 13. *Maij* 1585.

46

47

Et insuper, quod quando jus renuntiantis ita est conjunctum cum jure alterius, * quod commodè separationem non admittat; ut nec etiam in præjudicium ipsius renuntiantis admittatur renuntiatio, in his terminis cum Abb. doctrina *in cap. cum tempore, num.* 7. *de arbitriis*, probat Tamburinus *in tract. de jure Abbat. & Prælatorum, tom.* 1. *disput.* 15. *quæst.* 11. *num.* 3. ante decisionem.

48

Pro quo etiam facit doctrina Scacciæ *in tract. de sententia & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 4. *fol.* 229. qui *num.* 229. ita loquitur: intellige omnia quæ scripsimus in hac 2. *p.* dum diximus, * quod si jus, favor, seu privilegium habet admixtum interesse alterius; tunc renuntiatio cujus non præjudicat sibi, nec alteri; sit verum, quatenus illud jus favor sit inseparabilis, prout apertè loquuti sumus *in præcedenti tertia exemplificatione, n.* 203.

49

50 Secus (dicit ipse Scaccia) si jus sit separabile, * quia tunc renuntiatio tenet quantum ad præjudicium renuntiantis, sed non quantum ad præjudicium tertij Bart. *in l. penult. si quis in conservando, sub num.* 3. *in secundo casu principali.* Baldus *sub num.* 4. *in* 4. *oppositione*, ibi: *Primo casu, si utilitas*, & Salicetus *sub num.* 4. ibi: *Tertio casu, C. de pactis.* Abb. *in cap.* 12. *si diligenti, sub n.* 7. ibi: *Quandoque continet, de foro competent. &c.*

Salgado de Supplic. & Retent.

Et cum hac doctrina Scacciæ consonat Rota in * *una Cenense juris Patronatus*, 1. *Decembris* 1606. 51
coram Lugdunens. firmans, quod quando præjudicium est separabile, pluribus possidentibus, potest contra unum quæri possessio, licèt contra alios non; cujus decisionis verba, *n.* 4. ita sunt: quarto dicebatur possessionem fuisse controversam per Carratos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasi possessionem, uno ex patronis contradicente, juxta doctrinam Innocentii communiter receptam *in cap. bona, el* 2. *n.* 1. *vers. Plus diximus, de postulat. Prælato.* fuit responsum per *l. per fundum, in fin. ff. de servitutibus rustico. præd.* ubi Albericus *nu.* 1. *&* 2. & Florianus *n.* 3. notant, quod si plures possident, potest contra unum quæri possessio, licèt contra alium, qui contradicit non quæratur quando præjudicium est separabile, &c. Ubi prosequitur quod jus patronatus est individuum quoad substantiam; * tamen quoad 52
possessionem, & exercitium est separabile, quæ est apud Farinacium *decis.* 132. *n.* 4. *in posthum. tom.* 1. Et quod quando præjudicium est separabile pluribus possidentibus, potest acquiri possessio contra unum, licèt non quoad alios ipse Farinacius *decis.* 762. *n.* 2. *tom.* 1. *in posthum.* Seraphin. *decis.* 970. *nu.* 2. Gonçalez *de altern. gloss.* 45. *§.* 2. *à num.* 32. Gratianus *tom.* 3. *cap.* 426. *num.* 8. *&* 9. & quod tunc sufficiat patientia illius Monasterii, contra quem præscribitur, vel adquiritur, non totius Religionis; Millis *in repertorio, verbo, possessio seu quasi jurium incorporalium.* Coccinus *decis.* 52. *num.* 8. *Rota decis.* 164. *n.* 7. *Post tractatum Postii de manutent.* quæ est singularis, & è converso quando agitur de utilitate consortis, ut tunc possessio unius prosit alteri consorti *Seraph.* ubi proximè, & in terminis Religionis abundè Valençuela Velasquez *in consil.* 151. *à n.* 57. *& à n.* 67. *to.* 2.

Et ipse Scaccia ubi suprà *nu.* 230. *proximè seq.* * hanc doctrinam ita extendit. Extende hanc in- 53
telligentiam, ut procedat indistinctè, sive utilitas admixta sit publica, sive sit alterius, & privati, Baldus, & Salicetus *in dict. cap. penultimo, sub n.* 4. & Abb. *in dicto cap. si diligenti, sub nu.* 7. *de foro compet.*

Et ipse Scaccia ibidem *nu.* 203. in hæc: exemplifica tertio, * in jure privato, quod continet 54
utilitatem privatam renuntiantis, & publicam simul, huic namque juri, si sit inseparabile, non potest quis renuntiare, ut patet ex sequentibus illationibus, &c. & hujus doctrinæ plurima reddit ibidem exempla Scaccia, eam probant Cynus *in dict. l. si quis in conscribendo, sub n.* 3. ibi: *Sed si non potest separari*, & Salicetus *sub n.* 4. quod apertius declaravit Abb. *in cap. si diligenti, sub n.* 7. ibi: *Si non potest separari renuntiatio, non valet, de foro compet.*

Et quod favori, & privilegio suo nequeat quis renuntiare, * quando sit contra bonos mores, 55
quando sit in præjudicium alterius, sive Reipublicæ, sive privati, & quod juri naturali nequeat renuntiari, vide multa cum maxima distinctione per Scacciam *de sententia & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *à nu.* 172. *cum multis seqq.* & superiùs à principio.

Et ex hoc jure connexo, & inſeparabili illud in-
56 ferri poteſt, * quod communiter notavit ex Gloſ-
ſa, *verbo, generetur, in cap. dilectus, 2. de capellis
Monachorum*, quod licèt reſpectu exempti poſſit
exemptio præſcribi, tamen reſpectu eximentis nul-
la datur præſcriptio, hincque ſemper poteſt ſe tu-
57 eri contra objectam præſcriptionem, * dicendo,
non eſſe completam contra Papam, & ſic allegan-
do jus tertij, ut poſt longam diſputationem con-
cludit Abb. *in cap. ad audientiam, ſub n. 12. ver-
ſic. In contrarium tamen, de præſcriptionibus*, &
eum ſequitur Felinus *ſub n. 12.* & notat bene Ce-
nedus *pract. Canonic. quæſt. lib. 1. quæſt. 26. n. 9.
ad fin.* optimè Cochier *de juriſdiction. ordinar. in
exemptos, part. 3. quæſt. 12. num. 4. cum ſeqq.* ubi
multa in propoſitum congerit, & obiter Aug. Bar-
boſa *in additione ad collect. cap. dilectus, el. 2. in
principio, de capellis Monachor.*

Sed hos Doctores omninò intelligas, ut ratio-
58 ne juris connexi, * & individui non ſit adverſus
privatum completa præſcriptio tempore ordinario;
ſed adverſus utrumque una debet eſſe præſcriptio,
& quouſque adverſus unum non ſit perfecta &
completa, nec adverſus alium poteſt dici comple-
ta ratione inſeparabilis juris, damni, & præju-
dicij, quia ſua negligentia ſola, & renuntiatio et-
iam expreſſa non tenet ratione individuitatis ex ha-
ctenus adductis latiùs. Et ita intelligendi ſunt dicti
Doctores non aliter, & in terminis probatur quod
licèt contra privatum currat præſcriptio 10. vel
20. annorum; tamen ſi privatus habet commu-
ne jus cum Clerico, vel cum Eccleſia, juvabitur
ejus privilegio, & jure ſpeciali, ut contra eum
non currat, niſi præſcriptio contra omnes ſit com-
pleta, Innoc. *in cap. ad audientiam, de præſcripti-
onib.* ubi etiam Abb. *in princip.* Marſil. *de fidejuſ-
ſoribus, in repetitione, n. 151.* & iterum ipſe Mar-
ſil. *ſingulari*, 180. & per eundem Innocent. &
Jaſſ. *in l. ſi emancipati, n. 17. C. de collationib.*
& Nattam *conſil. 590. col. fin.* tenet Petrus Surdus
in conſ. 301. *n.* 84. *tom.* 3. Graſſis *de effectibus Cle-
ricatus, effectu 2. num.* 58. qui *nu.* 59. idem fir-
59 mat in præſcriptionis interruptione, * nam ſi præ-
ſcriptio interrumpatur per unum ex ſociis, prodeſt
talis interruptio alteri ſocio, Decianus *conſil. 26.
n. 36. & ſeqq. lib. 5.* Alexand. *conſil. 58. lib. 7.* Ca-
ſaneus *conſil. 47. n. 3.* conducunt quæ diximus *ſu-
prà n. 52.*

Hinc fit, ut laicus non ligetur ſtatutis laicorum
60 reſpectu juris individui, * quod habet cum Cleri-
cis, Aretinus *conſil.* 25. Decianus *in tract. crim.
part. 1. lib. 2. cap. 39. nu. 6.* Rocus de Curte *in
tract. de conſuetudine, ſect. 8. n. 62.* Graſſis ubi
61 proximè *n.* 55. & ratio hujus eſt, * quia talis con-
ſors, potitur eiſdem privilegiis, quibus ſuus con-
ſors, licèt aliàs ex ſe ſolo illis gaudere non poſſet,
*l. qui duo, ff. de liberatione legata, l. ſi communem,
ff. quemad. ſervit. amittant.* Decius *in l. ſi emanci-
pati, n. 5.* & ibi etiam Cagnolus *n. 103. C. de col-
lationibus.* Marſillus *de fidejuſſoribus, num.* 151.
62 Mart. Montier. *deciſ. 14. nu.* 84. ubi dicit, quòd
quis conſequitur privilegium ex perſona ſocij, *
quod ex ſua perſona conſequi non poſſet, Petrus
Surdus *decis. 301. num. 9.* Jaſſ. *in dict. l. ſi man-
cipati, num. 2. & ſeqq. Cod. de collationibus*, &
Mota *ſuper cap. Regni, lib. 4. cap. 134. num.* 24.
Purpuratus *in addit. lit. E. ad Alexand. in l.
præcipimus, §. eo obſervando, C. de appellat. &
in addition. ad Bartol. in l. prægnantem, ff. de
pœnis.*

Quò pertinet, quod beneficium reſtitutionis in
integrum, * quod competit minoribus ratione mi- 63
noris ætatis, competit etiam majoribus ejus conſor-
tibus in individuis, Gloſſ. *in verbo, patrocinari*,
& ibi Paulus de Caſtro, & Bartol. *ſub n. 7. C. ſi in
communi, eademque cauſa reſtitutio in integ. po-
ſtulet.* Jaſſ. *in l. ſi mater, num. 10. Cod. de inof-
ficioſo teſtam.* cum multis aliis, quos latè conge-
rit Odd. *in tractat. de reſtitutione in integr. quæſt.
46. art. 4. verſ. In contrarium, & verſic. Plu-
ries, tit. de communi, & magis commun. opi-
nion.* Covarruvias *practicar. cap. 24. nu. 2.* Ze-
phalus *conſil. 661. nu. 76. lib. 6.* Muſcatellus *in
practic. civil. in verbo, in integrum reſtitution. n.
7.* Graſſis *de effectib. Clericat. effectu 2. n. 57.* &
ſuprà.

Jus enim unius per ſe inſufficiens ad aliquid,
* poteſt recipere fomentum à jure alterius, de- 64
claratur per Coccinum *decis. 187. nu. 3.* & me-
liùs *deciſ. 254. nu. 4. & à princip.* & eſt optimus
text. *in l. fin. C. de accuſationib.* ibi: *Eripi ſe poſ-
ſe confidens, aut ſtudio, aut privilegio nominati*,
vide Padillam *in l. 1. ſub 6. Cod. de diverſis reſ-
criptis.*

Hinc etiam fit, quod privilegio (quod habet
Capitulum, * ut in cauſis criminalibus tangenti- 65
bus perſonas Capitulares nequeat procedere Epiſ-
copus ſolus abſque duobus adjunctis ipſius Capitu-
li) ſinguli de ipſo Capitulo renuntiare nequeunt,
cùm ſit commune & individuum cum aliis de Ca-
pitulo, ut latiùs probat Sarabia *de juriſdictione ad-
junctorum, quæſt. 7. per totam.*

Vide quæ latè de hujus juris complicati privi-
legio diximus circa executionem * ſententiæ latæ 66
contra unum; ut neque contra ipſum etiam faci-
enda erit executio; ſuprà *1. part. cap. 13. à n. 37.
cum ſeq. verſic. & quando adeſt connexitas, &c.* &
ſuperius.

Sed ad majorem claritatem eorum * quæ dicta 67
hactenus ſunt circa renuntiationem exemptio-
num diſtinctè procedendum erit: nam vel privile-
legium exemptionis in privatum ſingularum favo-
rem conceſſum eſt, & ei exempti renuntiare poſ-
ſunt, quoniam quando agitur de renuntiatione
dumtaxat ſimplicis privilegij, quo ab Epiſcopi ju-
riſdictione quis eximitur, cum in exemptorum dum-
taxat fuerit introductum favorem, non videtur ne-
ganda facultas, quod ei valeat renuntiare, juxta re-
gulam text. *in cap. ſi de terra, de privilegiis*, & quia
per renunciationem ceſſante privilegij impedimento
Ordinarius ipſo jure communi vindicat, & recu-
perat juriſdictionem in exemptos; nam per impe-
dimenti remotionem provenientis ex diſpoſitione
hominis ſubintrat ipſo jure diſpoſitio juris, & fin-
gitur impedimentum retrò non adfuiſſe, plures
Doctores citat Caſtil. *controverſiar. to. 6. cap. 145.
§. unico, n. 14. verſic. Secundus caſus eſt*, & Nos
uberiùs infrà *cap. 12. à num. 44. cum multis ſeqq.*
facileque tunc ad jus commune fit regreſſus, jux-
ta regulam *l. ſi unus, §. pactus, in fine, ff. de pac-
tis*, & eſt optima *deciſ.* 325. Alexandri Ludovic.
à nu. 13. in hæc: non obſtat, * quod dicti actus 68
potuerunt fieri ex prorogatione, quam poteſt ex-
emptus facere in perſonam ejus, qui eſſet Ordina-
rius circumſcripta exemptione, juxta *conſil.* 14.
Federici; quia ultra quod dictum Federici ha-
bet multos contradictores, ut latè per Socinum *in
cap. ſignificaſti, n. 42. de foro compet.* & Rota apud
Creſcent. *deciſion. tertio de foro compet.* firmavit,
exemptum non poſſe prorogare juriſdictionem,
cùm non agatur de ſuo præjudicio tantùm; ſed
etiam de præjudicio ſuperioris, deciſio Salman-
tina

tina jurisdictionis ex adverso allegata loquitur ex-
pressè, quando exempti non sunt immediatè sub-
69 jecti Sedi Apostolicæ, * & non sine causa, quia
isti non possunt prorogare, ut per Felinum *in cap.
P. & G. n. 13. de officio Delegati.*
Et pariter loquitur expressè, quando non re-
70 dundat in præjudicium alterius, * quàm prorogan-
tis. Præterea illud posset procedere, quando non
dubitaretur de exemptione, sed ageretur tantùm
de validitate actorum Ordinarij; cùm autem ne-
getur exemptio, censendum potius, quod actus
sint facti ab Ordinario jure proprio, & ex facul-
tate, quam habet de jure communi, ex latè ad-
ductis *in Conchensis jurisdictionis*, 22. *Maij* 1593.
coram Cardinali Mantica, &c. Et probatur expres-
sè *in dicta Ulixbonens. decision.* superiùs adducta *à
num.* 24. *vers. Et pro his omnibus*, videnda *in
vers. non adversatur*, & *in vers. Et quamvis*, idem
Abb. *num.* 43. & juxta hoc membrum intelligen-
da erit Rota apud Seraphinum *decis.* 595. *nu.* 6.
& 7. in hæc: cùm enim isti, qui per hujusmodi
privilegium eximuntur, non sint immediatè Sedi
Apostolicæ subjecti, possunt utique prorogare ju-
risdictionem Ordinarij, & ei se submittere, ut per
Federicum de Senis *in consil.* 14. Felinus *in cap.
cum Joannes, num.* 7. *de constitutionibus.* Jas. *in
l. si unus, §. Pactus ne peteret, n.* 9. *ff. de pactis*;
& hoc quando non redundat in præjudicium ali-
cujus nisi prorogantis, Geminian. *in consil.* 83. *n.*
9. Corneus *consil.* 214. *n.* 8. *lib.* 2. Ferretus *consil.*
102. *nu.* 18. & tradunt Doctores *in cap.* 6. *si dili-
genti, de foro compet. &c.*
Aut privilegium conceditur in gratiam Sedis
71 Apostolicæ * Religioni, aut Ecclesiæ, & tunc
procedit *cap. cum tempore de arbitris*, & ea om-
nia quæ hactenus in hoc capitulo dicta sunt, &
hanc distinctionem ponit in terminis, Federicus de
Senis *consil.* 14. Felinus *in cap. P. & G. n.* 13. *de
officio delegat.* & post Rebuffum Paulus Fuschus *de
visitatione, lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 11. August. Barbosa *in
collectanea ad dictum cap. cum tempore, sub nu.*
5. *de Arbitris.* Rota ut per Alex. Ludovis. *decis.*
325. *à n.* 23. Mantica *decis.* 237. *nu.* 4. Manuel.
Rodriguez *quæstionum regular. lib.* 2. *quæst.* 62.
artic. 10. Seraphinus *decis.* 595. *n.* 7. *& seq.* Oli-
verius Beltramin. *annotat. ad dict. decis.* 325. Ale-
xand. Ludovic. *n.* 29.
Et sub hac distinctione resolvendam censeo il-
72 lam arduam quæstionem, * utrùm quando jurisdi-
ctio privativè data est alicui judici, possint subje-
cti sine ejus consensu, alterius judicis jurisdictio-
nem prorogare? Negant enim Doctores commu-
niter; sed meliùs latè Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.*
3. *à nu.* 48. *cum seqq. ff. de judiciis*, ubi resolvit,
quod si in privatam aliquorum gratiam privativè
jurisdictio data est; non prohibentur alterius ju-
dicis jurisdictionem prorogare; qui planè ibidem,
& eruditè hunc articulum examinat, & sequitur
Aug. Barbosa *in dict. cap. cum tempore, num.* 6.
73 *de arbitris*, qui *à n.* 8. latè disserit, * & tractat,
74 quando subditi, & vassalli unius Regni sine sui
Principis licentia alterius Regni vel Principis ju-
risdictionem possint prorogare, quem videre po-
teris.
Quare juxta præfatam distinctionem attenden-
75 da * erit in Senatu renuntiatio exempti, ut si ex
ea aliqua alteri fiat læsio, cùm nequeat absque
illius consensu & licentia consentire in jurisdicti-
onem Ordinarij, isti omninò deneganda erit pro-
tectionis Trid. Regalia, cùm in exemptis Conser-
vatoribus præfatum Trident. Decretum *in cap.* 20.
sess. 24. *de reformat.* non procedat, imò sit casus
exemptus specialiter per ipsum Trident. in loco
suprà ad principium citato: & per declarationes
Sanctæ Congregationis Cardin. prout latiùs dedu-
ximus ad priorem partem hujus Capituli; ideo
omninò cessat Regis protectio, quia ex hac ex-
emptione nullum inferri dicitur præjudicium pri-
mæ instantiæ Ordinariorum, quod verissimum est,
ut abundè probatum remanet.
Ex hactenus deductis clarè etiam convincitur * 76
Piasequius *in praxi Episcopali*, 2. *part. cap.* 3. *de
visitatione Regularium, sub n.* 51. dum ita loqu-
tus fuit: subsunt Regulares jurisdictioni Episcopi,
si in aliquo sponte ipsi se submiserint, hoc enim
facere possunt; cùm quilibet privilegio suo speci-
ali, licèt non privilegio juris communis, renun-
tiare possit, *cap. si de terra de privilegiis*; maxi-
mè verò Universitas, seu Claustrum totum, &
non persona singularis, vel saltim in suum præju-
dicium, & non in præjudicium Superioris exi-
mentis, Abb. *in cap. significasti, de foro competen-
ti*, Angelus Armilla, *verbo exemptus, n.* 5. & 8.
undè & pacta per Regulares inita * licèt non fue- 77
rint approbata à Capitulo ipsorum Generali, vel
Provinciali, ligent ipsos Regulares, *cap. ult. de
pactis in* 6. quod magis confirmant verba consti-
tutionis suprà à Nobis relata, in illo loco.
Pacta autem, & conventiones inter eosdem fra-
tres, & Prælatos, atque Curatos pro tempore inita
valeant, nisi per sequutum Capitulum proximum
Generale, vel Provinciale refutata, & per eos re-
futatio hujusmodi intimata debito tempore fuerit,
&c. hactenus Piasequius.
In quantum iste Author loquitur de pacto in-
ter particulares, benè loquitur. De quo est vi 78
dendus is text. *in dict. cap. ult. de pactis, lib.* 6.
& plures Doctores, quos in comprobationem al-
legat Augustinus Barbosa, *in collectan. ad ipsum*,
n. 1. in cæteris autem nempè, quòd Religiosorum
totus Conventus possit suæ exemptioni renuntiare,
in eorum præjudicium saltim, non benè percipit,
nec calluit difficultatem, ex iis quæ superiùs dicta
remanent. Nam Religionum exemptiones tangunt
utilitatem, & interesse eximentis Summi Pontifi-
cis, & cùm inter eos, & jus Pontificis detur con-
nexitas juris inseparabilis, & conjunctio, ita ut
commodè dividi non possit, sequitur manifestè,
ut nec in præjudicium Religionis renuntiantis va-
leat renuntiatio, prout apertè, & latissimè supe-
riùs probatum reliquimus. Et iste Author in ni-
hilo firmavit pedes, sed hallucinando, dixit hoc,
vel illud; quare vel reducendus erit ad terminos
præfatæ doctrinæ efficaciter comprobatæ, vel om-
ninò ut inconstans reprobandus.
Sed an exemptus Conventus extra suam Provin- 79
ciam, & Regnum coram alio Judice etiam Dele-
gato, non suo Conservatore (ibi à Sede Aposto-
lica assignato) uti poterit hac Regalia, ut Senatus
illum suo judici, & causam remittat, ne extra Reg-
na litigare cogatur, ac pariter rei citati à conserva-
tore extra Regnum degente, Regio hoc recursu an
muniri possint, & in utroque casu affirmativè resol-
vendum erit ex praxi observatissima, & juris verissi-
mis fundamentis; circa quam difficultatem ita lo-
quutum fuisse reperio Cochier *in tractat. de jurisdi-
ctione in exemptos*, *to.* 2. *in scholiis ad constitutionem
Leonis X.* præservantem primam instantiam Ordi-
nario, *§.* 13. *n.* 148. *fol.* 99. *& seqq.* super illis ver-
bis ejusdem, *in prima instantia extra Romanam Cu-
riam, & in partibus coram Ordinariis locorum*,
infert Cochier in hæc verba.

Itaque licèt exempti immediatè subjecti sint
80 *Summo Pontifici*, * *cap. authoritate, de privilegiis, in 6. Coppinus de sacra Politica lib. 2. tit. 4. nu. 6. fol. 231. de Legato ejus à latere, cap. si Abbatem, de electione, in 6. Glossematerius in pragmat. sanction. tit. de causis, verb. subjecto, non tamen poterunt in prima instantia evocari ad Romanam Curiam, & ita pactis inter Romanum Pontificem Reges Franciæ, Hispaniæ, Belgiique Principes testatum reliquit Coppinus dict. tit. 4. nu. 8. fol. 233.*

Proinde si contingat eos evocari, habebunt jus
81 *revocandi* * *domum ad Patres Provinciales, sive Judices, quos ex privilegio sortiuntur, quippè quod Ecclesiastica causa alibi quam in patriis litigatorum committi non soleant, uti Guichardinus in sua Historia, si autem quidpiam contra hanc liberta-*
82 *tem fiat, licebit eis, quorum intererit,* * *querelæ libello supplicare Pontifici; imò etiam officium Conservatoris privilegiorum implorare, Coppinus dict. loco, estque à Concilij Tridentin. dispositione non alienum, sess. 24. cap. 20. de reformat. sunt autem ejusmodi Trid. Concilij verba, &c.* hactenus Cochier.

Quæ quidem doctrina habere potest fundamen-
83 tum * in regula generali (non etiam restricta ad protectionem Tridentin. dumtaxat) quæ habet vim fieri ei, qui extra Regnum ad Romanam Curiam citatur, & extrahitur pro lite tractanda, posseque Principem & Senatum ita oppressum defendere, ne extra Regna Hispaniarum extrahatur, ut ex Menchaca *controversiar. usu frequent. lib. 1. cap.* 41. Rebuffo, & aliis annotavimus hac 2. *part. cap.* 3. *versic. de hac etiam praxi, à nu.* 16. tanquam hoc sit Regis proprium munus, & regale officium, ne subditi tali molestia opprimantur; & videnda sunt in proposito Decreta Senatus, quæ in-
84 feriùs adducimus ad litteram. * Maximè cùm Clerici Ecclesiasticæ que personæ cives reputentur, sintque pars populi, & membra Reipublicæ temporalis, ad quarum protectionem simul teneatur Princeps, ut abundè comprobavimus *in tract. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *præludio* 2. *à n.* 57. *cum seqq.*

Quò tendit *lex Regia* 5. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil.*
85 qua præcipitur, * ut nullus Ecclesiasticus Judex, ob inferendas molestias laicis, eos citet, aut accedere compellat ad locum, ubi Episcopalis, seu Archiepiscopalis Sedes existit, cùm adsint alii inferiores Judices, coram quibus in casibus à jure permissis licitè valeant conveniri (exceptis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus causis, juxta Concil. Trid. *in dict. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat. §. ad hac*) conducit etiam *cap. ut litigantes,* 5. *de officio Ordinarij, lib.* 6. *cap. cordi, de appellationibus*, & quæ in confirmationem dictæ *legis Regiæ* 5. conducit Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *n.* 174. *tit.* 4. *to.* 3. *Recopil.*

Quoniam in hoc casu protectio Senatus prove-
86 nit, * non tantùm ex regula generali protectionis ad Principem pertinentis; sed etiam provenit simul ex dispositione, & ratione Concilij, prout latiùs inferiùs videbimus.

Comprobatur ulteriùs, quoniam concessa exem-
87 ptione à Summo Pontifice, * simul exempto attribuitur facultas nominandi Conservatorem in sua Provincia, ne cum tanto dispendio cogatur ipse exemptus recurrere ad Sedem Apostolicam pro causis, ut plurimum levibus, & parvi momenti, quod quoque conceditur ex eadem ratione collitigantium
88 favore, * ne cogantur Romam ire, pro exemptis conveniendis; juxta *cap. fin. §. Conservatores autem, de officio delegat. lib.* 6. de quo plurima conducibilia scripsimus hac 2. *part. cap.* 3. *§. unico, à nu.* 4. *& eodem cap.* 3. *à num.* 14. *cum multis seqq.* quæ ratio imbibitur in dispositione Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, qua movetur, ut litigantes non extrahantur è suis Provinciis, & extra illas cogantur litigare, esseque in favorem hoc inductum publicæ utilitatis. Vide quæ latè Moneta *de Conservatoribus, cap.* 7. *nu.* 446. *cum seqq.* & quæ Nos plena manu diximus *in dict. cap.* 3. *à n.* 14. quæ est præcipua ratio, cui nituntur Doctores ad justitiam consuetudinis in aliquibus Regnis vigentis, quod Reges cognoscant de causis exemptorum, pro ut Valentiæ, & Aragoniæ, de qua & ejus comprobatione latè agunt Belluga *in speculo Principum, gloss.* 11. *§. videndum*, ubi Borellus *in additione, verb. probamus*, plura in hujus juris, ac vetustissimæ consuetudinis, confirmationem, & defensionem conducit, post Doctores *in cap. decernimus, de judiciis, & in cap. cum contingat, de arbitris, gloss. in cap.* 1. *nu.* 93. *distinctione in cap. Mennam*, 2. *q.* 4. Paulum Borgasium *in tract. de irregularitate, reg.* 7. *n.* 3. Beroium *q.* 7. *n.* 6. *&* 7. Gregorium Lopez *in l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. *verb. costumbre.* Rolandum à Valle *cons.* 12. *n.* 58. *lib.* 4. Menochium *de retin. possessione, remed.* 5. *num.* 40. Bobadilla *in Politic. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 42. Solorzano *de jure Indiarum, lib.* 3. *cap.* 1. *sub n.* 75. pro tanto enim damno vitando Sedes Apostolica providet semper de remedio, dando exemptis Judicem Conservatorem in singulis Provinciis, ne ab eisdem extrahantur litigantes, tam rei quàm actores, aut cogantur Romam ire, aut abire, quæ tantum distat, & longè abest ab his Regnis Hispaniarum, juxta præfatam rationem, quam etiam in eodem casu, & terminis reddunt plures Doctores alij citati à Pereira *de manu Regia, to.* 1. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 127. Cœnedo *in Decretum, collectan.* 37. *n.* 3. & conducunt quæ abundè scripsimus *suprà* 1. *p. cap.* 1. *§. unico, per totum.*

Atque ideò iste Conservator subintrat locum Or-
dinarij (à quo eximitur Religio) * atque in illius 89
locum subrogatur, cujus vices, naturam assumit & qualitates, ex vulgatis doctrinis subrogationis, & in his terminis, judices nempè specialiter datos à Sede Apostolica exemptorùm causis; istorum Ordinarios dici, & tales reputari, & haberi debere: firmant Valascus *decis.* 152. *nu.* 10. & sursum, quod & loquendo in Magistris Ordinum Militarium, idem confirmat Pereira *de manu Regia*, 2. *p. c.* 22. *nu.* 21. & alij statim citandi. Igitur exemptus, si à suo Conservatore in prima instantia extrahatur, per commissionem non subscriptam propria manu Sanctissimi, licitè & utiliter Regio recursu fruitur, cùm sit sub Concilij Decreto *in dict. cap.* 20. comprehensus virtualiter, ut statim.

Etenim licèt magna sit inter Doctores dissensio,
* an Conservator sit Delegatus, vel Ordinarius, 90
ut latè erit videndum apud Monetam *in tract. de Conservatore, cap.* 7. *à num.* 36. *&* 37. *cum seqq.* Illa tamen opinio magis frequentiori calculo Do-
ctorum recepta est, * ut cùm Conservatorum ju- 91
risdictio data sit ad Universitatem causarum; magis etiam accedat Ordinariæ jurisdictioni, atque Ordinario æquiparetur Conservator, ut per *Glossam in c. cum causam*, & ibi Præpositus, Franchus, Decius, & cæteri, *de appellationib. gloss. in l. à judice*, ubi Jass. *num.* 8. & alii adducti per

Van-

Vantium *de nullitate sentent. tit. coram quo nullitas prop. poss. nu. 17. & in tit. ex defectu jurisd. ordinar. n.* 148. ubi, quod Delegatus ad Universitatem causarum loco Ordinariorum habeatur, post plurimos Doctores illic citatos, quàm plures etiam novissimè multo post hæc scripta Carleval *in tract. de judiciis, lib. 1. tit. 2. disp. 4. num.* 37. Jacobus Sbrozius *in tract. de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 22. num. 12. & seqq.* Menochius *lib. 1. de Arbitrar. q. 67. num. 52. usque ad 57. cum seqq.* conducunt quæ latè Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 29. per totam* & veriorem esse hanc opinionem post Wamessium *in cons.* 181. *num. 41. tit. de appellation.* Nevisan. *cons.* 35. & Navarrum *cons. 3. num. 2. de officio Delegati*, tenet Cochier *in tract. de jurisdict. Ordinarij in exemptos, 1. part. q. 39. num. 28. vers. Verum verior est opinio, to. 1.* qui quidem propterea Conservatores pro judicibus Ordinariis reputantur, ut videre est per simile apud Vantium *ubi suprà num. 17. & 18.*

92 Quod & in his terminis in effectu videmus, * hos Conservatores in prima instantia cognoscere de causis exemptorum, nec dispositionem Concil. Trid. *sess. 24. de reformatione*, prohibentem, alibi quàm coram Ordinario causas tractari in prima instantia, hos Conservatores comprehendere, nec à parte permissiva ipsius Decreti exclusisse; sed imò loco Ordinariorum illos recognovisse, prout declaravit sacra Congregatio Cardin. ut latiùs à principio hujus cap. comprobavimus, post maximam Doctorum allegationem, & in eisdemmet terminis, quod Concil. Trid. *dict. cap.* 20. prohibens causas in prima instantia nisi coram locorum Ordinariis tractari, non excludat Conservatores, coram quibus propterea causæ ad suam jurisdictionem spectantes tractari possunt in prima instantia, quia ad hoc judicantur Ordinarij, expressè firmant Navarrus *in consil. 5. aliàs 3. de officio Delegati, in 2. impression.* quam referens ad id sequitur Aug. Barbosa, *de officio & potestate Episcopi, to. 2. allegat. 106. ad fin.* idem etiam tenent Sayr. *in floribus decis. sub tit. de officio Delegat. decis. 1.* Marius Antonius *variar. resolut. lib. 1. resolut.* 15. de quo latiùs videbis suprà *nu. 3. & seq.* Ubi annotavimus Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, habere duas partes inclusas, & commixtas in eadem dispositione, videlicet præservativa, & affirmativa primæ instantiæ Ordinarij; alia prohibitiva, & exclusiva ad alios omnes judices quoscumque, qui prohibentur cognoscere in prima instantia; atque in hac parte exclusiva, & prohibitiva non contineri, nec comprehendi Conservatores Religionum, juxta declarationes Sanctæ Congregationis, & Doctorum authoritates, de quibus superiùs *à num. 2. cum multis seqq.* Ex quo inferri per necesse diximus *n. 6. & seqq.* post plures Doctores, hos Conservatores includi in parte affirmativa ejusdem Decreti, ita ut tanquam Ordinarij cognoscant in prima instantia de omnibus causis tangentibus suas Conservatorias, cum alius Ordinarius non adsit; nec hic exclusi sint, sed Ordinariorum locum subintrent ex hactenus deductis, & inferiùs dicendis.

Et comprobatur, quoniam cùm hi Conservato-
93 res perpetuò * sint à Principe universalis Ecclesiæ concessi Religionibus, & Universitatibus, ut perpetuò de earum causis cognoscant, perpetuum officium habere dignoscuntur; ergo uti Ordinarij sunt censendi, quicumque etenim perpetuum habentes officium, Ordinarij censentur, ut *l. juris peritos, in princip. ff. de excusat. tutor.* notat Petrus Barbosa *in l. cùm Prætor, 12. §. 1. num. 75. ff. de judiciis*, atque elegànter probat ex doctrina Bartol. *in l. ambitiosa, num. 34. ff. de Decretis ab Ordin. faciend.* & post alios etiam novissimè Carleval *de judiciis, lib. 1. disput. 2. n.* 154.

Et cùm à Sede Apostolica creetur Conservator loco Ordinarij, * & ad ejus exclusionem in ma- 94
jorem favorem exemptorum, nec non collitigantium, ne cogantur adire Sedem Apostolicam cum tanto dispendio, sumptibus, & labore: si permitteretur judicis mutatio, & rescriptum absq; subscriptione propria manu Sanctissimi, foret potiùs privilegium illis damnosum, quod jus non patitur, quia quod favore alicujus conceditur, in ejus damnum & odium non debet retorqueri, *l. nulla juris ratio, 24. ff. de legibus, l. quod favore alicujus conceditur, C. de legibus, cap. quod ob gratiam alicujus conceditur non est in ejus dispendium retorquendum, de reg. juris, lib. 6.* Thomas de Thomasiis *de floribus leg. reg.* 143. Surdus *decis. 195. num.* 5. Mantica *de tacitis & ambig. convent. lib. 2. tit. 12. num.* 27. Moneta *de optione Canonic. cap. 3. num.* 142. Aug. Barbosa *axiom. 96. nu.* 1. Octavianus Gloritus *responso 1. part. 3. num.* 39. prout in casu huic simili ex hac ratione probat Gonçalez *de alternativis. gloss. 5. §. 9. nu. 119. cum seqq.* atque etiam in loquendo in exemptis in alio simili casu hanc rationem consideravit Diana, *resol. moral. lib. 4. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resol.* 73. nec ordinata ad augmentum debent diminutionem operari, *l. si à milite, §. 1. de militari testam. l. si Ruffinus, C. eodem*, cum similibus.

Ideoque cùm isti Conservatores æquiparentur,
* & habeantur uti Ordinarij, & locum Ordina- 95
rij intrent, & subrogentur, ita ut de prima instantia in causis exemptorum cognoscant, quia alium Ordinarium in suis Provinciis non habent exempti, sed imò vigore exemptionis Episcopum Ordinarium non recognoscant: in his Conservatoribus debent omninò verificari verba Concilij: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, &c.* Et ideo non aliter ab istis Conservatoribus causas in prima instantia avocari debere, quàm subscripta commissione propria manu Sanctissimi, sicuti in cæteris Ordinariis est dispositum per dict. Trid. decretum.

Nam cùm illud fuerit inductum non solùm in favorem Ordinarij; sed & simul in favorem liti- 96
gantium, ne à suis domicilijs extrahantur cum tanto dispendio & damno, ut *cap. 3. hac 2. part.* & etiam hoc *cap. à nu. 86. cum seqq.* latè diximus: sequitur quod per hoc exemptionis privilegium in exemptorum principalem favorem concessum, amitterent juris communis beneficium, cùm privilegium ad majus augmentum favoris concedatur, & ne inutile reddatur; imò ultra jus commune debet semper interpretari juxta vulgaria juris axiomata.

Iis convenit quoddam mirabile Decretum hujus sacri Concilij Supremi Regij * quod est *66.* 97
in quaterno Decretorum Senatus, quo dispositum stat, exemptum non posse eligere judicem Conservatorem extra hæc Regna Hispaniæ, ne naturales horum Regnorum molestentur, nec conveniantur extra Regnum; quo etiam Decreto generaliter prohibetur, naturales impetrare commissiones judicibus * extra Regna Hispaniæ; quod si 98

Y 4 fece-

fecerint, provisio in Senatu concedatur, ut afferat judicem in Regno, & ut faciliùs cognoscantur quæ in eodem Decreto 66. continentur, inserimus verba, quæ hæc sunt: *En veinte y siete*
99 *de Octubre de 1572. se ordenò en el Consejo,* * *que quando por alguno de los naturales deste Reyno se traxeren algunos Breves, ò letras Apostolicas en las causas Ecclesiasticas para Juezes Ecclesiasticos, de fuera destos Reynos de la Corona de Castilla, no se permita usar dellas, ni que los naturales del Reyno sean molestados, y convenidos fuera del, y que se de provision por el Consejo para que la parte que traxo el Breve para el Juez fuera del Reyno, traiga Juez dentro del Reyno, y no se use del Breve encontra desto, y lo mismo se entienda, y se haga, quando la parte lo quisiere tomar fuera del Reyno, por virtud de algunas letras Apostolicas, como processo fulminado, ò conservatoria.*

Et licèt hoc decretum non referat Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 19. num. 37.* refert tamen praxim Consilij Regij, & casum in facti contingentia, ibi: *O si el Juez fuera del Reyno, como acaeciò el anno de 1588. en la villa de Requena, que nombraron por Conservador en el Reyno de Valencia unos Frayles, que avia apelado un Alguazil, el qua procedia contra la Justicia seglar, y para remedio dello se ganò la provision Ordinaria, y otra provision del Consejo de Aragon, para que el de Valencia la guardasse, &c.*

100 Circa quod concordans est * *Ordinatio Lusitana, lib. 2. tit. 13. §. 1.* ibi: *Nem impetre Juezes Apostolicos fora de Nosos Reynos, e Senhorios, nem requiera perante elles cosa alguna,* junctis latè traditis per Pereiram *in tract. de manu Regia, part. 2. cap. 65. n. 28.*

101 Et ex identitate rationis aliisque motivis, * & inconvenientibus vitandis similiter decretum fuit per Senatum Supremum, *in Decreto 25. inter impressos,* quod Episcopi Regni Aragonum habentes loca sibi subjecta in hoc Regno Hispaniæ, Vicarios constituant in illis, coram quibus naturales conveniantur, cujus Decreti verba hæc sunt: *En Madrida siete de Febrero de 1562. annos, en la Consulta quo tuuo con su Magestad el sennor Doctor Herman Perez de la Fuente: lo del Obispo de Taracona, sobre si han de venir los processos Ecclesiasticos originalmente al Consejo de los Juezes Ecclesiasticos de Aragon; que se trente con el Obispo, que ponga Vicario en los lugares que ay de su Obispado en estos Reynos, que conozca entre los vezinos y naturales dellos: y que demas desto se escriba al Embaxador, que lo trate y suplique en Roma, y se le escriba las razones, que obligan, y hazen esto necessario.* Et vide pro exornatione, & justificatione horum Decretorum, quæ diximus à principio hujus *ultim. quæst. vers. Sed an exemptus Conventus, &c. à num. 79.* vide etiam plurima jura Canonica per Nos adducta hac *2. part. cap. 3. §. unico, n. 4. & n. 22.*

Ex quibus opinor Religionibus, & aliis exem-
102 ptis, * contra quos in prima instantia impetratur commissio absque subscriptione propria manu Sanctissimi hunc recursum competere, si confugiant ad Senatum hunc Supremum, debeatque rescriptum retineri & exempti causam remitti suis Conservatoribus legitimè, & juxta motum proprium electis, ut de causa in prima instantia cognoscant, quod ex identitate rationis dicendum erit in cæteris, quos exempti vocare intendunt ad Curiam Romanam vel extra Regnum, cùm fundamenta, & Decreta Senatus hactenus adducta, & latiùs considerata communiter faveant tam exemptis, quàm Vassallis, qui extra Regnum citantur.

Et de pluribus differentiis inter Conservatorem
* datum juxta juris communis dispositionem 103
de qua *in cap. 1. & cap. fin. de Officio Deleg. lib. 6.* & Conservatores hodiernos, datos jam cum amplissimis facultatibus, & potestate cognoscendi judicialiter cum jurisdictione inter partes, latè mentionem facit Joannes à Cochier *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos, tom. 2. p. 2. quæst. 1. per totam,* ubi ponit 8. differentias, & vide *num. 4.* vide etiam Farinacium *decis. 616. p. 2.* ubi varias Conservatoriarum hodiernarum clausulas explicat, obiter etiam Augustinum Barbosa *in Pastoral. to. 2. alleg. 106. num. 17.* Gutierrez *practic. lib. 4. quæst. 63. à num. 3. & seqq.* Velascum *consult. 152.*

Et tandem animadvertendum, quod licèt in His-
pania recursus ad Regem * non pateat Religio- 104
sis in iis causis, quæ vertuntur & tractantur coram suo Prælato & Superiore Regulari, quomodolibet cognoscente de illis intra claustrum, sive visitando, sive corrigendo in observationem suæ Regulæ, sive aliter inter eosdem Religiosos civiliter, aut criminaliter ordine & forma judiciali servata, uti disponit *lex Regia* 40. *tit. 5. lib. 2. Recopil.* ob rationes adductas per nos *in tractatu de Regia protect. 1. part. cap. 2. §. 5. à n. 10. cum seqq.* ex quibus abundè exornavimus, & enucleavimus *dict. l. Reg.* adde Rippòl. *variar. resolut. cap. 2. à n. 15. & seq.* Ubi quod Abbas Religionis, quando procedit ad monum correctionem, dumtaxat procedit extrajudicialiter, & nec recusatur, nec ab eo appellatur. Si tamen quando judicialiter procedit secus erit, ex quo tunc debent intervenire ea omnia quæ solent in judiciis, de quo vide latissimè Nos *in dict. §. 5. à nu. 10. cum seq.* ubi resolvimus ex praxi, & observatione universali omnium Hispaniæ Tribunalium interpretativa nullatenus ab ea haberi, nec admitti Religiosorum recursus per viam violentiæ quomodolibet sive judicialiter, sive extrajudicialiter inter eos procedant sui Superiores Religiosi, & Regulares.

Attamen quando inter eosdem Religiosos Regu-
lares violentia aliqua vel illata est, * vel timeatur 105
tunc ob scandalum sedandum, & ad tollendam vim, Senatus hic Supremus cognoscit de hujusmodi causis, & juxta casuum qualitatem providet, ut sibi magis visum est pro quiete Religionum Regularium, & ut scandalum evitetur, juxta *dict. l. Regiam* 40. quæ Consilio huic Supremo privativè ad alias Cancellarias reservavit harum causarum expeditionem, ibi: *Porque quando en esto huviere que proveer, los del nuestro Consejo proveeran.* Nec tunc Senatus providet, ut in cæteris violentiis; sed ordinat secretè quod aptius sit negotii qualitati ad consequentiam, tranquillitatem, & quietem inter Regulares, cui convenit doctrina Portiel *in additionib. ad dubia Regularia in fine operis, verbo, appellare, num. 3.* ubi sic asserit: *Religiosus, si per appellationem vel alia intra Ordinem potest vitare vim sibi illatam injustè, incurret censuras, si ad Judices sæculares recurrat. Si verò nec sit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior ad quem posset recurrere, longè distat, ita ut non possit illum adire instante gravamine, vel jam cœpto, & sic justè illatum arbitrio boni viri; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem sæcularem, qualis est*

est Rex, non tanquam appellantem ad judicem competentem; sed solùm ut sibi succurrat illo gravamine injusto, tollendo vim sibi factam, modo quo licitè potest, suadendo Prelato, ut vel abstineat à vi injusta, vel det locum appellationi, vel Judices novos assignet, & per hoc Religiosus recurrens ad Principem secularem nullam censuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret. Hæc Portiel, quem sequutus fuit doctissimus Sousa, ex Dominicorum familia *in Bulla Cœnæ, cap. 15. disput. 73. n. 2. & seq.* quos Azorium, & Bonacinam referens sequitur novissimè Diana (licèt hic Auctor terminos hujus materiæ semper confundat) *resolut. mora. 1. part. tract. de immunit. Ecclesiast. resolut. 14. vers. Sed ego in controversia tam gravi*, usque ad finem.

Quæ omnia, ut vides, procedunt, quando can-
106 sæ Religiosorum * tractantur intra ambitum Religionis, & coram Superioribus suis Regularibus. At quando Religiosorum causæ tractantur coram aliis judicibus externis, putà Ordinario Conservatore, Nuntio, & aliis hujusmodi; tunc nec lex Regia loquitur, nec alibi stat prohibitum horum causas trahi per viam violentiæ ad quælibet Tribunalia Regia Suprema, prout praxis novissima omnium Cancellariarum horum Regnorum observat, de qua Nos *in tract. de regia protect. 1. cap. 2. §. 5. à n. 31. cum seq.*

CAPUT XII.

Commissione manu Sanctissimi subscripta, impetrata contra aliquem cum clausula, (omnesque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores ejus re integra mortui, sub dicta clausula generali comprehensi?

SUMMARIUM.

1 *Commissionis cum clausula (omnesque alios) etiam subscripta propria manu Sanctissimi dubia, utilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognovit Author.*

2 *Conveniendi virtute clausulæ (omnesque alios) mortuo re integra reo, contra quem nominatim fuit impetrata commissio, & insuper citati, solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & eorum causæ remissione Ordinario in prima instantia, qui sic Decretum obtinere debent.*

3 *Jurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per ejus mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnesque alios) Doctores, & jura varia sunt.*

4 *Clausula (omnesque alios) tribuit Delegato jurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos.*

5 *Clausulæ (omnesque alios) virtute ultra expressè nominatos tres, vel quatuor alii dumtaxat possunt etiam nominari.*

6 *Et horum quatuor nomina virtute clausulæ generalis conveniendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio.*

7 *Fraudibus ut occurratur, debet impetrans conveniendorum virtute clausulæ generalis nomina expressè dare.*

8 *Jurisdictio Delegati est suspensa, & in aëre, donec nominatio conveniendorum virtute clausulæ generalis fiat per impetrantem.*

9 *Delegatus caret jurisdictione, nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula generali comprehensi.*

10 *Rescriptum corruit, mortuo comprehenso in clausula generali, antequam nominetur.*

11 *Sub clausula generali [omnesque alios] qui nec citari, nec conveniri, nec in ea comprehensi dicantur, remissive.*

12 *Comprehenso sub clausula generali, decedente re integra ante citationem expirat commissio, etiam manu Sanctissimi subscripta contra ejusdem successores.*

13 *Textus in cap. significavit 36. de rescriptis singularis in proposito adducitur, ubi multis DD. exornatur.*

14 *Commissio impetrata contra aliquem facta successorum, aut hæredem expressione ad hos semper trahitur.*

15 *Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam, etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, & pro ea sustinetur.*

16 *Commissio contra Prælatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut dignitatem.*

17 *Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes, indistinctè expirat mortuo quandocumque eo, contra quem fuit obtenta.*

18 *Commissio non extenditur ad singularem successorem ejus, contra quem fuit nominatim impetrata.*

Nisi in tribus casibus.

19 *Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit.*

20 *Secundo ubi auctor alienavit causa mutandi judicium.*

21 *Tertio quando contra singularem successorem nova alia emanavit commissio.*

22 *Commissio ut valeat contra successores ejus, expressè in ea nominati in casibus, in quibus alias valeant ipsi conveniri, debuit impetrari vivente antecessore non aliter.*

23 *Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eoque decedente re integra, an expiret contra hæredes universales.*

Et qui negativam opinionem sectentur, ib.

24 *Commissionem contra aliquem nominatim impetratam, eo decedente re integra, expirare ipso jure contra hæredes; verius ostenditur.*

25 *Commissio expirat mortuo eo contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ut hæredes ex ea nequeant conveniri.*

26 *Commissio expirat etiam contra hæredes ejus, contra quem impetratur, mortuo ante citationem, vel intra terminum datum in ea comparendum.*

27 *Commissio contra Prælatum re integra mortuo, non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur.*

28 *Alexander Moneta hoc articulo declaratur.*

29 *Successor, vel hæres, ut conveniri queat coram judice defuncti, & non suo, requiritur, quod judicium contra defunctum fuerit per citationem*

nem præventum.

30 *Instantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem aut successorem.*

31 *Clericus hæres laici non convenitur coram judice laico defuncti, cum quo causa non fuit cœpta.*

32 *Clericus hæres laici convenitur coram judice laico defuncti, præventa jam causa cum isto, & in Clericum transit instantia, & judicium cœptum activè, & passive.*

33 *Laicus hæres Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram judice Ecclesiastico.*

34 *Commissio contra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuerat citatus, licèt lis nondum fuerit contestata ante ejus mortem.*

35 *Instantia ut transeat contra hæredes, aut successores, sufficit, ut fuerit cœpta per citationem solam contra defunctum.*

36 *Abbatis doctrina convincitur, supponentis commissionem ex impetratione durare contra hæredes in commissione nominati mortui tamen re integra.*

37 *Ante jurisdictionis exercitium, nempè per citationem, nec rescriptum perpetuatur, nec jurisdictio præventa dicitur.*

38 *Commissio contra aliquem nominatim non trahitur ad ejus hæredes, aut successores universales decedente Authore, re integra, hoc est, ante citationem.*

39 *Per commissionis præsentationem solam judici, nec jurisdictio dicitur præventa, nec res desinit esse integra.*

40 *Commissionis præsentatio habet vim libelli in summariis, secus in Ordinariis.*

41 *Per solam impetrationem commissionis à Principe, annales actiones, & interdicta perpetuantur contra hæredes ejus, contra quem impetratur.*

42 & 43. *Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra hæredes, & successores ejus, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum, re integra, non retinetur in Senatu, sed parti traditur, ut coram Delegato suo ea utatur in prima instantia.*

44 *Commissio re integra mortuo eo (contra quem impetratur) cum expiret contra ejus hæredes, vel ejus, qui sub clausula generali [omnesque alios] comprehensus poterat conveniri etiam subscripta manu Sanctissimi; retinetur in Senatu; & causa hæredum in prima instantia remittitur Ordinario.*

45 *Commissione principali resoluta, ipso jure resolvitur simul qualitas subscriptionis in ea contenta,*

Non entis nulla sunt qualitates, nec qualitas potest subsistere sine subjecto, ib.

46 *Commissione principali deficiente, aut resoluta resolvuntur simul omnes clausulæ, & cætera qualitates ab ea dependentes.*

47 *Commissione re integra semel resoluta, etiam subscripta manu Papæ contra hæredes, nova alia est necessaria pariter subscripta, ut hæredes coram Delegato conveniantur.*

Alias Senatus eorum causam remittet Ordinario in prima instantia, ib. & n. seqq.

48 *Commissio in casu subintrare non apparet, nec clausula (sublata) in ea opposita operatur.*

49 *Subscriptio manus propria, qualitas est commissionem informans, huic accessoria, cujus naturam resolutivam simul sequitur.*

50 *Clausula (irritans) nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutit.*

51 *Contractu, cujus ratione forum quis sortitur sublato, forus etiam sublatus intelligitur.*

52 *Ordinarij jurisdictio est naturalis, & favorabilis.*

53 *Commissionis impedimento subscriptionis sublato, jurisdictio de facili revertitur ad suam naturam.*

Per impedimenti hominis remotionem, statim & ipso jure subintrat juris dispositio, ib.

54 *Avocatione jurisdictionis ordinariæ cessante, statim, & ipso jure illam Ordinarius recuperat.*

55 *Reservationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius, etiam ignorans, ipso jure recuperat suam liberam potestatem, & jurisdictionem.*

56 *Homo ligatus manibus ab aliquo dissolutus, si scribat, non dissolventis ministerio, sed ex seipso facit.*

57 *Avocatio subscripta, licèt in prima instantia liget manus Ordinarij, ea sublata ipso jure jurisdictio consolidatur cum naturali Ordinarij ministerio juris communis.*

58 *Instantia cœpta cum defuncto virtute commissionis subscripta manu Sanctissimi continuatur in hæredem coram Delegato.*

59 *Liti cœpta cum defuncto si est renuntiatum, acta pereunt Delegati, & Ordinarius contra hæredem recuperat jurisdictionem in prima instantia, cum res reddatur integra.*

60 *Instantia cœpta cum defuncto, & perempta acta ordinatoria judicij pereunt, ac si lis cœpta non fuisset.*

61 *Instantia perempta Judicis extinguitur jurisdictio.*

62 *Instantia perempta Judex amplius Judex non dicitur, sed privata persona.*

63 *De jurisdictione sublata instantia perempta plura remissivè.*

64 *Instantia defuncti perempta coram Delegato, causa cum hærede redditur integra, quæ cum reddatur ad priorem statum, & principium pertinet ad Ordinarium in prima instantia per Senatum remittenda.*

65 *Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta si nulla sit jurisdictio in hæredem, Delegatus non prævenit, qui noviter conveniendus erit coram suo Judice Ordinario, & sequentibus.*

66 *Impedimentum non præstat, quod de jure non sortitur effectum.*

67 *Citatio nulla non inducit litis pendentiam.*

68 *Judicium cœptum non mutatur per privilegii supervenientiam.*

69 *Citatione nulliter præcedente per privilegium noviter superveniens mutatur forus, ubi denuo reus debet conveniri.*

70 *Per actum nullum præcedentem res non desinit esse integra.*

71 *Res resoluta & nulla reddit actum ad suum priorem statum, ac si gestum nihil fuerit.*

72 *Si Delegatus ex commissione subscripta, velit prosequi litem nullam cœptam cum defuncto contra hæredem, Senatus remittit causam Ordinario.*

73 *Commissio jactationis subscripta, an sit retinenda in Senatu ad preces ejus, qui aliàs comprehensus sub clausula (omnesque alii) citatur à Delegato.*

Curia

74 *Curiales astuti ad movendum Sanctissimum, ut commissionem subscribat, & subterfugiendam Regis vigilantiam in protectione Trid. sæpè utuntur causa jactationis adversarij.*
75 *Dolendum de Curialium conscientiis affectantium jactationis causam, ut miserrimi litigantes à suis domicilijs extrahantur.*
76 *Commissio jactationis uti à jure exorbitans, parti, & Ordinario prajudicialis, recipit restrictionem, ita ut ultra personam jactantem in ea nominatim expressam non extendatur.*
77 *In commissione jactationis non permittitur apponi clausulam [omnesque alios] imo deletur, quia contra incertos denegatur.*
78 *Impetrans ante omnia tenetur probare jactationem tanquam fundamentum contra jactantem nominatum.*
79 *Qualitas qua fundatur jurisdictio, ante omnia debet probari.*
80 *Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas ultra non extenditur.*
81 *Delegatus ex commissione jactationis subscripta non adquirit jurisdictionem, nisi in jactantem nominetur, qui si alios ex clausula (omnesque alios) citet, Senatus horum causam Ordinario remittit.*
82 *Subscriptionis qualitas regulatur à viribus commissionis cui apponitur.*
83 *Auditor Rotæ, cui commissio jactationis in prima instantia datur, cum ex clausula (omnesque) non adquirat jurisdictionem ultra principalem nominatum jactantem, nequit in monitorialibus ad partes missis eam apponere.*
84 *Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis.*
85 *Jurisdictio Delegati, expeditis ad partes monitorialibus contra nominatum in commissione, expirat isto interim mortuo, nec contra hæredes exercetur.*
86 *Delegantis jurisdictione resoluta, resolvitur etiam Delegati re integra, qui ulteriter posteà procedit.*
87 *Monitorialium, aut compulsorialium Judicis in partibus dati jurisdictio, & commissio finitur cessante jurisdictione delegantis in Romana Curia.*
88 *Infecta primitiva, infecta censetur derivativa.*
89 *Commissio, cujus virtute quis citatur, ut compareat intra certum terminum, intra quem decedit, extinguitur.*

EXPERIMENTO non semel cognovimus, quàm utilis sit dubij istius vera resolu-
1 tio, * cùm frequentissimè soleant rescripta impetrari à Sede Apostolica contra aliquem specialiter nominatum, addita insuper clausula generali (*omnesque alios sua interesse putantes*) servata in his commissionibus forma sacrosancti Concilij Trident. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. *causæ omnes*, ut veniant subscriptæ manu propria Sanctissimi.

Tamen, re integra, (nempè ante citationem
2 nominati) si iste moriatur, * contendere solent ejus successores, aut hæredes, vel etiam alij [qui virtute dictæ clausulæ generalis, *& omnes alij*, poterant conveniri & citari] eorum causam remittendam esse ad Ordinarium, moti quidem, & rectè,
3 eò quòd Delegati jurisdictio * hoc casu expiraverit contra illos, & commissionis potestas resoluta fuerit per mortem, re integra, cujus virtute cùm jam Delegatus nequeat procedere contra eosdem, nova sit alia necessaria commissio propria itidem manu Sanctissimi subscripta, cùm hæc, cum suis clausulis, & subscriptionis qualitate expiraverit; atque ideo impedimento sublato & avocatione, illæsa remanet prima instantia Ordinarij, ad quem per Senatum Supremum omni modo istorum causa remittenda erit juxta dict. Concil. Trid. Decretum.

Quod quidem verissimum est de jure, ut latiùs in discursu hujus cap. monstrabimus; sed quia (quando per mortem ejus re integra contra quem specialiter & nominatim rescriptum hujusmodi fuit impetratum, expiret potestas, & Delegati jurisdictio, sive contra alios comprehensos in dicta clausula generali) Doctores varia sectantur, nec non, & inter jura ipsa aliqua repugnantia videtur apparere; per conclusiones erit procedendum.

Ante quas tamen, & ad veriorem declarationem earundem supponenda erit * natura & vigor 4
hujus clausulæ generalis (*omnesque alios sua interesse putantes*) quæ quidem quando est apposita in commissione dat jurisdictionem Delegato contra quoscumque interesse putantes, ita per eam possint citari alii, & conveniri, licet non sint in eadem commissione nominati, probant Abb. *in cap. veniens, el* 1. *nu.* 8. *de testam.* Mohedanus *decis.* 5. *de judiciis*. Puteus *decis.* 24. *de judiciis*, & in corpore *decis.* 196. aliàs 190. *in correctis lib.* 1. Matta *de clausulis*, 1. *part. clausul.* 79. in prima impressione, aliàs *clausul.* 86. impressione ultima. Cochier. *in regula Cancellariæ ad reg. de annali possessione, num.* 38. Barbosa *de clausulis*, 94. *num.* 2. Fabius *decis.* 15. *lib.* 1. Achilles *decis. ultima, de rescriptis*, & fuit dictum *in Toletana Parroch. de Huesca* 5. *Maii* 1595. coram Pamphilio *& in Bracharensi beneficij*, 3. *Martij* 1603. coram Gregorio XV. quæ inter ejus decisiones impressas est *decis.* 94. & apud Farinacium *decis.* 81. *n.* 2. *part.* 2. *recentior.* quas citat Barbosa *dicto num.* 2. & fuisse etiam dictum *in causa Syracusana quarta*, 16. *Novembris* 1588. coram Comittolo, *& in causa Bononiens. de Penticolo*, 22. *Martij* 1547. *&* 14. *Decembris* 1576. coram Robusterio, *& in Zamorens. Parrochialis* 14. *Junii* 1593. Gyptio. testatur Marta ubi proximè.

Et hujus clausulæ vigore tres, * vel quatuor 5
dumtaxat alios ultra expressè nominatos citari, conveniri, & nominari posse, firmat text. *in cap. cum multis, de rescriptis lib.* 6. ex illa ratione, quam ipse text. ponderat, ut scilicet infinitas reprobetur. Barbosa *in clausula* 94. *n.* 6. Moneta *de commutation. ultim. volunt. cap.* 6. *n.* 367. ubi dicit, quod quatuor horum nomina in primo citatorio exprimere tenetur impetrans; * hanc text. 6
rationem multis exornant Vitalinus de Camban. *in tractat. de clausul. pagin.* 56. *nu.* 3. Escobar *de ratiociniis, cap.* 18. *n.* Stephanus Gratianus *disceptat. forensibus, tom.* 3. *cap.* 600. *num.* 30. Caldas Pereira *de potestat. eligen. cap.* 3. *nu.* 18. Valascus *consultat.* 41. *n.* 29. *& de partic. cap.* 9. *n.* 50. *&* 51.

Et ut fraudibus occurratur, debet impetrans rescriptum, illorum * nomina expressè specifica- 7
re, ita Vestrius *in praxi lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 2. Rota *decis.* 18. *nu.* 2. *de dolo & contum. in novis.* Abb. *in cap. Pastoralis. §. quoniam autem, num.* 4. *de rescriptis*.

In tantum, quod ante horum citationem debe-
at fieri hæc nominatio, * & specificatio conve- 8
niendorum virtute clausulæ generalis præfatæ, nec judex antea contra eos habeat jurisdictionem, quæ inte-

interim est in aëre, & incerta, docet Felinus in *dict. §. quoniam autem*, sequitur Barbosa *de clausulis*, *clausul.* 94. *n.* 7. Marchesanus *de commissionibus*, 1. *part. pag.* 207. *n.* 221.

Quia iste Judex Delegatus videtur datus contra
9 comprehensum * sub clausula generali, & conveniendum eo tempore, quo exprimitur, & nominatur expresse ab impetrante, ita ut antea Judex non habeat jurisdictionem in adhuc non expresso, *cap. Pastorali*, §. 1. *junct.* §. *seq. de rescriptis*; unde
10 tunc meritò corruit rescriptum quoad hunc, * qui decessit, antequam exprimeretur, ut rectè discurrit Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 8. *sub n.* 305. *ante finem.*

Quæ autem personæ vigore dictæ clausulæ ge-
11 neralis nullatenus possint citari, * nec conveniri, nec sub ea comprehensæ intelligantur, vide Monetam *de commutationib. ultimæ voluntat. cap.* 6. *à n.* 362. & meliùs per Barbosam *clausul.* 94. *à n.* 8. *cum seq.*

His suppositis prima erit conclusio firmanda in
12 hac materia. * Commissio manu Sanctissimi subscripta contra unum specialiter impetrata cum clausula generali (omnesque alios) si sic nominandus, & conveniendus comprehensus sub hac clausula generali decesserit re integra, (hoc est ante citationem sibi factam) expirat ipso jure, & resolvitur jurisdictio, ac si impetrata non fuerit, adeò ut præmortui successor ejusdem commissionis virtute conveniri nequeat. Quæ conclusio probatur ex textu expresso *in cap. significavit*, 36. *de rescriptis*, ubi si conveniendus per clausulam generalem (*& quidam alij*) cùm viveret tempore impetrationis rescripti justitiæ, & non fuerit ante mortem citatus, non poterit per illudmet rescriptum conveniri successor ejus, cum jurisdictio quoad ipsum expiraverit, qui quidem text. mira-
13 bilis in hæc inquit: *Significavit* * *nobis Comitissa Namurensis, quod cùm mortuo Comite fratre suo, ipsa in ejus successerit Comitatu. G. & B. per quasdam litteras Apostolicas contra Thusens. Episcopum, & quosdam alios Clericos, & laicos impetratas, eam coram judicibus (ad quos obtentæ fuerant) super quadam summa pecuniæ, quam eidem fratri suo se mutuasse dicebant, per illam generalem clausulam, quidam alij (quia in prædicto Comitatu successerat) convenerunt. Excipiente itaque Procuratore suo, quod cùm adhuc frater ejusdem mulieris viveret, quando eædem litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipsas dum viveret, fuerat ad judicium evocatus, earum authoritate non poterat conveniri, & quia judices exceptionem non admittebant ipsius, nostram audientiam appellavit*; & infrà; *ideoque mandamus, quatenus si est ita, revocato in irritum, &c.* Quem text. ita intelligunt Glossa 1. & 2. ibidem, communiter omnes Doctores teste Joan. Andræa *in cap. is qui*, *n.* 7. *de Reg. juris*, *lib.* 6. & ibi Philippus Franchus *num.* 3. Abb. *in dict. cap. significasti*, *num.* 4. ubi Innocentius, & alij, & Caldericus *nu.* 4. & alii plures Doctores citati per Jo. Petrum Monetam *in tract. de Conservatoribus*, *cap.* 10. *num.* 295. & ipse Moneta iterum *in tractat. de commutat. ultim. volunt. cap.* 8. *num.* 303. & *sub num.* 305. quibus firmat locis, ita intelligendam Glossam, & alios *in cap. licèt*, *de officio Delegati*, dùm absolutè asserunt, morte litigatoris expirare jurisdictionem judicis, & præfatam conclusionem quod per mortem naturalem illius, contra quem rescriptum justitiæ generaliter impetratur, hoc est comprehensum sub clausula generali, re integra expirat jurisdictio, probat Vivianus *de jure patronatus*, 3. *part. lib.* 4. *cap.* 3. *à n.* 145.

Secunda sit conclusio, quando in rescripto contra aliquem impetrato, * similiter fit mentio de 14
successore, aut hærede; planum est, ait Franchus post Joannem Andr. ubi proximè: quod extendatur ad successorem, & latiùs per Monetam *dict. cap.* 8. *n.* 305. *in principio.*

Tertia sit conclusio, si rescriptum impetretur contra dignitatem, * vel Ecclesiam, vel pro ea, 15
tunc enim etiamsi Prælatus ejusdem moriatur re integra (cùm Ecclesia, vel dignitas nunquam moriatur) potest dignitas vel Ecclesia conveniri vigore dictæ clausulæ generalis, ut probant, Glossa Innoc. Compostellana, Abb. alij *in dict. cap. significavit, de rescriptis*. Philippus Franchus, & Joannes Andræas *in dict. reg. is qui*, 15. *in mercurial. & in novel.* Moneta *de Conservatoribus*, *cap.* 10. *n.* 296. & post in dicto *tractat. de commutationibus*, *dict. cap. n.* 305. *in fin.* qui *nu.* 306. idem extendit,
* quando conveniendus erat expressus in rescrip- 16
to impetrato in materia concernente dignitatem, vel Ecclesiam, licèt nomen Prælati fuerit expressum, quia extenditur ad successorem in dignitate, vel Ecclesia: quo casu, dicit propriè loqui text. *in cap. dilecti filij*, *de foro competent.* ubi Glossa 1. ab aliis recepta id annotavit, necnon eadem Glossa *in dict. cap. significavit*, verb. *viveret*, & ibi Abb. *n.* 6. Joannes Andræas *in dict. cap. is qui*, *nu.* 7. & Philippus Franchus *n.* 3.

Quarta erit conclusio, si materia, super qua impetratur rescriptum, * non est transmissibilis, seu 17
extentibilis ad successorem, ut in beneficiis, juxta *cap. ex transmissa*, *de filiis Presbyterorum*, in usufructu, *l. si cui in annos*, *ff. quibus modis ususfructus amittat*, cum similibus, vel depositione ab ordine, aut beneficio ob aliquod delictum. Et tunc rescriptum, & ejus jurisdictio expirat per mortem adversarii, nulla facta distinctione, an res sit integra, vel non, *l. si decesserit*, *ff. qui satisdare cogan.* item argumento *cap. quorundam*, 23. *distinctione*, & *l.* 1. §. 2. *C. si reus, vel accusator mortuus fuerit.* Et sic dum agitur de impetratione beneficij, aut pœna imponenda, quod & omnes probant citati Doctores, tenet quoque Apostilla ad Abbatem *dict. cap. significavit*, *verbo*, *hæredem universalem.* Moneta *de commut. ultim. voluntat. cap.* 8. *n.* 304. *in tract. de conservator. cap.* 10. *n.* 298. *ad fin.* & probant Innocent. *in cap. gratum*, *de officio Delegati.* Abb. Cardinal. & alii *in dict. cap. significavit.* Philippus Franchus, & Joannes Andræas *in cap. is qui*, *de regulis juris*, *in* 6. qui duo ultimi ita intelligunt *dict. l. si decesserit*, *ff.*

Quinta sit conclusio; ad successorem singularem ejus, * contra quem nominatim impetrata 18
fuit commissio, regulariter non extenditur ad talem successorem singularem in materia quæ non concernat dignitatem, sed personam, nisi in tribus casibus; primus erit, si successor singularis scienter successit in vitium, * quo casu expressè 19
loquitur text. *in cap. quia*, *V. de judiciis.* Secundus, ubi auctor alienavit causa mutandi judicij;
* ut *in cap.* 1. *de alienat. jud. mutandi causa facta.* 20
Tertius, quando contra singularem successorem emanavit secunda, * & nova jussio, aut commis- 21
sio, ut *in dict. cap. quia*, *V.* ita probant Abb. *dict. cap. significavit*, *de rescriptis*, *nu.* 6. Joannes Andræas *in dict. cap. is qui*, *n.* 8. & Franchus *nu.* 3. Moneta *de Conservator, cap.* 10. *n.* 298. & *de commutat. cap.* 8. *sub n.* 306.

Et

22 Et notandum erit, quod in casibus, † in quibus diximus, mortuo eo, contra quem impetratum est rescriptum, extendi ad successores: habet id locum, quando defunctus saltim viveret tempore dati rescripti, nec enim valet judicis datio, cùm non viveret tunc is, contra quem judex datur, ut per *l. 2. ff. quæ sententia sine appellatione rescindenda*, tradiderunt Abb. Franchus, & Joannes Andræas, in locis suprà relatis, Moneta *de Conservatoribus*, *d. cap.* 10. *sub n.* 298. *& de commutat. d. cap.* 8. *sub n.* 305. *in fine.*

Sexta conclusio majorem controversiam recipit,
23 † in rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, an isto mortuo re integra, & antequam intimata sibi fuerit citatio; duret ejus jurisdictio & potestas contra universalem hæredem & successorem, ita ut iste nequeat declinare, & petere remissionem ad suum judicem, aliàs competentem. In qua controversia Abb. *in dict. cap. significavit de rescriptis*, *n.* 6. tenet, quod jurisdictio ex hoc rescripto non expiret, sed Delegatus possit contra hæredem universalem ejus, contra quem specialiter & nominatim fuit impetratum procedere, & exercere jurisdictionem, idque indistinctè procedere sive re integra, sive re non integra auctor decesserit, & post Innocentium Ægidium, Compostellanum, Franchum, & Joannem Andræam, ut veriorem resolvit opinionem Moneta *de commutation. ultim. volunt. cap.* 8. *sub n.*306.

Sed contraria sententia longè de jure verior,
24 † & probabilior est, ut scilicet tunc rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, si decedat re integra, expiret ipso jure, ac Judicis Delegati resolvatur jurisdictio, ita ut contra hæredem universalem nequeat procedere & citare, ut secus sit, si rescriptum, & jurisdictio sit perpetuata per citationem intimatam defuncto, ut rectiùs probant plures Doctores citati, & sequuti ab Apostill. ad eundem Abb. *in d. cap. significavit, verbo, hæredem universalem*, hanc etiam opinionem tenet in terminis Marchesan. *de commission. tit. de commission. in particul.* 1. *part. cap.* 3. *n.* 565.
25 *& seq. fol.* 166. ubi dicit, † quod commissio illius contra quem est impetrata, expirat, & pariter jurisdictio, nisi prius ante mortem fuerit citatus, ita ut etiam nec contra hæredes, aut universales successores procedat, aut reviviscat talis commissio, quod repetit ipse Marchesanus *in eodem cap.* 3. *n.* 73. *&* 74. *fol.* 158. post Felinum *in cap. quia*, *G. n.* 1. *de judiciis*, & iterum Marchesanus ipse *in* 1. *part. cap.* 7. *de commissionib. appellat. in causa benefic. à n.* 47. *fol.* 285. & post Innocent. Signoro, & alios probat id ipsum Tuschus *practicar. conclusione littera R. conclusione* 213. *n.* 13. ubi ita mirabiliter extendit, ut rescriptum contra A. non habeat locum contra ejus hæ-
26 redes, † si A. decesserit re integra, & dicitur (inquit ipse) re integra decedere etiamsi esset citatus ad certum terminum, & mortuus fuerit ante terminum.

Et Glossa *in cap. significavit.* Philippus Fran-
27 chus, † & Joannes Andræas *in regula is qui de reg. jur. in* 6. pro contraria parte citati, eam restringunt opinionem, & intelligunt; ubi nomine dignitatis, aut Ecclesiæ is contra quem est impetratum rescriptum, sit conveniendus, ut hoc mortuo re integra, vel non integra ad successorem in dignitate, aut Ecclesiam (quæ nunquam moritur) extendatur commissio, ut latiùs admisimus, & probavimus superius *in conclusione* 3. & sic tantum abest, quod possint pro contraria parte allegari, ut potius nostram confirment à ratione cessante.

Imò & Moneta ipse *in tract. de Conservatoribus, cap.* 10. *sub n.* 299 † postquam contrariam opi- 28
nionem retulit, & nonnulla jura pro ea voluit concordare, tandem resolvit, ea jura & opinionem esse intelligendam, ut tunc hæres conveniatur coram judice, coram quo poterat defunctus, ut procedat in aliquo ex iis casibus, quos antea retulerat, asserens in eis posse conveniri successorem, de quibus Nos in conclusionibus antecedentibus, & inter alios casus proximum antecedentem recenserat ipse, nempè quando res non sit integra, ut tunc successor vigore commissionis contra defunctum impetratæ possit conveniri, & citari.

Et ulteriùs contrariam opinionem sectantes invincibili juris † fundamento convincuntur, nam 29
ut hæres & successor conveniri possit coram judice non suo, sed eo, coram quo defunctus conveniri potuerat: necesse est, ut judicium sit præventum cum defuncto, atque in vita sua fuisset citatus, ita ut si à Judice defuncti non fuerit in ejus vita, & in persona defuncti præventa jurisdictio; hæres non coram eo, sed coram suo judice conveniendus erit, *l. si constante, §. fin. soluto matrimon. l. hæres absens*, & ibi Jacobinus *n.* 7. *ff. de judiciis, l. si ij qui Romæ, ff. l. si petitor*, 31. *ff. eodem*, qui probat quod tunc † instantia inchoa- 30
ta per citationem (ut statim dicimus) cum defuncto, activè, & passivè transit in hæredem & successorem, non aliter; Alciatus *consil.* 22. *n.* 1. *tom.* 2. *lib.* 6. Peregrinus *in tractat. de jure fisci, lib.* 5. *n.* 65. Salicetus *in l. litigator. n.* 3. *ff. de finctibus*, Vincentius de Anna *allegat.* 14. *n.* 1. Petrus Surdus *decision.* 110. *n.* 4. Grassis *de effectibus Cleric. effectu* 1. *n.* 248. Antonius de Metheatius *in tractatu de prorogat. juris, n.* 68. & post Molinam, & alios Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 302. *&* 303. *& n.* 308. Petr. Bossa *in l. hæres absens.* 19. *in princip. à n.* 23. *ff. de judiciis.* Covar. *pract. cap.* 8. *n.* 3. *in fin.*

Hoc etiam probat magna illa Doctorum caterva, † qui à præfata doctrina sumpserunt funda- 31
mentum, ut Clericus hæres laici non conveniatur coram judice defuncti pro rebus ad hæreditatem pertinentibus, si causa non fuerit cœpta cum defuncto laico, prout infinitos penè Doctores ad id congessit Grassis *de effectibus Cleric. effectu.* 1. *à n.* 278.

At quando contra defunctum lis cœpta fuerit, † & per citationem præventa jurisdictio à judi- 32
ce defuncti laici, in ejusdem hæredem Clericum transit instantia, & judicium cœptum activè, & passivè, ita ut remissiò ad suum judicem omninò cesset, ut probat Paulus de Castro *in dicta l. hæres absens. §.* 1. *n.* 3. *ff. de judiciis.* Barbosa *in cap. quia, V. de judiciis, n.* 17. Cagnolus *in l.* 2. *num.* 174. *C. de pactis inter emptor. & venditorem*, qui de communi testatur Boërius *decis.*69. *n.* 32. Alexander. *in addition. ad Bartol.* in Authentic. *& consequenter, num.* 19. *Cod. de sent. & interlocut.* Guillelmus Benedictus *in repetit. capit. Rainuntius, in verbo, uxorem, in* 2. *decis. n.* 124. *de testament.* Roger. de Nuta *in repetit. l.* 1. *n.* 61. *de judiciis.* Antonius de Scappa *in tractat. de jure scripto, lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 1. Germonius *de sacrorum immunit. lib.* 5. *cap.* 15. *n.* 56. Addit. ad Aretinum, *in §. item moris est, n.* 46. *in littera A. institut. de exceptionibus.* Villalobos *commun. opinionum, littera C. num.* 77. Zevallos *commun. contra commun. quæst.* 36. *n.* 1. *&* 10. ubi dicit veriorem de jure Camil.

de Curte *in diversor. jur. feud. part. 2. cap. 2. n.* 142. Anguisso *consil.* 59. *n.* 1. *lib.* 2. Camill. Borrellus *in addition. ad Bellugam, in speculo Princip. rubric.* 11. *§. videndum, num.* 4. *littera A. vers. Ad materiam tamen folio* 55. Antonius Massa Galles *in tract. de obligatione, in forma Cameræ, part.* 2. *quæst.* 2. *num.* 3. *&* 4. Andreas Gaill. *observatione* 37. *n.* 8. *lib.* 1. Scaccia *de judiciis, cap.* 1. *n.* 11. *n.* 23. *in fin.* Covarruvias *lib.* 1. *practicarum quæst.* 1. *cap.* 8. *n.* 2. *&* 5. *vers. Hinc ergo*, ubi allegat Imolam *in l. si cum hominem, de fidejussoribus.* Jass. *in Authent. qu.u actiones, n.* 39. *C. de sacros. Ecclesiis.* Paulum de Castro, Romanum, & Alexandrum *in l. si constante §. si ff. soluto matrim.* & ibidem Curtius Junior *in addit. ad Alexand.* & Paul. de Castr. *in d. l. heres absens, in princip. ff. de judiciis, & in vers. Verum contraria*, Joannes Rota Asinius *in practic. quæst. §.* 2. *cap.* 12. *n.* 44. *&* 60. ubi latiùs probat, & dicit communem Aufrerius *in tract. de potestat. judicis laici super personis Ecclesiast. regula* 2. *fallent.* 5. *num.* 6. Vivius *in commun. opinion. verb. Clericus, n.* 48. *lib.* 1. Silvanus *consil.* 49. *n.* 45. Vasquez *in tractatu de successión. creatione, part.* 1. *lib.* 7. *§.* 22. *limitat.* 17. *num.* 70. Bursatus *consil.* 93. *n.* 42. *lib.* 1. *ubi* asserit, hanc communem esse. Purpuratus *consil.* 83. *num.* 2. *lib.* 1. Jo. Aloisius de Leo *in Authent. cassa. n.* 10. *C. de sacros. Ecclesi.* Foller. *super constitut. Regni in tit. de Episcopis & Clericis, cap. item statuimus, n.* 5. *fol.* 68. *in add. ad Marantam, in pract.* 4. *part. distinct.* 11. *n.* 74. Cala *in tract. de modo articuland. & probandi. §. glossa* 1. *n.* 57. ubi alios allegat. Petrus Surdus *decis.* 110. *n.* 2. ubi magis de commun. *& consil.* 122. *n.* 16. *lib.* 2. Cœnedus *in collectan.* 37. *n.* 7. *part.* 2. ubi plurimos allegat, Gaill. *observat.* 37. *n.* 8. *lib.* 1. & latiùs fundat & prosequitur Grassis *de effectibus Cleric. effectu* 1. *à num.* 282. *& seqq.*

Sic etiam ex hac ratione & fundamento laicus hæ-
33 res Clerici ligatur eadem instantia, † & pariter tenetur prosequi judicium cœptum contra suum Authorem coram judice Ecclesiastico, *cap. quia V. de judiciis.* Alciat. *consil.* 22. *n.* 3. *tom.* 2. *lib.* 6. Grassis *ubi proximè n.* 321.

Et erit advertendum, quod ad hunc effectum,
34 † ut commissio impetrata contra defunctum habeat locum in successore & hærede universali, quando mortuus author fuit re non integra, ut tunc dicatur res non esse integra: quando in vita fuit citatus, absque eo quod sit cum defuncto lis contestata, quia per citationem solam perpetuatur, & prævenitur jurisdictio, juxta jura & Doctores hactenus citatos, & est *cap. gratum, & cap. relatum de officio Delegati*, cum concordantibus; de quorum intellectu latè agit Castellus *controversiarum tom.* 2. *cap.* 29. *per totum*, & in nostris terminis tenet Glossa unica, Innocent. Abb. & alii Doctores in dicto *cap. significavit, de rescript.* Andræas, & Franchus *in cap. is qui, de reg. juris, in* 6. post Speculatorem *in tit. de officio Delegati. §. restat, vers. Item mortuo eo.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens, n.* 27. *ff. de judiciis.* Borrellus *consil.* 78. *n.* 21. Rebuffus *ad constitut. Gallicas, tit. de citationib. in præfation. n.* 17. Valençuela *consil.* 32. *num.* 70. Giurba *consil.* 59. *n.* 104. Moneta *de Conservator. cap.* 10. *n.* 299. contra Bartolom. Brixiens. (contrarium tenentem, ut requiratur ad hoc litis contestatio cum defuncto) & ipse Moneta *de commutat. ultimar. voluntat. cap.* 8. *sub num.* 305. Tuschus *practic. conclus. littera R. conclus.* 213. *num.* 13. & pro hoc facit text. *in dict. cap. significavit*, ibi: *Nec per ipsas, dum viveret, fuerat ad judicium evocatus, de rescriptis*, & etiam text. *in cap. proposuisti*, 19. ibi: *A te legitimè citatus ad causam*, & ibi: *Quasi ab illo jam præventus, &c. de foro competenti.*

Et facit communis Doctorum opinio, quæ habet, † quod ad hoc ut hæres, & successor con- 35
veniatur coram judice defuncti, & in eum lis cœpta, & instantia transeat activè & passivè; sufficit citationem defuncti præcisè, non litis contestationem, ut ex *l. si petitur* 31. *de judiciis*, & cum Molina Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *n.* 302. *&* 303.

Ex quo falsa redditur differentiæ ratio tradita
per Abbatem † in *d. cap. significavit*, intelligens 36
illum text. in hærede, & successore defuncti conveniendi per clausulam generalem dumtaxat, ut tunc re integra expiret commissio. At secus, quando in ea expresè nominatus decedat etiam re integra, ut ejus hæres universalis ex eadem commissione citetur, & conveniatur, quasi (inquit ipse) jurisdictio radicata fuerit, & præventa contra suum Authorem, contra quem nominatim fuit impetrata, quod falsum est, & contra notissima juris principia, & Decreta Canonica, & civilia. Cùm ante jurisdictionis exercitium,
† rescriptum justitiæ, nempè per citationem non 37
subsequutam nec perpetuetur, nec præventa dicatur jurisdictio, ut probat *cap. quando* 6. ibi: *Cùm jurisdictio (ex quo ipsa usu non extitit) non censeatur in eum efficaciter transivisse de officio Delegat. lib.* 6. *& in cap. si Delegatus* 7. ibi: *Commissum tibi negotium (dum tamen illo vivente jurisdictione uti cœperis) liberè diffinire, &c. eod. tit. & lib.* text. *in cap. ult. de officio Legati in fin.* ibi: *Si ante illorum discessum horum citatio non præcessit*; & idem probat *cap. relatum de officio Delegati*, concordat *lex* 21. *tit.* 4. *part.* 3. & alia quamplurima jura ultra superius relata congerit Castellus *controversiarum, tom.* 2. *cap.* 29. ubi per totum differit & doctè resolvit, aliterque ante citationem jurisdictionem Delegati, nec alterius Judicis, nec præventam, nec radicatam censeri.

Imò res non desinit esse integra, nec lis introducta, & cœpta per commissionem impetratam, & emanato atque à Judice expedito decreto citationis, ante ejus actualem executionem, Parisius *consil.* 45. *n.* 3. *lib.* 4. Puteus *decis.* 194. *lib.* 1. & per Rotæ decisionem Argelus *de acquirenda possess. quæst.* 18. *art.* 1. *à num.* 15. ubi *num.* 16. rectè extendit, etiam si reus habeat notitiam commissionis impetratæ, & citationis contra se decretæ, quæ tamen non fuit sibi intimata, & effectivè executa, ex Parisio *consil.* 81. *num.* 13. *lib.* 4. & Rota *in una Albracens. pensionis* 17. *Decembris* 1574. *coram Lauretano*, & apud Seraphinum *decis.* 147. *num.* 2. & alias allegat decision. ipse Argelus, *num.* 17. & plenè per Menoch. *de arbitrariis casu* 202. *num.* 8. Et quod lis non dicatur pendere, donec citationis decretum sit intimatum adversario, tenet Rota *decis.* 6. *ut lite pendente in novis. & decis.* 1. *num.* 4. *part.* 2. Puteus *decis.* 427. *lib.* 1. *& decis.* 481. *lib.* 2. *& decis.* 362. *lib.* 3. Cassiodor. *decis. n.* 3. *&* 4. *regula Cancellariæ*, abundè Gonçalez *gloss.* 9. *in annotationibus, num.* 145. Marius Giurba *consil.* 39. *num.* 66. Imò & Rota in una Bracharens. ut apud Alexandr. Ludovis. *decis.* 94. *num.* 2.

Requi-

Requirit post impetratam commissionem, citationem emanatam, intimatam, & executam, & simul iterum ejus reproductionem; & in alia Gerundina apud eundem Ludovis. *decis.* 27. *num.* 2. Sed hoc de reproductione citationis executæ, & intimatæ intelligo non requiri quoad præventionem, & perpetuationem jurisdictionis, ex hactenus abunde comprobatis; sed tantùm quoad prosequutionem litis, & ejus validitatem ex iis, quæ copiosè cumulavit Gonçalez, *§. 7. proœmiali. à num.* 145. *cum multis seq.* Lancellotus *de attentatis 1. part. cap. 4. in præfation. à num.* 113. *cum seq.* quod non debeat fieri post longum tempus, Rota ut per Farinacium *in posthumis tom. 1. decis.* 137. *n.* 4. *&* 5.

Et quod ad præventionem jurisdictionis sit necessarium, quòd citatio actualiter executioni mandetur, ita ut non sufficiat decretum de citando; probatur *in l. cùm quædam in principio, ff. de jurisdict. omnium judic.* quoniam ante exequutam citationem lis non dicitur pendere, Gregor. Lopez *in l.* 12. *tit.* 7. *part.* 3. per text. ibi: *in gloss.* 1. Marianus Socinus *in cap. proposuisti, n.* 17. *& seq. de foro competent.* Decianus *cons.* 21. *n.* 3. Farinacius *in prax. quæst.* 7. *n.* 56. Scaccia *de Judiciis, cap.* 12. *ex n.* 58. Afflictis *decis.* 219. *n.* 3. Mascard. *de probation. conclus.* 1233. *verbo, Præventio, n.* 6. Marta *de jurisdiction. part.* 2. *cap.* 3. *ex n.* 2. Franchis *decis.* 505. *n.* 15. Riccius *collect.* 1148. Mastrillus *decis.* 210. *n.* 1. Cavedus *decis.* 42. *n.* 1. 4. *&* 6. *p.* 1. Zeballos *de cognit. per viam violent. quæst.* 81. *n.* 6. *& seq.* Giurba *cons.* 48. *n.* 38. & alii statim citandi.

Quæ doctrina in nostro casu rectè procedit, etiamsi admittamus aliquorum distinctionem inter præventionem jurisdictionis quoad effectum prælationis, ut hoc casu requiratur actualis executio citationis; & inter perpetuationem simplicem ejusdem jurisdictionis, ut ad hunc effectum decretum citationis expeditum sufficiat, quam constituunt, & explicant Marian. ubi proximè, *num.* 19. Decianus *num.* 7. Barbosa *in l. si quis postea quam ex n.* 27. *&* 32. *cum seq. ff. de Judiciis,* Scaccia *num.* 58. Farinacius *n.* 60. Marta *de jurisdict.* 2. *part. dict. capitul.* 3. *ex num.* 14. Pereira *de manu Regia* 2. *cap.* 57. *num.* 9. & post alios Carleval. *de Judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 7. *n.* 879. Eò quòd casus in quo versamur, comprehendatur sub primo distinctionis membro, cùm agatur de prælatione jurisdictionis, & competentia inter Delegatum, & Ordinarium. Sed ego puto ex supra dictis in utroque distinctionis membro requiri actualem executionem citationis expeditæ.

Quare cessante hac discriminis ratione per Abbatem traditam cui nititur; † venit assignanda firmissima conclusio, quòd rescriptum impetratum 38
contra aliquem nominatim, non trahatur contra ejus hæredem, & successorem universalem, si defunctus conveniendus decesserit re integra, hoc est, non sibi intimata citatione ex hactenus abundè comprobatis, pro qua doctrina venit esse expressus text. *in cap. significavit de rescriptis.*

Et quia commissio ipsa non solùm non radicat jurisdictionem ante † citationem, atque etiam
39 nec per præsentationem ipsarum litterarum factam Judici, nec tunc jurisdictio præventa dicitur, nec res desinit esse integra, ut rectè probant Mascardus *de probation. conclus.* 1226. *num.* 11. Gonçalez *ad regulam* 8. *Cancel. §.* 5. *proœmial. n.* 101. Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap.* 10. *nu.* 15. Petrus Barbosa *in l. si quis postea quam, num.* 25. *ff. de Judiciis,* Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *disput.* 28. *n.* 19. Aug. Barbosa *in collectanea ad cap. gratum* 20. *n.* 6. *de officio Delegati.*

Sed nec habet vim libelli † in Judiciis ordi- 40
nariis, licèt in summariis sic; ut latè per Vantium *de nullitat. sentent. ex defectu processus, n.* 19. *&* 20. Marchesanus *de commissione in particulari* 1. *part. cap.* 3. *à n.* 21. *& seq. tom.* 3. *fol.* 153.

Ac etiam in omni casu, certum est, quòd annales actiones, & interdicta perpetuantur † con- 41
tra hæredem adversarii, contra quem à Principe impetratum est rescriptum, & ex ipsa sola impetratione anni terminus conservatur, ut patet *ex l.* 1. *&* 4. *C. quando libellus Princip. datus,* ubi notarunt Doctores, *& in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit,* Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 8. *num.* 307. Non tamen quoad effectum perpetuandi jurisdictionem contra hæredem ante citationem defuncti ex hactenus latiùs deductis, & comprobatis.

Ex omnibus igitur conclusionibus verissimis aliæ duæ ad nostrum propositum deducendæ sunt per necessariam consequentiam.

Prima sit, quod in omnibus † casibus, in qui- 42
bus diximus, rescriptum impetratum contra aliquem, eo mortuo etiam re integra durare contra successorem, de quibus in 2. 3. & 5. conclusionibus, vel etiam in aliis, in quibus, quando re non integra decedit is (contra quem generaliter, vel nominatim fuerit commissio impetrata) hæres & successor ejusdem commissionis virtute conveniri potest, de quo latè hactenus dictum est: tunc si ipsa commissio fuerit expedita servata forma Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. nempè subscripta propria manu Sanctissimi ob urgentem, & rationabilem causam, ad sic subscribendum moti, indubiè causa ipsa contra hæredem, & successorem tractanda erit coram Judice delegato in prima instantia, quia tunc nullatenus offensa dici potest Ordinarii jurisdictio, ut ex eodem Tridentin. decreto latiùs probavimus hac 2. *p. cap.* 6. *in* 4. *exceptione, à n.* 14. *cum multis seq.* Prout & pluries † in his terminis consului, 43
atque ideò iis in casibus Senatus hic Supremus nullatenus has causas remittit Ordinario, cum ejus prima instantia nullo modo percutiatur.

Secunda etiam conclusio, quæ ex superioribus
† necessariò deducitur, ea erit quando ex com- 44
missione impetrata, etiam specialiter, & nominatim contra aliquem, & etiam manu propria Sanctissimi subscripta mortuo eo re integra, contra quem vel generaliter (virtute clausulæ, *Omnésque alios,* de qua ad principium hujus cap.) vel specialiter fuit impetrata, cum ipsa commissio ipso jure expiraverit, ac resolvatur jurisdictio delegati, & perinde habeatur ac si à principio nec impetrata fuerit, nec causa per Sanctissimum avocata, ita ut ejus virtute amplius procedere nequeat delegatus, etiam contra successores, & hæredes universales, ut in tot conclusionibus probavimus: tunc omninò ista causa hæredum & successorum per Senatum remittenda erit in prima instantia ad Ordinarium, cujus jurisdictio morte illius re integra prohibitionem & impedimentum evaserit ipso jure.

Quæ conclusio insuper probatur; nam cùm principalis commissio, † avocatio, & Judicis de- 45
legati jurisdictio ipso jure resolvantur, ut hactenus dictum

dictum est in conclusionibus; sequitur, ut qualitas subscriptionis manu Pontificis simul evanescat, quia qualitas non potest esse sine subjecto. Et quia non entis nullæ sunt qualitates, ex vulgari axiomate.

Et quia quando principalis commissio resolvi-
46 tur, aut aliàs deficit, † & annullatur, simul cum ea resolvuntur clausulæ omnes, atque cæteræ qualitates in ea appositæ, & ab ea dependentes, *l. nihil dolo*, *l. cum principalis*, *ff. de regulis juris*, *l. 2. ff. de peculio legato*, *l. Julius*, *ff. qui potiores in pignor. habeantur*, *l. Aurelius*, *§. legatum*, *ff. de liberatione legata*, plurimos Doctores citavimus *de Regia protect.* 1. *part. capitul.* 2. *n.* 37. & faciunt quæ *tertia part. cap.* 10. *à n.* 161. Puteus *decision.* 1. *lib.* 1. nonnullas Rotæ decisiones allegat Marta *de clausulis*, *clausul.* 19. *à n.* 15. in prima impressione.

Ergo ut contra successorem possit procedi, re-
47 quiritur omninò alia † nova commissio, similiter manu propria Sanctissimi subscripta, & secunda ejus jussio, de quo ex *cap. quia V. De Judiciis*, ubi Abb. *n.* 6. Joan. Andræas *in cap. is qui*, *num.* 8. & Philipp. Franchus *num.* 3. *de regulis juris*, Moneta *de commutat. ultimarum volunt. cap.* 8. *sub n.* 306. *& de conservatoribus*, *cap.* 10. *sub num.* 297. Ita ut si hæc secunda commissio (prima sublata) sit nova & contra novam personam, debeat omninò habere subscriptionem manu Sanctissimi, juxta Tridentin. decretum *in dict. cap.* 20. aliàs ea deficiente Senatus hic Supremus causam remittet ad Ordinarium, cum contra illud decretum ejus prima instantia manifestè percutiatur.

Facit etiam quod dicit Rota *decis.* 423. *n.* 5.
48 *part.* 2. *in recent.* † Anton. Gabriel *commun. opinion. lib.* 6. *tit. de clausulis*, *conclus.* 3. *num.* 8. & alii relati per Augustinum Barbosam *de clausulis*, *clausul.* 175. *n.* 39. Tamburin. *de jure Abbatum*, *tom.* 1. *disput.* 18. *quæst.* 6. *n.* 13. *&* 14. quod clausula (*Sublata*) minimè operatur, quando in casibus, in quibus commissio ea munita, non intrat, sed tantùm postquam fuerit cognitum intrare.

49 Negari etenim non potest, † quod hæc subscriptio manu propria Sanctissimi sit quædam qualitas commissionem informans, cui apponitur, quia de per se, & in aëre stare non potest, quæ quidem subscriptio sequi debet naturam sui principalis, & hujus commutabili alterationi, & variationi subjici, ut in simili de clausula (*irritans*)
50 † probant latè Gabriel *titul. de clausulis*, *conclus.* 3. *num.* 54. *versicul. Contrarium voluit*, Gonçalez *in regula Cancellar. glossa ultima*, *num.* 55. *usque ad* 64. Multis id ipsum exemplis, atque rationibus confirmat, benè etiam probat Moneta *de conservator. cap.* 7. *à n.* 512. & benè conducunt quæ ipse *à n.* 611. *cum seq.*

Et quia quando contractus (cujus ratione alio
51 loco † poterat quis conveniri, juxta *l. hæres absens*, *cum §.* 1. *& §. proinde*, *ff. de judiciis*, *cap. dilecto*, *de foro competent.*) & ejus ratio sit sublata; in consequentiam sublatus etiam intelligitur forus, quem ratione contractus sortiebantur contrahentes, juxta *l. cum principalis*, *ff. de reg. juris*, & in specie Abb. *in dict. cap. dilecti*, *n.* 6. per text. ibi: Petrus Barbosa *in dict. §. proinde*, *n.* 26.

Deinde cùm jurisdictio Ordinarii sit natura-
52 lis, † & favorabilis, Vantius *de nullitate ex defectu jurisdiction. & unde*, *num.* 24. Moneta *de conservatoribus*, *cap.* 7. *num.* 433. imò cessante, & sublato prioris commissionis impedimento, res facilè revertitur ad suam naturam, juxta regulam text. *in l. si unus*, *§. pactus ne peteret*, *ff. de pactis*.

Et quia quando prima avocatio causæ Pontifi-
cis à jurisdictione † Ordinarii cessat sive per re- 53
nuntiationem, sive alio modo, statim Ordinarius ipse vendicat, & recuperat suam jurisdictionem, ut probant Federicus de Senis *in consil.* 14. Felinus *in cap. cum omnes*, *num.* 8. *de constitutionibus*, Jasson. *in dict. §. pactus ne peteret*, *num.* 9. Aug. Barbosa *in collectan. ad cap. cum tempore*, *sub n.* 5. *de arbitris*. Quia per impedimenti hominis remotionem velociter statim & ipso jure subintrat juris dispositio, ita ut fingatur impedimentum retro non adfuisse: plures Doctores relati à Castillo *controversiarum*, *tom.* 6. *cap.* 143. *§. unico*, *n.* 15. *vers. Secundus casus est.*

Et comprobatur ex eo, quoniam cùm Episco-
pus habeat † jure communi provisionem benefi- 54
ciorum omnium suæ diœcesis, si contingat Pontificis reservatio, & avocatio; statim quod tollatur tale impedimentum, prout morte Pontificis, Ordinarius ipse etiam ignorans recuperat suam ju-
risdictionem † Ordinariam, quia obstaculo semel 55
sublato, ejus subintrat ipso jure potestas libera; Caputaquensis *decis.* 86. *n.* 3. *lib.* 1. Crescentius *decis.* 3. *n.* 4. *de privilegiis*, Puteus *decis.* 462. *in una Cordubens. n.* 3. *lib.* 2. Gomezius *in tractatu de expectativis*, *n.* 20. *&* 21. *in fin.* Æneas de Falconibus *de reservation.* 4. *part. principal. effectu* 11. *num.* 2. *vers. Quartum*, Gomezius *in regula de beneficiis vacantibus per obitum famil. Cardin. quæst.* 20. *per totam*, Mandoss. *super regula* 32. *gloss.* 10. *n.* 2. *& per totam*, latè prosequitur Gonçalez *in reg. de alternativis*, *§.* 5. *proœmiali*, *à n.* 46. & supra.

Quod claro exemplo comprobatur adducto † 56
per Joannem Monachum *in cap. cum aliquibus sub n.* 3. *in fine*. J. Andræam, *n.* 1. post medium, Archidiaconum, & alios de rescriptis, *lib.* 6. Cassiodorum *decis.* 8. *n.* 5. *ante fin. de præbendis*, & Gomezium *in regula de non tollendo*, *quæst.* 16. *post princip.* Gonçalez ubi proximè, *num.* 124. *&* 125. de homine ligato pedibus, vel manibus. Nam si talis ab aliquo dissolvitur, & solutus scribit, vel ambulat, non per hoc dicitur scribere, vel ambulare ministerio dissolventis, sed ille ex seipso hoc facit, licet si dissolutus non fuisset minimè ita operaretur: ita pariter in nostro casu; licèt virtute † 57
subscriptæ avocationis Papæ cuidam Delegato committat causam, pertinentem de jure communi, & jurisdictione naturali ad Ordinarium in prima instantia, & hac avocatione durante ligatas habeat Ordinarius manus: tamen eo impedimento sublato, & avocatione re integra resoluta ex supra dictis; statim causa ipsa devolvitur ad Ordinarium ipsum, & cum jurisdictione naturali consolidatur ipso jure, ministerio juris communis.

Ex hac doctrina infertur primò, quòd licet † 58
quando cum defuncto cœpta fuisset lis, & instantia virtute commissionis manu Sanctissimi subscriptæ, ita ut omnino hæres teneatur coram eodem Judice Delegato causam prosequi, nec possit petere ejus remissionem ad suum judicem, ut hactenus latissimè fuit probatum.

Si tamen ipsi liti fuisset cessum † per partes, &
renuntiatum, cùm tunc acta ipsa coram Delegato 59
gesta pereant, & lis habeatur pro non cœpta, statim Ordinarius recuperat suam jurisdictionem in

in prima instantia, coram quo hæres omnino
conveniendus erit: ita docent Balbus *de præscrip-
tionibus 6. part. princip. in 3. particul. quæst. 4.
num. 45.* Asinius *in practicar. execution. §. 2. ca-
pitul. 15. num. 12.* Lanfranchus Balbus *in suis com-
mun. conclusion. centur. 5. conclusion. 441.* Hora-
tius Carpanus *super statutis Mediolanen. part. 1.
cap. 21. n. 98.* Grassis *de effectibus Clericatus, ef-
fectu 1. n. 318.* Quare cùm res dicatur tunc in-
tegra, ad Ordinarium remittenda erit causa con-
tra successores, & hæredem per Senatum.

60 Secundò infertur, quod si lis † fuerit cœpta
cum defuncto, si instantia esset perempta; cùm
tunc omnia acta Ordinaria Judicii pereant, ac
si lis numquam fuisset cœpta, ut post plurimos
Doctores probat Grassis *de effectu Clericat. effect.
1. à n. 291.* ubi latè de singulis prosequitur, &
61 specialiter *à nu. 296.* quod perempta † instantia
extinguitur Judicis jurisdictio. *l. facta, §. si quis
bonorum, ff. Trebellian.* Bald. *in capite 1. col. pe-
nultima, si de investitura inter dominum & vas-
sallum,* Joannes de Amicis *consil. 32. n. 9.* Petrus
Surdus *consil. 160. num. 22.* Et per consequens
62 Judex † non dicitur amplius Judex, sed privata
persona, Baldus *consil. 270. in fin. lib. 3.* Cra-
veta *consil. 270. circa finem, lib. 2.* Archer. Re-
giens. *quæstione 21. num. 13. libro 3.* Rolandus
Cavagnol. *in observatione ad decretum Montisfer-
rat. decreto 8. §. 3. n. 3. fol. 127. in princip.
part.* latè Vantius *in tractat. sentent. titul. de nul-
litate ex defectu jurisdict. num. 115. & 127. cum
pluribus seq.* Menochius *de arbitrariis Judic. quæst.
67. num. 17.* Josephus Ludovic. *in Rota Lucens.
decis. 43. num. 20.* Carpanus *super statut. Medio-
lanens. cap. 21. num. 108. part. 1.* ubi *numeris
63 seq.* ponit multa † de jurisdictione sublata instan-
tiâ peremptâ. Quo casu cùm perempta instantia,
64 res & jurisdictio reddatur † ad non causam, &
res reperiatur integra, & reducatur ad illum prio-
rem statum, quo erant litteræ, & rescriptum
ante ejus exercitium, & citationem emanatam,
cum omnia resolvantur: subintrat jurisdictio Or-
dinarii in prima instantia contra hæredem defun-
cti de novo conveniendum, ex hactenùs abundè
probatis, ac per consequens ejus causa Ordinario
per Senatum remittenda erit.

Tertiò infertur ex præfata doctrina, quòd si
65 lis cœpta † cum defuncto virtute hujus commis-
sionis manu Sanctissimi subscriptæ ex aliquo ca-
pite sit nulla, non potest operari præventionem
jurisdictionis contra hæredem: nec ejusdem per-
petuationem, quominus de novo debeat conveniri
coram suo Judice competenti Ordinario in prima
instantia, cùm per nullitatem res non desinat
66 esse integra. Quod quidem probatur, † quia quod
nullum est, nullum producit effectum, ut latissi-
me *de Regia protect. 3. part. capite 9. in principio.*
Nec præstat impedimentum, quòd de jure non
sortitur effectum, ex juris regula, *Non præstat. de
reg. juris in 6.*

67 Et quia, per citationem nullam † non induci-
tur litis pendentia, Probus in addition. ad Joan-
nem Monachum *in rubrica, ut lite pendente in 6.*
Afflictis *decision. 336. n. 14. & seq.* Decius *con-
sil. 460. num. 21. & seq.* Lancelotus *de attenta-
tis 2. part. cap. 4. in præfatione, num. 94. 95. &
99.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu 1. n.
229. & seq.* Nec perpetuatur jurisdictio ex cita-
tione nulla, Grassis ibidem *n. 312.* Ægidius *de-
cision. 699.* Puteus *decision. 2.* Lancelotus ubi pro-
ximè *num. 98.* Nos *de Regia protect. dict. 3. part.
cap. 9. num. 13. & 14.* Ubi de hoc, & præce-
denti aliisve effectibus videbis, & quod nullum
præstat impedimentum actus nullius, ac si gestus
non fuisset à principio.

Et insuper: nam licèt semel judicium cœptum
† per superveniens privilegium non mutetur, ut 68
latissimè per Marium Giurbam *decis. 23. per to-
tam,* tamen si nulliter reus citatus fuerit; † rectè 69
mutare forum potest, & alterius effici jurisdictio-
nis, ubi denuò præcisè conveniendus erit, Soci-
nus *in cap. penult. artic. 4. princip. 1. quæst.* Mar-
cabrunus *consil. 69. num. 89.* Giurba *dict. decis. 23.
sub n. 6.*

Et eo præcipuo fundamento hæc illatio, † at- 70
que etiam præcedentes mirè fulciuntur, quia per
citationem, aut alium actum nullum præceden-
tem res non desinit esse integra, mirabilis est
Rotæ *decisio 57. n. 8.* ut inter recollectas per Vi-
vianum *de jure patronatus,* probant insuper Pari-
sius *consil. 98. n. 27. lib. 3.* Lancelotus *de atten-
tatis 2. part. cap. 4. in præfat. n. 97.* Grassis *de
effectibus Clericatus, effectu 1. num. 311.* de quo
vide alia plura per Nos *hoc tractat. 1. part. cap.
10. in remedio, per totum, à n. 89.* & maximè
à num. 113. vers. Ex vero fundamento. Condu-
cunt etiam, & rectè, † quæ de effectibus rei 71
resolutæ, & nullæ, ut redeat ad suum priorem
statum, ac si nihil gestum fuerit, diximus *in dict.
cap. 10. à num. 102. cum seq. vers. Quare per hanc
repositionem.*

Quapropter cùm per citationem aut litem nul-
lam cœptam † cum defuncto non fuerit radica- 72
ta, nec præventa jurisdictio Judicis Delegati,
vigore commissionis manu propria Sanctissimi sub-
scriptæ, res non desinat esse integra, ita ut cum
hærede denuò debeat agi coram suo Judice Or-
dinario competente, ut in terminis probant cum
plurimis fundamentis, Grassis *de effectibus Cleri-
catus, effectu 1. à num. 298. cum sequentibus,* plu-
res alios citavimus infrà *num. 33.* sequitur mani-
festè, quòd quando per Delegatum hunc velit
conveniri in prima instantia, omnino ejus causa
remittenda erit per Senatum hunc Supremum ad
Ordinarium.

Hinc se offert tollenda dubitatio illa, † quæ 73
sæpè contingit; An commissio jactationis manu
Sanctissimi subscripta, moti (ut assolet) jacta-
tionis ratione uti urgenti, continens clausulam
(*Omnésque alios*) de qua superiùs ad princi-
pium hujus capituli: debeat per Senatum reti-
neri, & causa remitti Ordinario ad petitionem
non principalis jactantis nominatim expressi; sed
alterius, qui ut comprehensus sub clausula gene-
rali prædicta citatur à Judice Delegato?

Solent partes astutissimæ, & cavillantes, ma-
ximè Curiales † Romanæ Curiæ ad subterfugien- 74
dum Judicium Ordinarii, illudendam & fraudan-
dam primam ejus instantiam, nec non vigilan-
tiam hujus Supremi Senatus (maximoperè pro-
tegentis Concilii Tridentin. decreta) variis sug-
gestionibus uti, & Sanctissimo causas aliquas (li-
cèt falsas) proponere, ut illis motus commissio-
nes impetratas sua manu subscribat: & inter alias
hæc jactatio frequentior est. Proponit igitur im-
petrans Sanctitati suæ, eum (contra quem liti-
gare intendit) se jactasse de molestia sibi facienda,
ne justitiam in partibus consequatur, *ex l. diffama-
ri. C. de ingenuis & manumiss.* in cujus repetitio-
ne Zucardus, *num. 1.* maximè dolet † de con- 75
scientiis procuratorum, præcipuè Romanæ Curiæ

nequam ac perperam utentium hoc remedio, ut plurimùm affectato & ficto, ut ex hac jactationis commissionibus miserrimi litigantes à suis domiciliis extrahantur. Hac etiam calumnia latè torquetur Marchesanus *de commissionibus jactationis*, 3. *part. cap.* 2. *à principio tom.* 3.

Quæ commissio jactationis tanquam à jure ex-
76 orbitans, † ac parti jactanti, necnon Ordinario nimis præjudicialis restrictionem recipit ad personam dumtaxat nominatam jactantem, ita ut ad alias ultra expressam non extendatur, cùm in aliis deficiat fundamentum jurisdictionis, & qualitas fundamentalis, super qua nititur & expeditur, nec non ratio finalis, quæ Sanctissimum movit ad subscribendum, juxta tenorem *cap.* 20. *causæ omnes*, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Pontifex per speciale rescriptum signatura, Sanctitatis suæ manu propria subscribendum, committere, aut avocare, &c.*

Ac propterea, nec in tali commissione jactatio-
77 nis permittitur apponi † clausulam (*Omnésque alios.*) Sic in his terminis probat Marchesanus *de commissionibus jactation.* 3. *part. cap.* 2. *§.* 2. *à num.* 10. *tom.* 3. *fol.* 339. in hæc: *Sed secus in nostra commissione, quia licet (ut præmisi) vana contra incertos concedantur; tamen contra incertas personas denegatur nostra commissio, & ratio patet, quia remedium legis nostræ diffamari, præsupponit contra certos diffamantes, qui in legem committunt, ob id datur (ut dixi) commissio: unde hac de causa clausula (omnésque alios in executione præsentium nominandos, & connominandos) in hac commissione semper delenda venit*, Cæsar Contardus latè *in hac lege diffamari, ampliatione* 21. *num.* 142. *per regulam, quod absque causa, nemo invitus agere est cogendus, &c.*

Et hoc amplius, quoniam impetrans ante om-
78 nia probare † tenetur fundamentum jactationis contra jactantem expressum, secundùm Marchesanum ubi proximè *cap.* 1. *§.* 1. *à num.* 24. *cum seq.* Imò generaliter verum est, quòd quando jurisdictio fundatur ratione alicujus qualitatis, de
79 ea prius debet constare, tanquam † fundamentum suæ jurisdictionis, aliàs nulliter procedat Judex. Vantius *de nullitatibus ex defectu jurisdiction. & unde, &c. à num.* 52. *&* 53. Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 68. *& cap.* 4. *n.* 43. *&* 44. ubi plures Doctores citavimus; plura cumulat Valençuela *consil.* 191. *à n.* 8. *cum multis seqq. tom.* 2.

80 Sicque dicit Angelus † *in consil.* 138. *visis omnibus, num.* 1. *cum seq.* Quod rescriptum limitatum circa certas personas, & certas qualitates non extenditur ultra, sicque rescriptum dans jurisdictionem super possessione per rapinam, non extenditur ad possessionem per fraudem. Et idem plura alia similia conducens, firmat Paulus de Castro *consil.* 253. *ad confirmationem, à num.* 1. *cum seq. lib.* 1. Romanus *consil.* 288. *in casu proposito, num.* 4. ubi Apostilla *verbo, Comprehendit*, Tuschus *practicar. conclus. littera R. conclus.* 213. *à num.* 6. *cum seq. & numer.* 22. 23. *&* 24.

81 Ex quibus rectè infertur, quòd cùm commissio jactationis manu Sanctissimi subscripta non egrediatur personam jactantis specialiter nominatam, nec ultra eam, alias comprehendat, etiam cum clausula generali (*Omnésque alios*) quia limitata causa limitatum producit effectum, licèt respectu jactantis non remittatur ad Ordinarium, tamen respectu aliorum, qui virtute clausulæ generalis (*Omnésque alios*) quæ naturæ hujus commissionis directè repugnat ex mox dictis, citantur à Delegato, & convenire tentent in prima instantia: omnino personarum ad Ordinarium causa ipsorum remittenda erit, cum in eos nullam Delegatus ex hac commissione jurisdictionem habeat, nec eorum respectu apparet nec censetur causa sua avocata à Sede Apostolica, nec contra eos commissio intelligitur subscripta, quia subscriptionis † qualitas regulatur à viribus, virtute, 82
& potestate principalis, quæ contra jactantes non expressos non porrigitur, sequitur per necesse quod prima instantia remanserit præservata horum Ordinario appetens inde Senatus remissionem.

Infertur etiam secundò, quòd cum ex Zucardo, † & Marchesano, Commissio jactationis di- 83
recta Auditori Rotæ, vel alteri Judici Romanæ Curiæ sit incapax hujus clausulæ (*Omnésque alios*) & ab ea omninò deletur; pariformiter nec ipse Auditor subdelegans poterit illa clausula uti in subdelegationis commissione ad partes missa; quia potestatem, quam ipse nunquam habuit, nec recepit à Sede Apostolica, alteri dare nequit, sicut nec Auditor ipse monitoriales expedire contra non comprehensos in sua commissione; † quia po- 84
testas Delegati dependet & regulatur à potestate delegantis, *l.* 1. *&* 2. *Cod. de apparitor. præfecti annonæ*, plurimas, & mirabiles doctrinas adduximus *in tractatu de Regia protect.* 4. *part. cap.* 6. *per totum*, & præcipuè *à n.* 25. *& seq.*

Qui *num.* 30. adduximus *l. unic.* in hæc: *In causarum delegationibus illud, & consultissimè præcipimus observari, ut ita valeant, si ad jurisdictionem pertineat delegantis, quòd si quis alienæ jurisdictionis causam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorum datam, patientia accommodare censemus, &c. Cod. qui pro sua jurisdiction. dare, darive poss.* Quare monitoriales Auditoris, & citationes earum vigore factæ à Judicibus monitorialium in partibus, & per Senatum retinendæ, facta ad Ordinarium causæ principalis remissione in prima instantia.

Infertur ultimò ex conclusionibus superius appositis, ad principium hujus capituli, ut in iis casibus † in quibus per mortem ejus re integra, 85
contra quem impetratum fuit rescriptum, dicimus ipso jure resolvi commissionem, & expirare jurisdictionem Delegati: quòd si interim dùm Auditor Rotæ (cui commissio remissa fuit) expediverit monitoriales ad citandum principalem expressum in rescripto, iste fortè moriatur; non poterunt dictæ monitoriales exequi in ejus hæredes, & multò minus, contra hæredem illius qui non venit principaliter, & nominatim expressus in commissione, sed tacitè includebatur in clausula generali (*Omnésque alios*) quo re integra mortuo, in ejus hæredem non erit facienda monitorialium prædictarum executio, ut ex *cap. significavit, de rescriptis*, diximus superiùs *conclusion.* 1. *à n.* 12. *& conclus. ultim. à num.* 32. *& seq.*

Atque etiam ideò Judex † & executor virtu- 86
te monitorialium nulliter manifestè procedit, postquam Auditoris subdelegantis expiraverit jurisdictio, & fuerit resoluta commissio per mortem conveniendi re integra, aut ipsius subdelegantis, quia per cessum vel decessum delegantis re integra, expirat potestas Delegati, *cap. quamvis de officio Delegati in* 6. *cap. gratum eodem tit. l. &*

quia

quia, ff. de jurisdictione omnium judicum. Castillo *controversiarum lib. 2. cap. 29. per totum.*

Et magis in his terminis executorem monitoria-
87 lium, † ac compulsorialium in partes è Romana Curia missorum, ut à fortiori, & per necessariam consequentiam expiret eorum potestas, commissio aut jurisdictio, cessante re integra jurisdictione delegantis, & Romæ existente; videndus erit Puteus *decis.* 240. *lib.* 3. per quem & Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 6. n. 39. & à n. 34.* Benè fun-
88 datur, † quoniam infecta primitiva, infecta censetur derivativa, atque etiam quod resoluta prima causa influit in secundas, & resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis ex juribus vulgaribus & doctrinis.

Quod & fortiùs probatur ex doctrina Tuschi *practicarum conclusion. littera R. conclus. 213. n. 13.*
89 Ubi quod † commissio impetrata contra aliquem removetur, si iste decedat post sibi factam citationem ad certum tempus ante tamen completum terminum.

§. UNICUS.

Commissionem cum clausula (Omnésque alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citavit aliquem aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

Et nunquid impetrans renuntians secundæ commissioni & citationi, possit prioris virtute noviter citare, atque remissionem ad Ordinarium per Senatum faciendam evitare.

Et quid si in supplicatione unus tantùm nominetur adversarius, per Cursores tamen in extensione clausula generalis sit apposita, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur?

SUMMARIUM.

1 *Commissionem habens subscriptam manu Sanctissimi cum clausula (omnésque alios) potest tres vel quatuor, ultra nominatum, citare.*

2 *Citans aliquem ex commissione non subscripta, an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam.*

3 *Potestatem duplicem si quis habet, actus à se gestus sustinetur ex valida.*

Dolo facit qui petit quod statim restituturus est. ibid.

4 *Actum agens videtur eum agere ut utilis, & validus esset, non prout ille illicitus foret.*

Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior. ibid.

Ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur precisè qui facit actum valere. ibid.

5 *Potestatem duplicem habens, si se restringat ad inutilem, non sustinetur actus ex utili, & valida.*

6 *& seqq. Ordinariam, & delegatam habens jurisdictionem, si se ad alteram, & inutilem restrinxit; processus non sustinetur ex valida.*

7 *Citatio emanata vigore delegationis, quam Judex non habet, non justinetur ex potestate Ordinaria, quam simul habet.*

8 *Procedere qui potuit ex utraque potestate, si se restrinxit ad invalidam, processus non justinetur ex valida.*

9 *Citatus indifferenter absque restrictione intelligitur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor.*

10 *& 11. Sententia lata ex falsa causa expressa, non sustinetur ex vera, quæ aderat.*

12 *Actus qui potest fieri uno modo licitè, censetur factus eo jure, & persona, qua licitè fieri potest.*

13 *Nisi se restringa ad illicitam potestatem.*

14 *Agens ex una causa, falsa tamen, & invalida, non sustinetur judicium ex alia vera tunc existente.*

15 *Impetrans beneficium uno, & inefficaci vacationis modo, non juvatur ex alio vero, etiam tunc existente.*

16 *Secus si se non restrinxit impetrans ad unum vacationis modum.*

17 *Citatus ex secunda commissione subscripta obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor in Senatu aliam subscriptam ostendat.*

18 *Actus gestus indifferenter sustinetur ex ea potestate valida, invalida non obstante.*

19 *& seqq. Impetrans postquam citavit ex secunda commissione, an possit illâ renuntians ad priorem validam redire.*

20 *Commissioni potest impetrans renuntiare re integra, secus post executam citationem.*

21 *Electione semel facta, sublata est potestas iterum eligendi.*

22 *Electio semel facta irrevocabilis, & incommutabilis redditur.*

23 *Data facultate declarandi, aut interpretandi, expirat potestas ex prima declaratione.*

24 *Facto magis, quàm verbis voluntas declaratur.*

25 *Commissionem impetrans, & comparens coram alio Judice competente commissioni videtur renuntiare.*

26 *Secunda commissio impetrata super eodem negotio, an prima videatur renuntiare.*

27 *Ad commissionem priorem subscripta potest impetrans redire, etsi ex secunda non scripta citaverit adversarium.*

28 *Commissio non subscripta, & ex ea executa citatio sunt nulla ipso jure.*

29 *Res non desinit esse integra ex citatione nulla.*

30 *Citatione nulla non obstante, potest quis commissioni renuntiare.*

31 *Præventio jurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita.*

32 *Non citare idem est, vel nulliter citare.*

33 *Nec ex ea infertur contumacia.*

34 *Actus nullus præventionem jurisdictionis non inducit.*

35 *Comparens coram Judice à quo, si fuit rejectus, non renuntiat suæ appellationi.*

36 *Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus non videtur actis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi favorabiliorem.*

37 *Renuntiatio non acceptata non nocet, & potest renuntians pœnitere.*

38 *& seqq. Cap. licet de procuratoribus, lib. 6. exornatur.*

39 *Electus repudians electionem de se factam, potest ante*

ante acceptationem suæ repudiationis, iterum acceptare.

40 *Delegatus repudians commissionem, potest ante repudiationis acceptationem, illam acceptare, & validè procedere.*

41 *Ex actu impugnato nemo potest se juvare, nec fructum consequi.*

42 *Succumbens in actu impugnato potest in eo se fundare.*

43 *Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renuntiare, & si ex ea citaverit adversarium, nulliter tamen, & ad priorem subscriptam redire.*

44 *Per citationem nullam res non desinit esse integra; ideò impetrans potest suæ commissioni renuntiare.*

45 *Electio competens ex testamento est irrevocabilis, ex contractu autem variari semel potest.*

46 *Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere.*

47 *Comparens coram Judice carente jurisdictione, non dicitur renuntiare suæ commissioni impetratæ.*

48 *Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet.*

49 *Rescriptum secundum super eodem impetratum si nullum est, priori valido non derogat, nec impetrans censetur renuntiare.*

50 *Juri jam competenti non censetur impetrans super eo renuntiare, quando non datur incompatibilitas.*

51 *Abundans cautela non nocet, etsi ea fuerit nulliter adhibita.*

52 *Clausula* (Omnésque alios) *addita per Cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta per Papam, nihil operatur.*

53 *Subscriptio non qualificat, nec approbat ea quæ non leguntur in supplicatione.*

54 *Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis à Papa comprehensis in clausula* (Omnésque alios.)

Nisi ipsa causa relata Papæ sit universalis omnes complectens, ibid.

EXsisthemate hujus *capit.* 12. aliæ non contemnendæ insurgunt controversiæ, quas de facto
1 † habuimus. Et circa primam videtur dicendum, eum, qui semel impetravit commissionem cum clausula generali (*Omnésque alios*) subscriptam manu Sanctissimi, ex qua licitè, & juxta formam Concilii Trid. *cap.* 21. *de reformatione*, *session.* 24. potuit tres, vel quatuor ultra in ea expressum convenire, absque Senatus Regii impedimento, prout *suprà hoc cap.* latiùs comprobavimus, si nihilominus, vel cogitans eam non sufficere contra non nominatos expressè, vel pro majori firmitate aliam commissionem impetravit, nominando expressè alios, aliàs comprehensos sub clau-
2 sula generali prioris commissionis, & virtute † secundæ aliquem ex eisdem citavit, qui tamen pro remissione Ordinario facienda Senatum Regium adivit, ex eo quòd fuerit citatus in prima instantia ex commissione secunda non subscripta, posse impetrantem insuper præsentata in Senatu priore commissione subscripta, dictam remissionem evitare, probari videtur ex eo quòd habens ad actum duplicem potestatem, si actus gestus nequeat su-
3 stineri ex una inutili; † sustinetur tamen ex utili & valida, ut actus validus reddatur, latè Vantius *de nullitatibus sententiar. ex defectu jurisd. Ordin.* Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumpt.* 17. *per totam*, & alii quamplures statim citandi, sed iste actor impetrans habet duplicem commissionem alteram validam, utilem & subscriptam manu Sanctissimi; ergo ex ea sustineri debèt lis mota, ita ut locus non sit remissioni ad Ordinarium in Senatu postulatæ, cùm re vera conquestus possit liberè ex subscripta commissione quandocumque conveniri, & dolo facit qui petit, quod statim restitutus est, ac propterea ut circuitus vitentur, vim facere Judicem videtur declarandum.

Deinde quia gerens actum, † videtur illum ge- 4
rere, prout licitè & magis † licitè gesserit, & non prout gessisset illicitè, seu minus licitè, *l. merito*, *ff. pro socio*, Bart. *in l. gerit.* 87. *n.* 10. *versic. à summo primum*, & *n.* 21. *ff. de acquir. hæreditat.* Surdus *de alimentis*, *tit.* 9. *quæstione* 16. *sub n.* 25. & 16. & *consil.* 14. *n.* 12. & *consil.* 19. *n.* 28. & *seq.* Cravetta *cons.* 22. *n.* 5. & *cons.* 25. *n.* 29. Scaccia *de commerciis*, §. 3. *glossa* 5. *sub nu.* 95. & *de re judicat. glossa* 14. *quæst.* 23. *n.* 40. Ergo impetrans ex commissione subscripta utiliori potest se juvare, ut remissio in Senatu evitetur.

Quia in dubio pro actus validitate præsumitur, latè & optimè Giurba *decis.* 36. *à n.* 16. prout de sententia & intimatione inhibitionis eodem die peractis, de qua cum de anterioritate non constat, præsumitur sententiam prius latam fuisse; Achilles de Grassis *decis.* 34. aliàs 263. *tit. de appellation.* Thesaurus *decision.* 49. *n.* 3. Giurba ubi proximè *n.* 16. Seraphinus *decision.* 1115. *n.* 1. *part.* 2. Item si de inhibitionis intimatione, & possessionis traditione appareat eadem die, & non constet de anterioritate; possessio præsumitur præcessisse ad excludenda attentata, ex Doctoribus & Rotæ decisionibus mox citandis.

Item si commissio sit impetrata eadem die, qua sententia est lata, præsumitur istam præcessisse, Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. & 4. quia ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, semper fingitur præcedere, quod facit actum valere, ex Bartol. *in l. non solum*, §. *sed ut probari*, *ff. de novi operis nuntiat.* Vantius *de nullitat. sentent. tit. quid sit null. n.* 26. Anna *singular.* 670. & 671. Menochius *præsumption.* 13. & *lib.* 6. *præsumpt.* 7. Franchis *decision.* 594. *n.* 8. & *decis.* 649. *n.* 9. 10. & 11. Giurba *decision.* 36. *n.* 18. Gomez *in l.* 42. *Tauri*, *n.* 3. & 4. Molina *lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 51. apud quos de variis exemplis hujus doctrinæ videbis, præcipuè apud Vantium, & Menochium, Alexander Ludovis. *decis.* 232. *n.* 7. & ibi Beltramin. *n.* 11. Mantica *decis.* 352. *n.* 11. Lancelotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 10. *declarat.* 2. Mandosius *de inhibitione*, *quæst.* 81. Qui testatur de regula generali, quòd actus gestus eadem die executæ inhibitionis præsumatur gestus ante inhibitionem, & illam præcessisse.

Item etiam si possessio fuit capta eadem die qua fuit præsentata inhibitio, & non constet de anterioritate; possessio prius capta præsumitur, & postea subsequuta inhibitio, Seraphin. *decision.* 1115. *n.* 1. Caputaquensis *decision.* 211. *n.* 4. *part.* 2. Lancelotus *de attentatis part.* 1. *in præfation. n.* 130. & *part.* 2. *cap.* 2. *declaration.* 2. *n.* 1. Rota Recent. *decis.* 487. *sub n.* 2. *part.* 2. & in Aquisana Capellan. coram Pennia, penes Marchuesanum *de commissionib. part.* 1. *fol.* 369. *n.* 3. Post. *de manutention. observat.* 48. *n.* 33. Farinacius *decis.* 487. *tom.*

tom. 2. fol. 469. Igitur videtur dicendum, quod citato, ex commissione secunda non subscripta, & idcirco invalida, sit in Senatu deneganda remissio causæ ad Ordinarium à se petita, stante commissione priori valida & subscripta, de qua in Senatu per impetrantem docetur, & constat.

5 Contrarium tamen de jure verius † est, imò quòd conventus, & citatus ex commissione secunda non subscripta omnino debeat in Senatu remissionem Ordinario obtinere, non obstante priori utili, & solemniter expedita. Quoniam is qui habet duplicem potestatem, si actum faciens restringat se ad unam, invalidam tamen, & non utilem ad actum, non sustinetur actus ex valida, & utili, Calderinus *decis.* 1. *de accusationibus*, Ancharran. *cons.* 357. declarat, & Cassiodorus *decis.* 7. *n.* 7. *de appellationibus*, Capitius *decis.* 96. *in causa*, *n.* 9. post Marinum Socinum *cap.* 2. *artic.* 13. *de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus ex defectu jurisdiction. ordinar. sub num.* 174. *versic. Quamvis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionib. lib.* 2. *dict. præsumpt.* 17. *à n.* 2. Pereira *de emptione & venditione cap.* 3. *à n.* 12. ibi:
6 *Hinc etiam resolvitur, verum † esse, quod scribit Glossa singularis in cap. ex litteris, de officio Delegati: asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitavit, cum Delegatus non esset, etsi uti Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitanus ibidem censuit causari ex defectu voluntatis, qui se adstrinxit ad delegatam jurisdictionem, Ordinariam repudians, ut dict. cap. ex parte Astiensis, & dict. cap. cum super. Nec urget, quòd Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem Ordinariam, ut in l. Legatus, ff. de officio Proconsul. quoniam etiam hoc casu non abdicavit; sed potius noluit procedere, ut Judex Ordinarius, quod potuit facere, ut in l. sed & si servum, §. final. cum l. seq. ff. de arbitris*, & ita respondit Joannes de Lignano *de censura Ecclesiastica*, quem sequitur Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionibus*, &c.

Et hæc est doctrina verissima pluries canoni-
7 zata † per Rotam, ut in una Tridentin. beneficii del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quam ad litteram adducit Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 17. quæ ante finem, ita ait: *Præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore Ordinariæ jurisdictionis, quia cùm processerit tanquam Delegatus se restrinxit; fecit enim actus tanquam Judex Apostolicus vigore litterarum, & ideo nulliter processit ex prædictis*, Hostiens. Imola, Abbas & alii *in cap. cum ex officiis*, ubi Felinus *n.* 25. *versic. Quarta conclusio*,
8 *de præscriptionibus. Nam qui potest procedere † ex potestate valida, & procedit ex potestate invalida, ad quam se coarctavit, nulliter procedit*, Puteus *decision.* 583. *n.* 3. *lib.* 2. Romanus *consil.* 343. *n.* 5. *&c.* Facit *decisio* 415. Seraphini *à n.* 1. ibi: *Hæc objectio non placuit, quia revera ipse erat tu-*
9 *tor, & administrator cum † amplissima potestate à contutoribus ei tributa; quare cùm citatio non fuerit restricta ad eum tanquam principalem tantùm, & exclusivè respectu facultatis, quæ ei uti tutori competebat: sustinetur actus ex capite, ex quo sustineri potest ad Concil. Roman.* 446. *&* 447. Jasson. *in l. exigendi*, *n.* 7. *&* 9. *C. de procurator. &c.* Facit etiam Alexander Ludov. *decision.* 2. ubi dicit,
10 † quòd sententia Nuntii sit nulla, eò quòd lata fuit metu, quòd literæ Papæ erant attentatæ, tanquam lite pendente impetratæ, cùm sit causa falsa, & inutilis, quia Papa non attentat, & ex ea revocat possessionem, licèt alias eam post fect ut attentatam revocare, nihilominùs sententia non sustinetur, quia se restrinxit ad causam inutilem, & invalidam.

Et meliùs facit in proposito ipse Ludovisius *in decision.* 204. *à n.* 16. ibi: *Facit quod dicitur de habente potestatem † Ordinariam, & Delegatam,* 11
ut censeatur processisse ea potestate, secundum quam actus valet, Abbas *in dict. cap. cum officii*, *n.* 32. *& sequentibus de præscriptionibus*, ubi Felinus *sub n.* 32. *versic. Amplia secundò*, Alciatus *dict. præsumpt. num.* 5. *Actus enim, qui potest fieri † uno* 12
modo licitè, & alio illicitè, censetur factus eo nomine, & sub ea persona, & jure, quo licitè fieri potuit. Aretinus *consil.* 23. *n.* 10. *in fin.* Curtius Junior. *consil.* 20. *n.* 7. *versic. Et ad hoc optimè conveniunt, quod sine difficultate procedit, quia dicta Virginia non se restrinxit † ad facultatem* 13
Arbitri incompetentem, Paulus de Castro *consil.* 84. *sub n.* 4. *versic. Sed ad hoc respondetur*, *lib.* 1. Aymon. *consil.* 284. *sub n.* 5. *versic. Quinto respondeo, &c.* Et Oliverius Beltraminius *in annotationib.* ibid. *n.* 31. alias Rotæ decisiones adducit concordantes.

Quapropter cùm impetrans potuisset citare reum aliàs comprehensum sub clausula generali (*Omnesque alios*) contenta in prima commissione subscripta, atque ideò validè impetrata, & non citavit, sed ex secunda inutili, & invalida, quæ non tribuit jurisdictionem, ad quam se expressè restrinxit, sequitur, quòd nullo modo in Senatu possit ex ea evitare remissionem ad Ordinarium petitam, ex supra dictis.

Facit deinde, quòd si quis agat ex † una causa, falsa tamen & invalida, non sustinetur Judi- 14
cium ex alia vera, etiam eo tempore existente, quando se restrinxit ad invalidam, & inutilem, ut post plurimos probavimus suprà 1. *part. cap.* 12. *n.* 3. Cui consonat, quòd si quis impetravit beneficium uno expresso vacationis modo, si ille sit 15
invalidus, & inefficax, non sustinetur gratia ex alio valido & utili tunc existente, cùm se restrinxerit impetrans ad inutilem, & invalidum; plurimos Doctores & doctrinas ad idem congessimus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 10. *n.* 45. *usque ad n.* 50. inclusivè; adde Garciam *de beneficiis* 11. *part. cap.* 1. *à n.* 8. Secus si se impetrans † non 16
restrinxit ad unam causam, & vacationis modum, sed simpliciter, & genericè vacationem narraverit, quam plures Doctores observant laudati ab eodem Garcia ibidem *à n.* 21. *& seq.* & Augustinus Barbosa novissimè *de jure Ecclesiastico lib.* 3. *cap.* 14 *à n.* 76.

Ex quibus indubiè concludendum est in hoc priori articulo; † citandum ex secunda commissione non subscripta omninò obtinere in Senatu 17
causæ remissionem ad suum Ordinarium, etiamsi in Senatu impetrans ostendat priorem commissionem subscriptam manu Sanctissimi, sub cujus clausula generali reus citatus poterat comprehendi, & conveniri, cùm ea usus non fuerit actor contra illum, nec hujus virtute eum citavit, nec litem movit.

Ad argumenta in contrarium adducta ad principium † hujus §. facilè respondebis, ex eisdem 18
Doctoribus ibidem citatis, ut procedant quando habens duplicem potestatem actum gessit simpliciter, absque eo, quòd se restringat ad inutilem; ut tunc sustineatur actus ex valida, & magis utili, ut hactenus latiùs probavimus.

Quoad secundam autem §. partem (quæ indubiè longè

19 longè difficilior est) an scilicet impetrans † postquam usus est secunda commissione in utili, ex defectu subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, ejus virtute reum citando, possit illi renuntians ex priori denuò agere, & evitare remissionem cùm appareat subscripta, continens clausulam generalem, sub qua includitur istemet reus.

Pro parte negativa plura urgent. Primum, quia
20 licèt † impetrans re integra, hoc est an tanquam uteretur commissione, potuisset pœnitere, & commissioni impetratæ liberè renuntiare: tamen postquam ea usus est, citando illius virtute adversarium suum, effecta fuit communis, & adversario suo jus quæsitum ex ea, ac propterea jam eo invito illi nequit impetrans renuntiare, nec ab ea desistere, probant plures Doctores, & Rotæ decisiones adductæ hac *2. p. cap. 19. à n. 26. cum seq.* Ergo huic secundæ commissioni cujus virtute adversarius fuit citatus, renuntiare nequit impetrans, & ad priorem redire.

Secundò facit, quia licèt impetrans à princi-
21 pio haberet † facultatem ea utendi commissione qua maluisset; tamen ex quo semel elegit secundam, ex eâque citavit adversarium suum, jam cessavit facultas ad priorem redeundi, *l. similiter, §. fin. ff. quod metus causa*; *cap. cum omnes circa finem, de constitutionibus*, Surdus *consil. 377. n. 3.* Farinacius *in praxi crimin. part. 7. quæst. 175. n. 199.* Antonius *variarum resolut. 17. num. 8.* Surdus *decis. 4. n. 72.* quia quod semel placuit amplius displicere non potest.

Electione enim semel facta expirat potestas ite-
22 rùm eligendi, † & redditur irrevocabilis, & incommutabilis, latè Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 4. à n. 3. cum seq.* latissimè Paz *de tenuta, cap. 34. à n. 48. cum multis seq.* ubi pulchra jura allegat, & Doctores, latè etiam Castillo *controvers. tom. 5. cap. 80. à n. 18. cum seq.*

Sicuti quando alicui competit, vel data fuit fa-
23 cultas declarandi, † vel interpretandi, semel à se facta declaratione, vel interpretatione, expiravit potestas iterùm declarandi, aut interpretandi, cùm prima perpetuam consequuta fuerit firmitatem irrevocabilem, Glossa celebris *in l. quidquid adstringendæ, verbo, Secundùm promissionem, verbo, Nec rursus, ff. de verborum obligationibus*, ubi Paul. Castrens. *n. 7.* cui subscribunt Alexand. Cuman. Imola, & Aretin. in eodem text. ac melius Jasson. *in n. 8. usque ad n. 11.* Simon de Prætis *lib. 1. de interpretatione ultimarum volunt. interpretatione 1. dubio 5. num. 1. & 2. fol. 64.* Mandelus de Alva *cons. 592. n. 3.* & per solum Prætis loco citato, *solution. 7.* idem tenet Castillo *controversiarum, tom. 6. cap. 84. n. 5.* Igitur semel facta declaratione per impetrantem, se velle uti secunda commissione, non poterit iterum variare, nec priori uti.

Quia voluntas magis facto, quàm verbis decla-
24 ratur, plures † congerit Aug. Barbosa *axiomat. 230. à n. 4.* Et ex facto magis deducitur renuntiatio, aut ratificatio, quàm ex verbis; plurima ipse, *axiomat. 95. n. 6. cum seq.*

Tertiò fortiter urget, quoniam impetrans †
25 ex quo comparuit coram Judice secundæ commissionis, qui prævenit causam, & ex ea citavit, à prima commissione, qua non fuerit usus, recedere videtur, & jurisdictio ex ea sublata, juxta Rotæ decisiones adductas hac *2. part. cap. 19. à n. 42. & seqq.*

Quartò, quia per impetrationem secundæ com-
26 missionis † super eodem negotio, priori videtur renuntiari, juxta doctrinam per Thomam Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 22. à num. 16. tom. 3. fol. 637.* Quapropter iste impetrans neutra potest juvari; non prima, quia renuntiata, non secunda, quia inutilis ex defectu formæ subscriptionis, obstante decreto irritati Concilii Trid. *session. 24. de reformatione, cap. 20.* juxta *l. licet 20. ff. de adimendis legatis*, ibi: *Licet transferam legatum in eum, cum quo nobis testamenti factio non est sive in servum proprium, cui sine libertate legavero, licet eis non debeatur, nec illi tamen debebitur cui fuerit ademptum.*

Quibus tamen minimè † obstantibus, contra- 27
rium de jure verius existimo, imò quòd impetrans liberè possit secundæ commissioni renuntiare, & citationi ejus virtute factæ, & executæ, & iterum ad priorem subscriptam redire, & hujus virtute denuò agere contra eundem reum aliàs comprehensum in clausula generali (*Omnésque alios*) in eadem contenta, moveor ex sequentibus.

Primò quoniam secunda † commissio non sub- 28
scripta fuit nulla, ita ut nec ex ea adquisita fuit jurisdictio Judici Delegato, & per consequens citatio ejus virtute emanata, & executa, pariter nulla fuit ex defectu notorio jurisdictionis, ut sæpè diximus in capitibus antecedentibus hujus *2. part.* & ferè in omnibus, & per citationem nullam res
non desinit esse integra, † nec dicitur lis intro- 29
ducta, prout abundè scripsimus hac *2. part. cap. 12. à n. 66. cum multis seq.* ubi plures mirabiles doctrinas congessimus; ergo cùm adhuc res dicatur integra, poterit impetrans liberè pœnitere, & suæ commissioni secundæ renuntiare invito adversario, juxta communem Doctorum opinionem, quos citavimus remissivè in primo argumento pro contraria parte, *à n. 20.*

Et insuper plurima congerit † Lancelotus *de* 30
attentatis, 2. part. cap. 4. in præfatione à n. 41. cum seq. ut liti captæ ex citatione nulla, vel aliàs nulliter expedita, aut exequuta possit quis renuntiare, & commissionis ex qua emanavit, plures adducens ad idem Rotæ decisiones, quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, eò quòd res adhuc dicitur integra, ex quibus respondetur primo argumento.

Quibus & adde, quòd ex citatione nulla aliterve † nulliter expedita & exequuta, non ori- 31
tur præventio jurisdictionis, ut per Barbosam *in l. si quis postea quàm, n. 50. & seq. ff. de judiciis*, & ibi Amorinus *n. 4. 6. 7. & 11.* Mascardus *de probationibus, conclusion. 1226. à n. 16.* Azevedius *in l. 10. n. 52. tit. 13. lib. 8. Recopilation.* Farinacius *quæst. 7. n. 61.* Decianus *lib. 4. crimin. cap. 21. n. 4. & 19.* Marius Giurba *consil. 48. à n. 35. & consil. 15. n. 6.* sive citatio prætermissa sit penitùs sive † minùs legitimè facta sit, *l. 1. item* 32
cum ex edito, ff. quæ sententiæ sine appellation. Asinius *in praxi, §. 6. cap. 12. n. 5. & cap. 13. n. 1.* Vantius *de nullitatibus ex defectu citation. n. 1. & 11.* Sfort. *consil. 72. n. 2. 3. & 4.* Salicetus *consil. 23. n. 23.* Grammaticus *consil. 37. n. 4. & decision. 79. n. 10.* Anton. Gabriel. *practicarum conclusion. titul. de citation. conclusion. 3. à n. 1.* Nec
ex ea † inducitur contumacia, Giurba *consil. 67. n.* 33
8. ubi plures.

Generaliter enim vera est † conclusio, quòd 34
actus nullus, qui de jure effectum sortiri non potest, præventionem jurisdictionis non inducat. Glossa *in l. 1. verb. per nuntiationem, & verbo, Eatenus, D. de novi operis nuntiat.* Amorin. *in l. si quis posteaquam, n. 2. D. de judiciis*, Ondradus *consil. 212.*

Borrellus

Borrellus *in summa decision. titul.* 41. *num.* 147. Tepatus *variarum lib.* 1. *titul. de causis mixtis, columna* 2. Farinacius *dict. quæst.* 7. *n.* 61. Balbus *decision.* 71. Azebedius *in dict. leg.* 10. *num.* 53. *titul.* 13. *lib.* 8. Anton. Gabriel. *tit. de judiciis, conclusion.* 1. *n.* 34. Giurba *consil.* 48. *n.* 35. Igitur nihil impedit, quominus impetrans commissioni, & citationi nulliter expeditis valeat renuntiare invito adversario, & ad priorem redire utilem, quia res non desinit esse integra.

Secundò probatur hæc pars, quia secunda com-
35 missio † uti nulla semper fuit impugnata ab adversario, & nunquam acceptata, igitur interim nec inducitur renuntiatio prioris, nec impeditur impetrans renuntiare secundæ, Scaccia *de appellation. quæst.* 17. *limitation.* 2. *num.* 51. Barbosa *in cap. solicitudinem, sub n.* 3. *de appellationibus*; dicentes, quòd per comparitionem appellantis coram Judice à quo non oritur renuntiatio suæ appellationi, si fuit rejectus & non admissus, & cum Abbate, & alios *in cap. gratum, de officio Delegati*, Roman. *singularib.* 151. & aliis citatis à Palat. Rubeos *in cap. per vestras, col.* 403. *hodie* 4. *nota, nu.* 41. *pagin.* 514. Franchus *in dict. cap. solicitudinem, n.* 12. Decius *in cap. gratum, num.* 4. *versicul. Tertio limitat. de appellationibus*, Felinus *in cap. capitulum Sanctæ Crucis, n.* 8. *de rescriptis*, Mieres *de majoratu* 1. *part. quæst.* 68. *n.* 40.

36 Comprobat decisio Rotæ inter recollectas † per Marchesanum *de commission.* 2. *part. cap.* 6. *de commissione, quando tertius ad cause. admit. §. verò, fol.* 252. Quas inseruit ad finem ejusdem cap. quo dicitur, quòd licet tertius pro suo jure comparens in lite inter alios pendente queat dupliciter comparere; vel ut secum lis incipiatur denuò, vel ut in eodem statu admittatur, & hoc casu sibi nocent, & prosunt acta jam gesta, juxta quæ Nos *hac* 2. *part. cap.* 13. *n.* 62. *cum multis seq.* Tamen ut censeatur consentire actis gestis, & renuntiare viæ priori sibi favorabili; debet expressè seu explicitè admitti, si tamen fuit rejectus, potest ad illam redire, & sibi acta gesta non nocent, ex doctrina Bartoli *in l. sæpè, n.* 5. 8. & 9. *ff. de re judicata*, & aliis quos referens sequitur Covar. *practic. quæst. cap.* 15. *n.* 8. *versic. Scribet tamen*, Bartol. Crescentius *decis.* 68. aliàs 3. *de rescriptis*, & tenuisse Rotam *in una Legionens. jurisdictionis* 3. *Maii* 1591. coram Pamphilio, *ibidem* relata.

Hinc renuntiatio non acceptata, nullatenus nocet, † & ante acceptationem potest renuntians
37 pœnitere, latè Riccius *collectan.* 1479. *part.* 5. latissimè Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *disputat.* 32. *à principio, tom.* 3. ubi plura exempla conducit, pro quo est textus celebris *in cap. litteris; de procurator. in* 6. ibi: *Licet is, qui procurator*
38 *† constituitur ab absente, dixerit, præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit, quandocumque placuerit*; per quem text. glossa fin. ibi Joan. Andræas, Archidiaconus, Dominicus, & Franchus, ibi in fin. Ancharran. ad finem, *opposition. penult.* dicunt, electum renuentem consen-
39 tire † electioni de se factæ, posse mutata voluntate, acceptare eandem, & revocare repudiationem, dùm electores permanent in sua voluntate, & non acceptavere repudiationem; plures etiam doctrinas similes congerit Gratianus *disceptat. forens. cap.* 92. *num.* 32. *cum seq.* Quod & idem
40 dicendum de Judice Delegato, & Arbitro, qui semel commissionem, & arbitrium repudiarunt, ut possint re integra ante repudiationis acceptationem iterum revocata voluntate, commissionem acceptare, docent dictâ glossâ & citati Doctores, Thomas Sanchez *dict. disputat.* 32. *n.* 2. ubi adducit alia similia. Et de Delegato semel repudiante commissionem idem affirmat Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à n.* 88. & Nos hac 2. *part. cap. fin. n.* 102. & 103. quod & probatur ex *l. sicut, §. si voluntate, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* & confessio ante partis acceptationem potest validè revocari, Marescotus *variarum resolution. lib.* 2. *cap.* 44. *per totum.* Igitur si non solùm usus secundæ commissionis non fuit per adversarium acceptatus, sed imò expressè & instanter impugnans; liberè poterit impetrans renuntiare, & pœnitere.

Nec reus citatus potest hoc impedire, quia cùm semper † impugnaverit, & nullam dixerit 41
secundam commissionem ex defectu formæ, & citationem ex ea emanatam; non potest ex actu semel impugnato se juvare, & fructum consequi, *l. dispensatorem, ff. de solutionibus*, Menochius *consil.* 395. *n.* 89. Surdus *consil.* 136. *n.* 29. & *seq.* & *consil.* 157. *num.* 10. Sanchez *de matrimonio, disput.* 6. *n.* 9. *lib.* 9. Rota ut per Farinac. *decis.* 636. *n.* 8. *tom.* 2. *part.* 1. & *decis.* 596. *num.* 5. ibidem Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 4. *ampliat.* 4. *per totam*, amplissimè per ampliationes, & limitationes, Antonius Gabriel. *tit. de reg. juris, conclus.* 1. *per totam.*

Nisi impugnans actum succubuerit in eo, quia tunc benè potest in actu † semel impugnato se 42
fundare, Innocent. *in cap. cùm olim, vers. Post sententiam*, & ibi Anton. de Butrio, *vers. Quando reprobans instrumentum*, Bartol. *in l. post legatum, de iis quibus ut indignis*, Castrensis *in l. cum proponas*, 2. *Cod. de pactis*, Angelus *in l. qui Romæ, §. sua, ff. de verborum obligationibus*, ubi Imola, & Alexander, 1. *nota.* Franchus *in cap. final. vers. Secundò, contrarium facit, de jurejurand. in* 6. Decius *in l. cum fundus, §. servum, ff. si certum petatur*, Crotus *in cap.* 1. *in glossa* 2. *de rescriptis in* 6. Felinus *in cap. examinata, versic. Adverte, de Judiciis*, Roman. *consil.* 347. *in* 2. *dubio*, Aymon. *de antiquit. tempor. in* 1. *part. n.* 126. Jasson. *in dict. l. qui Romæ, §. sua in* 1. *notab.* Ruinus *consil.* 166. *vol. n.* 4. Ant. Gabriel. *dict. conclus.* 1. *num.* 52. & post plures Rotæ decisiones idem firmat Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *dicto cap.* 41. *à n.* 61. & *seq.* ubi etiam Marium Giurbam *decis.* 55. *n.* 11. & *n.* 14. apud quos de limitationibus.

Concludendum igitur erit ex prædictis, posse impetrantem † secundæ invalidæ, & inutili com- 43
missioni renuntiare, etsi ea usus fuerit, & citaverit adversarium conveniendum, cùm pariter, & indè citatio nulliter emanaverit, & ad priorem commissionem validè, & solemniter expeditam redire; & ejus virtute noviter agere, & convenire eumdem reum comprehensum sub clausula generali (*Omnésque alios*) ita ut si iterum instet in Senatu pro remissione causæ ad Ordinarium suum minimè audietur; sed litteræ commissionis relaxandæ sunt impetranti, ut eisdem liberè uti queat coram Delegato.

Non igitur obstant argumenta in contrarium adducta; † non primum, cui jam satisfecimus in pri- 44
mo fundamento hujus partis *à n.* 20. nam cùm ex citatione nulla res non desinat esse integra, non impeditur impetrans secundæ commissioni renuntiare invito

invito adversario, cui nec facta fuit communis, nec jus quæsitum.

Nec obstat 2. *à n.* 21. de habente facultatem eligendi, aut nominandi, ut nequeat variare, cui
45 respondetur, hoc non procedere absolutè, sed fœdere distinctionis communiter receptæ, & juribus comprobatæ; quòd si electionis facultas competit ex testamento, aut ultima voluntate, semel electione facta, expirat potestas. At secus si ex contractu competat, quia tunc semel variare potest, & in utroque tamen casu si facultas competat collata in tempus mortis eligentis, tunc usque ad mortem potest variare, probant latissimè Molina, Paz, & Castillo post magnam Doctorum catervam ab eisdem adductam citati *in dict.* 2. *fundamento*, *n.* 22.

Sed magis in specie respondetur, ut neutro casu expiret facultas nominandi, aut eligendi, quoties prima electio fuit nulla; quia † tunc iterùm
46 potest variare, & denuo eligere, latè Tiraquell. *in l. boves*, *§. hoc sermone in* 1. *limitation. n.* 1. *cum pluribus seq. usque ad fin.* Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 4. *à n.* 38. qui plura jura Canonica, & Civilia ponderant, quàm plures etiam Doctores congerit Paz *de tenuta*, *cap.* 34. *à n.* 51. & ex hac Tiraquel. & Molinæ doctrina, necnon ex Morla *in emporio juris*, *tit.* 4. *de jurisdictione*, *quæst.* 17. *n.* 26. *& ex l.* 2. *ff. de optione legata*, *& cap. si electio de electione in* 6. dicit Marius Giurba *consil.* 35. *n.* 25. quòd actus nullus non consumit Judicis jurisdictionem, nec potestatem alterius, qui actum explicare debet.

Pariformiter respondetur tertio argumento, ve-
47 ram esse doctrinam, † si jurisdictio secundi Judicis ex secunda commissione invalida ob defectum subscriptionis fuisset eidem quæsita, & illam posse exercere: at cùm secus sit, & totus suus processus ex hoc defectu jurisdictionis nullus reddatur ipso jure, non præstat impedimentum, nec aliquem juris effectum potest operari, juxta quæ Nos latè *de Regia protect.* 3. *p. cap.* 9. *à princip.* & quæ hactenus diximus *à n.* 27. *& seq.* Et supponunt expressè decisiones in argumento relatæ: sicuti etiam dicimus de remissione causæ facta per Judicem appellationis Judici inferiori, quæ non prodesset, si inferior habitu, & potentia careret jurisdictione, ut diximus ex aliis *in tractatu de Regia protect.* 3. *p. cap.* 18. *à n.* 51. *& seqq.*

Ad quartum respondetur multipliciter. Primò,
48 † quòd iste impetrans secundam commissionem, eam potius impetravit ad prioris corroborationem, & ad tollendum dubium suum erroneum, quo casu omnes conveniunt, primam valere, & remanere in suo robore, secunda nihil operante, quia nulla fuit, quia ad idem impetrata. Et tantùm abest, quòd impetrans intendat priori renuntiare, ut potius eam confirmare intenderit per secundam magis specificam, prout docent Innocent. *in cap. penult. n.* 5. *de præscriptionibus*, & ibi Hostiens. *n.* 12. *in init.* Joan. Andræas *n.* 16. Bald. *n.* 13. Bellamera *n.* 6. Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *disp.* 22. *n.* 15. *&* 16.

Requiritur tamen quod primæ ad eandem causam à se impetratæ commissionis faciat in secundæ impetratione mentionem, ut per notata ab omnibus *in cap. cæterum*, *de rescriptis*, probat Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *centur.* 3. *casu* 202. *n.* 62. *&* 64. reddens rationem, quia fortè Princeps ignarus jam concessisset aliud rescriptum, novum non concederet, sed diceret, sufficiat tibi gratia prima justa, *cap. secundùm de filiis presbyterorum.* Vide Sanchez ubi proximè *à n.* 6. *cum multis seq.*

Secundò respondetur, quòd cum secundum istud
† rescriptum sit nullum ex defectu formæ subscrip- 49
tionis propriæ manus Sanctissimi; priori nequit derogare, nec illius inducere renuntiationem, Sanchez *dicta disputat.* 22. *à num.* 17. *& in n.* 18. ait ita: *Sed magis placere valere adhuc priorem dispensationem; quia cum posterior non valeat; minimè derogat priori, nec animus impetrantis censetur esse renuntiandi priori, nisi quatenus posterior valida est*, ut probatur *in l. si jure* 18. *ff. de legatis* 3. ibi: *Sed vix id obtinere potest, fortassis ideò quod ita demum à priori testamento recedere velit, si posterius validum sit*, *&c.*

Quod generaliter verum est, & procedit in omni actu, & materia, ut per actum subsequentem, qui nullus est, numquam tollatur præcedens validus, ut per. *l. sancimus*, *C. de testament. l. si quis ante*, *§. si quis conduxerit*, *ff. de acquir. possession.* ubi notat Bartol. Jasson. *n.* 13. Socinus *n.* 13. Alexander. *n.* 8. *& in consil.* 193. *num.* 3. *vol.* Menoch. *consil.* 381. *& num.* 40. copiosè Petr. Surd. *decis.* 51. Gratianus *disceptation.* 36. *n.* 55. Costa *de scientia & ignor. centur.* 2. *distinct.* 89. *n.* 10. Giurba *decision.* 63. *num.* 1. Qui loquuntur in conductore, qui rem emit, vel sibi fuit adjudicata, ut si emptio, aut adjudicatio est nulla, non admittat suam conductionem antecedentem, & per *l. fin. & l. novationem*, *ff. de novatio.* Alexand. *in dict. consil.* 193. *n.* 4. Bellonus *consil.* 87. *num.* 15. Gratus *consil.* 223. *n.* 17. *volumin.* 2. Purpurat. *in l. pacta novissima. n.* 14. *C. de pactis*, Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 134. *num.* 45. Cavalcan. *decision.* 18. *num.* 11. *part.* 4. Bardell. *consil.* 70. *n.* 18. dicentes, quòd si secundus contractus, per quem contrahentes voluerunt novare primam, & ab eo recedere, sit invalidus, non censentur à primo recedere; idem tenet Giurba *dict. decis.* 63. *sub n.* 1. Rodriguez *de annuis reditibus*, *lib.* 2. *quæst.* 16. *n.* 58. 60. *&* 61. per quem solum idem tenet Castillo *controversiar. libro* 4. *cap.* 59. *n.* 48.

Tertiò respondetur, quod tunc juri jam competenti parti impetranti censetur per impetrationem † renuntiare: quando datur incompatibilitas, &
contrarietas in utroque, non ita, quando compa- 50
tiuntur, ut hîc, quia tendunt ad eundem finem, & majorem corroborationem sui juris hæc duo rescripta, prout latissimè videre est per Solorzano *de jure Indiarum*, *lib.* 5. *cap.* 1. *à n.* 53. *cum multis seq.*

Abundans enim cautela non nocet, etiamsi ipsa sit nulla, † aut nulliter & minus legitimè, aut
solemniter adhibita, latissimè Aug. Barbosa, varia 51
reddens exempla, *axiomate* 3. *per tot.* ubi plura congerit, nec ordinata ad augmentum debent operari diminutionem.

Quoad tertiam partem nostri §. breviter resolvendum erit, † & tenendum, quòd si in supplica- 52
tione oblata Sanctissimo non sit petita commissio, nisi contra unum, subscriptio apposita per Papam in ipsa supplicatione non potest comprehendere alios in ea non expressos. Tùm quia Cursores in extensione litterarum nequeunt supplere, & extendere supplicationem, ut latè per Rotæ decisiones, & Doctores diximus hac 2. *part. cap.* 30. *§.* 1. *à n.* 3. Tùm etiam, quia subscriptio non qualificat, nec approbat quæ in supplicatione non leguntur, † ut co-
piosè deduximus *in dict. §.* 1. *à n.* 11. *cum multis* 53
seqq. Tùm etiam, quoniam cum ad subscribendam commissionem moveatur Pontifex ex justa & urgenti

causa,

causa, juxta Trid. *in cap. 20. sess. 24. de reformat.*
54 & comprehensi † sub clausula generali [*Omnesque alios*] non sint noti Pontifici; sequitur, quod nec causa contra illos fuit Papæ exhibita, nec, quæ fuit reddita contra nominatum, verificatur contra alios incognitos, non notos, ac propterea minimè ipsorum non nominatorum respectu apposita intelligitur subscriptio Sanctissimi, ut in hoc cap. latiùs consideravimus *à num. 73. usque ad finem.* Quapropter nihil potest prodesse dicta clausula generalis (*Omnesque alios*) quæ in supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi non legitur, sed per Cursores postmodum in confectione litterarum sit apposita, & extensa, quominus in Senatu horum comprehensorum sub dicta clausula causa Ordinario remittatur.

Nisi fortè quando & in supplicatione fuit se-
55 mel † petita commissio generaliter contra omnes interesse putantes, & causa rationabilis (quæ fuit Sanctissimo expressa in supplicatione, quaque & ipse motus fuit ad subscribendum commissionem, & supplicationem propria manu) pariter fuisset generalis, influens in omnes, & illos tangens, & complectens, quia tunc indubiè conveniri & ii possunt in prima instantia, comprehensi sub clausula generali contenta in commissione subscripta.

CAPUT XIII.

Si coram Judice appellationis, seu delegato in prima instantia ex commissione manu propria Sanctissimi subscripta, compareat tertius excludendo, & quid quando coadjuvando, an per Senatum istius sit causa ad Ordinarium remittenda.

Ubi latè quando tertii causa seorsum sit tractanda, ita ut cursum litis inter alios pendentis non suspendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro singulis terminari.

SUMMARIUM.

1 *Tertii causa comparentis coram Delegato, aut Judice appellationis, lite inter alios pendente, an sit Ordinario per Senatum remittenda, à quibus juris resolutionibus pendeat.*

2 *Tertius in lite pendente comparet uno ex duobus modis, excludendo principales litigatores, aut alterum coadjuvando.*

3 *Tertii excludentis persona diversa est à collitigantibus, cujus jus separatim tractatur nova instantia, novoque judicio, & diverso eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assumere.*

4 *Tertius, excludendo litigantes ex commissione, potest impetrare aliam, ut in prima instantia contra jam litigantes lis nova incipiatur.*

5 *Tertius exclusivè ad litigantes volens commissionem impetrare, ut cum eo lis initiatur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere.*

6 *Jus novum, & diversum ab eo quod in judicio agitatur, noviter deducitur, nova indiget cognitione & instantia Ordinario per Senatum remittenda.*

7 *Judex appellationis caret jurisdictione super novo, & diverso jure, etiam inter easdem partes, noviter tamen deducto coram ea.*

8 *Jus novum, diversum, & separatum à primo jam deducto cognoscitur, quando res judicata super isto non prejudicat illi noviter deducto.*

9 *Tertii comparentis exclusivè jus independenter habetur à jure jam litigantium, cui inter istos acta, & res judicata obtenta non nocent, nec possunt.*

10 *Per tertii exclusivè comparitionem non suspenditur prioris litis cursus, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertii jus.*

11 *Tertii jus, & prioris actoris seorsum tractatur, & quis eorum prius rem judicatam obtinet ab altero non impeditur in executione, Reo tamen per primum victorem præstita cautione.*

Quæ cautio judicialis fingit rem stare penes reum victum, ib.

Textus in l. is à quo de rei vendit. & l. penult. ff. de petition. hared. in proposito adducuntur, ibid.

12 *Baldi opinio asserentis per tertii exclusivè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem, refertur.*

13 *& seqq. Covarru. contra Baldum, ullo momento suspendi prioris litis cursum per tertii comparitionem asserens, defenditur.*

14 *Vincens. de Franch. sectatur opinionem Covarr. & verum restituit intellectum contra alios ad l. is à quo, ff. de rei vendication.*

15 *In Regio collaterali Concilio decisam ex opinione Covar. contra Fiscum, se ut tertium opponentem, exclusivè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum.*

16 *Litis cursum non suspendi, nec ejus diffinitionem per oppositionem tertii, exclusivè comparentis Rota determinavit.*

17 *Tertius non possidens, comparens pro suo interesse, non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non intersit, rem litigiosam magis esse penes unum, quàm alterum.*

18 *Doctores plures tenentes cursum litis non suspendi, nec determinationem per comparitionem tertii exclusivè referuntur.*

19 *Tertio comparente exclusivè post rem judicatam, & in ejus executione perveniente, reo non præstatur cautio, de qua in l. is à que de rei vendication. secus si ante rem judicatam comparuerit.*

20 *Tertius exclusivè comparens nedum litis cursum non impedit, sed multò minus executionem.*

21 *L. non ideircò, ff. de judiciis, disponens litem inter plures ex diversis juribus motam, posse quoad quosdam definiri, & quoad alios diffinitionem suspendi; latè exornatur.*

22 *Capitula plura ubi sunt diversa, sententiam super aliquibus latam, aliis omissis, esse validam dixit Rota.*

23 *Plures quando simul movent litem, potest respectu unius ferri sententia, & respectu alterius differri.*

Item quando ab uno petuntur plures res, seu summa ex diversis causis ib.

24 *Pluribus conventis simul proportionibus, sententia primo potest cum aliquibus ferri aliis omissis, quibus nec illa nocet, nec prodest.*

25 *Super rebus diversis, & separatis, simul in judicium deductis, potest Judex pro parte pronuntiare, & pro alia parte judicium differre.*

Idem inter diversas personas simul contentas, vel agentes, ib.

26 *Quot sunt res, vel Capitula, tot videntur sententiæ, & variato uno aliud remanet.*

27 *Judicium si est individuum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla.*

28 *Utile per inutile vitiatur in individuis.*

29 *Tot sunt sententiæ quot capita separata in eadem contenta.*

30 *Sententia potest valere pro parte, licet pro parte non valeat, si capitula sint separata.*

31 *Appellatio admittitur pro parte separata, cui appellatus non potest adhærere.*

32 *Capitula ubi sunt separata, quia nullam inter se habent connexitatem, appellatio ab uno non suspendit in alio.*

33 *Sententia quando dicatur continere diversa capitula, etiam in jure patronat. remissivè.*

34 *& seqq. Tertius exclusivè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, ut ejus causa simultaneè tractetur cum lite jam pendente; DD. non declarant.*

35 *Conclusa jam causa inter alios, tertii comparentis lis simultaneè non tractatur juxta observationem Covarruv.*

36 *Tertii causa comparentis lite jam pendente, hoc est, post litis contestationem non tractatur simultaneè, sed seorsum uti diversa.*

37 *Ponderatur ad idem l. is à quo, C. de rei vendicat.*

38 *Reconventio opposita ante litis contestationem, vel paulo post, obtinet privilegium simultaneæ cognitionis, & diffinitionis cum conventione, non secus.*

39 *Vincentii de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertii comparentis post conclusionem in causa.*

40 *Tertius minor comparens post conclusionem in causa, an habeat restitutionem in integrum, remissivè.*

41 *Tertius, comparens exclusivè coram Judice appellationis, remittendus erit Ordinario per Senatum.*

42 *Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios, cùm ejus causa sit omnino nova, & diversa; Ordinario per Senatum remittitur.*

43 *Commissio impetrata contra unum, ejus personam non egreditur ad aliam diversam.*

44 *& seqq. Tertius comparens defensurus reum, vel actorem, tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore comparitionis.*

45 *Tertius comparens, defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quo principalis suus.*

46 *Tertio defensuro comparenti post conclusionem causæ denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum.*

47 *Tertii comparentis coadjuvando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit.*

48 *Instantia tertii defensuri, & principalis eadem est connexa, non diversa, nec separata, ideòque ad Judicem de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur.*

49 *Causa tertii defensuri, & principalis defensi connexa sunt, & ad invicem dependentes, & coram eodem Judice tractanda.*

50 *Tertio defensuro præjudicat res judicata inter alios lata ratione connexitatis.*

51 *Tertius defensurus comparens non est persona diversa in principali, sed una eademque cum ea.*

52 *Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etiamsi Clericus sit.*

53 *Et tertii defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu.*

54 *Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de jure tertii defensoris, item & Judex appellationis, coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus ejus causam remittit Ordinario.*

55 *Delegatus validè datus super causa emptoris cognoscit de jure venditoris comparentis propter connexitatem, simultaneumque utriusque jus.*

56 *Rota generaliter dicens coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse, declaratur in tertio defensore.*

57 *Tertius venditor, comparens ante judicium inchoatum cum emptore, petens se transferre judicium animo revocandi actionem, non reluctante actore auditur.*

58 *Tertius defensor comparens ante judicium inchoatum non animo novandi actionem, nec liberandi à judicio emptorem, sed tantùm, ut cum eo inchoetur judicium, præstita cautione, auditur, etiam invito actore.*

59 *Limita, nisi intersit actoris cum defensore non litigare in suo foro.*

60 *Tertius defensor, ubi admittitur ad mutationem judicis, convenitur coram suo Ordinario, non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa Ordinario tertii remittenda.*

61 *Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & termino.*

62 *Tertius exclusivè comparens, si velit, causam an possit assumere inter alios pendentem eo statu, quo erat tempore suæ comparitionis, ac si fuisset tertius defensurus.*

Doctores qui affirmativam insinuant, referuntur, ibid.

63 *Tertius exclusivè duplici via potest comparere.*

Vel deducendo noviter jus suum, aut etiam commissionem impetrando, prout in prima instantia, & tunc cum eo lis initiatur, ib.

64 *Aut comparet assumendo litem inter alios cœptam in eodem statu, vel facit actus continuativos, & ei acta, & sententia nocent & prosunt.*

65 *Tertius pro jure suo independenter à jure litigantium habet electionem, an velit, ut cum eo instantia initietur, vel captam continuare, & assumere eo statu.*

Ter-

66 *Tertii hujus in facultate est venire adhærendo statui causæ, vel inchoando novum judicium.*

67 *Et de hac duplici via, qua tertius exclusivè comparens uti potest, qui videndi.*

68 *Tertius exclusivè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam, omnia acta per prius gesta facit sua.*

69 & 71. *De tertio exclusivè comparente, & assumente causam eo in statu, vel faciente actus continuativos, idem judicandum, ac de tertio comparente coadjuvando, limita.*

Ac ideo ejus causa non erit per Senatum suo Ordinario remittenda, ib.

70 *In commissione non dicitur omissum, quod est connexum incidens, aut consequens.*

71 *Tertius veniens ad causam pro suo jure personali litigantes exclusurus, duplici via potest comparere, prout in prima, aut in eodem statu.*

72 *Tertius pro suo jure comparens, re jam judicata, in statu, & terminis, &c. Et appellans, aut dicens de nullitate, illa sententia facit numerum quoad se, ita ut alias instantias habeat.*

73 *Tertius comparens pro jure proprio in eodem statu, & appellans à re judicata, non videtur eam recipere cum qualitate rei judicata.*

74 *Contraria sunt facere rem judicatam suam, & impugnare sententiam.*

75 *Consensus, & voluntas, quæ inducitur ex facto, non extenditur ultra id, quod de necessitate inducitur ex facto.*

76 *Tertius pro suo jure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei judicata.*

77 *Tertii causa comparentis ex stylo Romana Curia remitti solet eidem Judici, qui de causa pendente cognoscit.*

78 *Commissio ad petitionem tertii pro jure suo principali comparentis, non admittitur in Hispania sine subscriptione Papa.*

79 *Secus si compareat in eodem statu, quo casu ejus commissio nova subscriptione non eget.*

80 *Tertius pro suo jure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato, cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausula (quam & quas)*

81 *Quod in Hispania non admittitur ex Trident. dispositione, & observatione.*

1 HUjus dubii resolutio, ab ea pendet mirabili; An † tertii causa comparentis lite pendente inter alios super aliqua re sit ei connexa vel diversa, vel supersedendum sit in prosequutione litis jam motæ & pendentis inter alios, vel potius uti diversa nova egeat instantia, nova lite, & nova, & diversa cognitione, ita ut possit ferri sententia, & distinctè tractati causa prioris agentis, hac tertii oppositione minimè obstante, & per consequens an Judex appellationis prioris litis hanc oppositoris causam tamquam diversam, novam, & separatam debeat ad Ordinarium remittere, vel per Senatum remittendam.

2 Pro hujus vera resolutione præmittendum duximus, quod tertius solet in causa inter alios jam mota altero † de duobus modis comparere: uno ad excludendum principales litigatores: altero verò modo ad defendendum, & coadjuvandum jus alterius ex collitigantibus, Covarruvias *practicarum quæst. cap.* 13. *& capitul.* 14. Marzal. *consil.* 24. Surdus *decis.* 60. *num.* 6. *& decis.* 147. *num.* 6. Brederodius *de appellation. part.* 1. *column.* 102. Ruginellus *de appellation.* §. 2. *capitul.* 1. *nu.* 47. Tepatus *lib.* 1. *variarum, tit. de tertio extran. column.* 1. Hondedus *consil.* 25. *vol.* 1. Gaill. *lib.* 1. *observation.* 69. 70. *&* 71. Ludovisius *decis. Perusina* 26. Anna *consil.* 97. *& consil.* 98. Cancerius *lib.* 2. *variarum resolution. cap.* 16. *de tertio oppositore, num.* 1. *& seq.* Costa *de scientia, & ignorantia, centuria* 1. *distinctione* 57. *num.* 1. *& in tractatu de re integra, distinct.* 95. *num.* 13. *&* 14. Muscatellus *praxi civil. part.* 3. *in addition. ad glossam nominat. litt. A.* Peregrinus *de fideicommisso, artic.* 53. *n.* 55. Lancellotus *de attentatis, cap.* 12. *ampliat.* 14.

Primo modo persona tertii † ad judicium 3 comparentis ad actorem vel reum, vel utrumque excludendum, diversa est omnino à litigante vel litigantibus, quos excludere vult, quorum jure non regulatur: ac propterea cum novum jus suum deducat, novam actionem, novamque & diversam petitionem noviter proponat, novum & separatum judicium inducat, novamque & diversam litem moveat, nova persequens, & diversa instantia requiritur, noviter & diversè ab initio formanda, qua novæ exceptiones, novæ defensiones, atque termini ei & aliis jam litigantibus conceduntur, ac si ab aliquo lis capta non fuisset, quæ separatim prosequitur: ita ut hic tertius non teneatur causam ab aliis motam in eodem statu assumere, nec prosequi, quæ inter alios duos erat, cui medius ipse novo & diverso jure, ac actione accedit, ad *l. Titia, ff. soluto matrim.* & illic Barbosa, Covarruvias *practicarum quæst. cap.* 13. *ante num.* 1. *& cap.* 14. *num.* 3. *versic. Hactenus de tertio.* Costa *de scientia & ignorantia, distinction.* 57. *n.* 13. *& de re integra, distinctione* 95. *nu.* 14. Gaill. *lib.* 1. *observation.* 71. *n.* 14. Peregrinus *de fideicommisso, artic.* 53. *num.* 55. Ludovis. *decis. Perusina* 26. Marzarius *consil.* 24. Cancerius *lib.* 2. *variarum resolut. cap.* 16. *de tertio oppositore, n.* 7. Lancelotus *de attentatis, cap.* 12. *ampliation.* 14. Marius Giurba *decis.* 1. *num.* 32. optimè etiam de hac judiciorum diversitate inter istos, videndus Castellus *controversiarum tom.* 2. *cap.* 9. *sub n.* 9. *versic. Constituo etiam.*

Et in tantum hoc est verum, quòd lite inter alios jam pendente, † etiam per commissionem si iste 4 tertius vult jus suum principale & independenter à jure litigantium de novo deducere, quia agit & comparet excludendo jus eorum (cum istius causa novo egeat judicio) si impetrat commissionem, prout in prima instantia, quam ipse cum aliis incipere vult, & potest, ita comparendo hac via tenetur inchoare instantiam, & judicium novum cum aliis collitigantibus, quorum jus prætendit excludere; ita latè fuisse adductum *in causa Cordubens. statutorum* 24. *Junii* 1590. coram Cardinal. Seraphin. testatur Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 13. *&* 16. Rota ut per Alexandrum Ludovis. *decision.* 259. *n.* 1. *in fin.* ipsa Rota *decis.* 98. *n.* 1. *part.* 1. *in Recent.* Seraphinus *decis.* 524. Beltramin. *in annotationibus ad Ludovis.* ubi proximè, *littera A.*

Et si vult de novo iste tertius jus suum principale, † & independens à jure collitigantium, 5

& assistentium in lite jam inter illos mota, & sic exclusivè ad illos novum jus & instantiam inchoare; tenetur hoc exprimere, & commissionem impetrare prout in prima instantia, ita fuisse dictum *in una Montis Regalis jurisdictionis* 10. *Julii* 1602. coram Cardinali Merlino, impressa penes Marchesanum *de commissionibus, tom.* 2. *fol.* 165. testatur Beltraminius *in annotation. ad Alexandr. Ludovis. dict. decision.* 160. *numer.* 3. *littera A.*

Et quando jus novum & diversum in judicium
6 † agitandum noviter deducitur, nova indiget causæ cognitione, novis defensionibus, & exceptionibus, novaque instantia ad Ordinarium remittenda, ut copiosè Giurba *decis.* 10. *per totam*. per quem & alios plurimos abundè diximus hac 2. *part. cap.* 8. *à n.* 18. *cum seq.*

7 Quare ad propositum nostrum † venit dicendum per necessariam consequentiam, Judicem de causa appellationis cognoscentem penitùs carere jurisdictione ad cognoscendum de diverso & novo jure, seu articulo, & jure, etiam inter easdem partes litigantes coram eo deducto, abundè comprobavimus hac 2. *part. dict. cap.* 8. *per totum*, *& cap.* 9. Quibus locis multa quidem scitu dignissima, omnimodoque ad resolutionem hujus cap. valdè conducibilia, & necessaria congessimus, quæ ulteriùs non repeto.

8 Non enim prætermittenda est † theorica singularis ibidem, per Nos tradita *in dict. cap.* 8. *vers. Et tunc cognoscetur, à num.* 12. *cum seqq.* Ut tunc cognoscatur jus esse novum, diversum & separatum à primo jam in judicium deducto; quando acta, & sententia in hoc lata, illi novo non præjudicat: ubi latè prosequimur comprobantes.

Quod quidem penitùs contingit in hoc jure ter-
9 tii comparentis † exclusivè, & ad infringendum jura competitorum noviter accedentis, quia suum ab istorum jure independenter se habet & consideratur, atque ideò acta jam gesta, & res judicata jam obtenta inter primos collitigantes huic tertio comparenti nec prosunt, nec nocent. Seraphin. *decis.* 906. *num.* 2. Rota *decis.* 705. *num.* 5. *part.* 1. *in recent.* Et quod quando tertius venit ad causam excludendo jus utriusque collitigantis, tunc acta & probationes jam factæ illum non afficiant, nec pro, nec contra; notabiliter ita declarasse Rotam *in Molana pensionis* 13. *Junii* 1611. coram Cardinal. Sacrato, testatur & sequitur Beltraminius *in annotationib. ad Ludovis. decis.* 159. *num.* 5. *& num.* 6. Et facit etiam in his terminis, Franchis *decis.* 261. *num.* 14. prout regulare est, res inter alios actas aliis non obesse, latissimè Nos *de Regia protect.* 4. *p. cap.* 8. *à principio*, & præcipuè ad propositum *à num.* 19. *& num.* 23. Igitur hac jurium diversitate existente, manifestè probatur, hujus tertii oppositoris causam & novam instantiam coram Judice appellationis deductam esse ad Ordinarium per Senatum remittendam, juxta tenorem Concilii Trident. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. *causa omnes.*

10 Quòd & eò fortius redditur, † quoniam quando duobus in judicio litigantibus super aliqua re, vel jure, tertius accedat non ad coadjuvandum alium, sed ad excludendum utrumque à rebus, vel à juribus, de quibus agitur, petens non actori, sed sibi tradendas, ac simul interdum suspendendam esse litem priorem, quousque etiam de jure suo cognoscatur: tunc quidem verissimam Doctorum frequentiorem opinionem adesse, prioris litis statum nullatenus suspendi, sed inter collitigantes ejusdem prosequi, ita ut si pro priore actore putà priùs feratur sententia, executioni tradetur, non obstante jure tertii novi actoris ex ratione diversitatis juris utrorumque, quia cùm nullam inter se habeant connexionem, † separa- 11
tim utriusque actoris sunt lites tractandæ, absque eo quod secunda primæ litis cursum & determinationem in aliquo impediat, nec prima secundæ, nec sententiæ executio pro alterutro actore priùs latæ suspenditur, data tamen reo per actorem priùs vincentem victo cautione, ut si postmodum à secundo revincatur, prior actor rem jusve avocatum restituat.

Et per istam cautionem judicialem res, aut pecunia etiam consumpta fingitur stare penes reum victum & condemnatum, cui fidejussio hæc præstatur, plurimos Doctores laudat Giurba, *decis.* 40. *num.* 4. Gaito *de credit. cap.* 3. *quæst.* 11. *num.* 1317. Castillo *controversiarum tom.* 4. *cap.* 2. *num.* 74. & adveniente casu potest contra actorem præstantem cautionem hanc res ipsa, aut jus via executiva recuperari, Seraphinus *decis.* 1133. *à num.* 2. *& decis.* 1369. Zachias ad Gallesium *de obligatione Camerali, quæst.* 37. *num.* 51. Gratianus *disceptat. forensib. lib.* 1. *cap.* 37. *à num.* 34.

Ad hoc in terminis est text. celebris *in l. is à quo* (inquit Consultus) *fundus petitus erat, ab alio ejusdem fundi nomine conventus est: quærebatur, si alterutri eorum jussu Judicis fundum restituisset, & posteà secundùm alterum petitorem res judicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret. Respondi, uter prior Judex judicaret, eum oportere, ita fundum petitori restitui jubere, ut possessori caveri, si alter fundum evincisset, eum præstare, ff. de rei vendicatione*, quem text. meritò ad hoc celebrem vocant Doctores, & facit *lex à quo servus* 58. *eodem tit.* text. est etiam mirabilis *in l. penult. ff. de petitione hæreditatis*, cujus sunt verba: *Cùm idem eandem hæreditatem adversus duos defendit, & secundum alterum ex his judicatum est, quæri solet, utrum perindè ei hæreditatem restitui oporteret, si adversus alium defensa non esset: ut scilicet si mox & secundùm alium fuerit judicatum, absolvatur is, cum quo actum est: quia nec possideat, nec dolo malo fecerit, quominus possideret, quod judicio revictus restituerit: an quia possit, & secundùm alium judicari, non aliter restituere debeat, quàm si cautum ei fuerit, quod adversus alium eandem hæreditatem defendit. Sed melius est officio Judicis cautione, vel satisdatione victo mederi: cùm & res salva sit ei, qui in executione tardius venit adversus priorem victorem, &c.*

Et licèt Baldus *in cap. si duo, col.* 1. *vers. Vide quod not. de pace tenenda*, † secundùm intelle- 12
ctum Innocentii ad dictam *l. is à quo in cap. veniens, col.* 2. *de testibus*, dicat, quòd quando quis comparet ad infringendum jura competitorum, supersedendum esse in priori lite ad instantiam prius venientis, donec integrè causa terminabitur, & sequatur Apostilla ad Bartol. *in dict. l. is à quo*, & Felinus *in cap. cùm super column.* 2. *de re judicata*, & cum Gregor. Lopez, & Felino, sequutus Baldum, Castellus *controvers. tom.* 2. *cap.* 9. *vers. Deinde constituo*, & Angrisola Menochio, Cavalcan. Arma. & Scaccia quos refert, sed non sequitur Marius Giurba *decis.* 2. *n.* 33.

Tamen † doctissimus Covar. *practicarum quæstio-* 13
num.

num, *cap.* 14. *n.* 4. latè & eruditè defendit contrariam opinionem, esseque casum expressum *in dict. l. is à quo*, dicens tertium oppositorem, quoties non accesserit ad defendendum, audiendum quidem esse, ita tamen ut nullo equidem momento impediatur litis examen, & diffinitio inter actorem & reum, quoad ipsorum præjudicium, & commodum, constanterque dicit, esse asseverandum; tertium hunc accedentem excludendo actionem actoris, vel jus rei, aut utriusque à re vel jure petito admitti debeat ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen ut propter hanc oppositionem nulla in parte differatur diffinitio litis motæ inter actorem & reum, quoad eorum præjudicium, ubi latè respondit ad doctrinam Innocentii, & de ejus intellectu agit, restituitque verum intellectum huic text. *in dict. l. is à quo*, post plurimos Doctores à se allegatos, & ita determinasse pluries cum suis Collegis in Senatu Granatensi.

14 Latissimè etiam † verum intellectum *dict. l. is à quo*, tractat & tuetur Franchis *decision.* 161. *per totam*, ubi respondit ad contrarios aliquos intellectum verum *dict. l. is à quo*, cavillantes, & doctrinam Innocentii declaratam totum sequutus Covarruvias, licèt latiùs agat; & multos Doctores pro hac parte conducit, qui *n.* 14. testatur hunc articulum fuisse tractatum in Regia Camera summariæ in processu inter duos pendente; quodam jure tertiariæ, in quam causam subintravit postmodum Regius Fiscus, & petens in judicio supersederi, &

15 facta relatione † in Regio Collaterali Consilio, fuisse decisum, quod procederetur ad expeditionem causæ inter actorem & reum, salvis juribus Regii Fisci oppositoris. Qui quidem per totam decisionem loquitur, quando minor, vel alius privilegiatus ita comparet excludendo jura litigantium; quæ decisio omnino videnda erit tota, qua hic articulus eruditè examinatur, & absolvitur, & idem probat ipse Franchis *in decis.* 491.

16 Est etiam † elegans Rotæ *decis.* 4. *tit. de Judiciis, in antiquiori*, cujus & Felinus meminit *in dict. cap. cum super*, *num.* 17. Qua quidem expressè decisum extat, non esse impediendam diffinitionem, nec prosequutionem & examinationem litis quæ inter duos tractetur ex eo, quòd tertius se ipsum opponat, & petat rem litigiosam sibi dari; non actori, & alleget, utrumque actorem scilicet, & reum nullum ad eandem rem jus habere, imò inter actorem & reum his deficienda est, absque illius tertii præjudicio, qui nihilominus admittendus erit ad proprii probationem absque læsione illius status in quo causa inter actorem, & reum versatur, cujus etiam decisionis mirabilis meminit Covarruv. ubi suprà sub *n.* 4. Franchis *dicta decis.* 261. *n.* 8. *&* 9.

17 Et licèt breviter, perpenso tamen judicio per Rotæ † decisiones, & alios firmat Marescotus *variarum resolut. cap.* 111. *n.* 3. in hæc: Dixi (*ratione solius possessionis*) *quia tertius veniens ad causam pro suo interesse, non impedit ejus expeditionem, & multò minus executionem sententiæ, quando ipse non possidet, cum sua non intersit rem super qua lis pendet, esse magis penes actorem, quàm reum*, Bartol. *in l. penult. in* 1. *notabil. ff. de petit. hæreditatis*, Innocent. *in cap. cum super, col.* 3. *sub n.* 4. ubi Felin. *n.* 17. *de jurisdictione*, Beligra. *decis.* 4. *de judiciis*, & dicit Rota *in una Bononien. successionis* 10. *Novembris* 1597. *coram Corduba.*

Salgado de Supplic. & Retent.

18 Hanc etiam opinionem † verissimam probat exactè Josephus Ludovicus *decis. Perusina* 26. *n.* 25. 26. *&* 27. *& per totam*, & ipse *in decision. Lucens.* 56. *n.* 2. *&* 3. Hondedeus *cons.* 25. *n.* 21. *&* 23. Trentacinquius *variarum resolut. tit. de judiciis, resolution.* 16. *n.* 6. Lancelotus *de attentatis*, *cap.* 3. *n.* 16. Bursatus *consil.* 416. Cavalcanus *decision.* 5. *num.* 18. *part.* 4. sequitur etiam, & verius resolvit Giurba *decision.* 1. *n.* 33. Id ipsum etiam sequitur Covarruvias, ibi: *Secus est in eo, qui accedit ad litem, ut excludat utrumque, quia cum eo lis initianda est, à capite, & omnia sunt ex integro repetenda*, ut ex pluribus Covarruvias eodem *cap.* 13. *in initio*, & ex communi opinione refert & sequitur, *cap.* 14. *num.* 3. *versus finem*, *versic. Hactenus. Non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum, versicul. Quandoque tertius ibi, nos verò contrariam, &c.* Idem etiam tenent Anna. *allegation.* 76. *n.* 9. & Fabius Annæ *consil.* 97. *n.* 13. *&* 14. necnon Cavalcanus *dict. decision.* 5. (licèt inadvertenter eos pro contraria parte similiter allegaverit Giurba) tenet etiam Marsillus *in praxi civil. part.* 3. *in addition. ad gloss. nominat. littera A.* approbat etiam Cancerius *variarum resolut.* 2. *part. cap.* 16. *à n.* 70. *cum seq.* Covarruvias *practicarum cap.* 16. *nu.* 3. *sub versic. His tandem*, post quos, & plures alios diximus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à num.* 68. ubi de declaratione *dict. l. Is à quo, ff. de rei vendication.* Et quod ejus cautio præstanda non sit victo † per vincentem priorem actorem, 19 quando tertius exclusivè comparuit in executione rei judicatæ, sed quando ante rem judicatam, & lite pendente ante eam comparuit, deducendo suam actionem; cui adde quæ etiam rectè Castellus *controvers. tom.* 2. *cap.* 9. *sub n.* 9. *versic. Constituo etiam casum*, ubi latè. Et quod iste tertius non solùm non impediat progressum † 20 litis, sed multò minus executionem sententiæ post ejus comparitionem latæ in favorem prioris actoris, probat cum aliis, & cum Rotæ decisione Marescotus *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. & sunt juta expressa *in dict. l. is à quo*, & melius *in dict. l. penultima, ff. de petit. hæreditatis*, de quo vide ibi apud Nos *à n.* 67. quod & optimè tractat Gregorius Lopez *in l.* 11. *titul.* 14. *in glossa* 1. *part.* 5. ubi ita explicat & intelligit *dict. l. is à quo*, & Castellus *in l.* 64. *Tauri, glossa verbo, Appellation. versic. Si à lege.* Atque etiam latissimè de intellectu *dict. l. is à quo*, videndus erit Castillo ubi proximè *à n.* 9. Ab eo tamen cavendum, dùm sequitur opinionem Baldi hactenus reprobatam.

Quorum omnium suprà dictorum jurium, & Doctorum vera resolutio, ut ne retardetur lis inter reum & actorem jam pendens per oppositionem tertii ex proprio jure diverso, & impendenter à litigatoribus; fulcitur potissimum ex deambulatione textus *in l. non idcirco* 44. *ff. de judiciis.* Ex quo apparet posse ex justa causa litis, quæ cum pluribus agitur, quoad quosdam † de- 21 finitionem suspendi, & quoad alios statim expediri, in hæc verba: *Non idcirco Judicis officium impeditur, quod quidam ex tutoribus post litem adversus omnes inchoatam, Reipublicæ causa abesse cœperunt, cum præsentium, & eorum, qui non defenduntur administratio discerni, & æstimari possit.* Hactenus de mirabili textu, quem exornavit Rota *decis.* 13. *in fin. part.* 2. *in recentior.* & mirabiliter eadem Rota, ut per Alexandrum Ludovisium

decis. 448. *à n.* 4. in hæc: *Non obstat, quod non*
22 *potuerit* † *super parte crediti pronuntiari, sed debuerit ferri sententia super toto, l. in hoc judicio, ff. familiæ ercifcundæ: quia non procedit, quando sunt plura capitula, tunc enim, cum censeantur tot petitiones, quot capitula, sententia super aliquibus lata, aliis omissis valet.* Abbas *in cap. cum inter, sub n. 3. versic. Fallit. Ego capiendo*, ubi etiam Felinus post *num. 6. versic. Fallit primò, de re judicata*, & dixit Rota *in una Melphiens. spoliorum 11. Octobris 1576. coram Lauretano, & comprobatur, arguendo de personis ad res, ad leg. qui fuere, ff. de stat. homin.* ubi arguit Rota *in*
23 *dict. Melphiens. Sicut* † *autem quando plures simul conveniunt, potest respectu unius ferri, leg. non idcirco, in principio*, & ibi Bartol. & alij, *ff. de judiciis*, Decius *consil.* 295. *capitulo primo*, Caputaquens. *decisione* 8. *n.* 1. *Ita etiam quando ab uno petuntur plures res seu summa ex diversis causis, &c.* quod in his terminis de quibus agimus, *legis is à quo*, dixerat Covarruvias *practicarum quæstion. cap.* 14. *num.* 4. *in fin.* ponderando ad id *dict. leg. idcirco*; eandem etiam decisionem refert Farinacius *in posthumis, tomo 2. decis.* 313. vide latè Carrotium *exception.* 130. *per totam.*

24 Et quando plures eadem lite † conveniuntur proportionalibus, quod causa potest determinari, & diffiniri cum aliquibus, & cum aliis non, quibus omissis sententia nec prodest, nec nocet, quousque non eis alia feratur sententia, latissimè Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 8. à n. 52. cum seq. & à n. 45.* ubi plurimos ad id Doctores congessimus, quę quidem verissima sunt, optima Rotæ decision. per Coccinum 112. *n* 4. *&* 469. *n.* 7. & per totas decisiones omnino videndas, quæ procedunt, & explicant casus singulares.

25 Sed melius omnibus hunc † articulum declarat Vantius *de nullitatibus sentent. ex defectu processus, n.* 100. in hæc: Quinimò judex si res in judicio deducta dividua & separabilis foret, posset [ut dixi] super aliqua parte eorum quæ in judicio deducta essent dumtaxat pronuntiare, & sententia sua valeret, prout videmus, quod si judicium simul contra plures cæptum sit respectu alterius judicium differri potest; ut est textus, & ibi Bartol. & alii *in l. non idcirco, in princip. ff. de judiciis*, & idem Bartol. *in l. 5. §. fin. versic. Pene quod unus, ff. de verborum obligat.* & plura referendo tenet Decius *consil.* 295. *in causa istorum in princip. lib. 2. & decision. Neapolitana*, ut per Capicium *decision.* 8. *in prin-*
26 *cipio. Nam quot sunt res,* † *seu capitula, tot videntur sententiæ, & variato uno, aliud remanet, l. etiam, §. 1.* ubi est Glossa Ordinar. & ibi Bartol. & cæteri declarant, *ff. de minorib. & l. dicere, & l. quid tamen, ff. de arbitris, l. quadam mulier ff. familiæ ercifcund. & Speculator. in tit. de senten. §. justa, versic. Item est nulla ratione qualitatis, & Bald. in l. generaliter, in 2. columna. C. de Episcopis & Clericis. Alexander in l. scire debemus*, per illum text. *de verbor. obligat. & Joannes Milis, in verbo, sententia si fertur super part. cap. Guido Papa quæst. 27. in manibus quam vide.*

Secus si judicium (inquit, & prosequitur ipse Vantius) *esset individuum, & connexum, quia tunc sententia* † *non posset ferri pro parte, sed totum*
27 *diffiniri deberet, aliàs non valeret, per l. in hoc judicio, & ibi glossa Bartol. in l. 2. C. de re judicata, & in l. 1. C. si advers. rem judicatam; nam isto casu procedit regula,* † *quod utile per inutile vitiatur,* 28
& Et pro hac regula cum tredecim limitationibus in quibus sententia pro parte dumtaxat lata valet, videndus Felinus post Anton. Imolam, & Panormit. in cap. cum inter, columna 3. versic. Sententia, de re judicat. Hactenus observatio Vantii: plura per Carrocium, *except.* 130. *num.* 4. videnda erunt.

Consonat, quod tot sunt sententiæ diversæ, † 29
quot sunt capitula separata in ea contenta, ut per *l. eam, §. ex causa, ff. de minorib.* Glossa *in cap. 2. in verbo, eadem, de ordine cognition.* Angel. & Jasl. *in l. scire debemus, ff. de verb. obligat.* Barbacia *consil. 10. col. penult. in fin. versic. Ideo dicimus lib. 1.* Parisius *consil. 66. n. 4. lib. 1.* optima Rotæ *decis.* 552. apud Alexand. Ludovis. & ibi Beltramin. *n. 6.* Beccius *consil. 92. nu. 4.* Bursatus *consil. 184. num.* 37. Rota *decis. 33. num. 10. part. 1. diversorum*, & *decis. 417. sub num. 2. part. 2. in recent.* & latè fuit dictum *in Ferrariens. pecuniar.* impressa penes Marchesan. *de commission. tom. 1. fol.* 123. & ideo sententia potest valere pro parte quoad unum capitulum, † licèt non quoad 30
aliud, quando capita sunt separata, nec tunc utile per inutile vitiatur. Rota *dict. decis.* 33. *num.* 18. & aliam adducit Beltramin. ubi proximè *dict. num. 6.* sicuti potest appellari pro parte separata, † nec tunc appellatus potest adhærere 31
appellationi appellantis. Quod secus est, quando sententia continet unum tantùm caput, vel etiam plura, † quæ tamen sunt connexa, Beltra- 32
minius, ibi *n. 6. & eadem decis.* Alexand. Ludov. ubi quod quando capitula sunt diversa & separata, quia inter se nullam habent connexitatem, appellatio ab uno capitulo non suspendit in alio. Boërius *decis. 73. num.* 4. Lancellotus *de attentatis, lite pendente, limit. 2. n.* 12. vide de iis optimam decisionem Ludovis. 223. & ibi benè Beltramin. *num.* 9. post Scacciam *de appellat. quæst. 17. limit. 21. num.* 21. & alias Rotæ decisiones. Gratian. *disceptation. forens. cap. 21. num.* 19. Hieronymus Gabriel. *consil. 38. per totum, lib.* 5. Lancellotus *part. 2. cap. 12. limit. 44. & limit. 2. n. 21. & seq.* ubi de adhæsione appellationis, & Beltramin.

Et quando sententia dicatur continere diversitatem Capitulorum, † etiam in jure patronatus, & 33
quando sit dividua, vide *dict. decis. 112. & decis.* 469. Coccini, & latè *decis. 402. per totam*, ejusdem Coccini; quibus mirabiliter ad multa declaratur, vide latè Carrocium *de exceptionibus, except. 130. à n. 4. cum seqq.*

Quando autem iste tertius tardius venit oppo- 34
nendo † de suo jure principali, & independenter à jure aliorum, inter quos lis mota jam erat, legitimo tempore venire dicatur, ut simul etiam sua causa currat cum jam deducta inter actorem & reum; Doctores non aperiunt: nam licèt Covar. *pract. quæst. cap. 14. sub n. 4. ante finem*, dicat in hæc: *At si tertius accesserit ad judicium, non equidem defensurus actorem, nec reum, sed vel eorum alterum exclusurus ab actione vel defensione causæ, aut tandem utrumque à re petita: admitti debet ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen,* † *ut propter hanc oppositionem nulla in parte dif-* 35
feratur diffinitio litis inter actorem & reum, ad eorum præjudicium: præsertim ubi tempore hujus oppositionis conclusum fuerit in causa.

Ex quo colligitur, quod postquam lis etiam mota inter alios † pendeat, tertius hic compa- 36
rens

rens non suspendat eandem, prout supponunt, & dicunt omnes Doctores superius citati, & ipse Covarruv. ibidem à principio ejusdem (cùm lis dicitur pendere ab ejus contestatione, ut vulgare est,) & sic videtur, quod ab eo tempore præclusa sit ei via suspendendi litem pendentem, nec quod simul sua causa etiam tractetur, cùm sit diversa: ut judicat Covarruv. ibidem in illis verbis: *Ut propter hanc oppositionem nulla in parte differatur diffinitio litis, &c.* Ut sensus sit, quod in qualibet parte litis jam pendentis oppositio superveniens non operetur litis suspensionem; quod & clarè ulteriùs reddunt verba ejusdem sequentia, ibi: *Præsertim ubi tempore, &c.* ut supponat quod etiam ante causæ conclusionem, & testium publicationem oppositio adhuc non causet suspensionem; cùm hoc supponat dictio illa, *præsertim*, ut excludat aliud tempus anterius.

37 Probat etiam text. *in dict. l. is à quo*, † generalitas ibi: *Is à quo fundus petitus erat, & ab alio ejusdem fundi nomine conventus est*; & *dict. l. penult. ff. de petition hereditatis*, quibus juribus supponitur principio litis factam fuisse secundam conventionem, & oppositionem, ut nihilominus simultaneam litium cognitionem minimè operetur.

38 Quæ opinio & eò fortior redditur, † quod licèt causa renuntiationis in litis contestatione, vel paulò post eam opposita, habeat privilegium simultaneæ cognitionis, & determinationis cum causa inventionis: tamen si multò post litis contestationem opponatur, amittit hoc privilegium; sed imò ne fiat statui litis præjudicium ex suspensione, & actori ex rei tarditate; utraque causa divisim quælibet de per se tractatur, terminatur, & diffinitur continuata prima conventionis. Marius Giurba *decis. 74. n. 3.* Cardoso *in summa practicar. jud. verbo. reconvent. n. 4.* Grassis *de effectib. Clericat. effectu 1. sub n. 762.* qui quidem infinitos ad id alios allegat Doctores: ergo similiter in nostro casu dicendum erit, ut si iste oppositor tertius compareat paulò post litis contestationem inter reum & actorem, ejus causa simul tractari & admitti potest; sin autem tardius venerit, separatim, & divisim utraque tractanda erit.

Adverte tamen quod licèt in casu decisionis
39 Franchis 261. *n. 10. & 11.* † fiat mentio de hoc tertio oppositore comparente post conclusionem factam, est ad majorem justificationem, non quod ullatenus supponatur, quòd etiam antea comparens non sit excludendus ab effectu suspendendi litis pendentis inter reum & actorem progressum; imò potiùs in casu illius decisionis ita ponderatur ad excludendum minorem † privilegiatum à
40 restitutione eo tempore comparentem, de quo videndus Gutierrez *pract. lib. 1. quæst. 66. per totam*, quem & Barbosam ad idem allegat ipse Franchis ibidem in fine decisionis: vide ad idem plurimos citatos per Giurbam *decis. 1. n. 28. & 29.* ubi de minore comparente post causæ conclusionem, an habeat restitutionem in integrum, & *à n. 42. cum seqq.*

Sed quando iste tertius pro suo jure principali, & independenti comparens in judicio moto inter actorem, & reum, velit eandem litem in eodem statu recipere; an sit admittendus postmodum latius erit videndum, *à n. 62. cum multis seq.*

Quare concludendum & inferendum erit, quod quando hic tertius comparens excludendo, non
41 comparet coram Ordinario, † dum tractavit de prima instantia intentata contra reum conventum; quia si tunc sit ejus comparitio, admittuntur doctrinæ quas hactenus adscripsimus, ex *dict. l. is à quo, ff. de re judicata.*

At si comparet coram judice appellationis & in alia instantia, cum ejus causa sit diversa, & omninò separata, imò contraria, debet ad Ordinarium ejus causa remitti, ut hactenus latè probavimus.

Et ex identitate rationis erit affirmandum in judice † Delegato, cognoscente inter reum & 42
actorem ex commissione subscripta propria manu Sanctissimi, ut si coram eo hic tertius compareat, proponendo novam hanc actionem vel rei vendicationem contra reum ab alio jam conventum, omninò Ordinario remittendus est, quia novum est judicium, & nova instantia, atque diversa ex suprà dictis omninò Ordinario per Senatum remittendi.

Et quia prima commissio contra reum à primo actore impetrata † non egreditur ejus perso- 43
nam, nec ad aliam diversam extenditur, *cap. P. & G. de officio Delegati*, *cap. dilecta, de rescriptis*, cum concordantibus, & ita practicatur, & communiter tenetur, & ulterius ex dicendis clarius apparebit.

Quod secus est, quando tertius venit ad causam in eodem statu, † & terminis, quia cùm tunc 44
in hujus causa detur connexitas cum lite pendente, de ea idem Delegatus vigore commissionis subscriptæ potest simul cognoscere, nec datur in Senatu remissio ad Ordinarium, prout abundè dicitur inferius à *num 54. cum seq. & n. 61.* quia non dicitur in commissione omissum quod est connexum, incidens, aut consequens, juxta Doctores plures citatos infra *n. 70.*

Nunc tractandum de secundo modo, quo comparet in judicium † tertius oppositor defen- 45
surus reum vel actorem, inter quos lis, ut ei assistat pro suo interesse, in quo quidem tertio omnia in contrarium repetenda sunt ejus oppositoris, qui pro principali suo jure independenter comparet: namque ille defensurus reum vel actorem omnino tenetur causam eodem statu prosequi, quo erat tempore, quo comparuit, de quo est text. expressus *in cap. ult. ut lite pendente, lib. 6.* ibi: *Sanè si ad defensionem ipsius litis aliqui, quorum interest, petierint admitti, eos in illo statu, in quo ipsam invenerint, decernimus admittendos, &c.* Clement. *constitution. de electione.* Felinus *in cap. cum super, num. 15. de re judicata.* Baldus, Ancharranus, Perus. & Vantius, quos refert Covarru. *practic. cap. 13. num. 1. & cap. 14. n. 1. 2. & 3.* Franchis *decis. 261. & decis. 492.* Hondedeus *consil. 25. n. 10. & 12. vol. 1.* Anguisola *cons. 62.* Anna *consil. 97. num. 1. & consil. 89. num. 1.* Menochius *de arbitrariis, casu 10. & consil. 212. num. 14. & consil. 488. n. 5.* Costa *de re integra, distinction. 95. n. 4. 13. & 14. de scientia & ignorantia, Centur. 1. distinction. 57. num 13.* Cancerius *variarum resol. lib. 2. c. 16. de tertio oppositore, num. 5.* Puteus *decis. 175. lib. 3.* Gaill. *lib. 2. observat. 71. num. 1.* Afflictis *decis. 15. & decis. 235.* & utrobique Ursillus, Trentacinquius *lib. 2. variar. tit. de judiciis, resolution. 16. num. 8.* Surdus *decision. 60. num. 6. & decision. 147. num. 6.* Cavall. Milleloqui 983. Natta *consil. 99. num. 3.* Cravetta *consil. 14. num. 4.* Cephalus *consil. 202. num. 10.* Ruginelius *de appellat. §. 2. cap. 1. num. 47.* Franciscus Marcus *decision.*

53. *num.* 4. *&* 164. *num.* 8. *&* *decision.* 161. *part.* 2. Cassiodorus *decision.* 1. *titul. de exceptionib.* Cavalcanus *decision.* 5. *num.* 32. *& decision.* 6. *n.* 6. *part.* 4. Scaccia *de appellationib. quest.* 17. *limitat.* 6. *membro* 4. *num.* 50. Fachineus *controversiar. lib.* 1. *cap.* 5 Petrus Gregorius *de appellat. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 21. Magonius *decis. Lucens.* 96. *num.* 22. Cornaz. *decision.* 215. *num.* 8. Zevallos *communib. contra commun. quaestion.* 36. *num.* 2. Gratianus *decis.* 249. *num.* 6. Capiblanco *de Barone pragmat.* 8. *numer.* 249. Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestat. num.* 131. *&* 593. Amato *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 86. *à num.* 63. Pereira *de emptione & vendit. cap.* 31. *numer.* 8. Gammia *decision.* 332. *num.* 1. adeò ut eisdem terminis & defensionibus iste tertius coadjuvando, comparens obligetur, quibus & principalis, cui si praeclusa est via ulterius probandi, praeclusa etiam intelligitur huic tertio pro suo interesse dependenter comparenti, & assistenti, probat post plurimos Giurba *decision.* 1. *à n.* 24. *& seq. n.* 37. qui *n.* 28. si post conclusionem in causa compareat,
46 † denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum.

Eadem namque est instantia principalis, † &
47 hujus tertii comparentis. Bartius *consil.* 44. Tuschus *tom.* 4. *littera l. conclus.* 211. *& lit. T. conclus.* 83. *num.* 20. Giurba ibi *num.* 27. *in fin.* quare & quomodocumque iste tertius compareat, ejus causa ad Ordinarium remittenda non est; sicut nec principalis, cujus defensioni assistit, à qua regulatur omninò ejus instantia, cùm nec diversa, nec separata sit, sed adeò utrius-
48 que connexa est; † idemque sit utriusque judicium, & ut connexè cognoscendum, & eadem sententia terminandum sit, ne continentiae causa dividatur. Gail. *lib.* 1. *observat.* 70. *num.* 2. Menochius *consil.* 488. *num.* 5. *& consil.* 421. *num.* 66. Cavalcanus *decision.* 5. *num.* 7. 26. *&* 57. *part.* 4. Franciscus Marcus *dict. decis.* 76. *num.* 4. *part.* 1. Fabius Anna *consil.* 97. *num.* 5. *& consil.* 98. *n.* 3. *&* 4. & quod istorum cau-
49 sae sint connexae, & invicem dependentes, † & coram eodem judice tractandae; probant post alios Petrus Barbosa *in l. venditur. à num.* 49. *ff. de judiciis.* Giurba *decis.* 1. *num.* 30. ubi
50 post alios, quod isti praejudicat res judicata † inter alios lata ratione hujusmodi connexitatis & juris dependentis, ubi alios plures congerit effectus.

Tum quia tertius defensurus veniens ad judi-
51 cium diversa persona † à principali non est; sed una eademque cum principali reputatur. Surdus *decision.* 174. *n.* 27. *& decision.* 335. *n.* 22. & veluti adminiculum quoddam, ut ex pluribus probat utrumque Giurba *decision.* 1. *sub n.* 3. qui *à n.* 55.
52 latè persequitur quod iste tertius, † etiam citatus, si sua putaverit interesse exceptiones dilatorias nequit opponere ex sui persona, nec declinatorias, & etiam si Clericus sit, & *n.* 36. quod
53 nec ex hujus admissione tertii † defensoris deterior in aliquo fieri potest actoris conditio, & *num.* 49. quia causam prosequi tenetur in eodem statu absque alia mutatione, aut praejudicio Ordinis judicialis inter actorem & reum hactenus servati, Covarru. *pract. cap.* 14. *sub n.* 3. *vers. Ut summatim.*

Quare si iste tertius compareat coram Delega-
54 to † ex commissione in prima instantia manu Sanctissimi subscripta contra unum impetrata, vel etiam coram judice appellationis à sententia inter principales collitigantes lata; ejus causa nullatenus per Senatum remittenda est ad Ordinarium, cùm inter eum, & litigantem, qui assistit defensurus, nulla sit diversitas, sed potius connexitas, & eademmet ligatus instantia, ac proptereà de ejus jure potest sive judex appellationis, sive quis aliàs Delegatus cum subscriptione cognoscere, nec per Senatum remittenda erit ad Ordinarium, ut superiùs à principio hujus capit. latiùs deduximus, *& cap.* 8. *& cap.* 9. *hac* 2. *part.* quod apertius & magis in specie ex sequentibus apparebit.

Et in his terminis, quando judex Delegatus
validè datur † ad cognoscendum de causa mo- 55
venda contra emptorem rei, quod possit etiam cognoscere de defensione venditoris assistentis causae, & comparentis pro suo interesse coadjuvando propter connexitatem & dependentiam, simultaneumque jus utriusque; affirmativè resolvitur, ex *cap.* 1. *de mutuis petitionib.* Afflictis *decis.* 227. *num.* 2. Rebuffus *tom.* 3. *tit. de dilatione artic.* 5. *glossa unica, num.* 12. Cavalinus *de execution.* §. 3. *n.* 118. Petrus Barbosa *in l. venditor, nu.* 191. *ff. de judiciis.* Guzman *de evictionibus, quaest.* 6. *n.* 57.

Et de hoc tertio oppositore comparente pro
interesse suo coadjuvando † jus alterius litigato- 56
ris, intelligenda est Rotae *decis.* 2. *de rescriptis in antiquis.* Marchesanus *de commissionib.* 1. *part. pag.* 207. *num.* 171. *in ultima impressione.* Augustinus Barbosa *de clausul.* 94. *n.* 7. dum generaliter dicunt, quod coram judice Delegato in partibus admittuntur omnes, qui velint venire ad causam, dando de proprio eorum interesse, ex supra dictis.

Quae tamen de hoc tertio venditore defen-
sore dicta sunt, † limitabis, ut non proce- 57
dant, quando ante judicium inchoatum ab emptore compareat venditor, & petat in se transferri judicium, animo novandi actionem, hoc est, ut emptor ab ea omninò remaneat liberatus, nam tunc consentiente actore, audiendus erit, eo tamen reluctante, nullo modo.

Sed si compareat eo tempore iste defensor † 58
ante inchoatam litem cum emptore, non animo novandi actionem, & omnino liberandi ab ea, nec à judicio emptorem; sed dumtaxat petat mutari judicium cum eo agitandum, ut scilicet cum eo inchoetur, & non cum emptore: audiendus erit, dummodo se obliget, quod in re petita fiet executio, prout loquitur *l. sed etsi leg. §. item, ff. de petit. haered. & l. planè, ff. familiae ercisc.* & licèt hoc casu actor reluctetur, tamen etiam invitus cogetur cum defensore litem inchoare, de qua distinctione & intrepretatione *dict. §. item,* latissimè & eruditè tractat Guzman *de evictionib. quaest.* 6. *à n.* 8. *cum multis seq.*

Qui *à num.* 16. limitat hoc ultimum verbum,
† quando actoris interest, aliquodque praetendit 59
sibi ex judicii mutatione praejudicium inferri, puta, quia emptor sit facilior ad conveniendum, vel quod eo praetextu velit defensor trahere causam ad forum, quia tunc non mutabitur judicium; vide omnino ipsum Guzman, quia latiùs & benè explicat.

Ad quam doctrinam videndus erit Petrus Barbosa *in l. venditor, à num.* 106. *cum seq. ff. de judiciis,* qui clarius explicat hos casus, & quod

quod venditor veniens possessorem conventum jam in judicio defensurus, poterit in se judicium cœptum suscipere actore etiam invito, quando tamen non omnino novandi, & liberandi possessorem principaliter conventum ab instantia & judicio cœpto in perniciem actoris id faciat, quod tunc velut procurator in rem suam sit admittendus, quamplurimis Doctoribus relatis firmat Amato *variar. resolut. 2. part. cap. 86. n. 64.* qui *num. 65.* multis citatis dicit, tunc actorem teneri, litem prosequi cum venditore, non cum emptore convento, quem consule pro latiori explicatione.

Quare in casibus, in quibus tertius defensor
60 admittitur ad mutationem judicii, † necessariò conveniendus erit coram suo judice Ordinario, licèt emptor fuerit alterius fori, aut aliàs contra lapsum impetrata fuisset commissio, directa alicui judici Delegato propria manu Sanctissimi subscripta, quia cùm mutetur judicium, omnino etiam mutari debet per consequens & judex: vide Guzman *dict. quæst. 6. à n. 8.* & sursum, quia sufficit mihi ad illum & cæteros jam laudatos te remittere.

Et insuper, quod commissio impetrata contra
61 aliquem † suffragatur etiam tertio venienti ad causam in eisdem statu, & terminis, pluries determinavit Rota ut per Puteum *decision. 385. lib. 1.* Achillis *decision. 2. ut lite pendente,* & per Alexandrum Ludovis. *decis. 94. num. 4. & 5.* ubi ita fuisse dictum per Rotam *in alia Bononiens. de Pontinulo, 21. Martii 1574.* coram Robusterio, eodem modo ac si veniens defensurus in eadem commissione subscripta fuisset nominatus, ita ut Delegatus non egeat alia nova commissione, tenet per Rotam Marchesanus *de commissionibus quando tertius ad caus. admittat. 2. part. cap. 6. §. unico, n. 7.*

Sed quid dicendum de priori genere opposito-
62 rum, quando scilicet, † non defensurus comparet, sed exclusurus potius litigantium jura, an iste, si velit, posset quandocumque compareat pro jure suo principali, & independente, assumere causam inter actorem & reum pendentem in eodem statu, quo erat tempore suæ oppositionis, ac si fuisset tertius defensurus; sitne admittendus, & audiendus? In quo si aliquorum Doctorum loquendi stylum attendamus, videntur sanè affirmare, posse causam assumere eo quo comparet statu, illamque prosequi, ut apparet ex Covarruv. *practicar. cap. 14. num. 3. ad fin.* dum loquendo de hoc tertio comparente lite jam pendente inter actorem & reum, ita ait: *Et tunc non tenetur hic tertius litem admittere eo in statu, quo versatur, &c.* Per quem, & per alios plures Doctores eodem loquendi modo utitur Giurba *decis. 1. num. 32.* ibi: *Ubi nec teneatur hic tertius causam in eo statu assumere quo inter ipsos duos erat, cui medius ipse accedat, &c.* Ex quibus quidem videtur inferendum, quod in sua facultate consistit, causam eo assumere statu præsenti.

Quod quidem verissimum est, pro cujus ta-
63 men declaratione † breviter advertendum, quod iste tertius comparens excludendo, & pro suo jure principali, & independente potest duplici via in judicium comparere, vel proponendo noviter jus suum, & causam committere, facere, tanquam in prima instantia, & tunc denuo cum eo lis initiatur, juxta ea quæ à principio hujus capituli diximus, cùm acta jam inter actorem & reum gesta illi non nocent, nec prosunt. Rota *decision. 98. n. 1. part. 1. in recent.* Beltraminius *in annotation. ad decisionem 259. n. 3.* Alexand. Ludovis. Seraphin. *decis. 1241.* Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 21. n. 15.*

Vel iste tertius comparet prosequendo litem in-
ter alios cœptam, † & ab ejus statu causam assu- 64
mit, & continuat faciendo diligentias, quæ statum litis sequuntur, vel appellando, aut dicendo de nullitate actorum, vel sententiæ; & tunc hoc casu facit acta & sententias suas, illique nocent, vel prosunt, ut latè fuisse dictum *in causa Cordubensi fructuum 24. Junii 1590.* coram Cardinal. Seraphino, testatur Marescotus *variarum resol. lib. 1. cap. 21. num. 15. & 16.* & vide *à n. 13.* optima Rotæ decisio Alexandri Ludovisii *decis. 259. per totam*, ubi Beltraminius latè prosequitur hunc articulum.

Et quod iste tertius, qui venit ex proprio jure
independenter † à jure litigantium, habeat electio- 65
nem, an velit comparere prout in prima, hoc est, ut cum eo initiatur novum judicium & lis: vel inter actorem & reum jam motæ statum præsentem assumere, & ab hinc prosequi, ita ut acta gesta sibi prosint & noceant, ultra citatos in his terminis probat Rota *in una Hispalens. decimarum, 26. Martii 1607.* coram Alexand. Ludovis. quæ est *decis. 303.* Beltraminius *in dict. decis. 259. num. 4.* ubi latè, & benè facit Hondedeus *consil. 255. nu. 21. & 23. lib. 2.* Josephus Ludovis. *decis. Perusina. 26. n. 25.*

Et est decisio Coccini 144. *num. fin.* in hæc:
Nec facit quod tertius † veniens ad causam debet 66
venire in statu causæ: quia est in facultate tertii venire adhærendo, & tunc illud procedet vel inchoando novum judicium, ut in casu isto, & tunc potest venire prout sibi placeat, Cassiodorus *decision. 1. num. 9. versic. Item in pubertate de exceptionibus.* Afflictis *decis. 235. num. 6.* Abb. *in cap. cum super, num. 627. de re judicata, &c.* Quæ decisio ex hîc dictis declaratur, plures aliæ adsunt similes decisiones apud Marchesanum *de commissionib. 2. part. cap. 6. de commissionib. quando tertius ad caus. admittat. §. unico, n. 37. cum seq.* ubi latè de hac duplici via comparendi, & de utriusque effectibus, & ad finem ejusdem §. plures recenset decisiones Rotæ ad litteram de quo etiam videndus inferius *à n. 71. vers. Nostra hactenus, usque ad finem hujus cap.*

Et de hac duplici via veniendi ad judicium in-
ter alios motum, † ultra citatos videndus Seraphin. 67
decis. 906. sub num. 1. & Rota *in montis Regalis jurisdict. Julii 1602.* coram Cardin. Merlino impressam penes Marchesan. *de commis. tom. 2. fol. 265.*

Et quod tertius appellans à sententia, vel di-
cens de nullitate, † sententiæ facit suam illam sen- 68
tentiam, & omnia acta per prius gesta, ultra Marescotum *ubi suprà*, probat Achilles *decis. 12 de appellat.* Puteus *decis. 71. lib. 3.* Rota *decis. 98. nu. 5. part. 1. in recent.* & fuisse dictum *in dict. Montis Regalis*, impressa penes Marchesan. & in eadem decisione coram bonæ memor. Pennia impressa penes eundem Marchesan. *to. 2. fol. 267.* Beltramin. *in annotat. ad decis. 259. n. 8.* & vide eandem decisionem.

Quare de hoc tertio pro suo jure principali
exclusivè comparendo, † quando eligat viam 69
prosequendi acta jam gesta, illaque in eodem statu

statu assumendi; idem omnino judicandum erit, ac de eo, qui venit defendendo, & omnia de hoc dicta hactenus in illo repetenda erunt: etenim cùm efficaciter una eademque instantia connexè, judex appellationis, coram quo comparuit (quia hac via electa quandocumque comparere potest, sicut alter defensurus indistinctè) non tenetur illius causam remittere ad Ordinarium, nec Delegatus inter actorem & reum datus ex commissione propria manu Sanctissimi eandem remittere tenetur, nec per hunc Supremum Senatum mandabitur, ex hactenus latè deductis, & comprobatis, maximè *n.* 54. *& seqq.*

Et uterque casus comprobatur, quia non di-
70 citur in commissione omissum, † quod est connexum, incidens, aut consequens. Bald. *in cap.* 1. *num.* 1. *de Capitaneo qui curam vendidit.* Curtius Junior, *consil.* 239. *num.* 40. *vol.* 3. Felinus per plura exempla *in cap. translato de constitutionibus.* Hippolytus *in rubrica de fidejussoribus, à num.* 215. *usque ad num.* 219. Patianus *de probationib. cap.* 26. *num.* 43. *lib.* 10. optimè Joan. Baptista Leonelus *de subreptione rescript. quæst.* 18. *art.* 7. *&* 8. Narbona *in l.* 20. *glossa* 22. *lib.* 4. *tit.* 1. *à num.* 34. *usque ad* 42. *tom.* 3. *Recop.* & quia multa licent per sequelam, & accessionem.

Nostra hactenus verissima resolutio, nempè
71 tertium venientem ad causam † pro suo proprio jure non alium defensurum posse dupliciter comparere, vel ut in prima: ut noviter lis cum eo agitetur vel in eodem statu, quo ultimo faciat omnia acta inter alios, & sententias suas: uno & singulari modo limitatur, nempè quan-
72 do iste tertius comparuit re jam judicata, † vel translata sententia in rem judicatam; nam tunc iste tertius sic comparens pro suo jure independenti, & principali, proprio & personali in eodem statu & terminis, & appellans simul intra tempus à sententia, aut dicendo de nullitate actorum, licèt illa sententia faciat numerum quoad se, putà quia vel prima sit, vel secunda duas, vel unam aliam instantiam nihilominus habere censeatur, prout March. 2. *part. cap.* 6. *quando tert. ad caus. adm. §. unic. n.* 36. *& seqq.*

Ac sæpè determinavit Rota in decis. statim
73 referendis, † quibus ratio redditur, quia sic & hoc tempore comparens appellans, & dicens de nullitate, non videtur accipere statum causæ, & sententiæ cum illa qualitate transitus in rem judicatam, cujus intentio colligitur ex appellatione interposita: ad quid enim appellat nisi eo animo, ut iterum audiatur super suo jure? Quia hoc repugnat intentioni ejus, qui petit se admitti ad effectum impugnandi dictam sententiam, & tuendi, aut consequendi jus à
75 se prætensum. † Contraria enim sunt, facere rem judicatam suam, & sententiam impugnare; imò & admissio ad causam præsupponit eam adhuc durare, non autem extinctam penitùs esse. Itaque cùm sua approbatio & consensus sit limitatus, non nisi limitatè, & restrictè est
76 accipiendus: † & quia consensus seu voluntas quę inducitur, & colligitur ex facto alicujus, non extenditur ultra quod ex ipso facto de necessitate infertur, latissimè comprobat Surdus *decis.* 33. *à n.* 9. *cum seqq.* ubi de variis doctrinis, abundè etiam Carleval. *de judiciis disp.* 2. *à n.* 381. *fol.* 171. *n.* 992. *fol.* 420. & est text. *in l. fin. C. ne uxor pro marito.*

Ut secus sit, quando iste tertius simpliciter admitti petit in eodem statu, † nullam desuper 77
appellationem prorumpens, quo casu approbate censetur sententiam cum qualitate transitus in rem judicatam; hanc distinctionem pluries sequuta fuit Rota validis comprobans fundamentis, ut apud Seraphinum *decis.* 397. *per tot.* Achillis *decis.* 13. *de appellat. & in una Cordubens. stactuorum*, 24. *Januarii* 1590. coram Seraphino, qua amplissimè supra dictæ rationes recensentur, quam & plures alias ad idem recenset Marchesanus *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *de commissionib. quando tertius ad causam admittatur. §. unico post eundem §. fol.* 153. quæ decisio apud eundem est in ordine 2. quam etiam distinctionem *per totum §.* amplexus fuit, & simul inseruit praxim Curiæ Romanæ super modo expediendi has commissiones, quando nempè tertius pro suo jure principali comparet, sive in eodem statu, sive ut in prima, ut denuò cum eo causa agenda sit à prima instantia.

Quantum autem ipse Marchesanus, ibidem ad-
vertit, † solere Romanam Curiam hujus cau- 78
sam tertii remittere ad eundem judicem Delegatum, qui de causa coram se mota & pendente inter alios cognoscit; cautè legendus erit. Etenim in Hispania (ubi Concil. Trident. ad unguem observatur, & observari facit Rex noster) non ita indistinctè admittitur † ista commissio; sed juxta potiùs distinctionem hactenus à Nobis comprobatam in discursu hujus capitis. Etenim si iste tertius comparet pro suo proprio jure independente à jure litigantium à quo [ut diximus] nova instantia (quæ cum eo prima est) lis movetur, ac propterea, vel commissio subscribenda est propria manu Sanctissimi, ne repugnet formæ, & dispositioni *cap. causæ omnes*, vel per Senatum ad Ordinarium causa ista remittenda.

At si istemet tertius comparens eligendo aliam
viam in eodem nempè statu, † tunc cùm adsit 79
causarum connexitas, sua nova commissio alia subscriptione non eget, prout abundè comprobatum fuit hactenus.

Et tandem animadvertendum erit obiter aliud, scilicet, † quod colligitur ex Rotæ *decis. in una Salmantin. Regalis jurisdictionis*, 1. *Julii* 1605. coram Pennia in fin. adducta per Marchesanum *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *de commissionib. quando tertius ad caus. admittat. post §. unic.* quam sequutus fuit doctrinam Marchesanus ipse ibidem, *in dict. §. unic. num.* 29. quod iste tertius pro jure suo principali potest comparere, & admitti coram eodem judice Delegato, cui causa principalis inter alios mota fuit commissa, nempè virtute clausulæ (*quam & quas*) in commissione inserta, ut tunc, in Hispania hoc locum ha-
bet, † quando dicta clausula fuit apposita in 81
commissione subscripta propria manu Sanctissimi, quia aliter dictam clausulam (*quam & quas*) quoad negotia separata & diversa, requirentiaque primam instantiam, amittere hodie suos juris communis antiquos effectus, apertè monstramus, & validissimè comprobamus hac 2. *part. cap.* 31. *per totum*, quo te remittimus, pro latiori cognitione.

CAPUT

CAPUT XIV.

In Judiciis mixtis, juribusque connexis commissionem manu Sanctissimi non subscriptam contra reos existentes sub diversis Ordinariorum districtibus impetratam, an Senatus retineat, & causam singulis Ordinariis remittat?

Et quid si à Nuntio Apostolico, etiam contra exemptos, hæc manaverit commissio?

SUMMARIUM.

1 *Causa communis, mixta, seu connexa quæ commodè non separatur, ut in exemplis coram eodem judice tractatur, ne continentia ejus dividatur.*

2 *Defensionis cùm inter omnes est unica causa, ne sequatur absurdum, ut diversæ sententiæ, aut contrariæ ferantur, ab uno judice cognoscitur.*

3 *Connexitas in jure inducit inseparabilitatem.*

4 *Continentia causæ ex quibus rationibus non dividitur, sed coram uno judice tractari debet.*

5 *Clerici, & laici simul conventorum ut hæredum unius causam coram uno judice, nempè Ecclesiastico erit tractanda.*

6 *Etiamsi unus ex pluribus conventis sit Clericus dumtaxat.*

7 *In causa individua & communi, socius non privilegiatus gaudet privilegio fori sui consocii.*

8 *Secus si causa sit individua inter socios habentes jus communiter.*

9 *In causa individua si unus ex sociis est Clericus, tota devolvitur ad judicem Ecclesiasticum.*

10 *Contra plures si agatur duplicibus judiciis familiæ erciscundæ, tutelæ aut curæ, &c. Et unus sit Clericus coram judice Ecclesiastico, conveniuntur ratione connexitatis judicii.*

Provocati ad duplicia judicia sunt rei, & provocans actor, ib.

11 *Divisio hæreditatis facienda inter cohæredes provocatos, si unus sit Clericus, ad unum judicem, nempè Ecclesiasticum pertinet.*

12 *Redditio rationis tutelæ, curæ, vel alterius administrationis est individua, quæ nullam separationem recipit.*

13 *Actio tutelæ, & negotiorum gestorum dicitur causa continens, inseparabilis, & individibilis.*

14 *In judiciis mixtis commissio impetrata contra plures conveniendos, sub diversis ordinariorum districtibus degentes, non indiget subscriptione manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed parti traditur, ut illa utatur coram suo Delegato.*

15 *Ratione causæ indivisibilis omnes rei diversorum fororum sunt conveniendi coram uno judice omnium superiore.*

16 *Administratores plures ejusdem tutelæ loco unius sunt, & simul reddere tenentur rationem.*

17 *Concil. Trident. non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure communi licitè receditur ab Ordinario in prima instantia.*

18 *Protectio Concilii præstatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra Provincias suas cogantur ire.*

19 *Reipublicæ majus infertur damnum causam inseparabilem coram diversis judicibus tractando.*

20 *In judiciis mixtis unus omnium est finis, & omnes unius loco habentur, & eisdem perseverat officium eorum.*

21 *Actio tutelæ, & administrationis, sicut est individua respectu administratorum, ita & hæredum ipsorum.*

22 *Omnium causa coram uno judice, & Ecclesiastico tractatur.*

23 *Redditio rationis promissa à defuncto, cum sit in originale individua, ita inter mille hæredes ejus conservatur, qui omnes in solidum tenentur.*

24 *Obligatio rationis reddendæ continet factum, quod in ea deductum est individuum.*

25 *Rei quandoque conjunguntur ratione indivisibilis instantiæ, ut in Clerico, & laico obligatis in solidum.*

26 *Commissio in judiciis mixtis contra plures consortes impetrata, etiam non subscripta singulis eorum, non remittitur Ordinariis.*

27 *Quod procedit, etsi omnes conveniendi sint Clerici, aut Religiosi, sive omnes laici, & aliqui Clerici diversi fori, quia coram superiori Ecclesiastico omnes simul licitè conveniuntur.*

28 *Clerici & laici simul delinquentium causa inter suos judices dividitur ex observantia communi secus ea cessante.*

29 *Commissio in judiciis mixtis obtenta à Nuntio contra conveniendos, sub diversis Ordinariorum districtibus degentes, per Senatum traditur parti, ut coram Delegato ea utatur.*

30 *& seq. Nuntius in judiciis mixtis contra reos exemptos validè expendit commissionem in prima instantia.*

31 *Nuntius Hispaniæ datur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere.*

32 *Nuntius cum potestate Legati cuncta, quæ iste potest, & ipsi commissa intelliguntur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas.*

33 *Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum.*

34 *Cognitio de exemptis est de reservatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus à latere.*

35 *Papa eximendo ab Ordinario, non censetur eximere à potestate Legati à latere.*

36 *Inter plures reos conveniendos in actionibus mixtis, sive Clericos, sive laicos, si adsit exemptus, Nuntius, uti omnium superior Ecclesiasticus, licitè expedit commissionem in prima instantia; per Senatum non retinendam.*

37 *& seq. Erasmi à Cochier opinio falsa ostenditur, dicentis quod Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apostolicam interpositis, non possit cognoscere de emissis à Conservatoribus exemptorum.*

38 *Conservator magis accedit ordinariæ jurisdictioni.*

Nun-

39 *Nuntii principalis potestas est circa appellationes ab Ordinariis emissas, & propterea circa interpositas à Conservatoribus loco Ordinariorum habitos.*

QUando causa sit communis, mixta seu con-
1 nexa, † quæ commodam divisionem non
recipit, ut in judiciis mixtis familiæ erciscundæ,
communi dividundo, finium regundorum, ad-
ministrationis, tutelæ & curæ, & aliis variis
exemplis in discursu videndis; coram uno, eo-
demque judice omninò erit tractanda, ne ejus
continentia dividatur, text. est *in l. 1. & 2. ff.
de quibus rebus ad eundem judicem eatur, l. nul-
li, C. de judiciis, cap. per tuas de arbitris*, &
text. argument. *in l. si communes, ff. quemadmod.
servit. amittant. l. si aliena, ff. de solutionib.* cùm
2 sit inter omnes unica, † eademque causa de-
fensionis, & ne sequatur absurdum, si in una,
eademque causa variæ sententiæ proferantur, &
interdum contrariæ; ita latè concludit Socinus
*consil. 12. n. 17. lib. 1. & consil. 82. col. ult. vers.
Nona conclusio, lib. 3.* post B. *in l. præcipimus,
32. §. eodem observando, in fine*, & ibi etiam
Bald. *in fin. C. de appellationib.* idem Bartol. *in
lib. si solent. 3. num. 14 in fin. ff. de alimentis,
& cibariis legatis* Alexand. *consil. 122. num. 16.
in fin.* & ibi additio, *in verbo, uterque lib. 4.*
Marsil. *singular. 18. à plura. num. 2. cum seq.*
Bossius *de foro competent. num. 146.* Covar. *pra-
cticar. quæst. 36. num. 1. & 2.* & est conclusio ab
omnibus approbata, quam multis exemplis com-
probat Decianus *in praxi lib. 4. cap. 9. num. 44.
fol. 158.* Farin. *quæst. 8. num. 151.* Gregorius Nat-
ta *in cap. quamvis, à num. 298. usque ad num.
311. de pactis, in 6. tom fol. 126.* Petrus Surd.
*consil. 22. num. 3. lib. 2. & de alimentis, tit. 9.
quæst. 14. num. 2. & 3.* Nevisanus *in Sylva nup-
tial. lib. 6. à num. 38. usque ad num. 44.* Gratian.
disceptat. forens. cap. 641. per totum, lib. 4. ubi mi-
rabiliter Mieres *de majorat. 1. part. quæst. 36. n.
109.* & videnda plura conducibilia, *à num. 96.*
latè etiam Castellus *controvers. tom. 6. cap. 165.
à num. 47. & seq.* Mastrillus *decis. 269. per totam.*
Bobadilla *lib. 2. c. 17. à num. 90. cum seqq.* Gu
tierrez *practic. lib. 1. quæst. 6. num. 9.* & plures
alij citandi, connexitas enim causarum in jure
nostro † inducit inseparabilitatem, *l. cum actum,
3 18. ff. de negotiis gestis, l. cognitio, 18. cum le-
ge seq. ff. de liberal. causa*, & ideo simul judica-
ri, & terminari debent, pro evitando absurdo,
4 † & inconvenienti ex separatione continentiæ,
connexitatis, aut communis causæ orto, cùm ut
diximus, potest contingere, ut ex iisdem meri-
tis causæ contrariæ sententiæ proferantur contra
authoritatem rerum judicatarum, & Tribuna-
lium judicantium: tùm etiam quia salubrius est,
ne lites multiplicentur; & partes super eadem
causæ continentia, & connexitatem habentis per
diversa Tribunalia vagentur tanto earum dispen-
dio, atque denique ex eo quod magis instructus.
& informatus de omnium juribus unus & idem
judex poterit melius justiusque judicare de prin-
cipali, & connexis, quàm separatim per diver-
sos, atque ideo legitimè oportet, ut unus &
idem judex de utroque cognoscant, ut probant
ultra jam relatos DD. doctè Leonelus *in tract.
de subreptionibus rescript. q. 28. à num 7. & 8. per
totum.* Cæsar Ruginellus *ad statuta Mediolanens.
§. 6. glos. 1. cap. 1. num. 16.* Gail. *observat. 255.*
Gifanius *ad l. 1. C. de ordin. judicio.* Adrianus Nea-
gusan. *quæst. 360. à num. 25.* Menochius *de arbi-
tr. lib. 2. cap. 28. & cap. 26.* Alciatus *lib. 1. Pa-
rergon. cap. 9.* idem Gail. *lib. 1. de pace, cap. 6.*
Gilquenius, & Sichard. *in l. nulli, C. de ju-
diciis.*

Hinc est, quod cùm fuerint conventi Cleri-
cus & laicus † tanquam hæredes unius defun- 5
cti, causa non dividitur, sed coram uno judice
erit tractanda in Rota; scilicet, vel alio judice
Ecclesiastico competente, tanquam magis digno,
ut testatur Gratianus in his terminis ex multis
Doctoribus modò citatis *in dict. cap. 641. n. 1.
& 2.* ubi cum Deciano, Farinacio, Georgio
Natta, Nevisan. & aliis dicit opinionem ab om-
nibus receptam, & est decisio Rotæ apud Sera-
phinum 958. ubi loquitur de fratribus Aldobran-
dinis, † qui omnes fuerunt remissi ad judicem 6
Ecclesiasticum, quamvis essent laici, cum unus
ex eis esset Clericus & auditor Rotæ, licèt etiam
ageretur de bonis patrimonialibus, cùm respectu
fori nulla sit facienda distinctio, & ipse Gratia-
nus *disceptat. tom. 1. cap. 115. nu. 8.* ita inquit:
*Quemadmodum dicimus de socio habente privile-
gium fori, † quia ejus causa erit tractanda coram 7
Ecclesiastico, etiam quoad alios socios non haben-
tes illud privilegium, quando est communis, &
individua* Bald. *in l. præcipimus, 32. in fine. C.
de appellationibus.* Socinus *consil. 82. super quæ-
stionibus, col. ultima, in princip. num. 10. ver-
sic. Nona conclusio, lib. 3.* Aretinus *consil. 25.
viso themate, col. fin. Circa secundum.* Covarr.
*practic. quæst. cap. 34. col. 2. n. 2. vers. Quod si
contingat.*

Et idipsum voluit Gutierrez *lib. 1. quæst. 19.*
in hæc: *Non obstant fundamenta adducta pro con-
traria opinione, quia ipsa loquuntur, & procedunt
in rebus, & causis connexis, individuis & inse-
parabilibus; Nos verò agemus de dividuis. Quare
si essemus in causa individua, † communi, ita qui- 8
dem ut nulla posset congrua distinctio, nec divisio
fieri inter socios, quorum alter sortiri fori privile-
gium haberet, tunc tota causa etiam quoad socios
non habentes privilegium, esset tractanda coram ju-
dice illius, qui fori privilegium haberet, ut ex
dict. l. communem, ff. quemadmodum servit. amit-
tant. annotarunt varia exempla fingentes plures re-
lati à Covar. ubi suprà dict. num. 2. &c.* quem se-
quuntur Castellus *controvers. tom. 6. cap. 165. sub
num. 47.* & Mastrillus *decis. 269.* & iterum ipse
Gutierrez *lib. 3. cap. 30.* præcipuè *à n. 48.* Marta
*de jurisdiction. part. 4. Centur. 2. casu 118. per
totum*, & ipse Marta *2. part. cap. 1. n. 20.* Petrus
Surdus *de alimentis, tit. 9. num. 3.* ibi: *Item
in causa individua, † si unus ex sociis est Cle- 9
ricus, tota causa devolvitur ad judicem Ecclesia-
sticum, ut post multos à se adductos ponit Mathe-
silanus, &c.*

Et ex hac causæ connexitate, ejusque conti-
nentia indivisibili deducitur, † quod si agendum 10
sit contra plures duplicibus judiciis videlicet, fa-
miliæ erciscundæ, communi dividundo, aut fi-
nium regundorum, vel contra plures tutores, &
Curatores ejusdem tutelæ, & Curæ, inter quos
adesset aliquis Clericus ex causa prædicta, cùm
semper sit adeundus unus judex (contra provo-
catos, qui proculdubio rei sunt, & provocans actor,
ex *l. in rebus, ff. de judiciis.* Romanus *consil 217. n.
1.* Afflictis *decis. 268. in fin.* Decius *consil. 487. n.
10.*

10. in princip. & consil. 688. in fin. Caputaq. decis. 11. nu. 1. p. 2. Rota ut per Farinac. in posthumis, to. 1. decision. 213. n. 3. & probant omnes hactenus allegati Doctores, & allegandi, & alibi passim) is debet esse Ecclesiasticus tam adversus laicos, quàm adversus Clericos, prout in aliis causis, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eundem judicem Ecclesiasticum, juxta cap. si judex laicus, de sentent. excomm. lib. 6. ita in his terminis probat eleganter Socinus in cap. prudentiam, el 2. col. 23. post medium, vers. Et ex prædictis ego infero, nu. 30. in fin. fallentia 8. de mutuis petitionibus, quem sequuntur Felinus in cap. 1. columna. c. ad fin. versic. Et ultimatè adeò gustat, num. 7. ad medium, de præscription. ubi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quod etiam refert & notat Thomas Ferrar. cautela 10. incipit, si contingat plures laicos, sequitur etiam Gratianus in disceptat. forens. to. 4. cap. 161. à n. 5. & seqq. Mastrillus dict. decis. 269. Castillo in controvers. tom. 6. c. 165. sub n. 47.

Et quod quando Clericus & laicus sunt hæredes
11 instituti, * & inter eosdem facienda est divisio, si inter provocatos adest Clericus, ut ad eundem judicem Ecclesiasticum, scilicet, causa pertineat; probat B. in l. solent, in penult. col. ff. de aliment. & cibar. legatis. Marsil. in repetition. rubric. ff. de fidejussor. num. 153. quos sequitur Grassis de effectib. Clericat. effectu 1. num. 520. quia cum causa sit indivisibilis, eò quòd divisio hæreditatis cum omnibus fieri simul necesse est: ideo ad unum judicem recurrendum, ne causæ continentia dividatur, vide Morcheccum de divis. bonor. lib. 1. cap. 3. n. 7. & à princip. Valascum de partition. cap. 7. qui alios referunt.

Est enim extra dubium, quod causa redditio-
12 nis rationem administratæ tutelæ, * & curæ, alteriusve administrationis nullam recipiat divisionem, sitque omninò individua, Bald. in l. plures, 6. n. 17. in fin. col. 5. ad med. vers. Item si iste vellet reddere rationem. C. de conditionibus insertis. Menoch. de arbitrariis, casu 209. n. 31. Roland. consil. 81. n. 36. lib. 1. Atque etiam in specie quod actio
13 tutelæ, & curæ, * & negotiorum gestorum dicatur causa continens, inseparabilis, & indivisibilis; probant Glossa in l. nulli, in verbo, continent. C. de judiciis, ubi Angel. in princip. versic. Et scias, Jass. num. 3. versic. Secundo dicuntur. Albericus ante fin. vers. Item ubi est identitas personarum, & actionis. Sicard. nu. 6. versic. Secundò dicitur causa, col. 1. post princip. Decian. consil. 99. n. 10. versic. Vel & tertio ratione actionis, lib. 2. Afflictis decision. 354. num. 13. in principio, vers. Tertiò, ubi est identitas personarum. Menochius de arbitrariis, casu 371. nu. 10. vers. Secundum exemplum. Gratianus disceptat. tom. 4. cap. 641. à nu. 8. & seqq. sequitur Castillo controversiar. tom. 6. cap. 165. sub n. 47.

Ex qua quidem doctrina abundè comprobata,
14 * ut ratione connexitatis, & causæ continentiæ ipsa nullatenus dividatur, sed in prædictis actionibus, & judiciis mixtis ad eundem unum judicem pertineat; sequitur manifestè quoad propositum nostrum, quod si in his actionibus, & judiciis mixtis contingat, quòd rei conveniendi sint diversis Ordinariorum districtibus, diversisque Ordinariis subjecti, cùm causa ipsa coram omnibus tractari divisim nequeat, recurrendum sit ad Superiorem omnium qui de tota causa cognoscat; sicque è Romana Curia commissio ad hos reos conveniendos impetrata non indigeat subscriptione ma-

nu propria Pontificis, cùm jure communi & Canonico hoc casu licitè permittatur Ordinarios omittere.

Nam quando agitur ad eundem finem, & sumus in pluribus * reis ejusdem causæ, etiam subjectis 15
diversis jurisdictionibus, pluribusque, & diversis judicibus: processus erit tractandus coram uno omnium judice superiore propter eandem, & individisibilem causam, commodamque divisionem minimè patientem: docet Bartol. in l. omnes, C. arbitrium tutelæ, cum aliis adductis à Minsinger. observation. 4. n. 2. centur. 1. & ex text. in specie loquens de tutoribus in l. 2. C. de quibus rebus ad eundem judicem eatur, ubi Glossa in verbo, mittuntur, in fin. notat quod debent omnes simul reddere rationem tutelæ administratæ, cum loco unius sit,
* juxta l. si quis ex argentariis, 6. §. 1. in fin. vers. 16
Nam etsi plures tutores, ubi gloss. in verbo, edere, ff. de edendo, & comprobat etiam Bartol. in l. 2. ad medium, C. de quibus rebus ad eund. judic. eat. ubi, quod ita practicavit Sebastianus Macis in litem, in l. 2. eodem tit. ubi etiam allegat Mindanum in tractatu de contin. caus. cap. 3. nu. 2. probat etiam Gratianus (ubi eleganter) disceptation. forens. tom. 4. cap. 641. à num. 11. 12. & 13. cum seq. quem etiam referens sequitur Castillo controvers. to. 6. cap. 165. sub nu. 47. ubi ad litteram ejusdem verba recenset. Igitur omni modo fatendum erit, Senatum non posse hujusmodi causam (etiamsi propria manu Sanctissimi commissio non sit subscripta) Ordinario remittere, cùm ex ea nullatenus percutiatur prima ejus instantia, cùm jure communi permittente licitus reddatur recessus.

Certi namque juris est dispositionem Concilii Trid. session. 24. de reformat. cap. 20. * non sustu- 17
lisse casus legitimos, quibus quis ex juris communis dispositione licitè potest ab Ordinario in prima instantia discedere, probant Leo in Thesauro fori Ecclesiastici, 2. p. cap. 1. n. 75. Novarius in novi juris Pontific. practica. conclusion. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. alias 54. num. 31. Augustinus Barbosa de potestat. Episcopi, alleg. 1. 81. num. 14. tom. 2. & Nos de Regia protect. 2. part. cap. 17. Gratianus discept. forensibus, tom. 5. cap. 937. à n. 15. & ex aliis, ac etiam ex declarationibus Cardinal. Sacræ Congregationis latiùs probavimus hac 2. part. cap. 5. nu. 8. cum seqq. & ferè per totum cap. & §. §. Ergo cùm casus hic sit de exceptis, ac minimè comprehensus in prædicto Concilii Decreto; sequitur, ut nullo modo horum causa ad Ordinarium remittenda sit.

Deinde quoniam cùm protectio Concilii præstetur * ob bonum publicum, ex iis quæ latè hac 18
2. part. cap. 1. & 1. part. cap. 1. & in specie cap. 3. & seqq. ne litigantes extra suas Provincias litigare cogantur; & longè majus damnum infertur Reipublicæ * ex eo, quod super eadem actione indivisi- 19
bili causa diversis Tribunalibus tractari permittatur, cùm propter bonum publicum dispositum sit, ne continentiæ causæ dividantur, ut quam primum lites finiantur, & ne contrarias sententias circa unammet actionem, eandemque defensionem ferri contingat, & hoc ultra favorem litigantium simul concurrentem ne frustrentur novis impensis, & novo labore ad novum judicem instruendum, juxta l. nulli prorsus, 10. ubi Jass. n. 2. & 4. C. de judiciis, Glossa in cap. ult. verbo, super proprietate, eodem tit. & in cap. 1. de causa possessionis & proprietate. Menochius de arbitrar. casu 731. n. 2. & 9. Ignæus in repetit. l. necessario, §. non aliàs, n. 538. ff. ad Sylanianum, Gratianus disceptat. to. 4. cap. 641. n. 9.

Bb Et

20 Et quia in istis actionibus, & judiciis mixtis, * & connexis idem judicium est ferendum tanquam in separabilibus, cùm circa eandem rem gestoris perseveret officium, tanquam unus omnium sit finis, & unius loco judicentur, & habeantur, *l. cum actum*, 18. *ubi Glossa, verbo, possit, in fin. ff. de negotiis gestis*, Menochius *de arbitrar. casu* 95. *num.* 5. *&* 6. post Bald. *in l. ampliorem, in fin. C. de appellat.* Felinus *in cap. cùm inter, nu.* 7. *de re judicata.* Gratianus *disceptat. dict. cap.* 841. *nu.* 14. qui *num.* 15. probat, connexa etiam individua esse, Aimon. *consil.* 232. *n.* 2. post Angelum *consil.* 326. *ex themate, col.* 3. *in* 4. *dubio*, Anchar. *cons.* 160. *præsupponitur in themate, col.* 2. *vers. item dicitur*, Menochius *de arbitrar. cap.* 91. *nu.* 9. juxta *l. quod conclave, ff. de damno infecto, l. prædiis, §. balnea, ff. de legat.*

21 Et quemadmodum causa respectu tutorum, * administratorũ, & similiũ est individua, ut hactenus diximus; ita etiam erit individua respectu hæredum, quorum simul causa omnium apud unum, & eundem judicium tractari debet, Farinacius *quæst.* 8. *n.* 151. *limitat.* 12. *post princip.* Gratianus *dict. cap.* 161. *n.* 19. *tom.* 4. Castillo *controversiar. tom.* 6. *cap.* 165. *sub nu.* 47. *ante finem*, qui affirmant, &
22 probant, quod si inter hos tutoris, * aut administratoris hæredes unus sit Clericus, omnium causa simul coram uno judice & Ecclesiastico, uti digniori tractanda erit.

Nam cùm fuerit promissa redditio rationis ad-
23 ministrationis à testatore, & sic ab uno in ipsa origine, & initio, incipit etiam deberi ab uno, & sic à principio nullam recipit divisionem, undè licèt decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen in solidum tenentur, & actio est individua, eò quòd ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius, quæ semper durat indivisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia jam solidum est in esse deductum, & productum, non autem à principio divisum, *l.* 2. *§. ex his, ff. de verborum oblig.* Barb. *in l. stipulationes non dividuntur*, 92. *n.* 7. *opposition.* 6. *ff. eodem tit.* benè Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 15. *à n.* 13. *usque ad* 17. Gomez *variarum resolut. to.* 2. *cap.* 10. *de individuis n.* 14. *vers. Secundo modo factum dicitur individuum*, & notant omnes *in l. si is, qui quadraginta*, 79. *§. quadam, ff. ad legem Falcidiam, & in l. in executione*, 85. ubi Castrensis in princip. Alexand. Jasson, & alii communiter, *ff. de verborum oblig.* Gratianus ubi proximè *à n.* 20. qui quidem *à n.* 22.
24 alio medio probat, quod contra tutores, * administratores, eorumque hæredes agitur ad factum, cùm promittant rationem reddere, & reliqua solvere, & factum in obligatione deductum est individuum, latiùs ibi per eum.

Aliquando autem rei conjunguntur ex necessitate indivisibilis instantiæ, * ut si volo convenire
25 Clericum, & laicum obligatos in solidum ratione contractus, vel administrationis, ut cum Mastrillo, Doctore Marta, Gutierrez, & Gratiano refert Castrillo *controvers. tom.* 6. *cap.* 165. *sub n.* 47. *versil. de eodem etiam.*

Quam quidem doctrinam (ut in his judiciis mixtis, & communibus, * quæ commodè separa-
26 ri nequeunt) commissio impetrata contra socios subjectos diversis ordinariis, etiam non subscripta manu Sanctissimi non offendat Decretum Trident. nec primam instantiam Ordinarii, nec per consequens ad illos seu illorum remittenda per Senatum, procedere intelligas, non solum quando à Sede Apostolica est impetrata contra Reos omnes Clericos, seu Religiosos, * aut alios exemptos, sed 27
etiam procedit, quando inter eos adest Clericus, qui inter alios reos conveniendus erit, quia tunc ratione connexitatis causæ est unus adeundus judex, & Ecclesiasticus, uti dignior, ut latiùs comprobavimus, coram quo conveniendi sunt omnes ut copiosè, & mirabiliter Gratianus *disceptat. to.* 4. *cap.* 641. *per totum, & tom.* 1. *cap.* 115. *à n.* 6. *cum seq. & per totum d. princip.* singulariter Farinacius *tom.* 1. *quæst.* 8. *à nu.* 151. *cum seqq.* Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 90. *cum seqq.* Castellus *controversiarum to.* 6. *cap.* 165. *à num.* 47. *usque ad finem.* Marta *de jurisdictione, part.* 4. *Centur.* 2. *casu* 118. *per totum*, & ipse Marta 2. *part. cap.* 1. *num.* 10. Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 9. *n.* 3. & idem Surdus *in consil.* 222. *nu.* 2. *& nu.* 3. *tom.* 2. Covarruvias *practicar.* 34. *n.* 2. *versic. Quod si contingat.* Gutierrez *practic. lib.* 1. *quæst.* 6. *nu.* 9. *& lib.* 3. *quæst.* 30. præcipuè à *num.* 48. & conducit Morchechus *de divis. bonor. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 7. & alii innumerabiles ab ipsis relati, hanc omnes firmiter conclusionem, & veram sectantes, & conducunt rectè, quæ Nos hac 2. *part. cap.* 11. *num.* 56. *cum seqq.* indubiè Senatus litteras relaxabit impetranti, ut in illis coram Delegato suo utatur, qui legitimè jurisdictionem ex tali commissione acquisivit contra omnes.

Quæ quidem in civilibus verissima sunt ut omnes Doctores laudati, nemine dempto, affirmant: at in criminalibus, * quando nempè Clericus, & 28
laicus simul deliquere, quilibet ad suum judicem, & forum remittitur; ut praxis obtinuit ubilibet usitata, quam probant Farinacius, Bobadilla, & Covarruvias locis mox citatis. Quia hi, & alii D D. supponunt commodam hujus causæ inter simul delinquentes posse fieri divisionem, ac separationem, prout diximus praxis interpretata fuit, probant etiam alii citati à Castillo *controvers. tom.* 6. *cap.* 165. *sub n.* 45. *vers. de eodem etiam, &c.*

Hæc omnia quæ hactenus dicta sunt in hoc capite, circa hujusmodi * commissionem in judiciis 29
mixtis, & in actionibus connexis impetrata à Sede Apostolica, omnia quidem militant absque ulla differentia, & distinctione in commissione simili obtenta ab Illustrissimo Nuntio horum Regnorum Hispaniæ, prout & generaliter habet locum in alio Superiore, putà Archiepiscopo, cui rei conveniendi omnes, licèt in diversis Diœcesibus habitantes subsunt uti suffraganei, sicque repetenda erunt quæ diximus hoc capite præcipuè, *vers. Ex qua quidem doctrina abunde, &c. à nu.* 14. *cum omnibus seqq.* in quo dubium esse non potest.

Majus tamen erit, an si hi, contra quos in his judiciis mixtis, & connexis rei fuerint exempti, 30
vel aliqui eorum, valeat commissio, si à Nuntio impetretur; in quo breviter firmiterque asseverandum erit affirmativè. Nuntius namque Hispaniæ habet facultatem à Sede Apostolica * cum pote- 31
state Legati de latere, ut notissimum est cunctis, & latissimè probabimus infrà *cap.* 21. *per totum.* Qua propter cuncta potest, * & eidem commissa 32
intelliguntur, quæ Legato de latere, ut post plures DD. videndus Gonzalez *in reg.* 9. *de altern. glos.* 9. *in annotat. nu.* 168. *&* 299. faciunt etiam quæ ipse Gonzalez *Glos.* 12. *n.* 30. & latiùs comprobavimus *in* 3. *tom. de Regia protect.* prope diem edendo.

Sed

Sed Legatus de latere potest cognoscere de cau-
33 sis exemptorum, * notat Glossa *in cap. quoad transl. lationem, 6. de efficio Legati*, & ibidem Augustinus Barbosa *in collectan. n.* 10. Rodriguez *quæst. regularium, tom.* 2. *q.* 62. *art.* 1. Parisius *conf.* 28. *num.* 31. *cum seqq.* Villadiego *in tract. de legato. p.* 1. *q.* 8. *num.* 20. Erasmus à Cochier *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 2. *num.* 7. Felinus *in cap. grave, num.* 3. *de officio Ordinar.* Abbas *in c.* 1. *num.* 8. *de officio Legati.* Romanus *consil.* 398. de quo est text. *in cap.* 1. *veniens*, ibi: *Vel Legato ab eis de latere, de verbor. significat. lib.* 6.

Et ratio, quia licet sit de reservatis Papæ cog-
34 noscere de causis exemptorum, * tamen singulare est, & speciale, quod Legatus à latere habeat jurisdictionem in exemptos, ex *dict. c. veniens*, 1. & text. *in c. si Abbatem de electione eodem lib.* Tùm
35 etiam, quia (ut inquit Joannes Monachus) * Papa eximendo à jurisdictione ordinarij non censetur eximere à potestate Legati de latere. Navarrus *de datis & promissis pro justitia, notabili* 4. *n.* 10. *vers. Secundo per ea, quæ*, sequitur, August. Barbos. *dict. cap.* 1. *veniens, n* 3. *&* 4. *& in dict. cap. quoad translationem, sub n.* 10. *de officio Legati.* Ergo similiter Nuntius Apostolicus Hispaniæ, quod & Nos quotidie experimur in hoc Tribunali Nuntij; quo indistinctè cognoscitur de omnibus causis Religiosorum, & aliorum exemptorum.

Et in specie quod Nuntius Apostolicus cum facultate Legati de latere sit judex exemptorum omnium, post plurimos DD. firmat Pereira *de manu Regia*, 2. *p. cap.* 22. videndus *à n.* 12. *& seqq. & n.* 26. & abundè comprobabimus hac 2. *part. cap.* 21. *per totum.*

Quare in ejusdem commissionibus expeditis in
36 causis his connexis, * & judiciis mixtis contra reos, sive omnes sint Clerici, sive exempti, sive etiam partim laici, omnes doctrinæ hactenus à principio hujus capitis adductæ indubiè procedunt, & locum habent, ita ut coram eodem Nuntio seu ejus Delegato speciali hujusmodi causa sit contra omnes reos simul tractanda, & nullatenus Ordinario, seu Ordinariis singulis remittenda, & ita jam in facti contingentia habui, & obtinui in omnibus prædictis casibus, & etiam præcipuè in commissione simili Illustrissimi Nuntij.

Hinc venit conterenda quædam falsa tamen pro-
37 positio Joannis à Cochier * *in tract. de jurisdictione ordin. in exemptos, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 39. *n.* 28. dum inquirens, an Nuntius & Legatus, qui in sua commissione habet clausulam cognoscendi de causis appellationum interpositarum à judicibus à Sede Apostolica Delegatis, possit cognoscere, & committere appellationes à Conservatoribus exemptorum interpositas.

Et hinc inde arguens, (licèt obiter) an conser-
38 vator sit Delegatus, * an magis sit Ordinarius: concludit tandem ex eo quod magis sit Ordinarius, ut Legatus nequeat cognoscere de hujusmodi appellationibus ab eo interjectis.

Sed hæc argumentatio in eundem retorquetur:
39 etenim Nuntiorum, * & Legatorum facultas principaliter data est ad cognoscendum de appellationibus ab Ordinariis emissis, & ad majorem authoritatem additur prædicta clausula Delegatorum Sedis Apostolicæ. Ergo si fuerit Conservator simpliciter Delegatus, fatetur ipse posse cognoscere Nuntium, multò magis quando est Conservator Ordinarius: cùm principaliter ad horum appellationes Nuntius missus sit, cujus facultas duas habet partes, ut dictum est, & quando Conservator non comprehendatur in parte & clausula Delegatorum Sedis Apostolicæ, comprehenditur tamen plenè in facultatis parte Ordinariorum, & ita inconcussè practicatur in his Hispaniarum Regnis absque umbra difficultatis.

CAPUT XV.

Monachus, alterve aliàs ab Ordinario exemptus, & provisus ad Parochialem, munusve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum uti valeat, ut ejus causa ad Ordinarium remittatur? Ubi non ineleganter, quando duorum jura in eadem persona concurrunt; diversas etiam personas discretivè repræsentet.

SUMMARIUM.

1 *Exempti immediatè subsunt Sedi Apostolicæ, de quorum causis sui Conservatores, non ordinarij cognoscunt.*

2 *Exemptus, ad Parochialem, munusve non exemptum promotus, coram Ordinario convenitur in tangentibus Parochialem, vel munus.*

Text. singularis in cap. Capilla, de privileg. verba adducuntur ad idem, ib.

3 *Religiosus, vel alius exemptus, promotus ad Parochialem, non subjectam Prælato Monasterij, eximitur à Prælati potestate, & subintrat jurisdictionem Ordinarij respectu Parochialis.*

4 *Exemptus ob Religionem, si ratione Parochialis subjectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, cognitio pertinet ad Ordinarium.*

5 *Ad omnia spectantia beneficium non exemptum, omnes exempti, etiam familiares Cardinalium subsunt jurisdictioni Ordinarij.*

6 *Et sit familiaris Papæ.*

7 *Nisi possessio beneficij nondum plenè sit quæsita exempto.*

8 *Exemptum ratione rei posse coram Ordinario conveniri, dogma est Rotæ.*

9 *Exemptus res non exemptæ ratione Ordinario subest, quandiu in ejus administratione degit.*

10 *Exemptus, effectus Prior Monasterij, coram Ordinario convenitur.*

11 *Officij, vel publicæ functionis ratione exemptus subest Ordinario.*

12 *Commissio non subscripta contra exemptum in tangentibus administrationem non exemptam per Senatum retinetur remissa causa ordinario.*

13 *Concil. Trid. refertur Decretum, quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario.*

14 *Quod Trident. Decretum singulari exornatur Rotæ decisione plures doctrinas mirabiles continente.*

15 *Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij Curati à solo Episcopo absque adjunctis Capituli puniendus, ut determinavit Rota.*

16 *Qualitate superveniente, in qua aliud jus reperitur, Prior qualitas non impedit juris operationem respectu secundæ.*

17 *Regularis, si praeest Cura animarum, subest ordinarij jurisdictioni, quod non obstantibus quibusvis exemptionibus pluries declaravit Rota.*

18 *Eadem persona diverso jure censeri potest, ubi duplicem gerit personam.*

19 *Qualitas officij pravalet in iis, qua tangunt officium subjectum Ordinario.*

20 *Exemptio quantumvis amplissima, nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario.*

21 *Episcopi, si sunt de aliquo Collegio, sortiuntur locum non secundum dignitatem Episcopalem, sed secundum antiquitatem Collegialem.*

22 *Qualitas, qua pravalet respectu jurisdictionis attenditur.*

23 *Qualitates diversa possunt concurrere in eodem corpore, ita ut ratione unius detur exemptio, secus respectu alterius.*

24 *Qualitas superveniens à jure communi, habens certam determinationem, pravalet exemptioni ex privilegio, quando cum illa concurrit.*

25 *Contrahens sub una qualitate, tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate, quam simul habet.*

26 *Nec alteri qualitati, cujus respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet.*

27 *Protectio Senatus datur Ordinario, quando in Monasteriis virorum, aut mulierum adest Parochialis sacularium, si ejus respectu impetretur commissio in prima instantia, qua pertinet ad Ordinarium ex alio Trid. Decreto hic ad litteram relato.*

Et de limitationibus vide per idem Decretum, ibid.

28 *Persona eadem diverso jure censetur, ubi duplices gerit vices.*

29 *Una persona, aut res diverso jure censeri potest, diversis respectibus consideratis.*

30 *Text. in l. tutorem, ff. de iis quibus ut indignis, verba notantur, quod discreta sunt jura quamvis plura in eadem persona concurrant.*

31 *Cujus doctrina exempla deducuntur ex variis legibus, & Doctoribus.*

32 *Jura diversa concurrentia in eadem persona, inducunt diversitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur.*

33 *Duobus officiis simul concurrentibus in una persona quodlibet retinet separatim jura sua.*

34 *Dua persona si considerentur in eodem subjecto, potest una supplere defectum alterius.*

35 *Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas Ducis non Regis.*

36 *A Rege judicante, uti Duce appellatur ad superiorem Ducis, omissa Regia qualitate.*

37 *Dignitas unaquaeque sua retinet jura separabiliter, & juxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitatis.*

38 *Et qui potest repraesentare duas personas, gesta cum eo ex una, non suffragatur quoad aliam.*

39 *Prelatus, seu majoratus possessor, si ex propria pecunia emit jus utilis dominij à feudatario, seu emphytheuticario Ecclesia, aut majoratus, non consolidatur utile illud cum proprietate dignitatis, aut majoratus, nec eorum hares illud utile tenetur restituere successori in dignitate, aut majoratu.*

40 *Prelatus, seu majoratus possessor, condemnatus tanquam talis, potest impedire executionem respectu sui juris personalis, non tangentibus dignitatem.*

41 *Jura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quilibet consideratur de per se ac si essent in diversis personis.*

42 *Jura diversarum personarum in una concurrentia non inferunt diversas personas; sed diversa jura, & illa una persona diversas repraesentat.*

43 *Discretiva dispositio separat, & arguit diversitatem, & separationem, ita ut unum cum alio non confundatur.*

44 *Qualitates diversa in eadem persona possunt simul concurrere, ita ut ratione unius sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subjectus.*

45 *In contractu celebrato coram Papa supplentur omnes defectus juris positivi.*

46 *In contractu gesto à Papa, non tanquam Papa, sed persona privata ex proprio patrimonio, an videatur ei consentire ut Papa, contra Rotam resolvitur.*

Authoritas Prelati non informat actus à se gestos tanquam privato, & in bonis sui patrimonii, ibid.

47 *Consensus praestitus in actu gesto a repraesentante duas personas contemplatione unius persona, aut officii non trahitur ad aliam, cujus nomine actum gessit.*

RELIGIOSOS exemptos immediatè subesse Sedi Apostolicæ, * de quorum causis Conservatorem Religiosis, non Ordinarium (à cujus jurisdictione exempti reperiuntur) regulariter cogniturum, abundè deduximus hac 2. *part. cap. 11. per totum.* 1

Nihilominus tamen, si aliquis Religiosus, aliusve exemptus * à jurisdictione Ordinarii provideri contingat de aliquo beneficio Curam animarum habere, aliudve ad munus, vel administrationem, aliàs non exemptum promoveatur; Ordinario, ejusve iurisdictioni subesse, ita ut nullo exemptionis privilegio uti valeat contra eum quoad negotia, & administrationem tangentia omninò separatam à causa privilegii, & exemptionis; probat text. mirabilis *in cap. cum Capella, 16. de privilegiis*, in hæc: *Cùm Capella Ducis Burgundia gaudere dicatur hujusmodi privilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum ejusdem Capella suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam Capella supra dicta Canonici, qui Parochiales Ecclesias à te tenent occasione privilegii pralibati, in his etiam quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excedant, tua correctioni recusant, & sententia subjacere. Quocirca mandamus quatenus in quantum exempti sunt, ejusdem ratione Capella Apostolicis privilegiis deferas reverenter, sed in quantum Parochialium Ecclesiarum, vel aliàs jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum eosdem libere prosequeris.* 2

Ecce igitur singularem text. præservantem Ordinario jurisdictionem * in exemptos, ut ea liberè queat uti in his, quæ tangunt administrationem Parochialis Ecclesiæ, aliàs non exemptæ, quantumvis per exemptum possessæ, quod & probat expressè Glos. *in verb. ad Claustrum, in Clement.* 1. *§. ad hac, de statu Monachorum*, ex qua communiter notant DD. quod Religiosus promotus ad beneficium Paro- 3

Parochiale, si Ecclesia illa nullatenùs subjiciatur Prælatis Monasterii, eximitur ille ab obedientia, & potestate Prælati, & Monasterii regularis, & incipit subjectus esse imperio, & jurisdictioni Ordinarij cui illa subest Ecclesia, ut per Navarrum *comment. 2. de Regularibus, num. 6.* Rodriguez *quest. Regularium, tom. 1. q. 34. art. 6. & 7.* August. Barbos. *in collect. ad Clem. 1. n. 10.* Pater Sanchez *in Praecepta Decalogi lib. 6. cap. 6. n. 36.* Moneta *de conservat. c. 6. à n. 5.* ubi benè explicat, *& cap. 7. n. 262.* quibus locis plures constitutiones Pontificales, & Decreta Concil. Trid. ponderat in proposito. Et ideò dicunt Franchus *in cap.*
4 *1. §. illum, nu. 4. de verb. signific. in 6.* * Quod exemptus secundum quid, putà, propter Religionem, seu ratione rei, seu, si obtineat Ecclesiam Parochialem, vel alia officia, quorum administratio, & regimen, seu cognitio ad Episcopum Ordinarium spectat, si illorum ratione vel contrahat, vel delinquit; jurisdictio contra illum ad Ordinarium spectabit; tenet etiam Covar. *practicarum qq. c. 11. n. 5.* Erasmus à Cochier. *de jurisdict. Ordinarior. in exemptos, 2. p. q. 45. n. 6. tom. 1.*

Erga ea namque omnia, quæ spectant ad bene-
5 ficia non exempta, * omnes exempti etiamsi sint familiares Cardinalium, subsunt jurisdictioni Ordinarij, probant Navarrus *consil. 9. de jurejurand.* Zerola *in praxi Episcopali, 1. p. verb. exemptio, n. 4. & 2.* Abb. *in cap. dilecti filii, n. 9. versic. Nota, de foro competent.* ubi doctè explicat tam in famili-
6 ari Papæ * quàm in quovis alio exempto, ut ratione beneficiorum possit conveniri coram Ordinario Episcopo; & Calderinus *cons. 13. & cons. 14.* ubi declarat limitans, si possessio officii, seu beneficii
7 nondum plenè esset acquisita exempto, sequitur Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos, 2. p. q. 45. sub nu. 6. & n. 67.* qui quidem *dict. n. 6.*
8 *ad fin.* ita intelligendum esse dogma, * de quo Rota novissima *decis. 701. n. 1. part. 1.* dum dicit, quod exempti possunt conveniri coram Ordinario ratione rei, quantumvis exemptio lata sit, ubi etiam ipse Cochier declarat Felinum *in cap. fin. nu. 6. versic. Vide omninò, de foro compet.* qui contrarium videbatur firmare.

Atque generaliter ratione officii exemptus sub-
9 jectus est Ordinarii jurisdictioni, * nam ratione rei non exemptæ, veluti, si quis exemptus assumatur ad regimen loci non exempti, qui quidem tandiu subest Ordinario quandiu ibi deget, ut per *dict. cap. cum Capella*, ubi Innocent. & DD. *de privilegiis*, probant Brixiens. *in repertorio in verb. exemptio, col. 7.* Capitius *decis. 59. num. 2.* ubi per *cap. 1. de privilegiis, lib. 6.* dicit, quod licèt
10 aliquis sit exemptus, * si tamen efficiatur Prior Monasterii, conveniri possit coram Ordinario, & ad idem Navarrus *cons. 19. n. 9. de Clericis non resident. part. 1.* Erasmus à Cochier *de jurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. cap. 45. n. 5. to. 1.* qui qui-
11 dem *num. 54. & 55.* rectè probat, * quòd exempti conveniri possunt coram Ordinario ratione officiorum, seu publicarum functionum, ex *l. unica*, ubi expressè Castrensis, *Cod. in quibus causis milit. fori praescription. Authentic. ut judices sine quoquo suffrag. §. nolumus, in fin. leg. 2. C. ubi de Curiali, vel cohortal.* probat etiam Calder. *in cons. 13. & 14. de foro competent.*

Quare omninò fatendum erit, quod si exemptus
12 à jurisdictione Ordinarij * promotus fuerit ad officium, seu beneficium non exemptum; ejus respectu, & contemplatione indubiè Ordinarius erit judex competens, cujus jurisdictioni subjectus erit,

atque ideo si commissio impetretur contra exemptum ad illum conveniendum super re tangente administrationem suæ Ecclesiæ non exemptæ, sive officii, prout hactenus probavimus; poterit tam ipse, quàm Episcopus Ordinarius, necnon Fiscalis Regius petere à Senatu hoc Supremo remissionem hujus causæ ad Ordinarium omninò faciendã in prima instantia.

Maximè, quia hæc commissio repugnat Concilii Trid. Decreto * expresso 11. *sess. 24. de reforma-* 13
tione, ibi: *Quæ verò privilegia residentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent ea in his, quibus beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione praedictorum beneficiorum minimè intelligantur, sed Ordinarij jurisdictioni subjecti permaneant, non obstantibus quibuscumque inhibitionibus, &c.* Aliud est etiam expressius Trident. Decretum, *sess. 25. de Regularibus c. 11.* de quo statim mentionem faciemus.

Quod quidem Decretum clarè patet, ut respectu beneficiorum Ordinarii jurisdictioni subsunt exempti, minimè inhibitione aliqua obstante, * hoc- 14
que Trid. Decretum exornatur ex mirabili Rotæ decisione in una Salmantina jurisdictionis 17. *Decembris 1562.* in hæc: *Fuit iterum proposita causa super manutentione ob praetensiones R. D. Episcopi Salmantini, impugnantis nonnulla Capitula decisionis aliàs facta sub die 21. Junii proximè praeteriti. Et primum quantum ad caput exemptionis R. D. Scholastici tanquam Canonici, & de jure subditi jurisdictioni Ordinariæ Episcopi: Domini censuerunt, eam exemptionem concernere tantùm personam in iis,* * *quæ tangunt Conservatoriam, non autem extendi* 15
debere contra jurisdictionem Ordinariam Episcopi, sub qua subest ratione beneficii, cùm sit Canonicus, seu dignitas in Ecclesia Cathedrali juxta dispositionem text. in cap. cum capella, de privilegiis, innovatam à sacra Synodo Tridentina in cap. 11. de reformatione, sess. 24. quod maximè probari videtur ex ratione exemptionis considerata per Clem. 7. quia rector & Scholares litterarum sæpius pro rebus suis in partibus remotis defendendis intermittere cogebantur, quæ ratio non applicatur Scholastico Salmantino uti Canonico in Ecclesia Cathedrali, &c. quæ decisio reperitur inter Recollectas per Seraphinum *decis. 595.*

Similis etiam alia est Rotæ decisio in una Burgensi concordiæ 24. Januarii 1564. in hæc: Fuit dubitatum, si personæ Ecclesiæ Burgensis obtinentes extra Ecclesiam beneficia Curam animarum habentia; in Curæ exercitio, & administratione deliquerint, an contra illas sit procedendum juxta formam concordiæ, vel potiùs solus Archiepiscopus procedere valeat absque adjunctis, &c. Et postquam in dicta decisione plura hinc inde fuere deducta, ita prosequitur in hæc: Hinc fit, ut quotiescumque superveniat aliqua * qualitas, in qua 16
aliud jus statutum reperitur, prior illa qualitas non impedit, quominus respectu alterius qualitatis non sit servandum jus de ea specialiter disponens, quod apertè colligitur ex Decreto Concil. Trident. *sess. 25. de regularibus*, ubi habetur, quod si regularis præest * Curæ animarum, subest jurisdictio- 17
ni Ordinarii, quod in pluribus causis non obstantibus juris exemptionibus, resolutum fuit prout in Carthaginensi jurisdictionis die 19. Octobris 1579. coram Cardinali Lancelloto, & prout etiam in Salmantica exemptionis 25. Junii 1591. coram Pennia. Et ratio est evidens, quia eadem persona diverso jure censeri potest, * ubi duplicem 18
gerit personam, *c. cum olim, de re judicat. cap. ex litte-*

litteris, de probationib. & l. si Consul de adoption.
19 prævalere itaque debet qualitas illa officii, * propter quam Canonicus efficitur subditus solius Episcopi, nec tunc uti Canonicus, sed uti Curam habens animarum, vel ejus administrationem judicari debet. Itaque si in iis, qui sunt verè exempti per-
20 sonalibus exemptionibus amplissimis, * exemptio nihil prodest, ubi sumunt qualitates, ob quas subjiciunt foro Ordinarii: multò magis casu isto, in quo non per viam exemptionis, sed concordiæ tribuitur facultas Capitulo unà cum Episcopo de delictis Canonicorum cognoscendis; nam strictè interpretari debemus, ut non comprehendat casus, in quibus qualitas superveniens facit cessare respectum qualitatis, cujus intuitu concessum est privilegium; & hoc adeò verum est, ut hac ratione Episcopi, &
21 Prælati, * si sunt de aliquo Collegio, sortiantur locum non secundùm dignitatem Episcopatus, sed secundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Abbas *in c. postulasti, de concessione prabend.* Chassaneus *in Catalogo Gloriæ mundi, 4. p. considerat. 45. gloss. in c. à collatione*, & ibi Geminianus *n. 6.* Franch. *nu. 4. de appellat. in 6.* Et fuit de hoc dictum aliquid suprà in Romana præeminentiarum sub die *16.* Decembris 1558. *num. 14. & 15.* Ideo non stare ex adverso deducta. Nam Prima, quod dicitur de generalitate, & prægnantia verborum, etiam geminatorum, facit quidem ut comprehendantur omnia delicta quantumcumque gravia, & ubivis locorum commissa à Canonicis, & ita intel-
22 ligenda est decisio Congregationis Concilii, sed non possunt operari, quoniam, si superveniat alia qualitas, quæ in illo casu prævaleat, illa non debeat attendi, ut in simili habetur, quod in eodem corpore possunt concurrere diversæ qualitates, ita ut ratione unius detur exemptio: * secus verò ra-
23 tione alterius, ut per Geminianum *in cap. exemptionem, n. 4.* & Franch. *in 4. notabili, de privilegiis, in c. 116.* nec obstare doctrin. Ant. Butr. *in d. cap. tuarum*, quia licèt Canonici non sint privilegiati ratione loci; sed personæ, tamen in hoc privilegio considerata est præcipuè qualitas illa Ca-
24 nonicatus, cujus contemplatione * ita dispositum fuit, cui si superveniat alia extrinseca qualitas, quæ habeat à jure communi certam determinationem, secundùm illam judicandum est, ut in exemplis allegatis: ita pariter, si quis contrahit sub una
25 qualitate expressa, * tanquam talis censeatur contrahere: & non tanquam alterius qualitatis, quam habeat, Abb. *in cons. 115. lib. 2. de princip.* Roman. *cons. 88. in princip.* Alciat. *cons. 2. nu. 14. lib. 2.* Purpurat. *cons. 14. n. 11.* Ægidius *decis. 5. & 423. & est communis conclus.* post Bart. *in l. 1. §. nuntiatio de operis novi nuntiat.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag. §. 10. glos. 1. nu. 4.* &
26 sic tanquam alius, & in alia qualitate, * nec prosit, nec noceat illius actus. Tiraq. *ibid. §. 1. glos. 9. n. 140.* & ita major pars Dominorum censuit, &c. Quæ decis. habetur etiam apud Seraph. *decis.* 1058.

27 Ex alio etiam Decreto ejusdem Concilii Trid. * *sess. 25. cap. 11. de Regularibus*, hæc protectio competit Senatui, ut in his casibus ad Ordinarium remittat primam instantiam, sive à Nuntio, sive à Delegato ex commissione Apostolica non subscripta fuerit occupata, aut præventa, ut ex ejus Decreto patet in hæc. *In Monasteriis, seu domibus virorum seu mulierum, quibus imminet animarum Cura personarum secularium, præter eas quæ sunt de illorum Monasteriorum secularium familiæ personæ tam regulares, quàm seculares hujusmodi curam exercentes subsint immediatè in iis, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinent jurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cujus Diœcesi sita, nec ibi aliqui etiam ad nutum amobiles deputentur, nisi de ejusdem consensu, ac prævio examine per eum, aut ejus Vicarium faciendo, exempto Monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam eis Monasteriis, seu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita Ordinum sedem Ordinariam principalem habent, atque aliis Monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regulares superiores jurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, salvo tamen eorum Episcoporum jure, qui majora in prædicta loca, vel personas jurisdictionem exercent.* Cujus etiam Decreti meminit Rota in d. Burgensi, ut per Seraphinum *ubi suprà n. 4.*

Eandem rationem, qua utitur Rota *in dict. decis. 1058. nu. 6.* * apud Seraphinum *ex cap. cum olim, de re judicata, cap. ex litteris, de probationib. l. si Consult. ff. de adopt.* ut eadem persona diverso jure censeri potest, ubi duplicem gerit personam; exornavimus latissimè pluribus doctrinis videndis *in tract. de Regia protect. 4. part. cap. 8. à num. 267. cum seqq.* & superiùs *à num. 276.* & hoc *tract. de supplicatione, & Retent. Bullarum, 1. part. cap. 12. vers. Quibus consonat, à nu. 16. cum seqq.* & sursum, facit etiam, quoniam conclusio illa, quod una & eadem res, & persona non potest diverso jure * censeri; fallit divers 29 respectibus consideratis, quia tunc benè compatitur, ut probant Ant. Monach. *in decis. Florent. 67. num. 9.* Rota *decis. 669. num. 3.* apud Farinac. *1. part. recent.* Sanctarel. *variar. resolut. 1. part. quæst. 26. nu. 15.* Barbosa *axiom. 135. num. 7.* 28

Facit etiam mirabilis text. *in l. tutorem, ff. de his * quibus ut indignis*, ibi: *Discreta enim sunt* 30 *jura, quamvis plura in eadem persona devenerint, aliud tutoris, aliud Legatarij, &c.* quam exornavimus abundè *in dict. cap. 8. à n. 267. cum multis seqq.* textus etiam *in l. si non subscripsisti, ut fidejussor. 25. C. de administr. tutor.* junctis aliis pluribus exemplis, quæ deducuntur * ex *l. 1. §. solet, in fin. ff. quando appellandum, l. duorum, ff.* 31 *de operis libert. l. procuratores, §. si plures, ff. de tributoria actione, l. cum quadam, Cod. de administr. tutor. cap. ex litteris, de probationib. cap. cum in Ecclesiis, & c. postulasti, de concessione prabend. lib. dict. cap. à collatione, eodem lib.* ubi DD. alia notarunt, & latè Lupus *allegatione 99.* Calderinus *cons. 229. in fin.* aliàs *7. tit. de præbend.* Bart. *quæst. 15. in princ. vers. Quarto probo.* Abbas *in cap. quamvis, de officio Delegat.* Baldus *consil. 167. lib. 1.* Paul. Castrens. *consil. 250. & 313. lib. 1.* Romanus *consil. 422. & in singular. 76.* incipit *Scholaris, & in l. 1. ff. de verborum obligat.* Fulgosius *consil. 218.* Socinus *consil. 87. vol. 1.* Decius *in l. rogasti in princip. num. 7. ff. si certum pet.* Rebuffus *in concordat. tit. de collationibus, §. si quis jure, in vers. Dispositiones.* Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part. 11. consideratione 12. in fin.* Menochius *de recuper. remed. 1. nu. 36. & consil. 902. nu. 71.* Stephanus Gratianus *discept. forens. cap. 111. num. 13.* & iterum *cap. 298. à nu. 26. cum multis seqq.* Tusch. *practicar. conclus. littera P. verb. persona, conclus. 317.* Solorçano *de Indiarum jure, lib. 2. cap. 21. à nu. 6. & seqq.*

Ubi-

Ubi omnes resolvunt, quando in una persona
32 concurrunt diversa jura, * quibus mediantibus diversas personas repræsentat, non est judicanda tanquam una, sed tanquam plures, & quod actio & passio in tali subjecto cadere potest, quia non corporalis, sed intellectualis ejus consideratio habetur, de quo planè etiam innumeros citans agit Tiraq. *de nobilitate, cap. 28. num. 11. & seqq. & de retractu Lignagier. §. 1. gloss. 18. num. 21. & seqq.*

Et arridet doctrina Gloss. & aliorum *in cap. 1. ne Sede vacante, & in l. 1. ff. de leg. 1.* quod quan-
33 do ad invicem junguntur duo officia, * utrumque retinet jura sua, quam sequitur Bald. *in l. si convenerit, §. nuda, de pignorat. action.* insignis vir ille non satis laudatus Valençuela *in consil. 69. n.*
34 *32.* ubi etiam *n. 37.* resolvit, * quod quando considerantur duæ personæ in eodem subjecto, potest una juvare alteram, & supplere quod in se non habeat argument. *l. 2. Cod. de omni agro deserto*, quæ doctrina non sine periculo transit, si generaliter, & absolutè accipiatur, propterea reducenda, & declaranda erit ex copiosè dictis, & ulteriùs dicendis.

Et facit, quòd quando Rex simul est Dux, in
35 Ducatu consideratur uti Dux, * & non uti Rex, secundum Federic. de Senis *consil. 220. col. fin.* Gabriel *consil. 195. num. 9. vol. 2.* Surdus *consil.*
36 *19. num. 33.* ideoque si Rex judicat ut Dux, * appellatur ad superiorem in Ducatu, non attenta Regia dignitate. Bart. *in l. si quando, Cod. de appellationibus.* Igneus *in l. necessarios, §. non aliàs, num. 428. ff. ad Syllanianum.* Minsingerius *Centur. 5. observat. 5.* Aponte *decis. 2.* & alii relati à Mastrillo *de Magistratibus lib. 3. cap. 8. ex nu. 32.* & Gratianus *dict. cap. 298. n. 49.* Solorçano *ibi proximè num. 13.* qui hujus rei rationem reddunt, nempè quod unaquæque dignitas retinet suam pristinam naturam, * & secundùm actum, quem ge-
37 rit, consideratur, neque in eo ulla ulterius personæ, vel dignitatis ratio habetur, ut probatur *in l. 1.* ubi Bald. *ff. de officio Consulis*, idem Bald. *consil. 167. num. 1. lib.* Parisius *de resignatione beneficior. lib. 12. quæst. 10. nu. 4. & 15.* Menochius *consil. 58. num. 7.* Surdus *cons. 91. num. 19. & cons. 183. num. 42. & 43. & consil. 365. ex n. 22. usque ad 27.* ubi hoc pluribus exemplis confirmat.

Est ad prædicta elegans Rotæ *decis. 367. nu. 1. in fin. ut in posthum.* Farinacij *tom. 2.* in hæc :
38 *2. Primò, quia Valentinus non habuit penes * se dictas pecunias tanquam emptor, sed tanquam depositarius, & non est novum in jure, quod quis repræsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex una persona non suffragentur quoad aliam, juxta notata per scribentes in l. tutorem, ff. de his quibus ut indigni.* Bald. *consil. 167. num. 1. in fin. lib. 2. & 394. num. 2. lib. 4.* Romanus *consil. 88. in princip.* Castrensis *consil. 256. in princip. & cons. 512. num. 1. lib. 1.* Alexander *consil. 87. nu. 15. & seqq. lib. 6.* Calderinus *consil. 8. in fin. de præbend.* Surdus *decis. 310. num. 12. &c.*

Conducit rectè elegans illa doctrina, quod quando possessor majoratus, * aut dignitatis, qui ejus
39 ratione, & jure habet rei proprietatem tantùm & non utile dominium; tamen si ex propria pecunia, aut donatione, aliove titulo ex propria persona non jure majoratus, vel dignitatis acquisivit utile dominium à feudatario, vel emphyteuta, seu usumfructum ab usufructuario; non consolidatur cum proprietate, nec illud debet majoratus, aut Prælati hæres successori in dignitate restituere, quia considerantur jura diversa, & discreta in eadem persona, latissimè plura cumulans Giurba *decis. 92. per totam*, optimè explicat Peregrin. *de fideicommiss. art. 10. à n. 1.*

Vide suprà *cap. 12. part. 1. à nu. 11. & à n. 16. vers. Quibus*, * ubi una persona convicta, & con- 40
demnata ratione officij, administrationis aut majoratus, potest executionem impedire ratione sui juris, & ex propria persona, ubi alia similia congessimus, & supra dictis benè conducit Rota, ut per Alexand. Ludovis. *decis. 252. n.* in hæc : *Et ob id sustinebat duplicem personam, nec confundebatur jus Archipresbyteratus cum * administratione Commu-* 41
nitatis, sed unumquodque considerabatur de per se, tanquam si duæ fuissent personæ, l. 1. ubi Baldus, *ff. de officio Consulis.* Socinus *in l. cum filium, nu. 28. ff. de legat. 1. &c.* & ipse Ludovis. *decis. 531. n. 7.* ibi : *Et non inferunt * diversas personas, sed* 42
diversa jura competentia Marchioni Alphonso superius expressa, videlicet, jus hæreditarium, & jus fideicommissi, possunt etiam jura diversarum personarum in una persona concurrere, ita ut plures personas repræsentet, l. tutorem, ff. de iis, quibus ut indignis. Bald. *consil. 167. circa finem, lib. 1.* idem Bald. *cons. 7. in fin.* Paulus de Castro *cons. 150 in princip. lib. 1. &c.*

Conducunt etiam, & benè, quæ de discretiva dispositione dicunt jura, † & Doctores, ut exclu- 43
dat, separet, & arguat diversitatem, & separationem, ita ut unum cum alio non confundatur, ut latè videndum erit *in l. hæres meus. §. duæ statuæ. ff. de legat. 3. l. cùm delationis, 18. §. cui fundum. ff. de fundo instructo.* Hieronymus Gabriel. *cons. 95. n. 7. lib. 2.* Castillo *controvers. tom. 5. cap. 91. nu. 83. vers. Deinde ad medium*; & per discursum, & *cap. 92. sub num. 32.* & multa post Surdum, & Menochium, per Beltraminium *in Annotat. ad Alexand. Ludovis. decis. 301. num. 18. & 372. n. & 434. num. 6.* apud quos latiùs videbis de dispositione, & loquutione discretiva, & ejus separatione.

Circa aliam autem rationem, * quam reddit ea- 44
dem decis. Seraphini 1058. *nu.* 8. quod in eodem corpore possint concurrere diversæ qualitates, ita ut ratione unius detur exemptio, secus verò ratione alterius, ita ut ex hac possit subesse Ordinario, ut per Geminianum *in c. exemptionem, nu. 4.* & Franchum *notabili 4. de privil. in 6.* probant etiam Capitius *decis. 58. nu. 2.* quia potest quis esse pro parte exemptus, & pro parte subjectus; ut docet Philip. Franch. *in cap. si Papa. §. & est, n. 2. de privileg. in 6.* & alii relati à Cochier *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. q. 45. nu. 6. tom. 1.* ubi per totum caput videre poteris plures casus à se cumulatos, in quibus exemptus ab Ordinario ei subest, exemptione minimè obstante.

Ex his manifestè convincitur resolutio Rotæ *in* 45
una Casalis, * coram Seraphino inter recollectas per Marchesan. *de commis. tit. designat. gratia diversa, part. 1. cap. 2.* quæ in ordine est. *dec. 24. fol. 118.* quæ postquam probavit, in contractu facto coram Papa, suppleri omnes defectus, & sic beneplacitum S. A. de quo dubitabatur, *in n. 2.* ita ait : *Non obstat quod Leo Papa contraxerit tanquam persona privata, & uti Joannes Baptista, quia hæc restrictio eò pertinet, ut non adquireretur Casale Sedi Apostolicæ, sed ipsi Leoni tanquam privata persona, ejusque hæredibus, & successoribus. Sed non ideo minus potest dici non intervenisse con-*

sensum ipsius, ratione solemnitatis uti Papa, diversa est enim ratio inter utrumque casum: nam respectu acquisitionis considerari potest duplex persona in Leone, respectu verò consensus minimè, non enim poterat uti Joannes Baptista consentire huic contractui, & uti Leo Pontifex dissentire, & ideo non placuit illud, quod dicitur effectum scientiæ dividi posse, quia hic non de scientia, sed de consensu agitur, qui est indivisibilis in una, eademque persona, &c.

Cui decisioni cuncta juris principia resistunt,
46* prout hactenus scripsimus; & quia authoritas
prout hactenus scripsimus; & quia authoritas Prælati tanquam Prælati non informat actus à se gestos, tanquam privato, & in bonis sui patrimonij, ubi aliàs actus ipsi requirunt authoritatem Prælati, ita Navarr. *cons.* 7. *num.* 1. *&* 2. incipit, *de Capellania & Præbenda*, quem sequitur Gonçalez *gloss.* 5. *n.* 11. Et quod dicitur in dict. decisione, quod consensus est individuus, quia non poterit uti privata persona consentire: & uti Papa dissentire, contrarium verius est, ut vidi-
47mus in omnibus contractibus, * & actis tam extrajudicialibus, quàm judicialibus gestis à repræsentante duas personas, aut dignitates, ut consensus præstitus uti ab una, nihil influat in aliam, prout late hoc *cap.* 1. *&* 2. *in dict. cap.* 12. *part.* 1. & est expressa decis. *Burgens.* superiùs adducta *à num.* 16. & signanter ibidem *à num.* 25. ita ut contractus, & consensus respectu unius qualitatis nec prosit, nec noceat in alia qualitate, cujus intuitu nec contraxit, nec consensit, ex plurimis Doctoribus citatis, & sequutis ab eadem decisione *suprà* allegata *à n.* 26.

Et insuper quod consensus ratione officii nihil operetur respectu juris proprij, ut in Judice, & Tutore adsunt jura expressa *l. cum quædam. C. de administratione tutor. l. si non subscripsisti, eodem tit. l. adversus, §. tutoribus, ff. de inoffic. testam. §. si tutor. instit. eodem tit.* latissimè Gallerat. *de renuntiat. lib.* 5. *cap.* 10. *à num.* 10. *&* 13. *& per totum.* Ant. Gabriel *commun. conclus. lib.* 3. *tit. de rerum alienat. concl.* 2 *à nu.* 1. *& à num.* 20. *& lib.* 1. *tit. de præsumptionibus, conclus.* 3. *à n.* 20. Menoch. *cons.* 68. *num.* 7. Tiraquell. *de retract. lignag. à num.* 270. & suprà, ubi de judice Authorizante, & Galleratius *dict. lib.* 5. *cap.* 9. *à nu.* 6. qui plurimos alios allegant; alias plurimas doctrinas evincentes hunc articulum videbis in discursu totius hujus *cap.* præsertim *à nu.* 28. *cum multis seqq.*

CAPUT XVI.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super jurisdictionem ordinaria prætensa per prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita ut ei uti Ordinario remittatur prima instantia?

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an iste in prima instantia sit competens.*

2 *Super exercitio jurisdictionis, an in aliquo casu exercenda sit, cuilibet judici competit: cognitio, an sua sit jurisdictio.*

3 *De jurisdictionis jure, si in possessione, aut in proprietate contendatur, non de nudo ejus exercitio, Judex ipse cognoscere nequit, quia agitur de causa propria.*

4 *Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant.*

5 *Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti non sit de jurisdictione citantis ipse cognoscit.*

6 *Super exceptione exemptionis opposita coram Ordinario iste cognoscere nequit.*

7 *Super jurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus, ex immemoriali cognoscit Ordinarius in prima instantia.*

Et interim quod per tres conformes sententias probatur, Ordinarius Episcopus exercet, & manutenetur, ib. & n. 14.

8 *Episcopus, licèt in causa tangente suum personale interesse Judex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam.*

9 *Commissio super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo absque subscriptione in prima instantia retinetur in Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa.*

10 *De jurisdictionis proprietate, aut possessione quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis, non suæ personæ, & proprii juris.*

11 *Episcopus Ordinarius in causa suæ Ecclesiæ potest redargui suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur.*

12 *De exemptione competente ex privilegio, non consuetudine Ordinarius non cognoscit.*

13 *Controversia super privilegio Sedis Apostolicæ ad ipsam pertinet.*

14 *Episcopus manutenetur in jurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim dum ista per tres conformes probatur.*

15 *In jurisdictione per inferiores Episcopo prætensa ex privilegio, isti non Episcopus manutenentur, docentes simul de quasi possessione.*

16 *Text. in cap. cum persona de privileg. in 6. interpretatur, & declaratur.*

17 *Possessio sola non justificata cum titulo, saltim colorato, non sufficit ad manutentionem contra habentem juris assistentiam.*

18 *Cap. cum personæ de privileg. in 6. latissimè, singulariter declaratum, & interpretatum per Rotam.*

19 *Privilegium, quando simul cum possessione allegatur, sufficit ad manutentionem, cum eo casu possessio non est adeò infecta, nec habet tantam juris resistentiam.*

20 *Cognitio omnium causarum ad Episcopum de jure, non ad inferiorem pertinet.*

21 *Jurisdictio ad inferiorem Episcopo potest ex consuetudine, & præscriptione adquiri.*

22 *Privilegium recipit interpretationem ab usu.*

23 *Trid. in cap.* 20. 1. *ad hæc, sess.* 24. *de reformat. & declaratione S. Congregat. non procedunt quando ab inferiore allegatur cum immemoriabili privilegium.*

24 *Pro cujus clariore expeditione duæ singulares recensentur Rotæ decisiones.*

25 *Exemptionem allegans supponit antecedentem subjectionem, & Diœcesim.*

26 *Episcopus ex juris assistentia manutenetur in jurisdictione ab alio prætensa.*

Et eo

27 *Et eo magis quando docet de exercitio jurisdictionis.*

28 *Causa universalis magis attenditur quàm exercitium, & actus.*

29 *Privilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in prajudicium successorum.*

30 *Ad manutentionem Ordinarii excludendam non sufficit sola privilegii ostensio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina.*

31 *D. cap. cum persone emanavit ad favorem ordinaria jurisdictionis.*

32 *Ordinarius exercens jurisdictionem in una parte Diœcesis constituitur in possessione quoad omnes, altero specialiter non possidente.*

33 *Ex privilegii sola exhibitione (quod respicit petitorium) non privatur Ordinarius possessione.*

34 *Privilegii sola exhibitio exemptionis non impedit manutentionem.*

35 *Subditus non constituitur in possessione exemptio in eo, quod non appareat in illum non exercuisse jurisdictionem superiorem, nisi probetur casus contingentia, & ipse exercere volens fuisset repulsus.*

36 *Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem juris.*

37 *Privilegium exhibens, si est in quasi possessione, impedit manutentionem Episcopi non aliter.*

38 *Rota decisio recensetur ad idem.*
Episcopus habet in jurisdictione fundatam intentionem de jure, ib.

39 *Maximè in criminalibus & matrimonialibus vigore Concilii, in quibus, etsi inferior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur.*

40 *De privilegio, & possessione docens inferior manutenetur in jurisdictione criminalium, & matrimonialium.*

41 *Episcopus, soli assistentia juris nitens, non obtinet manutentionem jurisdictionis, docto de privilegio, & quasi possessione contraria.*

42 *Probatio dubia in temporis prosecutione non relevat.*

43 *Declarationes Trid. circa manutentionem Ordinarii in jurisdictionalibus intelliguntur, quando inferior pratendit jurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, sicut quando ex privilegio, & possessione simul.*

44 *Prælato inferiori pratendenti jurisdictionẽ ex sola possessione non datur manutentio; sed Episcopo ex juris assistentia.*

45 *Idem est in eo, qui pratendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium.*

46 *Secus si Prælatus inferior, aut exemptus cum possessione ostendat simul privilegium, quo casu ei datur manutentio.*

MUltoties contingit, Decanos, Archidiaconos, aliosve Prælatos inferiores cum Episcopo contendere, * sibi pertinere jurisdictionem in suis districtibus, sive in civilibus causis, sive in criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus privativè, vel cumulativè ad ipsum Episcopum, hoc tamen renuente, & interdum resistente, pro sui juris defensione recurrit Prælatus inferior ad Sedem Apostolicam, rescriptum impetrans alicui Delegato, ut inter ipsum & Episcopum causam, & controversiam dirimat, Episcopus instat, hujus causæ cognitionem in prima instantia ad ipsum solum pertinere ex Decreto Concilii 20. *sess.* 24. *de reformatione*, propter quod recurri solet ad Senatum hunc Supremum in Concilii protectionem, ut sibi causa remittatur hæc. 1

Et videtur remissionem denegandam, quoniam licèt quando agatur de jurisdictionis exercitio tantùm, an in aliquo casu competat, & exercere debeat in alios, putà per declinatoriam: ad quemlibet judicem pertineat cognoscere, * & determinare, an sua sit jurisdictio, *l.* 2. ubi DD. *ff. si quis in jus vocatus non ierit*, *l. in prascriptione*, *C. si contra jus.* Panormitanus, Felinus, & alii *in cap. super litteris, de rescriptis.* Erasmus à Cochier *de jurisdiction. in exemptos*, 2. *part. q.* 12. *n.* 1. *tom.* 1. Tamburinus *de jure Abbatum*, *tom.* 1. *disput.* 15. *quæst.* 10. *n.* 1. Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 6. *n.* 27. 2

Tamen quando agitur non solùm de nudo exercitio jurisdictionis; * sed etiam radicitùs de omnimodo jure ejusdem jurisdictionis, sive in possessione, sive in proprietate, ad quem scilicet pertineat; tunc Judex ipse cognoscere nequit, cùm in sua causa nemo judex esse possit: ita docent Panormitanus *in cap. ad Audientiam*, & ibi etiam Gloss. Franch. & alii *de appellationibus*, Felinus *in cap. super litteris*, *n.* 24. *de rescriptis*, *vers. Fallit.* 4. in his verbis: *Quartus casus, cùm agitur non solùm de nudo exercitio jurisdictionis*, * *ut quia citatus dicit se exemptum, & judex negat; multa enim sunt commoda subjectionis, ideo judex suspectus in hac cognitione*, &c. Eadem etiam est sententia Innocent. quam reliqui sequuntur *in cap. venerabilis*; ubi Abbas *nu.* 3. & 4. *de censibus*; item *in cap. ex parte*, *de verborum significat.* Felinus *in d. cap. super litteris*, *n.* 10. *vers. Quartus*, Angel. *in d. l.* 2. *n.* 1. & 2. *ff. si quis in jus vocatus*, Marta *de jurisdict.* 4. *part. casu* 145. *n.* 4. Qui omnes negant hanc cognitionem Ordinario. 3 4

Quod confirmatur argumento simili; nam quando excipitur, quod locus non est de jurisdictione citantis, eo casu Judex, cujus in ea re vertitur utilitas, cognoscere non potest. Felinus *in d. cap. super litteris*, *num.* 27. ubi etiam Butrius, Cochier *dict. cap.* 12. *nu.* 4. Tambur. *dict. quæst.* 10. *sub n.* 2. qui formant inde argumentum de re ad personas. 5

Comprobatur pariter hæc pars, quoniam si inter exemptum, & Ordinarium contendatur de jurisdictione, * an sit exemptus ab ordinario necne, quia de exemptione opponit exemptus, cùm tunc agatur de totali ejus fundamento, & proprietate, meritòque jure jurisdictionis, idque cum honore, & commodo Ordinarii, huic de re hac cognoscere non licere, firmarunt duo præfati Moderni, Coch. *de jurisdict. ordin. in exemptos*, 2. *part. d. q.* 12. *per tot. to.* 1. & Tamb. (illum transcribens) *de jure Abb. tom.* 1. *q.* 10. *per tot.* Quare dicendum pariter videtur in nostro casu, ut commissio impetrata ad cognoscendum de controversia inter Prælatum inferiorem, & Episcopum super pertinentia jurisdictionis per illum prætensæ, & sic de totali jure, & fundamento, seu proprietate, cùm causa Ordinario non pertineat etiam in prima instantia, ei per Senatum sit penitùs deneganda remissio, cùm nec Concilium Trid. casum istum subintret. 6

Contrariam tamen sententiam, & opinionem nervosè defendam, * & defendendam esse non dubitamus, cum in iisdemmet (in quibus versamur 7

tec-

terminis) pluries determinasse S. Congregationem Concil. Trid. ut nempè quando Decani, Archidiaconi, & alii Prælati inferiores Episcopo certant habere in suis districtibus jurisdictionem ordinariam, ex præscriptione immemoriali, in civilibus, criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, aut horum singulis coram Ordinario ipso hæc causa tractanda, & in prima instantia decidenda, interimque dum per tres sententias conformes Prælatos ipsos jurisdictionem habere declaratur; Episcopus illam omnimodò exerceat, & manuteneatur : testatur Rota per Coccinum Decanum *in decis. 346. per totam*, ubi commemorantur aliquæ declarationes Sanctæ Cardinalium Congregationis; plurimas Nos litteraliter adduximus, & congessimus hac 2. *p. c.* 4. *num.* 28. *cum multis seqq. & usque ad finem capitis*, quas amplius non repeto. Ergo cum ad Ordinarium pertineat hujusmodi causæ cognitio, omninò remittenda erit ad ipsum per Senatum in prima instantia.

Quod & inevitabili alio fundamento fulcitur :
8 * nam licèt Episcopus in causa sua propria, & tangente ipsius solum, & privatum interesse, non possit esse judex, quia nemo in propria causa judex esse potest : tamen in causa tangente suam Ecclesiam, aut dignitatem licitè judex esse potest, & permittitur à jure, prout abundè post magnam declarationem Cardinalium, Doctorumque catervam comprobavimus hac 2. *p. cap.* 5. *in articulo de recusatione Ordinarii*, *§.* 1. *a n.* 11. *cum multis seqq.* Igitur cùm hæc causa pertinentiæ jurisdictionis sit non
9 propria, * & particulariter sua Episcopi, sed suæ Ecclesiæ, & dignitatis; fatendum erit sibi pertinere cognitionem in prima instantia, ac etiam à Senatu remittenda, cùm clarè per commissionem ostendatur dispositio dicti Decreti Trid.

Quare affirmandum erit illam doctrinam, & Doctorum assertionem superiùs pro contraria parte
10 adductam, * ut quando agitur non de exercitio jurisdictionis, sed de totali jure, & fundamento ejus non cognoscat Ordinarius Judex : procedere dicendum erit in illo Judice, cui non ratione, & contemplatione dignitatis Ecclesiasticæ jurisdictio in proprietate competit; sed eo cui uti domino territorii, & uti propria sua pertinet jurisdictio in proprietate, quo casu verissima est illorum Doctorum propositio : secus in Episcopo, cui jurisdictio competit ratione dignitatis Episcopalis, non tamen jure propriæ personæ, ut *in dict. cap.* 5. latiùs deduximus.

Fateor tamen, posse ipsum Ordinarium ex hac
11 causa redargui suspectum, * si ante omnia recusatio proponatur, & in tempore à jure permisso, prout post magnam Doctorum catervam firmavimus; & præfatam conclusionem limitavimus *in d. c.* 5. *d. §. vers. At nihilominus*, *d. n.* 22. *cum multis seqq.* Quod & quidem est de mente ferè omnium Doctorum, quos pro contraria parte retulimus, & in specie Felinus *d. c. super litteris num.* 24. *vers. Quartus casus*, ibi : *Ideo Judex est suspectus in hac cognitione, de rescriptis.*

Nostra tamen resolutio limitanda erit in habente privilegium exceptionis à jurisdictione ordina-
12 ria, * ut de ejus exemptione, quando radicitus tractatur de jurisdictionis fundamento totali, & de ipsa exemptione & privilegio; non coram Ordinario, sed coram superiore, putà Summo Pontifice, aut Legato de latere (cujus vices, & potestatem habet ex sua facultate Nuntius Hispaniæ) disceptanda erit hæc causa, ex his quæ latè deduxere Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos*, 2. *p. c.* 16. *per totum*, *tom.* 2. & Tamburin. *de jure Abb. to.* 1. *disp.* 15. *q.* 10. *per tot.* & Nos diximus superius in fundamento ultimo contrariæ partis, & conducunt, quæ ipse Cochier ubi proximè *quæst.* 6. *per totam.*

Quia, ut ipsi firmant, in hac controversia tangitur privilegium ipsum Papæ, & de ejus viribus contenditur, * quod Sedi Apostolicæ tantum per- 13
tinet, ex *c. cum venissent*, ubi Glos. *verb. judicari, de judiciis*, Tamburin. *in d. q.* 10. *nu.* 5. Cochier. *de jurisdict. ordin. in exemptos*, *lib.* 2. *q.* 13. Cotta *in memorialibus*, *verb. privilegium*, *pag.* 906. Barbos. *in collect. ad d. c. cum venissent*, *num.* 2. Greg. Lop. *in l.* 2. *verb. è quando acaeciere*, *tit.* 1. *p.* 2. *& in l.* 27. *glos.* 1. *n.* 18. *p.* 3. *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil.* Garcia *de nobilit. gloss.* 1. *§. n.* 1. *&* 2. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 18. *n.* 2. Gironda explicat *de privileg. & exempt. n.* 83. quare hujus specialitatis, & aliarum ratione, quæ in exemptione reperiuntur libenter admittimus hanc fallentiam.

Circa illud autem, quod superius *n.* 7. *vers. Contrariam tamen*, * ubi scilicet datur inter Prælatos 14
inferiores, & Episcopum contentio super jurisdictione prætensa, ut sit Episcopus Ordinarius interim manutenendus, donec vincatur per tres sententias conformes : animadvertendum unum utile valde duximus; quod illa doctrina, & declarationes omnes S. Congregationis ibidem remissivè relatæ procedunt in casu, de quo loquuntur, illius terminos non excedentes, nempè quando Prælati ipsi jurisdictionem prætendunt ex immemoriali consuetudine, & præscriptione dumtaxat, ut secus sit quando eam prætendunt ex privilegio, quod allegant, & exhibent, ac simul possessionem : nam si de utroque docent simul, * tunc ipsi, non Ordi- 15
narius manutenendi sunt in sua possessione, ut plures Rotæ decisiones ad id allegat Marescotus *variar. resol. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 18. ubi dicit, quod quando contra habentem juris communis assistentiam allegatur privilegium simul cum possessione, & præscriptione, manutenendus tunc erit ille, qui privilegium allegat, ea ratione, quia possessio non est adeò infecta, nec habet tantam resistentiam juris, nec tantam præsumptionem contra se, cùm justificetur ex titulo, quin sit habenda in consideratione, quemadmodum si sola præscriptione niteretur, * & est text. *in cap. cum personæ, de pri-* 16
vileg. in 6. quem ita declarant, & interpretantur DD. communiter ibi, Lupus Anchar. *in notabili*, 12. Geminianus *in §. fin. nu.* 3. Franch. *num.* 1. & fuisse resolutum in una Salmantin. *jurisdict.* 27. *Decembris* 1582. *coram Seraphino*; testatur Marescotus loco citato, quam doctrinam declaravi per eundem *ib. n. seqq.*

Qui *nu.* 21. *&* 22. plures decisiones allegat in proposito, * ut Prælati inferiores prætendentes ju- 17
risdictiones ex immemoriali, debeant manuteneri contra Ordinatium Episcopum, quas tamen omnes declarat, ibi : *n.* 23. *& seqq.* ut procedant, & locum sibi vindicent, si ultra quasi possessionem deductam à Prælatis inferioribus, producatur etiam titulus; licèt per se non sit sufficiens, dummodo sit talis, qui præbeat causam præscribendi, quia sola possessio non coadjuvata aliquo titulo, saltim colorato, non sufficiet pro manutentione contra eum, qui habet juris communis assistentiam, ut probat *d. cap. cum personæ*, *§. penult.* & ibi notant omnes, Joan. Andr. *n.* 6. Geminianus *n.* 4. *vers. Nota quod pendente lite*, Franchus *n.* 2. Covar. *pract. q.* 6. 17. *num.* 6. *vers. Quæ quidem*

inter-

interpretatio, & latiùs procedit declarando ipse Marescotus ibibem per n. seqq. videndus.

Pro quo est decisio Rotæ Salmantin. proximè
18 relata, * quæ apud Seraphinum est in ordine 595. atque *n.* 2. ita ait: Domini censuerunt negotium decidi per textum ex adverso allegatum, *in cap. cum persona, de privilegiis in 6.* quando enim allegatur privilegium, & præscriptio, tunc manutenendus est ille, qui privilegium allegat; quia possessio tunc non est adeò infecta, nec habeat tantam resistentiam juris, nec talem præsumptionem con-
19 tra se, cùm justificetur ex titulo privilegii, † ut non sit habenda in consideratione, quemadmodum, si sola præscriptione niteretur, & ita habet locum ibi textus, ut distinguunt omnes Doctores, Anchar. ibi *nota* 22. Gemin. *in §. fina. nu.* 3. *&* 4. & ibi Franch. *nu.* 22. Licèt ergo de jure communi cognitio harum causarum ad Episcopum,
20 * & non ad inferiorem pertineat, *c. accedentib. de excessib. Prælator.* Abb. *in c.* 1. *n.* 11. *de consanguin. & affinit.* Covar. *in Epit. in* 1. *p. c.* 8. *n.* 12. tamen
21 cùm ex consuetudine, * & præscriptione possit ad inferiores pertinere. Glos. *d. c.* 1. *de consanguin. & affinitate*, & ibi Abb. *n.* 11. & hîc concurrat privi-
22 legium, quod respicit interpretationem ab usu * & consuetudine; manuteneri debet inferior de jure communi, & quod allegatur ex *sess.* 24. *cap.* 20. *de reformatione*, juncta resolutione S. Congregationis (facta semel in causa Burgensi, 24. Septembris 1575 & iterum in causa Palentina Archidiaconatus 10. Martii ejusdem anni 1565.) potest pati difficultatem, quando allegatur immemorabilis juncta cum privilegiis, quæ exhibentur, &c.

Et insuper pro clariori intelligentia dictarum declarationum S. Congregationis, duæ mirabiles aliæ
23 editæ sunt, * & expeditæ Rotæ decisiones, quæ omnimodam difficultatem absolvunt; prior est in una Sipuntina jurisdictionis 24. Maii 1613. coram Dunaceto, quæ sic in sequentibus ait.

Pro informante fuit resolutum nempè Domino
24 *Archiepiscopo * esse dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exercendi jurisdictionem; etenim cum loca, de quibus agitur, sint intra Diœcesim, quod probatur ex eo, quod Dominus Abbas*
25 *allegat exemptionem, quæ in necessarium * antecedens præsupponit existentiam in Diœcesi. Rota in causa Volaterranens. jurisdictionis* 14. *Januarii* 1581. *coram Brabo relata inter diverss. impres. decis.* 207. *p.* 2. *& latiùs in constit. jurisdictionis* 28. *Maii* 1611. *coram Reverendiss. Attrebat. & etiam deponunt testes, quorum summarium fuit datum. Videtur quod Dominus Archiepiscopus habeat de jure communi fundatam intentionem, cap. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. *cap. conquerente, de offic. Ordinar. cap. cum Episcopus, eodem tit. in* 6. Veral. *decis.* 306 *p.* 1. *&* 203. *part.* 2.

26 *Ob quam juris assistentiam debet manuteneri, * c. cum personæ, §. fin. cum ibi notat. de privil. in* 6. *Vell. dict. decis.* 306. *part.* 1. *Rota in causa Salmantinæ jurisdictionis* 18. *Aprilis* 1581. *coram Cantucio relata inter diversas impression. decis.* 145. *lib.* 6. *part.* 2. *in Vero jurisdictionis* 15. *Maii.* 1608. *coram Domino Attrebaten. & alibi sæpè.*

27 *Et * præfata eo magis procedunt, quia de exercitio jurisdictionis deponunt prædicti testes. Rota in dict. Calagurritana jurisdictionis* 5. *Maii* 1608. *coram Reverendissimo Attrebaten. & in foro Livien. seu Bertinoriens. Diœcesis* 3. *Aprilis* 1609. *coram eodem; etiamsi non deponant de omnibus*
28 *actibus jurisdictionalibus, quia sufficit causa * universalis, quæ magis attenditur, quàm actus, ut fuit resolutum in causa Assistens. Canonicatus* 14. *Junii* 1600. *coram me, & in terminis jurisdictionis.* Innocent. *in cap. dilectus, n.* 3. *de Capell. Monach. & alii infra allegandi. Et super aliquibus Capitibus jurisdictionis in territorio, de quo agitur: dantur etiam decreta Sanctæ Congregationis super Concilio ad favorem D. Archiepiscopi.*

*Non obstat prætensum privilegium * exemptionis* 29
concessum de anno 1211. *ab Archiepiscopo Sipuntino; nam omisso quantum hoc privilegium valeat in præjudicium successorum, de quo in Veronen. exemptionis* 27. *Maii* 1594. *coram Bon. mem. Cardinal. Pamphilio.*

*Respondetur, quod ad evitandum * manutenti-* 30
onem Ordinarii non sufficiat exhibitio privilegii, nisi ulterius adsit quasi possessio exemptionis, ut habetur in cap. cùm persona de privileg. lib. 6. *ibi: Quia de privilegio faciunt fidem in libertatis, ** 31
*vel exemptionis possessione, non violata, non clandestinata, nec concessa precario, de qua si fidem coram eisdem fecerint non turbentur. Si enim Papa mandat eos non turbari in possessione, per necessarium antecedens præsupponit, quod possideant, quia privatio præsupponit habitum, juxta notata in l. decem, ff. de verb. oblig. Et iste intellectus suadetur eo, * quia dict. cap. cum persona emanavit ad favo-* 32
rem jurisdictionis Ordinariæ, ut patet in principio, ibi: *Ordinariorum correctiones, & ordinationes subterfugientes. Nos volentes super hoc de salubri remedio providere statuimus, ut hi, qui se asserunt per privilegia, seu indulgentias Apostolicæ Sedis exemptos à locorum Ordinariis, &c. Ex qua narrativa prooemii colligitur causa finalis l. fin. ff. de hæred. instituen.* Oldrad. *cons.* 103. *n.* 2. Roman. *cons.* 38. *num.* 1. Alexand. *cons.* 160. *nu.* 20. *lib.* 6. *Sic igitur allegantes privilegium exemptionis per solam * exhibitionem privilegii, antequam de il-* 33
lius juribus cognoscatur liberarentur ab exercitio jurisdictionis Episcopi, dispositio text. emanasset ad illorum favorem, si quidem per Regulas juris sola exhibitio privilegii non tolleret exercitium Ordinarii.

Nam eo ipso quod Ordinarius exercet jurisdictionem in una parte suæ Diœcesis videtur constitui in quasi possessione exercendi, quoad omnes, in quibus alter non habet particularem quasi possessionem, Abb. *cons.* 71. *col. fin. vers. Tertio ad idem,* ibi: *Nec alius erat in possessione, lib.* 2. Felin. *in cap. auditis, nu.* 19. *in* 3. *declarat. de præscriptis,* Rebuff. *de decimis, quæst.* 9. *nu.* 9. Menoch. *remed.* 3. *retinendi num.* 135. Cephal. *consil.* 369. *n.* 15. *cum pluribus seq.* Rota *in causa Orolien. decimarum* 19. *Junij* 1591. *coram Gypsio, & in Valentina decimarum* 27. *Octobris* 1598. *coram Bon. mem. Seraphin. & in terminis jurisdictionis tradit.* Innocent. *in cap. dilectis, num.* 3. *vers. Possessorium est,* Ost. *num.* 1. *vers. Ex prædictis etiam,* Joan. Andr. *num.* 8. Butr. *num.* 5. Boich. *n.* 11. *de Capellis Monach.* Derall. [illegible]*cis.* 306. *par.* 1.

*Et proinde per istam exhibitionem privilegii, quæ concernit petitorium * remaneret Episcopus privatus sua quasi possessione contra notat. per* Abb. *in cap.* 1. *num.* 4. Butrius *num.* 2. *ut lite pendente,* 34
Lancelot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 17. *n.* 161. *& seqq. Et in specie, quod sola exhibitio privilegii exemptionis non impediat manutentionem. Fuit decisum in causa Carthaginens. decimarum* 17. *Junii* 1590. *coram Gypsio.*

*Nec potest subditus dici constitutus in quasi possessione exemptionis * ex eo solum quod non appa-* 35
reat

veat superiorem in illum exercuisse jurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus, & repulsioni acquieverit, vel aliàs habuerit se pro spoliato, ut per Innocen. Ost. Joan. Andr. Butr. Boich. & Veral. locis sup. allegatis.

Et licèt Glossa in dict. cap. cùm persona, verbo Turbentur, innuatque sola exhibitio privilegii, sufficiat per §. seqq. infra eodem; attamen loquitur
36 *contra Regulas juris, ut patet ex prædictis*, * *& ducit argumentum suum à contrario sensu*, ut advertunt Lapus, Anchar. & alii infrà allegandi, *quod argumentum non valet ad inducendam correctionem juris*, ut latè per Everar. *in loco à contrario sensu num ... prout induceretur in proposito casu, & iste communis intellectus illius capitis cum persona*, ubi per Lap. ibi. *n.4. vers. Et hoc videtur*, Anchar. *nu. 6. vers. Hoc tamen*, Gemin. *in §. si verò, vers. Et hoc videtur.* Franch. ib. *n. 3. vers.*
37 *Et non procedit, dùm dicunt exhibentem * privilegium, ita demum evitare manutentionem Episcopi, si ipse est in quasi possessione exemptionis.* Hactenus Rota.

Quæ quidem decisio est 194. *part.* 1. *recent* quam ad idem refert & sequitur Tamburin. *de jure Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 8. *à n.* 2.

Alia est etiam ad id ipsum Rotæ *decisio, in una Theatina jurisdictionis de Atiza* 17. *Decembris* 1612., *coram Coccino Decano*, in hæc verba: licèt
38 locus Atizæ sit intra limites * Diœcesis Theatinæ juxta resolutionis causas factas, & propterea Reverend. Archiepiscopus habeat intentionem fundatam de jure, *ut in cap. omnes Basilica* 16. *quæst.* 7. Romanus *consil.* 180. *n.* 4. *vers. Habet enim Episcopus*, Federicus de Sen. *consil.* 145. *nu.* 6. *ante finem, versic. Undè si aliquis etiam ad effectum manutentionis, ut in cap. cum persona de privileg.* Et
39 tantò magis in causis criminalibus, * & matrimonialibus vigore Concilij Trid. *sess.* 24. *cap.* 10. *§. ad hæc, de reformatione*, ex cujus sententia Sacra Congregatio censuit, quòd etiam si inferior alleget immemorabilem; nihilominus Ordinarius debeat manuteneri, donec de ea per tres sententias cognoscatur.

40 Tamen Rota in casu * de quo agitur censuit Præposito Atizano, dandum esse mandatum de manutenendo, quoad cognitionem causarum Civilium, matrimonialium, & Criminalium. Quia nedum constat de possessione prædicti Præpositi, verùm etiam docet de privilegio sibi concesso, usque de anno 1118. à tunc existente Episcopo, & Capitulo Theatino subscripto ab ipsomet Episcopo. Quod privilegium cùm fuerit datum ante Paulinam de consensu Capituli, absque dubio suffragatur, *cap.* 2. *cap. cùm nos, & cap. tua, de iis quæ fiunt à Prælatis, cap. Pastoralis in fin. de donationibus*, Federicus de Sen. *consil.* 111. *num.* 3. *in fin. vers. Nam cùm in tali exemptione.* Et fuit dictum in [illegible] Theatina jurisdictionis 16. Martij præteriti coram R. P. D. meo Cavalerio. Ultra quod ex observantia subsecuta, nempè ex solutione Brizantij, de quo in dicto privilegio, & ex cognitione causarum, quatenus beneplacitum Apostolicum esset necessarium, esset præsumendum, Gonzalez *sup. Reg.* 8. *gloss.* 12. *n.* 76.

Undè sequitur, quòd cùm Reverendissimus Ar-
41 chiepiscopus * nitatur sola dispositione juris communis, Præpositus autem alleget possessionem, & privilegium; procul dubio Præpositus sit manutenendus, ut habetur *in dict. cap. cum persona*, ubi Ancharran. *in* 2. *notab.* Geminianus *in §. fin. circa finem*, & ibi etiam Franchus *nu.* 2. & 3. Et dixit Rota in Salmantina jurisdictionis 17. Decembris 1582. coram Card. Seraphino; & in alia Aquilana jurisdictionis 30. Martij 1607. coram Pamphilio.

Nec obstant visitationes datæ pro parte R. D. Archiepiscopi, * quia nulla visitatio datur ante 42
Concil. Trid. illæ autem, quæ dantur sunt post Concil. Trid. Undè cum non constet illas fuisse factas jure Ordinar. vel vigore Concilij, ista probatio tanquam dubia non relevat Dominum Archiepiscopum, *cap. in præsentia, de probationibus*, & in puncto fuit resolutum in dicta causa Aquilana, in qua dicitur, quod cum non docentur de visitationibus ante Concil. verisimile erat, quod fuissent factæ vigore Concilij allegando in argument. *l. quædam mulier, ff. de rei vend. & in l.* 2. *ff. de acquir. possess.*

Non obstat dispositio Concilij Trid. * & De- 43
claratio Illustrissimorum interpretum; quia licèt verum sit, quòd dùm cognoscitur super immemorabili per tres conformes, Ordinarius debeat manuteneri: Tamen quidquid sit, an Concilium procedat in Decanis, & aliis dignitatibus in eadem Ecclesia, in quibus non habere locum dispositionem Concilii, censuit Rota in causa Salmantina jurisdictionis prima Julij 1605. coram Aldobrandino, & in alia Burgens. jurisdictionis 16. Decembris 1564. coram Orano. Quia postmodum non fuit facta hujusmodi distinctio coram me in causa Baren. jurisdictionis, & in alia Theatin. jurisdictionis coram R. P. D. meo Cavalerio. Decisiones Concilij videntur indistinctè loqui, & propterea quidquid sit de hac responsione firmiter fuit dictum, quòd declarationes Concilij loquuntur, quando agitur super immemoriali tantùm: hic autem docetur de privilegio, & antiquissima possessione; unde nisi aliud censuerit Sacra Congregatio, placuit Dominis dispositionem Sacri Concilij esse intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de privilegio, & possessione secundùm terminos *cap. cùm persona, de privileg. in* 6. & ita conclusum, &c.

Quam decisionem ad litteram refert Tamburin. *de jure Abbatum, tom.* 1. *quæst.* 15. *disput.* 18. *à n.* 8. Hanc distinctionem sequutus, * quod quoties de possessione dumtaxat docet Prælatus inferi- 44
or, qui prætendit contra Episcopum jurisdictionem in suo districtu habere, non ipse, sed Ordinarius debeat manuteneri ex assistentia juris communis. Et idem firmat in eo, qui prætendit exemptionem * à jurisdictione ordinaria, ut non juvetur 45
ad manutentionem contra eum ex sola possessione, & præscriptione, etiam immemoriali: at verò quando cum possessione exhibet privilegium, & titulum * saltim coloratum, qui præstet cau- 46
sam præscribendi, tunc non Ordinarius, sed Prælatus inferior in jurisdictionis prætensæ, aut exemptus in exemptionis quasi possessione manutenendus sit; prout & latiùs comprobatum reliquimus hactenus.

CAP.

CAPUT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota, alióve superiori Tribunali, causam in prima instantia tractari, vel etiam cum protestatione, etiam occulta consentiat illic de bono jure agi: an executoriales inde obtentæ, sive super principali, sive super incidenti (puta manutentione) sint insuper retinendæ, ad Ordinarium per Senatum causæ remissione facta.

Et nunquid consensus Ordinarii superveniens revalidet executoriales, & impediat in Senatu causæ denuo tractandæ ad eundem remissio.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Trident. in cap. 20. sess. 24. non exclusisse sententiam, ac rem judicatam; plures determinavit Rota.*

2 *S. Congregatio idem censuit; Concil. non comprehendere casus per sententias determinatos.*

3 & 4. *Rotæ decisio refertur, quæ decrevit, res judicatas non sustulisse Concilium.*

5 *Concilium in cap. causæ omnes, quemadmodum non derogat immemoriali, ita nec rei judicatæ.*

6 *Rotæ decisio recensetur ad idem.*

7 & 8. *Concilium, ubi non derogat sententiis, non comprehendere casus per eas decisos, censuit S. Congregatio.*

9 *Super casu non comprehenso in dispositione Trid. protectionis Regalia denegatur.*

10 *Declinatoria opposita, & rejecta adquiescente parte, judicium, & sententia tenent.*

11 *Quod procedit quando aliàs Judex habet jurisdictionem, licet per declinatoriam elidibilem.*

12 *Judex incompetens, postquam se competentem declaravit, quiescente parte ulterius de ejus incompetentia non est disputandum.*

13 *Executoriales obtentæ in Rota, ubi causa cœpta fuit in prima instantia, non concurrente consensu partium, & Ordinarii, tanquam nullæ non præstant impedimentum, quominus retentæ in Senatu, causa denuò tractanda Ordinario remittatur.*

14 *Executoriales, contra formam Trident. obtentæ, sunt nullæ ex defectu jurisdictionis.*

15 *Dictio* dumtaxat *quâ utitur Trident. restringit, & excludit omnes alios casus, & personas, præter expressas.*

16 *Est restrictiva, & taxativa, ut concludat negationem in aliis personis.*

17 *Dictio* dumtaxat, *& aliæ taxativæ in dispositione de aliquid faciendo inducit formam, & solemnitatem, ita ut aliter actus vitietur.*

18 *Habet vim probibitionis tacitæ & expressæ.*

19 *Dictiones taxativæ exponuntur negativè.*

20 *Lex simpliciter probibens intelligitur tacitè apponere clausulam annullativam.*

21 *Dictio* dumtaxat, *quâ utitur Trident. exponitur tanquam taxativa, ut solus Ordinarius.*

22 *Lex dicens, solus procedat, attribuit jurisdictionem privativam.*

23 *Et majoris Magistratus cujuscumque jurisdictionem excludit.*

24 *Neque ejus jurisdictio potest preveniri.*

25 *Tridentini decreto in cap. causæ omnes non solùm reperitur imitans tacitum, sed expressum.*

26 *Trident. & constitutio Leonis X. annullant processum factum in prima instantia contra tenorem Trident.*

27 *Verba* (Nullius sit momenti) *vel aliter annullativa inducunt decretum irritans expressum.*

28 *Processus appellatione veniunt omnes scripturæ in judicio factæ coram Judice, & Notario deputato.*

29 *Processus appellatione venit sententia.*

Acta judicii sunt vehicula ad sententiam, quæ singula sunt, ita & sententia, ibid.

Defectus in commissione influit in quodlibet derivatum ex ea, ibid.

30 *Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac ejus executionem impedit.*

31 *A Nuntio latam sententiam procedente in prima instantia contra formam Tridentin. esse nullam ex defectu jurisdictionis declaravit Rota.*

32 *Sententia lata à Nuntio, vel Legato in prima instantia, in qua nullam habet jurisdictionem ex Trid. ejus defectu est nulla.*

33 *Jurisdictionis defectus insanabilis est, & ceteris major, non contentus in statuto excludente omnes defensiones.*

34 *Jurisdictio in prima instantia alieni Judicis nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarii proprii consensu.*

35 *Jurisdictio quando nequit prorogari in præjudicium alterius, sententia defectu jurisdictionis nulla est.*

36 *Processus, & acta nulla sunt facta prorogatione, absque superioris consensu.*

37 & 38. *Sententia in prima instantia, nitens fundamento per Trident. in reprobato, omnino corruit, quia procedit à radice infecta, juxta declaration. Sanct. Congregation.*

39 *Res judicata ex fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur.*

40 *Sententia lata super petitorio, durante adhuc possessorii ejus suspensione, est nulla.*

41 *Sententia confirmans aliam nullam, pariter & nulla est ex defectu fundamenti.*

42 *Executoris excessus sicut est nullus, ita pariter & superioris sententia illum confirmans.*

Nullitas primæ sententiæ influit in alias eam confirmantes, ibid.

43 *Executoriales obtentæ super instantia ablata Ordinario, absque ejus consensu simultaneo retinentur in Senatu, illi remissa causa denuo cognoscenda.*

44 *Executionem executorialium obtentarum ablata prima instantia Ordinarii, an hujus jure, & respectu possit prorogans evitare.*

45 *Observatio Erasmi à Cochier in proposito refertur, ibid.*

46 *Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. causæ omnes, nec in prorogantem fit, non consentiente Ordinario, quia eam in totum excludit jurium complicatio, & connexitas.*

47 & seq. *Post rem judicatam consensu Ordinarii accedente, an cesset protectionis Regalia, & Trident. dispositio.*

48 *Actus nullus in favorem alicujus intelligitur, si ipse velit.*

49 *Consensus tacitus Ordinarii ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis.*

50 *Ordinario præsente prorogationi alienæ jurisdictionis, & tacente videtur consentire.*

51 *Consensus Ordinarii accedens post rem judicatam, & sic tempore incongruo non reddit judicium validum.*

52 *Doctores affirmantes, consensum tacitum Ordinarii sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem judicatam fundatam in actis nullis.*

Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, & per Senatum facienda remissio, ibid.

Jus parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere adversarius non potest, ibid.

Processus nullus gestus à Judice carente jurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum revalidari, ibid.

Nullitas proveniens ex defectu jurisdictionis non convalescit per consensum partis, accedentem post jam causatam nullitatem, ibid.

Filius in adventitiis, quorum pater noluit acquirere usumfructum, non potest agere in judicio sine ejus licentia, ibid.

Consensus patris accedens post litem contestatam à filio non revalidat judicium, ibid.

Ratificatio processus nullius debet intervenire ante sententiam, quia post eam non fit tempore congruo, ibid.

Actus judiciales debent præcedere ipsam sententiam, cum sint vehiculum ad eam, ibid.

Jus parti adquiritur ex actu etiam nullo dicendi nullitatem de eo, cui detrahi non potest ab adversario, ibid.

Inhibitionis causa cessante non cessat ejus effectus jam consummatus, ibid.

Consensus super actu nullo non subsistit, ibid.

Contrahente non perseverante in suo consensu, nihil prodest alterius consensus postea superveniens, quia non reperit subjectum habile, cui conjungatur, ibid.

Ratificatio non retrotrahitur data, vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicujus extremi, ibid.

Medium inhabile impedit extremorum habilium conjunctionem, ibid.

Ratificatio non cadit super actu nullo, ubi declaratur, ibid.

53 *Ex consensu metu censurarum (facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono jure post oppositam declinatoriam, non tenet nec tribuit jurisdictionem in prima instantia.*

54 *Actus factus ex coactione Judicis non inducit consensum.*

Comparens ex necessitate juris renuntiationem recusationis, aut appellationis non inducit, ibid.

55 *Comparens coram Judice incompetenti cum protestatione, nec declinatoria, nec recusationi opposita renuntiare videtur.*

56 *Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in Judicem incompetentem.*

Ex consensu meticuloso crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, ibid.

57 *Executoriales obtentæ in prima instantia contra formam Trident. super articulo incidenti, puta, manutentione, multo magis retinentur in Senatu.*

58 & 59. *Declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones, dicentes Concil. Trid. in cap. causæ omnes non excludere rem judicatam obtentam, non procedunt in prima instantia Ordinariis, sed in §. ad hæc ejusdem decreti re longe diversa, ut ostenditur.*

60 *Trident. in cap. 29. §. ad hæc, non sustulit jurisdictionem inferiorum Episcopo, quæsitam per res judicatas ante Concilii promulgationem.*

61 *Lex non trahitur ad præterita jam decisa per rem judicatam, transactionem, juramentum, præscriptionem, & similia.*

62 *Declaratoria opposita super qua declaratur, & acquiescit pars, tunc facit Judicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius.*

63 & *seq. Gundisalvi de Paz observatio recensetur impugnantis validè praxim, sibi falsò relatam, Consilium Supremum non remittere Ordinariis causam, postquam pars in Judicem Romanæ Curiæ consensit.*

64 *Praxis hæc si vera foret, nullo jure sustineretur.*

65 *Prorogatio est extensio jurisdictionis ad casum, seu personam in ea non expressam.*

66 *Extensio ab eo quod non est, non fit.*

67 *Jurisdictionis minimè existentis non fit prorogatio.*

68 *Auditor Cameræ, & quilibet alius Judex in prima instantia caret jurisdictione ex Trident.*

69 & *seq. Cujus singula verba ad idem ponderantur per Gundisalvum de Paz.*

71 *De substantia prorogationis est consensus partium litigantium.*

73 *Clerici semel licentia sui Episcopi non prorogant alterius jurisdictionem.*

74 *Juri alteri quæsito detrahi nequit.*

75 *Auditor Cameræ, est Judex Delegatus.*

76 *Jurisdictio Delegati, ut prorogetur, necessarius est consensus expressus, non tacitus.*

77 *Comparitio sola coram Auditore Cameræ, aliòve Delegato, etiam sine declinatoria ejus, non inducit prorogationem.*

78 *Littera in Senatu retinenda, quamvis pars coram Delegato comparuit suas exceptiones allegans, & monitorio respondens.*

79 *Consensus partis, si sine licentia Ordinarii sufficeret ad alterius prorogationem, illusorium maneret Trident. & Regalia protectionis.*

NOn possum non fateri arduam esse prima † facie hanc quæstionem, siquidem reperio, 1 decisum pluries fuisse per Rotam, decretum Concilii Tridentini, *session. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes*, minimè excludere sententias, & judicatam, ut in una Legionense. *jurisdictionis de Saldanna 13. Novembris 1613.* coram Domino Blancheto, ubi in fine decisionis sic dicitur: *Nec etiam obstat decretum Concilii Tridentini, capitul. 20. session. 24. quia, ut fuit resolutum ab Illustrissimis † Cardinalibus, Concilium non comprehendit* 2 *casus per sententiam determinatos, ut in illa Lucensi, cujus copia data fuit, ideò videndum prius, an dicta sententia sit in forma probanti, & quos casus comprehendit, &c.* quam refert Nic. Garcia *de benefic. 3. part. cap. 2. n. 103.*

Hoc idem determinavit † ipsa Rota in una 3 Burgen. jurisdictionis Diaconatus de Virbiesca *2. Decembris 1585.* coram Dom. Seraphino, quam ad litteram refert ipse Garcia ubi proximè, *n. 205.* quæ in fine sic ait: *Quare stante decisione nuperrimè*

rimè coram R. P. D. Blancheto in causa Legio-
4 *nens. jurisdictionis*, † *quod Concilium non tollit sententias & res judicatas: Domini unanimiter concluserunt, sententiam relevare ad effectum, de quo agitur scilicet manutentionis, &c.*

Quæ decisio est 712. inter recollectas ab eodem Seraphino, apud quem tamen latior patet, quæ *n.* 4. sic prosequitur: *quare stante decisione*
5 *facta nuperrimè* † *coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. jurisdictionis sub die* 13. *Novembris proximè præteriti, quod Concilium non tollit sententias, & res judicatas, & sic habes* (ut addit ipse Seraphinus) *quod Concilium Trid. in casu hujus decreti* 20. *§. ad hæc, sess.* 24. *non tollit sententias, & res judicatas. Nam quemadmodum non derogat immemoriabili, quia de ea non facit mentionem, sicut facit in aliis decretis quando vult illi derogare, prout in decreto, capitul.* 4. *sess.* 6. *& cap.* 4. *session.* 14. *& cap.* 6. *session.* 24. *Ita & eadem ratione non derogat sententiis, & rei judicatæ, ex quo de eis mentionem non facit*, Jasson. *in l. causas, vel lites, n.* 4. *& seq. C. de transactionibus*, Decius *consil.* 296. *n.* 3. post Alexand. *consil.* 94. *in princip. lib.* 2. & Felin. *in cap. super litteris, n.* 14. *&c.* Et per hanc decisionem Seraphini hoc ipsum dicit Narbona *in l.* 59. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil. gloss.* 1. *in fine.* Quod dictum decretum Trid. non tollit sententias & res judicatas.

Et in eadem causa iterùm determinavit Rota 16.
6 *Novembris* 1594. coram D. Mantica; † quam refert ad litteram Garcia, ubi suprà *dict. cap.* 2. *nu.* 207. quæ in principio ita dicit: *Fuit decisum sententiam à R. P. D. meo Decano latam esse confirmandam, quia justè pronuntiavit juxta tenorem sententiæ de partibus anni* 1512. *quæ cùm esset transacta in rem judicatam, non fuit à Sancto Concilio Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformatione, sublata, &c.*

Et ubi Concilium Trid. non derogat sententiis,
7 † non comprehenditur casus per sententias determinatus, prout aliàs *Congregatio censuit circa cap.* 8. *session.* 7. *de reformat. in una Lucens. jurisdictionis visitandi*, in verbis: *Congregatio Concilii censuit per cap.* 8. *sess.* 7. *præsupposito, quòd sententiæ, & concordiæ excludant Episcopum à visitatione; illis Concilium non derogasse, cum enim dictum cap. faciat diversas derogationes, censetur aliis non expressis noluisse derogare*, & pariter alia est declara-
8 tio super *dict. cap.* 8. quæ sic ait: *Concilium* † *hìc non censetur sustulisse, nec rem judicatam, nec concordias*, quas refert declarationes Garcia *de benefic.* 3. *part. cap.* 2. *n.* 202. *& n.* 200.

Ergo sequitur, quòd cùm res judicata, nec
9 comprehendatur in dicto † decreto Concilii 20. *causa omnes*, nec in eo censeatur comprehensa; nullatenus ejus dispositio læsa videtur, ac per consequens protectio Senatus deneganda, quando omissa prima instantia Ordinarii coram alio Judice, aut in Rota super causa principali res judicata fuit obtenta.

Quod quidem maximè procedit, si post opposi-
10 tam declinatoriam fuisset † cognitum coram eo Judice alieno, eaque rejecta, processum fuit ad ulteriora citra appellationem, eo enim casu sententia in principali lata subsistit in præjudicium ejus, qui eam opposuit exceptionem, aut etiam exemptionem, Felin. *in cap. significasti, n.* 4. *versic. Demum, de foro competenti*, Abbas *in cap.* 1. *n.* 19. *versic. Secùs puto si exemptus produxisset, de re judicata*, Felinus, & Doctores *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus, cap. delectus de Capellis Monacho-*

Salgado de Supplic. & Retent.

rum, Felinus *in Repertorio, versic. sententia lata contra exemptum, fol.* 126. *col.* 3. *in fin. & in cap. cùm accessissent, n.* 28. *versic. hanc Regulam limitat. de constitut.* Castrens. *in l. hi qui, n.* 5. *C. de appellationibus*, ut probat latè Vantius *de nullitatib. sentent. tit. quomodo sententiæ nullæ reparent. n.* 8. Millis *in Repertor. verbo, Appellat. si est deserta, vel ab initio nulla* 5. *quæst. principali, n.* 6. *cap. cùm inter*, ubi Doctores *de re judicat.* Abbas *n.* 1. *l. cùm pro latis*, ubi Doctores *de re judicata*, Maranta *de ordine Judic. part.* 4. *distinct.* 5. *n.* 5. Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos, part.* 2. *cap.*
4. *n.* 6. 7. *&* 8. *tom.* 8. Ubi admittit † quando 11
aliàs Judex habeat jurisdictionem, licet per exceptionem declinatoriam elidibilem *& eadem* 2. *part. cap.* 6. *n.* 6. optimè, quòd quando Judex incompetens, seu habens jurisdictionem elidibilem,
posteaquam se competentem declaraverit, † sit 12
competens, ita ut amplius de ipsius incompetentia non sit disputandum, ex Abbate *in cap. cum olim, Abbas.* ubi Felinus *de officio Delegati*, Bart. *in l. ex quacumque, col.* 3. *n.* 7. *ff. si quis in jus vocat. non erit*, & ex Vantio ubi proximè, & ex aliis pluribus DD. de quo Nos latiùs *in tract. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 18. *à n.* 23. *& suprà.* Ergo pariformiter licèt reus iste coram Judice non suo conventus, opponat de hac incompetentia ex decreto Trident. *in c. causæ omnes*, & petat remissionem ad Ordinarium suum; si nihilominus in Rota jubeatur dicere de bono jure, hoc est, quod respondeat super principali, ac causam contestetur: amplius se ea juvari nequit, ac per consequens condemnatus per executoriales Senatus illa non potest retinere, nec causam denuò tractandam ad Ordinarium remittere.

Quibus tamen, & aliis (quæ apparenter dum-
taxat urgent) non obstantibus, † contrarium ve- 13
rius esse, & de jure probabilius, censeo, imò has sententias & rem judicatam esse notoriè nullas ex defectu jurisdictionis, ac propterea non præstare impedimentum, quominus servata dispositione præfati Concil. Trid. *in dict. cap.* 20. *causa omnes*, causa eadem in prima instantia iterùm denuò incipienda remittatur ad Ordinarium, quoties judicium in prima instantia in Rota, aut alio Tribunali cœptum fuit, & executoriales obtentæ absque partium, & Ordinarii simul consensu, ad quod me movent indissolubilia sequentia fundamenta.

Primum, quoniam in his sententiis reperitur † 14
notissimus jurisdictionis defectus ex eodem Concilii decreto, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderata illa di-
ctione, *dumtaxat*, quæ limitat, & restringit, † 15
atque excludit omnes casus alios, & personas præter expressas, ut latissimè Augustinus Barbosa *de diction. diction.* 97. *à principio*, ubi infinitos Doctores al-
legat, † & in tantum est taxativa, & restrictiva, 16
ut concludat negationem in aliis personis, Cardinal. *in Clement.* 1. *de sequestrat. possess. & fruct. & in cap. contingit*, ubi etiam Felinus *de fide instrument.* Bart. *in l. si quis, §. cum Titio, ff. de adimendis legatis*, Cenedus *in singular.* 18. *n.* 3. Barbosa ubi proximè *n.* 3.

Imò & dictio (*dumtaxat*) & aliæ taxativæ ap-
positæ † dispositioni de aliquid faciendo, formam 17
& solemnitatem inducunt, ita ut ipsarum transgressio vitiet actum, Parisius *consil.* 19. *num.* 19. *vol.* 2. Mandos. *in Regula* 8. *Cancell. q.* 6. Cenedus *dicto singul.* 18. *n.* 4. *versic. Similiter*, Barbosa *dict.* 97. *nu.* 9. Ubi rationem reddit, quòd ista dictio habeat

18 vim non solùm prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, ut per Roman. *consil.* 114. *n.* 5. Marcus Ant. de Amatis Marchiæ *decis.* 14. *n.* 10.

19 Et dictiones istæ † taxativæ, *dumtaxat, tantum,* & similes, exponuntur negativè, & habent implicitam negativam & prohibitionem respectu aliorum, ut in concessione jurisdictionis probant expressè Decianus *consil.* 29. *n.* 45. & 46. Hondedeus *consil.* 39. Schrader. *consil.* 8. *n.* 28. Marius Giurba *consil.* 59. *à n.* 24. & *seqq.* & *consil.* 89. *n.* 6.

Et quia ubi lex aliquid prohibet, etiam simpli-
20 citer, intelligitur tacitè apponere clausulam † annullativam, si contra fiat, de quo per Doctores per text. ibi, *in l. non dubium, C. de legibus, & in cap. dilecta de rescriptis,* Cosmas *in pragmatic. sanction. tit. de election. cap. sicut. §. similiter, verbo, Ne, §.* 113. Tiraquell. *in l. si unquam, verbo, Revertatur, à n.* 58. *Cod. de revocandis donation.* Chassaneus *in consuetudin. Burgundiæ, rubric.* 4. *§.* 9. *in principio, n.* 1. Suarez *de legibus, lib.* 5. *cap.* 27. *n.* 4. *cum seq.* Barbosa *de clausulis, clausul.* 40. *n.* 46. latissimè cum multis declarationibus, & ampliationibus, Farin. *fragmen. crimin. part.* 2. *litt. L. n.* 169. *cum multis seq.* Igitur non servata dicta forma, quod in prima instantia coram Ordinario dumtaxat causæ cognoscantur, penitùs corruent sententiæ, & processus, ita ut nullæ sint ex suprà dictis.

Quoniam illa dictio, *dumtaxat*, qua utitur Con-
21 cil. Trid. † ex vera significatione sua taxativè exponitur, ac si diceret, solus Ordinarius cognoscat, prout ex aliis ab eo citatis exponit Giurba *consil.* 59. *n.* 24. *cum seq.* Et quando lex dicit, solus procedat;
22 † attribuit jurisdictionem privativam, & prohibitivam quoad omnes alios, ut post multos Doctores abundè probat ipse Giurba ubi proximè, & latiùs *consil.* 89. *à n.* 6.

Ita ut majoris cujuscumque magistratus jurisdic-
23 tionem † excludat, Felin. *in cap. Pastoralis, limitation.* 6. *de offic. Ordinar.* Brutus *consil.* 27. *n.* 10. Manent. *consil.* 108. *n.* 4. & *consil.* 109. *n.* 23. Pancirol. *consil.* 175. *n.* 12. Parisius *consil.* 8. *n.* 30. *vol.* 1. Giurba *d. consil.* 89. *sub n.* 6. Quæ dictiones ideò
24 privativæ sunt, † ut derogata sit cujuscumque jurisdictio, partis prorogatione non obstante, Bald. *in l. testamenta, in principio, Cod. de testament.* Felin. *in cap. Pastoralis, de officio Delegat. in principio, limitation.* 2. Gratian. *decis.* 78. & *disceptat.* 569. *n.* 29. Giurba *dict. consil.* 69. *n.* 25. Nec talis jurisdictio præveniri potest, Roland. *consil.* 48. *tom.* 2. & *consil.* 21. *in* 4. Grammatic. *decisione* 3. Manent. *consil.* 109. *num.* 4. Marta *de jurisdiction. part.* 4. *centur.* 2. *casu* 190. *n.* 4. Giurba *consil.* 89. *sub n.* 6.

Deinde, & secundò probatur, quoniam in dic-
25 to Tridentino decreto, † non solùm adest decretum irritans tacitum, sed & expressum, ibi, *Legati quoque etiam de latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut aliquarumcumque facultatum vigore, non solùm Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant, &c. Procedat, aliàs eorum processus, ordinationésve nullius momenti sint, &c.*

Et in Constitutione Leonis X. quam retulimus
26 † hac 2. *part. cap.* 3. *n.* 11. quam post principium, ita legimus: *Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum hujusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sint roboris, & momenti, &c.* Quæ verba inducere de-
27 cretum † irritans expressum, non est dubium; ut latè probat post plurimos alios Doctores Barbosa *in dict. clausula* 40. *à n.* 39. *ad n.* 46. videndus. Et quod subscriptio propriæ manus Sanctissimi sit forma, & pro tali requiratur præcisè in commissionibus avocatoriis primæ instantiæ, ita ut omissio annullet, & irritet processum, & omnia gesta à Delegato ipso jure: copiosè probatum remanet hac 2. *part. cap.* 6. *n.* 14. *cum multis seq.* Ergo sententiæ nullæ sunt, cùm processus nulli reddantur, quæ de processu sunt præcisè.

Quia appellatione † processus, & actorum ve- 28
niunt omnes scripturæ in judicio factæ coram Judice, & manu Notarii ad hoc deputati factæ, Alexand. *in l. acta, & in l. actorum, ff. de re judicata.* Ubi etiam specialiter, quod appellatione processus, actorum veniat sententia; item probat Abbas *in cap. quoniam contra, col.* 1. *in fin. de probationibus,* Cum. 3. *de Ritibus magn. Cur. Siciliæ, cap.* 78. *n.* 3. *cum seq.* Et quod processus, vel actorum † appellatione 29
veniat sententia, probat tex. *in cap.* 1. *de sentent. & re judicata,* Bart. *in l. actorum in fin. ff. de re judic.* Boërius *decis.* 258. *n.* 6. Ranchen. *conclus.* 364. *part.* 1. Aug. Barbos. *de appellat. verb. Utriusque jur. signific. appellat.* 6. *n.* 3. & *à n.* 1.

Processus enim, & acta judicii sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in cap. cum super ad fin. de causa possessionis & proprietatis, & in l. fin. C. de suspectis tutoribus, & consil.* 344. *ad fin.* Busig. *in l. is cui bonis, n.* 25. *ff. de verborum obligat.* Malvasia *consil.* 91. *n.* 23. Schrader. *de feudo, part.* 9. *cap.* 7. *n.* 130. Montier. *decis.* 25. *n.* 28. Surdus *consil.* 159. *n.* 46. Menoch. *consil.* 390. *n.* 35. Aldovinus *consil.* 17. *n.* 4. Mantica *decision.* 68. *n....* & *decis.* 239. *n.* 1. Giurba *decis.* 10. *n.* & *decis.* 88. *n.* 6. Inde fit, quòd si actus processus sunt nulli, sicuti disponit Concil. Trid. pernecesse & sententia nulla erit, quia causa ob quam irritatur processus influit pariter in sententiam, cum in illo fundetur, Signorolus *consil.* 154. Plotus *consil.* 39. *n.* 36. & 40. Guazinus *de Reorum defension.* 22. *cap.* 2. *num.* 3. Giurba *consil.* 9. *n.* 14. *in fine.*

Et quia formæ subscriptionis defectus cùm sit in radice, & origine, hoc est, in commissione influit in quolibet derivato, quia in quolibet reperitur, & operatur, *l. in ratione* 11. *§.* 1. *ff. ad legem Falcid. l. tutor. ff. de fidejus. l. qui id* 33. *ff. de donation.* Valençuela *consil.* 113. *n.* 25. *tom.* 2. Quia infecta primitiva, infecta censetur derivativa; quamplures ad id recenset doctrinas Gonçalez *de alternativis, glossa* 51. *n.* 29. *cum seq.*

Quod probatur ulteriùs; nam decretum irritans tollit † vires sententiæ, ejusque executionem im- 30
pedit, ut post Cassiodorum *decis.* 12. *n.* 5. 6. & 7. *de reg. Cancellar.* & Sarnerium *in Regula de Annali, quæstione* 5. tradit Gabriel. *titul.* 6. *titul. de clausulis, conclusion.* 3. *n.* 51. quem sequitur Gonçalez *in Regula* 8. *Cancellar. glossa* 67. *n.* 50. in idem allegans Rotam *decisione* 24. *n.* 5. & *decisione* 149. *n.* 2. *part.* 2. Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul.* 40. *n.* 36. Marantas *de commutat. ultimar. volunt. cap.* 7. *n.* 248.

Et in istis terminis, quòd sententia lata à Nuntio, † qui in contraventionem Concilii Trid. *in* 31
dict. cap. 20. cognovit de causa in prima instantia; sit nulla ex defectu jurisdictionis, expressè declaravit Rota *in una Paduana,* teste Cæsar. de Grassis *decis.* 9. *n.* 1. *de causa possessionis & proprietat.* ubi dictum fuit, quod cùm Moniales coram Nuntio Venetiæ commorante in prima instantia ad causam tractæ fuerant contra Concilii Trid. præfati dispositionem,

sitionem, Domini de Rota sententiam nullam pro-
nuntiaverunt, eò quòd aderat defectus jurisdictio-
nis, cujus etiam meminit Marchesanus *de com-
missionibus, tit. de commiss. appellation. extra Ro-
man. Cur.* 1. *part. cap.* 6. *n.* 45. & 46. *fol.* 73. se-
quitur in his terminis Narbona *in l.* 59. *glossa* 1.
n. 42. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.* & idem dixit
Rota *in una Toletana sepulturæ coram Ubaldo*, inter
recollecta per Marchesanum *de commiss. part.* 1.
fol. 1061. *in principio.* Qua fuit resolutum; man-
datum de manutenendo nullum esse, relaxatum à
Nuntio Apostolico Hispaniæ in prima instantia,
quæ pertinet ad Ordinarium dumtaxat, ex Conci-
lio Trid. *in cap. causæ omnes*, ex defectu jurisdic-
tionis, quam decisionem etiam referens sequitur in
iis terminis Post. *de manutentione, observatione*
107. *n.* 1. & 2.

32 Hanc etiam nostram † sententiam probat Leo
in Thesauro Fori Ecclesiastici, cap. 22. *n.* 60. 61.
& 62. ubi dicit, quod si aliquis Judex, etiam Le-
gati, & Nuntii Apostolici cognoscerent de cau-
sa in prima instantia, eorum sententia vitio nul-
litatis subjaceret ex defectu jurisdictionis, quia in
prima instantia nullam habent jurisdictionem ob-
stante Sacri Concilii dispositione, *ut cap.* 20. §.
Rogati quoque, sessione 24. cujus Doctoris verba
referens sequitur etiam Nicolaus Garcia *de benefic.*
6. *part. cap.* 2. *n.* 58. *ante finem.*

Jurisdictionis etenim defectus insanabilis est, &
cæteris major reputatur, qui non censetur † ab
33 statuto exclusus, etiam si omnes defensiones tollat;
vide latissimè Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 6.
n. 57. & sursum, & *cap.* 17. *n.* 4. & 3. *part. cap.*
9. *n.* 27. & *n.* 21. & 4. *part. cap.* 6. *n.* 13. Et quod
hic defectus jurisdictionis possit opponi etiam post
mille annos contra rem judicatam, vide Nos *de
Regia protect.* 4. *part. cap.* 3. *num.* 122. *cum mul-
tis seqq.*

Igitur cùm in prima instantia sublata Ordina-
rio contra formam Concilii omnes alii jurisdictio-
ne careant, sequitur, quod sententiæ omnisque
alius processus sunt nulli ipso jure, ac propterea
non præstant impedimentum, quominus iterum cau-
sa sit tractanda, & initianda coram ordinario Ju-
dice competente, & verè legitimo, Carolus de
Grassis, qui plurimos Doctores cumulat *de effecti-
bus Clericatus, effectu* 1. *n.* 291. *cum seq.* Vincen-
tius de Anna, *singular.* 129. Marta *de jurisdictio-
ne, part.* 4. *casu* 141. Rovitus *in pragmatic. Regni,
in Rubrica de instantia causa non restituenda, n.* 13.
14. & 15. Paschalis *de patria potestate, part.* 1. *cap.*
8. *n.* 218. Gallupus *in praxi S. R. Cons. Neapoli-
tan. part.* 2. *cap.* 16. *n.* 38. Trentacinquius *varia-
rum resolut. lib.* 2. *resolut.* 4. *n.* 40. *de judiciis*, Car-
leval. *de judiciis, disputatione* 2. *quæst.* 5. *sub n.* 311.
pag. 146. ad quod singulares, & plures Doctrinæ
applicandæ erant, quas scripsimus hac 2. *part. cap.*
12. *à n.* 65. *cum seq.* & *à n.* 59. Ex quorum Doc-
torum ratione apparet, tùm quòd si lis cœpta sit
nulla ex aliquo juris defectu, vel instantia per-
empta, iterùm sit incitanda: tùm etiam quod
coram Judice rei competente initianda erit, ita
ut si rei forus interim mutatus sit, vel quia Cle-
ricus effectus est, vel quia Clericus successit laï-
co, vel laïcus Clerico, vel aliter novum fori pri-
vilegium consequutus fuerit, coram Judice hu-
jusmodi competente movenda & initianda erit lis
eadem.

Tertiò & fortiter probatur; nam cùm dispositio
34 Trident. † præservans primam instantiam Ordi-
nario sit inducta non solùm in favorem litigan-
tium, sed & ipsius Ordinarii simul: adeò, ut mi-
nimè pars possit alterius jurisdictionem prorogare,
absque Ordinarii Episcopi consensu, ita ut aliter
facta renuntiatio absque utriusque consensu simul-
taneo non teneat, ut latissimè comprobavimus hac
2. *part. cap.* 3. §. *unico, à n.* 1. *cum multis seq.* &
cap. 5. *à principio*, & *part.* 1. *cap.* 13. *à n.* 21. *cum
multis seq.* ubi videre poteris abunde validissimis
fundamentis adductis: Sequitur, ut deficiente alte-
rius consensu, semper maneat jurisdictionis iste no-
tissimus defectus, & per consequens sententiæ, &
acta collabuntur.

Quoniam quando jurisdictio nequit prorogari
in præjudicium superioris † prorogantis; senten- 35
tia sit nulla ob defectum jurisdictionis, ut ex hac
ratione probant Calderinus *consil.* 12. *de Judiciis*,
Abbas *in cap.* 1. *num.* 19. *de re judicata*, Felinus
in cap. significasti, n. 4. *versic. Demum, de foro
competenti*, ubi etiam Abbas, & Socinus *in cap.
cum tempore, de arbitris*, Gaill. *observatione* 40.
latissimè Erasmus à Cochier *de jurisdictione in ex-
emptos*, 2. *part. quæstione* 7. *per totam tomo* 1. qui
num. 6. adducit aliquos Doctores ad hoc, quòd si
fuerit allegata incompetentia, & exemptio in vim
declinatoriæ, quâ rejecta procedat insuper Judex,
aut declaret se competentem non valeant acta &
processus in præjudicium superioris. Tamen, *n.*
8. *in fin.* & *n.* 9. probat, non procedere, † quan- 36
do subditus non potest prorogare etiam expressè,
latè etiam disserit ipse Cochier in eadem 2. *part.
cap.* 40. *per totam*; & resolvit processum, & acta
esse nulla facta prorogatione absque consensu su-
perioris, & idem affirmat Didacus Perez *ad l.* 2.
versic. Utrùm autem fori, tit. 1. *libro tertio ordi-
namenti, pag.* 467. Dicens ita tenere Doctores *in
cap. cum tempore, de arbitris*, sequitur Aug. Bar-
bosa *in recollectan. ad illum text. n.* 2. *in fine.* Pro
qua conclusione bonus est textus *in dict. cap. cum
tempore de arbitris*, & melior *in cap. cùm olim* 14.
§. *nos igitur, de privilegiis.*

Ex quo enim hæ sententiæ procedunt à radice
infecta, & super defectu † jurisdictionis, necnon 37
nituntur fundamento per Concilium Trid. repro-
bato, & prohibito, omnino corruunt, prout aliàs
fuit declaratum in simili casu circa *dict. cap.* 20.
session. 24. *de reformatione*, per Sanctam Congre-
gationem Cardinalium, his verbis: Quia in fine
hujus decreti adest derogatio privilegiorum, du-
bitatur, an hoc decretum sustulisset etiam res ju-
dicatas, quæ innituntur privilegiis, etiam ante ip-
sum Concilium obtentis? Congregatio censuit af-
firmativè, scilicet sustulisse, quia sententia, cum
innitatur privilegio, non dat plus roboris privilegio,
quàm de se habet, sed solùm ponit finem liti „ita
die 9. Aprilis 1587. in una Salmantina Sixtus V. au-
dita relatione Congregationis respondit, atque ita
mandavit in similibus responderi.

Et est alia similis declaratio, quæ sic ait his ver-
bis: Orta lite inter Episcopum, & administrato-
res † Hospitalis Cordubens. super redditione ratio- 38
nis Hospitalis, Episcopus pro se allegabat decre-
tum Concilii; Administratores verò sententias, pri-
vilegia & consuetudinem immemorialem. Congre-
gatio censuit, licere Episcopo non obstante senten-
tia, consuetudine immemoriali, & privilegio, dic-
tum Hospitale visitare, nam privilegium est sublatum
per Concilium, sententia verò est declaratoria,
quæ nullum jus tribuit, & cum simplici consuetu-
dine quadraginta annorum non possint se laïci

Administratores eximere à redditione rationum, per Clem. quia contingit, quæ illas tollit. Quas declarationes adducit Garcia *de beneficiis*, 3. *part. cap.* 2. *n.* 210. *cum seq.* Ubi probat, sententias, &
39 res judicatas † fundatas super prohibito, & reprobato per Concilium Trid. non obstare, atque esse pariter reprobatas, cùm illarum fundamentum sit à lege reprobatum quod statim ulterius comprobavimus. Declarationes autem Cardinalium, & Rotæ decisiones suprà ad principium hujus capitis pro contraria parte adductæ, loquuntur in diverso casu, & super fundamento admisso per Tridentinum *in dict. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, *in §. ad hæc*, de quo latius inferiùs ad responsionem earumdem videbis.

Sicut etiam dicimus de confirmatione, aut institutione præsentationis, aut electionis nullæ, quia pariter nulla est ipsa confirmatio, ut per Lambertin. dicit Gonçalez *in regula de alternat. glossa* 51. *num.* 37. *in fine*, & ex doctrina Baldi *in leg. falsus*, *n.* 3. *C. de furtis*, quatenus ait, quod confirmatio non est actus per se subsistens, sed præcisè adhærens alteri actui, dicitur enim confirmatio, quasi cum alio firmatio. Ubi ergo est confirmabile, quia actus, cui adhæret est nullus; confirmatio nihil operatur, quia per se non potest subsistere, quem sequitur Philipp. Decius *in l. mare*, *n.* 3. *ff. de jurisdict. omnium Judic. & in Rubrica de confirmat. utili vel inutili*, *num.* 2. Sfortia *consil.* 77. *num.* 19. Corneus *consil.* 199. *num.* 58. *vol.* 2. Riminald. *consil.* 5. *n.* 137. *vol.* 1. Cabanillus *quæst.* 29. Felinus *consil.* 27. *num.* 16. Valençuela *in consil.* 177. *num.* 56. *tom.* 2. qui latè prosequitur *à n.* 48. ubi idem comprobat circa ratificationem, in qua subauditur tacita conditio, si actus aliunde firmus sit, quàm ex defectu ratihabitionis. Et quod confirmatio supponat actum aliàs firmum & validum ex doctrina Baldi, & Petro Surdo *decis.* 289. *num.* 8. *&* 9. *& consil.* 47. *num.* 19. & aliis scripsimus *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 14. *num.* 19. *&* 20.

40 Itaque quod defectus † fundamentalis primæ sententiæ, & nullitas evidens influat in aliis confirmatis: adsunt decisiones Rotæ *decis.* 141. *n.* 8. apud Farinacium *tom.* 4. in hæc: Sententia etiam fuit nulla, ut prolata super petitorio durante adhuc petitorii suspensione, † præter quod cum esset confirmatoria illius Rovescallæ, quæ nulla erat, & attenta; deficiebat illius fundamentum, *l. egi tecum* 26. *ff. de exceptionibus*, Rota *decision.* 10. *de præbendis*, *in antiquis &c.*

41 (margin mark beside "huc petitorii")

Confirmatur etiam, quia quando executor pro-
42 cedit exeedendo, † sua sententia sicut est nulla, pariter nulla est sententia superioris illam confirmans, Hieronym. Gabriel. *consil.* 49. *n.* 5. *lib.* 1. Rota ut per Alex. Ludovis. *decis.* 554. *n.* 4. *&* 5.

Singularem decisionem habemus ad propositum *in una Laudens. pecuniarum coram Pamphilio*, adductam per Marchesan. *de commission. nullitat. sanar. post §.* 1. *part.* 3. *tom.* 3. *fol.* 20. Quæ postquam à principio determinaverat, quandam sententiam nullam esse ipso jure ob defectum notorium jurisdictionis, eò quòd impetrata fuerat commissio alteri post cœptum jam judicium coram Judice competente, non facta relatione litis pendentis, quapropter nulla quæsita fuit jurisdictio Delegato, uti abundè diximus hac 2. *part. cap.* 31. *à n.* 87. *cum seq.* postmodum *à num.* 3. ita subdit: *Nec obstat*, *quod prima sententia*, *licet nulla*, *fuit per alias duas confirmata*, *tum quia stante nullitate prima non potuerunt alii Judices parte opponente illam confirmare*, Puteus *decision.* 62. *lib.* 3. Caputaquens. *decis.* 266. *lib.* 1. *in manuscriptis*, *& sic confirmantes nulliter agunt*, *ut fuit resolutum in causa Paduana decimarum sub die* 4. *Julii* 1576. *coram Domino meo Grassis. Tum*, *quia hæc nullitas influit in omnes sententias*, *quæ laborant eodem morbo*, Innocent. & alii *in cap.* 1. *de confirmation. utili vel inutil.* Alexand. *in leg. judex posteaquam*, *sub num.* 23. *de re judicata*, Parisius *consil.* 107. *num.* 7. *libro* 2. *& in simili casu resolvit* Rota *die* 16. *Martii* 1587. *coram me in una Toletana fructuum*, *&c.* ex qua decisione, aliisque quatuor in ea laudatis, & aliis hactenus à nobis citatis, cognosces pro constanti passim observare Rotam, nullitatem & defectum fundamentalem primæ sententiæ influere in cæteris illam confirmantibus, quæ eodem morbo pariter laborant.

Itaque erit concludendum in hoc articulo, quod si prorogatio † alienæ jurisdictionis in prima in- 43
stantia fiat à parte dumtaxat, absque consensu expresso, aut tacito Ordinarii habentis jus, & favorem connexum & indivisibile præjudicium, non teneat prorogatio, & ex defectu jurisdictionis sententiæ corruant ex suprà dictis, tanquam à radice infecta provenientes; poterit Senatus in protectione Concilii causam nihilominùs illam ad Ordinarium remittere tractandam. Quæ omnia ulterius roborantur ex singularibus doctrinis applicatis infrà *à num.* 58. *& seq.* in responsione argumentorum.

Utrùm autem sic prorogans possit evitare executionem rei judicatæ † ex capite, & persona Or- 44
dinarii, videndum erit; & reperio Erasmum à Cochier hanc difficultatem movisse *in tract. de jurisdictione ordinaria in exemptos.* 2. *part. quæst.* 7. *num.* 7. non tamen eam ex integro resolvisse, ubi sic ait: *Utrùm verò exemptus hoc casu possit evitare executionem sententiæ*, *seu eam evitare ex capite*, *& persona Superioris*, *sicuti in præscriptione diximus suprà*, *quæst.* 35. *lib.* 1. *alio in loco commodiùs tractabitur.*

Quem quidem invenio tractasse † in eadem 2. 45
part. quæst. 40. *à principio*, & præcipuè 12. in hæc: *Quoad posterius*; *sententia lata in articulo*, *& quæstione exemptionis superiore cujus interest*, *nec præsente*, *nec vocato non subsistit*, Felinus *in cap. auditis*, *num.* 25. *de præscriptionibus*, *& in Repertorio*, *verbo*, *Sententia lata contra*, *& in dict. cap. ad Audientiam*, *de præscriptionibus*, *& in cap. cùm accessissent. de foro competent. interfuit enim superioris intervenire*, *& adesse liti agitatæ super jure superioritatis*, *vel exemptionis*, latè Abbas, & Doctores *in cap. cum super*, *num.* 16. *& per totum*, *de re judicata*, *& in cap.* 2. *num.* 16. *de restitution. in integrum*, *dixi suprà*, *quæst.* 36. *&* 37. id quod Alexand. *ut fusè ita & doctè nobis explicatum reliquit*, *hoc verborum tenore*, *in l. sæpè*, *num.* 100. *& seq. ff. de re judicata*, *&c.* ubi verba ejusdem Alexand. recenset Cochier *ibidem* videndus.

Sed nec omnino absolvit difficultatem, eam tamen † in terminis tractavimus *suprà* 1. *part. cap.* 46
13. *versic. Quartò probatur*, *à n.* 21. *cum multis seq.* & iterum hac 2. *part. cap.* 11. *versic. Quantum attinet ad secundum à n.* 34. *cum plurimis sequentibus*, *usque ad finem*, *cap. quibus locis*, plurimas doctrinas, & Rotæ decisiones congessimus, quod ex decreto Concilii Trid. *dict. cap.* 20. *causæ omnes*, ita est favor connexus partis, & Ordinarii, jùsque

jusque utriusque complicatum; ut ob renuntiationem, & consensum unius dumtaxat executio sententiæ non possit fieri contra condemnatum, quin inferat præjudicium alteri non renuntianti, nec consentienti; ac propterea ratione hujus connexitatis, & juris complicati ex persona non consentientis, impediatur etiam executio contra consentientem, ubi latissimè videre poteris his locis, quibus accuratè, & attentè hic Articulus absolutus fuit.

Sed nunc quærendum, quid si postmodum quandocumque superioris Ordinarii consensus † accedat, vel alterius non consentientis, an revalidentur executoriales, ita ut ex novo consensu accedente cesset ad Ordinarium remissio in Senatu postulata, ac pariter solutio nostra. Et videtur quod sic, quoniam quando lex annullat actum in favorem alicujus, intelligitur si ipse velit, ita ut per consensum † supervenientem actus convalescat, per *§. final. institut. de militari testament.* ubi dicitur ita demum posse quem ratum habere quòd ab initio non subsistit, si nullam solemnitatem desiderat, præter consensum, & voluntatem ratificantis, probant Palatius Rubeus *in cap. per vestras, in repetit. Rubricæ, de donat. inter, §. 68. n. 19.* & post alios bene per Narbonam *in l. 10. gloss. 3. n. 26. & 27. lib. 1. tit. 1. Recopil. tom. 3. fol. 60.* & post alios Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 18. n. 74. & 75.* & ex Tiraquel. *in tractat. le mort, part. 7. declaration. 1.* & ex Garcia *de beneficiis, 5. part. cap. 9. n. 281. & 243.* Paris. *de resignatione, lib. 2. quæst. 4. per totum,* & aliàs diximus in eodem *tractatu 3. part. cap. 9. n. 133. cum seq.* & circa varios casus, & actus judiciales latissimè à se congestos, videndus ad id erit Marius Giurba *decis. 14. à n. 1.* & circa rem judicatam, ibi *n. 8.* plurimis Doctoribus citatis.

Imò hoc nostro casu sufficit tacitus consensus superioris Ordinarii inductus † ex illius scientia, & patientia, ut post Alexandrum *in l. sæpè, n. 100. & seq. ff. de re judicata,* cujus verba recensens asserit Erasmus à Cochier *de jurisdiction. Ordinarii in exemptos 2. part. quæstion. 40. n. 12. tom. 1.* & contra Glossa *in cap significasti, verbo Clerici tenent,* Petrus Barbosa *in l. 1. art. 3. n. 18. ff. de Judiciis,* Mascardus *de probationib. conclusion. 1218. n. 20. & 21.* Augustinus Barbosa *in collectan. ad dict. cap. significasti; n. 14. tom. 1. fol. 378.* dicentes, quod ut valeat prorogatio facta à Clerico in alienum Judicem, sufficiat tacitus consensus Episcopi, ita ut si Clericus hanc faciat prorogationem Judicis non sui præsente Episcopo, † & non contradicente, videatur Episcopus consentire, & idem dicit Mascardus generaliter *in d. n. 21.* quod si quis submittat se jurisdictioni Judicis non sui Judice suo præsente, is Judex præsumitur acceptare & consentire.

Quod tenet, & latiùs prosequitur Narbona *in l. 59. glossa 1. à n. 17. & seq. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* dicens, quod hæc voluntas & consensus Episcopi, quæ necessario requiritur, ut Clericus alieno Episcopo subjiciatur, tacitus sufficiat, & sciens, atque prudens sibi subditum coram alio litigare, tacuerit; nam ex tolerantia illa satis ipsius voluntas conjectatur, ac præsumitur, quod sufficit, ubi plurimos Doctores allegat.

Sed nihilominus contrarium in præsenti articulo verius est & tenendum, † imò, quod si consensus Ordinarii accedat post rem judicatam, non possit revalidare præcedens Judicium nullum ipso jure ex defectu jurisdictionis; nec DD. allegati pro contraria parte percutiunt punctum, cum ad longè diversum tendant, loquuntur enim quando à principio adfuit expressus, seu tacitus Ordinarii consensus, non tamen quando postmodum re jam judicata, quia tunc non accedit tempore congruo ex dicendis.

Quoniam processus nullitas proveniens ex defectu jurisdictionis, † & sic in radice non convalescit per consensum partis post jam causatam nullitatem supervenientem ex iis quæ latè diximus hac 2. *part. cap. 26. à n. 9.* 52

Comprobatur ex eo, quòd in adventitiis quorum pater noluit adquirere usumfructum, filius non potest movere Judicium absque consensu patris, quo deficiente, processus à principio nullus est, ut post duas contrarias opiniones communes multorum Doctorum, in hac uti veriori residet Castillo *de usufructu, lib. 1. cap. 3. n. 14. & seqq.* Si tamen post litem contestatam, & sic re jam non integra patris superveniat consensus, non ideò revalidatur judicium semel nulliter gestum, quia congruo tempore non accedit, cùm jam tunc patri sit jus quæsitum dicendi de nullitate processus, prout similiter duabus opinionibus relatis in hac uti veriore residet ipse Castillo ibidem *n. 16. & 17.* Quæ doctrina singulariter conducit huic nostræ de qua loquimur.

Et quod ratificatio processus nullius debeat intervenire ante sententiam, & sic tempore congruo, non tamen post eam, quia ratificatio debet fieri tempore congruo, quo actus celebrari debet, *ex l. bonorum, ff. rem ratam haberi.* Eleganter pro utraque parte disputans hanc uti verissimam validis applicatis fundamentis tenet Salicetus *in l. si tutor, num. 4. & 5. C. in quibus causis in integr. restitut. non est necessaria*; eandem disputans pro utraque parte Fachineus *controvers. lib. 8. cap. 61. per totum,* validè tuetur ex Saliceto loco citato, & Petr. Ferrariens. *in practic. in forma libell. respons. rei convention. in vers. Simoni Splete, n. 4.* Mysinger. *centur. 1. observation. 44.* Rota *decision. 13. nota quod gesta, & decision. 149. nota quod ubi in antiquis, & decis. 418. si habens in novis.* Cassiodor. *decis. 40. introducta super Regul.* omnino videndus per totam controversiam, qui inter alia fundamenta eo validissimo movetur, quod ratificatio debeat fieri tempore congruo, quo actus celebrari potest, & quando res est integra, *ex dict. l. bonorum,* Trentacinquius loco mox citando, *num. 7.* Polidorus Ripa, *observat. 124. à n. 1. & seq.* Post. *de manutentione, observatione 55. num. 37. & 150.* plura per Valençuela *consil. 177. à n. 48. cum seq.*

Sed post rem judicatam actus judiciales fieri non possunt, cùm debeant præcedere ipsam sententiam, ad quam sunt vehiculum (ut supra *n. 29.* diximus) ergo non valet talis ratificatio, & consensus postea sequutus.

Deinde movetur ipse Fachin. quia tunc jam jus quæsitum fuit parti dicendi de nullitate Judicii, quod alterius consensus superveniens tollere non potest, non enim ratificatio operatur in præjudicium tertii, cui medio tempore fuit jus quæsitum, *l. si patrem, §. fin. quemadmod. servit. amit.* Trentacinquius *variarum resolut. lib. 2. tit. de procurator. resolut. 9. num. 5.* Marta *consil. 315. num. 2.* Surdus *decis. 245.* Gratianus *disceptation. forensibus, tom. 5. cap. 957. num. 16.* Costa *de retrotractione, cap. 8. casu 4. n. 14.* Osascus *decision. Pedemont. 119. n. 28.* Grammatic. *decis. 103. n. 119.*

Thomas Minadous *decision.* 5. Cassiodorus *decis.* 3. *n.* 22. Cæsar de Grassis *decis.* 6. *de causa posse.* & *propriet. n.* 14. Rota Roman. *decision.* 633. *n.* 6. *part.* 3. Antonius Thesaur. *decision.* 7. Surdus *decis.* 245. *n.* 8. Ancharr. Regner. *lib.* 2. *quæst.* 23. *n.* 8.

Et quod nullitas actus judicialis semel causata ex defectu jurisdictionis, vel alterius solemnitatis, aut formæ, non possit reparari per consensum partis supervenientem, cum jam adversario fuisset jus quæsitum dicendi de nullitate contra illum, adest textus singularis, & expressus *in Clementina, Constitutione* 4. *de electione*, ibi: *Quia per ipsam jus repellendi eum adversario est quæsitum*, &c. Et alia plurima jura & Doctores, quos in proposito congessimus infrà *cap.* 23. *à num.* 37. *cum seqq.* Et quòd jus dicendi de nullitate semel tertiò quæsitum non possit tolli per principalem, nec ejus consensu renuntiari in præjudicium tertii, & hoc invito; est text. singularis, & expressus *in l. si post mortem*, §. *fin. ff. de contra tabul.* quem ad hoc notant & exornant Bald. *in leg. posthumo nota. Cod. eodem, col.* 2. *quæst.* 1. & ibi Paulus de Castro, & communiter moderni, Imola *in l. filio præterito, col.* 29. *versic. ex prædictis glossis*, & ibi Paulus de Castro *col.* 3. *num.* 8. copiosè Ant. Gomez *in l.* 22. *Tauri, num.* 24. *per totum*, quam doctrinam alii etiam infiniti penè probant Doctores, Scaccia *de appellationibus, quæst.* 7. *sub num.* 28. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20. *de attentat. post inhibition. ampliation.* 2. *per totam, ampliatione* 7. & *ampliation.* 21. præcipuè *num.* 11. Tiraquellus *in tract. causa cessante, limitat.* 21. *in princip.* dicentes, quod gesta post inhibitionem nulla sunt, nec convalescunt, etiam si postmodum pars renuntiet appellationi, virtute cujus inhibitio emanavit, quia semel nulla facta fuere ob defectum jurisdictionis Judicis inhibiti, nec causa inhibitionis cessante, cessat ejus effectus jam consummatus, productus ab ipsa inhibitione semel exequuta, ad quod videndus etiam Scaccia *quæst.* 15. *nu.* 70. *cum multis seqq.* & de variis similibus hujus doctrinæ consulendi sunt Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 15. *à nu.* 9. & sursum, Sanchez *de matrimonio, l.* 2. *disputat.* 93. *quæst.* 2. *à nu.* 8. ubi plurimos congerit *to.* 2.

Quia causa cessante non cessat effectus jam consummatus, vel quando alicui jus esset jam quæsitum ex causæ existentia, Castillo *controvers. lib.* 4. *cap.* 60. *à num.* 50. *cum seqq.* & utilius *in addition. ad idem cap.* & iterum *lib.* 3. *cap.* 15. *ex n.* 15. & *à nu.* 4. & 7. ubi plura jura, & Doctores laudat. Igitur consensus Ordinarii tempore incongruo proveniens non potest operari in præjudicium partis, cui jus fuit quæsitum dicendi, & opponendi de nullitate executorialium ob defectum jurisdictionis.

Nec dicatur, quod consensus Ordinarii quantumvis post rem judicatam emanatus, convincitur tamen cum consensu partis prorogantis alienam jurisdictionem, & prosequentis Judicium coram alio, & quod ad id tempus retrotrahitur, cum quo satisfit dispositioni Concilii appetentes simultaneum consensum partium, & Ordinarii: cui difficultati ultra supra dicta aliter, & multipliciter respondetur; tùm quia imò iste consensus Ordinarij superveniens reperitur solus, & absque consensu partis, qui nulliter accommodavit suum consensum ob defectum Ordinarij, & super actis, & processu nullo, & sic consensus ille non tenet, Moneta *de commutation. ultimar. volunt. cap.* 8. *quæst.* 9. *à nu.* 805. Galleratius *de renuntiatione, lib.* 5. *cap.* 9. *n.* 9.

Tùm etiam, quia etsi validè consentiret pars altera, tamen eo non perseverante in priori consensu (cui interim licuit pœnitere) consensus postea Ordinarii superveniens nihil operatur, nec reperit subjectum habile, cui conjungi possit, ex latè deductis *cap.* 12. §. *unico, à nu.* 37. *cum seqq. hac* 2. *part.* conducunt, quæ Mantica *de contract. lib.* 3. *tit.* 4. *à nu.* 2. *cum multis sequentibus.* Et quia ratificatione nec operatur, retrotrahitur data vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicujus ex extremis, Post. *de manutentione, observat.* 54. *num.* 55. Cùm fictio translativa requirat habilitatem in utroque extremo à quo, ad quem, *l. bonorum, ff. rem ratam haber. l. necessario, versic. Quod si pendente, ff. de pericul. & comm. rei vend.* Bart. Receptus *in l. si is qui pro emptore, in principio*, ita ut non sufficiat habilitas extremi à quo in potentia, sed in existentia, & essentia, *l.* 2. *ff. de usufruct. earum rerum*, Bart. *in dict. l. si is qui, n.* 1. & 8. ubi Jasson. *n.* 107. Paz *de tenuta, cap.* 33. *n.* 7. *cum seqq.*

Tùm etiam, nam etsi (ut diximus) duraret validè consensus condemnati; tamen cum processus, & executoriales sint nullæ ipso jure, impeditur extremorum conjunctio, quia medium inhabile impedit extrema habilia conjungi posse, *l. fin. de fluminibus, l. qui sella*, §. *final. ff. de servit. rusticorum prædiorum, l. tria prædia, ff. de servit. urbanor. prædior.* Surdus *consil.* 8. *à n.* 7. & *consil.* 136. *nu.* 34. Antonius Monachus Florentin. *decis.* 62. *n.* 18. Tuschus *tom.* 3. *littera E. conclus.* 684. Castillo *controversiarum lib.* 5. 2. *part. n.* 14. *col.* 2. *circa finem*, Valençuela *consil.* 177. *à n.* 64. & *seq.* ex Bartol. *in l. nec utilem, ff. ex quibus causis major.* Alexand. *consil.* 78. *n.* 20. *vol.* 5. Decianus *consil.* 11. *n* 85. *vol.* 1. & Rota Romana *decis.* 318. *n.* 4. *part.* 1. *in novissimis*; sequitur, quod nullo modo potest iste Ordinarii consensus, & ratificatio aliquid operari.

Et tandem, quoniam cùm processus, & executoriales sint nullæ ipso jure & ab initio, consensus superveniens Ordinarii illas convalescere non potest, quia ratificatio non cadit super actu nullo, & invalido, Bart. *in l. quod observare, opposit.* 1. *ff. de officio Proconsul.* Alexand. *consil.* 78. *n.* 24. *lib.* 5. Trentacinquius *variarum resolut. lib.* 2. *tit. de procuratoribus, resolut. nu.* 8. Natta *consil.* 262. *num.* 10. Osascus *decis. Pedemont.* 119. *nu.* 29. Surdus *decis.* 245. *num.* 5. *usque ad num.* 13. & *consil.* 183. *nu.* 24. & 35. Costa *de retrotraction. cap.* 8. *casu* 4. *n.* 16. videnda sunt verba Bald. adducta in proposito per Valençuela *in consil.* 177. *à n.* 53.

Pro cujus intelligentia non erit omittenda Theorica, & distinctio post plurimos Doctores scripta per Valençuelam *ibid. à num.* 48. *cum seq.* dicentem, quod ratificatio actus dupliciter potest contingere; uno modo, quando actus geritur ab alio nomine meo, qui licet mihi non præjudicet, subsistit tamen actus in persona gerentis, quem possunt ratificare, quia non est nullus; plura allegat in confirmationem & latiùs explicat.

Altera est ratificatio actus irriti, & nulli à me, vel ab alio gesti, & in hac specie meus superveniens consensus, illum tanquam nullum non reviviscit, quia non retrotrahitur ad tempus celebrati contra-

tractus; sed novus efficitur contractus ex nunc, & ex præsenti tempore noviter celebratus ex mea ratificatione, & sic sicuti eædem solemnitates, quæ in contractu ipso à principio requiruntur, debent noviter intervenire; ita pariter eædem personæ debent noviter concurrere, quæ à principio intervenire, vel adesse debebant, & eæ ad quas negotium tangit, quia revera novus est contractus, cùm primus nullus fuisset, *l. nuptiæ* 8. *ff. de ritu nuptiar. l. si ut proponis, l.* 2. *C. de nuptiis*, Innocent. *in cap. dilecti de empt. & venditione*, Geminian. *consil.* 528. *n.* 4. Calcaneus *consil.* 57. *n.* 6. Romanus *consil.* 12. *col.* 2. Aymon. Craveta *consil.* 871. *n.* 11. *vol.* 5. Decius *consil.* 532. *n.* 2. Socinus *consil.* 92. *n.* 11. *vol.* 3. Hipolytus de Marsil. *in Rubr. C. de probationibus, n.* 343. Tiraquellus *de retractu lignagier.* §. 1. *gloss.* 10. *n.* 87. Valençuela *dict. consil.* 177. *n.* 52.

Ultra quos & quod ratificatio, quatenus validet actum nullum præcedentem, inducat novum actum, & operetur prout nunc à tempore ratificationis, non prout tunc à tempore prioris actus, ad quem ut nullum, & inhabilem non retrotrahitur ex defectu subjecti, ita ut medio tempore gesta, ut hypotheca, pignus, interesse, & interusurarium sint infecta nec prosint, probant post Bart. & Deci. Gratianus *discept.* 124. *à n.* 22. Petrus Surdus *decis.* 246. *n.* 5. & 15. & *n.* 10. & ex doctrina Bart. *in l. observare, ff. de officio Proconf.* Francisc. Manent. *in decis. Delphinat.* 166. *n.* 16. *part.* 1. Marta *cons.* 79. *n.* 10. 15. & 12.

Cùm igitur istæ executoriales nullæ sint ab initio, & in radice; consensus, & ratificatio subsequens illas non revalidat, cùm in hoc novo actu deficiant omnes solemnitates, & essentialia Judicii, quia præcedentia sint nulla, & ad ea non retrotrahatur consensus & ratificatio, maximè cùm non perseveret consensus condemnati, sed imò istum pœniteat, & reclamet contra eas; jam revera deficiunt in hoc ratificationis quasi contractu personæ, quæ intervenire debent, & consensus Ordinarii superveniens solus reperitur, qui non sufficit, sed semper debet concurrere in prorogatione alterius Judicis consensus utriusque partis, tam Ordinarii, quàm partium, quia actus per ratificationem novus fit, & sic nihil potest operari ex hactenus deductis in hoc dubio pro hac parte, quæ verissima sunt, & validissimis sunt munita fundamentis.

Superior tamen resolutio hactenus comprobata, ut consensus partis, absque consensu Ordinarii †
53 in jurisdictionem alterius Tribunalis in prima instantia, non impediat protectionem Senatus, & remissionem ad Ordinarium, etiam post rem judicatam habentem notarium hunc defectum jurisdictionis, ex superius deductis: maximè procedet quando ipse consentiens adstringatur comparere coram non suo Judice censuris; nam si earum metu compareat facta priùs protestatione, etiam occulta, & opposita declinatoria, & incompetentia; cogatur dicere de bono jure super causa principali, procul dubio consensus ejus non dicitur liber, sed meticulosus, ac propterea cum protestatione præcedenti nihil operabitur, nam præstitus consensus ad aliquem actum metu censurarum extortus præcedente protestatione, se meticulosè facere, non habet effectum; ita pluries determinavit Rota per Seraphinum, *decis.* 216. *num.* 3. & *in decis.* 1047. *n.* 11. & *in decis.* 1017. *num.* 6. Puteus *decis.* 281. *lib.* 2. Achillis *decis.* 11. *de pensionibus*, Gratianus *in disceptationib. forens. tom.* 1. *cap.* 310. *n.* 38. & 39. Marescotus *variarum resolutionum, lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 21. & 22. latè prosequitur plurimas Rotæ decisiones adducens Beltramin. in annotat. ad Alexand. Ludovis. *decis.* 365. *n.* 4. explicat, & bene Mongollon. *in tractat. de iis quæ metus causa, cap.* 2. §. 6. *à n.* 10. ultra quos plures alios adduximus *in tractatu de Regia protect.* 3. *part. cap.* 3. *num.* 30. quæ resolutio ab omnibus est recepta, apud dictos Doctores plurima videbis.

Imò potius cùm iste litigans litem prosequatur coactè, illi obesse non † debet, tùm quia actus 54
licet voluntariè factus, necessarius dicitur si præcedat jussio, & coactio Judicis, post alios Giurba *cons.* 85. *n.* 18. actus gestus ex necessitate juris non nocet gerenti, prout amplissimè congerit, & ad plures infert doctrinas Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 1. *glos.* 18. *à n.* 39. & *seqq.* & iterum §. 29. *gloss.* 2. *à n.* 2. Hinc comparitio, seu alius actus factus juris necessitate, non voluntariè, non inducit renuntiationem, nec consensum, latissimè Ripol. *variar. resolut. cap.* 2. *de recusat. à num.* 95. *cum multis seqq.* plura etiam per Mieres *de major.* 4. *part. quæstion.* 26. *n.* 27. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 2. *n.* 41. & *n.* 36. Tum etiam ob reverentiam, & gravitatem Rotæ ita jubentis, cui pars resistere non potest, quo casu actus ex obedientia mandati superioris coactè factus dicitur excludens consensum liberum, & illi præjudicium non infert; post alios Giurba *consil.* 99. *n.* 42. Cloritus *consil.* 6. *n.* 111. Surdus *consil.* 262. *n.* 74. Scaccia *de appellat. quæst.* 17. *dict. limit.* 2. *n.* 56. & *seqq.* quia cùm iste actus sit factus cogente Rota, cui obedientia debetur, & ex ea acquievisse videtur non voluntariè, quo casu integrum suum jus remanet, ex DD. citatis, quia velle non creditur, qui alieno obsequitur imperio, *l. velle, ff. de reg. jur.* Thesaur. *lib.* 4. *forens. quæstion.* 60. *n.* 6. & *n.* 13. & notatur *in cap. constitutus, de rescript.* Ubi in receptione facta in Canonicum ultra numerum de mandato Papæ, videtur potiùs animo obediendi Papæ, quàm animo renuntiandi privilegio, vel statuto, loquentibus, de numero Canonicorum, exornat Mongollo, *de metu, cap.* 12. *à n.* 32. & in similibus plures congerit DD. Giurba *consil.* 99. *n.* 42. Ergo multò magis ubi adest protestatio præcedens compulsionem.

Fulcitur; nam comparens † coram Judice cum 55
protestatione non consentiendi in ejus jurisdictione, nec declinatoriæ renuntiare, aut recusationi oppositæ videtur, *cap. solicitudinem, de appellationib.* Puteus *decis.* 370. *sub n.* 3. *lib.* 1. Riccius *collect.* 1747. *fol.* 156. Rota *in una Jenv. jurispatron.* 17. *Maii* 1603. *n.* 3. recollecta per Marchesanum *de commission.* 2. *tomo, n.* 3. *col.* 2. *fol.* 518. & Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 8. *à n.* 69. *cum seq.*

Nam comparens cum clausula citra consensum in jurisdictionem, &c. non censetur consentire in Judicem † incompetentem; ita Felinus *in cap. inter* 56
Monasterium, num. 10. *de re judicata*, & ibi Glossa, verbo, *Secundo Judici, vers. Super hac dicunt quidam*; ubi Abbas *n.* 8. & 9. Rota *decis.* 563. *n.* 4. *p.* 11. *diversor.* & fuisse dictum *in una Elborens. juris conferend.* 18. *Maii* 1613. coram Illustrissimo Patriarcha Manchanedo, testatur, & de praxi quotidiana Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul.* 20. Quare stante dicto consensu meticuloso, crescit violentia, præstátque Senatui causam protectionis, & ad Ordinarium faciendi remissionem.

Hæc

Hæc omnia, ut vides, procedunt quando in
57 causa principali † obtentæ sunt executoriales; at antequam ad eas perveniatur, & sic quando super aliquo articulo latæ fuerunt incidenti in causam, non erit dubium faciendum hanc remissionem causæ ad Ordinarium, ut de eadem in prima instantia cognoscat, quia adhuc res est integra per argumentum à fortiori. Prout de mandato de manutenendo dato à Nuntio Hispaniæ in causa coram eo cœpta in prima instantia, quòd sit nullum ex defectu notorio jurisdictionis, quæ dumtaxat pertinet ad Ordinarium in prima instantia, ex Trident. *in dict. cap. causæ omnes*; expresse determinavit Rota *in Toletana sepulturæ*, coram Ubaldo, apud Marchesan. *de commiss. part.* 1. *fol.* 1062. *in princip.* quem referens sequitur Post. *de manutent. observat.* 207. *n.* 1. *&* 2.

Quibus sic suppositis restat respondere ad ar-
58 gumenta † in contrarium adducta, in principio hujus cap. quæ non obstant: namque declarationes Cardinalium, Rotæque decisiones, quæ probant, decretum Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. non habere locum, ubi adsunt sententiæ, & res judicatæ, quæ ab eo non censentur sublatæ: non procedunt in nostro casu, sed in alio longè diverso, nec super principali dispositione illius Decreti loquentis de prima instantia ab Ordinario præservata, quæ ad principium ejusdem decreti adest, aliquid disponunt, sed super *§. ad hæc ejusdem decreti*, longè dictante, & diversa continente, prohibentéque inferioribus uti jurisdictione ordinaria in causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus; & cùm sæpius fuerit propositum dubium in Sancta Congregatione Cardinalium, an illud Decretum sustulerit inferioribus ipsis Prælatis jurisdictionem adquisitam per immemorabilem consuetudinem; sæpius responsum fuit, non sustulisse, de quibus declarationibus abundè tractavimus hac 2. *part. cap.* 4. *per totum*, præcipuè *vers. Et pro clariori intelligentia, à n.* 28. *usque ad finem.*

59 Similiter dubitatum fuit, † an acquisitio jurisdictionis in iis casibus per sententias, & res judicatas obtentas per inferiores Prælatos fuerit sublata; & responsum fuit à Sacra Congregatione Cardinalium in præfatis declarationibus, & Rotæ decisionibus ad principium hujus cap. relatis, Concilium non sustulisse eadem ad prædictum effectum, quod est longè distinctum, & separatum à nostro casu, quando prima instantia sit præservanda Ordinario, quo casu expresse Concilium prædictum, & Constitutio Leonina, de qua superius, *& in cap.* 3. *post principium*, hac 2. *part.* prævenit difficultatem tollendo aliis Judicibus, quantumvis superioribus jurisdictionem, & ex ejus defectu annullando processus ab eis gestos, ut hactenus probatum est.

60 Apparet etiam diversitas † utriusque casus ex eo, nam declarationes, & decisiones procedunt & loquuntur, an Concilium *in dict. §. ad hæc*, sustulerit executoriales, & rem judicatam obtentam ante ejus promulgationem, & sic an extendatur ad præterita, & meritò respondetur, non extendi: sicque de jure communi declarationum doctrina procedit; nam lex non trahitur ad præ-
61 terita jam decisa, puta, † per sententiam, rem judicatam, transactionem, juramentum, solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expresse fiat mentio de præteritis *l. causas, C. de transactionibus*, Bart. *in l. omnes populi, n.* 41. *vers. Distingue*, ubi Crotus, *n.* 137. *ff. de just. & jur.* Abbas *in cap. fin. num.* 9. & Felinus *num.* 3. *versic. Hanc fallentiam, de constit.* Capra. *Reg.* 6. *n.* 3. Alexand. *consil.* 199. *num.* 4. *vers. Secundo respondeo, lib.* 6. Tusch. *tom.* 5. *lit. L. conclus.* 264. *num.* 63. *cum seq. & conclus.* 265. *num.* 13. *cum seq.* Alderanus Mascard. *de gener. statuto interpretat. conclus.* 13. *num.* 16. *cum seq.* Barbosa *axiom.* 136. *n.* 23. Farinac. *fragment. crimin. part.* 2. *lit. L. num.* 44. *cum seq.* ubi ampliat duobus modis, & tribus limitat. At Nos loquimur de executorialibus in futurum obtentis contra prohibitionem Concilii Tridentini ad diversum finem, & effectum, quàm dictæ declarationes, & Rotæ decisiones, ut hactenus probatum est.

Itaque concludendum erit, quod decretum *Trid. in dict. cap. causæ omnes*, duas habet partes principales, quarum quælibet circa res inter se penitùs distinctas, & diversas disponit. Atque ideò declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ prædictæ nihil attingunt ejus primam partem, quæ de causis primæ instantiæ loquitur: sed secundam tantùm, quæ incipit ab ejus *§. ad hæc*, tractantem de jurisdictione Prælatorum inferiorum Episcopo non habenda, nec exercenda in causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, prout expresse & signanter dictæ decisiones exprimunt, *dict. §. ad hæc*, in cujus etiam declarationem emanarunt declarationes Sanctæ Congregationis, ne *dict. §. ad hæc*, prohibitio obstaret Prælatis inferioribus habentibus executoriales obtentas in confirmationem, & roborationem suæ jurisdictionis in prædictis casibus aliàs prohibitis, & vetitis per Trident. *in dict. §. ad hæc*, cujus pars superior respicit exercitium duntaxat jurisdictionis in Judices aliàs eam habentes, pars verò inferior respicit totalem jurisdictionem, quoad proprietatem, & dominium, an, & quomodo per Prælatos inferiores Episcopo ea adquiri seu retineri possit, super quo declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ *suprà* relatæ emanarunt.

Ad cæteras autem difficultates, quod declinatoria, † & incompetentia opposita, super quam pro- 62
nuntiatum fuit, non obstaret: Respondetur procedere, & habere locum, quoties opposita fuerit ab eo, qui absque alterius præjudicio potest prorogare jurisdictionem Judicis non sui, atque ita quando pendet prorogatio à sua mera, & libera voluntate, absque alterius dependentia & præjudicio, prout loquuntur omnes DD. ibidem relati.

At verò quando juris datur connexitas, ita ut quilibet solus absque alterius consensu nequit prorogationem facere in alienam jurisdictionem, tunc nullo modo valet prorogatio absque alterius consensu tacito, aut expresso, maximè in istius præjudicium, prout latiùs probatum reliquimus superius *à n.* 34. *cum seq.* atque propterea resolutio nostra in hac quæstione ab omni impugnatione defensa est, & tenenda.

Et post hæc scripta † perlegi Gundisalvum de 63
Paz *prax.* 2. *tom. ult. prælud. à n.* 11. ubi tradit formam, seu modum comparendi in Senatu Regio pro litteris apprehendendis in contraventionem S. Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, & de modo procedendi, allegandi pro utraque parte, & decernendi, & se audivisse asserit, quod in hoc Supremo Consilio non retineantur litteræ, quando pars semel comparuerit in Romana Curia, allegaverit contra ipsas litteras, seu etiam declinaverit. Quæ quidem praxis falsa est, & nunquam audita in hoc

Con-

Consilio Regio; quam insuper praxim etiam ipse Paz fortiter impugnat, casu, quo vere adesset, quem & ejusdem fundamenta ad literam referam, quia benè conducunt iis, quæ hactenus latè tractavimus, qui sub eodem *n.* 11. prope finem, & *n. seq.* ita ait: Qua in re audio praxim in Consilio Supremo observari, nempè quod si possessor beneficii, vel ille, contra quem litteræ Apostolicæ impetrantur allegans contra prædictas litteras, & etiam proponens exceptionem declinatoriam ex eo, quod fuerunt impetratæ, & concessæ contra Decretum Concilii, & postmodum litteræ deferantur ad Consilium Regium per partem adversam, vel per promotorem Fiscalem, ut ibi retineantur, donec Summus Pontifex consulatur, & de veritate informetur, quod tunc Regii Consiliarii pronuntiant litteras reddendas esse impetranti, nec esse detinendas, eo quod possessor beneficii, vel ille contra quem impetratæ fuerunt, consentit jurisdictioni Auditoris Cameræ Apostolicæ, & eam prorogavit.

Quæ praxis (inquit ipse Paz) si ita observa-
64 tur, † nescio quo jure sustineri possit; nam possessor beneficii consentire non potuit in Judicem non suum, nec ejus jurisdictionem prorogare, cùm prorogatio jurisdictionis nihil aliud sit, quàm ex-
65 tensio jurisdictionis ordinariæ † ad casum, vel ad personam sub ea non expressam, ut colligitur ex *l.* 1. 2. *ff. de judiciis, & in cap. P. & G. de officio*
66 *Delegat.* Et extensio fieri non potest. † nisi ab eo, quod est, argument. *l. sed etsi manente, ff. de precario, l.* 4. *ff. de damno infecto, & cap. ad dissolvendum, de desponsatione impuber.* sequitur inde
67 jurisdictionem prorogari † non posse, nisi Judex aliquam jurisdictionem habuerit, quæ extendi posset, ut probatur *in l.* 1. *ff. de Judiciis, & in l.* 1. *ff. de jurisdiction. omnium Judic. & in cap. significasti de foro competent.* ibi: *Eum qui jurisdictioni præesse dignoscitur:* Sed Auditor Cameræ Apo-
68 stolicæ, nec alius † quacumque potestate fulgens in prima instantia nullam jurisdictionem habet circa causas beneficiales, & circa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes præter Judicem Ordinarium, ut probatur *in dict. cap.* 20. *Concilii Trid.* ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur.* Quibus verbis † omnino tollitur jurisdictio in prima in-
69 stantia quibuscumque Judicibus, & solummodo Ordinariis locorum conceditur, probatur etiam in eodem *cap.* 20. ibi: *Atque omnino saltim* † *in-*
70 *fra biennium à die motæ litis terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum Judices Superiores, aliàs tamen competentes adire.* Quibus verbis plane ostenditur solummodo post biennium Judicem superiorem, aliàs competentem per partes adiri posse. Ergo infra biennium Judex superior quantumcumque competens præterquam Ordinarius locorum de prædictis causis in prima instantia cognoscere non potest. Rursus probatur *in dict. cap.* 20. *vers. Ab*
71 *his*; ubi solummodo excipiuntur duo casus, † in quibus Ordinarius non cognoscit, & nullus ex eis est casus noster; præterea probatur in eodem *cap.* 20. *vers. Legati quoque*, ubi dicitur, quod Legati de Latere, Nuntii nec alii, quarumcumque facultatum vigore in prædictis causis non possint Episcopos impedire, jurisdictiones eorum præripere, aut turbare nec contra Clericos aut personas Ecclesiasticas procedere, nisi eorum Episcopo prius requisito, atque negligente. Ergo ex prædictis constat, in prima instantia Auditorem Cameræ Apostolicæ nullam jurisdictionem habere, & omnino incompetentem esse cognitionis prædictarum causarum, & per consequens jurisdictionem prorogari non posse, cùm non sit quid prorogetur.

Secundò pro hac mea opinione (inquit ipse Paz) facit quod de substantia prorogationis † 72
est consensus partium litigantium, juxta *l.* 1. *&* 2. *ff. de judiciis*, sed Clericus sine licentia proprii Episcopi non habet consensum prorogandi jurisdictionem † Judicis non sui, ut probat textus 73
in cap. significasti, ibi: *Consentire non potest.* Ergo in nostro casu prorogatio fieri non potuit, præsertim quod consensus prorogandi in prima instantia tollitur partibus litigantibus per Concilium Trid. *in dict. cap.* 20. ibi: *Alioquin post id spatium liberum sit partibus*, &c. Quibus verbis constat in illo tantùm casu, scilicet, quando infra biennium causa non fuit terminata coram Ordinario, concessam esse libertatem partibus adeundi Judicem superiorem, aliàs competentem; ergo præter illum casum sublata censetur partibus libertas adeundi superiorem, aliàs quantumcumque competentem, & per consequens litigantes in prima instantia non habent consensum adeundi alium Judicem, quàm Ordinarium.

Tertiò hæc mea opinio probatur ex eo, quod jus alteri quæsitum † non debet ei subtrahi, ut 74
in l. 2. *ff. de his qui sunt sui, vel alieni juris, & in cap. cum Ecclesia Vulterana de electione*, nec alteri per alterum iniqua conditio afferri debet, ut *in l. non debet, ff. de reg.* Sed si per partes litigantes jurisdictio alterius Judicis in prima instantia prorogari non possit; jam jus quæsitum Ordinariis locorum (per Concilium Trid. *in dict. cap.* 20.) eis subtraheretur, & iniqua conditio eisdem afferretur, si sine eorum consensu subditi sui prorogarent jurisdictionem alterius Judicis, cùm privarent eos suis sportulis, & honore judicandi, qui omni lucro præferendus est, *in l. Julianus, ff. si quis omissa causa testam.*

Quartò hæc opinio probatur ex eo, quod Auditor Cameræ Apostolicæ † est Judex Delegatus, ut firmat *gloss.* 1. *in Clementin. Auditor. de rescriptis*, quam dixit ibi veram, Cardinal. *n.* 6. & Staphileus *in tract. de signat. justitiæ, præludio* 1. *n.* 6. Sed ad prorogandam jurisdictionem Judicis Delegati consensus expressus, † & non tacitus re- 76
quiritur juxta *cap. statutum, §. in nullo, de rescriptis, lib.* 6. Ergo per solam comparitionem simpliciter etiam factam, absque oppositione exceptionis declinatoriæ coram † Auditore Cameræ 77
Apostolicæ, prorogatio jurisdictionis prædicti Auditoris non inducetur, quia talis comparitio solummodo inducit consensum tacitum, & non expressum, juxta Glossam exceptam *in dict. cap. statutum, §. in null.*

Ex quibus omnibus (concludit ipse Paz) planè constat, prædictam † praxim jure fulcitam 78
non esse, imò etiam litteras Apostolicas retinendas esse, quamvis ille, contra quem impetratæ fuerant, comparuerit coram Auditore suas exceptiones allegans, & monitorio respondens.

Alioquin si partes litigantes sine licentia suorum Ordinariorum † consentire possent in alium Judicem, 79
illusorium maneret Decretum Concilii, & concessiones Pontificum Regi Hispaniarum concessæ, suisque summis sumptibus impetratæ ad conservationem, & observantiam Concilii Trid. frustrarentur, &c. Hactenus Gundisalvus de Paz, qui benè percepit Arti-

Articulum hunc, de quo Nos à principio hujus capitis latiùs tractavimus comprobantes; atque apud eum, ut superius diximus, talis praxis non adest, nec adfuit in hoc Supremo Senatu Regio.

CAPUT XVIII.

Si emptori pignoris in subhastatione facta per Judicem Delegatum quæstio moveatur; an coram eodem Delegatio sit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel exequutis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa sive in possessione, sive in proprietate deducta ad Ordinarium remittatur.

SUMMARIUM.

1. & *seq. Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de controversia mota tertio emptori rei ab eo subhastata vigore suæ commissionis.*
2 *Emptor pignoris subhastati legitimo efficitur titulo possessor.*
3 *Judicium motum contra possessorem emptorem pignoris subhastati novum est, intentandum coram suo Judice Ordinario juxta Trident.*
4 *Text. in l. à Divo Pio, §. post addictum, ff. de re judicata, verba ad id ponderantur.*
5 *Controversia super pignore vendito, aut adjudicato, non via summaria, sed ordinaria erit definienda.*
6 *Ordinarius Judex competens super controversia pignoris subhastati, non erit illi prior subhastans, sed cui emptor subest.*
7 *Clerico creditori, si super pignore adjudicato per laicum, controversia mota sit, non coram laico, sed coram suo Judice Ordinario convenitur.*
8 *Clericus creditor, ex sententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur necessarius, deinceps ab anterioribus creditoribus conveniendus coram Ecclesiastico.*
9 *Lis graduationis post sententiam, executioni datam facta adjudicatione singulis creditoribus, finita est.*
10 *Lis dicitur finita per rem judicatam executioni mandatam.*
11 *Per rem judicatam executioni mandatam nec lis finitur, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem.*
Mandatum de exequendo, post rem judicatam realiter non exequutum, possessorem condemnatum possessione non privat, nec in vincentem transfert, ibid.
12 *Dominium non transfertur ex re judicata ante ejus executionem, & rei traditionem.*
13 & *seqq. Stephani Gratiani disceptatio refertur, quod ut dicatur lis finita, non sufficiat res judicata, nisi ejus executio realis subsequatur.*
14 *Procuratoris finitur mandatum per solam rem judicatam, qui nequit executionem impedire.*
15 *Post rem judicatam usque ad triginta annos peti potest executio actione in factum, vel officio Judicis.*
16 *Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem judicatam, lis non finitur.*
17 *Executio requiritur, ut lis dici queat finita.*
18 *Si post litem finitam, apprehensamque possessionem à creditore controversia oriatur, novum est judicium.*
19 *Quod nova eget instantia.*
20 *Res in solutum creditori data si evincatur à tertio, vel ab alio, nequit creditor agere primæva actione per adjudicationem jam extincta, sed alia nova agere debet.*
21 *Litteris ad immissionem in possessionem, vel executorialibus in Rota obtentis, semel executis, controversia super possessione ad Ordinarium pertinet.*
22 *Executione litterarum, aut executorialium facta expirat Delegati jurisdictio.*
23 *Inductus in possessionem si aliquo tempore in ea permansit, Delegati expirat jurisdictio, ne fiat præjudicium Ordinario, ad quem itur super nova controversia.*
24 *Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re, aut beneficio coram Ordinario debet litem movere, non coram executore.*
25 *Jus immittendi in possessionem cessat post factam immissionem actualem, etiam si ab ea ceciderit.*
26 *Semel immisso in possessionem amplius immissio non competit.*
27 *Immissio à possessione recidente cessat via executiva litterarum, aut executorialium, & via ordinaria agere debet.*
28 *Executione peracta semel super controversia activa, aut passiva ad Ordinarium erit recurrendum.*
29 *Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet jurisdictionem ad defendendum immissum jam à molestiis.*
30 *Quod in Gallia non admittitur, sed quia expiravit jurisdictio per actualem executionem ad Ordinarium recurrendum.*
31 *Quod & idem servatur in Hispania ex dispositione Concilii Trid. cujus Rex efficitur protector, & in Senatu dari decretum, ut causa remittatur Ordinario, firmat Riccius.*
32 *Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem, jurisdictionem amplius exercere obstante Trident. decreto, sed ad Ordinarium recurrendum erit.*
33 *Causa immissi, & turbati in possessione, & proprietate Ordinario remittitur, cum executione facta executoris expiravit jurisdictio ex Trident. cujus prima instantia aliter percum diceretur.*
34 *Clausula (*defendentes inductum*) nequit uti inferior à Papa in præjudicium Ordinarii, quâ si Papa utatur, subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordinario, quia post peractam executionem executoris finita fuit jurisdictio.*
35 & 36. *Comparens post immissionem ex alio testamento, non auditur via executiva, sed Ordinaria, coram Judice Ordinario rei possessoris.*

JUdex à Sede Apostolica Delegatus ex commissione propria manu Sanctissimi subscripta, † 1 vel aliàs causa legitimi ad Sedem Apostolicam (super qua debitor fuerat coram Ordinario primitùs conventus) devoluta, & ad executionem executorialium, in Rota contra debitorem obtentarum datus, postquam ipsius debitoris bona pro satisfactione creditoris subhastavit, & re emptori tradita soluto pretio accidit, in eum super eadem re quæstionem moveri, sive à tertio suam esse contendente,

tendente, sive ab alio creditore ex causa juris offerendi, & coram eorum Delegato; ipse tamen emptor conventus certans ad suum Ordinarium causæ hujusmodi cognitionem pertinere ex Decreto Concilii Trid. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* recurrit ad Senatum pro ejus protectione, ut ad Ordinarium remittatur: & debere obtinere paucis ego profecto.

2 Etenim, Clericus pignoris emptor, & soluto pretio, † ac per consequens perfecta jam venditione, possessor ex legitimo titulo effectus est, & Judicis authoritate [qui illa lite jam finita desinit esse Judex, *l. posteaquam, ff. de re judicata cap. in literis, de officio Delegati*] si super eadem † re conveniatur, novam equidem patitur Judicium, & novam instantiam, atque ideò actor ejus forum ordinarium sequi tenetur, *c. cum sit generale, de foro competenti*, cum vulgaribus, quare instantia hæc nova pronecesse coram Ordinario suo tractanda erit, juxta *d. cap. 20. Trident.* & ea quæ latè deduximus hac *2. p. cap. 8. & cap. 9.* & iterum *cap. 23.*

3

4 Pro quo in terminis † est text. elegans *in l. à Divo Pio, §. si post addictum, ff. de re judicata*, his verbis: *Si post addictum pignus aliqua controversia emptori moveatur, an sit cognitio ejusdem Judicis qui sententiam executus fuit, videndum est, & cum semel emptio perfecta sit, ejusque, qui sic comparavit, periculum versetur, non puto locum esse cognitioni, certe postquam inductus emptor in possessionem, nonne cessabunt partes eorumdem Judicum; idemque & si is, cui qui judicatus est, res fuerit addicta:* Ubi scribentes duas insimul conclusiones firmant; quod in controversiis emergentibus post

5 venditionem, † vel pignoris adjudicationem non summariè, sed ordinariè juris que ordine servato procedi debet adversus eundem emptorem. Alteram verò per necessariam consequentiam ex prædicta conclusione deductam, quod coram Judice Ordinario emergentia hæc, ut nova pertractanda

6 erunt. Judex autem † Ordinarius hic non intelligitur ille prior, qui sententiam additionis tulit; sed ille dumtaxat qui erit Judex competens emptoris, ejusve, cui pignus fuit addictum vel in solutum datum, ut egregiè alter explicat Paulus de Castro *in dict. §. si post addictum*, Franciscus Vivius *decis. 527. n. 7. lib. 4.* Guzman *de evictionibus, q. 7. à n. 67. cum seq.*

7 Et confirmatur ex doctrina † Socini *Regul. 10. fallent. 1. & 2* & clarius per Ant. Gabrielum *in consil. 60. n. 11. lib. 2.* dicentes, quod si Clericus primus creditor, cui pignus ex licitatione facta per Judicem laicum adjudicatum fuit pro sui satisfactione, qui postmodum ex causa juris offerendi à secundo creditore conveniatur; debeat iste secundus creditor Clerici forum sequi, & Judicium sui Ordinarii, ad quem controversiæ hujusmodi cognitio dumtaxat pertinet; sequitur Guzman ubi proximè, *à num. 62.* dicens: Quòd etsi ipse Clericus creditor obtinuerit bona ipsa virtute

8 † graduationis, & sententiæ latæ per Judicem sæcularem; nihilominus cùm id judicium jam extinctum & finitum fuerit, & Clericus justo titulo effectus sit possessor, & reus necessarius, non poterit ab eodem Judice sæculari compelli, bona anterioribus creditoribus restituere, cùm nova sit causa, novum jus, quæ nova instantia egeant ad suum Judicem Ordinarium remittenda, ut suprà dictis.

Et quia lis graduationis in Judicio sæculari fuit procul dubio extincta, & jam finita per executionem jam peractam, & actualem addictionem 9 factam creditori vincenti, ita Bart. & Jass. *in l. si defensor. §. si satisdatum, ff. qui satisdare cogantur*, Guzman ubi proximè, *num. 64.* cùm generale verum sit, quòd lis dicatur finita † per rem judi- 10 catam executioni mandatam, ut per Sarner. *in Regula de annali. q. 44. num 4 & 5.* Caputaq. *decis 172. p. 2.* Mohedanus *decis. 8. aliàs 115. decis. 14. aliàs 240. de causa possessionis & proprietatis, & decis. 3. aliàs 180. n. 3. de litis pendent.* Vivius *decis. 527. n. 3.* Guzman ubi proximè *nu. 65.* & Nos post Sarner. Lancelot. Robert. aliasve plures Rotæ decisiones latiùs probamus *in tract. de Regia protect. 4. part. cap. 14. à num. 250. cum seq.* quibus adde Vivianum *de jure patronat. decis. 25. num. 7.* Et nos firmavimus ibidem; † è conver- 11 so etiam per rem judicatam non secuta ejus executione, litem nominè finitam dici, atque ideò sententiam ante executionem factam non privare possessione victum, quam non amisit, sed verè retinet interim manutenibilem, ut pulchrè Coccinus *decis. 184. num. 3. & à princip.* Alex. Ludovis. *decis. 546. num. 9. & 10.* & idem Coccinus *decis. 223. num. 4.* optimè etiam Seraphinus *decis. 937. num. 2.* Cathad. *decis. 7. de causa possessionis & proprietat.* Paleotus *decis. 215.* Quæ decisiones idem affirmant etiamsi post rem judicatam subsequatur mandatum exequendo, quia sola voluntas, & jussus Judicis in effectum non deductus non privat possessione condemnatum, nec in vincentem transfert.

Et quòd lis non dicatur finita ante rei judicatæ realem executionem, insuper probant Pacificus *decis. 144 n. 2. post tractatum de Salvian. interdict.* Rota *in recent. decis. 215. n. 2 part. 1.* Post. *de manutent. observ. 12. à n. 160. & post tractatum decision. 167. n. 7.* & alias decisiones allegat ipse Post. ibidem, *n. 161.*

Hinc fit quod ex sententia non transfertur dominium † seu quasi ante traditionem, & executio- 12 nem, Alexand. *consil. 5. n. 8. vol. 2. & in consil. 1. n. 5. vol. 5.* Decius *cons. 594. n. 3.* Doctores *in l. ex hoc jure, & in l. 2. per text. ibi, C. Communia utriusque Judic. & in l. Pomponius, §. si jussu, ff. de acquir. possess.* Puteus *decis. 200. part. 3.* Marta *in cons. 50. n. 2.* & melius *n. 19. & seqq.* & vide infra *n. seqq. & n. 17.*

Et quòd lis non dicatur finita per solam rem judicatam, sed præcisè † ad id requiratur ejus- 13 dem simul executio, probat Gratian. *in disceptation. forensi. num. 1. cap. 66.* in hæc. Non obstat, quod etiam dicatur lis finita per sententiam, quæ transivit in rem judicatam, *l. causas, C. de transact.* Glossa *in cap. 1. verb. Finit. de litis contestat.* Cassiador. *decis. 6. super Regula num. 5.* Parisius *cons. 30. in causa, num. 35. lib. 4.* Unde non includitur executio, cùm sufficiat finire litem per rem judicatam, ita ut procurator ad lites non censeatur habere † mandatum ad 14 impediendum executionem sententiæ, Geminian. *in cap. 1. §. sed si post rem. vers. Nota ex illo, dict. n. 4. de exceptionibus in 6.* quia verum est litem finiri per sententiam, supplendo tamen executioni mandandam; & postquam res datur ei, qui vicerit, quia alias per sententiam, & rem judicatam non dicitur lis finem accipere, Mandos. *regul. 23. q. 27. col. 1. ad med. vers. Ad propositum quæsitum*, ubi testatur ita in Rota sæpe fuisse decisum, & declaratum, & intelligi omnia in contrarium

15 deducta, & ibi etiam † quod post rem judicatam, usque ad triginta annos potest peti executio actione in factum vel officio Judicis, *l. actori, C. de jure jurand.* Bart. *in l. tale pactum, §. qui provocavit, de pactis, &c.*

Et idem Gratian. *cap.* 114. *num.* 34. ibi: Ve-
16 rius est, ut etiam in causa † appellationis sequestrum duret, cùm aliàs non dicatur lis finem accipere, nisi per sententiam in judicatam transactam, *l. causas, C. de transact. &c.* Ita ut etiam requiratur executio, † ut possit dici lis finita, Man-
17 dos. ut dictum sup. *cap.* 66. *n.* 20. & ita in specie casus nostri respondit Curtius *de sequest. cap.* 2. *q.* 18. *n.* 66. *&c.* probat Puteus *decis.* 310. *lib.* 2. latissimè Lancelot. *de attent.* 4. *p. in præfat. num.* 230. Garcia *de benefic.* 6. *p. cap.* 4. *n.* 42. *in fine*, Achill. *decis. unic. de executione sententiæ*, Rota, ut per Farinac. *decis.* 276. *num.* 6. *tom.* 2. *in posthumis*, qua post Lancel. *de attent.* 4. *p. in præfat. n.* 230. & Sarnat. *in Reg. de anna. q.* 44. & Puteum *decis.* 30. *lib.* 2. adducitur Rota *in una Salmantina Capellaniæ del voto*, 2. *Aprilis, &* 5. *Julii* 1593. *coram Cardinali Pamphilio.*

Atque si ideò si post finitam litem, & habita à creditore possessione emergat aliquid, quod
18 sit in judicium † deducendum, novum equidem erit judicium, ut per Caputaquen. *dict. decis.* 171. benè consideravit Guzman. *dict. cap.* 7. *num.* 66.
19 Quod quidem nova eget instantia, † ut latissimè comprobavimus hac 2. *part. cap.* 8. *cap.* 9. *& cap.* 13. Ubi plurimæ doctrinæ conducibiles reperientur.

Et pulchrè confirmatur, quoniam si ab ipso creditore, cui pignus in solutum datum fuit à Judice pro debiti satisfactione, sive per adjudicationem Judicis, sive partis, res ipsa pignora-
20 ta, † & addita evincatur à tertio, vel alio creditore; nequit ex actione primæva agere, cùm ex actuali additione, & adjudicatione fuerit extincta, ac per consequens lis super ea mota, sed alia nova actione agere debet, putà utili exempto, post Petrum Surdum, Gratianum, Fabium, Anna, Felicianum à Solis, Castellum & alios abundè diximus, & probavimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 7. *à n.* 160. *cum seq.*

Multò minus contra ipsum creditorem habita rei addictæ possessione lis ipsa, & actio primæva durare dicetur, ac per consequens coram Judice suo Ordinario hac nova actione, hocque novo Judicio conveniri debet, cum nova egeat instantia, & novis terminis, ac defensionibus: quapropter omninò per Senatum ad Ordinarium remittenda, quo jure quidem quotidiè utimur in hoc Supremo Regio Consilio, quoties ab eo protectio hæc Concilii postulatur.

Ex his fundamentis, eorumque principali do-
21 ctrina infertur, † quod si executoriales expediantur in Rota, vel litteræ Apostolicæ dentur alicui Delegato commissæ, ut alicui proviso tradat possessionem beneficii, alteriusve rei, aut juris, si facta jam actuali earumdem executione, illarumque virtute victor, aut provisus habuerit possessionem pacificam, si ab aliquo tertio fuerit turbatus, aut spoliatus, nullatenus poterit executor ipse virtute executorialium, aut litterarum Apostolicarum ipsum restituere, nec manutenere, cùm hæc sit nova causa, & novum à priori diversum judicium, quod omnino, sive in possessione, sive in proprietate debet remitti ad Ordinarium, ad quem hujus causæ cognitio activè, & passivè omnimodo pertinet, cùm Delegati Judicis jurisdictio jam fuerit extincta, & finita post peractam executionem. Elegans est decisio Cassiodori *decis.* 1. *de restit. spoliat.* Rota per Jacobum Caballerium *in decis.* 347. *n.* 1. *&* 2. ubi quod statim expiravit potestas Judicis Delegati, & executoris, † & fuisse ita decisum per Rotam *in una* 22
Casalens. Canonicat. 22. *Januarii* 1605. *coram Reber. Atrevaten.* & in alia *Ferrariens. bonorum* 19. *Januarii coram Dunozeto*, testatur Cabellerius *ib. num.* 2.

Et per Joannem Andræam *in cap. pro illorum de prabendis, & dignitat.* & Abbatem, Staphileum *de litteris † gratiæ, titulo de vi, & effectu, §. si-* 23
gnificat. clausulæ inducentes, n. 3. *& per cap. in litteris, de officio Delegat.* tenet Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *à num.* 154. & sup. *à num.* 151. Quod si aliquamdiù inductus in possessionem pacificè possedit, expirat Judicis Delegati potestas, ne fiat præjudicium Judici Ordinario, ad quem pro controversia mota inducto & proviso, & noviter facta recurrendum sit, refertque eundem Joannem Andream sic audivisse Curiam tenere, firmantem, nisi in continenti post factam executionem in possessione turbetur missus, secundùm Joannem, & Abbatem, *n.* 6. Felinus 20. *vers.* 2. *in cap. quærenti. de officio Delegati.* Et ità procedunt, quando scilicet in continenti turbatus est missus, quæ latissimè disputavimus, & resolvimus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. cap.* 14. *à num.* 217. *cum multis seqq.* ubi quando in continenti ab ipso condemnato turbatus, vel spoliatus possessor immissus; de quo etiam Barbosa *in collect. ad c. quærenti n. fin. de officio Deleg.*

Sicuti etiam quando post factam executionem, & possessionis † traditionem virtute literarum 24
Apostolicarum, quis vellet movere controversiam super re, vel beneficio jam possesso, nam tunc tertius iste comparens non coram Judice eodem Delegato, qui missionem realem fecit; sed coram Ordinario, ad quem debet recurrere, tenetur actionem, & jus suum deducere, & contra possidentem agere; etenim ad audiendum hujusmodi novum contradictorem, executoris Delegati potestas expiravit, cùm sit nova actio, & novum Judicium, ut in terminis ex hac ratione tenet Garc. *de benefic.* 6. *p. c.* 2. *à n.* 145.

Et ratione probatur; nam cum litteræ Apostolicæ dentur ad immittendum in possessionem, † 25
post immissionem, cessat potestas, & Jurisdictio, atque commissio, sicut & cessat jus provisi, quia jam semel missus fuit, etiamsi ab ea ceciderit, & spolietur, ut post Alexand. *cons.* 188. *viso puncto. n.* 2. *&* 3. *lib.* 5. Anchar. *cons.* 189. *nu.* 6. *vers. Præterea posito*, Tusch. *practic. conclus. tom.* 3. *litt. E. concl.* 493. *à n.* 9. *cum seqq.* Nos *de Regia protect.* 4. *p. cap.* 14. *n.* 224. Quia immissio non competit † amplius jam possessori, licet à possessione ceciderit, latè 26
Castillo *controvers. cap.* 24. *n.* 25. *tom.* 3. Alex. Ludovis. *decis.* 46. *n.* 3. *& seqq. & decis.* 200. *à n.* 3. Nec virtute earummet litterarum semel † execu-
tioni traditarum agit missus patiens controver- 27
siam, quia expiravit via executiva, & ordinaria agendum erit, Felin. *in cap. quærenti*, *num.* 10. ubi in fine, dicit commun. Rota apud Seraph. *decis.* 162. *ex n.* 4. Quare pro qualibet turbatione, & controversia activa, † aut passiva peracta jam exe-
cutione debet ad Ordinarium recurri, ne lædatur 28
dispositio Tridentin. *in d. cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, præservans primam instantiam Ordinario,

&

& ita probat Garcia *de benefic. 6. p. cap. 2. n. 164. & seqq.*

Et in his, in quibus versamur terminis, idem probat Riccius *in practicar. Aurea, resolut.* 299.

29 in hæc: Executores † gratiæ cum clausula (*Inducentes, & defendentes, &c.*) non solùm habet jurisdictionem ad ponendum in possessionem beneficii impetrantem, & ad faciendum ei responderе de fructibus; sed etiam ad defendendum eum post immissionem, si ab aliquo tertio molestaretur, ut per text. & ibi Abb. & Felin. *in cap. querentis, de officio Delegati*, *num.* 10.

In Gallia tamen hæc conclusio non prácticа-
30 tur, † quia facta executione executor functus est munere suo, & postea jurisdictio Ordinariorum est, etiam quoad turbationem in possessione; nam turbatus coram Ordinario conqueri debet, per concordata suprà allegata; ita notarunt Rebuffus *in pract. benefic. in forma novæ provision. verb. Amoto quolibet illicito detentore*, March. *decis.* 100. *p.* 1.

In Hispania ex Bullis concessis in favorem
31 Potentissimi † Regis nostri Philippi à Summis Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. qui faciunt eum protectorem Sacrosancti Concilii Trid. credo quod servatur idem quod in Gallia, & quod causa contra turbantem remittitur Ordinariis, & super hoc dantur rescripta in Supremo Consilio; & de jure communi, Abbas, & Joan. Andr. *in dict. cap. quærentis* existimabant, quod perfecta executione, si aliquandiu pacificè possidebat impetrans, erat extincta jurisdictio Delegati, aut executoris, non obstantibus dictis clausulis, ob quas moti fuerunt suprà dicti omnes, & etiam servare Curiam affirmat Staphileus *de litteris gratiæ, & just. tit. de vi, & effectu clausul. fol.* 131. *in parvis.*

Ex quibus infertur, quod meri executores cum
32 clausula (*Cæterum*) quæ solet † de stylo dari pensionario in reservatione pensionis, vel præsentantibus gratias coram Auditore Cameræ in hoc Regno stante forma Sacri Concilii Trident. de qua suprà, non poterunt post præfatam executionem, jurisdictionem exercere, licet in favorem Ordinarii contrarium aliquando de facto observetur. Id tamen intelligo contra contradicentes de jure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios, contra verò turbantes de facto non erit inconveniens, si procedat extra judicialem compulsionem, quando clausula facit perpetuitatem. Hæc Riccius.

Quam doctrinam de verbo ad verbum, trans-
33 cripsit Riccius † ipse à Flores de Mena, qui ea omnia dixerat *variarum, quæst.* 4. *à num.* 60. *cum seq.* Hoc tamen Authore tacito, qui quidem in hismet terminis dicit, causam jam missi in possessionem, & postmodum turbati remittendam esse Ordinario, ex dispositione Concilii Trid. cùm clarè percutiatur prima instantia hoc in casu ad illum pertinens, quippè jam cessaverit jurisdictio Delegati, & ita practicatur quotidie in hoc Supremo Consilio Regio, atque incunctanter observatur, prout ex dicto Mena, latiùs videre poteris loco citato, & iterum *in quæst.* 12. *num.* 10. *ad fin.*

Fulcitur, quoniam clausula, *Defendas inductum*, non operatur postquam † immissus semel
34 pacificè possedit, ne derogetur Ordinarii jurisdictioni, ideò si molestetur postquam fuit inductus, via ordinaria est agendum, & molestans coram suo Ordinario erit conveniendus. Quia hæc clausula amplius non habet effectum, nec conservat jurisdictionem executoris Delegati, ut superius latè diximus, & probant insuper Staphileus *de litter. gratiæ, fol.* 97. *pag.* 2. *vers. Sequitur postmodum*, Marches. *de commission. p.* 1. *pag.* 939. *n.* 177. Campan. *diversorum juris Canon. rubr.* 11. *cap.* 12. *n.* 283. Tusch. *pract. conclus. tom.* 1. *litt. C. Conclus.* 218. *num.* 1. ubi *nu.* 2. subdit Rebuffum *in forma novæ provis. in verb. defendas inductum*; retulisse quod in Francia nihil operetur, quia Judices Ordinarii post executionem factam sunt adeundi, quod & in Hispania idem observari ex dispositione Concil. Trid. ne deterior fiat eorum jurisdictio, diximus sup. *à num.* 29. *cum seq.* Atque ideò, ut hæc clausula operetur post inductionem, missionem factam per executorem in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ, debet commissio, qua prædicta clausula apponitur, subscribi propria manu Sanctissimi, aliter à Senatu causa novæ molestiæ & turbationis, remittenda erit Ordinario, ad quem de jure pertinet cognitio, ex superiùs abundè comprobatis.

Fulcitur denique ex eo, quòd si post immissionem † factam ex *l. fin. C. de edicto divi Adrian.* vel virtute litterar. Apostolic. alius compareat 35 cum alio testamento, vel alias litteras Apostolicas, aliove pari titulo: nullatenus auditur in via executiva, sed in via ordinaria, & in judicio & foro competenti Ordinario, quia iste justo titulo possidet, Judice authore ritè & rectè procedente, & mediante sua possessione effectus est reus, cujus forus est servandus, & attendendus; ita tenent Bart. *in l. fin. C. de ed. divi Adrian.* & ibi Alexand. *num.* 23. Alberic. *num.* 14. Angel. *col. penult.* Beneintend. *decis.* 83. *num.* 5. & 6. Beroius *consil.* 54. *num.* 3. *lib.* 2. Roland. *consil.* 78. *num.* 27. *lib.* 3. sequitur Zucardus *in dict. l. fin. num.* 374. Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *nu.* 565. & videtur sentire Peregr. *de fideicommiss. art.* 48. *num.* 23. Mohedan. *decis.* 13. *ut lite pendent.* Caputaq. *decis* 329. *part.* 1. Puteus *decis.* 333. *lib.* 2. & fuisse decisum *in una Reatina, hæredit.* 4. *Junii* 1599. *coram Justò*, testatur Argellus *de legitimo contradict. quæst.* 2. *art.* 3. *per totum*, & signanter *à n.* 123. *& seqq.* atque etiam *à num.* 133. in ea fuisse dictum; quod si judex comparentem ex alio etiam posteriori testamento post immissionem factam † admiserit in 36 via executiva, & eum immiserit: Prior erit manutenendus in sua anteriori immissione, & possessione, eò quòd ab ea non potuit ejici, nisi in via ordinaria auditus & victus uti reus necessarius, qui Argellus latiori manu tractat de iis omnibus videndus in toto dicto *artic.* 3. itaque quoties semel fuit quis à judice missus in possessionem alicujus rei ritè & rectè procedente; quidquid postmodum contra eum alius insurgat in possessorio, aut petitorio, conveniendus erit in suo foro competente, & coram suo Ordinario, non aliàs.

CAPUT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarii, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit ejusdem Ordinarii successori?

SUMMARIUM.

1 *Commissio impetrata ob recusationem Ordinarii, re integra, postmodum recedentis, vel decedentis, an à Senatu retinenda, ut causa faciat remissionem successori.*

2 *Concil. Trident. praeservans primam Ordinarii instantiam, non sustulit legitimos modos, ad quos de jure ab eo licitè receditur.*

3 *Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia.*

4 *Ex recusatione cessat Trident. dispositio, & per consequens Senatus protectio.*

5 *Res quae semel prohibitionem evasit, semper libera remanet.*

6 *Rei semel alterata natura, semper remanet alterata.*

7 *Recusationis causa licèt cesset, ea mutatione Ordinarii recusati, non tamen ejus cessat effectus jam consummatus, & in effectu deductus.*

8 *Factum legitimè retractari nequit, licèt casus posteà evenerit, à quo non potuit incohari.*

9 *Casus superveniens non mutat actum consummatum.*

10 *Jus semel tertio quaesitum tolli nequit eo renuente.*

11 *Commissione facta communi adversario, jus est quaesitum eidem, & illi impetrans renuntiare non potest.*

12 *& seqq. Commissio ob recusationem Ordinarii impetrata ex hujus mutatione, re integra (nempè ante jurisdictionem in Decalogo radicatam) retinetur in Senatu remissa causa cognitione Ordinarii recusati successori.*

13 *Recusationis causa cessante, cessat ipsa recusatio.*

14 *Recusatio cessat mortuo judice recusato.*

15 *Suspicionis causa cessante, cessat suspicio.*

16 *Quod intellige si recusationis causa sit personalis, non realis, quae tangat dignitatem, quae etiam in successore durat.*

Periculosum est coram judice suspecto litigare, ibid.

17 *Periculi causa cessante, cessat quod ejus causa statutum est.*

18 *Recessus ab Ordinario causa cessante, cessat recessus ob eam factus.*

19 *Commissionis impetrandae causa cessante cessat commissio impetrata.*

20 *Causa cessante, re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est in fieri.*

Suspicionis causa cessante post praeventam jurisdictionem non cessat commissio, nec successor recusari recuperat jurisdictionem, ib.

21 *Causa cessante non cessat effectus jam consummatus, & ex cujus existentia tertio jam fuerit jus quaesitum.*

22 *Promissio contemplatione alterius facta, ipso re integra, decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium.*

23 *Jurisdictione Delegati nondum praeventa per ejus exercitium, res adhuc dicitur integra.*

24 *Per litterarum praesentationem coram Delegato, jurisdictio non dicitur praeoccupata.*

Delegatus ante litterarum praesentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio actus est jurisdictionis, ib.

25 *Jurisdictio Ordinarii suspensa per recusationem, ea cessante per remotionem, re integra, recusati statim ex vi attractiva devolvitur ad ejusdem successorem non recusatum.*

26 *Commissio non efficitur communis adversario, nec ex ea jus acquiritur per impetrationem, nec praesentationem; sed per citationem legitime expeditam, & executam.*

27 *Secus post eam subsequutam, cui jam commissioni impetrans nequit renuntiare.*

28 *Commissioni continenti aliquid favorabile alicui, potest re integra, impetrans renuntiare.*

29 *Commissio post praesentationem, & citationem executam fit communis adversario, cui impetrans non potest renuntiare.*

30 *Nisi contineat publicam utilitatem.*

31 *Commissioni continenti aliquod privilegium, etiam ad commodum tertii potest, re integra, impetrans renuntiare.*

32 *Commissio non efficitur communis ante praesentationem, & citationem executam, qua non uti potest impetrans, etiam invito adversario.*

33 *Recusationis causa resoluta recedente, vel decedente Ordinario recusato, re integra, res redit ad priorem statum, & ad successorem recusati in eadem prima instantia.*

34 *Gravamine, quo fundatur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante & resoluto, resolvuntur caetera eò nitentia, & causa ad inferiorem redit.*

35 *Origine, à qua caetera vim capiunt, & fundamentum, sublata, cuncta corruunt.*

36 *Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata.*

37 *Acquisitione rei revocabiliter ex causa de praeterito resoluta, omnia redeunt ad primum statum, ita ut fructus, hypotheca, & alia jura restituantur.*

38 *Re redacta ad priorem statum jus semel consolidatum cessum, seu aliter amissum, reviviscit.*

39 *De effectibus rei redacta ad priorem statum, remissivè.*

40 *Appellatione deserta; jurisdictio devolvitur ad Judicem à quo quisnam exequitur sententiam.*

41 *Recusatio, & appellatio ad effectum suspendendi jurisdictionem à pari procedunt.*

42 *& seqq. Recusationem cessare per mutationem Ordinarii recusati ante commissionis exercitium, ad ejusque successorem devolvi jurisdictionem, determinavit Rota.*

43 *Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum ejus occasione obtentum.*

44 *Sententia lata in petitorio suspenso est nulla defectu jurisdictionis.*

45 *Etsi lata sit super petitorio, & possessorio simul in totum nulla est.*

46 & 47. *Per comparitionem coram alio Judice competenti*

petenti, re integra, & ante usum commissionis, huic impetrans renuntiare videtur.

48 *Successori Ordinarii recusati remittet Senatus causam in prima instantia, non Delegato, qui ante cessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata, non fuit usus.*

49 *Ab Ordinario ob recusationem licitè receditur in prima instantia durante impedimento recusationis, & non sublato, re integra.*

50 *Omnis dispositio tacitam conditionem habet, rebus sic stantibus, ita ut ab ea recedatur nova superveniente causa.*

51 *Commissio ob recusationem impetrata ante ejus exercitium non habet statum perfectum, nec consummatum, sed est, re integra, resolubilis, & variationi subjecta.*

52 *Ex commissione non acquiritur jus tertio, re integra.*

1 Recusato Ordinario ob legitimam suspicionis causam legitimè probatam, & admissam, unus ex litigantibus festinanter præcurrit, & impetrat commissionem à Sede Apostolica, ut alius Judex Delegatus de causa cognoscat principali, interim tamen, quod, vel impetratur, vel Delegatus jurisdictionem radicet, & præveniat, accidere assolet, Ordinarius ipse recusatur, vel decedat, vel ab officio removeatur, certat altera ex partibus in Senatu hoc Supremo; causam remittendam fore Ordinario successori, allegans, fuisse devolutam, recuperatam jurisdictionem à successore non suspecto, eò quòd cessaverit, re integra, causa recusationis, cum suspectus desierit jam judex esse. Quæstio est admodum celebris, & difficilis.

Et pro hac ultima parte negativa Ordinario
2 successori remittendam non fore; † sed potius judici Delegato, plura urgent non contemnenda fundamenta. Et primum quoniam etsi per Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformat. cat.* 20. sit Ordinario ita præservata prima instantia, ut sit prohibita avocatio, & commissionis impetratio: hoc tamen Decretum non tollit legitimos modos per quos de jure licitè, libereque recedi potest ab Ordinario ipso in prima instantia, Nos latè probavimus hac 2. *p. cap.* 5. *n.* 8. & ferè per totum caput, inter
3 quos recusationis causa, † ut legitima, ac principalis connumeratur, prout ibidem in eodem *cap.* 5. *§.* 1. *à n.* 3. *cum seqq. vers. Ex proxima conclusione,* ubi ex causa recusationis Ordinarii liberè permitti impetrari commissionem alteri judici posse, diximus in prima instantia, quod per totum illum *§.* examinavimus.

Ergo semel legitimè, & licitè facta commissionis impetratione, cessare, dicendum est, prohibi-
4 tionem Concil. Trid. † & per consequens Senatus protectio, quoniam res quæ semel prohibitionem
5 evasit † semper remanet libera, *l. pater, §. quindecim libertos, ff. de legat.* 3. *l. cætera, §. fin. ff. de legat.* 1. *l.* 1. *§. res vero, C. de imponendis lucris, descript. l. fin. C. de remissione pignor.* Atque rei semel alte-
6 rata natura, † semper remanet alterata. De quibus, & aliis pluribus similibus doctrinis diximus *in tract. de Regia protect.* 3. *p. c.* 4. *à n.* 55. *& seqq.* Ergo cùm hujus causæ prima instantia semel licitè alterata fuit, atque prohibitionem evaserit, ejusque natura alterata; semper debet remanere libera, & per consequens per Concilium non prohibita.

Secundò, quoniam licèt recusatio Ordinarii quæ causa fuit immediata, ad faciendam licitam

† impetrationem alteri Judici, ex supra dictis) ces- 7
saverit per cessum, vel discessum Ordinarii suspecti, ex text. cum materia *in cap. cum cessante causa, de appellat.* tamen non potest cessare ejus effectus jam consummatus, & in effectum deductus, prout statim probavimus. Ergo commissio ex causa recusationis jam impetrata cum effectu non debet cessare, cum ex ea jam effectus dicatur consummatus.

Tertiò, quia factum legitimè retractari non
debet, † licèt casus postea evenerit, à quo non 8
potuit inchoari, *l. non est novum, ff. de reg. jur. cap. factum legitimè, eodem tit. lib.* 6. ex quibus quidem juribus regula generalis, velut axioma deducitur; quod ubi actus est jam consummatus, casus superveniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, ut quæ semel utiliter & legitimè
constituta sunt durent, † licèt casus evenerit, à 9
quo initium habere non potuerit, prout apertè dicitur *in l. pluribus, penult. §. etsi placet*, ubi Bart. & alii *ff. de verbor. obligat.* & voluerunt Petrus à Bellapert. & Bald. *in d. lectura, in l. patre furioso*, per eum textum *ff. de his qui sunt sui, vel alieni juris.* Bartol. *in l. ex facto in princip. col.* 4. *vers. Ultimo hæc lex, ff. de vulgar. & pupil.* de quo latè per Dinum *in d. cap. factum legitimè*, & Decium *in dict. l. non est novum,* latissimè Tiraquel. *in tract. de causa cessante, limit.* 11. *per totam*, & præcipuè *n.* 15. Ergo licèt recusatio Ordinarii, quæ fuit causa immediata commissionis impetratæ, cessaverit per cessum, vel decessum, aut discessum recusati; non potest tollere commissionem jam in effectum deductam, nec licèt cesset causa recedendi ab Ordinario, erit ad illum iterum redeundum.

Quartò quoniam per recusationem Ordinarii
semel admissam, † & per rescriptum impetratum 10
partibus fuit jus quæsitum, quod eis renuentibus tolli non potest, *l. cum à socero*, cum concordantibus, *C. de jure dotium*, adeò ut ex commissione facta communi adversario, jam inde jus ei
quæsitum fuit, † in cujus præjudicium, nec ipsi 11
impetrans commissioni renuntiare valet, prout latiùs inferiùs probabitur. Ergo in tertii præjudicium redire non potest causa ad successorem Ordinarii recusati, ac propterea nec per Senatum illi remittenda.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus con-
traria sententia his, † in quibus versamur, terminis, 12
& verior, & probabilior est. Imò reversa causa recusationis ad non causam, commissio, re integra [hoc est antequam per ejus exercitium jurisdictio delegata fuerit præventa, & præoccupata, ac in persona delegati radicata) subvertatur, & causa redeat ad Ordinarium successorem non suspectum, nec noviter recusatum, cum causa recusationis cesset tempore, quo adhuc ejus effectus non fuerit in esse productus, nec efficaciter consummatus, sed in statu variabili, & resolubili, atque ideo cessante impedimento, prima instantia revertitur ad terminos Concilii Trid. pertinens ad Ordinarium, qui jurisdictionem recuperat eo cessante.

Quæ quidem resolutio validis fundamentis ni-
titur; † etenim cessante causa recusationis, ip- 13
sam recusationem cessare, probant Speculator *titulo de judice Delegato, §. superest videre, vers. Quid si socius*, Albericus *in l. cui eorum, §. affinitates, in fin. ff. de postulando, & in l. affinitatis, C. commun. de successor.* Hippolitus de Marsillis *in l. etiam si redditibus, col.* 2. *vers. Ulterius hæc lex*

 po-

14 *potest induci, ff. de quæst.* idem probat Alexand. † (qui loquitur in recusationis causa cessante per obitum recusati, ut cesset in successore recusatio) *in l. ex facto, in princip. col. 2. vers. item potest induci, ff. de vulgar. & pupillar.* Joan. Andr. & Dominicus *in cap. si judex ab Apostolica de officio Delegati,* Tiraquell. *de causa cessante, num. 226. cum duobus*
15 *seqq. & num.* 245. † quod suspicionis causa cessante, cesset suspicio, atque ejus effectus cessare debet.

Quod intellige si recusationis causa est persona-
16 lis, † non realis, quæ tangat dignitatem, ut post alios Tiraq. *à n.* 228. ubi quod tunc etiam in successore durabit. Quia quando suspicio fuit causata respectu, & contemplatione dignitatis, & non personæ, cõtinuatur in successore recusati, velut expressè probant Capitius *decis.* 138. *n.* 4. Didac. Perez *lib. 3. ordinam. tit. 5. de las recusationes de los Juezes, q. 19. vers. Præterea confirmatur, tom. 1. fol. 569. & seqq.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verb. suspicio,* & est originalis doctrina Præpositi *in cap. cum speciali, col. 12. de appellat.*

Atque etiam licèt periculosum sit coram judice
17 suspecto litigare, † *ex cap. cum inter, de exceptionib. l. apertissimi,* & ibi Gloss. *verb. libello, C. de judiciis,* Gloss. *in l. Prætor, verb. cum justam, in fin. ff. de jurisd. omnium judic.* Tusch. *littera S. consil.* 920. Aldovinus *cons.* 20. *n.* 45. Cavalcanus *de brachio Regio, p. 3. n.* 311. Amatus *dec.* 14. *n.* 15. Covar. *pract. quæst.* 26. Tiraquell. *de pœnis temper. caus.* 51. *n.* 88. Ambros. *decis.* 50. *n.* 54. Giurba *decis.* 48. *n.* 1. Tamen periculi causa cessante, cessat quod ejus causa statutum est, aut permissum; Bald. & Salicet. *in l. 1. per illum text. C. de nautico foenor.* Roman. *consil.* 404. *in causa propositæ consultationis, col.* 2. Philippus Decius *in cap. cum cessante, post princip. de appellationibus,* Tiraquell. ubi proximè *num.* 204.

Quare cùm recusatio fuerit causa immediata &
18 finalis, † ut pars possit in prima instantia ab ordinario recedere, prout abundè scripsimus suprà *cap. 5. §. 1. per totum,* & signanter *à n. 8. cum multis seqq.* de primo ad ultimum sequitur, quod recusatione ipsa cessante, cessat recessus, ejusque effectus, ita ut recessisse minimè sit nocivum ordinario, nec partibus, voluit Bald. *in l. Æmilius, col. 6. vers. Ista est falsa expositio. ff. de minoribus, & l. quæro. §. inter locatorem, ff. locati, l. si instituta. & l. si sub hac, ff. de inofficioso testam.* Tiraquell. ubi proximè *n.* 226.

Et quia cùm recusatio fuerit causa penitùs neces-
19 saria † (ut modò diximus) impetrandi rescriptum, per cessationem causæ cessat & ipsum rescriptum, ut ex facto respondit Paulus Parisius *cons.* 169. *et si considerata dispositione, col. 3. vers. Postremo non obstat, lib.* 4. ante quem idem voluit Alexand. post alios *in l. ex facto, in principio, col. 3. vers. Extra Glossam oppono, ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraquell. *de tract. causa cessante, n.* 234. qui *n.* 50. post Bald. *in l. 1. §. Consules,* paulò ante fin. *vers. Item nota ex prædictis, ff. de officio Consulis, per l. quæsitum. ff. de tutelis,* firmat, quod commissionis causa cessante, cessat ipsa commissio.

Quæ regula, & doctrinæ omnes inde deductæ,
20 † tunc procedunt, & habent locum, quando cessavit causa, re adhuc integra, ita ut ejus effectus non sit in esse deductus, nec jam consummatus, sed in fieri, prout latissimè Tiraq. *de causa cessante, limit. 12. per totam, & n. 1. in fin.* ita ait, *ex quo notat.* Imola *in 2. notabili, quod extincta causa non perit juris effectus in esse deductus, secus si sit in fieri (ipse loquitur) & res sit integra.*

Et in terminis quod suspicionis causa cessante, stante effectu jam consummato (hoc est post præventam per Delegatum jurisdictionem ut statim) non cesset recusatio in judice successore recusati; sed imò quod Judex nominatus ad cognoscendum prosequatur causam, elegans est *decis.* 719. Vincentii de Franchis ubi allegat Didac. Perez *in lib. 3. ordinam. tit. 15. de las recusaciones de los juezes, q. 15. fol. 569. tom. 1.*

Et quod cessante causa, non cesset effectus jam consummatus, † & in esse deductus, atque jam per- 21
fectus, & ex quo ex existentia causæ jam alicui perfectè, & legitimè jus fuit tertio quæsitum; probat post Tiraquellum, & alios plurimos DD. & doctrinas varias Castillo *controvers. tom. 3. cap. 15. ex n. 4. cum multis seqq. & tom. 4. c. 60. à n. 50. cum seqq.* & in addit. ad idem *c.* 60. Amato *variar. resolut. 2. p. resolut. 65. à n.* 51.

Qui quidem Castellus loco proximè citato *n.* 53. post Menochium † *in cons.* 421. *sub n.* 52. *vers. Non* 22
obstat, & duobus n. seq. Cæsar Barci. *decis.* 79. *n.* 5. 51. & 52. firmat, quod facta promissio contemplatione certæ personæ, vel Legatum promissum ipsi personæ contemplatæ cohæret, qua extincta dicatur etiam extingui promissio; procedit ante ipsius Legati, aut rei promissæ acceptationem, & acquisitionem, & sic re integra, postmodum verò secus.

Quare cùm ante jurisdictionis exercitiũ judex Delegatus † virtute impetratæ sibi cõmissionis non præ- 23
venerit jurisdictionẽ, nec illã præoccupaverit, adhuc res est integra, nec non ante effectus consummationẽ & perfectionem, text. *in c. quamvis, 6. & in c. si Delegatus, de Officio Delegati, lib. 6.* text. *in c. fin. de officio Delegati, c. relatum eodem tit. l.* 21. *tit. 4. p. 3.* de quo Nos abundè hac 1. *p. cap.* 12. *vers. Ex quo falsa redditur, à n. 36. cum seqq.* ubi etiam quod nec per ipsarum litterarum præsentationem factam † coram De- 24
legato præventa dicitur, & præoccupata jurisdictio; nec res definit esse integra, abundè videbis, & plurimos refert Giurba *in cons.* 59. *num.* 101. *& seqq.*

Et in tantum ante commissionis præsentationem defuit in Delegato jurisdictio; quod si eo tempore subdelegaverit, nihil agit; & in Subdelegato adest evidens notorius defectus jurisdictionis, Rota *in una Ferrariens. Societatis coram Penna n.* 1. ubi plurimi DD. & Rotæ decisiones recensentur, quam adducit Marchesan. *de commis. nullitat. Senat. post §. 1. part. 3. tom. 3. fol.* 22. & ratio est, quia Delegatus subdelegando utitur jurisdictione, Giurba *cons.* 79. *n.* 16. Surdus *cons.* 429. *n.* 57. quã Delegatus caret penitùs ante litterarum præsentationem realem.

De qua commissione ante jurisdictionis exercitium, & † præoccupationem, idem judicandum erit, 25
ac si impetrata nondum fuisset, & essemus eo in statu priori, quo accedente morte, vel remotione Ordinarii suspecti, successor non suspectus venit, ad quem sublato recusationis impedimento statim, & ipso jure jurisdictio devolvitur ex vi attractiva, non ex vi acquisitiva, prout abundè probavimus hac 2. *p. d. c.* 12. *n.* 52. *cum seqq.* Et sursum; nec tunc adhuc ablata intelligitur ab Ordinario jurisdictio *c. audita, de restit. spolia.* Innocent. *in c. cum in jure peritus, de officio Delegati.* Bald. *in l. 1. C. ut lite pendent.* Roman. *cons.* 353. Guido Papa *decis.*

*deciſ.*286. Azeved. *in l.*10.*n.*25.*tit.*13. *lib.*8.*Recop.* Anna *allegat.* 24. *n.*2. Franch. *deciſ.*326. *n.*1. Rota Avenionenſ. *deciſ.*69.*n.*4. Caval. *deciſ.*11. *n.*8. 1. *p.* Burſat. *conſ.*74. idem Franchis *deciſ.* 393. Giurb. *conſ.*59. *n.* 101. igitur, re integra, ceſſante cauſa recuſationis, debet ceſſare ejus effectus nondum perfectus, conſummatus, nec in eſſe adhuc deductus.

Et in tantum res hæc adhuc eſt integra, quod
26 ante reſcripti præſentationem, † & ante citationem ejus virtute expeditam, & intimatam adverſario, iſti non efficitur reſcriptum commune, nec ei jus ex eo adquiritur; imò cum adhuc res ſit integra, illi poteſt impetrans renuntiare, eoque non uti, etiam adverſario renuente, ſecus ſi poſt citationem intimatam, præventamque & præoccupatam juriſdictionem, quia tunc
27 jam commiſſio efficitur communis, † & jus tertio adquiſitum, reſque deſinit eſſe integra; atque per conſequens adverſario, cui ſemel jus fuit quæſitum invito, renuntiare, & pœnitere impetrans non poteſt, ut ſecus ſit re adhuc integra, ante citationem juxta opinionem quam paſſim ſequitur Rota ut *in deciſ.* 317.*num.*1.*p.*2. *in Recent.* & *in Burgenſ. de Agi. coram Litta.* impreſſa penes Marcheſ. *de commiſ. tom.* 1.*fol.*171. latiſſimè poſt plurimas Rotæ deciſ. videndus Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludoviſ.* 552. *n.* 7. ubi contra illammet deciſ. quæ videtur inſinuare, poſt præſentationem effici commiſſionem communem, ut non ſolum requiratur præſentatio; ſed & ſimul emanata citatio, & executiva, vide plurima per eundem in hac materia, ubi etiam limitat ſub *dict. num.* 7. & circa hoc requiſitum citationis actualiter exequuta, plurima videre poteris ſuprà *cap.* 12. *num.* 36. *cum ſeqq.*

Ubi etiam ipſe Beltraminius hanc doctrinam
28 extendit, † ut procedat etiam ſi commiſſio eſſet impetrata à ſignatura gratiæ, & in ea contineretur aliquid, quod eſſet etiam favorabile alteri parti, ut nihilominus poſſit impetrans commiſſioni renuntiare ante executam citationem, ut *in d. deciſ.* 317. *n.* 2. & per aliam deciſionem Rotæ, quam allegat ipſe Beltraminius videndus, & quod requiratur ſimul citatio, & præſentatio, probat Rota, ut per Farinac. *in poſthum.tom.*1. *deciſ.* 705. *n.*8.

29 Ut etiam probat eleganter Mareſcot. † *variar. reſolut.lib.*1.*c.*20. *à n.* 10. & *ſeqq.* in hæc: Efficitur autem commiſſio communis poſt præſentationem, & citationem adverſarii ad dicendum contra, & non ante, quia communis concluſio DD. eſt, quod impetrans reſcriptum, quod non publicam, ſed privatam reſpicit utilitatem, ante citationem
30 poſſit pœnitere, & non uti: quo fit, † ut neque adverſarius invito impetrante poſſit hujuſmodi reſcripto uti, tùm quia ante citationem non conſideratur intereſſe ejus, contra quem reſcriptum impetratum eſt, tùm etiam quia reſcriptum quod ad favorem impetrantis principaliter eſt conceſſum in ejus odium, & præjudicium redundaret, *l. quod favore, C. de legibus*, ita firmat Hoſtienſ. *in c. ex conquaſtione, n.*6. *de reſtit. ſpoliat.* quem ibi cæteri ſequuntur, Joan. Andr. *num.*5. *verſ. in fine quæro.* Imola *ſub n.* 9. Butr. *num.* 12. *verſ. Hoſtienſ. concluſ.* Anchar. *n.* 16. Jaſ. *in l.* 3. *in princip. n.*12. & ibi Riminald. *d. n.* 31. *ff. quod quiſque juris*, Bald. *in l. poſtquam liti. nu.*14. *C. de pactis.* Felinus *in rubrica. de reſcript. num.* 3. Aretinus *conſil.* 23. *num.* 3. *poſt medium*, & hanc eſſe communem opinionem atteſtantur Innocent. & Abbas *in d.c. ex conquæſtione*; Decius *in d. lib.* 3. *in fin. princip.* & tenuit Rota *in una Salmantina penſionis* 13. *Januarii* 1584. coram Bubaldo, in qua fuit dictum, hoc procedere, etiamſi reſcriptum † contineat aliquod privilegium non ſolùm 31
ad favorem impetrantis; ſed etiam ad commodum tertii, ut expreſsè tenet Anchar. *in d. c. ex conquæſtione, n.*9. & ibi Imola *n.* 9. Hoſtienſ. *col.*9. *in fin.* Joan. Andr. *col.*2.*in fin.* Butr. *in col.*13. Abb. *n.*1. hæc Mareſc.

Et hanc deciſionem Salmant. per Mareſcotum citatam ad litteram refert Marcheſ. *de commiſ. in particul. p.*1. *c.*3. *n.*48. *fol.* 172. & videnda erit ad idem deciſio ſubſequens ab eodem Marcheſ. ibid. adducta.

Et quod non ante præſentationem commiſſionis, † ſed poſt eam citationem intimatam commiſſio 32
non efficiatur communis, quominus impetrans adverſario invito poſſit pœnitere, ea non uti, & renuntiare, benè probant Felin. *in Rubrica, de reſcript. n.*9. Scaccia *de appellat. lib.*3. *c.*2. *q.*14. *n.*46. *ante fin. verſ. Declara*, 2. Gratian. *diſcept. forenſ. item.* 1. *c.*115. *n.*2. & *c.*2. *n.*10. latè etiam per eundem Scac. *de ſententia & re judic. gloſ.*14. *q.*29. *à n.* 5. & *ſeqq.* & *à principio.*

Igitur dum res adhuc eſt integra, & juriſdictio nondum præventa, † nec præoccupata à judice 33
Delegato, ſi cauſa recuſationis reſolvatur, res redit ad ſuum priorem ſtatum, & ſucceſſor Ordinarii non ſuſpectus, ſuam juriſdictionem ipſo jure recuperat in prima inſtantia ſtatim, quod impedimentum fuerit remotum ex ſuprà dictis.

Quod inſuper fulcitur ex ea doctrina, quam DD. † deducunt ex *c. cum ceſſante cauſa ceſſit ef-* 34
fectus, de appellationib. quod revocato gravamine per inferiorem, quod fuit cauſa appellationis, & ſuper ea commiſſionis impetratio, appellatio, & commiſſio, necnon geſta per judicem commiſſionis virtute reſolvuntur, & evaneſcunt, ut cum Boër. Lancel. & Scaccia diximus *de Regia protect.*1. *c.*5. *à n.* 20. *n.*78. & *à n.*74. *n.*42. & 91. & iterum 2. *p c.* 17. *n.*24.

Quibus rectè conſonant, quæ longa manu congeſſimus † *in eodem tract.*4.*p.cap.*14. *cum multis ſeqq.* 35
ſcilicet, quod origo, à quo cætera vim capiunt, ſemper attenditur, & quod vitium in origine totam maſſam corrumpit, & quod ſublato fundamento ſuperædificari nequit, ſeu totum corruit ædificium, ubi *à n.*12. *cum ſeqq.* probatur, ut omne quod actui ſui natura variabili, & reſolubili nititur, actu ſublato, aut aliàs deficiente, omne ſuprà fundatum corruit, & evaneſcit.

Quibus addo optimam deciſionem Rotæ Alex. Ludoviſ. 418. *à princip.* † ubi quod ſublata cau- 36
ſa principali, tacitè cenſetur ſublata, & reſoluta inhibitio Rotalis ſuper articulo incidenti emanata.

Et de acquiſitione rei revocabiliter ex cauſa de præterito, † & de ejus effectibus, ut reſtituantur fru- 37
ctus, hypotheca, & alia jura quæ adquirens antea habebat, quia res redit ad ſuum priorem ſtatum cum omni cauſa anteriori; videndi ſunt Gratianus *diſceptat. forenſ. c.* 271. *à n.*37. & latiſſimè Tiraquell. *de retract. lignagier.* §. 1. *gloſ.*7. *à n.*69. *cum ſeqq.* & ſuprà, exactè etiam Matienço *in l.*7. *gloſ.* 1. *à n.*40. & *à n.*45. ubi mirabiliter, & in optimo caſu Beltramin. *in annotat. ad Alex. Ludoviſ. deciſ.*157. *à n.*24. & *deciſ.* 227. *per totam*, Mantica *de contract. lib.*4.

4. *tit.* 10. *n.* 16. *& seqq.* Rodrig. *de annuis redditibus,*
lib. 2. *q.* 13. *à nu.* 8. copiosè, & latissimè viden-
dus Giurba *decis.* 63. *per totam*, & hi tres ulti-
38 mi benè tractant, † ut etiam re redacta ad
priorem statum, jus semel consolidatum, ces-
sum, seu amissum reviviscit, apud quos, præci-
puè Giurbam, multa scitu dignissima ad proposi-
tum videbis.

Et de effectibus, & natura rei redactæ ad prio-
39 rem statum, † videndus Mieres *de majoratu, 1. p.*
q. 58. *à num.* 184. *& à nu.* 209. plurima etiam con-
gessimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 14. *per*
totum.

Unum tamen simile fundamentum non omit-
40 tam; † nam licèt à sententia lata appellatio emis-
sa, & à judice delata tollat, & suspendat ejus ju-
risdictionem ex juribus vulgaribus: tamen si re in-
tegra, appellatio fiat deserta ob non prosequutio-
nem integra terminum; judex à quo ipse potest
causam reassumere, & ad eum devolvitur jurisdi-
ctio sublato impedimento, quo erat suspensa, &
potest suam sententiam exequi; ita eleganter Phi-
lippus Franchus *in cap. ad aures*, 33. *sub num.* 1.
de appellationibus, *& in cap.* 3. *cum appellationi-*
bus, *§. si verò*, *num.* 3. *in fin. de appellat. in* 6. la-
tè & optimè explicat Scaccia *de appellat. q.* 11. *à n.*
167. *cum seqq.* ad quod etiam B. doctrina *in l. à*
Divo Pio, *a num.* 15. *ff. de re judicata*, *& in l.*
præcipimus. §. officiis, num. 2. *vers. Breviter*, *C. de*
appellat. Vestrius *in praxi*, *lib.* 8. *cap. ult. num.* 9.
vers. Sed dices. Franchus *in cap. ex ratione*, *num.*
96. *vers. Quid autem si judex*, *de appell.* Rebuff.
de sentent. executionis, art. 7. *gloss.* 9. *sub nu.* 6. Min-
singer. *singul. obser. Centur.* 5. *observat.* 95. *in cau-*
sis. Mandosius *in formal. commission. in commis-*
sion. 23. *executor. in verb ob non prosequutionem*;
fol. 125. Papiens. *in practic. in form. appellat. à*
sentent. diffinit. in gloss. causis, *& rationibus*, *sub*
num. 3. *fol.* 426. Ergo à fortiori idem erit dicen-
dum in impedimento recusationis, re integra
sublato; maximè cum ad effectum suspendendi
41 jurisdictionis judicis recusatio, & appellatio à
pari procedat, Franch. *in cap. novit.* 43. *num.* 4.
in fin. de appellat. Felin. *in cap.* 1. *sub num.* 6. *col.* 3.
in judiciis. Scac. *de appellat. quæst.* 16. *limit.* 1. *n.*
7. *&* 8. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. ap-*
pellat. 30. Aug. Barbos. *in locis communib. loco* 96.
num. 2. & est text. *in l. apertissimi, vers. Cùm post,*
C. de judiciis, *cap. super eo*, *el* 2. *de appell.* & pro-
pterea de appellatione ad recusationem, & è con-
tra rectè formatur argumentum, Barbosa ubi pro-
ximè, *n.* 1. Boërius *decis.* 269. *n.* 3. Gutierrez *pract.*
lib. 1. *quæst.* 94. *nu.* 4. Morla *in emporio juris, part.*
1. *tit.* 2. *quæst.* 11. *n.* 4.

Pro quibus omnibus duas reperi Rotæ deci-
siones, † quæ in istis ferè terminis loquuntur,
42 prout *in una Vigilenan. jurispatronatus* 17. *Junii*
1605. coram R. D. Lugdunense in hæc: Rove-
scala tulit sententiam suam post inhibitionem
emanatam à Vicario Papiensi, & ab Auditore
Cameræ, ideoque attentata fuit, & nulla, *cap.*
non solum, *de appellat. in* 6. Rota *decis.* 20. *de ap-*
pellationibus, *in novis*, cum vulgari: nec obstat
quod Vicarius Papiensis fuerat recusatus, & per
ejus recusationem causa commissa Robiscalæ; nam
illius Vicarii recusati persona fuerat mutata, †
43 & sic cessante causa suspicionis, Balista, qui Ro-
bescalæ causam obtinuerat committi, audivit no-
vum Vicarium, & coram eo introduxit causam
antequam Robiscala præsentasset rescriptum, quod
facere potuit. Hostiens. *in cap. ex conquestione*,
col. 2. *in princip. vers. Tu verò dicas*, & ibi Abb.
num. 10. *de restitut. spoliatorum.* Felinus *in rubrica,*
de rescriptis, *n.* 3. Itaque per non usum rescripti,
& per reditum ad forum recusatum, post recusa-
tionem Balista censetur renuntiasse recusationi, &
rescripto, occasione ejus obtento; & per con-
sequens Rebescala vigore dicti rescripti proce-
dere non potuit, maximè post emanatam ab illo
novo Vicario inhibitionem, & etiam ab A. C.
coram quo causa fuerat per appellationem intro-
ducta; fuit etiam nulla prædicta sententia, † 44
quia lata in petitorio pro parte suspenso, & sic
sine jurisdictione. Rota *decis. ult. de testibus*, *in*
novis. Puteus *decis.* 171. *n.* 1. *lib.* 1. & licèt lata
sit super possessorio, † & petitorio; tamen in 45
totum nulla est, Caputaquens. *decis.* 143. *p.* 5.
&c. quæ decisio est apud Farinac. 141. *tom.* 3. *fol.*
127.

Alia est etiam Rotæ decisio *in eadem causa*
Vigilenanens. juris patronat. † postmodum edita 46
29. *Martii*, *anni* 1608. quæ sicut in hæc: Do-
mini utraque parte informante præstiterunt in
decis. coram R. P. D. meo Marquemontio, sen-
tentiam Robiscalæ esse attentatam, & nullam
rationibus, de quibus in decisione, &c. Non ob-
stat, quod dicitur, causam fuisse per Breve spe-
ciale Robiscalæ delegatam: quia adversarii non
sunt usi hac commissione; imò illi renuntiarunt,
adeundo novum Vicarium Papiensem ante præ-
sentationem commissionis coram Robiscala, ci-
taverant enim Michaëlem coram novo Vica-
rio ad videndam causam coram eo de novo in-
troduci, & obtinuerant Notarium, & Cursores,
licèt posteà coram eodem comparuerint, pro re-
vocatione inhibitionis, & hinc resultat etiam
nullitas sententiæ Robiscalæ, quia sine jurisdictio-
ne etiam judicavit. Non obstat quod opponitur,
inhibitionem Auditoris Cameræ emanasse sub falsa
narrativa, quod Balista, & litis consortes appellas-
sent à quadam declaratione Arbitrorum, nec cu-
rarent causam committi, quia de appellatione ap-
paret, &c. quæ decisio est apud Alexand. Ludovis.
decis. 360.

Ex quibus mirabilibus decisionibus unum nota-
bile ponderabis, † quod per comparitionem legi-
timè factam coram alio judice competente renun- 47
ciare censetur impetrans commissioni, re integra,
hoc est nondum ejus virtute jurisdictione per ci-
tationem exequutam præventa, & radicata effica-
citer in persona Delegati, sicque non solùm ex-
presse potest impetrans, re integra, commissioni
renuntiare invito adversario, ut superiùs diximus;
verùm etiam tacitè recurrendo re integra, coram
alio judice competente.

Quibus suppositis concludendum esse censeo in
hac mirabili quæstione, † ut quoties ob recusatio-
nem recedatur ab Ordinario in prima instantia, 48
& commissione jam alteri impetrata, si re integra,
hoc est, antequam Judex Delegatus prævenerit,
& præoccupaverit suam jurisdictionem, & causam,
fuerit sublata recusatio per cessum, vel discessum
Ordinarii recusati, quod successor ejusdem causam
in prima instantia indubiè recuperat, atque ad
terminos Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformat.* esse
redactam, ac propterea quod Senatus aditus pro
ejus protectione illi Ordinario successori, non ve-
rò Delegato causam remiserit, commissione re-
tenta.

Ex quibus fundamentis pro hac parte consi-
dera,

49 deratis manifestè † colligitur responsio ad argumenta in contrarium deducta, quæ non obstant, ut vides; non primum, nempè ob recusationem legitimè factam licitè recedi ab Ordinario in prima instantia, quia procedit rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, non tamen quando re integra patitur alterationem, & mutationem causa finalis, & fundamentum commissionis.

Cùm omnis actus in qualibet materia habeat
50 hanc † tacitam conditionem rebus sic stantibus, ita ut si nova causa superveniat, recedatur à dispositione, quod axioma latissimè exornat Castillo *controverf.tom.4. cap.59. per totum*, ubi plurima notabilia in proposito videbis.

Ad secundum autem argumentum, & tertium
51 respondetur, † quod ipsorum doctrinæ benè compatiuntur cum nostro casu, & resolutione, ut pro hac parte superiùs fuit plenè consideratum, quoniam nos non sumus in causa producente effectum perfectum, & consummatum, atque in esse jam productum; sed omninò diverso, re adhuc integra, & in statu imperfecto resolubili, & variabili.

Nec obstat quartum de præjudicio juris ter-
52 tio jam quæsito, † quoniam re integra, non datur interesse adversarij, nec illi ante commissionis præsentationem, & ejus virtute intimatam citationem ei aliquod jus quæritur; sed imo potiùs eo invito potest commissioni renuntiare impetrans, & ea non uti; ut hactenus abundè probatum est.

CAPUT XX.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur, si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur: an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis Decreto comprehendantur?

SUMMARIUM.

1 *Retentionis monitorialium è Romana Curia emanatarum in prima instantia recursu pendente, executoriales per contradictas insuper obtentæ an sub retentionis Decreto lato per Senatum, vel ferendo comprehendantur.*

2 *Executoriales obtentas non comprehendi sub dispositione cap. causæ omnes, pluries S.Congregatio & Rota declaravere, vide n.72.*

3 *Citandus, qui non patitur ad se pervenire citationem, vel impedit, dicitur verè contumax, & habetur pro citato.*

4 *Contra recurrentem ad Concilium Regium pro impediendis monitorialibus proceditur in Rota per judicium contradictarum, & executoriales expediuntur quomodocumque constet, recurrentem habuiße notitiam citationis faciendæ.*

5 *Marchesani observatio refertur, quod in Rota proceditur in principali, constito, quòd citandus per Concilium Regium Hispaniæ executionem monitorialium impedivit, eo quod habetur in Rota pro citato.*

6 *Refertur ad idem Rota decisio expressa.*

7 *In odium recursu ad Concilium Regium utentis in Rota admittitur omnis interpretatio ad favorem alterius, ita ut simplici copiæ fidem adhibeat.*

8 *Auxilio Consilii Regii impediens quominus citetur, habetur in Rota pro citato.*

9 *Contra habentem notitiam citationis proceditur in Rota, uti verè citatum.*

10 *Propter impedimentum à citando præstitum adhibetur in Rota simplicis copiæ fides.*

11 *Et etiam testibus nulliter examinatis.*

12 *Monitorialibus, & remissorialibus ablatis vigore provisionis Regiæ, Rota dat fidem probationibus informiter, & nulliter factis.*

13 & 14. *Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præjudicium impedientis, quominus validè examinentur.*

15 *Ad attentatorum revocationem non deveniendum, nisi actis transportatis sine quibus jurisdictio non dicitur aperta judici.*

16 *Acta habentur in Rota pro transportatis, præstito impedimento per Consilium Regium, ne transportetur, in odium recurrentis.*

17 *Senatus ægre fert tam malitiam dolosam actoris, quam rigorem Rotæ procedentis in causa per contradictas, pendente recursu ad illum super examine, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarii.*

Et ob id retinet executoriales, sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam ib. & n. seq.

18 *Regi jure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio.*

19 *Ac etiam Concilii Trid. protectio ex Bullis Pontifical bus.*

20 *Retentio Bullarum reverenter, & debito modo facta Regi permittitur ex Bulla in Cœna Domini.*

21 *In Senatu dum disceptatur, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere.*

22 *Dum disceptatur super eo, in quo terminus est appositus, iste non currit, sed suspensus manet.*

23 *Citando, seu citato non currit terminus ad comparendum contentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur, an percutiant Trid.*

24 *Recurrens nequit prævenire malitiam adversarii, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt reproducendæ) causa in Rota contra eum indefensum, & interdum non citatum sit procedendum.*

Nec interim recursu pendente potest dici contumax, ib.

25 *Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sedi Apostolicæ de jure excusatur.*

26 *Causam legitimam habens litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit.*

27 *Impedimentum proveniens ex facto Principis excusat.*

28 *Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitivus.*

29 *Nec ob id debet molestari.*

30 *Recursus ad Regem pendens est legitimum impedimentum, ut terminus à jure, vel judice datus in causa principali suspendatur.*

Exe-

31 *Executoriales obtenta in Rota, termino monitorialium per recursum pendentem suspenso, nulla sunt ipso jure.*

32 *Executoriales in Rota nulliter obtenta nullum praestant impedimentum.*

33 *& seqq. Text. in Clem. causam de election. Clemen. 2. ut lite pendent. cap. quoniam frequenter. §. porrò, ut lite non contestat. quibus Rota rigor fundatur, interpretantur, ut procedant, quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de jure, & authoritate publica, lege permittente.*

34 *Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento praestito de facto, non de jure aperiente viam ad illud proponendum.*

35 *Comparens coram judice non dicitur contradicere de facto.*

36 *Clausula* (contradictores compescendo) *intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non verò de jure, & authoritate judicis.*

37 *Clausula* (appellatione remota) *intelligitur contra impedientes de facto, non de jure.*

38 *Clausula* (amoto quolibet illicito detentore) *tribuit jurisdictionem contra contradicentes de facto, non de jure.*

39 *Recursu ad Regem omnes oppressi Praelati, & Religiones indistinctè frequenter utuntur.*

40 *Recurrens ubilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum jure licitum, vel saltem publicè usitatum.*

41 *Observantia publica excusat, & facit actum licitum, aliàs de jure illicitum.*

42 43. *Consuetudo etiam injusta excusat, etiamsi proveniat à principio injusto.*

44 *Quod communiter fit, legitimè fieri censetur.*

45 *Recursus ad praesidium innocentium inventus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum obtentas, pendente recursu super monitorialibus.*

46 *Foretque laqueus ad jugulandam justitiam recurrentis oppressi, & in remedio, ac securitate reperiret periculum, & venenum.*

47 *Salubriter pro utilitate hominum inventa, non sunt contra eorum commodum sumenda.*

48 *Propheta Rex protectionem Dei invocat contra laqueum sibi absconditum.*

49 *Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret umbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditae contra recurrentem exequi permitteretur.*

50 *Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet.*

51 *Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum.*

52 *Ad finem boni ordinata non debent malum operari.*

53 *Senatores evigiles se praebeant, ne fraudes recursus patiatur in detrimentum Regis, & Regni.*

54 *Regis authoritas contemneretur, recursusque illusorius redderetur, fraudibusque via aperiretur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, causa principalis contra indefensum prosequeretur.*

55 *Recursus, vel à Rege penitùs denegandus, ne sub ejus securitate justitia oppressi percutiatur, vel in causa principali est subsistendum.*

56 *Recursus est mortalibus valde necessarius.*

57 *Violentiae cognitio, & Regis praeeminentia inanis reddi non debet, nec illusoria.*

58 *Incompetentia jurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatae super causa principali.*

59 *Recurrenti, condemnato in Romana Curia pendente recursu, Rex magis debet protectionem, qui sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus.*

60 *Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet.*

61 *Securitatis cognitione pendente nihil erit innovandum, quod assecurato possit nocere.*

62 *Sub Regis scuto deceptus in pristinum statum reponendus, ut liberè jus suum consequatur.*

63 *Executoriales contra indefensum, sub scuto Regio recursu utentem, fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus, percutientibus primam instantiam, retinet Senatus, ut causa noviter coram Ordinario incipiatur.*

64 *Fraudibus non est via aperienda.*

65 *Fraudibus ut occurratur, jus admittit latam interpretationem, redditque dispositionem favorabilem.*

66 *Fraus fieri dicitur, quoties constitutio per indirectum, & cautelam redditur illusoria.*

67 *Fraudata ne remaneat pars, nec decepta, semper est capienda interpretatio.*

68 *Tertii jus ne laedatur fraudibus est occurrendum.*

69 *Fraus dolosi litigantis, ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtivè, dolosè, aut occultè obtenta contra recurrentem indefensum.*

70 *Fraus & dolus nemini debet patrocinari.*

71 *Senatus retinet executoriales in Romana Curia, per judicium contradictarum contra occurrentem indefensum obtentas, pendente cursu retentionis monitorialium, causamque remittit Ordinario in prima instantia, ut denuo juridicè vincatur.*

72 *Declarationes S. Congregation. dicentes per cap. causae omnes, non excludi executoriales non obtentas, declarantur, ut pertineant ad §. ad hac ipsius Decreti.*

73 *Executoriales obtenta contra formam Tridentin. praeservatis ad primam instantiam Ordinariis, sunt nullae ipso jure ex defectu jurisdictionis.*

74 *Executoriales contra formam Trident. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit.*

75 *Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita ut citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere.*

76 *Bulla Coenae ponderatur contra rigorem Rotae, quae nihil loquitur contra recurrentem.*

77 *Bulla Coenae in cap. 14. loquens in retentione, & supplicatione ad S. Apostolicam, dum onus imponit supplicationis prosequendae, supponit hoc fine factam licitam esse Principi, & oppressis.*

78 *Bulla Coenae in princip. cap. 14. & 15. loquens de recurrente expressè disponit in appellante à litteris Apostolicis ad Senatum, non in recurrente pro sola tollenda vi.*

79 *Bulla in cap. 14. non dirigit verba in recurrentem*

rentem ex justa causa pro tollenda vi, & ad finem supplicandi, imò disponit tunc licitè recurrere.

80 *Lex pœnalis ad alias personas vel casus ultra expressos non extenditur.*

81 *Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem.*

82 *Recursum vi oppressis velle Papam tollere, non est credibile, cùm alio remedio penitus sint destituti longissimè absentes à S. Apostolica.*

83 *Defensio præstita à Rege vi oppressis provenit à fonte juris naturalis.*

84 *Juri naturali nihil detrahi potest.*

85 *Jus naturæ non minus animalia docet, quàm homines.*

86 *Vim repellere jure naturali est concessum, non inventum, cùm id bestiarum sensibus sit infixum.*

87 *Nullum est animal, cui non sit ira injuriæ impatiens & prompta ad defendendum alacritas.*

88 *Nulla est creatura in terra, quæ non aliqua habeat naturæ adjumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus.*

89 *Recurrentem ad Principem pro tollenda vi, & justa de causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant.*

90 *Ex modo procedendi in Rota contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum, vis vi additur, & afflictio afflictu.*

SOlet in Rota Curialium, & litigantium sugge-
1 stionibus litteras † monitoriales expediri contra prohibitionem, & salubrem providentiam Concilii Tridentini *sessione 24. de reformatione, cap.* 20. ut ei conveniendi citentur, ut in prima instantia compareant in Rota defensuri, tunc sive ad querimoniam ipsius partis, sive ut plurimum Regii Fiscalis recursu assolet ad Senatum pro tantæ vexationis protectione, ut observetur præfati Concilii Trid. Decretum, adversarius autem subterfugiendi, & illudendi salubre hoc remedium, & recursum causa, comparet in eadem Rota exclamando de hac Senatus apprehensione monitorialium, multa fingendo, & falsa redarguendo, quibus non immeritò irritatur Rota ipsa, & virtute alicujus fidei, & testimonii Notarii attestantis de intimatione monitorialium facta reo conveniendo, aut sic convento, atque aliter constito de ejus notitia monitorialium, istius concutitur contumacia, & per contradictas lite tractata actor obtinet executoriales in causa, quibus allatis in partibus, ut exequantur, condemnatus hac inopinata ruina oppressus iterum recurrit ad Senatum hunc Supremum, quo vel adhuc pendente primo remissionis monitorialium recursu, vel jam obtento Decreto remissionis causæ ad Ordinarium facto quibus se tutum, & securum non immeritò probat, certat de executorialium retentione, & simul causæ remissione ad Ordinarium.

Quod obtinere non posse, non levia urgent,
2 & in primis plures Rotæ decisiones, nec non S. Congregationis declarationes, doctrinæ, & fundamenta per Nos cumulata hac *2. part. cap.* 17. *ad principium*, quæ insinuare videntur, eoque tendunt, ut præfatum Concilii Trid. Decretum *in c. causæ omnes*; cesset post rem judicatam, & executoriales obtentas in causa principali, quæ omnia videre poteris, & pro hac parte simul applicare. Ergo Senatus protectio in nostro casu pariter cessare debet.

Secundò quoniam executoriales has legitimè
fuisse expeditas videtur, † citandus etenim si la- 3
titat, vel non patitur, se impedit, ut ad se perveniat citatio, dicitur verus contumax, cùm habeatur pro citato, uti plura congessimus *in tract. de regia protect. 2. part. 2. à num. 64. cum seqq. & in cap. 8. nu.* 87. adde novissimè Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. n.* 879. & facit *Clement. fin. ut lite pendente*, ibi: *Cùm lite pendente nihil debeat innovari; litem quoad hoc pendere censemus, postquam à Judice competenti, in ea citatio emanavit, & ad partem citatam pervenit, vel per eam factum fuit, quominus ad ejus notitiam perveniret, &c.* Vel quando ob potentiam citandi, vel suorum metu non possit fieri citatio, probat *Clement. causam, de electione*, ibi: *Verùm si propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo sic solemniter volumus publicari, quod ad appellati seu ejus procuratoris notitiam possit verisimiliter perveniri, &c.* Ergo cùm reus citandus apposuerit hoc recursus impedimentum, ne sibi intimentur monitoriales, atque etiam ob potentiam Senatus Regii tutè intimatio ei fieri non possit (cùm jure Regni puniantur Notarii has intimationes contra Concilium Tridentinum facientes) sequitur manifestè, quod contra reum contumacem (ad cujus notitiam qualitercumque appareat in Rota pervenisse monitoriales) legitimè proceditur per contradictas, contumax condemnatur, & executoriales expediuntur, quo debet casu cessare protectio Concilii, cum ejus cesset dispositio.

Quare in Rota facillimè habetur pro citato, † 4
is, qui recurrit ad Consilium Regium pro impedienda hac citatione, & in odium ejus qualitercumque constet de intimatione exequuta, vel illum habuisse notitiam monitorialium; proceditur in causa principali, ut *in una Carthaginens. portionis* 14. *Novembr.* 1594. quam refert Marchesan. *de commissionib. tom. 1. fol.* 423. *colum.* 1. atque ipse 5
Marchesanus *de commissionibus Apostol. ab execution. brevii. & litter. Apost. p. 1. c. 2. nu. 53. tom. 1. fol.* 403. in hæc inquit: Multoties quando brevis executione citationes dantur, illa aut ante impeditur, aut post interceptis litteris citatoriis, ut in partibus Hispaniarum, & alibi quando contra tenorem Apostolicarum prohibitionum similia impedimenta per Consilii Regii Ministros sub colore ne vis inferatur, soli curant, tamen quod pro executa haberi, quando de ipsa reum notitiam habuisse probaretur, juxta *Clement. causam in fin. de electione*, dixit Rota *diversorum decis. 86. n. 3. p.* 2.

Et præfata decisio Carthaginens. reperitur inter recollectas per Seraphinum *1. part. decis.* 1094. † in hæc: Domini recesserunt à resolu-
tione facta [*sub die Veneris 1. Julii* proximè præ- 6
teriti] & censuerunt satis constare de citatione validè executa. Primò; quia ex scripturis productis, quæ habentur in Summario *num.* 1. constat de ablatione processus tam originalis, quàm compulsati, & ejus transportatione ad Consilium Regium, quæ præsumitur facta ad instantiam partis interesse habentis, ad notata per Bart. *in l. fin. de quæstionib.* Quare in odium eorum,
† qui simili recursu utuntur, fit omninò inter- 7
pretatio ad favorem alterius partis, ita ut etiam copiæ simplici soleat fides adhiberi, Bald. *in l. publicati. quæst. 8. in fin. de testamentis.* Jas. *in Authent.*

thent.

thent. si quis in aliquo, in 7. fallent. C. de edendo. Socinus *eo fil. 36. col. 2. vers. Non obstat, & extat.* Peregrinus *decis. 259. lib. 2.* & facit, quod impediens quominus citetur auxilio Consilii Re-
8 gii, † vel aliàs habetur pro citato *cap. quoniam frequenter, §. porrò,* ubi gloss. *in verb. impedit, ut lite non contestata.* Cardinal. *in Clem. causamque 13 de electione,* cum aliis per Tiraquell. *de retractu Linagier. §. 1. gloss. 10. num. 102. & gloss. 1. §. 2. num. 9.* Non obstat quod in summario processus, quod exhibitum fuit, ubi adest executio citationis, non reperiantur adhibiti testes, ut requiritur, *cap. quoniam contra de probat.* Speculator *in tit. de citation §. sequitur, num. 9.* Puteus *decis. 5. l. 3.* quia ex exhibitione processus ultimò facta apparet, quod qui concessit Summarium solitus fuit omittere testes, qui nihilominus in dicto processu in pluribus actibus interfuisse leguntur. Non obstat quod nec in dicto processu reperitur ista citatio, quia ex attestatione Notarii constat per eum non fuisse appositam, quia instrumentum citationis à Rota emanatæ, in cujus dorso solet executio describi, stat vitiatum, & sublatum sigillum, ideo ex eo non potest probari iste defectus testium; accedit quod ex deductis in facto appareat Andream ha-
9 buisse notitiam citationis, † quæ facit ut sustineatur processus ad Roman. *cons. 410. num. 2.* Felinus *in cap. cum contingat, num. 8. de rescriptis,* & saltem præbet occasionem, ut Judex potuerit jure arbitrari credendum esse relationi, etiam sine testibus, ut post Franchum, & alios tradit Tiraquellus *de retractu Linagier, §. 8. gloss. 11. n. 10. & seqq* & ita conclusum, &c. & Seraphinus ibidem *in fin. dict. decisionis,* ita ait: nota, cùm in principio dicitur propter impedimentum
10 à parte præstitum † adhibet fidem simplici copiæ. Hanc decisionem sequitur Rota infra *decis. 1296. in Lunens. Sarcanem. Canonicatus 23. Octobr. 1598.* incipit, *fuit dubitatum, an sententia in*
11 *fin.* quod idem etiam de testibus † nulliter examinatis fuit dictum suprà *decision. 1154 in Gamvens. viridarii 6. Novemb. 1595. n. 2.* incipit, *Domini distinxerunt.*

Ad quod videnda erit alia decisio ejusdem Seraphini 1087. *per totam,* in prædicta causa, ubi aliud censuerat Rota.

Alia similis ad idem est Rotæ decisio *in una Civitatens. Scholastriæ, & Canonicatus 23. Martii*
12 *1597. coram D. Pamphilio,* † quæ post medium ita loquitur in hæc: Non obstat, quod jura producta per Maturana non sint in forma probanti, & testes sint nulliter examinati, quia ex justificationibus notatorum constat in hac causa vigore Regiarum provisionum primò fuisse ablatas litteras citatorias, & compulsatoriales, & postea remissoriam, & demum vigore alterius provisionis fuisse è manibus Judicum ablatam aliam demissoriam, consignatam de Ordine Sanctissimi Domini nostri, quæ provisiones præsumuntur ablatæ ad instantiam Didaci interesse habentis, ut sæpiùs fuit decisum ex notat. per Bart. *in l. fin. de quæstionibus,* quo fit, ut probationes istæ licèt informes,
13 † quæ ex substantia concludunt in odium ipsius, qui utitur similibus provisionibus ad impediendum, quominus probationes legitimè fiant; habeantur pro ritè, & rectè factis, & eis fides adhibeatur, B. *in l. publicati, num. 8. C. de testamentis.* Jass. *in Authent. si quis in aliquo, col. 4. in 7. fallent. C. de edendo.* Decius *consil. 36. sub n. 2. versic. Sed ratio.* Peregrin. *decis. 159. lib. 2.* & fuit resolutum *in causa Cartaginens. portionis 14. Decemb. 1694.* coram Seraphino, † & quod testes in 14
præjudicium partis, quæ impedit quominus validè examinentur, etiam nulliter, & sine citatione examinati probent; tradunt DD. communiter *in cap. quoniam frequenter,* ubi Glossa, & Felinus, *n. 7. ut lite non contestata,* Decius *in cap. 2. n. 15. de testibus,* & fuit decisum *in causa Gamvens. viridarii 27. Februarii 1595.* coram eodem D. meo Seraphino, &c. quam decisionem ad litteram refert Garcia *de beneficiis 6. p. cap. 2. sub num. 186.* post medium.

Ac similiter *in una Pampilonens. attentatorum 1. Julii 1695.* adducta per Farinacium *4. part. decis. 751.* quæ *num. 2.* ait in hæc: Non obstat, † quod 15
ad prædictam attentatorum revocationem deveniendum non sit, nisi prius transportatis actis ad Curiam, sine quibus jurisdictio non dicitur aperta Judici juxta Decreta Concilii Trid. nam ultra quod adsunt sufficientia acta ad probandum attentata, nempè recursus ad Consilium, & sententia repositionis contra propriam sententiam jam latam pro Nicolao; fuit etiam dictum, † stante impedi- 16
mento præstito per Concilium instante procuratore Martini, ne acta possent transportari, solent in eodem recurrentium haberi pro transportatis, Gabriel. *de appellationibus, concl. 5. n. 5. & 9.* & in his terminis aliàs fuit resolutum *in Calagaritana beneficii 11. Februar. 1608.* coram R. P. D. Pamphilio.

Quare cùm hæ executoriales legitimè expeditæ videantur, cum ob impedimentum Consilii Regii procuratum, & quæsitum ex parte citanda, justè ejus arguitur contumacia in Rota, & per contradictas lis tractatur, ubi apparet vel monitoriales sibi fuisse intimatas, vel aliter de ejus notitia constat, atque ideò cessare debet protectio Senatus Regii.

Quibus tamen minimè obstantibus, quotidie experimur, quàm ægrè ferat Consilium hoc Su- 17
premum, tam malitiam fraudulentam Actoris, & dolum; quàm rigorem Rotæ prosequentis litem in absentia Rei inauditi, & indefensi legitimè impediti, ob pendentiam recursus in Regio Senatu, à quo ei omnis securitas, & tutela debetur, retinendo has executoriales, ne illis violenter pars indebitè uti possit, & causam Ordinario cognoscendam remittendo, ubi reperiunt Senatores Ordinario pertinere de jure juxta dispositionem Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes.*

Supponit enim pro certo, & indubitabili Senatus, ad Regem suorum subditorum vi oppressorum omni jure † pertinere protectionem, atque 18
defensionem naturalem ex debito Regalis officii, ad illamque præstandam jure naturæ teneri, prout *in tract. de Regia protect. cap. 1. & 2.* diximus, & hoc *tractatu de supplicat. ad Sanctiss. 1. part. cap. 1. per totum.*

Ac etiam ad Concilii Trid. protectionem ex Summorum Pontificum Bullis allici; prout latè hac *2. part. cap. 1. & cap. 2. per totum;* ac propterea † litterarum Apostolicarum retentio- 19
nem debito modo ac reverenter factam à Bulla in Cœna Domini permissam, apparet hoc *tract. 1. part. cap. 2. per totum, & capitibus seq.* unde fit, † ut cum disceptatur in Senatu, 20
an per aliquas monitoriales à Romana Curia emanatas in prima instantia percutiatur Trident.

De-

21 Decretum illam præservans Ordinario, * conquiescere debet causa principalis ad text. cum materia *in cap. later. qui filij sint legitimi, & cap. fin. de ordin. cognitionis*, cum vulgaribus.

22 Quippè cùm disceptatur super eo, * super quo terminus est appositus, non currit terminus, sed interim suspenditur, Joseph. Cumia. *in Ritibus magnæ Curiæ Siciliæ, cap. 68. nu. 65.* & Thesaur. Faustan. *decu. 10. instantia, casu 4. n. 6.* Vestrius *in praxi Roman. Curiæ, lib. 7. cap. ultim. sub n. 19. fol. 220.* Oddus *de restitution. in integr. quæst. 71. art. 1. limit. 6. n.* Scaccia *de appellation. quæst. 15. n. 82. & seqq.* plures doctrinas videbis in comprobationem hoc *tract. 1. p. cap. 15. à n. 23. cum seqq. vers. Et amplius comprobatur.* Ergo interim citandus, atque etiam citatus vigore monitorialium aliundè emanatarum contumax dici nequit, hoc legitimo impedimento munitus, juxta quæ copiosè diximus *in dict. cap. 15. à n. 13. cum multis seq.* Quibus variæ doctrinæ huic articulo valdè conducibiles signantur.

Supponit etiam pro constanti Senatus hic Su-
23 premus, * executoriales, cæteraque acta interim gesta in Romana Curia esse nulla, uti gesta contra partem inauditam, & indefensam, judiciumque per contradictas agitatum esse nimis rigorosum, cum Reus contumax non sit mediante impedimento orto ex recursu ad Regem, ad quem jure permittente confugiunt oppressi his in casibus, & quod quum ideò, & ad hunc effectum monitoriales manent detentæ, quousque examinatæ, an contraveniant Decreto Concilii Trid. vel tradantur parti, ut eis utatur; vel Ordinario remittatur causa, quando ad eum pertinere detegatur, ut de ea in prima instantia cognoscat: nec Reus citatus & conventus potest hoc casu dici nec contumax, nec negligens, considerat etenim, quòd dum in Senatu adsunt litteræ, & citatio, non poterit in Rota absque illis procedi in causa principali, quousque (ut juris est) iterum in Rota eadem reproducantur; nec
24 oppressus tenetur prævenire cautelam, * atque fraudem ortam ex clandestina diligentia adversarii, itaque hoc legitimo impedimento excusatur comparere intra terminum citationis.

Legitimè quippe excusatur de jure, qui habet im-
25 pedimentum * ad se præsentandum Sedi Apostolicæ, & superiori, juxta text. (qui loquitur de excommunicatione) *in cap. quamvis 58. de sententia excommunicationis*, ibi: *Sive quolibet impedimento Canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem possit adire, &c.* Et in fine, ibi: *Ut impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant, mandatum ipsius humiliter suscepturi, &c.* qui text. ad hoc communiter notatur, ut per Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 13. n. 34.* Aug. Barbos. *in collectan.* ad eundem *n. 3.*

26 Ubi enim adest legitima causa * litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec earum censuras incurrit, quia non dicitur inobediens. Plura congessimus *1. part. cap. 3. num. 25. cum seqq. versic. Quare ubi adest* & sursum, *& cap. 2. nu. 19. 24. 30. 33. & 34.*

Quoniam impedimentum proveniens ex facto
27 Principis excusat, * prout testantur Decius *in cap. ex ratione, nu. 22. vers. Secundum casus, de appellation.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 15. sub n. 124.* Nos diximus *in tract. de Regia protect. 2. part. c. 8. n. 70. & 71.* ubi à *n. 79.* firmavimus post Flaminium Parisiens. & alios ab isto relatos, *lib. 11. quæst. 3. n. 121.* & Sarner. *in Regula de publicand. q. 13. n. 3.* Ripam *in tractatu de peste 3. part. q. 6.* litterarum Apostolicarum à Judice detentarum terminum non currere.

Ideò nec confugiens ad Regem dicitur contumax, * sicuti nec fugitivus, Alexand. *consil. 144.* 28
vol. 2. & post Afflict. *in constitut. Clement. nu. 9.* tenet Gumian. *in ritibus magnæ Curiæ, cap. 68. n. 3. 4. 5. & 8.* Qui non * debet molestari, *ex l.* 29
contra pupillum, ff. de re judicata, & pro prædicta doctrina optimè facit *l. bone, §. quia damnum, ff. de adilitio edict.* Faciunt etiam quæ ad hoc plurima congessimus infrà *cap. 24. vers. Maximè cum ad justitiam rectam à n. 19.* Multas doctrinas, & innumeros Doctores congerit Marius Giurba *cons. 66. à n. 4. cum seq.*

Et in his vel similibus terminis, * quod pen- 30
dente recursu ad Regem, ad cujus Senatum allatæ fuere litteræ executoriales Apostolicæ, legitimum sit impedimentum, ut suspendatur earum terminus, nec parti præjudicet; determinavit Rota *in una Legionens. præstimonior. 27. Novembris 1592.* coram Pamphilio, quam ad litteram refert Garcia *de benefic. 6. p. cap. 4. sub num. 42.* per quam aliave invincibilia fundamenta juris resolvimus *de Regia protect. dict. cap. 7. à num. 58. usque ad numer. 76.* Quòd pendens recursus ad regem legitimum sit impedimentum ad detinendum terminum assignatum parti, aut partibus à Judice Ecclesiastico in causa principali, ad quod etiam multa videnda erunt sup. hoc *tractat. de supplicatione cap. 15. per totum.*

Igitur si monitorialium ob legitimum, & no- 31
torium * impedimentum terminus non currat, sed interim dum in Senatu detinentur, suspenditur, sequitur, quod omnis processus, & inde executoriales in Rota, alibive, sunt nullæ ipso jure, & attentatè gestæ & expeditæ dilatione pendente, *l. fine pars, C. de dilat.* Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 11. num. 4.* Plura congerit Scaccia *de appellationibus, quæst. 13. nu. 34. cum seqq.* post Lancelot. & alios, videnda erunt quæ *1. part. cap. 10. num. 97. cum seqq.* scripsimus, ubi infinitos plures alios Doctores congregavimus hujus veræ doctrinæ testes, maximè cùm gesta sint contra indefensam, & inauditam partem legitimè excusatam, juxta *cap. 1. de causa possession. & propriet.* cum concordantibus.

Ideoque cùm omnia nulla sint, * non possunt 32
impedimentum aliquod præstare, & considerantur in jure ac si gesta non fuissent. *cap. non præstat. 52. de reg. juris in 6.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, cap. 13. n. 5.* Thomas de Thomasset. *in florib. leg. Regul. 205.* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 22. num. 21.* Gonçalez *Reg. 8. Cancellar. glossa 50. nu. 30.* Gratianus *disceptat. cap. 59. n... cum seqq.*

Movetur etiam Senatus Regius, quod jura eadem, * quibus Rota fundat suum rigorem, nempè 33
dicta Clementina causam, in fin. de electione, & Clement. 2. ut lite pendente, cap. quoniam frequenter, §. porro, ut lite non contestata, retorquentur, cùm procedant, quando de facto, & authoritate propria, & privata citandi impediunt, ne ad eos citatio perveniat; sed non quando de jure, & legis permissione, & authoritate publica casibus à lege permissis hoc impedimentum provenit, vel interponunt.

Quoniam omnis dispositio tollens contradictionem, * obstaculum, aut impedimentum ob aliquã 34
causam, intelligitur de impedimento, & contradictione de facto facta, non de jure, & ubi jus viam aperit aliàs ad illam faciendam, atque ipsa dispositio refertur dumtaxat ad contradictores de facto,

facto, ita Glossa, verbo, *Contradictores*, & ibi Abbas *num.* 9. *in cap. pro illorum, de prabend.* & ibidem Anchar. *n.* 13. Joannes Andreas *nu.* 10. Zabarella *in cap. quia contingit*, *§. contradictores*, *de Religiosis domibus*, Navarrus *in cap. cum contingat*; *causa* 7. *nullit. n.* 3. *de rescriptis*, Parisius *de resignatione*, *lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 44. Bartholomæus Peret. *in commentar. ad extravagant. ambitiosæ*, *de rebus Ecclesiæ*, *verb. Infringere*, *num.* 20. *pag.* 268. Lancelotus *de attentatis*, *appellation. pend. part.* 2. *cap.* 12. *limitat.* 9. *nu.* 41. Randina *in Promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *tit.* 16. *nu.* 6. Zerola *in praxi Episcop. part.* 2. *verbo*, *Contradictores*, *verbo*, *littera Apostolic.* Gonçalez *de Regul.* 8. *Cancellar. glossa* 9. *§.* 1. *in annotation. nu.* 241. Matta *clausula* 21. *num.* 1. Campanil. *in diversorum juris Canonic. Rubric.* 11. *cap.* 3. *num.* 234. *cum seqq.* Garcia *de beneficio*, 6. *part. cap.* 2. *n.* 115. *cum seqq.* ubi plures referens Rotæ decisiones, Moneta *de comm. ultim. voluntat. cap.* 7. *n.* 391. Vivianus *in praxi jurispatronatus*, *lib.* 13. *cap.* 8. *n.* 38. *in* 2. *edition.*

Et qui comparet, & agit coram Judice, non
35 dicitur contradicere * de facto sed de jure, ut censuit Rota *in una Calagurritana quatuor Cartharum* 22. *Junij* 1615. impressa per Farinacium *decis.* 735. *n.* 4. & 5. *part.* 2. *Rescent.* & *in una Parmanens. Parochial.* 22. *Junii* 1620. coram Cardin. Sacrato, testatur Barbosa *de claus. clausula* 33. *n.* 3.

Hinc clausula (*Contradictores compescendo*) in-
36 telligitur * de contradicente de facto, & authoritate propria, non autem de contradicente & jure, & authoritate Judicis, Barbosa ubi proximè *à num.* 2. hinc etiam clausula (*Appellatione remota*) apposita intelligitur contra * resistentes de
37 facto, & non contra resistentes de jure, censuit Rota *in una Calagurritana beneficii* 18. *Aprilis* 1603. coram Cardinali Lanceloto, impressa per Marchesan. *de commissionibus*, p. 1. *pag.* 311. in ultima impressione, Barbosa *clausula* 9. *num.* 16.
38 Atque etiam clausula * (*Amoto quolibet illicito detentore*) tribuit jurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de jure contradicunt, Flores de Mena *practicarum quæst. lib.* 2. *quæst.* 4. *n.* 44. Marchesanus *de commission. part.* 1. *pag.* 328. *n.* 131. *in* 2. *impressione.* Tuschus *to.* 1. *littera C. conclus.* 319. *n.* 7. Barbosa *clausul. n.* 6. & sic de pluribus aliis similibus.

Cum quibus rectè remanet satisfactum Rotæ decisionibus, & juribus, quibus fundatur ejus rigor, pro quo contraria parte fuere superius adductæ.

Fundatur insuper Senatus hic supremus in rati-
39 one * status, Christianæ pietati, & charitati nitente; nam cùm jure naturali teneatur Princeps ad protectionem vassallorum, & subditorum suorum, & ad eam cunctis patet aditus, qua omnes Prælati Ecclesiastici, nec non cunctæ Religiones utuntur omni jure permissa.

Legitimè excusatur, & inculpabilis debet iste
40 oppressus ubilibet * haberi, cùm faciat actum jure licitum, & saltim publicè usitatum & permissum, quod justè, & bene factum censetur, *l. quis sit fugitivus*, *apud Labeonem*, ibi: *Quia id facit, quod publicè facere licere arbitratur*, *ff. de ædilitio edicto*, *cap. quid dicam* 14. *quæst.* 4. Ant. Pichardus *Rubricam institut. de inofficioso testam. n.* 9. Marcus Ant. Genuensis *in practica Ecclesiast. quæst.* 46. *n.* 4. Aug. Barbosa *axiomat.* 139. *num.* 12. conducunt mirabiliter doctrinæ supra adductæ 1. *part. cap.* 2. *versic. Ad cognoscendum etenim*,
41 *à nu.* 246. & 114. Quibus probavimus, * quod publica observantia facit actum licitum, & permissum, aliàs de jure illicitum, & ex legitima observantia nasci excusationem, * sicuti injusta 42
etiam consuetudo excusat, Honded. *consil.* 96. *n.* 20. *volum.* 1. Beccius *consil.* 4. *num.* 17. Maceratens. *variarum resolut. lib.* 1. *resolution.* 62. *n.* 3. Trivisanus *decis.* 169. *num.* 2. Marius Giurba *decis.* 80. *num.* 30. ubi alia ad propositum congerit; & etiam si proveniat à principio injusto, ut plurimis citatis Doctoribus, diximus 1. *part. dict. cap.* 2. *à num.* 122. *versic. Quia contraventio*, &c. Et quia quod communiter fit, legitimè fieri censetur, *l. certa condit. §. si nummos*, *ff. si cert. petatur.*

Insuper quoniam qui facit id, * quod cæteri fa- 43
cere consueverunt, non est culpabilis, Bart. *in l. si pignore*, *§. fin. de pignor. actione*, Bald. *consil.* 140. *col.* 2. *vol.* 1. Castrens. *cons.* 423. *col. penult. vol.* 1. ubi dicunt, consuetudo excusat à culpa, latissimè Ant. Gabriel. *commun. opinion. lib.* 7. *de maleficiis*, *conclus.* 8. *nu.* 19. Tiraquellus *de pen. temperand. causa* 42. *per totam*, Craveta, *consil.* 8. *num.* 22. Surdus *decis.* 316. *nu.* 73. & consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna, Glossa *in cap. venerabilis*, *verb. Migrasse*, *de consuetudine*, & ibi Petrus Ancharranus, idem Anchar. *cons.* 51. & *in cons.* 283. Gomez *in cap.* 1. *de constitution. in* 6. Cassiodorus *decis.* 19. *de Reg. Cancellar.* Felin. *in cap. non satis*, *de simonia*, Gratus *consil.* 35. *vol.* 1. infinitos penè Doctores citat. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 7. *de delictis*, *conclus.* 8. *à nu.* 18. *cum multis seqq.* ubi *n.* 21. *in fine*, & *seqq.* quod consuetudo facit licitum quod non erat licitum, ex Romano *in l. certi condiction. §. si nummos*, *ff. si certum petatur*, & ibi Jasson. *in l. singularia*, *eodem* Hippolytus *consil.* 90. & *cons.* 100. Bart. *in l.* 1. *in principio*, *quod quisque juris*, & *in l. qui sit fugitivus*, *§. apud Labeonem*, *ff. de ædilitio edicto.* Ubi qui facit actum, * qui communi- 44
ter licitus reputatur, si in rei veritate illicitus sit, excusatur, Gratus *consil.* 93. *vol.* 2. & *consil.* 49. *eodem vol.* Maceraten. *lib.* 3. *resolut.* 42. *num.* 2. Botta *consil.* 11. *num.* 9. Surdus *consil.* 182. *n.* 14. & *consil.* 498. *num.* 3. Trivisa. *decis.* 22. *nu.* 2. *lib.* 1. Tuschus *littera P. conclusion.* 280. *num.* 1. & 7. Barzius *decis.* 133. *num.* 13. Sesse *decis.* 112. *num.* 10. Beccius *cons.* 223. *num.* 34. Roland. *cons.* 57. *nu.* 23. *cons.* 75. *n.* 19. *lib.* 1. Turret. *cons.* 8. *n.* 64. *vol.* 2. Menoch. *consil.* 1205. *n.* 25. Bimius *cons.* 236. *nu.* 27. *consil.* 181. *n.* 22. Cavalcan. *decis.* 15. *num.* 18. *p.* 5. Albanus *cons.* 451. *num.* 11. Giurba *cons.* 29. *n.* 35. & *cons.* 37. *n.* 30. & *cons.* 79. *n.* 76.

Si igitur permitteretur, quod ita fraudulenter
* & clandestinè (pendente recursu, & examine 45
in Senatu, an litteræ contraveniant Concilii decretis, vel remittenda sit causa Ordinario) pars recurrens (quæ securitate Regia tuta esse debet) indebitè, & indefensè amittat jus, & justitiam suam; aperiretur notissima via fraudibus, hocque salubre remedium ad præsidium innocentium inventum, foret vinculum iniquitatis, contra textum *in cap. suspectum*, & ibi, Philippus Franchus *nota.* 2. & cæteri Doctores *de appellat.* Scaccia *de appellat. quæst.* 3. *sub n.* 1. Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 15. *n.* 52.

Et cum eodem remedio simul oriretur venenum, ac cum ipsa securitate periculum, & loco * pro- 46
tectionis foret potius reversus iste laqueus ad jugulandum justitiam vi oppressorum, qui justè poterunt cum Propheta Rege lamentari, *Psalm.* 14.

In via

In via hac, quia ambulabam, absconderunt laqueum mihi, aut cum Abdia Phopheta *cap. 1. vi fœderis tui illuserunt tibi: invaluerunt adversum te*
47 *viri pacis tuæ.* Quod nec rationi, nec æquitati * congruit, juxta *l. nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, ut quæ salubriter pro utilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipsorum commodum producamus, &c. ff. de legibus, l. 3. §. duæ autem, ff. de Carbon. edicto. l. quod favore, C. de legibus.*

48 Quopropter ipse Propheta Rex * Dei protectionem invocat, *Psalm.* 140. ibi: *Custodi me à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem*, & *Psalmo* 30. *Educes me de laqueo hoc quem absconderunt mihi, quia tu es protector meus.*

49 Foret insuper hoc salubre * remedium sibi ipsi repugnans, atque cum suo proprio fine pugnaret, & ipsa Regis authoritas foret umbra ad deceptionem, & noxam machinandam, si ad eum confugientes, minùs tuti reperiantur; contra *l.* 2. ibi: *Ne hi qui cum eis contrahunt principali authoritate circumscripti esse videantur, &c. ff. de his qui*
50 *veniam * ætati impetraver.* textum optimum *in l. Imperatorem*, ibi: *Neque enim calumniæ facultatem ex principali majestate capi oportet, ff. de hæredib. instituend.* Bereta *consil.* 33. *num.* 5. in illis verbis: *Cùm debeat nemo sub umbra Principis decipi*, nec enim sub clypeo Regis, aut legis quis decipi debet: *l. Paulus* 8. ibi: *Prætor*
51 *enim * beneficium suum nemini vult esse captiosum, &c. ff. de prætoriis stipulation.* Ordinata quippè ad finem boni non debent malum ope-
52 rari, * Geminian. *consil.* 126. *num.* 2. *versicul. Ordinata*, Tusch. *practicarum conclusion. to. quinto, littera O. conclusion.* 181. Barbosa *axiom.* 99. *in fine.*

Quod comprobatur ex doctrina Præsulis Co-
53 var. quam in hac materia * retentionis litterarum Apostolicarum scriptam reliquit, *in practicarum quæst. cap.* 30. *num.* 20. *versic.* 5. *in fin.* in hæc: *Qua in re oportet diligenter inquirere, & examinare, ne fraus ulla fiat veteribus hujus Regni privilegiis antiquis institutis, & jure legitimo inductis consuetudinibus.*

Fundatur etiam Senatus in honore, & autho-
54 ritate potentissimi * Regis nostri conservanda, cum hæc via ab inquietis, & cavillatoribus inventa, competentia reperiatur, ex qua recursui salubri oritur illusio, qui de nihilo serviret, nec Senatus decreta aliquid oppressis prodessent, imò potius illusoria forent; si examine pendente litterarum in Senatu super contraventione Concilii, lis nihilominus contra oppressum indefensum, & legitimè impeditum alibi prosequatur, atque per judicium contradictarum executoriales expediantur. Itaque vel recursus penitus absolvendus erit, & à Rege
55 denegandus * (si tuta conscientia potest) ne sub Regis scuto, Regisque clypeo, manus & pestiferum damnum exoriatur, vel in principali causa supersedendum; utrumque namque simul stare ne-
56 cesse est, * cùm recursus mortalibus valdè necessarius sit, atque ideò in causa principali conquiesci debet, ne inanis reddatur violentiæ cogni-
57 tio, atque Regis præeminentia, & Regalia * tot sæculis usitata, & tot juribus fulcita, juxta *l. ult. ff. ne quis in loco publico*, ibi: *Alioquin inane, & illusorium Prætoris imperium erit, l. si Prætor. ff. de judiciis*, ibi: *Alioquin illusoria erunt hujusmodi edicta, ultima, §. penult. C. de bonis quæ liber.* ibi: *Ne ludibrio leges ei fiant.* Illusio quippè legi publicæ fieri nequit à privato, text. *in authentico de nuptiis, §. sed hæc quidem, col. 4. l. 2. Cod. si quod in fraudem patronorum*, ubi Bart. & alii Cinus *in l. 1. Cod. eod.* Mieres *de maiorat. 4. part. quæst.* 16. *num.* 36. & 37. neque Senatus decreta debent esse ludibrio, *l. quis rem*, ubi Glossa verbo, *Illudere, ff. de arbitris*, Rodriguez *de annuis reditib. libr. 1. cap. 17. n. 47. ad medium*, Glossa & Doctores *in l. si fidejussor, §. final. ff. qui satisdare cogant.* Muscatellus *in praxi civili, part. 7. glossa condemnando, nu.* 99. Valascus *consultat.* 51. *nu.* 30. Scaccius *consil.* 1. *nu.* 71. Marius Giurba *decis.* 4. *nu.* 26. ubi quod nec jura Judicis authoritate illudi patiuntur, Julius Clarus, *§. testamentum, quæstion.* 99. *num.* 11. *versic. Non enim est.* Menoch. *lib.* 4. *præsumption.* 106. *nu.* 53. Modestin. Pistor. *illustr. quæstion.* 22. *n.* 8. *& quæst... part.* 1.

Urget insuper juris ratio; nam cùm ex Bullis Pontificalibus * sit Regi nostro commendata pro- 58
tectio, & observantia, seu executio Concilij Trid. & in Senatu conqueratur pars percussam esse primam instantiam, & jurisdictionem Ordinarij contra *cap. causæ omnes*; dum in Senatu ipso indagatur, an causa pertineat ad Ordinarium, aut Judici Delegato; debet interim in principali negotio conquiesci, quasi tractetur de competentia jurisdictionis, interdumque ligatæ sunt Judicum manus ex doctrina Bartoli communiter recepta *in l. nullum de condit. & demonstrat.* Paulus de Castro *in l. 1. nu. 9. C. de ordine cognit.* Menochius *consil.* 1000. *nu.* 111. sic intelligens *l. si quis ex aliena, ff. de judiciis, l. 2. §. si dubitetur, eodem tit.* probat Veral. *decision.* 114. *n.* 1. *lib.* 2. Tribitian. *decisio Veneta.* 11. *lib.* 2. *n.* 1. & 2. Nicolaus Rebenus *decis. German.* 14. *num.* 42. *cum seq. libr.* 3. Maurus Barrod. *de modo procedend. ex arrepto, quæst.* 77. *n.* 11. *& in princip. n.* 6. *fol.* 1. Mastrillus *decis.* 127. *part.* 2. *n.* 2.

Quare Rex omnimodam protectionem debet huic noviter læso, * graviter oppresso ex facto 59
suo Regio contra executoriales præstare; ut cum Propheta Rege, *Psalmo* 77. dicere possit: *Non sunt fraudati à desiderio suo*, ne sub fide publica deceptus reperiatur, prout ex *dict. leg. 1. Cod. de his qui veni. ætat. impetraver.* optimè docent Bartol. *in leg. is qui reus, nu. 12. ff. de public. judic.* Albericus *in leg. præsenti, num.* 8. *Cod. de iis qui ad Eccles. confug.* Castrens. *consil.* 423. *num.* 9. *in principio*, Paschal. *de viribus patriæ, 4. part. cap.* 3. *num.* 37. Franchis. *decision.* 258. & 415. Mollef. *ad R. N. consuetud. part.* 4. *in schol. ad quæst.* 47. *nu.* 2. & 3. Bajard. *ad Clar. §. homicidium, num.* 216. Magalotus *de salvo conductu, decis.* 19. Peguera *decision.* 229. *nu.* 1. Amat. *consil.* 72. *num.* 1. Bositus *tit. de remed. ex sol. Clementia Princip. nu.* 42. Fachine. *lib.* 9. *controvers.* 59. latè Farinac. *quæst.* 6. *nu.* 27. *& quæst.* 29. *n.* 3. Cavalcanus *decis.* 1. *n.* 25. Thoro *compend. decision. verbo, Captus*, Surdus *consil.* 298. *n.* 22. *& consil.* 326. *nu.* 2. Bertazol. *consil. crimin.* 360. *n.* 11. Guazin. *de Reor. defension.* 12. *cap.* 1. *sub nu.* 58. Rovit. *tit. de Cuidat. prag.* 1. *n.* 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 336. *nu.* 33. *& cons.* 100. *n.* 190. optimè Giurba *cons.* 57. *n.* 2. *& consil.* 34. *n.* 22.

Nemo enim Principis litteris, aut verbis confidens * decipi debet, Decius *consil.* 51. *num.* 2. 60
Bertazola *crimin. consil.* 360. *n.* 11. Giurba *dict. consil.* 57. *sub n.* 2. Et pendente securitatis cognitione nihil debet penitus innovari, nec alterari; quod

61 quod assecurato * possit esse nocivum, Franchis *decis.* 590. *n.* 6. & *decis.* 673. *n.* 1. & 2. Paschal. *de viribus patriæ potestat.* 4. *part. cap.* 3. *n.* 37. Guazin. *Reorum defens.* 12. *cap.* 1. *n.* 58. *versicul. Et salvus conductus*, Giurba *consil.* 57. *n.* 1. *in fin.* qui
62 *n.* 3. dicit, quod deceptus * sub Regis scuto, in pristinum statum reponi debet ut liberè jus suum consequi possit, Franchis, *decision.* 590. *n.* 7. Bajardus *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 32. *n.* 33. Cavalcan. *de brachio Regio, part.* 2. *n.* 316. Guazin. *dict. n.* 58. *versic. Bene verum est*, etiamsi assecuratio nulla sit aliquo modo, & causa, vel etiam ex defectu potestatis concedentis securitatem, latissimè per Giurbam *consil.* 8. *per totum.* Itaque executoriales
63 * ita contrà indefensum fraudulenter obtentæ, sub Regio scuto Senatus retinet, ut liberè oppressus, & minus legitimè, maximoque rigore condemnatus defendatur, & jus suum, & justitiam in judicium deducat legitimè, & juxta juris tramites vincatur.

64 Fundatur insuper Senatus, ne via * tam nociva dolosis litigantibus aperiatur, neque per indirectum recursus tam necessarius Reipublicæ Christianæ, Regisque præeminentia reddantur illusoriæ, cùm fraudibus non sit aperienda via, *l. in fundo, ff. de rei vendition. l. cum ii*, §. *si cum lis, ff. de transaction. l. qui sub prætextu, C. de Sacrosf. Ecclesiis, cap. porro, de divortiis, Clement.* 1. *de usur. Clement.* 1. §. *fin. de concession. prabend.* Lapsius *allegat.* 55. *num.* 2. *in princip.* Calderin. *consil.* 294. *versic. Item si contrarium*, aliàs 2. *de rerum permut.* Butrius *consil.* 5. *n.* 2. & & *consil.* 42. *n.* 2. Alexand. *cons.* 2. *n.* 17. *vers. Non obstat, lib.* 1. Craveta *consil.* 764. *n.* 6. Ubi quod ut occurra-
65 tur fraudibus * jus admittit latam interpretationem, & facit dispositionem favorabilem, Ancharran. *consil.* 91. *egregie, ac venerabilis.* Ubi quod frau-
66 dibus occurrendum est, * & quod dicitur fieri fraus, quoties constitutio, & lex per indirectum, & cautelam redditur illusoria, sequitur Barbosa *axiom.* 102. *nu.* 4. ubi *num.* 5. quòd nedum via est aperienda fraudibus, sed occurrendum diligenter, ne fiant. Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 475. *per totam*, Anton. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 50. *n.* 31. & *resol.* 62. *n.* 5.

67 Ea enim semper capienda est interpretatio, * qua fraus excluditur, neque per eam altera partium decepta, & jure suo fraudata remaneat, *l.* 3. 1. *ff. de receptis arbitris.* Craveta *consil.* 33. *n.* 25. & *consil.* 91. *n.* 11. & *consil.* 245. *n.* 9. Menochius *consil.* 68. *n.* 23. & 24. Giurba *decis.* 1. *sub n.* 30. *ante fin.* Geminian. *consil.* 42. *n.* 11. *vers. Ut ergo istud.* Ubi quod fraudibus occurrendum, ne jus
68 tertii * lædatur, & in ejus præjudicium redundet, Barbosa *axiom.* 102. *nu.* 4.

Ne igitur dolosi litigantis fraus in ejus redundet lucro, & commodo, executoriales istæ furtivè, & occultè, atque dolosè obtentæ in Senatu retinen-
69 tur, * cùm iniquum sit, ob suum facinus, & audaciam aliquid lucri facere, ut dicit *l. si ab hostibus*, §. 1. *ff. soluto matrim.* & *l. ult. in fin. Cod. de rebus cred. l. itaque in princip. ff. de furtis*, ibi: *Sed nemo de improbitate sua consequitur actionem*, & *l. si remunerandi*, §. *Morius, ff. mandati*, ubi ita scribitur: *Nullam actionem eum propter suam calliditatem habere*, & *l. ita demum, ff. de arbitris*, ibi: *Ne quis doli sui præmium ferat*, & *l. verùm* §. *tempus, ff. pro socio*, ibi: *Æquum non esse, dolum suum quemquam relevare, l.* 1. *in princip.* ibi: *Nec vel illis malitia sua sit lucrosa*, & iterum *l. nec ex dolo*, ibi: *Nec ex dolo suo lucrentur, ff. de dolo malo*, & *l. sed & si* §. *plane, in fine*, ibi: *Ne ei sua calliditas prosit, ff. ad exhibendum, l. penult. C. de legibus*, ibi: *At non accipiat fructum suæ calliditatis*, & *l. dubium, C. de repud.* in idem propè text. & *l.* 2. *C. qui militar. non poss. &c. sedes & c. ex tenore, de rescriptis, &c. ex litteris* 2. *de dolo & contumac. & c. ad nostram, de empt. & vendit.* ibi: *Quia igitur fraus & dolus cuiquam patrocinari non debent, & c. pastoralis*, §. *ult. de officio Delegati, c. statuimus eod. tit. lib.* 6. cum aliis. Ex quibus deduci solet * vulgare axio- 70
ma, quod fraus & dolus nemini debeant patrocinari, de qua August. Barbosa *axiom.* 102. *nu.* 1. ubi plures refert DD.

Ex quibus rationibus, & aliis à Senatoribus doctissimis in dies consideratis, & in odium seditiosi litigantis * turbare cupientis statum *Ecclesiasti-* 71
cum, & temporale Regnum, zizaniæque, & irritationi fraudulenter occasionem præbentis, assiduè executoriales hujusmodi (litteris monitorialibus, aut compulsorialibus ad Senatum allatis, & super earum examine recursu pendente) expeditæ, per Judicium contradictarum retinentur, ut coram Judice ordinario Reus oppressus denuò audiatur, & defendatur, neque patitur Senatus istius jus, & justitiam indebitè, & absque defensione perire, & quia ex defectu jurisdictionis notoriè nullæ sint, obstante Decreto Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. ut statim ad responsionem primi argumenti.

Quo regio auxilio, & protectione liberè cantare possunt sic oppressi cum Propheta Regio, *Psalm.* 123. *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus*, & iterum ibi: *Anima nostra erepta est de laqueo venantium.*

Quibus suppositis non obstant * in contrarium 72
considerata argumenta, & non primum sup. *n.* 2. ex decisionibus Rotæ, ac Sanctæ Congregationis declarationibus per Nos adductis hac 2. *p. c.* 17. quæ videntur insinuare Trid. decretum *in d. c. causæ omnes*, non habere locum, nec procedere in executorialibus jam obtentis. Quibus ibid. per totum caput dedimus veram responsionem, atque manifestè probavimus; nempe minimè loqui, nec pertinere ad priorem partem ipsius capitis, *causæ omnes*, tractantem de prima instantia Ordinarii præservanda, sed ad §. *ad hæc*, prohibentem Prælatorum inferiorum prætendentium illam habere in suis districtibus excluso Ordinario, ita ut inter eos contentio oriatur, non quoad simplex jurisdictionis exercitium, de quo in principio *dict. cap. causæ omnes*, sed quoad omnimodam jurisdictionem, & proprietatem ejusdem, ut ibidem clarè ostendimus.

Atque inde resolutionem firmissimam deduximus, * ut verum sit executoriales obtentas in contraven- 73
tionem Sancti Concilij Trid. *in dict. cap.* 20. esse nullas ipso jure ex notorio defectu jurisdictionis, quam in prima instantia prohibet Concilium omnibus quibuscumque Judicibus Superioribus præter Ordinarium, ac ideò etiam post executoriales Regem nostrum, uti posse Regalia protectionis Concil. Trid. latiùs in eodem *cap.* 17. resolvimus per totum, & sic argumentum hoc torquetur, quoniam * si executoriales expeditæ in contraventionem 74
prædicti decreti Tridentini ante recursus ad Regem pendentiam detinentur, noviter causa remissa Ordinario, estque locus protectioni Concilij; quantò magis recursu jam pendente, quod multò magis aggravat violentiam, & oritur contemptus Regis, & illuditur, detrahiturque Senatus authoritati, visque vi additur.

Res-

75 Respondetur ad secundum (ex * juribus , & Rotæ decisionibus fulcitum) prout jam superius *à num.* 17. *cum seqq. vers. Quibus tamen , & aliis,* ubi probavimus, quòd accedente legitimo impedimento citandi , aut citati , prout est recursus ad Regem ; non adstringitur reus comparere , sed terminus monitorialium ipso jure suspensus intelligitur , quia tunc non potest dici contumax. Et quia impedimentum non provenit ab authoritate propria citati , & de facto , sed de jure , prout loqui diximus, & probavimus jura in dicto secundo argumento adducta , & Rotæ decisiones in eisdem fundatas non subsistere , sed magis ex odio recurrentis provenire , atque ideò cessare in eo contumaciam , & ulterius ad jura , quibus nititur hic Rotæ rigor validè satisfacimus hac 2. *part. cap.* 24. *à num.* 17. *cum seqq. vers. Deinde quoniam.*

76 Sed quo juris colore valeat Rota * tanto rigore prosequi legitimè recurrentem ad Regem pro remedio violentiæ sibi iniquè illatæ ; penitùs ignorant omnes doctissimi & pijssimi viri horum Hispaniarum Regnorum , cùm recurrens omni jure excusatus sit ex hactenus comprobatis , nec illum rectè inferre , nec roborare potest ex Bull. Cœn. Dom. huc tendente , cum in nullâ ejus parte loquatur de recurrente ad Regem pro tollenda violentia , nec de recursu violentiæ utente , sed dumtaxat de Tribunalibus , quæ impediunt executionem litterarum Apostolicarum , malitiosè nempè , & sub ficto colore violentiæ tollendæ , & eo solo animo impediendi , non tamen quando sincerè , æquo animo , & Christiana sanaque intentione , & fine dumtaxat tollendæ violentiæ probabiliter existentis , & supplicandi Sanctissimum , ut suo loco latiùs diximus 1. *part. cap.* 2. *à n.* 111. *cum seqq.*

Nec dicta Bulla in hoc *cap.* 14. tangente re-
77 tentionem * litterarum Apostolicarum , & supplicationem ad Sedem Apostolic. aliquid de parte recurrente loquuta fuit , sed dumtaxat illi onus injungit prosequendæ supplicationis legitimæ , supponens hoc fine posse retentionem litterarum ex justa causa licitè præstari à Senatu , & postulari ab oppressis , & licèt ipsa Bulla *in cap.* 15. *antecedente* , & etiam in priori parte hujus *cap.* 14. lo-
78 quatur etiam de recurrente appellante * ad Judices laicos à litteris Apostolicis gratiæ , aut justitiæ , & in eorum Tribunal introducente causam appellationis hujusmodi , ut cognoscant de causa principali tanquam Judices , ut ex eadem Bulla ; & prædictis ejus capitibus non obscurè , nec sub verborum involucro , sed expressissimè claris & disertis verbis patet , quo casu justissimè decernit dict. Bulla : Adhuc tamen ibidem , vel alibi in cæteris ejusdem Bullæ capitibus nihil penitùs loquitur de licitè recurrente ad Principem , pro tollenda violentia , uti latiùs diximus *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *per totum* , & signanter *à num.* 231. *cum seqq.* de eisdem Bullæ Capitibus loquuti fuimus post magnam Doctorum allegationem.

Imò hoc *cap.* 14. tangente hunc recursum pro
79 retinendis litteris, * non solùm loquitur de recurrente , nec in illum dirigit dispositionem , sed potius licitè facere supponit , ita ut penitùs excusetur recurrens utendo remedio, & auxilio cunctis parente vi oppressis, palamque, & communiter usitato ; est quippe omni jure inculpabilis , & excusatus. Si enim culpa est in perpetram præstante auxilium , & protectionem , in quem dirigitur Bullæ dispositio , & intentio ; non in postulante , & recurrente , in quem verba Bullæ nullatenus diriguntur , nec conveniunt , & meritò ; cùm faciat quod publicè fieri soleat in ijs Regnis , cæterisque Christianæ Religionis , ut hactenus comprobavimus *à n.* 40. *cum seqq.* & *n.* 26.

Et lex pœnalis ad alias personas , & casus ultra expressos * extendi non debet , *l. factum cuique* , 80
§. in pœnalibus , ff. de reg. juris , cap. in pœnis , eodem ti. lib. 6. Surdus plures referens *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 41. *nu.* 12. plenissimè Farinacius *fragment. criminal. part.* 1. *lit. E.* Gratian. *disceptation. to.* 5. *cap.* 972. *num.* 12. Nec etiam per similitudinem , & rationis identitatem * plenè Fa- 81
rinacius loco citato , *à num.* 188. *cum seqq.* nec pœna irrogatur nisi expressè lege caveatur , *authentic. de non eligend. secundò nuben. §. cum igitur , l. antiquis impediat. §. Divus autem Marcus,* ibi : *Pœnam tamen in eum statutam non esse , ff. de religiosis & sumpt. funer.* abundè Farinacius *quæst.* 18. *n.* 7.

Nec est credendum , nec ulla imaginatione humana potest cadere , * voluisse Papam miseris vi 82
oppressis hoc unico, saluberrimoque refugio privare , aut delere , cùm penitus alio sint privati , vel saltim tam longè abest ab iis Hispaniarum Regnis , & tot ambagibus & difficultatibus imbutum , ut impossibile potiùs judicetur , & tandem non nisi consequi , quàm jam causata , vi , & damno radicato ; ac ideò remedio , & legitima defensione privandus non erit vi oppressus ; de quo 1. *part. cap.* 1. *§. unico , per totum.*

Nam defensio quam Princeps * præstat (prout 83
tenetur) oppressis , cùm proveniat ab origine & fonte perenni juris naturalis , ut dictum est suprà 1. *cap.* 2. *à nu.* 101. *cum seqq.* atque pluries in hoc tractat. nullo modo sublata illis intelligi potest per Bullam Cœnæ Domini , ut suprà 1. *part. cap.* 2. *per totum* , abundè remanet probatum , * 84
quia jus naturale non potest tolli , nec in aliquo detrahi , seu derogari , *§. sed naturalia instit. de jure naturali , gentium , & Civili , leg. eas obligationes* 8. *ff. de capitis diminut. leg. jus agnationis* 34. *ff. de pactis ; l. jura sanguin.* 8. *ff. de reg. juris* , exornat Joannes Garcia *de nobilitate glossa* 7. *num.* 17. Conan. *lib.* 1. *Commentarior. cap.* 7. *nu.* 6. & *cap.* 10. *n.* 7. Pro quibus non omittam elegantissima Ciceronis verba , *lib.* 3. *de Republica* , ibi : *Est vera lex , recta ratio naturæ congruens , diffusa in omnes , constans , sempiterna , quæ vocet ad judicium jubendo , vetando , à fraude deteneat , huic legi nec prorogari fas est , nec derogari ex hac aliquid licet , neque ita abrogari potest , nec verò , ante per Senatum , aut per Populum solvi hac lege possumus , nec quærendus est explanator , aut interpres alius ; nec erit alia lex Romæ , alia Athenis , alia nunc , alia posthac , sed & omnes gentes , & omni tempore una lex , & sempiterna , & immutabilis continebit* : consonant *l.* 5. *tit.* 4. *part.* 4. *l.* 34. *part.* 7.

Conducit quod eleganter * docuit Cujacius *in* 85
leg. 1. *§. hujus studij , versicul. Nunc tractemus, ff. de justit. & jure , in recitationibus solemnibus , pag.* 1349. comprobans explicationem Glossæ ibi dicentis : *Natura , id est Deus* , ut idem sint Deus , & natura. Post Marcum Tullium , Plutarchum , & Lactantium , *lib.* 7. prosequitur , & facit in hæc : *Jus ergo naturale est , quod natura , id est , Deus Parens rerum omnium , & universi gubernator , omnia animalia docuit , id est ,*

cujus genere ea fuit, atque petita: nam subjicit Ulpianus *hoc loco. Videmus omnia animalia istius jurisperitia censeri*, & paulò post, ibi: *Ergo istius jurisperitia omnia animalia censentur, id est, jurisperitiam habent, nec enim minus ea jus illud natura docet, quàm homines, & qui docet peritum, facit eum, quem docet. Ergo hoc jure naturali Natura, seu Deus imbuit, non tantum homines, sed etiam belluas, tam feras, quàm cicures, & aves, & pisces.*

86 Elegantissimè etiam hoc idem * confirmat Conan. *lib.* 1. *Commentar. cap.* 4. *folio mihi* 19. *littera C. D. E.* sic dicens: *At existimo, vim ut repellamus, hoc etiam jure concessum esse, non inventum, cum id bestiarum sensibus infixum esse videamus.* Et paulò post, ibi: *Sed si vis inferatur, nulla est,*

87 *cui non sit ira, non sit animus, injuria impatiens * & prompta, si noceas, ad defendendum alacritas, est hac (ut scribit Tullius pro Milone) non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verùm ex natura ipsa arripuimus, hausimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, &c.* Et paulò post, ibi: *Neque quisquam est rerum omnium, quæ gignuntur*

88 *in terra, quod non aliqua habeat naturæ * adjumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, & injuriis*, ut ait Lucretius, *lib.* 5. *Quòd si in omni natura hoc perspicitur in esse, in homine sanè multo magis sese ostentat, ut nemo sit bene informatus à natura, qui libenter, aut patienti animo ferat injuriam, atque id est, quod dicit Florentinus licere, ut vim, atque injuriam propulsemus, &c.*

Igitur si à Deo ipso provenit hæc lex naturalis, à nemine tolli, impediri, aut derogari potest, licet, quia ejus est tollere & abrogare, cujus est condere, ut hactenus latius satis probatum remanet, & per consequens nec à dicta Bulla sublata intelligitur vi oppressis hæc justa, & permissa defensio, nec talis Summorum Pontificum intentio ex ea colligitur, sed contraria, ut ex ea patet, & est ostensum abundè 1. *part. cap.* 2. *à n.* 101. *cum multis seqq.*

Ad quid igitur tantus Rotæ rigor, tam in ne-

89 gando audientiam recurrenti, * illumque habentis pro excommunicato, quem omnes ferè Jurisprudentiæ, & sacræ Theologiæ Professores à Censurarum incursu excusant, & non ligatum probant unanimiter, prout 1. *part. in cap.* 2. *à num.* 10. *à num.* 24. 33. *&* 34. *& in cap.* 3. *à num.* 25. *& seqq.* plenius vidimus? quàm in modum procedendi contra ipsum legitimando citationes omninò reprobatas à jure, sine actis, vel informiter præsentatis, & transumptis, & ut plurimum illum absentem per judicium contradictarum, & inauditum condemnando, facilè supplendo quoslibet juris etiam naturalis defectus in odium (ut ipsa Rota clarè & aperto ore passim fatur) recurrentis. Hoc enim magis est affligere afflictos, & afflictionem afflictioni addere, contra quod jura omnia clamant, *leg.*

90 *navis*, *§. cum autem*, * *ff. ad leg. Rhodiam de jactu, leg. D. Marcus in princip. ff. de offic. Præsid. leg. si idem, ff. de jur. omnium Jud. l. pœna, §. fin. ff. ad leg. Pompeiam, de parricid. leg. tam mentis, Cod. de Episcop. & Cleric. cap. ex parte de Clerico ægrotan. cap. si quis à proprio,* 11. *quæstione* 5. *ca.* 1. *§. scriba. de prohibita feud. alienat. per Federic.* Quo indubiè violentia crescit, visque vi augetur, quæ magis incendit charitatem Catholicam Senatus Regii ad illam propulsandam, & repellendam, & ad protegendum vi oppressum aperiendo illi viam à jure probatam ex Tridentin. ne jus suum pereat defensione carenti, ut de eo cognoscatur noviter ab Ordinario retentis in Senatu executorialibus, perperam per judicium contradictarum contra recurrentem expeditis.

CAPUT XXI.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto quod de jure Ordinarius dici potest, an cum Ordinarius in prima instantia concurrat, ita ut ejus litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, sive in forma dignum, sive in forma gratiosa, seu dispensationes.

SUMMARIUM.

1 *Nuntios ad partes missos non ordinariam, sed delegatam habere jurisdictionem, qui teneant.*
2 *Legati de jure communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinariis sua provincia concurrunt.*
3 *Nuntij Apostolici Hispaniæ, cum potestate Legati de Latere missi, Legati de Latere potestate funguntur.*
4 *Clausula (cum plenitudine juris Canonici) importat, ut provisus consequatur omnia jura aliis Canonicis debita.*
5 *Privilegium ad instar alterius jam concessi sortitur parem, & eundem effectum cum illo.*
6 *In privilegio ad instar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur.*
7 *Concessum ea lege, ut habeat vim alterius rei, hujus naturam, & effectus assumit, ac si eadem fuisset realiter.*
8 *Casus duo, quando sunt à jure æquiparati, dispositum in uno, in alio repetitur.*
9 *Nuntii facultas cum potestate legati de Latere superflua foret, si idem non operaretur, quod jus abhorret.*
10 *Verba abundantia tolerantur quando ad majorem declarationem apponuntur, & tollendæ dubitationis gratia.*
11 *Legatus de Latere, & Legatus cum potestate de Latere pares sunt.*
12 *Nuntiorum facultates cum potestate Legati à Latere partim sunt Ordinaria, partim extraordinaria.*
13 *Legatus cum potestate Legati à Latere cognoscit de appellationibus ad Papam remissis.*
14 *Adæquatus potitur eodem jure, quo is cui adæquatur.*
15 *Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, absque alia facultate eandem habet potestatem, & privilegia, quæ Legatus de Latere.*
16 *De Legato à Latere ad Nuntium cum potestate Legati à Latere valet argumentum.*
17 *Appellationem ad Sedem Apostolicam emissam sicut Legatus de Latere potest committere, ita & Nun-*

& Nuntius cum potestate Legati à Latere datus.

18 *Nuntius virtute clausulæ (cum potestate Legati de Latere) cognoscit de Causis exemptorum, Sedi Apostolicæ immediatè subjectorum.*

19 & 20. *Erasmus à Cochier confusè loquens de Legatis missis non habentibus jurisdictionem in exemptos, declaratur.*

21 *Nuntii cum facultate Legati de Latere non sunt verè Legati de Latere, sed similitudinariè respectu exercitij.*

22 *Religio non Mendicantium, cui datur privilegium ad instar Mendicantium, non est Mendicantium, licèt ejus privilegiis utatur.*

23 *Legatus à Latere de jure communi cum Ordinariis concurrebat.*

24 *Nuntii, & Legati à Latere noviori Trid. dispositione in prima instantia jurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt.*

25 *Nuntius si se intromittat cognoscere in prima instantia, Senatus remittit causam Ordinario.*

26 *Nuntius Apostolicus an jurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, remissivè.*

27 & *seqq. Nuntius Hispaniæ an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima instantia.*

28 *Gratiæ in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi solent de stylo Romanæ Curiæ.*

29 *Item etiam dispensationes aliæ, absolutiones, & monitoriales, nec non criminalium commissiones Ordinariis solent dirigi.*

30 *Aliæ sunt commissiones, quæ non solùm Ordinariis committuntur, sed & aliis in dignitate constitutis, ut in exemplis.*

31 *Nuntius aliquando admisit executionem dispensationem, aut in forma dignum commissam Ordinariis, aliquando reluctavit.*

32 *Nicolas Garciæ observatio commemoratur tenentis, Nuntium non posse exequi dispensationes, & gratiam* dignum*, cùm non sit in commissione nominatus.*

33 *Nuntium esse executorem universalem litterarum Apostolicarum nullo jure probatur, nec in suis titulis talis facultas legitur.*

34 *Et quando foret talis executor, intelligitur litterarum in forma gratiosa, non in commissaria, maximè in forma* dignum *expeditarum.*

35 *In omnibus tamen post factam executionem per Delegatum nominatum potest.*

36 & *seqq. Resolutio Nicolai Garciæ, & Francisc. Leonis, quod nunquam practicatur Nuntium posse se intromittere in causa aliis delegata.*

37 *Litteræ directæ alicui Delegato specialiter si coram alio præsententur, sententia & processus sunt nulli ex defectu jurisdictionis.*

38 *Delegatio facta in unam personam sine subdelegatione in aliam transferri nequit.*

39 *Commissiones, quæ de stylo Curiæ debent, & committuntur Ordinariis, si in eis se intromittat Nuntius in prima instantia, Senatus Ordinario remittit.*

40 *Jura loquentia de jurisdictione Legati à Latere procedunt in Nuntium cum potestate Legati de Latere misso.*

LICET ab aliquibus scétetur, Nuntios Apostolicos * ad partes missos non ordinariam, 1
sed tantummodo delegatam jurisdictionem habere, nec cum Ordinariis concurrere, ut probant Petrus Barbosa *in l. cùm Prætor*, 21. *§*. 1. *n.* 63. *de Judiciis*, quod fundat variis doctrinis à se adductis à principio eisdem *§*. Joannes Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici.* 1. *part. cap.* 2. *n.* 19. & 20. & 2. *part. cap.* 1. *nu.* 8. & *cap.* 7. *n.* 61. & 63. & videndus Azeved. *consil.* 25. *nu.* 37. & *seqq.* Augustinus Barbosa *in remission. ad cap. causæ omnes* 20. *session.* 24. *de reformation. addition.* 4. Villadiego *de Legat. quæst.* 4. *n.* 10. *quæst.* 18. *n.* 6. & 14.

Eorum tamen opinio procedere potest in Nuntiis simpliciter * missis à Sede Apostolica; non tamen in Legatis de Latere, & Nuntiis missis cum potestate Legati à Latere, ideò quidem sicut de jure communi Legati à Latere dicuntur in suis Provinciis, & Regnis, ad quæ sunt missi, Ordinarij, & cum Ordinarijs concurrant, ut probat textus *in cap.* 2 *de officio Legati*, *lib.* 6. ibi: *Ordinarios reputantes*: Navarrus *in cap. cum contingat, de rescriptis, remedio* 5. *n.* 2. & *in tractatu de Indulgent. notabil.* 28. *nu.* 19. Gutierrez *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 4. *cum seqq.* Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 1. *disput.* 28. *nu.* 28. & *lib.* 8. *disput.* 28. *n.* 4. Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. glossa* 21. *n.* 34. & *glossa* 24. *nu.* 36. Molina *de justitia & jure*, *to.* 6. *disputation.* 9. *nu.* 13. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 27. *quæst.* 5. Aug. Barbosa *in collectan. ad dictum cap.* 2. *n.* 3. & Gratian. *disceptat. forens. cap.* 226. *n.* 2. & 3.

Pariformiter Nuntii Apostolici, qui ad hæc Regna mittuntur * cum potestate Legati de Latere, potestate Legati uti possunt, & verè habent: *Quid enim interest, an Proconsul, an pro Consulari dignitate qui legetur*, juxta *l.* 1. *de tutor. & curat. datis ab his*; & faciunt *cap. proposuit*, *de concessione præbendæ*, Geminian. & alii *in cap. fin. eodem tit. lib.* 6. Moneta *de distribution. quotidian. part.* 2. *quæst.* 1. *n.* 13. Staphileus *de expectatis*, *sub n.* 38. *versic. Et quod dictum est*, *de distribution.* Loter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 18. *n.* 48. & 49. Barbosa *de clausul.* 36. *in fin.* dicentes quòd * clausula (*Cum plenitudine juris Canonici*) importat ut provisus habeat, & consequatur omnia jura aliis Canonicis ordinaria. 3 4

Facit etiam, quoniam facultas, aut privilegium concessum alicui * ad instar alterius facultatis, aut privilegii alteri jam concessi, importat, ut sortiatur eundem, & parem effectum cum alio, ad quod adæquatur, probant Felinus *in cap. nonnulli*, *n.* 7. *de rescriptis*, Abb. *in cap. inter dilectos*, *n.* 9. *de fide instrumentor.* Apostilla ad eundem *in cap. cum olim*, *nu.* 5. *vers. Ad instar*, *de consuetudine*, Parisius *cons.* 22. *nu.* 5. *vol.* 4. Romanus *cons.* 383. *n.* 23. Barbosa *de clausulis*, 5. *n.* 2. & *seq.* Erasmus à Cochier. *de jurisdictione ordinar. in exemptos*, *part.* 1. *quæst.* 17. *n.* 17. 5

Per hanç enim relationem omnia, quæ in priori facultate, * & dispositione continentur, censentur repetita, adnotata *in l. omnia in fin. C. de Episcop. & Cleric.* Tuschus *tit.* 6. *littera P. conclus.* 763. Mandosius *de privilegiis ad instar. q.* 4. Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 15. *n.* 2. Barbosa *claus.* 5. *n.* 4. 5. qui *n.* 6. dicit, quod referens est in relato cum omnibus suis qualitatibus, ut post Decium, Socinum, Paris. & alios inquit Menochius *cons.* 847. *n.* 3. infinitos penè refert Barbosa *axiomat.* 201. *per totum.* 6

Et quia quando aliquid concessum est ea lege, &
7 clausula, * ut habeat vim, & robur alterius rei, seu dispositionis, debet ejus naturam, & effectum assumere, & perinde haberi, ac si verè & realiter illa fuisset, ut tradunt triginta & quatuor Doctores quos refert & sequitur Menochius *consil.* 1031. *nu.* 7. quibus adde Jass. *in prælud. feudo. n.* 90. Ruinus *cons.* 9. *num.* 16. *vol.* 1. Paris. *consil.* 17. *n.* 1. *vol.* 1. Socinus Senior, *inter Cons. Brun. consil.* 10. *n.* 16. Afflictis *decision.* 281. *num.* 10. Cephal. *cons.* 151. *nu.* 17. & 59. & *consil.* 173. *num.* 8. Minsinger. *cent.* 4. *observation.* 84. *n.* 3. Andr. Gail. *lib.* 1. *observation.* 50. *num.* 1. Beret. *consil.* 51. *num.* 4. & *consil.* 131. *n.* 3. Surdus *consil.* 15. *nu.* 22. Saceius *consil.* 50. *num.* 26. Peregrinus *cons.* 18. *nu.* 8. *vol.* 1. Thesaur. *decis.* 146. *n...* plures citat Joannes Ant. Bellon. *consil.* 45. *à n.* 48.

8 Cui convenit, quod quando * duo casus sunt æquiparati, & adæquati in jure, dispositum in uno, censetur dispositum in alio, Glossa verbo, *Advocandum, in l. mancipia, Cod. de servis fugitivis, glossa fin. in l. si quis servo, C. de furtis, glossa in cap. si postquam, de election. lib.* 6. Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 15. *glossa* 1. *n.* 10. Ant. Gomez *variarum lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 1. *vers. Advertendum tamen.* Molin. *de primogenitis, lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 16. Surd. *de alimentis, tit.* 2. *quæst.* 10. *n...* Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap.* 7. *nu...* Flores de Mena *variar. quæst.* 3. *num.* 27. & *nu.* 29. Barbosa *axiom.* 39. *n.* 9. Igitur cùm Nuntius sit datus ad instar facultatis, & potestatis Legati, istius omnis potestas in illo repetenda, cùm omnis concessa intelligatur.

9 Aliàs enim superflua foret, * & abundans illa clausula, *Cum facultate, & potestate Legati*, quod lex abhorret, *l. si quando, cum vulgaribus, ff. de jure jurand.* Et tunc solùm verba abundantia to-
10 lerantur, * quando sunt apposita ad majorem declarationem, & expressionem, & tollendi dubitationis gratia; optimus text. *in l.* 1. *§. sed sciendum, versic. Ego puto, ff. de ædilitio edicto*, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 25. Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancell. glossa* 6. *à n.* 27. *cum pluribus seq.* latè & optimè per Castillum *controvers. to.* 4. *cap.* 17. *à nu.* 44. *usque ad finem cap.* qui plures allegant.

Quod in his terminis de hac clausula (*cum potestate legati à Latere*) consideravit Born. *in tractat. de potestate Legati à Latere, n.* 68. & 69. *vol.* 14. *tractat. DD. fol.* 274. quam etiam plures alii Doctores opinionem observant, & in ea residet sententia Navarrus *in cap. cum contingat, remedio* 5. *n.* 2. *de rescriptis, tom.* 2. dum sic lo-
11 quitur. Paria sunt, * quem esse Legatum Cardinalem, & Legatum à Latere, ac Legatum cum potestate Legati à Latere, ut pulchrè determinavit Decius *consil.* 149. *col. fin.* & facit *l. in testamento, ff. de conditionibus & demonstrat.* Addens
12 ejusmodi * facultatem partim esse ordinariam, partim extraordinariam; exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt ejusmodi Legatum, majorem Ordinario Legato, Abb. *in cap. cæterum, col.* 5. *de Judiciis*, Glossa & Cardinal. *in Clement.* 2. *de officio Ordinarii.* Unde (inquit ipse) hujusmodi Le-
13 gatus * potest cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Hactenus Navarrus, quam sententiam amplectitur, atque Doctorum auctoritatibus comprobat Vuamessius *consil.* 42. *n.* 3. *de officio Delegati, part.* 1. Paris. *consil.* 17. *nu.* 3. & *seqq. vol.* 4. Jacobus Philippus Portius *consil.* 28. *n.* 6. Francis. Marcus *decis.* 135. Adæquatus enim censetur eodem jure, * quo is cui adæquatur 14
Parisius ubi proximè latè tractat.

Et quod Nuntius Apostolicus cum potestate Legati missus, * Legati jure utatur; firmat Gonçalez 15
in Reg. 8. *de mensibus & alternat. glossa* 9. *in annotat. à n.* 268. & quod Nuntius missus cum potestate, seu authoritate Legati de latere, absque alia speciali facultate, & instructione secreta, habeat eadem privilegia, & potestatem Legati à latere probant post Decius *in consil.* 128. Villadiego *de Legat. quæstione* 9. *n.* 9. Gigas *de pensionib. quæst.* 6. *nu.* 19. Cuchus *lib.* 2. *tit.* 5. *nu.* 86. Mandosius *reg.* 13. *Cancel. quæst.* 6. *num.* 4. & *de monitoriis, quæst.* 60. *n.* 41. Quintana Duennas *Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. & Zechius *de Republica Ecclesiastica, cap. de statu Legati, sub n.* 4. *vers. Quinto post, & de benef. & pensionibus, cap.* 2. & *cap.* 5. *n....* Hieron. Gonçalez *glossa* 22. *numero* 23. optimè Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 3. *numero* 82. & benè conducunt quæ Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *num.* 321. & *seqq.* * ubi arguit de fa- 16
cultate Legati à latere ad Nuntium cum potestate Legati de latere, post multos Doctores, quos ibidem ad eandem argumentationem adducit. Validum est etenim argumentum: Legatus à latere potest hoc facere; ergo idem potest Nuntius cum potestate Legati de latere, ex præfatis DD. & fundamentis. Et de hac potestatis æquiparatione Legati de latere, & Legati cum potestate, seu facultate Legati de latere, vide etiam Vantium *de nullitat. sentent. ex defectu jurisdictionis Delegati, n.* 23.

Et ideo sicut appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam potest Legatus de latere committere; * ita pariter, & Nuntius habens pote- 17
statem Legati de latere, Garcia *de beneficiis, part. cap.* 2. *sub. num.* 85. 87. & 86. Gonçalez *glossa* 12. *nu.* 30. *à nu.* 28. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 17. *limitat.* 47. *memb.* 3. & *suprà*, & *quæst.* 8. *n.* 16. optimè & latè Valascus *consult.* 62. *per totam*, Barbosa *in collectan. ad cap. constitutus* 45. *num. fin. de appellationibus*, vide Gratianum *decis.* 199. *num.* 2. *in addition.* Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *num.* 234. prout communiter practicari videmus in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntii Hispaniæ, & etiamsi nominatim appelletur ad Sanctissimum proprio nomine expresso, quoniam consideratur non persona, sed Tribunal & Sedes Apostolica, prout latius Deo dante tractabimus *in* 3. *tomo de Regia protect.* Adde quæ contra Joannem Cochier diximus suprà, *cap.* 14. *in fine hac* 2. *part.*

Nunc etiam quotidie videmus, Nuntium Hispaniæ cognoscere de causis *, Religiosorum, Re- 18
ligionum, & aliorum quorumlibet indistinctè omnium exemptorum, aliàs immediatè subjectorum Sedi Apostolicæ, ex vi, & participatione clausulæ prædictæ, (*cum potestate Legati*) cùm istius potestas ad id extendatur, text. *in cap. veniens*, ubi Franchus *de verborum significatione, in* 6. *cap. si Abbatem, de electione, lib.* 6. Abbas *in cap. cum venerabilis, num.* 5. *in fine, de consuetudine.* Felinus *in cap. grave, num.* 3. *de officiis Ordinarii.* Villadiego *de Legato, part.* 1. *quæst.* 8. *n.* 20. latè Parisius *consil.* 28. *nu.* 13. & *seqq. lib.* 4. Abb. *in cap.* 1. *n.* 8. *de officio Legati.* Romanus *consil.* 398. & alii plures relati ab Erasmo Cochier *de jurisdict. ordinar. in exemptos, part.* 2. *quæst.* 2. *n.* 7. *to.* 1. ita & pariter Nuntius ejusdem Legati à latere potestatem habens de quibus exemptis cognoscit.

Et

Et licet ipse Cochier. *in dict. quaest. 2. n. 5.* vi-
19 deatur (licèt obscurè & confusè) * sentire contrarium, ut in exemptos Legatus missus jurisdictionem non habeat, si intelligit (quod non aperit) de his Legatis missis cum facultate & potestate Legati de latere, perperam, & nimis inadvertenter loquutus fuit, & cautè legendus: omnes quippe doctrinae, & fundamenta à se adductae manifestè illum convincunt, cùm loquantur in Legatis simpliciter missis absque hac clausula [cum potestate Legati de latere.]

Et quatenus ipse Doctor ibidem *num. 5.* adje-
20 cit Gomezium, * Glossam, Abbatem, Franchum, & Boerium ad hoc, quod solum Cardinales Legati sint à latere, & concessio facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales, ex Rocho de Curte *de consuetudine, n. 322.* verum est, quando simpliciter creati sunt, non verò quando expressè creantur cum potestate, & facultate Legati de latere, ut hactenus probatum est, & quod
21 non nisi Cardinales, Legati de latere sunt, * verum est, quia etiam Nuntius Apostolicus licèt cum potestate Legati de latere missus non est verè, & realiter Legatus de latere, sed tantum respectu exercitii potestatis adaequatione, & similitudinariè, cum certum sit, quod similis non sit idem, ut post plurimos Barbosa *axiom. 208.* quem vide in proposito *n. 2.* prout quando Religioni non
22 Mendicantium * datur à Sede Apostolica privilegium ad instar Mendicantium, non propterea erit Religio Mendicantium, licèt pariformiter eorum privilegiis fruatur.

Quae omnia observa, quoniam ad multa valde utilissima pro facultate Nuntii Illustrissimi nostrae Hispaniae quotidie deserviunt.

Quibus igitur suppositis videtur dicendum, quod
23 cum Legatus à latere * dicatur de jure Ordinarius, cum Ordinario concurrat, ut ex *cap. 2. de officio Delegati, lib. 6.* diximus suprà in princip. *num. 2.* pariformiter eadem, & aequalis potestas repetenda erit in Nuntio Apostolico cum virtute clausulae ejusdem potestatis fungatur.

Quae doctrina licèt jure communi vera sit; ta-
24 men hodie noviori * dispositione Concilij Trid. *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformatione*, expressè prohibitum extat tam Nuntiis, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinariis concurrere, quibus dumtaxat cognitio, & jurisdictio in prima instantia attributa est, seu praeservata, caeterisque prohibita, nisi in secunda instantia, & aliis mediis, quibus ab Ordinariis recedere in prima instantia licet de jure, juxta quae nos *2. p. cap. 3. per totum*, & *in cap. 5. cum suis §. §.* & alibi saepè: verba igitur dict. *Concilii in §. Legati quoque sunt*, haec & expressa: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum non solum Episcopos in praedictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis praeripere, aut turbare non praesumant, &c. Aliàs eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.* Et juncto principio ejusdem cap. Quare non est dubium, quod si se Nuntii intromittant in prima instantia ad cognoscendum de quibuslibet cau-
25 sis, * quomodolibet pertinentibus ad forum Ecclesiasticum, Senatus aditus pro protectione Concilii Trid. ex capite Regaliae Regis Ordinario illas statim remittet; cum in prima instantia jurisdictione careant, ut latiùs deduximus hac *2. part. cap. 3.* prout infiniti penè probant Doctores citati hac *part. cap. 6. per totum*, ubi abundè quod ex defectu jurisdictionis omnia acta, & sententiae nullae sint, idem probat Leo ad principium hujus capitis citatus, apud quem, * & alios ibi ad- 26
ductos; an Nuntius hodie jurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, quod nostri non est examinare.

Quantum verò attinet ad secundam partem hu-
jus capitis, * an Nuntius Hispaniae possit exequi 27
commissiones à Sede Apostolica in prima instantia factas Ordinario, vel aliis *in forma dignum*, aut forma gratiosa, & dispensationes; animadvertendum erit, quod quaedam commissiones sunt, quae de stylo Romanae Curiae solùm fiunt, & dirigi as-
solent Ordinariis, * non aliis, ut gratiae in forma 28
dignum juxta constitutionem *Pii V.* 1602. & dispensationes matrimoniales, juxta Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 5.* & aliae dispensationes, &
absolutiones, & monitoriales, * causarum crimi- 29
nalium commissiones juxt. Concil. *sess. 13. de reformat. cap. 2.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub*
n. 58. aliae sunt commissiones, * quae non solum fi- 30
unt, & dirigi solent Ordinariis; sed etiam alijs personis in dignitate constitutis, ut executiones gratiarum beneficiorum in forma gratiosa, aut in forma commissaria, non tamen in forma dignum, & executiones pensionum, & delegationes causarum, & litium, prout Garcia ubi proximè.

Igitur ipse Garcia ibidem sub dict. *n. 58. vers. Sed restat hîc nova difficultas*, latè examinat, an Nuntius possit exequi praefatas commissiones dire-
ctas officiali Episcopi in forma dignum, & dispen- 31
sationes, * & hinc inde multa confert exemplaria, & casus contrarios in facti contingentia, in quibus aliquando Nuntius, cui praesentata fuit praefata commissio, acceptavit, & expedivit; in aliis verò ejusdem generis reluctavit, sibi non competere dicens, in qua controversia contra ipsos etiam ad fuisse Doctorum sententias, seu opiniones aliis affirmantibus Nuntium esse universalem executorem omnium commissionum Apostolicarum, aliis verò negantibus.

Ipse tamen ibidem sic ait: Sed ego in contraria
fui, & sum sententia, * nempè Nuntium non po- 32
tuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio, & litterae de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Legati*, ubi quod de causa specialiter delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glossa, & Abbas; & alii Doctores, Sahagun *de officio Legati, n. 1. & 2. & in 3. fallentia, à n. 15.* sequitur & facit.

Nec obstat ratio contrarium opinantium, quòd
Nuntius est executor generalis, * seu universalis 33
litterarum Apostolicarum; nam id nullo jure probatur, nec in suis facultatibus talis titulus, seu potestas datur, nec unquam Nuntius tali titulo, & nominationi resignat in suis litteris, & rescriptis, & quando esset talis generalis executor lit-
terarum Apostolicarum, * intelligendum esset in 34
litteris expeditis in forma gratiosa, non autem expeditis in forma commissoria, maximè in forma dignum; nam in ista commissione non potest Nuntius se intromittere ullo modo, nec talium litterarum fieri executor ex dictis, nisi ad summum post factam earum executionem * & colla- 35
tionem beneficii à commissario factam, argumento *dict. cap. 2. de officio Legati, ad fin. &c.* ubi alia fundamenta ad idem validissima applicat per te latiùs videnda.

Qui quidem ibid. sub eodem *nu. 58. vers. Et* tan-

36 *tandem*, magis, * ad nostrum propositum loquitur traducendo verba Leonis in hæc: Tandem si ex dicto titulo, & ratione Nuntius posset exequi, & expedire dictas litteras, & commissiones non solum Sede Episcopali vacante, sed etiam stante Episcopo, ejus officiali, cui dirigantur id posset facere, & tamen nunquam vidimus, nec audivimus Nuntium id fecisse, nec in eo se intromisisse, nec ei fuisse præsentatas tales litteras, nisi dictis judicibus, Sede vacante, & meam sententiam plenè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, c. 22. n. 60. 61. & 62.* ubi ait, quod regulariter executio litterarum reservationis pensionum committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dig-
37 nitate Ecclesiastica constitutis, * etsi pensionarius litteras reservationis pensionis præsentaret alteri quàm in eisdem proexecutoribus nominatis cujuscumque qualitatis, & conditionis, etiamsi Legati, vel Nuntii Apostolici forent, defectu jurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subjacerent, quia in prima instantia nullam habent jurisdictionem, obstante Sancti Concilij dispositione, ut *cap. 20. §. Legati quoque, sess. 24.* nec vigore
38 delegationis, quæ facta in unam personam, * in aliam sine subdelegatione transferri non potest; hæc Leo: Ex cujus doctrina expressè habetur, Nuntios, seu Legatos non esse litterarum Apostolicarum executores, nec eas posse exequi, nisi in eis sint proexecutores nominati. Hactenus Garcia, qui latiùs examinat, & exemplaria adducit.

39 Ex quo, & Leone per eum citato colligitur, * harum commissionum præsertim in forma dignum, & dispensationes, quæ de stylo aliis, quàm Ordinariis committi non solent, & aliæ superiùs nominatim dictæ cognitione si se intromittat Nuntius, cum in prima instantia jurisdictione careat ex Trid. Decreto, erunt omninò Ordinario, cui fuere directæ, remittendæ per Senatum.

Notabis etiam, Garciam prædicto loco sæpè lo-
40 quentem de Nuntio Hispaniæ * applicasse doctrinas, & jura loquentia de Legato, supponendo quod, cum Nuntius Hispaniæ mittatur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere; æqualis sit ei in potestate, & exercitio jurisdictionis, quod benè convenit his, quæ superiùs adnotavimus, ut utriusque æqualis sit potestas, & eisdem juris Regulis, quoad potestatis exercitium submiti in ijs, in quibus per specialem instructionem Nuntij potestas, & facultas non fuerit restricta, specialiter dempta, & limitata.

CAPUT XXII.

Per manûs appositionem Papæ super collatione, permutatione, aut unione beneficiorum, actulve confirmatione: an etiam in prima instantia super eorum surreptione, ita avocata censeatur jurisdictio ab Ordinario, ut eidem per Senatum sit deneganda remissio?

SUMMARIUM.

1 *Affecti beneficij gratia facta, licèt non sortiatur effectum, non desinit esse affectum.*
2 *Per appositionem manus Papæ in aliquo negotio avocata intelligitur potestas ab inferiore.*
3 *Papa si semel apposuit manum, confirmando jura alicujus, ampliùs de eo jure cognoscere nequit inferior.*
Officium amovibile concessum ab inferiore, & confirmatum à Papa remanet non amovibile, ib. Ubi de variis & singularibus exemplis & similibus.
Nominatus ad officium ab inferiore, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium recipere, ib.
4 *Avocatio tacita per solam appositionem manus in aliquo negotio idem operatur quod expressa, ut manus Ordinarij ligata remaneant.*
Officium Notariatûs concessum ab Episcopo, duraturum dumtaxat ejus vita, confirmatum à Papa durat postea m, ib.
Idem de officio à Prorege concesso, & confirmato per Regem.
Idem de officio Vicariatûs amovibili per Episcopū, & confirmato per Papam.
Idem de officio Vicarij Regularis confirmato per Provincialem, ut duret post mortem Guardiani nominantis.
Idem de beneficio amovibili cujus provisio fuit à Papa confirmata, ut iterum removeri non possit ab inferiore.
Statuta, & alij actus confirmati per Papam dicuntur Papales, ib.
5 *Avocatio tacita per appositionem manus Papæ tanta efficacia est, ut alia inhibitione non egeat.*
6 *Appositio manus Papæ super aliquo negotio, annullat ipso jure quidquid postmodum gestum fuerit per Ordinarium.*
7 & 8. *Appositio manus Papæ super collatione, permutatione, unione, actusve confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoscere in prima instantia de surreptione, & dolo, aut falsitate litterarum.*
9 *Ordinarium habere jurisdictionem super recisione permutationis factæ in manibus Papæ determinavit Rota.*
10 *Ordinarius potest revocare unionem factam à Papa justa existente causa, quia Papa uniendo non vult tollere jurisdictionem Ordinario.*
11 *Limita in unione facta per Papam de plenitudine potestatis.*
12 *Beneficio reservato postquam est collatum à Papa, potest Ordinarius possessorem privare, licèt à principio conferre non potuerit.*
13 *De surreptione confirmationis factæ per Papam potest Ordinarius cognoscere.*
14 *Appositio manus Papæ ad unum respectum non operatur ultra, quia ratione respectus consideratur effectus.*
15 *Limitata causa limitatum producit effectum.*
16 *Agendi modus inspicitur, ut inde finis colligatur.*
17 *Actus semper judicatur à principali intentione agentis.*
18 *Actus quantumvis favorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur.*
19 *Nec ultra intentionem agentis operatur.*
20 *Maximè in iis, quæ pendent à potestate agentis.*
21 *Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis.*
23 *Super surreptione, falsitate, & dolo litterarum commissio impetrata in prima instantia* deti-

detinetur per Senatum, remissa causa Ordinario.

23 *Nisi aliter de voluntate Papæ avocare volentis causam ab Ordinario appareat, & hoc per subscriptionem propria manus Sanctissimi, non aliter.*

1 ROmani Pontificis *manus appositionem tantæ efficaciæ, tantaque virtutis* * *existere, ut etsi litteræ Apostolicæ super provisionibus beneficiorum ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen providendi de beneficiis taliter reservatis quibuscumque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullamque de illis præter Romanum Pontificem ea vice disponere potuisse, nec posse harum serie decernimus, & declaramus.* Verba sunt text. *in extravaganti ad Roman. §. Romani Pontificis, inter communes*; & ad idem ex text.
2 *in cap. ut nostrum, 55. de appellationib.* * ubi per appositionem manus Papæ in aliquo negotio, & causa sublata intelligitur, & avocata potestas, & jurisdictio ab inferiori judice.

Facit ad idem *cap.* 1. *de confirmatione utili vel*
3 *inutili*, * ubi si Papa semel manum apposuit, confirmando jura alicujus; amplius de eodem jure inferior cognoscere non potest, idque etiam probat *cap.* 2. *eodem tit.* quo fit, ut officium Notariatûs concessum ab Episcopo (quod regulariter durat dumtaxat Episcopi vita durante, nisi adsit contraria consuetudo) si confirmetur à Sede Apostolica ex certa scientia, durat etiam cedente, promoto, vel decedente Episcopo; eleganter tradit post alios Gonçal. *in Reg.* 8. *glos.* 5. *§.* 11. *à nu.* 17. 18. *&* 19. quo argumento, officium temporale provisum à Prorege (quod aliàs tantum durat durante officio Proregis, ita ut successor illud alteri liberè conferre possit) si fuerit confirmatum à Rege, durat per vitam possessoris, latè de omnibus per Franchis *decis.* 165. *per totam*, & singulariter Cabedo *decis.* 21. *per totam*, atque etiam Vicarius Episcopi ad nutum Episcopi amobilis, si confirmetur à Papa, nequit Vicarius removeri, Gutierrez *lib.* 3. *q.* 11. *num.* 9. sequitur Zevallos *commun. contra commun. quæst.* 425. *num.* 27. & de officio Vicarij Regularis confirmato à Provinciali, ut nec expiret morte Guardiani nominantis; probat Rodriguez *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 76. *art.* 3. *in fin.* Laurentius Portel. *in dubiis regularib. verb. Guardianus, num.* 3. & de officio Notariatûs ad vitam Episcopi. Gratianus *disceptation.* 167. *à num.* 10. & suprà, & conducit quod Gonçal. *in Reg.* 8. *de mensib. glos.* 5. *§.* 6. *num.* 25. quod si Papa confirmaret provisionem factam alicui de beneficio manuali, aut ipse Papa illud provideret, ut tunc durante vita provisi, non posset per aliquem inferiorem removeri, tenet etiam Gambarus *in cap. licèt, sub num.* 84. *vers. Adverte, de rer. permut. lib.* 6. alios allegat Gonçalez ibidem. Item tenet Millis *in repertorio, verb. beneficium, sub n.* 9. *vers. Beneficia manualia licèt, fol.* 41.

Quia per hanc Principis, & Papæ confirmationem, & manus appositionem concessio ipsa desinit esse inferioris concedentis, & agentis, & efficitur, diciturque Papalis, & idem operatur ac si à principio emanaret à Papa. Bossius *in tit. de Principe, num.* 83. Petrus Surdus *consil.* 535. *n.* 51. *&* 16. *tom.* 4. Abbas *consil.* 77. *colum. penult. vers. Præsertim valet statutum, lib.* 2. Alexand. *cons.* 123. *scripsit Ecclesiasticus, num.* 17. *lib.* 4. additio ad Roman. *cons.* 37. *in vers. Censeatur*, ubi plures allegat. Alberic. *in* 1. *part. quæst.* 16. Roman. *consil.* 387. *n.* 4. Ruinus *consil.* 130. *n.* 8. *vol.* 2. Roland. *cons.* 86. *nu.* 28. *vol.* 1. Thesaurus Junior *quæst. forens. lib.* 2. *quæst.* 5. *n.* 13. Joan. Anton. Bellonus *cons.* 74. *n.* 135. Rota Roman. *decis.* 452. *à num.* 1. *p.* 1. *diversor.* Seraphinus *decis.* 794. *num.* 26. *& decis.* 1170. *num.* 3. ubi aliæ tres decisiones commemorantur, & post Bald. & Felin. idem probat Marta *de jurisdict.* 4. *part. casu* 29. *à num.* 15. *& seqq.* latissimè post plurimos ipse Marta *eadem* 4. *part. Centur.* 1. *casu* 99. *per totum*, & est text. expressus *in cap. si eum, & in cap. si Apostolica, de præbendis, lib.* 6. ubi actus confirmatus à Papa ex certa scientia dicitur actus Sedis Apostol. Gratianus *cap.* 10. *à. num.* 4. *& seqq.*

Et quod officialis nominatus à Prorege sit confirmandus à Principe, à quo indubiè electus, & nominatus dicitur; probant per *l. item eorum, §. si Decuriones, ff. quod cujusque universi. nomin. glos. in l. procuratores.* Joan. de Platea *in l.* 2. *nu.* 3. *ad fin. C. de Decurion.* Alberic. *in l.* 1. ubi Bald. *n.* 3. *C. de serv. Reipub. manumiss. & in l. omnes, n.* 8. *C. de Episcop. & Cleric.* Bart. *in l. actuarius, n.* 1. *C. de mun. & in l. nulli.* ubi Castrens. *nu.* 8. *ff. quod quisque jur.* Angel. *in Authent. de defens. civi. §. De cætero, col.* 3. B. *num.* 1. Castrens. & Padill. *in l unum ex famil. §.* 1. *ff. de legat.* 1. Abb. *in cap.* 1. *de judiciis*, ubi Scholi. dicit communem. Rebuffus *in l. duos tabularios, nu.* 4. *C. de susceptoribus*, communem dicit Montanar. *de administrat. universit. pragmat* 2. *n.* 264. *&* 266. Avendan. *de exequend. mandat. reg.* 1. *p. cap.* 19. *sub num.* 21. Losæus *de jure universit. cap.* 3. *n.* 102. *part.* 1. proinde non ab eligente, & nominante, sed à Principe confirmante officium electus recipit. Giurba *consil.* 65. *à num.* 15. *& sequentibus*, Molina *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 10. optimè Valençuela *consil.* 155. *numer.* 10. *cum multis seqq. tom.* 2. ubi de gratia officij à Principe concessa alicui, ut post ejus mortem alium ad idem nominet; conducunt plures citati per Paz *de tenuta cap.* 34. *à num.* 75. Torre Blanca *de magia lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. *& seqq.* Ant. Gomez *in l.* 40. *nu.* 49. *&* 50. Marta *consil.* 96. *n.* 44.

Nec enim refert, an avocatio hujusmodi facta per Principem sit expressè facta necne, nam quamvis tacita fuerit avocatio; * non secus Ordinarij manus virtute illius avocationis ligantur, ac si 4
expressè facta fuisset, itaque tunc demum dicitur avocationem tacitè fieri, si Papa manus apponat in aliquo negotio, vel causa, Wamesius *in cap. ut nostrum, nu.* 6. Abbas *num.* 1. Franchus *n.* 3. *cum seqq.* Decius *num.* 1. Gonçalez *in Reg.* 8. *de mensib. gloss.* 52. per totam, præcipuè *nu.* 7. * & tantæ efficaciæ est Papæ manus oppositio, 5
tacitaque avocatio, ut alia non sit necessaria inhibitio, aut Decretum, Gonçalez ubi proximè Gaspar de Perusio *de reservat. quæstione* 10. *per totam*, Hieronymus Gabriel. *consil.* 166. *num.* 6. *lib.* 1.

Itaque avocatio, seu manus appositio Papæ in cognoscendo de aliquo negotio, * seu causa, ita 6
est efficax, & illam statim avocat ab Ordinariis, aliisve inferioribus judicibus, ut ab istis postmodum omnia gesta sint nulla ipso jure, nullaque firmitate roborentur; ut probat text. *in d. cap. ut nostrum*, & per text. *in cap. licèt, de officio Delegati.* docet Innocent. *in cap. cum M. Ferrariens. de constitutionibus.* Aufrerius *in addition. ad Capellam* Tolo-

Tolosan. vers. Et ideo sicut Papa. Lancellotus *de attentat.* (qui plures refert, & latè prosequitur) 2. *part. cap.* 19. *n.* 13. Gonçalez *in reg.* 8. *Cancellar. glossa* 52. *n.* 27. Abbas *in dict. cap. ut nostrum*, *nu.* 11. *& seqq.* Decius *num.* 1. Franchus *n.* 3. *& seqq.* Wamesius *n.* 6. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *à n.* 195. *cum seqq. tit.* 4. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat. fol.* 185. Scaccia *de appellationibus*, *q.* 3. *sub n.* 33.

Sed nihilominùs in nostro casu contrarium di-
7 cendum erit, * ut per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, unione, aut actus confirmatione non intelligatur ablata jurisdictio ab Ordinario, nec ab eo avocata, quominus in prima instantia de surreptione, suggestione, dolo, aut falsitate litterarum postmodum in judicium deductis queat licitè cognoscere, si aliàs non fuerit ei jurisdictio ablata, & legitimè avocata, prout latè disputans concludit Hieronym. Gabr. *consil.* 182. *n.* 15. videndus *à n.* 11. *lib.* 2. quem referens sequitur Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancellar. glossa* 52. *nu.* 43. ubi loquitur ex eodem Gabriel. quando Papa apposuit manum super collatio-
8 ne alicujus beneficij, * ut ne impediatur Ordinarius judex esse, & cognoscere super surreptione dictæ gratiæ beneficialis, nisi aliàs Ordinario jurisdictio auferatur.

Et ita fuisse determinatum per Rotam *in una Conchens. Archipresbyteratus* 16. *Decembr.* 1588.
9 * coram Illustrissimo Plato; qua fuit dictum, quod Ordinarius habet jurisdictionem ad cognoscendum super recisione permutationis factæ in manibus Papæ, quando permutatio ex parte alterius erat dolosa, aut fraudulenta, testatur Gonçalez *in dict. Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 25. *n.* 44.

10 Et loquendo in unione facta per Papam, * dixit Rebuffus *in prax. beneficial. tit. de unionis revocatione*, *num.* 15. *&* 16. cum Petro de Perusio *in tract. de revocatione unionis*, *cap.* 4. quod potest Ordinarius unionem non solùm à se factam; sed etiam à Papa, vel Legato revocare causa subsistente, eo quod Papa uniendo, non vult tollere potestatem, & jurisdictionem Ordinarii, juxta *cap.* 2. *de Religiosis domibus*, tenet Federicus *consil.* 263. sequitur Azor. *in institut. moralium*, 2. *part. lib.* 6. *cap.* 29. *quæstione* 5. Garcia *de beneficiis*, *part.* 12. *cap.* 2. *de unione*, *n.* 303. qui *n.* 304. post
11 Perus. *d. cap.* 4. limitat, * quando illa unio facta sit à Papa ex potestate Ordinaria, secus si ex plenitudine potestatis, quam etiam Legatum non posse revocare, dicunt.

Nec enim semper sequitur, quod illius sit de-
12 struere, * cujus est construere, nam Ordinarius non potest conferre beneficium reservatum, & tamen postquam fuit à Papa collatum, potest Ordinarius ex justa causa privare dicto beneficio provisum à Sede Apostolica; ut probant Ant. de Butrio *in cap. per tuas, de majoritate, & obedient. num.* 11. & Imola ibidem *num.* 5. Felinus ibid. ante *n.* 4. *& in eodem n.* 4. Capella Tolosana *decis.* 293. ubi Stephanus Aufrerius Additionator, quos sequitur Gonçal. *in Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 51. *nu.* 46. *&* 47. & iterum ipse Gonçalez *in gloss.* 52. *num.* 25. *&* 26.

13 Et loquendo de confirmatione alicujus juris; * ita probat text. *in cap.* 2. *de confirmatione utili, vel inutili*, in hæc; *De confirmationibus autem Romani Pontificis volumus te tenere, quod contra illas (nisi novum Apostolica Sedis procedat mandatum, aut certum sit, quod sint per falsi suggestionem illicita) non est aliquatenus judicandum*, per cujus textus limitationem exponitur, & restringitur generalitas *cap. primi præcedentis*, ejusdem tituli.

Et probatur insuper hæc pars, quoniam manus 14
appositio Papæ fuit apposita ad diversum finem, * diversum effectum, sicque non potest ligata manus Ordinarii in cognitione surreptionis, quia ratione respectus consideratur effectus, dicit Bald. *in l. ad probationem*, *nu.* 8. *C. de locato*, & limitata manus appositio limitatum debet effectû habere. Vitalinus *in Clement.* 1. *n.* 6. *ut lite pendent.* Rota Rom. *in una Clericatus S. Petri* 27. *Novembr.* 1602. coram Cardinal. Pamphilio, *& in una Vallisoletana Decanatus* 11. *Decembr.* 1600. coram R. P. D. Melino de quibus testatur Gonçal. *glossa* 52. *num.* 41. *n.* 42. ubi latè *à n.* 58. *cum seqq.* quod manus impositio Papæ ad unum finem, & ad unum effectum non ligat manus Ordinarii quoad diversum finem, & diversum effectum.

Quia causa limitata limitatum producit effec-
tum, * *l. in agris*, *ff. de acquir. rerum domin. l.* 15
Cancellaverat, *ff. de iis, qua in testament. delent. l.* 2. ubi Bald. *ff. de servis exportand. l. ex facto*, *§. autem quæro*, *ff. de vulgar. l. cum part. §. dulcissimi*, *ff. de legat.* 2. *l. age cum Geminiano. C. de transaction. cap. ea noscitur*, *de sentent. excommunicat.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante*, 1. *part. n.* 147. *& de retractu linagier. §.* 32. *glossa* 1. *nu.* 49. Surdus *consil.* 10. *n.* 49. Ugolin. *de officio & potest. Episcop. cap.* 57. *§.* 2. *n.* 2. Brunor. à Sole *in locis communibus*, *verb. causa* 9. Cardoso *in Praxi Judic. & advocat. verb. causa*, *num.* 3. Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. §.* 5. *proœm. §.* 6. Stephan. Gratian. *in March. decis.* 56. *num.* 2. Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapol.* 1. *part. decis.* 29. *n.* 7. Gutierrez *practicar. lib.* 3. *quæst.* 31. *nu.* 7. Argel. *de contradict. legitimo*, *quæst.* 10. *n.* 168. *& n.* 224. *& quæst.* 4. *n.* 52. *& quæst.* 3. *n.* 108. *& quæst.* 8. *n.* 11. Mantica *decis.* 232. *num.* 9. *& decis.* 266. *n.* 4. Anton. *variar. resol.* 108. *nu.* 28. Rota *decis.* 690. *n.* 9. *lib.* 1. apud Farinacium *part.* 1. *recent.*

Modus etenim agendi conspicitur, ut inde fi-
nis, * & intentio colligatur, Surdus *decis.* 43. *n.* 16
15. Glossa magna in fin. *in cap. hoc quippe*, 3. *quæst.* 6. quam singularem testatur Bald. *in l. Papinianus*, *col. penult. Cod. de sententiis & interloquut. & in l. nec quicquam*, *§. ubi Decretum*, *ff. de officio Proconsul.* Felinus *in cap.* 1. *num.* 17. *vers. Ultima conclus. de exception.* Octavi. Glorit. *respons.* 4. *n.* 1.

Et quia actus semper judicatur à principali in-
tentione agentium, * *l. si quis nec causam*, *in prin-* 17
cipio, & ibi Bald. *ff. si certum petatur*, *l. qui exceptionem*, *ff. de condict. indebiti*, *l.* 1. *Cod. ad legem Cornel. de sicariis.* Tiraquel. *de retract. linag. §.* 30. *glossa* 1. *nu.* 4. Covarr. *variar. cap.* 4. *num.* 5. Ant. Gomez *tom.* 2. *variarum*, *cap.* 2. *nu.* 10. quia ac-
tus quantumcumque favorabilis contra * volunta- 18
tem agentis minimè sustinetur, *l. si idem servus*, *ff. de legat.* 2. *l. si cui in pure*, *in fin. princip. ff. ad Trebel. l. verbis*, ubi DD. *ff. de vulgar. & pupillar.*
nec ultra intentionem agentium operatur, * *l. non* 19
omnis, *ff. si certum petatur*, *l. in agris*, *D. de acquir. rerum domin.* Ægidius Bell. *cons.* 33. *num.*
338. ubi subdit maximè procedere in his, * quæ 20
pendent ab agentis potestate, Socinus *Reg.* 20. Alexand. *consil.* 246. *in causa num.* 10. *& seqq.* Mantica *decis.* 167. *num.* 3. Thom. de Thomass. *in floribus leg.* 13. Ant. Gomez *tom.* 1. *variar. cap.* 7. *num.* 4. Tuschus *littera A. conclus.* 125. *per totam*, Flamin. *de confidentia*, *quæst.* 17. *nu.* 139.

139. Riccius *in decision. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 75. *nu.* 22. & *decis.* 175. *num.* 10. *part.* 1. Seraphinus *decision.* 809. *num.* 2. Antonius Monach. Lucens. *decision.* 14. *nu.* 41. Argel. *de con-*
21 *tradict. legitimo, quæst.* 10. *nu.* 36. quia intentio agentium * regulat omnes actus ad finem intentionis, ita ut ultra non operetur, Barbosa *axiomat.* 128. *n.* 4.

Quare cùm manus appositio, & avocatio Papæ fuerit apposita in istis actibus ad diversum finem,
22 * & diversum respectum; ultra illum, Papæque intentionem operari nequit; cum non videatur tollere authoritatem, & potestatem Ordinarii, nec eam in aliquo lædere, aut præjudicare, ut hactenus probatum est, atque ideo, si aliter non appareat de voluntate Pontificis volentis jurisdictionem avocare ab Ordinario, illa remanet intacta, ut ad se pertineat surreptionis, doli, aut falsitatis cognitio, prout ex Hieronymo Gabriele *consil.* 282. *num.* 15. & *à n.* 11. *lib.* 2. & ex Gonçalez *de alternativis, glossa* 52. *n.* 43. textus *in cap.* 2. *de confir. utili vel inutili*, & aliis probavimus superius.

Ac propterea Senatus aditus per viam recursus in protectione Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. præservantis, primam instantiam Ordinario istam causam remittet omninò.

23 Adverte etiam, ut hoc quod modo diximus, * hanc non procedere resolutionem, si aliàs constat de voluntate Papæ volentis in prædictis auferri Ordinario jurisdictionem; debet omninò intelligi, si servata forma Concilii Trid. *dict. cap.* 20. ibi: *Vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendam committere, aut avocare, &c.* ut latè Nos hac 2. *part. cap.* 6. *vers.* Quarta exceptio, *nu.* 14. *cum multis seqq.* qua forma deficiente, nihil operabitur avocatio; sed imò Senatus tunc ipsi Ordinario remittet nihilominus.

CAPUT XXIII.

Ab electione, aliisve actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio: an primam Ordinarii instantiam percutere dicatur, ita ut ei fiat per Senatum remissio?

SUMMARIUM.

1 & *seqq. Actus extrajudiciales gesti à Capitulo, cui Prælatus assistit, sæpissimè controverti solent: an super nullitatibus electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima Ordinarii instantia.*

2 *Actus Capitulares extrajudiciales sunt, cum jurisdictione Capitulum careat.*

3 *Electio, collatio, & omnis beneficiorum provisio, & examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæva natura attenta, seu actus extrajudiciales, & extrajudicialiter tractantur.*

4 *Extrajudiciales actus quandiu suam retineant primævam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extrajudicialiter processum, remissivè.*

5 *Extrajudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, aut jam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit judicialis.*

6 & *seqq. Nuntius ad quem occurrit oppositor contra gravamen extrajudiciale Capituli, quibus suam tueatur jurisdictionem contra primam instantiam Ordinarii.*

7 *Prælatus in electionibus Capitularibus assistit uti Prælatus jurisdictionem habens.*

8 & *seqq. Controversiam inter Ordinarium, & Nuntium super cognitione gravaminis illati à Capitulo cum fœdere distinctionis componit Author.*

9 *Gravatus extrajudicialiter à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes, eligendum, vel electum juris effectum pati.*

10 *Aut simul cum oppositione contra electum, vel eligentes appellationem emittit.*

11 *Contra gravamen extrajudiciale duo sunt scripta remedia, querela simplex, quæ quandocumque intentatur, & appellatio intra decendium emittenda.*

Decendio transacto patet aditus insuper ad querelam ib.

12 *Cap. concertationi, de appellationibus lib.* 6 *pluribus exornatur.*

13 & *seqq. Oppositio contra eligendos, aut eligentes, &c. simpliciter deducta requirit judicium, & causat instantiam tractandam coram Ordinario.*

14 *Capitulo competit extrajudicialiter examinare habilitates & inhabilitates oppositorum, licèt careat jurisdictione, qua non eget examen extrajudiciale.*

15 *Exceptiones legitimi contradictoris oppositæ judicialem cognitionem requirunt, quarum solus Prælatus in prima instantia cognoscit.*

16 *Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro objectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui jurisdictionem habet, ejusque prima instantia pertinet.*

17 *Actus capitulares non faciunt instantiam tanquam extrajudiciales, ut plerumque in Nuntii Tribunali declaratur.*

Casus de facto in Ecclesia Toletana Authore patrocinante, & obtinente, refertur, ib.

18 *Prælatus, ut talis ideò assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum judiciale judicium requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur.*

19 *Cap. à collatione de election. lib.* 6. *ponderatur.*

20 *Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem à Capitulo pars excipiens recedat.*

21 *Opponens, objiciens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem jam factam coram Ordinario jus suum deducere debet, cum lis, & instantia tunc incipiatur.*

22 *Ad quem pertinet jus confirmandi electionem, aut faciendi collationem electo, spectat cognitio super defectibus electionis, aut electi oppositis.*

23 & *seqq. Ab electione jam facta per Capitulum, & prælatum assistentem uti talem, non ad istum, sed ad ejus superiorem erit appellandum.*

24 *Cap. à collation. de appellationib. lib.* 6. *plurimis exornatur.*

25 *Appellatio emittitur de minori ad majorem, non de seipso ad seipsum.*

26 *Duæ Declarationes S. Congregationis recensentur quibus dicitur, à gravamine extrajudicialiter illato per Ordinarium appellationem devolvi ad ejus superiorem, non obstante Trid. in cap. 19.*

27 *Per collationem factam ab Ordinario, aliumvè actum extrajudicialem, ejus consumitur prima instantia.*

28 *Prælati in Capitulis Hispaniæ semper assistunt uti tales.*

29 *Appellationis virtute ab electione peracta per Capitulum, quo Prælatus uti talis assistit, commissio impetrata per Senatum tradenda parti, ut coram Delegato ea utatur.*

30 *Ab actibus Capitularibus ad Episcopum, uti Canonicum assistentem appellatur, tanquam alium consideratum.*

31 *Prælati uti Canonici in sedendo non attenditur dignitas, sed antiquitas.*

32 *Rotæ decisio elegans ad idem refertur.*

33 *Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electam, &c. tenetur servare formam juramenti, cap. ut circa, de electione, lib. 6. aliàs corruit appellatio.*

34 *Appellans ab electione objiciendo non servata forma, cap. ut circa: an poterit aliam utiliter reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi.*

35 *Facultas actum gerendi non consumitur per actum informem, & inutilem, sed potest illum iterum utiliter reiterare.*

36 *Ab electione appellans, non servata forma juramenti, nequit iterum cum ea per appellationem adire superiorem, sed altera via jus proprium deducere coram Ordinario.*

37 *Ex appellatione objectiva nulliter proposita jus fuit semel quæsitum adversario, ne iterum admittatur ad probanda objecta.*

Text. singularis in Clement. constitutionem, de electione, in proposito refertur, ib.

38 *Appellationem objectivam proponenti omissa forma, præclusa est via appellationi objectivæ, aliter tamen jus suum potest in judicium deducere, & prosequi.*

39 *Ex appellatione informiter emissa semel est jus adversario quæsitum, ne possit utiliter reiterari in ejus præjudicium, etiam intra terminum ad appellandum.*

40 *Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquam ex primo fuerit jus tertio quæsitum.*

41 *Jus tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu.*

42 *Materia objectiva est in jure odiosissima, & plenissimam ideo requirit probationem.*

43 *In materia objectiva minori denegatur restitutio ad opponendum defectus contra electum.*

44 *Objiciens contra electum, amissa via appellationis, si jus suum velit prosequi, aliam ingredi debet coram Ordinario.*

45 *Idem erit in appellatione ab electione absque objectione, quæ si aliquo juris defectu nulla fuerit, & nec intra decennium validè reiteretur, si velit pars suum jus prosequi, coram Ordinario, illud debet deducere, aliter Senatus illi causam remittet.*

46 *Forma cap. ut circa de electione, lib. 6. in appellatione objectiva ab electione: an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum.*

47 *Forma juramenti, corporaliter requisiti professione fidei, nequit adimpleri per procuratorem.*

48 *Forma juramenti corporalis in appellatione objectiva ab electione per specialem procuratorem satisfit, ita ut ejus virtute recedi possit ab Ordinario in casibus permissis, de quibus superius.*

PASSIM assolent converti actus extrajudicia-
les Capituli, * cui Prælatus assistit, sive in- 1
ter eligendum, sive electione peracta jam, & pro
revocatione, nullitateque actus extrajudicialis,
alicujusve gravaminis gesti ab ipso Capitulo Nun-
tius Apostolicus, aut Sedes Apostolica ipsa solet
per gravatum adiri, vel simul appellando, vel
simpliciter opponendo ante ipsam electionem,
vel postmodum aliquam objectionem, aut defe-
ctum contra eligendum, vel electum, aut perso-
nas eligentium, aliterve de aliquo injusto grava-
mine conquerendo, quibus quidem casibus assi-
duè contendi solet super competentia jurisdictio-
nis, Ordinario certante * sibi in prima instantia 2
nondum ventilata cum extrajudicialiter tantùm in
Capitulo (jurisdictione carente) fuerit actus, &
gravamen agitatum, juxta *cap. concertationi*, ibi:
*Ut ab electionibus, postulationibus, & quibuslibet
extrajudicialibus actibus, de electione lib. 6. cap.
constitutio, 41. & cap. ut circa eodem tit. & lib.
cap. constitutis, 41. de appellationibus*, cùm om-
nis provisio, beneficiorum electio, * collatio, 3
institutio, postulatio, aut confirmatio sua pri-
mæva natura attenta, extrajudiciales actus sint,
& extrajudicialiter de oppositorum, & eligenti-
um habilitatibus agatur, pariter atque totum ip-
sum examen in sua primitiva natura sit actus ex-
trajudicialis, de quibus & aliis præ cæteris abun-
dè tractavimus *de Regia protectione, 2. part. cap.
13.* à principio, usque ad finem, & *à num. 1.*
usque ad *nu.* 3 . latissimè videbis, * quando isti 4
actus extrajudiciales conservent suam primitivam
naturam, & quando in eis cognoscatur fuisse ex-
trajudicialiter processum.

At verò (inquit Ordinarius ipse) postquam
comparet legitimus contradictor * aliquam alle- 5
gans legitimam exceptionem contra personas eli-
gentium, eligendorum, vel electi, vel contra
ipsam electionem, tunc actus extrajudicialitatem,
ac primam suam naturam omninò amittit, & ef-
ficitur judicialis, quia in contradictorio judicio
lis tunc tractari debet, & in forma judiciali de
exceptionibus, & juribus partium cognosci, de
quo latissimè *de Regia protect. 2. part. cap. 3. à
num. 57. usque ad finem*, & vide etiam *à n.* 34.
quibus locis mirabiles, & scitu dignissimæ doctrinæ
congeruntur. Atque ideo lis hæc cùm moveri in-
cipit, omninò in prima instantia, & coram eo-
dem Ordinario, non coram alio agitanda erit,
juxta terminos Concilij Trid. *sess. 24. de refor-
matione, cap. 20.*

Contra tamen contenditur pro parte Nuntij, * 6
aut Delegati ex Commissione à Sede Apostolica
his in casibus impetrata dicendo, quod cum Ordi-
narius Episcopus ipse his actibus in Capitulo assi-
stat uti prælatus, & non uti Canonicus, nec
ut persona privata; per gravamen capitulariter
gestum consumi suam jurisdictionem, & primam
instantiam, ejusque terminum jam fuisse finitum,
& consumptum; allegari solet ad hoc *cap. si à
collatione de appellationibus, lib. 6.* nostraque do-
ctrina in prædicto *cap. 3. à n. 230.* qua firmavi-
mus,

7 mus, * Prælatum in his electionibus & actibus
Capitularibus assistere uti Prælatum habentem ju-
risdictionem, ac propterea appellationem ab iis
actibus, & gravaminibus Capitularibus non ad ip-
sum Prælatum; sed ad superiorem omninò devol-
vi, quia de ipso ad seipsum non consistit appella-
tio, & ex aliis in discursu adducendis, atque ideò
penitùs cessare recursum ad Regem, nec à Senatu
causam hanc eidem Prælato uti Ordinario remit-
tendam fore.
Sed pro resolutione tam mirabilis, quàm frequen-
8 tissimæ controversiæ, * ita distinctè, & accuratè
agendum, ut penitùs terminorum confusio cesset,
competentiæque occasio de cætero dissolvatur, at-
que omninò evacuetur, quam cum fœdere distin-
ctionis componendam esse censemus.
Aut etenim in istis electionibus, & actibus
9 Capitularibus * extrajudicialibus lis per contra-
dictionem, aut objectionem movetur simpliciter,
quia comparet contradictor, sive ante electionem,
sive post eam jam factam, & dicendo electum seu
alium oppositorem, seu electorem juris defectum
pati, aut electionem minus canonicè gestam.
10 Aut verò post gravamen jam à Capitulo illa-
tum, * sive inter eligendum, & ante electionem
factam, sive post eam comparet contradictor non
simpliciter jus suum deducens; sed simul appel-
lando.
Constat enim in jure nostro pro gravaminibus
11 * illatis à Capitulo extrajudicialibus duo esse scrip-
ta remedia, alterum simplicis querelæ, qua jus su-
um oppositor in judicium vult deducere, actionem
movere contradicendo electionem ob aliquem ju-
ris defectum, sive contra personas, sive contra ip-
sum actum modo supra dicto, & tunc illi licet
quandocumque se opponere: alterum verò reme-
dium erit per viam appellationis à prædictis gra-
vaminibus interpositæ, & tunc intra decem dies
illam debet emittere, aliàs eo nempè termino tran-
sacto audiri non debet super eo remedio appella-
tionis; text. optimus *in cap. concertationis*, 8. in
hæc: *Concertationi antiquæ finem imponere præsenti
constitutione volentes statuimus, ut ab electionibus,
postulationibus, provisionibus, & quibuslibet extra-
judicialibus actibus (in quibus potest appellatio in-
terponi) quisquis ex eis gravatum se reputans per
appellationis beneficium gravamen illatum deside-
ravit revocari, intra decem dies (postquam scive-
rit) si velit appellet: post decendium verò eisdem
aditus non pateat appellandi: sed si per contradi-
ctionem debitam, vel alia juris remedia petierit
revocari gravamen: ei (dummodo medio tempore
his non consenserit) lapsus decendii non obsistat, de
appellationibus, lib. 6.*
Qui quidem text. singularis est, ex quo com-
12 muniter DD. * præfata duo remedia deducunt in
actibus, & gravaminibus extrajudicialibus, eaque
exornant, ibidem Lapus, Abbas, Geminianus, An-
charranus, Butrius, Joannes Andræas, Dominicus
Monachus, Franciscus Vivianus *in rational. juris,
lib. 3. pag.* 351. Aragon. *in compend. pag.* 346. post
quos Ximenez, & Casal. eandem conclusionem fir-
mat Augustinus Barbosa *in collectanea ad ipsum tex-
tum num.* 1. nimis perfunctoriè transiens per ejus-
dem materiam, sed insuper Cardinal. & alios re-
ferens exornat, Fel. *in cap. fin. sub nu.* 33. *ad fi-
nem, de præsumptionibus*, Gonçalez *in Reg.* 8.
Cancell. gloss. 9. *in annotat. nu.* 31. Lancellotus,
de attent. 2. *part. cap.* 12. *limitat.* 3. *num.* 1. &
2. Abbas *in cap. bonæ memoriæ, sub nu.* 18. *diffe-
rent.* 13. & ibidem Philippus Franch. *sub nu.* 19.
vers. Ultimo nota, n. 5. & idem Franch. *in cap.* 1.
n. 10. *vers. Sed dic notabiliter, eodem tit. de appel-
lationibus*, Scaccia *de appellationibus, q.* 12. *num.*
105. *fol. mihi* 164. Missingerius *singul. observat.
Cent.* 3. *observat.* 11. *sub n.* 1. & post Marantam,
& alios tenet Regnellus *de appellationibus*, §. 2.
cap. 3. *n.* 13. 15. & 16. *fol.* 72. Natta *cons.* 606.
approb. nu. 5. *vers. Circa aliud fundamentum*, &
post Glossam, Domini & alios observat Ayora *de
partitionibus*, 1. *p. cap.* 4. *num.* 17. & 18. *fol.* 31.
Garcia *de nobilitate, gloss.* 5. *nu.* 9. *cum seqq.* &
præ cæteris accuratè post magnam doctrinarum mi-
rabilium exornationem diximus *in tract. de regia
protect.* 2. *part. cap.* 13. *num.* 21. *cum multis seqq.*
quas ulterius non repeto, licèt conducibiles nimis
sint ad propositum nostrum, illas tamen per te vi-
debis.
Quibus præhabitis capiendum erit primum di-
stinctionis * membrum desumptum ex priori juris 13
remedio actibus Capitularibus, & extrajudiciali-
bus descripto, ut scilicet, quando contradictor
comparet simpliciter deducendo jus suum, obji-
ciendo contra personas eligendorum, aut eligenti-
um, &c. Et tunc cùm actus extrajudicialis incipi-
at fieri judicialis, judiciumque debeat formari in-
ter collitigantes; omnino in prima instantia erit
tractanda coram Ordinario Prælato, cum Capi-
tulum. * cui aliàs competit extrajudicialiter exa- 14
minare habilitates, & inhabilitates oppositorum,
Ordines, titulos, scientiam, & mores, licèt ca-
reat jurisdictione, qua non eget extrajudiciale exa-
men, prout latissimè comprobavimus *in dict. cap.*
13. *n.* 7. *cum seqq. à princip.*
Tamen quando comparet contradictor super suis
juribus, * & exceptionibus, sequitur præcisè ju- 15
dicium contradictorium, quod apud idem Capitu-
lum, cui jurisdictio defecit, tractari nequit, atque
ideo præcisè erit recurrendum ad Prælatum, qui
ut talis assistit in Capitularibus actibus, cuiq; dum-
taxat jurisdictio, & cognitio pertinet in prima in-
stantia, juxta tenorem Trid. *in dict. cap. causæ
omnes*, ibi: *Quomodolibet pertinentes, &c.* pro-
ut in iismet terminis cum Concilio Compostella-
no, & Nicolao Garcia *in tract. de beneficiis*, 5.
part. cap. 4. *num.* 414. *cum seqq.* cum aliisque
juris fundamentis copiosè egimus, & resolvimus
de Regia protect. 2. *part. dict. cap.* 13. *à nu.* 229.
usque ad num. 227. quæ doctrina nostra in dies
allegata observatur, & inconcussè apud omnia His-
paniæ Capitula practicatur, ut quotidie experi-
mur. Quo casu * si inter electionem faciendam 16
deducatur hoc jus, objectio, & oppositio, ad Præ-
latum omninò recurrendum erit, aliter atque si
ad Nuntium, aliumve ejus superiorem recurratur
opponendo; imò & simul appellando, iterum
causæ cognitio, & exceptionis, aut defectus op-
positi ad illum remittenda erit, prout Nuntius quo-
tidie remittit, * quia actus Capitulares non fa- 17
ciunt instantiam, prout & Nos ita obtinuimus
in his terminis circa electionem Canonicatus Ma-
gistralis sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, me patroci-
nante Doctissimum Doctorem Gregorium Barrei-
ro insignem Concionatorem eloquentia nimia,
aliisque virtutum dotibus ornatum, quo apponente
de defectu tituli gradus contra competitorem, &
orta competentia inter Capitulum, & Consili-
um Serenissimi Cardinalis Infantis Archiepiscopi
Toletani, & ad Nuntium appellatum; ad præ-
dictum Consilium Gubernationis remissa iterum fuit
cognitio in prima instantia apud illud facienda,
eo motus Nuntius, quod actus Capitulares, ut

extrajudiciales, & à non habente jurisdictionem gesti instantiam non faciunt.

Et quia ideo Prælatus electionibus, & actibus
18 Capitularibus assistit, * non uti Capitularis præbendatus, & privata persona, sed ut Prælatus cum jurisdictione, atque prima ejus instantia consumitur, quia de controversiis judicialibus incidentibus in præfatis actibus Capitularibus indagationem, & examen judiciale requirentibus (ut dictum est) cognoscit, aliter enim de vento serviret distinctio illa celebris, text. *in cap. à collatione, de appella-*
19 *tionibus, lib. 6.* quo extat decisum, * à collatione Capitulari non esse appellandù ad Prælatum, quando iste in Capitulo ut Prælatus assistit, non uti Canonicus & privata persona (de quo statim,) si de controversiis judicium, & jurisdictionem requirentibus non cognovisset. Huc quippe tendit, & respicit illius textus determinatio, prout ponderavimus *in dict. cap. 3. n. 136. & 232. & seq.* Quaproter
20 * hoc distinctionis membro semper per Senatum Ordinario remittenda erit cognitio in prima instantia, quomodocumque super actibus Capitularibus à Capitulo recedatur ante factam electionem, & ad superiorem Ordinarij recurrere oppositor voluerit.

Et idem etiam ex identitate rationis dicendum
21 erit, * quando jam facta electione compareat contradictor illius nullitatem ex aliquo juris defectu electi, aut electorem, electionisve minus Canonicè factæ proponens simpliciter, impediensque confirmationem, aut collationem; nam tunc pariformiter dicendum erit, cum hæc controversia judicium contentiosum appetat præcisè, atque adhuc sumus in prima instantia, omnimodò ad Prælatum ipsum Ordinarium pertinet, & coram eo lis hæc erit tra-
22 ctanda, * quoniam ad quem pertinet jus confirmandi electionem, & collationem electo faciendi; spectat etiam cognoscere de defectu, & inhabilitate electorum ad instantiam partis, & ex officio, eumque repellere, & electionem de se factam infirmare, ubi justa, & legitima juris causa, & ratio comperta fuerit per legitimos juris tramites, & per text. *in cap. venerabilem, & in cap. nihil, de electione*, & per notata à DD. *in cap. cum nostris, de concessione præbend.* cum judicio firmat Gutierrez *in consil. 31. nu. 19.* Atque ideo per Senatum causæ hujusmodi cognitio in prima instantia Ordinario erit remittenda absque dubio.

Quantum verò attinet ad secundum distinctionis
23 membrum * quod respicit secundum remedium inventum contra gravamen ortum ex actu extrajudiciali; de quo superius, nempè quando post electionem, vel actum jam gestum, & à Capitulo celebratum eligat pars viam appellationis ab ejus gravamine; tunc similiter alia distinctio juridica admittenda erit, etenim si ab electione jam peracta (quæ ut juris est regulariter requirit confirmationem superioris, hoc est, Episcopi, & Prælati, qui titulum, & collationem facere debet) si ab ipsa electione capitulariter facta, uti minus Canonica appellatur ad Episcopum ipsum (cui prima instantia competit omnimodò) non ad ipsius superiorem erit appellatio ab electione tanquam ab actu extrajudiciali interponenda, quoniam ista appellatio habet vim provocationis.

At verò si Capituli electio habet vim collatio-
24 nis simul * [quando Capitulo competit simul collatio, ita ut ejus electio non indigeat alia collatione] tunc si Prælatus assistit in Capitulo uti Prælatus, & non uti Præbendatus, aut Canonicus Capitularis, & privata persona, ab hoc gravamine, non ad Episcopum ipsum, sed ad ejus superiorem appellandum erit, juxta text. expressum *in c. collatione, 11. de appellationibus, lib. 6. à collatione* (inquit Pontifex) *beneficii quam communiter per Episcopum & Capitulum in tuum prajudicium factum esse proponis: non ad ipsum Episcopum (si in ea ut Prælatus interfuerit) sed ad superiorem te oportuit appellare, aliàs si ut Canonicus interfuisset in ea, potuisti appellare licitè ad eundem*, quem text. latiùs exornavimus post plurimos DD. & doctrinas *in tract. de Regia protect. part. cap. 13. à num. 230. cum seqq.* probant *in d. cap. à collatione*, Joannes Andreas, Geminianus, Archidiaconus, Ancharranus, Butr. Monach. Philippus Franchus, Vivianus *in rational. lib. 2. pag. 354.* Aragon. *in compend. pag. 346.* post quos & Ximenez hanc conclusionem colligit Aug. Barbosa *in remission. ad eundem text. n. 1.* & ipse Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. alegat. 73. sub n. 16. vers. Si Episcopus.* Doct. Hieronymus de Venero, & Leyba *in examine Episcopor. lib. 4. cap. 29. n. 34. & 35.* & per dictum text. & Abbatem *in c. dilecti, el 3. n. 17. de appellationibus.* Cardin. Jacobat. *de Concilio, lib. 10. art. 1. sub num. 8. tom. 13. p. 1. diversor. fol. 351.* tenet Scaccia *de appellationibus, q. 8. à n. 60.*

Ex quo namque appellatio debeat fieri de minore ad majorem; ab eo assistente * in Capitulo 25
uti Prælato, ad se ipsum nequit appellari, quoniam ipse jam non remanet amplius superior Capituli, cum utriusque unum & idem sit factum, ac propterea de se ipso ad se ipsum appellatio non admittitur, *cap. fin. de consuetudine, lib. 6.* cum vulgaribus, sequitur quod opponens volens eligere remedium appellationis præcisè debet recurrere ad superiorem Episcopi, & illum quærere ex dict. text. & DD. ad differentiam prioris membri distinctionis, quando simpliciter utitur pars gravata remedio contradictionis, ut probatum remanet. Pro cujus distinctionis membro duæ sunt mirabiles * de- 26
clarationes sanctæ Congregationis Cardinalium decidentes Trid. decretum *in c. causæ omnes 20. session. 24. de reformatione*, non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extrajudicialiter, quando contra ejus gravamen extrajudiciale fuit gravatus appellationis medio usus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarii devolvitur judicialiter cognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet in hæc.

An decretum Concilii, session. 24. cap. 20. in principio locum habeat, quando Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partes, adeò ut non liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios superiores Judices appellare, seu reclamare, quatenus id jus permittat, sed omnino causam gravaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilii.

Et ibidem iterum eadem Congregatio ita declaravit: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam beneficiatum Ecclesiæ Sancti Jacobi in illius Parochum, beneficiati ob irreparabile damnum & præjudicium appellaverunt, & cùm de causa committenda ageretur; oppositum fuit, quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, decretum cap. 20. non habere locum, ubi Ordinarius extrajudicialiter procedendo partes gravat. Res delata est ad Congregationem Concilii, & Congregatio censuit, hanc causam esse legitimè devolutam, nam illud Decretum habet vim diffinitivæ, & id quod debet agere judicialiter, egit extrajudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertati.*

certationi de appellationibus, lib. 6. quas declarationes adduximus hac *2. part. cap. 5. §. 2. versic. Unum tamen non omittam, à num.* 10. sequuntur Narbona *in l. 59. gloss. 1. n. 179. tit. 4. lib. 2. tom.*
27 *3. Recopilat.* Et in terminis etiam, * quod quando à collatione facta extrajudicialiter per Ordinarium, vel ab alio gravamine extrajudiciali per eundem Ordinarium illato, ut tunc evanescat, sitque consumpta prima instantia illius, probat Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 1. nu. 37. circa finem.* Et quia ab Ordinarii collatione, & provisione etiam extrajudiciali ad ejus Superiorem appellatio emittitur, ut latius Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 13. à n. 187. cum seq.* & à principio ejusdem cap.

Quare hoc casu juxta secundum distinctionis membrum, ubi ab electione, aliove actu Capitu-
28 lari * in eo existente Prælato, non ut Canonico, sed ut Prælato (prout semper saltim in Hispania assistit, ut post Nicolaum Garciam Nos *2. part. cap. 13. n. 236. de Regia protect.* notavimus, & sic regulariter de jure præsumitur, non ut Canonicum, sed ut Prælatum assistere, ut probat Riccius *in practica Aurea, resolution. 114. à principio*) appel-
29 lationis remedio usus fuit, * gravatus poterit ad Nuntium, vel Sedem Apostolicam recurrere, & ibidem commissionem alteri impetrare, super cujus remissione si adeatur Senatus hic supremus indubiè Delegato remittetur causa, seu potius litteras tradi impetranti jubebitur, ut illis utatur coram suo Judice impetrato.

Si tamen Episcopus interveniat in Capitulo tanquam Canonicus, tunc appellaretur de actibus Ca-
30 pitularibus ad eundem Episcopum, * tanquam alium, & aliter consideratum, ut probatur *in dict. cap. à collatione, de appellationibus, lib. 6.* & communiter omnes DD. quos in exornationem hujus secundi membri ad principium adduximus, & optimè Everardus *in locis legalibus in loco à tanquam, num. 9. versic. Sexto facit*, dicens, quòd à collatione beneficij per Episcopum ut Canonicum, & Capitulum in mei præjudicium facta volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ ut & tanquam Episcopus, sed ut & tanquam Canonicus, non dicitur appellari ab eodem ad eundem, sed ab inferiori ad superiorem. Sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. sub n. 60.* & conducunt, quæ ipse ibid. *n. 92. versic. Confirmatur secundò, & quæst. 27. limitat. 2. num. 68. vers. Restringe decimo quarto*, & facit etiam quod ipse, *quæst. 16. limitation. 5. nu. 9. vers. Sublimita primò*, nonnulla in comprobationem congessimus *de Regia protect. 2. part. cap. 13. n. 230. cum seqq.* & plures alii citandi.

Et tunc cognoscetur Prælatum assistere uti ca-
31 nonicum * in Capitulo, non uti Prælatum in modo nempè sedendi uti Canonicum, servata inter omnes antiquitate, ut per glos. *in verb. Prælatus, in dict. cap. à collatione*, Menochius *de arbitrariis, casu 68. num. 23. & 24. & cap. 51. nu 41.* Zerola *in praxi Episcopal. 1. part. verbo, Episcopus, versic. Septimò*, Gratian. *disceptat. forensib. cap. 111. nu. 14. & cap. 106. nu. 9.* Boerius *de authoritate magni Concilij, n. 65.* Loter. *de re beneficiali, lib. 1. quæst. 16. n. 104. & n. 105.* Venero & Leyva *in examine Episcop. lib. 4. cap. 29. num. 27. 28. & nu. 30.* Barbosa *in remission. ad dict. cap. à collatione, n. 4. & in tractat. de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 73. n. 16.*

Salgado de Supplic. & Retent.

per totum. Riccius *in practic. Aurear. resolution. 214. per totum*, & Everardus *in topicis legalib. loco à tanquam, num. 8.* per quam Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 60.* apud quos plurimos effectus per leges Episcopi assistentis uti Canonici.

Et est Rotæ *decisio* 1058. Seraphin. *n. 7.* ibi: *& hoc adeo verum est, ut hac ratione * Episcopi,* 32
& Prælati si sunt de aliquo Collegio sortiantur locum non secundùm dignitatem Episcopatus; sed secundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Abbas *in cap. postulasti de concessione præbend.* Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi, 4. part. consideration. 45. glossa in cap. à collatione*, & ibi Geminian. *nu. 6.* Franchus *nu. 4. de appellationibus in 6. & de hoc fuit dictum in Romana praeminentiarum sub die 16. Decembris 1585. nu. 14. &c.* Quod amplius non examino, quoniam, ut dixi, Episcopus in electionibus, & aliis actibus Capitularibus Hispaniæ non uti Canonicus, sed uti Prælatus assistit.

Hinc non inutiliter quæri potest, an qui semel
* in hac materia objectiva viam elegit appellatio- 33
nis interpositæ ab electione; proposuit objectus, vel defectus contra eam, vel personam eligentis, aut electi seu eligendi, in qua non servavit formam juramenti corporalis, à jure inviolabiliter requisitam, juxta textum *in cap. ut circa*, text. *in cap. is qui 19. & in cap. qui contra. 20. & in cap. constitution. 41. de electione, lib. 6.* text. *in Clement. constitutione, ut circa, eodem tit. de electione*, de quorum jurium materia longa serie egimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 13. à num. 237. cum multis seqq.* ita ut ipsa appellatio de jure nulla sit; an poterit opponens iterum continuando * via appellationis semel electam per reiterationem alterius appellationis serva- 34
ta forma deserere primam instantiam Ordinarij, juxta quæ latius probavimus in hoc secundo distinctionis membro; vel an sibi sit appellationis præclusa via, ut si prosequi velit contradictionem electionis extrajudicialis, necessariò debeat recurrere ad Ordinarium in prima instantia, juxta quod dictum fuit in primo distinctionis membro. Quam quæstionem de facto habui in electione Magistralis præbendæ Toletanæ Ecclesiæ.

Et videtur, quod possit reiterando utiliter formam appellationis * requisitam continuare nego- 35
tium coram superiore, omissa prima Ordinarii instantia; etenim juris est, quod qui habet facultatem conficiendi actum, non consumitur facultas per actum inutiliter, & nullum à se semel gestum; sed imò illum iterum potest condere utiliter, & servata forma reiterare, textus *in l. qui per salutem, ff. de jure jurand.* textus *in l. hac conditio filiæ meæ, in principio, ff. de condition. & demonstration.* textus *in l. qui hæres, in principio, de acquirenda hæredit. l. nec is, §. 1. eodem tit. cap. si electio, de electione, lib. 6. cap. quam sit, cap. cupientes, cap. si religiosus, eodem tit.* Et in variis casibus, diversisque materiis plurimas doctrinas in comprobationem congregavit Tiraquellus *in l. boves, §. hoc sermone, limitation. 1. per totam*, videndus: ergo cùm sequitur appellationem objectivam nulliter proponens, possit illam iterum utiliter forma servata, reiterare (si se intra dicendum repererit) liberè poterit omittere instantiam Ordinarij, continuando appellationem reiteratam, quia idem operatur, quod prima utilis, quæ hunc habet effectum ex observatis in primo distinctionis membro.

Sed ne ulteriùs immoremur, breviter dicendum
36 erit, * contrarium verius esse, ut qui contra eligendum, electum, aut eligentes appellando semel objecit defectus non servata forma juris *in dict. ut circa*, non possit, sic electionem ex suo jure contradicens superiorem adire, sed Ordinarium omninò in prima instantia, juxta terminos prioris distinctionis membri, cum sibi præclusa sit via prosequendi remedium appellationis semel inutiliter & nulliter electum, cum sibi prohibitum sit reiterare il-
37 lam appellationem objectivam, * ac etiam illam ulterius probandi, quoniam semel per ipsam inutilem appellationem fuit jus quæsitum adversario, ut contra illum objici nullo modo iterum possit.

Iste est textus expressus *in Clement. constitutionem 4. de electione*, quæ sic ait: *Constitutionem, ut circa editam in Concilio Lugdunens. locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt jus Ecclesiæ, vel opponentis personæ: sed tantum ubi per competitorem, vel oppositorem quemlibet appellantem in formam, aut personas, defectus, vel crimina opponuntur: cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosequutione negotii super his audiendus, etiamsi circumstantias hujusmodi, vel probationes earum per juramentum asserat ad se pervenisse de novo: sanè si quis, cujus interest, ab electione, postulatione, vel provisione duxerit appellandum, opponendo crimina, vel defectus, forma dictæ constitutionis omissa, eodem postmodum appellationem hujusmodi prosequente, licet appellanti possit assistere ne colludat, non tamen ei propter hoc prosequutionem proprij interesse denegamus. Insuper si appellans ab electione, postulatione, vel provisione per viam querelæ simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab objectibus in appellatione sua expressis, & aliis, nisi constiterit ipsum formam servasse prædictam (præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis) etiam si appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle uti dum tamen de ipsa coram Judice fiat fides; quia per ipsam jus repellendi eundem adversario est quæsitum, &c.*

38 Ex quo textu duo colliguntur: * Primum quod is, qui appellationis viam elegit objiciendo defectus non servata forma, non possit illam appellationem prosequi, cùm semel nulla fuerit ex *cap. ut circa*, cum concordantibus, poterit tamen jus suum, & interesse aliter in judicium deducere & prosequi.

39 Secundùm quod colligitur * ex eodem text. illud est, ut cùm semel ex informi, & nulla appellatione objectiva fuerit jus tertio adversario quæsitum; in ejus præjudicium nequit ulterius illam reiterare utiliter, ut ex hoc text. & ejus ratione in terminis probat Bonicont. *in tractatu de appellationibus, quæst. 1. versic. Ad quæstiones igitur veniamus*, ubi resolvit post alios, quod si sic appellans omittit formam, *cap. ut circa*, in casibus (in quibus ea uti debeat) licet sit intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iterato proponere, servando formam in ea, quia jam ex prima nulliter proposita adversario fuerat jus quæsitum, *ex Clement. constitutionem, 3. penultimo*, quem sequuti fuimus (licèt obiter) *de Regia protect. 2. part. cap. 13. n. 148.*

Deinde probatur, quoniam actus semel inutili-
40 ter, aut nulliter * gestus nequit reiterari iterum utiliter, & validè, quoties per primum jam tertio fuerit jus semel quæsitum, cujus jus est invariabile, Compostel. *in cap. bona, col. 1. verb. Quæsitum*, & ibi Panorm. *col. 5. vers. Ex hoc habes* per text ibi: *de postulat. Prælat. el 2.* & per *l. nemo, ff. de reg. jur. & cap. cum inter dilectos, de electione*, & Panormit. citat *Clem. 1. de renuntiatione*, quod voluit Cardin. Alexand. *in cap. Osius Episcopus, §. 1. 61. distinct.* Rocchus de Curte *de jure patronat. in verbo, Honorificum, col. 2. vers. Suboritur quæst. accessoria*, latissimè prosequitur Tiraquel. *in l. boves, §. hoc sermone, limitat. 23. per totam*, & circa hanc doctrinam plurimas alias singulares congessimus hac 2. *part. cap. 17. n. 52.* quas omnino vide, & applica huic.

Quapropter non obstat argumentum in contrarium adductum, * ut actus nulliter gestus semel 41
non impedit, quominus reiterari possit validè; quoniam non procedit, quando ex primo inutili fuit semel tertio jus quæsitum, ut in nostro casu, quia jus semel tertio quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, *l. cum à socero 7. C. de jure dot.* Gratianus *disceptat. 1. part. cap. 232.* plures citat Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 119. n. 12. in fine, & nu. 13. & lib. 4. cap. 5. per tot.* Et plenissimè Marius Giurba Regulam hanc exornat cum ampliationibus, & limitationibus *in consuetudin. Senatus Messanens. cap... glossa 8. nu. 53. 54. & 55.*

Quod inductum est in odium objicientis, & ideò materia objectiva * est in jure odiosissima, & 42
plenissimam requirit probationem, & alia specialia vitanda in materia objectiva per Rotam apud Alex. Ludovis. *decision. 322. n. 1. & 2.* ubi Beltramin. *n. 22.* plurimas alias Rotæ decisiones affert, & vide *decis. 353. n. 4.* & ibi Beltramin. *n. 17. & decis. 414. n. 10.*

Et in materia objectiva etiam minori denegatur * restitutio ad opponendum objectos contra ele- 43
ctum, aut eligendum, & similia August. Barbosa *in collectan. ad Clement. 2. de procurator. n. 4. fol. 27.* & est elegans text. *in leg. auxilium 37.* ibi: *Ideoque injuriarum auxilium reveti non potest:* & ibi: *Denegari ei in integrum restitutio, quod jus omissum, si nunc repetere vult. Quid aliud, quàm delicti veniam, id est, calumniam deprecatur? Cum nec in delictis, nec in calumniatoribus Prætorum succurrere oportere, certi juris est, cessabit in integrum restitutio, &c. ff. de minoribus.*

Quare cùm semel ad viam appellationis electam 44
inutiliter, & nulliter redire nequit oppositor; si velit interesse, & jus suum prosequi; alteram priorem proponere debet, & coram Ordinario, non alibi, ut superius latius probavimus in primo distinctionis membro. Quapropter si Ordinarij prima instantia hoc in casu percutiatur per commissionem superioris, aut à Romana Curia impetratam, absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, à Senatu causa remittetur Ordinario.

Et idem dicendum erit in appellatione absque objectione * emissa, quando alio ex capite sit nul- 45
la, si illam non repetat iterum validè appellans intra terminum à jure positum ad appellandum, quoniam jam illam viam amiserit, & sic si prosequi velit jus suum appellans, debet denuo coram Ordinario illud proponere in prima instantia ex suprà dictis, & ex identitate rationis.

Quid autem erit dicendum de appellatione objectiva, * in qua forma corporalis juramenti (de 46
qua *in dict. cap. ut circa, de electione, lib. 6.* cæterisque juribus superiùs citatis) observata fuit, sed tamen per procuratorem ad idem specialiter constitutum, an satisfactum dicatur formæ, vel nulla sit dicenda

dicenda ipsa appellatio objectiva, ac per consequens amissa via appellationis, ut ad aliud remedium coram Ordinario in prima instantia omnino sit confugiendum, sicut in cæteris casibus præcedentibus diximus, & firmavimus, quod & de facto habuimus.

Et videtur, quod non possit hæc forma per procuratorem adimpleri, cum requirant omnia jura ju-
47 ramentum corporale, quod quidem requirere * videtur personam, & corpus jurantis, & sic per alium geri nequit, ut in juramento professionis fidei corporaliter requisito; firmat Garcia *de benefic. 5. part. cap. 4. n. 172.*

Sed contrarium verius est in nostro casu, licet
48 corporaliter * requiratur juramentum; tamen per procuratorem cum mandato speciali utiliter formæ satisfit. De quo est textus expressus *in cap. procurator, 38. de electione, lib. 6. Procurator* (inquit Pontifex) *ad appellandum contra electionem, postulationem, aut provisionem alicujus non aliter idoneus de cætero reputetur, quàm si omnia, quæ in formam objicere vel personas, & propter quæ appellare intendit, & singulariter, & clarè in ejus procuratorio sint expressa, habeátque speciale mandatum jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quod ipsi credunt expressa hujusmodi vera esse, & se posse probare.* Et ita etiam pariter resolvit Garcia *de beneficiis 5. part. cap. 4. à num. 172. & seqq.* ubi respondit ad argumentum in contrarium adductum, atque ex hoc capite ista appellatio objectiva nulla erit, quominus coram superiore, ad quem validè alias appellatum fuit, queat prosequi omisso Ordinario, atque etiam impetrari commissio, ut quilibet Judex (saltem in dignitate constitutus) queat procedere, & de causa ipsa cognoscere, nec per eam percutitur prima Ordinarij instantia, nec ei à Senatu remittenda.

CAPUT XXIV.

Letrones, seu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ juris requisita habere debent, ut integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarii percutitur instantia, qualiter Senatus sic oppresso consulere soleat.

SUMMARIUM.

1 *Letrones, seu Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, sæpè in Hispania scandala causant.*

2 *Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia, in qua ob non paritionem intra terminum contumaciam fertur censurarum declaratoria sententia.*

3 *Declaratoria si ob metum, & potentiam excommunicati nequit intimari personaliter, in loco publico solemniter publicatur.*

4 *Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostol. solent in Hispania affigi noctè, furtivè, & occultè.*

5 *& seqq. Cedulones pro publicando excommunicato si in forma probanti sint affixi, vitandus erit.*

6 *Letrones è Romana Curia in Hispaniam missi, quæ signa habere soleant, & quomodo affigantur.*

7 *Dispositio omnis recipit restrictionem de habilitate actus, quæ supposita intelligitur.*

8 *Cùm de uno disputatur, cætera supponuntur habilia.*

9 *Cedulonibus sine forma probanti, sed simplicibus absque authoritate Judicis, & subscriptione Notarij affixis fidem nullam dandam, Author, pluresque alii docti, tam Theologi quàm Juristæ in facti contingentia subscripsere.*

10 *Ad incursum censurarum debet præcedere trina monitio, aliàs excommunicationis sententia nulla erit.*

11 *In declaratoria incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiritur ad ejus validitatem.*

12 *Citatio personalis debet præcedere excommunicationem.*

13 *Declaratoria est nulla non servatis terminis servandis ad docendum, se paruisse litteris Apostolicis, & monitorialibus.*

14 *Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denuntiationem per Cedulones, seu aliter monitio præcedere debet.*

15 *Cedulonum affixionem debet præcedere Judicis decretum.*

16 *Cedulonum affixio cum procedat à Judice, de ejus decreto per subscriptionem Tabellionis debet constare.*

17 *Cedulonum affixionem debet præcedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, vel adsit justus metus.*

18 *Dispositio non potest verificari, nisi prius verificetur suppositio.*

19 *& seqq. Timor recursus ad Regem non potest causare justam causam omittendi juris solemnitates denuntiatione requisitas.*

20 *Justitiæ Ecclesiasticæ maximè Apostolicæ istæ non violentæ facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex præcepto Regis.*

21 *Rex Catholicus illud, quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest.*

22 *Litteræ Apostolicæ pleraque in Senatu exhibentur, ut executoribus auxilium præstet, quod libentissimè præstat, nisi vim aliquam contineant.*

23 *Partes adducentes Cedulones, si justum quærant, potius à Senatu auxilium haberent, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicæ nocivo.*
Quo recursu nomini fit injuria, ib.

24 *Cedulones asportans, si justitia mittitur, illam deserit, & viam violentam amplecti potius vult.*

25 *Principes non sunt timor boni operis, sed mali, juxta D. Paulum.*

26 *Sententia excommunicationis, & declaratoria sunt actus judiciales, aliter non probandi, quàm per scripturam solemniter subscriptam.*

27 *Acta judicii dicuntur omnes scripturæ notarii actuarii jussu Judicis conscripta.*

28 *Acta judicii dicuntur publica triplici ratione.*

29 *Cedulonibus uti simplici papyro absque subscriptione Notarii nulla fides debetur.*

30 *Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum.*

31 *Excommunicati publicatio fit per lecturam ipsius senten-*

sententia, si per affixionem sit facienda; affigitur sententia ipsa.

32 *Edicta publicis locis affigenda ob timorem adversarij debent esse publica instrumenta, confecta per Notarium causa cum testibus, & sigillata à Judice.*

33 *Cedulones, ut ne judicentur simplex papyrus, sed fidem faciant, uti publicum instrumentum, quot requisita habere debent.*

34 *Instrumentum, ut fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum, extrahendum erit.*

35 *Cedulones missi, & affixi, etiam ab alio Notario, quàm originario causa subscripti, sine partis citatione, Judicis decreto, & aliis requisitis fidem nullam faciunt.*

36 *Notario non creditur, nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit.*

37 *Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarij, & Judicis, à parte ipsa conscripti, aliove innocente scripti præsumuntur.*

Qui fidem nullam facere possunt, ib.

38 *Scriptura privata ab aliquo subscripta, etiam contra illum negantem fidem nullam facit.*

39 *Cedulones pro denuntiando excommunicato non subscripti à tabellione, nec in forma probanti affixi, potiùs libelli infamatorii dicendi sunt.*

Maximè in partibus Hispaniæ tam remotis à Curia Romana, cùm non nisi cum magna difficultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas non nitescit, ib.

40 *Doctores plurimi tam Juristæ, quàm Theologi recensentur, qui in hac Regia Curia consulti in facti contingentia resolvere, Cedulonibus publicè affixis, omni solemnitate probationis carentibus, nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam.*

In Cedulonum affixione, ut valida sit, tria concurrere debent necessaria, ibid. à n. 65. cum seqq.

41 *& seqq. Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per Cedulones, sive in forma probanti sint, sive ea careant.*

42 *Cedulones expediti, & censura ipsa à quolibet carente jurisdictione in prima instantia sunt nullæ ipso jure, sicuti cætera acta judicialia per eum fabricata ex Trident.*

43 *Excommunicationis sententia lata à Judice jurisdictione carente nulla est ipso jure, excommunicatum non ligat.*

44 *Executor, quilibetve alter Delegatus jurisdictionis exercitio caret ante sibi factam litterarum realem præsentationem.*

45 *Citatus à Delegato non tenetur comparere, non inserta copia commissionis in monitorialibus.*

46 *Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præsentationem, vel etiam præsentatas non inserto tenore earum in monitorialibus est nulla ipso jure ex defectu jurisdictionis.*

47 *Nec Delegatus potest procedere ad ulteriora declarando incursum censurarum.*

48 *Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu jurisdictionis.*

49 *Excommunicatio lata à Judice appellatione pendente est nulla ipso jure, ex jurisdictionis defectu.*

50 *Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu jurisdictionis non impedit Clericum celebrare, & divinis se immiscere.*

51 *Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso jure.*

52 *Jurisdictionis exercitium conquiescit, recusatione pendente.*

53 *Excommunicati, sive per Cedulones, sive quovis alio modo, causam Senatus remittit Ordinario, quando constat ejus percussa prima instantia contra formam Trid.*

54 *Et insuper adstringit Senatus partem adducentem Cedulones, aut declaratorias, aut ejus agentes, & Notarium intimantem, ut ad cautelam suis offerant expensis absolutionem.*

55 *Executor, qui violenter excommunicavit, & aufugit, vel præsens, merus tamen carens jurisdictione ad absolvendum sit, cogitur pars, aut ejus agentes, ut afferant absolutionem ad cautelam.*

56 *Patris Henriquez observatio in hoc refertur.*

57 *& 58. De praxi procedendi contra laicos, aut Clericos exequentes, aut intervenientes executioni litterarum Apostolicarum contra privilegia, & consuetudines horum Regnorum.*

59 *Laici intervenientes executioni litterarum Apostolicarum contra privilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum, bona amittunt ipso facto, & officia qualibet, cujus persona Regis mercedi subjacet.*

60 *Ecclesiastici verò amittunt naturalitatem, & originem Regnorum, quorum beneficiorum fructus sequestrantur.*

61 *Item Clerici ob dictam causam ipso facto amittunt temporalia bona, & originem horum Regnorum, & ab eis alienigenæ sunt declarati, ne potiantur fructibus beneficiorum.*

62 *Laici quomodolibet intervenientes contraventioni prædictæ, si Notarij, aut procuratores sint, mortis pœna, & bonorum amissionis plectuntur, cæteri amittunt bona, persona verò Regia mercedi affecta.*

63 *Si in causis violentiæ adest oppressi excommunicatio à Roma emanata; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carcere, Clerici detenti in civitate coguntur absolutionem trahere.*

64 *Idem pariter observatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata, executor vel aufugit, vel litteras, & acta Romam misit.*

65 *In Cedulonum affixione tria simul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempè jurisdictio, ordo, & causa.*

66 *In Cedulonum affixione, quibus adest violentia, ut plurimum jurisdictio deficit in mandante.*

67 *Cedulones affigi non debent; nisi præcedente speciali Papæ commissione.*

68 *Aliàs nulli erunt ex defectu jurisdictionis.*

69 *Quia est de reservatis ipsi Papæ.*

70 *Cedulones affixi per simplicem papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credentium.*

71 *Edicta originalia ad declarandum, seu publicandum excommunicatum sunt affigenda, ita ut non sufficiat transumptum.*

72 *Cedulonibus non in publica forma affixis credere non tenetur pars.*

Quod & pluries observavit Rota, ib.

73 *Cedulones, ut affigi queant, causa non tuti accessus in primis verificanda erit.*

74 *De quo in commissione specialiter per Papam data* ad

ad citandum per edicta, specialis etiam clausula apponitur.

75 *Recursus ad Regem pro tollenda violentia nequit esse justa causa non tuti accessus ad figendum Cedulones.*

76 *Nec Senatus talem causam, ut justam admisit.*

77 *& seqq. Rota decisio singularis refertur, quæ ad Cedulonum validitatem tria requisita præcisè desiderat, jurisdictionem, ordinem, & causam, ubi de singulorum justificatione latè agitur.*

QUANDOQUE contingit in Hispaniarum Regnis (non tamen absque * publico
1 maximoque scandalo) manè apparere quosdam Letrones, seu Cedulones publico aliquo in loco clam, noctuque, & occultè affixos, quibus legitur, aliquem in Romana Curia fuisse, & esse pro excommunicato declaratum ob non paritionem litterarum Apostolicarum, sibi vel personaliter, vel ad domum antea intimatarum. Quando scilicet gratia super aliquo beneficio per tertium possesso ab altero impetrata, & in Curia pro executione commissa, è qua per executorem expediuntur litteræ ad has partes, ut possessor dimittat possessionem sub excommunicationis sententia, & cen-
2 suris, vel quando forsan in prima instantia * contra dispositionem Concilii Trid. aliquis fuit citatus, ut in Curia Romana de jure suo doceat, compareat, & causam tractet, & ob contumaciam, & non comparitionem per contradictas vincitur citatus, & executorialium sic emanatarum virtute citatus in partibus, ut intra terminum dimittat beneficium sub pœna excommunicationis, juxta quæ Nos *cap.* 20. hac 2. *part.* & *cap.* 17.

Postmodum reproductis litteris eisdem in Cu-
3 ria Romana, * forsan declaratur excommunicatus, & ut in excommunicati, omniumque notitiam veniat publicè juxta juris decreta Canonica denuntiare intendit pars, & ex causa sibi visa motus per Cedulones publicis affixos locis omni servata cautela, & secreto, prædictam denuntiationem facit, nolens solemniter in Ecclesia publicare dictam declaratoriam sententiam, prout aliàs de jure requirebatur, juxta *Clement. causam in fin. de electione*, ibi: *Verum propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequit* [*ut præfertur*] *appellationem eandem in loco aliquo, sic solemniter volumus plublicari, &c.* ubi Glossa *verbo*, *Solemniter*, explicat, *in publica missa*, quæ ad hoc notatur, quod publicum dicetur, quod fit solemniter inter Missarum solemnia, ut per Ludovicum Gomez *de publicandis*, *quæst.* 9. *column. penult. versic. Tertius casus*, Parisius *de resignatione beneficior. lib.* 11. *q.* 6. *nu.* 17. Barbosa *in collect. ad dict. Clem. causam*, *n.* 10.

Prout etiam per eandem *Clement. causam*, probat in terminis Gutierrez *Canonic. quæst. cap.* 1. *n.*
4 31. dicens hanc excommunicationis * publicationem faciendam fore in civitate, loco, aut Parochia excommunicati in publica populari Missa, vel in Sermonibus, aliove frequentato per populum, ubi plurimos ad id Doctores allegat; at quando adest aliqua justa causa, ab hac juris forma recedi solet; qua verè urgente, & realiter stante pars occultè, & secretè affigit Cedulones in loco, locisve publicis, putà ob vitandum aliquem timorem, periculum notabile, & probabile, aut damnum proprium, ut hoc modo publicè cognoscatur excommunicatum declaratum, & vitandum, abundè Marchesan. *de commiss. appellat. in Roman. Curia*, 1. *p. cap.* 5. *à n.* 137. *cum seqq.*

Quare si debito modo fiat, & in forma probanti Cedulones sint affixi, * ita ut de ipsorum fide 5
minimè de jure dubitetur; opinor sic excommunicatum, & publicatum (sive justè, sive injustè) vitandum esse, & pro excommunicato publicè habendum, prout in his terminis probat Gutierrez *Canonicar. quæstion. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 34. & 35. qui in hæc inquit: Oportet ergo, ut aliquid dicatur publicari, quod ita publicè, & palam fiat, ut transeat illico, vel successivè in notitiam populi, viciniæ, vel majoris partis, ut prædicta omnia probat Guimier. *in dict. pragmatic. sanctione Gallica in tit. de concubinis*, §. *in gloss. sententiam*, 187. & iterùm *in dicta Extravaganti ad vitanda scandala*, *in Glossa publicata*, *pag.* 207. *col.* 2. ubi in Glossa, *Denuntiata*, ad finem dicit, quod denuntiationes hujusmodi fiunt per appositiones illorum nominum in foribus Ecclesiarum, aut alio celebri loco, ut cunctis convenientibus conculcetur, quod hæc est quotidiana practica, etiam in Curia Romana secundùm Præpositum, quem refert.

In Hispania autem, saltem ubi commoratus sum [inquit, & prosequitur ipse Gutierrez] semper * 6
vidi publicari excommunicationes hujusmodi, atque denuntiari excommunicatos in Ecclesiis Parochialibus, vel in majori loci cum solemnitate, & insigniis consuetis. Litteræ autem excommunicatoriæ Apostolicæ è Curia Romana emanatæ, quæ huc circumferuntur cum quibusdam signis, atque effigiebus Dæmonum, atque excommunicatorum (& vulgo, *Letrones*, appellantur) ad fores Ecclesiarum affiguntur, ne fortè si in Ecclesia legantur, atque publicentur, earum lator detegatur, atque idem ob hoc aliquod damnum eveniat, &c. Hactenus Gutierrez. Quem ad hoc, & Marchesanum *de commissionibus* 1. *part. cap.* 19. *nu.* 17. citavimus *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 5. *num.* 15. quibus adde Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de favore Clericor. Canon.* §. 4. *nu.* 21. Barbosam *in collect. ad cap. Sacro* 48. *num.* 4. *de sententia excommunicat. fol.* 472.

Et de hac publicatione, & denuntiatione per affixionem Cedulonum, mentionem facit etiam Marta *in tract. de jurisdict.* 3. *part. cap.* 14. *num.* 9. atque multa scribit Marchesanus *de commissionibus appellat. in Roman. Curia*, *part.* 1. *cap.* 5. *nu.* 137. & *seqq.*

Et licèt hi Doctores specialiter non loquantur de solemnitate Cedulonum, * & quibus muniantur requisitis, ut validi sint, & debitum sortiantur 7
effectum prædictum: tamen illam illave supponunt, juxta quæ protinus dicenda erunt, quia omnis dispositio recipit restrictionem de habilitate actus; quæ strictè supposita intelligitur. Plures Doctores per Antonin. *variarum resolut. lib.* 2. *resolut.* 40. *num.* 40. *num.* 5. & 6. Barbosa *axiom.* 48. *n. fin.* Quia cùm de uno disputatur, cætera * supponuntur habilia, *cap. cum Nuntius*, *de testibus*, *l. Titius*, *ff. de obsequiis lib.* Mantica *de contract. tom.* 1. *lib.* 12. *tit.* 26. *n.* 9. 8

Sed quia litigantium malitia, & temeraria calliditas * solo perturbandi animo conscientias, & 9
honores adversarii maximo atque publico populorum scandalo indebitè, minusque ritè, atque deficiente legitima timoris, & periculi causa, absque Judicis decreto, & mandato eo his temporibus tetendit, simplices hîc Cedulones affigantur non in forma probanti, sed privatim à se facti, & scripti

scripti absque ulla Tabellionis subscriptione, qui de illorum fide attestetur: orta fuit occasio legitima dubitandi, an illi Letrones in aliquo afficere possint quietas populorum conscientias, & an rei ipsi legitimè publicati dicantur, & ut tales evitentur, necnon pro excommunicatis habeantur. Super qua difficultate in quadam gravissima causa Conchensi fui consultus, atque plurimi alii docti viri tam Theologi, quàm Juristæ, quâ omnes unanimiter subscripsimus, talibus Cedulonibus sub scriptura privata affixis fidem aliquam adhibendam non fore, nec aliquos operari posse juris effectus.

Ad quod moveor primò, quoniam cùm simus in
10 actibus judicialibus, * & sententia excommunicationis, & declaratoria: eam debet necessario præcedere trina monitio, aliàs excommunicatio nulla erit juxta magis veram, & probabiliorem opinionem, quam sequuntur Victoria *in Summa, de excommunication. num. 6.* Suarez *de censuris, disput. 13. sect. 12. nu. 3.* Soto *in 4. distinct. 22. quæstione 2. artic. 2. conclus. 3.* Marius alter. *de censuris, to. 1. de excommunicat. lib. 3. disput. 3. cap. 3. 4. & 5.* quam contra Farinac. & alios in puncto veriorem, & probabiliorem dicit Barbosa *in collect. ad cap. Sacro. 48. n. 5.* & sursum *de sentent. excommunicat.* & post longam disputationem, & multorũ Doctorum catenam probabiliorem, veriorem, & communem dicunt infiniti penè Doctores adducti, & sequuti per eundem Barbosam *in collectan. ad cap. reprehensibilis 16. à n. 2. cum seqq.* Et quod ad valorem excommunicationis monitio præcedens requiratur cum Soto, & Henriquez, probat Sanchez *de matrimonio, lib. 9. disput. 32. nu. 3. tom. 3.* Et in declaratoria sententia ferenda incursus
11 censurarum lata ab homine, * ut etiam requiratur citatio, & monitio præcedens. Tenet Emanuel Sà *in Aphorism. verbo, Excommunicat. num. 8. & 9.* & per Ugolinum Covar. Antonium Gabriel. & alios probat ipse Barbosa ibidem *nu. 6.* & determinavit Rota in una *Alexanens. pensionis 20. Februarij 1606.* quam adducit Marchesanus *de commissionibus jactatio, & jactat. 3. part. cap. 1. §. 1. fol. 335. to. 3.* In qua postquam dictum fuit
12 * debere ad excommunicationẽ præcedere citationem personalem, *num.* 2. in hæc: *Fuit nulliter*
13 *processum, * ex quo non fuerunt servati termini soliti in declaratione, &c. Ad docendum se paruisse litteris Apostolicis, & monitorialibus, sicut necesse erat ad effectum censurarum, ut per Vestrium, lib. 8. cap. ult. n. 19. &c.*

14 Quæ citationes de necessitate * procedunt, non solùm ad declaratoriam sententiam, sed & consequutivè pro excommunicato publicè denuntiando, & Cedulonibus decernendis, ut probat Bellet. *disquisit. Clerical. ubi sup.* quem referens sequitur Barbosa *in remission. ad cap. Sacro. nu. 4. de sententia excommunication.* dicentes, quod in prima monitione, sive citatione præfigatur terminus ad quid faciendum, in secunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat excommunicari, seu in excommunicationem comminatam incursus declarari, in tertia denique, ut compareat ad videndum, & audiendum se excommunicari, & successivè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, Cedulones discerni, & affigi ad loca solita, & consueta civitatis.

Et quod sententiam declaratoriam, & publicationem ejusdem debeat præcedere citatio, probat textus *in cap. præsentia, de sententia excommunicat.* & per eum Marta *de jurisdict. 3. part. cap. 11. n. 8.* & vide ad processum judicialem excommunicationis, & declarationis eundem ibid. *n. 2. cum seqq.*

Igitur hæc Edictorum, & Cedulonum affixio de-
bet fieri * præcedente Judicis decreto, ut probat 15
Clement. ibi: *Ad instar. Edictorum in alvo Prætoris propositorum, &c. Ipso Papa specialiter, & ex certa scientia id mandante, facta, &c. de judiciis, Clement. causam, de electione,* ibi: *Si propter appellati, aut suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco publico aliquo sic solemniter volumus publicari, &c. Intimatio verò aliter facta omni careat juris effectu. Idem quoque in aliis casibus observari volumus in quibus requiritur intimatio facienda, &c.*

Igitur cùm tam declaratoria sententia, quàm ipsa affixio Cedulonum & Edictorum procedat à Ju-
dice, * debet omninò constare de ipsius sententia, 16
& Decreto per subscriptionem Tabellionis, ex *cap. quoniam contra*, cum concordantibus, *de probationibus*, & in fine: ibi: *Nec pro ipsius præsumatur processu, nisi quatenus in causa legitimis documentis constiterit, qua deficiente nullam fidem actus facit*, pleniùs infrà, *n. 26. 27. & 28.*

Deinde quoniam ad deveniendum * ad istam af- 17
fixionem Cedulonum & Edictorum debet præcedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, justusque metus, & potentia adversarii, super qua omnino fundantur dicta jura, *in dict. Clem. 1. de judiciis, & Clement. causam, de election.* Quippè
quando lex disponit * sub aliquo supposito, non 18
potest verificari dispositio, nisi priùs verificetur suppositum, ex axiomate vulgari de quo Nos *de Regia protectione, 2. part. cap. 11. n. 55. & cap. 16. nu. 73. & seqq. & 3. part. cap. 10. num. 51.* Quod quidem in recursu ad Regem omninò cessat, propter quem habendum, seu habitum, non debet executor Cedulonum juris solemnitates, & formam transgredi, & omittere.

Maximè cùm ad justitiam rectam, & non vio-
lentam exequendam * facilis in his Hispaniarum 19
Regnis patet aditus, quibus omnes cujuscunque status & qualitatis, obsequentissimi sint justitiæ ministris præcipuè Ecclesiasticis, & Sedis Apostolicæ, prout latè probavimus *1. part. cap. 3. in princip.* ubi *à n. 5. & seqq.* Rex Catholicus summoperè, maximoque conatu hanc reverentiam, & exe-
cutionem * commendat litterarum Apostolicarum, 20
& ultra ibidem dicta ponderanda sunt in proposito singularia verba *l. 2. tit. 3. lib. 1. Ordinamenti Regii*, ibi: *E Nos recibimos en nuestra guarda, è seguro, è defendimento à los juezes Ecclesiasticos, que pusieren sententias de excommunion, y à los mensageros que llevaren las cartas*; de quo Reg-
no potest cantare Rex * noster, quod de suo Im- 21
perator *in l. 1. Cod. de iis qui propter met. non appellan.* ibi: *Sacro enim comitatu nostro timere nihil potuisti, &c.* Imò multoties litteræ Apostoli-
cæ, * atque cujuslibet Judicis Ecclesiastici solent 22
in Senatu præsentari, ut illis auxilium pro executione libera, & securiori præstet, atque à Senatu ipso (nisi violenter fiat) nunquam denegatur, sed exhibetur libenter, atque ideò isti calumniosi impetrantes frustrà metum concipiunt, juxta illud Prophetæ, *Psal. 13. Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.*

Etenim nisi fugiant lucem, sed causam justam
tractent, à Senatu ipso * possent consequi auxi- 23
lium pro suarum litterarum executione libera. Quo quidem tantummodo agitur de evitando scandalo,

dalo, & damno Reipublicæ, & violentia tollen-
da, & hoc cùm in executionem juris, & maxi-
mè S. Concilii Trid. faciat, nec metum, nec
injuriam inferre dicitur, *l. nullus videtur*, ubi
Decius, Cagnol. *ff. de reg. jur.* Petr. Surd. *de-
cis. 21. nu. 14. cum seqq.* Ant. Gam. *decis. 35.
num. 1.* August. Barbos. *axiom. 135. n. 3.* Per-
24 peram quippè faciunt * legitimam, & juridicam
viam aufugientes, violentam amplectendo juxta
illud Cassiadori *lib. 7. variar. epistol. 3. in causa pos-
sint jura, non brachia, nam cur eligant quærere
violenta, qui præsentia probantur habere judicia*,
& iterum, *lib. 1. epistol. 30. Concilium atrox, cru-
dele præsidium ferinam certationem. Principes nam-
que* (dicit D. Paulus *ad Romanos cap. 13.*) *non sunt
25 timor * boni operis, sed mali: vis ergo non timere
potestatem, bonum fac, &c.* refert Marta *de juris-
dict. 1. part. cap. 22. n. 58.*

Frustrà igitur excusatur commissarius ad citan-
dum, qui locum non tutum dicit, & impedimen-
tum legitimum esse recursum ad Regem asserit,
cùm ipse Senatus tota justificatione procedat (de
qua temerè hæsitaretur) quo casu non potest di-
ci justus. Rota post addition. Cenc. *de censibus de-
cis. 66. nu. 4.* nec metus illatus per viam justitiæ
dicitur justus *Rota in Romana pecunia de Ruspolis*,
coram Plato penes Marchesanum, quas adducit
Post. *de manutent. observat. 3. à nu. 38.* Sicque
cessat causa inductiva Cedulonum, cùm penitùs il-
legitima sit, insufficiens, & inexcusabilis, ut abun-
dè ostendimus hac *part. cap. 20. à n. 17. cum mul-
tis seqq.* & juribus, quibus ad hoc Rota nititur,
satisfecimus manifestè ibidem.

Insuper quia cùm hæ sententiæ excommunica-
26 tionis, declaratoriæ, & similes sint actus * judi-
ciales, aliter non probantur, quàm per ipsos ac-
tus judiciales, & scripturam solemniter gestam, &
subscriptam, Bart. *in l. ne in arbitris, nu. 3. C.
de receptis arbitris*, Bald. *in l. gesta, vers. Quæro
nunquid, C. de re jud.* Bart. *in l. si quis, §. si ini-
tium, vers. Secundò videndum, ff. de edendo, &
in l. fin. ultimo vers. C. de edicto D. Adrian. toll.*
Menoch. *in cons. 100. num. 54.* Felin. *in cap. quo-
niam contra, nu. 55. de probation.* Alexand. *cons.
37. col. fin. lib. 3. & in cons. 75. num. 9. lib. 1.*
Roman. *singul. 6.* incipit, *quod missio*, sic censuit
Guido Papæ, *quæstione 528.* Alciat. *in l. pactum
quod bona, C. de pactis*, Gramat. *cons. 86. n. 5. in
Civilibus*, Socinus *cons. 40. nu. 4. vol. 4.* Corneus
consil. 220. col. 2. vol. 2. Et verissimum pronunti-
atum judicavit Parisius *cons. 162. col. 1. vol. 4.*
27 Etenim acta judicii omnes scripturas, Notarii *
actorum jussu Judicis conscripta, dixit Bald. *in au-
thent. quæ supplicatio, ut lite pend.* & Rolandus à
Valle, qui alios refert, *in cons. 37. n. 12. vol. 1.*
28 Ubi etiam dicit, prædicta acta judicii * vocari pu-
blica triplici ratione, quia confecta à notario, &
sic à persona publica. Item coram judice, qui iti-
dem est persona publica, & in judicio, & sic in lo-
co publico. Quæ omnia recenset, & sequitur Mas-
card. *de probationibus conclus. 32. per totam.* Ergo
29 simplici * papyro scripto absque subscriptione No-
tarii veritatis fides nulla debetur. Vide circa hoc
plurimas Rotæ decisiones ad litteram adductas per
Garciam *de beneficiis 6. part. cap. 2. nu. 17.* om-
ninò videndas. Et alias in terminis inferiùs addu-
cendas *à n. 77. & à n. 65. cum seqq.*

Probatur deinde, quoniam quando alibi de ex-
30 communicationis sententia * constare necesse sit,
debet fieri per instrumentum authenticum, aliàs
minimè probat, nec creditur; text. est *in cap. cum
medicinalis sit excommunicatio, de sentent. excom-
municationis, lib. 6.* ibi: *Quisquis igitur excom-
municat, excommunicationem in scriptis proferat,
& causam excommunicationis expressè conscribat,
propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum
verò hujus scripturæ teneatur excommunicato trade-
re intra mensem, si fuerit requisitus, super qua re-
quisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel
litteras testimoniales confici sigillo authentico con-
signatas, &c.* Apertissimis quippè documentis con-
stare debet de excommunicatione, *cap. pia*, ibi:
Apertissimis documentis, de exceptionibus, lib. 6.

Hinc est, quod publicatio excommunicati fit
per lecturam ipsius sententiæ, quando verò affi-
xio est * facienda in loco publico, ipsa affigi- 31
tur sententia, ut probat Guimier. *in pragm. san-
ctio. Gallica. tit. de concubinis, §. publicè, in
glos. sententiam, pag. 187.* & iterum *in extra-
vag. ad vitanda scandala, in glos. publicata. pa.
207. col. 2. gloss. denuntiata*, Gutierr. *Canon. q.
lib. 1. cap. 1. num. 32.* in hæc: *Publicatio au-
tem excommunicationis fit in Civitate, loco, aut
Parochia excommunicati in publica Missa popula-
ri, vel in sermonibus, aliove actu frequentato per
populum, aut per affixionem sententiæ in locis pu-
blicis ita quod faciliter transeat in notitiam popu-
li, &c.*

Et quod edicta publicis affigenda, quando tu-
tus non adest aditus * ut fieri queat personaliter; 32
debeant esse publica instrumenta confecta per No-
tarium publicum ad illam causam legitimè de-
putatum cum appositione testium, ac signo ejus-
dem consueto subscripta, & sigillo Judicis citan-
tis roborata, & in forma publica, & probanti
redacta, juxta vulgare Romanæ Curiæ stylum,
testantur Cassiador. *decis. 1. de appellat.* Ægidius
*conclus. 310. sicut, & decis. 228. voluerunt Do-
min. in novis.* post quos, & Speculator. optimè
firmavit Vantius *de nullitate sentent. ex defectu
citationis, &c. num. 99.* præcipuè ad fin. *& nu.
100.* Imò ipsa scriptura originalis, non copia de-
bet affigi, ut tenet Lancel. *de attent. 2. p. cap.
4. de lite pendente in præfat. à num. 99. & num.
48. & à nu. 95. cum seqq.* Eleganter Vantius ubi
proximè, *nu. 136.* de quibus omnibus latius erit
agendum, & comprobandum inferius *à nu. 65.
cum multis seqq.* ubi in istis terminis, & circa
omnia superius dicta adducuntur plures Doctores,
& Rotæ decisiones.

Comprobatur insuper, nam isti Cedulones à
parte ipsa forsan facti, * vel ab alio scripta simpli- 33
citer, & absq; subscriptione publici Notarii, nec
probant in vim instrumenti publici, cum in eis de-
ficiant omnia septem requisita à jure necessaria, ut
aliquam fidem faciat instrumentum, quæ recenset
Covar. (plurimos DD. allegans) *pract. quæst. 20. per
totum*, & videndus *c. 19. n. 9.* Prosequuntur etiam
ea, quæ in instrumento intervenire debent, ut sit
solemne, & fidem faciat, & latè declarant D. An-
ton. de Padilla *in l. si qua beneficia ex n. 4. cum seqq.
Cod. de diversis rescriptis*, Gutierrez *practic. lib. 1.
quæst. 138. cum seqq. usque ad fin. lib. 1.* Bonifaci-
us Rogerius *in cons. 54. per totum lib. 1.* Parlador.
rer. quotid. lib. 2. c. 20. Burgo de Paz *in cons. 3. n.
88.* Azeved. *in l. 13. tit. 25. lib. 5. Recop. per totam*,
Menoch. *lib. 2. præsumpt. 82. & 83.* Decian. *cons.
24. nu. 48. vol. 1.* Hipol. Riminal. *in consil. 6. ex
n. 1. cum seqq. & num. 46. & seqq. lib. 1.* Ruinus
in cons. 11. num. 15. 16. & 25. lib. 3. Simon de
Pretis *de interpret. ultim. volunt. lib. 2. dubitat. 1.
solut. 2. nu. 4. & n. 25. & seqq. fol. 353. & lib. 5.*

interpret. 2. *dubitat.* 2. *solut. fin. ex num.* 105. *cum multis seqq. fol.* 535. Petrus Magdalenus *de n. testium in testament. requis.* 2. *p.* 5. *ex n.* 26. *cum seqq. fol.* 416. Alexand. Raudens. *de Analogis, lib.* 1. *c.* 28. *n.* 1. Tepatus *variar. resol. lib.* 1. *tit. de fide instrument. fol.* 271. videnda *l.* 54. 55. *& l.* 111. *tit.* 18. *p.* 3. ubi plenè agit Gregorius Lopez.

Et hoc instrumentum non nisi ab eodem Nota-
34 rio, qui protocollum, seu registrum confecit ad petitionem partis, & non nisi semel authenticum extrahendum erit, ut fidem faciat, *l.* 2. *de fide instrumentorum*, *l. fin. ff. quemadmodum testam. aperian. l. census, ff. de probationibus*, *l.* 4. *l. Pomponius, ff. familiæ erciscund. cap.* 1. *de fide instrumentor.* Covarr. *practicarum, cap.* 19. *n.* 3. Parlador. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap. fin.* 1. *part. cap.* 12. *n.* 21. & alia requisita vide per Covarr. *practicar. cap.* 26. *nu.* 4. Castillo *controvers. lib.* 2. *cap.* 16. *à n.* 49.

Nec etiam si hi Cedulones ab alio Notario con-
35 ficiantur, * & subscripti fuerint, quam ab ipso Tabellione originario aliquam fidem faciunt, nisi plurima interveniant requisita, inter quæ mandatum Judicis, & partis citatio, de quibus latissimè post magnam Doctorum catervam Castillo *controvers. lib.* 2. *cap.* 16. *à n.* 51. *& seqq. & n.* 56. & latè per Mascard. *de probationib. conclus.* 711. *nu.* 17. *cum seqq. & à n.* 1. ubi plurimos adducit, qui reddunt
36 rationem, quia non creditur Notario, * nisi de eo de quo ipse rogatus fuit, non enim potest fidem dare sic decrevisse Judicem, vel partes ita voluisse, quantumvis transumptum ipsum ab eo fideliter exemplatum fuerit, ut latè Mascard. ib. *à n.* 1. & Castillo *nu.* 53. *& seqq.* Prout de transumpto, & exemplo sententiæ dixit Rota apud Alexand. Ludovis. *decis.* 550. *& decis.* 432. quibus locis latè Beltramin. *in annotation.* & per Coccinum *decis.* 466. *n.* 1.

Si igitur hæc ita vera sunt in nostro jure, quæ
37 fides (rogo) adhibenda erit * simplici cuidam papyro à parte ipsa confecto, vel à puero aliquo scripto continente simplicem relationem, quemdam scilicet, fuisse ob talem causam ab aliquo Judice excommunicatum, & in eundem latam sententiam declaratoriam? Si in forma probanti non affigatur cum authentica subscriptione Notarii, ut dictum est, & de jure requiritur, aliàs nec pars illis credere tenetur, nec eam contumacem reddit, ut in terminis post plures alios probat Vant. *de nullit. sent. ex defectu citationis, à n.* 124. ubi de requisitis, ut Cedulones fidem faciant, & signanter *n.* 136. & inferiùs hoc *cap.* altius roborabitur, *à n.* 65. *cum multis seqq.*

Et quod simplex exemplum à Tabellione non subscriptum fidem nullam faciat, est text. *in l.* 1. *§. sed si unum, ff. de bonor. possession. secundùm tabul.* ibi: *Id quod exemplum erat bonorum possessio peti non poterit*; quem sic declarant, & interpretatur glossa ibi vero, *Exemplum*, Alexand. *in l. unum, ff. de testamentis*, Decius *in l. si quis in aliquo documento, num.* 14. *Cod. de edendo*, Castillo *dict. cap.* 16. *sub num.* 58. *vers. Nec urget.*
38 Nulla enim scriptura privata ab aliquo * subscripta, etiam contra ipsum negantem aliquid probat, nisi aliter comprobetur legitimè, ut vulgare est, quanto minus à se factam, & scriptam in præjudicium tertii.

Hi autem Cedulones ita simplici relatione conscripti, non in forma probanti, nec à Tabellione
39 solemniter subscripti, * quibus imò omnes juris solemnitates, & requisita ad probationem deficiunt (quibus nec pars credere tenetur, nec arctant, ex jam dictis, & inferius roborandis) potius libelli infamatorii dicendi sunt, cùm notabile oriatur ex eorum affixione, & apparitione in locis publicis scandalum populorum. Præsumendum est igitur, & potiùs attribuendum audaciæ & calliditati partis volentis & terrere adversarium, & famam publicè diminuere, quod & maximè procedit in Letronibus, & Cedulonibus his partibus Hispaniæ tam remotis à Sede Apostolica affixis, de quorum veritate non nisi cum omninoda difficultate, notabili damno, & incommodo, ac sumptibus partis, nec non nisi post longum temporis cursum, & moram, potest veritas constare, & certitudo apparere.

Quare cùm in facti contingentia hic casus in civitate * Conchensi accidisset, quamplurimi DD. 40
insignes hujus Regiæ Curiæ, atque Theologi doctissimi Consulti subscripsere, & affirmarunt, his letronibus, & Cedulonibus publicè affixis, non in forma probanti, sed omni juris solemnitate carentibus fidem nullam adhibendam esse, nec partes habendas esse pro publicatis, & declaratis, ut ex Juristis subscripsit Doctor Joannes de Mena nunc Regius Senator in Consilio Regio Indiarum, Doctor Ludovisius de Casanate, posteà etiam Fiscalis Regius in Consilio Supremo Aragonum, Doctor Ferdinandus Vallejo Fiscalis Tribunalis Sancti Officij Conchensis (de quorum eminenti scientia, & experientia vacuum foret hic longum Panegyricum canere, cùm cunctis satis sit notorium) D. Petrus de Noguerol. Doctor Joannes de Zurita, D. Joannes Ossorius, omnes insignes, & famosi Advocati horum Supremorum Regis Consiliorum: Doctissimus, necnon etiam mihi charissimus Doctor D. Gaspar de Criales ab Arce, meritissimus Cathedralis Ecclesiæ Conchensis Canonicus Pœnitentiarius dignissimus. Et ex Theologis quamplurimi doctissimi, & insigniores omnium ferè Religionum hac in Curia Regia commorantes, qui omnes in unum convenere, in censuras Cedulonum prædicto modo apparentium neminem incurrisse, quod & latiùs inferiùs comprobavimus, *à n.* 65. *cum pluribus seqq.* ubi de tribus requisitis ad validitatem horum Cedulonum necessariis tractatur, & ostenditur omnia in istis deficere.

Quoad secundam Capituli partem quemadmodum succurrere solet Senatus sic publicato, * sive 41
legitimè, & in forma probanti facta Cedulonum affixione, sive minus ritè facta fuerit, juxta quæ hactenus latiùs comprobavimus, inserere libet. Etenim si prædicta declaratio, aut publica denuntiatio facta est his in casibus, in quibus offenditur dispositio Sacri Concilii Trid. præservantis primam instantiam Ordinario; tunc cùm legatis etiam de latere Nuntiis, aliisve superioribus penitùs deficiat jurisdictio in prima instantia; * procul dubio 42
sententia excommunicationis erit nulla ipso jure, sicuti & cætera acta judicialia, ex eodem Concilio latiùs pluries comprobavimus, maximè *cap.* 17. *hac* 2. *p. per totum, & cap.* 20. *& in cap.* 6. *à nu.* 14. *cum multis seqq.*

Conclusio siquidem vera est in jure, quod sententia * excommunicationis lata à judice in casu, 43
quo jurisdictione careat; sit nulla ipso jure, & nullatenus ligat sic excommunicatum, Marta *de jurisdictione*, 3. *p. cap.* 14. *à nu.* 11. & à principio, quando sit excommunicatio nulla ipso jure, & remissivè ad eundem, Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 5. *à n.* 26.

Comprobatur; nam cùm executor, Legatus, aut

aut alius Delegatus Apostolicus careat jurisdictio-
44 ne, * eamque exercere nequeat ante litterarum
sibi factam præsentationem, Parisius *de resignatio-*
ne, lib. 1. quæst. 21. num. 16. & 17. in tantum
45 quod citatus ab eo non teneatur comparere, *
nisi inserto tenore, & copia commissionis, vel de-
legationis in citatione, ut per Marantam *de ordi-*
ne judicio. p. 4. distinct. 5. n. 61. vers. Trigesimo
octavo differunt. Missingerius *Cent. 3. observat. 1.*
Riccius *in collect. decis. part. 3. collect. 532. vers.*
Infertur tertio. Azenin. *in praxi Florent. §. 5. §.*
2. nu. 3. Decianus *tract. crimin. lib. 4. cap. 25. n.*
12. Menochius *conf. 790. nu. 6. & de præsumptio-*
nibus; lib. 2. præsumpt. 15. nu. 2. Lancellotus *de*
attentatis, cap. 2. in præfat. num. 166. cum seqq. 2.
part. Raudens. *conf. 13. num. 13. vol. 1.* Camillus
Borrellus *consil. 68. nu. 5.* Petrus Barbosa *in l. si*
quis ex alienat. num. 9. ff. de judiciis, Molina *de*
justit. & jure, tom. 6. tract. 5. disp. 25. n. 1. Ric-
cius *in praxi Aurea, n. 414.* Aug. Barbosa *in col-*
lectanea ad cap. cum in jure, 31. num. 3. & 4.
de officio Delegati, quamplurimos alios citat, &
latè prosequitur Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.*
2. à n. 7. & seqq.

Ideo ex hoc defectu jurisdictionis excommuni-
catio lata à Delegato ante litterarum præsentatio-
46 nem, * vel etiam post citationem, qua commis-
sio non est inserta, est nulla ipso jure. Navarrus
consil. 9. in antiquis aliàs *5. in novis, de sententia*
excommunicationis. Sairius *in floribus decis. sub eo-*
dem tit. decis. 10. Barbosa *in dict. collectanea cap.*
cum in jure, nu. 5. ubi etiam firmat, * quod hoc
47 casu nec ipse Delegatus poterit procedere ad de-
clarandum citatum incidisse in excommunicatio-
nem, probant Anna *allegat. 24.* quem refert Ric-
cius *dict. collectan. 532. in fin.* Igitur Senatus cùm
nomine, & authoritate Regia sit protector Con-
cil. Trid. licitè poterit causam in prima instantia
remittere Ordinario, sic vi oppresso succurrendo,
& tantæ violentiæ obviando, cum ipse legatus non
fuerit ulla excommunicatione, ex hactenus com-
probatis.

Hinc ex defectu jurisdictionis, sententia excom-
municationis ab Ordinario lata in exemptum est
48 nulla ipso jure; * ut tenet post alios & compro-
bat Erasmus à Cochier *de jurisdict. ordin. in ex-*
emptos, 2. part. quæst. 7. n. 11. & videndus *quæst.*
40. num. 1. & seqq. sequitur Barbosa *in collect. ad*
cap. cum ad quorumdam, numer. 4. de excessibus
Prælator. qui textus ad propositum benè ponde-
ratur in illis verbis: *Ipsam decernimus non te-*
neri.

Quò pertinet, quod excommunicatio lata à Ju-
49 dice. * postquam ab eo appellatum fuit, est nul-
la ipso jure, & attentata, cùm tunc careat juris-
dictione, ut per *cap. ad præsentiam*, & ibi DD.
de appellationibus, probant Philippus Franchus,
ibi *n. 3. 4. & 5.* Lancell. *de attent. 2. p. cap. 12.*
attent. appellat. pendent. limit. 26. n. 5. Scaccia *de*
appellationibus, q. 17. limitat. 22. nu. 54. Barbosa
in collect. ad eundem text. n. 2. quamplurimos alios
ad idem congessimus *de Regia protect. 2. part. cap.*
5. n. 21. cum seqq.

Quod adeò ex defectu jurisdictionis nulla est
50 excommunicatio, * declaratio, ut Clericus sic ex-
communicatus possit absque absolutione subsequuta
celebrare, & immiscere se divinis absque metu irre-
gularitatis, etiamsi postmodum pronuntiatum fue-
rit, ipsam appellationem firmitatem non habuisse,
Gloss. singularis, *verb. in officiis, in cap. solet, de*
sententia excommunic. lib. 6. Navarr. *in cum contin-*
gat, de rescriptis, remed. 3. vers. Secunda. Salce-
dus ad Bernard. Diaz *in pract. crimin. Canon. c. 33.*
lit. A. Lancellot. *d. cap. 12. ampliat. 8. n. 7.* Spino
in specul. testam. gloss. 11. rubr. n. 29. vers. Pater
igitur, & nu. 44. Cenedus *ad Decretales, collect.*
25. n. 6. Barbosa *in collect. ad c. ad præsentiam,*
n. 3. & 4. de appell. plurimos alios congessimus *de*
Regia protect. 2. p. c. 5. n. 22.

Ac pariter cùm recusatione pendente Judicis sit
suspensa jurisdictio, * tunc ab eodem judice lata 51
excommunicatio nulla est, ex hoc jurisdictionis
defectu, Lapus *allegat. 1. per c. per tuas de senten-*
tia excommunicationis. Joannes Andreas *in c. le-*
gitima, nu. 3. de appellationibus, in 6. Franchus
in rubr. de appellationibus, in princip. quia tunc
cessat jurisdictionis exercitium * ut ex Milli *in Re-* 52
pertorio, verbo, jurisdictio, observat Marta *in tract.*
de jurisdictione, 3. p. cap. 14. num. 35. probant
etiam Verall. *decis. 7. nu. 1. p. 3.* Lancellotus *de*
attent. 2. part. cap. 6. nu. 4. & ex pluribus aliis
Giurba *in consf. 9. n. 1. & n. 3.* Valençuela *cons.*
37. n. 170.

Igitur in omnibus iis casibus, * in quibus vio- 53
lenter percutitur prima instantia Ordinarij, juxta
quæ latissimè *in tota hac 2. part.* & pariter in exe-
cutionem litterarum, & gratiarum Apostolicarum,
quarum causarum cognitio pertinet in prima in-
stantia ad Ordinarium, juxta casuum distinctio-
nem adductam hac *2. p. cap. fin. per totum*, in
quibus pro executione monitorialium, aut manda-
ti de immittendo, aut executione executorialium
expeditarum omissa forma Concilii Trid. *sess. 24.*
de reformatione, cap. 20. causæ omnes, juxta quæ
Nos hac *2. p. cap. 17. & 20.* excommunicatio, aut
declaratoria quomodo libet lata, cùm nulla sit ipso
jure in notorio defectu jurisdictionis: si de facto
insuper & violenter personaliter intimetur, vel per
Cedulones etiam in forma probanti publico loco
affixos; Senatus vim tollendo, & taliter oppressis
occurrendo retinet litteras monitoriales, & cen-
suras tangentes, & remittit principalem causam
Ordinario, atque insuper acriter fert audaciam
Tabellionum has intimationes facientium, * at- 54
que eos, & omnes participes, & agentes severè
punit. Clericos extraneos ab his Regnis declarat,
eorumque temporalitas occupat, laïcosque (ut
diximus) gravibus pœnis afficit, atque partem ip-
sam, quæ attulit vel excommunicationem, vel de-
clarationem, vel Cedulones etiam in forma pro-
banti prædictis Casibus, aut ea carentes, ad caute-
lam (juxta quæ latè & optimè Joan. Hieronym.
Campanill. *divers. juris Canon. rubric. 11. c. 15. (n.*
75.) compellit omni juris rigore, ut suis expensis
afferat absolutionem excommunicatorum, etiam
nulliter, ad cautelam, ut præmisi. Atque idem et-
iam in omnibus casibus generaliter, * in quibus vi- 55
olentia committitur per Judicem, aut executorem
Romanæ Curiæ, excommunicando partem; & his
in partibus non reperiatur Judex ipse qui absolvat
ab excommunicatione, vel quod non possit (quia
executori mero nudata fuit potestas excommuni-
candi, aut declarandi, qui quidem potestatem ab-
solvendi non habet, juxta Glossam *in cap. cum in-*
ferior 16. verbo, ligare, de majoritate & obedien.
quam ibidem sequuntur Joannes Andreas *col. ul-*
tima, n. 11. vers. Et in fine, Butrius *n. 8.* Panormi-
tan. *col. 1. in fin. vers. In eadem Glossa.* Felinus *col.*
3. nu. 5. vers. Fallit tertio, quos & alios plures re-
fert, & sequitur Rendina, *in promptuar. receptor.*
sentent. tit. 21. de excommunicatione, n. 4. Barbos.
in collect. c. cum inferior, n. 6. & seq.

56 Tunc itaque Senatus compellit partem, * vel ejus actores, ut suis expensis afferat dictam absolutionem à Romana Curia, vel aliunde. Ita Pater Henriquez vir insignis è Soc. Jesu *in tertio tomo summa l. 2. de Pontificis clave, in c. 18. §. 2.* in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Judice Apostolico fulminato processu mittitur executor in Hispania, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, &c. Et intimat censuras, ut mittat in possessionem qui mitti non de-
57 bet, * sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, arripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Porrò Judices Regii (quia extra ipsorum territorium degentes judices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, ut sublata violentia suspendant executionem) comprehendi jubent executorem injustum, & reponi quidquid ab illo cum
58 vi notoria factum, seu attentatum est, * compelluntque, si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, ut ipse absolvat, reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certè, ut ipse, qui merus est respectu prioris sententiæ, suis expensis procuret plenam absolutionem hominis, &c.

Practicus etiam Monterroso *in pract. tract. 5. de las Chancillerias, c. 2. fol. 81. à tergo*, affert instructionem à Rege missam Cancellariæ, in qua propè principium hæc leguntur. Y que si algunos legos fueren en las notificar, y usar dellas, los prendan, y secresten los biennes, y embien presos a la carcel de las dichas Audiencias con la informacion que contra ellos huvieren tomado, ò los Clerigos requieren a sus Prelados los prendan, y castiguen, &c. Et posteà *in eadem instructione, §. y tambien,* ita legitur: Y tambien se den cartas para que las partes, ò otars qualesquiera personas, que tuvieren las dichas Bullas, no usen dellas, y las embien a la dicha Audiencia, y a los Notarios, y Escrivanos que no las notifiquen, y si las tuvieren notificadas, que no las embien à Roma, ni den testimonio.

Et in *§. penultimo ejusdem instructionis Regis*, ita disponitur: Despues de victos los processos, constando por ellos, que lo que se harraido es contra las leyes y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los Patronazgos, à indultos: danse, attenta la calidad delos negocios, è inobediencia; las cartas necessarias, assi para que no usen de las Bullas, como para secrestar los biennes, y temporalidades de los que fueren inobedientes; y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reyno, y acudan con los frutos, a quellos a cuyo favor se sententiare, y se den todas las demas provisiones que les pareciere que se deven dar, segun la calidad de la causa para, que se conserve, y guarde lo que en estos casos, por las Bullas, y leyes del Reyno esta proveido. Vide meliùs eundem citatum infra hoc *cap. à n. 64.*

Quæ instructio deducta fuit à praxi hujus Supremi Concilii Regis, & ex legibus, ut in *l. 21.*
59 *tit. 3. lib. 1. Recop.* quæ ad medium, sic ait: * *Sopena que qualquiera persona, ò personas, que contra lo contenido en las dichas Bullas, y privilegios Apostolicos, y contra lo aqui contenido fueren, ò passaren en qualquiera manera, si fueren legos por el misme hecho ayan perdido, y pierdan todos sus bienes, los quales desde agora applicamos a nuestra Camera, y Fisco: y ansimismo ayan perdido y pierdan qua lesquier officios publicos y Reales, y otras mercedes que de nos tengant, para que dellos, como de vacos podamos hazer merced à quien nuestra merced fuere, y sus personas que den ala nuestra merced: y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayan perdido, * y pierdan la naturaleza y tem-* 60
poralidades que tuvieren en nuestros Reynos, y sean avidos por agenos y estrannos dellos, y como a tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquier beneficios que tengan est estos nuestros Reynos, y mandamos a los nuestros Procuradores Fiscales, y a dada uno dellos, que constandoles, que aguna, o algunas personas obieren ido, ò venido coutra lo susodicho, los pidan y demanden las dichas penas, y prosigan las causas contra illos ante quien, y como devan hasta las fenecer, y acabar, &c. Et in fine. *Pue executen, y hagan executar las dichas penas de las personas, y bienes de los que contra lo aqui contenido fueren, ò passaren, &c.* Et idem disponitur *in l. 18. eodem tit. & lib.*

Quod & clariùs disponitur *in l. 25. eodem tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ postquam disposuit de tanto impetrationes à Sede Apostol. in derogationem juris Patronatus Regii, & laicorum, ac filiorum patrimonialium, & Canonicatuum Magistralium, & Doctoralium, necnon factas ab alienigenis exteris horum Regnorum, ad medium ita ait: *Porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas traesra muy grandes, y notables inconvenientes: y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Sennor, y nuestro danno, y destos Reynos y naturales dellos. Por ende mandamos a los dichos Prelados, Deanes, Cabildos, Abades, &c. Y a otros qualesquiera officiales legos, que quando alguna provision ò letras vinieren de Rota en derogation de los casos susodichos, ò entredicho, ò cession à divinis en execution de las tales provisiones, que sobre sean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean complidas, ni executadas, y las embien ante Nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que sevea, y provea la orden que convenga, que en ello se ha de tener,* sequitur & facit in hæc: *Y no fagades de al, sopena de la nuestra merced, è de caer, * è incurrir* 61
*los que fueren Prelados, y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessario otra declaracion alguna mas desta que aqui se haze) in perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reynos, tuvieren, y los hazemos agenos, y estranes dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos, ni de otra cosa, que los que son naturales pueden y deven goyar segun las leyes y pragmaticas de nuestros Reynos, y los mandaremos hechar dellos Y a los legos que en esto fueren culpantes en qualquiera manerra, * ò entendieren en notificar las letras, ò pro-* 62
visiones, ò que se executen, ò fueren en las ganar, ò a ello dieren favor, y ayuda en qualquiera manera, si fueren Notarios, ò Procuradores, incurran en pena de muerte, y perdimento de biennes, y los otros legos en perdimiento de todos sus bienes, les quales aplicamos desde agora à nuestra Camera y Fisco: y demas desto la persona sea a nustra merced, para mandar hazer dello lo que fueremos servidos. Vide etiam idem in simili casu dispositum in *l. 1. tit. 8. de los Juzes Conservadores, y otros Juezes Ecclesiastices, lib. 1. Recopil.*

Et in *l. 80. de los Presidentes y Oidores lib. 2. Recopil. tom. 3. addit* ibi: *Mandamos, al nuestro Con-*

Consejo, Chancillerias, y audiencias, tangan gran cuidado de guardar justicia a las partes que acudieren ante ellos por via de fuerça conforme a derecho, y costumbre immemorial y leyes, y pragmaticas destos Reynos, y conforme a ellas castigar a los que contravieren, &c.

Quare in complementum harum legum, ubi in
63 casibus * in quibus de violentiis cognoscit Senatus, & per consequens ubi prima instantia percutitur Ordinarii, quibus pro executione monitorialium, aut executorialium per contradictas, vel aliter obtentarum (juxta quæ latiùs hac 2. *p. c.* 17. *& c.* 10. *per totum*) excommunicatio aliqua, declaratio, aut publicatio, etiam per legitimos Cedulones in forma probanti affixos, juxta quæ ad principium hujus c. diximus lata, aut intimata sit, si ad instantiam, aut diligentiam laïcorum, atque etiam Notarios in carcerem detrudere facit Senatus, ad legum pœnarum executionem procedit, si Clericus sit, decernit Senatus, ut in hac Curia compareat, qua detineatur donec absolutionem excommunicatorum à Curia Romana suis expensis afferat, ut dictum est argument. text. in *c. unic. de milite vassallo qui contumax est*, ibi: *Competenter cogere, ut vel possessionem restituat, & acquiescat, vel judicio Curiæ se committat.* Et insuper ad legum prædictarum pœnas contra Ecclesiasticas personas appositas, prout sibi melius visum est, Senatus ipse procedit, maximè data petenti contumacia, & dilatione in allatione dictæ absolutionis. Quod & Senatus hìc ita observat, & videmus communiter practicari.

64 Quam etiam praxim recenset Monterosso * *tract. 5. de las Chancillerias, titulo, Siguese el quarto processo, que es sobre la retention de las Bullas*, & in *c. 1. vers. Pero acaece algunas vezes, fol.* mihi 80. in noviori impressione, ita testatur. *Pero acaece algunas vezes, que antes que las justicias tomen las bullas, la parte que las gano en notificandolas, las embia a Roma, en lo qual se tienne e este recurso, que el Fiscal de una peticion, en que pida que se proceda contra la persona que uso de las tales Bulas, y si fuero lego le prendan las justicias, si fuere Clerigo, que parezca personalmente en la Corte, y le secresten las temporalidades, y no salga della fasta que traiga las dichas Bulas, y absolucion para la parte. Dada esta peticion, y constando por algun testimonio, ò informacion; ser assi. Suelen los Presidentes, y Oidores mandar dar provision para que se haga como se pide. Y traidos por virtud della los presos legos, ò pareciendo conforme, a elle personalmente los Clerigos, se procede contra ellos conforme a las leyes, y pragmaticas destos Reynos.* Hactenus Practicus ille. Quæ praxis ita in hoc Supremo Consilio Regis inviolabiliter, & incunctanter observatur quotidie, quoties contingit similes casus evenire.

Post opus hoc peractum, nonnulla nobis in
65 mentem venere, * quæ omninò utilia judicavimus, addereque decrevimus doctrinis singulis, de quibus à principio hujus capitis, cùm penitùs detegant defectus, & nullitates hujusmodi intimationis per Cedulones simplices pro publicandis excommunicatis publicis locis visos palam, tamen furtivè, & occultè affixos.

Tria in iis Cedulonibus præcisè requiruntur, ut arctent publicatum & ut illis fides detur, eisque publicandus credat; quorum altero deficiente nulli præcisè dicentur, nempè *jurisdictio, ordo, & causa*, ut in terminis dixit Rota *in una Januens. separationis thori*, 8. *Martij* 1627. coram R. P. Coccino Decano, *& in alia Bracharens. Thesaurariæ* 10. *Martij* 1631. coram R. D. Pirobano. Quas novissimè in puncto individuo adducit Barbosa *de jure Ecclesiastico, lib.* 1. *cap.* 49. *§.* 3. *nu.* 70. *&* 126. & de singulis agendum erit.

Jurisdictionis defectus in iis Cedulonibus (quibus obviare solet Senatus) * ut plurimum concur- 66
rit, quia frequentius affigi solent in causis, quarum prima instantia pertinet ad Ordinarium, proceditque Delegatus Sedis Apostolicæ ex commissione non subscripta propria manu Sanctissimi, ut latiùs adnotavimus superiùs *à num.* 41. *cum multis seqq.* & agnoscit Aug. Barbosa ubi proximè *num.* 70. ibi: *Quintò magis dubitari non potest de legitima edicti mandati intimatione, quamvis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum nempè, jurisdictio, causa, & ordo judiciarius: jurisdictio est patens, quia vigore particularis rescripti manu Sanctissimi signati concessum fuit, ut procedi posset per edictum constito de non tuto accessu, &c.*

Debet etiam concurrere particularis ad hoc commissio Papæ, * ut edicta affigi valeant, quia cum 67
sit modus exorbitans à jure, ut dicit text. *in Clement. de judiciis*, & Rota *decis.* 123. *si committitur, in novis.* Joan. Millius *in verb. citatio per edictum, in* 3. *col. & decis.* 753. *dic quod in cap. dudum, in antiquis*; * propterea nullus citat per hu- 68
jusmodi edicta, nisi fuerit sibi ex speciali commissione, & mandato Papæ id commissum, ut notat Glossa *in dict. Clement.* 1. *in verb. specialiter*, hoc enim quasi proprium * & de reservatis ipsi Papæ ut 69
talis modus arctet, secundùm Paulum Deleaz, & Guido de Montelaud. quos refert, & sequitur Rota *in d. decis.* 123. *in addit.* & notat Paulus de Castro *in l. ad peremptorium, in fin. de judiciis*, & Felin. *in cap. quoniam frequenter, col.* 9. *vers. Circa Glossam, ut lite non contestib.* Vantius *de nullit. sentent. ex defectu citation. à num.* 124. *cum duobus seqq.* probat etiam *d. decis. Januens. separationis* suprà citata *num.* 65. *& Bracharensis*, quam ad litteram ad finem hujus cap. referemus; quia dicitur hanc specialem Papæ commissionem esse penitùs necessariam, ita ut ex jurisdictione ordinaria, nec ex commissione generali fieri valeat. Atque ideo deficiente speciali rescripto, jurisdictionis defectus annullat edictorum affixionem, quantumvis aliàs solemniter expeditorum, text. est expressus *in d. Clem.* 1. *de judiciis*, ibi: *Ipso Papa specialiter, & ex certa scientia idem mandante, &c. de judic.* annotavimus suprà, *num.* 15.

In ordine etiam hæc edictorum, & cedulonum affixio solet peccare, * fit enim in simplici papy- 70
ro absque authentica scriptura; sed penitùs omni carens solemnitate juris, quæ nullam fidem facere potest, nec ei credendum, ut latissimè deduximus *n.* 33. *& à n.* 26. *cum seqq.*

Debent enim de necessitate affigi ipsa edicta originalia, * ita ut nec sufficiat earum transumptum, 71
cui pars declaranda, aut publicanda credere non tenetur; ita pluries determinavit Rota secundùm Vestrium *in practica Romanæ Curiæ lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 5. ibi: *Sed & satis non erit, ut executor similis citationis per edictum eam in publicis locis legerit, & publicaverit, nisi insuper eam in valvis eorundem locorum affixerit, & affixam per aliquas horas dimiserit, nec sufficeret affixio copiæ, sed originalis, cui pars credere tenetur, non autem copiæ*, text. in *d. Clement. unica, de judiciis*, Rota

in decis. 223. *committatur*, *de dilationibus*, *in novis*, Cassiadorus *decis.* 4. *de dolo & contum.* &c. & idem firmat Ant. Gravatius ejus additionator in annotat. ad *cap.* 2. *lib.* 4. *num.* 9. ibi: *De citatione per edictum, ejusque formula, scilicet, quod publicè legatur exemplarque, sive originalis (ut dici solet) affigatur, affixaque aliquas per horas dimittatur: Apud Mullium hac docentem legere est, in verb. citatio, quando committitur*, Rota *decision.* 223. &c. Vantius etiam *de nullitatibus sententiar. tit. de defectu citationis*, &c. *n.* 134. ibid. *Insuper (ut vides) ex forma prædicta citationis requiritur, quod publicè legatur, & posteà originalis affigatur, & affixa dimittatur in valvis dictorum locorum per tantum temporis spatium, ut transeuntibus patefieri possit*, &c. & iterum ipse *num.* 136. ita ait: *Et intelligi, quod*
72 *citatio ipsa originalis*, * *non autem copia sit affigenda, quia pars illi credere non tenetur, si non fores in publica forma*, ut dixit Rota *in d. decis.* 223. & Ægidius *decis.* 539. licèt citatio, & Felinus *in dict. cap. quoniam frequenter, vers. Quintò nota quod citatio originalis*, & text. *in Clem. causam*, ibi: *Porrecto, vel sub scriptura authentica*, &c. idem probat Rota, ut per Augustinum Barbosam *de jure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 39. *sub num.* 70. ibi: *Ordo etiam de jure requisitus sufficienter fuit servatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in altis duobus locis temporali ditioni Ecclesiæ vicinioribus in valvis earum respectivè majoris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda. Et sequuta est* Rota *in d. Januens. separationis*, 8. *Martij* 1627. *coram D. meo Coccin. Decano*, &c. & idem tenuit Rota *in una Bracchar.* adducta infra *num.* 73. videndus etiam Lancellotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *in præfat. n.* 99. & Nos etiam tetigimus suprà *à n.* 26. & 33. *cum seqq.*

Tertium requisitum essentiale ad validitatem af-
73 fixionis Cedulonum est *causa*, * nempè ob metum, & potentiam adversarii, & non tutum accessum, cujus *suprà* meminimus *n.* 73. ubi etiam diximus prius de hac causa debere constare, cui adde plures Rotæ decisiones pe Vestrium *in practic. Romanæ Curiæ lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 3. ibi: *Quod si ad eum, qui citandus est, non pateat tutus accessus, vel aliàs caveat ne citari possit; solemus in commissione, dum facultatem citandi postulamus addere clausulam [etiam per edictum publicum] quam signatura dare non consuevit, nisi cum temperamento, constito summariè, & extrajudicialiter de non tuto accessu, per Clem.* 2. *de judiciis, & tunc opus est extrajudicialiter docere, & testes inducere, & Auditori de non tuto accessu fidem facere*, Rota *decis.* 753. *dic quod in cap. dudum, de citationibus per edictum, & decision.* 703. *dic quod citatio, eodem tit. in antiquis. Staphileus suo libello de litteris gratiæ, & just. charta* 158. *oportetque hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse satis tutè personaliter, vel domi citari; Rota decis.* 781. *si quis de citationibus per edictum, in antiquis. Staphileus ibidem. Cassiador. d. decis.* 2. *de dolo, & contumacia, exinde actor citationis Decretum obtinebit*, &c.

Vantius etiam *de nullitatib. ex defectu citatio-*
74 *nis*, *n.* 127. ibi. Et quando * Papa dat alteri hanc potestatem per simile edictum publicum citandi; consuevit apponi clausula, videlicet (*constito summariè de non tuto accessu*) ut moris est. Unde judex talis antequam citationem per edictum discernat, debet saltem summariè testes examinare super metu potentia, & non tuto accessu, seu impedimentis, quæ ex adverso prætenduntur, ut tenet Rota 704. *dic quod citatio, in antiquis*, qui testes satis est, quod dicant, se credere impossibile fore, vel non esse tutum eosdem in personis, vel eorum domicilia citare, ut Rota *decis.* 693. nota quod aliquoties, *in antiquis*, ponit Bart. *in extravagan. ad reprimendum, in vers. Per edictum, in* 1. *colum.* & Felinus *in dict. cap. quoniam, frequenter, col.* 11. *vers. Pro practica. dict. Clement.* & Cassiad. *decis.* 2. *de dolo & contumacia*; & juramentum ipsius partis super hoc non sufficeret, ut dict. *decis.* 753. & 704. *dic quod citatio, in antiq.* & ponit Felinus in loco suprà citato, etsi Judex saltem summariè de præmissis non cognitis processurum per edictum discerneret, processus hujusmodi non valeret, ut consuluit Decius *consil.* 460. *viso puncto, vel fin. n.* 26. *lib.* 4. &c. Idem etiam asserit in causa propria Barbosa *de jure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *n.* 66. & 67. & probant in iis terminis violentiæ, & recursus ad Regem plures Rotæ decisiones *in una Bracharens.* protinus referenda cumulatæ.

Et licèt pro causa justa non tuti accessus Rota moderna admittat, * & habeat recursum ad Prin- 75
cipem, ut in dictis decisionibus, & aliis plurimis citatis suprà *cap.* 20. *num.* 3. *cum seqq.* ea tamen inefficax est, & minus legitima in jure erit habenda, cum publicandus recursus apponat impedimentum justum à jure omni approbatum, & apud cunctas Catholicas nationes publicè usitatum, non ob propriam suam, vel suorum potentiam (uti jura de hoc loquentia requirunt) sed authoritate Principis, ad quem hæc Regalia competit, ut in iis terminis amplissimè consideravimus hac 2. *part. dict. cap.* 20. *à n.* 17. *cum multis seq.* idcirco nunquam talem * causam legitimam agnovit Catholi- 76
cus hic supremus Senatus, tanquam impeditivam, & directo impugnantem salubrem justumque hunc recursum Regium, ut ibidem latiùs annotavimus, de quo alia etiam videbis in proposito hoc *cap. à n.* 10. *cum seq.*

Et ut pateat quod in iis Cedulonibus, & edictis publicis affigendis * Rota pluries prædicta tria re- 77
quisita (nempè *jurisdict. ordin. & causam*) ad eorum validitatem copulativè semper desideravit; referre volumus ejusdem Rotæ *decisionem Bracharens. Thesaurariæ* 10. *Martij* 1632. coram R. P. Pirobano, quæ sic ait.

Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum? Et affirmativè fuit resolutum: præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & servati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione, juxta stylum hujus Tribunalis, quibus jam elapsis, remanet probata negativa paritionis, Felinus *in cap. Rodulphus, n.* 41. *de rescriptis*, Vestrius *in praxi lib.* 8. *cap. ult. nu.* 19. ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ declarantur Abb. *in cap. reprehensibilis, num.* 2. *de appellationibus, & in cap.* 1. *nu.* 10. *de judiciis*, Cassiadorus *decis.* 5. *num.* 7. *de constitutionibus*, Mohedanus *decis.* 1. *de sentent. excommunic.* quod passim servatur contra rebelles, & inobedientes, ut in *Burgens. præeminentiarum*, 8. *Junij* 1582. coram Cardin. Seraph. & 439. *n.* 1. & 591. *n.* 5. *part.* 2. *recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur.

Nec dubitari potest de legitima litterarum inti-

78 intimatione * quamvis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de jure requisita, nempe *jurisdictio*, *causa*, & *ordo* judiciarius.

Jurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria jurisdictione, prout potuisset, si versaremur in foro Cæsareo per *Authent. qui semel, Cod. quomodo & quando Jud.* Felin. *in cap. quoniam frequenter, nu.* 13. *ut lite non contestata*; sed vigore particularis rescripti, *ut possit procedi per edictum constito de non tuto accessu*, quod erat necessarium de jure Canonico *Clement. dudum, de judiciis*, ubi Glossa *in verb. Papa, & seqq.* hoc annotarunt Felin. *in cap. frequenter, n.* 13. Rota *in addition. decis.* 8. *de dolo & contum. in novis*, Vantius *de nullitate ex defectu citat. nu.* 126. & Rota idem servavit, & servat in *Januen. separationis thori.* 8. *Martij* 1617. *& in eadem causa* 16. *Februarij præteriti*, coram D. meo Decano.

Causæ etiam non desunt, quæ justificant non tu-
79 tum accessum, * quia Balthasar solitus erat recurrere ad judices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, ut ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus; sed etiam ad hoc, ut posset dici personaliter citatus, Bald. *in dict. cap. quoniam frequenter, §. porro, nu.* 2. *ut lite non contestat.* & idem fuit dictum *in Januens. census*, 10. *Januari* 1614. coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati firmiter deponentes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi hujusmodi mandata, & Decreta Rotalia; & alia quæ ab urbe hac de re transmissa fuerunt absque judicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, ut dicatur constare de non tuto accessu, sive testes concludant non tutum accessum per impossibile; sive hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, ut quis non audeat mandata intimare, Rota *decis.* 22. *nu.* 2. *de rescript. in antiquis*, & idem firmat de stylo hujus Tribunalis *addition. ad decis.* 5. *n.* 2. *&* 4. *de rescriptis, in novis*, Cassiador. *decis.* 2. *de dolo & contumacia*, & idem fuit admissum in prædictis decisionibus *Januens. census* 10. *Januarii* 1614. *& in Januens. separationis thori*, 8. *Martii* 1627. *&c.*

Quantum attinet ad hanc decisionis partem, quod ex recursu ad Regem nullatenus inducatur legitima causa non tuti accessus, concludenter probavimus suprà *à n.* 75. *& à n.* 19. *& in cap.* 20. *à n.* 17. *cum multis seqq.* quibus apertissimè ostendimus, quàm improbabilis sit hæc Rotæ ratio, & assertio proveniens magis ex rigore, & odio, quo prosequitur miseros afflictos vim passos, recurrentes ad Regem pro propria defensione naturali. Et sic accedamus ad alia requisita ejusdem decisionis, in hunc modum prosequentis.

Ordo etiam (progreditur ipsamet decisio) de
80 jure requisitus * sufficienter fuit servatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum, Affixæ in solitis Curiæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè Civitate Tripherni, & terræ Aquipendii in valvis earum respectivè majoris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassiado. *decis.* 1. *&* 6. *de dolo & contumacia*, Rota dicta *decis.* 5. *de rescriptis, in novis*. Ægidius *decis.* 194. Puteus *decis.* 164. *lib.* 2. *in correctis*. Vestrius *in praxi lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 4. & Rota eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Januens. separationis thori*, coram D. meo Decano, &c. quam decisionem in causa propria adducit Aug. Barbosa *de jure Ecclesiastico lib.* 1. *cap.* 39. *§.* 5. *à nu.* 126. Et de aliis formulis horum edictorum, & Cedulonum, & quomodò, & quibus in locis præcisè sint affigendi, ut arctent, &c. plenè, & specificè per Vantium *de nullitate ex defectu citationis, n.* 124. *cum multis seqq.* & Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ libro* 4. *cap.* 2. *&* 3. & ibidem ejus additiona. Antonius Gravatius, Lancellot. *de attentatis* 1. *part. cap.* 4. *lite pendent. in præfatione, à num.* 95. *cum multis seqq.* quapropter si in affixione horum Cedulonum, & edictorum, quæ è Romana Curia adducuntur, aliquod ex prædictis formaliter requisitis deficiat, nulla erunt ipso jure, nec arctabunt, nec ligabunt, nec illis fides aliqua danda erit.

CAPUT XXV.

In his causis, quæ vel jure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi:) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio?

SUMMARIUM.

1. *Jurisdictio perpetuò data ex privilegio, vel jure speciali Ordinario, non personæ, sed dignitati, Ordinaria est, non delegata.*
2. *Commissio certi generis causarum aggregata Ordinario, ordinaria jurisdictio extensa intelligitur, non delegata.*
3. *Jurisdictione certi generis causarum commissa Ordinario universaliter ordinaria potestate utitur.*
4. *Certa causa perpetuò commissa Ordinario habito respectu ad officium sub ordinaria potestate comprehenditur.*
5. *Judex idem potest habere jurisdictionem Ordinariam generalem, & etiam Ordinariam specialem.*
6. *Jurisdictionis concessio particularis casus facta perpetuò Ordinaria est.*
7. *Casus Sedi Apostolicæ reservati in quibus ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum disponit Ordinarius, ordinariæ jurisdictionis dicuntur.*
8. *Casus pertinens perpetuò dignitati Ordinariæ, non personæ, ex privilegio Principis est jurisdictionis ordinariæ.*
9. *Si casus ex privilegio perpetuò datus est dignitati, non eligitur industria persona, quia successores sunt incerti.*
10. *Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria, non delegata.*
11. *In casibus specialibus perpetuò concessis dignitati, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata sit, retinetur in Senatu causa Ordinario remissa.*
12. *In casibus à Tridentino commissis Ordinario cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Dele-*

Delegato:) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percussa dicatur Ordinarii instantia.

Referuntur Concilii Trid. Decreta, quibus Ordinario casus committuntur cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum) ib.

13 *Ordinarium, cui causa à Canone committitur, etiam tanquam Delegato non procedere jurisdictione ordinaria, sed delegata à lege, qui tenuerint, ubi prima opinio refertur.*

14 *Et tunc non ad Metropolitanum, sed delegantem esse ab Ordinario appellandum inferunt ipsi Doctores.*

15 *Ordinarium delegatum à Canone Ordinaria procedere jurisdictione, qui absolute tenuerunt.*

16 *Causa commissa Ordinario à Canone aliquid addente, vel detrahente à jurisdictione Ordinaria antea competens, tunc uti delegatus procedit, & ad delegantem, non ad Metropolitanum appellatur.*

17 *Si causa noviter Ordinario à Canone commissa, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, ei de jure communi competebat, ex citata censetur sua jurisdictio Ordinario, non autem translata in delegatam.*

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ib.

18 *Qui hanc tertiam distinctam opinionem teneant, recensentur.*

19 *Commissio particularis facta Ordinario per Papam, addita clausula (tanquam Delegato, vel potestate nostra &c.) in casu aliàs de jure communi Ordinario pertinente, transfertur jurisdictio in delegatum.*

20 21. *& seqq. Secus quando à Canone committitur, etiam aliqua ex dictis clausulis.*

22 *Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur.*

23 *Declaratio S. Congregation. refertur, qua dicitur, à visitatione Episcopi facta tanquam Apostol. Delegati juxta Trid. ad Metropolitanum appellandum fore.*

24 *Similis Declaratio S. Congregat. refertur.*

25 *Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit uti Ordinarius, cum sibi de jure communi pertineat.*

26 *& seqq. Doctores simpliciter firmantes Ordinarium procedentem Ordinaria, & delegata potestate, præsummendum Ordinaria processisse, conteruntur.*

27 *Ordinarius in causis sibi, aut à lege, aut Principe commissis, aut uti Ordinarius dumtaxat, aut, uti Delegatus tantum, non utraque simul eo tempore procedere potest.*

28 *In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarii jurisdictio, statim brevi manu, jurisque ministerio avocata in delegatam transfunditur.*

29 *Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de jure communi sibi pertinente cum clausula, quod simul utraque potestate ordinario, & delegata procedat, tunc in dubio ex ordinaria, processisse intelligitur.*

30 *In casibus à lege, vel Principe Ordinario commissis in quibus non alteratur ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata per Senatum retinetur, causa remissa Ordinario.*

31 *Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante avocationem, quo de jure communi sibi non competebant.*

32 *& seqq. In causis exemptorum facta Ordinario commissio à Canone tanquam Delegato, &c. an uti Ordinarius, an uti Delegatus procedat.*

33 *Ab Episcopo procedente jurisdictione delegata contra exemptos, ad Papam appellatur.*

34 *In causa commissa Ordinario contra exemptos uti Delegatum procedere dixit Erasmus à Cochier.*

35 *& seqq. Contrarium, ut verius defendit Author.*

36 *Ab Episcopo juxta Concil. visitante Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato appellatur ad Metropolitanum.*

37 *Exemptio supponit anteriorem subjectionem Ordinario de jure communi.*

38 *Impedimentum exemptionis tollitur data Ordinario facultate à Canone, ut liberè in causa exempti procedat.*

39 *Semel avocationis, & exemptionis impedimento cessante in aliquo casu, Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem in exemptum.*

40 *Impedimento semel cessante res facilè revertitur ad suam primævam naturam.*

41 *In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat privilegium Decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Urbano II. sæpè canonizatum per Rotam.*

42 *In Decimis Regibus applicatis per Papam, cessat juris communis dispositio.*

43 *Res Ecclesiæ alteri concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primævam naturam libertatis simul recuperat.*

44 *Et etiam pro illa parte quam Ecclesia recuperavit in qua cessat impedimentum, & subintrat jus commune, ib.*

45 *Decimæ laicis concessæ ante Concil. Lateranense in feudum, reversæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum infeudari laicis.*

46 *Beneficium Curatum patronatus laïci, devolutum ad Ordinarium debet provideri per concursum, quia sublato impedimento, devolvitur pro illa vice ad liberam Ordinarii collationem.*

47 *Augustini Barbosæ observatio, quod facta commissione à jure Ordinario in exemptos, procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret jus commune recuperatum.*

48 *Erasmus à Cochier contrarium sentiens manifestè convincitur.*

49 *In causis exemptorum, in quibus à jure datur Ordinario cognitio, etiam tanquam Sedis Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa Ordinario remissa in prima instantia.*

50 *Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos, remissivè.*

DUpliciter solet in Concilio Tridentino, aut etiam jure reperiri communi commissionem aliquarum causarum fieri Ordinario, vel simpliciter per privilegium speciale à Sede Apostolica emanatum, vel ipsi tanquam Sedi Apostolicæ Delegato. * De primo igitur videamus, in quo com- 1
muniter omnes ferè Doctores conveniunt, ut quando vel ex Principis privilegio, vel jure speciali jurisdictio in aliquo casu, seu casibus competit ordinariam jurisdictionem habenti non personæ, sed seu

seu dignitati perpetuò, seu officio, tunc talis jurisdictio non est delegata, sed omninò Ordinaria, atque potestatis Ordinariæ jura habet, & consequitur; ut docet Bart. *in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decretis ab Ordin. faciend.* Joannes Andreas *in addition. ad Speculatorem, tit. de legato. §. ult. ad finem, vers. Legatus est Ordinarius.* Bald. *in c. final. nu. unico, de officio Ordinar.* & ibi Immol. *ad fin.* Sylvest. *verb. delegatus, quæst. 8. dub. 1.* Covarruv. *lib. 3. variar. cap. 29. num. 2. in princip. & in nu. 9. ad finem, & nu. 10.* & probant etiam Compendium Mendicantium *in verb. absolutio ordinaria quoad fratres*, ad finem, *dubio 2.* Passarellus *in Compendio Minimorum, cap. 5.* Pater Henriquez *lib. 13. de excommunicatione, cap. 24. nu. 2.* & facit doctrina Bald. in *l. 1. ff. de officio Consul.* & Felinus in *cap. licet, nu. 4. de officio Ordinar.* latissimè & benè comprobat Sanchez in *tract. de matrim. lib. 2. disp. 40. à n. 13. cum seqq.*

Hinc est, quod si aliàs habenti jurisdictionem
2 ordinariam fiat commissio * certi generis causarum, quæ aliter ad ejus cognitionem non pertinebat; jure Ordinario videtur facta commissio, in quibus quidem potestate ordinaria procedet, & cognoscet, quasi jurisdictio sua ordinaria ad prædictas causas de novo concessas videatur extensa, Lappus *allegation.* 88. Angelus *consil. 414. n. 1.* Baptista ad *l. more, n. 26.* & ibi Decius *nu. 36.* & Purpuratus *n. 35. ff. de jurisdictione omnium judic.* Bolognetus *in l. 52. ff. de officio eju.* Petrus Barbosa *in l. cum prætor. 12. §. 1. à n. 66. & à princip. ff. de judiciis.*

Qui quidem *nu. 68. cum duobus seqq.* firmat
3 pro verissima resolutione, * quod quando alicui Judici Ordinario committitur certum genus causarum universaliter, procedit jure, & authoritate
4 ordinaria, quod & idem erit, * quando habenti jurisdictionem ordinariam certa causa cognoscenda committitur, habita relatione ad officium, quia tunc jure ordinario videtur facta commissio, ex *l. 1. juncta glossa, verbo, specialiter, C. ne liceat potentia*, quam extollit Bald. *in l. à Judice. nu. 9. C. de judiciis.* Decius *in cap. cæterum, notabili 1. de judiciis*, Purpuratus *in dict. l. more, nu. 15.* Et sic evenit quod unus & idem Judex habeat
5 jurisdictionem ordinariam generalem, * & etiam ordinariam specialem propter novam causam officio commissam, Bald. *in cap. 1. num. 2.* & ibid. Albarotus *col. fin. de investitur. in mar. facta.* Petrus Barbosa ubi proximè *n. 69.* qui *n. 70.* reddit
6 rationem; * quia quando concessio facta Ordinario alicujus casus particularis perpetua est, censetur ordinaria juxta plenè relatos per Cravetam *ritu 295. n. 24.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 2. præsumpt. 16. n. 8. & seqq.*

Hinc est quod cùm de jure communi aliqui sint
7 casus; * in quibus committitur Episcopo dispensandi potestas circa impedimentum occultum dirimens matrimonium, atque absolvendi excommunicatos propter Clerici percussionem, qui de jure Sedi Apostolicæ sunt reservati, & Ordinario competit potestas ratione imminentis necessitatis, quia difficilis est ad Pontificem recursus, & aditus, & in aliis casibus generaliter, qui Episcopo competunt ratione imminentis necessitatis: tunc hæc potestas Ordinario competit ex jurisdictione ordinaria, non delegata ex supra dictis, & sic alteri hos casus posse delegare, probant in specie Enrich. *lib. 11. de matrimon. cap. 3. nu. 2.* Navarrus *lib. 5. Consiliorum, in 1. editione, tit. de sententia excommunicationis, consil. 15. nu. 3.* in editione verò *2. consil. 11. num. 4. tit. de privilegiis.* Thomas Sanchez latissimè, & doctè *de matrimon. tom. 1. lib. 2. disput. 40. quæst. 2. à nu. 13. cum seqq.*

Et quando ex privilegio Principis aliquis casus pertinet ad Ordinarium uti Ordinarium, * ita ut 8
habeatur respectus ad dignitatem in perpetuum, & ad officium, non autem ad personam, ut tunc cum censeatur ordinaria, non delegata potestas commissa, possit delegare hunc casum specialem, probant generaliter Glossa *in cap. fin. verbo, casibus, de officio ordinar.* ubi Joannes Andreas *num. 3.* Anton. *nu. 4.* Bald. *n. unico*, Abbas *nu. 3.* Imola *ad fin.* Felinus *in cap. fin. nu. 8. de officio delegat.* Jasson. *in l. à Judice. C. de Judiciis, num. 2.* Silvester, *verbo, Delegatus, quæst. 8. dicto 1. & absolutio 4. quæst. 2. §. 2.* Angel. *verbo, excomunicatio, casu 1. nu. 39.* Navarrus *summa cap. 27.* Hispan. *nu. 24.* Latina *nu. 45. & lib. 2. consil. in 1. editio. tit. de foro competent. consil. 2. nu. 3.* Covarr. *lib. 3. variar. cap. 20. n. 6. & n. 20.* Compendium Mendicantium, *verbo, absolutio ordinaria quoad fratres, ad fin. dubio 2.* Passarellus *in Compendio Minimorum, cap. 15.* Corduba *in summa, quæst. 8. initio.* Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 7. n. 3.* Lud. Lopez *1. part. instructorii, in 2. edition. cap. 284. fol. 794.*

Et ex Silvestro, Angelo, & Navarro reddit rationem * Pater Sanchez *ubi proximè dict. disputat. 40. nu. 17.* quoniam quando ex privilegio 9
perpetuò dignitati concessio fit, non potest dici nudum mysterium, & industriam personæ fuisse electam & commissam. Etenim quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ fit delegatio, ut tradit Jasson *in l. more. nu. 65. ff. de jurisdictione omnium judicum.* Gregorius Lopez *in l. 47. in fin. tit. 18. part. 3.* cum Bart. & Panormit. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib. 1. quæst. 64. n. 17.* Sanchez *ubi proximè n. 17. usq. ad fin.* ubi post alios concludit, ut cum hæc sit potestas ordinaria, poterit Ordinarius generaliter delegare hos casus specialiter commissos, more cujuslibet Ordinariæ potestatis.

Infert etiam ipse Sanchez *in eodem tract. de matrimon. tom. 3. lib. 8. disp. 2. à nu. 10. & seqq.* * quod hæc concessio jure speciali facta 10
perpetuò Ordinariæ dignitati transeat in Capitulum Sede vacante, cum Episcopali dignitati competat, & pertineat ex jurisdictione ordinaria, non delegata, quia illa omnimodò transit, ista nullatenus.

Hoc igitur casu resolvendum venit per necessariam consequentiam, * commissione obtenta, 11
non servata forma Concilii Trid. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* & absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi: causa sit Ordinario per Senatum remittenda, cum ordinaria jurisdictio manifestè lædatur, ejusque primam percutiat instantiam Ordinario merito præservatam.

Quando autem aliquorum casuum à jure, vel à Concilio Trid. commissio sit Ordinario non simpliciter, * sed adhibita qualitate, & clausula 12
(*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato*) de qua habetur *in cap. ad abolendam, in fin. de hæreticis*, qua etiam frequenter utitur Concil. Trid. in multis capitulis, ut *in sess. 2. c. 2. & in sess. 6. de reformat. cap. 2. 3. & 4. in sess. 7. cap. 6. 8. & 14. &* in

in sess. 14. *cap.* 4. *& in sess.* 21. *cap.* 5. 7. & 18. & *in sess.* 22. *cap.* 3. 5. 6. 8. & 10. & *sess.* 24. *de' reformatione*, *cap.* 9. 10. 11. & 14. & *sess.* 25. *cap.* 8. & 9. qu bus quidem omnibus capitulis tribuitur Episcopis potestas procedendi in casibus per ea relatis, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis; an tunc per commissionem impetratam absque subscriptione propria manu Sanctissimi prima instantia percutiatur Ordinarij, ejusque ordinaria jurisdictio læsa censeatur ita ut per Senatum in protectionem editam eidem sit ordinario facienda remissio: major extat difficultas.

Etenim tunc non censeri concessam jurisdictio-
13 nem ordinariam, * nec Ordinarium tunc procedere potestate ordinaria, sed delegata, quando ita à lege, vel Canone causa delegatur, atque ita legis, vel Canonis esse Judices Delegatos; firmamarunt Abb. *in cap. irrefragabili*, *§. caeterum*, *n.* 1. & ibi Ancharran. *nu.* 10. *ad fin. de officio ordinar.* Abb. *in cap. ad abolendam*, *n.* 15. & 16. ibi & Anania *n.* 25. & Felin. *n.* 3. *de hæreticis.* Zabarella *in Clem.* 1. *num.* 4. *in* 5. *oppositione*, & *nu.* 141. *de supplend. negligentia Prælat.* & ibi Bonifac. *n*.... & Immola videndus *n.* 18. latissimè Zabarella *ad dict. cap. ad abolendam*, *§.* 1. *ex n.* 2. *de hæretic.* Alexand. *in l. more majorum*, *n.* 13. *ff. de jurisdict. omn. judic. & in l.* 1. *num.* 8. *de officio ejus.* Navar. *lib.* 3. *tit. de regularibus*, *consil.* 83. *n.*
14 6. *in fin.* qui omnes inferunt ex hoc, * quod cùm sit in his causis Delegatus, non Ordinarius; & delegata, non ordinaria jurisdictione procedat Episcopus, non ad Metropolitanum, sed ad Pontificem delegantem appellatio erit poponenda juxta juris regulam, quod à Delegato ad delegantem erit appellandum, *cap. super quæstio.* *§. porrò*, *de officio Deleg. cap. si delegatus*, *cap. is cui*, *cap. si à Delegato. de officio Delegat. in* 6. *l.* 1. *in princip. & in §.* 1. & *l.* 3. *D. si quis & à quo appellare.*

Secunda opinio plurium Doctorum est directè
15 contraria, arbitrantium * hujusmodi Delegatos à Canone, vel lege non propriè Delegatos appellari, sed Ordinorios dici, quia ordinariam jurisdictionem videntur exercere, eisdem à Canone, vel lege tributam, ut tenent Gloss. *d. cap. irrefragabili*, *§. cæterum*, *verb. super hoc Delegatus.* Berojus *in rubric. de officio Deleg. n.* 57. *ad fin.* Zabarella *in Clem. ubi n.* 4. *in* 5. *oppositione*, *de supplenda negligentia Prælator.* & ib. Ancharr. *nu.* 8. citat Hostiensem, & alios hanc opinionem sectantes, quorùm ratio potissima est; nam jurisdictio, quæ tribuitur à lege, non delegata, sed ordinaria dicitur, ut tradit Fulgos. *in l.* 1. *nu.* 7. *ff. de officio ejus*, *cui mand. est juris*, Specul. *in tit. de officio Ordin.* *§. constituit*, *n.* 10. & alii plurimi à Cenedo *in quæst. Canonic. quæst.* 34. *n.* 3.

Sed verior, & receptior opinio est Doctorum
16 distinguentium in hac controversia, * quam ita rectè, & juridicè componunt: etenim aut causa committitur Episcopo à lege, vel Canone aliquid addendo, vel minuendo suæ ordinariæ jurisdictioni, quam non ita omnimodam habebat, antequam ei fuisset commissa; & tunc non Ordinarius, sed Delegatus Judex reputabitur, appellandumque erit ab eo ad Summum Pontificem. Si autem cognitio dictæ causæ indistinctè ad Episcopum pertinet de jure communi, per dictam simplicem commissionem cum præfata clausula (*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, & similibus) ex citata dumtaxat dicitur ejus jurisdictio, commissoque talis jussus, non verò delegatio nuncupabitur, & eo in casu ad Metropolitanum erit interponenda appellatio, cum non censeatur altera Episcopi Ordinarii potestas, nec tacitè avocata, aut commutata, nec Ordinarii jus videtur tunc tollere voluisse Summum Pontificem per commissionem, argum *legis* 2. *§. merito*, & *§. si quis à Principe*, *ff. ne quid in loco publico*, & quæ per illum text. tradunt Alciatus * *Regul.* 3. *præsumpt.* 11. Anania *in cap. ad* 17
petitionem, *n.* 4. *de accusat.* Altan. in *collect.* 956.

Et supra dictam opinionem, & concordiam referunt * & sequitur Maranta *de ordine judicior.* 18
4. *part. distinct.* 5. *nu.* 77. Felin. *in cap. licet*, *in corrigend. ex princip. de offic. Ordin.* Mathesil. *singulari*, 89. ubi latè Gabriel. Saray *in addit.* Felin. *in cap. eam te*, *n.* 11. *vers. Quarta differentia*, *de rescript. in cap. cum ex offic. ex n.* 19. *in fin. de præscriptio.* Abilesl. *in* 9. *Pretorum*, *in verb. commission. nu.* 6. Mandos. *in Glossa facultatis*, *in §. sitque vers. Ordinarius*, *in fin.* & Boërius *decis.* 151. *ex nu.* 5. Jas. *in l. jus civile*, *ex n.* 2. *ff. de just. & jur.* Alciat. *Reg.* 35. *præsumpt.* 3. *n.* 3. Portoles ad Molinum *in §. commission. ex nu.* 1. & *in §. Judex*, *nu.* 27. & Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 16. *nu.* 24. Bobadill. *Politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 26. *in lit. B.* ubi plures refert, & alios plurimos cumulat Paul. Granutius *theorem.* 21. plures alios citat Cenedus *in collectan. ad Decretales*, 157. ipse Cenedus *in quæstion. Canon.* 34. *à nu.* 7. & *per tot.* August. Barbos. *in collectan. ad cap. licèt*, *in corrigendis*, 12. *de officio Judic. ordin. n.* 2. Quaranta *in summa Bullarii*, *verb. Archiepiscopi authoritas*, *pag.* 58. Petrus Barbos. *in l.* 1. *cùm Prætor §.* 1. *n.* 34. *ff. de judiciis*; Menoch. *de arbitr. quæst.* 12. *à num.* 4. Azeved. *in rubr. tit.* 9. *lib.* 3. *nova Recopil. num.* 17. & 18. Molin. *de just. & jur. tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 24. *num.* 1. *vers. Quando verò.* Erasmus à Cochier *de jurisdict. ordinar. in exemptos*, 2. *part. quæst.* 14. Riccius *p.* 2. *collectan.* 413. optimè Sanchez *de matrimon. tom.* 3. *lib.* 8. *disp.* 2. *sub n.* 7. *num.* 10. Scac. *de appell. sub n.* 86. *extensio.* 2. *per tot.* & *à n.* 87. *cum seqq.*

Unum tamen utile, & valde necessarium circa hanc distinctionem verissimam præ cæteris annotabimus, * quod quando in aliquo casu particu- 19
lari & singulari commissio fit Ordinario simpliciter super eo, quod aliàs sibi de jure communi competebat potestate ordinaria; excitata videatur potius Ordinarii jurisdictio, non delegata, quando verò non simpliciter, sed addita aliqua clausula, prout *potestate Apostolica*, aut *authoritate nostra*, aut *tanquam Delegatus*, & similibus clausulis significantibus, & indicantibus commissionem Delegatam, tunc videtur superior jurisdictionem ordinariam inferioris Ordinarii mutare in delegatam, ut cum Menoch. Azeved. Molin. Erasm. à Coch. & Ric. in locis suprà citatis observat Aug. Barbos. *in collect. ad cap. licèt in corrigendis*, 12. *n.* 2. *de officio Ordinarii*, & alii plures ex hactenus relatis.

At verò quando à lege seu Canone commissio alicujus causæ, * aut casus sit simpliciter Ordina- 20
rius, ut Ordinario, & ut perpetuo adhæreat dignitati, & officio Ordinarii; tunc indistinctè potestate ordinaria, non delegata procedit in illo casu, qui ad jurisdictionem ordinariam censetur additamentum, prout superiùs ad princip. hujus capitis latiùs comprobavimus.

Si verò addatur hoc casu clausula (*tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, * *vel authoritate nostra* 21
cognoscas, *vel tanquam delegatus à nobis*, & *similibus*) tunc attendenda erit distinctio supra dicta

tertiæ,

tertiæ, & verioris opinionis, ut si fiat ista commissio super eo quod semota commissione, ad Ordinarii potestatem spectabat, non delegata jurisdictio de novo tribuitur; sed ordinaria, quam jam habebat excitata censetur. Secus quando non competebat Ordinario, ut cum judicio perpendit Cenedus in *collect. ad Decretales.* 157. *per totam*, & latiùs, atque clarius *in quæstion. Canon.* 34. *per totam*, licèt non ita clarè, & distinctè, optimè Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *disput.* 2. *sub num.* 10. Zerola in *praxi Episcopali*, 2. *p.* §. *visitatio*, *vers. Tertiò in fin.* Et præfatas distinctiones tandem post opinionum relationem hallucinavit Aug. Barbos. in *Pastorali tom.* 2. *allegat.* 92. *per totam*, præcipuè, *à n.* 11. *vers. Ex quibus*, &c.

Et ipse Cenedus in d. *collect.* 157. *sub nu.* 1.
22 post medium, ita ait: † Quod animadvertendum censeo pro intellectu quamplurimorum textuum Concilii Trid. in quibus conceditur Episcopis, ut procedere valeant in causis tanquam Delegati Sedis Apostolicæ; si enim cognitio earum causarum præfatis Episcopis indistinctè pertinet de jure communi per dictam simplicem commissionem earumdem causarum, licèt excitata videatur, non tamen revocata censetur eorum ordinaria potestas, & eo in casu ad Metropolitanum valebit appellatio, cum suam jurisdictionem, nec jus suum videatur tollere Summus Pontifex per talem commissionem, argument. *l.* 2. §. *merito*, & §. *si quis à Principe*, *ff. ne quid in loco publico*; & faciunt tradita per Alciatum *Reg.* 3. *præsumpt.* 11. Amani in *cap. ad petitionem*, *n.* 4. *de accusationibus*, Navarrus in *c. si quando*, *de rescriptis*, *except.* 14. *fol.* 70. *vers. Nono facit quod Princeps.* Alphanus in *collect. n.* 956. &c.

Et ipse Cenedus *in dicta quæst. Canonic.* 34. *n.* 7. *per totum*, *ad finem*, ita ait: Undè quando Concilium Trid. dicit: *Tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, hoc facit ut majori authoritate fiat illud, quod præcipit, & magis timeatur, non verò, ut deroget jurisdictioni ordinariæ, Zerola 2. *part. visitatio. vers.* 3. *in fin.* &c. & videndus per totam quæstionem, quia à principio hoc ita clarè dicit.

23 Et ita in terminis declaravit † Sancta Congregatio Cardinal. *declaratione* 484. in hæc verba: *Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, prout Sacrum Concilium Trid. session.* 24. *cap.* 10. *de reformatione*, *debet appellari ad Metropolitanum quoad devolutivam, non quoad suspensivam, prout session.* 22. *capitul.* 1. *de reformatione*, quam referunt Zerola ubi proximè, Cenedus *dict. quæst. Canonica* 34. *n.* 4. Eandem etiam declarationem ad litteram refert Alphonsus Villadiego *in speculo Visitatorum*, *folio* 55. *n.* 31. Quam etiam ad litteram recenset Erasmus à Cochier. *de jurisdictione ordinar. in exemptos*, *part.* 2. *q.* 14. *n.* 4. *tom.* 1.

24 Et est similis declaratio † Sanctæ Congregationis super *cap.* 18. *session.* 24. *de reformatione*, his verbis: *Ei, qui exhibuit Bullam Parochiæ sibi resignatæ Episcopo Cesenatens. & rejectus est ab examine, de quo fidem examinatorum affert, visum est, dandam appellationem ad suffraganeum Ravenatens.* Quam declarationem affert Parisius *de resignation. lib.* 10. *quæst.* 7. *n.* 25. Barbosa *in Pastoral.* 2. *tom. allegat.* 92. *n.* 13.

Reddentes omnes rationem, quia quæ in visi-
25 tatione † suffraganeus Episcopus facit, jure ordinario facit, quia sibi visitatio de jure communi competit; quam etiam reddunt Matienzus *lib.* 5. *Recopilat. l.* 24. *glossa* 1. *n.* 47. *tit.* 4. Molina *lib.* 1. *de justitia & jur. disput.* 250. Quos referens sequitur Sanchez *de matrimonio*, *tom.* 3. *lib.* 8. *disput.* 2. *sub n.* 10. Et hæc nota, quoniam alibi sic digesta etiam apud eosdem Doctores vix reperies, sed potius intricatè, & confusè.

Ex toto hoc discursu à principio *hujus cap.* præcipuè ex distinctione, † de qua in tertia veriori 26
opinione supra adducta, *n.* 16. facilè percipies, quàm falsa, & improbabilis sit aliquorum Doctorum resolutio, atque vana disputatio indistinctè dicentium, quod si quis procedat potestate ordinaria, & delegata simul, & ut Delegatus, & ut Ordinarius; præsumatur potius uti potestate ordinaria, & non Delegata, prout tenet Alex. *consil.* 55. *vol.* 5. *libro* 5. *n.* 6. Menochius *de præsumptionibus*, *præsumpt.* 16. *ex n.* 8. Vantius *de nullitate & defectu jurisdictionis ordinariæ*, *n.* 172. & quos refert Cenedus *in quæst. Canonic.* 34. *n.* 8. & *n.* 7. *in fine*, Erasmus à Cochier *de jurisdictione ordinaria in exemptos*, 2. *part. quæst.* 14. *n.* 4. *tom.* 1. Quatenus indistinctè supponunt, Ordinarium posse in causa procedere uti Ordinarium, & uti Delegatum simul.

Quod ex suprà dictis falsum est; etenim non est dare medium, quoniam † aut in totum pro- 27
cedit uti Ordinarius, & cum potestate Ordinaria, juxta rationem *l. hæc verba*, ibi, *Aut dies, aut nox est*, *ff. de verborum signific.* ut in casibus, quibus aliàs de jure communi sibi competebat potestas, & cognitio sublata commissione; aut in totum procedit uti Delegatus in casibus, in quibus noviter datur commissio, ut procedat authoritate Apostolica, & similiter, ut dictum est, in quibus, aliàs sibi non competebat de jure communi, prout & rectè, atque cum judicio perpendit contra Paulum de Castro Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 8. *num.* 86. *in fine & num.* 51. Cui favent distinctiones hactenus adductæ, quæ in idipsum tendunt post tantam Doctorum exornationem.

Et comprobatur, quoniam in casibus, in quibus hactenus diximus, † non esse per novam com- 28
missionem excitatam jurisdictionem Ordinarii; tunc statim brevi manu juxta textum *in cap. cæterum*, & *in cap. Pastoralis*, §. *ultimo de rescriptis*, *cap. sane el.* 1. & *cap. Pastoralis*, §. *præterea*, *de officio Delegat.* latè Moneta *de conservatoribus*, *quæst.* 11. *præmiss.* 2. & *de commutat. ultim. volunt. cap.* 8. *num.* 485. Et ministerio juris tacita inducitur avocatio, & jurisdictio ordinaria in delegatam transfunditur; & in terminis probat post Quarantam, Azevedium, Menochium, Molinam, Cochier, & Riccium, Aug. Barbosa *in collectanea ad cap. licet in corrigendis* 12. *de officio ordina.* Quos omnes citavimus suprà in tertia opinione, *num.* 18. *versic. Et supra dictam opinionem.* Quare vel erit jurisdictio omninò delegata, vel omninò ordinaria, cum in eademmet causa utraque potestate uti nequit, ex jam dictis, & latè comprobatis, pro quo facit *cap. per hoc* 17. *de hæreticis in* 6. ibi: *Diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant*, &c. Ponderata illata adversativa, *vel*, tanquam si dixisset, quod etiam concurrente in Ordinario utraque potestate, altera tantùm procedere valet.

Doctores tamen supra dicti rectè loquuntur, & eorum assertio † tunc legitimè procedet, quando 29
Ordi-

Ordinario fuit expressè facta commissio in casu, quo aliàs de jure sibi competebat, & simul expressè dictum, ut Ordinarius queat simul procedere ordinaria, & delegata potestate, non aliter, vide quæ *cap. final. hac 2. part.* diximus *à num. 24. vers. Ad secundum autem quo*, atque ideò ita intelligendi sunt omnino dicti Doctores cum hac suppositione, quæ vera est ex hactenus dictis, & latè comprobatis. Atque sic, & benè post alios declarat Augušt. Barbosa *in pastoral. tom. 2. allegat. 92. à n. 11. & seqq.*

30 Quibus sic suppositis hæc in nostra materia deducenda erit † præcisa Conclusio, ut in omnibus his casibus, in quibus probatum reliquimus, Ordinarium, vel speciali jure adquirere additamentum suæ jurisdictionis, & potestatis Ordinariæ, vel in quibus non alteratur, aut mutatur sua jurisdictio ordinaria in delegatam, sed potiùs conservatur, & dumtaxat excitatur: in iis igitur omnibus commissio in prima instantia lædere dicitur jurisdictionem ordinariam, si in tali commissione omittatur forma præcisa Concilii Trid. *in cap. causæ omnes 20. session. 24. de reformatione*, ut putà quando subscripta non fuerit propria manu Sanctissimi, ut tunc per Senatum talis causæ sit facienda remissio Ordinario, cum per commissionem indubiè percutiatur illius prima instantia. Ut secus sit è converso, 31 † quando aliàs de jure communi ille casus sibi noviter Delegatus non competebat, in quibus commissio habet clausulam, *Authoritate Apostolica*, juxta distinctos casus, quos in hoc membro superius per discursum scripsimus, & annotavimus.

Sed quid dicendum, quando Ordinario fit com-
32 missio, † etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato ex lege, aut Canone in casibus exemptorum (qui juxta alibi latè dicta subsunt immediatè Sedi Apostolicæ, & eximuntur ab ordinaria jurisdictione. De quo pluries diximus hac 2. *part.*) an in isto casu ordinaria videatur concessa potestas, an delegata?

Et in hoc reperio Zanchum *in tractatu de hæreticis, cap. 29. n. 4. tom. 11. part. 1. folio 261.* quem referens sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 87.* dicentes: Ut ab Episcopo pro-
33 cedente † jurisdictione Ordinaria possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo procedente jurisdictione delegata contra exemptos appellatur solùm ad Papam. Sed hi Doctores nihil difficultatem ferè absolvunt.

Erasmus à Cochier *de jurisdictione ordinaria in exemptos 2. part. quæstion. 14.* motus distinctione
34 † aliquorum ex Doctoribus superius citatis, ut nempè quando Ordinarii jurisdictio non excitata est, sed delegata, putà in casibus, in quibus aliàs de jure communi Ordinario deficiebat cognitio in illo casu noviter sibi commisso, ut tunc tanquam Delegatus, non tanquam Ordinarius in commisso negotio procedit; ex quo ipse sub *n. 3.* infert, quod cùm exempti causa non pertineat Ordinario semota commissione, videtur ex ea procedere uti Delegatus, & non uti Ordinarius, nec ordinaria potestate.

Sed contrarium in hac difficultate verius esse
35 de jure censeo, † & ducor ex doctrina dictæ declarationis Cardinalium 484. superius adductæ *n. 23. vers. Et ita in terminis.* Ex qua constat, quod cùm per Concilium Trid. sit data facultas Ordinario visitandi Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, dicit declaratio S. Congregationis, tunc à visitante Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, appellatur non ad Sedem Apostolicam, sed ad Metropolitanum, ex eo quod tunc ordinaria, † non de- 36
legata procedat authoritate, ut ibidem probavimus; quia remota aut cessante exemptione, de jure communi ad Episcopum pertineat omnium Ecclesiarum visitatio, ut observant DD. ibidem in comprobationem adducti. Hanc etiam partem per dictam declarationem Cardinalium tenet in terminis Villadiego *in speculo Visitatorum, fol. 55. num. 32.* Quæ procul dubio difficultatem nostram absolvit; eamdem etiam sententiam in terminis tenuit prius Hostiensis *in c. ad abolendam, de hæreticis.*

Probatur etiam manifesta † ratione. Etenim 37
exemptio supponit subjectionem, non enim quis potuit eximi ab Ordinario, quin fuerit de jure communi eidem subjectus: Rota ut per Alex. Ludovis. *decision. 325. num. 2.* diximus suprà *cap. 16. num. 25. & seq.* ex Rotæ decision. & quia privatio præsupponit habitum. At mediante impedimento exemptionis ablata est jurisdictio in aliquo casu Ordinarii; sed quando in jure datur facultas Ordinario ipsi, ut in exemptum procedat super aliquo casu, † dicitur tunc au- 38
ferri impedimentum, ut expeditè, liberè, & absque impedimento in illo casu procedat, ut in simili probatur *in c. ad abolendam in fine, de hæreticis*, Berojus *in Rubrica de officio Delegat. n. 57. ad finem*, sequitur Cenedus *in practic. Canonicis, quæst. 34. n. 4.*

Sed sic est, quòd quando prior avocatio jurisdictionis † ab Ordinario aliqua ex causa cessaverit, statim quod cessat impedimentum, & exemptio in illo casu, ipso jure Ordinarius in exemptum recuperat jurisdictionem suam, & quidem Ordinariam: per impedimenti namque ex dispositione hominis remotionem ipso jure subintrat juris dispositio, & fingitur impedimentum hominis retrò non adfuisse, quàm plures Doctores probant, quos in unum congerit Castillo *controvers. tom.6. c.143. §. 1. n.15. vers. Secundus casus est.* 39

Et quia Ordinarii jurisdictio est naturalis, † 40
& favorabilis, & quomodolibet sublato semel impedimento, res facilè revertitur ad suam primævam naturam, ut in his terminis exemptionis probat Federicus de Senis *in consil. 14.* Felinus *in cap. cum omnes, num. 8. de constitutionibus*, Jasson *in l. si unus, §. pactum ne peteret. n. 9. ff. de pactis*, Barbosa *in collect. ad cap. cum tempore, sub num. 5. de arbitris; &* conducunt benè quæ in his terminis, ubi plurimæ doctrinæ congeruntur, Nos probavimus hac *2. part. cap. 12. à n. 52. cum seq. vers. Deinde quia cum jurisdictio Ordinarii sit naturalis, &c.*

Pro cujus comprobatione elegans † est doctri- 41
na Rotæ Romanæ *in una Pacens. decimarum 15. Decembris 1608.* quam recenset Farinacius novissimè *in posthumis, tom. 1. decis. 202. fol. 292. & in n. 4.* in hæc: Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motivum, nempe cum partes, in quibus situm est territorium, de cujus decimatione agitur, sint de recuperatis è manibus Maurorum: intrare privilegium super integris decimis ab Urbano II. Regibus Hispaniarum concessum, & à Rota sæpius Canonizatum, † præcipuè verò *in causa Valentina Decimarum 27. Novembris 1596. & 9. Junii 1597.* coram Illustrissimo Cardinal. Pamphilio, *& 20. Februarii 1598.* coram Domino Pelegrino. Et consequenter cessare in illis partibus dispositionem 42
juris

juris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem.

Nec movebat istos Dominos quod aliàs replica-
43 batur, * quod quando decimæ revertuntur ad Ecclesiam, recuperant antequam naturam, & tanquam impedimento de medio sublato, incipiunt deberi de jure communi, ut fuit dictum *in causa Valentina Decimarum* 10. *Decembris* 1601. coram bonæ mem. Litta, quia respondebant, hoc benè
44 procedere respectu illius * partis, quæ per Ecclesiam reparetur legitimè recuperata. Quod verò ad aliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse; non posse fieri fundamentum super dispositione juris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione. Hactenus de decisione.

Hinc etiam fit, quod decimæ laïcis concessæ in
45 feudum ante * Concilium Lateranense reversæ ad Ecclesiam, seu Prælatum, non possunt iterum infeudari laïcis, ut per Mozium *de contractibus, tit. de rebus quæ in feudum dari possunt, nu.* 19. Fachineum *controversiarum, lib. 7. cap.* 72. Menochium *de præsumptionibus, lib. 6. præsumptione* 86. *num.* 3. Camillum Borellum *in Summa omnium decisionum, tit. 19. de decimis, num.* 88. Intrigol. *de feudis, quæst.* 44. *nu.* 20. Moneta *de decimis, cap. 5. num.* 73. & per *cap. probibemus*, ibi: *In alios laicos possit aliquo modo transferri, de decimis*, probat Barbosa *in collect. ad eundem text. n.* 5.

Facit etiam mirabilis illa doctrina, veraque opinio, & resolutio nostra, de qua *in tract. de Regia protect. 3. part. cap. 11. à n.* 84. Quæ habet, quod
46 si beneficii juris patronatus laïci provisio * ad Ordinarium, fuerit ob aliquam juris legitimam causam devoluta; teneatur Episcopus providere illa vice beneficium, ac si fuisset liberæ collationis, & Ordinariæ potestatis, hoc est, per concursù quando est curatum, quia pro illa vice reversum fuit in potestatem Ordinarii, & eadem potestate Ordinaria providetur, & sic liberè ex Sanct. Cardinalium declaration. ibi adducta, & ex alias fundamentis legitimis, insuper corroboratis ex hactenus adductis doctrinis, quæ vera sunt: & nostram opinionem *in dicto n.* 84. novissimè referens sequitur Augustinus Barbosa *de officio & potestate Paroch. cap. 1. num.* 131. *Romæ. impression.* firmat etiam ipse *in pastoral. allegation.* 60. *n.* 18. *in fine*, & Galet. *in Margarita casuum conscientiæ, verbo, Jus patronatus*, ubi adducit declarationem Cardinalium à nobis relatam *in dicto n.* 84. Quæ omnia mirabiliter convincunt penitusque absolvunt nostram principalem quæstionem, de qua *à n.* 22. *& seqq.* & contra Erasmum à Cochier superius relatum, *n.* 34.

47 Et post hæc ita scripta * vidimus Barbosam *in Pastorali, tom. 2. allegat. 92. à n.* 15. cruditè quidem hujus difficultatis principalis, in qua versamur, veritatem callens (licèt opinionem Cochier non referat) in hæc loquitur. Vel in concessionem semel removentur obstacula exemptionis, aut privilegiorum. Dicente non obstantibus privilegiis, seu exemptionibus, ut *in session. 5. de reformatione, cap. 2. in fine, versic. Quæstores, & session. 7. cap. 5. & 7.* cum aliis, & de jure communi, *Clementina prima de testamentis, & Clementina prima de sepulturis*, & sæpè alibi. Et in his terminis quidquid Anchatran. & alii existiment *in cap. hi qui, de prabendis in 6.* Felinus *in cap. licet, de officio Ordinarii, in principio*, Alciatus *in l. 1. §. si quis simpliciter, n. 12. ff. de verborum obligat.* asserentes Judicem Ordinarium constitui Delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: Verius tamen est, cum hoc casu reductio solum fiat ad jus commune, solam potestatem Ordinarii restitutam censeri, juxta *dict. cap. cum aliquibus, versic. Si verò, &c.* Cujus resolutio ex tot, ac validissimis fundamentis penè invincibilibus hactenus noviter per Nos consideratis fulcitur, vera redditur, & secura.

Igitur de primo ad ultimum sequitur, quòd cùm per hujusmodi * commissionem in causa ex- 48
empti facta Ordinario tollatur pro tunc impedimentum; statim & ipso jure ipse recuperat suam jurisdictionem Ordinariam, quam antea habebat de jure communi. Ex quo manifestè convincitur Erasmus à Cochier, & ejus fundamentum, quo dicit; hanc commissionem fieri Ordinario in casu, quo antea Ordinario non pertinebat cognitio mediante exemptione. Etenim Doctores supponunt omnes quando de jure communi Ordinario competit cognitio, prout hîc contingit respectu exempti ante exemptionis impedimentum, ut eo sublato Ordinarius ipse suam in eum Ordinariam jurisdictionem recuperet, & non ut Delegatus, sed ut Ordinarius, & ordinaria potestate procedit in causa commissa sibi, maximè cum sit commissa dignitati in perpetuum, & ad universitatem causarum, juxta quæ latè superius à principio hujus Capituli fuerunt probata & deducta.

Quapropter si in his casibus & causis exem-
ptorum, * in quibus per Concilium Tridenti- 49
mandatum Ordinario, procedere, & cognoscere, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, commissio si alteri impetrata fuerit in prima instantia, non subscripta propria manu Sanctissimi, cum Ordinaria lædatur jurisdictio, & ex ea percutiatur Tridentina dispositio: erit hæc causa per Senatum indubiè Ordinario ipsi remittenda.

Quales autem sint causæ, in quibus Ordina-
rius procedit inter, * aut contra exemptos & in 50
eorum causis; in unum congessit Tamburinus *de jure Abbatum, tom. 1. disput. 15. quæst. 10. per totam*, ubi accuratè, & mirabiliter integrum insuper fecit tractatum *de jurisdictione Ordinarii in exemptos*, Erasmus à Cochier, quos in occurrenti necessitate videre poteris & consulere.

CAPUT XXVI.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam instantiam Ordinarii, an sint indistinctè parti per Senatum tradendæ, ut coram Ordinario eis utatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotii facta remissione.

Et an litteræ gratiosæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis incertæ fidem faciant.

Et nunquid, quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans.

SUM.

SUMMARIUM.

1 *Litteræ Apostolicæ, seu commissiones ex quibus prima ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt.*
2 *Exempla redduntur ib.*
3 *Commissiones in executionem gratiæ, non subscriptas manu Sanctissimi, percutientes primam Ordinarii instantiam, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, ut illis coram Ordinario utatur.*
4 *Commissiones meræ justitiæ non subscriptas, & contra formam Trident. retinet Senatus causæ cognitionis simpliciter Ordinario remissione facta.*
5 *Litteræ gratiosæ duo continent separabilia, partem dispositivam, & substantiam gratiæ, partem executivam accessoriam ad gratiam.*
6 *Executoris specialis datio ad gratiam ex defectu formæ Trident. redditur nulla, & executor jurisdictione caret.*
7 *Gratia tamen principalis intacta remanet; & valida.*
8 *Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cujus substantiam non tangit.*
9 *Accidentalia possunt mutari, & variari, non vitiata substantia rei principalis, secus è contra.*
10 *Accidentalia apponuntur, & eveniunt post dispositionis esse perfectum.*
11 *Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subjecti corruptionem.*
12 *Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem.*
13 *Accessorii defectus nihil detrahit suæ principali dispositioni.*
14 *Clausulæ executivæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem.*
15 *Dilatio, tempus, aliave conditio respiciens executionem contractus, non principalem dispositionem, hanc non reddit conditionalem, sed pura remanet.*
16 *Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent, & divisibilitatem.*
17 *Utile per inutile non vitiatur in habentibus separationem.*
18 *& seqq. Gratia corruens in una parte sustinetur in alia separata.*
19 *Collatio licet deficiat, non deficit gratia reservata pensionis.*
20 *Gratia subrogationis si corruat quoad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem.*
21 *Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur.*
22 *Executoris datio licet sit inefficax, & nulla ob defectum formæ Trid. gratia principalis intacta remanet quoad substantiam, tradenda impetranti per Senatum, ut illa utatur coram Ordinario, cui causæ sit remissio.*
23 *Litteræ gratiosæ, in quibus consistit jus, & actio, probatioque impetrantis, necessariæ omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradendæ.*
24 *Gratia perficitur per fiat, quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam, non eget.*
25 *Ad gratiæ probationem, ut ex ea in judicium agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans.*
26 *Gratia stat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commodum.*
27 *Gratia absque litteris nequit probari.*
28 *Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis re integra.*
29 *Gratia requirit scripturam, & probationem, ita ut nec testes sufficiant.*
30 *Litteræ expeditæ, & deperditæ testibus probantur.*
31 *Testes ad probandum circumstantias, & qualitates gratiæ admittuntur, licet ad substantiæ probationem nequaquam.*
32 *Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas parti, ut illis utatur coram Ordinario, cui sit cognitionis remissio ex Trid. provenit de necessitate justitiæ.*
33 *Stylus Senatus retinendi litteras meræ justitiæ, percutientes primam instantiam Ordinarij, facta isti simpliciter causæ remissione, validè comprobatur.*
34 *Litteræ meræ justitiæ quales sint.*
35 *Litteræ justitiæ non subscriptæ nullæ sunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus uti potest ex defectu jurisdictionis.*
36 *Litteræ meræ justitiæ, quæcumque sint, nihil coram Ordinario, cui fit per Senatum causæ remissio ad judicium ibidem initiandum, prosunt, nec parti impetranti.*
37 *Commissionis alteri directæ virtute Ordinarius, cui Senatus primam instantiam remittit, procedere nequit, sed sua jurisdictione Ordinaria.*
38 *Litteræ monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, &c. emanatæ à principali commissione nulla ob defectum formæ pariformiter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta.*
39 *Peccatum in capite membra etiam inficit.*
40 *Destructo antecedenti, consequens destructum remanet.*
41 *Accessorium, sive tractetur de principali augendo, sive destruendo, aut confirmando, semper hujus naturam sequitur.*
42 *Litteræ monitoriales, &c. sunt à sua principali commissione inseparabiles, cujus vitium participant.*
43 *Sublato principali corruit accessorium quia eodem modo resolvitur, quo creatur.*
44 *Annullata principali dispositione omnes clausulæ in ea contentæ resolvuntur.*
45 *Infecta primitiva, infecta censentur derivativa.*
46 *Acta gesta à Judice carente jurisdictione nulla sunt ipso jure.*
47 *Gesta per Delegatum, aut Legatum contra formam Trid. in cap. causæ omnes, sunt nulla ipso jure.*
48 *Litteræ justitiæ contra formam Trid. uti inefficaces, & penitùs inutiles ad causam remissam Ordinario, qui ab initio judicium incipit, frustra ei remitterentur.*
49 *Frustra expectatur eventus, cujus nullus est effectus.*
50 *Factum quod non relevat fieri non debet.*
51 *Litteræ justitiæ percutientes primam instantiam, si impetranti traderentur, maximum sequeretur damnum, cum furtivè illis uti posset, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in causa per contradictas.*
52 *Inconveniens detrahens præeminentiæ Regis, authoritati Senatus, præbet occasionem turbationi utriusq;*

utriusque Reipublicæ, & omnium oppressis radicitus evitandum erit.

53 *Monitoriales, & alia rescripta contra plures (quæ respectu aliquorum percutiunt Trident.) cum horum causa Ordinario remittuntur, aliorumve nullatenus parti tradentur, ut illis utatur coram suo delegato contra non remissos ad Ordinarium.*

54 *Executoriales legitimè per superiorem expedita, coram quo ex eis actio in factum proponitur contra debitorem condemnatum, ibidem non repertum traduntur parti, ut illis utatur coram Ordinario.*

55 & *seq. Monitoriales, & aliæ litteræ meræ justitiæ in quibus inserta veniunt litteræ gratiosæ, an sint indistinctè tradendæ parti, ut illis utatur coram Ordinario, cui causa remittitur.*

57 *Litteræ originales gratiæ impetranti ideò traduntur ut illis coram Ordinario, cui sit causæ remissio, utatur, quia ut originales fidem, & probationem faciunt.*

58 *Litteræ monitoriales principaliter sunt justitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ ut exemplum informiter deductum, fidem, nec probationem faciunt.*

59 *Instrumentum insertum in privilegio Principis non citata parte non probat, nisi originale exhibeatur.*

60 *Instrumentum, quo aliud registratur absque Judicis authoritate, & partis citatione, non probat.*

61 & 62. *Instrumentum, quo aliud refertur non probat, nisi appareat relatum.*

63 *Litteræ monitoriales cum sint nullæ ob defectum formæ, & fidem non faciunt, multo minus litteræ accessoriæ in eisdem insertæ.*

64 *Annullato principali instrumento resolvuntur omnes clausulæ in eo contintæ.*

65 *Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus authoritate Judicis carentis jurisdictione fidem non faciunt.*

66 *Litteræ monitoriales percutientes primam instantiam, quibus gratia inserta venit indistinctè retinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario.*

67 *Litteræ originales de necessitate præsentandæ sunt Judici ad exercitium jurisdictionis, ita ut transumptum Notarii alias authenticum non prosit.*

68 *Litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato non probant, parte opponente, nisi originales exhibeantur.*

69 *Et idem de copia privilegiorum.*

70 *Jurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen ejus exercitium ante originalium præsentationem sibi factam.*

71 & *seqq. Decisio elegans Rotæ adducitur, ut litteræ originales, aliave authentica non præsentata, non tribuant jurisdictionis exercitium, nec probent.*

72 *Citationis decretum vigore litterarum Judici non præsentatarum est nullum ipso jure.*

73 *Litterarum originalium transumptum etiam per Notarium, etiam testantis fideliter transumpsisse illud, sicut non probat, ita nec sufficit ut ejus præsentatione adquiratur Delegato jurisdictionis exercitium.*

74 *Imò tunc Judex nulliter citationem decernit.*

75 *Executor certus esse debet de sua jurisdictione per originale, non per exemplum minus solemniter deductum.*

76 *Præsentatio rescripti est de processu, & illius potissimum fundamentum, facienda solemniter manu publici Notarii, de qua soli Judici non creditur.*

77 *Notarii solita verba non inducunt realitatem, nec probationem.*

78 *Litterarum Apostolicarum transumptum deficientibus solemnitatibus requisitis fidem non faciunt.*

79 *Decisio Rotæ, qua dicitur revalidari processum per subsequutam litterarum præsentationem, à principio non factam, reprobatur ab eadem Rota.*

80 *Transumptum litterarum in processu fulminato cum authoritate Judicis, & non contradicente parte, quæ non adest, ubi extrajudicialiter proceditur, & cum aliis adminiculis probat.*

81 *Executor ante litterarum præsentationem nequit exercere validè actum jurisdictionalem.*

82 *Judex, qui Ordinaria, & delegata potestate potest procedere, restringens se ad delegatam invalidam, nihil agit, nec ex Ordinaria actus sustinetur.*

83 *Litteræ originales semel præsentatæ possunt exemplari, ut exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & istius tenorem in citatione inseri.*

84 *Rotæ alia singularis decisio refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apostolicarum originalium, ut de sua jurisdictione certus sit.*

85 *Præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarii, & appositione testium.*

86 & *seqq. Pars comparens, & non opponens de defectu jurisdictionis ob non præsentationem litterarum originalium, quando sustineatur judicium, vel non.*

87 *Productio ipsa instrumenti parte citata facta, fit de actis, licet instrumentum ipsum de actis non sit, nec dicatur.*

88 *Jura partium sunt de actis processus si registrentur solemniter in illo.*

89 *Pars opponens defectum jurisdictionis ob non præsentationem litterarum, ista exhibenda sunt.*

90 *Processus nullus ob defectum jurisdictionis ob non præsentationem litterarum per consensum partis non revalidatur.*

91 *Jurisdictionem conferre non possunt privati.*

92 *Pro sententiæ validitate super executione pensionis debet in actis de reservatione constare.*

93 *Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit.*

94 *Ad probationem gratiæ requiritur originalis Scriptura præsentanda, & non sufficit testimonium ipsius.*

95 & 96. *Litteræ in monitorialibus insertæ sunt ad unum finem probandæ jurisdictionis, & sic in diverso fidem non faciunt, nisi originales appareant.*

97 *Exceptio modificativa ad unum finem opposita ad diversum in executione opponi potest.*

98 *Litteræ originales, vel transumptum authenticum cum juris requisitis deductum fidem faciunt in judicio, non tamen minus solemne.*

99 *Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus processu fulminato, & aliis actis judicialibus, fidem non fa-*

faciant post appositionem partis, nisi originales exhibeantur.

100 *Defectus jurisdictionis, ubi adest, monitoriales, & caetera acta processus nulla sunt, & per consequens litterae gratiosae in eis insertae fidem non faciunt.*

101 *Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, remissivè.*

Litterae Apostolicae, seu commissiones causarum à Sede Apostolica emanatae, ex quibus jus ju-
1 stitiave † Ordinariorum pereuti possunt, duplicis generis sunt; nam aut continentur, & includuntur in gratia, qua quis obtinuit beneficium, vel id genus aliud, & pro ejusdem gratiae executione judex aliquis specialiter nominatur, de quarum genere latè loquuti fuimus hac 2. *part. cap. final. per totum*, & suprà *cap.* 10. & alibi passim.

Aut sunt litterae justitiae, quae vocantur rescri-
2 pta, quaeque dumtaxat † continent, & respiciunt alicujus negotii judicium, quae alicui judici particulari diriguntur, eique jurisdictio datur, ut de eo inter partes cognoscat, de quibus ferè in caeteris hujus secundae partis capitibus abundè tractavimus, & hujus generis sunt monitoriales, remissoriales, compulsoriales, & executoriales, & si quae sunt.

Quo obiter praecognito, quando Senatus easdem litteras examinat, & cognoscit in eis defectum formae traditae per S. Concilium Trid. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. requirens subscriptionem propria manu Sanctissimi: † diversimo-
3 pè discernit; etenim si literae sint primi generis, nempè continentes gratiam, tunc omnes indistinctè tradi jubet parti, ut illis coram Ordinario (ad quem de jure cognitio pertinet in prima instantia) utatur, ita ut illi non solùm negotii sit facienda remissio; sed ipsaemet litterae gratiosae praecisè, & necessariò traduntur originales impetranti, ut illis utatur coram Ordinario, ut iste sive in via executiva, sive in via Ordinaria procedat ad earum complementum, prout melius & juridicè ipse arbitretur, attenta bipartita conclusione, & resolutione cum casuum varietate latissimè à nobis exornata hac 2. *part. cap. final. per totum*; quoniam istae litterae deserviunt ad justitiam principalem impetrantis, & sunt instrumentum ad eam probandam, ut statim latius.

Si autem litterae contineant dumtaxat, & respi-
4 ciant justitiam, † quibus hic idem subscriptionis defectus repetitur, Senatus non absolutè, sed discretivè discernit, nam litteris apud se retentis, cognitionem negotii in prima instantia simpliciter remittit Ordinario tractandam.

Iste etenim Senatus nostri bipartitus stylus validissimis juris vallatur fundamentis, quae hanc differentiam, & discrimen mirè comprobant. Litterae
5 namque † gratiosae duo continent separabilia; alterum partem dispositivam gratiae, qua continetur substantia principalis dispositionis, nempè donatio, concessio gratiosa beneficii, aut rei principalis in eisdem contentae; alterum verò continet & respicit partem executivam, pro qua specialis dari solet commissio, & executor, quae est quid accessorium ad dispositionem principalem, ut notissimum est cunctis.

Et licèt haec commissio, & executoris specialis
6 assignatio ob non † servatam formam Concilii Trident. sit nulla, quia ea deficiente executor caret jurisdictione, nec in prima instantia eam potest exercere, ex latè adductis hac 2. *part. cap.* 3. *& cap.* 6. *à num.* 14. *cum caeteris seq. usque ad finem hujus* 2. *part.* & propterea esset litterarum secunda pars.

Tamen ipsa principalis dispositio, & sic gratia, seu donatio beneficii, puta † intacta rema- 7
net, tum quia clausulae executivae praecipuè executoris datio, sint qualitates accidentales, & extrinsecae, quae nihil essentialiter tangunt substantiam gratiae ipsius, † nec principalis dispositionis, 8
quia potest executor dari, vel non dari ad gratiae executionem, *cap. si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, &c. de officio Delegat. lib.* 6. & communiter Doctores, ponderando illa verba [*Si executores fuerint deputati*] quae uti conditionalia manifestè indicant, gratiam solere dari absque executorum deputatione, quae accidentalia possunt mutari, † variari, 9
& deficere non vitiata substantia, secus è contra, Calderinus *consil.* 314. *ante medium, vers. Ad cujus declarationem*, aliàs 11. *de feudis*, Tuschus *practic. conclus. littera A. conclusion.* 82. *num.* 1. Barbosa *axiom.* 9. *num.* 3. Gutierrez *practicarum lib.* 3. *quaest.* 16. *num.* 91. Quia opponuntur, † & eve- 10
niunt post dispositionis esse perfectum, Signorolus *consil.* 51. *num* 11. Gomez *in §. personam, num.* 14. *instit. de actionibus*, Becius *consil.* 172. *num.* 29. *vol.* 2. Gloritus *respons.* 1. *numero* 161. *part.* 1. Brunus *de augment. & dimin. part.* 1. *quaest.* 3. *princip. n.* 2. Tuschus *concl.* 82. *num.* 14. *in principio.*

Nam accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse praeter † subjecti corruptionem, *l. falsa ff. de* 11
condition. & demonstrat. l. pacta conventa. ff. de contrah. emption. l. pro voluntariis, ff. de impensis in rebus dotal. fact. tradunt Corasius *lib.* 3. *miscellan. cap.* 10. Zazius *lib.* 1. *singulari respons. cap.* 12. Menochius *consil.* 35. *n.* 19. *& consil.* 37. *num.* 98. *& consil.* 170. *n.* 23. Surdus *consil.* 179. *nu.* 7. Gloritus *respons.* 1. *part.* 1. *num.* 166. Porphyr. *in praedicabil. cap. de accident.* Sebastianus Medicis *de diffinitionibus bonorum possession. diffinitione* 100. *num.* 23. *&* 27. Tuschus *dict. conclus.* 82. *numer.* 11. Barbosa *axiom.* 5. *num.* 4.

Tum etiam quia commissio & datio executoris est accessoria † ad gratiam principalem, *cap. si su-* 12
per gratia, ibi. *Sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiae praedictae accessoriam, naturam sequi congruit principalis, &c. de officio Delegati lib.* 6. in cujus comprobationē plura congerit Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *n.* 300. *cum seq.* Et sic defectum accessorii † nihil de- 13
trahitur principali dispositioni, quae accessorii naturam non sequitur, nec imitatur, sed contra; Decianus *consil.* 21. *num.* 9. *&* 10. *lib.* 4. Surdus *decis.* 192. *num.* 4. 5. *&* 6. Ancharranus *in cap. si Clericus, col.* 2. *de prabend. lib.* 6. Felinus latè *in cap. cum M. Ferrariens. de constit. num.* 17. ubi Ripa *num.* 173. diligentissimus & doctissimus Castillo *controvers. tom.* 6. *cap.* 168. *num.* 37. *cum seqq.*

Hinc fit; quod clausulae executivę † non mu- 14
tant, nec alteram principalem dispositionem, *Clement.* 1. *de prabend.* ut post alios Pedemontan. *decis.* 164. *num.* 62. Covarruvias *in rubrica de testamentis, part.* 2. *num.* 13. *in fin.* Verall. *decis.* 83. *n.* 3. *part.* 2. Molin. *de primogenitis, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 42. *&* 49. *cum seq.* Franchis *decis.* 213. *num.* 53.

Me-

Menochius *consil.* 84. *n.* 45. Surdus *decis.* 43. *n.* 16. & *consil.* 45. *n.* 24. Peregrinus *variarum lib.* 6. *tit de pactis & convent. n.* 182. Marta *de clausul. part.* 4. *conclus.* 20. *n.* 2. 3. & 4. Riccius *in collect. decis. part.* 4. *collect.* 786. Trentacinq. *variar. resolut. lib.* 1. *tit. de rescriptis, resolut.* 8. *n* 2. Seraphinus *decis.* 574. *num.* 2. *decision.* 716. *num.* 3. Ang. Barbos. *de clausulis, n.* 1. & *seq. clausul.* 60. Sanchez *de matrimonio lib.* 6. *disputation.* 29. *n.* 9. Gironda *de privilegiis, ampliation. n.* 143. Sesse *decis.* 24. *n.* 3. Gregorius *decis.* 311. *n.* 15. Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 7. *à n.* 48. *cum seq.* etiamsi executiva maneant superflua, & inania, ut post Martam ubi proximè, & alios; Barbosa *dicta clausula* 60. *n.* 3.

Cui & illud mirabile pertinet, quod dilatio,
15 tempus, aut alia † quævis conditio apposita in executivis contractus, aut dispositionis cujuslibet, executionem respiciens, non principalem dispositionem; hanc non facit conditionalem, sed pura remanet, licèt executio, & satisfactio sit dilata, & suspensa in tempus; ita post plures eleganter observant Natta *cons.* 453. *à num.* 12. *tom.* Castillo, Regii patrimonii Consilii meritissimus Senator *controversiarum lib.* 4. *cap.* 56. *num.* 51. *versic. Secundus casus est, & seq.* latè etiam 5. *tom. cap.* 109. *per totum,* Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 3.

Et denique cùm datio executoris, & gratia prin-
16 cipalis inter se separationem, † & divisibilitatem habeant, quia accidentaliter solet dari, vel non dari, ex *dict. cap. si super gratia de officio Delegati, lib.* 6. & ex iis quæ hactenus diximus; juxta vulgare axioma, quod in separabilibus, & in iis, quæ inter se divisi-
17 bilia sunt utile † per inutile non vitiatur; *l. certi condictio, §. 1. ff. si certum petatur, l.* 1. *§. similiter l.* 4. *§. si is qui duplam, ff. de verb. obligat.* plures refert Doctores Barbosa *axiomat.* 231. *per totum,* vide multa mirabilia quæ ad singulares casus congessimus, hac 2. *part. cap.* 13. *n.* 21. *cum seq. versic. Quorum omnium, &c.*

Et ex hac ratione dicendum venit, quod etiam
18 respectu ipsius † gratiæ principalis si contineat rem separatam, & diversam, licet gratia corruat una parte, sustinetur in alia separata; ita post alios, & Rotæ decisiones probat Marescotus *variarum resolution. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 47. in hæc: Quamvis
19 ergo collatio † deficiat, non tamen deficit gratia reservationis pensionis, defectus enim intentionis in una parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte separata, & distincta, *cap si eo tempore, de rescriptis, lib.* 6. Abbas *in cap. sedes, n.* 4. & ibi Felin. *n.* 2. *eodem titulo,* & ita fuit decisum, *in una Oscens. indiceti* 20. *Decembris* 1599. coram D. Cardinali Mil-
20 lino. Sic etiam videmus, † quod licet gratia subrogationis corruat quoad litem, si nulla adsit lis, non tamen corruit alia pars gratiæ, videlicet quoad possessionem, Ægidius *decision.* 125. *in principio,* & fuit dictum *in una Ovetensi. Canonicatus,* coram Joan. Baptista de Rube & *in illa Legionens. Prioratus* 27. *Junii* 1584. coram felicis recordat. Clement. VIII. tunc auditore, & tradit Lancelotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 4. *in præfation. num.* 416. & *seq. &c.*

21 Circa quam doctrinam videndum etiam erit † cons. Ancharrani. 409. *viso diligenter,* & quod fuit resolutum in Rota *in una Tarraconens. illegitimitatis* 22. *Octobris* 1546. teste Puteo *decis.* 483. *incipit Matthæus Gavilla,* & postea *in una Siracusan. illegitimitatis* 19. *Octobris* 1579. *coram Clement. VIII.* tunc Hippolyto Alexandrino, Rotæ auditore, quæ est *decis.* 207. *domini tenuerunt, part.* 1. *diversorum, per totam,* Gonçalez *de mensib. gloss.* 5. *§.* 9. *à num.* 97. ubi latissimè, de gratia pro parte nulla, & pro alia valida, ut pro ista sustineatur, licèt pro alia invalida sit, & deficiat intentio Papæ, quando contenta in gratia separationem habent, ubi abundè prosequitur plurimas doctrinas, & Rotæ decisiones allegans videndus.

Ex quibus necessariò infertur, quod cùm litteræ gratiosæ † maneant quoad sui substantiam, & prin- 22
cipalem dispositionem intactæ, quantumvis commissio & executoris in eis datio sit inefficax, & nulla ob omissam formam essentialem subscriptionis propria manu Sanctissimi; omnino per Senatum tradendæ sunt impetranti, ut illis utatur coram Ordinario, ad quem fit per Senatum negotii remissio in prima instantia.

Ex eo etenim quod coram eo sit causa tractanda, litteræ istæ, † quibus consistit actio, & jus princi- 23
pale impetrantis, deserviunt ad probationem, & sunt instrumentum necessarium, & essentiale juris partis (& interdum utrarumque ex quo quandoque actio, & defensio simul exoritur) per necesse sunt impetranti tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur. Quia licet gratia perficiatur per solam signaturam, atque dicatur gratia perfecta quoad validitatem ante litterarum † expeditionem, cum statim 24
quod sit concessa per verbum, *fiat*, Papæ aut alterius Principis, valida sit & perfecta quoad substantiam; quia solo verbo Pontificis perficitur absque aliqua scriptura, ut post plurimos Doctores probant Gonçalez *de alternat. gloss.* 12. *n.* 44. & *glossa* 15. *§.* 1. *à n.* 34. & 2. *quæst.* 9. *à n.* 32. Molina *de primogenitis, libr.* 2. *capit.* 7. *n.* 56. & *seq.* Castillo *controversiar. tom.* 5. *cap.* 67. *à n.* 64. & *seq.* latissimè Sanchez *de matrimon. libr.* 8. *disputation.* 29. *à principio,* infinitos penè citat Marius Giurba. *in consil.* 57. *n.* 15. & 16.

Tamen ad ipsius gratiæ † probationem, ut ex illa agi possit in judicio, litteræ sunt necessariæ, ad- 25
idque impetrans earum expeditione indiget, & arctatur, *cap.* 1. *juncta glossa verbo, Inscriptis, de censibus, lib.* 6. *cap. contra morem.* 100. *distinction.* ibi: *Scriptis privilegiis, cap. porro de privilegiis.* Nam in lingua Principis stat gratia, & in scriptura testimonium, & in executione † & effectu 26
commodum, Gonçalez *de alternativ. glossa* 12. *num.* 47. & *glossa* 55. *num.* 23. Marius Giurba *consil.* 57. *sub num.* 16. Post Azevedum loco statim citando, Farinacius *decis.* 585 *nu.* 2. *part.* 1. *in novissimis,* Cochier. *in regula* 25. *Cancellaria, de non judicand. juxta formam supplicationis, num.* 27. *fol.* 265. atque ideò absque illis gratia nequit probari: Azeved. post alios *in leg.* 2. *num.* 13. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recopilationis,* Molina *dicto libr.* 2. *de Hispanorum primogenitis, capitul.* 7. *num.* 56. Puteus *decision.* 254. *lib.* 2. & *decision.* 485. *eodem lib.* 2. Sanchez *de matrimonio, dicto lib.* 8. *disputation.* 28. *num.* 2. Glossa *in Clementina dudum, verbo, De sepulturis,* ubi communiter Imola, Ancharranus, & Cardinalis Felinus post alios *in rubrica de constitution. nu.* 5. & ibi Decius in nova additione in prima lectura *à num.* 37. *usque ad* 43. Beroius *num.* 83. Ripa *num.* 51. Mandosius *n.* 40. & *seq.* Boscus *num.* 110. Ferretus *num.* 18. Anton. de Burgos *num.* 144. Riminald. *num.* 129.

Alexand. *consil.* 107. *num.* 4. *vol.* 7. Gigas *de pensionibus*, *quæst.* 34. *num.* 1. 2. *&* 3. *&* *quæst* 40. *num.* 2. *&* 3. Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ*, *rubrica* 1. *§.* 4. *num.* 180. Parisius *consil.* 5. *num.* 60. *&* *consil.* 71. *num.* 12. *vol.* 4. Celsus *consil.* 16. *num.* 6. Bertachin. *tractatu de Episcopo. lib.* 7. *part.* 1. *num.* 53 Rebuffus *in cap. postulastis in gloss. verbo, Retinere, n.* 21. *de Clericis excommunicatis ministr. & in praxi*, *titul. de dispensation. ad plura, num. penultimo, & in tit. gratia rationi congruit*, *num.* 1. Ripa *responsion.* 13. *num.* 4. *de rescriptis*, Cassiador. *tit. de causa possession.* 4. *num.* 2. Socinus *consil.* 41. *num.* 3. *vol.* 3. Ludovic. Gomez *in regula de non judicando juxta formam supplicationis*, *quæst. num.* 8. Rota *in novissimis*, *decision.* 89. *libr.* 2. *& decision.* 11. *lib.* 2. *tom.* 3. Rosella *verbo*, *Privilegium*, *n.* 16. Sylvester, *privilegium*, *quæstion.* 14. Armilla *verbo*, *Privilegium*, *num.* 10. Tabiena *privilegium*, *quæst.* 10. *n.* 11. Castillo *in l.* 41. *Tauri*, *n.* 4. & ibi Ant. Gomez *n.* 2. Navarrus *lib.* 5. *in* 2. *edition. tit. de privileg. consil.* 1. *n.* 1. Bosius *in pract. tit. de Principe*, Mieres *de majoratu* 1. *part. quæst.* 62. *à num.* 1. Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 845. *num.* 20. Gutierrez *consil.* 9. *num.* 6. Matienzo *in leg.* 2. *glossa* 3. *num.* 1. *lib.* 5. *Recopilat.* Avendanno *in leg.* 43. *Tauri glossa* 1. *num.* 1. Molina *tom.* 3. *de justitia*, *disp.* 599. *num.* 1. Grassis 1. *part. decission. lib.* 1. *capitul.* 13. *num.* 51. Sayrus *de pœnitentia*, *cap.* 22. *num.* 3. & post alios Marcellotus *variarum resolution. lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 41. *& sequentib.* qui *num.* 43. firmat Rotam passim contentari † cum sola gratia, absque litterarum expeditione, quæ tantùm requiruntur ad effectum probationis, non tamen substantiæ ipsius gratiæ, & fuisse latè deductum per Rotam *in una Compostellana Canonicatus* 25. *Julii* 1574. coram Joanne Baptista de Rubeis, testatur latè etiam novissimè Tamburinus *de jure Abbatum*, *quæst.* 3. *disput.* 16. *per totum*, *tom.* 1. 27

28 Apud quos præcipuè Molinam, † Thomam Sanchez, & Hieronymum Goncalez, nec non Castillo *controversiar. tom.* 5. *capitul.* 67. *a num.* 69. *cum seq.* & Garciam *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à n.* 296. *cum seq.* videre poteris abundè, quod gratia non expiret etiam ante litterarum expeditionem per mortem Principis re integra, ubi de limitationibus etiam.

Et quod gratia Principis probari non possit, nisi per litteras, † quia per ejus probationem requirit scripturam, ita ut non sufficiat per testes probatio, latè examinat, & ita resolvit post magnam Doctorum catervam, & Rotæ decisiones plurimas Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 845. *per totum*, apud quem de limitationibus præcipuè, quando fuerint litteræ † semel expeditæ deperditæ, latè etiam Tamburinus *de jure Abbatum*, *quæst.* 2. *disput.* 16. *per tot.* Cochier. *ad regulam* 25. *à num.* 14. *cum conseq. fol.* 264. *& seq.* & amplissimè per Parisium *de resign. benef. tom.* 2. *lib.* 10. *quæst.* 1. *per totam*, ubi multa scitu dignissima videbis, & amplissimè etiam *in lib.* 8. *quæst.* 2. *à num.* 8. *cum multis seq.* ubi adducit infinitos penè Doctores, & Rotæ decisiones, limitatque *à num.* 25. ut procedat quando agitur de probanda † substantia gratiæ, non verò quando agitur de probanda ejus qualitate, & circumstantiis, ut tunc per testes sufficiat post magnam Doctorum catervam, pro cujus limitationis doctrina, videndi etiam sunt Castillo *controversiarum tom.* 4. *capitul.* 19. *num.* 14. *cum sequentibus*, & iterum *in cap.* 120. *à principio*, Vivianus *de jure patronatus*, *decision.* 10. *num.* 10. *& decision.* 41. *num.* 4. Surdus *consil.* 168. *num.* 7. *& consil.* 268. *num.* 11. Mascardus *de probationibus*, *conclusion.* 1254. *num.* 5. & in terminis gratiæ probat post Mandosium, Joannes Cochier ubi proximè, *num.* 3. *vers. Sublimitanda.* 29 30 31

Quare de necessitate justitiæ provenit stylus hujus supremi Senatus, † ut litteræ gratiosæ tradantur parti, ut illis coram Ordinario utatur, ad quem in prima instantia cognitionem pertinere reperit, eo quod subscripta non inveniatur commissio executionis de propria manu Sanctissimi contra formam Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 26. quod quotidie practicatur, & inviolabiliter sic à Senatu observatur in his rescriptis gratiosis. 32

Ad justificationem jam retentionis litterarum justitiæ accedamus, † nam in his, ut diximus *in conclusione* 2. supra posita, ad principium hujus *cap. num.* 3. *versic. Si autem litteræ contineant*, *&c.* qua diximus in litteris justitiæ aliter observari debere, nempè ut retentis litteris in Senatu, ne illis pars aliquo modo utatur, fiat dumtaxat remissio negotii Ordinario, ut de illo cognoscat quando apparet, quod ei fit præjudicium in prima instantia, quia non constat in rescripto de subscriptione propriæ manus Sanctissimi ut dictum est. 33

Quæ quidem conclusio validissima habet fundamenta juri nitentia, † & distantia apud Senatum rescripta justitiæ, sive commissiones principales, sive monitoriales, remissoriales, aut inhibitoriales, atque executoriales remanere debere retenta, ne illis cum tanto damno & præjudicio Ordinarii, & rei conventi furtivè & clandestinè pars desuper uti possit, de quo protinus specialiter tractabimus. 34

Etenim cùm istæ commissiones nullæ sint ipso jure ex defectu formæ † subscriptionis, nec eis Delegatus, cui diriguntur uti potest ex defectu jurisdictionis, prout latissimè probavimus hac 2. *part. cap* 17. *per totum*, *& cap.* 20. *n.* 72. *versic. Quibus suppositis non obstant*, & ferè per totum caput, atque etiam *in cap.* 6. *à principio* maximè *à n.* 14. *cum seq.* Sequitur, ut coram Ordinario ad nihil prodesse possint, nec sint alicujus effectus litteræ præsentatæ, tanquam nullæ, quæ etiam ob id nomine carent, *l.* 4. *§. condemnatum*, *ff. de re judicata*, & quæ latissimè diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à principio.* 35

Nec parti illas obtinenti aliquid prodesse possunt; nam si est principalis † commissio, facta per Senatum remissione, non ejus virtute procedit Ordinarius; sed ex sua Ordinaria & naturali jurisdictione, commissionis namque † virtute alteri directæ, impossibile est, posse procedere Ordinarium, prout abundè consideravimus hac 2. *part. cap. fin. à principio*, præsertim *à num.* 5. *cum multis seq.* Quoniam propterea per Senatum fit causæ hujusmodi remissio ad Ordinarium, eò quòd ad eum pertinet uti talem, & de jure Ordinario negotii principalis cognitio in prima instantia ullatenus impedita per avocationem informem & nullam, prout peracutè consideravimus, & copiosè scripsimus *in dict. c. fin. à n.* 25. *& per multos seq.* 36 37

Cæteræ autem litteræ nempè † monitoriales, remissoriales, compulsoriales, inhibitoriales, & 38

& executoriales procedentes, & emanatę à principali commissione informi, & nulla ob defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi eodem morbo laborant, & nullæ sunt, & inutiles tanquam procedentes à radice infecta, quæ pullulare non potest, juxta quæ latè diximus *de Regia protect. 4. part. cap. 6. à num. 35. cum seq.* nam radix infecta arborem & fructum inficit, Joan. Ant. Magil. *de imputationibus, quæst. 67. n. 15.* & exclusa radice omnia excluduntur ab illa dependentia, Paulus Castrensis *in l. illum 19. n. 8. in fin. & n. 9. C. de collationibus.* Et peccatum in capite membra
39 † etiam inficit. Sesse *decis. 99. n. 4.* Atque etiam
40 antecedenti destructo & remoto, ejus quoque consequens destructum remanet, *l. hujus rei, ff. de officio ejus, l. veteris, ff. de itinere actuque privato,* Everard. *in topicis legal. loco 96.* Craveta *consil. 231. num. 2.* Ant. Monach. Florentinus *decis. 28. nu. 16.*

Et quia accessorium, sive tractetur de principali
41 augendo, † sive destruendo, aut confirmando, semper sequitur naturam sui principalis, Surd. *de alimentis, tit. 9. quæst. 31. n. 8. cum seq. & decis. 88. n. 10.* Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part. 2. cap. 16. num. 70.* Ant. Monach. Bononiens. *decis. 27. n. 4. & decis. 28. num. 56.* Antonin. *variar. lib. 1. resolut. 71. nu. 6.* Mastrill. *decis. 115. n. 6.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 282. n. 35. & cap. 937. num. 22.* Castillo plenè *controvers. tom 6. cap. 168. à num. 3. cum seq.*

Maximè quia litteræ istæ sunt à sua principali
42 † commissione inseparabiles, Menoch. *de recuperand. poss. remedio 6. à num. 45. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 97. num. 7. & 8.* Gratianus *disceptat. forens. tom. 5. cap. 893. num. 24. & 25. & cap. 937. n. 23.*

43 Et propterea sublato † principali corruit accessorium, quia eodem modo resolvitur, quo creatur, *l. qui liberis, ff. de vulgari, l. cùm principalis non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ff. de reg. juris, §. fidejussores inst. de fidejussoribus.* Surdus *consil. 93. num. 1. & consil. 398. n. 5.* Franciscus Beccius *consil. 52. n. 107.* Mandellus de Alva. *consil. 217. n. 12. & consil. 271. n. 3.* Tuschus *litter. A. conclus. 78. ex n. 8. cum sequentibus, & conclus. 78. n. 6.* Menochius *consil. 8. num. 135. & consil. 38. n. 14. & lib. 1. de præsumptionibus 21. n. lib. 5.* Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 168. à num. 12. cum seq.* ubi etiam latè & *num. fin.* Quod destructa, seu
44 annullata principali dispositione, † omnes clausulas in ea contentas nullas, & destructas manere, quia accessorium pariter confunditur, & resolvitur cum suo principali, latè etiam Barbosa *axiomat. 4. num. 12. & num. 13. & à principio, l. 1. & 2. ff. de peculio legato,* ibi: *Nam quæ accessionum locum obtinent extinguuntur, cum principales res perempta fuerint:* & infecta primiti-
45 va, infecta etiam censentur derivata, † pro quo plurimas elegantes doctrinas congerit Gonçalez *de alternativis, gloss. 31. à num. 29. cum multis seqq.*

Et in specie acta facta à Judice jurisdictione
46 carente † nulla esse probant, *l. factum à judice, ff. de reg. juris, l. 1. C. si à non competente judice, l. 1. C. de jurisdictione omnium judicum, l. 2. C. si adversus fiscum, l. 1. C. de pet. jud. c. l. 2. C. de pœnis, l. si pater, C. ne de statu defunctor. l. Procurator. C. ubi causa status, l. 2. 3 4. Cod. de modo multan.* latè Vantius *de nullitate sentent. tit. ex defectu jurisdiction. & unde, &c. num. 33. 45. & seq. n.* 48. & 52. Scaccia *de sententia & re judicata, gloss. 7. q. 6. à n. 10. fol. 155.* qui plures allegant, & alibi passim per Doctores.

Et in terminis quod gesta † à Delegato vel Le- 47
gato contra formam Trident. sint nulla ipso jure; disponit Concilium Trid. *in dict. c. 20. post medium,* ibi: *Alias eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint, &c.* Idemque decrevit Leo Pontifex X. *in una Constitutione,* per Nos ad litteram relata hac *2. part. cap. 3. à n. 7. vers. Quare ut provideret, &c.* ibi: *Alioquin & illarum etiam aliarum causarum hujusmodi commissiones, in posterum & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris & momenti, &c.* De cujus commissionis, & omnium inde consequutorum, & derivatorum nullitate abundè scripsimus hac *2. p. cap. 6. n. 14. cum multis seq.*

Hæ itaque litteræ cùm nullæ sint, inefficaces & penitùs † inutiles ad causam Ordinario 48
remissam, quia iste denuò incipit de ea cognoscere, à quo propterea præcisè novæ debent monitoriales, compulsoriales, remissoriales emanare; frustra earum desideratur simultanea remissio, ad nihilum enim valent ultra, nisi ut mittantur foras. Atque ideò nullatenus Ordinario remittendæ.

Frustra enim expectatur id, cujus eventus nullius est effectus, † atque nihil potest operari, *l. aliquando, §. fin. ff. ad Velleian. l. si quis ita scripserit ff. de hered. instituend. l. cum heredes, §. 1. ff. de acquir. hereditat. l. non videtur, ff. de judiciis. l. fin. C. qui admitti, cap. cùm contingat. de officio Delegati.* Surd *decis. 184. n. 8.* Francisc. Molinus *de ritu nuptiar. lib. 1. comparition. 10. n. 57.* Marsil. *consil. 51. licet non dum, n. 17.* Tusch *tom. 4. litt. F. conclus. 520. n. 1.* Barbosa *axiomat. 84. n. 3.* 49

Nec factum quod non relevat † fieri debet, 50
l. ad probationem, C. de probationib. l. aliquando 13. §. fin. l. debitrix 24. §. fin. ff ad S. Consul. Velleian. l. apud Julianum 11. §. fin. ille à quo 13. in principio, l. hac stipulation. 14 §. Divus, ff. ut legator. seu fideicommiss. nomine caveatur, cap. per tuas 32. de simonia, Petrus Surdus *decis. 260. num. 5. cum seq.* Costa *de facti & scientiæ ignorant. inspection. 31. per totam,* Riccius *part. 7. collectanea 2497. versic. Et factum, quod non relevat.*

Imò potiùs istæ litteræ justitiæ non solùm parti non sunt per Senatum tradendæ, eò quòd inutiles eidem sint omninò, † & penitùs ineffi- 51
caces, ut dictum est, sed ex alio capite omninò penitùs denegandæ, & in Senatu retinendæ, facta Ordinario causæ remissione dumtaxat, ne illis aliquando, & clandestinè atque fraudulenter utatur pars impetrans citando reum, aut compulsando acta, & similia, & illis reproductis in Rota illa, ut assolet his in casibus, contra reum recurrentem ad Consilium Regium solito odio & rigore utatur, prosequendo causam contra illum (inauditum, & legitimè excusatum) per judicium contradictarum, prout de singulis lucidissima habuimus exemplaria per varias Rotæ decisiones, quas in unum congessimus hac *2. part. c. 20. à principio.*

Hoc enim gravissimum inconveniens est damnum & præjudicium † inferens notabile partibus 52
innocentibus, charitativo huic recursui, Regisque, & ejus Supremi Senatus authoritati, quod penitùs & radicitùs evitari debet, obviando principiis, ne detur occasio turbationi status Ecclesiastici in

perniciem Reipublicæ, prout hæc, aliaque plurima in proposito consideravimus variis juris fundamentis comprobata *in dict. cap. 20. per totum.* Ideoque talia hęc inutilia, & nulla rescripta in Senatu retinentur, ne aliter incidamus in periculum minans, & instans.

53 Quam tamen resolutionem † limitabis in casu, de quo Nos *in cap. 28. à n. 23. & seq.* & in similibus ejusdem rationis, prout hanc conclusionem similiter limitavimus ibidem. Ut semper quod monitoriales veniant contra plures, si aliquorum tantùm causa Ordinario sit remittenda de jure, aliorum tamen non tunc tradendę sunt monitoriales, aliave rescripta justitiæ parti impetranti, ut illis queat uti coram suo Delegato contra eos, quorum causa non sit Ordinario remissio, à ratione cessante, de qua in hac resolutione, & à ratione urgente de qua in prima, cùm jam horum respectu inutiles non possint dici litteræ Apostolicæ justitiæ.

54 Secundò limitabis hanc † conclusionem secundam, quando executoriales legitimè expeditæ sunt à superiore, agitur tamen coram eo ex eisdem actione in factum contra condemnatum, ibidem tamen in loco superioris non repertum, ut requiritur juxta rigorosam juris rationem disputandi, prout disputabimus infrà *cap. 29. à n. 29.* Qua stante hæ executoriales per Senatum tradi deberent victori, ut illis utatur coram Ordinario, de qua limitatione latiùs egimus hac *2. part. cap. 8. à num. 23. cum seq.* quæ rectè procederet casu, quo stylus Tribunalium admitteret illam resolutionem juris subtilitate fulcitam & comprobatam, quam disputavimus infrà *dict. cap. 29. à num. 29. cum seqq.* sed cum ut ibidem, *& num.* 30. animadvertimus, stylus prædictus adsit in contrarium, idcirco dictæ limitationis doctrina non verificabitur in hoc casu, in quo executoriales non remittuntur Ordinario, etiamsi ex eis agatur actione in factum coram superiore eas expediente.

55 Isthæc ergo distincta resolutio, & discrimen inter litteras gratiæ, & litteras justitiæ, quoad remissionem, † vel retentionem satis abundè fundata, & fulcita remanet. Ex ea tamen nova alia exoritur difficultas, quidnam sit dicendum, quando in ipsis litteris meræ justitiæ insertæ veniant litteræ gratiosæ, an sint omninò tradendæ per Senatum parti, ut illis coram Ordinario utatur. Finge pro majori claritate, gratiam quis obtinuit à Sede Apostolica super quodam beneficio, expedivit litteras gratiæ commissa executione cuidam ministro Romanæ Curiæ, absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, iste Judex expedit monitoriales contra possidentem in partibus, in quibus monitorialibus inserit gratiam, quibus allatis in Senatu ob defectum prædictæ formæ Ordinario in prima instantia causam remittit, an simul hujusmodi monitoriales parti sunt tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur, sicut diximus in primo membro hujus capitis, de litteris ipsis gratiosis originalibus, quibus simul inserta est specialis executionis commissio; informis tamen & absque forma Concilii Trid.

Et videtur affirmativè dicendum, tùm à ratione cessante in litteris meræ justitiæ, † de qua
56
hactenus in hoc secundo membro hujus capitis, tùm à ratione urgente & militante in litteris gratiæ, de qua à principio hujus capitis, quoniam jam dici nequeunt hæ litteræ inutiles, & inefficaces, cum in illis remaneat pars principalis gratiæ intacta, quæ deservit ad ejus probationem, & ad juris impetrantis munimen; igitur tradi ei debent.

Contrarium tamen verum de jure censeo, quia inter litteras † gratiæ Originales, qu bus ac- 57
cessoriè apposita est executoris commissio, & has litteras monitoriales, quibus venit inserta gratia, multum interest, maximumque datur discrimen, & rationis differentia clarè patet, nam litteræ originales gratiæ ideò traduntur per Senatum parti, quia uti originales fidem faciunt, & probationem, & potest pars impetrans ex eisdem utiliter agere, se tueri, & jus suum prosequi. At istæ litteræ † monitoriales principa- 58
liter justitiæ, quibus incidenter inserta venit gratia, non sunt ejusdem gratiæ originales; sed copia & transumptum minus solemniter, transcriptum sine partis citatione, & à diverso ministro atque notario assumpto per Judicem Delegatum, ad hunc dumtaxat effectum, ut testetur de actis executionis gratiæ, & non ab eomet, qui litteras originales gratiæ confecit, quæ quidem non probant, nec in judicio fidem faciunt, prout abundè diximus hac *2. part. cap. 24. n. 33. cum seq.* ubi plenè tractavimus de septem requisitis, quæ intervenire debent in transumpto, ut fidem faciat, præcipuè de citatione partis, & de identitate tabellionis, de originali rogati, quæ omnia nihi huic nostro conducunt videnda: igitur à ratione cessante argumentum retorquetur, cùm istæ monitoriales inserta gratia fidem non faciant in judicio, nec probationem sui juris ex eisdem aliquem assumere possit impetrans, ideò ut penitus inutiles ad causam principalem omninò retineri debeant in Senatu, permanent etenim in meris terminis litterarum justitiæ dumtaxat, de quibus judicandum erit, ac si gratia ipsa inserta non fuisset.

Quod comprobatur; quoniam etsi instrumentum reperiatur insertum † in privilegio Princi- 59
pis, non probat nisi fuerit insertum de consensu partis, de cujus præjudicio tractatur, aut ea legitimè citata, nisi appareat originale, author est Craveta *de antiquitate tempor. 1. part. sectione 8. num. 19. versic. Quid instrumento*, ubi allegat recentiores *in cap. venerabilis*, ubi etiam Decius *col. fin. n. 15. de confirmat. utili vel inutil.* quos sequitur Mascard. *de probation. b. conclus. 919. n. 1.*

Et generaliter tenor instrumenti, qui reperitur registratus † in alio instrumento, nam itidem 60
non probat nisi registratus fuerit authoritate Judicis parte citata ad id, & non contradicente, nec opponente, ut dicit Joannes Andreas *in additionibus ad Speculator. §. 1. sub num. 5. verbo, Essemus, lit. E. tit. de rescripto præsentatio, vers. Sed objicitur*, quem sequuntur Bartol. *in l. Chirographis, ff. de administrat. tutor.* Imola *in cap. cum jure, de officio Delegati, col. pen.* Alexand. *in consil. 6.* incipit, *ponderatis his, col. 2. num. 8. vers. Quinimo plus dixit, lib. 4.* Natta *in consil. 143. vertitur lis, n. 3. col. 1.* Mascardus *de probation. dict. conclus. 919. n. 2.*

Attamen instrumentum, † quo aliud refertur 61
absque citatione, & præsentis partis non contradicentis non probat, nec fidem facit, nisi constet, & appareat instrumentum relatum, ita per *authent. si quis in aliquo documento C. de edendo*, probant

probant Doctores ibi, præsertim Jasson. Jacob. de S. Gregor. & Purpurat. *num.* 77. Bellon. *cons.* 35. *num.* 3. Lanfran. de Orian. *in praxi de instrumento productivo, cap.* 9. *num.* 34. *& seq.* latè Berojus *in cons.* 87. *num.* 11. *vol.* 2. Chassaneus *in consuetudin. Burgund.* 63. *num.* 19. *cum seq.* Petrus Foller. *in tractat. censual. in versic. Tenoris continentia sequentis, num.* 12. *cum pluribus seq.* & per *leg. optimam, C. de contrab. & committenda stipulatione*, sic declarant Cepola *in consil.* 38. *nu.* 12. *in civili*, & Socinus Senior. *in consil.* 266. *num.* 1. *vol.* 2. Mascardus *de probationibus, conclus.* 924. *num.* 1. 2. & 5. *& ferè per totam conclusionem*, ubi plura reperies in hujus doctrinæ comprobationem.

Et quod instrumentum in alio relatum non pro-
62 bat, † nisi de originali appareat, probant insuper Covarruvias *practicarum, cap.* 21. *num.* 2. *vers. Quod si fiat*, Tiraquel. *de retractu lignag.* §. 2. *gloss.* 1. *num.* 10. Surdus *decis.* 231. Duennas *regula* 280. Castillo *controversiar. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 60. Gutierrez *consil.* 23. *num.* 9. Morla *in emporio juris, part.* 2. *tit.* 11. *de fide instrumentorum, quæst.* 1. *num.* 12. Mantica *de tacitis convention. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 7. Surdus *decis.* 231. *num.* 2. Pereira *de emption. & vendit. cap.* 35. *à num.* 48. Cardos. *in pract. jud. verbo Instrumentum, à n.* 22. Gratian. *discept. forens. cap.* 19. 363. *à n.* 10.

Tùm etiam quia si ex defectu formæ, & juris-
63 dictionis litteræ † ipsæ monitoriales sunt nullæ, nullumque juris effectum producunt, nec fidem faciunt, ut latè diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à n.* 9. *cum multis seq.* quę fides eisdem dari potest, quoad accessoria & incidentia in eisdem contenta?

Etenim juris est regula, quod annullato prin-
64 cipali instrumento, resolvuntur omnes clausulæ ad illius utilitatem, in eo contentę, Surdus *decis.* 7. *num.* 28. *&* 29. Tiraquel. *de constit. possess. part.* 3. *limitat.* 7. *num.* 28. *& seq.* Cassanate *cons.* 54. *num.* 40. *& consil.* 55. *num.* 30. cum aliis per Castillo *controversiar. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 13. & cum Gozadino, & Tuscho, Augustinus Barbosa *axiomate* 4. *num.* 13. & est text. mirabilis *in l. sicut, ff. de fundo instructo*, ubi revocato legato fundi, censetur etiam revocatum legatum instrumenti accessoriè relicti, quem merito exclamant Cassanate, & Castillo locis citatis. Igitur ad nihil potest illis fides adhiberi, & quando deficit jurisdictio in Judice, cujus authoritate insertæ † sint litterę gratiosę in monitoriali-
65 bus per Notarium, quod nihil probent; expressè determinant Rotę decisiones relatæ *in una Tridentina*, quas paulò post ad litteram adducemus, *à num.* 71. *cum seq. versic. Ad. quæ optima est, & à num.* 84.

Et quod istę monitoriales à Romana Curia emanatæ expeditæ, super gratia beneficii per
66 alium possessi † (quibus indubiè semper inferuntur gratiæ) quando percutiunt primam instantiam Ordinarii, sint in Senatu retinendæ; in terminis probat, & de praxi testatur Paz *in prax.* 2. *tomo, prælud. ult. num.* 11. *in principio, & ante finem, versic. Sed si in probatione non consistat, fol.* 12. *col.* 4. quem Doctorem sic explica, & declara juxta discretivas, & distinctas resolutiones hactenus *hoc cap.* descriptas.

Probatur deinde, quia etiam ad exercitium
67 jurisdictionis requiritur † præsentatio litterarum originalium, vel aliàs authenticarum solemniter nempè transsumptarum, ita ut non sufficiat transsumptum factum, seu subscriptum à Notario, probant Abbas *num.* 6. & Felinus *num.* 8. *&* 9. *in cap. cum in jure peritus, de officio Delegati*, Ludovisius Gomezius *in cap. statutum, n.* 60. *de rescriptis in* 6. Garcia *de beneficiis*, 6. *parte, cap.* 2. *n.* 16. Rota ut per Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *decis.* 495. *num.* 2.

Imò nec processus fulminatus † sufficit, quod 68
ipsæ litteræ Apostolicæ sunt insertæ, nec sumptum *in forma vidimus*, parte opponente, nisi de originalibus doceatur, Achilles *decis.* 53. *& in decis.* 419. Puteus *decis.* 246. *lib.* 2. Crescentius *decis.* 2. *de officio delegati, & decis.* 1. *de probationibus*, Mandosius *de signatura gratiæ, tit. de translat. pension. vers. Quartò quæro clausula*, Parisius *de resignat. benefic. lib.* 5. *quæst.* 4. *n.* 28. Garcia *dict. cap.* 2. *n.* 12. & facit Rota *in una Bononiens. translation. pension.* per eundem adducta 1. *part. cap. n.* 257. de cujus doctrinæ justificatione altius tractatur *in decis. Trident.* statim ponenda, † & idem de copia privile 69
giorum tenuit Rota *in una Lucana pensionis* 17. *Februarii* 1592. coram Orano adducta per Pacificum *de Salviano interdict. decis.* 203. *n.* 9. *& in novissimis*, Farinacii *decis.* 689. Garcia ubi proximè, *num.* 13.

Nam juris certa regula est, quod licet adquiratur jurisdictionis potestas † à tempore datæ, 70
procedere tamen non potest Judex absque eo quod sibi præsententur litteræ originales, nec antea acquirit jurisdictionis exercitium, cùm non aliter quàm ex eisdem litteris debeat constare, & probari potestas sibi data, *cap. super eo* 2. *de appellationibus, ad finem*, Joan. Andreas *in cap. eam te de rescriptis, in fin.* Corrasius 4. *part. cap.* 1. *numer.* 22. latissimè Ant. Gabriel. *in communibus conclusionibus, tit. de executione rei judicatæ, conclusione* 3. Molina *de justitia & jure* 3. *tom. disp.* 599. *num.* 2. Romanus *consil.* 353. *num.* 7. *&* 8. Felinus *in cap. eam te, num.* 21. *& in cap. suscitatus, num.* 12. *de rescriptis, & in cap. final. num.* 39. *de præsumptionibus*, Mandos. *regula* 27. *quæst.* 17. *num.* 4. *& reg.* 31. *quæst.* 1. qui plures refert, Molina *de Hispanor. primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 58. Rota *decis.* 12. *de præbendis, in novissimis*, Garcia 7. *part. cap.* 2. *num.* 7. *cum seq.* Quare cùm originales litteræ faciant dumtaxat probationem, aut transumptum authenticum cum requisitis, & solemnitatibus necessariis, hæc, quæ simpliciter insertæ veniunt in monitorialibus, non possunt fidem facere, cùm solemniter & debito modo non sint transumptæ, ut dictum est, maximè opponente parte, ut de processu fulminato paulò ante diximus.

Atque optima † est Rotæ decisio *in una Tri* 71
dentin. beneficii del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quæ sic ait in hæc: Aparisius de Sitien. ad fundandam litem narratam in gratia, *si neutri*, quam impetraverat *à felic. recordat. Sixto Papa V.* de hoc beneficio, utebatur decreto quodam citationis Ordinarii Tridentin. cui literæ gratiæ, *Si neutri*, † directæ fuerant, 72
quòd cùm ad effectum excludendi litem necessariò verificandam ad sustentandam gratiam, nullam prorsus, & invalidam fuisse prætenderet Alphonsus de Summaniego, utraque parte super dubio dando informante, dubitavi; an coram Ordinario Tridentin. fuissent præsenta-

tę litteræ originales, vel aliàs ita authenticæ, ut decretum citationis illarum vigore factum foret legitimum & validum ad dictum effectum litis introducendæ? Et domini utraque parte informante censuerunt, non constare coram Ordinario fuisse præsentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illorum vigore factum fuisse nullum, quia Gregorius, qui die 27. *Junii*, *anni* 1587. nomine Aparisii comparuerat coram Ordinario ad notificandam ei gratiam Aparisii, & pendentem executionem quidem gratiæ, solùm ex-
73 hibuit † quandam copiam prædictæ provisionis subscriptam per quemdam Balthasarem Rodriguez assertum Notarium, qui asserebat prędictas litteras Apostolicas, sua propria manu fideliter ex propriis originalibus transumpsisse, & rogatum subscripsisse; hinc enim constabat, coram Ordinario non fuisse productas litteras originales, ideoque judicem nulliter citatio-
74 nem decrevisse, cum non aliter habuerit † jurisdictionem, vel ejus exercitium, nisi originali, vel authentico rescripto sibi solemniter præsentato, Rota *decis.* 20. *de concessione prebendæ in novissimis*, *decis.* 4. *de officio Delegat. in antiquis.* Ægidius *decis.* 110. *vers. Circa tertium dubium*, Felinus *in cap. eam te*, *num.* 21. *de rescriptis*, *& in cap. suscitatus*, *num.* 12. *&* 13. *eodem tit.* Cassiador. *decis.* 8. *num.* 10. *& seq. de restit. spoliator. & decis.* 23. *super regulis*, Crescent. *decis.* 5.*num.*4. *de fides instrumentor.* idem *decis.*23.*de concession. prabendæ*, Achill. *decis.* 2. *de officio Delegati*, Romanus *cons.* 353. *num.* 8. Et ratio est, quia executor certus esse debet de sua juris-
75 dictione per exemplar, † & non per exemplum minus solemniter præsentatum, maximè cum
76 rescripti pręsentatio sit de processu; † & illius potissimum fundamentum; ideoque fieri debet solemniter per manum publici Notarii, & cum appositione testium, cùm judici non credatur, Speculator *de rescripti præsentation. n.* 3. 4. *&* 5. Et verò magis defectus apparebat notus, quia diu constabat, quod in actis Judicis Commissarii fuissent exhibitæ Bullæ originales, cum citatione per eum decreta solùm reperiretur inserta copia prædictarum Bullarum, nam idem ille Balthasar Rodriguez assertus Notarius, asserebat se fideliter transumpsisse illud transumptum ex alio transumpto processus originalis, quod evidenter quoque demonstrat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ insertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant subscriptiones expeditorum Cancellarię, quod planè ostenditur, illud non fuisse originale, nec copiam originali conformem, in copia verò copiæ insertam citationem, subscriptiones sępe dictorum legebantur, quia iste defectus tollebatur ex assertione Judicis dicentis in principio decreti citationis, fuisse electum Judicem vigore unius Bullæ Apostolicę Sixti V. scriptę in pergameno, & lingua Latina, cum quodam sigillo plumbeo pendente ex filis sericis rubei, croceique coloris: quia ex his non
77 inferebatur † ad realem productionem dictarum litterarum coram illo, cum potius viderentur verba Notarii in similibus citationis decretis de stylo apponi solita, quod colligebatur prętereà ex illis verbis in citatione sequentibus, *cum quidem Bulla tenor est*, *qui sequitur*, & tamen non sequebatur ibi nisi tenor alterius copię, ut *suprà* fuit ostensum, pro quo faciebat consuetudo ultra montes vigens, per quam, ut ait Crescentius, *decis.* 87. incipienti, *Executor gratiæ extra Italiam omnes litteras Apostolicas*; sed neque authenticam litterarum copiam fuisse prę sentatam coram Ordinario ostendebant plures defectus solemnitatum requisitarum † in transumptando. 78
Rursus non constabat prędictum Rodriguez, qui transumptum fecerat, fuisse Notarium, nec erat verum illud fideliter transumpsisse, cum liquet inter copiam exhibitam, & copiam copię in citatione insertam esse varietates, & differentias suprà relatas.

Unde nulla eis poterat † adhiberi fides, nec 79
prędictis obstabat Rota *decis.* 4. *de concessione prabendæ in antiquis*; quod etiam sine copię prę sentatione valet processus, dummodo postea quandocumque litterę producuntur ex quibus constet; quia respondebant Domini, etiam decisionem fuisse reprobatam, Felin. *in cap. suscitatur*, *nu.* 13. *de rescriptis*, Crescentius *decis.* 598. *incipienti*, *pensionis translatio*, Romanus *cons.* 353. *n.* 6. Rursus non obstat decisio Achillis 2. *de officio Delegati*, ubi Rota tenuit, valere translationem pensionis † factam coram executore vigo- 80
re processus fulminati, in quo erant insertæ litterę Apostolicæ; quia respondebatur, primò insertum litterarum in processu fulminato majorem habere vim, quàm transumptum factum à Notario, cum processu fulminato Judex attestaretur, se vidisse litteras originales, easque inseruisse, & sigillum suum apposuisse, ut declarat Puteus *decis.* 246. *n.*5.*l.*3. Concurrebant prætereà in illo casu multa adminicula, quibus suadebatur credendum fuisse incerto, Casaneus, *decis.* 71. postremò cum fuisset processum extrajudicialiter sine partis citatione, licebat peragere actum translationis pensionis, Achilles *decis.* 2. Puteus *decis.* 246. *n.* 3. *vers. Non obstat*, *lib.* 3. In casu autem proposito Judex executor non poterat exercere actum † sine legitima citatione, præterea nec 81
decretum citationis poterat sustineri vigore ordinariæ jurisdictionis, quia cum processerit tanquam Delegatus † ad jurisdictionem delegatam se restrin- 82
xit, fecit enim actum tanquam Judex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nulliter processit ex prædictis Hostiensis, Imol. Abb. & alii. *in cap. cum ex officii*, ubi Felinus *n.* 25. *vers. Quarta conclusione*, *de præscriptionibus*, nam qui potest procedere ex potestate valida, & procedit ex potestate invalida, ad quam se coarctavit, nulliter procedit, Puteus *decis.*583. *n.*3. *lib.*2. Roman.*cons.* 343.*n.*5.

Postremò non obstat doctrina Speculat. *in rubrica de rescripti præsentat. lib.* 2. *& tit. de instrument. editione*, §. *nunc videamus*, *num.* 11. tradentis modum procedendi in similibus actibus, † 83
ut scilicet litteræ originales transumptentur, ex quo non possunt in actis relinqui, & transumptum paratur in actis, ex quo fiat illud transumptum in decretum citationis inserendum, quæ omnia licet observasse Judex videbatur, quia fuit responsum, veram esse doctrinam Speculatoris, eum tamen non excludere solemnitates requisitas in transumptando, nec veram & realem productionem litterarum originalium, quæ proposito casu non fuisse servata, satis liquebat ex supra dictis.

Quæ decisio multa utilissima in se compre- 84
hendit omnino necessaria, † ut sciamus quando

do transumpto litterarum Apostolicarum fides sit danda, vel non, quam decisionem adducit ad litteram in alio proposito, Garcia *de beneficiis 6. p. cap. 2. num.* 17. aliam etiam adducit *num.* 18. in hac eadem causa Trident. quæ
85 cùm magis ad nostrum propositum † conducat inserere volui, ut magis doctrina nostra, de qua hactenus, elucescat, *qua decisione in eadem Trident.* 10. *Mai* 1595. coram D. Corduba fuit per Rotam decisum in hæc: Standum esse in decisis rationibus adductis *in dict. decisione* constat, quod Judex non fuit certus de jurisdictione sua, cum non fuit præsentatum originale, quod ex inspectione benè probatur ad tradita per Alexand. *cons.* 55. *num.* 2. *lib.* 5. Aimon. 107. *num.*
86 19. Nam præsentatio † rescripti debebat fieri solemniter per manum publici Notarii, & cum oppositione testium, Speculat. *de rescript. præsentat. in princip.* Et quando hoc deficit, Judex non potest dici certus de jurisdictione. Neque obstare quod præsumitur originale præsentatum;
87 † judicem certum de jurisdictione per inspectionem originalis, eo ipso quod pars Alphonsi comparuit nihil opponens de defectu jurisdictionis, & quod originale non fuisset præsentatum, quo casu intrat doctrina tradita per Henriquez *num.* 4. Abb. Felin. & Bellam. *numer.* 10. *in cap. cum jure, de officio Delegati*, dicentes quod si pars compareat ante sententiam, non opponat de defectu jurisdictionis, eò quod originale non fuisset præsentatum; si velit opponere post sententiam non potest, nam domini duos terminos considerabant, alterum quod productio ju-
88 rium † sit de actis, alterum quod sit de actis instrumenta, quæ producuntur. Quod ad primum dicendum est, fieri de actis statim, quod est facta productio parte citata, & sic non potest dici de actis instrumentum, ut per Mohed. *decis.* 1. *de procurationibus.* Quoad secundum jura sunt de actis, si registrentur solemniter in illis, ut per Bellam. sup. *n.* 7. & inde jurisdictio Judicis considerandа est respectu Judicis, & respectu partis: respectu Judicis productio debet esse de actis, & fieri per manum Notarii publici cum oppositione testium, ad tradita per Speculat. *ubi su-*
89 *pra.* Et respectu partis, si opponat, debet † instrumentum verificari, & registrari, ut tradit Bellam. *num.* 8. licèt verò non constet de productione, & actu productionis, sed de comparitione quadam coram dicto Judice, & de actu extrajudicialis Judicis sine testibus, cui asserenti se fuisse deputatum vigore Bullæ delegationis, non est standum, nisi priùs constet de delegatione, quia Delegato non competit jurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum, *cap. super eo, de appellat.* & inde tollitur objectum quod cum pars fuerit citata ad dicendum contra, & apparuerit, & nihil opposuerit, Judex potest procedere, cum enim Judex ante dictam præsentationem litterarum non habuerit juris-
90 dictionem, † consensu partium non potest validare processum, *l. privatorum, C. de jurisdictione omnium judicum, cum vulg.* tenet in expresso Francus *in dict. cap. super eo, col.* 6. & ibi Decius *num.* 28. & agitur de conferendo iurisdictio-
91 nem, quam privati † dare non possunt, Felinus *cap. cæterum, num.* 21. *de rescriptis*, & testatur communem Gabriel. *de executione rei judicata, conclus.* 3. *num.* 3. Cùm ergo dicto iudici fuerit præsentatum transumptum, ex alio transumpto processus originalis, Domini resolverunt standum esse in decisis, cum illi non potuerit de sua jurisdictione constare ex supra dictis. Hactenus de hac decisione.

Et *in eadem Trident.* est alia *decisio, coram eodem Dom. Corduba Junii* 1595. ubi id confirmatur, quæ est 620. *novissim. Farinacii*, est etiam decisio *in causa Abulen. pensionis* 11. *Mai* 1600. coram Domino Sacrato, de qua testatur Garcia *de beneficiis* 1. *p. cap.* 5. *numer.* 10. & alia *Oxomens. translationis pensionis* 9. *Junii* 1606. coram Domino Nancenedo relata à Garcia *dict. cap.* 5. *num.* 257. Quæ decisio post medium sic ait: Unde hoc dato per me dubio, an mandatum auditoris Cameræ ad favorem Melchioris sit exequendum, Domini utraque † parte infor- 92
mante resolverunt, non esse exequendum uti nullum & injustum, moti respectu nullitatis, tùm quia de reservatione alicujus pensionis ad favorem Melchioris non constat in actis, prout requiritur pro validitate sententiæ, etiamsi executivè agatur, Achilles *decis.* 4. *de rescriptis*, *n.* 4. Mandosius *ad regulam* 3. *Cancellariæ. q.* 7. *num.* 2. *vers. Hinc voluit Rota*, & prout in simili fuit tentum *in illa Roman. census* 4. *Decemb.* 1595. coram R. P. D. Pamphilio, nec quoad suffragari potest Melchiori † copia illa asserti motus 93
proprii, quæ in actis reperitur, siquidem quia est copia simplex non recognita, & caret citatione ad dicendum contra, quo fit, ut minimè de actis esse dicatur, nullamque prorsus fidem faciat: ita Doctores *in authent. si quis in aliquo documento; C. de edendo*, Cassiador. *decis.* 7. *in fin. de appellation.* Cæsar de Grassis *decis.* 3. *num.* 7. *de restit. spol.* & Roman. *cons.* 519. *per totum, &c.* & tradit novissimè Gratian. *discept. forens. c.* 170. *n.* 17. & accedit quod ait Gutierrez *practicar. lib.* 4. *quæst.* 9. *n.* 10. Quòd cùm ad probationem † 94
gratiæ & privilegii requiratur scriptura originalis, præsentanda est, & non sufficit testimonium ipsius, in una tamen *Laudens. pensionis de mense Januarii* 1601. coram Domino Penna fuit resolutum; quod executor transferens pensionem satis est certificatus de sua jurisdictione, licet non fuerint ei præsentatæ litteræ originales, si tamen fuerit ei præsentatum transumptum extractum à Notario Cameræ, & sigillo camerarii roboratum, cum clausula, quod illius copiis sive sumptis manu alicujus publici Notarii authenticatis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis adhiberetur fides, & sic erat in forma probanti, &c.

Deinde quia hæ litteræ non sunt in monitorialibus insertæ ad finem, † ut ex eis agatur, & 95
tractetur de causa principali, & de substantia gratiæ, sed dumtaxat ad finem & ad effectum probandi jurisdictionem Judicis Delegati, juxta *c. cum in jure peritus*, & ibi communiter Doctores *de officio Delegati*, & sic in alio diverso non probat, nisi originales appareant, Gutierr. *consil.* 23. *n.* 8. & 9. Molphes. *in summa morali tit. de jure patronat. n.* 45. post Verall. & Seraphin. Riccius *in tract. probat. jur. patronat. resolut.* 18. *num.* 4. Et quando † commissio in 96
monitorialibus inseritur, ultra non probet, quàm ad illum effectum validandæ citationis, videnda quæ diximus infra *cap.* 30. *§.* 4. *prope finem.* Conducit quod exceptio modificativa opposita ad unum finem, potest postea ad adversum in executione opponi, Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 7. *n.* 71.

Ex

Ex quibus mirabilibus Rotæ decisionibus tres
97 deducuntur conclusiones, † quæ omnino conveniunt iis omnibus, quæ à principio hujus quæstionis ultimæ, atque pro ejusdem resolutione subtiliter consideravimus.

Prima quod litteræ originales, vel transum-
98 ptum authenticum, † & solemniter translatum adhibitis requisitis juris dumtaxat in judicio fidem faciunt, & probationem; non autem transumptum minus solemne.

Secunda quod litteræ gratiæ insertæ in proces-
99 su fulminato, monitorialibus, † aliisve actis judicialibus, non faciunt fidem, nec probationem legitimam, postquam oppositum est à parte de hoc defectu, nisi insuper ostendantur, exhibeantur & præsententur eædem litteræ gratiosæ originales ut constat ex priori *decisione Tridentina*, & ex Doctoribus citatis superiùs *à n.68. vers. Imò nec processus fulminatus.*

Tertia, quod quando defectus adest jurisdi-
100 ctionis, † tunc nec monitoriales, aut decreta citationis, nec multò minus litteræ gratiosæ in eisdem insertæ fidem aliquam facere possunt, etiam ubi aliàs fidem facerent, & etiam si à parte non fuerit oppositum de hac exceptione, prout ex utriusque decisionibus manifestè patet; ergo multò magis ubi deficit jurisdictio in fundamento, quia in commissione fuit forma subscriptionis propriæ manus Sanctissimi juxta decretum Concilii Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, & quæ à principio hujus capitis deduximus; & huic conclusioni directò consonant fundamenta apposita sursum *à num. 35. & seq.* & in aliis locis ad quæ Nos remisimus ibidem, videnda omnino.

Quæ omnia nota, & mente tene, quoniam utilissima sunt, & ad plurima deserviunt militantibus in hoc supremo Regio Consilio, quo frequentissimè contingit dubitari, quando his transumptis fides sit adhibenda, & frequenter in multis causis Senatus appetit originales litteras gratiæ.

Tunc etiam deserviunt omnia, ut sciatur quibus litteris potest pars uti, agereque coràm Ordinario, postquam per Senatum causæ in prima instantia fit remissio ob defectum subscriptionis, atque etiam quæ litteræ gratiosæ transumptæ sint parti tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur, quæ verò retinendę sunt in Senatu facta eidem causæ simpliciter remissione.

Quid autem sit dicendum de iis litteris monitorialibus, in quibus attestatur Notarius Aposto-
101 licus † fuisse subscriptas de propria manu Sanctissimi; altiorem petit indagationem, & speciale examen, de quo hac 2. *part. cap. 30. §.4. per totum*, latiùs erit videndum, & accuratè examinandum, quia pluries contingit hæc difficultas casusque continet confusionem discretivè exaggerandam.

Atque tandem pro coronide huius capitis illud erit animadvertendum, quod si fortè in discursu hujus secundæ partis, dum de remittenda causa Ordinario inter loquendum de litteris justitiæ dixerim aliquando litteras remittendas per Senatum Ordinario; inadvertenter dixisse intelligas, & loqui advertas de causa dumtaxat retentis litteris in Senatu juxta regulas, & limitationes in hoc *cap. à principio*, & ad eas reducendum erit, quidquid dixerim alibi circa harum litterarum retentionem, vel remissionem. Ut nempè regulariter semper litteræ gratiosæ, quibus inserta venit commissio executoris, sint tradendæ impetranti, ut eis utatur coram Ordinario, quando ad eundem per Senatum fit remissio causæ in prima instantia. Per contrarium autem regulariter omnes litteræ justitiæ retinendæ erunt in Senatu, simpliciter facta Ordinario causæ remissione.

CAPUT XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, sive Clericus sit, sive laicus, an percuti dicatur prima Ordinarii instantia, ut Regis protectio locum habeat.

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Obligati Romæ per se, vel procuratores in forma Cameræ in partibus degentes, an exequi possint ab Auditore Cameræ, vel uti Regalia protectionis, ut monitoria sibi intimata, sive litteræ declaratoriæ incursus censurarum retineantur, & causa Ordinario remittatur.*

2 *Concilium præservans primam instantiam Ordinariis non sustulit legitimos modos, quibus de jure communi permittitur ab eis recedere in prima instantia.*

3 *Ratione contractus sortitur quis forum alienum, quia de jure Judex loci contractus dicitur competens.*

4 *Clericus non potest prorogare jurisdictionem alienam absque sui Ordinarii consensu, nec proprii fori renuntiatio tenet.*

5 *Prorogationem alienæ jurisdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarii, licet expressa, & in pactum deducta non teneat.*

6 *Prorogatio ex juris necessitate, & tacitè inducta à lege, non requirit consensum Episcopi.*

7 *Obligatio alicui prohibita non intelligitur, quæ à lege tacitè & incidenter ex actu permisso inducitur.*

8 *Alienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretum Judicis.*

9 *Alienatio prohibita intelligitur facta ab homine, non tacitè inducta à lege.*

10 *Donatio tacitè inducta à lege, non requirit acceptationem.*

11 *In jurispatronatus translatione tacitè inducta à jure non requiritur consensus Episcopi.*

12 *Contractus ubi est à jure permissus inter partes principaliter, non attenditur præjudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam.*

13 *Renuntiatio proprii fori expressa in contractu alibi loci contractus contra obligationem, ibi non repertum.*

14 *& seqq. Clericus Romæ obligatus, ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis.*

15 *Loco contractus quis conveniri potest si ibid. reperiatur non aliter.*

Juris.

16 *Jurisdictio in alienum subditum, ut ratione contractus adquiratur; duo copulativè requiruntur, celebratio contractus, & quod in eo repertatur obligatus tempore conventionis.*
17 *Judex loci contractus adquirit jurisdictionem conditionaliter, si in eo repertatur obligatus, non absolutè.*
18 *Si cum contractus celebratione in alieno loco concurrat simul expressa renuntiatio proprii fori absolutè adquiritur jurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum.*
19 *Nec tamen renuntiatione expressa clericus absque licentia sui Episcopi uti non potest.*
20 *In expressa fori renuntiatione facta per Clericum consensus proprii Episcopi est necessarius, licet non in tacita inducta à lege.*
21 *Covar. observatio refertur, quod Judici loci contractus non adquiritur jurisdictio ex simul inserta expressa renuntiatione Clerici sui fori.*
22 *Auditor Cameræ caret penitus jurisdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renuntiaverit proprio foro deficiente consensu Ordinarii, cui Senatus hujusmodi causas quotidie remittit.*
23 *Consensus partis solus absque consensu Ordinarii non sufficit ad prorogandam alterius jurisdictionem, nec partis sola renuntiatio valet.*
24 *& seqq. Doctores attribuunt jurisdictionem Judici loci contractus non absolutè, sed conditionaliter, si ibi repertatur contrahens.*
25 *& seqq. Cap. Romana, §. contrahentes, de foro competenti, lib.6. verba ponderantur, & interpretantur.*
Dictio (nisi) inter alios effectus limitativos, seu negativos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ib.
26 *Dictio (nisi) importat formam.*
27 *Jurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur Judici, nisi prius conditione purificata, ita ut antea ejus processus sit nullus jurisdictionis defectu.*
28 *Conditio super qua datur jurisdictio plenè probanda est.*
29 *Sententia lata ante purificatam conditionem, sub qua jurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem judicatam.*
30 *Auditor Cameræ caret jurisdictione contra Romæ obligatum, ibi tamen non repertum, etsi Clericus proprio foro simul renuntiaret sine licentia Ordinarii, cui Senatus remittit causam retentis litteris.*
31 *Sententia lata ab alieno Episcopo ratione contractus, & renuntiationis Clerici sine licentia Episcopi an sint nulla.*
32 *Sententia lata super actis nullis ex defectu jurisdictionis pariter nulla est.*
Acta sunt vehiculum ad sententiam, ib.
Causa ob quam irritatur processus influit in sententiam, ib.
33 *Si notoriè ex tenore Scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in illo loco processus, & sententia Judicis nulla est.*
34 *Si tamen est dubium, & Clericus declinat, acta erunt nulla juxta Scacciam.*
35 *Quæ observatio procedit, accedente necessario requisito, quod sit repertus debitor in loco contractus.*
36 *Conditione super qua fundatur jurisdictio Judicis loci contractus deficiente, atque Clerici renuntiatione cum licentia Ordinarii, processus contra non repertum ib. corruit.*
37 *Tridentin. licèt non sustulerit legitimos modos sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos de jure communi approbavit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus.*
38 *Juramentum appositum in contractu tribuit jurisdictionem Judici loci contractus, licet ibi non sit repertus.*
39 *Juramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed ejus principali dispositioni tantùm, non tribuit jurisdictionem contra ib. non repertum.*
40 *Clericus jurans respondere in loco contractus absque consensu Ordinarii non tribuit jurisdictionem si in eo non reperiatur.*
41 *Renuntiatio fori non valet in præjudicium superioris, nec ejusdem renuntiantis ratione juris complicati.*
42 *Juramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur.*
43 *Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis.*
44 *Duo casus ubi à jure æquiparantur, dispositum in uno, & in alio dispositum intelligitur.*
45 *Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ib. debitor sit repertus.*
46 *Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu vero.*
47 *Clericus conveniri potest in loco destinatæ solutionis, absque consensu Episcopi, si ibi reperiatur; quia est prorogatio tacita, & à lege inducta.*
48 *Covarruv. observatio ad idem adducitur.*
49 *Locus contractus celebrati per Procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus ubi factum fuit mandatum.*
50 *Ad jurisdictionis adquisitionem ratione contractus non sufficit quod reperiatur procurator obligati, sed principalis propria persona.*
51 *Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. nequit cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinariis pendentes in prima instantia avocare.*
52 *Concilium Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos juris sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos, & à jure reprobatos admisit.*
53 *Ex contractu extra Curiam Roman. celebrato, nec si ibi celebratur sortitur ejus forum, nisi in ea reperiatur contrahens, nec suppletur repetitio per expressam Clerici fori renuntiationem, sine consensu Ordinarii.*
Litteras declaratorias, quaslibetve alias ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam ex obligatione Camerali degentem in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario, ib.
54 *Pereira observatio refertur, recursu ad Regem uti posse Clericum obligatum ex obligatione Camerali pro pensione Romæ solvenda excommunicatum, in sui Regnis degentem.*
Nemo potest se obligare, ut absque contumacia, & causa cognitione possit excommunicari, nec stylus tenet, ut omittatur citatio in executione necessaria, ib.
55 *Consensus proprii Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem Clerici; re-*

remissivè.

56 *Consensus Vicarii Episcopi non sufficit ad validam prorogationem alienæ jurisdictionis factam per Clericum.*

57 *& seqq. Laicus Romæ obligatus ex Camerali obligatione per se vel procuratorem, an ab Auditore Cameræ exequi valeat.*

58 *Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in jurisdictionem Judicis Ecclesiastici.*

59 *Litteras, etiam declaratorias, expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & submissum suæ jurisdictioni, retinet Senatus, & causam remittit Judici laici competenti declarando vim fieri.*

60 *Vassallus Regis contrahentis in Regno extraneo, ibique respondere promittens si ibi fuerit repertus, convenitur.*

61 *Observatio Gabrielis Pereiræ circa Lusitanos obligatos in Regnis Castellæ.*

62 *Vassallus voluntariè, & expressè consentiens in jurisdictionem alterius Regis non præjudicat Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litiget.*

63 *Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum, ex prorogatione ejus expressa.*

64 *Barones passim solent vindicare subditos alienam jurisdictionem voluntariè prorogantes.*

65 *Remissio non est facienda, si Judex competens, & requisitus non sit ejusdem Imperii, & Principatus.*

66 *Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis alienum forum sortitur sine consensu Ordinarii, si ibi reperiatur.*

67 *Augustinus Barbosa contrariam opinionem tenens in causa propria annotatur.*

QUotidie opprimuntur & fatigari solent subditi & vassalli horum Regnorum, ut illustrè, sive Clerici, sive laici ab Auditore Cameræ † Apostolicæ expedientæ censuras, vel potiùs declaratorias incursus in eas, pro executione obligationis ab illis seu eorum procuratoribus factæ in Romana Curia [& interdum extra eam] in forma Cameræ Apostolicæ, sive pro pensionibus debitis, sive pro aliis expensis pro expeditione Bullarum, dispensationum & similium, ac etiam sive in eadem Curia Romana reperiantur, sive non, sed imò in partibus degentes.

1

Qui sic subito innodati censuris, confugere frequenter assolent ad hunc Senatum Supremum conquerentes de oppressione & violentia, & litterarum retentionem postulantes, atque ad suos Judices Ordinarios causæ in prima instantia remissionem petentes, magna hinc oriri solet inter Jurisperitos controversia (hactenus non digesta) variè sentientes; Nos autem tùm rogati, tùm à tractatus perfectione adstricti, illam accuratè dirimendam disputatione præmissa pollicemur.

2 Et pro parte negativa, quòd sit deneganda protectio, non levia urgent † fundamenta. Primum quia Concil. Trid. *sess.* 24. *de refor. c.*20. primam præservans instantiam Ordinariis nullatenus sustulit legitimos juris modos, per quos sortitur quis forum alienum, imò in eisdem non procedere, ejusdem Trident. dispositionem: ex declarationibus sanctæ Congregationis Cardin. magnaque Doctorum caterva resolvimus hac 2. *part. cap.* 5. *vers. Plures tamen alii casus à n.*8. *per tres* §§. *seq.*

Sed ratione contractus quis sortitur legitimè forum illius Judicis † in cujus loco, aut districtu 3
contraxit, quia talis Judex loci contractus dicitur de jure competens, juxta jura & Doctores per Nos citatos (& etiam citandos hac 2. *part. cap.* 5. §. 3. *à principio*, ubi propterea resolvimus multis relatis Doctoribus; protectionem denegandam in Senatu, à quo nec fit causæ Ordinario remissio. Igitur Auditor Cameræ Apostolicæ legitimè procedere dicetur etiam in prima instantia, super executione obligationis Cameralis per aliquem Romæ factam cum ratione contractus competens sit Judex dicendus, prout ipsum habere in facultatibus suis à Pontifice concessis, ex pluribus Doctoribus probavimus *in dict. cap.* 5. §. 3. *a n.* 4.

Secundò, quia licèt constans sit in jure, & à communi Doctorum opinione † vallata resolutione, quod Clericus nullatenus valeat prorogare jurisdictionem alterius Judicis Ecclesiastici, nec in eam consentire, absque licentia sui proprii Episcopi Ordinarii, sine quo ejus prorogatio, & proprii fori renuntiatio non tenet, nec operatur, ut probat *cap. significasti, de foro competent. cap. non licet* 3. *q.* 3. *cap.* 1. & 2. 11. *quæst.* 2. Bald. *in l.* 1. §. & *post. n* 5. *ff de novi operis nunciation.* Abbas *in cap. ceterum, num.*11. *de judiciis* Ancharranus *in cap.* 1. *num.* 2. *de foro competent.* Decius *in cap. de quo, num.* 84 & *in cap. at si Clerici, n.* 264. *de judiciis*, Alexand. de Nevo *in cap. P. & G. num.* 84. *de constitutionibus*, Turrecremat. *in cap. nullus el* 2. *num.* 39. *quæst.* 2. & *in cap. non licet, num.* 3. *quæst.* 7. Lapus *in cap.* 1. *num.* 5. *de foro competent. in* 6. Zannet. *de differentiis inter jus Civile & Canonicum, differentia* 215. *in* 1. *tom. tractat. diversorum.* Jo. Baptista de S. Blasio *in contradict. juris Canonic. & Civil. contradict.* 83. *eodem tomo*, Bertachin. *de Episcopo in* 5. *part. limitat.* 4. *num.* 96. Benedict. Capra *in suis regul. sub tit. de prorogation. num.* 16. Angel. Aretin. *in l. Imperatores, num.* 4. *de appellationibus.* Ludolphus Schrader. Ultramon. *de feudis, part.* 10. *section.* 1. *num.* 146. Lælius de Zanchis *de privilegiis Eccles. privileg.* 87. *num.* 10. Hieronym. Pappon *consil.* 1. *num.* 14. *lib.* 1. Bimius *consil.* 14. *num.* 10. *lib* 1. Gratus *consil.* 87. *num.* 4. *lib.* 1. Cumia *super ritib. Magn. Cur. cap.* 42. *num.* 124. Jacobi *in l. hæres absens*, §. *si quis tutelam, ff. de judiciis.* Socinus *in cap. pervenit, num.* 391. *de sentent. excommunicationis*, Mozz. *in tractatu de feudis, in tit. de natura feudi, num.* 131. Capicius *decision.* 9. *num.* 13. Roman. *singular.* 745. ubi Seraphin. *in additionibus*, Petrus Gregor. *de judiciis causa feudalium, quæst.* 7. *num.* 19. Bernard. Vuernes. Ultramontan. *practicarum forensium, lib.* 1. *tit.* 1. *observation.* 12. *num.* 2. & infiniti penè alii statim allegandi.

4

Tamen hæc vera resolutio communiter à Doctoribus declaratur, † & limitatur, ut dumtaxat procedat, quando prorogatio hæc, & fori proprii renuntiatio à Clerico fit expressè, & ex sua voluntate verbaliter, & actualiter promissa, aut aliter in pactum deducta absque consensu Episcopi; secus autem, quando tacitè fit, atque inducitur ex aliquo actu, puta vel contrahendo, vel delinquendo, quia tunc potest jurisdictionem alterius Judicis Ecclesiastici licitè 5

pro-

prorogare, absque sui Episcopi consensu, nam eo casu non ex ipsius voluntate, sed ex necessitate juris provenit prorogatio ista, in qua proprii Episcopi consensus necessarius non est, ad hoc ut Clericus conveniri possit, & judicari à Judice loci contractus, cujus ratione forum tacitè sortitus fuit; hanc distinctionem quam plurimi faciunt firmantque Doctores Joannes de Anania *in cap. si diligenti*, *nu.* 8. *de foro competent.* Abb. *in cap. dilecti filii*, *num.* 8. *eodem tit.* Paulus de Castro *in l.* 1. *num.* 9. *ff. si quis in jus vocat. non ierit.* Decius *in cap. de quo Vuldeo*, *num.* 90. *de judiciis*, *& in l.* 1. *num.* 14. *ff. de judiciis*, Abbas *consil.* 24. *col.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Bald. *in l. Senatores*, *num.* 3. *de Senatoribus*, Jacobinus *in l. est receptum*, *in* 1. *lectur. num.* 4. *ff. de jurisd. omnium judic. & in lib.* 1. *num.* 14. *ff. de judiciis*, Ferretus *consil.* 366. *num.* 17. *lib.* 2. Pelf. Ultramont. *in processu judic. tit.* 9. *num.* 62. & post Alexand. Ripam, & Abbat. idem firmat Petr. Barbos. *in l. heres absens*, §. 1. *à num.* 61. *ff. de judiciis.* Et cum Speculatore, Roman. Alexand. & Abb. idem firmat Maranta *de ordine judicior.* 4. *part. distinctio.* 22. *num.* 24. Anton. de Butrio *in cap. significasti*, *num.* 11. *& sub num.* 18. *de foro competenti*, Marianus Socinus *in cap. dilecti*, ubi Felin. *sub num.* 7. *quæst.* 1. *eodem tit. & in cap. ex litteris*, *sub num.* 27. *de mutuis petiti nib.* & alii citati, & sequuti à Scaccia *de sentent. & re judicat. glossa* 7. *q.* 3. *limitation.* 1. *num.* 43. *& seq.* Maria *de jurisdictione* 2. *part. cap.* 6. *num.* 47. & latiùs prosequitur Graffis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *n.* 67. *& seq.* legendus *à n.* 53. *cum aliis seq.*

Cujus distinctionis & declarationis rationem reddunt Doctores, quia hæc renuntiatio † pro-
6 prii fori, & alieni adquisitio non provenit immediatè à voluntate, & consensu Clerici obligati, sed secundariò, & causativè inducta ex juris necessitate, & ejusdem dispositione, quæ jubet, partes etiam invitas respondere debere in loco, in quo contraxerunt, cujus forum ratione contractus ibidem gesti sortiuntur, *ex cap.* 1. §. *contrahentes de foro competent. lib.* 6. & ex aliis citatis sursum, *cap.* 5. §. 3. *in principio.* Quare consensus proprii Episcopi non requiritur in hac prorogatione, quæ magis dicitur prorogatio juris, quàm hominis, ut post plures Doctores probat Scaccia ubi proximè, *dict. limitat.* 1. *à num.* 23. Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 3. *n.* 223. *ff. de judiciis*, Navarrus *in cap. accepta, opposition.* 8. *num.* 5. *de restitut. spoliat.* & ferè omnes alii Doctores hactenus citati eandem rationem reddunt, quibus adde Cepollam *consil.* 11. *n.* 16. Farinacium *in tract. crimin. quæst.* 8. *n.* 14. Jacobum de Graffiis *in decis. aure.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 26. *nu.* 27. *&* 28. ubi alios allegat, Cerola *in praxi Episcop. in verbo Clericus*, §. 12. Graffis *de effectibus Clericat. effectu* 1. *sub num.* 53. *vers. & licet glossa*, *& n.* 62.

Et corroboratur, quia quando obligatio alicui prohibetur, † non intelligitur prohibita
7 obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Cartharius *decis.* 49. *nu.* 23. Et quia licèt minori prohibeatur alienatio †
8 absque consensu, & decreto Judicis; tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege, tanquam necessaria comprehendit minorem etiam sine decreto Judicis, latè de variis exemplis per Gratianum *disceptationibus forens. tom.* 1. *cap.* 27. *à n.* 44. *cum seq.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, † non tamen ea quæ ta- 9
citè inducitur à lege ex aliquo actu, plurimos citat Mieres *de majorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limitation.* 1. *à num.* 6. benè conducit quod per Monetam *de commutationibus ultimarum volunt. cap.* 11. *num.* 212. *fol.* 1543. Atque etiam quod per Mieres *de majorat.* 1. *part. quæst.* 68. *à numer.* 43. *& quæst.* 36. *à num.* 24. dicentem, quod donatio † tacitè inducta à lege non requirit ac- 10
ceptationem, ubi plures citat. Et Moneta *loco citato*, † quod in jurispatronatus translatione in- 11
ducta incidenter à jure non requiritur Episcopi consensus.

Deinde quia quando principalis actus, & dispositio est à jure inter † partes principales 12
permissa, non attenditur præjudicium inde proveniens alteri in consequentiam; plurimos ad id congerit Doctores Garcia *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *à num.* 726. & sursum, optimas doctrinas congerit plenè in comprobationem Gutierrez *in tract. de gabellis*, *quæst.* 60. præcipuè *à num.* 9. ubi plurima jura ponderat, & post Tiraquel. & Surdum benè comprobat Gratianus *disceptat. forens. cap.* 392. *à num.* 26. *& seq.* Itaque cum nostra obligatio Cameralis principaliter inter partes sit permissa, non attenditur præjudicium inde tacitè proveniens jurisdictioni Ordinarii, quando alibi contractus celebratus fuit, cum hoc præjudicium proveniat illativè à jure, & ejus necessitate, non ex voluntate immediata contrahentium, atque ideo dicendum videtur, Clericum sine consensu Episcopi sui legitimè exequi ab Auditore Cameræ † 13
cujus forum ratione contractus ibidem celebrati fuit sortitus, sive ibidem reperiatur, sive non, cùm simul proprio foro in dicta obligatione Camerali soleat renuntiare, quæ renuntiatio id operatur, ut possit ibidem etiam non repertus obligatus exequi, & conveniri, ut statim dicemus, atque per consequens recursus, & protectio cessabit, cum nequeat dici percussa prima instantia Ordinarii.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, † 14
contrarium de jure veriùs probandum erit in nostro casu, ut scilicet Clericus Romæ obligatus ex obligatione in forma Cameræ ad pensionem, vel quid aliud, in partibus degens, nec tempore executionis sit repertus in dicta Romana Curia exequi ab Auditore Cameræ, aliove judice Romanæ Curiæ non possit, nec per judicium contradictarum declarari in censuras incurrisse: inevitabili fundamento probatur.

Etenim de jure quis sortitur forum contractus, † & ibidem conveniri potest, si contrahens ibi 15
reperiatur, non aliter: text. est expressus *in cap. Romana* §. *contrahentes verò aliarum Diœcesum, super contractibus initis à Remensi Diœcesi ab eisdem* [*nisi inveniatur ibidem*] *trahere coram se non debent invitos*, *&c. de foro competenti, lib.* 6. *l.* 1. §. *heres absens ff. de judiciis.* Nam ut Judex in subditum alienum adquirat jurisdictionem, † non est sufficiens solus contractus, sed duo 16
copulativè requiruntur præcisè, & contractus in suo districtu celebratio, & simul quod ibidem reperiatur tempore conventionis; ita latè probat Covarru. *practic. q. cap.* 10. *num.* 3. *in princip. & num.* 4. *& lib.* 1. *variar. cap.* 4. *nu.* 1. Bernard. Diaz *in reg.* 146. *&* 643. Belluga *in speculo princip. rubric.* 11. §. *visum est* & ibidem latè Camill. Borell. *in addition. litt. A.* Avilesius *in d.*

d. c. 27. prætor. verb. entregen. n. 16. cum seqq. Menchac. usu frequent. cap. 52. Cenedus in collect. ad sextum collect. 33. n. 1. Augustinus Barbos. in collect. ad dictum §. contrahentes, n. 13. Zevallos commun. contra com. quæst. 154. Cardos. in praxi judic. & advocator. verb. forum n. 2. Petrus Barbos. in l. hæres absens, §. 1. num. 7. cum seqq. & §. proinde à num. 4. & §. ult. num. 50. cum seq. ff. de judiciis. Riccius in collectanea decisionum, part. 2. collectanea 339. Scaccia de commerciis, §. 2. gloss. 5. nu. 208. & à num. 194. & in lib. 1. causa. civil. & criminal. cap. 101. num. 30. & in tract. de sententia & re judicat. glos. 7. quæst. 3. limitat. 4. à nu. 107. cum multis seqq & præcipuè num. 110. 112. & 113. & sub n. 116. sub vers. Secundus casus est, & lib. causa. civil. & criminal. cap. 40. num. 6. Parladorius lib. 1. rerum quotid. cap. fin. 2. p. §. 1. num. 3. & alios citavimus hac 2. part. cap. 5. § 3. ad princip. & sic loquuntur, & intelliguntur omnes Doctores simpliciter dicentes, ratione contractus forum sortiri, quaque declaratione, & requisito respondetur ad omnia in contrarium adducta.

Ex quibus juribus & Doctoribus obiter no-
17 tabis, † quod Judex loci contractus acquirit jurisdictionem conditionaliter, si ibidem reperiatur obligatus, non tamen absolutam, quod altiùs inferiùs ponderabimus. Igitur si obligatus Romæ non fuerit repertus tempore executionis; Auditor Cameræ nulliter contra eum procedit, ex defectu jurisdictionis, quam aliter non acquisivit perfectè, nisi obligato præsente, atque per consequens prima Ordinarii instantia vulnerata dicitur, cui indubiè hujus executionis causa per Senatum fiet remissio.

Deinde hæc pars fulcitur; nam etsi tunc ad-
18 quiratur jurisdictio judici loci contractus, † contra ibidem non repertum, quando simul obligatus expresse se submisit ejus jurisdictioni, simulque proprii domicilii foro expresse renuntiavit, juxta communem ab omnibus receptissimam sententiam, ut tunc contrahens etiam repertus in loco contractus possit ibidem conveniri, ita ut ad ipsum sit facienda remissio, Glos. est ad hoc celebratissima in l. 1. ff. si qui in jus vocatus non ierit, quam omnes ibid. sequuti sunt, & maxima cum laude in dict. l. hæres absens, §. 1. ff. de judiciis, præsertim Paulus de Castro num. 8. Jacob. Lanell. Decian. & alii, ac præter eos Jacobus de Bellovis. in cap. Romana, §. contrahentes, n 94. & ibi Franchus post alios à se citatos de for. compet. lib. 6. Abb. Panormit. num. 37. & Felin. n. 22. in cap. fin. de foro competent. ubi Antonius, & Cardin. idem Panormit. n. 18. & 22. Decius n. Ripa n. 65. August. Berojus n. 196. Alciat. n. 52. in cap. 1. de judiciis, multa per Jass. & Curt. Junior. in dict. l. 1. ff. si quis in jus vocatus, n. 6. Bald. in l. cum Artemidorum. C. ut in possessionem legator. idem Bald. in cap. præterea, de officio Delegati. Roman. in singul. 279. Jass. in l. 1. ff. de eo quod certo loco. Marianus Socinus in cap. dilectis, n. 39. de foro competent. optimè Covarr. practic. quæst. cap. 10. num. 5. & à num. 3. post quem Alciatum, Montalvum, Avilesium, Avendanum, & Didacum Perez idem affirmat Parladorius, lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 2. part. §. 1. à num. cum seq. Barbos. in l. 1. ff. de judiciis art. 3. num. 224. Ripol. variar. resolut. tom. 1. cap. 1. de jurisdictione omnium judicum, nu. 404. Gutierrez de jurament. confirmator. 3. part. cap. 16. à num. 3. & seq. Scaccia de sententia & re judicat. gloss. 7. quæst. 3. limitat. 3. à n. 116. cum seq. apud quos de hac materia latè videre poteris.

Tamen hanc renunciationem proprii fori expressam, Clericus absque consensu sui Ordinarii facere nequit, † obstante illi magna illa Doctorum 19
caterva, de qua sursum, num. 5. cum seq. probantium, communem opinionem, juraque Canonica prohibentia Clerico prorogationem absque proprii Episcopi consensu locum habere, quando expresse prorogationem fecit, atque renuntiavit suo foro; non tamen quando tacitè inducitur à lege, ultra quos idem probant cum Navarro, Menchaca, Azevedio, Morla, Petrus Barbosa in l. 1. in artic. 2. num. 132. cum seq. ff. de judiciis, Baptist. de la Rea in decis. Granatens. disp. 4. n. 16. in fine.

Sed sic est, quod ad hoc ut Judici loci contractus adquiratur in actu jurisdictio in contrahentem non repertum in loco contractus, est necessaria expressa proprii fori renuntiatio, ita ut solus contractus non sufficiat, ex communi Doctorum modò relata; ergo in hujusmodi † fori 20
expressa renuntiatione necessariò & præcisè in Clerico debet intervenire proprii Episcopi consensus, juxta communem Doctorum, juraque Canonica de quibus in secundo fundamento contrariæ partis, num. 4. cùm ejus consensus requiratur, ubi intervenit expressa renuntiatio; ac per consequens dum deficit (quantumvis obligatus in forma Cameræ se submiserit Auditoris Cameræ jurisdictioni, proprio foro expresse renunciando) ipse Auditor nulliter & sine jurisdictione, volenterque procedet contra sic in Romana Curia obligatum, ibidem tamen non repertum, sed potius in partibus degentem, quia nulla sibi fuit hoc casu in illum quæsita jurisdictio ex juris communis, & Canonici dispositione.

Hanc insuper partem in his terminis contra Marianum, Socinum, & Ripam rectè, † & eru- 21
ditè defendit post plures alios Doctores, Covarr. in pract. quæstionib. c. 10. sub dict. n. 5. vers. Octavò, qui postquam resolvit, non esse necessarium, adesse in loco contractus contrahentem, si expresse renuntiaverit suo proprio foro; limitat in Clerico non interveniente consensu sui Episcopi, in hæc: Octavò ab eadem radice procedit, quod Panormitanus in dict. cap. ultimo, de foro competent. num. 27. asserens prædictam renuntiationem minimè valere, si ea facta sit à Clerico absque proprii Judicis, & Episcopi consensu, c. significasti de foro competenti, quo expressim decidetur, non posse Clericum consentire absque Episcopi consensu in alterius Judicis jurisdictionem, qua ratione sequuntur hanc Abbatis jurisdictionem Felinus in dict. c. ult. n. 12. Jacob. in dict. l. hæres absens, §. 1. col. 2. Decius in dict. cap. 1. de judiciis, n. 23. & ibi Felinus num. 6. quorum opinio mihi omnino placet, cum in hac specie fiat ab ipso Clerico expressa renuntiatio proprii Tribunalis, & consentiat ipse expressim in alium Judicem, quod fieri jure non potest, & ideò hæc sententia maxima ratione fulcitur, & tenenda erit, quamvis Marianus Socinus in dict. c. dilecti, n. 39. & Ripa in dict. cap. 1. de judiciis, num. 68. contrarium tenuerint, &c. Hæc Covarr. cujus sententiæ præcisè subscripserunt omnes illi Doctores, qui firmarunt, renuntiationem proprii fori expresse factam à Clerico absque sui Episcopi consensu, nec valere jurisdictionem aliquam tri-

tribuere, quos cognoscimus suprà *nu.* 3. *& seqq. vers. Hac tamen vera resolutio.*

Itaque cùm Clericus Romæ obligatus in for-
22 ma Cameræ, † nec ibi reperiatur, nec in renuntiatione expressa proprii fori intervenit consensus sui Ordinarii; non video, quo fundamento, quove juris colore exequi possit ab Auditore Cameræ, cum in hoc casu careat penitùs jurisdictione, & per consequens ejus litteræ declaratoriæ, aliæve quælibet executionem hujusmodi tangentes uti nullæ & invalidæ justissimè retineri solent in Senatu, remissa causæ executivæ cognitione Ordinario, cui de jure pertinet ex Decreto Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformatione, c.* 20. quod in viis executivis omnino procedere, resolvimus latius hac 2. *p. c.* 10. *vers. Ex ratione hujus Pontificalis, &c. à n.* 12. *usque ad finem.*

Subscribunt etiam huic verissimæ opinioni de-
23 clarationes S. Congregationis, † nec non infiniti penè DD. validissimis doctrinis muniti, de quibus hac 2. *part. cap.* 5. *à principio, cum suis §. §. & cap.* 5. *§. unico, per tot.* affirmantes quod solus partis consensus in alienam jurisdictionem, illam Judici non attribuere in prima instantia, nec valere, sed ad id requiri concursum consensus tam Episcopi Ordinarii, quàm partis: conducunt etiam plurima mirabilia, quæ de renuntiatione juris complicati cumulavimus *in* 1. *p. c.* 13. *vers. Quarto probatur, à n.* 21. *cum multis seqq.* in quibus quidem locis plurima reperies in comprobationem hujus verissimæ resolutionis; ergo justè Senatus violentiam hanc tollit, retinendo litteras Auditoris Cameræ, & remittendo partes Ordinario.

Fulcitur insuper hæc pars, quia jus & Doctores loquentes de foro sortito ratione contractus,
24 † conditionaliter omnes attribuunt jurisdictionem Judici loci contractus, nempè si ibi reperiatur contrahens, per hanc dictionem conditionalem (si) quæ de jure importat conditionem, ut vulgare est & expressè probat *c. Roman. §. contrahentes, de foro competent. lib.* 6. & omnes Doctores suprà citati *num* 15. *vers. Etenim, & in dict. §. contrahentes,* hæc opponuntur verba: *Nisi inveniantur ibidem,* quę † dictio (nisi) inter alios ef-
25 fectus restrictivos, & limitativos, seu negativos, quos longa manu recenset Augustinus Barbosa *dict.* 217. importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ut probat *l. quibus, §. quidam Titio, ff. de conditionib. & demonstr. & in l.* 1. *§. idem scribit, ff. depositi.* ibi: *Nec debere absolvi, nisi restituat, & l. in testamento,* ibi: *Et nisi fierent haredes, magna pecunia multarentur, ff. de condit. & demonstrat.* Roland. *cons.* 49. *n.* 14. *tom.* 3. Gratus *consil.* 48. *num.* 6. *& consil.* 45. *n.* 51. Socinus Jun. *consil.* 49. *num.* 18. *vol.* 2. *& cons.* 134. *num.* 16. *vol.* 3. Chassaneus *in consuetudin. Burgund. rubrica* 1. *§.* 5. *in verb. si non à grav. n.* 2. *&* 13. *fol.* 185. Vulpellan. *de prapos. & adverb. significat. sub diction nisi vers. Et quod, pag.* 65. Anton. Monach. Lucens. *decis.* 67. *num.* 65. Cenedus *singul.* 23. *num.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nuptiarum, lib.* 1. *comparatio.* 20. *nu.* 49. Barbosa ubi proximè *num* 9. & fuit dictum *in Treveren. loco capitularis,* 10. *Martii, anno* 1606. coram Mançanedo impressa per Farinacium *decis.* 161. *n.* 7. *part.* 2. *recent.*

Et importat formam, † ut per Ofascum *decis.*
26 174. *n.* 2. Gratus *consil.* 15. *n.* 15. *vol.* 1. Cened. *dict. singul.* 23. *n* 6. Barbos. *diction.* 217. *n.* 10. Antoninus Salgado *de Supplic. & Retem.* *variar. resolut. lib.* 1. *resol. ult. casu* 32. *vers. Pro Episcopo, in fin.*

Sed jurisdictio conditionaliter attributa, non acquiritur Judici, † nisi demum purificata condi- 27
tione, & ea verè existente, antequam jurisdictionem incipiat exercere, ita ut aliter processus, & omnia à se gesta sint nulla ipso jure ex defectu jurisdictionis, Puteus *decis.* 429. *lib.* 1. Rota *decis.* 93. *part.* 4. *in novis.* Gonçal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *in annot. n.* 249. *&* 231. Marta *de clausul. part.* 1. *clausul.* 92. & fuit dictum *in Anconitana bonorum,* 12. *Januar.* 1607. coram Mançanedo, impressa per Marchesan. *part.* 2. *pag.* 150. *& in Pampilonens. de Orenço,* 18. *Junii* 1610. coram Cavalerio, impressa per eundem Marchesan. ubi proximè *pag.* 161. Campanill. *diversor. jur. Canon. rubric.* 11. *cap.* 13. *à num.* 258. Farinacius *decis.* 142. *n.* 1. *part.* 2. *recent. & in una Compostel. Parochialis,* 16. *Decembr.* coram Orano, impressa per Marchesan. *de commiss. part.* 1. *pag.* 427. prout etiam abundè videre poteris *in tractat. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 13. *à num.* 19. *cum seqq. & à nu.* 46. *cum seq.*

Ita ut conditio super qua datur jurisdictio, plenè probanda sit, † aliter nec Judici data intelligitur, 28
ut dicitur *in dict. decis. Pampilonens. & in Burgens. jurisdictionis,* 6. *Februarii* 1604. impressa per Farinacium *decis.* 68. *cum.* 1. *part.* 1. *in recent. & in Firmana Altaris,* impressa per eundem Farinacium *decis.* 701. *n.* 4. *ead part.* 1. *& decis.* 636. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* ejusdem Farinacii.

Adeò quod processus & sententia lata ante purificatam conditionem, † sub qua jurisdictio 29
datur, nulla est ipso jure, & nec transit in rem judicatam, ut dictum fuit *in dict. Compostellana,* impressa per Marchesan. *dict. part.* 1. *pag.* 379. quibus adde Augustinum Barbosam *in tractat. de clausulis, in clausul.* 97. *num.* 4. *&* 10. *clausul.* 98. *num.* 3. *&* 4. *per tot.* Igitur Auditor Cameræ procedens † contra obligatum in Romana Curia, non tamen ibidem repertum, ac etiam renuntiantem proprio foro expressè absque tamen consensu Ordinarii, nulliter & absque jurisdictione, nec non violenter procedere dicendum erit, atque ideo legitima, & juridica est suarum litterarum retentio per Senatum facta, remittentem insuper Ordinario causæ cognitionem in prima instantia.

Hinc venit dirimenda antiqua difficultas, an processus & sententiæ latæ † ab alieno Episco- 30
po prætendente jurisdictionem ratione contractus celebrati in suo districtu contra Clericum, non interveniente consensu proprii Ordinarii, sint nullæ; in qua Carolus de Graffis *de effectibus Clericatus, de effectu* 1. *num.* 59. *& seqq.* secutus Turrecremat. *in cap. non liceat, num.* 3. *quæst.* 6. sentit; quod si sit in favorem Clerici lata sententia, erit nulla, quia fuit causa nullitatis ipse Clericus prorogans sine consensu sui Episcopi. Si autem sit lata contra eum, erit valida: quæ resolutio falsissima est, quia non est dare medium, † aut habuit Judex jurisdictionem, 31
& tunc acta & sententiæ sunt validæ sive contra, sive pro Clerico; aut jurisdictione caruit, & tunc tam processus, quàm sententiæ sunt nullæ, de quo abundè diximus & probavimus hac 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *cum seqq. & cap.* 17. *per tot. & cap.* 20. *à nu.* 72.

Deinde quia acta sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in c. cum super ad fin. de causa possess. &*

propr. & *in l. fin. C. de susp. tuto.* & *cons.* 344. *ad fin.* Butigel. *in l. u cui bonis, n.* 25. *ff. de verbor. obligat.* Malvasia *cons.* 91. *n.* 23. Schrader. *de feud. p.* 9. *c.* 7. *n.* 136. Montier, *decis.* 25. *n.* 8. Surd. *cons.* 159. *n.* 46. Menoch. *cons.* 390. *n.* 35. Aldovin. *cons.* 17. *num.* 4. Mantica *decis.* 68. *n* 9. *decis.* 211. *n.* 4. & *decis.* 239. *n.* 1. Giurba *decis.* 10. *n.* 2. & idem Giurba *cons.* 88. *n.* 6. si in ista adest defectus jurisdictionis etiam & pariter & in actis, ut sint nulla ipso jure; nam causa ob quam irritatur processus, de necessitate influit in sententiam, Signorolus *cons.* 154. Plotus *cons.* 30. *n.* 36. & 40. Guazzinus *defens. reorum,* 22. *cap.* 2. *n.* 5. Giurba *cons.* 9. *sub* 14. *in fin.* Ergo super eis lata sententia pro qualibet parte debet esse nulla, cum actorum nullitas intrinsecè influat in eam, ex quo dicta assertio inutilis apparet: non enim expectanda erit sententiæ probatio, ad judicandum & cognoscendum, an processus fuit nullus, vel validus; nec potest esse ejus validitas in aëre, & in pendenti, ut ex *l. cum hic status, §. sive autem, de donat. inter vir. & uxor.* & singulari doctrina Bald. *in l. eam quam n.* 49. *C. de fideicommis.* & aliis pluribus observat Paz *in tract. de tenuta, cap.* 10. *à n.* 34. *cum seqq.* Atque ideo si re vera adest defectus jurisdictionis, acta omnia & quævis sententię erunt nullæ, ex quibus manifestè destruitur Caroli de Graffis resolutio in hoc articulo.

Scaccia autem *in tract. de sentent. & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *num.* 47. post Lapum, Geminian. & Marianum Socinum aliter distin-

33 guit, † si apparet notoriè ex inspectione scripturæ, contractum non fuisse in eo loco celebratum, processum Judicis alieni, & sententiam esse nullam, cum deficiat consensus proprii Episcopi; at si sit dubium, & excipit Clericus decli-

34 nans, † & ad ulteriora procedat Judex, erunt acta nulla, quia priùs summariè debet de qualitate, & declinatoria cognoscere, & si non appareat ibi, gestum esse contractum, tenetur remittere ad Ordinarium suum, & sine hac pronunciatione procedit nulliter: quæ quidem resolutio magis conformis est juris dispositioni, vide eundem ibi. *n.* 53. & 54.

Quæ tamen procedit, quando non deficit requisi-

35 tum præcisum, † quod ibi sit repertus debitor in loco contractus, quod etiam supponunt ipsi Doctores referendo oppositionem, & declinatoriam rei conventi; sed tantùm dubitatur, an contractus ibi fuerit celebratus, necne; juxta quæ Nos *infrà cap.* 30. *§.* 4. *prope finem.*

At ubi deficit priùs requisitum, & conditio, †

36 super qua fundatur simul jurisdictio, nempè quod non sit repertus in loco contractus, nec aliter in Clerici renuntiatione fori proprii intervenit consensus sui Episcopi, cum jurisdictio non fuerit aliter adquisita Judici loci; omnia acta indistinctè sunt nulla ex supra dictis, maximè hodie stante disposi-

37 tione Concilii, *in dict. cap.* 20. *causa omnes,* † quod licèt legitimos juris communis modos sortiendi forum alienum admiserit; non tamen illegitimos approbavit, prout erit iste, quando deficiant integra juris communis requisita, ad sortiendum forum alienum ratione contractus alibi celebrati, de quibus latè hactenus, quoniam si de jure communi in hac specie negatur Judici loci contractus jurisdictio: multò fortius post Concilium Trid. quod regulariter resistit alieno Judici in prima instantia.

Nec à nostra verissima resolutione hactenus manifestè comprobata † subterfugiet aliquis di- 38
cendo; quod in obligationibus Cameralibus assiduè solet apponi juramentum, quo casu ejus virtute potest quis conveniri in loco contractus, etiamsi ibidem non reperiatur, ut latè comprobat Gutier. *de juram. confirm. cap.* 16. *numer.* 6. & cum Jas. *in l.* 1. *sub num.* 2. *limit.* 1. *ff. eo quod certo loco,* firmat Scac. *de sentent. & re judicat. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 4. *num.* 120. probant Angel. Paul. Castrens. & Jacobin. *in dict. l. hæres absens, §.* 1. *ff. de judiciis.* Roman. *singul.* 279. Marian. Socin. *in d. cap. dilecti, num.* 39. *de for. compet.* Jas. *in l.* 1. *ff. de eo quod certo loco, col.* 2. Felin. *in cap. fin. de for. compet. num.* 22. Curtius Jun. post alios *in dict. l.* 1. *ff. si quis in jus vocatus* Ripa *n.* 66. & Augustinus Berojus *n.* 196. *in d. cap.* 1. *de judiciis.*

Quia dupliciter respondetur; † Primò quod 39
hoc juramentum si fuerit appositum conformationi contractus simpliciter, nec specialiter accesserit juramentum promissioni factæ de respondendo, aut litigando apud Judicem loci contractus: tunc nihil operabitur in acquisitione fori, si ibidem non repertus contractus contrahens, ut eleganter advertit Covarruvias *practic. quæst.* 10. *num.* 6. *in princip.* ibi: *Idcirco erit hæc conclusio (etiam si communis sit) cautè intelligenda, ut planè admittenda non sit, quoties contractus ipse juramento præstito fuerit confirmatus, nec juramentum accesserit promissioni facta de respondendo, & litigando apud Judicem illius loci in quo contraxit is, qui juramentum ad majoris contractus vim adjecit,* &c.

Secundò respondetur, quod prædicta doctrina procedit in laicis, † non tamen in Clerico 40
jurante renuntiationem proprii fori absque sui Ordinarii consensu, cùm etiam cum juramento non potest promittere se posse conveniri coram alieno Episcopo sine sui consensu, quia ipse promittit quod suum non est, sed alienum, & juramentum in alterius detrimentum non est validum, nec firmum, nec præjudicium juris tertii, Mancin. *de jurament.* 4. *part. effectu* 110. *n.* 1. Seraphin. *de privileg. jurament. privilegio* 151. *num.* 3. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib.* 12. *tit.* 33. *num.* 44. & *lib.* 13. *tit.* 37. *numer.* 8. prout in terminis hanc limitationem probant Marta *de jurisdict.* 2. *part. cap.* 6. *num.* 46. Turrecremat. *in cap. non liceat, num.* 6. 3. *quæst.* 6. ubi adducit duo fundamenta, quæ & alia refert, & sequitur Graffis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *num.* 55. & *seqq.* nam sicut principalis renuntiatio non valet in præjudicium 41
superioris, ita nec etiam in ipsius renuntiantis habentis jus inseparabile & complicatum, juxta quæ Nos abundè in locis superiùs citatis, *n.* 23. *vers. subscribunt etiam,* &c. Ita etiam & juramentum super renuntiatione ea appositum, illius naturam sequitur, ex vulgaribus.

Nec juramentum auget principalem obligationem, † sed intra suos limites contentum addit robur, 42
& vinculum religionis. Aug. Barbosa *dict.* 134. *n.* 1. & 2.

Ex hac sic fulcita resolutione, primò infero, † quod ad effectum sortiendi forum idem ope- 43
ratur locus contractus, & locus destinatæ solutionis; nam licèt in uno loco contractus celebretur, & in alium fuerit destinata solutio, istius loci

loci forus attenditur, & sortitur obligatus, quia in eo dicitur contraxisse, probant Scaccia *de commerciis*. *§. 2. gloss. 5. sub num. 194. vers. Primus, & num. 210. & seqq.* & ipse *lib. 1. causar. civil. & criminal. cap. 101. sub nu. 50.* & optimè *in tract. de sentent. & re judicat. gloss. 7. q. 3. limitat. 4. num. 219. cum sequentib.* Ripa *in cap. 1. num. 68. de judiciis.* Franciſc. Molin. *de brachio Regio, cap. 28. num. 14.* Covar. *practicar. cap. 10. sub num. 5. vers. 9.*

Et cùm inter hæc duo detur à jure æquiparatio,
44 † æqualiter in loco destinatæ solutionis militant omnes ampliationes, & limitationes, seu potius requisita, quç desiderantur in foro contractus, ad acquisitionem jurisdictionis juxta doctrinam Glossæ *in l. mancipia, verb. advocandam, C. de servis fugitivis, gloss. in cap. si postquam, de electione, lib. 6.* Tiraquel. *de retract. lignagier, §. 15. gloss. 1. nu. 10.* Ant. Gomez *tom. 3. variar. cap. 11. num. 1.* Surdus *de alimentis, tit. 1. quæst. 20. num. 2.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 8. num. 16.* Flores de Mena *variar. quæst. 3. num. 27. & 29.* Caldas Pereira *de potestate eligend. cap. 7. num. 7.* quia æquiparatorum eadem est juris dispositio, *l. 1. ff. de legatis 1.* cum similibus.

Et ideo quemadmodum requiritur ad acqui-
45 sitionem † jurisdictionis in loco contractus, quod ibidem reperiatur obligatus, ut superiùs diximus; pariformiter requiritur, quod sit repertus in loco destinatæ solutionis, ut ibidem queat conveniri, probat Scaccia *de commerciis, dict. §. 2. gloss. 5. num. 208. & de sentent. & re judicat. dict. limitat. 4. num. 112.* ibi: *Extend. secundò, ut procedat, etiamsi promisisset solvere certo loco, quia nisi in eo fuerit repertus, non posset illic conveniri, &c.* & *in num. 122.* Covar. *ubi sup. dict. vers. Nono*, Molin. *d. n. 14.* quia idem operatur fictio in casu ficto, † quod veritas in casu ve-
46 ro, *l. 1. ff. de adoptionibus, l. cum ex oratione, ff. de excusationib. tutor. l. qui ad certum, ff. locati, l. si mulier debitori, in fin. ff. de jure dotium, l. 1. in princip. C. de rei uxoriæ actione.*

Et licèt Sebastianus Sap. *in repetit. legis 1. num.*
47 *19. ff. de judiciis*, dicat † quod hæc doctrina non procedat in Clerico destinante solutionem in locum alterius Episcopi absque sui consensu, quia non sortitur forum ratione contractus ficti, sed veri; contrarium tamen est verius, quia in loco destinatæ solutionis Clericus sortitur forum sine consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia non prorogat expresè, sed ex necessitate juris; probat Scaccia *de re judicata, glos. 7. limitat. 1. à num. 45.* qui *num. 46.* ita ait: *contra hanc subdeclarationem, quod enim Clericus conferendo solutionem in Diœcesim alterius Episcopi sortiatur ibi forum ratione contractus, licèt in contrahendo non intervenerit consensus proprii Episcopi, quia isto casu fit magis à jure, quàm ab homine, tenet Paulus de Castro in l. 1. sub num. 22. vers. Aut vult prorogare. C. de jurisdict. omn. jud. inter repetitiones, vol. 7. fol. 336.*

Eleganter etiam Covarr. † *pract. quæst. cap. 10.*
48 *sub num. 5. vers. 9.* in hæc: *Nono ex proximè traditis apparet aliud dicendum fore, ubi Clericus in locum aliquem destinaret solutionem, & in eodem postea inveniretur; posset etenim apud hujus loci tribunal conveniri ratione illius solutionis in eum locum destinata, etiamsi absque consensu Episcopi contraxisset, & solutionem detineret, nam hæc prorogatio jurisdictionis non fit solùm ex consensu ipsius contrahentis, à lege, ejusque autoritate inducitur text. elegans in dict. cap. dilecti, ex quo hoc ipsum annotarunt plerique præsertim in hac specie, Ripa in dict. cap. 1. num. 68. de judiciis, & ibi Boschus Codecanus adversus Philippum Decium, qui num. 23. contrariam sententiam conatus est defendere, &c.* Itaque omnes limitationes quas respectu Clerici superius apposuimus ratione contractus non sortientis forum, easdem repete in loco destinatæ solutionis, atque ideo Clericus in partibus obligatus in Romam destinans solutionem; si ibidem non fuerit repertus, vel si non renuntiavit expresè suo proprio foro cum consensu sui Episcopi, ut superius dictum fuit: nullatenus poterit Romæ conveniri coram Auditore Cameræ, nec alio quovis judice, nec validus erit eorum processus ex notorio defectu jurisdictionis.

Secundò infertur, quod licèt, ut dicatur locus contractus, † sufficiat procuratorem nomine absen- 49
tis, cujus habet mandatum, in eo contraxisse; non autem attenditur locus quo fuit factum mandatum, ut probant Petrus Barbos. *in l. heres absens, §. apud Labeonem, n. 16. ff. de judiciis.* Scaccia *de commerciis, §. 11. glos. 3. nu. 212.* ibi: *Explico, ut locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu Nuntius, sed dicatur ille, in quo consensus conjunguntur, &c.*

Tamen ad acquisitionem jurisdictionis, ut dicatur quis repertus in loco contractus, † non 50
sufficit, quod reperiatur obligati procurator, sed eademmet individualis, propriaque persona debitoris; ita expresè probant Decius *in cap. 1. sub num. 159. de judiciis, in prima lectura*, idem Scaccia *de re judicata, gloss. 7. quæst. 3. limitat. 4. n. 112. 113. 117.* ubi plures allegat.

Tertiò, ex supra dictis infertur ad declaratio-
nem plurium Doctorum, † quos citavimus hac 51
2. part. cap. 5. §. 3. à num. 4. & seqq. & aliorum dicentium posse Auditorem Cameræ avocare causas pendentes in partibus motas vigore obligationis Cameralis, nec non obligatos extra Curiam Apostolicam in forma tamen Camerali posse convenire, quod quàm falsum sit hodie, clarè ostendit Concilium Trident. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* in illis verbis: *Aut alii quarumcumque facultatum vigore*, prohibens & auferens indistinctè ab omnibus superioribus judicibus jurisdictionem in prima instantia, nisi ad eos legitimè fuerit devoluta ab Ordinariis, & in specie de Auditore Cameræ diximus hac *2. part. cap. 3. vers. Quod ampliatur, à num. 20. & in cap. 5. §. 3. à num. 4. cum multis seqq.* ubi plurimis Doctoribus citatis clarè ostendimus, hodie ex novo jure Pontificio penitùs cessasse facultatem Auditoris Cameræ in prima instantia, & iterum hac *2. part. cap. 10. à num. 12. cum multis seqq.* quibus locis videbis quod Doctores loquentes de hac facultate Auditoris Cam. procedunt ante Concil. Trid. ut & ipsi se explicant.

Clariùs insuper constat ex supra dictis, nam licèt Concilium Trid. † non sustulerit legitimos 52
modos prorogandi jurisdictionem alieni judicis, ut diximus *in dict. cap. 5. versic. Plures tamen alii, num. 8. & in §§. omnibus seq.* per consequens tamen illegitimos modos, & à jure communi, & Canonico reprobatos non admisit, nec approbavit.

Et ideò si ex contractu extra Romanam Curiam

53 riam celebrato † non sortitur quis forum; nec etiamsi ibi fuerit celebratus, non tamen tempore conventionis, aut executionis ibidem repertus debitor, vel aliter non valet suppleri Clerici repetitio per expressam fori proprii renuntiationem, deficiente consensu sui Episcopi, ut manifestè hactenus ostendimus; quo juris fundamento, aut colore poterit Auditor Cameræ absque notoria violentia, & nullitate ex defectu jurisdictionis in prima instantia sic obligatos exequi, excommunicare, aut declarare incursum censurarum in prima instantia? Nullo quidem, nec id patitur Senatus, sed retinet Auditores hujusmodi litteras, & causam in dies, partesque remittit Ordinario.

Ex hactenus latè comprobatis, rectè justificatur quod in his nostris terminis dicit Gabriel
54 Pereira, *de manu Regia*, 1. *p. c.* 9. *n.* 10. *cum seqq.* in hæc; *Hæc quidem attento jure procedunt, & propius ad nostras leges Regias accedendo, adhuc ultimus labor superest, circa casum, qui quotidie in manus Senatorum incidit, quando præhabita Camerali obligatione pro pensione Romæ solvenda, Clericus, qui in hoc Regno est, excommunicatur, quod tempore statuto non solverit, an à tali executore pateat querela ad Regem, quando nulla ex iis causis apponatur, quas diximus, executionem suspendere, & primo excommunicationi obstat, quod Clericus eo casu prorogat jurisdictionem alterius Judicis, quod fieri non potest sine proprii Episcopi consensu, cap. significasti de foro competenti adeò, &c.* Quod nec justificatur ex eo, quod obligatus in forma Cameræ renuntiat omnibus defensionibus, & patitur in eadem obligatione declarari incurrisse censuras; quia talis obligatio non tenet, ut sine causæ cognitione, & sine contumacia possit excommunicari, ut probant Marcus Ant. Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap.* 117. *sub num.* 5. sequitur Scaccia *de sentent. & re judic. glossa* 13. *num.* 21. quæ doctrina recipit comprobationem ab iis, quæ *à num.* 1. ipse Scaccia congerit; nec etiam stylus [ut in executione deficiat, & nec sit necessaria citatio] tenet, quia est contra jus naturale, & gentium, uti latissimè comprobat Flamin. Cartar. *decis.* 21. *à nu.* 40. *& seqq.* videndus etiam *à n.* 5.

Et quomodo, & ex quibus inducatur ad pro-
55 rogationem consensus Episcopi † proprii, vide planè per Scacciam *de sententia & re judic. glossa* 7. *quæst.*
56 3. *limitat.* 1. *à n.* 49. *cum multis seqq.* † & quod non sufficiat consensus Vicarii Generalis Episcopi, nec sit validus, tenet Graffis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *n.* 58. qui *num.* 62. post plures probat, quod nec laicus in spiritualibus potest prorogare jurisdictionem alterius Episcopi absque sui consensu.

Quid autem erit dicendum de laico Romæ
57 obligato, vel per se, vel per procuratorem juxta doctrinam paulò ante scriptam *in* 2. *illatione*, vel principaliter, veluti fidejussor ad solutionem alicujus quantitatis, (ut assolet) putà pro expensis alicujus dispensationis à se petitæ, vel pro expensis litis Romæ pendentis, vel id genus alia causa, an Romæ Conventus, cum ibidem non sit repertus, possit petere in Senatu litterarum retentionem.

58 Quæ difficultas duo habet capita: † aut enim ille laicus exequitur ab Auditore Curiæ, cui se submisit per obligationem in forma Cameræ Apostolicæ Romanæ factam pro certa quantitate, aut ab alio Judice temporalem jurisdictionem habente.

Primo casu affirmandum erit, quod Vassallus Regis non potest consentire, & prorogare jurisdictionem judicis Ecclesiastici, quia vergit in præjudicium Regiæ jurisdictionis, sicque prohibitum stat subditis, & vassallis horum Regnorum, ut *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam.* Doctores *in cap.* 1. *de locato.* ubi Panormitanus *n.* 14. Azevedius *in l.* 10. *tit.* 1. *lib. nova Recopilat.* Gutierrez *practicar. lib.* 4. *quæst.* 30. Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 192. Menochius *consil.* 322. *num.* 20. Benedict. *in cap. Rainutius, verb. & uxorem, decis.* 2. *num.* 53. Aufrerius *de potestate Eccles. super laicos, quæst.* 3. Ant. Petra *in tract. de potestat. princip. cap.* 4. *num.* 10. *& cap.* 8. *num.* 87. Pereira *de manu Regia, part.* 1. *cap.* 9. *num.* 12. *& seq.* Petrus Barbosa *in l.* 1. *artic.* 3. *num.* 141. *& num.* 166. *ff. de judiciis*, quod in toto ferè orbe receptum est, & à Principibus Christianis in suis ditionibus dispositum, ut firmant ipsi Doctores, & Gabriel Pereira *in decis. Lusitan.* 2. *num.* 4. Navarrus *in consil.* 51. *tit. de sententia excommunicationis.*

Quo quidem casu, si contra laicum subditum, † & vassallum horum Regnorum Romæ 59
obligatum in forma Cameræ, etsi se submiserit jurisdictioni Auditoris Cameræ, aut alterius Judicis Ecclesiastici, & qui pro executione declaratorias litteras, vel executivas remiserit ad has partes, non solùm protegendus est vassallus vi oppressus, retinendo litteras in Senatu, ne illis pars creditrix aliquando utatur, sed decretum laicorum dandum, vim fieri *en conoçer y proceder*, causamque remittendam Judici seculari competenti, qui de ea potest, & cognoscere debet.

Si autem Romæ, aliove Regno extraneo contraxerit, † & ibidem respondere promiserit, tunc 60
ratione contractus, si ibidem reperiatur, sortitur forum illius Regni, ac si subditus fuisset, & naturalis, Marian. Socin. *in cap. dilecti, num.* 23. *de foro competent.* Panormitan. *in cap. fin. num.* 36. *eod. tit.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens, §.* 1. *num.* 7. *ff. de judiciis*, Pereira *in decis.* 2. *num.* 5. qui *num.* 6. ita loquitur in hæc: *Undè si originarius hujus Regni in Regno Castellæ contractum celebravit, † ibique se responsurum promiserit certo loco,* 61
poterit virtute hujus contractus citari ad illum locum, & eo casu poterit etiam citari in Curia Regis, si ibi inveniatur, quia cùm jam per contractum renuntiatum sit privilegio fori, ita ut in Regno Castella forum contrahens sortiatur, nihil mirum, si ut talis in Curia illius Principis inventus lite pulsari possit; prosequitur ipse Pereira usque ad finem decisionis, in qua latissimè agit, quando delinquens in Regno Castellæ, vel contrahens possit trahi, vel exequi, & quomodo existentem in Regno Portugalliæ.

Sed hæc doctrina procedit, quando prorogatio fit à vassallo unius Regis consentiente in jurisdictionem alterius Regis & Regni ratione contractus vel delicti, † & sic ex necessitate juris, & ex ejus 62
dispositione, ut superiùs diximus. At quando prorogatio vassalli unius Regis consentiat in jurisdictionem alterius expresse, tunc non valet ejus prorogatio in præjudicium sui Regis, qui nihilominus potest vassallo prohibere & detinere, ne in alio Regno litiget, vel litem prosequatur; plurimos ad id allegat Pereira *dict. decis.* 2. *à num.* 3. multas etiam doctrinas congessimus 1. *part. cap.* 13. *vers. Quartò probatur, à num.* 21. *cum seq. & hac* 2. *part.*

part. cap. 3. *§. unic. per totum*, & videndi plures citati, & sequuti per Marium Giurbam *dict. consil.* 95.

Et tunc potest Princeps executioni sententiæ latæ
63 contra suum vasallum † In Regno ex prorogatione expressa sui vasalli se opponere, ratione sui præjudicii ex ea inducta, quando ejus executio fit in suo Regno, quia respectu ipsius Regis res est inter alios acta, congerit plura Menoch. *de arbitrariis, quæst.* 38. *à num.* 3. Vantius *de nullitatibus sententiarum, tit. ex defectu jurisdictionis ordinaria, à num.* 16. *& seqq.* Andr. Gaillius *lib.* 1. *observat. cap.* 48. *à num.* 7. Covarr. *practicar. cap.* 10. *num. fin.* Pereira *dict. decis.* 2. *num.* 10. *vers. Unde recte*, facit doctrina Giurbæ *cons.* 95. *n.* 14. ubi allegat latiùs ipse Giurba *decis.* 96. *à num.* 19. *cum multis seqq.*
64 † ubi latè quod Barones passim vindicare solent subditos alterius jurisdictionem prorogantes, ubi multa congerit videndus, qui plurimos Doctores ad id allegat.

Et quod remissio rei facienda non est; quoties
65 judex requirens, † petensque remissionem, & judex requisitus non sint ejusdem imperii, nec principatus, hancque esse veram & communem opinionem, fatentur Aufrerius *ad Cappell. Tolosa, decis.* 319. Francisc. Marc. *decis.* 400. *num.* 9. Cenedus *in collectan. ad decretum, collectan.* 33. *num.* 4. sunt tamen consulendi Julius Clarus *lib.* 5. *receptar. sententiar. §. fin. quæst.* 38. *num.* 21. Nicolaus Boërius *decis.* 29. *ex num.* 5. Bald. *in l.* 2. *Cod. de servis fugitivis, num.* 2. *vers. Sed quidquid.* Didacus Perez *l.* 8. *tit.* 4. *lib.* 3. *pag.* 88. *vers. Secundo limita*, & pulchrè *in tit.* 17. *l.* 2. *pag.* 337. *vers. Dubium censeri solet.* Chasaneus *in consuetud. Burgundiæ rubric.* 12. *§. unico. num.* 14. latè Covarr. *practicar. quæst. cap.* 11. *num.* 10. sicque Fiscalis Regius debet se opponere, & contradicere hujusmodi executiones factas à Regni extranei judicibus contra subditos, & naturales horum, ex prorogatione voluntaria & expressa ab istis facta in præjudicium Regiæ jurisdictionis, quam sic vindicare debet Fiscalis Regius.

Quare non obstant contraria fundamenta ad
66 principium hujus capitis apposita, † quia omnia tendunt ad unum, & idem, nempe ratione tractus etiam Clericum sortiri forum judicis loci contractus, vel ubi destinata est solutio, quo casu non intrat dispositio Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, quæ non sustulit legitimos modos sortiendi forum alienum jure Canonico approbatos, quæ omnia Nos fatemur in discursu hujus 2. *part. quæstionis*, sed modus legitimus de jure est ille, quando in loco contractus, aut destinatæ solutionis reperitur debitor tempore executionis, quo requisito præciso deficiente, deficit jurisdictionis acquisitio in Judice loci contractus, ut latissimè & abundè probatum relinquimus.

67 Et post hoc cap. perfectum invenimus August. Barbosam † *in tract. de jure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 39. *§.* 3. *à num.* 72. qui motus aliquibus ex argumentis per Nos in contrarium consideratis ad principium hujus cap. nec non præsertim ex doctrina Covarruvias (qui ex diametro dissertisque verbis contra ipsum loquitur, ut ex eodem Covarr. patet relato superiùs *num.* 21. *& in num.* 48.) conatus defendere, posse Clericum obligatione Camerali obligatum exequi in Romana Curia, etiam ibidem non repertum, quæ opinio nullo modo, nec juris colore tuta esse potest: & obstantia juris omnia Canonici principia, & fundamenta; ut hactenus ad oculum monstravimus, quibus certè nemo satisfaciet, cavillari quippe non valent, apertissima sunt, clara, & inevitabilia. Non tamen miramur contrariam opinionem introducere, & persuadere voluisse eruditum illum Doctorem omni laude & commendatione dignum, cum causam suam propriam tractet, & ad tuendum jus suum omnibus licet defensionibus uti, videat judex, quid eligat, & sequatur.

CAPUT XXVIII.

Executorialium ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi an possit condemnari debitor, vel an potiùs istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda?

Et generaliter, ubi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus: an hoc recursu licitè utatur.

SUMMARIUM.

1 *Executoriales expediuntur in Rota (ad quam causa legitimè fuerat devoluta) in partibus committenda.*

2 *& seqq. Executoriales Rotæ, expeditæ contra creditorem, an in ejus debitorem licitè dirigantur, ita ut iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario.*

3 *Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra ejus debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem.*

4 *Nec tunc ejus recurrentis ad Senatum causa Ordinario remittenda.*

5 *Executoriales contra creditorem Romæ expeditæ non diriguntur contra ejus debitorem Clericum non adstrictum guarentigia, &c. Sed ejus causa Ordinario remittenda per Senatum.*

6 *Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, causa illius competenti sæculari remittitur.*

7 *Debitor debitoris condemnati non adstrictus Guarentigia prius debet coram suo Judice ordinario conveniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra suum creditorem expeditæ.*

8 9. *& 10. Singularia jura ad idem adducuntur, ibid.*

11 *Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi ejus debitorem, à quo aliàs debitum via executiva exigi nequit, nisi priùs conventum coram suo Ordinario.*

12 *Quia tunc excedit executor, & per Senatum debitoris causa remittitur Ordinario, cum læsa reperiatur ejus prima instantia.*

13 *& seqq. Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non officiunt, Regalia uti valeat, ut ejus causa Ordinario remittatur.*

14 *Cum tertio, cui res judicata inter alios obtenta non valet, lis est instauranda, & judicium noviter movendum.*

15 *Ab executione contra neminem est incipiendum, sed judicium & condemnatio debet præcedere.*

16 *Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtenta non nocent.*

17 *Et coram suo Judice Ordinario, ad quem prima instantia pertinet, ex Trident. cui aliàs Senatus causam remittet.*

18 *Acta, & res judicata à pari procedunt, & cui unum non nocet, nec aliud.*

19 *Acta possunt nocere, res judicata tamen accidentaliter, è converso autem hoc non currit.*

20 *Cum tertio in lite pendente comparente exclusivè lis initianda est quia acta judicii inter alios illi non nocent.*

21 *Et coram suo Ordinario instantia (quæ distincta est) tractari debet, aliter hujus tertii causam Senatus Ordinario remittit.*

22 *Tertii causa, cui executoriales Romæ expedita, vel alibi non nocent, penitùs per Senatum Ordinario erit remittenda.*

23 *Littera mera justitiæ retinentur in Senatu percutientes Tridentinum Decretum.*

24 *Executoriales obtenta contra unum, quæ tertio non nocent, licèt istius causam Ordinario remittat, Senatus executoriales non retinet, sed vincenti tradit, ut contra comprehensos illis utantur coram executore.*

25 *Quod & procedit in similibus aliis litteris in prima instantia contra unum licitè expeditis, contra alios verò non, sed horum causam Senatus remittit Ordinario.*

ALibi *cap.* 29. *infrà* dicimus; ad Curiam Romanam legitimè semel devoluta causa, posse †
1 illic expediri executoriales in partibus committendas pro earum executione, ex qua resolutione præsens suboritur disceptatio, an executor earumdem
2 virtute, † cùm sint ad quantitatem legitimè expeditæ, exequi debitorem condemnati possit, esto quod recurrens ad Senatum alleget, se tertium esse, non nominatum in eisdem, nec aliter convictum & condemnatum pro summa à se debita ipsi condemnato per executoriales prædictas, ac proptereà de necessitate debere, litem cum eo incipi coram suo Ordinario aliàs Judice competente, cui omnium causarum in prima instantia de jure pertinet, præservata nervosè per Concilium Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 20.

Cujus mirabilis difficultatis resolutio ab alia
3 pendet, † quam bipartitam formavimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 147. ubi post exactam disputationem, & magnam jurium mirabilium, & Doctorum catervam discretivè diximus, quod tunc poterit executor executoriales ad qualitatem expeditarum directè exequi debitorem condemnati executi, quando iste debitor vel confessus est, se debere quantitatem; vel sit ad eandem per instrumentum guarentigiatum obnoxius, & obligatus, vel aliàs antea per rem judicatam jam fue-
4 rit victus à suo creditore, † & tunc licèt iste debitor recurrat ad Senatum pro obtinenda remissione suæ causæ Ordinario, audiri non debet; quantitas namque, quæ in prædicto statu reperitur, consideratur in potestate sui creditoris condemnati, in quem legitimè diriguntur executoriales, ac proptereà indubiè executori iterum causa hujus debitoris per Senatum erit remittenda, ut latius comprobavimus *in. d. cap.* 8. *dict. num.* 147. *& seqq.*

Contra verò, si debitum in hoc non sit statu, † quod à debitore queat exigi via executi- 5
va, nec ipse illud confiteatur, præcisè necessarium erit, ut coram judice Ordinario suo aliàs competente actione personali priùs conveniatur, & via ordinaria debitum probetur; & de eodem convictus per executoriales, & tres conformes condemnetur, quo casu recurrens debitor ad Senatum, si hoc statu reperiatur debitum, indubiè obtinebit remissionem suæ causæ Ordinario faciendam, sive debitor Clericus sit, sive laicus, hac tamen adhibita distinctione, quod si Clericus est, directè fit remissio Ordinario
† Ecclesiastico ob contraventionem Concilii 6
Trid. *dict. cap.* 20. At si laicus est, non sit; sed per decretum laicorum (sic dictum vulgo) & ab initio per creditorem, Regiumve Fiscalem intentandum, & postulandum, nec aliter potest, nec debet hujusmodi laici debitoris causa in Senatum introduci, eò quòd recursus hic ob contraventionem Concilii *in d. c. causæ omnes*, intentatur dumtaxat in causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia; quare cum istius debitoris laici causa non ad forum Ecclesiasticum, sed ad Judicem secularem spectet, per decretum laicorum dumtaxat avocanda erit hæc causa ab executore Ecclesiastico, facienda ejusdem remissione Judici seculari competenti, qui de ea debeat, & possit cognoscere, & hoc jure utimur.

Prædicta resolutio, quod debitoris Ecclesiastici causa hoc casu, † cùm simus in prima 7
instantia, debeat remitti Ordinario, quia coram eo priùs de necessitate debet conveniri, & cum debitore causa initianda sit in via Ordinaria, validissimis juris nititur fundamentis: in primis expendo elegantem text. in Authent. *de collatoribus*, §. *eas autem*, *vers. Si autem aliquis*, *collatione* 9. cujus [loquens in executoribus] 8
† mirabilia sunt verba: *Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam de nominato inferre, nisi prius debitor probetur* [sequitur & facit] *hoc tamen prius requiri apud Judicem Provinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio &c.*

Textus est etiam non minus expressus † *in l.* 9
à Divo Pio, §. *si quo*, *ff. de re judicat.* in hæc: *Posse enim nomen jure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed utrùm confessi nomen tantum capi possit, an etiam, si neget quis se debere, videamus, & magis est, ut id dumtaxat pignoris capiatur, quod confitetur; cæterum si negetur, æquissimum est disceds à nomine, nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, ultra processerit, dixeritque ipsos debere Judices de nomine cognoscere, ut cognoscunt de proprietate, sed contra rescriptum est.*

Id ipsum probat *l. si in causa judicati*, ibi: *Debitores † ejus conventi ad solutionem authoritate* 10
Præsidis Provinciæ compelluntur, &c. C. quando Fiscus vel privatus debitorem sui debitoris convenit, poss. optimus etiam est text. ad id *in l.* 3. ibi: *Si debitum non inficiantur ii, quos obnoxios debitoribus Fisci esse, proponis, potest videri non esse iniquum quod desideras, ut ad solutionem per officium procuratoris compellantur. Nam si quæstio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipse perspicis, C. eodem tit.*

Pro-

Probat etiam *l. etiam*, juncta *l. eos*, ibi: *Apud Rectorem convenit Provinciæ, qui sive debitum confessi, sive negantes & convicti fuerint condemnati, &c. cum lata sententia capitis pignoribus, ac distractis, secundùm ea quæ sæpè constituta sunt, meruerint executionem, &c. C. de executione rei judicatæ.*

Hanc etiam conclusionem, quod quando de-
11 bitum in eo non sit statu, † ut adversus debitorem exigi queat via executiva, ut sit de eo cognoscendum coram suo Judice Ordinario aliàs competente, & non coram executore executorialium adversus suum creditorem expeditarum, probant Bald. mirabiliter *in d. l. etiam* per text. ibi *num.* 3. cujus verba adduximus *in tract. de Regia protect. 4. part. cap.* 8. *num.* 253. Glossa Cynus, Bartol. & alii communiter DD. *in dict. l.* 2. *C. quando Fiscus vel privatus.* Salicetus *in dict. l. etiam*, Speculator *in tit. de primo Decreto, §. restat. num.* 4. *&* 6. Angelus *in l. à Divo Pio, §. si quoque*, in principio, ubi etiam Immola *col.* 1. *vers. Hac vera, ff. de re judicata*, & cum Immola, Alexandro, Paulo, & Jas. *in dict. §. si quoque*, probat Parladorus *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part. §.* 3. *num.* 45. Petrus Surd. *cons.* 4. *tom.* 1. *à principio, & per totum*, qui sub *num.*
12 2. post Bald. & Salicetum *in dict. l. etiam.* dicit, † hoc casu executorem excedere, cùm dicatur velle facere executionem, in re aliena, & non in re creditoris condemnati, nec per eum possessa, quam quæstionem cum altius accuratè examinavimus validissimis fundamentis, *in tract. de Regia protect. dict. cap.* 8. *à nu.* 147. *cum multis seqq.* in præsenti omittimus, assumentes dumtaxat ex illis, quæ nostro huic instituto urgere magis videbantur, ad illum locum præ cæteris te remittimus, concludendo, quod quoties debitum non sit in statu executivo, causa debitoris creditoris condemnati per executoriales Rotales debeat omnino remitti per Senatum Ordinario (cujus prima instantia isto casu læsa reperitur, in contraventionem Concilii Trident.) ut coram eo via Ordinaria, & actione personali debitor vincatur: ut hactenus probatum remanet.

Ex identitate rationis id ipsum erit generaliter
13 inferendum, † & prædicandum de cunctis tertiis oppositoribus ad executorialium in Romana Curia legitimè obtentarum executionem, in quibus non veniunt comprehensi, quibusque res judicata in Rota, aliove Tribunali superiori Ecclesiastico obtenta non officit, de quo abundè videbis *in tract. de Regia protect. 4. p. cap.* 8. *per tot. & cap.* 9. *per totum*, ac etiam *cap.* 3. *à principio.*

Ex quo enim adhuc non sunt conventi, nec cita-
14 ti, † nec condemnati, res acta inter alios, aliis non prodest, nec nocet, *toto tit. C. res inter alios acta*, sequitur quod ad hoc ut possint exequi, debeat præcedere judicium, & conventio: aliter verò cum eis lis erit omnino initianda, Innocentius *in cap. super eo, quod metus causa.* Felinus *in cap. quod consultationem, num.* 16. *de re judic.* Ruinus *cons.* 78. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 5. Capicius *decis.* 1. *n.* 23. Rolandus à Valle *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Ant. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 2. *tit. de appellationib. conclus.* 4. *num.* 2. Gratianus *discept. forens. cap.* 333 *num.* 2. *tom.* 2. & per Felinum, & Ruinum idem notat Marquesan. *in tract. de commissionib. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 72. *& seq.* probat etiam Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 21. *sub num.* 69. dicens, quod executor attentare non debet; nam cum ille, cui hoc novum gravamen infert, nondum sit (ut requiritur) condemnatus, nec in executorialibus comprehensus, novo judicio adversus eum erit agendum, *l. à Divo Pio. §. si super rebus*, ibi: *Si fortè jure Ordinario cœperit ab eo res peti, ff. de re judic.*

Aliàs enim foret incipere contra illum ab exe-
cutione, † minimè præcedente judicio: & con- 15
demnatione contra notissimas juris regulas, de quo in iis terminis est text. *in l.* 1. *C. de executione rei judicatæ*, cujus singularia verba sunt: *Nimis prosperè Judex pignora Marcellæ capi, aut distrahi jussit ante rem judicatam; priùs est ergo, servato ordine actionem adversus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, &c.* text. etiam *in l. si vix nulla sententia præcessisset, ff. de re judicata.*

Et quod sit cum hoc tertio (cui res judicata
inter alios non officit) lis initianda, † & à prin 16
cipio tractanda, probant Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membr.* 4. *num.* 50. *& num.* 72. per Covarruv. *& sub num.* 114. Veltrius *in praxi Romana Curia lib.* 8. *cap. fin.* post princip. *ex l. cum quæritur, ff. de executione rei judicatæ, l. fin. C. si per vim vel alio modo*; optimè Paulus Castrens. *cons.* 67. *viso quodam lib.* 1. *per totum*, quem referens sequitur Tuschus *pract. conclus. tom.* 3. *litt. E. conclus.* 471. *n.* 38. & meliùs *conclus.* 483. *num.* 4. optimè per Alvarum Valascum *consultation.* 55. *num.* 10. *ad fin. tom.* 1. & hallucinavit Marescotus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 43. abundè hoc tractavimus *de Regia protect. 4. part. cap.* 3. *à num.* 65. *usque ad num.* 72. *& cap.* 8. *à num.* 84. ubi latiùs videbis. Igitur necessariò infertur, quod si cum hoc tertio oppositore cui res judicata inter alios obtenta, &
tractata non officit, lis sit à principio initianda, 17
per necessariam consequentiam concludendum erit, ut coram suo judice competenti sit movenda, & in prima instantia tractanda, quia actor debet sequi forum rei, ex juribus vulgaribus, aliàs locus erit decreto remissionis Senatus in executionem Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes.*

Pro quo facit inevitabile fundamentum, nam acta
& res judicata à pari procedunt, † quia cui non 18
officiunt acta processus, nec res judicata officit, plurimos citavimus hac 2. *part. c.* 13. *à n.* 9. *vers. Quod quidem penitus, &c.*

Imò acta fortiora sunt, quia possunt nocere, † 19
& tamen res judicata ex eisdem nullatenus, quia puta cum aliquo simul fuerunt tractata, & lis mota, ipse tamen in sententia contra alios omissus sit, & non condemnatus, nec de eo facta mentio in sententia, cui propterea hæc non officit, juxta quæ per Nos latè *de Regia protectione, 4. p. cap.* 8. *à principio*, & est *l. non idcirco*, 44. *ff. de judiciis*, quam pluribus Doctoribus & fundamentis exornavimus hac 2. *part. cap.* 13. *à n.* 21. *cum seqq. Quorum omnium &c.*

Sed sic est, quod actis, & lite adhuc inter
alios pendentibus, † si tertius comparet pro 20
suo jure independenti à jure partium litigantium, in tantum sit cum illo tertio lis initianda à principio, eò quòd eidem lis pendens, & ejus acta non nocent, nec tangunt; ut nec teneatur pari passu, & simul suam litem cum jam pendente prosequi & tractare, sed seorsum & separatim uti judicium, & instantia verè diversa, ut per *l. is à quo, ff. de rei vendicat. & l. pen. ff. de* petit.

petit. hereditat. latissimè post Covarr. Franchis Cancerium, Barbosam, Gaillium, Marium Giurbam, & alios penè innumerabiles, plurimasque Rotæ decisiones diximus hac *2. part. cap. 13. per totum,* ubi etiam, quod istius tertii causa sit initianda coram suo Ordinario, remittenda per Senatum † ad
21 quem abundantissimum locum te libenter remittimus. Igitur à fortiori id ipsum erit repetendum in tertio hoc oppositore comparente lite jam finita, & re judicata jam inter alios expedita, ut cum illo sit seorsum, & separatim causa initianda, eo quod eum non afficiunt nec nocent ullo modo inter alios gesta.

Quare per necessariam consequentiam venit af-
22 firmandum, & concludendum, ut coram suo Judice Ordinario sit conveniendus, & causa à principio per suos juris tramites tractanda, & ad id obtinendum erit Decretum Senatus, ne in hac prima instantia jus Ordinarii percutiatur, prout abundè comprobavimus *in dict. cap. 13. à princip.* quæ omnia ibidem accuratè cumulata casui præsenti applicanda sunt, & repetenda: ac insuper mirè conducunt, quæ de tertio legitimo contradictore executionis litterarum Apostolicarum, ut illam impediat, & ejus causa in via Ordinaria sit coram Ordinario tractanda, & per Senatum remittenda: de quibus amplissimè dicimus infrà hac *2. part. cap. fin. in* 2. conclusionis comprobatione *à num. 50. usque ad finem, vers. Quantum attinet ad secundam conclusionem, &c.* ubi varia exempla videbis ex Rotæ decisionibus, & Doctorum plurium assertionibus.

Unum tamen animadvertere debes, quod licèt hæc acta executoris † tangant justitiæ re-
23 scripta, & propterea videbantur retinenda in Senatu, juxta ea, quæ latè diximus hac 2. *part. cap. 19. per totum*; tamen aliud in hoc casu erit affirmandum, & in sibi similibus; etenim cum sola tertii causa dumtaxat remittitur in Senatum Ordinario, † & ipsi executori re-
24 manent executoriales ad prosequutionem executionis contra alios in eisdem condemnatos, & comprehensos, illi executori tradendæ, & nullatenus retinendæ, quia ex eis fundat victor suum jus executivum, & alia non eget probatione contra condemnatos, & comprehensos, juxta quæ latè diximus, & probavimus *in dict. cap. 26.* quo sic debes limitare secundam conclusionem ibi adductam, & exactè comprobatam à ratione cessante, prout ibidem similiter eandem limitavimus *à num. 53.* quæ limitatio extendenda erit ad alias similes commissiones
25 † justitiæ contra plures impetratas: quoties aliquorum causa Ordinario per Senatum remittitur, aliorum verò remissio denegatur, eò quòd horum respectu minimè reperiatur percussa prima Ordinarii instantia, atque ideo impetranti sunt litteræ hujusmodi executoriales, etiam justitiæ tradendæ, ut contra hos causam suam prosequi valeat coram suo Judice Delegato ex rationibus de quibus latiùs *in dict. cap. 26.* in utroque distinctionis membro.

CAPUT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè devoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarii sententiam, suam tulit, an executoriales indè ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarii in judicio executivo, ita ut debeant eidem per Senatum remitti.

SUMMARIUM.

1 *Executoriales, an sint expediendæ à Judice, ad quem, vel à Judice à quo, valdè controversum inter DD.*

2 *Judici, qui ultimam sententiam tulit infirmando, aut confirmando priores pertinet executio, & executorealium expeditio.*

3 *Judex appellationis, non Ordinarius, exequitur suam sententiam merentem executionem.*

4 *Sive infirmaverit, sive confirmaverit, aut mutaverit priores sententias.*

5 *Executio expeditur à Judice, qui sententiam executivam tulit, non ab alio, nisi ad ejus commissionem.*

6 *Non agitur ex prima sententia, sed ex ultima confirmante, aut infirmante.*

7 *Sententia prima effectus appellatione extinguitur.*

8 *Actio ex prima sententia extincta est per appellationem.*

9 *Actio judicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis.*

10 *Ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur.*

11 *Delegatus à Principe qui ultimam sententiam tulit, eam exequitur, & executoriales expedit.*

12 *Continentia causæ dividi nequit.*

13 *Unius causæ ad seipsam magna est continentia.*

14 *Tam in principali negotio, quàm in alio ab eo originem trahente.*

15 *Jurisdictionem, qui præoccupavit in cognoscendo præoccupat in exequendo.*

16 *Ad Judicem sæcularem, ubi competens est ad cognoscendum de causa Clerici, pertinet executio realis, non personalis.*

17 *Antonius Diana Summista contrarium inadvertenter tenens contra Authorem, carpitur.*

18 *Executorialium expeditarum à superiore, cui legitimè devoluta fuit causa, remissio non fit per Senatum Ordinario, quia ejus prima instantia percussa non dicitur.*

19 *Nisi in duobus casibus in quibus limitationem patitur Regula generalis.*

20 *Actio judicati licet ex ultima sententia nascatur, movenda erit coram Judice Rei Ordinario competente, secus officium Judicis.*

21 & 22. *Actio judicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Judice appellationis.*

23 *Actio judicati tunc intentari valet coram Judice appellationis, si ibidem condemnatus reperiatur.*

Judex

24 *Judex appellationis in territorio Ordinarii habet jurisdictionem causativè ob devolutionem legitimè factam non aliter.*

25 *Judex appellationis est competens in actione judicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato.*

26 *Forum quis sortitur ratione quasi contractus sicut ratione contractus.*

27 *Judex appellationis simul dicitur competens in actione judicati, ratione quasi contractus.*

28 *Judex loci contractus, aut quasi contractus non habet jurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu.*

29 *Causa condemnati conventi ex actione judicati coram Judice appellationis, non tamen reperti illic, remittitur Ordinario per Senatum.*

30 *Secus si in districtu Judicis appellationis tempore conventionis ex actione judicati fuerit repertus.*

Stylus tamen universalis adest in contrarium, & attendendus in hac disputatione, ib.

31 *Sententia Ordinarii à qua fuit appellatum, si tacitè, aut expressè transierit in rem judicatam ab eo, non à Judice appellationis erit exequenda.*

32 *Quod procedit quando tacitè vel expressè fuerit appellationi renuntiatum, vel appellans acquieverit sententiæ, vel hac fuerit à partibus approbata, ib.*

33 *Item quando condemnatus inter terminum non appellavit, quia Judex Ordinarius suam sententiam exequitur, non superior.*

34 *Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem in judicatum transivit.*

35 *Jurisdictione caret superior ob desertam appellationem.*

36 *Etiamsi superior ob desertionem subsequutam confirmaverit sententiam Ordinarii.*

37 *Executionis causam Ordinario remittit Senatus, quando tacitè vel expresse transivit in rem judicatam.*

38 *Causa executionis quando est remittenda Ordinario, executoriales legitimè expeditæ per Judicem appellationis tradendæ sunt parti, ut illis coram Ordinario utatur.*

39 *At secus quando sententia Ordinarii ex aliquo accidenti transivit in rem judicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior executoriales istius retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine jurisdictione fabricatæ, & causa simpliciter fit Ordinario remissio.*

1 Controvertitur valde inter nostri juris Professores, an superior ad quem semel causa † devoluta, suam protulit sententiam ultimam transactam in rem judicatam, possit illam exequi, & executoriales expedire; vel an ad primum Judicem Ordinarium executionis causa devolvatur, ut per Bartol. & alios in *l. à Divo Pio, §. sententiam, D. de re judicata*, Angelus *in l. tale pactum, §. qui provocavit, ff. de pactis*, ubi n. 17. sex opiniones diversas recenset, Abb. & Immol. *in cap. pastoralis, §. præterea, de officio Delegati*, adeò ut hanc resolutionem Cæsarea decisione indigere asserat Angelus *dict. n. 17.*

Sed omissis omnibus, illa erit firmanda conclusio ab omnibus crebrius receptior, ut ad judicem appellationis, qui suam sententiam tulit † ultimam infirmando, vel confirmando priores, 2 spectet rei judicatæ executio, executorialium expeditio, ex hac ratione prima, quia ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur. Ita gloss. *in l. furti, §. 1. verb. Provocationis* & ibi Fulgosius *ff. de infam. & in l. Chirographis in gloss. penult. ff. de administrat. tutor. & in l. eos à principio, C. de appellationibus*, & tenent omnes *in l. si quis priore, ff. ad Trebellianum, & in l. 1. ff. de re judicat.* Gloss. & Doctores *in cap. pastoralis, §. 1. de officio Delegati, & in cap. coram dilecto eod. tit.* & ex *Authent. si quis litigantium, C. de Episcopali audientia, & l. 2. versic. A die confirmationis, C. de usuris rei judicatæ*, Joan. Monach. & Archidiacon. *in cap. Romana*, ubi etiam Joan. Andreas, *num. 16. de appellationib. in 6.* Angelus *in l. cum specialis, num. 4.* [ubi dicit esse casum] *C. de judiciis, & in dict. l. tale pactum, §. qui provocavit, & cons. 162. num. 1.* Baldus *in dict. §. qui provocavit in prima lectura, n. 4. & 5.* Bart. *in l. fin.* per text. ibi *num. 3. C. de judiciis, & in l. eos, §. 1. C. de appellationibus, & in l. præcipimus, vers. Officiis*, & ibi Angelus, *n. 4.* ibi inquit esse casum rotundum, *C. eodem tit.* Philippus Franchus *in dict. cap. Romana, §. fin. n. 3. vers. Aliquando sententia diffinitiva, de appellationibus in 6. & in cap. ex ratione, versic. Sextò quæro, eodem tit.* Abbas *in dict. cap. pastoralis, §. præterea, n. 6. vers. Quando sententia confirmatur, de officio Delegati*, & ibi etiam Immola post longam disputationem *n. 16.* & Barbacia sub *n. 32.* Lanfrancus *in cap. quoniam contra, tit. de interlocutor. n. 135. versic. quæro subsequenter, de probationibus*, latè prosequitur eandem sententiam tenens Laurentius Silva, *consil. 5. nu. 7. & 8.* Guido Papæ *decis. 476. n. 43.* Minsingerius *singular. observation. centuria 4. observat. 94.* Bartol. Blarer. *in l. diffamari, cap. 11. num. 55.* Afinius *in praxi judic. §. 31. cap. 7.* Marcanta *in speculo in ultimo actu judicial. part. 6. num 6.* Et hanc opinionem communem dicunt Philippus Franchus *in dict. cap. Romana, §. fin. num. 3.* Abbas *in dict. §. præterea, num. 6.* Afinius *ubi proximè* ex eisdem, & Jasson. *in l. 1. n. 11. ff. de re judicata*, & ex eo Bellacomba *lib. 7. Syntagma. commun. opinion. tit. 21. de appellationibus, num. 42.* & magis communem dicit Alexander, *in dict. l. à Divo Pio, num. 20. in fin. de re judicat.*

Eandem etiam opinionem, quod † Judex appellationis, non Judex primus Ordinarius debet suam 3 sententiam ultimam executionis mittere, quando eam mereretur, sequutus Bartol. communiter receptam dicit Vestrius *in praxi lib 8. cap. ult. sub n. 9. vers. Sed dicet*, Mandosius *in formulis commission. in commission. 23. executor. in verbo, Præfat. R. D. Auditori, fol. 126.* post quos etiam de communi testatur Scaccia *de appellationib. quæst. 11. art. 7. num. 162.* qui post Rebuffum *in tractatu de sententia execut. art. 7. gloss. 7. num. 5. to. 1. fol. 364.* firmat, quod quando Judex appellationis cognovit de appellatione † & confirmavit, vel infirmavit 4 sententiam, vel aliquid immutavit, ut tunc ad eum, non ad alium spectet executio, & eam sententiam sequitur, loquendo de Rota, Cartarius *in decis. 10. num. 1.* ubi magis communem firmat.

Et quod ab eo Judice ad quem, qui sententiam tulit, † sit expedienda executio non ab alio, 5 nisi ad ejus litteras & commissionem per *dict. l.* pro-

proverandum, *§. fin autem reus*, *C. de judiciis*, *& l. à Divo Pio*, *§. sententiam Romæ*, *ff. de re judicata*, Muscatellum *de appellationibus* 1. *part. gloss. demandatur*, *num.* 35. Morlam *in emporio juris*, *tit. de jurisdict. omnium judicum. quæst.* 10. Rodericum Suarez *in l. post rem judicatam*, *quæst.* 9. *ff. de re judic. conf.* 86. *num.* 4. & 20. Nizol. *alleg.* 36. *n.* 16. tenet Marius Giurba *decis.* 96. *n.* 3. Petr. Barbos. *in l. divortio.* 8. *§. si vir. nu.* 51. *ad finem*, *ff. solut. matrim.* eandem opinionem etiam tenet Petrus Surdus post alios *in cons.* 204. *num.* 1. *& seqq.* & eandem sequutus est Rota, ut per Alex. Ludovis. *decis.* 545. *num.* 1. quæ quidem communiter practicatur apud omnia Tribunalia Ecclesiastica, & temporalia, à qua nullatenus jam erit recedendum.

Hujus resolutionis prima est ratio, quia non
6 agitur ex prima sententia † sed ex ultima etiam confirmante, quam reddunt Doctores omnes in principio citati, *n.* 2. Quia primæ sententiæ
7 effectus † appellatione extinctus est, *l. in fin. ff. ad S. Consultum Turpilianum.* Et ideò primus Ju-
8 dex Ordinarius suam sententiam † exequi non potest, cùm actio, & cæteri effectus ex ea extincti sint, ut inquiunt Doctores hactenus allegati, & præsertim Alexander. *in dict. l.* 1. *in principio*, *ff. de re judic.* Petrus Barbosa *in dict. l.* 8. *§. si vir. num.* 51. *ad finem*, Caitharius *decis.* 10. *num.* 4. & 5. Ubi cum Alexandro hanc rationem fulcit
9 ex eo, quod actio judicati prioris sententiæ † ex eo extinguitur, quia appellatio rem ad eum statum reducit, quo tempore litis contestationis in causa principali reperiebatur, *l. ita demum*, *C de procuratoribus & l. ab executione* §. 1. *ff de appellationibus*, cum aliis, ut cum Lancelloto *de attentatis*, 2. *part.* cap. 11. *de attentatis appellation pendent. in præfation. num.* 120. Sed tempore litis contestatæ hæc actio judicati non competebat, nec poterat; ergo idem post appellationem; & sic concludunt omnes non primum Judicem Ordinarium, sed Ju-
10 dicem qui ultimam sententiam tulit, seu alium executionem merentem, illam exequi debere, † & eandem etiam rationem, quod agatur ex sententia confirmante, non ex confirmata; probant in his terminis Papiensis *in practicar. in forma appellation. ad fin. in glossa*, *causis & rationibus sub num.* 2. *fol.* 426 Franch. *in cap. ex ratione* 8. *columm. ante penult. in fin. num.* 98. *de appellationibus*, Cassiador. *decision.* 13. *habuerat*, *num.* 3. *de rescriptis*, *fol.* 269. Vestrius *in praxi*, *lib.* 8. *cap. ult. sub num.* 9 Et Scaccia *de appellation. quæst.* 11. *artic.* 7. *sub num.* 82. *versic. ratio est.*

Qui *num.* 163. post Bartol. doctrinam, Man-
11 dosium, & alios, † hanc conclusionem extendit ad Judicem Delegatum Principis, qui si ultimam sententiam dixerit in gradu appellationis, illam potest exequi, & executoriales licitè expedire firmant.

12 Secunda fundamentalis ratio est, † ne continentia causæ dividatur, ex *l. nulli*, *C. de judiciis*, quam reddunt Muscatellus, Morla, Nizol. & alii citati, per Marium Giurbam *in de-*
13 *cis.* 96. *num.* 3. Magna enim est unius † causæ ad seipsam continentia, ut dicit Cynus *in l. prorsus*, *C. de judiciis*, quod procedere volue-
14 re Doctores, † nedum in principali negotio, sed in alio etiam ab eodem originem trahente, Felinus *in cap. ex tenore*, *num.* 19. *de rescriptis*, Baldus *in cap.* 1. *col. final. de controvers. investitur.* Polidorus Ripa *observatione* 140. *n.* 2. & 3. Cavagn. *ad decretum Montisferr.* 22. §. 2. *n.* 3. Fachineus *controvers. judic. lib.* 11. *cap.* 7. *fol.* 75. Riminaldus Senior. *consil.* 320. *n.* 20. *vol.* 2. Marius Giurba *decision.* 23. *n.* 1.

Et ideò ex hac ratione si prima sententia in eo sit statu, † quæ exequi possit, ad illum per- 15
tinet Judicem, qui jurisdictionem præoccupavit, quia continentia causæ dividi non debet, tam respectu cognitionis, quàm executionis; etenim jurisdictionem qui præoccupavit in cognoscendo, præoccupasse intelligitur in exequendo, Sebast. Sapia *in l. cum quædam puella*, *num.* 18. *ff. de jurisdict. omnium jud. repetit. vol.* 1. Petrus Surdus *consil.* 132. *numer.* 22. Giurba *dict. decis.* 23. *num.* 2. quæ faciunt ad ea, quæ exactissimè adduximus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 14. *à num.* 89. *cum pluribus seqq.* ubi abundè post longam disputationem resolvimus, † ad Judicem secularem, ubi compe- 16
tens sit cognoscere de causa Clerici, pertineat executio realis, non personalis, quam opinionem validissimis fundamentis fulcivimus; quæ nec attendens, nec aliqua pro sua opinione considerans, sed ex capite clausis oculis † nostram contradi- 17
xit noviter Summista ille Ant. Diana *resol. moral.* 3. *p. tract. de immunit. Ecclesiast. resol.* 4. Quem nunc ulterius non carpimus, alibi eundem juris principia docebimus, ne audacter, temereque contra tot fundamenta juris inevitabilia, tantorumque Doctorum veram doctrinam quos ibidem citavimus, ulterius præcipitetur, tractent fabrilia fabri, & ne mittant falcem in messem alienam.

Ex quibus quidem resolvendum † erit, quod 18
regulariter, quoties semel devoluta fuerit ad Rotam, aliumve Judicem superiorem Ecclesiasticum causa ipse liberè & legitimè poterit suæ sententiæ [si aliàs de jure executionem mereatur] executoriales expedire, & exequi condemnatum absque eo, quod prima instantia Ordinarii perculsa dicatur, nec ad hunc per Senatum fiet executorialium harum remissio.

Hæc nostra vera resolutio duas patitur limitationes, † in quibus executoriales istas Ordinario 19
per Senatum remittendas esse, ut de executione cognoscat, erit insuper affirmandum, attenta juris subtilitate non tamen stylo contrario, de quo inferiùs *num.* 30. *in fin.* Sed pro disputandi ratione

Prima limitatio sit, quando coram Judice superiore ex sua sententia † fuit executio petita 20
non officio Judicis; sed intentata fuit actio judicati, quia cùm ista sit omnino movenda coram Judice rei quomodolibet competente ipsius, contra quem competit, Bart. *in l. à Divo Pio*, *§. sententiam. ff. de re judic.* sequutus à Cuma, & Alex. ibidem Bald. *in l.* 2. *col.* 2. *C. de execution. rei judicata*, *& in l. Argentarium*, *ff. de judiciis*, Angelus *in l.* 4. *§. conventione*, *ff. de re judicata*, Butrius *in cap. postulasti ad finem de foro competenti*, Petrus Surdus plenè *in consil.* 204. *num.* 8. Castrensis *in l.* 4. *§. ait prætor*, *ff. de re judicata*, Muscatellus *de appellationibus* 1. *part. gloss. demandatur*, *num.* 25. Giurba *decis.* 96. *sub num.* 3. & *n.* 4. & 5.

Qui tamen omnes licèt † concludant com- 21
petentem rei condemnati dici non solùm primus judex Ordinarius, verùm & etiam ille ultimus ap-

appellationis, qui ultimam sententiam tulit, & propterea posse dictam actionem intentari coram Judice Ordinario, & coram Judice superiori condemnante, ut & ulteriùs probat post Franchum Scaccia *de appellationibus, quaest. 11. articul. 7. n. 165. versicul. Restringe secundò*, in haec: *Restringe secundò declarando ut procedat, quando pro executione sententiae imploratur officium Judicis, quod ex sententia producitur, & habent paratam executionem; secus si intentaretur actio judicati, vel in factum, quae oritur ex sententia, quia isto casu poterit intentari etiam coram Judice, à quo, cum possit intentari coram quolibet Judice Ordinario, sicut & qualibet alia actio*, Franchus *in cap. tertio, Romana, §. final. sub versic. Limita tamen, de appellationibus in 6. &c.*

22 Dixit etiam Rota, & per † Alexandr. Ludovis. *decis. 45. n. 1. & 2.* in haec: *Et sententia non fuit ab ipso Vicelegato, sed à quodam Josepho Suarez lata, unde ab ipso, non ab alio debebat executioni demandari, cap. quoad consultationem de re judicat. l. properandum, §. sin autem, C. eodem tit.* Doctores *in leg. à Divo Pio, §. sententiam*, ubi Jasson. *n. 3. ff. de re judicata*, cum aliis per Surdum *consil. 204. n. 1.* quod procedit, si fuit petita executio officio Judicis nobili, licet secus, si esset intentata actio in factum, seu rei judicatae, quae potest coram quolibet alio Judice intentari, *leg. final. in fin. C. de praescriptionibus longi tempor.* Felinus *in cap. postulasti, n. 11. de foro competenti*, Surdus *ibi num. 7. &c.*

Tamen parumper subsistendum; etiam licet
23 quando intentatur † actio judicati & in factum competens Judex etiam dicatur superior, qui sententiam tulit, ut probant ipsi omnes Doctores, hoc videtur intelligendum, quando reus condemnatus, contra quem ea actio intentatur, in loco superioris reperitur: explicabo libenter, est quippe Judex appellationis in hac actione Judex competens, non
24 quia sit ordinarius rei condemnati, † nam is jurisdictionem habet in territorio Ordinarii legatam, quae nec sortitur effectum, nisi appellatione mediante, & coram ipso legitimè introducta, Glossa *in cap. Pastoralis, de officio Ordinarii*, Guido Papae *decis. 436.* Amatus *decis. 33. n. 7. & 8.* Berretus *consil. 17. n. 15.* Çartarius *decis. 68. 29.* Petrus, Surdus *consil. 57. n. 18.* Natta *consil. 82. & consil. 580. n. 5.* & super devolutus Ancharran. *consil. 36.* Afflictis *decis. 145.* Cavalcan. *decis. 25. n. 6. part. 1.* Surdus *decis. 266. n. 11. & decis. 147. n. 2.* Bertazolus *consil. 254. n. 10.* Berojus *consil. 120. n. 8. vol. 3.* & est in his terminis jurisdictionis Ecclesiasticae textus expressus *in cap. causae omnes 20. sess. 24. de reformatione, cap. 20.* & Nos passim id diximus in discursu hujus *2. part.*

Sed dicitur Judex competens iste Judex supe-
25 rior eo, quod tunc agitur † ex quasi contractu celebrato in judicio, & qui oritur ex ipsa sententia, *l. 3. §. idem scribit, ff. de peculio*, & per consequens propter forum quem sortitur ex ipso quasi contractu convenitur, *leg. 3. §. idem rescribit, ff. de*
26 *peculio.* Et quod ratione quasi contractus, sicut & ratione contractus sortiatur quis forum, est textus expressus *in l. haeres absens 19. §. 1. ff. de judiciis*, & ibidem latissimè plura congerens Petrus Barbosa *à n. 1. per totum, §. cui consonat l. 32. tit. 2. part. 3.* Et ideò is Judex appellationis † competens si-
27 mul dicetur, ut probant ex hoc fundamento Salicetus *in l. eos, num. 8. in fin. & n. 9. C. de appellat.* Castrensis *in leg. 4. §. ait Praetor. ff. de re judicata*,

Muscatellus *dict. glossa demandatur, n. 25.* & prius agnovit Cinus *in dict. l. eos*, sequuntur Bougior. *in retibus Ciciliae 132. post annum, ubi firm.* & Mota *num. 17.* Giurba, qui melius explicat *in decis. 96. nu. 5. 6. & 7.*

Igitur hanc doctrinam imitantes, † si in loco 28
Judicis superioris non reperiatur reus condemnatus, in quem dirigitur actio in factum, tunc, cum ibi conveniri nequit, quia tunc sortitur quis forum loci contractus, aut quasi contractus, scribi, non aliter reperiatur, *l. haeres absens, ff. de judiciis, c. 1. §. contrahentes de foro competenti, lib. 6.* plurimos Doctores ad id citavimus hac *2. part. cap. 5. §. 3. & cap. 27. à numer. 14. & per totum caput.*

Sequitur, quod si in loco superioris, reus condemnatus † non fuerit repertus, non poterit ibidem 29
conveniri actione in factum ex re judicata, cùm superior ipse careat jurisdictione, & in eo cesset jurisdictionis competentia, unde fit quod si executoriales expedierit, & exequatur reum; debeant istae omnino per Senatum, reo recurrente, tradi parti, ut illis coram Ordinario utatur in prima hujus actionis instantia, qui originaliter, naturaliterque Judex est competens. At verò si tempore deductae actionis in factum in judicio superioris † praesens in loco sit reus conventus, legitimè 30
poterit ibidem exequi, quia tunc pariter Judex est competens ex hactenus relatis Doctoribus, nec ob id offendi dicitur prima instantia Ordinarii, cùm Concilium Trid. *in dict. cap. causae omnes*, non excluserit modos legitimos, quibus de jure quis sortitur forum alienum, ut latiùs deduximus *in dict. cap. 5. per tot.* Subtilis est & legitimus discursus iste de quo *à n. 19.* Sed nihilominus difficile erit admitti in praxi, cùm stylus universalis contrarium observet, cui standum erit indistinctè, sive condemnatus ibidem reperiatur, sive non.

Secunda limitatio erit ad praedictam regulam generalem † à principio *hujus cap.* latè compro- 31
batam, ut non procedat quando prima sententia transierit in rem judicatam, eo quod expressè vel tacitè fuerit appellationi renuntiatum, ut de expressa, quando scilicet partes in sententia consentiunt, & ab illis fuerit confirmata & approbata, ut tunc † non Judex appellationis, sed Ordinarius inferior, 32
qui eam tulit, illam exequatur, firmant Bartol. *in dict. l. à Divo Pio sub n. 15.* ibi: *Quandoque pars sua sponte, ff. de re judicata, l. praecipimus, §. officiis, sub n. 2. C. de appellationib.* Vestrius *in praxi Roman. Curiae, l. 8. cap. ult. sub n. 9. vers. Sed dices, fol. 267.* sequitur Scacia *de appellationibus, quaest. 11. artic. 7. n. 195.* & Rebuffus *de executione sententiae, artic. 7. glossa 9. sub n. 6. fol. 364.* Qui duo ultimi etiam loquuntur, quando appellans acquievit sententiae, aut renuntiavit suae appellationi.

Per confirmationem tacitam tunc continget, † 33
quando condemnatus intra terminum non appellavit, quia tunc Judex qui sententiam tulit, illam exequitur, Franchus *in cap. Romana, §. fi. n. 3. vers. Aliquando prima sententia, de appellationibus in 6.* Rebuffus *de sententia execution. articul. 7. glossa 9. vers. Sed dices*, Vestrius *dict. lib. 8. cap. ult. sub n. 6.* Mandosius *in formula commission. 23. executor. in verbo, Ob non prosequutionem, & in verbo, Praefato R. D. auditori, folio 125. & 126.* Scaccia *de appellationibus, dict. q. 11. artic. 7. n. 166.*

Item etiam quando interjecta appellatio deserta remansit; nam Judex, † quia eam tulit infe- 34
rior,

rior, illam exequitur, cùm transierit in rem judicatam, Felin. *in c. ex part. 12. el 2. n. 9. de rescriptis*, Franch. *in c. ex ratione, n. 95. vers. Sexto quaeritur, deserta appellatione, de appellationib.* Rebuff. *dict. art. 7. gloss. 9. n. 7.* Mandosius *in formulis commission. in commis. 23. executor. verbo, Ob non prosecutionem, fol. 125.* pract. Papien. *in forma appellation. à sentent. diffinit. glossa in causis & rationibus. sub num. 3. fol. 476.* Vestrius *d. ll. lib. 8. cap. ult. n. 9. versic. Sed dicet*, latè explicat, & extendit Scaccia ubi proximè, *à num. 167. cum seqq.*

Et est ratio, quia ob desertam appellationem
35 † Judex superior jurisdictione caret, *l. ult. C. de tempor. appellation. l. si quando, C. eodem tit.* quam in proposito reddunt Baldus & alii *in l. si contra, C. de appellationibus.* Baldus *in Authentic. si quis litigantium, C. de Episcopali audientia*, Abb. *in cap. pastoralis, §. praeterea, de officio Delegati, & in cap. cum Ecclesia de appellationibus*, Minsinger. *singular. observation. centur. 4. observat. 94.* observat Afini. *in pract. dict. cap. 7. §. 1.* Blater. *in l. diffamari, cap. 11. num. 55.* Cath. r us *in decis. 10. num. 7. cum seq.*
36 Ubi extendit, etiamsi ob desertionem † Judex appellationis confirmaverit sententiam inferioris Ordinarii, quia caret jurisdictione, & satis ob desertionem sit à jure confirmata, Scaccia ubi proximè, *num. 170.*

Ex quibus sequitur manifestè, quod cum in his
37 casibus superior † careat jurisdictione, & inferiori Ordinario competat sententiae tacitè, vel expressè approbatae per partem, aut partes executio: si superior illam intentaverit, causa executionis ad Ordinarium erit remittenda per Senatum, ex latiùs hactenus comprobatis.

Circa has duas limitationes unum notabile ad-
38 vertas, † & quoad primam stando in meris & rigorosi juris terminis, juxta quod fundavimus illam *à num. 23.* satis peracutè & dempto stylo, qui est in contrarium, ut agnovimus sup. *num. 30.* Eo igitur in casu, quando diximus causam executionis debere per Senatum remitti Ordinario, tunc simul tradendae sunt parti executoriales, ut illis coram eo utatur, quoniam cum ad Judicem appellationis legitimè fuerit causa devoluta, & ipse sententiam in rem judicatam tr nslatam tulerit, ad ipsum pertinet executoriales expedire, ut illis pars utatur sive officio Judicis, sive actione in factum ex Doctoribus *à principio cap.* citatis, & idcirco sunt parti tradendae, quoniam hae executoriales sunt instrumentum rei judicatae legitimè expeditae, & eam probant ex his quae abundè diximus *de Regia protect. 4. part. cap. 1. per totum.* At ideò necessariae sunt ad proponendam, & prosequendam executionem coram Ordinario, juxta quae nos latissimè hac *2. part. cap. 26. à principio*; quo etiam probavimus litteras, ex quibus oritur probatio juris partis, ei esse tradendas, ut coram Ordinario eis utatur, prout in hoc casu ibidem secundam resolutionem limitavimus.

At secus in casu hujus secundae limitationis,
39 de qua *à numer. 31.* dicendum erit, † quoniam quando tacitè, aut expressè pars acquievit sententiae inferioris, nulla fuit superiori devoluta jurisdictio, sed ad inferiorem redacta, ut exequi possit suam sententiam solus, & ex ea executoriales per consequens expedire ad eundem effectum; quare cum superior in praedicto casu expedierit executoriales, retinendae erunt in Senatu, remissa causa executionis Ordinario; quia cum superior jurisdictione caruerit, acta à se gesta nulla omnia judicantur, ut latè diximus *in d. cap. 26. à numer. 33. & seqq. vers. Ad justificationem jam, &c.* Et propterea omnino inutilia ad effectum executionis remissae Ordinario, quia nullam faciunt probationem, nec fidem in judicio; nec extra, juxta quae comprobavimus *in cap. 26. à n. 34. & seqq. in 2. conclus. per totum*, usque ad cap. finem, ad quod te remitto pro pluribus huic resolutioni validè necessariis.

CAP. XXX.

De signatura propriae manus Sanctissimi, & quales litteras, quàve forma ipse subscribat, & quot à signatura per concessum, necnon per *annulum Piscatoris* differat.

SUMMARIUM.

1 *Subscriptionis formula, qua signantur singula littera Apostolica, sive per Sanctissimum, sive per alios, ignota sunt, etiam per Doctissimos in partibus Hispania degentes, necessaria tamen penitùs recursus Regii cognitioni.*
2 *Supplicationes omnes, qua per Datariam expediuntur subscribuntur manu Sanctissimi.*
3 *Supplicatio omnis duas continet partes. Prima continet quod petitur; secunda absolutionem ab excommunicatione ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes.*
4 *Supplicatio porrigitur Datario, & revidetur à quibusdam qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis.*
5 *Subscriptionem apponit Papa in eodem papyro supplicationis.*
Subscriptio omnis sive per Papam, sive per alios quoslibet in supplicationibus apposita dicitur signatura, ibid.
6 *Subscriptio Sanctissimi apponitur per fiat cum prima littera nominis proprii, quod Papa habebat ante creationem, non postea assumpti juxta morem Romana Ecclesia.*
7 *S. D. N. Urbanus VIII. hac atate feliciter Ecclesiam universalem gubernans laudatur.*
8 *Urbanus VIII. ante creationem nominabatur Maphaeus, & subscribit supplicationem per Fiat. M. cum prima littera nominis proprii sua propria manu, & littera.*
9 *Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco ejusdem.*
10 *Supplicatio continens materiam justitia, & contentiosa jurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur.*
11 *Subscriptione per placet utitur Sanctissimus in commissionibus, quibus rectè convenit.*
12 *Subscripta supplicatio per Sanctissimum ad quos officiales transmittatur, ut denique Bulla super ea fabricentur.*
13 *Data gratia non attenditur, nec expeditionis litterarum, sed data parva, ubi utraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos.*
Quod & latius explicatur ut sub data parva expediantur littera, ibid.
14 *Parisius refertur attestans de signatura supplicationis propria manu Sanctissimi, & de ejus praxi.*
15 *Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus.*
16 *De efficia verbi*, Fiat, *quo in subscriptione supplica-*

plicationis utitur Papa, & qua ratione per Fiat *subscribat.*

17 *Signatura per* Fiat *solus utitur Papa.*

18 *Signatura per* Fiat *aliis latior est, & potentior.*

19 *Et ut favorabilior aliis signaturis præfertur.*

20 *Supplicationes subscribit Papa ut plurimum in sua Camera præsente Datario aliquando in plena signatura.*

21 *Supplicationes subscribit Papa propria manu, & cum prima litera sui nominis proprii, litteras verò desuper explicatas nullatenus, imò in eis apponitur nomen assumptum in creatione: & quare, & sequentibus.*

22 *Supplicationes subscribit Sanctissimus propria manu, & nomine proprio, quia facit actum personalem, & actionem propriam à sua voluntate, & animo pendentem.*

23 *Litteræ fabricantur ab officialibus Sedis Apostoca, cujus virtute officia gerunt, & ideò nomen Pontificatus apponunt.*

24 *Anastasii Germonii ratio hujus diversitatis alia apponitur.*

25 *Signatura per concessum utitur Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ sunt, & 26.*

27 *Prælatus habet limitatam potestatam signanter signandi supplicationes ad beneficia certæ quantitatis.*

28 *Supplicationes cæteras omnes cujuslibet generis subscribit Prælatus, cujus opera utitur Papa ad exonerationem tantorum gravissimorum negociorum.*

29 *Prælatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per concessum subscribat.*

Et tam in prima supplicationis parte quàm in secunda, ibidem.

30 *Supplicationem impertinentem, & non dignam concessione, quando rejiciat Prælatus.*

31 *Praxim subscribendi supplicationes, per concessum apponit Flaminius Parisius hic relatus.*

32 *Papa utitur signatura per* Fiat, *Prælatus verò per* concessum, *ibidem.*

33 *In signatura gratiæ licet adsit differentia inter Papam, & prælatum, in signandis supplicationibus justitiæ, nulla, vel modica.*

34 *Super supplicationibus, sive à Papa subscriptis, sive à Palato, habente Papa facultatem litteræ & Bullæ, uno & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur.*

35 *Prælatus juxta negotii gravitatem aliquas litteras defert Sanctissimo subscribendas, si adest justa causa subscribit propria manu.*

36 *Senatus Regius non admittit commissiones in prima instantia subscriptas per concessum.*

37 *Prælatus signans per concessum, licet dicat in præsentia D. N. Papæ, in præsentia Papæ nunquam subscribit, sed in domo sua.*

38 *Præsentia Papæ quam asserit Prælatus in sua signatura per concessum est ficta.*

39 *Concil. Trid. forma subscriptionis est personalissima, excludens omnem fictionem, & veritatem repræsentatitivam, atque subscriptionem per æquipollens.*

40 *Cap. in constitutionis 25. quæst. 2. ponderatur pro illa præsentia ficta, qua in sua signatura per concessum utitur Prælatus.*

41 *Signatura per* Fiat, *præfertur signatura per* concessum.

42 *Esti signatura per* concessum *habeat prægnantiores,* Salgado de Supplic. & Reten. *& privilegiativas clausulas.*

43 *Potentia verbi,* Fiat, *præponitur cuilibet alii verbo præceptivo, & voluntatem magis demonstrat.*

Gratia per Fiat, *præfertur gratiæ per* concessum, *quando sub eodem die utraque sonet, ibid.*

44 *Prælatus habet facultatem subscribendi supplicationes ad beneficia, ut supponit Regula Cancellariæ.*

45 *Subscriptio per* concessum *in commissionibus avocatoriis in prima instantia non supplet defectum subscriptionis propria manu Sanctissimi.*

46 *Supplicationes super avocatione causarum in prima instantia, quando & quomodo per Datariam expediuntur, & quomodo rationalis causa comprobanda.*

47 *Sanctissimus difficillimè subscribit litteras avocatorias ab Ordinario, nisi justa, & probata adsit causa.*

48 *Commissiones agitandas in Curia, & in partibus avocatorias in prima instantia diversimodè subscribit Sanctissimus.*

49 *De signatura per annulum* Piscatoris, *& quæ litteræ per eum signentur.*

50 *Annulus* Piscatoris, *quæ signa, & figuras habeat.*

51 *Sigillum quæ signa habeat, ut illi fides detur, ibid. & 52.*

53 *Litteræ annulo* Piscatoris *muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo in cujus præsentia sigillantur.*

54 *Per annulum* Piscatoris *non satisfit formæ personalissimæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi.*

55 *Per annuli* Piscatoris *munimen non satisfit Tridentino desideranti rationabilem causam in avocatoriis prima instantiæ.*

56 *Litteræ tangentes justitiam, seu commissionem cognoscuntur in cordulis canapi.*

57 *Litteræ principalis gratiæ cognoscuntur in cordulis sericis rubrei, croceique coloris.*

58 *Litteræ executoriæ gratiæ habent cordas Canapi.*

59 *Per plumbum sigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut Cameran.*

60 *In sigillo plumbeo quare apponitur facies Sancti Pauli ad dexteram, & S. Petri ad sinistram.*

61 *Plumbeum sigillum quibus litteris circumscribitur.*

62 *Quæ litteræ Apostolicæ plumbentur, & quando plumbeum sigillum pendet ex cordulis sericis, aut ex cordulis canapi.*

63 *Plumbatæ postquam sunt litteræ, gratia dicitur perfecta, ex ea agi potest, & possessio apprehendi, 64. & 65.*

66 *Commissiones causarum non valent nisi litteræ fuerint expeditæ.*

67 *Jurisdictio licèt adquiratur à tempore Datæ, ad ejus tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio Delegato.*

68 *Per nullam signaturam, seu subscriptionem in litteris avocatoriis primæ instantiæ satisfieri formæ personalissimæ Concilii Trid. requirentis subscriptionem propria manu Sanctissimi, & 69.*

SÆPISSIME in discursu hujus secundæ partis, & ferè in cunctis ejusdem capitulis de subscriptione propria manu Sanctissimi † in commissionibus apponenda, juxta formam Concilii Trid. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 1

cap. 30. causa omnes, tractavimus; sed styli Romanae Curiae, & quomodo ipse scribere soleat, plurimi etiam doctissimi in his partibus Hispaniae sunt expertes; operae propterea pretium duximus, hoc in loco praxim Curialem [non absque parvo labore à nobis tum ex longo, consuetóque cursu atque varia Rotae decisionum, & Doctorum lectione, tum etiam ex continua peritissimorum Curialium communicatione, fidentissimáque relatione, adquisitam) inferenda fore, ut cunctis in hoc Regio consilio Supremo versantibus nota sit deinceps, aliásque incidentes difficultates inde tractandas, & resolvendas, quae valdè huic recursui & utiles, & necessariae sunt, admodùmque obscurae, & ab omnibus non ita facilè recognitae, coguntur potiùs quotidie in plurimorum casuum occurrentia mendicare.

Et licèt ex Concil. Trid. *in cap. causa omnes session. 24. de reformat.* Subscriptio requiratur †
2 pro forma in ipsomet rescripto avocatorio primae instantiae, ita ut Senatus Regius nullo modo contentetur solo supplicatione subscripta (dubius de fide quarumdam declarationum, quarum meminimus, & retulimus infra hoc *cap.* §. 2. *à num.* 8.) Sicuti intentius attentè examinavimus inferius *in* §. 5. *per totum*: tamen formam, & modum subscribendae supplicationis (de qua Doctores tractant, & stylus Romanae Curiae observat) *hoc cap.* dilucidè discutiemus, ut illum applicare facilè quis possit ad subscriptionem rescripti, quae in ipso apparere debet in Senatu, quo & ipsa supplicatio juxta praefatum stylum subscribi consuevit.

Omnes igitur ferè supplicationes, quae per Datariam expediuntur, subsignari, & subscribi assolent per propriam manum Sanctissimi, in hac forma. Fit supplicatio in uno folio papyri, quae
3 habet † duas partes; in prima fit relatio ejus quod à Sanctissimo petitur, & supplicatur, juxta Mandosium *in Regula 19. Cancellariae, quaest. 9. num.* 2. Ant. Augustin. *decis.* 256. *lib.* 3. Peregrin. *decis.* 111. Crescentius *decis.* 209. *lib.* 1. Omnes in manuscriptis; in secunda supplicationis parte petitur absolutio ab excommunitione; ad effectum dumtaxat obtinendae gratiae petitae in priori parte supplicationis, & simul mentionantur aliquae clausulae ordinariae, nempè derogationes, & non obstantia, &c.

Quae supplicatio porrigitur postea Domin. Datario Romani Pontificis, & revidetur à quibusdam † officialibus deputatis, à quibus in calce
4 ejusdem supplicationis apponitur summarium eorum, quae in praedicta supplicatione continentur quod quidem summarium solet legi, & referri dumtaxat per Datarium Sanctissimo D. N. Papae, qui quidem tunc signat supplicationem in eodem papy-
5 ro (quae signatura dicitur subscriptio † propria manu Sanctissimi,) sicut generaliter omnis subscriptio, cujuslibet Cardinalis Praefecti signaturae sivè gratiae, sive justitiae, vel alterius Praelati hoc habentis in facultate sibi concessa per Papam litteras gratiae, aut justitiae, dicitur signatura; ut notissimum est cunctis, & ex dicendis apparebit.

Quae subscriptio ita efficitur propria manu Pon-
6 tificis, *Fiat ut petitur*, *M.* cum prima † littera dumtaxat nominis proprii Pontificis, quod nempè habebat ipse anteaquam ascenderet ad Sedem Pontificalem, & non nominis proprii, quod post electionem, & adorationem assumpsit, cum mos sit notissimus Romanae Ecclesiae, ut Pontifex noviter creatus mutet nomen proprium, & aliud suo ex arbitrio assumat, ut exemplo Sanctissimi † Do- 7
mini nostri Papae Urbani VIII. (qui hac nostra aetate tantis dotibus prudentiae eminentissimae, cunctisque notissimae scientiae, & sanctitatis ornatus, Ecclesiam sanctè, piéque & feliciter universalem gubernat, & utinam regeret per immensa secula) ante suam creationem † nomine proprio & naturali, 8
seu è fonte Baptismali nominabatur Mapheus, & appellativo cognomine Barberinus (illustrissimae admodum prosapiae, quam utinam per institutum nostrum nobis liceret longius extollere & altius percantare) Igitur sic subscribit supplicationes praedictas, *Fiat ut petitur M.* cum sola prima littera prioris nominis proprii, quod (ut diximus) erat Mapheus, quod & affirmant Doctores mox citandi.

Et hoc modo praedicto signat seu subscribit sua propria manu, † & littera priorem supplica- 9
tionis gratiosae partem, secundam verò ad marginam clausularum hoc modo simpliciter, *Fiat M.* demta oratione, *ut petitur.*

Si autem supplicatio † contineat materiam ju- 10
stitiae, atque contentiosae jurisdictionis, diversa utitur signatura, seu subscriptione Sanctissimus hoc modo, *placet M.* motus proprios autem, aliásve constitutiones Apostolicas, ita subscribit, *placet motu proprio M.* ita latè videre est per Ludovic. Gomez *in compendio utriusque signaturae*, positò in Regula *de non judic. juxta formam supplicationis sub quaest.* 16. *versic. Primò quia major poenitentiarius*, *&c. fol. mihi* 147. *& versic. seq.* incipit, *& licet*, *&c.* & in versiculo, *Et si quaeratur*, *quare potius † per hujusmodi verbum placet, latè tra-* 11
ctat & reddit juridicam rationem, quod verbum placet convenit commissionibus, &c.

Et isthaec subscripta supplicatio transmittitur ad officium datae parvae, † ubi praepositus appo- 12
nit in calce datam diei, & mensis, atque annum Pontificatus, inde supplicatio mittitur substitutis Reverendissimi Datarii, ut iste apponat datam, ubi scribit, *Datum Romae apud S. Petrum, año &c.* Hinc vadit ad Officialem de missis, qui aufert datam parvam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, quo registrata remanet, & aliis adhibitis stationibus, per abbreviatores traditur parti, quae faciet conficere minutam litterarum; & postmodum litterae conficiuntur & hae litterae plumbantur, & tandem registrantur, quarum vigore apprehendi potest possessio. Et nota aliter, quod ubi concurrit † competentia super datam & tempus 13
ad aliquem effectum inter litigantes, non accipitur data gratiae; nec Data & tempus expeditionis litterarum: ita determinavit Rota, ut per Seraphinum *decision.* 318. *num.* 1. Et etiam quoad validitatem gratiae tempus datae attenditur, ut latè ipsa Rota per Seraphinum *decision.* 341. *numero* 9. 13. *&* 21. Et quod tempus datae non tempus expeditionis litterarum, nec etiam tempus supplicationis subscriptae attenditur citato Augustino Barbosa & aliis asserit Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.* 41. *n.* 62. *&* 63.

Sed nullus eorum agnovit hujus doctrinae mysteriū, notum dumtaxat practicis, & versantibus in stylo Romanae Curiae, qui in partibus extra eam admodum occultus est: explicant tamen & singulariter Hieronymus Gabriel *cons.* 193. *à n.* 1. *usque ad n.* 8. post Cassiador. *dec s.* 1. *&* 2. *de renuntiation.* Rota per Cardinalem Paleotum *decis.* 72. *in fine.* Clariùs autem Gratianus *in disceptation. forens. tom.* 1. *cap.* 191. *à principio*, qui rectè asserunt datam (quae sit attendenda) est illa parva data, quae à Proposito parvae datae apponi-

apponitur post jam subscriptam supplicationem à Papa, aliisve ministris hanc ab eo habent facultatem signandæ supplicationis, ita ut nec tempus signandæ & subscriptæ supplicationis (quæ adhuc est) nec data & tempus quo litteræ desuper conficiuntur attenditur, sed tempus quo apponitur illa data parva, ita ut gratia signata præcedens (per quam in rei veritate concessio perficitur) signatur attenta ea die, qua parva data facta est, & apposita, ita ut non detur probatio in contrarium tanquam contra fictionem, adversùs quam probatio non admittitur; ideò rejiciuntur articuli tendentes ad probationem quod gratia alia die facta sit, & omnia quæ post parvam datam gesta sunt, & quæ subsequuntur signaturam Papæ, retrotrahuntur ad diem, quo obtenta est parva data, & apposita, & perinde est ac si sub eadem die cuncta facta fuissent. Et licet multò post litteræ desuper conficiantur, hoc tempus (ut diximus) non attenditur, sed tempus datæ parvæ, sub qua litteræ ipsæ expediuntur, cui standum est juxta ipsarum literarum tenorem, & usitatum Romanæ Curiæ stylum semper observatum, ut per Gratianum & alios Doctores *suprà* citatos videndum.

Nota etiam unum in quo plerique decipiuntur, quod litteræ aliquando expediuntur, *sub data & ab anno Nativitatis Domini*, aliquando verò *ab anno Incarnationis*, ut tempus prioris datæ incipiat currere *à* 25. *Decembris Incarnationis*, tamen annus incipit *à* 25. *Martii*, Rota *in decis.* 180. *à n.* 9. *&* 10. inter recollectas per Lud. Post. *post tract. de manutentione.*

Superiorem igitur signaturæ praxim & stylum
14 (qui vulgatissimus † est apud omnes Curiales) tradit Mandosius *de infirmis resign. quæst.* 9. *n.* 2. *& quæst.* 17. *n.* 9. Rebuffus *in praxi, tit. Bull. declar. n.* 12. latiùs Parisius *in resignation. benefic. lib.* 8. *quæst.* 7. *n.* 15. *cum seq.* quem [ut de omnibus & singulis particulis notitia habeatur] referam ita loquentem: Supplicatio enim resignationis fit à Copistis in medietate unius folii papyri, & postea porrigitur R. P. D. Datario, quæ revidetur à quibusdam Officialibus deputatis, à quibus in calce
15 supplicationis † apponitur summarium contentorum in ea, quod solet legi vel referri per Datarium Sanctissimo D. N. qui signat supplicationem, *fiat ut petitur*, cum littera nominis proprii ante Pontificatum, *fiat ut petitur. A* tempore Pauli III. *fiat ut petitur M.* tempore Marcelli II. *fiat ut petitur P.* tempore Pauli IV. &c. Hoc tempore Sixti V. cùm vocaretur antea Felix, *fit ut petitur F.* Et in margine clausularum signat, *Fiat. F.*

Postquam signata est supplicatio, iterum revidetur ab Officialibus, & hi solent apponere in calce, componat, si est reservata pensio, aut fructus, & transmittitur ad officium datæ parvæ, cui officio Præpositus in calce ponit datam diei & mensis, ac annum Pontificatus: & postea datur officialibus præpositis super compositionibus, & ibi solvitur compositio (si materia hoc exigit) qua soluta, supplicatio mittitur substitutis Reverend. Patris Datarii, qui illam porrigunt ipsi Datario, ut apponat datam, nam scribit, *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus, &c. anno* 6. & postea consignatur officiali de missis, à quo apponitur in calce, *Missa die tali, cum manu Datarii M. data tempore Gregorii XIII. E. prodat hoc tempore*, nam est Cardinalis, ideò subscribit probatur, & iste Officialis de missis aufert datam parvam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, & postquam est registrata, auscultatur à Magistris Registri, qui illam mittunt in Cancellariam ad Notarium Regentis Cancellariæ, ut eam distribuat inter Abbreviatores; & Abbreviator, cui contingit, illam dat partibus solutis quibusdam, & tunc pars vel partes faciunt conficere minutam litterarum, &c. Et postea expediuntur litteræ solutis consuetis, &c. Et illæ litteræ plumbantur, & registrantur, & harum vigore capitur possessio, &c. Hactenus Flaminius.

Qui quidem in eadem *quæst.* 7. *n.* 72. *& seq.* iterum ita ait: † & hanc primam partem suppli- 16
cationis Papa signat, *Fiat ut petitur F.* & hoc modo signandi supplicationes Papam uti, omnes sciunt; nam ita observatum est ab antiquo tempore, ut etiam Deus Optimus Maximus in mundi creatione dixit, *Fiat lux, & facta est. Genes.* 1. Ita ejus Vicarius suam gratiam signat per *fiat*, ita Rebuffus *in praxi in* 2. *part. signat. n.* 14. ubi *n.* 16. dicit hoc verbum, *Fiat*, significare gratiam fieri de præsenti, juxta illud Evangelii, *Fiat mihi secundum verbum tuum*, & tradit in Rege Afflictis *decis.* 253. Ideò statim perfecta est gratia, Calderinus communiter receptus *in cap. quisquis, de electione*, Felinus *in rubrica de constitution. col.* 3. Selva *de beneficiis, part.* 3. *quæst.* 12. *post. n.* 6, Rebuffus *in concordat. tit. de mandat. Apostolic.* §. 1. *in verbo, item dispensat.* Et ita signat solus Papa, † ut tradit Mandosius, *reg.* 33. *de signatura* 17
per fiat, quæst. 2. *n.* 3. & ideò dicitur latior favorabilior, & potentior † signatura à Summo Pontifice 18
Alexand. *consil.* 195. *n.* 10. *vers. Ad idem, l.* 2. Sarner. *in compendio utriusque signaturæ, n.* 71. Et præfertur aliis, † ut dicitur *in dict. regula, de non* 19
judicando juxta formam supplicationis. In sua Camera præsente Datario, &c. Aliquando in plena signatura convocatis † & præsentibus quibusdam 20
Cardinalibus, & Referendariis statuta *die Martis*, vel *Sabbati*. Hactenus Parisius. Quod & idem etiam firmat Lud. Gomez *in compendio utriusque signaturæ*, posito *in regula de non judicando juxta formam supplicationis, quæst.* 16. *vers. Legatus verò de Latere*; quam praxim amplè & clarè explicat etiam Mandosius super *reg.* 33. *de signatura per fiat & concessum, quæst.* 2. *à principio.*

Sed circa hanc subscriptionis formam oritur difficultas, † quare nempè ea utatur Sanctissimus in 21
supplicationibus subscribendo cum prima littera sui nominis proprii, attamen in Bullis, Brevibus, ceterisque expeditionibus utatur nomine noviter assũpto tempore creationis, in quibus quidem videmus nomine uti Pontificatus, à quo litteræ prædictæ sic initium assumunt, *Urbanus Episcopus servus servorum Dei, &c.* quam difficultatem movet ad longum Gomezius *in compendio utriusque signaturæ, vers. Sed his pulchrum dubium, fol. mihi* 145. à tergo, ibi: *Quare Papa in signatura supplicationum ponit primam litteram sui proprii nominis, in Bullis verò nomen Pontificatus*, ubi diversitatis plures reddit rationes, inter quas secunda magis mihi consonat, quam ponit in versiculo. *Solutio. Ideò nempè in supplicationibus signat, † & subscribit nomine proprio & naturali, quia* 22
est actus naturalis, ac propria & personalis ipsius actio, & ex suo proprio animo, & voluntate dependens principaliter, & sic dicitur gratia: in Bullis autem, & litteris postmodum expeditis, † non ita, nec eas signat Sanctis- 23
simus sua propria manu, quia expediuntur per officiales Sedis Apostolicæ, ac propterea scribuntur & intitulantur

nomine Pontificis, cujus virtute ipsi officiorum administrationem suscipiunt. Quia literæ illæ respiciunt in principalis formalitatem, & probationem gratiæ pendentis ab animo intrinseco, & naturali personæ Pontificis, [ut latè diximus suprà *cap. 26. à principio*] *& sic tunc Sedes Apostolica attendi debet, &c.* Hactenus Gomezii observatio, Anastasius Germonius [referens Gomezium] *in tractatu de indulgentiis Cardinal.* §. *Sixtus*, *n. 22. in fin.* aliam reddit
24† rationem, dicens hanc varietatem tituli, & nominis in supplicationibus, & in Bullis provenire ex antiquo stylo de consuetudine Romanæ Curiæ, ut Historiæ concordes sint cum Pontificatibus.

Secundo modo subscribuntur supplicationes, per
25 *concessum*, quæ quidem † subscriptio vulgo dicitur signatura per *concessum*, qua quidem signatura utitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus ad id specialiter electus, & deputatus à Papa, à quo plenissimam habet potestatem,
26 ut queat expedire, † & subscribere omnes supplicationes exceptis iis, quæ per R. Datarium immediatè expediuntur, per signaturam propriæ manus Sanctissimi, & illæ sunt præsertim, quoties impetrantur præbendæ, Dignitates, Episcopatus, & alia beneficia Ecclesiastica majora, ut superius diximus, quæ excedunt certam summam, quia etiam iste Prælatus signaturæ per *concessum* habet facultatem in impetrationibus beneficiorum, ut expressè constat ex Regula Cancellariæ, *signatura per fiat præferatur alteri per concessum*, licèt in
27 istis habeat suam facultatem † limitatam ad certam summam, ut clarè colligitur ex Alphonso Soto antiquo glossatore, *regul. Cancellariæ*, *ut in n. 1.* ibi: *Si unus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat prout consuevit facere*, fiat ut petitur: *Et ego impetro eadem die à Vicario Cancellario, vel ab alio, cui data est potestas signandi usque ad certam quantitatem, puta Vicecanllario, per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam, qui signat per concessum ut petitur.* *Aliæ verò cæteræ supplicationes cum*
28 *innumerabiles sint*, † *& occupationes Sanctissimi sint immensæ, & continuæ ad ejusdem exonerationem, & ut facilius consulatur partium sumptibus, & dilationibus, istius Præfecti aut Prælati utitur industria & labore.*

Qui quidem Præfectus Cardinalis, vel Præ-
29 latus ad hoc specialiter † deputatus, vel potius ejus Officialis in dies recipit omnes prædictas supplicationes, & nocte illas tradit Prælato, quas perlegit, & subscribit hoc modo, *concessum ut petitur*, cum prima littera sui nominis proprii, ac etiam appellativi & dignitatis, videlicet, *concessum ut petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus, Parisius* & si sit Cardinalis *concessum ut petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tranensis.* & hæc subscriptio apponitur in prima parte supplicationis, eo loco ubi solet signare Papa, ut superius diximus. Ad marginem autem propè secundam partem supplicationis continentis absolutionem, & clausulas, ita subscribit; *concessum P. Paulus Cardinalis Parisius.*

Si autem supplicatio sit impertinens, & indi-
30 gna concessione ob aliquod † inconveniens, subscribit, *rejicitur propter*, *&c.* Apponendo rationem & causam rejectionis, de quo infrà, *n. 43.*

Hinc praxim ponit Parisius *de resignation. benefic. lib. 8. tom. 2. quæst. 7. à num. 25.* in hæc: Ali-
31 quando † tamen supplicatio resignationis simplicis signatur à Cardinali Præfecto signaturæ gratiæ, nam postquam alius Referendarius apposuit manum in capite ipsius supplicationis, ipse Cardinalis signat in loco, ubi solet signare Papa, his verbis: *Concessum ut petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Cardinalis Parisius*, vel apponit manum Prælatus deputatus, ut infra dicetur, &c. Et iterum inferiùs ipse Flaminius *à n. 79. & sequentibus*, ita inquit: Aliquando verò supplicationes signantur per signaturam per *concessum*, qua utitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus deputatus à Papa, hoc modo, *Concessum*, *ut petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius*, *concessum ut petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tranensis*, vel, *concessum ut petitur in præsentia D. N. Papæ G. Bastonus.*

Quam etiam praxim seu stylum scripsit † Lud. 32
Gomez *in Reg. Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, in compendio utriusque signaturæ, sub quæst. 16. vers. Secundus gradus est*; *fol. mihi 136.* in hæc: Secundus gradus est quando Papa eos signat, sed propter multiplices occupationes, earum signaturam alicui Cardinali, vel Prælato committit, tunc illi hodie in gratiosis, verbo, *fiat*, non utuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, *concessum ut petitur*, vel, *concessum in forma in præsentia D. N. Papæ Cardinalis.* Et ista signatura utitur Cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus non concernentibus novam gratiam, sed dumtaxat aliquam qualitatem, & circumstantiam non signat *concessum in præsentia D. N. Papæ*; sed dumtaxat *concessum l. Cardinalis*, *&c.*

Et iterum *ibidem in vers. Est benè verus, &c. in fin.* ita ait: ergo † ita prima differentia sit inter istas res, 33
signatura gratiæ, & justitiæ, ut dixi, in gratiosis solus Papa utitur vebo, *fiat*; sed Cardinalis, vel Prælatus, quibus signaturam committit, verbo, *concessum ut petitur*, utuntur, &c. Et paulò post *in vers. Et licèt &c.* in principio, ita scribit. Et licèt quoad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam, & Cardinalem seu Prælatum, quibus Papa signaturam committit: tamen quoad signaturam justitiæ nulla, aut modica est differentia inter signaturam Papæ, & Cardinalis, nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes commissarias per verbum, *placet A.* sed Cardinalis signat sic: *Placet S. D. N. Papæ N. Cardinalis*, *&c.* singulariter etiam de hac praxi tractat, & explicat Mandosius *in dict. reg. 33. de signatu. per fiat, & per concessum*, *quæstione 12. per totam*, ubi de subscriptione Papæ in prima parte supplicationis, & de ejus subscriptione in secunda supplicationis parte, & quomodo in utraque subscriptio apponatur, tam per Papam, quàm per Cardinalem, aliúmve deputatum à Papa ad subscribendum supplicationes, cujus signatura dicitur *per concessum* latè explicat videndus.

Et postquam ab hoc Præfecto, seu Prælato sic deputato subscriptæ † sunt supplicationes ad litterarum expeditionem per easdem stationes cur- 34
runt, quales & subscriptæ per Papam, quia pariter eodem modo expediuntur, quo & supplicanes per Sanctissimum immediatè subscriptæ, ut notat Flaminius Parisius ubi proximè, *n. 17.*

At verò quando iste Prælatus signaturæ per *concessum* considerat gravitatem † alicujus negotii, pu- 35
tà quia in Hispania, vel in Sicilia non admitteretur commissio avocatoria in prima instantia per suam signaturam per *concessum* subscripta, obstante S. Concilii Trid. dispositione, pro forma requirentis personalissimam signaturam propriæ manus

San-

Sanctissimi, ut sæpè diximus, ipsam supplicationem refert Papa, cum causæ, & rationis relatione; quam si legitimam Sanctissimus judicat, propria manu supplicationem subscribit.

Etenim in Hispania apud hoc Supremum
36 Consilium Regium, † ubi vigilantissimè custoditur, & observatur Concil. Trid. nullatenus admittuntur subscriptiones hæ per *concessum*; tùm quoniam licèt ipse Præfectus, aut Prælatus deputatus à Papa dicat in sua subscriptione, *concessum ut petitur in*
37 *præsentia D. N. Papæ*, non ideo procedit, † quia in præsent. a Sanctissimi hoc fiat, quia revera in domo sua, vel in Palatio extra præsentiam Papæ semper subscribit, ut per Mandosium & Staphileum benè advertit Parisius, *de resignatione beneficior. tom. 2. lib. 8. quæst. 70. n. 80. & 81.* loquendo de hac signatura per *concessum*, in hæc: Et licèt hi signent extra præsentiam Papæ; tamen dicunt in præsentia, ut tradit Mandosius *in d. compendio utriusque sign.* Staphileus *de litteris gratiæ & justitiæ, fol. 171.* juxta primam impressionem, & hoc potest sustineri duabus rationibus, ut tradit Mandosius *in d. reg. 33. signaturæ per fiat, q. 2.*
38 *col. 2.* ut dicant in præsentia, quia signant in Palatio Papæ, vel in urbe, ubi est Papa, *l. præsent, & l. seq. ff. de procuratorib. l. absentem, ff. de verb. signific.* vel intelligant de præsentia ficta, circa quam Princeps fingere potest, *l. si iis qui pro emptor. ff. de usucapionib.* Cardin. Paris. *cons. 44. numero* 8. *vol.* 4. vel quia hoc faciunt de mandato Papæ, licèt usus posteà aliud obtinuerit, & in supplicationibus quæ signanter per Cardinalem Præfectum signaturæ gratiæ, aut per Prælatum, priùs apponit manum unus Referendarius gratiæ in capite in latere sinistro hoc modo, *A Glorierius. G. Burgesius. L* Papius: hæc Flaminius. Idem etiam firmat Lud. Gomezius *in reg. Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, sub quæst. 16. in compendio utriusque signaturæ, vers. Redeundo igitur, in fin.* Sed Cardinalis aut Prælatus habens signaturam hoc non facit, nisi domi.

Quare cùm forma Concilii Trid. *in dict. cap. cau-*
39 *sæ omnes, de reformatione, sess.* 24. † sit personalissima, requirens subscriptionem seu signaturam propriæ manus Sanctissimi; non solùm omnem excludit fictionem; sed etiam omnem veritatem repræsentativam, & subscriptionem per æquipollens, aut substitutionem, prout latissimè comprobavimus hac 2. *part. cap. 6. vers. Quarta exceptio, n. 14. cum multis seq. usque ad finem cap.* sequitur quod in supplicationibus avocatoriis causarum ab Ordinario in prima instantia non sufficiat signatura hæc per *concessum*, sicut nec alia quælibet, quæ non sit Sanctissimi.

Pro cujus signaturæ modo in illis verbis præsen-
40 tia D. N. Papæ, † potest ponderari *cap. constitutionis, 25. quæst. 2.* ibi: *Sive quæ scripto decrevimus, sive quæ in nostra præsentia videntur esse disposita*, ponderato verbo, *videntur*, quod denotat fictionem & impròprietatem ex vulgari axiomate: quem text. licèt aliqui Doctores intelligant in dispositione Pontificis vivæ vocis Oraculo, ut per Tamburinum *in tractatu de jure Abbatis tom. 1. disput. 16. quæst. sub n. 2. vers. Notandum,* ubi de ejus virtute & efficacia post Enriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 24. n.* 8. Emanuel Sà *in summa, verb. gratia, n.* 13. Llamas 1. *part. method. cap. 7. §. 6.* Felicianus à Solis *in tract. de censib. cap.* 15. Lorent. de Peirinis *tom. 1. privileg. sui Ordin. Minimo. in annotat. ad §. constit. 17. Julii 2. n. 4.* tamen eam intelligentiam videntur excludere verba ejusdem text. ibi: *Sive quod in nostra præsentia videntur esse disposita*, quæ significant ab alio disposita esse in præsentia ficta, juxta verbum, *videntur*, nam per vivæ vocis oraculum dispositio ab ipso Sanctissimi ore immediatè procedit, non aliter, ut probant ipsi Doctores relati, atque ideo ad hanc præsentiam fictam in signatura per *concessum* videtur referri ille text. & ideo has litteras in signatura per *concessum* expeditas, vel retinet, vel remittit Senatus Ordinario juxta mirabilem distinctionem validè comprobatam, de qua *suprà hac part. cap. 26.*

Tum etiam, quia litteræ expeditæ in signatura per *concessum*, licèt magnam † habeant authoritatem non, 41
tamen adæquantur litteris expeditis per *fiat*, hoc est super supplicatione signata & subscripta propria manu Sanctissimi, ut patet ex *regula Cancellariæ 29. de signatura per fiat*, quæ est 31. *Innocentii VIII. & 33. Pauli V.* ibi: *Item voluit idem Dominus noster, quod concurrentibus eadem die super quocumque † beneficio* per fiat, & per concessum *signaturis, ex his* per fiat, *etiam* ut petitur *habens*, *alteri* per concessum *etiam motu proprio habenti præferatur*, 42
etiamsi in illa per concessum *prægnantioris, & quantumlibet privilegiativæ essent clausulæ, &c.* probant hoc discrimen multis quæstionibus resolutis, Mandosius *super eadem regula, quæst. 1. & seq.* ubi plurimas difficultates resolvit, latè etiam Parisius *de resignat. benefic. tom. 2. lib. 8. quæst. 7. n. 86. cum seqq.* ubi quod signatura per *fiat*, præfertur signaturæ per *concessum*, quoties duæ supplicationes reperiuntur signatæ, quarum una esset per *fiat*, altera per *concessum*; quia per signaturam per *fiat* subscribit solus Papa, ut tradit Mandosius *in regula Cancellariæ 33. de signatura per fiat, quæst. 2. n. 3.* Flaminius *ubi proximè, n. 76. & n. 77.* dicit, quod propterea subscriptio & signatura per *fiat* est latior, favorabilior, & potentior alia qualibet signatura post Alexandrum *cons. 195. à summo post, n. 10. vers. Ad idem, lib. 2.* Sarner. *in compendio utriusque signaturæ, n. 70.* nec non potentia † verbi. *fiat*, præponitur cuicumque alteri 43
verbo præceptivo, seu demonstrativo, aut inductivo, & voluntatem magis deliberatam & præcisam ostendit, prout annotat Parisius *d. quæst. 7. n. 84.*

Et idem per eandem *regulam Cancellariæ 33.* firmant Gonzalez *in reg. 8. de mensis, §. proœmiali, n. 318. & 319.* dicens, gratiam per *fiat*, sub eadem die præferendam fore gratiæ per *concessum* etiam ex motu proprio, ex Cassiodoro *decis. 15. de præbendis*, dicente hoc procedere etiam si obtinens ex gratia per *concessum* possideat, quia etiam tunc eidem præfertur provisus per signaturam, *fiat*, sequitur Mandosius *in dict. reg. 33. quæstione 4. n. 1. & per totam.* Rebuffus *de pacificis possessoribus, sub n. 300. ante fin. vers. Ultimò si is qui habuit per concessum, &c.* & per Rebuffum, & Cassiadorum, idem tenet Joan. à Cochier *in comment. ad dictam reg. 33. n. 16.* & Alphonsus à Soto antiquus glossator *in eadem regula 33.* aliàs 31. *n. 2.* in hæc inquit: Si unus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat, prout consuevit facere, *fiat ut petitur*, & ego impetro eadem die à Vicecancellario, vel ab alio, cui data est potestas signandi usque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam: qui signat per *concessum ut petitur, &c.* Tunc ille præfe- 44
retur

retur mihil quia habet per *fiat*, *&c.* ex quibus *regula* 33. & Doctoribus citatis clarè patet, hanc facultatem signandi per *concessum* concedere Sanctissimum alicui prælato à se electo, & deputato etiam in beneficiorum impetrationibus, sicut & aliis supplicationibus, ut suprà annotavimus *n.* 25. *vers. Secundò modo &c.*

Colligitur etiam nostra resolutio, & stylus Se-
45 natus Supremi Regii, † dictans nullatenus adimpleri formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, ad avocandam causam in prima instantia ab Ordinario; quando subscriptio ipsa expediatur in signatura per *concessum*, nec aliter per æquipollens, cum nullatenus sit idem, licèt generaliter Præfectus, seu Prælatus ad subscriptionem supplicationum per *concessum* habeat amplissimam potestatem; de quo abundè diximus, & probavimus hac 2. *part. cap.* 6. *n.* 14. *cum multis seqq.*

Aliter etiam solent expediri hæ supplicationes
46 avocatoriæ † causarum in prima instantia, prout perpendi ex relatione Augustini Barbosæ (satis ubilibet cogniti, ex suis singularibus, multisque commentariis in lucem editis, & edendis) ut quandoque etiam istæ supplicationes præsententur in Dataria in manibus Subdatarii, ut subscribantur propria maun Sanctissimi (prout certum est ut omnis generis supplicationes, quæ per datariam expediuntur ad consultationem Datarii, Sanctissimus illas subscribit propria manu, & litteras sicuti ad principium hujus capitis annotavimus) & tunc Subdatarius prædictus facit ci-
47 tare partem interesse habentem, † ad dicendum quare non debeat causa committi in prima instantia, & ut clarius pateat causa & ratio, qua se munit impetrans seu supplicans, ut Sanctissimus eam urgentem, & legitimam arbitretur: quæ suppli-
48 catio cum contradictione partis, † & utrarumque rationibus transmittitur ad Sanctissimum, qui quidem absque prædictæ urgentis causæ existentia nullatenus permittit causas abstrahi ab Ordinariis, neque partes extra suam Provinciam cum tanto dispendio, & sumptibus litigare cogi, & quantum in hoc concedendo difficilem se reddat summus ipse Ecclesiæ Pastor, D. Augustinus Barbosa mihi attestatur cùm etiam facta per eum maxima instantia, & importunitate pro causa cujusdam fratris sui, numquam potuisse obtinere à Sanctissimo hanc signaturam propria manu, quia ubi non adest causa urgens & justa, vult quod expediantur per signaturam gratiæ, aut justitiæ; quod clarè patet ex iis quæ scripsimus hac 2. *part. cap.* 6. *à n.* 14. *cum multis seqq.*

At si ratio & causa justa sit, has commissiones
49 dupliciter signat; † nam in Romana Curia commissas ita subscribit, *placet M.* si autem extra Curiam ad partes commissio petatur; hoc modo subscribit, *fiat M.* & hæc commissio transit per cæteros revisores, & registratur in Dataria, atque postmodum traditur parti, ut expediat litteras, Bullas, aut Breve per officium minoris signaturæ, ut superiùs latiùs dictum remanet.

Alia forma est signaturæ nempè per *annulum*
50 *Piscatoris* † quo muniuntur Brevia, & litteræ justitiæ seu commissiones, quæ quidem diversimodè apponitur, prout mox videbimus, siquidem annulus
51 Piscatoris habet in parte superiori † arma prosapiæ Papæ circumscripta iis litteris, *Urbanus Octavus Romanus Pontifex*: Hæc enim solet continere sigillum, ut ei fides adhibeatur; nam primò necesse est, quod habeat certam quandam impressionem, ut *in l.* §. *sin autem socius*, ibi: *Sigillo impetrato. C. communia de manumission.* ubi Baldus, in qua impressione debet esse imago Principis, vel arma Regis, ant sigillantis, vel ejusdem Principis imago, seu alicujus Sancti, sicut in moneta, *l. fin. de veter. numisma potestat.* & dixit Baldus *in consil.* 376. *casus talis est*, *in* 3. *volum.* idem debet continere characteres, † seu litteras circum- 52
scriptas, ut sigillum Regis, vel alias literas aptas, & convenientes sigillo, text. est *in cap. significavit, de apellation.* & ibi Doctores & *in cap. inter dilectos, de fide instrumentor.* ubi Imola, & Abb. *n.* 4. *vers. Nota quatuor*; atque debet continere nomen sigillantis. *l. decernimus. C. de aqua ductu*, facit *l. ad testium.* §. *signum. ff. de testam.* §. *potest*; ubi Joan. Tabet. *instit. eod. tit.* & declarat Innocent. *in dict. cap.* 2. *sub n.* 3. & ibi Bald. *n.* 15. *de fide instrumentor.* Glos. *in dict. cap. inter dilectos, verb. dimidia.* Rebuffus *in tractatu nomination. quæst.* 10. *n.* 25. *Secundò quæro.* Abb. *in dict. cap. inter dilectos*, *n.* 4. & ibi Felin. *n.* 5. Speculator. *in tit. de instrumento edito*, §. *instrumentum*, *post n.* 19. *& in tit. de procurat.* §. *ratione autem formæ*, *sed n.* 1. Craveta *consil.* 56. *n.* 6. Socinus Senior *consil.* 258. *col.* 3. *vol.* 2. Francisc. March. *quæst.* 990. *n.* 25. Menochius *de arbitrariis judic. casu.* 113. *n.* 12. quem in eodem casu, per totum & Mascardum *de probation. conclus.* 1308. *à n.* 53. *cum seqq.* & Ant. Gabriel. *commun. conclus. tit. de præsumptionib. conclus.* 4. videre poteris circa formam, & requisita sigilli, ut fidem faciat.

Et post litteras jam confectas, ex quibus pendent cordulæ Canapi, & eis affixum circulum cereum, † quas litteras multas simul quidam Officialis as- 53
portat coram Sanctissimo D. N. Papa, à quo immediatè accipit annulum (quem penes se semper observat ipse Pontifex) quo prædictus officialis sigillat & imprimit in cera pendente ex cordulis Canapi litterarum, coram eodem Sanctissimo; & eo præsente, qui quidem cùm innumerabiles penè sint litteræ hujusmodi, vix potest attendere, nec sibi referre quæ contineant singulæ litteræ prædictæ omnes: & ita hoc annulo piscatoris muniri 54
brevia firmatur expressè in motu proprio Gregorii XIII. quem adduximus, & magis in specie copiosè tractavimus hunc articulum *in cap.* 6. §. *unico*, *per totum hac* 2. *part.* videre poteris, qui clarè monstrat etiam coram Romano Pontifice litteras annulo muniri.

Sed cùm ex hac signatura non adimpleatur forma Decreti Concilii Trid. *in dict. cap. omnes causæ*, † cùm non sit subscriptio litteris scripta, nec 55
propria manu Sanctissimi; deficit propterea formalis solemmnitas requisita ad avocationem causarum ab Ordinario in prima instantia, quia est forma personalissima, prout de hoc copiosè diximus, multas, & singularissimas doctrinas cumulantes hac 2. *part. dict. cap. à n.* 14. *ad finem capitis, &* §. 1. *ejusdem cap.* 6. quæ ulteriùs non repeto, cùm ibidem abundè comprobetur discrimen hoc inter has duas signaturas per manum propriam Sanctissimi, & per *annulum Piscatoris*, respectu avocationis in prima instantia: tunc etiam quia adhuc in ista subscriptione per annulum Piscatoris deficit illud † requisitum desideratum à prædicto Tridentin. 56
Decreto, nempè examen urgentis & rationabilis causæ, quia, ut diximus, litteræ jam alibi expeditæ & confectæ vehuntur Sanctissimo, & ob multitudinem earum vix potest attendere ad id quod contineant, maximè tot, tantisque & continuis occu-

occupationibus, & quotidianis Audientiis, graviſſimiſque ex toto Orbe negotiis involutus, prout latiùs annotavimus plurimis comprobantes *in dict. cap. 7. §. unico, per totum.*

Et quod litteris tangentes juſtitiam ſeu commiſſionem executoris habeant pendentes cordulas Ca-
56 napi, † probat ex Pariſio *de reſignat. lib. 8. quaſt. 7. ſub n. 187.* & ex conſtitutione Pii V. *in Bullario*, adducta à Pariſio ibi. Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. ſub n. 4.* dicens, quod in executionem litterarum gratiæ principalis in forma dignum, expediuntur aliæ duæ litteræ & ambæ cum cordis canapi, directæ unæ Ordinario, ſeu ejus officiali ut intra 30. dies, repererit idoneum, conferat; alteræ viciniori, ut ſi negligens ille ſit, conferat, & exequatur iſte, & licèt Garcia non faciat mentionem aliquam de *annulo Piſcatoris*; tamen quotidie experimur dictas litteras executoriales communitas eſſe.

Litteræ tamen principalis gratiæ ſemper habent
57 cordulas ſericas rubei, † crociique coloris hoc eſt, *colorado, y pagico*, & quando non expediuntur in forma dignum, quia examen, & collatio præceſſit in Romana Curia; ſed pro executione earum nominatur, ſeu petitur per impetrantem Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius in dignitate conſtitutus executor, & datur alia Bulla ſeparata,
58 & diſtincta ſub eadem data † quæ dicitur executoria, & habet cordulas Canapi, ut firmat Garcia *dict. 6. part. cap. 2.* & *n. 3.* limitat, niſi fiat expeditio per Cameram, quia tunc poni gratioſa, & executoria ſimul in una Bulla èx Hieronymo Paulo *in practica Cancellaria in notabilibus ſuper beneficiis reſervatis, verſ. Nota quod in litteris* & Rebuffo *in praxi, in forma, & declaratione nova proviſionis in 4.* & Pariſ. *de reſignat. lib. 8 q. 7. ſub n. 109.* Mandoſius ad Lapum *alleg. 127. littera* D. ubi ponit formam.

Aliud inſuper ſigillum adeſt in Romana Curia,
59 † quod eſt plumbeum, quo ſigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut per Cameram, & in illius plumbei ſigilli uno latere adſunt facies S. Petri, & Pauli hic ad dexteram Crucis in medio eorum poſitæ, ille ad ſiniſtram, juxta
60 rationem text. † *in cap. Beati Petrus & Paulus. 37. 2. quaſt. 7.* & de ratione hujus prælationis tractant Franciſc. Mauricus *in lib. de S. Apoſtol. Petri & Pauli imaginibus.* Barboſ. *in collect. ad Decreta. lib. 1. tit. 33. ad cap. ſolita. n. 8.* Bellar. *de Rom. Pontifice, cap. 27.* Selb. *de beneficiis, 1. part. quaſt. 5. n. 71.* Gonçalez *ad regul. 8. gloſ. 1. n. 37.* & aliud ſigil-
61 li latus litteris circumſcribitur, quibus † legitur nomen Papæ, qui tunc Dei Eccleſiam gubernat, non tamen proprium ante creationem, ſed nomen Pontificatus poſt eam aſſumptum.

Sed Bullarum hæc plumbatio diverſimode fit,
62 † nam ſi litteræ ſunt gratioſæ in cordulis ſericis crocei, rubrique coloris, affigitur ſigillum plumbeum, at in Bullis expeditis in forma rigoroſa, contentioſa & commiſſaria (quæ idem ſunt) ex quibus pendent cordulæ Canapi, illis affigitur ſigillum plumbeum, & in hoc diſtinguuntur, & cognoſcuntur Bullæ gratioſæ, & Bullæ rigoroſæ, contentioſæ, Commiſſariæ, nec non juſtitiæ, in cordulis nempe ſericis, aut Canapi, ut ſuprà diximus, & probant Marcheſanus *de commiſſionib. 1. part. tit. de commiſſionib. appellat. ab executo. brevi. n. 199.* meliùs Petrus Gregorius *ad Decretales, tit. de reſcriptis, lib. 1. cap. 43. num. 9.* & experientia quotidiana docet.

Litteræ igitur poſtquam ſunt plumbatæ, perfecta dicitur gratia, † ex eis agere poteſt pars 63
in judicio, & non antea, ut poſt alios probat Pariſius *de reſignat. benefic. lib. 8. q. 2. à numero 17.* de praxi & ſtylo teſtatur in hæc. *Supplicatio enim poſtquam eſt ſignata à Summo Pontifice; ac reviſa, datur à Datario, & poſteà mittitur ad regiſtrum, deinde fit minuta, quare videtur per ſummiſtã, poſtea ſcribuntur litteræ, in quibus apponuntur manus aliquorum officialium ſolutis conſuetis: poſtremò in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ cum ſint in plumbo juxta cap. licèt de crimine falſi, fuit reſolutum in una Salmantina Parochialis de menſe Novembr. 1539. coram Creſcent. teſte Sarnerio dict. quaſt. 1. n. 5. verſ. Eſt tamen regula de non judicando juxta formam ſupplicationis; & poſtquam ſunt plumbatæ regiſtrantur, & dantur partibus, &c.*

Et iterum ipſe Flaminius *lib. 2. quaſt. 25.* 64
numero 1. ibi: Pone quod † poſt ſignatam ſupplicationem litteræ expediantur in Cancellaria, & poſteà mittantur in officio ubi ſolet apponi plumbum, &c. An quando litteræ ſunt in plumbo dicantur expeditæ, de quo fuit dubitatum in Rota *de menſe Novembr.* 1539. coram R. P. D. Marcello Creſcentio *in una Salmantina Parochialis*, † in qua fuit concluſum pro affirma- 65
tiva juxta *cap. licèt de crimine falſi.* Geminian. *in cap. ſicut, de prabendis, lib. 6.* Sarner. *in q. 1. regula, de non judicando juxta formam ſupplicationis, colum. 4.* & ita ſervari in praxi teſtatur Felinus *in cap. diligenti, in fin. de Simonia*; undè cùm litteræ ſunt expeditæ, ſequitur poſſe fieri reſignationem juxta ea quæ dicentur *in quaſt. ſequenti*: ex quo infertur, quod abſque dubio quis poteſt reſignare poſtquam Bullæ ſunt plumbatæ, & in hoc concordant omnes communiter, ac ita ſervat ſtylus, &c.

Et iterum *lib. 10. quaſt. 1. numero 34.* ibi: Quæ litteræ tunc expeditæ dicuntur cum ſunt plumbatæ plumbo Summi Pontificis pro tempore exiſtentis ut fuit reſolutum in una, &c. idem poſt alios probat Maſcard. *de probationibus, concluſ. 1309. ſub num. 3.*

Et generaliter etiam non valent aliæ commiſ- 66
ſiones cauſarum, † niſi litteræ fuerint ſuper eis expeditæ, ut probat Pariſius ibidem *quaſt. 1. numero 27.* in hæc: Hinc non valent aliæ commiſſiones cauſarum, niſi litteris expeditis, ut per aliam regulam Cancellariæ cautum eſt, quam habes in ordine 26. *inter regulas Sixti V. &c.* Conſtans eſt etenim concluſio, † ut licèt acquira- 67
tur juriſdictio à tempore datæ commiſſionis, ad ejus tamen exercitium omnino neceſſariæ ſunt litteræ originales, vel aliàs authenticatæ, & ante earum realem præſentationem judex nulliter procedit ex defectu juriſdictionis, ut latiſſimè diximus hac *2. part. cap. 26. à numero 67. cum ſeqq.*

Igitur concludendum erit, circa Prædicta, quod per litteras juſtitiæ, & in forma commiſſaria 68
quaſcumque & à quolibet Tribunali gratiæ, aut juſtitiæ, quocumquevè præfecto, aut Prælato ſignatas, & expeditas non ſatisfieri formæ Concil. Trid. requirentis in hujuſmodi commiſſionibus, & avocationibus in prima inſtantia actum perſonaliſſimum Domini N. Papæ, & ſubſcriptionem propriæ manus ejuſdem Sanctiſſimi, ut latiùs de litteris & commiſſionibus expeditis per illa duo Tribunalia ampliſſima ſignaturæ gratiæ, & juſtitiæ probavimus hac *2. part. cap. 6. verſ. Quarta exceptio à n. 14. uſque ad fin. cap. & iterum in §. unico, ejuſdem cap. 6.*

Sed

Sed an ad evitandam in Senatu remissionem
69 causæ in prima instantia sufficiat, † quod sola supplicatio (qua avocatio petitur) subscribatur à Sanctissimo juxta assertas declarationes adductas hac 2. *part. cap.* 6. *à n.* 44. vel pernecesse sit impsummet rescriptum subscribendum propria manu Sanctissimi, juxta Decretum *cap. causæ omnes*, latiùs examinandum erit hoc *cap.* 30. §. 5. *per totum.*

§. I.

Et an sub ipsa signatura manus Sanctissimi in gratia apposita, simul subscripta intelligatur commissio executionis in litteris lecta?

SUMMARIUM.

1 *Subscriptione propria manu Sanctissimi in supplicatione apposita, an comprehendatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta, & seqq.*

2 *Commissio, & supplicatio inter se habentur, sicut genus, & species, genus namque est supplicatio, & commissio sub suo genere inclusa.*

3 *Supplicatio continet meram gratiam, commissio ad ejus executionem continet justitiam.*

4 *Habens signaturam per placet à Papa, an censeatur habere signaturam commissionum.*

5 *Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas.*

6 *Commissio est accessoria ad gratiam principalem.*

7 *Accessorium, sive tractetur de principali augendo confirmando, aut destruendo sequitur suum principale.*

8 *Principali concesso intelligitur concessum, aut Delegatum accessorium.*

9 *Una determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.*

10 *Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, secunda absolutionem, & non obstantia.*

11 *In supplicatione nullatenus continetur executoris petitio.*

12 *Post supplicationem subscriptam à Papa, hoc est, gratiam concessam, impetrans, si vult, petit executorem, & illi commissionem.*

13 *Commissiones, sive subscriptas à Papa, si à Prelato habente specialem facultatem ad id distribuit Vicecancellarius, vel ejus Regens.*

14 *Et de forma distribuendi.*

15 *Subscribens contenta omnia in scriptura dumtaxat videtur approbare.*

16 *Subscribens censetur propriè, & virtualiter omnia contenta in superiori scriptura scribere.*

17 *Subscriptio virtualiter quidquid in corpore scriptura continetur, omniaque per subscribentem approbantur.*

18 *Subscriptio cum qualitate, aut limitatione cooperatur ultra eam.*

19 *Subscriptio, simpliciter relata ad scripturam, non comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur.*

20 *Subscriptio limitata limitatum producit effectum, ita ut in scriptura contenta, non limitata approbata intelligantur.*

21 *Commissio, & concessio generalis regulatur à supplicatione, & petitione limitata.*

Concessio licèt sit generalis restringitur ad limitationem petitionis, ibid.

Petitio licet sit generalis restringitur ad concessionem limitatam, ibid.

22 *Commissa causa nullitatis adversus sententiam latam super una re, non potest Delegatus super alia pronunciare.*

23 *In commissione non lecta minimè intelliguntur concessa.*

24 *Signatura, non petitio attenditur, & quod commissum non legitur, dicitur esse neglectum.*

25 *Narrata, & petita restringuntur, & limitantur per concessionem, & signaturam.*

26 *Subscriptio generalis, & non limitata omnia in scriptura contenta comprehendit, nec singularis expressio singulorum necessaria est.*

27 *Subscriptio simplex, & generalis sufficit.*

28 *In commissione subscripta à Papa non limitata, omnia petita in supplicatione concessa intelliguntur.*

29 *Responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt cancellata.*

30 *Clausula (justitiam facias prout de jure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos juris.*

31 *Clausula (justitiam facias) addita per Regentem, quid operatur.*

32 *Commissio per supplicationem, simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non lacerata continetur.*

33 *Subscriptionem non extendi ad ea, quæ in scriptura non leguntur determinavit Rota.*

34 *Subscriptio restricta ad superius expressa ultra non operatur.*

Si una pars supplicationis fuit admissa tantum, cætera in ea contenta censentur rejectæ, & reprobata, ibid.

35 *Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio, & executoris ad gratiam seorsum, & postea datio.*

36 *Commissio petitur à Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ etiam dicitur supplicatio.*

37 *Supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes supplicationis species.*

38 *Commissio, & executoris datio gratia tunc illi est accessoria, postquam fuit concessa, non antea.*

39 *Subscriptio propria manus, in supplicatione ad rem petitam apposita, non influit, nec determinat executoris dationem in supplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non respicit.*

40 *Subscriptio supplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, si executoris commissio, seorsum data, propria manu Sanctissimi non sit subscripta, quominus Ordinario causa remittatur, si ejus prima percutiatur instantia.*

QUIBUS sic ex hoc capite, quæ utilissima sunt, & quotidiana in hoc Senatu Supremo præcognitis, † ad quinque sigularissimas quæ- 1
stiones valde necessarias in hac materia deveniendum erit per quinque §§. distributas: & sit prior, an sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi in supplicatione apposita, comprehensa dicatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta.

Et pro parte affirmativa plura urgent, † nam 2
commissio & supplicatio inter se habentur sicut genus & species: supplicatio est genus & commissio

missio species sub suo genere inclusa, ita probat Alphonsus Soto *in regula Cancell.* 33. *de non judicando juxta formam supplicationis, sed litterarum expeditionem*, aliàs 25. *Innocentii VIII.* & 16. *Pauli V. num.* 8. & 9. quem Authorem glossat noviter Joannes Cochier apud quem est, *fol.* 260. & ipse Alphonsus ita ait. Item colligo hic contrà curiosos, quod supplicatio continet in se commissiones, ibi: *Nisi sint commissiones &c.*

3 Et sic supplicatio est genus, & commissio est species: † proprio tamen sumpto vocabulo, supplicatio est, quæ continet gratiam meram: commissio quæ continet justitiam, & ex hoc infero, † si Pa-
4 pa committit signaturam supplicationum uni Episcopo per *placet*, quod etiam videtur ipsi committere signaturam commissionum per *placet* argumento hujus Regulæ, maximè in præsentia Principis qui tolerat, &c. quod facit ad tollendum dubium curiosorum, an Dominus Alariensis, qui habuit signaturam per *placet* à Domino Sixto censeretur habere etiam commissionem, quia R. D. Novariensis Cardin. habuit signaturam commissionum cum referendariis, & dixi aliàs, quod sic, & non oportet insistere in hoc, quia ipse habuit Bullam de hoc, ut audio: hactenus Soto.

Igitur generaliter subscripta supplicatio per signaturam † manu propria Sanctissimi debet com-
5 prehendere commissionem tanquam ejus speciem, quia generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, *l. si chorus*, *ff. de legat.* 3. *l. si duo*, *ff. de administrat. tutor.* Gonçalez *ad Regulam Cancellariæ*, *gloss.* 9. *in princip. num.* 22. Surdus *consil.* 2. *numero* 44. & *consil.* 350. *num.* 20. Gratianus *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 636. *n.* 30. & *cap.* 666. *numero* 11. Sesse *decis.* 48. *n.* 12. Franc. Molinus *de ritu nuptiarum*, *lib.* 3. *quæst.* 54. *n.* 4. Sebastian. de Medicis *de regul. jur. reg.* 1.

Secundò probatur, quia commissio est accesso-
6 ria ad gratiam principalem † text. expressus *in cap. si super gratia*, *de officio Delegati*, *lib.* 6. plurimos citavimus hac *part. cap.* 10. *n.* 12. *cum seqq. vers. Tum etiam quia commissio*, sed accessorium sive tractetur de principali augendo, † confirman-
7 do, aut destruendo, semper sequitur suum principale, plurimos citavimus *dict. cap.* 26. *vers. Et quia accessorium sine*, *à n.* 41. *cum seqq.* & quia concesso principali, intelligitur concessum & Delegatum accessorium, *cap. prudentiam*, §. *si verò*, *de officio Delegati*: igitur signatura apposita in supplicatione debet comprehendere omnia accessoria ad sup-
8 plicationem, † cùm principali concesso, censeatur simul accessorium concedi, Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *num.* 295.

Tertiò, quia una determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea † pariformiter determina-
9 re, *l. jam hoc jure*, 4. *ff. de vulgari*, & *pupill. substit. leg. si Legatarius. Paragraph.* 1. *ff. de reg. jur. l. quamvis. C. de impub.* & *aliis substit.* Natta *consil.* 14. *num.* 19. Ruinus *consil.* 11. *numer.* 37. Surd. *cons.* 31. *num.* 15. & *consil.* 45. *num.* 37. Menochius *consil.* 88. *num.* 19. Casan. *cons.* 67. *n.* 28. Gratianus *disceptation. tom.* 1. *cap.* 70. Castillo *controvers. lib.* 5. 2. *part. cap.* 97. *n.* 4. & *per totum cap.* Marta *de succession. legat.* 1. *part. quæst.* 13. *artic.* 9. *num.* 91. Giurba *in consuet. Senat. Messanens. cap.* 3. *gloss.* 2. *num.* 12. *q.* 1. Fusarius *de substitution. b. quæ.* 57. *num.* 8. Navarrus *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 6. Ergo cùm subscriptio & signatura propriæ manus Sanctissimi apponatur in principali supplicatione, debet influere, & respicere commissionem ad gratiæ ipsius executionem.

Quibus tamen minimè obstantibus, contrariam sententiam † procul dubio veriorem existimo, pro 10
cujus resolutionis perfectiori claritate supponendus erit stylus Romanæ Curiæ in signatura supplicationis, & qualiter coram Sanctissimo præsentetur; supplicatio igitur (ut superius ad principium hujus cap. diximus) habet duas partes: in prima refertur id quod à Papà petitur, in secunda absolutio & non obstantia, in nulla harum partium mentio aliqua fit de commissione, nec executoris petitione, aut datione, prout ad litteram refert sup- 11
plicationem ipsam ex variis causis, & diversis Parisius *de resignation. benefic. libr.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 7. *à numero* 75. *cum multis seq.* ubi tam de supplicationibus expediendis & signandis per *fiat*, quàm de signandis per *concessum*, in quarum formulis nulla fit mentio commissionis, nec in supplicatione alicujus rei inseritur, nec petitur, ut ibidem apparet.

Imò potiùs post gratiam subscriptam, hoc est supplicationem † propria manu Sanctissimi, seu alterius Prælati, ut superiùs latè diximus; pars 12
petit in Cancellaria (si vult) committi gratiæ executionem alicui Canonico, &c. quem ipse nominat, ut hoc capite diximus sursum ex Nicolao Garcia *numero* 57. *versic. Littera tamen principales gratiæ*: & diximus (si pars vult) quia executoris datio est accidentalis, si à parte postuletur, non autem est necessaria, ut mox dicendum erit.

Quia Vicecancellarius, vel ejus Regens distribuit omnes † commissiones sive subscriptas à Papa 13
sive à Prælato ad subscriptiones deputato, ut eleganter advertit Lud. Gomez *in compendio utriusqui signaturæ* posito *sub reg. de non judicando juxta formam supplicationis in quæst.* 16. *versic. Et illa potestas*, in hæc: Et illa potestas Vicecancellarii, ut dixi, vertitur circa causas, quæ committuntur simpliciter in Curia, sed in causis quæ committuntur extra Curiam, non potest commissiones signare, juxta ea quæ dicit Ægidius *decis.* 46. *incip. exception.* Cardinalis verò sic, ut dicit una regula posita inter illa de potestate Vicecancellarii, & sive commissiones signentur per Papam, sive per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam justitiæ; ipse idem Cancellarius, † vel 14
ejus Regens extendit scripturam, seu potiùs distribuit tales commissiones Auditoribus, vel aliis Prælatis, quibus committuntur, per illa verba, quæ apponuntur post signaturam, videlicet, *de mandato D. N. Papæ audiat Magister N.* vel & *justitiam faciat*, &c.

Quo quidem cognito, sequitur manifestè, quod subscriptio † propria manu Sanctissimi non potest 15
aliud comprehendere, quàm id quod in supplicatione signata contentum, petitum, & expressum sit, nec ad aliud potest trahi, nec extendi; nam subscribens contenta in scriptura omnia dumtaxat videtur approbare, *l. emptor.* §. *Lucius*, *ff. de de pactis*, *l. si ita stipulatus*, §. *Chrisogonus*, *ff. de verb. oblig. l. fidejussor.* §. *ff. de pignoribus*, *l. sicut*, §. *non videtur*, *ff. quibus modis pignus*, *vel hypotheca solvit. l. si quis ex argentariis*, §. 1. *vers. Subscribere*, *ff. de edendo*, *l.* 1. *versic. Subscriptionem*, *ff. de constitut. Princip. l. si per Epistolam*, *versic. Subscriptam*, *ff. de acquir. hæred. Authentic. quod sine*, *C. de testamentis*, *juncta Authentic. si modo*, *C. de familia ercisc. c. si quis Presbyterorum*; & ibi notat glossa in verbo, *subscripsit*, *de rebus Ecclesiæ non alien. gloss. in cap. quanto*, *de his quæ fiunt à Prælat.* & *in cap. ex litteris*, *de transaction.* notant Bart. Bald. Angel. Fulgos. Castrens. Alexand. & Jas.

& Jas. *in dict.* §. *Chrysogonus*, *& in l. qua dotis. ff. solut. matrimon.* & in pluribus ex citatis legibus, Alexand. post alios *in l. cum antiquitas*, §. *cùm autem*, *C. de testamentis*, *& in conf.* 147. *ponderatis*, *col.* 2. *&* 3. *vol.* 2. Felinus *in cap. quoniam contra*, *numero* 43. *de probationibus*, & ibidem Decius *numero* 45. Parisius *consil.* 47. *numero* 6. *& consil.* 201. *numero* 57. *vol.* 1. Riminald. *consil.* 162. *numero* 5. *vol.* 1. Decius *consil.* 115. *col.* 2. *versic. Comprobatur.* Bonavent. Stracha. *in tract. de adject. part.* 4. *quaest.* 10. *numero* 4. Natta *consil.* 187. *numero* 4. *vol.* 2. Roland. à Valle *consil.* 44. *numero* 30. *vol.* 1. Cephalus *consil.* 272. *numero* 8. *vol.* 2. Stephanus Lambertengi. *de contractibus cor. glos.* 15. *in verb. jurante marito*, *numero* 3. *&* 5. ipsemet Natta *consil.* 661. *numero* 4. *vol.* 4. Afflictis *decis.* 104. *numero* 3. Cravetta *consil.* 73. *numero* 40. Sebastian. Medicis *in tract. de inventariis*, *cap.* 7. *numero* 57. Caccialup. *de transaction. quaest.* 102. *numero* 25. Natta *in repetitione Authent. quod sine*, *numero* 45. *C. de testament.* Guido Pancirol. *consil.* 118. *numero* 4. *& consil.* 175. *numero* 5. Tiberius Decianus *responso* 29. *numero* 30. *vol.* 2. *& respons.* 11. *numero* 48. *vol.* 1. *& responso* 39. *numero* 89. *vol.* 1. cum aliis copiosè adductis per Ant. Gabriel. *communib. conclus. tit. de praesumption. conclus.* 3. *numero* 1. *& seqq.* abundè etiam per Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 1347. *per totum*, qui *numero*
16 4. *& seqq.* probat, † quod subscribens censetur propriè scribere, & qui scribit proinde habetur, ac si totam scripturam conscripsisset, & *numero* 5. quod subscribens censetur propriè, & virtualiter scribere omnia contenta in superiori scriptura, tradunt Natta *consil* 487. *numero* 4. Cephalus *consil.* 272. *numero* 87. Cachera. qui communem dicit, *in decis. Pedemontan.* 36. *numero* 3. Rebuffus *in tractatu de Chirographis*, *& litteris*, *tom.* 1. *constitut. in praefation. numero* 50. Ruinus *consil.* 22. *num.* 4. *vol.* 4. Joachim. Damauder. *in Enchiridion. jurium*, *aut simil. in vers. Subscribere.* Cardin. Alban. *in lucubrat. ad Bar. in l. Cajus*, *ff. de pignoratitia actione.* Bursat. conf. 241. *n.* 2. *& consil.* 39. *num.* 24. *vol.* 1. ubi de magis communi testatur, videndus etiam Tiraquell. *de retract. lib.* 1. §. 1. *gloss.* 9. *num.* 159. Petrus Barbos. *in l. qua dotis*, 34. *n.* 171. (licèt obiter) *ff. solut. matrim.* Petrus Surdus *decis.* 171. *n.* 3. Rota ut per Farinacium *in posthumis*, *tom.* 2. *decis.* 666. *n.* 12. Igitur cùm commissio non sit comprehensa, contenta, nec adhuc petita in supplicatione rei principalis; subscriptio non potest protrahi nec ad eam extendi.

Elegans est etiam Rotae decisio *in una Bononiēs. fidejussionis*, 24. *Januarii* 1611. recollecta per Jacob. Caballerium *decis.* 133. quae *à n.* 3. ita ait; nec
17 videbatur obstare, quod apocha non esset scripta, † sed tantum subscripta manu Pompeii, quia placebat responsio; subscriptionem operari approbationem & confirmationem omnium contentorum in scriptura, ita ut virtualiter subscriptio dicatur continere quidquid in corpore scripturae continetur, Angelus *in l. si ita stipulatus*, §. *Chrysogonus*, *n.* 3. *ff. de verb. obligat.* Barbacia *conf.* 87. *n.* 15. *lib.* 3. Ruinus *conf.* 193. *n.* 1. *vol.* 2. Decian. *conf.* 11. *n.* 48. *vol.* 1. Aimon. *conf.* 73. *n.* 40. Parisius *conf.* 77. *n.* 23. *lib.* 3. Rota Januensis *decis.* 78. in princip. *& decis.* 177. *n. & decis.* 210. *num.* 2.

Minus Domini censuerunt suffragari replica-
18 tionem Pompeii, † quod ejus subscriptio non erat simpliciter facta, ut videntur loqui Doctores praeallegati, sed qualificata; quo casu non attenditur quidquid dictum fuit in corpore scripturae; sed ipsa subscriptio, tanquam illa quae dat robur, ut ex mente Innocentii dicit Felinus *in cap. quoniam contra n.* 43. *vers. habes ergo doctrinam*, *de probationibus*, & Bald. *in Auth. qui proprium C. de non numerata pecunia*, cum aliis in decisione allegatis.

Nam dicebant esse advertendum, subscriptionem hanc non continere certam, & absolutam obligationem Pompeii, ita ut non sit facienda aliqua relatio ad corpus scripturae, † cum in subscriptione 19
non legatur expressum nomen personae, ad cujus favorem sit obligatio, nec pro quo negotio, ideo necessariò dicta subscriptio debet habere relationem ad corpus scripturae, & continere omnia, quae in ea continentur, exceptis tamen iis, quae expressè per Pompeium in subscriptione limitata fuerunt, prout fuit tempus, &c. Unde cùm quoad reliquarum dicta scriptura non fuerit aliquo modo limitata, domini concludebant, obligationem Pompeii quoad illum esse intelligendam, prout in corpore scripturae continetur, ac si ejus manu scripta esset, ex suprà allegatis.

Tandem visa fuit etiam sufficiens responsio ad ea verba in fine subscriptionis apposita: † *Ma* 20
solamente come ho detto di sopra: quasi sint limitata, & ideo limitatam pariant obligationem, quia sunt posita respectu praedictarum limitationum, appositarum in subscriptione, ut colligitur ex totius subscriptionis contextura, sed non propterea excluditur relatio ad scripturam praecedentem in non limitatis ex ante dictis, &c. Hactenus de dict. decisione: alia etiam adest decisio in eadem causa, quam adducit ipse Caballer. *decis.* 99. per totam, ubi plura videbis.

Ex qua decisione mirabiliter deducitur, quod quando subscriptio est limitata, † non attendun- 21
tur omnia petita & contenta in supplicatione, & scriptura; igitur multò minus debet subintelligi nec extendi ad non scriptum in supplicatione, quia ut dictum est, commissio & concessio regulatur à supplicatione, & petitione, ut per *cap. inter dilectos*, §. *caeterum*, ubi Gloss. & Bald. *c.* 16. *de fide instrument. l.* 1. & ibi Jas. *numero* 7. *de diversis rescriptis.* Decium *conf.* 403. *numero* 15. Parisium *conf.* 9. *numero* 43. *lib.* 1. dixit Rota ut per Farinacium *in posthum. decis.* 448. *numero* 3.

Certissimum est etiam, quod † supplicatio, & 22
petitio generalis, & interminata restringitur per gratiam, & commissionem limitatam, & terminatam, seu restrictam, aut aliter qualificatam, sicuti etiam è converso, quando supplicatio, petitio aut interrogatio est limitata, restricta, alitèrve qualificata, & responsio, seu concessio sit generalis, recipit eandem restrictionem, & limitationem, juxta quam intelligitur, declaratur, atque restricta pariter censetur, prout latissimè plures doctrinas, & exempla conferens probat Petrus Surdus *in conf.* 281. *à n.* 67. *cum seqq.* & quod responsio indeterminata, absoluta, & generalis reducatur, & intelligatur secundùm interrogationem restrictam, & limitatam, probat *l. si defensor.* §. *qui interrogatus*, *ff. de interrogator. actionib.* §. *praetereà*, *inst. de inutilibus stipulat. l. haeredes palam*, §. *in testamentis*, *ff. de testamentis.* Natta conf. 98. *n.* 22. Menoch. *conf.* 47. *& conf.* 53. citatus per Antonium *variar. resolut. lib.* 3. *resolut.* 44. *n.* 5. Menochius *de praesumptionibus*, *lib.* 2. *praesumt.* 47. *n.* 2. & stipulationi vel petitioni conformis praesumitur, *l. Titia*, §. 1. *de verb. oblig. dict.* §. *praeterea*, & idem Menochius *lib.* 2. *praesumpt.* 29. *n.* 3. ubi dicit procedere in responsione simpliciter facta; secus

secus si determinatè, qualificatè, aut limitatè facta sit responsio.

Pro quo est & alia singularis Rotæ decisio *in una Aleriens. benefic.* 19. *Decembris* 1614. quam 23† adducit Farinacius *in posthum. tom.* 1. *decis.* 629. in hæc: Sæpiùs proposito dubio super eisdem, Domini tenuerunt pro revocatione sententiæ Rotæ ex defectu jurisdictionis, ut fuerat *in fine decision.* consideratum; primò, quia cùm esset commissa tantùm causa nullitatis, & restitutionis in integrum adversus sententiam latam super Ecclesia Sancti Salvatoris; non potuit super Ecclesia S. Petri pronuntiari *cap. P. & G. & cap. cum olim, el* 1. ubi Abb. *n.* 11. *&* 12. post glos. in verb. *protinus*, in fin. *de officio Delegati*, Glos. *fin. in cap. edoceri de rescriptis*, cum deductis in priori decisione.

Et clausula *quam, & quas*, non legitur in se-24cunda parte commissionis, restricta ad causam nullitatis, & restitutionis in integrum: signatura autem, non petitio attenditur, & quod commissum non fuit dicitur fuisse neglectum, ut notant Doctores *in cap. super litteris, de rescriptis.* Baldus *in l.* 2. *n.* 42. ubi Barbacia *in additionib. littera L. C. si contra jus vel util. public.* Alexand. *cons.* 94. *n.* 3. *lib.* 2. Corneus *cons.* 312. *in principio. lib.* 3. Rota *decis.* 28. ubi Papaz *n.* 3. *de rescript. in novis.* Papaz *decis.* 9. *n.* 5. *eodem titul.* Gabriel *cons.* 28. *n.* 24. *lib.* 2. cum aliis per Decianum *cons.* 86. *n.* 51. *& seqq. lib.* 3. narrata enim ac petita restringuntur, & limitantur per 25concessionem, † & signaturam, Abbas *in cap.* 2. *vers. Notabis, & vers. Ex hoc notabis, tregua & pace.* Felinus *in dict. cap. super litteris, sub n.* 10. *vers. Limita, de rescriptis.* Jass. *cons.* 173. *n.* 7. *lib.* 4. Ruinus *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Parisius *cons. ultimo, sub num.* 43. *lib.* 3. *&c.* Igitur si in supplicatione non continetur (nec etiam virtualiter, ut statim ad responsionem argumentorum) nec scripta reperitur commissionis petitio; ad illam non debet, nec potest extendi subscriptio, & signatura Sanctissimi.

Secus autem si simul in ea supplicatione peta-26tur † (adjecta justa & urgente causa avocationis ab Ordinario) quia tunc indubiè subscriptio Sanctissimi generalis, & non restricta ad aliquos casus particulares, nec limitata, omnia comprehenderet ex hactenus dictis, quia generalis subscriptio omnia in scriptura contenta comprehendit, nec specialis est necessaria, ut tenet Angelus, Castrensis, Immola, Aretinus, Alexand. & reliqui *in dict. l. si stipulatus*, §. *Chrysogonus, ff. verbor. oblig.* Bald. *in Authent. si quis in aliquo documento, col.* 2. *versic. Ulteriùs C. de edendo*, Ancharran. *consil.* 234. Felin. *in dict. cap. quoniam contra num.* 48. *vers. Limita sexto de probationibus, & in cap. inter dilectos, num.* 27. *de fide instrument.* Jass. *in dict.* §. *Chrysogonus, num.* 9. 27dicens sufficere simplicem, † seu generalem subscriptionem, nec requiri specialem, idem voluit Alexand. *in l. qua doctis, col. fin. vers. Subdit. ff. solut. matr. & in cons.* 147. *num.* 6. ubi dicit magis communem, *vol.* 2. communem dicunt Decius *in dict. cap. quoniam contra, num.* 48. Jass. *in dict.* §. *Chrysogonus, num.* 9. Tiraquel. *in l. si unquam, in præfatione, n.* 117. *C. de revocand. donat.* Bonavent. Stracha *in tract. de adjectis*, 4. *p. q.* 10. *&* 13. Natta *in Authent. quod sine, n.* 48. *C. de testamentis*, & alii relati & sequuti à Mascard. *de probationib. conclus.* 1347. *à n.* 11.

Eleganter hoc etiam magis in nostris terminis 28probat post alios, † & Rotæ decisiones Marescotus *var. resolutionum, lib.* 1. *cap.* 98. à principio in hæc; Quæritur, si commissio sit signata à Papa per verbum *placet*, nec sit additum, prout de jure nec quid aliud, quid concessum videatur, & dicas omnia petita censeri concessa, Cassiadorus *decis.* 7. *de rescriptis*, & ratio est, †29 quia responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt cancellata. Rota *decis.* 1. *de rescriptis, in novis. & decis.* 1. *eod. tit. in antiquis*, Staphileus *de commissionib. liter. justitiæ, in princip. num.* 13. & verba *justitiam facies prout de jure*; & similia apposita † per Regentem Cancellariæ, non faciunt censeri commissionem redactam ad terminos 30 juris. Cassiad. *dict. decis.* 7. *n.* 1. quia, ut dicit idem Cassiadorus, regens non habet potestatem limitandi signaturam Papæ, Puteus *decis.* 1. *eod. tit.* Antonius Augustinus *in epitome, eod. tit.* §. 16. ideo non facit decisio Crescentii 1. *de rescriptis*, † quod scilicet clausula (*ut justitiam faciat*) posita 31 in extensione Regentis intelligatur, quatenus de jure sit quod petitur, quia fuit intellecta per Rotam *in una Arimens. rescissionis*, 18. *Maii* 1590. *coram Cardinale Seraphino*, ut procedat tantùm in rescriptis signaturæ justitiæ; non autem in commissionibus signaturæ gratiæ, quando Papa expressè, & ex certa scientia aliquid concedit, quod videatur esse contra juris communis dispositionem, nam tunc censeatur facta concessio remoto juris obstaculo, non obstante clausula prædicta, ea scilicet ratione, quia signatura Papæ præcipuè est attendenda, non autem extensio Regentis; hactenus Marescotus.

Ex qua doctrina, & ex cæteris adductis huc usque apparet † quod quando principaliter per 32 supplicationem petitur commissio in prima instantia, eamque subscribit, & signat Sanctissimus propria manu; tunc omnia in supplicatione petita comprehenduntur, & intelliguntur concessa, signatura non fuerit limitata, quod certissimum est de jure.

Et ulteriùs quod subscriptio non extendatur ad ea, † quæ in scriptura non leguntur, eleganter probat Rota ut per Farinacium *in posthu.* 33 *tom.* 2. *decis.* 21. *num.* 8. in hæc: Et ad aliud deductum ex subscriptione Marchionis fuit responsum, quod licèt subscriptio operetur confessionem & approbationem eorum omnium, quæ in schedula subscripta continentur. Alexand. *consil.* 147. *numero* 3. *lib.* 2. *consil.* 132. *numero* 3. *vers. Secundò, lib.* 5. Parisius *consil.* 90. *num.* 12. *lib.* 1. & tenuit Rota *in Roma. Pecuni. seu mercium* 8. *Novemb.* 1596. coram R. P. D. meo Penia, non tamen operatur confessionem, & approbationem eorum, quæ in dicta schedula non leguntur, maximè attenta subjecta materia renuntiationis, quæ sui natura stricti juris est, in qua non veniunt nisi expressa per renuntiationem Calderi. *cons.* 5. *de prabendis.* Zabarel. *cons.* 115. Decius *cons.* 197. *n.* 3. ultra quod dicta subscriptio est restricta † ad superiùs expressa tantùm, ibi: *Afermo, & mi obligo a quanto di sopra*, ad tradi-34 ta per Bartol. *in l.* 1. §. *hoc edictu, ff. de postulando.* quem sequitur Parisius *consil.* 19. *n.* 68. *& consil.* 48. *n.* 14. *lib.* 1. undè cùm in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione aut renuntiatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea constat, ideo, &c. quæ elegans est.

Confirmatur; nam una pars supplicationis fuisset admissa tantū, cætera in supplicatione contēta censentur rejecta & reprobata, Seraphinus *decis.* 467. ex Paris. *consil.* 20. *n.* 15. *lib.* 1. vide plurimas doctrinas similes infra hac 3. *p. c.* 31. *à n.* 100. *& seqq.* quo loco multas, & singulares congessimus ad propositum.

Atque ob hæc fundamenta tenendum erit constanter, commissionem, † quæ in supplicatione 35 non

non reperitur scripta, nec petita nullatenus posteà expeditam sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi comprehendi posse.

Nec obstant in contrarium adducta fundamen-
36 ta, † non primum ex Alphonso Soto, quia ipse non dicit, supplicationem, & commissionem haberi sicut genus & speciem, in sensu de quo Nos loquimur; sed illud tractat per Regulam Cancellariæ *ibidem*, quod commissio à Sanctissimo petita etiam dicitur supplicatio, quia per supplicationem postulatur, eo quod supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes spe-
37 cies supplicationis † quod nos non diffitemur; imò & firmavimus suprà in discursu hujus capitis pluries, & sic nihil obstat argumentum, cum non omnia, quæ possunt per supplicationem peti à Sanctissimo, inclusa intelligantur in aliqua supplicatione, quæ ad rem particularem coram eo proponitur signanda.

Nec obstat secundum, quia respondetur,
38 quod commissio ad executionem † gratiæ data ad illam est accessoria: postquam concessa est commissio, & executoris nominatio, ut *in dict. cap. si super gratia*; non tamen antea, quia datio executoris est quid accidentale, non naturale & essentiale ad executionem gratiæ, cum coram judice competente possit peti ejusdem executio, & sic datur vel non datur, si petatur à parte supplicante, vel non petatur ut probat clarè text. *in c. si super gratia de officio Delegati, lib. 6.* Nos latissimè in hac 2. parte, *c. 26. per totam*, à principio, & sic cum ante petitionem, & dationem executoris, & commissionis, non sit nec possit considerari accessorium, quia non entis nullæ sunt qualitates; non potest currere argumentum; sed imò retorquetur.

Ex qua ratione deducitur etiam responsio ad ter-
39 tium argumentum, † quo dicitur, quod una determinatio respiciens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare: quoniam cum commissio nec expressè, nec virtualiter, nec principaliter, nec accessoriè contineatur in supplicatione ad rem principalem petitam; sequitur quod signatura Sanctissimi illam non determinet, quia illam non respicit, nec potest, quia non est, nec adest, ex hactenus latiùs comprobatis.

Quare in Senatu non attenditur subscriptio supplicationis ad rem principalem petitam à Papa,
40 † si executoris commissio seorsum data ad ipsius gratiæ executionem non sit pariter subscripta propria manu Sanctissimi; quominus Ordinario causa remittatur, si ejus prima percutiatur instantia, ut sæpè diximus.

§. II.

Et esto quod litteras avocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis; an, & quomodo probanda erit in Senatu?

SUMMARIUM.

1 *Subscriptio propriæ manus Sanctissimi cum non apponatur in commissionibus missis, sed in supplicatione, quæ petuntur, quonam modo in Senatu sit probanda, ut impediatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, & seqq.*

2 *Et supplicatione subscripta per Papam, aliàmve signaturam habentem, commissiones, quæ ad partes mittuntur, fabricantur per officiales.*

3 *Litterarum de fide, quæ magna est circa omnia in eis contenta, non est excitandum.*

4 *Et litteris de super confectis non apparet subscriptio, nec à quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, an ab alio habente signaturam, quia uniformiter omnes eodem modo scribuntur.*

5 *Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipso solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & justitiæ.*

6 *Litteris desuper fabricatis confunduntur signaturæ, ut eis nequit apparere à quo fuerit supplicatio subscripta.*

7 *Ex litteris non constat, an gratia sit per fiat, an per concessum.*

8 *Commissiones avocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes, non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed per supplicationem, ita subscriptam, satisfieri formæ Trident. declaravit S. Congregatio.*

9 *De subscriptione cum in commissione avocatoria non apparet, impetrans debet docere, & ostendere supplicationem subscriptam, ut commissio avocationem in prima instantia possit operari.*

10 *Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta.*

11 *Impetrans, qui se fundat in forma, & requisito ad avocationem, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis.*

12 *Qualitas, qua fundatur jurisdictio, ante omnia debet probari, aliter processus nullus erit.*

13 *Subscriptio propriæ manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio avocatoria non prima instantia.*

14 *Qualitatem fundamentalem, qui non probat dicitur carere jure.*

15 *Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet.*

16 *Subscriptionis solemnitas extrinseca, maximè consistens in facto, non præsumitur intervenisse.*

17 *Decretum Judicis in alienatione tutoris citatio, & similia, tanquam solemnitates intrinseca, non præsumuntur.*

18 *Subscriptio propriæ manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi, quod minimè præsumitur nisi probetur.*

19 *Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare.*

20 *Actor, quod asseverat probare tenetur.*

21 *Ordinariorum jurisdictio habet juris assistentiam.*

22 *Ordinarii potestas ex sola juris assistentia probatur, & conservatur.*

23 *Commissionem impetranti avocatoriam primæ instantiæ jus resistit.*

24 *Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans.*

25 *Actus si singulariter prohibitus sit, & ob aliquam causam permissus, debet causa exprimi, & verificari.*

26 *Pro judice carente potestate, excepto uno casu, non præsumitur.*

27 *Subscriptionem ex supplicatione originali, in Senatu exhibendam, debet impetrans probare, & seqq.*

28 *Supplicatio præsentari debet in judicio si inter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia.*

29 *Signatura si discrepat à Bulla, creditur signaturæ.*

Signa-

30 *Signatura creditur quoad circumstantias gratiæ, puta tempus, vel qualitates.*

31 *Per quam signaturam, an per fiat, an per concessum litteræ fuerint expeditæ, dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda, & ostendenda est.*

32 *Ex tenore litterarum non dignoscitur signatura, atque ideò hæc simul producenda ad eliciendam veritatem.*

33 *Subscripta supplicatio erit exhibenda Judici de partibus, coram quo apposita fuit differentia, & discrepatio inter ipsam, & litteras.*

34 *Signata supplicatio non probat, nisi litteris expeditis.*

35 *Signatura creditur quoad confectionem litterarum super ea.*

36 *Signatura ad verbum registratur per Abbreviatorem in libro, etsi de ea dubitatur ad ipsum, uti ad Protocollum recurritur.*

37 *Si dubitatur magis strictè, aut largè litteras fuisse scriptas, quam à Papa concessum, recurritur ad signaturam originalem.*

38 *Signatura, quoad in ea contenta magis statur, quàm Bullæ desuper sumptæ.*

39 *Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata coram quo fuit exceptum, Bullas aliter cantare, quàm in signatura continebatur, huicque datam fidem fuisse in facti contingentia, testatur Rebuffus, & Mascardus.*

40 *In commissione avocatoria, cum nulla legatur, nec mentionetur subscriptio per impetrantem ei insistentem, & allegantem, probanda erit in Senatu.*

41 *Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper confectas, ubi allegatur discrimen, est recurrendum ad ipsam subscriptionem, & signaturam.*

42 *Ex supplicationis subscriptæ inspectione, & lectura colligitur quid contineat, ad quam, tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum.*

43 *Supplicatio signata attenditur, licet aliter in litteris ponant officiales, qui nequeunt supplicanti præjudicium inferre.*

44 *Commissionis verba si obscura sint, opus est pro declaratione signaturam adire.*

45 *Supplicatio quoad effectum surreptionis potius attenditur, quàm litteræ expeditæ.*
Et ad id recurritur ad illam tanquam ad matricem, ibid.

46 *Litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à Protocollo.*

47 *Litteræ, si à supplicatione discordent, remittendæ sunt ad correptionem.*

48 *Ad supplicationem, sicut ad matricem, recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores possunt gratiam alterare, nec jus impetranti quæsitum tollere.*

49 *In correctione litterarum discrepantium à supplicatione subscripta, non requiritur partis citatio, quia ea invita corriguntur.*

50 *Supplicatio subscripta, postquam est registrata, litterisque confectis, facillimè Curiales attenti originalem nanciscuntur ab Officiali, soluto uno argenteo.*

51 *Si de subscriptione reali in Senatum non appareat, causa in prima instantia Ordinario indubiè remittetur.*

52 *In litteris si subscriptio mentionetur, & negetur, quis eam probare teneatur, & adstringatur supplicationem subscriptam in Senatu præsentare.*

53 *Ubi de differentia inter litteras ipsas, quibus Summus ipse Pontifex loquitur, & asserit suam subscriptionem, & litteras monitoriales, & similes, in quibus Judex asserit subscriptionem.*

SECUNDA quæstio, quæ circa prædictas signaturas se offert † tractanda erit (sub hoc 1
tamen supposito, quod ad avocationem primæ instantiæ sufficiat subscripta supplicatio; ita ut non sit necessaria subscriptio in ipsomet rescripto, quod examinabimus *infrà* §. 5.) Quomodo in Senatu debeat doceri & probari signatura propriæ manus Sanctissimi, esto quod litteræ avocatoriæ in prima instantia non subscribantur à Papa, nec in eisdem subscriptio mentionetur, ut impediatur causæ remissio ad Ordinarium, & insuper ut coram isto (ubi de incompetentia ex Concil. Trid. *dict. cap. causæ omnes*, opponitur) exceptionis repulsio sit probanda, certè res est admodum difficilis, & intricata valdè: pro cujus resolutione in mentem obiter sunt trahenda, quæ à principio hujus capitis diximus circa subscriptiones supplicationum, sive per *fiat* sive per *concessum*, alitèrve ac circa modum Litterarum, Brevium, aut Bullarum desuper expediendarum. Etenim præsentatur supplicatio Sanctissimo † qui propria manu subscribit, *fiat, ut petitur. M.* vel *placet M. fiat M. &c.* Super hac supplicatione per Officiales Papæ conficiuntur litteræ. 2
Non dubitamus nunc de fide earum, cùm magna sit & indubitabilis circa omnia in eis contenta, latissimè † doctissimus Supremi Senatus Consiliarius Valenc. nunc Præses Granatensis *in consil.* 3
51. *numer.* 1. *& seq.* ubi plurimos allegat. Marescotus *variarum resolut. lib.* 2. *capitul.* 9. *num.* 4. Et non solùm in actu tunc gesto, sed etiam in narratis per Papam text. elegans *in Clement.* 1. *de probationib.* in hæc: *Litteris nostris, quibus Nos dignitates quaslibet, seu beneficia collationi nostræ, vel Sedi Apostolicæ reservare, aut resignationem beneficii alicujus accepisse, vel recipiendi potestatem alii commisisse, vel aliquem excommunicasse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, fecisse narramus, censeamus super sic narratis, fidem plenariam adhibendam, &c.*

Sed difficultas consistit in eo, † quòd in litteris desuper expeditis nulla fit mentio signaturæ, an supplicatio fuerit subscripta propria manu Sanctissimi, vel signata per *Concessum*, nec à quo fuerit signata aut subscripta, sed omnes litteræ postmodum eodem modo expediuntur, ut diximus hoc *cap.* 30. *n.* 34. *vers. Et postquam ad hoc præfecto, &c.* Scilicet omnes nomine Papæ, & ipso solo loquente, † hac differentia quod in Bullis gratiosis totum nomen Pontificis, à quo incipit inscriptio Bullæ, apponitur cum litteris majusculis laboribus curiosè ornatis: *Urbanus Episcopus servus servorum Dei.* At in litteris justitiæ & in forma commissaria primum nomen dumtaxat, *Urbanus*, litteris majusculis inscribitur. 4 5

Igitur cùm in litterarum † confectione confundantur signaturæ, quia in eis non legitur à quo fuerit subscripta supplicatio, ut benè advertit Alphonsus à Soto, *Regul. Cancell.* qui super 31. *Innocentii* 8. *num.* 33. *Pauli. V.* illam amplians super illis verbis: *Item voluit quod concurrentibus eadem die super quocumque beneficio per fiat, & per concessum, signaturis ex tit. per fiat habens alteri præferatur,* ipse Soto, *numer.* 1. difficultatem practicandi dictam regulam, movet ex hoc, in hæc: *Sic ut in veritate esset dubium, quomodo deberet practicari hodie hæc regula, nam in Bullis non* 6

ponitur per fiat, vel per concessum, sed in utraque Bulla ponitur nomen Papa tantum, &c. Et iste Author reperitur in ejus commentis Joannis à Cochier, *in Reg. Cancellar.* 31. *alien.* 33. & in eadem *Reg.* 33. testatur Mandosius *in q.* 21. *num.*
7 2. ibi: *Ex quo in litteris non potest constare,* † *an gratia sit facta per fiat, an per concessum, ut omnes sciunt, &c.* Ideò aliter debet constare de subscriptione & signatura Sanctissimi, ut causa in prima instantia per Senatum non remittatur Ordinario.

Et augetur hæc confusio, & improbabilitas
8 ex duabus † declarationibus S. Congregationis Cardinalium editis super *dict. cap. sess.* 24. *de reformation.* In quibus expressè dicitur, subscriptionem propriæ manus Sanctissimi non requiri in litteris avocatoriis in prima instantia; sed sufficiat, quod supplicationes, per quas avocatio petitur à Sanctissimo, per ipsum propria manu subscribantur; Prima sic ait: *An causarum avocationes valida sint, si brevia Apostolica, qua transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida, cum sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus brevia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum declaratio alia in hæc: *An causarum avocationes, commissionesque minus valida, aut contra decretum Concilii, cap. 20. session.* 24. *judicari debeant ex eo, quòd brevia Apostolica, qua ad partes transmittuntur, manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones, super quibus brevia conficiuntur, manu Papa signatas, & subscriptas esse; Congregatio censuit, satisfactum esse decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua breve fabricatur, manu Sanctitatis sua subscripta sit, &c.* Quas declarationes latiùs exornavimus hac 2. *part. cap.* 6. *n.* 44. *& seq. versic. Atque advertendum tamen est, &c.* [Sed an Senatus dubitet de fide harum declarationum, latiùs examinatur *infrà* §. 5.]

Igitur si in brevibus ac litteris avocatoriis non
9 subscribit † Sanctissimus, nec in eis de ejus subscriptione mentio fiat ex supra dictis, si dubitatur, aut opponitur de hoc requisito & forma substantiali, & ejus defectu, omninò debet impetrans docere de ea per ostensionem supplicationis subscriptæ propriæ manu Sanctissimi, alter enim litteræ ipse judicari non debent, nisi pro simplici avocatione defectuosa formæ à Concilio Trid. requisitæ, ac per consequens interim dum de ea non apparet, effectum suum avocativum operari non possunt, cum habeant juris resistentiam.

Validissimis ad hoc moveor fundamentis; tunc
10 litteris fides maximè † adhibenda in iis, quæ in ea continentur, non tamen in non lectis in eisdem, nec expressis, prout latissimè deduximus post magnam Doctorum catervam, & doctrinarum, *de Regia protect.* 4. *p. cap.* 8. *à num.* 46. *cum multis seq.* undè ortum habet vulgare axioma, de quo non cantat instrumentum, nec ego cantabo.

Deinde cùm subscriptio † propria manu San-
11 ctissimi in avocatoriis commissionibus sit qualitas fundamentalis præcisa & necessaria avocationis; debet qui intentionem suam fundat in ea, omnino probare; glossa recepta *in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisdare cogantur*, Menoch. *cons.* 301. *num.* 10. *& de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 49. Covarr. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. Gutierrez *de juramento confirmatorio* 1. *part. cap.* 1. *n.* 22. *& practicarum, lib.* 5. *quæst.* 40. Brun. à Sole *in locis commun. verb. Qualitas* 6. Farinac. *in practic. crimin. quæst.* 1. *numero* 23. Anton. *variarum resolut. lib.* 2. *resolut.* 48. *num.* 12. Imò tunc debet in specie hanc qualitatem fundamentalem probare, Rota ut per Farinac. *in posthum. tom.* 2. *decis.* 645. *n.* 2. Seraphinus *decis.* 332. *n.* 1. *&* 2.

Imò qualitas quæ dat fundamentum jurisdictio-
ni in primis, † & ante omnia probanda erit, 12
aliàs nulliter & absque illa procedit judex. Nos post plurimos Doctores *in tractatu de Regia protect. part. cap.* 2. *num.* 67. *& cap.* 2. §. 5. *num.* 52. *& num.* 58. *&* 2. *part. cap.* 4. *n.* 43. *&* 44. *cum seqq.* quibus diximus, quod *qualitas attribuens* jurisdictionem prius debet constare, alios quamplurimos citabimus *infrà hoc cap.* §. 4. *à n.* 36.

Sed subscriptio propriæ manus Sanctissimi est
qualitas & formalis, & essentialis, † qua funda- 13
tur avocatoria commissio in prima instantia, juxta textum expressum *in cap. causa omnes* 20. *de reformation. session.* 24. Et sit qualitas à dispositione seu lege requisita, quæ ante omnia debet probari, Rota ut per Farinacium *in posthum. tom.* 2. *decisione* 225. *num.* 2. *& decis.* 603. *num.* 1. Ubi quod aliter non procedit, nec locum habet
dispositio: † ergo si de ea non doceat impetrans, 14
obtinere non potest, quia dicitur carere jure, *l. Argentarius, §. cum autem, ff. de edendo.* Quia in-
tentionis suæ fundamentum † quilibet probare te- 15
netur, *l. actor, C. de probationibus, l. qui accusare, C. de edendo*, Joseph. Ludovis. *tom.* 3. *communium opinionum, tit. de probationibus, conclusion. unica*, Bruno à Sole *in locis communibus, verbo, Actor.* 3. Antoninus *variarum resolut. lib.* 1. *resolution.* 70. *num.* 15. *& resolut.* 106. *num.* 21. *& lib.* 3. *resolut.* 1. *num.* 9. Argel. *de legitim. contradict. quæst.* 13. *num.* 64.

Nec hæc solemnitas extrinseca, quæ in facto
consistit (maximè † cùm in litteris non sit enun- 16
tiata eo modo, quo inferiùs *in* §. 4. latiùs dicitur) non præsumitur intervenisse, textus optimus *in l. quacumque, §. fin. ff. de publiciana actione*, ubi Jurisconsultus ait, non præsumi decretum, nec authoritatem tutoris intervenisse in contractu pupilli; idem colligitur ex *leg. primus C. de contrahenda & committenda stipulat. & ex leg.* 1. *C. de advocatis diversor. judicior.* Gloss. *in leg. sciendum, ff. de verb. obligat. & in cap. sicut de re judic.* Bartol. *in l. cum de in rem verso, col.* 3. *ff. de usuris*, Gratus *responso* 53. *num.* 16. *vol.* 3. Corneus *consil.* 20. *vol.* 4. *col.* 2. Rolandus à Valle *consil.* 26. *num.* 15. *vol.* 3. Anton. Gomez *variar. resolut. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 17. *versic. Tertiò infertur*, Gratus *consil.* 82. *num.* 2. *vol.* 1. Hieronymus Gabriel. *consil.* 36. *num.* 24. Mathesila. *singul.* 11. Vantius *de nullitate sententia ex defect. citationis*, & infiniti penè alii citati & per Mascard. *de probationibus, conclus.* 1321. *per totam*, ubi *n.* 8. post alios de † decreto Judicis, cita- 17
tione, & similibus tanquam extrinsecis non præsumi.

Deinde quia hæc subscriptio † propriæ manus 18
Sanctissimi consistit in facto, quia requiritur manufactura ejusdem, prout abundè diximus hac *part. cap.* 6. *à num.* 25. *cum multis seq. & à num.* 35. *cum seqq.* Quibus quidem in locis manifestissimè probatur hæc manufactura Papæ in subscribendo in complementum dispositionis Tridentin. *in cap. causa omnes*, illud minimè præsumitur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captivis, l. si emancipati* 9. *de collationibus, l.* 1. *C. de probationibus, l. quacumque, §. fin. ff. de publiciana, l. assertio. C. de non numerata pecunia, cap. cum Joannes, §. verùm, de fide instrument. c. licet de constitutionibus in* 6. Ergo præcisè impetrans tenetur

tenetur de subscriptione docere, ut locum habeat avocatio, atque possit impediri remissio Ordinario in Senatu petita, maximè, cùm illi, ejusque commissioni jus ipsum resistat.

19 Non enim suæ simplici † affirmationi & allegationi, intervenisse subscriptionem standum est, nec fides danda, nisi probaverit, quia idem est nihil allegare, vel allegare & allegatum non probare, *l. 1. in princip. juncta glossa verbo, Decenter, ff. de dilationibus*, Bald. *in quæstione de schismaticis, numero 2. post titulum de edicto Divi Adriani toll.* Rolandus à Valle *consil. 35. numer. 10. & n. 20. lib. 1.* Tuschus *practicarum, lit. A. conclusion. 117. n. 19.* Pedemontan. *decision. 50. num.*
20 *12. in fin.* Aug. Barbosa *axiomat. 20. n. 2.* qui *n. 1.* post plurimos probat, quod partis allegatio † non facit jus, textus *in cap. dilectus 34. de præbendis*, & actor, quod asseverat probare debet, *l. actor. quod asseverat, C. de probation.*

Deinde quoniam Ordinariorum jurisdictio habet
21 juris † assistentiam, *cap. cum persona in fin.* ubi notant omnes *de privilegiis, lib. 6. conquerente, de officiis Ordinarii, cap. cum Episcopus, eodem tit. lib. 6. cap. omnes Basilicæ 67. q. 7.* Ex qua sola
22 sua potestas probatur & conservatur, † pluries determinavit Rota ut per Marescotum *variar. resol. l. 1.*
23 *cap. 11. à principio*, & impetranti rescriptum † ut alius in prima instantia cognoscat; jus ipsum resistit ex sæpè relato Trident. *dict. cap. 20.* Atque
24 ideò non solum debet subscriptionem † probare; sed imò fortiori astringitur probatione, ut latè videre est ex ipso Marescoto *per totum cap.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus
25 (prout est commissio † avocatoria ab Ordinario in prima instantia) & in aliquo casu, & ob aliquam causam permissus, debet ipsa causa exprimi & verificari, plurimos citavimus *de Regia protect. 4. part. cap. 3. à num. 44. cum seq.* Ideò cùm istæ commissiones ob subscriptionem Sanctissimi sint permissæ, debet de ea impetrans docere, ut effectum suum avocativum valeant operari, & facit quod
26 dicitur non præsumi † pro judice in casibus in quibus regulariter non habet aliquam potestatem, nisi in certo casu, Alciatus *de præsumptionibus, præsumpt. 9. num. 27.* Purpuratus *in leg. 1. n. 548. ff. de officio ejus*, sequitur Mascard. *de probationib. conclusion. 951. num. 9.*

Ac propterea cùm ex brevibus, aut litteris avocatoriis non appareat † hæc forma subscriptio-
27 nis; omnino debet impetrans de ea docere in Senatu, quæ tunc apparere dicetur, cum de supplicatione ipsa originali subscripta propria manu Sanctissimi docuerit, siquidem constantissimum est in Romana Curia, quod quoties allegatur diversitas, aut contrarietas inter Bullas, aut litteras expeditas, † & supplicationem signatam seu subscriptam, debet exhiberi & præsentari supplicatio subscripta, ut ex ea detegatur defectus Bullarum & litterarum expeditarum, vel quando necessaria est inspectio signaturæ, qua fuerit supplicatio subscripta.

Quam conclusionem probant multi, Alphonsus Soto, *in reg. Cancellariæ 25. aliàs 26. Pauli V. de non judicando juxta formam supplicationum, sed litterarum expeditarum*, per quam à principio dicit, & Doctores etiam citandi; quod licèt juxta supplicationem non sit judicandum, sed per litteras desuper expeditas, tamen *num. 14.* limitat, quando litteras opponatur aliter expeditas fuisse, quàm
29 sit in supplicatione contentum, † quia tunc supplicatio producitur coram judice, ut defectus detegatur; quem sequitur post Rebuffum, & Mandosium Joannes à Cochier ejus glossator, super eadem Regula, fol. 276. sub *numero 33.* ibi: *Tertiò limita, si signatura † discrepat à Bul-* 30
la, crederetur enim signaturæ, quoad circumstantias gratiæ, putà temporis, vel qualitatis, Mandosius hic, quæst. 9. &c. probant etiam Rota decis. 332. licet Romana 27. de rescriptis in novis, Vuamesius *consil. 222. numero 5. tom. 10.* & iterum ipse Cochier post alios ibidem, *dict. numero 33. in fine*, ibi: *Denique adverte, regulam hanc non procedere, quando litteræ sunt expeditæ & discordant à supplicatione, ut fuit decisum in Aretina Commendæ 19. Januarii 1597. coram Cardinale Seraphino teste Farinacio, decis. 455. numero 5. part. 2. diversorum.*

Et quod quando sit necesse discernere, & constare per quam signaturam † sint expeditæ litteræ, 31
an per signaturam per *fiat*, an per *concessum*; sit producenda supplicatio ipsa signata & subscripta, ut deducatur per quam signaturam fuerint expeditæ, cùm ex ipsis litteris non appareat, nec aliter apparere queat; † probat singulariter Mandosius 32
in Reg. Cancell. 33. de signatur. per fiat & concessum, q. 1. propè finem, *sub numero 2.* in hæc: *Ad Reveren. autem DD. de Rota, vel alios Judices competentes spectat regulam hanc executioni mandare, hoc modo videlicet; quod productis Bullis hinc inde, ac supplicationibus super quibus litteræ expeditæ fuerunt, discernant, quæ expeditæ sint super gratiam per fiat, & quæ super gratiam per concessum, & si sub eadem data illas approbabunt, & canonizabunt, has verò super gratiam per concessum rejicient, & rejiciendas non suffragari in vim hujus regulæ, & ejus mentis discernent, & declarabunt; & hoc jure utimur, & hæc est vera & inconcussa praxis Romanæ Curiæ: & licet glossa in fine, in hac opinione inclinare videatur, tamen iis, quæ diversis in locis adducit, sibi ipsi non constat, nec viam rectam respondendi uni contrario, quod satis obstare videbatur invenire potuit; obstaculum erat regula de non judicando juxta formam supplicationis, cui breviter respondeo, quod regula illa non obstat, nec procedit, quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandum circumstantias & qualitates gratiæ, prout per Sarner in 7. quæst. & per me in 9. quæst. per totam dictæ regulæ, & in aliis casibus etiam (eadem regula non obstante) prodest seu probat, quos prosequor in diversis, quibus dictæ regula, &c.* Quod & idem probat expressè post *Rebuffum ipse Joannes à Cochier in regula 31. aliàs 33. de signatura per fiat præferenda habenti signaturam per concessum, folio 319.* in hæc: *Illa non obstat nec procedit quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandas circumstantias, & gratiæ qualitates, & an illa sit per fiat, an per Concessum; ideòque bonum est, inquit Rebuffus in praxi in 2. part. signaturæ, n. 13. producere signaturam, alioquin ex Bulla tenore dignosci non potest, &c.* Et dat cautelam, ut quis tam Bullam, quàm signaturam producat, ibidem in hæc: *Unde quis cautus esse debet, ut tam Bullam, quàm signaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere poterit, &c.*

Et cùm prædicta *regula* † *Cancellariæ 26. de* 33
non judicando juxta supplicationem, patiatur istam limitationem, cùm regula loquatur, † & 34
habeat locum in Curia, & extra Curiam, probat eadem regula, ibi, *in Romana Curia, & extra eam*, & notant expressè omnes glossatores citati, & alii, ideò limitatio, quæ regulam sequitur, locum omninò obtinebit in Curia, & extra curiam in partibus, ubi contingat, & neces-

& necessarium sit scire de qualitate & forma signaturæ, uti etiam expressè annotavit Mandosius loco proximè citato ibi: *Ad DD. Rotæ vel alios judices competentes spectant*, *&c.* Quod expressè probat post alios per eum citatos Cochier *in reg. Cancellariæ 25. aliàs 26. de non judicando juxta formam signaturæ*, *&c. n.* 40. in hæc: *Advertant Tyrones praxeos, si Bullæ fuerint malè formatæ, ut putà contra consuetas formas Cancellariæ, vel quando non sunt conceptæ juxta signaturam, eas remitti etiam de partibus solere ad Cancellariam, ut corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiat, nisi producto signaturæ sumpto, ut ex eo videatur, an saltim in substantialibus discrepent, sicque Judex vel officialis videant an Bulla reformari debeant, nec in hoc opus erit partis citatione ex opinione Rebuff. in praxi, tit. de reformatione, & correction. Bullæ n.* 8. Parisius *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 7. *n.* 190. *& seq. &c.* Ubi ponit praxim correctionis hujusmodi, & annotat, quod iste Author citat Flaminium in *num.* 190. cùm sit in *num.* 180. *cum seq.*

Hinc Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. *verbo, Signaturam à principio*, latè probat plurimis citatis; quòd signata supplicatio non probat nisi litteris expeditis ex regula Cancellariæ, hanc tamen conclusionem mirabiliter ipse limitat post alios *n.* 18. in hæc: *Tertiò limita, ut procedat quoad consi-*
35 *sciendam Bullam de ea*, † *nam hoc casu creditur signaturæ, ita Rebuffus ubi suprà in praxi in* 3. *parte signaturæ, versiculo, Datum apud, &c. num.* 9.
36 *Ubi subjungit, quod Romæ † abbreviator solet signaturam ad verbum describere in uno libro, & si de ea dubitetur ad illum librū recurritur tanquam ad* Prototypum, *ut firmat Ant. de Butrio in dict. consil.* 2. *visis litteris, col.* 1. *per cap. cum P. Tabellio, & cap. fide de probationibus, quo in loco etiam ait,*
37 *quod quando apparet, † quod aliter est sumpta minuta per Vicecancellarium magis strictè, vel largè, quàm fuerat à Papa concessa, recurrendum est ad originale, nam non est in potestate Vicecancellarii litteras scribendo, restringere, vel dilatare gratiam à Papa concessam in reservatis Papæ, & non concessibilibus per Vicecancellarium, &c.* Hactenus Mascardus.

Et *in num.* 19. post Rebuffum hunc discursum prosequitur ipse Mascardus adducens casum multùm conducibilem nostro recursui, & proposito, quo versamur in hæc: *Et ideò Rebuffus ubi suprà*
38 *tenet, † quod magis statur signaturæ quoad contenta in ea, & reservata Papæ, non autem concessibilia à Vicecancellario, quàm Bullæ, quæ ex Cancellaria sumitur, & ita fuisse judicatum in Senatu* Parisiensi, *asserit, pro quadam signatura contra Bullam, nam in signatura erat concessio beneficii, provisio, quod non esset de collatione Episcopi Pictaviensis, & expedita erat Bulla sine illa clausula,*
39 *vel † conditione, sed producta fuit signatura continens illam clausulam conditionalem, provisio, quod non esset, &c. Et probatum beneficium esse de collatione Episcopi Pictaviensis, & fuit resolutum pro signatura, quod non valeret collatio, licèt in Bulla nihil diceretur.* Hactenus Mascard. & teste Rebuff.

Igitur & à fortiori in nostro casu cùm in litte-
40 ris avocatoriis † [quæ potius simpliciter alteri in prima instantia causam committunt) nihil de subscriptione, & signatura propria manu Sanctissimi dicatur, nec mentio aliqua fiat, & nihilominus per impetrantem insteťur intervenisse in supplicatione, de necessitate tenetur in Senatu de ea docere.

Et generaliter, quando prætenditur differentia inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper expeditas, quia prætenditur † & opponitur magis, aut minus in eis- 41
dem scriptū, quod sit recurrendum ad supplicationem signatam, ita ut Judex de hac exceptione cognoscens ex ejus inspectione inferat veritatem; probant post alios & Rotæ decisiones Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 98. *n.* 1. *&* 2. quem ad litteram retulimus suprà *in* §. 1. *vers. Eleganter hoc etiam à n.* 28.

Hoc idem probat Rota in una Pampilonens. benefic. 14. Januarii 1613. † adducta per Fari- 42
nac. *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 456. *& in num.* 2. in hæc: Et quod in gratia Bartholomæi minimè adsit talis narrativa non dispensationis; satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quidquid in litteris ponant † expeditores, qui in hoc minimè 43
possunt præjudicare supplicanti, Verrall. *decis.* 271. *part.* 1. *in manuscriptis*, Rota *in causa Toletan. Parochialis* 10. *Maii* 1596. coram Illustrissimo Ariginio cum aliis allegatis per Joan. Baptistam Millinum, quæ placuit dominis, &c.

Et alia est decisio ejusdem Farinacii *in tom.* 2. *posthum. decis.* 416. quæ *num.* 2. *in fin. & num.* 3. ita ait: Unde cùm rescripti verba, quæ sunt † 44
strictè intelligenda, Glossa *in cap. significante, in fin. de rescriptis*, Abbas *in cap. Rodolphus, tom.* 1. *eodem titul.* loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad depositum, vel sequestrum vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita ut esset opus pro declaratione iterum adire signaturam, *cap. cum contingat, de rescriptis, cap. cum venissent, de judiciis, &c.*

Et quod ad effectum subreptionis supplicatio sit potius attendenda, † quàm litteræ expedi- 45
tæ, probat Rota, ut per Alex. Ludovisium *decis.* 108. *num.* 11. ibi: *Et ad istum effectum attenditur supplicatio tanquam matrix, &c.* Et fuisse dictum *in Cæsar. Augustana pensionis* 16. *Februarii* 1590. coram Gipsio, & *in Bononiens. Bonorum de Binarinis* 5. *Martii* 1618. coram D. Andrea, ubi dicitur fuisse sæpius decisum à Rota, testatur Beltramin. *in annotation. ad Ludovis. dict. decis.* 108. *num.* 16. ubi plurimas alias decisiones Rotæ allegat ad hoc, quod supplicatio, non litteræ sit attendenda, atque ulterius latè differit ad effectum justificationis litterarum, an hæ vel supplicatio signata sit attendenda, quod tandem cum fœdere distinctionis componit diversitatem decisionum, quæ circa hunc articulum, seu punctum reperiuntur, & ex hactenus latè adductis fundamentis satis comprobatum remanet, quod hæc qualitas & forma, qua fundatur & mitti debet avocatoria commissio, debet verificari, & probari ab ipso impetrante, cùm sit fundamentum suæ intentionis, atque jurisdictionis mandatæ, nempe per productionem realem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi.

Quæ cùm sit protocollum, ut per Rebuffum,
† & alios firmat Mascardus *de probationibus, dict.* 46
conclusion. 1309. *num.* 18. & Alex. Ludovis. *dict. decision.* 108. *num.* 11. ultra quos idem probat ipse Rebuffus *in praxi tit. Bull. nov. provision. num.* 1. *folio mihi* 131. quem referens sequitur Parisius *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 7. *num* 106. *&*

& 107. dicentes, quod litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à protocollo, juxta authentic. *de Tabellionibus*, §. 1. *& seq. collation.* 4. Et propterea omnibus differentiis ad illud erit recurrendum.

Circa quod eleganter loquutus fuit insuper Parisius, *lib. 8. quæst. 7. à num.* 180. in hæc: quoties
47 † litteræ discordant à supplicatione, remittendæ sunt ad corrigendum, & ita servat Rota ut fuit dictum 7. *Octobris* 1552. teste Capuaquens. *deci.* 270. *lib. 1. in manuscriptis*, Rebuffus *in praxi*, *titulo de reformatione, & correction. Bullar. col.* 1. *&* 2. Et sic
48 de stylo super discordantia † semper recurri ut ad matricem, nam non possunt expeditores altera e gratiam, & jus quæsitum tollere, ut fuit tantum *in una Majoricens. benefic. coram Achille de Grassis* 15. *Maii* 1553. teste Caputaquens. *decision.* 273. *lib. 1. in manuscriptis*, ita recurri ad protocollum, quando instrumentum non est i.a conceptum, §. 1. *Authentic. de Tabellionib. col.* 4. Doctores *in l. contractus, C. de fide instrumentorum.* Et reformantur ab officialibus Curiæ juxta *reg. Cancellar.* relatam
49 à Rebuffo loco citato, † nullam requiri ad hoc partis citationem, scribit Rebuffus *dict. tit. numer.* 8. Quia cùm invita parte fieri possit, multo magis ea ignorante *l. qui potest invitis, ff. de reg. juris, l. 4. §. 1. ff. de fideicommiss. libertat. l. neque ignorante, de tutoribus & curatoribus datis &c.* Quæ deserviunt ad plura in sequentibus §§. apponenda.

Maximè cùm postquam suppli atio subscripta
50 stat registrata, † litteræque confectæ juxta stylum Romanæ Curiæ [de quo superiùs à principio hujus capitis latiùs diximus] Curiales curiosi & aucti ipsam originalem nanciscuntur ab officiali, prout mihi attestatur firmiter Augustinus Barbosa Curialis peritus, qui unam originalem supplicationem avocatoriam manu Urbani VIII. subscriptam in causa propria sua secum portans, mihi ostendit in uno folio Papyri juxta stylum superius adscriptum.

Itaque hoc remedio uti debet, qui prætendit avocatam esse legitimè causam ab Ordinario in prima instantia, & servata forma Concilii Trid. alias
51 † in Senatu, si de reali subscriptione Sanctissimi non constiterit, causam remittendam esse Ordinario decernet, cum in litteris de dicta subscriptione nihil legatur.

Hanc nostram resolutionem, quod impetrans teneatur docere de subscriptione prædicta, limitabis juxta terminos de quibus hactenus fuimus lo-
52 quuti; quando nempè in ipsis litteris † mentio aliqua non fiat de subscriptione, prout ultra superius citatos Docto es probat etiam Mandosius *in Regula* 33. *signatura per fiat, præferatur signatura per concessum, quæst.* 1. *num.* 2. Secus verò quando in eisdem post narrativam gratiæ; aut inter illam fiat de subscriptione & signatura propriæ manus Sanctissimi mentio aliqua, quia tunc cum pro litteris præsumatur, ut fidem faciant: & Papa (qui tunc loquitur ut supra us annotavimus) asserat illam, standum erit eis juxta *Clementin. litteras de probationibus*; & ea quæ diximus ad principium hujus quæstionis, *&* §. 2. *numero* 3. *versic. certè res est admodum*, & pars, quæ nihilominus illam subscriptionem negaverit, probare tenetur, & docere de contrario per ostensionem in Senatu de hujusmodi supplicatione non signata; ita hanc limitationem expressè probat Cochier *in regula Cancellariæ* 25. *alias* 26. *de non judicando, juxta formam supplicationum, numero* 37. in hac: *Sed an qui Bullas producit, possit cogi, ut ostendat signaturam, si fortè adversarius objiciat latius extendas quàm signatura contineat? Cogi non posse respondit; seu decrevit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro, lib. 10. diffinit. foren. tit. 3. diffinit. 5. faciunt enim per se fidem, & ad eum qui vitium objicit, pertinet, ut signaturæ quæ in ali.s Curia remanet exemplum probata fidei proferat, ex cujus collatione constare possit, utrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philippi Chancelard. & Claudii Poyssat.* 13. *Kalend. Januarii.* Hactenus Cochier, pulchrè ad propositum loquens, quod intellige, ut diximus, quando in ipsismet Bullis gratiosis Summus ipse Pontifex, qui in ipsis litteris loquitur (ut diximus ad principium hujus §.) asserat se subscripsisse, non tamen quando in monitorialibus, compulsoriis, aut inhibitoriis Judex, aut Notarius hoc asserit, juxta quæ latè adducta sunt *in* §. 4. *seq.*

§. III.

Et an per exemplum supplicationis subscriptæ probatio sufficiat in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario.

SUMMARIUM.

1 *Subscriptio propria manu an per exemplum supplicationis subscriptæ in Senatu probata dicatur.*
2 *Supplicatio originalis subscripta, & signata in judicio nullam fidem facit; nec aliquam probationem inducit.*
3 *In supplicatione faciliùs falsitas committitur, quàm in litteris expeditis.*
4 *Originalis scriptura, ubi fidem non facit multo minus exemplum ex ea, quantumvis solemniter desumptum.*
5 *Exemplum desumptum à Protocollo vitioso fidem non facit, uti productum à radice infecta.*
6 *Testes, & instrumenta æqualem probationem faciunt.*
7 *In supplicatione originali subscripta probanda mille testes habiti fidem nullam faciunt, & de ratione.*
8 *Verum esse non potest; quod falso principio nititur.*
9 *Rami majores vires non habent, quam à radice susceperint.*
10 *Fundamento sublato, totum ruit ædificium.*
Origo rei semper attenditur, ibid.
11 *Sumptum de Registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit.*
12 *Exemplum supplicationis subscriptæ, solemniter desumptum, integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, & sequentibus.*
13 *Subscripta supplicatio non sufficit ad probandam substantiam gratiæ, sed litteræ, super ea expediendæ, illam probent.*
14 *Ad probandas circumstantias, & qualitates gratiæ an fuerit subscripta in signatura per Fiat vel per concessum, ipsa supplicatio subscripta fidem facit.*
15 *Ad supplicationem subscriptam seu signatam recurritur tàquam ad matricem & Protocollum.*

16 *Ex signatura, seu supplicatione subscripta in iis, in quibus in judicio fidem facit rectè desumitur exemplum ad eadem probanda.*

17 *Ex protocollo nequit in judicio agi ad rem in contractu deductam, quia id destinatum non est.*

18 *Ex Protocollo probantur dubia, & defectus scripturæ ex eo desumptæ, ad quod magnam fidem facit.*

19 *Ex supplicatione signata, quæ est matrix, & Protocollum non agitur in judicio ad substantiam gratiæ, tamen ad ejus circumstantias, & qualitates, seu ad probationem defectuum litterarum fidem facit.*

20 *Supplicatio non probat substantiam gratiæ, sed qualitates ejusdem; pariter & hæ per testes probari possunt.*

21 *Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum, per quam signaturam fuerit expedita, an per placet an per concessum.*

22 *Exemplum supplicationis originalis, probatio sufficiens est ad detegendos defectus litterarum, ex ea sumptarum.*

23 *Exemplo Scripturæ regulariter in judicio fides non datur.*

24 *Exemplum solemniter, & cum juris requisitis desumptum legitimè probat.*

25 *Exemplo supplicationis subscriptæ, solemniter transumpto, integra fides in Senatu dãda ad effectum impediendi remissionem Ordinario.*

26 *Subscripta supplicatio, licèt non probet in judicio substantiam gratiæ, probat ejus circumstantias, & qualitates, & à n.12.*

27 *Sumptum de registro supplicationem non probat substantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio sit necessaria, probat tamen qualitates ejusdem.*

28 *Sumptum de registro supplicationum fidem facit, postquam sunt expedita & impensæ solutæ.*

29 *Notarii testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datariæ, aut Cancellariæ, probat.*

30 *Sumptum de registro litterarum in vim compulsorialium fidem facit.*

31 *Sumptum de registro Bullarum fidem non facit extra Curiam Romanam, imò nec in Hispania admittitur.*

32 *Sumptum supplicationis subscriptæ, ne in Senatu redargui possit, quo modo corroborandum.*

Instrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat ne redarguatur, ibid.

33 *Si habet fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, asserentium subscribentem esse Notarium fidelem, &c. redargui nequit.*

34 *Supplicationem subscriptam originalem si exhibeat impetrans in Senatu, causa tamen in ea ad movendum Sanctissimum falsa detegitur in Senatu, an ejus commissio sit retinenda.*

35 *Ob falsam causam in supplicatione appositam annullatur concessio, tam in gratiosis, quàm in commissionibus justitiæ.*

36 *Ex avocatione nulla non tollitur jurisdictio Ordinarii, nec impedit remissionem ad ipsum.*

37 *Commissio avocatoria in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, non impedit remissionem causæ per Senatum faciendam eidem.*

TERTIA quæstio se offert disputanda, an per exemplum supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi † (dato casu quod supplicatio subscripta sufficiat, sicuti examinamus infrà *hoc cap.* §. 5.) sufficiens probatio haberi debeat in hoc Senatu, seu etiam coram Ordinario, ut ad ipsum litterarum remissio evitetur; difficillimam continet resolutionem ex iis, quæ pro negativa consideravimus, primum quod ipsa originalis supplicatio subscripta, † & signata in judicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, nec eidem soli creditur, ut probat expressè *Regula Cancellar. 26. de non judicando juxta formam signaturæ supplicationis.* Quam amplissimè hanc conclusionem comprobantes exornant Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. *per totam*, Alphonsus à Soto, Gomezius, Joannes à Cochier, & alii super eadem Regula, Parisius *de resignat. benefic. lib.* 10. *tom.* 2. *quæst.* 1. *per totam*, & *lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 2. *per tot.* Tamburinus *de jure Abbatum, quæst.* 2. *dist.* 16. *per totam*, apud quos (qui infinitos penè alios allegant) abundè hunc articulum videbis, qui omnes inter alias rationes, hanc † reddunt; quia facilius committitur falsitas in supplicationibus, quàm in litteris expeditis propter appositionem manuum plurimorum officialium, argum. *l. ultima, C. de codicillis.*

Igitur cùm ipsa principalis & originalis scriptura fidem † non faciat in judicio; multò minùs exemplum, & sumptum ex ea, quantumcumque solemniter sit exactum; ita argumentatur Curtius Junior, *in Authent. si quis in aliquo documento, num.* 41. *C. de edendo*, & ibi allegat Cumanum *consil.* 158. *visis in primo dubio*, Bertrand. *consil.* 3. *numero* 3. *vol.* 3. & *in consil.* 131. *scripturæ novissima, numero* 7. *cum plurimis seq. lib.* 2. Mascard. *de probationib. conclusion.* 712. *num.* 3. & 4. dicentes, quod exemplum etiam solemniter desumptum, ab alio exemplo informi, & non probante, nullam fidem aut probationem inducit, conducunt quæ ipse Mascard. *conclus.* 711. *num.* 54. & *seq.*

Quod & rectè comprobatur, quod instrumentum desumptum ex protocollo seu registro vitioso, † quod non est in forma probanti, nec solemni, nullam pariter fidem facit, tanquam exactum, & productum à radice infecta & vitiosa. Ancharranus *in consil.* 431. *col.* 1. Beroius *in consil.* 1. *nu.* 12. *vol.* 2. Corneus *in consil.* 70. *col.* 2. *vol.* 4. Parisius *consil.* 37. *n.* 13. & 14. *vol.* 2. Roland. à Valle *consil.* 32. *num.* 26. & *n. fin. vol.* 2. & *in consil.* 44. *n.* 16. *lib.* 1. Purpurat. *cons.* 172. *in fin. lib.* 2. Cephalus *consil.* 409. Hippolytus Riminaldus *consil.* 109. *num.* 2. Menochius *de arbitrariis, lib.* 2. *casu* 187. *num.* 17. Marcus Ant. Eugeni. *cons.* 51. *n.* 11. Castillo *controversiar. tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 45. Igitur huic sumpto supplicationis fides aliqua danda non erit in Senatu, cum eidem principali originali penitùs in judicio quovis denegetur.

Secundò; pro hac parte negativa facit, quia licet aliàs æqualem vim & probationem faciant † testes ac instrumentum *l. in exercendis, C. de testibus, l. pactum quod bona fide, C. de pactis*, & Nos latiùs hac 2. *part. cap.* 6. *propè finem*; tamen & similes testes adhibeantur probanda supplicatione subscripta, † probationem nullam faciunt, ut in his terminis signaturæ originalis contra Rebuffum, (quem tamen explicat) probat Mascardus *de probationibus, conclus.* 309. *à num.* 15. & *seq.* Ea ratione rectè motus; quia si supplicatio in sui esse quoad probationem est imperfecta, etiam mille testes recognoscentes rem imperfectam, & de ea testantes non poterunt facere, ut illa perfecta evadat.

Ter-

Tertiò facit, quia verum esse non potest quod
8 falso † principio infirmatur, *l. cum filius*, §. *hæres*, *ff. de legat.* 2. Craveta *consil.* 1000. *pro genere, num.* 37. Ant. Monach. Florentin. *decis.* 48. *nu-*
9 *mero* 6. Et quia rami majores vires non habent † quàm à radice susceperint, nec radice infecta rami pullulare possunt & infecta primativa censentur infecta derivativa, multa congessimus *de Regia protect. 4. part. cap. 6. n. 35. & seqq. & cap.*
10 *14. à num. 19.* Quippè cùm principale † non subsistit, nec ea, quæ sequuntur locum habent, *l. cum principalis, ff. de regulis jur.* & sublato fundamento totum ædificium ruit, nec super eo ædificari potest, *dict. cap. 14. à n. 13.*

Ac insuper quia origo rei semper attenditur, *l. nam origo, ff. quod vi aut clam. l. filius familias, versic. Origo enim, ff. ad Macedon. l. clam possidere, in principio, ff. de acquir. possession. l. 2. §. parvique refert, ff. de privilegiis creditor. l. id quod 34. de donat. l. quod si maritus, ff. de constitut. pecun. l. & qui originem 3. ff. de muneribus & honoribus*, Gratian. *disceptation. forens. tom. 4. cap. 749. num. 16.* abundè Castillo *controversiarum, lib. 5. part. 2. cap. 155. per totum*; ergo si originalis scriptura fidem non facit in judicio, nec ejus exemplum.

Quartò & ultimò pro hac parte fortiter pugnat in his terminis † elegans doctrina plurimo-
11 rum dicentium, quod sumptum de registro supplicationum subscriptarum nullam fidem faciat in judicio expresse Bellamera *decision.* 252. Roman. *consil.* 336. Crescentius *decision.* 50. *in manuscriptis*, & per eos Parisius *de resignatione beneficiorum, lib. 2. quæst. 24. num. 5. in fin.* & iterum *lib. 10. tom. 1. numero* 18. ultra quos idem probat Gomezius *in Regula* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam supplication. quæst. 1. num.* 4. Rota *decision. 621. nota sumptum de registro, & decision. 681. nota sumptum, & decis. 686. dic quod transumptum in antiquis*, Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. à *num.* 7. Ergo videtur quod circa rem hanc ulterius non sit hæsitandum, cùm adhuc nec registratæ jam supplicationis (quod omnem scrupulum & periculum falsitatis excludere videtur) sumptum aliquam fidem faciat in judicio.

Quibus tamen argumentis non obstantibus,
12 contrariam sententiam † de jure veriorem opinor, nempè ut exemplum supplicationis subscriptæ legitimè desumptum fidem faciat in Senatu integram, aliòve in Tribunali Ecclesiastico, ad satisfactionem tantùm formæ requisitæ per Concilium Trid. *in cap. causæ omnes, sessione 24. de reformatione.* Moveor inevitabilibus fundamentis; primò quia licèt verum sit, quod ex sola signatura, & supplicatione subscripta non possit agi
13 in judicio, quia † litteræ sunt necessariæ ad eum effectum; id procedit, ad probandam substantiam gratiæ, quia aliter quàm per litterarum expeditionem probari est prohibitum, ut probant Doctores omnes, & alii plurimi ab eisdem citati, quorum meminimus in primo argumento contrariæ partis, *num.* 2. ex variis rationibus per eosdem consideratis.

Attamen ad probandas circumstantias, & qua-
14 litates gratiæ † videlicet an supplicatio fuerit subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum*, vel à quo, & similia; ipsa supplicatio rectè probat, & fidem facit, imò aliter quàm per eandem rectè probari nequit, prout abundè probavimus *in §. antecedenti, per totum*, ad quem te remitto libenter. Insuper respectu circumstantiarum, seu qualitatum, atque omnium accidentalium gratiæ signatura sola fidem faciat; probant insuper Mandosius *in Regula* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam suppplication. quæst.* 9. ubi loquitur de tempore, & aliis qualitatibus, Rota *decis.* 332. *licet Romana 27. de rescriptis in noviss.* Uvamesius *consil. 222. num. 5. tom. 10.* ubi de probanda præcedenti vacatione, atque impetratione supplicatio signata fidem faciat, infinitos penè Doctores, & Rotæ decisiones in hujus doctrinæ comprobationem congessit Mascardus *de probation. conclus. 945. numero 21. cum seq.* ubi amplissimè videre poteris circa probandas circumstantias, & qualitates gratiæ, aliter posse fieri quàm ad probandam substantiam ejusdem. Quia ad eam tanquam ad matricem † recurrendum erit, ut hoc *cap.* 30. §. 2. 15
à num. 45. cum multis seqq. altius firmavimus. Igitur si ad hunc saltim effectum plenam fidem faciat supplicatio originalis signata: † pariformiter eam 16
debet inducere sumptum ex ea legitimè & solemniter deductum à ratione cessante, & per argumentum à contrario sensu eorum omnium, quæ remanent considerata *in 1. 2. & 3. fundamentis contrariæ partis*, quibus sic bene satisfactum remanet.

Secundò facit simile, quia licèt virtute proto- 17
colli, seu matricis non possit in judicio agi ad rem in contractu deductam, seu promissam, nec obligatus ex ea conveniri nec exequi, qui ad hunc effectum fidem non facit, ut rectè post alios probat Parladorius *lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 1. part. §. 12. à numero* 17. Ant. de Canario *de instrument. quæst. 38. num.* 77. Simon de Pretis *de interpretat. ultimarum volunt. lib. 4. resolut. 2. ex num. 60. fol.* 195. Gallesius *ad formam Cameræ, 3. part. quæstion.* 1. Menochius *de arbitrariis, lib. centur. 2. casu* 187. *à numero* 3. Quia licèt protocollum maximam fidem faciat, magnámque in sui essentia authoritatem habeat, quippè ab eo cætera exemplaria fidem accipiunt: tamen in judicio fidem non facit, cùm illius usus ad id destinatus non sit, sed ut apud Tabellionem perpetuò servetur, tam ad deducenda exempla, quàm ut ad illud semper recurratur pro fide & veritate, quoties dubitatur de viribus instrumenti ex eo deducti, † quia recurritur ad 18
protocollum tanquam ad fontem & matricem, ad illum nempè effectum semper & principaliter ei creditur & fides datur, ut ex Parladorio ibidem *cap. quoniam contra, de probationibus, l. 8. & 9. ibi: E por esso la mandamos escribir en el registro, porque si la carta se perdiere, ò viniere alguna duda sobre ella que se pueda major probar por alli, titul. 19. part. 3. l. 12. & 13. & 16. tit. 25. lib. 4. Recopil.* ut plenè annotantur per Covarr. *practicarum cap.* 22. Bertrand. *consil. 415. n. 1. vol. 4. & in consil. 55. n. 1. vol 3. & consil. 219. n. 8. vol. 2. §. penult. in Authen. de Tabellionib.* & notant Bartol. Bald. Imol. & Cumanus *in l. Sempronio Proculo, ff. leg. de* 2. Marcus Ant. Eugen. *in consil. 51. num. 10. volum. 1.* Azeved. *in l. 12. tit. 25. lib. 4. Recopil. n. 9. & 10.* Castillo. *controversiar. tom. 2. cap. 16. n. 47. & 48.* quod & amplissimè comprobat Mascardus *de probationibus, conclusion. 4. à num. 13. cum seq.* prout & vulgatissimum est.

Pariformiter dicendum erit in supplicatione signa- 19
ta, quæ ut matrix & protocollum habetur, ut inde litteræ † extrahantur, prout ex pluribus probavimus *in §. anteced. n. 46. cum seq.* Ex qua licèt in judicio agi nequeat, nec fidem faciat ad rem principalem, & substantiam, quia ad id destinata non est; tamen ad

ad comprobationem qualitatum, & ad eruendam veritatem de quibus in litteris inde sumptis dubitatur, plenam fidem facit, quia ad ejus usum destinata est: igitur eodem modo ad ipsum effectum adhibenda erit fides exemplo ex subscripta supplicatione legitimè, & solemniter desumpto ad probationem, nempè qualitatum, & subscriptionum, ut suprà diximus.

Comprobatur insuper, quoniam licèt ad probationem substantiæ gratiæ supplicatio non sufficiat
20 subscripta, † sed necessariò litterarum expeditio necessaria sit: tamen probatio qualitatum, & circumstantiarum aliundè sumi potest, etiam per testes, Rota *decis.* 27. *de rescriptis in novis.* Abb. per illum text. *in cap. auditis in 2. notab. de restitution. in integr.* Felin. *in rubric. de constitutionib. numero* 5. Sarnet. *in dict. reg. de non judicand. juxta formam supplication. quæst.* 13. Matsill. *in rubric. de probat. numero* 26. Gigas *respons.* 9. *n.* 5. *& respons.* 34. *n.* 8. Millis *in repertor. in verbo, Probatio gratiæ,* Selva *de benefic. part.* 3. *quæst.* 11. *n.* 57. Boërius *de potestat. Legat. à Latere, n.* 78. Et est magis communis juxta quam judicavit Rota teste Mandosio *in additionib. ad Roman. consil.* 327. *sub n.* 8. *lit. G.* Mascard. *de probationibus, conclusion.* 843. *n.* 23. Parisius *de resignation. benefic. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 2. *num.* 25. *&* 26. alios plurimos citavimus hac 2. *part. cap.* 26. *n.* 29. *versic. Et quod gratia principalis.* Igitur pariformiter admittenda erit probatio ad hunc effectum per exemplum supplicationis legitimè sumptum.

Et in terminis nostris quod sumptum ex sup-
21 plicatione subscripta, & signata, † aliàs in forma probanti sufficiat, & facit fidem plenam, ut ex ea detegatur, & comprobetur, per quam signaturam litteræ fuerint expeditæ, an per *fiat*, an per *Concessum*, & aliæ circumstantiæ similes; determinavit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro, *lib.* 10. *de fin. forens. tit.* 3. *definit.* 5. quem referens sequitur Joann. à Cochier. *in Regula Cancell.* 25. aliàs 26. *num.* 37. ibi: *Pertinet, ut signatura, quæ in actis Curiæ remanet, exemplum probatæ fidei proferat, ex cujus collatione probare possit, utrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philip. Canelard. & Claudii Poyssat.* 13. *Kalend. Januarii* 1589.

Id ipsum quod sumptum, seu exemplum sup-
22 plicationis subscriptæ sufficiat † ad deducendam veritatem litterarum Apostolicarum, firmat ipse Cochier *in eadem regula* 25. *aliàs* 26. *de non judicando, juxta formam supplication. numero* 4. *fol.* 270. ibi: *Vel quando non sunt concepta juxta signaturam eas remitti, etiam de partibus solere, ad Cancellariam, ut corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiet, nisi productio signaturæ sumpto, ut ex eo videatur, an saltem, &c.* Sicut etiam sumptum litterarum, de Registro Apostolico fidem facere in Curia post Rotæ decisiones, firmat Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *numero* 534. Igitur per signaturæ exemplum legitima fiet probatio in Senatu, quando aliàs solemniter, legitiméque & in forma probanti sit exactum, ad effectum probandi modum signaturæ ipsius, à quo nempè fuerit supplicatio subscripta, ut inde veritas deducatur an sit denegandа Ordinario petita remissio.

Constans est enim in jure, † quod licèt re-
23 gulariter exemplo sumpto, vel transumpto (quæ synonyma sunt idem significanda) in judicio fides non detur, *cap.* 1. *de fide instrumentorum, l.* 2. *ff. eodem tit. l. Procurator. C. de edendo, leg.* 114. *in fin. & l.* 44. *tit.* 18. *part.* 3. *leg. tit.* 14. *part.* 6. latissimè Mascardus *de probationibus, conclusion.* 711. *à principio*, Covarruvias *practicarum cap.* 19. *numero* 2. *& cap.* 21. *per totum*, Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *limitation.* 2. Morla *in emporio juris, tit.* 11. *de fide instrumentorum*, & plurimi alii.

Tamen quando sumptum, seu exemplum solemniter deductum sit, † vel ab eodem Tabel- 24
lione rogato ad originale, vel ab alio cum juris requisitis, putà authoritate judicis, & partis citatione, legitimè probat, eique in judicio & extra id fides integra adhibetur, ut latùs explicarunt Covarruv. *dicto cap.* 21. *numero* 4. *& seq.* Parlador. loco citato, *numero* 18. *in fin. & num.* 19. Aviles, *cap.* 19. *prætorum, glossa trasladen. & cap.* 6. *glossa copia, numero* 4. Padilla *in l.* 3. *ex numero* 5. *C. de diversis rescriptis*, Afflictis *decis.* 6. Natta *consil.* 143. *lib.* 1. Roland. *consil.* 69. *à numero* 57. *vol* 3. & alii plurimi citati à Castillo *controversiarum tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 51. *& seq.* Igitur si in hoc sumpto seu exemplo subscriptæ
† supplicationis solemnia requisita interveniant, 25
nullum dubium esse poterit; quod ad effectum probandi signaturæ modum, & à quo sit subscripta supplicatio, integra sit huic exemplo danda fides, ut remissio ad Ordinarium causæ penitùs impediatur, cùm legitimè fuisse avocatam & alteri commissam, appareat ex supplicationis transumpto solemniter deducto, & apparente in forma probanti.

Quâ vera hac retenta † resolutione, non ob- 26
stant fundamenta pro contraria parte considerata: non primum, secundum, nec tertium, quibus jam ad principium hujus secundæ partis sufficienter satisfecimus, *à numero* 12. distinguentes inter probationem substantiæ gratiæ, ut ad illam non detur fides supplicationi signatæ; & probationem circa qualitates, & accidentalia, ut tunc vera ex supplicatione deducatur probatio, ac per consequens quod ad istum effectum dumtaxat sumptum seu exemplum fideliter probet, & sufficiens haberi debet in Senatu, prout latè comprobavimus in hac 2. *part. quæstionis.*

Nec obstat quartum & ultimum magis difficile, de quo suprà, *numero* 11. Quod sumptum
de registro † supplicationum nullam fidem faciat; 27
cui respondetur similiter; decisiones & Doctores in eo citatos loqui ad effectum probationis substantiæ gratiæ, ut ex tali transumpto non valeat impetrans in judicio agere, nec immitti in possessionem, cùm omnino id illi prohibitum sit per Regulas Cancellariæ, ut aliter non possit eam apprehendere, quàm per litterarum expeditionem, quæ tunc perfectæ sunt, quando sunt plumbatæ, & registratæ in Concellaria, ut sursum suo loco diximus, quæ responsio clarè colligitur ex contextura Doctorum *in dict.* 4. *fundamento* citatorum, cùm prædictam doctrinam ponant pro extensione regulæ Cancellariæ prohibentis agi ex supplicatione, sed tantùm ex litteris desuper expeditis.

Colligitur etiam ex eisdem † firmantibus sum- 28
ptum ex registro Bullarum expeditarum fidem facere, cum tam litteræ sint expeditæ, & solutæ expensæ, Bellam. *dict. decis.* 621. Rota *decis.* 28. *de prabendis, in antiquis.* Barthol. Belen. *in tract. de charitat. subsid. q.* 113. Ant. de Butr. *consil.* 2. *visis litteris, numero* 3. Mandos. *dict. reg.* 26. *q.* 6. *numero* 2. *cum seqq.* Paris. *de resignat. benefic. lib.* 10. *tom.* 2. *q.* 1. *n.* 18. *&* 19. *& lib.* 2. *q.* 14. *in fin.*

Rebuf.

Rebuf. *in praxi, in 3. p. signat. verb. datum apud. &c. n. 5.* Const. *consf. 345. in præsenti, vol.* 1.& post Rotam *decis.* 621. *& decis.* 681. firmat Mascard. *de probation. conclus.*1305.*n.* 7. 8. *&* 9. Uvamesius *consil.* 340. *n.* 11. & per eum Joan. Choch. *in reg. Cancel.* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam supplcat. n.* 33. *fol* 267.

Et comprobatur, quoniam fides, seu sumptum,
29† aut testimonium Notarii datum super partitis librorum, & registrorum Datariæ & Cancellariæ fidem faciunt (si legitimè deducantur) in judicio,ac extra illud. Seraphin. *dec.*1088.*n.*4.*& dec.*1208.*n.*2. Grat. *discept. forens. tom.*4. *c.* 727.*n.*4. ad quod stylus Romanæ Curiæ obtinuit, ut non aliter possint hæ fides & exempla librorum registri dari à Notariis; nisi speciale adsit Decretum Sanctissimi.

Et iterum limitat Mascard. *ubi proximè nu.* 9.
30† ut valeat sumptum de registro litterarum Apostolicarum Bullatarum, quando sit deductum in vim compulsorialium ex Rotæ *decis.* 686. *in antiquis.*

Limitatur etiam secundò, ut non habeat locum
31 hoc sumptum, † nec fidem faciat extra Romanam Curiam, quia tunc litteræ sunt necessariæ originales,ut limitat Mandos. *in dict. Regula de non judicando, q.*6. *n.* 4. sequitu Coch. *in eadem regula, sub n.* 33. *vers. Sublimitanda tamen, fol.* 267. & conducunt nonnullæ Rotæ decisiones adductæ per Garc. *de benefic.* 1. *p. c.* 5.*n.* 534. dum loquendo de hoc sumpto litterarum ex registro Apostolico fidem facere procedunt limitatè, nempe in eadem Curia Romana, ita ut sentire videantur, aliud esse extra eam juxta doctrinam modò scriptam, quod verissimum puto in Hispania, ut nullus permittatur agere & possessionem petere absq; litteris originalibus, non autem per transumptum registri Bullarum, cum ob tam longam distantiam maximis fraudibus occasio præberetur omnino prævavendis, & faciliùs committitur falsitas in sumpto ex registro,quàm in litteris ipsis,ut expresè probant Doctores citati *suprà n.* 2. *&* 3.

Unum tamen necessarium animadvertendum
32 erit impetrans commissionem † in prima instantia alteri, quàm Ordinario rei conveniendi; quod si ad comprobationem subscriptionis propria manu Sanctissimi afferat è Romana Curia transumptum [ut dictum est] supplicationis signatæ confectum ab aliquo Notario Romanæ Curiæ, cautus sit, ne redarguatur; quod post signum Tabellionis literas testimoniales legalitatis Notarii, à quo est confectum, & signatum sumptum ab Ordinario judice loci domicilii Notarii concessas, ac sua subscriptione,& sigillo munitas, prout apponi solet; nam tunc etiam parte in partibus his seu Senatu apponente, non erit necessaria aliqua cognitio, & comprobatio, quando nullum vitium visibile ex ipsius instrumenti facie apparet, Bald. *in l. comparationes, numero* 14. *C. de fide instrum.* Cephal. *cautel.* 54. Hippol. de Marsil. *in l. si quis ne quæstio, numero* 144. *ff. de quæstionibus*, dicens hunc modum per totam Italiam, imò quasi per totum Orbem practicari. Boër. *decis.* 154 *numero* 4. Stephan. Aufrer. *in addition. ad Capel. Tholosan. decis.* 330. Mascard. *de probation. concl.* 1098. *numero* 5. *&* Vestrius *in praxi Rom. Cur. l.b.* 6. *c.* 1. *numero* 8. *in fin.* Parlad. *lib.* 2 *rer. quotid. cap. fin. p.* 1. §. 11. *numer.* 17. Rebuf. *de litterar. oblig. art.* 1. *glos.* 7. *num.* 8. Gonçal. *in reg.* 8. *de alternativis glos.* 64.*n.*15.

Vel procuret, quod tale sumptum simul habeat fidem & testimonium aliorum duorum aut trium Notariorum asserentium, † subscribentem 33 verè esse Notarium, & fidelem, legalemque, ac suis scriptis, & signis plenam semper adhibitam fuisse fidem, Glos. singular. *in Auth. de Tabellionib.* §. *Nos autem, verb. ipsis in fin.* ubi Angel. *col.* 3. *vers. Nota instrumentum, collat.* 4. Cepola *dict. cautela* 54. alias 88. incipit, *si aliquis habet.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra, num.* 5. *de probation.* Parlad. ubi sup. *numero* 17. *in princip.* Azeved. *in l.* 1. *num.* 138. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Boër. *decis.* 154. *n.* 5. Felin. *in c. post cessionem, n.* 16. *vers. Fallit nono,*Gonçal. *dict. glos.* 64. *numero* 16. *cum seqq.* & quolibet duorum remedio potest impetrans tutus esse, ne redargui possit exemplum signaturæ è longinquis adductum, integramque fidem faciat, si aliàs solemniter sumptum, & hoc jure utimur, quæ omnia in hoc §. dicta procedunt sub hoc supposito, quod sufficiat supplicatio subscripta avocatoria primæ instantiæ juxta assertas declarationes S. C. supra §. 2. *n.* 8. prout abundè apparebit ex iis quæ Senatus considerat, & Nos retulimus *infrà* §. 5. *per totum.*

Sed quid? si adducta supplicatione subscripta originali, † seu ejus transumpto solemniter 34 deducto (ex qua tamen appareat, falsam fuisse causam propositam in supplicatione eadem Sanctissimo oblata per impetrantē commissionem, de cujus sinistra, & falsa relatione in Senatu docetur; an subscriptio impetranti prodesse poterit,ut impediatur causæ remissio Ordinario: & dicendum erit, nihil prodesse dictam subscriptionem sub falsa causa extortam à Sāctissimo, text. est optimus *in l. si obrepserit, ff. ad legem Corneliam de falsis*, ibi: *Si libello oblato adversarius tuus veritatem in precibus ab eo datis non adjecit, subscriptione uti non potest*, text. etiam *in cap. dicenti*, 25. *q.* 2. ibi: *Illa sacra uniuscujusque supplicantis desiderio concessa prævalere, quæ cum juris, & legum ratione concordant; ea verò, quæ subscriptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium &c.* quæ jura exornat Butr. & Immol. *num.* 5. *vers. Et pro hoc facit* Felin. *n.* 10. *vers. Limitatur tertio, in cap. super litteris, de rescriptis.* Joan. Andr. *in cap. dilecto, numer.* 7. *vers. Privilegium vero, de rescriptis.* Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 22. *numero* 6. Farinac. *de falsitate q.* 150.*n.* 146. qui videndus erit, Sanchez *de matrim. l.b.* 8. *disp.* 21. *à num.*31. *cum seqq.* Gironda *de privileg. num.* 736. ubi probant † ob 35 falsitatis causam in supplicatione appositam, esse nullam concessionem tam in gratiosis,quàm in commissionibus justitiæ, atque ideo, cum ex Trid. urgens causa requiratur in hujusmodi avocationibus, qua moveri possit Sanctissimus ad subscribendum;sequitur,quod cùm falsa sibi proponatur,† ni- 36 hil potest operari nec prodesse subscriptio, cum ipsa commissio sit nulla ipso jure, & non impedit remissionem Ordinario, à quo per actum nullum non fuit avocata ex regula juris: *Non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum*, conducunt quæ infrà *c. fin. hac* 2. *p. à n.* 168. *cum seqq. vers. Denique fundamento verissimo,* conducunt etiam quæ diximus 1. *p. c. fin. à n.*23. *cum seqq. vers. Tum etiam quia in hac cognitione, &c.* quoniam tunc deficit voluntas,& cōsensus Papæ ex traditis suprà *à n.*8.1. & omninò videnda quæ latè deduximus *p. c.* 3. §. *unico, à n.*26.*cum seqq.* & sursum.

Conducunt etiam † quæ de commissione avo- 37 catoria impetrata in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, ut nulla sit, ita ut non impediat remissionem ipsi

O.di-

Ordinario causæ faciendam per Senatum, coram quo de falsa suppositione docetur, prout abundè probavimus hac 2. *p. c.* 5. §. 1. *per totum*, præcipuè *à n.*45. *cum multis seqq.*

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem judicis, vel Notarii apparet de subscriptione Sanctissimi sit adhibenda fides, ut nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio?

SUMMARIUM.

1 *Ex subscriptionis relatione facta per Judicem vel Notarium in monitorialibus magna oritur, etiam peritissimis, confusio, ut credant commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi.*

2 *In monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoque immediatè fit per Judicem relatio subscriptionis manu Sanctissimi.*

3 *In supplicatione, qua impetratur beneficium, nullatenus petitur commissio executoris, nec mentionatur, sed post gratiam factam postulatur ab impetrante, si voluerit.*

4 *Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratiæ incautè aliqui referunt ad commissionem, cum non respiciant, nisi ipsam gratiam dumtaxat, per Papam subscriptam.*

5 *Subscriptionis relationi in monitorialibus, respicienti clarè partem executivam, & commissionem factam à judice, an per Senatum danda sit fides, ut impediat remissionem Ordinario.*

6 *Negativè resolvit Author, & seqq.*

7 *Qualitas subscriptionis, qua fundatur commissio avocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet.*

8 *Relationi Judicis in iis quæ non dependent à mera potestate sua standum non est, nec credendum.*

Aut in iis, quæ requiruntur pro fundamento suæ jurisdictionis, ibid.

9 *Judici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testium examen, & similia non creditur.*

10 *Judici asserenti subscriptionem Papæ, ex qua non aliter sibi adquirit jurisdictionem in prima instantia, non creditur.*

11 *Delegato asserenti mandatum suæ commissionis non creditur.*

12 *Delegatio Papæ, aut alterius Principis probanda erit per litteras.*

13 *Delegatus nequit procedere in causa, nisi prius ostensis litteris suæ commissionis.*

14 *Commissionem ostendere, sed inutilem & carentem forma solemni, & non ostendere idem est.*

15 *Subscriptioni, de qua per judicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu, quominus Ordinario causa remittatur.*

16 *Subscriptio, quæ per relationem Notarii constat in monitorialibus, non impedit remissionem per Senatum Ordinario faciendam, & seqq.*

17 *Instrumentum relatum à Notario, etiam in alio instrumento, nihil probat, nisi de originali appareat.*

18 *Notario referenti mandatum in instrumento, à se confecto, non creditur, nisi ipsum mandatum ostendatur.*

19 *Verba narrativa, seu enuntiativa mandati in aliquo instrumento, non probant mandatum, nisi de eo appareat.*

20 *Sententia qua enuntiatur, quem esse procuratorem, non probat esse procuratorem.*

21 *Idem si annuntietur in alio instrumento per relationem Notarii.*

22 *Instrumentum, de quo per relationem Notarii apparet in alio instrumento non probat nisi de relato appareat.*

23 *Etiamsi Notarius referat se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura.*

24 *Subscriptio propria manu Sanctissimi, quæ per solam relationem Notarii in monitorialibus, aliisve similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quo minus remittatur causa Ordinario.*

25 *Supplicatio subscripta, præsentata coram Delegato, inserta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex Decreto Judicis, fidem facit in Senatu, & seqq.*

26 *Mandatum, instrumentum, sententia, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato Judicis legitimè ubilibet probant.*

27 *Instrumenti registrati in actis exemplum, ut fidem faciat, requirit etiam partis citationem.*

28 *Tenor supplicationis subscriptæ præsentata Delegato, & de ejus mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata ad effectum arctandi citandum, huicque illius jurisdictione constet, fidem facit.*

29 *Tenor commissionis de verbo ad verbum in monitorialibus arcta citatum ad comparendum, etsi ad insertionem non citetur.*

30 *Tenor commissionis insertus in citatorio sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem.*

31 *Intellige quoad effectum comparendi coram citante, non autem respondendi in principali, quia reo opponenti debet originalis exhiberi ante omnia.*

32 *Citatus per monitoriales, quibus non est insertus tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax.*

33 *Excommunicatio lata à Delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit, nulla est.*

34 *Citatio, quia non fuit insertus tenor commissionis non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurrisse censuras.*

35 *Supplicationis subscriptæ tenor insertus in monitorialibus absque citatione rei illum arctat, & sufficit, ut in Senatu impediatur remissio Ordinario.*

Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem, ibidem.

36 *Subscriptionis tenor insertus immemorialibus non probat si negetur à parte quousque originalis appareat.*

Qualitas expressa in libello, seu citatione, attribuit jurisdictionem pro tunc, revocabiliter tamen si contrarium appareat, ibid.

37 *Tenor subscriptæ suplicationis insertus in monitorialibus, licèt arctet reum ad comparendum, ipso tamen comparente, & contradicente, exhibenda erit originalis aliter ad suum Ordinarium remittendus.*

38 *Qualitas jurisdictionem attribuens, inserta in libello, impugnata posteà reo citato, debet saltem summariè prius apparere.*

Qua-

39 *Qualitas tribuens jurisdictionem quando sufficiat ad illius fundamentum, quod inseratur in libello.*

1 VULGARIS est quæstio, incognita tamen, † & minus digesta resolutio, de qua pluries à doctissimis Senatoribus, necnon peritissimis Advocatis hujus Supremi Regii Consilii fui consultus, in qua discretivè agendo, prænuntianda erit terminorum conclusio, qua uti solent Judices & Notarii Apostolici in assertione, relatione signaturæ manus Sanctissimi, apposita in suis monitorialibus, qua quidem facillimè decipiuntur multi, vel decipi possunt etiam docti.

Dupliciter fit subscriptionis relatio, & assertio
2 in monitorialibus † litteris expeditis per aliquem judicem Romanæ Curiæ, cui fuit causa commissa in prima instantia: uno modo inserta gratia principali (ut fieri assolet) & consecutivè, seu immediatè dicitur intervenisse subscriptionem, seu signaturam propria manu Sanctissimi, ex qua relatione, & assertione multi peritissimi confunduntur, & nec immeritò sine ratione & fundamento legitimo decipiuntur, ob apparentiam subscriptionis relatæ, ut sic sentiant, commissionem super gratiæ executione fuisse subscriptam & signatam manu Sanctissimi, satisfactúmque inde esse Decreto Concilii Trid. *in session. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes.*

Sed pro hoc vitando supponendum erit, quod
3 quando impetratur beneficium; † in supplicatione nulla mentio fit, nec postulatur commissio, nec executoris gratiæ fit petitio, & Sanctissimus subscribit propria manu supplicationem, quæ aliud non continet, quàm gratiam principalem, & ipsa sola censetur subscripta, ut abundè deduximus superius *in* §. 1. *per totum*; commissio autem executoris postmodum postulatur per impetrantem (quem ipse eligit) in Cancellaria, in qua pro executione gratiæ expeditur commissio subscripta per Præfatam hujus Tribunalis, ut latè animadvertimus *in dictis* §§. 1. *&* 2. hujus commissionis virtute recurrit pars ad judicem sibi
4 datum † & ipse accepta commissione expedit monitoriales in quibus semper inseruntur litteræ gratiæ, mentionatæ quandoque per relationem subscriptione Sanctissimi, quæ quidem minimè intervenit in commissionis concessione seorsum petita, sed dumtaxat in supplicatione gratiæ principalis, itaque facillimè indiscreta & confusa illa subscriptionis assertio decipit lectores monitorialium, putantes referendam esse ad commissionem, cùm re vera ad ipsam referri nullo modo debeat; sed tantùm ad gratiam principalem, quæ sola ante commissionis petitionem & concessionem fuit subscripta à Sanctissimo, ut latiùs deduximus *in dict.* 1. quare cautè legendæ sunt litteræ monitoriales ipsæ, an specificè sit apposita subscriptionis relatio gratiæ principali, quæ inserta venit, & tunc cum non sit attendenda subscriptio in parte gratiæ apposita; sed in ejus parte executiva, & commissoria, ut si in hac non appareat, & constet, nihil est curandum de tali commissione in Senatu ad effectum avocandæ causæ ab Ordinario, cui de jure pertinet in prima instantia, cùm in tali commissione deficiat forma subscriptionis inviolabiliter petitæ per Concil. Trid. juxta quæ Nos latè in hac 2. *part. cap.* 6. *n.* 14. *& cap.* 26. & infrà *cap. fin.* & alibi passim.

Aut enim in dictis monitorialibus fit hujus
5 subscriptionis assertio specificè, † discretivè lecta & relata ad partem commissionis, & tunc non levis est difficultas; an tali assertioni danda sit fides, ut in Senatu impediatur remissio causæ Ordinaria aliàs ad illum pertinentis.

In qua quidem post exactum examen, & hinc inde plura discurrentes, † & meditantes, par- 6
tem negativum veriorem arbitramur, procul dubio tenendam: ut tali relationi non sit danda fides, sive fuerit facta à judice Delegato, sive à Notario per eum electo ad illius causæ acta conficienda, sive ab utroque, & ab isto ad illius mandatum; non levibus movemur fundamentis.

Etenim qualitas, qua fundatur commissio & jurisdictio, † ante omnia debet evidenter constare, 7
ut diximus *in* §. 2. *à num.* 12. *cum sequentibus, versicul. Imo qualitas*, ubi per totum §. quod ad fundamenti hujus probationem debet de subscriptione constare; sed per assertionem judicis de commissione sua solemniter expedita non potest constare, quia judicis relationi, † & assertioni non 8
credendum, nec standum in iis, quæ nec à sua potestate, nec à libera dispositione dependent, nec à voluntate partium; aut si sint de iis, quæ requiruntur pro fundamento potestatis suæ, ut docent Decius *in l.* 1. *in princip. num.* 69. *versic. Concordando ff. de officio ejus*, & ibidem Curtius *in additionibus ad Alexandr. in consil.* 65. *in præludiis feudor.* per doc. Bald. ibi: *& in l. forti ff. de Castrensi pecul.* quod & voluit Jas. *in dict. l.* 1. *n.* 60. Decius *in cap. quæ in Ecclesiarum, col.* 15. *versic. Non obstat, de constitutionibus.* Alciatus *præsumption. num.* 27. Purpuratus *in dict. l.* 1. *num.* 548. *ff. de officio ejus.* Cardinalis *in consil.* 128. *col.* 1. Menoch. *de arbitr. judic. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 187. *num.* 31. Tiraquel. *de retract. consanguin.* §. 8. *gloss.* 9. *num.* 1. *& seqq.* Campegius *de testibus, reg.* 61. *vers.* 15. & præ cæteris Mascardus *de probationib. conclus.* 951. *n.* 7. *cum seq.*

Hinc judici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, † testiúmque examinationem non 9
credi; firmant Innocent. & alii *in cap. quoniam, de probationib.* Decius *in l. is apud quem, C. de edendo.* Barba. *in cap. cum in jure, de officio Delegati.* Abb. *cons.* 18. *in causa, & quæst. vol.* 2. & pro regula firmat Jacobus Novellus *regula* 42. ubi latè explicat Alex. *in cons.* 6. *in fin. vol.* 4. Decius *cons.* 603. *num.* 14. Aimon. *cons.* 49. Marsil. *singul.* 543. Bartol. *in l. qui bona fide*, §. *huic stipulation. num.* 1. *de damno infecto.* Cuman. *consil.* 50. *num.... col.* 2. *prope fin.* Decius *cons.* 366. Marsil. *in rubric. de probationib. num.* 26. Hieronymus à Monte *de finib. regund. cap.* 31. *n.* 2. Mascard. *dict. concl.* 951. *n.* 16. *& seqq.* Igitur cùm subscriptio, quæ à solo Sanctissimo fieri debet, & propria ejus manu signanda commissio, ut avocationem in prima instantia operetur, atque jurisdictionem Delegato tribuat, prout habetur ex- 10
pressè *in dict. c.* 20. *Conc. Trid.* quod nec à partis voluntate dependet; judici propterea illam asserenti præcisè credi non potest, maximè cùm asserat factum alienum, quo casu nec etiam Principis assertioni statur, argum. *Clement. in litteris, de probationib.* latè Mascard. *de probationib.* 139. *n.* 20. *cum seqq.*

Deinde probatur, quià Delegato asserenti manda-
tum † suæ commissionis non creditur, *cap. cum in ju-* 11
re peritus, de officio Delegati, l. un. C. de mandatis Princip. Decius *consil.* 214. *col.* 2. *vers. Ad tertium.* Mascard. *de probationib. conclus.* 951. *num.*
18. ubi propterea infert, † & quod ipse Lega- 12
tus

tus ante omnia debet ostendere litteras delegationis. Riccius *in collectanea decis. p. 3. collectan.* 532. Didacus Perez *in l. 2. gloss.* 1. *lib.* 8. *ordinament.* Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 17. *numero* 17. Tiraquel. *de nobil. cap.*29. Menoch. *de arbitrariis*, *lib.* 1. *quæst.* 76. *n.* 8. & *lib.* 2. *casu* 112. *n.* 8. & *de præsumption. lib. præsumpt.* 15. *num.* 4. Decianus *cons.* 18. *n.*157.*vol.* 1. Alexand. Raudens. *resp.* 21. *n.* 135.*n.*1. Bertrand. Gravæ. *ad pract. Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 148. *consider.* 3.*n.*9. Menoch. *cons.* 100. *n.* 77. *cum seqq.* Enriquez *in summa lib.*10. *c.* 28. *n.* 2. Azorius *instit. moral. p.* 2.*lib.*4. *cap.*3.*q.*19. & *lib.* 5. *cap.* 27. *quæst.* qui multipliciter ampliant, vide alia plura utilia, quæ dicimus ad finem hujus §. 4.& sic suam commissionem tenetur inserere in monitorialibus (ut inferiùs dicetur) ut illi credatur; maximè,quia Delegatio Summi Pontificis vel Principis debet probari per litteras, ut decisum fuit à Rota *decis.*5. aliàs 397. *incip.si Episcopatus,n.*3. *vers. De secundo dubio, de officio Vicarii,in novis.* Bellamer. *decis.* 10. incip. *præsumitur.* Mascar. *de probationib. conclus.*392.*n.*5.

13 Atque ideò Delegatus nequit procedere in causa, † nisi prius ostendat litteras suæ delegationis, ut per *cap.* 1. *de fide instr.* & speculator. *de probation.* §.*videndum restat,n.*1.& *delegato*,§. *superest*, *vers. Quid si de delegati jurisdictione*, *n.* 14. & 15. notat Ant. de Butrio *in c. venerabilis*, *sub n.* 10. *col.*4. *vers.Quartus casus de censibus.*Cephal. *consil.* 236. *in princip.* & per *d. l.* 1. *C.de mandat.Principum.* Mascardus *de probat.dict. concl.*492.*n.*6. & 7. & *n.*14. & *seqq.*& latiùs dicetur inferiùs propè finem hujus §. 4.

Igitur cùm iste Delegatus verè & realiter non
14 ostendat subscriptionem Sanctissimi, † ex qua omninò pendet sua jurisdictio Delegata, vel & si ostendat commissionem, inutilem tamen & defectuosam, vitiosam, & carentem forma solemni, idem est ac si non ostendat, quia idem est aliquid non fieri, vel inutiliter, vel non solemniter, aut non debito modo fieri, *l. quoties*, *ff. qui satisdare cogatur*, *l. un. C. de rei uxoriæ actione*, *l.* §. *penult. ff. quorum legator.* Petrus Surdus *cons.*359.*n.* 1. Vincentius de Franchis *decis.*114. *n.*2. Menochius *cons.* 351. *n.* 36. Decianus *consil.* 21. *n.* 51. *vol.* 2. Jo.Maria Novarius *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.*12. *num.* 12. Costa *de facti & scient. ignorantia*, *inspectione* 23. *per totam.*

Quare concludendum erit, quod judicis as-
15 sertioni & relationi super hac signatura, † & subscriptione Sanctissimi nullatenus standum erit in Senatu, nec illi fides danda, maximè in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ, & partium, in quarum favorem fuit inducta dispositio Concilii Trid. *dict. cap.* 20. subscriptionem pro forma in commissionibus avocatoriis requirentis, ac per consequens, vel supplicatio subscripta originalis, ut diximus *in* §. 2. vel ejus sumptum solemniter, & legitimè deductum, *ut latius in* §. 3. exhiberi debet in Senatu, ut de subscriptione appareat, atque evitetur causæ remissio ad ordinarium facienda per Senatum, ut ibidem probavimus.

Si autem consideramus relationem, & asser-
16 tionem subscriptionis, † & signaturæ propria manu Sanctissimi respectu Notarii, & ab eo oriri; pari modo tali assertioni deneganda erit fides in Senatu ad effectum denegandæ remissionis Ordinario; tùm quia assertioni Notarii non creditur, nec ejus relationi fidem esse adhibendam, consultum fuit à Socino Juniore *cons.* 148. *vol.* 2. Paris. *cons.* 98. *num.* 9. *vol.* 1. Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 143.

Deinde quia instrumentum relatum à Notario etiam in alio instrumento † non probat, nec 17
fidem facit, nisi de eo originaliter appareat, ut per *Auth. si quis in aliquo documento*, *C. de edendo*, ubi Doctores, præsertim Jas. Jacobus de san. Georg. & Purpurat. *n.*37. Bellonus *consil.* 35. *num.* 3. *sic decidit in decis.* 247. *num.* 3.Lanfranc.de Oriana in *praxi de instrumento product. cap.* 9. *num* 34. & *seq.* latè Berojus *in cons.* 87. *num.* 11. *vol.* 2. Cassaneus *in consil.* 63. *n.* 19. *cum seq.* Petrus Foller. *in tractat. censual. versic. Tenoris continentiæ sequentis*, *num.* 12. *cum pluribus seq.* Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 924. *n.* 1. & *seq.*

Hinc est, quod etsi Notarius faciat in instrumento, † à se confecto relationem de manda- 18
to, non probatur mandatum per hanc relationem simplicem, nisi ipsum mandatum producatur, etiam si Notarius se referat ad mandatum, aliùdve instrumentum similiter à se confectum, ut cum Alexandro, & aliis probat Decius *in dict. Authent. si quis in aliquo num.* 32. & 33. Roland. à Valle *consil.* 15. *n.* 21. *lib.* 1. Matth. de Afflictis *decis. Neapolit.* 48. & 273. Gutierrez *cons.* 23. *à num.* 8. quia verba narrativa † sive enuntiativa mandati in aliquo 19
instrumento mandatum non probant aliter non productum, Castrensis *in dict. Authent. si quis* Felinus *in cap. cum in jure*, *num.* 14. *de officio Delegati*, ubi loquitur de sententia enuntiante, † quem esse procuratorem, cui subscribunt Do- 20
ctores omnes *in dict. Authent. si quis*, ubi Decius *num.* 51. Baldus *in Rubrica C. de fide instrument.* Oriana, & ibi addentes *in praxi de probationibus*, *sub num.* 34. Cardinalis *in cap. fin. de instrum.* Alexand. *cons.* 71. *lecto & discusso*, *col. lib.* 5. 4. & *consil.* 70. *in causa vertente*, *col. pen. lib.* 2. Bellamera *conclus.* 125. *si appelletur*, plenè Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 108. *à num.* 3. *cum seq.* & fuit originalis doctrina Bald. *in dict.Authent. si quis*, *num.* 20. dicentis, † quod si Tabellio dicat in instru- 21
mento; Titius procurator talis, ut constat ex tali instrumento, non per hoc probatur quod sit procurator, nisi instrumentum mandati sit desuper productum.

Et generaliter quod instrumentum relatum per Notarium † in alio instrumento non probet, 22
nec fides ei sit adhibenda, nisi producatur originale instrumentum, de quo per relationem Notarii apparet, etiamsi Notarius ipse attestatur à se confectum fuisse probant ultra relatos Doctores Angel. *in l. si donatio*, *vers. Et ideo si Notarius*, *C. de donationib.* quem sequitur Decius *in consil.* 503. *superioribus dieb. num.* 2. *in fin. columm.* 3. Gratus *in consil.* 122. *num.* 18. *volum.* 2. ubi testatur omnes scribentes ita velle *in dict. Authent. si quis in aliquo.* Socinus *in cons.* 79. *col.* 1. *vol.* 2. Alexand. *in consil.* 71. *col.* 4. *in fin. lib.* 3. Bartol. Angel. Alberic. Alexand. & Jas. *in dict. Authent. si quis*, & ibi Castrens. dicit semper fuisse miratum de Speculatore contrarium dicente, Boërius *decis.* 231. *n.* 4. Mascard. *de probationib. dict. conclus.* 924. *n.* 4. & *n.* 12. *cum seq.* & etiamsi referat Notarius, † se vidisse instrumentum, & legisse 23
sine aliquo vitio, cancellatione, vel rasura, quia adhuc relatio non probat, ut post infinitos Doctores probat eleganter Mascardus *in probationibus*, *conclus.* 1008. *n.* 7. *cum seqq.*

Ex

Ex his igitur concludendum firmiter erit, quod
24 † supplicatio subscripta de manu Sanctissimi, de qua aliter quàm per relationem Notarii factam in monitorialibus litteris non constat, nihil probet, nec fidem faciat in hoc Tribunali Regio, quominus causa in prima instantia remittatur Ordinario, ad quem de jure pertinet cognitio ex Concil. Trident.

Hanc tamen resolutionem uno modo limitabis, † ut non procedat quoties impetrans co-
25 ram suo Judice Delegato simul cum commissione principali exhibuerit, & præsentaverit supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, quam Notarius de mandato judicis de verbo ad verbum inseruerit in monitorialibus litteris, quia tunc rectè probabit, & fidè faciet in hoc Senatu tale sumptum, ita deductum à Notario actuario de mandato judicis juxta Angeli doctrinam *in dict. Authent. si quis in aliquo C. edendo*, atque ibidem Curtius *n. 29.* Bartol. quoque & Bald. *in. l. ult. in primo notab. C. de fide instrumentorum*, & idem Bart. *in l. Chirographis, in princ. ff. de administratione tutor.* dixerat. Speculator *in tit. de rescriptis præsent. §. 1. versicul. Sed objicitur*, & idem Speculat. *in tit. de instrument. §. nunc videamus*, §. *penult.* quem ad hoc adducit Jacob. de sancto Gregorio *in dict. Authentic. si quis, num. 39.* eleganter Decius *in cap. quoniam, col. 25. num. 51. versic. Expeditis, de probationibus.* Ancharran. *consil. 40.* Alexand. *cons. 6. col. 4.* Felin. *in cap. fin. de fide instrum.* Bald. *in l. si unus, C. de testament.* Bald. *in l. si unus, C. de testament.* Bart. *in l. 1. ff. si tabulæ testament. extab.* Felin. post alios *in cap. cum in jure peritus, n. 8. de officio delegat.* ubi multa cumulat. Curtius *in dict. Authent. si quis, n. 29.* latè Mascard. *de probationibus, concl. 711. à n. 66. cum seq.* qui *nu. 71.* post Felin. Bartol. & Alxand. declarat, hoc procedere, & tunc fidem facere, quando instrumentum præsentatum inscribitur de verbo ad verbum, & totus ejus tenor, non autem, quando ejus sit relatio tantùm, quod & probant suprà citati Doctores omnes.

26 Et quod quando mandatum, instrumentum † sententia & similia inseruntur per Notarium in executorialibus ex Decreto Judicis à se conscriptis & confectis non per relationem, nec per enuntiationem simplicem; sed de verbo ad verbum transcriptus est totus eorum tenor, fidem faciant, & probationem legitimam altiùs comprobavimus *in tract. de Regia protect. 4. p. cap. 1. à n. 52. cum multis seqq.*

Et licèt hæc doctrina illam patiatur limitatio-
27 nem, † quod ad hoc ut exemplum illud registratum in actis probet, quando instrumentum originale fuit præsentatum coram judice, adversario citato, & nihil opponente, ita ut partis citatio ad hoc requiratur ut post Joan. Andr. *in additionibus, ad Speculator. in tit. de rescript, §. 1. vers. Sed objicitur*, sequutus ab Alexand. *in dict. Authent. si quis, n. 9.* & latè Covarr. *practicar. cap. 21. sub n. 3.* & comprobarunt Imola, & Felin. *in cap. cum in jure peritus, n. 9. col. 5. de officio Delegati.* Mascard. *de probationib. dict. conclus. 711. num. 72.* & iterum *in conclus. 919. per totam*, ubi plures alios allegat.

Id procedere, dicendum erit ad effectum, ut
28 tali exemplo semper detur fides, † ac perpetua sit ejus probatio, tanquam instrumentum originale, prout ipsi Doctores affirmant; secus erit in nostro casu, quando dumtaxat ad hunc effectum citandi, in monitorialibus inseritur tenor supplicationis, ut hoc modo certus de jurisdictione Delegati teneatur citatus comparere, quia sicut commissio principalis inserta in monitorialibus (ut fieri assolet) fidem faciat, & constare dicatur de jurisdictione Delegati, ad hoc ut citatus teneatur comparere, † ut diximus *à n. 9. cum seq. vers. Hinc judici asseremi, &c.* cum aliter citatus à Delegato non teneatur comparere nisi certus de jurisdictione Delegati ex sic inserto tenore, & copia commissionis, & delegationis in monitorialibus, seu citatione, qua legitimè certioratus intelligitur, prout stylus vulgatissimus docet, & probant Maranta *de ordine judic. part. 4. distinct. 3. n. 61. vers. Trigesimo octavo differunt.* Minsinger. *Centur. 3. obser. 1.* Riccius *collect. 532. vers. Infertur tertio, 3. part.* Asinius *in praxi Florent. §. 5. cap. 2. num. 3.* Decianus *tract. criminum, lib. 4. cap. 25. n. 12.* Menoch. *cons. 790. n. 6. & in tract. de præs. l. 2. præs. 15. n. 2.* Lancellot. *de attentat. c. 4. in præfatio. n. 166. cum seqq. part. 2.* Raudens. *consil. 13. vol. 1.* Camillus Borrellus *consil. 68. n. 6.* Petr. Barbosa *in l. si quis ex aliena, n. 9. ff. de judiciis.* Molina *de justitia & jure, tom. 6. tract. 5. disputat. 25. n. 1.* Riccius *in practic. Aurea resolut. 414.* 29

Qui quidem *num. 2.* tenet sufficere, quod in monitorialibs, † seu citatione Delegati insera- 30
tur tenor delegationis; non tamen esse necessarium transmittere originalem commissionem, sequitur Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. cum in jure peritus, n. 4. de officio Delegati*, ubi post Riccium loco citato *n. 3.* dicit hoc intelligi quoad effectum comparendi, † non tamen respondi in ne- 31
gotio principali; nam reo comparente & petente originale rescriptum, sibi debet exhiberi, antea verò non dicitur contumax, sicuti nec etiam dicetur, † quando non veniat citatus ipse per monitori- 32
les non inserto tenore commissionis Anna *allegat. 147.* Riccius *dict. collectanea 432. vers. Infertur secundò.* Rota *in Rom. seu Lateran. pensionis 24. Aprilis 1619. coram Ubaldo.* Achillis *decis. 10. de dolo & contumacia.* Rota *in Terraconens. Parochialis, 4. Februarii 1604. coram Litta.* apud Marquesan. *de commission. tom. 1. fol. 465. n. 3. & seq.* Lud. Post. *post tractatum de manutent. decision. 275. n. 9.* ubi quod citatio sine insertione commissionis nec arctat ad comparendum, nec causat moram, nec pœnæ incursum; adeò ut hoc casu excommunicatio à Delegato lata, † qui copiam suæ 33
delegationis petenti non dedit, sit nulla. Nav. *consil. 9. in antiqua editione*, aliàs *5. in noviss. de sententia excommunic.* Sayrus *in floribus decisionum, sub eod. tit. decis. 10.* sicuti nec etiam citatio Delegati, † in qua non fuit insertum originale rescriptum 34
suæ jurisdictionis; est potens ad declarandum illum incidisse in censuras, Riccius *dict. collectanea 532. in fin.* August. Barbos. *dict. collectan. n. 5.* Anna *alleg. 24.* idem probat Mascardus *de probationib. concl. 492. n. 7.*

Quare cùm ad hunc effectum citandi, & comparendi dumtaxat fides sit † danda tenori 35
commissionis, inserto de verbo ad verbum in monitorialibus absque eo, quod ad insertionem, & copiam prædictam citatur pars, ut probant omnes citati Doctores, nam in iis, quæ sunt præambula ad citationem peragendam ad negotium principale, citatio non requiritur Bald. *in l. ea quæ, C. quomodo & quando judex.* Oldrad. *in cons. 120. in fin.* Marian. Socinus *in tract. de citation. in 5. casu.* Hipp. de Marsil. *in l. de unoquoque, in casu 29. ff. de re judicata.* Baldus *in l. sed & si §. liberos, in fin. ff. de in jus vocando*, Joan. Andreas *in additionibus ad Speculator. in titulo de jure jurando super rubrica, in fin.* Decius *in l. venia, in fin. C. de in jus vocando.*

Aretinus *in consil.* 117. Romanus *in l. quamvis*, *ff. de in jus vocando.* Corneus *in consil.* 46. *col.* 2. Nicellus *in concordia*, *glossa fallent.* 57. plurimos refert Ant. Gabriel *practic. conclus. titulo de citationib. conclus.* 1. *n.* 354. *& seqq.* ita taliter & eodem modo eadem fides danda erit tenori supplicationis subscriptæ manu Sanctissimi in eisdem litteris monitorialibus insertæ de verbo ad verbum, & illis fides integra adhibenda erit in Senatu etiam non citata parte ad insertionem hanc, quia cum sit pars commissionis, & ad eundem finem tendat, idem dicendum erit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, juxta vulgare axioma *l. quæ de tota*, *ff. de rei vindicatione.*

Quam veram resolutionem intellige, interim dum ab adversario non negetur; etenim si postmodum negatur, cessat fides insertionis hujusmodi, quæ aliter non probat, quàm fuerit ipsa commissio originalis exhibita & præsentata, ut superiùs diximus *à num.* 31. *& seqq.* & suprà *cap.* 26. *num.* 64. 65. *num.* 80. *& à numero* 90. itaque post negationem supplicatio ipsa originalis debet exhiberi.

Pro quibus omnibus & proximè scripta limi-
36 tatione † rectè etiam urget Doctorum elegans doctrina, quam adducit Sccacia *in tractatu*, *de sent. & re judic. gloss.* 4. *quæst.* 6. *n.* 55. in hæc: nam si Florentinus citatus Perusii ratione contractus, vel delicti, neget se illic contraxisse, deliquisséve; nihilominus Judex Perusinus potest contra eum procedere, quia illa qualitas expressa in libello, seu citatione, quod contraxerit, seu deliquerit in territorio Perusino tribuit jurisdictionem judici Perusino, & habetur pro vera quantum ad fundandam pro tunc jurisdictionem; sed eam tribuit revocabiliter, quia si postea non probabitur in processu, Judex remittet causam ad competentem, condemnabit actorem in expensis. Bartol. *in l.* 2. *num.* 9. *vers. quæro aliquis ff. si quis in jus vocatus non ierit*, & alii, quos citant Marianus Socinus *in cap. si Clericus*, 5. *sub n.* 12. *in* 3. *opinion. de foro competent.* Afflictis *decis.* 297. *pluries*, *num.* 2. *&* 3. Tiraquel. *de tract. linagier.* §. 8. *gloss.* 5. *num.* 18. *vers. Illud autem*, & faciunt quæ dixi *cap. seq. de appellationib. quæst.* 7. *limitat.* 6. *memb.* 9. *num.* 7. *&c.* Ex
37 qua doctrina sequitur, † quod ut appareat revocabiliter saltim de jurisdictione Judicis Delegati; sufficiat, quod in monitorialibus sit insertus ejus tenor de verbo ad verbum (ut diximus) cum aliter quàm per scripturam hæc qualitas non probetur, hoc est, per supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, ut diximus latiùs *in* §. 2. *&* §. 3. & sic ad effectum adstringendi citatum ad comparendum sufficiet, quod qualitas attribuens jurisdictionem inseratur in monitorialibus, sicut & ipsa commissio principalis.

Tamen contradictione postmodum facta per
38 citatum comparentem † debet de ea qualitate doceri, & probari ante omnia, ut hactenus probatum est, atque iterum ipse Scaccia post alios ubi proximè *num.* 58. in hæc: Quod reo negante qualitatem narratam in libello, Judex debeat prius capere informationem summariam, dicunt Jas. *in l. pen. cum quædam*, §. *quoties*, *sub numero* 2. *ff. de jurisdict. omn. jud.* Felinus *in dict. cap. si Clericus*, *sub num.* 2. *in prima conclus. in fin. de foro competent.* ubi testatur de communi opinione, dicens, quod si reus conventus negat qualitatem negotio licet non excludat jurisdictionem; tamen operatur, quod præmitti debeat cognitio summaria de qualitatis veritate, imò hoc idem sequutus est sibimet contrarius Bartol. *in l. præscriptione*, *sub num.* 7. *versic. Quæro quando*, *ibi. pone Florentinus. C. si contra jus vel utilit. public.* dicens, quod ubi reus conventus negaverit se contraxisse, vel deliquisse in illo loco, debet ante litem contestatam summariè examinari, utrùm contradixerit vel non in illo territorio, & post litem contestatam, inquit, eximinabitur plenè; & qui alii tenuerint hoc citantur à Marian. Socin. *in dict. cap. si Clericus*, *sub num.* 11. *in prima opinion.* & à Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 8. *glos.* 5. *n.* 19. *vers. Verùm sunt, &c.* Hactenus observatio Scacciæ, circa quæ vide eundem *in glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *n.* 20. & optimè *in eadem glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *sub n.* 163. ibi: Extende hanc restrictionem, ut licèt is, qui convenitur ratione loci contractus, ut in hac restrictione, vel ratione loci, quo committitur delictum, ut dixi suprà *limitat.* 1. *num.* 43. vel ratione destinatæ solutionis, ut & dixi hac eadem limitatione suprà *n.* 104. 109. *&* 122. neget se contraxisse, deliquisse aut destinasse solutione, & ideò apponat declinatoriam fori, & actor seu accusator tunc non doceat de prædictis qualitatibus, quæ facerent judicem esse competentem; tamen quoad fundandam jurisdictionem sufficit sola ejus assertio in libello, sed posteà stante rei negatione, debet præmitti cognitio summaria de veritate prædictarum qualitatum, &c. videndus etiam ipse Scaccia *lib.* 1. *causar. civil. & crimin. cap.* 9. *num.* 97. *& cap.* 2. *num.* 466. & circa hunc articulum valde controversum, quando † & quibus 38
casibus sufficiat libellus, quo qualitas (qua jurisdictio judicis fundatur) sufficiat ad judicii introductionem, ita ut si posteà ab adversario negetur, debeat de ea constare saltim summariè, videndi sunt plures relati à Castillo *de tertiis*, *cap.* 12. *num.* 23. *versic. Item*, ubi plures, Valençuela *consil.* 191. *per totum*, *tom.* 2. Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 949. *à num.* 7. Nos *in tractat. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 10. *à num.* 68. latiùs 2. *part. cap.* 4. *à n.* 42. *cum seq.* & latissimè per contrarias opiniones, & fœdere distinctionis reconciliatas. Pereira *de manu Regia*, *tom.* 2. *cap.* 27. *à princip.* & pro distinctione *à num.* 4. Bobadilla *in Politica lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 221. Maldonat. *respons.* 15. *quæst.* 6. *num.* 13. *& quæst.* 7. *n.* 2. Menochius *consil.* 2. *num.* 96. Vantius *quibus mod. sentent. null. reputetur*, *num.* 70. Roland. *consil.* 87. *num.* 5. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 293. latè etiam Gratianus 226. *per totam.* Cancer. *variar. resolut.* 2. *p. cap.* 1. *de jurisdictione*, *à n.* 182. *cum seq.* quos consule pro veritate articuli.

§. V.

Senatus Regis, an potius litterali Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ avocatoriis) inhæreat, an verò sola supplicatione (qua avocatio petitur) sic subscripta juxta assertas aliquot declarationes Cardinalium contentetur?

Ex ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur?

SUM-

SUMMARIUM,

1 *Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in prima instantia supposita fide, & vera existentia Declarationum Cardinalium.*

2 *Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, ut avocatio verè probetur, referuntur.*

3 *Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumvis de supplicatione subscripta in eo doceatur, & seqq.*

4 *Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Urbanus Octavus fidem abstulit.*

5 *Declarationibus Cardinalium, quæ authenticæ non apparent, Doctores passim fidem abnegant.*

6 *S. Congregationis indicis Decretum refertur fide exuens Declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat.*

7 *Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur avocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositæ ostenduntur, & sequentibus.*

8 *Declarationes S. Congregationis authenticas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus.*

9 *Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trident. uti non authenticis Senatus fidem negat.*

10 *Statutum prohibens exceptionem contra instrumentum authenticum potest opponi ipsum non esse authenticum.*

11 *Instrumentis infirmiter, & non solenniter exhibitis nemo credere tenetur.*

12 *Subscriptionem propria manu Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis, expressè decrevit Concilium Trident.*

13 *Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia.*

14 *Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed providè, decrevit Concilium Tridentinum, ut certus sit Ordinarius de avocatione Papæ in prima instantia.*

15 *Ordinarius impunè hæsitat de avocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat.*

16 *Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum pateretur etiam ipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu.*

17 *Lex nova quando specialiter providet in uno casu, contrarium videtur velle in aliis omissis.*

18 *A Concil. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum avocatorium subscribendum, non est facilè recedendum per declarationes de quarum fide non constat contrarium dicentes.*

19 *Sancta Congregatio Cardinal. facultatem habet à Papa ad declaranda, & interpretanda dubia, & ambigua Concilii Trid.*

20 *Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua.*

21 *Declaratio non fit nisi in re dubia.*

22 *Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione non egeant.*

23 *Declaratio, quæ verbis dispositionis declaratæ repugnat, in nullo actu admittitur; cum potius peremptio, destructio, & alteratio subjecti dicatur.*

24 *Per declarationem quando mutatur, aut alteratur subjectum, non declaratio, sed nova dispositio dicitur.*

25 *Rex Catholicus non patitur, ut in aliquo subvertantur Decreta Concilii Tridentini.*

26 *Declaratio, ut admittatur debet esse congrua verborum significationi.*

27 *Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentini, evidenter ejusdem verbis incongruit.*

28 *Senatus verbis claris Concil. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur uti rescripto avocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur.*

29 *Motus proprius Gregor. XIII. clarè intellexit Concil. Trid. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam.*

30 *Per supplicationem subscriptam propria manu Sanctissimi præsentatam in Senatu non evitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia.*

31 *Ad avocationem in prima instantia probandam novam probationis formam induxit Trident. à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus.*

32 *Monitoriales ad partes missæ, quibus inscritur rescriptum avocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum evitandi remissionem Ordinario.*

IN §§. antecedentibus plura non inutilia subtiliter consideravimus, † quibus de supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi in Senatu constare insinuavimus, ut inde evitari possit remissio causæ sic avocatæ in prima instantia ad Ordinarium, fidem tamen duarum Declarationum Sacræ Congregationis uti authenticarum supponentes, & earumdem doctrinæ vestigia imitantes, expressè declarantium satisfactum esse dispositioni, & formæ Concil. Trid. *in cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, ex sola supplicatione (qua avocatio petitur in prima instantia) subscripta propria manu Sanctissimi. Quarum altera sic ait: *An causarum avocationes validæ sint* † *si Brevia Apostolica, quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida cùm sufficiat ipsas supplicationes, super quibus Brevia conficiuntur manu Pontificis esse signatas.* Altera verò declaratio ita pariter consonat: *An causarum avocationes commissionesque minus validæ, aut contra Decretum Concilii cap. 20. sess. 24. judicari debeant, ex eo quod Brevia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones super quibus Brevia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Brevia fabricantur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit.* Itaque sub hoc supposito, quod hujusmodi Declarationes verè, & realiter ab eadem S. Congregatione Cardinalium emanaverint, de quarum fide authenticè doceatur, in dubiùmque minimè revocetur, indefesso pede currunt omnia, quæ in §§. antecedentibus resolvimus circa probationem legitimam supplicationis subscriptæ in Senatu ostendendæ.

Sed adhuc agnoscentes hujus Supremi Concilii stylum, † proximque usitatam adversus re-

scripta avocatoria primæ instantiæ (quibus sub-
scriptio propriæ manus Sanctissimi ocularitèr non
legitur) reclamantem , ulteriùs in re hac subsi-
stendum duximus , judicium nostrum suspenden-
tes, & Senatus motiva enucleantes, tùm insequuti
voluntatem , & novam dispositionem Sanctissimi
D. N. P. Urbani VIII. negantem fidem adhiberi
declarationibus S. Congreg. non authenticis. Tùm
hærentis litterali sensui Concil. Trid. (cujus est
acerrimus protector) cum quo assertas Declaratio-
nes manifestè pugnare Senatus ostendit.

Primum igitur ejusdem Senatus motivum eo
4 potissimum † ostentatur , quod nostris his tem-
poribus publicari fecit Sanctitas Urbani VIII. per
universalem Ecclesiam, ne de cætero à quoquam
aliqua detur fides in judicio nec extra judicium
Declarationibus Cardinalium , non tantùm manu-
scriptis, verùm & impressis per aliquos Authores;
sed tantùm illis, quæ in authentica forma solito
sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis
Præfecti S. Congregationis, ac Secretarii ejus-
dem Congregat. pro tempore existentium muni-
tæ fuerint , quod eadem Sancta Congrega-
tio ex speciali Urbani divina providentia Pa-
pæ VIII. jussu mandavit , & præcepit Romæ ,
2. Augusti 1631. eo quod multæ falsò , fictè-
que S. Congregationi Cardinalium arrogantur ,
quæ re vera suppositæ sunt apocryphæ, & ab
ea non dimanasse eadem sancta Congregatio
insinuat ; cujus Breve similiter publicare fecit
Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis de
mandato D. N. P. ab eodémque omnes ferè li-
bri impressi harum Declarationum fuerunt re-
conditi.

Cujus insuper Brevis intuitu passim Docto-
res Declarationibus Cardinalium per alios cita-
5 tis, † eo quod authenticæ non sunt , fidem ab-
negant , & carere affirmant ad causarum decisio-
nem , & ad quæstionum resolutiones , ut videre
est ex Fagundez *de præceptis Ecclesiastic. tract.*
2. *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 38. *&* 32. Sousa *in Bulla Cœ-
næ cap.* 23. *disp.* 110. *concl.* 3. *n.* 7. Fernandez *in
Exameron. Rector. Moral. p.* 4. §. 1. *nu.* 5. Gra-
nado *in* 2. 2. *D. Thom. controver.* 1. *tract.* 15. *dis-
put.* 14. *sect.* 2. *numero* 8. *& seqq.* Diana *resol.
moral.* 4. *p. tract.* 4. *Miscellan. resolut.* 235. *ad
medium*, *& iterum tom.* 1. *p.* 1. *tract.* 5. *de ab-
solut. ab hæresi, resolut.* 2. *vers. Nec valet dicere
Pium V. & pluribus alibi.*

Aliud etiam circa hoc ortum est Decretum S.
6 Congregationis indicis † super prohibitione libro-
rum , sub *die* 29. *Aprilis* 1621. signatum à Do-
mino Cardinali Ubaldino , cujus virtute de fide,
& certitudine quarundam Declarationum asserta-
rum S. Congregatio merito dubitavit, *Doctissi-
mus Præses Granatensis Joannes Baptista Valen-
çuela Velazquez in cons.* 184. *num.* 27. *tom.* 2.
ibi : *Nam ultra quod dictæ Declarationes non sunt
certæ, an tales sint Sacræ Congregationis , quia
sunt in lucem editæ sine debita authoritate, & quod
illis, nec ex sola urbanitate potest fides adhibe-
ri, & super quo noviter est Decretum latum à Sacra
Congregatione super librorum prohibitione sub die
29. Aprilis 1621. signatum à Cardinal. Ubaldino,
&c.* Igitur dum Senatus , justè, & legitimè du-
bitat , an verè hæ assertæ Declarationes dima-
narint à S. Congregation. Cardinal. cum authen-
7 ticæ à nemine ostendantur ; † licitè inhæret Tri-
dentin. dispositioni appetentis subscriptionem pro-
priæ manus Sanctissimi in ipsis rescriptis avocato-
riis primæ instantiæ missis ad has partes , ita ut
nec debeat contentari sola supplicatione subscri-
pta , quantumvis de ea coram eodem Senatu do-
ceatur per impetrantem juxta assertas Declara-
tiones.

Semper enim Senatus agnovit authoritatem
magnam S. Congregationis , † ejusque veras , 8
& authenticas Declarationes libenter amplexus
est , & juxta eas discernit assiduè in casibus oc-
currentibus , ac si ab ipso Summo Pontifice dima-
nassent , & velut si à principio cum ipsis Concil.
Trid. Decretis à sancta Synodo simul ortæ fuis-
sent , prout latiùs ostendimus hac **2.** ***part. cap.***
2. *per totum.*

Istis tamen assertis Declarationibus *non authen-
ticis*, & tanquam informiter divulgatis , fidem ne-
gat ; † tum ex breve Urbani VIII. tum ex juris 9
dispositione : etenim licèt statutum tantam attri-
buat authoritatem instrumento publico , & au-
thentico , ut omnem contra illud prohibeat ex-
ceptionem , nihilominus potest licitè , liberéque
opponi , † quod instrumentum non est authenti- 10
cum. Decius *in cap. ex parte , el* 2. *n.* 40. *de of-
ficio Delegat. & in cons.* 458. *num.* 1. Bald. *in
l.* 1. §. *parvi* , *num.* 3. *ff. quod vi, aut clam.* ubi
dicit , quod hoc casu debet constare instrumen-
tum esse authenticum , DD. omnes *in l.* 4. §.
condemnatum , *ff. de re judic.* Cephal. *cons.* 627.
n. 4. Afflict. *decis.* 283. *n.* 1. ubi Ursilius
in Annotat. n. 3. Cravetta *cons.* 6. *n.* 72. Mil-
lanens. *decis.* 8. *n.* 5. *lib.* 2. Bald. *in c. Pasto-
ral. n.* 4. *de appellationib.* Curtius Jun. *in l. juris
gentium*, §. *quod ferè*, *ff. de pactis.* Lofredus *cons.*
6. *n.* 12. Cavens. *super Ritib. Mag. Curiæ* 5. *Ritu.*
193. *num.* 9. *&* 16. Rebuff. *super Constit. Gallic.
tit. de litteris obligatoriis, art.* 2. *glos.* 1. *n.* 34. *&
seqq.* Frecia *in tract. prædio. p.* 5. *n.* 5. & ex aliis plu-
rimis multas congerens similes doctrinas probat
Carol. de Grassis, *de exception. except.* 2. *prin-
cip.* & princip. *à num.* 4.

Nec enim quis credere tenetur instrumentis in-
formibus non solemniter , † nec authenticè expe- 11
ditis, sive judicialibus, sive extrajudicialibus, prout
abundè probavimus hac 2. *p. c.* 24. *à. n.* 14. *cum
multis seqq. & à n.* 70. *usque ad fin. cap.* Igitur istis
assertis Declarationibus (sufficere nempè subscri-
ptionem Sanctissimi apponi in supplicatione, qua
commissio avocatoria primæ instantiæ postulatur
absque eo quod in ipsis Rescriptis apponatur ac-
crescentibus, & noviter inducentibus) justè vere-
tur Senatus fidem adhibere, donec authenticæ non
appareant juxta Breve S. D. N. Urbani ; ac per
consequens Senatus ipse Rescripta hujusmodi ad
partes Hispaniæ missa sine subscriptione patente
avocatoria primæ instantiæ , eo quod contra ex-
pressam S. Conc. Trid. (cujus est omni jure pro-
tector Rex noster Catholicus) sunt expedita , re-
tinet, causa remissa Ordinario, cui de jure cogni-
tio pertinet.

Secundum autem Senatus motivum provenit
ex litterali sensu , † manifestàque & clara dis-
positione Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, 12
indubitanter appetentis hanc formam subscriptio-
nis in ipsis Rescriptis , & litteris avocatoriis, quæ
ad partes mittuntur ibi : *Per speciale Rescriptum
signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscriben-
dum.* Rescriptum subscribendum dixit , non sup-
plicationem , qua avocatio petitur (uti censuere
assertæ Declarationes relatæ) quod multũ distat; imò
fini, atque intentioni principali ipsius Conciliaris dis-
positionis penitùs repugnat, ut statim evidenter ap-
parebit. Quare certior redditur Senatus ad faciliùs
cre-

credendum hujusmodi Declarationes apocryphas, & suppositas esse, & falsò attribui S. Congregat. Cardinal.

Movetur Senatus ex nota differentia inter sup-
13 plicationem & Rescriptum, † illa informis est quædam scriptura, quæ nec in judicio, nec extra judicium fidem facit, nisi dumtaxat in Cancellaria ad hoc solùm, ut ex eadem conficiantur, & fabricentur Rescripta, & aliæ litteræ Apostolicæ, ex quibus dumtaxat probatio gratiæ oritur, ut latiùs probavimus *suprà* hoc *cap. 30. per totum*, & etiam in omnibus §§. antecedentibus, *c.* 26. *à n.* 24. *cum seqq.* Rescripta autem sunt illæ litteræ desuper ex supplicatione confectæ, quæ ad partes mittuntur judicibus nominatis, *toto titulo de Rescriptis, et de officio Delegati, cap. mandatum Apostolicum ad se directum*, 33. *litteris Apostolicis ad vos directis*, 39. *& c.* 2. ibi: *Quatenus inspectis litteris, quæ Episcopo prædicto direximus, de rescriptis.* probant etiam eadem assertæ Declarationes adductæ superiùs *n.* 2. quæ etiam mittuntur clausæ, ut post alios Gonçalez *in Reg. de alter. Gloss.* 59. *num.* 6. *c.* 5. *&* 6. & tandem inter supplicationem, & Rescriptum illamet adest differentia; & quæ inter Protocollum, & instrumentum publicum quorum quodlibet ad diversa destinatum est à jure, prout latiùs scripsimus hoc *c.* 30. §. 2. *à n.* 32. *num. seqq. & in* §. 3. *à n.* 15. *cum seqq.* quod & cunctis perquam notissimum est, ex quibus apertè colligitur, aliud esse supplicationem, aliud & non idem litteræ, & rescripta, & utrumque & nomine, & effectu diversum.

Hinc non casualiter, sed provida attentione
14 Concil. Trid. decrevit, † subscribendum Rescriptum ipsum, quod mittendum est ad partes, ut certioretur Ordinarius, & ne dubitet de avocatione, sed planè cognoscat voluntatem Sanctissimi, ut absque controversia, & contentione aliqua cedat Delegato, avocationi & commissioni in prima instantia. Aliàs enim si Rescriptum ipsum subscriptum non sit propria manu Sanctissimi, quomodo sibi constare poterit de legitima avocatione? (cum rescriptum subscriptione qualificatum sit à Trident. destinatum ad hujusmodi avocationem probandam, ut statim dicetur) nec à quo fuerit supplicatio subscripta? Cum hæc penes Cancellarium remaneat impetranti non tradenda, atque subscriptiones omnes in litteris desuper expeditis penitus confundantur, ita ut ex illis discerni non possit, an à Sanctissimo, an ab alio fuerit subscriptio emanata, ut abundè monstramus hoc *cap.* §. 2. *per totum*, & maximè *à n.* 6. *& seqq.* quo casu impunè ei resistere poterit Ordinarius tutus Conciliari dispositione sibi præservante primam instantiam, aliter validè non avocandam, quàm per speciale rescriptum propria
15 manu Sanctissimo subscribendum, juxta † *dict. cap. causæ omnes*, juncto text. *in cap. cum in jure* 31. *de officio Delegat.* in illis verbis: *Ac tibi super mandato Apostolico hæsitanti ab aliquo non sit facta fides, an mandatum hujusmodi exequi tenearis? super quo tibi hujusmodi damus responsum quod nisi de mandato Apostolico certus ex litteris, exequi non cogeris, quod mandatur, &c.* Certus dici non potest Ordinarius de avocatione suæ primæ instantiæ per rescriptum non subscriptum sibi ostensum, cui forma probandi avocationem omnino deficit, ut latissimè diximus hac 2. *p. cap. c.* 6. *à n.* 14. *usque ad finem*, *& in* §. *unico*, *à n.* 25. *cum multis seqq. & à n.* 18. quibus locis reperies, rescriptum subscriptum propria manu Sãctissimi pro forma destinatum esse à Concilio Trid. ad probationem avocationis primæ, ita ut alius omnis modus id probandi sit penitus exclusus. Nec quis tenetur credere scripturis non solemniter expeditis, prout remissivè abundè diximus, sup. *n.* 10.

Deinde quia & impetranti ipsi valdè damnosa foret resolutio assertarum † declarationum, 16
cum ex novis litibus, immoderatis expensis, & incerto fine involvi cogatur. Quippè ingenti labore, & summa difficultate premitur impetrans, novóque inde onere Romam redire præcisè gravatur, cùm tam coram Ordinario, quàm coram Senatu teneatur de supplicatione subscripta docere, quã tamen ostendere, & exhibere valdè difficillimum sibi erit, eo quod semper conservetur in Cancellaria, & impetranti minimè tradatur: prout latiùs consideravimus hoc *c.* 30. *& in duobus* §§. *proximè antecedentibus.* Indéque impetrans ad quid ferè impossibile gravaretur, atque confusio maxima ex sui præclusa probandi facultate (quam angustandam nulla juris ratio permittit) exoriretur.

Quæ omnia inconvenientia, & intolerabilia damna præ oculis habens Concilium Trid. providè illis occurrit, † disertè, & discretivè 17
disponens quod subscriptio propriæ manus sanctissimi in rescripto ipso apponatur, ut cuncta cessent, securéque & sine fraudibus negotia currant.

Et nihil dixit de supplicatione subscribenda, quam si sufficere Sancta Synodus putaret, & de eadem intelligere voluisset, facilè sibi foret apponere juxta jura vulgaria, per Nos adducta *in tract. de Regia protect.* 1. *p. c.* 1. *n.* 229. Imò illam consultò omisisse, & neglexisse non obscurè suadent qualitas rei, natura negotii, & subjecta materia. Cùm ex sola supplicatione subscripta non satis fieri principali suæ intentioni, & sanctissimo fini, clarè agnoverit, sicque specialiter, noviter, & prudentialiter de rescripto subscribendo dumtaxat disposuit, certò sciens aliter suam intentionem effectum consequi non valere. Quam idcirco pervertere, & à rescripto supplantare, omninò incongruit, nec rationis diversitas admittit. Etenim quando lex nova specialiter providet in uno casu; contrarium videtur velle in aliis omissis, sicuti copiosè probavimus hac 2. *cap.* 10. *à n.* 42. *cum seqq.* maximè ubi deficit rationis identitas, & actuum seu casuum similitudo, ex vulgaribus doctrinis.

Undè cùm tam claris, perspicuis, & indubitabilibus verbis constet † de dispositione Concilii 18
Trid. desiderante formam subscriptionis propriæ manus Sanctissimi in ipsismet rescriptis apponendæ, ut omnis cesset confusio, difficultas, & inconveniens, & ut fraudes evitentur (prout *cap.* 3. *n.* 13. *& seqq.* latiùs diximus) non cogimur credere eam esse revocatam per assertas declarationes, quæ authenticæ non ostenduntur, ut in similibus omninò terminis dicit post alios Granado 2. 2. *D. Thom. controver.* 1. *tract.* 15. *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 8. *& seq.* circa facultatem à Concil. Trid. Episcopis concessam absolvendi ab hæresi occulta, ut non præsumatur sublata per quasdam assertas declarationes Cardinalium, quæ authenticæ non docentur, sequitur Diana 4. *p. tractat.* 4. *Miscellan. resolution.* 239. *qui in vers. Ad secundum*, ita ait: *Ad secundum respondetur, nullibi afferri à prædictis Authoribus testimonium authenticum talis revocationis, aut declarationis, & cum aliunde tam perspicuè constet de facultate Tridentin. non cogimur credere eam esse revocatã, &c. Et hæc omnia ad verbũ docet Granado, &c.*

Ex quo meritò augetur Senatus nostri probabi-
19 lis incredulitas circa † fidem harum declarationum assertarum, quoniam cùm verba Concilii clara sint, quæ nullam admittunt ambiguitatem, nec controversiam, non esse credibile, asserit, Sanctam Congregationem (quæ solùm ad tollenda, & declaranda dubia ejusdem Concilii facultatem habet à Summo Pontifice, prout latius diximus hac 2. *p. cap.* 2. *à princip.*) talem declarationem fecisse, nec ab eâ dimanasse, tùm quia habens facultatem ad declarandum, & interpretandum, ea caret penitùs, ubi verba sunt clara, non ambigua, nec dubia, Tiraquel. *in l. si unquam, verbo, Li-*
20 *beris*, † *num.* 12. *& seqq. C. de revocand. dona.* Ruinus *cons.* 97. *num.* 5. *lib.* 5. Aldobrandinus *in cons.* 27. *num.* 37. *cum tribus seqq.* ubi quod declaratio, & interpretatio locum habent quando verba ambigua sunt, & possunt in alterutram partem, & sensum trahi, secus quando clara sunt, Marcobrunus *cons.* 37. *num.* 138. *& num.* 177. Camill. Gallinus *de verb. signific. lib.* 10. *cap. ult. num.* 25. Hieronym. Gabri l. *in cons.* 95. *num.* 12. *lib.* 1. Hondedeus *cons.* 78. *num.* 48. *lib.* 1. Joan. Garcia *de nobilitate in præfatio. num.* 27. *&* 28. Surdus *in cons.* 281. *num.* 30. *lib.* 2. *& in cons.* 339. *num.* 11. *lib.*
21 3. Ubi quod declaratio non fit nisi de re dubia, † idem Surdus *cons.* 192. *num.* 31. *lib.* 2. *& in tribus seqq. lib.* 3. Ubi quod declaratio non cadit super verbis claris, quia non indigent declaratione,
22 † Becius *in cons.* 3. *num.* 44. *& seqq.* Casanate *cons.* 17. *num.* 26. Ubi quod declaratio non cadit super certo, sed super dubio, saltim ubi est dubietas inter sensum proprium, & improprium. Et idem Casanete *in cons.* 50. *num.* 23. *& in cons.* 53. *num.* 56. Ubi quod declaratio refertur ad dubia, non ad clara, latè etiam Tuschus *tom.* 2. *littera D. conclus.* 88. *per totam*, plenè per Castellum *controversiar. tom.* 6. *cap.* 182. *à num.* 23. *cum seq. & à principio.* Igitur cùm verba Concilii Trid. *in dicto capitul. causæ omnes*, nullam patiantur dubietatem, confusionem, nec ambiguitatem, cum clarè, & apertissimè disponat de subscriptione apponenda in rescriptis avocatoriis, quæ sunt litteræ illæ, quæ mittuntur ad Delegatos, sequitur vehementissima quædam juris præsumptio, incredibile valdè esse, prædictas declarationes à S. Congregatione emanasse, maximè cum ad aliud penitùs diversum à verbis Concilii, suadere intendant.

Tùm etiam eo movetur Senatus, quod hujusmodi declaratio verbis Concilii [quæ sunt
23 suæ intentionis † signa, & vera testimonia) expressè repugnat, quæ in nullo actu vel materia admittitur. Quia tunc magis dicitur destruere, perimere, mutare, seu alterare principalem dispositionem, quod quidem nullo modo cadit in habente facultatem declarandi dumtaxat, & interpretandi dispositionem aliquam, Menochius *consil.* 110. *numero* 59. 60. *&* 61. *lib.* 2. & latius *consil.* 160. *numero* 48. *&* 49. Mandell. de Alva *consil.* 602. *numero* 9. *cum seq.* Surdus *consil.* 380. *numero* 9. *lib.* 3. Decianus *consil.* 84. *num.* 50. *lib.* 1. Hondedeus *consil.* 8. *num.* 71. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 14. *numero* 21. Casenate *consil.* 51. *num.* 4. Giurba *ad consuetu. Messanens. cap.* 2. *glossa* 1. *part.* 1. *numero* 4. *fol.* 182. post Tarami Rebuf. Bimium, Menoch. Mascard. Sesse, & alios plures ab eo
24 citatos. Sic sanè † ubi alteratur, seu mutatur subjectum, non declaratio, sed nova, & diversa dispositio dicitur sicuti Menoch. scripsit *in dict. consil.* 160. *n.* 48. *&* 49. Bimius *in consil.* 235. *numero* 28. Mascard. *tom.* 1. *conclusion.* 124. *n.* 32. *&* 34. Hondedeus *cons.* 9. *n.* 6. *& consil.* 51. *n.* 71. *vol.* 2. Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 14. *& lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 8. & cum aliis multis, Giurba ubi proximè, *num.* 17. Ubi quod non declarat qui alterat subjectum sed novum jus constituit, sicuti tenent permulti ibidem commemorati; quod quidem S. Congregationis facultas non admittit, nec Rex noster 25
Catholicus patitur, † ut in aliquo subvertantur Conc. Trid. decreta, & dispositiones, sed ut semper illæsæ in viridi sint observantia; ut sæpè diximus.

Tùm etiam, quia declaratio interpretativa, ut admittatur, debet esse congrua, & tunc talis dicitur, † quando verba dispositionis decla- 26
ratæ eam patiuntur, & eis convenit secundùm propriam significationem, uti post innumeros Doctores diximus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. cap.* 12. *à num.* 35. *cum seqq.* plurima conducibilia videnda ibidem *à num.* 20. *cum seqq.* quibus adde Tuschum *lit. D. conclus.* 9. *à num.* 19. *cum seqq.* Anton. Sola. *ad Decreta Sabaud. tit. de clausul. mandat. Princip. gloss.* 1. *num.* 10. Giurba *ad consuet. Messanens. cap.* 2. *glossa* 1. *part.* 1. *num.* 18. *&* 19. *fol.* 189. qui plures alios laudat, & Castillo *controversiarum tom.* 6. *cap.* 182. *num.* 23. *& seq.* Quàm incongrua sit hæc declaratio, & interpretatio verbis Concilii,
† ad oculum patet ex hucusque dictis, cùm istud 27
de subscriptione apponenda in rescripto disponat. Declaratio autem in supplicatione, qua rescriptum petitur (& sic in alia re omnino diversa) sufficere asserit, quæ nullatenus adaptari potest subjectæ materiæ, fini, & intentioni ejusdem Concilii, cùm illud sic induxerit ut Ordinarius cognoscat, quando cedere debeat commissioni avocatoriæ in prima instantia, quod quidem per supplicationem subscriptam quæ Ordinario nec ostenditur, ac nec vix ostendi potest (cùm parti denegetur impetranti, & in Cancellaria ubi Brevia conficiuntur ex ea coasservetur) nullatenus sibi constare potest, nec cessant inconvenientia considerata à Tridentin. Imò ex ea majora alia noviter insurgunt, eò quod inter colligitantes grandis sit jurgiorum occasio, & novarum expensarum, & damnorum seminarium omni jure præcavendum.

Quapropter cùm Senatus † apertissimam ha- 28
beat, claram & indubitatam dispositionem Concil. Trid. decernentem subscribendum esse rescriptum avocatorium primæ instantiæ; nullatenus permittit hanc formam violari, detrahi, nec mutari, uti acerrimus ejusdem protector, sicque rescripta avocatoria in prima instantia, in quibus visibiliter non legitur subscriptio Sanctissimi, illis uti impetrantem non patitur, sed causam remittit Ordinario, cui de jure competit. Considerat enim Senatus ipse ex supra dictis, quod si aliquæ declarationes suspectæ, & suppositæ præsumi possunt (uti in suo Brevi insinuat Urbanus VIII. de quo superius *à numer.* 4.) nullæ tam incredibiles, & suspectæ possunt inveniri quàm istæ, quæ totaliter perimunt Concilii claram dispositionem, & verba ejus subvertunt, ac directè fini, & intentioni ejusdem repugnant, quibus aeque natura ipsa declarandi, & interpretandi facultas efficaciter resistunt, uti ex considerationibus, & motivis ejusdem Supremi consilii Regii hactenus ostendimus, quarum quælibet efficacem, & nimis sufficientem præstat præsumptionem ad redarguendum dictas declarationes, & apocryphas, atque suppositas judicandum.

Quæ

Quæ omnia ulterius fulciuntur ex Motu pro-
29 prio Gregorii XIII. † quem ad litteram adduximus hac 2. *part. cap.* 6. §. *unico à principio*, qui apertissimè ostendit sensum litteralem Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*; disponentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse juxta illud apponendam in ipso rescripto, & litteris avocatoriis primæ instantiæ, quæ mittuntur ad partes Judicibus Delegatis, ibi: *Exequi per diversas in forma Brevis, & sub annulo Piscatoris confectas litteras mandet, &c. Nulla & invalida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu quod in Decreto Concilii Trid. sess. 24. cap. 20. dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet, &c. Vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propria subscribendum, &c. Litteræ quoque in forma Brevis annulo Piscatoris munitæ non minoris sint efficaciæ quàm rescripta signaturæ Rom. Pontif. ejus manu propria subscripta, &c.* Quæ verba clarè indicant verum, & litteralem sensum Concilii Trid. non supplicationem, sed litteras, Brevia, & rescripta ex ea confecta esse subscribenda.

Ex hac igitur Senatus firma praxi, & funda-
30 mentali resolutione † infertur primò ad ea quæ *in* §. 1. 2. *&* 3. *hoc cap.* 30. resolvimus circa modum probandi in Senatu subscriptionem Sanctissimi, sive per ipsam supplicationem originalem, sive per ejus exemplum, aliàs legitimè, & authenticè desumptum, pro nunc cessent, cùm non sufficiat ipsa supplicatio subscripta, nec eam admittat Senatus hic Supremus, donec per verum & authenticum testimonium sibi non constiterit præfatas declarationes emanasse à S. Congregatione Cardinalium, sub quarum authenticæ fidei suppositione vera existentia illa omnia disputavimus, & resolvimus quæ per necesse cessabunt dum suppositæ & apocryphæ timentur, quia infecta primitiva, infecta censentur derivativa, & sic omnino inhærendum litterali sensui Trident.
31 quod pro forma novam induxit probationem † subscriptionis per ipsa rescripta, ita ut aliàs omnis probationis modus sit penitùs exclusus, prout abundè scripsimus *cap.* 6. *à num.* 15. *cum seqq.* & *per totum cap. hac* 2. *p.*

Infertur secundò ad ea quæ diximus *in* §. 4. *hoc eodem cap.* 30. Quòd si in monitorialibus ad
32 partes † missis inseratur rescriptum avocatorium primæ instantiæ subscriptum propriæ manus Sanctissimi, omnino in Senatu illis fides danda, & penitùs neganda causæ remissio ad Ordinarium, cùm legitimè probata dicatur ad hunc effectum subscriptio ipsa propriæ manus Sanctissimi. Sicque quæ ibidem resolvimus de supplicatione subscripta inserta de verbo ad verbum, quæ pro nunc ex supra dictis cessant, intelligendum de rescripto ipso subscripto, sic inserto de verbo ad verbum in monitorialibus, nempè, ut fidem faciant in Senatu ad remissionem impediendam Ordinario.

CAP. XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus casibus sive in prima, aliisve instantiis Tridentini decreta dicantur offendere, ut in Senatu litteræ retineantur?

SUMMARIUM.

1 *Inhibitiones Rotales ob falsitatem narratam per impetrantes commissionem ingentia afferre damna Reipublicæ, quotidie experimur.*

2 *Inhibitiones in prima instantia ita sustulit Concilium Tridentinum, sicut & avocationes ex identitate rationis.*

3 *Interloquutoriæ, à quibus in prima instantia licet appellare, quales sint juxta Concilium, num.* 3. *remissivè.*

4 *Processus ab alio, quàm Ordinario gestus in prima instantia, nullus est ex defectu jurisdictionis.*

Item inhibitio per necessariam consequentiam, ib.

5 *Inhibitio in qualibet instantia expedita omissa forma juris, est nulla, & non arctat.*

6 *Inhibitionis ante expeditionem citatio partis requiritur.*

7 *Inhibitio, ut expediatur in via executiva, & aliis causis inappellabilibus, specialis cognitio requiritur, an appellatio sit admittenda.*

8 *&* 9. *Inhibitionibus expediendis juris forma fuit expressè renovata à Concilio Trid.*

10 *Inhibitionis expeditæ contra formam Concilii retentio datur in Senatu.*

11 *Casus defectio refertur, quo Senatus decrevit inhibitionem peccantem in forma Tridentini & intimatam, & ad Romam delatam esse trahendam originalem intra terminum sub pœna.*

12 *Stylus Rotæ induxit, ejus inhibitiones etiam minus Canonicè expeditas causare attentata.*

13 *Stylus contra formam inhibitionibus datam introductus expressè probatur à Tridentin.*

14 *Formam inhibitionibus datam esse observandam in appellationibus ad Sedem Apostolicam emissis decrevit S. Congregat.*

15 *Stylus Rotæ non observatur extra eam in partibus.*

16 *Stylum Rotæ contra Tridentini clarum decretum Senatus non patitur.*

17 *Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliam miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, ne illa extra provinciam cogatur litigare juxta Trident.*

18 *In Trident. loquente tantùm de paupere, comprehensa intelligitur quævis miserabilis persona ex identitate rationis.*

19 *Ratio subintellecta habetur pro expressa in dispositione, quando una tantum reddi potest, quæ omnes effectus operatur, ac si exprimeretur.*

20 *Pauper & miserabilis persona sunt casus à jure æquiparati, ne inviti extrahantur à provincia.*

21 *Miserabilium personarum appellatione veniunt pupillus, vidua, senes decrepiti.*

22 *Miserabilis persona sicut potest declinare proprium forum, & adire Principem, ita è converso.*

23 *Miserabiles personæ non possunt per rescriptum Principis extrahi à suo domicilio, nisi in eo fiat expressa mentio miserationis.*

24 *Duo casus quando sunt æquiparati à jure, noviter dispositum in uno, idem in alio censetur dispositum.*

25 *Æquiparatorum eadem est dispositio, & judicium.*

Etiam in odiosis, ibid.

26 Con-

26 *Concilium Trid. favens pauperi, ne in causa matrimoniali in qualibet instantia extrahatur à provincia, comprehendit quamlibet miserabilem personam ex identitate rationis.*
27 *Casus, quos nectit rationis identitas, non sunt quoad juris dispositionem separandi.*
28 *Plures casus quando habent eandem rationem licet de uno dumtaxat fiat mentio in dispositione, videtur fieri exemplariter, non restrictivè.*
29 *Exceptio à regula extenditur ad casus eandem rationem habentes.*
30 *Tridentinum non excipit pauperem taxativè, sive restrictivè.*
31 *Concilium Trid. favens miseriæ unius, non est credibile despicere miseriam aliorum pariter privilegiatorum.*
32 *Causa miserationis pauperis est accidentalis, minoris verò naturalis.*
33 *Pauper in causa matrimoniali potest extrahi à provincia sibi subministratis sumptibus ab adversario.*
34 *In minore orbato etiam divite semper durat causa miserationis.*
35 *In l. unica, C. quando Imperator, etiam loquente tantum de pupillo & vidua, qualibet miserabilis persona inclusa intelligitur ex identitate rationis.*
36 *In Trid. tantùm loquente de paupere includitur qualibet miserabilis persona.*
37 *Concilium Trid. non sustulit casus quibus de jure speciali & communi recedere licet ab Ordinario in prima instantia.*
Pupillus Clericus habet jus declinandi forum sui Ordinarii in prima instantia, & Curiam Apostolicam adire, sicuti de jure communi eidèm licebat, ibidem.
38 *Concilium referens tres casus acquirendi jus patronatus non sustulit alios, ex quibus de jure communi adquiri permittitur.*
39 *Inhibitio in qualibet instantia expedita à Rota in causa matrimoniali, ut minor Orbatus ibidem litiget, retinetur à Senatu, uti impugnans Concilium Trid.*
40 *Qui ex privilegio juris non extrahitur à provincia, si de facto opprimatur, defenditur à Rege.*
41 *Duo Senatus decreta referuntur, quibus dixit, vim non fecisse Judicem nolentem deferre appellationi ad Curiam Romanam in causa matrimoniali contra quandam puellam minorem orbatam.*
42 *Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recursui, & Senatus decretis aliàs incommutabilibus, uti detrahentes Regaliæ, & authoritati Regis, retinentur, & seqq.*
43 *Retentionis potior causa legitima judicatur detractio, & diminutio authoritatis, Majoriæ, & Regaliæ Regis.*
44 *Retentione omissa in prædicto casu, decreta Senatus manerent illusoria, & oppressus sub fide publica deceptus.*
45 *Victor potest appellare ab omissione condemnationis expensarum, si prævenerit victum in appellando.*
46 *Appellatio ab omissione expensarum anterior devolvit totam causam.*
47 *Articuli dicuntur connexi, si lata sententia in uno parit rem judicatam in alio.*
Et sufficit, ut unus ab alio dependeat, ibid.
48 *Ex appellationibus ab utraque parte, una ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet.*
49 *Fallit in causa matrimoniali contra miserabilem personam, quæ à sua provincia in neutra instantia extrahitur invita.*
50 *Appellans ad Papam prorogans jurisdictionem inferioris ad quem adversarius appellaverat, renuntiare videtur devolutioni suæ appellationis ad Papam, & seqq.*
51 *Inferiori, ad quem unus appellavit, & alter ad Papam, adquiritur jurisdictio, elidibilis tamen ope exceptionis.*
52 *Quæ prorogari rectè potest.*
53 *Per comparationem appellantis coram inferiore sine protestatione renuntiatur appellationi.*
54 *Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem; si coram isto compareat, renuntiare videtur suæ appellationi ad Papam.*
55 *Comparens coram alio judice prætendente jurisdictionem videtur renuntiare commissioni à se impetratæ ante ejus præsentationem & exercitium.*
56 *Appellans comparens coram alio judice non potest impetrare postea commissionem super appellatione jam resoluta.*
57 *Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quæ non stat, corruit defectu jurisdictionis.*
58 *Commissio super non ente nullam tribuit jurisdictionem.*
59 *Sublato fundamento principali, resolvitur tacitè inhibitio Rotalis.*
60 *Surreptio de per se sola non sufficit ad retentionem litterarum impartienda, nisi alia causa publica concurrat.*
61 *Commissio avocatoria ad Curiam contra miserabilem personam, est surreptitia non facta specifica relatione miserationis.*
62 *Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re judicata, aut tribus conformibus retinetur in Senatu.*
63 *Rescriptum impetrans in causa jam decisa repellitur à limine judicii.*
64 *Et à jure reprobatur super tertia appellatione.*
65 *Rescriptum contra rem judicatam tanquam incivile, & injustum non debet admitti.*
66 *Rescriptum super tertia appellatione nec tenet, nec à Principe potest concedi de Ordinaria potestate.*
67 *Nisi per speciale privilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis.*
68 *Litteras Principis contra jus expeditas, & deviantes ab ejus tramite retinendas in Senatu; omnes Doctores pro tota conclusione affirmant.*
Ubi plura jura ponderantur idem dicentia, ibidem.
69 *Rescriptum Principis contra rem judicatam quatenus impedit ejus executionem, admitti non debet.*
70 *Idem contra tres sententias conformes.*
71 *Quia est contra jus.*
72 *Et est injustum, durum atque incivile.*
73 *Et est odiosum.*
74 *Rescriptum Principis durum, & asperum, seu injustum, nec debet admitti, & exequi, sed retineri, ne eo impetrans utatur.*
75 *Inhibitio Rotalis contra rem judicatam non evitat retentionem in Senatu.*
76 *Retentio litterarum principaliter nititur in præjudicio publico vitando.*
77 *Lites fieri immortales, & impedire effectum rei judicatæ contagium est Reipublicæ à Principe curandum.*

78 *Ad rei judicatæ suspensionem non sufficit expressum Principis rescriptum, quia detinetur.*
79 *Rescriptum contra rem judicatam duo requirit, ut non detineatur, scientia Principis certa, & quod utatur sua plenitudine potestatis.*
80 *Aliter nec etiam per directum valet.*
81 *Facta vera relatione rei judicatæ numquam in Curia clausula Ordinaria præservativa executionis omittuntur.*
82 *De re judicata debet Papæ fieri expressa, & individua relatio, aliàs commissio non tenet, & est subreptitia.*
83 *Dependentia litis coram alio judice debet fieri relatio, aliàs avocatio non censetur facta à Principe ignorante illam.*
84 *Commissio specialis facta in Curia non tenet, non facta relatione de dependentia causæ in partibus.*
85 *Et talis commissio absque scientia certa Papæ est nulla ipso jure.*
86 *Regalia Principis est avocatio causarum sivè incipiendarum, sive jam captarum coram inferioribus.*
87 *Avocatio debet fieri certa scientia Principis de causa pendente, aliàs non intelligitur velle avocare.*
88 *Aliàs commissio non tenet, & omnia inde sequuta sunt nulla ipso jure.*
89 *Ab avocatione causarum non de facili debent moveri Principes, sed ex magna causa, & urgenti necessitate, quia Reipublicæ afferunt detrimentum, & parti.*
90 *Avocatio sine magna causa cedit in contumeliam judicis, qui de causa cœpit cognoscere.*
91 *Causæ ex quibus fiat avocatio, quæ remissivè.*
92 *Princeps inscius litis pendentiæ, coram alio Judice non censetur avocare causam.*
93 *Avocatio est odiosa, & restringenda.*
94 *Relatio facta Papæ sub involucro verborum idem est, ac si penitus veritas taceatur.*
95 *Sub involucro verborum facta relatio non potest apparere ejus deliberata voluntas.*
96 *Expressio sub involucro verborum vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas.*
97 *Idem per cautam loquelam, aut ironiam.*
98 *Veritatem tacens Principi, idem est ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo.*
99 *In sententiæ conceptione nulla est à jure descripta verborum forma, nec in ea requiritur expressa confirmatio, aut infirmatio alterius.*
100 *Nec refert quibus verbis utatur judex in pronunciando, dummodo ex illis mens ejus percipiatur.*
101 *Confirmatio, vel infirmatio sententiæ tacitè sufficit, si alia fertur idem, vel contrarium continens.*
102 *Sententia cassata aut confirmata in parte, in cæteris confirmata, aut revocata censetur.*
103 *Sententiæ dicuntur conformes etsi discordent in formalitate verborum, dummodo in substantia & fine conveniant.*
104 *Tertia sententia super eodem conveniens cum prioribus, conformis dicitur, etsi illas non confirmat.*
105 *Sententiæ ut difformes dicantur, opus est, ut difformitas adsit circa substantiam, & effectum seu qualitatem principalem.*
106 *Inhibitio Rotalis contra rem judicatam, vigore appellationis tertiæ retinetur in Senatu.*
107 *Et non relaxanda parti, sed retentio ejus facienda, ne ex furtiva reproductione in Rota damna præcavenda oriantur.*
108 *Inhibitiones tangentes beneficia possessa, per exemptum retinentur in Senatu, cùm percutiant Trident decreta.*

EXPERIMENTO comperimus, quanta & ingentia damna Reipublicæ afferant inhibitiones præsertim Rotales, & è Romana Curia subreptitiè obtentæ, & ad hæc Regna allatæ falsis suggestionibus † litigantium, & veritate tacita, statu, natura, & qualitate causarum, vel omissis penitùs, vel ita sub verborum involucro relatis, ut individua & specifica veritas occultetur, ut facilè (indebiè tamen) obtineant in iis casibus, quibus expediri jura vetant, solo animo impediendi cursum litium, utque adversarii justitiam nunquam consequantur, & sumptibus, & laboribus fatigati illam deserant, & jus amittant. Tandem pro remedio (cùm aliud longè sit ob tantam Romanæ Curiæ distantiam, quod jam illato damno accedens prodesse non potest, ex iis quæ longa serie non inutiliter fuere per Nos considerata supra 1. *part. cap.* 1. §. *unico per tot.*) ad Senatum hunc supremum confugiunt, ut ibi retineantur, ne cum tam intolerabili præjudicio Reipublicæ illis utatur impetrans, quibus igitur casibus (ex iis quæ in facti contingentia habuimus) retentio hæc locum habeat, utile in unum annectere judicavimus. 1

Primum erit conclusio, in omnibus † casibus in quibus prima instantia Ordinario tolli non potest, nec ab eo causas avocari: ita in iis ex identitate rationis, & necessaria consequentia inhibitio à Concilio Trid. sublata est, & interdicta, ut probat expressè idem Trident. decretum *in cap. causæ omnes 20. session. 24. de reformatione*, ibi: *Nec antea aliis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eisdem interposita per superiores quoscumque recipiantur, eorumvè commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitiva vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, &c.* Idem etiam Papa Leo X. per quandam constitutionem, quam ad litteram retulimus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 7. & ad medium, ibi: *Ita quod nulli ante diffinitivam sententiam liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, &c. Alioquin appellationis, & illarum etiam aliarum causarum hujusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris, & momenti, &c.* Quæ autem † sint istæ interlocutoriæ à quibus licitè appellatur in prima instantia, vide abundè *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 1. *per tot.* 2 3

Igitur cùm totus processus ab alio Judice, quàm ab Ordinario † factus subjiciatur vitio nullitatis ex defectu insanabili, & notorio jurisdictionis, ut copiosè comprobavimus hac 2. *part. cap.* 17. *à numero* 14. *cum multis seq.* Et aliis variis locis relatis in *cap.* 26. *numero* 35. Sequitur manifestè, quod inhibitio, quatenus impediat primam Ordinarii instantiam, sit non solùm expressè comprehensa in dicto decreto Tridentin. sed & virtualiter per necessariam consequentiam, atque ideò retentio in Senatu obtinenda erit, ne illa in præjudicium Ordinarii & collitigantis impetrans utatur, quæ argumentatio indubitabilis est, & latè comprobata hac 2. *p. c.* 26. *numero* 35. *cum multis seqq.* 4

Secunda sit conclusio; inhibitio quævis in qualibet instantia expedita ad solam simplicem petitionem † appellantis omissa forma juris quæ habet, quod non aliter expediri valeat, quàm præce- 5

præcedente partis citatione, causæ cognitione, & visis actis, aliàs ipsa inhibitio sit nulla, & nec arctat, nec causat attentatum, nec Judicis inferioris suspendit, aut tollit jurisdictionem; sic decrevit Innocentius IV. *in c. Romana*, §. *si verò*, & §. *si autem*; cum aliis, *de appellationibus*, *lib.* 6. copiosè Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 10. *n.* 20. & 21. & *hac* 2. *p. c.* 7. *n.* 18.

Et quod de essentia & forma præcisa inhibitio-
6 nis citatio † partis ante ejus expeditionem, ulterius probant Michaël Grassis *communem opinionem. tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 14. *n.* 159. *fol.* 279. Vantius *de nullitat. ex defectu jurisdiction. Ordinar. num.* 55. Avendan. *de exequendis mand. part.* 1. *cap.* 22. *numero* 10. Mintingerius *centur.* 3. *observatione* 87. Diaz *in regula* 376. Surdus *consil.* 424. *num.* 41. Gratianus *in regula* 169. Gutierrez *de jurament. confirmator. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 31. Aug. Barbosa *in collectanea ad dictum c. Romana*, §. *si verò*, *n.* 5. quàm plurimos Doctores congessit Ant. Gabriel *tit. de citationibus*, *conclusion. n.* 177.

Et quando causa est inappellabilis, vel quia
7 sit via executiva, † vel sententia translata in rem judicatam, & similia ultra causæ cognitionem supra dictam, alia requiritur præcedere inhibitionem ipsam: nempè an appellatio sit recipienda vel non, textus expressus *in dict. cap. Romana*, §. *si autem post sententiam in casibus à jure prohibitis*, &c. *de appellationibus*, *lib.* 6. copiosè Nos *de regia protect.* 2. *cap.* 10. *numero* 23. *cum multis seq.* & ultra Doctores ibidem citatos, idem probant Abbas *in cap. cum speciali*, §. *porro*, *num.* 6. *de appellationibus*, Octavianus Vestrius, *in praxi Romanæ Curiæ*, *lib.* 7. *c.* 3. *n.* 11. Aug. Barbos. *in collectan. ad dict. c. Romana*, *n.* 12.

8 Quam inhibitionis præcisam † formam cùm Concil. Trid. neglectam viderit, ob abusum superiorum ex potentia imperii, & manu jurisdictionis destruere ambientium, & anhelantium jurisdictionem alienam inferiorum, illam renovavit *in session.* 2. *cap.* 7. ibi: *In appellationibus ad eos interpositis in quibusvis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus post appellationem servare teneantur formam, & tenorem sacrarum institutionum, & præsertim Innocentii IV. quæ incipit, Romana, &c. aliter inhibitiones & processus, & inde sequuta, quæcumque sint ipso jure nulla, &c.*

9 Et insuper hoc decretum † renovasse, *dictum cap. Romana*, *cum suis* §§. affirmant Gratianus *in regula* 40. *in principio*, Paz *in praxi*, 5. *part. tom.* 2. *cap. unico*, *numero* 24. Lancellotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 20. *in præfatione*, *quæst.* 5. *numero* 165. Marta *in compilation. decisionum*, *tom.* 1. *tit. l. de inhibitionibus*, *cap.* 10. *num.* 11. & alii quam plurimi à me ipso citati *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 10. *à num.* 19. & Nos allegans, idem probat Aug. Barbosa *in collectanea ad Trident. in novissimè additis super dicto cap.* 17. *n.* 1. & 2. Sellesius *selectarum Canonicar. cap.* 23. *n.* 13. & 14.

Igitur concludenter infertur ad retentionem im-
10 partiendam hujus † inhibitionis Rotalis, quoties defecerit juris & Tridentini inviolabilis decreti *in dicto cap.* 7. forma decretum violetur ex ea, quod facere Rex Catholicus uti ejus protector nullo modo patitur, sicque retentionem ejusdem inhibitionis in Senatu expediendam fore ex hac
11 causa in duobus negotiis nunc pendentibus respondi, † eamque legitimam Senatus agnovit me acerrimè informante, & in uno decrevit, impetrantem compellendum originalem exhibere, replicantémque illam misisse Romam post intimationem executam, Senatus ipse iterum mandavit, ut obligaretur sub gravi pœna pecuniaria præstanda, si infra quatuor menses non attulerit originalem eandem. Motus Senatus ne ejus virtute per audientiam contradictarum procederetur in Rota contra recurrentem, & meritò, ut obviaret damnis inde speratis à rigore Rotæ; de quo abundè Nos *hac* 2. *p. c.* 17. & *c.* 20.

Nec obstabit quod ex adverso potest objici, † 12
Rotam modernam introduxisse, suas inhibitiones etiàm injustas & minus Canonicè expeditas operari, & causare attentata, ut variæ decisiones ejusdem Rotæ affirmant, & sic stante hoc stylo Rotæ, invaluisse formam Concilii Trid. *in dict. sess.* 22. *c.* 27.

Quia respondetur; stylum hunc expressè esse sublatum ab eodem Tridentini decreto, qui non potest prævalere adversus formam juris † per il- 13
lud revocatam, & expressè reprobans stylum contrarium, quamlibètve consuetudinem etiam immemorialem, ibi: *Quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, & privilegio in contrarium non obstantibus, &c.* Tùm etiam ex aliis quamplurimis fundamentis, quæ contra hunc stylum consideravimus *c.* 7. *à n.* 17. *usque ad fin. hac* 2. *p.*

Tùm etiam, quia huic stylo, & inhibitionibus Apostolicis expeditis † absque forma & re- 14
quisitis Concilii Trid. adversatur Sacra Congregatio Cardinalium in hæc verba: *Capitulum Romana de appellationib. in* 6. *servari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis*. Quam declarationem Cardinalium ad litteram in iis terminis impugnantes hunc Rotæ stylum adduximus *in tractatu de Regia protect. part.* 2. *cap.* 10. *n.* 41. eandem etiam noviter refert Sellesius *selectar. Canonicar. cap.* 23. *num.* 13. item eam refert Augustinus Barbosa *in collectan. noviter additis ad Trident. dicto cap.* 7. *numero* 1. & 2. qui Nos allegat, quo quidem destruitur Rotæ stylus fortè allegandus.

Tùm etiam [quando talis stylus potuisset prævalere contra expressum Tridentini decretum, quod negamus] † Rotæ stylus non obligat extra eam in 15
partibus, maximè Hispaniæ tam remotis, nec attenditur, nec observatur, ut per Lancelotum impugnantem hunc stylum Rotæ, diximus *de Regia protect. dicto cap.* 10. *à num.* 27. & *seq.* & latè 1. *part. cap.* 2. §. 3. *à n.* 19. & *seq.* quàm plures Rotæ decisiones ad idem adducentes, quibus adde Zevallos, & Rebuffum sequutos à Thoma Sanchez *de matrimonio*, *tom.* 3. *lib.* 8. *disput* 21. *sub num.* 16. loquentes in rescriptis justitiæ expediendis in Curia.

Cæterùm quando de facto hic stylus observaretur in Rota, cùm tot præjudicialis sit, iis in partibus † ad oculos Regis, & Senatus acer- 16
rimi protectoris Concilii Trident. nequit prævalere in contraventionem tam clari, tàmque expressi decreti illum nervosè impugnantis, ideòque nullo pacto evitari potest hujus inhibitionis Rotalis forma essentiali carentis retentio in Senatu, ne pars illa uti valeat.

Tertia sit conclusio. Inhibitio Rotalis expedita in causa matrimoniali † contra pauperem, 17
vel aliam miserabilem personam, ut ad Curiam etiam in secunda, sive in tertia instantia vocetur litigaturus, à Senatu retinetur, ne extra provinciam suam cogatur litigare juxta decretum Concilii Trid. *session.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. *in*

cap. 20. *in* §. *ad hæc* ibi: *Coram quo, si pars verè paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, &c.* Igitur si virtute appellationis emissæ ad Curiam Romanam ubi causa tractanda committitur, inhibitio emanaverit in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliàs personam miserabilem ea invita, & reclamante, & recurrente ad Senatum; ibidem retinebitur, cum adversetur expresso Tridentini decreto, cujus Rex protector est miserabilium personarum præcipuè, ut in *cap.* 1. *hoc tractatu* 1. *p.* latè dictum est.

Et licèt hoc Tridentin. decretum dumtaxat
18 mentionem faciat de paupere; † omnis miserabilis persona, præcipuè minor parte orbatus (ut est vulgare, & Covarruvias explicat *practicarum cap.* 6. *num.* 2.) nihilominus comprehenditur in ejus dispositione ex identitate rationis, & æquiparatione juris, non per extensionem, sed per comprehensionem, & inclusionem, ut in facti contingentia pro quadam divite puella minore, & utroque parente orbata viriliter defendi, ut contra eam inhibitio Rotalis in tertia instantia expedita retineretur à Senatu, motus fui ex sequentibus.

Primò, quoniam hujus Conciliaris decreti solida & unica ratio reddi potest, miserationis nempè causa, eo quòd pauper uti miserabilis per-
19 sona † non potest suam causam & jus legitimè defendere, ex plurimis Doctoribus mox citandis, nec alia ratio dari potest ultra hanc: sic sanè ratio subintellecta, & non expressa habetur pro expressa indispositione, quando una sola assignari, seu reddi potest, quæ quidem ratio unica & subintellecta operatur indubiè omnes illos effectus, quos ratio expressa in quacumque lege, aut dispositione operaretur; ut cum Tiraquello, Ant. Gabriel, Bruno, Molina, Deciano, Mandello, Mantica, Surdo, Simon de Pretis, Barbosa, Gratiano, Giurba, & aliis innumerabilibus penè latissimè comprobat & resolvit Castillo *controversiar. tom.* 6. *c.* 170. à princip & per totum.

20 Sed sic est ex juris nota † conclusione, quod quantum attinet hoc privilegium, ne quis extrahatur invitus à sua provincia, aut ut possit alios invitos ad Curiam trahere; sunt casus in jure æquiparati minor orbatus, & pauper, *l. unica, C. quando Imperator inter pupillos, & viduas, l.* 5. ibi *O por pleito que demandasse à guerfano, ò mui probre, ò mui cuitado*, Covarruvias *dict. cap.* 6. *à principio, & cap.* 7. præcipuè sub *num.* 5. ibi; *Tametsi lex unica quando Imperator inter pupill. & viduas, ac leges Regiæ pari ratione & jure de omnibus tractaverint, &c.* Imò mirabilium perso-
21 narum † appellatione veniunt Pupillus, vidua, senes decrepiti & continuo morbo fatigati, quàm plurimos ad idem congessit Augustinus Barbosa *de appellationibus, verbo, Utriusque juris significat. appellat.* 152. *n.* 4. videndus à principio.

Et in specie Orphani, seu pupilli † est textus
22 *in cap. quamvis*, & ibi Glossa, *verbo, Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat. & cap. fin. de sententia excommunicat.* latè Marchesanus *de commissionibus avocato. caus.* §. 2. *à n.* 1. *cum seq.* Hoc idem comprobat Scacia *de appellationibus, quæst.* 2. *n.* 121. in hæc verba: Extende secundò, ut sicut vidua, aliaque miserabilis persona potest declinare proprium Judicem Ordinarium, & adire Principem, ut dixi sub ampliatione, ita etiam possit è converso declinare Judicium Principis, & petere se remitti ad Judicium sui domicilii, Afflictis, *Constitut. Regni, rubrica* 37. *statuimus, num.* 14. *versicul. Primum, libro* 1. & Marchesan. *tractat. de commissionib. avocat. causar. capitul.* 4. §. 2. *sub num.* 16. *fol.* 475. *in* 2. *impressione*; dicens, quod signatura jure suadente, debet eis favorabilis esse, tam quando volunt aliquem trahere ad Romanam Curiam, quàm quando volunt remitti ad partes, & *num.* 37. *in fin. fol.* 478. dicens ita fuisse resolutum in signatura ad favorem viduarum ad quarum instantiam ait, fuisse avocatam causam à curia ad partes, quamvis ageretur de jure patronatus.

Et ratio hujus extensionis (prosequitur ipse Scaccia) potest esse, † quia minor, vidua, pu- 23
pillus, aliæque personæ miserabiles non possunt per rescriptum Principis trahi ad judicia extra domicilium suum, nisi in rescripto fiat mentio expressa de qualitate personæ. Millis *in repertorio*, verbo, *Minor. in ultimo verbo*, &c. Hactenus Marchesanus.

Ex quibus omnibus per necessariam consequentiam † infertur, quod Concilium Trid. *in* 24
in dicto cap. causæ omnes, in §. *ad hæc*, disponens, pauperem in nulla instantia posse extrahi à provincia sua in matrimoniali causa; idem disposuisse intelligatur in minore orbato, ut pariter miserabili persona, (quantumvis divite, ut statim) quia quando duo casus sunt æquiparati à jure, noviter dispositum in uno, in alio simul censetur dispositum; Gloss. *in l. Mancipia, verbo, Advocandum, C. de servis fugitivis*, Glossa fin. *in l. si quis servo, C. de furtis*, Gloss. *in cap. si postquam, de electione, lib.* 6. Tiraquell. *de retractu linage*, §. 15. *gloss.* 1. *n.* 20. Ant. Gomez *variarum resolut tom.* 3. *cap.* 11. *à n.* 1. Surd. *de alimentis, tit.* 2. *quæst.* 10. *n.* 2. Molin. *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 10. Flores de Mena *variarum, quæst.* 3. *n.* 27. *&* 29. Caldas Pereira *de potestat. eligend. cap.* 7. *num.* 5. Qui in variis materiis adducunt plura exempla conducibilia; consonat † 25
axioma illud, quod æquiparatorum eadem est dispositio, & judicium, *l.* 1. *ff. de leg.* 1. etiam in odiosis, Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 6. *n.* 54. *& seqq.* Et in terminis privilegii fori circa pauperes, & minores orbatos, Jo. Maria Novarius *in praxi elect. & variat. fori. quæst.* 8. *sect.* 1. *n.* 9. *& quæst. forens.* 143. *n.* 12. *lib.* 1. Velasco *de privilegiis pauper. & miserabil. person.* 1. *p. q.* 36. *n.* 15.

Igitur cùm hi duo casus † minoris orbati, & 26
pauperis sint quoad hoc æqualiter æquiparati, & privilegiati à jure; dispositum per Concil. Trid. respectu pauperis debet comprehendere alterum, quia hæc æqualitas & communicatio privilegii provenit ab unamet causa, radice, & ratione ex Doctoribus citatis suprà *à num.* 17. Et casus, 27
quos nectit † rationis identitas, non sunt quoad juris dispositionem separandi, quod plurimis exornavimus *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 6. *n.* 22.

Discursus iste fortior redditur, quia quoties plures casus habent eandem rationem, licèt de uno dumtaxat † lex loquatur, in eàque tantùm fiat mentio; videtur fieri exemplariter, 28
non restrictivè, ita ut cæteros etiam includat sub ratione comprehensos, non per extensionem legis, sed per comprehensionem, & inclusionem, uti per plurimas congerentes doctrinas abundè diximus 1. *part. cap.* 9. *à n.* 13. *cum multis seqq.*

Et quia cùm Concilium Trid. à regula generali posita

posita in principio ejusdem *c. causæ omnes*; paupe-
29 rem † exceperit *in dict.* §. *ad hæc*. Eadem exceptio debet extendi ad omnes casus eandem rationem habentes, Gloss. *in l.* 1. *C. de cond. indebiti*, *verbo Judicati*, Panormitanus *in cap. omnes*, *num.* 7. *de constitutionibus*, Parlador. *rerum quotid. libro* 2. *cap.* 5. *part.* §. 11. *n.* 7. Cùm decretum illud
30 non excipiat † casum pauperis taxativè, & exclusivè ad alios similes casus, ita Parladorius ubi proximè ex Bartolo *in l. si constante*, *quæst.* 9. *ff. soluto matrim.* & illic reliqui. Baldus *in l.* 1. §. *excipiuntur*, *in fine*, *ff. de feriis*, Roman. *consil.* 271. *num.* 3.

Nec foret credibile, Sanctam Sedem Apo-
31 stolicam speculum misericordiæ, † & fontem pietatis (ut merito plura jura conclamant) velle occurrendo miseriæ unius excludere cæterorum miserationem in jure habentium similem, & majorem favorem, imò potiùs in minore orbato prædictum decretum debet procedere ex ma-
32 joritate rationis, quia causa miserationis † pauperis est accidentalis; orbati tamen naturalis, & uti potior præferenda, ut eleganter consideravit Baldus *in l. qui habet*, *ff. de tutelis*, per text. ibi sequitur Matthæus de Afflictis *in Constitutio. Neapolit. lib.* 1. *rubric.* 36. *n.* 35. Covarr. *practicar. dict. cap.* 8. *sub num.* 4. *versic. Primus etenim casus.*

Et ad hoc idem ponderanda verba ejus decre-
33 ti † Conciliaris, ibi: *Coram quo si pars verè paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare, &c.* Cùm jam ex hoc succursu cesset privilegium paupertatis nixum causæ accidentali, quod idem non diceret Concilium in minore orbato patre, in quo quamvis divite, causa miserabilis per-
34 sonæ semper permanet, † cum præcisè sit per alienam defendendus, non per suam, plurimos Doctores ad idem congerit Covarruvias, *practicarum cap.* 6. *sub num.* 2. ibi: *Obtinet tamen hoc privilegium in Orphanis, & viduis etiam divitibus, &c.* Andreas Gaillius *libro* 1. *observatio. cap.* 1. *num.* 39. ex doctrina Panormitan. *in cap. significantibus*. *num.* 6. *de officio Delegati*, & ex Menochio, Baldo, Novello, Rolando, Rota, Patiano, Franchis, Thesauro, Gratiano, Marta, Petro Barbosa, Trentacinquio, & aliis quàm plurimis firmat Aug. Barbosa *de appellation. verbor. utriusque juris*, *appellatione* 152. *n.* 6.

Comprobatur ulteriùs, † nam eo modo quo
35 *in l. unica*, *C. quando imperator inter pupillos & viduas* (quæ tantùm loquitur de pupillo, & vidua) comprehensus intelligitur virtualiter & tacitè pauper, & aliæ miserabiles personæ; non ob aliud, quàm per identitatem rationis, ut ex Covarruvias loco citato, *n.* 3. *in principio*, & latius Scacia *de appellationibus*, *quæst.* 7. *à num.* 130. *cum seqq.* ibi: *Ratio hujus restrictionis potuit esse quia Ecclesia æquiparatur pupillo*, Covarr. *d. c.* 7. *n.* 3. *vers. Verùm de Ecclesia. in fine.* Caravita *ritu* 233. *q.* 1. *n.* 3. *&c.*

Pariformiter è converso in hoc decreto Tridentino ubi tantùm (sine restrictione tamen) fit
36 mentio † de paupere; debet includi orphanus ex identitate, imò majoritate rationis, habens à jure communi privilegium, cui nec Concilium derogavit, nec in derogatione generali aliàs comprehenderetur, plures Doctores allegat Mieres *de majoratu* 1. *p. q.* 1. *n.* 78.

Iste iterùm discursus legitimus † magis red- 37
ditur ex eodem Trident. *in d. cap. causæ omnes*, quòd licèt in principio absolutè vetaverit, causas in prima instantia alibi tractari quàm coram Ordinariis; nihilominùs non censentur exclusi casus illi, in quibus aliàs de jure communi ab Ordinario licitè poterat recedi in prima instantia, imò illi ampliùs intelligantur præservati, ut plurimis citatis Doctorib. & declaratio. S. Congregat. diximus hac *part. c.* 5. *n.* 8. *& per omnes ejus* §§. ubi quod per illam universalem prohibitionem non excludi legitimos *juris* communis modos, in quibus ex speciali ratione recedebatur ab Ordinario in prima instantia.

Inter quos unus erit causa miserabilium & pupillorum, qui si habent causam in prima instantia coram suo Ordinario, vel alio Judice inferiore; possunt istorum forum declinare, & eligere forum in Romana Curia, non tamen Metropolitani, ut jure communi determinatum stat, *in l. unica*, *C. quando Imperator inter pupill. & viduam* (quam hactenus exornavimus) non obstante nova dispositione Concilii Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, ut in Clerico pupillo expressè tenet Aldan. *in compendio Canonicar. resolut. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 15. ubi testatur sic fuisse decisum *in Baren.* 1. *Aprilis* 1628. quem ad id referens sequitur Barbosa *in collectan. ad Concil. Trid. sess.* 24. *dict. c. causæ omnes* 20. *n.* 45. *in noviter additis.*

Nec per expressionem unius ex casibus æquiparatis, & similibus in jure, † censetur exclusus ali- 38
us eandem rationem habens, ut superius extat probatum, quod aliis ejusdem Concilii Trident. decretis contingit, ut est videre per Menochium *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 90. *à principio*, *& numer.* 6. ibi: Et præter tres enumeratos modos adquiritur etiam jus patronatus constructione, reædificatione, & donatione, sicut scribunt permulti, quos commemoravi, & sequutus sum *consil.* 90. *n.* 28. *&* 29. *lib.* 1. Nec concilium Trid. tres hos postremos modos rejicit, etsi alios tres commemorat, non enim inclusio unius est exclusio alterius, quando eadem est utriusque ratio, ut declarando regulam, *l. cùm prætor*, *ff. de judiciis*, scripserunt Felinus, &c. idem probant plurimi citati à Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 9. *n.* 38. ibi: Licèt concilium solùm præservet jus patronatus competens ex fundatione, & donatione, non excludit jus patronatus ex constructione competens, &c. Quibus non absimilis est intellectus *l.* 5. *tit.* 2. *part.* 1. quæ loquendo de probanda consuetudine inquit: *Si en este tiempo mismo fueren dados consegeramente de juizios por ella.* Non excludit alios modos à jure approbatos probandi consuetudinem, prout latè declarat & interpretatur Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 6. *à num.* 24. *& seq. & num.* 18. ita loquitur: *Nec illa lex partitarum, quæ de uno modo probandi consuetudinem meminit, cæteros excludit idque advertit Gregorius Lopez in dicta l.* 2. *glossa verbo*, *Fueren dados*, *&c.* qui latiùs prosequitur, & Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri*, *numero* 251. *cum seqq.* Ex quorum decretorum Tridentin. vera intelligentia rectè infertur ad casum præsentem, in quo licèt *dict. cap.* 20. §. *ad hæc*, disponat & loquatur de paupere tantùm, non intelligitur exclusisse orphanum, & alias miserabiles personas, in quibus identitas rationis militat, atque juris æquiparatio, imò dispositum in paupere idem repetendum in cæteris miserabilibus.

Ex quibus omnibus concluditur ad retentionem inhibitionis Rotalis † expeditæ in cau- 39
sa matrimoniali in secunda, vel tertia instantia, cum orphanus ex ea extrahi non possit à sua provincia,

vincia ex *dict. cap.* 20. §. *ad hæc*, *session.* 24. *de reformation.* cùm Regi pertinet Concil. Trid. protectio, atque ideò ne tale decretum violetur, retentio in Senatu expedienda.

Tùm etiam, quia, ut hactenus diximus, pau-
40 peres & orphani, † aliæque miserabiles personæ in nulla instantia possint extrahi à provincia in causis matrimonialibus ex dict. Trid. at Rex ut protector suorum vassallorum non debet pati illas extrahi; quod si de facto extrahantur, & in privilegio suo opprimantur, à Rege sunt protegendi per retentionis remedium, ut expressè firmarunt Menchaca *controv. usu frequent. lib.* 1. *capit.* 41. Erasmus à Cochier. *de jurisdict. Ordin. in exempt. tom.* 2. *in Scholiis ad Constit. Leonis X.* §. 13. *numer.* 184. *folio* 99. & alii, quos ad idem retulimus hac 2. *part. cap.* 11. *à num.* 79. *cum seq.*

41 Discursus iste novum recipit † spiritum ex duobus decretis hujus Senatus Supremi, qui cum à secunda sententia in eadem causa matrimoniali priùs appellaverat puella ab omissione condemnationis expensarum (ob calumniosam, & dolosam litem sibi ab adversario motam) cui judex detulerat, & comparuit puella statim coram R. Nuntio, & inhibitione obtenta & intimata & obtemperata, postmodum vir appellavit à sententia ad Sanctissimum nominatim, & conquestus per viam violentiæ in Senatu, judicem nolle suæ appellationi deferre, decrevit Senatus 26. *Januarii* 1534. quod *in non deferendo illi ad judicem, ad quem de jure deferre debebat, vim facit.* Detulit Judex ad Nuntium eundem (ad quem causa puellæ erat devoluta) dumtaxat, & non ad alium; iterum conquesto adversario, noluisse deferre ad Sanctissimum, ad quem nominatim appellaverat, Senatus 4. *Aprilis* 1534. iterum decrevit *vim in hujusmodi delatione minimè intulisse.* Attendens causam matrimonialem puellæ orbatæ non esse extrahendam à provincia, juxta dict. Trident. *cap.* 20. §. *ad hæc.*

Ex quibus decretis Senatus aliam insuper de-
42 duximus † causam legitimam retentionis inhibitionis postmodum insuper allatæ, ex eo quod ista inhibitio directè repugnabat, impugnabatque Senatus decretum, & Regis authoritati detrahebat, Regióque recursui, cum per inhibitionem totaliter destruebantur decreta, & eorum executio, & effectus impediebantur, cum de sui natura incommutabilia sunt non subjecta humanæ vicissitudini, commutationi, aut variationi, ut latiùs Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 12.

Et cùm ista inhibitio opponatur authoritatis,
43 & Regaliæ seu majoriæ Regis † (prout est recursus, ut abundè diximus 1. *p. cap.* 1. *per totum*, & præcipuè à *n.* 102. *cum multis seqq.*) evidenter infertur ad ejusdem retentionem, cum inter causas legitimas ad illam impartiendam hæc sit potior, detractio nempè, & diminutio authoritatis, majoriæ, seu Regaliæ Regis, ut abundè suprà 1. *part. cap.* 5. *per totum.*

Et quia retentione omissa in hoc casu, decre-
44 ta Senatus † manerent inania & illusoria contra omnem juris publici utilitatem, & Senatus authoritatem, & ex eisdem potius damnificaretur oppressus, imò sub fide publica & Regia deceptus maneret in jure suo, qui tutus se recursu Regio judicabat, ex iis quæ latissimè consideravimus hac 2. *part. cap.* 20. *à n.* 39. *usque ad finem*, quæ omnia ibi dicta his applica.

Sicque defendimus ex prædictis causis legitimis, retinendam fore in Senatu inhibitionem Rotalem, ne illa in dispendium puellæ alibi utatur impetrans, & ut causa pendens coram Nuncio vigore appellationis puellæ præcedentis prosequatur, quæ in Curia Romana tractari non debebat, tum ex dict. decreto Trident. tum etiam quia ex accidentibus ad illam devoluta non fuerit, tùm etiam quia jam introducta erat coram Nuntio ex utraque parte.

Ad cujus claritatem supponebamus, quod quamvis victor regulariter † non possit appellare 45
à sola omissione condemnationis expensarum; hoc tamen procedit postquam victus jam prius appellasset à sententia contra se lata; at si Victor ab omissione expensarum prius appellasset; legitimè appellat, ita ut validitas hujus appellationis pendeat à præventione, & anterioritate, *l. fin.* & ibi Doctores, *C. quando appellare non est necesse*, latissimè prosequitur Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 17. *limitat.* 21. *per totam.*

Et cùm appellatio puellæ ab omissione expensarum fuerit anterior, † devolvisse totam cau- 46
sam ad Nuntium, dicendum erit, ut probat Scaccia *dict. limitat.* 21. *num.* 12. nam cum prior appellatio devolveret causam legitimè expensarum omissarum, & coram Nuntio sit jam introducta; tota causa super principali devolvi debuit, ne ejus continentia dividatur, & inde contrariæ sententiæ spectentur, juxta quæ Nos latissimè suprà *cap.* 14. *per totum*; nam si judex causæ principalis revocaverit sententiam, & Judex expensarum illam confirmaverit; aut super solvendis solum pronunciet; inane foret judicium, & per consequens etiam utrumque judicium, † cum articuli sint connexi, & inseparabiles, quia 47
unum parit exceptionem rei judicatæ alteri, ut Nos *de Regia protect.* 3. *p. cap.* 15. *numer.* 43. *& hoc tractatu* 2. *part. cap.* 8. *num.* 12. *& seq.* Imò ut articulus dicatur annexus; sufficit quod ab alio dependeat, Rota ut per Alex. Ludovis. *decis.* 223. *per totam*, *& num.* 7. *& seq.* ibi: Quod autem simus in connexis dicebant Domini, non esse dubitandum, cum omnia pendeant ab articulo filiationis & legitimationis. Aimon. *consil.* 242. *num.* 1. *&* 2. latè Menochius *de arbitrariis*, *casu* 95. *num.* 15. *& seq.* imò unum reputatur, quando unum est propter aliud, *l. Julianus. ff. de cond. & demonstrat.* Bellamera *cons.* 4. *in fin.* facit quod habetur in decisione Rotæ 13. *sub num.* 2. *vers. Quarto quando*, *de probationibus*, *in novis.* à dicto enim articulo pendet assignato legitimè, &c.

Supponebamus ulteriùs, quod licèt sit nota conclusio † quod ex duabus appellationibus ab utra- 48
que parte interpositis ab eadem sententia, una ad inferiorem, altera ad Papam; ista prævaleat, & totam causam devolvat *ex cap. si duobus, de appellationibus.* Tamen ista conclusio in causa præsenti fallax reperiebatur dupliciter, † tum ex Concil. 49
Trid. *dict. cap.* 20. *ad hæc*, quod causa matrimonialis miserabilis personæ non debet extrahi à Provincia in qualibet instantia ex deductis à principio *hujus* 3. *conclusionis.* Tùm etiam; quia regula *dict. cap. si duobus*, non procedit, † quando appellans 50
ad Papam tacitè aut expressè prorogaret jurisdictionem inferioris, quo se renuntiasse videtur devolutioni suæ appellationis quantum ad Papam, quoniam licèt verum sit quod ex duabus appellationibus ab utraque parte emissis, una ad Papam, altera ad inferiorem, illa prævaleat; tamen hæc prælatio, † & devolutio non est tantæ 51
efficaciæ, & tam absoluta, quin etiam inferiori adquiratur jurisdictio, licèt elidibilis ope exceptionis, text. est *in dict. cap. si duobus*, ibi: *Tenebit excommunicationis sententia*, *&c.* optimè resolvunt Philippus Franch. ibidem sub *n.* 13. *&*

& seq. vers. In verbo tenebit. Cardinal. Alexand. *in eod. cap. n.* 3. *vers. Nota ex text.* Decius *n.* 5. *nota.* 3. Scaccia *de appellationib. quæst.* 10. *n.* 15. Barbosa *in collect. ad eundem textum*, *num.* 4. cōcludentes quod interim potest inferior procedere.

Quapropter ista jurisdictio cum sit elidibilis va-
52 let prorogari, † ut in terminis Petrus Barbos. *in l.* 1. *art.* 1. *num.* 190. *ff. de judiciis*, & tenet Aug. Barbos. *in dict. cap. si duobus*, *num.* 4. & alii statim citandi.

Atque quemadmodum per comparitionem coram
53 inferiore absque protestatione † appellans intelligatur renuntiare suæ appellationi, & prorogare jurisdictionem ejusdem text. *in cap. solicitudinem, de appellationib.* quem latè exornat Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 2. *n.* 12. *& seqq.*

Eodem modo quando concurrunt hæ duæ ap-
54 pellationes, una ad Papam † (quæ regulariter prævalet) altera ad inferiorem; si postmodum appellans ad Papam compareat coram inferiore; videtur renuntiare devolutioni ad Papam, & prorogare jurisdictionem aliàs elidibilem inferioris, qui impunè de cætero procedit in causa; ita post alios elegantèr concludit Scaccia *de appellationib.* 2. *part. quæst.* 10. *sub n.* 13. *vers. Tertius casus*, ubi ita ait: Tertius casus est, quando appellans renuntiasset appellationi, quam interposuerat ad Papam, sive renuntiatio sit expressa, sive tacita per comparitionem coram Archiepiscopo sine protestatione Cardinalis Alexand. *sub eodem n.* 4. ibi: *Fallit tertio*, & egregiè Decius *n.* 13. *notab.* 6. *& sub n.* 17. sed de isto tertio casu satis abundè loquutus sum *infr. q.* 17. *limit.* 2. *&c.* quod & probat uterque Barb. quos suprà citavimus *n.* 51. *&* 52. dum in hoc casu prorogationem admittunt: de hac comparitione coram Nuntio Apostolico ex aliquibus actis à vero gestis constanter fuit compertum.

Insuper in comprobationem adduximus dictas
55 singulares Rotæ decisiones; † quas ad litteram retulimus hac 2. *part. cap.* 19. *n.* 42. quibus reperitur decisum, quod per comparitionem coram alio judice etiam prætendente jurisdictionem in causa videatur ei consentire, & renuntiare commissioni jam à se expeditæ ante ejus præsentationem, cujus virtute Delegatus jam non potest procedere validè in causa, sed nulliter & attentatè, & consonant omnia quæ à principio *dict. cap.* 19. scripta sunt.

Comparitionem appellantis ad Papam coram Nuntio in hac causa concludenter deduximus inferentes inde ad prorogationem jurisdictionis, & renuntiationem suæ appellationis, & devolutionis ad Papam, & per consequens ad renuntiationem suæ commissionis postmodum obtentæ, & inhibitionis subsequutæ, quæ Rotæ inhibenti jurisdictionem non contulerat.

Considerabamus etiam ad commissionis impetratæ, † & inhibitionis subsequutæ nullitatem,
56 quod cum ante impetrationem comparuerit appellans coram Nuntio, & suæ appellationi tacite inde renuntiasset, commissionem super appellatione resoluta, & quæ jam non stabat, nullam fuisse nec tribuisse jurisdictionem & per consequens omnem processum, & inde sequuta esse nulla & invalida ex defectu jurisdictionis, Bellamera *decis.* 22. Cæsar de Grassis *decis.* 8. *n.* 4. Marquesanus *de commis.* 1. *part. cap.* 3. *num.* 220. *fol.* 170. *tom.* 1. Gratian. *disceptationibus forens. cap.* 17. *per totum.* Ruginellus *de appellation.* §. 6. *gloss.* 4. *sub num.* 7. *vers. Adverten-dum.* Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. *à n.* 3. Farinacius *in posthum. tom.* 1. *decis.* 789. *num.* 2. *& seq. & num.* 6. & loquendo in nullitate † inhi- 57
bitionis expeditæ hujus commissionis virtute, Lancellotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20. *limitat.* 12. *à num.* 1. *cum seq.* ubi aliquas Rotæ decisiones adducit, † & Gratianus ubi proximè *n.* 1. 58
reddentes omnes rationem, quia commissio, super non ente nullam tribuit jurisdictionem, & circa effectus hujus appellationis semel resolutæ, & renuntiatæ, vide plura quæ congessimus hac 2. *part. cap.* 19. *à n.* 12. *cum multis seq. & cap.* 26. *à n.* 38. ubi plura sunt cumulata.

Concordat Rotæ decisio Alex. Ludovis. *decis.* 417. à principio, ubi † quod sublata causa, & 59
fundamento principali, tacitè censetur sublata inhibitio Rotalis, & consonat Rotæ decisio, ut per Jacobum Caballerium *decis.* 2. *n.* 6. ibi: Quod autem Ordinarius Nerito nulliter processerit in hoc casu, patet; quia commissio sibi directa erat subreptitia, nam Joannes Andreas obtinuerat committi dict. Ordinario Nerito causam appellationis sub falso prætextu, quod Ordinarius Liturien. executor suarum litterarum declarasset, eas non esse executioni demandandas, de quo decreto non constat, & consequenter appellatio, & sic nec commissio subsistit. Cæsar. de Grassis *decis.* 2. *num.* 1. *& sequentibus de rescriptis.* Hostiens. Felin. & alii, quos refert & sequitur Cassiad. *decis.* 1. *de rescript. &c.*

Deducebamus insuper in comprobationem retentionis prædictæ inhibitionis, † de qua in hac 60
conclus. 3. quod non tantùm ipsa, sed & commissio præcedens fuisset surreptitia; non quia surreptio de per se sola sit sufficiens causa ad retentionem litterarum, nisi concurrat alia ex relatis, 1. *part. cap.* 3. *& quatuor seq.* sed potiùs ad clariùs ostendendum defectum intentionis Papæ, quem ob surreptionem patiuntur dictæ litteræ, ut latissimè diximus 1. *part. cap.* 8. *per totum.*

Cùm litteræ præfatæ commissionis dicantur surreptitiæ † ob non factam relationem claram, & 61
specificam Sanctissimo, de minore, pupillo orbato, vidua & aliis miserabilibus personis, contra quos impetratur rescriptum probant in terminis Marchesan. *de commissionibus, tom.* 2. *de commiss. avocatoriis, caus.* §. 2. *à num.* 1. *& n.* 155. Scaccia *de appellationib. quæst.* 7. *sub num.* 171. videndi quia rectè loquuntur: debet enim omnium obstantium fieri Papæ specifica, vera, & clara relatio, ita ut veritas etiam relata, tamen sub involucro verborum non sufficiat, ut latiùs ad finem conclusionis; 4. *à n.* 94. *& seqq.* & hæc surreptio influit in damnum publicum ex DD. citatis 1. *p. c.* 13. *n.* 65. & sic retentio procedit, ut *in dict. cap.* 8. probavimus.

Quarta conclusio erit, inhibitio Rotalis expedita super re jam judicata, † aut tribus confor- 62
mibus vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu, quia est contra jus, infertque præjudicium publicæ utilitati, quam conclusionem (cum in facti contingentia habuissemus,) validissimis fundamentis defendimus.

Impetrata rescripta (inquit Imperator) *non placet admitti*, † *si decisæ semel causæ fuerint ju-* 63
diciali sententiæ, quam provocatio nulla suspendit: sed eos, qui talia rescripta meruerint; etiam limine judiciorum repelli, &c. in l. fin. C. sententiam rescindi non posse, *& in l. causas vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet. C. de transactionibus*, text.

etiam

etiam *in l. fi. C. de errroribus advocator. l. cum tibi, c. de judiciis, l. terminato, C. de fructibus & litium expensis.*

Rescriptum enim contra rem judicatam, aut
64 tres conformes, † quatenus est impeditivum executionis & effectus earum contra jus, & ab eo reprobatum, ut *in rubro & nigro, C. ne liceat tertio provocare*, & propterea tanquam injustum,
65 † & incivile admitti non debet. *l. rescripta, & authentica, quæ supplication. C. de precibus Imperatori offerendis, l. probatorias, C. de diversis officiis, Authentica, ut divinæ jussiones, cap. fin. collatione* 8. *cap. super litteris, de rescriptis.* Caballinus *milleloquio* 992. Tepatus *lib.* 1. *variar. tit. de executione sententiæ, column.* 9. *in princip.* Ant. Sola *ad decret. Sabaud. tit. de conclus. in caus. parte* 3. *glos.* 1. *n.* 7. Trentacinquius *lib.* 1. *tit. de rescriptis, resolut.* 6. *num.* 1. Ponte *consil.* 1. *num.* 72. *& de potestate Proregis, tit. de abundantia civitatis.* §. 3. *num.* 14. Berdacius *consil. criminal.* 478. *n.* 20.

Quia rescriptum super tertia appellatione nec
66 tenet, † nec illud potest Princeps, seu Papa de ordinaria potestate concedere, *cap. tua nobis, de appellationibus*, & aliis per Marchesanum *de commissionibus. part. c.* 3. *num.* 30. *fol.* 30. *& part.* 2. *cap.* 1. *vol.* 4. *num.* 1. 2. *&* 3. *fol.* 315. Cagnol. *in decret. Montisferrat.* 14. *quæst.* 9. *fol.* 224. novissimè Amat. *variar. resolut.* 6. *num.* 4. *& à num.* 2. nisi per speciale privilegium tertiam
67 appellationem † concedat Princeps de plenitudine potestatis, Mastril. *de magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 38.. *&* 391. *volum.* 1. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 17. *limitat.* 1. *n.* 3. *& seq.* Rodulfin. *de absoluta Principis potestat. cap.* 3. *n.* 16. Mota *decis.* 42. *num.* 19. Trentacinquius *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 15. *de appellationibus, n.* 11. & alii plures citati ab Amato ubi proximè *à n.* 5.

Et hinc est, ut omnes Doctores de litterarum
68 retentione tractantes † pro notissima conclusione affirmant, eas retinendas fore, quæ contra jus fuerint expeditæ, devientque à tramite juris, cum talium executio suspendi debeat, nec illæ adimplendæ juxta text. singularem *in l. rescripta*, 1. *C. si contra jus vel utilitatem publicam, cap. rescript.* 25. *quæst.* 2. & in specie est text. *in dict. l. fin. C. sententiam rescindi non posse*, ibi: *Non placet admitti, l. final. C. si contra jus vel utilitatem publicam*, ibi: *Ut nullam rescriptum, nullam sacram admonitionem, quæ generali juri vel utilitati publicæ adversa esse videantur, in disceptationem cujuslibet litigii patiantur proferri*, textus optimus *in Authent. ut nulli judicum*, §. *hoc vero*, dum loquens de suspensione horum rescriptorum inquit: *Si verò contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse jubemus.* Ripa & omnes *in cap. si quando*, *n.* 16. *de rescriptis.* Fabius Anna *consil.* 60. *n.* 42. Berdacius *consil. criminal.* 478. *num.* 21. Giurba *decis.* 7. *num.* 1. *& sub num.* 6. & nos abundè suprà 1. *part. cap.* 3. *numero* 1. *cum seq.* & in terminis quod rescriptum Principis super re
69 judicata, † ex quo executionis sit impeditivum, non debet admitti, probant Rebuffus *ad Regias constitut. titul. de supplicat. num.* 41. *& tit. de arrestis artical.* 1. *gloss. n.* 4. Valascus *conclusion.* 51. *num.* 29. Anna *singulari* 458. Tuscus *tom.* 7. *littera R. conclusion.* 314. *n.* 7. *&* 12. Petrus Gregor. Tholosan. *de appellation. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. Sola *ad decreta Sabaudiæ, tit. de ap-*

pellat. gloss. 15. *n.* 3. Carolus Tapia *de jure Neapolit. lib.* 2. *tit. de officio Sacri Concilii, pragmat.* 5. *n.* 1. Marsil. *ad Capicium decis.* 169. *n.* 4. Tepatus *lib.* 1. *variar. tit. de execut. sententiæ, col.* 9. *in princip.* Ponte *de potestate Proregis, tit. de abundantia civitatis*, §. 3. *n.* 14. plenè Amato *resolut.* 6. *n.* 3. 6. 7. *&* 8. qui per plurimos † 70
loquitur de rescriptis contra tres conformes, † quia 71
est contra jus, Giurba *decis.* 1. *num.* 2. *&* 3. Fachineus *controversiar. juris, lib.* 3. *cap.* 49. plenè Fabius Anna *cons.* 62. *n.* 36. & quia injustum, durum, † & incivile est, Gailliaul. *cons.* 27. *n.* 72
98. Baldus *consil.* 396. *vol.* 3. Tusch. *tom.* 6. *lit. R. conclus.* 219. *n.* 9. Giurb. *dict. decis.* 7. *sub n.* 1. & est odiosum; † ut per plures ipse, *n.* 2. 73

Et quando rescriptum Principis apparet injustum, † durum seu asperum, nec debet exequi, 74
nec admitti, sed potiùs suspendi, & detineri, prout loquendo in bullarum retentione, affirmant ex Cardinal. *consil.* 142. *Sanctissimus Dominus.* Palacios Rube *de benefic. vacant. in Curia, à princip.* Azeved. *in l.* 14. *ex n.* 33. *cum seq. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Felin. *in cap. nonnulli, n.* 9. *&* 14. *de rescriptis.* Didacus Perez *lib.* 2. *ordinam. tit.* 4. *l.* 29. *gloss.* 1. *versicul. Unde contra prædictum rescriptum. pag.* 252. Lancellotus Conradus *in Templo omnium judicum, lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *tit. de præstantia & potentia Imperatoris, versic. Obedire ei omnes debent, n.* 16. *fol.* 51. Covarruv. *practicar. cap.* 35. *n.* 6. Alphonsus Oxeda *de beneficiorum incompatibilitate* 1. *part. cap.* 21. *n.* 5. Segura Dabalos *in directorio judicum Ecclesiastico.* 2. *part. cap.* 5. *ex* 3. Hieronymus Partoles *in scholiis ad Molinum*, *in* §. *consultation. & in n.* 17. & per plures quos congessimus 1. *part. cap.* 3. *per totum.*

Igitur inevitabilis videtur retentio in Senatu inhibitionis expeditæ † in Rota super re judicata, 75
& tribus conformibus, si contra jus exorbitans, injusta, & dura, quatenus impedit effectum, & executionem earum.

Et ex hac causa legitima alia insuper suboritur, † publici præjudicii & damni, quo principaliter 76
salubre hujus retentionis nititur refugium, ut per plura jura & Doctores probavimus 1. *part. cap.* 5. *per totum*, velle enim rem judicatam carere effectu, † litésque esse immortales, Reipublicæ est conta- 77
gium, quod omni conatu Princeps cavere tenetur, ne vassalli suis discordiis, & sumptibus vexentur, ut docet Cicero *de legibus, lib.* 1. ibi: *Et ea salus litium multitudine maximopere læditur, ideo ad conservationem illius multa quidem excogitarunt, &c.* Parisius *de resignat. beneficior. lib.* 11. *quæst.* 1. *à n.* 27. ibi: Et ideo concernit publicam utilitatem ex eo, ut lites finiantur Bald. *in l.* 1. *in* 5. *notabili. C. de novo Codice componend. & in l.* 1. *ff. de furtis.* Alexand. *consil.* 190. *col.* 2. *l.* 2. *& consil.* 171. *col.* 3. *l.* 7. nam clari juris est, extinctionem litium ad conservationem congregationis humanæ pertinere, &c. ad quod plura congessimus hac 2. *part. c.* 3. *n.* 7. *cum seq.* omnino videnda, & applicanda.

Si enim ad rei judicatæ suspensionem expressum principis rescriptum non sufficit, † cum nihilominus 78
istud nec admittitur, nec exequitur, sed potius suspenditur, & retinetur, ut latè probant Doctores superiùs citati *à n.* 62. *cum seq.* & copiosè Giurba *decis.* 6. *per totam*, cùm ad hoc † ut tale 79
rescriptum adimpleatur, duo præcisè requirantur, nempè certa Principis scientia rei judicatæ, & quod simul ipse plenitudine potestatis utatur cum clausula *non obstante*, ut notarunt Apostil. ad Guidonem Papæ *decision.* 420.

420. post Baldum in *l. nam ita Divus, quæst. 1. ff.*
de adoptionib. Alexand. *conf. 2. col. 5. vol. 1.* Tepatus
variar. resolut. tit. de executione sentent. versic. Se-
natus. Tuschus *littera R. conclus. 314. num. 13.* An-
na *allegat. 49. num. 8. 9. & 10.* Trentacinquius *l.*
1. tit. de rescriptis, resolut. 6. 9. & 10. Ant. Ga-
briel. *tit. de clausulis, conclus. 1. & 2. per totum.*
Marilian. *decis. 20. & 25.* Ponte *consil. 59. num.*
30. & consil. 55. num. 4. Sola *ad decreta Sabaud.*
tit. de appell. gloss. 15. n. 3. & tit. conclus. in causa.
part. 3. gloss. 1. n. 8. Giurba *decis. 7. num. 7. cum seq.*
Amato *variar. resolut. 6. num. 10. & num. 3. cum*
80 *multis seq.* † aliter nec etiam per indirectum valet,
ipse Giurba, *n. 6.*

Quanto igitur minus valebit rescriptum obten-
81 tum, & impetratum super re judicata, aut tri-
bus conformibus absque earum scientia Principis,
cum ut plurimum subreptitiè, & falsa relatione
soleat impetrari tacita veritati rei judicatæ, vel
sub tot verborum involucro narrata, ut veritas Pa-
pæ occultetur, & inde dolosam suam intentionem con-
sequatur impetrans impediendi & procrastinandi rei
judicatæ executionem sinistra hac relatione utens, ne
in commissione solitæ apponatur clausulæ executionis
præservativæ *sine præjudicio legitimæ executionis*, aut
parito judicato, quæ nullatenus omittuntur in Ro-
mana Curia, quando ex vera relatione impetrantis
apparet de re judicata, tribus conformibus, aut
via executiva, ut annotant Clausulistæ omnes, &
latissimè Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 86.*
per tot. & cap. 87.

Debet etenim Sanctissimo fieri clara, specifica
82 & individua relatio rei judicatæ, † aut trium
conformium, aliàs rescriptum seu commissio est
subreptitia, quia rem judicatam per rescriptum
Principem evertere velle, non creditur, text.
expressus *in cap. exposita, de arbitr.* ubi glos.
& Doctores, Felin. *in cap. super litteris, num.*
14. ubi Berojus *num. 72. de rescriptis*, alios re-
censet, Cravetta *consil 79. num. 2.* Barbatia *con-*
sil. 46. col. 2. lib. 2. & consil. 10. col. 3. lib. 3. Nevi-
zan. *consil. 36. num. 13.* Menoch. *de arbitrariis,*
lib. 2. Centur. 2. cas. 102. num. 46. alios citans *n.*
45. Marta *clausul. 174. in fin. part. 1.* & fuit dictum
in una Abulensi Capellaniæ 21. Aprilis 1602. coram
Cardinal. Lancelloto Juniori, & *in alia Toletana*
Beneficii 14. Novembris 16[illegible]. coram Justo, impres-
sa penes Marchesanum *de commissionibus, tom. 1.*
fol. 384. Beltramin. *in annotationib. ad Ludovis.*
decision. 2. num. 17.

Maximè, si ipsa tertia appellatio à tribus confor-
83 mibus emissa † fuisset jam introducta per eundem
appellatum in alio Tribunali, putà Nuntii (ut
in eadem lite vertente considerabamus) de qua
introductione nisi Papæ fiat expressa relatio, com-
missio super appellatione impetrata est subreptitia,
nec ex ea Auditoris Rotæ acquiritur jurisdictio,
cum Papa ignarus dependentiæ litis coram alio
judice eam avocare non censeatur; ita eleganter
dixit Gloss. *in cap. prudentiam, §. sexta, de officio*
Delegati, & ibi Abbas *num. 5.* Barbatia *consil. 20.*
col. 3. cap. 46. col. 2. lib. 3. Felinus *cap. super lit-*
teris, num. 12. de rescriptis, qui post Rotam *decis.*
14. de rescriptis, in antiquis, & Thomam Fastho-
lum *dubio 64. eodem die*: scribit non valere com-
84 missionem specialem factam in Curia, † non facta
mentione, quod causa alibi introducta erat, &
vide infrà *num. 87. & seqq.* Bellamera *decis. 64.*
dicens rescriptum committens causam Audito-
ri in curia esse subreptitium, si non est narratum
litem introductam in partibus, latè & singulari-
ter Menochius *de arbitrariis, d. casu 102. n. 34. cum*
seq. probant insuper Rota Fasthol. *dec. 31. causa* Phi-
lip. Franch. *in c. ut debitus. n. 34. de præsumpt.* Ægi-
dius *decis. 46. except.* ubi mirabiliter dicit, † quod ta- 85
lis commissio ipso jure sit nulla, nisi fiat ex cer-
ta scientia Papæ. Afflictis *decis. 98. pulchrum, &*
decis. 220. in causa, num. 14. & seq. Millis *in ver-*
bo, si est impetrata. Parisius *consil. 74.* Gratian.
num. 15. lib. 4. Lancellotus *de attentat. 2. part.*
cap. 4. in præfatione, num. 631. & seq. quia licèt
Princeps tacitè, † & expressè valeat ad libitum 86
avocare ad se causas sive incipiendas, sive cœ-
ptas coram aliis judicibus inferioribus, cum hæc
sit sua Regula, ut post alios Rebuffus *in tract. de*
avocatione, quæst. 5. à num. 4. & seq. Boërius *in*
tract. de ordine graduum, 2. part. à num. 57. Bel-
luga *in speculo Principum, rubric. 23. §. sed pone,*
n. 6. & seq. Guido Papæ *decis. 440.* Jacobus Cal-
litius *in margar. Curiarum, dubitat. 8. versic. 64.*
cum seq. Avendan. *de exequent. mand. lib. 1. cap.*
19. Peguera *in practic. tit. de avocation. causar.*
ad Regem, ex num. 21. cum seq. Ponte *de potestate*
Proregis, tit. de abundantia civitat. §. 1. n. 16. &
19. decision. 36. n. 12. Cabedus *decision. 85. n. 5. &*
seq. Fontanell. *de pactis nuptialibus, tom. 1. clausu-*
la 4. gloss. 10. part. 1. num. 155. Cancerius *variar.*
resolut. tom. 3. cap. 10. num. 8. Carolus de Tapia
decis. 1. ex n. 9. cum pluribus seq. Azeved. *in l. 45.*
tit. 4. lib. 3. Recopilat. n. 3. & seq. Marchesanus *de*
commissionib. part. 2. cap. 4. de commission. avocat.
causar. fol. 461. ubi latissimè Gonzalez *ad regulam*
8. Cancellariæ gloss. 52. per totam. Callicius *de fi-*
sco, dubitatione 8. prærogativa 64. Seraphinus *de-*
cis. 948. per totam. Bobadilla *in Politica lib. 2. cap.*
16. n. 100. & quatuor seq. Scaccia *de judiciis,*
cap. 66. ex num. 11. cum seq. magistraliter Covarr.
practicar. cap. 9. per totum, Mastrillus *de magistra-*
tibus lib. 3. cap. 4. ex num. 248. usque ad 258. & in
cap. 4. num. 160. & seq. & decis. 127. 128. per to-
tam, & decis. 286. num. 9. & seq. Calixtus Ramirez
de lege Regia. §. 25. ex num. 19. & 20. cum seq.
Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. ex*
num. 195. usque ad 185. ubi de expressa & tacita
Principis avocatione.

Hæc tamen quævis avocatio debet fieri scien-
te Principe † pendentiam litis coram judice in- 87
feriori, aliàs si litis status, & pendentia coram
alio judice non narretur Principi, non præsumitur
voluisse causam avocare, nec commissio alteri facta
transferet jurisdictionem; ita per *cap. causam, de*
officio Delegati, cap. inter Monasterium, de re ju-
dicata, per Rotam, Stapinleum, & Philippum Franch.
probat Vestrius *in practic. Romanæ Curiæ lib. cap.*
9. num. 5. & 6. ubi inde rectè infert, † nedum cau- 88
sam non censeri avocatam; sed & commissionem, &
omnia inde sequuta coram novo judice esse nul-
la ipso jure † & in istis etiam terminis determi- 89
navit Rota *in una Laudens. pecuniæ coram Pam-*
philio, adducta per Marchesanum *de commissioni-*
bus nullitatis Sanato, post §. 1. part. 3. tom. 3.
folio 20. ubi à principio dicitur, quod cœpto
judicio coram Judice competente, & non facta
litis relatione, commissio impetrata alteri judi-
ci, istius processus, & sententia sunt nulla ipso
jure, adeò ut nullitas hujus sententiæ influat in
alias, quæ illam priorem confirmarunt, quæ est
singularis decisio, & probant Doctores superiùs
citati à *n. 81.* nam ad hujusmodi avocationem
non debent, † nec solent Principes moveri 90
nisi ex magna, & urgenti causa, atque necessi-
tate interveniente, nec de facili avocare licet;
afferret

afferret enim Reipublicæ magnum detrimentum, & parti intolerabile præjudicium, ut rectè cum Castrens. observavit Covarruv. *dict. cap.* 9. *ante finem*, & cum Avendanno, Ponte & aliis Mastril. *de magistrat. lib.* 3. *dict. c.* 4. *n.* 251. & 252. & *decis.* 286. *n.* 9. & 10. *part.* 2. Marchesan. *de commis. c.* 4. *n.* 2. & *n.* 7. & 98. *n.* 3. 29. & 35. Tapia *dict. decis.* 1. *n.* 12. ubi quod avocatio sine
91 magna † causa partem lædit, & cedit in contumeliam judicis qui de causa cognoscere cœpit, prout *ibi*, *n.* 16. Scaccia *de judiciis*, *lib.* 1. *dict. c.* 66. *à n.* 11. & 12. ubi congerit causas, ex quibus avocatio fieri potest, Narbona ubi proximè ex *n.* 195. doctè & eleganter plura congerens Castill. novissimè *de tertiis*, *c.* 41. *à n.* 123. videndus *à n.* 121.

Et quod Princeps inscius causæ pendentis co-
92 ram judice inferiori † non censeatur avocare eandem, probat Tapia *dict. decis.* 1. *n.* 8. & *seqq.* & *n.* 15. quod Princeps inscius non censetur præjudicare voluisse processui inter partes agitato, nec jurisdictioni ordinariæ impedimētum, & obstaculum apposuisse; sequitur Castillo ubi proximè *n.* 125. *qui n.*
93 124. rectè ex Doctoribus infert, † avocationem esse odiosam, & propterea restringendam, quatenus tollit præventionem, & prohibet judicem pronunciare de eo, de quo cognoscere cœpit, aut de quo jure Ordinario cogniturus erat, quod cederet in injuriam judicis inferioris, ut dictum est.

94 Quare ex prædictis & aliis pluribus considerationibus diximus in *facti* contingentia † retentionem faciendam legitimè in Senatu inhibitionis Rotalis expeditæ virtute commissionis obtentæ super tertia appellatione à re judicata, & tribus conformibus emissa, non facta Papæ vera relatione earum, nec sufficiet sub involucro verborum facta, quoniam idem est omninò tacere veritatem Principi, vel eam obscurè, & sub involutione verborum narrare, juxta singularem doctrinam Innocentii *in cap. cum dilecta*, *num.* 3. *de rescriptis*, dicentis litteras subreptitias dici quando per aliquorum operam factum est, quod effugiat plenam intelligentiam Papæ, quod menti tenendum dicit ibidem Abb. *num.* 7. afferens id fieri, quando sub involucro verborum effugiunt deliberatam Principis conscientiam, ubi Felin. *col.* 2. *vers. Tene menti.* Jass. *in l. præscriptione*, *num.* 2. *C. si contra jus vel utilitatem publicam*, Socin. Jun. *consil.* 77. & 97. *vers. Et si dicatur. vol.* 1. Curtius Sen. *consil.* 85. *num.* 27. 49. & 76. *vers. Nunquam*
95 *esse*, ubi dicit, quod sub † involucro verborum non potest apparere de voluntate deliberata Principis. Grammaticus *decis.* 66. *num.* 18. Menochius *de arbitrariis*, *cas.* 202. *ex n.* 69. & *casu* 203. *ex num.* 3. Ripa *in cap. ad aures*, *n.* 15.
96 *de rescriptis*, dicens, † quod expressio facta sub involucro verborum rescriptum vitiat, sicut omnimoda taciturnitas. Sanchez *de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *disputat.* 21. *num.* 1. ibi : *Obreptitiam*
97 *verò*, † *quando per verborum involutionem, aut cautam loquelam, putà, ironicam, vel callidam effugiunt deliberatam concedentis conscientiam, ac plenam ejus intelligentiam*, &c. aliquot quamplurimos Doctores congerit, & post, ibi: *Confertur subreptionem esse, quoties veritas tacetur, vel per confusam & perplexam ejus narrationem occultatur*, &c. & iterum *n.* 5. idem repetit, sic Nos intelligimus illa verba *l.* 36. *tit.* 8. *part.* 3. ibi: *Si certa fuere ganada diziendo mentira, ò encubriendo la verdad, non debe valer*, &c. ut idem sit mentiri, vel veritatem coopertè, & obscurè narrare.

Conducit ad propositum doctrina Aimonis *consil.* 68. *num.* 10. ibi : *Iste impetrans* † *similis fuit* 98 *infirmo seu vulnerato, qui chirurgo vulnus detegere noluit, & ob id mortuus est, detegere enim debet impetrans vulnus omne Principi, id est, omnia obstantia ipsi impetrationi, ita quod appareret de voluntate rescribentis eum intellexisse rem omnem clarè, & specifice, aliàs non intelligitur dispensasse*, &c. ita similiter argumentatur Bald. *cons.* 204. *longum thema*, in finalibus verbis, *lib.* 3. ubi plura allegat.

Nec hanc subreptionem evitari posse, diximus in præfata negotii contingentia; † quod ab impetrante 99
replicabatur, non adesse tres conformes ex eo, quod una non confirmabat expressè aliam, licèt quælibet mandaret exequi instrumentum guarentigiatum pro summa petita, cui satisfecimus, quia in sententia nulla est descripta certa forma verborum, nec requirit expressam revocationem, aut confirmationem sententiæ, sed potiùs sufficit clara judicis intentio super negotio de quo agitur, probant Paulus de Castro *consil.* 16. *num.* 6. ibi : *Sed ista non est bona allegatio, nam licèt Judex appellationis non pronuntiet bene, vel male appellatum, vel pronuntiatum : si tamen ponit verba æquipollentia, & idem importantia, sufficit; putà, si Judex primæ causæ condemnavit, Judex verò appellationis absolvit; nam per hoc videtur pronuntiare male judicatum, & benè appellatum, quia ista sunt æquipollentia; hoc probat primò, l. Præses juncta glossa non haberi. C. de sentent. & interloquent. omn. jud. nam licèt sententia debeat continere condemnationem vel absolutionem, ut ibi dicitur in text. sufficit quod contineat æquipollens, ut ibi gloss. non enim refert quid ex æquipollentibus fieri, l. cum apud ff de minoribus; leg. Æmilius Larianus, in quibus habetur quod dum Judex primus absolvisset, Judex appellationis condemnavit, nec aliquid dicitur, quod pronuntiaverit super justitiam, vel injustitiam appellati, & tamen valet*, &c. quod etiam comprobat Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 11. *n.* 112. ubi quod ex sola pronuntiatione superioris *bene appellatum* necessariò infertur ad malè judicatum.

Latè etiam prosequitur post plures alios Vantius † *de nullitatibus sentent. ex defectu processus*, 100
num. 92. Scala *de consilio sapientis*, *lib.* 4. *cap.* 13. *tom.* 3. *part.* 1. *fol.* 349. Scaccia *de appellat. quæst.* 4. *à n.* 19. *usque ad* 22. & magis ad longum *de sentent. & re judicat. gloss.* 14. *quæst.* 28. *à num.* 9. *cum seq.* & sub *n.* 10. ibi : *Quia non refert quibus verbis utatur Judex in pronuntiando, dummodo ipsius intentio ex illis percipiatur, quia mens est attendenda, ut ex Vantio & Paschali Scala sequutus sum dict. quæst.* 4. *num.* 21. *qui loquuntur in sententia*, &c. ubi plurima reddit exempla.

Et quod confirmatio aut revocatio sententiæ inferatur tacitè, † quando alia fertur idem con- 101
tinens, aut directè repugnans, licèt expressè non dicatur in ea, primam confirmari, aut infirmari; probant Innocentius *in cap. dilecta*, *in appellationibus.* Albericus *in l. hoc judicio*; *col.* 1. *in fin. vers. In judicio*, *ff. familiæ ercifcundæ.* Felin. *in cap. cum inter*, *num.* 12. *de appellationibus.* Nicellus *regul.* 191. *num.* 7. Rota *decis.* 12. *de appellationib. in antiquis.* Corrocius *exceptione* 130. *num.* 24. & 52. ubi etiam *n.* 45. dicit, † 102
quod sententia cassata in parte, in alia censetur confirmata, sicuti si statuti cassantur aliqua capitula, cætera remanent confirmata ex *l. Tribunus*, §. *fin. ff. de testamento militis*, cujus textus singularem decisionem latè exornant Baldus ibi, quam insinuat : *Emendatio vel correctio in*

in quibusdam est cæterorum confirmatio, ibidem Baldus *in l. electio*, *num.* 14. *Cod. de edicto D. Adriani tollẽdo.* Joannes Monach. *in cap. statuto, n.* 5. *de rescriptis, in* 6. *& in cap. solet,* 10. *de sentent. ex communicat. l.* 6. Rota *decision.* 5. *de rescriptis, in antiquis.* Gonçalez, *in regula de men. & alternat. gloss.* 54. *n.* 14. qui *n.* 15. dicit, quod correctio in quibsdam est in reliquis confirmatio: faciunt scripta per Bartol. Bald. Angelum, Castrens. & Immolam *in leg. legata inutiliter*, *in fin.* ubi Florianus de S. Petro *n.* 23. *& seq.* quod si fuit alicui data potestas, & commissio revidendi statuta, qui quædam inprobat, cætera confirmare videtur, ex dict. *leg. Tribunus*, §. 1. Rolandus à Valle *consil.* 31. *num.* 21. qui alios laudat, & *n.* 22. *&* 25. *vol.* 4. plura congerit similia Valençuela *consf.* 151. *n.* 40. *cum seq. tom.* 2. & per eundem text. resolvitur, quod ubi feudum fuit in aliquibus ex partium, vel concedentis dispositione alteratum, non ideo novam in totum assumit formam; sed imò in non alteratis antiquam retinet naturam, per Iserniam *in cap.* 1. *ubi alii quoque de feudo non habent. propr. naturam.* Romanus *consil.* 70. *n.* 2. Decius *consil.* 193. *colum. pen.* Curtius Senior. *in tractatu feudorum*, *part.* 1. *quæst.* 6. *col* 6. Paris. *consil.* 23. *n.* 26. *vol.* 1. Lofredus *consil.* 1. *n.* 168. Surdus *consil.* 445. *à n.* 58. *lib.* 3. *& consil.* 63. *num.* 29. post Bald. Socin. Neviza. Natta. Roland. Menoch. & Beccium, & si una pars supplicationis fuerit confirmata tantùm, & concessa, cæteræ intelliguntur reprobatæ & rejectæ, Seraphinus *decis.* 467. *num.* 6. ex Parisio *consil.* 20. *n.* 15. *lib.* 1.

Et ex hoc principio similiter oritur, quod ad
103 hoc ut sententiæ dicantur conformes, † non requiritur quod conveniant in formalitate, & identitate verborum, nec in modo, sed sufficit convenire in substantia, & effectu, & quod omnes tendant ad eundem finem, sicut nec est necesse, quod confirmentur expressè, ut post plurimos Doctores, & decisiones probat Rota *in una Montis Regalis jurisdictionis*, 1. *Julii* 1605. coram Penna, ibi: Rota de re judicata constare censuit, quia verè aderant tres sententiæ Rotales ad favorem Archiepiscopi Montis Regalis, quæ in omni materia constituunt rem judicatam, *l.* 1. *C. ne liceat tertio provocare*, & maximè in hoc casu, in quo prædictæ tres sententiæ respiciebant idem jus, & eandem causam juris Metropolitici, ex quibus præcipuè constituitur res judicata, *l. cum quæritur, cum duabus seq. ff. de exceptione rei judicatæ.* Verallus *decis.* 93. *part.* 3. & erant conformes in substantia, & in effectu subjectionis ad favorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum, ut sententiæ dicantur, & sint conformes, Socinus Junior *consil.* 74. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Ruinus *consil.* 114. *num.* 10. *&* 13. *lib.* 5. Gabriel *titulo de exceptione rei judicatæ, conclus.* 1. *n.* 33. Thesaurus *decis.* 112. *& decis.* 228. *n.* 2. & sæpè Rota censuit in pluribus causis, & signanter *in una Romana successionis coram B. M. Orano* 23. *Maii* 1597. atque inde mox inferebatur, locum fuisse executioni. *Clement.* 1. *de sent. & re judicat.* nec ad rem pertinebat, quod tertia sententia lata non confirmat expressè
104 dans primas sententias; † quia cùm similiter esset ad favorem Archiepiscopi super jure Metropolitico, & in substantia contineret idem, quod duæ priores; cum conveniebat super facto principali valida fuit, & cum illis conformis, ut notabiliter dixit Baldus *in l. creditur.* §. *cum de solu-*
105 *tionibus*, nam ad effectum, † ut sententiæ non dicantur conformes, opus est, ut adsit difformitas circa substantiam, vel qualitatem principalem. Alexand. *consil.* 77. *num.* 3. *versic. Sicut ergo, lib.* 2. & fuit resolutum *in causa Romana successionis*, 23. *Maii* 1597. *coram B. M. Orano, &c.* quam decisionem integram adduximus hac 2. *part. cap.* 13. *à n.* 76.

Idem etiam affirmat Scaccia, & alii per Nos citati *in tract. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 16. *à num.* 25. quibus adde Rotam, ut per Farinacium *in posthum. tom.* 1. *decis.* 552. *n.* 9. & Thesaurum in locis *in dict. decisione* allegatis.

Ex quibus concludenter resolvendum erit; commissionem, † inhibitionem Rotalem super tertia 106
appellatione à re judicata, aut tribus conformibus emissam retinendam in Senatu, cùm sit expedita contra utilitatem publicam, & præjudicium juris tertio quæsiti, ne illis utatur pars.

Et erit advertendum, quod inhibitiones (de quibus in singulis quatuor conclusionibus adscriptis à principio hujus cap.) † sunt retinendæ in 107
Senatu, ne illis aliquomodo utatur impetrans, juxta latè tradita *in* 2. *conclusione, cap.* 26. *à n.* 33. *cum seqq. hoc* 2. *part.* ne ex usu earum, & reproductione in Rota exoriantur damna intolerabilia prævacenda, & per Nos considerata ibid. *à n.* 51. *& seqq.*

Tandem etiam annotandum erit, inter inhibitiones retinendas in Senatu † (quas hactenus à 108
principio hujus cap. retulimus) alia connumeranda erit, nempè inhibitio emanata super beneficio poss sso & obtento ab aliquo exemplo, cum in eo, & super omnibus litibus beneficii administrationem tangentibus jurisdictio privata sit Ordinarii, prout latè deduximus hac 2. *part. cap.* 15. *per totum*, ubi à principio quod quævis commissio non subscripta propria manu Sanctissimi retinenda erit in Senatu causa hujusmodi Ordinario remissa. Et in specie quod inhibitio in hujusmodi causis sit contra Decretum expressum Concilii Trid. ibidem videre poteris *à n.* 13. cujus verba retulimus.

CAP. XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione [quæ verè non fuit emissa] procedenti in causa prout in prima vigore clausulę (quam & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet nova Tridentini dispositio, ita ut nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio.

SUMMARIUM.

1. *Cõmissio impetrata super appellatione, quæ non fuit emissa nulla est.*
2. *Ex commissione super appellatione, quæ non extat, potest procedi prout in prima instantia, si habeat clausulam* (*quam, & quas*)
3. *Ita ut tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata prout in prima, sit prima.*
4. *Clausula* (*quam, & quas*) *amisit effectum suum ex Concilio Trid. ex qua non potest procedi prout in prima, nisi commissio sit subscripta manu Sanctissimi.*

Aliàs

5 *Aliàs fraus Tridentin. Decreto, cùm facilè foret impetranti extare legitimè appellatum asserere, ut obtineat commissionem cum clausula (* quam, & quas *) & effugere judicium Ordinarii.*

6 *Clausula (* quam & quas *) sapit avocationem, & transfert in Delegatum tacitè jurisdictionem super tota causa principali.*

7 *Avocatio expressa non subscripta non tollit primam instantiam Ordinarii ex Concilio Trid.*

8 *Tacitum non potest plus operari quàm expressum, cum quo datur æqualitas tantùm.*

9 *Extentionis sive comprehensionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate.*

10 *Ad superiorem nisi ex legitima appellatione non devolvitur causa ante diffinitivam, & appellatione non existente, perseverat Ordinarii instantia.*

11 *Clausulæ (* quam, & quas *) virtute non potest Judex procedere prout in prima, quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiva, si de appellatione non constat, & de ratione fundamentali.*

12 *Rem judicatam non potest Princeps per rescriptum subvertere de ordinaria potestate.*

13 *Clausula (* quam, & quas *) Judex non procedit tanquam in prima etiam de jure communi, nisi deficiant appellatio, & sententia simul.*

14 *Clausula (* quam, & quas *) amittit effectum, quo procedebatur prout in prima, nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex novo Decreto Trident.*

15 *Per clausulam [* quam, & quas *] poterat Judex appellationis se intromittere in articulo separato & diverso, jure communi attento.*

16 *Hodie ex Trident. nullo modo, nisi commissio sit subscripta, quia requirit novum judicium, & novam instantiam tangentem Ordinario.*

17 *Clausula (* quam, & quas *) amittit suos effectus, si pars adversa non citetur ad dicendum contra commissionem.*

18 *Subscriptio manu Sanctissimi non præservat effectus clausulæ [* quam, & quas *] quibus in aliquo casu de jure privatur.*

19 *Clausula (* quam, & quas *) non tribuit jurisdictionem in causa principali, quando ab ea emissa fuit appellatio, quæ non apparet; secus quando fuit appellatum ab interloquutoria.*

20 *Et de ratione.*

1 INter varios juris communis effectus à Neothericis attributos † huic clausulæ (*quam, & quas*) ille unus quod ejus virtute possit Delegatus ad causam appellationis datus nihilominus procedere, prout in prima instantia, quando non constiterit appellationem fuisse emissam, quo casu licèt regulariter commissio super appellatione (quæ re vera non extat, nec apparet interposita) sit nulla & inefficax, prout ex pluribus comprobavimus suprà *cap.* 31. *à n.* 56. *& seqq.*

2 Tamen quando in præfata commissione appellationis † non apparentis inest clausula (*quam, & quas*) posse insuper eundem judicem Delegatum procedere in causa prout in prima instantia, eo quod tacitè eandem primam instantiam Papa intelligitur avocasse ab inferiore, & in hunc Delegatum transfertur (ut statim à *num.* 6. dicemus) affirmant nonnulli Doctores, & Rotæ decisiones, ut ex Sarnerio *in regula de infirmis resignant. quæst.* 34. *n.* 4. Achillis de Grassis *decis.* 14. aliàs 30. *commissa causa, n.* 1. *de rescriptis*, sequitur (licèt sub dubio, & scrupulo) Cæsar de Grassis *decis.* 8. *n.* 5. & Cæsar Barz. *decis. Bononiens.* 47. *in causa vertente, n.* 37. *&* 38. Marchesan. *de commissionib. part.* 1. *de commission. appellat. in Rom. Curia, in verbo, nec non quam & quas, n.* 31. *in fin. & num.* 42. *fol.* 48. *in* 2. *præmissione.* Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. *n.* 5. *&* 6. videndus à *n.* 3. Aug. Barbosa *clausula* 121. *n.* 9. Marta *clausula* 120. *n.* 2. *part.* 1. Rota *in Romana Salviani interdict.* 14. *Decembris* 1596. coram Cardinale Lancelloto impressa per Marchesanum *de commissionib. part.* 1. *pag.* 62. & apud Seraph. *decis.* 124. *n.* 2. *&* 3.

Ita quod sententia lata in gradu appellationis, † quæ non apparet, nec extat, sustinetur tanquam in prima, & ac si in prima instantia lata fuerit, & uti prima sententia sustinetur, Achillis *dict. decis.* 14. Grassis *decis.* 5. *n.* 5. *de rescriptis.* Sarner *dict. q.* 34. *n.* 5. *vers. Et hoc ulterius*; Seraphinus *decis.* 1241. *n.* 2. *& dec.* 1232. *n.* 3. Barbosa *dict. clausula* 121. *num.* 12. & fuit dictum *in una Pacens. Canonicatus* 17. *Junii* 1615. corã Ubaldo Senior. impressa per Farinacium *decis.* 731. *num.* 5. *part.* 2. *recent.* declara tamen prout *à n.* 10. *& seqq.* 3

Hodie tamen iste nostræ clausulæ effectus penitus evanuit stante † nova dispositione Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. quo expressè sublatæ sunt omnes avocationes in prima instantia, quæ propria manu Sanctissimi non sunt subscriptæ, adeoque si commissio appellationis legitimæ non subsistat, eo quod non constat de appellatione, aut de sententia interloquutoria continente gravamen irreparabile, vel diffinitivæ vim habente juxta determinationem ejusdem Tridentin. Judex ipse Delegatus non poterit se intromittere in causa, procedendo tanquam in prima, in præjudicium Ordinariæ jurisdictionis, & collitigantium ut diximus sæpè, nam ex hac via fieret notissima fraus Concilii Trid. Decreto † cùm in facultate esset cujuslibet volentis effugere judicium, & hoc quæsito colore, primam Ordinarii instantiam evertere: quippe cùm agnoscat quod directè non potest id consequi, facilè ei foret fingere, & falsò supponere sententiam jam ab Ordinario latam, & appellationem à se emissam, ut obtineat commissionem cuilibet judici super ea; ad hoc ut virtute clausulæ (*quam, & quas*) liberè procedat, & cognoscat in prima instantia, quas fraudes jura non patiuntur, imò abhorrent; & quod una via prohibetur alicui, ad id alia admitti non debet, ex vulgari juris regula. 4 5

Tùm etiam, quia si aliqua ratione Doctores citati, † *n.* 2. *&* 4. hunc attribuunt effectum huic clausulæ (*quam, & quas*) ea potissimum; quia per eam tacita inducitur avocatio, & translatio jurisdictionis super tota causa & negotio principali, quia dicta clausula sapit avocationem à judice inferiori. Hondedeus *consil.* 27. *n.* 44. *&* 45. Menochius *cons.* 787. *n.* 5. Aug. Barbosa *in clausula* 121. *n.* 14. *&* 15. & videndus *n.* 2. *&* 3. 6

Sed sic est quod nec expressa avocatio in prima instantia non subscripta † propria manu Sanctissimi potest hunc effectum operari, ut probat manifestè Concil. Trid. *dict. c.* 20. Ergo eo carere debet penitùs ista clausula, † quia tacitum non potest plusquam expressum operari, Beccius *consil.* 37. *num.* 24. Berojus *cons.* 134. *lib.* 1. Surdus *cons.* 28. *n.* 121. *post medium, lib.* 1. Gratianus *disceptation. forens. lib.* 5. *cap.* 133. *n.* 15. *& cap.* 649. *numero* 13. *& seqq. & cap.* 165. *n.* 47. *&* 48. Surdus *decis.* 317. *à numero* 12. *& seqq.* 7 8

seqq. nonnullos alios citat Carleval. *in tract. de judiciis, disp. 2. sub num.* 600. Rota per Farinacium *in posthum. tom. 2. decis.* 495. licèt enim
9 utrique effectus æqualis attribuatur, † non debemus tacitum ad majorem extendere, & protrahere, ut eleganter in similibus considerat Franchus *in cap. constit. super gloss. fin. de election. lib. 6.* Immola *in l. si vero, §. de vero, ff. solut. matrim.* Socin. *cons. 9. n. 6. & seqq. lib. 3.* Aretin. *cons. 25. n. ult.* Cravet. *cons. 176. n. 2. l. 2.* Paz *de tenuta cap. 57. sub n.* 283. & est originale dictum Bald. *in cap. secundò requiris, n. 4. & 5. de appellat.* ut in qualibet materia comprehensibili nunquam fiat comprehensio casus, quo minor ratio versatur, cum tota materia extensionis sive compressionis in rationis identitate fundetur, non in minoritate: sicque majorem vim non debemus attribuere tacito, quàm expresso, cum ab hoc ut plurimum regulетur, ex vulgaribus, ac ideo sicut avocationem expressam non subscriptam reprobat Concil. Trid. in prima instantia; multò fortiùs tacitam subscriptione pariter carentem.

Tùm etiam, quia si ex Trident. *in dict. cap.* 20.
10 prohibitum est † adire superiorem ante diffinitivam nisi per viam appellationis legitimæ à diffinitivæ vim habente, vel damnum inferente irreparabile, ut ex eodem patet decreto; si non constat de appellatione legitima, necnon legitimè interjecta, nec item de sententia ipsa, ut intelligit Scaccia *de appellationib. cap. 3. num. 6.* cum Barzio *decis. 47. n. 37. & 38.* cùm hoc casu deficiat qualitas legitimans recessum, & sic adhuc jam maneamus in prima instantia Ordinarii, quæ nec etiam expressè advocanda erit absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi; ergo nec per tacitam illa deficiente, & sic virtute dictæ clausulæ (*quam, & quas*) non poterit procedere in causa principali.

Quare obiter advertendum (in quo aliquantulum
11 confusè loquuntur citati DD.) † quod hujus clausulæ effectus relatus non potest ullo modo, etiam de jure communi verificari in commissione super appellatione à sententia diffinitiva, ut in eadem causa possit iterum procedi, tanquam in prima instantia, non constito de appellatione
12 emissa, quia si non fuit interposita; † sententia transtulit in rem judicatam ex juribus vulgaribus (quam nec Princeps de potestate Ordinaria potest evertere, nec per suum rescriptum resuscitare causam jam decisam, nec velle censetur, ut latè diximus suprà *cap. 31. à nu. 63. cum seqq.*) igitur nec judex Delegatus poterit iterum se in causa finita intromittere; sed (de jure communi loquor) illa clausula deficiente appellatione, poterit sortiri effectum, quoad alias diversas causas, quæ ejus virtute intelliguntur Delegato commissæ, ut in prima instantia de illis cognoscat, latè Barbosa *claus. 121. à numer. 2. cum seq.* At verò ad hoc ut in eamet causa operetur dicta clausula ad effectum procedendi in prima
13 instantia, † præcisè requiritur quod simul deficiant appellatio, & sententia narratæ, in commissione; prout loquuntur & declarant Barzius & Scaccia *de appellat. cap. num. 6.* nam tunc de jure communi potest Judex cognoscere prout in prima instantia, & sic intelliguntur quæ suprà *n. 3.* aliàs non poterit procedere etiam de jure communi Judex juxta dictam declarationem, quæ jam de jure novo Concilii Trid. nequeunt prævalere, nisi
14 eadem commissio cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta manu Pontificis, ut dictos effectus consequi & operari valeat prout dictum est, *n. 4.*

Inde etiam infertur quod licèt (jure communi attento) † ex commissione appellationis di- 15
ctam clausulam continente possit, Delegatus cognoscere, & se intromittere super aliis articulis diversis, ut latè Barbosa *clausul. 121. num. 3.* hodie tamen nullatenus, † nisi fuerit subscripta, quia 16
cum articuli diversi, & separati à priori in judicium deducto pendente, & appellato, requirant novum, & diversum judicium, novam & diversam instantiam, hæc Ordinario omninò pertinet, à quo deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, nullatenus avocatur, ex eod. Trid. prout abundè diximus suprà hac *2. p. c. 8. per totum, &c. 9. & c. 13.* quibus locis latè probata est hæc vera resolutio; igitur absolutè tenendum est quod in quolibet casu, quo detrahitur primæ Ordinarii instantiæ, semper clausula (*quam & quas*) hodie amittit vires suas, suosque uberrimos effectus, eidem à jure communi attributos, quoties commissio, qua eadem clausula apponitur, non fuit subscripta propria manu Sanctissimi juxta noviorem dispositionem Concil. Trid. nec Judex Delegatus talis clausulæ virtute hodie potest extendere manus suas.

Notatur ulteriùs, quod etsi prædicta commissio † cum dicta clausula (*quam, & quas*) 17
sit subscripta propria manu Sanctissimi, amittit suos effectus, & idem operatur, ac si non sit apposita; quando ad talis commissionis expeditionem non fuerit citata adversa pars, cujus interest, ad dicendum, & allegandum contra illam; prout etiam, quando non sunt servati termini substantiales soliti in judicio expeditionis, ut per Verall. *decis. 125. n. 2. part. 3.* Marchesan. *de commissionib. part. 1. pag. 201. nu. 66. in ultima impressione.* Barbos. *dict. clausul. 122. num. fin.* quoniam cum tunc etiam de jure communi † dicta clau- 18
sula nihil operetur, nec habeat dictos effectus, illi non supplentur per subscriptionem, quæ solùm solemnitatem adhibet illi, non autem immutat ejus naturam, nec in aliam novam influit, juxta quæ latissimè deduximus hac *2. part. cap. 30. §. 2. à num. 15. cum seqq.* quia cùm sub dicta clausula, ii effectus non continentur [ubi deficit citatio partis) illos non poterit attribuere, nec comprehendit subscriptio propria manu Sanctissimi prout ibidem probavimus *à num. 17. usque ad finem.*

CAPUT XXXIII.

Litteras Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi avocatorias primæ instantiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ inquisitionis; an Senatus Regius examinet, ut eidem remittat Tribunali?

Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem litteras, sed & alias quaslibet expeditas in derogationem privilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quàm ex speciali, indulto Apostolico munita?

SUM-

SUMMARIUM,

1 *Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem.*
2 *Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ.*
3 *Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in Decreto Regio prohibitivo.*
4 *Senatui Regio privativa datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Conc. Trid.*
5 *Inquisitorum jurisdictio Delegata connexa est cum Ordinaria Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præservat.*
6 *Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando, & seqq.*
7 *Socius non privilegiatus potitur foro privilegiato sui socii in rebus individuis.*
8 & 9. *Casus mixtus tunc in l. comprehenditur, quando de utroque simplici idem disponit, non quando de uno tantùm.*
10 *Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponunt de ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis.*
11 *Mixtum non comprehenditur sub simplici de quo lex disponit, si inter utrumque adest rationis diversitas.*
12 *Causa permissiva, & prohibitiva mixtim concurrentibus, hæc ut fortior ad se illam trahit, & attenditur.*
13 *Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ novæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt.*
14 *Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Cancellariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal Inquisitionis, refertur ad litteram.*
15 *Consilium S. Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia, & judicem confiscationis ex Regio Decreto.*
16 *Regis Regalia est, minuere potestatem suis magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare.*
17 *Regis immediata persona, an comprehendatur in suo Decreto prohibitivo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apost. hujus generis retinere justa existente causa, & seqq.*
18 *Senatus personam Principis repræsentat.*
19 *Ad jus semel à se abdicatum & renuntiatum regressus denegatur.*
20 *Persona loquentis in dispositione non comprehenditur.*
21 *Nisi ubi subjecta materia aliud suadet.*
22 *Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia.*
23 *Regis protectio cessat ubi Concil. Trid. cessat & nec disponit.*
24 *Inquisitores delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent jurisdictionem.*
25 *Delegata jurisdictio non comprehenditur in Trident. præservante primam instantiam Ordinarii.*
Cui non conveniunt verba legis, ejus dispositio adaptatur, ibidem.
26 *Rex Catholicus de jure, & usu recepto, munito indultis Apostolicis retinet, & examinat litteras infringentes jus & privilegia S. Inquisitionis, & seqq.*
27 *Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide.*
Rex Catholicus est protector unicus S. Inquisitionis, ibidem.
28 *Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Coronæ renuntiet.*
29 *Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis ostentat abdicatio, & avocatio causarum à suis magistratibus.*
30 *Tribunalia Regia nomine Regis, & precariò ab ipso exercent.*
31 *A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & jurisdictio omnis, & ad eum refluit, & revertitur.*
32 *Rex non tam amplam potestatem aliis confert, quin sibi majorem non reservet.*
33 & 34. *Ex qua provenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitii à suis magistratibus.*
35 *In Decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona.*
36 *Cui non adaptatur ratio prohibitionis ejusdem Decreti.*
37 *Ad examen litterarum Apostolicarum infringentium privilegia S. Inquisitionis Rex privatim elegit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconvenientiis.*
38 *Simanchas refertur, asserens Regem posse retinere litteras. Apost. in præjudicium Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis.*
39 *Regalia retentionis semper Rex utitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, ut ex pluribus exemplis hîc insertis ostenditur, & seqq.*
40 *Pragmatica Regis Ferdinandi refertur, multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes, infringentes jura S. Inquisitionis in qualibet instantia.*
41 *Provisio Regia refertur, qua mandat detineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur, donec ab ipso Rege examinentur.*
42 *Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium.*
43 *Posteà tamen dimanavit Decretum prohibitivum.*
44 *Rex Hispaniæ ubi absolutè nominat suum Consilium, sine alia demonstrativa, de Consilio justitiæ intelligit, ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cujuslibet.*
Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, ibid.
45 *Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527.*
Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum causarum, postmodum emanavit anno 1553. ibid.
51 *Referuntur quamplurimæ provisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum expeditarum in Romana Curia in præjudicium primæ, & ulterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua privilegia.*
52 *Rex Catholicus asserit se esse non solùm protectorem S. Inquisitionis Hispanæ, sed patronum.*
Epistola Regis vim legis habet, & pro lege allegari potest, ibid.

Epistola

53 *Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ, ne patiatur quaslibet litteras Apostol. contra Inquisitionem aut ministros exequi, donec ad se remissæ examinentur.*

54 *Rex Catholicus examinat & retinet litteras in derogationem privilegiorum Sanctæ Inquisitionis, non solùm ex vi suæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apostol. jus ei attribuentibus, ut sine suo consensu nullæ hujus generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur.*

55 *Rex Catholicus uti protector Concilii Trid. in cap. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apostolic. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis, & seqq.*

56 *Inquisitorum jurisdictio delegata conjuncta est, & connexa cum jurisdictione Ordinarii, cujus participatione illa includitur in cap. causæ omnes, & seqq.*

57 *Causæ hæreticæ pravitatis Ecclesiasticæ sunt & ad Episcopum uti Ordinarium pertinentes.*

58 *Ordinariæ jurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis hæreticæ pravitatis Papa non intendit derogare, sed præservare, ut Delegatus cum Ordinario simul procedat.*

59 *Inquisitoribus non datur jurisdictio privativa, sed accumulativa cum Episcopo, ita ut unus sine altero procedere non possit.*

60 *Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur jurisdictioni Ordinarii, & è contra.*

61 *Jurisdictiones duæ unitæ si sunt, una alterius naturam assumit.*

62 & 63. *Jurisdictio Ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & utraque commixta, illa istam ad se trahit.*

64 *Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis; fit interpretatio juxta naturam Ordinariam.*

65 *Ordinariæ jurisdictioni ne fiat præjudicium ex communione cum delegata Inquisitorum, utraque consideratur inclusa in cap. causæ omnes, quoad præservationem primæ instantiæ.*

66 *Revocabile ad nutum commixtum cum irrevocabili, efficitur irrevocabile.*

Ubi de mandato procuratoris dato in contractu irrevocabili, ibi.

67 *Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur.*

68 *Secus si detur super re communi Prælati, & Capituli.*

69 *Jurisdictio revocabilis sui natura si cohæreat juri irrevocabili, efficitur irrevocabilis.*

70 *Inquisitorum jurisdictio avocabilis ex quo cohæret jurisdictioni Ordinarii, non avocabili, efficitur inavocabilis & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trid.*

71 *Indultum Cardinalis Ordinarii de libera collatione in mensibus reservatis prodest Capitulo habenti simultaneam provisionem cum Cardinali.*

72 *Socius gaudet privilegio fori sui consocii in juribus inseparabilibus.*

73 *Minoris privilegio fori gaudet major consocius in inseparabilibus.*

74 *Privilegia Civitatis, seu Originis viri communicantur uxori ratione conjunctionis, & inseparabilitatis.*

75 *Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis secum trahit personam exclusam, ut simul capiat.*

76 *In re individua quis non patitur præjudicium ratione communionis & societatis cum alio.*

77 *Jus patronatus Ecclesiasticum non comprehenditur in reservatione, aut avocatione quando reperitur mixtum cum patronatu laïco.*

78 *Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præjudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarii.*

79 *Propterea utrorumque avocatione non admittitur, cum uterque includatur in Trident.*

80 *Opinio sectantium jurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur.*

81 *Opinio dicentium jurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinariæ, & carere imperfectionibus Delegatæ, & habere excellentias ipsius, ex conexione cum Ordinaria honestatur.*

82 *Inquisitorum cognitio tam in prima, quàm ulterioribus instantiis præservatur indultis Apostolicis vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solùm esse recurrendum ad Inquisitorem generalem Hispaniæ.*

83 *Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices.*

Nisi ad ejus executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibid.

84 *D. Joan. Alvarez de Caldas breve quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangunt ejus jurisdictionem.*

85 *Recensentur Bullæ Apostolicæ circa jurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in aliis instantiis, & circa expurgationem librorum, cum seqq.*

86 *Alexand. III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica pravitate.*

87 *Paulus III. declaravit suæ non fuisse intentionis derogare nec minuere, aut mutare de juribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispanæ per suam novam erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ postmodum à se creatæ.*

88 *Julius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus Hispaniæ in causis quomodolibet eam tangentibus, ac si nihil in Sanct. Apostol. reservaretur.*

89 *Clemens VIII. ut indulta Apostol. ad ea omnia extenderetur de quibus solita est cognoscere Hispana Inquisitio de jure, aut de consuetudine.*

Idem Pontifex commisit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgandorum, ibid.

90 *Litteras impetrandas in causis tangentibus Inquisitionem Hispaniæ declarat Alexand. VI. surreptitias & exequendas non esse.*

91 *Idem declaravit Clemens VII.*

92 *Consensus expressus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra jura Inquisitionis Hispanæ.*

94 *Sixtus V. tales litteras esse surreptitias deficiente consensu Regis, declaravit, & dat jurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum.*

95 *Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispanæ in suo territorio, declaravit.*

Ubi quam plures aliæ Bullæ ad idem recensentur, ibidem.

109 *Bullæ Apostolicæ prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ in qualibet instantia, & recursum etiam ad Sed. Apostolic. in quibusvis negotiis.*

negotiis, & eorum dependentiis multa recensentur, & ubi inveniri possunt, à 96. usq; ad n. 109.

110 & 111. *Refertur Thuanus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ.*

112 *Bulla Pauli III. multa ex supra dictis in unum redigens refertur ad litteram.*

113 *Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & ejus primam, & uberiorem instantiam.*

114 *Regi Catholico ex Bullis Apostolicis datur privilegium, ut sine suo consensu expresso, nec impetrentur, nec exequantur uti subreptitiæ litteræ in derogationem juris Sanct. Inquisitionis Hispaniæ.*

115 *Ius competens Regi de jure, privilegio aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis, Regalia ipsius est.*

116 *De qua cognoscit inter Ecclesiasticos.*

117 *Consensus Regis, ubi requiritur, litteræ sine illo impetratæ in Senatu retinentur.*

118 *Rex Catholicus fatetur se patronum & protectorem Inquisitionis Hispanæ esse.*

119 *Consensus per tertium præstandus ex statuto in actu minoris, aut mulieris est de forma & substantia actus.*

120 *Litteræ impetratæ in negotiis Inquisitionis nullæ sunt deficiente consensu Regis, ut declaravit Julius III.*

121 *Et sunt surreptitiæ.*

122 *Surreptionem simplicem litterarum non agnoscit Author pro legitima causa retentionis.*

123 *Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, an Reipublicæ & Regiminis Ecclesiastici, legitima causa est ad retentionem earum.*

124 *Ex avocatione causarum maximè in prima instantia magnum infertur præjudicium Reipublicæ.*

125 *Ex avocatione causarum tangentium S. Inquisitionem Hispanam oriri scandalum & novitatem asserit Rex.*

Regi asserenti de timore scandali standum erit, ibidem.

Ob scandalum vitandum, & novitatem litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu, ibid.

126 *Reges Catholici semper occurrunt executioni litterarum Apostolic. in præjudicium S. Inquisitionis, illásque retinent.*

127 *Exemplaria quam plurima ad idem recitantur, usque ad 143.*

144 *Libros à Sede Apostol. reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo, quod tractent de justitia Regaliæ Regis in rebus Ecclesiasticis; Rex non patitur ut in Hispania brevia publicentur, sed retinet, ne exequantur, & seqq.*

145 *Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione de indice Romano, & Magistro Sacri Palatii, quorum brevia pro libris expurgatis non exequitur, sed novam expurgationem suo tantum nomine publicandam facit.*

146 *Per posteriorum erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ nihil detractum fuisse juribus competentibus Inquisitionis Hispanæ, declaravit Paulus III.*

PRIOREM hujus difficultatis partem brevibus absolvendam censeo, & absque disputatione negativè terminandam; Senatum nimirum Regium, (sicut nec cæteras Cancellarias, & Audientias) minimè posse intromittere †
1 per viam violentiæ in iis causis tangentibus S. In-

quisitionis Tribunal. Illis quippe Regio decreto inferius, *n.* 14. inferendum ad litteram, hoc expressè prohibitum, & vetitum stat, ne causæ hujus qualitatis, quæ omni secreto tractantur, & tractari licet, vulgo assiduè assistenti in Tribunalibus superioribus Regalibus manifestè pandantur, quod non sine maximo inconvenienti meritò cautéque vitando, fieri potuisset, prout ex aliis latiùs annotavimus *de Protect. Regia*, 1. *part. cap.* 2. §. 5. *à num.* 5. *cum seqq.* Et cùm pro litterarum retentione ad Senatum recurratur † per 2
viam violentiæ, ut probavimus sup. 1. *part. cap.* 16. *à n.* 23. *cum multis sequentibus.* Item & pro executione, & complemento Concilii Trident. adest expressa *l.* 81. *tit.* 5. *De los Presidentes*, *lib.* 2. *Recopilation. in* 3. *tomo*, & *l.* 62. *titul.* 4. *del Consejo del Rey*, *lib.* 2. *Recopil.* quas pleniùs exornavimus 1. *part. c.* 14. *à num.* 26. *cum seqq.* Sequitur, quod sub generali prohibitione contineatur, ne Senatus, atque cæteræ Cancellariæ Regiæ, quibus vetitum est Regio decreto cognoscere per viam violentiæ de quibusvis causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis; se intromittant in retentione litterarum Apostolicarum hujus generis, cum pariter ad illas † 3
per viam violentiæ similiter deferri expressè dicant dict. leges Regiæ, & Nos *dict. cap.* 16. *à n.* 32. Atque eadem militat ratio prohibitionis, & idem oriatur inconveniens ex harum litterarum delatione ad Tribunalia Regia.

Nec huic verissimæ resolutioni universali, & constanti † praxi munitæ obest *l. Regia* 79. *tit.* 4. 4
lib. 2. *Recopil. in* 3. *tomo.* aliæque plures citatæ, & enucleatæ hac 2. *p. cap.* 1. *à num.* 28. Quibus specialiter datur facultas Senatui huic supremo cognoscendi, & examinandi litteras Apostolicas in contraventionem Conc. Tridentini præservantis primam instantiam Ordinariis. Ex quarum dispositione videtur inferendum, quod cum jurisdictio delegata Inquisitorum simul sit commixta cum jurisdictione Ordinarii in causis hæreticæ pravitatis, & propterea ratione connexitatis posse Regem † præservare primam instantiam 5
Inquisitorum, ut altius examinatur, & resolvitur inferiùs *à n.* 17. & *à n.* 55. *cum mult. seqq.*

Ita pariter idem attribuendum videtur Senatui Regio, cui licèt aliàs simpliciter Regio decreto vetitum sit & prohibitum, & de causis tangentibus S. Inquisitionem non per viam violentiæ cognoscere; & permissum respectu Ordinarii, & ejus primæ instantiæ, tamen ratione connexitatis, & inseparabilitatis poterit de eis per viam violentiæ, & retentionis cognoscere, quia in casibus mixtis, & connexis † causa permissiva trahit 6
ad se causam prohibitivam, & sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, *l.* 2. & ibi Glos. in princip. *de verbor. obligat.* Glossa *in c.* 1. *instit. de actionibus.* Et quia socius non † privilegiatus 7
ratione causæ individuæ potitur foro privilegiato sui socii, ut inferius dicetur *à n.* 72. & *à n.* 62. *cum seqq.* Ergo Regius saltim ad præservandam primam instantiam Tribunalis S. Inquisitionis, sicut Ordinarii, cui illa unita, & incorporata est (ut inferius dicetur) poterit litteras Apostolicas examinare non obstante Regia generali prohibitione, in qua casum mixtum non includi diximus.

Sed huic objectioni facilè occurres, si consideres quòd dictæ leges Regiæ † dum excitant 8
Senatum ad protectionem Concilii Trid. & præservationem primæ instantiæ Ordinarii: disponunt duntaxat de uno casu simplici, unde non procedit regula supra dicta, quod sub simplicibus

casibus mixtus comprehenditur; ut etenim illa locum habeat, necesse est, quod lex de utroque simplici, ex quibus mixtum componitur, idem disponat, text. est *in l. si ita facta, ff. de injusto*
9 *rupto testam.* ubi Bart. & Imola notarunt, † quos sequitur Jas. *in l. 2. in princip. n. 5. ff. de verbor. obligat.* ubi Alciatus *n.* 15. Galiaula *n.* 21. Petrus Surdus *decis.* 53. *num.* 27. & idem Surdus quam plurimos DD, laudans *in decisio.* 329. *n.* 24. ita ait: *Prætereà quod dicimus in favorabilibus contineri mixtum, procedit solùm, quando de utroque simplici facta est mentio in statuto, non quando statutum de uno tantum simplici disposuit, quia eo casu licèt statutum sit favorabile, non includit mixtum, ita loquitur l. ita scriptum in princip. ff. de liberis & posthum. nam de ambobus simplicibus fuit ibi dispositum, ut advertit Bartol. in princip. Imola in fin. & Jass. col. 1. in fin. & ita declarat Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, col. 2. vers. Secundo casu. ff. de liberis & posth. ubi Angelus col. 2. vers. Secunda conclusio. Jasson. n. 24. versic. Quartò fallit Ruinus in ejus repetitione, n. 69. Crotus qui dicit communem, n. 68. Alexand. Socinus, & Claud. in leg. 2. in princip. ff. de verbor. obligat. Cumanus & Alexand. in l. Titia textores, ubi Jasson. in 5. notab. de ff. legatis 1. alios citat Craveta in cons. 942. n. 15. Lamberteng. de contractib. eorum qui sine certa solemnit. gloss. 2. numero 5. &c.*

Undè fit, quod cùm dictæ leges Regiæ solùm
10 de prima instantia † Ordinarii præservanda disponant, & sic de uno simplici dumtaxat, & nihil loquantur de instantia S. Inquisitionis; manifestè sequitur; quod Senatus, cui est specialiter prohibitum Regio decreto se in iis causis intromittere, minimè poterit examinare litteras avocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quamtumvis sit connexa & commixta cum instantia Ordinarii, cùm, ut probavimus, leges Regiæ
11 non extendantur ad casum mixtum. Et maximè ubi inter casum mixtum, & simplicem, † de quo lex disponit, reperitur rationis diversitas, non identitas, quoniam ratio prohibitionis in causis S. Inquisitionis, atque inconveniens consideratum sup. *n.* 1. non militat, nec versatur in simplicibus causis solius Ordinarii, quo casu mixtum non comprehenditur sub lege de simplici loquente, Alexander *in l. si extraneus in fin. ff. de conditione ob causam*, Decius *cons.* 333. *n.* 2. Ruinus *cons.* 167. *n.* 20. *vel* Hieron. Gabriel. *cons.* 197. *n.* 6. *volum.* 1. Aimon Craveta *cons.* 941. *n.* 31. ubi alios citat. Petr. Surd. *dec.* 174. *à n.* 15. & *dec.* 329. *n.* 19.

Deinde quoniam leges Regiæ non solùm non disponunt idem in utroque simplici, sed imò contrarium, in uno prohibendo, & in altero per-
12 mittendo: † at quando causa prohibitiva, & permissiva mixtim, & inseparabiliter concurrunt in eodem subjecto, illa ut potentior, & fortior in totum operatur, & ad se trahit causam permissivam, abundè ex singularibus doctrinis comprobavimus *de Protect. Regia. 2. p. c. 7. à n. 1. cum multis seqq. à n. 44. cum seqq.* Ideòque quantumvis prima instantia & jurisdictio S. Inquisitionis commixta sit cum jurisdictione & instantia Ordinarii; ad Senatum trahi nequit stante Regia prohibitione universaliter abdicativa, quæ ad se trahit permissivam admixtam.

13 Et denique fulcitur hæc † negativa pars, quia amplissima & universalis illa facultas competens Senatui, cæterisque Cancellariis, & Audientiis Regiis, cognoscendis per viam violentiæ (cujus genere includitur retentio litterarum Apostolicarũ, ut sup. *n.* 2.) hanc patitur limitationem ex Regio decreto, nempè in omnibus causis tangentibus quomodolibet S. Inquisitionem, eamdem etiam patiuntur leges Regiæ præfatæ, generaliter & simpliciter atque indistinctè provocantes Senatum ad præservationem primæ instantiæ Ordinarii, ex plurimis doctrinis adductis 1. *part. cap.* 10. *sub num.* 68. & *hac* 2. *part. cap.* 5. §. 3. *n.* 5. Quod quidem decretum certissimum est, & præ oculis habet semper Supremus hic Senatus, qui nullo modo admittit, ne ad illũ trahantur causæ quomodolibet tangentes S. Inquisitionem per viam violentiæ, nec ad retentionem, aut remissionem pertinentes in obsequium, & observationem Regii decreti, cujus licet plures Doctores à nobis laudati *de Regia protect. 1. part. cap. 2. §. 5. à n.* 5. meminerint, id tamen quia facilè præ manibus non habetur, hîc inserere libuit, ut de cætero cunctis pateat.

El Principe

PResidente, y los del Consejo del Emperador y Rey mi señor, Presidentes y Oidores de sus Audiencias y Chancillerias, Alcaldes de su Casa Corte, y Chancillerias, Asisten- 14
te, Governadores, Corregidores, Alcaldes, y otros qualesquier juezes y justicias, de todas las Ciudades, Villas y lugares destos Reinos, y Senorios, y otras qualesquier personas de qualquier estado y condicion que sean, à quien lo contenido en esta mi cedula toca, y atañe, y atañer puede en qualquier manera; salud y gracia. Sepades, que su Magestad fue informado, que estando proveido y mandado por muchas cedulas de los Reyes Catolicos de gloriosa memoria, y otras de su Magestad, que ningunas justicias seglares se entremetiessen directa, ni indirectamente à conoçer de cosa, ni negocios algunos tocantes al Sancto Oficio de la inquisicion, y bienes confiscados, y incidentes y dependientes dellos, assi civiles como criminales: pues por su Santidad, y por su Magestad estan diputados Juezes, que en todas las instancias puedan conocer y conozcan de las dichas causas, y que las que dellas ante ellos veniessen, las remitiessen con las partes à los venerables Inquisidores y Juezes de bienes confiscados, à los quales pertenece el conocimiento dellas, y revocassen, y pusiessen qualquier provision, ò mandamiento que sobre la dicha razon huviessen dado, pues podian las partes que se sintiessen agraviados de los Inquisidores, ò Juezes de bienes, occurrir à los de su Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en su Corte residen, adonde ses les haria entero cumplimiento de justicia. Agora de poco tiempo à esta parte no se guardava ni cumplia lo assi proveido, y mandado, y algunas de las justicias seglares se entrometian à conocer de los dichos negocios, è impedian à los Inquisidores, è juezes de bienes por diversas vias, que no pudiessen administrar en ellos justicia. De lo qual seguia mucho estorvo è impedimento al buen exercicio del Sancto Officio, y desautoridad à sus Ministros, y continua competencia de jurisdicion: y queriendo su Magestad remediar y atajar todo lo sosodicho, y que no se haga agravio, ni impedimento alguno al Santo Oficio de la Inquisicion, y Ministros del, mayormente en estos tiempos que es tan necessario; mandò que se viesse y platicasse sobre ello, y se proveyesse como cessasse de aqui adelante las dichas diferencias y competencias de jurisdicion, pues es

cosa

cosa que tanto importa al servicio de Dios y suyo. Para lo qual yo mandè juntar algunas personas, assi del Consejo Real, como del Consejo de la General Inquisicion; los quales aviendo visto las dichas cedulas que de suso se hazè mencion, y platicado en lo que cerca dello convendria proveerse. Y aviendolo consultado conmigo, fue acordado, que debia mandar dar la presente para nos en la dicha razon, y yo tuvelo por bien. Por lo qual, ò por su translado signado de Escrivano publico, mando, que de aqui adelante, en ningun negocio, ò negocios, causa, ò causas civiles, ò criminales, de qualquier estado, ò condicion que sean, ò sean que al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, ante los Inquisidores, ò juezes de bienes destos Reinos y Sennorios, è incidentes, è dependientes en alguna manera de los dichos negocios y causas, que ante los dichos Inquisidores y Juezes de bienes, ò alguno dellos al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, vos, ni alguno de vosotros se entrometa por via de agravio, ni por via de fuerça, ni por razon de dezir no aver sido algun delito en el Santo Oficio, ante los dichos Inquisidores suficientemente punido, ò que el conocimiento del dicho negocio no les pertenece, ni por otra via, causa, ni razon alguna, à conocer, ni conozca, ni dar mandamientos, cartas, cedulas ò provisiones contra los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes sobre absolucion, ò alçamientos de censuras, ò entredichos, ò por otra causa, ò razon alguna, sino que dexeis, y cada uno de vos dexe proceder libremente à los dichos Inquisidores, y Juezes de biennes, à conocer y hazer justicia; y no les pongais impedimento, ni estorvo en manera alguna, pues si alguna persona, ò personas, pueblo, ò comunidades, se sientiere, ò sientieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores y Juezes de bienes, ò de alguno dellos, pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion que en la nuestra Corte reside, para des hazer y quitar los agravios que de los dichos Inquisidores y Juezes de biennes, ò alguno dellos huviessen hecho, desagraviondo à los que hallaren ser agraviados, y absolviendo y alcando las censuras y entredichos conforme à justicia, y consultando con su Mageftad y commigo los negocios que convengan, y despachar para el buen expediente dellos las provisiones y cedulas Reales que sean necessarias: à los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno, se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen fanultad en lo Apostolico de su Santidad, y Sede Apostolica, y en lo demas de su Mageftad, y de los Reyes Catholicos nuestros visahuelos de gloriosa memoria, para conocer y deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Juezes de bienes, ò alguno dellos hiziere, ò hizieren: y assi mandamos se guarde y cumpla de aqui adelante todo y por todo, segun y como dicho es; que si sobre los dichos negocios de que los dichos Inquisidores y Juezes huvieren empeçado à conocer, ò y yà que no ayan empeçado à conocer, pertenezca el conocimiento dellos à los dichos Inquisidores y Juezes alguna persona, ò personas, pueblos, ò comunidades, ò alguno de nuestros Fiscales, à vos, ò alguno de vos recurriere, lo remitais, y remitid, sin entremeteros à conocer dellos a los dichos Inquisidores y Juezes, con los del dicho nuestro Consejo de la General Inquisicion: y si hasta agora huviere des en alguno de los dichos negocios procedido, ò hecho autos algunos, ò dado mandamiento, ò mandamientos, provision, ò provisiones, los repongais y deis por ningunas, y no fagades, ni alguno de vosotros faga ende al, porque assi conviene al servicio de nuestro Sennor, y de su Mageftad; y esta es su volundad y mia, y de lo contrario nos teniamos por deservidos; è derogamos, è revocamos todas y qualesquier cedulas que hasta aqui ayan sido dadas, que sean en algo contrarias à lo susodicho, ò que contengan otra orden y forma de lo en esta mi cedula contedino. Fecha en la Villa de Madrid à diez de Março de mil y quinientos y cincuenta y tres annos. *Yo el Principe.* Por mandado de su Alteza. *Juan Vazquez.*

Ex hoc decreto unum obiter notabile; & ponderatione dignum non omittam, * colligendum 15 ex ejus verbis, ibi; *Vos, ni alguno de vosotros se entremeta por via de agravio, ni por via de fuerça*; junctis illis quæ consecutivè, & per viam rationis relativè ad proximè præcedentia subsequuntur: *Pues si alguna persona ò personas, pueblo, ò comunidades se sintiere, ò sintieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes, ò de alguno dellos pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios, &c. A los quales des dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno se ha de tener el dicho recurso, pue. solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y en lo demas de su Mageftad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Juezes de biennes hizieren, &c.* Quòd Rex Catholicus ab universall & generali facultate concessa suo Senatui Supremo, cæterisque Cancellariis Regiis cognoscendi per viam violentiæ, ademit has causas quomodolibet tangentes Inquisitionem eamdemque facultatem transtulit in suum Consilium Supremum S. Inquisitionis; saltim in iis violentiis perpetratis ab Inquisitoribus inferioribus, & Judicibus bonorum confiscatorum. Omnia enim Regia Tribunalia precariò à Rege habent potestatem, * cujus est supre- 16 ma Regalia illam minuere, dismembrare, & ad libitum tolerare, & unum, vel alterum genus causarum, seu personarum ab uno adimere Magistratu, & alteri aggregare, & concedere. Cui ponderationi innumerabiles penè & singulares doctrinæ applicandæ erunt, quas longa manu in his terminis accuratè congessimus supra 1. *part. c.* 14. *per totum.*

Jam pedetentim labimur in secundam partem nostræ principalis quæstionis, * quæ respicit per- 17 sonam immediatam Regis nostri Catholici: an saltim ipse poterit retinere litteras Apostolicas impetratas in contraventionem privilegiorum S. Inquisitionis, & avocatorias primæ ejus instantiæ, aliarumvè quarumlibet, in quibus justa, & legitima subsit causa ad earum executionem suspendendam, & supplicandum Sanctissimum, est quod ipse Rex Catholicus à suo Senatu Regiisque Cancellariis hanc facultatem penitus ademit, & abdicavit.

Hæc quæstio longiori, & accuratiori pro rei qualitate, & gravitate † eget examine, in qua 18 pro parte negativa plurima non contemnenda urgent. Primum, quoniam ex prohibitione harum causarum directa suo Senatui (Regis personam

sonam repræsentanti ex juribus, & doctrinis
abundè congestis *1. p. cap. 3. §. unico, à n. 60.
cum seqq.*) infertur ad abdicationem totalem hu-
jus Regaliæ à suamet persona Regia, absoluta
enim est, & indistincta prohibitio; ergo ad jus
semel à se abdicatum, * & renuntiatum amplius
nequit redire, ad *l. quæritur, §. si venditor, ff. de
ædilitio edicto, l. fin. ff. de remissione pignoris, si
quis itaque institut. de bonor. possession. cap. ex
transmissa, de renuntiatio. cap. ex ore de privi-
legiis, cap. quam periculosum, 6. quæst. 1.*

Secundò, quia licèt regulariter persona loquen-
19 tis non comprehendatur * in generali dispositio-
ne, *l. Inquisitio. C. de solutionibus, cap. 1.* ubi
Glossa ult. *de prohibita feudi alienat. per Federic.*
& argum. *l. quidquid, ff. communia prædior.* Sur-
dus *cons. 152. n. 5.* Gratianus *disceptatio. forens.
to. 4. cap. 771. nu. 5.* Menochius *cons. 142. n. 23.*
Sebastian. de Medicis *de reg. jur. regula 1. verb.
Persona loquentis, nu. 85.* plenè Nicol. Vand. *sin-
gul. 43. per totum,* præcipuè *à n. 7. & seqq.*

20 Tamen ubi subjecta materia * aliud suadet,
persona loquentis inclusa censetur in eadem dis-
positione, Cynus *in dict. l. Inquisitio, C. de solutio-
nib.* Craveta *consil. 274. post. n. 12.* cum aliis per
Menochium *de præsumptionibus, lib. 3. præsumpt.
44. n. 27.* Atque etiam comprehenditur, quando
21 eadem * militat ratio in persona loquentis, quæ
in alia, Salicetus *in dict. l. Inquisitio.* Cagnollus
*in l. frater à fratre, n. 114. ff. de condict. inde-
biti,* Antonius Gabriel. *commun. conclusion. tit.
de verb. significat. conclus. 9. nu. 7.* Menochius
dict. præsumpt. 44. n. 28.

In hoc igitur causarum genere, & subjecta
22 materia, & rationis identitas * id ipsum suadent,
nam si prohibitio decreti, ne negotia tangentia
S. Inquisitionem (quæ omni sigillo & secreto ge-
runtur) ad Tribunalia Regia trahantur: ob id
fit, ne arcana S. Tribunalis pandantur: idem
inconveniens adaptatur Regio personali examini,
maximè cùm in eisdem nihil decernat sine Con-
silio sapientium à se specialiter electorum, ut in-
feriùs. Ergo idem jus statuendum, & ad ipsum
Regem extendenda erit sua generalis prohibitio,
& ademptio.

Tertiò probatur, nam quidquid sit de alio
23 quolibet genere * retentionis litterarum Aposto-
licarum, urgente justa, & rationabili causa ad ea-
rum suspensionem, tamen litteræ avocatoriæ pri-
mæ instantiæ S. Inquisitionis, nec ab ipso Rege
ut protectore Concil. Trid. retineri possunt, nec
causa S. Inquisitioni remittenda, nam Regis pro-
tectio cessat, ubi Concil. Trid. *sess. 24. de reform.
c. 20. causæ omnes,* cessat, & non disponit, prout
abundè diximus sup. hac *2. p. c. 4. n. 5. & seqq.* &
alibi sæpè: sed prædictum Trid. decretum Ordi-
narii dumtaxat primam instantiam præservat, ibi
*Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodoli-
bet pertinentes in prima instantia coram Ordinari-
is locorum dumtaxat cognoscantur, &c.*

Ergo excludit Inquisitores, qui non Ordinarii
24 sunt, sed merè Delegati à Sede Apostolica, * &
Delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent
jurisdictionem text. est *in cap. per hoc, de hæreti-
cis, lib. 6.* Abbas *in cap. excommunicamus el. 1. n.
13. de hæreticis,* & ibi etiam Marian. Socin. *n. 70.*
Decius *in c. causam, nu. 10. de officio Delegati,*
Alciat. *in rubrica, n. 19. de officio Ordinar.* Siman-
chas *de Catholic. institut. tit. 34. n. 13.* Director.
Inquisitor. *part. 3. quæst. 4.* & ibidem Penia *com-
mento. 53.* Paramus *de origine Officii S. Inquisitio-
nis, lib. 3. q. 2. nu. 37.* Molina *de justitia & jure,
to. 6. disp. 28. n. 1.* Petr. Barbos. *in l. cum prætor,
§. 1. nu. 44. & 51. cum seqq. ff. de judiciis,* Aug.
Barbos. *in remissione ad c. per hoc, de hæreticis, à
n. 4. cum seqq.* plurimos refert. Narbona *in tom.
3. Recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20. glos. 22. n. 79.* Zanar-
dus *in director. Theologo part. 2. præcepto. 1. cap.
6.* Moscovius *de majestate militantis Ecclesiæ lib.
1. part. 1. cap. 11.* Homobonus *de statibus, part.
1. cap. 8.* Torreblanca *de Magia, lib. 3. cap. 5. n.
2. 11. & 12.* cum Molina *de justitia & jure, tom.
5. tract. 5. disputat. 29. n. 7.* Sonsa *in Aphor. mo
Inquisitor. lib. 1. cap. 2. per totum,* Diana *moral.
resolut. 4. part. tract. 8. resolutio. 1.* Glossa *in cap.
accusatus, §. sane, verbo; Manifeste, de hæreti-
cis, lib. 6.* summa Rosell. *verbo, Hæreticus, nu.
3.* Sylvester. *verbo, Hæreticus, §. 2. n. 5.* Squel-
la cens. *de Fide. cap. 58. num. 1.* Rojas *singular.
110. num. 1. & 2.* Decianus *in practica criminal.
lib. 5. cap. 23. n. 9.* Pegna ad Eymericum, *in di-
rectorio, part. 2. quæst. 42. commentario 67.* Tor-
reblanca *de jure spirituali, tom. 1. lib. 15. cap. 3.
à n. 5. cum seqq.* & ex nonnullis ex allegatis no-
vissimè Escobar. *de puritate & nobilitat. proban-
da, 1. p. quæst. 6. §. 2. n. 24. & 25.*

Ergo si Inquisitores sunt Delegati sub disposi-
tione Concilii Trid. *in d. c. causæ omnes,* quòd
tantùm Ordinariorum Judicium * primam præ- 25
servat instantiam; non includuntur; & per con-
sequens Regis protectio cessare debet, cum litte-
ræ Apostolicæ avocatoriæ causarum S. Inquisiti-
onis in prima instantia Tridentini decretum (cu-
jus est protector) non percutiat, quia cui non
conveniunt verba dispositionis, dispositio non ad-
aptatur, *l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, l. quod
constitutum, ff. de militari testam.* Castillo *contro-
vers. lib. 5. cap. 82. à principio.*

Iis tamen & aliis minimè obstantibus, contra-
rium erit constanter * affirmandum, nimirum de 26
jure munito quotidiana praxi, & usu, necnon
indulto Apostolico, posse Regem nostrum Ca-
tholicum sua Regalia retentionis litterarum uti
in quibuslibet causis tangentibus S. Inquisitio-
nem, in quibus urgeat necessitas, & causa legi-
tima subsistat, ita ut sua Regalis persona nulla-
tenus sit inclusa, nec aliter comprehensa in suo
decreto prohibitivo, & abdicativo harum causa-
rum, de quo supra *n. 14.* Constans est etenim * 27
hujusmodi Regaliam protectionis inseparabiliter
inhærere Regiæ dignitati indistinctè quoad om-
nes suorum Regnorum vassallos, maximè Eccle-
siasticos, dogmata Orthodoxæ Fidei, & Catho-
licæ Religionis, sicuti abundè probavimus *1. p.
c. 1. per totum, & 2. p. c. 2. & de Regia protect.
tom. 1. p. 1. c. 1. à principio.*

Et in specie probatur ex Regio decreto infrà
transcripto, *nu. 51.* quo se vocat Rex protecto-
rem S. Inquisitionis, & *in lib. 4. consultationum
Supremi Consilii S. Inquisitionis fol. 114.* adest de-
cretum nostri Regis Catholici super apprehensi-
one Brevis Imperati per Capitulum Cathedralis
Valentinæ, adversus Inquisitorem Generalem in-
ter alia, ita Rex ait. *Porque como Protector que
soy del Santo Oficio y que tanto debo atender a la
conservacion de su jurisdicion, &c.* Ac pariformi-
ter ipsum Consilium supremum in quamplurimis
consultationibus factis Regi eumdem assiduè fa-
tetur protectorem unicum S. Inquisitionis, ut ex
*d. lib. 4. consultationum, fol. 17. fol. 99. & fol.
152.* & aliis multis consultationibus ejusdem *lib.
4.* hoc idem apparebit.

Et ideò infixa est, & adhæret hæc protectio-
nis Regalia usibus * Regiæ Coronæ; ut sit ab 28

ea

ea inseparabilis, quam ipse Rex à se abdicare nequit, nec renuntiare, nisi simul ipsi Coronæ renuntiet, & à se abdicet, ex copiose per Nos scriptis sup. 1. *p. cap.* 1. *à n.* 102. *cum multis seqq.* omnino videndis, & præsenti articulo applicandis.

Qua propter in suo decreto prohibitivo, &
29 abdicativo harum causarum * à suo Senatu, & Regalibus Cancellariis, Regia persona includi non potest, quia subjecta materia protectionis, & recursus id nec suadet, nec abdicationem hanc permittit: illa quippè abdicatio, seu inhibitio, & avocatio facultatis à suis Magistratibus, & Tribunalibus majorem suæ Regaliæ, juris, & potestatis penès se remanentis ostentant, ad latè tradita, & signanter cumulata in proposito, superiùs 1. *p. cap.* 14. *per totum.*

Deinde quia omnia Tribunalia Regia, & Ma-
30 gistratus * nomine Regis, & precario ab ipso Rege exercent, ut *in d. c.* 14. *n.* 30. *cum seqq.* Absurdum quippè foret, quod dominus ex revocatione mandati amitteret jus suum in re mandata, nec non dominus precarium revocans, contra omnia juris principia.

31 Nam eodem modo, quo * ab ipso Principe tamquam à fonte potestas defluit, ita ad eum refluit, & revertitur ex copiosè congestis per Gonçalez *de mensib. & alternati, in §.* 1. *proœmiali, à n.* 9. *cum seq.* Giurba *cons.* 52. *n.* 24. *& cons.* 59. *n.* 3.

Rex etenim non tam amplam facultatem suo
32 Senatui, & Magistratibus concedit; quin sibi * majorem reservaverit potestatem, *c. dudum* & ibi Gemina. *n.* 5. *de præbendis in* 6. Bald. *cons.* 326. *ad fin. vol.* 1. Anchar. *cons.* 28. Parif. *cons.* 83. *n.* 15. *vol.* 4. Camil. Borre. *cons.* 86. *n.* 15. latè Covarr. *practic. quæst.* 4. Natta. *cons.* 405. *& cons.* 408. *n.* 7. & copiosius *in cons.* 487. Flami. Carta. *decis.* 68. *n.* 2. Jacob. Gall. *cons.* 105. *n.* 25. Alba. *cons.* 62. *n.* 17. & *cons.* 64. *n.* 87. Peregrin. *tract. varii, lib.* 1. *n.* 74. *& cons.* 1. *n.* 18 *vol.* 1. Cephal. *cons.* 539. *n.* 51. Berojus *cons.* 74. *n.* 3. *vol.* 1. *& cons.* 156. *n.* 8. *vol.* 3. Giurba *consil.* 59. *num.* 13. Indè inferens,
33 quod ex potestate remanente, & perseverante * in Rege provenit suppressio, & abdicatio, seu diminutio facultatis & exercitii à suis Magistratibus; ex Reusnerio, *decis.* 21. *n.* 26. *p.* 4.

34 Quod si ex ipsa confessione * facultatis (quæ magis apta est ad abdicationem juris, & potestatis concedentis) Regis potestas præservatur; quantò magis præservata censebitur ex revocatione facultatis concessæ, & abdicatione, quæ sui natura apta est & destinata ad juris attractionem, &
35 consolidationem. Quò tendunt & clarè judicant * illa verba ejusdem Regii decreti prohibitivi paulò post medium: *Pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Sante general Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios, que los dichos Inquisidores, y Juezes de bienes, ò alguno dellos huviessen hecho, desagraviando los que hallaren agraviados, y absolviendo y alçandolas censuras y entredichos, conforme à justicia, y consultando con su Magestad, y comigo los negocios que convengan, y despachar para el buen expediente dellos las provisiones y cedulas Reales que sean necessarias, &c.* Quibus ostenditur apertè supremam illam majoriam, & Regaliam protectionis penès Regalem personam remanere, & præservatam esse quæ nullo modo includi potest in prohibitione generali.

Nec ad id rationis, & inconvenientis identi-
36 tas considerata * in secundo argumento, *n.* 21. *&* 22. personæ Regis, sicut aliis, adaptari potest, nec attendi (absit) quoniam in Regiis Tribunalibus continuò assistit multitudo litigantium, & officialium, quarum præsentia infringit secretum harum causarum, & præbet occasionem inconvenienti: at quando Rex ipse uti vult hac retentionis Regalia, elegit gravissimos doctores & fidentissimos Senatores, * qui omni sigillo & 37
secreto privatim congregati examinant litteras, & de inconvenientiis (si quæ sunt) & legitima causa ad earum suspensionem Regem consulunt, qui vel retinendas & Pontificem supplicandum humiliter, vel relaxandas, ut exequantur, decernit; & hæc est praxis, & stylus frequenter usitatus in examine harum causarum, & negotiorum ad litterarum hujusmodi retentionem. Cui procedendi modo secreto consonant quæ ex aliis pluribus Doctoribus annotavimus hac 2. *part. cap.* 11. *à n.* 105. circa scandala vitanda, & tollendas violentias perpetratas per superiores Religiosos.

Ex quibus & aliis insuper dicendis directè satis fit primo, & secundo fundamentis in contrarium consideratis.

Hinc rectè affirmat Simanchas *de Catholic. institut. tit.* 45. *nu.* 54. *& seqq.* Quòd si Summus Pontifex * concesserit rescriptum, seu pri- 38
vilegium aliquod in præjudicium officii S. Inquisitionis, illi esse obtemperandum, in executione autem supersedendum, & quod jure defensionis naturalis Princeps potest retinere has litteras Apostolicas. Quem ad litteram laudavimus sup. 1. *part. cap.* 2. *à nu.* 8. & alii plures Doctores ibidem citati ejusdem Simanchæ verba recensentes sequuntur.

Hac ergo Regalia retentionis, & impeditiva executionis litterarum * Apostolicarum impetra- 39
tas, aut aliter expeditas contra privilegia S. Inquisitionis, semper modo prædicto usi fuere Reges nostri Catholici, & assiduè utuntur; quoties sese offert occasio, juxta casuum varietatem colligendorum ex multis decretis, & epistolis Regum statim ad litteram inserendis, quas ex Regalibus registris annotavi, & collegi, quæ etiam & plurimæ aliæ non deficiunt è registro secreto supremi hujus Consilii Sanctæ Inquisitionis penes ejus meritissimum Secretarium Sebastianum de Huerta: & in primis referenda erit ad hoc singularis pragmatica Catholici Regis Ferdinandi, anno 1509.

Nos Ferdinando, &c. Sicuti dudum nostras pervenit ad aures, * sunt permulti qui de Or- 40
thodoxa fide suspecti, & apostatica pravitate commaculati exterius in Hispaniarum Regnis, Ditioni & gubernationi nostræ subjectis conceptionem Sancti officii Inquisitionis contra ipsam hæreticam pravitatem pertinentes ad partes Italiæ, aliaque diversa loca profugerunt; quorum statuta memoria & fama, etsi ob eorum crimina atque demerita in ipsorum contumaciam, per sententiam Reverendorum Inquisitorum contra crimen prædictum per Sedem Apost. deputatorum judicialiter atque juridicè deleti sint, igníque traditi, ipsi tamen hæretici promulgati Romanam Curiam adhiberi, non erubuerunt, ubi cum sinistris & falsis informationibus à Beatissimo nostro Papa, ejusque Pœnitentiariis, & aliis Judicibus Apostolicis nonnullas executionis, & absolutionis Bullas, Brevia, Rescripta, sive litteras Apostolicas surreptitiè, & obreptitiè impetrare conati sunt, quas certò scimus, Sanctitatem suam, si de rei veritate sibi constaret minimè unquam concessisse, quibus quidem Bullis, Brevibus, seu Rescriptis itaq; utuntur, & uti intendunt ipsi hæretici denunciati, ut

ut earum vigore & cognitione, & jurisdictione prædictorum Inquisitorum omnino se liberos & immunes existimet. Unde cum eidem S. Inquisitionis Officio præter mentem, ac intentionem suæ Sanctitatis, vel maximum accedat impedimentum atque dedecus criminibus ipsis impunitis, & hæreticorum conscientiis remanentibus, hujusmodi verò innoditati, cum de Christianæ Religionis agatur argumento, oportunè consulere pernecessarium nobis visum; & quam ob rem volentes ne de Bullis & aliis præmemoratis surreptitiè ut præfertur, obtentis impetrantes utantur indebitè, & absque priore cognitione surreptionis, aut validitatis earumdem tenore præsentis pragmaticæ sanctionis cunctis futuris temporibus firmiter valituris de certa nostra scientia & consulto, motuque proprio statuimus, sancimus, providemus, & ordinamus, quod deinceps nulli hominum liceat in universis terris & Regnis ditionis nostræ præsentare, seu exhibere Inquisitoribus seu ministris dicti S. Inquisitionis officii, aut aliis quibuscumque Judicibus, vel personis. *Nec in valvis, aut per vicos, vel compita affigere, seu quoquo modo divulgare Bullas, Brevia, Rescripta, provisiones commissiones, inhibitiones, sive litteras per Sedem Apostolicam, aut ejus Legatos, Nuntios, vel Ordinarios indultas sive concessas sub quacumque verborum forma in favorem cujuscumque personæ obtentas dictum Sanctæ Inquisitionis officium directè vel indirectè tam agentes, aut impedientes, nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione & obreptione prædictis maturè recognitæ, vel si opus fuerit Sedes Apostolica super ipsis consulta, & de voluntatae ipsius certiores facti fuerimus, & inde litteræ executoriæ à nobis fuerint emanatæ; quas justè & rectè impetratis concedere non dedignamur, cum quibus dumtaxat, & nullo alio modo dictæ litteræ Apostolicæ impune præsentari possint, aut eis quisquam uti, vel sibi suffragari valeat, quod si quis ausu temerario dictas contra formam hujusmodi nostræ pragmaticæ sanctionis* (quod non credimus) agere, venire, aut quomodolibet intentare præsumpserit, eum ipso facto inimicum nostrum declarantes, in pœnam capitis bonorumque suorum confiscationem, irremissibiliter incursum decernimus, mandantes hac eadem serie, ac etiam inhibentes Notariis, & scribis universis sub pœna prædicta, officiorum privatione, ne quamvis requisiti fuerint in vim præstiti juramenti quo eos tali casu absolvimus præsentationibus dictarum Bullarum & rescriptorum dictum Sanctæ Inquisitionis officium tangentium Interesse, vel assistere, aut de ipsis, vel aliquo eorum actu instrumentum, vel scripturam aliquam recipere, vel testificari, aut scribere valeant, quam etiamsi fieri contigerit, contra hujusmodi ordinationem nostram irritam & nullam decernimus, omnique effectu & vigore in judicio, & extra carentem. Quocirca, universis & singulis officialibus nostris majoribus & minoribus ubilibet Regnorum & terrarum Ditionis nostræ constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectet, *Quascumque etiam Ecclesiasticas personas sub pœna occupationis temporalitatum & perpetui exilii ab omni Ditione nostra, requirentes & exhortantes, dicimus & distinctè inhibemus ad incursum nostræ indignationis & iræ pœnamque florinorum auri quinque millium*, à bonis cujusque contra facientes irremissibiliter exigendorum, nostrisque inferendorum ærariis, quod nostram hujusmodi pragmaticam sanctionem, statutum, & ordinationem, ac omnia & singula in ea contenta ad unguem teneant, & observent, tenerique & observari faciant inviolabiliter per quoscumque & contra præmissa non observantes, aut contra facientes rigidè procedant, usque ad integram pœnarum prædictarum executionem, & in contrarium facta & processa revocent ad pristinumque statum reducant, prout nos eo casu *reducimus*, cum præsentibus eanti contrarium *facere, quavis ratione seu causa*, si gratiam nostram *earum habent*, pœnamque patratam vetentur *incurrere*, & ut de præmissis ignorantia prætendi, *vel ignorari* non possit: volumus atque mandamus præsentem nostram pragmaticam sanctionem per loca solita civitatum, oppidorum & terrarum dictorumque Regnorum nostrorum ubi expediat, seu opus fuerit voce præconis publicari, atque nuntiari, in cujusque rei testimonium præsentes expediri jussimus, nostro secreto sigillo suo quaque impressione negotia dicti Sacri Officii Inquisitionis expediuntur, à tergo munitum: *Datum in Villa Vallisoleti, trigesimo primo Augusti indictione anno à Nativitate Domini* 1509.

Fue sacado del libro de instruciones quæ esta en la Camara del Secretario del Santo Oficio de la Inquisicion de Valencia, registrado *fol.* 127. Y concuerda condicho registro, de que doy fe. *Yo Pedro Gaell. Secretario.*

El Rey.

NUestro Corregidor de la ciudad de Murcia, ò vuestro Lugarteniente en el dicho oficio: yo he sido informado, * que algunas 41 personas, no mirando al servicio de Dios, è mio, han avido ciertos despachos contra el Santo oficio de la Inquisicion: por ende yo vos mando, que cada y quando vinieren à vuestra noticia los dichos despachos, *proveais como aquellos no se publiquen, sin que primeramente sean vistos y examinados pot los de nuestro Consejo, y se provea en ello lo que convenga a servicio de Dios, y bien del Santo Oficio*, è à las personas que vinieren à intimar, è publicar los tales despachos, los embiad à esta Corte à buen recado, para que se provea sobre ello lo que convenga al bien del Santo Oficio. Fecha *en la Villa de Valladolid a quatro dias del mes de Mayo de mil è quinientos è veiente y siete annos. YO EL REY.* Por mandado de su Magestad, *Ugo de Urries.*

Ex his duabus Regiis Schedulis apertè colligitur, & retentionem litterarum * tangentium 42 S. Inquisitionem pertinuisse etiam examini Senatus Supremi Regii, ut in prioris illis verbis, ibidem: *Nisi primitus nobis oblata fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædicta maturè recognita, &c.* in proximè præcedenti ibidem: *Proveais como aquellos no se publiquen sin que primeramente sean vistos y examinados por los del nuestro Consejo, &c.* Quæ verba absoluté & indistinctè prolata à Rege * juxta 43 usitatum stylum de supremo Consilio justitiæ intelligantur. Certum est enim & indubitabile, quod quando Rex loquitur de suo Consilio justitiæ simpliciter id nominat, *mi Consejo*, ad differentiam cæterorum, quæ signanter & specificè nominat cum adjectione nominis appellativi: *Mi Consejo de Estado, mi Consejo de la Camara, mi Consejo de la Santa y General Inquisicion.* Et sic de singulis, ita ut simplex * & ab- 44

soluta

soluta Consilii nominatio de Supremo Consilio Regio justitiæ intelligatur, quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, *c. pudor. 32. q. 2. §. sed jus quidem civile, instit. de jure natur. gent. & civil.*

Tamen cùm hæ schedulæ Regiæ sint anteriores *de anno* 1509. *& de anno* 1527. tempore quo indistinctè omnium quarumlibet causarum recursus pro retentione pertinebat ad Senatum Regium: postea verò *anno* 1553. emanavit Regium decretum sup. *num.* 14. relatum, quo à Senatu, & omnibus Tribunalibus Regiis abdicatæ fuerunt, & dismembratæ omnes * causæ
45 tangentes S. Inquisitionem, ne ad ea recurri possit per viam violentiæ, quod in viridi est observantia, & constanter custodi.

Aliæ insuper adsunt quam plures provisiones Regis ab ipso immediatè emanatæ ad apprehendendas litteras à Romana Curia impetratas in variis negotiis tangentibus S. Inquisitionem, & ejus indultis & privilegiis Apostolicis detrahentes, quæ Regis Regaliam hanc patenter ostendunt.

El Rey.

JUlian de Reinoso Alguazil del Officio de la
46 Santa Inquisicion: yo soy informado, * que ciertas personas han ganado algunas Lettras surrepticiamente en perjuizio del Oficio de la Santa Inquisicion, è porque cumple ad bien del Santo Officio: *Y vos mando, que à la persona, o personas, que las dichas letras presentaren ante los devotos Inquisidores de Sevilla, que los prendais, è los tengais presos, è a buen recapdo, en el lugar que os pareciere, facta que otra cosa por mi vos serà mandado*, è no fagades ende al, so pena de la nuestra merced. Fecha *en la Villa de Madrid à diez y siete dias del mes de Março de mil y quinientos y diez annos. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Juan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

VEnerable Inquisicion no poco avemos sentido el atrevimiento que se ha tenidoen ci-
47 tar à las personas * contenidas en vuestro memorial, que por parte de Miguel Sanchez del Romeral, dezis, que han sido citadas, bien quisieramos que nos embiarades traslado de la dicha citacion, y el nombre del Notario, y de los testigos que fueron en fazer estos autos de la citacion, porque se pudiera en todo major proveer, si quando esto llegare fecho, non perdonies procurar por todas las vias que pudieredes, en saber el nombre del dicho Notario, y en aver el traslado entero de todos autos, sobre lo qual escribimos al Marques de Camares nuestro Governador en el Reino de Navarra; porque siendo por vos informado, faga prender al Notario, si se fallare en todo aquel Reino; è que dè favor al Alguazil, è personas que vos embiarades para ello. Tambien escrebimos à Roma muy recio sobre esto; *porque sin duda es cosa de escandalo, dar lugar à semejante desorden*; parecenos, que demas ed lo que aora provemos, debeis luego ajuntar todos estos Letratos, y personas que han seido cita das, y todos juntamente, vel las provisiones que nos debemos fazer sobre esto, que todas se faràn con la diligencia y presteza que se requiere. Y esto se faga luego en todo caso. Muy bien nos parecio la diligencia que pusistes con las personas à quien se avia fecho comission, para declarar sobre los biennes confiscados en tierras de Cavalleros, que cierto es pues no se avia presentado viniendo el Regente el poder era espirado, y assi no ay necessidad de fazer por aora sobre esto, provision alguna, pues aquellos à quien tocaron fueron negligentes. Dada *en Valladolid à tres dias del mes de Febrero del anno mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.*

El Rey.

ILlustre y muy Reverendo Arçobispo, nuestro muy caro y muy amado sobrino hijo: y à aveis sabido, * como a instancia de Miguel Sanchez, 48
de Romeral, han seido citados los Inquisidores y personas que entrevinieron en les consejar y determinar su processo, ha seido cosa de muy mal exemplo, y digna de mucho castigo, por aora escribimos à Roma como conviene, y tambien al Marques de Camares nuestro Governador en Navarra, que con mucha diligencia intienda en prender al Notario, y las demas personas que han entrevenido en fazer los autos de la citacion; rogamos vos afectuosamente, que que vos como Lugarteniente General nuestro, con consejo de los Letrados quæ han seido citados, fagais sobre esto todas las recias provisiones que viceredes que son menester, y se deben fazer para castigo de tan grande atrevimiento, y desorden, faziendolo como de vos bien confiamos, y la necessidad del negocio lo requiere; que assi conviene al servicio de Dios, y bien y conservacion de esse Santo Oficio. Y de lo que se avra fecho, y vieredes que nos debemos de acà mas proveer, nos escrebid; que en acepto placer y servicio lo tendremos. E sea Illustre, &c. De la Villa *de Valladolid à tres del mes de Febrero del anno mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.*

El Rey.

MArques Pariente, Lugarteniente è Capitan General en el Reino de Navarra: faziendose el Oficio de la Inquisicion en la Ciudad de Zaragoça, † fue pocos dias ha quemado en esta- 49
tua uno llamado Miguel Sanchez del Romeral, vezino de Zaragoça; el qual se fuyò à Roma, è parece ser que se recogiò à la Rotta, è procura de aver una citacion contra los Inquisidores, è oficial de Zaragoça, è contra los Letrados que entrevinieron dn el Consejo de la Inquisicion dicha; è contra el Juez de biennes, è los Procuradores Fiscales: *E esta notification diz que se ha publicado en la ciudad de Tudela, è en la Villa de Cascante, cosa muy escandalosa, è que fasta oy, dende que la inquisicion se comenco nadie tuvo tal atrevimiento.* De lo qual yo he avido mucho enojo, è porque es razon que se faga sobre ello exemplar castigo: por ende yo vos encargo è mando, que trabajeis en saber, que Notarios è personas entrevinieron en fazer la dicha citacion, è los fagais prender, do quiera que en todo esse Reino puedan ser avidos, y pressos, y bien guardados los tened, è me avisad de ello, è al Alguazil è personas, que los dichos Inquisidores de Zaragoça embiaren sobre esto, dareis todo el favor que ovieren menester, que yo serè dello muy bien servino. Fecha en *Valladolid à tres dias de Febrero de quinientos y treze annos. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Juan. Ruiz de Calcena.*

El Rey.

Corregidores, Assistentes, Alcades, y otras justicias, y Juezes qualesquier, de todas las
50 Ciudades, * Villas, lugares de los nuestros Reinos, y Sennorios, y à cada uno y qualquier de vos; en vuestros lugares, y jurisdiciones, à quien esta mi cedula fuere mostrada, ò su translado signado de Escrivano publico. Sabed, que yo soy informado, que los Venerables Inquisidores contra la heretica pravedad y apostasia, que residen en la Villa de Valladolid, y su partido, mandaron prender por el delito de la Heregia al Doctor Ordas, &c. Y sequestrar todos sus biennes, y los frutos y rentas de sus beneficios Ecclesiasticos, è que trahiendole preso el Alguazil de la Santa Inquisicion se le solitò el, è diz que es ido à Corte de Roma, à procurar con siniestras informaciones, Bullas, y provisiones Apostolicas, para que los dichos sus biennes, & frutos le sean desembargados, y restituidos: è porque segun me es fecha relacion, los dichos Inquisidores proceden contra el dicho Doctor Ordas, en absentia, è rebeldia sobre el dicho delito: *To vos mando, que si algunas Bullas, ò citaciones, ò Letras Apostolicas, ò executoriales, ò monitorios penales, fueren traidos è presentados sobre los dichos biennes, è frutos de beneficios del dicho Ordas, suppliqueis dellos para ante nuestro muy Santo Padre, è fagais sobre ello los autos y diligentias que fueren necessarias deber hazer* (y entretanto, y fasta que la causa criminal que contra el dicho Doctor Ordas se trata en el dicho Santo Oficio sea determinada mediante justicia, *è facta que su Santidad major informado, lo mande proveer y remediar, no consintais ni deis lugar que se alce el embargo, y secresto*, que està puesto en los dichos bienes y frutos, ni que hagan otros autras algunos sobre ello. Fecha *en la ciudad de Toledo a quinze dias del mes de Junio, anno de Nacimiento de nuestro Sennor Jesu Christo de mil è quinientos è nueve annos. To la Reina.* Sor mandado de su Magestad, *Juan Vazquez. Iva sennalada de los Sennores del Consejo.*

Quæ Regia provisio attentè legenda erit, ut expedita ad apprehendendas litteras Apostolicas impetratas contra primam Inquisitorum instantiam.

El Rey.

Espectable Don Fernando de Borja mi Lugarteniente y Capitan General. Por lo que
51 escribe el Cabildo de essa Santa Iglezia, * de que và aqui copia, vereis los recursos que ha intentado en Roma, secando Breves en apelacion de los dos autos que esse Santo Oficio pronunciò, el uno para la paga de la pension que tiene el Inquisidor General, Arçobispo de Damasco mi Confessor, en el Audiencia de Xativa, y una Canongia de la misma Iglesia; y el otro para que garde el Cabildo la costumbre en acompannar dos Canonigos, y dezir otro la Missa al Tribunal del Santo Oficio, el dia que và aquella Santa Iglesia à la publicacion del Edito de la Fe: dareisle luego mi carta, y a entender el vivo sentimiento que me queda dello, communicandos en la minuta con el Arçobispo à quien escribo tambien sobre lo mismo, procureis que luego al punto se aparte, y desista el Cabildo de semejantes instancias en Roma, trayendo testimonio de averlo assi cumplido; *el qual os han de entregar à vos con todas las Bullas o Letras que en razon de lo referido se huvieren expedido sin usar dellas pues como les digo en mi carta, no ha de que dar consequencia de exemplar tan dannoso, ni permitir escusa ni dilacion alguna, supuesto, que como Protector, y Patron que soy del Santo Oficio, y que tanto debo atender à la autoridad y conservacion de su jurisdiction, y prerogativas, he de llegar à usar de los ultimos medios para defenderla*: Si bien espero de sus obligaciones, qua no daran lugar à que execute todo lo que en esta parte se podrà obrar, pues mandarè mirar por su justicia en todo lo que la tuviere, y se le debiere. Encargoos, que vos y el Arçobispo dandole la carta que và con este, trateis la forma de assentar la materia, como sea con entera satisfacion del Santo Oficio: y en caso que el dicho Cabildo no reconozca su yerto (que no lo creo) ni se ainste à lo que le escribo, de que se aparte, y desista de semejantes recursos, y traiga testimonio autentico de Roma de averlo assi cumplido, *Entregandoos luego los Breves, ò Letras referidas, usareis à instantia de mi Fiscal del Banco Regio, pues como Protector y Patron del Santo Oficio me hallo interessado, como queda dicho, en la conservacion de su jurisdicion, y prerogativas, por ningun caso he de consentir cosa en contrario, ni dexar de amparar como debo à tan santo Tribunal*, y avisareisme lo que en ello se hiziere; porque quiero luego tenerlo entendido. Dat. *en Madrid à xxj. de Diziembre 1660. YO EL REY. Femat. Secret.*

Illud obiter essentiale tamen ex hac Regia epistola notabis, Regem * nostrum Catholi- 52
cum asserere se non solùm protectorem Inquisitionis suorum Regnorum, verùm & patronum, cui statur ex *Clement. 1. de probationibus*, & Regis epistola, lex est, & legis vim habet, & pro lege potest allegari, ad tradita suprà *1. part. cap. 2. nu. 194.* Et in terminis quod Regi asserenti suum esse jus patronatum sit standum, altiùs comprobavimus in commentariis *de Protect. Regia, 3. part. cap. 10. à n. 164. & seq.* Quòd & quotidie etiam fatetur supremum hoc Consilium S. Inquisitionis, dum in multis consultationibus factis Regi, illum Patronum, & Protectorem S. Inquisitionis vocat ut suprà *n. 27.* recensentur.

Jusque patronatûs non solùm adquiritur in beneficiis, sed & aliis in pluribus rebus Ecclesiasticis, prout in Hospitalibus, & in universitatibus, quarum Rex noster est Patronus, & Protector; Bobadilla *Politica, lib. 2. cap. 18. num. 114.* Nos obiter *de Regia protect. 3. p. cap. 10. num. 191.* At quod jus Regium patronatus argui potest ex nominatione & præsentatione Inquisitoris Generalis in vacantibus, quam facit Rex noster Sedi Apostolicæ, ut illum instituat. Quia nominatio & præsentatio sunt fructus juris patronatus, Garcia *de benefic. 5. part. cap. 5. à n. 1.* Atque etiam quondam Rex independenter (ut audivi à diligentissimo Sebastiano de Huerta Secretario meritissimo Consilii supremi Sanctæ Inquisitionis) nominabat omnes Senatores ejusdem Concilii, nunc verò ad propositionem & consultationem Inquisitoris Generalis, quæ omnia manifestè arguunt, signaque sunt evidentia hujus Regii patronatus.

Prædictis convenit epistola * Catholici no- 53
stri Regis, cujus protectione solent muniri singuli Inquisitores noviter nominati & missi ad Tribunal S. Officii Regni Siciliæ directa Proregi,

ut evigilet, ne patiatur exequi quaslibet litteras à Sede Apostolica emanatas contra S. Officium, aut ejus Ministros; sed prius illas ad Regem remittat examinandas, prout ex eadem epistola latiùs patet, quæ sic se habet.

El Rey.

ILlustre Principe de Paterno y Duque de Alcala primo nuestro Lugarteniente y Capitan General en el nuestro Reino de Sicilia. Ya sabeis lo mucho que Dios nuestro Sennor es servido, y nuestra Santa Fè Catolica ensalçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. Y assi es nuestra voluntad, que sus Oficiales y Ministros sean sempre favorecidos. Y porque el muy Reverendo en Christo Padre Don Fray Antonio de Sotomayor Arçobispo de Damasco, Inquisidor General mi Confessor, y de nuestro Consejo de Estado: ha proveido por Inquisidor de esse Reino al Doctor Don Diego de Salazar, que lo era del de Murcia, persona de muchas letras, fidelidad y suficiencia, de quien tenemos buena relacion, y mucha confiança. Por ende encargamos vos, y mandamos, que assi al dicho Inquisidor, como a todos los Oficiales y Ministros de la Inquisicion de esse Reino, deis siempre favor, y hagais dar todo el favor que fuere menester, para que libremente y sin impedimento alguno puedan usar de sus cargos y oficios, como segun tenemos informacion lo aveis siempre acostumbrado hasta aqui, y de vos bien confiamos. *Y si algunas Letras, ò Breves Apostolicos se presentaren tocantes al Santo Oficio, y à sus Ministros, antes de dar la executoria dellas, nos lo consultareis embiandonos sus traslados, para que visto en el nuestro Consejo de la General Inquisicion, se provea lo que fuere servicio de Dios nuestro Sennor, y buena administracion de la justicia.* Que demas de cumplir con lo que sois obligado como Catholico Christiano, y por el cargo que teneis en el Reino, por los dichos respetos nos hareis en ello acepto servicio. *Dada en Madrid à primero de Octubre de mil y seiscientos y treinta y ocho annos. YO EL REY.* Por mandado del Rey nuestro Sennor, *Don Antonio Hurtado de Mendoça.* Sennalada de su Sennoria Illustrissima, Sennores del Consejo, *Pacheco*, *Salazar*, *Sotomayor*, *Zarate*, *Palavesin*, *Rueda*, *Richo*, *Andrade.*

Ex iis & aliis authenticis documentis inferiùs referendis satis apertè constat, semper Reges Catholicos evigiles se prabuisse in protectione privilegiorum, & indultorum S. Inquisitionis, & in cunctis negotiis in quibus impetrantur litteræ, quæ illis detrahunt, aut derogant, festinanter occurrit sua utens Regalia retentionis, ad impediendam executionem earum, & suspendendam, donec examinentur omni secreto, & sigillo eo modo, quo superius annotavimus, *à num. 36. vers. Nec ad id rationis, &c.* Et de inconvenientiis Sancta Sedes per humilem supplicationem consulatur. Quod faciunt Reges nostri non solùm
54 ex vi suæ Regaliæ * generalis, qua tenentur protegere, & defendere Ecclesiam, ejus ministros, & Catholicam Fidem, & œcumenica Concilia: verùm etiam virtute Indultorum Apostolicorum jus attribuentium Regi Hispaniæ, ut sine ejus consensu subreptitia sint omnia rescripta detrahentia indultis, & consuetudini S. Inquisitionis, quorum postmodum exactè mentionem faciemus.
55 Attingamus jam materiam * tertii argumenti superiùs fulminati, *à n. 23.* respicientis primam instantiam S. Inquisitionis; quo diximus, quod dato casu quod Rex Catholicus aliis in negotiis tangentibus S. Inquisitionem possit uti regalia retentionis justa & legitima existente causa: tamen quantum & uti protector Concil. Trid. non poterit retinere litteras Apostolicas avocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quæ nullatenus comprehenditur in dispositione, *cap. causæ omnes*, cum exerceat jurisdictionem delegatam, non Ordinariam, dumtaxat præservatam *in dict. cap. causæ omnes*, cujus dispositio Tridentina cùm cesset in hoc casu, pariter & Regis protectio locum non habebit.

Cui difficultati facilè occurres, si subtiliter ponderas connexionem, & complicationem * 56
hujus jurisdictionis Delegatæ Inquisitorem cum jurisdictione Ordinarii, ex cujus commutatione, & participatione illa reperietur in præfato decreto Concilii Trid. præservante Ordinarii primam instantiam, ex quo capite, & ex innumerabilibus Indultis Apostolicis præservantibus Tribunalis S. Inquisitionis Hispaniæ, etiam secundas, & ulteriores instantias, Rex Catholicus Regalia uti potest, prout quotidie utitur, omni conatu reverenti impediens executionem, & intimationem litterarum Apostolicarum, per quas avocantur causæ quomodolibet tangentes cognitionem S. Officii sine Regis consensu, de quibus postmodum erit agendum.

Ad fundamentum igitur hujus inclusionis *in cap. causæ omnes*, supponendum erit causas * hæ- 57
reticæ pravitatis esse Ecclesiasticas, & ad forum Ecclesiasticum de jure pertinere, nempè ad Episcopum tanquam Ordinarium, text. est *in cap. qualiter & quando, §. jubemus, de accusationibus, cap. ad abolendam, de hæreticis, cap. Inquisitionis*, ibi: *Cùm merè sit Ecclesiasticum, cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6. Clement. 1. eodem titulo*, quamplurimos Doctos ad id congerit Aug. Barbosa *in dict. cap. Inquisitionis, n. 8.* Cui jurisdictioni Ordinariæ per generalem quamlibet, * aut specialem de- 58
legationem harum causarum Papa nec vult, nec intendit derogare, sed potiùs præservare, ut simul cum Episcopo Ordinario Delegatus de his causis cognoscat, text. est expressus *in dict. cap. per hoc 17. de hæreticis, lib. 6. per hoc* (inquit Pontifex) *quod negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœcesi delegatur; diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata [si habeant] in eodem procedere valeant, nolumus derogare*, cum quo concordat *Clement. 1. de hæreticis:*

Quia Inquisitoribus datur jurisdictio non privativè * sed accumulativè ad Episcopum Ordina- 59
rium, ita ut nec Episcopus sine Inquisitoribus, nec Inquisitores sine Episcopo causas hæreticæ pravitatis terminare possint, Abb. *in cap. excommunicatus el 1. n. 13. de hæreticis*, & ibidem Marian. Socin. *n. 70.* Joan. Andr. de Anania *in §. volumus, n. 1. in principio, & vers. Et propter hoc, & num. 2. vers. & prædictis, num. 3.* & Felinus *num. 4. & in in dict. cap. per hoc* adnotarunt in figuratione casus, in principio, Joan. Monach. *n. 1. in princip.* & in verbo *Derogare*, ubi apponit, & solvit, *& num. 2. & seqq.* Probus *ante nu. 1.* in verbo, *Non derogat*, Archidiac. *ante secundum*, in verbo, *Volumus*, ubi opponit & solvit; Joan. Andr. *ante n. 1.* in verbo *Volumus, & n. 2. ante finem* vers. *in glossa, licet ergo*, Geminian. *in summario, & n. 1. vers. Oppono, quod Episcopus,*

pus, ubi etiam opponit, & solvit, *& nu.* 3. *col.* 2. *ante fin.* vers. *In ea glossa*, & Franch. *in summario*, *& n.* 3. & extat constitutio Urbani IV. edita *anno* 1261. incipit: *Licet ex omnibus*, in vers. *Nec pratextu*, relata per Francisc. Pegn. *in Directo. Inquisitor. inter litteras Apost. fol. mihi* 52. *& seqq.* Ubi ampliùs, quod sicut per delega-
60 tionem causæ factam Inquisitori, * non derogatur jurisdictioni Episcopi; ita nec etiam derogatum censetur jurisdictioni Inquisitoris per delegationem factam Episcopo; Joan. Calder. *in tract. de haret. rubr. de processibus Inquisit. ante numerum* 1. Rosel. *in summa*, *in verbo*, *Hereticus. n.* 48. Summa Sylvestrin. *in eodem verbo*, *Hareticus*, *§.* 2. *num.* 10. *vers. Quando negotium haresis.* Joan. à Rojas, *singular.* 28. *nu.* 2. Repertor. Inquisit. *in verbo Cognoscere*, *vers. Sed an facultas cognoscendi*, Simanchas *Catholic. institut. ti.* 25. *Rubric. de Episcopis*, *n.* 4. Gundisalv. *de hareticis*, *quast.* 7. *n.* 6. Carrerius *de hareticis*, *n.* 67. *vers. Et operabitur talis delegatio.* Decian. *in tractatu crimin. lib.* 5. *cap.* 21. *n.* 10. Scacc. *de judicio causar. civil. crimin. & haretic. cap.* 67. *n.* 9. Augustinus Barbosa *in remiss. ad dict. cap. per hoc num.* 3. *& num.* 13. Escobar. *de puritate probanda*, 1. *part. quast.* 6. *§.* 2. *n.* 24. *&* 25. Diana *in resolut. moralib.* 4. *part. tractatu* 8. *resolution.* 2. *& tract.* 6. *resolut.* 17. *& tract.* 5. *resolut.* 53. *& seq. & resolut.* 33. *&* 104. *prope fin.* abundè tractat videndus Farinacius *in tractatu de haresi*, *quast.* 186. *§.* 3. *à n.* 6. *cum multis seqq.*

Et quoties duæ unitæ sunt, & complicatæ ju-
61 risdictiones, * una alterius naturam assumit. Ruinus *cons.* 115. *nu.* 12. *vol.* 1. Paramo *in secundo responso pro jurisdiction. Sanct. Officii num.* 146. Rovitus *tit. de militibus pragmatic.* 15. *nu.* 25. Giurba *consil.* 59. *n.* 26. Quia unitorum unum est judicium, & non debent diverso jure censeri ex Giurba ibidem.

Et in hac unitate, & connexitate jurisdictio-
62 num * quarum altera scilicet, Ordinaria est naturalis, & altera Inquisitorum uti delegata est accidentalis, ut scripsimus hac 2. *part. cap.* 3. *§.* 1. *à n.* 1. *cum seqq.* Illa ut naturalis, & fa-
63 vorabilis præponderat, & attenditur * in utrarumque concursu, & ad se trahit delegatam ut odiosam & debiliorem, prout abundè *in nostris commentariis de Regia protect.* 2. *p. c.* 7. *à n.* 1. *& seqq. & à n.* 44. *cum seqq.*

Deinde quia quando natura actus potest esse
64 Ordinaria & regularis, * & simul extraordinaria & irregularis; sit interpretatio secundùm naturam actus Ordinariam & regularem, plurimos Doctores congerit Castillo *controversiarum*, *tom.* 5. *cap.* 86. *n.* 14.

Quapropter ne inferatur præjudicium jurisdictioni Ordinariæ, utraque ratione mixturæ inseparabilis includitur *in dict. cap. causa omnes*,
65 ne admittatur avocatio * jurisdictionis Inquisitorum propter connexitatem cum Ordinarii jurisdictione non patiente avocationem in prima instantia subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente. Quia quando revocabile ad nutum admixtum est inseparabiliter actui non revocabili,
66 * pariter irrevocabile fit prout mandatum sui natura revocabile, si fiat in contractu irrevocabili redditur irrevocabile, & de variis aliis plurimis exemplis videndi sunt, Mantica *de contractibus*, *l.* 7. *tit.* 21. *à n.* 14. Nos *de Regia protect.* 4. *p. c.* 12. *à n.* 47. *& c.* 6. *nu.* 68. *& n.* 62. Narbona *in l.* 59. *glos.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *l.* 2. *Recopil. to.* 3. Zevallos *commun. contr. commun. q.* 310. *à n.* 5. latè Mieres *de majoratu*, 1. *p. q.* 23. *à n.* 28. *& sup. & à n.* 21. Rodriguez *de annuis redditib. l.* 1. *q.* 19. *à n.* 9. & sursum Tiraquell. *de retract. §.* 1. *glos. n.* 116. Tellus Fernandez *in l.* 17. *Tauri*, *n.* 10. *&* 11. Flores de Mena *in addition. ad Gamam*, *decis.* 8. *col.* 3. *ad fin. fol.* 13. Scaccia *de appellationibus*, *q.* 19. *remedio* 1. *conclus.* 6. *n.* 70. *& q.* 19. *limitatio.* 47. *membro.* 1. *n.* 35. Garcia *de beneficiis*, 6. *p. c.* 4. *n.* 31. August. Barb. *allegatio.* 72. *n.* 166. Tiraquel. *de jure primogenitura*, *q.* 17. *opinione* 11. *n.* 5. Vivianus *de jure patronatus*, 2. *part. lib.* 10 *cap.* 1. *à n.* 25. *& seqq.* Petrus Surdus *cons.* 150. *n.* 72. *cum seqq.* quos consule pro singularibus exemplis hujus doctrinæ in variis materiis.

Rectè consonat, quòd licet procurator constitutus à Prælato * ratione dignitatis per mor- 67
tem Prælati etiam re non integra, revocetur, *Clem. fin. de procuratoribus*: tamen si procurator constituatur super re communi Prælati & capituli (quod semper durat, & nunquam moritur) tunc morte Prælati * non revocatur, ita post 68
Archidiaconum *in cap. si duo*, *de procuratoribus in* 6. docet Glossa *in d. Clement. fin. verb. Revocari censemus*, cujus Author est Joan. Andreas, Innocentius *in cap. cum dilectus*, *super glossa* 1. *de consuetudine*, *& in cap.* 2. *de in integr. restitution.* Moneta *de commutation. ultimar. volunt. cap.* 6. *quast.* 6. *n.* 398.

Fulcitur hæc doctrina. Jurisdictio revocabilis sui natura * avocabilis cohærens jure perpetuo 69
irrevocabili, & ex hoc participat, & efficitur irrevocabilis, *cap. si super gratia.* 9. *de rescriptis*, *lib.* 6. Covar. *in cap. cum in officiis*, *de testamentis*, *n.* 8. *& practic. quast.* 11. *à principio*, *& variar. resolut. cap.* 15. *n.* 2. Medicis *in tract. mors omnia solvit*, *part.* 2. *conclus.* 64. *num.* 168. *& seqq.* Vincentius de Franchis *decis.* 405. Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 7. *n* 63. *&* 64. Gonçalez *in Regula de mensib. glos.* 12. *in princip. n.* 33. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 109. *& in collect. decis. collect.* 394. plures refert Cenedus *ad sextum collect.* 1. Gutierrez *practicar. lib.* 2. *quast.* 74. *&* 75.

Quapropter licèt jurisdictio Inquisitorum sit sui natura revocabilis, * avocabilis; tamen 70
quia connexa & conjuncta inseparabiliter reperitur cum jurisdictione Ordinarii invariabili, & inabdicabili, ejus naturam & favorem assumere debet, *& in Concilio Trid. in d. cap. causa omnes*, includi saltem per participationem, & communicationem, consonat etiam illa doctrina, * 71
quod licet beneficia pertinentia ad provisionem capituli subjecta sint avocationi, & reservationi Papæ, tamen indultum Cardinalis Ordinarii de libera provisione in mensibus avocatis & reservatis prodest etiam Capitulo habenti simultaneam provisionem cum Ordinario Cardinali, & eo gaudet propter communionem juris conferendi, ut per Rotam firmat Garcia *de beneficiis* 5. *cap.* 1. *n.* 35.

Hinc ratione communionis, & juris connexi socius gaudet privilegio * fori socii: Nos *hac* 72
2. *part. cap.* 14. *à n.* 7. & plurimæ similes Doctrinæ petendæ sunt à *cap.* 11. *à num.* 42. *& seqq. & à num.* 61. *hac* 2. *p. & à cap.* 13. *num.* 52. *p.* 1. Et major in juribus individuis * gaudet privilegio fori minoris, & aliarum miserabilium personarum, per participationem, & communionem, Covar. *practica. quast. cap.* 7. *vers. Nono adversus alios*, Novarius *in praxi electionis & variatio. fori*, *q.* 6. *n.* 5. Quibus consonant quæ latè Surdus *decis.* 330. *à num.* 9. *usque ad fin.*

fin. de civitate, foro, & origine, seu privilegio
74 viri † communicantis uxori alienigenæ ratione hujus unitatis, & connexionis, ad quæ plures & singulares doctrinas applicat.

Hinc etiam ratione connexitatis persona in-
75 clusa † secum trahit personam exclusam, ut simul capiat, text. est *in l. 2. §. si sit consanguinea. ff. ad Trebellianum*, Petr. Surd. *consf.* 100. *n.* 7. *vol.* 1. ubi benè comprobat; plures Doctores congerit, & explicat Doctor Marta *cons.* 55. *à n.* 27, *& à n.* 22. *cum seqq.*

Aliàs enim Ordinarius (cujus jurisdictioni &
76 primæ instantiæ jus ipsum, † & Trident. favent) magnum pateretur præjudicium ex communione cum Inquisitoribus, siquidem in favorabilibus qualitas Ordinarii attendenda sit, ne suum amittat privilegium & favorem, hoc enim æquum est quod in re individua non patiatur quis præjudicium ratione communionis & societatis cum alio, Geminian. *in cap. unico in fin. de jure patronat. in* 6. Felin. *in cap. multorum, num.* 3. *vers. Et ideò, de Iudæis*, Abb. *in cap. dilectus, num.* 5. *de officio Legati*, Cassiodorus *decis. fin. num.* 10. *de probationib. & decis.* 7. *de jure patronat.* Selba *de benefic. p.* 3. *q.* 11. *n.* 11. Rochus de Curte *de jure patronat. in verb. Jus, quæst.* 1. *accessoria.* 7. *quæst. princip. num.* 23. Lambertin. *eodem tract. p.* 3. *lib.* 2. *q.* 9. *art.* 9. Rebuffus *de nomination. q.* 15. *num.* 7. Covar. *practicar. cap.* 36. *sub num.* 5. Mandoss. *in reg.* 1. *Cancellar. q.* 3. *num.* 8. Hojeda *de incompatibilitate benefic. part.* 1. *cap.* 24. *n.* 114. Gamber. *de Legato. lib.* 3. *num.* 240. qui & plurimi alii post Rotæ decisio. laudati à Garcia *de benef.* 5. *part. cap.* 1. *num.* 582. & Gonçal. *de alternativis, gloss.* 18. *à n.* 12. Inde inferunt præservationem juris
77 patronatus † Ecclesiastici ab avocatione, seu reservatione (quæ in effectu avocatio est ad tradita per Gonzal. *gloss.* 52.) quando mixtum reperitur cum jure patronatus laico.

Data igitur hac connexitate, & complicatio-
78 ne jurisdictionum inter Inquisitores, & Ordinarium; † pernecesse fatenda erit inclusio utrarumque in decreto Concilii Trid. *in d. cap. causæ omnes*; & per consequens protectio Regis Catholici, quoniam nullum potest in prima instantia afferri præjudicium Inquisitoribus, quin inferat præjudicium Ordinario, & quin ejus prima percutiatur instantia (omni jure præservata per delegationem etiam generalem factam Inquisitori, ex *d. c. per hoc*, cum similibus supra allegatis,
79 & ex Concil. Trid.) Itaque ut ejus † præjudicium cesset, non etiam admittitur quod Inquisitoribus sit illatum ex avocatione non subscripta, pro quo plurimæ, & singularissimæ adsunt doctrinæ & jura supra cumulatæ, 1. *part. c.* 13. *à n.* 23. *cum multis seqq. & hac* 2. *p. cap.* 3. §. 1. *à n.* 22. *& seqq.* omnino conducibiles, conducibiliaque huic articulo, videnda.

80 Ex hactenus abundè comprobatis, † & ex hac connexitate & complicatione jurisdictionum inter Inquisitores, & Ordinarium, robur recipit opinio (non dico illorum, qui absolutè secarunt, magis adulationis gratiâ, quàm juris colore, & fundamento, quod jurisdictio Inquisitorum sit Ordinaria, Torreblanca *de jure spirituali, tom.* 1. *lib.* 15. *c.* 2. *à n.* 5. *seqq. & de Magia. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 11. *&* 12. Escobar. *de puritate, & nobilitate proban.* 1. *p. c.* 6. §. 2. *à n.* 24. & alii per eos citati.) Sed potius aliorum, qui difficulta-
81 tem agnoscentes † magis attentè opinantur, jurisdictionem Inquisitorum in se à principio Delegatam esse, & habere omnes excellentias Delegatæ jurisdictionis, atque etiam imperfectionibus Delegatæ jurisdictionis hodie carere, & ad Ordinariam valdè accedere, & cum illa ferè in omnibus convenire, quam tenent Molina *de justitia & jure, tom.* 6. *disputat.* 28. *num.* 1. *&* 4. Aug. Barbos. *in collect. ad cap. per hoc* 17. *num.* 11. *in fin. de hæreticis, lib.* 6. Diana *resolutio. moral.* 4. *part. tract.* 8. *resolut.* 1. *post medium*; & novissimè Emanuel de Ovalle de Moura, *opusculo* 1. *de ensalmis & incantatio. sectione* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Sanctarellus *de hæresi. cap.* 40. *dubio* 1. *num.* 5. Quorum assertio ex participatione, & communione, atque connexitate cum jurisdictione Ordinarii honestari, & fundari potest, non aliter, nec ipsi aliquod adducunt fundamentum pro se, quæ omnia rectè concludunt de jure ad inclusionem jurisdictionis Inquisitorum in decreto Triden. *in dict. c. causæ omnes*, & inferunt ad protectionem Regis nostri Catholici Concilii Trid. protectoris acerrimi.

Nunc tractandum de præservatione non solùm primæ †, verùm & aliarum instantiarum 82
ex Indultis Apostolicis proveniente, indulgentibus, ut nullus recursus habeatur ad Sedem Apostolicam nec per viam gravaminis, nec appellationis à sententiis latis ab Inquisitoribus in causis quomodolibet expectantibus de jure, indultis, aut consuetudine ad ipsos sive in criminalibus, sive in civilibus in his Hispaniarum Regnis & Ditionibus; sed solùm esse recurrendum ad Inquisitorem Generalem, & Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis. Ita ut si aliquæ litteræ à Sede Apostolica † in con- 83
trarium impetrentur, cum quibusvis clausulis derogatoriis surreptitiæ intelligantur, & executioni non dentur, nisi ad id, & earum impetrationem simul accesserit Regis nostri consensus. Ex quarum clausulis rectè infertur, ultra generalem, ac specialem protectionis Regaliam Regis, qua plurimis in occasionibus usus fuit, & utitur impediens executionem, & intimationem similium litterarum in contraventionem horum Indultorum S. Inquisitionis expeditarum, ut apparet ex Registris Regiis, de quibus per summarium mentionem facienius, & nonnullas litteras Regias ad hoc ipsum retulimus ad litteram superiùs à *n.* 40.

Dominus Joannes Alvarez † de Caldas pri- 84
mùm in supremo Inquisitionis Senatu Decanus; deinde Episcopus Obetensis, tandem Abulensis: occasione quarumdam assertionum Complutensis Academiæ, super quibus simul in Romana Curia, & in Hispania causa fuerat inchoata, Syllabum, seu breviculum fecit litterarum Apostolicarum circa jurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ pro informando Catholico Rege Philippo III. *anno* 1602. eundem Syllabum prout stat in monumentis Consilii status Regii brevissimè perstringam.

Innocentius VII. tres litteras expedivit *anno* 1485. *&* 1486. in quibus † dicitur: *Non ad nos*, 85
seu Sedem Apost. sed ad te debeat appellari. Alexander VI. *anno* 1494. Superiores litteras confirmat, & ampliat, ut intelligantur † de quibus- 86
cumque causis, & negotiis officium Inquisitionis concernentibus, cum illorum dependentiis, & emergentiis. Julius II. *anno* 1507. & Leo X. *anno* 1518. & Adrianus VI *anno* 1538. eisdem fere verbis superiores litteras confirmarunt. Clemens VII. *anno* 1532. & iterum *anno* 1529. & Paulus III. *anno* 1539. omnes anteriores prædecessorum Bullas repetunt, & confirmant.

Singu-

87 Singulare illud est, quod Paulus III. *anno* 1544. postquam primus omnium erexerat Inquisitionem Romanam, dicit in verbo Romani Pontificis † se nihil innovare, aut immutare voluisse de juribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanæ Inquisitionis, quam biennio ante fundaverat, ut præcedentibus expensum est, orta fuisset suspicio aut præsumptio, etsi levis, de privilegiis Inquisitionis Hispaniæ, aut derogatis, aut limitatis, aut in aliquo forsan immutatis: Idem Pontifex Paulus III. *anno* 1544. expedivit litteras, quarum initium est, *Circumspecta Romani providentia Pontificis*. Quibus firmiter attestatur Pontifex in his se nihil innovare, aut immutare voluisse de juribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanæ Inquisitionis, quam biennio aute fundaverat, ut præcedentibus expensum est; quarum litterarum verba sunt hæc: *Tenore præsentium in verbo Romani Pontificis attestamur nunquam intentionis nostræ fuisse, aut esse quod per constitutionem, aut deputationem nostram, aut super illas confectas litteras officium Inquisitionis in quibuscumque Regnis, Provinciis, & locis, aut aliquibus personis officium Inquisitionis hujusmodi dicta Apostolica authoritate exercentibus, seu facultatibus illis per quoscumque Romanos Pontifices antecessores nostros, ac Nos, & Sedem Apostolicam præjudicaretur, & quatenus per eandem constitutionem, aut deputationem nostram, aut desuper confectas litteras, quoad præjudicium attinet, per præsentes revocamus, cassamus, & pro nullis, & infectis haberi volumus*; cujus clausulæ tenore, semper jura S. Inquisitionis Hispanæ præservata & immutata manere, ut anteà, plus quàm manifestum est.

Julius III. *anno* 1551. omnes suprà relatas Aposto-
88 licas denuò firmat, † & extendit ad quascumque causas quoquomodo pertinentes ad Inquisitionem Hispanam, & subdit se omnem suam potestatem in causis Sanctum Officium quoquomodo tangentibus Hispanæ Inquisitioni tribuere, ac si nihil in Sancta Sede de jurisdictione reservaretur. Gregorius XIII. *anno* 1572. sigillatim prædictorum omnium brevium mentionem facit, & omnia in ipsis contentis denuò firmat.

Similia sunt, quæ habentur in litteris Cle-
89 mentis VIII. *anno* 1556. & 1599. † expressè subdit, ut prædictæ litteræ ad ea omnia extendantur, de quibus solita est cognoscere Inquisitio Hispana, sive de jure, sive de consuetudine. In litteris *anni* 1595. idem Pontifex committit denuò Inquisitori Generali causam librorum cognoscendorum.

Addit prædictus Dominus de Caldas alias litteras Apostolicas ad probandum surreptitias
90 † fuisse litteras, quæ contra fautores assertionum Complutensium emanarunt à Romana Curia, nam Alexander VI. *anno* 1498. expedivit litteras declarantes, non esse acceptandas veluti surreptitias Bullas quaslibet, in quibus aliquid contineatur adversus jura Inquisitionis Hispaniæ.
91 Similes alias † dedit pro declaranda hac surreptione Clemens VII. *anno* 1524. & addit nisi for-
92 san consenserint † Reges Catholici. Sixtus V. in erectione quindecim congregationum ait, se nihil immutare velle de juribus Inquisitionis His-
93 paniæ, ut propterea si in simili causa, † sive impressarum conclusionum, sive editorum librorum in Hispania, sive aliarum delationum ad hujusmodi Officium Inquisitionis pertinentium litteræ quæcumque in Romana Curia adversus Hispanum quælibet impetrarentur, veluti surreptitiæ acceptādæ non sint, nisi cum prædictis conditionibus, & limitationibus.

Quæ conditiones ad duas potissimum reducuntur patentes ex dictis Bullis, & signanter ex illa Julii III. relata infrà *n.* 112. altera, quod ad avocationem hujusmodi non sufficiat derogatio Indultorū & Bullarum generalis, etiam per quaslibet exuberantes, & efficacissimas clausulas derogatorias, nisi de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè fuerint litteræ Julii *III.* insertæ: altera, quod simul adsit ad id consensus Regis expressus. Et utraque conditio per dictionem, *Ac*, copulativam exprimitur, & sic una conditio, & requisitum sine altero non sufficiet, sed utrumque simul concurrere, & adesse debet, ad validitatem derogationis hujusmodi, quia quando plura, vel plures conditiones copulantur in dispositione, omnium copulatarum requiritur concursus, aliàs non verificatur, nec procedit dispositio ipsa *l. si hæredi plures, ff. de condition. & demonstrat.* plures Doctores laudavimus *de Protect. Regia, part.* 1. *cap.* 6. *n.* 60. quibus adde novissimè Castellum, plura & plurimos congerentem *controvers. lib.* 6. *cap.* 136. præsertim *à num.* 34. ubi de duabus qualitatibus, conditionibus, & de substituto pluribus hæredibus. Ex quo sequitur manifestè, quòd ad subvertendam primam instantiam S. Inquisitionis unitam cum instantia Ordinarii, non sufficit sola forma Concil Trid. de eo loquentis, hoc est quod sit subscripta propria manu Sanctissimi, cum simul requiratur existentia prædictarum conditionum respectu Inquisitionis, cujus privilegio potiri etiam debet Ordinarius ratione, & intuitu inseparabilis connexitatis, & societatis cum Inquisitione, de quo participat, & sibi communicatur, ex abundè comprobatis sup. *n.* 54. *cum seq.*

Ratione quippè mixturæ formalitas indultorum Inquisitionis superadditur formæ subscriptionis requisitæ à Tridentino, quæ sola sufficiet, quando solius Ordinarii instantia avocatur, sed non, quando eadem commixta reperitur cum alia habente à jure, aut statuto Canonico diversam, & specialem formam, quæ simul ad validitatem commissionis avocatoriæ debet concurrere, quia sola subscriptio non supplet, nec sanat nullitatem aliunde provenientem ex alio capite, & dispositione, uti singulariter ponderavimus hac 2. c. 5. §. 1. *n.* 34. ad quem locum te remitto pro latiori explicatione, & comprobatione.

Fulcitur hæc resolutio ex doctrina Baldi *in l. bonorum, quæst.* 3. *C. qui admitti*, quæ habet, quod solemnitas & decretum Judicis, quæ requiruntur in alienatione rerum immobilium minoris, trahuntur, & observari etiam debent in alienatione mobilium, quando simul commiscentur, ut in hæreditate delata pupillo, quæ est quoddam corpus universum, aptum comprehendere mobilia, & immobilia, & sic ratione mixturæ, & connexionis non potest tutor hæreditatem repudiare sine solemnitate requisita, & Judicis decreto quæ doctrina fuit Originalis Bart. *in l. tutor, ff. de bonor. possess.* Cornel. *conf.* 236. *diligenter, col. pen. vers. Nec etiam obstat, lib.* 4. & *conf.* 11. *lib.* 3. Nos *de Protect. Regia, tom.* 1. *p.* 2. *c.* 7. *n.* 18.

Tandem prædictus Dominus de Caldas † plures 94
litteras Apostolicas compilavit, ex vi quarum jam olim Inquisitio Hispana de quibuscumque libris scriptis, aut impressis, & de quibuscumque propositionibus, & assertionibus cognoscit.

Paulus III. anno 1539. specificat causam librorum cognoscendorum, † ut propriam Hispanæ Inquisitionis in suo territorio. Julius III. semel 95

anno

anno 1550. & iterum *anno* 1554. Paulus IV. semel *anno* 1558. & iterum per alias litteras *anno* 1559. & iterum per alias *anno* 1560. Pius V. *anno* 1564. & Gregorius XIII. *anno* 1572. non paucæ ex litteris Apost. relatis sunt in antiquissimis expurgatoriis Hispaniæ, aut referuntur à Jacobo Castellano in compendio, *fol.* 57. 62. 70. 92. 137. aut proponuntur in *Bullario magno*, aliæ verò ex monumentis Regiis constant, & ex arcanis tabulariis, tum Concilii status, tum Senatus Inquisitionis Supremæ, quemadmodum ex prædicto syllabo, aut breviculo Domini de Caldas, omnes præmissas litteras Apost. & plures alias denuo contulit in unam Summam Dominus Joan. Dionysius Portocarrero è Supremo Senatu Inquisitionis Hispanæ, occasione cujusdam prohibitionis, quæ à Sacra Congregatione citationum personalium, quas eadem Sacra Congregatio intimabat adversùs Hispanum quendam Authorem Theologum, *anno* 1631. 1632. 1655. ipsum à nationalibus Judicibus in prima instantia separare contendens. Propterea multis modis, & viis constat de fideli allegatione, & authentico robore brevium Apost. quæ produximus solùm recitativè.

96 * Et insuper ut prædictæ Bullæ facilè † repeperiantur unde petendæ sint, inserere utile judicavimus.

Innocentius VIII. *anno* 1485. & 1486. tres litteras Apost. expedivit, quæ (ut refert Dominus de Caldas in summario, cujus meminimus, & Dominus Portocarrero) reperiuntur in archivis, & tabulariis Supremi Senatus Fidei. Hæ tres Bullæ habentur, *tit.* 1. *lib.* 1. *Bullarii manuscripti*, *fol.* 5. *&* 6. & sunt *quarta*, *quinta*, *& sexta*. In illis au-
97 tem † prohibetur recursus appellationis à Supremo Inquisitore etiam ad Sanctam Sedem illis verbis: *Non ad nos, seu Sedem Apostolic. sed ad te debeat appellari.* Idem Pontifex *anno* 1487. aliud Breve expedivit, quod est *in tom.* 2. *Bullarii manuscripti*, *lib.* 1. *Bulla.* 2. *fol.* 44. in eo decernit, quod si aliqua causa simul fuerit Inquisitorum, & Episcoporum, à sententia Inquisitionis appellari non possit; bene tamen à sententia Episcopi.

Alexander VI. *anno* 1494. uti constat *ex libro* 1. *Bulla.* prædicti, *tit.* 1. *Bulla.* 3. *folio* 2. con-
98 firmat quatuor † nuper relatas literas Apost. Innocentii, & eas ita ampliat, ut dicat negandum esse recursum appellationis: *Pro quibuscumque causis, & negotiis officium hujusmodi concernentibus, & illorum dependentiis.* Idem Pontifex *anno* 1500. jubet per alias litteras nullam fieri appellationem
99 † ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, sed omnem cognitionem, & recursum in Supremo Inquisitore terminari, ex *l.* 1. *Bullarii relati*, *tit.* 1. *Bulla.* 8. *fol.* 12. *&* *Bulla.* 9. idem statuitur *anno* 1502. *Maii die* 15. ut constat ex *lib.* 1. *Bullarii*, *tit.* 2. *Bulla.* 6. *fol.* 47.

Julius II. *anno* 1507. *die* 4. *Junii*, *& die* 9.
100 *Novembris*, expedivit † duas literas Apostol. pro Generali Inquisitore Aragoniæ Joanne Engerra, continentes proximè relatas clausulas Innocentii, & Alexandri, & habentur *lib.* 1. *Bullarii*, *tit.* 1. *Bulla.* 10. *fol.* 13. *& tit.* 2. *Bulla.* 8. *fol.* 50. Et eadem jura, & privilegia tribuit Supremo Inquisitori Castellæ Francisco Ximenio, ut constat ex *lib. Bullarii*, *tit.* 2. *Bulla.* 8. *fol.* 49. Facta est separatio duorum Generalium Inquisitorum, statim quod mortua Elisabetha Regina Ferdinandus hæreditarium Aragoniæ Regnum adiverit, & Philippus I. gubernacula Castellæ tenere cœperit.

Leo X. *anno* 1513. *die* 31. *Maii*, expedivit litteras, quæ habentur *lib.* 1. *Bullarii*, *tit.* 2. *Bulla.* 9. *fol.* 50. in quibus prohibet † sub pœna excommu- 101
nicationis, ne aliquod Tribunal Ecclesiæ, aut per viam appellationis, aut aliter cognoscat de pertinentibus ad Inquisitionem Hispanam in ulla instantia. *Eodem anno die* 15. *Junii*, *& lib.* 1. *Bulla. tit.* 12. *fol.* 18. idem Pontifex prohibet † omnem 102
recursum etiam per appellationem ab Inquisitione Hispana. Similes alias litteras Apostol. dedit *anno* 1516. idem Leo, *die* 13. *Novembris*, *& anno* 1519. *die* 4. *Martii*, quæ habentur *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 13. *fol.* 20. *& Bulla.* 14. *fol.* 23.

Adrianus VI. *anno* 1523. *die* 10. *Septembris*, ut constat ex *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 15. *fol.* 26. In litteris Apostol. repetit, & confirmat quæcumque ex præcedentibus producta sunt.

Clemens VIII. *anno* 1524. *die* 6. *Januarii*, dat literas Apostolic. † quæ habentur *lib.* 1. *Bulla. tit.* 2. 103
Bulla. 25. *fol.* 74. In quibus prohibet, ne causas ad Inquisitionem Hispanam pertinentes in ulla instantia, nec per viam appellationis ad Romanam Curiam deportet, nisi de consensu Regum Hispaniæ, dixerat nuper: *Quomodocumque appellari contigerit ad pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, non autem Apost. ac si nihil de jurisdictione sibi reservaverit appellandum fore*, *anno* 1509. *die* 11. *Decembris*, iterùm proximè dictas litteras confirmat ex *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 29. *fol.* 81.

Paulus III. *anno* 1534. *die* 21. *Decembris*, ut liquet ex *libro* 1. *Bulla. tit.* 2. *Bulla.* 31. *folio* 85. litteras expedivit confirmantes proximè relatas Bullas Clementis VII. cum omnibus & singulis, in eis contentis. Idem Pontifex † *anno* 1539. *Septem-* 104
bris die 7. ut habetur *lib.* 1. *Bulla.* 18. *fol.* 32. per speciale rescriptum confirmat litteras Leonis, & Clementis, & inter alia subdit: *Appellationes, ac provocationes quascumque ad alium, vel alios, quam ad te, etiam ad nos, & Sedem Apostolic. interponendas, sit irritum, & inane, &c.* His in litteris Inquisitioni Hispanæ expressè committit prohibitionem, correctionem, † & expurgationem librorum. 105
Aliæ hujus Pontificis litteræ habentur ad præsens institutum, *anno* 1540. *die* 18. *Februarii*, idem Pontifex alias dedit litteras, quæ omnes relatas hactenus confirmant, ut habetur *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 19. *fol.* 35. simile rescriptum produxit *anno* 1547. 20. *Januarii*, & liquet ex *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 20. *fol.* 39.

Julius III. *anno* 1551. *Decembris die* 15. litteras expedivit Apostol. † quæ habentur *in lib.* 1. *Bulla-* 106
rum tit. 2. *Bulla.* 32. *fol.* 88. quas ad litteram recensemus *n.* 12. ubi omnes anteriorum Pontificum Bullas confirmat ad quæcumque negotia quomodolibet annexa, connexa, dependentia, & emergentia, & pertinentia ad Sanctum Officium.

Gregorius XIII. & Sixtus V. similes alias litteras expedierunt; † verùm sat est ex Clemente 107
VIII. duas, aut tres Bullas producere, *anno* 1595. *die* 1. *Augusti*; omnes præcedentium Pontificum litteras confirmat, & addit: *Statuentes, appellationes, seu provocationes, seu recursus à quibusvis sententiis, & decretis per quoscumque Inquisitores promulgatis ad te ipsum solùm, & non ad alium, &c. anno* 1596. *die* 10. *Januarii.* Idem Pontifex, † & constat *ex lib.* 2. *Bullar. fol.* 142. 108
Bulla. 46. Tribuit Inquisitori Generali cognitionem omnium,

omnium, & singulorum pertinentium ad Sanctum Officium, privilegia, ac indulta à prædecessoribus concessa denuò confirmat, & tandem his verbis concludit: *Téque causas appellationum,*
109 *seu provocationum,* † *& recursuum hujusmodi unà cum omnibus, & singulis earum incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis per te, vel alios audire, cognoscere, & fine debito terminare posse, & debere.*

Hæc quæ à nobis recitativè sunt allata abun-
110 dè declararunt, † quid juris habeat Inquisitio Hispana in omnibus, & singulis instantiis, ex indultis, & privilegiis Apostolicæ Sedis. Longè aliud hoc est ab eo quod Thuanus, *lib.* 93. scribit de libertate Ecclesiæ Gallicanæ, iis verbis: *Licèt Galli Pontificem in rebus sacris supremam dispensationem habere fateantur; tamen in Gallia numquam potentia absoluta, & infinita locum habuit, sed ea, quæ Canonibus, & priscorum Conciliorum in Regno receptorum diffinitionibus quasi intra terminos coercetur, & in hoc maximè consistere libertatem Ecclesiæ Gallicanæ.* Propterea Concilium Trident. eo in Regno admissum non est.
111 Hispaniæ verò Reges nulla † non admittunt Concilia quoad reformationem ex iis, quæ Ecclesia celebravit. Non respuit Lateranense sub Leone X. nec Tridentinum, sed summo cultu veneratur, quod tamen noluit Ecclesia Gallicana.

Et ut cuncti præ manibus faciliùs habere pos-
112 sint multa, † quæ in prædictis Bullis Apostolicis continentur, inserenda erit prædicta Bulla Julii III. quæ ut sequitur, disponit.

Julius Papa III.

VEnerabilis Frater, salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudùm postquam felic. recordat. Clementi Papæ VII. prædecessori nostro; *Pro charissimo in Christo filii nostri, tunc sui, Caroli Romanorum Imperatoris, semper Augusti, etiam tunc Regis, & charissimæ in Christo filiæ nostræ Joannæ Reginæ Hispaniarum Catholicæ expositum fuerit,* quòd licèt bonæ memoriæ Alphonsus Basilicæ Sanctorum 12. Apostolorum Presbyter Cardinalis Hispalens. nuncupatus, tunc Archiepiscopus Hispal. Inquisitor Generalis hæreticæ pravitatis in omnibus eorum Regnis & dominiis Hispaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & utriusque Siciliæ Apostolica authoritate deputatus fuisset, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & mansuetudinem, quàm ad rigorem juris declinans, per se ipsum, seu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominiis, ac Principatu, & territoriis prædictis exercuisset, & exercet: *Tamen quam plures nomen, & Legem Christi verbo profitentes, facto autem denegantes,* ac hæresim, & hæreticorum superstitionem à Fide Catholica deviantium sectantes; necnon hæresim, & hæreticorum defensores, & contra quos de hujusmodi hæresi vehementer suspectos per eum, seu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, seu asserentes se ab eo, seu deputatis ab eo in aliquibus gravari, vel ex confictis causis eum suspectum habere, causas appellationum interpositarum, necnon etiam simpliciter in nostro, tunc ipsius prædecessoris Rotæ auditorio aliquibus causarum Palatii Apostolicæ Auditoribus, seu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipsum Clementem seu prædecessores suos committi, *& prætextu appellationum, seu simplicis querelæ,* & commissionum hujusmodi, dicto Alphonso Cardinali, & Inquisitori, ac ab eo ad Officium Inquisitionis hujusmodi deputatis, ne contra ipsos Hæreticos, seu Apostatas, vel de hæresi suspectos, eorúmque defensores, fautores procedere quoquomodo præsumeretur; *seu aliàs diversis, & exquisitis viis inhiberi fecerant, & obtinuerunt; ac hujusmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant; seu saltem differebant, in Divinæ Majestatis offensam, & ejusdem Fidei Catholicæ oppressionem, & conculcationem, ac Christi fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum: Dictus Clemens prædecessor vestigiis religios. memor. Innocentii VIII. Alexandri VI. Julii II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum suorum,* qui similes advocationes causarum crimen hæresis hujusmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens: *Omnes & singulas causas crimen hæresis hujusmodi concernentes in dicta Curia vel extrà eam, ut præfertur, commissas, & coram quibusvis Auditoribus, seu loca tenentibus, & aliis judicibus, in quacumque instantia, sive per viam supplicationis, aut simplicis commissionis, & aliàs quomodolibet pendentes,* etiamsi instructæ essent, & in illis forsan aliàs conclusum esset, ad se per quasdam suas litteras advocaverat. *Illásque ad eundem Alphonsum Cardinalem, & pro tempore Inquisitorem Generalem dictæ hæreticæ pravitatis in eisdem Regnis & dominiis deputatum per eum, seu alios ab eo deputandos in statu debito resumendas, audiendas, cognoscendas* per easdem concesserat, ac sibi omnes, & singulos, quorum interesset in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibusvis Judicibus, & personis, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & dicti Palatii Apostolici causarum Auditoribus, sub censuris, & pœnis Ecclesiasticis inhibendi, necnon eos, qui suæ inhibitioni contravenerint, censuras, & pœnas hujusmodi incurrisse declarandi: ipsasque censuras, & pœnas, quoties opus foret aggravandi plenam, & liberam facultatem concesserat, *Districtiùs inhibendo præfatis Judicibus, ne ex tunc de cætero in hujusmodi causis quoquomodo se intromitterent,* ac decernens quidquid contra inhibitionem hujusmodi scienter, vel ignoranter attentari contingeret: *Necnon quascumque alias commissiones hujusmodi crimen hæresis concernentes,* quas per ipsum Clementem prædecessorem, & Sedem Apostolicam aliquibus in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum avocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti existere:* Etsi ab eodem Alphonso Cardinali, seu pro tempore existente Inquisitore Generali hæreticæ pravitatis in dictis Regnis & dominiis, vel Subdelegatis, seu Deputatis ad Officium Inquisitionis hujusmodi: *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonsum Cardinalem, seu pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, in eisdem Regnis & dominiis, non autem ad Sedem præfatam, etiamsi nihil de jurisdictione reservaretur, appellandum foret, ac hujusmodi avocationi, remissioni, & decreto per quascumque commissiones, seu concessiones, & litteras Apost. quasvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores & insolitas clausulas in se continentes,*

nullatenus

nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi avocationi, remissioni & decreto, ac desuper confectis litteris prædictis de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè, ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis & Joannæ Reginæ derogatum foret; sicque per quoscumque Judices, ac ejusdem Rom. Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & authoritate judicari, & deffiniri debere decreverat: *Et deinde pro ipsius Alphonsi Cardinalis* parte, similiter exposito, quòd dubitabat ne post concessionem litterarum Clementis prædecessoris hujusmodi, aliquæ aliæ concessiones, & gratiæ eisdem litteris contrariæ, ad aliquarum prædictarum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium, & regularium, etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipso Clemente prædecessore, præter & contra mentem ipsius surreptitiæ, & obreptitiæ involucro verborum extortæ emanassent*, præfatus Clemens prædecessor litteras prædictas cum avocationis, remissionis, commissionis, inhibitionis, & decreti, aliisque in eis contentis clausulis; adversus quascumque contrarias concessiones, & gratias, quæ etiam ad quorumvis Prælatorum vel aliarum personarum Ecclesiasticarum secularium, & quorumvis Ordinum, & congregationum regularium, aut laicorum instantiam, quomodolibet eatenus emanaverant, ac in pristinum, & eum, in quo antequam illa emanassent, quomodolibet erant, statum, *Per alias suas in forma Brevis litteras restituerat, reposuerat, & plenariè reintegraverat: ac quoties aliæ contrariæ concessiones, aut gratiæ in Regnis & dominiis eidem Carolo Imperatori, & Regi subjectis emanarent, toties ex tunc, prout ex ea die, & è contra de novo concesserat, ac restitutas, repositas, & reintegratas, & de novo concessas esse decreverat, pro parte ejusdem Alphonsi Cardinalis*, piæ memoriæ Paulo Papa III. similiter prædecessori nostro, exposito quod postmodum diversæ causæ hæresim concernentes, aliisque eidem Alphonso Cardinali, aut cæteris Inquisitoribus, importunitate calumniosè petentium commissæ reperiebantur, ac humani generis inimico seminante damnata, & pestifera hæresis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus prædecessor tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonsi Cardinalis prædictorum in ea parte supplicationibus inclinatus litteras præfatas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, etiam irritantibus clausulis, innovans omnes, & singulas causas hæresim hujusmodi sapientes, tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliisque eisdem Alphonso Cardinali, & prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum quomodolibet commissas, etiam instructas, quarum status idem Paulus prædecessor haberi voluit pro expresso: *Ad se ipsum dicta authoritate per suas in forma Brevis litteras avocavit, & illas in statu debito resumendas, & ulterius, necnon quascumque alias, tam Lutherana, quàm alia quavis erronea occasione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & singulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & fine debito terminandas eidem Alphonso Cardinali, & pro tempore existenti Inquisitioni Generali commisit;* sibique & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis conditionis, & præeminentiæ existentes, hujusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, ac contra eos processus fulminandi, necnon sententias tam interlocutorias, quàm diffinitivas ferendi;* illósque juxta Canonicas sanctiones prout qualitas excessuum exegerit puniendi, & pœnis debitis plectendi, & aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum erat, ac procedere consueverat, procedendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, plenam, & liberam facultatem concessit, prout in singulis litteris prædictis pleniùs continetur.

Nos, qui dicto Paulo prædecessore de medio sublato, divina favente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, & quorum est Jesu Christi Fidem, quæ nobis præcipua cura est, defendere; totísque viribus, & indefesso labore vias ipsam Fidem propagandi investigare, & Christi fideles ab erroribus quantum possumus, eripere, *Et eorum spirituali saluti intendere; ne effectus singularum litterarum prædictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Joannæ Reginæ prædictorum, quàm dilecti filii nobilis viri Philippi Principis Hispaniarum, per dilectum filium Jacobum de Mendoça, prædicti Cæsaris apud nos oratorem, in hac parte supplicationibus inclinati, singulas litteras prædictas, cum decretorum, etiam irritantium, ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis innovantes, ac innovatas esse decernentes, & de novo concedentes: ac omnes & singulas causas hæresim hujusmodi quomodolibet sapientes, vel Inquisitionis officium, in Regnis, dominiis, & locis prædictis quomodocumque & quavis occasione tangentes: Tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliis quàm tibi etiam prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum in genere vel specie, ac alias quomodolibet concessas; quarum statutas, & merita, nomináque, & cognomina Judicum, & collitigantium præsentibus haberi volumus pro expressis, ad nos harum serie cumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cum omnibus & singulis dependentibus, emergentibus, & illis annexis, & connexis, audiendas, cognoscendas, decidendas, finéque debito terminandas, tibi & pro tempore existenti Inquisitori Generali, authoritate Apostolic. tenore præsentium committimus.* Necnon tibi, & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentes hujusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, sub singulis litteris prædictis comprehensos, *Citandi, vel per viam requisitionis, si à quibusvis detineantur, petendi, & super remissione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoslibet legitimis præcedentibus judiciis, carceribus mancipandi, & contra eos processus fulminandi, necnon sententias, tam interlocutorias, quàm diffinitivas proferendi;* illósque juxta Canonicas sanctiones, prout qualitas excessuum exegerit, puniendi, & pœnis debitis plectendi, ac aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum existit, ac procedere consuevit, procedendi, omniáque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quo-

modolibet opportuna faciendi, exequendi, gerendi, & exercendi: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis plenam, & liberam facultatem concedimus. Non obstant. relig. memor. Bonifacii Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri de una, & Concilii generalis de duabus dictis, dummodo ultra tres dictas aliquis authoritate præsentium ad Judicium non trahatur, ac aliis Apostol. constitutionibus, quibuscumque personis, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac quavis consultatione, ac ex quibusvis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibúsque, & aliis decretis, etiam talibus, quòd illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma, in eis expressis, derogari possit, concessis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus tenores illorum, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in eis tradita observata insertæ forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad præmissa specialiter, & expresse derogamus: necnon omnibus illis, & quæ præfati Clemens, & Paulus prædecessores in singulis litteris prædictis voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 15. Decembris 1551. Pontif. nostri anno 2. Roman. Amasæus.*

113 Quapropter tantis indultis, & privilegiis stantibus, ad eorum, † & Sanctæ Inquisitionis protectionem Rex sua Regalia retentionis utitur, quoties temerè à Sede Apostolica impetrantur litteræ avocatoriæ primæ, & ulteriorum instantiarum pertinentium ad Sanctam Inquisitionem Hispaniæ; tùm quia Rex Catholicus Fidei, & Catholicorum dogmatum protector est, sicuti per plurima jura, & authoritates, variáque fundamenta apparet hac *2. part. cap. 1. & etiam part. 1. cap. 1.* Quibus multa conducibilia videbuntur. At cum hæ litteræ avocatoriæ tam in prima instantia, quàm in cæteris sint impeditivæ, vel saltem suspensivæ remedii contra contagium hæreticæ pravitatis, ut expresse, & signanter agnoscunt, & motivant dictæ Bullæ, & indulta Apostol. ergo poterit Rex sua Regalia protectionis uti, impediendo earum executionem ad scandalum vitandum in Republica Christiana.

Deinde quia ex clausulis dictarum Bullarum maximè Clement. VII. & ex hac Julii III. jure &
114 privilegio † indulgetur Rex Catholicus, ne sine suo consensu expediantur, nec exequantur hujusmodi litteræ avocatoriæ, ibi: *ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis, & Joannæ Reginæ derogatum foret, &c.* Et paulò antè, ibi: *Præfatarum avocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris, & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris & momenti existere, &c.*

Et jus competens Regi ex privilegio Apostoli-
115 co, aut consuetudine † in rebus Ecclesiasticis est Regalia ipsius, ut scripsimus *1. part. cap. 1. num. 116. & seq.* De qua cognoscere posse inter Ecclesiasticos, abundè probatum remanet *in dict. cap. 1. à n. 132. cum multis seq.* Imò inter legitimas
116 & præcipuas causas † ad retentionem litterarum Apostolic. illa numeratur, quæ versatur in tuendis Regaliis, & præeminentiis Regis, ne præjudicium, aut diminutionem patiantur, ut copiose dictum fuit *1. part. cap. 5. per totum, & cap. 6. præcipuè à n. 59. & seqq.*

Et insuper quia ubi Regis consensus necessarius est, si sine illo † litteræ Apostolicæ impetrantur, 117
in Senatu retinentur, ne exequantur, ut de jure Regio patronatus diximus ex Bulla Adriani, & Doctorum authoritate, sup. *1. part. cap. 1. à nu. 137. cum seqq.*

Præsertim cùm Rex Catholicus sit patronus † 118
& simul protector Inquisitionis Hispanæ, ut ipse fatetur securè in suis litteris Regiis suprà transcriptis, *n. 51. & 52.* Et hoc jus patronatus sine suo consensu expresso infringi, aut minui nunquam patitur Rex, atque etiam hoc Regium patronatum puto respicere Pontifices, qui ad hujusmodi derogationes Regis nostri consensum, & appetunt, & ad validitatem requirunt.

Tùm etiam quia si consensus Regis est de substantia, † & forma horum rescriptorum, prout 119
est quilibet consensus ab statuto requisitus præstandus in actu per tertium, ut de statuto requirente consensum consanguineorum in contractu minoris, aut mulieris, ex Bald. *in l. 1. C. qui admitti, & in l. quacumque, C. de bonis quæ liberis*, quem sequuntur communiter Doctores *in l. si quis mihi bona, §. jussum, ff. de adquirend. hæredit.* latissimè prosequitur Tiraquellus *de legibus connub. glossa 6. à n. 5. cum seq.* Simoncellus *de decretis in præfatione, nu. 54. & 55.* Gomez Arias *in l. 68. Tauri, num. 34. & seq.* Et ibidem omnes Tauristæ. Aliàs litteræ † ipsæ nullæ sunt, ut 120
docent Doctores citati, & eadem Julii III. ibi: *Si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, & momenti existere:* necessarium erit ut occurratur earum executori &c. executioni, ne de facto cum scandalo, & violentia exequatur in præjudicium juris, & Regaliæ Regis.

Fulcitur desuper hæc litterarum retentio, ex eo
† quod ex Bulla Alexandri VI. & Clementis VII. 121
apparet, & profitentur Pontifices, litteras avocatorias expediendas sine forma prædicta esse, & judicari debere surreptitias, in præjudicium Indultorum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ. Et licèt Nos *1. part. cap. 8.* (contra plurimos Doctores absolutè † loquentes surreptionem esse causam legiti- 122
mam ad retentionem litterarum) negativè resolvamus, simplicem quamlibet surreptionem non sufficere: tamen quando ex surreptione infertur præjudicium Regi, aut Regno, aut Reipublicæ Ecclesiasticæ, spirituali, aut temporali, & ejus recto regimini, retentionis legitimam esse causam ex communi Doctorum observantia resolvimus *in dict. cap. 8. à num. 10. usque ad fin.* Quæ omnes qualitates reperiuntur in hujusmodi litterarum avocatoriarum susceptione: præjudicium juris, & Regaliæ Regis Catholici apertè fuit ostensum in fundamentis antecedentibus: Reipublicæ autem Ecclesiasticæ ejus regiminis spiritualis † cla- 123
rè patet, cùm Hispaniæ Inquisitio ideò introducta fuit, ut consuleretur animarum saluti, & occurreretur festinanter contagio hæreticæ pravitatis, quo etiam temporalis Respublica scandalis, inquiete, & seditionibus periclitatur, & facile ad interitum, & ruinam pervenit. Igitur ex hoc ca- 124
pite legitimè retinentur litteræ in damnum Sanctæ Inquisitionis.

Inducitur insuper hoc Reipublicæ præjudicium ex avocationibus causarum maximè in prima instantia,

tia, quæ maximum patitur detrimentum in vassallis de provincia in provinciam alienam & longinquam vocatis, & coactis litigare, cujus damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 6. *cum multis seq.* & *in §. unic. per totum*, & *cap.* 11. *à n.* 79. *cum seq.* Quibus locis plurimæ, & singularissimæ doctrinæ, nec non jura expressa in proposito congeruntur. Quibus adde text. *in l. sed & hæ*, *§.* 2. *ff. de procurat.* ubi Ulpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominum absentem in Tribunali competenti, & in eadem provincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in provinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à provincia in aliam provinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac litterarum avocatoriarum
125 impetratione, & executione oriri scandalum maximum, & novitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *n.* 47. & *n.* 49. (cujus Regis assertioni standum esse, in terminis probavimus 1. *part. cap.* 3. *§. unico*, *num.* 65.) & tam ob vitandum scandalum quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia uti posse legitimè, abundè fundavimus 1. *part. cap.* 4. & *cap.* 6.

Quibus & aliis juris legitimis de causis moti
126 sunt † hactenus Reges nostri Catholici, litteras avocatorias à Curia Romana impetratas in qualibet instantia accuratè perquirere, proinde examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, ut apparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in unum compilarunt prædictus Dominus de Caldas superiùs relatus, & copiosiùs Dominus Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, † *anno* 1487. 21. *Decembris*, impedivit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barcinonensibus acceptarentur, ut constat ex tabulariis prædictæ Inquisitionis Barcinonensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia jura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executivum, aut executio ministerialis omni jurisdictione destituta, quam Ecclesia Principibus commendat ipsis jubens, ut sic se gerant quemadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *p. cap.* 1. & 2. *part. cap.* 2.

128 *Anno* 1505. Idem Rex Catholicus Julio II. † scribit pro revocanda commissione, quæ à Sacra Rota emanarat circa causas nonnullas Sancti Officii in prima instantia, ut constat *ex lib.* 2. *de Regiis decretis in tabulariis Supremi Senatus Inquisitionis*, *fol.* 244.

Anno 1509. Idem Rex pragmaticam sanctio-
129 nem † sub gravibus pœnis evulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso non consulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione ulla primæ instantiæ, & aliorum jurium ad Inquisitores pertinentium. Sic se gessit, quod quia ut tutor, & executor Sacrorum Canonum id sibi licere existimabat, & quia nonnullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus Hispalen-
130 sibus jubet, ut cohibeant eum qui litteras † Romanæ Curiæ intimaverit ipso non consulto, ex *lib.* 3. *pro schedulis Regiis*, *fol.* 71. Id præstiterit, ut protector, & executor Concilii Niceni, & Sacrorum Canonum, ne jura primæ instantiæ, & legitimæ aliæ litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Proregi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, ut Notarios, & Officiales impediat, † qui litteras è 131
Romana Curia intimaverint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Urbem, ut constat ex *lib.* 3. *proximè relato*, *fol.* 208. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conservanda prima instantia. *Anno* 1510. *Carolus V. Imperator*, & *Rex*, plura similia † exempla de- 132
dit, à Domino de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium*, *libro V. fol.* 36. 106. 107. 108. 109. *lib.* 7. *fol.* 164. 169. 170. 178. 187. ubi de causa Episcopi Toletan. & *eodem lib.* 7. *fol.* 305. ubi de causa Episcopi Urigolensis, & *lib.* 8. *part.* 1. *folio* 174. & *part.* 2. *fol.* 2. 28. 34. 61. 65. 66. 67. 81. 82. 87. Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo X. ad se advocaverat per speciale rescriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispana secretis carceribus incluserat, † conqueritur Carolus V. mandatum esse 133
novum, & Hispaniæ valdè noxium esse repræsentat, ac proinde surreptitiè impetratum contra decreta Concilii Niceni, *lib.* 11. *pro Regiis decretis*, *fol.* 55. & 56. Existimavit Carolus cum Pelagio Papa similes avocationes non fieri absque degradatione, & dehonoratione Provinciarum, quam nunquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Imperator, † & Rex Hispaniarum scribit Romano Pontifici, & Cardina- 134
libus pluribus super non avocanda causa Joannis Præt. ad Roman. Curiam, & monet se ea avocatione gravari, ut constat ex *lib.* 11. *pro decretis Regiis*, *fol.* 72. 74. 75. Id præstitit ad conservanda jura, & ne aut degradaretur, aut dehonoraretur Provincia Catholica, ac omnes illius Judices essent suspecti, juxta mentem, & verba Pelagii Pontificis, & ut tueretur alios Sacros Canones. Simile quod præstitit † prædicto anno idem Carolus, ut 135
patet ex eodem libro nuper relato, *fol.* 77. 78. 88. quod Auditor Cameræ Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitivus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Prætereà gravissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri jussit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Judices ob eandem causam Bernardini Diaz excommunicassent. Idem Carolus *anno* 1519. cùm circa potestatem † Inquisitorum Hispaniæ, & eo- 136
rum electionem, & nominationem novæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & jura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à peritioribus habendas, & repugnandas, ut infructuosas & noxias, quod notum fuit ex *lib.* 11. *Regalium decretorum*, *seu schedularum*, *fol.* 93. & *fol.* 98. Similia gesta referuntur ejusdem Imperatoris, ex *anno* 1522. *lib.* 4. *Regalium decret. part.* 2. *fol.* 39. & *anno* 1534. *fol.* 172. & *anno* 1525. *lib.* 5. *fol.* 34. & *anno* 1534. *fol.* 222. *lib.* 4. *p.* 2.

Philippus II. antequam legem illam de primis † 137
instantiis non avocandis, *anno* 1593. evulgasset, plura hujus rei documenta præstitit.

Anno 1571. cùm Civitas quædam graviter læsisset jura Sancti Officii, jussit, ut Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquam provideret, quod id fieri non posse sine violatione jurium hujus Regni, & dehonoratione

 Ma-

Majestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarium Aragoniæ, fol.* 148. Atque id fecit, ut primas instantias tueretur.

Anno 1571. ut constat, ex *lib. 9. Regalium de-*
138 *cret. fol.* 14. Cùm litteræ † emanassent a Romana Curia admittentes appellationem, & avocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Urbem, jubet Philippus II. ut prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Julii III. & aliorum Pontificum voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *&* *anno* 1583. recursus ad Roma-
139 nam Curiam † contra jurisdictionem Inquisitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, ut constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13. *& ex lib.* 5. *Regalium decreto fol.* 200. 227. *&* 359. *& ex lib.* 6. *fol.* 157.

Anno 1583. cùm ex litteris Apostol. omnis cog-
140 nitio in causis † Fidei Hispaniæ Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne ullas pœnas illatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.*10. *Regalium decret. fol.* 176.

Anno 1587. Jubet ne Inquisitor Sardiniæ ex ea
141 Provincia discedat, † etiam post præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graves minas interveniant contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib.* 2. *Regalium decretor. fol.* 354. Id ita præstitum, quia ex litteris Julii III. fine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alii alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu variis in locis necnon hoc eodem cap. retulimus.

Lib. 8. *Regalium decret. lib.* 11. Coronæ Ara-
142 gonensis † plures sunt litteræ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne ullas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardiniæ etiam in causis civilibus.

Lib. 10. *Regalium decret. fol.* 99. aliæ haben-
143 tur litteræ Philippi II. † pro non admittendis recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodum concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adjunge, quod assiduè practicari vi-
144 demus circa libros Catholicorum † Authorum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri jurisdictionem, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de jure, aut indultis Apostol. sive etiam immemorabili consuetudine à Sede Apost. diù tolerata, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Brevia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicanda. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ suis Juribus Regularibus, & sibi ipsi illatæ occurrit, agnoscens hanc prohibitionem duntaxat tendere ad infringenda sua jura, nec non in grave, & intolerabile præjudicium suum, ac proinde impediens talis Brevis executionem ad evitanda scandala, penes se illud retinet, interim quod per supplicationem de damnis, & inconvenientiis consulit Apostolic. Sedem, ut de remedio paternali clementer provideat. Quod ita se gerit Rex noster illis nisus fundamentis, quæ sursum recensentur *à num.* 113. *cum seq.* & plurimis Doctoribus ibidem per remissionem relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot indultis
145 Apostolic. † quibus munita est jam diù Inquisitio Hispana super prohibitione, & expurgatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, ut assolet independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatii, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ illi libri prohibiti, expurgati noviter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita ut si quid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quæ à Congregatione de Indice emittitur, publicantur, super qua plurima exemplaria præ manibus habui ex Registris hujus Supremi Consilii, quæ facilè potuissem hìc simul inserere, nisi defessus calamus tam ingentem laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim usitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad ejus justitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III. testantis, suæ non fuisse intentionis per erectionem † 146
Sanctæ Inquisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præjudicium afferre Juribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *n.*87. O quanta juris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas, tum ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine; tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprii instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

CAPUT XXXIV.

Utrum Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorúmve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an uti Delegatus Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat.

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando In beneficiis reservatis provisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum caput clara discretione, quando Bullarum virtute via executiva, seu via Ordinaria præcisè procedendum.

SUMMARIUM.

1 *Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an uti Delegatus, & in via executiva, an uti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat, grandis merito semper reputata fuit difficultas.* 2 *& seqq.*

2 & seqq. Assertio opinantium absolute uti Delegatum, & in via executiva procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur.

3 Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei alias de jure competentem procedere uti Delegatum, & authoritate delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere.

4 Ordinarium, cui causa delegatur sibi de jure communi competens, utraque potestate procedere, qui firmarunt.

5 Author falsam probat opinionem (de qua n. 2.) sectantium Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio procedere ut Delegatum, & in via executiva.

Senatus ideo causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi uti tali, & potestate propria, non aliena de jure pertinet, non impedita per avocationem informem, ibid.

6 Ex commissione quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate, procederet.

7 Nec delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla fuit directa.

8 Commissionis virtute, alteri Judici directæ nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis.

9 Ordinario si causa uti tali, & jure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret.

10 Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum vere sit Cordubensis, neuter uti potest, quia unus non nominatur, in altero ex errore defecit intentio Papæ.

11 Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensum.

12 Commissionem expedire non potest Judex non nominatus, nec à nominato recedere potest.

13 Commissionem uni directam nominato, si coram alio non nominato in eis impetrans præsentaverit, nihil agit, sed vitio nullitatis subjiciuntur acta, & sententia.

14 Commissio directa uni personæ, in alium transferri non potest absque subdelegatione.

15 Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopo in ea non nominato.

16 Nec è converso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus.

17 Nisi mediante subdelegatione.

18 Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi judicatur.

19 Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Trident. directarum fit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit.

20 Cessante avocatione causa revertitur ad potestatem Ordinarii.

21 Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus.

22 Jurisdictionis ex commissione nulla umbra aliqua non remanet in nominato in ea.

23 Ordinario directa commissio, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, an & quando, Ordinaria, vel delegata procedat potestate.

24 Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere utraque potestate delegata, & Ordinaria simul, quia una semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur.

25 Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis.

26 De non ente ad ens non potest fieri transitus.

27 Flores de Mena dicens Ordinarium, cui fit à Senatu remissio Bullarum, in executione procedere uti Delegatum, quoad cætera uti Ordinarium declaratur.

28 Executio gratiæ super beneficio reservato, directa Ordinario, si alteretur ejus natura, & debeat procedere in via Ordinaria, jurisdictione tunc procedit Ordinaria.

29 Ordinarius procedit uti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiva, falsa est propositio absolute sumpta.

30 Ordinarium, cui per Senatum fit Bullarum remissio debere indistinctè via Ordinaria procedere, non executiva, qui soleant contendere.

31 Et qua ratione moveatur, ad sic sentiendum.

32 Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur.

Executoris datio ad gratiam cessavit, ergo gratia amisit privilegium executivum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & n. seqq.

33 Bulla gratiosa tres continent partes, rem postulatam, executionem, quam de jure merentur, & executoris dationem.

34 Executoris datio ad gratiam, licèt cesset, cætera ejusdem intacta remanent.

35 Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis privilegium per usum eorum coram Ordinario, est absurdum.

36 In commissione pro executione gratiæ, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiva procedere, aliter nempe non alterata privilegiata natura.

37 In omnibus casibus, in quibus litteræ gratiosæ, remissæ per Senatum Ordinario, amittunt privilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire.

38 Instrumento guarentigiato inest qualitas executiva.

39 Litteræ Apostolicæ ob illarum reverentiam habent executionem paratam.

40 Vulneratis litteris per sententiam via executiva amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest.

41 Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annullentur.

42 Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse justificatas, cùm postmodum justificatæ exequi valent.

43 Ex semel vulneratis litteris amplius executivè agi nequit.

Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notorie, non impedit ejus executionem, ibid.

44 Executivum privilegium inhærens litteris Apostolicis aut instrumento guarentigiato, non alteratur, & nec mutatur per Judicum variationem, & mutationem.

45 Sed quocumque vadant, & coram quocunque Judice agatur, ex eisdem executivam viam retinent, non amittendam.

46 Instrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur, ubilibet eam retinet coram quolibet Judice diversi Regni.

47 Instrumentum guarentigiatum inter laicos confectum coram Ecclesiastico Judice privilegium executionis non amittit.

48 Decretum Senatus, quo litteræ merentes sui natura

tura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam privilegiatam, ac ideò executivè procedere debet Ordinarius.

49 *Executio petita coram alio Judice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur, sed coram eo executio non amissa postulatur.*

50 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat & debeat via ordinaria procedere latissimè ostenditur.*

51 *Tertii causa se executioni per Senatum remissa Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eadémque tertius ab Ordinario audiendus.*

52 *Quod in quolibet tertio, cui res judicata non nocet, nec in instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolicis est comprehensus.*

53 *Littera Apostolica pro executione gratia super beneficio reservato quantum ad executionem, seu processum extrajudicialem subscriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum.*

54 *Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum super beneficio reservato, in via ordinaria audiri debet.*

55 *Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta.*

56 *Commissio non subscripta super executione gratia ad beneficium non reservatum percutit primam Ordinarii instantiam, ad quem pertinet, tam super executione, quàm super Judicio Ordinario.*

57 *Sed si tunc fuerit commissio subscripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiva, quàm in via Ordinaria.*

58 *Causa possessionis super beneficiis reservatis possunt à Delegato Apostolico cognosci.*

59 *In executione Bullarum magis extrajudicialiter, quàm judicialiter proceditur.*

60 *Contra executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hac ab Ordinario auferri nequit.*

61 *Executoris litterarum jurisdictio ubi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittenda.*

62 *Executor ad beneficium reservatum potest executivè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam.*

63 *Via executiva, etsi instantiam non habeat, ad Ordinarium pertinet.*

64 *Ex verbis gratia si executor tenetur assumere partes judicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat: assertio Aug. Barbosa, & Novarii refertur.*

65 *Negativè resolvitur contra ipsos.*

66 *Avocatio sive tacita, sive expressa in prima instantia requirit pro forma subscriptionem manus Sanctissimi.*

67 *Ex gratia verbis, si executor tenetur assumere partes Judicis, si ejus commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur cum Ordinario remittere.*

68 *Ex verbis gratia si executor tenetur assumere partes Judicis, eas non assumet, si commissio non sit subscripta, sed causam remittit Ordinario.*

69 *Auditor Camera quando gratiam exequitur, non potest in via ordinaria cognoscere, sed illam Ordinario remittere.*

70 *Executor gratia, ut possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratia teneatur assumere partes Judicis, & quod ejus commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi.*

71 *Avocatio ab Ordinario de jure communi per solam commissionem, alteri factam sufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressa nullatenus, nisi sit scripta.*

72 *Subscriptio propria manus Sanctissimi influit in iis omnibus, qua virtualiter in commissione de jure continentur.*

73 *Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit iis, qua in scriptura continentur.*

74 *Subscriptio propria manus Sanctissimi unicum, & solidum est signum ejus voluntatis ad cognoscendum, an velit avocare causam ab Ordinario, non aliud.*

75 *In omnibus, in quibus executor gratia poterat de jure communi ac debebat cognoscere in via ordinaria, in iis hodie ex Trident. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remissio, ordinariè procedere debet.*

76 *Et è converso, in quibus executor jure communi attento via executiva procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui fit per Senatum causa remissio.*

77 *Executor gratia ad immittendum in possessionem est suapte naturâ merus executor, ita ut in eis non procedat dispositio, capit. statutum de rescript. lib. 6.*

78 *Si coram executore comparet legitimus contradictor, vel adest possessor, fiebat executor de jure communi, & tenebatur assumere partes Judicis judicialiter procedere, & Ordinariè, & diffinitivè pronuntiare.*

79 *Executor gratia ad immissionem regulariter extrajudicialiter procedit, nisi adsit possessor, vel legitimus contradictor compareat, quo casu judicialiter procedit.*

80 *Executor gratia nequit hodie ex Tridentin. assumere partes Judicis in prima instantia, ubi aliàs de jure communi poterat, cum hac Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta à Sanctissimo.*

81 *Executor gratia in Francia non habet aliquam causa cognitionem, sed solam executionem puri, & meri facti, ita ut causa cognitio Ordinario remittatur.*

82 *In Hispania executores cognoscunt de executione; requirente tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere.*

83 & 84. *Quod intellige in beneficiis reservatis, in quibus quoad executionem meram, & extrajudicialem cognitionem subscriptione non indiget, in cateris tamen non reservatis, nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta.*

85 *Nicolaus Garcia dicens executorem gratia, ubi adest legitimus contradictor pronuntiare diffinitivè, procedit de jure communi, non ex Tridentin. nova dispositione juxta Flores de Mena, quem ipse improbat, & perperam.*

86 *A regula prohibitiva Triden. solum excipiuntur executores ad beneficium reservatum, ergo in cateris inviolata manet, ita ut egeant subscriptione.*

87 *Contradictor legitimus non possidens, comparens*

re

re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, immissionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus.

88 *Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore.*

89 *Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspenso principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario.*

90 *Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ causa Ordinario remittenda ordinariè, tractanda.*

91 *Ad effectum legitimandi contradictorem potest summariè cognoscere, & postea remittere causam ejus Ordinario.*

92 *Possessione vacante executor pro immittendo provisum Apostol. non tenetur aliquem citare.*

93 *Contradictor legitimus, re integra comparens, possessione vacante, impedit immissionem, qui si non auditur appellat, & causat attentata.*

94 & 95. *Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit.*

Parem titulum habet provisus ab Ordinario, & provisus à Papa interim quod de reservatione probabiliter dubitatur, ibid.

96 *Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostol.*

97 *Capitulum, licèt non possideat, est legitimus contradictor ratione articuli, puritatis sanguinis ad impediendam immissionem provisi Apostolici.*

98 *Resignans quando sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem resignatarii.*

99 *Executiva via cessat, & ordinaria est agendum, ubi concurrit immissione paritas titulorum.*

100 *Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat jurisdictionem, remissivè.*

101 *Secundo executore dato ad viam executivam in negligentiam prioris, hæc, atque jurisdictio illius cessant comparente legitimo contradictore, cujus causa ordinariè erit tractanda.*

Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra, etiam invita parte, exequi gratiam sibi commissam, ibid. remissivè.

Et quid quando post dictos triginta dies declaravit non posse procedere, ibid. remissivè.

102 *Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario possessor auditur.*

103 *Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur, etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla.*

104 *Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immissione provisi fit per Senatum remissio, debet in via ordinaria audiri, sicuti jure communi attento poterat executor.*

105 *Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessorem si adest, vel si litteræ sub intrusione sint expeditæ, & eum in via ordinaria, non executiva (quam rectè impedit) audire.*

106 *Possessor ubi adest, vel aliàs legitimus contradictor impediunt executionem litterarum, & judicium erit ordinariè tractandum cum eis.*

Quod procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibid.

107 & 108. *Possessor beneficii, ab alio ob delictum, aliamvè causam juris impetrati, debet in via ordinaria, non executiva audiri, & vinci.*

109 *Aliàs executio est nulla, & attentata.*

110 *Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interposita à possessore, cujus beneficium fuit impetratum ob juris defectum, aut delictum.*

111 *Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit.*

112 *Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes Judicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiva causans attentata.*

113 *Executor merus quando efficiatur mixtus, remissivè.*

114 *De nullitate unionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet justificatio nullitatis narratæ.*

115 *Ubi agitur de removendo possessore à sententia executoris datur appellatio suspensiva causans attentata.*

116 *Oppositio calumniosa non impedit immissionem.*

117 *Ubi agitur de removendo possessore censuræ sunt nullæ, & attentatæ, quia ab executoris sententia datur appellatio suspensiva.*

118 *Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum fuit beneficium impetratum, etiamsi possideat.*

119 *Ordinarius, cui fit per Senatum remissio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum juris, seu delictum, debet illum in via Ordinaria audire.*

120 & *seqq. Provisus ab Ordinario, & possessor est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostolici ex causa reservationis, quando ista non est notoria, sed obscura, & dubia.*

Et impedit viam executivam litterarum, & in via Ordinaria debet audiri, ibid.

121 *Provisos ab Ordinariis agnoscit Papa pro legitimis contradictoribus.*

122 *In proviso per Ordinarium, ut in beneficiis reservatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam Ordinariam, duo simul debent concurrere, titulus coloratus, & possessio.*

123 *Doctores, & Rotæ decisiones plurimæ ad idem recensentur.*

124 *Executor contra notoriè intrusos carentes titulo colorato, qui nec de jure, nec de facto possunt contradicere immissionem, procedit sine citatione, & causa cognitione.*

125 *Intrusus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare potest, licèt de ejus viribus disceptari valeat.*

126 *Decretum irritans inficit titulũ, & possessionem.*

127 *Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet dispositionem, qua est appositum, intrare, sed interim possessor manutenetur.*

128 *Reservatio, & decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reservatione non constat, nec probatur.*

129 *Decretum irritans, in reservatione appositum, nihil operatur, nisi clarè pateat, beneficium esse reservatum.*

130 *Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum, quando intrat constitutio, cui adhæret.*

131 *De-*

Possessio

179 *Possessio instrumentalis non est manutenibilis, non expulso prius per executorem possessore.*
180 *Possessore non vocato executor nequit possessionem dare proviso Apostolico.*
181 *Immissione data non citato possessore, si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, aliàs nulliter agit.*
182 *Anterioritas provisionis respicit petitorium.*
183 *Simplex contradictor cùm titulo absque possessione debet comparere re integra ante actualem immissionem, licet post decretum.*
184 *Contradictor non dicitur legitimus provisus ab Ordinario super beneficio reservato, quando non possidet.*
Quia tunc via executiva tantum auditur, ibid.
185 *Ad impediendam possessionem vacantem par titulus est necessarius.*
186 *Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, quando uterque contendit super ejus immissione: secus quando provisus Ordinarius per prius illam occupavit.*
187 *Provisus ab Ordinario providente bona fide beneficium vacans in suo mense possidens, & provisus Apostolicus ex reservatione pratendens, uterque habet fundamentum de jure communi.*
188 *Reservatio veniens ad annullandam collationem Ordinarii, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari.*
189 *Nec est per plures præsumptiones, sed per plures probationes amovendus à sua possessione.*
190 *Una præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem.*
191 *Una probatio contraria probatione conquassatur.*
192 *Reservatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur.*
193 *In præsumptionum paritate præfertur reus, & possessor.*
194 *Probationum paritas cum possessione reducitur ad imparitatem.*
195 *Sequestrum beneficii de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non privat possessione.*
196 *Provisus ab Ordinario, & possessor manutenetur, dum reservatio redditur turbida.*
197 *& seqq. Reservatio si est notoria, quæ nulla potest tergiversatione celari, inficit possessionem, & titulum provisi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immissionem proviso Apostolico.*
Et quando dicatur turbida, ibid.
198 *Reservatio si reddatur turbida, missio denegatur proviso Apostolico, nisi eadem sit notoria.*
199 *Provisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, dum de reservatione turbida contenditur.*
200 *Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum gratiæ remissio, ut cognoscat quando executivè, vel Ordinaria via procedere teneatur, præ oculis habeat regulas immissionis ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian.*
201 *Ordinarius in bullis sibi per Senatum remissis executivè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi.*
202 *Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes Judicis, & via Ordinaria audire si servata forma Tridentin. fuisset datus, ita & iis casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione.*
203 *Senatus prudenter, justèque recessit ab stylo, ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere Ordinarium processum executivè, vel Ordinariè juxta casuum varietatem, & de ratione.*

QUam inextricabilis sit, & invincibilis † hæc difficultas, quamque ejus vera resolutio occulta, & incomprehensibilis, omnia suprema Tribunalia Regia, nec non Ecclesiastica, & utrorumque Advocati docti testantur, imò & litium hanc controversiam continentium assidua dissensio clamat, siquidem inter omnes varias, atque etiam repugnantes sententias, & opiniones in dies reperimus. 1

Quidam namque intrepidè sectantur Ordinarium, cui à Senatu cognitio remittitur in prima instantia circa Bullas gratiosas, aut alias litteras † Apostolicas, & commissiones pro executione 2 gratiæ alteri commissas omnino indistinctè & absolutè procedere debere, uti à delegato, & potestate delegata, & quemadmodum executor in eisdem litteris nominatus expressim poterat, & de jure debebat executivè procedere; ita & ipse (qui ejus locum ingreditur) & per Senatus decretum subrogatur.

Horum assertionem fundare possumus vel ex ea opinione Doctorum, quæ habet, quod quando Ordinario † committitur per Papam cognitio causæ, quæ aliàs sibi competebat de jure communi, 3 non procedit uti Ordinarius, sed uti delegatus, & authoritate, seu potestate delegata, non Ordinaria, cujus opinionis altius mentionem fecimus cum Doctorum plurium relatione hac 2. *p. cap.* 25. *à n.*26. *vers. Quando autem aliquorum casuum, &c.*

Vel potest fundari potius hæc assertio alia Doctorum opinione sectantium, † quod quando Ordinario remittitur causa per superiorem (casu, 4 quo de jure communi ad se pertinebat cognitio) tunc procedat iste Ordinarius utraque potestate simul, & delegata, & Ordinaria, ut cum Ferdinando de Loazes *in allegation. pro oppido de Mula, n.* 54. Toma. Tribiria. *decis.* 1. *per totam, lib.* 1. Scaccia. *de judiciis, part.* 1. *cap.* 16. *n.* 5. tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *nu.* 758. à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus, & Avilesius, quos refert Cenedus *practicar. canon. quæst.* 34. *n.* 8. Ubi quando Judex habens potestatem delegatam, & Ordinariam, videatur delegata potius, quàm Ordinaria processisse. Igitur sicut pro executione gratiæ poterat executivè procedere delegatus nominatim expressus in commissione; ita pariter, & Ordinarius in ejus locum succedens per Senatus remissionem, qui uti delegatus procedere in dubio videtur ex eisdem Doctoribus, ac per consequens via executiva.

Sed horum assertio in casu nostro principali procul dubio falsa est, † falsoque fundamento nititur, ut cum evidentia clarè monstrabimus. Etenim ideò Senatus Regius Ordinario cognitionem remittit, quia sibi de jure communi privativè pertinet uti tali Ordinario jure & potestate propria, non aliena, quæ nec ablata sibi, nec avocata censetur à Sede Apostolica per specialem delegationem ejusdem alteri factam, subscriptione propriæ 5 manus

omnium, & singulorum pertinentium ad Sanctum Officium, privilegia, ac indulta à prædecessoribus concessa denuò confirmat, & tandem his verbis concludit: *Téque causas appellationum,*
109 *seu provocationum,* † *& recursuum hujusmodi unà cum omnibus, & singulis earum incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis per te, vel alios audire, cognoscere, & fine debito terminare posse, & debere.*

Hæc quæ à nobis recitativè sunt allata abun-
110 dè declararunt, † quid juris habeat Inquisitio Hispana in omnibus, & singulis instantiis, ex indultis, & privilegiis Apostolicæ Sedis. Longè aliud hoc est ab eo quod Thuanus, *lib.* 93. scribit de libertate Ecclesiæ Gallicanæ, iis verbis: *Licèt Galli Pontificem in rebus sacris supremam dispensationem habere fateantur; tamen in Gallia numquam potentia absoluta, & infinita locum habuit, sed ea, quæ Canonibus, & priscorum Conciliorum in Regno receptorum diffinitionibus quasi intra terminos coercetur, & in hoc maxime consistere libertatem Ecclesiæ Gallicanæ.* Propterea Concilium Trident. eo in Regno admissum non est.
111 Hispaniæ verò Reges nulla † non admittunt Concilia quoad reformationem ex iis, quæ Ecclesia celebravit. Non respuit Lateranense sub Leone X. nec Tridentinum, sed summo cultu veneratur, quod tamen noluit Ecclesia Gallicana.

Et ut cuncti præ manibus faciliùs habere pos-
112 sint multa, † quæ in prædictis Bullis Apostolicis continentur, inserenda erit prædicta Bulla Julii III. quæ ut sequitur, disponit.

Julius Papa III.

VEnerabilis Frater, salutem, & Apostolicam benedictionem. Dudùm postquam felic. recordat. Clementi Papæ VII. prædecessori nostro; *Pro charissimo in Christo filii nostri, tunc sui, Caroli Romanorum Imperatoris, semper Augusti, etiam tunc Regis, & charissimæ in Christo filiæ nostræ Joanna Regina Hispaniarum Catholicæ expositum fuerit,* quòd licèt bonæ memoriæ Alphonsus Basilicæ Sanctorum 12. Apostolorum Presbyter Cardinalis Hispalens. nuncupatus, tunc Archiepiscopus Hispal. Inquisitor Generalis hæreticæ pravitatis in omnibus eorum Regnis & dominiis Hispaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & utriusque Siciliæ Apostolica authoritate deputatus fuisset, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & mansuetudinem, quàm ad rigorem juris declinans, per se ipsum, seu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominiis, ac Principatu, & territoriis prædictis exercuisset, & exercet: *Tamen quam plures nomen, & Legem Christi verbo profitentes, facto autem denegantes,* ac hæresim, & hæreticorum superstitionem à Fide Catholica deviantium sectantes; necnon hæresim, & hæreticorum defensores, & contra quos de hujusmodi hæresi vehementer suspectos per eum, seu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, seu asserentes se ab eo, seu deputatis ab eo in aliquibus gravari, vel ex confictis causis eum suspectum habere, causas appellationum interpositarum, necnon etiam simpliciter in nostro, tunc ipsius prædecessoris Rotæ auditorio aliquibus causarum Palatii Apostolicæ Auditoribus, seu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipsum Clementem seu prædecessores suos committi, *& prætextu appellationum, seu simplicis querelæ,* & commissionum hujusmodi, dicto Alphonso Cardinali, & Inquisitori, ac ab eo ad Officium Inquisitionis hujusmodi deputatis, ne contra ipsos Hæreticos, seu Apostatas, vel de hæresi suspectos, eorúmque defensores, fautores procedere quoquomodo præsumeretur; *seu aliàs diversis, & exquisitis viis inhiberi fecerant, & obtinuerunt; ac hujusmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant; seu saltem differebant, in Divinæ Majestatis offensam, & ejusdem Fidei Catholicæ oppressionem, & conculcationem, ac Christi fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum: Dictus Clemens prædecessor vestigiis religiosf. memor. Innocentii VIII. Alexandri VI. Julii II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædecessorum suorum,* qui similes advocationes causarum crimen hæresis hujusmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens: *Omnes & singulas causas crimen hæresis hujusmodi concernentes in dicta Curia vel extra eam, ut præfertur, commissas, & coram quibusvis Auditoribus, seu loca tenentibus, & aliis judicibus, in quacumque instantia, sive per viam supplicationis, aut simplicis commissionis, & aliàs quomodolibet pendentes,* etiamsi instructæ essent, & in illis forsan aliàs conclusum esset, ad se per quasdam suas litteras advocaverat. *Illásque ad eundem Alphonsum Cardinalem, & pro tempore Inquisitorem Generalem dictæ hæreticæ pravitatis in eisdem Regnis & dominiis deputatum per eum, seu alios ab eo deputandos in statu debito resumendas, audiendas, cognoscendas* per easdem concesserat, ac sibi omnes, & singulos, quorum interesset in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibusvis Judicibus, & personis, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & dicti Palatii Apostolici causarum Auditoribus, sub censuris, & pœnis Ecclesiasticis inhibendi, necnon eos, qui suæ inhibitioni contravenerint, censuras, & pœnas hujusmodi incurrisse declarandi: ipsasque censuras, & pœnas, quoties opus foret aggravandi plenam, & liberam facultatem concesserat, *Districtiùs inhibendo præfatis Judicibus, ne ex tunc de cætero in hujusmodi causis quoquomodo se intromitterent,* ac decernens quidquid contra inhibitionem hujusmodi scienter, vel ignoranter attentari contingeret: *Necnon quascumque alias commissiones hujusmodi crimen hæresis concernentes,* quas per ipsum Clementem prædecessorem, & Sedem Apostolicam aliquibus in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum avocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti existere:* Etsi ab eodem Alphonso Cardinali, seu pro tempore existente Inquisitore Generali hæreticæ pravitatis in dictis Regnis & dominiis, vel Subdelegatis, seu Deputatis ad Officium Inquisitionis hujusmodi: *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonsum Cardinalem, seu pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, in eisdem Regnis & dominiis, non autem ad Sedem præfatam, etiamsi nihil de jurisdictione reservaretur, appellandum foret, ac hujusmodi avocationi, remissioni, & decreto per quascumque commissiones, seu concessiones, & litteras Apost. quasvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores & insolitas clausulas in se continentes,*

nullatenus

nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi avocationi, remissioni & decreto, ac desuper confectis litteris praedictis de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè, ac de consensu praedictorum Caroli Imperatoris ac Regis & Joanna Reginae derogatum foret; sicque per quoscumque Judices, ac ejusdem Rom. Ecclesiae Cardinales, sublata eis, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & authoritate judicari, & deffiniri debere decreverat: *Et deinde pro ipsius Alphonsi Cardinalis* parte, similiter exposito, quòd dubitabat ne post concessionem litterarum Clementis praedecessoris hujusmodi, aliquae aliae concessiones, & gratiae eisdem litteris contrariae, ad aliquarum praedictarum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium, & regularium, etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipso Clemente praedecessore, praeter & contra mentem ipsius surreptitiae, & obreptitiae involucro verborum extortae emanassent,* praefatus Clemens praedecessor litteras praedictas cum avocationis, remissionis, commissionis, inhibitionis, & decreti, aliisque in eis contentis clausulis; adversus quascumque contrarias concessiones, & gratias, quae etiam ad quorumvis Praelatorum vel aliarum personarum Ecclesiasticarum secularium, & quorumvis Ordinum, & congregationum regularium, aut laïcorum instantiam, quomodolibet eatenus emanaverant, ac in pristinum, & eum, in quo antequam illa emanassent, quomodolibet erant, statum, *Per alias suas in forma Brevis litteras restituerat, reposuerat, & plenariè reintegraverat: ac quoties aliae contrariae concessiones, aut gratiae in Regnis & dominiis eidem Carolo Imperatori, & Regi subjectis emanarent, toties ex tunc, prout ex ea die, & è contra de novo concesserat, ac restitutas, repositas, & reintegratas, & de novo concessas esse decreverat, pro parte ejusdem Alphonsi Cardinalis,* piae memoriae Paulo Papa III. similiter praedecessori nostro, exposito quod postmodum diversae causae haeresim concernentes, aliisque eidem Alphonso Cardinali, aut caeteris Inquisitoribus, importunitate calumniosè petentium commissae reperiebantur, ac humani generis inimico seminante damnata, & pestifera haeresis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus praedecessor tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonsi Cardinalis praedictorum in ea parte supplicationibus inclinatus litteras praefatas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, etiam irritantibus clausulis, innovans omnes, & singulas causas haeresim hujusmodi sapientes, tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliisque eisdem Alphonso Cardinali, & praetextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarùmque litterarum quomodolibet commissas, etiam instructas, quarum status idem Paulus praedecessor haberi voluit pro expresso: *Ad se ipsum dicta authoritate per suas in forma Brevis litteras avocavit, & illas in statu debito resumendas, & ulterius, necnon quascumque alias, tam Lutherana, quàm alia quavis erronea occasione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & singulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & fine debito terminandas eidem Alphonso Cardinali, & pro tempore existenti Inquisitioni Generali commisit;* sibique & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis conditionis, & praeeminentiae existentes, hujusmodi Lutheranae, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, ac contra eos processus fulminandi, necnon sententias tam interlocutorias, quàm diffinitivas ferendi;* illósque juxta Canonicas sanctiones prout qualitas excessuum exegerit puniendi, & poenis debitis plectendi, & aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum erat, ac procedere consueverat, procedendi, omniaque & singula alia in praemissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, plenam, & liberam facultatem concessit, prout in singulis litteris praedictis pleniùs continetur.

Nos, qui dicto Paulo praedecessore de medio sublato, divina favente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, & quorum est Jesu Christi Fidem, quae nobis praecipua cura est, defendere; totísque viribus, & indefesso labore vias ipsam Fidem propagandi investigare, & Christi fideles ab erroribus quantum possumus, eripere, *Et eorum spirituali saluti intendere; ne effectus singularum litterarum praedictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Joanna Reginae praedictorum, quàm dilecti filii nobilis viri Philippi Principis Hispaniarum, per dilectum filium Jacobum de Mendoça, praedicti Caesaris apud nos oratorem, in hac parte supplicationibus inclinati, singulas litteras praedictas, cum decretorum, etiam irritantium, ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis innovantes, ac innovatas esse decernentes, & de novo concedentes: ac omnes & singulas causas haeresim hujusmodi quomodolibet sapientes, vel Inquisitionis officium, in Regnis, dominiis, & locis praedictis quomodocumque & quavis occasione tangentes: Tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliis quàm tibi etiam praetextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarùmque litterarum in genere vel specie, ac alias quomodolibet concessas; quarum status, & merita, nomináque, & cognomina Judicum, & collitigantium praesentibus haberi volumus pro expressis, ad nos harum serie cumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cum omnibus & singulis dependentibus, emergentibus, & illis annexis, & connexis, audiendas, cognoscendas, decidendas, finéque debito terminandas, tibi & pro tempore existenti Inquisitori Generali, authoritate Apostolic. tenore praesentium committimus.* Necnon tibi, & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & praeeminentiae existentes hujusmodi Lutheranae, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, sub singulis litteris praedictis comprehensos, *Citandi, vel per viam requisitionis, si à quibusvis detineantur, petendi, & super remissione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoslibet legitimis praecedentibus judiciis, carceribus mancipandi, & contra eos processus fulminandi, necnon sententias, tam interlocutorias, quàm diffinitivas proferendi;* illósque juxta Canonicas sanctiones, prout qualitas excessuum exegerit, puniendi, & poenis debitis plectendi, ac aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum existit, ac procedere consuevit, procedendi, omniáque & singula alia in praemissis, & circa ea necessaria, seu quomodo-

tia, quæ maximum patitur detrimentum in vassallis de provincia in provinciam alienam & longinquam vocatis, & coactis litigare, cujus damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 6. *cum multis seq. & in §. unic. per totum, & cap.* 11. *à n.* 79. *cum seq.* Quibus locis plurimæ, & singularissimæ doctrinæ, nec non jura expressa in proposito congeruntur. Quibus adde text. *in l. sed & hæ, §.* 2. *ff. de procurat.* ubi Ulpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominum absentem in Tribunali competenti, & in eadem provincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in provinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à provincia in aliam provinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac litterarum avocatoriarum
125 impetratione, & executione oriri scandalum maximum, & novitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *n.* 47. *& n.* 49. (cujus Regis assertioni standum esse, in terminis probavimus 1. *part. cap.* 3. *§. unico, num.* 65.) & tam ob vitandum scandalum quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia uti posse legitimè, abundè fundavimus 1. *part. cap.* 4. *& cap.* 6.

Quibus & aliis juris legitimis de causis moti
126 sunt † hactenus Reges nostri Catholici, litteras avocatorias à Curia Romana impetratas in qualibet instantia accuratè perquirere, proinde examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, ut apparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in unum compilarunt prædictus Dominus de Caldas superiùs relatus, & copiosiùs Dominus Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, † *anno* 1487. 21. *Decembris*, impedivit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barcinonensibus acceptarentur, ut constat ex tabulariis prædictæ Inquisitionis Barcinonensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia jura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executivum, aut executio ministerialis omni jurisdictione destituta, quam Ecclesia Principibus commendat ipsis jubens, ut sic se gerant quemadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *p. cap.* 1. *&* 2. *part. cap.* 2.

128 *Anno* 1505. Idem Rex Catholicus Julio II. † scribit pro revocanda commissione, quæ à Sacra Rota emanarat circa causas nonnullas Sancti Officii in prima instantia, ut constat *ex lib.* 2. *de Regiis decretis in tabulariis Supremi Senatus Inquisitionis, fol.* 244.

Anno 1509. Idem Rex pragmaticam sanctio-
129 nem † sub gravibus pœnis evulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso non consulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione ulla primæ instantiæ, & aliorum jurium ad Inquisitores pertinentium. Sic se gessit, quod quia ut tutor, & executor Sacrorum Canonum id sibi licere existimabat, & quia nonnullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus Hispalen-
130 sibus jubet, ut cohibeant eum qui litteras † Romanæ Curiæ intimaverit ipso non consulto, ex *lib.* 3. *pro schedulis Regiis, fol.* 71. Id præstiterit,

Salgado de Supplic. & Retent.

ut protector, & executor Concilii Niceni, & Sacrorum Canonum, ne jura primæ instantiæ, & legitimæ aliæ litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Proregi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, ut Notarios, & Officiales impediat, † qui litteras è 131
Romana Curia intimaverint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Urbem, ut constat ex *lib.* 3. *proximè relato, fol.* 208. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conservanda prima instantia. *Anno* 1510. *Carolus V. Imperator, & Rex*, plura similia † exempla de- 132
dit, à Domino de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium, libro V. fol.* 36. 106. 107. 108. 109. *lib.* 7. *fol.* 164. 169. 170. 178. 187. ubi de causa Episcopi Toletan. *& eodem lib.* 7. *fol.* 305. ubi de causa Episcopi Urigolensis, *& lib.* 8. *part.* 1. *folio* 174. *& part.* 2. *fol.* 2. 28. 34. 61. 65. 66. 67. 81. 82. 87. Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo X. ad se advocaverat per speciale rescriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispana secretis carceribus incluserat, † conqueritur Carolus V. mandatum esse 133
novum, & Hispaniæ valdè noxium esse repræsentat, ac proinde surreptitiè impetratum contra decreta Concilii Niceni, *lib.* 11. *pro Regiis decretis, fol.* 55. *&* 56. Existimavit Carolus cum Pelagio Papa similes avocationes non fieri absque degradatione, & dehonoratione Provinciarum, quam nunquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Imperator, † & Rex Hisf- 134
paniarum scribit Romano Pontifici, & Cardinalibus pluribus super non avocanda causa Joannis Præt. ad Roman. Curiam, & monet se ea avocatione gravari, ut constat ex *lib.* 11. *pro decretis Regiis, fol.* 72. 74. 75. Id præstitit ad conservanda jura, & ne aut degradaretur, aut dehonoraretur, Provincia Catholica, ac omnes illius Judices essent suspecti, juxta mentem, & verba Pelagii Pontificis, & ut tueretur alios Sacros Canones. Simile quod præstitit † prædicto anno idem Carolus, ut 135
patet ex eodem libro nuper relato, *fol.* 77. 78. 88. quod Auditor Cameræ Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitivus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Præterea gravissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri jussit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Judices ob eandem causam Bernardini Diaz excommunicassent. Idem Carolus *anno* 1519. cùm circa potestatem † Inquisitorum Hispaniæ, & eo- 136
rum electionem, & nominationem novæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & jura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à peritioribus habendas, & repugnandas, ut infructuosas & noxias, quod notum fuit ex *lib.* 11. *Regalium decretorum, seu schedularum, fol.* 93. *& fol.* 98. Similia gesta referuntur ejusdem Imperatoris, ex *anno* 1522. *lib.* 4. *Regalium decret. part.* 2. *fol.* 39. *& anno* 1534. *fol.* 172. *& anno* 1525. *lib.* 5. *fol.* 34. *& anno* 1534. *fol.* 222. *lib.* 4. *p.* 2.

Philippus II. antequam legem illam de primis † 137
instantiis non avocandis, *anno* 1593. evulgasset, plura hujus rei documenta præstitit.

Anno 1571. cùm Civitas quædam graviter læsisset jura Sancti Officii, jussit, ut Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquam provideret, quod id fieri non posse sine violatione jurium hujus Regni, & dehonoratione

Majestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarium Aragoniæ, fol.* 148. Atque id fecit, ut primas instantias tueretur.

Anno 1571. ut constat, ex *lib.* 9. *Regalium de-*
138 *cret. fol.* 14. Cùm litteræ † emanassent à Romana Curia admittentes appellationem, & avocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Urbem, jubet Philippus II. ut prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Julii III. & aliorum Pontificum voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *&* *anno* 1583. recursus ad Roma-
139 nam Curiam † contra jurisdictionem Inquisitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, ut constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13. *& ex lib.* 5. *Regalium decreto fol.* 100. 117. *&* 359. *& ex lib.* 6. *fol.* 157.

Anno 1583. cùm ex litteris Apostol. omnis cog-
140 nitio in causis † Fidei Hispaniæ Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne ullas pœnas illatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.* 10. *Regalium decret. fol.* 176.

Anno 1587. Jubet ne Inquisitor Sardiniæ ex ea
141 Provincia discedat, † etiam post præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graves minas interveniant contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib.* 2. *Regalium decretor. fol.* 354. Id ita præstitum, quia ex litteris Julii III. sine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alii alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu variis in locis necnon hoc eodem cap. retulimus.

Lib. 8. *Regalium decret. lib.* 11. Coronæ Ara-
142 gonensis † plures sunt litteræ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne ullas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardiniæ etiam in causis civilibus.

Lib. 10. *Regalium decret. fol.* 99. aliæ haben-
143 tur litteræ Philippi II. † pro non admittendis recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodum concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adjunge, quod assiduè practicari vi-
144 demus circa libros Catholicorum † Authorum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri jurisdictionem, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de jure, aut indultis Apostol. sive etiam immemorabili consuetudine à Sede Apost. diù tolerata, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Brevia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicanda. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ suis Juribus Regularibus, & sibi ipsi illatæ occurrit, agnoscens hanc prohibitionem duntaxat tendere ad infringenda sua jura, nec non in grave, & intolerabile præjudicium suum, ac proinde impediens talis Brevis executionem ad evitanda scandala, penes se illud retinet, interim quod per supplicationem de damnis, & inconvenientiis consulit Apostolic. Sedem, ut de remedio paternali clementer provideat. Quod ita se gerit Rex noster illis nisus fundamentis, quæ sursum recensentur *à num.* 113. *cum seq.* & plurimis Doctoribus ibidem per remissionem relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot indultis
145 Apostolic. † quibus munita est jam diù Inquisitio Hispana super prohibitione, & expurgatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, ut assolet independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatii, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ illi libri prohibiti, expurgati noviter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita ut si quid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quæ à Congregatione de Indice emittitur, publicantur, super quo plurima exemplaria præ manibus habui ex Registris hujus Supremi Consilii, quæ facilè potuissem hìc simul inserere, nisi defessus calamus tam ingentem laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim usitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad ejus justitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III. testantis, suæ non fuisse intentionis per erectionem † 146
Sanctæ Inquisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præjudicium afferre Juribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *n.* 87. O quanta juris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas, tum ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine; tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprii instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

CAPUT XXXIV.

Utrum Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorúmve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an uti Delegatus Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat.

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reservatis provisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum caput clara discretione, quando Bullarum virtute via executiva, seu via Ordinaria præcisè procedendum.

SUMMARIUM.

1 *Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an uti Delegatus, & in via executiva, an uti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat, grandis merito semper reputata fuit difficultas.*

2 *& seqq.*

2 & seqq. Assertio opinantium absolutè uti Delegatum, & in via executiva procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur.
3 Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei alias de jure competentem procedere uti Delegatum, & authoritate delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere.
4 Ordinarium, cui causa delegatur sibi de jure communi competens, utraque potestate procedere, qui firmarunt.
5 Author falsam probat opinionem (de qua n. 2.) sectantium Ordinarium, cui sit litterarum Apostolicarum remissio procedere ut Delegatum, & in via executiva.
Senatus ideo causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi uti tali, & potestate propria, non aliena de jure pertinet, non impedita per avocationem informem, ibid.
6 Ex commissione quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate, procederet.
7 Nec delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla fuit directa.
8 Commissionis virtute, alteri Judici directa nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis.
9 Ordinario si causa uti tali, & jure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret.
10 Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum verè sit Cordubensis, neuter uti potest, quia unus non nominatur, in altero ex errore defecit intentio Papæ.
11 Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensum.
12 Commissionem expedire non potest Judex non nominatus, nec à nominato recedere potest.
13 Commissionem uni directam nominato, si coram alio non nominato in eis impetrans præsentaverit, nihil agit, sed vitio nullitatis subjiciuntur acta, & sententia.
14 Commissio directa uni personæ, in alium transferri non potest absque subdelegatione.
15 Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopo in ea non nominato.
16 Nec è converso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit valide fieri transitus.
17 Nisi mediante subdelegatione.
18 Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi judicatur.
19 Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Trident. directarum sit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit.
20 Cessante avocatione causa revertitur ad potestatem Ordinarii.
21 Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus.
22 Jurisdictionis ex commissione nulla umbra aliqua non remanet in nominato in ea.
23 Ordinario directa commissio, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, an & quando, Ordinaria, vel delegata procedat potestate.
24 Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere utraque potestate delegata, & Ordinaria simul, quia una semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur.
25 Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis.
26 De non ente ad ens non potest fieri transitus.
27 Flores de Mena dicens Ordinarium, cui sit à Senatu remissio Bullarum, in executione procedere uti Delegatum, quoad cætera uti Ordinarium declaratur.
28 Executio gratiæ super beneficio reservato, directa Ordinario, si alteretur ejus natura, & debeat procedere in via Ordinaria, jurisdictione tunc procedit Ordinaria.
29 Ordinarius procedit uti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiva, falsa est propositio absolute sumpta.
30 Ordinarium, cui per Senatum sit Bullarum remissio debere indistinctè via Ordinaria procedere, non executiva, qui soleant contendere.
31 Et qua ratione moveatur, ad sic sentiendum.
32 Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur.
Executoris datio ad gratiam cessavit, ergo gratia amisit privilegium executivum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & n. seqq.
33 Bullæ gratiosæ tres continent partes, rem postulatam, executionem, quam de jure merentur, & executoris dationem.
34 Executoris datio ad gratiam, licèt cesset, cætera ejusdem intacta remanent.
35 Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis privilegium per usum eorum coram Ordinario, est absurdum.
36 In commissione pro executione gratiæ, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiva procedere, aliter nempè non alterata privilegiata natura.
37 In omnibus casibus, in quibus litteræ gratiosæ, remissæ per Senatum Ordinario, amittunt privilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire.
38 Instrumento guarentigiato inest qualitas executiva.
39 Literæ Apostolicæ ob illarum reverentiam habent executionem paratam.
40 Vulneratis litteris per sententiam via executiva amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest.
41 Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annullentur.
42 Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse justificatæ, cùm postmodum justificatæ exequi valent.
43 Ex semel vulneratis litteris amplius executivè agi nequit.
Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notorie, non impedit ejus executionem, ibid.
44 Executivum privilegium inhærens litteris Apostolicis aut instrumento guarentigiato, non alteratur, & nec mutatur per Judicum variationem, & mutationem.
45 Sed quocumque vadant, & coram quocumque Judice agatur, ex eisdem executivam viam retinent, non amittendam.
46 Instrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur, ubilibet eam retinet coram quolibet Judice diversi Regni.
47 Instrumentum guarentigiatum inter laicos confectum coram Ecclesiastico Judice privilegium executionis non amittit.
48 Decretum Senatus, quo litteræ merentes sui natura

tura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam privilegiatam, ac ideò executivè procedere debet Ordinarius.

49 *Executio petita coram alio Judice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur, sed coram eo executio non amissa postulatur.*

50 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat & debeat via ordinaria procedere latissimè ostenditur.*

51 *Tertii causa se executioni per Senatum remissa Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eadémque tertius ab Ordinario audiendus.*

52 *Quod in quolibet tertio, cui res judicata non nocet, nec in instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolicis est comprehensus.*

53 *Litteræ Apostolicæ pro executione gratiæ super beneficio reservato quantum ad executionem, seu processum extrajudicialem subscriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum.*

54 *Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum super beneficio reservato, in via ordinaria audiri debet.*

55 *Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta.*

56 *Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reservatum percutit primam Ordinarii instantiam, ad quem pertinet, tam super executione, quàm super Judicio Ordinario.*

57 *Sed si tunc fuerit commissio subscripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiva, quàm in via Ordinaria.*

58 *Causæ possessionis super beneficiis reservatis possunt à Delegato Apostolico cognosci.*

59 *In executione Bullarum magis extrajudicialiter, quàm judicialiter proceditur.*

60 *Contra executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit.*

61 *Executoris litterarum jurisdictio ubi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittenda.*

62 *Executor ad beneficium reservatum potest executivè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam.*

63 *Via executiva, etsi instantiam non habeat, ad Ordinarium pertinet.*

64 *Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes judicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat: assertio Aug. Barbosæ, & Novarii refertur.*

65 *Negativè resolvitur contra ipsos.*

66 *Avocatio sive tacita, sive expressa in prima instantia requirit pro forma subscriptionem manus Sanctissimi.*

67 *Ex gratiæ verbis, si executor tenetur assumere partes Judicis, si ejus commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur cum Ordinario remittere.*

68 *Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes Judicis, eas non assumet, si commissio non sit subscripta, sed causam remittit Ordinario.*

69 *Auditor Cameræ quando gratiam exequitur, non potest in via ordinaria cognoscere, sed illam Ordinario remittere.*

70 *Executor gratiæ, ut possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur assumere partes Judicis, & quod ejus commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi.*

71 *Avocatio ab Ordinario de jure communi per solam commissionem, alteri factam sufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressa nullatenus, nisi sit scripta.*

72 *Subscriptio propriæ manus Sanctissimi influit in iis omnibus, quæ virtualiter in commissione de jure continentur.*

73 *Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit iis, quæ in scriptura continentur.*

74 *Subscriptio propria manus Sanctissimi unicum, & solidum est signum ejus voluntatis ad cognoscendum, an velit avocare causam ab Ordinario, non aliud.*

75 *In omnibus, in quibus executor gratiæ poterat de jure communi ac debebat cognoscere in via ordinaria, in iis hodie ex Trident. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remissio, ordinariè procedere debet.*

76 *Et è converso, in quibus executor jure communi attento via executiva procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui fit per Senatum causæ remissio.*

77 *Executor gratiæ ad immittendum in possessionem est suapte naturâ merus executor, ita ut in eis non procedat dispositio, capit. statutum de rescript. lib. 6.*

78 *Si coram executore comparet legitimus contradictor, vel adest possessor, fiebat executor de jure communi, & tenebatur assumere partes Judicis judicialiter procedere, & Ordinariè, & diffinitivè pronuntiare.*

79 *Executor gratiæ ad immissionem regulariter extrajudicialiter procedit, nisi adsit possessor, vel legitimus contradictor compareat, quo casu judicialiter procedit.*

80 *Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. assumere partes Judicis in prima instantia, ubi aliàs de jure communi poterat, cum hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta à Sanctissimo.*

81 *Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri, & meri facti, ita ut causæ cognitio Ordinario remittatur.*

82 *In Hispania executores cognoscunt de executione; requirente tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere.*

83 & 84. *Quod intellige in beneficiis reservatis, in quibus quoad executionem meram, & extrajudicialem cognitionem subscriptione non indiget, in cæteris tamen non reservatis, nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta.*

85 *Nicolaus Garcia dicens executorem gratiæ, ubi adest legitimus contradictor pronuntiare diffinitivè, procedit de jure communi, non ex Tridentin. nova dispositione juxta Flores de Mena, quem ipse improbat, & perperam.*

86 *A regula prohibitiva Triden. solùm excipiuntur executores ad beneficium reservatum, ergo in cæteris inviolata manet, ita ut egeant subscriptione.*

87 *Contradictor legitimus non possidens, comparens* re

re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, immissionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus.

88 Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore.

89 Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspenso principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario.

90 Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ causa Ordinario remittenda ordinariè, tractanda.

91 Ad effectum legitimandi contradictorem potest summariè cognoscere, & postea remittere causam ejus Ordinario.

92 Possessione vacante executor pro immittendo provisum Apostol. non tenetur aliquem citare.

93 Contradictor legitimus, re integra comparens, possessione vacante, impedit immissionem, qui si non auditur appellat, & causat attentata.

94 & 95. Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit.

Parem titulum habet provisus ab Ordinario, & provisus à Papa interim quod de reservatione probabiliter dubitatur. ibid.

96 Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostol.

97 Capitulum, licèt non possideat, est legitimus contradictor ratione articuli, puritatis sanguinis ad impediendam immissionem provisi Apostolici.

98 Resignans quando sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem resignatarii.

99 Executiva via cessat, & ordinaria est agendum, ubi concurrit immissione paritas titulorum.

100 Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat jurisdictionem, remissivè.

101 Secundo executore dato ad viam executivam in negligentiam prioris, hæc, atque jurisdictio illius cessant comparente legitimo contradictore, cujus causa ordinariè erit tractanda.

Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra, etiam invita parte, exequi gratiam sibi commissam, ibid. remissivè.

Et quid quando post dictos triginta dies declaravit non posse procedere, ibid. remissivè.

102 Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario possessor auditur.

103 Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur, etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla.

104 Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immissione provisi fit per Senatum remissio, debet in via ordinaria audiri, sicuti jure communi attento poterat executor.

105 Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessorem si adest, vel si littera sub intrusione sint expeditæ, & eum in via ordinaria, non executiva (quam rectè impedit) audire.

106 Possessor ubi adest, vel aliàs legitimus contradictor impediunt executionem litterarum, & judicium erit ordinariè tractandum cum eis.

Quod procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibid.

107 & 108. Possessor beneficii, ab alio ob delictum, aliamvè causam juris impetrati, debet in via ordinaria, non executiva audiri, & vinci.

109 Aliàs executio est nulla, & attentata.

110 Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interposita à possessore, cujus beneficium fuit impetratum ob juris defectum, aut delictum.

111 Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit.

112 Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes Judicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiva causans attentata.

113 Executor merus quando efficiatur mixtus, remissivè.

114 De nullitate unionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet justificatio nullitatis narratæ.

115 Ubi agitur de removendo possessore à sententia executoris datur appellatio suspensiva causans attentata.

116 Oppositio calumniosa non impedit immissionem.

117 Ubi agitur de removendo possessore censura sunt nulla, & attentata, quia ab executoris sententia datur appellatio suspensiva.

118 Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum fuit beneficium impetratum, etiamsi possideat.

119 Ordinarius, cui fit per Senatum remissio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum juris, seu delictum, debet illum in via Ordinaria audire.

120 & seqq. Provisus ab Ordinario, & possessor est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostolici ex causa reservationis, quando ista non est notoria, sed obscura, & dubia.

Et impedit viam executivam litterarum, & in via Ordinaria debet audiri, ibid.

121 Provisos ab Ordinariis agnoscit Papa pro legitimis contradictoribus.

122 In proviso per Ordinarium, ut in beneficiis reservatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam Ordinariam, duo simul debent concurrere, titulus coloratus, & possessio.

123 Doctores, & Rota decisiones plurimæ ad idem recensentur.

124 Executor contra notoriè intrusos carentes titulo colorato, qui nec de jure, nec de facto possunt contradicere immissionem, procedit sine citatione, & causa cognitione.

125 Intrusus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare potest, licèt de ejus viribus disceptari valeat.

126 Decretum irritans inficit titulū, & possessionem.

127 Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet dispositionem, qua est appositum, intrare, sed interim possessor manutenetur.

128 Reservatio, & decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reservatione non constat, nec probatur.

129 Decretum irritans, in reservatione appositum, nihil operatur, nisi clarè pateat, beneficium esse reservatum.

130 Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum, quando intrat constitutio, cui adhæret.

131 De-

131 *Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat beneficium sub regula reservatoria comprehendi.*

132 *Clausula irritans in privilegiis tanquam accessoria non operatur effectum, nisi clarè constet privilegia intrare.*

133 *Decretum irritans appositum in constitutione Gregor. de publicandis resignationibus non intrat, dum non fuit doctum de non publicatione.*

Nec impedit manutentionem, ibid.

134 *Decretum irritans tunc inficit possessionem, si certum est intrare, non quando est dubium, quia tunc manutentionem, nec impedit saltem virtute detentionis.*

135 *Sive reservatio sit generalis, sive specialis, ut non intret decretum, donec appareat dispositionem principalem percutere casum.*

136 *Decretum irritans inficit possessionem juris, non facit.*

137 *Manutentio datur pro sola detentione.*

138 *Decretum irritans tunc intrat, quando est justificata gratia ejus, qui de illo opponit, alioquin sufficit, possessori excludere actorem per non jus suum.*

139 *Possessionem provisi ab Ordinario non inficit reservatio, dum non docetur intrare, imò in eo manutenetur, & est legitimus contradictor.*

Ubi ad idem Rotæ decisiones adducuntur, ibid.

140 *Reservatio tunc impedit restitutionem spoliati, & ejus manutentionem, quando ea clarè constat, & non aliter.*

Paria sunt non probare, quod obscurè probare, ibid.

141 *Provisus, & possessor per Ordinarium manutenetur, uti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reservationem, & decretum irritans.*

142 *Reservatio clarè, & concludenter probari debet per provisum Apost. quando concurrit cum proviso per Ordinarium.*

143 & 144. *Reservationis probatio, si dubia reddatur provisus ab Ordinario impedit immissionem, & cessat via executiva litterarum Apostol. estque cum eo via Ordinaria agendum.*

145 *Clausula (contradictores Appellatione postposita compescendo) operatur contra contradicentem de facto, & non de jure.*

146 *Et intelligitur juris ordine servato, & citatis citandis.*

147 *Clausula (amoto quolibet illicito & detentore) ubi nulla res judicata præcessit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem judiciarium.*

148 *Quo casu licita est appellatio suspensiva causans attentata.*

149 *Reservatio ubi non est materialiter notoria, sed probabiliter de ea dubitatur, provisus ab Ordinario possidens, impedit viam executivam litterarum, & via Ordinaria aggreditur cum eo.*

150 *Rotæ decisio ad idem adducitur.*

151 *Provisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executivè; sed ordinariè agendum.*

152 *De immissione ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian. ad immissionem virtute litterarum Apostol. rectè argumentatur.*

153 *Titulus Ordinarii facit legitimum contradictorem contra immissionem ex Bullis gratiosis Apostolicis.*

154 *Subrogatio gratiosa non intrat, ubi non constat de beneficio litigioso.*

155 *Lis non dicitur introducta, ubi non constat de mandato impetrantis commissionem ad illam movendam.*

156 *Promissio de rato arguit defectum mandati.*

157 *Inhibitio ante executionem non causat litigium in beneficio.*

158 *Exceptio, Papam voluisse concurrere cum Ordinario, pertinet Judicio Ordinario, nec obest proviso per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apostolicarum.*

159 *Ad impediendam immissionem ex gratia Apostolic. par titulus requiritur, ubi uterque petit immissionem.*

160 *Secus si provisus ab Ordinario idem possideat, qui impedit immissionem petitam à proviso Apostolico, & à n. 166.*

161 *In immissione ex gratia Apostol. proceditur ad instar leg. fin. C. de edicto Divi Adrian.*

162 *In immissione & l. fin. C. de edicto D. Adrian. admittitur contradictor ab alio fonte, nempè ab alio testatore.*

163 *Possessor allegans titulum exclusivum juris provisi Apostolici, vel reddentem illum turbidum, impedit immissionem, cum Papa proviso ab Ordinario non intendat præjudicare.*

164 *Et suspendit executionem, & cum eo agitur via Ordinaria.*

165 *Contradictor legitimus possidens impedit immissionem executivam litterarum, qui in via Ordinaria est audiendus.*

166 *Par titulus requiritur ad impediendam immissionem, quando nullus possidet, sed uterque eam prætendit.*

167 *Secus si provisus cum titulo Ordinario jam sit in possessione, quia ad impediendam executionem non requiritur titulus ex eodem fonte, & à n. 159. & 160.*

168 *Gratia concessa observationem prius de qualitate fundamentali debet constare.*

169 *Statuto prohibente omnem exceptionem contra instrumentum publicum, admittitur exceptio, quod instrumentum non sit publicum.*

170 *Etiamsi exceptio requirat altiorem indaginem.*

171 *Etsi obligatus sit executivè, cum sit exceptio proveniens ex ipso instrumento.*

172 *Ad impediendam immissionem litterarum pariter judicatur regulariter legitimus contradictor cum solo titulo, ac contradictor cum possessione, nam cum utroque via Ordinaria est agendum.*

173 *Cum quolibet tertio, se executioni opponente, debet agi via Ordinaria.*

174 *Et uterque contradictor debet coram exequente litteras suum titulum producere, quem si non produxit, non impedit immissionem.*

175 *Immissio semel legitime facta non revocatur per novam tituli productionem, nisi in continenti appareat de bono jure producentis.*

176 *Contradictor possidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla.*

177 *Contradictor possidens non citatus quandocumque compareat, eam re non integra, debet audiri reposita ante omnia immissione jam facta.*

178 *Contradictori possessori non audito, aut non citato per executorem, datur manutentio.*

Possessio

179 *Possessio instrumentalis non est manutenibilis, non expulso prius per executorem possessore.*
180 *Possessore non vocato executor nequit possessionem dare proviso Apostolico.*
181 *Immissione data non citato possessore, si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, alias nulliter agit.*
182 *Anterioritas provisionis respicit petitorium.*
183 *Simplex contradictor cum titulo absque possessione debet comparere re integra ante actualem immissionem, licet post decretum.*
184 *Contradictor non dicitur legitimus provisus ab Ordinario super beneficio reservato, quando non possidet.*
Quia tunc via executiva tantum auditur, ibid.
185 *Ad impediendam possessionem vacantem par titulus est necessarius.*
186 *Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, quando uterque contendit super ejus immissione: secus quando provisus Ordinarius per prius illam occupavit.*
187 *Provisus ab Ordinario providente bona fide beneficium vacans in suo mense possidens, & provisus Apostolicus ex reservatione praetendens, uterque habet fundamentum de jure communi.*
188 *Reservatio veniens ad annullandam collationem Ordinarii, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari.*
189 *Nec est per plures praesumptiones, sed per plures probationes amovendus à sua possessione.*
190 *Una praesumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem.*
191 *Una probatio contraria probatione conquassatur.*
192 *Reservatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur.*
193 *In praesumptionum paritate praefertur reus, & possessor.*
194 *Probationum paritas cum possessione reducitur ad imparitatem.*
195 *Sequestrum beneficii de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non privat possessione.*
196 *Provisus ab Ordinario, & possessor manutenetur, dum reservatio redditur turbida.*
197 *& seqq. Reservatio si est notoria, quae nulla potest tergiversatione celari, inficit possessionem, & titulum provisi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immissionem proviso Apostolico.*
Et quando dicatur turbida, ibid.
198 *Reservatio si reddatur turbida, missio denegatur proviso Apostolico, nisi eadem sit notoria.*
199 *Provisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, dum de reservatione turbida contenditur.*
200 *Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum gratiae remissio, ut cognoscat quando executivè, vel Ordinaria via procedere teneatur, prae oculis habeat regulas immissionis ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian.*
201 *Ordinarius in bullis sibi per Senatum remissis executivè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi.*
202 *Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes Judicis, & via Ordinaria audire si servata forma Tridentin. fuisset datus, ita & iis casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione.*
203 *Senatus prudenter, justòque recessit ab stylo, ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere Ordinarium processum executivè, vel Ordinariè juxta casuum varietatem, & de ratione.*

QUam inextricabilis sit, & invincibilis † haec difficultas, quamque ejus vera resolutio occulta, & incomprehensibilis, omnia suprema Tribunalia Regia, nec non Ecclesiastica, & utrorumque Advocati docti testantur, imò & litium hanc controversiam continentium assidua dissensio clamat, siquidem inter omnes varias, atque etiam repugnantes sententias, & opiniones in dies reperimus. 1

Quidam namque intrepidè sectantur Ordinarium, cui à Senatu cognitio remittitur in prima instantia circa Bullas gratiosas, aut alias litteras † Apostolicas, & commissiones pro executione gratiae alteri commissas omnino indistinctè & absolutè procedere debere, uti à delegato, & potestate delegata, & quemadmodum executor in eisdem litteris nominatus expressim poterat, & de jure debebat executivè procedere; ita & ipse (qui ejus locum ingreditur) & per Senatus decretum subrogatur. 2

Horum assertionem fundare possumus vel ex ea opinione Doctorum, quae habet, quod quando Ordinario † committitur per Papam cognitio causae, quae aliàs sibi competebat de jure communi, non procedit uti Ordinarius, sed uti delegatus, & authoritate, seu potestate delegata, non Ordinaria, cujus opinionis altius mentionem fecimus cum Doctorum plurium relatione hac 2. *p. cap.* 25. *à n.* 26. *vers. Quando autem aliquorum casuum, &c.* 3

Vel potest fundari potius haec assertio alia Doctorum opinione sectantium, † quod quando Ordinario remittitur causa per superiorem (casu, quo de jure communi ad se pertinebat cognitio) tunc procedat iste Ordinarius utraque potestate simul, & delegata, & Ordinaria, ut cum Ferdinando de Loazes *in allegation. pro oppido de Mula, n.* 54. Toma. Tribiria. *decis.* 1. *per totam, lib.* 1. Scaccia. *de judiciis, part.* 1. *cap.* 16. *n.* 5. tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *nu.* 758. à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus, & Avilesius, quos refert Cenedus *practicar. canon. quaest.* 34. *n.* 8. Ubi quando Judex habens potestatem delegatam, & Ordinariam, videatur delegata potius, quàm Ordinaria processisse. Igitur sicut pro executione gratiae poterat executivè procedere delegatus nominatim expressus in commissione; ita pariter, & Ordinarius in ejus locum succedens per Senatus remissionem, qui uti delegatus procedere in dubio videtur ex eisdem Doctoribus, ac per consequens via executiva. 4

Sed horum assertio in casu nostro principali procul dubio falsa est, † falsoque fundamento nititur, ut cum evidentia clarè monstrabimus. Etenim ideò Senatus Regius Ordinario cognitionem remittit, quia sibi de jure communi privativè pertinet uti tali Ordinario jure & potestate propria, non aliena, quae nec ablata sibi, nec avocata censetur à Sede Apostolica per specialem delegationem ejusdem alteri factam, subscriptione propriae manus 5

manus Sanctissimi deficiente, tanquam commissam contra expressam determinationem, & formam essentialem Concil. Trid. *in cap. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, de qua latius hac 2. *part. c. 3. c. 16.* & sæpè alibi, atque ideò nulliter, quæ nullos juris effectus operatur, ut per idem Trident.
6 decretum, † & quæ nos in dictis cap. quapropter prædicta commissio informiter facta resolvitur, & evanuit, & per consequens ejus virtute Ordinarius procedere nequit, nec delegata potestate uti, sed dumtaxat Ordinaria.

Probatur secundò, quoniam ejusdem commis-
7 sionis virtute † nec Judex delegatus nominatim datus, nec Ordinarius procedere potest, non delegatus ipse, cùm avocatio & datio executoris omissa Concilii forma, sit ipso jure nulla, nec ejus vigore sibi adquirit aliquam jurisdictionem ex proximè dictis.

8 Nec Ordinarius; tùm quia cùm ipsa commissio sit nulla ipso jure, ex ea Ordinarius procedere non potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, *l. 2. ff. de usufructu, l. Seia, ff. de tuto. & curat. l. ejus, ff. de reb. credit. l. si meum. ff. de hæred. instit.* Aristotel. *lib. 1. de generat. & corrupt.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. n. 15.* Farinac. *cons. 69. n. 90. lib. 1.* Giurba *in consuetud. Messanen. cap. 16. glos. 1. n. 8. p. 1.* Peregr. *cons. 21. n. 19. vol. 4.* Montier. *decis. 1. nu. 54.* & per *l. sed si manente, ff. de precario. l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. in rebus, §. ult. ff. de precario.* observant Glossa communiter recepta *in c. ij qui, verb. Specialiter, de prabendis, lib. 6.* Bald. *in rubrica de causa poss. & propriet. n. 11. & 13. C. ad Trebel.* Tiraquel. *in tract. le mort saisit. 5. p. declarat. 1. n. 7.* Molina *de Hispan. primogen. lib. 3. c. 14. n. 40. & lib. 4. c. 12. à n. 22.* Paz *de tenuta cap. 33. à n. 17. & 20.* Tùm etiam, quia Ordinarius non est in commissione datus, nec talem intentionem habuit sancta Sedes Apostolica, nec per remissionem sibi per Senatum factam cognitionis videtur subrogatio executoris fieri, ex eo, quia Senatus id facere non potest, cùm jurisdictione Ecclesiastica, & maximè spirituali tanquam incapax careat penitùs, nec jurisdictionem, quam non habet, dare potest, nec committere, aut Delegare ex juribus vulgaribus, nec talis fuit unquam Senatus intentio, nec in eo se intromittit, qui dumtaxat uti protector Concilii certat de ejus observantia;
9 tùm etiam, quia si causa Ordinario † uti Ordinaria potestate utenti non competeret, illius causæ cognitionem eidem non remitteret Senatus, atque ita ut cognoscat Ordinaria jurisdictione, non Delegata; imò si de facto Senatus Ordinario causam remitteret, uti Delegato, nihil ageret, cùm nec commissionis facta præsentatio eidem valida est; sed nullius momenti, nec aliquam acquirit jurisdictionem.

Discursus iste & legitimus est, & verissimo niti-
10 tur fundamento; † etenim si quis impetrat commissionem pro executione gratiæ sibi à Sede Apostolica factæ suo Ordinario errando in Diœcesi, ut si Salmantinæ, dixerit per errorem Cordubensis, & huic fuerit delegata executio, & directa commissio, nec iste Ordinarius Salmantinus poterit gratiam exequi, quia cùm per errorem id factum sit, deficit intentio Pontificis committentis; quæ imò fuit committere voluisse Ordinario impetrantis, nec verus iste Ordinarius pariter poterit commissionem expedire, quia si ibi non fuit facta expressa Delegatio, nec in ea continetur, sed alius (licèt inutiliter) & quamvis si petita esset commissio vero Ordinario Salmantino, illic committeretur; at ex quo nec illi petita fuit, nec executio commissa, in ea se intromittere nequit, quoniam error quantumvis culpa vacans non efficit, † 11
ut rescriptum extendatur ad casum, qui sub ejusdem verbis non comprehenditur, quamvis si is petitus esset, ei litteræ similiter dirigerentur, ut eleganter docet Innocent. *in c. super litteris, n. 3. vers. Et nota, de rescriptis*, & ibi Joan. Andr. *n. 5.* Abb. *n. 3. in fin.* Dec. *n. 3.* alios referens idem Abb. *in cap. significante, n. 13. eod. tit.* per glos. ibi. verb. *non de Remensi.* per quos, & per doctrinam Bald. *in l. præscriptione, n. 15. C. si contra jus*, doctissimè disputat, & sic resolvit Sanchez *in tract. de matrimon. tom. 3. lib. 8. disp. 21. n. 38. per totum.*

Et quod isto casu, nec Ordinarius Cordubensis, † cum fuerit inutiliter nominatus, & per er- 12
rorem datus; nec Salmantinus verus Ordinarius, cùm non sit nominatus in commissione, nec ad illum habuerit intentionem Summus Pontifex; nequeant exequi dictam gratiam, secutus (& de verbo ad verbum transcribens Sanchez ubi proximè) latè comprobat, & resolvit Moneta *de commut. ultim. volunt. cap. 6. à n. 369. cum seqq.* pro qua doctrina expendo singularia jura, *in l. quotiens, 9. ff. de hæredibus instituend.* in hæc verba: *Quotiens volens alium hæredem scribere, alium scripserit in corpore hominis errans, veluti frater meus, patronus meus: placet, nec eum hæredem esse qui scriptus est, quoniam voluntate deficitur: nec eum quem voluit, quoniam scriptus non est.* Text. etiam *in l. in ambiguo sermone non utrumque dicimus, sed id dumtaxat quod volumus. Itaque qui aliud dicit, quàm vult: neque id dicit, quod vox significat, quia non vult; neque id quod vult, quia non loquitur, ff. de rebus dubiis.*

Comprobatur hæc pars ex resolutione Garciæ
† *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub n. 58. vers. Hinc subdubitatur*, ubi per tres columnas disputat, an 13
Nuntius Apostolicus Hispaniæ possit exequi litteras gratiosas commissas à Sede Apostolica, & directas nominatim Ordinario, & postquam hinc inde plura dixisset; pro constanti resolvit, nullatenus posse, qui *in vers. Sed ego in contrarium*, ita ait ad nostrum propositum: sed ego in contraria fui, & sum sententia, nempè Nuntium non potuisse, nec posse nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio & litteræ de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Delegati*, ubi quod de causa specialiter Delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glos. Abb. & alii, & Doctor Sahagum, *de officio Delegati, n. 1. 2. & 3. fallen. à n. 15. &c.*

Qui quidem Garcia iterum cum Francisco Leone sub *dict. n. 58. ante finem, vers. Tandem si ex dicto titulo*, in hæc prosequitur: Et meam sententiam planè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, cap. 22. n. 60. 61. & 62.* ubi ait, quod regulariter executio litterarum reservationis pensionum committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dignitate Ecclesiastica constitutis, etsi pensionarius litteras reservationis pensionis præsentaret alteri, quàm in eisdem pro executoribus nominatis cujuscumque qualitatis & conditionis, etiam si Legati, vel Nuntii Apostolici forent; defectu jurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subjaceret, quia in prima instantia nullam habent jurisdictionem obstante S. Concilii Trid. dispositione,
ut

ut *cap.* 20. §. *Legati quoque*, *seff.* 24. nec vigore
14 delegationis, † quæ facta in unam personam, in aliam sine subdelegatione transferri potest. Hæc Leo relatus à Garcia *ubi proximè*. Ex quibus omnibus manifestè constat, quod Ordinarius, cui per Senatum Regium fit cognitionis super litteris Apostolicis remissio, nequit uti potestate Delegata, sed Ordinaria dumtaxat, cum ipse non veniat nominatus in eisdem, & commissio uni facta, alteri præsentari nequit; quod si fiat processus erit nullus ipso jure ex defectu jurisdictionis, & potestatis Delegatæ ex jam dictis.

Quod & ulterius comprobatur, nam ideo com-
15 missio facta, † directa Vicario, seu Officiali Episcopi, præsentari nequit Episcopo ipsi, ut eam exequatur, atque litteras expediat; quia Vicarius solus nominatus, & expressus fuit in delegatione, & commissione, & non Episcopus; & de nominato ad non nominatum non potest fieri transitus; atque ideo si se non nominatus Episcopus in commissione intromittat, nulla erunt à se gesta ex defectu jurisdictionis, probant Cardinalis *in Clement. & si principalis*, *de rescriptis*, *quæst.* 9. Bonifacius *num.* 13. Decius *in cap. qui.* Abb. *num.* 61. *de officio Delegati.* Ripa *in cap. eam te*, *num.* 46. *de rescriptis.* Pavinus *de officio & potest. Capit. Sede vacante*, 2. *p. quæst.* 10. *n.* 14. Bertach. *de Episcopo*, 7. *part. lib.* 4. *quæst.* 4. Rebuffus *in praxi in forma Vicar. n.* 161. *& in concord. tit. de forma litterar. executor. verb. recusaverint*, latè tractat Sbrosius *de Vicario Episcop. lib.* 2. *quæst.* 136. *& lib.* 3. *quæst.* 51. qui plurimos alios refert, & in additione *dict. q.* 136. id declarat; nisi Vicarius dictam causam Episcopo subdeleget. Zerola *in praxi Episcopali*, 1. *part. verb. Vicarius*, *dub.* 5. *&* 2. *part. eodem verbo.* §. 1. Marcus Ant. Genuensis *in praxi Archiepiscopali Curiæ Neapolit. cap.* 83. *sub n.* 11. & Zechus *de Republic. Ecclesiastic. cap.* 29. *de Vicario Episcop.* §. 2. *num.* 4. *vers.* 9. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disputat.* 27. *n.* 30. Lazarius *de monitoriis*, *section.* 1. *quæst.* 6. *n.* 8. Vgolinus *de officio Episcopi*, *cap.* 3. §. 7. *n.* 2. *vers.* 12. Gratianus *disceptation. forens. cap.* 92. *à n.* 6. Piasechius *in praxi Episcopali*, *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 7. Salas *de legibus*, *disputat.* 20. *sect.* 17. *n.* 124. Navarrus *consil.* 5. *de officio delegat.* optimè resolvit, & ab aliquibus impugnationibus defendit Garcia *de beneficiis* 6. *p. c.* 2. *à n.* 18. *& seqq.* ubi benè explicat.

Atque ex identitate rationis id ipsum procedit
16 in casu converso, † ut nequeat Vicarius Episcopi se intromittere, & expedire litteras directas soli ipsi Episcopo, quia in eis Vicarius nominatus non est, nec de nominato judice Delegato ad non nominatum fieri potest jurisdictionis Delegatæ transitus, Decius ubi proximè *n.* 78. Felin. *in dict. cap. eam te*, *num.* 17. Rebuf. in locis proximè citatis, & ipse iterum *in Regul.* 13. *Cancellariæ*, *in verb. aut Vicarios perpetuos.* Navarrus *dict. c.* 5. *num.* 1. *& in consil.* 4. *de præcedentia*, *num.* 4. Avilesius *in capitib. prætorum*, *c.* 4. *verb. justitia*, *n.* 5. Cuchus *institut. major. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 116. & exactè Sbrosius *de Vicario Episcop. lib.* 2. *q.* 135. Gregor. Lop. *in l.* 47. *titul.* 18. *p.* 3. *glos.* 8. Curia Philippica 1. *p.* §. 4. *n.* 12. Lazarius *de monitoriis*, *sect.* 1. *quæst.* 6. *n.* 7. *& sect.* 2. *quæst.* 1. *n.* 18. Vgolinus *de officio Episcopi*, *c.* 4. §. 7. *n.* 2. *vers.* 12. Zerola *in praxi Episcop.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 7. Garcia *de beneficiis*, 6. *p. cap.* 2. *à n.* 22. *& seqq.* ubi latè Narbona *de appellation. de Vicario ad Episcopum*, *Salgado de Supplic. & Retent.*

1. *p. n.* 245. Joannes Hieronym. Campanil. *diversorium juris*, *rubric.* 11. *cap.* 23. *n.* 148.

Nisi hujusmodi commissionis subdelegatio fiat per Episcopum ipsi Vicario, † ut probant Cam- 17
panilli, & Garcia ubi proximè, & plurimi alii per eosdem citati, Sbrocius *de officio Vicarii*, *lib.* 2. *quæst.* 54. *n.* 6. *quæst.* 39. *n.* 4. *&* 5. *& quæst.* 45. *&* 133. Grati. *disceptat. forens. cap.* 145. *à n.* 16. & quando Vicarius non possit exequi litteras directas Episcopo, nisi Episcopus ei subdelegaverit talem executionem; fuisse dictum *in causa Lucana optionis domus* 13. *Martii* 1609. coram d. Mancanedo; testatur Garcia d. *cap.* 2. *n.* 23. *ubi ad finem*, quod hæc † subdelegatio à Vicario enun- 18
tiata, & asserta præsumatur, atque resultet ex scientia & patientia Episcopi, per argumentum *l.* 1. §. *magistratum autem*, ubi hoc affirmat Paulus, *ff. de exercitoria actione*, Vantius *de nullitatibus sentent. tit. quibus modis sententia nulla reparari potest*, *n.* 44.

Ex quibus omnibus verissima & constans elici potest † ad nostrum institutum resolutio; quod 19
quando Senatus impetranti tradi jubet litteras Apostolicas alteri directas, ut illis utatur præcisè coram Ordinario; quòd tunc Ordinarius in causæ cognitione non procedit, nec potest uti Delegatus, quia ipsi non fuerunt directæ, sed alteri, à quo in ipsum nequit fieri Delegatæ jurisdictionis transmissio, sed dumtaxat procedit jure, & potestate propria ordinaria, ideo etenim sibi fit per Senatum remissio, quia causa de jure ad ipsum privativè, & exclusivè ad alios judices quoscúmque pertinet omnino, juxta determinationem Concilii Trid. in *c.* 20. *causæ omnes*, *sess.* 24. *de reformat.* ut sæpè diximus.

Etenim eo ipso quod cesset avocatio subscripta, † causa ipso jure revertitur ad Ordinarium, & 20
cum sua potestate Ordinaria fit consolidatio, ut latissimè diximus hac 2. *part. cap.* 12. *à n.* 54. *cum multis seqq.* imò hoc casu deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, numquam ablata censetur ex Trid. Decreto, & ex iis quæ suprà *cap.* 6. *à n.* 14. *cum seqq. & c.* 17. *per totum*, *& c.* 20. *à n.* 72.

Quapropter cùm hæc commissio fuerit à principio † nulla ipso jure ex defectu formæ subscrip- 21
tionis ex notatis in *d. c.* 6. *& cæteris*; sequitur quod eodem modo, quo ea uti non potuit Delegatus, cui fuit directa; minus & Ordinarius non nominatus, in quem non potest convalescere, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, ut superiùs probavimus *à n.* 6. *cum seqq.* & cùm ex commissione nulla † & informiter fa- 22
cta nullum vestigium nec umbra jurisdictionis in nominato Delegato remansit, non subsistit extensio, aut ejus prorogatio, *l. sed si manente. ff. de precario*, & ex *cap. significasti*, *de foro compet. l.* 2. *C. de jurisdict. omn. jud.* plenè Carleval. *in tract. de judiciis*, *disp.* 2. *quæst.* 8. *sect.* 1. *n.* 291. *fol.* 407. quia ubi non est subjectum jurisdictionis ibi non cadit prædicamentum prorogationis, aut extensionis, Fulgos. *consil.* 167. *n.* 1. Costa *de scientia*, *cent.* 2. *distinct.* 66. *n.* 16. Tusch. *littera P. conclus.* 627. *n.* 63. Aldovin. *cons.* 20. *n.* 160. Giurba *cons.* 59. *n.* 114.

Quapropter non obstant, quæ in contrarium † 23
consideravimus ad principium *hujus cap.* pro fundamento præfatæ nonnullorum assertionis. Non primum, ex aliquorum Doctorum opinione sectantium, quod quando Ordinario fit à Sede Apostolica

commissio procedit in ea potestate Delegata, quam altius examinavimus suprà hac *2. part. cap. 25. à n. 17. cum seq.* quo loco tertiam elegimus ut veriorem, atque probabiliorem, distinguentium, quòd quando Ordinario remittitur causa, quæ sibi de jure communi non competebat, procedit uti Delegatus; at quando de jure communi sibi aliàs competit non uti Delegatus, sed ut Ordinarius, & cum potestate ordinaria duntaxat procedit, prout abundè ibidem explicavimus. At cùm Ordinario quando per Senatum fit remissio, eo dumtaxat fundamento movetur, quia causa de jure communi ad Ordinarium privativè pertinet, & sic uti Ordinarius, & potestate Ordinaria in ea procedit, non uti Delegatus, quibus & adde in comprobationem, quæ hactenus diximus, quod Ordinarius non potest uti Delegatus procedere, quia de eo non fit mentio in commissione, nec in ea nominatus est, ac ideo jurisdictio Delegata ad eum transire ullo pacto nequit.

Ad secundum autem, quo diximus, Ordina-
24 rium posse procedere utraque potestate, † & Delegata, & Ordinaria juxta multorum Doctorum assertionem; respondetur, intelligendos esse loqui, quando ita expressè in commissione sibi directa dictum fuit. At secus, quando simpliciter sibi Ordinario facta fuit commissio, quia tunc procedit illa distinctio, aut est facta commissio super causa aliàs de jure Ordinario ipsi competente, & tunc non Delegata, sed Ordinaria excitata intelligitur jurisdictio. At quando aliàs cognitio Ordinario non competebat; tunc Delegata simpliciter censetur, ut latè probavimus hac *2. part. dict. cap. 25. à n. 26. cum seq. versic. Sed verior & receptior opinio est*; etenim non est in hac commissione dare medium, procedit quippe uti Ordinarius dumtaxat, aut uti Delegatus, ut abundè comprobavimus *in dict. cap. 25. à n. 26. & seqq. versic. Ex toto hoc discursu*, nisi sibi à Sede Apostolica expressè data sit facultas sic procedendi potestate, & Ordinaria, & Delegata simul, ut ibidem *à n. 29.* pro quo est text. singularis in *cap. per hoc*, 17. *de hæreticis, lib. 6.* ibi: *Quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel Delegata (si habent) in eisdem procedere valent, &c.* Ponderando illam disjunctivam, *vel*, ut uno ex duobus modis procedit, quando uterque in eo concurrit.

Respondetur secundò, nam etiam casu, quo
25 simpliciter, † & indistinctè foret vera Doctorum opinio in argumento citatorum: in nostro casu minimè poterat verificari, cum Ordinarius coram quo ex Decreto Senatus litteris Apostolicis utitur, non est, nec dici potest Delegatus, cùm sibi non fuit facta à Sede Apostolica Delegatio, nec in ea nominatur, & sic sola remanet potestas Ordinaria duntaxat, qua sola in ea causa procedere, abundè hactenus probatum remanet.

Et quia cùm & ipsa commissio ab initio sit nul-
26 la, † nec ex ea quæsita aliqua jurisdictionis umbra Delegato nominato, ex ea nec Ordinarius procedere potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, prout sæpè probavimus *à n. 6. & à n. 20.*

Et hinc venit declarandus Flores de Mena *prælicar. quæst. lib. 1. quæst. 4. n. 35.* dum respondendo † ad Rotæ decisionem dicentem, Ordinarium,
27 cui sit causæ commissio, procedere posse utraque potestate dicit intelligi procedere potestate Delegata quoad executionem sibi mandatam; quoad cætera autem, quæ respiciunt jus integrum partium, ipse Ordinarius potestate ordinaria procedit, & sententiam diffinitivam profert; quæ Doctoris assertio altiorem petit indaginem, prout distinctè, & per casuum diversitatem, & differentiam in discursu hujus capituli altius pertingemus.
Interim tamen dicas, † quod quando in casu per- 28
misso putà in beneficiis reservatis committitur executio Ordinario, in qua si executionis natura alteretur, putà quia de executiva fit ordinaria (de quo latiùs infra in secunda conclusione apponenda) tunc benè procedet ejusdem Doctoris assertio; at si sit causa, quæ tam quoad viam executivam, quàm quoad viam ordinariam pertinet de jure judici Ordinario; tunc ipse in totum procedet ordinaria potestate dumtaxat ex hactenus latè dictis.

Et tandem ad assertionem Doctorum de qua ad
principium † hujus cap. respondendum est, ut fal- 29
sa insuper evidentius appareat; nam etsi Ordinarius procedat uti Delegatus in causa sibi per senatum remissa (quod impossibile est, ut diximus) non benè sequitur, procedit uti Delegatus, ergo debet procedere via executiva; falsum est etenim argumentum, cùm etiam ipse Delegatus in commissione nominatus, si servata forma Concilii Trid. causa fuit sibi delegata, poterit & debebit juxta casuum varietatem (de quibus ad secundam conclusionem inferius) procedere in via ordinaria, & plenario judicio audire partes; quoties alterari contigerit naturam executionis litterarum Apostolicarum; & sic multò fortiùs ipse Ordinarius sua jurisdictione, & jure Ordinario utens; quare horum opinio nec tuta, nec vera est absolutè recepta.

Secunda fuit opinio in hoc articulo aliquorum,
† maximè Ordinariorum judicum (quibus per Se- 30
natum fit litterarum remissio) & advocatorum litteras Apostolicas impugnantes patrocinantium: ut eo ipso quod eadem Senatus remittit Ordinario, iste debeat absolutè & indistinctè, ordinaria atque plenaria via inter partes procedere, non executivè: moventur hi contraria ratione eorum,
† qui priorem opinionem sectabantur, & dicunt, 31
quod remissio fit per Senatum Ordinario, uti Ordinario, & non uti Delegato executori, quia executoris nominati facultas jam expiravit, nam ex quo informiter atque nulliter contra dispositionem Sacri Concilii Trid. putà absque subscriptione manu propria Sanctissimi, facta fuit executionis commissio; non fuit causa avocata ab Ordinario, atque ideo cum executor nominatus nequeat jurisdictionis defectu procedere ulterius, ut suprà post principium *hujus cap.* diximus: sequitur, quod pars executiva gratiæ similiter evanuerit, atque ideo quando Senatus Ordinario causam illam remittit, ea videatur intentione remisisse; ut ordinaria via absolutè, & indistinctè procedere debeat.

Sed procul dubio horum opinio pariformiter
falsa est, † & improbabilis, omníque destituta 32
fundamento, nec tale unquam intentum habuit sapientiæ, & experientiæ fons sublimis Senatus hìc Supremus, non etenim sequitur, judex executor datus deficit; ergo gratiæ & instrumenti executivi privilegium executionis & naturam amisit: tres enim
partes habent Bullæ gratiosæ; † ipsam gratiam, 33
quæ respicit rem principalem, putà beneficium impetratum; executionem, quam litteræ Apostolicæ merentur; judicis specialis dationem ad illas exequendas. Si fortè ultima hæc pars deficit; cæteræ
integræ manent, † & ad quemcumque judicem
ierint 34

jerint litteræ; qualitatem intrinsecam executivam retinent (nisi ex accidenti intrinseco alteretur juxta mox dicenda in conclusionibus) igitur non sola judicis mutatio potens esse poterit, nec sufficiens sola ad hujusmodi alterationem causandam. Et quia non sequitur, Ordinarius uti Ordinarius pro-
35 cedit causa, † ergo semper debet procedere via ordinaria, non executiva; sequeretur quippe absurdum notissimum, quod coram Ordinario non posset peti executio instrumenti guarentigiati, in forma Cameræ conscriptum, nec sententiæ transactæ in rem judicatam, aut executorialium, & quod per earum usum coram Ordinario amitterent suum intrinsecum privilegium viæ executivæ, quod quàm falsum sit, nemo est, qui nesciat, atque latiùs ostendemus in conclusionibus sequentibus.

Vides igitur, quàm clausæ sunt in hac difficultatis plena controversia viæ veritati; mihi quidem in ea diù anxiè meditanti vera atque certa resolutio procul dubio enituit, ad cujus præclaram cognitionem duplex venit affigenda conclusio, distincta casuum varietate munienda, ut quod deinceps sit servandum, cunctis pateat.

CONCLUSIO I.

36 *Quoties littera Apostolica † impetrata alteri judici pro executione instrumenti guarentigiati, aut gratia Apostolica absque tamen subscriptione propria manus Sanctissimi, fuerint per Senatum Ordinario remissæ, iste in earum expeditione tenetur via executiva procedere, aliter earumdem privilegiata non altera natura.*

CONCLUSIO II.

In omnibus casibus in quibus littera gratia Aposto-
37 *lica † amittunt privilegiatam naturam, ita ut in eisdem omnino sit via ordinaria de jure procedendum, vel aliquis comparet legitimus contradictor, vel quia adest possessor, aut aliàs sub intrusione sunt expedita: eisdem omnibus Ordinarius, cui à Senatu fuit negotii facta remissio, in via ordinaria tenetur procedere, & partes audire, & diffinitivè sententiare.*

Pro istarum conclusionum enucleatione nonnulla
38 indicanda erunt, † quæ ipsarum veritatem, justificationem, & comprobationem ostendant. Ad prioris igitur fundamentum eo moveor: nam sicut instrumentum guarentigiatum, aut cum clausula in forma Cameræ Apostolicæ habeat de jure executionem paratam, & hæc privilegiata qualitas eo insit, & sit affixa, ut patet vulgo juxta commentaria Parlador. *rerum quotidianarum lib.* 2. *cap. fin.* 1. *part.* §. 11. *cum multis seqq.* quibus multa in proposito recenset, & passim alibi. Pariformiter litteræ Apostolicæ ob illarum reverentiam
39 † hanc qualitatem privilegiatam intrinsecè retinent, atque eodem modo executionem merentur, *l.* 1. *ff. de constitut. C. si quando, de rescript.* ubi Felin. *lib.* 52. *titul.* 18. *part.* 3. Rebuff. in *prax. benefic. tit. forma & declaratio nova provisionis, verb. quatenus ipse, vel duo, vers. posteà dicitur.* Mohedanus *decis.* 35. Marches. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 4. *de commiss. appellat. num.* 39. Berojus *cons.* 4. *vol.* 1. Cæsar de Grassis *in reg.* 8. *de altern. glos.* 9. *in annotat. ex num.* 22. Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. Parlad. etiam *ubi suprà* §. 7. *per tot.* & infiniti alii, quos omitto, & pluries dixit Rota, ut per Jacobum Caballe-

rium *decis.* 148. *n.* 1. & *decis.* 638. *n.* 1. & *decis.* 278. *n.* 2. Argel. *de acquir. possessione, quæst.* 8. *artic.* 1. *à n.* 2. & alibi passim.

Nisi fuerint per sententiam vulneratæ, quia
40 tunc appellationem recipiunt, † nec per superiorem exequi possunt stante appellatione, Cavaller. *decis.* 2. *n.* 7. Gonçal. *sup. reg. Cancell. glos.* 6. *n.* 202. *cum seq.* Rota Romana diversor. *decis.* 132. *in principio*, & *n.* 1. *lib.* 2. Cardinal. Seraphin. *decision.* 674. *n.* 2. Rota apud Coccinum *decision.* 78. Giurba *decis.* 100. *sub n.* 34. Sylvester Sachia *in additionibus ad Antonium Massan. Gallesi. de obligation. Camerali. quæst.* 37. *num.* 16. & 17. Rota Romana *decis.* 73. *n.* 2. *decis.* 74. *n.* 1. *decis.* 45. *n.* 1. *decis.* 58. *n.* 2. *decis.* 95. *n.* 1. *decis.* 76. *n.* 2. impressæ post Gallesium *dict. tractat. de obligat. Camerali*, ab ejus additionatore, Hondedeus *consil.* 17. *n.* 45. *vol.* 2. Gratian. *in disceptationib. forens. cap.* 664. *n.* 21. Amato *variar. resolut. lib.* 2. *resol.* 81. *à n.* 24. & *seq.* idem Gratianus latè *in disceptat.* 968. *à n.* 2. *cum seq. tom.* 5. idem
41 Jacobus Cavallerius *in decision.* 11. *n.* 5. ubi, † quod non censentur litteræ vulneratæ ex annullatione processus super earum justificatione facti, nisi etiam ipsæ litteræ annullentur: nec etiam dicuntur vulneratæ litteræ Apostolicæ, etiamsi fue-
42 rit pronuntiatum, non esse justificatas; † imò si posteà justificentur exequi possunt, Cavallerius *decis.* 11. *num.* 6. Nos *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 4. *n.* 44. & 45. ubi de hac executionis vulneratione, & quando vulnerata intelligatur post alios Doctores, probant insuper Coccinus *decis.* 78. *n.* 11. *in fin.* Rota Romana *decision.* 132. *n.* 11. *in fin. part.* 2. *diversorum.* Marchesanus *de commissionib. appellation. à Camera obligat.* 1. *part. cap.* 16. *n.* 19. Scaccia *de appellationib. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limitat.* 9. *n.* 58. *versic. Subextende.* Rota apud Gallesium *de obligat. Cameral. decis.* 95. *n.* 7. Amato *resol.* 81. *n.* 25. & 26.

Et quando litteræ Apostolicæ vulneratæ sunt,
43 cessat via executiva, † & agitur in via Ordinaria super vulneratione, Caballer. *decision.* 158. *à num.* 1. *cum seqq.* adeò ut interim dùm pendet appellatio à vulneratione exequi litteræ non possint, prout abundè probavimus *in dict. cap.* 4. *à num.* 4. & *seqq.* & *sursum per totum illud caput*, Scaccia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 9. *sub num.* 58. Rota Roman. *in una censu impres. per Galles. ubi proximè decis.* 96. *num.* 34. licèt contrarium senserit Amato ubi proximè *num.* 28. verum tamen est quod ipse affirmat *in num.* 27. quod si sententia vulnerans litteras, & instrumenta guarentigiata sit notoriè nulla, non præstat impedimentum, quominus via executiva litterarum locum habeat per viam replicationis contra vulnus oppositæ, ex Coccino *decis.* 78. & *decis.* 96. *n.* 3. impressa post tractat. Gallesii per ejus Additionator.

Igitur si hæc qualitas privilegiata insit instru-
44 mento guarentigiato, † litterisque Apostolicis, & illas comitatur quocumque vadant præcisè, nec judicum mutatio, & variatio illam potest variare, nec alterare, ubilibet quippe suum privilegium executivum retinent: qualitas enim quæ adhæret rei, illam sequitur, quocumque vadat, quam res non amittit per variationem personarum, juxta *l. Imperatores, ff. de vectigalib. & commissis, l. fin. C. sine censu vel reliquis.*

Et quod instrumentum guarentigiatum, aut sen-
45 tentia † qualibet privilegiata habens privilegium execu-

executionis quocumque vadat, & coram quocumque judice ejus executio petatur, retineant suum privilegium executivum, nullatenus alterata nec variata natura per variationem, aut mutationem judicum: latissimè comprobavimus plurimis doctrinis, & juris fundamentis, necnon Doctorum plurium authoritate *de Regia protect. 3. part. cap. 4. à n. 27. usque ad n. 43. inclusivè*, quæ omnia mirificè comprobant hujus conclusionis verissimam resolutionem videnda omnia, quia ulterius non repeto.

Quibus adde, quod instrumentum confectum
46 in alio Regno, † quod de jure executionem meretur, quocumque vadat idem privilegium retinet, & coram cujuscumque Regni judice ejus virtute executio petatur, executivè proceditur. Baldus *in l. 1. quest. 4. C. ne filius pro patre*, Palacius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & uxorem, in principio, n. 23.* Gregorius Lopez *in l. 8. tit. 18. part. 3. glos. fin.* Suarez *in l. post rem, quest. 5. n. 15.* Ant. Gomez *in l. 64. Taur. n. 8.* Didacus Perez *in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 11. ampliation. 3. à n. 13.* ubi de solemnitate, ne redarguatur, quamplurimos alios Doctores referens sequitur Cartharius *decis. 26. per totam.*

Comprobatur etiam, quoniam instrumentum
47 guarentigiatum sive inter laïcos, † sive inter Ecclesiasticas personas confectum: etiam coram judice Ecclesiastico suam vim executivam, & privilegiatam qualitatem retinet, juxta Bartoli sententiam *in l. cunctos populos, n. 29. C. de summa Trinit.* cujus opinionem sequitur Lapus *allegation.* 81. & Calcaneus *consil.* 7. Rodericus Suarez *in l. post rem judicatam, ampliatione* 8. Covarruv. *practicar. quest. cap. 8. concl. 5. n. 5.* Avilesius *in capitibus correctorum cap. 10. n. 56.* Benedictus de Barzis *in tractat. guarentigiæ, 1. part. quest. 4.* Parladorius *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. §. 11. ampliatione 7. n. 28. & 29.*

Igitur non erit hæsitandum, quod per Decre-
48 tum Senatus, † quo traduntur litteræ parti, ut illis coram ordinario utatur, debeat iste executivè procedere virtute instrumenti guarentigiati, aut litterarum Apostolicæ gratiæ, quæ sui natura retenta ubilibet merentur executionem, & hujus privilegium omnino retinent, nihil extrinsecus accedente: sequeretur enim aliàs absurdum notissimum; coram judice Ordinario non posse agi via executiva virtute instrumenti executionem merentis, quod quàm falsum sit, ostendimus superius in reprobatione secundæ quorundam opinionis; nam de Ordinario judicandum erit hoc casu, ac si à principio, & cessante commissione Apostolica, & remissione Senatus coram ipso eorum instrumentorum executio peteretur, hæc autem nihil immutare possunt circa naturam, & privilegium executionis, quia ad id nec tendunt, nec respiciunt; sed tantùm ut causa coram vero & competenti judice tractetur, quod singulariter post Rotæ decisiones observat Ludov. Post. *de manutent. observ. 12. n. 62. & 63.*

Non secus, ac si coram judice incompetente
49 fuisset instrumenti petita executio, † & orta inter eum, & Ordinarium competentia, causa isti fuisset remissa, ac sibi cognitionem competere declaratam, nonne ex hac orta competentia mutatur in aliquo, aut amittitur privilegium executivum instrumenti? Aut prohibetur ne actori denuò coram competenti Judice Ordinario agenti instrumenti executionem apponere, & intentare? Quis dubitat, nisi fortè ex aliquo accidenti instrumentum, aut litteræ Apostolicæ viam executivam amittat, ita ut præcisè in via ordinaria sit agendum, juxta latè probanda ad secundam conclusionem.

Quantum attinet ad secundam conclusionem superius affixam † multa dicenda erunt, quæ hanc 50
materiam primæ instantiæ Ordinarii tangunt, miréque exornant, ex quibus facilè colliges, quando ipse ordinaria via procedere queat tam in litteris Apostolicis gratiosis, quàm instrumentis guarentigiatis, quæ omnia ita indistinctè tractantur à Doctoribus, quæ tùm dispositionem S. C. Trident. *in cap. causæ omnes*, tùm praxim veram hujus Senatus Supremi penitus confundunt.

Quantum autem ad instrumenta guarentigiata
† pro quorum executione à Romana Curia alteri 51
fuit commissio impetrata per creditorem absque subscriptione manu propria Sanctissimi, & ideo per Senatum Ordinario fuit facta remissio: iste omnino via ordinaria contra tertium non comprehensum in dicto instrumento procedere debet, non via executiva, ut vulgatissimum est, juxta quæ Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. 4. part. 5. §. per totum*, & Nos latissimè *in tract. de Regia protectione, 4. part. cap. 8. per totum*,
vel aliter quando † tertius oppositor non compre- 52
hensus in instrumento se executioni opposuit, cujus causa via ordinaria erit tractanda, & in contentioso judicio prius erit vincendus juxta latè per Nos tradita *in d. cap.* 8. in quo articulo tam vulgatissimo amplius nobis immorari non licet.

Quantum autem attinet ad litteras Apostolicas pro executione gratiæ expeditæ, quando vel executor datus teneatur Ordinario causam remittere vel facta per Senatum remissione, ipse Ordinarius via ordinaria in eisdem procedere debeat; major est difficultas orta ex confusione Doctorum, luce tamen meridiana clariorem (Deo dante) reddam, ne in posterum in minimo dubitetur.

Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gra-
tiæ † expediuntur, dupliciter considerandæ sunt, 53
nam aut dantur super beneficio reservato, vel aliàs affecto Sedi Apostolicæ; & tunc quantum attinet ad viam executivam, seu potius extrajudicialem, cùm non egeant subscriptione propria manu Sanctissimi; cuilibet licitè committuntur, qui quidem quantum ad executionem faciendam liberè procedit absque percussione primæ instantiæ Ordinarii, & absque ejus jurisdictionis læsione, nec tunc locum habet dispositio S. C. Trident. *in cap. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, declaratum sic per Sanct. Congregationem Cardinalium, atque Brevem Gregorii XIII. prout latè diximus suprà hac 2. *part. cap. 10. in princip.*

Si tamen in hujusmodi litterarum executione
aliquis compareat † legitimus contradictor de ju- 54
re suo docens, vel sit aliquis possessor beneficii, aut aliter sub instructione litteræ ipsæ expediantur; tunc possessor, vel intrusus de sua possessione opponens, præcisè audiendus, & convincendus erit in via Ordinaria; nam cùm iste in judicium deducat coram executore quid omnino, causæ cognitionem, & examen appetens, atque altiorem indaginem requirens, & viam appetens ordinariam, cum nondum fuerit conventus, citatus, & victus, nec aliter de juribus suis discussum, nec ipse legitimus contradictor ad solam voluntatem executoris teneatur jura & possessionem dimittere: hæc causa omnino Ordinario pertinet via ordinaria tractanda,

ad

ad quem illam Senatus hic Supremus remittit cog-
55 noscendam, nisi aliter contra istum tertium, † aut intrusum commissio executoris propria manu Sanctissimi sit subscripta, quia tunc in his beneficiis reservatis tam super executione, quàm super via ordinaria rectè procedere executorem dicetur, prout Nos suprà 1. *p. c. 6. n.* 4. *exceptione*, latiùs ostendimus *d. n.* 14. *cum seqq.*

Aut etenim litteræ hæ pro executione gratiæ
56 non expediuntur † super beneficio reservato, aut aliter Sedi Apostolicæ affecto, & tunc si manu propria Sanctissimi non sint subscriptæ, penitùs Ordinario tam super executione, quàm super judicio plenario & via ordinaria (ad quem omnium causarum ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentium, etiamsi beneficiales sint, cognitio de jure communi per Decretum Concilii Trid. competit) per Senatum, aut etiam ipsum executorem fit remissio, quoniam deficiente forma essentiali prædicti Concilii Trident. nec tacita avocatio nec expressa, locum habet, nec in prima instantia his in causis præjudicium illi fieri intelligitur, nec sua Sanctitas intendit, ut latè probavimus hac 2. *part. cap. 6. & cap.* 20. & pluries alibi.

Aut enim istæ litteræ pro executione gratiæ al-
57 teri, † quàm Ordinario directæ sint manu Sanctissimi subscriptæ: & tunc non Ordinarius, sed ipse executor Delegatus tam in via executiva, quàm in via ordinaria, ubi vel comparet legitimus contradictor, vel possessor adest, cognoscere rectè potest, ex d. Conc. Trid. Decreto, nec tunc ullo pacto Ordinario talem causam Senatus remittit *in d. cap. 6. in 4. exceptione, à n.* 14. & mox comprobabitur *à n. 63. cum sequentibus, versicul. Quantum autem ipsi Doctores.*

Hanc distinctam resolutionem (licèt non ita ex-
58 plicitè & discretivè) † deduces ex nonnullorum Doctorum assertione, & in primis Augustinus Barbosa *in tract. de offic. & potestat. Episcopi, tom.* 2. *allegat.* 81. *num. fin.* sic ait in hæc: Sextò limita in causis possessionis beneficium reservatorum Sedi Apostolicæ: possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio Delegato Apostolico cognosci, quod praxi quotidiana signaturæ servatur, & declaravit Gregor. XIII. super executione litterarum in forma Brevis, ad expectandam possessionem in constitutione sua inquit: *Ad Romani Pontificis providentiam, data Romæ, die* 10. *Julii*, 1574. quam refert praxis Episcopalis *dict. cap.* 4. *n.* 3. & sæpè diffiniisse Sacr. Cardin. Congregationem attestatur Leo *dict. cap. 1. n. 76. & 77.* & procedere in beneficiis reservatis ratione manus appositionis, refert decisum Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancellariæ, glos. 52. num. 36. & 37.* nam Concilium Trid. *dict. c.* 20. non intelligitur in executionibus; sed solùm in litibus, & causis Ordinariis, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur instantia, in executione verò Bullarum Apostolicarum, cum magis extrajudicialis sit,
59 † & extrajudicialibus non detur instantia, ut cum Socino, Jassone, & aliis resolvit Menochius *de arbitrariis lib. 1. quæst. 22. num.* 6. non habet locum dispositio *dict. cap.* 20. verùm (inquit ipse
60 Barbosa) † si adversus executionem gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falsam, aut simile, quia tunc datur instantia, non potest auferri jurisdictio ab Ordinario in prima instantia ex *dict. cap.* 20. idque confirmat dicta constitutio Gregorii XII. ibi: *Illarum tamen forma servata, &c.* ubi vult, quod executor in prima instantia non potest procedere omissa forma gratiæ; at verò in gratia semper ponitur, aut subintelligitur clausula, *si preces veritate nitantur*, aut aliæ æquipollentes, ut teneo ego ipse in meis remissionibus *de dictionibus, & clausulis, clausula 97. à num.* 2. undè si narrata vera non sunt, aut aliquid ex necessariis omittatur, cessat jurisdictio executoris, & non potest exequi gratiam, tenetúrque summariè audire super exceptionibus allegatis, aliàs declarabitur *vim inferre*, † & post- 61
eà remittere causam Ordinario in prima instantia terminandam, quia cessat omnino via executiva. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur executor assumere partes judicis, vel gratia sit signata manu Summi Pontificis, talis executor potest cognoscere causam in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur cautè avocata ex text. *in cap. ut nostrum, de appellation.* ubi Abbas, Franch. & alii. Riccius *in praxi aurea resolutione* 359. Hæc Barbosa.

Et idem quod Barbosa, nihil addito, vel mutato; sed imò eadem sermonis & verborum præmeditatione illum transcribendo (eo tamen non citato Autore) affirmat novissimè Novatius *in novi juris Pontific. practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. aliàs 54. *n.* 15. 16. 17. *fol.* 142.

Et ante eos dixerat Diaz de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 12. num. 17. & sequentibus* † quem 62
ipse Barbosa transcripsit, illum tamen authorem tacens, (neutrum autem recenset Novar. ubi proximè:) omnes igitur conveniunt, quod executor in beneficiis reservatis datus, potest executivè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor (ut latiùs explicat ibidem Mena) quia tunc cùm horum causa requirat altiorem indaginem, Ordinario debet executor illam remittere, aliàs vim facere declarabit Senatus, & causa ipsa per Senatum Ordinario remittetur.

Quantum autem ipsi Doctores moti ex constitutione Gregorii XIII. † viam executivam, & pro- 63
cessum extrajudicialem non comprehendi in Decreto Concilii *dict. cap.* 20. quia non habent instantiam, perperam, & inadvertenter profectò loquuti fuere, contra omnia juris principia, prout contra ipsos latiùs ostendimus hac 2. *part. cap.* 10. *ferè per tot.*

Quatenus autem ipse Barbosa ibidem *dict. allegatione* 81. *in fin.* † Novarius ubi proximè *num.* 64
17. (Barbosa non citato) uterque tamen per eadem verba inquit in hæc: Ubicumque ex gratiæ verbis tenetur executor assumere judicis partes, vel gratia reperiatur manu Sanctissimi signata, hujusmodi executor causam in prima instantia ad effectum executionis cognoscere valebit, nec illam remittere Ordinario debebit, cum ex manus Papæ appositione censeantur avocatæ causæ, ut constat, &c. Falluntur quidem, & sibi ipsis repugnant, nam ipsimet Doctores fatentur, † quod in benefi- 65
ciis reservatis executor dumtaxat potest procedere in executione, quod si accedat aliquid requirens altiorem indaginem, Ordinario remittitur, de quo executor cognoscere nequit, quia fit præjudicium Ordinariæ jurisdictioni. Igitur sequitur manifestè, quod ad hoc ut ipse possit executor cognoscere, debet adesse

adesse subscriptio propria manu Sanctissimi juxta Concil. Trid.

Nec avocatio etiam expressa aliter facta tollit
66 jurisdictionem Ordinario ex dicto Decreto, † ut sæpiùs diximus, quia ad hoc ipsum disponendum, & præveniendum in specie inductum fuit Decretum Concil. Trid. ad excludendas nempè tacitas, & etiam expressas avocationes in prima causarum instantia, absque justa & rationabili causa & personali Pontificis subscriptione factas; ergo minus debet sufficere avocatio tacita, & non subscripta, prout abundè argumentamur suprà *cap. 32. à n.6. & seq.* & si illa disjunctiva, *vel*, qua utuntur ipsi Doctores, incautè, & inadvertenter est apposita, & omnino vel delenda, vel in conjunctivam resolvenda.

Imò Diaz de Mena *dict. lib. 1. quest. 12. num.*
67 *19.* † (à quo illam doctrinam (authore tacito) de verbo ad verbum surripuit Barbosa, & ab isto Novarius, eum non referens) expresè loquitur absque illa disjunctiva, in hæc: *Infertur tertiò, quod si ex verbis gratiæ, de quibus in dicta quæstione executor tenetur assumere partes judicis, ut per Felinum in dict. cap. si gratia sit signata manu Summi Pontificis, talis executor potest cognoscere de causa in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur remittere causam Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur tacitè avocata ex text. & ibi Abb. Franch. & alii in cap. ut nostrum, de appellationib. &c.* Vides igitur, quod Flores de Mena (à quo ipsi Doctores doctrinam & verba sumpserunt) non solùm non fuit loquutus per disjunctivam, *vel*; sed imo potiùs per dictionem conditionalem (si) nempè, *si gratia sit signata manu Summi Pontificis, &c.* atque ideo ipse Barbosa minus fideliter illud transcripsit.

Imò potiùs ipse Flores de Mena ulteriùs seipsum
68 clariùs explicuit, † qui quidem consecutivè, & immediatè ad sup. dicta ita prosequitur: *Quod si non sit signata, & executor tenetur ex verbis gratiæ assumere partes judicis, causa Ordinario remittenda est, ex dicta decisione Concilii, si verò gratia requirat aliquam liquidationem, aut verificationem narrativè (non tamen executor si non vult, tenetur assumere partes judicis, & citare partes, ut in casibus notatis à Felino & Menochio ubi suprà) si assumat partes judicis, debet partes summariè audire, & procedere executivè, aliàs si ordinariè audiat, excedit à mandato & male facit, tenetúrque remittere Ordinario, ab eo tanquam executore excedente potest appellari, ut in dict. quæst. diximus, &c.* Qui ulteriùs prosequitur in hæc:
69 *Infertur quartò,* † *quod omnia supra dicta habent locum in Auditore Cameræ, quando exequitur gratiam Apostolicam ex identitate rationis, quia ipse non potest in prima instantia de causa Ordinaria cognoscere, ut dictum est.* Hactenus Mena.

Igitur utrumque requiritur præcisè, quod exe-
70 cutor † ipse ex forma commissionis recipiat facultatem assumendi partes judicis, ut quia in ea dicitur *citatis citandis*, vel *citato N.* vel expedita sit sub intrusione, vel in forma dignum: & quod simul sit subscripta de propria manu Sanctissimi, ad hoc ut ipse executor possit cognoscere de juribus partium se opponentium excluso Ordinario, etiam in prima instantia, ut cum judicio rectè perpendit (licèt obiter) Flores de Mena citatus.

71 Et hujus doctrinæ fundamentum est efficax. † Nam cùm jure communi attento, & semota nova dispositione Tridentini, in prædictis casibus ideo procedere poterat executor, quia tacitè intelligebatur facta avocatio ab Ordinario, & data per hujusmodi commissionem executori jurisdictio cognoscendi in prima instantia de viribus jurium partium (prout latiùs mox videndum erit) sequitur quod hodie nihil operetur hæc commissio ex Decreto Concilii, quo nec expressa avocatio sufficit; nisi subscripta sit manu Sanctissimi ex sæpè dictis, idcirco ipsa subscriptio sufficit, ut etiam intelligantur in commissione concessa, quæ de jure communi uti tacitè avocata comprehendebantur.

Etenim interveniente dicta Pontificis subscriptione avocatio firma remanet, † circa ea quæ in 72
scriptura, & commissione etiam virtualiter continetur aliàs de jure communi, subscribens namque approbat omnia in scriptura contenta, *l. si ita stipulatus*, 126. *§. Chrysogonus, ff. de verb. obligat.* ubi post omnes latè tractat Jasson. *num. 2. cum seq. l. emptor, §. Lucius, ff. de pactis, l. fidejussor, §. ff. pignorib. l. 1. versic. Et subscriptionem, ff. de constituta pecunia, l. si per epistolam, versic. Subscriptam, ff. de acquir. heredit. cap. si quis Presbyterorum*, & ibi Glos. in verb. *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alienand.* Felin. *in cap. quoniam contra num. 13. de probationib.* Natta *cons. 287. n. 8. vol. 2.* Roland. à Valle *cons. 44. n. 30. vol. 2.* Afflictis *decision. 104. num. 3.* Tiberius Decian. *respons. 29. n. 30. vol. 2.* Ant. Gabriel. *tit. de præscriptionib. conclus. 3. n. 1. cum seq.* Mascardus *de probationib. conclus. 1347. n. 2.* Azevedius *in l. 3. n. 55. & 56. tit. 4. lib. 5. Recopil.* Puteus *decision. 226. num. 3. lib. 1.* Caputaquensis *decision. 360. num. 7. part. 2.* Gonçalez *in Reg. 8. de alternativis, glos. 60. n. 3. & 4.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. n. 7.*

Sicuti & dicimus de sigillo, quod comprobat, confirmat, † supplet, & robur addit iis, quæ in 73
scriptura continentur, Bald. *in l. bona fidei, ante num. 6. C. de rebus credit.* Jass. *in l. pacta novissima, num. 9. C. de pactis* Romanus *consil. 305. hæc scriptura, num. 1.* Marsil. *in rubric. C. de probationib. num. 300.* Vestrius *in praxi lib. 6. c. 1. n. 9.* Rota *decis. 535. n. 2. part. 1. diversor.* Gonçalez ubi proximè *Glossa 61. n. 2.* ac propterea cùm subscriptio de manu propria Pontificis sit unicum, † & solidum signum ad cognoscendam, & dete- 74
gendam ejusdem voluntatem, voluisse avocare causam ab Ordinario juxta Trident. Decretum, cum de ea appareat omnia alias de jure communi virtualiter in commissione contenta intelligitur concessisse, & avocasse, quare procul dubio opinor, his casibus subscriptione adhibita propria manu Sanctissimi posse executorem de juribus partium in via Ordinaria cognoscere in prima etiam instantia excluso Ordinario.

Quibus sic generaliter præcognitis ad casus particulares deveniendum duximus, quibus de jure executor gratiæ tenetur causam in prima instantia Ordinario remittere, ut iste via Ordinaria, qua executor ipse uti nequit, cognoscat præcisè.

Et imprimis pro necessario, & scitu dignissimo fundamento † accuratè attendere debebis, ut in 75
omnibus iis casibus in quibus executor ad executionem gratiæ datus poterat, & debebat cognoscere in via Ordinaria juxta mox dicenda in his omnibus Ordinarius hodie, cui per Senatum fit Bullarum remissio, quia in commissione deficit subscriptio Sanctissimi, & forma noviter tradita per Concil. Trid. in his omnibus debebit Ordinarius

in

in via Ordinaria partes audire; atque iterum in his omnibus, † in quibus executor poterat cog-
76 noscere via executiva, & non tenebatur citare partes, in iis etiam omnibus Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio (quia vel deficit subscriptio, vel aliter beneficium non sit reservatum, quia in istis quoad meram executionem subscriptio non requiritur, ut superiùs diximus) debet pariter executivè procedere, & in via executiva, non Ordinaria partes audire, cùm litteræ Apostolicæ executionem habeant sua primæva natura attenta, aliter non alterata, nec alio extrinsecus accedente, ut superiùs in hac conclusione secunda supposuimus, quia isto casu tam quoad executionem, quàm quoad viam Ordinariam (ubi eam causa requirit) fit Ordinario per Senatum remissio.

Executores igitur gratiarum ad immittendum
77 aliquem provisum † in possessionem beneficii, sunt suapte natura meri executores, ita ut in eis non habeat locum dispositio, *cap. statutum, de rescriptis, lib. 6.* uti latè per Garciam *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à n.* 106. Vivianus *de jure patronat. 2. part. lib.* 13. *cap.* 5. *n.* 19. *&* 20.

Si autem adest intrusus, aut aliter possessor,
78 vel comparet legitimus contradictor † (ante immissionem actualem regulariter) allegans de jure suo, tunc gratiæ executores mixti fiunt, & de jure communi tenebantur assumere partes judicis, & judicialiter procedere cum causæ cognitione, & diffinitivè pronuntiare, ac plenariè de viribus jurium possessoris, aut intrusi, seu aliàs contradictoris legitimi in via Ordinaria cognoscere, & diffinitivam pronuntiare, juxta notata per Doctores communiter *in cap. fin. de præsumptionib.* ubi Butrius *n.* 7. Abb. *ex n.* 1. *usque ad* 15. & Felin. *n.* 16. 24. 27. 33. *&* 34. Berojus *consil.* 13. *vol.* 1. Parisius *lib.* 11. *quæst.* 10. *n.* 15. 21. 23. *&* 24. Marcus Ant. Genuensis *in praxi Archiepiscop. cap.* 83. *n.* 4. *seu cap.* 85. *num.* 4. *& in annotation. n.* 16. Mandosius *de inhibition. quæst.* 46. Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.* 2. *à num.* 110. *& seqq.* Leo *in Thesaur. fori Ecclesiast. cap.* 17. *à n.* 8. *&* 18. Tiberius Salustius *in praxi lib.* 3. *cap.* 12. *aliàs* 7. & post Rotam, Mandos. & Felinum, Flores de Mena *practicar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *à n.* 33. Vivianus *de jure patronatus,* 2. *part. lib.* 13. *cap.* 5. *à n.* 19. *& seq.* & latiùs Nos *de Regia protect.*
79 2. *part. cap.* 13. *n.* 57. *cum seq.* ubi quod licèt † isti executores respectu executionis procedant extrajudicialiter ad immissionem, si tamen comparet legitimus contradictor, vel adest intrusus & possessor, omnino tenentur assumere partes judicis, & judicialiter cognoscere atque diffinitivè pronuntiare, ut latiùs ibi videbis.

At hæc doctrina verissima est de jure commu-
80 ni, † quo attento per simplicem delegationem, & commissionem cuilibet factam inducebatur avocatio jurisdictionis ab Ordinario. At verò hodie attenta noviori dispositione Sacrosancti Concilii Trid. *in dict. causæ omnes,* cùm non valeat commissio absque subscriptione manu propria Sanctissimi, nec avocatio ab Ordinario etiam expresse facta non servata forma dict. Concil. Trid. sequitur, ut iste executor non potest assumere partes judicis, ubi adest intrusus & possessor, aut aliàs legitimus contradictor, & ubi sit necesse via Ordinaria cognoscere de juribus partium, vel aliter sit adhibenda causæ cognitio, quia hæc pertinet ad Ordinarium, cui in Hispania (ubi ad unguem servatur dict. Concil. Trid.) Senatus hujusmodi litteras Apostolicas remittit Ordinario, ex hactenus comprobatis in hac secunda conclusione.

Nam sicuti in Francia non admittitur *ex concordatis, in tit. de causis,* † quod executores gra- 81
tiarum habeant aliquam causæ cognitionem, sed solum executionem puram & meri facti, ita ut causæ cognitio remittatur Ordinariis, ut per Franciscum Marcum *decis.* 159. *part.* 1. *& decis.* 1157. *num.* 2. *eadem* 1. *part.* docent enim cum plurimis Rebuffus *in forma nova provisionis, verbo, contradictores, & verbo, & defendant inductum in glossa ad dictas concordatas in forma mandati, fol.* 744. *&* 645. *in parvis, & in cap. nulla, de concessione præbendæ,* 29. 30. *&* 31. *clausulis mandatorum.* Menochius *de retin. possessione, remed.* 1. *à n.* 85. *cum seqq.*

Ita pariter in Hispania ex observatione Conci-
lii Trid. † nequit executor ultra merum factum 82
executionis cognoscere, sed ubi via Ordinaria requiritur cognitio Ordinario remittitur, ut probat Flores de Mena *pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *n.* 35. in hæc: in Hispania tamen licèt habeant causarum cognitionem, & possint assumere partes judicis, & ita praxis observet; tamen intelligo in quantum, id est necessarium ad exequendam gratiam, vel suspendendam ejus executionem; non tamen ad cognoscendum Ordinariè, & integrè de juribus partium, & proferendam sententiam diffinitivam, hoc enim solum judicibus Ordinariis competit in prima instantia secundùm determinationem Concilii Trid. *sess.* 24. *cap.* 10. *de reformatione,* cujus protector est noster Rex Philippus, & ejus Regale Consilium quotidie se intromittit circa ejus observationem.

Istum tamen authorem intellige (prout suprà diximus) † quando executor datur pro executione 83
gratiæ in beneficiis reservatis, & aliàs effectis sanctæ Sedi Apostolicæ, quia tunc etiam sine aliqua speciali subscriptione propria manu Sanctissimi potest cognoscere in via executiva, & extrajudicialiter juxta Breve Gregorii XIII. at ubi adest intrusus, aut legitimus contradictor appareat, cum horum causa sit in via Ordinaria tractanda; remittitur per Senatum Ordinario, cui ex Concilio pertinet cognitio in prima instantia, ut ex Augustino Barbosa *de officio & potestat. Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81. *num. fin.* Novar. *in novi juris Pontifici practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ conclus.* 1. *aliàs* 54. *n.* 15. 16. *&* 17. *fol.* 142. latiùs annotavimus suprà in comprobatione hujus secundæ conclusionis à principio, & præcipuè *à n.* 53. *cum seq. versic. Littera Apostolica, &c.*

At verò ubi datur executor super beneficio non reservato; † tunc si non adest subscriptio propria 84
manu Sanctissimi tam super executione ipsa, quàm super via Ordinaria; Ordinario pertinet cognitio in prima instantia, ut ibidem latissimè comprobavimus & ita praxis quotidiana hujus Supremi Senatus Regii incunctanter observat.

Et licèt Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.* 2. *num.* 110. dicat, quod executor gratiæ, ubi legitimus contradictor comparet, † vel adest intrusus, 85
possit diffinitivè pronuntiare plures Doctores contra Flores de Mena ubi proximè *à num.* 35. 42. 44. *&* 59. *& quæst.* 11. *à num.* 9. *&* 17. dicentem non ipsum, sed Ordinarium cogniturum; declara, ut ipse Garcia, & ab eo citati rectè procedant de jure communi; At Flores de Mena dictis locis apertè loquitur motus noviori dispositione Concilii Trid. *c.*10. & rectè quidem, † cum certissimo juris 86

fundamento. Etenim à regula generali prohibitiva, *cap. causæ omnes*, dumtaxat excipiuntur executores ad beneficium reservatum Sedi Apostolicæ, prout hac 2. *part. cap.* 10. *per totum*, scripsimus. Ergo in cæteris executoribus gratiarum firma remanet, & intacta ad hoc, ut eorum commissiones præcisè requirant subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, ne percutiatur prima Ordinariorum instantia contra Concilii dispositionem, quam pariter in viis executivis procedere clarè ostendimus *in dict. cap.* 10. *à n.* 12. *cum multis seq.* qui Doctores Garcia & Mena etiam de praxi hujus Supremi Tribunalis simul attestantur.

Igitur ad cognoscendum, quando Ordinario fit
87 per Senatum remissio † litterarum Apostolicarum pro immittendo proviso, an debeat procedere in via executiva, aut in via Ordinaria ad dictarum litterarum complementum, distinctè procedendum erit: aut enim legitimus contradictor comparens coram executore (aut coram Ordinario facta remissione) vult immissionem & executionem impedire non vigore possessionis, quia non possidet; sed vigore alicujus legitimi tituli, vel saltem colorati, & tunc si comparet ante immissionem realiter factam, etiam si compareat post Decretum, & sententiam de immittendo; & sic re adhuc integra, tunc si alleget aliquam legitimam exceptionem, omnino audiendus erit in via ordinaria per ipsum Ordinarium (sicut de jure communi tenebatur executor nominatus) & diffinitivè pronunciare; ita post plurimos Doctores probat in hoc æquiparans possessorem, & legitimum contradictorem cum solo titulo, Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à n.* 110. & superiùs diximus, & fuit resolutum *in Pampilonens. beneficii de Allo.* 1576. quæ habetur 2. *part. diversorum decis.* 35. *&* *in Pacensi.* seu *nullius Capit. anno* 1578. quæ habetur, 1. *part. decision.* 201. *diversorum.* Cardinal. *consil.* 63. *&* 64. Felinus *in cap. exhibita*, *nu.* 4. *de judiciis*, *& in cap. de cætero*, *n.* 10. *de re judicat. & in cap. fin. n.* 23. *de præsumptionibus.* Staphileus 8. *forma mandat. de providend. n.* 8. additio Rotæ *decision.* 12. *de officio Delegati*, *in noviss. n.* 2. Marchesan. *de commissionibus*, 2. *part. cap.* 3. *de commissione appellatio. ex nu.* 21. Gomes. *in cap. statutum*, *n.* 77. *de rescriptis*, *in* 6.
88 maximè † si litteræ habeant clausulam *citatis citandis*, seu clausulam *amoto quolibet illicito detentore*, ut probant ipsi Doctores, & Garcia ubi proximè *num.* 111. latè Vivianus *de jure patronat. part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 5. *n.* 19. *cum seq.* Flores de Mena *quæstione* 4. *n.* 31. de hoc tertio comparente re integra.

Quatenus autem ipse Garcia inferiùs 143. id in-
89 telligat, † quod quando compareat legitimus contradictor pro suo interesse & præjudicio, de quo si negetur, teneatur summariè, & in continenti doceri per Covarru. & Menochium, declara, ut intelligatur, ad effectum legitimandi oppositionem, & personam, & ut excludatur calumniosa exceptio, ut Covar. & Menoch. ab eo citati loquuntur, & latè Marchesan. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *commission. quando tert. ad caus. admittit.* §. *unic. à n.* 12. *& seq.* non tamen, ut de ea cognoscatur summariè ad effectum impediendi executionem, quia tunc in via ordinaria, & per sententiam diffinitivam terminanda erit causa, ut ipsemet Garcia post plurimos Doctores firmaverat antea *n.* 110.

Et quando comparet legitimus contradictor ad
90 impediendam † immissionem provisi vittute litterarum Apostolicarum; ut tunc via ordinaria sit agendum, quæ Judici Ordinario in prima instantia sit cognitio remittenda; probant in terminis Aug. Barbosa *de officio Episcopi*, *tom.* 2. *allegat.* 81. *n.*... Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ*, *concl.* 1. aliàs 54. *n.* 15. *cum seq. fol.* 141. & ante eos Flores de Mena *variar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 12. *à n.* 17. *cum seq.*

Et juxta hos terminos declarandum erit, quod
† ipse dixerat *quæst.* 4. *n.* 31. in hæc: *Sexta con-* 91
clusio, executor gratiæ sive cum clausulis sonantibus monitionem, sive clausulis sonantibus conditionem; si tertius compareat ante perfectam executionem, tenetur eum audire saltem in via summaria, & assumere partes judicis, &c. ut intelligatur quoad prædictum effectum, nempe excludendi calumniosam oppositionem, legitimandi personam comparentis, & ut executori constet, an foveat legitimas oppositoris partes, ut possit supersedere, & causam illius ad Ordinarium remittere, ne sibi ipsi videatur repugnare, prout & seipsum declarat ulterius in eadem *quæst.* 4. *n.* 42. ut ad effectum vel supersedendi in executione, vel remittendi possit iste executor summariè cognoscere de jure hujus tertii oppositoris.

Et quamvis possessione vacante, & à nemine oc-
cupata, judex † non teneatur aliquem citare pro 92
immittendo proviso Apostolico, ut tenent Flores de Mena *d. q.* 4. *n.* 52. Rota *in Auriens. Parochia de Pao* 17. *Aprilis* 1600. coram Lancelloto, quæ est decisio 179. *n.* 3. *&* 4. novissimè Farinac. Garcia *de beneficiis*, 6. *p. c.* 2. *n.* 141. *&* 142. Vivianus *de jure patronatus*, 2. *p. lib.* 13. *c.* 5. *n.* 23.

Tamen si re integra ipse legitimus contradictor
compareat, † audiri debet, & de suis juribus dis- 93
cutiendum, ut hactenus probavimus, & licitè appellat, & causat attentata, novissimè Vivianus *ubi sup.* & latiùs Garcia loco citato, latissimè *à num.* 110. *&* 111. *cum seqq.* qui *n.* 132. adducit ad litteram bonam in proposito decisionem Rotæ *in causa Tirasonens. eleemosynaria* 28. *Januarii* 1602. *coram Lancelloto*, ibi maximè cum Petrus comparuerit, & dederit de surreptione, & obreptione litterarum Apostolicarum, & petierit admitti ad justificandum, ut fuit resolutum *in causa Salmantina pensionis* 18. *Aprilis* 1578. *coram Cardinale Lancelloto*, &c. Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cùm in gratia adest clausula (*dummodo non sit alteri jus quæsitum*) sufficit quod Petrus ostenderet, se præsentatum, ut diceretur legitimus contradictor, cùm Papa non præsumatur voluisse præjudicare & derogare præsentationi, &c.

Et ulteriùs ipsa Rota *in una Coloniensi Canoni-*
catus 4. *Febr.* 1598. ubi fuit dictum, † quod ha- 94
bens titulum coloratum sit legitimus contradictor, & possit appellare à decreto, seu sententia prolata ab executore litterarum Apostolicarum ad favorem provisi Apostolici, dummodo tamen provisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, sed si suum titulum non produxisset, fuerunt in contrario voto, quod nullum censeatur illatum gravamen per executorem, & non posset appellare ad effectum suspensivum, dixerunt insuper supra dicta absque difficultate procedere, quando Ordinarius contulit, quia beneficium vacaverit in mense ipsius Ordinarii, &c. quam refert Garcia ubi proximè, *n.* 139.

Atque pluries determinavit † Rota *ut in una* 95
Piens. benefic. 13. *Aprilis*, 1576. coram Domin. Seraphin.

phin. quam ponit Salustius Tiberius *lib. 3. sub cap. 9. pag. 347. decision. 112. & in causa Elnens. beneficii S. Salvatoris 16. Decembris 1602.* coram Domin. Penna qua fuit dictum; quod Rota observat, habentem titulum coloratum esse legitimum contradictorem, & potest appellare à decreto, seu sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum ad favorem provisi Apostolici, dummodo provisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, ut *in dicta causa Coloniens. Canonicatus 4. Febr.* 1588. Et quod etiam posterior in data sit legitimus contradictor, si possidet ad impediendum processum executivum, Puteus *decision. 135. lib. 2.* Nam cessantibus reservationibus Ordinarii habent potestatem conferendi, & Papa provisos ab Ordinariis cognoscit pro legitimis contradictoribus, &c. ut & refert Garcia *6. part. cap. 2. n.* 140. ad finem.

Idem observat Argellus *de acquirenda possessione, quæst. 20. artic. 2. n. 12. & seq.* qui *n. 14.* inquit, quod quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, via Ordinaria erit aggredienda, quod etiam latiùs dixit *in tract. de legitimo contradictore, quæst. 2. artic. 1.* dicit etiam, in re hac titulos esse pares, tum quando adsunt duæ collationes diversorum Ordinariorum; tum etiam quando concurrunt provisio Apostolic. putà ob causam & suppositum reservationis, & provisio Ordinarii: nam quando ex una parte prætenditur beneficium esse reservatum, & ex alia prætendatur non esse reservatum, anteaquam de reservatione appareat, nulla istarum provisionum potest dici potentior, ideo pro paribus interim judicabuntur juxta quæ ipse Argel. dixerat *in tract. de legitim. contra. quæst. 15. artic. 1. 2. & 3.* qui *in dicto tract. de acquir. possession. dicta quæst. 20. artic. 2. n. 14.* dicit, quod provisio Papæ in reservatis æqualis est collationi Episcopi in non reservatis, nam ad exclusionem provisi per Ordinarium debet de reservatione constare, & apparere notoriè, ut abundè inferiùs dicemus. Interim tamen dum in dubium vertitur, & probabiliter dubitatur sive de jure, sive de facto, titulus Ordinarii legitimè impedit immissionem.

Hæc tamen doctrina licèt vera sit ad effectum audiendi provisum ab Ordinario in via executiva, non tamen ad viam Ordinariam aggrediendam, quia tunc cum titulo Ordinarii requiritur simul possessio, ut infrà *n.* 121. Et supponunt plures Doctores, & Rotæ decisiones infrà laudandæ *à num. 110. cum multis seqq.* Itàque ut in continenti audiatur, & in via executiva, rectè provisus ab Ordinario admittitur, juxta Rotæ decisionem infrà adductam, *n. 139. & seqq.* & vide inferiùs *n.* 184.

96 Comprobatur hæc † doctrina ex traditis novissimè à Viviano *de jure patronatus 2. part. lib. 13. cap. 5. n. 23. & 24.* ubi dicit, quod si possessio beneficii sit vacans, executor non tenetur aliquem citare, nec assumere partes Judicis, nisi compareat legitimus contradictor, & tunc dici legitimum contradictorem præsentatum ante institutionem ad impediendam executionem gratiæ *in forma dignum*, & insit clausula (*dummodo alteri non sit jus quæsitum*) per Rotam *decision. 17. de præbendis*, & per *Tirasonens. decisionem eleemosinariæ 20. Januarii* 1602. coram Cardinale Lancelloto supra adducta & per *Geniens. beneficii 24. Novembr.* 1614. Ubaldo, & per *Calagurritan. beneficii 17. Junii* 1602. coram Litta, quam allegat etiam Vivianus ubi proximè.

Quod & idem dixit Argellus *tractatu de acquir. possessione, quæst. 19. artic. 1. n. 58. & 59.* Quod patronus ex solo titulo sui patronatus, quando de eo docet coram executore litterarum Apostolicarum impedit earum executionem, & immissionem in beneficium, secus si non docet de suo jure patronatus ad illud beneficium, per Rotam *in una Jacens. Parochialis 27. Junii* 1603. *coram Cardin. Pamphilio, & in alia Apontina benefic. 5. Decembris* 1618. *coram Domboldo*, quas ipse Argellus allegat ad idem.

Hinc est quod licèt capitulum ex eo quod non possidet † Canonicatum aut Præbendam, non possit dici legitimus contradictor ad impediendam immissionem illorum, cum ad illud solùm pertineat obedire, obtemperare, & complere litteras Apostolicas, ut pluries determinavit Rota, ut per Alex. Ludovisium *decisione* 221. & Beltraminius *in adnotation. n.* 11. alias quatuor decisiones Rotæ concordantes congerit, & latissimè post magnam copiam decisionum Rotæ, & Doctorum allegationem firmat Argellus *de legitimo contradictore, quæst. 14. artic. 5. per tot.* & variis doctrinis exornavit. 97

Tamen ratione sui proprii Juris sibi competentis virtute suorum statutorum confirmatorum à Sede Apostolica, putà puritatis sanguinis, & similium; legitimus dicitur contradictor, & ut talis audiri debet, si compareat coram executore litterarum Apostolicarum, ut sæpè determinavit Rota *in una Pacens. puritatis 11. Decembris* 1609. coram Manzanedo per quam sic limitavit præfatam regulam Argellus *dicto artic. 5. n. 47. & per aliam Ratisbonens. 23. Junii* 1617. coram Pirovano, pariter limitat Beltraminius *in dicta decision. 221. n. 11. in fin.* quam etiam limitationem adducit Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 2. n.* 161. Qui omnes affirmant, tunc executorem teneri assumere partes Judicis circa articulum puritatis sanguinis, & alios tangentes statuta alia capituli se opponentis. Quæ omnes decisiones, & doctrinæ procedunt in capitulo non possidente, agnoscunt tamen illum legitimum contradictorem in iis, quæ tangunt sua statuta confirmata & observata.

Hinc venit intelligendum quod tradit † Parisius *de resignation. benefic. lib. 10. quæst. 6. n. 63.* Resignantem reservata pensione, non posse impedire resignatarium, ne capiat possessionem beneficii resignati, & possessionem captam per dictum resignatarium pendente appellatione interposita per resignantem, non esse attentatam, quia à mero executore litterarum Apostolicarum non datur appellatio; nam accipiendum erit, quando resignans impedit de facto, & sine causa, ne resignatarius capiat possessionem, atque etiam in appellatione interposita à resignante, qui numquam comparuit coram executore ad dicendum contra resignationem, quia tunc executor non debuit assumere partes Judicis, nec eum etiam citare, ex quo consensit resignationi sponte, ac facto suo à se jus & possessionem abdicavit; & cum nec possideat, nec comparuerit, executor non gravabit eundem, facit *decisio 639. n. 4. part. 1. diversorum.* Et latè prosequitur Garcia *dict. cap. 2. n. 133. cum seq.* 98

Et quando concurrit paritas titulorum, † ut tunc impediatur via executiva litterarum Apostolicarum, & via Ordinaria sit agendum; vide in terminis decisiones Rotæ adductas per Garciam *de beneficiis 6. part. cap. 4. n. 16. & n. 21. & cap. 2. n. 124. & 125.* 99

& 115. Et quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, quod via ordinaria sit agendum, abundè per Argell. *de legitimo contradictore, quaest.* 2. *artic* 1. *& quaest.* 15. *artic.* 1. 2. *&* 3. *& de acquir. possession. quaest.* 20. *artic.* 2. *à n.* 12. *cum aliis seq.* vide superius *n.* 95. & in discursu hujus capitis clariùs apparebit.

100 Hinc etiam fit, quòd quando † datur in executione gratiæ secundus executor, quod si primus intra triginta dies non exequatur gratiam; secundus executor possit exequi, de quo latissimè videndus Garçia *de beneficiis 6. part. cap.* 2. *n.* 59. *cum*
101 *seq.* At quando comparet † legitimus contradictor se executioni opponens: tunc cessat potestas secundi executoris, & est ratio, quoniam tunc cessat via executiva (ad quam secundus datur in negligentiam prioris) & via ordinaria agitur cum ipso legitimo contradictore; ita probat Garcia ibidem, *n.* 71. per Rotæ decisionem, quam ipse citat ad litteram, *n.* 63. quem *à n.* 88. vide, an transactis 30. diebus, possit ipse primus executor re integra exequi etiam consentiente parte, & quid quando post dictos 30. dies declaravit non posse procedere; vide latiùs ibidem.

102 Si autem iste legitimus † contradictor, qui non possidet, compareat post captam realiter possessionem, non auditur in contradictione executionis, sed debet recurrere ad Ordinarium contra possessorem, & coram eo contra possidentem agere, quia tunc est nova actio, & novum judicium, ut probat in his terminis Garcia *de benefic. 6. part. cap.* 2. *à n.* 143. & post alios Doctores probat Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part. §.* 10. *n.* 24. & Nos suprà 1. *part. cap.* 10. *n.* 44. *versic. Hinc est quod legitimus contradictor*, vide quæ dixi 2. *part. cap.* 18. *per tot.* Quod & supponunt omnes Doctores, & Rotæ decisiones hactenus allegatæ *à n.* 93. *cum seqq.*

Hæc tamen doctrina fallit quando sententia im-
103 missionis, † aut decretum ex aliquo capite nullum appareat, vel resolvatur, & reddatur ad casum nullitatis, quia tunc cum res per actum præcedens nullum non desinat esse integra, etiam post illud comparens legitimus contradictor, legitimè comparere dicitur, prout hanc doctrinam & limitationem aliis pluribus exornavimus, & fundavimus suprà 1. *part. cap.* 10. *à n.* 101. *cum seq. & à n.* 109. *cum seq. versic. Si contradictor sit possessor*; ubi per aliquot columnas videbis hanc limitationem, & theoricam novè & mirè comprobatam.

Prædictis igitur casibus, in quibus legitimus comparet † contradictor non possidens, facit ces-
104 sare viam executivam, & transire ad ordinariam, si se opponeret coram executore, ita pariter in eisdem erit dicendum, quando comparet coram Ordinario, postquam Senatus litteras Apostolicas tradi jussit impetranti, ut illis coram Ordinario, non alibi utatur, ut tunc etiam Ordinarius in via Ordinaria teneatur partes audire, juxta conclusionem secundam superiùs appositam, & quæ in ejus comprobationem longius deduximus.

Quando autem aliquis adest possessor, aut intrusus, vel aliàs expeditæ sunt litteræ Apostolicæ sub intrusione, † faciendo relationem, aliquem
105 esse intrusum, tunc executor omnino debet quærere possessorem, & illum citare, & audire debet in via ordinaria, quia tunc cùm isto possessore judicium non debet esse executivum, sed ordinarium, & in via ordinaria erit vincendus, ita expressè probat Gonçalez *in Reg.* 8. *de alternativis, glos.* 9. *in annotationibus, n.* 126. ubi ait, ita fuisse resolutum à Rota *in una Bachinoniens. parochial.* 10. *Decembris* 1601. coram D. Sacrato, quod etiam tradit *glossa* 15. *§.* 1. *n.* 70. sequitur Garcia *de beneficiis 6. part. cap.* 2. *sub n.* 140. ante medium, & plurimos refert *n.* 110. *& seq.* Nos multos citavimus superius *à n.* 54. *versic. Si autem adest intrusus, &c.* Et quod quando vel adest possessor, vel aliàs legitimus contradictor, qui producunt suum titulum; debeat judicium tractari in via ordinaria, & non executiva; iterum firmat ipse Garcia ibidem, *n.* 159. *ad finem, & n.* 139. *& n.* 161. plures adducit Rotæ decisiones, & signanter ita dictum fuisse *in una Legionensi denegationis possessionis* 26. *Martii* 1593. coram Illustrissimo Blancheto. Quod quando non adest legitimus contradictor proceditur executivè, ut secus si contradictor compareat, sicque dum etiam hodie Ordinarius, cui fit litterarum remissio, in via ordinaria procedere debet, ut hactenus est probatum.

Et generaliter, quando † litteræ Apostolicæ ha- 106
bent clausulam *vocato N.* vel *vocatis vocandis*; vel *amoto quolibet illicito detentore*, aut *si constiterit*, vel *constituto*, aut *verificato*, seu ut *ipse Judex se informet*, faciunt executorem de mero mixtum, & tenetur assumere partes Judicis, & possessorem citare, ac procedere cum causæ cognitione, ac discussione, & servatis servandis, auditisque possessoris defensionibus, & ab ejus sententia datur appellatio suspensiva, ut post plurimas Rotæ decisiones observat Postius *de manutentione, observation.* 12. *à n.* 62. & superius, qui *n.* 63. singulariter intellexit, & in hæc dicit: Intelligendo tamen, ut mixtus executor debeat procedere via ordinaria, & ab illius decreto datur appellatio; ubi aliàs causa de sui natura est ordinaria, & decretum appellabile; secus è contra, Rota *in Hispalens. praeminentiarum Cardin. Sacrato*, penes Marchesan. *de commissionibus* 2. *part. fol.* 498. *n.* 3. *& seq.* quæ est etiam inter *recent. part.* 1. *decision.* 558. *n.* 3. *& seq. & in Ferrariens. attentator. coram A. P. D. Durano*, quæ decisio apud eundem Post. *est* 259. *n.* 4. *&* 5. Quæ declaratio rectè conducit ad ea quæ hactenus dicta sunt, quod si causa non sit executiva sui natura, nec sententia sit aliàs privilegiata; debeat executor, vel Ordinarius (ad quem Senatus remittit causam & litteras Apostolicas) procedere in via ordinaria, ubi legitimus comparet contradictor, vel aliàs adest; secus è contra, quia semper est attendenda qualitas & natura causæ juxta quam gubernari debet, an procedere debeat via executiva, vel ordinaria.

Hinc fit, quod quando † beneficium ab ali- 107
quo possessum impetratur à Sancta Sede Apostolica ob aliquod delictum, vel defectum, utputà ob simoniam, & ob irregularitatem, ob non publicationem litterarum resignationis intra tempus, ob non expressum verum valorem, vel aliam falsam relationem, ob incompatibilitatem, & similia, quia tunc postquam jus in beneficio acquisitum fuit alicui, & ob prædictas causas, vel defectus removeri tentatur; omnino debet vinci in via ordinaria, & juris ordine servato, atque tunc omnino cessat via executiva, quia in contradictorio judicio condemnandus erit, Abbas *in cap.* 2. *n.* 7. *in fine, versic. Et intellige hoc.* Et ibi etiam Aretinus *n.* 9. *versic. Secundò fallit, juncto n.* 10.

Felinus

Felinus *num.* 8. *versio. Non credas quod istis, & c. de testibus*, ubi etiam Decius, *n.* 35. *& seq.* Mascard. *de probationibus, lib.* 2. *conclusion.* 682. *n.* 17. *&* 18. Farinacius *in pract. criminal. in tract. de testibus, quaest.* 72. *num.* 51. *&* 52. Qui omnes conveniunt, quod quando ob aliquem defectum agitur de removendo à beneficio jam electum, vel titulatum; omnino debeat servari forma judicii, & cum causæ cognitione condemnari.

Idem probat Flores de Mena *practicar. quaest.* 4. *num.* 26. ubi rectè dicit, quod si gratia directè
108 tendat † in præjudicium alicujus intrinsecum, quando scilicet directè gratia ipsa aufert alicui jus, vel declarat auferendum, aut ablatum quod habet, vel habere potest, vel prætendit in possessione, & proprietate, ut puta de clausula, si possessor tale delictum commiserit, ex quo veniat privandus, vel si habeat duo incompatibilia, vel si collator negligens fuerit, vel si fuit simoniacus, quem etiam vide declarantem, *n.* 27. Tunc iste talis audiendus erit, & præcisè citandus, & in contradictorio judicio vincendus, Abb. *in cap. fin.* & *ibi* Felinus, *n.* 25. *de præsumptionibus*, Augustinus Beroius *in cap. conquerente, n.* 11. *de restitution. spoliator.* Cavalcanus *decis.* 22. *n.* 3. *part.* 1. Et post Lapum, Parisium, Alexand. & Mandosium tenet Mena *ubi supr. d. quaest.* 4. *n.* 88. videndus *n.* 41. *& n.* 44. *cum seq.* ubi benè, *& à n.* 21. *& quaest.* 12. *n.* 8. *& sup.*

Et ita fuisse declaratum *una Trident.* 5. *Julii*
109 1593. coram D. Seraphino, † quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.* 2. *n.* 116. ubi executio litterarum impetratarum ob defectus varios ætatis, & non publicationis, oculi, Canonis, & malæ valoris fructuum expressionis; fuit executio attentata, quia debuit citari habens jus ad beneficium, contra quem impetratur, quia debebat citari, & audiri, ut alibi latiùs.

Et iterum *in una Alexien. attentatorum* 20. *De-*
110 *cembr.* 1593. coram D. Seraphino, † fuit resolutum in hæc. Gesta per Episcopum ad favorem Jacobi tam intra decem dies ad appellandum, quàm post appellationem Alexandri esse attentata, cum enim esset deputatus executor in gratia Jacobi, ut citato Alexandro, & verificata falsitate valoris per eum expressi, conferret parochialem Jacobo; tenebatur tanquam mixtus assumere partes judicis, præsertim stante clausula (*vocato Alexandro & amoto quolibet illicito detentore*) & ideò ab ejus sententia licuit appellare, &c. Et ideò Ja-
111 cobus non est manutenendus, † sed Alexander si de ejus possessione constat, aliàs possessio est sequestranda, &c. quam refert Garcia ubi proximè, *n.* 119. qui *n.* 115. aliam refert, quod possessor beneficii debuit citari, & contra eum assumere executor partes Judicis, aliàs possessio data est attentata, quia ab executore tunc datur appellatio suspensiva, quia non debuit possessor dimittere possessionem ad solum verbum executoris; & aliam decisionem ad idem refert, *n.* 117.

Probat Rota, ut per Alex. Ludovis. *decis.* 69. *per totam*; ubi aliæ plures decisiones recensentur
112 † ad hoc, quod stante possessore, executor debuit assumere partes Judicis, & eum citare & audire, ac ideò ab eo fuit licita appellatio, & executio attentata & nulla, atque iterum *in decisione* 500. *num.* 6. *& decis.* 335. *n.* 7. *& decis.* 413. *n.* 1. *&*
113 4. Et quando mixtus efficiatur † executor plenè per Beltraminium *in annot. ibi. num.* 4. Et quod hoc casu datur ab executore appellatio est *decis.* 91. *num.* 3. ejusdem Ludovisii.

Aliam ad litteram pariter recenset Garcia *dict.* 6. *part. cap.* 2. *n.* 130. & ad finem ibi: Nec † 114 obstabat, quod unio esset nulla, quia de illius validitate erat agendum ante executionem, cum ab ea dependeret justificatio vacationis narratæ. Deinde cùm executor esset mixtus propter formam (*dignum*) & quia agebatur de removendo † pos- 115 sessore; ab ejus sententia dabatur appellatio, & non poterat procedi ad immissionem, ut fuit dictum coram me *in una Sanctæ Agatæ Gotorum juris patronatus* 4. *Julii* 1597. Nec iis obstabat decisio Buballi *in causa hiporregiæ*; Quia loquitur de mero executore, & ubi contradictio † erat me- 116 rè calumniosa & frivola: minus obstabat Bulla Pii V. super collatione beneficiorum, quia non procedit, quando conceditur gratia per Sanctissimum de Parochiali in forma commissaria, & adest certus possessor.

Et est alia Rotæ decisio *in causa Bracarensi beneficii* 5. *Decembris* 1601. coram D. Corduba, quæ ita inquit: Fuit resolutum una parte informante, † censuras scilicet ab Officiali Bracharensi tan- 117 quam executore Apostolico fulminatas, fuisse nullas & attentatas, nam à sententia illius dabatur appellatio, cùm ageretur contra possessorem, & de eum removendo, quo casu executor debet assumere partes Judicis, & dicitur mixtus, ac appellatione pendente non potuit censuras fulminare, &c. quam recenset integrè Garcia *d. cap.* 2. *n.* 131.

Et *n.* 142. *& seq.* alias decisiones refert, quod quando contra † aliquem facta fuit impetratio 118 beneficii certo modo ob aliquem defectum suæ provisionis, etiam si non possideat debet citari, & audiri, cum impetratio fiat directè contra eum per decisionem *Alexiens. attentatorum*, quam ad litteram retulerat antea, *n.* 119.

Prædictis itaque casibus, in quibus jure communi attento poterat, † debebat executor via or- 119 dinaria procedere, in iis omnibus hodie Ordinarius, cui per Senatum in prima instantia fit litterarum remissio ex nova Tridentini dispositione, eo quod commissio non venit subscripta propria manu Sanctissimi; debet & tenetur similiter Ordinariè procedere, & partes audire, quia in iis cessat privilegium viæ executivæ aliàs litteris Apostolicis attributum, ut abundè probatum relinquimus.

Ex his omnibus rectè infertur, quod facta à Sede Apostolica impetratione beneficii ex causa reservationis, † provisus per Ordinarium, & posses- 120 sor sit legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, qui omnino audiendus erit in via Ordinaria, & judicio plenario cum causæ cognitione amovendus erit à possessione, non aliàs, quando scilicet de reservatione clarè non constat, sed dubitationem in jure, vel in facto patitur; nam tunc titulus provisi ab Ordinario est coloratus, & sufficiens ad impediendam viam executivam, si de suo titulo doceat coram executore, vel Ordinario (coram quo impetrans virtute decreti Senatus usus fuit suis litteris Apostolicis) ut *in una Elnens. beneficii Sanct. Salvatoris* 16. *Decembris* 1601. *coram Penna*, fuit dictum, quod Rota tenet, habentem titulum coloratum, esse legitimum contradictorem, & posse appellare à decreto, seu sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum, ad favorem provisi Apostolici, dummodo provisus, ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, † quia provisos ab Ordi- 121
narius

nariis agnoscit Papa pro legitimis contradictori-
bus, ut benè probat Garcia *de beneficiis*, *6. part. cap. 2. n. 140. ad finem*, qui *& num. 139.* aliam
adducit decisionem ad litteram *in una Coloniens. Canonicatus* 4. *Februarii* 1589. Quæ decisiones li-
cèt expresse non loquantur, quando provisus ab
122 Ordinario se opponit per titulum coloratum, †
& possessionem simul; non sunt intelligendæ de
beneficiis reservatis vel affectis; vel si de iis be-
neficiis reservatis loquatur, tunc sunt intelligen-
dæ quando de eorum reservatione non dubitatur;
sed est notoriè, & clarè probata, ex his quæ su-
prà diximus *à num. 95.* & sursum, quia dum du-
bitatur de reservatione, solus titulus Ordinarii
sufficiet ad hoc ut audiatur in sua contradictione
in via executiva, ut advertimus sursum *dict. num. 95.* Tamen ad effectum reducendi causam ad viam
Ordinariam, & causandi attentatum, debet cum
titulo colorato Ordinarii concurrere possessio si-
mul in proviso per Ordinarium. Vide specialiter
inferiùs *num. 184. versic. Secunda erit differentia*,
ubi *à num. 172. cum seq. versic. Tandem igitur concludendum*, ubi latè de paritate, & differen-
tia inter contradictorem cum solo titulo, & con-
tradictorem cum titulo & possessione simul, ubi
latissimè & distinctè præ cæteris videbis. Atta-
men quantum ad beneficia reservata de Ordinarii
123 † titulo & possessione simul loquuntur apertè Do-
ctores, doctrinæ & Rotæ decisiones sequentes ad
effectum agendi cum eo in via Ordinaria, & mi-
rabiliter hoc probat Flores de Mena *practicarum quæstionum, lib. 1. quæst. 4. num. 41.* in hæc: Ex
quo etiam infertur, quod si duo litigarent in Ro-
ta super aliquo beneficio reservato, & tertius ali-
quis, qui non erat in lite provisus à Papa ha-
beret possessionem, executor brevis non posset eum
non auditum spoliare, dummodo haberet titu-
lum coloratum, quia tunc benè constat esse sur-
reptitium, & defenderetur in Regali Consilio in
sua possessione, si tamen titulus esset habitus ab
Ordinario, ut lite pendente in Rota super eo vel
stante reservatione beneficii, qua durante vaca-
124 vit (ut putà in mensibus † reservatis, nec Ordi-
narius habuerit aliquam justam, aut coloratam ra-
tionem providendi non obstante reservatione, ut
quia est de jure patronatus laicorum) tunc provi-
sus erit notoriè intrusus, & absque ejus citatione
potest executor exequi dictum breve, &c. ubi la-
tiùs comprobat.

Igitur ubi Ordinarius habet aliquem colorem
& juridicam rationem, ita ut reservatio non sit
clara, sed dubia, tunc erit ab eo provisus legiti-
mus contradictor.

125 Nam licèt contra notoriè † intrusos (qui ca-
rent titulo colorato, nec possunt de jure, sed de
facto contradicere) possit executor exequi absque
citatione & causæ cognitione, ut latè per ipsum
Mena, *dicta quæst. 4. à n. 44. & seq.* tamen in-
trusus non dicetur ille, qui habet titulum ab eo
qui dare potest, licèt de viribus tituli disputetur,
ut per Parisium *consil. 125. n. 25. lib. 4.* Et ideò
executor non potest contra eum procedere, nec
eum spoliare à sua possessione, imò vim faciet,
ut expresse tenet & latiùs probat Mena *in dict. quæst. 4. n. 47.* ut aliter sit dicendum, quando de
reservatione non dubitatur, nec dubia & obscura
redditur, ut Flores ibi, *n. 49.*

Etenim licèt decretum irritans inclusum in re-
126 servatione inficiat † non solum titulum, sed &
possessionem, ita ut ea se tueri nequit possessor,
juxta quæ Nos latè *de Regia protect. 3. part. cap. 10. à n. 64. cum multis seqq.*

Tamen id verum est, † quando constat intrare 127
reservationem, interim tamen dum non constat in-
trare reservationem, & decretum irritans; nullum
operatur effectum, nec possessor inquietatur in sua
possessione, nec ea privatur, sed imò manutene-
retur, quandiu de reservatione dubitatur: ita post
Gonzalez *in regula 8. de alternativis, glossa 31. à n. 8. & n. 4. n. 21. & 22.* & Garciam *de bene-
ficiis 5. part. cap. 1. à n. 430. cum seq.* & aliis plu-
ribus latè probavimus *in dict. cap. 10. à n. 161. cum seq.*

Garcia verò *in dict. cap. 1. à n. 413.* plenè pro-
bat, quod reservatio † & decretum irritans non 128
producunt suos effectus, donec de reservatione non
constat, nec est probata, ubi plures Rotæ deci-
siones recenset juxta decisionem Putei 195. *& 197. lib. 3.* Et quod decretum irritans † nihil opera- 129
tur, nisi clarè pateat beneficium esse reservatum,
plurimos Doctores, & Rotæ decisiones congerit
Barbosa, *clausula 40. à n. 10. cum seq.* & iterum *n. 29.* Alexander Moneta *de commutat. ultimar. c. 7. n. 240.* & in his terminis determinavit Rota, ut
per Cavallerium *decis. 8. n. 3.* ubi alia recensentur.

Et tunc decretum irritans inficit titulum & pos-
sessionem juxta † quam plurimas Rotæ decisiones, 130
& Doctores adductos per Barbosam, *clausula 40. n. 18.* quando intrat constitutio cui cohæret tan-
quam accessorium, ut per Geminian. & Franch.
in cap. præsenti, in principio, de officio Delegati, lib. 6. Rota *in Umbratensa. Paroch. 1. Julii 1613.*
coram Sacrato, *& in Castrens. beneficio. 27. Junii 1614.* coram Verospio impressa penes Farinac. *de-
cision. 852. n. 3. part. 1. recent.* Ubi etiam † fuit 131
dictum, decretum irritans nihil operari, nisi cla-
rè pateat beneficium esse reservatum, & compre-
hensum sub regula 8. undè etiam in una *Tiraso-
nens. decimar. 17. Junii 1611.* coram Pirovano
impressa per Farinacium *decis. 341. n. 3. part. 1.* 132
recent. fuit dictum, hoc decretum in privilegiis
tanquam accessorium non operari effectum, nisi
postquam cognitum fuerit privilegia intrare, &
in alia Acerrana Canonicatus 1. Julii 1613. co-
ram Patriarch. Manzavedo, impressa per Farinac.
decis. 516. num. 4. part. 1. recent. fuit pariter dic-
tum: decretum irritans appositum in constitutio-
ne Gregoriana XIII. de modo & forma publi-
candi, † resignationes non intrare interim, dum 133
non fuerit dictum de non publicatione. Et sic
quando constat quod intrat dicta constitutio: in-
terim tamen nihil operari, nec impediri in ma-
nutentionem, citat decisionem 121. *lib. 2. part. 3. diversor.* Et quod decretum irritans tunc in-
ficit possessionem, quando certum est illud in-
trare, & percutere casum. Et quod donec du-
bium est an intret, † vel non; interim sit ma- 134
nutenendus ratione saltem suæ detentionis, tenet
Lancelotus *de attentatis, part. 3. cap. 24. quæst. 1. num. 80.* Seraphin. *decis. 1471. num. 5. & 7.*
Et fuisse resolutum *in Salertana præbenda 10. No-
vembris 1617.* coram Ubaldo Juniori, testatur
Barbosa *dict. clausula 40. num. 21.* qui *num. 22.*
post alios à se laudatos hoc procedere affirmat; sive
reservatio sit generalis; † sive specialis, ut non 135
intret decretum, donec appareat dispositionem prin-
cipalem percutere casum; *& n. 27.* quod decre-
tum solùm inficit possessionem juris, † non facti
simplicis, & nudi, per Alexandr. *in l. 1. n. 11.* 136
& seqq. ff. de acquirend. possess. & fuisse dictum *in Luciens.*

Lucienſ. beneficiorum 4. *Junij* 1607. coram Cavalerio.

Quoniam ante juſtificationem narratorum, & quod clarè pateat decretum intrare, non tollit de-
137 tentationem, ſeu inſiſtentiam facti, ex qua manutentio datur detentatori; ut per Lancellotum *de attentatis, part.* 3. *cap.* 24. *tit. de reo, quaeſt.* 1. *n.* 77. & fuit reſolutum *in Parmanenſ. Prioratus* 16. *Januarij*, & 26. *Februarii* 1598. coram Orano, & *Cifontana Capellania* 26. *Octobris* 1602. coram Melino, & *in Mellitenſ. Parochialis* 27. *Junij* 1602. coram Coccino Decano, & *in Tudertina Aſſigna.* 18. *Junij* 1607. coram Burato impreſſa per Farinac. *decis.* 72. *n.* 6. *part.* 2. *recent.* teſtatur Barboſa *dict. clauſula* 40. *n.* 25. videndus noviſſimè Poſt. *de manuten. obſervatione* 41. *à n.* 74. & poſt tractatum *deciſ.* 173. *n.* 6. & *deciſ.* 76. *num.* 1. & *deciſ.* 120. *num.* 4. & *decis.* 153. *n.* 4. & *obſervation.* 43. *n.* 76. & *decis.* 295. *nu.* 18. Niſi detentatori reſiſtat jus vehementer, nec doceat de legitimo titulo. Rota *deciſ.* 5. *nu.* 22. poſt tractat. Lud. Poſt Alioquin ſufficit reo de-
138 tentatori excludere actorem * per non jus ſuum, juxta *l. fin. ff. de rei vendication.* Rota *decis. de re judicat. in antiquit.* & *decis.* 4. *eodem tit. in novis.* & *Leodicenſ. Canonicatus* 22. *Aprilis* 1611. coram Pirovano, & *in alia Tucienſ.* & *Tudertin.* allegatis per Barboſ. *n.* 29.

Et fuiſſe dictum *in una Seguntina*, adducta per
139 Garciam * *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *num.* 249. ibi: *Nam eadem eſt ratio, quando decretum eſt juſtificatum probata videlicet vacatione in menſe reſervato, tunc enim decretum notorium dicitur, ex quo in continenti probatur, & diſcolorat titulum, &c.* & alia deciſion. *in cauſa Averſana beneficiorum* 24. *Novembris* 1555. in qua fuit reſolutum; quod in caſu, quo conſtat de protonotariatu defuncti, reſervatio iſta obſtat ſpoliato in ſpolio, non tamen eſſet reus admittendus ad probandum. Aliqui tamen dicebant; quod deberet admitti, ſi vellet probare in continenti, ut in deciſionibus Ordini manuſcriptis, quae deciſio eſt coram D. Quiroga, & aliàs in ea dicitur; quod praeſuppoſito quod in actis conſtat beneficium vacaſſe per obitum Protonotarij, licet non de numero participantium, ſed ex privilegio; deneganda eſt reſtitutio in ſpolio, juxta *deciſionem* 1. *de reſtitut. ſpoliatorum, in antiquis*, ſi nihil opponitur in actis, quod elideret, & obumbraſſet Protonotariatum, Romanus *conſil.* 499. *num.* 4. Sarnerius *de annali. quaeſt.* 52. Caſſiadorus *decis.* 1. *de reſtitutione ſpoliatorum*, Beroius *quaeſt.* 80. docent Maſcardus *dicta concluſ.* 1276. *num.* 22. & *ſequentibus*, Germonius *de indultis Cardin.* §. *volumus*, *à num.* 17. ubi ait: Quòd poſſeſſio coepta vigore proviſionis factae ab Ordinario in menſe reſervato eſt vitioſa, & irreſtituibilis ſemel in continenti probata vacatione in menſe reſervato, *deciſio Orani.* 250. & 160. *in manuſcriptis*, &c. refert Nicolaus Garcia *in* 5. *part. cap.* 1. *num.* 417. & de hac deciſione Orani fit mentio *in decis.* 67. *num.* 3. Farinacij *lib.* 1. Marcheſanus *de commiſſionibus* 2. *part. cap.* 3. *de commiſſionibus reſtitution. in integrum*, *nu.* 49. Gonçalez *in gloſſa* 31. *ex n.* 7.

Quia omnia praedicta intelligenda eſſe firmat,
140 quando reſervatio clarè, * & concludenter probatur, aliàs ſecus; nam tunc ſpoliatus & attentata paſſus deberet ante omnia reſtitui, & in ſua poſſeſſione defendi, quia paria ſunt non probare, & minus benè, ac obſcurè probare; idem Gonçalez *gloſſa fin. à n.* 29. ſequitur Garcia *de beneficiis dict.* 5. *part. cap.* 1. *n.* 417. & comprobat ipſe 6. *part. cap.* 4. *à n.* 24.

Qui quidem Garcia *dict. cap.* 1. *num.* 435. & *ſeqq.* ait, in hac materia tandem dicendum, * 141 quod ad effectum impediendi manutentionem, tunc dici probatam reſervationem, & decretum juſtificatum; quando conſtat de ipſa reſervatione, & poſſeſſor dicit ſe proviſum ab Ordinario, nec alium titulum allegat; aliàs ſecus, quia in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, adducit ad litteram *in num.* 436. Rotae deciſionem *in una Regineñſ. beneficij* 16. *Februarii* 1596. coram D. Litta, in qua reſolutum fuit, dandum eſſe mandatum de manutenendo proviſo ab Ordinario exiſtenti in poſſeſſione beneficij, ut conſtat ex inſtrumento adeptae poſſeſſionis, non obſtante reſervatione oppoſita & decreto irritante contento in regulis, &c. Vide latiùs ibidem.

Et quod iſta reſervatio clarè & concludenter ſit probanda per * impetrantem, quando concurrit 142 cum proviſo per Ordinarium; latè & optimè per plures Rotae deciſiones, & Doctores comprobat, & declarat ipſe Garcia 6. *part. cap.* 2. *ſub num.* 128. *verſic. Tandem quando agitur de probanda vacatione in certo menſe, &c.* Et videndus *à n.* 156. ubi quando adeſt legitimus contradictor, quando & quomodo ſit narrativa probanda, & quomodo quando nullus contradictor adeſt.

Et quando probatio reſervationis redditur dubia & obſcura, * impediatur pro proviſum ab Or- 143 dinario immiſſio, & via executiva, quia requiritur quod ſit clara reſervatio, & taliter quod inter partes controverti non poſſit, vide quamplurimas Rotae deciſiones per eundem Garciam 6. *part. cap.* 4. *à num.* 21. *cum multis ſeqq.* Et quod proviſus ab Ordinario, & poſſeſſor ſit legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtolici, quando dubitatur, an intret reſervatio, ita ut notoriè de ea non conſtet; elegans eſt Rotae *deciſio* 124. per Coccinum, & aliae plures inferiùs citandae.

Et quod poſſeſſor, & titulatus ab Ordinario ſit manutenendus contra proviſum Apoſtolicum ad beneficium reſervatum, quando de reſervatione non conſtat clarè, adeò ut interim cum reſervatio dubia & turbida controvertitur, ſit legitimus contradictor, & immiſſionem proviſi Apoſtolici impediat, probat Poſt. *de manutentione, obſervation.* 71. *à num.* 71. & *obſervatione* 46. *à num.* 18. & *ſeqq.* ubi *num.* 19. Quod haec controverſia ſit diſcutienda in via ordinaria, & judicio petitorio, ex Seraphino *decis.* 287. *num.* 4. Ubi quando dubitatur an beneficium ſit regulare, aut collativum, & poſſideatur à ſeculari, de quo exemplo videnda *deciſ.* 47. inter impreſſas per Marcheſan. *de commiſſion. appellation. in poſſeſſion.* §. 1. *fol.* 991. & ipſe Poſt. ibidem, *n.* 20. conſtituit regulam generalem: quod poſſeſſio, quae eſt contra diſpoſitionem legis, conſtitutionis, vel ſtatuti, manutenibilis eſt interim, ſi illius diſpoſitio dubia ſit, vel validitas controverſa, licet ſecus è contra, ad quam plures Rotae deciſiones applicat.

Ex quibus omnibus clarè patet intruſum proviſum ab Ordinario * habentem titulum coloratum, 144 & non notoriè injuſtum, ſed aliqua ratione fundatum, & munitum, quia eſt dubium de reſervatione, & ſuper ea probabiliter controvertitur in jure, vel in facto; eſſe legitimum contradicto-

rem ad impediendam immissionem, & viam executivam vigore litterarum Apostolicarum ob reservationem obtentarum, si sit in possessione, quia ab ea absque judicio Ordinario, nec amovendus, nec privandus est, quoniam clausula [*contradic-*
145 *tores* * *appellatione posita compescendo*] in litteris apposita solùm habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de jure, id est per viam juris, aut Judicis; plurimos citant Gonçalez *in glossa 9. in attentation. nu. 242.* Garcia *6. part. cap. 2. nu. 115.* Barbosa *in tractatu de clausulis, clausula 7. per tot.* infinitos Doctores citat videndus Barbosa *clausula 33. à n. 2. & seqq.*

Quia ista clausula intelligitur juris ordine ser-
146 vato, * & citatis citandis, Felinus *in cap. de catero, nu. 9. de sententia & re judicata*, Achillis *decision. 6. n. 2. super reg. de triennal.* Mohedanus *decision. 7. nu. 7. de restitution. spoliator.* & post alios plurimos Barbosa *clausula 7. n. 5.*

Etenim etiam clausula (*amoto quolibet illicito de-*
147 *tentore*) apposita * in litteris beneficialibus, quando nulla res judicata præcessit, nec fuit negotium discussum, facit executorem mixtum, & requirit ordinem judiciarium; ita post Abbas & alios *in cap. de catero*, maximè Felinus *nu. 9. de sententia & re judicata*, Mohedanus *decis. 7. num. 5. de restitutione spoliatorum*, aliàs 97. *n. 5.* Achillis *decision. 6. num. 5. super Regul. Cancellar. de triennal.* Marchesanus *de commissionibus, part. 2. cap. 3. nu. 35. in prima impressione*, Lancellotus *de attentatis part. 2. cap. 4. in præfatione, n. 470. & 514.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 1. à num. 48.* Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. glossa 9. §. 1. in annotationibus, nu. 236.* Moneta *de commutat. ultimarum volunt. cap. 11. num. 467.* & fuisse dictum *in Ravenaten. juris patronatus 27. Januarii 1606.* coram Patriarch. Mançanedo, ut per Farinacium *decision. 159. num. 3. part. 2. recent.* Et *in Tiraconens. Eleemosinaria 28. Januarij 1602.* coram Cardinal. Lancelloto, ut per eundem Farinacium *decision. 52. num. 2. part. 2. recent.* Barbosa *dicta clausula 7. num. 7.* ubi bene
148 & *n. 8.* Quod tunc * licet appellare, & appellatio causat attentata, Scaccia *de appellationib. quæst. 12. limitat. 11. n. 11.* Seraphin. *decis. 156.* Mantica *decis. 314. n. 3.*

Ubi etenim reservatio materialiter accepta non
149 est notoria, * sed justè de ea dubitari potest, ut quia non constet de obitu in quo mense; provisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor ad effectum, ut gratia justificetur, & ut in ejus justificatione Ordinaria via, non executiva agatur, quia Papa non intendit præjudicare Ordinariis, aut provisis per illos, ut per Rotæ decisionem *in una Oritana Archipresbyteratus 19. Junij 1599.* coram Corduba, tenet in his terminis Vivianus *de jure Patronat. 2. part. lib. 11. cap. 4. sub n. 114. versic. Tertiò, ubi reservatio*, videndus ad idem, *versic. Quartò, & versic. Quintò*, ubi optimè.

Ubi *in hoc versic. Quintò*, dicit ad finem, quòd quando se opponit, qui est legitimus contradictor possidens cum pari titulo, vel saltem tali, qui possit esse par, & possit excludere titulum provisi Apostolici, ut tunc Ordinaria via, non executiva erit agendum, ex Mohedano *decis. 23. ut lite pendente*, Puteus *decis. 302. & decis. 306. lib. 1. & decis. 135. lib. 2.* Verali *decis. 329. n. 2. part. 1.* Gonçalez *in §. 6. proœmiali, n. 243.*

150 Ad quæ est in terminis * alia elegans Rotæ decisio *in una Paderbornens. Canonicatus Veneris 28. Novembr. 1608.* coram Coccino in hæc: Domini resolverunt, intrare arbitrium ad effectum supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & ad effectum illas exequendi, quia cùm arbitrium concessum sit simpliciter Judici, non debet lædere jus partis, Bartol. *in consil. 112. cap. final. versic. Unde sciendum est, lib. 4.* Et propterea cùm D. Theodorus sit in possessione vigore collationis sibi factæ à Canonico Turnario, * est legitimus 151
contradictor, & contra eum non potest procedi executivè, sed Ordinariè est agendum, & ille obtinere debet, qui potiora jura habet, vel probavit, Bartolus *in leg. final. num. 21. versic. Aut compareat aliquis qui dicit possidere, Cod. de edicto Divi Adriani toll.* Decius ibidem, *n. 41.* Roland. *consil. 78. nu. 5. & 27. lib. 3.* qui licèt loquantur in terminis *leg. final.* Tamen eadem est ratio * in 152
nostris terminis, Mohedanus *decision. 13. ante finem, ut lite pendent.* & in his terminis fuit resolutum coram me *in una Celsonens. Canonicatus 1. Junij 1607.* & alibi sæpissimè.

Non obstat quod D. Theodorus * habet titu- 153
lum à Canonico Turnario, D. verò Guillelmus habet titulum à Papa, & subrogationem gratiosam; quia nihilominus D. Theodorus est legitimus contradictor ad effectum impediendi processum executivum juxta notata *in cap. si à Sede, de prabendis, lib. 6.* & fuit resolutum *in causa Cluens. beneficij Sanct. Salvatoris 16. Decembris 1602.* coram R. D. meo Deciano.

Et quoad subrogationem * gratiosam, quidquid 154
dicendum esset, si subrogatio gratiosa in casu isto intraret, in hoc casu non est habenda ratio dictæ subrogationis, cum non possit, nisi quando beneficium esset litigiosum, Vitall. *in Clementin. 1. nu. 41. versic. Et ideò, ut lite pendent.* vel aliàs reservatum, & affectum, prout Rota servat, nam licet prætendat adfuisse litem, tamen * ea 155
non probatur, cùm non constet de mandato expresso, aut tacito illius, qui commissionem impetravit.

Et licèt obtinuerit * etiam inhibitionem cum 156
promissione de rato, ex hoc magis arguit, cum non constet de merito, quia de stylo Rotæ inhibitiones solent concedi, asserto procuratori etiam parte opponente, dummodo intra duos menses docuerit de merito, ut per Veralli, *decision. 386. lib. 1. in manuscriptis.* Ultra quod ante executam inhibitionem non dicitur * lis intro- 157
ducta ad effectum, quod beneficium efficiatur litigiosum, ut per Achillem *decision. 50. de rescriptis*, Vitall. *in Clementin. 2. num. 24. & 25. ut lite pendent.*

Denique non afficit, quod voluit Papa concurrere cum Ordinario * (quod potuit facere ex la- 158
tè deductis *in causa Mesenens. Canonicatus 8. Novembris 1597.* coram bonæ memoriæ Rubeis) quia de his agendum erit in Judicio Ordinario, satis enim est, quod in hoc casu non possit procedi executivè, cum D. Theodorus sit legitimus contradictor. Hactenus de decisione quam adducit Farinacius *in posthumis, tom. 1. decis. 198.*

Est alia & bona Rotæ decisio, ut per Farinac. *in posthumis, tom. 1. decisione 362.* in hæc: Dixerunt Domini, * Petrum non esse legitimum 159
contradictorem ad impediendam immissionem Jacobo, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, ut per Bartol. *in leg. final. num. 21. Cod. de edicto Divi Adr. toll.* Puteus *decis. 302. lib. 8.* Menoch. *de adipiscenda, remedio 4. n. 58.*

Pé-

Petrus, qui est provisus ab Abbat. S. Antonin. Ordinario collatore, non potest concurrere cum Jacobo, qui habet à Sede Apostolica provisionem, &c. sequitur & facit.

Et licèt ista regula, quæ est indubitata inter duos provisos, * quorum uterque petit immissionem; 160
fallit aliquandò, quando contra provisum Apostolicum instantem pro immissione apponit se provisus ab Ordinario in possessione existens, sicuti etiam in remedio *dict. l. final.* Cujus ad instar procceditur * in hac materia executionis litterarum 161
Apostolicarum, admittitur etiam contradictor * ab alio fonte, putà ab alio testatore, ut per Ruinum *consil.* 28. *num.* 1. *versic. Subdit*, Barthol. *lib.* 5. Tamen illa procedit fallentia, quando ille possessor * allegat titulum, qui vel excludit provisionem Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias provisiones non intendit facere Ordinariis, vel illis qui ab ipsis provisi sunt, aliquod præjudicium, ut dixit Rota *in Burgen. de Pancorvo*, & in aliis causis; ideò in aliquo speciali casu, * vel processum fuit Ordinariè, vel certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, ut interim fuit supersessum paulisper in executione litterarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ quæ possunt allegari, &c. concordat cum hac decisione alia ejusdem Farinac. *in posthum. eodem tom.* 1. *decis.* 336. *nu.* 2. 162 163 164

165 Ubi etiam, quod hoc casu * procedendum erit via Ordinaria.

Et quando possessio est vacans, tunc quia nullus possidet, * paritas titulorum requiritur, diximus sup. *n.* 95. 166

167 Quod secus est quando provisus * per Ordinarium jam fuerit in possessione, quia tunc ad impediendam immissionem petitam a proviso Apostolico in beneficium ex causa reservationis impetratum non requiritur titulus ex eodem fonte, imò cum hoc proviso per Ordinarium via Ordinaria erit agendum ex supra dictis, & ulterius comprobandis.

Denique fundamento verissimo comprobatur quoniam gratia fit de beneficio reservato, * ergo præcisè hæc qualitas fundamentalis debet constare, & probari, ita ut provisus ab Ordinario & possessor possit, & debeat audiri super hac exceptione legitima, non esse reservatum; ita in terminis argumentatur Argellus *de acquir. possessione, quæst.* 18. *artic.* 3. *num.* 110. ubi plurimas ad idem decisiones Rotæ recenset. Nam si statutum diceret, * quod contra instrumentum publicum nulla possit opponi exceptio: poterit licitè opponi, quod instrumentum non est publicum, Decius *in cap. ex parte el secundo, num.* 40. *de officio Delegati, & in consil.* 458. *nu.* 1. Barthol. *in leg.* 4. *§. portui, num.* 3. *ff. quod vi clam.* Ubi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse publicum. Doctores omnes *in leg.* 3. *§. condemnatum, ff. de re judicata*, Cephalus *consil.* 627. *num.* 4. Afflictis *decision.* 283. *num.* 1. ubi Ursillus *in annotatione, num.* 3. Craveta *consil.* 6. *nu.* 72. Milanens. *decision.* 8. *num.* 5. *lib.* 2. Baldus *in cap. Pastoralis, n.* 4. *de appellation.* Curtius Junior. *in leg. juris gentium, §. quod fere, ff. de pactis*, Lofredus *consil.* 6. *nu.* 12. Caravita *super Ritu magn. Curia, V. Ritu* 163. *num.* 9. *&* 16. Rebuffus *super constitut. Galliæ, tit. de litterar. obligation. artic.* 2. *glossa* 1. *num.* 34. *& seqq.* Freccia *in tractatu de feudis, part.* 5. *num.* 5. & ex aliis plurimis multas congerens doctrinas similes probat Grassis *de exceptionib. excep.* 2. *à princip.* & præcipuè *n.* 4. 168 169

Qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, ut procedat * etiamsi hæc qualitas requisita ab statuto requireret altiorem indaginem, Milanens. *decis.* 3. *n.* 26. *& decis.* 8. *n.* 5. *lib.* 2. Socinus Junior. *consil.* 67. *n.* 19. *vol.* 1. Procedere dicentes in executione, cum sit exceptio proveniens ex ipso instrumento, multa scitu digna concessit Grassis *except.* 3. *per totam*, & iterum *exceptione* 13. 170

Tandem igitur generaliter concludendum erit, * quod ad impediendam viam executivam litterarum Apostolicarum, & ut in via Ordinaria causa tractetur; parem vim habet regulariter quilibet legitimus contradictor ratione sui juris exclusivi impetrantis absque possessione, sicut & contradictor possidens, quia uterque est tertius contra quos non habet locum via executiva, & ut ab illis si suum jus, aut possessio auferatur, debet juris ordo servari, * & in via Ordinaria vinci, ut hactenus latissimè probavimus post magnam Doctorum catervam *à nu.* 90. *& à num.* 77. *& seqq. versic. Executores igitur gratiarum ad immittendam, &c.* Usque nunc, & Rotæ decisiones, quæ promiscuè omnes ad impediendam executionem, & agendum via Ordinaria utuntur legitimo contradictore, aut intruso & possessore comparente. 171 172

Et uterque contradictor, tam qui non possidet, quàm qui possidet, tenetur suum titulum præsentare coram executore (aut Ordinario ad quem Senatus executionem litterarum remisit) ut de primo simplici contradictore diximus sup. *à num.* 93. *cum seqq. versic. Tamen si re integra &c.* & de possessore pariter diximus suprà *à nu.* 78. *cum seqq. vers. Quando autem aliquis est possessor &c.* Et iterum *à num.* 120. *vers. Ex iis omnibus rectè infertur.* 173

Et ulteriùs probatur ex Rotæ * decisione *in una Niciensi Paroch.* 20. *Maij* 1614. inter recollectas per Vivianum *in praxi juris Patronatus* 46. *in ordine*, quæ *n.* 11. *&* 12. in hæc ait: non obstat demum, quod Oratius haberet titulum & possessionem, & ideò esset legitimus contradictor; & non posse contra eum agi via executiva immissionis adnotata per Barthol. *in l. final. nu.* 21. *C. de edicto Divi Adr. toll.* Quia fuit responsum, in primis non constare, * quod dictus titulus fuerit productus coram executore, quo casu non videtur revocanda immissio data ex nova productione, nisi appareat in continenti de bono jure producentis, cujus contrarium hîc apparet ex suprà deductis, Seraphinus in puncto, *decis.* 357. *n.* 5. Rota *in Elvensis beneficio* 5. *Novembris* 1602. coram bonæ Memoriæ Penna, quæ est apud Marchesanum *de commissionibus, part.* 1. *fol.* 350. *n.* 5. *&c.* 174 175

Differunt tamen isti duo contradictores: quia intrusus * seu possessor semper, & indistinctè debet quæri per executorem, & eum citare, & audire, alias executio erit nulla, & attentata: Rota ut per Coccinum *decision.* 378. *à principio.* Ita ut quandocumque * compareat, sive ante immissionem, sive post re non integra; debet executor eum audire, & reponere ante omnia immissionem, antea quam de causa, & juribus possessoris ulterius cognoscat, ut superius probavi: & ulterius est elegans Rotæ decisio *in una Majoriensi Parochialis de Campanero* 23. *Januarii* 1591. coram Domino Bubalo, quæ sic ait: Fuit resolutum dandum * esse 176 177 178

mandatum de manutenendo in possessione Parochialis, de qua agitur, Jacobo Torres, non autem Joanni Pellen. Quia constat de ejus anteriori possessione, quæ fuit capta 18. *Augusti* 1588. vigore provisionis Apostolicæ, & possessio Joannis fuit capta 29. & 30. *Novembris* anni sequentis,
179 & sic instrumentalis, quæ non est * manutenibilis, nisi possessore expulso, Rota *decis.* 21. *de restitutione spoliatorum in novissim.* Caputaquens. *decision.* 396. *lib.* 1. Debuit executor Jacobo possidente, eo non citato non dare possessionem Joanni, *cap. licet, de præbendis, lib.* 6. Nam semper
180 in traditione * possessionis debet vocari possessor, cui potest competere jus in possessione, ut per Cardinalem *consilio* 75. Felinus *in cap. final. num.* 24. *de præsumptionibus.* Nec satisfacit Judex citando postea Jacobum, & juribus hinc inde discussis pronunciando, ipsum à prætensa possessione amovendum, & amotum esse, & Joannem in sua possessione debere remanere, quia juxta dict. Concil. Cardinal. debuit prius revocare traditionem
181 * possessionis factam Joanni, & illam restituere Jacobo, & postea iterùm pronuntiare ad favorem Joannis, & illi possessionem denuò tradere. Quæ in præsenti facta non fuerunt, ex quo redditur injusta declaratio Judicis, & possessio capta non est considerabilis, nisi expulso possessore, & fuit resolutum coràm Illustrissimo D. Lancelloto *in illa Romana domo ad imaginem pontis.* Nec obstat, quod non fuerit in tempore appellatum ab ultimo decreto; quia non ex hoc redditur valida, & manutenebilis possessio capta possessore non citato, & illo non expulso, quia sententia notoriè injusta nunquam transit in judicatum.
182 Non obstat * quod Joannis sit provisus Apostolicus, & quod ejus provisio sit anterior provisione Jacobi: quia hoc respicit petitorium, &c. quam mirabilem decisionem refert Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *num.* 125. alios citavimus suprà 1. *part. cap.* 10. *n.* 109. *versic. Et in primis si contradictor &c.*
183 At legitimus contradictor * simplex absque possessione non impedit executivam viam, nisi compareat re integra etiam post decretum immissionis, dummodo missio ipsa actualis data non sit, nec executa, ut diximus suprà *n.* 93. *versiculo*, *Tamen si re integra, & à n.* 77. *cum seqq. versic. Executores igitur gratiæ, & à nu.* 87. *cum multis seq. versic. Igitur ad cognoscendum, &c. & à nu.* 101. *vers. Et quando comparet.*

Secunda erit differentia inter istos legitimos contradictores, ut licet ad impediendam executionem
184 * gratiæ regulariter æquiparentur, ad hoc ut in via Ordinaria uterque audiatur; tamen in beneficiis reservatis simplex contradictor cum titulo colorato absque possessione per Ordinarium provisus non impedit viam executivam: Quia dumtaxat auditor de suo jure docens in continenti, non alterata via executiva litteris Apostolicis debita, uti expressè dixit Rota, cujus decisionem adduximus ad litteram superius, *num.* 139. *cum seq.* & annotavimus *num.* 95. Sed ut in via Ordinaria audiatur, debet cum titulo colorato concurrere simul possessio antea ab ipso proviso Ordinario occupata, post alios Vivianus *de jure patronatus* 2. *part. lib.* 11. *cap.* 4. *num. final. versic. penultimo*, in hæc: Denique est sciendum, quod habens titulum ab Ordinario, & non possidens non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostolici stante reservatio-
185 ne, * quia ad impediendam par titulus est necessarius, Menoch. *de adipiscendis, remedio* 4. *num.* 581. & fuit dictum *in Caputaquens. beneficij* 22. *Martij* 1609. coram Cardin. Marcemontio, & *in Novariens. beneficij* 5. *Junij* 1610. coram Coccino Decano, &c.

Elegans est Rotæ decisio *in una Burgens. Abbatia de Salas*, * 20. *Novembris* 1615. adducta per 186
Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 706. in hæc à principio: Et Rota utraque parte informante censuit, dictam gratiam non esse justificatam quoad reservationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reservatione contra provisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense. Et provisus reperitur in possessione, * quo casu uterque 187
dicitur habere intentionem fundatam de jure communi, *cap. ex frequentibus, de institutionibus*, Felinus *cap. cum venerabilis, num.* 32. *de exceptionibus*, Decius *consil.* 117. *pro tenui, num.* 1. Rota *decis.* 4. *in princip. de concession. præbendæ*, cum aliis per Moderm. *ad regul.* 8. §. 1. *proœmia, nu.* 21. & *glos.* 11. *n.* 37. & 38.

Ex quo sequitur, ut tali casu, quia reservatio venit ad annullandam anteriorem collationem Ordinarij, * & excludendum reum, & possessorem; 188
debet perè & concludenter probari, Ægidius *decis.* 612. Puteus *decis.* 266. *lib.* 3. Rota *diversorum, decision.* 146. *nu.* 3. & 4. *part.* 2. Verall. *decision.* 10. *part.* 2. & fuit dictum *in Guienen. Canonicat.* 11. *Martij* 1587. coram Robusterio: Ubi expressè dicitur, quod quia agebatur contra possessorem * 189
provisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amovendus à possessione, sed per plures reprobationes, & fuit etiam dictum *in Hispalens. Archidiacona.* 20. *Febr.* & 26. *Junij*, coram Justo. *in Calagurritana de Ocon.* 30. *Januarij* 1606. coram R. Lugdunens. & *in Burgen. de Pancorvo* 24. *Octobris* 1585. coram Ciptio, & alias decisiones allegat Modernus *ad Reg.* 8. *glossa* 11. *nu.* 100. & *seqq.* &c. & latè prosequitur ad plura elegantia.

Et *n.* 20. ita ait: Et aliæ conjecturæ * adducun- 190
tur per informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & enervari probatio, seu præsumptio provisi Apostolici deducta ex sola sumpto supplicationis signatæ: & intrant vulgatæ regulæ, quod una præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, *l. Divus, ff. de in integrum restitut. cap. litteris, de præsumptionibus.* Et una probatio contraria * probatione conquassatur, Surdus 191
consil. 135. *n.* 93. & *seqq.* Et in terminis reservationis, quod illa non intret, * quando contra eam 192
aliquid coloratum apponitur; fuit per doctrinam Socini *in l. rem quæ nobis, ff. de acquirenda possess.* decisum coram Paleoto *decis.* 258. *in manuscriptis*, ut in copia data.

Et quatenus præsumptiones redderentur pares,
* in paritate præsumptionum præferendus est reus 193
& possessor, Speculator. *in titulo de jure dela.* §. 1. *num.* 9. Cephal. *consil.* 152. *n.* 30. Felin. *in cap. ex litteris, num.* 4. *de probationibus*, Alciatus *reg.* 3. *præsumption.* 44. *num.* 1. Tiraquell. *de jure primogeni. quæst.* 17. *opin.* 11. *n.* 2. & ut dicit Aretin. *in cap. in nostra de rescriptis*, cum possessione paritas probationum reducitur * ad imparitatem, & 194
fuit dictum *in una Portegalen. unio.* 9. *Martij* 1594. coram Orano. Nec est dubitandum Gabriel
* possidere etiamsi fuerit appositum sequestrum de 195
mandato Principis, donec causa cognoscatur, ut per Alexandrum *cons.* 112. *nu.* 5. *lib.* 6. Hactenus de mirabili decisione.

Ad

Ad idem adest alia elegans Rotæ decisio, ut per
196 Coccinum Rotæ Decanum 124. ubi possessor * & provisus ab Ordinario manutenetur, dum turbida redditur reservatio, quæ si notoria non fuerit (ut
197 statim) non conceditur * immissio proviso Apostolico; eadem Rota *in una Barens.* coram Sacrato recollecta per Marchesan. *de commission. appellation. in possession.* 1. *part.* §. 1. *ad finem*, quæ est decisio 47. *fol.* 931. in qua latè dicitur, quod executio litterarum denegetur, quando non constat de reservatione, quæ decisio *in n.* 3. ita ait: Minus facit, quod beneficium fuisset reservatum, & proinde intret jus decreti irritantis, de quo in Regula reservatoria, quod quidem decretum influit in possessione, Cassiodor. *decis.* 1. *n.* 2. *de restitutione spoliator*, &c. Et sic possessio Octavij tanquam infecta minimè sit manutenenda *ad l. improba.* cum ibi notatis, *ff. de acquir. possession.* Puteus *decis.* 332. *lib.* 2. Quia fuit responsum, decretum irritans ita demum vitiare possessionem, si est certum quod intret; aliàs dum dubitatur, an intret, vel non, possessor est manutenendus in sua possessione, sive detentatione, ut fuit dictum *in Parmenens. Prioratus* 16. *Januarij* 1598. coram Orano, & *in Tarentina Capellaniæ* 26. *Octobris* 1601. coram Melino, & coram Coccino, & *in Jodun. Canonicatus* 22. *Aprilis*, coram Pirovano, in proposito autem casu est satis controversum, an beneficium sit regulare, & manuale, vel potius collativum, à quo pendet an intret reservatio, necne, &c. Et ultra cæteras decisiones elegans est in terminis decisio Rotæ Coccini supra adducta *à n.* 55. *vers. At quæ est in terminis*, &c.

Hæc tamen doctrina limitatur, quando reserva-
198 tio est notoria * & petens, quæ nulla potest tergiversatione, & colore celari: nam hoc casu non habetur in consideratione titulus, & possessio per provisum ab Ordinario, quam merito inficit reservatio evidens, & notoria, quam limitationem ad præfatam regulam probat eleganter Rota apud Farinacium *in posthumis*, *tom.* 1. *decision.* 362. *n.* 3. & de Regula *à nu.* 1. & 2. hoc idem probat Rota ut per Coccinum *decision.* 124. *n.* 7. in hæc: Quia
199 cùm reservatio sit turbida * ex jam deductis, immissio non solet concedi, quando reservatio non est notoria, & indubitata, ut fuit resolutum coram R. Dom. meo Decano *in causa Neapolitan. Rectoriæ* 15. *Febr.* 1598. & coram R. Dom. meo Ludovisio *in Sanct. Angeli Lambardor.* 13. *Junij* 1602. ubi aliæ decisiones allegantur, & ideò donec cognoscatur, Stephanus debet manuteneri, &c. Est etiam in terminis præd. *decis.* 124. apud Coccinum. Probant etiam aliæ Rotæ decisiones adductæ per Argel. *de acquir. possess. quæst.* 18. *art.* 3. *n.* 110. & 111. & *de legitimo contra. q.* 25. *n.* 128.

Et tandem animadvertere debes, quod ut sciat Ordinarius (cui per Senatum remittuntur * litteræ
200 Apostolicæ in prima instantia * quando in eis executivè, aut via Ordinaria procedere debeat; præ oculis semper habeat Regulam immissionis ex *l. fin. C. de edicto Divi Adriani toll.* Quia immissio possessionis beneficij similiter est adipiscendæ remedium, & regulis *dictæ l. final.* regitur, & secundùm easdem regulariter regulatur, prout ex variis Rotæ decisionibus, doctorumque authoritate suprà probavimus 1. *part. cap.* 20. *à num.* 142. *vers.* & *ut hæc doctrina Menochij*, quas singulas videre poteris; quia omnes rectè conducunt huic instituto; plurimas ex iis, & alias congerit ad idem, Argelus *de legitimo contradict.* 2. *artic.* 1. *n.* 1. & *seq.* servatis tamen quæ specialiter in hoc capite annotavimus, quia ita distinctè alibi non reperies.

Concludendum est igitur, quod quando Senatus decernit, tradi litteras Apostolicas impetranti, * ut illis utatur coram Ordinario, eò quòd recog- 201
novit percuti ejus primam instantiam, & jurisdictionem; tunc attendat Ordinarius ipse ad supra dicta, ut quando executor nominatus de jure communi debebat procedere in earum litterarum executione executivè, & via executiva; ita pariter ipse Ordinarius viam executivam debet observare, quia litteræ Apostolicæ regulatiter executionem merentur ob earum reverentiam.

At verò, quando ipse executor de jure non exe- 202
cutivè, sed via Ordinaria tenetur procedere assumendo partes Judicis, quia vel adest intrusus, aut aliàs possessor, vel simplex legitimus contradictor pro suo jure, & interesse juxta casuum varietatem, & distinctionem hactenus descriptam in hoc cap. tunc pariter ipse Ordinarius, cui per Senatum sit litterarum cognitionis in prima instantia remissio, debet, & tenetur in via Ordinaria, non executiva procedere.

Et quamvis (ut audio) Senatus hic Supremus aliquando in decreti conceptione, * quo remissio 203
harum litterarum fiebat Ordinario, solebat aliquando specificè, addere & exprimere, quod Ordinarius, vel via executiva (juxta casuum varietatem) in cognitione procederet; tamen hodie ab hac conceptione providè, & prudenter recessit, quoniam non integrè, nec probabili certitudine Senatus ipse potest recognoscere à principio, quando sit, vel non Ordinariè, aut executivè procedendum; per Ordinarium etenim multoties litteræ ipsæ trahuntur ad Senatum anteaquam executor illis usus fuerit, & antequam pars aliqua comparuerit, ut & plurimum ad petitionem Regij Fiscalis, vel quandoque ad petitionem alicujus partis, cùm aliæ adsint interesse habentes, quæ legitimi sint contradictores, qui postmodum possunt comparere coram Ordinario, per quorum comparitionem, & jurium deductionem alteratur natura, & via executiva litterarum Apostolicarum, ac sic minimè constanter Senatus in omnibus causis poterit uti simili conceptione decreti; multoties quippe potest esse incerta, cum maximo periculo jurium partium. Quare rectiùs his temporibus Ordinarij discretioni jure munitæ relinquitur, ut juxta juris regulas prævideat, quando Ordinaria via, vel executiva procedere teneatur, præ oculis nunc habens, quæ non parvo labore in hoc cap. adnotavimus, ad tollendas deinceps intolerabiles controversias his casibus contingentes quotidie, cum quibus requiescimus jam ab hoc Opere hodie 22. Februarij anni 1632. quo Sancta Mater Ecclesia festivitatem Cathedræ S. Petri Principis totius Orbis concelebrat.

FINIS.

INDEX

INDEX
RERUM ET VERBORUM,
Quæ in hoc Volumine continentur.

Prior Numerus Paginam, posterior articulum seu sectionem indicabit.

Acci-

Bulla

C

Calumnia, Calumniosus.

Canonicus.

Caput.

Bulla

C

Calumnia, Calumniosus.

Causa

Com-

Et

D

crea-

Dictio

tio

Nec.

tum

cauſa

Jus

Jus Naturale, Divinum, & Positivum, & Gentium.

non

Majestas

Cui

Clau-

A Nun-

O

Inter

Index Rerum,

Ldá

Præla-

 perpe-

Principis

Principis

Ratio,

Reten-

Reten-

Litteræ

lis

Index Rerum,

ris

Sump-

Et hanc

Notarium

Verbum.

Index Rerum,

Vica-

Vo-

FINIS.